BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XXI
H
20
NAPOLI

XXI
H
20

Digitized by Google

D. HECTORIS

CAPYCII LATRO

JURISC. NEAPOL.

DECISIONES NOVISSIMÆ

SACRI REG. CONS. NEAPOL.

CUM

OBSERVATIONIBUS GIZZII,

DUOBUS TOMIS DISTINCTÆ.

Digitized by Google

D. HECTORIS
CAPYCII LATRO
J. C. AC PATRITII
Neapolitani Marchionis Torelli,
OLIM ADVOCATI FAMIGERATISSIMI
poſtmodùm S. R. S. nunc Supremi Ordinis à Latere Conſiliarii, ac Regentis Regiam Cancellariam,
DECISIONES NOVISSIMÆ
SACRI REG. CONS. NEAPOL.
IN QUIBUS ABSTRUSIORES JURIS QUÆSTIONES, Contractuum, Ultimarum Voluntatum, Criminales, Feudales, Conſuetudinariæ pertractantur, & enodantur.

OPUS MAGISTRATIBUS, ADVOCATIS, CÆTERISQUE IN UTROQUE Foro Verſantibus, non ſolùm utile, ſed & neceſſarium. Cum duplici INDICE, Altero ARGUMENTORUM, MATERIARUM altero.

Acceſſerunt hac noviſſima Editione Obſervationes ad ſingulas Deciſiones utriuſque Tomi,
MICHAELIS ANGELI GIZZII,
J. C. NEAPOLITANI,
IN QUIBUS, NEDUM QUÆSTIONES IN DECISIONIBUS PROPOSITÆ, SED etiam alii Illuſtres, ac magis Controverſi Juris Articuli excitantur, brevi, faciliqúe Methodo diſcutiuntur, & accuratè reſolvuntur, atque ut plurimum authoritate Rerum Judicatarum Tribunalium hujus Regni Ne p. adhuc non impreſſarum, nec à Pragmaticis relatarum, ſub ſigno * comprobantur, cum ſuo Indice locupletiſſimo.
LIBER PRIMUS.

GENEVÆ,
Sumptibus CHOUET, G. DE TOURNES, CRAMER, PERACHON, RITTER, & S. DE TOURNES.
M. DCCVI.

ILLVSTRISSIMO ATQUE EXCELLENTISSIMO

DOMINO
D. RAMIRO PHILIPPO
DE GUZMAN

DOMINO DOMUS DE GUZMAN,

Medinæ De Las Torres Duci, Hoſtiliani Principi, Sablonetæ, Mondragonis, & Trajecti Duci.

Marchioni de Toral, de Moneſterio, & de Piadena; Comiti Fundorum de Porma, Aliani, Collea, Satriani, Valdoreca, & Carinola, Domino Civitatis Theani, de la Villa, & Montagnas de Bognar, Valliſque de Curvegno, & Caſtelli de Ariedos, necnon de los Conſejos de los Cilleros, Equiti Ordinis Calatravæ, Supremoque Suæ Majeſtatis Cubiculario, Magnoque Cancellario Indiarum, Theſaurario Generali Coronæ Aragonum, Commendatarioque de Valdepegnas, Capitaneo centum Nobilium Cuſtodiæ Suæ Majeſtatis, Caſtellanoque Caſtri novi Neapol. & in præſenti Regno Proregi, Locumtenenti & Capitaneo Generali.

HECTOR CAPYCIUS LATRO
P. F. Precatur.

QVAS inter jus dicendum, potiſſimùm verò ſub tuis fauſtiſſimis auſpiciis, tuoque feliciſſimo Imperio præcipuas, inſignioreſque florentiſſimi Neapolitani Senatus Deciſiones elucubravi; nonniſi tuo Nomini, tuo Numini erant nuncupandæ, ſive te Reipublicæ Patrem, ſive meum peculiarem Heroem mecum reputem. Quis enim laudum tuarum præconia, vel æmulus quidem non fateatur, & extollat? quæ à tot, tantiſque Hiſpanis Proceribus majoribus tuis, hæreditario quaſi jure per manus deſumpſiſti. Quis Guzmanorum Nieblenſ. Olivarenſ. Thebenſ. Orgazenſ. Comitum. Quis Caſazanſ. Ardaleſ. Algan. Aiamont. Toral. Marchionum. Quis Medin. tum Sidon. tum Turrenſ. Ducum armorum ſtrenuitatem. Quis conteſtatam rebus præclarè geſtis

gloriam non colat, & recolat? Quis ſummos militiæ Duces, Imperii Vicarios, Proreges, Regnorumque Mareſcallos? Quis cæteros Gentiles tuos, nedum generis ſplendore, præcelſa dignitate, peramplis ditionibus, ſed Chriſtiana pietate, atque adeò ſanctitate toto Orbe clariſſimos ſatis digno elogio proſequatur? Quis non demiratus adoret? Ex quibus animi candorem, juſtitiæ zelum, prudentiam, æquitatem, moderandis, tutandiſque Regnis dexteritatem, ceu germanum germen, virtutumque compendium planè exhauſiſti. Quod ſi ad Heroes majores tuos nuncupatim me vertam, Alphonſus ille Perez à Guzman ſeſe offert. Is eſt Alphonſus, qui captivum apud hoſtes filium ab iis trucidari maluit, quàm Tariſſam obſidione circumſeſſam inimicorum tradere poteſtati, ferro ſuo (ô magnum virtutis facinus!) hoſtibus tradito, quo dulciſſima proles enecaretur, victima ne hoſtilis feritatis, an paternæ conſtantiæ, ignoro. Sileant Scevolæ, Curtiique Romani, taceant Ancuri Phrygii, obmuteſcant Mœcenei Thebani. Miſſos facio Henricum illum, & Ioannem Guzmanos Medinæ Duces, quorum prior Gravatæ Regem è mœnibus Alahamæ, quibus imminebat, invicto pectore ejecit; alter verò claſſem, cui præerat (Columbo Duce) novum adaperiens Orbem, ad Indorum uſque Regna infracto tranſmiſit animo. Vt præteream Martinum illum Guzmanum, qui Siciliæ Regis filiam Aragoniam duxit uxorem: & Aloyſium Guzmanum magnum Calatravæ Ordinis, Equitumque Magiſtrum, cujus præcelſæ dignitatis Magiſtratu non niſi Reges hac tempeſtate potiuntur. Illum inquam Aloyſium Ioannis Caſtellæ Regis libertatis arbitrium. Quid plura? Tibi congratulandum, nobis plurimum gaudendum, quòd Italam familiam tibi devinxeris, quòd perveſtutis gentilium tuorum æquitatis, ac juſtitiæ lancibus, Stateram è clariſſima Vxore nuper deſumptam feliciſſimè adjunxeris. Denique ea eſt tua in me continenti trieteride favorum largitas, ac munificentia, ut quo Furnius ad Auguſtum dixit, fateri cogar. Summa nimirum beneficia difficilè numerari, impoſſibile pro eis debitas perſolvi grates. Excipe igitur Celſiſſime, idemque Munificentiſſime Princeps, læta fronte Munuſculum tibi quidem omni ex parte debitum, quod lubens, obſequentiſſimus, addictiſſimus trado, dedo, ſacro. Interim te Deus Opt. Max. diutiſſimè ſervet.

Neap. Kal. Octob, 1639.

AD FAMI-

AD FAMIGERATVM DECISIONVM OPVS
ILLVSTRISSIMI SENATORIS
D. HECTORIS CAPYCII LATRO:

FRANCISCUS DE PETRIS J. C.

Latratum ad magnum, Juris jam curſuet Anceps,
Magni Latratus maxima præda comes.

AD ILLVSTRISSIMVM D.
HECTOREM CAPYCIUM LATRO
Virum Patricium, Regiumque Conſiliarium.

Joannes Baptiſta Hodierna J. C.

O Quatuor, ô decies Felix clariſſimus HECTOR,
Quis tibi par ſ literis, quis probitate præit?
Ingenio fulgens radians tibi fronte pyropus,
Et tua majeſtas emicet eloquii.
Stemmate tu rutilo, juris, legumque diſertus;
Quo major nemo forſitan Orbe micat;
Quiſque tuas dum cernit opes clamore fatetur,
O dignum primis laudibus ingenium.

AD HECTOREM CAPYCIUM LATRO
REGIUM CONSILIARIUM.

ANTONIUS BASSUS V. I. D.

HECTOR *erat priſcis, ſtat nobis ſtrenuus* HECTOR.
Unus at Aſtrea, Martis, & alter honor.
Græcis ille in caſtris, chartiſque iſte Latinis
Torquentes animos, torque, togaque micant.
Ob Paridis ſenſum Phrygius tunc armiger ibat,
It rationis Eques Italus atque foro.
HECTORE *non jactent nunc demere legibus arma,*
Clarius, ut tandem juribus HECTOR *adeſt.*

JANUARII GROSSI J. C. Neapolitani Academici Ocioſi.

Anagramma purum.

HECTOR CAPYCIUS E LATRO REGIUS CONSILIARIUS.
HIC EST ALTER IASON, ACCURSIUS, CORPORE VIGIL.

Ejuſdem.

HECTOR CAPYCIUS LATRO CONSILIARIUS.
LAC, VIA, HEROS SCRIPTOR CONCILIAT IUS.

AD D. HECTOR. CAPYCIUM LATRO
REGIUM CONSILIARIUM.

D. PETRI GRIMALDI V. I. D. Curati S. Mariæ Majoris.

Non temere, aut caſu tu nomine diceris HECTOR
Hector eo inſignis robore namque viges.
Robore corporeo cunctis tunc præſtitis HECTOR,
Tu cunctis præſtas viribus ingenii.
Ut quondam Trojam ſervavit ab hoſtibus HECTOR,
Sic te ſervatur vindice juſtitia.
Roboris Imperium dedit illi Juppiter olim,
Sic doctrinarum docta Minerva tibi.
Hinc velut illius tua nunc it fama per Orbem
Magnus is imperio, magnus es ingenio.

HECTOR CAPYCIUS LATRO

ANAGRAMMA PVRVM.

PARTO ACCURSI LECYTHO.

HECTOR Accurſi meditatus annos
Juribus quando ſtudio perenni
Lecythum inſumens olei juvamen
Contulit Author.

Æmulus ſcribens imitaris illum
Perdius, pernox vigilans lucernis
LECYTHO ACCVRSI ſimul unde PARTO
Jura reſurgunt.

HECTOR CAPYCIUS LATRO

REGIUS CONSILIARIUS.

ANAGRAMMA PVRVM.

O SACRI JURIS ARCHETYPUS, GLORIA CITO LUCENS.

HECTOR CAPYCIUS LATRO

OLET HIC PAR ACCURSIO.

IN OPUS DECISIONUM

ILLVSTRISSIMI DOMINI

HECTORIS CAPYCII LATRO

VIRI PATRITII, REGIIQUE CONSILIARII.

Altobellus Gagliarus Acad. Ocioſus.

HEctora per Phrygiam olim ſecla vetuſta ſonabant,
Hectora nunc Latio ſecula noſtra ſonant.
Hic tonat in clauſtris, in caſtris fulminat ille,
Hoſtes, ut Patria, Juſtitiaque terant.
Ille decennem Urbi vitam iſte perennem.
Orbi conciliat legibus, haud jaculis.
Alter ſed decidit tandem, at decidit alter;
Victorem, haud victum laurea vera decet.

IN EUNDEM.

Idem.

TRoja, & Parthenope binos genere per Orbem
Hectoras egregios, & calamo, & gladio.
Omnia uterque valent, poſſunt ac omnia uterque,
Cum excitat hic linguam, concitat ille manum.
Ambo in Bellis, in cauſſis verſantur, & ambo,
Conſilio ſimili, diſſimilique pares.
Qua paritate tamen prait hic in præmia, namque
Perculit ille manu, hic protegit ore caput.

IOANNIS DOMINICI BOVE NEAPOLITANI.

ANAGRAMMA.

HECTOR CAPICIUS DE LATRO
COLIT, AC PER DECORAT JUS.

APPRO-

APPROBATIONES.

SIngulari affectū mecum animò voluptatem cepi nòn tam quòd Opus hoc magnificum, atque præclarum Deciſionum Dom. Capycii Latro magnopere elaboratum verborum lepore, ac elegantia valdè eniteat. Sed quòd tam mirificè juribus conſonet, adeò, ut quiſquis in poſterùm tanti Authoris, & operis ſemper amator, laudator, & admirator futurus ſit. Undè cum nihil à Fidei nitore, & morùm candore contineat alienum, & non parum Reipublicæ profuturum cenſeo, Typis mandari poſſe.

Joſeph Giennettaſius Canonicus deputatus.

Poteſt imprimi, ſi videbitur Reverendiſſimo Domino Vicario Generali.

D. Thomas de Aquino Clericus regularis Deputatus.

IMPRIMATUR.

Alexander Lucianus Vicarius Generalis.

EMINENTISS. ET REVERENDISS. DOMINE COLENDISSIME,

OBſervationes, unà cum Summariis, & Indice, per V. I.D, Dominum Michaelem Angelum Gizzium elaboratas ad ſingulas Deciſiones S.R. C. Neap. primi voluminis Illuſtriſſ. Domini Hectoris Capycii Latro Marchionis Torelli, ac hujus Regni Reg. Cancell. Regenti. De mandato Eminen. Tuæ vidi, ac ſingulari affectu perlegi, & ſtante correctione in paucis facta in congregatione coram Emin. Tua nihil in eis inveni, quod ſacroſanctam Catholicam fidem, Sacras Canonicas Conſtitutiones, vel bonos mores offendat; imo illas perutiles, atque neceſſarias ad commune bonum, & omnibus in foro verſantibus, vehementer fructuoſas eſſe exiſtimo. Ideoque imprimi poſſe cenſeo, ſi Eminen. Tuæ ita videbitur, diu feliciter vive. Neap. 18. Julii 1652.

Eminentia Tua Reverendiſſime

Humillimus ſervus

Octavius Aquilius Canonicus Neapolitanus.

Imprimatur Gregorius Peccerillus Vic. Gen.

F. Joſeph de Rubeis Ord. Min. Con. S.T.D. Eminen. Card. Philam. Theolog. Congregationis Secret. & Conſult. S. Officii.

ILLUSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME DOMINE,

PErlegi, Excellentiſſime Domine, ex veſtro præcepto doctiſſimas, ac omni eruditione refertas Deciſiones Sacri Regii Neapolitani Conſilii ab Illuſtri Patricio Neapolitano, ac Regio doctiſſimo Conſiliario Hectore Capycio Latro collectas, quæ, & novitate caſuum deciſorum, ac doctrinæ acumine in diſſolvendis juris difficultatibus, in conciliandis Doctorum opinionibus, ac eorundem Doctorum cumulo in roborandis ſententiis plurimum pollent. Ideò uti valde neceſſariis Reipublicæ, cenſeo, Typis quamprimum tradendas eſſe: ſed hoc meum judicium tuo purgatiſſimo humiliter ſubjicio, & perpetuam tibi precor felicitatem. Neap. Nonis Aprilis 1639.

Illuſtriſſimæ, & Excellentiſſimæ Dominationis Tuæ

addictiſſimus ſervus

Horatius Montanus

Viſa ſupraſcripta relatione

IMPRIMATUR.

Tapia Reg. *Urſinus Reg.* *Brancia Reg.* *Caſanate Reg.*

Proviſum per Suam Excellentiam Neapoli die 18. Julii 1639.

Locus Signi.

ILLUSTRISSIME, ET EXCELLENTISSIME DOMINE,

UT mandatum cenſuræ munus, mihi ab Excellentia Veſtra explerem, libenter legi; ac avidiſſimè relegi Obſervationes Michaelis Angeli Gizzii, Neapolitani Advocati, ſeriò elucubratas, ad primum famigeratum Librum Deciſionum Illuſtriſſ. Marchionis Torelli, ac Regentis Domini Hectoris Capycii Latro, Præceptoris mei Celeberrimi, Juriſconſult. Conſultiſſimi, ac Patritii Nobiliſſimi, captus perpenſo ingenii acumine, ac claritate explicationis; Quarè dijudico, quamprimùm Typis tradendas eſſe, ut ad Doctores omnes, præſertim in foro verſantes perveniant, dum Opus nil continet, quod impediat impreſſionem, niſi aliter Excellentiæ Veſtræ videbitur. Neap. die 13. Decembris 1650.

Excellentiæ Veſtræ ſervus humillimus.

Joan. Baptiſta Hodierna.

Vidit Regius Conſiliarius Joan. Baptiſta Amendola Commiſſarius ſpecialiter Delegatus per S.E. ſuper reviſione librorum.

Joan. Baptiſta Amendola.

Viſa ſupradicta Relatione

IMPRIMATUR.

Zufia Regens. *Caracciolus Regens.* *Capycius Latro Regens.* *Garzia Regens.*

ILLUSTRIS-

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO

DOMINO D.

DIDACO CAPYCIO LATRO

Vtriuſque Signaturæ Referendario, ac in Provincia Ravennæ Vicelegato Præſtantiſſimo.

Michaël Angelus Gizzius I. C. *Neapolitanus* F. P.

SI quid fortaſſe luminis ex erudito Illuſtriſſimi Parentis volumine mearum Obſervationum hauſere vigiliæ, ad umbram nunc filii præclariſſimi confugiunt alacriores; majorem hunc quàm è gloriæ Sole lucem aucupaturæ; Quem enim obliviosæ noctis occaſum meus extimeſcat labor, quem doctiſſima Patris fulgentia, atque umbra filii ſplendidiſſima, tam exuberanti radiorum coronamento cohoneſtabunt. Nihil profectò caliginis è livida temporis obſcuritate contrahet, dum tantorum ſub Heroum auſpiciis naſcitur, è quorum nomine oblivio jam fugit exterrita, trepidaque ſeſe procul invidentia ſe ponit. CAPYCIORUM Leones opimis gloriæ ſpoliis enitentes, famamque perpetuo laceſſentes rugitu, norunt, quos patrocinio fovent, eoſdem è taciturnitatis injuria vindicare. De funere porrò triumphant ſuo litterarum illæ memoriæ, quæ tam ſuſcipiendæ gentis inſignia præferunt æternitatis potius ornamenta, quàm nomina. Tu verò mihi, Adoleſcens Illuſtriſſime, tanti Parentis, vel ut melius eloquar, tantæ gloriæ ſativum germen, cui dignitatum adoreæ pubeſcunt ultrò, placidiſſimam tutaminis tui umbram, quam Vrbium vota jam ambiunt elargire. O quæ Tibi virtutum lumina de Te portendunt ætates! O quam gloriæ lucem augurantur ingenia! Iam Te ab incunabulis præfeſtinato dignitatum greſſu honor inſequitur, geſtiuntque conchylia erubeſcere. Purpura dibaphaque tui nominis dignitatem exornatura. Nec Te Ravennatem virtus Vicelegatum inconſultò inſtituit: his enim honorum præludiis, vel ipſos gloriæ alumnos informat ad laureas, evenitque per hunc, quàm ſæpiſſimè callem ad faſtigia dignitatum. Vera præſagit ſanè animus, neque mens me amabili fallit inſania; ſapit enim prima iſthæc tua virtutis indoles jam nunc maturitatem, ſpiratque vel à primordiis magnificentiam. Age verò etſi gloria Te ſuum jam deſignat Atlantem, ne dedigneris Mœcenas veluti alter, non auro, ſed amantiſſimo humanitatis complexu litterarias ingeniorum vigilias facere ſplendidiores. *Vale. Neap. Die* 8. *Maii* M. DCLII.

AUCTOR

AUCTOR STUDIOSO LECTORI:

D*IU*, Amice Lector, *excogitavi, an has meas primas lucubrationes, typis demandare deberem; non enim abſque periculo multorum judiciis ingenium tenue, ac exile committitur; morſibus præſertim illorum, qui quod capere non poſſunt, facile deſpiciunt; fretus tamen, atque tua humanitate confiſus, illas publicas fieri curavi. Nec ad eum finem elaboravi, ut aliquid addere viderer; nam quanta in his Deciſionibus Illuſtriſs. D. mei, ſit copia dicendi, cujuſve ponderis, doctrinæ, judicii ſint, atque indefeſſo labore in ætate jam matura, & ſenili exaratæ, ac confectæ, non ſolum variis ſententiis, verum nervoſis Iuris allegationibus, ipſa rerum variarum fœcunditas teſtatur. Fui equidem contentus (tanta eſt mea erga Illuſt. Dominum benevolentia, & obſervantia) ut tantummodo per diverſos prolixè dictorum, brevis ſim tranſcriptor, atque ſummiſta. Neque ad ambitionem, vanamque doctrinæ oſtentationem, aſpiravi, ut plerique faciunt, qui paginas ſuas tædioſa prolixitate, maximè ex Doctorum ſerie complent, facile enim legendo invenies, quàmpaucis verbis, ac Doctorum numero, abſolvi, quæ longiori poterant ſermone exarari, & modernos Pragmaticos, ut plurimum Regnicolas, allegatos habebis, ne eis injuriam inferrem; ut enim inquit D. Præſ. de Franch. dec. 193. in fin.* Pravus eſt mos in hoc Regno, ut magis credamus exteris, vix in lucem editis, quos allegare gloriamur, quam Regnicolis, quos adducere, viliſſimum putamus. *Accipe igitur in Primi Libri Deciſiones hujus Ampliſſimi Viri has meas Obſervationes, currenti calamo, prout Typographus expoſtulabat, ex meis manuſcriptis Codicibus, exaratas, grato tamen, ac læto animo, prout tibi offeruntur: Nec eas deſpicias, ſi nullis conſpicuas ornamentis, ſed incultas, ac rudes aſpicias: ſunt enim ſumma animi ſinceritate, fide, ac veritate deſcriptæ, illaſque non tantum deliba, ac deguſta, ſed depaſcere, atque devora, multa namque in eis reperies in variis Iuris materiis ad eaſdem, ſive conſimiles quæſtiones decidendas, perquam opportuna, atque neceſſaria, Supremorum hujus Regni Neapolis Tribunalium Deciſionibus comprobata, & ſi vera dixerim, laudetur Deus, ſin autem defectus fuerit, (quod humanum eſt,) erronea mea opinio funditus eradicetur, atque judicio S. R. Eccleſiæ, (cui omnia ſubmitto) corrigatur. Verum ſi agnovero, (ut ſpero,) has Obſervationes tibi gratas fore, quamprimùm imprimi curabo, Primam, ac Secundam mearum Forenſium Obſervationum Partem.* Vale.

D. JO.

D. JO. PETRI MASSARII S. SEDIS APOST. PROTONOTARII
Sac. Theol. Profeſſ. & V. I. D. Oratinen. & Neap.

ELOGIUM

ILLUSTRISS. D. D. HECTORI CAPYCIO LATRO,
Marchioni Torelli Regiam Cancellariam Regenti,

ET

Eruditiſſimo Viro D. MICHAELI ANGELO GIZZIO
Obſervationum ad D. HECTOREM CAPYCIUM LATRO
Regentem, Operis Auctori.

Qui ſint iſti reqnires Lector:
HECTOR CAPYCIUS LATRO natus ad tuendam Patriam,
qui percurrit ſuæ fœlicitatis munera in Regiis
Tribunalibus & promotus ad ſuprema,
Inferiora adhuc perſiſtunt in ſui laudes.
Similis Hectori Trojano, qui patriam manu,
& ferro tutatus fuit;
Hic nobili ſtylo, & voce.
Ille Priami filius, iſte Regius Senator Supremus.
Ille Trojanæ gentis fortiſſimus,
hic à clementia roboratur Regis thronus, & juſt. qua terrentur Rei
Ille armorum ſonitu hoſtes fugabat, ac telo Græcos necabat,
Hic calamo Juris nodos ſubtiliter explicat,
& docto reſolvit ſtylo, & calami venuſtate
cæteris Scriptoribus admirationis potius, quam
Scribendi locum relinquere videatur,
& in conficiendis negotiis ſagacitatem,
Ingeniique admirantur celeritatem.
Ille belli fulmen, hic pacis honor non mortales
opprimi, ſed oppreſſos (quod Regium eſt) erigit.
MICHAEL ANGELUS verò Doctor Juris, per cujus calamum
complanata eſt via Juris, & rerum viſibilium doctrina,
tanquam per ſcalam, viſam à Jacob, per quam Pontificii,
ac Cæſaris intextam præceptis, quaſi per quoſdam
gradus provehitur intellectus ad Juris notitiam.
Felices horum Auctorum ſectatores,
in arenam deſcendent tuti, ominor ante certamen victores;
Palladis clypeo pugnantibus, nullus erit Mars,
qui tantæ luci obſiſtere valeat,
quæ ab HECTORIS CAPYCII LATRO Opt. Senatoris,
& MICHAELIS ANGELI GIZZII doctrina diffunditur.
Meritò duos hos Scriptores
ſervantes juſtos, & obſirmatos excæcantes exleges.
Duo ſunt Angelialis doctrinarum Regna defendentes
& æquitatis clypeis ab iniquis tuentes,
Duo ubera Reip. Juris Pontific. ac Cæſarei lac ſalubre offerentes,
Duo exploratores Juris Pont.& Cæſ.delicias referentes,
quaſi geminum conſtituentes Reipubl. lumen.
Duo Luminaria in mentis humanæ Firmamento locata
ad alios illuſtrandos, ubi tenebræ? dum hi Soles
Orbem illuſtrant,ubi caligines eſſe poſſunt?
cùm duo Soles radios ſuos emittant, qui vel
Cymmerias depellerent?
Sit ignaviæ tenebris mens effuſa, ſi volvat
hos Libros, emittet veluti Solis radios,
omneſque fugabuntur tenebræ.
Sunt duo Protei, qui Libros ad aliorum utilitatem
emittunt in lucem, ut omnibus proſint Juriſconſultis;
ut omnibus placeant, non ſe transfigurant in
Principem tenebrarum, ut decipiant; ſed aliorum
ad utilitatem variè ſe vertunt viri eloquentes,
& omni doctrinæ genere perpoliti,in ingreſſibus
ita ſuaves,ut ab eorum ore omnes penderent.
Hæc lumina ſpectanda ſunt.hi Duces ſequendi in
Juris pelago, ab his fontibus doctrinæ aqua haurienda;
qua laborum ſiccas areolas, operumque ſulcos
irrigare poſſis, Lector.

LAUDAN-

LAUDANTUR.

Æ Liſeus Danza obſ. 9. ſub n. 2.
Æ Aloyſius Capacius obſ. 50. ſub n. 34.
Aloyſius Capycius Piſcicellus obſ. 83. ſub n. 11.
Aloyſius Riccius obſ. 12. ſub n. 2.
Andreas Franc. de Capua obſ. 54. ſub n. 12.
Andreas de Januario, obſ. 29. ſub n. 57.
Andreas Marcheſius obſ. 16. ſub num. 1. obſ. 17. ſub nu. 13. obſ. 30. ſub n. 23. obſ. 56. ſub n. 2. obſ. 59. ſub n. 26.
P. Andreas Molfeſius obſ. 63. ſub n. 1.
Andreas Provenzalis obſ. 3. ſub n. 4.
Anellus Amatus obſ. 4. ſub num. 5. & obſ. 112. ſub nu. 3.
Angela Coſcogliana obſ. 12. ſub n. 15.
D. Annibal Moles obſ. 30. ſub n. 15. obſ. 92. ſub n. 8.
Antoninus Theſaurus obſ. 2. ſub n. 8.
Antonius Capiblancus obſ. 23. ſub num. 13.
Antonius Faber obſ. 4. ſub num. 5.
Antonius Maſcambrunus obſ. 47. ſub n. 4.
Antonius Mirobállus obſ. 43. ſub n. 9.
Antonius Orificius obſ. 66. ſub n. 16.
Aſcanius Raitanus obſ. 55. ſub n. 6.
Auguſtinus Barboſa obſ. 9. ſub num. 1.
Auguſtinus Cevægrimaldus obſ. 86. ſub n. 6.
Bartholomæus Francus obſ. 44. ſub n. 1.
D. Bernardinus Muntalvo obſ. 39. ſub nu. 16. obſ. 77. ſub num. 34.
Bernardinus Saſſus obſ. 77. ſub n. 10.
Cæſar Alderiſius obſ. 36. ſub nu. 20. & obſ. 57. ſub n. 2.
Cæſar Caracciolus obſ. 57. ſub n. 3.
Cæſar Vitellius obſ. 40. ſub n. 5.
Cæſar Urſilius obſ. 4. ſub n. 23.
Camillus Borrellus obſ. 5. ſub n. 12. & obſ. 33. ſub n. 15.
Camillus de Curte obſ. 63. ſub nu. 4.
Camillus de Laratha obſ. 12. ſub n. 3.
Camillus de Medecis obſ. 2. ſub n. 21. & obſ. 30. ſub n. 38.
Camillus Villanus obſ. 46. ſub n. 11.
Carolus Amatus obſ. 110. ſub num. 3.
Carolus Antonius Moccia obſ. 47. ſub n. 4.
Carolus Braneatius obſ. 16. ſub n. 2.
Carolus Maranta obſ. 12. ſub n. 6.
D. Didacus Moles obſ. 16. ſub n. 2.
Diomedes Petrontius obſ. 116. ſub n. 118.
Donatus Antonius de Marinis obſ. 1. ſub n. 6.
Eraſmus de Ponte obſ. 56. ſub n. 13. obſ. 102. ſub n. 8.
Fabius de Anna obſ. . . . . ſub num. 14. obſ. 20. ſub n. 10.
Fabius Capycius Galeota obſ. 4. ſub n. 16. obſ. 6. ſub n. 8.
Fabius Marcheſius obſ. 37. ſub num. 2. obſ. 63. ſub n. 6.
Fabritius Brancatius obſ. 63. ſub n. 6.
Fœlix de Rubeis obſ. 3. ſub n. 40. obſ. 19. ſub n. 35.
D. Ferdinandus Arias de Meſa obſ. 8. ſub n. 4.
Ferdinandus Rovitus obſ. 116. ſub n. 3.
Franciſcus Amatus obſ. 110. ſub n. 3.
Franciſcus Antonius Muſcettula obſervat. 18. ſub nu. 32.
Franciſcus Connanus obſ. 2. ſub nu. 15.
Franciſcus Maria Pratus obſ. 2. ſub n. 17.
D. Franciſcus Merlinus Pignatellus obſer. 1. ſub n. 7.
Franciſcus de Petris obſ. 8. ſub n. 58.
Franciſcus Siſſonus de Morra obſ. 57. ſub n. 5.
Franciſcus Vivius obſ. 2. ſub n. 9.
Fulvius Conſtantius obſ. 71. ſub n. 8.
Fulvius Lanarius obſ. 59. ſub n. 26.
D. Gaſpar de Soto, y Acunna obſ. 39. ſub n. 16.
Hector Capycius Latro obſ. 22. ſub n. 13.
Hieronymus de Angelis. obſ. 56. ſub n. 13.
Honophrius de Palma obſ. 56. ſub nu. 13.
Horatius Conte obſ. 110. ſub n. 1.
Horatius Marcheſius obſ. 59. ſub n. 14.
Horatius Palumbus obſ. 4. ſub n. 10.
Horrentius de Petio obſ. 58. ſub n. 7.
Jacobus Anellus de Bottis obſ. 52. ſub n. 10.
Jacobus Antonius Matta obſ. 8. ſub n. 3.
Jacobus de Franchis obſ. 5. ſub n. 9.
Innocentius Paulutius obſ. 42. ſub n. 16.
Jo. Andreas de Georgio obſ. d.... ſub n. 4.
Jo. Angelus Piſanellus obſ. 4. ſub num. 5. obſer. 63. ſub num. 2.
Jo. Baptiſta de Afflicto obſ. 29. ſub n. 21.
Jo. Baptiſta Biloſta obſ. 33. ſub n. 2.
Jo. Baptiſta Filingerius obſ. 48. ſub n. 10.
Jo. Baptiſta Hodiervai obſervat. 1. ſub numero 7. & obſervat. 5. ſub num. 19.
Jo. Baptiſta Jovinus obſ. 22. ſub n. 1.
Jo. Baptiſta Larrea obſ. 8. ſub n. 3.
Jo. Baptiſta Manſus obſ. 95. ſub n. 18.
Jo. Baptiſta Melior obſ. 43. ſub n. 15.
Jo. Baptiſta Muſcetula obſ. 13. ſub n. 18.
Jo. Baptiſta Sabatinus obſ. 116. ſub n. 2.
Jo. Baptiſta de Thoro obſ. 3. ſub n. 36.
Jo. Camillus Cacacius obſ. 57. ſub num. 2. & obſer. 119. ſub n. 9.
Jo. Dominicus Taſſonus obſ. 4. ſub n. 7.
Jo. Franc. Andreolus obſerv. 23. ſub numero 21. obſer. 34. ſub num. 1.
Jo. Franc. Capiblancus obſ. 23. ſub n. 13.
Jo. Franc. Marcianus obſ. 6. ſub n. 3.
Jo. Franc. Sanfelicius obſ. 5. ſub n. 4.
Jo. Franc. Spatacenta obſ. 90. ſub n. 2.
Jo. Hieronymus de Philippis obſ. 116. ſub n. 18.
Jo. Jacobus Amchinus obſ. 43. ſub n. 13.
Jo. Jacobus Maſullus obſ. 76. ſub n. 7.
Jo. Jacobus Mercurius obſ. 23. ſub n. 5.
Jo. Laurentius Grannalle obſ. 119. ſub n. 12.
Jo. Paulus Poerius obſ. 74. ſub n. 9.
Jo. Thomas Minadous obſ. 4. ſub n. 23.
Jo. Thomas Tironus obſ. 53. ſub n. 3.
Jo. Vinc. Cavalerius obſ. 38. ſub n. 6.
Jo. Vinc. Macedonius obſ. 59. ſub n. 26.
Juſeph Guidomanſus obſ. 100. ſub n. 8.
Juſeph Magaldus obſ. 4. ſub n. 26. obſ. 16. ſub n. 1. obſ. 18. ſub n. 31. obſ. 33. ſub n. 1.
Julius Palermus obſ. 114. ſub n. 12.
Lælius Caputus obſ. 4. ſub n. 6.
Lælius Gizzius obſ. 4. ſub n. 11. obſ. 33. ſub n. 19.
Landulphus de Aquino, obſ. 56. ſub n. 13.
Marcellus Marcianus obſ. 6. ſub n. 3.
Marcus Antonius de Motta obſ. 10. ſub n. 8.
Marcus Mareſca obſ. 75. ſub n. 11.
D. Marius Cutelli. obſ. 2. ſub n. 3.
D. Marius Giurba obſ. 16. n. 2.
Matthias Caſanate obſ. 111. ſub n. 3.
Mercurialis Merlinus obſ. 24. ſub nu. 1.
D. Michael de Salamanca obſ. 27. ſub n. 22.
Nicolaus Ant. Cioffus obſ. 90. ſub nu. 2.
Nicolaus Ant. Marotta obſ. 116. ſub nu. 3.
Octavius Vitalianus obſ. 57. ſub n. 2.
Orlandus Francus obſ. 57. ſub n. 2.
Paulus Jannettaſius obſ. 77. ſub n. 13.
Paulus Staibanus junior obſ. 1. ſub n. 8. obſ. 22. ſub n. 1.
Paulus Staibanus ſenior obſ. 42. ſub n. 3.
Petrus Caravita obſervat. 16. ſub numero 1. obſ. 22. ſub numero 1.

Google

Petrus Fontanella obſ. 1. ſub num. 3.
Petrus Iordanus Urſinus obſ. 3. ſub n. 15.
Petrus Paulus Theodorus obſ. 3. ſub n. 19.
Philippus Mareſca obſ. 75. ſub n. 11.
Proſper Farinacius obſ. 1. ſub num. 7.
Scipio Brandolinus obſ. 101. ſub n. 7.
Scipio Rovitus obſ. 4. ſub n. 3. obſ. 33. ſub n. 9.
P. Scipio de Rubeis obſ. 3. ſub n. 40.
Scipio Theodorus obſ. 57. ſub nu. 2.
Stephanus Gratianus obſ. 3. ſub n. 7.
Thomas de Aquino obſ. 18. ſub n. 2.
Thomas Brandolinus obſ. 101. ſub n. 7.
D. Thomas de Carleval obſ. 8. ſub n. 5.
Thomas de Rogerio obſ. 29. ſub n. 22.
Thomas Salernitanus obſ. 63. ſub n. 7.
Vincentius Corcionus obſervat. 37. ſub num. 3. obſerv. 58. ſub n. 26.
Vincentius de Franchis obſ. 1. ſub n. 1. & obſ. 8. ſub n. 2.
D. Vincent. Maſtrillus obſ. 63. ſub n. 6.
Vincentius Sergius obſ. 95. ſub n. 11.

VINCENTII LAGANARII J.C. NEAP.

AD LECTOREM.

DECASTICON.

Scriptor, ut ingenium, vultum vix fingere pictor,
Quilibet in cartis pandere laude poteſt.
Non tamen ingenium Pictor ſignare tabellis;
Ipſius, & Scriptor nec vales effigiem:
GIZZIVS utrumque expoſuit laudandus in ævum:
Vtrumque hoc Libro Lumine comperies.
Iſtius nam oris, ſi Authoris nomina cernes:
Illum cognoſcens, grande loqueris opus:
Si librum volvis, peregrinaque dogmata: certò
Perſpicuum illius dixeris Ingenium.

EIUSDEM VINCENTII LAGANARII

Ex Authoris Nomine Anagramma purum.

Dominus Michael Angelus è Gizzio Iuriſconſultus Parthenopæus.

Aſtrææ gazas iò illuſtrans inpepigi;
Mundo novus Zeleucus mico.

EXASTICON.

Proſilit ecce tuo, ZELEVCVS, nomine mundo:
Hoc mihi nec caſu, fata dediſſe reor.
Si leges orbi dictans juſtiſſimus, illo,
Eximiæ laudis magna trophæa tulit.
Tu Aſtræam illuſtrans: fulges æqualis, & illi.
Idem quis dicat, non tribuendus honor?

EIUSDEM

EIVSDEM VINCENTII LAGANARII

OCTASTICON.

Alluditur Leoni gentilitii Stemmatis Illuſtriſſimi Domini Marchionis Torelli Hectoris Capycii Latro, Reg. Cancellar. Regentis, in cujus profecto aurea ſcripta Obſervationes typis traduntur, juxta illud Judic. c. 14.

HUnc nova Samſonis ſpectacula confero priſcis.
Ore Leonis adeſt nobile nectar Apum,
HECTORIS, *at* LATRO *geſtat ſit Stemma Leonem;*
Quaque loquens ſcripſit, de ore Leonis erunt.
GIZZIUS *obſervando, dulcia mella refixit:*
Os quis non dicat mella Leonis habet?
Hoc impar: tantum Samſonis mella Philiſtim
Guſtavit; cuncto ſunt ſua mella ſolo.

JANVARII GROSSI J. C. NEAPOLITANI.

ANAGRAMMA PVRVM.

Michael Angelus Gizzius Iure Conſultus.
Verus Azo, Vigil, Zelans, hinc ſcutum Legis.

Caroli Lombardi Presbyteri Congreg. Oratorii Neap. ac Iuriſconſult.

Ad Michaelem Angelum Gizzium pro Additionibus ad Deciſiones Illuſtriſſ. D. Hectoris Capycii Latro Marchionis Torelli, ac Reg. Cancellariam Regentis.

Michael Angelus Giptius in Iure Doctor,

ANAGRAMMA.

Si jungis Hectori Latro, adjunges Lucem.

EPIGRAMMA.

SOl ubi purpureis radiat fulgoribus Axem,
Abſcondunt Lucem Sidera cuncta ſuam,
Sed mirum video! pragnandis Lumine ſtella
Jungitur ad Solem, congeminatque diem.
HECTORI, *Amice tuo*, SI JUNGIS *Giptie* LATRO
ADJUNGES LUCEM, *qua magis Orbe micet,*
Scilicet in noſtro geminus Sol fulgurat Orbe
Splendorem vincens Lumine, Phœbe, tuum.

ABBATIS JO. JACOBI GIZZII V. J. D. AUCTORIS FRATRIS.

ANAGRAMMA.

Michael Angelus Gizzius Iureconſultus.
Hic Auriga Legum, Zeno, Linus, Scitus, Zelus.

ALIVD.

Michael Angelus Gizzius Doctor Neapolitanus.
At hic novus Zaſius, longe inopi Legem declarat.

ILLVSTRISSIMO DOMINO

HECTORI CAPYCIO LATRO J. C.

& Patritio Neapolitano, Marchioni Torelli, Supremi Ordinis
à Latere Conſiliario, ac Regenti Regiam Cancellariam.

JO. ANDREAS DE CVNZI V. I. D.

NEc Priami ſedes flammis, nec Troja ruiſſet,
Viribus He'toreu, conſilioque Capys.
Dardana nec duros eſſet gens paſſa labores.
Nec cæco tandem Marte ſubacta foret.
Sic equidem cuncti firmi, ſtabileſque manebunt
Viribus innixi, conſilioque tuo.

MICHAELIS ANGELI GIZZII J. C. NEAP.

ANAGRAMMA PVRVM.

Dominus Hector Capicius à Latro Regens, Marchio Torelli.
Hic almi hujus Regni Senator, moderator, pacis collector.

ENCOMIUM.

HECTORI CAPYCIO LATRO
Æquiſſimo Regiæ Cancellariæ Regenti, Nobiliſſimo Torelli Marchiooi,
Quem oon minus eximiæ Majorum extollunt Imagines, quam divinæ Virtutis monumenta
Condecorant
Cui Cancellariæ Lances, ut Examinaret juſtiſſimè,
Ipſa in terris ſeſe commiſit Aſtræa.
Felices, vel ex ipſius Platonis ore Mortales,
Quibus edocentem illum, aut Regentem jura contigit admirari.
Id ipſum hæc ætas, quod antiquitas expetivit, experitur.
HECTOREM hunc non Sugamm Ducem univerſa prædicat tellus, ſed Togatum Senatorem,
Ac Magiſtrum patriæ gratulatur.
Unde, quos in gentilitio illius ſtemmate Leones conſpectamus,
Hos Telluris quondam currum trahere viderunt Priſci,
Nunc verò apud hunc unum curſum abſolvit, currum ſolvit, Leones deponit
Ipſa ſecura conquieſcit TELLUS.
Et perfectiſſimis legum Deciſionibus, Conſultiſque erudita in veritatis ſeſe lucem tandem emerſiſſe
Congaudet SAPIENTIA.
De Juſtitia quoque benemerentiſſimum virum hunc
Juſtitiæ præmia jure conſequi æquiſſimum eſt.
CAPYCIUS verè LATRO eſt, quæcumque latent io legibus, unus ſuſcipit, unus capit, enucleatè
unus omoibus elargitur.
FERDINANDUS VELA ejus à ſecretis, cujus ſane vela ipſius elata præceptis inflata Zephiris
Vitæ vortices feliciſſimo curſu tranſmittunt,
Hæc illi addictiſſimæ mentis, animique pignora, exilia re, ſtudio eximia,
D. D. D.

EJUSDEM FERDINANDI VELÆ V. I. D.

EPIGRAMMA.

QUa manibus volvis, quæ mente volumina tractas,
Conſulti referunt jura togata fori
HECTOREÆ *ſunt mentis opus; ſic mente Parentis*
Exilit quondam docta Minerva Jovis.
Invictus fueris Trojanis HECTOR *in armis,*
HECTOREÆ *cedunt* HECTORIS *arma togæ.*

D. JO.

D. JO. BAPTISTÆ CACACII J.C. NEAP.

Inſtitutionum Civilium in ejuſdem Vrbis Gymnaſio
Publici Profeſſoris

PANEGYRIS

IN LAVDES ILLVSTRISSIMI

D. HECTORIS CAPYCII LATRO

Marchionis Torelli, in ſupremo Neap. Vrbis Senatu Regentis
munere decorati.

HEctoreis iterum ſeſe fulgoribus orbes
Imbuit, Iliacis gaudens ſupereſſe ruinis
Dardana, qui votis mutaverit arma togatis,
Una Agamemnoniis major virtute triumphis;
Flumina ne paſſa circum pallere Scamandri
Æneadum redeunt in ſerta Capycia lauri.
Sed mihi jam Phœbus per longa exerſa vaganti
Non bene quærendas Troiano ab litore laudes,
Cum tua Dardanios ſuperent encomia plauſus,
Nec bene carpendas, inquit, Simoentis ab umbra
Laurigeras frondes, cum tot Sebethide ripa
Exundent flores, vinctaraque laurea vatem.
Nam Latios advecta ſinus, Heroibus omnes
Ditavit gens iſta plagas. Pallantis in urbem
Attulit Auſonii rogarent qui ſacra Quirini
Tergemina proceres quos frons vittata tiara
Æquavit ſuperis cœlo plaudente Dynaſtis,
Et bellis quandoque arſit Latialis Enyo,
Magnanimos dedit illa duces, qui ſtringere ferrum
Hectoris auſſent auſis. Nec pacis in artes
Defuit: innumera trabea numerantur avorum,
Quas qui ſcire velit; Scythici velit atheris idem
Diſcere quam multa farcientur grandine nubes,
Aut in Niliacos cùm Syrius æſtuat agros,
Diſcere quàm multa Meroi numerentur ariſta.
Occurrunt quocumque acies, Œnotria faſces,
Spectandaſque offers atavum provincia palmas.
Non tot ſideribus rutilat plaga lucida cœli,
Quot titulis gentile nitet tibi ſtemma, quot Hector
Undique tam digno capiti cumulantur honores.
Non ſi. Mæonio rurſus conſurgat Homerus
Nobilis in litue: Non ſi fœcundior adſit.
E tumulis pallore Maro, tot dicere laudes.
Ducere tot poſſent delubra ad Pindica pompas.
At quamvis adhibere pares in carmine vires
Pierium ne ſperet ebur, tibi grata voluntas
Hector erit: tenuis conatibus annue vatis.
Laudibus aſpicias quamvis ſuccumbere Muſas,
Audentes gratare tamen, ſibi prima forenſis
In ſua depoſcit Geticas encomia chordas
Gloria, circumſtant defenſi plectra clientes.
Quem tibi committat veterum Romana laborant,
Roſtra, Mycenea titubant annalia gentis.
Si jaſtas judex erat impellendus in iras,
Parcius in Verrem Cicero ſtimulaſſe Quirites
Narratur, minus in pœnas, cladem que Cethegi.
Non ita Cecropium ferrum, genteſque Philippi
Vertit in exitium, ſi quando orator Achivus
Fulminibus lingua dedit argumenta tonantis.
Si civis tutandus erat: clementia quantis
Conciliata modis, manabat nectare lingua,
Mitiaque ambroſios, ſpirabant verba liquores.
Jam nova dicendi veteri præcepta Quiriti,
Quæ didiciſſet, erant: Hac defenſura Milonem
Optaſſet Romana ſuis facundia roſtris,
Hac cauſam, Catilina, tuam ſibi Cæſar amaſſet,
Orabas quando, quo tunc tibi murmure plauſus
Undabat? quo te patrum ſententia concors
Excepit ſtudio? quanta ad miracula linguæ
Inter dicentum voces ſonuere faventes.
Sed ne Pieridum mentiri ſomnia vatum,
Et fictas videar nugas conſuetaque ſemper
Vatis ad arbitrium rerum molimina fingi,
Virtus judicium de te feras illa probandis
Scilicet apta viris formidine neſcia tangi,
Neſcia adulari metitur lancibus æquis
Occurrat quodcumque caput: ſententia nullo
Eſt ſua verborum fuco blandoque parata,
Et conquiſitis efficta coloribus, illa tot inter
Illuſtres animas, unum te deligit Hector
Maxima Semideum prudens qui munera obires.
Margara Cæſareo quondam deſponſa marito
Parrhaſium petitura thorum, thalamoſque ſub urſa,
Cognataſque faces, famulo qua nobilis Iſtro
Imminet Auſtriadum ſceptris inſeſſa Vienna,
Auſonidum tempe, Campanaque litera circum
Vecta, coronatam pelagi Crateridis unda
Parthenopem, Reginam arvis, dominamque Latinis
Venerat. Illuſtres inire comitiá Patres
Iret in occurſum quis nobilis Heroina
Orator Genus Auſtriacum excepturus, & olim
Imperii ſociam, Procerum concordia diſcors
Quem legeret, ſletit ancipiti nimis anxia voto:
Non aliter quam per Calabri cum luſtra Matini
Dædala fertur apis dextra, lævaque nitentes
Dum videt hinc violas, hinc cœruleos Hyacinthos,
Inde crocum certare roſis, Zephyrique labore
Undique odoratis effulgere meſſibus agros,
Cui ſtudeat neſcit, cujus delibet honorem,
Dum roſa purpureos quæ toto vertice ſupra eſt
Nobilium florum cumulos arriſerit, illam
Scilicet Hyblæi nemoris mellita propago
Circuit, & læta ambroſios ſeponit in uſus.
Sic ubi nutanti ſteterant ſuffragia fluctu
Quem procerum eligerent, tanta ut mandata referret,
Tandem oratorem feſta te voce ſalutant.
(Sindicus is noſtra genti, vulgôque vocatur)
Qui patrias retuliſſe vices, qui nomina poſſes.
Hiſpana ſtupuere acies, cum nobilis alto
Fulſiſti ſpectandus equo Latia agmina ducens,
Quin & Neſtorea cum majeſtate loquendi
Verba dabas, minus Auſonii dicente Moloſſo
Hæſerunt Cynea cives, ut gentis libera
In te defixus ſtudiis obtutus anhelis,

Hector erat nimius Alpinas traxiſſe phalanges
Creditur Herculeam aurato conamine linguam.
Regina qui ſenſus erat qui Pannonis aſtus.
Hectoreos hauſiſſe ſonos, vultuſque decoro
Majeſtate ſtui, melitaque verba tenere?
Quid cum rex Laſia, & noſtri moderamina Regni
Regis ad Hiſpani fuerant vulganda Senatum?
Qui tunc orator? qui tunc adſciſcitur liberam
Et tot nobilium cætû tuendas ad aulam?
Scilicet Hectorea hac fuerat provincia, ſolue
Deigeros facundus Athlas, qui pondera Regni
Auſtriacam adſedem, atque Hiſpana ad limina ferres.
Quæ tunc emicuit prudens ſolertia? quive
Politici ſenſus gentes habuiſtis Ibera
Quis admirari poſſetis in Hectore palladis
Collatiſque togis veſtre non parva dediſtis
Judicis ſigna & cumulis certaſtis honorum
Emeritum cupidis caput inſignire. Latine
Semideum tuis, ſidus Serenum, & ingens
Auſonia columen terris fatale regendis.
Interea Calabri tellus Generoſa coloni
Motibus excutitur. Quis tantas dicere clades
Carminibus valeat? magnas tunc novimus urbes
Poſſe mori, cum ventorum jactata ruinis
Vidimus aereas turres, cognataque cœlo
Mœnia, & exeſis tumulata palatia terris?
Scilicet incluſis tanta eſt inſania ventis.
Crediderim haud alia furiatos mente Gigantas
Inſultaſſe polo: ſic illos culmina, & ipſas
In cœlum miſiſſe urbes, populoſque ſequaces.
Excuſſos montes, exeſaque ſaxa cavernis
Vidimus, & Parias moles à ſedibus imis
Una Eurumque Notumque ſolo æquaviſſe, nec ullis
Marmoribus ſervaſſe fidem, quin omnia latè
Obruerint motis ſaxoſa cadavera terris.
At trepidas inter ſaxis latentibus ædes
Inſequitur clamorque virum, gemituſque cadentum,
Et Lethi faciem, & clades aucturus, & omne
Ludibrium fatorum fœmineus ululatus.
Eripiunt Calabrorum oculis cœlumque diemque
Pulverea nubes, fuſcis mors advolat alis
Præcipitet ſectata domos, data præda ruinis
Phidiaca jacuere manus monumenta. Quid auri,
Quid non argenti, quæ non Phrygiana ſupellex
Ventorum patuere minis? vis ſcilicet illa
Spes ſimul humanas, & fortia corpora preſſit.
Hi ſummo in tigno pendent, his ipſa dehiſcens
Terra parat tumulum: ſubitò ſuper obruit illum
Impulſus paries: trepida formidine multi
Incertam patria vitam exhalaſſe feruntur.
Qua Conſentina circum lata æquora vallis
In ſummis Caſtella jugis, atque oppida quondam
Tercentum ſteterant, quantam (miſerabile viſu)
Ediderant ſtragem venti! quæ turgida nuper
Mœnia ſurgebant, mutatis undique ſcœnis
Lignea ſpectamus, parvas, vileſque tabernas
Cernimus, ambibant ubi picta palatia nubes.
Forſan & Upilio claudit ſub nocte bidentes
Aula ubi Magnates exceperat, herbaque paſtum
Invitat pecudes, modo quæ tumuere columna
Poſtibus auratis veterum decora inclyta patrum.
Uſque per externas Rhegini litoris oras
Ventorum rabies cæcas laxavit habenas.
Componenda igitur fuerat provincia tantis
Fatorum vaſtata malis, delenda tributis
Pondera ſemianimes urbes, populique petebant,
Vix reliquam vitam dederat quibus impia ſatis
Conditio, penſumque novo ſub faſce parandum.
Quin & Religio templis viduata, ſacriſque
Non levibus reparanda modis erat, undique paſſis
Cernere! eſtales fuerat volitare capillis
Orantes ſtipem, Quis tunc potuiſſe mederi
Tot fatis vifue? tantum quis creditus Heros

Aptus in excidium, Calabraque incommoda gentis
Et renovanda modis ea non vulgaribus arva.
Tu tamen haud aliter, quam ſi Salaminia Regni
Cymba fores Hector, quæcumque urgere pericla
Auderent Latium, dimitteris, addita tecum
Fida comes gravibus prudentia cognita rebus,
Et mite ingenium, cunctis & amabile nomen
Gentibus Auſoniæ, quaſvis graderere per urbes
Cernere erat populos ſeſe ſubducere tectis,
Et patrem clamare ſuum acceſſiſſe, ſuiſque
Jam columen veniſſe malis: hic figere palmis
Oſcula, complecti dexteram, lachrymiſque ſuborta
Lætitia mixtis; diſpendia dicere motus
Audebant alii, fiducia tanta patebat.
Vos ô Pierides precor aſpirate canenti
Quæ pietas, quis ſenſus erat tunc Hectoris atque
Prodigus in miſeros largas effundere ſtipes
Viſus, ut ex imis emergere fundamentis
Juſſiſſet templa, & de Religionis honore
Sollicitus componi aras, ſacriſque daturos
Non vulgarem operam conquireret undique Myſtas
Veſtaleſque iterum certis concludere clauſtris
Ambierit, moreſque illis arcere profanos.
Nec minor in gnatis virtus, non emicat impar
Gloria: Nec certè damas generoſa Leonum
Semina promittunt, ſalices nec Palladis arbor.
Hectoream prolem dant Hectores, inde Gradivi
Fulmen, & armatis cumulis auctore togatos,
Carole, ſemideos inter numerandus haberis.
Sed quem te memorem, ſeu te civilia ſpectem
Bella inter capulo inſignem, galeaque decorum
Metatorem alacrem Stabias accedere ferro
Alpinas prohibentem animas indagine Gallus
Litora navali prætexerat, æquore nantes
Velivola turres, atque impulſu mobilis Euri
Non unus montanus apex, terrere parabat
Palantes cives de deditione paciſci
Jam jam cœptantes, tubicen vicina phaſelo
Advectus maria, mandata Alpina ferebat,
Ni dedant urbem, ſumpturum ſanguine pœnas
Miſſos ab invicto Gallum: trepidabat inertis
Nomen ad Alpinum jam tum ſcatentia vulgi,
Actaque res fuerat, ni tu procul enſe timendus,
Cederet actutum juſſiſſes nuncius, utque
Claſſis ad Alpina gentes hæc dicta referret.
Ante per Auſoniam Rhodanus, Rhenuſque bicornis
Ignotum tentabit iter, quàm libia Galli
Deſigant Stabiis, te te nec ſoſpite tantum
Auderent tentare nefas, nam ſpiritu uſque
Dum ſuperet, Hiſpana fides, nomenque manebit.
Jam verò irata cum litora curva baliſtis
Flammiferiſque globis peterent è puppibus altis
Alpina gentes, ſubitis equitatibus omnem
Inſediſti oram, ne gens Alpina ſcafarum
Invecta auxilio, per proxima litora ſeſe
Funderet, & ſenſim compleret milite terras.
Sic Gallicanus Caroli conamine pulſus
Vive, inquit, generoſe Heros (talem hoſtis honorem
Virtuti impendit) atque inter geſta Camilli
Hanc etiam retuliſſe velit gens Itala laudem.
Nec ſatis hinc fuerat Gallum pepuliſſe, ſed audax
Succeſſu, famaque novam toto orbe requirens
Materiam, incolumi ſtabia certata Cremona
Bella adjunxiſti, Mutina Dux ſcilicet illam
Gallorum ingenti circum obſidione premebat,
Inſubriam ſe poſſe omnem committere ſperans
Borbonidum ſignis, ſi debellare Cremonam
Fata darent (heu cæcam animam) ſic Itala Regna
Servitio Alpini Regis non Perſa, vel Hunnus,
Sed Dux Auſonius certabat ſubdere, pulſant
Dum Venetam gentem Thraces, dum Luna Cæterum
Regna rapit, fumantque aræ Mametis acerra;
At ſimul è patria volitaſti victor arena,

Borbo-

Borbonidum cecidere animi, tuque impiger alas
Hiſpanas, Latiaſque trahens ſuper alta phalanges
Stagna Padi immittens, tum ſtrato ponte fugaces
Fulminis in morem Gallos dare terga, trementaſque
E Mutina victos egiſti abſcedere ſignis.
Poſt hunc ingenio mitis mea plectra Philippus
Occupat, at feſſum quo me rapit unica vatum
Dedace materies ſudant tibi Pindica templa,
Et laudes efferre tuas Parnaſſia certant
Numina, ſit quamvis impar tua dicere Phœbus
Geſta, coronatas Academia laxat habenas
In nomen, famamque tuam: renovata videmus
Tempora romulidum, cum te dicente, theatrum
Plauſu undante ſonat, nec te minor enitet ardens
Gloria Joſephi, Pindi ſeu culmina tentet.
Seu trabeas inter devolvat flumina linguæ,
Hunc omnis venerata colit, hunc ſuſpicit omnis
Curia Parthenopes, nec te mea Muſa ſilebit
Adjunctum Melita fidus, Franciſce, Getaſque
Te duce delendos quondam gens Itala ſperat.
Cuſtodes latu Indigetes hanc vivere longum
Hectoream prolem ſinite, hac ſi mitior ulla
Non fuit, & Bello nulla eſt generoſior illa,
Apta quidem pacis ſtudiis, & Martis arena,
Undique magnanima, arcendis hac hoſtibus apta,
Fœderis hac lege, trabeis, Muſiſque parata.

AD ILLVSTRISSIMVM VIRVM

HECTOREM CAPYCIUM LATRO

SVAS DECISIONVM ELVCVBRATIONES

in lucem edentem.

FRANCISCI LVCIANI V. I. D.

EPIGRAMMA.

QVam bene tu juris nodoſa ænigmata ſolvis
HECTOR in Auſonio gloria prima ſolo?
Tu nutantem animum ac cæcis erroribus actum,
Præſidio firmas doctus, & arte regis
Et mergi pavitantem alto ſub gurgite Legum
Dirigis ad certum navita fidus iter:
Iamque typis vulgas excuſa volumina, ad aſtra
Quæ plauſu extollet fama canora ſuo
Quid tantum Creſſæ meruerunt ſerta puellæ
Vt niteant ſuperis ſydera pulchra plagis,
Sydera ſi poſſent heroum facta mereri
Hic Liber aſtra inter fulgere dignus erat.

ILLVSTRISSIMVS DOMINVS

D. HECTOR CAPYCIUS LATRO

Torelli Marchio, Regius Collateralis Conſiliarius Regiæque Cancellariæ Regens,

Secundum ſuarum Deciſionum Volumen exponit, dum Illuſtriſſimus Seiani Dux in armis celebratur.

JO. DOMINICI JORDANI V. I. D.

EPIGRAMMA.

Svrgat ut Hiſpania metuenda potentia Regis,
HECTOR *conſilium Carolus arma parat.*
Filius Auſtriacis hæret generoſus in armis,
Sed Patrem Aſtreæ caſtra togata tenent.
Ille hoſtes, potis iſte novas decidere lites,
Vt Chalybe, ut calamo polleat una Domus.
Legibus armantur Reges, decorantur, & armis;
Regi vis HECTOR, *Carolus extat honor.*

IN ILLVSTRISSIMVM DOMINVM

HECTOREM CAPYCIOLATRUM

Torelli Marchionem Coll. Conſ. Reg. ter Optimum, pro ſuis S. R. C. Deciſionibus.

D. LEONARDI MARTENA.

EPIGRAMMA.

Qvas, HECTOR, *ſtatuis ſacras celeberrime Leges,*
Vt nova ſint populis norma, modusque piis,
Has nudum ſtatuit, collectis undique Divis,
Iuppiter: ut Cælo ſint ſacra jura ſuo.
Tam bene conſultis quiſnam malè ſcitus, & audax
Obſtiterit, Numen ſi probet illa Iovis?

ARGUMENTA

ARGUMENTA DECISIONUM.

DECISIO I. Filii poſiti in conditione an, & quando cenſeantur diſpoſitivè vocati.

Ex quibus conjecturis inducatur tacita reciproca, & quæ concurrere debeant.

In fideicommiſſis conditionalibus an, & quando ſit locus tranſmiſſioni, & quando dicatur unita cum jure accreſcendi.

Deciſ. II. Nunquid fideicommiſſum in contractu factum per mortem ſubſtituti ante eventum conditionis, tranſmittatur ad ipſius hæredes, ad explicationem *text. in §. ex conditionali, Inſtit. de verborum obligat. & l. quod de pariter, ff. de reb. dub.*

Et an generalis renunciatio facta in contractu matrimonii, comprehendat jus fideicommiſſi conditionalis, ſi ſine filiis deceſſerit.

Dec. III. Num donatio cenſeatur facta juxta juris diſpoſitionem, vel ſtatuti.

Et an legitimatus per Principis reſcriptum excludat ſubſtitutum.

Et nunquid renunciatio matris noceat filiis.

Et an filia ſubingrediatur locum, & ſexum patris ad excludendam amitam, ſtante *Conſuet. Neap.*

Dec. IV. Renunciatio matris an, & quando noceat filiis venientibus ex propria perſona. Et an filia ex maſculo deſcendens, amitæ præferatur, nedum in ſucceſſione lineæ aſcendentis, verùm in ſucceſſione lineæ collateralis. Et quid ſtante *Conſuet. Neap.* latè examinatur.

Dec. V. Teſtamentum nuncupativum an, & quando dicatur perfectum, tam ratione voluntatis, quàm ſolemnitatis. Et an poſſit fieri per relationem ad aliam ſcripturam. Et quæ dicatur voluntas captatoria.

Dec. VI. Teſtator ſi mandavit hæredi, ut ſatisfactis operibus piis, & Creditoribus, illud, quod ſupereſt, reſtitueret, an hæres facta reſtitutione teneatur Creditoribus hæreditariis, ad intellectum *textus in leg. cogi, §. generaliter, ff. ad Senatuſconſ. Trebell.*

Et an officium ampliatum ſit idem officium, & an veniat ſub generali hypotheca.

Dec. VII. Teſtamentum an imperfectum dicatur ratione ſolemnitatis, vel voluntatis, ubi teſtator illius ſtipulationem in alium diem diſtulerit, ex quo intendebat melius cogitare.

Dec. VIII. Hæreditatis aditio ex quibus probetur, & an, & quando poſſit repudiari hæreditas in fraudem creditorum. Et an vigore *Conſuetudin.* hujus Fidelisſimæ Civitatis Neapolit. bona tranſeant in ſucceſſores, abſque aditione, ad interpretationem *textus in leg. qui autem, ff. quæ in fraud. cred.*

Dec. IX. Teſtamentum nunquid irritetur, ſi teſtator dixerit: Inſtituo filios q. talis, & ille adhuc viveret.

Dec. X. Teſtamentum an dicatur nullum ex eo, quod teſtes fuerunt adhibiti Fratres Capuccini.

Et an pro legitima filiæ competenti detur retentio.

Dec. XI. Legato vino ad electionem Legatarii, ſi vellet album, vel rubeum, an intelligatur de meliori, vel de mediocri.

Dec. XII. Legatum pium an, & quando patiatur diminutionem, quando hæreditas non eſt ſolvendo. Et quæ probationes ſufficiant ad probandum, quod ſit factum pro exoneratione conſcientiæ.

Dec. XIII. Ex non facto quando hæreditatis aditio inducatur.

Dec. XIV. Teſtamentum an dicatur nullum ex eo, quòd pater inſtituir filios naſcituros ex filio, quem naturalem appellavit. Et an reſpectu eorum habeat locum *text. in l. fin. Cod. de edict. Divi Hadriani tollen.* Et quando filius ortus ex coitu illegitimo dicatur ſpurius, vel naturalis.

Dec. XV. Eccleſia hæres inſtituta an teneatur facere inventarium. Et an ejus ceſſionarius totius hæreditatis teneatur ultrà vires, quando ante ceſſionem Ipſa Eccleſia Inventarium non confecit, licet ipſe ceſſionarius deinde illud fecerit.

Dec. XVI. Retrovenditio annuorum introituum facta in beneficium tertii ceſſionarii juris luendi, an transferat ad beneficium ipſius jura anteriora, nedum pro capitali, verùm etiam pro tertiis maturatis poſt retrovenditionem. Et an extinguantur hypothecæ creditorum habentium prædictos annuos introitus obligatos.

Dec. XVII. Creditor, qui imminente mutatione monetæ pecuniam mutuavit, ſub conditi-

tione ſatiſfaciendi alteri creditori anteriori, facta ad ſui beneficium ceſſione, & per debitorem illa depoſita in publico Banco, ad illum effectum, ſtante declaratione facta per Sacrum Conſilium, vigore *pragmat.* 13. ſub *tit. de Monetis*, depoſitum prædictum ceſſiſſe periculo debitoris deponentis, quamvis primus creditor ceſſionem, & quietationem feciſſet, cum proteſtatione tamen, quis præferri debeat in bonis communis debitoris, primus creditor, an verò ſecundus, ſtante dicta ceſſione.

Dec. XVIII. Diminutio an, & quando fieri debeat annui canonis debiti ex contractu emphyteutico.

Dec. XIX. Contractus alienationis cum minore celebratus an, & quando valeat, non adhibitis ſolemnitatibus à jure requiſitis, quando cedit ad ipſius minoris utilitatem, maximè, quando ipſe non conqueritur, ſed major, qui cum minore contraxit.

Dec. XX. Fidejuſſor Arcæ Arrendamenti an ſit liberatus, ſi Mercator, qui Arcam exercebat, acceptando literas cambii, eas ſcripſit ad creditum, & debitum ipſius creditoris, novaſque fecit literas pro illarum ſolutione, & an ſit inducta novatio.

Dec. XXI. Solutio in quam cauſam cedere dicatur, ubi nec à creditore, nec à debitore cauſa fuerit expreſſa.

Et an priùs cedat in cauſam uſurarum, & intereſſe non liquidati.

Dec. XXII. Agitur de donatione facta per virum ſenem uxori juveni, & pulchræ.

Et an, & quando dicatur recompenſativa.

Et ex quibus verbis pœna legis cenſeatur remiſſa per virum.

Et an judicetur remiſſa per filios per cohabitationem cum vitrico.

Et multa ad interpretationem *text. in l. 2. C. de ſecund. nupt.*

Dec. XXIII. Creditor, qui hypothecam acquiſivit ſuper re poſſeſſa per ſuum debitorem revocabiliter, conditione caſuali pendente, an illam amittat, ſi purificata conditione res hypothecata in alium tranſlata fuerit.

Dec. XXIV. In generali obligatione an, & quando veniant obligata bona hæredis, & quando pecunia, ſive effectus pervenientes ex eodemmet creditore, ad interpretationem *text. in l. qui tabernam, §. fin. ff. de pignor.*

Dec. XXV. Compenſatio an, & quando fiat ipſo jure, abſque hominis oppoſitione.

Et an fructus pignoris cum ſorte compenſentur, latè explicatur.

Dec. XXVI. Contractus ſuper emolumentis officii an poſſit fieri, abſque Regio aſſenſu, & an nominatus in eo vigore privilegii obtenti à Sua Majeſtate, de nominando uno hærede, teneatur contribuere de rata ipſorum ſocio, qui ſolvit in ampliatione prædicta portionem ſuam.

Dec. XXVII. Exigens annuos reditus ad minorem quantitatem, quàm in inſtrumentum continentur, an, & quando ſibi præjudicet.

Et quid, ſi exactio fuit facta tempore minoris ætatis creditoris.

Dec. XXVIII. Diviſio qualiter inter fratres facienda ſit, latè examinatur.

Dec. XXIX. Renunciatio, quæ juxta formam *Sacri Concil. Trid.. in cap. 16. de Regular. Seſſ. 25.* debet fieri per duos menſes ante profeſſionem emiſſam, an ſit valida, ſi per paucos dies poſt illorum lapſum facta fuerit.

Dec. XXX. Moræ purgationis quando ſit locus, tam de jure Civili, quàm Canonico, & quid de ſtylo S. R. C.

Dec. XXXI. An, & quando renunciatio facta ante ingreſſum Religionis ſubjaceat diſpoſitioni *Sacr. Conc. Trid. in cap. 16. de Regular. ſeſſ. 25.*

Dec. XXXII. An, & quando ceſſionarius poſſit agere virtute ceſſionis obtentæ poſt ſolutionem.

Et quando poſſit cogere eum, cui fuit facta ſolutio, ad cedendum.

Dec. XXXIII. Compromiſſum an, & quando poſſit fieri in cauſis feudalibus.

Et an annullata refutatione, virtute *Regia Pragmat.* de anno 1579. ſint annullata acta facta cum ipſo Refutatatio ante *Pragmat.*

Et de inſtantia an, & quando tranſeat in ſingularem ſucceſſorem.

Dec. XXXIV. Patet an poſſit conſentire donationi cauſa mortis faciendæ per filiam de ejus dotibus promiſſis teſtitui cui jus, & caſus dederit, in præjudicium ejus creditorum.

Dec. XXXV. Nobiles Capuanæ, & Nidi an ſecundùm morem Procerum, & Magnatum, vel ſecundùm morem dictarum Platearum contraxiſſe cenſeantur.

Conſuetudo Capuanæ, & Nidi, an ſit vera Conſuetudo, vel pactum.

Succeſſio an regulari debeat ſecundùm morem Magnatum, an verò ſecundùm Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, ubi in Capitulis matrimonialibus à principio dictum fuit, contrahentes ſecundum morem Magnatum vivere, & nihil circa ſucceſſionem.

Dec. XXXVI. Pater conſentiens matrimonio filii, & quòd ei dos ſolvatur, an, & quando teneatur, eo diſſoluto ad ipſius dotis reſtitutionem.

Et ſtante Conſuetudine Neapol. qua actione teneantur ejus hæredes, ad interpretationem *text. in l. ſi cum dotem. §. tranſgrediamur, ff. de ſolut. matrim.*

Index Argumentorum.

Dec. XXXVII. Vendito Caſtro cum omnibus bonis feudalibus, & burgenſaticis, territoriis, jardenis, redditibus, aliiſque feudis, & ſubfeudis, an, & quando functiones Fiſcales particulari titulo quæſitæ comprehendantur.

Dec. XXXVIII. An, & quando frater promittendo dotem pro ſorore, obligetur nomine proprio, an vero uti patris hæres.

Et an ex contractu mutui, quod ſolet fieri poſt capitula matrimonialia inducatur novatio.

Et an in donatione facta filiis, fœminæ debeant habere portionem, vel paragium.

Dec. XXXIX. Socius an, & quando in locatione communis domus præferri debeat.

Dec. XL. Legato feudo, vel inſtituto hærede extraneo in feudalibus num debeatur æſtimatio.

Et quid in donatione contemplatione matrimonii rei feudalis, abſque aſſenſu.

Dec. XLI. Matris renunciatio an, & quando noceat filiis venientibus ex propria perſona.

Et quid in linea collaterali.

Decif. XLII. Creditores non habent jus offerendi dotem in pecunia mulieri agenti pro aſſecuratione, ob vergentiam viri ad inopiam.

Et quid, ſi bona, ſuper quibus petitur aſſiſtentia, commodam non recipiant diviſionem.

Et an aſſecuratio ſit facienda, juxta appretium faciendum per Æſtimatores, vel per Licitatores, & Subhaſtatores, latè examinatur.

Dec. XLIII. Creditores, abſque aſſenſu anteriores, an præferantur poſterioribus cum aſſenſu in pretio pervento ex venditione feudi ad inſtantiam Creditoris habentis aſſenſum.

Et an revocatio tacita, vigore *Conſtitut. Divæ memoriæ* inducatur per litem motam ſuper nullitate venditionis feudi.

Et an aſſenſus impetratus, lite pendente ſuper nullitate venditionis, ſit ſubreptitius, ſi nihil de lite fuerit expreſſum, & an in ſuſpenſo remanere debeat, donec decidatur lis.

Dec. XLIV. Donans filiæ contemplatione matrimonii omnia bona, tam acquiſita, quàm acquirenda, reſervata certa quantitate diſponendi, ſi in vita contraxit debita, an debeant ex dicta quantitate reſervata deduci, & quid, ſi poſt debita contracta diſpoſuit de integra quantitate reſervata, inſtituendo hæredem eandem donatariam, an acceptando teſtamentum, remanebit hæres, facto, vel non facto inventario obligata pro tota quantitate, an verò pro ea parte, quæ non fuit in vita diſpoſita.

Dec. XLV. Moratoria an impediat inſtrumenti liquidationem.

Et an ſit procedendum coram Judice Eccleſiaſtico, vel ſæculari contra eum, qui licèt tempore obligationis eſſet clericus, tamen tempore judicii cœpti habitum clericalem dimiſerat.

Dec. XLVI. An, & quando licitum ſit, hodie emere, & cras donare, ad evitandum jus congrui, & an Dominus directus præferatur vicino retrahere volenti, & quid in ipſomet emphyteuta emente cenſum, & à quo tempore incipiat currere tempus petendi prælationem.

Dec. XLVII. Creditores pro expenſis funeris, & ultimæ infirmitatis, an præferri debeant creditoribus, expreſſam hypothecam habentibus.

Dec. XLVIII. Stante mutatione monetæ ordine Superioris, ſolutio an debeat fieri, habito reſpectu ad valorem intrinſecum tempore contractus, vel tempore ſolutionis.

Dec. XLIX. Antephatum, ſtante *Regia Pragmatica*, quid ſit pro dotibus ducat. 4000. infra pro tertia parte dictæ dotis in virgine, & medietas tertiæ partis in vidua, & pro dotibus à ducat. quatuor mille, uſque ad decem mille ſit quarta pars in virgine, & medietas dictæ quartæ partis in vidua. Quid, quando erit ducatorum quatuor mille, nec plus, nec minus.

Dec. L. Vicinus, an, & quando poſſit impediri, ne in altum extollat ædificium in ſolo ſuo. Et quid, quando impeditur aſpectus ad Mare.

Dec. LI. Legatum duplicatum, an, & quando eidem debeatur, ad explicationem *text. in l. cùm cenſum, ff. de adimend. legat. & l. planè, §. ſed ſi non corpus, ff. de legat.* 1.

Dec. LII. Aliment. uxori relicta, cum conditione habitandi cum filiis, an, & quando illis præmortuis debeantur, ad explicationem *text. in l. Seio, ff. de aliment. legat. & l. 1. C. de al. legat.*

Dec. LIII. Pater non excluditur à ſucceſſione filii in dotibus maternis, attenta diſpoſitione *Conſuetudinis Barenſis.*

Dec. LIV. Curialis ex jure ceſſo, an, & quando trahat, & non trahatur ad explicationem *Rit. M. C. V.* 228. incip. *Item, quod nullus privilegiatus.*

Dec. LV. An Dominus teneatur recognoſcere ſcripturam ſui Inſtitoris, ſeu Factoris, filius ſui patris, hæres ſcripturam defuncti, ac uxor ſui viri.

Dec. LVI. Aſſenſus *Capituli* num extendatur ad contractum cenſualem, ex pecunia dotali factum, tempore, quo in Capitulis matrimonialibus expreſsè fuerit conventum, ut pecunia prædicta converteretur in emptionem annuorum introituum pro ſecuritate dotium, latè explicatur.

Dec. LVII. Jus prothomiſeos, an habeat locum in feudo hæreditario, & an, & quando ex receptione

receptione pretii facta per agnatum cenſeatur dicto juri renunciatum. Et an competat reſtitutio in integrum adverſus lapſum termini ad retrahendum. Et an competat fœminæ, & aliis, in ulteriori gradu exiſtentibus, quando proximior non vult, vel renunciavit. Et quid quando veriſimiliter, non ad ſui commodum, ſed aliorum retrahere vellet. Et ex quibus præſumatur.

Dec. LVIII. Pactum exequutivum, in inſtrumento guarentigiato adjectum, quanto tempore præſcribatur.

Dec. LIX. Fœmina, ad hoc ut dicatur maſculiata, quæ requirantur.

Dec. LX. Naufragium quomodo probetur, & an, & quando in examinatione teſtium requiratur Partis citatio.
Et an præcidens funes alterius Navis ad præcavendum Navis ſuæ naufragium teneatur ad emendam damni.

Dec. LXI. Patre, vel matre exiſtente in medio qualiter ceſſet diſpoſitio *Conſuet. Neap.*
Et an portio fœminæ accreſcat ſolùm maſculo, & quid, quando cum matre concurreret, & quomodo procedat, quando ſunt ſolùm ex uno latere conjuncti, latè diſcutitur.

Dec. LXII. An fructus bonorum antiquorum maturati, & non exacti veniant ſub diſpoſitione *Conſuetud. Neap.*

Dec. LXIII. An *Conſuetud. Civitatis Neapolis*, quòd in antephato ſuccedant filii uti hæredes patris, poſſit per pactum inter contrahentes renunciari.
Et an quæratur jus filiis, abſque ſtipulatione Notarii.

Dec. LXIV. Inſpecta *Conſuetudine Neapolitana* num mulier mortuo viro poſſit contra ſocerum, vel ſoceram agere, ut adveniente tempore ei fiat reſtitutio dotis ex portione, quam ejus vir, ſi ſupervixiſſet, habiturus fuiſſet.

Dec. LXV. Bonæ fidei poſſeſſor, an, & quando per litis conteſtationem conſtituatur in mala fide, ita ut teneatur ad fructuum reſtitutionem.
Et an peremta inſtantia perimat etiam mala fides, quæ ex ipſa litis conteſtatione inducitur.

Dec. LXVI. Actio ad ſervitutem redimendam an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem.
Et an clerici ligentur conſuetudinibus laicorum, quando ab Eccleſiaſticis fuerunt approbatæ.

Dec. LXVII. Privilegium juriſdictionis ampliſſimum, etiam contra viduas, pupillos, & miſerabiles perſonas, conceſſum alicui perſonæ magnæ qualitatis, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, non ejuſdem qualitatis.

Dec. LXVIII. Inſtantia an currat in Sacro Conſilio, & an Princeps poſſit ipſam reſtaurare per inſufflationem ſpiritus vitæ, poſtquam per Partem adverſam fuit oppoſitum de peremptione illius.

Dec. LXIX. Agitur de materia *Capitulorum Regni.*
Et an, & quando Judex poſſit pronunciare ſuper nullitatibus, abſque Partis oppoſitione.
Et de nullitate ſententiæ ex defectu citationis, Judice mutato, vel circumductis citationibus.

Dec. LXX. Conceſſio in emphyteuſim facta pro ſe, & liberis, & ſucceſſoribus utriuſque ſexus, ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus, an ſit ex pacto, & providentia, non hæreditaria, an verò hæreditaria, & an poſſit poſſeſſor deſcendentibus præjudicare.
Et an, & quando pretium ſuccedat loco rei, ita ut ſucceſſor nolens rem vendicare, poſſit vendicare pretium.

Dec. LXXI. Generalis abolitio num accuſationes nondum inſtitutas includat.
Et an remiſſio Patris, in indultu requiſita neceſſaria ſit, quærela tempore indultus adhuc non propoſita.

Dec. LXXII. Num gratia medietatis pœnæ Fiſcalis ſolita fieri cum clauſula, *dummodo non fuerit exequuta*, *nec ſoluta*, operetur, debitore pro ea carcerato.

Dec. LXXIII. Clericus beneficiatus, habitum, & tonſuram non deferens, an privilegio fori gaudeat, ad declarationem *Bullæ* fel. mem. *Sixti Papæ V.* incip. *Cùm ſacroſancta*, & *cap. 6. Sacr. Conc. Trid. Seſſ.* 23.
Et an attento tenore dictæ *Bullæ* requiratur contra Clericum non incedentem in habitu, & tonſura, ſententia declaratoria, & an dicta *Bulla* ſit in obſervantia.

Dec. LXXIV. Sententia forjudicationis, an, & quando dicatur nulla, reſpectu formæ non ſervatæ in citatione ad informandum, & ad capitula, & in Nuncii relatione, & de præſentatione Bullæ clericatus, ad finem impediendi forjudicationem.

Dec. LXXV. Inquiſitus condemnatus pro homicidio ad pœnam extraordinariam, an, & quando teneatur ad intereſſe Partis.

Dec. LXXVI. Carceratus pro debito, & aufugiens, fractis carceribus, qua pœna puniri debeat, latè explicatur.

Dec. LXXVII. Pœna contumaciæ quæ ſit, tam de jure communi, quàm de jure Regni, & quid obſervetur, tam in M. C. V. quàm in aliis Regni Tribunalibus, & quæ pœna poſſit exigi per Barones.

Dec. LXXVIII. Vulnerans aliquem cum armis prohibitis, an committat duo delicta, vel unum.

Num

Digitized by Google

Index Argumentorum.

Num ſtante appellatione interpoſita à parte offenſa, poſſit per Judicem appellationis puniri etiam pro pœna aſportationis armorum.

Dec. LXXIX. Primum beneficium reſtitutionis in integrum, competens adverſus lapſum termini, uni ex conſortibus ejuſdem litis conceſſum, an, & quando proderit aliis, & quando etiam alio conſorti ſimiliter competeret, ſi neglexerit probationes facere in termino primi beneficii, ſibi conceſſo, & non petenti notificato, an poſſit ex propria perſona de novo illud obtinere.

Dec. LXXX. Nunquid Judex poſſit terminum juris deliberandi ampliare, vel arctare.

Et an poſſit fieri diviſio inter hæredes, pendente termino prædicto, & ad hoc dari Curator.

Dec. LXXXI. Judex recuſatus, ubi effectus eſt conſummatus, quamvis eſſet cauſa ſuſpicionis, tamen non poterit intervenire, & quando dicatur effectus conſummatus.

Dec. LXXXII. Brachium an, & quando, & quomodo ſit concedendum pro exequutione literarum exequutorialium per Judices alterius juriſdictionis, etiam vigore ſententiæ.

Dec. LXXXIII. Sententia lata ad favorem duorum, quorum alter erat mortuus, an, & quando dicatur nulla, etiam reſpectu vivi.

Dec. LXXXIV. Hæreditas non adita, an, & quando tranſmittatur ad hæredes.

Dec. LXXXV. Judex alterius Judicis ſuſpecti an dicatur ſuſpectus.

Et nunquid cauſa ſuſpicionis dicatur ardua.

Et an literæ miſſæ infra terminum ſuſpicionis inducant conſenſum, adeò ut Judex ubi ſuſpectus removeri non poſſit.

Dec. LXXXVI. Depoſitio, ut Principalis, an debeat fieri per Abbatiſſam, vel Prioriſſam Monaſterii, an verò per omnes, vel majorem partem Monialium in judicio moto per Monaſterium.

Dec. LXXXVII. Judex ſuſpectus in judicando, num poſſit cauſam alteri delegare.

Dec. LXXXVIII. Tutor in judicio cogitur deponere ſuper articulis, per alteram partem præſentatis, vel præſentandis.

Deciſ. LXXXIX. Diffamatus intentans remedium *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſſ.* an, & quando dicatur reus, ad explicationem *deciſ. Afflict.* 268.

Dec. XC. Barone ſuſpecto ex capite inimicitiæ, an, & quando cauſa debeat remitti ad ipſum Baronem.

Dec. XCI. Regia Pragmatica de anno 1621. quæ eſt *Pragmat.* 16. ſub *tit. de ordin judic.* in qua terminatur tempus petendi reſtitutionem in integrum perſonis privilegiatis, quæ in Regno vocantur beneficia, an habeat locum, tam in actore, quàm in reo.

Dec. XCII. Onus ſolutionis relevii, an ad feudatarium ſpectet.

Et an debitum contractum pro ſolutione relevii Regiæ Curiæ, ſpectet ad omnes hæredes, tam in burgenſaticis, quàm in feudalibus, vel ad hæredes in feudalibus tantùm.

Dec. XCIII. An, & quando ſolutio relevii probet qualitatem feudalem, ſaltem in poſſeſſorio.

Et quando bona exiſtentia infra fines feudi dicantur feudalia.

Et quæ ſint animalia deſervientia pro inſtructione feudi, ad intellectum doctrinæ *Andreæ de Iſern. in cap. 1. §. & plauſtrorum, quæ ſint regal.*

Dec. XCIV. Legatum factum à marito uxori, quando intelligatur factum animo compenſandi cum lecto viduali, ac veſtibus lugubribus.

Dec. XCV. Gubernatores Extauritarum, ſeu Hoſpitalium, quæ reguntur per laicos, coram quo Judice debeant conveniri, & an eorum bona ſubjaceant Conſuetudinibus laicorum.

Dec. XCVI. Exceptio diſcuſſionis inventarii, an ſtante *Regia Pragmat. 77. de officio Sacr. Reg. Conſil.* quæ eſt *de dilationibus* in nova recompilatione, opponi poſſit ad impediendum exequutionem decreti, quòd ſolvat tertias, quod fieri ſolet ante ſententiam reſciſſionis contractus venditionis annuorum introituum poſt triginta dies, & an ſufficiat citare creditores incertos per proclama, in ipſius inventarii confectione.

Dec. XCVII. Fructus percepti ab uxore ex bonis quondam viri præmortui, an, & quando computentur in ſortem capitalis dotis, ſibi reſtituendæ ab illius hæredibus.

Dec. XCVIII. Mulier, ſtante *Conſuetudine hujus Civitatis* per matrimonium efficitur ſui juris, quid ſi nupſiſſet, ſecundum *morem Procerum, & Magnatum*, & an poſſit diſponere, vel ſubſtituere, & an ſaltem ſubſtitutio ſubſtineatur in vim pacti, ſi filia in capitulis matrimonialibus diſpoſitioni matris, quæ fecit ſubſtitutionem, ſe ſubjecerit.

Dec. XCIX. Filia dotata à patre, an poſſit petere, eo mortuo, dotis ſupplementum, & quid in filia illegitimè nata, latè explicatur.

Dec. C. Intereſſe rei judicatæ poſt quadrimeſtre tempus, an debeatur, vigore ſententiæ Sacri Regii Conſilii, pendente ipſius reclamatione.

Dec. CI. Poſſeſſorii, & petitorii cumulatio quando fieri poſſit, vel non, latè diſcutitur.

Dec. CII. Milites noſtri temporis, an, & quibus gaudeant privilegiis militaribus.

Obligatio,

Obligatio, ſeu fidejuſſio præſtita penes acta, an poſſit incuſari poſt mortem obligati.

Uſufructuarius univerſalis, an, & quando teneatur ad ſolutionem æris alieni, & an poſſit conveniri.

Dec. CIII. Fœminæ an, & quando veniant ex propria perſona ad fideicommiſſum, maſculis tamen deficientibus, ita ut non teneantur ad onera hæreditaria ultimi morientis, & quando poſſint per illius extinctionem diſponere ad libitum.

Deciſ. CIV. Minor ex venditione, ſive retrovenditione facta ab ejus Curatore cum promiſſione generalis evictionis, an re evicta teneatur ad evictionem, vel ad pretii reſtitutionem.

Dec. CV. Agitur de nullitate guidatici, ſive ſalviconductus, delinquentibus conceſſi, tam ex defectu poteſtatis quàm voluntatis concedentis, & de ſubreptionibus, & obreptionibus ipſius, & an, & quando delinquentes capti, ſint reponendi in priſtinam libertatem.

Dec. CVI. Cambiorum intereſſe, an, & quando debeatur à debitore moroſo, qui pecuniam quæ verò cambia ſicca, & quando debeatur intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis.

Dec. CVII. Legatum relictum in tempore incerto, an, & quando ſit purum, vel conditionale, & quid in legato ſolvendo poſt mortem hæredis.

Dec. CVIII. Fideicommiſſarius, an, & quando ſit manutenendus in poſſeſſione bonorum fideicommiſſo ſubjectorum, latè diſcutitur.

Dec. CIX. Nomine debitoris in dotem dato, ſi illud poſtea exactum fuerit, & in emptionem converſum eum codem viro, cui fuit in dotem promiſſum, non exprimendo, eſſe de pecunia dotali; viro effecto non ſolvendo, mulier an agere poſſit contra illius hæredes, vigore contractus dotalis, an verò contra dotantes.

Dec. CX. Ex quibus conjecturis filii in conditione poſiti cenſeantur vocati, & multa ad interpretationem *text. in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Senatuſconſult. Trebell.*

Et an intelligantur, nedum vocati, ſed etiam gravati.

Dec. CXI. Exceptio non numeratæ pecuniæ, an, & quando opponi poſſit ad impediendam exequutionem adverſus apocas, ſeu ſchedulas Bancorum, vel obligationem penes acta, aut litteras cambii, latè diſcutitur.

Dec. CXII. Exceptio diviſionis, vel cedendarum actionum, an, & quando obſtet creditori, qui portionem ab uno ex correis debendi exegit, eumque quietavit.

Dec. CXIII. Petens exhibitionem librorum à tutore, vel alio Adminiſtratore, an teneatur ante exhibitionem declarare, ſi vult in totum, tam in datis, quàm in acceptis, in dictis libris contentis, ſtare.

Dec. CXIV. Moratoria conceſſa debitori an, & quando creditor agere poſſit contra ipſum, ut finita dilatione ſolvat.

Dec. CXV. Inſtrumentum num poſſit liquidari via *Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ* contra hæredem, qui hæreditario nomine ſe obligavit, ſaltim non ad finem eum carcerandi, ſed exequendi in bonis hæreditariis.

Dec. CXVI. Venditio annuorum introituum facta per Communitatem ad rationem decem pro centenario, eum promiſſione indemnitatis à collectis, an ſit nulla, tanquam uſuraria, ultra ſummam à *Bulla, & Regia Pragmatica* taxatam, an verò ſit rejiciendus exceſſus, firmo remanente contractu, & per conſequens, an ſit deducenda Bonatenentia.

Dec. CXVII. Portio, quæ ad filios ſpectat ex dotibus maternis vigore *Conſuetudinis Neapolitanæ*, an, & quando ipſis quæratur, abſque aditione, & an creditoribus ſuper ipſa poſſit ſatisfieri. Et aditio ex quibus inducatur.

Dec. CXVIII. Conditio appoſita in donatione, ſi donans ingrediatur Monaſterium, & in eo profeſſionem emiſerit, an dicatur purificata, ſi ante annum probationis, non facta profeſſione, deceſſerit.

Dec. CXIX. Alimenta, lite pendente, an, & quando debeantur.

Dec. CXX. Emphyteuta ſi incidit in commiſſum ob non ſolutionem Canonis, vel alia ejus culpa, an poſſit magnas meliorationes retinere, ſive earum pretium à Domino recuperare.

Et quando penſio, ſive Canon eſt fructibus correſpectivus, an dicatur contractus emphyteuticus, vel locationis.

Et an, & quando poſt litem conteſtatam poſſit inſtantia variari, mutari, ſeu corrigi.

INITIA

INITIA DECISIONUM.

AD inſtantiam, Deciſ. 82.
Andreas de Ebulo, deciſ. 44.
Angelus Saccocius, dec 52.
Ante mutationem, deciſ. 48.
Carolus de Alexio, dec. 26.
Conceſſerunt, dec. 120.
Concurrebant, dec. 4.
Concurrebant in liberatione, dec. 109.
Contracto matrimonio, dec. 63.
Creditore, dec. 21.
Creditores, dec. 54.
Cum eſſet, dec. 15.
Cùm eſſet, dec. 71.
Cùm eſſet, dec. 76.
Cùm eſſent, dec. 6.
Cùm eſſent, dec. 104.
Cùm fuiſſet, dec. 75.
Cùm per M. C. V. dec. 36.
Debitores, dec. 111.
Deceſſit, dec. 1.
Deceſſit Hieronymus, dec. 14.
Deceſſit Thomas, dec. 5.
Defuncta, dec. 10.
Delicta, dec. 105.
Diana, dec. 103.
Die 9. Januarii, dec. 88.
Difficilis, dec. 107.
Donaverat, dec. 3.
Dubitatum fuit, dec. 117.
Egit in S. C. dec. 54.
Emerat in anno, dec. 112.
Emerat Lælius, dec. 19.
Empta Terra, dec 39.
Ex deciſione, dec. 89.
Ex duobus, dec. 32.
Exiſtentibus, dec. 60.
Expoſitis, dec. 37.
Fabritius de Monte, dec. 96.
Famigerata, dec. 40.
Fidejuſſerat, dec. 102.
Frequentiſſimi, dec. 16.
Fuit diſcuſſum, dec. 8.
Fuit dubitatum, dec. 67.
Fuit dubitatum in cauſa, dec. 68.
Fuit in cauſa, dec. 31.
Fuit inquiſitus, dec. 78.
Gravi morbo, dec. 7.
Gubernatores, dec. 95.
Hæredis, dec. 80.
Hieronymus de Helia, dec. 94.
In cauſa appellationis, dec. 46.
In cauſa Franciſci, dec. 97.
In cauſa Gratiæ, dec. 110.
In cauſa hæredum, dec. 2.
In cauſa hæredum, dec. 92.
In cauſa Horatii, dec. 33.
In cauſa Illuſtr. dec. 27.
In cauſa Lucretiæ, dec. 11.
In cauſa Marcelli, dec. 62.
In cauſa Regii Fiſci, dec. 75.
In cauſa Venerabilis, dec. 86.
In cauſa Univerſitatis, dec. 77.
In cauſa V. I. D. dec. 45.
Incidit articulus, dec. 29.
In diſcuſſione, dec. 55.
In generali, dec. 49.
In haccadem, dec. 17.
In hoc Regno, dec. 91.
In liberatione, dec. 43.
In liberatione, dec. 56.
In ſucceſſione, dec. 41.
Inter alia, dec. 101.
Inter alias, dec. 24.
Inter Illuſtr. dec. 98.
Inter Lucretiam, dec. 66.
Interpoſito decreto, dec. 93.
Inter prædictam, dec. 38.
In Teſtamento, dec. 51.
Jo. Vincentius Carafa, dec. 70.
Lata ſententia, dec. 74.
Licet ſatis, dec. 115.
Mortuo Antonio, dec. 61.
Mortuo Principe, dec. 35.
Mulier, dec. 42.
Mulieri viduæ, dec. 94.
Ob Montis Veſuvii, dec. 114.
Orta fuit, dec. 12.
Orta fuit lis, dec. 108.
Pater nuptui, dec. 90.
Per Capitulum, dec. 69.
Per Conſuetudinem, dec. 64.
Per deciſionem, dec. 81.
Per decretum, dec. 53.
Per decretum, dec. 59.
Per mortem, dec. 65.
Per Ritum, dec. 58.
Per ſententiam, dec. 13.
Petiit Antonius, dec. 106.
Pluribus, dec. 119.
Pluries fuit, dec. 57.
Poſſidente, dec. 30.
Poſſidentibus, dec. 50.
Poſt varias, dec. 22.
Præſuppoſito, dec. 23.
Propoſita, dec. 85.
Quando vaſalli, dec. 90.
Quidam debitor, dec. 72.
Regula eſt, dec. 18.
Roſa, dec. 84.
Scipio Langella, dec. 118.
Scripſerat, dec. 83.
Sæpe in judiciali, dec. 28.
Simeon Salutius, dec. 20.
Tutor, dec. 113.
Vendita terra, dec. 79.
Vendito territorio, dec. 25.
Univerſitates, dec. 116.
Uſuras centeſimas, dec. 100.
Vulgaris eſt, dec. 87.
Vulgata eſt, dec. 47.

ELENCHUS

ELENCHUS
LEGUM, ET PARAGRAPHORUM
ex univerſo Iure in hiſce Deciſionibus explicatorum.

Textus Juris Pontificii.

Text. in cap.perſonæ.de privil. in 6. *limitatur, & declaratur.dec.77.a num.17. ad 20.*

Text.in cap.ſalubriter, de uſur.*declaratur,dec.97.n.17.*

Text. Concil. Trident.

Text. Sact.Concil. Trid. *vide verb.Conc.Trid. in Indice materiarum.*

Text. Digeſtorum.

*Text.in leg.*Centum,ff.de alim.leg. *&* in l.plane,§.ſed ſi non corpus,ff.de leg.1.*explicantur,dec.51. num.6.7.*

*Text.in l.*quemadmodum,§.item Labeo,ff.ad leg.Aquil. *an procedat in actione civili, vel criminali, dec.60.num.12. & 17.*

*Text.in l.*cum poſt,§.1.ff.de admin.tut.*declaratur,dec.38. num.30.*

Text.in l. cogi, §. generaliter,ff.ad Trebell. *explicatur, dec.6.num.4.*

*Text.in l.*hæredes mei,§.cum ita,ff.ad Trebell. *explicatur,dec.2.num.85.& 87. An probet filios poſitos in conditione cenſeri vocatos, dec.110.nu.4.ubi text.verba penuntur,& nu. 24.& ſeq.& nu. 29.*

*Text.in l.*cum avus, ff.de cond. & demonſtr.*explicatur, ibid.num.17.*

*Text.in l.*Lucius Titius, la ſeconda, ff. de hæred.inſtit. *ponderatur,ibid.num.16.*

Text.in l. 3. §. ait Prætor,ff.de incend. ruin.& naufrag. *declaratur,dec.60.n.17.*

*Text.in l.*Paulo Callimacho 27.§. Pompejus ff.de leg.3. *diſpoſitio refertur,& explicatur,dec.2.n.51.*

*Text.in l.*qui tabernam,§.fin.ff.de pign.*declaratur, deciſ. 24.num.5.*

*Text.in l.*qui autem, ff. quæ in fraud. credit. *procedit in quærendis quorum acquiſitio pendet a voluntate acquirere volentis,ſecus in jure quæſito ex contractu,abſque aditione, dec.8.num.8. An procedat ejus diſpoſitio in feudo dote, & Fiſco,ibid.ſub num.17.*

*Text.in l.*quod de pariter ; ff. de rebus dub.*explicatur, dec.2.ſub nu.5.& nu.14.ad 16.Non limitat diſpoſitionem* §. ex conditionali,Inſtit.de verb.oblig.*ibid.ſub n.16.*

*Text. in l.*quod de pariter, ff. de rebus dubiis *explicatur,ibid.à num.5.ad num. 14. Ubi ejus pluros intellectus examinantur ad num.17.*

*Text.in l.*Divo Pio,§.in venditione,ff.de re judic. *ordo carcerationem an impediat,an ſervetur hodie, & habeat locum in debitore pro pœna fiſcali,vide verb.ordo datus a l.à* Divo Pio *in indice materiarum.*

*Text.in l.*impenſa, & in l.penultim.ff.de relig. & ſump. fun.*declaratur, dec.47.n.2.& 7.*

Text.in l. in his,§. apud Marcellum , ff.de ſolut. *& in* l. 1.C.de ſolut.*explicantur, dec.21.ſub num.7.*

Text.in l. de his,ff.de tranſact.*renunciari cum juramento non poteſt,quia factus ob publicam utilitatem,dec.2. n.45. Ejus diſpoſitio procedit,tam in ultimis voluntatibus,quæ plerumque ignorantur à renunciantibus,quàm in donatione, & in fideicommiſſo relicto in contractibus, quando eadem viget ratio,ibid.n.47.& 48.*

*Text.in l.*Qui Roma,§. fin. ff. de verb.oblig.*diſpoſitio refertur, & explicatur , ibid. num. 52.*

*Text.in l.*qui ſcit,§.fi.ff.de uſur.*plures habet intellectus, & conciliatur cum* text.in l.in bonæ fidei,§.in contrarium ff. de acquir. rer. dom. *dec.65.nu.13.14.& 17.*

Text. Codicis.

Text. in l.penult. C.de ædific. privat. *num obſervetur in Civitate Neap.dec.50.n.19.21.& ſeq.*

Text. in l.quicunque,C. de apoc.publ.lib.10. *procedit in ipſo creditore exigente,non in alio,ejus nomine, vel à Procuratoribus,dec.27.n.15.*

Text. in l.unica,§.in noviſſimo, C. de caduc.tollen. *diſpoſitio non procedit in extraneis, dec.84.n.18.*

Text. in l.fin.§.in computatione *cum* gloſ.C.de jure delib.*explicatur,dec.47.n.9.*

Text.in l. in criminali,C.de juriſd.omn. jud. *declaratur dec.120.n.18.*

Text. in l.milites, C. locati *non eſt in uſu nec procedit in militibus noſtri temporis,& in illis,qui non ſunt in bellis expeditione contra Infideles,dec.101.n.5.6.& 18.*

Text. in l.ex his verbis,C.quan.dies leg.ced.*& in* l.hæres meus,ff.eod.*explicantur,dec.107.num.11.& 20.*

Text. in l.mater tua,C.de rei vendic.*explicatur,dec.70. num.55.& 56.*

Text. in l.fœminæ,C.de ſecund.nupt.*declaratur,dec.22. num.2.*

Text. in l.fœminæ, C.de ſecund.nupt. *diſpoſitio &* l.hac edictali , §. his illud , *non eſt correctus per* Conſuet.Neap. *ibid.nu.23. Non irritat donationem factam conjugi ſecundo nubenti, ſed tantum de proprietaria,eam efficit uſufructuariam,ibid.num.39.*

Text. in l.altius, & in l.ædibus,C. de ſerv. & aqua *non habent locum,quoties quis ædificare vellet, & extollere; ædificium ad æmulationem,dec.50.n.15.Non habet locum quando prohiberetur aſpectus maritimus,ibid.n.28.*

Text. in l.dos à patre,C.ſolut. matrim. *procedit,etiam ſi mulier cum liberis matrimonio decedat, & quamvis dotans ſit extraneus,dec.53.n.3.& 4.*

Text. in l.adverſus,C.de uſur.*requiſita quæ ſint remiſſivè dec.27.ſub n.15.*

Text. in l.1.& 2. C.de uſur.rei judic.*explicatur, dec.100. n.12.& 13.*

Text. in Auth.defuncto,C.ad Tertull. *non habet locum in dote data a patre filiæ, & quid extantibus liberis,dec.34. num. 4.5.& 7.*

Text. authentic.

Text. in §.optimum , authent. de exhib.reis *quibus in officiis procedat,explicatur, dec.6.n.26.*

Text. in §. nos igitur, auth. de reſtit. fideic. *explicatur, dec.110.n.31.34.*

Text. inſtitution.

Text. in §.exceptiones,inſtit.de except.*explicatur, deciſ. 114.n.15.*

Text. in §. alteri,Inſtit.de inutil. ſtipul. *explicatur, dec. 2.ſub n. 24.*

Text. in §. ex conditionali,Inſtit.de verb.oblig.*explicatur ibid. n.6.& 7.ſub n. 14.& 27. Non corrigitur per text.*in l.quod de pariter *ſub n.16.Quando procedat, ibid.n.27.*

Text. feudorum.

Text. in cap.1.§.ſed ſi res, per quos fiat inveſtit.*explicatur,dec.57.n.30.*

D. HECTORIS
CAPYCII LATRO
DECISIONUM
NOVISSIMARUM
LIBER PRIMUS.

ARGUMENTUM.

Filii poſiti in conditione, an & quando cenſeantur diſpoſitivè vocati.
Ex quibus conjecturis inducatur tacita reciproca; & quæ concurrere debeant.
In fideicommiſſis conditionalibus an, & quando ſit locus tranſmiſſioni, & quando dicatur unita cum jure accreſcendi.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommiſſum allegans, tenetur probare ſe eſſe vocatum.*

2 *Subſtitutio efficitur caduca, nec tranſmittitur, ſi pendente conditione decedat ſubſtitutus.*

3 *Filii poſiti in conditione, cenſentur diſpoſitivè vocati, ſed contrarium, n. 4.*

Limita, ubi aliter ex conjecturis de voluntate Teſtatoris conſtaret, nu. 5.

6 *Expreſſum dicitur, quod conſtat ex præſumptionibus, & conjecturis.*

7 *Filii poſiti in conditione ad hoc, ut diſpoſitivè dicantur vocati, opus eſt, ut una ex quatuor conjecturis concurrat, quamvis ſint deſcendentes Teſtatoris, veluti ubi Teſtator reſpexit favorem agnationis, vocando maſculos, nu. 8.*

Item, ubi Teſtator habuerit animum conſervandi bona in familia, nu. 9.

Item, ubi filii in conditione poſiti eſſent gravati cum pluribus gradibus ſubſtitutionum, nu. 10.

Item ubi in aliqua parte teſtamenti, & in aliquo caſu poſiti in conditione eſſent vocati nu. 11. Sed contrarium, nu. 12.

13 *Filii in conditione poſiti, diſpoſitivè dicuntur vocati, ubi eſſent de deſcendentibus Teſtatoris, dummodò alia, licèt leves concurrerent conjecturæ, & nu. 14.*

Item, ubi eſſet dictum, ſi ſine filiis legitimis, & naturalibus, *n. 15.*

Sed contrarium, n. 16.

Prima opinio verior, n. 17.

Item ubi Teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus ſubſtitutionis, nu. 18.

Sed contrarium, n. 19.

Limita, ubi extraneus eſſet ſubſtitutus, n. 20.

Vel quando alia concurrerent conjectura, nu. 21.

Item, ubi filii non ſemel, ſed pluries fuerint in conditione poſiti, nu. 22.

Item ubi eſſet prohibita falcidia, vel trebellianica, num. 23.

Sed contrarium, n. 24.

Item, ubi adeſt clauſula, omni modo meliori, *licèt in principio teſtamenti ſit appoſita, n. 28.*

Item, ubi eſſet appoſita in fine teſtamenti, nu. 29.

Item, ubi inter inſtitutos eſſet facta reciproca ſubſtitutio, nu. 30.

Sed contrarium, n. 31.

Item, ubi inſtituti non ſolum eſſent ad invicem ſubſtituti, ſed etiam, quando poſt mortem omnium filiorum abſque liberis legitimis, & naturalibus in pupillari ætate, vel quandocunque ſubſtituti eſſent magis conjuncti n. 32.

25 *Prohibitio Trebellianica hodiè ſubſiſtit, etiam in filiis primi gradus.*

26 *Prohibitio Trebellianica poſita in præludiis teſtamenti, teſtatoris voluntatem non alterat.*

27 *Prohibitio Trebellianica, fideicommiſſum quando inducat.*

33 *Qualibet conjectura de per ſe non valida, & imperfecta, non conjungitur, ad effectum inducendi vocationem in filiis, in conditione poſitis.*

34 *Filii poſiti in conditione ad hoc, ut ſint vocati, an unica ſufficiat conjectura, nonnulla recenſentur opiniones.*

35 *Conjectura, ex quibus filii poſiti in conditione cenſeantur vocati, quæ & quales eſſe debeant, Judicis arbitrio remittitur, & num. 37. & 38. & nu. idem quod eſt in deſcendentibus, ſic in tranſverſalibus, n. 41.*

36 *Probationes ſunt Judici arbitraria.*

43 *Tacita reciproca ſubſtitutio ex conjecturis inducitur: Intellige, ut nu. 61.*

44 *Tacita reciproca ſubſtitutio inducitur inter nepotes, ex expreſſa ſubſtitutione facta inter filios inſtitutos.*

Intellige ubi poſt filios inſtitutos, & ad invicem ſubſtitutos, eſſent vocati tranſverſales, n. 45.

Sed contrarium, n. 46.

47 *Tacita reciproca ſubſtitutio inter nepotes inducitur, ubi filii inſtituti, & ad invicem ſubſtituti, hi in conditione poſiti ſunt.*

Item, ubi poſt mortem omnium inſtitutorum eſſet proximior vocatus, n. 48.

49 *Item, ubi Teſtator ad plures gradus ſubſtitutionum digreſſus fuerit.*

Item, ubi ſubſtitutio eſſet facta poſt mortem plurium, num. 50.

Item, ubi ſubſtitutus eſſet minus dilectus Teſtatoris, n. 51. Vel ubi eſſet omninò extraneus, num. 52.

Item, ubi prohibita eſſet Trebellianica, num. 53. vel ſi adeſſet clauſula, omni alio meliori modo, *n. 54.*

Tacitum reciprocum fideicommiſſum in deſcendentibus Teſtatoris ex qualibet levi conjectura inducitur, nu. 55.
Sed intellige, tribus copulativè concurrentibus ſcilicet primo, ubi filii poſiti in conditione, eſſent diſpoſitivè vocati.
Secundo, quòd ſubſtitutio ſit facta ultimo morienti, &
Tertiò, quod ſit facta de tota hereditate, nu. 56.

57 *Subſtitutio ubi poſt mortem omnium eſſet facta, antequam eveniat conditio, portio decedentis remanet in ſuſpenſo.*
58 *Subſtitutio facta poſt mortem ultimò, licèt ſit in tota hereditate, non ſufficit ad inducendum reciprocam.*
59 *Subſtitutio poſt mortem plurium, ſive omnium, non cenſetur facta ultimo morienti, ſed tantùm cenſetur reſervatum jus legitimæ ſucceſſionis.*
Amplia, quamvis ſubſtitutio eſſet facta ſub nomine collectivo, n. 60.
Sed contrarium, n. 70.
61 *Reciprocum fideicommiſſum non inducitur ex conjecturis: ex quibus qualibet de per ſe non ſit ſufficiens ad inducendum fideicommiſſum.*
63 *Extenſio in ſubſtitutionibus fit de perſona ad perſonam, etiam ex majoritate rationis, & ex præſumpta teſtatoris voluntate.*
64 *Reciproca ſubſtitutio debet fieri verbis expreſſis, vel ſaltem ex illis conjecturis, quæ neceſſariò concludunt.*
65 *In dubio pronunciandum eſt fideicommiſſum non obſtare.*
66 *Filii in conditione poſiti regulariter non cenſentur ad invicem ſubſtituti.*
Amplia, quamvis eſſent teſtatoris deſcendentes, num. 67.
68 *Vulgaris ſubſtitutio, adita hereditate expirat.*
69 *Conditio in inſtitutione appoſita, non cenſetur repetita in ſubſtitutione.*
71 *Inter ſubſtitutionem factam poſt mortem omnium, & factam ultimo morienti, nulla conſtituitur differentia, ad finem inducendi reciprocum fideicommiſſum, & n. 106.*
Maximè in deſcendentibus Teſtatoris, nu. 72. Quamvis ſubſtitutio eſſet facta ab Avo materno, n. 77.
73 *Fideicommiſſaria poſt mortem plurium poſitorum in conditione, in caſibus in quibus poſiti in conditione cenſentur vocati, inducit inter dictos poſitos in conditione reciprocum, ac ſi expreſſè fuiſſet facta ſubſtitutio in tota hereditate, & ultimo morienti, maximè quando ex veriſimili mente Teſtatoris ſupereſt perſona magis dilecta, quæ ſubſtitutum excluderet.*
Sed contrarium nu 74.
75 *Reciproca ſubſtitutio ad hoc, ut inducatur, opus non eſt, ut fiat in tota hereditate, ſed ſufficit quòd per æquipollens ſit facta de tota hereditate.*
Et quando dicatur Teſtator, ſentiſſe de tota hereditate, num. 76.
78 *Fideicommiſſa conditionalia non tranſmittuntur.*
Limita, ubi adeſt tacita teſtatoris voluntas, numero 79.
80 *Conjectura, quæ vocationem filiorum in conditione poſitorum inducunt, in materia tranſmiſſionis conſiderantur.*
81 *Tranſmiſſio potiùs inducitur, quàm vocatio.*
82 *Poſiti in conditione quemadmodum dicuntur vocati ad portionem patris ſui tantùm non autem ad portionem patrui, vel alterius tranſverſalis, ita etiam in tranſmiſſione.*
83 *Ubi ſucceditur jure tranſmiſſionis, non ſucceditur ex propria perſona.*
84 *Fideicommiſſum inducitur ex eo, quòd filii ſunt poſiti in conditione.*
Sed contrarium, num. 85.
86 *Fideicommiſſum conditionale licèt inducatur ex eo, quòd filii ſint poſiti in conditione, tamen non tranſmittitur.*
Sed contrarium, n. 88.
87 Text. in l. hæredes mei, §. cùm ita, ff. ad Trebell. *declaratur.*
89 *Singula quæ non proſunt, multa collecta juvant.*
90 *Filii ubi ad invicem ſunt ſubſtituti, ſub ea conditione, ſi deceſſerint abſque liberis, & ſi omnes decederent abſque liberis vel cum liberis qui decederent in pupillari ætate, vel quandocunque eſſet inſtituta perſona magis conjuncta quæ reſpectu deſcendentium diceretur extranea, tunc primus decedens cum liberis tranſmittit in eoſdem liberos ſpem fideicommiſſi.*
91 *Filii poſiti in conditione, cenſentur prædilecti ſubſtituti.*
92 *Filii poſiti in conditione non dicuntur vocati, nec ſubſtituti per fideicommiſſum.*
93 *Tranſmiſſio locum habet ubi Teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus ſubſtitutionum, & ultimo poſt filiorum mortem extraneum, vel alium remotiorem in gradu ſubſtituerit.*
Item, ubi ſubſtitutio eſſet unita cum jure accreſcendi, numer. 94.
Amplia, nedum in pupillari ſubſtitutione, verùm in fideicommiſſaria, numero nonageſimo ſexto.
Item, ubi extraneus præferretur deſcendentibus Teſtatoris, n. 99.
95 *Subſtitutio unita cum jure accreſcendi, quando dicatur ad finem tranſmittendi.*
97 *Compendioſa ſubſtitutio, quæ continet vulgarem, tollit jus accreſcendi.*
Limita, ubi jus accreſcendi locum habuerit ab initio ante aditam hæreditatem nam tunc operaretur tranſmiſſionem ſubſtitutionis fideicommiſſaria, quamvis ſit extincta vulgaris, numero nonageſimo octavo.
100 *Avus paternus non poteſt nepotibus pupillariter ſubſtituere.*
101 *Verba,* ſuccedat, & perveniat, *ſunt communia.*
102 *Subſtitutio pupillaris ubi directè non valeret, ſubſtineretur in vim fideicommiſſi.*
103 *Avus paternus licèt pupillariter nepotibus ſubſtituere non poſſit, tamen non procedit in bonis à ſe relictis, & mortuo patre.*
104 *Voluntas Teſtatoris interpretari debet, ut potiùs valeat, quàm pereat.*
105 *Reciproca ſubſtitutio non inducitur, niſi tribus copulativè concurrentibus.*
107 *Ex uno tacito non poteſt ad aliud inferri.*
108 *Repetitio non datur, quando eſſet difformis, maximè ubi agitur de tacita repetitione.*
109 *Tranſmiſſio ubi locum obtinet, ceſſat controverſia vocationis in filiis poſitis in conditione.*
Amplia quamvis ſit unita cum jure accreſcendi, num 110.
111 *Filii ubi poſiti ſunt in conditione ad excluſionem penitus extranei, tunc nedùm ad patris, verùm ad patrui, & aliam portionem dicuntur vocati, & adducuntur.*
Et contraria reſolvuntur, n. 112.

DECISIO I.

DECESSIT in anno 1626. V.I.D. Joan. Jacobus de Jacobo, de Civitate Rhegii, in Provincia Calabriæ Ultra, inſtitutis hæredibus univerſalibus, Julio, & Lucretia ejus filiobus: & voluit: quòd moriente Julio abſque filiis, ex ejus corpore legitimè deſcendentibus quandocunque aut illis morientibus in pupillari ætate, ſuccedat dicta Lucretia, & è contra, moriente dicta Lucretia abſque filiis ex ejus corpore legitimè deſcendentibus quandocunque; aut illis morientibus in pupillari ætate; eo caſu ſuccedat prædicta Julio, prohibendo ad invicem detractionem legitimæ, & trebellianicæ, & dictis ejus filiabus decedentibus abſque filiis, ex eorum corporibus legitimè deſcendentibus, aut cum filiis qui in pupillari ætate, aut quandocunque deficerent ab inteſtato dicta hæreditas perveniat ad intimos, magiſque conjunctos ipſi Teſtatori, qui ſoli caſu fuerint ſuperſtites.

Poſt mortem Teſtatoris obiit Lucretia, relicta Iſabella filia, ſuſcepta in conſtantia matrimonii cum Marcello Bernaudo: obiit ſecundo loco Julia, relicto Philippo

Philippo filio, ſuſcepto ex Auguſtino Genuenſi ejus viro: & demùm deceſſit Philippus in pupillari ætate. Quare petiit Marcellus de Bernaudo uti pater, & legitimus adminiſtrator Iſabellæ filiæ, condamnati Auguſtinum Genuenſem ad reſtitutionem boootum eidem Auguſtino pervenrorum ex cauſa dotis prædictæ Juliæ, vigore prædicti fideicommiſſi, etiam quia in diviſione inter dictas ſorores ſe ſubmiſerunt prædicto fideicommiſſo, & voluntati paternæ; data tantùm inter ipſos poteſtate diſponendi de ducatis mille per quemlibet, pro legitima, ſic intar dictas ſorores liquidata, & in capitulis matrimonialibus initis cum dicto Auguſtino fuit expreſſe conventum, quòd decedenta Julia abſque filiis, ex dicto matrimonio procreandis; vel illis morientibus in pupillari, vel minori ætate, vel quandocunque ab inteſtato; iotegræ dotes debeant reſtitui, abſque aliqua diminutione dictæ Lucretiæ, ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus, ſervata forma fideicommiſſi paterni, cui relatio habeatur, & non aliter: reſervata tamen poteſtate diſponendi de ducatis mille pro legitima, & tandem eadem Julia bona prædicta in caſu mortis filiorum reliquit coi de jure ſpectant, ſervata forma ſuorum capitulorum; de prædictis autem duc. mille in caſu mortis filiorum diſpoſuit ad beneficium viri, & ſic dicabat Marcellus, quòd tam vigore dicti teſtamenti, quàm vigore diviſionis, quàm capitulorum matrimonialium: quàm etiam vigore teſtamenti tenebatur Auguſtinus reſtituere prædicta bona, unà cum fructibus, ſive intereſſe.

Dicebatur tamen pro parte Auguſtini; ipſum eſſe abſolvendum ab impetitis; cùm Iſabella non appareat in teſtamento nominata, & propterea ſatis eſſe ei objicere, teſtamentum non loquitur de te, juxta
1 doctrinam *Bald. in l. 1. ſub nu. 3. & in l. ad probationem n. 2. C. de probation. Franch* qui alios citat *dec. 615. nu. 5. Molin. de primogen. Hiſpan. lib. 1. cap. 4. num. 5. Fuſar. de ſubſtitut. quæſt. 351. n 9 Seraph. dec. 1486. nu. 1.* & quòd ex verbis expreſſis teſtamenti non poſſit Iſabella venire patet; quia non fuit ipſa expreſsè vocata: ſed Lucretia
2 ejus mater, quæ cum prædeceſſerit Juliæ pendente conditione, ſubſtitutio fuit effecta caduca, nec potuit tranſmitti ad Iſabellam filiam *text. eſt, in l. ſi ex pluribus ff. de ſuis, & legitim. l. quoties 2. ff. de acquir. hered. gl. in l. unic. in verb. de relicta*, ubi *Cynus. & Bart. num. 4. Bald. n. 10. Alber. n. 4. Salyc. nu. 5. & 7 C. de his, qui ante apert. tabul. & gl. in l. heredes mei, §. cùm ita, in verb. ſuſcepiſſet ff. ad treb.* ubi etiam *Bal. nu. 1. Paul. de Caſtr. numer. 3. Alex. num 6. Soc. ſen. num. 9. Rip. numer. 60. Soc. jun. 37. Torniel num. 59. Fabius Accorambonus num. 27. Bolognet. nu. 129.*

Pro parte verò Iſabellæ Actricis ex pluribus juris articulis dicebatur, eſſe in dicto fideicommiſſo vocatam, & propterea omninò debere obtinere reſtitutionem prædictorum bonorum.

PRIMUS ARTICULUS.

An Iſabella Actrix cenſeatur vocata tanquam poſita in conditione.

Erit ergo primò videndum utrum Iſabella, quæ non fuit expreſsè vocata, ſed tantùm in conditione poſita, intelligatur diſpoſitivè vocata, & licèt valdè ſit controverſus articulus, an filii poſiti in
3 conditione, cenſeantur diſpoſitivè vocati, de quo amplum edidit *tractatum Joſeph. de Ruſticis* Jur. Conſ. Aquilanus, in tantùm, quòd nonnulli graviſſimi Auctores affirmativam ſententiam ſubſtituerunt, ita ut pro illa opinione vigintiquatuor Doctores enumeret *Menoch. conſil. 152. libro ſecundo, numero decimo tertio*, inter quos illam communem appellavit *Pariſ. conſil. 66. lib. 3.* & magis communem & veriorem exiſtimavit *Socin. jun. in conſi. 158. numero quinquageſi ie ſeptimo*, qui non nullis argumentis, eam comprobat, & communem eſſe Doctorum ſententiam dixit *Menoch. in d. ct. conſil. 152. numero 13. & conſil. 173. num. 4. & conſil. 420. & 48* & veriorem, æquiorem, ac magis ſecundùm mentem Teſtatoris eſſe, voluit *Alberi. in leg. 1. Cod. de condit. inſert.* & quòd hæc ſit magis communis opinio & magis æqua, latè defendit *Fab. de Anna conſil. 9 volum. 1. numer. 2.* ubi innumeros pro hac opinione Doctores colligit, comprobat *Fuſar. de fideicommiſſ. quæſt. 437. numero 3.* ubi dicit, eſſe æquiorem, communem, & magis communem, ac ſæpius pro ea judicatum, pro qua corroboranda quamplures Doctores colligit & ampliùs dicit, quòd in Sereniſſimo Statu Veneto hæc opinio tanquam magis conſona menti Teſtatoris eſt recepta, ut per *Ca-*
4 *vall. commun. contra commun. queſtion. 95.* Tamen admittendo opinionem negativam, quam amplexa fuit *gl. in leg Lucius, la ſecunda, Digeſtis de hered. inſtit.* quæ revera magis communis eſt, & rerum judicatarum authoritate roborata quam *Gloſſ.* opinionem latè defendit, & plurimorum Doctorum authoritatibus comprobat *Ruſtic. in dict. tractat. libro primo capite ſecundo numero 3. cum ſequentibus Peregr. de fideicomm. art. 18 n. 1. idem Fuſar. dict. q. 437. num. 1. Faber. de error. pragm. decad. 26. error. 1. & lib. 17. conjecturar. jur. art. 19. num. 10. Intrigl. de ſubſtit. centur. 3 q. 16.* & pro hac opinione fuiſſe judicatum in Camera Imperiali, in Aragonia, in Delphinatu, in Cathalonia, Tholoſæ, & Florentinæ, refert *Antlius Amat. conſil. 91.* & idem fuiſſe judicatum in Rota Rom. habetur ex *Farin. dec. 100. pag. 1. in recent.* ſic etiam fuiſſe judicatum in Regno Siciliæ, dixit *Caſtil. dec. 18. numer. 60 lib. 1.* & in Senatu Dolano refert *Grivel. dec. 125. num. 52.* & pariter etiam ſecundum prædictam opinionem fuiſſe judicatum in noſtro Sacro Conſilio, apparet ex *Capyc. dec. 115. num. 7. & 8. Fab. de Ann. in princip. ſecundi volum. ejus conſil.* ubi teſtatur fuiſſe judicatum contra *conſilium nonum*, de alia etiam deciſione meminit *Amat. dict. conſil. 91. in fi.* quod etiam reaſſumit *Ther.* in ſuo *comp. p. 1. in verb. filii poſiti in conditione*, & ſic etiam de alia deciſione meminit *Vivi. deciſion. 393. lib. 2. Surd. & ibi Hodierna dec. 162.* & ita paſſim fuit in aliis cauſis judicatum.

5 Tamen prædicta opinio ab omnibus uno ore limitatur, quando aliter ex conjecturis de Teſtatoris voluntate conſtare quia ſatis dicitur expreſſum, quod ſub generali verborum conceptione comprehenditur, *Bar in l. 2. C. de novat. & in l. Centurio, ff. de vulg. &*
6 *pup Menoch. conſ. 210. nu. 8.* Sicuti expreſſum dicitur, quod conſtat ex præſumptionibus, & conjecturis, *leg. licèt Imperator*, ubi *Bart. numero 2 Digeſtis de legat. 2. Franch. dec. 15 Menoch. conſil. 5. numer. 10. & 11.* & ideò ex conjecturis cenſeri vocatos, probat poſt alios, quos allegat *Peregr. conſil 91. num 30 lib. 1. Mantica de conject. ult. volun. lib. 11. tit. 2. num. 19. Trentacinq. de ſubſtitut. pac. 4. c. 11. nu. 23. Ruſtic. d. tract. lib. 2. c. 1. Fuſar. d. q. 437. num. 6.* qui & alios infinitos allegat & noviſſimè *Franciſc. de Pett. in conſ. 60. n 8.*

Quæ quidem concluſio non negabatur ex parte Conventi, ſed difficultas erat, dignoſcere, quænam conjecturæ erant validæ ad interpretandam
7 hanc Teſtatoris voluntatem, ut filii poſiti in conditione, dicantur diſpoſitivè vocati, dicebat enim, quod quotieſcunque cum conjecturis, à Doctoribus conſideratis non concorrit una ex quatuor infraſcriptis: non habet locum prædicta concluſio; non enim ſufficiunt leves conjecturæ, ſed fortes, & urgentes, etiam in deſcendentibus Teſtatoris, *Decian. conſil. 44. numero 11. libro tertio Gabr. lib. 4. comm. concluſis. de fideic. concl. 4. num. 29. Anel. Amat. d. conſi 91. nu. 3. Joan Ant. Bellon. conſi 26.* & propterea dicebat, quòd

Digitized by Google

conjecturæ urgentes , & à ſupremis Tribunalibus
8 approbatæ, erant. Prima , quando Teſtator reſpexit
favorem agnationis , vocando maſculos , ut habetur
poſt alios per *Farinac.dec.266.par. 1. in recent. & dec.*
205.& 646.num.3.tom. 2. in poſthum. Ludoviſ. deciſ. 315.
& 337.Theſ.dec.96.Peguer.dec.100.Vrſilli deciſ. 262. &
393.Rovit.conſi.54.numer. ſeptimo lib.1.Cabol.conſil.105.
Seſſe dec. 65. nu.26.pag.1.Franc.Niger.controver.jur.96.
lib.1.& contr.302.numer.4 2. lib. 2. & Chriſtoph. Mort.
9 *deciſ.Senen.* 8. Secundam , dicebat , eſſe conjecturam,
quando teſtator habuit animum conſervandi bona
in familia , ſive in deſcendentibus poſitis in conditione
, ut habetur ex præcitatis DD. & ex *Corne.*
10 *conſi.59.lib.2.Fuſar.quæſt. 441. numero 20.* Tertia verò,
quando poſiti in conditione fuerunt gravati , maximè
cùm pluribus gradibus ſubſtitutionum , *Put.dec.*
215.lib.3.Fontanell.de pact.nupt.tom.1. clauſ. 4. gloſſ. 24.
11 *numer.5.*Quarta & ultima conjectura , quando in aliqua
parte teſtamenti, & in aliquo caſu poſiti in conditione
eſſent vocati , *Ludovis.deciſ. 551. Zanch. in l.*
hæredes mei, § cùm ita numer.774.D.ad Treb.Coph.conſ.
476.n.11.lib.4.Ruſtic in alleg.*tract.lib.5.c.2.num.3.Menoch.de
præſump lib.4.præſ.76. num. 59. Intrigl. de ſubſtitut.cent.3.quæſt.26.nu.123.
Alexan.Raud.deciſ. Piſan.*
27.n.94.& aliis per *Fuſar.de fideicomm.q.439. nu. 107.*
quæ quidem conjecturæ , cùm omnes deficiant in
caſu noſtro , non puterat dici , poſitos in conditione
eſſe vocatos.

12 Quibus tamen pro parte actoris reſpondebatur,
quod nullibi invenitur jure cautum quòd iſtæ quatuor
tantùm conjecturæ , & non aliæ inducant juris
diſpoſitionem , ut poſiti in conditione cenſeantur
vocati; quinimò , aliæ , & majores adhuc eſſe conjecturas
, & præſumptiones. Præcipuè verò dicebatur
, quòd in hoc caſu concurrebant validiſſimæ
conjecturæ , ex quibus apparebat , poſitos in conditione
eſſe vocatos , inter quas illa ſatis urgens , imò
efficaciſſima ponderabatur , quia hæc Iſabella erat
de deſcendentibus Teſtatoris , quæ quidem eſt tantæ
efficaciæ , ut ſufficiat ad victoriam , quemadmodum
habetur ex *Mantic.de conject.ultim.volunt.lib. 11. titul.*
13 *2.in fin.* eo enim caſu concurrunt naturæ , & parentum
commune votum , *l. cùm acutiſſimi , C. de fideic.*
& propterea debet ceſſare juris rigor , *Ruſtic.d. trac.*
lib.2.c 1.nu.11.Surd deciſ.162.numero 5.ubi etiam *additio
Hodiern.n.3. Rimin jun.conſ 739.nu. 70. Hond. conſil.*
54.n 8.lib.2.Roger.conſi.25.nu.2.lib.1.Poncirol.conſil. 69.
nu.72.Petr.de fideicom.q 9. num. 150. Fachin.controver.
jur.lib.4.c. 31. Theſaur. jun. in addit. ad deciſ.Theſaur.
patr.96.Rovit.conſil.54.nu.5.Peguer.deciſ.216. numer. 18.
Mantic.deciſ.120. numer. 3. & quamvis aliqui contradicant
, tamen hæc eſt magis communis opinio , ut
teſtatur *Decia.conſil.28.num.28.nu.11.lib.2. & conſi.44.*
*nu.3.lib.3.*dicit, eſſe æquiorem , & hodie communem,
ſic etiam de communi teſtatur *Hond.conſ.65.num. 40.*
lib.1.& conſ 54.nu.8.& 58.vol.2.Seroph. deciſ. Rot. Rom.
1319.nu.2.Beer.dec.155.nu.21.& aliis allegati per *Fuſar.*
*d.q.437.nu.23.*Verùm contraria opinio procedere poſ-
14 ſet, quando hæc conjectura eſſet ſola , & non coadjuvaretur
ab aliis conjecturis , in quo caſu loquuntur
DD. allegati à *Fuſar.d.q.437.n.24.*& alii , qui in contrarium
adduci poſſunt , ut voluit *Pet. Greg.Tholo.
ſintag.jur.lib.42.cap.27.num.26. in fi.*dicens , quòd ubi
nulla alia adeſt mentis conjectura , quàm iſta , quòd
filii poſiti in conditione ſint de deſcendentibus ſtandum
eſt concluſioni negativæ , & ſic etiam loquuntur
Soc.ſen conſ.216.numero 8.lib.3 Rip.in l.Centurio,nu.
259 ff.de vulg. & pup. Alciat. in d. l Lucius. de hæred.
inſtit.n.41.Clar lib.3.§.teſtamentum,q.79.Mant.d lib.11.
tit.3.nu.1.Sfort Od.conſ.66.nu 23.& alii allegati: quando
vero cum prædicta conjectura concurrerent
aliæ, etiam leves, & tunc cenſentur vocati, quæ diſtinctio
magis communiter eſt approbata , ut teſtatur
*Sozi.jun.conſ.145.nu.30.lib.3.& conſ.75 num.1.lib 2. Pu-
teſ.conſi.5.num.35.lib.3.Crav.conſ.24 nu.13.Didac.Covar.
in cap. Raynutius §. 3. de teſtam.* ubi à communi opinione
recedit , quando aliæ adeſſent conjecturæ,
etiam leves, *Achill.Perſonal de adipiſc.poſ.numer. ducenteſimo
nono ſexto verſi.alti,Clar.d.§. q. 77. Tob. Non.
conſi.31.num.23.*& de communi etiam teſtatur *Decian.
conſ.89.num.12.& conſi.23. volum. 3.* & alii allegati per
*Craſſ.in §.fideicommiſſum,q.13.nu.2.*ubi *in fine* hanc ſententiam
magis communem , æquiorem , & veriorem
judicat , ut ſufficiat , poſitos in conditione eſſe de
deſcendentibus , vel ſaltim , quòd concurrant leves
conjecturæ.

15 Secunda conjectura ſumebatur , quia teſtator in
conditione poſuit , non ſimpliciter filios , ſed filios
legitimos , & naturales , quæ conjectura fundatur
præcipuè , quia ſi filii poſiti in conditione , non venirent
tanquam locati ex teſtamento , ſed ab inteſtato,
concurrerent in ſucceſſione cum naturalibus legitimatis
, quod non eſt permittendum , ut traditur in
*l.ſi to parentes,C.de ſuis ,& legitimis,§. ſi quis igitur , §.
generaliter,& §.illud,in auth.quib.mod.natur.effic.legit.
Soc jun.conſi.110.nu.26.lib.3.* ubi de communi teſtatur,
*Sur.d.dec.162.*qui dicit , hanc eſſe urgentiſſimam conjecturam,
& refert, ita in Senatu illo fuiſſe judicatum,
& licèt aliæ concurrebant in ſuo caſu conjecturæ,
attamen illam tanquàm vehementiorem extollit
*Trentac.conſ.1.ſub n.29.lib.2 Pegu.dec.100.num. 16.Reg.
Rovit.d conſ.34.n.7.Anell.Amat.in conſ.100.nu. 31 Farinac.dec.100.6.*
qui etiam alios cumulat , & deciſionem
Rotæ Romanæ refert , quam etiam efficaciſſimam
conjecturam dixit , relatis opinionibus *Menoc.
de præſ.lib.4.præſ.76.n.48.& conſ.1017.n.3. & conſ. 1018.
nu.2.*& eſſe conjecturam maximi ponderis , dixit *Seraph.dec
1329.nu.2.*& ex communi DD. ſententia , hoc
etiam voluit *Mareſcot.var.reſol lib.1.c.66.num.7.* & urgentiſſimam,
& receptiſſimam *Gerius Spin.conſi.14. nu.
23.lib.1.*latè etiam per *Gab.de Ann.conſ.9.nu.10.* & per
Ruſtic d.lib.3.c 3.nu.3.& per *Fuſar.d.q.437.num.64.*ubi
alios pro hac opinione refert & licet nonnullos DD.
pro contraria opinione adducat *numer.95.*tamen *in fi.*
dicit , quòd cùm has authoritates adduxiſſet pro excludenda
hac voluntatis conjectura ; attamen his
non obſtantibus fuit contra ſuam opinionem judicatum.

16 . Contra tamen prædictam conjecturam inſurrexerunt
*Theſaur.dec.96.nu.16.*poſt *Petram de fideicom.
q.9.numo.176.Anel. Amat.d.conſ. 91.* & alii allegati per
Fuſar.d.q.437.numer.65.& pro iſta contraria opinione
adducebantur etiam deciſiones Senatus Pedemontani,
ut per *Theſ. dict. deciſ. 96.* Senatus Dolani apud
Grevell dec.125 num.77.& noſtri S.C. quia fuit judicatum
contra *conſ.9.Fab.de Ann.* prout ipſe idem refert
in *principio ſecundi voluminis* , quamvis prædictæ , &
aliæ conjecturæ ponderarentur : & iterum in cauſa,
in qua ſcripſit *Anell. Amat. in d. conſil. 91.* ut in *fine
conſil.* & pro hac opinione , ultra adductos per *Fuſar.*
ſtant etiam *Berret.conſi.74.n.12.Burſat.conſi 300.nu. 68.
lib.3.& Fontanel.clauſ.4.gl 24. num. 13.* qui de hac opinione
ſatis videtur dubitare, dum dicit , quòd ſi vera
eſſet in hoc caſu opinio *Surd.* & *Ruſt.* vix eſſet in
Cathalonia de hac difficili materia diſputandum,
cùm in omnibus ferè teſtamentis legamus hujuſmodi
conditiones conceptas , & quòd nunquam audivit,
nec vidit , quod provocatione ſit in caſu prædicto
declaratum , & hanc ſententiam pluribus DD.
authoritatibus comprobat *Ludovic.Caſonat. conſi.4.n.
198.* & præter alios affert etiam *Bottu conſ. 4. & 97.
numero 14.*

Replicabatur tamen prædictis quod opinio contraria
erat magis recepta, imò & idem *Theſ. d. deciſ.
96.num.16.* videtur ſe reſtringere , ut dicta legitima-
17 tis conjectura non ſit ſufficiens de per ſe, ſed aliis
conjecturis

Digitized by Google

conjecturis concurrentibus videtur cum contraria opinione concurrere & in ea reſidere etiam videtur *Theſſ.jun.addit.ad dict.deciſ.96.* dum allegat *Surd. dict. deciſ.162.& Borg.Cavalc.deciſ.5.p.3. Fontanell.* autem nihil concludit, ſed ad DD. pro utraque opinione allegatos ſe refert, & licèt dicat, nunquam vidiſſe in illo Senatu per hanc conjecturam fuiſſe poſitos in conditione vocatos; tamen neque dicit, audiſſe, vel vidiſſe contrarium judicatum, vel erit intelligens, prout loquitur *Theſaur.* quando hæc ſola adeſſet conjectura: ſecus autem; quando aliæ concurrant, vel intelligendi ſunt in caſu, quo, etiam ſi aliæ concurrant, non tamen poſiti in conditione ſunt de deſcendentibus teſtatoris, ut eſt in caſu Senat. Dolani relato per *Grivel. d.dec.215.n.77.*

18 Tertia conjectura, quia teſtator digreſſus fuit ad plures grados ſubſtitutionum. Primò enim, ſubſtituit Lucretiam Juliæ. Secundò, Juliam Lucretiæ, quæ ſubſtitutiones comprehendunt etiam duos caſus. Primus, quando decederent abſque filiis. Secundus, quando decederent cum filiis, & illi in pupillari ætate decederent. Tertius eſt, ſubſtitutionis gradus, quando Julia, & Lucretia filiæ, & hæredes ſubſtitutæ, & ſibi invicem ſubſtitutæ, decederent omnes abſque filiis, ex eorum corpore legitimè deſcendentibus, vel cum filiis, qui in pupillari ætate, vel quandocunque decederent ab inteſtato, quo caſu ſubſtituit magis intimos, ſive conjunctos ipſi Teſtatori, quæ conjunctura tanquam ſatis urgens, & tanquam æquior, & juſtior, ponderatur ab *Anch. conſil. 74 Cur.jun.conſil.16.num.7.* atqui hanc ſolam ſufficere dicit, quem ſequuti fuerunt innumeri Doctores, relati à *Ruſtic.in d.tract.lib.3.c.1.n.1.& à Fuſar.d.q.437.nu. 90.* & de magis communi teſtatur *Romin. jun. conſil. 767.nu.6.lib.7.Menoc conſ.173.nu.54.& de præſump.lib. 4.præſ.77.nu.53.Decia.conſ.103.num.17.lib.2.Craſſ. in §. fideicommiſſum,q.14.n.3.Gabr.in commun.concl.4.n.14. tit.de fideic.Vivi.dec.262.n.13.* & 14. *Randen.dec. Piſan. 27.num.88.* & fuiſſe approbatam à Rot. Rom. habetur ex *Farin.dec.144.num.4.p.1.& dec.146.num.8. Seraph. dec.1319.num.10.*

Et quamvis nonnulli graviſſimi Authores hanc
19 conjecturam non admiſerint, quos colligit *Ruſtic.in d.c.1.n.5.& Vinc.Fuſar.d.q.437.nu.91.* quibus addo *Rip. in l.Centurio,nu.16.de vulg.& pup.Clar.in §.teſtamentum quæſt.79.in 4.conject. Adden. ad Alexand. conſil. 64.lib.5.Berrot.conſil.74.num.13.Botta conſil.90. in fi.* & alios allegatos per *Ludovic. Caſanat. conſil. 4. numero* 499. Tamen dicebatur de hoc non poſſe dubitari ad excluſionem penitus extranei ipſius Teſtatoris, eo enim caſu, in quo extraneus ſubſtitutus eſt, conjecturam prædictam eſſe validiſſimam, probaverunt *Ripa.* in *loco*, ſup. cit. *Pariſ. Torniel. Alb Ceph. Decian. Honded. Menoch. Gabr. Ruſtic. Intrigl. Mantic. Craſſ. Petra,& Rand.* allegati à *Fuſario d.q.437. num. 94.* vel quando concurrerent aliæ conjecturæ, ut poſt *Rip.*
21 *Zanch. Grat. Menoch. Mantic. Ruſtic.* & alios voluit idem *Fuſar.ibidem,num.95.* quod maximè attendi debet in deſcendentibus Teſtatoris, ut per *Alexand. d. conſi.94.lib.5.& Socin.jun.dict.conſi.110. num. 18. lib.3.* & alios allegatos à *Ruſt.in d tract.lib.3.c.1.nu 2.* & per *Fuſar.d.q.437.n.78.Dec.conſil.59.n.10.lib.2, Petr. de fideic.q.9.n.199.*

22 Quarta adducebatur conjectura, quia non ſemel, ſed pluries filii fuerunt in conditione poſiti, de qua conjectura *Ruſt.* in *d.tract.lib.3.c.2.n.12.* qui DD. enumerat, & acriter reprehendit *Anto. Gabr.tit. de fideic. concluſ.4.num.trigeſimo ſecundo* contrarium tenentem, ſed dictam conjecturam ſequuntur DD. enumerati per *Fuſar.d.q.437.n.101.*per *Maſtrill. deciſ.1x1.num. 14. Barz.dec.5.nu.12.Seraph. d.dec.1319.Gerinm Span. conſ. 14.num.21.* nec eſt faciende vis in deciſione S. C. relata per *Amat in conſi.91.* quia in ea cauſa hæc conjectura deficiebat, ut ipſemet fatetur *eo.n.28.in fi.*

Quinta conjectura conſiderabatur, quia fuit prohibita falcidia, & trebellianica, *Ruſtic.d.trac. lib.5.c.6. numer.21.* poſt *Gozad. Crav. Marzar.* & cæteros, per
23 ipſum citatos; alios etiam addit *Fuſar.d.q.457. numero 215.Simon.de Prat.de interpret.ultim.volunt.libro 3.fol. 300.numero 5.* cui tamen concluſioni contradicit *Me-*
24 *noch.d.lib.4.præſump.76.num.cr.80.* qui dicit quòd nunquam ſibi placuit hæc conjectura, & eam refellit etiam *Anell. Amat.dict.conſi.91. num. 33.* qui reſpondit *Simon.de Prat.* qui pro validanda conjectura rationem tradidit, quia hæc prohibitio trebellianicæ locum habere non poteſt in filiis primi gradus, & ideo ut locum ſibi vendicet, neceſſe eſt fateri, quòd filii in conditione poſiti, cenſeantur vocati ad hoc, ut locus ſit prohibitioni trebellianicæ, cùmque in hoc Regno recepta ſit opinio, quòd prohibitione trebellianicæ ſubſiſtat, etiam in filiis primi gradus, ut per *Franc.*
25 *deciſ. 11. & 612.* ſequitur, quòd argomentum *Simonis* corruat; verùm prædicto argumento facilè reſpondetur, nam data pro vera opinione, quòd valeat prohibitio detractionis trebellianicæ in primo gradu, neceſſariò fateri oportet, filios in conditione poſitos, eſſe vocatos, quid enim operari debet hæc prohibitio, niſi ut ſubſtitutus habeat hæreditatem, abſque detractione? & ſi hoc ſit cum ſubſtitutus minus dilectis à Teſtatore, quantò magis debet intelligi reſpectu filiorum, in conditione poſitorum, qui abſque dubio ſubſtitutum excludunt? & propterea videns *Anell.Amatus* difficultatem, non firmat pedes ad hanc reſponſionem, ſed tranſit ad aliam, quòd in caſu ſuo, hæc prohibitio trebellianicæ non erat in corpore, & in parte diſpoſitiva teſtamenti, ſed in præ-
26 ludiis potiùs de ſtylo Notarii, ut *num.35.* quo caſu ex doctrina *Bart. in l.1. numero decimo in fin. D. de jure codicill.* & aliorum fundare conatur, quòd hæc prohibitio non alterat Teſtatoris voluntatem, & quòd ceſſabat in dicto teſtamento, in quo erat dicta prohibitio trebellianicæ, nedum in corpore teſtamenti, ſed in ipſomet fideicommiſſo, ſine ſubſtitutione; & quòd hæc prohibitio inducat fideicommiſſum, habetur ex
27 *Menoc.conſil.1006.num.8.& præſ 68.n.11.lib.4.* qui alios allegat, & per *Mant.de conject.ultim volunt.lib.4.tit.5. art.14.num.4.* & contra opinionem *Menoch.* concludit *Ruſtic.* in *loco* ſuprà citato, qui neque in judicando, neque in conſulendo putat. à prædicta opinione eſſe recedendum, & de communi teſtatur, & addit etiam *Decia.conſ.103.num.27.lib.2.& Bonif.Ruger.conſ.50. nu. 26. lib.1.* & ipſe idem *Menoch.* contrarium conſuluit *conſ.117.numero* 21.

28 Sexta conjectura eliciebatur ex clauſula, *omni modo meliori*, quæ quamvis non ſit appoſita in verbis fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, tamen fuit appoſita in principio teſtamenti, ad conſervationem totius diſpoſitionis, quo caſu porrigitur ad omnia, *Angel. in l. fi. C.de codicil. Alexa.conſ.50.libro 7. in fin Rum. conſ. c. lib.2.* & alii per *Fuſar.de fideic.ſubſtitut.q.245.num. 72.* ex qua clauſula, *omni modo meliori*, induci conjecturam vocationis filiorum poſitorum in conditione, voluerunt *Soci.ſen.conſ.1x n 19.& conſ.63. lib. Cuma. conſi. 25.col.2.* & alii adducti per *Sim.de Prat. de interpr.ulti. volunt.fol.300.n.9.& conſ.110.n.6.* cum *ſeqq. lib.1.* & per *Ruſtic.in d.tract.lib.5.c.0.nu.23.* & per *Vincent.Fuſar.d. q.432.nu.225.Honded.conſ.65.num.41.lib.1.& conſil. 54. num.47.lib.2.* ubi reſpondet ad rationes adductas per *Menoch.præſ.76.num.82.* dicens, quòd hæc opinio eſt recipienda, quia eſt communis, & eam approbavit Rota Romana, ut per *Put.dec.215.in fi.lib.3.* & quòd in quacunque parte teſtamenti ſit appoſita, hunc effectum operetur, habetur ex *Pariſ.conſil.21.nu.53.lib.3.* & in terminis, quando eſt appoſita in principio, *Sim. de Prat.d.conſ.110.ſub n.6.* & ſic etiam, quando eſſet appoſita in fine, loquitur *Socin. d. 12.* quod etiam *Sfort.*

Odd.conſil.66. num. 28. quamvis ipſe ad excludendam
hanc conjecturam ſcripſerit; nec poteſt negari, quòd
alias conjecturas coadjuvet, *n. 6.*
30 Septima additur conjectura, quia inter inſtitu-
tos fuit etiam facta reciproca ſubſtitutio, quæ con-
jecturo tanquam efficaciſſima, & ab omnibus re-
cepta, approbatur à *Zanch.in l.heredes mei§. cum ita,
numero 79.ff.ad treb.* & eum ſequuntur DD. enume-
rati à *Fuſar.d.q.437.numero* 78.ubi teſtatur, quòd hæc
conjectura eſt ab omnibus recepta, & quòd ipſe ſæ-
31 pius conſulendo, eam approbavit, & licèt contra-
rium voluerit *Cephal.conſil.419.num.32.& Ancll.Amat.
d.conſil 91.numer.22.*tamen in caſu, de quo agebatur,
32 nedum erant filiæ hæredes inſtitutæ, ad invicem
ſubſtitutæ, ſed etiam poſt mortem omnium filio-
rum, abſque filiis legitimis, & naturalibus in pupil-
lari ætate vel quandocunque ſubſtituit magis con-
junctum, quo caſu indubitati juris eſſe, cenſeri voca-
tos poſitos in conditione, ne ſequeretur abſurdum,
quòd ſubſtitutus ſuccedat, excluſis liberis teſtatoris,
voluit *Socin.ſen.conſil.*140.*n* 8.*& conſil.116.n* 8.*lib.3. Ro-
ta conſil.51.num.* 10. *lib.* 3. quos ſequitur *Alex Trenta-
cinq.de ſubſtit par.4.cap.11.n.27.* & *Fuſar.*ubi ſuprà, *nu.*
89.& non contradicit *Amat.d.conſil.*91 *nu.* 23. quando
eſt facta alia ſubſtitutio, immò, quòd hoc caſu ſint
nedum poſiti in conditione, ſed vocati, ut in ſequenti
quæſtione diſſeremus.
33 Et ex his dicebatur pro parte Conventi, quòd
quælibet ex dictis conjecturis, habebat *Doctorum*
contrarietatem, & quando quælibet conjectura de
per ſe non eſſet valida, ſed imperfecta eas non con-
jungi ad hunc effectum, voluit poſt *Pariſ.conſil.15. nu.*
37 *lib.2.& conſ.79.num.14.lib.3* & alios, quos allegat
*Lud.Caſanat.conſil.4.n.265.Malvaſia conſ.110.num.17.
Eugen conſ.27.n.62.*
34 Verùm pro reſolutione hujus articuli videndum
erit primò, an unica conjectura ſufficiat, vel plures
ſint neceſſariæ, & quidem nonnulli tenuerunt; uni-
cam tantùm ſufficere, ut voluit *Port.conſil.40.nu* 21.vel
etiam levem, dixit *Corn conſ* 97.ſub *nu.3.vol.1.* licèt alii
voluerunt, non ſufficere unam levem conjecturam, ſed
quòd unica ſufficiat, dummodò ſit urgens, & neceſſa-
ria, *Cephal.conſ.476 nu.17 & conſ 517.num. 66. volum. 4.
Cravett.conſil.62 Clar.in §.teſtamentum, q. 79. in fin.
Petra de fideicomm q.9.num.*190. Alii verò, & meliùs,
quòd unica non ſufficiat, ſed quòd plures requirantur,
ut voluit *Corn.conſ.7.lib.1.& conſil.* 101. *lib. 4.Soc.jun.
conſil.*110.*nu.*20.*Crav.d.conſil.*62.& alii per *Fuſar.d.q.*
437.*num.9.Magon.dec.Flor.*27.& quod quando plures
conjecturæ concurrunt, & una ab aliis fovetur, abſque
ſcrupulo, & difficultate vocatos cenſeri poſitos in
conditione, poſt *Rip.in leg. Centurio, num.* 165.*ff. de
vulg.& pup Grat.conſil.32. numero* 23. *lib.* 2. *Socin.jun.
Cephal.Marzar.Port.Corn.Socin.Juſ.Ruin.Auguſt.Bero
Aucb.Sim.de Prat.Clar. Surd.* & alios voluit *Ruſtic.in
dict.tract.lib.5.cap.8.num.1.*ut quæ ſingula non proſunt,
ſimul juncta juvent *l.ſpadinem, §.qui jurn ff. de excuſ.
in* & quod plures conjecturæ præponderent uni ton-
sùm, probat *numero* 3.ex *Aug.ſ.Berob.conſ.*104.*num.*
2. *libro* 2.
35 Alii denique voluerunt, hoc Judicis arbitrio eſſe
relinquendum, ut dixit *Socin.in d.l.cum avus numero*
114.*Ru n conſ.*108.*num.*11.*& conſil.*111.*nu.*14 *lib.2.Curt.
jun.conſ 43.num.7.Menoch de arbitr.lib.1. cent. 2. conſ.*
048.*n.*2 & alii copioſè allegati per *Ruſtic.in dict. tract.
lib.2.cap 1 numer.* 7.per *Petr. Ant. Petr. de fideicomm.
d. q. 9. numer.* 190. & hoc ea ratione, quia ſi proba-
36 tiones ſunt Judici arbitrariæ, *l.3.ff.de teſt.Bart.in l.Lu-
cius Titius, numer.3.ff.de his qui not. inf.am.* multò ma-
gis Judici arbitraria eſt conjecturalis materia, quo ar-
gumento utitur *Zanch in dict.l.haredes mei,§.cum ita,
numero* 718.Temperetur tamen iſta concluſio, ut Ju-
dicis arbitrio ſtandum non ſit in illis conjecturis pro
quibus claras habemus *Doctorum* deciſiones, & opi-
niones, ita poſt *Cravet.de antiquit.temp.1. p. §. quod in
libro offic.in fin.nu.*25.limitat *Ruſtic.d.lib* 2.c.1. *num.* 27.
Honded.conſ.54.n 63.vol.2.
37 Verùm non modica eſt inter *Doctores* controver-
ſia, quales debeant eſſe iſtæ conjecturæ ex quibus
poſſit Judex arbitrium ſuum regulare ad audiendam
vocationem inter poſitos in conditione. Alii enim,
leves tantùm ſufficere, fuerunt in opinione, & tam
38 ex dictis in ipſo teſtamento, quàm ante, vel poſt te-
ſtamentum, ut voluit *Corn.conſ 97 numer.* 3. *vol.* 1. &
*conſil.74 num.4.& conſ.119.nume 39.lib.2.Dec.conſ.*242.
ſub *num.7.Curt jun.conſ.*87.& alii relati per *Ruſt. in d.
tract.an & quando liber.in conſ.poſiti,lib.2.c.1.numer.*5.
Molin.de Hiſp.primog.par.1 c 6.nu.3.Decian.conſ.41.nu.
25.*lib.1.Surd.conſ 67.num.34.lib.1.*& alii per *Fuſar.d.q.*
39 437.*num.* 13. nonnulli verò, leves non ſufficere ſed ur-
gentes, & quòd debeant eſſe de expreſſis in ipſo te-
ſtamento ut dixit *Socin.in d.l.cùm avus,in fin. & conſil.*
116. *lib.3.Lud. de Sardis in alleg.* impreſſa ante *conſil.*
40 263.*Pauls de Caſtr.lib.*2.& alii longa ſerie allegati per
*Ruſtic.*in *loco* proximè cit.*num.*2.per *Intrigl.de ſubſtit.
cent.3 q 26.num 44.& Decian.conſ.26.numer.87. lib.* 2.
41 Alii tandem diſtinguunt inter deſcendentes, & tranſ-
verſales, ut primo caſu ſufficiant quæcunque conje-
cturæ, etiam leves; in ſecundo verò caſu, quan-
do tractatur de tranſverſalibus, quòd ſint neceſſariæ
conjecturæ reſultantes ex ipſo teſtamento, & poten-
tes, & efficaces, quam diſtinctionem amplectuntur
*Ruſt.*in *loco* ſuprà cit.*numero* 11. *Craſſ. in d. §. fideicom-
miſſum nume.*14.*Peregr. Honded.* & alii allegati à *Fu-
ſar.in d.q.num.*16.& cæteri, quos ſuprà retulimus *nu.*
42 12. Nec defuerunt, qui dixerunt, quòd quando eſt
unica conjectura, requiratur, quod ſit urgens, & ef-
ficax, quando verò concurſus plurium conjectura-
rum, tunc etiam leves ſufficiant, *Decian.conſ.26.num.
87.lib.1.Ceph conſil.749.num.3.lib.5 Zanch. in d. §. cùm
ita,in 7.p.n.21.Menoch.conſil.393 lib.4.*relati ab *Honded.
conſ 65.numero 32.lib.1.*ex quibus facilè cognoſci po-
teſt, quid ſit dicendum in articulo prædicto, in caſu,
de quo agitur.

SECUNDUS ARTICULUS.

An cenſeatur vocata virtute tacita reciproca ſubſtitutionis.

43 SEcundò dicebatur pro parte Actricis, quòd ipſa,
nedum erat vocata tanquam poſita in condi-
tione, ſed etiam vigore tacitæ reciprocæ ſubſtitu-
tionis, quamvis enim expreſſè non ſit facta recipro-
ca inter ipſos nepotes, tamen ſufficit, quòd ſit facta
expreſſa reciproca inter ipſas filias hæredes inſtitu-
tas, vera enim eſt concluſio, ex conjecturis induci ta-
citam reciprocam, *Zanch in l.haredes mei, §. cùm ita,
num.558.& 694 ff.ad treb.Ceph conſ.478.numer.14.Pe-
regr.conſ.47.numero 7.& conſil.54 num. 1.Menoch.conſ.
85. numero 65. & conſ. 462. numero* 8. & quando
44 eſt facta expreſſa reciproca inter filios inſtitutos, in-
duci inter nepotes ſubſtitutos, voluerunt *Cravet. conſ.
130.num.6.Ruin.conſ.*140. ſub *num. 9. verſ. item ultimo
loco lib.3 Decian.conſ.89 nu 25.vol.3.Peregrin. conſ.* 251.
*num.21.vol.5.Sforz.Odd.conſ.45.num.45.Farin.dec.*361.
ſub *numero 12.par.1.Mart.de ſucceſſ legal.par.1.q.9.art.
5.numer.7.Ca .Barz.dec.Bonon.5.nu.34.Socin.jun. conſ.*
110.*numer.39.lib.3.Surd deciſ.319.num.10.& 11.* & alii
per *Fuſar.de fideicom ſubſtit.q.472.numero 26.& q.475.
num.35.& conſ.11.*quod procedere, ubi poſt filios in-
ſtitutos, & ad invicem ſubſtitutos eſſent vocati tranſ-
45 verſales, ſcribit *Menoch.lib 4.praſ.62.num* 39. quamvis
nonnulli diſſentiant.
46 Et quando hæc opinio aliquam haberet difficul-
tatem, ex quo nonnulli contrarium ſenſerunt, de illa
enim

enim dubitat *Peregr. de fideico n. art. 13 numero 90.* ubi voluit, quòd ex hoc inducitur diſcenſivum fideicommiſſum, prout etiam voluit *Franc. Barry de ſucceſſ. lib. 7. tit. 2. numero 21.* ſubdens hanc eſſe veriorem,
47 & receptiorem opinionem, Tamen docebatur, ex aliis conjecturis valdè concludentibus hanc reciprocam tacitam fuiſſe inductam, fuerunt enim filii bis poſiti in conditione, ex qua conjectura probari tacitam reciprocam, voluerunt *Corn. conſ. 74. vol. 2. Gozadin. conſil. 64. numer. 9. Purpurat.* inter *conſilia Sylvani conſil. 51. numer. 4. in 3. conjectura, Decian. dict. conſil. 89. numero 18. vol. 3. Farinac. dec. 344. numer. 14. par. 3.* ubi teſtatur de communi opinione, & quòd ſæpiſſime Rota in nonnullis cauſis per ipſum enunciatis amplexa fuit hanc ſententiam, & cum hac opinione reſidere videtur etiam *Ant. Faber conject. jur. lib. 13. cap. 18. verſ. & ut dicam apertiùs* poſt *med.* ubi ait, quòd prior ſubſtitutio, in poſteriori continetur.

48 Secunda conjectura probatur, quia poſt inſtitutionem filiorum, eis omnibus morientibus abſque filiis, voluit, bona tranſire ad proximiorem ipſius teſtatoris, & ſic ad ulteriores agnatos, quo caſu cenſetur prædilexiſſe neptes, & propterea inter eas eſſe inductum reciprocum fideicommiſſum, ut voluit *Decian. d. conſil. 89. numero 20.* ſubdens, hanc eſſe maximam, & concludentem conjecturam in interpretandis teſtatoris voluntatibus, veriſimiliter enim teſtator magis voluit, pervenire ad nepotes, quàm ad alios remotiores, quanto minus ad extraneos, *Mogen. dec. Flor. 27 nu. 11.* quod etiam probant *Doctor.* allegati à *Ruſt. d. tract. lib. 2. c. 6. nu. 22.* & per *Fuſar. d. 457. nu. 178.*

49 Tertia conjectura elicitur ex his, quæ tertio loco ſupra ponderavimus, ad probandum, quòd filii in conditione poſiti, cenſeantur vocati, quia teſtator digreſſus fuit ad plures gradus ſubſtitutionis, nam ex hac etiam conjectura reſultat, quod intelligatur facta reciproca ſubſtitutio, ita *Menoch. conſ. 661. numero 1.* qui alios allegat, & de communi teſtatur, & hanc etiam conjecturam ſequitur *Fuſar. d. q. 471. numero 49 & Farinac. dec. 391. numer. 13. par. 1.* ubi, ſic ſæpe Rotam Romanam determinaſſe aſſerit, *Menoc. conſ. 85. num. 118.* qui loquitur, nedum in vocatis, ſed de in conditione poſitis, *& conſ. 333. numero 44. Prat. de interpr. ult. volun. fol. 300. numero 8,* qui alios allegat *Rot. Roman.* apud eundem *Farinac. dec. 320. numero 18. p. 1.*

50 Quarta conjectura, quòd primo loco, Juliæ abſque filiis legitimis, & naturalibus, ex corpore legitimè deſcendentibus ſubſtituit Lucretiam, & è contra poſt mortem Lucretiæ, ſimiliter abſque filiis Juliam, & poſt mortem, tam Juliæ, quàm Lucretiæ abſque filiis ſubſtituit, proximiorem, & ubi ſubſtitutio eſt facta poſt mortem plurium, operatur, ut illi, poſt quorum mortem quis vocatus eſt, cenſeantur invicem vocati, & ſubſtituti, ita *Aldobrand. conſ. 68. numero 10. libro 1. Roſental. de feud. cap. 6. concluſ. 75 numero 4. verſ. ſecùs fore: Gratian. diſcept. forenſ. tom. 4. cap. 707.* ubi ſic teſtatur fuiſſe per Rotam Romanam deciſum, quod tantò magis procedit quando eſſet perſona magis dilecta, quàm ſubſtitutus *Imola in d. l. hæredes mei, §. cùm ita, ff. ad Trebell.* ubi etiam *Socin. ſen. numero 8.* & alii copiosè per *Fuſar. d. quæſt. 472. numer. 8.* & de communi teſtatur *Covarr. in cap. Raynutius, de teſtam. §. 8. numero 4. & Cravett. conſil. 318. num. 32. Menoch. præſumpt. 62. numer. 35. lib. 4,* qui *numero 36.* dicit, quòd perſona magis dilecta eſt, quando eſt de deſcendentibus teſtatoris, *Intrigliol. de ſubſtitut. cent. 2. q. 74. numero 40.* qui *n. 43.* dicit, quod tantò fortiùs procedit, quando ſuccedere poſſet ab inteſtato,

51 Quinta conjectura ponderatur, quia ſi ad excluſionem ſubſtituti extranei, & minus dilecti cenſeatur inter magis dilectos inducta reciproca, ut placuit *Bart. in l. codicillis numero 3. verſ. vel ſolve, ff. de uſufruct. legat.* quem ſequuti fuerunt *DD.* & præcipuè *Alex. Curt. jun. & Dec. in l. penult. C. de impub. & aliis ſubſtit. & Socin ſen. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, numero 8. ff. ad trebell.* ubi etiam *Socin. nepos* qui de communi teſtatur, & hanc opinionem æquiſſimam appellat *Farinac. dec. 134. in fin & 166. Seraph dec. 934. numer. 11.*
52 & alii allegati per *Fuſar. d. q. 472. numero 98. cum ſeqq.* quanto magis ad excluſionem penitus extranei, & nullo modo dilecti, quod etiam probat *Peregr. in tract. de fideicommiſſ. art. 13. numer. 38.* ubi alios allegat, *Ruſtic. in dict. tract. lib. 5. cap. 9. nu. 9. Cæſar. Barz. dec. Bononiæ 6. n. 38.*

53 Sexta eſt conjectura, quia teſtator prohibuit trebellianicam, *Galeaz. in l. Centurio, numer. 101. ff. de vulg. Prat. d. fol. 300. nu. 5. Paul. de Caſt. conſ 303. l. 1. Fuſar. de fideicommiſſ. quæſt. 472 n. 95.*

Septima, ex clauſula *omni modo meliori, Socin. ſen. conſ. 11. n. 12. Prat. d. fol. 300. n 9. Curt. jun. conſ. 73. num. 15.*
54 *Fuſar. d. q. 441. nu. 59.*

Et demum, quia in deſcendentibus teſtatoris ex
55 qualibet, etiam levi conjectura inducitur reciprocum fideicommiſſum, ut per *Clar. q. 38. §. teſtamentum,* ubi quod ita ipſe intrepide conſuleret, & judicaret, *Craſſ. in §. fideicommiſſum, q. 14. in 1. conjectur. in ultimis verbis,* quod etiam probat *Cacher. dec. 110. n 9 & Barz. dec. Bonon. 7. n. 9.*

56 In contrarium vero facit, quod recepta eſt apud *Doctores* ſententia, quod ad hoc, ut inter liberos, in conditione poſitos reciproca inducatur, tria copulative deſiderantur. Primo, quòd ſint vocati. Secundò, quod ſit facta ultimo ex eis morienti, & denique, quod ſit facta ſubſtitutio de tota hæreditate, ut habetur ex *text. in l. Titia Seio §. Seia libertis, ff. de leg. 2. Peregr. conſ. 157. num. 5. lib. 5. Socin. in d. leg. hæredes mei. §. cùm ita numer. 7. in 5. caſu* ubi ita judicatum fuiſſe Ferrariæ teſtatur, & eum ſequitur *Socin. nepos ibidem nu. 19. & 23* qui hanc opinionem communem, & magis communem appellat, & de magis recepta ſententia, teſtatur etiam *Trentacinq. de ſubſtit. p. 5 c 2. numer. 23. Magon dec. Florent. 1 numer. 16. Seraph dec. 939. Odd. de ſubſtit. compend par 5. art. 6. numer. 26 & 32. Theſaur. lib. 1. quæſt. forenſ. q. 74 nu. 11. Theſ. pater dec. 248. nu. 17. Anton. Faber. lib. 3. conject. jur. c. 16. in fin verſ. hoc etiam addito,* ubi quod tacita reciproca, non ex eo inducitur, quod ſubſtitutio ſit facta ultimo decedenti, & in tota hæreditate, ſed neceſſe eſt, ut hi, quorum noviſſima facta eſt ſubſtitutio, ſint diſpoſitivè vocati, ſubdens, hanc opinionem ſequutum fuiſſe Senatum Sebuſianum. Nec obſtabit, quod filii inſtitutorum virtualiter, & interpretativè ſint vocati, illud enim procedit, quoad portionem patris ſui, & non patrui, ut de magis communi teſtatur *Burſat. conſ. 51. numero 8. Theſaur dec. 48. numer. 16. Vivius dec. 393 nu. 1.* Subſtitutio enim perſonæ magis conjunctæ, eſt facta conditionaliter decedentibus filiis inſtitutis, abſque filiis, vel cum filiis, & illis decedentibus in pupillari ætate, vel quandocunque ab inteſtato, Cumque mortuo Philippo ſit ſuperſtes ipſa Iſabella, caſus ſubſtitutionis non evenit, ſed erit expectanda mors ipſius Iſabellæ, & donec purificetur conditio, portio Lucretiæ, perventa ad Philippum filium, remanebit in
57 ſuſpenſo penès Auguſtinum, Philippi patrem, & hæredem ab inteſtato, qui interim fecit fructus ſuos, ſed ipſa Iſabella cum liberis decedente, remanebunt penes eum bona libera, tanquam hæredem Philippi filii, quod probat etiam *Bart. in l ſed & ſic, num. 1. ff. de leg. 3. & in l. codicillis, numero 4 ff. de uſufruct. legat.* & in propriis terminis *Socin. ſen. in d. l. hæredes mei, §. cum ita, nu. 3. verſ primus caſus & in conſ. 113. numero 9. verſ. qua tamen, lib. 1. & conſ. 249. numero 6. lib. 2. & conſ. 104.*

numero 8.verſ.ſed prædictis,lib.3.Alex.in leg.ſi pater do-
tem.ff.ſolut.matrim.n.16.& in conſil.91.103.& 108. libro
1.& conſ. 201. libro 7. Corn. conſ. 59. numero 20. lib. 2.
Roland.à Vall.conſ.34.numer. 59.lib.4.Ruini conſ.96. nu.
7.conſ.108.numer.2.& conſ.111.numer.7.lib.2. & conſ.139.
num.2.lib.3.Cravett.conſ.161.nu.7.Socin.nepos conſ. 151.
nu.11.& conſ.176.num.15.lib.2.Bellon.conſ.12.nu.11. Bur-
ſat.in conſ.52.numer.4 libro 1.Pariſ.conſ.44.n.39 libro 2.
Tornell.in d.§.cum ita,numer.25.Peregrin.art.22.numer.
6.& art.13.numero 9.& conſ.30.numer.12.& 33.nu.6. &
108.num.4.libro 3.Ripa in d.§.cum ita,num. 29. ubi Bo-
logn.numer. 08.& in d.l.Centurio,numer.265.Menoch.
præſumpt.62.num.59.lib.4.& conſ.85.numer.43.Zanch.in
dict.§.cum ita,par.6.numer.241.& 246. Port. Imol. com-
mun.concluſ.libro quarto concluſ.34 in fin.Sforz.Odd.de
ſubſtit.par.5.de compend.facta Pagano art. 3. numer. 49.
Ruſtic.in d.tract.lib.4.cap.5.Mantic. de conject. ult. vo-
lunt.lib.7.tit.8.numer.7.Menoch.conſ. 1018. numero 30.
libro 11.
58 Dicebatur ſecundò, quod in hoc caſu non poteſt
conſiderari reciproca, quia ſubſtitutio non eſt facta
ultimo morienti,nam licet ſit facta poſt mortem ulti-
mi,& in tota hæreditate,neceſſario requiritur, quod
ſit facta ultimo decedenti,& in tota hæreditate,quod
probatur ex d.l.Titia,§.Seia libertis, Dig. de leg. 2.&
in l.poteſt ff. de vulgar. & pupill. Surd. qui alios refert
in conſ.559.numero 23. lib. 4. alias autem, quamvis ſit
facta ſubſtitutio poſt mortem plurium, ſive omnium,
non cenſetur facta ultimo morienti, ſed tantum cen-
59 ſetur reſervatum jus legitimæ ſucceſſionis ab in-
teſtato, Ita Paul.de Caſtr.in l.qui duos, nume. 2. verſ.
ſed oppono ff.de vulgar.& pupill.Alex.in leg. penul. num.
8.C.de impub.& aliis ſubſtit.ubi etiam Jaſ.num. 8. &
conſ.206.numer.3.lib.1.Zanch.in d.§.cum ita, num. 625.
in antiquis,& num.16.& 168.par.6.in novis, ubi etiam
Bologn.numer.20.Jacob.Mandel.de Alba conſ. 31.& 32.
lib.1.Anguiſſola conſ.66.lib.6.Fuſar. latiſſimè d. q. 472.
60 numero 90.quod etiam procedere,quando ſubſtitutio
eſt facta ſub nomine collectivo, dixit Bar. in dict. §.
cum ita,ubi etiam.Angel.nu.10.Stepha.Gratian.diſcept.
forenſ.tom.3,6.458.num. 68.
61 Nec de conjecturis ponderatis dicebant, haben-
dam eſſe rationem, ſiquidem reciproca non induci-
tur ex conjecturis, niſi quæ neceſſariò concludant,
& quamvis ſint multæ, non conjunguntur ad indu-
62 cendam tacitam reciprocam, niſi quælibet de per ſe
apta ſit ad inducendum fideicommiſſum, Burſat.conſ.
372.numero 12.lib.4.Simon.de Prat.de interpret. ultim.
volunt.fol.324.numer.28.Peregrin.de fideicomm. art.13.
n.4.& 73.Fuſar.de fideicommiſſ.quæſt.471.nu.1. Nec re-
fert, quod ſit facta reciproca inter filias inſtitutas:
namnon per huc, quando eſt facta inter certas per-
ſonas,poteſt inferri ad alias per regulam text. in l. ſi
unus,§.ante omnia ff.de pact.Peregr.d.art.13.numer. 90.
& conſ.30. numer. 4. lib.3. cum extenſio in ſubſtitutio-
63 nibus non fiat de perſona ad perſonam, etiam ex
majoritate rationis, & ex præſumpta voluntate teſta-
toris, Aretin.in l.Gallus,§.quidam rectè,numer. 18.ff.de
liber.& poſthum.Honded.conſ.56.num.7.lib.2 Surd. conſ.
504.num.21.lib.4.Burſat.in d.conſ.301.numer. 10. & alii
per Fuſar qu.458.& qu 472.numer. 31. 32. non eſt enim
divinandum in interpretanda teſtatoris voluntate,
Fuſar.d.quæſt.472 num.37.Nec ſufficit dicere, teſtatur
ita voluiſſe,ſi non dixit nec expreſſit,l.quoties.ff. de hæ-
red.inſtit.l.in ambiguis,ff.de reb.dub. l. jubemus, C. de
teſtam.& ideo reciproca ſubſtitutio debet fieri,verbis
64 expreſſis,vel ſaltem ex illis conjecturis quæ neceſſario
concludunt, Menoch. conſ 489. numer. 10. in fine & in
dubio pronunciandum eſt,fideicommiſſum non exta-
65 re Honded conſ.60.nu.13.Peregrin.de fideicommiſſ. art.
1.nu.38.Ceſar. Barz.dec.121.nu.58.Fuſar.quæſt.291.472.
& 625.& ideo pro regula traditur,quod filii in condi-
tione poſiti,non cenſentur invicem ſubſtituti, Bald.
in l.ab eo,C.de fideicom.& in l.precibus, C. de impub. &
aliis ſubſtit.& alii per Fuſar.quæſt.441.numer.1.& licet
66 nonnullos afferat num. 2. qui contrarium ſenſerunt,
attamen à prædicta opinione non eſſe recedendum in
judicando,& conſulendo, exiſtimat, quod procedere
etiam in deſcendentibus teſtatoris, ampliat num.6.ex
Zanch.in d.§.cum ita,par.6.numer.242.in novis Intrigl.
67 de ſubſtit cent.2 qu. 74. numero 69. Menoch. dict. præ-
ſumpt. 62. num. 57. libro.
Dicebatur ampliùs pro parte Conventi, quòd in
hoc caſu ederant conjecturæ in contrarium, quod
noluit,neptes in conditione poſitas invicem ſubſti-
tuere.Primò, quia Joannes Jacobus teſtator erat avus
maternus,& ſic non habebat nepotes in poteſtate, &
propterea non poterat pupillariter ſubſtituere, &
vulgaris ſtatim adita hæreditate per filias expiravit.l.
poſt aditam,C.de impub.& aliis ſubſtit.& ſic non poteſt
68 adaptari,niſi fideicommiſſaria; cùm autem nepotes
non inſtituit,non poteſt dici,eos voluiſſe gravare,l.ab
eo,C.de fideicomm.
Item afferebatur, quia decedente aliquot ex filiis
Lucretiæ,& Juliæ poſt pupillarem ætatē & cum teſta-
mento,ſubſtitutio evanuiſſet; ut colligitur ex verbis
teſtamenti,& ſic teſtator mandavit ſolùm reciprocam
ſubſtitutionem tantùm inter filias inſtitutas in illo
primo caſu,& propterea non poteſt conſiderari repe-
69 titio reciprocæ inter nepotes,quia conditio appoſita
in inſtitutione,non cenſetur repetita in ſubſtitutione,
leg ſub conditione,ff.de hæred. inſtit. Menoch. præſumpt.
176.lib.4.Fuſar.q.441.nu.3.
Prædictis tamen replicabatur pro parte Actricis,
& primò,quòd non eſt neceſſarium requiſitum, quod
70 ſubſtitutio fiat poſt mortem ultimi morientis, ſed
ſufficit,quod ſit facta poſt mortem omnium, ſicut in
caſu prædicto,in quo eſt facta,in caſu, quo decede-
rent omnes filiæ inſtitutæ abſque filiis, vel illis ex-
tantibus, & decedentibus in pupillari ætate, vel
quandocunque, cùm reciproca tacita inducatur in-
ter honoratos,dummodò ſit de tota hæreditate facta
ſubſtitutio quod probet Bar.in le. quidam cum teſta-
mento,ff.de vulgar.& pupill.ſubſtit.ubi etiam Bald. A-
retin.& Curt.jun.in apoſtil.ad Alex.qui etiam de com-
muni teſtatur,& à judicando, & conſulendo, dicit.
non eſſe recedendum,prout etiam ſic teſtatur in conſ.
43.& conſ.111.& 156.numer.1. affirmando, quod nulla
71 debet conſtitui differentia, quod ſit facta ſubſtitutio
poſt mortem omnium, vel quod fiat ab ultimo, &
de communi etiam teſtatur Pariſ. conſ. 43 numero 23.
lib. 2.& Jaſ. in l. penul. C. de impub. & aliis ſubſtit. &
hanc veriſſimam eſſe concluſionem,dixit Alciat. conſ.
80.num.4.lib.9.& conſ.110.numero 35.lib.3.Cephal. conſ.
381.numer.26.& conſ.166.numero 23.& 31.Joann. Maria
Rimin ald conſ.189.numer.17.Peregrin.conſ 33. nu. 7. lib.
3.Decian.conſ.1.numer.275. lib. 1.& conſ. 44. numer. 61.
lib.3.Sforz.Odd de compendioſa ſubſtit.part.5.art. 6. nu.
31.Vincentius Fuſar. latè, diſputato articulo cum hac
opinione,tanquam magis communi reſidat conſ.45.&
conſ.46.ubi Doctores affert,& pro hac opinione quin-
quagintà tres Doctores recenſet, contra verò viginti
quatuor.& tandem dicit numer. 3. non eſſe in conflic-
72 ctu opinionum, ab opinione Bartoli recedendum,
maximè, quia ſumus in deſcendentibus teſtatoris,
quod etiam latè comprobat dict. conſ. 46. videndus,
quam opinionem amplexa fuit,etiam Rota Romana
in recollectis per Farinac.in dec.361.num.16 part.1.ubi
hanc veriorem, & magis communem appellat, latè
etiam hanc opinionem fundat Mart. de ſucceſſ. legal.
part.1.quæſt.9.art.5.numer.13.& Barz.dec.6.per totam,
qui numer.17.poſt verſ.his accedat,pro abſoluto tradit,
73 quod fideicommiſſaria poſt mortem plurium poſi-
torum in conditione,in illis caſibus, quod poſiti in
conditione, cenſentur vocati, inducit inter dictos
poſitos in conditione reciproca, ac ſi expreſsè fuiſ-
ſet

ſe: facta ſubſtitutio in tote hæreditate,& ultimò mo-
rienti , maximè quando ex veriſimili mente teſtato-
ris ſupereſt perſona magis dilecta , quæ ſubſtitutum
excludere , *Simon.de Prat.d.lib.3.ſolut.1 num,17.fol.313.*
Vaſq.de ſucceſſ progreſſ libro 3 tit.de ſubſidiar ſubſtitut.
*§.15 numer.43.Rota Romana,*in novill *dec.41 par.1.* cum
aliis per *Mart.de ſucceſſ.legal.art.5 num.13.* & cum hec
opinione reſidet etiam *Oſaſch.dec.110.num.9.& Barz.*
*dec.7.numer.9.*quicquid contradicat *Franc. de Barry.*
74 *de ſucceſſ.lib.7.tit.2.numero 9.*qui tenuit,quod non ve-
niat vigore reciprocæ tacitæ , ſed legitimæ ſucceſ-
ſionis,cum quo etiam pertranſit *Faber.conject.jur.lib.*
13.c. 87. cùm ex prædictis contra eos ſit magis com-
munis opinio.

Nec etiam erit in conſideratione quod non ſit fa-
cta de tota hæreditate expreſſe,nam ſufficit , quod
75 ſit facta per æquipollens de tote hæreditate , & quod
conſtet de voluntate teſtatoris, quod ſenſiit de omni-
bus bonis,ut probat idem *Franc.de Barr.de ſucceſſ.lib.*
*7.tit.*2.ſub *numer.2.*ubi decem enumerat modos ; ſeu
76 conjecturas , ex quibus infertur , teſtatorem ſenſiſſe
de tota hæreditate,inter quos applicabiles ſunt caſui
prædicto , quando teſtator inſtituit hæredes in tota
hæreditate,& deinde in ſubſtitutione dixiſſet,*in dicta*
*hæreditate.*de qua etiam per *Mart.de ſucceſſ.legal.d.q.*
*9.art.5.numer.31.verſ.& tenendo hanc opinionem.*Secun-
dò,ubi eſſet prohibita detractio trebellianicæ , quæ
omnia ſunt in caſu noſtro,quia adeſt prohibitio fal-
cidiæ,& trebellianicæ,& facta inſtitutione de omni-
bus bonis ipſius teſtatoris , ſubſtituit in dicta ſue hæ-
reditate.

77 Quibus ſtantibus, conjectura , quòd ſit avus ma-
ternus,& non habeat filios in poteſtate , à *Doctoribus*
non conſideratur,ſed tantum,quod ſit de deſcenden-
tibus teſtatoris , nec quod eos non vocavit, nam ta-
cite reciproca eo caſu poteſt cenſeri inducta , quod
ex conjecturis poſiti in conditione , cenſentur voca-
ti,nec etiam quod poteſt dari caſus, quod non ſit lo-
cus ſubſtitutioni, nam certum eſt teſtatorem voluiſ-
ſe proſpicere beneficium ejus deſcendentium , & in
eorum defectum ſubſtituit magis intimos,& ſic reci-
proca ſubſtitutio tacita , erit ſubſtitutio conditiona-
lis in illo caſu. Nec valet argumentum , poteſt dari
caſus,quod ſubſtitutio non habeat locum ; ergo eva-
neſcit in totum,quia dicitur facta in illo caſu , in quo
teſtator voluit , & pro hac opinione tacitæ recipro-
cæ admiſſa,nulla erit conſideratio , quod Iſabella non
poteſt ſuccedere niſi in portione ſuæ matris , ſi enim
admittitur reciproca , ſuccederet Philippo , & per
conſequens Auguſtinus pater Philippi eſſet excluſ-
ſus.

TERTIUS ARTICULUS.

An veniat jure transſmiſſionis.

VErùm , quando prædicta opinio aliquam habe-
ret difficultatem , dicebatur tertio loco per
Actorem,quod ipſa Iſabella tanquam filia Lucretiæ,
debet ad hæreditatem Philippi admitti , jure tranſ-
miſſionis,ſiquidem ſi adhuc viveret Lucretia,abſque
dubio ſuccederet Philippo filio Juliæ , tanquam ex-
preſsè ſubſtituta , nedum Juliæ abſque liberis dece-
denti,ſed etiam eis exiſtentibus , & in pupillari æta-
te quandocunque decedentibus , & ſic illa ſpes ſuc-
cedendi,quæ erat Lucretiæ, fuit tranſmiſſa ad ipſam
Iſabellam,ejus filiam , intimul cum ejus hæreditate,
78 & aliis ejus bonis , quamvis etiam regulariter fidei-
commiſſa conditionalia non tranſmittantur , juxta
text in leg.unica,§.fin ... ubi *gloſſ.* &
Doctores C.de caduc.to ...,§. illo ...
& l.ſi ... legetur,§.hoc autem ... m aliis ad-
ductis per *Nicol.Noal.de tra... numer.2.Nu-*

*ſtican conſ.2.*poſt *tract. an liberi in condit poſiti numero*
quinquageſimo quarto,Mantic.de conject. ultim. volunt.
*lib o decimo primo titul.*antè *numero ſecund* , latiſſimè
Vinc.Fuſar.de fideicommiſſ quæſtion.490. in princip. ta-
men hæc concluſio limitatur , quando deeſt tacite
teſtatoris voluntas , ut fideicommiſſum condi-
79 tionale tranſmittatur,& fuit opinio *Bald.in leg. uni-*
ca,numero decimo,Cod.de his,qui ante apert. tabul. ubi
etiam *Cornens in fin.*ſequitur *Socin. in leg. heredes mei*
§.cum ita Digeſtis ad trebell & in conſil.6.numero duo-
decimo Natta conſilio 551. numero decimo libro quarto;
& de communi teſtatur *Socin.nepos conſil. 141. numero*
vigeſimo ſecundo libro ſecundo,Ruin conſil.28 numero ſ:
*volum.2.*alios congerit *Gabr.commun. concluſ. titul. de*
hæred.inſtit.concluſ.2.numero decimo quinto , Ruſtic. in
dict. conſil. 2.numero quinquageſimo quinto , Fuſar. d.
*quæſt.490.numero quadrageſimo nono,*quæ tacita teſta-
toris voluntas ex conjecturis elicitur , & in hoc caſu
tranſmiſſionis,per *Doctores* ponderantur omnes ferè
80 conjecturæ , quæ vocationem filiorum poſitorum in
conditione arguunt , licèt faciliùs ex conjecturis in-
ducatur tranſmiſſio , quàm vocatio , & ideo ubi con-
81 jecturæ non ſufficerent ad effectum vocationis , aut
inducendæ ſubſtitutionis , ſufficere debent ad effe-
ctum tranſmiſſionis,ut per *Crav. conſil. 62. ſexageſimo*
ſecundo in fin.& in l. cùm filiofamilias 2. par. numero
trecenteſimo nonageſimoquarto,Digeſtis,de leg.1. Zanch.
in dict.§.cum ita,numero 242. Cephal. conſ. 16. numero
*ſexageſimo quarto,& ſexageſimo quinto,volum.1.*quod re-
fert,& ſequitur *Nicol.Noalis de tranſmiſſ. caſu 1. numero*
*centeſimo duodecimo,*qui *numero centeſimo decimo tertio,*
82 reſpondet ad objectum , quòd quemadmodum poſiti
in conditione , dicuntur vocati ad portionem patris
ſui tantum non autem ad portionem patris vel al-
terius tranſverſalis, *Menoch.præſumpt.76. num. 86. lib.*
4.& Ruſtic.in dict.tract.an,& quandò liberi , in condit.
poſiti,lib.6.cap. 9.numero primo & alii quos ſuprà alle-
gavimus , ita etiam dicendum ſit in tranſmiſſione,
quia in tranſmiſſione reſpicienda ſunt jura tranſmiſ-
ſionis, quæ tranſmittuntur ad hæredes ſuos & ſic jure
tranſmiſſionis ſuccedituri ad omnia ea , ad quæ tranſ-
83 mittens eſt ſucceſſurus,ſi viveret ; & ſic ſucceditur
jure tranſmiſſionis , uti ex juribus tranſmittentis , &
non ex ejus propria perſona , nec ſuo nomine *Ruin.*
conſil.28.numero 16.libro 3. Tornell. in dict. § cùm ita,
*numero ſexageſimo ſecundo,*ubi quòd non ſolùm tranſ-
mittit legata & fideicommiſſa,jam per ſe agnita , &
acceptata , ſed etiam agnoſcenda & ſic jus illud , ſeu
ſpes ſuccedendi in actu non producto , ſequitur *So-*
cin.ſen conſ.61.numero duodecimo,verſicul.præterea. lib.
1.& conſil.67 numero duodecimo,lib. 4. Socin. nepos in l.
cùm filiofamilias,in ultim part.numer.66.verſicul unum
circa prædicta,Digeſtis,de legat.1.Zanch. in dict. §. cùm
ita numero 343.& alii allegati per *Nicol.Noal.d. caſu 1.*
numero 114.

Ex conjecturis autem,aliis omiſſis illa conſidera-
tur,quòd filiæ Lucretiæ, & Juliæ , ex quibus ſola ſu-
pereſt Iſabella , fuerunt expreſsè in conditione poſi-
84 tæ,& dato pro nunc , abſque veri præjudicio , quòd
non eſſent diſpoſitivè vocatæ , attamen ex hoc fuiſſe
fideicommiſſum conditionale tranſmiſſum , apertè
deciditur à *Bald. in leg. unica numero decimo , Cod. de*
*his,qui ant.apert.tabul.*ex *gloſſ.in d.l.Lucius,D.de cond.*
*& demonſtrat.*quem ſequitur *Socin.ſenior in dict.§.cùm*
*ita,*ſub *numero 10 & in conſil.6.n.12.lib.3.Decius conſil.*
597.& clarius *conſil.594.numero ſeptimo Cuman. conſil.*
13.& Fulgoſ.conſil.15.Pariſ.conſil.77.numero 13.lib. 2. &
conſil.50. lib. 3. & de communi teſtatur *Menoch. conſ.*
325. numero 58.& conſ. 421. numero vigeſimo & 793. nu-
*mero 21.*ubi dicit , ab ea non eſſe recedendum , tan-
quam in foro,& praxi receptam.*Sforz.Odd conſil. 37.*
numero nono,& de compend ſubſtit part.6 quæſt. 1. artic.
2.numero 21.Craſſ.in §.fideicommiſſum, quæſt. 68. Alex.
Trenta.

Trentacinq.de ſubſtit.part.4.capit. 14. *numere* 21. *Prat. de interprae.ultim.volunt.fol.*284.*ſolut.*1.*num.*34.*Intrigl. centur.*3.*quaſt.*47.*numer.*23.*Mantic.de conject.ultim.volunt.lib* 11.*tit.*10.*numer.*15. *Ruſtic. in dict. conſil.* 2. *numere* 36.*Vivius commun.opin.*844. *numere* 7.ubi etiam *Conſul Alexan.Trentacinq.*poſt dictam *communem opinionem*,& idem *Vivius deciſi.* 398. *numero* 5. *Ludovic. deciſi.Peruſin.*102.*num.*12.*Rot.Rom.*in collectis per *Farinac.deciſi* 380.*n.*4.*p.*2.*Mant.dec.*319.*n.*2.& alii allegati per *Vinc.Fuſar.de fideic.ſubſtit.d.q.*490. *num.*147. & per *Noal d.caſ.*1.*n.*111.

85 Et licèt contra hanc conjecturam ſatis urgere videatur *text.in d.l haredes mei,§.cùm ita, ff. ad Trebell.*
86 per quem nonnulli *Doctores* contrarium tenuerunt ſententiam,quòd non tranſmittatur fideicommiſſum conditionale,quamvis filii ſint in conditione poſiti, non concurrentib.aliis conjecturis, ut per *Cra. in l. cùm filiiſamilias,in* 2.*par.n.*334.*ff.de l.*1.*& conſi.* 367. *n.* 9 *Ripa in d.§ cùm ita,n.*66.*Tornell. ibidem numero* 67. *Dec.conſil.*416.*numero* 23.*Ruin.conſil.*181.*numero* 7.*lib.*2. *Gabriel conſ.*91 *numero* 3.*lib.*2. *Natt. conſil.* 551.*numero* 51.*Ladercb conſil.*142.*nu* 6.*Jaſ.conſ.*142.*n* 12. *argument. lib.*2.*Socin.jun.conſil* 14.*lib.* 4. *Ripa de ſubſtit. reſponſ.* 6. *num.*6. *Peregr. de fideicomm. artic.*31. *num.* 16. *Fachin. contro jur.lib.*10 *c.*20.*Seraph. dec.* 1014. *num.* 3. *& dec.* 1479.*num* 6.cum qua opinione pertranſit, aliis relatis *Fuſa.dict.q.*490.*n.*148.

87 Tamen ad *text.* prædictum reſpondet *Noalis* ſub *dict.numero centeſimo decimo quinto.* quòd ideo fideicommiſſum conditionale non tranſmittitur eo caſu ad filios poſitos in conditione, quia ſubſtitutus erat ex liberis,& ſic ex deſcendentibus teſtatoris,ad cujus præjudicium non præſumitur, teſtatorem voluiſſe tranſmitti ad beneficium tranſverſalium, ſecus tamen eſt, quando excluderetur extraneus à poſitis in conditione,quæ reſponſio eſt *Socin.in d.l.haredes mei, §.cùm ita,num.*13.*verſi.& ad iſtum tex.* quem ſequitur ibidem *Zanch. numer.* 309. *& Cravett. in d. leg.*
88 *cùm filiiſamilias, in* 2. *part.numero triceuteſimo trigeſimo quinto Digeſtis,de leg* 1.& quòd opinio,ut tranſmittatur,ſit magis communis, teſtatur idem *Fuſar. d. q.* 409. *numero centeſimo quadrageſimo nono*, & quod contra *conſ.Socin.jun.*24.*lib.* 4. qui pro contraria opinione in cauſa Brixienſi ſcripſit,fuiſſe judicatum,habetur ex eodem *Fuſar.*ſub *n.*148.& hanc conjecturam defendit etiam *Ruſt in conſi.*2.ſub *n.*57. ubi reſpondet *ad conſil.Natta* 55.*Ant.Gabr.de hared.inſtit. lib.* 4. *concluſ.*2.*n.*35.*verſi.*9.*conjectura eſt*,& receptiſſimam teſtatur *Mantic.dec.*10.*nu* 3.

89 Quæ quidem concluſio,ſi adhuc aliquam haberet difficultatem, quando nulla alia adeſſet conjectura, ſecus tamen cum aliis unita, quia quæ ſingula non proſunt,multa collecta juvant, juxta not. in *l.ſi ſtipulatus ff.de uſur.in pr.& in l.ſi inſtrumenta C. de prob.* & in propriis terminis huc advertit *Mantic. de conject. ult.vol.d.lib.*11.*tit.*20.*num.*10.*in fi.Ludovic.dec.*551. *num.* 6. ubi *Beltraminus.*

Adeſt etiam in hoc caſu conjectura, quòd filiæ fuerunt à teſtatore ad invicem ſubſtitutæ, ſub ea conditione, ſi deceſſerint abſque liberis, & ſi omnes decederent, abſque liberis, vel cum liberis, qui decederent in pupillari ætate, vel quandocunque fuit in-
90 ſtituta perſona magis conjuncta, quæ reſpectu deſcendentium diceretur extranea, quo caſu primus decedens cum liberis tranſmittit in eoſdem liberos ſpem fideicommiſſi, *Soc.in d § cum ita,numer.* 13. *verſ. cogita,& conſ* 6.*lib.*3 *Jaſ.Ruin.Dec.Curt.jun.Bald.Natt. Aushar. Alex. Cravett. Gabr. Mant. Cephal Grat. Zanch.Sfor.Odd.*& alii allegati à *Nicol Noal in dicto tract.de tranſmiſſ caſu* 1.*num.*101.*& Joſeph.de Ruſt.conſ.* 2. *num.* 56. dicit, ab hac opinione non eſſe receden-
91 dum,traditur autem ratio,quia teſtator, ponendo filios in conditione, videtur illos prædilexiſſe ſubſtitutis,argumento *l. Lucius, in* 2. *ff. de hæred inſtit. lege cùm acutiſſimi.C.de fideicomm.*& licèt *Treutl. in dict.*
92 *§.cùm ita* hanc rationem reprobet, quia poſiti in conditione non dicuntur vocati, nec ſubſtituti per fideicommiſſum, de cujus quæſtionis veritate latiùs ſuprà tractavimus, tamen reſpondetur, quod data opinione pro vera, quod in conditione poſiti, veniant tanquam vocati ex propria perſona, fruſtrà quæritur de tranſmiſſione,cujus virtute, non ex perſona propria, ſed ejus patris, vel matris ſuccedit, & propterea hanc opinionem etiam comprobat *Fuſar. d.q.*490.*numer.*173.& licè. *nume.*174. *DD.*contrarium tenentes enumeret, attamen ſe remittit ad ea, quæ dixit in ead. *quaſt.num.* 142. *&* 143.ubi diſputando de alia conjectura, etiam in hoc caſu concurrente, quando teſtator digreſſus fuerit ad plures gradus ſubſtitutionis, & in ultima poſt filiorum mortem,
93 extraneum,vel remotiorem in gradu ſubſtituit, prout fecit noſter teſtator, qui poſt mortem omnium, ſubſtituit magis conjunctum ipſius teſtatoris, *d. numer.* 142. innumeros *Doctores* affert,quod tranſmiſſio fiat, inter quos teſtantur de communi *Menoch. conſ.* 333. *num* 35.*& conſ.* 61.*num.*22.*Rota* in collect.per *Farinac. dec.*380.*in fin par.* 4. & licèt de more alios paucos pro contraria opinione allages, tamen & ipſe prædictam opinionem pro tranſmiſſione,tanquam magis communem ſectatur.

Oritur etiam & ſecunda tranſmiſſionis conjectura, quia ſubſtitutio facta in beneficium Lucretiæ in caſu mortis Juliæ,abſque filiis,vel cum filiis, illis tamen decedentibus in pupillari ætate, vel quando-
94 cunque eſt unita cum jure accreſcendi. Quòd autem ſit unita, probatur,quia Lucretia, & Julia fuerunt à Jo. Jacobo de Jacobo communi patre inſimul inſti-
95 tutæ,& quando ſunt inſimul inſtituti, dicuntur conjuncti, quia per unitatem ſermonis quaſi dicuntur, in unum corpus redacti, & funguntur vice unius perſonæ, *l.re conjuncti ff.de leg.*3.*l.unica,§. his ita, C. de caduc. tollen.* hinc fit, ut portio hæreditatis non adeuntis, vel repudiantis,alteri accreſcat,*l.unica,Cod. quand.non pet part.& d.§.his ita. Cod. de caduc. tollen.* cùm portio portionem ſequatur,*l.ſi ex pluribus ff. de ſuis & legitim leg.hac ſcriptura, §.* 1. *ff. de cond. & demonſtr.Gomez.var.reſol.tom* 1 *c.*10.*numer.*35.hoc autem jus accreſcendi ad hæredes tranſmittit, habetur ex *tex.in l.qui ex duabus ff.de acquiren. hared.* & ex *d.l ſi ex pluribus*, quando autem ſubſtitutio eſt unita cum jure accreſcendi,aſſumit illam qualitatem tranſmiſſibilem,quod probatur ex *text in l qui patri ff de acquir. hared.* per quem *tex.* ita voluerunt *DD.in l.unica. § ſin autem ſub conditione,C.de caduc.tollen.Angel.Aretin.in §.ex conditionali Inſt de verb. oblig.* & de communi teſtatur *Cravett.conſ.*567 *numer* 3 *Cephal.conſ.*16. *numero* 43.*Burſat.conſ.* 71.*numer.*12.*lib.*1 *Menoch conſ* 95. *num.* 51.*Joſeph.de Ruſt d.conſ.*2.ſub *numero* 62 *verſ.Ulterius, Honded. conſ.*70.*num* 40.*lib.* 1. ubi quòd in judicando, & conſulendo, ab ea non eſt recedendum,*Viv. comm. opin.*843.*numer* 17 *&* 844.*numer.*9. *Gabr. de hered. inſtit.lib.*4.*concluſ.*2.*numer.*49.*Craſſ.in §. fideicommiſſum, q* 68 *numer.*4.*Prat.de interpr.ultim.volunt. fol.* 216. *num.* 34.*Farinac.dec* 302.*numer.*7.*in recollect.noviſſ.par.* 4. *& dec.*380.*numer* 6.*part.* 2. & hanc opinionem latè comprobat *Fuſar.in conſ.*31.& latiùs in *d.q* 490.*numer.* 93. ubi alios penè innumeros *DD.* colligit, in qui relatis contrariis,cum hac opinione, tanquam magis communi reſidet *n.*96.*in fin.*

96 Quod procedere, non dum in pupillari ſubſtitutione, ſed etiam in fideicommiſſaria, quando eſt unita cum ipſo jure accreſcendi, habetur ex *Bart. in d. leg. unica.§ ſin autem ſub conditione, in ultima oppoſitione, in fin.* ubi ait caſum in *d. l. qui patri* eſſe ſingulariſſimum,& mirabilem.*Socin.in d.leg.haredes mei, numero* 13.*& d.conſ.*6.*num.*13.*lib.*3.*Jaſ.conſ.*154.*lib.* 4. *& in lege*

1.ff. de

Digitized by Google

1.ff.de acquir.poſſeſſ.& in l.Lucius, §.fin.numer.2.ff.de
vulg.& pupill.& in l.emancipata,num.4.C.qui admitti.
Curt.jun.in conſ.16.numer.6.& in rubr.C.quand.non pe-
tent.part.Cephal.conſ.283.numer.20.lib.2.& alii per
97 Ruſtic.d.conſ.2.n.64.& quamvis compendioſa ſubſti-
tutio, quæ continet vulgarem, tollat jus accreſcendi
leg.unic.§ in primo,& §.pr.ſecundo,C de caduc.toll. ta-
98 men ſufficit,quòd jus accreſcendi habuerit locum,&
communicaverit ejus naturam ſubſtitutioni ab ini-
tio,ante aditam hæreditatem, nam quamvis ſi extin-
cta vulgaris per conditionem, operatur tranſmiſſio-
nem ſubſtitutionis fideicommiſſariæ, etiam poſt
aditam,ut per Socin. in d.§.cùm ita,num.13. ubi etiam
Zanch.numer.284.per text.in d.l.qui patris, & l.qui ex
duabus,ff.eod.tit.Mantic.de conject.ultim.volunt. d.lib.
1.tit.20.numer.12.ſequitur Noalis de tranſmiſſ in loco
ſupra citato,nu.108. quod etiam ex pluribus rationi-
bus,& Doctorum authoritatibus comprobat Ruſtic.d.
conſ.2.numer.70.& præcipuè ea ratione,quia cùm jus
accreſcendi ortum fuerit,& initium habuerit inſimul
cum ipſa ſubſtitutione ante aditam hæreditatem,
poſtquam fuerit informatum, & veſtitum unione
quadam hypoſtatica, illa non poteſt omninò perdi,
aut ſeparari per ipſam aditionem,tanquam individua
cum ipſa ſubſtitutione, & ſic ſubſtitutio ob vim, &
qualitatem quandam, cum jure accreſcendi contra-
ctam,& in ipſa ſubſtitutione, non ſolùm impreſſam,
ſed immixtam, atque miniſterio juris inſitam, non
eſt mirum, ut etiam poſt aditam hæreditatem tranſ-
miſſio fiat.& ideo,rejectis contrariis, dicit, non eſſe
recedendum ab opinione Bar.in d.§.ſub conditione
quæ magis communis eſt,ut numer.64. & hanc etiam
opinionem amplectitur latè diſcuſſo articulo Noalis
ubi ſuprà ex num.105. uſque ad.111. & dixit Bald.
conſ.9.ſub n.1.lib.1.quòd iſte paſſus eſt de apicibus ju-
ris,quod eſt mirabile,& intelligi non poteſt,niſi à Do-
ctoribus,in jure bene fundatis.
99 Adſtipulatur & quarta conjectura, quia in hoc
caſu extraneus præferretur deſcendentibus teſtato-
ris,ex quo deducitur,teſtatorem voluiſſe tranſmiſſio-
nem ad incluſionem deſcendentium, & excluſio-
nem extraneorum ut voluerunt Bart. in dict.§.cùm
ita, in fine,ubi Alber.& Alexand.Mantic.dict.lib.11.
tit.20.numero 21.Noalis in d.caſ.1.num.154.& alii per
Fuſar.d.q.490 num.100.qui hoc indiſtinctè admittit,
quando poſt plures gradus ſubſtitutionem vocavit
extraneum,ut num.102.& latiùs num.142.& hoc ple-
nè probaverunt Anchar.conſ.74.ſub num.2.Trenta-
cinqu.dict.quæſt.14.numer.23.Ruſtic dict.conſ 2.num 67.
& de communi teſtatur Anton.Gabriel.dict.concluſ.2.
de hæredibus inſtit numero 33.in fine, & receptiſſimam
eſſe ſententiam,teſtatur Theſaur.deciſ.96.numero de-
cimo ſeptimo, qui etiam contrariis reſpondet, Joſeph
Ludovic,deciſ.Peruſ.102.numero 11.Cavalc.deciſ.19.
numero 101.part.3.Farinac.dec.380.in fi.4 par. qui hoc
abſque difficultate admittit,aliis conjecturis concur-
rentibus.

Et demùm conſiderabantur plures caſus ſubſtitu-
tionis,de quibus teſtator loquutus fuit, & primus eſt,
in quo Julia,una ex filiabus inſtituta decederet abſ-
que filiis,& in hoc caſu per compendioſam ſubſtitu-
tionem erat vocata Lucretia altera ſoror, & ſic è
converſo per mortem Lucretiæ quandocunque abſ-
que filiis,erat vocata Julia per reciprocam ſubſtitu-
tionem. Secundus eſt caſus,quando una ipſarum fi-
liarum moreretur cum filiis & illi decederent in pu-
pillari ætate, ſuperſtite altera ſorore, & in hoc caſu
per pupillarem ſubſtitutionem erant etiam recipro-
cè ſubſtitutæ. Tertius eſt caſus,in quo una ex ſorori-
bus inſtitutis decederet cum filiis, poſtea verò dece-
deret altera ſoror ſimiliter cum filiis, poſtmodùm
verò filii unius ex ſororibus decederent in pupillari
ætate,& hic caſus eſt, de quo diſputatur, nam deceſ-
ſit Julia, relicta Iſabella actrice, deinde deceſſit Lu-
cretia, ſuperſtite Philippo filio qui deinde obiit, exi-
ſtens in pupillari ætate. Quartus eſt caſus in quo om-
nes iſtæ ſorores deceſſiſſent abſque filiis, & in hoc
caſu per compendioſam ſubſtitutionem vocavit ma-
gis intimum, magiſque conjunctum ipſi teſtatori.
Quintus,& ultimus eſt,caſus, in quo prædictæ ſoro-
res decederent cum filiis, ſed illi morerentur in pu-
pillari ætate, vel ab inteſtato quandocunque, & in
iſto caſu etiam magis conjunctum ipſius teſtator a
ſubſtituit; hoc dicebat Auguſtinus pater Philippi
ultimi decedentis, quòd ultra quòd hic caſus eſt
omiſſus à teſtatore,qui nullam fecit ſubſtitutionem in
caſu prædicto, quamvis eam feciſſet, eſſet inutilis,
quia eſſet facta ſubſtitutio pupillaris nepotibus quos
non habebat in poteſtate, tanquam avus maternus;
& particulare requiſitum in ſubſtitutione pupillari
100 eſt,ut habeat teſtator filios in poteſtate,ut ex tex. in
l.2.Digeſtis.de vulg.& pupill.ſubſtit. ubi latè Doctores,
Fuſar.plenè quæſt.118.ubi ampliationes, & limitatio-
nes,

Verùm prædictis replicabatur, quod immò hic
erat caſus proviſus à teſtatore,tum quia,eos poſuit in
conditione, tum ob tacitam reciprocam inter eos,
tum denique,quia hæc ſpes fuit tranſmiſſa, ut ſuprà
diximus, & quoad ſubſtitutionem pupillarem erit
advertendum, quòd teſtator loquutus fuit per verba,
101 ſuccedat & perveniat, quæ ſunt verba communia, ut
voluit Bart.in l.Centurio,numero 48.& 52.Digeſtis de
vulg.& pupill Sfor.Odd.de compendioſ ſubſtit.articul.1.
in verbo perveniat, & verbo ſuccedat Craſ.in §.ſubſti-
tutio,par.5.numero 14.& 20.Intr gl.de ſubſtitut.centur.
3 quæſtion.30.uſque ad 35.ubi plenè de verbis directis,
obliquis, & communibus Peregrin. articul.44.quo
102 caſu, quamvis ſubſtitutio pupillaris jure directo va-
lere non poſſit, ſubſtinetur tamen in vim fideicom-
miſſi,ut plenè,diſputato articulo, reſolvit Geneſ.va-
riarum reſolutionum tom.1.capite quarto, ſub titul.de
pupill ſubſtit.numero 6.& fuit opinio Gulielm.de Bene-
dictis in cap.Raynutius, numer.36.in verſic ſi abſque li-
beris 2.& eam validis rationibus confirmat Ludov.
Morot.in conſ.56.ſequitur Paſchal.de vir.patr.poteſt.
part.1.cap 9.numer.38.Inſuper hodie non tractatur de
bonis paternis Philippi,cùm adhuc vivat Auguſtinus
pater,ſed de bonis à re relictis,quo caſu poſſe ſubſti-
103 neri pupillarem tenet etiam Ripa in l.2.ff de vulg.&
pupill.numero vigeſimo quarto,Intrigl. ubi ſuprà, quæſt.
66.numero vigeſimo primo,Fuſar.quæſt.118.numero 31.
immò intra pubertatem, quamvis non valeret jure
ſubſtitutionis pupillaris, eſſet valida jure fideicom-
miſſi,ut ex communi reſolvunt gloſſ.& Doct, in l.ver-
bis civilibus,ff.de vulg & pupill.infrà tamen tempora
pubertatis & de communi teſtatur Gulielm.de Bene-
dict.in repet.cap.Raynutius in verb.ſi abſque liberis
moreretur 2.numero 36.ſemper enim Judex debet in-
terpretari ex poteſtate ſibi à lege conceſſa, ultimam
teſtatoris voluntatem,ut potiùs valeat,quàm pereat, l.
utrum ff de rebus dub.leg.voluntatis, Cod. de fideicom-
miſſ & leg.fin.Digeſtis, de teſtament.manum. & hanc
opinionem ſequitur etiam Bald in conſ.114.lib.2.quam
amplectitur etiam Vaſquez.de ſucceſſ.progr.lib.2.§.13.
numero tertio,ubi etiam,quod finitur pubertate,Intrigl.
de ſubſtit.centur.1.quæſt.65.n.6 Vinc.Fuſar.de fideicom.
ſubſt.q.8.n.5.& 35.& alii per ipſos allegati.

Diſcuſſis, & examinatis articulis prædictis in Sa-
cro Conſilio,fuit valdè dubitatum de tacita recipro-
105 ca inter ipſos nepotes, deficiebat enim requiſitum
neceſſarium de tribus ſuprà, ex text in leg.Titia Seio,
à Seia libertis,Digeſtis de leg.2.& aliis ſupra allega-
tis,admiſſa enim opinione,quòd idem juris ſit, quan-
do ſubſtitutio eſt facta poſt mortem omnium, ac ſi
eſſet facta ultimo morienti,& quòd ſubſtitutio ſit fa-
cta de tota hæreditate,tamen deficit, quod iſti nepo-
tes

tes ſint vocati, & ſi admittimus opinionem, quòd politi in conditione, dicantur vocati ſaltem ex con-
107 jecturis, eſſet tacita eorum vocatio, *Bald. in l. precibus, numero 9. & 23. C. de impub. & aliis ſubſtit.* & ex tacita hac vocatione non debet inferri ad aliam tacitam reciprocam inter eos, quia ex uno tacito non poteſt inferri aliud, prout ex *text. in leg. ſi partem, Digeſtis, quemad. ſervit. amitt.* & ex *Bart. in l. ſervum filii, §. fin. ff. de legat.* 1. & ex *Rom. jun. Menoch.* & aliis hoc probat *Peregr. conſ. 33. n. 10. vol. 3.*

Inſuper, ſi diceremus, ex expreſſa reciproca inter filias inſtitutas, quòd inducatur etiam inter nepotes in conditione poſitos, adhuc ceſſare deberet hæc conjectura in hac cauſa, quia filias, inſtituit, & eas invicem ſubſtituit per compendioſam ſubſtitutionem, in caſu, quo abſque filiis decederent, quando autem decederent cum filiis, & ipſi in pupillari ætate tantùm diem clauderent extremum, & ſic cùm ſubſtitutio ſit facta in diverſis caſibus, non poteſt repetitio tacitè reciprocè præſumi, quia repetitio non da-
108 tur, quando eſſet difformis, *Bart. in leg. in repetendis, ff. de leg. 3. & in l. Seio, §. Caio. ff. de fundo inſtructo, Zanch. in dict. §. cùm ità, in 10 part. n. 79.* maximè quando tractatur de tacita repetitione, ut per *Soc. in leg. ſi. ff. reb. dub. & Zanch.* ubi ſuprà *num* 83. Nec datur repetitio, ubi non viget eadem ratio, *Peregrin. conſil. 30. numero decimo tertio libro quinto, Menoch. conſil. 585. num. 6. lib. 6.* & ſatis diverſa ratio militat in filiis, & nepotibus, quia reſpectu filiarum nunquam poterant diſponere, quia inter eas filias fuit facta compendioſa ſubſtitutio, nepotibus verò non ſemper erat prohibita alienatio, ſed tantùm, durante pupillari ætate.

109 Sic etiam fuit dubitatum de tranſmiſſione; nam ſi tranſmiſſionem admitteremus in deſcendentibus, ceſſaret quidem articulus, an filii in conditione poſiti, cenſeantur vocati, & ideo ex *text. in d. l. hæredes mei, §. cùm ita,* tranſmiſſionem negaverunt *Mant. d. lib. 11. tit. 20. Peregrin.* & alii ſuprà citati quibus addo *Fa-*
110 *chin. controver. jur. lib. 10. c. 20. & 21.* ubi ampliat, etiam ſi ſit unita cum jure accreſcendi, & contra tranſmiſſionem latiſſimè, & fundatiſſimè ſcripſit *Faber. de error. pragm. decad. 31. error. 34. & 35.* ubi latiſſimè, ſolidiſſimis rationibus probat, non admitti tranſmiſſionem, etiam quod ſit unita cum jure accreſcendi.

Verùm ex conjecturis ſuprà expreſſis viſum fuit, iſtos nepotes in conditione poſitos fuiſſe vocatos, maximè quia tractabatur de nepte teſtatoris ad exclu-
111 ſionem penitùs extranei, & nedum eſſe vocatos ad portionem matris, ſed etiam amitæ, ex latè fundatis per *Burſat. conſ. 202. ſub numer. 42.* & per *Fuſar. conſ. 51. nu. 14. & conſ. 54. num. 25.* ubi quod eo caſu, quo ex reciproca, ſi pater eſſet vivus, admitteretur, filius eo mortuo admittitur, *Gabr. conſ. 115. lib. 1. Peregr. conſ. 65. num. 6. lib 5. Mantic. dict. lib. 11. tit 20. num. 15.* & per *Sard. dec. 162. Pegn. deciſ. 100. Rovit. conſ. 76. lib. 1.*

Et proinde die 14. Januarii 1636. me referente communi voto deciſum fuit: Bona in actis deducta ſpectaviſſe, & ſpectare ad Iſabellam de Bernando, & pro ea ad Marcellum ejus patrem, & legitimum adminiſtratorem. Et propterea condemnavimus Auguſtinum Gennenſem ad relaxandum bona prædicta unà cum fructibus liquidandis, retenta tamen legitima liquidata inter ſorores in ducatis mille, & ſolutis meliorationibus.

112 Nec fuit habita ratio de *deciſionibus* ejuſdem Sacri Conſilii relatis à *Capycio, Fabio de Anna, & Avello Amato*, non enim ſunt in eo caſu, quo includuntur deſcendentes ad excluſionem penitùs extraneorum. Nec etiam de *deciſionibus Seraph. num. 956. &* 1479. quæ videbantur ſatis urgere, ex quo *ibi* non fuit habita ratio de aliquibus ex conjecturis ſuprà conſideratis, quia non poterat veriſimiliter mens teſtatoris adaptari ad excluſionem ejus filiorum; hic autem tractamus de excluſione penitùs extranei ad beneficium neptis; & fuit etiam habita ratio in deciſione cauſæ prædictæ ab aliquo ex Dominis, quòd ipſæmet ſorores inſtitutæ, tam in diviſione quàm tempore, quo ſe nuptui tradiderunt; ac etiam in diſpoſitione facta in teſtamento per dictam Juliam, Philippi ultimi præmortui matrem, ita intellecta fuit teſtatoris voluntas, & licet in contrarium replicabatur, quòd omnes prædictæ ſcripturæ ſe referebant ad teſtamentum, tamen dicebatur, quòd hæredes ita teſtamentum ſunt interpretati penes Speram S. C. Act. Mag.

OBSERVATIO IN DECISIONE I.

SUMMARIUM.

1 *Subſtitutio efficitur caduca, ſubſtituto præmoriente ante conditionis eventum, & hæreditas non tranſmittitur ad hæredes, nec etiam ad ſuos, num. 2.*

3 *Filii in conditione poſiti an cenſeantur diſpoſitivè vocati, eſt controverſa quæſtio, immò difficillima, numero 4. ubi de ratione, ac ardua ab aliis nuncupatur, numer. 5. ita ut Cæſarea deciſione opus eſſe, aliis affirment, numero ſexto, negativa opinio adducitur, numero ſeptimo, niſi tamen ex conjecturis contrarium appareat, numero 8.*

9 *Filii in conditione poſiti, cenſentur vocati, ſi teſtator digreſſus ſit ad plures gradus ſubſtitutionis, item ſi plures fuerint in conditione poſiti num. 10 ac etiam ſi ſit prohibita falcidia, ac trebellianica, n. 11.*

12 *Trebellianica etiam filiis primi gradus prohiberi poteſt, & ad inſtar falcidiæ ex bonis alienari prohibitis non detrahitur numero 13. quia cenſentur prohibitis ex prohibitione alienandi, ibid. fallit regula prædicta in filiis primi gradus, numero 14. & ſecundùm hanc opinionem judicatum per S. C. adducitur, numero 15.*

16 *Conjecturæ etiam leves ſufficiunt, ubi agitur de deſcendentibus, ſi verò de tranſverſalibus, requiruntur conjecturæ reſultantes ex ipſo teſtamento potentes, ac efficaces, ut filii cenſeantur vocati.*

17 *Tranſmiſſio, etiam ſi ſit unita cum jure accreſcendi, ceſſat in deſcendentibus.*

1 TRadit Illuſtriſſ. Dominus meus *hic num* 2. quod ſubſtitutio efficitur caduca, ſi ſubſtitutus præmoriatur pendente conditione, ita ut nec ad hæredes hæreditas tranſmittatur, allegat plura jura, & DD. quibus addo *Capyc. deciſio. 115. numero 6 7. & 8. Afflict. deciſ. 487. D. Præſ. de Franchis* cujus deciſiones ſemper præ manibus ſunt habendæ, *deciſio 525. numero 1. & 13. Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 22. numero 4. D. Reg. Lanar. conſ. 60. numero octuageſimo octavo, Caſtill. deciſ. 152. numero 135. & ſequen.* ubi hanc eſſe veram opinionem teſtatur, comprobat hoc idem D. meus *deciſ. 127. numer. 55. lib. 2.* & ante ipſum ſic etiam docuit D.
Præſid. Amat. conſ. 20. numero 18. & 19. ubi etiam probat
2 quòd nec ad ſuos tranſmittatur, idque etiam affirmat *Peregrin. artic. 31. numero ſexto ut ſeptimo, de fideicomm.*

3 Sed *numero* 3. agit de celebri illa quæſtione, an filii in conditione poſiti, cenſeantur diſpoſitivè vocati, quam ſatis controverſam eſſe affirmat, ſed, ut Ego
4 obſervavi ex doctiſſimo, ac perſpicaciſſimo viro *Petro Fontanella deciſio. Cathal. 171. num 15 lib. 1.* quæſtio prædicta difficillima viſa fuit omnibus Tribunalibus, nam aliquibus abſque ulla conjectura, & præſumptio vocationis admiſſa fuit, & admittitur; in aliis alio modo, prout praxis *ibi* permiſit, quandoque cum urgentibus, quandoque cum lenibus conjecturis, adeò ut non ſit dare certam regulam in articulo prædicto,
ſed

Digitized by Google

ſed Judicis arbitrio ſit terminanda quæſtio, quam arduam dicit, *Ciarlin.controv.166.numero 1.lib.2. controverſ. forenſ.* imò nonnulli teneut, deciſiooe Cæſarea
6 opuscelle, ut teſtatur *Dom. Donat. Anton. de Martinus*, multis nominibus præclariſſimus *lib. 1. quotid. reſolut. c.141. num.1.*
7 Et negativam opinionem, quòd ooo cenſeantur vocati, de qua D. meus *numer. 4.* quam etiam refert *Farinac.* vir ſanè doctiſſimus in *reperto.ultim.voluntat. quæſt.6. numero ſecundo*, eam amplexa eſt *Rota* apud eundem *Farinac.in d. reper.deciſion.6.num.8. & deciſio. 13.numero 3.* ac etiam *Fontanell.deciſio.40.num.7. lib.1. Rubeus deciſio.62. numero 8.lib.2. Andreol. controv.161. numero 1.& controverſ.179.numero 1.lib.2. Dominus Donatus Antonius de Maria.* memor de noſtro *Authore ubi ſuprà numero 1.Franc.Cenſal.in obſerv.ad Peregr.de fideicommiſ.articul.28.in pr.D.Præſ.D. Franciſcus Merlinus* Marchio Ramontia, integerrimus, ac Juris periſſimus *numer.2. controverſ.foreaſ. cap.1. & cap.91 numer.9.*ubi D.meum citat, & noviſſimè *D. Ioan.Bapt. Hodierna*. vir quidem laborioſiſſimus, ac Advocatus valdè doctus *libro primo controverſ. forenſ. capit. 10. numer.14 & 33.* niſi tameo ex conjecturis contrarium conſtaret ex traditis per *Dom.* meum *num. 5.* qui conjecturas enumerat *num.8.9.10.11.12. 15.18. 21.23.28. & 30.* ſic etiam plures refert *Farinac.d.quæſt 6 numer.5.Cocin. deciſ. 265.numer.3.* eandemque opinionem ſequuti ſunt *Farinac.ibid.num.2.Coccin.deciſ.267. num.4. & deciſio. 313.num.30.Buratt.deciſ.383.*ubi *Addit. nu.10.in deciſ. 397.num.3.& deciſ.897. numer.7. & ſeq. Fontanell.dict. deciſ.40.num.7.Andreol.controv.99. num 1.& controv. 174.num.4.5.& 6.lib.2. Ludovis. Boll.conſil.118. num.4. conſ.111.nu.13.conſ.167.num.8. & ſeq.conſ.174. num.9.& 10.conſ.181.nu 3.conſ.188. num.1. & 2.& conſ.105. num.1. Cavaler.dec.496.nu.13.* D. Conſil. *Staibanus* veridicus ac ſubtiliſſimus J. C. *lib.1.reſol.forsn.reſol.58. nu.39.& 53.* qui etiam conjecturas recenſet à *num. 41.* ad *47. D. Hodierna* ubi ſuprà *num. 3.*

Tertiam conjecturam, de qua per D. meum *nu.18.* quando ſcilicet teſtator digreſſus fuit ad plurea gradus ſubſtitutionis, etiam probant *Ciarlin. dict. controv. 166.num.3.ſſ.de Marin.d.c.141.num.7.Duran.deciſ 186. num. 15.* qui *num. 16* comprobat quartam conjecturam
10 relatam per D. meum *num. 21.* quando filii pluries fuerint io conditione poſiti. licet contrarium teneat *D. Hodiern. ibid. num.8.* & quintam etiam conjecturam, quando fuit prohibita falcidia, & trebellianica, de
11 *numero 23* probat *D. de Marin. ibid. numero 8.* quam conjecturam non admittit *D. Hodiern.* ubi ſupra *numero 24*
12 Hinc dum D. meos *numer.25.* tradit, prohibitionem trebellianicæ etiam in filiia primi gradus ſubſiſtere, ex *D. de Franch. deciſio. 11 & 612.* velim obſerves quod concluſio prædicta cum diſtioctione admittitur per *D. Hodiern.loc.* cit. *numero vigeſimo ſeptimo & ſequent.*
13 ubi Do. meum citat, & licet trebellianica ex bonis alienari prohibitis non detrahatur, ad inſtar falcidiæ, cùm ex dicta prohibitione alienandi, cenſeatur prohibita detractio trebellianicæ, ut in *auth.ſed in eare, C. ad leg.falcid.* per quem *text.* ita judicatum refert *D. de*
14 *Franch.dict deciſ 6. in fine*, hæc tamen regula fallit in filiis primi gradus, ut per *Ripam in l. filiusfamilias*, §. *divi numer.30.D.leg.1.* com aliis adductis per *D.Conſil. de Anna*, eloquentia, & doctrina emineotiſſimom *conſil.126.numero 17.lib.1.* & licet contrarium defendat,
15 ac deciſum referat D. *de Franch.ubi ſup.* attamen ſecundùm opinionem *Ripa* fuit per S. C. judicatum die 14. Julii 1561. in cauſa Alphonſi Coppulæ cum ejus creditoribus, in Banca Mancuſii, ideo dum caſua acciderit. cogita propter conflictum opinionum, ac deciſionum.

Diſtinctionem tamen, quam adducit D.meus *nu.41.* ut ſi agatur de deſcendentibus, quæcunque conjecturæ,
16 etiam leves ſufficiant, ſi verò de tranſverſalibus, requirantur conjecturæ reſultantes ex ipſo teſtamento potentea, ac efficaces ad hoc, ut filii cenſeantur vocari, illam ſequitur *Buratt.dict. deciſion.383. numero 2.* ubi *Additio num.18.* ac *deciſio. 387.num.2.*
17 Tranſmiſſio autem, etiam ſi ſit onita cum jure accreſcendi, ceſſat io deſcendentibus, vt poſt D. meum *n. 11.* probat *D.Merlin.* qui latiùs concluſionem comprobat, & *D. Authorem* citat *dict.cent.2.cap.1.nu 32.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Nunquid fideicommiſſum in contractu factum per mortem ſubſtituti ante eventum conditionis, tranſmittatur ad ipſius hæredes, ad explicationem *text. in §. ex conditionali, Inſtit. de verborum obligationibus & l. quod de pariter, ff. de rebus dubiis.*

Et an generalis renunciatio facta in contractu matrimonii, comprehendat jua fideicommiſſi conditionalis, ſi ſine filiis deceſſerit.

SVMMARIVM.

1 *Spes fideicommiſſi per mortem ſubſtituti ante eventum conditionis non tranſmittitur.*
Amplia, etiam ſi in contractu factum eſſet, n.5.
Sed contrarium verius, n. 9. 27. & 28.
Limita, ubi conditio eſſet poteſtativa, n.17.
Item limita in his, quæ ex eorum natura non eſſent ad hæredes tranſmiſſibilia, n.19.
Item, ubi perſona contrahentis tantùm conſiderata eſſet, num.20.
2 *Fideicommiſſum fit etiam in contractu, præſertim in contractu donationis, numer.3. & ubi eſt fideicommiſſum particulare, n.4.*
6 §. ex conditionali, Inſt. de verb. oblig. *procedit antequam conditio deficiat.*
Item, ubi conditio perſonam ſtipulatoris non concerneret, num. 7.
Item, ubi contractus eſſet ultrò, citroque obligatorius, ſecus in donatione, num.8.
Sed contrarium, num.27.& 28.
10 *Fideicommiſſum non ſit factum in contractu, vel in ultima voluntate ſatis differt, & num. 13.*
11 *Spes actionis conditionalis donari poteſt.*
12 *Creditor conditionalis, verè, & propriè creditor dicitur.*
14 Text. l. quod de pariter, ff. de reb. dub. *plures intellectus referuntur, & num.13. & 16.*
18 *Spes conditionis ad hæredes tranſmittitur, ubi non ab ipſo ſtipulatore, ſed ab alio eſſet adimplenda.*
21 *Clauſula*, ex nunc pro tunc, *in ultimis voluntatibus poſita, conditionalis diſpoſitionis tranſmiſſionem operatur.*
Sed contrarium, num.22.
Limita in contractu, num.23.
24 *Actio donatario quæritur, licet abſenti, ſi Notarius pro eo ſtipulatus ſit.*
Amplia, etiam in hæredibus donatarii. num.25.
Item etiam, ubi Notarii ſtipulatio defeciſſet, nu.16.
29 *Poſiti in conditione in contractu, non cenſentur vocati.*
30 *Poſſeſſio vera ex clauſula* conſtituti *præſumitur.*
31 *Poſſeſſio vera ex clauſula* reſervationis uſusfructus *vita durante præſumitur.*
32 *Donatio evaneſcit, deficiente conditione.*
33 *Actus præſumitur geſtus, juxta præcedentem tractatum.*
Amplia, etiam ſi ex intervallo, præſertim ſi fiers in executionem primi, nu.35.
34 *Error præſumitur, ubi aliter, quam fuerit promiſſum, reperiatur renunciatum.*

36 *Clauſula*, non aliter, *eſt limitativa*, *& reſolutionem inducit.*

37 *Clauſula*, non aliter, *in renunciatione appoſita*, *cenſetur per Notarium, præter intentionem renunciantis addita.*

38 *Omnia, quæ communiter, & de ſtyle apponi conſueverunt cenſentur in contractu appoſita.*

39 *Renunciatio ubi in contractu fuit expreſſa, non recipit interpretationem.*

40 *Ad hoc, ut fideicommiſſo conditionali renunçietur, quæ requirantur.*

41 *In dubio quis non præſumitur fideicommiſſo renunciare.*

42 *Amplia, quamvis fideicommiſſum eſſet purificatum, & in contractu fieret mentio de fideicommiſſo in genere.*

43 *Item, ubi adeſſent verba importantia jura de futuro, & de novo ſupervenientia.*

Et quid, interveniente juramento nu.44.

45 L. de his, ff. de tranſact. *juramento renunciari non poteſt.*

46 *Renunciationes, quæ per puellas in manibus parentum fiunt, præſumuntur metu reverentiali facta.*

47 Gl. in l. de his, ff. de tranſact. *reprobatur.*

48 *Diſpoſitio* l. de his, ff. de tranſact. *procedit, tam in contractu, quàm in ultimis voluntatibus.*

49 *Fideicommiſſo conditionali ad hoc, ut ſit renunciatum, an ſufficiat, renunciantem in genere fuiſſe certioratum.*

50 *In generali renunciatione comprehendantur ea quæ ipſi renuncianti donata fuerunt ab eo, cui ſit renunciatio.*

51 Gl. in l. Paulo Gallimaco, §. Pompeius, ff. de leg. 3. *declaratur.*

52 Leg qui Romæ, §.fin. ff. de verb. oblig. *declaratur.*

53 *Regulariter fideicommiſſum conditionale non cenſetur ademptum in generali ademptione.*

54 *Deciſio cauſa adducitur.*

DECISIO II.

IN cauſa Hæredum Aureliæ Saracenæ cum Hæredibus Marii Tarallo, & Vincentio Maria Zimata ejus creditore fuit dubitatum, an fideicommiſſum factum per quendam Policarpum Tarallum in contractu donationis fundi, dicti, *dello Pera* factæ Mario ejus filio, eoque decedente abſque filiis in beneficium Liviæ, ſimiliter ejus filiæ, ſtante morte ſequuta Liviæ, antequam eveniret caſus conditionis mortis dicti Marii abſque filiis ſit caducatum, ita ut nullum jus competat Aureliæ Saracenæ filiæ, hæredique dictæ Liviæ: Et quidem ſi fideicommiſſum eſſet factum per Policarpum in ultima voluntate, nullum eſſet dubium, ſiquidem morte ſubſtituti ante eventum conditionis, fidei-
1 commiſſum evaneſcit, eſt *text. in l.unica, §.ſin autem aliquid, C de caduc. toll. gloſſ. in l.1.C. de his, qui ante apert. tabul. leg. hæredes mei, §. cum ita*, ubi *Scribentes*, *9. ad Senatuſconſultum trebellian.* Verùm quia fideicommiſſum prædictum fuit factum in contractu donationis, in quo certiſſimum eſt, fieri poſſe, ut generaliter in contractibus magis communiter receptum eſt,
2 per *text. in l. ut hæredibus ff. de legat. 2. leg. tale pactum, §.fin. Digeſtis, de pact. leg. quoties, Cod. de donat. quæ ſub mod. leg. qui Romæ, §. Flavius Hermes*, ubi *Bart.* & alii *Scribentes, Digeſtis, de verb. obligat. legat. 3. C. de donat. quæ ſub mod. Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 51. numero ſecundo, Petra de fideicommiſſ. quæſt. 4. numero primo, Covarr. variar. reſolut. lib. 1. cap. 14. numero 2. Clarus in §. donatio, qu. 13. verſiculo ſecundus eſt articulus, Fabius de Anna conſil. 39. numero 63. Maſtrill. deciſio. 190. num. 9. Fontanell. de pact. nuptial. clauſul. 4 gloſſ. 9. part. 3. numero 34. & gloſſ. 25. numero 1. Aretin. Fab. de error. pragmat. decad. 47. error. 10. numero 8. Angel. de acquirend. poſſeſſ. quæſt. 8. num. 176. Fuſarius de fideicommiſſ. quæſt. 14. numero 8. Surdus deciſio. 144. numero 6. & 22.* latè *Antonius de Amato reſolut. 12. nu. 1. variar. reſolut. D.*
3 *Theodorus allegat. 24. numer. 2. Maria de ſucceſſ. part. 4. quæſt. 21. articul. 9. numero 1.* ubi *numer. ſequen.* ſatisfacit *Menoc.* contrarium aſſerenti *Cuſell. dec. 3. numer. 51.* & præſertim in contractu donationis deciſum legitur, in *d. l. quoties*, ut reſolvit *Cacher. dec. 85. numer. 6. Molin. de primog. lib. 1. cap. 4. numero 19. & capite quinto, numero quadrageſimo Antonius Faber. dict. decad. 47. error. 7. Robles de repræſent. lib. 3. cap. 12. numero 1.* ubi alios congerit *Peregr. D. Theodor.* & alii ſuprà citati, eo fortius
6 in fideicommiſſo particulari, *Pereg. artic. 1. nu. 16. Surd. 247. num. 4. lib. 2.* Ideo fuerunt plures articuli in hac cauſa diſcuſſi: Et primò, utrum hoc fideicommiſſum, ſive ſubſtitutio facta in dicto contractu ante eventum conditionis, transferatur ad hæredes Aureliæ. Secundò, utrum ex verbis donationis poſſit dici, ipſam Aureliam tanquam filiam, & hæredem quondam Liviæ Tarallo fuiſſe diſpoſitivè vocatam, & ſic poſſe reivendicare fundum prædictum jure proprio. Tertiò, utrum ei, vel ejus hæredibus obſtet renunciatio facta tempore, quo Livia ejus mater fuit à patre nuptui tradita & dotata.

Quoad primum *Alc. in conſ. 3. lib. 8.* pro Illuſt. Mar-
5 chione Vaſti diſputat pleoè articulum, fundando opinionem pro caducatione, & extinctione fideicommiſſi, & hanc ſententiam plenè, diſputato articulo ſequitur *Peregr. de fideicom. d. art. 51. numer. 20. Avendan. in l. 40. Taur. gloſſ. 10. num. 23. Surdus conſil. 403. num. 46. Valaſc. conſil. 122.* fundatur hæc opinio ex *text.* qui videtur ſatis punctualis in *l. quod de pariter ff. de reb. dubiis.* ubi mater dotando filiam, fecit pactum, quod ea in matrimonio decedente, maritus ipſi dotanti dotem reſtituere teneatur; & tamen ea præmortua, diſponitur, hæredibus matris actionem ex ſtipulatu non competere: Et ratio, quæ in *text.* ponitur, eſt quia mater filiæ non ſupervixit, & ſic probatur, requiri ſupervíventiam ſtipulatoris; & quamvis videatur adverſari *textus in §. ex conditionali, Inſtitut. de verbor. obli.* attamen prææallegati *Doctores* intelligunt, generalitatem illius *textus* procedere, antequam conditio deficiat,
6 ſed quod ea pendente tranſmittitur ad hæredes, & quod ſecus ſit, quando conditio defeciſſet, ex doctrina *Bar. in d. l. quod de pariter*, quod etiam ſequitur *Alvar. Valaſc. d. conſil. 122. vol. 1.*
7 Secundò reſpondetur, quod diſpoſitio *text. in d. §. ex conditionali*, procedit, quando conditio non concernit perſonam ſtipulatoris, veluti *ſi navis ex Aſia venerit*, vel alia conditio, quæ non deficit, per mortem ſtipulatoris; at quando conditio per ejus mortem deficit; tunc tranſmiſſio locum habere non poteſt, veluti *ſi ſupervixeris, ſi ab hoſtibibus captus non fueris*, vel *poſt ipſius mortem*, quia tunc deficit conditio, & tranſmiſſioni locus non erit, ita *Fabr. in d. §. ex conditionali, num. 2. verſ. item non obſtat*, ubi etiam *Angel. Tob. Non. Cuman.* & alii allegati per *Fontan. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 24. num. 30.*
8 Tertiò dicunt, diſpoſitionem *text. in dict. §. ex conditionali*, procedere in eo contracto qui duorum requirit conſenſum, ultrò, citroque obligatorium, non autem in donatione, prout poſt alios firmat *Menoch. conſil. 388. numero 27.*

Cæterùm contraria opinio pro tranſmiſſione fuit amplexa per Sacrum Conſilium in hac cauſa, cùm
9 frequentiori *Doctorum* calculo verioribus rationibus ac rerum judicatarum authoritate roboretur, eam enim probaverunt *Bald. in leg. quoties, in fin. Cod. de donat. quæ ſub modo, Oldrad. conſil. 224. numero vigeſimo ſeptimo, Cacher. deciſ. 24. numero ſecundo Guliel. de Benedict. in cap. Raynutius, verſicul. ſi abſque liberis moreretur, titul. de fideicommiſſ. ſubſtit. num. 71. de teſtam. Aretin. in dict. §. ex conditionale, Zanch. in repetit. leg. hæredes mei, §. cum ita, in 4. parte numero 19. Digeſtis, ad Senatuſconſ. Trebell.*

Trebell. Ferdinand. Bereng. in cap. unico, de filiis natis ex matrimonio ad Morganat. contract. capite decimo, nu. 6. Lara in l. ſi quis à liberis, § item reſcriptum, numero 21. Digeſtis, de liberis agnoſcen. Covarr. pract. quæſt. cap. penultim. & alii allegati per *Cancer.* qui ſtrenuè hanc opinionem fundat *lib. 1. variarum reſolut. cap. 2. numero 38. & lib. 3. cap. 2. numero 65. Fuſarius conſil. 41. num. 132. & 175. Valaſc. dict. conſult. 122. num. 22. Nicolaus Noolts de tranſmiſſ. caſu 5. numero 1. & ſeq. Ferrer. in Conſtitut. Cathalon. gloſſ. 1. numero 107. Ioannes Gratian. de Falcon. reg. 23. num. 5. Petrus de Gregorio ſyntagm. jur. univer. parte 3. lib. 42. capitul. 28. numero 19. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſ. 24. numero 23. Gomeſ. variarum reſolut. tom. 2. cap. 11. numero 36. Alexand. Galvan. in conſilio 13. Valaſc. de jur. emphyteut. quæſtio. 50.* & ſecundùm hanc opinionem refert poſt longam diſcuſſionem *Cancer.* in Senatu Cathaloniæ fuiſſe judicatum, citato *lib. 3. variarum reſolutionum capit. 21. numero 103.* contra opinionem *Peregrin. & Alciat.* tanquam falſam *Peguer. in deciſ. 163. parte 2.* & ita in caſu magis arduo fuiſſe deciſum refert *Fontanell. in dict. clauſul. 4. gloſſ. 24.* ſub *numero vigeſimo octavo* qui licèt uti Advocatus in illo caſu contrarium ſubſtinuiſſet non potuit obtinere, latè etiam *Surd. deciſione 143. numero 23. & ibi* plene *Hodierna in addition. Franciſcus de Petris conſil. 51. numero 1.*

Funditur autem hæc opinio ex generalitate *text. in dict. § ex conditionali, & in l. ſpem, C. de donat.* qui loquitur in terminis donationis & in *l. neceſſariò, § quod ſi pendente, D. de peric. & comm. reivend.* & ex *l. unica,* ubi *gloſ. in l. antiquitas, C. ut act. ab hæred. & contra hæred.* & in *l. quoties C. de donat. quæ ſub mod.*
10 Ea præcipua ratione, quia in contractu intervenit factum ſtipulatoris, qui voluit ſibi, & hæredibus ſuis proſpicere, *l. ſi pactum ff. de probat. Intrigliol deciſio. 39. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 1. titul. 7. Alexand. Trentacinq. variar. reſolut. lib. 3. titul. de empt. & vendit. reſolut. 10. numero 2* ſecùs autem in teſtamentis, prout diſtinguit *gloſſ. in dict. § ex conditionali, in verbo contigerit,* & in *l. ſi uxorem, C. de cond. inſert. Mar. in ſumma ſucceſſ. legal. p. 1. quæſt. 24. articul. 5. numero 11.* Secunda ponderatur ratio, quia in ultima voluntate non conſideratur illa ſpes conditionis adimplendæ, quod ſecus eſt in contractibus; nam ſpes actionis conditionalis poteſt
11 donari, ut eſt, *text. in dict. leg. ſpem, & ibi Bald. C. de donat.* quod ex eo procedit, quia is, cui ſub conditione legatum eſt, pendente conditione non eſt creditor, ſed tunc erit creditor legati, cùm conditio extiterit; in contractibus autem etiam pendente condi-
12 tione creditor eſt; nam creditor ſub conditione, verè creditor dicitur, ut apertis verbis habetur ex *Ulpiani* reſponſo *in leg. ſi cui 41. Digeſtis, de act. & obligat.* ubi *gloſſ. in verbo creditor*, quo loci notabiliter aſſerit, creditorem eſſe, ad hoc, ut ſpem tranſmittat, *dict. § ex conditionali*, quod optimè explicat *Crot. in dict. leg. ſi is, qui pro emptore, numero 131. D. de uſucap.* procedere etiam in donatione conditionali facta abſenti, nam veniunt hæredes, ut habetur ex *Antonio Fabro de error. pragm. dict. decad. 47. error. 5. numero 6.* & ex *Gomeſ. lib. 2. variar. reſolu. capit. 11. numero 36. verſicul. ſed hoc non obſtante*, quod quidem ſatis perbellè explicat idem *Anton. Faber. conject. jur. lib. 15. cap. 6. & 7.* per totum, ubi aſſerit poſt alias rationes, quòd ideo in contractibus conditionalibus locum habet tranſmiſſio ad hæredes, quia quantumcumque ſint conditionales ſtatim quòd contrahitur, oritur obligatio; & ideo verè creditor dicitur, *dict. leg. ſi cui*, & propterea tempus contra-
13 ctæ obligationis inſpicitur, ut per *Paul. de Caſtr. in leg. filiusfamilias 78. Digeſtis, de verb. obligat.* quod ſecus eſt in ultimis voluntatibus, unde ſequitur, quod in contractibus conditio nihil aliud dici poſſit, ut illius verbis utar, niſi privatio puritatis, ideſt ut illa obligatio pura dici non poſſit eveniente tamen condi-

tione, illa privatio tollitur, & obligatio remanet pura; & ſic per eventum conditionis, illa puritas retrotrahitur ad tempus contractæ obligationis, *leg. potior, ff. qui pot. in pign. habean.* ubi *gl.*

Verum, quia prædictæ concluſioni ſatis in contrarium urget diſpoſitio *text. in dict. leg. quod de pari-*
14 *ter, Digeſtis, de reb. dub.* Ideo DD. maximè inſudarunt ad illius *text.* intelligentiam, ex illo enim clariſſimè deducitur requiri ſupervivemtiam ſtipulatoris, & ſic adverſatur generaliter *text. in dict. § ex conditionali,* cum aliis concordantibus ſuprà adductis; Propterea *Bartol.* poſt *gloſſ. in dict. leg. quod de pariter.* & in *leg. qui duos, § penultim, Digeſtis, de rebus dub. textum* prædictum intellexerunt, ubi mater filiam dotando ſtipulata erat, dotem ſibi reddi, ea in matrimonio mortua, ſi contingat, ipſam matrem ſimul cum filia perire dicit *Jure Conſultus*, hæredibus matris actionem ex ſtipulatu non competere, nec eſſe commiſſam ſtipulationem, ea ratione, quia mater filiæ non ſupervixit addendo literæ, ſeu pacto, nedum ſi in matrimonio filia dotata moreretur, ſed ſi mater ſupervixerit, quam *Bartoli* opinionem poſt longam diſputationem ſequuntur *Fontanell. de pact. nupt. clauſul. 4. gloſſ. 24. numer. 35. & Cancer. in dict. lib. 2. capit. 21.* ſub *numero 98.* ubi *in fine* dicit quod iſte eſt vetus intellectus *dictæ leg. quod de pariter*, & dictam opinionem ſequitur *Mich. Graſſ. receptarum ſentent. § legatum, quæſtio. 47.* quam tamen ſuppletionem reiiciendam, exiſtimavit *Paul. de Caſtr.* in eadem *leg. quod de pariter, numero 2.* quia illa conditio *& quod mater ſupervixerit*, in *textu* non legitur, neque quando talis conditio ſuppleretur, adeſſet aliquid dubii, & ideo *textum* prædictum ſimpliciter, ait eſſe ſecundùm literam intelligendum, & quod illa tacita conditio, *ſi mater filiæ ſupervixerit*, ſuperintelligenda ſit in dicto caſu quam intelligentiam ut ſatis ſingularem, & à *glo. & Doctoribus* non deguſtatam, exaggerat, & *Paulum de Caſtro* ſequuti fuerunt *Socin. in l. ſed et ſi illo numero ſecundo, Digeſtis, eodem tit. de rebus dubiis, Covar. variar. reſolut. capite ſecundo & capitul. 7. numero octavo, Menoch. de præſumptionibus libro ſexto præſumpt. 50. numero decimo ſeptimo*, Tertia fuit opinio
15 *Petri Barboſa in legat. Caius 46. nu. 16. D. ſoluto matrim.* qui concordando *text. in d. leg. Caius, & leg. avia, C. de jure dotium*, ubi etiam contractu dotis ſupervivemtia ſtipulatoris non conſideratur, *& text. in dict. l. quod de pariter* intelligit, quando quis ſtipulatur, dotem ſibi reſtitui, mortua in matrimonio filia. Quarta opi-
16 nio fuit *Ferrerii in commentar. ad Conſtitution. de los Impuberes, gloſſ. prima numero 209.* qui *textum* prædictum intelligit in pacto perſonali, & ex multis fundare intendit ea litera *textum prædicti*, perſonalem fuiſſe ſtipulationem matris, & in his terminis dicit, fuiſſe locutum *Iure conſultum Marcianum*, illius legia conditorem; Utcunque tamen ſit, omnes concludunt, per illum *textum* non limitari diſpoſitionem dicti *§ ex conditionali*, ſed loqui in caſu ſpeciali, ubi vel expreſsè, ſecundùm opinionem *Bartoli* ſit appoſita conditio, *ſi mater filiæ ſupervixerit*, quod ſatis ſe conformat cum litera *text.* quamvis enim in ſui diſpoſitione hæc conditio non legatur: attamen in ratione exprimitur, quia mater filiæ non ſupervixit, & ſic ſupponit, pactum fuiſſe jam conceptum, aut verò conditio ſubintelligitur, ſecundùm *Paul. de Caſtro* opinionem, aut dicimus, eſſe intelligendum, mortua in matrimonio filia, ſecundum opinionem *Barboſæ*, aut demum cum *Ferrerio*, pactum eſſe perſonale ſemper erit caſus ſpecialis, ex quo nullo modo poteſt generalitas tot jurium reſtringi, & propterea magis communis omnium ſententia eſt, tranſmiſſioni illius ſpei locum eſſe in fideicommiſſis, & in contractibus, ſecus verò in ultimis voluntatibus, ſicuti etiam hanc diſtinctionem comprobat *De Marinis capit. centeſimo ſexto quotidian. reſolutio. libro primo*, per tot. Quæ

co cluſio in contractibus quamvis multipliciter li-
mitetur.

17 Et primò, ut non procedat in conditione potesta-
tiva, quæ ex mera voluntate ſtipulatoris dependet, tunc
enim per mortem ipſius ſtipulatoris evaneſceret, nec
ad hæredes tranſiret, *leg. qui Romæ, §. Augerius Dige-
ſtis, de verb. obligat. Bar. in leg. ſi decem cum petiero, nu.
6. Digeſtis, eod. ſimul Covarr. pract. quaſt. cap. 39. Barboſa
in rubr. ſolut. matrim. par. 1. num. 34. Ferrer.* ubi ſuprà,
*gloſſ. 1. numero 25. Nicolaus Noalis de tranſmiſſ. cap. 5.
numer* 8. Verùm quando non eſſet adimplenda ab ipſo
ſtipulatore, ſed ab alio, & tunc etiam transferri ſpem
conditionis ad hæredes, docet *Gomez var. reſolut. lib.
2. cap. 11.* ſub *num* 36. & quod conditio, *ſi ſine filiis deceſ-
ſerit*, ſit caſualis probat *Peguer.* in alleg. *dec. 263. &
Ferrer.* ubi ſuprà *num* 25.

19 Secundò declaratur, non habere locum in his, quæ
ex eorum natura non ſunt ad hæredes tranſmiſſibilia
Angel. in l. ſi ita ſtipuler, D. de verb. oblig. Noal. ubi
ſup. *num.* 7.

20 Tertiò temperatur, ubi perſona contrahentis tan-
tùm conſiderata eſt, nam eo mortuo conditio omninò
deficit, *Angel. in d. l. ſi ita ſtipuler, ff. de verb. obligat.
& Noal.* ubi ſup. *nu.* 6.

21 Tamen prædictæ limitationes minimè applicari
poſſunt ad caſum, de quo agitur, in quo fuit conſide-
rata etiam clauſula illa, in prædicto contractu dona-
tionis appoſita, *ex nunc, pro tunc*, per quam etiam in
ultimis voluntatibus diſpoſitionem conditionalem ad
hæredes tranſmitti, voluerunt multi relati à *Mantica
de conject. ultim. volunt. libro 11. titul. 20. num. 11. Raudenſ.
in reſponſ. 52. numer. 59. libro primo & Fontanell. claaſ.*
22 *4. gloſſ. 3. numer. 26.* Et licèt in ultimis voluntatibus
contrarium teneat *Bart. in dict. leg. ſi is, qui pro empto-
re*, tamen in contractibus omnino hanc opinionem
23 eſſe ſequendam, affirmat, eumque ſequuntur omnes
prout per *Mantic.* ubi ſuprà, *Menoc. de praſump. lib. 4.
praſump.* 101. *num.* 104.

Nec aliqua eſt facienda vis in eo, quòd Livia in
24 contractu non intervenit, ſed Notarius pro ea ſtipula-
tus eſt, ad *text. in §. alteri, Inſtit. de inutil. ſtipul.* etenim
text. in d. §. alteri non procedit in donatione, quæ
etiam abſenti fieri poteſt, alio extraneo pro eo ſtipu-
lante, juxta *text. in l. quoties, C. de donat. quæ ſub modo,*
& in *l. ſi quis argentum, §. ſi autem hoc, C. de donat.
Clarus in § donatio, quaſtio. 14.* & notat *Anto. ius Faber
de error. pragm. dict. decad. 47. error 1. numero tertio, &
error 7. numero 5.* latè explicat *Molina de iuſtit. & iure,
tom. 2. diſput. 263.* præſertim accedente juramento, *Co-
var. lib. 1. variar. cap. 14 numer. 10. & 13. Surdus* latiſſimè
conſil. 179. numero 2. quos ſequitur *D. Regens Rovitus
deciſio. 85. numero 11. & De Marinis dict. cap. 86. num 5.
quotid. reſolut.* quod etiam procedere ad beneficium hæ-
25 redum donatarii, notat idem *Faber dict. error. 5.* per tot
& ſignanter *numer. 6* & hoc procedit, etiam ſi ſtipu-
latio Notarii defeciſſet, quod etiam ſatis punctualiter
tradit *Gomez. libro 1. variarum capite undecimo numer.*
26 16 & in terminis donationis factæ, ſub conditione *ſi
ſine liberis deceſſerit*, quòd acquiratur jus abſenti abſ-
que ſtipulatione Notarii, habetur ex allegata *deciſio
Peguer. 263. p. 2.*

27 Ex quibus apparebant ſatis claræ, & lucidæ reſ-
ponſiones ad rationes in contrarium adductas. Prima
enim, quòd *tex. in d. §. ex conditionali* procedat, quan-
do mors ſupervenit ante adventum conditionis, faci-
lè reſolvitur, per mortem enim Liviæ Tarallo non
expiravit conditio mortis Marii, abſque liberis, ſed
remanet in hæreditate Liviæ illa ſpes conditionis im-
plendæ, ut ſupra fundatum eſt, ſic etiam reſolvitur
ſecunda conſideratio, in contrarium ponderata, quia
non eſt verum, quod iſta conditio deficiat per mor-
tem ſtipulatoris, & ſic per mortem Liviæ, nec demum
28 & ultimò reſiſtit id, quod deſumitur ex *Menoch. con-
ſilio tricenteſimo octogeſimo octavo*; *numero quadrage-
ſimo ſeptimo*, quòd habeat locum jus tranſmiſſionis in
contractu, in quo duorum exigitur conſenſus ultrò,
citroque obligatorius, non autem in donatione, cùm
in contrarium ſit communis opinio, ut locum habeat,
etiam in donatione, ut per *Gomez. in capite decimoprimo
lib. 2. var. numer.* 36. & alios ſupra citatos, & ipſemet
Menoch. contrarium tenuit, quando aliqua hæredis
mentio facta ſit, prout in caſu noſtro, & in rebus ad
hæredes tranſmiſſibilibus idem tenuit *Surd. in conſilio
401. nu. 45. vol. 3.*

Quo verò ad ſecundum articulum, fuit ſimiliter
abſque difficultate concluſum; nullum jus compe-
tiiſſe Aureliæ ex propria perſona, quia in donatione
non erat nominata; neque vocata intelligitur, ex gra-
vamine impoſito ſuper dicto fundo *Perano*, nedum
Liviæ, ſed ejus hæredibus, quia hoc intelligendum
eſt, quatenus ipſis fideicommiſſum veniret, & in ipſo
29 fundo ſuccederent, quod probaverunt *Dec. conſil.* 515.
Ruin. conſil. 244. & Menoch. lib. 4. praſumpt. 201. ſub
numero 87.

Tota verò difficultas hujus cauſæ remanſit in ter-
tio articulo reſpectu renunciationis factæ per Liviam
Tarallo tempore, quo fuit nuptui tradita, ubi in ſpe-
cie renunciavit omnibus juribus ad ipſam ſpectanti-
bus ex teſtamento, donationibus inter vivos, fidei-
commiſſis, & ab inteſtato, de cujus renunciationis
validitate non dubitabant hæredes Aureliæ, ſed appli-
cabant, non comprehendere hunc caſum; & primo
dicebant, quòd in renunciatione non erant compre-
henſa bona fraterna, cumque fundus *Peranus* dona-
tus fuerat à Policarpo Mario Tarallo ejus filio, præ-
dictæque Liviæ fratri, ab anno 1585 erat effectus ipſius
30 Marii, per quem ex clauſulis *conſtituti* poſſidebatur,
ex *Bar. in l. interdum*, per illum *tex. ff. de acqu. poſſ.
Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. caſu* 89. *num.* 14. ſic etiam
31 per clauſulam *reſervationis uſusfructus vita durante*, ad
*text. in l. ſi quis argentum, §. penultim. C. de donat. &
leg. quiſquis, Cod. eod.* & ſic ad hæredes, & creditores
matris, & non ad Liviam, & ſucceſſivè ad Aureliam
fundus prædictus ſpectabat; verùm huic motivo re-
plicabatur, quòd quamvis dominium, & poſſeſſio
prædicti fundi eſſet ipſius Marii attamen Livia, &
ſucceſſive Aurelia non ſuccedebat in dicto fundo ex
diſpoſitione Marii, quia eo abſque liberis deceden-
te, erat eidem Liviæ donatus, & clauſulæ prædictæ
32 *conſtituti, & reſervationis uſusfruct.* per mortem Marii
extinguebatur, neque ad ejus hæredes poterant tranſ-
mitti, quia deficiente conditione, deficit donatio, *l. 1.
C. de donat. quæ ſub mod.* & ideo nihil intererat reſpe-
ctu hujus fundi renunciatio in bonis fratris, dum in
ejus hæreditate non remanſit.

Secundò dicebatur, quòd in capitulis matrimo-
nialibus fuerat renunciatio promiſſa quoad bona de-
volvenda ab inteſtato tantùm, & ad devoluta ex
cauſa ultimæ voluntatis, vel donationis cauſa mor-
tis, & nulla fuit facta mentio de contractibus inter
vivos, & licèt in contractu renunciationis poſtea
fuit extenſa renunciatio, etiam ad contractus inter
vivos, tamen hoc præſumitur ex errore Notarii,
cùm fuerit extenſa ultra promiſſa in capitulis matri-
monialibus, cum quibus in principio inſtrumenti
renunciationis dixerunt partes, ſe velle conformes
33 reddere, actus enim præſumitur geſtus in executio-
nem præcedentis tractatus, *leg. 3. §. verum ff. de manu-
miſſ. vindict. Surd. conſil.* 202. *numer.* 17. & cùm aliter re-
periatur extenſa renunciatio, quàm fuerit promiſſum
34 & conventum, præſumitur ex errore *Bar. in leg. Titia,
§. idem reſpondit, D. de verb. obligat.* ubi *Imol. numero
2. verſ. tu potes dicere*, ubi habetur, quòd per actum
35 ſubſequentem, etiam ex intervallo non præſumitur
receſſum conventione præcedenti, etiam ſi adſit for-
ma diverſa, præcipuè quando actus ſequens fit in exe-
quutionem

quutionem primi, ad cujus confirmationem ponderabantur etiam illa verba poſita in principio contra-
36 ctus renunciationis, *non aliter, nec alio modo*, quaſi quòd noluerit Livia renuntiare, niſi prout erat promiſſa renunciatio, clauſula enim illa, *non aliter* eſt limitativa: & reſolutionem inducit, *Mart. de clauſul. part.1.clauſ.76. numer.7.* cum *ſeqq. Surd. d. conſil.* 205.
37 *num.*19. & omnia alia cenſentur addita per Notarium, præter intentionem renuntiantis, quæ tantùm voluit, promiſſa obſervare, & non aliter, *Barbat.* inter *conſil. Curt. conſ.*47.

Sed prædictis etiam replicabatur, quòd potiùs erat præſumendum, in capitulis matrimonialibus ex errore non fuiſſe appoſita verba illa, etiam ex contractu inter vivos cùm ex communi uſu renuntiandi in capitulis matrimonialibus ſemper apponi ſoleant, & quæ
38 communiter, & de ſtylo apponi conſueverunt, cenſentur appoſita & ex errore fuiſſe omiſſa, *Menoch. præſum.3 num.36. lib.3* & propterea renunciatio rectè fuit extenſa, nec eſt diſputandum de voluntate, quando eſt expreſſa in contractu, *l. non omnis, ff. ſi cert. petat.* verum ſtylum prædictum, cùm ſit facti probari de-
39 buiſſe, replicabant actores, ut per *Menoch. conſ.*464. *numer* 27. & nedum de uno Notario, ſed etiam commune aliorum, *Dec. conſ.*1'. *numer.*12. idem *Menoch. conſ.*998. *num.*31.

Tertiò dicebatur in renunciatione, quamvis generali non cenſeri renuntiatum fideicommiſſo conditionali, maximè quando de dicto fideicommiſſo non præceſſit certificatio, debebat enim certificari ſpecificè renuntians, & maximè puella de dicta donatione per *text.* apertum in *l. de his*, ubi omnes ferè *DD. ff. de*
40 *tranſact.* quod ſatis doctè, & diffusè exornat noviſſimè *Sforz. Odd.* alios referens in repetitione *l. qui Roma, §. duo fratres*, impreſſa poſt *tract. de fideicommiſſ. qu.* 4. præſertim quando tempore celebrati contractus fideicommiſſi ipſa non fuit præſens, ut tradit idem
41 *Sforz. Odd. quæſtion.*3 *numero* 87. *&* 8‹. non enim præſumitur quis velle renunciare fideicommiſſo, de quo notitiam non habebat, ut fundat idem *Odd. in d. repetitione. quæſt* 2. *articul.*5. ex diſpoſitione *text. in d.*
42 *l. de his, & numero* 55. ampliat, etiam in fideicommiſſis jam purificatis, etiam quòd eſſet facta mentio de
43 fideicommiſſo in genere, licèt non in ſpecie, & etiam ſi adeſſent verba importantia jura de futuro, & de novo ſupervenientia ut fundat *num.* 61. cum pluribus *ſeqq.* & ſimiliter, ſi adeſſet juramentum quia cùm non fuerit
44 certificata, deficit conſenſus, quo caſu non obeſt juramentum, immo quòd non poſſit cum juramento renunciari diſpoſitioni *text. in d. l. de his*, quia eſt facta
45 ob publicam utilitatem, latè probat *Odd.* loco citato, *quæſt.*4. *articul.*5. *numero* 43. *& articulorum* 6. *&* 7. *per tot. & articul.*14. ubi etiam loquitur de renun-
46 ciationibus, quæ fiunt à puellis in manibus parentum tempore contracti matrimonii, & aſſerit, faciliùs id procedere in dictis renunciationibus, propter patriam metum reverentialem, qui in illis intervenire ſolet, ita ut abſque aliqua notitia, & certificatione jurium eis
47 competentium renuntient, & licèt *gloſſ. in dict. leg. de his* teneat, quod diſpoſitio illius *text.* procedat in ultimis voluntatibus, quæ plerumque à renuntiantibus ignorantur, attamen contra eam tenet *Alberic. in dict.*
48 *leg. de his numero* 2. quando eadem viget ratio, ſicuti in caſu, de quo agitur, in quo donatio erat facta ipſi Liviæ abſenti, & quod diſpoſitio *text.* prædictis procedat, etiam in fideicommiſſis, in contractibus relictis, poſt *Franc. Marc. in deciſio.*345. tenet idem *Sforz. Oddus dict. quæſt.*4. *articul.*9. *num.*98 *verſicul. ſed quid*, & idem etiam tenet *Iſern. in cap. contra omnes, hic finitur lex, & Oddus quæſt.*4. *articul.*16. *numer.*174. & licèt *Gallerat. de renunciat. lib.*3. *cap.*9. *num* 13. *ex text. in leg. ſub prætextu* 29. *Cod. de tranſaction.* teneat, quòd ſufficiat, in genere fuiſſe renunciantem certioratam,
49 quamvis non in ſpecie, attamen contra eum eſt magis communis opinio, & ejus opinioni obſtat expreſſus *textus in dict. leg. de his.*

Et demum dicebatur per hæredes Aureliæ, quòd quatenus opinio *Gallerati* militaret, non poterat ha-
50 bere locum in caſu præſenti, nam renunciatio non poteſt includere bona donata ipſimet Liviæ renuncianti à Policarpo patre, ſatis enim inveriſimile eſt, ut eadem bona, quæ pater ipſi ſpecificè donaverat, per generalem filiæ renunciationem cenſeantur patri retroceſſa, & donata, ſed neceſſe erat, quòd ſpecialis etiam fieret retroceſſio, & donatio, *Bald. in conſil.* 54. *lib.*1. *Deciſis in conſil.*195. *colum.*2. *verſicul. ſed tamen, Menoch. in conſil.*307. *numero* 30. *& de præſumpt. lib.*6. *præſumpt.* 37. *numer.* 20. & unus ex Dominis ponderavit *textum*
51 punctualem in *leg. Paulo Gallimaco* 37. *§. Pompeius ff. de leg.* 2. ubi ponitur caſus, quòd pater in ſuo teſtamento inſtituit filium in novem unciis ejus hæreditatis, & in reliquis tribus unciis inſtituit filiam fœminam, & cuilibet ipſorum legavit certa prædia, deinde reſpectu alterius prædii fecit fideicommiſſum, quod ſi filius maſculus decederet abſque liberis, fundus hæreditarius perveniret ad dictam ejus filiam fœminam; fecit poſtea codicillos, in quibus prædictæ filiæ fœminæ certa prædia legando, voluit, ut eſſet contenta dictis prædiis pro omni hæreditate, & his, quæ in teſtamento eidem reliquerat, quærebatur, an per dictum legatum factum in codicillis pro omni eo, quod in teſtamento relictum erat, cenſerentur ademptæ, non ſolùm tres onciæ, & prælegatum eidem factum, ſed etiam prædium relictum ſub conditione *ſi frater maſculus abſque filiis decederet*; & concluditur: humaniùs interpretari, ea ſola, quæ vivente fratre acceptura erat, adempta videri, non etiam, quæ poſt mortem ejus reliquerat, ſi ſine liberis decederet, & ita fuit per *Paulum Iureconſultum* pronunciatum, qui vide ut propriè caſus noſter, quamvis enim pater poſt donationem receperit renunciationem, quantumvis generalem, non debet extendi ad ea, quæ ipſi filiæ perventura erant poſt mortem Marii Tarallo fratris, abſque liberis decedentis, & *gl.* dat rationem ex enixo, & ardenti deſiderio parentum, tranſmittendarum ad liberos facul-
52 tatum, argumento *C. de inſtitut. & ſubſtitut. l. generaliter*, *§. cum autem*, & quamvis *gl.* prædicta reſpondendo ad *text. in l. qui Roma, §. fin. ff. de verbor. obligat.* quæ videtur poſſe in contrarium aſſeri, ubi duo fratres dividentes bona hæreditaria promiſerunt, prædictæ diviſioni non contravenire, etiam ratione fideicommiſſi futuri; tamen tribus modis reſpondet. Primo, quod ibi de rigore, hic de æquitate. Secundò hic benignior fit interpretatio inter filios, quàm inter fratres. Tertio, aliud in contractu, ut ibi, aliud in ultimis voluntatibus ut hic, ſecundùm quam tertiam reſponſionem non militaret hæc diſpoſitio in caſu præſenti, in quo ſumus in contractibus, licèt prædicta tertia reſponſio non ſit approbata, & præſertim, quando eadem viget ratio in contractu, quæ in ultima voluntate ut dixit *Alberic. in d. l. Paulo Gallimaco*, & dicta diſtinctio eſt impugnata à *Bart. ibidem*, de cujus *legis* intellectu plenè per *DD. in dict. leg. qui Roma §. duo fratres*, & præcipuè per *Iaſonem, numer.*30. *&* 48. hinc ex *text. in dict. leg. Paulo Gallimaco. §. Pompejus*, deſumitur regula;
53 quod in ademptione generali non cenſetur ademptum fideicommiſſum conditionale, ut per *Roman. in ſing* 583. qui hunc *text.* ſingularem vocat.
54 Et ideo plenè diſcuſſo articulo ad relationem Reg. Conſil. Andreæ Provenzalis, legum ſcientia præſtantiſſimi, ac omni virtutum genere ornatiſſimi, fuit per S. S. deciſum in beneficium Hæredum Aureliæ Saracenæ, de menſe Novembris 1633. penes Jacobum Figliolam Act. Mag. S. R. C.

Obſarvatio in Deciſione II.

S U M M A R I U M.

1 *Fideicommiſſum ſive ſubſtitutio evaneſcit, ſubſtitutus decedens ante eventum conditionis, etiam ſi ſubſtitutus*
ſit ex deſcendentibus teſtatoris, numero 2. ſi tamen
ſit factum in contractu, transmittitur ad heredes ante
eventum conditionis numero tertio & quarto eo, quod
in contractu fieri poteſt, dict. numero 3.
5 *Renunciatio ubi reperitur extenſa per Notarium ultra*
promiſſa, & conventa, ex errore præſumitur.
6 *Renunciatio promiſſa per uxorem, vel virum, ejus nomine in ampla forma, & ad conſilium Sapientis in*
capitulis matrimonialibus, eſt extendenda quoad bona
paterna, materna, fraterna, zierna, & alia, & e.
rationes adducuntur numero 7. 8. 9. 10. & 11. *& ita*
deciſum dicit per D. Conſil. de Piccolellis *numero*
decimo quarto fallit, ſi partes intellexiſſent ſolummodo de renunciatione legitima, ejuſque ſupplemento
ex verbis promiſſionis de renunciatione facienda, numero 12. & ita deciſum per S. C. numer. 15. ratio adducitur, numer. 16. & num. 21.
13 *Stylus Notarii probari debet.*
17 *Renunciatio eſt ſtricti juris, & in ea non veniunt, niſi*
expreſſa, & bonorum paternorum, vel maternorum
non extenditur ad bona fraterna, num. 18.
Transactio ad incogitata non extenditur, ſub d. num. 18.
19 *Hereditas paterna, vel materna differt ab hereditate*
fraterna.
Filia quæ renunciavit hereditatem paternam, poteſt ſuccedere in hereditate fraterna, ibid.
20 *Sapiens non addit in facto, à partibus non conventa:*
nec expreſſa, ſed tantum in jure, ut contractus cautior
reddatur.
22 *Renunciari non poteſt* l. de his, ff. de tranſact. *& quare,*
num. 23.
24 *Scientia ſpecialis, ac individua contentorum in teſtamento requiritur, ut renunciari poſſit fideicommiſſum*
in eo appoſitum.
25 *Fideicommiſſum an cenſeatur renunciatum per diviſionem, famoſa, ac celebris eſt quæſtio, omnes tamen*
conveniunt, ut per ſimplicem diviſionem non cenſeatur renunciatum fideicommiſſum, niſi ex verbis diviſionis aliter conſtet, & proinde ſunt conſideranda
verba, ac clauſulæ inſtrumenti diviſionis, nu. 26.
27 *Clauſula*, Ita quòd bona diviſa tranſeant in perpetuum
in dominio, & poſſeſſione *facit, ut fideicommiſſum,*
data illius ſcientia ſit renunciatum, de ratione, nu.
28. *item clauſula* ad habendum, tenendum, &
quicquid placuerit faciendum, *numero 29. ſic etiam,*
ubi eſt data poteſtas alienandi, num. 30. maximè ſi
ſit data heredibus num. 31. item quando fuit promiſſa
evictio num. 32. & quandò adeſt pactum de non contraveniendo, num 33.

1 Fideicommiſſum, ſive ſubſtitutio evaneſcit, ſi ſubſtitutus decedat ante conditionis eventum, ex juribus citatis per Dominum meum *num. 1.* & Nos *DD.*
cumulavimus in *deciſ. 1. numer. 1.* & nunc etiam addo
Franc. Steph. deciſ. Aquenſ. 39. numer. 29. & deciſio 51. numero 4 Bardellon. conſil. 106. numero 44 lib. 2. & latius
Farinac in repertor. ultim. volunt. quæſt. 18. num. 3. noviſſimè infinitos alios citat *D. Praeſ. Merlin. cent. 2. controverſ. foren. capit 1. numero 1.* qui *numero 3.* ampliat,
2 etiam ſi aliquis ex deſcendentibus teſtatoris ſit ſubſtitutus, quod etiam voluit *Farinac. ubi ſupra numero 4.*
3 transmittitur autem fideicommiſſum, ſive ſubſtitutio
facta in contractu ante eventum conditionis ad hæredes, ut concluſum refert per S. Conſ. D. meus *num. 9.*
& comprobat uſque ad *num. 18. 20*, quod in contractu
fieri poteſt, ut annuit *num. 2.* & latiſſimè comprobat
D. Franciſcus Maria Pratus laborioſiſſimus, ac perdoctus Advocatus *obſervat. 80. per tot.* ubi D. meum
citat, & bis judicatum etiam refert *numero 10. & 11.*
cent. 1. poſt. obſerv. quod etiam admittit doctiſſimus
ac copioſiſſimus *D. Marius Cutell. in tract. de donat.*
4 *contempl. matrim. lib 2. tract. 2 diſcur. 1. ſec. 37 numero 1.*
ubi agit, ſi donatio tranſmittatur per filios, & ſubſequentes donatarios ante agnitam hæreditatem in hæredes ſuos, vel extraneos, vel potiùs accreſcat condonatario, vel cedat ad donantis hæredes & poſt longam diſcuſſionem circa intellectum, §. *ex conditionali, Inſtit. de verbor. obligat.* de quo etiam D. meus
à num. 16. per tot. 17. & concludit, quòd tranſmiſſio
fiat in filios vocati in donatione, non obſtante patris
præmorientia, *ut n. 5.* & ſub *num 6.* dicit, ita ſe obtinuiſſe, & etiam habetur ea ejus *dec. 25 nu. 6.*
5 Et ex traditis per D. meum *numer. 34.* habetur illa
concluſio, quòd ſi renunciatio reperiatur extenſa per
Notarium aliter, quam fuerat promiſſum, & conventum præſumatur ex errore, hinc obſerva, quòd ſi
dicta renunciatio fuerit promiſſa in capitulis matri-
6 monialibus per mulierem, vel per ejus virum, nomine illius in ampla forma, & ad conſilium Sapientis,
an ſit extendenda, quoad bona paterna, materna, fraterna, zierna & alia in ampla forma, juxta ſtylum obſervari ſolitum per Notarium, qui capitula ſtipulavit,
& videtur dicendum, quod ſit extendenda, juxta ſtylum
prædicti Notarii
7 Primò, nam fuit promiſſum, fieri *in ampla forma*
ad conſilium ſapientis, ex traditis per *Grat. dict. 88. in*
tract. de dicto. Anton. Theſſ. multis nominibus commendandum, ob ejus ſingularem doctrinam *deciſ. 51.*
8 *numer. 7.* ac per eruditiſſimum *Surdum deciſ. 225.* cùm
Notarius cogi poſſit extendere capitula ſecundum ejus
ſtylum, *Grat. ubi ſupra*, qui allegat *Bald. conſil. 309.*
lib. 5.
9 Secundo quia renunciatio *in ampla forma*, intelligitur illa propria, quæ tam de conſuetudine Regionis,
quàm de ſtylo uniformi fieri conſuevit ad tradita per
præſtantiſſimum I. C. *Franc. Vivium Aquilan. deciſ. 108.*
num. 15. & 26.
10 Tertio, clauſula illa *ad conſilium ſapientis* eſt tantæ
potentiæ, ut Sapientes poſſint apponere ea, quæ ſunt
de conſuetudine, quamvis non ſint de natura contractus, ut poſt *Oldrad. conſil. 139. numer. 13. verſ. & quod*
etiam, Honded. conſil. 44. numer. 27. & 2 Mantic. videndus *de tacit. & ambig. lib. 2 titul. 9. n. 4. verſ. ſecundò*
etiam intelligitur.
11 Quartò, quia alias renunciatio eſſet fruſtratoria,
dum filia dotata de paragio eſt excluſa à ſucceſſione paterna, favore maſculorum, juxta *Conſtit. Regni In aliquibus*, ut conſiderat *Pariſ. conſ. 68. lib. 1.*
Hic caſus accidit diſputandus in *S. C.* inter hæredes quondam Lucæ Baſilici, & Blaſium Colucciam
virum Brigidæ Baſilicæ, promiſerat namque dictus
Blaſius in capitulis matrimonialibus, initis cum dicto
Luca, patre dictæ Brigidæ, curare, quòd eadem Brigida ejus futura uxor renunciare habuiſſet *in ampla*
12 *forma, ad conſilium ſapientis, alla legitima, ſupplemento de legitima, paraggio, & ſupplemento di quello,*
& à qualſivoglia altra legge, & attione, che le competeſſe à beneficio di detto Luca, & di ſuoi figli nati,
& naſcituri; quare prædicta Brigida volebat renunciare bona paterna tantùm, & è contra Prudentia
Ciampolillo mater, ac tutrix hæredem dicti Lucæ
petebat, renunciationem fieri *in ampla forma*, prout
promiſerat *ad conſilium Sapientis*, & ſecundum ſty-
13 lum ejuſdem Notarii qui quidem ſtylus cùm probari
debuiſſet; juxta tradita per *Domin. Marchionem* ſub
numero 39. tamen de dicto ſtylo in proceſſu apparebat
14 per alias renunciationes factas de omnibus bonis paternis, maternis, fraternis, ziernis, &c. propterea
auditis partibus per *D. Conſiliar. de Piccolellis* fuit
* domi

Digitized by Google

* domi ordinatum ſub die 15. Januarii 1615. quòd re-
nunciatio fieret, & extenderetur per Notarium, qui
capitula ſtipulaverat in ampla forma, juxta ſtylum
ejuſdem Notarii. a quo decreto interpoſita appella-
15 tione per dictum Blaſium, & facta verbo de menſe
Martii 1627. per S. C. fuit contrarium deciſum, fuit
enim ordinatum, quòd renunciatio fiat reſpectu legi-
timæ ſupplementum tantùm, & omnium jurium com-
petentium tempore contracti matrimonii, *in ampliſſi-
ma forma*, & non aliter, nec alio modo, ut ex actis in
Banca de Martino.

16 Quæ quidem deciſio S. C. fundatur in illis verbis
*alla legitima, & ſupplemento di legitima, paraggio, &
ſupplemento di quello, & ad ogni altra raggione, che le
competono*, & ſic contrahentes cogitaverunt ſolummodo
de ſupplemento legitimæ, & paraggi, ac aliorum
jurium, tunc competentium, non autem bonorum
17 futurorum ex alienis hæreditatibus, renunciatio enim
eſt ſtricti juris, & in ea non veniunt, niſi expreſſa,
ut poſt alios fundat *Surd. deciſio. 2. numero* 16. ut etiam
de tranſactione loquens, edocet *D. Franc. Maria
Prat* Advocatus primarius *obſerv.* 25. ideoque renun-
18 ciatio bonorum paternorum vel maternorum non ex-
tenditur ad bona fraterna. *Guid. Papa conſilio* 13. ex
19 *Bart. numer.* 2 *§. illud, ff. de hæred. vel act. vend.* alia
enim eſt hæreditas paterna, vel materna, alia frater-
na, & propterea filia quæ renunciavit hæreditatem
paternam, non excluditur ab hæreditate fraterna, ut
deciſum refert *Guid. Pap. deciſio.* 131. ubi omnes Adden-
tes & quamvis fuerit dictum, quòd extenderetur *ad
20 conſilium ſapientis*, tamen ſapiens non addit in facto à
partibus non conventa, nec expreſſa, ſed tantùm ad-
dit in jure, ut cautior contractus reddatur, ut per *gloſſ.*
ſingularem in *l. ſi mandato Titii, §. fin. ff. mandat. Ol-
drad. d. conſil.* 139. *in fine*. cum aliis adductis per *D. Ca-
mill. de Medi*. qui fuit ſua tempeſtate diligentiſſimus
veritatis, in occulto latentis inveſtigator, ac propa-
gator acerrimus *conſil.* 144. *numero* 40. & ſic decretum
21 domi latum per *D. de Piccolellis* procedit juxta per Nos
adducta *numer.* 8. 9. 10. & 11. quæ limitantur in caſu
propoſito. *nu.* 17.

22 Renunciari minimè poteſt diſpoſitioni *text. in l.
de his, ff. de tranſact.* cùm ſit facta ob publicam uti-
litatem, ut innuit D. meus *numero* 45. quod compro-
bat *D. Merlinus*, alios adducens *cap.* 61. *numero* 10.
centur. 2. controverſ. foren. ex ratione adducta *numer.* 11.
nam publicus in ea verſatur favor, ut deficientium
23 voluntates exequutioni demandentur *l. vel negare, ff.
quemadm. teſtament. aperiant.* vel ob aliam rationem,
quam *ibid.* addit, cùm ſint inducta in odium occultan-
tium teſtamenta. licèt ipſe teneat majorem rationem
illam eſſe, quæ deſumitur ex *lege Regia 1. tit. 2. par.* 6.
quia ſcilicet nondum viſis tabulis teſtamenti ſolet veri-
tas ignorari, ideoque facilè tranſigentes decipiuntur, ut
24 tradit *nu.* 13. quare ſpecialis, ac individua ſcientia requi-
ritur contentorum in teſtamento, nam nec generalis
ſufficit, ut probat D. meus *nu.* 39. & latè probat ſequi-
tur *D. Merlin. ibid. 2. nu.* 15 per tot. *nu.* 27.

25 Sed an per diviſionem cenſeatur renunciatum fidei-
commiſſum, ad intellectum *leg. qui Romæ* 122. *§. duo
fratres ff. de verb. obligat.* quam adducit D. meus *num.*
52. dic. quòd quæſtio eſt famoſa, & celebris: nam DD.
variè loquuti ſunt, ut per *Cuiac. ibi.* & per graviſſimum
Connanum lib. 6. comment. jur. civil. cap. 3. numero 1.
26 omnes tamen conveniunt, ut advertit *Fachin lib* 5.
controverſ. jur. cap. 20. ut per ſimplicem diviſionem
non cenſeatur renunciatum fideicommiſſum niſi verba,
ac promiſſio, diviſioni adjecta, tam generalibus ver-
bis concepta ſit, ut reſtringi ſalva ratione recti ſermo-
nis, nequeat ad ſolam diviſionem, nam ſi verba adeo
generalia ſint, ut contra manifeſtam calumniam re-
ſtringi non poſſint, verbis ipſis ſtandum ſit, *l. ſub præ-
textu ſpecierum, Cod. de tranſact.* unde ponderanda
ſunt verba, & clauſulæ inſtrumentis diviſionis, quæ ut
plurimum in talibus reperiri ſolent, ex quibus data remiſſio
fideicommiſſi, renunciatum illud cenſetur.

27 Prima eſt clauſula, *ita quod bona diviſa in perpetuum
tranſeant in dominium & poſſeſſionem eorum hæredum*, ut
poſt alios probat *Gabriel. lib.* 4 *commun. concluſ. tit. de
fideicom. concluſ. 1. num. 21. Morquech. de diviſ. bon. libr.
4. cap. 9. numer. 7 Menoch. conſilio 323. num. 15. volum.* 4.
28 nam ſi fideicommiſſum extaret, non poterant bona
fideicommiſſo ſubjecta devolvi ad eorum hæredes,
nam alienari prohibentur in contractu, & in ultima
voluntate, *l. eo, §. prædium ff. de leg.* 2.

29 Secunda eſt clauſula *ad habendum, tenendum, &
quicquid placuerit faciendum*, ut eſt communis opinio,
de qua *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt.* 81. *num.* 65.
Peregr. de fideicommiſ. quæſt. 14. *numer.* 71 *Peregr* in ſimili
tract. artic. 51. numer. 41. Barz. deciſ. 98. numer. 4. Fuſar.
30 qui omnes citat *quæſt.* 593. *numer.* 11. *de fideicom. ſubſtit.*
& ubi eſt data poteſtas alienandi, nec etiam cadit dif-
ficultas, ut fideicommiſſum renunciatum cenſeatur,
Caeberan deciſ. 164. *Cavalc. deciſ.* 36. *numer. 7. part.* 1.
ubi de communi opinione teſtatur, *Magon. deciſ. Flor.*
92. *numer.* 4 *Barz. d. deciſ.* 96. ubi *in fine* ſic judicatum
refert; *Fuſar.* qui longa ſerie alios adducit *d. q.* 593. *nu.* 21.
31 maximè ſi poteſtas alienandi ſit data hæredibus dividen-
tium, *Menoch. conſ.* 303. *nu.* 15. & *d. præſumpt.* 115. *nu.* 66.
Prat. de interpret. ultim. volunt. fol. 372.

32 Tertia clauſula oritur ex *promiſſione evictionis bono-
rum diviſorum*, ad tradita per *Fuſar d. q.* 593. *nu.* 61. *Ca-
eber. dec.* 113. *nu.* 7. *Cavalc. d. dec.* 36 *nu* 10.

33 Quarta clauſula eſt, *pactum de non contraveniendo*,
quæ ex *d. §. duo fratres* deſumitur, *Ruin. conſ.* 119. *nu.* 21.
& *conſ.* 133. *n.* 14. *lib. 2. Hondod. conſ.* 33. *nu.* 25.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Num donatio cenſeatur facta juxta juris diſpoſitionem,
vel ſtatuti.

Et an legitimatus per Principis reſcriptum, excludat ſub-
ſtitutum.

Et nunquid renunciatio matris noceat filiis.

Et an filia ſubingrediatur locum, & ſexum patris, ad
excludendam amitam, ſtante *Conſuetudine Neapol.*

SVMMARIVM.

1 *Appellatione filiorum de jure communi veniunt fœ-
mina.*

Et quid de jure Conſtit. Regni, *nu.* 2.

3 *Donatio in dubio an intelligatur facta juxta diſpoſitio-
nem juris communis, vel potiùs Statutarii, varia re-
cenſentur opiniones, & nu.* 5. 6. *& 9.*

4 *Teſtator præſumitur ſe conformare cum diſpoſitione juris
ſtatuti, & nu.* 9.

Licet contrarium voluerint aliqui, nu. 6.

7 *Iudex in dubio leges Romanas attendere debet.*

8 *Ius ſi inter contrahentes nominetur, de jure communi
Romano intelligi debet.*

10 *Stante ſtatuto excluſivo fœminarum, extantibus maſculis
fœmina conditionem fideicommiſſi*, ſi ſine liberis de-
ceſſerit, *non facit deficere, & num.* 13.

*Intellige in ultimis voluntatibus, & non in contractibus,
num.* 11.

Sed contrarium verius, nu. 12.

*Declara, ubi fœminæ in totum non eſſent, excluſæ nu-
mero* 14.

Vel ubi in verbo filiis eſſet appoſitum verbum hæredibus,
num. 16.

16 *Voluntas, quæ ex actu deducitur, non poteſt exten-
di ultra id, quod neceſſitate infertur ex actu præ-
dicto.*

17 *Appellatione filiorum non veniunt legitimati per reſcriptum Principis in Terris Eccleſiæ*, ex Bulla Pii Papæ IV. *Sic etiam in Dominio Veneto.*

Intellige cum diſtinctione, nu.21.

18 *Legitimati per reſcriptum Principis an faciant deficere fideicommiſſum, nonnulla recenſentur opiniones, & nu.19. 20. 21. ubi diſtinctio, ſi ante, vel poſt fideicommiſſum facta ſit legitimatio, & num.12.*

23 *Principum reſcripta interpretari, & concedi debent, dummodo aliis præjudicium, & detrimentum non afferant.*

24 Bulle Pii IV. *circa revocationes legitimatorum & facultatis legitimandi in præjudicium vocatorum, ex fideicommiſſo habere debet locum, etiam in Terris Imperii.*

25 *Appellatione filiorum legitimè natorum, vel ex legitimo matrimonio procreatorum non veniunt legitimati per reſcriptum Principis, ad excluſionem ſubſtituti.*

26 *Filia renuncians poteſt patri ab inteſtato ſuccedere, ſed contrarium, nu.30.*

27 *Filia ob renunciationem patri factam, accepta dote eſt excluſa ab illius ſucceſſione, ubi teſtator condito teſtamento deceſſiſſet, etſi extraneus ſit inſtitutus & maſculi, quorum contemplatione facta ſit renunciatio præmortui ſint.*

Amplia, etiam ſi perſonalis eſſet renunciatio, nu. 28.

29 *Promiſſio de renunciando, interveniente juramento pro renunciatione habetur.*

31 *Vulgaris ſubſtitutio per aditionem hereditatis evaneſcit.*

32 *Filii cum qualitate hæreditaria dicuntur vocati, ubi in conditione fieret mentio de filiis, & hæredibus.*

33 *Hæredes debent habere ratum factum defuncti.*

34 *Reciproca ſubſtitutio ubi non adeſt, intelligitur fideicommiſſaria.*

35 *Filii, ceſſante reciproca ſubſtitutione non ſunt vocati, niſi ad portionem matris ſuæ.*

36 *Deciſio articuli adducitur.*

DECISIO III.

DOnaverat Joannes Bernardinus de Bonohomine Lancellotto ejus filio contemplatione matrimonii contracti cum Aloyſia de Conſtantio, de Civitate Puteolorum pro ſe, & filiis naſcituris legitimis, & naturalibus, ex eodem matrimonio procreandis, eorumque hæredibus, & ſucceſſoribus, & in eorum defectum pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque quoddam Territorium modiorum duodecim, nominatum *Luciana*, cum domo in eadem Civitate, pacto expreſſo, quòd dictus Lancellottus donatarius non poſſet bona prædicta donata aliquo modo alienare; Et quamvis ex prædicto matrimonio plures eſſent nati filii, tamen ſtante morte maſculorum, abſque filiis legitimis, & naturalibus remanſit ſuperſtes Victoria, quæ cum fuiſſet in anno 1595. nuptui tradita Nicolao Rivio, fuit dotata ab eodem Joanne Bernardino donante ejus avo, & ab Aloyſia de Conſtantio matre, ex quo matrimonio orti fuerunt Hieronymus, & Januarius Ruſſo, qui quidem fratres inſtituerunt in S.C contra Andream Carreſe, & Bartholomeum de Bonohomine judicium rei vendicationis prædicti Territorii, & domus donatæ Lancellotto ejus avo paterno.

Pro cujus cauſæ deciſione quatuor veniebant decidendi articuli, & Primò, utrum Victoria mater actorum ſit vocata, & contemplata in dicta donatione facta à q. Joan. Bernardino ejus avo.

Secundo, dato, quod eſſet vocata, an excludatur per Bartholomeum de Bonohomine, filium maſculum naturalem dicti Lancellotti, ſed legitimatum per reſcriptum Principis, etiam quoad ſucceſſionem.

Tertiò utrum prædictis fratribus de Ruſſo obſtet renunciatio facta per Victoriam eorum matrem tempore, quo fuit maritata, & dotata,

Quandò utrum ſtantibus prædictis, poſſint Victoria, & per conſequens ejus hæredes revocare alienationem factam à Jacobo de Bonohomine, filio maſculo, legitimo, & naturali dicti Lancellotti donatarii.

2 Quoad primum articulum non dubitavimus, quòd appellatione filiorum veniant etiam fœminæ, & hoc probat *text in l. juſta. & l. non eſt, & l. quiſquis, ff. de verb ſignific.* Sed dicebatur, hoc eſſe de jure communi, verum in hoc Regno per *Conſtitutionem Regni In aliquibus* diſponitur, fœminas non ſuccedere, ſtantibus maſculis, cumque prædicta Victoria erat jam dotata de paragio, & maritata, erat excluſa à ſucceſſione.

3 Et ſic neceſſariò veniebat diſcutiendus articulus, an donatio intelligatur facta ſecundum diſpoſitionem juris communis, vel ſtatutarii, in quo articulo *Anchar. conſil. 120. numero 3. ex l. ſi ita ſcriptum, ff. de leg. 2.* tenuit opinionem ſtante ſtatuto, quod fœminæ non ſuccedant, ſtantibus maſculis, filias non ſuccedere, ſed filios maſculos videri inſtitutos, quam opinionem ſequuntur *Ieſon in l. tres fratres, ff. de pact. in ultimis, & Alex. in l. Gallus, §. 1. numero 10. ff. de lib. & poſth. & l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. Bald. in d. l. tres fratres, Barbat. in l. cum acutiſſimi, pag. pen. C. de fideicomm. Roman. in tract. ſtantibus maſcul. fœmin. non ſucced. artic. 5. qu. 12. Molin. de Hiſp. primog. lib. 3. cap. 5. num. 38. Mantic. de conject. ultim. voluntat. lib. 8. titul. 7. Menoch. libro 4. præſumpt. 84. numero 3.* & alii, quos longa ſerie recenſet *Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtit. quæſt. 311.* ſub *num. 42.* Quod ea ratione fundatur, quia præſumitur, vo-

4 luntatem teſtatoris fuiſſe conformem diſpoſitioni ſtatuti, *l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* ubi *Bart.* & alii, *Farin. decis. Rot. Rom. 580. numero 8. Menoch. conſ. 95. numero 93.* latè *Peregr. de fideic. artic. 25. num. 50. & conſ. 44. nu. 13. libro 1.*

5 Secunda fuit opinio *Socin. in d. l. Gallus, §. 1. num. 4.* qui *Ancharan.* intelligit, fœminas excludi ſtantibus maſculis, ſed illis non exiſtentibus fœminam eſſe incluſam, quæ opinio fundatur ex *Bald. in l. maximum vitium, colum. 4. C. de lib. præter.* & in *l. in ſubſtitutione, ff. de vulg. & pupill.* & hanc opinionem ſequuntur *Decius*, & alii allegati ab eodem *Fuſar in d. q. 311. nu. 45.*

6 Tertia opinio fuit *Pilei* gloſſatoris, relati à *Socin. conſil. 73. volum. 4.* qui tenuit, teſtatorem præſumi ſe voluiſſe conformare cum diſpoſitione juris communis, & non ſtatutorii, & eum ſequuntur, *Bald. in l. quicunque, numero 11. C. de ſerv. fugit. Ioan. Andr. d. Specul. in §. exceptum verſicul. item quod corruptus, in addit.* quæ incip. *Guid. in titul. de arbitr. Ant. Capyc. in Conſuet. Si moriatur, in prima addit. fol. 69.* quæ opinio fundatur

7 in *l. rem non novam, C. de judicat.* ubi habetur, Judices in dubio debere leges Romanas attendere, & in §. *ſed jus quidem, Inſtit. de jur. natur gent. & civil.* ubi ſi in-

8 ter contrahentes nominetur jus, debet intelligi, de jure communi Romano quod etiam ſuadetur ex *d. maximum vitium, C. de liber. præter.* ibi *ne videamur eſſe naturæ accuſatores.*

9 Verùm, primam opinionem eſſe communiter receptam, relatis opinionibus dicit *Peregrin. dict. artic. 25. numero 51.* ubi, quod prior recepta opinio tenenda eſt, ut teſtatorum, & hominum diſpoſitiones, ad mentem juris ſui municipalis redigantur, ut dixit *Bartol. in dict. l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell.* quem ſequuntur alii in *l. jusjurandi, §. ſi liberi, ff. de oper. libertat. Bald. in l. ſi duo, ff. de acquir. hæredit.* & hanc eſſe communem opinionem, teſtatur etiam *Iacob. Mandell. de Alba conſ. 19. Graſſ. in §. fideicommiſſum qu. 12. nu. 3.* & ſecundùm hanc opinionem pluries conſuluiſſe, & obtinuiſſe refert *Fuſar. in d. quæſt. 31. numero 43. in fin.* & ita etiam conſuluiſſe in cauſa fideicommiſſi Mauri de Gardanzonio de Gardono & in cauſa Salis refert *qu. 357. nu. 4. in fi.*

Sic etiam in ſimili caſu, quod fœmina non faciat deficere conditionem fideicommiſſi, *ſi ſine liberis deceſſerit,*

deceſſerit, quando extaret ſtatutum prædictum ad excluſionem fœminarum, maſcolis extantibus, tenent *Alex.*
10 *in d.l.hæredes mei, §. cum ita nu.10.ff.ad Trebell. Iaſon. in l.in qui filiobus, num.13. ff.de leg.1. Menoch.conſil.95. numero 60.& 91.& conſil.150. numero 39. & conſil. 112. numero 11.* ubi hanc eſſe magis receptam ſententiam teſtatur, *Oddus Sforz.in tract.de compend ſubſtit.parte 6. articul. 4. numero 6.* ubi etiam de commoni dicit, *Alex.Trentacinq.de ſubſtit.p.4. numero 12.verſ. quartus caſus*, ubi teſtatur, hanc eſſe magis communem opinionem, *Theſ.deciſ.188.nu.14. Magon.deciſ. Lucenſ.7. num.24. Rot. Roman.in noviſſ. deciſ.790. pars. 2.* & alii copioſè allegati per *Vinc.Fuſar.de fideic.ſubſt.qu. 402. numero 61.* cum *ſeqq.*

Nec obſtare videbatur reſponſio, quæ prædictis ab Advocato prædictorum de Ruſſo afferebatur, quod prædicta procedunt in teſtamentis, & ultimis voluntatibus, ſecus autem in contractibus, in quibus appellatione filiorum fœminæ continentur, dum in eis
11 lata ſit interpretatio, *Iaſon.* in *l. ſi quis id, quod, ff. de juriſdict. omn. judic. colum. 5. Corn. conſilio 177. colum.2. volum.4. & Gabriel.* in ſuis *commun. concluſ. de verbor.ſignific.concluſ.6.numero 106.* ſiquidem *Iaſon.in*
12 *dict.l.ſi quis id, quod, num.23.* tenet totum contrarium, ſcilicet, quod in contractibus appellatione filiorum non veniant fœminæ, & fuit opinio *Guid. de Suzar. in l.veteribus, ff. de pact.* & in *l.quicunque, C. de ſerv. fugitiv.* & eum ſequuntur etiam *Archid.l.mel.* & alii ab ipſo allegati ſub *num.*prædicto *verſic.conclude ergo*, qui dat pro regula, quod in contractibus maſculinum non concipit fœmininum, & licet regulam prædictam limitet quatuor modis & inter alios, quando ſumus in contractu donationis & aliis, ex mera liberalitate procedentibus, attamen ejus opinio non eſt tuta, & contrarium tenuit *Corn. in conſil. 199. colum. 7. volum. 2.* quod videtur etiam approbare *Gabr.in loco* proximè citato, & quod in fideicommiſſis in contractibus conſtitutis fœminæ non veniant, commonem eſſe opinionem teſtatur *Socin.jun.conſil.10.num.10.lib.4.* & innumeros cumulat *Peregr.conſil.23.num.11.lib.2.* qui communiorem opinionem eſſe dicit, & ſic etiam *Gabr.loco cit.nu.3.* & alii allegati per *Fuſar.d. q.311. num.83.* qui refert, in caſu ſibi contingenti ita tenuiſſe.

13 Verùm, attenta prædicta communi opinione, quòd ſtante ſtatuto fœmina non ſit incluſa ſub diſpoſitione, *ſi ſine filiis deceſſerit*, nec facit deficere conditionem fideicommiſſi, in qua etiam reſidet *Fuſar.dict. q.401. ſub numer. 64. in fine*, ubi dicit, quod nec in judicando, neque in conſulendo auderet, à prædicta opinione recedere, nihilominus recipit aliquas declarationes, ab ipſo *Fuſar.* adductas, & primò, quando fœminæ non ſunt in totum excluſæ, ſed tantùm maſ-
14 culis ipſis præferuntur, tunc enim illa conjecturata mens teſtatoria, ſtante ſtatuto non debet extendi ultra excluſionem, de qua in ſtatuto, quoniam voluntas, quæ ex actu deducitur, non poteſt extendi ultra id, quod
15 de neceſſitate infertur ex actu prædicto, *Bart.in l.1. §. hoc interdicto, ff. de itin. act. privat. Surd. conſ.51. num. 73. & dec.84. numero 9. in fine*, & propterea loquendo in caſu, in quo filii eſſent diſpoſitivè vocati, quando maſculi non extant, vel ſi extant, non ſunt ſucceſſibiles, fœminas contineri, ex authoritate *Bald. in d. leg. maximum vitium, Cod. de liber. præterit.* & ex aliis hoc fundat *Fuſar. d. quæſtio.402. numer. 65.* ſic in propoſito dicebant Actores in caſu prædicto, quod ex eo, quia dicti fratres ſuccedere non poterant, uti morte præventi, judicari debebat, ipſam Victoriam eſſe incluſam in donatione.

16 Dicebatur & ſecundò, quòd quando in verbo *filiis* eſſet appoſitum verbum *hæredibus*, ut ſi dictum ſit, *ſi deceſſerit ſine filiis, hæredibus, & ſucceſſoribus*, tunc fœmina excluderet ſubſtitutum, non obſtante ſtatuto, *Alexan. in leg. ſed ſi hac, §. liberos, ff. de in jus vocando, Iaſ.in d.leg.ſi quis id, quod, colum.5. & conſ. 155.colum.fin.vol.1. Decius conſ.22. Goz. ad conſ. 10. Ruin. conſ.178.col.3.vol.2.conſil.43.col.5.& conſil.51. col.3.vol. 3.Gabr.commun.concluſ. titul.de verb.ſignif. lib.6.concl. 6. num. 104.* & hanc opinionem, pluribus mediis, & *Doctorum* authoritatibus comprobat *Bardell. conſil.81. num.13. & ſequent.* & eum ſequitur *Fuſar.d. quæſt.402. numero 95.*

17 Quoad ſecundum articulum principalem, ſi eſſemus in Statu Eccleſiaſtico, eſſet abſolutum, legitimatos per Principis reſcriptum non venire appellatione filiorum ex *Bulla Pii Papæ IV.* & ſic etiam in Dominio Veneto, ex ejus *Senatuſconſulto* de anno 1567. de quo per *Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 23. numero 27. Merlin. de legit. lib. 1. tit.2. qu.8. num. 27.* ſi verò
18 attendi debet jus commune, ſatis famigerata eſt quæſtio, ſi legitimati per reſcriptum Principis, faciant deficere fideicommiſſum, de qua uſque ad ſaturitatem per *Vinc. Fuſar. de fideicomm. ſubſtit. quæſt.408.* per totam, qui omnes ferè ampliationes, & limitationes affert, ac *in fine Bullam Pii IV.* inſerit: & hæc quæſtio fuit tractata à *Doctoribus* in *l. Gallus, § ſi ejus, ff. de liber. & poſthum.* ubi *Bald.* tenet, quòd deficiat conditio fidei, licèt dictum ſit, *ſi deceſſerit ſine filiis legitimis, & naturalibus*, & dictam opinionem ſequuntur *Aret. Socin. ſen. & Ruin. ibidem, Albor. de Roſat. in l.generaliter, §. cùm autem*, ubi etiam *Alexand. & Iaſon. Cod. de inſtit. & ſubſtit.* & alii allegati ab eodem *Fuſar.* à *numero 1.* uſque ad *numer. 7.* Et licèt contraria opinio habuerit graves Authores, inter quos primus fuit *Riccard. Malhumbr.* relatus ab *Alex. in d. l. generaliter*; ubi etiam *Salyc.num.4.* & magis communem opinionem eſſe, teſtatur *Emanuel Coſta in cap. ſi pater, part.1. in verbo, ſi abſque liberis, numero 50. de*
20 *teſtam in 6.* & alii, tamen prima opinio verè magis communiter approbatur, & etiam eam amplectitur *Fuſar.in d.quæſt.408. ſub num 17.*

21 Vera tamen videtur diſtinctio *Fachin. controverſ. jur. lib.4. cap.52.* quòd aut legitimatio fuit facta Principis reſcripto, ante fideicommiſſum, & tunc niſi contrariæ voluntatis conjecturæ appareant, locum habebit prima opinio, nam legitimati dicuntur verè legitimi, & nihil à legitimis differunt, aut verò legitimatio ſubſequitur diſpoſitionem, & tunc habebit locum ſecunda opinio, ea ratione, quia legitimationes nihil ſubſtituto præjudicare debent, & hoc eſt,
22 quod voluit *Bulla Pii IV.* quæ licèt locum habeat in Terris Pontificis Maximi Ditione ſubjectis, attamen ex quo fundata eſt in ratione; quia reſcripta Princi-
23 pum interpretari, & concedi debent, dummodo alii injuriam, detrimentum, & præjudicium non afferant, *l. 2. §. meritò, & §. ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publ. cap. quamvis, de reſcript. in 6.* propterea dicendum eſt, eam *Conſtitutionem*, ea ratione conditam, habere locum generaliter in omnibus locis, ſatis enim eſt, judicaſſe Summum Pontificem, non eſſe juri, nec rationi conſentaneum, legitimatum excludere ſubſtitutum, & ſic *Fachin.* tenet in caſu prædicto *Conſtitutionem Pii* habere locum in Terris Imperii, ac contrariis reſpondet.

24 Fuerant tamen ponderata verba dictæ donationis, nam *Io. Bernardinus donavit Lancelloto ejus filio, tunc præſenti, recipienti, & ſtipulanti, pro ſe, ejuſque filiis procreandis, & naſcituris, Deo dante, ex dicto matrimonio*, quo caſu clara eſt donantis voluntas, non vo-
25 luiſſe includere legitimatos; quoties enim teſtator utitur illis verbis, *legitimè natis, vel legitimo matrimonio procreatis*, clarum eſt, non loquutum fuiſſe de legitimatis per reſcriptum Principis, & ideo in caſu prædicto non excludunt ſubſtitutum, ita *Alexand.in d.generaliter, §.cùm autem, numero 2. & ibid. Iacobi, num.4. Cod.de inſtit.& ſubſtit.& conſil.171.numer. 2. lib.2. Ruin. conſil.80.numero 10.& 11.& conſ.105.nu.5.volum.3.* & in *d.l.Gallus*,

d.l.Gallus,§ ſi ejus, nu.78.in fin.ff.de liber. & poſthum. Molin l v.3.de Hiſpan. primogen.c.3.num.31. Sfort.Odd. de compend. ſubſt 6.par. art.ult.pag. 209. *verſ. tertius caſus eſt*, & alii allegati per *Menoch.præſumpt.79.lib.4. numero.21.* ubi plene de articulo.

26 Quoad tertium articulum dicebant Conventi, quòd
quando prædicta non militarent ipſi Victoriæ, &
per conſequens ipſis de Ruſſo, ipſius filiis, & hæ-
redibus obſtabat renunciatio facta per ipſam, tempo-
27 re, quo fuit nuptui tradita ab eodem Joan. Bernar-
dino donante, recepta dote duc. 800. hoc eſt, duc.
500. a dicto Joan. Bernardino dotante, reliqui verò
ab Aloyſia de Conſtanzo ejus matre; quæ renuncia-
tio fuit facta cum ampliſſimis clauſulis, *cum pacto
de non petendo, ſive non ſuccedendo, cum quietatione,
etiam per Aquilianam ſtipulationem, etiam, rebus in
eodem ſtatu non permanentibus*, & in ſpecie cum renun-
ciatione donationis inter vivos, & cum pacto, quòd
ejus filii, & deſcendentes, non poſſint venire, ne-
que ea propria perſona, & quamvis dicta renuncia-
tio ſit poſtea facta non dicto Jo. Bernardino ſed Ab-
bati Julio ejus filio, & hæredi; attamen fuit facta in
28 executionem promiſſionis, de renunciando factæ
in capitulis matrimonialibus, in quibus promiſit re-
nunciare dicto Bernardino ejuſque hæredibus & ſuc-
ceſſoribus. Verùm quia ob mortem ipſius Joann. Ber-
nardini, non potuit in ſui beneficium fieri, ideo eam
fecit in beneficium Abbatis Julii ejus hæredis. Nec
poteſt hoc caſu dubitari, quin renunciatio ſit efficax,
& valida. quamvis filii maſculi, qui aderant tempore
renunciationis, fuiſſent jam mortui, quaſi quòd in-
telligatur facta ad beneficium maſculorum. quia ultrà,
quòd renunciatio fuit cum clauſula, *etiam rebus in
eodem ſtatu non permanentibus*, ita ut ſit judicanda
realis, non perſonalis, attamen in hoc caſu ceſſat mo-
tivum, quia Joan. Bernardinus fecit teſtamentum, in
quo inſtituit hæredem Abbatem Julium, & poſtea in-
ſtituit Bartholomæum, nunc conventum, quo caſu,
ſecundum veriorem, & magis communem opinio-
nem filia eſt excluſa per renunciationem, quod pro-
bat *Zenzelinus* antiquus Doctor in *cap. te quamvis pa-
29 ctum, de pactis in* 6. ubi dicit, quòd filia renuncians
patri, & ejus hæredibus, & ſucceſſoribus poteſt patri
ſuccedere ab inteſtato, ea ratione, quia cenſetur tacitè
vocata, videtur enim, donatarium inſtituiſſe venien-
tes ab inteſtato, ex *text. in l. conficiuntur, ff. de jure
codicil.* & ſic difficultas à *Doctoribus* conſiderata, eſt,
quando pater, vel avus, qui recepit renunciationem,
deceſſit ab inteſtato, tunc enim diſputari ſolet, an re-
nunciatio ſit realis, vel perſonalis, & an ſit facta con-
templatione maſculorum; quando autem moritur, te-
30 ſtamento condito, & tunc magis communis eſt opi-
nio, quod filia non poſſit ſuccedere, contra patris vo-
luntatem, quoties accepta dote renunciavit, ut conſu-
luit *Ang.in conſil.*12. incipiente *Dominus Giglius, Are-
tin.conſil.7.Pariſ.conſil.26.numer* 51. *& conſil.69. nu.*51.
lib.3.Roland.conſ.26.numer.6.lib.3. Lanar. conſ. 49. *nu.*
1. *Puteus in conſ. unico*, poſt *conſil.Sfor.Odd numer.*4.
*De Ponte conſil.*39. *&* 40. *lib.*1. *Faber.* in ſuo *Cod. tit.
de pact.convent.diffin.*11. maximè, quando in renuncia-
tione adeſt juramentum, *Piſtorius quæſt jures, lib.*4.
*quæſt.*1.*numero* 6.*&* 15. quod procederet etiam, quando
tempore renunciationis aderat maſculus, qui tamen
præmortuus eſſet tempore mortis patris, teſtamento
condito, etiam extraneo inſtituto, *Anton.de Alexand.
in addit.ad Conſuetudin. Si moriatur, in verb. ipſi ſuc-
ceſſores fol.* mihi 81.*in verſic. adverto*, & eum ſequitur
Io. Ang. Piſanellus in Conſuetudin. Si quis, vel ſi qua,
ſub *num* 195 *fol.* mihi 130. *Afflict. & ibi Urſill. dec.* 161.
noviſſimè *apud in Conſuetud. Si moriatur, par.*3.*§.*4.
31 *numero* 8. Et quod iſto caſu, quando pater fecit teſta-
mentum nihil referat, an ſit perſonalis vel realis renun-
ciatio & propterea, quòd filia à ſucceſſione excludatur,
deciſum refert in Sacro Conſilio *Capyc. deciſ.*190. &
habetur etiam à *Piſanell* in loco proximè citato, *Guid.
Pap.deciſion.*592.*numero ſecundo de Ponte dict.conſ.*40.
numero ſexto, *Maranta* in ſua *diſput.* 10. *numero* 10.
diffusè *Laurentius de Pinu conſil.*69. *num.* 6. *Franciſc.
Sarry.de ſucceſſ.ab inteſtat.lib.*11.*titul.*25. *numero* 28.*D.
Conſiliarius Theodorecus* latè, diſcuſſo articulo *alleg.*36.
ſub *numero* 26.*D.Conſiliar.Merlinus cap.*5.*numero octa-
vo, controv.jud.Maſſeſ.de renunc.quæſtion.*13.*numero* 2.
*& quæſtion.*17.*num.*6.*tom.*2. *D.Reg. Rovit.conſ.*43. *vol.*1.
*Maſtril.deciſ.*65.*num.*16.*Tell. Fernand.in leg.*6. *Tauri,
numero* 45. *verſic. ſin autem efficaciori*, *Molin. de rit.
nupt. lib.*3. *quæſt.*92 *numer.*31. quod etiam probaverunt
Capyc.in Conſuetud. Si quis, vel ſi qua, ſub *numero* 195.
& ibid.Martin Freec. qui dicit, quòd hæc filia non poſ-
ſet venire, contra teſtamentum patris, neque vigore
Conſuetudinis Neap. & *D.Reg.Rovit. deciſ. vigeſimo ſe-
cundo, numero ſeptimo*, & *Ego* dixi *conſult.ſeptuageſimo
ſexto, numero quinquageſimo ſecundo.*

Nec dicatur, quod Victoria non renunciavit in
beneficium Joann. Bernardini ſui Avi dotantis, ſed
ad beneficium Abbatis Julii ejus patrui, & hæredis
ipſius Joan. Bernardini, nam certum eſt in facto,
32 quod ipſa fuit nuptui tradita à dicto ejus Avo. tem-
pore, quo vivebat, à quo dotem recepit & in capi-
tulis matrimonialibus fuit promiſſa renunciatio, ad
beneficium ejuſdem Joann. Bernardini dotantis &
ejus hæredum, & ſucceſſorum, ut ſuprà notatum fuit,
& promiſſionem de renunciando ſufficere, abſque
effectuali renunciatione, præſertim quando adeſt jura-
mentum, poſt *Covar. in d. c. quamvis pactum*, diſpu-
tato articulo tenuit *Franc. Molin. de rit. nupt. lib.*3.
quæſt. 81. *Gallerat. de renunc. tom.* 2. *conſ.t. quæſtio.* 25.
licèt hic non cadat articulus, quia in executionem
prædictorum capitulorum matrimonialium fuit facta
renunciatio ipſi Abbati Julio, tanquam hæredi dotan-
33 tis. Quamvis non defuere graviſſimi Authores, qui
etiam ab inteſtato filiam renunciantem eſſe excluſam,
tenuere, de quibus latè per *Menoch. conſil.* 6. & per
Put. in d. conſil. unic. poſt *conſ. Sforz. Odd.* qui alios
allegant.

Inſuper dicebatur, quòd ipſi fratres de Ruſſo ne-
que poterant ea propria perſona venire, quia dona-
tio fuit facta Lancellotto, pro ſe, & filiis procrean-
dis ex dicto matrimonio, & pro hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus dictorum filiorum, & in eorum defectum
in beneficium aliorum quorumcunque hæredum ip-
ſius Lancellotti, & ſic per vulgarem tantùm ſub-
ſtitutionem quod clariſſimè probatur, quia prohibi-
tio alienationis fuit facta tantum dicto Lancellotto,
quòd non poſſit vendere, nec alienare, ſed integrum
dominium bonorum donatorum ſit, & eſſe debeat
filiorum, ex dicto matrimonio procreandorum, &
34 eorum hæredum, & ſucceſſorum, quæ vulgaris ſta-
tim poſt mortem Lancellotti expiravit, adita ejus hæ-
reditate, *l. poſt aditam*, ubi *Doctores, C. de impub. &
aliis ſubſtit.* aliàs enim, ſi eſſet fideicommiſſaria, pro-
hibitio alienandi, non ſolùm eſſet facta ipſi Lancel-
lotto, ſed etiam ejus filiis. Quatenus autem eſſet ſub-
ſtitutio, non vulgaris, ſed fideicommiſſaria, ut pla-
cuit *Dec.conſ.*607.*nu* 10 *tom.*2. *& Fontan de pact.nupt.
tom.*1.*clauſ.*4.*gloſ.*9.*par.*1. *in princip.* Tamen, quia ſunt
vocati poſt Lancellottum filii ex dicto matrimonio
procreandi, & hæredes, & ſucceſſores prædictorum
filiorum, admiſſa opinione, quòd illud verbum, *Hæ-
redibus*, in hoc caſu debeat intelligi de hæredibus
ex ſanguine, & ſic de eorum filiis, tamen ex eo, quòd
35 donatio fuit facta Lancellotto, pro ſe, & filiis, & pro
hæredibus, & ſucceſſoribus; iſti filii filiorum cen-
ſentur vocati, ſed cum qualitate hæreditaria, ita ut ſint
etiam hæredes, ut voluerunt *Bart. in leg. ex pacto, §.
final. in fin. ff. ad Senatuſconſul. trebell. Bald. in leg.*1.
numero 1.*C.de condit. inſert.* & in *leg. filiuſfamilias, §.*

cum

cùm quis, *ff. de legat. 1. Guid. Pap. deciſ. 457.* & alii per *Meroch. conſil. 958. numero 13. & conſil. 158. numero 12. Decian. conſil. 98. volum. 3. numer. 6. Bertrad. conſil 1. numero 114. libr. 2. Sforz. Odd. conſil. 49. numero 15* latè *Peregrin. de fideicommiſſ. art. 32. numero 34. Surd. deciſ. 322.* ac idem *Peregrin. deciſ. 151. Molin. de ritu nupt. libr. 3. quæſt. 15.* ex *numero 28.* uſque ad *finem*, qui latè, diſputato articulo, tandem concludit, hanc opinionem eſſe communiorem, ita ut ab ea non ſit recedendum, latè etiam *Molfeſ. conſil. 2. per totum* & ſic iſti filii Victoriæ, non eſſent vocati, niſi ut hæredes, nedum Vi-
33 ctoriæ, ſed etiam prædictorum Barthol. & Jac. eorum avunculorum, qui tempore mortis Lancelloti ſupervivebant, & propterea, debent habere tantum id, quod ab ipſis diſpoſitum fuit, vulg. *l. cum à matre*, *C. de reivendic.*

Et quatenus iſti deſcendentes, non per vulgarem, ſed per fideicommiſſum eſſent vocati, quia non ad-
34 eſt inter ipſos filios Lancellotti reciproca ſubſtitutio, prout de jure requiri, habetur ex *text. in l. poteſt*, *ff. de vulg. & pupill. ſubſtit.* & in *l. hæredes mei*, §. *cùm ita*, *ff. ad Senatuſconſult. trebell.* ubi etiam *Doctores*, *Surd. conſil. 554. numero 24. volum 4.* ſequitur, quod deſcendentes Victoriæ, eſſent vocati tantum ad portionem
35 Victoriæ, non autem ad portionem Jacobi, & Bartholomæi, *Ripa in l. 1. numero 11. C. de pact. Fuſar.* latè *quæſt. 440. in princ. & num. 8. Anell. Amat. conſ. 91. num. 14. Maroſcott. var. reſol. lib. 1. c. 27. numer. 5. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. c. 371. num. 3. Seraphin. dec. 128. num. 4. & dec. 479. Farinac. dec. 100. par. 1. Paſchal. de virib. patr. poteſt. p. 4. c. 9. nu. 87.*

36 Et propterea ex prædictis, & præſertim, ſtante dicta renunciatione, die 6. Februarii 1635. ad relationem Regii Conſiliarii D. Franciſci Savii fuerunt Conventi abſoluti, penes Magiſtrum Actorum, De Martino pro Boriello.

OBSERVATIO IN DECISIONE III.

SUMMARIUM.

Fœminæ de jure communi veniunt appellatione filiorum, & tam in ultimis voluntatibus, quàm in contractibus, etiam lucrativis, *nu. 2. Contrarium de jure Regni per* Conſtit. In aliquibus, *ubi extantibus maſculis fœminæ excluduntur*, *nu. 3.*

Maſculinum concipit fœmininum in contractibus, *dict. numero 2.*

4 *Teſtator præſumitur, ſe conformem reddere diſpoſitioni ſtatuti.*

5 *Facultas, ſive licentia teſtandi alicui data, intelligitur, ſecundùm ſtatuta loci, ubi fit teſtamentum.*

6 *Solutio, vel reſtitutio dotis fieri debet ſecundùm ſtatutum loci, in quo ſolutio, vel reſtitutio fieri debet.*

7 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis an faciat deficere fideicommiſſum.*

8 *Remedium* l. fin. c. de edict. Div. Hadr. toll. *competit filio legitimato per reſcriptum Principis, & ita ſæpius reſolutum per S. C. traditur*, *nu. ſeq.*

10 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis non excludit ſubſtitutum, ubi teſtator uſus eſt verbis*, legitimè natis, vel ex legitimo matrimonio procreatis, *æquiparatur legitimato per ſubſequens matrimonium num. 24.*

11 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis venit appellatione liberorum, in materia* Conſuetud. Neapol. *Contrarium cum diſtinctione*, *nu. ſeq. & 13. ſed legitimatus per ſubſequens matrimonium venit, illorum appellatione*, *nu. 15.*

16 *Legitimatio eſt de Regalibus, & ſolet Proregi communicari.*

17 *Privilegia legitimationis expediuntur à Prorege, uno Regente, ac à Præſide S. C.*

18 *Præſes S. C. non poteſt interponere decretum, dare formam, vel apponere clauſulas in legitimatione, nam ſpectat ad Principem.*

19 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis, ac reſtitutus natalibus, cum omnibus clauſulis derogatoriis, gaudet nobilitate paterna, & ſit deciſum quoad honores Sedilium, ibid. & n. 21. contra opinionem* Minadoi, *qui contrarias deciſiones refert*, *nu. 22.*

20 *Ideo cogitandum* Author *reliquit*, *num. 22. & an admittatur ad Collegium Doctorum Neap. remiſſivè num. 23. ſed prodeſt patri in immunitate duodecim liberorum, & ita deciſum traditur*, *ibid.*

25 *Filius legitimatus per reſcriptum Principis excludit fœminas, quando in precibus eſt facta mentio legitimæ prolis, & ſuccedit in allodio, & in feudo per patrem acquiſito*, *numero 26. & continetur ſub ſtatuto excluſivo fœminarum*, *numer. 27. excluditur tamen à bonis* Conſuetudini *ſubjectis*, *numero 28. ubi de ratione.*

29 *Filia, quæ cum juramento, dote accepta renunciavit poteſt contra patris voluntatem ſuccedere.*

30 *Renunciatio ſemper intelligitur facta ab inteſtato, quamvis pactum ſimpliciter loquatur de non ſuccedendo.*

31 *Promiſſio de renunciando cum juramento ſufficit, etiam non ſequuta renunciatione, contrarium*, *nu. ſeq.*

32 *Renunciare differt à promiſſione de renunciando.*

33 *Promiſſio de vendendo, non eſt venditio, et magis, ſi agitur de re feudali.*

34 *Aſſenſus requiritur in promiſſione de vendendo, ſic etiam in ipſa venditione, & unicus non ſufficit, quia non extenditur de uno ad alium caſum*, *num. 35.*

35 *Locatio differt à promiſſione locandi.*

36 *Promiſſio accipiendi ad cambium differt à cambio.*

37 *Maritus promittens, curare, & facere*, ita quod ſuum poſſe non excuſetur, *quod uxor renunciet propter dotem habitam, ſi factis diligentiis, uſque ad minas, tenetur ad intereſſe, ſic etiamſi adſint verba realiter,* & cum effectu, *num. 38. ſed ſi mulier renunciet, & adverſus renunciationem reſtituitur, non tenetur maritus ad intereſſe, nu. 39. & ita deciſum adducitur, nu. 40. contrarium*, *n. 41.*

1 Filiorum appellatione venire fœminas de jure communi habetur hic *numero 1.* per *D.* meum, & probatur in *leg. qui duos*, *Digeſtis*, *de legat. 3. in leg. ſi quis ita*, *Digeſtis*, *de teſtament. tutel. & in leg. ſi ita ſcriptum*,
2 *ff. de leg. 2.* quæ quidem jura licèt loquantur in ultimis voluntatibus, tamen procedunt, etiam in contractibus, maximè lucrativis, & ſic in contractu donationis, *Burgos de Paz. conſil. 29. num. 33 & 34. Mqueta de tacit. & ambig. lib. 13. titul. 21.* à *numer. 7.* ad 21. nam in contractibus maſculinum concipit fœmininum, *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 311. numero 90. ff. de Marin. cap. 116. num. 4. & 5. lib. 2. quotid. reſol.* de qua quæſtione latè *Farinacb. in repert. ultim. volunt. quæſt. 16. capite ſecundo*, *numero 2. Ludovic. Bell. conſil. 13. numer. 6. D. Hodiern. lib 1. controv. forenſ. cap. 11. num. 3.* cum *ſeqq.* ubi
3 latè *Fuſar. conſil. 34. num. 1. & conſil. 68. numer. 2.* ubi limitationes tradit, de jure autem Regni, ſtante ſtatuto excluſivo fœminarum propter maſculos, juxtà *Conſtit. Regni In aliquibus*, *de ſucceſſ. maſcul.* fœminæ non veniunt appellatione maſculorum, ut pluribus adductis latè fundat *D.* meus *numero 3.* quibus addo *Gall. except. 26. numero 87. & ſequen. partic. 2. de excep. Andreol. controver. 138. & 139. libro ſecundo*, nam teſta-
4 tor præſumitur, ſe conformem reddere diſpoſitioni ſtatutariæ, ut innuit D. meus *num. 4.* & poſt ipſum D. *Conſil. Provenz. ad Conſuet. Neap. tit. de ſucceſſ. ab inteſtat. in Conſuetud. 1. obſerv. 10. numero 7. &* 10. cui ſemper credendum, & præcipuè in materia *Conſuetudinum Neap.* quam rationem comprobat *Aldor. Maſcard. de ſtat. interpret. concluſ. 7. num. 27.* imò *num. ſeq.* concludit,

5 concludit, quod facultas, ſive licentia teſtandi alicui
data, intelligitur, ſecundùm conſuetudinem loci, ubi fit
teſtamentum, ſic pariter ſolutio, vel reſtitutio dotis
6 fieri debet, ſecundùm ſtatutum loci in quo ſolutio, vel
reſtitutio fieri debet, ut ſcripſimus pro Excellentiſſ. M.
Comeſtabulo Columna, contra Excellentiſſ. Principiſ-
ſam Buteræ, ex *Marchiſell pratt. quæſt. jur. quæſt. 86.*
numero 2. qui allegat *Bald. Afflict. & Capyc.*

7 Et dum D. meus hic *num. 18.* agit de illo articulo,
an filius legitimatus per reſcriptum Principis, faciat
deficere fideicommiſſum ultrà DD. adductos, vide
etiam *Baldaſ. Thomaſ. in tract. de ultim. volunt. tractat. 14.*
tit. 14. capit. 11. nu. 85. & ſeq D. Conſil de Anna conſ. 106.
Afflict. deciſio. 195. Ladereh. conſilio. 23. per tot. Stephan.
Gratian. doctiſſimum ac eruditiſſimum J. C. *cap. 237.*
numero 72. lib. 2. diſceptat. forenſ. D. Merlin. centur. 1.
controverſ. forenſ. capit. 3. numero 28. & centur. 1. capitul.
85 numero 7. ac cap. 89 numero 2. & 7. Gall. except. 3. nu.
11. part. 1. titul. 1. in tract de except. Androol. controverſ.
150. numero 21. Pereg. in. de fideicommiſſ. articul. 23. num.
29. & 39 ubi *Conſul. in obſervat. colum. 37. verſi. ſecundo*
non prætermittam, fol. 103. & ſequens.

8 Hinc idem *D. Merlin d. cap. 85. num 8. & ſeq.* nervosè
defendit, filio legitimato competere remedium immiſ-
ſionis, vigore *leg. fin. C. de edict. Divi Hadrian. tollend.*
ac *titulo, quorum bonorum*, & comprobat *D. de Marin.*
cap. 101. per tot. lib 2. quotid. reſolut. & ita ſæpius per Sac.
9 Conſ. reſolutum fuiſſe, habita matura diſcuſſione, refert
inſignis vir doctiſſimus, ac ſummus practicus præſer-
tim Circa Conſuetudines Neapolitanas *D. Conſil. An-*
dreas Provenzalis ad Conſuetudin. Neapol. titul. de
ſucceſſion. ab inteſtat. in Conſuet. 2. obſervat. 10. numer. 18.
10 & quòd filius legitimatus non excludat ſubſtitutum, de
jure communi, ubi teſtator uſus fuerit verbis, *legitimè*
natis, vel ex legitimo matrimonio procreatis, ultrà ad-
ductos per D. meum *num. 25.* probant etiam *Ioan. Petr.*
Molign. de appellat. utriuſque jur. exten. ver. filiorum le-
gitimorum, numero 447. Fuſar. laborioſiſſimum, ac
perſpicaciſſimum virum *conſilio 152. num. 3.*

11 An autem filii legitimati veniant appellatione legi-
timorum in materia *Conſuet. Si quis, vel ſi qua, de*
ſucceſſ. ab inteſtat. & quamvis plura adduci poſſent ar-
gumenta pro legitimatis, de quibus *D. Conſil. Pro-*
venz. d. obſervat. 10. à numero 7. per tot. num. 5. tamen *nu.*
12 *6. & ſeq.* ſic diſtinguit, aut loquimur de legitimatis
per reſcriptum Principis, & illos non venire appel-
latione legitimorum, & non comprehendi in dicta
Conſuetudine, ſi tamen bona non adſint à parte quæ-
ſita, ex cujus precibus fuerint legitimati, aut Prin-
ceps nominatim in privilegio legitimationis expreſ-
ſerit, ut cenſeantur, & habeantur proximiores ex
parte patris, èx certa ſcientia, ex *Napod. ibid. numero*
170 & Piſanell. in addit. in Apoſtill. incip. *nata, quod*
13 *legitimatus*, & aliis *Additionatoribus ibidem.* quoties
enim propria Genitoris bona non adſunt, nec clau-
ſula in legitimationis privilegio *ut cenſeantur, & ha-*
beantur proximiores ex parte patris, tunc legitimati
14 per reſcriptum non ſuccedunt, & per conſequens non
comprehenduntur in *Conſuetudin. Neapol.* quæ con-
ſiderat agnationem, & cognationem, aut verò lo-
quimur de legitimatis per ſubſequens matrimonium
15 & illos venire appellatione legitimorum, ac com-
prehendi in dicta *Conſuetudin. ex cap. tanta eſt vis ma-*
trimonii qui filii ſint legitimi, ac D. *Praſ. Vrſin. de ſuc-*
ceſſ. feud. par. 1. quæſt. 4. artic. 2. qui fuit vir doctiſſimus,
ac timoratæ conſcientiæ, quem etiam aliis laudibus ex-
tollit *D. conſil. Provenzal. in Conſuet. 1. de ſucceſſ. ab inte-*
ſtat. obſerv. 29. n. 8. & 20.

16 Obſerva tamen, quòd legitimatio eſt de Regali-
bus, ut advertit D. meus *deciſ. 166. num. 1. lib. 2.* & ſolet
Protegi communicari poteſtas legitimandi, ut tradit
17 *numer. 2.* ideoque per Protegem, ac unum Regentem,
ac Præſidem S. C. expediuntur privilegia legitimatio-
18 nis, ut habetur *numer. 3.* qui quidem Præſes non poteſt
interponere decretum, & dare formam, vel apponere
clauſulas in legitimatione, nam ſpectat ad Principem,
ea tradit is *ibi numera 170. 171. & 173.*

19 Sic etiam filius legitimatus per privilegium Re-
gis, & reſtitutus natalibus, cum omnibus clauſulis
derogatoriis, gaudet nobilitate paterna, *ut affirmat*
* *Afflict. deciſ. 191. numer. 9.* & ſecundum ejus dicta
fuit per Sac. Conſil. judicatum ſub die 17. Novembris
1580. in cauſa N. N. naturalis legitimati quoad ho-
nores tantùm, & die 23. Novembris 1588. junctis
Aulis ad relationem D. Conciliarii Patigni quoad
honores Sedilis Montaneæ in cauſa N. N. qui etiam
erat clericus, & filius N. N. militis Hieroſolymitani,
in Banca de Capua, hodie de Amico, Idemque fuit
determinatum in favorem N. N. filii N. N. filii legiti-
20 mati N. N. contra Nobiles Sedilis Nidi, referente
D. Conſiliario Petro Paulo Theodoreto, viro nedum
doctiſſimo, ſed omnium virtutum ornatiſſimo, ac
digniſſimo Patre Dom Conſiliarii Scipionis, contra
opinionem *Minadoi. in Conſtitut. In aliquibus, verb.*
filiorum, numer. 3. fol 15. ubi dicit, quod uſus inolevit,
ut naturales licet legitimentur, non admittantur ad Se-
dilium honores, ubi plura exempla adducit, etiam ſi
21 à matre nobili nati ſint, ad tradita per *Dom. Conſil.*
* *Paſchalem de vir. patr. poteſt. par. 2. cap. 4. numer. 127.*
ſic etiam fuit judicatum in cauſa N. N. filii naturalis
N. N. cum Sedili Portæ Civitatis Surrenti ſtante legi-
timatione, & in cauſa N. N. naturalis ſimiliter legiti-
mati, & in legitimatione erat clauſula *extra honorem*
Sedilis, qua clauſula reducta ad jus, & juſtitiam; fuit
pro ipſo judicatum, nomina tamen ipſorum conſultò
tacui, ſed illorum exempla habentur in proceſſu in S.
C. inter Camillum Branciam, cum dicto Sedili Portæ
Civitatis Surrenti, in Banca Turini, & ſic in hoc arti-
22 culo adſunt deciſiones pro utraque parte, ideo dum
caſus evenerit cogita.

23 An autem admittatur filius legitimatus per reſcri-
ptum Principis ad Almum Collegium Doctor. Neap.
vide *Ann. in repet. rubr. de vaſal. decrep. ætat. numero*
421. ubi diverſimodè practicatum refert, & *D. Mut.*
Recc. de privil. d. Alm. Colleg. § 3. num. 94. ſed prodeſt
patri in immunitate duodecim liberorum, *D. Reg. de*
* *Ponte conſ. 16. num. 20. lib. 1.* & ita fuit deciſum per S. C.
in anno 1613. in cauſa Civitatis Bitonti cum Michaele
Angelo de Veritate.

24 Et dum filius legitimatus per Principem de mente
teſtatoris æquiparatur legitimato per ſubſequens matri-
monium, ut notat D meus *dict. deciſio. 160. numer. 19.* &
filias fœminas excludit, quando in precibus eſt facta
25 mentio legitimæ prolis, ut tradit *ibidem numero 119. &*
ſeqq. & non ſolùm ſuccedit in allodialibus, ſed etiam in
26 feudo, per patrem acquiſito, ut probat *numero cente-*
27 *ſimo quadrageſimo octavo*, ac continetur ſub ſtatuto ex-
cluſivo fœminarum, ut *num. 151.* excluditur tamen à
28 bonis *Conſuetudin. Neapolit.* ſobjectis, quia in illis
ſunt vocati agnati, ac cognati, ut tradit *nu. 112.* & nos
cum diſtinctione diximus *d. nu. 12.*

29 Agit D. meus hic *n. 27.* de illa quæſtione, an filia,
quæ cum juramento dote accepta renunciavit, poſ-
ſit ſuccedere contra patris voluntatem in qua affir-
mative reſpondet, eamque comprobat *conſil. 76. num.*
30 *50. lib. 1.* quæ quidem renunciatio intelligitur facta ab
inteſtato, quamvis pactum ſimpliciter loquatur de
non ſuccedendo, ut egregie probat *D. de Marini*
31 *cap. 189. numer 27. lib. 2. quotid. reſolut.* & licèt ſufficiat
promiſſio tantum de renunciando, præſertim cum
juramento, etiam non ſubſequuta renunciatione, ut
voluit D. meus *ibidem, num. 29.* verùm tamen de hoc
32 dubito, nam aliud eſt, renunciare, aliud renunciare
promittere, *Boer. dec. 3. Gargiar conſ. 35. num. 10. lib. 1.* &
promiſſio de vendendo non eſt venditio, idem *Gorgiar.*
33 *d. conſ. 35. numero 4. Theſaur. dec. 133.* & D. meus optimè
probat

probat *conſult.29.nu.39. lib.*1. eo magis, ſi agatur de re feudali, ut probat D. *Reg.de Ponte conſ.* 85. *&* 86.*lib.*1. & alii apud D. meum *ibid. numer.* 43. quod adeò verum eſt, nam expedito aſſenſu ſuper promiſſione de vendendo rem feudalem, facta deinde venditione
34 alius requiritur aſſenſus ſuper dicta venditione, ut poſt alios tradit *Frecc.de ſubfeud. in* 12. *limit.ad Conſtit.Regni, Conſtitutionem Divæ memoriæ, numero* 29. & noviſſimè D. meus *conſult.*23.*num.*67.*&* *conſult.*24.*n.*14 *lib.*1. ob: quòd aſſenſus impetratus ſuper promiſſione de vendendo non extenditur ad ipſam venditionem, nec è contra & aliud eſt, infeudare, & aliud infeodare pro-
35 mittere, *Iaſ.conſ.*24.*col.*8.*lib.*3. aliud eſt, fidejubere, aliud promiſſio de fidejobendo, ut probat *Trivuſ.dec.Venet.* 69.*cauſ.civil. nu.*4. *verſ. his tamen non obſtantibus* & in *fine dec.* ſic judicatum refert *lib.*1. aliud eſt locatio, aliud promiſſio locandi *Boer dec.*48.*numero* 93. item promiſ-
36 ſio accipiendi ad cambium, differt à cambio, *Alex. Sperell.dec.*40 *numer.* 82. ut hæc, & alia habes in *reſponſo* per me edito pro Marchione Cilentiæ & Principe Macchiæ cum Duce Limatulæ, impreſſo per laborioſiſſimum, ac multis nominibus laudandum *Io. Bapt.de Thoro in ſupplem.compend.dec.par.*1.*verb.debitor, fol.* 145. licèt ſub alio nomine ſit impreſſum *cap.*21. *diſcept.forenſ.lib.*1.

37 Et dum ſupra *num.* 29. verba fecimus obiter emergit alia quotidiana quæſtio, an maritus, qui promiſit curare, & facere, *ita, quòd ſuum, poſſe non excuſetur*, quòd uxor renunciet propter dotem habitam, bonis paternis, & maternis, ſub pœna & juramento, ſi factis diligentiis uſque ad minas, uxor renunciare recuſet, an teneatur ad pœnam, & ſic ad intereſſe, *Afflict. dec.*295. probat, quòd ſic, & ita judicatum per Sac. Conſil. re-
38 ſtatur, *num.*5. & ſimiliter in alio conſimili caſu *num.*6. ſic etiam, ſi ultra prædicta verba adeſſent etiam alia, ſcilicet, *realiter, & cum effectu*, tunc etiam maritus ad intereſſe tenetur, ut fuit per Sac. Conſil.deciſum, teſte *D.de Franch.dec.*624. ubi *in princ.* mentionem facit de ſimili deciſione, in cauſa Fabii Baraptutii cum ejus Sororibus, die 14. Julii 1562. referente D. Joanne Andrea de Curte, in qua etiam ipſe ſcripſit, & *allegationes ibi* inſerit, de qua deciſione meminit *D. Conſiliar.Staiban.reſolut.*28. *n.*42. *in fin. lib.*1.

39 Sed difficultari etiam poteſt, ſi uxor ratam habeat promiſſionem factam per virum, verùm ex cauſa reſtituatur adverſus dictam renunciationem, an maritus teneatur, & *Capyc.dec.*93. *numero* 6.*&* 7. arguit pro, & contra in ratificatione facta per Univerſitatem, ſed ſine decreto; & ſic nulliter, nihilominus in prædicta quæſtione *Ripa in l.ſi unquam, quæſt.*4.*Cod.de revoc.do-
40 nat.* negativam ſubſtinet ſententiam, & ſecundum ejus
* opinionem judicavit Sac. Conſil. in cauſa Portiæ Brancatiæ cum ejus Fratribus. & in cauſa Dominici della Foreſta, referente eruditiſſimo, ac perſpicaciſſimo viro D. *Conſiliario Felice de Rubeis* quem fuiſſe doctiſſimum teſtatur *D. de Franch. dec.* 411. ſub *numer.* 2. ut etiam refert *D. Conſil. Provenzal: obſerv.*20. *numero* 12. *in Conſuet.* 2. *de ſucceſſ. ab inteſt.* è cujus familia vivit hodie Pat. D. Scipio in Congregatione Patrum Oratorii, vulgo *delli Gelormini* Neap. cum maxima opinione bonitatis, & doctrinæ, cui plurimum me debere profiteor. Deciſio fuit ſub die 3. Aprilis 1563. ut habetur ex *Apoſtilla* ejuſdem D. *Conſiliar.ad Afflict. dec.* 215. ſed contrarium contra maritum ſubſtinet D.
41 *Conſiliar. Staiban.d reſol.*28. à *numer.*47. *per tot. num.* 69. qui *numero* 72. refert, cauſam fuiſſe tranſactione finitam:

M. A. Gizzius:

ARGUMENTUM.

Renuntiatio matris an; & quando noceat filiis venientibus ex propria perſona: Et an filia ex maſculo deſcendens; amitæ præferatur, nedum in ſucceſſione lineæ aſcendentis; verum in ſucceſſione lineæ collateralis. Et quid ſtante *Conſuet. Neap.* latè examinatur:

SUMMARIUM.

1 *Subingreſſio in filiis fratrum, datur etiam in linea collaterali.*
2 *Diſtinctio ſexus in conſideratione habenda non eſt, ubi datur ſubingreſſio.*
3 *Repræſentatio filiæ ceſſat, ſtante matris renunciatione.*
4 *Renuntiatio matris quandò noceat filiæ, venienti ex propria perſona.*
5 *Interpretatio non fit, an hæreditas renuntianti deferatur, ubi dote recepta renunciaſſet.*
6 *Renunciatio matris non nocet filiis, venientibus ex propria perſona, quamvis gradum matris repræſentarent.*
Amplia, quamvis adeſſet patruus, avunculus, vel amita, qui eos præcederent in gradu, numero 7.
*Intellige, in ſucceſſione lineæ aſcendentis, ſicut in ſucceſſione lineæ collateralis, n.*9. *&* 16.
*Contrarium indiſtinctè, n.*10.
8 *Filius ex exhæredatione matris non repellitur ſuccedere Avo, unà cum Patruo.*
11 *Stante ſtatuto, quòd maſculi fæminas excludant, an fæmina deſcendens ex maſculo, amitæ præferatur, etiam in materia* Conſuetud. Neapolit: *recenſentur diverſæ opiniones, & numero decimo quarto.*
12 *Filia ſubintrat, non ſolùm in locum, ſed etiam in ſexum patris, etiam in materia fideicommiſſi, numero* 13.
15 *Caſus omiſſus in ſtatuto remanet in diſpoſitione juris communis.*
17 *Deciſio cauſæ traditur:*

DECISIO IV.

CONcurrebant in hæreditate quondam Scipionis Rendinæ Franciſca, Hylaria, & Hieronyma Rendina, neptes ex Ioanne Baptiſta fratre præmortuo, & V.I.D. Ludovicus, & Hieronymus Follerii ex Laura ſorore, ſimiliter præmortua, & quamvis ſuperſtes eſſet Fauſtina ſoror, quæ renunciaverat in beneficium Ioannis baptiſtæ fratris; & ſuorum hæredum, & ſucceſſorum, attamen, quia etiam in linea collaterali datur ſubingreſſio in fratrum filiis
1 ut in *auth. ut fratrum filii, de hæred.ab inteſt: venien: §: his autem, & §. ſi igitur defunctus, auth. in ſucceſſione; C.de legitim. hæred.* ubi *Doctores*; per ſubingreſſionem poſſunt omnes in æquali gradu concurrere ad ſucceſ-
2 ſionem, unà cum Fauſtina ſorore, *Franch.dec.* 149: latè *Fuſar. de fideicom.ſubſtit.quæſtio.*485.*num.*16. nulla habita ſexus diſtinctione, *auth.poſt fratres C.de legit. hæred.§.*1. *auth.de hæred.ab inteſt.venien. Grat.diſcept. for.c.*709. *n* 29.

Opponebatur tamen per Sorores de Rendina, de renunciatione facta per Lauram, recepta per ipſam dote, tempore, quo nuptui tradita fuit Petro Antonio Follerio, patri prædictorum Ludovici, & Hieronymi: aut enim prætendunt venire ad ſucceſſionem ex eorum propria perſona, & quia ſupereſt Fauſtina, quæ eos præcedit in gradu. ipſa præferenda eſt, *l.*2. *§. hæredes, ff. de ſuis, & legitim. hæred. leg.*1. *§. ſi quis proximior, ff. unde cogn.* aut verò intendunt, per remedium repræſentationis matris perſonam ſubingredi, & quia ſi ipſa viveret, ſuccedere non poſſet ſtan-
3 te renunciatione, repræſentationi non erit locus, ex doctrina *Bald.in l.venia, numero* 5.*Cod.de in jus voc. Lanar.conſil.*1. *numero* 78.*Emanuel à Coſta in quæſtio. patr: & nepotis, pagina* 9. *Molina de Hiſpan. primogen.*

lib.3. cap. 7. concluſ.1. & hoc in terminis renunciationis factæ à matre, ut non poſſit filius renuncianis concurrere cum patruo, voluit *Napodan. in Conſuetudin. Si moriatur, numero* 39. eſtque ratio quia per ſucceſſorium edictum, qui præcedit in gradu, eſt proximior, & præfertur in ſucceſſione filii renuncianis, ſi autem vult venire ex propria perſona; excluditur
4 per Fauſtinum proximiorem in gradu, & ſic oportet, ut perſonam Lauræ matris repræſentaret, quæ per renunciationem reperitur excluſa, ut per *Alex. Paul. de Caſtr.* & cæteros in *leg. actum, quod dotali, C. de pact.* quod ſecus eſſet, quando non eſſet ſuperſtes, Fauſtina, quæ eſt proximior in gradu, nam tunc prædicti de Follerio reperiuntur in eodem gradu cum ipſis Sororibus de Rendina, & iſto caſu renunciatio matris non afficeret ipſos, qui venirent ex propria perſona, ut habetur in *leg. Gallus, §. nunc de lege Velleia ff.*
5 *de lib. & poſthum.* eo magis, quia Laura ſoror, tempore renunciationis recepit dotem, nam tali caſu filii renunciantis non poſſunt venire ex propria perſona, neque poteſt fieri interpretatio, communiter recepta, ſi eidem renuncianti hæreditas deferatur, fundat *Mart. in voto* 250. *numero* 14. ubi dicit, bis fuiſſe hoc deciſum, & per *Caſſan. conſil.*47. & alios, quos allegat, & hoc idem latiſſimè firmavit idem *Mart. in tractat. de ſucceſſ. legal per.* 10. 14. *articul.* 2. ubi refert *deciſion. Maynar.* 23. *pagin.* 4. qui alias deciſiones etiam adducit, & *Fontan. de pact. nupt. clauſ.*9. *gloſ. unic. pag.* 2. *numer.*52. diffuſè hanc quæſtionem tractando *numer.* 61. plures deciſiones ſui Senatus, ad excluſionem nepotum affert, ita ut in tanta *Doctorum*, & deciſionum contrarietate coactus eſt exclamare *nu.*62. *quis poteſt litigare, ponendo in tanto diſcrimine bona ſua?* & pro hac opinione contra nepotes filiæ renunciantis, recepta dote judicatum fuiſſe, teſtatur *Ann. Robert. rer. judic. lib.* 2. *cap.*1.

6 In contrarium facit doctrina *Bar in l. qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hered.* qui tenuit, renunciationem matris non nocere filiis venientibus ex propria perſona, quamvis gradum matris repræſentent; illa communi ratione, quia renunciatio matris habet tacitam conditionem, ſi eidem hæreditas deferatur, quod magis apertè tenet *Bald. in l. fin. Cod. de pact.* quem ſequitur *Paul. de Caſtr. in dict. leg. qui ſuperſtitis.* Ratio autem hujus rationis eſt, quia quòd filii ſubintrent matris gradum, non habent à matre, ſed à lege, certum eſt enim, matri jam mortuæ hæreditatem deferri non poſſe, ſed ex juris diſpoſitione defertur filiis ipſius, qui gradum matris repræſentant, nec conſtituenda eſt differentia, ſi adſit patruus, avonculus, vel amita, qui præcedunt in gradu nepotes, quia eadem ratio eſt, ſi tempore delatæ ſucceſſionis adſint, ſive non adſint, ſed eorum filii, in utroque enim caſu, gradum matris eodem modo repræſentant.

Quod etiam optimè fundat *Cancer. var. reſol. tom* 3. *c.*13. *numero* 44. & in *tit. de ſucceſſ. ab inteſt. c.*5. *sem.*1. qui alios congeſſit, *Ant. Faber* in ſuo *Cod. lib.*2. *tit.*3. *de pact. diff.* 1. *& diffin.* 14. optimè, & punctualiter ad caſum *Maranta conſil.*104. *&* *in diſput.*10. *numero* 9. *Gratian. diſcept. forenſ. lib.*4. *diſcept.*785. *Piſtor, lib.*4. *q.*7. *num.* 3. *Gabr.* in ſuis *concluſ. tit. de jur. dot. concluſ.*1. *num.*43. *Fontanell. de pact. nupt. d. clauſ.*9. *gl. unic. p.*1. *Alex. Trentacinq. in conſil.* 49. ſubſcripto à quindecim aliis cauſarum Patronis Neapolitanis, *Robles de repræſ. lib.* 2. *c.*16. *nu.*66. *& n.*99. *&* 100. *Iaſ in l. ſi arrogator, num.*19. *in fin. ff. de adopt. Viſcont.* in ſuis *comm. concluſ. ver. filia, fol.*93. *Menoch. conſil.* 269. *numero* 56. *Craſſ. de ſucceſſ. ab inteſt. in §. legitima queſt.* 4. *in fin. verſ. & prædi in concluſio Graſſm. dec.*63. & fuit deciſum in S.C. in cauſa Comitis Muti, licèt contra ſcripſiſſet *Minadous in conſil.* 12. prout ipſemet teſtatur in *Conſtit. In aliquibus in tertio notab. num.*15. de qua deciſione mentionem facit *Franch. in dec.*67. *Morot. conſilio* 22. videndus eſt etiam *Ann. Roberti rer. judic. lib.*2. *c.*5. qui hanc concluſionem optimè alio modo fundat, non minus enim excluditur filius per renunciationem, quam per exhæredationem, & tamen nepos ex matris exhæredatione non repellitur
8 ſuccedere Avo, unà cum Patruo, *ſi ex patrono, ff. de bon. liber. leg.*3. *§. ſi emancipatus, ff. de bon. poſſ. cont. tabul.* & pro hac opinione fuiſſe judicatum per Senatum Cathaloniæ, refert *Cancer. var. reſol. tit. de renunc. num.* 68. *tom.* 3. & alias ejuſdem Senatus deciſiones recenſet *Fontan. de pact. nupt. dict. clauſ.*9. *gloſ. unic. part.* 1. qui teſtatur, eſſe magis communem opinionem, & quòd ipſe vix contra prædictam opinionem conſulere auderet.

9 Quam tamen concluſionem; quia vix poterant Sorores de Rendina effugere, dicebant; prædicta procedere poſſe, quando tractatur de ſucceſſione in linea aſcendentium, ut de patre, avo, vel proavo, ſecus verò, quando ſumus in ſucceſſione collaterali; ut in patruo, ex iis, quæ tradidit *Theſaur. ſenior in deciſ.*138. *& Theſaur. junior queſt. forenſ.*90. *lib.* 2. quod fundat etiam *Io. Andr. de Georg. in alleg.*30. *numero* 35. *& Mart. de ſucceſſ. legal. par.*1. *queſt.* 31. *artic.* 2. *numero nono* ex doctrina *Bart. in dict. l. qui ſuperſtitis,* ſed prædictis di-
10 cebatur, nullam rationabilem diverſitatem poſſe inter unum, & alterum caſum conſtitui, & ideo paſſim *Doctores* caſus prædictos pariſicant, prout optime dixit *Faber* in ſuo *Cod. diffin.* 1. *tit.*3. *de pact. lib.* 2. qui apertè dicit, non eſſe diſtinguendum, an de aſcendentium, vel collateralium ſucceſſione quæratur, dum utroque caſu eædem militant rationes, & in linea collaterali loquitur deciſio Sacr. Conſil. relata per *Franch. d. deciſio.* 67. & cum ipſo tranſit *Theſaur. ubi ſupr. numero* 25. qui aliam ejuſdem Senatus refert deciſionem de anno 1605. & in linea collaterali loquuntur paſſim omnes ferè *Doctores*, ut *Cravett. conſil.*127. *lib.*1. *numero* 1. *Maranta conſil.* 194. *& diſp.* 1. *Morot. conſilio* 22. *D. Reg. Rovitus conſil.* 13. *lib* 1. *Minadous in Conſtit. In aliquibus nor.*3. ſub *numer.*11. *Anell. Amat. conſilio* 15. & alii per *Viſcontum* in ſuis *commun. concluſ. in verb. filia*: Et propterea, pro hac opinione fuit per omnes Dominos deciſum, renunciationem Lauræ non obſtare filiis, qui poſſint inſimul cum Fauſtina, & filiis fœminis Io. Baptiſtæ concurrere ad ſucceſſionem Scipionis patrui.

Secundus articulus fuit, in hac eadem cauſa diſcuſſus, reſpectu bonorum, in diſtrictu hujus Fideliſſimæ Civitatis exiſtentium, prætendebant enim Sorores de Rendina, tanquam ex maſculo deſcendentes, eſſe præferendas, cùm ex diſpoſitione *Conſuetudinis Neapolitanæ* maſculi ſemper fœminis præferan-
11 tur, & propterea maxima fuit controverſia inter *Doctores*, ſi ſtante ſtatuto prædicto fœmina ex maſculo deſcendens concurrat cum amita, vel præferatur in ſucceſſione; Nonnulli enim voluerunt, quòd fœmina, non ſolùm ſubingrediatur locum, & gradum patris, ſed etiam ſexum, & propterea amitam excludat; dicitur enim de linea maſculina *l. lege* 12. *tabularum, C. de legit. hæred. §. cæterùm, Inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ.* quod etiam apertè tenuit *Napod. in Conſuetud. Sed ſi morienti, numero* 273. *& in Conſuetud. Si moriatur, numero* 102. 111. ubi ex diſpoſitione *tex. d. l. Gallus, §. nunc de lege Velleia, ff. de liber.*
12 *& poſthum.* voluit, quòd filia ſubintret, non ſolùm gradum, ſed etiam ſexum patris, & pro hac opinione adducitur etiam *Minad. in Conſtitut. Regn. In aliquibus, in* 3. *notab. numero* 84. *verſicul. nunc videndum*, ubi plenè diſputat quæſtionem, & *numero* 118. concludit pro nepte, & dicit, ſemper vidiſſe, hanc opinionem in Regno receptam, & dictam opinionem etiam ſequitur *Regens Rovit. in conſilio* 74. *numero* 8. aſſerens, quod eſt conſiderandum, quod prædictus *Minad.* exercuit munus primarii Advocati, & judicandi in Sacro Conſilio, cum æterna ejus memoria,

Digitized by Google

ria, noviſſimè *P. Molfeſ. in Conſuetud. Neapolit. par.*
13 *4. quaeſt. 32.* qui allegat *Vincent. de Franch. in dec. 32.* licèt loquatur in caſu, quo hæreditas eſt delata, patre vivente, quamvis adita, *Marta* latè *voto 71. ex numero 12. cum ſequent.* idem *Franch. deciſ. 586.* ubi concludit, quòd neptis ex filio, excludit ſubſtitutum, plenè *Paſchal. de virib. patr. poteſt. par. 4. cap. 9. numero 20. cum ſequent.* ubi *Doctores* cumulat, & ampliationes, & limitationes refert. Alii verò voluerunt, fœminam, ex maſculo deſcendentem, in materia ſtatuti non ſubin-
14 gredi locum patris, ad finem excludendi amitam, ſed concurrendi, & pro iſta opinione latè, diſcuſſo articulo fuiſſe deciſum per Sacrum Conſilium, refert *Capic. in deciſion. 2.* ubi dicit, quòd quamvis articulus fuiſſet dubitabilis, tamen æquior viſa fuit hæc opinio, quæ deciſio eſt communiter recepta, eam enim ſequuntur *Grammatic. deciſ. 63. Urſill. ad Afflictum deciſ. 162. Ioannes Bologn. conſil. 9. numero 47. 57.* qui pro ea ſæpiſſime fuiſſe judicatum teſtatur, *De Ponte de poteſtat. Prореg. titul. de ſucceſſ. mulier. numero 38.* qui dicit, quòd hæc opinio à Regnicolis noſtris amplectitur, *Reg. Revit. conſilio 16. Molfeſ. in dict. 4. part.* qui licèt in *quaeſtio. 32.* de prædicta opinione videatur dubitare, attamen *quaeſtio 28.* dicit, quod in Regno opinio *Capycii*, & præcipuè in hac Civitate eſt uſu recepta, & nedum prædicta opinio eſt à noſtris Regnicolis approbata, verum etiam ab Exteris, & opinionem prædictam latè ſequuntur *Ceſtu de port. quaeſtio. 169.* ubi alios refert *Velaſquez in leg. 40. Tauri, in gloſſ. 9. numero 68.* qui dicit, hanc opinionem eſſe communem, veriorem, ac uſu receptam, *Robles de repræſentatione, libr. 1. capit. 2. numero 59. cum ſequentibus, Michael ab Aguir de ſucceſſ. Regn. Portagall. in 2. part. numero 106. & numero 126.* & in *3. part. numero 82. Alexand. Raudenſ.* qui in eadem cauſa ſcripſit *conſilio 1.* ſub *num. 61.* ita reſolvit *Rota Romana* in collectis per *Farinac. deciſ. 124. numero 3. partie. 1.* ubi concludit, repræſentationem non poſſe dari, niſi cum qualitate muliebri, & iterum fuit reſolutum per eandem Rotam Romanam, ut per *Seraphin. deciſ. 496.* Fundatur autem hæc opinio, quia eſt caſus omiſſus à ſtatuto, & proinde remanet in diſpoſitione juris communis, quo caſu
15 neptis ex filio maſculo repræſentat gradum non ad finem excludendi, ſed ad finem concurrendi, ita *Cynus in leg. 1. Codice de adulterio* quem ſequuti fuerunt *Bartolum in leg. liberorum, numero 13. Digeſt. de verbor. ſignificat. Alberic. & Angel. in d. l. 1. C. de adult.* & *ibidem* etiam *Salycet.* & hanc opinionem indubitabilem dicit *Iaſon in l. ſi arrogator. verſic. pro pleniori, numero 19. ff. de adopt. Franciſc. Marcus deciſ. 544. numero 4. part. 1. deciſio. 545. numero 3. Gratian. diſceptat. forenſ. lib. 1. cap. 5. & lib. 4. capit. 653. numero 47. Maranta diſputat. 10. Lanar. conſilio 2. numero 59. Calcan. conſil. 81.* qui dicit, pro opinione obtinuiſſe, & mille florenos luctatum fuiſſe, & prædictam opinionem ad fa-
16 vorem amitæ tenuit *Afflict. in Conſtitut. In aliquibus, numero 65.* maximè in ſucceſſione transverſali, & omnes ferè *Addentes ad Conſuetudin. Neapolitan. Scipio Bucin. in Conſuetudin. Si moriatur fol. 71.* & in *Conſuetudin. Sed ſi morienti, fol. 151. Colut. Cappul. ibidem, numero 171. fol. 153. Anton. Capyc. in Conſuetudin. Quod autem, folio 156. verborum nota, litter. B. Piſanell. in dict. Conſuetudin. Sed ſi morienti, folio 153.* idem *Capycii in Conſuetudi. Si moriatur folio 24. in verbo nota, Camill. Salern. in Conſuetud. Si qua moriens, fol. 204. Mart. de ſucceſſ. legal. tom. 1. quaeſtion. 21. articul. 1. numero 6.* & in *voto Piſan. 102. Cavalcan. deciſ. Fivizan. 13. part. 4.* & fuiſſe deciſum in Rota Romana, habetur ex *deciſionibus noviſſimis, in 4. tom. deciſ. 385.* quæ in fortiori caſu loquitur, ſcilicet in nepote, & fratre, *Mieres de majorat. 2. part. quaeſt. 6. numero 226.*
17 Et propterea Sacrum Conſilium in hac cauſa, ſecundùm opinionem prædictam *Capycii* judicavit; & proinde, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum ſub die 10. Iulii 1633. fuit judicatum, ſpectare ad fratres de Folleno tertiam partem hæreditatis quondam Scipionis Rendinæ, tam intra, quam extra diſtrictum hujus Fideliſſimæ Civitatis, una cum fructibus à die mortis dicti Scipionis, intervenientibus Domino Præſide Petro Iordano Vrſino, ac Dominis Regiis Conſiliariis Catavita Piccolellis, Carleval. cauſæ Commiſſario, Mendiecta, Conſtantio, Franchis, & me Hectore, pœnes Actor. Magiſtr. De Scacciavento.

OBSERVATIO IN DECISIONE IV.

SUMMARIUM.

1 *Nepos ex filia, quæ dote accepta renunciavit, non poteſt venire ex propria perſona, contrarium, nu. 2. ratio adducitur, nu. 3. idque procedit, tam in ſucceſſione aſcendentium, quam transverſalium, num. 4. & 6. & ſic judicatum adducitur in linea transverſali, n. 5. 7. 10. 11. 12. 13. & etiam ubi nepos concurrit in pari gradu, n. 8. & traditur deciſio, n. 9.*

3 *Renunciatio habet tacitam conditionem, ſi hæreditas renuncianti deferatur & num. 15. intellige, ut procedat, quando filia renunciat ſimpliciter, pro ſe, & hæredibus, num. 17. ſecus, ubi renunciat pro ſe ipſa, & ejus filiis, qui ex propria eorum perſona venirent, quando caſus ſucceſſionis fortè, ſuccederet poſt mortem renunciantis, n. 14. 18.*

15 *Renunciatio eſt intelligenda, de hæreditatibus delatis tempore renunciationis, non autem de deferendis poſt mortem renunciantis filiis.*

17 D. de Franch. dec. 67. *declaratur.*

19 *Renunciatio matris non obſtat filiis, ex propria perſona venientibus, quando non eſt de hæreditatibus devolvendis, & nu. 2. ſed ſi hæreditatibus prædictis renunciavit, obſtat filiis, ex propria perſona venientibus, n. 20. & 21. & deciſum adducitur, n. 26.*

22 *Cautela adinventa, ut nepos ex filia renunciante ſuccedere non poſſit, adducitur, & n. 23.*

Filius non poteſt ſuccedere, ubi mater renunciavit pro ſe, & filiis, etiam quòd venirent ex propria eorum perſona, cum promiſſione de non contraveniendo, tam ab ipſa, quam ab ejus hæredibus, ibid. eò magis ſi mater pro obſervantia renunciationis obligavit ejus dotes, ejus filios, & hæredes, & bona eorum omnia numero 23.

23 *Bona hæredum ſpecialiter obligari poſſunt.*

24 *Filia & hæres matris renunciantis repellitur à ſucceſſione, ubi contravenit renunciationi maternæ, quia de evictione tenetur, uti hæres matris.*

25 *Quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*

1 NEpotes ex filia renunciante, recepta dote non poſſunt venire ex propria perſona ad ſucceſſionem, ut tradit D. meus *hic numero 5.* eandemque opinionem
2 refert *conſult. 77. nu. 69. lib. 2.* ubi alios adducit, ſed contrariam ſententiam probat, & ſequitur *hic n. 6. 7. & 8.* ac ita deciſum refert *nu. 12. in fine, & 17.* ipſamque com-
3 probat *dec. 127. num. 46. & dec. 535. nu. 6. lib. 2.* quoniam habet renunciatio tacitam conditionem, ſi hæreditas renuncianti deferatur, ut per *D. de Franch. dec. 67.* cui adſtipulatur *D. Reg. Revit.* juris ſcitiſſimus, ac magnus practicus *conſ. 23. nu. 14. & 15.* ubi dicit, ſic ſemper in ſupremo Regni Senatu judicatum & proinde, ſtantibus tot continuatis deciſionibus, non eſſe ampliùs de hac quæſtione dubitandum, ſequitur, alios referens *D. de Marin. cap. 189. num. 91. lib. 1. quotid. reſolut.* ante ipſum *Pappon. lib. 14. tit. 4. arreſt. 17.* D. meus *d. conſult. 77. num. 73. in fi.* & nos dicemus *infrà, n. 15. 17.*

4 Quæ quidem concluſio procedit, tam in ſucceſ-
ſione a cendentium, quam tranſverſalium, ut annuit
D. meus *num.* 10. & probat etiam *Crav.conſ.* 127. *num.*
1. *& 2.lib.*1. *Maranta Venuſinum conſ.* 104. *per tot. Morot.*
conſil. 27. *D. Reg. Revit. d. conſ.* 23. *à numero* 24. *lib.*1. qui
conſuluit in eadem cauſa illorum de Naſtaro, in qua
pro contraria parte ſcripſit *D.Conſil. Georgius*, maxi-
5 mus feudiſta *alleg.*30. *num.*38. *&* 39. ſubſtinens, non ha-
bere locum in linea collaterali, & nihilominus fuit
decisum per Sacrum Conſilium ſecundum opinionem
D. Reg.Revit. ut ipſe teſtatur *ibid.in fine*, & pro indu-
bitato admittit *D.de Franch.dec.*67. *numero* 1. ſequitur
Ant.Faber. perſpicaciſſimus juris Interpres in *Cod.tit.*3.
*de pact. de fin.*1.*lib.*2. *P.Diana tom.*1.*in tract.de opin.pro-
bab. reſol.*5. *De Præſ.Amatus*, ſuo tempore Advocatus
celebris *conſil.*15. *numero* 2. loquens in linea tranſverſa-
li, ſic etiam *deciſiones* relatæ per D. *Ioannem Angelum
Piſanellum*, ſua tempeſtate Advocatum, nemini ſecun-
dum in *Conſuetud. Si moriatur*, *fol.*89. *at. &* 90. lo-
quuntur etiam in linea tranſverſali D. *Capuc.* optimus
6 Conſuetud. Neap. Interpres in *d. Conſuetud. Si moria-
tur* §.5. *par.*3. *numero* 2. *&* 3. loquitur generaliter in qua-
libet ſucceſſione, idem *Marant. diſput.*20. *in princip.*
7 ponit caſum in ſucceſſione tranſverſalium, & fuit ſo-
lemniter deciſum in cauſa Elionoræ Brancaciæ cum
illis de Pignatello per DD. Arbitros, videlicet DD.
Conſiliarios Palatium, Alderiſium, & Rovitum, ut te-
ſtatur D. *caput. ibid. numero* 6. & *P. Molfeſ.* doctrina,
& Religione inſignis ad *Conſuetud. Neap.de renunciat.
quæſt.*5. poſt *numero* 18. & meminit etiam D.*Taſſon.* qui
optimè in Advocationis officio ſe geſſit, & poſtmodum
fuit Iudex cauſarum civilium M.C.V. in *tract. de ante-
fat.verſicul.*5. *obſervat.*1. *numero* 31. *in fine*, poſt doctiſſi-
mas *allegationes ibi* impreſſas pro qua obtinuit, non
obſtante matris præmortuæ ampliſſima renuntia-
tione.

Et tandem D. *Gaſp. Anton. Theſ.lib.*2. *qq.forenſ.quæ-
ſtio.*90. ubi *num.*24. allegat D. *Conſil de Georgio d.alle-
gat.*30. *num.*35. *& ſeq.* facientem dictam diſtinctionem
8 reſpectu ſucceſſionis collateralium, non tamen facit
mentionem D. *Reg. Rovit. d. conſilio* 23. quia eo tem-
pore liber non erat impreſſus, nec quòd fuerat ju-
dicatum contra opinionem D. *Georgii*, attamen *nu-
mero* 25. admittit opinionem D. mei, ubi nepotes con-
currunt in pari gradu, ut eis non obſtet matris re-
nunciatio in ſucceſſione tranſverſalium, ſicque deci-
9 ſum refert de anno 1605. prout fuit judicatum in hoc
caſu de Follerio, ut per D. meum *numero* 10. *in fin. &*
37. de qua *deciſione* meminit *D.de Marin. cap.*212. *nu-
mero* 4. *in fin.libr.* 2. *quotid. reſol.* ac *Dom. Ioan. Bap-
tiſt. Baptiſt. Hodierna* Advocatus perdoctus *lib.*1. *con-
troverſ. forenſ. capit.* 23. *numero* 12. *in fine*, & D.*Conſil.
Provenzal. obſer.*5. *numero* 21. ad *Conſuet.*1. *de ſucceſſ.
in teſt.*

10 Sic etiam in ſucceſſione tranſverſalium fuit ſo-
lemniter, prævia maxima diſcuſſione determinatum
per M. C. V. in cauſa præambuli quondam D. An-
tonii de Palma mortui ab inteſtato, in qua ſucceſſio-
ne concurrebant D. Carolus & D. Vincentius de
Palma fratres conſanguinei tantum, pro quibus patro-
cinium præſtabat D. *Horatius Palumbus*, Advocatus
doctus, ac etiam concurrebat D. Indicus de Palma,
nepos ex D. Ioanna fratre utrinque conjuncto præ-
mortuo, cui opponebatur de renunciatione facta per
dictum ejus patrem, in tranſactione inter eos inita, de
omni parte & portione, quæ ad dictum D. Io. ſpecta-
ret, aut ſpectare potuiſſet per mortem ejus fratrum, ta-
men quia D. Indicus petebat ſucceſſionem ex perſo-
na propria, ideo per dictam M. Cur. junctis Aulis
* Die 27. Novembris 1632. fuit interpoſitum decretum
præambuli in beneficium dicti D. Indici, cujus par-
11 tes nervosè tuebatur D. *Lælius Gratius* germanus
meus vir ſanè doctiſſimus, ſtudioſiſſimus, ac labo-
rioſiſſimus, prudentia, charitate, pietate clariſſimus,
ut omnibus innoteſcit, qui animam Deo reddidit
cum omnium dolore & mœrore die Sabbathi Sa-
12 cti 23. Aprilis 1639. à quo decreto præambuli cum fuiſ-
* ſet appellatum ad Sacrum Conſilium per dictos fra-
tres de Palma, tandem ſub die 13. Iulii 1635. junctis
etiam Aulis ad relationem D. *Conſil. Franciſci Antonii
Muſcettula* mei Domini, ac nunquam ſatis laudandi,
cum interventu D. *Præſidis Vrſini*, ac DD. Concilia-
riorum *Varela*, *Theodori*, *Apicella*, *Sorte*, *&* *Exguer-
ra* fuit declaratum, bene fuiſſe proviſum per M. C. V.
& proinde eſſe expediendas proviſiones in beneficium
13 dicti D. Indici, cumque à dicto decreto Sacri Conſil.
* fuiſſet reclamatum per eoſdem fratres minores; per
viam reſtitutionis in integrum fuit judicatum, facto
verbo, junctis etiam Aulis ſub die 18. Aprilis 1636.
non eſſe deferendum petitæ in integrum reſtitutioni,
intervenientibus *D. Præſide Vrſino*, ac DD. Conſiliariis
Varela, *Theodoro*, *Martiano*, *& Exguerra*, *& Muſcet-
tula* cauſæ Commiſſario, in Banca Caroli Strinæ, ho-
die Butrelli.

Et quòd in ſucceſſione aſcendentium nepos ex filia,
14 quæ recepta dote renunciavit, *pro ſe ipſa*, *& filiis naſ-
cituris*, *qui venirent ex propria eorum perſona ſi fortè ca-
ſus ſucceſſionis eveniret poſt mortem renunciantis*, non
15 poſſit concurrere, eſt indubitatum, nam licet ſatis
vulgata ſit concluſio, de qua ſupra *num.*3. ſcilicet, quòd
renunciatio eſt intelligenda de hæreditatibus, quæ for-
tè delatæ fuiſſent renuncianti, non autem de hæredi-
tatibus deferendis filiis, poſt mortem matris renun-
ciantis, tunc enim filii veniunt ex propria eorum perſo-
na, non obſtante dicta matris renunciatione ut deci-
ſum refert *D.de Franch. d.deciſ.*67. *in fine*, cui addo
*Marantam d.diſput.*20.*numer.*8.9.*&* 33.*Morot.conſil.*22.
*numer.*5. *Surd. conſil.*133. *numer.*18.19. *& ſeqq. volum.*1.
Theſaur. jun.dict. quæſt. 90. *numero* 11. *D. Conſil.Georg.
dict. allegat.*30. *numero* 30. *numer.* 34. *D. Reg. de Pont.
conſilio.*40. *numero* 6. *volum.*1. *D.Conſilio de Anna conſi-
16 lio* 92. *numero* 43. *& D.Reg.Capyc.Galeot.* Ducem Regi-
næ oculatiſſimum & vigilantiſſimum virum, ac juris
ſcitiſſimum *controv.*16. *numero* 11. *& ſeqq. volum.*1. *con-
trov.* *Illuſt.D.Præſid. Merlin. centur.*2. *controverſ.forenſ.
capite undecimo primo numero* 10. alioſque citat D. meus
*hic, numer.*5.

17 Attamen, concluſio prædicta procedit in caſu
ſuo, quando ſ. renunciatio fit per filiam ſimpliciter
pro ſe & hæredibus, & ita intelligi debet D. *de Franch.
d. deciſ.*67. & ejus aſſeclæ, ſecus verò in caſu propo-
ſito, ubi filia renunciavit *pro ſe ipſa*, *& ejus filiis*, *qui
18 ex propria eorum perſona venirent*, *quando caſus fortè
ſuccederet poſt mortem filiæ renunciantis*, tunc enim
filii adeundo hæreditatem matris, tenentur habere
ratam dictam renunciationem, & per conſequens à
ſucceſſione ipſis delata repelluntur, ut expreſsè colli-
gimus ex traditis per eundem *D. de Franch. ibid. nu-
mero* 7. ubi dicit, quòd in caſu *ibi* propoſito, matris
19 renunciatio non obſtabat filiis, ex propria perſona
venientibus, quia mater non renunciaverat hæredi-
tatibus filiis devolvendis, ergo à contrario ſenſu, ſi
20 mater renunciaverat de hæreditatibus filiis devolven-
dis, talis renunciatio obſtaret filiis etiam ex propria
perſona venientibus, quod in puncto voluit *Theſaur.
21 jun.* videndus, *dict. quæſt.*90. *numero* 11. dicens, quòd
ubi hæreditas ad nepotes ſpectat per legitimam ſuc-
ceſſionem, renunciatio matris non comprehendit iſtum
caſum, niſi expreſsè dictum fuiſſet, quòd iſti nepotes ad-
veniente caſu in eorum perſonas nihil petant.

22 Hinc ad tollendam omnem dubietatem circa hunc
articulum, fuit adinventa cautela, quam ponit *D.Reg.de
Ponte lect.feudal.*16. ſub. *num.*9. ibi *& propterea hodie in
renunciationibus*, *quæ fiunt à mulieribus*, *dum à paren-
tibus maritantur*, *non ſolum promittitur per ipſas ipſum-
que hæredes non contraventuri*, *ſed apponitur clauſula
neceſſaria*

neceſſaria etiam, quòd illi jus prætendant ex propriis eorum perſonis, ſubdens, *notate, quia eſt ſatis quotidianum*, de hac etiam cautela meminit *D. Minad.* vigilantiſſimus, ac doctiſſimus Præſidens R.C.S. in *Conſtit. In aliquibus, in 3. notab. num* 12. eandemque ſententiam in propriis terminis ſequuti ſunt *Urſil.* laborioſiſſimus, ac ſubtiliſſimus Additionator ad *Afflict. dec.* 161. *n.* 7. *Surd. conſil.* 355. *n.* 41. *& ſeq. lib.* 3. *D. Marta de ſucceſſ. legal. par.* 1. *qu.* 14. *art. n.* 18.

23 Eoque magis concluſio prædicta procedit, ſi filia renuncians pro obſervantia renunciationis obligavit ejus filios naſcituros, eorumque bona omnia, ac etiam ejus dotes, à patre receptas, cùm omnibus pateat, obligationem hæredum ſpecialiter factam, validam eſſe, ut ſæpius determinatum referunt *Afflict. deciſ.* 111. *numero decimo quinto, decimo ſexto, & decimo ſeptimo, & deciſio.* 200. *D. de Franch. deciſio.* 53. *numero ſeptimo, & deciſio.* 321. *in princip.* & proinde; ubi filia, & hæ-
24 res matris renunciantis, contraveniret renunciationi, repellitur à ſucceſſione, cùm teneatur de evictione, etiam in bonis propriis, ex vulgata regula, *quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit ex-*
25 *ceptio, l. vindicantem, ff. de evict.* D. meus *deciſio.* 13. ſub *num.* 1.

Et ſecundùm prædicta fuit ſolemniter determinatum per M. C. V. in cauſa præambuli ex teſtamento quandam V. I. D. Ioſephi Santolia, oam ad excluſio-
26 nem Annicchæ Santolia, filiæ, & hæredis inſtitutæ, concurrebat neptis ex Victoria Santolia ſimiliter ejus filia præmortua quæ renunciaverat, recepta dote duc. 20000. nedum *pro ſe ipſa*, ſed etiam *pro filiis naſcituris, etiam quòd venirent ex propria eorum perſona, quando caſus ſucceſſionis eveniret poſt ipſius Victoria renunciantis obitum*, promittendo, *non contravenire, & quod nec etiam ejus filii, & hæredes*, obligando pro obſervantia dictæ renunciationis *nedum ſeipſam, & ejus dotes, ſed etiam dictos filios, & hæredes naſcituros, eorumque bona omnia*, proinde ſtante dicta renunciatione, quia
* caſus ſucceſſionis patris evenit poſt mortem Victoriæ renunciantis, fuit per Mag. Cur. interpoſitum decretum præambuli, ex teſtamento in beneficium prædictæ Annicchæ, excluſa dicta nepte de anno 1646. in Banca Albani, patrocinante pro dicta Annicchia D. meo *Joſepho Magaldo*, viro nunquam ſatis laudando, Advocato perſpicaciſſimo, & vitæ bonitatis inſigni, à quo prædicta percepi.

Michael Angelus Grizius.

ARGUMENTUM.

Teſtamentum nuncupativum an, & quando dicatur perfectum, tam ratione voluntatis, quàm ſolemnitatis. Et an poſſit fieri per relationem ad aliam ſcripturam. Et quæ dicatur voluntas captatoria.

SUMMARIUM.

In controverſia teſtamenti, nemine poſſidente bona ſequeſtrantur, ne Partes veniant ad arma.

2 *Vocatus ex inveſtitura, ſuccedit in feudo, non obſtante teſtamento.*

Et quid reſpectu fructuum, n. 4.

3 *Succedens in feudo hæreditario, tenetur ad onera.*

5 *Diſpoſitio, in arbitrium alterius relinqui non poteſt.*

Amplia, etiam in milite, n. 6. *Limita in dote, & ad pias cauſas, n.* 9.

7 *Captatoria voluntas, quæ dicatur.*

8 *Teſtamentum ratione voluntatis, imperfectum dicitur, ubi teſtator aliud diſponere voluerit.*

10 *Diſpoſitio teſtatoris, remittentis ſe ad aliam ſcripturam, an, & quando valeat, n.* 13.

11 *Probatio teſtium habentium notam manum teſtatoris non eſt ſufficiens.*

12 *Teſtes deponentes de ſubſcriptione apocæ, parte non citata, non probant.*

14 *In claris non debet fieri interpretatio.*

15 *Verba declarata per teſtatorem, attendi debent, an teſtamentum, vel codicillos facere voluerit.*

16 *Inſtitutio inducitur ex verbis prolatis à teſtatore, relinquente ejus uxorem Dominam, & patronam ſuper omnibus, & quibuſcunque bonis mobilibus, & ſtabilibus præſentibus, & futuris, juribus, & actionibus, maximè, nullo hærede inſtituto, numero decimo octavo.*

17 *Verbum* Dominus, *à teſtatore prolatum, idem eſt ac* hæres.

19 *Mulier relicta Domina, & patrona, alio hærede inſtituto, alimenta tantùm, & ſolitam præeminentiam habebit in domo, & numer.* 22. *&* 23. *& de ratione, numer.* 20.

21 *Verbum* Dominus *aliquando inducit dominium, aliquando authoritatem, & præeminentiam.*

22 *Dominium penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*

24 *Declaratio voluntatis, commiſſa per teſtatorem alicui, de eo, quod ſibi in ſecreto dixit, jure recipitur.*

Et ſtatur juramento illius, n. 25.

26 *Teſtator non prohibetur, legare per relationem ad aliam ſcripturam.*

Et quid, reſpectu inſtitutionis hæredis, numero vigeſimo ſeptimo.

28 *Comparatio literarum ad juſtificandam ſchedulam, ad quam ſe remittit teſtator, ſufficit reſpectu legatorum.*

29 *Declaratio voluntatis defuncti, probatur per confeſſionem ipſius hæredis.*

30 *Donatio fieri poteſt in teſtamento.*

31 *Teſtamentum factum, per relationem ad aliam ſcripturam, etiam reſpectu inſtitutionis univerſalis valebit, ubi Deciſio.*

DECISIO V.

DEceſſit Thomas de Vincentiis Baro terræ Pizuti, abſque legitimis deſcendentibus, relicto Tiberio de Vincentiis, ex fratre utrinque conjuncto nepote, à Tarquinia Mattacone ejus uxore, qui de hæreditate prædicti Thomæ contendebant, Tarquinia enim prætendebat, ſe eſſe hæredem ex teſtamento, vigore cujus per Curiam Terræ Palazoli fuit hæres, mediante decreto Magnæ Curiæ Vicariæ, & introducta cauſa in S. C. facta per Me relatione ſub die ſeptima Iulii 1632. fuit dictum quòd infra quatuor dies audiantur partes ſuper omnibus, hinc inde prætenſis,
1 & interim omnia bona burgenſatica, exiſtentia in hæreditate prædicti quond. Thomæ ſequeſtrentur, juxta alias deciſa per S. C. ut per *Franc. deciſ.* 204. ne Partes venirent ad arma, ad tradita per *Gayl. lib.* 1. *obſervat.* 5. *numero* 2. circa *med.* de feudo enim Pizuti non fuit dubitatum quòd in eo ſuccedere debebat Tiberius, tanquam vocatus ex lege inveſtituræ, etiam
2 quando teſtamentum eſſet validum, juxta tradita per eundem *Franch. deciſio.* 1. *&* 159. *De Ponte conſil.* 13. *&* 52. *volum.* 1. *Lanar. conſilio.* 80. ubi etiam habetur, quòd quia tractatur de feudo hæreditario hæres
3 teneatur ad onera, & quamvis contrarium attentaſſet *Reg. Camill. de Curt.* in ſuo *diverſ. cap.* 14. *numer.* 60. *fol.* 49. *Conſil. de Georg. alleg.* 20. Tamen contrarium pluries fuit deciſum ut per *De Pont. in loco* proximè alleg. & fuit etiam deciſum in cauſa Reg. Conſil. ac Præſidentis R. C. doctiſſimi & meritiſſimi Fabii Capycii Galeotæ, cum Aſcanio Como in cauſa ſcripſerunt prædicti *De Curt. & Georg.* fuit tamen aliqua controverſia de fructibus, & ideo fuit dictum: Salva proviſione

4 ſione facienda quoad fructus, ob diviſionem faciendam
inter hæredem in feudalibus, & burgenſaticis ad *text.*
in cap.1.§. ſi quis per triginta hic finitur lex. Compilato
proceſſu, fuit dubitatum de validitate teſtamenti dicti
qu. Thomæ; dicebat enim Tiberius nepos, ſcriptu-
ram, in actis præſentatam pro parte Tarquiniæ, in qua
ſe fundabat, non eſſe teſtamentum, ſed cum Thomas
ejus vir diſcedere intendiſſet, uxori bonorum admini-
ſtrationem relinquere voluit, & ideo eam hæredem
minimè inſtituit, ſed tantùm ipſam reliquit domi-
nam, & patronam ſuper omnibus bonis ipſius Te-
ſtatoris mobilibus, & ſtabilibus, præſentibus & futuris,
cum ampla poteſtate, ac ſi eſſet propria perſona ipſius
his verbis. *Laſcia Tarquinia Marracone ſua moglie*
Donna, e Padrona ſopra tutti li beni di eſſo Teſtatore mo-
bili, ſtabili, præſenti, & futuri, cenſi, ragioni di qual-
ſivoglia ſorte, con tutte ragioni, & attioni, e poteſtà, co-
me ſe fuſſe la perſona di eſſo Tomaſo. Quod ſatis decla-
rari dicebatur ea ſcriptura in qua providet, in caſu ſuæ
mortis quid ſit faciendum, dum declaravit, quòd exe-
qui debeatur id, quod eadem Tarquinia voluerit,
prout ex ſcriptura ſuæ propriæ manus, in poſſe ejuſ-
dem Tarquiniæ relinquenda apparuerit, ibi: *Et ſucce-*
dendo morte di eſſo teſtatore, che l'intentione di eſſo To-
maſo ſtia in arbitrio della detta Tarquinia, e della ſcrit-
tura, laſcierà eſſo Tomaſo, fatta di ſua propria mano,
quale reſterà in potere della detta Tarquinia, & à quel-
la, & alla detta Tarquinia s'habbia d'havere piena fe-
de. Et ſic ſua diſpoſitio, & ultima voluntas in caſu ejus
mortis erat commiſſa arbitrio Tarquiniæ, & ſcripturæ
per ipſum eidem relinquendæ, ſi ergo voluntas teſta-
toris erat declaranda arbitrio alterius dicebat Tibe-
rius quòd da declaratione facienda nulla erat haben-
da ratio, cum ultima diſpoſitio non poſſit in arbi-
5 trium alterius relinqui: nam jura ſunt clara, & hoc
probat *text. in l. illa inſtitutio, & in l. ſi quis Sempro-*
nium, ff. de hæredit. inſtit. quod etiam procedit in mili-
6 te, *l. captatorias C. de teſtam. milit.* non poteſt enim ul-
tima voluntas dependere ex alieno arbitrio, ut per
Bald. in d. l. illa inſtitutio, ubi etiam *Bartol. Paul. de*
Caſtro, Alberic. & alii *Iaſon. Angel. & Imol. in dict.*
leg. captatorias, Canoniſt. in cap. cum tibi, de teſtam.
idem *Iaſon. in leg. frater à fratre. Digeſtis de condit. in-*
deb. eſſet enim in poteſtate hæredis, facere quicquid
vult, ſed ultima voluntas dependere debet ex vero, &
abſoluto arbitrio teſtatoris, & propterea diſpoſitio
peccaret in forma, ut per *DD. in locis* ſuprà allegat. &
idem firmatur *Socin.* & alii in *leg. virum, §. cum qui-*
dem, ff. de reb. dub. Peregr. de fideicommiſſ. art. 3. numer. 5.
7 dicitur enim hæc voluntas captatoria, quæ de jure
prohibetur.

Secundò, quatenus in ſcriptura prædicta voluiſſet
Thomas facere teſtamentum, adhuc dici debet teſta-
mentum imperfectum; tam ratione voluntatis, quàm
ratione ſolemnitatis; nam teſtamentum dicitur imper-
fectum ratione voluntatis, quotieſcunque apparet, de-
8 functum voluiſſe alium diſponere, *Imol. in l. ſi is, qui ex*
teſtamento; in fine Digeſtis de teſtament. latiſſimè *Ca-*
ſtill. quotid. controverſ. libro quarto capit. 21. numero de-
cimo quarto, & ſequent. dum ergo ad voluntatem uxo-
ris, & ad aliam ſcripturam conſignandam ſe remiſit,
non erat integra voluntas, & per conſequens, diſpoſi-
tio peccat in forma, quamvis enim ad arbitrium alte-
rius poſſit diſpoſitio remitti, ad *tex. in leg. Theopompus,*
9 *Digeſtis, de dot. preleg.* ubi DD. & in *c. cum tibi, Di-*
geſtis, de teſtamen. tamen hoc procedit in dote, ac in diſ-
poſitione ad pias cauſas, ut per *Afflict. deciſio. 57. numero*
4. & probatur *in dict. legat. captatorias Digeſtis, de hæred.*
inſtitut. & in dict. cap. cum tibi, ubi DD. Ratio autem
differentiæ inter cauſam piam: & profanam, ponitur
à *Bartol. in l. 1. numero 64. verſicul. nunc ad propoſitum, C.*
de ſacroſ. Eccleſiaſ. ubi dicit, voluntatem captatoriam
ideo in piis cauſis valere, quoniam reperitur lex ita
diſponens, ut fiat diſpoſitio ad honorem Dei, ſalutem
animæ, & ad redimendum peccata, quod ſecus eſt in
voluntate concernente actum profanum, nec ulla lex
reperitur, quæ talem voluntatem & diſpoſitionem ad-
mittat, ſequitur *Cardin. Paris. conſ. 38. volum. 3. num. 24.* &
per tot *conſil.* ubi plenè de materia.

Quatenus autem eſſet admittenda opinio, quod va-
leat diſpoſitio, quæ refert ad aliam ſcripturam, quæ pe-
10 nes aliquem probum virum relinquitur per teſtatorem
attamen hoc procedere poteſt, quando concludenter
conſtat de identitate ſchedulæ, ut per *Aret. in leg. hæ-*
redes palam, Digeſtis, de teſtamen. Alexand. in leg. hac
conſultiſſima, numero octavo, C. qui teſtament. fac. poſſ. &
in *leg. ait Prætor, §. ſi Iudex, numero ſecundo in fin. Dige-*
ſtis, de re judic. ubi de communi teſtatur, hoc idem vo-
luit *conſ. 76. numero 5. volum. 3. Paul. de Caſtrenſ. 214. nu.*
3. volum. 2. Corn. in dict. leg. hac conſultiſſima. §. per nuncu-
pationem Cod. de teſtam. & in *conſil. 324. numer. 3. verſi-*
cul. non ſic in terminis, volum. 1. & uti communem am-
plectitur *Socin. jun. in leg. ſi ita ſcripſero, numer. 3. ff. de*
condit. & demonſt. & in *conſil. 146. numero 6. volum. 1.*
Calcan. in conſil. 15. numero 32. Alciat. conſilio. 126. num.
11 *1. lib. 9. Covarr. in cap. cum tibi, de teſtam. numero 5.*
Nec ſcriptura erat ſufficienter probata, quamvis
enim aliqui teſtes deponebant habere notam manum
teſtatoris, hæc probatio non eſt de per ſe ſufficiens
quia de facili poſſunt teſtes decipi, ut in *auth. de in-*
ſtrum. caut. & fid. & ideo teſtes deponere debent, fuiſſe
præſentes, *Aretin. conſil. 64. Alex. conſil. 81. numero tertio,*
volum. 2. Bartol. in auth. & ſi contractus, C. de fid. inſtrum.
& eſt vulgata deciſio S.R.C. relata per *Afflict. in deciſ.*
181. ubi *Addent. Pariſ. conſil. 19. lib. 3. Grammat. deciſ. 84.*
Theſaur. lib. 1. quæſt. forenſ. quæſt. 24. num. 5. Ludov. deciſ.
Peruſ. 7.

12 Neque teſtes prædicti erant recepti, Parte citata,
quo caſu, quamvis deponerent, fuiſſe præſentes in
ſubſcriptione ſcripturæ, nihil probarent, ad *text. in*
leg. ſi quando, C. de teſtam. ubi *Bald.* & in *leg. Iudices, C.*
de fid. inſtrumen. cap. in nomine Domini de teſtam & alii
adducti per *D. Reg. Tap. deciſio. 2. Supremi Ital. Senatuſc.*
num. 109. multa ad propoſitum per *D. Reg. Rovit. deciſ.*
13 95. & propterea, ſtante defectu probationis identitatis
ſcripturæ, nulla erit habenda ratio de dicta diſpoſi-
tione, *Surd.* poſt alios, quos allegat *conſil. 187. num. 31.*
Cavall. pract. quæſt. commun. cent. commun. quæſtion. 44.
Gutierr. practic. quæſt. lib. 2. quæſt. 42. Maſtrill. deciſ. 197.
num. 3. Craſſ. §. inſtitutio, quæſt 16. Peralt. in rubr. ff. de
hær. inſtrum. num. 76. Tell. Fernan. in l. 3. Taur par. 5. num.
34. Petr. Magdal. de numero teſtamen. part. 1. cap. 17. n.
9. Mieres de major. p. 1. q. 48. n. 119. & ſeq & in *d. l. 3. Tau-*
ri, p. 1. n. 808. Caſtill. quotid. controv. jur. lib. 4. cap. 20. n. 30.
cum ſeqq.

Verùm pro parte Tarquiniæ Marracone uxoris
dicebatur, quod in hac cauſa non intrabant articuli,
pro contraria parte excitati, habebat enim pro ſe te-
ſtamentum nuncupativum, ex omni ſui parte perfe-
ctum neque ulla imaginaria adeſſe poterat captato-
ria voluntas, nec aliquid facicbant illa verba poſita in
teſtamento, in quibus dixit, quòd volebat poſt mor-
tem, obſervari id quod ipſa Tarquinia, & ſcriptura,
penes eam propriæ manus teſtatoris relicta, ordina-
bant. Quia non erat verum, quòd ſcriptura de qua
agebatur, non erat teſtamentum, ſed quòd tantùm per
eam adminiſtratio bonorum uxori dabatur, quia cer-
tiſſimum eſt quòd teſtator voluit, in dicta ſcriptura
teſtamentum nuncupativum facere, quod ſatis aper-
tè probatur ex eadem ſcriptura in principio, ubi ex-
preſſis velle facere teſtamentum, & completa poſtea
diſpoſitione declaravit, quòd hæc erat ſua ultima vo-
luntas, quam valere voluit jure teſtamenti codicillo-
rum, & donationis cauſa mortis, & ex tota dicta diſ-
14 poſitione claré habetur, quòd voluit teſtari non au-
tem uxorem adminiſtratricem, durante ejus abſentia
relinquere;

relinquere;& cum ſimus in claris non eſt recurrendum
ad mentis interpretationem, *l. continuus*, *§. cum ita*,
vbi *Bartol.* notat *ff. de verb. oblig. Mantic. de conject.*
*ultim.volunt.lib.1. tit.1.num.*11.ubi quod omittere ſen-
ſum, & certitudinem, & quærere indicia,& conjectu-
ras in re manifeſta, eſt infirmitas intellectus, & idem
*Mant.lib.2.tit.*3.dicit, quòd debent attendi verba de-
15 clarata per teſtatorem, ſi voluit facere teſtamentum,
vel codicillos *Natta conſil.*123.*numer* 1.*Socin ſen in l.*1.
*num.*37.*ff.ſolut.matrim* & eſt *text.in l.ſi alii,ff de uſu-*
*fruct.lega.& Angel.conſil.*191.*in fin.*non poteſt ergo diſ-
putari de intentione teſtatoris, an voluerit in dicta ſcri-
ptura facere teſtamentum, videndum tantum eſt, ſi
in ea adſint ſolemnitates teſtamenti nuncupativi, &
certum eſt quod in ea ſolemnitates non deficiunt, &
quamvis dicebatur, quod deficiebat inſtitutio hæredis
tamen fuit dictum, quod illa verba, quòd *relinquebat*
Tarquiniam ejus uxorem dominam & patronam ſuper
16 *omnibus, & quibuſcunque bonis mobilibus, ſtabilibus,*
præſentibus, & futuris, juribus, & actionibus quibuſ-
cunque importabant hæredis inſtitutionem quod pro-
bat *text. in l. hiis verbis*, *ff.de hæred. inſtitut.* ibi, *hære-*
ditatis mea Dominus eſto, recte inſtitutio fit, concordat
*text.in §.pro hærede,Inſtit.de hæred.qual.& differt.*idem
17 enim importat verbum. *heres*, quod *dominus Mantic.*
*de conjectur.ultim.voluntat.lib.*12.*titul.*11.*numer.*6.*Lu-*
*doviſ.deciſio.*7.*numero* 1. & in ſpecie, quod mulier re-
licta à viro Domina & patrona ſuorum bonorum nul-
lo alio hærede inſtituto, ſit hæres, & quòd ea verba im-
portent hæredis univerſalis inſtitutionem, etiam in
proprietate voluerunt *Imol. & Bald.in dict.leg.his ver-*
18 *bis*, & idem *Bald. in leg.fine, numero ſexto verſicul. hoc*
etiam patet,Codice,de indic.vidui.tollend & in *conſilio*
294.*numero primo, verſic.quid dicemus,libro quin.Bart.*
in l.Titia,§.Titia autem cum nuberet, *numero ſexto*,
ubi etiam *Picchus numero vigeſimo ſecundo ſeptuageſimo*
tertio,& nonageſimo quinto,Digeſtis,de legat.2.Gabr. in
ſuis *concluſ.titul de uſufr.concl.*3.*numero trigeſimo ſepti-*
*mo Menoch.de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*141. *numero* 6.
*Rot.Roman.*per *Farinac.deciſio.*162.*numero* 6.*part.*2. *in*
*recent.*optimè *Surd.de aliment.titul.*2. *quæſt.*8. *numero*
octavo, qui alios recenſet, & licet hærede inſtituto, ſi
fuerit relicta mulier Domina, & patrona, habebit
tantùm alimenta, cum ſolita præeminentia in domo,
19 juxta doctrinam *Bald.in dict. leg. fine*, *numero ſexto*,
verſicul.quid ſi teſtator,C.de indic.vidui. tollend. nam
ſecundùm vulgare Italicum, verbum *Domina* impor-
tat, eam eſſe caput domus, & penes ſe habere regi-
men, tamen hoc limitatur, alio hærede non relicto,
quoniam tunc verbum *Domina* importabit dominium
ſecundùm propriam verbi ſignificationem, ratio au-
20 tem diverſitatis eſt, quia hærede inſtituto, adita hæ-
reditate, in eum tranſit dominium omnium rerum
hæreditariarum, *Menoch.*poſt alios *conſil* 753.*num.*29.
& licet aliquando quis appelletur Dominus in propria
ſignificatione, cui etiam competit rei vendicatio, ut in
l. Quintus Mutius, *In ſeconda,§.argento, Digeſtis. de*
21 *aur. & argent. leg.* aliquando vero ratione cujuſdam
authoritatis, & præeminentiæ, *l.* 3. *§. qui nis,Digeſt.*
de public.leg. creditor, *§. penultim. Dig.ſtis mandat.*
*& l.leg.interdum, §.qui tutelam,Digeſtis de furt.*tamen
22 quia dominium non poteſt eſſe penes duos inſolidum
leg.ſi ut certo, *§.ſi duobus,Digeſtis,commod.Specul.de*
*feud.§.*2.*verſicul & è contra,verſicul.* 11. *Bartol.in leg.*
non ſolum.Digeſtis.ſolut.matrim & ideo hæres erit Do-
minus, & mulier habebit alimenta, & præeminen-
tiam in domo, ut per *Signor. de Homod. in conſilio*
23 175.*numero* 6.*in fine*, & alii per *Surd.in dict. tractat. de*
*aliment.quæſtion.*8.*numero octavo, titul.*2. quando verò
hæres non reperitur inſtitutus, tunc verbum *Domi-*
nus remanebit in ſua propria ſignificatione, ut in *d.*
l.his verbis, & alii ſupra allegati, & probat *Surd.dict.*
*num.*8.*in fin.*

Ad objecta autem facile reſpondetur, non enim
poteſt dici captatoria diſpoſitio, reſpectu inſtitutio-
nis, quia jam ex dicto teſtamento apparet fuiſſe uxo-
rem hæredem inſtitutam, & ſic non eſt in alterius ar-
bitrio voluntas collata, reſpectu hæredis, ſed tantùm
legata, reſpectu quorum poteſt teſtator remittere ſe
ad ea quæ in ſecreto ſuæ uxori dixit, ut habetur ex
text.in leg.quem hæredem, ff. de reb. dub. ubi dicitur,
24 quod valet diſpoſitio, ut ſit liber, quem ea ſervis di-
xerit hæredi ſuo, & licet dicatur *in fin.*ſi hæc voluntas
ex quibuſdam argumentis apparebit; quod majus ar-
gumentum eſſe poteſt, quam ſcriptura propriæ manus
teſtatoris? hinc *Ruin.conſil.*19 *volum.*2. dixit, quod ſa-
tis erit, ſi hæres cum juramento, ita declaraverit, ex
quibus ita in terminis voluit etiam *Peregr. de fideicom.*
*art.*33.ſub *num.*58.

25 Secundò reſpondebatur, quod hic non tractatur de
diſpoſitione relicta in arbitrium alterius, non enim
ſimpliciter teſtator, ſe remiſit ad Tarquiniam ejus
uxorem; ſed ad ipſam & ſcripturam, penes ipſam re-
linquendam, ad quam verè teſtator ſe remiſit, & ſic
debent intelligi ea verba, quamvis dicat, ad Tarqui-
niam, & ad ſcripturam, nihil enim declaravit ipſa
Tarquinia, ſed tantum præſentavit ſcripturam, penes
ſe exiſtentem; & ideo non poteſt dici voluntas capta-
toria, tanquam in alterius arbitrium collata; ſed ad
ſcripturam propriæ manus teſtatoris.

26 Nec dubitari poteſt, quod poſſit teſtator facere le-
gata per relationem ad aliam ſcripturam, ex doctrina
*Bart.*communiter recepta in *l.ſi ita ſcripſero,ff.de cond.*
27 *& demonſtrat.* fuit tamen de hoc dubitatum in inſtitu-
tione hæredis univerſalis, & quamvis *Iaſon. in l. cer-*
tum, in princip. D. ſi cert. petat, dicat, quòd non, ta-
men communis opinio eſt in contrarium, de qua te-
ſtantur *Clar.lib.in §.teſtamentum,qu.*4.*numero* 3.*& qu.*
36.*numero ſecundo,& Mantic.de conject. ultim. volunt.*
libro 1.*titul.*7.*numero ſeptimo* vbi concludunt, poſſe va-
lere, ut teſtamentum nuncupativum, nam ſufficit ſal-
tem implicitè, teſtatorem nominaſſe hæredem per re-
lationem ad aliam ſcripturam, juxta diſpoſitionem
text.in l.aſſe toto, *D.de hæred. inſtitut.*quod ex multis
DD.authoritatibus confirmat *Riminald. jun. conſ.*429.
numero 24. ubi quod in legatis taliter relictis ſufficit
comparatio litterarum, ad juſtificationem ſchedulæ,
28 ad quam ſe remittit teſtator, *Surd.conſil.*378. *numero*
15. *volum.*3. ubi innumeros cumulat, hoc etiam vo-
luit *Craſſ.in §.teſtamentum, quæſtion.*16.*& in §. inſti-*
tutio, *quæſt.* 16. *Mantic.de conject.ultim volunt. lib.*12.
*titul.*16 *numero vigeſimo*, ubi, quod ſufficit comparatio
literarum, vel alia legitima conjectura, & ſic non re-
quiritur plena probatio, ſed conjecturæ ſufficiunt,&
quæ major probatio potuit eſſe in caſu, de quo age-
batur, quam quod eadem hæres ſcripta de cujus in-
tereſſe tractabatur, penes quam ſcriptura fuit relicta,
eam exhibendo, ejus identitatem confitebatur? *Pariſ.*
29 *conſ.*75.*n.*52.*&* 56.*volum.*2.*Mantic.ubi ſupra n.*12.

Et tandem in teſtamento prædicto aderat etiam
donatio cauſa mortis, qua mediante Notarius ac-
30 ceptavit, *nomine omnium*, *&c.* quo caſu per ſe do-
natio ſubſiſtit, ita, ut irrito teſtamento, donatio non ir-
ritetur, quia habet vim contractus,& debetur dona-
tum,etiam hæreditate non adita, ita punctualiter *Dec.*
*conſil.*195.*numer.*3.*Mantic.de conjectur.ultimar volunt,*
*libro duodecimo titul.*7.*numero quinto,& ſexto*, & licet
in caſu prædicto non agebatur de validitate legato-
rum, ſed tantum de validitate teſtamenti, & hæredis
inſtitutione; Tamen Sacrum Concilium habuit pro
31 vera dicta ſcriptura exhibita per Tarquiniam; non
tantùm ex illa probatione, habere notam manum,
quantum ex ipſo tenore ſcripturæ, in qua aderant
nonnulla legata pia, immò legatum ad beneficium
ejuſdem Tiberii de Vincentiis ejus nepotis, & quod
plus, erat approbata, & confeſſata per eandem hære-

dem, de cujus intereſſe principaliter tractabatur. Et ſic die 19. Decembris 1634. junctis Dominis Conſiliariis duarum aularum, ad mei relationem fuit judicatum, diſpoſitionem Thomæ de Vincentiis fuiſſe & eſſe validam, & proinde hæreditatem ipſius burgenſaticam ſpectaviſſe, & ſpectare ad Tarquiniam Marracone ejus uxorem & hæredem, cum oneribus tamen contentis in ſchedule, per ipſam præſentata, penes Actor. Magiſtr. Spera.

OBSERVATIO IN DECIS. V.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum in principio litis non fit, fallit pendente judicio petitionis hæreditatis, numero 2. & de ratione, numero 3. ideoque ante litis conteſtationem fieri poteſt, numero 7. maxime urgente ſuſpicione conventi, concurrente una ex quatuor circumſtantiis requiſitis, numero 5. & una cauſa ſufficit numero 6. vel ſi conventus ſit forenſis, numer. 8. ita deciſum refertur, num. 9. & 10.*

4 *Poſſeſſor præſumitur litigare, cauſa differendi judicium ut interim capiat fructus.*

10 *Sequeſtrum hodie indiſtinctè fit, & eſt derogatum* l. ſi fidejuſſor, §. fi. ff. qui ſatiſd. cogan. *quamvis conventus non ſit ſuſpectus.*

11 *Conſuetudo eſt ſervanda in materia ordinandi ſequeſtrum.*

12 *Sequeſtrum factum pro eodemmet credito, ſuper bonis, in duobus Regnis diverſi Dominis ſitis ab unoquoque Iudice illius, an tolli poſſit per Iudicem unius Regni, refertur deciſio quod conventus procuret, ut tollatur ſequeſtrum, præſtita cautione per debitorem de ſolvendo, quidquid fuerit judicatum, & tollitur per ſatiſdationem, numer. 13. fallit ubi eſt factum ſuper re hypothecata, & pro executione ſententiæ ſive rei judicatæ num. 14.*

15 D. Marcuio Torrelli, *conſuluit pro validitate teſtamenti Antonii Bonelli.*

16 *Vltima diſpoſitio non poteſt dependere ab alieno arbitrio.*

17 *Captatoria diſpoſitio, favore piæ cauſæ ſuſtinetur, dummodo non ſit collata ſub certa forma, quæ ad piam cauſam adaptari nequeat, nec poteſt partium conſenſu, neque ex pacto approbari, quia publicam non privatam diſpoſitionem continet, & numer. 19. intellige, ut num. 20.*

18 *Approbans teſtamentum, poterit nihilominus improbare captatoriam diſpoſitionem circa legata.*

21 *Inſtitutio hæredis inducitur, quando teſtator relinquit ejus uxorem dominam, & patronam ſuper omnibus ejus bonis, nullo alio inſtituto hærede, ſecus ſi alius inſtituatur hæres, tunc enim legatum prædictum reſolvitur in alimenta, cum ſolita præeminentia in domo.*

22 *Vxor hæres inſtituta à viro inſimul cum filiis pro æquali parte, & portione, non habet partem hæreditatis in proprietate, & uſufructu, ſed ſolum alimenta ejus vita durante, juxta* Conſuetudinem Bulgari *per totam Italiam obſervatam, ſed contrarium, quod habeat partem hæreditatis in proprietate, & uſufructu, numero 23. & 35. & ita deciſum adducitur, numero 31.*

24 Mantica, & Gabriel. *fugienti oculo legerunt* Gozad. conſ. 80.

25 *Vxor ſi ſit inſtituta hæres univerſalis, quouſque vixerit & vitam vidualem ſervaverit, ſi in eodem teſtamento in fine idem teſtator nepotes generaliter ac ſimpliciter hæredes inſtitueret, tunc habebit tantum uſumfructum, & nepotes proprietatem, ſtantibus conjecturis ex teſtamento naſcentibus.*

26 Mantica *reprehenditur.*

27 Conſuetudo Bulgari *locum habet, ubi filii inſtituuntur hæredes, non autem ſi extranei, numero 28.*

28 D. Marchio Torrelli dec. 5. n. 18. in fin. & *ſub* nu. 22. *declaratur.*

29 Dec. conſ. 270. *declaratur.*

30 *Vxor inſtituta hæres à marito, ſua vita durante, ac relicta domina, & uſufructuaria, durante lecto viduali, ſi poſtmodum maritus inſtituit filios hæredes, unà cum dicta ejus uxore, ſua vita durante, non habebit partem in proprietate, & uſufructu hæreditatis, ſed tantum alimenta, ſtantibus filiis.*

32 Gabriel. comm concl. lib. 5. tit. de uſufr. concluſ. 2. n. 10. *declaratur.*

1 Quamvis in principio litis non poſſit de ſequeſtro
tractari, ad *text. l. unic. C. de prohibit. ſequeſtr.*
pecu. ubi *gloſſ. DD.* quos, & alios longa manu cumu-
2 lat D. meus *deciſ.* 197. *num.* 1. *lib.* 2. tamen pendente
judicio petitionis hæreditatis S. C. ſolet ſequeſtrum or-
dinare, juxta *deciſio. de Franc.* 204. *in fine.* quam ſequu-
3 tum eſt idem S. C. in præſenti cauſa, ea ratione, ne par-
tes veniant ad arma juxta *leg. æquiſſimum, Digeſtis, de*
uſufruct. ut refert *hic* D. meus *numero* 1. & aliam ra-
4 tionem aſſignat *D. de Franch.* ut ſcilicet utraque pars
expeditioni vacaret, præſumptio enim eſt contra poſ-
ſeſſorem, ut litiget, cauſa differendi judicium, &
interim capiat fructus, ut tradit *D. Reg. Sanfelic.* pietate,
5 doctrina, ac moribus omnibus nemini ſecundus *deciſ.*
211. *la ſeconda*, ubi ſic etiam practicatum refert
in cauſa Marchionis Montiſfalcionis *lib.* 2. idque in-
dubitanter procedit ob ſuſpicionem conventi, per
text. in leg. ſi fidejuſſor, ff. qui ſatiſd. cogan. concurrente
tamen una ex quatuor circumſtantiis, *ibi* per *gloſſ.*
adductis ad fundandam ſuſpicionem, & in aliis caſi-
bus relatis per *Coler. de proceſſ. execut. part.* 1. *cap.* 2.
à numero 81. cum *ſeqq.* & per D. meum *d. deciſ.* 197.
6 *n.* 2. & unamquamque ipſarum ſufficere dicit. *Bartol.*
in dict. §. *ultim.* ac etiam *Abb. in cap.* 2. *numero* 1.
7 *de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.* idcoque cum agatur de ju-
dicio univerſali petitione hæreditatis fieri poteſt ante
litis conteſtationem, per *text.* ubi *gloſſ in l. Divus ff.*
de petit. hæred. immò ſtante ſuſpicione decerni poterit,
etiam parte non citata, ne per citationem inſtruatur,
Bald. in l. fide uſſor, §. *ſatiſdatum*, *numero* 23. ubi
8 *Alexan.* eodem *numero & Iaſon numer.* 10. *ff. qui ſa-*
tiſd. cogan. Carroc. de ſequeſtr. par 3. *qu.* 3. *verſic. limitatur*
& eo magis ſequeſtrum ordinari poterit, ſi conven-
tus ſit forenſis, ex doctrina *Bartol. in l. de pollicitatio-*
nibus, Digeſtis, de pollicit. Rebuff. ad Conſt. Gall tit. de
lit. oblig. artic. 6. *gloſ.* 3. *numero* 48. optime *Cavalc. dec.*
3. *vol.* 5. *Carroc. d. p.* 3. *q.* 9.
Hinc in cauſa petitionis hæreditatis quondam An-
tonii Bonelli Anconitani, mota in S. C. per Andream
9 & Jacobum Bonellos contra Jo. Baptiſtam, & Augu-
ſtinum Bonellos, qui inceperant poſt litem motam
capitalia alienare, & erant exteri hujus Regni, ad re-
lationem D. Conſiliarii *Iacobi de Franchis* Marchio-
nis Taviani, viri amabiliſſimi, per S. C. ſub die 12.
Februarii 1621. fuit judicatum, quòd ſequeſtrum fa-
ctum ad inſtantiam actorum ſuper bonis exiſtentibus
Neap. firmum remaneat quoad capitalia in Banca de
Marino.
10 Licet hodie ſit derogatum *d. l. ſi fidejuſſor*, §. *fi-*
nam Judices noſtri temporis communiter, & indi-
ſtinctè faciunt ſequeſtrationes, quamvis conventus
non ſit ſuſpectus, ut teſtatur *Iacob. de Aren. de ſe-*
queſtrat. numero octavo in 3. *tom. tractat. part.* 2. quem
refert, & ſequitur *Alexand. Randenſ reſponſ.* 14. *nu-*
mero centeſimo ſeptimo, ubi à dicta conſuetudine non
11 eſſe recedendum, tradit ex *leg minime*, cum ſimili
Digeſtis, de legibus à qua opinione diſſentit perſpica-
ciſſimi

ciſſimi ingenii vir *Camillus Borellus* olim Judex Mag.
Cur. Vic. in *ſumm. deciſ. titul. 37. numero vigeſimo ſeptimo
in fine lib. 2.* ut refert D. meus *dict. dec.* 179. n. 52.

12 Et in eadem cauſa Bonelli fuit ſimiliter diſceptatum
ii ſequeſtrom ſactum in Civitate Anconæ per Iudicem
illius Civitatis contra dictum Andream & Jacobum
pro ducat. 10. mil. debitis vigore inſtrumenti poſſit per
S.C. tolli, ſtante, quod pro eodemmet credito erat fa-
ctum ſequeſtrum ſuper bonis Neapolit. ſitis de ordine
D. Conſiliarii Petri Antonii Caravitæ ad eorum in-
ſtantiam, quare diſcuſſo negotio per S. C. eodem die
12. Februarii 1621. in Banca de Amico, fuit ordinatum
quod conventi curent, ut tollatur ſequeſtrum factum
in Civitate Anconæ, præſtita tamen cautione de ſolven-
do, quidquid fuerit judicatum.

13 Sequeſtrum enim tollitur per ſatisdationem, nam
cautio eſt medicina ſequeſtri, *leg. fin. §. fin. Codice de
ordin. cognit. cap. 2. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* D. meus
d. deciſ. 97. *num.* 30. ubi omnes DD. adducit, qui *nu.* 32.
limitat in ſequeſtro facto ſuper re hypothecata, illud
14 enim per ſatisdationem non tollitur, ſicuti nec etiam
quando fit in executionem ſententiæ ſeu rei judicatæ,
ut late fundat *D. Pratus obſervat. 96. num. 5. & 6. cent.
pract. obſervat.* qui etiam *obſervat. 76. numero 7.* refert
bis judicatum per Sacr. Concil. ut pendente diſcuſ-
ſione nullitatum propoſitarum à decreto S.C. poſſit
15 fieri ſequeſtrum, ex doctrina D. *Reg. Rovit. in pra-
gmatic. 5. numero 29. de offic. S.R.C.* & circa validita-
tem teſtamenti dicti Antonii conſuluit D. meus *con-
ſultat. 14. & 15. lib. 1.* & deciſionem habens *d. con-
ſul. 15. numero* 140.

16 Ultima diſpoſitio non poteſt ab alieno arbitrio de-
pendere, ut probant jura per Dom. meum adducta
numero 5. ex ratione tradita, *numer.* 6. hanc opinionem
latè tuendo, alia jura, & DD. citat. *D. de Marin. l. 2.
quotid. reſolut. cap.* 121. *numer.* 3. eamque limitando
numero 4. probat, ut favore piæ cauſæ ſubſtineatur
captatoria voluntas, & ante ipſum dixerat *Ripa* in
17 doctiſſimo *tractat. de nitis in mortis articul. cap. 20. n.*
5. quod tamen intelligit idem D. *Marin. numero* 5. quod
tamen intelligit idem *D. Marin. numero* 6. dummodo
diſpoſitio non ſit collata ſub certa forma, quæ ad piam
cauſam nullatenus adaptari poterit, & principalis con-
cluſio procedit, etiam in legatis, & partibus relictis,
*leg. captatorias, ff. de leg. 1. leg. utrum, §. cum quidam,
ff. de reb. dub. l. Senatus. §. legatum leg. fideicommiſſa,
§. ſi fideicommiſſum, verſic. quanquam, ff. de leg. 3. leg.
non nunquam, ff. de condit. & demonſtrat. leg. 1. ff. de le-
gat.* 2. ſub captatoria autem diſpoſitione continentur
caſus enumerati per *gloſſ. in d. l.* & in *l. captatorias, Cod.
de teſtament. milit.* & per *Mantic. de conject. ultim. vo-
luntat. lib. 4. titul. 7. per tot. Burry de ſucceſſ. titul. de cap-
tat. diſpoſit. lib. 2.* ac *Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 33. n.
51. & ſeqq.*

18 Hinc hæres, quamvis teſtamentum approbaverit,
poterit nihilominus captatoriam diſpoſitionem circa
legata improbare, ut in *leg. non dubium* 16. *Cod. de teſt.*
nec poteſt partiumconſenſu convalidari captatoria diſ-
19 poſitio, nam publicam, non privatam utilitatem con-
tinet, *leg. pacto privatorum, ff. de pact. Surd. deciſio.*
53. *numer.* 12. & 14. ubi *D. Ioan. Baptiſt. Hodiernu*
additionator laborioſiſſimus, ac multis laudibus ex-
20 tollendus, *numer.* 1. qui *numer.* 2. 3. & 11. tradit, in
quibus etiam caſibus habeat locum captatoria diſpoſi-
tio, quæ nec etiam ex pacto approbari poterit, *legat.
ſtipulatio hoc modo concepta ff. de verb. obligat. Surd. ibi-
dem numero* 17. Immo quando contraria opinio poſſet
ſuſtineri, ad hoc, ut approbari poſſet diſpoſitio capta-
toria, requiritur non ſolum, quod ſit facta ex certa
ſcientia approbatio prædicta, ut per *Surd. loco* citat
numer. 20. ſed etiam in præſentia ipſius legatarii reci-
pientis, ut optime per *Simon. de Prat. de interpret. ult. vo-
lunt. lib. 1. interp. 3. dub. 3. fol. 6. Surd. d. n.* 20. & 21.

21 Inſtitutio hæredis inducitur, quando teſtator reli-
quit ejus uxorem dominam, & patronam, ſuper om-
nibus, ejus bonis, ut tradit *hic* D. meus *nu.* 16. quod in-
telligit procedere, nullo alio hærede inſtituto, ut *nu.* 18.
19. & 23. nam alio hærede inſtituto uxor habebit tan-
tummodo alimenta, cum ſolita præeminentia in do-
mo, ut probat *dict. numero* 19. & *num.* 22.

22 Hinc quæri poteſt, an uxor inſtituta hæres à marito
inſimul cum filiis pro æquali parte, & portione habeat
integram hæreditatis partem in proprietate, & uſufru-
ctu, vel ſolum alimenta vita ejus durante, juxta *Con-
ſuetudinem Bononiæ*, receptam, & deſcriptam in Cu-
ria *Bulgari*, qui fuit Vicarius Imperatoris, & per to-
tam Italiam obſervatam, & pro alimentis reſpondet
Manticu de conject. ultim. volunt. lib. 9. titul. 7. numer. 8.
in impreſſione Veneta, de anno 1587. ubi allegat *De-
ciſ. conſilio 278. colum. 3. Gozad. conſilio 80. numero 1. &
2. Gabr. comm. concluſ. lib. 5. titul. de uſufruct. concluſ. 2.
num.* 10.

23 Sed contrarium eſt verius, ut habet uxor ejus por-
tionem in hæreditate, tam in proprietate, quam in
uſufructu, ut etiam dicemus infra *nu.* 33. ſiquidem DD.
per ipſum *Mantic.* allegati, ſuam opinionem haud pro-
24 bant, ideo dicam cum doctiſſimo *Surd. in tract. de ali-
men. tit. 7. quaſt. 15. numero* 81. *Manticum*, ac *Gabriel.* fu-
gienti oculo vidiſſe *Gozadin. loco* citato.

25 Siquidem *Deciſ.* falsò allegatur *dict. conſil.* 28. nam
materiam pertractat *conſil.* 277. in quo quæritur, ſi ſit
inſtituta uxor univerſalis hæres, quonique vixerit, &
vidualem vitam, caſtam & honeſtam ſervaverit, &
in eodem teſtamento in fine idem teſtator, aliam
pleniorem fecerit inſtitutionem de nepotibus ſuis ſim-
pliciter, quiſnam in hæreditate prædicta ſuccedat: &
relatis opinionibus à *num.* 1. ad *numer.* 3. tamen reſidet
in opinione, quod uxor ſit uſufructuaria, vita duran-
te, & quod nepotes ſint hæredes proprietarii authori-
tate *Bartol. in Titia §. fin. verſicul. ſed quæro ff. de le-
gat.* 2. ut eſt videre *dict. numer. 3. in fin. verſicul. unde
poſtremo, & numer. ſequent.* non obſtante, quod
uſusfructus erat relictus per viam inſtitutionis, non
autem legati eo, quòd ex decem conjecturis ex te-
ſtamento deſumptis, & relatis 4. 5. 6. 7. & 8. compre-
hendebatur, teſtatorem voluiſſe ſolummodo legare
uſumfructum vxori, quamvis eam inſtituiſſet univer-
ſalem hæredem, modo, quo ſupra, & eo magis mira-
tus ſum de hac opinione *Mantica*, dum in *addition.
26 loco citat.* impreſſione Coloniæ de anno 1614. dicit, *De-
cium*, licet Concluſionem prædictam ex pluribus con-
jecturis confirmaſſe, tamen eo potiſſimum moveri,
quod cum eadem ratio *Conſuetudinis Bulgari* locum
habeat, eadem conſuetudo obſervari debeat, ut le-
gentibus patebit, nunquam *Deciſ. dictat. conſilio.* 277.
de conſuetudine prædicta loquutus fuit, nec de ea lo-
qui poterat, illa ſiquidem locum ſibi vendicat; quo-
ties maritus reliquit uxorem dominam, & patronam,
vel uſufructuariam, filiis hæredibus inſtitutis, tunc
27 enim uſusfructus reſtringitur ad alimenta ex dicta
Conſuetudine Bulgari, ad not. per *Bartol. in legat.
Titia cum teſtamento, §. Titia cum nuberet, ff. de legat.* 2.
ſed quoties extranei inſtituuntur hæredes, ceſſat con-
ſuetudo prædicta, & uxori debetur integer uſusfructus
ei legatus, *gloſſ.* eſt ſingularis in *authenticum hoc lo-
cum*, ubi *Odofred. Alberic. Bartoldus. Baldus An-
gelus Salic.* & alii, *Codice ſi ſecun. nupſer.* quam diſtin-
28 ctionem admittit, & late comprobat idem *Mantica
loco* citat. *numero* 1. à qua opinione non diſcedit,
D. meus *hic numero* 18. *in fin.* & ſub *numero* 21.
nam licet generaliter loquatur, tamen erit intelligen-
dum de filiis, non de extraneis hæredibus inſtitutis
29 juxta dictam diſtinctionem, & ſic *Dec.* loquitur de
hæredibus extraneis inſtitutis, dum non alimenta,
ſed uſumfructum concedit uxori, & ſic extra caſum
Conſuetudinis Bulgari, & uſumfructum, & non pro-
prietatem,

prietatem, quia ex conjecturis apparebat teſtatorem voluiſſa legare uſumfructum, & non proprietatem, immò contra opinionem ipſius erat in caſu prædicto judicatum, ut refert antè *numere* 11.

Nec *Gozad.* metuit allegari, quia loquitur in caſu
30 ſatis diverſo, ibi enim maritus inſtituit uxorem hæredem in vita tantum, dominam, uſufructuariam, donec vitam vidualem fecerit, & poſtmodum inſtituit hæredes tres filios, una inſimul cum dicta ejus uxore, vita tamen ejus durante, ideoque concludit, quod etſi in hac ultima parte inſtitutionis non ſint repetita illa verba *dominam*, *& uſufructuariam*, quia adet ut illa verba, *vita tamen durante*, ac intelligerentur repetita, ac proinde non poſſe prætendere uxorem quartam partem hæreditatis in proprietate, ſed tantum alimenta, ſtantibus filiis hæredibus inſtitutis,
31 ut tradit *numere* 2. *&* 3. ſed ſecus, ait, eſſe *n.*1. *& d. n.*3. *verſ. & per hoc*, ubi mulier ſimpliciter inſtituitur hæres cum filiis, tunc enim pro virili portione in proprietate, & uſufructu ſuccedit, ad *text. in leg.* 2. *ff. de hared. inſtitut.* ut etiam diximus ſupra *numero* 23.

32 *Gabriel* ad rem non facit, quia loquitur, ubi uxori foit relictus uſusfructus, deinde fuit inſtituta hæres in proprietate cum filiis & allegat *Gozad. d. conſ.* 80. & ſic non eſt caſus noſter, vel intelligi debet ſecundum *Gozad.* quem allegat.

Ideoque concludendum eſt uxori deberi portionem hæreditatis, etiam in proprietate, non autem quoad alimenta, vel tiſu ufructum, & ita fuit per S. C. judi-
33 catum in cauſa Claudiæ de Amato uxoris V. I. Joan. Andreæ Bonavoghiæ, cum Aurelia Blanca ejus matre, fuerat enim Aurelia inſtituta hæres à Veſpaſiano de Amato ejus viro una cum Didaco, Honufrio, & Joſepho de Amato filiis pro æquali parte, cum ſubſtitutione, quod decedentibus omnibus filiis abſque filiis, ac dicta Aurelia, in ejus hæreditate ſuccederent dicta Claudia, & Martia ejus filiæ, cumque deceſſiſſent prædicti filii, abſque filiis fuit prætentum per dictam Claudiam, eſſe factum caſum ſubſtitutionis reſpectu portionum dictorum trium filiorum, in beneficium ipſius, & Martiæ, vel ſaltem, quod inſtitutio reduceretur ad alimenta, ſtantibus filiis, nihilominus in anno 1618. fuit abſoluta dicta Aurelia à petitis per dictam Claudiam, ad relationem D. Regentis Franciæ Ducis Beluedecii, tunc Regii Conſiliarii, in Banca de Lino.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Teſtator ſi mandavit hæredi, ut ſatisfactis operibus piis, & creditoribus, illud, quod ſupereſt; reſtitueret, an hæres facta reſtitutione, teneatur creditoribus hæreditariis, ad intellectum *text. in l. cogi, §. generaliter, ff. ad Senatuſconſult. Trebelleiam.*

Et an officium ampliatum, ſit idem officium, & an veniat ſub generali hypotheca.

SVMMARIVM.

1 *Debitor poteſt cogi ad vendendum officium ut de pretio poſſit creditor ſatisfieri, & ſic etiam ejus hæres, quamvis creditor aſſenſu careat, num.* 18.

2 *Onus legatorum, & æris alieni, ad fideicommiſſarium ſpectat, & non ad hæredem ubi eſſet factum legatum de eo, quod ſupereſt, deductis legatis, & ære alieno.*

Diſtingue, ut num. 3.

4 Text. in leg. cogi, §. generaliter, ff. ad treb. *explicatur.*

5 *Mens potius, quam verba in fideicommiſſis attendi debet, & numero* 8.

6 *Fideicommiſſum inducitur ex verbo*, lego, *univerſalitati bonorum adjecto, & numer.* 7. 11. *&* 12.

7 *Fideicommiſſum in univerſale quando cenſeatur inductum, affertur diſtinctio, an quis legat hæreditatem ſuam, an legat hæreditatem, quam ab alio habuit, & numero* 1.

9 *Verum*, ſit, *vel*, percipiat, & accipiat *eſt commune.*

10 *Verba communia ubi non conveniunt directa inſtitutioni, obliquantur.*

13 *Sequentia declarant præcedentia.*

14 *Hæres, facta inſtitutione quomodo deſinat eſſe hæres, & ad debita hæreditaria non teneatur, & numere* 16. *&* 16.

15 *Fideicommiſſarius teſtatoris eſt hæres.*

17 *Officium Actuariatus eſt de Regalibus, & in ejus alienatione requiritur aſſenſus.*

19 *Officia ſunt hæreditaria, quamvis precibus, & gratis fuerint acquiſita.*

20 *Officium Ampliatum, eſt idem officium, à principio acquiſitum.*

21 *Nominatus in officio cenſetur habere officium à Rege.*

22 *Vſusfructus diverſus reputatur in perſona filii, ejus, qui fuit in perſona patris.*

23 *Nominatus in officio, non tenetur ad onera per nominantem facta*

Limita, ubi conceditur poteſtas nominandi unum hæredem, num 24.

25 Conſtitutio, Scire volumus *non procedit reſpectu hypotheca officii pecunia empti.*

27 Text. in §. optimum, auth. de exhib. & introd. reis *procedit in officiis, quæ ſunt in totali noſtro commercio, non autem in officiis, quæ morte extinguuntur.*

28 *Retentio officii, vel feudi datur pro aliquo credito, etiam abſque aſſenſu.*

29 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO VI.

CUM eſſent creditores hæredes Franciſci Antonii Ulpicellæ qu. Ioannes Baptiſtæ Criſpi, egerunt in S. C. contra Conſtantiam Criſpam ejus filiam, & poſſeſſorem officii Magiſtri Actorum Regiæ Cameræ Summariæ, quod fuit prædicti quond. Joan. Baptiſtæ, inſtando, eam compelli ad vendendum di-
1 ctum officium, ut de pretio poſſent ſatisfieri, juxta tradita per *Lanar. conſ.* 12. & per *Franch. in dec.* 704. & *Reg. Rovit. conſ.* 104. *lib.* 2.

Dicebat Conventa, ipſam eſſe abſolvendam, cum officium prædictum poſſidebat titulo dotis non autem hæreditario, licet enim fuiſſent aſſignati quond. Conſiliario Gaſpari Palacio ejus viro, per Joannem Baptiſtam ejus patrem quædam bona ſtabilia, ſita in loco, ubi dicitur *Nazaret*, & prædictus ejus pater in teſtamento; virtute privilegii Suæ Majeſtatis, nominandi in vita, vel in morte ſibi ſucceſſorem in dicto officio, nominaſſet D. Romualdum Criſpum ejus ex fratre nepotem, tamen in ſuis codicillis revocavit nominationem prædictam, & vigore ejuſdem poteſtatis nominavit dictam Conſtantiam cum conditione, ut tam ipſa, quam dictus Regius Conſiliarius Palacius ejus vir renunciare deberent in beneficium dicti D. Romualdi, & fratrum de Criſpo dicta bona ſtabilia, in dotem aſſignata & ſic fuit exequutum, Fuit tamen inter Partes prædictas conventum, ut liceret retinere dictum officium pro duc. 12. mil. pro complemento dotium ipſius Conſtantiæ, & ſic dicebat dicta conventa adverſarios perperam judicium intentaſſe contra ipſam, ſi enim obtinere prætendebant contra eam, tamquam hæredem in dicto officio, ipſa non erat hæres; nam quamvis fuiſſet inſtituta hæres univerſalis à patre, & ſic declarata, mediante decreto præambuli Ma-

gnæ

gnæ Curiæ Vicariæ, tamen penes ipſam nihil remanſit
ex hæreditate paterna, cum coacta fuerit, virtute di-
ctæ diſpoſitionis, illa reſtituere in beneficium dictorum
D. Romualdi, & fratrum; immo dicebatur, ex verbis
Teſtatoris non eſſe amplius hæredem dum voluit, *quod
ſatisfactis operibus piis ordinatis, & ordinandis, ac
etiam ſatisfactis creditoribus, quæ ſuperfuerint, ad
quamcunque ſummam aſcendentia, eſſent D. Romualdi
& aliorum Fratrum, applicanda unicuique eorum
pro rata*: Ex quibus verbis voluit gravare dictam
Conſtantiam, de reſtituendo hæreditatem dictis ejus
nepotibus, ex diſpoſitione *text. in leg. cogi, §. gene-
raliter, & §. unde quæritur, ff. ad trebell.* ubi probatur
2 quod quando eſt factum legatum de eo, quod ſu-
pereſt, deductis legatis, & æra alieno onus legatorum
& æris alieni ſpectat ad dictum fideicommiſſarium,
non autem ad hæredem, quod tamen diſtinguit *gloſſ.
in verb. cum convenitur*, nam aut præceſſit reſtitu-
3 tio, & hæres non deducit, aut præceſſit petitio le-
gatorum, & creditorum, & tunc hæres; ſi vult po-
teſt deducere, ſed tenetur cavere de eximendo fidei-
commiſſarium indemnem, nec in hoc ſunt attendenda
verba, quibus Teſtator diſpoſuit; ſufficit enim quod
hæres univerſam hæreditatem reſtituere cogatur, *d.
§. generaliter* quod etiam corroboratur ex *text. in leg.
ſi certarum, ff. de milit. teſtamen.* ubi *Bart. & Bald. in l.
ſi quis ita hæres inſtitutus 7. in princip. ff. de hæred. inſt.
Ruin. conſil. 130. numer. 11. lib. 3. gloſ. in l. ſi hæredis ſervus
50. in verb. in factum, in princ. ff. de leg. 1. Paul. de
Caſtr. conſil. 177. lib. 1.*

4 Et quamvis pro parte creditorum diceretur, quod
text. in dict. l. cogi loquatur in eo, qui fuit rogatus re-
ſtituere, quicquid ſupereſſet de hæreditate, dedu-
ctis oneribus, & legatis, non quando Teſtator aliter
gravavit hæredem da reſtituenda hæreditate, facien-
do legatum ad beneficium nepotum de eo, quod ſu-
pererat; nam cum Teſtator factum hæredis non im-
ploravit, fidem ejus ſequutus non cenſetur, *Sfort.
Odd. conſil. 29. numer. 7. Cujacius titul. de fideicomm.
tom. 4. folio 165. litt. D.* & eſt *gloſſ. in §. noſtra conſtitu-
tio, Inſtitut. de legat.* Tamen replicabat prædictis Con-
ſtantia Criſpo Conventa, quod ad inducendum fi-
deicommiſſum potius attenditur mens Teſtatoris,
5 quam verba; *leg. unum ex familia 69. §. ſi emiſſa, ff.
6 de leg. 2.* Et in his terminis, quod per verbum *lego*,
adjectum univerſalitati bonorum inducatur fideicom-
miſſum, habetur ex *text. in l. cum filius, 8. §. Lucio
Sempronio, ff. de legat. 2.* quod diſtinguit *Bart. ibidem*
quod aut quis legat hæreditatem ipſius legantis, &
tunc videtur fideicommiſſum univerſale, *leg. mulier
7 §. fin. ff. ad trebell.* aut vero legat hæreditatem, quam
ab alio habuit, non ſuam. & tunc non dicitur fidei-
commiſſum univerſale, *dict. leg. cogi, §. ſed & ſimiles,
eodem titul.* ſequitur *Bald. in l. ex legato, Cod. de legat.*
de quo verbo plene per *Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſti-
tut. q. 247.* qui alios allegat, idem etiam, quando uti-
tur verbo: *perveniat, habeat*, vel *pertineat, leg. fidei-
commiſſa, l. hac verba § ſi filio, ff. de legat. 3. leg. fidei-
commiſſum 85. ff. eodem titul.* plura per dict. *Fuſar. qu.
244. & 279.* nec eſt neceſſarium, quod teſtator loquatur
cum eo, quem honorat, *gloſſ. in leg. peto 71. verſicul.
8 fideicommiſſum, ff. de leg. 2.* dum enim conſtat da mente,
de verbis minime eſt curandum, *Bald. in l. quo-
niam indignum, Cod. de teſtamentum; Iaſon. in l. cum
poſt omnes, §. ſi quis filium ff. de liber. præt.* verba autem,
9 *ſit*, vel, *perveniat*, quibus uſus fuit teſtator, ſunt verba
communia, ſicuti verba, *accipiat, pertineat*, & ſimilia,
*Bartolum. in leg. Centurio; in fin. ff. de vulgar. & pupill. n.
29. & 49.* quæ verba, quando non conveniunt inſtitu-
tioni directæ, obliquantur ut per *Doctor. in dict. leg.
Centurio*, quod in codicillis, & clauſula codicillari, pro-
cedere, probat *Burſat. Conſil. 88. numero 21. lib. 1.* latè
Fuſar. de fideicomm. q. 7. per tot.

11 Et licet *Imola* etiam in caſu, quo non loquitur te-
ſtator de univerſalitate, prout verbo, *hæreditatis* &
& ſimilibus, teneat, ſufficere, quod dicat teſtator
id, quod ſupereſt, in *d. l. cogi, §. unde quæritur, & in re-
pet. l. 1. §. ſi ex fundo ff. de hæred. inſtit.* per *tex. in l. Titius,
ff. ad Trebell.* etſi contrarium tenuerit *ibi Bart. & Caſtr.
12 in dict. §. unde quæritur*, tamen in caſu noſtro ceſſat
diſputatio, cum in ſpecie teſtator dixerit, *omnibus le-
gatis piis, ac creditoribus mea hæreditatis, illud, quod
ſupereſt, &c.* & ſic adeſt verbum univerſale, *hæreditatis*
& idem replicatur, *Id, quod perveniet ex mea hæredi-
tate*, per quod verbum inductum eſſe fideicommiſſum
univerſale, voluit *Alex. in d. §. unde quæritur* & inferius
magis declarat, quod id quod ſupereſt, erat relictum
nepotibus, & in ſpecie declarat de hæreditate, ibi, *à
beneficio de quali hò diſpoſto dell' avanzo della mia he-
redità* per quæ verba declaratur, quod voluntas te-
ſtatoris ſub illis verbis, *quod ſupereſt ſit prædictorum
D. Romualdi, & Fratrum* voluit dicere, quod ſupe-
reſt de mea hæreditate, verba enim ſequentia declarant
13 præcedentia, *l. ſi ſervus plurium §. fin. & leg. qui filia-
bus, ff. de leg. 1.*

Quamvis ergo Conſtantia ſit hæres inſtituta, & ſic,
declarata per M. C. V. non ideo tenetur ſolvere credi-
toribus hæreditatis, hæres enim facta reſtitutione
14 non deſinet eſſe hæres, ſed erit nomine, & non effe-
ctu *§. reſtituta, Inſtitut. de fideicommiſſ. hæred. Sfort.
Odd. de reſtitut. in integrum part. 2. quæſtion. 62. ar-
ticul. 2. numero 18. Intrigliol. de ſubſtitut. centur. 1. qu.
47. numero 9.* facta autem reſtitutione totius hæredi-
tatis, onera ad fideicommiſſarium tranſeunt, & ipſe
hæres ad nihilum tenetur; ſi penes ſe aliquid de hæ-
reditate non remanſit, eſt *text. in lege prima & lege
ita tamen 27. §. qui ex Trebell. & in lege qui totam, ff.
ad Trebellian. §. ſed quia ſtipulationes, Inſtitut. de
fideicomm. hæreditat. Salicet. in lege 1. Codice eodem ti-
tul. Peregr. de fideicomm. art. 4. num. ſecund*, quia re-
ſtituta hæreditate ordinatione teſtatoris, fideicommiſ-
ſarius ex *Trebelliani* authoritate in locum hæredis
15 ſuccedit, ejuſque locum ingreditur, *leg. ſtipulante, §. 1.
leg. qui quadraginta, & l. ex aſſe, eodem titul.* cum con-
cordantibus.

Verum prædicti de Vlpicella creditores, forſan ſen-
tientes difficultatem, ſe reſtringebant, quod adminus
non poterat negari, quin teneretur Conſtantia ſolvere,
ſtante quod penes ipſam remanſit officium Magiſtri
actorum R. C. ſuper quo debebat creditoribus ſatis-
facere, nam poteſt hæres, etiam hæreditate reſtituta
16 conveniri à creditoribus pro quantitate, penes ipſum
remanſa *Aretin. in d. §. reſtituta. numero 1. Inſt. de
fideicommiſſ. hæred. gloſſ. Bart. Alber. & Caſtr. in l. 2.
Cod. ad Trebell.* quamvis enim officium non poſſet
nec vendi, nec pignorari, quia cum officia ſint de
Regalibus, in eorum alienatione requiritur aſſenſus,
17 ut habetur ex *Conſtitut. de Reg. Scire volumus*, ubi
Iſern. Afflict. & alii, *de Pont. dec. Collater. 28. de Geor-
gio in repet. feud. c. 54.* & in ſpecie de officio Actuariarus
quod ſit de Regalibus, *Medic. conſil. 169. de Pont. conſil.
137. 2. volum. Amat. conſil. 40.* in quo tanquam in
feudo poteſt cogi hæres ad illud vendendum, ut
ſupra, ex *deciſio. de Franchis 704.* & aliorum autho-
18 ritate fuit fundatum, & ita etiam poterat cogi iſta
hæres in dicto officio ad illud vendendum & in vendi-
tione poterat aſſenſus impetrari, quia iſta officia quæ
emuntur, ſunt in commercio noſtro, accedente ta-
men aſſenſu Regis, quod quotidie practicatur, quia ad
inſtantiam creditorum venduntur, omnia enim ven-
dibilia ſunt in hæreditate, & bonis teſtatoris, etiam
ſi per patrem, precibus, & gratis fuerint à Principe
19 acquiſita, *Bald. in l. Stipendia C. de exeq. rei jud. l. illud
C. de collatr. bonorum Gomez*, alios cumulans in *l. Tauro
29. num. 21. Reg. Moles in d. q. 48.* ad pennam.

Nac

Nec poterat dubitari in hoc caſu prædictum offi-
cium teneri ab ipſa Conſtantia, uti ad hæreditatium
ejus patris tum quia officium ampliatum, unum, &
idem officium, à principio acquiſitum, *De Ponte de*
20 *poteſtat. Proreg. titul. 10. de diverſ. proviſ. rubr. de pote-
ſtate ſubſtituendi in officio numer. 6.* ſequitur *Reg. Rovit.
conſil. 104. volum. 2. num. 12.* tum etiam, quia in facultа-
te conceſſa Joanni Baptiſtæ Criſpo nominandi, in ſpe-
cie dicitur, nominandi hæredem in dicto officio, &
quamvis in poteſtate nominandi conceſſa alicui, tam
inter vivos, quam in ultima voluntate; abſque men-
tione hæredis, facta nominatione, idem nominatus
21 videatur habere officium à Rege concedente mediante
tamen perſona ipſius nominantis, juxta tradita per
*Iſern. in cap. 1. numer. 50. de pac. jur. firm. De Ponte
de poteſt. Proreg. titul. de aſſenſ. Reg. §. 2. num. 50. & in
conſil. 109.* ſub *numer. 4. & 5. volum. 2. Frec. de ſub-
feud. lib. 2. quæſt. 53. Georg. in repet. feud. cap. 54. num. 77.*
22 quos, refert, & ſequitur *D. Reg. Rovit. d. conſil. 104. nu.*
3. & dicitur novum officium in perſonam nominati
ad inſtar uſusfructus, qui eſt diverſus in perſona filii,
ab eo, qui fuit in perſona patris, ut per *Rovitum*, qui
cæteros colligit in *loco* ſupra cit. *numer.* 2. & ex his
non teneri ad onera, per patrem impoſita ad tradita
23 per *Gamm. dec. Luſitan. 29. Maur. ſen. alleg. 75. numer.
3. de Georg. in repet. feud. d. cap. 54. numer. 82.* quando ta-
men conceditur poteſtas nominandi unum hæredem
in dicto officio; prout fuit in caſu noſtro, tunc ceſſat
24 difficultas, quia non poteſt illud habere abſque qua-
litate hæreditaria, ut in puncto dixit *Frecc. de ſubfeud.
auth. 1. lib. 1. libro ſecundo quæſt. 53. num. 4. Regens Tapia
in Conſtitutionem Officia, quæ perſon. numero 10. partit. 2.
Montan. in repetit. cap. Imperialem, §. præterea Ducatus
numer.* 3. quos allegat idem *Rovit.* in *loco* citato, ſub
num. 7. à quo diſſentire non poteſt *Ioan. Camill. Ca-
cacius*, olim Fiſci Patronus Regiæ Cameræ Summariæ,
nunc verò digniſſimus Præſidens ejuſdem R. C. qui
tunc pro Dominico Guadagno patrocinabatur, ut in
ejus *Allegatione* inſerta per dictum *Reg. Rov. in conſil.*
105. *num.* 3. *vol.* 2.

Dicebant etiam ultimo loco creditores, quod *Con-
25 ſtit. Scire volumus* non procedit, reſpectu hypothecæ
officii, pecunia empti, quia ſubjicitur hypothecæ
creditorum, ut habetur ex *text. in l. ſuper hypothecis,
Cod. de pignor. & hypot.* ubi *Bald. & Salyc.* & hoc in
terminis tenet *Gutier. canon. quæſt. lib. 2. cap. 5. numer. 47.
De Curte in 2. partit. ſui diverſor. capit. 5 numero 153.
Bambacar. in titul. ſi de feud. defunct. milit. controverſ.
fuer. in cap. in generali numer. 5. folio 209.* quod pro-
bat etiam *text. in §. optimum, in authent. de exhib. & in-
trod. reis.*

26 Diſcuſſo negotio in S. C. fuit habitum pro vero, Con-
ſtantiam non eſſe uti hæredem obligatam, ſtante re-
ſtitutione hæreditatis, & reſpectu prædicti officii, quod
nulla in eo cadere poterat hypotheca, nam *text. in
d. §. optimum* & alia ſuperius allegata loquuntur in of-
ficiis, ſeu militiis, quæ ſunt in totali noſtro com-
mercio, & vendi poſſunt, & tranſeunt ad hæredes,
27 non autem in officiis, quæ morte extinguuntur; quia
ſicut non poſſunt vendi, ita nec etiam pignorari, ſeu
obligari, ut in terminis dixit *Franciſcus Connari. in
Commentarium juris civilis, lib. 4. cap. 15. lit. K. folio*
mihi 259. *à terg.* in magnis, impreſſis Lutetiæ per *text.
in leg. fin. Codice de pignor.* à contrario ſenſu, nam gene-
raliter prohibita alienatione, prohibita eſt obligatio,
*Camerar. in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien. per
Federic. fol. 15. lit. E.* verum, quia prædicta Conſtan-
28 tia retinebat, & poſſidebat officium prædictum pro
ejus, credito dotium, quamvis ipſa careba t aſſenſu, ei
competebat retentio, *leg. 1. Codice etiam ob Chirogra-
fariam pecuniam*, ubi *Bald. Capyc. deciſ. 11. numero 2. &
dec. 119.* qui dixit, hoc procedere, etiam in feudis, cum-
que creditores neque habebant officium obligatum,
per ſupradicta; in pari cauſa melior eſt conditio poſſi-
dentis, *leg. ſi debitor, ff. de pignor. Franch. deciſ. 550.*
29 *numero* 13. Et ideo die 21. Februarii 1633. ad relationem
Reg. Conſil. Didaci Bernardi Zufia tunc mei Cul-
legæ, poſtmodum propriis meritis ad ſupremum mu-
nus in Regno Regentis Reg. Cancellariam, & deinde
ad ſupremum Italiæ apud Catholicam Majeſtatem,
ubi nunc reſidet, fuit digniſſimè promotus, ma-
jora ob ejus doctrinam, & inſignes animi dotes
promeritus, fuit Conventa abſoluta; penes Cioſ-
ſum S. R. C. Actorum Magiſtrum, in proceſſu inti tu-
lato. Pro creditoribus Joannis Alphonſi Criſpo, fo-
lio 288.

OBSERVATIO IN DECISIONE VI.

SUMMARIUM.

1 *Hæres gravatus reſtituere quidquid ſupererit, ad quæ te-
neatur, & numero 2.*

3 *Hæres gravatus, ſi ſit creditor, tempore reſtitutionis po-
teſt ſuum creditum retinere, quamvis alias regulariter
per aditionem hæreditatis confundantur actiones, &
non tenetur reſtituere rem, quam habuit ex cauſa
ſeparata à teſtamento, n. 4.*

5 *Creditor in actione perſonali, & ſine aſſenſu nedum
exequi poteſt ſuper fructibus feudi, ſed ſuper ipſo
feudo, & immitti in poſſeſſionem, etiam ex ſecundo de-
creto, contrarium reſpectu feudi, numer. 6. & etiam
reſpectu fructuum in ſubſidium, dempta portione pro
feudatario, tam pro præſtatione ſervitii, quam pro
alimentis, num. 7.*

8 *Feudatarius ſi fuerit renitens, cogi poteſt per creditorem
in actione perſonali, ad vendendum feudum, & ita de-
ciſum adducitur, n. 10. quod procedit, etiam in hærede
feudatarii debitoris, numero 9.*

11 *Deciſio, de qua per* D. Marchionem hic num. 27. in fine
non adverſatur. deciſioni 26. *ejuſdem, ut ibi ipſe ad-
vertit,* nu. 37.

1 DE duobus agit D. meus *hic*, primo, an hæres
gravatus de reſtituendo quicquid ſupererit, ad
quæ teneatur, de qua materia prolixius agunt *D. Mar-
ca de ſucceſſ. legali, partit. 4. quæſt. 2. articul. 8. per tot.
& Gall. de except. contra teſtament. titul. 4. except. 23.
ſect. 2. part. 2. numero 56. & ſequent. Fuſar. de ſubſtitut. q.
545. Cavalc. deciſ. 13. numero 27. partit.* 3. ſecundo, de
2 officio in dotem dato, in quo convenit, quod tradit
Peregrin. de fideicom. articul. 40. numero 40. ubi quod
hæres reſtituere rogatus quidquid ſupererit, tenetur
uſque ad dodrantem alienare, quadrantem vero in do-
tium cauſas, & redemptionis captivorum alienare
valebit, *Fuſar. d. q. 545. numero 20. & ſequen. Tor-
3 niel. conſil. 22. numero 24. & 25.* immo hæres grava-
tus, ſi ſit creditor poteſt ſuum creditum retine-
re tempore reſtitutionis faciendæ fideicommiſſario,
quamvis alias regulariter per aditionem confundan-
tur actiones, ut probat *D. Marcellus Marcianus*,
ſua tempeſtate Advocatorum Princeps, & poſtea dignif-
ſimus Regius Conſiliarius *conſ. 5. numer. 3. libr. ſecundo*
è cujus veſtigiis non degeneravit *D. Ioannes Franciſcus*
ejus filius, meus particularis Dominus, cui multum me
4 debere fateor, & ob ejus merita fuit ad Reg. Conſi-
liarii officium aſſumptus, & quod gravatus ſimpliciter
fideicommiſſo univerſali, non teneatur reſtituere rem,
quam habuit ex cauſa ſeparata à teſtamento, ubi nomi-
natim non rogatur, ut illam reſtituat, probat *Bellon.
jun. conſ. 30. numer. 60.*

5 Et materiam *deciſionis* proſequendo, & præcipuè
ex traditis per D. meum *numero* 1. dicimus quod cre-
ditor in actione perſonali, & ſine aſſenſu, nedum exe-
qui poteſt ſuper fructibus feudi, ſed ſuper ipſomet
feudo & immitti in poſſeſſionem etiam ex ſecundo
decreto,

decreto, ſecundum concluſionem DD. *in l. ſi finita, §. ſi de vectigalibus, ff. de damno infecto*, refert, & ſequitur *D. Reg. Rovit. in pragmatic. 3. numero decimo tertio, de ord. jud.* cujus laudes ad nauſeam referuntur per *D. Joann. Laganar. in princip. operis* ſeu *Addit.* ad eum *D. Rovit.*
6 *ſuper pragmat.* ubi quoad executionem ſuper corpore feudi falſam eſſe concluſionem tradit, infinitos adducens
7 pro ejus opinione, immò reſpectu fructuum feudi intelligit, procedere in ſubſidium, & in defectum aliorum bonorum, & tunc dempta portione neceſſaria feudatario pro præſtatione ſervitii directo Domino, ac pro alimonia, & ſuſtentatione vitæ ipſius feudatarii, ut probat *num. 14.*
8 Hinc, quando ex reliquis fructibus non poteſt creditor ſine aſſenſu ſatisfieri utitur remedio, ut cogat feudatarium debitorem ad vendendum feudum, ut ex illius pretio ſatisfieri poſſit, ita nos docet *D. Rovit. ubi ſupra, num. 15.* ea *D. de Franch. dec. 704. & D. Conſil. de Anna conſ. 4. nu. 73.* & ita practicatum teſtatur in cauſa Juliæ Piſcicellæ contra D. Fabium Capycium Galeotam, qui poſtea fuit digniſſimus Regens, ac Dux Rheginæ, mediante decreto S.C. junctis aulis, facta relatione in Collaterali Conſilio die 10. Julii 1600. in Banca de Fœlice, quod etiam in hærede feudatarii debitoris procedit, juxta tradita per *D. de Franch. dict. decis. 704. numero 4.* quem ſequutus eſt D. meus *hic numero 1. & 27. in fine*, atque ita etiam deciſum tradit idem *D. de Franch. ibidem numero 6. in fine* ubi in alia cauſa judicatum teſtatur, quod tenuente vendere, carceratur, ſic-
10 que ſimiliter fuit determinatum per idem S. C. referente *D. Ferdinando Fornario* ſub die 2. Junii 1581. in cauſa Fabritii de Vicariis cum hæredibus Joann. Laurentii de Vicariis, fuit namque ordinatum, quod hæres prædicti Joannis Laurentii cogatur, etiam per capturam perſonæ, ad vendendum terram feudalem, ut in proceſſu inter Joannem de Vicariis cum Fabritio de Vicariis folio 219. & ſequ penes Roppolum, nunc Spetum, ſic etiam fuit pronunciatum, referente D. *Pompeo Salernitano*, junctis tribus Aulis S.C. in cauſa Creditorum abſque aſſenſu Illuſtr. Ducis Populi, in Banca Milonis, nunc....
11 Obſerva tamen, quod *deciſio* relata per D. meum in hac cauſa *numero vigeſimo ſeptimo, in fi.* non adverſatur *deciſioni 26.* ejuſdem, nam, ut *ibi nu. 37.* advertit, termini non ſunt pares.

Michael Angelius Gizzius

ARGUMENTUM.

Teſtamentum an imperfectum dicatur, ratione ſolemnitatis, vel voluntatis, ubi teſtator illius ſtipulationem in alium diem diſtulerit, ex quo intendebat melius cogitare.

SUMMARIUM.

1 *Scriptura à teſtatore facta, convocatis Notario, & teſtibus, an, & quando dicatur præparatoria ad teſtandum, & nu. 15.*
2 *Verba Teſtatoris*, volo, *ſeu* vellem, *inducunt diſpoſitionem, maximè ubi teſtator in mortis articulo erat conſtitutus.*
3 *Teſtamentum in ſcriptura ſcriptum, probat in judicio poſſeſſorio, ſecus in petitorio.*
5 *Voluntas Teſtatoris, ad hoc ut perfecta judicetur, quæ requirantur.*
6 *Teſtamentum an dicatur imperfectum, nedum ratione ſolemnitatis ſed voluntatis, ubi illius ſtipulationem teſtator in craſtinam diem diſtulerit, & nu. 8. 9. 24. 26. & ſeq.*
7 *Stipulatio an, & quando requirat contractum pro validitate illius.*
10 *Teſtamentum ratione ſolemnitatis non corruit in foro conſcientiæ.*
11 *Scriptura de eſſentia contractus dicitur, ubi in ſcriptis contrahentes contrahere voluerunt.*
Sed contrarium, niſi fuerit dictum, quod aliter non valeat, num. 12.
13 *Teſtator, ſi facta ſcriptura ejus diſpoſitionis ex omni parte perfecta, det ordinem, ut vocetur Notarius, & teſtes, tamen ſi ipſa voluntas à Notario in publicam formam non redigatur, actus non dicitur perfectus, quamvis ad pias cauſas, vel inter liberos facta ſit diſpoſitio.*
14 Oldrad. *opinio in* conſil. 119. *à contrariis tuetur.*
15 *Convocatio Notarii quando diſpoſitionem ſuſpendat.*
16 *Voluntas imperfecta dicitur, ubi Notarius volens teſtamentum ſtipulari, teſtator dicat, quod melius intendebat cogitare, & n. 19.*
17 *Memoria hominum labilis eſt.*
18 *Teſtamentum dicitur completè, & perfici in ultimo inſtanti, & in ultimis verbis, cum teſtator illud pro perfecto habeat.*
20 *Actus dicitur perfectus, ubi conſtat de perfectione reſpectu voluntatis concluſiva.*
21 *Teſtamentum ad hoc ut ſit perfectum quadruplex perfectio requiritur.*
22 *Teſtator, ſi teſtamento ſcripto, & publico coram Notario, & teſtibus, deinde dicat, quod intendit illud in aliam formam adaptare, tamen ſi morte præventus, nihil mutaverit, imperfectum ratione voluntatis decernitur.*
23 *Non dicitur eſſe actum, ubi quid ſupereſt ad agendum.*
25 *Teſtamentum non dicitur perfectum, ubi teſtator voluiſſet amicum, vel conſanguineum conſulere.*
27 *Teſtator ſi adhibuit Notarium, regulariter creditur, voluiſſe ex more publicari teſtamentum, quo non publicato, non valet, tanquam imperfectum ratione voluntatis.*
28 *Publicatio, ſeu relectio teſtamenti eſt de eſſentia ipſius.*
29 *Deciſio cauſæ refertur.*

DECISIO VII.

1 GRavi morbo oppreſſus q. Franciſcus Tipaldus, vocari fecit Notarium pro conficiendo teſtamento, interim autem quidam ejus amicus incepit ſcribere, deinde Notario ſuperveniente completa fuit ſcriptura, cum hæredis inſtitutione in perſonam Leonardi ejus patrui, cum legatis & toto teſtamento, vocatiſque teſtibus pro eo ſtipulando, & accenſis tribus luminibus pro ſervanda ſolemnitate noctis tempore, dum Notarius incipere volebat ſtipulationem, prædictus teſtator ſe voluit ad aliam partem cubilis, dicendo, *Che tanta preſſa, voleto, che mora queſta notte? venite domani mattino, che lo ſtipularemo.* Cumque in eadem nocte diem clauſiſſet extremum, prætendebat Leonardus Tipaldus hæres ſcriptus in teſtamento, ſe declarari facere hæredem ex teſtamento. E contrà prætendente Aurelia Romana defuncti matre, ac Beatrice Tipalda ſorore, ipſas debere declarari hæredes ab inteſtato, juxta diſpoſitionem *textus in authen. defuncto Codice de Senatuſconſ. Tertull.* datoque termino in cauſa, ac receptis probationibus, dicebat Leonardus, ipſum habere pro ſe teſtamentum, ex omni ſua parte perfectum, & ſtipulationem non eſſe eſſentiam in teſtamento nuncupativo, teſtatoremque non diſtuliſſe diſpoſitionem, nam omnia jam compleverat, ſed tantum ſtipulationem teſtamenti, valdè enim erat, ex ipſius confectione tempore magnæ febris, & novæ acceſſionis fatigatus, & magno calore oppreſſus, etiam ex illis tribus luminibus, ante ejus oculos poſitis &

ideo ſic voluit ad aliam partem, prædicta verba proferendo, & propterea dicebatur, prædictam eſſe veram diſpoſitionem perfectam, non autem præparationem ad teſtandum, quia conſtat, nedum fuiſſe vocatum Notarium, ſed etiam teſtes, ut dicto teſtamento interceſſent, quo caſu non poteſt dici, eſſe præparamentum ad teſtandum, ſed veram diſpoſitionem, ex *tex. in l. Pamphile, §. propoſitum, ff. de leg 3. & l. divus, ff. de milit. teſtam.* in quo *tex. Bar* & alii notant, quod quando à teſtatore, vocatis amicis, proferuntur illa verba, *volo*, ſeu, *vel-*
2 *lem*, inducitur diſpoſitio, quod eo magis procedit, quando teſtator eſt in mortis articulo conſtitutus, & imminebat mortis periculum, tunc enim non præſumitur, teſtatorem voluiſſe præparare ejus diſpoſitionem, ſed perfectè diſponere, *Ruin. conſ. 15. n. 10. vol. 2.* cum aliis per *Mart. vol. 8. n. 10.*

Continet autem hoc teſtamentum omnia neceſſaria in teſtamento nuncupativo, quod de ſui natura ſcripturam non requirit, neque Notarium, ſufficit enim quod
3 teſtator coram ſeptem teſtibus nomen hæredis proprio ore nuncupet, ut eſt *tex. in l. hæredes palam, in princip. ff. de teſtamen. & in leg. hac conſultiſſima. §. per nuncupationem, C. eodem titul.* ad cujus teſtamenti probationem inolevit practica, quod teſtes poſt teſtatoris mortem, ad futuram rei memoriam, citatis omnibus, quorum intereſt ordine Judicis examinentur, quibus examinatis publicantur eorum depoſitiones, *Durant. de art. teſtan. tit. 2. de teſtamen. caut. 7. Ludovic. Lana de form. teſtam. numero 3 & ſeq* & eſt *tex. in l. cum antiquitas. ubi Doctor. Cod. de teſtam.* & ſufficit quod nedum à
4 Notario, ſed manu privata ſit ſcriptum, & tunc probatur in judicio poſſeſſorio, ſecus tamen in petitorio, ut habetur ex doctrina *Bald. in leg. quæſtionem, numero 15. in fin. Cod. de fideicommiſſ.* ſequitur *Alexand. in conſil. 101. in fin. libro 5.* & hoc caſu, non eſſe retardandam immiſſionem hæredis ſcripti, dixit *Cravet. conſil. 508. numero decimo quarto, libro 2. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. numero* 101. Inſuper in hoc teſtamento omnia fuerunt perfectè declarata, & proinde voluntas perfecta judicari debet, *l. ſi quis, & leg. ex ea, ff. de teſtam.* adeſt enim in eo formula ſubſtantialis, quæ eſt hæredis
5 inſtitutio, *l. 1 ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. §. antè hæredis, Inſtit. de legat.* adeſt etiam perfectus numerus teſtium, *d. l. jubemus, & d. l. hac conſultiſſima*, quæ omnia efficere teſtamentum perfectum, docet *Gugl. de Bened. in cap. Raynuntius, de teſt. in verbor. teſtamentum 1. numero 93.* de quibus conſtare dicebat per teſtes, jam ordine Judicis examinatos in M. C. V. in cauſa præambuli, qui licet ſint recepti, Parte non citata, attamen idem conſtare dicebat ex teſtibus examinatis, parte citata in S. C.

6 Nec prædictis dicebatur obſtare, quod teſtamentum non fuit perfectum ex illis verbis à teſtatore prolatis, quod craſtina die intendebat illud ſtipulari, quia non per hoc poteſt dici voluntas imperfecta, prout poſt *Anton. de Prato Veteri inter conſilio 73. 1. volumen. & Alexand.* in ſequenti *conſil. 74. & Ruin. dict. conſil. 15. numero 12. 2. volum.* fundat latè *Doctor. Mart. dict. vot. 8. numero* 7. qui tenet, quod teſtator, qui ordinato, & publicato teſtamento coram teſtibus, & Notario, poſtea ei dixit, nihil aliud facias uſque cras, quod ſi in illa die ſequenti nihil fuerat factum, non poteſt dici teſtamentum imperfectum.

Neque etiam, quia non adeſt ſtipulatio, nec publicatio, nam Leonardus non ſe fundat in ſcriptura, in qua fuit ſcripta diſpoſitio, ſed in teſtamento, à teſtatore, Notario ſcribente coram teſtibus dictato, & per eoſdem teſtes legitimè probato, cumque non agas ex ſcriptura, ſed ex teſtium depoſitionibus, ſtipulatio, ſcripturæ non eſt neceſſaria, *Covar. in cap. relatum, num. 11. de teſtam.* & quamvis teſtator videbatur ſtipulationem deſideraſſe, quia dixit, *lo ſtipularemo domani*, attamen in hoc caſu potius ad probationem, quàm ad validitatem actus ſti-
7 pulationem voluiſſe præſumitur, cùm non ſimus in contractu, de quo loquitur *Paul. de Caſtr. in l. contractus. nu. 4. de fid. inſtrum.* ubi videtur velle, contrahentes ſuſpendere ſubſtantiam contractus, uſque quo fiat ſtipulatio, ſed ſumus in teſtamento nuncupativo, in quo de ſui natura ſcriptura non requiritur, & proinde ſemper præſumendum eſt pro validitate actus, ut fundat plenè *Doctor Martinus d. voto 8. nu. 21.* & reſpondet ad *conſil.*
8 *Oldrad* 119 qui contrarium tenuit, etiam in teſtamento nuncupativo, quando teſtator diſtulit publicationem ipſius in aliud tempus, ex ratione, quia eſt defectus voluntatis, ubi dicit, quod etiam opinio *Oldrad.* eſt communiter reprobata, ut *numer. 25* ubi loquitur in caſu diverſo; in caſu enim, de quo agebatur, apparet ex teſtibus de integra voluntate teſtatoris, & ſic illa verba, quod
9 craſtina die intendebat ſtipulari teſtamentum, ſonant, quod tunc teſtabatur, ſed ſequenti die volebat ſtipulari, ut poſt *Corn. conſil. 215. numero 6. volum. 2. & Hoekeman. conſil. 56. numero 7.* tenuit idem *Mantua loco* ſuprà citato, *numero* 16. videnda eſt moderna *Additio ad Surd. deciſ. 292. Joannes Baptiſta Hodierna*, ubi plenè articulum diſputat, & *Doctores* pro utraque parte cumulat, & demum diſtinguit, quod aut conſtat, teſtatorem voluiſſe in ſcriptis teſtari, & tunc teſtamentum erit nullum, tanquam ex perfecta voluntate; aut vero ſumus in teſtamento nuncupativo, & hoc caſu voluntas videtur perfecta, & ad faciliorem probationem potiùs requiri ſtipulationem, argumento *l. contrahitur. ff. de pignor. Natt. in d. l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto, num. 147. Ronded. conſ. 77. num 17. lib. 1. Manent. dec. 50. num. 24.* & ex aliis per ipſum allegatis, quod etiam plenè probat *Peregr. dec. Patav. 80. num. 10.* qui *in fine* refert, ita fuiſſe deciſum; & ita etiam fuiſſe deciſum tradit *Sim. de Prat. de interpr. ultim. vol. lib. 1. interpr. 1. dub. 2. fol. 1. num. 49.* quæ diſtinctio cum nonnullis declarationibus habetur ex *Paſchal. de virib. patr. poteſt. part. 2. c. 8. nu. 63.* ubi pleniſſimè.

10 Et demum dicebatur, quod cùm conſtet de voluntate teſtatoris, is, qui prætendit hæreditatem ab inteſtato ex defectu ſolemnitatis teſtamenti, tenetur in foro conſcientiæ hæredi ſcripto, vel nuncupato bona reſtituere *Mantua voto 92.* ubi refert *Anchar an.* conſuluiſſe quatuor peritiſſimos Viros in Sacra Theologia, qui ſic reſponderunt, & ſic etiam tenent *Fachin. libro 4. controverſ. jur. cap. 5. per tot. Molin Jeſuita tom 1. de juſtit. & jur. diſput. 81. numero 16. & 22.* & noviſſimè *Vincen Filliuc. tom 2. quæſt. moral. tract. 34 par. 1 c. 7. num. 148* cum plurib. *ſeqq.*

Pro parte verò Aureliæ Romanæ matris, ac Beatricis Tipaldo ſororis dicebatur, omninò ipſas eſſe declarandas hæredes ab inteſtato, nulla habita ratione de prætenſis per dictum Leonardum, tum ex defectu voluntatis teſtatoris, tum etiam ex defectu ſolemnitatis, quamvis enim teſtamentum nuncupativum poſſit fieri,
11 abſque ſcriptura, attamen quando teſtator voluit, in ſcriptis redigi, tunc antequam ſtipuletur, non dicitur teſtamentum perfectum, & abſolutum, ſecundum opinionem *Pauli de Caſtrenſ. in l. contractus, C. de fid. inſtrum. & in l. qui bis idem numero 2. ff. de verb. oblig. & in l. cum res, Cod. de donat.* ubi ait, ante inſtrumentum eſſe locum pœnitentiæ, & eum ſequitur *Decius in conſ. 159. numer. 4. Jaſ. conſil. 151. libro ſecundo, Natt. conſ. 537. colum. 2.*

12 Et quamvis multi contrarium teneant, quod non ſufficiat, quod partes conveniant, ut conficiatur ſcriptura, ſed quod expreſſè dicatur, quod contractus ſit celebrandus in ſcriptis, alias non valeat, de quibus latiſſimè per *Theſaur. deciſion. 197. numero ſecundo.* & per *Menoch de præſump. libro 3. præſump. 148.* nam admiſſa prædicta opinione, quod neceſſe ſit paciſci, quod fiat ſcriptura ad ipſius contractus perfectionem, adhuc hoc poſſe probari per conjecturas, habetur ex eodem *Menochio numero 4. cum ſeqq.* ubi conjecturas refert,

refert in caſu, quo voluerunt fieri ſcripturam ad pro-
bationem, ſive ad contractus perfectionem, & validi-
tatem, & latiſſimè per *Antonin. de Amat. reſolut. 18. num.* 16. ubi innumeros *Doctor.* congerit.

Immò plus dixit *Oldrad. in conſil.* 119. propriè ad
materiam teſtamenti, quod quamvis quis faciat diſpo-
ſitionem ad pias cauſas, vel inter liberos, & faciat ſcrip-
13 turam ea omni ſui parte perfectam, quod ſi deinde di-
cat, ut vocetur Notarius, & teſtes, niſi ea voluntas à
Notario in publicam formam redigatur, quod actus
non dicatur perfectus, videtur enim, ſuam voluntatem
ſuſpendiſſe, uſque quo fuerit per Notarium in ſcriptis
de more redacta, & *Oldrad.* opinionem ſequuti fue-
runt *Dec. in conſil.* 159. ſub *numero* 3. qui eam commu-
nem refert, & ita deciſum dixit *Surd. deciſ.* 191. *Man-
tic. de conject. ultim. volunt. lib.* 2. *tit.* 4. *n.* 6. *Magda-
len. de num. teſtium in teſtamento requiſit. par.* 2. *cap.* 5.
num. 8. cum *ſeqq.* & alii allegati per *Amat. d. reſol.* 8.
num. 18. & per *Paſchal. de vir. patr. poteſt. p.* 2. *c.* 8. *nu.*
61. *Covarr. in c. relatum, le primo, extrà de teſtam
num.* 9.

14 Nec eſt verum id, quod dixit *Doct. Mart. dict. vot.* 8.
n. 25. quod opinio *Oldradi*, & ſequacium ſit commu-
niter reprobata, nec deciſiones, *Putei*, *Peregrini*, &
aliorum ſunt contra caſum *Oldradi*, ut eſt videre, nam
pro opinione *Oldradi*, concludit *Fachin. controverſ.
juris, lib.* 4. *capit.* 4. quando non agitur de teſtamento
inter liberos, vel ad pias cauſas, *Zanius in reſponſo pro
uxore, num.* 290. qui diſtinguit, quod aut conſtat teſta-
15 torem diſpoſitionem ſuam in ſtipulationem Notarii vo-
luiſſe differre, & tunc licet ſuam diſpoſitionem coram
teſtibus explicaſſet, videtur potiùs fuiſſe præparationem
ad teſtandum, & procedit opinio *Oldradi*, aut verò
teſtator habuit diſpoſitionem pro perfecta, & abſoluta,
& iſto caſu procedit altera opinio, quod teſtamentum
valeat, quam diſtinctionem ſequitur etiam *Gourb. ad
Conſuet. Meſſan. c.* 6. *gloſſ.* 2. *p.* 1. *num.* 14.

In caſu verò, de quo agebatur plura concurrebant,
ex quibus apparebat, teſtatorem non habuiſſe diſpoſi-
tionem pro explicita, & perfecta, quod colligitur, ne-
16 dum ex illis verbis, *ohe tanta preſſa, che ho da morir
queſta notte: venite domani matino, che la ſtipularemo*,
verum ex depoſitione Notarii examinati in M. C. V. in
judicio præambuli ad inſtantiam ejuſdem Leonardi
Tipaldi qui deponit, quod cum ipſe replicaſſet, quod
poterat tunc ſtipulari, quia jam aderant omnes teſtes,
ipſe noluit ſtipulari, ſed iterum dixit quod, intendebat
in craſtinum diem ſtipulari, *che ci voglio penſare me-
glio queſta notte*, & ſic dum melius illa nocte intendebat
cogitare ſuper ſua diſpoſitione, non poteſt dici, habuiſ-
ſe illam ſcriptam à Notario pro abſoluta, & perfecta,
& licet idem Notarius poſtea examinatus in S. C dicat,
non bene recordari, attamen non deponit contrarium,
& ex intervallo temporis ferè unius anni inter unam, &
17 alteram depoſitionem, potuit oblivíſci, memoria enim
hominis labilis eſt, *l. peregrè* 44. *ff. de acquiren. poſſeſ.* item
fuit probatum, quod nec erat certus quem hæredem fa-
cere intendebat, factis enim aliquibus legatis interroga-
tus à Notario, quem hæredem inſtituere vellet, reſpondit,
*quem vultis hæredem inſtituam, ſi de omnibus meis bonis
diſpoſui?* & cum replicaſſet Notarius, quod hæredis
inſtitutio erat neceſſaria, & quidam Maſſentius de Do-
minico amicus teſtatoris, qui præſens erat, dixit,
quod aderat Aurelia Romana mater, ac Leonardus pa-
truus, replicavit, quod Leonardus non erat ibidem præ-
ſens, & quod neſciebat, ſi vellet hæreditatem ſic onero-
ſam acceptare, & ſic ejus voluntas non fuit perfecta,
volebat enim cum prædicto ejus patruo alloqui, & ideo
voluit in craſtinum diem ſtipulationem differre, & ea
nocte melius cogitare, & teſtamentum dicitur perfici,
18 & compleri in ultimo inſtanti, & ultimis verbis, cum
teſtator habet pro perfecto, & completo, *Bal. in l. ſi
quis, ff. de teſtam.* in hoc autem caſu non habuit illud
19 pro completo, dum dixit, quod volebat melius cogita-
re, & dixit idem *Bald. in leg. contractus, Cod. de fid.
inſtrum.* actum dici perfectum, quando conſtat de per-
20 fectione reſpectu voluntatis concluſivæ, & in *l.* 1. circa
princip. ff. de teſtament. quem ſequitur *Jaſ. conſ.* 196.
21 *col.* 2. *vol.* 2. ubi dixit quod in teſtamento requiritur qua-
druplex perfectio. Prima eſt in materia quæ eſt, ut vo-
luntas teſtatoris ſit completa, & perfectè enunciata, per
tex. & ibi Doctores in dict. leg. ſi quis. Secunda perfectio
eſt in forma ſubſtantiali, quæ conſiſtit in inſtitutione
hæredis, ſine qua teſtamentum ſubſiſtere non poteſt, *§.
ante hæredis, inſtit. de legat.* Tertia perfectio eſt in ſo-
lemnitate legali, *l. codicillis, §. ff. de legat.* 2. Quarta
perfectio eſt quoad confirmationem, quæ eſt mors te-
ſtatoris, & idem *Jaſ. d. conſ.* 196. conſuluit in caſu, quo
teſtator poſt ſcriptum, & publicatum teſtamentum co-
22 ram Notario, & teſtibus, rogavit eundem Notarium,
& teſtes, quod reverterentur, quia intendebat reficere
illud ſuum teſtamentum in aliam formam, quando me-
lius ſe haberet, quod ſi poſtea morte præventus, nihil
mutaverit, dicit, teſtamentum fuiſſe imperfectum, ra-
tione voluntatis, quia non dicitur eſſe actum, cum quid
ſupereſt ad agendum, *l. pen. C. de his, quib. ut in digna*
23 *& Jaſ.* ſequitur *Menoch.* 21. *num.* 45. *nu.* 9 *vol.* 1. qui
alios congerit, in caſu autem, de quo alios congerit,
in caſu autem, de quo agebatur, videbatur, quod om-
nia ferè ad actus perfectionem deſiderabantur, nedum
enim dixit, quod redirent Notarius, & teſtes, quia in-
tendebat meliùs cogitare, ſed dubius erat circa hæredis
inſtitutionem, niſi prius alloqueretur Leonardum pa-
truum, prætenditur etiam defectus circà numerum te-
ſtium, quia ſex tantum teſtes deponebant circa hæredis
inſtitutionem, nam duo alii examinati in S. C qui ſunt
nonus, & decimus, non aliter deponebant de prædicta
inſtitutione, & ſic deficiebat etiam numerus ſeptem te-
ſtium, juxta diſpoſitionem *text. in d. l. hac conſultiſſi-
ma*, quæ eſt ſolemnitas legalis, & ſic omnia deficie-
bant, & reſpondebatur ad ea, quæ dixerunt *Doctores*,
pro contraria parte allegari contra opinionem *Oldra-
di*, quod loquuntur quando teſtator ſuam voluntatem
24 perfectè declaravit coram Notario, & teſtibus, & ea
publicata coram eiſdem, poſtea dixit, quod venirent
cras pro ſtipulatione, nam ſi poſtea nihil diſpoſuit, &
abſque ſtipulatione deceſſit validum erit teſtamen-
tum, ſecus autem, quando illud non habuit pro abſo-
luto, veluti, ex quo intendebat amicum vel conſangui-
neum conſulere, ut poſt *Paul. de Caſtro conſil.* 450. *lib.*
25 2. *Natt. in d. §. ex imperfecto.* dixit *Paſchal. de vir.
patr. poteſt. d. cap.* 8. *part.* 2. *num.* 66. & in propriis ter-
minis ait *D. Rovit in conſil.* 41. *lib.* 2. *n.* 9. quod etiamſi
26 teſtator proprio ore Notario ſcribenti, in præſentia te-
ſtium animo teſtandi in ſcriptis & illud teſtamentum
ſtipulandi, ſuam diſpoſitionem narraverit, ſtipulatio-
nem verò diſtulerit uſque ad aliam horam, quod ſi in-
terim moriatur teſtator, teſtamento non ſtipulato, quod
talis diſpoſitio non valet, nec inter liberos, nec ad pias
cauſas, eſt enim imperfecta voluntas, pro qua opinio-
ne plures *DD.* cumulat, & ex *Mantic. de conject. ultim.*
27 *volunt. lib.* 2. *tit.* 4. *nu.* 6. poſt *Ruin. & Secin. jun.* tra-
dit pro regula, quod ſi teſtator adhibuit Notarium,
creditur, voluiſſe ex more publicari teſtamentum, &
ideo ſi non fuit publicatum, non valet, tanquam imper-
fectum ratione voluntatis, & in dicto teſtamento, ne-
dum deficiebat publicatio, ſed relectio, quæ neceſſa-
ria ſunt pro ſolemnitate teſtamenti, juxta diſpoſitionem
28 *tex. in l. fideicommiſſa, §. quoties, ff. de legat.* 1. ubi etiam
Bart. l. ex ea ſcriptura ff. de teſt. Maſcard. concl. 1356.
num. 74. & alii allegati per dictum *D. Rovit. d. conſ.*
41. *lib.* 2. ſub *num.* 9. *verſ. his addo.*

19 Diſcuſſo negotio prædicto in S. C. me referente die
5. menſis Maii 1635. fuit deciſum: Hæreditatem quon-
dam Franciſci Tipaldi ſpectaviſſe & ſpectare ad Aure-
liam Romanam ejus matrem, & Beatricem Tipaldam

ejus ſororem utrinque conjunctam ab inteſtato. Nec nus diſputavimus quid in foro conſcientiæ, quia non ad Nos, ſed ad Confeſſarios attinet etiam, quia ceſſantes diſpoſitione ex defectu voluntatis, omnia corruunt.

OBSERVATIO IN DECISIONE VII.

SUMMARIUM.

1 *Hæreditas ſpectat ad matrem ab inteſtato, ubi teſtamentum à filio ordinatum non fuit, nec ſtipulatum, nec ſubſcriptum, morte præveniente; ſic etiam ubi teſtamentum fuit ore tenus conditum, & probatum tantummodò per teſtes ſingulares, numero 2. Sed quid in teſtamento in ſcriptis condito, non tamen ſtipulato, & teſtator expiravit, dum Notarius incepit illud ſtipulari, numero 3. debetur tamen ex teſtamento nuncupative ſcripto, etſi non ſtipulato filia in eo inſtituta, mortua matre teſtatrice repentè, tempore, quo Notarius illud ſtipulari cœpiſſet, & ita deciſum refertur, numero 4.*

4 *Præambulum poteſt interponi ex voluntate teſtatoris per teſtes probata.*

5 *Teſtamentum nuncupativum ſine ſubſcriptione, ſigillo, & ſcriptura fieri poteſt.*

6 *Voluntas teſtatoris per teſtes probari poteſt, & numer. 8.*

7 *Scriptura in teſtamento nuncupativo, etſi fieri ſoleat, tamen fit ad evitandam probationem per teſtes.*

9 Deciſio 7. D. Marchionis Torelli *procedit, quia teſtatoris voluntas erat imperfecta, dum nolebat teſtamentum ſtipulari ea die, & ſic erat præparatio teſtandi, ſecus in caſu relato, ac deciſo ſuprà, num. 4.*

10 *Teſtamentum in ſcriptis conditum, ſed per teſtatorem per inciſionem filorum apertum, cauſa accommodandi aliquas res, illiſque accommodatis, repertum inter ejus ſcripturas magis importantes, valet, non obſtante deciſione relata per* Maſtrill. deciſ. 132. & *per* Caſtill. deciſ. 59. *præſertim inter liberos, numer. 11.*

11 *Deciſio relata per* Maſtrill. deciſ. 132. & *per* Caſtill. deciſ. 59. *non procedit in teſtamento inter liberos, & ita deciſum adducitur, num. 12. & non probatur per omnes DD. per ipſos adductos, num. 13. ac proceſſit ex conjecturis ibi concurrentibus, num. 14.*

15 *Legatum factum uxori in teſtamento inter liberos, debetur contrarium, numero 17. & 23. ſed prima opinio eſt verior, numero 18. & 22.*

16 *Uxor dicitur perſona extranea.*

19 Text. in l. has conſultiſſima, §. ex imperfecto, C. de teſtam. *loquitur in inſtitutione facta in perſonam extranei, inſimul cum filiis, & numer. 13. & corrigitur per* authentic. quod ſine, Codice eod. *ibid.*

20 Text. in auth. quod ſine, c. de teſtam. *loquitur in legatis.*

21 *Legatum factum uxori in teſtamento imperfecto, ratione ſolemnitatis non debetur, ſed contrarium, numero ſeq.*

22 *Deciſio relata per* Gaſpar. Theſ. lib. 4. qq. forenſ. quæſt. 34. num. 8. *fundatur in diſpoſitione text. in* l. has conſultiſſima, §. ex imperfecto, c. de teſtam. & *limitatur, num. ſeq.*

24 *Legatum factum perſona valdè dilecta, quamvis extraneæ in teſtamento imperfecto ratione ſolemnitatis, valet, & num. 26. & ita deciſum adducitur, num. 27. & 28. & factum inter liberos conjuncta perſona ſubſtinetur, num. 25.*

1 CONſimiles deciſiones huic habemus apud D. *Thorum par. 3. Compend. deciſ verb. teſtato, extenſum*, ubi per S.C. junctis Aulis deciſum refert. hæreditatem ſpectare ad matrem hæredem ab inteſtato, nulla habita ratione de teſtamento, à filio ordinato, non tamen ſtipulato, neque ſubſcripto; quia morte præventus non potuit, ſic etiam in *d.§ pars. 1. ver. teſtamentum ore-*
2 *tenus*, ubi fuit deciſum in beneficium hæredis ab inteſtato per M. C. V. non obſtante teſtamento oretenus condito per moribundum, probato, per teſtes ſingulares inſtituendo Hoſpitale, in quo reperiebatur infirmus. & aliam deciſionem refert idem *D. Thorus in ſup-*
3 *plem. Compend. verb teſtamentum ſi ſit conditum*, ubi agebatur de teſtamento, in ſcriptis condito. & antequam ſtipularetur Notarius interrogavit teſtatorem, ſi vellet addere, vel minuere? cui reſpondit, *bene ſcriptum*, & dum Notarius incœpiſſet illud ſtipulari, teſtator expiravit, & cum per M. C. fuiſſet deciſum in beneficium hæredum ab inteſtato, tamen commiſſa cauſa in S. C. ad inſtantiam alterius hæredis ſcripti in alio teſtamento per prius condito, dum diſceptabatur de validitate ultimi teſtamenti, remiſſa cauſa eidem M. C. fuit datus terminus in cauſa, in qua fuerunt plura in jure allegata, & deſumpta ex hac *deciſione D.* mei, ut legentibus patebit, & ad ipſarum comprobationem, os deſinas videre *D. Conſ. Staiban lib. 1. reſolut. forens. 68.* ubi *numere* 45. de D. meo *hic* meminit, conſimilem caſum exitantem, & illius opinionem ſectatum.

Sicuti fuit determinatum per M. C. V. in alio ſimili
4 caſu. cum enim Eugenia Vitaliana in extremis conſtituta voluiſſet teſtari, vocatis Notario, Judice, ac teſtibus, ſuam ultimam voluntatem ſcribere fecit per dictum Notarium in illorum præſentia inſtituendo hæredem univerſalem ejus filiam, & dum Notarius volebat dictum teſtamentum ſtipulari; teſtatrix de facto, ac repente obiit; quare cum fuiſſet inſtatum pro decreto præambuli in dicta M. C. in perſonam dictæ filiæ, ex
* voluntate prædicta per teſtes probanda, illaque demum per illos probata, fuit ſub die 3. Maii 1637. referente D. Judice *Archamone* per dictam M. C. interpoſitum decretum præambuli, ex voluntate per teſtes probata in perſonam dictæ filiæ, ſub patrocinio *D. Joſephi Ma-*
5 *galdi* mei Domini, in Banca Joſephi Albani, quæ deciſio ex eo fundatur; non enim dubitari poterat, teſtamentum nuncupativum fieri poſſe ſine ſubſcriptione, ſigillo, & ſcriptura, *l. has conſultiſſima. §. per nuncupationem, C. de teſtam.* Eminentiſſ. *Tuſch. concluſ.* 121. *numer.* 5. *lib.* 8. *l.* 1. *T. commun. concl. Gratian. lib.* 3. *diſceptat. forenſ. cap.* 550. *numero* 40. *& ſeq.* idcoque
6 per teſtes probari poteſt teſtatoris voluntas, *Bald. in l. Lucius* 41. *ff. de milit. teſtam.* qui loquitur in proprio caſu noſtro, *Tuſch. d. lib.* 8. *concluſ.* 100. *nu.*
7 5. & licet ſcriptura fieri ſoleat, attamen fit pro faciliori probatione ad evitandam probationem per teſtes, idem *Tuſch. concluſ.* 97. *numer.* 5. *de lib.* 8. *lit. T.* per *text. in l. contrahitur, ff. de pignor. Craſſ. de ſucceſſ. ti-*
8 *tul. de teſtam. quæſt.* 10. *numer.* 2. *&* 3. quo fit, ut deficiente ſcriptura, vel quia non fuit ſcripta, vel ſi ſcripta; non tamen lecta per Notarium, & ſic non ſtipulata, validum remanet teſtamentum, ſi probetur per teſtes, ita in puncto probans *Caſtr. conſ.* 307. *volum.* 1. *Parlador* videndus in *ſeſquicent. differant. quotid. differ.* 15. *num. libro decimo* & ita deciſum refert in Rota Roman. Eminentiſſ. *Seraphin. deciſ.* 581. *&* 613. *Gratian. d. cap* 550. *in fin. Rota in noviſſ. diverſ. deciſ.* 173 *libro ſecundo* ubi alia deciſio refertur, & ex his non
9 videtur obſtare hæc *deciſio* D. mei, *ibi*. enim manifeſtè apparet, teſtatoris voluntatem fuiſſe imperfectam, dum ille nolebat teſtamentum ſtipulari ea die, & ſic erat præparatio teſtandi, hic autem de ipſo actu teſtandi.

Hinc etiam cum tractaretur in M. C. V. de interpoſitione decreti præambuli q. Caroli Gambacurtæ
10 Principis Macchiæ, Marchionis Cilentiæ, ac Mon-

terij

terli majoris hujus Regni ex teſtamento in ſcriptis condito, ſed ab ipſo aperto per inciſionem filiorum tantum, cauſa illud accommodandi in certis partibus, & jam accommodato, & reperto inter ejus ſcripturas magis importantes, latiſſime ſcripſi pro validitate teſta-
21 menti contra deciſionem relatam per *Maſtril. dec. 132. & Caſtil. dec. 59.* quam non procedere in teſtamento inter liberos ſubſtinui, ex *text. in auth. hoc inter liberos, Codice de teſtam.* & ſexdecim *DD. ibi adductis*, inter quos ſunt *Guglielm. de Benedict. in cap. Raynuntius, in verbo teſtamentum, il ſecundo, numero 14. parte 1. Gayll. lib. 2. obſervat. 112. numero 13. verſic. ſeptimo amplia*, ubi *Greva. numero 30. & ſeq. Menoch. in cap. 114. Sicil. numero 20. verſicul. & ſic videmus, lib. 4. Koppen. deciſ. German. 43. numero vigeſimo, libro primo, Chriſtinaus deciſ. Belg.*
22 *119. numero 11. lib. 3.* ac ita pluries deciſum retulimus ex *Hieron. Leo. deciſ. Valen. 32. numero decimo quarto, & 30. in fine, libro 1. Fontanell. deciſ. 51. numero 24. Murco, Salon. de Pace in leg. 3. Tauri, partis 2. concluſ. 3. numero 1117.* ac etiam fundavimus, non omnes DD. adductos
23 per *Maſtrill. & Caſtil.* pro revocatione teſtamenti inter liberos hoc fundare, ſed tantum novem ex ipſis, & ſic *Odofred. Caſtr. Covar. Alvarad. Suarez Vaſq. Oldrad. Nattam, & D. Rovit.* ac rationes adductos per hos *DD.* non militare, & patiret *deciſionem* prædictam fuiſſe latam ex conjecturis concurrentibus in caſu *ibi* relato, & adductis per *Maſtrill. ibidem, nu-*
24 *mero 27. & 28.* per *Caſtil. loc. cit. numero 44. 46. 47. & 51.*

25 Quare, ſtante validitate teſtamenti inter liberos, ſubſtinui in eadem cauſa, haud tergiverſari poſſe, deberi legatum annuorum ducat. 2520. factum per Principem ad beneficium Principiſſæ uxoris Fauſtinæ Carraciolæ, pro tempore, quo lectum vidualem ſervaverit, &
26 cum omnibus filiis permanſerit, nam quamvis uxor ſit extranea, ad *text. in l. unica, §. extraneum Codice de rei uxor. act.* quo caſu nonnulli dicerunt illud non deberi, inter quos *Menoch. conſil. 285. numero 36. lib. 3. Gratian.*
27 *cap. 219. numero 24. libro ſecundo* per *text. in l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto* ubi etiam *Natt. queſt. 28. & ſequ. Codice de teſtament.* attamen contrarium eſt ve-
28 rius, ut legatum factum extraneæ perſonæ, debeatur, ad *text.* expreſſum in *auth. quod ſine, Codice eod.* ibidem ex *quo, & alia legari, & fideicommitti, & libertas relinqui poteſt, & text. in d. §. ex imperfecto* non obſtat. loquitur
29 enim in inſtitutione facta in perſonam extranei, inſimul cum filiis, non autem in legatis, de quibus loqui-
30 tur *tex. in d. auth. quod ſine*, quæ ſubſequitur poſt dictum *§. ex imperfecto, ut ibi* optimè tradit *Gilkenius n. 25. & in d. auth. quod ſine, n. 3.*

31 Nec pariter obſtabit deciſio relata per *Theſaur. jun. libro quarto, queſt. forenſ. queſt. 34. numero octavo*, ubi quod non debetur legatum uxori relictum in teſta-
32 mento imperfecto, ratione ſolemnitatis, quandoquidem *deciſio* illa fundatur in *dict. §. ex imperfecto*, qui, ut diximus *numero 19.* loquitur in inſtitutione, non autem in legato, eoque magis, quia *dict. §. ex imperfecto* corri-
33 gitur ex *dict. auth. quod ſine*, quæ ſubſequitur, ut tradit idem *Theſaur. d. lib. 4. queſt. 37. numero 3.* & comprobat D. meus *conſult. 132. numero 22. & ſequent. lib. 1.* Item ex alio deciſio *Theſauri* non officit, ſiquidem ipſemet eam
34 limitat, ut non procedat, ſi legatum ſit factum perſonæ valdè dilectæ, quamvis extraneæ, qualis eſt dicta Principiſſa, dum eam teſtator vocat chariſſimam & dilectiſſimam, ut tradit *ibid. num. 2.* & quod legatum relictum in
35 teſtamento inter liberos conjonctæ perſonæ ſubſtineatur, probat *Cephal. conſil. 294. numero 15. & 16. libro ſecundo* & ita deciſum refert *Hieronim. de Laurent. deciſ.*
36 *87. in fine.* Sic etiam debetur, ſi ſit factum perſonæ dilectæ in teſtamento minus ſolemni. ut per *Garz. à Toledo dict. 164.* prout in terminis terminantibus fuit ſimiliter judicatum Eugeniæ Vitalianæ, quæ in teſtamento, ut ſuprà ſcripto, ſed non ſtipulato legaverat ejus Viro decimam partem ejus dotium, de qua diſponere poterat, ſtantibus filiis vigore *Conſuetud.* incip. *Si qua moriens, de mulier. hab. fil.* & propterea dum agebatur de legato facto dilectæ perſonæ & ſic Viro in teſtamento liberos, per dictum M. C. fuit deciſum, deberi dicto ejus Viro legatum prædictum, cum intereſſe à die petitionis, juxta voluntatem per teſtes probatam ſub die 8. Februarii 1645. ad relationem D. Judicis *Muſcettula* in eadem Banca Joſephi Albani, patrocinante pro dicto viro *Ioſepho Magalde*, quare legatum prædictum fuit tranſactum beneficium dictæ Principiſſæ juxta traditis per *Magon. deciſ. Florent. 58. in fin.* in ann. duc. 502.
37 ſolvendis pro tempore, quo lectum vidualem ſervaverit ac cum filiis permanſerit, juxta inſtrumentum ſtipulatum per Notarium Alexandrum Grimaldum prævio decreto M. C. interpoſito, *quod expedit*, ad relationem D. Judicis *Apicella* viri probiſſimi ſub die 14. Junii 1660. in Banca Marci Salerni pro Anaſtaſio in quo quidem inſtrumento dicta Principiſſa contenta remanſit, ut dictus ejus filius poſſet ſe declarari facere hæredem ex teſtamento, vel ab inteſtato dicti quondam Principis, prout ſibi melius viſum fuerit.

Michael Angelus Cizzius.

ARGUMENTUM.

Hæreditatis aditio ex quibus probetur, & an, & quando poſſit repudiari hæreditas in fraudem creditorum. Et an vigore *Conſuetudinis* hujus Fideliſſimæ Civitatis Neapolis bona tranſeant in ſucceſſores, abſque aditione, ad interpretationem *text. in leg. qui autem, ff. quæ in fraud. cred.*

SUMMARIUM.

1 *Hæreditas ſemel adita, repudiari non poteſt.*
2 *Hæreditas ſola animi deſtinatione acquiritur.*
3 *Aditio hæreditatis probatur per actum, qui citra jus, & nomen hæredis fieri non poteſt, & numero 7.*
4 *Solutio adjecto fieri non poteſt, ſi pauper factus eſſet.*
5 *Mandatum revocatum cenſetur, per mutationem ſtatus.*
6 *Adjectus ſolutioni, confeſſionem ſolutionis, accipere pignora, & acceptum facere nequit ſed tantum ſolutionem recipere. n. 7.*
8 *Diſpoſitio l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditorum procedit in juribus quærendis, ex ultima voluntate, ſecus in jure, ex contractu perveniendo.*
9 *Portio* Conſuetudinis *in pactum deducta, debetur ex pacto, abſque alia traditione.*
10 *Succedentes ab inteſtato, dicuntur habere bona ex tacita voluntate defuncti.*
11 *Portio à* Conſuetudine *delata non acquiritur, abſque petitione, & agnitione.*
12 *Futura ſucceſſio, ex contractu debita, an veniat in obligatione favore creditorum.*
13 *Debitor renunciando hæreditatem, vel aliud ſimile in præjudicium creditorum, peccat mortaliter.*
14 *Cauſidici. & Advocati conſulentes debitoribus, ut hæreditatem repudient, peccant mortaliter.*
15 *Aditio hæreditatis difficilis eſt probationis.*
16 *Aditio hæreditatis quomodo probetur.*
17 Text. *in* leg. qui autem, ff. quæ in fraud. credit. *expenditur.*

DECISIO VIII.

FUit diſcuſſum in Sacro Conſilio, an in fraudem ſuorum creditorum potuerit Bartholomæus Griffus

 repu-

repudiare hæreditatem Mariæ ſororis, juxta terminos
*text. in leg. qui autem ff. quæ in fraud. credit. & deciſ. D.
Præſ. Vincent. de Franch.* 101. qua repudiatione ſtante
hæreditas ad filios Bartholomæi veniret, juxta *text. in
l. 2. de ſucceſſ. edict.*

Pro parte ejus creditorum plura opponebantur, &
Primò, quod hæreditas non potuit repudiari, ſtante
1 ipſius additione prius facta, *l. ſicut major, Cod. de repud.
hæredit.* hæreditas enim ſola animi deſtinatione acqui-
2 ritur, *l. ſi pro hærede, ff. de acquir. hæred. Dec. conſ.* 652. &
eo ipſo, quo quis facit actum, qui citra jus, & nomen
hæredis fieri non poteſt, hæreditatis aditio probatur,
3 ad *text. in leg. gerit, ubi DD. ff. eodem tit.* & ſemel hæres,
nunquam deſinit eſſe hæres, *l. ei, qui ſolvendo ff. de hæ-
red. inſtit.* cum ſimil.

Hæc autem hæreditatis Mariæ ſororis aditio præ-
cipuè fundabatur, quia exegit nomen debitoris, &
quamvis diceretur, prædictam exactionem fuiſſe factam
per dictum Bartholomæum, non uti hæredem Mariæ,
ſed uti adjectum ſolutioni, nam debitor Mariæ promi-
ſit ſolutionem, tam dictæ Mariæ, quam etiam dicto
Bartholomæo, & cuilibet ipſorum inſolidum. Tamen
pro parte creditorum replicabatur, quod prædictus
Bartholomæus jam ab anno 1624 dedit contractus pro
reſciſſis, mole creditorum gravatus, & ſic per mutatio-
4 nem ſtatus non poſſet ei rectè ſolvi, uti adjecto, ut
per *Alex. in lege cum. qui ita, §. quæ ſibi, ff. de verb. oblig.
Stracc. de adject. par. 3. numer.* 110. quod probat *text. in
leg. cum quis, ff. de ſolut.* eo enim ipſo, quo quis mutat
5 ſtatum, mandatum cenſetur revocatum, quod probat
idem *Stracc. in titul. de ſticcoll. in 3. parte. numero* 30. *Fe-
lin. cap. ex parte Decani, extra de reſcriptione* quod
procedit ex præſumpta voluntate mandantis, quia ſi
deteriorationem conditionis ſciviſſet, utique revocaſ-
ſet, idem *Stracc. in d. 3. part. de adject. num quinte, nore,*
ubi quod in iſta ſtatus mutatione tantum conſideratur,
ſi durior, vel difficilior fiat actio ab ipſo mandatario, vel
adjecto.

6 Secundò quia iſte adjectus, nedum recepit quan-
titates à debitore hæreditario, ſed confeſſus fuit, re-
cepiſſe quod facere non potuit; adjectus enim, nec
petit, nec novat, nec acceptum facere poteſt, ſed tan-
tùm ſolutionem recipere. *Angel. in l. quod ſtipulatus, ff.
de ſolut. Stracc. in dict. tract. de adject. parte. tertio nu-
mer.* 125.

Tertiò, quia accepit pignora, quod nec facere
potuiſſet, ut habetur ex *text. in lege ii, qui promiſit. ff.
de pignor. Stracc. ubi ſuprà, numero* 171. & quotieſcum-
7 que quis agit ultra adjecti facultatem videtur adita, *leg.
quo fratres. 77. ff. de acquir. hæred. Urſill. ad Afflict. dec.*
360. *nu.* 9.

Quartò, conſiderabantur nonnulli actus poſitivi, ex
quibus animus Bartholomæi colligebatur, hæredita-
tem Mariæ per ipſum eſſe aditam, interrogatus enim in
judicio, an eſſet hæres? reſpondit, ſuo tempore petitu-
rum hæreditatis partem, item ſe oppoſuit literis mo-
nitorialibus expeditis ad inſtantiam creditorum, paſſus
etiam fuit, reconveniri, & preces porrexit S. E. ut man-
daret, expediri cauſam, quam habebat cum Regio Con-
ſiliario Theodoro ejus cognato ſuper recuperatione do-
tium ejuſdem Mariæ.

Inſuper dicebatur, quod diſpoſitio *text. in dicta lege
qui autem*, procedit in juribus quærendis, quorum ac-
quiſitio dependet à voluntate acquirere volentis, in ca-
ſu vero, de quo agebatur, prætendebant creditores jus
fuiſſe quæſitum, abſque aditione, ex quo tempore, quo
8 Maria nuptui fuit tradita per Joannem Franciſcum
Criſſum, communem patrem quondam Pompeo
Strambone ejus primo viro, fuit conventum in capi-
tulis matrimonialibus, quod dotes reſtitui deberent ei-
dem Mariæ, ejuſque hæredibus, & ſucceſſoribus, cum-
que ipſe Bartholomæus ſit hæres Joann. Franciſci pa-
tris in ducat. quinque mille, eidem promiſſis ſtatim

quod Maria obiit, abſque filiis; quæſitum fuit ſibi jus
pro portione dotis ad ipſum ſpectante, quamvis enim
magna ſit inter *Doctores* controverſia, an portio debita
ex *Conſuetudine*, jure hæreditario deferatur, vel pacto
civium, tamen communiter reſolvitur, quod ſi ultra le-
gem fuerit in pactum deductum, debetur ex pacto abſ-
9 que alia aditione, ut habetur per *Doctor. in leg. cum an-
tiquioribus, Cod. de jur. delib.* ubi *Alexandr. numer. 6.
Iaſ. numero* 6. & alii relati à *Phanuc de lucro dotis, gloſſ.
4. numero 6. Roland. à Valle* in eodem *tract. quæſt.* 46.
*Molfeſ. in comment. ad Conſuetud. Neap. parte ſepti-
ma, de jure quarta, quæſt. 13. numero 24. D. Reg. Rovitus*
latè in *deciſ.* 87. poteſt enim, quod ex juris diſpoſitione
venit, in pactum deduci *leg. non impoſſibile 50. ff. de
pact. leg. quo mutuum, ff. mand. & leg. qui dubitationis
81. ff. de reg. juris.* Si igitur ex pacto jus fuit quæſitum
Bartholomæo, conditionaliter tamen adveniente condi-
tione, ea purificata per mortem Mariæ, abſque filiis
ſtatim fuit jus quæſitum Bartholomæo abſque alia adi-
tione, & in conſequentiam hoc jus erat creditoribus
obligatum, & proinde non poterat in eorum præjudi-
cium repudiari

Cui motivo replicabatur pro parte filiorum Bartho-
lomæi, quod hoc pactum fuit factum tempore, quo Ma-
ria nuptui fuit tradita qu. Pompeo Strambone, per cu-
jus mortem fuerunt dotes reſtitutæ, Mariæ ſicque dum
in capitulis matrimonialibus promiſerat Pompeus re-
ſtitutas eidem Mariæ, & in ejus defectum Jo. Franciſco
Griffo dotanti, ejuſque hæredibus, & ſucceſſoribus,
ſtatim quod fuit facta reſtitutio Mariæ, pactum fuit
adimpletum, juxta diſpoſitionem *text. in leg. boves, §.
hoc ſermone, ff. de verbor. ſignificat.* latè per *Iaſon. in leg.
divortio, §. quod in anno ff. ſolut. matrimon.* tanto magis,
quia dicta Maria tranſiit ad ſecunda vota cum Regio
Conſiliario digniſſimo, & meritiſſimo D. Scipione
Theodoro, & fuerunt auctæ dotes, uſque ad ſummam
ducat. decem mille, & promiſſa fuit reſtitutio prædictæ
Mariæ, & ejus hæredibus, & ſucceſſoribus, mortua tan-
dem dicta Maria abſque filiis Bartholomæus frater po-
tuit, non adire ejus hæreditatem, & creditoribus præ-
judicium inferre, ipſoque de medio ſublato, hæreditas
Mariæ per ſucceſſorium edictum pervenire debebat ad
filios Bartholomei, qui nepotes, videntur, hoc caſu
10 habere hæreditatem ex tacita voluntate Mariæ, *Surd.
dec.* 272.

Inſuper dicebatur, quod ſi pars inſtiterat in pacto
prædicto, & quod non eſſet extinctum per reſtitutio-
11 nem factam Mariæ, adhuc reſpectu bonorum *Conſue-
tudini* ſubjectorum requiritur animus acquirere vo-
lentis, alias ad ſequentes proximiores deferuntur, ut ex
Neapol. & aliis probat *D. de Franchis deciſ.* 89. *nu.* 2. 3.
& 5. qui dicit, hoc procedere etiam in filio reſpectu do-
tium maternarum, nam illas debet habere titulo ſuc-
ceſſionis, licet revera *D. de Franchis* non loquatur,
quando fuit in pactum deducta *Conſuetudo*, & ſic ceſſa-
bat motivum. Secundo dicebatur, quod quamvis hoc
jus eſſet quæſitum Joanni Franciſco, cui fuit promiſſa
reſtitutio, & ejus hæredibus, hodie non concurrunt cre-
ditores Joannis Franciſci, qui prætendere poſſent, ha-
bere obligatam hanc ſpem futuræ ſucceſſionis, de qua
quæſtione per dictum *de Franch. in deciſ.* 525. & latiſſi-
12 mè *Pariſ. conſil. 56. vol. 3.* ſed agitur de creditoribus Bar-
tholomæi, qui potuit non acquirere, neque creditores
de hoc conqueri poſſunt, *leg. nemo 77. ff. de reg.* idem
*Præſ. de Franch. dec. 339. Theſaur. dec. 70. Molin. de juſt.
& jur. tom. 2. diſp. 164. nu.* 11.

Verùm prædictis reſpondebatur, quod eo ipſo. quod
Bartholomæus adiit hæreditatem Joannis Franciſci pa-
tris, vel etiam Iſabellæ Capyciæ matris Mariæ, quæ
etiam intervenit in donatione, quæſivit idem jus, quod &
ipſe Joannes Franciſcus. & Iſabella habebant, & idem
jus, quod competebat Joanni Franciſco, & Iſabellæ
competit etiam ejus hæredibus, cum hæres perſonam
defuncti

Digitized by Google

defuncti repræſentet, ut in caſu magis arduo conſuluit *Dec. ſp conſ.* 259. alias 260. ubi ex profeſſo tractet articulum, an maritus poſſit remittere lucrum dotis ad eundem ſpectans, vigore ſtatuti in præjudicium ſuorum creditorum, ubi quamvis *Decius* concludat, quod poſſit, quia tractatur de lucro, & non de diminuendo patrimonio, quando tamen adhuc acquiſitio non eſt perfecta, attamen *Addentes ad Decium in d. conſil.* dicunt quod malè *Decius* conſuluit, & quod poſſet procedere *dict. conſil.* quando ſtatutum poſt matrimonium contractum ſupervenisſet, & ad jam contracta extenderetur, ita ut non competeret, niſi conditio ex ſtatuto, quod magis ultimæ voluntati, quam contractui æquiparatur, ſecus tamen quando ſtatutum præcedit, quia tunc competit actio ex contractu, & noviſſimè poſt hæc ſcripta à me viſus hoc idem alios referens fundat *Hodierna in leg. hac edictali, qu. 35. Codice de ſecund. nupt.* & proinde ceſſantibus motivis prædictis, dicebatur omnino eſſe in beneficium creditorum judicandum. Unus ex Dominis, quia non fuerat præſentatum ſolitum decretum præambuli, in quo Bartholomæus fuiſſet hæres declaratus Joan. Franciſci patris, ſed ſolùm Iſabellæ Capyciæ matris, & pendebat diſcuſſio articuli, in cujus beneficium debebat fieri ceſſio à creditoribus, ſi in beneficium filiorum Bartholomei, de quorum pecunia prætendebatur fuiſſe ſatisfactos, vel dicti Bartholomæi, & per conſequens in beneficium ejus creditorum fuit voti, quod ceſſio fieret in beneficium Bartholomæi pro rata ad eum ſpectante, uti hæredem Iſabellæ Capyciæ, pro rata verò, quæ competebat Joan. Franciſco Griffo, ſtante, quod non aderat hæreditatis aditio, ceſſio fieret ad beneficium Bartholomæi. Cæteri verò omnes dixerunt, ceſſionem eſſe faciendam in totum ad beneficium Bartholomæi, habuit enim Sacrum Concilium pro vero hæreditatem dictæ Mariæ fuiſſe jam aditam per Bartholomæum, ex actibus ſuprà ponderatis, & ego admonerem Judices ne ſint tam proclives ad admittendum hujuſmodi repudiationes in damnum creditorum, quia etſi locus ſit repudiationi in foro exteriori, tamen in foro conſcientiæ peccat taliter repudians le-
13 thaliter, ut dixit *Molina de inſtitut. & jur. tract. 2. diſputat. 436. in fine*, quod pleniſſimè probant *Sanchez de matrimon. libro ſexto, capite quarto, ſub numero nono*, & poſt ipſos *Gratian. diſceptat. forenſ. capite 271. tom. 2. numero vigeſimo ſexto*, ubi advertit, ne Cauſidici, &
14 Advocati conſulant debitoribus, ut repudient, quia peccarent, & ex eorum conſilio debitores efficiuntur impotentes ad ſolvendum, quod etiam advertit *Franc. de Petr. conſ. 9. numero decimo quinto*, & propterea cum caſus acciderit, valdè cogitandum erit, quia multoties quamvis debitores adiverunt hæreditatem, tamen ad fraudandum creditores, dicunt, eam non adiviſſe, & quia creditores, actus poſitivos aditionis habere nôn poſſunt, remanent eorum juribus privati, in detrimentum animæ renunciantis, aditio enim hæredi-
15 tatis eſt difficilis probationis, ut habetur ex *lege ſecunda, & tertia, ff. de interrog. act.* quia in nuda & occulta veritate conſiſtit cujus ſcrutator eſt ſolus Deus, ut in *§. fin. Inſtitut. de hæred. qual. & different.* Ideo pluribus
16 modis probari, tradiderunt latè *Cardin. Tuſc. concluſ. 190. & ſequent. tom. 1. Maſcard. concluſ. 40.* cum pluribus *concluſ. ſequentibus Franciſc. Barry de ſucceſſ. lib. 11. titul. 5.* de materia autem repudiationis hæreditatis
17 fideicommiſſi legati, & aliorum ſimilium in præjudicium creditorum, ad ornatum dictæ *leg. qui autem ff. quæ in fraud. creditor.* videndi ſunt *Fab. de Anna conſil. 76. Franc. de Amic. de his, qui feud. dar. poſſ. §. prodeſt. folio 134. numero 9.* latè *Paſchal. de viribus patr. poteſtat. cap. quarto, num. 170.* cum pluribus *ſeqq. Alph. collect. 2. Camill. de Medic. conſil. 98. Cutell. de donat. contempl. matrimon. folio 284. & ſequ. Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. quarta, gloſſ. 9. parte quinta, 100. Franciſc. Niger Cyriac. controverſ. 319. libro ſecundo*, qui loquitur in renunciatione uſusfructus, *Marin. Frecc. de ſubfeud. ad Conſtitut. Divæ memoriæ, num. 73.* qui ampliat diſpoſitionem *d. l. qui autem*, etiam in feudis, diffuſè idem *Fab. de Anna collect. 209.* ubi, an diſpoſitio *d. l. qui autem* procedat in dote, Fiſco legitima, trebellianica, & in hærede debitoris.

OBSERVATIO IN DECISIONE VIII.

SUMMARIUM.

1 *Debitor poteſt non acquirere in præjudicium creditorum, nam ſuum patrimonium non diminuit, ſed tantum locupletari recuſat, ideoque poteſt repudiare hæreditatem, & legitimam, & numero 27. ac legata, in præjudicium illorum, etiam contra creditores hypothecarios, numero 3. contrarium circa legitimam, numero 5. & 6. ſed prima opinio eſt approbata numero 16. & 17.*

2 *Edictum prætoris de revocandis his, quæ in fraud. credit. facta ſunt non habet locum in repudiatione hæreditatis, legitimæ, & legatorum.*

4 Text. in leg. qui autem, ff. quæ in fraud. creditor *procedit etiam in portione debita vigore* Conſuetudin. Neapol. *& ita bis deciſum adducitur in S.C. & procedit contra creditores ex cauſa lucrativa, nu. 2. contrarium n. 16.*

5 *Filius non poteſt in præjudicium creditorum, tam ex cauſa lucrativa, quam onerosa acceptare onus per patrem injunctum ſuper legitima, nec etiam in præjudicium matris, cui poſt filii mortem debetur legitima in bonis illius, numero 6. & ita judicatum refertur, numero 7. limita, ubi mater eſſet excluſa à legitima, quia matrimonium eſſet contractum ſecundum* uſum Capuanæ & Nidi, *& ita determinatum adducitur.*

9 *Debitor non poteſt in præjudicium Fiſci repudiare hæreditatem, legitimam, legata & ſimilia, nedum ex diſpoſitione juris communis, ſed etiam Regni, numero 10. nec etiam in præjudicium dotis, nu. 11. contrarium in Fiſco, & in dote, nu 12. ſed prima opinio eſt amplectenda, nu. 36. & 37.*

10 *Pactum de conſervanda ſucceſſione, in Fiſci præjudicium non admittitur de jure Regni.*

11 *Fraus in Fiſci præjudicium non committitur, ſi quis non acquirat.*

14 Text. in leg. fraudem 45 ff. de jure Fiſc. *procedit quoad creditores in cauſa onerosa, contrarium, nu. ſeq.*

17 *D. Conſil.* Carleval. *ac D.* Pratua *non habuerunt notitiam* de Cap Regn. Emergentium.

18 *Hæres debitoris poteſt in præjudicium creditorum illius non acquirere hæreditatem, & ſimilia.*

19 Text. in leg. ſi mihi, & tibi, ff de lege prima *ſecundum diſtinctionem* Bartoli *habet locum, ubi hæres nullum ſentit commodum, & alii damnum patiuntur, text. vero* in leg. liberto ff de bon. libert. *verificatur, quando hæres ſentit commodum, & alii incommodum habent, numero vigeſimo, ſed hæc diſtinctio reprobatur, numero vigeſimo primo, de ratione, numero vigeſimo ſecundo.*

21 *Repudiatio videtur fundata in præſumpta fraude.*

23 *Fraus ceſſat in caſu* l. liberto. ff de bon. libert. *& adeſt in caſu* l. ſi mihi, & tibi. ff. de l. 1.

Debitor commodum nullum ſentit in caſu l. qui autem, ff. quæ in fraud. cred. *& ſimil. ibid.*

24 *Hæres liberti non poteſt repudiare, quia nullum ſentit commodum, contrarium, numero 25. & ſequentibus.*

25 *Patronus de jure Digeſtorum habebat in bonis liberti morientis abſque filiis dimidiam bonorum, quod intellige, ubi habebat in bonis, ultra centum, alioquin nihil habebat, num. ſeq.*

27 Text.in l.liberto.ff.de bon.libert. *declaratur, & numero 34. eſtque ſpecialis favore patroni, num.28. & procedit in repudiatione, quæ fit in fraudem legis, non autem hominis, num.34.*

29 *Repudiatio valet, ſed repudiatum imputatur quoad computationem patrimonii, in beneficium patroni, in caſu* liberto, ff. de bon. libert. *& ratio adducitur, numero 30. & non admittitur poſt aditam hæreditatem, vel acceptationem legati, numero 35. de ratione, num.36.*

31 *Legata dicuntur eſſe in bonis legatarii à die mortis teſtatoris, & licet per repudiationem fingatur, nunquam fuiſſe legatarii, numer.32. tamen non procedit in præjudicium tertii, & ſic patroni, cui eſt jus quæſitum, num.33.*

36 *Repudiatio admittitur in quærendis, non in quæſitis.*

37 *Judices non debent eſſe proclives ad admittendam repudiationem, in damnum creditorum, nam debitor etſi poſſit repudiare in præjudicium creditorum in foro exteriori, non tamen permittitur in foro conſcientiæ, ibid. contrarium, num.39. ſed prima opinio comprobatur, num.40.*

38 *Cauſidici, & Advocati non debent conſulere debitoribus, ut repudient hæreditatem, ad excluſionem creditorum.*

40 Theologis *magis*, *quam* Doctoribus Juris Cæſarei, *etſi eminentibus in materia peccati credendum eſt.*

41 *Debitor quando non omnibus creditoribus ſatisfacere poteſt, pro remedio exquirere debet opiniones* Theologorum *non* Legiſtarum.

42 *Contractus a muliere geſtus, abſque ſolemnitatibus ſtatuti, eſt nullus de jure Civili.*

Lex poſitiva non attenditur in foro conſcientiæ, ibidem.

43 *Mulier quando in nihilo læditur ex contractu, abſque ſolemnitatibus geſto, tenetur illum ſervare.*

Advocatus conſulens pro muliere, quæ in nihilo fuit læſa in contractu, abſque ſolemnitatibus facto, peccat, ibidem, ſic etiam ſi conſuluit pro filiofamilias, ut utatur exceptione Macedoniani, quamvis mutuum ſit verſum in illius utilitatem, numero 45. & pariter, ſi conſulat ædificare volenti, ut vicino noceat, num. 47.

44 *Filiusfamilias utitur exceptione Sen. Macedoniani, à jure Civili introducta in mutuo recepto, fallit, ubi pecunia verſa fuit in utilitatem ipſius, tunc enim peccat, ſi eam proponit.*

45 *Cauſidicus proponens exceptionem Macedoniani, ubi mutuum eſt verſum in utilitatem filiifamilias, lethaliter peccat.*

46 *Ædificare quis poteſt uſque ad Cœlum, etiam in præjudicium vicini.*

48 *Via magis certa, & tutior, eſt eligenda in materia peccati.*

1 VUlgatum eſt dicterium, debitorem non acquirendo, fraudem non facere ejus creditoribus, quia ſuum patrimonium non diminuit, ſed tantum locupletari recuſat, & proinde poſſe repudiare hæreditatem, legitimam, vel honorarium, vel teſtamentariam ſe legata, in illorum præjudicium, ut habetur in vulgata, *l. qui autem, ff. quæ in fraudem creditor.* & etiam in *leg.1. §. virum, D. ſi quis in fraudem patron. in l. cum quidam, D. de jur. fiſci, in l. non fraudantur, D. de reg. jur.* ad quod etiam facit regula *text. in leg. alienationis, D. de verbor. ſignif. in l. eum alienat. D. de reg. jur. in leg. item, §. poteſt, D. de alien. jud. mut. cau. fact. in leg. profectitia, §. ſi pater, D. de jur. dot. in l. nemo, §. 1. ff pro ſoc. in leg. 1. §. ſi quis 51. verſ. confeſtim, ff. de collat. bonor. in l. ſponſus, §. ſi mari-*
2 *tus, D. de donat. inter vir. & uxor.* ideoque ceſſat *edictum Prætoris de revocan. his, quæ in fraudem creditorum facta ſunt*, de quo *in l.1. ff. eod. tit.* ut bene explicatur *in d. l. qui autem.* Hinc *D. Præſ. de Franc.* quem J.C. bene eruditum appellat *Menoc. Præſumpt. 50. numer. 16. circa fin. lib. 2.* & eruditiſſimum vocat *Præſumpt.* 10. *num. 29. & Præſumpt. numero 3. in fin. & Præſumpt. 96. num. 6. in fin. libro 4,* latiſſimè articulum pertractans *deciſion. 101.*
3 ibidem ſub *nu.* 30 determinatum adducit per Noſtrum Sac. Conſil. potuiſſe debitorem repudiare hæreditatem non aditam, in præjudicium ejus creditorum hypothecariorum, qui agebant jure offerendi, de qua deciſione meminit D. meus *hic numero primo, & deciſ. 34. numero primo. & deciſ. 117. numero ſecundo*, ac etiam *D. Thor. in Compend. deciſ. parte 1. verb. debitor an poſſit,* ubi DD hoc idem affirmantes citat, quod etiam ſuo calamo comprobat *D. Franciſcus Maria Pratus*, doctiſſimus, laborioſiſſimus, ac primi nominis Advocatus *obſervat. 15. à numero 1. ad 12. cent. 1. pract. obſerv.* ac deciſum pariter refert *Viſſembec. conſil. 17. libro 2.* eandemque opinionem ſequuti ſunt *Gallorat.* in ſuo doctiſſimo *tractat. de renunciat. tom. 1. cap. 2. num. 51. & ſeq. lib. D. Mart.* Neap. concivis digniſſimus *de ſucceſſ. legal. part. 4. q. 14. art 1. n. 5. ad 8.* eruditiſſimus *D. Larrea dec. Granat.* 10. ſub *nu. 46.*

4 Et nedum *text. in dict. leg. qui autem* procedit in legitima, ut ſuprà *numero* 1. notavimus, ſed etiam in portione debita, vigore *Conſuetudinis Neap* ut aliis relatis probat *Pratus ibid. an. 7. 8. & 9.* D. & ante ipſum *D Conſil. D. Ferdinand. Arias de Meſa* veſpertinæ lectionis Juris Civilis in floridiſſimo Gymnaſio Neapol. interpres facundiſſimus *libro 1. variar. reſolut. cap. 41. num. 10 22.* ubi ſic per S.C. judicatum tradit, idque etiam fuiſſe habitum pro abſoluto in eodem Sacr. Conſ. in cauſa creditorum Vincentii Bombini refert *D Provenzal. in conſuetudine 1. obſervatione 26. numero 7. de ſucceſſ. ab inteſtato.*

5 E contra verò ſunt obſervanda ea, quæ advertit D. Conſil. *Carleval.* J.C. clariſſimus, ac Theologus doctiſſimus, quem laudibus etiam extollit D meus *deciſ. 10. numero decimo ſeptimo in tractat. de judic. & concur. cred. libro primo, titul. tertio, diſput. 05. numero decimo octavo, & decimo nono*, tom. 2. ubi *ex* rationibus per ipſum adductis ſubſtinet, filium non poſſe in præjudicium ejus creditorum, tam ex cauſa lucrativa, quam onerosa acceptare onus, ſive ſubſtitutionem, aut fideicommiſ-
6 ſum per patrem impoſitum ſuper legitima ei debita, ſicut nec etiam poſſe in præjudicium ejus matris, cui legitima debetur ſuper bonis filii, ita ut illo mortuo poſſit mater legitimam petere, non obſtante ſubſtitutione, ſive fideicommiſſo, per patrem impoſito ſuper dicta legitima filio debita ac etiam non obſtante accep-
7 tatione talis oneris per ipſum facta, ut pluribus mediis tradit idem D. *Carleval. ibid. num. 10 per tot. numero vigeſimo octavo*, ubi *in fine*, refert fuiſſe per Sacrum Conſilium junctis tribus Aulis in cauſa illorum de Valignano cum Maria Sirina, in Banca Scocciaventi, judicatum, deberi matri legitimam in bonis filiæ non obſtante gravamine fideicommiſſi impoſito à patre in omni
8 ſua hæreditate, & prætenſo fideicommiſſi acceptatione; quam deciſionem limitat, ubi matrimonium eſt contractum ſecundum *Conſuetudinem Capuæ, & Nidi* per quam mater excluditur etiam à legitima, tunc enim mater nullatenus petere poterit legitimam in bonis filii, & ita determinatum fuiſſe in eadem cauſa annuit *an. 21. in fin.*

9 Non tamen poterit debitor in præjudicium Fiſci creditoris talem repudiationem hæreditatis, legitimæ vel legati ac ſimilium facere, ut probat *text.* ad id communiter ponderatus, & adductus in *leg. in fraudem* 45. *Digeſtis de jure fiſci*, quem nos etiam citavimus ſuprà *numero primo* poſt *D. Provenzal. ibidem numero deci-*
10 *mo*, ex *Peregrin.* ac *D. de Medic.* qui *numero* 11. hoc, ait, eſſe abſolutum in Regno per *Capit. Regis Caroli II.* incip *Emergentium*, ſub *tit. de tollend. caut. de bon. tut.*

pro

pra bonor. vita ducend. ubi pactiones de conſervanda
ſucceſſione in Fiſci præjudicium damnantur, ſine Regis
11 aſſenſu, ſicut nec etiam contra dotem, ut probat *Gazad.*
conſ.97.n.7.& 12.circa finem, ipſoque relato tenet *Dom.*
Conſil.de Ann.conſ.76.n.6.

12 Sed contrarium tam in Fiſco, quam in dota per quatuor columnas ſubſtinet *Dom. Pratus d.obſervat.15.a n.*
23.per *tot.nu.43.* ubi valdè miratur de *D.de Anna*, quòd
ſententiam prædictam ſubſtinuiſſet pro Fiſco, & dote
ſatis jejunè, re minimè diſcuſſa, ac articulo non deguſtato, & pro ejus opinione adducit *text.in leg.cum qui-*
13 *dam 26.ff.de jure fiſc.* ubi non videtur in fraudem Fiſci
factum, quod acquiſitum non eſt pluresque intellectus
adducit *à n 17.cum pluribus.ſeqq.*

14 At in diſcrimine intellectus tam *dicta lege qui autem* quam *dicta lege in fraudem* erit obſervandus *D.*
Carlevae.hoc.citat. unm poſt longam diſputationem ad
partes concludit *numera 15.& 17.text.in dict.leg.qui autem* procedere contra omnes creditores ex cauſa lucrativa, *text.* verò in *dict. leg.in fraudem* quoad omnes cre-
15 ditores ex cauſa onerosa, ſed, ut verè fatear, omnia tradita, tam per *D.Pratum*, quam per *D. Carleval.* reſpiciunt ſubtilitatem eorum ingenii, cùm veritas ſit in
contrarium, & per tot deciſiones à noſtris Tribunalibus amplexa, ut ſupra ponderavimus, eo magis quia *D.*
Pratus non conſideravit, articulum illum de jure Regni
16 nullam habere difficultatem, ex *d.cap.Emergentium*, &
ſic ceſſat diſputatio de jure communi, in quo ipſe larga
manu elaboravit, parum expreſsè deferendo D. *de Anna*, ac tacitè D. *Provenzal.* ipſo non citato, quem *text.*
nec D.*Carleval.* nec ipſe D. *Pratus* adduxerunt, neſcio
17 cauſam D.*Carleval.* loquitur contra opinionem ſimiliter receptam in S Conſil. in tot deciſionibus relatis, ac
in aliis exteris Tribunalibus

18 Benè tamen poterit hæres debitoris in præjudicium creditorum illius non acquirere hæreditatem,
vel legatum relictum, ad *text.in leg.ſi mihi,& tibi,D.*
de legat. prima, & licet *Bartol.* faciat diſtinctionem,
19 ut *text.in dicta lege ſi mihi, & tibi* habeat locum, ubi
hæres nullum ſentit commodum, & alii damnum patiuntur, *text.* enim, qui in contrarium adduci poteſt in
20 *leg.liberto,Digeſtis,de bon.libert.* verificatur, ubi hæres
ſentit commodum, licet alii ſentiant incommodum,
cum qua diſtinctione tranſeunt *Dyn.in d.l.qui autem &*
Jaſ.in §.item ſi quis,nu.122.Inſt.de act. aliique paſſim in
juribus citatis.

21 Attamen, pace *Bartoli*, & Aſſeclarum hæc diſtinctio
mihi non placet; illa enim repudiatio videtur fundata
in præſumpta fraude, quæ ceſſat in caſu *dicta leg.liberto*, dum ex dicta repudiatione hæres ſentit commodum
& videtur adeſſe in caſu *dicta lege ſi mihi & tibi*, nam
22 ſi verum eſſet, procederet tam in principali debitore,
quam in ipſius hærede, cùm non adſit diverſitatis ratio, & proinde deſtrueret penitus regulam *dicta leg.*
qui autem, cum ſimil. in quibus & ſi nullum debitor
23 ſentiat commodum ex repudiatione, poteſt liberè eam
facere, & de ea non poſſunt conqueri creditores. Item,
24 quia *Bart.* dicit, ideo in *text.in dicta leg. liberta*, habetur, hæredem non poſſe repudiare, quia hæres ex tali repudiatione non ſentiret commodum; quandoquidem
hoc eſt falſum, de jure enim Digeſtorum patronus ha-
25 bebat in bonis liberti morientis abſque filiis dimidiam
bonorum, ut in *lege ſecunda D.de bon.libert.* & hoc, ſi
habebat in bonis ultra centum, alioquin nihil habebat,
26 ex regulis *leg. libertus, D.de jure patron.* ideoque dum
in *d.l.liberto* fingitur caſus, quòd liberto habenti octuaginta, fuerunt legati alii quadraginta, & ſic erant in to-
27 tum duc.120. dum ipſe agnoſcebat legatum, efficiebatur major centenario. & proinde deducta medietate,
hoc eſt duc.60. ad beneficium patroni, remanebant ad
beneficium hæredis alii duc.60. pro alia medietate, quod
ſi repudiaſſet legatum, utique ipſe hæres integros duc.
80. habuiſſet, & ſic ſecundum deciſionem illius *text.* hæres ſenſiſſet commodum, quare ceſſat diſtinctio *Bart.*
& Aſſeclarum.

28 Et proinde dicendum erit, quod *text.in dict. leg. liberta* eſt ſpecialis favore patroni, ut tenet *Bald.in leg.*
unica, numera uno, C.de his, qui ante apert. tab. quam
opinionem etiam ſequitur *Raphael Cuman.in dict.leg.*
qui autem, numero ſecundo, videndus & in *dict.leg.ſi mihi, & tibi.numero 1.* ſiquidem in *dict leg. liberto* diſponi-
29 tur, quod valet repudiatio, ſed tale legatum, quamvis
repudiatum, imputabitur quod computationem patrimonii in beneficium patroni, rationque, quam licet
30 non adduxerint *Bald.& Cuman.* colligitur ex eodemmet *text.* & in *leg.ſi patronum quadrageſimum quartum;*
circa *finem ff.eod.tit.* ubi patronus debet habere portionem ex iis bonis, quæ fuerunt tempore mortis liberti;
& proinde dum in *d. leg.liberta* aſſignat rationem ſui
dicti; per hæc verba videlicet, *nam videri defunctum*
31 *mortis tempore ampliorem habuiſſe rem centum, cum hæreditas ejus propter computationem legati pluris venire poſſit*; legata enim dicuntur eſſe in bonis legatarii,
32 à die mortis teſtatoris, ex regula, *l à Titio,ff.de furt.D.*
meus; qui alia jura & DD citat *deciſ.107.numero primo,*
in fin. & licèt per repudiationem fingatur, nunquam
33 fuiſſe rem legatarii, *leg.1.§.utrum ff.ſi quid in fraud.patron.* tamen hoc non poteſt fieri in præjudicium tertii,
& ſic patroni, cui eſt jus quæſitum, ex regula *l.qui balneum, & l.potior ff.qui pot.in pignor.h.b.* & hunc intellectum ad *l. liberto* tenet *Socin.in d.l.ſi mihi,& tibi,n.m.*
3.ubi *Ruin.n.3.& Iaſ.nu 22.* qui addit alium intellectum
34 ad illum *text.* ut ſcilicet loquatur in repudiatione, quæ
fit in fraudem legis, & proinde ſit ipſo jure nulla, ſecus
de illis, quæ in fraudem hominis juxta *text. in leg libertus, ff de jur.patron.*

35 Non tamen ſubſtinetur repudiatio poſt aditam hæreditatem vel legati acceptationem, ut probat D.meus
hic numera primo, ex l.ſicut major, C. de repud.hæredit.
deciſum refert ſub *numera 12.verſi.cæteri verò omnes*, &
aliam ſimilem deciſionem refert *D de Franch.dict.dec.*
36 *101.in fine*, Repudiatio enim admittitur in quærendis,
non autem in quæſitis, D. *Larrea deciſ.Granat.20.numera quadrageſimo ſexta, D. Merlin. de pignor & hypoth.*
lib 4.tit.5.qu.134. qui ſic judicatum adducit per Rotam
nu.5.

37 Hinc D.meus *numera decimo tertia*, admonet Judices, ne ſint proclives ad admittendam hujuſmodi repudiationem in damnum creditorum, nam etſi id liceat
in foro exteriori, tamen in foro conſcientiæ læthaliter
peccat repudians hæreditatem, & ſimilia lucra; ut ex
38 *Malina, Sanchez, & Gratian.* probat, & ultaritùe advertit, ne Cauſidici, & advocati conſulant debitoribus,
ut repudient hæreditatem, quia peccarent, quod etiam
voluit D. *Franciſcus de Petris* variarum litterarum
ſciriſſimus *conſil.59.numero decimo quinta*, quem allegat
D.Carleval. ubi ſuprà *numera decima ſexta*, id tamen ſa-
39 tis luculenter impugnat D.*Pratus dict. centur.1. obſervat.decima ſexta, per tot.* ubi confirmando quæ dixerat
libro primo, diſcept.forenſ.capite trigeſimo quarta, numero trigeſimo nona, & quadrageſima, ſatis invehit contra
40 *Molinam, & Sanchez*, & tamen *Theologis* in materia
peccati magis creditur, quam *Doctoribus Cæſarei juris*.
jur. Hinc dixit *Ala in tract.de Advoc.& Cauſidic.Chri-*
41 *ſtian.pag.1.queſtion.51.* quòd quando debitor non poteſt
omnibus creditoribus ſatisfacere, non exquirat opinionem *Legiſtarum*, ſed *Theologorum*, ut etiam in ſimili voluit D meus *deciſ.7.nu.29.in fin* & ſic opinio D. *Prati*
& ex omni parte eſt deſtituta, & ex infraſcriptis etiam
convincitur.

42 Primò, nam contractus à muliere geſtus ſine ſolemnitatibus ſtatuti de jure civili eſt nullus, & tamen in foro
conſcientiæ non attenditur lex poſitiva, ideoque quando
43 mulier in nihilo læditur ex dicto contractu illum obſervare tenetur, & Advocatus aliter conſulens, peccat, ut
optimè probat *Ala in d. tract.qu 67.p.1.*

Secundò

Digitized by Google

44 Secundò filiusfamilias, quando accipit motuo pecooiam, poteſt ſe tueri exceptione Senatus Conſult. Macedoniani, à jure civili introducta *leg. 1. & toto tit. Digeſtis & Codice ad Maced.* Sed ſi pecunia mutuata re vera vetis ſit in otilitatem filiifamilias, non poteſt ſine peccato proponere memoratam exceptionem, *Gutierr. de juram. confirm. c. 44. n. 6. Ant. Gomez in l. 3. Tauri, nu. 184. Azor. inſt. moral. par. 3. lib. 7. c. 3. verſic. ſed re vera.*

45 Quare Advocatus conſulens, ut illam proponat, peccat ſicut Procurator, qui eam proponit, *Ala d. tract. par. 2. q. 26.* ubi DD. citat.

46 Tertiò, quis poteſt in ſoo ſolo ædificare, & in altum extollere uſque ad Cœlum, *leg. altius, Codice de servit. & aqua*, etiam ſi lumina vicini officiantur, *leg. Proculus D. de damn. infect.* ut etiam retulimus in *decis. 50. numero 1.*

47 Et tamen Advocatus peccat, ſi Patrocinium præſtat ædificare volenti, ut vicino noceat; ut bene probat *Ala dicta parte 2. quæſt. 73.* & ſic quamvis lege Civili permittente, prædicta facere poſſit, non tamen in
48 foro conſcientiæ conſulere poteſt, quia in materia conſcientiæ magis certa, & tutior via eſt eligenda, *cap. in jus venit 3. de ſponſal. & matrim. Surd. de alim. tit. 8. privil. 88. num. 4.*

M. A. Gizzini.

ARGUMENTUM.

Teſtamentum nunquid irritetur, ſi teſtator dixerit, *instituo filios quondam talis* & ille adhuc viveret.

SUMMARIUM.

1 *Dictio,* quondam *tempus præteritum denotat, ſed contrarium, & præſens, & futurum, n. 8.*

2 *Dictio,* quondam, *denotat, quem eſſe mortuum.*

3 *Error in nomine, diſpoſitionem non vitiat, & hoc indiſtinctè, ſive à teſtatore, ſive à Notario ſcribente ſit prolatum, n. 4.*

5 *Teſtamentum non irritatur, ſi dicatur,* inſtituo Titium olim filium talis, *& adhuc pater viveret.*

6 *Error potius, quam dolus præſumendus, ſi in inſtrumento quis vivus nominetur, cum dictione,* quondam.

7 *Inſtrumentum non vitiatur, ſi Notarius in eo dicat,* Titius filius quondam Petri, *& Petrus adhuc viveret.*

9 *Legatum non vitiatur ex errore alicujus qualitatis legatarii, ubi teſtator notas haberet perſonas.*

10 *Frater dicitur quaſi ferè alter, ſive alter ipſe.*

11 *Error in nomine tunc vitiat diſpoſitionem, ubi conſtat de errore.*

12 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO IX.

Hieronymus de Helia in ſuo ultimo teſtamento inſtituerat hæredes pro tertia parte filios quondam Mattiæ de Helia ejus ſororis, cumque fuiſſent mediante decreto præambuli per Magnam Curiam Vicariæ hæredes declarati, ſervata forma teſtamenti, appellaverunt ad S. C. filii quondam Fœlicis de Helia, ejuſdem teſtatoris ſororis, prætendentes, ex errore fuiſſe ſcriptos hæredes filios quondam Mattiæ, ex quo Mattia tunc vivebat, nec poterat illa dictio, *quondam*
1 in eis verificari, cùm dictio prædicta denotet tempus præteritum, ad notata in *lege prima, §. hoc autem ff. de oper. nov. nunc.* & per iſtam dictio. *quondam*, probatur,
2 quem eſſe mortuum, ut dixit *Imola in cap. cum contra, extra de pignor.* per illum text. quod etiam bene probat *Iacob. Butrig. in leg. cum aliquis, Codice de jur. deliber. Riminald. jun.* poſt alios *in conſil. 107. n. 18. volum. 1. conſ. 167. numero 11. & conſ. 171. numero 111. volum. 2. Eminentiſſ. Cardin. Tuſchus concluſion. 356. liter. D.* ideo dicebatur, quòd non poterat intelligi de filiis Mattiæ, tunc viventis, ſed potius de ipſis filiis dictæ Felicis jam mortuæ, tanto magis, quia iſtæ erant fœminæ, illi autem
3 maſculi, & quod Notarius erravit in nomine, & per conſequens præambulum debere expediri in eorum beneficium, ex diſpoſitione *text. in l. ſi in nomine, C. de teſtam. §. ſi quis in nomine, Inſtit. eod.*

Pro filiis autem Mattiæ dicebatur, non poſſe præſumi, teſtatorem voluiſſe errare in nomine ſororum cùm dicta Mattia, nedum erat nominata in hæredis inſtitutione, ubi inſtituit filios Mattiæ; adjungendo dictionem, *quondam*, ſed in aliis partibus ejuſdem teſtamenti eandem Mattiam pluries nominavit, ſemper dicendo, dictam Mattiam, & proinde Notarii errorem potiùs præſumendum eſſe in dicta dictione, *quondam*, quàm in nomine ſororis, & propterea, ſive dicamus, fuiſſe appoſitam ex errore Notarii ſcribentis teſta-
mentum, non vitiat teſtamentum, *leg. ambiguitates, C. de teſtament.* ſive conſideremus fuiſſe appoſitam ex errore ipſiuſmet teſtatoris, nec invalidaretur diſpoſitio, *l. qui habebat, ff. de manumiſſ. teſtam.* & in *leg. ſervo, in fin. ff. de*
4 *alimend. legat. cap. ex parte,* ubi *gl.* magiſtra *de fid. inſtr.* fuit etiam ab aliquibus ex Dominis conſideratum quod illa dictio *quondam*, non vitiat diſpoſitionem, etiam quod loquatur de perſona adhuc vivente, hinc *Bart. in lege prima, §. hoc autem, ff. de oper. nov. nunciat.* ſub *numer.* dicit ſuſtinuiſſe inſtrumentum Notarii ubi
5 dicebatur, *Titius olim talis*, cùm pater ejus adhuc viveret, quia iſta dictio, *olim*, ſeu, *quondam*, poteſt plura tempora complecti, *Fulgoſ. conſil. 31. & Corn. conſil. 163. libro primo*, quam *Bartol.* doctrinam communiter *Doctores* ſequuntur, & ab ea non eſſe in judicando, neque conſulendo recedendum, dixit *Bertaz. de clauſ. 1. clauſ. 3. numero quinto*, & ante ipſum *Iaſ. in dict. §. hoc autem, numero ſeptimo*, qui addit quod inſtrumentum prædictum in quo nominatur quis vivens, cum illa dictione, *quondam*, poteſt etiam ex alio ſalvari, nam
6 potiùs error, quàm dolus eſt præſumendus, *leg. qui adhibitis in fin. Codice de his, qui in teſt. ſibi adſcribunt*, & quotieſcunque falſitas, ſive error non eſt circa ſubſtantialia, inſtrumentum ſuſtinetur nec Notarius poteſt de falſo puniri, *Iacob. Butrig. in l. Lucius ff. de his, qui not. infam.* & idem *Iaſ. in leg. ejus qui in provincia, ff. ſi cert. pet. numero ſexto, in fin* refert quæſtionem, quam ponit *Bartol. in lege 2. in fin. ff. de aur. & argent. legat.* quid ſi Notarius in inſtrumento diceret: *Titius filius*
7 *quondam Petri* & Petrus adhuc viveret, an per hoc vitiaretur inſtrumentum, & dicit quod *Bartol.* indeciſam hanc quæſtionem reliquit, ſed quod communiter concluditur, quòd non, quia iſtæ dictiones *quondam, olim*,
8 & ſimiles, non ſolùm important præteritum: ſed etiam præſens, & futurum tempus, *gloſſ.* eſt ordinaria *in leg. nec emptor, in princip. D. de contrahend. empt.* idem *Bartol. in dict. leg. 1. §. hoc autem, D. de nov. oper. nunc.* quam opinionem ſequuntur etiam *ibi Roman.* & alii communiter, & *Ann.* in propriis terminis in *ſingul. 146.* Inſuper dicebatur, quòd quotieſcunque teſtator notas habet perſonas, quamvis erraverit in aliqua qualitate, non vitiatur legatum, ſed potiùs præſumitur, teſtatorem erraſſe in qualitate, quam in nomine quod probat *textus in*
9 *leg. penultim. Digeſtis, de rebus dub.* ubi ponitur caſus, In quo teſtator duos habebat ſervos Philonicum ſcilicet, & Flaccum quorum unus erat Piſtor, alter verò Fullo, legavit Titio Philonicum Piſtorem, cùm re vera non eſſet Philonicus Piſtor, ſed Flaccus, & decidit *ibi Iuraconſultus*, quòd ſi teſtator notas habet perſonas ſervorum, ſentiit de illo quem nominatur per nomen proprium, etiam quòd illud artificium adjectum nomini proprio non ſit verum, ad quod etiam eſt videndus

Paulus

Paulus de Caſtro in leg. ſi in nomine, Codice de teſtament.
non enim de facili præſumitur, teſtatorem errare in
nomine perſonarum, tam conjunctarum, conſanguini-
tas enim facit præſumi ſcientiam, nedum nominis pro-
prii, ſed etiam factorum, *l. penult. in fin. Digeſtis und. co-*
gnat. leg. de tutel. Codice de in integr. reſtit. minor. quan-
10 to magis in fratre, qui dicitur quaſi ferè alter, ſive alter
ipſe, *Neapol. in Conſuetud. Sed ſi mortuus, antè numeru*
ducenteſimo octuageſimo ſeptimo, & quamvis vera ſit re-
11 gula, quòd error in nomine vitiat diſpoſitionem, *d. leg.*
ſi in nomine, Codice de teſtament. & § ſi quis in nomine,
Inſtit. eodem. titul. tamen hoc intelligendum eſt, quando
conſtat de errore, ut habetur ex *text. in d. leg. ſi in nomi-*
ne, & probat *text.* ad literam *in leg. non aliter, Digeſtis de*
legat. 3. ubi habetur, non aliter à ſignificatione verbo-
rum eſſe recedendum, niſi certum ſit, alias teſtatorem
ſenſiſſe, & propterea cùm nulla appareat certitudo te-
ſtatorem voluiſſe inſtituere filios Fœlicis, & non fi-
lios Martiæ, niſi per illam conjecturam, dictionis, *quon-*
dam, cui ſuprà fuit reſponſum. Idcirco die 24 Octobris
1631. ad relationem Eruditiſſimi, ac omnibus numeris
12 abſoluti Regentis Didaci Bernardi Zufia, tunc Regii
Conſiliarii, confirmatum fuit decretum præambuli M.
C.V. in beneficium filiorum Martiæ. Verùm ex conſen-
ſu Partium, in Aula declarato fuerunt dati prædictis fi-
liabus Felicis duc. 300.

OBSERVATIO IN DECISIO. IX.

SUMMARIUM.

1 *Dictio, quondam, denotat tempus præſens, præteritum, & futurum, & verificatur, tam in mortuo, quam in vivo, nu. 2.*

3 *Diſpoſitio qualibet regulariter intelligitur de perſona viventis, non de mortuis.*

4 *Error in nomine, vel cognitione legatarii non arguit mentis teſtatoris perturbationem, intellige, ut numero 5. & non vitiat, quando conſtat de ſubſtantia diſpoſitionis, nu. 6.*

7 *Legatum relictum per teſtatorem ignorantem mortem legatarii, pro non ſcripto habetur quod procedit, etiam data ſcientia teſtatoris, n. 8. & ita deciſum adducitur per S.C. n. 9.*

1 Communis eſt *Doctorum* concluſio, dictionem,
quondam, denotare tempus præſens, præteritum,
& futurum, ut ex pluribus docet doctiſſimus, ac labo-
rioſiſſimus *Barboſ. d. 83. in tract. de d. Cl. & Grat.* in eo-
dem *tract. d. 219.* ubi inter alios citat *Bart. in l. 1 § 1. Di-*
geſtis de nov. oper. nunciat. quem etiam allegat D. meus
2 *hic nu. 1. & 8.* hæc namque dictio, tam in mortuo, quàm
in vivo verificatur, ut tradit *D. Alfonſus Danza*, olim in
Audientia Principatus citra Advocatus doctiſſimus,
nunc ob ejus merita, Excellentiſſimi Protegis munifi-
centia in M.C.V. Pauperum Patronus *in tract. de pugna*
Doctor. & gloria Advoc. tom. 2. tit. de d. in dict. quondam,
fol. 613. col. 1.
3 Hinc oritur vulgata concluſio, quòd quælibet diſ-
poſitio dubia regulariter intelligitur de perſona, viven-
4 tis, non tamen de mortuis, ut per plura exempla decla-
rat *Alber. Brun. in tract. de reb. ſeu diſpoſ. dub. in 2. con-*
cluſ. diſpoſ. circa perſon. an intelligatur, tam de vivis,
quàm de mortuis, quare ſi error in nomine, vel cogno-
mine legatarii contigerit, mentis perturbationem non
arguit ita *Germ. Spin. conſil. 66. nu. 6.* ſed contrarium te-
5 net D. meus *nu. 11.* quam concluſionem intelligit veram,
quando conſtat de errore, ut tradit *num. 11.* ubi jura ad id
citat, & in ſimili caſu, de quo hic conſuluit *D. Mar-*
6 *ta conſil. 106.* ubi *numero decimo*, probat, quòd error
nominis non vitiat, quando conſtat de ſubſtantia diſpo-
ſitionis.
7 Sic etiam legatum relictum per teſtatorem igno-
rantem mortem legatarii pro non ſcripto habetur, *l. 1 §.*
& cum in ſpl. ibi, ſorte hoc ignorantibus teſtatoribus, &
8 *in § ſed. Cod. de cadu. toll.* idemque procedit, ſcientibus
teſtatoribus, ad tradita per *gl. in pr. Inſtit. de inutil. ſtipul.*
in verb. crevebat, & per *Dec. in l. Neratius, ff. de reg. jur.*
& data ſcientia teſtatoris fuit per S.C. junctis Aulis ad
9 relationem D. Conſiliarii *Quadra* ſub die 10 Febr. 1575.
* judicatum legatum habet pro non ſcripto, in cauſa Jo-
ſephi Piſani cum Coletta Piſano, in Banca Roppoli
nunc de Spera, ut habeo ex apoſtilla manuſcripta ejuſ-
dem *D.* Conſil. *Quadra* in calce *Allegat.* in dicta cauſa,
licèt alio modo hanc deciſionem referat *D. Thor. in Com-*
pen. tom. 3. pag. 2. in verb. mortuus hæres; nam ego volui
etiam videre proceſſum.

M. A. Gizzius,

ARGUMENTUM.

Teſtamentum an dicatur nullum, ex eo, quod in teſte fue-
runt adhibiti Fratres Capuccini. Et an pro legitima fi-
liæ competenti detur retentio.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio concedi debet hæredi ſcripto, ubi teſtamentum non eſt abolitum, nec cancellatum, nec in eo aliquod vitium viſibile apparet, nu. 13. & 15. cum ſeq. ubi deciſio S.C.*

2 *Immiſſio eſt deneganda, ubi incontinenti probatur, teſtamentum eſſe nullum.*

3 *Fratres Capuccini non ſunt idonei teſtes in teſtamento.*

Contrarium, nu. 10. & 11. Etiam abſque Superioris licentia, n. 12.

4 *Teſtis eſſe non poteſt, qui teſtamenti factionem non habet.*

5 *Fratres Capuccini, & alii Minores habentur pro mortuis in Mundo.*

6 *Retentio hæreditatis materna cum filia detur pro legitima & antephato ſibi debitis, poſt ejus mortem.*

7 *Mater in antephato habet ſolum uſumfructum, qui ejus mortem cum proprietate conſolidatur, in beneficium filiorum.*

8 *Fideicommiſſarius poteſt legitimam de hæreditate retinere.*

9 *Retentio pro legitima datur filio poſſidenti, etiam repudiata hæreditate.*

10 *Religioſi etiam Mendicantes poſſunt in teſtamento pro teſtibus adhiberi.*

11 Faber in §. teſtes autem, Inſtit. de teſtibus *impugnatur.*

14 *Exceptio nullitatis teſtamenti ex qualitate teſtium dicitur exceptio juris, qua non impedit immiſſionem, ſed in petitorio ſervatur.*

16 Antonius Caracciolus *Præſidens Reg. Cam. Summ. laudatur.*

17 D. Thomas Carleval. *Regius Conſiliarius commendatur.*

18 Marcellus Marcianus *Regius Conciliarius laudatur.*

19 *Mandatum, quod debitores hæreditatis ſolvant, an, & quando inducat poſſeſſionem, & præjudicet hæredi.*

20 *Cauſa teſtati facit ceſſare cauſam inteſtati.*

21 *Lex magis favet teſtamento, quam cauſæ inteſtati.*

22 *Filius pro legitima in poſſeſſionem ingredi non poteſt cum num. ſeqq.*

23 *Retentio an, & quando detur pro legitima, & n. 24.*

26 *Hæres immittitur in poſſeſſionem, præſtita cautione reſpectu legitimæ filii, ubi hæres ſuſpectus non fuiſſet.*

DECISIO

DECISIO X.

DEfuncta D. Lavinia Feltria de Ruvere Marchio-
niſſa Vaſti, ac Piſcariæ & Sereniſſimi Ducis Ur-
bini ſorore utrinque conjuncta in eadem Civitate Ur-
bini, D. Iſabella de Avalos Marchioniſſa Vaſti, & Piſ-
cariæ ejus filia, ſe declarari fecit hæredem univerſalem
ab inteſtato dictæ ejus matris, mediante decreto præ-
ambuli M. C. V. quo ſtante obtinuit ab eadem M. C.
decretum, quòd omnes debitores, & tenentes prædi-
ctæ ejus matris, ipſi correſponderent ipſamque in do-
minam, & patronam recognoſcerent; & cœpit exigere
à debitoribus hæreditatis. Poſt hæc omnia comparuit
in S. C. D. Alphonſus Gonzaga filius ſecundogenitus
Comitis Novellariæ, ac ex D. Catharina de Avalos Co-
mitiſſa Novellariæ, ſimiliter ejus filia, nepos, & hæres
inſtitutus in teſtamento à prædicta quondam D. Lavi-
nia & producendo teſtamentum, in quo hæres erat in-
ſtitutus, inſtitit in S. C. V factum à S. C. ut non procede-
ret ad confectionem decreti præambuli ex teſtamento,
& ita obtinuit decretum, per quod revocata inhibitio-
ne fuit interpoſitum ſolitum decretum præambuli ex
1 teſtamento in ejus beneficium, petiitque in S. C. immit-
ti in poſſeſſionem omnium bonorum, ex teſtamento
non abolito, nec cancellato, juxta terminos *tex. in l. fin.
C. de edict. Div. Hadr. toll.*

Pro parte Marchioniſſæ huic opponebantur, & pri-
mò, non poſſe procedi ad prætenſam immiſſionem,
ſtante nullitate teſtamenti, quæ apparebat ex ipſius le-
ctura, & immiſſio vigore *l. fin. Codice de edict. Div. Ha-
drian.* non competit, quando incontinenti probatur te-
2 ſtamentum eſſe nullum, ut multorum authoritate hoc
comprobat *Caſar. Argel. de acquirend. poſſeſſ. quæſtion.
3. numero 264. & numero 1042.* hæc autem nullitas di-
3 cebatur apparere, quia teſtes adhibiti in teſtamento
erant omnes Fratres Capuccini, qui non ſunt idonei te-
ſtes, abſque Superioris licentia, ut animadvertit *Joann.
Faber. in §. teſtes autem, Inſtit. de teſtament. numero 5.
Speculat. in titul. de teſtibus § 1. numero 36.* quia non ha-
bent nec velle, nec nolle, *cap. ſi religioſi, de elect. in 6.
Bald. in leg. quoniam liberi, numero 4. Codice de teſtibus
Alber. de Roſat. in §. videndum, de teſtibus numero 15.
Nellus à S. Gemin. in tract. de teſtibus numero 22. Lan-
franch.* in eodem *tract. numero 87. Areti. in cap. cum nun-
tius num. 11. extra de teſtibus conſil. 49. Campeg. regal. 94.*
eod. *tit. Rota Romana diverſ. deciſ. 77. numero 2.* optimè
*Gomez in l. 3. Tauri, nu. 28. Caſtr. in auth. ingreſſi, numero
11. C. de ſacroſ. Eccleſ.* qui loquitur propriè in Fratribus
Minoribus, & alii recollecti per *Farinac. de teſtib. q. 61.
n. 30.*

4 Fundatur hæc opinio alia ratione, quia qui non ha-
bet teſtamenti factionem, teſtis in teſtamento eſſe non
poteſt, *§. teſtes, Inſt. de teſtib.* Monachi autem & Reli-
5 gioſi, & præſertim Fratres Capuccini, cùm ſint mortui
Mundo, teſtamentum facere non poſſunt, ut *in dict.
auth. ingreſſi, & ibi gloſſ. Codice de ſacroſanct. Eccleſ.
clem. exivi de Paradiſo, de verb. ſignific. leg. cum lege, D.
de teſtam.* ubi *gloſſ. Azo, Bart. Paul. de Caſtr.* & alii *DD.
Alciat. in leg. inteſtatus, Digeſtis, de verb. ſignif. Craſſ. re-
cept. ſent. §. teſtamentum, quæſt. 34. Caſſan. in conſuetud.
Burg. tract. des ſucceſſions, rubr. 7. §. 3. gloſſ. 1. Ferdin. Vaſ-
quez, controv. illuſtr. cap. 102. numero 1.* ſequitur ergo,
quòd cùm ſint inteſtabiles, nec teſtes eſſe poſſunt in te-
ſtamento.

Secundò dicebat Marchioniſſa, quòd quamvis te-
ſtamentum eſſet validum, tamen quia jam ipſa præten-
debat hæreditatem poſſidere vigore dicti decreti M. C.
6 V. per quod fuit proviſum, quod debitores hæredita-
rii ipſi correſponderent eidem competebat retentio pro
legitima ad ipſam ſpectante ſuper bonis ejus matris,
ac pro antephato, cujus ipſa erat durante ejus matris
vita proprietaria, poſt cujus mortem uſuſfructus con-
ſolidatus fuit cum ipſa proprietate, & integre ſpectabat
ad ipſam Marchioniſſam, ut eſt *tex. in auth. hæres, Codi-
7 ce de ſecund. nupt.* & in *l. fœmina, eodem titul.* & habetur
ex *Conſuetudine* hujus Civitatis, incip. *Quarum au-
tem*, & licèt *Afflict. deciſion. 314.* referat deciſum, in di-
cto antephato filios ſuccedere, non uti hæredes patris,
ſed ex propria perſona, tamen contraria opinio eſt ve-
rior, ſecundùm *Conſuetud. Neapol.* vel etiam, ubi eſt
contractum matrimonium more Magnatum, ut deci-
ſum & ſic indiſtinctè practicari in S. C. refert *De
Franch. deciſion. 106. Molfeſ. parte 7. quæſt. 2.* pro quibus
creditis dicebat, ſibi competere retentionem ſicuti di-
cimus, quòd fideicommiſſarius poteſt legitimam reti-
8 nere, *Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 35. numero 14. & ar-
ticul. 26. num. 147. Gomez variar. reſol. cap. 5.* ſub *tit. de
fideicommiſſ. ſubſtit. numer. 12.* quod etiam probat *Paulus
de Caſtro conſil. 186. numero 1. vol. 2.* & in terminis quòd
9 detur retentio pro legitima filio, qui poſſidet etiam re-
pudiata hæreditate, *Areti. in §. cum autem, n. 14. Digeſtis,
de inoffic. teſtam. Natt. conſil. 156.* quos refert *Baldaſ-
sar. Thomaſ. de tempor. in legitima tract. 4. titul 3. nu. 36.
Caſar Argel. de legitim. contrad. q. 13. art. 5.* & pluries in
Rota Romana fuiſſe judicatum refert *Merlin. de legiti-
ma lib. 3. tit. 4. q. 10. n. 5.*

In contrarium verò dicebatur, nullo modo poſſe im-
pediri, quin D. Alphonſus hæres ſcriptus, immiſſionem
habere poſſit, nulla habita ratione prætenſæ nullitatis
teſtamenti, ex defectu qualitatis teſtium Capuccino-
10 rum, quia ſecundum veriorem, & magis approbatam
opinionem non prohibentur Religioſi, etiam Men-
dicantes eſſe teſtes in teſtamento, ubi per *Zabar. in
conſil. 97.* loquentem in teſtamento, ubi erant adhibiti
teſtes Patres Minores *Guid. Papa deciſion. 517. Signor. de
Homod. conſilio ſeptuageſimo octavo, Iaſ. in dict. auth.
ingreſſi*, ubi etiam *Reg. Carol. Tap.* Marchio Belmontis,
*numero ſexageſimo tertio, Codice de ſacroſanct. Eccleſ.
Lanfranc. de Orian. de arbitr. parte ſecunda, numero no-
no, Theb. Nevius in §. teſtes autem, numero quinto, de
teſtament. Clar.* qui de communi teſtatur *in §. teſtamen-
tum, quæſtion 55 Natt. in leg. conſultiſſima, §. ex imperfe-
cto. ſub numero centeſimo octuageſimo primo, Codice de
teſtam. Crot. in tract. de teſtibus numero vigeſimo 7. Si-
mon. de Prat. de interpret. ultim. volunt. libro ſecundo, in-
terpret. 1. dub. 2. ſolut. 3. numero decimo, Surdus* qui etiam
de communi teſtatur *deciſion. 129. Pratt. Papien. tit. de
form. jur. teſt. in verb. proteſtante, numero trigeſimo ſecun-
do, Jacob. de Graſſ. de ſentent. excommunic. conſilio 9. libro
ſecundo, Azor. in §. ſed neque, Inſtit. de teſtam. Farinac.*
qui alios allegat *de teſtib. quæſt. 61. numero 126 Theſaur.
quæſt. forenſ. libro quarto, quæſtion. 35. Moiſeſ. in ſumma,
tract. 43. capite ſecundo, numero 332. Caravit. in rit. Ma-
gnæ Curiæ Vicariæ 144. numero quarto*, qui, ita, dicit, ſer-
vari in hoc Regno, latiſſime *Laurent Sylvan. conſil. 16.
numero quarto. Napod. in conſuetud. Si quis, vel ſi qua,
numero 252. Sanchez in ſumma, tom. 2. libro 6. capite 13.
numero decimo.* immò *Rodriquez quæſt. regul. lib. 3. quæ-
ſtion. 71. articul. 2.* dicit abſit, quòd teſtamenta infirmen-
tur, ex eo, quòd Religioſi, etiam Mendicantes adhibi-
ti fuerint, & quòd Religioſi pro teſtibus in teſtamentis
adhibeantur, eſt communis obſervantia, reprobata opi-
11 nione *Joannis Fabri in dict. teſtamentum*, noviſſimè
Marta conſilio quadrageſimo quarto, numero 3. & ante
cum *Dec. conſilio 447. numero 36. & Aretin. conſilio
139. numero 19. verſicul. venio ad octavum*, dicit, quòd hu-
juſmodi Religioſi ex communi, & notoria conſuetudi-
ne admittuntur in teſtes, tanquam legaliores, & de qui-
bus magis confidunt homines, quòd eorum voluntates
non revelent, & proinde admittuntur, etiam abſque li-
centia.

12 Et ex his dicebatur, quòd aut eſt certa hæc com-
munis opinio aut ſaltem dubia, & ad impediendum
immiſſionem virtute beneficii *leg. fin. Codice de edict.
13 Div. Had.* requiritur, quòd in teſtamento adſit vitium
viſibile

viſibile, & quod nullo careat ſcrupulo *Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 48. numero 89. Beroaz. conſilio crim. 55. numero vigeſimo octavo*, aliàs enim datus immiſſio ex ſola inſpectione teſtamenti nec impeditur ſub prætextu, quod deficiat in ſolemnitate, quia reſervatur in petitorio dicta exceptio, *Menoch. remed. 4. adipiſc. numero 683. Caſtill. libro 3. cap. 24. numero 118. controv. jur.* hæc autem exceptio nullitatis teſtamenti, ex qualitate
14 teſtium dicitur exceptio juris & non facti, & exceptio juris dubii æquiparatur dubio facti *Seraphin. deciſion. 271. numero 6. Statil. Pacif. de Salvian. interdict. inſpect. 2. cap. 1. a numero 86.* quæ exceptio juris dubii immiſſionem non impedit, ſed reſervatur in petitorio, oportet enim, quod defectus ſit juris notorius, & palpabilis, ut poſt *Bart. in leg. filiam fratribus, Digeſtis ad Trebell. Ruin. conſilio 87. numero 28. lib. 5. Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 48. numero 55. Gozad. conſil. 6. numero 88. Georgius alleg. 48. De Ponte conſil. 20. numero 23. libro 1. Burſat. conſil. 89. numero 21.* ubi de communi teſtatur, alios congerit *Caſtill dict. lib. controverſ. jur. cap 24. numero 123.* & dum eſſem Advocatus incidit ſimilis quæ-
15 ſtio inter Joannem Baptiſtam Bonellum quondam Bernardi Anconitanum, cujus partes ego tuebar, & Jacobum Bonellum, qui Neapoli degebat, ſuper teſtamento confecto per q. Joannem Bonellum cui prætendebat ſuccedere ab inteſtato dictus Jacobus, tanquam proximior, ſtantibus prætenſis nullitatibus oppoſitis adverſus dictum teſtamentum, inter quas illa præcipuè fuit quod teſtes fuerant Religioſi, & omnes Mendicantes, & tamen die vigeſimo ſecundo, Decembris 1628. prævia
16 maxima diſcuſſione, cùm partes prædicti Jacobi ſatis nervosè ſubſtinuiſſet *Antonius Carracciolus* Advocatus longe primarius, orator facundiſſimus, ac doctrina, & morum ſuavitate nemini ſecundus, nunc digniſſimus Præſidens Regiæ Cameræ Summariæ, meus compater dilectiſſimus; fuit determinatum in Sacro
17 Conſilio ad relationem Regii Conſiliarii *D. Thomæ de Carleval.* Hiſpani eruditiſſimi, & doctiſſimi, nedum in legali diſciplina, ſed etiam in Philoſophia, & Theologia, quod infra quatuor dies audiantur partes, & interim hæredes quondam Joannis Baptiſtæ Bonelli manuteneantur in poſſeſſione bonorum quondam Joann. Bonelli, tam intra, quam extra Regnum, in Banca tunc Jacobi Antonii Tazo S. C. Actorum Magiſtrorum & fuit latum decretum ad beneficium hæredum Joann. Baptiſtæ, ex quo ipſe, lite pendente erat mortuus, & iterum poſt paucos menſes incidit ſimilis quæſtio ſuper teſtamento quondam Marchionis Baſilicis inter Ludovicum Roduiſum ejus fratrem, qui fuerat in teſtamento hæres inſtitutus, & Nicolaum ſimiliter ejus fratrem qui prætendebat, ſtante nullitate teſtamenti debere inſimul cum fratre ſuccedere, & inter cæteras nullitates propoſitas, ea fuit præcipua, quòd interfuerunt in dicto teſtamento Fratres Religioſi, & tandem junctis Reg. Conſiliariis duarum Aularum, ad relationem Regii quondam Conſiliar. *Marciani* doctiſſimi, ac integerri-
18 mi, qui uti primarius Advocatus maximam negotiorum frequentiam habuit, ut ejus ſcripta demonſtrant, poſtmodum verò ad Conſiliarii munus evectus, digniſſimè inter ampliſſimos Senatores connumeratus fuit, & ſimiliter pro validitate teſtamenti fuit deciſum, & ſic dicebatur, de hac prima oppoſitione non eſſe hodie amplius dubitandum.

Ad ſecundam verò oppoſitionem prætenſæ retentionis legitimæ dicebant, nullam habuiſſe, nec habere poſſeſſionem Marchioniſſam, ſi quidem illa, quæ fun-
19 datur in mandato facto tendentibus hæreditatis, non in conſideratione, multa enim requiruntur, ad hoc, ut ex tali mandato præjudicium inferatur hæredi, & primò, quòd ſuper mandato ſit accuſata contumacia, & poſt contumaciam per Judicem interpoſitum decretum. Secundò, quòd ſit factum decretum, & manda-

tum, audito eo, de cujus intereſſe principaliter agitur,
20 ut fundat plene *D. de Franch. in dec. 204. num. 1.* & meliùs *num. 18.* neque ſi poſſideret ejus poſſeſſio eſſet in conſideratione, quia aut dicit, poſſeſſionem habuiſſe tanquam hæredem ab inteſtato, & quidem poſſeſſio nulla eſſet, ſtante teſtamento, quia cauſa teſtati facit ceſſare cau-
21 ſam inteſtati, *leg. quamdiu ff. de acquir. hæred. leg. quamdiu, ff. de reg. jur.* & lex magis favet teſtamento, quam cauſæ inteſtati, *leg. vel nega. ff. quemadm. teſtam. aperiant.*
22 *Argel de acquir. poſſ. quæſt. 4. numero 134.* aut verò dicit, poſſeſſionem ingrediſſe pro legitima, & filius non poteſt poſſeſſionem ingredi pro legitima, *Bar. in l. non dubium, C. de leg. & in leg. 2. C. quomodo & quibus quarta pars, lib. 10. Iaſ. in leg. 3. §. incertum, ff. de acquir. poſſeſſ. Alexand. conſil. 134. 4. volum. Rot. Roman. de Salvian. interd. dec. 60.* latè poſt *Cart. Sen. & Iun. Crot. Bertrand. Cravet.* & alios *Surd. conſilio 413. numero 39. Gratian. diſcept. foreaſ. cap. 198. libro 1. Baldaxar. Thomaſ. de imputat. in legitim. tract. 4. tit. 14. cap. 3. numero 30.* quod tamen limitatur, quando hæreditas conſiſteret in pecunia, & erit declaratio eorum, quæ in contrarium adducta fuerunt, tunc enim, quia legitima eſt certa, datur retentio, *Mareſcott. lib. 1. cap. 1. numero 32. var. reſolut.* quod autem diximus, non poſſe retineri, procedit in ſtabilibus, nam ratione incertitudinis quantitatis legi-
23 timæ non datur retentio; oportet enim, ut prius liquidetur, *Rot. Roman. dec. 115. numero 12. parte 2. in recentior. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 694. num. 11. Statil. Pacif.* poſt *tract. de Salvian. interdict. d. dec. 60. Baldax. Thomaſ. d. tract. 4. tit. 14. cap. 3. n. 37. Mareſcot. ubi ſupra numero trigeſimo primo*, latè *Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 4. quæſt. 10. Oliver. Beltramin. ad deciſ. Ludoviſ. 206. numero decimo tertio*, ubi dicit, quòd quando hæreditas conſiſtit in ſtabilibus, quamvis legitima eſſet certa ratione quantitatis, tamen eſt incerta ratione loci, ut reſpondit *Rota Romana deciſion. 505. in fin parte prima, diverſ. & dict. deciſion. 115. ſub numero duodecimo. in recentior.* ſecus autem, quando ſunt certæ detractiones reſpectu qualitatis, & quantitatis bonorum, quia tunc *Rota* ſervat, dare immiſſionem pro indiviſo, ut de obſervantia Rotæ Romanæ teſtatur
24 idem *Beltramin. loc. cit.* & *Merlin. dict. libro 5. titul. 4. quæſt. 10. numero decimo quarto*, quod tamen eſt intelligendum, quando filius non eſſet hæres inſtitutus univerſaliter cum onere fideicommiſſi, quia tunc competeret retentio, ut dixit *D. de Franch. dict. deciſion. 204. numero vigeſimo octavo, & Peregrin. articul. quadrageſimo ſeptimo, numero ſexageſimo ſexto*, qui cæteros allegat, ubi etiam, quòd legitimus contradictor non erit fideicommiſſarius, ſi hæres ſcriptus habeat detractionem legitimæ, ſeu Trebellianicæ, ſecus ve-
25 rò, quando non eſſet hæres inſtitutus, & erit ſecunda limitatio ad regulam, ut ſupra firmatam, & in propriis terminis hæredis petentis immiſſionem, & filii ſe opponentis pro legitima & meliorationibus factis in rebus hæreditariis fuiſſe immiſſum hæredem, data cautione ducat. duodecim mille, tam pro legitima, quam pro meliorationibus, fuit deciſum in Rota Avenion. ut per *Hieronym. de Laurent. deciſion. centeſimo quarto.* Et propterea ad mei relationem fuit deciſum, eſſe immittendum dictum Illuſtriſſ. Alphonſum Gonzaga hæredem in omnibus bo-
26 nis remanſis in hæreditate dictæ illuſtriſſ. D. Laviniæ Feltriæ, verum, quod remaneat ſequeſtrati ducat. quindecim mille capitalis pro prætenſis per dictam Marchioniſſam, & infra quatuor dies audiantur partes, in quibus tamen non includebatur antephatum, ex quo de partium conſenſu fuit aſſignari proviſum, ſtante, quod erat certum, & aderat corpus, quod fuit emptum de pecunia perventa ex ipſo antephato. Penes de Martino Actor. Magiſt.

OBSERVATIO IN DECISIONE X.

SUMMARIUM.

1 *Religioſi, & præſertim Capuccini poſſunt eſſe teſtes in teſtamentis, abſque licentia Superioris.*

2 *Sacerdotibus magis creditur, quam ſecularibus.*

Teſtimonium quatuor Clericorum tantum valet, quantum ſex laicorum, ibid.

3 *Retentio pro legitima an, & quando competat.*

4 *Hypotheca non datur pro legitima, fallit ſi fuerit legata in quantitate.*

5 *Filius repudians hæreditatem ex teſtamento, vel ab inteſtato, non poteſt retinere bona pro legitima.*

Retentio non datur pro legato, ibid.

6 *Retentio non competit hæredibus viri contra mulierem petentem dotem, quamvis ſit debitrix ex cauſa adminiſtrationis, & ita deciſum adducitur, tam reſpectu antephati, quam intereſſe dotis, numero ſeptimo, ſed contrarium ſimiliter deciſum habetur, quoad antephatum, & intereſſe dotis, nu. 8.*

1 DUo articuli diſcutiuntur in hac deciſione, primus eſt, an Religioſi, & præcipuè Capuccini poſſint eſſe teſtes in teſtamentis, abſque licentia Superioris, & pro negativa opinione loquitur D. meus à *numero ſecundo*, per totum *numerum quintum*, ſed affirmativam ſententiam ſubſtinet *nu.* 10. *& ſeq.* ſecundum quam ita deciſum refert, ipſo patrocinante, tempore, quo Advocati munus exercebat *numer.* 15. 16. 17. *&* 18. & tandem in caſu deciſionis *numero* 26. & quod Superioris Regularium non requiratur licentia, quando Religioſi pro teſtibus in teſtamentis interveniunt, ultra DD. per Dom. meum adductos addo *Sylvan. conſ.* 16. *ex numero quarto*, *Roland. conſil.* 24. *numero* 77. *libro* 1. *Maſcard. de probat. concluſ.* 260. *in fin. Amon. Fabrio. de beneſic. titul. de ſecul. & regular. beneſic. numer.* 34. *lit. R.* ubi multa Gallicanorum Arreſtorum nominatim *Papenii*, ac *Guid. Papa*, authoritate confirmat, immo teſtibus Sa-
2 cerdotibus magis creditur, quàm ſæcularibus, & tantum valet teſtimonium quatuor clericorum, quantum ſex laicorum, ut per *Giovagn. reſp.* 6. *n.* 11. *lib.* 1. *Cavalc. deciſ.* 46. *num.* 3. 8. *par.* 1. *dec.* 12. *nu.* 15. ubi alios ad id adducit DD.

3 Secundus articulus eſt ſi datur retentio pro legitima, quamvis pro affirmativa opinione adducat argumenta *nu.* 6. 8. *&* 9. attamen negativam ſententiam cum diſtinctione amplectitur à *num.* 19. per totum *nu.* 25. ſcilicet, ut ſi hæreditas in pecunia conſiſtat, procedat contraria opinio, concedens retentionem, ſi vero in ſtabilibus, & tunc ratione incertitudinis quantitatis legitimæ denegetur retentio, cum requiratur liquidatio, ac ita deciſum refert cum ſequeſtro tantum ſuper capitali ducat. 15. mill. pro prætenſis pro legitima, ut habetur *numer.* 6. quæ deciſio comprobari poteſt, nam pro legitima quia non habet bona hypothecata, ut per *Merlin. de legitim. libro* 5. *titul.* 4. *quaſt.* 1. *num.* 6. quia pro legitima non
4 datur hypotheca, *Andreol. lib.* 2. *controv. forenſ. cap.* 187. *num.* 4. *Molin. de primogen. lib.* 3. *quaſt.* 97. *num.* 1. poſt. *D. de Franch. dec.* 374. *in fin. & Afflict. dec.* 62. *num.* 4. *& D. Reg. Rovit. in pragm.* 25. *de feud. nu.* 14. ubi limitat, ſi fuerit legata legitima in quantitate à patre, vel alio aſcendente, tunc enim pro dicto legato non denegatur actio hypothecaria.

5 Hinc dixit *Molignat. de retent. quaſt.* 34. quod filius repudiata hæreditate, ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato non poteſt retinere dictam hæreditatem pro legitima ex *Alberic. ubi* relato & in retentione pro legato loquitur D. *Thor. in ſupplement. Compend. verb. retentio, column.* 2. *f.* 574.

6 Sic etiam retentio non competit hæredibus viri contra mulierem petentem dotem, ſub prætextu, quod illa ſit debitrix ex cauſa tutelæ adminiſtratæ, ad *textum in leg. unica, §. taceat, C. de rei uxor. act.* & propterea fuit per Sacrum Conſilium deciſum, retentionem
7 non dari quoad dotem tantùm, ut per Dom. *de Franch. deciſion.* 242. ſub *numero tertio*, ſed demum fuit judicatum, dari etiam quoad intereſſe dotis, ut tradit *ibidem, in fin.* ſic etiam fuit determinatum per idem Sacrum Conſilium, tam reſpectu antephati, quam intereſſe dotis ſub die 26. Junii 1627. in cauſa Joannæ Longhæ cum Mario Prignano, ad relationem Dom. Conſi-
8 liarii *Camilli de Ponte*, in Banca de Martino, ſed anteà contrarium reperio judicatum in eodem Sacro Conſilio, ut ſcilicet diſpoſitio *dicto §. taceat* non habeat locum in intereſſe dotis, nec in antephato ſub die 21. Maij
9 1614. in cauſa Lucretiæ Saldiæ cum hæredibus quondam Joannis Andreæ Barrilis, in Banca de Mondellis, referente *Dom. Marco Antonio de Morra*, milite Sedilis Capuanæ, viro inſigni nobilitate, ac doctrina præclariſſimo ex cujus familia hodie ſuperſunt D. *Goffredus de Morra*, Marchio Montis Rocchettæ, D. *Dominicus*, & D. *Michael de Morra*, qui ut plurimum degunt in Civitate Beneventana, ubi magnas opes habent, & aliis prævalent.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Legato vino ad electionem legatarii, ſi vellet album, vel rubeum, an intelligatur de meliori, vel de mediocri.

SUMMARIUM.

1 *Legato vino, vel frumento, hæres præſtando minimum liberatur.*

2 *Legata domo, si plures in hæreditate ſint domus, hæres præſtando unam ex eis, liberatur, dummodo aliter de teſtatoris voluntate non conſtaret.*

3 *Electio legati hæredis, & non legatarii eſſe debet.*

4 *Legatum factum alicui de annis quindecim ſalmis vini muſti, dicitur adimpletum, & ſolutum, ſi hæres legatario conſignaverit vineam, quæ ſit ſufficiens ad legatum, arbitrio boni viri.*

5 *Electio rei legatæ, ubi erit legatarii, poterit meliorem eligere.*

Sed contrarium, ſcilicet, quod debet eſſe regulata, numero 10.

6 *Electio rei legatæ, ubi conceditur legatario, intelligitur tam circa formam, quam circa qualitatem.*

7 *Electio rei legatæ, ubi hæredis erit, debet eſſe regulata.*

8 *Legatum factum uxori, maximè ſub conditione*, ſi viduitatem ſervaverit, *latè interpretari debet, ſcilicet de meliore.*

9 *Legatarius dicitur magis dilectus in re legata, quam hæres, 7. propterea debet præferri hæredi.*

10 *Legatarii electio debet eſſe regulata.*

11 *Electio legati differt, an ſit data ab homine, vel à lege.*

12 *Deciſio articuli adducitur.*

DECISIO XI.

IN cauſa Lucretiæ de Thoro viduæ relictæ quondam Octavii de Maria fuit dubitatum in M. C. V. ſi annuum legatum eidem Lucretiæ relictum per dictum Octavium virum, de duobus doliis vini, perveniendis ex ejus Rure, albi, vel rubei, ad ejus electionem, ſi debebat vinum recipere de primis doliis, quæ extrahuntur ex eo loco, ubi una preſſa currit, ex quo per *Proſp. Rendell. de vinea, vino, & vindemia, parte prima, capite tertio, fol.* mihi 22. *a ter.* quem Nos Palmentum vocamus, aut vero de ultimis. Dicebat Matthæus

de

de Maria hæres, quòd erat in ejus electione, ex doctrina *Alexand. in l. legato generaliter, numero quarto de lege 1.* ubi, ſi legatur vinum, frumentum, vel aliquid ſimile, liberatur hæres, præſtando minimum vinum,
1 & frumentum, per *text. in lege fidejuſſorem, Digeſtis mandat.* electio enim ſemper debet eſſe debitoria, vulgata *lege plerunque ff. de jur. dot.* & ideo, ſi teſtator leget domum, & in hæreditate plures domus remanſerunt, hæres poteſt eligere, & conſignare legatario unam ex eis, quæ remanſerunt in hæreditate, niſi tamen aliter de teſtatoris voluntate conſtaret, eſt *text. in leg. ſi quis à filia 32. §. ſi quis plures, ff. de legat. 1.* & eſt *gloſſ.* ſingularis in *l. hæredes, §. ſi in certo, in verb. ſed res, ff. fam. erciſc.* & *text. in lib. ſi domus 74. eod. titul.* ad
3 quod fundandum adducebatur etiam doctrina *Bald. in l. ſi quis argentum, ſub num. 6. in verſ. pone teſtator, C. de donat.* ubi habetur, quòd legatum factum per teſtatorem de annuis ſalmis quindecim vini muſti alicui lo-
4 co Religioſo, poteſt adimpleri per hæredem, aſſignando vineam, quæ ſit ſufficiens pro adimplendo dicto legato, arbitrio boni viri, quam *Bald.* opinionem ſequuti fuerunt *Gerard. en ſing. 34. & Caſ* in ſuis *memorab. in verſ. ſolvi non poteſt* & ſic electio videbatur eſſe hæredis, & non legatarii.

Ex adverſo pro parte legatariæ dicebatur, quod in caſu noſtro ſumus in claris, ex quo teſtator dixit, ad
5 ejus electionem, & propterea electio eſt ipſius legatariæ, ut probat *Parſ. conſ. 26. numer. 27. vol.* & ſic poterit eligere melius, *Bald. in leg. 2. §. ſed ſi* [illegible] *col. 5* [illegible] nec poteſt dici, quod electio ſit data hæredi, quia ex verbis legati apparet, electionem eſſe legatarii, ſi vellet vinum album, vel rubeum, & quotiescunque conceditur legatario electio, debet intelli-
6 gi, tam circa formam, quam circa qualitatem rei relictæ *Paul. de Caſtr. in l. quod tradetur, num. 4. ff. de cond. & demonſtr.* immo in dubio electio ſemper eſt legatarii, *l. ſi duos 20. ff. eod. tit. de leg. 1.* & quatenus eſſet
7 admittenda opinio, electionem eſſe hæredis, tunc arbitrium debet eſſe regulatum, ita ut non poſſit de pejori dare, ut de vino putrido, & ſimilibus tradidit *Simon de Prat. de interpr. ultim. vol. lib. 1. dubit. 3. ſolut. 4.* ſub *num. 18.* Immo, hoc caſu ex voluntate teſtatoris debet intelligi de meliori, quia legatum eſt factum uxori, & ſic perſonæ dilectæ quo caſu debet intelligi, teſtatorem diſpoſuiſſe ad ejus beneficium de melioribus vinis, ut ex multis probat *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 107. num. 27.* & legatum non eſt ſimpliciter gratuitum, ſed ſub conditione viduitatis, *& do-*
8 *nec lectum vidualem ſervaverit, Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 11. titul. 19. num. 25.* & proinde tanto fortius debet in ejus favorem interpretari. Et tandem dicebatur, quod iſta legataria erat creditrix pro ſuo legato *gloſſ. in l. unum ex familia, in princ.* ubi *Bartol. ff. de leg. 2.* & in re legata dicitur magis legatarius dilectus, quàm hæres, *Bald. in l. ſi quis hæres, ff. de condit. & de-*
9 *monſtr. Surd. conſil. 136. num. 55. vol. 2. & conſ. 319. num. 18. volum. 3.* & propterea tanquam creditrix magis dilecta debet præferri ipſi hæredi debitori. Ex quibus per M. C. V. ad relationem laborioſi I. C. Joan. Dominici Taſſoni, ipſius M. C. V. Judicis fuit determinatum, prædictæ legatariæ deberi prædicta duo dolia vini quolibet anno ex primo, quod extrahitur à Palmento. A quo decreto cùm pro parte dicti Latthæi hæredis fuiſſet appellatum ad S. C. fuit ponderatum, quod electio verè non fuit data legatariæ, niſi, ſi vellet vinum album, vel rubeum, & ita ſonant verba legati, & quod caſus
10 decidebatur ex *text. in lib. legato generaliter 37. & ibi DD. ff. de leg. 1.* ubi ſtatuitur, quod electio legatarii debet eſſe ita regulata, ut non debeat accipere optimum, vel peſſimum, ſed de mediocri, quia re vera in hoc caſu non fuit data electio ab homine ipſi legata-
11 riæ, niſi de vino albo, vel rubeo, ſed reſpectu, ſi debet accipere de principio, vel fine Palmenti, dependet à lege, quo caſu non poterit eligere, niſi de mediocri, *Cujac. obſerv. lib. 23. cap. 24. Sim. de Prat. de interpr. ult. vol. lib. 1. dict. ſolut. 3. numer. 8.* & poſt ipſos *Franch. de Barry. tit. de legat. lib. 9. tit. 8. de legato generis, & electione rei, numer. 6.* Et propterea per S. C.
12 fuit reformatum decretum M. C. & deciſum, electionem competere legatariæ reſpectu vini albi, vel rubei, verum quod non accipiat vinum, nec de primo, nec de ultimo Palmenti, ſed de medio. In Banca Mag. Act. S. C. de Spera.

OBSERVATIO IN DECISIONE XI.

SUMMARIUM.

1 *Legatum aureorum indiſtinctè factum intelligitur de exiguis, niſi aliter ex conſuetudine, vel de mente teſtatoris conſtet, Limita in viro petente, & in uxore dotem repetente, 3. & in cauſa pia, num. 5.*
2 *In dubio minimum attenditur.*
4 *Dos æquiparatur cauſæ piæ.*
5 *Electio in cauſa pia eſt facienda de meliori.*
6 *Legatum equi morelli, ſi in hæreditate reperiatur tantum albus, valet legatum, & albus debetur.*
7 *Electio eſt legatarii, non hæredis, ubi duo equi ſunt legati unus uni, & alter alteri, & inter ipſos legatarios electio eſt primi nominati.*
8 *Moniales præferuntur Religioſis maſculis in diſtributione eleemoſyna legata per teſtatorem Religioſis pauperibus.*
9 *Electio eſt hæredis, ubi teſtator legavit domum, & duas in hæreditate reliquit, niſi aliud de teſtatoris voluntate appareat, limita, numero 10. Sed quid, ubi teſtator habet duas domos, unam in loco ordinarii domicilii, aliam in alia Civitate, & affirmativè de domo, in qua obiit, reſpondetur, numero 11. & ita deciſum, tam per Magnam Curiam, quàm per S. C. adducitur, numero 12. de rationibus vide numero 13. & 14 & quid in electione Capellæ, numero 15. 16. 17. & 18.*
19 *Domicilium temporis mortis, non autem conditi teſtamenti attenditur, & ita deciſum traditur, numero 23. quatenus ſufficit facta paritas per prius, numero 21. & 22.*
20 *Domicilium acquiritur, etiam quòd non effluxerit tempus decennii, quando conſtat de animo perpetuò commorandi.*
24 *Vino legato, debetur etiam dolium, intellige, ut ibidem.*

1 PRacticabilis, & curioſa eſt materia hujus deciſionis, ipſaque bene fuit explicata per D. meum, ad ornatum tamen illius obſervo, quod legatum aureorum indiſtinctè factum, interpretatur de exiguis, niſi aliter ex conſuetudine, vel ex teſtamento legantis appareat, ut ad literam decidit *textus in leg. nummis 73. ff. de leg.*
2 *3.* & alia jura citat D. meus *numero primo & ſecundo,* nam in dubio, quod eſt minimum, ſequimur, *l. ſi ita relictum 44. §. ultim. ff. de legat. 2. leg. in obſcuris, ff. de regi jur.* optimè *Gratian. lib. 4. diſcept. forenſ. cap. 700. num. 8.* Limitatur tamen *text. in dict. l. nummis* in viro peten-
3 te, & in uxore dotem repetente; tunc enim, non de minimis; ſed de majoris pretii dos ſolvenda erit, ut per *Boſſ. in tract. var. tit. de monet. numero 15.* eo quod cauſa
4 doris æquiparatur cauſæ piæ, *Gratian.* ubi ſuprà, *num. 11,*
5 & tamen in cauſa pia electio eſt facienda de meliori, *leg. Titia quadrageſimo, §. Seia,* ubi *Bartol. numero ſecundo,* de communi teſtatur, *ff. de aur. & argent. leg. Gratian. ibidem numero duodecimo, decimo tertio, & ſequentibus.*
6 Si tamen teſtator legavit equum morellum, in in hæreditate reperiatur tantùm unicus albus, valet le-

gatum, & equus albus debetur, ut per *Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 9. titul. 3. numer. 16. Barry de ſucceſſ. tit. de erron. inſtit. lib. 8. nu. 4. Craſſ. de ſucceſſ. §. legatum, quaeſt. 65. nu.* 10. verum tamen ſi duos habeat
7 equos, & unum legavit Patribus Prædicatoribus, & alterum Fratribus Minoribus, tunc legatarii non hæredis erit electio, & inter ipſos legatarios primo nominatus eliget, ut de communi opinione teſtatur *Craſſ. in d. §. legatum, quaeſt. 63. numer. 7. Everard. in lib. de locis legal. in loco de ordine*, pro quo allegat *Dom. Bald. Angel. & Imol. in l. ſi ita ſcriptum ff. de legat.* 1. & *Bartol in l. qui duos* 20. *ff. eod. titul.* quem *text.* allegat etiam D. meus *num.* 6. Sed ſi teſtator legavit, ut Exequutores te-
8 ſtamenti diſtribuant inter pauperes Religioſos certam pecuniæ quantitatem, ſi in electione diſcordant, quia unus pauperes eligit, alter verò pauperes religioſas, & ſic Moniales, tunc eleemoſyna erit danda Monialibus, ut optimè probat *D. Prat. obſervat.* 39. *per tot. centur. 1. pract. obſervat.*
9 Et dum D. meus *hic num.* 2. tradit, quod legata domo, ſi in hæreditate plures domus remanſerunt, quòd electio erit hæredis, niſi tamen aliter de teſtatoris vo-
10 luntate conſtet ex juribus *ib* adductis, id tamen limitatur, ubi exequutio legati dirigitur legatario; tunc enim ipſius erit electio, *leg. plane, §. pen. & l. legato generaliter, in princip. ff. de legat.* 1. *leg. Lucio*, ubi *Bartol.* & cæteri, *ff. de leg.* 2. *Covarr. in cap. judicante, nu. 3. de teſtament.* Sed quid dicendum ubi teſtator duas
11 habens domos, unam in loco domicilii & aliam in alia Civitate, ſi legaverit habitationem domus de qua domo intelligi debeat legatum habitationis, & pro domo intelligi debeat legatum habitationis, & pro domo domicilii erit reſpondendum, ex *text. in l. qua conditio, §. 1. ff. de condit. & demonſtrat.* & in propriis terminis habitationis probant *Bald.* & alii in *l. ſi domus, ff. de legat. 1. Cepoll. de ſervit. urban. præd. cap. 6. numer.* 5. Quare dum in anno 583. Joann. Vincentius Longus duas habens domos, unam in Civitate Neap. ubi continuo cum uxore, & familia habitabat, aliam in Civitate Vici, ubi infirmus pro mutatione aëris ſe tranſtulerat cum uxore, & familia, ubi teſtamentum condidit, legando Silviæ de Aiello uxori habitationem ejus domus, ibique etiam deceſſit, & dum uxor petierat habitationem domus Neap. ſiſtentis; tamen per M. C.
12 fuit deciſum, deberi habitationem domus in Civitate Vici, à qua ſententia cùm Silvia appellaſſet ad Sacrum
* Conſilium, reaſſumptis actis, ad relationem Dom. Conſil. *de Morra* fuit confirmata ſententia Mag. Cur. in Banca Burrelli, nunc de Martino, in proc. pro Silvia de Aiello, cum Claudia Cioffo. Et ratio deciſionis
13 fuit, quia dum teſtator fecit teſtamentum in Civitate Vici, ibique deceſſit, de ea domo ſentiiſſe credendum eſt, juxta tradita per D. meum *numer.* 2. & per *Me nu.*
14 11. & 19. eo magis quia tunc domicilium etiam habebat cum uxore, & familia in dicta Civitate Vici, ubi teſtamentum condidit, tradita *d. numero* 11. & in legato prædicto habitationis continetur etiam uſus ſupellectilium, etiam ſi de eis facta mentio non eſſet, *Barry lib. 9. de ſucceſſ. titul. 11. numero* 3. ſequitur D. *Arias de Meſa lib. 2. var. c. 3. numer. 3. & c. 6. numero quarto in fin.*

Et dum de electione hic agimus, obſervandum quoque erit, Liviam Spinulam in anno 1601. in ejus
15 teſtamento condito in Liguria, in Civitate Novi, juſſiſſe, ejus corpus loco depoſiti reponi in Capella S. Hiacynti in Eccleſia S. Dominici civitatis Januæ, ibique ædificari capellam cum dote, arbitrio Philippi Spinulæ ejus viri, & hæredis, & caſu, quo prædicta capella haberi non potuiſſet, poſſet dictus Philippus procurare, & habere aliam capellam in alio Monaſterio, ei melius viſo; at quia Livia teſtatrix non deceſſit Novi, vel Januæ; ſed Neapol. in anno 1606. & dictam capellam Fratres S. Dominici concedere noluerunt; ſed obtulerunt aliam ſub vocabulo S. Bartholomæi, appellandam in futurum, ſub nomine S. Hiacynti, quam oblationem admiſit Sacr. conſil. de anno 1618. à quo decreto reclamavit dictus Philippus, qui poſt paucos menſes de anno 1619. deceſſit, & vigore poteſtatis ei tributæ in ejus elogio elegit capellam in Eccleſia Sanctæ Mariæ Angelorum Patrum Theatinorum civitatis Neapolis, & dum cauſa erat decidenda junctis Aulis, fuit diſputatum ſi poterat eligi capella in civitate Nea-
16 pol. nam Fratres S. Dominici prætendebant, eſſe eligendam in alio Monaſterio in civitate Januæ, ex *text. in §. ſi quis in nomine, in bens. de Eccleſ. titul.* at pro parte
17 Patrum Theatinorum dicebatur, *text.* prædictum non poſſe adaptari caſui, de quo agitur, nam *ibi* tractatus de legato facto Eccleſiæ, quæ ſi non reperiatur in civitate, vel Territorio, illud debeatur Eccleſiæ domicilii
18 teſtatoris, ſed hic agebatur de abſoluto arbitrio, & poteſtate conceſſa viro eligendi capellam, at etiam admiſſa opinione, in contrarium adducta, dicebatur, quòd admiſſa Eccleſia domicilii teſtatoris, erit videndum, an intelligatur de domicilio tempore teſtamenti, vel mortui; & quod attendatur tempus mortis, non te-
19 ſtamenti, fuit determinatum de anno 1512. per Parlamentum Burdegalenſe, teſte *Boerio deciſio. 176. numero quarto*, ubi dicit, fuiſſe approbatam opinionem *Anchar. in capite ſecundo, de ſepultur. nu* 6. Et dum dicta Livia poſt teſtamentum, relicta Patria ſe tranſtulit Neapol. cum omnibus ejus bonis, ubi plures emptio-
20 nes etiam fecit cum Reg. cur. & domicilium habuit per plures annos, uſque ad mortem, etiam quod decennium non effluxerit, tamen ſufficit animus perpetuò manendi, ut per *D. Reg. Rovit. in pragm. 1. nu. 9. de immun. Neap.*
21 Propterea facto verbo in S. C. junctis Aulis per
* D. conſiliarium *Paganum* ſub die vigeſimo quinto Februarii 1621. fuit in cauſa prædicta facta paritas, ad quam dirimendam fuerunt dati adjuncti Domin conſi-
22 liarii *Brancia, Patignus*, & *Nicuesa*, & ſimiliter re-
* manſerunt in paritate ſub die nono Martii 1622. ſed dati fuerunt alii adjuncti, pro illa etiam dirimenda, videlicet Domin. conſil. *Sanciago, Salvus*, & *Sanfelicius*,
23 & demum de menſe Maii 1622. fuit reſoluta paritas in
* beneficium Patrum Theatinorum cler. Regul. in Banca Cioffi.
24 Ultimò erit obſervandum, quod vinum legatum debetur una cum vaſe, in quo reponitur, non tamen intelligas de vaſis, ſive doliis magnis, vulgo *fuſti*, quæ ad perpetuum uſum reſervantur in cella vinaria, & in iis vinum conſervatur, ſed tantum dolium parvum duodecim cadorum, cum quo communiter venditur, ita deciditur in *leg. ſi cui vinum, §. ſi vinum, in lege vino legato*, & in *leg. vinum, ff. de tritic. vino, & oleo legato* ubi vino legato, vaſa quoque legata videri, non quia pars vini vaſa ſint; ſed quia credibile eſt, eam eſſe teſtatoris mentem.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Legatum pium an, & quando patiatur diminutionem, quando hæreditas non eſt ſolvendo. Et quæ probationes ſufficiant ad probandum, quod ſit factum pro exoneratione conſcientiæ.

SUMMARIUM.

1 *Mulier habens filios, poteſt tantum diſponere de decima parte, de jure conſuetudinario Civitatis Neapolis, & in aliis novem partibus habet labia clauſa, & manus ligatas.*

2 *Hæreditas, quando non eſt ſufficiens pro omnibus legatis, eſt facienda diminutio per as, & libram.*

3 *Lega-*

Digitized by Google

3 *Legatarius poteſt repetere ſolutum per hæredem aliis legatariis, quando hæreditas non eſt ſolvendo pro omnibus.*

4 *Legatum pium patitur diminutionem, quando patrimonium non ſufficit omnibus.*

5 *Legatum ſpeciei venit in contributionem, ſi hæreditas non eſt ſolvendo.*

6 *Legatum pro exoneratione conſcientiæ, vel pro malè ablatis, vel pro uſuris extortis, an patiatur diminutionem, quando vires patrimonii non ſufficiunt pro omnibus legatis, & quid ſi debitum probetur per teſtes, vel per ſcripturas, n. 7.*

8 *Declarationi Confeſſarii an ſit ſtandum, quando legatum eſt ipſi ſolvendum.*

9 *Cauſa propria dicitur etiam illa, in qua quis aliquod commodum, aut intereſſe aliquo modo, etiam ſi ſecundariò, & in conſequentiam habet.*

10 *Lex ſatis confidit de Confeſſariis, & curam animarum habentibus.*

11 *Quando magis ſit confidendum Confeſſario, quam Parocho.*

12 *Confeſſarii à Deo poteſtatem habent, ut veluti Judices peccata remittant.*

13 *Confeſſarius optima vita, & fama præſumitur verax.*

14 *Dictum Sacerdotis, & Religioſi habet vim duorum teſtium.*

15 *Teſtimonium quatuor Clericorum, tantum valet, quantum ſex Laicorum.*

19 *Teſtes legales, & fide digni, quamvis eorum interſit, admittuntur ad teſtificandum, & quando id procedat, num. 17.*

18 *Atteſtatio ſine juramento, & non citata parte, quando probet.*

19 *Probationes inſufficientes, dicuntur ſufficientes in re parvi momenti, & unicus teſtis dicitur ſufficiens.*

20 *Res, quæ dividi non poſſunt, diminutionem non patiuntur.*

21 *Refertur deciſio cauſæ.*

DECISIO XII.

ORta fuit controverſia inter Legatarios Illuſtr.
Juliæ de Duce Duciſſæ Rhodii, ſi legatum aliquarum
margaritarum factum Fratri Matthæo de Salerno
ejus Confeſſario, ad hoc, ut de illis faceret illud,
quod in confeſſione ſibi communicaverat, debebat integrè
ſolvi, vel cum diminutione. Dicebat enim Il-
1 luſtr. Dux filius, quòd dicta ejus mater non poterat
diſponere de dotibus, niſi de decima, in aliis enim novem
partibus habet os clauſum, & manus ligatas, ex
Conſuetudine Neapolitana, incipiente *Si qua moriens*,
ubi *Napodan.* & alii *Addentes* quæ decima pars, quia
2 non erat ſufficiens pro omnibus legatis, quòd merito
erat facienda diminutio per æs, & libram, juxta *text.*
in l. ſi quis teſtamento 82. §. *apud Iulianum*, *ff. de legat.*
1. *& text. in l. ſi vera compoſita*, §. 1. *ff. de milit. teſtam.*
pulchrè *Gaſpar. Theſaur. quæſtion. forenſ. lib. 3. quæſt.*
114. imo ſi fuerunt per hæredem ſoluta, poſſunt per
3 alios legatarios repeti, *Boer. deciſ.* 145. *numero* 5. quod
procederet etiam in legatis piis, quia etiam diminutionem
patiuntur, ob patrimonii defectum, niſi con-
4 ſtet de contraria teſtatoris voluntate, voluerunt *Bartol.
in auth. ſimiliter, numer.* 4. *C. ad l. falcid.* & alii
allegati per *Tiraquell. de privileg. piæ cauſæ, privil.* 72.
ubi etiam fundata contraria opinione videtur, in hac
reſidere, quicquid in contrarium tenuerit *Surd. de ali-
5 mens. privileg.* 30. *numero* 3. & fundaverit *P. Molfeſ.
conſ.* 13. *numero* 16. cum *ſeqq.* & per *Federic. de Sen.
conſil.* 250. *in fin.* & per *Bald. Novell. in l.* 1. *numero* 471.
ff. ſolut. matrimon. quia contraria opinio, quòd etiam
legata pia veniant in diminutione, eſt magis in Regno
approbata, & pro hac opinione fuiſſe judicatum in
Sacr. Conſil. inter Legatarios Com. tia Murconi, refert
Illuſtr. Epiſc. Ricc. deciſ. Archiep. Neap. par. 1. *deciſ.*
211. qui etiam teſtatur, quòd ſic practicatur in iſtis
Tribunalibus, & hanc opinionem ſequitur *Franch.
deciſio.* 236. *num.* 2. ubi allegat *text. in l. ſi poſt miſſionem*,
ubi *Bart. ff. ad l. falcid.* & *Peregrin. in tract. de fideicom.
art.* 4. *num.* 63. *in fine*, *Maria part.* 4. *de ſucceſſ.
legali, quæſt.* 18. *articul.* 9. *numer.* 11. & per totum, ubi
latè de hac materia, & novìſſimè *D. Reg. Rovit. deciſ.*
87. *numer.* 2. 3. *&* 4. & fuiſſe ſic practicatum in cauſa,
in qua ſcripſit *Molfeſ.* ipſe idem teſtatur in *d. conſ.* 13
in fin. & incidenter fuiſſe ita etiam deciſum in Curia
Archiepiſcopali, refert idem *Ricc. in d. deciſ.* 221. ſub
numer. 4. *in fine*, & quamvis in caſu, de quo agebatur
5 erat legatum ſpeciei, tamen legatum ſpeciei venire in
contributione, ſicuti & alia legata, ſimiliter deciſum
fuit in S.C. ut refert *Praſ. de Franch. in d. deciſ.* 236. qui
DD. pro utraque parte refert, & ſequitur *Gratian. diſcept.
forenſ. cap.* 646. *numero* 12. licet contrariam opinionem
defendat *Io. Bapt. Coſt. de portion. rata, qu.* 107.
n. 5. *& q.* 140. *num.* 3.

Sed pro parte dicti Fratris Matthæi dicebatur,
quòd hoc legatum, nedum erat legatum ſpeciei, & fa-
6 vore piæ cauſæ, ſed erat pro exoneratione conſcientiæ,
quo caſu legatum deducitur tanquam æs alienum,
nec patitur diminutionem, quia legatum eſt
gratuitum, exoneratio autem conſcientiæ eſt debitum,
Feder. de Sen. d. conſil. 250. *numer.* 3. Verum in contrarium
allegabatur doctrina *Bart. in l. qui uxori, num.*
2. *ff. de aur. & argent. lega.* ubi etiam legatum pro malè
ablatis, vel pro uſuris extortis, patitur diminutionem,
quando vires patrimonii non ſufficiunt pro omnibus
legatis, & eum ſequitur *Paul. de Caſtr. in dict. l.*
7 *ſi quis teſtamento* 82. §. *apud Iulianum*, *ff. de legat.* 1.
numer. 5. *Alexand. conſ.* 45. *num.* 11. *volum.* 1. *& conſil.*
18. *volum.* 4. verum idem *Paul. de Caſtr.* & alii hoc
communiter limitant, niſi per teſtes, vel per ſcripturas
probetur debitum, per illum *text. in d. leg. qui uxori*,
quam concluſionem probant etiam *Peregr. artic.* 4.
numer. 14. *de fideicommiſſ. & Merlinus de legitima lib.*
2. *titul.* 1. *quæſt.* 10. *numer.* 15. *& ſeq. Rota Avenion. deciſ.*
105. *Ginrba in Conſuetud. Meſſan. cap.* 2. *gloſſ.* 12. *part.* 1.
numero 15. qui omnes fatentur, non ſufficere ſimplicem
aſſertionem teſtatoris, ſed debere aliunde probari per
teſtes, aut alias probationes, & latè *Hodiern. in l. hac
edictali, quæſt.* 37. *num.* 16. ſed dubium erat, quia hoc
non conſtabat, neque conſtare poterat, nam & ipſa teſtatrix
hoc tantùm fidei Confeſſarii commiſit, ille autem
declaravit, ſibi fuiſſe relictas pro exoneratione
conſcientiæ, ut pretium perventurum ex dictis margaritis,
ſolveret aliquibus perſonis pro exoneratione ejus
8 conſcientiæ, cui declarationi Confeſſarii, dicebat Il-
luſtr. Dux filius & hæres, quod non debebat ſtari, quia
ipſi erat ſolvendum legatum, & ſic in cauſa propria
ferebat teſtimonium, & propterea non probat. *l. nullus,
ff. de teſtib. l. omnibus*, ubi etiam *Doctores, C. eod. titul.*
9 *Afflict. deciſ.* 400. *nu.* 7. *Magon deciſ. Lucenſ.* 75. *nu.* 2. Et
dicitur cauſa propria, etiam illa, in qua quis aliquod
commodum aut intereſſe aliquo modo habet, *l.* 1. §. *in
propria cauſa, ff. quand. appell. tit. Farinac. de teſtib. q.*
60. *num.* 4. & etiam, quòd ſit ſecundarium, & in conſequentiam,
*gl. in l. omnibus, in verb. in re propria, Cod.
de teſtibus.* quo caſu, quamvis in totum non repellatur,
attamen fides minuitur, ut declarat *Farin. loco cit.
nu.* 9. ubi plenè de materia.

10 Verùm in contrarium dicebatur, quòd ex hoc legato
nullum commodum conſequebatur Confeſſarius,
erat enim ſimplex diſtributor, & cum lex ſatis
confidit de Confeſſariis, curam animarum habentibus,
ut habetur ex *Corneo conſ.* 261. *numer.* 31. *volum.*
4. eò magis, ubi eſſet deputatus Judex animæ ipſius teſtatoris,
nam dicit, majorem eſſe rationem confidentiæ

Digitized by Google

in ipſo Confeſſario teſtatoris quam in Parocho, quia
ipſi in ſpecie eſt commiſſa cura ipſius teſtatoris ani-
mæ, cùm eum actu in Judicem aſſumpſerit, & locum
Dei actualiter illam judicando, & propterea tenet,
quod magis confidendum ſit de Confeſſario, quàm
11 de Parocho, & Corneum ſequitur Reg. Revit. decif. 95.
numer. 16. qui quidem Confeſſarii poteſtatem à Chri-
ſto habuerunt, ut veluti Judices & Miniſtri peccata
12 remittant, & gratiam juſtificantem, nomine, & au-
thoritate Chriſti conferant, ut ex Divus Athanaſio,
Ambroſio, Chryſoſtomo, Cyrillo, Hieronymo, & alii
hoc probat Layman. in Theologia moral. lib. 5. tractat.
6. capit. 5. numero ſecundo, qui quidem Confeſſarius
13 erat optimæ vitæ. & propterea verax eſſe præſumitur,
cap. principium 45. de pœnitent. diſtinct. 2. Soc. ſen. con-
ſilio 15. verſicul. item quia, libro quinto, Menoch. con-
ſil. 39. numero 17. & dictum Sacerdotis, & Religioſi
habet vim duorum teſtium, gloſſ. in cap. Monachus 77.
14 diſtinct. Ruin. conſil. 127. num. 2. & 13. lib. 2. Roland.
conſ. 24. num. 54. lib. 1. Menoch. conſil. 92 nu. 89. & tan-
tum valet teſtimonium quatuor Clericorum, quantum
15 ſex Laicorum, ut probat Cravett. conſil. 267. numer. 2.
& 272. numero 16 verſicul. tertio. probatur, poſt gloſſ. in
dict. cap. Monachus, in verb. quorum, & ſi hæc pro-
cedunt in ſimplici Clerico, quid dicendum in Sacer-
dote Confeſſario, qui teſtatur de diſpoſitione facta pro
exoneratione conſcientiæ: & in propriis terminis, quod
Confeſſarii dicto ſit ſtandum, dummodo veriſimile ſit,
& non irrationabile, poſt Covarr. in cap. cum tibi, n.
23. de teſtam. Navarr. conſ. 16. lib. 3. de teſtam. Layman.
loco ſupra citat. lib. 3. tract. 5. de pactis, cap. 11. num. 15.
fundat Franciſc. de Petris conſil. 64. num. 21. & quando
16 teſtes ſunt multum legales, & fide digni, quamvis ali-
qualiter eorum intereſſit, admittuntur ad teſtificandum,
Imol. conſil. 58. Anchar. junior. Rhegienſ. quæſtion. 32. nu-
mero 5. par. 1 & alii per Farinac. in loco proximè alle-
gato. n. 54. quod tanto magis procedere ait numer. 58.
cum aliter veritas haberi non poſſit, quod indubitan-
ter aſſeverat num. 61. ſi actus eſt talis de ſui natura, ut
17 in eo non ſoleant intervenire, niſi ii, qui commodum,
& intereſſe habent, Felin. in cap. veniens, il ſecondo,
numer. 1. extra de teſtibus & quamvis hic Sacerdos
non erat examinatus, ſed tantum fidem fecerat, & at-
teſtatio ſine juramento, & non citata parte non rele-
18 vat, ut in lib. jusjurandi, C. de teſtibus & atteſtationi
unius tanquam teſtis ſingolaris non adhibeatur fides, d.
l. jusiurandi, verſ. ſimili modo, tamen quia in hac
cauſa tractabatur de judicio ſummariiſſimo conſecu-
tionis legati, dum pro eo poteſt etiam agi vis execu-
tiva, ſecundum veriorem opinionem, ſecundum quam
fuit pluries judicatum, ut per Vivium deciſ. 464. &
Marta de ſucceſſ. legali, par. 4. quæſtio. 16. articul. 1.
numero 68. ac etiam, quia tractabatur de duobus an-
nulis, & de quadam Corona Lapislazoli, quorum va-
lor non aſcendebat ad ducatos ſeptuaginta, vel octua-
ginta. nec de tota quantitate legati, ſed tantum de
19 prætenſa diminutione, & ſic erat res parvi momenti,
quo quidem caſu etiam probationes inſufficientes di-
cuntur ſufficientes, & unicus teſtis dicitur ſufficiens, ut
probat Calcan. conſ. 99. col. penultim. & eum ſequun-
tur Hippol. de Marſil. ſingul. 433. Maſcard. de pro-
bat. quæſt. 11. numero 19. Gabriel. de teſtib. concluſ. 1. nu.
41. & alii per Farinac. in tract. de teſtib. qu. 67. num. 30.
& dicebatur etiam, quod hæ margaritæ dividi non po-
terant, & propterea diminutionem non patiebantur,
20 ut habetur per D. de Franch. d. deciſ. 236. nu. 12. Pro-
inde fuit deciſum, eſſe ſolvendum legatum prædictum,
abſque diminutione, me relatore, confirmando aliud
21 decretum per me domi latum, apud acta de Mattino
Actor. Magiſtr. Sacr. Conſil.

OBSERVATIO IN DECISIONE XII.

SUMMARIUM.

1 Legata pro rata ſunt diminuenda, quando hæreditas non
eſt ſufficiens pro omnibus legatis, quod procedit, et-
iam ſi legata ſint pia, numero 2. contrarium, num. 3.
4. 5. 6. 7. & 8.
3 Legatum pium integrè ſolvitur, & aliis præfertur, ubi
bona non ſufficiunt, ſic etiam ubi fuit factum pro obti-
nenda peccatorum remiſſione, vel pro celebratione
miſſarum pro anima teſtatoris, n. 4.
5 Legatum dicitur pium, ſi fiat conſanguineo, vel amico
pauperi pro ejus anima, ſecus ſi fiat diviti, etiam
quòd ſit conſanguineum.
6 Legatum factum Confeſſario, nedum exiſtimatur pium,
ſed etiam anteponitur aliis legatis, ac creditoribus
chirographariis, non tamen diminuitur ubi eſt ſpe-
ciei, num. 7.
8 Mulier cum liberis decedens, de dotibus, & aliis obve-
nientibus ab agnatis, & cognatis in ultima volun-
tate non poteſt diſponere, niſi de decima parte, de
parato autem à marito donato, & quarta à primo
viro lucrata, liberis non exiſtentibus poteſt ad li-
bitum diſponere, ſin autem illis extantibus, aut aſ-
cendentibus bonorum ſubſidium reſervare tenetur,
idque procedit etiam in acquiſitis per eam, nume-
ro 9.
10 Napodan. traditiones pro textu ſervantur.
11 Legitima non debetur filiis in decima parte, de qua mu-
lier diſponere poteſt.
12 Filii habent duplex bonorum ſubſidium, & ſic duplicem
legitimam in bonis maternis, unam viſ. de jure com-
muni in bonis Conſuetudini non ſubjectis, & ita de-
ciſum, numer. 15. alteram de jure conſuetudinario
ſuper bonis Conſuetudini ſubjectis, d. numer. 12. ſed
contrarium, num. 13. & habent portionem dotis, de
qua mulier diſponere non poteſt, vigore ſtatuti, non
ut hæredes, de jure ſtatuti, nu. 14.
16 Actio executiva datur pro conſequutione legati, & ſe-
cundum alios requiritur præceptum Judicis per inter-
loquutoriam & duplici modo datur, vel per liquida-
tionem inſtrumenti, ſecundum Ritum M.C.V. vel per
præceptum Judicis ſummariè. n. 17.
18 Legatum factum pauperibus in genere, intelligitur de
illis, qui ſunt de patria teſtatoris, & dicitur pium,
ſi ſit factum pro amore Dei, vel anima teſtatoris, nu-
mero 19.

1 CErtiſſimum de jure eſſe dicimus, legata pro rata
eſſe diminuenda, quando hæreditas ſolvenda non
eſt, & ſic quando omnibus legatis non eſt ſufficiens,
ut probat D. meus hic num. 1. quæ concluſio compro-
batur ex l. is, cui, §. ſi plures, ff. ut in poſſeſſ. legat. cum
aliis congeſtis per Andreol. controverſ. forenſ. cam. 2. c.
139. num. 10. & cap. 160. num. 18. ubi infinitos cumulat
poſt Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 11. titul. 2 nu. 24.
2 & lib. 6. titul. 3. num. 39. etiam ſi legata ſint pia, ut per
D. meum num. 4. Andreol. ubi ſupr. & tradunt D. Thor.
in addit. ad Toraq. de privil. pia cauſa privil. 19. & 72.
ubi etiam in addit. doctiſſimus ac perſpicaciſſimus D.
Epiſcop. Riccius, qui citat deciſionem factam inter Le-
gatarios Comitis Marconi, quam etiam refert D. meus
ſub d. num. 4. idemque refert D. Epiſc. Genuenſ. practic.
Eccleſ. quæſt. 330. licet contrariam ſententiam ſequatur
ibid. in fin. ſed contrarium defendunt Feder. de Senis
3 conſiliis. 250. Caſtr. in l. qui teſtamenta, §. apud Julia-
num, nu 5. ff. de leg. 1. Bertachin. in tract. de Epiſcop. lib.
4. num. 84. Bald. Novel. in l. 1. num. 471. ff. ſolut. matrim.
Surd. de aliment. privil. 30. nu. 3. Molfeſ. conſ. 13. n. 16. &
conſ. 30 per tot. D. Camill. Lanatb. olim. M.C.V. Judex
integerrimus conſ. 70. nu. 48. Velazq. de privil. miſerab.
perſon.

perſon. par. 3. quaſt. 8. num. 288. Novarr. in ſimili *tract.*
4 *privileg.* 22. & hæc opinio indubiè ſervatur, ubi legata
pia non ſimpliciter facta ſunt, ſed pro obtinenda pec-
catorum remiſſione, tunc enim integre præſtantur,
quamvis non adſint bona, quæ ſufficiant pro ſolvendis
aliis legatis, ita perbellè tradit *Card. Tuſch. pract. con-
cluſ. jur. tom. 5. lit. L. concluſ.* 111. & 112. ex *Feder. de
Sen. d. conſilis.* 250. ſic etiam dicimus, quoties legatum
5 ſit factum pro celebratione miſſarum, ad hoc, ut ani-
ma teſtatoris ab atrociſſimis pœnis Purgatorii libere-
tur; nam præcipuum eſt perſolvendum, ut in praxi
ſervatum tradit D. *Thor. de pia cauſ. privil.* 56. non ta-
men dicitur legatum pium, ſi ſit legatum divini, vel
conſanguineo etiam quòd teſtator dicat, facere pro ani-
ma ipſius, vel amore Dei ad tradita per *D. de Franch.
deciſ.* 565. *nu.* 5. quem refert, & ſequitur *D. Conſil. Stai-
ban. reſol.* 23. *nu* 27. *lib.* 1. & ita deciſum refert *n.* 49. ſecus
vero, ſi fiat conſanguineo, vel amico pauperi, tunc
enim ſi fiat pro anima, dicitur pium, ut probat *n.* 47.
& legatum factum Confeſſario, nedum exiſtimatur
6 pium, ut tradit D. meus *conſult.* 102. *nu.* 19. *lib.* 2. ex *l. ſi
quis vero, D. de legat.* 2. & DD. *ibi* citat, ſed etiam aliis
piis legatis, & creditoribus chirographariis anteponitur,
ut docet D. *Epiſc. Maranta*, vir ſanè acutiſſimi inge-
nii *reſponſ.* 15. *numer.* 36. *lib.* 1. ſic etiam deciſum refert
7 *Faber. in Cod. de Sacroſ. Eccleſ. de fin.* 38. hinc quando
legatum eſt ſpeciei, ut in caſu huius deciſionis, non
diminuitur: ſed integrè debetur, ut in hac cauſa deci-
ſum habetur ex *nu.* 21.
8 Tractat etiam D. meus *numero* 1. de decima parte
dotium de qua mulier diſponere poteſt, juxta *Conſuet.
Si qua moriens, de mulier. haben. filios* idcirco erit ob-
ſervandum, quod ex diſpoſitione dictæ *Conſuet.* Mu-
lier cum liberis decedens, de dotibus, & aliis obve-
nientibus ab agnatis, vel cognatis in ſua ultima volun-
tate non poteſt diſponere, niſi de decem partibus unam,
de parato autem donato à marito, & quarta à primo
forſan viro habita, liberis non exiſtentibus poteſt diſ-
ponere pro arbitrio voluntatis, ſalva liberis, & paren-
9 tibus debito bonorum ſubſidio, & idem procedere in
acquiſitis per ipſam, & in aliis ſibi ab extraneis obve-
nientibus, ut poſſit ad libitum diſponere, ſalvo filiis
bonorum ſubſidio, ut tenet doctiſſimo ac ſubtiliſſimi
ingenii *Napod. gloſat. in dict. Conſuet. in verb.*
10 *cognatis, numer.* 4. cujus traditiones pro textu haben-
tur, ut ipſum extollendo tradit *D. Conſilio. Provenzal.
in Conſuet.* 2. *de ſucceſſ. ab inteſtat. obſervat.* 8. *numero*
11 2. in illa tamen decima parte filii nullatenus legitimam
conſequuntur, ut per *Boer. deciſ.* 189. *volum.* 1. quem
allegat *D. de Franch. in d. Conſuet. verſ. nu autem in
hac decima parte*, idcirco ſolummodo filii habent du-
12 plicem bonorum ſubſidium in bonis maternis, ut no-
tat *Napolitan. ibid. in verbo ſalvo, numer.* 47. unam ſci-
licet de jure communi, & jure naturæ, & eſt legitima
in bonis *Conſuetudini* non ſubjectis, alteram verò de
jure conſuetudinario de bonis *Conſuetudini* ſubjectis,
ſequitur D. *de Franch. deciſ.* 667. circa *fin.* & eſt de de-
cem partibus novem, licet hoc ultimum malè bono-
rum ſubſidium vocetur, cum jure conſuetudinario,
13 & ex pacto, & providentia civium debeatur, ut ipſe-
met *Napod.* admittit in dicta *Conſuet. verbo ſubſidio,
numer.* 51. ideoque dixit *Deciſ. conſ.* 386. *numer.* 7. quod
ſi ſtatuto caveatur, ut mater filiis exiſtentibus poſſit
14 diſponere ſolum de quarta parte dotis, aliæ verò tres
inter liberos dividantur, quod in illis tribus filiis cen-
ſeantur vocati ex diſpoſitione ſtatuti, & non tanquam
hæredes matris, idemque tenet *D. Conſil. de Bottis in
d. Conſuetud.* remiſſivè ad *Alexand. in l. ſi vir, ff. ad
leg. falcid. ſol.* mihi 196. & proinde mortua D. Angela
15 Coſcogliana, natalibus, & moribus præclariſſima
fuit per S. C. ad relationem D. Conſiliar. *Morra*, in
Banca Sacri hodie de Venditio. judicatum, deberi,
nedum novem partes dotium, ſed etiam legitimam ſu-
per bonis liberis, *Conſuetudini* non ſubjectis D. Dia-
næ de Mari dulciſſimæ, ac meritiſſimæ ejus filiæ.
16 Et licet actio exequutiva concedatur Legatario pro
legati conſequutione, ut per *Andreol. cap.* 140. *num.*
29. *lib.* 2. *controver.* & tradit D. meus ſub *numero* 18.
attamen ſecundum alios præceptum Judicis per in-
terloquutoriam exquiritur, ut per *Menoch. de adipiſc.
poſſeſſ. rem.* 4. *numer.* 697. *Borrell. in ſumm. deciſ. titul.*
22. *numer.* 17. *lib.* 3. quod quidem idem eſt, nam actio
exequutiva duplici via expetitur, vel per liquidatio-
17 nem inſtrumenti via *Ritus* M. C. V. vel per præceptum
Judicis, ſummariè ordinando, quod conventus in bi-
duo ſolvat, alias exequatur, ad tradita per *D. Conſil.
Carloval. libro* 1. *de judic. titul.* 1. *diſp.* 2. *quaſt.* 7. *ſect.*
18 3. ſub *num.* 913. & legatum factum pauperibus in gene-
re, intelligitur de illis, qui ſunt de patria teſtatoris, ut
probat *Andreol. lib.* 1. *controverſ. cap.* 5. *numer.* 3. & *c.*
23. *num.* 38. ſic pariter legatum dicitur pium, ſi ſit fa-
19 ctum pro amore Dei, vel anima teſtantis, ut tradit
Ciarlin. lib. 1. *c.* 7. *n.* 7.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Ex non facto quando hæreditatis aditio inducatur.

SUMMARIUM.

1 *Tutor quamvis non adminiſtraverit, aliis exiſtentibus non ſolvendo, tenetur in ſubſidium, & n.* 2.
3 *Ex non facto aditio hæreditatis inducitur.*
Sed contrarium, n. 7.
Limita, ubi hæreditas eſſet ſuſpecta, n. 8.
4 *Delictum non præſumitur, ubi alia interpretatio fieri poſſet.*
5 *Pater poſſidendo bona uxoris, filio infanti delata, cenſetur hæreditatem adiviſſe.*
6 *Hæredes non conficientes inventarium, tenentur inſolidum.*
7 Bart. in l. gerit, n. 28. ff. de acquir. hæred. *impugnatur, Declaratur, ut nu.* 8. *&* 9.
10 *Filius retinens bona hæreditaria, præſumptionem aditionis non inducit.*
11 *Retentio datur filio poſſidenti, donec ſit facta liquidatio ejus crediti.*
12 *Retentio datur pro credito abſque hypotheca.*
13 *Deciſio cauſa refertur.*

DECISIO XIII.

PEr ſententiam Curiæ Civitatis Troiæ fuit con-
demnatus Vincentius de Baldis ad reddendum com-
putum adminiſtrationis tutelæ filiorum, & hæredum
quondam Marcelli Sanſone; quamvis enim ipſe non
1 adminiſtraverit, ſed Pellegrinus, & Alexandra Giral-
da. Attamen cùm Tutores, qui adminiſtraverunt, eſ-
ſent non ſolvendo, fuit dictus de Baldis condemnatus
in ſubſidium, juxta terminos *text. in l.* 1. §. *ſi curatoris
ff. de magiſtr. conveniend. & toto titul. C. ſi tutor, vel
curator non geſſerit, Paul. Montan. tract. de jur. tut.
& cur. c.* 26. *n.* 64. *& cap.* 39. *nu.* 180. *Coſt. de remed. ſub-
ſid. remed.* 5. *n.* 8.
Cumque poſtea cauſa eſſet introducta in Sacro
Conſilio, dicebant filii, & hæredes prædicti Tutoris,
quòd prædictis de Sanſone obſtabat exceptio quem
de evictione tenet actio, eundem agentem repellit ex-
ceptio, ad *textum in l. vendicantem, ff. de eviction. &
in l. exceptione doli, Cod. eod. tit.* ex eo, quia cùm eſſet
creditrix dicta Alexandra prædictorum pupillorum in
ducatis ſexcentum capitalis, una cum tertiis ad ratio-
nem ſeptem pro centenario, quæ quidem Alexandra
abſque dubio debebat ipſis de Sanſone reficere, omnia

damns; & ſi enim omnes Tutores, tam qui adminiſtraverunt, quam illi, qui non adminiſtraverunt, ſint pupillo inſolidum obligati, *l. tres tutores, ff. de adminiſtrat. tutor. l. 1. §. nunc tractemus, ff. de tutor. & ration. diſtrah. Fulgoſ. conſ. 177. & 283. & Bocr. dec.*
2 59. attamen reſpectu ordinis primò conveniri debet is, qui adminiſtravit, ſi ſit idoneus, & ſolvendo *l. fin.* ubi *gloſ. C. ſi tut. vel curat. non geſſ.* & ideo ſolvendo Tutor, qui non adminiſtravit, poteſt repetere ab eo qui adminiſtravit, & dum bona prædictæ Tutricis erant penes ipſimet pupillos, dolo facerent, petere quod ſtatim reſtituturi erant; dicebatur etiam, quòd dum ipſi
3 pupilli erant hæredes dictæ Alexandræ, eo ipſo, quòd penes ſe retinebant ipſius bona, fuit inducta hæreditaria aditio, ex doctrina *Bartoli in l. gerit. nu. 28. ff. de acquir. hæred. & in 10. quæſt.* ſeu *diſput.* incipien. *Debitor in diem*, ubi decidit, quod etiam ea non facto adeuntis voluntas inducitur, & dat exemplum quando debitor in diem ſuccedens ſuo creditori, adveniente die non ſolvit illi, qui ſuccederet, ipſo repudiante, quod ex hoc aditio inducitur, ea ratione, quia alias eſſet in mo-
4 ra, quod eſt delictum, *l. quod te, ff. ſi cert. petat. & l. qui ſine ff de regul. jur.* & ſic ad exclusionem delicti potiùs debet præſumi aditio, *l. merito, Dig. pro ſocio.* hoc idem voluit *Bart. in conſ. 207. 1. volum.* incip.
5 *quæſt. vertente inter Franciſcum Piccioli*, ubi loquitur de patre poſſidente bona uxoris delata filio infanti, ex eo enim, quod dotem non reſtituit, additio hæreditatis inducitur, hoc idem ſentit *Imola in d. l. num. 10.* quam opinionem magis communem eſſe, aſſerit *Alciat. conſ. 20. num. 3. lib. 9.* & veriorem eſſe, dicit *Natt. conſ. 74. nu. 10. lib. 1.* & etiam diſputato articulo ſequitur *Maſcard. de probat. conclus. 44. num. 52. & 53. & concluſ. 51.* & veriſſimam hanc ſententiam appellat articulo diſcuſſo *Fachin. controverſ. jur. lib. 6. cap. 51.* per tot. *Mantic. de conjectur. ultim. volunt. libro 12. tit. 13.* & veriſſimam eſſe opinionem, tradit *Joan. Bapt. Coſt. de portione rata, quæſt. 105. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 101. num. 88.* qui etiam alios *Doctores* cumulant, & ſic etiam *Mart. de ſucceſſ. legal.*
6 *par. 4. q. 14. num. 46.* Cùmque prædicti filii Alexandræ inventarium non confecerint, tenentur, nedum pro dictis duc. 600. ſed inſolidum, ad *text. in leg. fin. §. etſi præfatam, C. de jur. delib.*
7 Sed hæc *Bartoli* ſententia impugnatur à *Bald. in l. ſi certis annis, numer. 22. C. de pact. & in l. cum antiquioribus, numer. 1. C. de jur. deliber. in l. non hoc, C. unde legit. & in l. dos à patre, C. ſolut. matrimon. & in l. 1. numer. 40. C. qui admitt.* & aliis in locis, & eum ſequuntur *Alexander, & Decius in d. l. non hoc C. unde legitim. & Salycet. in d. l. cum antiquioribus, numer. 3. C. de jur. deliber. Aretin. in d. l. gerit, numer. 20. & 21. D. de acquir. hæred. Imol. ibidem num. 14. & in l. recuſare, D. eod. Menoch. de præſumpt. 101. numer. 89.* & latiſſimè, diſcuſſo articulo idem *Aretin.* conſuluit in *conſ. 169. num. 4. & conſ. 161. Andr. Barbat. conſil. 5. vol. 3. Corn. in d. leg. non hoc, & in conſil. 321. num. 3. volum. 1.* ubi etiam inter alias rationes ponderat, quia hodie debitores raro ſolvunt in tempore, niſi fuerint à creditoribus requiſiti. immo etiam requiſiti, ſolutionem differunt, & experientia docet, quod nedum requiſiti non ſolvunt, ſed cum maxima difficultate, captis pignoribus adhuc ſolutiones negant, vel differunt, & hanc opinionem, contra *Bartolum* eſſe veriorem, dixerunt *Dec. in dict. l. non hoc, num. 12.* & ſic etiam *Zaſius in l. etſi contra tabulas, in fin. D. de vulgar. & pupill. ſubſtitut.* quod etiam pluribus *Doctorum* authoritatibus confirmat *Menoch. conſil. 121. num. 84. volum. 2. & de præſumpt. lib. 1. quæſt. 23.* & licèt *lib. 4. præſumpt. 101. num. 88.* dicerit, opinionem *Bartoli* eſſe magis receptam, quia alias allegat rationes, ideo non repeto, cum diffusè à prædictis *Doctor.* afferantur, & ſic articulus videbatur pro utraque parte ſatis dubius.

Verùm dicebatur pro parte prædictorum de Sanſone, quod etiam admiſſa pro nunc opinione *Bartoli*, adhoc debet procedere in caſu ſuo, & ideo plures caſus
8 conſiderantur pro conciliatione opinionum à *Mantica de conjectur. ultim. volunt. d. lib. 12. tit. 13.* & noviſſimè à *Franciſc. Barry. in tract. de ſucceſſ. teſt. & inteſt. libro 11. titul. 5.* inter alios autem caſus, in quibus opinio *Bartoli* limitatur, eſt quando hæreditas eſt ſuſpecta, ut fundat *Mantica in loco n. 15. & eod. lib. 12. tit. 9. Alciat. conſ. 20. lib. 9. Magon. dec. Florent. 148. n. 11.* non enim ſic de facili eſt præſumendum, quod quia ſe voluerit litibus, & oneribus implicare; quod etiam placuit *Fachin. controv. jur. lib. 6. c. 51. lit. C.* nam in iſto caſu in dubio ſtari debet ejus declarationi, ex ipſa enim ſola mora in non ſolvendo, aditionem non præſumi voluit *Franciſc. de Barry ubi ſupra* ſub *n. 2.* quod ſecus tamen eſſet in caſu, quando maritus ab uxore inſtitutus, dotem retineret, quæ conſiſteret in rebus immobilibus, quorum fructus perciperet, *Menoch. de præſumpt. 102. lib 4. n. 87. & Mantica ubi ſup.* dicebatur etiam quod iſta præſumptio aditionis conſiderata per *Bart.* eſt, ut in favorem filiorum aditio hæreditatis præſumatur, non autem ad beneficium creditorum, ut poſt *Mantic. Go-*
9 *mez. Simon. de Prat. Menoch. & Alex.* reſolvit idem *Franciſc. de Barry in loco* proximè citato, *in fi.* Tertiò dicebatur, quod *Doctores* conſiderant, quando adfuit longa mora annorum decem, quæ in dicta cauſa non poterat conſiderari, etiam quia erant pupilli. Et demum ponderabatur quod ceſſabat omnis ſcrupulus, quia iſti pupilli erant creditores ejuſdem Alexandræ ex cauſa adminiſtrationis prædictæ tutelæ, quo caſu ex re-
10 tentione bonorum hæreditariorum non inducitur præſumptio aditionis hæreditariæ, nam præſumitur, illa bona retinere eo titulo, quo ſibi utilior eſt. Quotieſcunque enim retentio poteſt fieri citra jus, & nomen hæredis, poteſt quis non ſolvere, ut habetur ex deciſione Rotæ Roman. per *Cavaler. dec. 504. n. 6.* vel poteſt habere aliam cauſam retinendi, ut ex dec. Rotæ *Lud. dec. 460. n. 6.* quod probatur ex *l. pro hæred. §. Papinianus ff. de acq. hæred. & l. fi. ſi pupillus, §. eod. tit. Alex. & Dec. in dict. leg. non hoc, C. unde legit.* ubi latè de materia; quod pluribus rationibus, & authoritatibus comprobat *Maſcard. concl. 45. n. 29. cum ſeq.* & in caſu, de quo agebatur, dicebant illi de Sanſone, potuiſſe retinere creditum, etiam ex cauſa debiti adminiſtrationis prædictæ tutelæ, & in computo dando per dictos de Baldis
11 eis bonificare in quantitate prædicta, eamque retinere; datur enim retentio filio poſſidenti, donec ſit facta liquidatio ejus crediti, *Bald. conſil. 171. verſ. ſi mulier, & filii, lib. 1.* & alii allegati per *Gratian. diſcept. forenſ.*
12 *c. 731. n. 22.* Prætendebant etiam eſſe creditores pro alimentis præſtitis cum matre, prout probaverunt, per teſtes, & retentionem dari etiam pro credito abſque hypotheca habetur ex *tex. in l. unica, C. etiam ob chyrographar. pecun. Surd. conſ. 7. n. 22. lib. 1. Negus. de pign. p. 3. memb. 1. n. 17.* idem *Surd. dec. 46. & Ludoviſ. d. 254.*
13 Et propterea die 9. Junii 1634. juncta Reg. Conſiliar. duarum Aularum ad relationem Reg. Conſil. D. Flaminii de Conſtantio viri Patritii nobiliſſimi integerrimi, ac doctiſſimi fuit deciſum, prædictam exceptionem non obſtante, & confirmatum decretum primo loco latum, penes Carbonum Act. Mag. S. C.

OBSERVAT. IN DECISIONE XIII.

SVMMARIVM.

1 Tutor, & omnis, qui adminiſtravit bona alterius, rationes reddere tenetur, etiam non requiſitus, n. 2.

3 Tutor quilibet inſolidum adminiſtrare poteſt, limita, ſi ſit datus cum aliis conjunctim, non diviſim, tunc enim ſolus adminiſtrare nequit n. 4. & hoc caſu non tenetur pro culpis, & defectibus alterius, n. 6.

5 *Tutores dati conjunctim, ubi diſcordant debent adire Judicem pro determinatione, & ubi ſimpliciter dati ſunt, cenſentur conſtituti inſolidum, & diviſim n.7.*
8 *Tutores, qui non omnes adminiſtraverunt tenentur inſolidum, etiam pro alio, tanto magis, ſi ille non ſit ſolvendo, n.9. & ſufficit, quòd ſit ſolvendo tempore finitæ tutelæ, licet antequam conveniatur ad reddendum computa per adultum, efficiatur non ſolvendo, num. 10.*
11 *Tutor, qui vult ſe eximere à parte contutoris non ſolvendo, debet probare, illum fuiſſe ſolvende tempore finita tutela.*
12 *Rationes tutelæ ſemel diſpunctæ, iterum revideri non debent.*
13 *Error calculi, licèt allegari poſſit poſt diſpunctas rationes, non tamen hoc habet locum, ſi ſuper dicta redditione computorum fuit judicatum, num. 14. & ita deciſum adducitur, n.18.*
15 *Sententia, quæ in rem judicatam tranſivit, non debet reſcendi propter calculum male ſummatum.*
16 *Sententia continens errorem calculi, abſque appellatione eſt reſcindenda, intelligentiæ num. 17.*
Text. in l.1. §. 1. ff. quæ ſent. ſive appell. reſcind. *declaratur, d. n. 16.*
19 *Aditio hæreditatis ſolo animo fit, & ex quibus actibus inducatur, n. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. & 31.*
20 *Animus adeundi in extraneis hæredibus conſtare debet per actus poſitivos, & eſt quid occultum, ac latens, & non poteſt percipi, niſi per extrinſeca n.21.*
22 *Extrinſeca vel verbis, vel facto exprimuntur.*
Voluntas hominis cognoſcitur vel verbis, vel facto ibid.

1 TUtor, omniſque qui aliena negotia gerit, tenetur
ſuæ adminiſtrationis rationem reddere, ut ex juri-
2 bus & *DD.* probant *Muta dec.* 2. *n.1. D. Gallus conſil.*
84. *n.* 3. etiam ſi non fuerit requiſitus, ea traditis per
Marcell. Converſ. de incl. tit. de actel. tutor §. 2. *n.* 20. &
3 licèt regulariter quilibet tutor habeat officium inſoli-
dum, *l. fi. C. de auct. præſt. l. 1. C. ſi ex plur. tutor.* cùm
4 aliis adductis per *Cancer. var. reſolut. lib. 1. c. 7. de tutor.*
n. 26. hæc tamen concluſio limitatur; quando tutores
ſunt dati conjunctim, & non diviſim, tunc enim unus
ſine alio agere non poteſt, *l. Tutum in princ.* ubi *DD.*
ff. de admin. tut. Muta dec. 23. *n.* 15. & *ſeq. Cancer. d. n.* 16.
5 ubi quod tutoribus diſcordantibus recurrendum eſt ad
Judicem, ut pro utilitate pupilli decernat, argumento,
6 *l. utilitatem ff. de confir. tut. Spec. de tutor.* §. *fi. num.* 19. &
hoc caſu, quando ſunt dati conjunctim, unus non tene-
tur pro culpis, & defectibus alterius, ut tradit *Muta d.*
dec. 31. *n.* 2. & *ſeq.* ſed quilibet pro rata, & facto proprio,
Viſcont. in concluſ. jur. verb. tutor. in fi. ubi allegat *Ma-*
rant. conſil. 110. & *Maſtr. deciſ.* 42. poſt *Mut.* ubi ſupra
num. 1. & *ſeq.*

7 Sed quando ſunt dati plures tutores, in dubio cen-
ſentur conſtituti inſolidum, & ſic diviſim, non conjun-
ctim, ut habemus ex *Muta d. dec.* 32. *n.* 13. & 14. &
8 quando non omnes adminiſtrant tenentur inſolidum,
etiam pro adminiſtratis per alium, ut per D. meum *hic*
n. 1. *in fi.* & habetur per *Intrigl. dec.* 10 *n.* 15. tanto magis,
9 quando alter non eſt ſolvendo, ut *ibi* probat, & habe-
tur per D. meum *d. n.* 1. *in princ.* quibus addo *Cancer.*
loc. citat. n. 35. ſed ubi aliquis ex tutoribus, qui admi-
10 niſtrantur, finita tutela fit ſolvendo, & poſtea priuſquam
adultus petat rationes, efficiatur non ſolvendo, cæteri
contutores non tenentur pro ejus parte, ſed moræ adulti
imputatur, *l. 1. C. de diviſ. tutel. leg. muneres, quo poſt,* §. *tu-*
toribus, ff. de adminiſtr. tutor. tutor autem, qui vult ſe
11 eximere à parte alterius contutoris effecti non ſolvendo,
* debet probare, dictum contutorem finita tutela fuiſſe
ſolvendo, ita egregie probat *Cancer* ubi ſuprà, *n.* 45.

12 Hinc etiam ſcias, quod rationes tutelæ ſemel diſpun-
ctæ iterum revideri non debent, *l. ſemel. C. de apoc. pu-*
blic. libro 10. *Avendan. de exeq. mandat.* 1. *cap.* 9. *n.* 2.
13 & licèt poſt redditas legitime rationes poſſit allegari er-
ror calculi, *leg.* 1. *Cod. de error. calcul.* hoc tamen fallit,
14 quando ſuper computorum redditione jam fuit judica-
tum, nam propter authoritatem rei judicatæ nec etiam
de errore calculi dici poteſt, ut clare habetur in *d. leg.*
1. ibi, *ſi res judicata non ſunt*, & probatur etiam in *leg.*
2. *C. de re judic.* cujus verba ſunt, videlicet, *Res judica-*
ta ſi ſub prætextu computationis inſtaurentur, nullus erit
15 *litium finis*, ideoque *Caſtr. text.* prædictum ita ſum-
mat, *propter calculum malè ſummatum non debet reſ-*
cindi ſententia, quæ in rem judicatam tranſivit. Nec
16 obſtat *tex. in lege prima* §. 1. *ff. quæ ſent. ſine appellat.*
reſcind. ubi ſententia continens errorem calculi, abſ-
17 que appellatione eſt reſcindenda, ſiquidem *text.* prædi-
ctus procedit, quando error calculi eſt expreſſus in ſen-
tentia, ſecus vero ſi nulla fuit facta computatio in ſen-
tentia, quia tunc ſub prætextu erroris calculi reſcindi
non debet, ut patet ex verbis in *d.* §. 1. ibi, *ſi calculi er-*
ror in ſententia eſſe dicatur, appellare non eſt neceſſe, &c.
& probat etiam *gl. in d. l.* 1. *Cod. de error. calcul.* & *in d.*
l. 2. *Cod. de re judic.* & rationem diverſitatis inter utrum-
que caſum aſſignat *Berz. deciſ.* 23. *num.* 6 hinc cum
fuiſſent præſentata computa, ac illa viſa de mandato
M. C. tutelæ adminiſtratæ per Medicum Sebaſtianum
18 Zambarellum Januarii, & Aloyſii Amatruda, cùm fuiſ-
ſet repertus creditor dictus Sebaſtianus in duc. 439 pro
* exitu ſuperante introitum, fuerunt prædicti de Amatru-
da condemnati per dictam M. C. ad ſolvendum dictos
duc. 439. illiſq; ſolutis fuit inſtatum pro reviſione com-
putorum ſub prætextu erroris calculi, tandem per
M. C. ſub die 18. Novembris 1634. fuit declaratum,
obſtare exceptionem rei judicatæ, ad relationem D. Ju-
dicis Joann. Baptiſtæ Muſcettulæ, nunc Reg. Conſ. lepi-
diſſimi, ac meritiſſimi in Banca Seraphini.

Sed verum eſt, quod ſi tutor obtinuerit quietationem
adminiſtrationis tutelæ adminiſtratæ, & appareret,
rationes rei veritate non fuiſſe redditas, vel non ritè
tunc iterum cogi poterit tutor ad rationes reddendas, &
* ita fuit per S. C. determinatum in cauſa Pauli Coſciatæ
cum hæredibus Salvatoris Coſciatæ confirmando ſen-
tentiam Regiæ Audientiæ Aprutinæ per quam fuerat
confirmata ſententia Curiæ Civitatis Aquilæ, ad rela-
tionem D. Conſil. Jacobi de Franchis, in Banca Gal-
terii, hodie de Litto, ubi non erat confectus liber ratio-
num, quo caſu tutor tenetur ad intereſſe declarandum
per juramentum in litem, *DD. in l. tutor, qui reperto-*
rium, ff. de admin. tutor.

Quo vero ad aditionem hæreditatis, ex quibus illa
præſumatur; egit D. meus *dec.* 8. *n.* 2, 3, 15 & 16. & *hic* à
n. 3. per *tot. n.* 10. ego tamen obſervo, quod aditio ſola
19 animi deliberatione acquiritur, ut per D. meum *dict.*
7. *n.* 2. & *dec.* 137. *n. lib.* 2. etiam quod nihil hæreditatis
attingatur *D. Merlin. cent.* 1. *controv. foren.* 89. *n.* 11. &
quando ſumus in extraneis hæredibus, de hoc animo
20 conſtare debet per actus poſitivos, ad tradita per *Me-*
noch. de præſumpt. lib. 4. *præſumpt.* 99. à *n.* 6. ad *fi.* ſe-
quitur *D. Thor. vot.* 70. *n.* 20. cùm enim animus ſit quid
occultum, & latens, non poteſt percipi, niſi per extrin-
ſeca, *l. quidam ſuo. ff. de cond. inſtitut. Dom. Franc. de*
Petr. conſ. 59. *n.* 2. *verſ. animi autem*, quæ extrinſeca, vel
verbis, vel factis cognoſcuntur, nam iſtis modis poteſt
voluntas hominis declarari, *l. reprehendenda. Cod. de*
inſtit. & ſubſtit. D. Merlin. ubi ſup. d. n. 9. Hinc primus
23 actus poſitivus eſt, ſi hæres inſtitutus in ſcriptis inſtet,
declarari hæredem in M. C. V. tunc enim adiiſſe cen-
ſetur, *l. ſi filius* 12. *ff. de interrog. act. D. Borrel. conſ.* 57. *n.*
2. & ſufficit, ſi procuratorem conſtituat ad adeundam
24 hæreditatem, nam ex tali conſtitutione procuratoris
cenſetur adita hæreditas, *Menoch. d. lib.* 4. *præſumpt.*
101. *num.* 26. *D. Borrell. d. conſ.* 57. *n.* 2. *Maſcard. de*
25 *probat. concl.* 94. ſic etiam, quando quis in aliqua ſcrip-
tura nominet ſe hæredem, tunc enim etiam, quod non
ſit expeditum decretum præambuli, cenſetur adita hæ-
reditas

Digitized by Google

redit 20. ut probat, & deciſum refert *D. Thorus tom. 3. Compend. dec. verb. hæres confitendo, col. 3. ſect. 1. fol.*
26 503 ſecundus actus, eſt retentio bonorum, tunc enim
ex tali retentione hæreditas quoque adita judicatur, ut
probat D. meus *loc. n. 3. poſt Marantam in l. & poteſt,*
n. 57. ff. de acqu. hæredit. tertius actus, eſt actio nominis
27 debitoris hæreditarii, *l. pro hærede §. Papinianus, ff. de acqu. hære dit. Menoch. d. præſumpt. 101. n. 18. Niger Ciriac. controv. 244. n. 10. lib. 2.* & hoc caſu ſufficit, quod
28 quis conſtituat procuratorem ad exigendum bona hæreditaria, *Maranta ubi ſupr. n. 49. Rota Genue dec. 105.*
29 *D. Borell. d. n. 1.* vel ſi procurator ſit conſtitutus ad vendendum bona hæreditatis, *leg. pro hærede, l. proinde*
ibi, *rec tempore perituras* à contrario ſenſu, & *l. ſi quis bona §. ſed ſi mandavit, ff. de acqui. hæredit. Verall. dec.*
30 *26. par. 2. D. de Franch. dec. 80. n. 1.* quartus actus, eſt ſolutio debiti hæreditarii, *l. 2. C. de jur. Farinac.* qui ſic
deciſum teſtatur *dec. 678. n. 5. part. 2. Lud. dec. 98. n. 5. Surd. dec. 303. n. 16. Magon. dec. Lucenſ. 24. n. 20. &*
31 *dec. Florent. 34. n. 5.* quod procedit etiam per ſolutionem
legatorum teſtatoris, *Seraph. dec. 1407. n. 4. Coccin. dec. 108. num. 1.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Teſtamentum an dicatur nullum, ex eo quod pater inſtituit filios naſcituros ex filio, quem naturalem appellavit. Et an reſpectu eorum habeat locum *text. in l. fi. C. de edict. Divi Hadriani tollenda.* Et quando filius ortus ex coitu illegitimo dicatur ſpurius, vel naturalis.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio hæredi ſcripto concedi debet.*
2 *Naturalis inſtitui poteſt, non exſiſtentibus legitimis, & naturalibus.*
3 *Spurius potius, quam naturalis præſumitur, quamvis naturalis à patre appelletur, & n. 4.*
Intellige, ut n. 5.
Sed contrarium, num. 6. & 11.
Limita, ubi pater uti naturalem eum inſtituat, n. 20.
Maxime de jure Canonico, n. 7.
8 *Natus ex virgine, vel vidua dicitur ex ſtupro ortus.*
9 *Concubinatus qualiter contrahatur, & quomodo conſtituatur, num. 10.*
12 *Naturalis, ad hoc, ut talis dicatur, ſufficit, ut oriatur ex illis, cum quibus matrimonium conſiſtere poſſit, attento jure Canonico.*
13 *Adminiſtratoribus hæreditariis immiſſio abſque Judicis decreto non conceditur.*
Præſertim, ubi de invaliditate teſtamenti, & hæredis inſtitutionis dubitatur, num. 14.
15 *Filio ſpurio hæredi inſtituto immiſſio non conceditur, quamvis pater eum naturalem, vel legitimum appellaſſet.*
Limita, ubi de legitimatione conſtaret, quamvis contra eam aliquid opponeretur, n. 16.
17 *Dubietas juris æquiparatur dubio facti.*
18 *Confeſſio patris, filium eſſe naturalem, non probat, illum eſſe talem.*
Amplia, ut potius ſpurius præſumatur, n. 19.
20 *Maritus non præſumitur mortuus, niſi probetur.*
21 *Mors an, & quando probetur ex fide libri Congregationis, & num. ſeq.*
24 *Filius ortus ex vidua, non præcedente proteſtatione, dicitur ſpurius, & n. 25.*
26 *Stuprum purgatur per diuturnam habitationem.*
27 *Diuturnitas temporis, peccatum non minuit.*
28 *Filii legitimi, & naturales ex filio ſpurio inſtitui poſſunt.*
Limita, ſi fieret in fraudem, n. 29.
30 *Nepos in dubio præſumitur contemplatione filii inſtitutus.*
31 *In non natis nulla cadit affectio.*
31 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XIV.

DEceſſit Hieronymus de Falco, nullis relictis liberis legitimis, & naturalibus, ſed tantum Franciſco Innocentio Antonio ejus filio, quem in teſtamento vocavit naturalem, natum ex eo, & Julia Marrao, quam aſſeruit per nonnullos annos domi retinuiſſe, & ideo in dicto teſtamento inſtituit filios naſcituros ex dicto ejus filio, quibus abſque filiis decedentibus aliquas fecit ſubſtitutiones, & voluit, prædictum ejus filium eſſe legitimandum, eique fructus dictæ hæreditatis cùm ad ætatem pervenerit perfectam legavit, aliaque legata ad ejus beneficium reliquit: Cumque comparuiſſent in Sacro Conſilio Martia de Falco ejus ſoror utrinque conjuncta, & Hieronyma Vitalis ex alia ſorore neptis, & obtinuiſſent ſolitum decretum, quod Magna Curia Vicariæ non procedat ad interpoſitionem decreti præambuli, inconſulto Sacro Conſilio, ſeu cauſæ Commiſſario, quod ſolet fieri abſque Partis citatione, comparuerunt Executores teſtamenti, quibus etiam erat relicta adminiſtratio prædictorum bonorum, & præſentando teſtamentum prædictum, non abolitum, nec cancellatum, inſtiterunt, tolli inhibitionem Magnæ Curiæ Vicariæ factam, ad hoc, ut poſſet interponere decretum præambuli, habet enim hæres ſcriptus intentionem fundatam ex ipſo teſtamento, ad finem adipiſcendi hæreditatem defuncti, ex diſpoſitione *text. in l. fin. C. de edict. Div. Hadrian. tollend.* & ſufficit hæ-
1 redis inſtitutio in teſtamento, *Salycet. ibidem, nu. 29.*
ubi etiam *Cornens*, ſub *num. 24.* quod quidem remedium eſt favorabile, *Menoch. de adipiſcend. remed. 4. num. 38.* publice enim intereſt, defunctorum voluntates quamprimum ſuum effectũ ſortiri, *l. vel negare, ff. quemadmod. teſtam. aper. leg. fin. in fin. C. comm. delegat.*

Pro ſorore vero, & nepte dicebatur, nullo modo poſſe expediri decretum præambuli eo teſtamento, quoniam ipſæ erant hæredes declarandæ ab inteſtato, nulla habita ratione prædicti teſtamenti, in quo ex ejus le-
2 ctura apparebat, fuiſſe inſtitutum incapacem, quamvis
enim filius naturalis poſſit hæres inſtitui, quando teſtator non habet filios legitimos, & naturales, *l. 1. & fin. C. de natur. liber.* Attamen in caſu noſtro conſtabat ex lectura & facie teſtamenti prædictum Franciſcum Innocentium Antonium non eſſe de legitimo matrimonio natum, pater enim illum filium naturalem appellat, & ſic clare apparet, ortum fuiſſe ex coitu illegitimo, & eo ipſo, quod conſtat ex lectura teſtamenti, non eſſe legitimum, præſumendum eſt in dubio, eſſe ſpurium, non
3 naturalem, ut habetur ex *gloſ. penul. in cap. lator qui fil. ſint legitim. Bald. in l. 3. in princ. ff. de liber. & poſthum.* ubi
etiam *Paul. de Caſtr. & Alexand.* optime *Alciat. conſil. 51. & 52. lib. 5.* ubi loquitur in eo caſu, in quo pater filium vocavit naturalem & in *regul. 2. præſumpt. 5. Cardinal.*
4 *Paleot. de not. & ſpur. cap. 20. num. 8. Maſcard. de probation. concluſ. 799. n. 1. Honded. conſ. 68. n. 8. lib. 1. Natta conſil. 421. n. 8. &* 10. ubi plene contrariis ſatisfacit, *Gozadin. conſil. 21.* ubi loquitur etiam in caſu, quo pater fi-
5 lium naturalem vocat, latè *Menoch. in conſ. 66. num. 12. & de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 54.* ubi hanc opinionem firmat, quando conſtat, eſſe ex illegitimo coitu natum, ſecus tamen, quando ex teſtamento non conſtaret, & eſſet in poſſeſſione, & hanc opinionem fundat etiam *Peregrin. de fideicommiſſ. art. 22. num. 90. & de jure*
6 *Fiſci, lib. 3. tit. 18. num. 62.* licet, quod præſumatur naturalis, & non ſpurius, tenuerunt *Cravett. Conſil. 166. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 1c. num. 31. Mantic. de conjectur. ultim. volunt. lib. 6. tit. 11. numer. 13.* &
hanc

Digitized by Google

& hanc opinionem tanquam benigniorem, & æquiorem amplectitur *Fachin.controver. jur. lib.3.cap.43.Po-*
lyd. Rip. obſerv. 490. qui *deciſionem Rot. Roman.* 808.
part. 1. affert, *Barry de ſucceſſ. lib.1.tit.8.n.11.* ubi dicit,
quòd quamvis prima opinio poſſit eſſe vera de jure ci-
vili, quia hoc jure multa requiruntur ad concubinatum:
attamen, quod iſta eſt tenenda de generali conſuetudine,
& ab ea non recedendum in judicando, & conſulendo,
& communem, & magis communem eſſe, teſtatur
7 *Merlin. de legitima, lib. 1. tit. 2. quæſt.5. n. quadrageſi-*
mo, licèt ſecus teneat de jure Canonico, & quando poſ-
ſidet.

8 Prima opinio corroboratur, quia mulier, cum qua
commercium habuit teſtator, præſumitur virgo ad
textum in cap. 1. extra de adulter. Albenſ. conſ. 17. &
692. & propterea partus exinde natus, præſumitur ex
ſtupro ortus, *l. inter liberos, §. ſtuprum, & l. ſtuprum,*
§. adulterium ff. ad leg. Juliam de adult. idem eſt in
9 vidua, *Petr. Placen. de fideicomm. q.11. num.*219. Inſuper
concubinatus non poteſt contrahi cum ea, cum qua
ſtuprum committitur, *l.1. §. cum Atilicinus, ff. de con-*
cubin. niſi inter eos proteſtatio præceſſerit, ut habetur
in dicta *leg. in concubinatu*, & ibi *gloſ. Ludovic. de Sar-*
dis in tract. de legitim. tit. de concubin. Grammar. in
*vot. 4. cauſ. crimin. numer.*16. & 17. & idem eſt in vi-
dua, nam tam in virgine, quam in vidua requiritur ani-
mi declaratio, *l. inter, §. ex l. Julia ff. de adulter. & l.*
inter, ff. de verbor. ſignific. quod etiam, aliis rationibus
10 comprobat *Peregr. de jure fiſc. lib. 3. tit.*18. ſub *n.*5.
multa enim deſiderantur, ad hoc, ut concubinatus con-
ſtituatur, non enim ſufficit, ut ſint tales, cum quibus
contrahi poſſit matrimonium, ſed quod unica ſit mu-
lier, item, quod ſit domi retenta in ſchemate concubi-
natus & ita publicè retenta, & ſicut propria uxor dile-
cta & tractata, cum proteſtatione ad liberos ſuſcipien-
dos, *Bermond. Choueronius in tract. de public. concub.*
in verb. concubinam diminat, Lucas de Penna in l. co-
hortales, C. de cohortal. libro 12. *Paleotus de noth. & ſpur.*
*cap.*10.*nu.*3. *Peregr. de jure fiſci. d.lib.*3. *tit.*18. *nu.*5. cum
ſeqq. ita ut ſi altera ex dictis conditionibus deficiat, nec
concubina dici poteſt, nec ex ea orti poſſunt filii natu-
rales appellari, ut ex *Bermond. Paleot.* & aliis firmat
*Marta de ſucceſſ. legal. par.1.q.16. art.*2. *num.*1. *Mantic.*
*de conject. ultim. volunt. titul.*11. *lib.* 11. *nu.*22. qui addit,
ut ſtet vice uxoris in eadem menſa, & in eodem lecto,
non ut ancilla.

11 Verùm pro ſecunda opinione facit, quod in dubio
ad excluſionem delicti potius præſumi debet natura-
lis, ut probat *Mantica de conject. ultim. volun. d. lib.*
6. titul. 11. *nu.* 33. & *Fachin. controv. jur. lib. 3. c.* 43.
*Polydor. Ripa. d. obſerv.*390. & alii ſupra citati. Dici-
tur ſecundo, quod hodie non eſt amplius in uſu con-
cubinatus, & ideo quamvis de jure civili requiſita ſu-
12 prà narrata deſiderantur, tamen de jure Canonico ſuffi-
cit, ut filius naſcatur ex eis, cum quibus poteſt matri-
monium conſiſtere, ad hoc, ut naturalis dicatur, ut di-
cunt *Mantic. d. lib.* 11. *tit.* 9. *num.* 22. *Craſſ. in §. in-*
ſtitutio, quæſt. 7. *num.* 7. *de teſtam.* qui dicunt, hoc
eſſe de conſuetudine approbatum, & proinde non eſſe
recedendum ab ea, *Didac. Spin. in ſpec. teſtam. tit. de*
*filiis legitimis. num.*117. *Surd. de alim. q.* 9. *tit.* 1.

Et ſic appâret, quòd pro utraque parte adſunt au-
thoritates DD. & valida fundamenta, in qua juris
ambiguitate cum eſſet providendum, ſi erat expe-
diendum decretum præambuli, quod deſumitur ex
remedio *l. fin. C. de edict. Div. Hadrian. toll.* dubi-
tavimus valdè, ſi abſque termino poterat concedi im-
miſſio, quamvis enim pro parte adminiſtratorum reli-
ctorum in dicto teſtamento prætendebatur, eſſe cap-
tam poſſeſſionem aliquorum bonorum, tamen de ea
non fuit habita aliqua ratio, non enim ita de facili con-
ceditur immiſſio Adminiſtratori, abſque quod ſit per
13 Judicis officium declaratum, ut ex *Angel. Rol. Specul.*
& aliis tradit *Argel. de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 15. *nu.* 83.
14 maximè quando dubitatur de validitate teſtamenti, &
hæredis inſtitutionis. Et reſpectu immiſſionis non con-
cedi filio à patre naturali vocato, voluit *Gozad. dict.*
conſil. 21. ſub *num.* 26. immò filio ſpurio non concedi
15 immiſſionem, quamvis pater eum legitimum appellaſ-
ſet, ex *Menoch. Pariſ. Lup.* & aliis probat *Baldax.*
Thomaſ. tract. 2. c.23. nu. 475. *Menoch. de adipiſcend.*
poſſeſſ. remed. 4. *num.*758. & alii per *Cæſar. Argel. de*
16 *acquir. poſſeſſ. q.* 3. *art.* 4. *num.* 540. cum pluribus *ſeqq.*
quamvis dubitet, quando in promptu conſtet de legiti-
matione, & ſi contra eam aliquid opponatur, *Gozad.*
d. conſ. 21. Inſuper iſta opinionum altercatio inter *Do-*
17 *ctores* reddit articulum juris valdè intricatum & con-
troverſum, & dubietas juris controverſi æquiparatur
dubio facti *Put. deciſ.* 213. *nu.*3. *par.*3. *Capyc. dec.*10. *n.*
19. & ita deciſum in Rota Romana refert *Argel. de ac-*
*quir. poſſ. q.*19. *art.*5. *num.*133. *Baldax. Thomaſ. tract.* 2.
cap. 23. *num.* 477. qui alios allegat.

18 Et quamvis, in caſu prædicto pater nominaverit fi-
lium naturalem, ortum ex Julia Mattao, domi reten-
ta, attamen cum ſimus in prohibitis, de dicta ejus
confeſſione nulla eſt habenda ratio, ut dicunt *Doctores*
pro iſta opinione ſupra citati, & poſt *Bartol.* & alios
hoc optimè fundat *Sard. conſil.* 177. *nu.*41. & *Alciat.*
d. reſponſ. 51. *numer.*6. jam ſupra allegato, quod in alia
impreſſione eſt. 268. *Covarr. in Epitom. de ſponſal.*
cap. 8. *§.* 4. *num.* 1. *Merlin. de legitim. d. lib.* 1. *tit.* 2.
quæſt. 5. *nu.* 43. *Menoch. d. præſumpt.* 54. *num.* 7. *lib.*
6. qui dicit, potiùs ex iſta patris denominatione filii
naturalis deſumi contrarium argumentum, cum ex hoc
19 conſtet, non eſſe ex legitimo coitu natum, & proinde
ſpurium eſſe præſumendum, ut probat *Surd. de alim.*
20 *ut titul.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 36. qui licet contrariam opi-
nionem defendat, quòd in dubio præſumatur natura-
lis, & non ſpurius, tamen dictam opinionem limitat
quando pater filium inſtitueret tanquam naturalem,
eo enim caſu non ſtatur ejus aſſertioni, ſed qualitas
illa debet probari per inſtitutum, *Ladereb. conſ.* 67.
*num.*11. *Ceſta tract. de fact. ſcient. & ignor. cent.*1. *dict.*
17. *num.* 12. & 33. *Merlin. de legit. d. l.* 1. *tit.* 2. *q.* 5.
num. 43.

Sed in caſu prædicto fuit producta fides matrimonii
inter dictam Juliam Mattao, & Fœlicem de Meſſero
& ſic dicebatur, quòd nedum erat filius ſpurius ex ea
21 natus, ſed adulterinus, maritus enim adhuc præſumi-
tur vivere, *gloſ. in l. fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & qui
dicit, maritum eſſe mortuum, probare debet, *l.* 2. *§.*
ſi dubitetur, ff. quemadm. teſta. aper. Nec de fide pro-
ducta, de morte prædicti Fœlicis dicebatur probari
mortem, quia Parochus non teſtatur, fuiſſe Eccleſia-
ſticæ ſepulturæ traditum, prout ſolitum eſt fieri, ſed
22 perquiſitis libris Congregationis Sanctiſſimi Roſarii
fidem facit, quod inter alios Confratres aderat ſcrip-
tus dictus Fœlix, & reperitur additum, mortuus eſt,
& Parochus, qui non teſtatur de geſtis per eum, ne-
que ſui prædeceſſoris ratione officii, nullam fidem
facit, quia habetur, ac ſi eſſet particularis perſona, ut
in Notario hoc tradiderunt *Bart.* & alii DD. in *auth.*
ſi quis in aliquo, C. de edend. Maſcard. de probat.
23 *concluſ.* 1101. immò ad hoc, ut mors probetur ex li-
bris Plebanorum, ſeu Rectorum alicujus Eccleſiæ,
oportet, ut reperiatur in libro, in illa Eccleſia fuiſſe ſe-
pulturæ traditum, & quod ſit conſuetudo, quod dictis
libris credatur, vel ubi non adeſt conſuetudo, poſſet
credi, ubi agitur de modico præjudicio, ſecus vero,
quando agitur de magno, *Cravett. de antiquit. tempor.*
part. 1. *§. videamus, num.* 1. *Joſeph. Ludovic. concluſ.*29.
ampliat. 24. & *deciſ. Peruſ.* 2. *n.*17. *par.*1. *Maſcard. de*
*probat. concluſ.*1678. *n.* 3. & 1077. *nu.* 4. *Nicol. Genua*
*de ſcript. privat. lib.*5. *quæſt.*2. Et dato, quod mors Fœli-
cis ejus viri eſſet probata, adhuc neceſſe erit fateri, eſſe
viduam, cum qua etiam ſtuprum committitur, ut ſuprà
diximus.

Google

diximus, & probat *text. in l. inter liberos §. ſtuprum,*
ff. ad l. Jul. de adult. Cagnol. in leg. ſi qua illuſtris C. ad
Senat. Conſult. Orſician. & cum vidua non poteſt con-
cubinatus conſiſtere, niſi à principio intervenerit pro-
24 teſtatio, *l. in concubinatu*, ubi *gloſſ. ff. de concub. l. 1. §.*
cum Atilicino. ubi *gloſſ. ff. eod. tit. Bart. in l. pacta no-*
viſſima in 2. lect. ſub *nu. 6. C. de pact. Napod. in Con-*
ſuetud. Si quis, vel ſi qua, in verb. præterquam, nu. 196.
Gramm. vot. 4. n. 8. qua proteſtatione non præcedente
filius ex tali concubitu cum vidua ortus, dicitur ſpu-
rius, *Covarr. de ſucceſſ. ab inteſt. 2. part. cap. 8. nu. 17.*
25 *verſ. adiiciam, Peregr. de jur. Fiſci, lib. 3. tit. 18. nu. 5.*
& 10. Ludov. à Sardis de natur. liber. in tit. de concub.
n. 2. & illud, quod dicitur de coitu damnato punibili,
vel non punibili, procedit reſpectu ſucceſſionis mater-
næ, non autem paternæ, *Natt. dict. conſ. 421. nu. 4.*
Alex. Trentacinq. var. reſolut. lib. 1. reſol. 2. de noth.
& ſpur. num. 17.
26 Et quamvis pro validitate teſtamenti dicebatur, in
hoc caſu adeſſe diuturnam habitationem, per quam pur-
gatur ſtuprum, ut dixit *Peregr. de jure Fiſci, d. lib. 3.*
tit. 18. num. 6. Ludov. de Sardis de concub. n. 2. tamen
replicabatur, quod huic opinioni contradicunt ea, quæ
diſponuntur à Summo Pontifice in *c. tuæ baberet. de*
27 *eo, qui duxit in uxor. eam quam poll. per adult.* cum
diuturnitas temporis peccatum non minuat, & multi-
plicitas prolis ſuſceptæ in dicto caſu crimen exageret,
c. non debet, de conſang. & affin. & quod ſemper com-
mittitur ſtuprum, niſi præcedat proteſtatio, deciſum
refert *Gramm. vot. 4. num. 1. Menoch. de præſumpt.*
lib. . præſumpt. 1. n. 67. & conſ. 199. num. 49.
28 Cæterum dicebatur, quod in caſu de quo agebatur
non erat inſtitutus filius naturalis, ſed filii ex eo naſci-
turi, & quod poſſint inſtitui filii legitimi, & naturales
nati ex filio ſpurio; habetur per *Scribentes in l. Gallus,*
§. quod ſi his. ff. de leg. & poſthum. quando tamen legi-
29 timis, & naturalibus caret, *Surd. de alim. tit. 5. qu. 7.*
nu. 14. Famm. dec. Luſit. 136. Barboſ. in l. 1. p. 4. ſub
n. 76. ff. ſolut. matrim. Grave. ad Gayl. lib. 2. q. 115. n. 1.
Verùm, hoc limitatur, dummodo non fiat in frau-
dem inſtituendi prædictos nepotes contemplatione ip-
ſius ſpurii, nam tunc quia relictum contemplatione
alicujus, illi acquiritur, ex vulg. diſpoſitione *text. in*
l. ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. per indirectum
veniret incapax inſtitutus, & ſic fieret fraus, *l. 1. & fin.*
C. de natur. liber. & poſt *Covarr.* & alios fundat *Craſſ.*
30 *de ſucceſſ. in §. inſtitutio, q. 8. n. 2. Peregr. d. lib. 3. tit. 18.*
n. 48. de jure Fiſci Gayl. lib. 2. obſerv. 115. n. 8. ubi, quòd in
dubio præſumitur nepos inſtitutus contemplatione filii
Valent. Forſter. de ſucceſſ. ab inteſt. lib. 6. c. 47. n. 42. Me-
noch. lib. 4. præſumpt. 96. n. 19. Surd. de alim. d. titul. 5. q. 7.
num. 25.
Evidentiſſima autem eſt conjectura, contemplatione
31 filii ſpurii fuiſſe relictum, quando nepotes ex eo non-
dum ſunt nati, nulla enim cum eis poteſt cadere affe-
ctio, *Surd. conſ. 177. n. 43.* & latiſſimè hanc opinionem
defendit *Auguſt. Berous q. 127.* per *tot. Bonac. de teſt.*
punct. 3. n. 3. & alii allegati per *Thomaſ. in d. tract. 2. c.*
23. ſub *nu. 552.* ex quibus rationibus reddebatur dubita-
bilis juſtitia utriuſque partis.
Facta igitur de prædictis relatione per me uti Com-
32 miſſarium in S. C. cum interventu Domini Præſidis,
fuit proviſum quod infra quatuor dies audiantur partes,
& interim bona remanſa in hæreditate quondam Hiero-
nymi de Falco ſequeſtrentur, verùm adminiſtratio di-
ctorum bonorum detur Maſſimino Paſſero Reg. Curiæ
Notario, qui ſe obliget, de deponendo fructus, & in-
troitus in publico Banco, diſponendos, ordine S. C.
ſive Magnif. cauſæ Commiſſarii, qui quidem Maſſimi-
nus erat unus ex tribus Adminiſtratoribus relictis, &
ita viſum fuit S. C. quia bona prædicta indigebant ad-
miniſtratione, & dare illam omnibus tribus relictis in
teſtamento, videbatur, quòd eſſet quodammodo diſpo-

ſitionem approbare, & quamvis omnes tres Admini-
ſtratores eſſent perſonæ habiles, tamẽ fuit electa perſona
Maſſimini, tanquam magis Sacro Conſilio nota, die ulti-
ma Februarii 1635. ita Banca Fabritii Sollatii, ſive de
Mondellis, à quo decreto cum fuiſſet reclamatum pro
parte aſſerti teſtamenti Executorum, & obtentum, ver-
bum fieri in S. C. per viam reſtitutionis in integrum,
cumque fuiſſet ordinatum per S. E. & Collaterale Con-
ſilium, eſſe decidendam junctis Reg. Conſiliariis duo-
rum, Aularum die 7. menſis Novemb. 1636. ad meã
relationem, junctis Aulis fuit determinatum, non eſſe
deferendum reſtitutioni in integrum petitæ pro parte
dictorum executorum.

OBSERVATIO IN DECISIONE XIV.

SUMMARIUM.

1 *Immiſſio vigore* l. fin. C. de edict. Div. Hadr. toll. *co-
ram quo judice ſit petenda, & conceditur filio le-
gitimato, num. 19.*
*Iudex competens in judicio petitionis hæreditatis, eſt
illius loci, ubi major pars bonorum adeſt. ibid.*
3 *Iudicium petitionis hæreditatis ubi fieri debeat, &
num. 12. & 13.*
4 *Conventus in loco domicilii non habet, nec poteſt op-
ponere, eſſe conveniendum alibi, ubi major pars
bonorum ſita eſt.*
5 *Agens vigore immiſſionis, vel petitionis hæreditatis,
quæ probare debeat.*
6 *Judicium ibi fieri debet, ubi actor bona adeſſe pro-
ponit.*
7 *Actio realis proponi debet in loco rei ſitæ.*
8 Text. in l. ſi fideicommiſſum 50. ff. de judic. *quando
procedat.*
9 *Reſtitutio univerſalis ubi agi debeat, & n. 10.*
11 *Domicilium habitationis attenditur, ad finem ſortien-
do forum.*
14 *Clericus habens licentiam à S. P. teſtandi, vel do-
nandi, non poteſt donare concubinæ, & n. 19. nec
in teſtamento legare poteſt nec donare, n. 15. & 17.*
16 Capyc. dec. 102. in fin. *reprehendit* Roman. conſil.
179. col. 1.
18 *Meretrices uti impudicæ cogitant de quæſtu, & cor-
pora eorum conducunt.*
20 *Dos, & antephatum an reſtituantur uxori, ob concu-
binatum, & adulterium per virum commiſſum, &
num. 21. ubi deciſio.*
22 *Immiſſio vigore* l. fin. ff. de edict. Dio. Hadr. toll.
*an concedatur Adminiſtratoribus hæreditatis, n.
23. & 22. Executoribus teſtamenti, n. 24.*
25 *Teſtamentum non dicitur nullum, ubi teſtator nullum
inſtituit hæredem, ſed omnia ejus bona voluit per
Executores teſtamenti implicari in Collegio per ip-
ſum in vita erecto.*

1 INter alia in hac deciſione, agitur num. 1. de immiſ-
ſione vigore *l. fin. C. de edict. Divi Hadr. toll.* ideoque
quæro, coram quo judice immiſſio ſit petenda, & vi-
detur dicendum, quòd judex competens in judicio
petitionis hæreditatis ſit illius loci, ubi major pars
bonorum hæreditariorum adeſt, *l. ſi fideicommiſſum*
50. D. de judic. ſed contrarium verius puto, quia vel
2 judicium eſt immiſſionis, & debet fieri in loco, ubi
res ſitæ ſunt in quorum poſſeſſionem actor petit im-
5 mitti, aut eſt petitionis hæreditatis, & eſt agitandum in
loco, ubi bona hæreditaria, quæ petuntur, ſunt in
domicilio conventi, ut expreſsè deciſum habemus in
l. unica, C. ubi de hæred. aga. ubi ſic expreſsè reaſſumit
4 *Salyc.* & optimè *Achill. Perſonal. de adipiſc. poſſ. c. 19. n.*
91. immò quando quis convenitur in loco, ubi habet
domicilium, non habet, nec poteſt ſe tueri exceptione,
quod major pars bonorum hæreditatis ſit alibi, ut op-
timè *Barboſa* tradit in *l. hæres abſens, in pr. ff. de jud.*
ubi

ubi latiſſimè de hac materia, nec eſt neceſſe probare,
quòd bona petita ſint hæreditaria; ſufficit enim, quod
propoǫantur in ſupplicatione, licet in ſpecie non deſ-
crihantur, & in exequutione ſententiæ deinde juſtifica-
buntur, eſſe hæreditaria, ut optimè poſt alios probat
*Alex. conſ.*101.ſub *num.9. verſ. nec etiam, volum.5. Pore-*
ſon.ubi ſupr.nu.89.Duar.de arte teſt. tit.11.caut.20.n.5 &
6 propterea ubi actor proponit, bona adeſſe, ibi judicium
fieri debet, *dict.l.unic.* ubi. *ubi res hæreditariæ eſſe pro-*
7 *ponis*, ubi *gl.in verb.degit* ſic declarat, nam ſicut actio
realis proponi debet in loco rei ſitæ, *l.fin. C. ubi in*
rem act. ſic etiam actio petitionis, hæreditatis & rex. *in*
8 *d. l. ſi fideicommiſſ.* non obſtat, procedit enim in caſu
ſuo, ubi fideicommiſſarius univerſalis agit contra hæ-
9 redem gravatum pro reſtitutione bonorum fide com-
miſſi reſtitutio ſiquidem univerſalis actitati debet, ubi
eſt major pars bonorum hæreditatis reſtituendæ, vel in
domicilio hæredis, quamvis major pars hæreditatis
ſit alibi, ut etiam ad limitationem *d.l. ſi fideicommiſ-*
10 *ſum* tradit *Molina, de primog.lib.3.cap.13.num.*74.quod
procedit etiam ſi petitio eſſet fideicommiſſi, tunc enim
domicilium prævalet, ut in *d. l. ſi fideicommiſſum,§.pe-*
nult. & hoc caſu domicilium intelligitur habitationis,
11 ad finem ſortiendi forum, ut explicat, *Felin.in c.dilectus,*
el ſecondo,n.11. de reſcript.

12 Sed in judicio petitionis hæreditatis, in quo actor
præſumitur dominus omnium effectuum hæreditario-
rum, in quocunque loco, ubi eſt corpus hæreditarium,
ad inſtar actionis realis, ut ſupra *numer.7.* poteſt judi-
cium proponere, ut declarat *in d.l.unica, dict. verb.de-*
git. Accidit de hoc diſputari in Sacr. Conſil.in cauſa
13 Andreæ, & Iacobi Bonelli cum Ioanne, & Auguſtino
Bonello ſuper petitione hæreditatis quondam Antonii
Bonelli Anconitani pro bonis in hoc Regno Neapol.
* ſuis, quamvis fuerit petita remiſſio cauſæ ad Civita-
tem Anconitanam, ubi major pars hæreditatis erat,
tamen quia agebatur de bonis Neap. ſitis, ubi dictus
Ioannes etiam habitabat, per Sacr. Conſil. ad relatio-
nem D. Conſiliat. *de Franchis* Marchionis Taviani,
ſub die Febr.1621. fuit deciſum, quòd cauſa remaneat
in d. S. C. penes dè Amico Act. Mag.

Et dum de concubina in hac deciſione D. meus
14 verba fecerit, erit ſciendum, quòd clericus habens
licentiam à S.P. teſtandi, vel donandi, etiam à jure
prohibitis, & incapacibus perſonis in pios vel non
15 pios uſus, non tamen poteſt donare concubinæ, illius
clericus ligare in teſtamento haud poteſt, *Caler. deciſ.*
*German.246.nu.*10. nec etiam donare, *Guilelm.de Bene-*
dict.in c.Raynutius verbo & uxorem, nomine Adela-
*ſiam,n.*161.*de teſt a.Deciſ.conſil.*132.*volum.*1. *Capella Tho-*
loſ.deciſ 141.*Ciarlin.lib.2.controv.cap.*184.*n.*39.loquens
in legato, & donatione, quod procedit, etiam ſi dona-
16 tio eſſet juramento firmata, *Capyc.deciſ.*101. *in fin.* qui
reprehendit *Romanum* aliter ſentientem *conſil.* 43. *in 4.*
dub. & propterea non valet ſtatutum diſponens, quòd
relinqui poſſit filiis ſpuriis, quia contra bonos mores
*Ruin.conſ.*179.*volum.*1.*& conſ.*70.*nu.*9. *vol.*1. *Rol.conſil.*
17 98.*num.*29.*lib.*1. & tamen ſi clericus concubinæ, vi-
gore talis licentiæ legare vel donare poſſet, aperiretur
18 via clerico faciliùs delinquendi, & inveniendi concu-
binas, quæ ubi impudicæ cogitatione futuri quæſtus,
ſolent corpora ſua conducere *l.4.§.ſed quod meretrici,*
ff. de cond.ob turp. cauſ. quæ non conducerent ſi mu-
nera, & pecunias non aſſequerentur, ut tradunt *Cra-*
19 *vet.conſ.*229.*col.*2.*& Rol.ubi ſupra,nu.*31.& ita judicatum
* fuit per Sacr. Conſil. referente D.*Scalaleone*, ſub die 13.
Iulii 1571. in cauſa Pauli Olivæ cum Eliſabetha Vertun-
na, in Banca de Longo, hodie Burrelli, an autem, &
quando laicus poſſit donare, vel legare concubinæ,
vide *Ciarlin.lib.2.controv.c.*184.*&* 185.

20 Sic etiam ob concubinatum, & adulterium com-
miſſum per maritum fit reſtitutio dotis, ac antephati
uxoti, ut in *cap.1.de donat.inter vir. & uxor.* ubi DD.
& in *§.miniores, auth.de nupt.de Marin.cap.*130 *num*
1.*lib.2.quotid. reſol.* & fuit deciſum quod dotem per S.
C. ad relationem meritiſſimi, ac nunquam ſatis lau-
dandi C. Regentis *Fulvii de Conſtantio*, tunc Reg.
Conſiliar. ſub die 14. Decembris 1591. in cauſa Lau-
ræ de Loffredo cum Horatio Granuccio ejus viro,
21 cumque dicta Laura petiiſſet etiam antephatum fuit
* mediante ſententia S.C. ad relationem ejuſdem ſub die
31. Januarii 1594. excluſa prædicta Laura à dicta peti-
tione antephati, quamvis poſtea ob mortem præ dicti
Horatii fuerunt condemnati hæredes illius ad ſolven-
dum antephatum prædictum dictæ Lauræ, relationem
D.Conſil. *Freccia*, in Banca Civitellæ, hodie Solatii.

22 Hinc, tandem D.meus *num.*13.*&* 34. fundat, immiſ-
ſionem vigore *l.final.C.de edict. Divi. Hadr. toll.* non
concedi Adminiſtratoribus hæreditari, abſque Iudicis
23 decreto, ex *Argel.de acq.poſſ q.*15.*nu.*83.maximè quan-
do de validitate teſtamenti, & hæredis inſtitutione du-
bitatur, requiras *D. Franciſcum Balbeam*, olim judi-
cem M. C. V. maleficiorum *diſquiſ.* 10. *in ſemicent.*
24 *diſquiſ. legal.* ubi latiſſimè fundat, teſtamentum non
dici nullum, ubi teſtator nullum inſtituit hæredem, ſed
omnia bona ſua, per Executores teſtamenti voluit,
implicanda eſſe in beneficium cujuſdam Collegii in
25 vita erecti, ideoque eſſe concedendam immiſſionem
vigore *d.l.fin.* prædictis Executoribus, excluſis venien-
tibus ab inteſtato, contemnit.

M. A. Gizzius.

ARGVMENTVM.

Eccleſia hæres inſtituta, an teneatur facere Inventarium. Et an ejus ceſſionatius totius hæreditatis teneatur ultra vires, quando ante ceſſionem ipſa Eccleſia inventarium non confecit, licet ipſe ceſſionatius deinde illud fecerit.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditas eſt quid univerſum, continens in ſe onera, & commoda.*
2 *Beneficium inventarii dicitur perſonale, & non tranſit in ceſſionarium, vel emptorem.*
Declara, ut n. 3.
4 *Ceſſionarius non poteſt à creditoribus hæreditatis perſonali actione conveniri.*
Amplia idem in donatario, n. 5.
Amplia, quamvis judicium ſuſcepiſſet, n. 6.
7 *Emptor hæreditatis non poteſt, nec in bonis ſuis, nec in perſonam moleſtari, ex cauſa inventarii non confecti.*
8 *Eccleſia hæres inſtituta, non conficiendo inventarium tenetur ultra vires.*
Intellige idem in qualibet perſona ſive privata, ſive privilegiata, n. 9.
Sed contrarium, n.10.20.& 25.
Diſtingue inter legatarios, & creditores n.17.
Contrarium, n.18.
Quicquid ſit in Clerico, vel alia Eccleſiaſtica perſona, n. 11. 15. & 20.
12 *Beneficium inventarii ad quid introductum.*
13 *Hæres non conficiens inventarium, de jure Canonico non tenetur ultra vires.*
Contrarium, n. 14.
Declara, ut n. 16.
19 *Ad impoſſibile nemo tenetur.*
21 *Eccleſia, ſi eſt læſa in hæreditate, ob non confectionem inventarii, poteſt in integrum reſtitui, ne ſit in damno.*
Amplia idem in minore n.22.
23 *Minori currit tempus conficiendi inventarium, quamvis poſſit reſtitui.*

24 *Eccleſia reſpectu reſtitutionis in integrum, habet, omnia privilegia, quæ competunt minoribus.*
25 *Cedens hæreditatem ſi non tenetur ex cauſa inventarii, neque tenetur ejus ceſſionarius, ut deciſio adducitur.*

DECISIO XV.

CVm eſſet V. I. D. Jacobus Protanus creditor hæredum quondam Camillæ Magnellæ, ac Cæſaris de Avitabulo ex cauſa patrocinii, ac pro alimentis præſtitis, prætendebat, contra Doctorem Julium Cæſarem Galluppum ceſſionarium ejus hæreditatis eſſe exequendum ſuper bonis propriis, non obſtante inventario per ipſum confecto, ea ratione, quia mortua Camilla, relicto hærede Cæſare viro, eoque demum præmortuo inſtituit hæredem Venerabilem Eccleſiam Divæ Mariæ *della Stella* Patrum Minimorum Divi Franciſci de Paula, per quam fuit ceſſa hæreditas ipſi Galluppo, in quem ceſſionarium tranſierunt omnia jura, tum ex ipſa ceſſione, tum etiam, ex juris diſpoſitione, quamvis expreſsè non fuiſſet dictum, cum hæreditas dicatur quid univerſum, & de ſui natura
1 contineat omnia jura activa, & paſſiva, & emptor, vel ceſſionarius, ſicut habet commoda hæreditatis, ſubjicitur etiam omnibus oneribus, *leg. 2. §. non ſolum, & §. ſiquidem, ff. de hæreditat. vel act. vend. Bald. in lege 1. numero 3. C. eod. tit.* ubi *Salycet. Iaſon. in l. 3. numer. 2. C. de pact.* ubi etiam *Salycet. numero 4.* hinc dicebatur, quod cum beneficium inventarii, inductum ex indiſ-
2 poſitione *text. l. final. C. de jure deliber.* ſit perſonale, non poteſt à perſona hæredis tranſire in ejus ceſſionarium, ut probavit *Laurent. Calcan. conſil. 18.* ſub *numero 27. & 28.* ex *text. in l. ex pluribus,* ubi *Bartol. ff. de adminiſtr. tutor. Iaſon. in leg. quominus, ff. de flumin. numero 102. Roland. à Vall. de inventar. in tract.* cum aliis unito *quæſt. 180. & Phanuc. de inventar. qu. 289. numer. 59. verſic. decimoquarto,* in eodem *tract.* unito, quod eſt in aliis in *2. part. in 8. volum. tract. in cap.* incip. *præte-*
3 *rito inventarii faciendi tempore*, qui plenè tractat articulum, & concludit, quòd quando hæres poſt factum inventarium hæreditatem cedit, vel vendit, quod tunc in ceſſionarium tranſit hoc beneficium, quando verò adhuc, eo non facto hæreditatem vendit, & tunc emptor non poteſt inventarium nomine proprio conficere, ſed nomine hæredis, cum expreſſu, & ſpeciali mandato venditoris, licet ad ſuimet emptoris commodum, quod etiam probavit *Ioan. Faber. in §. extraneus, num. 4. Inſtit. de hæred. qual. & differ.* & ſic dicebat creditor, quod cum Monaſterium, inventarium non confecerit, nec apparet, Galluppum ceſſionarium, illud feciſſe nomine Monaſterii, nec ab illo habuiſſe ſpeciale mandatum, ſuo nomine illud conficiendi, non poterat illius beneficio juvari, ſed debebat de proprio ſolvere.

Pro Ceſſionario tamen licet nihil allegaretur, tamen
4 fuit per nos conſideratum, quod ipſe erat conventus in actione perſonali, & de jure non poterat à creditore conveniri tali actione, ſed debebat jus ſuum dirigere contra hæredem cedentem, ſeu vendentem, *text.* eſt in *l. 2. §. ſi venditor, ff. de hæred. vel act. vend.* & in *l. 2. C. de pact.* quod etiam obtinet locum in dona-
5 tario, *l. hæreditatem, ff. de donat.* quicquid dixerit *Faber in d. §. extraneus, Inſtit. de hæred. qual. & differ.* ubi novum, & abſurdum ſibi videtur illud dictum, quod emptor hæreditatis tutus ſit adverſus creditores, quia bene reprehenditur à *Ceraſio in quæſt. 256. num. 97. in d. tractat. de inventar.* cum aliis unito, ubi ampliat, quamvis judicium ſuſcepiſſet, quia non teneretur cre-
6 ditoribus, vel legatariis, niſi in iis caſibus in quibus venditor teneretur, & hanc opinionem tenuit Rota Romana in *recentior. Farinac. tom. 2. deciſ. 747.* ubi emptor hæreditatis, conventus ad ſolvendum nomine pro-
7 prio, quia non confecerat inventarium, fuit abſolutus quoad perſonam, & ad bona propria, reſervando adverſario jus agendi ſuper hæreditate. Et propterea conſiderabatur, quod quando Eccleſia hæres eſſet conventa, videndum eſſet; utrum teneretur ultra vires, nam iſte emptor aſſumpſit in ſe illa onera quæ ad hæredem ſpectabant, & quidem ſatis controverſa eſt quæſtio à *Doctoribus*, an Eccleſia hæres inſtituta, non confi-
8 ciendo inventarium, teneatur etiam ultra vires, & pro opinione affirmativa, quòd illo non confecto teneatur, ſtat *gloſſ. in clement. 1. de re judic. & clement. ne Romani, de elect. Barbat, in cap. 1. in fin. de teſtament. Bald. Alexand. Roman.* & alii allegati per *Roland. à Valle de inventar. quæſt. 26.* ſub *numero 3. verſicul. ſed præmiſſis non obſtantibus*, quia hanc ſententiam veriorem appellat in *tract. de inventar.* cum aliis unito, & hanc opinionem ſequitur in *quæſt. 200. n. 9. & Michael Craſſ. in eod. tract. de inventar. quæſt. 280. num. 8.* præſertim, ſi adſint, contra quos Eccleſia regreſſum habere poſſit, quòd ob illorum negligentiam damnum ipſa paſſa fuerit, quòd fuerat ſpecialiter ex *Novella Conſtitutione in auth. de hæred. & falcid.* ubi vult, etiam obtinere locum in omni perſona, ſive Privata, ſive Militari, ſive Sacer-
9 dotali, ſive Imperiali, ſive alterius cujuslibet, & hanc opinionem, diſputato articulo amplectitur *Fachin. controv. juris, lib. 6. cap. 20.* & hanc ſententiam ſequitur *Molin. de juſtit. & jur. diſput. 217. tract.* & eam tenet etiam *Covarr. in c. 1. num. 14. de teſtam. Gutierr. canon. quæſt. lib. 2. cap. 18. in fin.*

10 Ceterùm, ab hac opinione diſſentiunt *Bartol. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. num. 46. Abb. & Cardin. in d. cap. 1. de teſtam. Joan. de Anan. in cap. in litteris, de raptor. Felin. in cap. 4. de præſumpt. Bald. & Angel. in l. final. Cod. de jure de liber.* & alii allegati per *Covar. loco* ſupra citato & per *Roland. à Valle in d. qu. 26.* & hanc opinionem ſequitur *Monticula quæſt. 228. numer. 12.* latiſſimè *Tiraquell. de privileg. piæ cauſa, privil. 88. & ibi Addentes, Alvar. Valaſc. conſult. 52. num. 47.* qui dicit, quòd judicando ipſe ſequeretur opinionem *Bartol.* quia eſt humanior, & quod in illo Regno *Regio ordinamento* eſt tenenda & ſecundum hanc opinionem judicatum fuiſſe Rota Romana, habetur ex *Puteo deciſ. 379.* licet loquatur de legatariis, & hanc etiam opinionem amplexatus fuit modernus *Carol. de Graſſ. §. de effect. cleric. effect. 2. numero 253.* licet contrarium ipſe judicet in Clerico, qui non conficiens inventarium, tene-
11 tur ultra vires hæreditarias, ut *numer. 252. Marta de juriſd. par. 4. centur. 2. caſu 75. numer. 4* qui *numero 5.* idem etiam tenet in Clericis, & aliis Eccleſiaſticis, & cum ſequitur *P. Leonar. Duar. in Bulla Cœnæ Domini, lib. 2. canon. 35. quæſtio. 17. numer. 8. & P. Anton. Diana* ejuſdem Religionis *tom. 1. in tractat. de immun. Eccleſ. reſolut. 70. Squillant. de privil. cleric. capit. 7. dub. 3.* ſub *numero 60.* licet quoad Clericos non facilè ſit admit-
12 tenda hæc opinio, cùm hoc inventarii beneficium ſit à lege civili introductum, ad hoc, ut hæres adeundo, non ſit in damno, alias enim abſque hujus legis beneficio teneretur de proprio, & ſic ceſſat regula, à dictis *Modernioribus* tradita, quod ſtatuta laicorum non ligent Clericos, niſi dicamus, quòd ex benignitate juris
13 Canonici hæres, licet inventarium non conficiat, non teneatur ultra vires hæreditarias, prout ex doctrina *Hoſtienſ. in ſumm. in titul. de teſt. & Bald. in titul. de acquir. hæred.* tenet *Marta in loco* ſub. cit. ſub *num. 6.* hanc opinionem tenuit etiam idem *Bald. in l. cum à matre, in fi. C. de rei vendic. & Ant. de Butr. in d. c. in literis, de rapt.* qui omnes moventur, ea ratione, quia jus Canonicum ſequitur æquitatem, quòd tamen
14 fundamentum valde infirmum viſum fuit *Andreæ Fachin. controverſ. jur. d. lib. 6. cap. 21.* & ideo ipſe contrarium tenuit, cum jure civili cautum reperiatur; non conficientem inventarium, inſolidum teneri, ex *Novella Inſtimam de hæred. & falcid.* nec jure Canonico contrarium reperitur conſtitutum, & hanc opinionem pleniſſimè

pleniſſimè fundat *Roland. à Vall. de inventar. quæſt.* 215.
& idem *Bald.* ſibi contrarius, *Panormitan. Angel. Alexand.* & alii ab ipſo *Roland.* allegati, *Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. numero* 27. *Vital. in tract. clauſul. in verb. nil aevari, inventario confecto*, hoc idem, tenet *Sebaſt. Monticul. de inventar. quæſt.* 226. *num.* 8. *&* 9. quia jus Canonicum loquitur de inventario in *c. Raynaldus, in fi. de teſtam.* ubi *Anton. de Butr. Imol. Abb. Guglielm. de Benedict. & Covar. Marta de ſucceſſ. legal. partit.* 4.
15 *quæſt.* 12. *articul.* 5. *numero* 13. & ideo tenenda eſſet
opinio, quod quamvis Eccleſia, non confecto inventario non teneatur ultra vires, non tamen hoc procedit in Clerico, vel Eccleſiaſtica perſona, quando uti particularis fuit inſtituta hæres, quam opinionem approbat idem *Monticul. in d. quæſt.* 228. *num.* 12. *& q.* 223. *nu.* 66. ita intelligendo *gloſſ. in d. cap.* 1. *de teſtam.* & quæ *ibi* dicunt *Butr. Imol. Abb. Bald. in authent. ſicut alienatio, C. de ſacroſ. Eccl. & Capra conſ.* 68.
16 Quod tamen erit intelligendum, in foro contentioſo, ſecus autem, in foro interiori, in quo ceſſante
fraude non tenetur ultra vires, etiam non confecto inventario, ut fundat *Gaid. Pap. quæſt.* 571. *numero* 9. *& D. Ector Marta de juriſdict. d. cap.* 65. *lib.* 1. *num.* 10. *Fachin. controverſ. jur. d. lib.* 6. *cap.* 24. quicquid tenuerit *Vaſq. de ſucceſſ. creat. d. lib.* 1. §. 1. ſub *num.* 26. qui etiam communem appellat opinionem quod non teneatur, licet ipſe contrariam amplectatur ſententiam, etiam reſpectu peccati, & in foro animæ, *Marta ubi ſupra, num.* 14.

Alii autem diſtinxerunt, quòd reſpectu legatario-
17 rum Eccleſia non teneatur, reſpectu verò creditorum
ſic, & cum hac opinione videtur tranſiſſe Rot. Roman. *d. deciſ. Putei* 37. *lib.* 1. & eam ſequitur *Covarr. in d. capit.* 1. *de teſtamen.* ſub *numero* 26. ſed hanc diſtin-
18 ctionem reprobat *Fach. num. in d. c.* 20. *&* 23. ex ratione,
quia hæres adeundo, contrahit, tam cum legatariis, quam cum creditoribus, & etiam quia hæres non tenetur niſi in quantum defunctus tenebatur, ſed defunctus
19 non tenetur ultra vires in foro conſcientiæ, quia ne-
mo tenetur ad impoſſibile, *capit ſires* 16. *quæſt. D. Thom.* 22. *p.* 92. *artic. ultim.* ergo nec ejus hæres, & ideo fundat, neque reſpectu creditorum, neque legatariorum teneri in foro conſcientiæ; contrarium tamen tenuit *Molina in a. diſput.* 227. ub indiſtinctè dicit. quòd poſt latam ſententiam tenetur etiam legatariis; modo tamen in culpa fuerit, inventarium non conficiendo. Eſt igitur magis communis opinio, ut Eccleſia, vel Hoſpitale non teneatur ultra vires hæreditarias, quamvis inventarium non confecerit, perſona vero Eccle-
20 ſiaſtica tenetur etiam de jure Canonico, verum
quando contraria op nio, quòd etiam Eccleſia tenea-
21 tur inventarium conficere, eſſet admittenda, adhuc
omnes tenent, quòd quando eſt læſa, poteſt per viam
22 reſtitutionis in integrum non eſſe in damno, & ſic
non ſolvere ultra vires hæreditarias, ſicut minor, prout poſt alios latè fundat *Morla in Emporio utriuſque juris, quæſtion.* 16. *numer.* 12. *in fine. Petr. Gregor. Tholoſan. ſyntagm. jur. univerſ. lib.* 46. *capit.* 3. *numero* 13.
23 *Franc. de Barry. de ſucceſſ. lib.* 12. *titul.* 10. *in princip.* nam
minori, quamvis currat tempus confectionis inventarii, *Vaſquez de ſucceſſ. creat. d. lib.* 1. §. 10. *numer.* 55. *Sforz. Odd. de reſtitut. integr. par.* 2. *quæſt.* 88. *numero* 45. tamen reſtituitur, prout latè fundat, alios allegans
24 idem *Sforz. quæſtion.* 89. *numero* 51. Et quando agitur de
reſtitutione in integrum, Eccleſiæ competunt omnia privilegia, quæ competunt Minoribus. *Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. in quæſtion. de reſtitut. in integr. §. final. numero* 9. *Card. in capit. audito, quæſtion.* 4. *de in integr. reſtit. & Sforz.* eod. *tractat. par.* 1. *quæſt.* 3. *numero* 17. *&* 18. ſive ergo attendamus opinionem quòd Eccleſia non teneatur facere inventarium, quam etiam ſequi videtur *D. de Franch. deciſion.* 536. *numero* 29. *& D. Rovitus in pragm.* 1. *numer.* 21. *de legatis pen.* & idem *Gallupp. in prax. C. par.* 3. *capit.* 3. *numer.* 3. *verſ. tertio ampliatur*, ſive attendamus opinionem negativam, Verum quod reſtituitur, quando eſt læſa, ſemper erit conclu-
25 dendum Eccleſiam non poſſe aſtringi ad ſolvendum
ultra vires, & proinde cùm non teneatur Eccleſia cedens, neque etiam tenebitur ceſſionarius, *Bald. in l.* 3. *ff. de hæred. vel act. vend.* quicquid in contrarium deciſum referat *Galluppus loco cit.* in ceſſionario Sacri Hoſpitalis A.G.P. re non bene perpenſa. Et ideo in Aula Reg. Conſiliar. Salinas, ubi tanquam adjunctus interveni, ad relationem Reg. Conſil. integerrimi Franciſci Antonii de Angelis die 11. Februar. 1636. fuit proviſum quòd exequatur in bonis hæreditariis & fuit habitum pro vero, non eſſe exequendum ſuper bonis propriis, penes Actorum Magiſtr. Fabritium Solatium de hac deciſione meminerunt noviſſimè *Goltus de procurat. par.* 2. *c.* 5. *num.* 224. *& Thor. p.* 3. *comp. verb. ceſſionarius, fol.* 151.

OBSERVATIO IN DECISIONE XV.

SUMMARIUM.

1 *Ceſſionarius Eccleſiæ inventarium conficere non tenetur; adeò ut illo non confecto, ultra vires hæreditarias non tenetur, & n.* 4. *de ratione, n.* 1.

2 *Eccleſia hæres inſtituta inventarium conficere non tenetur, vel quatenus contraria opinio ſuſtineri poſſet, in integrum reſtituitur ad inventarii confectionem, numero* 3.

5 *Fiſcus inventarium facere non cogitur, quia ultra vires non tenetur.*

6 *Fideicommiſſarius univerſalis ad inventarium non compellitur, & ita judicatum adducitur, numero ſeq. intelligo, ubi hæres illud fecit, nam illo per hæredem non confecto tenetur intra tres menſes à die facta reſtitutionis illud conficere, n.* 8.

9 *Hæres illius qui bonis ceſſit, ad confectionem inventarii compellitur.*

10 *Inventarium factum per procuratorem cum ſpeciali mandato an valeat, & n.* 13. *per tot. nu.* 23. *& decrſum adducitur, n.* 26.

11 *Hæres abſque beneficio inventarii tenetur habere ratum factum defuncti.*

12 *Inventarium non eſſe factum; vel factum, ſed nulliter paria ſunt, illudque per hæredem, non autem per procuratorem fieri debet, n.* 13. *contrarium nu.* 14. 17. *&* 19. *maximè ſi hæres eſt abſens. n.* 8. *vel ubi mulier eſt Tutrix decreta, n.* 20. 21.

16 *Geſta per procuratorem cum ſpeciali mandato, habentur, ac ſi geſta ſint principali.*

Actus attribuitur ordinanti, non autem exequenti, ibid.

19 *Tutor poteſt conſtituere procuratorem ad conficiendum inventarium.*

20 *Perſonæ, quæ excuſantur ire ad conficiendum inventarium de perſona, enunciantur.*

22 *Conſuetudo in materia confectionis inventarii attenditur.*

23 *Ratificatio principalis requiritur, ubi inventarium fit per procuratorem generalem, vel negotiorum geſtorem, ſecus ubi ſit per procuratorem ſpecialiter conſtitutum.*

24 *Mandatum procurationis in confectione inventarii ſufficit, ſi fiat per epiſtolam, non autem per inſtrumentum publicum.*

25 *Prælatio conceditur filiæ in feudo hæreditario, ſub haſta vendito, & ita deciſum adducitur.*

1 POſt longam diſputationem concludit D. meus, quòd ceſſionarius Eccleſiæ inventarium conficere non tenetur; illoque non confecto ultra vires hæreditatis ſibi ceſſæ non tenetur, ut habetur *nu.* 4.

a per tot n.7. & nu.15. ea ratione quia Eccleſia cedens ad
inventarii confectionem minime compellitur, nec
de proprio tenetur ſi illud omittat, ex traditis à nu. 10.
per totum n.20. addo Cancer. var. reſol. lib.1. c.2. n.7. &
lib.3. c.2. n.81. D. Conſil. Staiban. reſol. 13. num.18. 28. & 29.
3 lib.1 vel quatenus contraria opinio ſubſtineri poſſet, in
integrum tunc reſtituitur Eccleſia adverſus omiſſam
confectionem inventarii; ut advertit num. 2. cum trib.
ſeqq. quam etiam ſententiam ſequitur Guid. Pap. de-
4 ciſ. 333. num.1. verſ. ſed quid de Eccleſiis, & dec. 575. nu.4.
Et proinde ceſſionarium ſuper bonis propriis, nullo
confecto inventario ab Eccleſia, vel ab ipſo non eſſe
moleſtandum; ſed tantum ſuper bonis hæreditariis,
5 fuit per Sacr. Conſ. deciſum, ut refert D. meus nu.15.
ſic etiam Fiſcus inventarium facere non cogitur, eo
quòd ultra vires haud tenetur, l.1. §. non bona, ubi Bar.
& l. non poſſunt, ff. de jur. fiſci, & ita judicatum in Cu-
ria Parlamenti, teſtatur Guid. Pap. d. dec. 333. nu.1. ibique
Matthaus in annotat. qui alia jura, & DD. citat, & de-
6 ciſ. 571. num.3. ſicut nec pariter fideicommiſſarius uni-
7 verſalis, ad tradita per Cancer. d. lib.1. c.2. n.6. qui ſic ju-
dicatum tradit per Senatum 28. Octobr. 1555. & com-
8 probat d. lib.2. c.2. nu.75. intellige, ubi hæres confece-
rit inventarium, illud enim fideicommiſſario prodeſt,
ad tradita per Ferrer. in annotat. ad Guid. Pap. d. dec. 571.
ideoque ſi hæres illud non confecerit, tenetur fidei-
commiſſarius univerſalis intra tres menſes à die fa-
ctæ reſtitutionis inventarium conficere, ne teneatur ul-
tra vires hæreditarias, ut concludit Cancer. d. lib.3. cap.
9 2. num.118. nec proinde hæres illius, qui bonis ceſſit, ut
voluerunt Iaſon. & alii in l. fi. §. etſi præfatam C. de jur. de-
liber. ac ita cenſuiſſe Senatum de anno 1599. teſtatur
idem Cancer. ibid. n.111.

10 An autem inventarium factum per procuratorem
hæredis cum ſpeciali mandato ſit validum: de hoc
articulo dubitari contingit in S. C. in cauſa prælatio-
nis petitæ per D. Delitiam Carafam Principiſſam Se-
pini filiam, hæredemque cum beneficio inventarii qu.
D. Franciſci Principis ejuſdem terræ, nam ex parte
Marchionis S. Juliani emptoris dictæ terræ Sepini ſub
haſta S. C. urgentibus creditoribus paternis diceba-
11 tur, D. Principiſſam, ut hæredem, abſque beneficio
inventarii teneri habere ratam venditionem prædi-
ctam, ex l. cùm à matre, C. de reivendicat. cum paria
12 ſint, non adeſſe inventarium, vel adeſſe, ſed nulliter,
tanquam factum contra formam l. fi. C. de jure deliber.
& præcipuè, quia non fuit factum per hæredem, ſed
13 per procuratorem, contra diſpoſitionem d. l. fi. §. ſin
autem dubium; ibi omni tamen modo inventarium ab ip-
ſo conficiatur, & habetur etiam in §. ſancimus, auth. de
de hæred. & falcid. ibi: fiat igitur inventarium ab hære-
de metuente, & poſt alios videtur tenere Mantic. de in-
ven. q.218. n.69. nin hæres principalis ratum habuerit, ut
ibi tradit, ſequitur Duran. dec. 337. n.59. lib.2.

14 At nos, qui jura D. Principiſſæ tuebamur, diceba-
mus, quòd licèt in juribus prædictis dicatur, inventa-
rium eſſe ab hærede conficiendum; non tamen illud
pro forma fuiſſe inductum, cùm hoc non dixerit, ne-
que ultra ſit proceſſum annullando actum aliter con-
fectum; nunc enim eſſet de forma, nec poſſet per æqui-
15 pollens adimpleri, ſed tantummodo Imperator dixit
ut ab hærede fieret, quod intelligitur illo modo,
quo fieri poteſt, & conſequenter etiam mediante pro-
16 curatore, non enim id minus ab hærede fieri dicitur
quod per ſpecialem procuratorem geſtum eſt, nam qui
per alium facit, per ſe ipſum facere videtur, l.1. §. de-
jeciſſe, ff. de vi, & vi arm. l.1. §. omnia, Cod. de vet. jur.
17 enucl. Rom. conſ. 94. num.3. actus enim attribuitur ordi-
nanti, non exequenti, l. item eorum, §. decuriones, D.
18 quod cujuſque univerſ. nom. hinc dixerunt Odofred. &
Bal. in d. l. fi. §. cùm igitur poſſe hæredem inventarium
per procuratorem conficere, quos ſequuntur Iaſon.
19 ibid. & Salycet. n.12. Immo eadem l. fi. §. ſin autem allo-
cu, Iaſ. fi. expreſsè conceſſit hæredi abſenti, poſſe fieri
per procuratorem inſtructum, quod etiam hæredi præ-
ſenti concedit Phanuc. de invent. q.240. part.3. n.69. ubi
etiam allegat Alber. tenentem, quòd tutor poteſt con-
ſtituere procuratorem ad conficiendum inventarium
in d. §. ſin autem dubium, in fine, & tenet etiam Berous
q. 64. & tam in abſente, quam in præſente tenet Gra-
tian. diſcept. for. lib.5. cap. 988. num.4. poſt Burſat. conſil.
370. num.51. lib.4. & deciſum refert Theſaur. deciſ. 155.
20 præcipuè in muliere hujus qualitatis, quam minimè
decebat adire ad locum confectionis inventarii, cum
conventibus Virorum, & Iudicis, ut conſiderat in ſi-
mili materia Iuſtin. in d. §. ſancimus, ubi excuſat illos,
quibus forte perſonarum natura, aut dignitas, aut qua-
litas, aut ætas, aut qualibet neceſſitas, facultatem
21 non dat ad inventarii præſentiam, ubi gl. in verbo natura
exponit, in muliere, & ita paſſim abſque ſcrupulo quo-
tidiè ſervari videmus, quæ conſuetudo, quatenus de
22 jure hoc non procederet in hac materia inventarii præ-
cipue attendi debet, Rota Ianua, dec. 35. in fi. & poſt alios
refert Gratian. ubi ſup. n.19. & 20.

23 Ratificatio autem, quam requirit Mantic. procedit,
ubi inventarium fit per procuratorem generalem, vel
negotiorum geſtorem, ut ibi per eum & ita etiam lo-
quitur Berous dict. quæſt. 64. ubi loquitur de negotio-
rum geſtore, ſecus autem, quando fit per procurato-
rem, ſpeciale mandatum habentem, ut per Gratian.
ubi ſupr. & Mandell. de Alba conſilio 253. numer. 3. & 4.
24 Theſaur. dict. deciſion. 115. nec minus obſtare dicebamus,
quòd procuratio ſit per epiſtolam, non per in-
ſtrumentum publicum, quia hoc fieri bene poteſt leg.
in princip. D. de procur. Pariſ. conſilio 91. numero 1. vo-
lum.1. D. Reg. Rovit. in rub. de procurat. numero 51. &
25 ita per Sacr. Conſil. fuit in cauſa prædicta judicatum,
* nam quamvis primo loco fuiſſet excluſa à prælatione
prædicta ea cauſa in S. C. diſcuſſa, ſub die 21. men-
ſis Maii 1644. tamen in gradu reclamationis fuit con-
ceſſa, prælatio prædicta eidem D. Principiſſæ, juxta
per nos larga manu ſcripta die 7. Iunii 1641. in Banca
Figliolæ. De qua determinatione etiam dicemus in
deciſ. 57.

Michael Angelus Ghezim.

ARGVMENTVM.

Retrovenditio annuorum introituum facta in beneficium
tertii ceſſionarii juris luendi, an transferat ad benefi-
cium ipſius jura anteriora, nedum pro capitali, verum
etiam pro tertiis maturatis poſt retrovenditionem. Et
an extinguantur hypothecæ creditorum, habentium
prædictos annuos introitus obligatos.

SVMMARIVM.

1 *Creditor anterior præfertur poſteriori, nedum pro princi-
pali debito, ſed etiam pro omnibus acceſſionibus, pen-
ſionibus, aut intereſſe.*
2 *Annui introitus habent eandem anterioritatem, quam-
quam habet capitale, & ita deciſum traduat ſub nu-
mero 29.*
3 *Ceſſionarius in locum cedentis ſuccedit, cum omnibus
ſuis qualitatibus.*
4 *Ceſſionarius annuorum introituum, an, & quando ha-
beat anterioritatem pro capitali pretio, per eum ſoluto,
recenſentur nonnulli caſus, & n.4.5. & 6.*
7 *Ius luendi cedi poteſt.*
8 *Retrovenditio facta in beneficium ceſſionarii juris luen-
di, an, & quando extinguat venditionem, vigore
pacti de retrovendendo: ita ut dici poſſit novus con-
tractus.*
9 *Venditio cum pacto de retrovendendo, continet in ſe con-
ditionem reſolutivam.*

10 *Contractus*

10 *Contractus venditionis annuorum introituum, facta ſolutione pretii dicitur diſſolutus, abſque alia retrovenditione.*

Sed contrarium, num. 23.

11 *Contractus retrovenditionis annuorum introituum, ubi exercetur a tertio ceſſionario juris luendi, non inducit extinctionem primi contractus, ſed tranſlationem & d. 21.*

12 *Inter tranſlationem dominii quæ fit ex pacto de retrovendendo, & ex pacto legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem differentia conſtituitur, & n. 31.*

13 *Dominium ipſo jure diſſolvitur in venditione cum pacto legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem per lapſum temporis ſolvendi.*

14 *Verba iſta in contractu retrovenditionis poſita,* transtulit poſuit, & ceſſit, *quid operentur, & n. 34.*

15 *Retrovenditio dicitur vera venditio, ac ceſſio nominis venditi, & n. 28.*

16 *Differentia non conſtituatur inter retrovenditionem, quæ fit ad beneficium ipſiumet venditoris, & eam, quæ fit tertio ceſſionario juris luendi, & n. 21.*

17 *Servitus in re propria dari non poteſt.*

18 *Uſusfructus in re propria dari non poteſt.*

19 *Debitori non fit ceſſio.*

21 *Actio exercendi pactum de retrovendendo cedi poteſt.*

24 *Eadem ſolemnitas, quæ requiritur in conſtitutione cenſus requiritur in illius diſſolutione.*

25 *Ceſſio juris luendi cenſum, non inducit illius extinctionem, ſed tranſlationem, non ex voluntate retrovendentis, ſed ex neceſſitate pacti de retrovendendo, & numero 39.*

26 *Ceſſionarius juris luendi eſt anterior creditoribus, qui contraxerunt cum retrovendente poſt ipſum pactum de retrovendendo, & potior reſpectu creditorum ante initum pactum contractorum, & num. 40.*

27 *Hypotheca creditorum retrovendentis extinguitur per retrovenditionem, quamvis ipſe debitor ex ſua ſolviſſet pecunia.*

29 *Per ceſſionem juris luendi facta fidejuſſori; qui ſolvit venditori cenſum, non extinguitur.*

30 *Retrovenditio vigore pacti de retrovendendo inducit id, quod eſt retroſimile primo contractus venditionis, non per viam diſſolutionis primi contractus, ſed tranſlationis.*

32 *Pacta legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem contrahendo purificatur, non reſolvuntur in contractu, ſed in diſtractu, ſecus in pacto de retrovendendo.*

33 *Dominus cum pacto de retrovendendo non tenetur fructus, ante moram perceptos reſtituere.*

34 *Verba impropriari debent, ad hoc, ut contrahentium verba ſequamur.*

36 *Verba extinctiva quando in tranſlativis reſolvantur.*

37 *Retrovenditio actionem perſonalem extinguit.*

38 *Lex operatur ſecundum intentionem contrahentium.*

39 *Ceſſionarius juris luendi ſuccedit in locum, & anterioritatem cedentis.*

40 *Actio, nedum cedi poteſt, ſed etiam officium Iudicis, & naturalis obligatio.*

41 *Ceſſio ſemper fieri poteſt præter aliquos caſus.*

42 *Statutum, quod ad inſtantiam creditoris debitor capi poſſit locum habet, etiam in ceſſionario.*

43 *Ius intrandi, propria authoritate cedi poteſt.*

44 *Item jus expellendi incontinenti invaſorem.*

45 *Verba,* ponens eum in locum ſuum, *in ceſſione poſita, quid important.*

46 *Ius pacti de retrovendendo cedi poteſt.*

47 *Venditor cogitur cedere actiones, quas habet pro re vendita contra ſuum authorem, ſine quibus non poteſt emptor contra authorem venditoris agere, & numero 40.*

48 *Creditor etiam ex intervallo poteſt ejus jura cedere.*

50 *In ceſſione juris veniunt omnes actiones, tam reales, quam perſonales, & hypothecaria.*

51 *Hypotheca ceſſa tranſit cum ſuo privilegio.*

52 *Retrovenditio annuorum introituum facta ad beneficium ceſſionarii juris luendi, non extinguit venditionem primo loco factam ubi deciſio.*

53 *Ceſſio juris luendi non aliud operatur, quam tranſlationem actionis ad acquirendum dominium.*

54 *Retrovenditio an, & quando diſſolvat contractum, vel alium novum inducat.*

55 *Verba,* ceſſit, poſuit, & tranſtulit, *in ceſſione appoſita, tranſlationem inducunt.*

56 *Reſoluto jure dantis, reſolvitur jus accipientis.*

DECISIO XVI.

FRequentiſſimi ſunt in hoc Regno, ſicuti etiam in
Regno Siciliæ ultra Farum contractus venditionis
annuorum introituum, ſeu reddituum ad formam
Bullæ Apoſtolicæ, & Regiæ Pragmaticæ de Cenſibus; &
ideo plures in hac materia ſunt ortæ controverſiæ cir-
ca anterioritatem hypothecæ, ſiquidem certiſſimum
eſt, quod non ſolum præfertur creditor antiquior po-
1 ſteriori creditori pro principali debito, ſed etiam pro
omnibus acceſſionibus, penſionibus, aut intereſſe, *l.*
grege, §. fin. ff. de pign. l. inſulam, & l. Lucius, ff.
2 *qui pot. in pign. habeant*, quod etiam habere locum in
illis annuis introitibus, ut eandem habeant ante-
rioritatem, poſt *Monteroſo in pract. tabellion. tit. 7. fol.*
2, 3 tenuit *Amator Rodriq. de concurſ. credit. part. 2. ar-*
ticul. 1. num. 11. quòd quidem procedit nedum reſpectu
ejuſdemmet creditoris, qui prius contraxit, ſed etiam
ad beneficium ejus ceſſionarii, cui ex ceſſione jura fue-
runt tranſlata, nam ipſe in locum illius ſuccedit cum
omnibus ſuis qualitatibus, juxta tamen terminos
3 *text. in l. 1. C. de his, qui in prior. cred. loc. ſucc.* ubi *gl.* per
text. in l. Ariſto. ubi etiam ipſa *gl. in verb. pignus ff. quæ*
res pign. obl. poſſ.

Poteſt autem iſta tranſlatio jurium fieri uno de tri-
bus modis. Primò, per viam ſimplicis ceſſionis, ſeu
venditionis prædictorum annuorum introituum emp-
4 torum, una cum eorum capitale, & hoc caſu, quamvis
vis omnes actiones tranſeant in beneficium tertii, cui
fit ceſſio, ſeu venditio, unà cum omnibus anteriori-
tatibus, & hypothecis, attamen hoc nomen debito-
ris ceſſum, ſeu venditum, ſemper erit hypothecatum
creditoribus ipſius cedentis, ſeu vendentis, & ſic iſte
tertius non erit cautus, ne ſibi evincatur ab ipſis cre-
ditoribus, qui prædictum annuum redditum habent
obligatum, & hypothecatam ante ceſſionem. Secun-
dus eſt modus, practicari ſolitus quando quis dat pe-
cuniam venditori, annuorum introituum, ad hoc ut
illam ſolvat emptori ipſorum, facta ceſſione ad ejus
beneficium, & illæ venditiones annuorum reddi-
5 tuum ad formam *Bullæ* fiunt cum pacto de retroven-
dendo quandocunque ad beneficium venditoris, quam-
vis enim pecunia principalis pretii ſit demortua reſpe-
ctu emptoris, cum illa à venditore nunquam peti
poſſit, tamen poteſt idem ipſe venditor quandocun-
que pretium prædictum reſtituere & annuum redditum
venditum redimere; ut probat *Petr. de Greg. de cenſi-*
bus q. 5 n. 33. & 34. Covar. var. lib. 3. c. 9. num 4. Andreas
Gayll. pract. obſerv. lib. 2. obſerv. 7. n. 14. Joan Lupus de
uſur. comm. 2. §. 2. num. 69. quæ quidem redimendi per-
petua facultas neceſſario requiritur, ad hoc, ut con-
tractus tolerari poſſit, *Rodriq. de annuis reddit. l. 1. qu.*
6. num. 44. qui etiam *num. 46 in fin.* tradit quod ſemper
redimi poſſit à venditore, quamvis id cautum non
ſit, quia hoc pactum redimendi eſt de eſſentia contra-
ctus, & ineſt ipſi contractui venditionis annuorum
introituum, poterit ergo tertius, qui vult in lo-
cum creditoris ſubintrare, dare pecuniam venditori
ut ex ea annuum cenſum venditum redimat, ceſſis

juribus ad beneficium ipſius, & iſto caſu reſolvitur venditio, ac iſte tertius habebit anterioritatem pro capitali pretio per ipſum exburſato, verùm ſi ipſe idem debitor novam faciet ad beneficium ipſius tertii venditionem annuorum introituum, quamvis hypothecæ prioris creditoris, in cujus locum ipſe ſubintravit, ſint extinctæ, ex vulgata regula, quòd reſoluto jure dantis reſolvitur jus accepturis, *leg. lex vectigalis, ff. de pign.* tamen, quia tertiæ, ſeu annualitatea debentur ex iſto novo contractu, non habebunt eandem anterioritatem cum principali, ſed ex novo contractu venditionis; ſicuti pluries fuit judicatum tam in reg. Cam. quam in S.R.C. & hoc jure utimur, & de deciſione facta per S.C. in cauſa Ducis Sieignaci, & aliorum creditorum; ad relationem Reg. Conſil. Io. Andr. de Georgio meminit *Thor. in 2. part. compend. in verb. creditor. qui pecuniam* & conferunt tradita per *D. Praeſ. Galeot. lib. 1. controv. illuſtr. controv. 56. n. 32.*

6 Quare fuit inventus tertius modus, quòd venditor annuorum introituum, illud jus luendi, ſeu reemendi cedat illi tertio, quod fieri poſſe, habetur ex *Cagnol.*
7 *in l. 2. num. 37. C. de pact. inter empt. & vend. Farinac. deciſ. 502. num. 2. & deciſ. 547. tom. 2. par. 2. Grat. diſcept. forenſ. tom. 5. cap. 903. num. 4. & 978. num. 6.* & ipſe quidem tertius tanquam ceſſionarius debitoris, exercendo prædictum pactum de retrovendendo, ſolvat pecuniam creditori, animo extinguendi priores hypothecas, contractas ſuper illo annuo reditu per dictum creditorem, qui primo loco emit, & transferendi emptionem ad ſui beneficium, cum pacto expreſſo, quod ipſe ſolvit, ad finem ſubintrandi in locum ipſius.

Sed juxta hoc pluries fuit dubitatum an iſto caſu iſte tertius reemens nomine principalis debitoris, acquirat anteriorem hypothecam, nedum pro ſorte principali ſoluta: verum etiam pro tertiis, ſeu annualitatibus poſt ſolutionem, & retrovenditionem prædictam, ad ſui beneficium decurſis; & quia caſus quamvis in dies accidit, & aliquando deciſus, non tamen plenè diſcuſſus, ideo fuit de novo hoc dubitatum in cauſa nobiliſſimi Reg. Conſiliar. doctiſſimique, & acutiſſimi ingenii Andreæ Marcheſii, & D. Annæ Marcheſiæ ejus uxoris, cum enim quæſt. Illuſtriſſ. Marcus Anton. Caracciolus Marchio Motulæ eſſet debitor qu. Lauræ Criſpanæ ann. ducat. 380. 4. 11. eidem venditorum ab anno 1598. pro capitali pretio ducat. 5450. in anno 1617. ad finem, ut reduceret prædictos annuos introitus venditos ad ſeptem pro quolibet centenario, ceſſit jus luendi prædictorum annuorum introituum prædictis conjugibus de Marcheſio, de quorum pecunia fuit facta ſolutio hæredibus dictæ Lauræ Criſpanæ prædictæ ſortis principalis qui fecerunt retrovenditionem; ac ceſſionem in beneficium dictorum conjugum, & ipſe idem Marchio Motulæ facta dicta retrovenditione, non derogando, neque præjudicando prioribus cautelis, & anterioritatibus pro majori cautela, item cautelam cautelis addendo, vendidit eiſdem conjugibus tot annuos introitus ad rationem ſeptem pro centenario, ſuper quibus omnibus contractibus non fuit dubitatum, eſſe præſtitum Regium aſſenſum, & ideo vendita prædicta Terra Motulæ, fuit in dubium revocatum, an dicti conjuges eſſent referendi creditores cum anterioritate de anno 1598. nedum pro dicto capitali, ſed etiam pro tertiis poſtea decurſis.

Difficultas autem hujus articuli in eo conſiſtere videbatur, quia aut dicimus, per retrovenditionem fa-
8 ctam ad beneficium ceſſionarii juris luendi, venditionem fuiſſe extinctam vigore pacti de retrovendendo, ad *tex. in l. 2. C. de pact. inter empt. & vend.* aut verò non fuiſſe extinctam, ſed translatam in beneficium reementis, ex illis verbis apponi ſolitis in ſimilibus contractibus *ceſſit, transfulit, renunciavit*, &c. ſi primus contractus venditionis eſt extinctus; certum eſt, hunc reementem non poſſe agere, niſi ex novo contractu, & proinde non poterit habere anterioritatem pro tertiis, ſeu annualitatibus, niſi de anno 1617. à die ſecundi contractus: aut vero dicimus, fuiſſe translatum dominium prædictorum annuorum introituum, primo loco venditorum in tertium reementem, & contractum primum venditionis non fuiſſe reſolutum, & quidem hoc caſu hypothecæ contractæ ſuper iſtis annuis introitibus per prædictum creditorem, qui illos acquiſivit, non erunt extinctæ, ſed hoc eſt falſum, quia per retrovenditionem fuerunt extinctæ, ergo ſequitur neceſſario, quod non eſt eadem venditio, ſed novus contractus; implicat enim contradictionem, quod idem contractus venditionis ſit quoad quædam extinctus, & quoad quædam non, & ſic quod pro extinctione hypothecarum primi emptoris ſit extinctus, & quoad anterioritatem pro tertiis maneat idem contractus.

Pro parte moderni Marchionis, ac aliorum creditorum, qui contraxerunt poſt annum 1598. & ante
9 annum 1617. non diſputabatur, ſi hypothecæ creditorum quondam Lauræ Criſpanæ erant extinctæ, vel non, ſed tantum dicebatur, quod contractus venditionis annuorum introituum erat jam reſolutus, nam, ut ſupra diximus, venditio facta cum pacto de retrovendendo, continet in ſe conditionem reſolutivam, ut reſtituto pretio emptori diſſolvatur, ex *text. in l. 1.* ubi *gloſſ. C. quand. liceat ab empt. diſced. Molina de juſt. & jur. tom. 2. diſput. 334. Foller. in pragm. de cenſib. ver-*
10 *ſic. hujuſmodi. num. 54. Io. Bapt. Coſta de retroract. c. 8. caſ. 1. numer. 4.* Immo facta ſolutione pretii, contractus intelligitur diſſolutus, abſque alia retrovenditione, ex doctrina *Paul. de Caſtro in l. ſi cum venditor, numer. 6. ff. de pign. act. Cuman. in l. 2. in fin. ff. de donat. Dec. conſil. 614. num. 14 vol. 2. Bert. dec. 182. numer. 38. Mancica de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 5. numer. 17.* Et demum pro parte creditorum, & Marchionis dicebatur, hunc caſum bis fuiſſe deciſum in S.C. & ultimo loco in anno 1613. ad relationem Reg. Conſiliar. Didaci Salinas in cauſa Sacri Montis Pietatis cum D. Carolo Siſcar ſuper liberatione depoſiti facti per Illuſtriſſ. Principem Scillæ, in Banca Borrelli, quam deciſionem refert idem *Thor. in dict. Compend. deciſ. tom. 2. in verb. ceſſionarius juris luendi*, ubi etiam dicit, in eodem proceſſu apparere, idem fuiſſe in alia cauſa per S.C. judicatum.

Pro parte verò dicti Reg. Conſiliar. Andreæ Marcheſii, & ejus conjugis dicebatur, quod contractus
11 retrovenditionis in iſto caſu, quando exercetur à tertio ceſſionario juris luendi, non inducit extinctionem primi contractus, ſed translationem, quia ipſa retrovenditio, quæ fit vigore pacti de retrovendendo, inducit id, quod eſt rei ſimile primo contractui venditionis, & hoc fit, non per viam diſſolutionis primi contractus, ſed ex novo contractu retrovenditionis, intervenit enim pretium, conſenſus contrahentium, & res quæ retrovenditur, cùm enim prima venditio ſit jam perfecta non poteſt abſque alio novo contractu fieri infecta, *l. ab emptione, ff. de pact. l. ſi quam rem in fin. ff. de reſcind. vend. l. 1. C. quando liceat ab empt. diſced. Pedrocch. in reſponſ. quando liceat ab emptione diſcedere num. 640. tom 2. Rot. dec. 87. part. 1. in noviſſ. Seraphin. dec. 890. numer. 1. Ludoviſ. dec. 156. numer. 2. Ignat. Laſar de las Aſcaval. par. 1. cap. 14. num.*
12 *40.* & hoc ſentit apertè *gloſ. in leg. 1. C. de pact. int. empt. & vendit.* quæ ponit differentiam inter translationem dominii, quæ fit ex pacto de retrovendendo, eo quod novum contractum facit, & eam, quæ fit ex pacto legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem, quia hæc inducunt translationem per modum diſſolutionis primi contractus, pactum vero de retrovendendo per viam novi contractus, quod etiam probari videtur

detur ex *text. in d.l. ab emptione, in fin ff. de pact.* & ex
d.l. ſi quam rem, ubi non tam hoc agitur, ut à principio
negotii diſcedatur, quam ut novæ quædam obligatio-
nes inter contrahentes conſtituantur, quod etiam ſatis
apertè ſequitur *Paul. de Caſtr. in d.l. ſi cum venditor ff. de
pign. act. num. 5.* ubi *Nam in pacto legis commiſſoriæ, vel
adjectionis in diem agitur, ut res ſit inempta*, & ſic ten-
dit ad reſolutionem contractus, ſed pactum de retro-
vendendo, vel de reſtituendo, non ſic, ut notat *gloſ. in
d.l. 1. & 2. C. de pact. inter emptor. & vendit. in final.
verb.* ubi etiam idem *Caſtr. numer. 2. & 3.* dicit, quod
pacta legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem, con-
trahendo, purificantur, nec novum faciunt con-
tractum in retrovenditione vero, quæ fit vigore pacti,
non diſtractus, ſed novus contractus creatur, & af-
fertur, faciunt dicta per *Franc. de Petris conſ. 45. num.
3.* ratio, quia in pactis reſolutivis adjectionis in diem,
13 vel legis commiſſoriæ, ſtatim quod tempus ſolvendi
præterit, vel melior conditio affertur, reſolvitur ti-
tulus venditionis, per cujus reſolutionem ipſo jure
dominium ſtatim diſſolvitur, ut declarat idem *Caſtr.
in d.l. 1. num. 4. Alber. in lege commiſſoria, & Cyn. in l.
qui ea lege. C. de pact. inter. empt. & vend.* & propterea
concludendum erit, quod ex iſto novo contractu re-
trovenditionis in beneficium tertii inducitur transla-
14 tio jurium, quod etiam important illa verba, in ſi-
milibus retrovenditionibus apponi ſolitis, *ceſſit, poſuit,*
15 *& tranſtulit*, & quod ex novo contractu retroven-
ditionis vera venditio, & venditi nominis ceſſio indu-
catur, tenent *Felician. de cenſ. tol. 1. lib. 3. c. 2. numer. 19.
& Franc. de Petr. loco cit.*

Secundo dicebatur, quod magna eſt differentia in
retrovenditione, quæ fit ad beneficium ipſiuſmet
16 venditoris, & in ea, quæ fit tertio ceſſionario juris
luendi, in primo enim caſu, quamvis retrovenditio ſit
novus contractus, & retrovendens utatur verbis aptis ad
translationem jurium, tamen non poterit hoc opera-
ri per viam translationis, ea ratione, quia non poteſt
transferri in eum dominium annuorum introituum
conſtitutorum per ipſummet venditorem ſuper rebus
propriis, quia daretur actio, & paſſio in eodem ſub-
jecto, non enim poteſt dari ſervitus in re propria, *l.
ſi quis ædes, ff. de ſervit. urb. præd. & lege quicquid
ff. commun. præd.* nec etiam poteſt dari uſusfructus in
17 re propria, *l. uſusfructus ff. de uſufruct. petit.* nec res
propria pignorari, *l. ſi rem alienam, la ſecunda, ff. de
18 pign. act.* nec debitori fit ceſſio, *gloſ. in l. 1. §. cum inter-
dum ff. de pign. Rota dec. 96. num. 1. & 2.* in impreſſis poſt
addit. ad Cenc. de cenſib. diffuſè *Anton. de Amat. reſol. 7.
num. 32.* ead. *Rot. Rom. dec. 185. num. 5.* in impreſſis poſt
19 *tract. Cenci de cenſib. Jo. del. Caſtill. dec. Regn. Sicil. 137.
lib. 1. Milanenſ. dec. 9. n. 52. par. 2.*

20 In ſecundo vero caſu, quando retrovenditio fit ad
beneficium tertii, ceſſat hæc incompatibilitas, & re-
trovenditio poteſt operari per modum translationis,
translativè, & non extinctivè, aliud eſt enim vende-
re, & in hoc venditor dicitur pati, aliud verò ac-
quirere pactum de retrovendendo, nam in hoc dici-
tur acquirere actionem reemendi rem venditam, &
ideo dum cedit tertio iſtud jus reemendi ceſſionarius
non repræſentat venditorem in illa actione paſſiva,
ſed in illa actione activa, quatenus uti agens poteſt exer-
cere pactum de retrovendendo, quæ actio eſt ceſſibilis
ut per *Gozadin. in l. 2. Cod. de reſcind. vendit. num. 104.*
21 ubi etiam *Cagnol numer. 54.* & propterea exercendo pa-
ctum prædictum, transferuntur in eo omnes actio-
nes, quas idem emptor tempore contractus acquiſivit,
& primus cenſus non remanebit extinctus, ſed tran-
ſlatus in hunc tertium reemptorem, & pretium exbur-
ſantem, & in hoc puncto fuit decium per eandem
22 *Rot. in dec. 44.* in impreſſis poſt *addit. ad Cencium*, ubi
ex verbis contrahentium concludit, quod cum nullo
modo voluerit cenſum extinguere, ſed in alium tranſ-
ferre, quamvis, pretium ſolveretur pro extinctione
cenſus; attamen quia re vera inter partes poſtea actum
fuit, non de extinctione, ſed de translatione, potius at-
tendi debet, quod factum fuit, quam quod fieri debuit.

23 Ex quibus omnia pro contraria remanent reſoluta,
quod enim dicitur, quod per ſolutionem abſque alia
retrovenditione intelligitur actus reſolutus, non eſt opi-
nio approbata, ſiquidem omnes *Doctores* dicunt, re-
quiri actum veriſimilem, qui fit per retrovenditionem
ut pluries judicavit Rota Romana, ut habetur in deci-
ſionibus coram *Ludoviſio deciſio. 156.* ubi etiam alias
refert *Olivier. Beltramin. in addit.* ac innumeras
deciſiones affert etiam *Cenc. de cenſib. part. 3. capit. 1.
24 q. art. 1. numer. 14.* Sicuti enim in conſtitutione cen-
ſus requiritur ſolutio pretii, & conſenſus contrahen-
tium, ita etiam in ejus diſſolutione, *Seraph. in deciſ.
890.* quod etiam probatur ex *Bulla* bonæ memoriæ
Gregor XIII. nec in caſu de quo agebatur poterat hoc
dubitari, cum pecunia ſoluta Lauræ Criſpanæ fuerit
ipſorum conjugum, & in actu ſolutionis fuit expreſsè
conventum, ut retrovenditio fieret ad eorum benefi-
cium, prout ſolitum eſt obſervari in ſimilibus contra-
ctibus.

Nec obſtabit etiam illa incompatibilitas conſiderata
quod cenſus ſit extinctus reſpectu hypothecæ credito-
rum, qui contraxerunt cum ipſa Laura retrovendente;
& quod currat reſpectu ipſorum conjugum, quia
ceſſionarios, juris luendi reemens, excludit ipſus cre-
25 ditores, non ex eo, quod jura retrovendentis ſint ex-
tincta, ſed quia ſunt in ipſum translata, non orti ex
voluntate retrovendentis de præſenti, ſed ex neceſ-
ſitate pacti de retrovendendo, & habetur, ac ſi à die
initi pacti de retrovendendo fuiſſent in hunc tertium
jura translata, & proinde iſte tertius creditoribus, qui
26 cum retrovendente contraxerunt poſt ipſum pactum
de retrovendendo erit anterior; creditoribus verò,
qui contraxerunt cum retrovendente ante initum pa-
ctum, erit potior, ex *l. licet. Cod. qui por. in pign. hab.*
quod fit ea ratione, quia tempore, quo retroven-
dens acquiſivit annuos redditus, ipſo actu acquiſitio-
nis ſe obligavit ad retrovenditionem quod etiam pro-
bant *Bart. & Bald in l. ſi ex duobus, §. ſed & Marcellus,
ff. de in diem addict.* ubi dicunt, hos creditores exclu-
di, ex eo, quod id fit ex neceſſitate prioris contractus
nec ex ipſo actu aliquod præjudicium infertur credito-
ribus retrovendentis, quia hypothecæ eorum extin-
27 guerentur, etiam ſi ipſe debitor de ſua pecunia ſolviſ-
ſet, *leg. ſi res, & leg. ſi debitor ff. quib. mod. pign.
vel hypoth. ſolvit.* & ſic parum refert, ſi per veram ex-
tinctionem cenſus, vel per translationem in tertium
ceſſionarium illius pacti de retrovendendo, de cujus
pecunia fuit facta ſolutio retrovendenti. Hinc dixit
Anton. de Amato var. reſol. capit. 7. ubi plene tractat
articulum ſub *numer. 36. verſic. pro qua opinione*, quod
ſi hoc caſu diceremus, hypothecas prioris creditoris
ipſius cenſus non extingui, totus Mundus litibus involve-
retur, & teſtatur, quod in illo Regno per hujuſmodi
reluitiones, quæ fiunt à tertiis ceſſionariis, ad effectum
ſubintrandi & animo faciendi fructus ſuos, tam de an-
nuis redditibus debitis per Civitatem Panormi, quam
per particulares, conſuetudine eſſe approbatum, uti hy-
pothecæ creditorum retrovendentis cenſum ſint reſo-
lutæ, & extinctæ, quamvis cenſus pro reluente adhuc
currat, & quamvis quandoque fuerit attentatum con-
trarium, tamen nunquam id fuit admiſſum.

Et tandem pro parte dictorum conjugum diceba-
tur, hanc opinionem eſſe *Doctorum* authoritatibus, ac
deciſionibus Supremorum Tribunalium approbatam,
ſiquidem de Regnicolis eam in terminis ſequitur *Ca-
millus de Medic. conſ. 165. num. 35. & 44.* hoc etiam in
puncto tenuit *Anton. de Amat. d. reſol. numer. 37.* ſic
pariter *Maſtrill. ad Petr. de Gregor. de cenſib. q. 5 numero
141. cum ſeqq.* dicens, quod iſta non dicitur vera

retrovenditio, ſed potius venditio, quæ fit iſti tertio, qui pretium ſolvit, eandem opinionem ſequitur *Giurba dec.8. numer.21. & 34. Rodur. de ann. reddit. libro 2. q.16. numer.50. cum ſeqq.* ubi plenè de materia, *Ludovic Caſanat. conſ.10. numer.75.* & hoc in terminis fuit deciſum junctis Aulis, & in Collat. Conſil. die 22. Junii 1573. in cauſa Jo. Baptiſtæ Piſcicelli cum Jo. Aloyſio Saraceno, de qua deciſione meminit *Reg. Reverter. in dec.39. par.7.* in qua cauſa ſcripſit acutiſſimi ingenii Vir doctiſſimus *Fabritius Brancatius*, ſua ætate nemini ſecundus, cujus Allegationes habuimus tempore deciſionis hujus cauſæ, & ideo viſum fuit, illas tanquam eruditiſſimi, & doctiſſimi ſua tempeſtate viri, in fine hujus *deciſionis* inſerere; & ſic etiam *deciſionem Reg. Reverter.* licet non adhuc impreſſam, factam in eadem cauſa, in qua ſcripſit *dict. Brancatius*. Inſuper fuerunt adductæ pro hac opinione plures Rotæ Romanæ deciſiones, & præſertim *deciſ.* relatæ per *Farinac. in poſthum.236. & 364. tom. 2.* qui ponit caſum in fidejuſſore cenſus, qui ſolvit creditori, & obtinuit ceſſionem

29 jurium, & tamen fuit deciſum, cenſum non eſſe extinctum, ea ratione, quia non ſolvit animo cenſum extinguendi, ſed in ipſum transferendi & eſt caſus fortior, quia fidejuſſor eſt obligatus ſolvere, tertius verò non. Nec vis eſt facienda in dicta deciſione Sacr. Conſ. relata per *Thor.* ad relationem Reg. Conſil. Salinas, qui ultra quod ponderatur, quod in eo caſu non aderat reſervatio jurium, idem Reg. Conſiliar. Salinas, qui prædictæ cauſæ fuit Commiſſarius, votavit in hac cauſa prædictorum conjugum de Marchelio, & dixit, quod in illa cauſa non fuerunt multa conſiderata, quæ in hac cauſa fuerunt examinata & diſcuſſa: Nec tandem fuit habita aliqua ratio de nova venditione facta per dictum Marchionem Mottulæ prædictis conjugibus de Marchelio, prout vidi obſervatum etiam in omnibus aliis ſimilibus contractibus, qui modernis temporibus fiunt, quia ultra clauſulas reſervationis priorum jurium aderat expreſſum pactum, quod eatenus intelligatur facta nova venditio, quatenus eſſet neceſſaria, & non aliter, & intelligatur facta in eo, quod poteſt creditoribus prodeſſe, & non nocere. Ex quibus omnibus die 9. Julii 1634. ad relationem Reg. Conſil. D. Flaminii de Conſtantio in Aula præfati Conſil. Didaci Salinas, ubi etiam interfuit D. Thomas de Calev. l. de eadem Aula, ac cum interventu Reg. Conſiliar. Andreæ Provenzalis, & mei adjunctorum in dicta cauſa, fuit deciſum, prædictos conjuges eſſe referendos creditores, tam pro capitali, quam pro tertiis ab anno 1598. à die, quo contraxit prædicta Laura Criſpana, penes Jacobum Filiulam S. R. C. Act. Mag.

Conſilium Celeberrimi Advocati Fabritii Brancatii pro Ioanne Bapt-ſta Piſcicello in eodem articulo.

PActum, ſeu contractus de retrovendendo, quòd inducat translationem jurium, præſertim in illum, qui redimit, ut ceſſionarius juris redimendi, teneo, & proinde firmo mihi quatuor concluſiones in præſenti diſcurſu, in quo volui penitus omittere *Conſulentes*, ut veritas quæſtionis habeatur. Prima illa eſt,

30 quod qualitas contractus retrovenditionis, & verba ipſius inducunt translationem, & non extinctionem, quia retrovenditio vigore pacti inducit id quod eſt retroſimile primo contractui, ſcilicet venditioni, ſed non per viam diſſolutionis primi contractus, ſed per viam novi contractus, illud voluit ſentire *gloſ.*

31 ſub *ver. pertineret in l. 2. C. de pact. inter empt. & vendit.* quæ dat hanc differentiam inter translationem dominii, quæ fit ex pacto de retrovendendo, eo quod novum contractum facit, & eam, quæ fit ex pactis legis commiſſoriæ, & adjectionis in diem, quia hæc introducunt translationem per modum diſſolutionis primi contractus. Pactum vero de retrovendendo per viam novi contractus, & hinc tendunt verba *l. ab emptione, in fin. ff. de pact.* ibi: *non tam hoc agitur, ut à principio negotii diſcedatur, quam ut nova quædam obligationes inter nos conſtituantur*, id etiam intendit *text. in leg. ſi quam rem. ff. de reſcind. vend.* qui *textus* demonſtrat iſtos duos modos declaratos. Alium, quando fit nova emptio per modum diſſolutionis primi contractus. Et alium, quando per viam novi contractus, & illud dictum *gloſ.* in *d. l. 2.* declaraverunt, & ſequuti ſunt *DD.* inter cæteros *Paul. de Caſtr. conſ. in leg. ſi cum venditor. ff. de pignor. act. numer. 5.* apponens hæc verba, *nam in pacto legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem agitur, ut res ſit inempta*, & ſic tendit ad reſolutionem contractus, ſed pactum de retrovendendo, vel reſtituendo, non ſic, ut *gloſ.* notat in *d. l. 1. & 2. C. de pact. inter empt. & vend. in final. verb.* Inſuper idem *Paul. in d. leg. 2. Cod. de pact. inter empt. & vend.*

32 *numero 3. & 4.* declarans hanc differentiam, dicit, quod pacta illa legis commiſſoriæ, & adjectionis in diem contrahendo purificantur, non reſolvuntur in contractum, ſed in diſtractum, ut pactum de retrovendendo, quando in retrovenditione non diſtractum, ſed novum procreat contractum. Ratio eſt, quia in illis verbis, ſeu pactis reſolutivis ſtatim atque tempus ſolvendi præteriit, vel melior eſt allata conditio reſolvunt titulum venditionis, & proinde ſicut à principio nuda poſſeſſio non transferebat dominium, *l. nunquam, ff. de acquir. rer. domin.* ita ut ſi ex poſt facto nuda remaneat per diſſolutionem illius tituli, ipſo jure non eſt habilis ad conſervationem dominii, ita declarabat idem *Paul.* in ead. *l. 1. num. 7.* & *Albert. in l. commiſſoria*, & *Cyn. in leg. qui ea lege. C. de pact. inter empt. & vendit.* nimirum ſi iſte caſus inducit diſſolutionem, uti pactum de retrovendendo, quia ſonat in retranslationem, & ſic in novum contractum, non in diſſolutionem primi, nam tum inde ſe inducit translationem, & illi non applicantur ea quæ de pactis legis commiſſoriæ, & adjectionis in diem dicuntur,

33 prout præſertim *DD.* id dicunt in quæſtione fructuum perceptorum per dominum cum pacto de retrovendendo, qui reſtitui non debent, ſi ante moram percepti ſunt, & tandem hanc eandem differentiam ſentiit *Gloſ. in leg. ſi ex duobus, §. ſed & Marcellus, ſub v. abdiſcere, ff. de in diem addict.* quo circa vera erit concluſio, quod qualitas contractus retrovenditio-

34 nis inducit translationem inducunt etiam translationem verba quæ in retrovenditionibus conſueverunt apponi, & in nova retrovenditione ſunt appoſita, videlicet, *ceſſit poſuit. & transtulit*, remanet proinde vera hæc prima concluſio.

35 Verior erit ſecunda concluſio, quod lex impropriat verba, ut ſequatur intentio contrahentium, unde ſi creditor ex contractu ceſſionis velit transferre actionem, quam contra ſuum debitorem habet, & utatur verbis inducentibus translationem, tamen quia in debitore adeſt paſſio, & ſic in eum non poteſt fieri translatio, ex *l. debitori, C. de pact. l. Stichum, §. aditio, ff. de ſolut.* ex eo quod actio, & paſſio non poſſunt eſſe in eodem ſubjecto, lex producit effectum,

36 quem contrahentes intendebant, non per viam translationis, ſed per viam extinctionis, ſeu liberationis, è converſo ſi quis dum vult transferre portionem hæreditatis ſibi competentem in alium, utitur verbis repudiativis, ſeu extinctivis, & is, in cujus favorem proferuntur talia verba extinctiva non ſit habilis ad acquirendum per viam extinctionis, ut putà quia ipſe non erat cohæres, lex reſolvit illa verba extinctiva in translativa *l. ſi actionem C. de pact.* Hinc ſequitur, quod licet retrovendens in retrovenditione utatur, & contractu, & verbis aptis ad translationem, ſi

quid

Digitized by Google

quid ſit, quod non poſſit operari per viam tranſlationis, operabitur per viam extinctionis, ut puta quis retrovendit eidem venditori annuos duc. 100. quos emeret ſuper domo venditoris, quia non poteſt transferri dominium ipſorum introituum in ipſum venditorem, cum non poſſit eſſe dominus annui reditus ſuper domo propria, & quod res ſua non poteſt ſibi ſervire, & non poteſt dari uſusfructus in re propria, *l. uti frui, D. uſusfruct. petat.* nec poteſt in ra propria habere ſervitutem, *l. ſi quis ades, ff. de servit. urb. præd.* & *l. quicquid, D. comm. præd.* extinguitur ille annuus reditus, & per viam extinctionis proderit venditori redimenti, quia habebit rem liberam, & poſſidebit illum annuum reditum, non tamen de per ſe, ſed ut fructum dominii domus, quod habet & habebit illum reditum, non formaliter, ſed cauſaliter, prout
37 id optime declaravit *Franc. Corn. cap. 3. lib. 4. ſui comm. numer. 6.* ultra *Senenſem in l. uſumfructum, D. de verb. oblig.* & hoc eo modo extinguitur actio perſonalis, quam hic retrovendens habebat pro ſorte, & pro tertiis contra venditorem poſtquam non poterat idem homo pro ſemet ipſo apud ſemet ipſum eſſe obligatus, ut ſupra, & tandem eo modo extinguitur actio
38 quam habebat ſuper bonis venditoris, poſtquam res propria non poteſt ſibimet ipſi pignorari, *l. ſi rem alienam la ſeconda de pignor. act.* & adeo lex operatur ſecundum intentionem contrahentium, ut licet in pacto legis commiſſoriæ lex operetur per modum diſſolutionis, tamen quia ſecundum hunc modum non potuiſſet venditor uti interdicto; quod vi, aut clam, acquiſito emptori propter opus à vicino conſtructum, antequam fuiſſet reſoluta talis emptio, lex diſpoſuit, quod teneatur talis emptor transferre hanc actionem in venditorem, *l. eum, qui emit ff. de in diem addict. & l. ſi is, qui in pacem. ff. ſi tandem, ff. quod vi, aut clam.*

39 Remanet tertia concluſio, quando hæc retrovenditio poteſt operari per modum tranſlationis, tranſlativè operatur, non extinctivè, ut puta quia ſit habilis ad acquirendum per viam tranſlationis is, in quem fuit facta retrovenditio, qualis eſt tertius ceſſionarius juris luendi, quia cum venditor in contractu venditionis patiatur in pacto de retrovendendo, & acquirat dum cedit jus luendi tertio, facit, quod ille tertius repræſentet hunc venditorem, non in venditione, & ſic in actione paſſiva, ſed in actione activa ſi ita loqui licet, quæ cum cedi poſſit, prout bene tradunt *Gozad. in l. 2. C. de reſcind. vendit. num. 204. & Cagnol. ibid. n. 54.* ſequitur, quod ipſe tertius, quia repræſentat venditorem in eo tantum, in quo venditor agebat ſcilicet in pacto de retrovendendo, non in eo in quo patiebatur; ſcilicet in venditione; redimendo acquirit tranſlativè dominium, & omnes actiones perſonales, & reales, ipſi retrovendenti competentes, eo quod cum non ſint in ipſo obligationes paſſivæ, quæ naſcebantur ea venditione, in qua non repræſentat venditorem; eſt capax prædictarum actionum tranſlative; & talis eſt caſus Magnif. Joan. Baptiſtæ Piſcicelli in quo ipſe uti ceſſionarius juris luendi reemit, quia acquiſivit actio actiones competentes Baroni, Lattonici, & Pometæ Spinulæ tranſlativè; cui tertius ceſſionarius juris luendi ſolvit.

Sequitur hæc quarta concluſio, quod quando creditores, retrovendentes agunt contra tertium; qui uti ceſſionarius reemit, ipſe reemens excludit ipſos creditores, non eo quod jura retrovendentis ſunt extincta, ſed quia ſunt in ipſum tranſlata, non uti ex voluntate retrovendentis de præſenti, ſed ex neceſſitate pacti de retrovendendo fuiſſent in hunc tertium jura tranſlata, & proinde creditoribus, qui contraxerunt cum retrovendente poſt pactum de retrovendendo erit anterior, creditoribus vero, qui contraxerunt cum retrovendente ante initum pactum, erit potior, ex *l. licet, Codic. qui potior. pign. hab.* quia tempore, quo iſte retrovendens; acquiſivit hanc rem, obligavit ſe in actu acquiſitionis ad retrovenditionem, & ſic illudunt verba *Bart. in dict. §. ſed & Marcellus,* dicens; hos creditores excludi, aſſignat rationem, eo quod id ſit ex neceſſitate prioris contractus. & ſimiliter *Bald.* in eod. loco aſſerit. *Ratio eſt, quia vendit mihi ex obligatione primi contractus,* & quia ex hac ratione excluduntur creditores, prout etiam excluduntur, quando fuiſſent diſſoluta, ſed extincta jura retrovendentis ipſi venditori, ex *leg. ſi res, & l. ſi debitor, quib. mod. pign. vel hypoth. ſolv.* DD. ſumpſerunt occaſionem dicendi, quod facta de retrovenditione ita reſolvuntur hypothecæ, prout in adjectione in diem, allata meliori conditione, non quod diſſolvantur hypothecæ per eundem modum, ſed quod habeant eundem effectum quoad hoc, prout in iſtis terminis loquitur *gloſ. in leg. 1. Codic. quand. liceat ab empt. diſced.* ſub verbo, *aut actus,* quæ cum *text.* poneret differentiam inter caſum, in quo ſecundus actus reſolvit primum contractum, non novum facit, & caſum, in quo novum facit, dicit *gloſ.* quod iſte novus contractus reſolvit primum & dum advertitur, id eſſe contra *text.* dicit, quod procedit quoad effectum tantum, v. g. quod ſicut reſolvuntur hypothecæ, allata meliori conditione, ita & facta retrovenditione, non autem quoad modum, quia in primo actu lex operatur per modum diſſolutionis primi contractus, in ſecundo per modum novi contractus, hæc occurrunt.

Sequitur Deciſio Regentis Reverterii in hac eadem cauſa, quæ eſt trigeſimanona parte ſeptima manu ſcripta.

PEtrus emit à Joanne quandam domum pro pretio ducatorum mille, cum pacto de retrovendendo quandocunque & promiſit ei evictionem in forma, cum expreſſa obligatione & hypotheca omnium bonorum præſentium, & futurorum, prout quotidie fiunt hæc inſtrumenta, poſtea Joannes venditor ceſſit jus luendi dictæ domus Jacobo cum omnibus juribus ſuis, prout ſibi id jus luendi competit à dicto Petro emptore, Jacobus vigore directi juris luendi ſibi ceſſi reemit à dicto Petro dictam domum, & Petrus promiſit evictionem à ſe, & ab habentibus cauſam ab eo, & pro evictione generali ceſſit omnia jura ſibi competentia contra dictum Joannem primum venditorem, ponens dictum Jacobum in locum ſuum cum omnibus clauſulis ſolitis, & conſuetis in ampla forma, poſtea evenit, quod quidam teſtiu evincit illam domum, & ſuper ea veniunt plures creditores habentes ipſam domum obligatam, & hypothecatam antequam dictam domum reemiſſet dictus Jacobus, erant enim poſteriores dicto Petro primo emptore, dicit ſecundus emptor, licet ego ſim poſterior ratione meæ emptionis, quia domum reemi poſt contractam obligationem ſuper dicta domo per alios creditores, tamen quia ego venio ex perſona primi emptoris, à quo cauſam habeo, & qui mihi in dicta domo ceſſit omnia jura ſua, & ſic in locum ſuum poſuit, qui erat prior aliis ſequitur, quod ego ex jure ſuo mihi ceſſo debeo eſſe prior. Præſuppono, & primò, quod mihi poteſt cedi nedum actio, ſed etiam officium Judicis, & ſola na-
40 turalis obligatio, *l. ſi ejus, ff. ad Trebell. Bart. in leg. 1. §. fin. ff. de nov. oper. nunc. Areti. in l. hujuſmodi, ff. de verb. oblig.* & ceſſio eſt à jure permiſſa, adeo, quod
41 ſemper poteſt fieri, niſi in certis caſibus, ut optima *Aretin.* qui ponit regul. in cum ſeptem fallentiis in *leg. fin. C. ne lic. potent.* in tantum, quod ſi cavetur ſtatuto, quod ad inſtantiam creditoris debitor poſſit capi, ceſ-
42 ſionarius poterit debitorem facere capi. ut late per *Aret.* & optimè in *l. 1. col. antepen. & penul. ff. ſi cert. pet.* & dixit

& dixit *Imol.* eſſe communem opinionem, licet poſtea ipſe concordet opiniones fœdere diſtinctionis, & ſic ex illa communi ſententia, appellatione creditoris venire ceſſionarium, in tantum, quod actio judicati & remedium exequutivum poteſt cedi ibidem, & ſi quis habet jus intrandi poſſeſſionem rei alterius propria authoritate, poterit illud jus cedere. *Bart. Alexand. & Iaſ.* poſt omnes *Mod. in leg. 1. §. fin. ff. de nov. oper.*
43 *nunc. Aret. in l. ſi ita ſtipuler, & in leg. fin. in princ. col. 1. & 2. ff. de verb. oblig.* & eſt communis opinio, ut teſtatur *Iaſ. in d. l. 1. §. fin. col. 3.* facit, quod vult *gloſ.* ſingularis *in l. cum fundum, in verſ. poſtea, ff. de vi, & armat.* ubi *d. gloſ.* vult, quod illud jus extrajudiciale, quod
44 quis poſſit incontinenti expellere invaſorem, poteſt alteri cedi, & illam *gloſ.* reputat ſingularem *Bald. in cap. 1. §. 1. de pac. juram. firm.* quod ſi poſſum propria authoritate capere debitorem, vel ingredi poſſeſſionem, quod illud jus poſſum alteri cedere, & ita tenent omnes, dixit *Iaſ. in d. §. fin.* pro materia noſtra, & deciſ. de qua infra, facit quod not. *Angel. in l. ſi emptore ff. de pact.* quem refert, & ſequitur *Areti. in l. cum ſtudioſam. col. 5. ff. de leg. 1.* quod quando in ceſſione
45 actionis ſunt poſita iſta verba, *ponens eum in locum ſuum*, quod videtur mandatum exercitium, & cedens non poterit amplius agere, etiamſi non intervenerint alterum de tribus, de quibus in *lege 3. Codic. de novat.*
46 & jus pacti de retrovendendo poteſt cedi ita conſuluit *Paul. de Caſtr. in conſ. 1. vol. 2.* quod licet hoc ſit veriſſimum, per ea quæ adduxit, tamen non inveni in ſpecie per alium tactum, hæc opinio *Paul. de Caſtrenſ* habet *text. in l. creditore, ff. de evict.* quem ſum-
47 mat *Bart.* venditor cogitur cedere actiones, quas habet pro re vendita, contra authorem ſuum, idem dixit *Bald.* per hæc verba: *nota ex hac lege quòd venditor tenetur cedere actiones, quas habet pro re vendita contra authorem ſuum*, eſt pariter ſecundum not. *B. ibi* quod illud, quod prodeſt mihi, & non nocet vendi-
48 tori, de facili impetratur, immò plus dixit *ibi Bald.* quod licet creditor non teneatur de evictione, tamen tenetur cedere jura ſua, quæ poteſt etiam cedere ex intervallo, pro hac opinione, quod quando mihi jura ſunt ceſſa ab illo, qui mihi vendidit contra eum venditorem, à quo author emit, ego poſſum ſemper agere contra authorem authoris mei, vigore ceſſionis
49 mihi factæ, quod alias non poſſem, ſi actiones mihi ceſſæ non fuiſſent, ut in *leg. ſi res, quam, ff. eodem titul. de evict.* & ita *ibi* optime not. *Bald.* quem omninò vide, & *Fulgoſ. in l. ſi pure, §. ſi pro evictione,*
50 *col. fin.* cod. *titul. Aret. ibi in d. leg. 1. col. penult.* & caſus in *d. l. ſi purè* cum not. per *Bald.* eſt pro deciſione caſus noſtri, & in illa ceſſione veniunt omnes actiones, tam reales quam perſonales, & hypothecariæ, *l. ſi in-*
51 *ſolutum, C. de act. & oblig. & l. ſeq.* & iſta hypotheca ceſſa tranſit cum ſuo privilegio, quod poteſt cedi, *Paul. de Caſtr. & Alex. in d. l. 1. §. fin. col. 2. in princ. ff. de nov. oper. nunc.* & per ea quæ not. *Bart. & Alex. in l. poſt dotem, ff. ſolut. matrim. Alex. in l. inſulam. §. uſuras ff.* eod. *tit. Bald. nov.* in ſuo *tract. de dot. in 12. par. colum. 9. verſ. 4. Neguſ. in tract. de pign. in 2. par. in 4 membr. num. 120.* cum pluribus *ſeqq.* facit *text. in d. leg. venditor actionis ff. de hered. vel action. vend. Neguſ ubi ſupra numer. 120.* ibi, *& per conſequens tranſit etiam privilegium prælationis, tanquam conſtituentis hypothecam, & jus ceſſum,* facit *text. in l. fin. C. de jur. Fiſci.* Pro deciſione puncti ſupra adducti ego dico, cauſam fuiſſe in S. C. quæ erat ibi deciſa, & votata in una Aula, fuit à dicta ſententia reclamatum & proviſum, quod fieret relatio in
52 Collat. Conſil. junctis duabus Aulis, & ita fuit relatum in dicto Collat. Conſil. & ibi vocatum, & pro majori parte fuit proviſum, male judicatum in S. C. & bene reclamatum: Cauſa igitur erat talis. Joann. Aloyſius Saracenus emit ab univerſitate Joiæ ducatos annuos
540. poſtea partem alienavit Pometæ Spinolæ, & partem retinuit, dicta Univerſitas Joiæ ceſſit jus luendi Joann. Baptiſtæ Piſcicello, qui vigore hujus juris ceſſi reemit à dictis Pometa & Barone Lattonici qui retrovendiderunt, & ceſſerunt omnia jura dicto Piſcicello, dictum S. C. primo loco determinavit in favorem dicti Joan. Aloyſii, contra ea, quæ ſupra adduxi, antequam de hac cauſa notitiam haberem, poſtea in cauſa reclamationis, quæ junctis duabus Aulis fuit vocata in Collat. Conſil. fuit ſententia prima S. C. revocata, & cauſa vocata in favorem dicti Jo. Baptiſtæ Piſcicelli, cum præferendo dicto Jo. Aloyſio Saraceno, per ea quæ ſupra per me deducta fuere, abſque ſcientia per me habita dictæ cauſæ, in Sac. Reg. Conſil. pendentis, & ultra per me ibi allegata eſt concluſio vera, quod Univerſitas Joiæ, quæ jus luendi, quod habebat, ceſſit Joan. Baptiſtæ Piſcicello, cujus vigore emit à dictis Pometa, & Barone Lattonici illos introitus ducatorum 373. annuorum venditorum eiſdem per dictum Jo. Aloyſium Saracenum, illa prima venditio per redemptionem non fuit extincta, quia Univerſitas Joiæ, cedendo jus reemendi dicto Joan. Baptiſtæ, non tranſtulit in eum per viam extinctionis dominium illorum introituum, quod non erat penes eam; ſed erat dominium, licet revocabile penes dictum Joan. Aloyſium, quod poſtea revendendo fuit in Pometam translatum & Baronem Lattonici, hoc dominium per reemantem fuit translatum in dictum Jo. Baptiſtam Piſcicellum, & ſic in eum tranſivit cum omnibus juribus ſuis, & cum illis hypothecis, & prioritatibus, quæ erant penes omnes ſuos authores à quibus cauſam habuit, mediantibus ceſſionibus eis factis, quæ penes Univerſitatem Joiæ non erant, niſi actio perſonalis ex vendito, vel præſcriptis verbis, quæ ei competebant pro reemendo à dicto Joan. Aloyſio juxta *text. in leg. 2. Cod. de pact. empt. & vendit.* ſolum Univerſitas per ceſſionem tranſtulit actionem ad acquirendum dominium, quod erat penes Pometam, ſicut illud fuit translatum in Jo. Baptiſtam Piſcicellum me-
53 diante reemptione ab eo facta. illud dominium nunquam fuit extinctum, ſed ſemper tranſivit in ſuos emptores, cum ſuis cauſis, juribus, hypothecis, & prioritatibus. Ideo omnia jura, quæ erant contra Univerſitatem Joiæ, fuerunt translata in Joan. Baptiſtam Piſcicellum. Ideo ipſe præfertur Joan. Aloyſio Saraceno, qui vendendo, & cedendo, omnia ſua jura in alium tranſtulit, quia qualitas contractus, & retrovenditionis, & verba ipſius induxerunt translationem, & non extinctionem, quia retrovenditio vigore pacti, quæ eſt actus retroſimilis primo con-
54 tractui venditionis, tranſtulit non per viam diſſolutionis contractus, ſed per viam novi contractus, iſtud vult dicere *gloſ. in leg. 1. Codic. de pact. inter emptor. & venditor. in verſicul. pertinere*, quæ dat hanc differentiam inter translationem dominii, quæ fit ex pacto de retrovendendo, eo, quod novum contractum facit, & eam, quæ fit ex pactis legis commiſſoriæ & adjectionis in diem, quia hæc inducit translationem dominii, per viam extinctionis, & per modum diſſolutionis contractus; pactum vero de retrovendendo per viam novi contractus, quod innuit in *d. l. ab emptione, in fin. & in l. ſi quam rem, in 2. par. ff. de reſcind. vendit.* iſta duo jura oſtendunt modos: Alterum, quando fit reemptio per viam diſſolutionis primi contractus. Alterum verò, quando fit per viam novi contractus, & ita voluit *Paul. de Caſtr. in l. ſi cùm venditor, ff. de pigner. act. & Petr. de Bellapert. in l. quis ea ſæpe C. de pact. inter empt. & vend.* Quapropter vera eſt concluſio, quòd qualitas contractus retrovenditionis inducit etiam translationem, & verba, quæ in retrovenditionibus conſueverunt apponi & in præſenti retrovenditione fuerunt appoſita, ut ſunt *ceſſit, poſuit, & tranſtulit*, hoc importanti;

tant; ſi verò eadem Univerſitas Joiæ reemiſſet, vel à
Joanne Aloyſio Saraceno, vel ab alio, cui introitus
vendidiſſet, tunc omnes obligationes, & hypothecæ
ipſæ medio tempore per ipſum emptorem contractæ,
ipſo jure remanſiſſent reſolutæ & introitus liberè, abſ-
que onere aliquo eſſent reverti ad dictam Univerſitatem
Joiæ, quia reſoluto jure datoris, reſolvitur jus accepto-
ris, *l. ex vectigali, ff. de pign. Bart in l. in diem, ff. de aqu.
pluv. arcend. Dec. conſ. 439. in fin.* tamen hoc non pro-
cedit, quando Univerſitas, quæ vendidit, non reemit
ipſa, ſed alteri jus reemendi ceſſit. quia, ut ſupra dixi,
per hanc ceſſionem non fuit tranſlatum dominium in
illum, cui fuit ceſſum per Univerſitatem, ſed ſolum actio
perſonalis ad reemendum, & facta reemptione per di-
ctum ceſſionarium non fuerunt extincta jura, ſed in
eum tranſlata, ut ſupra dixi, & hoc modo debet in-
telligi materia.

OBSERVATIO IN DECISIONE XVI.

SUMMARIUM.

1 *Doctores, qui de retrovenditione annuorum introituum, prævia ceſſione juris luendi ſcripſerunt, referuntur.*

2 Deciſio 16. Reg. Marchion. Torell. *alia deciſione S. C. comprobatur.*

Tertia habent eandem anterioritatem cum capitale, ibi.

3 Text. in l. per diverſas, *& in l.* ab Anaſtaſio, Cod. mandat. *non procedunt in ceſſione annuorum introituum nec contra poſſeſſores, & heredes, numer. 5. & in regno Franciæ non obſervantur, num. 6. quid in Statu Mediolani ib.*

Annuus introitus ratione periculi emi poſſunt minori pretio, ibid. & ita deciſum adducitur, n. 4.

7 *Fidejuſſor qui ſimpliciter, & inſolidum promiſit ſolutionem, & exactionem annuorum introituum emptori, quando cenſeatur liberatus, facta retrovenditione in beneficium ceſſionarii juris luendi, & num. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14.*

10 *Hypotheca contracta per emptorem ſuper re empta, cum pacto de retrovendendo, quando extinguatur, & num. 14.*

1 FUit adeò latè diſcuſſa materia retrovenditionis an-
nuorum introituum, prævia ceſſione juris luen-
di, nedum per D. meum *hic*, ſed etiam per D. *Joſeph
Magaldum* Advocatum peritiſſimum in *Allegationi-
bus* editis in eadem cauſa pro D. Marchione Cervina-
riæ, & Mottulæ Franciſco Caraeciolo, nunc meo
cliente, ac per D. *Petrum Caravitam*, tunc Advoca-
tum primi nominis, qui in jure ſcripſit in cauſa prædi-
cta pro D. *Andrea Marchesſio* tunc Reg. Conſiliar. poſt-
modum S. R. C. Præſide meritiſſimo, videndi tamen
ſunt D. *Conſil. Carleval. de judic. tom. 1. lib. 1. tit. 3. diſput.
35. à num. 56. per tot. numero 41.* ubi D. meum hoc *loco*
citat, *ibique* in ſpecie loquitur de tertio modo juris
luendi adducto per D. meum *numer. 6. & ſeq.* ac
per *Heras. Monsan. controver. forenſ. lib. 1. capit. 35.* ſub
2 *num. 50.* ubi hanc deciſionem tuetur, & ſecundum eam
4 fuit judicatum per S. C. ad relationem D. Conſiliar.
Caroli Brancatii patrieli nobiliſſimi, morum ſuavita-
te dulciſſimi, prudentia, eruditione, ac doctrina ne-
mini ſecundi, & mei Domini colendiſſimi, ſub die
26. Novembris 1648. in cauſa D. Marini Corteſii Mar-
chionis Rotundorum, ac aliorum creditorum poſte-
riorum D. Principis Avetranæ, cum Monte Triginta, in
Banca Solarii, ſub patrocinio doctiſſimi, ac nunquam
ſatis laudandi D. *Didaci Moles*, noſtra tempeſtate Ad-
vocatorum Principis; fuit enim deciſum tertias habere
eandem anterioritatem cum capitale, ad quod faciunt
etiam tradita per *D. Marium Gurbam* doctiſſimum, ac
perſpicaciſſimum virum *obſerv. 11. per tot. par. 1.* ubi de D.
meo haud mentionem facit, agens de eodem met arti-
culo.

Obſervabis tamen, *text. in l. per diverſas*, & in *l. ab
3 Anaſtaſio, C. mandat.* non procedere in ceſſione annuo-
rum introituum; ratione enim periculi poſſunt emi
annui introitus minori pretio, ut capi eſſe fundat ſub-
tiliſſimus, ac perſpicaciſſimus *Gutier. pract. qq. 173. n. 6.
4 verſ. ult.* & ita fuit per S. C. determinatum ad relationem
D. mei tunc Reg. Conſil. munus explentis in cauſa D.
Principis Hieracii cum Joanne Chriſtophoro de Franco
in Banca de Fælice. fuit enim D. Princeps condemnatus
ad correſpondendum dicto Chriſtophoro ann. ducat.
4000. et ceſſos per Andream Grimaldum creditorem
prædicti D. Principis, non obſtante illius replicatione,
in qua opponebat de juribus prædictis, eo quod præ-
tendebat emiſſe d. ann. duc. 4000. pro duc. 24. mil. tan-
tum, vita durante dicti Andreæ non tamen deſinas vi-
dere D. meum *dec. 188. per tot. lib. 2.* ubi latiſſimè agit de
materia emptionis minori pretio factæ.

5 Sicuti nec etiam *text.* in juribus prædictis habet lo-
cum contra poſſeſſores, ac hæredes, ad finem retinen-
di bona poſſeſſa, ac res hæreditarias, illæ enim *leges* fue-
runt introductæ in odium Redemptorum litium, ut
6 probat D. meus *dec. 157. n. 55. lib. 2.* & proinde *ibid. nu. 56.
& 57.* tradit, uti exorbitantes & legibus canonicis
contrarias in Regno Franciæ non obſervari, & in Statu
Mediolani diſpenſari *ll.* prædict.

7 Et tandem dum hic agitur de retrovenditione an-
nuorum introituum venditorum cum pacto de retro-
vendendo, prævia ceſſione juris luendi alteri ceſſi, quæ-
ri poterit, an fidejuſſor, qui ſimpliciter, & inſolidum
promiſit ſolutionem, ac evictionem emptori cum ven-
ditore annuorum introituum, cenſeatur liberatus per
retrovenditionem factam ad beneficium ceſſionarii ju-
8 ris luendi, & videtur affirmandum, quia per retroven-
ditionem factam per venditorem vigore dicti pacti de
retrovendendo, eſt extincta fidejuſſio, ad *text. in l. 2. C.
de pact. inter emptor. & vend.* quem citat D. meus *n. 8.*
9 eò, quòd venditio facta cum pacto de retrovendendo
continet in ſe pactum reſolutivum, cùm reſtituto pre-
tio emptori *l. 1. ubi gl. C. quand. lic. ab empt. diſced.* cum
aliis citatis per D. meum *num. 9.* hinc dixit *Bald. in l. in
diem ff. de acquirend plur. arcend.* quod ſi eſt facta ven-
10 ditio cum pacto de retrovendendo, & emptor tempo-
re, quo poſſidet contrahit hypothecam ſuper re empta,
ſi poſtmodum fiat retrovenditio vigore dicti pacti de
retrovendendo, jus hypothecæ contractæ reſolvitur, ad
text. in l. 3. §. ſed & Marcellus, ff. de in diem adject. qua
reſolutione ſtante dicitur etiam reſoluta permiſſio fi-
11 dejuſſoria, cùm illi accedat, & ſecundum eam regu-
lam; juxta notata in *l. generaliter*, cum ſua materia
ff. de fidejuſſ.

Sed contrarium, ut fidejuſſor minimè liberatus di-
12 catur, habetur ea D. meo à *num. 11. per tot. numero 29.*
& ea *conſil. D. Fabric. Brancacii ibidem*, impreſſo à *n. 30.*
per *tot. n. 38.* ac *D. Reg. Revertor. in dec. 39. par. 7.* à *n. 39.*
13 per *tot. n. 55.* quia primus contractus venditionis non
aliter eſt reſolutus per retrovenditionem factam, præ-
cedente ceſſione juris luendi, ſed tantum retrovenditio
inducit tranſlationem jurium ad *text. in l. ab emptione,
ff. de pact.* cum ſimil. & ſecundum hanc ſententiam de-
ciſum refert D. meus *dict. nu. 29. in fin.* adducendo aliam
deciſionem relatam per *D. Reg. Revertor. n. 52.* ideoque
contrarium per nos adducta *numer. 10.* cum *ſequentibus*
14 procedunt, quando retrovenditio fit ad beneficium
venditoris, non autem ejus ceſſionarii, ut colligitur ex
dictis per D. meum *numero 16. & 20.* & D. *Reg. Rever-
ter. ibid. n. 54.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Creditor, qui imminente mutatione monetæ pecuniam
mutuavit, ſub conditione ſatisfaciendi alteri credi-
tori

Digitized by Google

tori anteriori, ſacta ad ſui beneficium ceſſione, & per debitorem depoſita in publico Banco, ad illum effectum, ſtante declaratione per S. C. vigore *Pragmatica* 13. ſub *titul. de Monetis*, depoſitum prædictum ceſſiſſe periculo debitoris deponentis, quamvis primus creditor ceſſionem, & quietationem feciſſet, cum proteſtatione tamen, quis præferri debeat in bonis communis debitoris, primus creditor, an verò ſecundus, ſtante dicta ceſſione.

SUMMARIUM.

1 *Depoſita in hac Civitate ante decimum quintam diem Februarii 1622. per triginta milliaria circumcirca, in cæteris verò partibus Regni ante diem vigeſimum ejuſdem menſis de pecunia tunc currenti ſunt rectè, & rite facta, exceptis tamen depoſitis de pecunia aliena ad deponentes quomodolibet perventa ad hunc effectum dummodo non recepta, & acceptata, aut aliter non eſſet creditoribus non contradicentibus liberata.*

2 *Conditio, ſeu vinculum adjectum in mutuo, ſeu contractu annuorum introituum convertendi pecuniam in ſatisfactionem creditorum anteriorum, ceſſit juribus in beneficium mutuantis, ſeu emptoris, adoperetur, ut periculum illius ſpectet ad mutuantem, vel ad mutuarium.*

3 *Præſidens Reg. Cam.* Fabius Capycius Galeota *laudatur.*

4 *Ceſſionarius ſuccedit in locum cedentis.*

5 *Adverſus jura renunciata amplius non datur regreſſus.*

6 *Proteſtatio reſervat jus proteſtantis.*

7 *Intellige, ubi parti, de cujus intereſſe agitur notificata fuerit.*

8 *Proteſtatio contraria facto nihil operatur.*

9 *Proteſtatio doloſa operatur reſtitutionem intereſſe.*

10 *Sententia non nocet tertio, in judicio non audito.*

11 *Ceſſio ultra intentionem agentium non operatur.*

12 *Conditio ſuſpenſiva eſt illa, quæ ante perfectionem actus implementum requirit.*

13 *Conditio, quæ ab initio eſt poſſibilis, ſi in executione fiat impoſſibilis, ob ſupervenientem caſum non vitiatur contractus, ſed ipſa conditio effecta impoſſibilis.*

14 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO XVII.

IN hac eadem cauſa alia inſurrexit dubitatio inter Reg. Conſiliar. Andream Marcheſium, & ejus conjugem cum illuſtr. Marchioniſſa Burgentiæ, ſtante enim mutationa monetæ, quæ evenit in hoc Regno de anno 1622. die 2. Martii, ut apparet ex *Regia Pragmatica* emanata ſuper hoc quæ eſt 13. in tit. *de monetis*, cùm nonnullæ lites ortæ fuiſſent, præſertim in iſtis annuis introitibus cum pacto de retrovendendo; cùm enim per aliquot menſes antea dubitaretur de reprobatione monetarum, quæ nominabantur *le cinque grana*, ex quo omnes erant, vel falſæ, vel eroſæ, neque aliud genus monetarum currebat; & valor monetæ non eroſæ creverat in exceſſum, ob malam qualitatem prædictæ monetæ reprobæ; omnes autem debitores, nedum ſponte debitum ſolvebant; ſed etiam anticipata ſolutione quærebant ſolvere, creditoribus recuſantibus illam pravam monetam, ad evitandum damnum, quod accidere potuiſſet tempore mutationis illius, & ideo nonnulla depoſita fuerunt facta ad finem obtinendi retrovenditiones annuorum introituum, per ejus, vel eorum prædeceſſores venditorum, recipiendo pecuniam ad ſatis minorem rationem, & nonnulli noluerunt recipere tale genus monetarum; alii verò illas receperunt cum proteſtatione, alii denique abſque proteſtatione, emanataque dicta *Pragmatica*, per quam habentes prædictam pecuniarum quantitatem in publicis Bancis fuerunt in damno tertiæ partis neque duæ partes liberè ſolvebantur, niſi certa quantitas pro qualibet hebdomade, ideo innumeræ inſurrexerunt lites, & controverſiæ ſuper hac materia quare coactus fuit ad eas dirimendas Eminentiſſimus Card. Zapata, tunc hujus Regni Locum-tenens Generalis mandare, ut per Decretum Generale in Collat. Conſil. cum interventu Præſidis S. C. ac quinque Reg. Conſiliariorum adjunctorum prædictæ differentiæ terminarentur, prout fuit facta deciſio die 17. Novembr. 1622. ad relationem doctiſſimi, ac eruditiſſimi Viri tunc Reg. Conſil. Ferdinandi Brancia, poſtmodum verò propriis meritis in Supremo Italiæ Conſilio apud Suam Majeſtatem, nunc verò in Supremo Collaterali Conſilio hujus Regni Regentis digniſſimi, quod decretum reperitur regiſtratum in *Pragmatica* 18. *de monetis*, inter alia autem prædicti decreti generalis capita adeſt primum caput, per quod providetur quòd omnia depoſita
1 ante decimum quintum diem Februarii illius anni in hac Civitate, & per triginta milliaria circumcirca in cæteris vero partibus Regni ante diem vigeſimum ejuſdem menſis fuiſſe rite, rectèque facta de pecunia tunc currenti, exceptis tamen depoſitis factis de pecunia aliena ad deponentes quomodolibet pertinentia ad hunc effectum, reliqua vero depoſita poſt dies prædictos de prædicta pecunia fuiſſe illegitimè facta, & proinde ſtetiſſe, & ſtare riſico, periculo; & fortuna ipſorum deponentium, exceptis tamen depoſitis receptis, vel acceptatis, aut liberatis creditoribus non contradicentibus, de qua re *Franc. de Petr.* in ſuo eleganti *conſil.* 33. ex quo decreto aliæ inſurrexerunt lites inter ipſos deponentes, & creditores à quibus fuit accepta pecunia, ad effectum illam deponendi, pro dimittendo primo creditore, prætendebant enim ipſi deponentes, quod cum ſolutio eſſet facta ſub eo vinculo, ut illa pecunia ſolveretur creditoribus, ad finem obtinendi ceſſionem & ſubintrandi in locum primi creditoris cùm effectum ſortiri non potuiſſet ſolutio, eo quia primi creditores recuſabant recipere pecuniam reprobam, & diſſimilem ab ea, quæ per ipſos fuit ſoluta, & ſtante decreto prædicto fuit eorum recuſatio admiſſa, intendebant enim, omnia damna ceſſiſſe, & cedere periculo ipſius ſolventis, cujus erat pecunia corroſa, & ſic prætendebant reſtituere eandem pecuniam, in Banco exiſtentem cum damno tertiæ partis, eo quod dicebant, fuiſſe ſolutam ſub conditione.

E contra verò dicebant creditores, quòd non erat conditio ulla appoſita, ſed modus tantum, & quod dum contractus erat perfectus, damnum debebat cedere in eum qui pecuniam accepit tempore, quo currebat, quia voluntariè; & non coactè illam re-
2 cepit tempore congruo, & pro iſta opinione fuit pluries judicatum in Sac. Conſil. ut per *Reg. Rovit. in deciſio.* 35. in cauſa illorum de Veſpulo, in qua cauſa dum eſſem Advocatus prædictorum de Veſpulo fundare intendebam, contractum, fuiſſe conditionalem, & non modalem, ac nonnulla alia ad propoſitum adduxi, relata in deciſione prædicta, tamen contra Veſpulos & in favorem Notarö Gramatii Amodei fuit deciſum, ſicut illa eadem ſeſſione in pluribus cauſis idem fuit determinatum ad relationem ejuſdem *Reg. Rovit.* tunc Reg. Conſil. & idem etiam fuit judicatum in cauſa Illuſtr. Principis Tarſiæ, pro quo conſuluit Reg. Conſil. & Præſidens Reg. Cam. *Fabius*
3 *Capycius Galeota*, ſtrenuus ſua tempeſtate Advocatus, nobilitate & doctrina nemini ſecundus *controv. illuſtr. lib. 2. controv.* 10. ubi *in fine* deciſionem refert, & ſic poſtea multoties fuit obſervatum, prout etiam fuit deciſum in hac cauſa.

In qua cum Illuſtriſſ. Marcus Antonius Caracciolus Marchio

Digitized by Google

Marchio Mottulæ eſſet debitor dictis de Marcheſio
ann. ducatorum tercentum ſexaginta ſeptem cum di-
midio die 10. Februarii 1622. ceſſit jus luendi prædicto-
rum ann. introituum Illuſtr. Dianæ Caracciolæ Mar-
chioniſſæ Burgentiæ pro pretio ducat. 5150. quæ ſol-
vit prædictam quantitatem ſub vinculo illam ſolven-
di prædictis conjugibus, ceſſis juribus ad ejus benefi-
cium, ad finem ſubintrandi locum, & gradum illorum,
qui quidem conjuges receperunt pecuniam prædi-
ctam, cum proteſtatione, & retrovenditionem fece-
runt, etiam cum proteſtatione; ut catenus intelligere-
tur facta, quatenus pecuniam poſſent convertere in
aliam emptionem, & non aliàs cumque cum effectu
eadem pecuniæ quantitas eſſet implicata in emptionem
cum Illuſtr. Marchione Paride Pinello, qui etiam
eam accepit pro ea ſolvendi aliis creditoribus, vendi-
tio prædicta non potuit habere effectum ex quo credi-
tores Pinelli noluerunt eam recipere, & ſic fuit longè,
latéque diſputatum inter prædictos de Marcheſio, &
Marchionem Mottulæ, ſi retrovenditio facta per eos,
eſſet valida, & tandem fuit judicatum, prout in aliis
ſupradictis cauſis, quod correſponderet pro præte-
rito, & in futurum prædictus Marchio Mottulæ, ac
ſi retrovenditio non fuiſſet facta, Mortuoque Mar-
chione cum adeſſet maximus numerus creditorum,
fuit commiſſa relatio, ſeu graduatio ipſorum, & fuit
proceſſum ad venditionem civitatis Mottulæ, in quo
depoſito concurrebant prædicti Domini conjuges de
Marcheſio, & Marchioniſſa Burgentiæ, & fuit inter
4 eos altercatum, quis eſſet anterior, dicebat enim Mar-
chioniſſa Burgentiæ, ipſam obtinuiſſe ceſſionem ju-
rium à prædictis conjugibus, & proinde debere ipſam
eorum gradum, & anterioritatem repræſentare, *l. emp.*
in princip. Cod. de heredit. vel act. vendit. Sard. conſil.
82. numer. 16. lib. 1. & conſil. 566. numer. 13. lib. 2. Grat. diſ-
cept. for. lib. 1. cap. 142. numer. 14. Graſſis in prælud. ad
tract. de except. numer. 190. cumque prædicti conjuges
5 jam eorum jura renunciaſſent ad beneficium Mar-
chioniſſæ, non poterant amplius eiſdem juribus renun-
ciatis ſe juvare, *ad text. in l. quoties ab omnibus, Cod. de*
fideic. Præſ. de Franch. dec. 239. num. 4. Sard. conſ. 395. n. 4.
lib. 3. & dec. 163. num. 2, cum aliis congeſtis per *Melfeſ.*
conſil. 1. nu. 16. & in comment. ad Conſuetud. Neap. part.
6 *quæſt. 26. numero 8.* neque de proteſtatione facta eſſe
habendam aliquam rationem, quamvis enim prote-
ſtatio ſoleat jus proteſtanti reſervare, *l. ſi debitor, §. ſi in*
7 *venditione, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolvit.* tamen
hoc intelligitur quoties ipſa eſt notificata parti, de cu-
jus intereſſe agitur, & dum ipſa proteſtatio nullo mo-
do erat intimata prædictæ Marchioniſſæ, ſed facta ipſa
abſente, non poterat aliquem effectum operari in
damnum ipſius, *l. ſi mandaſſem ff. man. l. unica, Cod. de*
ſatiſd. Bart. latè in *l. non ſolum, §. morte, numer. 19. D. de*
oper. nov. nunc. ubi etiam *Alexand. numero 22. Iaſ. nu. 15.*
Ripa in cap. cum M. Ferrarienſis, numero 108. ubi *Felin.*
numero 27. extra de conſtitut. Mant. deciſion. 270. Lanar.
conſil. 23. numero 7. & conſil. 64. nu. 16. Gamm. Luſit. dec.
275. Cancer. variar. reſolut. lib. 2. cap. 1. numer. 28. Faber. in
ſuo *Cod. tit. de eo, quod met. cauſ. diffin. 7.* noviſſime *Io.*
Bapt. Coſta de fact. ſcien. & ignor. cent. 1. diſt. 22. numer. 4.
8 Secundò dicebatur, quod in hoc caſu nulla habenda
erat ratio de prædicta proteſtatione, quamvis fuiſſet
intimata, cum ſtante retrovenditione facta, iſta re-
ſervatio jurium nihil ponat in eſſe, cum ſit contraria
facto, non enim inter ſe compatiuntur, retrovendere,
cedere, & non cedere, ſed jura ceſſa retinere, *Bart. in l.*
unica, numero 16. C. ut lit. non conteſt. Ripa in dict. cap.
cum M. Ferrarienſis, numero 84. & ibi Imol. nume-
ro 19. Alciat. in leg. 4. §. ſed etſi mihi, numero 18. D. de
verbor. oblig. Gayll. pract. obſerv. lib. 2. obſerv. 101. nu. 2.
Augebatur etiam motivum, quia alias ex eorum do-
lo ipſa Marchioniſſa eſſet in damno, nam noluit ipſa
ſolvere pecuniam liberè, ſed vinculatam, pro illa
ſolvenda prædictis conjugibus, ad finem obtinendi
ceſſionem eorum jurium, & ſubintrandi in eorum lo-
cum, & utique ſi fuiſſet proteſtatio ſibi notificata, nul-
lo modo ſe prædicto periculo ſubmiſiſſet, neque per-
miſiſſet, ſuam pecuniam deſcribi in faciem prædicto-
rum conjugum; immo; quod illam converterent in
aliam emptionem cum dicto Illuſtr. Marchione Pa-
ride Pinello; ſciebat enim patrimonium Marchio-
nis Mottulæ eſſe obnoxium aliis creditoribus, & in
tantum contenta remanſit implicare ſuam pecuniam
in emptionem cum dicto Marchione, quatenus obti-
neret ceſſionem jurium à creditoribus anterioribus:
cumque in effectu ad finem ut pecunia poſſet deſcri-
bi in faciem prædictorum conjugum eſſet facta ceſſio,
& retrovenditio, iſta proteſtatio, quatenus operaretur
9 nullitatem ipſarum eſſet doloſa, ad *text. in l. quidam*
debitor, ubi *gloſ. Accurſ. in verb. in anis, ff. de dolo,*
& propterea tenerentur ipſi conjuges ad intereſſe, *l.*
eleganter, §. qui reprobat, D. de pign. & in l. cum aurum,
ff. de ſolut.

Nec tandem obſtabat Decretum S.S. per quod fuit
10 proviſum, ſtetiſſe, & ſtare fiſco Marchionis Mottulæ
pecuniam depoſitam, quia in dicto judicio non fuit
dicta Marchioniſſa Burgentiæ audita, & proinde ipſi
nocere non poterat, *l. 2. C. quod res jud. non pot. l. 1. ff. de*
excep. rei jud.

Ex adverſo pro parte dicti Reg. conſiliat. & ejus
conjugis dicebatur; ipſos debere graduari juxta eo-
rum anterioritatem, nulla habita ratione de prætenſ-
ſis per dictam Illuſtr. Marchioniſſam Burgentiæ, aut
enim ipſa prætendebat graduari inter creditores Il-
luſtriſs. Marchionis Mottolæ virtute contractus anni
1622. & de hoc non dubitatur; ſed erat ſatis poſte-
rior prædictis conjugibus, qui repræſentabant jura
anteriora Lauræ criſpanæ, ut latius in præcedenti
deciſione, aut intendebat uti ceſſionibus jurium factis
per ipſos conjuges, & prædictæ ceſſiones erant con-
ditionatæ, ut catenus intelligerentur factæ, quatenus
pecunia ſic reproba reciperetur per creditores Il-
11 luſtr. Marchionis Pinelli, cum quo intendebant im-
plicare prædictam pecuniæ quantitatem, ſub eo vin-
culo, ut ſolveret ejus creditoribus, & nedum dicti
conjuges ita proteſtati fuerunt in Mag. Cur. & inter-
poſitum fuit decretum: Verum prædicta proteſtatio
fuit etiam inſerta in eiſdemmet contractibus ceſſio-
nis, & retrovenditionis, & quia creditores Marchio-
nis Pinelli renuerunt recipere talem pecuniam repro-
bam, non potuit ipſa ceſſio operari ultra intentio-
nem agentium, *l. non omnis, ff. ſi cert. petat.* non enim
tenebantur dicti conjuges ad receptionem prædictæ
pecuniæ ſibi ſolutæ, ſed cum ipſam acceptaverint,
ſub iſta conditione, & non aliter, quatenus eam reci-
perent prædicti creditores Marchionis Pinelli, ille
actus acceptationis, ceſſionis, & retrovenditionis
non fuit purus, ſed ſub conditione, conditio enim
ſuſpentiva ſuſpendit illos actus, quouſque creditores
12 Marchionis Pinelli pecuniam reciperent, & condi-
tio illa propriè dicitur, quæ ante perfectionem im-
plementum requirit, *l. filiofamilias, D. de condit. & de-*
monſtr. Menoch. conſil. 262. numer. 7. leg. 2. & ibi gloſſ. in
verb. conditionalis D. de in diem addict. quotieſcunque
in contractu ſunt appoſita verba per quæ apparet, con-
trahentes ſenſiſſe, quod priuſquam quis commodum
capiat, debeat ſequi adimplementum, tunc illa verba
important conditionem, in poſt alios *Magon. dec. Lu-*
cenſ. 2. ſub *num. 10.* & hæc eſt propriè conditio ſuſpen-
ſiva, cujus natura eſt, ut actus ita ſit in ſuſpenſo, ut
abſque ullo effectu penitus permaneat, antequam illa
conditio purificetur, *l. cum ad præſens, D. ſi cert. petat.*
l. conditionale, ff. de verb. ſignific. l. ſi quis ſub conditio-
ne dandorum decem, D. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. Bart.
in leg. 1. num. 30. D. de condit. & demonſtrat. Grat. reſponſ.
81. numer. 79. lib. 2. & hoc in terminis fuit judicatum

in Collat. Conſil. cum adjunctis in decreto generali lato in dicto die 17. Novembris 1622. in primo capite ut in dicta *Pragm. 28. de monet.* quia declaravit, depoſita in temporibus in dicto decreto deſcriptis eſſe illegitimè facta, exceptis tamen depoſitis receptis, vel acceptatis, aut liberatis, creditoribus non contradicentibus, & ſic eo ipſo, quod adfuit contradictio per proteſtationes factas periculum fuit ipſorum deponentium, & omnia acta geſta cenſentur ac ſi non eſſent facta, quod fuit poſtea reſolutum in pluribus cauſis, de quibus per *Reg. Revert. in d. dec. 35.* & in individuo hoc fuit judicatum in hac cauſa, ubi non obſtante prædicta retrovenditione, quietatione, & ceſſione fuit determinatum, depoſitum debere ſtare riſico, & periculo Marchionis Mottulæ deponentis per decretum die 26. Junii 1624. in proceſſu Hieronymæ de Curte, in Banca Jacobi Figliolæ, à quo decreto cum fuiſſet dictum de nullitate, fuit pronunciatum nullitates non obſtare, & fuit iterum confirmatum in cauſa reclamationis, & demum rejectæ nullitates. Ex quibus facilis apparebit reſponſio ad ea, quæ in contrarium adducebantur, ſiquidem ceſſio, & retrovenditio non fuit ſimpliciter facta, ſed ſub illa conditione, quatenus pecunia reciperetur à creditoribus prædicti Marchionis Pinelli; ſtatim ergo, quod creditores noluerunt illam recipere, habetur, ac ſi non eſſet facta, nec in hoc adfuit dolus, quia non ſolum proteſtati fuerunt prædicti conjuges in Mag. Cur. & fuit prolatum decretum ſuper dicta proteſtationa, verum in ipſo actu ceſſionis, & retrovenditionis fuit inſerta ipſa eadem proteſtatio, & conditio; & ſic cum hodie prætendat ſe juvare prædicta Marchioniſſa Surgentiæ dicta ceſſione, & retrovenditione, non poteſt ea uti, quia defecit conditio, & habetur, ac ſi non eſſet facta. Nec tandem erit in conſideratione, quod non fuit audita in judicio inter ipſos conjuges, & Marchionem Mottulæ, quia ſemper in omnibus cauſis ſimilibus fuit habitum pro vero, quod ceſſiones ſunt inefficaces, & quod quamvis creditores dederint pecuniam, ad finem obtinendi ceſſionem jurium anteriorum, tamen remaneat pecunia libera.

Fuit enim conſideratum, quod illud vinculum, ſive conditio, quæ ab initio erat poſſibilis, ſi in executione fit impoſſibilis ob ſupervenientem caſum, tunc
13 non vitiatur contractus, ſed conditio effecta impoſſibilis, ut ex *Dyn. in l. nemo poteſt, num. 6. de leg. 1. Petr. & Cyn. in l. unica, in fin. C. de his, qui pæn. nom.* & aliis tradidit idem *D. Revit. dict. dec. 35. nu. 15.* ubi etiam dicit, quod in illis cauſis fuit conſiderata æquitas, ut ex illo ſupervenienti caſu fortuito mutationis monetæ, non totum damnum, & incommodum cedat periculo venditorum, ſed pro aliqua parte in damnum ipſorum creditorum, dum veniunt excluſi ab illa anterioritate, quam ſperabant conſequi ex ceſſione anteriorum cre-
14 ditorum. Et proinde fuit determinatum, debitores poſſe ad libitum diſponere de prædictis depoſitis, non obſtantibus clauſulis, & vinculis appoſitis in contractibus celebratis circa converſionem pecuniæ in ſatisfactionem creditorum, & ex his fuit communi voto judicatum in hac cauſa, prædictos conjuges eſſe graduandos; juxta eorum anterioritatem, non obſtante ceſſione, & retrovenditione facta in beneficium Marchioniſſæ Burgentiæ, quæ remanſit creditrix cum anterioritate diei, in qua ipſa contraxit, ad relationem ejuſdem Reg. Conſil. D. Flaminii de Conſtantio, cum interventu ejuſdem Reg. Conſil. Provenzalis, & mei, qui fuimus adjuncti in dicta cauſa.

OBSERVATIO IN DECIS. XVII.

SUMMARIUM.

1 *Moneta granorum quinque ob illius tonſionem, & falſificationem appellabatur* Zannetta, *ideoque expendi fuit per* pragmaticam *probibitum die 2. Martii* 1622.

2 *Depoſita facta de moneta reproba tunc currente, & ſic de* Zannette *ante 15. diem Februarii 1622. in Civitate Neap. & per 30. milliaria circum circa & in cæteris verò Regni partibus ante 20. diem ejuſdem menſis, ſecundum* pragmat. 18. cap. 1. de monet, *ſunt ritè rectè, ac legitimè facta; Limita, numer. 3. depoſita verò facta poſt dies prædictos ſtant riſico periculo, & fortuna deponentium, ut illegitimè facta nu. 4. reſtringe, ut nu. 5. quod etiam de jure procedit, n. 6.*

Debitor extra caſum moræ offerens pecuniam uſualem & currentem liberatur, etiam non attenta mutatione valoris, d. n. 6. eo magis, ubi creditor non erat mutationis expers, & pecuniam oblatam ſponte recepit, & in rem ſuam vertit. n. 7.

8 *Creditor ſciens ſaltem veriſimiliter valorem monetæ ſibi ſolutæ, non habet remedium* leg. 2. C. de reſcind. vendit. *ideoque recipiendo monetam minus probam, videtur juri ſuo renunciare, ratio adducitur, nu. 9.*

10 *Creditor non cogitur recipere monetam, deterioris notæ, fallit, ſi ſponte, ac liberè ſciens, & volens ſolutionem illius acceptavit.*

Periculum pecuniæ à creditore acceptatæ cedit damno illius, non autem debitoris, ibid.

11 *Solvens pecuniam per medium Banci vinculatam, ſi non obſtante vinculo appoſito Bancum, ſive ejus Officiales ſolvant illam liberè non obſervato vinculo creditori, non poteſt agere contra Bancum, niſi in ſubſidium, & ita hic, per Sac. Conſil. judicatum refertur, numero 12. & 13.*

14 *Regreſſus non datur adverſus jura renunciata.*

15 *Soror maritata, quæ renunciavit, mortuo fratri non ſuccedit; ſed tantum ſoror in capillis exiſtens, verum ſi non adſit ſoror in capillis; ſed tantum alia ſoror maritata, quæ ſimiliter renunciavit, vel eſſet præmortua; tunc ſoror renuncians admittitur ad ſucceſſionem, & ita deciſum adducitur per S. C. numero 16.*

1 ADeo crevit hominum malitia annis præteritis in falſificatione, & tonſione monetæ, vulgo *cinque grana* ut apud omnes appellabatur *Zannetta* ideoque vigilantiſſimus tunc D. Prorex illas expendi prohibuit ſub die 2. Martii 1622. ut in *pragm. 13. de monet.* de qua etiam D. meus *hic, in princip. & dec. 48. in princ.* ob cujus *pragmat.* promulgationem nonnullæ inſurrexerunt lites, ad quas dirimendas fuit per Regiam Junctam prolatū decretum generale ſub die 17. Novemb. 1622. regiſtratum in *pragmat. 18. eod. tit. de monet. &*
2 *in cap. 1.* ſtatuitur, quod omnia depoſita facta ante 15. diem Februarii illius anni in hac Civitate, & per milliaria 30. circumcircà; In cæteris verò partibus Regni ante diem 20. ejuſdem menſis, fuiſſe ritè, rectè, ac le-
3 gitimè facta de pecunia tunc currenti, cum limitatione tamen depoſitorum factorum de pecunia aliena, ad hunc effectum ad deponentes quomodolibet perven-
4 ta, reliqua verò depoſita poſt dies prædictos de dicta pecunia fuiſſe illegitimè facta, & illa ſtetiſſe & ſtare riſico, periculo, ac fortuna deponentium, exceptuando
5 depoſita recepta, vel acceptata, aut, creditoribus non contradicentibus liberata.

6 Quæ quidem ultima limitatio, de qua *nu. preced.* de jure procedit; ſiquidem debitor extra caſum moræ, offerens pecuniam uſualem, & currentem, liberatur, etiam non attenta mutatione valoris, *text. in leg. vinum 20. ff. de reb. credit. Bald. conſ. 399. col. 2. Alber. Brun.*
7 *de jure moneta, ampl. 6. numer. 4.* eo magis, ubi creditor nullatenus erit mutationis expers, ex traditis per *Vitern. in diſcur. Academ. de mutat. monet. quæſt. 1. n.*

20. &

8 20. & 22. & oblatam ſibi pecuniam ſponte acceptavit & in rem ſuam vertit, ut dicimus de eo, qui ſciens
ſaltem veriſimiliter valorem monetæ ſolutionis loco ſibi datæ, non habet remedium, *leg.2. C. de reſcind.*
vendit. ita in puncto tradit *Ioann. Chriſtoph. Dernſpergerus in reſp. jur.* edito ob mutat. monet. in ann. 1621.
1622. & 1623. *numer.* 157. & 147. qui proinde *numer.*
9 200. *verſicul.* 16. probat creditorem recipiendo monetam minus probam, ac in actu ſolutionis conſentiendo, videri juri ſuo renunciare; licet enim alias
accipere non teneretur creditor, dum illam ſcienter recepit, eam amplius recuſare nequit, quæ enim
ab initio ſunt voluntatis, ex poſt facto redduntur neceſſitatis *l. quamvis ff. de pign. act. Minſyng. reſpon.* 77.
numer. 21. *decad.* 6. *lib.* 1. per quæ & alia jura ita tenet *Dornſperger. ubi ſupr. numer.* 208. & *ſeq.* qui id etiam
comprobat *numer.* 137. authoritate Theologorum, nempe *D. Tann. tom.* 3. *diſput.* 4. *quæſt.* 7. *dict.* 9. *ad* 5. *D.*
10 *Thom.* 20. *quæſt.* 77. *numer.* 41. ubi quod licet creditor ſit cogendus ad acceptationem monetæ deterioris notæ tamen *numer.* 141. id declarat, quod ſi creditor ſui
juris exiſtens ſponte, ac liberè ſciens, & volens, dictam ſolutionem acceptavit, non poteſt ulterius quicquam exigere, vel ad damni compenſationem agere,
cum poterat juri ſuo cedere, & conſequenter, cum remaneat Dominus pecuniæ ei ſolutæ, illius periculum
ſibi, & non debitori tribuitur *l. id quod, D. de peric. & comm. rei vendit. Dornſper. ibid. numer.* 298. à quibus diſſentit D. meus, *numer.* 2. ibi: *damnum cedere in eum, qui pecuniam accepit tempore quo currebat, quia voluntariè, & non coactè illam recepit tempore congruo*, &
ita judicatum *ibi* refert in cauſa illorum de Veſpulo, pro quibus ipſe conſuluit dum erat Advocatus, ut habetur *conſult.* 137. *lib.* 2. licet contrariam ſententiam reportaverit ut per *D. Reg. Rovit. deciſ.* 35. *ibidem* citatum,
prout etiam fuit judicatum in cauſa D. Principis Tarſiæ, pro quo patrocinium præſtitit *D. Reg. Galeot. controv.* 10. *lib.* 2. *controv. illuſtr.*
11 Sed hujus occaſione quæritur, an ſolvens pecuniam vinculatam expreſſè, ut non poſſit à Banco amoveri,
niſi convertatur in emptionem, aut ſolvatur creditori cum ceſſione jurium
pactorum, prout in caſu hujus deciſionis ſi fuerit per Officiales B[a]nci ſoluta pecu[ni]a taliter vinculata, non
obſtante dicta conditione, ſeu vinculo, poſſit ſolvens, ſive deponens directè agere contra Bancum, priuſquam agat contra eum qui pecuniam recepit abſque
obſervatione vinculi, & negativè reſpondeo, ex doctrina ſingulari *Ro[m]an. in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur*
12 *mur* poſt *num.* 16. *verſic. licet ſi hic, D. ſol. matrim.* ſecundum quam ita fuit per S.C. ju[n]ctis aulis deciſum ad relationem *D. de Bottis*, in cauſa Alexandri de Aquino cum Banco de Mari, eo quod dictum
Bancum ſolverit pecuniam, in illo depoſitam Martino Securæ, non facto adimplemento, & propterea fuit
ordinatum, quod prius exequeretur contra dictum
13 Martinum, & ejus bona, & ſic etiam fuit iterum judicatum in cauſa inter D. Duciſſam Turris Majoris, &
Bancum Colari, & Mari referente D. Regente *Carolo de Tapia* March. Belmontis tunc meritiſſimo Conſiliario etiam junctis Aulis, ut percepi ex *Allegationibus*
editis per D. *Andream Marcheſium* Advocatum famigeratiſſimum, poſtea digniſſimum Præſidem SC. pro
D. Placido, & D. Maria de Marra, cum creditoribus D. Ducis Macchiæ totum partis.
14 Et dum D. meus *num.* 5. concludit, quod adverſus jura renunciata non datur regreſſus, ex *leg. quoties ab omnibus, C. de fideicom.* cum aliis *ibi* citat. erit obſervandum, quod ſi ſoror maritata renunciavit fratri, & ejus
15 hæredibus hæreditatem paternam, maternam & fraternam, mortuo fratre ſuccedit ſolùm ſoror in capillis exiſtens, & non ſoror quæ renunciavit, *Angel. conſ.*
52. quem allegat *Afflict. deciſ.* 161. *numer.* 3. verum ſi non
16 adiit ſoror in capillo, ſed tantum alia maritata quæ ſimiliter renunciavit modo prædicto, vel eſſet præmortua, tunc ſoror renuncians admittitur ad ſucceſſionem, ut fuit deciſum per S. C. die 1. Aprilis 1529.
in cauſa Benedicti de Santa Cruce, in Banca Antonelli Falangoni.

Michael Angelus Gizzius.

ARGVMENTVM.

Diminutio an, & quando fieri debeat annui canonis debiti ex contractu emphyteutico.

SVMMARIVM.

1 *Penſio non remittitur ob fructuum ſterilitatem.*
2 *Penſio eſt diminuenda ob ſterilitatem fructuum proportionaliter ad eos, ubi eſſet correſpectiva fructibus, & n.* 4.
Sed contrarium, n. 7.
3 *Emphyteuta poteſt rem emphyteuticam renunciare, etiam invito domino, ubi fructus non ſufficiunt pro canone.*
Contrarium, n. 7.
5 *Contractus ubi tractu temporis efficitur iniquus, poteſt Iudex illum ad æqualitatem reducere.*
6 *Locatio potius dicitur, quam emphyteuſis, ubi magna ſolveretur penſio.*
Intellige, in dubio, n. 12.
8 *Emphyteuta tenetur ad canones, quamvis ex re emphyteutica fructus non percipiat, ubi per prius ex ea percepiſſet, vel percipere potuerat.*
9 *Canonis remiſſio non fit, ſi domus combuſta area remanſerit.*
10 *Canonis ſolutio non fit ratione fructuum; ſed directi dominii.*
11 *Contractus emphyteuticus differt à cenſuali, quamvis ab utroque canon ſolvatur.*
13 *Diminutio, & augmentum rei emphyteuticæ cedit damno, & commodo emphyteutæ.*
14 *Ad hoc ut canonis remiſſio ſit facienda ob ſterilitatem rei emphyteuticæ, qualiter conſiderari debeat.*
15 *Canonis remiſſio fieri non poteſt ob ſterilitatem rei emphyteuticæ, ubi emphyteuta per plures annos illum ſolverit.*
16 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XVIII.

1 Regula eſt, quod propter ſterilitatem, vel damnum in fructibus, penſio non remittitur, ſed integra debetur, niſi res in totum pereat, quod probatur
ex text. in l. 1. C. de jur. emphyt. & ex gloſſ. in cap. potuit, extra locat. latè Corbul. de jur. emphyt. titul. de cauſ. priv. ob non ſolut. canon. ampliat. 12. Clar. in 6. emphyteuſis, qu. 8. verſ. ſed nunquid.
2 Fuit tamen dubitatum, quando penſio adeo magna eſt, ut fructibus correſpondeat, an eo caſu illis dim[in]utis penſio debeatur integra, an proportionabiliter fiat
canonis diminutio vel liceat emphyteutæ renunciare. Et partem affirmativam tenuerunt *Cyn. Bald. Salyc. Alber. Angel. & Iaſ. in l.* 1. *C. de jur. emphyt.* & eam
ſequitur *Valaſc. de jur. emphyt. quæſt.* 27. *n.* 7. *Alex. c.* 112. *lib.* 1 & 148. *lib.* 1. *Faber* in ſuo *Codice tit. de jur. emphyt. deff.* 36 *Gayll. libr.* 2. *obſerv.* 13. *numer.* 25. *Cæſar Manent. de contract. livell. par.* 4. *numero* 42. *Cancer. variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 1. *numer.* 187. *Coſta de port. rata, quæſt.* 229.
numer. 3. *Rot. Roman. dec.* 720 *numero* 5 *par. t. in noviſſ.* & apud *Cencium deciſ.* 1 *num.* 5. poſt *tract. de cenſib. Rodric. de anu. reddit. lib.* 2. *quæſt.* 15. *nu.* 95. *Avendan. de cenſ. cap.* 46. *num.* 4. *verſic. ex qua nova, Gregor. Lopez. par.* 5.

tit.8.l.28.n.12. Maur. Burg. de laudim. par.2.inſpect. 20.n.19. Borrell. in ſumm.deciſio.lib.1.titul.33.num.307.& pro hac opinione fuiſſe judicatum refert *Theſaur. deciſion.20.* licet *Theſaur. jun. in addit.* de hac opinione dubitare videatur, & quod iſta opinio æquior ſit, à qua in judicando non ſit recedendum, *Chriſtof. Mart. examin. 12.*

3 Et quando reſtantes fructus non ſufficiunt pro ſolutione canonis, quod poſſit emphyteuta rem conceſſam renunciare etiam invito Domino, ſentit *gloſ. in auth. perpetua. verſ.ſextum, C.de ſacro Eccleſ.* & colli-
4 gitur ex *Bart. in d.l.1. in 2. oppoſ. numer. 9.* ubi dicit, quod quando illa pars, quæ remanſit, adeo modica eſt, quod non poteſt ſufficere pro ſolutione canonis, & ſaltem pro illa rata eſt facienda remiſſio, quam opinionem amplectitur *Valaſc.in loc.* ſupra cit. qui teſtatur, ita vidiſſe judicari in Curia Eccleſiaſtica, ſic etiam, quod poſſit renunciari in dicto caſu, voluerunt *Alex. dict. conſil.112.lib.1.* ubi *Addentes, Aret. conſil.55. Capoll.conſil.civil.25.num.20.Grat.conſil.128. numero 10.lib.2.Valaſc.d.quaſt.27.nu.11.* qui alios refert *Tiraquell. de retract. lignag.§.34.gloſſ.1. numer. 4.* allegat *Luc. de Penn. in l.ſanc1mus, la prima, in fin.Cod.de conſultb.12. Gratian.deciſio.87.numer.9.* ubi plenè *Maſcard.concluſ.250.numer.9.Cotta in memorab. in verb.emphyteus.Præpoſit.in tit.de alienat.feud.col.1. Neviz.conſil.92.num.45. Beroius conſil.130.lib.1.nu.8 & in d. cap. potuit, num. 175. extrà locat. in d.§. emphyt. quaſt.8. Burſ. conſil. 11. numer.1. lib.1.* quod etiam probat *text. in l. cum quidam 17. D. de uſur.* ubi quando contractus tractu tem-
5 poris efficeretur iniquus, Iudices poſſunt illum reducere ad æqualitatem, *Theſaur.dec.126. Roderic. de ann. reddit.lib.2. quaſt.15. numer.95.* & ita vidiſſe judicatum refert *Barbatia conſil.14.numer.36. lib.2.* & ſic deciſum per Rot. Roman. refert *P.Duar.tom.2. de cenſib.§.5 q.1.ſub num.19.* & eſt *dec.457.* poſt ejus *tract.de cenſib.* ſic etiam refert judicatum *Valaſc.d.quaſt.27.numer.12.in fine* & in Senatu Pedemont. *Faber* in ſuo *Cod.d. tit. de jur. emphyt.lib.4.deffin.36.& Corbul.de jur. emphyt.tit.de cauſ. privat.ob non ſolut.canon.ampliat.12.* & hanc opinionem ſequitur etiam *Paſchal. de vir. patr. poteſt. par.*
6 *4. cap. 6. numer. 89.* quæ opinio fundatur ea ratione, nam dicto caſu, quando ſolvitur magna penſio, non dicitur verè emphyteuſis, ſed judicatur uti de locatione ad longum tempus, & ideo videtur, quod cenſus ſolvitur eo caſu, non tam ratione directi dominii quam ratione fructuum, ita poſt *Bart. Jaſ. Aret. Ruin. Caſſan. Dec. Neviz.* & alios probat *Theſaur.dec.20.num.5.Clar.in d.§. emphyteuſis, quaſt.8. in fin.& quaſt. 46.* & deciſum per Rotam Romanam refert *Seraphin. deciſ. 272. Rimin.jun.conſil.49. numer.15. lib.1.Valaſc. d. quaſt. 27. num.11.* & latiſſimè *Anton.de Amato var.reſolut.lib.1.reſolut.14. nu.13.* ubi cotas colligit, *Fontanell.de pact. nup.clauſ.4. gloſſ.18.par.8.* ex *nu.115.* ad 119. & *nu.130.* & hanc opinionem comprobat *Ioſeph. Pica, in conſil.* in cauſa propria cum Venerab. Monaſterio Cœleſtinorum, inſerto per *Paſchal.* in ſuo *tract. de virib. patr. poteſt. cap.6.par.4. fol.* mihi 499. & pro dicta opinione ſcripſit etiam *Gratus reſponſ. 128. lib.2.*

7 Pro parte verò negativa, quod non ſit facienda diminutio, nec poſſet emphyteuta renunciare, latè probat *Natt.conſ.49.& conſil.194.num.4.Gabr.conſ.80. num.32.& conſil.84. nu.10. libr.2.* & probatur per *gloſſ. in l.2.C.de jur.emphyt.& in cap. placuit, extr.locat. Alex. in l.Interdum,§.ex naufragio,* ſub *numer.7.D. de acquir. poſſ. Gigas de penſion.q.25. numer.8.in fi. Tiraquell.de retract.lignag.§.34.gloſſ.1.Clar.in dict.§.emphyteuſis, quaſt.8. verſ.quarto etiam, De Ponte conſil.79.num.15.* latiſſimè etiam *Mantica de tacit.& ambig.convent. lib. 22. tit. 8. num.19.& tit.24. num.15.* qui alios colligit, *Fachin.controv.jur.1.cap.89.Valaſc.de jur.emphyteut.quaſt.1.num.8.* qui dicit, erraſſe contrarium tenentes, & de communi opinione teſtatur *Alci. conſil.49. lib.5.* & eam etiam
8 defendit *Amic. de jur. emphyt. quaſt. lib.5.* ubi quamvis ſubſtineat opinionem, quod quando nullo modo percipiuntur fructus, quod non teneatur emphyteuta ad canonis ſolutionem tamen *num.23.* limitat, quando ex re, in emphyteuſim conceſſa aliqui fructus fuerunt percepti, vel percipi potuerunt, quia tunc tenetur ſolvere integrè canonem, & meliùs hæc fundat *quaſt. 40.* ubi diſputat articulum, ſi caſu fortuito fuerit domus combuſta, ſed remanſit area, relatis contrariorum opinionibus fundat, emphyteuſim non eſſe finitam, ſed teneri ad canonis ſolutionem, & hanc opinionem defendit *Natt.conſ.377.nu.1.* & quod tunc tenebitur, nedum ad canonis ſolutionem, ſed ad reædificandum, *Iaſ.in d.l.1.numer.15.C.de jur.emphyt.Surd. conſil.197.num.12. Grat.lib.2.diſcept.forenſ.c.195.num.18. Ovid.de Amic. in repetit. d. cap. potuit de locat.cap.40. Molina de contract. diſput. 453.* latè etiam *Camill. Borrell. in ſumm.dec.lib.1.tit.33.num.230.* ubi quod quotieſcunque res conceſſa, non eſt in totum detracta, tenebitur ad canonis ſolutionem, *Gyll. pract. obſerv. lib.2. obſerv.23.num.13.* & propterea *Theſaur.filius in addit.ad deciſ.20. Theſaur. patris,* dubitat de dicta deciſione, referendo aliam contrariam, & pro hac opinione contra deciſionem à *Theſa.* relatam fuiſſe deciſum, refert *Surd.deciſ.198.* ubi longa *Addit.Hodier.* & idem tenuit idem *Surd.in conſil.197. n.12.& conſ.162. num.16.* & pro eadem opinione fuiſſe etiam deciſum, habetur ex *Viv.dec.500.* qui dixit, nunquam contrariam opinionem fuiſſe obſervatam, ſequitur etiam *P. Molina d. diſp.453.num.7.Clar.in d.§.emphyteuſis,qu.8.n.8.* unde verſus.

Si perit tota, non debet emphyteota.
Sed ſi pro parte, nulla ſe liberat arte.

10 Et hoc, ea ratione, quia emphyteuta non ſolvit canonem pro fructibus, ſed ratione directi dominii, ut poſt alios *P.Duard.de cenſib.§.4.q.1. num.30.* qui ponit differentiam inter contractum emphyteuticum, in quo
11 ſolvitur canon ratione directi dominii ſive in parva, ſive in magna quantitate ſolvatur, & contractum cenſualem, in quo ſolvitur ratione fructuum & fundatur ex doctrina *Bart.in l.1.nu 4. C. de reſcind.vendit. & Bald.ibid.nu.7.Iacobin. de S. Georg.in auth. qui rem, n.25.C.de ſacroſ.Eccl.* & alii per *Valaſc.d.q.11. num.1. de*
12 *jur.emphyt.* Non enim ex eo, quod ſolvitur magna penſio, debet judicari contractus locationis, quia hoc procedit in dubio, quando de contrario non conſtat, ut habetur ex *Theſaur.jun. quaſt.forenſ.43. lib.4.* qui dicit, quod quando conſtat de tenore inveſtituræ, & de pactis emphyteuticis, veluti quando eſt reſervatum jus laudimii, prælationis, & ſimilium, tunc ſemper emphyteuticus reputantur, prout fuiſſe deciſum in ejus Senatu refert *in fine Valaſ. d. qu.8. n.8. Rol.conſil. 97. n.15. vol.1. Surd.d.dec.198. numer.20. Mantic. de tacit. ambig.lib.22.tit.8.n.19. Fontan.de pact. nupt.cl.4. gl. 18.*
13 *par.1. nu.2.* quod etiam, & alia ratione corroboratur, nam incrementum in re emphyteutica, non domino directo, ſed ipſi emphyteutæ accreſcit *Fran. Marc. deciſ. Delph. 210. par.1. Gayll. d. obſerv.23.num.27. lib.2.* Vbi etiam *Bernard.Gravei in conſid.5.*qui ex *Vaſquio* dicit, hanc ſententiam, lege, uſu, & ratione probari.

Ex quibus prætendebat Jo. Angelus de Acampora conventus, quod ipſe debebat abſolvi ab impetitis per Vincentium Baſſum actorem, petentem diminutionem cenſus ann.duc.80. vel quod ei liceret renunciare domum, ſub dicto canone conceſſam per Matthæum, & Jo. Baptiſtam de Acampora quondam Jo. Baptiſtæ Baſſo ejus patri. Verum quando prima opinio eſſet attendenda, cum dubia ſatis viſa fuerit hæc
14 quæſtio *Fontanell.in loco* proximè allegato ſub *num.115.* ubi referendo pro utraque parte opiniones, non auſus fuit, ſuam proferre ſententiam, tamen in hoc caſu non poterat obtinere, non enim quodlibet dam-

uum

num eſt ſufficiens ad obtinendum canonis diminutio-
nem, vel mercedis remiſſionem, ut habetur in *l.ſi uno,*
§. cum quidam, ff loc. ſed in hoc plures fuerunt opinio-
nes, de quibus per *Valaſc.d.q.27.* ſub *numer.24. & Me-*
noch.de arbitr.jud.caſ.76. qui relatis opinionibus con-
cludunt, quod damnum debet eſſe intolerabile, ita
ut deductis expenſis non exigat medietatem ejus, quod
ſolvit pro canone, & hanc etiam opinionem tenuit
Franc. de Clapper. cauſ. 44. deciſ. unic. num.15. Kopp.
q.27.num.10. ubi de communi teſtatur, & *nu.22.* com-
muniorem appellat *Ioſeph. Ludov. concl.12. num.17. &*
Vinc. Caroc. de locat. & conduct.tit. de remiſſ. merced.
part.3. ſub *nu.5. Marcell.de Cala de mod.artic. §.2. gl.*
unic.num.560. Io. Bapt.Coſt de port.rat.q.10.nu.5. Bern.
Grævei ad Gayll.4.lib.2. concl.23. Ludovic. Morot.conſ.
76 n.9.Rim.jun.conſ.40.n.4.vol.1.Capyc. dec.88. Cum-
que damnum in penſionibus non ſit tale, ut ex eis non
poſſet ſolvi medietas penſionis, quia ad minus perci-
piuntur hodie ann.duc.60.& plus, non erat locus ca-
nonis diminutioni,

Conſiderabant etiam, quod conceſſio fuit facta de
anno 1577. à quo tempore Io.Baptiſta conceſſionarius
& ejus filii nunquam conqueſti fuerunt, ſed ſemper
ſolverunt canonem per 50. ann. & plus, & quamvis
nunquam domus conceſſa fuerit locata, ſed ipſi pro
eorum exercitio mercantili retinuerunt & in qua maxi-
mam pecuniarum quantitatem ſuperlucrati fuerunt,
immò mortuo patre fuit per plures annos controver-
ſum in S. C. ad quem ipſorum fratrum debebat dicta
domus in diviſionem pervenire, & ipſe idem Vincen-
tius mordicus ad ſuam portionem venire affectavit,
& procuravit. Ex quibus ſequitur concluſio, quod
quoties per plures annos fuit ſolutus canon, non po-
15 teſt peti remiſſio, quatenus in aliquibus non percipiiur
tanta quantitas, quæ fructibus æquivalens ſit, prout in
terminis in conceſſione factam ad magnum canonem
tenuit *Grat. diſcept. for.lib.3. cap. 557.* & cum ſequitur
Hodier.in addit.dec.Sur.198. Et propterea diſcuſſo ne-
16 gotio, & habita etiam ratione, quod iſte Vincentius
in diviſione habuit refectionem à fratribus cujuſdam
quantitatis, ex eo, quod domus prædicta minus loca-
batur. Die 20. Iunii 1637. fuit communi voto Conven-
tus abſolutus.

OBSERVATIO IN DECISIONE XVIII.

SUMMARIUM.

1 *Remiſſio canonis in re emphyteutica, quando fieri debeat, n.5. & 6.*
2 *Emphyteuta non liberatur à canonis ſolutione, niſi tota re perempta, & n.9. intellige, ut n.3.6. & 12.*
4 *Locatio, vel conductio potius præſumitur, quam emphyteuſis, ubi penſio eſt æquivalens fructibus, & numero 11.*
7 *Bona Eccleſiæ de jure civili in totum alienari non poſſunt, ſed tantum in emphyteuſim concedi, ſed quid de jure Canonico. n.10. in fi.*
8 *Conceſſio in emphyteuſim facta pro magno canone, eſt verus, & realis contractus emphyteuticus.*
10 *Emphyteuta tenetur canonem ſolvere, vel damnum reficere, ſi domus emphyteutica caſu fortuito comburatur.*
11 *Lex nulla reperitur, quæ dicat, penſionem ſolvendam per emphyteutam debere eſſe modicam.*
13 *Damnum non omne eſt ſufficiens ad obtinendam remiſſionem mercedis, ſed debet eſſe intolerabile, & quodnã dicatur intolerabile, novem opiniones referuntur num. 14. Et quænam opinio ſit attendenda, n.16. 17. 18.*
15 *Confuſio inducitur ex variis Doctorum opinionibus.*
19 *Arbitrium Iudicis altero de tribus modis regulatur & n. 20. 21.& 22.*
23 *Conductor temporalis differt à perpetuo, & quis dicatur temporalis, & quis perpetuus.*
24 *Vbertas futura compenſatur cum præſenti ſterilitate, eo magis ſi pro præterito magnas penſiones excedentes, longe canonem emphyteuta percepit n.26.*
25 *Canon diminuitur propter ſterilitatem.*
26 *Vbi de ratione.*
Cauſæ ſterilitatis enumerantur.
27 *Emphyteuta tenetur ſolvere integrum cenſum, ubi fuit conceſſum in emphyteuſi ſolum ſuper quo eſt ædificata domus, quæ eſt perempta, & num. 28. 29. & 31. & deciſio adducitur n.32.*
30 *Remiſſio canonis non fit, ubi res tempore conceſſionis erat ſterilis.*

1 FVit latiſſimè probatum per D. meum in hac *Deci-*
ſione, nullam eſſe faciendam canonis remiſſionem
in re emphyteutica, etiam, quòd fructus ſint diminuti,
& non correſpondeant penſioni, nec poſſe emphyteu-
tam bona renunciare directo Domino, & ita deciſum
fuiſſe teſtatur *num.16.* attamen cum quæſtio ſit ſatis cu-
rioſa, & in dies de hoc diſceptari in Iudiciis contingat,
infraſcripta ad deciſionis comprobationem obſervari;
vera enim eſt concluſio, de qua Dominus meus
2 *numer.1.* quòd emphyteuta nunquam liberatur à Ca-
nonis ſolutione, niſi totá emphyteuſis pereat, ex *l.1.*
juncta *gloſſ. C.de jur. emphy.* & licet prætendatur, hanc
3 concluſionem procedere in ea emphyteuſi, pro qua
modica penſio ſolvitur in recognitionem directi do-
4 minii, ſed ubi magna ſolvitur penſio æquivalens fru-
ctibus, illam cenſeri potius locationem, & condu-
5 ctionem, quam emphyteuſim, adeoque propter ſteri-
litatem, ſive alium caſum contingentem in fructi-
bus eſſe faciendam canonis remiſſionem, tradit;
quaſi ſolvatur eo caſu penſio, potiùs pro uſu rei, quam
in recognitionem directi dominii, ad quod allegantur
DD, per D. meum *n. 2.*
6 Contrariam tamen ſententiam, uti veriorem, & ma-
gis receptam ſequuti ſunt DD. per D. meum citati *n.7.*
cum *ſeqq.* quibus addo *Salycet.in d.l.1.num.7.C.de jur.*
emphyt.Cuman. in l.interdum, §.quod ex naufragio, nu.
2. ff.de acquir.poſſeſſ. Angel. in §. lex itaque numer. 4.
auth.de non alien. reb.Eccleſ. Natt.conſil.49. num.14.&
34. lib.1. Silvan.conſil.9.num.20.Burſatt.conſil.11. nu. 22.
libro 1.Corbul. de jure emphy.tit.de cauſ. privat. ob non
ſolut.canon.ampl.12. per tot. qui duodecim fundamen-
tis hanc ſententiam eſſe veriorem oſtendit, *& Vivium*
dec.520. n.14. lib.4.
7 Probatur autem hæc ſententia in jure civili, ex *text.*
in d.§.lex itaque & §. quia vero Leonis, auth. de non
alien.reb.Eccleſ. ubi ſtatuitur, bona Eccleſiaſtica in to-
tum alienari non poſſe; ſed tantùm in emphyteuſim
concedi pro canone fructibus æquipollente, demptâ
ſolummodo ſexta parte reditus, propter fortuitos caſus,
qui contingere poſſunt.
8 Ex quo *text.* deducitur primò, conceſſionem in
emphyteuſim factam pro magno canone eſſe verum,
& realem contractum emphyteuticum, nec alterius
contractus naturam aſſumere. Secundò deducitur,
9 quòd licèt canon debitus per emphyteutam ſit notabi-
lis quantitatis; tamen non fit ejuſdem canonis remiſſio
propter caſum fortuitum, niſi tota res pereat, quod
10 etiam advertit *ibidem gl.in verb.caſus, & Ang.nu.4.* di-
cens, quod ſi domus conceſſa in emphyteuſim ab Ec-
cleſia, caſu fortuito comburatur, emphyteuta tenetur
domum reficere, vel pro area canonem ſolvere, quem
præſtabat pro tota domo, quod etiam probavit D.
meus *num. 8.* nec omnes DD. pro contraria ſententia
citati per D.meum dicto *n.2.* probant id, ad quod alle-
gantur, ut ex ipſorum lectura liquet, rogo revideantur,
verum de jure canonico eſt ſervanda *Extravag. Paulò*
II. in conceſſione emphyteuſis rerum Eccleſiæ.
11 Inſuper, nulla lege cautum reperitur, ut penſio
ſolvenda per emphyteutam modica eſſe debeat, cùm

Digitized by Google

text.in d.l.1.& 2.C.de jur.emphy.& in §.adeo, Inſt. de loca. & condu, loquentes de contractu emphyteutico, ſtatuant, tantummodo ſolvendam eſſe Domino penſionem.

Patet igitur, banc opinioo em cenſuatiis faventem eſſe legibus, & rationibus deſtitutam, & non fulciri tot DD. authoritatibus.

12 Et ſi concederemus, quòd emphiteuſis, pro qua ſol-
vitur magna penſio æquiparanda eſſet locationi; adhuc
empbyteuta teneretur cootinuare canonum ſolutio-
13 nem, quia non omne damnum, quod patitur condu-
ctor, eſt ſufficiens ad obtinendam mercedis remiſſio-
nem; ſed debet eſſe intolerabile.

14 Sed quodnam ſit hoc intolerabile damnum variæ
fuerunt DD. opiniones, cùm in jure expreſſum non
reperiatur; Ideoque *Carroc.in tract.de loca. tit.de remiſſ. merced.ſub n.19.in fi.* exclamans dixit, *Bone Deus, ſi ſterilitas venit in fructibus.cur non in tot DD. opinionibus*, & propterea unam refert *Gratian.lib.3. diſcept.forenſ.c.557.n.8.* poſt *Surdum conſ.34.n.7.& 8.lib.1.* duas *Mantic.de tac.& ambig.convent.lib.5. tit.8.nu.59.* tres *Carroc. ubi ſupra,nu.1.ad 9.& Grego.Lopez gl.9.l.22.tit.8.par.5.* quatuor *Vaſq.contr.uſufr.lib.6.c.54. à numer.1.uſque ad n.5.& Gomez.Var.reſol.lib.2.c.2.nu.19.* quinque *Valaſc. de Iure emphyt.par.1.c.27.n.24. Maſcard.de probat.concluſ.1334.per tot.lib.3.* ſex *Menoch.de arbitr.Iudic.lib 2.caſ.76.Covar.pract. quæſt. c.30.* ſeptem *Caval.commun. contr.commun.lib.1.c.57.* & octo congeſſit *Neviz. conſil. 90.* cui adhæret. *Clapper. cauſ.44. qu. unic.* ubi ſuam
15 aliam addit, & ſic novam efficit opinionem, unde ex
variia opinionibus confuſio inducitur.

16 At quæ opinio ſit attendenda, nunc videndum quare duæ illarum ſunt nimia rigoroſæ. Prima, quando, nec ſemen quidem cum expenſis colligitur, *leg. ſi conductor 16. verſ ſed & ſi ff locat. Petr.de Bellapert.in l.li-*
17 *cet, C.locat.* Secunda, cum deductis expenſis, nil aliud
colligitur, *dict.l.ſi uno 71.§.ubicunque Covar.d.c.30.* an-
18 te *n.2.* Sed tertia ſententia magis placet, quæ id Iudicis
arbitrio remittit, quod quidem arbitrium non vagum,
ac liberum, ſed aliqua ratione regulandum, ac aliqua
cauſa definiendum concedit, ut per *Menoch.d.caſ.76. n.3.& 4.Cavall.d.c.57.n.8.*

19 Regulabitur igitur arbitrium Iudicia, altero de tribus modis conſideratia, ut tradit *Mozz.de contrar. tit.
de loc.nu.10.* Primò, ubi ſecundum vulgi opinionem
20 certum eſt, magnam eo anno fructuum ſterilitatem
fuiſſe, ac proinde intolerabile damnum ſubſequutum.
Menoch.d.caſ.76.ſub n.2.verſ.5.fuit, Gayll.lib.2.obſer.
21 *23.ſub nu.1.Covar.d.c.30.num.1.* Secundò, quando de-
ductia expenſis, illud, quod percipitur non aſcendit ad
dimidiam ejus, quod conſuevit percipi, *Neviza. d. conſ.90.nu.8.Capyc.dec.88.num.1.* Tertio, quando id,
22 quod percipitur, deductis expenſis, non aſcendit ad dimidiam penſionis, quæ ſolvenda eſt, ut eſt communiſſima ſententia, de quo *Mantica d.tit.8.num.40.Rebell. de oblig. Iuſtit.lib.14. qu.7.ſub num.3.Surd.d.conſ.34. num.9. & conſil.400.num.26.lib.3. Cavall. d.c.57.nu.4. Grevaus ad Gayll.lib.2.c.23.num.4.Vivi.opin.132. num.1. Gama dec.42. Hieron. Leo dec.184.num.5.lib.1. Gregor. Lopez gl.9.l.21.tit 8. par.5. Mozzius de contr act.tit.de accid.locati, n.15. Leſſ.de juſt.& jur.lib 2.cap.24.Molin. de contract.diſp.455.num.1.& 2.Navarr.in ma.c.17.nu. 187.Covar.pract.quæſt.c.30.n.1.verſ.quamobrem.Gomez. var.reſol.lib.2.tit.8.nu.18. Vaſquez controv. uſufr.q.lib. 6.c.54.n.4. Sua.in Theſaur.recept.ſent.lit. C.nu.220. & lit.S.num.177.* aliique innumeri, quos ipſi citant, quorum major pars communem eſſe opinionem teſtatur, imo *Grevaus* eam veriorem, communiorem, & celebriorem appellat *Corneus conſil.128. numer.26. lib.2. Menoch.de arbit.jud.caſ.76.nu.5. D.Reg. Capyc.Galeot. reſp.fiſc. 7 num.46.* hanc ſententiam veriorem, & magis receptam eſſe affirmat, & ita *nu. 47.* refert fuiſſe deciſum in cauſa Fabii Vives cum hac Fideliſſima Civitate *Gratian.lib.3.forenſ.diſcept.c.524.nu.39. & c.5.7. num.8.* affirmat, hanc ſententiam eſſe veriorem, & magis communem, teſtatu que ita fuiſſe ſæpius deciſam in Rota Romana, ſic etiam judicatum referunt, *Gama d. dec.42. Hiero.Leo dec.174.num.5.lib.2.Clapper.cauſ.44. q. unic.per tot.Faber.in C.lib.4.tit.44. defi.3. Morol. d. conſil. 76.ſub.n.9.*

23 Immo diſcrimen aliquod eſt conſtituendum inter conductorem temporalem, & perpetuum, quia temporalis conductor niſi mercedis remiſſionem obtineat, intolerabile damnum ſubſtinet: Perpetuus autem
conductor, cùm habeat ſpem augmenti, & futuræ
24 ubertatis, nullam poteſt prætendere mercedia remiſ-
ſionem, etenim futura ubertas, quæ ſperatur, cum præſenti utilitate compenſatur, ut optime fundant *Natta d.conſ.49.nu.23.& 33.in fi. Neviz. conſ.91. numer.* 8. ac *Burſat.conſ.11. n.9.lib.1.* & hæc diſtinctio videtur eſſe de mente *Cyni in d.l.1.num.19. C.de jure emphyt.* de qua re *Franc.Marc.dec.210. par.1.&* D.meus *hic. num.13.* di-
25 xerunt, non eſſe faciendam canonia diminutionem
emphyteutæ propter ſterilitatem, quia incrementum in re emphyteutica, non Domino directo, ſed ipſi emphyteutæ accreſcit.

26 Hinc, quando pro præterito Emphyteuta percepit ex domo magnas penſiones, longe excedentes quantitatem canonum, optime jure dici poteſt, præteritam ubertatem cum ſterilitate ſuperveniente eſſe compenſandam, ut noviſſime ex multis fundat D.meus *conſult. 41.nu.44.lib.1.* cauſæ autem ſterilitatis in fundo Locuſtæ, Strumi, Grilli, ut per *Magn.deciſio. Flor.67. & Carroc.de locat.& conduct.tit.de remiſſ.merced.q.2.n.2.Beſſ. eod.tit.n.37.verſ.n.2. & 5.* ſic etiam Cruculi, & ſimiles, *l.ex conducto,§.1.ff.locat.D.Conſ.Paſchal.de patr poteſt. par.4.c.6.n.95. Menoch.remed.11. recuper.num.23.& 36.*

27 Sic etiam ſolvi debet cenſus ubi non fuit conceſſa in emphyteuſim domus, quæ damnum aliquod paſſa fuerit; ſed ſit conceſſum in empbyteuſim vacuum, ſive nudum ſolum, in quo poſtea fuerit ædificata domus, unde ſit dictum ſolum, nullum paſſum fuerit damnum, & aptum ſit ſuſtinere onera ædificii, prout tempore conceſſionis, nullo jure prætendi poteſt canonum diminutio, ſub prætextu, quòd domus paſſa
28 fuerit damnum, juxta not[illegible] *Bar. in l.2.ff.
de ſuperfic.* ait enim *Bart.* quòd ſi quia conduxit ſolum,
ut imponeret ſuperficiem, deſtructa ſuperficie, adhuc
remanet conceſſio ſoli, quam ſententiam comprobat
Valaſc.de jur.emph.q.27. num.1. eo quia ſolum ſemper
29 fuit ſterile, & nulloa unquam fructus produxit, non
poteſt emphyteuta obtinere canonum remiſſionem,
ſub colore, quod penſiones domus ſunt diminutæ. ut
in puncto cenſuit *Clar.in d.§.emphyteuſis qu.8.numer. 7.*
30 ubi cùm dixiſſet, quòd emphyteutæ non ſit remiſſio
propter ſterilitatem, niſi penſio correſpondeat fructibua, ſubdit, hoc non procedere, ſi bona, tempore, quo fuerunt in emphyteuſim conceſſa, erant ſterilia, vel inculta, nam hoc caſu nunquam propter ſterilitatem eſſe facienda remiſſio.

Hinc dum Fideliſſima noſtra Civitas Neap. annis
lapſis conceſſiſſet in emphyteuſim perpetoam non-
31 nullis perſonis diverſa vacua extra Portam Olei, ubi
dicitur *lo Mandracchio*, ſub certo canone, ſive cenſu; cum fuiſſent ædificatæ domua in dictia vacuis, per dictos emphyteutaa fuerunt cenſua prædicti ceſſi, & aſſignati Scipioni Gargano, vigore cujus ultimæ diſpoſitionis pervenerunt ad Don Petrum Garganum, qui per multos annos illos exegit à dictis emphyteutia, qui ſe obligaverant de facie ad faciem in beneficium dicti Don Petri, de ſolvendo cenſis ſingulis annis in futurum *abſque diminutione, ex computo, & defalcatione*, & aliis verbis appoſitis ſupra *nu.28.* poſtea renuerunt ſolvere cenſos prædictos dicto Don Petro, ſub prætextu, quòd tempore conceſſionis factæ per Civitatem ex domibus prædictia ob negotiorum frequentiam

quentiam

Digitized by Google

quentiam maximi reditus percipiebantur ; deinde vero ob monetæ mutationem ſubſequutam in anno 1622. ceſſatis magna ex parte negotiis, eædem domus vitili mercede fuerunt locatæ, & proinde inſteterunt, cenſum eſſe diminuendum ; tamen patrocinante pro dicto Dnn Petro ad excluſionem prætenſæ deductionis *Don Joſepho Magaldo* excelſi ingenii, ac primario Advocato, & meo eximio Domino, à quo nonnulla prædictorum percepi, attentis prædictis, ac etiam quia penſiones domorum, quæ ad præſens percipiebantur
31 excedebant quantitatem cenſus per S.C. relationem Domini Conſiliarii *Franciſci Antonii Muſcettula* digniſſimi Decani ejuſdem S. C. anno 1650. fuit deciſum
* quòd emphyteutæ contineant pro præterito, & in futurum ſolutionem cenſus, oppoſitis non obſtantibus. In Banca Figliolæ.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Contractus alienationis cum minore celebratus an, & quando valeat, non adhibitis ſolemnitatibus, à jure requiſitis, quando cedit ad ipſius minoris utilitatem, maxime quando ipſe non conqueritur, ſed major, qui cum minore contraxit.

SUMMARIUM.

1 *Solemnitates requiſitæ in alienatione rei minoris quales eſſe debeant, enumerantur.*
2 *Aſſenſus non confirmat actum nullum.*
3 *Aſſenſus non eſt actus de per ſe ſubſiſtens.*
4 *Alienatio rei minoris eſt nulla, licet ſit in utilitatem pupilli, ubi forma non fuerit ſervata.*
Sed contrarium, n.5. & 9. ubi deciſio.
Limita in Eccleſia, n.6.
7 *Tranſactio ſuper alimentis ad utilitatem ejus, cui relinquuntur valet, abſque decreto.*
8 *Geſta ad favorem minoris, abſque ſolemnitatibus, valent.*
10 *Contractus à pupillo celebratus, abſque ſolemnitatibus, dicitur nullus, ipſo volente.*
Amplia, etiam ſi ſemel dixiſſet de nullitate & obtinuiſſet ſententiam ad ſui favorem, nam poteſt pænitere, numero 12.
Amplia, idem eſſe in Eccleſia, n. 13.
Non obſtante diſpoſitione Extravagantis, *n* 14.
11 *Nullitas introducta ad favorem alicujus, non habet locum niſi ipſe voluerit.*
15 *Cautela, ne contractus cum minore celebratus claudicet, & in ſuſpenſo remaneat, adducitur.*

DECISIO XIX.

EMerat Lælius Salaya à Catharina de Petruccio, matre, tutrice, & aſſerta Balia filiorum minorum quondam Joannis Valignani, nec non à Valerio Valignano majore ſimiliter filio, & cohærede prædicti quondam Joannis in anno 1619. quoddam feudum, in quo vivebatur jure Longobardorum, ſitum in Provincia Aprutii, nominatum de *Valio longo* ſeu *Sancto Sylveſtro* pro duc. 10. mille, cùmque animadvertiſſet emptionem fuiſſe ſibi damnoſam, de anno 1627. ſupponendo, ſuper dicta venditione non fuiſſe impetratum Regium aſſenſum, illam revocavit virtute diſpoſitionis *Conſtitutionis Regni*, incipientis *Conſtitutionem divæ memoriæ*, & egit in S.C. inſtando pro reſtitutione pecuniæ ſolutæ in partem pretii, etiam creditoribus prædictorum venditorum, offerens ſeparatum reſtituere feudum, quia nulliter erat venditum, non adhibitis ſolemnitatibus à jure requiſitis, licet non eſſet interpoſitum decretum Judicis civilis Civitatis
1 Theatinæ, attamen dicebat, quòd decretum erat nulliter interpoſitum, quia fuit prolatum, abſque cauſæ cognitione, prout requirebatur in venditione rerum minorum, nam aderant alia bona mobilia, ex quibus potuit ſolvi æs alienum, & poterant vendi res burgenſaticæ minus damnoſæ. Rurſus non fuit factum appretium, neque feudum fuit ſubhaſtatum prout de jure requirebatur, de quibus requiſitis eſt *text. in leg. magis puto, §. non paſſim, ff. de reb. eor. Afflict. deciſion.* 249. *Rom. conſil.* 321. *Simoncell. de decret. lib. 1. titul. 1. numer.* 16. Sic etiam dicebatur, revocationem virtute dictæ *Conſtitutionis* rectè proceſſiſſe, quamvis enim
2 aſſenſus erat impetratus in die 14. Julii 1626. tamen ſtante nullitate contractus; aſſenſus non confirmat actum nullum, cum reguletur à contractu, ſuper quo interponitur, *Frecc. de ſubfeud. libro 2. quæſt. 2. num. 14.*
3 *Anna alleg. 67. num. 4. de Pont. conſil. 64. num. 30.* & propterea cùm aſſenſus non ſit actus de per ſe ſubſiſtens non reperto contractu confirmabili, tanquam nullo ſtatim corruit, ut dixit *De Pont. in conſ. 36. num. 1.* & latius in *conſ. 5. numer. 49.* ex doctrina *Bald. in l. falſus 2. col. Cod. de furt.* idem *de Pont. de pot. Proreg. tit. 7. de aſſenſ. Reg. §. 9. n. 7. Maur. jun. alleg. 8. num. 3. & 8. & alleg. 28. n. 8. Franch. dec. 302. n. 11.*

Pro parte Conventorum dicebatur, quòd quatenus aliquæ ſolemnitates defeciſſent in venditione rerum minorum, tamen hæc nullitas contractus non poterat allegari ab ipſo Lælio emptore, qui erat major, cum ipſi venditores de venditione prædicta non conquerebantur, dum fuit ipſis expediens, & utiliſſima; & propterea incidit determinanda quæſtio illa an contractus cum minore geſtus, abſque aliquibus ſolemnitatibus, quando eſt utilis pupillo, qui de eo non conqueritur, ſit validus.

4 Dicebat enim Lælius Salaya actor, quòd nullitas contractus non conſiſtit in utilitate pupilli, ſed quia non eſt adimpleta forma, quæ in venditione rerum minorum de jure requiritur, & proinde, contractum eſſe nullum voluerunt *Jacob. Butrig. Alber. Angel. Fulg. & Caſtr. in leg. cum hi, §. eam tranſactionem, ff. de tranſact.* ſequitur ibi etiam *Iaſ. num. 2.* qui de communi teſtatur, & hanc etiam communem veriorem appellat *Arius Pinell. in l. 1. par. 3. n. 31. C. de bon. mater.* latè etiam *Surd. dec. 278. numer. 19.* ubi diffusè Additionator *Hodierna* & *Capyc. in dec. 113.* refert, quod S. C. noluit interponere decretum ex defectu illorum requiſitorum, quamvis contractus eſſet pupillo utilis, & nullam fuiſſe declaratam venditionem, habetur ex *Urſil. ad Afflict. dec. Peregr. dec. Patav. 14. numero 12. Menoch. de arbitr. jud. caſu* 171. *num.* 60. & 63. & propterea rejecta contraria pro hac opinione concludit *Facchin. controver. jur. lib. 3. cap. 3.* eam probando ex *text. in d. l. magis puto, § ſi res aliena ff. de reb. eor.* & ex *text. in d. l. ob æs, C. de præd. minor.* & hanc opinionem ſequutus fuit *Ant. Fab. in Rationabilibus in d. l. cum hi, §. eam tranſactionem, & Pus dec. 2. in prima lib. 1. Brun in tract. de form. tit. de potent. & effect. 2. membr. ampl. 9.* & alii per *Farin. tom. 1. in poſth. dec. 40. n. 9.*

5 Verum pro validitate contractus dicebant, quod quamvis aliqua requiſita deficerent, ſtante utilitate pupillorum debebat ſubſiſtere, ad quod adducebatur *Gloſ. in d. l. cum hi, §. eam tranſactionem*, quæ quamvis ab aliquibus *Doctoribus* reprehendatur, & præcipuè per *Paul. de Caſtr. in l. mandato, D. de off. ejus cui mandat. eſt juriſd.* tamen eſt magis communiter recepta ſiquidem eam ſequuti fuerunt *Dyn. in l. ſi fundus ſterilis, D. de reb. dub.* & poſt eum *Bald.* qui eum refert, & ſequitur *ibidem* & idem *Bald. in dict. §. eam tranſactionem, in utraque lectura* ubi etiam *Odofred. Angel. & Jacobin. in 1. lect.* quod tamen non procedere in Eccleſia tenuit in *2. lectur. Jacob. de Aret. in d. l. magis puto, §. ſi res, D. de reb. eor. Alber. in auth. hoc jus porrectum C. de ſacroſanct. Eccl. Jo. Faber. in §. & ne hujus reſcrip-*

tionn, inſtit de eo cui liber.cauſ.bona addicuntur Card. Florent.in Clem.2. in princ.de reb. Eccleſia non alien. Capol.in l.ultim.numero 26. verſ.extra gloſ. C.de uſuc. pro empt.Barbat.in rubr. de reb. Eccleſia non alienan. & conſ.35.lib.2.Iaſ ſibi contrarius *conſilio* 219.*lib*.2.ubi *gloſ in d.§. eam tranſactionem* dicit, eſſe notabilem, *Socin.jun.conſ.*28.*lib*.2.ſub *nu*.10.*Dec.in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. n*.9.in antiquis à *num*. 28. in noviſſ.impreſſis & in *conſ*.124.*Rom.conſ*.316. *nn*.2. & *conſ*. 453.*n*.1.*Cerſett*.in ſuis *ſingul.in verbo pupillus,Zaccar. in apoſtill.ad Panorm.in dec.cap.quæ in Eccleſiarum,nu*. 4.*Tiraq*.diffusè, rationes, & authoritates cumulando *de legib.connub.l.*16.*gloſ*.8.*numer*.62. cum plurib. *ſeqq. Rebuff in compend.alien.rer.Eccleſ.in* 9. *caſu, numero* 34. *Redoan.de reb.Eccleſia non alien.Rubr. de caſibus in quibus form.alien.rer.Eccleſia ſin.ſollemn.cap.*incip.*videtur etiam Surd.conſil*.9.*numero* 14.*vol*.1.& *conſil*.74. *numero* 40.*vol*.2.Et quicquid ſit in Eccleſia, in minore perſpicuum eſſe, dixit *Tiraq*.in *loco cit. numero* 65. & magis communem eſſe opinionem, colligitur ex allegatis per *Ant. Gab.comm.opin.lib*.3.*tit. de reb. Eccleſia non alien.concl*.1.& *Rovit*.qui eum ſequitur, & *DD*. cumulat in *Pragm*.1.*de titul.abuſu nu* 113. qui ſic etiam judicatum refert in anno 1600. ad relationem Reg. Conſiliar.Gizzarelli,junctis Aulis,*num*.116.*An.ſing*.196. *Peregr.de Patav*.14.*n*.14.& *de fideic.art*.40.*nu*.32.*Petr. de fideic*. q.8.*n*.525.*Mant. de tacit.& ambig.libro* 25. *titul*. 4. *Afflict.deciſ*.336. *Magon. dec. Flor*. 16. *numer*.6. *Marc conſ*.192.

Fundatur autem hæc concluſio ex *text. in dict. leg.*
7 *cum his §. eam tranſactionem, D. de tranſact*. ubi tranſactio ſuper alimentis ad utilitatem ejus, cui relinquuntur, valet, abſque decreto, hoc idem probatur ex *text. in l. non eo minus,C.de procur*.ubi ſententia ad ejus beneficium valet, licèt indefenſus, quod denique fundatur per *text. in l.pupilli, ff. de negot. geſt. l. cum enus,D.de novat.& l*.1.§.*pupillus ff.de auth.præſtan*. ubi valent geſta ad favorem minorum, abſque ſolemnitatibus.

8 Diſcuſſo negotio in Sacro Conſil.fuerunt die 3. Martii 1636.ad relationem Reg.Conſiliar.Provenzalis,Conventi abſoluti. Quod enim dicitur, contractum à pu-
9 pillo abſque ſolemnitatibus celebratum eſſe nullum, intelligi debet, ipſo volente, alias enim remanet fir-
10 mus, *l.Julianus* 13.§.*ſi quis à pupillo,ff.de action.empt*.§. 1.*inſtit.de auth.præſt*.& eſt regulare,quòd nullitas introducta favore alicujus, non habet locum, niſi ipſe ve-
10 lit, *Bart.in l.eleganter.D.de dol.mal.Tiraq.in l. ſi unq. in verbo revertatur,C.de revocan.donat.& de leg. conn. d.l.*16.*gloſ*.8.*n*.91.*Cravett.conſil*.179.*n*.5.*Ruin. conſ*. 48. *n*.12.*lib*.4.*Socin.conſ*.78.*n*.8.*l*.4.*Cald. in l. ſi curatorem habens in verbo hunc contractum* ſub *numer*.4.*de reſtit. in integr.Grat.diſcept.forenſ.lib*.1.*cap*.27.*n*.39. *de Garz. benefic.part*.2.*cap*.1.*num*.75.*Gonzal. in regul. Cancell*. 8.
11 *gloſſ*.56 *num*.90.ubi ampliat, quamvis ſemel dixiſſet de nullitate & obtinuiſſet ſententiam ſuper ipſius contractus annullatione, quòd poterit poſtea pœnitere & dicere, quod vult ſtare dicto contractui, *l.ſi Judex*
13 41.*ff.de minor Ludoviſ.dec*.467. *numer*.5. ubi *Beltram*. ait idem procedere in Eccleſia, *Pinell. in leg*.13. *part.nu*. 34.*C.de bon.matern.Quaranta in Bullario, verb. alienatio,numero* 34.*Simoncell.de decret.lib*.3. *numero* 45. & 130.*Matienz. in l*. 2.*tit*.3.*lib*.5.*recop.gloſ*.1. *num*.15. *Berous conſ*.32.*nu*.6.*vol*.1.*Navar.in manual. Confeſſ. cap*. 27.*num*.149.*Redoan.rubr*. 28. *caſu* ubi ampliat, non obſtante diſpoſitione *Extravagantis Gabr. commun.*
14 *opin. lib*.3.*tit.de reb.Eccleſ.non alien cap*.1.ſub *numer*.17. *Rebuff.in compen.alien.rer.Eccleſ.num*.34.*Maſcard. de prob.concl*.75. *Caldas in d.verb. hunc contractum*, ubi alios refert *n*.7.

15 Datur tamen cautela, quando contractus ſic claudicat, ne altera pars ſtet in ſuſpenſo, ut agit, quod pars privilegiata declaret, ſi vult ſtare contractui nullitet geſto, vel ab eo recedere, ad quod poſſe cogi, habetur ex *Iaſ.in* §.*actionum,num*.42.*inſtit. de action. Bald.& Salicet. in l.dolum, C.de pericul. & commod. rei vend. Pinell.in d.l*.1.3. *part.numer*.34. *C.de bon.matern.Gomez. variar. reſolut. lib*. 2. *cap*. 2. *numer*. 21. *in fin.Gonzal.in regul* 8.*Cancell.gloſ*.56.*num*.93.*Garz. de benefic.d.part*.2.*cap*.1.*num*.75.*Surd.dec*.69.*numero* 23.*in fin.Gratian.diſcept.forenſ.cap*.27.*numer*.42.*Cancer. variar.reſol.cap*.13.*par*.1.*num*.49.*Capyc. dec*. 150. & alii per ipſos allegati.

OBSERVATIO IN DECIS. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio à minore celebrata,ſi tendat in ejus utilitatem, quamvis ſolemnitates deficiant, eſt nulla ipſo volente, & num*.2.*ac ita deciſum refertur, num*.4. & 11. *ſed contrarium deciſum adducitur, nu*.5.

2 *Collegium Pauperum* Divi Nicolai *fuit erectum Neap. de anno* 1648. *poſt ſedatas tumultuarias Plebis ſeditiones.*

3 *Acta facta cum minore abſque tutoris authoritate ſunt nulla, volente tamen minore.*

4 *Prælatio in feudo hereditario antiquo paterno per S. C. fuit conceſſa.*

5 *Contractus geſtus à minore in ſolidum cum majore, abſque ſolemnitatibus, eſt validus, etiam minore opponente de nullitate, pro quantitate verſa in utilitatem minoris,& ita deciſum traditur.*

6 *Contractus geſtus per minorem, quando illi utilis non eſt, eſt nullus, ipſo volente, & ita judicatum per S. C. affertur, n*.11.

7 *Contractus minoris an ſit nullus, deficientibus ſolemnitatibus.*

8 *Obligatio principalis ubi eſt nulla, corruit etiam fidejuſſoris obligatio, ſecus ſi fidejuſſor ſit obligatus in ſolidum cum principali, num*.9.

9 *Obligatio fidejuſſoris ſi eſt inſolidum, & principali nomine, non eſt acceſſoria, ideoque ſublata una ex duabus obligationibus inſolidum factis, remanet alia, ſed contrarium habetur, n.ſeq.*

10 *Obligatio principalis quando eſt nulla, erit quoque nulla obligatio illius, qui inſolidum cum principale ſe obligavit.*

12 *Alienatio bonorum pupilli ut ſubſtineatur quatuor requirit, de quibus n*.15.16.& 18.

13 *Tutor antequam adminiſtret, debet inventarium conficere, etſi fuerit legitimus, vel dativus, debet etiam cautionem præſtare de utilibus agendis.*

17 *Decretum Iudicis poteſt procedere, & ſubſequi contractum, conſultius tamen eſt ſi fiat eodem contextu, limita ſi à principio ſit actum de interpoſitione decreti, tunc enim poteſt ſubſequi.*

19 *Cenſus,ſeu venditio annuorum introituum,ut ſuper bonis minoris conſtitui poſſit, octo requiruntur.*

20 *Contractus per Eccleſiam celebratus, quamvis in ejus utilitatem, deficientibus aliquibus requiſitis non ſubſtinetur.*

21 *Alienatio bonorum Eccleſia, ut valeat, quæ requirantur, & omnis alienatio prohibetur, etiam in caſu licito,& ſervatis ſolemnitatibus,ſi deficiat aſſenſus Pontificis,limita,n*.29.

23 *Cauſa juſta alienandi res Eccleſia, eſt utilitas evidens Eccleſia.*

24 *Solemnitas requiſita in alienatione rerum Eccleſia,quæ ſit.*

25 *Venditio annuorum introituum venit appellatione alienationis, & facta pro capitali expendendo in reparationem domus Eccleſia, abſque ſolemnitatibus,& aſſenſu Apoſtolico, valet, numer*. 26. *contrarium, numero* 27.& 28.

29 *Alienatio bonorum Eccleſia eſt valida, ſi ſit facta,*

Pontifice

Pontifice inconſulto in tribus caſibus ibi relatis.
30 *Emphyteuſis venit appellatione alienationis & non ſolet
reſcindi ob ſolemnitates omiſſas, niſi tribus concur-
rentibus, num. 31. ſecus ſi deficiat cauſa juſta, & adſit
læſio magna, n. 32.*
33 *Læſio dicitur magna, ſi reditus ſit annuorum ſcuto-
rum 150. & penſio, ſive cenſus ſit annuorum ſcuto-
rum 36.*
*Decretum Commiſſarii deputati per Pontificem non
ſufficit, ubi non ſunt examinati teſtes de utilitate,
ibid.*
34 *Conceſſio in emphyteuſim, quamvis adeſſet aſſenſus,
ſed ſubreptitius, & læſio, per S. C. non fuit reſciſſa
ſed tantum auctus cenſus, habita conſideratione ad
tempus conceſſionis, & valorem tempore litis motæ,
ſtante antiquitate temporis, de ratione, numero ſe-
quenti.*
35 *Solemnitates ex curſu 30. annuorum præſumuntur.*

1 CONcludit hic D. meus *n.5.* 7. & 8. quòd contra-
ctus alienationis à minore celebratus, ſi tendat
in ejus utilitatem ſubſtinetur, quamvis ſolemnitates
deficiant, quod confirmat *D. Prætus cap.* 17. *nu.* 100.
*lib.1. & cap.11. numero 4. lib.2. diſcept. forenſ. & obſerv.
2. cent.1 pract. obſerv.* & ita deciſum refert D. meus *n.9.*
eo quod dicitur nullus minore volente alias remanet
firmus, ut tradit *num.* 10. ſicuti etiam fuit deciſum per
Sac. Conſil. ad relationem *D. Thomæ de Aquino* Regii
Conſiliarii doctiſſimi, ac exemplari charitate ornatiſ-
ſimi erga Pueros, & Puellas pauperes Collegii *Divi
Nicolai*, erecti de anno 1644. poſt ſedatas Plebis tu-
multuationes, ſub protectione & delegatione ejuſdem
D. Conſiliarii *de Aquino*, in cauſa Hieronimi Ro-
manelli minoris cum Joſepho Palmario Barone Ca-
ſtelli Campaniæ, cum enim dictus Hieronymus pe-
tiiſſet prælationem dicti Caſtelli, uti feudi paterni an-
tiqui venditi per Octavium Romanellum fratrem dicti
Joſephi, in expeditione cauſæ opponebat in Aula *D.
Innocentius Orilia* Cavenſis amicus meus, qui partes
3 dicti Joſephi tuebatur, quod omnia acta erant nulla uti
facta cum dicto Hieronymo minore, abſque tutoris
authoritate, & quod propterea non poterat tractari
4 de dicta prælatione, tamen fuit data prælatio dicto
* Hieronymo ſub die 25. Junii 1650. in Banca Figliolæ,
de qua deciſione dicemus etiam in *dec.* 57.

Sicuti fuit declarata nulla venditio, domus facta
per tutorem abſque ſolemnitatibus, pupilla inſtante,
& condemnati poſſeſſores ad relaxandum domum una
cum fructibus perceptis, ut per D. Conſil. *Staiban.
reſol.30. n.51. lib.1. reſol. forenſ.*

5 Sed contrarium repetio deciſum per idem Sacr.
* Conc. ſub die 1. Aprilis 1615. referente D. Conſiliario
Salvo, in cauſa Io. Antonii citatellæ cum creditoribus
ubi fuit à minore allegata nullitas contractus, ab ipſo
inſolidum cum majore celebrati, non obſtante, quod
contractus minori erat utilis: nam fuit deciſum con-
tractum eſſe validum etiam reſpectu minoris, pro quan-
titatibus, quæ apparuerint verſæ in ejus utilitatem,
juxta liquidationem faciendam per Sacr. conſ. in Ban-
ca Scacciaventi & ſic per Sac. conſil. non fuit hoc caſu
ſequuta limitatio, de qua D. meus *n.10.* ut ſcilicet con-
tractus ſit nullus, minore volente, de qua deciſione
memores erimus in *dec.* 59.

6 At quando minori utilis non eſt contractus,
ipſo opponente eſt nullus; quare cum Cæſar Mi-
roballus tutor D. Jo. Angeli Barsillis vendidiſſet an-
nuos Duc. Decem D. Franciſco Fiorellæ, pro capita-
li ducat. centum, & ibidem Alphonſus Seviglia ſe
obligavit inſolidum ad evictionem, & ſolutionem di-
ctorum annuorum ducat. 10. ejuſque capitalis du-
cat. 100. conventa in M. C. V. Victoria Seviglia
hærede dicti quondam Alphonſi ab hæredibus præ-
dicti D. Franciſci, ad ſolutionem nedum tertia-
rum à die contractus, ſed etiam capitalis fuit op-
poſitum de nullitate contractus prædicti eo, quòd
deficiebant dicta requiſita, & ubi principalis obliga-
tio eſt nulla, corruit pariter fidejuſſionis obligatio, uti
acceſſoria ad principalem *l. cum lex, & l. fideja. obl.*
ubi omnes *ff. de fidejuſſ.* & deducitur ex *l. cum*
9 *principalis D. de reg. jur.* & licet fuiſſe oppoſitum, quòd
dum dictus Alphonſus ſe obligavit inſolidum, & prin-
cipali nomine, non videtur acceſſoria ejus obligatio.
Idcirco ſublata una ex duabus obligationibus inſoli-
dum factis, non corruit altera, ut dixit *Bald. in leg. ſi
10 prædium n.9. C. de jur. dot.* ſiquidem opinio *Bald.* & Aſ-
ſeclarum habet quamplures contradictores affirman-
tes, exiſtente nulla obligatione principali cenſeri
etiam nullam obligationem, illius, qui inſolidum
cum principale ſe obligavit, ex rationibus adductis
per *Caphal. conſil.* 457. *n.15 lib.3.* & comprobant *Laur.
de Pinu. conſil. 71. n.2. & ſeq. Pariſ. conſil.* 110. *numero* 75.
lib.1. aliique quos refert, & ſequitur *Sforz. Odd. conſ.*
11 41. *numer.* 23. Ideoque per M. C. V. de anno 1621. ad re-
* lationem D. Iudicis *Franciſci Antonii de Scacciano*
fuit abſoluta dicta Silvia, in Banca Sacrardi.

Hinc, ut alienatio bonorum pupilli ſubſtineatur,
12 quatuor requiruntur. Primò, tutoris authoritas, §. 1.
Inſt. de auth. tut. l. eum qui C. de auth. præſtan. immo ante-
13 quam tutor poſſit authoritatem præſtare, oportet, ut
inventarium conficiat, *l. tutor, qui repertorium, ff. de
admin. tit.* etſi fuerit legitimus, vel dativus, debet etiam
14 præſtare cautionem de utilia agendo, *leg.1. in fin. Cod.
de tutor. vel curator. qui ſatiſd. non debet.* Secundò, neceſ-
15 ſitas faciendi alienationes, veluti ſi æs alienum urget,
*l. ob æs, C. de præd. & aliis reb. minor. D. Conſil. Staiban.
reſolut.* 30. *n.*14. Tertiò Iudicis decretum, *d. l. ob æs, &
16 l.2. C. eod. D. Conſil. Staiban. d. reſolut.* 30. *numero* 2. quod
quidem decretum poteſt præcedere, & ſubſequi con-
17 tractum, ut tradit *Bald. in cap. ſi quis miles, de feud. ſine
culp. non amitt. Mandell. de Alba conſ.4. numer.*10. con-
ſultiùs tamen eſt facere eodem contextu, ex traditis per
Simoncell. in tract. de decret. in præf. numer. 33. & 34. qui
numer. 46. limitat, ſi à principio fuit actum de in-
18 terpoſitione decreti, tunc enim poteſt ſubſequi. Quar-
tò appretium bonorum alienatorum, illorumque
ſubhaſtatio, ex traditis per D. meum *hic, num.1. &*
per *D. Merlin. cap.74. num.1. cent. 2. controv. for. D.
Staiban.* ubi ſupra, *numer.* 5. in conſtitutione autem
cenſus, ſive in venditione annuorum introituum ſuper
19 bonis pupilli octo requiſita ponit *Foller. in pragm. de
cenſ verſ. juris moderandi rigorem, n.*39. & in venditio-
ne annuorum introituum facienda per univerſitatem,
requiſita recenſet *D. Conſ. Staib. reſol.*38. *num.*6. 8. 25. &
27. *d. lib.1.*

Et ex traditis per D. meum *n.6.* habemus quòd con-
20 tractus per Eccleſiam celebratus, quamvis in ejus uti-
litatem deficientibus aliquib. requiſitis non ſubſtinetur
etſi contrarium teneant *Ludovi. Bell. conſil.* 45. *nu.* 8.
& *Ciarlin. lib.1. controv. c.8. n.*15. attamen opinio D.
21 mei ſubſtinenda eſt, & nos illam amplectimur, idcò-
que ut alienatio bonorum Eccleſiæ valeat, requiritur
nedum cauſa juſta, & ſolemnitas ut in *c.1. de reb. Eccl.
non alie. in 6. clem.1. eod. tit.* ſed etiam Summi Pontificis
conſenſus, ut in *extrav. Ambitioſæ de reb. Eccl. alie. vel
non* ubi omnis modus alienandi eſt prohibitus, etiam
21 in caſu licito, & ſervatis ſolemnitatibus, inconſulto
Pontifice, ut tradit *Rebuff. in comp. de alie. rer. Eccl. nu.*
102. & advertit etiam *Quaranta in ſumma Bullarum, in
verb. alien rerum Eccl. num.*5. quos ſequens adducit *D.
23 de Marin. lib.1. quot. reſol. c.6. n.1.* cauſa autem juſta eſt
evidens utilitas Eccleſiæ, ut pluribus relatis probat *Ro-
24 ta Romana* in *dec.* impreſſa apud *D. de Marin. c.7. num.
3. dict. lib.1.* & ſolemnitatis eſt probatio per teſtes ju-
dicialiter facienda reſpectu dictæ utilitatis coram
Commiſſario per Pontificem deputato, vocatis vo-
candis,

Digitized by Google

candis, ut tradit eadem *Rota ibid. in num.6. & ſeq.*

25 Sub nomine tamen alienationis venit etiam vendi-
tio annuorum introituum facta juxta formam *bullæ Ni-
colai V.* de qua in *pragm.1.de cenſ.D.de Marin.d.c.6.n.*
8. qui *nu.9. 10. & ſeq.* fundat, alienationem annuo-
26 rum introituum factam per Adminiſtratores Hoſpita-
lis, Epiſcopali authoritate erecti, pro quodam capi-
tali impenſo pro reparatione domus Hoſpitalis, & ſic
ex cauſa neceſſaria eſſe validam, abſque dictis ſo-
27 lemnitatibus & aſſenſu Apoſtolico, quod *Ego* non
ita facile admitto; nam alia opinio eſt approbata in
S. C. quia etſi contractus cedat in utilitatem Eccleſiæ
abſque ſolemnitatibus, alienatio non tenet ut diximus
num. 22. & fuit deciſum, teſte *D. de Franc. dec. 35.*
num. 9. cujus ſola authoritas ſufficeret, tamen adduco
28 *Io. Faber. in §.1. Inſt. quib. alien. licet, vel non num.*
4. ubi quod ſecurius eſt, ſi ſolemnitates interveniant,
quem locum miror non fuiſſe allegatum à *D. de Franch.*
ibid. te videas, nam alia jura citat.

29 Bene verum eſt, quod in *d. extravag. ambitioſæ* tres
caſus excipiuntur, in quibus alienatio rei Eccleſiæ
permittitur, Pontifice inconſulto. Primo ubi res non
ultra triennium locaretur. Secundo, ſi in emphyteuſim
concederetur, tribus concurrentibus, ſcilicet in caſi-
bus à jure permiſſis de bonis in emphyteuſim ab anti-
quo dari ſolitis, & cum evidenti Eccleſiæ utilitate.
Tertio alienatio fructuum, qui ſervando ſervari non
poſſunt, ut refert *D. de Marin. ibid. n.4.*

30 Et circa ſecundam exceptionem conceſſionis in em-
phyteuſim, quæ ſub alienationis verbo venit, ut in
d. extravag. ambitioſa, habetur, & in *cap. nulli, de reb.*
Eccleſ. non alien. ac in *l.1. Cod. de fund. dotal. non alien.*
quod etiam admittunt *Rebuff.* ubi ſupr. *num.5.* & *Ros.*
loc. cit. ante *num.1. & num.10. & ſeq.* dicimus, quod
Parlamentum Pariſienſe conceſſionem prædictam ob
31 ſolemnitates omiſſas, non ſolet reſcindere, niſi tribus
concurrentibus. Primò ſolemnitatis defectus. Secun-
do læſio. Tertio, quod læſio ſit magna, non mini-
ma, ut deciſum teſtatur *Rebuf. ibid.* ſub *num 10.* Ideo-
32 que *Rota Romana* ſub die 9. Aprilis 1630. judicavit,
conceſſionem in emphyteuſim domus factam per
Capitulum Eccleſiæ S. Mariæ de Rotunda de urbe
Julio Pocobello ad ipſius, & perſonæ ſucceſſive ab
ipſo nominandæ vitam, non ſubſiſtere coram *P. Du-
rano*, ut habetur apud *D. de Marin. d. cap. 7.* ante d.
33 *n.3.* nam *ibi*, nedum deficiebat cauſa juſta, & ſic uti-
litas, ſed etiam aderat læſio, & magna, nam conceſ-
ſio erat facta pro canone ſcutorum 36. & ex domo per-
cipiebatur annua penſio ſcutorum 150. neque etiam in-
terveneratt ſolemnitas, & ſic probatio juridice per teſtes
de utilitate Eccleſiæ; ſed tantum decretum Commiſſa-
rii approbando dictam conceſſionem nullis examina-
tis teſtibus, ſervata forma ſuæ commiſſionis.

Hinc Sac. Conſil. in cauſa Monaſterii Montis Oli-
34 veti cum Pappalardis de anno 1541. in Banca Joannis
Porrii, & in cauſa ejuſdem Monaſterii cum Suardis
de anno 1570. in Banca de Caro, quamvis aſſenſus
Pontificis fuiſſet ſubreptitius, & adeſſet læſio, noluit
conceſſionem in emphyteuſim reſcindere; ſed cen-
ſum auxit, habita conſideratione ad tempus conceſ-
ſionis, & valorem tempore litis, ſtante antiquitate
temporis, & eo magis, quia ſolemnitates ex curſu
35 30. annorum præſumuntur, ad tradita per *D. Balbo*
diſput.37.num.10. & 11. nam ex tanto curſu temporis
tollitur omne vitium, quod allegari poſſet in contra-
ctibus rerum Eccleſiæ, ut per *Dec. conſil.36. n.8. verſic.*
ultim. non obſtat, ex *Anchar an. conſil.135.* ac *Alex. conſ.*
79. in 2. dub. col.3. lib.1. ubi percepit ex Apoſtilla manu-
ſcripta D. Conſiliar. *Felicis de Rubeis.*, qui fuit poſtea
digniſſimus Epiſcopus Terracinus, ac *D. d. n.8.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Fidejuſſor Arcæ Arrendamenti an ſit liberatus, ſi Mercator, qui Arcam exercebat acceptando literas cambii, eas ſcripſit ad creditum, & debitum ipſius creditoris, novaſque fecit literas pro illarum ſolutione, & an ſit inducta novatio.

SUMMARIUM.

1 *Debitor mandans Nummulario ſuo, & debitori, ut quod ſibi debet, Titio ſolvat; & in libro rationum ſuarum Titium creditorem ſuum deſcribit, & ipſe ratum habet, ſcribens cenſetur liberatus, & actio novata, maxime ubi agitur inter mercatores.*

2 *Creditor recipiens literas cambii à ſuo debitore, & faciens ſe creditorem a debitore ipſius debitoris deſcribi, actionis novationem inducit.*

3 *Par a ſunt ſolvere, vel quod Nummularius, ſive Bancherius ſe debitorem, conſentiente creditore deſcribat.*

4 *Promiſſio de ſolvendo facta ab eo, cui litera diriguntur ex conſuetudine inter mercatores liberationem primi debiti inducit, & n.8.*

Sed contrarium n.5.

Maxime, ubi acceptans literas non eſſet debitor mandantis, n 6.

Limita in Campſoribus, n.7.

9 Afflict. in dec.353. *declaratur.*

10 *Debitor ex ſtipulatu licet ſe conſtituat debitorem actione de conſtituta pecunia, prima obligatio ex ſtipulatu non erit extincta.*

11 *Campſores an, & quando ſcribendo literas cambii, inducant liberationem, & extinguantur prima jura.*

12 *Bancherius ſeu Nummularius ſi apocham ei traditam in creditum ipſius, cui pecunia erat ſolvenda ſcripſerit, & pro ejus ſolutione aliam cedulam ſolvendam per alium Nummularium ei conſignaverit, ſi ſolutio non fuerit ſequuta, non erit liberatus.*

13 *Novatio non præſumitur ex augmento cambiorum.*

14 *Extincta obligatione principali, extinguitur fidejuſſio.*

15 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO XX.

Simon Salutius, & Franciſcus Veſpuli cùm eſſent Gubernatores, & Inſtitores Regiæ Gabellæ, ſeu Arrendamenti, quod vocant carolenorum trium pro qualibet libra Serici, in anno 1618. conſtituerunt eorum Capſerios in Civitate Coſentiæ Blaſium, & Fabritium Salernum mercatores ibidem degentes pro cujus Capſæ adminiſtratione acceſſit tanquam fidejuſſor Horatius Salernus, cumque dicti Gubernatores mediantibus duabus literis cambii ſcripſiſſent, ut dicti Blaſius, & Fabritius ſolverent Horatio Scotto duc. 7000. literæ prædictæ fuerunt per dictos Capſerios acceptatæ, ſed non effectivè ſolutæ. Verum pro eorum ſolutione eidem Scotto dederunt, tam pro prædictis duc. 7000. quam pro aliis duc. 304. pro cambio literas directas dicto Horatio Salerno, ut dictam quantitatem ſolveret Scotto, qui cum noluiſſet litteras acceptare, fuerunt per Scottum proteſtatæ, & expeditæ litteræ exequutoriales contra Fabritium realiter, & perſonaliter, qui cum eſſet effectus non ſolvendo creditor direxit greſſus ſuos ordinariè contra dictum Horatium Salernum, tanquam prædictorum Fabritii, & Blaſii Capſeriorum fidejuſſorem, & compilato proceſſu dicebat Horatius ipſum

eſſe

Digitized by Google

eſſe abſolvendum, ex quo per literas cambii acceptatas per dictos Capſerios, ac ſcriptas in eorum libris
debitum Arrendamenti erat extinctum, & transfuſum
in aliam obligationem, in qua prædicti Blaſius; &
Fabritius tanquam ſcriptores literarum cambii, erant
effecti debitores nomine proprio, & ſic ipſe Horatius
non debebat moleſtari tanquam fidejuſſor Arcæ Arrendamenti; ſtatim enim quòd quis jubet Nummulario ſuo debitori, ut quod ſibi debet, Titio ſolvat, &
in libro rationum ſuarum Titium creditorem ſuum
deſcribat, & ipſe ratum habuit ſcribens cenſetur liberatus, & actio novata, ita *Dyn. conſil.* 23. alias 27. &
1 eum ſequitur *Joan. Andr. in Addit. ad Specul. in rubr.*
de depoſit. in fine, & habetur etiam ex *Jaſon. in leg.*
ſingularia num. 6. *D. ſi certum petat.* quod etiam optimè explicat *Hieron. Gabr. conſ.* 155. *ex nu.* 48. cum pluribus *ſeqq.* ubi hoc indiſtinctè tenet, quando agitur inter mercatores, & eum ſequitur *Mantic. de tacit. &*
ambig. convent. lib. 27. *titul.* 6. *Anna alleg.* 89. *Maſcard. de*
prob. in concluſ. 89. *num.* 8.

Quod tantò magis corroboratur, quando creditor
qui paſſus fuit, ipſo conſentiente; non ſolum ſe deſcribi debitorem, ſed etiam recepit literas cambii, tunc
enim dicitur inducta novatio actionis, & primus debitor erit liberatus, prout deciſum refert *Afflict. deciſio.* 353. ex doctrina *Paul. de Caſtr. in d. l. ſingularia,*
ff. ſi cert. pet. maxime inter mercatores, *Raphael. Cuman. in l. delegatio*, *D. de novat.* & copiosè poſt *Afflict.* hoc fundat multis DD. authoritatibus, & rationibus *Scacc. de commerc. & camb.* §. 2. *gloſſ.* 5. *quæſt.* 8.
2 *num.* 24. qui ad partes articulum diſputat & *num.* 248.
pro hac opinione concludit, latè etiam *Caſtill. deciſ.*
Sicil. 46. *lib.* 1. ubi diffusè probat, quod paria ſunt, ſol-
3 vere, vel quòd Bancherius ſe ſcribat debitorem, conſentiente creditore; abſque tamen dolo, multa etiam
per *Rum. conſil.* 391 *volum.* 1. & inter mercatores ex
4 conſuetudine totius Italiæ promiſſio de ſolvendo facta
ab eo cui literæ diriguntur, inducit liberationem primi debitoris, ut habetur ex *Rot. Gen.* 4. ſub *num.* 9. &
5 10. quod etiam ex multis comprobat *Scaccia de commer. & camb. in dict.* §. 1. *gloſ.* 5. *num.* 63. & 245. licet de
hac opinione valde ſit dubitandum, cum contraria
opinio ſit in Regno uſu recepta, nunquam enim liberatur primus debitor ea ipſa acceptatione, niſi ſequatur ſolutio, quia acceptans habetur, ac ſi eſſet fidejuſſor, ut per *Franch. dec.* 303. *R. Vitan pragm.* 1. *de liter. camb. num.* 1. *Surd. deciſ.* 187. *Gratian. diſcept. forenſ.*
cap. 64. ubi latè, & deciſionem Rotæ Romanæ affert,
& in *dec.* 117. *Mareſcot. variar. reſol. c.* 11. *l.* 1. *Sfort. Odd.*
conſ. 87. latiſſimè *de Pont. conſ.* 87. *volum.* 1. & noviſſime
Conſil. Paſchal. qui alios congerit *de vir. patr. pot. par.*
cap. 8. *numer.* 71. & probatur ex *text. in l. ſi literarum*
C. de ſolut. ubi etiam *Bald. number.* 19. & *Salicet num.* 2.
maxime, quando acceptans non erat debitor mandan-
6 tia, quamvis enim *Bart. in d. l. ſingularia*, *numer.* 19. *ff.*
ſi certum petat. teneat, quòd primus debitor liberetur,
etiam, quod acceptans non ſit debitor, tamen communis opinio eſt in contrarium, ut dixit *ibidem Bologn.*
numer. 89. *Cagnol. Socin.* & alii adducti per *Maſtrill.*
dec. 177. *num.* 5. licet de conſuetudine illius Regni dicat,
ſervari contrarium in Campſoribus, quia ſufficit, ut
gratia facta fuerit, conſentiente creditore, qui poterat habere pecuniam numeratam, eo enim ipſo,
quo fit per debitorem mandatum Campſori ut ſolvat
debitum, & Campſor acceptat, illamque deſcribit
ad nomen debitoris, videtur facta delegatio, per
quam inducitur novatio actionis: nam ex legis fictione videtur facta numeratio creditori & brevi manu
per eundem creditorem videtur, pecuniam fuiſſe per
ipſum in Banco depoſitam, ut dicunt *Bart. Bald. Angel.* & alii in *d. l. ſingularia*, & *Maſtrill. d. deciſio.*
177. *in princip.* Immò plus *Joan. Franch. de Pont.*
conſil. 38. *volum.* 2. voluit, quod per Chirographum
factum à Papa Leone XI. tempore ejus breviſſimi
Pontificatus, directum ejus Theſaurario ſecreto, ut
ex pecuniarum quantitatibus eidem pervenit ex Dataria ſolveret aliqua debita particularia contracta tempore, quo erat Cardinalis, quamvis antequam eſſet
facta ſolutio humanis ceſſerit, quòd non ſint amplius hæredes ipſius Pontificis moleſtandi; ſed quod ſolvi debeant per dictum Theſaurarium, ex qua ipſa conſignatio Chirographi habetur pro ſolutione, licet hodie in Regno hoc ſi per particularem legem definitum
8 ut eo, ipſo, quo literæ cambii ſunt acceptatæ, & tempus ſolutionis præfinitum ſit elapſum, ſi per alios quatuor dies creditor non exigit, ſcribens erit liberatus,
ut in *Pragm.* 6. §. 4. *de literis cambii.*

Verùm pro Franciſco Scotto creditore dicebatur
quòd ipſe non ſe direxit contra Salutium, & Veſpulum, qui primo loco ſcripſerunt literas cambii, reſpectu quorum procedunt omnia ea, quæ ſuperius
9 fuerunt adducta, dicebat etiam, quod *deciſio Afflicti*
353. & alii allegati ſunt intelligendi, quando debitor
per publicum inſtrumentum quietavit debitorem primum ſcribentem, et ita declarat *Urſil. num.* 6. quod
probatur ex *leg. fin. C. de novat.* & melius in §. *præterea*
Inſt. quibus mod. tollit. oblig. quòd optimè etiam declarat
Parlad. lib. 2. *rer. quotidian. cap. fin. par.* 1. §. 12. *limit.* 6. &
Sfort. Odd. conſil. 87. Rurſus quod hodie non tractabatur contra prædictos Scribentes; ſed contra Fabritium & Blaſium Capſerios, & conſequenter contra
Horatium, tanquam fidejuſſorem ipſius Capſæ; quod
probatur, quia non poteſt dubitari, quin per acceptationem literarum ſit effectus debitor ipſius Scotti,
& quamvis pro ſolutione dictarum literarum cambii
dediſſet ei alias literas ſolvendas hic Neapoli per eundem Horatium, quæ cum non fuiſſent acceptatæ, fuerunt proteſtatæ contra Fabritium, & fuerunt etiam
contra ipſum expeditæ literæ executoriales, non per
hoc fuit transfuſum debitum Arcæ in aliud debitum,
ita ut primæva jura remanerent extincta, quod punctualiter probat *text. in l. item illa*, §. *fin. ff. de conſti. pecun.* ubi qui erat debitor ex ſtipulatu, ſi ſe conſtituat
debitorem actione de conſtituta pecunia non per hoc
prima obligatio ex ſtipulatu erit extincta, niſi ſequuta integrali ſolutione, quamvis creditor egerit
actione de conſtituta, & fuerit ex eadem actione lis
conteſtata, & ita *ibi* declarant *Bald. Bart.* & alii *DD.*
& *Dec. in d. l. ſi ſingularia, n.* 27.

Nec poterat dubitari, quod ipſi Blaſius, & Fabritius fecerint apocas uti Capſerii, cum in ſpecie erat
eis promiſſum in conventione inita cum ipſis Arrendatoribus, ut ſolutiones faciendæ ab ipſa Arca Arrendamenti, poſſent fieri cum literis cambii hic
Neapoli cum utile cambii, ad ipſorum Capſeriorum
beneficium, cum etiam de jure apparere debebat, non
fuiſſe transfuſum debitum in aliam formam obligationis, ita ut primæva jura contra ipſos Capſerios
fuiſſent extincta ex ipſa forma literarum cambii,
Campſores enim ſcribendo literas cambii, vel dicunt, *la valuta recevuta de contanti*, & in hoc caſu
poſſet conſiderari numeratio, & quòd ſit factus tranſitus in aliam ſpeciem contractus; fingitur enim actus
numerationis, ut per *Doctores in dict. l. ſingularia,*
per quam numerationem extinguuntur illa primæva
jura, ſolutione enim ejus quod debetur omnis tollitur obligatio, ita ut neque hoc caſu poſſit mercator
opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, *Scac.*
de commerc. & camb. §. 1. *gloſſ.* 8. *quæſt* 1 *num.* 6. *Rot. Genuenſ. dec.* 44. aut verò dicitur, *pro totidem cambiatis*;
& iſto caſu non probatur ſolutio, ſed apparet, eſſe
idem debitum, prout per prius erat, ita ut poſſit hoc
caſu ſolutio in dubium revocari, ut probat idem *Scaccia ibidem num.* 7. aut demum dicitur, *la valuta conti con noi*, quod idem eſt ac ſi diceret *per la valuta cantanti*, prout apparebat, fuiſſe ſcriptas literas in caſu, de
quo

quo agebatur, & hoc caſu idem judicatur, ac ſi dixiſſet, *la valuta cambiata con noi*, prout optime probat *Rota Genuenſ. in deciſ.* 104. *num.* 5. ubi dicit, quod fuerunt examinati nonnulli mercatores practici, & eam ſequitur idem *Scaccia loco* ſupra citato *numer.* 8. Si ergo primum debitum non eſt extinctum, non ſequuta effectuali ſolutione, ſequitur neceſſario, quod fidejuſſor Arcæ teneatur, quia cum non ſit inducta novatio per novam obligationem, primi fidejuſſores tenentur *Heringius de fidejuſſ. cap.* 20. *§.* 36. *num.* 1. *Menoc. præſumpt.* 134. *lib.* 3. *Gayll. libr.* 2. *obſerv.* 30. ubi etiam *Bernard. Graves conſid.* 2.

Et hoc eſt, quod quotidie practicamus in Bancis publicis hujus Fideliſſimæ Civitatis, conſignata enim creditori cedula bancaria, quam nos, apodixam bancariam vocamus, eaque præſentata in Banco, & ſcripta in debitum creditoris Banci, qui eam ſcripſit, & in creditum ipſius, cui pecunia erat ſolvenda multoties pro ſolutione Bancherii, ſive Nummularii aliam
12 cedulam conſignant, ut illa pecuniæ quantitas ſolvatur per alium Nummularium, ſive Bancherium, quam ſi non ſolverit, non ideo primus Nummularius, ſive Bancherius erit liberatus, & per conſequens Banci prædicti fidejuſſores tenentur, & hoc quotidie practicatur, abſque aliqua difficultate, quia quamvia primas debitor, qui ſcripſit cedulam bancariam eo ipſo quod Nummularius illam acceptavit, & ſcripſit in libris ad debitum ſcribentis, & creditum illius, cui ſolutio erat facienda, ſit liberatus, & in hoc conveniant omnia ſuperius allegata, ad notata in dicta *l. ſingularia, ff ſi certum petat. Mantic. de tacit. & ambig. l.* 17. *tit.* 6. *Hering. de fidejuſſ. d. c.* 20. *§.* 3. *n.* 9. tamen ſi ipſe Nũmularius pro ſolutione ipſius aliam fecerit apocam directam alio Nummulario, ut eam ſolvat, ſi non fuerit ſoluta, non erit primus Nummularius liberatus.

Neque opitulabitur motivum partis, quod in ſecundis literis augetur etiam intereſſe cambii in aliis ducat. 304. ultra ſummam contentam in primis literis ducatorum ſeptemmille, novatio enim non præſumitur ex augumento cambiorum, ita in terminis *Barbat. conſil.* 19. ſub *numer.* 5. *volum.* 1. & probatur expreſſè ex *text. in l. fin. C. de novat.* quia novatio non
13 præſumitur, niſi expreſſe fiat quod procedere, tam per viam actionis, quam per viam exceptionis, late examinato articulo voluit *Parlad. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin.* 1. *pag. §.* 12. qui de communi teſtatur, qui quid dixerit *Bartol. in leg Valerianus, Digeſt. de præt. ſtipul.* & in *leg.* 2. *Cod. de novat.*

Neque vis eſt facienda, quod extincta prima obligatione Arrendamenti, per acceptationem apocæ cambii ſit extincta obligatio ipſius Horatii fidejuſſoris, quia ſublata obligatione principali, extinguitur fide-
14 juſſoria, tanquam acceſſoria, *l.* 1. *D. de fidejuſſor. c. acceſſorium de reg. jur. in* 6. quia regula eſt vera in ſe, ſed non applicabilis caſui noſtro, non enim agitur contra Horatium tanquam fidejuſſorem Arrendamenti, ſed tanquam fidejuſſorem Arcæ, ſeu Capſæ Arrendamenti, retorquetur ergo argumentum, quia cum obligatio ipſius Arcæ non ſit extincta, ergo remanet obligatio fidejuſſoris. Fuit etiam in facto conſideratum, quod debitum dependebat ex cauſa exactionis debitorum ſpectantium ad dictum Arrendamentum, ex qua cauſa Capſa erat debitrix, & ſic etiam, quod literæ non fuerunt directæ per ipſos Capſerios extraneo, ſed eidem Horatio, qui erat fidejuſſor. Et ideo diſcuſſo negotio, die 30. Januar. 1674. ad relationem
15 Reg. Conſiliar. Andreæ Provenzalis, fuit condemnatus Horatius ad deponendum ducatos ſeptem mille treſcentum, & quatuor, ſalva meliori deliberatione quoad intereſſe partibus plenius auditis, de qua ſententia cùm pro parte dicti Horatii fuiſſet dictum de nullitate, & inter cætera dicebat, ipſum non fidejuſſiſſe, niſi pro ſumma ducatorum vigintimille, ex quibus fecerat depoſitum jam in Reg. Cam. Summar. ducat. quindecim mille, fuerunt aliæ nullitates rejectæ, & admiſſa prædicta nullitas, & proinde fuit dictum, quod exequatur pro reſtanti ſumma uſque ad duc. 20. mill. ſervata forma fidejuſſionis.

OBSERVAT. IN DECIS. XX.

SUMMARIUM.

1 *Debitor ſcribens litteras cambii, non remanet liberatus, quamvis ſint acceptata, dummodo non fuerit ſequuta ſolutio, intellige, ubi creditor, cui erat facienda ſolutio, diligentias fecit contra acceptantem, nam alias in ſubſidium tenetur, num.* 5. *de ratione à num.* 6. *per tot.* 12 *& ita judicatum adducitur, num.* 13. *item intellige, ut num.* 14. 15. *&* 16. *limita, ut num.* 20. *ſed intellige, ut num.* 21.

2 *Acceptatio litterarum cambii non eſt novus contractus inter acceptantem, & illum, cui erat facienda ſolutio, ſed eſt pars contractus litterarum cambii.*

3 *Creditor, qui non habuit fidem de ſolutione ex receptione litterarum cambii ab alio ſolvendarum, non liberat debitorem, & tenetur litteras cambii præſentare & exigere ab illo, cui erant directa n.* 6.

4 *Venditor non habita fide de pretio, retinet dominium rei venditæ.*

5 *Scribens litteras cambii in ſubſidium tenetur, ubi ille, cui erat facienda ſolutio, non fecit diligentias contra acceptantem.*

7 *Creditor non poteſt recedere à tractatu, & reſtitutione litterarum cambii debitori.*

8 *Debitor non poteſt revocare ordinem, litteris cambii acceptatis.*

9 *Acceptans literas cambii, non poteſt alteri, quam præſentanti ſolvere.*

10 *Creditor nulla actione experiri potuit contra ſcribentem literas cambii ubi ab acceptante ſoluta non fuerint, niſi conditione ob cauſam, ſive ſine cauſa, vel cauſa data, & non ſequuta.*

Conditiones ob cauſam, ſive ſine cauſa, vel cauſa data, & non ſequuta, promiſcuè his nominibus appellantur ibid.

11 *Actio conditionis ob cauſam eſt ſubſidiaria de æquitate.*

12 *Creditor debet adhibere diligentias, ut poſſit agere contra ſcribentem literas cambii, ad videndum, num ſolvere velit, vel non, ad hoc, ut dicatur cauſa defecta.*

14 *Debitor literas cambii ſcribens non remanet liberatus, quando acceptans decoxit ante ſolutionem, item ſi creditor diſtulit præſentare literas cambii, n.* 15. *intellige, ut n.* 16.

Periculum, & damnum ſuperveniens ob decoctionem acceptantis literas cambii, erit ſcribentis, non autem creditoris illas recipientis. d. n. 14.

17 *Creditor de jure Regni, ſi elapſo termino dierum quatuor omiſerit exactionem ab acceptante literas cambii, & non fuerit proteſtatus contra acceptantem, non habet regreſſum contra ſcribentem, Intellige, ut numero* 18.

19 *Acceptans literas cambii eodem die, quo ſcribens decoxit, & ipſe ignorabat, non tenetur, & ita deciſum adducitur, contrarium, ubi fatis poſt acceptationem decoctio ſequitur, n.* 21.

20 *D. Conſiliar.* Fabius de Aona *in materia cambiorum ſemper eſt ſequendus.*

1 Similis articulos fuit diſcuſſus in Senatu Cathaloniæ apud *Fontanell. dec.* 124. *& ſeq. lib.* 1. ubi emptor mercium dederat venditori literas cambii directas cuidam pro ſolutione pretii illarum, quæ fuerunt acceptatæ

ceptatæ per illum tertium, non tamen ſolutæ; ideo-
que venditor agebat contra emptorem ad ſolutio-
nem pretii dictarum mercium venditarum,his præci-
puè rationibus.

Primò,quia dictus emptor,non remanebat libera-
tus per conſignationem literarum cambii ſolvenda-
rum ab alio, quamvis fuiſſent acceptatæ, niſi fuiſſet
ſequuta ſolutio,*l.ſi literarum*,ubi *Bald.C.de ſolut.* bene
*Caſtr.in l.ſi debitorem,ff.de novat.Moreſcot.*qui ita plu-
ries deciſum per Rot.Rom.refert *lib.2.variar. reſolut.*
cap.11.num.3.& 8. ſic etiam in Senatu Portugall. teſte
Melch. Phœb. deciſ. 207. *pag.* 2. & ſimiliter in Rot.
Rum.*Farinac.deciſ.445.tom.2.& deciſ. 679. numer.* 2.
pag.1.recent.& Sanctiſſ.*Ludoviſ.deciſ.* 217. & in Senatu
Cathal.idem *Fontan.dict.deciſ.*124. *num.* 5. & ita etiam
concludit D.meus *hic,num.*5. & *conſult.* 42. *num.* 5. &
*ſeq.lib.*1.ubi alios DD.citat,& ita practicatum refert
contra Fabritium Salernum ſcribentem hic,*n. 9.verſ.*
rurſus, & comprobat *D.Præſ.Merlin.c.11.cent. 2. con-*
trov.forenſ.

2 Secundò,quia illa acceptatio literarum cambii fa-
cta à tertio, cui erant directæ,non eſt novus contra-
ctus inter ipſum acceptantem, & creditorem, cui
erat facienda ſolutio, ideoque dum creditor non ha-
3 buit fidem de ſolutione, non liberavit ſuum debito-
rem,ex traditis per *Scacc.de camb.* §. 2. *gloſſ.* 5. *numero*
313.*Gratian.lib.1.diſcept for.cap.64.numero 4. Ludoviſ.*
ibid.numero 4.refert *Fontanell.loco* cit. *numero* 6. ſicuti
4 etiam creditor non habita fide de pretio, retinet do-
minium rei venditæ, ut in §.*venditæ, Inſtitut.de rer.*
diviſ.

Hæc tamen licet veriſſima ſint, ea tamen intelli-
5 genda non ſunt,ita ſimpliciter, ſed ubi creditor dili-
gentias feciſſet contra illum, qui literas cambii ac-
ceptavit, & proinde, niſi in ſubſidium tenetur lite-
ras cambii ſcribens ut defendebat in cauſa prædicta,
idem *Fontanell.*per plura media adducta in *dict.deciſ.*
224.à *numer.*9.per tot.*numero* 22.& *d.deciſ.*125. à *num.*
8.per tot.16. duobus tamen his præcipuè fundamen-
tis.

6 Primò, quòd dictus creditor tenebatur literas
cambii ei conſignatas præſentare, & exigere ab illo,
cui erant directæ, quo non facto non licebat redire
7 ad debitorem ſcribentem,ut tradit *d.deciſ.*124.*numer.*
18.& *ſeq.*ex *Beninten. deciſ.Bonon.*58.ubi quod non li-
8 cet creditori recedere à tractatu, & pœnitere, reſti-
tuendo literas debitori,ſicut eadem ratione, nec de-
bitori licitum eſt, literis acceptatis revocare ordi-
nem,*Rot.Gen.deciſ.90.num.2.& deciſ.168.num. 3. Gabr.*
de novat.concluſ.1 num.15.Burſat.conſ. 39.numer. 2. vo-
*lum.1.Maſcurd.de probat.concluſ.*990.*numer.*2.nec ille,
9 cui literæ fuerunt præſentatæ,poteſt alteri,quàm præ-
ſentanti ſolvere,*Rota deciſ.Gen.dec.93.num.*8.& ita de-
ciſum in Senatu Luſitano refert *Phœb. deciſion.* 208.
*pagin.*2.

10 Secundò,nam quatenus poſſit dari regreſſus con-
tra ſcribentem, nulla alia actione experiri poterit
creditor, niſi conditione ob cauſam, ſive ſine cauſa,
vel cauſa data,& non ſequuta, his enim nominibus
hæ conditiones promiſcuè appellantur, *Rota Gen.*
deciſion. 1. *numero* 6. circa medium, quæ quidem
11 actio de ſui natura eſt ſubſidiaria, datur enim ex
æquitate in ſubſidium, ut ex *Caſarc Barzio, Gabr.*
& Surd. tradit *Fontanell. dict. deciſ.* 125. *numero* 12. &
12 quod diligentiæ ſint adhibendæ, ut is, cui traditæ
ſunt literæ cambii, poſſit agere contra ſcribentem,
ad videndum,num ſolvere velit, vel non, ut dicatur
cauſa defecta, docet *Faber* in ſuo Co. *lib.* 4.*tit.* 5. *de*
*cond.ob.cauſ.dat.defin.*1.

Ex quibus tam in prima, quam in ſecunda inſtan-
13 tia fuit per Senatum Cathal.in cauſa prædicta deter-
minatum ad favorem ſcribentis literas cambii in ca-
ſu propoſito, reſervando jura creditori in ſubſidium
contra debitorem,qui literas ſcripſerat,ut refert *Fon-*
*tanell.d.dec.125.n.*16.

Item concluſio ſupra firmata *nu.*1. procedit, etiam
14 ſi is, qui literas cambii acceptavit,decoxit ante ſolu-
tionem, dummodo non ſit facta delegatio, tunc enim
periculum, & damnum erit ipſius ſcribentis literas
cambii, non autem creditoris illas recipientis, ita
Phœb.deciſ.209.par.2.Fontanell.d.dec.124.num.8.& dec.
125.*numer.*17.ubi,quòd idem dicitur, quando creditor
diſtulit præſentare literas cambii,nam non ipſi, ſed
15 illi,qui eas ſcripſerit damnum imputatur,ſequuta de-
coctione illius, cui literæ cambii erant directæ, ex
*Ludoviſ.d.dec.*217.*nu.*6.& 7.ubi *Additio*;verum ſi ma-
gna,& grandis fuerit mora, & negligentia præſen-
tandi, vel per multum tempus creditor poſt præſen-
16 tationem diſtulit exactionem, & ſupportavit debito-
rem,non certiorando ſcribentem de recuſatione ſol-
vere debentis, tunc Judicis arbitrio remittitur cul-
pa, & negligentia, in cujus damnum cedere debeat,
an ſcribentis,vel ejus creditoris, in cujus beneficium
illas ſcripſerit, ut putat *Fontanell.d.deciſ.125.num.*18.
ubi DD. citat.

Quæ omnia licet de jure communi procedant,
non tamen obſtabit *pragm.* 6. edita in anno 1618. *cap.*
4 *de liter camb.*de qua D.meus hic *nu.*8.& *conſult.* 42.
num 6.*lib.*1.per quam mandatur, ut creditor, cui eſt
17 facienda ſolutio, ſi elapſo termino quatuor dierum
omiſerit exactionem, & non fecerit adverſus accep-
tantem debitam proteſtationem, ſcribens liberatus
remanebit.

18 Siquidem diſpoſitio *pragmat.* prædictæ procedit,
quando non eſt ſequuta decoctio,& ubi mora adfuit,
non exigendo, vel non faciendo proteſtationem de-
bitam,ex ſupra adductis.

19 Hinc etiam acceptans literas cambii eodem die
decoctionis ſcribentis, non tenetur ad illatam ſolu-
tionem, ſi fuerit ignarus dictæ decoctionis, ex tradi-
tis per *Dom.Præſ.Merlin.cent.2.controv.for cap.*11. per
tot qui *numer.*10.*verſ.ſed nihilominus,& numer.* 25. ita
20 deciſum etiam per S.C.refert juxta *conſil.*82. *D.Conſil.*
de Anna, quem ſemper ſequendum eſſe in hujuſmo-
di materia tradit *Joann. Bapt. Coſta. in tract. de fact.*
*ſcient.& ignor.dict.*24.*num.*12.quem refert, & ſequitur
*D.Merlin.ibid.*licet contrarium ſit, ubi ſtatim poſt ac-
21 ceptationem decoctio ſcribentis ſuperveniat, ut per
D.de Franch. deciſion. 303. & faciunt tradita per *Nos*
numero 16.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Solutio in quam cauſam cedere dicatur ubi nec à creditore, nec à debitore cauſa fuerit expreſſa. Et an prius cedat in cauſam uſurarum, & intereſſe non liquidati.

SUMMARIUM.

1 *Solutio cenſetur facta à debitore in cauſam, quam à principio expreſſit.*

2 *Debitor non exprimens, in quam cauſam ſolvat, poteſt creditor id declarare, dummodo incontinenti fiat, & cum voluntate debitoris, ſive expreſſa, ſive præſumpta.*

3 *Solutio a debitore facta,cenſetur in cauſam uſurarum, intereſſe cedere,dummodo nec à debitore, nec à creditore cauſa expreſſa ſit.*

Sed contrarium,ubi uſura,ſeu intereſſe,licet certum, tamen non ſit liquidatum,quoniam tunc in cauſam ſortis cederet ſolutio,numero 4.

Prima tamen opinio indiſtinctè verior,numero 5.

6 *Intereſſe licet non liquidatum, compenſatur cum fructibus.*
7 Joann. Vincentius de Anna in allegar. 112. *declaratur.*
8 Gratian. tom. 2. diſcept. c. 224. num. 44. *ſimiliter declaratur.*
9 *Solutio nunquam cenſetur cadere in eam cauſam, ubi adeſt controverſia.*
10 *Aliud eſt, intereſſe certum eſſe deberi, ſed non eſſe liquidatum, & aliud verò, ſi dubitatur, deberi.*
11 *Deciſio Sacri Conſilii in cauſa Illuſtr. Ducis Acherruntia, cum Illuſtr. Duce Sancti Donati adducitur.*
12 *Intereſſe poſt reſciſſionem debetur ad eandem rationem tertiarum.*

DECISIO XXI.

CReditore pro ſorte principali, & intereſſe ali-
quid recipiente à debitore in cauſam crediti, an
ſolutio intelligatur facta pro ſorte principali, an
verò in cauſam intereſſe, & quod ſupereſt in cauſam
principalis, & quidem regula eſt ſatis vulgaris, quòd
1 quando debitor ſolvens, cauſam expreſſit à principio
quòd tunc nulla poteſt cadere controverſia, in illam
enim cauſam expreſſam ſolutio intelligitur facta, *l. 1.*
2 *& l. ex pluribus ff. de ſolut.* quoties autem debitor non
exprimit, poteſt creditor exprimere, dummodo id in-
continenti fiat, & cum voluntate debitoris, ſive ex-
preſſa, ſive præſumpta, *d. l. 1. 2. & 3. gloſſ. Bart. Cyn. Bal.
& Salyc. in d. l. 1.* Quando verò nec à debitore eſt ex-
3 preſſum, tunc prius in cauſam uſurarum, ſive intereſſa
intelligitur facta ſolutio, ut eſt *tex. in leg. in his, §. apud
Marcellum ff. de ſolut.* & in *l. 1. C. eod.* & in *l. ſi uſuras,
C. de uſur.* Et prædicta procedunt, abſque controver-
ſia; fuit tamen aliquando dubitatum, an eo caſu, quo
intereſſa certum eſt, deberi, non tamen adhuc eſt li-
quidatum, procedant prædicta jura, quòd prius ſolu-
tio cenſeatur facta in cauſam uſurarum, & quidem
Anna in alleg. 112. diſputando articulum ex diſpoſi-
4 tione *text. in d. l. in his, §. Imperator* tenuit opinionem
quod quando intereſſe non eſt liquidatum, ſolutio
cedit in cauſam ſortis principalis, hoc etiam tenuit
in *alleg. 54. Anna filius in conſ. 30. Ant. Fab.* in ſuo *C. tit.
de ſolut. diffin. 31. Gratian. diſcept. forenſ. c.* 224. *numero*
44. *vol. 2. Rimin. jun. conſ. 297. numero* 13. & 18. *lib. 2. Ricc.
collect. dec.* 349.

5 Verum in contrarium facit, quia ſatis clara ſunt
jura quæ præcipiunt, prius in uſuris, quam in ſortem
cedere ſolutionem, abſque diſtinctione, quod ſint li-
quidatæ vel non ſufficit enim, quod ſit debitum uſu-
rarum, ad hoc, ut cedat prius in earum extinctionem,
poſtea in ſortem, & per prædicta jura hoc ſatis plenè
fundat *Surd. conſ. 290. num. 61. lib. 2.* dicens, quòd hoc
ſpecialiter proviſum in uſuris ex Principum Conſti-
tutione, quod & debitum ſit durius, & gravius, ſolu-
tio cedat in cauſam uſurarum, in odium debitoris
moroſi non ſolventis, quod ſumitur ex *Bart. in d. leg. 1.
num. 1. num. 9. C. de ſolut.* ex *Angel.* & aliis, omnes au-
tem concludunt, quod hoc eſt ſpecialiter inductum
in uſuris, non in aliis acceſſoriis, quod probat *Imol. in
d. l. 1.* qui tres affert rationes. Prima, quia ita uſu rece-
ptum eſt, prius uſuras, quàm ſortem ſolvant. Secun-
da, quia eſt utilius debitori, ut longiorem habeat di-
lationem. Tertia quia ita jure ſancitum eſt, & quam-
vis dura ſit lex, ſervanda eſt, quod etiam ſequitur
Molina de contract. diſput. 565. num 3. qui dat rationem,
quia uſuræ ſunt tanquam fructus ſortis principalis, &
quamvis debitori ſatis levius eſſet, ut in cauſam ſortis
cederent, quia extinguuntur uſuræ; attamen in uſuris
debitis, & licitis, ita jure ſancitum eſt & eſt limitatio
ad regulam, ut cedat ſolutio in cauſam duriorem, &
graviorem, *Scaccia de commerc. & camb. §. 2. gloſſ. 5. num.*
99. qui dat eandem rationem, quia naturaliter colli-
guntur fructus, & non avellitur arbor, & ſubſtantia
poteſt manere ſine acceſſorio, ſed acceſſorium non
poteſt ſtare ſine ſubſtantia, & ita pluries vidimus ju-
dicatum in Sacro Conſilio, & præſertim in cauſa de
Caſtriota, & Pappacoda, in Banca de Mondellis,
ubi fuit judicatum, quantitates ſolutas per Pappaco-
dam Caſtriotis ceſſiſſe prius in cauſam intereſſe,
quamvis nondum liquidati, & deinde in cauſam ca-
pitalis.

Cumque fuiſſet de decreto prædicto dictum de
nullitate, eaque propoſita, quod debitum intereſſa
nondum erat liquidum; immò nec certum deberi,
Sacrum Conſilium fuit in paritate votorum, & da-
tis adjunctis fuit deciſum, nullitates non obſtare.
Aliam deciſionem memini fuiſſe factam ad relationem
Regentis Branciæ, tunc Regii Conſiliarii in cauſa
Comitis Calatiæ. Et demum aliam deciſionem re-
6 fert *Thorus in 2. tom. Compend. in verb. ſolutio*, ubi re-
fert, intereſſe nondum liquidatum fuiſſe compenſa-
tum cum fructibus perceptis, ad relationem Regii
7 Conſiliarii Pomponii Salvi. Deciſio autem relata per
Annam in dict. *alleg. 112. & 54.* ſatis differt à caſu pro-
poſito. Primò enim, quia *ibi* tractabatur de fructibus,
ut apparet in principio dictæ *alleg. 112. nu.* 3. Secundò,
quia *ibi* prætendebatur, fuiſſe expreſſum à debitore,
in quam cauſam, ut dicit *numero* 2. Tertiò, quia idem
Anna, quando agitur de intereſſe, contrarium te-
nuit, dum dicit, *tex. in l. in his, §. apud Marcellum* cum
tex. in dicta *l. 1. C. de ſolution.* loqui in uſuris, & pro-
pterea non habet locum in fructibus non liquidatis,
nec in aliis acceſſoriis, ut plenè probat ſub *numero 6.*
Et quamvis ſub eodem *numero* poſtea videatur loqui
de tertiis; advertatur, quia allegat *Corne. conſ. 295. vol. 3.
& Rimiald. conſil.* 297. qui non loquuntur in his ter-
minis, ſed fundant, ſolutiones cenſeri factas in cau-
ſas graviores, & pro quo capi poteſt debitor, quod
certè verum eſt regulariter, ſed non in uſuris, quia
ex privilegio ſupradictarum *legum* quamvis cauſa non
ſit durior, nec gravior, in illam cauſam cedunt ſo-
lutiones, nec ſi in iſtis terminis loquutus fuiſſet
Anna, poterit adduci, niſi pro authoritate Doctoris,
non autem pro re judicata, quia ipſe fuit Advocatus
cauſæ, & non Regius Conſiliarius, & forſan aliæ for-
tiores ſunt adductæ rationes, & potuit ex illis S. C.
determinare punctum. Nec de authoritate *Grat.* eſt
8 curandum in *dict. diſcept. 224. numer.* 44. quia loquitur
in eo intereſſe, quod certum non eſt, deberi; dat enim
regulam, ſolutionem non poſſe intelligi factam in
9 eam cauſam, ubi adeſt controverſia, quod quidem
probatur ex *l. 1. C. de ſolut.* & ex aliis juribus adductis,
In caſu verò, ubi nulla poteſt cadere controverſia, in-
tereſſe deberi, ad minus ad rationem ſeptem pro cen-
tenario, dicitur certum.

10 Inſuper, maxima conſtituitur differentia, quando
adhuc dubitatur, ſi intereſſe debetur, vel non, &
quando jam certum eſt deberi, licet non ſit liquida-
tum, ad quam ſummam aſcendat, & ſic prima opinio
poteſt procedere in primo caſu, ſecunda verò in hoc
ſecundo, ut tenuit *Camill. de Medio conſil.* 48. & pro-
priè *in fine*, videndus etiam Regius Conſiliarius
Scipio Theodorus, qui plura ad materiam cumulat in
Alleg. 5.

Nec tandem obſtabit deciſio relata per *Fabrum*,
in ſuo *Cod lib. 8. tit. 30. de ſolut. diff.* 31. quia poteſt in-
telligi procedere, quando adhuc non conſtat de
quantitate uſurarum. Secundò, quia in contrarium
urgent deciſiones noſtri S. R. C. Et ex his ad relatio-
nem Regii Conſiliarii Didaci Bernardi Zufiæ, nunc
digniſſ. Regentis in Supremo Italiæ Conſilio, ſub
die 18. Februarii 1633. penes Joannem Antonium de
Lecto Actorum Magiſt. fuit deciſum, ſolutiones fa-
ctas poſt decretum S. C, per quod fuit determina-
tum,

Digitized by Google

rum, deberi intereſſe, ceſſiſſe prius in cauſam intereſ-
ſe, & poſtea in cauſam capitalis, ea potiſſima ratio-
ne, quia communiter in hac Civitate intereſſe annu-
nua ſolet liquidari ad rationem ſeptem pro centena-
rio, prout fuit liquidatum in hac cauſa, & ſic nulla
poteſt cadere controverſia, niſi reſpectu majoris li-
quidationis ultra quantitatem ſeptem pro centena-
rio, ſtatim itaque fuit judicatum, intereſſe deberi,
certum eſt, deberi ad rationem ſeptem pro centena-
rio ad minus, & propterea ſolutiones factæ debent
cedere in cauſam dicti intereſſe, quod fuit judicatum
in cauſa hæredum quond. Art. Med. Doctoris Antonii
de Salazar cum hæredibus quond. Petri Setti Segar,
y Prati. Et cum accidiſſet ſimilis caſus inter Illuſtr.
Ducem S. Donati, & Illuſtr. Ducem Acheruntiæ, in
11 quo reſciſſo contractu annorum introituum vendi-
torum per dictum Illuſtriſſ. Ducem Sancti Donati
fuit condemnatus per ſententiam S. C. ad ſolutionem
capitalis, & tertiarum, omiſſo condemnatione ad in-
tereſſe poſt reſciſſionem ad eandem rationem ter-
tiarum, prout ſolet fieri, juxta tradita per *Rovit. in*
pragm. 1. de cenſibus numer. 38. factiſque nonnullis ſo-
12 lutionibus poſt dictam reſciſſionem, quæ excedebant
ſummam tertiarum decurſarum; prætendebat debi-
tor ex iiſdem motivis ſupra ponderatis, ſolutiones
debere cedere in cauſam capitalis, cum nulla aderat
condemnatio pro dicto intereſſe, quibus non ob-
ſtantibus juncta Regis Conſiliarii duarum Aularum
me referente communi voto judicavimus, ſolutio-
nes factas ceſſiſſe prius in cauſam prædicti intereſſe,
die 27. Novembris 1635. in Banca Act. Magiſtr. Ro-
mani pro Satru.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXI.

SUMMARIUM.

1 *Debitor ex pluribus cauſis poteſt exprimere cauſam, in quam ſolvit, tam tempore ſolutionis, quam etiam parum ante, vel poſt incontinenti, & ex liquidatione certus ſit de quantitate debita, numero 7. & 15.*

Creditor cogitur facere liberationem debitori ſolventi, & recuſans pecuniam recipere, non eſt audiendus a Judice ibid.

2 *Creditor poteſt declarare, in quam cauſam recipit, ubi debitor non exprimit, dummodo incontinenti fiat, & cum voluntate expreſſa, vel præſumpta debitoris.*

Pecunia reſtitui debet debitori, ubi ipſe, & creditor diſcordant in electione cauſæ ſolutionis, ibid.

3 *Solutio intelligitur facta à debitore prius in cauſam tertiarum, vel intereſſe, ubi nec à debitore, nec à creditore cauſa expreſſa eſt, amplia, etiam ſi intereſſe non ſit liquidatum; ſed certum ſit deberi numero 4.*

Sed contrarium adducitur, à num. 5. per tot. num. 17. vel ſi adſit tantum calculus, abſque decreto liquidationis numer. 19.

6 *Liquidum quando dicatur, & num. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 19.*

Mora non committitur, ubi quantitas debita non eſt liquidata, & ſub n. 15.

8 *Calculus nullum jus partibus tribuit, niſi per Judicem ſit approbatus, & ita deciſum adducitur, numero 9. contrarium, numero 10. & 19. & fieri poteſt poſt ſententiam, ante tamen illius exequutionem ſub d. numero 10.*

11 *Sententia in reſciſſione contractus annuorum introituum, quibus verbis, & clauſulis concipiatur.*

Proceſſus novus compilatur ſuper liquidatione, ibidem.

Liquidatio, ſine calculo fieri nequit, & ſit, vel in quantitate in calculo contenta, vel in minori quantitate, ibid. & etiam nihilo, n. 13.

12 *Liberatio per Judicem nunquam fit in cauſam tertiarum non liquidatarum.*

15 *Condemnatio ad certam quantitatem tertiarum, vel intereſſe, non facta liquidatione, nullatenus fit.*

Exequutio facta, non præcedente liquidatione eſt nulla, ibid.

16 D. Reg. Marcellio Torelli deciſ. 21. num. 10. *ejuſque* Aſſeclæ *declarantur, n.* 17.

18 *Terminus menſis dari ſolitus per S. C. ad ſolvendum tertias in ſententia reſciſſionis, à quo tempore currat.*

20 *Promiſſio facta de ſolvendo, quidquid debere aliquem conſtiterit, non tenet, ſi liquidatio non ſit facta, vivente debitore, ratio adducitur, numero 2. limita numer. 21.*

23 *Solutio facta in cauſam crediti, intelligitur in graviorem, & ſic dotis, non antefati, & ita deciſum traditur.*

1 Materia hujus deciſionis eſt frequentiſſima in
omnibus Tribunalibus, in illius tamen diſcuſ-
ſione D. meus tres reaſſumit conclusiones, & de pri-
ma agit *num.* 1. ex qua colligitur, quod debitor ex plu-
ribus cauſis poteſt ſolvendo creditori exprimere cau-
ſam, in quam ſolvit ex juribus *ibi* citatis, quibus ad-
do *l. Paulus* 101. *ff. de ſolut.* 1. *Cod. eod.* ac *ipſemet* compro-
bat *deciſion.* 191. *numero* 42. *lib.* 2. & nedum tempore
ſolutionis debitor declarare poteſt, ut *l.* 1. *ff. & C. de ſo-
lut.* ſed etiam parum ante, vel poſt, & ſic incontinen-
ti, *l. ſi uſuras, C. de uſur. l. contractus, C. de fide inſtrument.*
per quem *text.* ita tradit *Bartol. in d. l.* 1. *C. de ſolut.* &
creditor cogitur facere inſtrumentum liberationis,
2 *leg. ſicut. C. de liber. leg.* ubi *Bald. numer.* 1. & creditori
pecuniam recuſanti Judex denegat audientiam, ad
text. in leg. ſi debitor offerret. ubi *Gloſſ. Dig. de ſolut.* Se-
cunda eſt concluſio, de qua *numer.* 2. quod creditor
poſſit declarare, in quam cauſam recipit, ubi debitor
non exprimit; dummodo ſimiliter incontinenti fiat,
& cum voluntate debitoris, ſive expreſſa, ſive præ-
ſumpta, *l.* 1. 2. & 3. *ff. de ſolut.* et ſi ambo diſſentiant, pe-
cunia debet debitori ſolventi reſtitui, *Bart. in dict.
leg.* 1. *n.* 8. *C. de ſolut.* per *text. in l.* 1. *ff. de pignerat. action.*
3 Tertia concluſio, quam firmat *numer.* 3. ea eſt, ut ſolu-
tio intelligatur facta à debitore prius in cauſam ter-
tiarum, ſive intereſſe, ubi nec à debitore, nec à cre-
ditore cauſa eſt expreſſa, quod etiam voluit *Dom. Præſ.
Merlin. cent.* 1. *controv. forenſ. cap.* 26. *num.* 6. & compro-
4 bat idem D. meus *deciſ.* 175. *numero* 18. & *dict. deciſ.* 192.
num. 25. *d. lib.* 2. quam concluſionem ampliat *hic num.* 5.
etiam ſi non ſit liquidatum intereſſe, ſed certum ſit,
illud deberi, & ſit per S. Conſ. juxta alias deciſio-
nes traditas *dict. numero* 5. *in fin.* & 11. deciſum refert
ſub *nu* 10. de qua deciſione meminit in *dict. deciſion.*
175. *numero* 8. *verſ. quibus ſumtibus*, ipſaſque deciſiones
etiam refert; & ſequitur & *Hodier. ad Surd. deciſ.* 116.
numero 12. ac ſimilem aliam deciſionem tradit *Dom.
Reg. Sanfelic. deciſ.* 123. *in fin. lib.* 6.

5 Verùm, in hac deciſione aliquam ſentio difficul-
tatem ex infraſcriptis: ſiquidem, ſolutio intelligitur
facta in cauſam debiti, pro quo non eſt controverſia,
& ſic de capitali, ſive ſorte; & cum intereſſe ſit liqui-
dandum, non poterat debitor ad illius ſolutionem ad-
6 ſtringi tempore ſolutionis factæ creditori, ut in *d. l.* 1.
ff. de ſolut. & nulli dubium eſſe poterit, quod intereſſe
ſive tertiæ non liquidæ niſi duo cumulativè concur-
rant, calculus ſcilicet, & Judicis declaratoria, illas in
7 tali ſumma liquidando; quamvis enim quantitas ſit
debita: niſi tamen per Judicem ſit liquidata, mora
non committitur, ut deciſum, nobis oſtendit *Afflict.*
8 *dec.* 205. *nu.* 1. ubi *Urſil. eod. nu.* 1. quod procedit etiam ſi
præcedat calculus ille enim nullum jus partibus tri-

buit, non ſecuta Judicis ſententia, nec in tam judica-
tam tranſit, niſi fuerit à Judice approbatus, *l. unic. C.*
de error. calc. l. inſtar. C. de jure fiſc. lib. 10. *Muta* doctiſ-
ſimus Siculus *deciſ.* 12. *numer.* 5. *D. de Medic. conſil.* 105.
9 ſub *num.* 4. & ita fuit per S.C. determinatum referen-
* te D. Conſ. *de Rubeis*, ſub die 15. Julii 1555. in cauſa
Franciſci de Palma, cum Marchione Quarantæ in
Banca Bozzavottæ; licet in hoc contrarium ſubſti-
10 neat *D. Mercur. Merlin. in tract. de pignor. lib.* 5. *titul.* 2.
q. 77. *nu.* 42. ut ſufficiat calculus Arithmeticus, ex quo
quantitas debita comprobari poſſit, ut etiam dicemus
num. 19. ideoque *Rota dec.* 61. *num.* 10. poſt *d. tract.* re-
fert, poſſe fieri calculum poſt ſententiam, ante tamen
illius exequutionem.

11 Quod quidem nos quotidie obſervamus, nam reſciſ-
ſo contractu, ob non ſolutionem tertiarum, condem-
natur debitor ad ſolvendum capitale, una cum tertiis,
decurſis, ipſarumque intereſſe, uſque ad litis conteſta-
tionem, & deinde in antea, cum intereſſe ad eandem
rationem, liquidandis omnibus tempore exequutio-
nis ſententiæ, verum ſi infra menſem debitor ſolverit
tertias, ſuperſedeatur in exequutione ſententiæ, quoad
capitale, de qua praxi teſtatur etiam. *Dom. Reg. Rovit.*
in pragm. 1. *num.* 38. *in fin. de cenſib.* poſt D. *de Franch.*
deciſ. 254. *num.* 12. & compilatur novus proceſſus ſuper
liquidatione tertiarum, poſtmodum committitur cal-
culus, ſine quo liquidatio fieri non poteſt; alias eſſet
nulla, ut probant *Muta deciſ.* 53. *num.* 26. & *Fontanella*
de pact. nupt. clauſ. 4. *gloſſ.* 9. *nume.* 46. quo calculo facto
per Relatorem, ſive Calculatoriam actum illa revi-
detur ad inſtantiam revideri petentis, ad tradita per
eundem *Mutam deciſ.* 22. *num.* 6. & demum per Judi-
cem proceditur ad illius diſcuſſionem & interponi-
tur decretum liquidationis tertiarum, ſive intereſſe,
vel in ſumma in calculo contenta, ut fuit practica-
tum in cauſa Ducis Sancti Donati, ut per D. meum
deciſ. 27. ante *numer.* 1. vel in minori quantitate, juxta
rationes per ambas partes in diſcuſſione calculi ad-
ductas, ut advertit *Mutta ibidem num.* 3. *in fi.* Nec
unquam vidimus, fieri per Judicem liberationes in
12 computum tertiarum, adhuc non liquidatarum; cùm
enim Reus poſſit in termino liquidationis ſatisfactio-
nem illarum deducere, ac probare eò, quod in cauſa
liquidationis admittuntur pro Reo omnes, & quæ-
cunque exceptiones, juxta probata per *Dom. Conſil.*
Carleval. de Judic. tom. 2. *titul.* 3 *diſput. tertia, numero* 44.
circa *finem*, ita ut etiam in integrum reſtitutiones,
quas nos beneficia appellamus, concedantur, ut perq;
bellè probat *Amatus variarum reſolut. lib.* 1. *reſol.* 14.
13 *num.* 46. quare liquidatio fieri poteſt in nihilo, ut
pluries obtinui, & docet etiam *D. Pratus lib.* 1. *diſcept.*
forenſ. cap. 1. *num.* 7. idcòque creditum non poteſt dici
liquidum de quo pendet lis ante rem judicatam *l. ſi*
conſtat, & *l. cum alter, ff. de compenſat. l. ejus*, *C. de ſolut.*
14 per quæ *jura* ita conſuluit D. meus *conſult.* 31. *num.* 14.
lib. 1. ubi ex *Farinac.* ita deciſum refert; interlocutoria
enim Judicis requiritur ſuper liquidatione ante exe-
quutionem, ut aliis relatis voluit *Carleval. d. num.* 44.
in pr.

15 Hinc etiam, condemnatio ad certam quantitatem
tertiarum, vel intereſſe fieri non poteſt, non facta li-
quidatione, *Rot. Rom.* poſt *tract. Cencis de cenſ. dec.* 197. *n.*
3. ante enim liquidationem non poſſunt partes ſcire
quantitates debitas, *D. Mercurial. Merlin.* qui alios
citat, *ubi ſupra numero* 41. quibus ignoratis, nihil
peti poteſt, donec exploratum ſit, quid debeatur, *l. hoc*
jure. ff. de verb. obligat. l. proinde, la 2. *§. notandum ff. ad*
l. Aquil. Gratian. lib. 2. *diſcept. forenſ. cap.* 317. *num.* 6. qui
num. 7. probat, exequutionem factam, non præcedente
legitima liquidatione, eſſe nullam; nec Reus eſt in
mora, dum neſcit quantum ſolvere debeat, *l. non poteſt.*
99. ubi *Bart.* & *Dec. in pr. ff. de reg. jur.* & etiam probe-
vimus *nu.* 7.

16 Nec obſtare videtur ratio adducta per D. meum
d. num. 10. quòd intereſſe ſemper eſt liquidum, dum ad
minus S.C. liquidata ſoleat ad rationem ducatorum
ſeptem pro centenario prout etiam tradit *D. Reg. Ca-*
pyc. Galeota contro. 16 *nu.* 66. *lib.* 2. poſt *D. Conſ. de Anna*
conſ. 30. ſub *n.* 6. & *Trentacin. var. reſol. lib.* 3. *tit. de ſolut.*
reſol. 35. *num.* 3. *verſ. in ſecunda concluſ.* qui loquuntur
de tertiis, ut illæ ſemper intelligantur liquidæ, eo
quòd in inſtrumento cenſuali ſunt conventæ ad cer-
tam rationem.

17 Siquidem, nos minimè negamus, intereſſe non con-
ventum, ſolitum eſſe liquidari ad dictam rationem
ducat. 7. pro centenario, ac tertias, ad quantitatem con-
ventam eſſe liquidas, & proinde, ad quam rationem
debeantur, certum eſſe; ſed illarum quantitatem cre-
ditori debitam illiquidam eſſe affirmamus nedum
quia calculus, & Judicis ſententia copulative requi-
runtur, ut liquidæ dicantur, ex dictis à n. 5. per tot, *nu.*
15. ſed etiam, quia S C. in ſententia reſciſſionis, illas li-
quidari, prævio novò proceſſu cum alia ſententia de-
claratoria, mandat, ut dixi *nu.* 11.

18 Ex quibus etiam dignoſcitur, terminum unius
menſis, dari ſolitum per S.C. in ſententia reſciſſionis
contractus, ad finem ſuperſedendi in exequutione,
quoad capitale, de quo dixi *d. n.* 11. currere à die decreti
liquidationis tertiarum; non autem à die dictæ ſenten-
tiæ; cum certum ſit, nullatenus poſſe debitorem tertias,
adhuc non liquidatas ſolvere, cum ex liquidatione
certus fiat ut probavi *nu.* 7. & 15. quod etiam admittit,
ac comprobat D. meus *deci.* 59. *n.* 14.

19 Verum, ſi doctrinam *Bald. in l. Mevius ff. famil. er-*
ciſc. quam expendit *D. Reg Capyc Galeota d. n.* 66. ſequi
volumus, ut non requiratur liquidatio per Judicis ſen-
tentiam; ſed ſufficiat tantummodo calculus, quam opi-
nionem ſecutus eſt *Mercurial. Merlin. d. quaeſt.* 77. *nu.*
42. ut retuli *n.* 10. & eo caſu ſolutio intelligitur facta in
cauſam tertiarum, vel intereſſe calculati; non autem ca-
pitalis, ſed quando nec etiam adeſt calculus tunc ſo-
lutio, in cauſam capitalis facta intelligi debet ex ſupra
traditis.

20 Scias pariter, quòd ſi quis promittat ſolvere ali-
cui, quidquid per alium debere conſtiterit, niſi liqui-
datio debiti fiat in vita debitoris, ad nihilum tenetur
l. Romæ, §. Augerius, ubi *Jaſ. nu.* 6. & 7. *verſ. utraq; ratio-*
ne, ff. de verb. oblig. ſiquidem, hæredes debitoris veriſi-
21 militer non poſſunt eſſe inſtructi de geſtis per reum
principalem, cum immo ignorare geſta per illum
præſumantur, *Cephal. conſ.* 9. *num.* 1. refert, & ſequitur
Calvin. de aquir. lib. 1. *c.* 13 *n.* 2. qui *num.* 7. limitat ubi in
promiſſione eſt expreſſa certa quantitas debiti, cum
22 clauſula, & *plus,* & *minus, quod facto calculo debitor ap-*
parebit; nam quoad quantitatem expreſſam, tanquam
liquidam tenebitur promiſſor, quamvis poſſit alterari,
aut minui, facto calculo; ſufficit enim certitudo ſecun-
dum præſentem ſtatum, *Grat. lib.* 1. 1. *diſcept. forenſ. c.*
183. *n.* 32. & *ſeq.*

23 Tandem obſervabis, quòd condemnato aliquo ad
reſtitutionem dotis, & antefati, ſi fiat ſolutio in cau-
ſam crediti in genere, intelligitur facta in cauſam do-
tis, uti in graviorem, *leg.* 1. *ff. de ſolut.* nam debitum
dotis eſt gravius debito antefati, *D. de Franch. deciſ.*
164. *num.* 15. ideóque in cauſa Laviniæ Fredianæ cum
Hoſpitale Sanctæ Mariæ de Pace, quamvis fuiſſet
domi ordinatum per morigeratum, & benemeritum
D. Conſil. *Apicellam*, ſub die 10. Decembris 1636. quòd
exequeretur calculus, in quo erant deducti ducat. mil-
le pretii domus à ducatis duobus mille antefati; ta-
* men facta relatione in S.C. per D. Conſ. *Merlinum*,
ſub die 20. Decembris 1641. fuit determinatum, quòd
prædicti duc. mille deducantur à debito dotis, in
Banca Jadunniſii pro Amico.

Michael Angelus Gizzius

ARGV-

ARGUMENTUM.

Agitur de donatione facta per virum ſenem uxori juveni, & pulchræ. Et an, & quando dicatur recompenſative. Et ex quibus verbis pœna legis cenſeetur remiſſa per virum. Et an judicetur remiſſa per filios per cohabitationem cum vitrico. Et moltre ed interpretationem *tex. in l.2.C.de ſecund. nupt.*

SUMMARIUM.

1 *Mulier ſecundò nubens efficitur uſufructuaria de bonis à primo viro ſibi obventis, exiſtentibus filiis.*

2 Text. in leg. fœminæ Codice, de ſecund. nupt. *declaratur.*

3 *Donatio facta à ſene juveni vel ab ignobili, nobili, dicitur onoroſa, & remuneratoria, ut n. 5.*

Sed quomodo procedat, vide nu.26.

Amplia, quamvis vir dicat, id non facere in recompenſationem juventutis, vel nobilitatis, numero 4.

6 *Donatio bonorum fideicommiſſo ſubjectorum facta viro ignobili uxori nobili, vel à ſene juveni, valida judicatur.*

Amplia, quamvis vir ſenex eſſet multum valetudinarius, nu.7.

8 *Mulier convolans ad ſecundas nuptias de conſenſu primi viri evitat pœnas d. l.* fœminæ, *& numero 10.*

9 *Mulier convolando ad ſecundas nuptias, videtur inferre injuriam animæ primi viri.*

11 *Maritus an poſſit remittere pœnas mulieri ſecundò nubenti intra annum luctus, & n.12.*

13 *Marito conſentiente, & permittente, uxorem ſecundò nubere, nulla fit injuria.*

14 *Maritus aliquid relinquendo uxori, ut poſt ejus mortem majorem habeat dotem, pœnas d. l.* fœminæ *remittit.*

Sed contrarium, nu.41.

Amplia, nedum reſpectu ipſius, ſed etiam ejus filiorum num. 15.

16 *Donatio facta viro uxori, cum promiſſione, non revocandi ex vitio ingratitudinis, facit ceſſare diſpoſitionem* d.l. fœminæ.

Sed contrarium, n.38.

17 *Appellatione hæredum, & ſucceſſorum in donatione veniunt, nedum filii utriuſque matrimonii, ſed etiam extranei.*

18 *Filii primi matrimonii non conquerentes de ſecundis matris nuptiis, ſed cum ea cohabitantes, pœnas remiſiſſe cenſetur. & n.21.*

Sed contra, nu.46.

Amplia, quamvis filii eſſent minores, dummodo non ſint infantes, n.19.

Sed contrarium, n.44.

Item amplia, quando mater pro majori commodo filiorum primi matrimonii, ad ſecundas convolaret nuptias, ut puta, quia à ſecundo viro filii primi matrimonii alimenta acciperent, nu.20.

22 *Bona perventa ad matrem ex primo viro, ſpectant ad illius filios per tranſitum ad ſecunda vota, & non ad alios filios ſecundi matrimonii.*

23 *Diſpoſitio* l. fœminæ, & leg. hec edictali, C. de ſecund. nupt. *non eſt correcta per* Conſuetudinem Neapol.

24 *Pœnæ ſecundò nubentium ſunt ſublata de jure Canonico.*

Limita reſpectu filiorum primi matrimonii, numero 25.

26 *Dictio,* Anzi, *ſeu,* Immo, *eſt declaratoria, ſeu correctoria, & ampliativa.*

28 *Verba poſtrema poſita in donatione inter conjuges ſunt attendenda.*

29 *Donatio recepta ab uxore pro ſe, & hæredibus quibuſcunque excludit contemplationem matrimonii, & dicitur ſimplex & pura.*

30 *Donatio facta à viro, quamvis ſene, uxori juveni, in dubio dicitur ſimplex, & non remuneratoria.*

31 *Donatio facta à ſene uxori juveni in augmentum dotis dicitur propter nuptias donatio.*

32 *Donatio facta à ſene nobili uxori juveni, & pulchræ, ſed tamen ignobili cum parva dote, dicitur ſimplex.*

33 *Donatio facta a viro ſene uxori juveni, in eo, quod excedit merita, reſervatur filiis primi matrimonii, quia non dicitur remuneratoria, ſed ſimplex, & gratuita.*

34 *Donatio facta à viro ſene uxori juveni, an ſit valida, quamvis ſit exceſſiva. & num.35. & 36. Ubi, quod dicitur recompenſativa intra limites, non autem in exceſſu.*

37 *Conſuetudo familiæ eſt attendenda in materia donationis factæ à ſene, juveni.*

39 *Diſpoſitio* d.l.fœminæ *non irritat donationem factam conjugi ſecundò nubenti, ſed tantum illa de proprietaria efficitur uſufructuaria.*

40 *Clauſula appoſita in donatione,* quod non poſſit revocari vitio ingratitudinis, *dicitur de ſtyle Notarii appoſita & nihil operatur.*

42 *Dos etiam ſoluto matrimonio dicitur, licèt ſine eo eſſe non poſſit.*

43 *Conſiliarius* Theod. in alleg. 77. numero 23. *declaratur.*

45 *Minor non poteſt pœnas ſecundò nubentium remittere, abſque* Curatoris *authoritate, nec tacitè, nec expreſſè & ſine cauſa.*

47 *Patientia filii non habetur pro conſenſu, ubi tractatur de ejus præjudicio, ob metum reverentialem.*

48 Surdus deciſ. 99. *declaratur.*

49 *Mater tenetur alere filios primi matrimonii de bonis à primo viro ſibi obventis.*

50 *Mulier convolans ad ſecundas nuptias intra annum luctus, non reddita ratione tutelæ filiorum primi matrimonii, nec petito tutore, ſubjacet pœnis ſecundò nubentium infra annum luctus.*

51 *Conſenſus mariti, aut filiorum non conſideratur reſpectu mulieris tranſeuntis ad ſecunda vota infra annum luctus.*

52 *Deciſio in cauſa adducitur.*

DECISIO XXII.

POſt varias peregrinationes, infortunia, et vexationes, tandem ad patriam reverſus D. Cæſar Caraſa, ex nobiliſſima Comitum Megdaloni familia deſcendens, quamvis annoſus, validus tamen & robuſtus, uxorem ſibi elegit formoſiſſimam, & lepidiſſimam juvenem Hierooymam Griffam nobilem Sedilis Portus, & contentus remanſit ſatis pauca dote duc. mille, & quingentum, & amplius ei donavit in augmentum dotis, non ſolùm contemplatione matrimonii, ſed ex aliis juſtis, & digniſſimis cauſis, ejus mentem moventibus, pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum duc. duodecim mille, quos D. Cæſar non habebat, ſed ſperebat ex juribus ſibi competentibus, tam pro dotibus Portiæ Caetanæ matris, quàm ex aliis cauſis, ſibi obveniendam maximam pecuniarum quantitatem, ex quo matrimonio ortis D. Diomede, & Donna Roberta, non adhuc recuperatis bonis obiit, relicta dicta Hieronyma adhuc juvene, & in maxime egeſtate poſita, quæ poſt aliquod temporis ſpatium ad ſecundas convolavit nuptias cum Bernardino Moccia nobili de Sedili Portæ Novæ, qui promiſit alere etiam prædictos filios primi matrimonii.

Et natis poſtea ex dicto ſecundo matrimonio Fr.
Francifco Equite Divi Joannis Hieroſolym. & Jaco-
bo cum duabus aliis fœminis, deceſſit tandem Hie-
ronyma, poſt cujus mortem D. Diomedes proſequu-
tus fuit lites à D. Cæſare patre inceptas,& ex tranſa-
ctione cum Illuſtr. Duce Magdaloni habuit duc.18.
mil. ex quibus ſolutis duc. ſexmille Spectabili Reg.
Ridaco Lopez Suarez,qui poſtea fuit etiam Dux S.
Petri prope Scafatum, viro dictæ D.Robertæ ſororis
pro ejus dotibus, alios duodecimmille penes ſe reti-
nuit,quibus ſtantibus egit in Sac. Conſilio Bernardi-
nus Moccia ſecundus vir Hieronymæ, & tanquam
pater, & legitimus adminiſtrator ejus filiorum inſti-
tit, condemnari D.Diomedem, ad ipſi ſolvendum
duc. novemmille ex dictis duc. duodecimmille do-
natis ut hæredibus pro quatuor partibus prædi-
ctæ Hieronymæ matris, compilatoque ſuper hoc
proceſſu, ac poſt mortem Bernardini proſequuto,
per dictos fratres de Moccia dicebatur, deberi in
eorum favorem ſententiam proferri, quamvis enim
ex regula text. in l. fœmina, & l. generaliter, Cod. de
ſecund. nupt. & in authen. ex teſtamento, & authen. in
donatione, C. eodem tit. & in §. ſi vero expectet. in au-
then. de nupt. mulier ſecundo nubens remaneat tan-
tum uſufructuaria bonorum, ex primo viro eidem
obventorum, cùm proprietas ipſo jure ſit filiorum
primi matrimonii.

2 Tamen tex. in d. l. fœmina, & alii ſupra adducti pro-
cedunt reſpectu bonorum, quæ habuit mulier à pri-
mo viro titulo lucrativo, non autem titulo oneroſo,
ut probat text. in dict. l. fœmina à contrario ſenſu, &
communem ſententiam eſſe dixit Gabriel. commun.
opin. lib. 3 tit. de ſecund nupt. concluſ. 1. numer. 45. ex do-
ctrina Bald in dict. l. fœmina, in 2. lectura, in princ. &
idem Bald. in auth in donatione, C. de ſecund. nupt. per
text. in l. ſi liberis, C. de donat. ant. nupt. Joan. Lupus in
repet. rubrica de donat inter vir. & uxor. §. 30. in fine,
Francisc. Malta de rit. nupt. quæſtio. 75. numero 6. lib. 3.
3 Boer. deciſ. 185 num. 10. lib. 1. & ideo donationes, quæ
fiunt à ſene juveni, vel ignobili nobili, dicuntur do-
nationes ex cauſa oneroſa, tanquam recompenſativè
ætatis, vel nobilitatis, & propterea non ſubjacent
diſpoſitioni d. l. fœmina, ſed in ea filii utriuſque ma-
trimonii æqualiter ſuccedunt, ut dixit Rip. in dict. leg.
fœmina, Lupus in dict §. 50. in fi. Franch. deciſ. 428. num.
4. ubi additio Amendola num. 2. latè Surd. conſ. 164. nu.
2. 3. 4. & per tot. volum. 2. Franch. Bettc. conſil. 79. Paſch.
4 de viribus patr. poteſt. part. 2. cap. 4. num. 43. quod proce-
dit, quamvis vir non dicat, id facere in recompenſa-
tionem juventutis, vel nobilitatis, quia in dubio ſic
eſt præſumendum, quando factum eſt tale, ut voluit
Bart. in l. ſi voluntate Cod. de dot promiſ. & in l. divor-
tio, ff. ſol matr. Bald. in l. 1. C. de donat. ant. nupt. Abb. in
cap. gemma, de ſponſal Lup. in dict. rubr. de donat. ant. vir.
& uxor. §. 51. num. 3. & alii allegati per Surd. dict. conſil.
164. num. 6. volum. 2. & conſil. 457. num. 27. & ita etiam
voluerunt Alvar. Valaſc. conſult. 5. num. 18. Mantic. de
tacit. & ambig conven. lib. 11. tit 22. numer. 24. alios etiem
cumulans, & Fontanell. de pact. nupt. clauſ 5. gl. 1. part. 2.
5 num. 86. & 87. quia tales donationes dicuntur remu-
neratoriæ, quaſi in remunerationem, & compenſa-
tionem juventutis, vel nobilitatis, Tiraquell. de legib.
connub. quem allegat Ant. Faber. in lib. 6. tit. 21. diffinit.
5. C. commun. de legat. & fideicommiſſ. ubi dicit, vali-
6 dam eſſe donationem, etiam de bonis fideicommiſſo
ſubjectis, quam facit ignobilis vir uxori nobili, aut
ſenex teneræ puellæ, & dat rationem, ut luat maritus
in ære, quod non habet in corpore, per quam ratio-
nem idem Fontanell. in ſene non ignobili, ſed immo
multum nobili, annoſo tamen, & multum valetudi-
7 nario ducente in uxorem mulierem nobilem, & ju-
venem poſt temperatum riſum, quem Senatoribus
excitavit ratio prædicta poſita à Fabro, validam fuiſ-
ſe judicatam donationem in illo Senatu, refert ſub
num. 87. dict. cl. 5. gl. 1. p. 2. ubi etiam verba ſententiæ re-
cenſet.

8 Adducebatur etiam pro parte Actorum alia limi-
tatio ad tex. in dict. leg. fœmina, quia Hieronyma ad
ſecundas convolavit nuptias de voluntate, nedum ta-
cita, ſed etiam expreſſa D. Cæſaris ejus viri quo caſu,
ipſam non ſubjacere diſpoſitioni pœnali dictæ legis,
habetur ex Gloſ. in §. duo igitur, verſic. nunm itaque in
auth. de nupt. Bald. in leg. 1. numero 6. C. de ſecund.
nupt. Jaſ. conſil. 53. volum. 1. Roland. à Vall. conſ. 95. nume.
20 Cancer. lib. 1. variar. reſolut. cap. 5. de ſucceſſ. ab inteſt.
num. 7. Faber. lib. 5. tit. 5. C de ſecund. nupt. defin. 5. Franc.
Steph. dec. 33 num. 12. qui etiam allegat Boer. dict. deciſ.
185. & Garron. in leg. 1. eod. titul C. de ſecund. nupt. ex nu.
80. uſque ad 83. Gut. in l. nemo poteſt. n. 17. ff. de l. 1. & hoc
9 ea ratione, quia mulier ſecundò nubendo videtur in-
ferre animæ viri injuriam ut habetur ex text. in §. quia
verò verſi. nos igitur, in auth. de nupt. quæ ceſſat quando
10 ſecundas celebrat nuptias de viri conſenſu, Gl. in d. §.
duo igitur, in auth. de nupt. Bal. in l. filium quem, num. 4.
C famil. erciſc. & conſ. 42. lib. 3. Rom. in conſil. 219. nu. 1.
Jo. Garron. in rub. C. de ſecund. nupt. n. 112. Menoch. late in
conſ. 470. n. Steph. d. dec. 33. num. 13. nec in caſu prædicto
cadebat diſtinctio, à Doctorib. tradita, ſi poſſit remitte-
11 re pœnas vir, quando intra annum luctus ſecundo
nubit, quo caſu nonnulli voluerunt non poſſe mari-
tum pœnas remittere, tanquam contra bonos mores,
ut dixit Rom. d. conſil. 219. & ſing. 250. Bald. in d. l. 1. C. de
ſecund. nupt. & in conſ. 383 lib. 4. Simon. de Prat. conſil. 117.
12 n. 30. licèt nulla facta diſtinctione, ſi intra annum vel
poſt annum nubet, poſſe illas maritum condonare,
voluerint Doct. allegati per Boer. d. dec. 185. Ang. conſ.
396. n. 4. Berer. conſ. 175. vol. 2. n. 27. Trentac. var reſol. lib.
3. reſol. 5. ſub n. 8. Sanchez de matr. lib. 7. diſp. 87. num. 23.
Petr. Greg. Syntag. jur. lib. 9. c. 26. & 27. quia poſt annum
13 nupſerat Hieronyma, & propterea valida erat remiſ-
ſio, quia marito conſentienti, aut permittenti, uxorem
ſecundò nubere nulla fit injuria, Gl. in auth. de nupt. in
verb. ſive vir. Dec. conſ. 485. n. 9. & in l. fi. nu. 4. verſ. & ad
iſtum tex. C. de pact. Gabr. comm. concl. tit. de ſecund. nup.
concl. 1. nu. 29. Cremen. ſing. 75. nu. 2. Rom. ſing. 251. Faber in
ſuo C. tit. 5. de ſecund. nupt. diff. 5. Steph. d. dec. 33. Dilect. de
art. teſtan. tit. de legat. caut. 18. n. 18. n. 2. Paul. conſ. 95. nu.
19. vol. 1. Fontan. de pact. nupt. cl. 5. gl. 8. p. 1. 37. Rol. conſil.
81. nu. 12. vol. 3. Hodier. ad l. hac adict. q. 21. num. 14. cum
ſequentib. Cotta in memorabil. verſ. nuptiarum cauſa in
pr. Menoch. conſ. 155. n. 33.

Et quòd D. Cæſar perſuaſerit Hieronymæ uxori
ſecundas nuptias, dicebatur probari ex ipſamet do-
natione, ubi donavit, nedum contemplatione dicti
matrimonii cum ipſo contracti verum etiam, ad fi-
14 nem, ut ipſa Hieronyma in caſu mortis ipſius D. Cæ-
ſaris haberet majorem dotem, & poſſet commodiſſi-
me vivere, & ſic videtur expreſsè contemplaſſe ſe-
cundas nuptias, dos enim abſque matrimonio eſſe
non poteſt, eſt tex. in l. 3. ubi Gl. allegat Concordantes
D. de jur. dot. & in l. cum multa, C. de donat. ante nupt.
nam dos eſt acceſſoria ad matrimonium, Bar. in l. ſi vo-
luntate, C. de dot. promiſſ. D. Theod. late de hac materie
alleg. 77. nu. 19. 20. & 21. ubi in ſpecie ex illis verbis, ut
uxor poſſit commode vivere, & habere dotem competen-
tem, fundat, ſecundas contemplari nuptias, quæ qui-
dem pœnæ remiſſio, nedum inducitur, quando mari-
tus expreſsè pœnas remittit, verum etiam, quando
15 aliquid uxori relinquit in caſu ſecundi matrimonii
quo caſu cenſetur remiſiſſe, nedum injuriam ſibi in-
ferendam, ſed etiem filiorum, Dec. in rubr. de ſecund.
nupt. n. 8. verſ. 2. & in d. conſ. 485. n. 9. Ripa in d. l. fœmina,
n. 25. C. de ſecund. nupt. qui etiam de communi teſtatur,
Jo. de Garron. in l. 1. n. 79. C. eod. tit. Menoch. d. conſ. 470. n.
25. & deciſum refert Faber in ſuo C. lib. 5. tit. 5. diffi. 8.

16 Dicebatur etiam, in dicta donatione in ſpecie fuiſ-

ſe

ſe promiſſum, eam non revocare ex vitio ingratitudinis, per quæ verba ceſſare diſpoſitionem d. l. fœmine, habetur ex Gloſſ. in §. dato, numer. verb. ſine viri, in auth. de nupt. Rom. ſing. 219. & 252. Dec. in rubr. C. de ſe. und. nup. numer. 8. & in c. Eccl. Sanctæ Mariæ, de Conſt. Jo. de Garron. in l. 1. n. 112. C. eod. tit. quos allegat Menoch. conſ. 155. num. 23. & conſ. 308. num. 15. Caph. qui conſoluit eodem caſo conſ. 463. n. 26. lib. 4. Guid. Pap. dec. 147. Theod. d. alleg. 77. ſub nu. 22. verſ. verum tamen, Rip. in l. ſi. num. 181. C. de revoc. don.

Fundabatur, & demum pœnæ prædictæ remiſſio ex eodemmet inſtrumento donationis factæ per D. 17 Cæſarem, quia donatio fuit facta dictæ Hieronymæ, ejuſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque in perpetuum, per quæ verba veniunt, nedum hæredes utriuſque matrimonii, ſed etiam hæredes extranei, ut eſt tex. in l. ſciendum, & l. hæredis appellatio. in princip. D. de verb. ſignif. & habetur ex Menoch. dict. conſil. 155. numero 25. & conſil. 308. num. 26. & 35. Molin. de rit. nupt. lib. 3. quæſt. 24. ex num. 17. Jaſ. in §. etiam, Inſtit. de act. quod procedere etiam in feudis, dixit Clar. in §. feudum quæſt. 9. Roland à Vall. conſ. 1. num. 441. conſ. 3. num. 66. & conſ. 79. volum. 2. & alii per Peregr. de fideicom. articul. 32. num. 54. Guerr. Piſon. in prælud. feud. titul. an in feudo ſuccedant extranei, colum. 51. verſic. 5. & ultim. in 10. vol tract. Curt. jun. conſ. 1. nu. 3. Pariſ. conſ. 23. nu. 170. volum. 1 qui de communi teſtatur, Natta conſil. 139. num 7. Soc. inter conſ. Albet. Brun. conſ. 10. ac idem Brun. conſil. 39. numero 7. idem Curt. conſil. 52. numero 8. Soc. jun. conſil. 72. nu. 28. volu. 1. ſic etiam in emphyteuſi procedere, habetur ex Mantic. de tacit & ambig. conven. lib. 22. tit. 19. num. 22 Grat. diſcept. for. cap. 551. num. 14. & cap. 82. num. 52. & deciſ. 24 num. 6. Theod. d. alleg. 77. nu. 22. & ſi res donata non ſubjacere debet diſpoſitioni text. in d. l. fœmina. cùm poſſit diſponi de ea, etiam ad extraneos.

18 Ultimo loco dicebatur, in caſu prædicto, nedum adeſſe pœnæ prædictæ remiſſionem à D. Cæſare patre, verum etiam ab ipſis filiis primi matrimonii, qui, nedum conqueſti non fuerunt de ſecundis nuptiis, ſed cum Vitrico, uſque ad diem mortis matris habitaverit, ab ea alimenta recipiendo, juxta conventionem factam per Hieronymam matrem in capitulis matrimonialibus, per quam cohabitationem remiſſam videri pœnam dictæ l. fœmina probaverunt Menoch. d. conſil. 470. nu. 17. in fine, & conſil. 155. numer. 36. & 308. numer. 23. Roland. à Vall. conſ. 18. volum. 5. Pariſ. 19 conſ. 9. num 84. vol. 3. etiam, quòd filii eſſent minores dummodo non infantes, Cravett. conſil. 661. nu. 9. Pancirol. conſ. 99. nu 11. Meno. h. d. conſil. 470. n. 17. Surd. conſ. 99. num. 12. Beer dec. 185. immo, quòd ſufficit, quòd filii non ſint conqueſti de ſecundis nuptiis, Menoch. dd. conſil. 155 numero 21. & 398. nu. 15. Roland d. conſil. 81. nu. 5 volum 3. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 519. numer. 46. cum ſeqq. ubi etiam de communi teſtatur, quod maximè 20 procedere debet in hoc caſo, quo ſecundum matrimonium fuit pro commodo filiorum: cùm enim non poterant per matrem commode alimentari ſecundum eorum qualitatem, voluit, ut ſecundus vir ad prædicta alimenta ſe obligaret, & Vitricus curavit, privignos diligenter educari, & erudiri; quo caſu, nedum cenſetur injuria remiſſa, ſed nulla videtur injuria illata, ut in terminis voluit Pancirol. d. conſil. 99. nu. 10. ex ſententia Dec. conſil. 306. numer. 7. & eum ſequi- 21 tur Menoch. d. conſ. 470. numer. 17. immo, quòd debeat declarari, matrem incorriſſe in pœnam d. legis, Rol. dict. conſ. 81. alias abſque filii declaratione nunquam incurrit.

22 Pro contraria vero parte dicebatur pro D. Diomede Carafa filio primi matrimonii, quòd in hac donatione facta Hieronymæ matri per D. Cæſarem ejus patrem debebat ipſe ſolus ſuccedere, & non filii ſecundi matrimonii, & ex clara diſpoſitione text. in d. l. fœmina, & l. hac edictali, § his illud, & l. generaliter, C. de ſecund. nupt. §. ſi vero expectet, in auth. de nupt. cum aliis cumulatis per Anton. Gabriel comm. concluſ. lib. 5. tit. de ſecund. nupt. concluſ. 1. in princip. & concluſ. 6. Caſſan in Conſuet. Burgund. tit. des ſucceſſions, rubr. 7. §. gl. 4. Papon. lib. 15. tit. 1. arreſt. 6. Monſyng. obſerv. 24. cent. 5. Valaſc. conſult. 16. Caſtell. libro primo controverſ. jur. de uſufruct. capite ſecundo, Sanch. de matrim. lib. 7. diſput. 89. numero 1. Ramon. conſil. 95 numero 75. in fin. Celſus 23 Hugo conſ. 38 quæ jura non eſſe correcta per Conſuetudines Neapolitanas, dixerunt Napod. in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, numer. 128. Franch. dec. 632. num. primo & 666. numero tertio Molfeſ. ad dict. Conſuetud. tom. 1. pag. 3. quæſt. 22. numero 4.

24 Et quamvis pœnæ ſecundò nubentium de jure Canonico ſint ſublatæ, prout ex diſpoſitione text. in cap. pen. & cap. fin. de ſecund. nupt. & ex communi DD. opinione probat Sanchez. de matrim. lib. 7. diſput. 87. numero vigeſimo tertio Trentacinq. variar. reſolut. lib. 3. 25 reſol. 5. tamen non procedit reſpectu earum, quæ fuerunt à jure ad beneficium filiorum introductæ, quia incorrecta remanent dicta jura, cùm non ſimpliciter ad pœnam, ſed principaliter ad filiorum primi matrimonii favorem ſint juſte ſancita; ut optime, tum ex Canoniſtis, tum etiam ex Theologis confirmat Sanchez. de matrim. dict. lib. 7. diſput. 88. numer. 39. Anton. Gabriel. dict. conſil. 6. Viv. commun. opin. 555 Molin. de contract. diſput. 431. Decian. conſil. 35. numer. 19. lib. 1. Valaſc. d. conſult. 16. numero 3. Ramon. dict. conſ. 95 nu. 7. Capriol. de ſucceſſ. lib. 1. num. 580. Gutierr. in leg. nemo poteſt. num. 20. D. de legat. 2. Beer. dec. 86. Trentacinq. lib. 3. variar. reſolut. tit. de matrim. reſol. 5. n. 10. Gratian. diſcept. for. tom. 1. cap. 140. Theſaur. q. for. 28. numer. 15. lib. 1. Cæſar. Manent. dec. 47. n. 61.

26 Ad contraria autem reſpondebatur; & primò, quòd hæc donatio fuit donatio ſimplex, non autem oneroſa, quamvis enim D. Cæſar dixerit, donare contemplatione matrimonii, & ex aliis juſtis cauſis, &c. tamen rei veritate ex diſenſu contractus apparet, fuiſſe ſimplicem donationem, & primo ponderando illa verba, anzi dona donato dodecimila li dona donatione titulo irrevocabiliter inter vivos per cauſa di me- 27 ra, e pura donatione, dictio enim, anzi, quæ verſa in latinum ſermonem dicitur immo, eſt correctoria, ſeu potius declaratoria præcedentium, Auguſtin. Barboſ. in tract. de diction. dict. 151. Vulpell. in eodem tract. 28 in eadem dict. immo, & quod ſtet ampliative, Anton. Angel. Grat. de dict. diction. 88. in fine, & cùm ſimus in donatione inter conjuges, & ſic inter prohibitos, non eſt attendenda alia aſſertio, ſed illa verba per ſimplicem donationem, Oldr. conſ. 5. Alexand. conſil. 14. numero 1, & conſil. 55. numer. 4. lib. 1. & conſil. 40. numer. 24. lib. 4. Barthol. Socin. conſil. 295. num. 9. lib. 2. Cravetta conſil. 85. n. 3. Dec. conſ. 20. n. 4. Mattenz. lib. 5. recopil. tit. 10. l. 15. gl. 12. nu. 2. Tiraqu. in l. ſi unquam. in verb. donatione largitus nu. 80.

29 Secundò ponderabatur, quia donatio fuit recepta pro ſe, & hæredibus quibuſcunque quæ verba ſunt excluſiva donationis contemplatione matrimonii, & potius denotant ſimplicem, & puram donationem, Suarez. in leg. quoniam in prioribus, quæſtion. 15. Cod. de inoffic. teſtam. Menoch. conſ. 61. numero 3. Natt. conſil. 609. num. 36. lib. 4. Monter. dec. Arag. 10. numer. 34. Nec in dicta donatione exprimitur, fuiſſe factam ex cauſa re- 30 compenſationis juventutis, vel pulchritudinis, & in dubio quamvis ſenex ducat Juvenculam, non præſumitur donatio remuneratorie, ſed tantum ſimplex, Barboſ. in l. quæ dotis, numero 56. ff. ſolut. matrim. & licèt 31 ſit in augmentum dotis facta donatio per Cæſarem, tamen vere dicitur donatio propter nuptias, Cravetta conſil. 185. Natta conſ. 147. n. 4. Sola in Conſuetud. Sabaudia titul. de feud. decret. Blancha gloſſ. utram. 1. pag. numero 8. Surd. conſil. 164. numero 16. & 196. n. 16. 21. & 30.

uſque ad 43.*vol.1.Grat.diſcept.for.cap.* 862. *numero* 14.
& *n.* 5.
Inſuper dicebatur, quòd juventus, & pulcbritudo
Hierony næ ſatis remanebant compenſatæ cum qua-
litate D.Cæſaris, etſi annoſi, tamen validi, & robu-
32 ſti, qui habito reſpectu ad inæqualitatem ætatis, con-
tentus remanſit tam panca dote duc. 1500. quæ dos
non erat proportionata cum qualitate ipſius, cùm
dos duc. 1500. ſit proportionata mulieribus ignobi-
libus, *Simon.de Prat.de interpr. ult. volunt. lib.* 4. *dub.*
10.*interpr.*1.*numer.*24 *Theſaur dec.*192. *numer.* 6. *Grat.*
*diſcept.for.c.*984 *numer.*16.& quatenus diceremus do-
nationem prædictam aſſe recompenſationem cum ju-
33 ventute. & polchritudine Hieronymæ, tamen eſſet
reſervanda filiis primi matrimonii tanquam exceſ-
ſiva duc.12.mil.& in illo, quod merita excedit, non
dicitur remuneratio, ſed ſimplex & gratuita donatio,
ut probatur ex *text.in l.ſi ſponſus,§.circa, D. de donat.*
inter vir.& uxor. Angel.& Imol.in l. Attilius Regulus,
*D.de donat.Corne conſil.*45.*volum.*4.*Bertrand.conſil.*46.
*volum.*2.*Tiraquell in leg.ſi unquam, numer.* 28.*& leg.*
*ſi.numer.*149.*D.de revoc.donat. Imola, Corn. Angel.* &
alii relati per *Ripam in d.leg.fœmina.quæſt* 17.*nume.*34.
*Pariſ conſil.*90.*numer.*14.*volum.*3.*Caſſan conſil.*7.*nu.* 11.
Cutta in memorab.in verb.donatio facta filia, Clar. in §.
*donatio, quæſt.*3.*numer.*3.*Menoch.de arbitr.caſu* 132.*nu.*5.
Surdus optime *d.conſil.*104.*num.*33.*& conſil.*196.*volum.*
2.*Azeved.in nov.recompil.lib.*5.*tit.*1.*l.*4.*numer.*1.*Molfes.*
*ad Conſuet.Neap par.*3.*tit de ſucceſſ.ex teſtam.quæſt.* 21.
num. 9 idem *Azeved.dict.lib.*5.*tit.*10.*de las donationes,*
*l.*16.*num.*9. *Faber* in ſuo *Cod.lib* 6.*tit.*21.*tit.commun. de*
*legat & fideicom.deffin.*5.*Fontanell.de pact.nupt. clauſ.*5.
*gloſſ.*1.*par.*2. *numero* 87. ubi deciſionem affert Senatus
Catheloniæ, & eum ſequuntur *Cutell. de donat. con-*
templat. matrim. tract. 1. *diſcurſ.* 3. *part.* 3. *numer.*
20. *Ferrer. dict.* 3. *temp. declar.* 1. *numer.* 170. Immo
34 nonnulli graviſſimi Authores tenent, quòd nec iſta
donatio recompenſativa juventutis ſit valida,
etiam quòd non ſit exceſſiva, cujus opinionis fuit
Aymon Cravetta conſ. 51. per tot. & eum ſequitur
*Pinell.in l.*1.*par.*3.*nu.*85.*C.de bon. matr.* & hanc etiam
35 opinionem diſputato articulo tenuit *Fachin. con-*
*trover.juris lib.*3.*cap.*80.*Harprect.ad Clar.quæſt.* 9.*nu.*5.
& licèt vere contraria ſit magis communis opinio,
36 & eam ultra adductos latè *Doctores* cumulando fun-
dant *Gratian diſcept.foren.dict.cap.*984.*tom.* 5. per tot.
*Surd.conſil.*471.*nu.*28.*lib.* 3.tamen omnes *Doctores* te-
nent, quòd dicatur compenſativa intra limites, non
autem in exceſſu, prout ſupponebatur, ex eo, quòd
neptis Hieronymæ ex fratre non habuit in recom-
penſationem juventutis niſi duc.250.& alia ſoror ju-
venis nupta magis annoſo, quàm ipſe D. Cæſar, ha-
buit duc. 1500. cum aliquibus pactis; & ſic videtur
37 inducta hæc conſuetudo inter dictas ſorores, quæ
conſuetudo familiæ eſt attendenda, *Menoch.conſ.*104.
*n.*22.*& conſ.*2.*n.*282.*Barbat.inter conſ. Curtii ſen. conſ.*
67.*Affl.dec.*226.
Ad illud verò, quod dicebatur de conſenſu D. Cæ-
ſaris, ut ad ſecundas convolaret nuptias, & quia re-
miſit vitium ingratitudinis, & etiam, quia D. Cæſar
donavit, ut haberet majorem dotem in caſu mortis
38 ipſius replicabatur ad primum, quod contra *Menoc.*
*conſ.*155.*num.*23.*lib.*2.*& conſ.*208.*num.*15.*& Ceph. conſil.*
463.*num.*26.*lib.*4.nervoſe ſcripſit *Rim. jun. conſil.* 295.
lib. 3. in eadem cauſa, & licèt non habeamus illius
cauſæ deciſionem, tamen ratio ponderata à
dictis *DD.* non urget, quia nos non tractamus de
invaliditate donationis, vel ipſius revocatione, ob
vitium ingratitudinis, quia ex diſpoſitione *text.dict.*
39 *l.fœmina,*& aliorum concordantium non invalidatur
donatio per tranſitum uxoris ad ſecundas nuptias,
immo ſubſiſtit, ſed ſolùm mulier de proprietaria effi-
citur uſufructuaria, *Coſta*, qui alios allegat *conſil.*48 *nu.*
10.*Gomez.in l.*14.*Taur.num.*7.*verſic. & ex ſuperioribus*
*colliga, Franch.deciſ.*655.*Medic.conſil* 99. *numero* 68. *de*
40 *Pont.conſil.*19 *nu.*63.*lib.*1. & clauſula illa, *ut non poſſit*
donata revocari ob vitium ingratitudinis, fuit potiùs
appoſita de ſtylo Notarii, & ſic nihil operatur, *Cagn.*
in l.ſi.C.de pact.Cutell.de donat.contempl. matrim. diſ-
41 *curſ.*3 *part.*4.*numero* 11. Nec ſecundò ex illis verbis, *ut*
poſſit commode vivere, & habere majorem dotem, poteſt
inferri ad licentiam ſecundò nubendi, quamvis enim
42 dos ſine matrimonio eſſe non poſſit, tamen, largo
ſumpto vocabulo dicitur dos etiam ſoluto matrimo-
nio, ut probat totus *titul.D.ſolut matrimon. & quem-*
admod.dos petat.& Scribentes notant in *d. rubr.* & ſi-
gnanter *Iaſ.num.* 10 *Paul.de Caſtr. & Socin. & ibidem*
Rip. num. 70. & ſic verus ſenſus prædictorum verbo-
rum eſt, ut haberet majorem dotem, eum qua poſſet
commodiſſime vivere, hoc eſt, majorem ſubſtantiam
ſive patrimonium, cum quo poſſet cum commodita-
te, vivere, & licet uſus fuerit illis verbis, *ut habeat*
majorem dotem, loquutus fuit de dote, largo ſumpto
vocabulo, & ex illis verbis, *ut poſſet vivere*, non ideo
infertur, quòd poſſet nubere, quod apparet etiam
ſentiiſſe Senatum in dicta ſententia relata per *Fon-*
*tanell.d.clauſ.*5.*gloſſ.*1.*par.*2.*numero* 87. *tom.* 2. in verbis
dictæ ſententiæ. Nec obſtabit *Alleg. Conſil. Theodori*
77.*num.*22. quia loquitur in alio caſu, in quo dixit, ut
43 poſſit vivere, & habere majorem dotem, & ſic in il-
lo caſu non poteſt referri verbum, *Dos*, ad patrimo-
nium, cum quo poſſit commodiſſime vivere, prout in
præſenti caſu.
44 Et tandem ad id, quod dicebatur de conſenſu fi-
liorum ex cohabitatione, replicabatur, cohabitatio-
nem D.Diomedis, ejus minori ætate durante non eſ-
ſe in conſideratione, *Surd. deciſ.* 100. Si verò attenda-
mus tempus paucorum menſium decimiquinti anni,
45 nec etiam erit in conſideratione, requirebatur enim
curatoris authoritas, & cauſa utilis, & expediens,
*Bertrand.conſ.*58.*in ſi par.*1.*lib.*1.*Gayll.obſerv* 98. *nu.*21.
*lib.*2.ubi etiam *Bernard Grevas, Minſyng.obſerv.*24 *nu.*
9.*cent.*5.*Caſtill.controv.jur.de uſufruct.cap* 2.*numer.*112.
*Menoch.conſil.*237.*num.*21.*Fachin.controv.jur.lib.* 3. *cap.*
65.*Chriſtin.dec Belgia* 131.*numero* 11.*lib.* 3. quod etiam
corroboratur, quia cùm hæc proprietatis renuncia-
tio, & donatio fieri non poſſint expreſsè per mino-
rem, minus præſumi poteſt, fieri poſſe tacite, expreſſa
enim magis afficiunt, quam tacita, *leg.expreſſa nocent,*
ubi *Dec.D de reg jur.Cravett.conſil* 34.*numer.*30 *Surd.*
dict.deciſ 100.*numero* 4.*Menoch.conſil.* 237. *numero* 21.
Cæſar Manent. deciſio. Mantuan. 47. *numer.* 22. immo
quamvis D. Diomedes cohabitationem cum Vitrico
continuaſſet, etiam completa majori ætate, adhuc eſt
maxima inter *Doctores* altercatio, ſi per hanc coha-
bitationem cenſeatur renunciatum diſpoſitioni præ-
dictarum *legum*, quamvis enim *Surd. deciſ.* 99. *Me-*
46 *noch.Pancirol.Cravett.& Boer.* ſupra allegati teneant
pro opinione affirmativa, tamen magis communis,
& rationabilis videtur contraria opinio, quam de-
fendit *Sarmien ſelect.interpr. lib.* 1. *cap.* 14. *Azeved. in*
nova recompil.lib 5.*tit.*1.*l* 4.*numer.*36.*Niger controv.*139.
*num.*39.*Chriſtin.d. dec.*131. *in fine*, & hanc opinionem
ſtrenue defendit *Cæſar.Manent d. dec.* 47. per tot. ubi
etiam illius Senatus deciſionem affert, quod & opti-
mis rationibus comprobat, & inter alia, quòd raro,
aut nunquam eſſet locus diſpoſitioni dictarum *le-*
gum, quia ſæpiſſime occurrit, quòd filii cohabitent
cum matre binuba, & ſemper cum patre, & nulla le-
ge cavetur, quod per talem cohabitationem remit-
tant proprietatem ipſis ex legis diſpoſitione prove-
nientem ob tranſitum parentum ad ſecundas nup-
tias, & ſicut proviſum reperitur, quando filius ma-
trem binubam inſtituit, vel ei aliquid expreſſe reli-
quit, *auth. ex teſtamento, C. de ſecund. nupt.* propte-
rea de iſto conſenſu per cohabitationem, vel quia
non

non conqueſtus fuit, non eſſe curandum, deciſum fuiſſe in Senatu Cathaloniæ refert *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 11. num. 36.* & in Rota Romana *Farinach. dec. 225. tom. 1. in poſthum & dec. 96. num. 13. & dec. 155. num. 12.* per *Sintil. Pacif.* poſt *tract. de Salvian. interd. Cancer. var. reſol. lib. 1. cap. 5. de ſucceſſ. ab inteſt.*
47 *n. 23.* qui dat rationem, quia ob metum reverentialem patientia filii, ubi tractatur de ejus præjudicio, pro conſenſu non habetur, *Bort. dec. 100 num. 20. Bar. in l. qua dotis, nu. 23. ff. ſolut. matrim.* vel ſaltem ad finem, ut ſibi præjudicium inferretur, oporteret de ejus juribus eſſe certificatum *Farinac. dec. Rot. Rom. 618. numer. 10. tom. 2. par. 2. Franch. dec. 632. num. 7. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 3. c. 519. Pacif. de Salvian. interd. ſect. 3 c. 2. n. 716. Hedserm. ad Surd. in dec. 99.*

48 Et quatenus opinio *Surdi*, & aliorum tenentium, per cohabitationem fuiſſe renunciatum beneficio prædictarum *legum*, eſſet admittenda, tamen omnes concludunt, requiri conſenſum omnium filiorum, cum unius tantùm non ſufficiat, *Forſter. de ſucceſſ. lib. 7. cap. 13. num. 3. Azeved.* poſt *Didac. Perez. d. lib. 5. nova recompil. tit. 1. leg. 4. numer. 36. Coraſ. Miſcell. cap. 9. in fine Theſaur. dict. quaſt. 30.* & in facto habebatur, D. Robertam, D. Diomedis ſororem fuiſſe in Monaſterio educatam, & non in domo Vitrici, & ad id, quod dicebatur de alimentis præſtitis per Vitricum, replicabatur, omnia bona D. Cæſaris patris perveniſſe penes
49 ipſam Hieronymam, quæ illa ſibi appropriavit, & ideo tenebatur filios alere *gloſſ. in alimenta, C. de neg. geſt. Simon. de Pratis conſ. 149. n. 14.*

Ponderabatur etiam ad excluſionem conſenſus filiorum, quia Hieronyma mater tranſiit ad ſecundas
50 nuptias nulla reddita ratione tutelæ filiorum primi matrimonii, per ipſam adminiſtratæ, nec petito tutore filiis & propterea ſubjeciſſe pœnis ſecundò nubentium infra annum luctus, *auth. eiſdem pœnis, C. de ſecund. nupt.* quæ pœnæ cùm ſint favore liberorum inductæ, non ſunt correctæ de jure canonico, *Decia.*
51 *conſi. 33. num. 19. lib. 1.* & in tranſeuntibus ad ſecunda vota infra annum luctus non conſideratur conſenſus mariti aut filiorum, quia conſentire ſtante minori ætate non poterant, *Anton. Gabriel.* poſt alios in *commun opin. titul. de ſecund. nupt. concluſion. 1. numer. 32. Roman. conſil. 219. numero 5. Jaſ. in leg. filium, quem habentem. C. famil. hercisc. Coraſ. Miſcell. cap. 1. num. 11. lib. 3. Craſſ. de ſucceſſ. §. ſucceſſio ab inteſtato, quaſt. 17. num. 6. Capriol. de ſucceſſ. lib. 1. nu. 575. Paul. Æmil. Gall. except. 3. num. 44.*

52 Quibus omnibus maturè diſcuſſis in Sacro Conſilio, ac pluries auditis partibus, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum ad relationem Regii Conſiliarii Andreæ Provenzalis, fuit D. Diomedes condemnatus ad ſolvendum dictis filiis ex ſecundo matrimonio portiones liquidandas, una cum intereſſe, pro quantitate tamen debitæ recompenſationis ſimiliter liquidandæ; penes Actorum Magiſtrum Jacobum Figliolam.

OBSERVATIO IN DECIS. XXII.

SUMMARIUM.

1 *Advocati, qui in cauſa hujus deciſionis ſcripſerunt, referuntur.*
2 *Mulier à jure civili prohibetur, ſub certis pœnis intra annum luctus matrimonium contrahere, non tamen pœnas patitur, ſi ſponſalia tantùm contrahit, num. 3.*
4 *Odia ſunt reſtringenda.*
5 *Pœna impoſita, ne matrimonium contrahatur, non habet locum, ſi ſponſalia tantùm ſint contracta, niſi ſequuta ſit copula carnalis & nu. ſeq.*
6 *Legatum mulieri relictum, ſub conditione non nubendi, non amittitur, ſi ſponſalia tantùm illa contraxerit.*
7 *Mulier nubens intra annum luctus, non perdit antephatum lucratum ob mortem primi viri, de ratione, nu. ſeq.*
9 *Pœna ſecundò nubentium, quæ concernunt favorem filiorum, incorrecta remanent, & ita deciſum adducitur, nu. 11. quæ verò reſpiciunt aliorum favorem, ſublata ſunt n. 10.*
12 *Donatio facta à viro ſene uxori juveni eſt valida, & dicitur remuneratoria in præmium juventutis, numero 13.*

1 HÆc deciſio fuit lata in cauſa filiorum Bernardini Moccia, pro quibus patrocinium præſtitit *D. Paulus Staibanus*, tunc Advocatus inſignis, nunc digniſſimus Regius Conſiliarius, ut habetur ex *reſolut. 91. lib. 1. reſolut. forenſ.* qui obtinuit, ut ipſe refert *ibidem nu. 51.* & D. meus *hic, nu. 52.* cum D. Diomede Caraſa, cujus partes tuebantur *D. Petrus Caravita*, ac *D. Jo. Baptiſta Jovinus*, Advocati maximi nominis, poſtea Regii Conſiliarii meritiſſimi.

2 Circa hanc tamen deciſionem obſervo, quòd etſi mulier intra annum luctus prohibeatur, ſub certis pœnis è jure civili introductis, matrimonium contrahere, juxta tradita per D. meum *h. c. num. 1.* Regula
3 tamen prædicta non habet locum, ſi ſponſalia tantùm contraxerit, tunc enim nulla pœna ligatur, *l. ſolet 10. ibi, intra id tempus ſponſam fuiſſe non nocet, D. de*
4 *his, qui not. infam.* & rationem tradit *gloſſ. ibid.* nam odio ſunt reſtringenda, ut etiam tradit *D. de Marin. lib. 2. quotid. reſolut. cap. 127. num. 3.* ubi pariter, id proce-
5 dere intelligit, ut pœnæ impoſita, ne matrimonium contrahatur, in caſu ſponſaliorum non debeatur, ex *gloſſ. in clem. unic. in verbo contrahere, de conſanguin. & affin.* niſi copula carnalis ſequatur, hinc *num. 4.* credit legatum mulieri relictum, ſub conditione non nubendi, non amitti, ſi ſponſalia tantum fuerint contracta, ex *Sanch. de matrimon. lib. 7 diſput. 91. num. 44. & Iſernan Conſt. Honorem noſtri diadematis, in princip.*

Sic etiam mulier nubens intra annum luctus, non perdit antephatum lucratum ob mortem primi ejus viri; nedum quia debetur ex titulo oneroſo, juxta tradita per D. meum *dec. 175 numer. 40. lib 2.* quo caſu ceſſat diſpoſitio *l. fœmina, C. de ſecund. nupt.* ut per D. meum, *hic, numero 8.* Sed etiam, quia pœnæ ſe-
9 cundò nubentium, quæ concernunt favorem filiorum, incorrectæ remanent, ut pluribus adductis
10 tradit D. meus *hic, numero 9.* ſecus verò, ſi concernant favorem aliorum; tunc enim ſublatæ ſunt, ex traditis per *Afflict. deciſ. 75. num. 5. & 6.* ex qua
11 ratione ita fuit deciſum per S. C. die 14. Julii 1565.
* referente D. Conſiliario *Macedonio* in cauſa D. Aloyſiæ Brancaciæ cum hæredibus Pauli de Magnante, ut conſtat ex *Apoſtilla* ad *Afflict. loc. cit.* manu D. Conſiliarii *Felicis de Rubeis.*

12 De validitate tamen donationis factæ à viro ſene ejus uxori juveni, probant *Farinac. in repertor. de contract. quaſt. 50. num. 18. Henric. Bucer. in tract. de donat. cap. 3. nu. 22. & Narbona de ætate annorum 62. quaſt. 4.* per tot. ultra adducta per D. meum *hic, nu. 2. cum ſeqq.* & dicitur remuneratoria in præmium juventutis, ad
13 tradita per D. meum *nu. 4.* quem citat *D. Reg. Merlin. cent. 2. controv. forenſ. c. 46. nu. 30.* ubi D. meum Doctum, & ingenioſum vocat.

Michael Angelus Gizzius.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Creditor, qui hypothecem acquiſivit ſuper re poſſeſſa per ſuum debitorem revocabiliter, conditione caſuali pendente, an illam amittat, ſi purificata conditione res hypothecata in alium tranſlata fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Conditio caſualis in contractibus retrotrahitur etiam in alterius præjudicium, cui medio tempore fuerit jus quæſitum.*

2 *Teſtamentum à tempore mortis vires capit.*

3 *Donatio inter vivos non recipit aliquam conditionem, vel reſtrictionem ex teſtamento.*

4 *Teſtamentum cenſetur revocatum per ſubſequentem donationem.*

5 *Conceſſa poteſtate alienandi, cenſetur etiam conceſſa poteſtas hypothecandi.*

6 *Verba in donatione poſita,* ad faciendum quicquid ſibi placuerit, *comprehendunt etiam facultatem hypothecandi.*

7 *Fideicommiſſum in donatione non eſt prohibitum.*

8 *Fideicommiſſo gravatus, liberè poteſt alienare omnia bona, nil penitus reſervato ei, cui teſtator voluit bona reſtitui, quando teſtator expreſſam alienandi conceſſit licentiam ipſi gravato, & n. 11.*

Amplia, etiam in fideicommiſſo facto in contractu, numero 9.

10 *Clauſula,* ad habendum, &c. *mutat naturam diſpoſitionis.*

12 *Reſtitutus non recuperat bona medio tempore penes tertium alienata.*

13 *Verba in contractu adjecta, quæ tamen Notariis communia, ac frequentiſſima eſſe ſolent, & mutant actum, quod geritur præter contrahentium voluntatem adjecta cenſentur.*

14 *Fideicommiſſum an ſit remiſſum per clauſulam in contractu, vel teſtamento appoſitam,* ad habendum, alienandum, &c.

15 *Mens, non verba attendi debet.*

16 *Clauſula, quæ adverſantur veriſimili menti teſtatoris, vel donantis, potius ex imperitia Notarii appoſita cenſentur. & ſunt parvi facienda.*

17 *Contractus ubi reſolvitur virtute pacti de retrovendendo, vel adjectionis in diem, omnes hypotheca hoc medio tempore contracta reſolvuntur.*

18 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO XXIII.

PRæſuppoſito, quòd Cæſala S. Arſerii ſit burgenſaticum prout deciſum fuiſſe in S. C. refert *Fran. dec.* 131. prætendebat Fulvius Caracciolus uti creditor Horatii Ogeda, pro ejus credito procedi debere ad venditionem ipſius, & ſibi ex pretio ſatisfieri fundabat ejus intentionem, quia Joannem Ogeda prædicti Cæſalis Dominus cum haberet tres filios, Decium primogenitum, ac Horatium, & Didacum ſecundogenitos, in ſuo teſtamento confecto de menſe Maii 1579. ſtante, quod primogenitus incapax reperiebatur ſucceſſionis, tanquam forjudicatus, inſtituit prædictos ſecundogenitos hæredes univerſales, diſponendo de Caſali prædicto in beneficium Horatii, cum conditione tamen, quòd ſi Decius primogenitus gratiam obtinuerit, & ſe capacem reddiderit, quòd prædicta diſpoſitio facta in beneficium Horatii eſſet nulla, & invalida, & quod dominium, & poſſeſſio dicti Caſalis poſt mortem ipſius Teſtatoris ſit, & eſſe deberet ipſius Decii, quod etiam fuit confirmatum per donationem factam de menſe Octobr. ejuſdem anni.

Poſſidente Horatio Caſale prædictum multa contraxit debita, & inter cætera cum dicto Fulvio Caracciolo; poſtmodum verò Decius gratiam obtinuit: cumque illud poſt mortem Horatii ad Didacum filium perveniſſet; fuit dubitatum, ſi erat hypothecatum creditoribus Horatii, qui medio tempore contraxerunt. Et pro Didaco ſcripſit doctiſſimus vir *Scipio Theodorus* Regius Conſiliarius, tempore, quo erat Advocatus, ut in ſua *alleg.* 70. licet tempore ſuo cauſa non fuerit deciſa, ut ipſe idem refert in *fine allegationis*. Verum, quia fuit poſtea cauſa latè diſcuſſa, & deciſa, ideo volui deciſionem notare; Dicebat enim Fulvius creditor, habere pro ſe intentionem fundatam ex inſtrumento cum generali hypotheca omnium bonorum, tempore quo jam erat Dominus Horatius debitor, quia conditio gratiæ non erat purificata, & quatenus prætendatur, quod purificata conditione, retrotrahatur ad diem donationis, cum
1 conditio caſualis in contractibus retrotrahatur, etiam
in alterius præjudicium, cui medio tempore fuerit
jus quæſitum *l. ſub conditione, ff. de ſolut. l. potior, & l. qui balneum ff. qui pot. in pign hab. Cravett. conſil.* 495. *numer.* 7. *volum* 3. *Malvaſ. conſil.* 34. *numer.* 9. *Joan. Bapt. Coſta de retrotract. caſ* 31. *cap.* 8. *numero* 9. fingitur enim conditionem antea extitiſſe, *l. cedere diem*, ubi *Alcia. D. de verb. ſign §. ex conventionali, inſtitut. de verb. oblig.* Attamen dicebat, quòd de teſtamento facto per Joan. Ogeda non erat curandum, quamvis enim ſit factum de menſe Maii 1579. nam non attenditur tempus te-
2 ſtamenti, ſed tempus mortis in quo tempore cœpit
habere vires, *l. omnium, C. de teſta. Caſtr. in l. jam facta, D. de cond. & demonſtr. Alex. conſ.* 95. *num.* 9. *vol.* 7. *Iſer. in c.* 1. *§. donare, n.* 28. *qual. feud. alie. pot. Ann. alleg.* 45. Sic attendi debet tempus contractus donationis, quæ fuit celebrata de menſe Octobris ſatis ante mortem ipſius Joannis, & propterea ſunt attendenda verba dictæ donationis, & non teſtamenti, quia cum ſit contractus inter vivos, & irrevocabilis, ſecuta morte do-
3 nantis non potuit recipere aliquam conditionem vel
reſtrictionem ex teſtamento, *l. poſt perfectam, C. de don. quæ ſub mod. leg. quæ pradium, C. ſi alien. res pign. dat ſit*,
4 & quatenus teſtamentum fuiſſet prius, & donatio
poſt, quia teſtamentum poterat revocari per donationem, cenſetur, Joannem receſſiſſe à teſtamento, ex regula *tex. in l. pacta noviſſima, C. de pact.*

Modo in donatione duo continebantur, donatio ſcilicet ad beneficium Horatii cum expreſſa poteſtate eidem conceſſa alienandi, & vendendi prædictum Caſale, & ad beneficium Decii forjudicati, ut in caſu, quo gratiam obtinuerit, donatio facta Horatio eſſet irrita, & quòd teneatur illud reſtituere Decio ex qua poteſtate alienandi in beneficium Horatii indu-
5 bitabile eſt quod ſit eidem conceſſa poteſtas hypo-
thecandi, ad *text. in l. ſed & quod ff. de pignor. l. fin. Cod. de reb. alien. Anchar. conſ.* 102. *n.* 2. *Bar. in l alio, nu.* 11. *ff. de alimen. & cib. leg. Aret. conſil.* 175. *nu.* 3. *Remin. conſ.* 70. *nu.* 9. *volum.* 1. *Neguſ. de pignor. membr.* 3. *par.* 2. *num.* 69. immò ſubjiciuntur verba in donatione, *ad faciendum*
6 *quicquid ſibi placuerit*, quæ neceſſario comprehendere
debent facultatem hypothecandi, ut letè *Marta de clauſ. par.* 1. *cl.* 5. *n.* 7.

Quibus ſtantibus intelligendum eſſet, fideicommiſſum appoſitum in dicto contractu donationis,
7 quod fieri poſſe non dubitatur, juxta *text. in l quoties,*
C. de donat. quæ ſub mod. & *Nos* late fundavimus ſupra
in *deciſ.* 1. locum ſibi vendicare in eo caſu, in quo res
8 donata cum illa poteſtate, *ad habendum, alienandum,*
&c. purificata conditione fideicommiſſi non reperiatur alienata, vel hypothecata, prout in fideicommiſſo, cum dicta poteſtate in teſtamento relicta, voluerunt. *Socin. conſ.* 113. *volum* 3. *& conſ.* 43. *numer.* 1. *vol.* 4.

Alciat.

*Alciat.conſ.112.lib.9.num.13.Jaſon.conſil.173. volum.2.& conſil.13.in fin.volum.1.Ruin.conſ.112.nu.5.conſil.120. & 153.volum.2.& conſ. 121.num.10.volum.3.Decian.conſ.27. conſ.35.numer.23.& conſil.78.num.48.lib.3.Hieron.Gabr. conſil.99.numer.12.*cum *ſeqq. lib.* 2. qui etiam de communi teſtatur, *Menoch.conſil.947.numer.6 conſil.* 1091. *numer.5.& conſ.1130.numer.7.& lib.4.præſump.188.num. 3.& 6.Anchar.jun.lib.1.quæſt.12.num. 4.Surd.conſil.10.n. 34.& conſil.71.numer.7.volum.1.& conſil.194.numer. 12.* cum *ſeqq.volum.12.Intrigl.de ſubſtitut. centur. 3. quæſt. 73.num.14.*ubi etiam de communi teſtatur, *Peregr. de fideicomm artic.40.num.46.Barz.dec.Bonon.121.num.5. Fuſar.de fideicommiſſ.ſubſtit.quæſt.*546.& dat eationem *Peregrin. loco* citato, quia imputandum eſt teſtatori, cur nimis effuſo ſermone ioqnutus ſit *l. fin. C.de det. promiſſ.*& de tali poteſtate conceſſa,etiam in contra-
9 ctu,probaverunt *Bart.in l.qui Roma,§.duo fratres, in 8 quæſt ff.de verb.oblig.*ubi etiam *Alexan.numer. 58.Jaſ. num.72.Ripa num.83.Curt.ſen.conſil.63.colum fin.Socin. conſ.43.num.2.*cum *ſeqq.volum.4.Alex.conſil. 8. num.6. vol.5.& conſ.189.num.10.vol.2.Pariſ.conſil.46.numer.26. volum.2.& conſil.71.num.24.& ſeqq. volum.* 3.latiſſimè *Marcabr.conſil.66.numer.*228. idem enim procedu in fideicommiſſo in teſtamento relicto, quod in contractu,ut advertit *Peregrin.de fideicomm.articul. 1. nu. 26.& articul.51.numero* 2.nam hæc claoſula, *ad habendum,&c.*immutat natnram diſpoſitionia, *Rol. à Valle conſ.34.numer.80.& ſeqq.volum.4.Menoch.conſil.87.Ca-*
10 *cheran.deciſ.112.numer.*17.ubi de magia communi ſententia teſtatur, prout etiam poſt alios commnnem hanc opinionem appellat *Laderch.conſ.1. num. 4. Molfeſ.conſil.2.num. 34.Fontanell.de pact.nupt.pag.2.clauſ.4. gloſſ.21. num. 75.& 76.* Et propterea dicebat creditor, voluntarem Teſtatoris eſſe interpretandam, ut ſi caſus gratiæ in perſonam Decii ſupervenitſſet ante alie-
11 nationem,vel hypothecam, quod tunc liberum eſſet Caſale reſtituendum ad ipſius Decii beneficium, alias illa verba,*ad habendum,&c.*eſſent fruſtratoria,& ſuperflua,quod de jure non permittitur, *leg. ſi quando ff.de leg.*1.prout in puncto conſideraverunt *Surd.dict. conſil.10.num.34.volum.1.& conſil.29.num.11.*cum *ſeqq. conſil.71.num.2.& conſil.294.numero 25. volum. 2. Socin. d.conſil.123.nu.3.in fin.volum.3.Ruin.conſ.153. numero 13. volu.2. Alciat.dict.reſponſ.112.nu.12.lib.9.Jaſon.conſ.173. volum.*2.& in *d.l.qui Roma,§.duo fratres,numer.*73.ubi etiam *Ripa num.18.in fin.*

Quod quidem concordat cum jure communi qoi Decius quamvis gratiam fuiſſet conſequutus in vita patris; attamen non habuiſſet Caſale, niſi poſt ejus mortem, ſic enim dictant verba donationis, ſed mortuo Joaone, Decius, qui reperiebatur incapax, tanquam forjndtcatus, in Caſali prædicto virtute di-
12 ctæ donationis ſucceſſit Horatius,qui debita contraxit; per gratiam autem ſupervenientem quis non recuperat bona penes tertium alienata, ut dixerunt *Bart.*& alii in *l.fin.C.de ſent.paſſ.*& in *leg.Gallus, §. & quid ſi tantum*, ubi præcipuè *Bart.num.13.D. de lib. & poſthum.Farinach.de inquiſit.quæſt.6.numero 33.Petr. de Greg.de conceſſ.feud.par.8.quæſt. 9. num. 4.Menoch. de præſumpt.lib. 5.præſumpt. 46.* & alii allegati per *Maſtrill.ad Indulg.gener.c.22,num. 29.* & per *Clar.* in ſua *praxi quæſt.39.*

In contrarium verò pro parte Didaci Ogeda dicebatur,quod tam ex teſtamento, quam ex donatione facta per quod. Joan.de Ogeda clariſſimè habetur ejus intentio fundata, ut Caſale prædictum ad primogenitum perveniat, prout communiter fieri ſolet in hoc regno, & eſſe uſu receptum inter omnes Nationes,tradit *D.Theodor.in d.alleg.70.numero* 21. Verum quia Decius primogenitus reperiebatur incapax, ideo voluit, ut perveniret ad Horatium ſecundogenitum,qui tamen tunc temporis locum primogeniti obtinebat, ſtante incapacitate primogeniti, ſed ceſſante incapacitate, illud eidem Decio reſtitueret, nam ſi admitteretur, Caſale potuiſſe vendi, & alienari per Horatium,diſpoſitio,& donatio in beneficium Decii eſſent fruſtratoriæ, & ſic filius primogenitus reperiretur privatus hæreditate, quia ſecundogenitus inſtituit, & privatus etiam Caſale, ita ut nec obolum quidem ex patria hæreditate haberet, quod mente percipi non poteſt, ut pater voluerit, filium primogenitum dilectum fame perire, vel mendicare ob quod neceſſariò dicendum erit, verba illa potius de ſtylo Notariorum fuiſſe appoſita, ex traditis per *Bartol.in l.1.in 6.quæſt.D.de jur. codicill.* nam quotieſcunque verba contractui adjecta, quæ Notariis
13 communia ac frequentiſſima eſſe ſolent, mutant ectum, quod geritur,præter contrahentium voluntatem adjecta cenſeri debent; ut per *Covarr. in 2. part. rubr.de teſtam.*ſub *numero 14.verſ.verùm*, qui reddit rationem,nam ſi clauſulæ ſolitæ apponi in contractibus à Notariis ſcribi poſſunt, abſque contrahentium expreſſa juſſione, quia earum adjectio ex præſumpta contrahentium mente fieri dicitur, nunquam tamen eaſdem clauſulas ex dicta præſumpta voluntate contractibus fuiſſe appoſitas credi poteſt, quando ex his actus geſtus per contrahentes mutatur, vel deſtruitur.

Quod corroboratur,nam admiſſa opinione, quod dicta clauſula, *ad habendum, &c. & faciendum quicquid ſibi placuerit*, ſit ſufficiens, ad hoc, ut ſit remiſſum jus fideicommiſſi, ut ultra adductos habetur ex *Gabr.lib.4.tit.de fideicommiſſ.concl.1.n.30.*hoc dictum tamen declarationem recipit, quotieſcunque clauſulæ prædictæ extinctionem fideicommiſſi importarent,in eo enim caſu tantùm operentur, quando à partibus ſpeciali pacto ſtipulatæ erunt, & ab ipſis bene intellectæ, quando verò ſunt appoſitæ in contractu ex ſtylo Notariorum, tunc fideicommiſſi extinctionem, vel remiſſionem minimè operantur, prout legendo, & conſulendo voluit *Sfortz. Odd. in conſ.49.num.17.& 18.* qui etiam dicit, quod legendo conſuluit Scholaribus, ut quando erunt Judices, ſic faciant,& quod ſi ipſe eſſet Judex,ita judicaret, prout etiam in ſimilibus voluit *Ruin.conſ.97.lib.3.n.7.in fi.& 8.Marzar.in conſ.39.nu.3.lib.1.*plenè per *Simon.de Pratis de interpret.ult.volunt.lib.3.fol.393.nu.15.& ſeq.* quæ diſtinctio eſt punctualis in caſu noſtro, cum hæc clauſula *ad habendum* &c. ſit poſita propriè in eo loco,ubi ſolet apponi de ſtylo Notariorum, & ſubnectitur his verbis.*Ita,quod ex nunc in antea, & in perpetuum dictum Caſtrum, ut ſupra refutatum, & donatum cum juribus,actionibus,& pertinentiis ſubſcriptis,& præſentis refutationis,& donationis cauſa tranſeat,& ſit in utili dominio,& perceptione dicti Domini Horatii, & hæredum,& ſucceſſorum,ad habendum,tenendum & poſſidendum, ex nunc in antea per dictum Dominum Horatium, & ſuos hæredes,& ſucceſſores vendendum, alienandum,& diſponendum,& faciendum quicquid de cætero dicto Horatio,& ſuis hæredibus,& ſucceſſoribus placuerit, & melius viſum fuerit*, deinde ſubnectuntur verba,*cum conditionibus infraſcriptis*, conditio autem ſubnectitur in alia oratione, *pacto tamen expreſſo, & ſpeciali quòd caſu,in quem Decius Ogeda filius primogenitus prædicti Domini Joannis, qui ad præſens reperitur incapax ad recipiendum,& ſubſtinendum onus poſſeſſionis,& dominii dicti Caſtri, & ſucceſſivè exactionis fructuum ſi ab ejus contumacia,& forjudicatione fuerit abſolutus, vel compoſitus,vel habuerit gratiam,taliter,quod tunc temporis fuerit capax ad recipiendum,& ſubſtinendum onus regiminis Caſtri prædicti,tunc,& eo caſu dicta donatio,ſive refutatio,vel conceſſio facta in perſonam dicti Domini Horatii filii ſecundogeniti ſit nulla,irrita, & invalida,taliter,quod dicto Domino Decio nullum inferatur,nec inferri intelligatur præjudicium*,& in eo caſu quo tunc temporis eſſet mortuus ipſe Joannes donator

natot voluit, ut tranſeat in pleno dominio Decii, & quòd teneatur Horatius ad retroceſſionem.

25 Ex quibus apparet clariſſimè de teſtatoris mente, ut bona pervenire deberent ad dictum Decium primogenitum,& cum habemus mentem,de verbis non eſt curandum, *l. pater filium 36. § pater filios, D. de l. 3.* ubi *gloſſ. Bart.* & alii, & proinde prædictam clauſulam potius de ſtylo Notarii, ſive ex voluntate donantis fuiſſe appoſitam,vel eſt intelligenda, quod illa clauſula debeat effectum ſortiri in caſu,quo conditio deficeret,& ſubſtitutio remaneret caduca,quod probatur ex eodem contextu verborum, ſiquidem poſt ampliſſimas clauſulas, *ad vendendum,* &c. ſubnectun-
26 tur verba, *cum conditionibus tamen infraſcriptis*, & diſponit fideicommiſſum in perſonam Decii, quotieſcunque enim ex hujuſmodi clauſula inſurgit aliqua adverſatio, ſeu contrarietas, talia verba contraria cenſentur appoſita ex imperitia,& capite Notarii, & nihil operantur, ut in terminis voluit *Maſtrill. decis. 290. num. 24.* allegat *Rimnald. jun. conſil. 834. num. 17. in fin. libro ſeptimo, Gabriel. concluſ. 1 de fideicomm. nu. 24. & 32. Corbul. de jur. emphyt. titul. de privat. ob alien. limit. 5. nu. 2.* & alios; iſtæ enim clauſulæ quando adverſantur veriſimili voluntati teſtatoris, ſunt parvifaciendæ, *Eugen. conſil. 66. num. 12. Raudenſ. variar. reſolut. cap. 42. nu. 38.* & cotas allegat *Hedeerum ad Surdum deciſ. 85. num. 11.* contrarietas autem ſatis apparet, nedum, quia eſſet primogenitus privatus ſucceſſione paterna, & prædicto Caſali ſibi in caſu, quo fuerit effectus capax donato,verum ex verbis, quod in dicto caſu donatio facta Horatio ſit irrita, & nulla, & amplius, quòd nullum ex dicta donatione inferatur præjudicium ipſi Decio. Nullitas autem idem operatur, ac ſi non eſſet, *l. Paulus reſpondit, ff. de verb. ſignif. l. cum, qui §. cum agitur, ff. de in diem adject.* quamvis ergo Horatius habuerit dominium Caſalis prædicti, & ſic potuit illud obligare, tamen hoc dominium erat revocabile, in eventu, quo Decius efficeretur capax, quo caſu dominium prædictum eſt ac ſi non fuiſſet, & reſolvitur virtute pacti, in eodem contractu adjecti, & propterea omnes hypothecæ medio tempore contractæ corruunt, ſicut in ſimili dicimus de venditione
27 facta cum pacto de retrovendendo, emphyteuſi, pacto adjectionis in diem, & ſimilibus, quamvis enim virtute talis contractus tranſeat penes emptorem dominium rei emptæ, & ideo poſſet rem emptam validè ſuo creditori hypothecare, tamen ſi venditio reſolvitur ex neceſſitate pacti de retrovendendo, vel alias, virtute pacti omnes hypothecæ medio tempore contractæ reſolvuntur, ut ex doctrina *Cyn. Alber.* & aliorum in *l. 3. C. ſi antiq. credit.* & ex *Bart. in l. in diem ff. de aqua pluvia arcend.* voluerunt *Franchi in deciſ. 46. number. 4. Cacher. deciſ. Pedemont. 156. Surd. dec. 286. 102. & 326. & de alim. titul. 9. quaſt. 42. Flam. Cartar. deciſion. 87. Guid. Papa deciſ. 575.* latè de materia per *Joan. Bapt. Coſt. in tract. de retrotract. caſu 1. in 8. cap. number. 9. cum ſeqq.* reſoluto enim jure datoris, reſolvitur jus acceptoris, *l. lex vectigali, C. de pignor.* idem *Coſta de jure, & fact. ſcien. & ignor. diſt. 11. numero 2.* Ex quibus ponderatis etiam his, quæ ingenioſiſſimè fuerunt adducta per *D. Reg. Conſil. Theodorum* in ſua *allegat. 70.* diſcuſſo negotio in S. C. ad relationem Regii Conſiliarii D. Didaci Mendiecta Juriſconſulti Hiſpani, nobilitate, & morum ſuavitate conſpicui, die 30. Junii 1634. fuit conventus abſolutus, in Banca Actor. Magiſtr. Borrelli.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXIII.

SUMMARIUM.

1 *Caſale S. Arſerii fuit donatum in anno 1528. per Comitem Marſico Eccleſiæ Civitatis Cuvu, vigore privilegii confirmati per Sereniſſimos Reges cum remiſſione adhoa, ideoque eſt burgenſaticum, non autem feudale.*

2 *Caſtrum de jure communi feudorum præſumitur allodiale, etiam ſi ſit Comitatus, vel Principatus, de jure verò Regni Caſtrum cum vaſallis præſumitur feudale, n. 3. eo magis ſi reperitur deſcriptum in Cedulario Baronum Regni, num 4. etiam, quod non ſit taxatum pro adhoa, ſub n. ſeq. vel ſi non ſit deſcriptum in Cedulario, n. 6. de ratione, n. 7.*

5 *Cedularium Baronum Regni fuit confectum in anno 1504. & in eo fuerunt taxati omnes feudatarii pro adhoa, & in anno 1634. fuit ordinatum, fieri novum Cedularium.*

Caſtrum ſi non reperitur taxatum in Cedulario pro adhoa, non tamen erit burgenſaticum, ſed feudale, exemplum tamen à præſtatione adhoa ibid.

6 *Adhoa non eſt de ſubſtantia, ſed fidelitas, ad hoc, ut Caſtrum dicatur feudale.*

7 *Feudatarius, ubi Caſtrum non reperitur deſcriptum in Cedulario, citatur per R. C. ad dicendum cauſam quare non debet deſcribi in Cedulario, & ad ſolvendum adhoam pro præterito, & in futurum.*

8 *Locatio Caſtri feudalis facta ſine Regio aſſenſu, revocari poteſt vigore* Conſtit. *incipientis*, Conſtitut. Divæ memoriæ, *& ita practicatum, ac deciſum adducitur, n. ſeq.*

10 *Aſſenſus Regius omnino requiritur in locatione feudi, contrarium n. 11. ſed prima opinio eſt verior, & ſecundum eam judicatum fuit, n. 12. & 14.*

13 *Poſſeſſio non ſuffragatur quando jus poſſeſſori reſiſtit, ideoque manutentio eo caſu datur.*

15 *Teſtamentum in vita teſtatoris nullas vires habet, ſed tantum tempore mortis, ideoque vivo teſtatore ſi in ſcriptis ſit conditum, aperiri non poteſt, nu. 16. quod procedit, etiam ſi teſtator poſtea ſit factus mentecaptus, nu. 17. & ita deciſum adducitur, nu. 18. poteſt tamen aperiri ad inſtantiam teſtatoris, non autem hæredis, vel legatariorum, n. 19.*

Mentecaptus pro mortuo reputatur, d. n. 17.

20 *Hypotheca contracta per donatarium ſuper re ſibi donata, reſolvitur, reſoluta donatione ex conditione ibi appoſita, & nu. 27. 30. 31. de ratione, nu. 28.*

21 *Donatarius, ad quem res donata revertitur, reſoluta donatione ulteri facta, non tenetur ad pretii reſtitutionem.*

Reſoluto jure venditoris, reſolvitur jus acceptoris, ibid.

23 *Clauſula,* ad habendum, vendendum, alienandum, &c. *quando propter alia verba nihil operetur, & nu. ſeq. & 28. & quamvis conferat poteſtatem alienandi, num. 24. tamen limitatur, ubi ſequitur pactum prohibitionis alienationis, n. 25.*

26 *Alienatio cenſetur prohibita, ubi fit donatio ſecundogenito, ex quo primogenitus eſt incapax, cum conditione, quòd ceſſante incapacitate, donatio ſit nulla, et ſi fuerit facta eſt nulla, n. 27.*

28 *Dominium non acquiritur per traditionem factam ſub conditione.*

29 *Conditionis natura ea eſt, ut teneat actum in ſuſpenſo.*

Donatio reſolvitur ex defectu conditionis, ibid.

30 *Donatarius non poteſt, rem ſibi donatam ſub conditione hypothecare.*

Hypotheca ſequitur rem, ibid. & quando retrotrahatur ad tempus contractus, ſub num. 31.

32 *Dominium ſuſpenſivè tranſlatum, reſoluto contractu, vadit ad ſua principia attractiva.*

33 *Hypotheca conſtituta per hæredem gravatum, eveniente caſu reſtitutionis, reſolvitur, & ſubſiſtetur ſolummodo ſuper legitima ei debita, vel ſuper creditis, quæ habet ſuper dictis bonis reſtitutioni ſubjectis.*

Agitur

1 AGitur hic de obligationibus factis ſuper Caſale
S. Arſerii, quod fuit donatum in anno 1528. per
Comitem Marſici Eccleſiæ Civitatis Cavæ, vigore
privilegii conceſſionis confirmari per Sereniſſimos
Reges, dum remiſſione in ſpecie adhoæ, & propterea
burgenſaticum, non autem feudale dicitur, ut ex *Iſern.*
Lipar. ut. & Affl. probat *D. de Franch. deciſ. 131. num. 1.*
& poſſidetur per D. Marchionem Pollæ, ſed ejus cre-
ditoribus urgentibus, & præſertim D. Magno Come-
ſtabulo Columnæ, cujus partes ego tueor, fuit modò
expoſitum venale, inſimul cum Terra Pollæ, ejuſque
Caſalibus, in Banca de Scacciavento; ideoque obſer-
2 vandum erit, inſpecto jure communi feudorum, Ca-
ſtrum præſumi allodiale, etiam ſi ſit Comitatus, vel
Principatus, ut de Comitatu firmat *Frecc. auth. 29. n. 4.*
de ſubfeud. Capyc. in l. Imperialem, verſ. 4. concl. fol. mihi
26. *Menoch. de præſump. lib. 3. præſum. 91. n. 7.* & de Prin-
cipatu dixit *Alberic. in rubr. C. de donat. & Capyc.* ubi
3 ſupra, *col. 2.* ſed in Regno Caſtrum cum vaſallis præ-
ſumitur feudale, ut habetur in *Conſtit.* incip. *Iuſtitiarii*
nomen, ubi *Iſern. in verbo de feudis, n. 60. de offic. Iuſtit.*
4 eò magis, ſi deſcriptum reperiatur in Cedulario Baro-
num hujus Regni, ut expreſsè tradit *D. Conſ. de Georg.*
alleg. m. num. 8. Illud enim fuit confectum in anno 1504.
5 & in eo fuerunt tunc omnes feudatarii pro adhoa
& in anno 1634. in reſulta Regiæ Viſitationis, ſed per
S. M. ordinatum, fieri novum Cedularium per *Ioan.*
Iacobum Mercarium Reg. cam. Præſidentem milita-
rem, cum præeminentia *D. Reg. Cangeri Galeota* ut
ipſemet teſtatur *reſp. fiſcal. 30. num. 50. & ſeqq.* & quam-
vis aliquod caſtrum non reperiatur ibi tantum pro
dicta adhoa, non per hoc erit burgenſaticum, ſed
feudale, exemptum autem à præſtatione adhoæ, & in
Regno ſunt plurima, ut refert *D. Reg. de Ponte conſ. 20.*
6 *in fin. & conſ. 91. num. 23. verſ. immo fortius*, quia ſolutio
adhoæ non eſt de ſubſtantia, ſed fidelitas, immo etiam
ſi nec deſcriptum reperiatur in dicto cedulario, non
per hoc allodiale præſumitur, ſed feudale; quia licet
pro allodio in feudo Torcini ſcripſerit *D. Reg. Revert.*
conſ. 26 num. 11. tamen in *fin. conſilii* refert, fuiſſe deciſum,
caſtrum prædictum Torcini eſſe feudale. ideoque ino-
levit praxis, de qua teſtatur *D. de Curt. in d. verſ. feud.*
fol. 41. num. 36 verſ. Hinc poteſt, quod per Regiam ca-
7 meram citatur poſſeſſor ad dicendum cauſam, quare
non debet in cedulario deſcribi, & ad ſolvendum ad-
hoam pro præterito & in futurum, quare facta loca-
8 tione per Epiſcopum Valvenſem & Sulmonenſem
Cypriano de Petra terrarum Pentimæ, & Vectorii
per annos duodecim abſque Regio aſſenſu, ac ſuluto
affictu per plures annos, intrea, cum dictus Cypria-
nus locationem prædictam revocaſſet vigore *Conſtit.*
incip. *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, D. Epiſcopo in-
ſtante pro ſolutione affictus, attamen quia ex prædi-
ctis apparebat, caſtra prædicta eſſe feudalia, & Re-
gium aſſenſum requiri in locatione prædicta, ideo-
que fuit per D. conſiliar. *de Aquino* dumi proviſum,
quòd citra præjudicium jurium partium locetur ju-
riſdictio civilis dictarum terrarum, nomine S. C. ſal-
va proviſione facienda in damnum cujus, quod fuit
9 confirmatum per S. C. ſub die 9. Maii 1640. in Banca
de Scacciavento, *Me* pro D. Epiſcopo patrocinante,
ac tunc ſubſtinente, non requiri aſſenſum in locatio-
10 ne, & proinde non eſſe locum revocationi, & ratio
deciſionis fuit, nam aſſenſus omnino requiritur, ex
11 traditis per *D. Camil. de Medic. conſil. 147.* & licet con-
trarium ſubſtineat, ut nullus requiratur aſſenſus in
12 locatione *D. de Maria. c. 31. animadv. 6.* per tot. *nu. 17.*
lib. 2. tamen ſecundum opinionem *D. de Medicis* fuit
iterum per Collaterale Conſilium judicatum die 3.
Septembris 1646. in cauſa Hoſpitalis A. G P. de Ne-
apol. cum Franciſco Gambacurta Affictatore Vallis
13 Magdaloni, abſque aſſenſu, quamvis reperiebatur in
poſſeſſione, eo, quòd illa non ſuffragatur, quando jus
poſſeſſori reſiſtit, qui nec manutenendus eſt, lite pen-
dente, *c. cum perſona, § quod ſi tales, de privileg. in 6.*
Capyc. deciſ. 6. nu. 4. & 5. D. Io. Franciſc. Capiblanc. olim
M. C. V. Judex doctiſſimus, cujus veſtigia ſequutus
fuit *D. Antonius* ejus filius, nunc Regius Conſiliarius
doctus, & eruditus in *tract. de Baron. in pragm. 8. num.*
234. lib. 1. & capit. 77. lib. 2. Cyriac. lib. 1. controver. forenſ.
controverſ. 178. numer. 15. 16. 36. & 52. & proinde, fuit
14 ordinatum, quod deſiſteret dictus Franciſcus ab exerci-
tio juriſdictionis, in Banca de Cantone, patrocinante
Pro A.G.P. *D. Ioſepho Magaldo*, de qua deciſione teſta-
tur *Dom. Reg. Sanfel. deciſio. 56. num. 7. lib. 3.*
15 Teſtamentum autem, non in vita teſtatoris, ſed
tempore mortis vires capit, ut probat D. meus *num. 2.*
ex *l. omnium, C. de teſtam.* cum aliis ibi adductis; ideo-
16 que vivo teſtatore, non poteſt aperiri teſtamentum,
ab eo in ſcriptis conditum, *l. 2. §. ſi dubitetur, ff. quem-*
adm. teſtam. operiant, ibi, *ut ſi liqueret, eum viverez*
non permitti inſpici tabulas, ſequitur *Dom. Hodierna*
17 *lib. 1. controv. forenſ. cap. 14. num. 1 & 7.* quod procedit,
etiam ſi poſtea teſtator efficiatur mente captus, quam-
vis pro mortuo reputetur, *l. humanitatis intuitu, C. de*
impuberibus & aliis ſubſtitutionibus & ita deci-
18 ſum per Senatus Conſultum fuit in cauſa A. G. P. Ci-
vitatis Caietæ petentis, aperiri teſtamentum condi-
tum per Auguſtinum Laudatum qui poſt conditum
teſtamentum effectus fuerat mentecaptus die 22. Fe-
bruarii 1633. ut refert *D. Reg. Sanfelic. deciſio. 197. nu. 2.*
in fin. lib. 1. ſic etiam fuit per collaterale Conſilium
deciſum in cauſa teſtamenti, in ſcriptis conditi per D.
Marchionem Utiæ tempore, quo ſub cura D. Caroli
Imperialis ejus balii reperiebatur, cum enim inſtitiſſet
D. Philippus Imperialis ejus patruus, & proximior
in gradu, aperiri teſtamentum prædictum, eo, quod
ſupponebatur, dolo, & metu ipſius D. Caroli illud
fuiſſe confectum, ad fraudandum ipſum ab inteſtato
ſuccedentem dicto D. Marchioni, attamen fuit denegata
19 apertura, ut per *D. Hodiern. d. capit. 14. nu. 37.* verum
ad poſtulationem ipſius teſtatoris tantum poteſt teſta-
mentum prædictum aperiri, non autem hæredis, vel
legatariorum, ita ex *Bart. in dict. §. ſi dubitetur, num. 5.*
tradit *D. Hodierna ibid. num. 8* & ad *text.* qui in con-
trarium facere videbatur in *l. pupillares tabulas, ff. quem-*
adm. teſtament. aper. optimè reſpondet *num. 10.*
20 Quæſtio autem principalis de qua in hac *deciſio.*
ex hypotheca contracta per donatarium ſuper re ſibi
donata, reſolvatur, reſoluta donatio ex conditione
ibi appoſita per donantem, ex traditis per D. meum
hic, præcipuè *num. 17.* qui ita per S. C. deciſum refert
numer. 18. comprobatur per eundem *conſult. 39. num. 21.*
21 *22. & 23. lib. 1.* ubi quòd, nec etiam ad pretii reſtitu-
tionem tenetur ille, ad quem res revertitur, & com-
probat *conſult. 56. numer. 2. d. lib. 1.* ubi etiam alios citat,
reſoluto enim jure venditoris, reſolvitur jus accep-
toris, ut probat idem D. meus *hic, d. num. 17. & conſult.*
22 *38 an 41. d. lib. 1. & D. Præſ. Merlin. cent. 2. contr. forenſ.*
c. 8. nu. 1. Fontan. deciſ. 167. n. 3. lib. 1.
Nec de clauſula, *ad habendum, vendendum, alienan-*
dum, &c. in dicta donatione appoſita eſt habenda ra-
tio, quia ſubnectuntur verba, cum conditionibus in-
23 fraſcriptis, videlicet, *quæ donatio ſit nulla in perſonam*
Horatii filii ſecundogeniti donatarii, ſi Decius filius pri-
24 *mogenitus fuerit poſtea capax dictæ donationis, cui nul-*
lum intelligatur factum præjudicium, ut conſiderat D.
meus ſub *num. 14.* ideoque quamvis conferat clauſula
prædicta poteſtatem alienandi, ex traditis per *D. Mari.*
de claaſ. p. 2. clauſ. 2. num. 1. cum aliis adductis per *Bar-*
25 *baſ.* in ſimili *tract. clauſ. 3. num. 2.* ubi limitat, ſi ſubſe-
quatur pactum prohibens alienationem, ex *Gratian.*
cap. 144. num. 11. lib. 2. diſcept. forenſ ſequitur *D. Maria*
cauſ. 5. numer. 8. par. 1. & ſic, dum in caſu præſenti do-
26 nator donavit ſecundogenito Caſale S. Arſerii, quia
primogenitus erat forjudicatus, & ſic incapax, cum

conditione, quod quoties primogenitus habuiſſet gratiam de dicto delicto, donatio eſſet nulla in perſonam ſecundogeniti, & ſic prohibitatio fuiſſe alienationem per ſecundogenitum, non dubitatur; alias fru-
27 ſtratoria eſſet diſpoſitio in perſonam primogeniti; ideoque alienationes, & hypothecæ contractæ per ſecundogenitum ſunt nullæ, ſtante gratia obtenta à primogenito, ſicut in ſimili dixit Domin. meus *conſul.3. numero ſeptuageſimo nono libro primo*, ubi quamvis
28 fuiſſet appoſita clauſula, *ad habendum*, tamen, quia ſubſequitur, *ſalvo aſſenſu*, nihil operatur, ac etiam, quia dominium non acquiritur per traditionem factam ſub conditione, ut probat *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 26. numer. 9. & 13.* natura enim conditionis ea eſt, ut teneat actum in ſuſpenſo, ad notata per *D.*
29 *Cutell. de donat. contempl. matri. tom. 2. ſpec. 7. numer. 16.* & tunc donatio reſolvitur ex defectu conditionis, ut per *D. Reg. de Ponte conſ. 119. num. 1. lib 2.* & propterea non poterit donatarius, rem ſibi ſub conditione do-
30 natam, hypothecare, hypotheca enim ſequitur rem, *Roca* apud *D. Merlin.* poſt *tract. de pignor. dec. 123. nu. 3.* & jus reale conſtituit, idem *D. Merlin. de pignor. lib. 1.*
31 *quæſt. 95. numer. 4.* & proinde, revocata donatione, tolluntur hypothecæ, medio tempore contractæ, ut per *D. Merlin. d. tract. lib. 5. quæſt. 18.* unde hypotheca contracta reſpectu primogeniti, ob gratiam obtentam, & ſic conditione purificata, retrahitur ad tempus contractus, *Bellon. conſ. 41. numer. 25. & ſeq.* optimè *D. Præſ. Merlin. cent. 1. controv. for. c. 10. num. 26. verſ. hoc enim caſu, D. Cutell. de donat. contempl. matrim. ſpec. 12. num.*
32 105. & noviſſimè *D. Ioan. Franch. Andr.* vir ſanè doctiſſimus *tom. 2. controv. 120. n. 6.* ubi de conſimili caſu agit; ideoque dominium ſuſpenſivè tranſlatum, reſoluto contractu vadit ad ſua principia attractiva, ut per *Amat. variar. reſol. tom 1. reſol. 4. n. 5.*
33 Hinc etiam dicimus, quòd hypotheca conſtituta per hæredem gravatum, eveniente caſu reſtitutionis reſolvitur, ad tradita per *Fontan. d. dec. 167. num. 7.* & ſubſtinetur tantummodo ſuper legitima ei debita ſuper bonis reſtitutioni ſubjectis, ut perbellè tradit *Montan. contro. 41. nu. 5. lib. 1.* vel ſuper creditis, quæ habet ſuper dictis bonis, ut ait *Fontan. de ibid. nu. 6.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

In generali obligatione an, & quando veniant obligata bona hæredis. & quando pecunia ſive effectus pervenientes ex eodemmet creditore, ad interpretationem *text. in l. qui tabernam, § fi. ff. de pign.*

SUMMARIUM.

1 *Pacta, quod venditor non poſſit retrovendere, niſi poſt annum, & quod teneatur denunciare emptori retrovenditionem per duos menſes antè, non reddunt contractum uſurarium, & nullum, ubi deciſio.*
2 *Hæres non conficiens inventarium, tenetur de proprio.*
3 *Bona hæredis poſſunt per defunctum obligari.*
Et quando cenſeantur obligata, n. 4. 7. & 8.
Et an in generali obligatione veniat, nu. 6.
5 Text. in l. qui tabernam, §. fin. ff. de pignor. *declaratur.*
7 *Hæres adeundo ratificat obligationem factam à teſtatore ſuorum bonorum.*
9 *Pecunia mutuata an veniat ſub generali obligatione mutuantis.*
Et quando, nu. 11. & 22.
Et quid in ſubſidium, ſtante decoctione debitoris, nu. 26.
10 *Generalis bonorum obligatio, comprehendit etiam ipſam rem venditam, & locatam.*
12 *Merces venales liberè vendi poſſunt, non obſtante generali bonorum obligatione, & nu. 19.*
13 *Pecunia ſub generali obligatione venit.*
14 *Venditor in re vendita præfertur creditoribus emptoris;*
Contrarium, ubi habuit fidem de pretio, nu. 15.
Limita, ubi adeſt reſervatio dominii, pendente ſolutione, ſeu ſpecialiter res vendita hypotheca, nu. 16.
17 *Interpretatio ſumi debet, ut non inducatur juris correctio.*
18 *Argumentum à contrario ſenſu non eſt ſumendum ad derogationem teſtatoris voluntatis.*
20 *Venditio annorum introituum venit ſub generali hypotheca pro pretio.*
Amplia, etiam ſtante pacto de retrovendendo, nu. 21.
23 *Hypotheca non datur in pecunia commixta, vel conſumpta, reſpectu non privilegiati.*
Intellige, ut nu. 24.
25 *Nomen debitoris venit in generali obligatione.*
26 *In particularibus pretium non ſuccedit loco rei.*
27 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO XXIV.

INter alias controverſias, & lites, quæ ortum habuerunt à *Regia Pragmatica* mutationis monetæ quæ fuit emanata in die 2. Martii 1622. de qua mentionem fecimus in *deciſ. 17.* fuit lis inter Duraſtantem de Roſatis & Julium Sardum, facta enim venditione per Duraſtantem ann. duc. 581. t. 15. dicto Julio pro capitali duc. 7500. quia erant appoſita pacta reſtrictiva libertatis, redimendi ſcilicet, ut venditor non poſſit exercere pactum de retrovendendo, niſi poſt annum, & quod teneretur denunciare emptori retrovenditionem faciendam per duos menſes antè, Superveniente poſt paucos dies *Pragm.* prædicta, venditor voluit, non expectato anno, nec facta denunciatione per duos menſes antè, exercere pactum de retrovendendo, & reſtituere prædictos duc. 7500. in eodem Banco exiſtentes, in quo fuit ipſi facta ſolutio, & propterea fuit latè diſcuſſum in S. C. an illa duo pacta reſtrictiva liberæ facultatis redimendi,
1 redderent contractum nullum, uſurarium, vel potius vitiarentur ipſa pacta, & illis rejectis firmus remaneret contractus, & latè diſcuſſo articulo fuit in anno 1625. declaratum, contractum fuiſſe validum, & probè, pecunias exiſtentes in Banco ceſſiſſe, & cedere in damnum ipſius Duraſtantis, ut apparet ex deciſione S. C. relata per *Roviium dec. 33.* Cumque mutata moneta remanerent in Banco duæ tertiæ partes dicti crediti, in beneficium dicti Duraſtantis, ex quo alia tertia pars fuit ſuſpenſa, ob damnum paſſum per Bancum ea cauſa prædictæ mutationis; alia inſurrexit dubitatio inter dictum Julium Sardum, creditorem dicti Duraſtantis ex cauſa prædictorum ann. introituum decurſorum in ejus beneficium per plures annos, qui facto ſequeſtro prædictæ quantitatis, inſtabat pro liberatione in ejus beneficium, & Venerabile Monaſterium Divæ Mariæ Miraculorum Civitatis Andriæ, ſimiliter creditor prædicti Duraſtantis & contendebant, quis eorum eſſet præferendus in liberatione. Dicebatur pro parte Venerab. Monaſterii, quod ex duobus articulis veniebat præferendum: & primo, quia habebat hypothecam anteriorem, quamvis enim idem Monaſterium, ſive Jo. Baptiſta Remeſtinus, à quo cauſam habebat, non contraxiſſet cum Duraſtante, ſed cum Tarquinio de Roſatis, cu-
2 jus fuit Duraſtans hæres, & adivit hæreditatem, abſque beneficio legis, & inventarii, & ſic non poterat dubitari, quod erat jure proprio obligatus, ut habetur in §. *hæres, inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contr. naſcuntur*, ubi *gloſ.* licet pars prætendiſſet, eſſe obligatam
3 tantum actione perſonali; attamen hoc poſſet intelligi, quando defunctus non obligavit bona hæredis, quod poſſe fieri poſt *Neguſan. pignor. membr. 2. par. 2. n. 6.*

Digitized by Google

a *in 6.limit.* tenet *Aff.deciſ.111.numer.15. & deciſ.*200.
& quod voluit Sarquinus obligare etiam bona ejus
hæredum, apparere dicebatur ex ipſo contractu ce-
lebrato cum Jo. Baptiſta Remeſtino, à quo Venera-
4 bile Monaſterium cauſam habebat, ubi obligavit ſe,
ejuſque hæredes, & ſucceſſores, & bona omnia, quo
caſu venire etiam bona hæredis hypothecata, voluit
*Piſanel.in addit.ad d.dec.Afflict.*200. ubi conſtituta re-
gula, quod in generali obligatione, non veniant bona
hæredum, niſi ſpecialiter ſit dictum, ea *conſ. Loffred.*
32.col. 10. & aliis dicit, vide, quæ ſcripſi ad *Alexand.*
*in l.ſi hæredes ff.de legat.*1. ubi hanc opinionem tenuit,
quod per illa verba veniant bona hæredis, quæ opinio
fuit approbata ab aliquibus Dominis de Sacro Conſil.
ut per *Minadoum deciſ.* 20. de quo meminit etiam
*Franch. dec.*321.*nu.*4.

Secundo dicebatur, quod ex alio non poterat Ju-
lius Sardus obtinere, quia pecunia in Banco exiſtens,
de cujus liberatione agebatur, erat eadem pecunia
perventa ab ipſomet Julio, qui eam ſolvit Duraſtanti
pro emptione annuorum introituum, pro quibus erat
creditor, & inſtabat pro liberatione, quo caſu ſuc-
cedit regul. *text.in l.cum tabernam*, §.*fi.in verb.ab alio*
ff. de pignor. ubi habetur, quod quamvis in generali
5 obligatione veniat pecunia, tamen hoc intelligi de-
bet, reſpectu pecuniæ debitoris aliunde habitæ, quàm
à creditore, cui obligantur bona, & ita per hunc
textum voluerunt *Bal.* poſt *Riccard. Malumbr. in l.*
obligatione generali, *ff. de pignor. Alber. Guglielm.* in
ejus *margarita*, *in verſ. ſed pone*, *de pignor. Neguſ.* in
eodem *tract.de pignor.membr.2.p.2.numer.*12. plenè *Ro-*
*man.ſingul.*611.*Bennen.Stracc.in tract. de mercatur.tit.*
mandati, *in fin.n.*5.*Mantic. de tacit. & ambig.convent.*
*lib.*11.*tit.*4.*nu.*9.*tom.*1.

6 Prædictis tamen replicabant Advocati Julii Sar-
di, & primo, quoad hypothecam certiſſimum eſſe,
quòd in generali obligatione non veniunt bona hære-
dis, *l. Paulus*, *ff.de pignor.act.Aff.d. dec.*200. *numero*
2.*Surd. deciſ.*315. *Franch. deciſ.*53. *numer.*7. *Fontanell.*
de pact. nupt. clauſul. 4. *gloſſ.*5. *numero* 54. Neque ne-
7 gabatur, quod poſſit teſtator obligare bona hæredis,
adeundo enim hæres ratificat obligationem, quam
ſuorum bonorum defunctus promiſit, ſed hoc intel-
ligi debet, quando expreſſis verbis, bona hæredis
voluit eſſe obligata, *Neguſ. de pignor.* 2. *membr. par.*2.
in 6. limit. Loffred. d. conſil. 32. *Ruin. in l.2. num.*88. *ff.*
de legat. 1. & ita per S. C. fuiſſe judicatum, habetur
ea *Affl. ad. dec.* 111. *num.* 200. ſed quod ex illis verbis,
obligavit ſe, *ejuſque hæredes*, *& ſucceſſores* non ſint
8 obligata bona hæredis, habetur ea *Franch.d. dec.*53. &
hanc opinionem optimè firmat in *dec.* 311. ubi quod
illa verba, *& bona eorum* intelligi debent de bonis pro-
mittentium, & pro hac opinione ſtat etiam *Minad.*
d. dec 20. & eum ſequitur *Gratian. diſcept. forenſ. cap.*
225. *num.*75. *tom.*2. & in caſu ſimili, quando teſtator
obligavit omnia bona ſua, & ſe, & ſuos hæredes, &
ſucceſſores, quod non ſint obligata bona hæredis, fuit
deciſum in S. C. ut per *Afflict. d. dec.* 200. & ex illis
verbis, *cum poteſtate capiendi propria authoritate bona*
ſua, *& ſuorum hæredum* fuiſſe ſimiliter deciſum in
S. C. bona hæredis non eſſe hypothecata refert idem
Affl. dec. 201. qui dat rationem, quod ex illis verbis
non inducitur obligatio, niſi bonorum ipſius con-
trahentis, & hæredis, quæ tamen ei ex cauſa hære-
ditaria pervenerunt, ſecus autem, quæ ex alia cau-
ſa quam ea hæreditate ei obvenerunt; quod dicit
eſſe notandum, & hoc fundatur ex eo, quia requi-
ritur expreſſa bonorum hæredis obligatio, nec ſuf-
ficit ea quæ reſultat ex ſubaudito intellectu, ut *ibi*
per *Afflict.* imò etiam eo caſu controvertitur à *Docto-*
ribus, ſi fieri poteſt, ut habetur ea *Gratian. d. diſcept.*
22. *numer.*76. & ſic non eſt curandum de opinione *Pi-*
ſanell, qui nihil allegat ad ſuam opinionem fundan-
dam, cum contraria ſit magis communiter ab omni-
bus recepta.

9 Ad ſecundum vero objectum dicebatur, quod
quamvis pecunia mutuata non veniat ſub generali
obligatione ad beneficium mutuantis, per ea, quæ
poſt *Riccard. Malumbr. Bal. & Roman. in ſingul.*611.
voluit *Neguſ.de pignor.memb.2.p.2. nu.*11. ex argumen-
to à contrario ſenſu deſumpto ex *text. in dict. leg. cum*
tabernam, §.*fin.D.de pignor.* ibi, *ab alio mutuam acceperit*;
10 dicebatur, quod hæc concluſio non eſt venditio tuta,
ſiquidem generalis obligatio bonorum, comprehendit
etiam ipſam rem venditam, ſeu locatam, ut dicit *Bart.*
in l.emptorem, *Cod.locati & in l.qui fundum*, ubi etiam
Salyc.& Fulgoſ.D.locati & in l.filiusfam. §.*fin.in fin.ff.*
ſolut. matrim. ubi etiam *Alex. Paul. de Caſtr. in leg. ſi*
merces, §.1.*D.locati.& Iaſ.in l ſi ita quis*, §.*ea lege*, *D.*
de verb.oblig.Neguſ.de pign.& hypo.hac par.2.membr 2.
*num.*33. & ideo de hac concluſione dubitat *Pariſ.conſ.*
50.*num.*14.*volum.*1. quia *text. in dict. l. cum tabernam*,
§.*fin.* nedum id non probat, ſed contrarium diſponit,
nec poteſt ſumi argumentum à contrario ſenſu ea illis
verbis *ab alio*, nam ea eo induceretur legum corre-
ctio, ad tradita in *l.1.* §. *verius*, *ff. de offic.ejus*, & qua-
tenus doctrina *Bal.* & aliorum eſſet vera, intelligenda
11 eſſet in eo caſu, quando de præſenti pecuniam acce-
pit mutuo, eo animo, ut de ea poſſet liberè expli-
care facta ſua, tunc n. non eſt veriſimile, quod illam
velit creditori ſuo, à quo illam accepit, obligare,
ſed nec iſta declaratio tranſit ſine difficultate, nam
12 licet mulier habeat hypothecam in bonis viri, non
tamen impeditur maritus, quin poſſit ſuas merces
venales vendere, atque earum ratione contrahere. nec
uxor jus habet agendi hypothecaria adverſus dictas
merces pro ejus dote, ea ratione, ne commercium
impediatur, ut voluit *Bald. in l. ubi adhuc*, ſub *num.*
37.*C.de jur.dot.Pariſ.conſ.*69.*num.*3.*lib.*4.*Aſin.de exe-*
quut. §.7 *cap.*3 *Gutierr.practic.qu.lib.*5.*qu.*100. *num.*10.
ſic pari modo poſſet pecunia mutuata cadere ſub hy-
potheca conſtituta mutuanti, nec impediri uſus ip-
ſius & hoc in ſpecie reſpectu mercium diſponitur in
d.l.cum tabernam, §.*fin.* ubi *Bal.* & alii, nam quando
merces venduntur, in generali obligatione veniunt,
non tamen per hoc impeditur ipſarum libera venditio
tacitum enim videtur actum, ut vendi poſſint, & aliæ
ſubrogari, *Iacob. de Aret. in dict. leg. ubi adhuc*, *Cod.*
de jur.dot.

13 Rurſus, hæc concluſio contradicit omnibus juris
regulis, ſiquidem in *text.in d.l. cum tabernam*, §.*fin.*
expreſsè deciditur, quod ſub generali obligatione ve-
niat pecunia. Secundo, certiſſimum eſt rem venditam
14 cadere ſub generali hypotheca, immo nonnulli te-
nuerunt, venditorem præferri aliis creditoribus hy-
pothecariis in re vendita earum, prout authoritate
Alberici, *& Vberti de Bobio in l licet*, *C.qui potior.in*
pignor. habeantur tenuit *Capella* in ſuis *cautelis*, *in*
cautel. incip. *vulgaris*, quæ eſt 126. & eum ſequitur
Aſin.de exequut. §.7.*cap.*14. *num.*3. & æquiſſimam eſſe
opinionem, dixit *Theſaur. quæſt.forenſ.lib.*4. *quæſt.*74.
licet de ea dubitet in puncto juris, quando venditor
15 habuit fidem de pretio, poſt *Neguſan.* idem *Theſaur.*
*num.*2. ubi datur cautela reſervationis dominii, pen-
16 dente ſolutione, vel ſpecialis hypothecæ, *Covar.var.*
*reſolut.lib.*2.*cap.*7. poſt *num* 3. *Menoc.conſ.*34.*numer* .4.
Bart.Bald.Angel.& Alex.in l.ſi cum dotem §.*fin. D.ſo-*
*lut.matrim. Franch. deciſ.*506. *num.*9. & communem
dixit *Gayll. lib.*2. *obſerv.*15. *Bertazz. de clauſ.inſtrum.*
*clauſ.*42.*gloſ.*1.*nu.*3.*Faber.* in ſuo *Codice*, *tit. de acquir.*
*vel amittens diffin.*37. & multas ampliationes, & limi-
tationes affert *Bernard.Graevei ad Gayl. d.obſervat.* ſeu
*concluſ.*15.*Gizzar.deciſ.*39.*&* 59. *de Ponte deciſ.Collat.*
34. & proinde cum ex dicto argumento à contrario
17 ſenſu induceretur prædictorum jurium correctio facile
erit admittenda hæc interpretatio, ut tradunt *DD.*

in l ſi unus, §. *pactus ne peteret*, & præcipuè *Iaſ.nu.6.ff.*
de pact. Menoc.conſ.035.n.6 l.2.C.de cond.inſert. Stracca
de mercat.part.2.n.45. B. Antonin.tit.de excommun.cap.
56.n.5.Gundiſalvus de legibus, q.21 n.19.Blac.de endit.
18 *& tertur.n.33. Iacobat de Conciliis lib.4.art.4. nu.148.*
ſtcori non admittitur hoc argumentum, cum tendat
ad derogationem expreſſæ voluntatis teſtatoris, *l. fin.*
princ. ubi *Bart.D. de leg.2. Iaſ.in l.1 num.54. ff.de offic.*
ejus, *Decius conſ.38.nu.4. Alciat.reſponſ.78.nu.4.lib.9.*
& Menoch.conſ.421.nu.37.
19 Secundò dicebatur, quod quatenus opinio prædicta
eſſet admittenda, intelligi debebat in eo caſu,
prout loquitur, hoc eſt in contractu mutui, ubi particulare
eſt, quod in rebus, quæ in numero, pondere,
vel menſura conſiſtunt, & functionem recipiunt in
genere ſuo, reſtituendum eſt, non idem, quod mutui
datur, ſeu aliud ejuſdem bonitaris, *Bart.* & cæteri in
l. 2. §. *fin. D. ſi certum petatur*, alias enim tranſiret
in aliam ſpeciem contractus, ut depoſiti, vel commodati,
vel aliud ſimile, contractus autem venditionis
annuorum introituum non diſtat ab aliis contra-
20 ctibus emptionis, & venditionis, in quibus res vendita
venit ſub generali hypotheca pro pretio conſequendo,
Bart.in d.l.emptorem, *nu 2.C. locat. Mantic.*
de tacit.& ambig.lib.11.tit.4.num.12. etiam ſi adſit pactum
de retrovendendo, *Bart.in l.qui fundum, D.locat.*
& in l ſi filio, §. *fin. ff ſolut. matrim*, *Caſtr.in l. ſi merces*,
21 §. *1.D.locat.* ſic etiam è converſo, pretium extans debet
venire ſub generali hypotheca ex generalitate, *text.in d.*
leg.cum tabernam, §. *fin.*
Tertio dicebatur, quod quatenus opinio prædicta
eſſet admittenda, nedum in contractu mutui, ſed in
omnibus contractibus; tamen debet procedere in eo
22 caſu, quando eadem pecunia ſoluta, vel mutuata
ſit in eſſe, ſecus vero, quando eſt commiſta, vel
23 conſumpta, quo caſu nulla conſiſtit hypotheca in non
privilegiatis, ut deciſum refert *Afflict. in deciſ.190.*
Capye.deciſ.78. Surd.deciſio.60.numer.9. Caroc.deciſ.
109.Io.Bapt. a Coſta de remed.ſubſid.remed.37. illat.2.
num.1.Ioſeph Ludovic.deciſ.45. num.20. Seraph.deciſio.
104.num.3. Covarr.practic. quæſtio.29. num.2. Menoch.
conſ.25 num.2.
24 Quod tamen notabiliter limitatur procedere in eo
tantum caſu, quando debitor ſolvit ſuo creditori,
tunc enim per commiſtionem efficitur illius irrevocabiliter,
ſecus autem, quando creditor retinendo,
ſibimet ipſi ſolvit, abſente, & ignorante debitore,
nam dominium ipſi non quæritur ex ſola traditione,
deficiente conſenſu debitoris, *leg. nunquam nuda,*
ff. de acquirend. rer. domin. Surd. conſil. 4. numero 41.
volum.1. & quamvis creditor, & debitor poſſint retinere,
& tueri ſe exceptione retentionis, tamen Dominus,
& creditor anterior poſſunt avocare pecunia,
ut poſt *Cuiacium ad Afric. in l. ſi enim, ff. de reb.cred.*
tenuit *Farinac. deciſio. 516. num. 4. tom. 2. in poſthumis*
modò pecunia, quæ per medium Banci fuit ſoluta,
ſtante ipſius Banci decoctione, non erat amplius pecunia
exiſtens, immo erat in totum per *Regiam Pragmaticam*
reproba, & Duraſtans erat tantum creditor
Banci jam decocti, quod non habens pecuniam
aſſignabat creditoribus tot effectus pro duobus tertiis
totius crediti, quod nomen debitoris nullo jure erat
prohibitum venire in obligatione generali, per *text.*
25 *in l. nomen* ubi *Bald.C. quæ res pignor. oblig. poſſ. & l.*
Quintus, §. *argento*, *num.2. ff. de aur. & argent. legat.*
Mantic.de tacit.& ambig.lib.11, tit.4.num.11. Neguſ.de
pignor.tract.0.membr.2.8 par. n.8. nec id quod dicebatur
de ſubrogatione, ex regula *text.in l.ſi enim*, §. *qui injuriarum*
D.ſi quis caution. Surd. conſ. 312. num.53. vol.3.
26 erat in conſideratione, quia in particularibus pretium
non ſuccedit loco rei, neque res loco pretii, *l.idemque*
§ *ſi tibi*, *verſ.non enim multum*, ubi *gloſ.& Doct. D.qui*
pot.in pign.habeantur.

Et tandem dicebatur, quod quamvis eadem pecunia
eſſet hodie exiſtens, & ex diſpoſitione *text in*
d. l.cum tabernam, §. *fin.* non eſſet obligata ipſi Julio,
qui eam ſolvit, attamen ſtante decoctione Duraſtantis
debitoris (fuerat enim commiſſa graduatio
ſuorum creditorum) in ſubſidium debet venire, &
in ea præferri creditor, qui eandem pecuniam ſolvit,
Ioſeph. Ludovic. deciſio.45. num.20. qui ita notabiliter
declarat *deciſ. Affl. 190. Enger. conſ.79.* & refert, &
ſequitur *Ioan. Baptiſt.Coſt. de remed. ſubſid. remed.37.*
illat.2. ſub *num 4.Gayt.de cred.c 4.qu.5.num.76.* & quidem
ſatis irrationabile eſſet, ut alii creditores in actione
perſonali Duraſtantis uti hæredis Tarquinii eſſent
præferendi ipſi Julio à quo pecunia pervenit, ex qua
reſultant Banci effectus. Et proinde die 18. Junii 1634.
ad relationem Regii Conſiliarii Provenzalis, inter-
27 venientibus Dominis Piccolellis, Zufia tunc digniſſimo
Regente in Supremo Italiæ Conſilio, Savio,
Mendiecta, & me fuit liberatum depoſitum prædicto
Julio Sardo, non obſtantibus oppoſitis per Venerabile
Monaſterium; penes Actorum Magiſtr. Verruſium,
hodie Solarinum.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXIV.

SVMMARIVM.

1 *Bona hæredis non veniunt in generali obligatione, &*
numero ſeq.
2 *Bona hæredum non veniunt in generali obligatione, etiam*
ſi obligaverit hæredem, & bona &c. niſi in ſpecie illa
obligata ſint, ſub nu.4.
Cæteratio an, & quando extendatur ad bona hæredis,
ad bona defuncti promittentis, vel ad qualitatem bonorum,
ibid. & nu.3.
4 *Bona hæredum nec etiam favore dotis veniunt in generali*
obligatione.
5 *Pecunia venit in generali obligatione, etiam ſi ſit data*
ad cambium num.6. non tamen habet locum ſi ſit mutuata,
nu.7. de ratione nu.8.
9 *Nomen debitoris venit in generali obligatione, tam*
præſens quam futurum, & ita deciſum adducitur,
numero 10.
11 *Creditor in ſubſidium præfertur in pecunia data ad annuum*
cenſum, ſi ſtante decoctione Banci pro ea in Banco
depoſita fiat aſſignamentum.
12 *Pretium non ſuccedit loco rei, neque res loco pretii in*
particularibus, neque in actione hypothecaria, niſi in
ſubſidium, & in univerſalibus ſimiliter in ſubſidium
ſuccedit, nu.13.
14 *Creditor anterior non poteſt moleſtare debitorem poſteriorem,*
cum fuit liberata pecunia cum cautione, ſi
adſit alius creditor poſterior, & ita deciſum traditur,
num. 16. nec etiam quando communis debitor eſt ſolvendo,
n.17. & deciſum adducitur, n.18.
15 *Circuitus inutilis eſt evitandus.*
18 *Avocatio pecuniæ à creditore poſteriore non fit, ubi debitor*
communis eſt ſolvendo, & ita deciſum refertur.

1 DUo juris articuli diſcutiuntur in hac deciſione,
primus eſt, an in generali obligatione veniant
bona hæredis, & negativam ſententiam amplectitur
D. meus à *num. 6.* per tot. *numer. 8.* quam opinionem
ſequitur, aliis relatis D. *Mercurial. Mertin.* in legali
ſcientia eruditiſſimus, in *tractatu de pigner. lib.2. titulo*
primo quæſt.15. ubi latiſſimè de hac quæſtione tractat,
idque procedit, etiam ſi quis obligaverit hæredem,
2 & bona, &c. illa enim cæteratio non extenditur ad
bona hæredis, ſed ad bona defuncti promittentis, &
ſic vel ad qualitatem refertur, ut veniant ſcilicet
bona omnia mobilia, & ſtabilia, ut per *Rot. dec. 136.*
ſub *numer.5.in fin.* poſt *tract. Pacif. de Salvian. interd.*
vel ad quantitatem ipſorum bonorum, videlicet præ-
ſentium

Digitized by Google

ſentium, & futurorum, D. *Merlin. ibid. num.* 24. quod
etiam annuit D. meus *numer.* 8. ex D. *de Franch. dec.*
381. vel ſi dixiſſet obligavit ſe ipſum hæredes, ac om-
3 nia, & ſingula bona, &c. hoc enim caſu dicta cætera-
tio refertur ad quantitatem, vel qualitatem bonorum
promittentis, ut obſervat D. *Merlin. ibid. numer.* 25.
qui *numer.* 34. *verſic. ſic propterea*, ampliat, ut nec fa-
4 vore dotis bona hæredis comprehendantur, non enim
in controverſiam deduci poteſt, hæredis bona poſſe
obligari, ut probat D. meus *nu. tertio* & lato calamo
comprobat *D. Merlin. dicto libro ſecundo titulo primo
quaſt.* 16. *numero ſecundo, tertio, quarto, quinto, ſexto
ſeptimo*, 32. *& ſequent.* ſed opus eſt, quod expreſsè
bona hæredum à defuncto ſint obligata, ad tradita per
Afflict. dec. 111. *D. de Franchis dec.* 53. *numer.* 6. *&* 7. &
d. dec. 311. & probat, aliis relatis *D. Conſil. Arias de
Meſa lib.* 3. *var. reſol. c.* 50. *num.* 35.

5 Secundus vero articulus, an pecunia veniat ſub ge-
nerali obligatione bonorum, ad intellect. *text. in l.
cum tabernam*, §. *fin. verb. ab alio*, *ff. de pignor.* & af-
firmativè reſpondit D. meus *num.* 13. & latè proſequi-
tur, hoc idem affirmans *D. Merlin. d. lib.* 2. *tit.* 1. *qu.* 48.
num. 1. *&* 4. qui *num.* 5. ampliat, ut etiam pecunia data
6 ad cambium, obligata intelligatur, ex *Mantic. lib.* 9.
de conject. ultim. vol. tit. 3. *numer.* 2. & aliis *ibi* adductis,
7 quæ concluſio non habet locum, ſi pecunia ſit mu-
tuata, illa enim non venit in generali obligatione ut
tradit D. meus *numero* 9. & proſequitur *D. Merlin.
ibidem numero* 10. ea ratione, quia aliàs de ea diſpo-
8 nere non poſſet mutuatarius, & confirmat D. meus
numero undecimo.

9 At quia hic, non de pecunia exiſtente agebatur
ſed de effectibus aſſignandis per Bancum, ſtante ipſius
decoctione, omnis difficultas ceſſabat, cum negari
haud poſſit, nomina debitorum venire in generali
obligatione, ad *text. in lege nomen*, *C. quæ res pign.
oblig. poſſ.* ut aliis etiam citatis probat D. meus *nu-
mero* 23. & confirmat, aliis ad nauſeam relatis *D. Mer-
lin. d. libro* 2. *tit. primo quaſt.* 29. *numer.* 2. & etiam com-
probat *Niger Cyriac. controv.* 108. *numero* 17. *controver.*
21.. *numer.* 7. *& controv.* 338. *numero quarto* & nedum
præſentis, ſed etiam futuri, *D. Merlin. dict. quaſt* 29.
num. 18. & proinde per veros juris tramites fuit depo-
10 ſitum liberatum, & ſic effectus aſſignandi à Banco de-
cocto creditori, qui illam pecuniam dederat debitori
ad annuum cenſum, ſtante decoctione debitoris, ut
teſtatur D. meus *numero* 27. cum in ſubſidium in illa
11 præferatur, ex *Ioſeph. Ludovio. deciſio.* 45. *numer.* 20.
ſicuti dicimus, quod licet pretium non ſuccedat loco
rei, neque res loco pretii in particularibus, ut probat
D. meus *numer.* 26. neque in actione hypothecaria, ut
ex *Bart.* tradit *Grattan. cap.* 25. *numero* 11. *libro* 1. *diſcep.
for.* niſi in ſubſidium, ubi alia via creditori non eſt
conſultum ad recuperandum debitum, ut ex *Menoch.
de adipiſc. poſſ. remed.* 3. *numer.* 150. *& ſeq Grat. cap.* 3. 4.
numero 6. *lib.* 2. *diſcept. for. Mantic. de tacit. & ambig.
libr.* 24. *tit.* 28. *num.* 58. *& ſeq* & D. de *Franch. dec.* 64.
numero 17. tradit *D. Hodierna ad Surd. dec.* 309. *numer.
primo* ſicuti etiam in univerſalibus in ſubſidium, con-
13 cluſio prædicta locum ſibi vendicat, ut tradit *Gratian
d. cap.* 25. *num.* 12.

Et dum hic per D. meum *num.* 24. agitur, quando
creditor anterior poſſet revocare pecuniam à credi-
tore poſteriore, de quo articulo videndi ſunt *Gram-
mat. quaſt.* 1. poſt *deciſ. & Calvin. de æquitate, libr.* 1.
14 *cap.* 34. obſervandum erit, quod creditor poſterior
non poteſt moleſtari ad reſtituendum pecuniam libe-
ratam cum cautione, quando adeſt alius creditor
15 magis poſterior, eo quod circuitus inutilis eſt evitan-
dus, *lege dominus*, *in fin. Digeſt. de cond. indeb.* & com-
probat D. meus *conſult.* 30. *numer.* 1. *lib.* 1. *Monac. ad
Minad. dec.* 6. *num.* 15. ubi etiam allegat *text. in l. cum
fundum*, §. *ſervum tuum imprudens*, *ff. ſi cert. pet. D. Reg.
Sanfelic. dec.* 130. *nu.* 13. *lib.* 1. poſt *D. de Franch dec.* 527.
16 *num.* 13. *Fontanell. dec* 71. *numer.* 22. *& dec.* 101. *numer* 24.
* Ideoque ſtante concurſu creditorum fuit per S. C. in
cauſa Dominii Carapreſii Ducis S. Nicandri cum aliis
creditoribus poſterioribus ſub die 26. Januarii 1630.
ad relationem D. Conſil. D. *Gregorii* [illegible], poſtea
Conſultoris in Regno Siciliæ proviſum, quod ultimi
creditores reſtituant quantitates eis liberatas, ut ex
ſententia S. C. in Banca Carboni, in 2. vol. proceſſ.
17 creditorum Octavii Carapreſii, patrocinante pro
dicto Duce D. Lælio Gizzio meo fratre, & poſte-
rior creditor, cui fuit liberata pecunia cum cau-
18 tione de reſtituendo, non poteſt moleſtari à credi-
tore anteriore, quando adſunt bona communis de-
bitoris, ſiquidem avocatio pecuniæ, habet locum,
debitore non exiſtente ſolvendo, ut fuit deciſum per
S. C. junctis Aulis in patrimonio Comitis Pacentii,
cum enim inſtitiſſent hæredes quond. D. Conſil. Ca-
talani pro avocatione pecuniæ jure creditoris ante-
rioris contra Joann. Baptiſtam de Matts, & alios
* creditores poſteriores, fuit judicatum, conventos
non eſſe moleſtandos ſuper reſtitutione pecuniæ pe-
titæ, ut eſt videre ex copia decreti S. C. in proc.
Montis Junctorum cum Duce Hadriæ, in Banca de
Lutio, fol. 148.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Compenſatio an, & quando fiat ipſo jure, abſque homi-
nis oppoſitione. Et an fructus pignoris cum ſorte com-
penſentur, latè explicatur.

SUMMARIUM.

1 *Compenſatio non fit ipſo jure, niſi à parte opponatur.*
Limita, nu. 20. 21. 22. 23. *&* 25.
2 *Compenſatio dicitur facta ipſo jure, ſtatim facta oppo-
ſitione, non antè.*
3 *Retrotractio non habet locum in oppoſitione compenſatio-
nis in poteſtatiuis.*
4 *Fructus pignoris non compenſantur cum ſorte, niſi à parte
opponatur.*
5 *Fructus pignoris non compenſantur cum ſorte, ſed cum
intereſſe.*
Declara nu. 7. 18. *&* 27.
6 *Compenſatio fructuum fit cum uſuris, & ſi plus eſt in
fructibus, quam in uſuris, non fit compenſatio cum
ſorte.*
7 *Inter compenſare, & ſolvere an differentia conſtituatur,
& num.* 30.
9 *Fictio juris contra tertium non operatur.*
10 *In contractibus principium attenditur.*
11 *Retentio, abſque poſſeſſione non datur.*
12 *Duæ fictiones, ficta ſolutionis, & retrotractionis non per-
mittuntur.*
13 *Compenſatio non inducitur, ubi per ſententiam condem-
natur poſſeſſor, ad relaxandum una cum fructibus re-
ſtituto pretio cum intereſſe.*
14 *Creditor particularem ſolutionem recipere non cogitur.*
Limita in compenſatione, nu. 39.
15 *Verba ſententiæ ad juris intellectum ſunt referenda.*
16 *Compenſatio primo cum uſuris, & deinde cum capitali
fieri debet.*
Amplia, etiam abſque alia hominis oppoſitione, nu. 17.
19 *Emptor bonæ fidei lucratur fructus ante litem conteſta-
tam, ſecus in malæ fidei, nam tunc fructus cum ſorte
compenſantur.*
23 *Debitum, & creditum quando ex eademmet cauſa de-
pendent, compenſatio fit ipſo jure, abſque alia hominis
oppoſitione.*
24 *Ubi non datur compenſatio, datur retentio.*

26 *Compenſatio, ad hoc ut facta dicatur, ſufficit factum, ex quo compenſatio reſultat, eſſe propoſitum.*
27 *Quod compenſatio in damnum anterioris creditoris non admittatur, quomodo intelligitur.*
28 Deciſ. Vinc. de Franch. 53. *declaratur.*
29 *Liberatio per oppoſitionem compenſationis quando, & à quo tempore fiat.*
31 *Conditio ſolvendi dicitur adimpleta per compenſationem.*
32 *Jurans ſolvere, non incidit in perjurium, compenſando.*
33 *Promittens ſolvere, & ſi non poſſit compenſare, poterit tamen retinere.*
34 *Intereſſe creditoris dicitur extinctum per pecuniam à debitore depoſitam, quamvis ei ad hoc mutuata fuerit.*
35 *Stipulatio committitur de cautione præſtita, etiam in illis caſibus, in quibus præſtanda non eſſet.*
36 *Compenſatio quando de ſpecie ad quantitatem fiat.*
37 *Illiquidum non dicitur, quando de brevi erit liquidandum.*
38 *Solutum per errorem facta compenſatione, conditione indebiti repeti poteſt.*
40 *Compenſatio habet vim ſolutionis factæ, & non quæ fieri debet.*
41 *Compenſatio quando in quolibet anno, & menſe fiat. Et quid in contractu cenſuali, nu. 42.*
43 *Deciſio cauſæ affertur.*

DECISIO XXV.

VEndito Territorio, dicto *del Mazzone, à S. Tambaro* in pertinentiis Civitatis Capuæ ad inſtantiam creditorum illuſtriſſ. Marchionis Laterriæ in anno. 1572. pro pretio ducat. 9. mil. quond. Fabio de Falco & facto per eum depoſito, & liberato creditoribus dicti Marchionis; Cum poſtea inſtituiſſet Marchio; ſubhaſtationes, & venditionem declarari nullas ex variis cauſis: compilato proceſſu in anno 1586. per ſententiam S.C. fuerunt, tam ſubhaſtationes, quam venditio nullæ declaratæ, & condemnatus Fabius de Falco emptor ad illud relaxandum, una cum fructibus reſtituto pretio cum intereſſe; Quare, anhelans Marchio pro recuperatione Territorii prædicti, non aliter expectata liquidatione prædictorum fructuum & intereſſe, fecit depoſitum duc. 9. mil. pro illis liberandis dicto Fabio & ejus creditoribus, cum proteſtatione, quod illud erat ſibi reſtituendum, ex quo non erat aliter debitor, cum ex fructibus perceptis ultra intereſſe pretii erat extincta ſors principalis, & proinde voluit, ut creditores quibus pecunia depoſita liberanda veniret, caverent, nedum de reſtituendo cui, quibus, & quando; verum in ſpecie de reſtituendo ipſi deponenti, caſu, quo remaneret, facta liquidatione, compenſatis fructibus cum intereſſe, & etiam cum ſorte principali, creditor in aliqua quantitate, ſuper quo depoſito comparuerunt creditores Fabii emptoris, & inter cæteros quondam Franciſcus de Baucio & Annibal de Juniano, inſtando, ne pecunia ſtaret otioſa in Banco pro liberatione, & ipſam obtinuerunt pro ſumma duc. 2900. cum cautione tamen, etiam reſpectu prætenſorum per dictum Marchionem, & ſic fuit cautio præſtita.

Quo judicio liquidationis proſequuto per Marchionem, etiam auditis creditoribus, quibus fuerat pecunia liberata, facta compenſatione fructuum cum intereſſe pretii, & quod ſupererat, cum capitali fuit liquidatus creditor in duc. 5395. & propterea petiit, condemnari dictos de Baucio Juniano ad reſtitutionem pecuniæ liberatæ.

Dicebant dicti creditores conventi, quòd hæredes dicti Marchionis, qui judicium proſequebantur, carebant actione: Primò, quia ipſe Marchio ex cauſa fructuum ſuperfluè exactorum ultra intereſſe pretii erat creditor Fabii emptoris in actione perſonali tantum, cumque ipſi eſſent creditores in actione hypothecaria, fruſtra petebant reſtitutionem. Secundò, quatenus prætenderent, ſtatim fuiſſe inter prædictum quond. Fabium, & Marchionem inductam compenſationem cum capitali in eo, quod fructus intereſſe excedebant, quòd hodie non tractabatur de concurſu creditorum
1 Fabii, ſed de reſtitutione pecuniæ indebitæ depoſitæ per quondam Marchionem, & proinde dicebant, quod compenſatio non fuit facta ipſo jure, niſi à parte fuerit oppoſita, *l. ſi conſtat, C. de compenſat.* & de communi teſtatur *Rota Genuenſ. deciſio. 15. numero 19. Mandan. deciſ. 8. Beneintend. deciſ. 37. Rioc. collect. 1183.* & quod dicitur fieri ipſo jure, debet intelligi, ſtatim facta oppoſitione, & non antea, *Surd. deciſ. 117. numero 5. & deciſ. 161. num. 1. Graſſ. except. 16. nu. 15. Coſta*
2 *de retrotract. cap. 9. caſ. 4. nu. 4.* qui *nu. 5.* rationem aſſignat, quia compenſatio conſiſtit in voluntate, & facultas compenſandi antequam opponatur, competit tantum in potentia & habitu, & ideo non poteſt at-
3 tendi, niſi poſtquam ſit in actu deducta, & quod quamvis hodie opponeretur, in poteſtativis non habet locum retrotractio, *l. 1. ff. qui potior. in pign. hab. Azo in ſumm. in tit. de compenſ. nu. 13. Salyc. in d. l. ſi conſtat, C. de compenſat. nu. 20. Surd. d. dec. 117.* & quod fructus pi-
4 gnoris non compenſentur in ſortem, niſi à parte opponatur, *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 11. tit. 8. nu. 3.* latiſſime *Auguſt. Berous in c. 1. de uſur. Eſcobar de ratioc. lib. 2. comput. 14. nu. 16. Magon. dec. Florent. 5. Guid. Pap. q. 12. Rot. dec. 24.* alias 295. *de appellat. in antiq. Iaſ. in §. in bonæ fidei, nu. 27.* & in §. *ſunt præterea Inſt. de act. Bart. in l. 1. ff. de impenſ. in reb. dot. fact. nu. 10. Felin. conſ. 25. nu. 11.* & quod ſit communis opinio, *Vivius comm. opin. 114.*

5 Secundò dicebant creditores, quod quatenus eſſet compenſatio admittenda, quod hoc debet intelligi reſpectu fructuum cum intereſſe, non autem reſpectu ſortis principalis, & ita eſſe intelligendum *text. in l. minor. 25. annis, §. prædia. ff. de min.* ubi admittitur compenſatio intereſſe ſive uſuræ pœna, cum quantitate fructuum, ex *textum in leg. emptor 65. ff. de. rei vendicat.* & ita intelligit *gloſſ. in dict. leg. emptor, in verb. ſuperfluum*, ubi expreſſe tenet, quod fructus percepti compenſantur cum intereſſe dotis, non autem cum ipſa ſorte, quod probat *gl.* ex eadem *l. emptor*, ubi, *cum novis uſuris*, id eſt cum illis uſuris decurſis poſt ſolutionem ſortis, ex quo ſequitur ex *tex.* prædicto, quod non fit compenſatio cum ipſa ſorte, illud autem, quod dicit ſuperfluum, intelligit *gl.* quod qui vult prædium recuperare, debet ſolvere ſortem, & ſuperfluum interuſurii, ultra ſummam compenſatam cum fructibus, ne ad imparia judicentur, ſicuti enim ex illo intereſſe ſuperfluo, ultra compenſatum cum fructibus, non debetur aliud intereſſe, ſic etiam de fructibus ſuperfluè perceptis non debet extingui ſors principalis, niſi demum facta liquidatione, & computo, & proinde *Odofred. in dict. l. emptor*, dicit
6 quod compenſatio fit cum fructibus & ſi plus eſt in ipſis, quam in uſuris, tenetur reddere, & pro hac opinione ſtant etiam ratione poſitæ per *Eſcobar in d. comput. 14. ex nu. 13. ad fin.*

7 Tertio dicebatur, quod quamvis eſſet admittenda opinio, quod compenſatio fieri debeat, etiam cum ipſa ſorte, tamen hoc procedit inter ipſum debitorem, & creditorem, ſecus autem, quando adeſt tertii præjudicium, & compenſationem fieri non poſſe inter creditorem in actione perſonali, in præjudicium creditoris hypothecarii habetur ex *Card. Alban. in l. pupillus, numero 3. ff. quæ in fraud. credit.* quem refert, & ſequitur *Aſinius de exequut. §. 7. cap. 65.* & ita deciſum fuiſſe in Sacro Conſilio, refert *Franch. in dict. deciſ. 53. Rota Genua deciſ. 190. num. 19. Roderic. de ann. reddit. q. 19. lib. 2. num. 2.* ubi dicit, quod compenſatio eſt ficta ſolutio

ſolutio & contra naturam fictionis eſt, ut operetur in
8 tertii præjudicium, ſatis autem differt, compenſare,
vel ſolvere, nam alienum debitum quis ſolvere poteſt,
ſed non compenſare, *leg. ejus C. de compenſat. gloſ. in
cap. ad noſtram, de jurand.* nec poteſt fieri in tertii
præjudicium, cum requiratur vera, & realis numeratio,
*Seraph.deciſ.302.numero 4.Conſiliar. Theodor.in
9 alleg. 8. num. 21.* & fictio nunquam operatur contra
tertium, *l. ſtipulatio de dote, ff. de jur. dot. reg. ſi inſulam,
§.fin.ff.ſolut matrim. Bart.* & alii *Doct.in l.debitum, §.1.
ff.rem rat.hab.Tiraq. de jur.primog. q 34. num.19.* & alii
allegati per *Monter. deciſ. Aragon.50. num.17. Ant. de
Roſell.tit.de cauſ.fin. ſive effect.legit.n.28. in 8.vol.tract.
par.2. fol 81.*

Quartò adducebatur alia ponderatio in facto, quia
depoſitum duc. 9000. factum per quondam Marchionem
non erat de ipſius propria pecunia, ſed de pecunia
quondam Jo. Caroli Galli, qui fuit poſtea Fiſci
Patronus & Præſidens Regiæ Cameræ Summariæ,
& deinde Regens Regiam Cancellariam, qui pecuniam
dedit dicto Marchioni vinculatam, ut illa deponeretur,
pro ea liberanda Creditoribus dicti Fabii,
factis ceſſionibus ad ſui beneficium & ita factum fuit,
& ipſi creditores hodie conventi, qui habuerunt liberationem
prædictæ pecuniæ, jam ceſſerunt omnia eorum
jura prædicto Joanni Carolo, & proinde, non
poteſt tractari de avocatione, potuit enim Joannes
Carolus, ſuæ pecuniæ legem imponere, *l. in re mandata,
C. mandati*, cumque pecunia ſit data per ipſum
ad hunc finem & acceptata per Marchionem, per eundem
non poteſt hodie mutari, & dicere, quod vult
eam avocare, & in ſuos uſus convertere, quia eſſet
contra legem impoſitam.

Nec prædictis obſtat, quod poſtmodum Joanni
Carolo fuit ab ipſo quondam Marchione ſatisfactum,
10 & ſic ceſſat intereſſe ipſius, & conditio pecuniæ appoſita,
quia in contractibus principium attenditur, *Bald.
Roman.* & alii allegati per *Menoch conſ.843. n.u.27.* &
in terminis, quod non id, quod ex poſt facto accidit,
ſed primæ exiſtentiæ initium ſit conſiderandum, firmat
*Bal.in auth ſed ſi quis, Cod.de ſecund.nupt.num.6.& in
l.precibus, C.de impub.& aliis ſubſtit.*

Et demum dicebatur, quod hæc quantitas fructuum
ultra intereſſe non potuit compenſari cum ipſa ſorte niſi
demum facta liquidatione, quia de liquido ad illiquidum
compenſatio denegatur, vulgata *l. Pantanus exuit,
Digeſtis de miner. l.fin.C.de compenſat. Affl.deciſ.381.nu.
6.Rot.Genuenſ.dec.19. in fi.Roderic. de ann.redit. qu.18.
num* 10. tempore autem, quo fuit facta liquidatio, Marchio
non erat amplius debitor, ſolutione enim erat extinctum,
& impoſſibile eſt, ſine debito & credito dari
compenſationem *l.1.D. de compenſat.* nec etiam ei competebat
retentio, quæ ſine poſſeſſione locum non ſibi
21 vendicat, *Seraphin.dec.758. nu 7.* poteſt hoc practicari
per viam retrotractionis, quæ in damnum tertii non
admittitur, *Monter. in d. deciſ. Aragon,50.nu.19. Barz.
22 dec.70.num.68.* & in hoc caſu concurrerent duæ fictiones,
ſcilicet fictæ ſolutionis, & retrotractionis, quod
non permittitur, *Monter.* ubi ſupra, *num.34. Monoch.
conſ.82. nu.159. & conſ.346. num.16. Conſiliar. Theodor.
alleg.1 nu.12.* imo dicebatur, quod hoc caſu repugnant
compenſationi ipſamet verba ſententiæ, per quam condemnantur
poſſeſſores ad relaxandum territorium, una
23 cum fructibus, reſtituto pretio cum intereſſe, prout
advertit *Franch. in deciſ.527. numero 5. & 6.* ubi dicit,
quod ſententia debet proferri, reſtituto, ſive compenſato
pretio cum intereſſe, & ſi admitteretur com-
24 penſatio in ſortem, cogeretur creditor recipere particularem
ſolutionem, contra diſpoſitionem *text. in l.
pleno, D.famil. erciſcund.* & ponderat *Eſcobar dicta
comput.14.nu.15.lib.2.de ratiocin.*

15 In contrarium vero pro parte Illuſtr. Marchionis
dicebatur, quod per ſententiam S. C. fuerant venditio,
ſubhaſtationes annullatæ ex cauſa exiſtente à principio,
verba enim ſententiæ ſunt referenda ad juſtum intellectum,
cap.cauſam, quæ, ubi *gloſ. in verbo prodant
de reſcript. Alex.conſ.34.nu.5. Bald in l.libertis, libertaque
numero 14. C. de oper. libert.* & ideo habet oculos
retro, ut per *Franch. dec. 119. numero Reg. Tapia dec.8.
S.C.nu.7.* & ſic venditio habetur, ac ſi nunquam fuiſſet
facta à principio, & omnes hypothecæ medio tempore
16 contractæ remanſerunt reſolutæ, *Franch. deciſ.64.nu.
9.cum ſeqq.* & pari modo à principio debet fieri compenſatio
prius cum uſuris, deinde cum capitali, per
17 *text.in d.l.minor.25.annis, §.prædia, D. de minor.& d.l.
emptor, D.de rei vendic.* in quibus juribus expreſsè cavetur,
quod abſque alia hominis oppoſitione, uſuræ
compenſentur cum fructibus ad evitandum curſum earum,
quod etiam procedere in ſorte principali, probatur
ex eodem *text. in d. l.emptor*, & ſic illud intelligit
ibidem Bald. ubi propoſita quæſtione, ſi quod ſupereſt,
compenſatur, etiam cum ſorte, dicit, quod
imo videtur etiam cum debito principali compenſationem
eſſe admittendam, quam opinionem pluribus mediis
fundat ſimiliter *Eſcobard comput.14. num.5.* uſque
18 ad 13. Alii autem, opiniones conciliando dicunt quod
prima opinio, quod compenſatio non admittatur, locum
habet ante litem conteſtatam. Secunda vero procedit
poſt litem conteſtatam, ut per *Albertc. in d. l.
emptor.* & eam ſequitur *ibidem Fulgoſ.* qui tenet, quod
bonæ fidei emptor lucratur fructus ante litem conteſtatam,
quia compenſantur cum uſuris novis non veteribus,
& hoc caſu lucrabitur fructus, nedum quando
19 uſuras excedunt, verum etiam ſi nullæ debeantur, ſecus
vero poſt litem conteſtatam, quia poſſunt compenſari
cum ſorte in eo, quod uſuras excedunt, hoc
idem ſequitur etiam *ibi Angel.* dum diſtinguit, quando
emptor eſt in bona, vel mala fide, quando enim eſt
in bona fide & poſſidet rem jure dominii, tunc fructus
lucrabitur, illos tamen compenſando cum uſuris
novis tantum, non cum ſorte, vel uſuris veteribus,
quando vero eſt in mala fide, tunc dicit, non videre,
cur non fieri debeat compenſatio cum ſorte, & uſuris,
quod etiam dicebatur fuiſſe deciſum per S. C. junctis
Aulis in cauſa Ill. Marchioniſſæ Campiatum, de qua
per *Thorum in alleg.* impreſſa poſt ejus *Vota, num.61.*
cumque in caſu prædicto ſtatim ſit mota lis ſuper nullitate
contractus, & datus terminus, dicebatur, non
poſſe dubitari, quod ſaltem à die litis conteſtationis
erat compenſatio admittenda, etiam cum ſorte, in eo,
quod fructus uſuras excedebant.

Secundò dicebatur, admiſſa opinione, quòd compenſatio
non admittitur, abſque oppoſitione, quamvis
contrarium teneat *Tindar.de compenſat.art.6. Affl.dec.
323.Trentacinq.de compenſat.reſolut.1.num.24.Scacc.de
commerc.& cambiis, §.2.gl.5.num.432.* tamen in multis
caſibus, etiam abſque aliqua oppoſitione operatur, &
20 Primus eſt caſus in fructibus, & intereſſe pretii, & etiam
in ſorte, per ſupradicta. Secundus eſt caſus, ad evitandum
curſum uſurarum, ut habetur ex *gl. in dict. l. ſi
21 conſtat., de ponte conſ.19. nu.4.* & alia per *Graff. excep.
26.ſub nu.49.* & eſt *tex.in l.cum alter*, cum *l.ſequenti,
ff de compenſat.Franch.dec.642.* latè *Scaccia de commer.
22 & cambiis, §.2.gl.5. num 425* Tertius eſt caſus, quando
ſi non intelligeretur facta compenſatio ipſo jure,
creditor pateretur aliquod damnum, ſeu præjudicium
Roder.de ann.redit. qui alios allegat in *qu.18. lib.2.n.4.
Scacc.de commerc.& camb.d §.2.gl.5.num.431.* cum *ſeq.
Reg Valenzue. conſ.78. num.37. lib.1.* & ponderabatur,
quòd maximum eſſet actori incommodum, ac damnum,
ſi deberet amittere fructus ſuperfluè exactos,
intereſſe pretii, imò ſententia in favorem, reſultaret in
damnum vincentis, quod non eſt permittendum. Quartus
eſt caſus, quando creditum, & debitum dependent
23 ex eademmet cauſa, & contractu; quo caſu, abſque
oppoſitione fit ipſo jure compenſatio, imò potiùs dici-

tur calculus, quam compenſatio, poſt *Alex. Bald.* &
alios *Rovit.conſ.60.num* 2 *lib.1.Alex.ad Bart.in leg.4.*
verſ.non eſt neceſſe, ff.de compenſ.& conſ.149. nu.11.lib.
2.Bal.in l.plenius, in addit.ff.famil.erciſc.
Tertiò dicebatur, quod hic potiùs agitur de retentio-
ne, quàm compenſatione, quæ facilius admittitur, imò
24 dum non habet locum compenſatio, habet locum re-
tentio, *Trentacinq.var.reſolut.lib.3.tit.de compenſ.reſol.*
1.numero 19 Ann.conſil.101.lib.2.Melign.de retent.nu.5.
15.& 17.Grat.diſcept.forenſ.lib.2.c.356.num.18.
25 Et tandem dicebatur in caſu præſenti, compenſa-
tionem fuiſſe oppoſitam, antequam creditores com-
paruiſſent, ſtatim enim lata ſententia, fuit oppoſita,
nedum compenſatio, ſed etiam retentio, ut apparet
in ipſomet depoſito, & ſic fuit illico ipſo jure facta
compenſatio, ut fundat *Eſcobar.d.comput.14.n.4. Me-*
dic.conſ.137.n.7. & optimè *Franch.* qui plus dicit, quod
26 ſufficit proponere factum, ex quo compenſatio reſul-
tat, in *dec. 27.nu.7.*
Quo vero ad articulum, an poſſit admitti compen-
ſatio in damnum tertii anterioris, in quo videbatur,
quod conſiſtebat cardo difficultatis hujus cauſæ, di-
27 cebat Marchio, quod quamvis regulariter creditor
anterior, & hypothecarius præferatur poſteriori, quod
hæc regula reſtringitur, quoad nomen ipſius credi-
toris, qui ex aliqua alia cauſa eſſet debitor ſui debi-
toris; quia in ſuo nomine præfertur per viam com-
penſationis cuicunque alteri creditori, etiam anteriori,
& hypothecario, ex quo, hoc caſu compenſatio fit
ipſo jure, *d.l.4. & l.10. ff. de compenſ. & l.4. & l.fi.C.*
eod.tit.Tondar.de compenſ.p.1.art.6.num.47.51. & 74.&
art.7. ſub *num.27.* & in propriis terminis *Scac. de com-*
merc.& camb.d.§.1.gl.5.num.7.424. & 437. & eum ſe-
quitur *Io.Dominicus Gaytus.* aliis ponderatis in *tract.de*
*credit.1.3.qu.7. number.355. & ſeq.fol.*380. & hanc com-
penſationem admitti de fructibus cum intereſſe, &
forte, habetur ex *Cacher.dec.*160.*in fi.Capiblanc.de Ba-*
ron.pragm.2.n.272. Eſcobar de ratio. lib.1. d.comput.14.
per tot. & in ſpecie, quod admittatur compenſatio
ipſo jure etiam in præjudicium creditoris anterioris,
Scacc.de commerc.& camb.d. §.1.gl.5.num.424. & 437.
Nec prædictis reſiſtit *dec. de Franc.* 53. quia in caſu
28 dictæ deciſionis præceſſerat denunciatio, ut declarat
*ibi num.*10. ubi dicit, quod ratio deciſionis fuit; quia
creditor tertius prius petierat, ſuper nomine debitoris
ſibi ſatisfieri, quam de compenſatione fuiſſet oppoſi-
tum; & propterea ſicuti non poterat ſolvere, juxta
terminos *tex. in l.3. C. de novat.* ita nec poterat com-
penſare; in caſu autem noſtro compenſatio fuit oppo-
ſita per Marchionem, antequam creditores compa-
29 ruiſſent, & ſic etiam, admiſſa opinione quod com-
penſatio non admittatur abſque oppoſitione hominis
tamen ea oppoſita, ſequitur ſtatim liberatio, non ex
eo tempore, quo fuit oppoſita, ſed ex quo pecunia
invicem deberi cœpit, *l. etus 7.* ubi *Hugo Donell.* notat,
C.de ſolut.l.4. cum *l.ſeq. de compen. Zanger. de excep.*
*c.8.par.5.nu.*188. & ſic etiam intelligenda ſunt ea, quæ
dixit *Roderic.de ann.reddit.lib.1.q.19.* ſub *n.2.* dum al-
legat *d.dec. Vinc. de Franch.* 53. & *dec. Genua* 190. &
Afflic.de except.d §.7.c.55.
30 Nec prædictis obſtare poterit, quod compenſatio
ſit ficta ſolutio, quæ fictio non procedit in præjudi-
cium tertii, nam compenſare idem eſt, quod ſolvere,
l.Iulianus 22, *ff. de condict.& demonſtr. l.ſolutionis, ff.*
de ſolut.l.ſi debitor, ff.qui potior in pign.hab.l.amplius, ff.
rem rat.haberi, Bart.Alberic. Paul. & alii allegati per
*Graſſ.d.except.*26.*num.*9. Et quod dicatur vera ſolutio,
Torres.conſ.49.n.37.lib.4.Graſſ. in loco ſuprà cit. *nu.*21.
quod in tantum eſt verum, quod licèt conditio ſit adim-
31 plenda in forma ſpecifica, *l.Mævius, ff. de cond. & de-*
monſtr. attamen conditio ſolvendi, dicitur adimpleta per
compenſationem, *l.ſi peculium, §.de illo D.de ſtat.hom.*
32 *Surd.de alim.tit.8.priv.53.num.1,* & qui juravit ſolvere,
non incidit in perjurium, compenſando, *l.ſi peculium, §.*
1.ff.de ſtatu homin.Medic.de compenſ.p.1.qu.15. Beloet.
de abſol. à juram.lib.2.c.16.n.9. & ſic non dicitur ficta,
ſed vera ſolutio.
33 Et licet, qui promiſit cum juramento ſolvere, non
poſſit compenſare, attenta communi opinione Cano-
niſtarum, quam ſequutum fuit S. C. ut per *Afflict.*
*dec.163.& acceſſu.*381. ubi *Addentes*, contra opinionem
Bar.in l.amplius non peti, ff.rem ratam haber.& aliorum
Civiliſtarum qui *Bar.* opinionem amplexi ſunt, quin
licet non admittatur compenſatio, admittitur tamen
retentio, *Put.dec.192. lib.2. Ricc. collect. dec.305. in 13.*
*limit.& collect.*800. quæ retentio eundem producit effe-
ctum in caſu præſenti.
Ad quartam reſpondebatur, quod quamvis pecunia
34 depoſita, eſſet Jo. Caroli Calli, mutuata ad effectum,
eam liberandi creditoribus, tamen, quia fuit extin-
ctum intereſſe prædicti Jo. Carol. per ſolutionem fa-
ctam per ipſum Marchionem, *quib.mod.toll. obl.in pr.*
De ponte conſ.92.num.14.lib.2.Fontan.de pact.nupt.cl.4.
*gl.18.numer.*73.*par.* 1. ideo de dicto intereſſe non erit
aliqua ratio habenda. Secundò reſpondebatur, quod
in eodem depoſito voluit Marchio deponens pecu-
niam non eſſe liberandam dictis creditoribus, ſed
ſtante quod non erat debitor, appoſuit legem, ut ſibi
reſtitueretur, vel quod ſi contingeret liberari, credi-
tores, quibus fuerit liberata, cavere deberent de reſti-
tuendo ei, quibus & quando, & in ſpecie de reſtitu-
endo caſu, quo facta liquidatione fructuum appare-
ret extincta, & compenſata, nedum dum intereſſe,
ſed pretio, ipſum eſſe creditorem, & ſic fuit acceptatum
depoſitum, dum juſſit tertios creditores eſſe ipſis libe-
randum, ne pendente liquidatione pecunia ſtaret otioſa,
& ita etiam ſequuta fuit liberatio, & cautio præſtita
per creditores, ex quibus ipſimet præjudicaverunt
35 quod optimè probat *text. in l.4. §.fin. ſi quis caut.* ubi
habetur, quod committitur ſtipulatio in cautione præ-
ſtita, in illis caſibus, in quibus præſtanda non eſſet,
quod comprobat *Surd.dec.*266. *nu.*19.
36 Et demum non obſtat, quod de ſpecie ad quantita-
tem non fiat compenſatio, quia hoc communiter limi-
tatur, quando ſpecies non extat, *Faccin. controv. jur.*
lib.11.cap.7. & ſic poteſt fieri compenſatio de fructibus
conſumptis cum quantitate, *gl. in l. divortio, §. ob do-*
nationes, ff.ſol.matr.in verbo compenſationis, Socin.jun.
conſ.59.nu.8.lib.1. Eſcobar d.comput.14.n.16. Barboſ in
d.l.divortio, §.ob donationes, ff.ſol.matr.
Nec etiam obſtat, quod iſti fructus non erant li-
quidi, ſiquidem ſpeciale eſt in caſu prædicto, admitti
compenſationem cum fructibus, & intereſſe, & etiam
pretio in id, quod excedunt fructus, ut ex *l. minor 25.*
annis, §.prædia, ff.de minor.& l.emptor.65.ff de rei vend.
37 Nec dicitur illiquidum, quod de brevi eſt liquidan-
dum, *Cacher.dec.92.in fi.Magon.dec. Lucenſ.1.num.34.*
Menoch.de arbitr.jud.lib.2.caſu.14.Fab.de Anna conſ.
101. *2 volum.*
Secundò, regula prædicta de illiquidis procedit,
quando ex qualitate negotii eſſet illiquida, ſecus
quando Reus non vult veritatem fateri, nam tunc
doloſè verſatur, quis enim melius ſcire poterat
quantitatem fructuum perceptorum, quàm ipſemet,
qui illos percepit; nam quilibet poſſeſſor poſſet ne-
gotium intricare, & liquidationem dilatare, in dam-
num creditoris, compenſare volentis, quod non eſt
permittendum, *Rota Gen.dec.*118.*num.*3. Minus obſtat,
quod ſtante ſolutione, ſive depoſito facto, non erat
debitor, & ſic cadere non poterat compenſatio, quia
ſolutio non fuit aliter facta, ſed pecunia fuit depoſita
& liberata, cum cautione prædicta, quæ illam facit
extare, ac ſi minimè fuiſſet liberata, immò etiam ſi
eſſet ſoluta per errorem, facta compenſatione, ipſam
38 conditionem indebiti repetere poſſet, *Barboſ. in 3.part.*
rubr.ff.ſolut.matrim.n.40. Eſcobar.d.comput.14. Graſſ.d.
except.

*except.*16. ſub *num.*49. neqoe de verbis ſententiæ eſt ha-
benda ratio, quia ſatisfacit idem *Franc.d.dec.*52?*.num.*
12. nam verba ſententiæ ſunt intelligenda, prout jus
intelligit, ſcilicet, quod relaxetur res cum fructibus,
ſoluto pretio cum intereſſe in eo, quod excedit quan-
titatem fructuum, & id, quod *in fin.* dicit de verbis,
ſoluto, vel compenſato, potius ad majorem dilucidatio-
nem in futurum eſſe formandam ſententiam conſulit,
nec verè ſunt dicta verba neceſſaria, quod probatur ex
39 *gloſſ.in l.*1. *C.ſi major fact.in verbo ſupplere, ſolvendo,*
vel compenſando. Nec tandem quod non cogitur reci-
pere particularem ſolutionem, nam prædicta regula
limitatur in compenſatione, *l.etiam, & l.invicem, C.*
*de compenſat. Surd.dec.*187. *num.*9. *Alciat.in l.quidam*
40 *æſtimaverunt, ff.ſi cert.pet.* & eſt ratio, quia compen-
ſatio habet vim ſolutionis factæ, non autem faciendæ,
& ideo non inquiritur de voluntate, vel noluntate cre-
ditoris, *Peregr.conſ.*107.*n.*5.*lib.*2. *Roderic.de ann.reddit.*
*lib.*2.*q.*10.*n.*10. *Coſta de port.rata, q.*61.*n.*6. & *Cenc. de*
*cenſib.in addit.ad par.*2.*c.*2 *q* 4.*art.*7. *nu.*6. quod tanto
41 magis procedit, quando nullus eſt contractus, quia tunc
quolibet menſe, & anno fiet compenſatio, *Cacheran.*
42 *dec.*11?.*n.*11. *Eſcobar d.comput.*14. ſic etiam in contractu
cenſuali, *Intrigl.de cenſib.q.*48.*nu* 7. & probatur ex *d.l.*
minor, §.prædia, & d.l.emptor. Quibus omnibus ma-
43 ture diſcuſſis, die. 3. Martii 1635. junctis Conſiliariis
duarum Aularum obtinuit Marchio pro tertia parte,
pro qua docuit, ſe eſſe hæredem, ad quam fuerunt Con-
venti condemnati, in Banca Act. Mag.Sart.

ARGUMENTUM.

IN DECISIONE XXV.

SUMMARIUM.

1 *Compenſationis materia famigerata eſt.*
Compenſatio non cadit, niſi inter creditorem, & debito-
rem, ibid. ideoque fieri non poteſt per debitorem in
*præjudicium creditoris anterioris, nu.*2. *maximè, ſi*
creditor anterior petiit, ſibi ſatisfieri ſuper nomine
debitoris ſibi obligato, antequam compenſatio ſit op-
*poſita, n.*3. *&* 4.
5 *Compenſatio fit ipſo jure, parte non opponente, contra-*
*rium, n.*6. *quando tamen admittatur, vel non, n.*7.8.
10.11. *&* 14.
9 *Compenſatio habet locum, ſi opponatur per debitorem*
ſecus ſi per illius hæredem, cui datur tantum retentio,
& fit ipſo jure, ad evitandum commiſſum emphyteuſis,
eſtque vera ſolutio, & partit effectum pecuniæ nume-
ratæ, ibid.
11 *Compenſatio non fit de ſpecie ad quantitatem, limita,*
ubi ſpecies non extat, neque fit, ubi creditum non eſt
liquidum, niſi incontinenti liquidatio fieri poſſit intel-
*lige, ut nu.*12.
13 *Illiquidum non dicitur, ubi de brevi eſt liquidandum.*
Liquidatio dicitur fieri incontinenti, ſi intra duos men-
ſes expediri poterit, vel ſaltem arbitrio Iudicis id
remittitur, ibid.
14 *Compenſatio quando cum debito non liquido fiat.*
15 *Compenſatio poteſt opponi etiam poſt ſententiam tranſa-*
ctam in rem judicatam, dummodo ſententia ſit liquida
clara, & aperta, ita ut nullam admittat probabilem
diſputationem, ne illius executio impediatur.
Compenſatio an poſſit opponi, ubi fuit renunciatum exe-
quutioni illius, ibid.
16 *Creditor anterior non poteſt avocare pecuniam à credi-*
tore poſteriore ei liberatam ex depoſito facto per empto-
rem rei communis debitoris ſub haſta, cum conditione
ſolvendi dicto creditori poſteriori & ita deciſum aſſer-
*tur, nu.*17. *ſed ipſi ſunt ſalva jura, ſuper re vendita,*
*& ita judicatum traditur, nu.*18.

1 MAteriam compenſationis in tertii præjudicium
tractat *hic* D. meus, & præcipuè à *num.*27 cum
ſeq. quam famigeratam quæſtionem eſſe, tradit D.
*Fraſin obſerv.*26.*nu.*8. *cent.*1.*pract.obſerv.* ideo vellem,
obſerves, quod compenſatio non cadit, niſi inter cre-
ditorem, & debitorem, *l.ejus, C.de compenſat.* ut etiam
tradit D. meus *dec* 124.*nu.*2.*lib.*1.*D.Conſil. Staib.reſol.*
2 80.*num.*9.*lib.*1.*reſol.forenſ.* ideoque fieri non poteſt per
debitorem in præjudicium creditoris anterioris, ut
bene probant *Cuman. conſ.*172. *Magon. dec. Lucenſ.*1.
*n.*25. *Rota Gen.dec.*190.*n.*59. *Rodor. de ann.reddit. lib.*2.
3 *q.*19.*n.*5. *& Coſta de retrov.c.*9.*caſu.*5 *n.*12. & hæc con-
cluſio ſine difficultate admittitur, ſi creditor anterior
petiit, ſibi ſatisfieri ſuper nomine debitoris ſibi obli-
gato, antequam compenſatio oppoſita fuiſſet, eo enim
caſu cum creditor prævenerit, compenſationi locus
eſſe nequit, ut deciſum refert per S.C. *D. de Franch.*
4 *dec.*53. *nu.*10. & etiam admittit D. meus *hic num.*28. ac
pariter *D.Staiban. d.nu.*9. quicquid in contrarium dixit
*Scacera de camb.§.*2. *gloſſ.*5. *numero* 424. quem ſequitur
5 *D. Gaitus de credito tit.*4. *quæſt.* 7. *numero* 355. *& ſeq.*
nam licet compenſatio fiat ipſo jure, parte non oppo-
nente, ut per *Tondar.de compenſat.art.*6. & per *Aſſict.*
6 *dec.*151 ubi ſic judicatum refert, tamen contrarium eſt
verius, ut nullatenus fiat, donec à parte opponatur,
ſed poſtquam eſt oppoſita, inducitur ipſo jure, non
expectata Judicis ſententia, ita tradunt *Accurſ. Bart.*
Bard.Salyc. & paſſim *Scribentes in l.ſi conſtat, C. de*
*compenſat.Socin.ſen.conſ.*17.*num.*3.*vol.*3.*Socin.jun.conſ.*
147.*nu.*6.*vol.*1. optimè *Surd.conſ.*246.*n.*27.*lib.*2.*Barboſ.*
*in l.divortio, §.cuſt.par.*2. *numero* 24. *ff.ſolut.matrim.D.*
*Reg.Rovit. conſil.*90. *numero* 1. *volum.*1. *Niger. Cyriac.*
*lib.*2. *controver.*128. *num.*6. *Cald. Pereira in §.ſed hoc,*
*n.*90.*Iuſtit.de in offic. teſtam. Vrſill.ad Aff. dec.*151. ubi
impugnat *Aff.* opinionem, & contra illam commu-
niter DD. tenere affirmat, ut etiam refert, alios cu-
mulando D. meos hic *num.*1.*&* 2.*D.Conſil. Staiban.d.*
7 *reſol.*80.*n.*2. ſicut contra *D Gaitum loco* citato, ejuſque
ſequacem, eorumque dicta impugnando late tradit *D.*
*Andreol.controv.*219.*num.*2. cum *ſeqq. lib* 3. *controverſ.*
forenſ. non tamen admittitur in debito alimentorum ex
traditis per *Iul.Caſar.Calvin.de æquit.lib.*1.*c.*7. *num.*13.
*Niger.Cyriac.controv.*34. *num.*25. qui *nu.*26 limitat in
8 alimentis præteritis, nec etiam conceditur; ubi eſt
promiſſa ſolutio in denariis, & non in alia re cum
juramento, ut per D. meum *n.*25 & Ego addo *Nigrum*
*Cyriac.controv.*120. *nu.*1 *lib.*1. *& controver.*441. *num.*7.
& 9. *lib.* 3. qui *numero* 8. intelligit, ſi opponatur per
debitorem, ſecus ſi per hæredem illius, ſic etiam non
9 admittitur in debito ex cauſa victuali *l. ob negotium,*
ubi *gloſſ.& Bart ff.de compenſat.Calvin.ibid.num.*14. qui
*numer.*15. ampliat etiam in debito ſubſidii charitativi,
ſed datur retentio, ut tradit D. meus *ibidem*, & ſequitur
*Niger Cyriac.controv.*224.*num.*9. *& contr.*441. *num.*18.
10 ſimiliter compenſatio fit ipſo jure ad evitandum com-
miſſum emphyteuſis, ut tradit *Roderic.de annuu redit.*
*q.*18.*nu.*7. quod autem compenſatio ſit vera ſolutio, ad
tradita per D. meum *nu.* 3. probat etiam *Calvin. in d. c.*
7.*n.*12. *Niger Cyriac.d.contr.*245.*n.*22. ubi etiam, quod
partit effectum pecuniæ numeratæ.

Et licet compenſatio non fiat de ſpecie ad quanti-
11 tatem; tamen id limitatur ſecundum D. meum *num.*
36. ubi ſpecies non extat, quod etiam admittit *Niger*
*Cyriac.d.controv.*441.*n.*13. ubi infinitos DD. citat, hoc
12 idem tenentes, qui *num.*14. ait, quod quamvis illa non
fiat, ubi creditum non eſt liquidum, nam limitatur
concluſio prædicta, ubi incontinenti liquidatio fieri
poteſt, ut etiam tradit D. meus *n.*37. *& deciſ.*197. *nu.*27.
*lib.*2. *Iulius Caſar Calvinus in tract. de æquit. dict. c.*7.
*num.*8. *& nu.*9. probat, de æquitate admitti compenſa-
tionem de liquido ad illiquidum, ubi proceditur, ſola
facti veritate inſpecta ac *numer.*10. deducit, idem pro-
cedere, ubi debitor eſt pauper, & onera multorum
filiorum

Digitized by Google

filiorum oppreſſus; ſic etiam admittitur de æquitate
adverſus obligationem Cameralem, ut per *Calvin.*
13 *ibid.nn.4.& 5.* & illiquidum non dicitur, ubi de brevi
eſt liquidandum, hinc in contingenti fieri liquidatio-
nem dicitur, ſi intra duos menſes expediri poterit, vel
ſaltem arbitrio Judicis id remittitur, ut egregiæ tradit
14 *Niger Cirtac.* ubi ſupra, *num.* 16. ſed vide *Fontanell.*
deciſ.206. numer.16. ubi quando fiat compenſatio cum
debito non liquido, & *D.Staiban.* ubi ſupra *num.* 4. in
materia autem crediti liquidi, vide, quæ dixi in *deciſ.*
21. à *nu.5.* per totum *nu.19.*
15 Notes etiam vellem, quòd compenſatio poteſt op-
poni, etiam poſt ſententiam tranſactam in rem judi-
catam, ut ex *l.2.§.5.C.de compenſat.* & *Affl.dec.*121. ad-
mittit D. meus *dec.*124. *nu.*1. *lib.*2. & ante ipſum idem
voluit *Niger Cyrtac.controv.*224.*nu.6.lib.2.controv.* ex
*Gud.Papa ſing.*293.§.1.& *Affl.loc.*cit. *Calvin.*ubi ſupra
numer. 11. hoc tamen caſu ſententia debet eſſe liquida,
clara & aperta, ut nullam admittat probabilem diſpu-
tationem, ad hoc, ut illius exequutio impediatur ad
tradita per D. meum *d.dec.*124. *nu.*28. ubi ſic per S.C.
deciſum tradit.

In materia autem compenſationis videndus eſt *D.*
*Andreol.lib.3.contro.*215. à *n.3.* per tot *n.16.* ubi fundat,
poſſe opponi exceptionem compenſationis, quamvis
ſit promiſſum ſolvere, & eam non opponere, contra
*Affl.dec.*12. & alios adductos *nu.*1 & 2.

Et ad aliam ſimilem quæſtionem, de qua D. meus
hic *n.9.verſ.quarto adduco*, & *n.*34. an ſcilicet creditor
16 anterior poſſit avocare à creditore poſteriore pecu-
niam ei liberatam ex depoſito facto per emptorem
rei communis debitoris ſub haſta, cum conditione
ſolvendi dicto creditori poſteriori, & videtur dicen-
dum, quòd non, quia emptor potuit pecuniæ ſuæ le-
gem imponere, *l.iure mandati*, *C.mandati*, & itaper
17 S.C. fuit judicatum ad relationem D. *Merlini*, tunc
Conſiliarii, poſtea Præſidis ejuſdem S.C. mediante
* ſententia ſub die 23. Januarii 1638. in cauſa Thomaſi-
næ, & Victoriæ de Florentia contra Montem Pau, e-
rum Nominis Dei; cum enim prædictæ ſorores de
Florentia egiſſent contra Montem pro reſtitutione
duc. 940. ei liberatorum ex depoſito facto per V.I. D.
Joan. Baptiſtam Mazozum pro pretio Ruris Joſephi
Mirandæ, empti ſub haſta S.C. & in oblatione erat
dictum cum onere ſolvendi duc. 940. dicto Monti,
quamvis Mons fuiſſet poſterior, nihilominus à dicta
reſtitutione fuit abſolutus, ſtante ſolutione facta de
18 conſenſu emptoris, ſed dictis ſororibus fuerunt re-
* ſervata jura ſuper Rure prædicto, ſuper quo poſtmo-
dum obtinuerunt aſſiſtentiam pro dictis ducat. 940.
ſub die 21. menſis Martii 1640. ad relationem ejuſ-
dem in Banca de Spera, proceſſus eſt intitulatus, Sa-
cri Montis Pauperum cum nonnullis debitoribus, &
circa materiam avocationis pecuniæ à poſterioribus
creditoribus, diximus etiam in *dec.præced.num.*14. cum
pluribus *ſeqq.*

ARGUMENTUM.

Contractus ſuper emolumentis officii an poſſit fieri, abſ-
que Regio aſſenſu, & an nominatus in eo, vigore
privilegii obtenti à Sua Majeſtate, de nominando
uno hærede, teneatur contribuere de rata ipſorum
ſocio, qui ſolvit in ampliatione prædicta portio-
nem ſuam.

SUMMARIUM.

1 *Nominatus in officio, dicitur potius à Rege concedente quam à nominante, illud habere.*
2 *In emptione officii nihil refert, an pecunia ſit communis, vel propria, ſed cujus nomine emptum ſit.*
Ampla, quamvis emptio fuiſſet facta de pecunia particulariter mutuata ad emendum, nu.3.
Limita, ubi eſſet conventum de officio emendo, nu.33.
4 *Officium conceſſum pro ſe, & hæredibus, ad primogenitum ſpectat.*
5 *Contemplatio ceſſat in acquiſitione officiorum, ſicut in feudis; præter illius perſonam, qui a Principe fuit nominatus.*
6 *Strictius in officiis, quam in feudis proceditur.*
7 *Poteſt ſuper emolumentis officii paciſci, abſque aſſenſu, Idem in officiis Romanæ Curiæ, nu.8.*
9 *Actus agentium non poteſt ultra eorum intentionem operari.*
10 *Societas poteſt tacite ex factis contrahi.*
Intellige, ut nu.11.
12 *Nominatus in officio, non poteſt à nominante in illo gravari.*
13 *Hæres non poteſt cogi ad permanendum in ſocietate.*
14 *Indebite ſolutum, in ſortem computatur.*
15 *Habens officium pro hærede, dicitur, illud habere cum qualitate hæreditaria.*
Limita, ubi fuerit dictum, pro perſona nominanda, numero 17.
16 *Verbum* hæres, *appoſitum in feudo, vel emphyteuſi, inducit qualitatem hæreditariam.*
18 *Uſusfructus officii conceſſi pro hærede, non dicitur novus in perſonam hæredis, & ideo ad onera tenetur.*
19 *Uſusfructus officii conceſſi pro hærede, debet per ipſum hæredem in inventario deſcribi.*
20 *Societas morte extinguitur; & ad hæredes etiam ex pacto non tranſit.*
Ampla, ut per mortem unius extinguatur quoad alios quamvis plures ſint in ſocietate, nu.21.
Intellige, ut nu.22.
Et maxime, ubi adeſt juramentum, nu.23.
24 *Societas ubi ab hæredibus continuatur, cenſetur, cum eiſdem qualitatibus continuari & nu 26.*
25 *Officium etſi ampliatum, adhuc unum, & idem officium, ut a principio dicitur.*
27 *Ratificatio poteſt fieri, re, verbo, & conſenſu tacito.*
28 *Ratificare facto plus eſt, quam verbis.*
29 *Ratificatio ex ſolutione inducitur, vel ex fructuum perceptione, & nu.31.*
30 *Ratificatio officii, cenſetur ex petitione pretii.*
32 *Emens rem de pecunia communi, tenetur ad ratam ad illum ſpectantem.*
Limita, ubi inter ſocios eſſet conventum de re emenda, num. 33.
34 *Societas poteſt contrahi ſuper novo officio emendo.*
35 *Voluntas contrahentium, magis ex factis, quam ex verbis declaratur.*
36 *Hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto, & adducitur deciſio caſus, ibid.*
37 *Habens officium ex cauſa onerosa, non tenetur ad onera.*

IN DECISIONE XXVI.

CArolus de Alexio dum haberet unum ex officiis Magiſtri Actorum Sacri Regii Conſilii, titulo emptionis factæ à Regia Curia, quod tamen conceditur, durante vita conceſſionarii tantum, procuravit à Sua Majeſtate ampliationem ipſius, pro uno hærede, per ipſum nominando in vita, vel in morte, qua obtenta in anno 1602. ſe convenit cum Andrea Imperato, eique vendidit medietatem emolumentorum dicti officii, tam durante ejus vita, quam etiam perſonæ per eum nominandæ, aliam vero dictorum emolumentorum medietatem, eidem Andreæ locavit pro toto tempore ejus vitæ; ac perſonæ per eum nominandæ, pro annuis duc. quingentum, pacto adjecto, quòd poſſet extinguere dictum officium pro duc.6000. quibus ſolutis, omnia emolumenta cedere deberent in beneficium ejuſdem Andreæ, & promiſit tem-

pore ejus

pore ejus mortis, nominare eundem Andream, vir-
tute dicti privilegii ampliationis, ac etiam cum alio
pacto, ut eo caſu, ſi hæredes ipſius Caroli voluerint
obtinere à Sua Majeſtate aliam ampliationem, tenea-
tur Andreas contribuere in expenſis pro medietate,
& è converſo, ſi Andreas voluerit, dictum ampliatio-
nis privilegium obtinere, teneantur hæredes Caroli
Contribuere.

Poſtea in anno 1604. idem Andreas vendidit di-
ctam medietatem emolumentorum quond. Scipioni
Scacciavento pro eodem pretio, & aliictum alterius
medietatis retroceſſit dicto Carolo de Alexio, qui de
novo illud locavit eidem Scipioni pro eodemmet pre-
tio annuorum duc. 500. & cum eiſdem pactis, & con-
ditionibus ſupra expreſſis; Qui poſtea, vigore pote-
ſtatis ſibi attributæ, ſe liberavit à ſolutione annuorum
duc. 84 ſolvendo capitale duc. 500. pro reliquis vero
annuis duc. 416. durante ejus vita ſolvit affictum præ-
dicto Carolo, juxta conventionem, & in anno dein-
de 1607. obtinuit à Sua Majeſtate aliam ampliatio-
nem, pro uno hærede nominando in vita, vel in mor-
te, ſolvendo Regiæ Curiæ duc. 2500. in qua ſolutione
pro medietate contribuerunt hæredes Caroli per ſolu-
tionem factam per Juſtinum Valleriam eorum tutorem
duc. 400. alios vero duc. 850. Scipio penes ſe retinuit
ex quantitate debita pro affictu dictorum emolumen-
torum, quod factum fuit habitum pro vero, quamvis
per partem difficultaretur.

Mortuo denique Scipione, qui virtute poteſtatis
ſibi attributæ nominavit in dicto officio V. I. D. Fran-
ciſcum Antonium de Scacciavento, qui etiam per mul-
tos annos correſpondit hæredibus dicti Caroli de
dictis ann. duc. 416. Immo cum defeciſſet à ſolutione,
fuit etiam per bina decreta S. C. coactus, illam con-
tinuare.

Qui tamen Franciſcus Antonius prætendendo, ad
prædictam annuam præſtationem minime teneri, inſti-
tuit judicium in petitorio petendo, declarari, ad illam
non teneri, immo condemnari hærede Caroli ad reſti-
tuendum exactum poſt mortem Scipionis patris &
compilato proceſſu, ex pluribus obtinere prætendebat,
& primò, quia hoc officium in perſonam ipſius Fran-
ciſci Antonii erat novum, non illud, quod habebat
Carolus de Alexio, & nominatus non dicitur, habere
1 officium à nominante, ſed à Rege, qui facultatem no-
minandi conceſſit, ut probant *Andr. in c. 1. ſub n. 50. de
pace juram. firm. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. q. 35. num. 7. & q.
51. ſub nu. 2. Georg. in lectur feud. cap. 54. nu. 77. de Poteſt.
Proreg. tit. de aſſenſu Reg. §. 1. n. 50.* & *conſ.* 109. *n.* 4. *vol.* 2.
Rovit. conſ. 1. 4. *numero* 5. *Valenſ. conſ* 155. *num.* 14. *vol.* 2.
Sed quamvis non officium, quod non poteſt eſſe in do-
minio duorum, ſed eſſet res allodialis, & hæreditaria
& quæ poſſet eſſe in duorum dominio, tamen, quia
2 Scipio, dictam ampliationem emit nomine proprio
licet de pecuniis communi, adhuc ad ipſum, cujus
nomine fuit facta emptio ſpectaret, nec aliquis ei, de
cujus pecunia fuiſſet medietas empta, ſuper ipſa re
actio competeret, ſed tantum haberet perſonalem actio-
nem pro pecuniæ repetitione. *leg. penult. C. ſi quis alteri,
vel ſibi, l. ſi patruus C. comm. utriuſque judic. l. Titium,
& Mevium, §. altere, ff. de admi. tut.* cum aliis con-
3 geſtis per *Fuſar. de fideicom. ſubſtit. q.* 617. *num.* 13. quod
procederet, quamvis res fuiſſet empta de pecunia par-
ticolariter mutuata ad emendum, ut poſt alios habetur
ex *Neguſan. de pign. 4. memb. 5. par. n.* 163.

Quod in caſu noſtro dicebatur, eſſe abſolutum,
cum officium Magiſtri Actorum ſit individuum, &
uni tantum perſonæ poſſit acquiri; Officii enim natura
eſt, ut non ad omnes filios pervenire poſſit, ſed tan-
tum primogenitus in eo ſuccedat, quando eſt conceſ-
4 ſum pro ſe, & hæredibus, *Andr. in cap. 1. poſt n.* 4. *de
feud. guard.* & latè hoc fundat *Roderic. Suar. in l. quo-
niam in prioribus, C. de teſtam. in* 10. *ampliat.* poſt *num.*
25. *Franc. de Amic. de iis qui feud. dar. poſſ. verſ. natura
etiam officii fol.* 62. nam in hoc feudo æquiparatur, &
5 ideo nulla cadere poteſt alterius perſonæ contempla-
tio, præter illius, qui à Principe nominatur, & in-
veſtitur, *Camill. de Medic. conſ.* 169. *numer.* 10. ubi ex
hoc infert *numero* 11. quod nihil refert, an pecunia ſit
communis, vel propria alicujus, nec ille, de cujus
pecunia officium erit emptum, habere poteſt ſuper
eo jus, ſive hypothecam, neque dominium, abſque
aſſenſu Suæ Majeſtatis, ut ex multis habetur per *De
6 Ponte dec. Collater.* 28. immo ſtrictius proceditur in
officiis, quam in feudis, ut notaverunt, præter *Medic.
& De Pont. in loc.* allegat. *Conſil. Theodor. alleg.* 41. &
Reg. Rovit. d. conſ. 104.

Quæ quidem pro parte hæredum Caroli de Alexio
7 non negabantur, ſed dicebatur, quod in ipſo officio
non prætendebant aliquod jus, ſed tantum ſuper emo-
lumentis, reſpectu quorum poteſt paciſci ad libitum,
abſque aſſenſu, ex traditis per *Petr. de Ubald. de duob.
fratr. in 5. par. num.* 18. & per *Roman. conſ.* 469. *numer.* 6.
8 *Menoch. conſ.* 1064. *nu.* 13. & in officiis Romanæ Curiæ
Seraphin. dec. 1294 *nu.* 3. & 6. ubi quamvis reſpectu ti-
tuli non ſint in commercio, abſque Pontificis licentia,
tamen reſpectu fructuum poteſt liberè de eis paciſci,
quod latè fundat *Steph. Gratian. diſcept. forenſ. c.* 670. *n.*
12. cum *ſeqq.* & in fructibus feudi, habetur ex *Afflic. dec.*
26. *And. in cap. 1. de duob. fratrib. de beneſ. à veſto. Rovit.
in pragm. 4. de feud. nu. 58. in noviſſ.*

Prædicta tamen replicabatur per Scacciaventum,
quod neque ſuper emolumentis aliquod jus erat quæ-
ſitum dictis de Alexio, quia deficit contractus, ſi-
quidem ſi attendimus contractum initum cum Sci-
pione ejus patre, & nullum adeſt pactum, quod ſe-
quuta ampliatione facienda, ac facta ſolutione pro
medietate expenſarum erogandarum in ipſa, partici-
parent in emolumentis dicti officii; neque hoc po-
teſt intelligi per ſubauditum intellectum, quamvis
enim actum ſit, ut quilibet ex contrahentibus poſ-
ſet ampliationem obtinere, & alius alteri contribue-
re, tamen potuit fieri ad alium finem, & non cau-
ſa participationis emolumentorum, & actus agen-
9 tium non poteſt operari ultra eorum intentionem,
*l. non omnis, ff. ſi cert. petat. l. obligationum ſubſtantia,
ff. de act. & obligat. lege cum te, C. de pact. inter empt.
& vendit.* quæ intentio contrahentium debet appare-
re ex verbis expreſſis, non per ſubauditum intelle-
ctum. Et quatenus prætendatur, ſaltem eſſe contra-
ctam ſocietatem ſuper emolumentis officii, adhuc
duo opponebantur. Primò, non eſſe contractam ne-
que tacitè, neque expreſsè. Secundò, quatenus eſſet
dicta ſocietas contracta, non poterat obligari ipſe
Franciſcus Antonius ad permanendum in ſocietate.
Et propterea dicebatur ſatis apparere ex contractu, nul-
lam fuiſſe factam ſocietatem expreſſam ſuper emo-
10 lumentis poſt mortem Scipionis, neque etiam tacite,
quamvis enim ſocietas poſſit tacitè ex factis contrahi,
ut per *Petr. de Ubald. de duob. fratr. par. 6. nu. 84. verſ.
ſecundo vero caſu Ioſeph. Ludov. commun. concluſ.* 53.
11 *Roman. conſ.* 168. tamen hoc debet eſſe ex illis factis,
quæ citra jus, & nomen ſocietatis minimè fieri vale-
ant, veluti per contractus, communi nomine geſtos,
aut ex communicatione lucrorum, & ſimilibus, *Bart.
in d. leg. Titium, & Mevium, §. altero, numer. 5. ff. de
administr. Dec. conſ.* 68. & in *rubr. C. qui teſtam. facer.
poſſ. numer.* 13. quæ omnia, dicebatur, quod deficiebant
in caſu noſtro.

Secundum vero aſſumptum, quod non poterat
adſtringi Franciſcus Antonius, fundabatur etiam ex
12 duobus, & Primò, ex illa maxima ſuperiùs funda-
ta, quod in perſonam nominati dicitur novum offi-
cium, quod habet à Rege, non vero à nominante, &
proindè, neque expreſsè potuiſſe ab eo gravari, ut
tenuit *Maur. ſenior. alleg.* 77. *num.* 3. *De Pont. conſ.* 109.
volum. 2.

Digitized by Google

vol.2.Frecc.de ſubfeud.lib.2. qu.35.& 53.Rovit.conſ.413. num.1.vol.2. Secundò, quis quamvis illud haberet à nominante, & uti ipſius hæres, tamen hoc pactum, quod ſocietas duret, etiam poſt mortem ipſorum ſo-
13 ciorum, eſt de jure invalidum, neque potuit cogi hæres ad permanendum in ſocietate, eſt *text. in l.adeo & in l.nemo, ff.pro ſocio*, cum aliis adductis per *Dec.conſ. 211.* & per *Conſil.Theodor.alleg.14.numer.14.* latè etiam hoc fundat *Maſtrill.dec.135.nu.26.& ſeq. Caſtracan. de ſociet.offic. cap.14.* & propterea omne id quod eſſet ſolutum poſt mortem Scipionis, quia re vera ſocietas
14 conſiſtere non poterat, deberet in ſortem computari, idem *Caſtracan.cap.8.nu.32.*

Quibus reſpondebatur per dictos hæredes, quod hoc officium Magiſtri Actorum habebat Franciſcus Antonius, uti nominatus à Scipione patre, virtute facultatis ei conceſſæ in dicta ampliatione, pro uno hærede nominando, & ſic non poteſt illud poſſidere, niſi cum qualitate hæreditaria, quotieſcumque
15 enim, tam in feudo, quam in emphyteuſi, quam etiam in officio apponitur verbum, *hæres*, ſucceſſor non poteſt illud habere, abſque qualitate hæredita-
16 tis, & de feudo loquitur *Andr. in cap.1. §. hoc quoque col.5. de ſucceſſ.feud.* & de emphyteuſi *Caldas de jur. emphyt.lib.2.qu.52.* & de officiis *Frecc.de ſubfeud.lib.2. auth.1. qua 1.53. num.4.* & pro hac opinione ſtant deciſiones Regiæ Cameræ, relatæ per *Reg. Rovit* poſt *conſ. 106. 2. vol.* & fuit etiam deciſum in cauſa Dominici Guadagni, prout idem *Rovit.* refert, & ideo teneri ad onera impoſita per defunctum, dixit *Reg. Tap.in Conſtit. Regni*, incip. *Officia, quæ perſonis, num.10. par.2. Iuris Regni fol.126.* doctus *Montan.in repet.cap.Imperialem, §. præterea Ducatus, nu.31.& Reg. Revertor.in*
17 *deciſio.56.* impreſſa poſt *conſ.106. Reg. Rovit. in 2. vol. num.7.* quod ſecus eſſet, quando conceſſio non diceret, pro hærede, ſed pro perſona nominanda, ut advertit *Reg.Rovit.dict.conſ.104.num.9.* Simile eſt in uſufructu, qui licet in perſonam hæredis dicatur novus, ex eo, quia per mortem finitur in perſonam defuncti *l.1.ff.de ſervit.& §.finitur, Inſt.de uſufr.* & in perſonam
18 hæredis dicitur novus, tamen tranſit ad hæredes cum qualitate hæreditaria, *leg.ſtipulatio iſta, §. ſi quis ita, D.de verb.oblig. Frec. in 13.auth.* poſt *numero nono* & latiſſimè *Phanuc. de invent. par. 6. num.48.* qui ea hoc
19 dicit, eſſe ponendum in inventario; ſequitur *Regens Rovit.dict.conſil.104.nu.8.*

Ad ſecundum vero objectum reſpondebatur, quod
20 morte finitur ſocietas, ita ut ad hæredem tranſire non poſſit, etiam ex pacto, ut habetur in *§. ſolvitur, Inſt. de ſociet.l. actione 56. §. morte ff. pro ſoc.* quod etiam ampliatur, quamvis ſint plures ſocii, nam morte
21 unius, extinguitur ſocietas etiam quoad ſuperviventes, *d. § ſolvitur, & dict.§ morte, Bald conſ.448.l.4.Surd. conſil.20.1.vol.num.3.* immo nec ex pacto poterit ad hæredes tranſire, *l. nemo poteſt, l.adeo, & l. ſi fratres §. idem reſpondit, ff.pro ſocio*, ratio, quæ traditur à *Bart. in d. leg. adeo* eſt, quia ſi tranſiret ad hæredes, impediretur teſtamenti factio, quod optimè probat *text. in d.l.ſi fratres, §.idem reſpondit, & l.primo, D. pro ſocio*, ex qua ratione infert *Surdus d. conſ.20.num.22.* quod hoc procedere poteſt in ſocietate univerſali omnium
22 bonorum, ſecus vero in ſocietate unius negotii, quia per diſpoſitionem aliquorum non impeditur teſtari de aliis, *Oldrad. conſ.39. Cravett. conſ. 19. numer. 7. Cacheran.deciſ.Pedemont.100.nu.26.* quod melius comprobat *Gratian.diſcept.forenſ.c.276.vol.2.nu.6.* ex *Honded.conſ.44.nu.82.vol.2.& Riminald.jun.conſ.234. num. 208.& 209 lib.3.* qui ita reſpondit ad *text. in d.§. idem*
23 *reſpondit*, quod etiam probat *Dec.conſ.292.* ſub *nu.5.* & eo magis dicunt procedere *Surd.& Gratian.* ubi adeſt juramentum *Io.Faber in §.ſolvitur, Inſtit. de ſociet.* & ſic ex iis dicebatur, jura loquentia de ſocietate univerſali non obſtare in hoc caſu.

24 Inſuper reſpondebatur, quod quatenus eſſemus in ſocietate univerſali quæ neque ex pacto poteſt ad hæredes tranſire, poteſt tamen bene continuari ab ipſis hæredibus, & eo ipſo, quod continuatur idem negotium, cenſetur continuata ſocietas cum eiſdem qualitatibus, *Parif.conſ.82. numer.36. & ſeq. lib.1.Menoch. conſ.121. num.88.*

Nec dicebatur, poſſe dubitari, quod illud pactum inter Scipionem, & Carolum, ut unuſquiſque eorum poſſet ampliationem obtinere, & unus alteri expenſas contribuere, fuerit pactum ad finem ut poſt mortem Scipionis perſona nominanda, eandem communitatem emolumentorum continuaret, quia hæc ampliatio fuit obtenta tempore vitæ Scipionis, qui etiam officium prædictum poſſidebat, durante ejus vita, ſtante nominatione facta per Carolum, & illud fuit ampliatum à Rege tempore, quo durabat
25 primum, & propterea dicitur unum, & idem officium, à principio acquiſitum, ſi tempore acquiſitionis fuiſſet dicta ampliatio inita, ut voluerunt *Doctores in l. dies cautioni, D. de damn. infect.* & eſt *text. in leg. ſed etſi manente, D. de precario*, per quæ jura ita concludit *de Ponte de poteſtat.Prorog. tit. de diverſ. proviſ.rubr de poteſtat.ſubſtit.in offic.num.6.& 7* & eum ſequitur *Rovit.d.c.104.numer.12. de Georgio in ſuis repetit.feud.c.54.num.80.fol. 401. Maur.jun.all.10 num. 19.* & ita à partibus fuit etiam practicatum cum hæredes de Alexio, non ſolum contribuerunt pro medietate expenſarum erogatarum pro obtinenda ampliatione in Curia Suæ Majeſtatis, ſed etiam pro expeditione executionis dicti privilegii facta in hoc Regno, & ipſe idem Franciſcus Antonius nominatus ſolvit per multos annos duc. 416. prout ejus Pater ſolvebat, immo voluit, quod contribuerent prædicti hæredes condemnationi factæ in Generali Viſitatione per Nobiliſſimum, & eximium Jureconſultum DD. Franciſcum Antonium de Alarcon, de Supremo Caſtellæ, & Cubiculi Suæ Majeſtatis Conſiliarium digniſſimum moribus, & doctrina clarum, & in albarano expreſsè dicitur, quod dicti hæredes de Alexio participabant in emolumentis, ex quibus etiam ſequitur alia juris concluſio, quod quamvis morte Scipionis eſſet extincta illa emolumentorum ſocietas, tamen ſi ſuperſtites idem faciunt, quod præmortuus ſolitus erat facere, ſocietas durabit, non quod prior morte unius ex ſociis non ſit finita, ſed
26 quod eiſdem modis, quibus contracta prius fuerat, cenſeatur renovata, & tacito conſenſu repetita prout in terminis voluit *Faber* in ſuo *Codice, titul.27. pro ſocio, lib.4. defini.4.* & procedit in omnibus contractibus, qui conſenſu perficiuntur, *l. item, quæritur, §. qui impleto, D.locat.in l. rebus, §.fin.& l.1. & leg.*
27 *precariæ, D.de precar.* & ex factis, & tacito conſenſu inducta fuit ratificatio omnium eorum, quæ Scipio ejus Pater geſſit, *leg.Paulus, D.rem. rat. haber. Gra-*
28 *tian diſcept.foren.c.499.num.26.* immo plus eſt, ratificare facto, quam verbis, *d.lege Paulus, & leg.3. §.fin. ff. rem rat.haber. lege quidam ex parte, Dig. de evict. Mut.dec.Sicil.55.numer.29.Camill.de Medic.conſ.224. num.18.& conſ.162.num.3.Staiban. conſ.5.num.5. & conſ.*
29 *75.n.10. Caſtill.deciſ. Sicil.18. numer.43.* & in terminis quod inducatur ratificatio ex ſolutione facta, latè idem *Caſtill.deciſio.26.numero 18. Muta deciſio.67. numer.12.*
30 *Medic.conſ.22.num.18 Gratian. diſcept.forenſ. d.c.499. numer.31.* & in officiis, quod inducatur ratificatio per petitionem pretii, late *Gratian. cap.944. numer.55. & num.58.* ubi, quod ex petitione fructuum, vel eorum receptione inducitur ratificatio novationis ejuſdem ſocietatis.

31 Nec prædictis contradicit, quod Scipio emit à Regia Curia ampliationem nomine proprio, nam
32 quamvis ſi unus ex ſociis in ſocietate ſingulari emat rem aliquam, nomine proprio, etiam de pecunia

continu-

communibus, non poſſit cogi ad communicandum rem coëptam, ſed tantummodo ad exburſandum ratam pecuniarum, ad ipſum ſpectantem, *gloſ. in lege ſi quis ſocietatem, D. pro ſoc. Menoch. conſ. 122 nu. 7. in fin. & n. 10. Joſeph. Ludov. comm. concluſ. 13. verſ. in ſocietate*, ubi *fol.* mihi 122. à *ter.* dicit, quod eſt magis communis opinio,
33 fallit tamen, quando inter ſocios eſſet conventum de re emenda prout fuit in caſu, de quo agebatur, nam ſi ematur à ſocio, nomine proprio, debet res illa communicari, *Gaid. Papa c. 20. nu. 8. Petr. de Ubal. de duob. fratrib. p. 5. c. 2. verſ. primo caſu, Menoch. c. 121.* ſub *num. 20. verſ. attamen adhuc conſtat.*

34 Et dato pro vero, quod officium amplîatum, in perſonam nominati, dicatur novum, tamen certum eſt, quod hæc conventio de ampliatione obtinenda communibus ſumptibus, trahit ſecum communionem emolumentorum, nam poteſt ſocietas contrahi ſuper novo officio emendo, *Puteus dec. 67. libro 3* & cum ſequitur *Zach. de ſociet. offic. in princip numero vigeſimo ſeptimo*, poſt *Caſtrae.* & alios, quos allegat & per conſequens jam facta tenet, & ſatis probata eſt contrahentium voluntas ex ipſo facto, cum vigore dictæ ampliationis per plures annos poſtea ſolverit annuos ducat. 416. prout per prius ſolvebat Scipio, & Franciſcus Antonius voluit, quod hæredes de Alexio contribuerent pœnæ impoſitæ per Regiam Generalem Viſitationem ſuper emolumentis exactis, ut ſupra diximus, ubi datur ratio, quia ad ipſos ſpectabant emolumenta, & voluntas contrahentium magis ex factis quam verbis declaratur,
35 *can. non omnes 1. q. 1. c. cavete 22. q. 5. l. ſi tamen, §. ei, qui Digeſtis de edil. edict.* per quæ jura in terminis contractæ ſocietatis ita tenuit *Manica de tacit. & ambiguis libro ſexto titulo nono, numero* 10. & quamvis prædicta fuerint geſta per Franciſcum Antonium, & non per Scipionem contrahentem advertatur, quod ipſe Franciſcus Antonius, ultra, quod eſt nominatus hæres in dicto officio, & propterea non poteſt habere illud,
36 niſi titulo hæreditario, ut ſuprà eſt fundatum, fuit etiam hæres univerſalis Scipionis & ſic cenſetur eadem perſona cum defuncto, ut *in auth. de jur. juran. à morient. præſtito. in princip. leg. ſtipulatio iſta habere, verſ ſed ſi obliger, Digeſt. de verbor. oblig. at. Bold. in leg. unica, C. de act. empt. & in leg. 2. in princip. Dig. leg. hered. vel act. vend.*

Quibus plenè diſcuſſis junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum die decimo nono Junii 1637 ad relationem Regii Conſiliarii Domini Franciſci Savii fuit communi voto determinatum abſolvendos eſſe hæredes Caroli de Alexio ab impetitis per dictum Doctorem Franciſcum Antonium Scacciavenſo, qui pro præterito, & in futurum continuare debeat ſolutionem dictorum annuorum ducatuum 416. Verum, ſtante, quod aderant creditores, fuit dictum, quod de eis faceret depoſitum, Actuarius eſt Juvenis pro Cioffo. Cui quidem deciſioni non obſtat alia deciſio facta per Sacrum Conſilium in una Aula, in cauſa Andreæ Vulpicella cum Conſtantia Criſpo, ad relationem Domin. Regentis Zufiæ, tunc cauſæ Commiſſariis, die vigeſimo primo Januarii 1633. per quam fuit abſoluta Conſtantia Criſpo, perſona nominata in officio Magiſtri Actorum Regiæ Cameræ Summariæ à Joanne Baptiſta ejus patre, ab impetitione dicti Andreæ Vulpicella, creditoris dicti ejus patris, qui carens aſſenſu, petiit, illam condemnari, uti hæredem, & poſſeditricem dicti officii, quia in dicto caſu ipſa habuit officium, & nominationem prædictam, titulo oneroſo, ex cauſa dotis eidem promiſſæ, ut ſupra *in deciſion. ſexta*, plenius eſt fundatum, & ſic termini ſunt diverſi.

OBSERVATIO IN DECISIO. XXVI.

SUMMARIUM.

1 *Officium a Rege ampliatum ad beneficium unius hæredis, per ampliantem nominandi, eſt obnoxium creditoribus, & legatariis nominatis.*

Nominatus in officio non ſuccedit ex propria perſona, ſed cum qualitate hæreditaria, ibidem, & numero nono, & tenetur conferre pretium hæredi univerſali, & creditoribus defuncti, numero decimo.

2 *Quæſtio hujus deciſionis facti, non juris eſſe proponitur.*

3 *Verum* D. Conſil. D. Franciſci Savii *in hac cauſa additur, per tot. nu. 11.*

4 *Emptor tenetur ad ſolutionem pretii rei emptæ.*

Emptio ex quibus præſumatur, ibid.

5 *Ampliatio non poteſt obtineri, niſi vigore inſtrumenti emptionis, non autem locationis, nu. 7.*

6 *Locator non poteſt refricare quæſtionem dominii.*

8 *Hæres univerſalis ſuccedit in officio, ſi non fuit facta nominatio.*

11 *Filius nominatus à patre in officio, alio univerſali hærede inſtituto, tenetur, dictum officium in legitimam imputare.*

12 *Res empta de pecunia ſocietatis, prævia conventione, quamvis ab uno ex ſociis proprio nomine ematur, debet in ſocietate communicari, intellige in allodialibus, numero decimo tertio, non autem in feudalibus, numero decimo quarto, & ita deciſum adducitur, numero 15.*

Socius emptor bonorum feudalium, ſuccedit in feudo, ſed tenetur, durante ſocietate communicare fructus, & illa finita, exburſare pretium ex communi pecunia ſolutum, dict. numero 14. quod procedit etiam in officiis, num. 16.

17 *Mutuans pecuniam vinculatam pro facienda emptione alicujus rei, ſi per mutuatarium, de conſenſu mutuantis implicetur in aliqua ſocietate, an habeat obligatum conſocium mutuatarii, cum quo non contraxit, actione de in rem verſo, & nu. 19. 20. 21. 22. ubi deciſum adducitur.*

18 *Actio de in rem verſo datur directo, & obliquo, quando detur directo, numero 19. & quando obliquo, numero 20.*

21 *Conſocius in actione de in rem verſo, obliquo à mutuante, vel ejus creditoribus conveniri poſſit, ſed contrariam opinionem ſubſtinent.* Albet. Petr. de Ubald. & Cephal. *diſtingue, at ibidem ſed ſecundum opinionem* Alberic. *& aliorum deciſum per S. C. traditur, num. 22.*

De hac deciſione meminit *D. Conſil. Staiban reſol. 59. num. 9 & 81. lib. 1.* ubi latè declarat quod ſi of-
1 ficium Magiſtri Actorum S.C. fuerit à Rege ampliatum in beneficium unius hæredis, per ampliantem nominandi, erit obnoxium omnibus creditoribus, & legatariis nominantis, & nominatus non ſuccedit *ex* propria perſona, ſed cum qualitate hæreditaria & ita deciſum reſtatur, ſed hac in re. eſt videndus *Montan. de regal.* ſub *titul. de regal. official.* ubi de nominatione in officio, ejuſque diſpoſitione, & obligatione prolixius agit.

Sed ego obſervo, quod licet per juris articulos quæſtio hujus deciſionis ſit determinata, ut colligitur ex traditis per D. meum, tamen illam facti, *non* juris eſſe,
2 pro vero habuit D. Conſiliar. *Savius*, unus ex Dominis votantibus in cauſa prædicta, ut colligitur ex ejus voto ſcripto in calce *Allegationum* pro hæredibus Caroli de Alexio, editarum per D. *Joan. Archamonum* Advocatum, & Patritium benemeritum, poſtea Judicem

M.C.V. ob cujus impedimentum cauſam defendit D.
Stathanus, ut refert *d.nu*.81. quod eſt tenoris ſequentis,
videlicet.

3 *Cauſa hæc facti eſt, non juris, ab Advocatis non bene*
ſe ſpectata; dico facti, quia Carolus de Alexio habebat hoc
officium pro ſe, & uno hærede nominando, empto & am-
pliato ex propria pecunia, medietatem hujus officii ven-
didit aliam medietatem, vel vendidit, vel locavit; ſi
vendidit, quæſtio non intrat, an habeat ob ampliationem
obtentam à Scipione Scacciavento, tanquam ex nova
4 *gratia à Rege, quia effectus venditionis eſt, ut teneatur*
emptor ad ſolutionem pretii; quod ſit emptum patet, quia
promiſit Carolus nominare perſonam, ad electionem Sci-
pionis in dicto officio, qui ſi ob malam adminiſtrationem
amiſerit officium prædictum, nihilominus teneatur Scipio
ad ſolutionem pretii; patet etiam, quia hanc ampliatio-
5 *nem quam obtinuit Scipio, habuit virtute pacti in inſtru-*
mento adjecti, ſine quo non potuiſſet obtinere nominatio-
nem, & ſic emptio facta per Scipionem, fuit cauſa am-
pliationis, ſine qua ampliationem obtinere non potuit,
quia non entis nullæ ſunt partes, & quidquid eſt cau-
6 *ſa cauſæ, eſt cauſa cauſati*, leg. manumiſſiones. Dige-
ſtis, de juſt. & jur. *ſi locavit, non poteſt refricare quæ-*
ſtionem dominii, an habuerit à Rege, tanquam ex nova
7 *gratia, ſi vel ne, quia quicquid eſt cauſa cauſæ, eſt cauſa*
cauſati, ut dixi, nam ſi fuit locatio, ampliationem obtine-
re non potuit, quæ regulatur ab emptione.

Sed in facto adverto, quod Carolus, neminem nomina-
vit in officio, ſed tantum ſubſtituit in eo Scipionem, vir-
tute facultatis ſibi conceſſæ, ut legitur cap. ... & ſuccedit
concluſio, quod habens facultatem nominandi, non facta
nominatione in officio ampliato, ſuccedit hæres univerſa-
lis, tanquam in officio remanſo in hæreditate, ſic paſſim ob-
ſervari in Regia Camera, refert R.Reg. Rovit.conſil.
106.num.11.*quod non fuerit nominata perſona, patet ex*
ſubſequenti cap. ... ubi aſſeritur, Che morendo Carlo,
ſia in arbitrio de ſuoi hæredi di ottenere altra amplia-
tione, *ſi nominaſſet Scipionem, dixiſſet, ſi Scipio, non Ca-*
rolus moreretur, & quæſtio eſt ſopita, dum adhuc durat
vita hæredis Caroli, & licet Scipio obtinuerit ipſe in
vita, hoc fuit contra pactum, quod fuit, ut moriente Ca-
rolo.

Sed dato, quod nominaſſet Scipionem tanquam extra-
9 *neum, & ſeorſum ab hærede univerſali, certum eſt, quod*
officium non potuiſſet habere, niſi cum qualitate hæredi-
taria reſpectu illius officii, ut refert D.Reg.Rovit.d.con-
ſil.105.num.4.lib.2.*& fuit deciſum in cauſa illorum de*
Guadagno, tenet Frecc.q.53.n.4.de ſubfeud. *ideo tenetur*
10 *conferre pretium hæredi univerſali, & creditoribus de-*
functi, cum certum ſit, quod facta nominatione per patrem
11 *in perſonam unius filii, inſtituto alio hærede univerſali,*
quod filius nominatus tenetur imputare officium in ſuam
legitimam, per text in l. omnimodo, §. imputari, C. de
inoff.teſtam & l.illud, C.de collat. hæc *ille*.

Concludit etiam D. meus *num*.35. quod quando inter
12 ſocios eſt conventum, de re emenda, tunc licet ematur
à ſocio, proprio nomine, debet res illa communicari
in ſocietate, ideo, vellem obſerves, quod prædicta con-
cluſio locum ſibi vendicat in allodialibus, ut tradit
13 *Menoch*. qui DD. citat *conſ*.122.*numer*.17.*lib*.2. non ta-
men verificari poteſt in feudalibus, in quibus emptor
tantum ſuccedit qui durante ſocietate, communicare
14 debet fructus feudi ſocietati, illaque finita pretium ex
communi pecunia ſocietatis exburſatum, reſtituere te-
netur, ut expreſsè habetur *in capite* 1. §. *ſi duo fratres, de*
frat. de nov. benef. inveſt. ubi *Iſern. nu*2. *Bald*. ante num.
1. *Afflict. num*. & habetur per *D.Reg. de Ponte lect. feudal*.
9. *numero quadrageſimo octavo*, & ita per S.C. fuit deter-
minatum in cauſa Horatii Salerni, cujus partes tueban-
15 tur D. *Lelius Gizzius* Frater, & Dominus meus cum
Fabritio Salerno, inita enim ſocietate inter eos, & alios
duos fratres negotii, fuit initum albaranum inter om-
nes ipſos fratres, de emenda Terra Roſarum de commu-
ni pecunia ſocietatis, illaque empta per Horatium pro-
prio nomine cum Regio aſſenſu, nulla facta mentione,
quod pretium ſolvebatur de pecunia ſocietatis, fuit in
anno 1636. mediante ſententia S.C. declaratum, terram
prædictam eſſe emptam de pecunia communi, ſervata
forma albarani, pro cujus ſententiæ exequutione fue-
runt interpoſita plura decreta dom. per D. Conſiliarium
Provenzalem, quod dictus Horatius ſolveret dicto Fa-
britio, tam ex perſona propria, quam aliorum fratrum,
ratam pretii exburſati in emptione prædicta, ut exactis
in Banca de Longo, nunc Buttelli, juxta traditis per D.
meum *numero* 31. quam concluſionem procedere etiam
in officiis, quæ ſunt de Regalibus, probat *numero*
quinto.

16 Et dum in hac deciſione, de ſocietate agit D. meus
obiter etiam obſervo aliam utilem quæſtionem, an
17 mutuans pecuniam alicui vinculatam, pro facienda
emptione rei ſtabilis, ſi poſtmodum per mutuatarium
de conſenſu mutuantis implicetur pecunia in aliqua
18 ſocietate, & ſic in alium finem habeat obligatum con-
ſocium mutuatarii, cum quo non contraxit actione de
in rem verſo, & videtur reſpondendum cum diſtin-
ctione, actio enim de in rem verſo duobus modis da-
tur, directo & obliquo & datur directo, quando pecu-
nia verſa fuit in utilitatem conſocii, ut *in leg. Marcel-*
19 *lus, ff. de in rem verſo*; & dicitur, in ejus utilitatem
verſa, ſi ad ipſum, vel ad ipſius familiam, vel ad aliquem
ex ſuis creditoribus pervenerit, *leg*.3. §. *in re autem. ff.*
eodem, quæ quidem actio de in rem verſo competit
tantum in caſibus, in quibus Procurator mandati, vel
qui negotia geſſit, negotiorum geſtorum habet actio-
nem ut *in d.l.*3.§. *& regulariter*, ideoque ſi mutuatarius
non habuit mandatum à conſocio de capiendo pecuniam
prædictam, non obligat conſocium & datur obliquo,
quia pecunia verſa fuit in beneficium ſocietatis, ſaltem
20 deſtinatione, quo caſu ſocius contrahens obligat con-
ſocium, licet non contrahentem, *l. jure ſocietatis*, juncta
glo. ibi, in verbo communem, ff pro ſocio, & hoc caſo con-
21 ſocius à creditore mutuante conveniri poteſt, ut lariſſi-
me poſt alios probat *Grat. lib*.4 *diſcept. forenſ. c*.631. per
totum, reprobando opinionem negativam *Alberici*,
Petri de Ubaldis, Cephali, & aliorum, *n*.7. & 8. qui poſt-
modum conciliando opiniones prædictas, probat, ne-
gativam ſententiam procedere in actione directa, affir-
mativam verò, quam ipſe tuetur in actione obliqua ſeu
utili, ut habetur *n*.9. & quod proinde *text. in d. l. jure ſo-*
cietatis, quamvis loquatur inter ſocios, tamen etiam
extenditur ad favorem creditoris, propter utilitatem,
quam ex verſione conſocius percipit, ad quod *d. num*.8.
infinitos adducit.

22 Verum, S.C. in cauſa hæredum Joan. Alphonſi Car-
mignani cum Gabriele de Mattio, hanc diſtinctionem
non admiſit, ſed judicavit pro opinione negativa, am-
plexa ab *Alber. Ubald. Cephal*. & aliis, ideoque fuit ab-
ſolutus dictus Gabriel conſocius Aſconii Compoſtæ,
qui acceperat ducat. 10 m. à Marchione Jenzani, pro
illis convertendis in emptionem annuorum introi-
tuum, vel bonorum ſtabilium, cum aliis ducat. 20. m.
propriis ipſius Aſcanii, & prætendebatur, converſos eſſe
in ſocietate, poſtea inita inter dictum Aſcanium, & Ga-
brielem, qui moleſtabatur à dictis de Carmignano cre-
ditoribus prædicti Marchionis, de menſe Februarii
1633. in Banca Carboni, patrocinante pro Carmignanis
inſigni Viro, ac Advocato primario *D. Michele de*
Salamanca, poſtea Regio Conſiliario meritiſſimo, nunc
Regente Decano Supremi Italiæ Senatus digniſſimo, &
pro Gabriele in jure ſcripſit *D. Jo. Thomas de Ragerio*.
Advocatus etiam primi ordinis facundiſſimus, ac le-
pidiſſimus, filius *D. Joannis Laurentii* mei Præceptoris
Veſpertinæ lectionis in hoc Almo Neapolitano Gym-
naſio.

Michael Angelus Gizzius.

ARGU-

Digitized by Google

ARGUMENTUM.

Exigens annuos redditus ad minorem quantitatem, quam in inſtrumento continetur, an, & quando ſibi præjudicet. Et quid ſi exactio fuit ſacta tempore minoris ætatis creditoris.

SUMMARIUM.

Exigens annuos introitus ad minorem rationem, quam in inſtrumento continetur, ſibi præjudicat, & n. 6.
Sed contrarium, numero 7.
Limita in uſura, numero 3.
Annuæ præſtationes num in totum, vel in partem præſcribantur, variæ recenſentur opiniones, & numero 5. & 7.
Et quid reſpectu penſionum exactarum pro minori quantitate, quam debebantur, numero 6.
8 Jus exigendi annuos redditus pro majori, vel minori quantitate debita, trienio præſcribitur.
9 Solutio unius anni, non probat prioritas ſolutiones.
10 Voluntas, per æquipollens poteſt adimpleri.
11 Aſſenſus, pro æquipollentem concedi poteſt.
12 Aditio inducitur per oblationem, vel ſolutionem.
13 Tutores non poſſunt, recipiendo ſolutionem, pupillo præjudicare.
14 Minor ex facto tutoris reſtituitur pro qualibet modica læſione.
15 Text. in l. quicunque C. de apoch. publ. lib. 10. procedit in ipſo creditore exigente ab eodemmet debitore, & non in aliis, eorum nomine.
16 Sententia debet eſſe conformis libello.
17 Deciſio in cauſa.

DECISIO XXVII.

IN cauſa Illuſtriſſ. Ducis Acheruntiæ cum Illuſtriſſ. Duce S. Donati, de qua mentionem fecimus in deciſ. 21. numero 11. fuit etiam dubitatum ad quam rationem erat facienda liquidatio annatarum decurſarum, nam in inſtrumento fuerunt venditi ann. ducat. 48 pro capitali ducat. 6000. ſed in ſupplicatione fuerat petita reſciſſio contractus, ob non ſolutionem ann. ducat. 450. & ſic erat orta ſententia, condemnando Conventum ad tertias decurſas ann. duc. 450. licèt poſtea dato termino in cauſa liquidationis, ac commiſſo calculo, in ejus reviſione fuerant à Calculatore relatæ partitæ ad dictam rationem duc. 480. & ſic liquidatæ per decretum S. C. de quo decreto tractabatur reclamatio, junctis Regiis Conſ. duarum Aularum. Dicebatur in hac cauſa reclamationis pro parte Ducis S. Donati debitoris, quod petitio facta per Curatorem, tunc Ducis Acheruntiæ rite, rectèque proceſſit, quamvis enim in inſtrumento apparebat, fuiſſe factam venditionem ad rationem ducat. 8. pro quolibet centenario, tamen poſtea fuit conventum, ut ſolverentur tertiæ ad rationem ſeptem cum dimidio, & propterea, ſolutiones erant factæ in ano. duc. 450. & producebatur partita Banci, in qua apparebat ſolutio ad dictam rationem de anno 1608. & quamvis dicta nova conventio non appareret, quia ipſe actor erat minor, & contractus venditionis annuorum introituum erat celebratus cum ejus Patre, & ſic etiam, ſolutiones erant poſtea factæ per Illuſtr. D. Lucretiam Caraſam Marchioniſſam Corleti, debitoris matrem ideo, notitiam non habebat de dicto novo contractu, & quod ſibi ſufficere debebant tot confeſſiones factæ in judicio, ubi in pluribus inſtantiis, & comparitionibus erant petitæ annatæ decurſæ, ad rationem duc. 450. & producebatur dicta ſolutio ad dictam rationem, ex quibus reſultare prætendebat, claram juris diſpoſitionem, ex text. in l. ad-

1 verſus, C. de uſur. ubi habetur, quod ex ſolutionibus fa-
ctis ad minorem quantitatem, quam cenſus eſt conſti-
tutus, arguitur tacitum pactum inter creditorem, & de-
bitorem exigendi ad dictam minorem quantitatem: hinc
Bald. & Salyc. in d. l. adverſus determinant, quod ſi de-
2 bitum eſt favorabile, ut cenſus, quod licet quis acci-
piat minorem penſionem pro pluribus annis, ſibi non
præjudicat, ex diſpoſitione text. in cap. cum olim cauſam
de cenſibus, ſi vero debitum eſt odioſum, ut uſura, &
3 tunc percipiendo minorem penſionem obſtabit præſcri-
ptio & diſpoſitio text. in d. l. adverſus, & l. qui ſemiſſes,
in princip. ff. de uſur. quamvis ſatis ardua ſit inter DD.
controverſia, an iſtæ annuæ penſiones, in totum, vel in
partem præſcribantur.
4 Et quidem Doctores Ultramontani tenuerunt, nul-
lam in eis habere præſcriptionem, ſequendo opinionem
Martini in leg. ſi uſusfructus alterius, ff. quibus modis
uſusfructus amitt. & hæc opinio eſt ab illis communi-
ter recepta, quia tot ſunt præſtationes, quot ſunt anni,
per text. in leg. cum notiſſimi, §. in his etiam, C. de præ-
ſcript. 30. vel 40. ann. & ſecundum illam pluries fuiſſe
judicatum in Camera Imperiali refert Gayll. libro 2. ſin-
gul. obſervat. obſervat. 73. ſic etiam in Gallia, hanc opi-
nionem eſſe receptam, & judicatam, habetur ex Guid.
Papæ deciſ. 406. 407. & 408. Capel. Tholoſan. deciſ. 342.
pro qua opinione eſt text. in d. cap. cum olim cauſam,
de cenſibus, ubi omnes Canoniſtæ, & hanc opinionem
tenuerunt etiam Aſſeſſores Conſiſtorii Palatinatus, ut
habetur ex Joan. Barchol. in tract. de uſur. cap. 4 num 39.
quem etiam allegat, & ſequitur Bernard. Greval in
addit. ad Gaylan libro 2. dict. obſerv. 73. ubi etiam alios
concordantes refert, & latius materiam proſequitur ibi-
dem conſid. 1. ubi Germanos concordat. Alia vero fuit
ſententia Bulgari, qui tenuit, unam tantum requiri præ-
5 ſcriptionem, triginta inter privatos, quadraginta verò
annorum in Eccleſia, quæ incipit ab eo anno, quo à
ſolutione ceſſatum eſt quæ opinio probatur ex text. in
l. cum in princ. C. de uſur. & in leg. ſi quis emptionis, §. fi-
nali, C. de præſcript. 30. vel 40. ann. Aret. conſil. 112. Cor-
bul. de jure emphyteot. ait. de cauſ. privat. ampliat. 42. &
poſt longam diſputationem, contrariis reſpondendo,
late comprobat Gigas de penſio. quæſtion. 84. qui idem
6 procedere ait, quando fuit penſio exacta pro minori
quantitate, credens, tantum ſibi deberi, & eum etiam
ſequitur Foller. de contract. cenſual. in verb. cenſus, nu-
mero 106. in 6. volum. tractat. late A. var. Valaſcus con-
ſult. 46. ubi elatis opinionibus, ac DD. diſtinctione in-
7 ter annuas præſtationes, ex contractu debitas, ac illas
quæ in ultima voluntate relinquuntur, concludit quod
ſibi videtur nimis ſubtile, & ſcrupuloſum, ut ad præ-
ſcriptionem cujuslibet anni, & menſis requirantur 30.
anni, ſed magis eſſe recipiendum, quod praxis obſervat,
quod unica præſcriptio ſufficiat ad liberandum debi-
torem in perpetuum, modo non interveniat mala fides,
per regulam text. in leg. omnes, & leg. ſicut in rem, C. de
præſcrip. 30. vel 40. ann. quam opinionem, rejecta illa
Guid. Papæ, & aliorum Ultramontanorum, ſequuti fue-
runt Crav. de antiq. temp. parte 4. quæſt. 20. numero 180.
Vaſq. controv. illuſtr. libro 2. capite 82. numero 19. Rode-
ric. de ann. redit. libro 1. q. 17. numero 103. Cavall. in ſpe-
cul. opin. commun. controverſ. commun. quæſt. 567. Franc.
Bald. de præſcript. in 4. parte quarta, pars. principalis,
quæſt. 7. numero 29. Cenc. in de cenſibus parte 3. capite 1.
quæſt. 8. art. 1. numero 4. & Senatum Tholoſanum hanc
etiam opinionem ſequutum fuiſſe, teſtatur Coroſ. in
Centur. Senatusconſulti Tholoſani, cap. 79. & ſic etiam
deciſum in Rota Romana, habetur ex deciſion. 216 poſt
tract. Cencii de cenſibus, de qua etiam meminit Auguſt.
Barboſa in collect. Doctorum in capite olim cauſam, ex-
8 tra de cenſibus Surd. conſ. 335. numero 59 in iſtis vero red-
ditibus annuis, pecunia emptis de quibus loquitur text.
in d. l. adverſus, C. de uſur. & leg. qui ſemiſſes ff. eod. tit.
aliter erit dicendum, quia dicuntur odioſi, Decian. conſ.

2.n.45.*lib.1.Roderic.d. lib.1.q.17.n.105. Cane.dec.conſib. d.par.3.c.1.q.8.art.1.* ideo in illis triennio præſcribi, dixerunt *Bart.* & alii *DD. in d.l. adverſus*, & optime diſtinguendo hoc tradidit *ibid. Sicard.* & ſic etiam diſtinguit *Fulgoſ.conſ.234.n.1.* quod deducitur ex diſpoſitione *text.in l.quicunque, C.de apoc.publ.lib.*10 & hoc in propriis terminis deciſum refert *Iacob Thom.dec.*33 qui ex profeſſo tractat articulum, de eo, qui plurium annorum ſpatio annuos reditus redimibiles, in minori ſumma, aut viliori moneta, abſque proteſtatione recepit, præſcriptionem locum habere, & *Scipio Rovit.in pragm.1.de cenſibus numero* 31. dicit, quod ſi poſt factam venditionem ad rationem decem, novem vel octo pro centenario, emptor ex incuria exegit ad rationem ſeptem per triennium, cenſetur receſſum à primo pretio, & per tacitum pactum facta diminutio cenſus; ex diſpoſitione *text.in d.l.adverſus, & Franc.de Amic.de ut, qui feud. dar.poſſ.fol.*50.*col.*1. refert S. C. deciſionem in cauſa Fabii Brancatii, & Venerabilis Monaſterii Divi Hieronymi, ubi fuit admiſſa reemptio ad rationem annuorum duc. 20. licèt in inſtrumento eſſet creditor Monaſterium in annuis duc. 60.

9 Quæ quidem non negabantur pro parte Illuſt. Ducis creditoris, ſed dicebatur, non adeſſe ſolutiones per triennium, ſed unam tantum apparere, & quamvis plures contineret annos, non ſufficere, prout in materia *text.in d.l.quicunque* dicunt *ibi DD. & Bald. in l.2. C. de dot.promiſſ. Franch. dec.*137.

Replicabatur tamen pro parte debitoris, quod quamvis non adſint tres ſolutiones pro tribus annis, tamen
10 per æquipollens, nedum de dicto tacito pacto conſtabat per dictam ſolutionem, ſed per plures confeſſiones factas in judicio, & quod voluntas poſſit per æquipollens adimpleri, habetur ex *text.in leg.ſi mater*, ubi *gloſſ. & DD.* & præcipue *Alexand. C. de inſtit. & ſubſtit.* & etiam in materia aſſenſus, quæ eſt ſtricta, habemus, quod poteſt concedi, nedum per verba aperta, verum
21 etiam per æquipollentia, ut habetur ex *Iſern. in capite 1.colum.2.de Capit. qui cur. vendis.* ſequitur *Caner.in*
22 *cap.Imperialem, fol.*19.*liter.Q* ſic etiam dicimus, quod ad inducendam aditionem, eundem effectum operatur oblatio, quem ſolutio, *Decian.conſil.*490. *libro ſecundo, in 9. Kica.in addit.ad Franch.dict.deciſion.*137. Verum, prædictis replicabatur, quod omnes dicti actus, tam receptionis ad rationem ducat. 450. quam petitionis ad rationem prædictam, fuerunt geſta à tutoribus ipſius Ducis Acheruntiæ tempore ejus minoris ætatis, & quamvis tutor poſſit recipere ſolutiones, & liberare debitorem, non tamen poteſt aliquod præjudicium pupil-
23 lis inferre, *Gratian. diſcept.forenſ. capite 363.numero* 51. & in terminis *text.in d.leg.quicunque* hoc dixit *Marc. Ant.Thomat.dec.Macerat.* 2. *num.*37. & minor facilius
14 reſtituitur, quando læditur à ſuis Tutoribus, vel Curatoribus, tunc enim quælibet modica læſio ſufficit, *Bart.in l.ſocietatem, §.arbitrorum, in 9 qu.princip.ff pro ſoc.Sfort.Odd.de reſtit.in integr.par.1.q.4.art.12.n.*108. immò in materia *dict.leg.quicunque* eſt neceſſe, ut ſolutiones ſint factæ, & receptæ ab eodemmet debitore, &
15 creditore, non verò ab aliis eorum nomine, vel à procuratoribus, *Borgnin.Cavalc.in deciſ.Fiv.7.26.numero 42.parte 2.Franch.dict.deciſ.*137.*num.*1. Quibus diſcuſſis, Sacrum Conſilium pro majori parte inclinabat in favorem Actoris, ex eo quod non militabant requiſita *in d.l.adverſus*, verùm, quia petitio non erat, niſi ad rationem ducat. 450. & ſic erat orta ſententia, nec poterat
16 aliter proferri, quia debet eſſe conformis libello, *leg.ut fundus, ff.comm.divid.l.ſ.C.de fidei c. libert.* ideo, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, me referente, die 27. Novembris 1635. fuit dictum, rertias eſſe liquidandas
17 ad rationem duc. 450. pro quolibet anno, ſalvis juribus, ſi quæ competunt Illuſt. Duci Acheruntiæ pro aliis annuis ducat. 30. in cauſa reclamationis, & propterea pro parte ipſius fuit porrecta nova ſupplicatio pro dictis aliis ann. duc. 30. & commiſſa cauſa reclamationis Reg. Conſil. Provenzali, adhuc pendet deciſio penes Act. M. Romanum pro Sarro.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXVII.

SUMMARIUM.

1 *Debitor annuorum introituum, ſive cenſuum, an poſſit præſcribere ſolutionem partis illorum, & numero* 2.3. 4.5.6.7. *&* 8.

9 *Præſcriptio in annuis introitibus ſive cenſibus currit à die, qua fuit ceſſatum à ſolutione, & quando non habeat locum num.*12.13. *&* 21. *& debet eſſe* 30. *annorum, num.* 14 *vel cum præſumptione* leg. quicumque C.de apoc. public.lib.10.*nu.*15.

10 *Præſcribens partem cenſus, eſt tutus etiam in foro conſcientiæ.*

11 *Debitor cenſus, qui ſe fundat in præſcriptione, non adſtringitur probare ſe non ſolviſſe in præteritum; ſed ſufficit negare ſe ſolviſſe, & adducitur ratio.*

Emptor cenſus, ſive annuorum introituum, ad obtinendam ſolutionem, debet probare de ſolutione in præteritum, ibid.

15 Text. in l.quicunque C.de apoc.public.lib.10. *declaratur, & quando procedat, n.*16.17.18. *&* 19.

17 *Apoca unica cum clauſula*, ad complementum omnium annatarum decurſarum, *ſufficit in caſu* leg.quicunque C.de apoc. public.lib. 10. *ſecus, ſi ſit trium annatarum præteritarum, abſque dicta clauſula; n.*18. *vel trium ſemeſtrium, n.*19.

*Anni introitus venduntur cum annuis reſponſionibus; licèt ſolutio promittatur in ſemeſtria, d.n.*19.

20 Bald. in d.l.quicunque n.6.C.de apoc.publ. *declaratur.*

22 *Minor facilius reſtituitur in integrum, quando à tutore læditur, & n.*23.

Læſio quælibet ſufficit, ubi minor à tutore læditur, ibid.

23 *Minor in judiciis, in integrum reſtituitur, etiam ſi litigavit, abſque curatore, ſed per procuratorem, ab eo cum juramento conſtitutum, de non contraveniendo, ſed ratum habere &c. & ita deciſum traditur, n.*24.

QUæſtio, de qua in hac deciſione, an venditor annuorum introituum ſive cenſuum poſſit præſcribere ſolutionem partis illorum, late à DD. diſputatur, qui in tres opiniones dividuntur, ſecundum *Cenc.de cenſib.q.*118.*n.*1.2.*&* 3. Prima fuit *Martini gloſſatoris in l.ſi uſusfructus alterius, ff. quib.mod.uſusfr.amitt.* ut tot ſequantur præſcriptiones, quot ſunt anni, ad *text.in leg.*
3 *cum notiſſimi, §.in his etiam, C.de præſcript.*30. *vel* 40. *annor.* de qua D. meus *num.*4 & *Cenc.ibidem num.*1. Secunda fuit *Bulgari*, etiam *gloſſatoris* ex diametro contraria, ut unica ſufficiat præſcriptio, ſive agatur de obligatione ex contractu inter vivos, ſive ex ultima volun-
4 tate, ut per *Cenc.loc citat.numero* 2 & ſequitur D. meus *num.*5.6.*&* 7. Tertia fuit media ſententia inter iſtas di-
5 ſtinguens debitum annuum ex ultima voluntate, à debito annuo ex contractu inter vivos, *Cenc.d.q.*118.*num.*3.
6 ut primo caſu procedat opinio *Martini*, & ſic tot ſequantur præſcriptiones, quot ſunt anni, quam comprobat *Cenc.* ubi ſupra, *numero* 4.5.*&* 6. Secundo verò caſu, ut unica ſufficiat præſcriptio, tam pro præterito quam in futurum juxta *Bulgari* opinionem, latiſſimè
7 fundant DD ad cauſam adducendo *num.*7.*&* 8. qui tamen *num.*10. limitat ſi obligatio ſit concepta per verba importantia diſtributionem temporum, ideoque plures requiri præſcriptiones quam tamen limitationem intelligit procedere, ubi eſt facta expreſſa dinumeratio temporum, ex *Roder.de ann.reddit.lib.*1.*q.*17.*nu.*101. *ad fi.verſ.tam ſi ſtipulatio*, ut probat *numer.*11. *&* 12. & propterea in hac tertia opinione reſidet ut teſtatur, *numero* 13.*verſ.tranſeundo*, ſed cum dicta limitatione concurrit *num.*7. authoritate, *Rota* apud *Put.dec.*250.*num.*2. *& ſeq. lib.*1.

8 *libro* 1. *& Mobedan. deciſ.*216. ea ratione, quis venditor
cenſus, obligatus ab initio ſtipulationis pro omnibus
præſtationibus, & reſponſionibus annorum ſequentium,
& propterea, quoad fructus futuros non poſſe tractari
de unica præſcriptione, ſed tantum quoad præteritos,
ex doctrina *Bald. conſ.* 316. *numero quarto*, *libro* 3. *Soc.*
9 *jun. conſ.*80. *numero* 24. *libro* 3. quos allegat *numero* 18.
quæ quidem præſcriptio currit à die quo fuit ceſſatū à
ſolutione. *Valaſc. conſult.* 46. *numero* 46. *& ſeqq. libro* 1.
Cenc. ibidem numero 16.
10 Hinc obſervabis, quod præſcribens partem cenſus
eſt tutus etiam in foro conſcientiæ, ut ex mente *Theo-
logorum* tradit *Fulier. in praxi cenſuali, verb. hujuſmodi,
numero* 107. quem refert & ſequitur *Cenc. de cenſibus q.*
117. *numero* 6. Secundò notabis, quòd debitor cenſus,
11 qui ſe fundat in præſcriptione, non adſtringitur proba-
re ſe non ſolviſſe in præteritum, ſed tantummodo debet
negare ſolviſſe, quia ſola negatio cum curſu temporis,
ſufficit ad effugiendam ſolutionem, ideoque emptor an-
nuorum introituum, ſive cenſus, ad effectum conſe-
quendi ſolutionem, debet probare, ſibi fuiſſe in præte-
ritum ſolutum, ut poſt *Cravet. Natt.* ac *Mar. Antonin.*
qui alios allegant, probat *Cenc. quæſtio.* 87. *numero* 16. *&
dicta q.* 117. *numero* 7. *&* 8. ipſa tamen præſcriptio non
12 habet locum, ubi emptor annuorum introituum fuit
legitime impeditus illos exigere, quia non volenti age-
re, non currit præſcriptio, *leg.* 1. *in fin. C. de annal. except.*
& ita in puncto deciſum per *Rot.* refert *Cenc. ibidem*
13 *numero* 10. & comprobat *numero* 17. Secundò, non pro-
cedit ad favorem ejus, qui eſt conſtitutus in mala fide,
cùm ſciat, ſe teneri ad ſolutionem, ut pluribus adductis
ſuſtinet *Cenc. cit. numero* 11. aliamque limitationem tra-
14 dit *numero* 16. videndus. Tertiò ſcias quòd præſcriptio
debet eſſe 30. annorum ſpatio, quando in inſtrumento
adeſt conſtitutum, ut tradit *Afflict. dec.* 159. *nu.* 5. *Roſa* poſt
Cenc. de cenſibus dec. 303. *nu.* 11. *& dec.* 398. *nu.* 5. *&* 6 quas
15 refert *d. q.* 117. *nu.* 3. *verſ. quod tamen*, ſed loco dictorum
annorum triginta admittitur præſumptio deſumpta ex
l. quicunque C. de apoc. publ. libro 10 ubi, qui tribus annis
proximis ſolvit, præſumitur per antea retro ſolviſſe,
quod comprobat *Bar. ibidem & ibi* etiam *Alex. & conſ.*
107. *col.* 1. *vol.* 1. *Theſ. dec.* 235. *Boer. dec.* 237. *col. fin. parte* 2.
& admittit etiam D. meus *numero* 9. qui ita deciſum re-
fert *num.* 7. de qua deciſione memor eſt *D. Anichin. de
pravis. inſtrum. c.* 2. *duobus* 2. *nu.* 103.
16 Bene verum eſt, quod tres apocæ debent eſſe ſepara-
tæ, & diſtinctæ unaquæque de per ſe, ut probat aliis re-
latis *Cenc. d. q.* 87. *nu.* 27. & etiam debent eſſe pro tribus
annis immediate præcedentibus, & decurſis, ſecus ſu-
17 rem ſi interpellatæ ſint, *D. de Franch. dec.* 1. 7. *Cenc. q.* 87.
num. 29. idemque eſt, ſi unica tantum ſolutio adducitur,
cum clauſula, *ad complementum annatarum decurſa-
rum pro præterito*, ex traditis per *Amatum libro* 2. *reſol.*
97. *numero* 12. *&* 13.
18 Licet contrarium ſit, ubi unica tantum apoca, con-
tinens ſolutionem trium annorum, producitur tunc
enim non prodeſt, ut tradit *Cenc. d. quæſt.* 87. *num.* 27. nec
ſufficit, producantur apocæ trium ſemeſtrium, quia for-
19 ſan ſolutio fuit promiſſa in ſemeſtribus, ad tradita per
Cenc. ibidem numero 30. cum pluribus *ſeqq.* nam illi an-
nui introitus venduntur cum annuis reſponſionibus li-
20 cèt in ſemeſtria ſolutiones dividantur, ut ex *Alexandr.
conſ.* 105. *numero* 1. *libro* 3. & aliis probat *Cenc.* ubi ſupra,
numero 34. ideoque opinio *Bald.* contrarium aſſerentis
in *d. l. quicumque num.* 6. *& Afflictarum*, eſt intelligenda,
ubi ſolutio promittitur, non in reſponſione annua, ſed
reſponſionis ſemeſtralis, prout intellexit *Rota in deciſ.*
401. *numero ſecundo*, poſt *tract. de cenſibus Cenc. qu.* 87.
nu. 18. *in fi.*
21 Verum, deciſio prædicta limitatur in minore credi-
tore, quia præſcriptio prædicta non currit adverſus mi-
norem, cujus tutor exegit ad minorem quantitatem
conventam in inſtrumento emptionis annuorum in-
troituum, cùm non poſſit pupillo præjudicare ex tra-
22 ditis per D. meum *nu. vero decimo tertio*, qui *numero de-
cimo quarto*, probat, minorem facilius in integrum re-
ſtitui, quando ipſe à tutore læditur, tunc enim quælibet
læſio ſufficit, ex *Bartol. & Sforz. Odd.* quos *ibi* allegat;
Ideoque quia petitio erat juxta quantitatem exactam
per tutorem, non autem juxta quantitatem conventam
in inſtrumento, fuit liquidata quantitas tertiatum, juxta
petitionem, ſalvis juribus pro reſiduo, ut tradit *nume-
ro* 17.
23 Hinc minor in judiciis reſtituitur, ut jura clamant id-
que procedit, etiam, ubi non habens curatorem litiga-
vit per procuratorem, ab eo conſtitutum cum jura-
mento de non contraveniendo, ſed ratum habere, quic-
quid ab eo factum fuerit in judicio, nam quamvis ne-
gativam ſententiam tueatur *Boer. dec.* 92. ubi ſic judica-
tum adducit tamen pro affirmativa opinione reſpondet
ac probat *Bald. in auth. ſacramenta puberum, C. ſi advers.*
24 *vendition. & conſ.* 309. & ſecundum hanc affirmativam
* ſententiam fuit per Sacrum Conſil. judicatum in anno
1514 in cauſa Jacobi Anelli Romani cum .... Battimel-
lo, in Banca de Longo, hodie Buttelli.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Diviſio qualiter inter Fratres facienda ſit, late
examinatur.

SUMMARIUM.

1 *Diviſio inter Fratres qualiter facienda ſit, plures recen-
ſentur opiniones, & nu.* 2. 3. 4. 5. 6. 8. 9. 11. 15. *&* 17.
Et qua opinio obſervari debeat, nu. 21.
Et quid, ubi agitur cum Fiſco, nu. 13.
Vel Eccleſia, nu. 16.
7 *In conſiliis dandis ſenior, tanquam dignior prius loqui
debet.*
10 *In licitationibus, habens majorem partem præfertur,
dummodo æquale offerat pretium.*
12 *Eadem res, penes duos inſolidum eſſe non poteſt.*
14 *Fiſcus ex ſpeciali privilegio poteſt rem communem ſocii
alienare, atque partem pretii competentem dare.*
18 *Diviſio publicorum terminorum ad Principem, vel Sena-
tum, qui loco ipſius fungitur, ſpectat, ſicut ad Summum
Pontificem diviſio Diœceſarum.*
19 *In diviſione facienda major ætate potius intelligendus
eſt, qui diutius rem communem adminiſtraverit.*
20 *Diviſioni ſtandum eſt, dummodo non ſit captioſe fa-
cta.*
22 *Diviſio cauſa traditur.*

DECISIO XXVII.

SÆpe in judiciali foro controverti ſolet de modo
faciendi inter Fratres diviſionem, & quis Docto-
res in diverſas fuerunt ſententias, viſum fuit, nedum
1 eorum opiniones referre, ſed quid practicatum, & ob-
ſervatum ſit, ut ex eo facile videri poſſit, quid in poſte-
rum fieri debeat. Et quidem prima fuit opinio Cano-
niſtarum, quod debet Frater major dividere, & minor
eligere, quæ opinio fundatur ex *text. in cap.* 1. *extra de
paroch* ubi ex duobus Epiſcopis, dividere debentibus,
qui amplius tempus habet, debet dividere, & minor eli-
gere, ubi *Hoſtienſ. Panorm. Anchar. Imol.* & alii Do-
ctores. Quod etiam ex *Libris Sacræ Scripturæ* perci-
pitur, prout eſt videre *Geneſ. cap.* 13. ubi ita factam fuiſſe
diviſionem inter Abraham, & Loth, traditur de qua
etiam loquitur D. *Ambroſ. in libro primo de Abra-
ham Patriarcha, cap.* 3. ubi inquit, quod Patriarcha do-
cet quomodo ſit facienda diviſio, ſenior ſcil. dividat

infirmior eligat, & D. Auguſtin. de Civitate Dei, lib. 16. cap. 20. dicit, eſſe emanatam inter homines conſuetudinem, quæ, majori diviſionem, minori optionem tribuat, quod etiam habetur ex can. de libellis 20. diſt. & can. placuit 36. qu. 2. Et hoc idem obſervatum fuiſſe, habemus tempore Gentilitatis, ex Seneca in lib. 6. declamat. ubi, veterem fuiſſe legem, ait, quod major dividat, & minor eligat, quod etiam de jure communi obſervari debere, dixerunt ea Antiquis Raynan. de Forliv. in l. inter pupillos, D. de authorit. tut. Nicol. de Neap. in l. 1. C. de his, qui ſe defer. lib. 10. Bald. in l. ſuus quoque in princ. col. 5. verſ. item quærit Bartolus, ff. de hered. inſtit. Florian. in l. 1. in fin. ff. famil. ercisc. Iaſ. in l. 1. col. 7. verſic. adde prædictis, D. ſi certum petatur, & in §. quadam, Inſtit. de act. numero 6. Roman. conſ. 471. Gulıel. de Benedict. in cap. Raynutius, in verb. in eodem teſtamento, num. 211. de teſtam. Guid. Papa deciſ. Gratianopol. 289. Cerv. conſ. 234. vol. 1. per tot. Bertrand. conſ. 11. volum. 2. Tiber. Decian. conſ. 15. numero 53. Covar. pract. qu. cap. 40. numero 3. Tiraqu. late de primogen. qu. 60. numero 4. cum ſeq. Bald. tom. 1. comm. opin. lib. 3. tit. 23. numero 4. pag. 427. Pinel. in ſua Monarchia Eccleſiaſtica libro 2. capite 2. §. in fi. diffuſè Stephan. Grat. diſcept. forenſ. capite 106. numero 18. cum ſeq. Anan. in cap. qualiter, il 2. de accuſ. Petr. de Ubald. de duobus fratribus in 4. quæſt. princip. quæſt. 9. Gayl. libro ſecundo, obſerv. 116. numero 14. qui ſic, obſervari in Germania, & in Camera Imperiali approbata conſuetudine receptum eſſe, teſtatur & ſic etiam de tali obſervantia in Germania, habetur ex Minyng. cent. 4. obſervant. 37. numero ſecundo, & hunc modum dividendi approbaſſe Senatum Sebuſianum, & obſervari de jure Saxonico, teſtatur Koppen. quæſt. 21. numero ſexto, & ita obſervari, & uſu receptum eſſe apud Papienſes, dicit Menoch. de arbitr. libro ſecundo, cent. 2. caſu 123. numero quarto, hanc opinionem ſibi non diſplicere, dicit Scappa de jur. non ſcripto. lib. 4. c. 28. & hunc modum dividendi, tanquam æquiorem commendat, & conſuetudine totius Orbis eſſe receptum, dixit Æmil. Ferrett. in reſponſ. 1. per tot. & ex noſtris Regnicolis, ita tenuerunt Napodan. in Conſuet. Si fratres, numero quarto, ſupra verſicul. anus, commun. dividun. ubi etiam Ant. de Alexand. in addit. Viv. in Sylva comm. opin. opin. 319. numero primo, & dec. 437. numero ſecundo, quam opinionem graviorem, convenientiorem ac juſtiorem eſſe exiſtimat, & ab ipſa, in judicando, & conſulendo, atque ſcribendo non eſſe recedendum, & de materia per Carroc. pleniſſimè in dec. 135. Faber in ſuo Codice libro tertio, tit. 27. comm. utriuſque judic. diff. 4. ubi dicit, quod hic modus dividendi eſt, moribus noſtris receptiſſimus, nec ulla lege prohibitus, & quod placet Theologis, & Canoniſtis omnibus, Velzq. & Villal. inter comm. opin. libro tertio, tit. famil. erciſc. numero 4. Valaſc. in praxi part. & collat. capite 22. numero 16. in fi. Borgnin. Cavalc. dec. Fluiz. 11. numero 33. parte 2. Muta deciſio Sicil. 53. numero 15. & plenius in Conſuetud. Panorm. cap. 56. numero 21. cum ſeqq. Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſſ. 9. parte 2. numero 35. Schurph. conſil. 71. per tot. Hieronym. Zannet. de differt. jur. canon. & civil. in 88. differ. nu. 153. vol. 1. tract. Sichar. conſ. 135. nu. 3. vol. 2.

2 Altera fuit opinio, ut facta prius per aliquem Expertum, à Partibus approbatum, vel à Judice electum diviſione, ſorte dirimatur, quod fieri poſſe habetur ex D. Thoma de Aquino 2. 2. quæſt. 95. poſt D. Auguſtin. & eum ſequitur Angel. de Clavaſ. in ſumma Angelica, verb. ſors, numero 1. 2. & 3. Barthol. Fumans in ſumm. Armilla, §. ſors, quod fundatur etiam ea lege Divina, ubi ſorte fuerunt diſtributæ partes Iſraelis, numero triginta tres, Ioſue 13. Ioſeph. libro 5. de antiq. Iudaic. & plura ad materiam per Petr. Gregor. ſyntag. jur. libro 5. capite 4. numero 18. & per tot. & libro 34. capite octavo, numero ſecundo, & quod ſorte debeat fieri diviſio de jure civili, probat tex. in l. 2. C. quand. & quib. quarta pars, lib. 19. ubi agens Imperator de diviſione hæreditatis, ſtatuit, eſſe ſorte faciendam, & hanc opinionem ſequuti fuerunt Bald. in dict. l. 2. num. 3. & leg. 1. Cod. de his qui ſe defer. num. 3. lib. 10. in l. 1. num. 2. Cod. de pact. & l. pen. num. 1. Cod. commun. divid. & de communi teſtatur Iaſ. in leg. 1. num. 39. D. ſi cert. Emanuel Saar. in theſaur. recept. ſentent. in verb. diviſio, numero 91. Caroc. dict. deciſ. 135. numero 8. Afflict. in Conſtit. Sancimus, ubi numero 45. ubi in fine dicit, quòd non eſt verum, quòd in diviſionibus major debet dividere, & minor eligere, ſed debet fieri diviſio fœlicitate Fortunæ, & per ſortes, Iaſon. in §. quadam, numero 67. Inſtit. de act. & Gomeſ. ibidem numero 30. & ſic etiam hanc opinionem communem appellant Tiraqu. in d. quæſt. 60. de primogen. num. 10. Covar. pract. quæſt. cap. 40. in fine, & de eadem communi teſtatur Cavall. pract. quæſtion. commun. contra commun. lib. 1. quæſt. 310. Menoch. de arbitr. judic. caſu 123. ſub numero 5. & de jure civili, ſic eſſe obſervandum, licet jure Saxonico aliter ſervetur Koppen. d. quæſt. 31. ante num. 6. Petr. de Ubald. de duobus fratr. parte 11. numero 78. Pract. Papienſ. in forma libell. pro hæreditate, vel re ſingul. divid. in gloſſ. 1. num. 15. Fachin. controv. jur. lib. 6. cap. 37. ubi tenet, quod in Terris Eccleſiæ eſt ſervanda prima opinio, in aliis vero illa Legiſtarum, Afflict. in cap. Imperialem, numero 20. de prohibit. feud. alien. per Federic. Balt. ſ. Benedell. in Conſt. Sancimus, ad princ. Conſt. numero 80. Hardevv. à Deſſel in Statuto Lunenburg. art. 6. num. 18. & veriorem, & communiorem appellat Schned. in dict. §. quadam actiones, Inſt. de act. Vueſemb. in paratit. l. ff. fam. erciſc. numer. 6. in fin. & communem fatetur etiam Viv. in ſylva comm. opinion. opin. 339. num. 1. lib. 1. & poſt ipſos cum hac opinione reſidet, tanquam magis communi Octav. Simonc. de ſolemnit. alien. rer. minor. adhib. lib. 1. tit. 4. inſpect. 2. num. 36. ubi etiam contrariis nervoſe reſpondit, Ioan. Felic. de ſociet. cap. 29. num. 26. & 27. dicit, quod non eſt vera opinio exiſtimantium, quod ætate major debeat dividere, & minor eligere, nec eſt pro lege habendum id, quod traditur in Sacra Scriptura de Abraham, & Loth, quia non reſpicit mores, ſed jura & judicia, & ideo non adſtringit ad ejus obſervantiam & quod ita declarat Tiraq. d. qu. 6. 60. nu. 13. & Simoncell. d. tit. 4. num. 35. nec obſtat text. in l. 1. C. de his, qui ſe defer. lib. 10. quia ibi diſponitur favore ſpeciali ipſius mulieris, ut declarat ibid. Bald. num. 3. nec etiam obſtat text. in cap. 1. de Paroch. quia ibi non loquitur de majori, & minori ætate, ſed de eo, qui diu adminiſtraverat, & de jure ſpeciali introducto favore fidei, ut per Tiraq. d. q. 60. nu. 11. & hanc opinionem contra Canoniſtas, nervoſe & erudite defendit Bernard. Grevai in addit. ad Gayll. in pract. concl. lib. 2. obſervat. 116. conſid. 1. allegat Io. Ficardum Jureconſult. Germanum, Horat. Mandoſ. ad conſil. Ludov. Romani 482. in fin. Io. Lieter in tract. de primog. lib. 2. Berous in cap. qualiter, & quando lib. 2. num. 3. relatus à Scappa de jur. non ſcript. lib. 4. cap. 28. num. 7. & quod non ſit verum, quod conſuetudo, quod major eligat, ſi in tota Germania, Grevai in loco proxime citato, numero 4. & quod pro hac opinione fuerit judicatum per M. C. & deinde confirmatum per Sacr. Conſil. refert Thor. in compend. tom. 2. in verbo diviſio hæreditatis, Fontanell. de pact. nuptial. l. 4. gloſ. 9. parte 2. num. 34. Petr. Gregor. ſyntagm. juris d. lib. 54. cap. 5. num. 2. Gayll. dec. obſerv. 116.

3 Tertia fuit opinio illorum, qui tenent quod Judicis arbitrio ſit diviſio facienda, pro qua opinione allegatur text. in §. ſi familia, cum §. ſeq. Inſtit. de offic. judic. & hoc etiam probant nonnulli ex Doctoribus pro ſecunda opinione allegati, qui alternative loquuntur, quod vel ſortis judicio, vel aliter Judicis arbitrio eſſet committendum, ut per Tiraq. d. q. 60. num. 10. Hypol. de Marſil. in l. quæſtionis modum, num. 5. ff. de q. Greg. Lopez. in l. 10. tit. 5. parte 6. in pr. Faber. de error. Pragmat. decad. 8. err. 2. num. 1. & hoc obſervari in Urbe, quod Judicis arbitrio ſit diviſio, quamvis ſit caput dominii Eccleſiaſtici, teſtatur Grat. d. diſcept. 160. nu. 22. Boer. deciſ. 46. in prin.

&

& alii allegari à *Carrocio d.deciſ.*135.*nu.*7. *Minad.conſ.* 16.& Judicis arbitrio eſſe determinandam diviſionem; placuit *Ranchino in add.ad Guid.Pap.deciſ.*289. *Ioan. Petr.Ferrar. in forma libelli pro re ſing.divid. num.*35. *Menoch.libro* 2.*cent.*2.*caſu* 125.*numero* 1.*Simon.ubi ſupra,nu.*15.*Villalob.in comm.opin.ver.diviſio,num.*82.*Covarr.d.c.*40.*in fin.Petrus Sanz Merquez de diviſ. bonor.lib.*1.*c.*2.*nu.*57.qui pleniſſimè per quatuor libros diſtinctos, omnia, quæ ad diviſionis materiam pertinent cumulavit,*Fontanell.d.clauſ.*4.*gl.*9.*part.*1.*nu.*41.*Benedell.ad prine.Conſtit.Sancimus,nu.*80. *Hect.Felic.de ſociet.c.*59.*nu.*26.*Iaſ.in l.*1.*nu.*39.*D.ſi cert.pet.Bald.in d.l.*2.*C.quando, & quib. quarta pars,lib.*10.*Card. Tuſchus concluſ.jur.*530. *tom.*2. *in verbo diviſio Petr.Greg. ſyntagm.jur.d.lib.*5.*c.*4. *nu.*10.

4 Quarta fuit opinio illorum, qui dixerunt, ſtandum eſſe conſuetudini circa hunc dividendi modum inter Fratres,ut dixit *Fachin.controv.jur.libro.*6.*capite* 37.*in fin.Borgn.Cavalc.deciſ.Fivizan.*11.*de contract. numero* 33.*Carocc.ubi ſupra numero ſexto,Bonacoſſ.de aquit. canon.concl.*99.

5 Quintò, ſolet etiam obſervari, ut Frater ætate major dividat, deinde ſorte dirimat cui altera pars ſit adjudicanda,ſic apud Papienſes eſſe uſu receptum, tradidit *Menoch.arbitr.judic.d.caſu* 113.*nu.*4. de qua etiam meminit *Angel.de Peruſ.in leg ſancimus,§.ſed ac autem, C.de donat.& Angel.Aret.in d.§ quedam,nu.* 9. *in fin. Carocc.d.dec.*135.*nu.*9.*in fin.*

6 Sexta fuit opinio,quod major natu eligat,quam opinionem, ſaniorem, & magis communem eſſe,teſtatur *Gulielm.de Benedict.in d.cap.Raynuntius,in verſi.in eodem teſtamento,il primo,*ſub *nu.*211.*de teſtam.ex text.in*
7 *c.*1.*de contr.feud.apud par. termin.* ubi in conſiliis dandis dignior,ideſt ſenior primò loqui debet,& *ibi Bald.* nurat in 11.*notab.Lu.tov.Roman.ſingul.*81. licèt hic dividendi modus omnino improbetur à *Fontan.de pact. nupt.d.l.* 4.*gl.*9. *part.*2.*nu.*39.

8 Septimò,in rebus quæ commodam diviſionem non patiuntur electionem dandam eſſe ex contiguitate loci,habetur ex *text.in l.quicunque la* 2.*C.de omni agr.deſert.libro* 10.*Maſul.ad Capyc.dec.*36.ſub *numero* 2.*Fontan.d.clauſ.*4.*gl.*9.*parte* 2.*numero* 40. *Caroc. d.dec.*135. *numero* 3. *Angel.de Perigl.in l.non amplius,§.cum bonorum,in fine ff.de leg.*1.per *text. in l.*2.*C.de metat. lib.*12. & ita deciſum in S.C.refert,*Capyc.deciſ.*42.*Anna ſingul.*358. *Andr.in capite* 1.*de prohib.feud.alien per Federic.numero* 3.*verſ.intereſt plerumque & Barz.dec.* 100. *numero* 17.

9 Octavò, in rebus individuis poteſt fieri diviſio per licitationem,eſt *text.in l.arbor,§.Judex,ff.commun. divid.leg.*1.*& leg.ad officium* 3.*C. eod.tit.* & in licitatione facienda tertius poterit ex cauſa intervenire, non tamen ſemper,ut *d.l.ad officium,& ibi Bald.Petr. Greg.ſyntag. juris libro* 5.*capite* 4.*numero* 1.*Faber* in ſuo *C.de com-*
10 *mun.divid.libro* 3.*tit.*26.*diff.* 3. ubi ſic deciſum refert,in qua licitatione præfertur,qui majorem refert,in qua licitatione offerendo pretium æquale, *l.ſancimus,§.ſin. autem,*ubi *gl.C.de donat. Petr.de Ubald.de duobus fratribus parte* 12.*q.*12.& ita deciſum refert *Capyc.deciſione* 36.*Gaſpar.Caball.mille loq.*817. *Magon.deciſ.Flor.* 46.*Napod.in Conſuet.Si fratres,in verbo licitationi,tit. comm.divid.*

11 Nonò,aliquando,in re indiviſibili,uni datur prædium alteri vero æſtimatio,*l.ſi pluribus,ff.de leg.*1.quia eadem res non poteſt eſſe penes duos inſolidum,*leg.ſi ut cer-*
12 *to,§.ſi duobus vehiculum,ff.commod. & l.hereditatem, §.pater ff.de caſtr.pecul.Bart.in d.l.ad officium,C. commun.divid.Hect.Felic. de ſociet. capite* 39. *numero* 87. *Decian.d.conſilio* 15.*numero* 38.*libro* 1.*Petr.Greg.ſyntag. jur.libro* 5.*capite* 4. *numero* 10. *in fin. & Faber* in ſuo *C. lib.*3.*tit.*27.*commun.divid.defin.*14.

13 Decimò,quando tractatur cum Fiſco,ipſe facere debet partes,& alteri electio datur, *leg.edicto,in princip l. Seius§.Senatus,*ubi *Bart.Digeſtis,de jure Fiſci,l.*1.*C.de his,quæ ſe defer libro* 10. *Caroc.d.deciſ.numero* 5. *Maſull.ad Capyc.d.dec.*36. ſub *numero* 2. prout fuiſſe pra-
14 cticatum Paduæ,teſtatur *Peregrin.de jure Fiſci libro* 6. *tit.*4.*numero* 24.licet poſſit ex ſpeciali privilegio, rem communem cum alio totam alienare, ſocioque partem pretii,ei competentem dare *leg.*2.*C.comm.rer.alienat.& leg.*1.*C.vend.rer.Fiſcal.libro* 10.*Peregr.*ubi ſuprà *numero* 23.ubi ampliationes, & limitationes refert, *Fontan. d.cl.gl.*9 *parte* 2.*numero* 44.

15 Undecimò, ſolet fieri diviſio per partem,ſive cum ſcriptura,ſive ſine ſcriptura *l.ſi filia* 20.*§. ſi pater,& l. ſi pater* 34 *ff.famil.erciſc.l.quoties,& l.filius patris,& leg. cogitatione,& l.inter omnes & l. parentibus C.de inoffic. teſtam.Bart.in §.quod ſape,in auth.de triente,& ſemiſſe, Petr.Greg.ſyntagm.jur.lib.*5.*cap.*4.*num.*9.*Menoch.conſ.* 317.*libro* 4.*numero* 5.ubi, quod pro hæredis inſtitutione habetur,*Boer.dec.*14.*Caſſan in Conſuet.Burgun.titul. des droits rubr.*4.*§.*9.*gl.*6. *Andr.Gayll.d.obſerv.*116. *libro ſecundo.*

16 Duodecimò, quando Eccleſia habet rem communem cum aliquo,quod ipſi Eccleſiæ competat electio, habetur ex *Fontan.d.cl.*4.*gl.*9. *parte* 2.*n.*41.qui hoc probat ex *text.in d.cap.*1. *de parochiis, Maſull. in add.ad d.deciſio.Capyc.*36.ſub *numero* 2.*Caroc.d.deciſ.*135. *numero* 4.

17 Tertiodecimò, fit ex conſenſu cohæredum, *leg.diviſionis placitum* 46.*ff.de pact.l.ſi inter vos,ff.comm.utr. judic.*& alii per *Petr.Greg.d.libro* 5.*ſyntag.jur. capite* 4.*numero* 8.

18 Eſt etiam & alia diviſio publicorum finium,quæ tantum ad Principem ſpectat,vel Senatum,qui loco ipſius fungitur, ſicuti etiam ad Summum Pontificem diviſio Diœceſum,*Laur.Calcan.conſ.*90.*numero* 7.*&* 15. *Hieron.de Monte de finibus regend.capite* 2.*numero* 31. *Ramon.conſ.*24.*numero* 30. *in fin.*

19 Quatenus tamen prima opinio ſit attendenda, tunc non tantum ille intelligendus eſt, qui ætate ſit major, quam qui diutius rem communem adminiſtraverit; veriſimile enim eſt illum melius rerum qualitatem, ac æſtimationem intelligere; *Ioann.Andr. Panormit.*& alii in *d.c.*1.*de paroch.Lucas de Penna in d.l.*1.*C.de his,quæ ſe defer.libro* 10.*Felin.in rubr.de major.& obed.Iaſ.in d.l.*1.*ff ſi cert.pet* & in *d.§.quadam Iaſtit.de act.Purpur. in l.procurator,C.de eden.Bertrand.conſilio* 117.*libro* 2. *Tiraq.d.q.*60.*numero* 6.*&* 7. *Menoch.de arbitr.libro* 2. *caſ.*124.*Simonell.* ubi ſupra, qui alios cumulat *numero* 37.*Ricc.collect.dec.*201.*Fontanell.de pact.nupt.*ubi ſuprà *numero* 38.*Gayll.d.obſerv.*116.*in fi.& Minſing d.obſerv.* 37.*Vivius dict.deciſ.* 347. *Faber.*in ſuo *C.libro* 3 *tit.*25. *fam.erciſc.diffin.*2.*numero* 3.*Moller.libro* 1.*ſeneſtr.c.*27. *numero* 3.*Schurpf.d.conſ.*71.*Ioan. Phisb.conſ.*133.*vol.*2. *Fachin.controv.jur.libro* 6.*c.*37.*Caroc.d.dec.*135.*numero* 9.*Suar.in theſ.comm.opin.libro* 1. *nu.*91. & alii per *Bernard.Grevei ad Gayll.d. obſerv.* 116.*conſid* 1. *numero* 4. *Æmil.Ferret.in* 1.*reſponſ.*ſuorum *conſil.Merquez de diviſ.bonor.d.libro* 1.*capite* 2.ſub *num.*55.*Rebuff.*in ſuis *comm.in Conſt.Gall.tract.de teſta art.*2.*gl.*4.*nu.*14.

20 Verùm, nec ſimpliciter eſſet ſtandum diviſioni, ſed tantummodo non ſit captioſa, *Io de Platea in d.l.*1.*C.de his,quæ ſe defer.*10.& in *§.ult. Inſtit. pro ſocio,Socin. conſ.*65.*Decian.d.conſ.*15.*numero* 51. *vol.*1.*Fontanell.*ubi ſupra *numero* 37.*Faber de error.Prag.decade* 8. *numero* 16.*err.*1.*& err.*2.*in princip.Vivius d.deciſ.*437. *Minſing. obſerv.*37. *Grevei ad Gayll. in loco* proximè citato,*numero* 21.

21 In tanta autem *Doctorum* varietate concludo cum *Borgnin.dec.Fiviz.an.*11.*numero* 33.*parte* 2.quod primo loco debet obſervari in diviſione facienda conſuetudo vel ſtatutum ſi adeſt,quatenus non adſit,& tunc quando ſumus in Terris Eccleſiæ,debet obſervari opinio *Canoniſtarum,*ut major dividat, & minor eligat,quando autem eſſemus in terris, Ditioni Eccleſiæ non ſubjectis &

Digitized by Google

tunc eſt obſervanda opinio *Civiliſtarum*, quod, vel ſorte, vel Judicis arbitrio, diviſio fiat, quando autem Judicis arbitrio eſſet facienda, tunc obſervanda ſunt, quæ in aliis modis tradita ſunt.

Cumque in cauſa Sororum de Corciolla de Terra Caſalis Novi in Provincia Hidruntina, eſſet orta controverſia in diviſione inter Sorores, & per Curiam dictæ Terræ fuiſſet deciſum, quod ſorte illa fieret, interpoſita appellatione ad Mag. Cur. fuit cauſa remiſſa ad eandem Curiam dictæ Terræ, ſtante, quod non aderat gravamen. & cum fuiſſet appellatum ad Sacr. Conſil. & ordinatum, fieri verbum ad relationem Mag. Cur. fuit diſcuſſum, ſi bene, vel male erat judicatum in Curia dictæ Terræ, & pro majori parte Dominorum fuit habitum pro vero, eſſe probatam conſuetudinem in dicta
22 Terra, quod major dividat, & minor eligat. Et proinde die 13. Septembris 1635 fuit deciſum; quod cauſa remanere deberet in Mag. Cur. ſtante, quòd aderat gravamen, dum contra dictam conſuetudinem deciſum fuerat, quod ſorte diffiniretur diviſio, licet pro contraria parte nonnulla fuiſſent adducta contra dictam allegatam conſuetudinem penes Secretarium R. S. C. à quo decreto cum fuiſſet reclamatum, & obtenta Regia decretatione, quod M. C. verbum faciat in S. C. loco reclamationis, facto verbo die 10. Januarii 1636. fuit dubitatum, ſi conſtabat de conſuetudine allegata, ex quo fuerunt producta nonnulla inſtrumenta diviſionum, ex quibus apparebat, fuiſſe ſorte factam, & nonnulla etiam, ubi major diviſit, & minor elegit. & ambæ partes contendebant de conſuetudine; & ideo fuit dictum, quod M. C. provideret, quod ſuper allegata conſuetudine audiantur partes, ut in proceſſu Franciſci Bruni cum Aleſandro Corciolla in Banco Moncelli in M. C. V.

OBSERVATIO IN DECISIO. XXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Communio parit diſcordiam, etiam inter fratres, eſtque mater diſcordiæ.*

2 *Nemo in communione ſtare cogitur, ſed ad libitum poteſt, ad diviſionem provocare, contrarium, numero 6.*

3 *Diviſio à patre prohiberi nequit, intellige, in perpetuum, non autem ad tempus, nu. 4. neque ſpatio 30. annorum præſcribi poteſt, nu. 5. & plures malos effectus producit, num. 7. ſed ſi de omnium conſenſu procedit, laudabilis eſt, nu. 8.*

9 *Diviſio inter Nobiles non laudatur, inter laborantes, eorum arbitrio remittitur, ac inter mercatores, deſideratur, quomodo autem facienda ſit, num. 14. 15. 16. 17. & 18. ubi diviſio admittitur in linea tranſverſali.*

10 *Nobiles ſatis affectare debent familiarum conſervationem, dignitates, & bona, & ratio adducitur, & dividendo præſumuntur annihilare eorum bona.*

11 *Divitiæ valde conferunt ad nobilitatem.*

12 *Hiſpani, ut plurimum, primogenituram conſtituunt, & ita omnes facere debent, nu. 13.*

Decus familiæ per primogenitum conſervatur, d. numero 12.

17 *Diviſio ad ſortes fieri debet, maximè, ſi una partium ita fieri inſtitit, nu. 19.*

20 *Inſtrumenta, libri, & ſcripturæ hæreditatis diviſa penes quem hæredum ſunt cuſtodienda, diſtingue, nu. 21. 22. 23. 24. & 25.*

26 *Diviſio procedit, etiam in indiviſibilibus, & quomodo fiat.*

27 *Legatarius medietatis prædii, non poteſt cogi ad accipiendum partem prædii pro diviſo.*

28 *Fiſcus ex ſpeciali privilegio poteſt totam rem communem alienare & ſocio partem pretii ſolvere, an tamen procedat in locatione, nu. 29. & 30.*

Socius præfertur in venditione rei communis cum Fiſco, ibidem.

1 COmmunio parit diſcordiam, etiam inter fratres, ut dicit *text. in l. cum pater. §. dulciſſimis, ff. de l. 2.* & in *c. ex tenore, de ſent. excom.* ac etiam inimicitias, & contentiones, ut tradit D. meus *dec. 168. nu. 10. libro 2.* poſt *D. Præſid. Merlin. c. 57. n. 1. cent. 1. controv. forenſ. & D. Balboa diſquiſit. 23. num. 1.* & ſequitur noviſſimè *D. Hippol. Maya obſerv. 10. nu. 123 part. 1.* eamque matrem diſcordiæ vocat *gl. in can. illud diſt. 71* & *in l. 2. C. de jur. domin. impetr.* & aliquando ob eam deveniri ad arma, dixit *Bald. in c. Imperial. §. præterea Ducatus, numero 8.*
2 *de prohib. feud. alien. per Feder.* Ideoque nemo in communione permanere cogitur, ſed poteſt ad diviſionem, quando ei placuerit provocare, *leg. 1. & fin. C. com. divid. l. ſi non ſortem, §. ſi cenſum, ff. de cond. indeb. D. Bald. d. diſquiſ. 23. numero 1. & 2.* qui *num. 3.* citat etiam locum *Geneſ. c. 13.*
3 Hinc eſt, quod licet diviſio à patre prohiberi nequeat, *leg. in hoc judicium, §. ſi conveniat, ff. com. divid. D. Balbo. ibidem nu. 4.* tamen intelligitur in perpetuum, non autem ad tempus, *Jul. Clar. in §. teſtamentum, q. 67. Grat. conſ. 66. numero 24. libro 2.* & poſt ipſos *Petra de fideicom. q. 8. numero 513.* quem refert, & ſequitur *Fontanell. dec. 32. numero 42. libro 1.* ideoque neque ſpatio 30.
5 annorum jus non dividendi præſcribi poteſt, ut tradit per *Balb. ibidem num. 6.* maxime, utroque poſſidente, ut tradit *num. 7.* in contrarium tamen exclamat *Pſalmiſta*
6 *Pſalm. 132.* dicens, *eſſe quàm jucundum, habitare fratres in unum*, ſic etiam ex diviſione inter fratres detegitur
7 vilitas paupertatis, & invidiæ locus datur juxta *leg. minimus, Cod. quando, & quibus, libro 10.* & verificatur Evangelicum dictum, *omne Regnum in ſe diviſum, de-*
8 *ſolabitur*; verum tamen eſt, quando diviſio procedit de omnium fratrum conſenſu, tunc laudabilis eſt, *leg. fin. ff. fam. erciſc.* hinc *D. Bernardus in epiſtol.* quam ſcripſit *Raymundo* de diviſione inter fratres facienda ſuper hæ-
9 reditate, ſic reſpondit (*Si ſunt nobiles, melior quandoque alterum filiorum diſperſio, quam hæreditatis diviſio; ſi ſunt laborantes, faciant, ut velint, ſi ſunt Mercatores, tutior eſt diviſio, quam communio; ne unius infortunium alteri imputetur*,) ut refert *Fab. de Giocchis in auth. no-*
10 *viſſ. in fine, C. de inoffic. teſtam.* ſed utinam hodie obſervaretur conſultatio *D. Bernardi*, & præſertim à nobilibus, qui multum affectare debent familiarum ſuarum conſervationem dignitates, & bona, cum ſine bonis, & divitiis vix conſervari valeant, quæ conſervatio ex diviſione tollitur, ideirco dividendo præſumuntur annihilare
11 eorum bona, & nihilominus divitiæ valdè conferunt ad nobilitatem, ut per *Tiraq. de nobilit. c. 3. Niger Cyriac.*
12 *controv. 201. numero 202. libro 2.* Hinc Hiſpani, ut plurimum, primogenituram conſtituunt, ut bona conſerventur de primogenito in primogenitum, ut conſiderat *Fontanella d. dec. 32. numero 21.* nam per primogenitum decus familiæ conſervari, dixit *ibidem num. 22. ex Theſ. dec. 170. n. 11. Surd. conſ. 360. nu. 11. Morot. conſ. 99. nu. 15. verſ. 1. Flores de Mena libro 1. variar. qu. 17. numero 41.*
13 *Caſanate conſ. 20. numero 14. verſ. ratio vocandi* & non ſolum nobiles, ſed omnes alii debent primogenituram conſtituere, ut ex *Grat. c. 834. n. 32. libro 5.* & aliis probat idem *Fontanella ibidem nu. 23. & 24.*
Quomodo autem, & qualiter ſit facienda diviſio, tre-
14 decim DD. opiniones retulit D. meus à *nu. 1. per totum numer. 17.* de quibus etiam noviſſimè *Blaſius Altobalonius in tract. de fratr. parte 3. capite 38.* ſed tandem D. meus *numero 21.* concludit cum *Cavalc. deciſ. Florẽ 11.*
15 *numero 33. parte ſecunda*, quod primo loco ſervatur ſtatutum, vel conſuetudo loci, de qua dictat in *opin. numero 4.* & ita deciſum in ea cauſa tradit *numero 12.* ſe-
16 quitur *Michaler. ibidem numero 17* & iis deficientibus ſecundo loco, ſi ſumus in Terris, Eccleſiæ ſubjectis, ſervetur opinio *Canoniſtarum*, ut major dividat, & minor eligat.

Digitized by Google

eligit, quam adduxit *num.1.* de qua etiam *Michaler. ubi ſupra num.* 10. ſi verò in Terris juriſdictioni ſeculari ſubjectis; tunc obſervetur opinio *Civiliſtarum*, quod, vel
17 ſorte diſtinatur, juxta tradita in ſecunda opinione *numero 2.* & per *Michaler. loco citat. num.* 14. vel Judicio arbitrio, de quo in tertia opinione *num.3. Michaler. d.c. 38. nu. 31.*
18 Hinc in diviſione hæreditatis quondam Doctoris Franciſci de Florio fuit per S.C. ad relationem D. Con-
* ſiliarii *De Angelis* deciſum, quod diviſio fiat per ſortem, ſicque fuit exequutum, præcedente diviſione facta per Tabularium Pinctum, ut ex actis in Banca de Amicô, & hæredes erant in linea tranſverſali, non autem deſcendentium, quæ quidem deciſio comprobatur ex traditis per *Card. Zabarell. conſ. 150. in fine*, videndum,
19 & hoc indiſtincte procedit, ubi una partium inſtitiſſet pro diviſione ad ſortem, tunc pars adverſa, etiam ſi recuſaverit, debet per Judicem pro evitandis litibus, ad ita dividendum cogi, ut per *Jo. de Anan. in c. fin. col. 4. poſt n. 9. extra de ſortileg.*
20 Scripturæ autem, inſtrumenta, ac libri communes inter hæredes, penes quem ipſorum cuſtodiri, & conſervari debeant, facta diviſione hæreditatis, nunc videndum, & diſtinguendum erit cum *Jo. Franciſco Andreolo*, viro quidem acutiſſimi ingenii, ac juris ſcientiſſimo *lib.*
21 *1. controv. 152.* nam ſi hæredum alius ſit maſculus, alius fœmina, & tunc penes maſculum conſervanda ſunt, ut ex *D. Reg. Valenz. in conſ. 139. num. 6.* & aliis tradit *num. 1.*
22 ſi verò omnes hæredes ſint maſculi, ſed unus habet majorem partem, & tunc penes ipſum ſunt cuſtodienda, præſtita tamen cautione, de exhibendo, quando res exegerit, *leg. ſi quæ ſunt cautiones D. famil. erciſc. Andreol.*
23 *ibidem, numero ſecundo*, ſed ſi hæredes maſculi ſunt pares in partibus, & tunc major illa cuſtodire debet, *leg. fin. ff. de fide inſtrument. leg. cum pater, §. pater pluribus ff. de legat. 2. leg. majorem, ff. de pact. Andreol. ibidem, nu-*
* *mero tertio*, ubi DD. etiam citat, & ita fuiſſe obſervatum inter hæredes dicti V.I.D. Franciſci de Florio, nam fuerunt conſignata penes Fauſtinam de Florio cohæredem natu majorem mediante decreto D. cauſæ Com-
24 miſſarii, in dicta Banco de Amico, eademq; prærogativa competit filio hæredis ſenioris, ut per *Grivell. dec. 146. num. 12. & ſeqq.* ſequitur *Andreol. dict. numero 3. in fin.* ſi verò inter hæredes adſit aliquis, in dignitate conſtitutus, ut puta ſit Doctor, tunc ille, illa conſervabit, *dict. leg. fin.* ubi *Floris Grivell. dict. deciſ. 146. numero 1. Andreol.* qui agnoſcitur *loc. cit. numero 4.* & tandem, ſi inter hæredes ſit aliqua malignantis animi ſuſpicio, tunc in loco communi, alteri non ſuſpecto reponenda ſunt, ut quilibet iatem babeat, *d. leg. ſi quæ ſunt cautiones*, & comprobat *Andreol.* ubi ſupra *nu. 5.*
26 Hinc etiam ſcias, quod diviſio procedit, etiam in indiviſibilibus, in quibus quis in communione ſtare non cogitur, ut probat *text. in §. eadem, Inſtit. de offic. Iudic.* quem ad hoc expendit *Fontanell. dec. Cathal. 280. nu. 15.* in illis tamen dividendis uni datur prædium, alteri verò pretium, ſive æſtimatio, *l. ſi pluribus, ff. de leg. 1.* ea ratione adducta per D. meum *nu. 12.* quia eadem res penes duos, inſolidum eſſe non poteſt, quod etiamſi comprobat, & ſequitur *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gl. 9. parte 2. nu. 72. cum ſeq. & d. dec. 280. nu. 16.* quod etiam voluit generaliter tamen de bonis loquens *D. Pratus pract. obſerv. lib. 1. obſerv. 67. nu. 10.*
27 Non tamen legatarius medietatis prædii cogi poteſt ad accipiendam partem prædii pro diviſo, cum ſit in ejus electione, illam habere pro indiviſo, ad *text. in l. rectè, dicimus D. de verb. ſignific. Annaus Rober. rer. judic. lib. 3. cap. 10. in fin.* ſequitur *Andreol. lib. 3. controv. 025. num. 2.* qui *num. 3.* reſpondit ad *text. in l. legato generaliter, §. ſi de certo fundo, ff. de leg. 1.* qui in contrarium adducitur.
28 Et tandem, ut probat D. meus *num. 14.* Fiſcus ex ſpeciali privilegio poteſt, totam rem communem alienare, ſocioque partem pretii ei competentem dare ex juribus, & *DD. ibi citatis*, non tamen tenetur conſocium requirere, de juris rigore, ſed tantum de æquitate, quia ſi conſocius velit, tantum dare, quantum alius, debet præferri, ut tradit *Bald. in lege 2. C. commun. rer. alien.* non tamen poteſt Fiſcus, rem communem locare, ut tenet *Andr. de Barul. in lege prima, Cod. de vend. rer.*
29 *Fiſc. commun. cum privileg. libro decimo*, per *text. in leg. Cod. de vectigal.* rationemque differentiæ adducit, quia in locatione agitur, de temporali præjudicio Fiſci, in venditione vero, de perpetuo, & ſic majori, jure namque magis ſubveniunt Fiſco in venditione, quam in locatione, minus enim venditur res diviſa, quam ſi tota
30 venderetur, ſed contrarium dicit *Dom. Reg. Lanar.* vidiſſe practicatum in Regno in caſu fortiori, eo quod
* Fiſcus locat jura Dohanæ fundaci, & exituræ unius Provinciæ, & concludit, in locatione hæc jura Baronibus conceſſa in aliquibus Civitatibus, & eis poſtea ſolvit quantitatem, juxta liquidationem, quam facit Regia Camera, & ita deciſum teſtatur in cauſa Principis Melficti cum Regio Fiſco, in quo prædicta non fuiſſe allegata, teſtatur in *Memorab.* manuſcript. *verbo Fiſcus an poſſit locare.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Renunciatio, quæ juxta formam *Sacr. Con. Trid. in cap. 16. de Regul. ſeſſ.* 25. debet fieri per duos menſes ante profeſſionem emiſſam an ſit valida, ſi per paucos dies poſt illorum lapſum facta fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Novitius ante profeſſionem, poteſt de bonis ſuis diſponere, tam inter vivos quam in ultima voluntate.*
2 *Renunciationes fieri debent infra duos menſes, ante profeſſionem emiſſam.*
3 *Quicquid pro forma requiritur, eſt de ſubſtantia actus.*
4 *Id quod incontinenti fit, cenſetur ineſſe.*
5 *Menſis pro triginta diebus accipitur.*
6 *Duo menſes requiſiti à* Conc. Trid. *ante profeſſionem renunciatione Monachi, quomodo intelligi debeant, & num. 10.*
7 *Renunciatione facta à Monacho, modico tempore ante duos menſes, poſtquam fuerit emiſſa profeſſio, ſuſtinetur.*
8 *Conſtitutio* Sacr. Conc. Triden. *circa renunciationem faciendam infra duos menſes, ante profeſſionem, qua de cauſa introducta fuerit.*
9 *Donatio, vel renunciatio, intuitu Religionis, nulla dicitur, ea non ſecuta.*
11 *Renunciatio facta infra duos menſes proximos tempore, quo profeſſio legitimè potuiſſet fieri, non cenſetur invalida, ſi actualis poſt aliquot menſes dilata fuerit.*
12 *Deciſio articuli adducitur.*

DECISIO XXIX.

INcidit articulus decidendus in S.C. Utrum renunciatio, ſeu ceſſio facta per Sororem Ceciliam Aſſanto, in ſæculo nominatam Mattiam, in beneficium Joſephi Aſſanti, ſit valida, ſtante, quod fuit facta die 24. Februarii 1631. & profeſſio in Monaſterio die 18. Aprilis ejuſdem anni, & ſic per dies quatuor poſt lapſum duorum menſium. Et quidem jure communi attento Novitius ante profeſſionem emiſſam, habet ſuorum bonorum dominium, ſicuti quilibet laicus,
1 & ideo, poteſt donare, alienare, contrahere, & de bonis ſuis tam per contractum inter vivos, quam in ultima voluntate, ad ſui libitum diſponere, ut poſt *Archid. Innoc.*

Innoc.& Hoſtienſ. habetur ex *Navar.in c.cum non dicatis* 12.*q.*1.*num.*30. & de communi teſtatur *Covar.in c.*2.*num.*2.*&* 5.*de teſtam.Azor.inſtit.moral.lib.*2.*par.*1.*c.*2. *in* 14.*qu.* verum difficultas oritur ex *cap.*16.*de Regul.ſeſſ.*25.*in Concil.Trident.*ubi expreſsè cavetur,ut renunciationes debeant fieri infra duos menſes ante pro-
2 feſſionem emiſſam, alias ſint nullæ, & invalidæ, quæ verba *Concilii* indicant nullitatem renunciationis contra formam ipſius.ipſo jure,ut habetur ex *Emanuele Rodriquez de regularibus tom.*3.*q.*17.*art.*5. quia tempus ad aliquem actum perficiendum, eſt pars formæ ejuſdem actus qua forma deficiente, redditur nullus, ipſo
3 jure, ut percipitur ex *gloſſ.* communiter recepta in *cap.cum dilectus,in verb.irritum,extra de reſcript.& gloſ.in l.*1.ubi *Bart.& Bald.C.de precib.imper.offerend. Tiraq. de retract.lignag.§.*3.*gl.*4.*nu.*3.

4 In contrarium verò conſiderabatur, quod quæ in continenti fiunt,cenſentur ineſſe,*leg. lecta, verſicul.dicebam* ubi *Iaſ.num.*14.*ff.ſi certum petatur,Gabriel.commun.concl.tit.de præſumpt.concluſ.*13.*Anna conſ.*62.*numero* 1.*& ſequ.* nec de tam minimo tempore eſt curan-
5 dum, renunciatio enim fuit facta die 24. Februarii,qui menſis conſtat ex diebus viginti octo tantum, cumque menſis accipiatur pro triginta diebus, *Bald.in leg. eos,§.ſin autem,*circa ſin.*C.de appellation.gloſſ.in l.final. §.*1.*in verbo ſexaginta Cod.d.jur.delibor. Alexand conſil.*124.*numero* 22.*volum.*5. & ſic illi duo dies,qui deficiunt, ſupplendi ſunt de menſe ſequenti,& dum profeſ-
6 ſio ſequuta fuerit die 28. Aprilis fuit facta infra duos menſes, & duos dies, propterea duo menſes ſtatuti ex *Decreto Sacri Concilii Tridentini*,debent intelligi civiliter argumento *text.in l.ſi eus,ff.de ſervit.* hoc eſt,non mathematicè,& phyſicè,ſed moraliter, hinc,ſi fiat mo-
7 dico tempore ante duos menſes,non eſſe nullam renunciationem, habetur ex *Lælio Zecch.de Repub.Eccleſiaſt.tit.de Regular.capite* 3.*num.* 14*.limit.*8.poſt *Thom. Zerol.in prax.Epiſcopal.parte* 1.*in verb. Monaci, in fine*, nam tam modicum tempus,ſive præcedat, ſive ſequatur, non eſt in conſideratione,*gloſſ.in leg. Pomponius,§.ratihabitionis,in verbo conteſtationem, ff.de procurat,Speculat.in titul.de ſatiſd.§. viſo,numero* 7.*&* 10. *Maceratenſ.*in propria materia *variar. reſolut. libro* 1.
8 *reſolut.*112.*caſu* 62.*in fin.*Mens enim *Conſtitutionis* dicti *Decreti Sacri Conſilii Tridentini* fuit,ut non fiant iſtæ renunciationes, niſi poſt decem menſes anni probationis ne Regulares compellerent Novitium ad intempeſtivè renunciandum,& propterea difficilior redderetur animus donantis, vel renunciantis, in diſcedendo à Religione,ut habetur ex *Navar.conſil.*7.*de donation.libro* 3.*Gallerat.de renuncia.libro* 3.*capite* 7. *numero* 4.*&* 5. *Sanchez in ſumm.lib.*7.*cap.*5.*numero* 64.*Menoch. conſ.* 388.*numero Macerat.variar.reſolut.libro* 1.*de reſolut,* 112.*caſu* 62.ubi reſpondet ad alium locum *Menoch. in addit.ad caſum* 436.*numero* 9.*de arbitrar. judic.* quòd
9 ſatis ſit ſuccurſum tali reſtrictione de jure communi, cum renunciatio, vel donatio, intuitu Profeſſionis, & Religionis, illa non ſequuta,nulla ſit *Natta conſil.* 180. *numero* 5.*&* 6.*Surdus conſ.*445. *numero* 36.*Clarus in §. donatio,quæſt.*15.*in princ.* quia negari non poteſt, quod non facilis erit recuperatio bonorum,& multa patietur incommoda,ut advertit *Navar. dict.conſ.*7.& propterea, terminus decem menſium videtur conveniens, & opportunus ut poſſit Novitius deliberare,ſi vult, Religionem profiteri, vel habitum dimittere, & ſic illi duo menſes ſtatuti à *Sacro Concilio* ,debent intelligi de illis proximis,in quibus regulariter,& frequentius profeſſio
10 fieri ſolet,ad ea enim quæ ſæpiſſime accidunt,leges noſtræ adaptantur,*l.nam ad ea,ff.de legibus,& l.ea,quæ rarò accidunt.*65.*ff.de regul. jur.* & in propriis terminis, quod illi pauci dies non ſint in conſideratione, tenet *Sanchez d.c.*5.*num.*85.& ita deciſum fuiſſe in Rota Romana refert *Barboſ.in collect.Doct.ad Conc.Trid.ſeſſ.*25. *de Regul.c.*16.

Prædicta autem procedunt in caſu fortiori, quando per paucos dies ante decimum menſem probationis completum ſit renunciatio & poſtea infra duos menſes profeſſio, qui eſt caſus fortior, quando verò decimo menſe elapſo infra duos menſes proximos ſit renunciatio,quamvis actualis profeſſio per aliquot menſes dilata fuerit non per hoc cenſetur invalida, & ita declarata fuit dicta *Conſtitutio Sacri Concilii Tridentini*, per hæc verba videlicet. *Renunciatio facta cum licentia Epiſcopi,ſive ejus Vicarii intra duos menſes proximos, tempore, quo profeſſio emitti legitimè potuiſſet,non cenſetur invalida, ex eo quod actualis profeſſio per aliquot menſes dilata fuerit*, de qua etiam declaratione teſtatur *Joan.Franciſc.Leo in theſaur.foren.Eccleſ.cap.*16.*de juriſd.ordinar. numero* 38. *parte* 2. & eum ſequitur *Cancer.variar.reſolut.libro* 3.*cap.*15. *titul.de renunciat.* ſub *numero* 336. & de ea ſimiliter teſtatur *Gallerat. de re-*
11 *nunciat.libro* 3. *capite* 7. ſub *numero* 8.*verſ. Sed & declaratum*. Et propterea,die ultimo Febr. 1636. cum per ſententiam Sacri Conſilii eſſet condemnatus Domini-
12 cus Aſſantus ad ſolvendum Joſepho Aſſanto, ad cujus beneficium erat facta renunciatio, ad paragium liquidandum, & per dictum Dominicum fuiſſet dictum de nullitate,& in octava nullitate oppoſuiſſet,de invaliditate renunciationis,ex cauſa prædicta fuerunt,tam prædictæ, quàm aliæ nullitates, de quibus nulla fuit habita ratio rejectæ, ut in proceſſu inter dictum Joſeph Aſſanto cum Dominico Aſſanto, in Banca Scacciavenci Mag.Act.S.R.C.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXIX.

SUMMARIUM.

1 *Renunciatio à Novitio cum licentia Ordinarii vel ejus Vicarii,quando debeat,& n.*2.*ad deciſum refertur,nu.* 3.*de ratione, n.* 4.11.12.13.14.15.
*Incontinenti, quæ fiunt, ineſſe cenſentur, & incontinenti quando fieri dicatur,n.*7.8.9.*&* 10.
5 *Probationes,quæ in incontinenti probari poſſunt, videntur à principio ineſſe.*
6 *Exceptiones quæ in continenti probari poſſunt,videntur à principio ineſſe,& eſſe probatæ.*
12 *Tempus modicum non habetur in conſideratione.*
13 *Modica mora non nocet.*
Mora purgatio admittitur intra breve tempus,& ſic infra paucos dies,ibid.
14 *Parum,& nihil æquiparantur.*
15 Sacr.Conc.Trid ſeſſ.25. cap.16. de Regularibus *quando annullet profeſſionem,& quas perſonas comprehendat, n.*17.*&* 18.
16 *Profeſſio ex cauſa poteſt differri & valida erit, ſi emittatur poſt aliquod tempus.*
19 *Profeſſus in aliqua Religione,intra quinquennium tenetur proponere nullitates profeſſionis, etiam ſi fuerit Miles Hieroſolymitanus. Limita, ubi propter metum non valeret,illas proponere,nu.*20.*& ita deciſum per* Sacr.Congr.*adducitur,n.*21.
22 *Renunciatio facta à Novitio eſt nulla,ſi profeſſio ſit nulla declarata,& n.*23.
24 *Renunciatio facta,intuitu profeſſionis facienda ſi illa non ſequatur,erit nulla,& revocatur.*
25 *Paria ſunt fieri, vel invalidè fieri,item non eſſe, vel eſſe nullum, numero vigeſimo ſexto, ac etiam, non fieri,vel ita fieri, quod factum non duret, numero vigeſimo ſeptimo, de ratione, numero vigeſimo octavo, Item,non facere vel in facto non perſeverare,n.*29.*& non fieri vel non ſortiri effectum,nu.*30.*&* 31.*vel non fieri,inutiliter fieri,& tandem non fieri,vel minus legitimè fieri ſeu aliter fieri, quam de jure debet,n.*32.
28 *Factum non dicitur,quod non durat factum.*
33 *Nullum,& nihil, idem ſunt.*
34 *Parium eadem eſt juris diſpoſitio,& judicium.*

35 *Tempus*

35 *Tempus, intra quod eſt facta renunciatio, probari debet ab eo, qui ſe fundat in renunciatione.*

35 *Tempus, & locus ſpolii per actorem declarari debet, quando agitur, interdicto unde vi, & ita deciſum traditur, num.37. Secus ſi agitur remedio* cap recuperandæ 3.quæſt.1.*& nu.39. & ita deciſum adducitur, num.40.*

RENunciatio fieri debet à Novitio cum licentiâ Ordinarii, vel ejus Vicarii intra duos menſes proximos, ante profeſſionem emiſſam, ſub pœna nullitatis,
ut habetur ex *Sacr.Conc.Trid.ſeſſ.25.capit.16.de regul.*
& tradunt D.meus *numero ſecundo*, & Dom.Epiſcopus
Maranta reſponſ.3.num.8.& 13.reſp.43.num.20. ac *reſponſ.72.num..6.lib.4.controv.jur.Prat.lib.2.diſcept. forenſ.cap.39.num.8.D.de Marin.lib.2.quotid. reſolut.cap.*
196.numero 2.4.& 25.D.Conſil.Staiban.reſol.81.num.1.
2 *libro primo*, & tempus prædictum duorum menſium
neque prævenira, neque tranſgredi Novitius poteſt, ut
ex *Roca, Sanchez, Barboſa,* & aliis probat D.Epiſcopus
Maranta dict.reſponſ.3.numero 23. qui propterea à *nu.*
3 13.per tot *num.*24. ſubſtinet, quod ſi renunciatio fuerit
facta ante, vel poſt duos menſes ſit nulla; verum ſi poſt
paucos dies poſt lapſum duorum menſium ſit dilata
profeſſio, ſubſtinetur renunciatio, ex rationibus adductis per D.meum *num.*5. qui ita per S.C. determinatum
adducit *num.*12.

4 Quæ enim incontinenti fiunt, ineſſe cenſentur, ut
probat D.meus *n.4.& conſult.2., nu.21.lib.1.& conſult.*
140.n.18.lib.2.& dec.121.n.30. & ſeq. ac dec.129.nu.16.
lib.2. Ego addo *text. in l.petens, C.de pact.* an *c.officii* 28.
de elect. Eminen.Card.*Tuſc.lib.4.lit.l.concluſ.81.Mar.*
Antonin. Maceraten.variar.reſolut.lib.1.reſolut.fin.ta-
5 *ſu* 62. Hinc probationes, quæ incontinenti offeruntur,
non cenſentur, excluſæ *Menoc.de præſum.lib.2.præſum.*
6 *47.nu.5.9.&* 10 & exceptiones, quæ incontinenti probari poſſunt, videntur à principio ineſſe, & eſſe probatæ, D *Reg.Valenz.conſil.*121.*num* 50. *D.Marius Giurba*
vir ſanè doctiſſimus, & perſpicaciſſimus, neminique ſe-
7 cundus *obſerv.13.numero decimo nono, parte* 1. & incontinen i fieri dicitur, ſi fieri poſſit infra duos menſes, ut
8 ex *Menoch.de arbitr.jud.lib 2.caſu* 14. tradit D. meus
*conſult.*30 *num.12.libro* 1. interdum infra menſem *l. di-*
9 *vortio*, ubi *Alex.num.*10.*ff.de ſol matr.* & ut plurimum
intra tres dies, *l.fin.§.illico.*ubi *Iaſ.C.de judic.& in leg.*
lecta.n.19.ff.ſi cert.pet.D Giur. ubi ſupra *nu.*29.ubi allegat *Conrard. de moment poſſeſſ.limit.12.num.15.Graſſ.except.nu.7.Viv.dec.117.nu.7.Mylanen.dec.3.n.177.parte*
1.Surd.conſ.93.numer.41. & tandem, Judicis arbitrio re-
10 mittitur, *l. 3.§.cum agitur, ff.de vi, & vi arm.Menoch.de*
arb.caſu 13.& remed.1.recuper.n.259.Azevod.in l.21.n.
*3.tit.7.lib.3.novæ recopil.Valaſc.conſult.*88.*num.6.& de*
partit. c.3.n.11.

11 Ideoque dum renunciatio eſt facta per duos dies
tantum ante duos menſes profeſſionis in caſu hujus deciſionis, ſubſtinetur, nedum quia incontinenti, & ſic intra dictos duos menſes facta cenſetur renunciatio, ex
12 ſupra traditis; ſed etiam, quia modicum tempus non
habetur in conſideratione, ut probat D.meus ſub *num.*
7.& habetur etiam in *conſil.olenm, §.fin.* cum *leg.ſeq.ff.*
de dolo, in l in rebus, §.poſſunt ff. commodati, in *leg.res.*
ff. de contr.empt. in *l.Seio ff.de* in *integr.reſt.* comprobat
D.Epiſcopus *Riccius in praxi fori eccleſ. dec.39.num.3.*
in 1.edit.& reſolut.36.in 2.edit hinc modica mora non
nocet, ad tradita per *Gratian.capite vigeſimo ſexto, nu-*
13 *mero 19.lib.1.diſcept.forenſ.* poſt *Tiraquell.in leg.ſi unquam, ver.donatione largitus, num.*77. & de *contr.lign.*
§.8.n.9.

Hinc, quando admittitur moræ purgatio, debet eſſe
infra breve tempus, ad tradita per doctiſſ. *Surdus deciſ.*
221. *numer.*34.& ſic infra paucos dies, *D.Vivi.opin.*524.
Gratian.lib.2.diſcept.for.cap.307.num 30.per *text. in l.*
*ſi poſt tres, ff.ſi quis cautio.*ubi *Bald.* notat intellige in tribus, vel quatuor diebus, quem ſecuti ſunt *Barz. dec.50.*
num.57.Menoch.de arbit.jud.caſu 7.nu. 13.ſed *Theſaur.*
*deciſ.77.num.*4.intendit etiam per octo dies, aliquando
infra decem dies, ut in *l promiſſor §.ſi ſine, ff.de conſtit.*
pecun.& in l.quid tamen 21.§.ultim.ff.de recept. arbitr.
prout obſervat *Anton.Contius libro 2.ſucceſſ.lect. capite*
8.Emundus Merill.libro 2. obſervat.cap.16.& Cacher.
*deciſ.48.per tot.*dicentes, moram purgari ad ſummum
infra 15.dies, ut hæc omnia bene reaſſumit D. meus *d.*
dec.129.nu 33. vel ad ſummum infra menſem, nam mo-
14 dicum tempus ad 30.dies refertur, *l.ſi debitor 21.ff de*
judic.arg.l.1.§.hoc interd.D. de itin actuque privato, &
parum, aut nihil æquiparantur, *l.quamvis ff.de condit.&*
demonſt.Hipp.ol.ſing.2 6.Canc.var.reſol.lib.3.c.2.

15 Sed *Sacr.Conc.Trid.* non annullat profeſſionem emiſſam poſt duos menſes, ut conſideravit Dom. Epiſcopus
*Marant.d.reſp 3.n.5.*ideoque *n.8.* probat, ex cauſa poſſe
16 differri profeſſionem, illamque validam eſſe, ſi emittatur poſt aliquod tempus, & its declaratum per Sacram
Congreg.tradit *D.de Marin.dec.196.n* 5.poſt D.meum
hic *num.30.in fin.* ubi aliam declarationem *Sacr.Conc.*
Trid. adducit.

17 Obſervandum quoque erit, diſpoſitionem *d.cap.16.*
ſeſſ.23.de Regul. procedere, nedum in Militibus Hieroſolymitani Ordinis, qui tria vota emittunt, ut plenè
probat D.Epiſcopus *Maran.d.reſp.13.num.*35.ſed etiam
omnibus Religionibus, in quibus tria vota ſubſtantia-
18 lia emittuntur, ut bene deducit *ibid.n.*37.nam Religioſus non dicitur, quia tria vota, Paupertatis ſcilicet, Caſtitatis, & Obedientiæ non emittit, ad tradita per D.
meum *dec.118.n.3.*

19 Quare dum in eadem *ſeſſ.*25 *cap.*6.ſtatuitur terminus
anno 5. ad proponendam nullitatem profeſſionis, in ea
comprehenduntur iidem Milites Hieroſolymitani, ut
poſt alios docet D.Epiſcopus *Maran.loc.cit.n.*42. non
20 tamen currit tempus an.5.durante metu, ob quem Milea, vel alius Religioſus reclamare non valuit, ut tradunt *Leſſ.de juſt.& jur.lib.2.cap.4.dubit.7.n.36.verſ.notandum, Grat.lib.3.diſcept for.c.433.num.10.Sanch.de*
21 *matr.* qui alios cit.*lib.7.diſp.37.n.*33. ideoque per *Sacr.*
Congreg. annis elapſis fuit declarata nulla, & invalida
profeſſio facta per *Io.Andr.de Afflicto* in Hieroſolymitana militia, quamvis nullitas fuiſſet propoſita poſt
quinquennium, & poſt mortem patris, ob cujus metum
proponere non valuit intra tempus prædictum, in quà
cauſa ſcripſit idem D.Epiſcopus *Maran.dict.reſp.*3.qui
quidem *Joan.Ardr.* poſtea matrimonium contraxit, ex
quo natus eſt *D.Jo.Bapt.* nunc digniſſimus Auditor in
Regia Aud Lucerins.

22 Qua profeſſione nulla declarata, non poteſt dubitari, quod renunciatio ab eo facta ſit etiam nulla, cùm
enim renuncians de juſtitia ſit reſtitutus cauſa acquiſitionis penes renunciatarium per reſtitutionem, & annihilationem reddit ad non cauſam, & ceſſante cauſa,
23 ceſſat effectus *l.fin.*ubi *Bald.*& alii, *C. de ſentent. paſſis*,
cùm enim talis renunciatio ſit facta, ob cauſam profeſſionis emittendæ, illa nulla declarata, renunciatio quo-
24 que nulla erit, & ipſo jure revocabitur, ut dicitur quando profeſſio non ſequitur, tunc enim donatio, ſive renunciatio facta illius intuitu, ipſo jure dicitur nulla, &
revocatur, ad tradita per *Natt.conſ.180.nu.5.& 6. Surd.*
conſ.445.nu.36.Clar.in §.donatio, quæſt.25.in princ.& in
terminis latè comprobat *Grat. cap.96. nu.22.23.24.25.*
lib.1.diſcept.for.

25 Paria enim ſunt, non fieri, vel invalide fieri, *l.non putavit.§.non quævis*, ubi *Bart ff.de bon.poſſeſſ.cont.tab.l.1.*
§.quod autem, ubi *Bald.D.de offic.Praf. verb.l.quoties*
ibique Iaſon.ff qui ſatiſd.cogan.Mar.Antonin. Maceraten.var.reſol.lib.2.reſolut.11.numero decimo, Surd.conſil.
157.*nu.*13.ſic etiam, non eſſe, vel eſſe nullum, *l.duo ſunt*
26 *Titii ff.de teſtam.tut.Surd.deciſ.52. num.14.& deciſ.122.*
nu.2.Cald. Pereira de poteſt.elig.c.5 nu.8.Farinac.conſ.
60.numero 90. item, non fieri, vel ita fieri quod factum
non

27 non duret, *Anton. Monach. deciſ. Bonon. 40 puncto 7. numero decimo octavo*, nam factum non dicitur, quod non
28 durat factum, *l. ſi pro pnese, §. verſum ff. de in rem verſo, Gratian. libro 1. diſput. forenſ. cap. 113. num. 37. & cap. 132. numero 25. cum ſequ.* & pariter, non facere, vel in facto non perſeverare, *leg. quicquid calore, ff. de reg. jur.* hinc
30 etiam, non fieri, vel non ſortiri effectum ſimiliter paria ſunt, *leg. 1. §. nihil, ff. de inoffic. teſt. leg. ſi quis ſub conditione, ff. de teſtam. mil. Surd. conſ. 245. numero 14.* prout
31 etiam non fieri, & inutiliter fieri, *leg. pen. in princip. ff. de ſuis & legit. hared. leg. quoties* ubi *gloſſ. & DD ff. qui ſati d. cog. Tiraquell. ad ff connub. gloſſ 1. part. 6. numero 12.*
32 & tandem non fieri, vel minus legitime fieri, ſeu aliter fieri quam de jure debeat, paria etiam ſunt, *dict. leg. quoties*, ubi *Jaſon. leg. ſi autem nullum Codic. de legit. hared. cap. fin. de reſtit. ſpol. Surd. conſil. 45. numero 42. conſil. 88. numero 16. deciſion. 121. numero ſexto, & deciſ. 269. num.*
33 72. *Macerat. libro 2. reſolut. 8. numero 8* & nullum, & nihil idem ſunt, ut probat D. Epiſcopus *Marauta parte 4. reſpon. 87. num. 8.* qui *d. reſpon. 3. num. 63.* in propriis terminis, hoc idem confirmat, & parium eadem eſt ju-
34 ris diſpoſitio, & judicium, *cap. inter corporalia, cap. ſicut ergo, de translat. Epiſc.* & eadem eſt natura, *l. ſi ſocer. in fin. ff. ſol. matr.*

35 Certum tamen eſt, quod tempus intra quod eſt facta renunciatio, debet probari ab eo, qui ſe fundat in renunciatione, juxta tradita per Dom. Epiſcop. *Marauta ibidem, numero trigeſimo ſecundo*, ſicut in ſimili etiam dicimus, ut tempus, & locus ſpolii per actorem
36 declarari debet quando agitur interdicto unde vi ut probat Dom. de *Ann. alleg. 1. 11. numero ſecundo*, & deciſum pluries refert *Afflict. deciſ. 250. numero tertio, &*
37 *quarto*, Hic cum Jacobus Pera. & Franciſcus de Rinaldo ſocii fuiſſent conventi à Vincentio Imperiale ad ſolutionem certæ pecuniarum quantitatis vigore literarum cambii, acceptatum per dictos ſocios, non obſtante, quod illæ originaliter extiterent in poſſe dictorum ſociorum, ſub prætextu, quod diſtubatæ fuerunt à domo ipſius Joan Vincentii, fuit per ipſos ſocios petita declaratio loci & temporis diſtubationis à dicta Imperiale & per S.C. ad relationem Dom. Conciliarii Andreæ de Januario Ducis Cantalupi, poſtea Regente meritiſſimi apud S. Majeſtatem, fuit judicatum quod dictus Jo. Vincentius faciat petitam declarationem, ſub die 0. Januarii 629 in Banca Romani pro Sacro, hodie de Venduto, & penes Seci. S. C. patrocinente pro dicta ſocietate Peræ & Rinaldi D. Lælio Gizzio meo Ger-
38 mano; ſecus verò eſt ſi in cauſa ſpolii ageretur remedio *cap. recuperandæ 3. qu. 1.* vel *clem. ſæpe, de reſtit. ſpol.* tunc
39 enim quia non infamet, actor non tenetur declarare locum, & tempus, *D. de Anna* ubi ſupra *n. 1.* qui *n. 3 in fi-*
40 *ne* ſic judicatum refert in cauſa propria cum hæredibus Jacobi Guarini, in Banca Joannis Fortii, poſt *Afflict. loc. cit. & Alex. conſ. 6. vol. 3.*

M. A. Gizzius,

ARGUMENTUM.

Moræ purgationi quando ſit locus, tam de jure Civili, quam Canonico, & quid de ſtylo Sacri Regii Conſilii.

SUMMARIUM.

1 *Purgatio moræ admittitur de jure canonico, ubi jus partis deterius factum non ſit, n. 18.*
Amplia, etiam ſi adeſſet juramentum, n. 2.
Limita, de jure civili, n. 3.
Item, ubi adeſt pactum reſolutivum contractus, n. 4.
Quo caſu neque de jure canonico moræ purgatio locum habet, n. 5.
Contrarium, ubi jus partis non eſſet factum deterius, numero 15.
6 *Contractus ex defectu conſenſus ſubſiſtere non poteſt.*
7 *Clauſula reſolutiva, reddit contractum nullum, ex defectu voluntatis.*
8 *Purgatio moræ, in proviſione legis, & non hominis admittitur quamvis adſit pactum reſolutivum.*
9 *Clauſula, non aliter, nec alio modo, reddit contractum individuum, ut non poſſit ſcindi, aut dividi.*
10 *Purgatio moræ non admittitur poſt revocationem factam ex cauſa aſſenſus non regiſtrati infra tempus ſtatutum per Conſtitutionem Regni.*
11 *Purgationi moræ locus non eſt, ubi illi fuerit renunciatum.*
13 *Purgatio moræ, in feudis admittitur.*
14 *Purgatio moræ admittitur in fidejuſſore ad repræſentandum reum, non obſtante executione facta, & ſubhaſtatione illius.*
15 *Purgatio moræ de æquitate S.C. ſemper admittitur, quoties unque res eſſet integra, ita ut jus partis non eſſet factum deterius, & n. 22.*
16 *Devolutio rei emphyteuticæ, non de facili conceditur in S.C. ob non ſolutionem canonum, cum multi dentur termini ad moræ purgationem.*
17 *Obſervantia S.C. circa reſciſſionem contractus ad formam Bullæ, ob tertias non ſolutas, aſſeritur.*
19 *Stylus Curiæ, pro lege eſt ſervandus.*
20 *Conſuetudo judicandi, per binas ſententias inducitur.*
21 *Conſuetudo judicandi in ubique Tribunali, eſt attendenda.*

DECISIO XXX.

POſſidente Cæſare Zattera Terram Joyæ cum ejus Caſalibus in Provincia Principatus citra, titulo emptionis, cum pacto de retrovendendo competente quondam Illuſtriſſ. Ducis Montis Leonis illam cum aliis Terris. & Caſalibus de ſtatu Novi vendiderat annis elapſis Octavio Silato, cum eodem onere pacti de retrovendendo, competentis dicto Illuſtriſſ. Duci, qui die 8. Novembris 1634. vendidit illam Illuſtriſſ. Moderno Duci Montis Leonis, mediante perſona Dom. Joſephi Pignatelli, pro ducat. decem mille, ex quibus, receptis ducatis duobus; mille, & octingentum, promiſit reliquos ducat. ſeptem mille, & ducentum ſolvere infra ſex menſes, & interim, correſpondere pro interuſurio ad rationem ſeptem pro quolibet centenario, pacto adjecto, quod non facta ſolutione dictorum ducatorum 7200. infra dictum terminum unà cum interuſurio decurſo, venditio prædicta haberi debeat pro nulla. & tanquam ſi non fuiſſet facta. & licitum ſit dicto Octavio, propria authoritate capere, & retinere poſſeſſionem dictæ Terræ, alias enim, abſque pacto prædicto non contraxiſſet. Cumque infra terminum prædictum Illuſtriſſ. Dux nequaquam adimpleviſſet, in die 1. Junii idem Octavius, non aliter capta poſſeſſione dictæ Terræ, ceſſit actionem illam recuperandi, virtute prædicti pacti eidem Cæſari Zattaræ. Quibus ſtantibus. ſtatim comparuit Cæſar in Sacro Conſilio, & petiit, ſtante diſſolutione contractus aſſociari cum familia pro capienda poſſeſſione dictæ Terræ, aſſerens adimplere omnia, ad quæ de jure tenebatur, quo judicio moto ac dato termino in cauſa, prædictus Dux fecit depoſitum prædictorum ducatorum 7200. & compilato proceſſu, prætendebat dictus Zattara, nullo jure debere admitti ad moræ purgationem; ſed quod omnino debebat obtinere familiam pro capienda ipſius Ter-
1 ræ poſſeſſione, reſtituto depoſito ipſis deponentibus, quamvis enim de jure Canonico moræ purgatio admittatur, quoties jus partis deterius factum non ſit, *cap. potuit, extra locati.* etiam ſi adeſſet juramentum,
2 quicquid dixerit *Theſaur. deciſ. 222. numero ſexto* cum contrarium

contrarium ſit deciſum per Rotam Romanam, ut per
per *Caputaq. deciſ.* 230. *par.* 2. *Coccin. deciſ.* 102. *Seraph.*
de privil. jur. privil. 48. *num.* 8. *Farinac. quæſt.* 34. *num.* 140.
Macer. reſolut. 61. *num.* 17. *Io. Gutierr. de act. judicial. cap.*
17. *numero* 5. *Mentor. deciſion. Arag.* 48. *numero* 36. tamen
3 hoc non procedit de jure civili, & maxime quotieſ-
4 cumque adeſt pactum reſolutionis contractus, ut per
Alexand. in l. ſi inſulam. num. 43. *ff. de verb. oblig. Grat.*
conſil. 49. *nu.* 23. & melius *conſil.* 93. *num.* 61. *libro primo.*
Vivius commun. opin. lib. 2. *opin.* 522. neque de æquita-
5 te Canonica in caſu prædicto moræ purgatio admitti-
tur, *Gratian. diſcep. forenſ. lib.* 4. *cap.* 786. *in fine* & ita
fuiſſe deciſum in Rota Romana, refert *Puteus deci-*
ſion. 66. *lib.* . ea ratione; quia tunc ex defectu conſen-
6 ſus contractus ſubſiſtere non poteſt, alias etiam Rotæ
Romanæ deciſiones refert *Vivius deciſ.* [illegible] *num.* 9. *lib.*
4. & ita deciſum, dicit *Verall. Caputaq.* [illegible] *deciſion.* 235.
par. 2. *Ioſeph. Ludovic. deciſion.* 9. aliaſque deciſiones
concordantes aſſert *Ricc. collect. deciſ.* 145. & ſic etiam
deciſum in Sacro Conſilio, habetur ex *Afflict. deciſion.*
274. ac in aliis Tribunalibus, *Polyd. Ripa obſerv.* 172.
numer. 7. *Rot. Avenion. dec.* 143. *Io. Baptiſta Coſta in tract.*
de re integr. diſtinct. 105. *num.* 9. eo magis; quia Octavius
jam diſpoſuit de Terra prædicta in beneficium Zatta-
tæ, *Carroc. deciſion.* 9. clauſula enim reſolutiva eſt tan-
7 tæ efficaciæ, ut reddat contractum ipſo jure nullum
ex defectu voluntatis, ut dixit *Puteus d. deciſion.* 66. *lib.*
3. & licet aliquando detur purgatio moræ, etiam,
quod adſit pactum reſolutivum, tamen debet intel-
8 ligi, in proviſionem legis, ſecus autem quando par-
tes ita convenitur, nam tunc ex defectu conſenſus
contractus ſubſiſtere non poteſt quando una ex parti-
bus declaravit, nolle ſtare contractui, ita in terminis
Gratian. deciſion. Marchia, 49. *numer.* 11. quod tanto
magis procedere dicebatur, quia in contractu aderat
9 clauſula, *nec aliter, nec alio modo*, tunc enim ex par-
tium conventione redditur contractus individuus,
quaſi præciſa ſit contrahentium mens, non eſſe con-
tracturos, *Pariſ. conſil.* 10. *num.* 29. *&* 285. *lib.* 4. *Bertazol.*
de clauſul. inſtrum. clauſul. 14. *gloſſ.* 6. *Marta clauſul.*
86. *num.* 10. *Barboſ. de clauſ. uſufrequen clauſul.* 81. *num.*
14. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 587. *num.* 11. ubi, quod ta-
liter redditur individua, ut non poſſit ſcindi, aut divi-
di, & *cap.* 748. *num.* 12. & ita etiam in materia aſſenſus,
10 in quo ſolet apponi clauſula, *ut regiſtretur in quater-*
nionibus infra certum tempus, alias habeatur pro non
præſtito, nam ſi infra tempus ſtatutum non ſit adim-
pleta, poſſunt contrahentes contractum revocare, vi-
gore *Conſtitut. Regni* incipientis *Conſtitutionem divæ*
memoriæ, nec erit poſt ipſam revocationem locus moræ
purgationi, *Afflictus deciſ.* 335. *num.* 15. *De Ponte conſil.* 5.
num. 32. *& conſil.* 67. *lib.* 1. *& conſil.* 60. *lib.* 2. *Amat. con-*
ſil. 69. *Rovit. in Pragm.* 26. *de feud. n.* 27. *Grzzar. dec.* 3. *nu.*
15. *Reg. Tapia dec.* 1. *Sacr. Conſ.*

Pro parte vero prædicti Illuſtr. Ducis dicebatur,
quod opinio ſupra relata, quod non admittatur moræ
11 purgatio de æquitate Canonica in pactis conventio-
nalibus, eſt ſatis à *Doctoribus* controverſa, cum etiam
in caſu prædicto illa recipiatur, quando jus partis non
eſt factum deterius, ut eſt *text. in leg. & ſi poſt tres, ff. ſi*
quis caution. per quem *text.* ita tenuit *Menoch. de*
arb. jud. caſu 8. *numero* 6. *Decius conſil.* 138. *Mantic. de*
tacit. & ambig. conven. lib. 23. *titul.* 2. *numero* 29. ſequi-
tur *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 915. *numer.* 3. licet ipſe
12 limitet concluſionem prædictam, quando adeſſet re-
nunciatio purgationi moræ, quæ renunciatio in cau-
ſa, de quo agebatur, non apparebat, *Ripa in leg. fin.*
numer. 110. *Cod. de revocand. donat. leg. qui Romæ* 122.
§. Seia, ubi *Bartol. ff. de verb. obligat.* & etiam in feu-
13 dis admitti purgationem moræ, dixit *Afflict. in capit.*
1. *§. ſed ne alia, num.* 79. *quæ ſit prim. cauſ. benefic. amitt.*
& cum ſequitur *Schader. de feud. part.* 9. *cap.* 9. *in* 41.
cauſa privat. num. 8. & ita deciſum in Rota Romana
refert *Gratian. dict. cap.* 915. *num.* 16. ubi, quod fuit ad-
14 miſſa moræ purgatio in fidejuſſore, qui promiſerat,
Reum infra certum tempus præſentare, non obſtante
quod contra eum eſſet facta executio, & proceſ-
ſum ad ſubhaſtationem domus executæ.

Diſcuſſa hac cauſa in Sacr. Conſil. die primo Iulii
15 1636. judicavimus, Illuſtr. Ducem eſſe abſolvendum,
ſtante depoſito facto reſidui pretii, & deciſio fuit fun-
data in ſtylo Sacri Conſilii, ſecundum quod ſemper re
integra, quando jus partis non eſt factum deterius, ad-
mittimus ex æquitate moræ purgationum; de quo ſty-
lo teſtatur *Vrſil. in d. deciſion. Afflict.* 274. contra
id, quod deciſum fuit tempore ejuſdem *Afflict.* in
eadem *deciſione*, quia mutantur tempora; mutantur
perſonæ; & omnia; cum nihil ſit ſub Sole perpetuum,
l. eum debere columnam, & ibi Bartol. ff. de ſervitut. ur-
ban. præd. & de hoc ſtylo teſtatur etiam *Anna ſingul.*
349. qui duas refert S. C. deciſiones, in una non fuit
admiſſa purgatio moræ, in alia vero ſic, & dicit au-
diviſſe rationis diverſitatem ab Eruditiſſimo Sacri
Conſilii Præſide Hieronymo Severino; nam in uno
caſu jus partis erat factum deterius, in alio vero non;
& ſic hæc æquitas ſe conformat cum æquitate canoni-
ca, de hoc etiam ſtylo teſtatur *Præſes de Franchis deci-*
ſion. 482. *numer.* 10. ubi dicit, quod in Sacro Conſilio
ſtrictiſſime procedimus in declarando res emphyteo-
16 ticas devolutas, ob non ſolutionem cenſuum, quia
dantur multi termini pro illorum ſolutione, & moræ
purgatione, antequam proferatur ſententia devolu-
tionis ex cauſa prædicta; immo in eadem ſententia
apponitur clauſula, *quod ſi infra certum tempus emphy-*
teota ſolverit, ſententia devolutionis non mandatur
executioni, & non ſolum hæc obſervantur in devolu-
tione emphyteuſis, verùm in reſciſſione contractus
annuorum redituum, ad formam *Bullæ Summorum*
17 *Pontificum Nicolai, & Martini*, de quibus in *Pragmat.*
1. *de cenſibus*, nam quamvis adſint pacta, quod ob
non ſolutionem duarum tertiarum, contractus poſſit
reſcindi ſub quibuſvis clauſulis, quod non poſſit mora
purgari, tamen antequam devenatur ad reſciſſionem,
fiunt ad minus bina præcepta, quod conventus in-
fra certum tempus ſolvat tertias decurſas, alias provi-
videbitur ſuper petita reſciſſione, in quibus terminis,
non ſolverit, & moram purgaverit; ſervetur ſenten-
tia reſciſſionis, condemnando Reum ad reſtitutio-
nem ſortis principalis, una cum cenſibus ſive tertiis
decurſis; & nihilominus apponitur clauſula, *quod ſi*
infra aliquod tempus; quod ſolet apponi ad arbi-
trium Sacri Conſilii, *velit purgare moram, & ſolvere*
tertias decurſas, ſuperſedeatur in ipſius ſententiæ reſ-
ciſſionis executione, & quidem laudanda eſt hæc Sa-
cri noſtri Conſilii obſervantia, nam quando jus partis
18 non læditur, benignior eſt facienda interpretatio pro
moræ purgatione, *Ioſeph. Ludovic. deciſion.* 90. *nume-*
ro 22. hoc etiam ſuadente æquitate canonica ex *text. in*
dict. capit. potuit. Menoch. de præſ. lib. 1. *quæſtion.* 34.
num. 5. *Cæſar Barz. dec. Bonon.* 50. *numer.* 33. *& deci-*
ſion. 62. *numer.* 13. *Ioac. Scayn. dec. Bonon.* 93. *num.* 16. &
ſtylus Curiæ eſt pro lege ſervandus, *Bald. & Cyn. in l.*
19 *fin. C. quæ ſit longa conſuet. Franchis deciſion.* 238. *nume-*
ro 3. ubi, quòd per binas judicaturas inducitur conſue-
20 tudo judicandi, & quod iſta obſervantia, & conſuetu-
do judicandi in aliquo Tribunali ſit attendenda, idem
21 *Franchis deciſion.* 470. *numer.* 4. *Afflict. in prælud. Conſtit.*
Regn. num. 9. *Cavenſ. in Rit. M. C. V.* 1. *numer.* 8. *Mantua in*
tractatu caſuum ſtyli Sacri Palatii Apoſtolici, in prin-
cip. Ricc. collectan. deciſion. 1206. & poſſe allegari deci-
ſionem cantatam, idem *Caven. ubi ſupra, numero* 9. *Io.*
Baptiſta Thoro in voto. 62. *numer.* 9. Fuit etiam ab
aliquibus ex Dominis conſideratum, quod in hac
22 cauſa concurrebat, quia Illuſtr. Dux Montis Leo-
nis habebat jus luendi Terram prædictam, vigore
primi contractus, licet non poterat luere Terram

prædictam ſeparatam, quia unico pretio vendiderat quon. Dux Montis Leonis Statom Vallis Novi, tamen quia alio titulo emptionis ab Octavio Salato penes Ipſum erat perventa, maximam fovebat æquitatem, non eſſe de facili poſſeſſione prædicta privandum, cum ex hac mota non erat factum deterius jus Octavii venditoris, neque ejus ceſſionarii.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXX.

SUMMARIUM.

1 *Moræ purgatio conſiſtit in æquitate canonica, & admittitur re integra, ubi jus partis non eſt factum deterius, numero 2. Etiam ſi adſit pactum reſolutionis contractus, & non ſit renunciatum purgatio i moræ, numer. 3. ſecus ſi purgationi moræ ſit renunciatum, numer. 4. vel jus partis ſit factum deterius, numero 5.*

6 *Stylus ſervandus eſt.*

7 *Mora quando purgari poſſit, & numero 8. 9. 10. 12. 15. 16.*

11 *Tempus modicum quale dicatur, Iudicis arbitrio remittitur.*

13 *Renunciari non poteſt beneficio purgandi moram.*

14 Ritus M. C. V. 163. *non admittit purgationem moræ, & procedit in M. C. V. tantum[illegible]c in cauſis criminalibus.*

17 *Creditor emphyteuta poteſt purgare moram, ſolvendo canſus, ne res declaretur devoluta in damnum ſui crediti. Limita, ſi eſt executa ſententia devolutionis, num. 8. ſed per viam reſtitutionis in integrum admittitur, n. 20. ſed vide, n. 21.*

19 *Sententia devolutionis præjudicat etiam creditoribus hypothecariis.*

22 *Directus Dominus pro cenſu ſuper fructibus, & introitibus pervenitis ex meliorationibus factis in re emphyteuten, de pecunia aliena data ad meliorandum cum ſpeciali hypotheca, & ita deciſum adducitur, num. 23.*

24 *Contractus reſciſſus cum uno ex inſolidum obligatis operatur, ut contra alios inſolidum obligatos exequi poſſit, tam pro capitale, quam pro tertiis, & num. 25. per totum n. 36. & ita judicatum per S. C. adducitur n. 37. ſed contrarium deciſum traditur, ut tantummodo tertia, non autem capitale peti poſſint contra correum inſolidum obligatum, cum quo non fuit reſciſſus contractus, & num. 38. & 39. ſed prima opinio approbatur, n. 40.*

25 *Contractus præſertim annuorum introituum eſt individuus, præſertim reſpectu reſciſſionis, & eodem tempore non poteſt obſervari, & reſolvi, nec pro parte ſtare, & pro parte reſcindi, n. 27. & 28.*

29 *Contractus ſemel extinctus, an, & quando reviviſcat, num. 30.*

31 *Obligatio correorum debendi una, & individua eſt.*

32 *Petitio contra unum, ex correis debendi, perpetuat actionem contra alios.*

33 *Sententia lata contra principalem debitorem, quando noceat fidejuſſori.*

35 *Intereſſe tertiarum non debetur, reſciſſo contractu, ubi de ratione.*

36 *Contractus dicitur reſciſſus, ubi fuit facta graduatio creditorum ob decoctionem debitoris.*

QVamvis de jure civili controvertatur, an admittatur purgatio moræ; nihilominus, quia ſecundum D. meum *deciſion. 160. numero 36. lib. 2.* tota pur-
1 gatio moræ conſiſtit in æquitate canonica, de qua in *cap. potuit, extr. locati*, quem *text.* citat *D.* meus hic ſub *numer. 18.* poſt *Nguerol. alleg. 6. Ciarlin. lib. 1. controv. 116. numer. 8. Fontanel. deciſ. 407. num. primo lib. 2. D. de Anna ſing. 349. D. Marin. c. 133. numer. 6. lib. 1. quotidian.*
2 *reſolut.* communis eſt concluſio, ut ſi re integra, jus partis non eſt factum deterius, admittatur moræ purgatio, ut habetur in *leg. ſi poſt tres, ff. ſi quis caution.* ibi, *Neque actoris jus ex mora deterius factum ſit, conſequens eſt dici, defendi eum debere exceptione*, & loquitur *D.* cauſa fuit determinatum per S. C. quamvis adeſſet pa-
3 ctum reſolutionis contractus, attento illius ſtylo, in dicta canonica æquitate fundato, eò magis, quia non fuerat renunciatum purgationi moræ, de qua deciſione memor eſt *D. Pratus, lib. 1. diſcept. forenſ. capit. 21. numero 90. & capit. 48. numero 15. & 16.* & probant *Ripol. var. reſol. capit. 7. num. 241. Cenc. deciſion. 521. num. 5. & dec. 535. num. 1.* poſt *tract. de cenſib.* & ita indiſtinctè in S. C. ſervatur, ut tradit *D. meus 15. per tot. numero* 21. & poſt ipſum *D. de Marin. ubi ſupra, num. 8.* ubi infinitos alios cumu[illegible] & noviſſimè D. *Practic.* comprobat *d. cap. 48. num*[illegible] *lib. 1. cap. 43. numer. 20.* qui *numer. ſeq.* ad hoc citat [illegible] *meum* hic, quod ſecus erit, ſi moræ pur-
4 gationi fuerit renunciatum; tunc enim neque de æquitate canonica mora purgari poteſt, ad tradita per D. *de Marin. capit. 271. numer. 5. lib. 1.* & ita reſolutum per
5 Rotam Romanam tradit *num. 12.* Si vero jus partis ſit factum deterius, tunc etiam attenta æquitate canonica mora purgari poteſt, ut fundat *D. meus nu. 151 in fin. & d. dec. 160. n. 20.*

6 Stylus autem S. C. quem ſervandum eſſe tradit D. *meus num. 19.* cum *duobus ſeqq. & dec. 74. num. 17.* ac latiſſimè *D. Pratus obſervat. 44. per tot. centur. 1. pract.* poſt *D. Provenzal. obſervat. 17. numero 20. ad Conſue-*
7 *tudin. Si quis, vel Si qua de ſucceſſ. ab inteſtat.* fundatur in jure, ſecundum meum videre; nam & ſi moræ purgatio admittatur tantummodo ante litis conteſtationem, non autem poſt ad *text. in leg. ſi inſulam ff. de verb. obligat.* attamen regula prædicta limitatur.

Primò, niſi intra modicum tempus poſt litem con-
8 teſtatam mora purgetur: tunc enim purgari poteſt, ut ex *text.* ſingularis *in leg. ſi ita quis 135. §. Seia cavit. ff. eodem titul.* ibi, *interpoſito tamen modico tempore*, juncto ibi, *reſpondi poſſe, ſi non multo poſt obtuliſſet*, quam limitationem communiter recipiunt *Iaſ. in d. l. ſi inſulam nu. 13. Bart. ibid. in 2. oppoſ.* & probatur etiam in *d. c. potuit, ibi, niſi ceteri ſatisfactione poſtmodum ſibi conſulere ſtuduiſſet*, & habetur in *leg. interdum. 73. §. fin. ff.*
9 *de verb. obligat.* ita ut intra ſex menſes mora per emphyteutam purgari poſſit, tradit *Gratian. cap. 578. numer. 21. lib. 2.* etiam ſi in contractu, ſit appoſita dies, & pœna, ut per *Alex. in d. l. inſulam*, ubi etiam *Iaſ. numero 13. & 14.*

Hinc dixit *Niger Cyriac. controverſ. 459. num. 11. lib. 3.*
10 quod mora locatoris paucorum dierum, re integra non liberat conductorem, à perſeverantia in conductione, ex *l. ſi in lege 26. §. colonus, ff. de locat.* Iudicis
11 tamen arbitrio, & cognitioni remittitur, quale dicatur modicum tempus, ut habetur in *d. §. Seia cavit*, & in *l. 3 §. cum igitur ff. de vi, & armat.* & *Nos* diximus *deciſ. 29. n. 10.* & ſub *n. 13.* tradidi, intra quantum tempus mora purgari poſſit.

Secundò, limitatur regula *d. l. ſi inſulam*, etiam ſi
12 intra quodcunque tempus ante ſententiam mora purgatur, ut ſingulariter habetur in *§. fin. Inſt. de perpet. & temporal. act.* in *l. ſi reus paratus, ff. de procurat.* in *d. l. interdum, §. fin. in leg. 3.* & in *l. ſeq. ff. judicatum ſolvi*, ex quibus juribus hanc limitationem tradit *Bartol. in dict. leg. ſi inſulam, numero 13* & *ibi Iaſ. numer. 1. 10. & 11.* & ante ipſos *gloſſ. in dict. leg. ſi poſt tres, in verb. exceptione*, & comprobatur authoritate juris Re-
13 gni in *capit.* incip. *Legem veterem*, ubi moræ purgatio admittitur, etiam poſt litem conteſtatam, & dicto beneficio renunciari non poteſt, ut advertit *D. de Marin. d. cap. 133. num. 5.* qui *numer. 9.* probat, non obſtare *Ritum M. C. V. 163.* qui moræ purgationem non
14 admittit. Primò, quia loquitur de M. C. tantùm, non autem

autem de aliis Tribunalibus. Secundò quia *ibi* agi-
tur de cauſis criminalibus, in quibus adeſt contemp-
15 tus Iudicis, ſed ſecus eſt in cauſis civilibus. & ſic an-
te ſententiam purgatur mora, ex ſupra traditis, poſt ve-
rò ſententiam nequaquam, ut deciſum refert D. *de*
Anna ſingul. 250. in cauſa Domanii Univerſitatis Pau-
læ cum Marchione Fuſcaldi ad relationem tunc Præ-
ſidentis R.C.S.D. *Annibalis Moles*, poſtea Regentis
digniſſimi, die 27. Aprilis 1571. in Collaterali Conſilio,
quare dum in caſu præſentis deciſionis erat tantùm
16 compilatus proceſſus, non autem lata ſententia, ut
habetur ante *numer.* 1. Iure meritò purgatio moræ fuit
admiſſa, *dict. numer.* 15. quam deciſionem tribus con-
cluſionibus, ſive exemplis comprobat D. meus *num.* 14.
16. *&* 17.

Sed circa ſecundum exemplum traditum *dict. num.*
17 16. Ego obſervo, quòd ſicut emphyteuta poteſt pur-
gare moram ex *d. capit. potuit*, ita etiam ejus creditor,
ſolvendo cenſus decurſos ad conſervationem ſui ju-
ris, ne res emphyteutica declaretur devoluta, juxta *l.*
lex vectigali, ubi *Bart. & Iaſ. in 24. quæſtion. ff. de pignor.*
Giurba, qui alios citat *deciſ.* 91. *numero 6. verſicul. cæte-*
rum ſi tertius ille, quem, & alios refert, & ſequitur *D.*
Reg. Sanfelic. deciſ. 114. *num.* 1. *lib.* 1. qui id limitat *num.*
18 3. *&* 4. quando eſt executa ſententia devolutionis,
nam ſicut non poteſt emphyteuta, eo caſu moram
purgare, ita quoque non poteſt ejus creditor; ſiqui-
dem jus creditoris evaneſcit, re emphyteoticaria per-
venta ad Dominum, vigore ſententiæ devolutionis,
dict. l. lex vectigalis, comprobat ex aliis D. *Reg. San-*
19 *felic.* ubi ſuprà, *numero 5 & numero 6.* ſubjungit, quòd
ſententia devolutionis præjudicat etiam creditoribus
hypothecariis, ex *Cavalc. deciſion.* 30. *numero 5. volum.*
2. licèt creditor reſtituatur per viam reſtitutionis in
20 integrum, ex clauſula generali, *ſi qua mihi juſta cauſa*,
ad purgandum moram poſt ſententiam, ut fundat, &
deciſum refert *D. Reg. Sanfelic. loc.* cit. *numero* 6. fuit
enim per S. C. ordinatum, quòd liceat creditori pur-
gare moram emphyteutæ, ad finem evitandi caduci-
tatem, in quam erat incurſus, dummodo ſolvat cenſus
decurſos, & debitos, demptis penſionibus perceptis,
21 & caveat de ſolvendo in futurum, de qua deciſione
dubitat idem D. *Reg. Sanfelic. numero nono* eò quòd
in integrum reſtitutio denegetur, quando utile domi-
nium convalidatur cum directo, ne etiam admittit in
ſubſidium, quando debitor non eſt ſolvendo ut tradit
num. 8.

22 Hinc, dominus directus præfertur pro cenſo ſuper
fructibus, & introitibus perventis ex meliorationibus
factis in re emphyteutica, de pecunia aliena data ad
meliorandum, cum ſpeciali hypotheca, ex *text. in leg.*
etiam, ff. qui pot. in pign. hab. & ita fuit deciſum per S.
23 C. in caſu fortiori ad relationem D. *Andreæ Marche-*
ſii, tunc Regii Conſiliarii, poſtmodum Præſidis di-
gniſſimi ejuſdem S. C. in cauſa D. Caroli de Lagoneſ-
ſa Principis Sæpini, & fratrum, ac D. Aloyſii, & fra-
trum de Milano. *Me* pro ipſis patrocinante, & Fran-
ciſca de Amato, quæ mutuaverat pecuniam dotalem
Ioſepho Ruggio pro melioranda domo emphyteutica,
ſub die 19. Iunii 1641. per hæc verba. *Per S. C. decla-*
ratum eſt, eſſe præferendos Dominos directos, etiam Fran-
ciſca de Amato pro quantitatibus impenſis de ejus dote
ſuper domibus, ſeu fundico in actis deducto, hoc ſuum,
&c. in proceſſu Franciſcæ de Amato, cum Creditori-
bus Ioſephi Ruggii in Banca Figliolæ, quamvis pro
parte prædictæ Franciſcæ fuerat allegatus *Antonin. de*
Amato var. reſol. lib. 1. *reſol.* 3. *à num.* 71. *per tot. num.* 80.
ubi contrarium ſubſtinet, ad deciſum per M.R.C. Sici-
liæ refert de anno 1624.

Et dum in tertio exemplo, ſive concluſione per
24 D. meum adducta *dict. numer.* 17. agitur de reſciſſione
contractus erat obſervandum, quod reſciſſo contra-
ctu contra unum ex inſolidum obligatis, poterit re-
peti capitale cum tertiis decurſis; ipſarumque intereſ-
ſe ab alio correo, inſolidum obligato, & ſuper ejus
25 bonis etiam à tertio poſſeſſis; ſiquidem contractus re-
ſciſſus reſpectu unius ex correis inſolidum debendis,
intelligitur etiam reſciſſus quoad alios, nec opus eſt
alio judicio reſciſſionis contra alios, etiam ad finem
agendi ſuper bonis, & effectibus eorundem debitorum,
tam pro capitali, quàm pro tertiis, & illarum intereſ-
ſe, quamvis poſſideantur per tertios poſſeſſores, hiſce
rationibus.

26 Primò, quia contractus omnes, & præſertim vendi-
tionis annuorum introituum ſunt individui, ut poſt alios
tradit *Cenc. de cenſib.* in noviſſ. impreſſ. *q.* 49. *numero* 20.
Ideoque non poteſt contractus claudicare, nec pro
parte approbari, & pro parte reprobari, nec circa
eundem actum poteſt admitti diviſio, ut latiſſimè pro-
bat *Tiraqu. de utroque retractu*, §. 23. *gloſ.* 1. *n.* 1. *&* 14.
de retractus convent. ad finem tituli, *numero* 45. *& ſe-*
quentib. Surd. conſil. 104. *numero* 4. *&* 5. *lib.* 1. & præ-
27 ſertim, quoad reſciſſionem reputatur individuus, *D.*
de Anna allegat. 9. *num.* 9. nec datur obſervantia, &
reſolutio ejuſdem contractus eodem tempore, ut pro-
bat *Aretin. conſil.* 149. *in fin.* quia non poteſt pro par-
te ſtare, & pro parte reſcindi, *leg. quod autem*, §. *ul-*
tim. & leg. quod ſi uno, *ff. de in diem adject.* pulchrè
Gratian. lib. 2. *diſcept. forenſ. capit.* 301. *numero* 57. eoque
reſciſſo, à toto receditur, & dicuntur omnia in eo
contenta reſciſſa *Laderch. conſil.* 62. *numer.* 10. *&* 11. *Cra-*
vetta conſil. 299. *numer.* 3. & hæc omnia comprobant
D. Marta deciſ. 84. *num.* 16. 17. *&* 18. & hoc ultimum
28 confirmat late *Graſſ. except.* 31. *numer.* 19. quod amplia-
tur, etiam reſpectu diverſarum perſonarum, adeò quod
reſoluto contractu reſpectu unius, in totum reſolvi-
tur, ratione individuitatis, ut poſt *Bart. & Pariſ.* ad-
vertit *Mant. de tacit. & ambig. conv. lib.* 3. *titul.* 10. *num.*
29 38. & contractus ſemel extinctus, amplius non revi-
viſcit, *l. qui res*, § *aream*, *ff. de ſolut.* *D. de Anna alleg.*
28. *numero* 7. *D. Reg. Valenzuel. conſil.* 62. *in fin. lib.* 1. niſi
30 niſi antea acceſſerit conventio cum eiſdem ſolemni-
tatibus, & dicitur, novum contractum valere ex nunc,
ut aliorum authoritate probat *Giurba deciſ.* 5. *num.* 13. 15.
& 16.

31 Secundò, nam obligatio correorum debendi una, &
individua eſt, ſicuti, & una ſumma, quæ a ſingulis in-
ſolidum debetur, unde inquit *Ant. Faber* in ejus *Codic.*
lib. 8. *tit.* 17. *definit.* 7. quod factum alterius, alteri correo
nocere dici ſolet; & probat *text.* ad literam in *l. pe-*
nult. ff. de duob. reis, ibi, *ex duobus reis ejuſdem Stichi*
promittendi factis, alterius factum, alteri quoque nocet;
ubi latè *Angel. & Franc. Aretin.* cæterique inferunt;
moram unius ex correis alteri nocere.

32 Hinc, petitio contra unum ex correis debendi per-
petuat actionem etiam contra alios non citatos, *l. fin.*
C. de duob. reis, & exornat *Theſaur. deciſion.* 203. & pa-
33 riter ſententia lata contra principalem debitorem no-
cet fidejuſſori contractus, ſi ſit obligatus per inſtru-
mentum, habentem exequutionem paratam, per ſta-
tutum vel continens pacta exequutiva, ita perbelle tra-
dunt *Coſta de port. rata. quæſt.* 122. *numer.* 7. *verſ. ſimili-*
ter prædicta & Pyrr. Maur. Aretin. de fidejuſſ. p. 2. *ſect.* 3.
cap. 14. *n.* 7.

Tertiò non poteſt una, eademque res diverſo jure
34 cenſeri, vulgatis juribus; & tamen ſi admitteremus,
quod contractus dicatur reſciſſus, reſpectu unius ex
correis tantum, ſequeretur inconveniens, quod poſ-
ſet creditor exigere intereſſe tertiatorum ab alio correo,
35 non obſtante reſciſſione alterius correi, & tamen
reſciſſo contractu, non debetur amplius intereſſe
tertiarum, ut optimè fundat D. *Reg. Rovit. in pragm.* 3.
numer. 17. 19. 11. *&* 22. *de ceſſ. bon.* ea ratione, quia poſt
reſciſſionem non currunt amplius tertiæ, ſed debe-
tur tantum intereſſe, ad eandem rationem conven-
tam tertiarum, poſita enim reſciſſione deſinit cenſus,

ob repetitionem capitalis, & tamen intereſſe non poteſt producere aliud intereſſe, quod ſecus eſt, contractu non reſciſſo, tunc enim debetur intereſſe tertiarum, ex quo tertiæ debentur uti ſors principaliter de per ſe, ut utrumque probat D. *Reg. Rovit. loco* cit. & in *pragm.1. de cenſib. num.38. & 39.*

36 Cumque ob decoctionem Cæſaris Palatucci fuerit ordinata, & facta graduatio ejus creditorum, & ſic contractus erant reſciſſi, juxta tradita per D. *Reg. Rovit. in d. prag. 3. numer. 16. 17. 19. & 21. verſic. quod autem*, qui *numero* 73. teſtatur de ſtylo, & praxi S.C. ut dicantur reſciſſi contractus, ob graduationem factam creditorum; parum enim intereſt ut contractus reſcindantur per ſententiam, vel miniſterio juris, per decoctionem debitoris, ut tradit *d. numer. 17. in fin.* & poſt ipſum *Barbat. in prag. 1. gloſ. 2. numer. 24. de aſſiſt.*

37 Idemque cum eſſet creditrix D. Diana de Mari prædicti Cæſaris, ac Fabii Palatucci inſolidum, fuit præſtita aſſiſtentia ſuper bonis prædicti Fabii correi, quæ poſſidebantur per tertios poſſeſſores, tam pro capitali, quam pro tertiis, earumque intereſſe, quamvis contractus non fuiſſet reſciſſus cum dicto Fabio, ſed tantum cum dicto Cæſare, ob ejus decoctionem, & graduationem ejus creditorum per S. C. ad relationem D. Conſiliarii *Iacobi de Franchis* Marchionis Taviani ad beneficium D. Aloyſij de Aiala, & hæredis prædictæ, D. Dianæ, de menſe Februar. 1624. in Banca de Mondellis, patrocinante pro dicto D. A. Aloyſio *D. Lalio Grizzio* meo fratre, & licet contrarium fuerit idem S. C. determinatum in cauſa D. Annæ de Medicis, filiæ digniſſimi, ac nunquam ſatis laudandi D. Camili de
38 Medicis, Advocatorum Principis, ac uxoris D. Regentis Capycii Galeotæ Ducis Rheginæ, pro quo etiam patrocinabatur idem *D. Lalius*, cum Comite Caſaiduni die 23. Decembris 1633. referente D. Conſiliario *Camillo, de Petis*, cum interventu D. Præſidis S. C. ac DD. Conſiliariorum *Varela, Theodori, Vargas*, & *Muſcettula*, Banca ...

Quæ quidem D. Anna cum eſſet creditrix Fabritii, Petri, & Jo. Franciſci Sartiani inſolidum, vigore inſtrumenti habiti pro reſciſſo per Jo. Franciſcum, & literarum executorialium expeditarum realiter & perſonaliter pro duc. 1200. capitalis, & pro aliis duc. pro tertiis, pervento depoſito ex bonis dicti Petri, fuerunt tantum liberatæ dictæ D. Annæ tertiæ & reſtans quantitas fuit liberata dicto Comiti creditori ejuſdem Petri, & ſic S. C. habuit pro vero, quod requiratur reſciſſio reſpectu omnium, ut repeti poſſit capitale, ſicuti etiam fuit deciſum in cauſa Jo. Baptiſtæ Brancati cum Maria Irena Græca, dum enim dictus
39 Brancati ego jure aſſiſtendi ſuper bonis poſſeſſis per dictam Græcam, quæ fuerunt quond. Joſephi, & aliorum fratrum de Jordanis, ſtante, quod contractus erat reſciſſus per liquidationem factam contra Alphonſum Jordanum fratrem, inſolidum obligatum dictis aliis fratribus pro capitale, & tertiis, tamen per ſententiam S.C. ad relationem D. Conſiliarii *D. Flaminii de Conſtantio*, cum interventu D. D. Conſiliariorum *Provenzalis, de Angelis, & de Soto*, ſub die 6. Iulii 1644. fuit deciſum, præſtari aſſiſtentiam ſuper bonis, in judicio deductis pro capitale, & tertiis decurſis, & pro rata capitalis ſpectante ad dictum Alphonſum, ſalva proviſione facienda, reſpectu reſtantis capitalis, ex cauſis in S. C. diſcuſſis, in Banca Solarii. Prima tamen opinio affirmativa eſt magis vera, ſecundum quam fuit etiam deciſum, ut retulimus *nu.* 37. & proinde dicam cum Vulgi dicterio, *habent ſua ſydera cauſæ.*

M. A. Grizzius

ARGUMENTUM.

An, & quando renunciatio facta ante ingreſſum Religionis ſubjaceat diſpoſitioni *Sacri Conc. Trident. in cap. 16. de Regul. ſeſſ. 25.*

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio intuitu Religionis facta, num ad ejus validitatem ſolemnitates à* Sacro Concil. Trid. *tradita, requirantur, varia recenſentur opiniones, & numer. 3. & 7.*

2 *Renunciatio ante ingreſſum Religionis, nulla mentione de ipſo ingreſſu facta, non ſubjacet diſpoſitioni* Conc. Trid.

4 *Diſpoſitio* Sacri Concilii Tridentini *ſub* titul. de Regul. cap. 16. ſeſſ. 25. *locum habet in donatione, & renunciatione factis poſt ſuſceptum habitum.*

5 *Renunciationis ingreſſæ, & ingrediendæ Monaſterium parificantur.*

6 *Lex exorbitans, & pœnalis extenditur ad alium caſum, ubi ejus diſpoſitio redderetur eluſoria.*

8 *Diſpoſitio* Sacri Conſilii Tridentini, *ſub* titul. de Regular. capit. 16. ſeſſ. 25. *eſt juris communis correctoria.*

9 *Renunciatio, & donatio quando dicantur facta in fraudem* Sac. Conc. Trid.

10 *Portio Monialis in bonis paternis, quando eſſe debeat.*

11 *Dos congrua in Moniali, quomodo conſideretur.*

12 *Exitus cauſæ adducitur.*

DECISIO XXXI.

FVit in Cauſa Donnæ Mariæ de Zarata cum Venerab. Monaſterio Montalium Divi Sebaſtiani Or-
1 dinis prædicatorum ex perſona Sororis Mariæ Angelæ de Palma dubitatum, utrum ſi valida erat renunciatio facta per dictam Mariam Angelam, in ſeculo nominatam Joannam, ante ingreſſum Religionis, intuitu tamen ipſius, in beneficium Marci Antonii fratris, cum ampliſſimis clauſulis, ſed cum reſervatione hæreditatis paternæ, ipſo Marco Antonio decedente ab inteſtato, & abſque filiis, ex ſuo corpore legitime deſcendentibus, ſervata forma paternæ diſpoſitionis, vel altera poſtea per eandem facta poſt ingreſſum Religionis, ſed ante profeſſionem in beneficium ... de Palma ejus neptis, & ex dicto fratre præmortuo ortæ, ea tamen abſcripta in qua pinguiorem ad ſui beneficium fecit reſervationem.

Dubium oriebatur, ex quo in prima renunciatione non erant adhibita requiſita à *Sacro Tridentino Concilio.* ſub *tit. de Regular. capit. 16. ſeſſ. 25.*

Pro cujus articuli deciſione conſiderabantur duo
2 caſus, primus, quando renunciatio fit ante ingreſſum, nulla facta de ipſo ingreſſu mentione, & tunc omnes concludunt, dictam renunciationem non ſubjacere dictæ diſpoſitioni, ut tradit *Quintilianus Mandoſius in conſil. 22. numero* 8. & eum ſequitur *Cavall. pract. quæſtion. comm. contra commun. quæſt.* 806. *num* 14. qui dicit, quod habuit in practica, & ita obtinuit, & per ipſum tanquam Arbitrum, ſic etiam dicit, fuiſſe judicatum, & hoc pro abſoluto tenuit *Sanch. in ſumma lib. 7. cap. 5. nu. 2.*

Secundus vero caſus eſt, quando renunciatio,
3 ſeu donatio facta fuit ante ingreſſum Religionis, non adhibitis ſolemnitatibus, per *Sacr. Tridem. Concil.* ordinatis intuitu tamen Religionis ingrediendæ, & hoc caſu fuit aliqua inter DD. controverſia, nam nullam, & invalidam eſſe voluerunt *Leſſius de juſt. & jur.*

Digitized by Google

jar.lib.2.capit.41.num.39.Navarr.conſ.81. & 82.in tit.de regular. lib.2. licet *in fine Concilii* referat, contrarium
4 fuiſſe reſolutum à Sacra Congregatione, quod non habeat locum diſpoſitio *Concilii*, niſi in donatione, ſeu renunciatione facta poſt ſuſceptum habitum, hanc etiam opinionem pro invaliditate dictæ renunciationis, tenuit *Flam. in Pariſ. de reſign. benefic.lib.3.queſt.13. num.9.* qui refert, ſecundum dictam opinionem fuiſſe per eandem Sacram Congregationem declaratum, *Royas in epithom.ſucceſſ.capit.7. num.30. Spin. in ſpecul.teſtam. gloſ.2.princ.numero 50.Menoch.conſil.388.numero 7.Emanuel Sà in ſumma, in verbo Religio 5. Lelius Zecch. de Repub. Eccleſiaſtic.titul. de Regul.c.3.numero 10. Azor. Inſtit.moral.tom.1.lib.13. cap.9.* qui dicit, quod quotieſcunque eſt facta renunciatio ſive donatio intuito ingrediendi Monaſterium, eſt in fraudem, non valet, *Lopez de Contract.lib.2.cap.39. notab.5.* hanc etiam opinionem, diſputato articulo tenuit *Rodriquez queſt. regul. tom.2.quæſt.345.art.8.* licet dicat, contrarium in Prætoriis fuiſſe judicatum *Leonard. Leſſ. lib.2. de juſt. & jur.d.cap.45.dub.4.numer.40. Paul.Fuſc.de viſit.Eccleſ.lib.2.c.18.num.37. Mar. Anton.Macer.var.reſol.lib. 1.reſolut.ultim.caſu 42.Frater Ludovic.Maranda queſt. 23. articul.2.& 3. Molin.de juſt.& jur.diſput.139.tract. 2.verſicul.ambiges,& diſp.149. verſicul. quod Eccleſiam, Cancer. var. reſolut. lib.2. capit.8. numero 8. Gutier. in cap. quamvis pactum, de pact. in 6.§. dum nuptui tradebatur, in fine, Caval.comm.contr. comm.queſt.121.numero quarto.Layman.tract.5. capit. 6. de ult.volunt.numero ſeptimo* quamvis fateatur, contrariam opinionem eſſe etiam probabilem, & pro iſta refert *Marſiglia* declarationem Sacræ Congregationis in *dict.cap.26. de Regul.ſeſſ.25.* per hæc verba. *Si donatio, aut renunciatio facta fuerit, intuitu Religionis ingrediendæ, ſemper tanquam facta in fraudem hujus Canonis videtur ſubeſſe ejus diſpoſitioni.*

Fundatur autem præcipue hæc opinio, quia aliter ſentiendo diſpoſitio *d. cap.* redderetur eluſoria, ſemper enim Pater, vel Frater Ingrediendæ vel alii Conſanguinei procurarent, ut ante ingreſſum fieret renunciatio, & ideo tam Canoniſtæ, quam Legiſtæ, Ingreſſas Monaſterium, & volentes ingredi patificant, ut in *auth.ingreſſi.Cod.de ſacroſ. Eccleſ.* & in *cap. in præſentia de prob.* et. Secundò, quamvis *d. capitulum* loquatur de Ingreſſis in Monaſterium, attamen
6 lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad alium caſum, ad quem, ſi non extenderetur, fruſtraretur ejus diſpoſitio, quo argumento nititur *Navar. d.conſil. 81.*

7 Contrariam verò opinionem, diſpoſitionem *Concilii* non habere locum in hoc caſu, tenuit *Quaranta in ſumma Bullarii, in verb. Monaſteria, pagin. 530.* qui ita determinatum refert per Sacram Concilii Tridentini Congregationem, de qua Declaratione etiam teſtatur *Paſſarellus in privileg. Minimor. capit. 37. Gratian. deciſion.27. per tot.* ubi hanc opinionem ex multis fundat, & de prædicta Declaratione meminit, de qua etiam mentionem facit *Navar. in d. conſil. 81. & 82. in fine, Benedict. Ægid. in repetit. leg.1. §. 4. numero 22. in fine, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, ubi licet pro contraria parte movet, tamen dicit, quod ſtante dicta declaratione, ipſi eſt ſtandum, *Auguſt. Barboſ. in remiſſ. Doct. ad Concil. Trident. in dict.capit.16. ſeſſ. 25. de Regular. Ricc. in deciſ. Curt. Archiep.Neap. 294. par. 2. Cavalcan. dec. 11. numero 113. part.3. Vega tom.1. Summa c.91.caſu 4.& tom.2.capit.50. caſ.3.Confeſſions in privileg. Mendicant. in notabilibus* poſitis poſt *Bullas Apoſtolicas, numer.14. cap.12. in fine, & capit. 13. Coſta de remed.ſubſid. remed. 85. in fine, Menoch.* ſibi contrarius *de arbitr.caſu 486. numer.4.* qui etiam ponit Declarationem Eminentiſſimorum Cardinalium pro hac opinione, & miratur de *Navar.& Molin.* contrarium aſſerentibus, *Garz. de benefic. pagin. 11. cap. 9. numero 15.* & hanc opinionem, relatis aliis ſequitur Moderous *Pater Diana reſolut. moral. tom.3. tract. 2. de dub. regul. cap.55.* ubi referendo Declarationem prædictam, dicit, quod hæc opinio verior ibi videtur, eam etiam ſequuntur *Ugolin. de poteſt. Epiſcop. cap.20. §. 7. num.3. Villalobos in ſumma tom.2.tractat. 5. differ.17.numer.4.Pertell. in dubiis regul.verſ. Novitius, numer.41. Armendariz in addit. ad recompilat.leg. Navarr.lib. 2. titul. 18. leg.7. de religion. numer. 20. & 21. Gallet. in Margarit. caſuum conſcientiæ, in verb. Religioſus, pagin.226.col.1.& verb.Novitius, Humada in leg. 7. titul.7. partit.gloſ.3. numero quarto Gratian.regul.456. numero 7. Maria de ſucceſſ. legat.part.3.queſt.13.artic.1.* ſub *numero 23.* ubi etiam Declarationem Sacri Tridentini Concilii refert, *Mandoſ.d.conſil. 22. numero 8.volum.1.Zanard.in Direct. Theol.part.1. cap.17.verſic.primo, ſi facta, Theſaur. quæſt.forenſ.lib.2. quæſt.56.num. 8. Megal.1.2. lib.2. capit.27. numero 24.Cutell. de donat. contempl. matrim.tractat.1. diſcurſ.2. part.3. numero 150 Bald. in verbo Religioſus, numero 1.Frater Bartholom. de Vecchis in praxi obſervanda in admittendis Novitiis, diſp.8.dub.8.n.4.Franciſcus Molin.de rit.nupt.q.99.numer.3. Epiſcopus Campanilis in diverſorio juris Canonicl. rubr.12.cap.3.num.17.D.Barthol.à Sancto Fauſto in Theſaur.Religionis, lib.5.qu.183.* late etiam *Doctores* cumulans, *Auguſtin.Barboſ.de poteſtat. Epiſcop.alleg.99.numero 17.* & pro hac opinione fuiſſe judicatum, refert *Paſſarell.* in ſuo *tractat privileg. Minorum, fol.200.numer. 37.Sorbus* in ſuis *addit.ad Compendium Mendicantium, verbo Novitius, verſicul. ſed hic ſunt aliqua advertenda*, & pro eadem fuiſſe etiam judicatum, dicit *Rodriq. queſt. regul. tom.2. quæſt.45. articul. 8.* referens quod ita etiam conſuluit *Doctor Moya, e Solis, e Princivaldes* & alii, & ſic plene diſcuſſo, & examinato articulo huic opinioni adhæſit *Sanchez in ſumma lib.7. capit. 5. numer.3. & 4.* ubi *in fine* refert deciſionem Senatus Granatenſis per ſex Judices, nemine eorum diſcrepante, ita etiam judicatum ſub die 30. Aprilis 1630. dicit *Aldana in Compend. Canonic. reſolut.lib.2. titul. 8.numer.5.*& aliam deciſionem affert *Auguſtinus Barboſa in Collectan. DD. capit.26. numer.10.* & ſic videbatur, quod quamvis prima opinio ſit à multis ſequuta, attamen iſta ſecunda, majori, & frequentiori *Doctorum* calculo eſt approbata, Deciſionibus ſupremorum Tribunalium roborata, & Declaratione Eminentiſſimorum Cardinal. ſic Sacrum Concilium fuit interpretatum, de qua etiam Declaratione, referendo propria verba teſtatur *P.Diana d. tom.3. reſolut.35.in fine, & Menoch. in addit. ad lib.1.de arb. judic.caſ.430.numero 3.* quæ opinio fundatur præ-
8 cipue, quia *d. Capitulum* eſt juris communis correctorium, & proinde non poteſt intelligi niſi in caſu, de quo agitur, qui eſt, quando ingreſſa monaſterium vult renunciationem, ſive donationem facere; & quamvis *Barboſa in tractat. de poteſt. Epiſc. d.alleg.99.* poſt alios intelligat hanc concluſionem in eo caſu, quando illa renunciatio, ſeu donatio non eſſet facta
9 in fraudem *Concilii*, tamen dicebatur, quod in hac donatione nulla poterat conſiderari fraus, quia erat facta, ſervata forma paternæ diſpoſitionis, quamvis in caſu nuptiarum eidem Joannæ filiæ reliquiſſet ducatos ſex mille pro ejus dotibus, tamen in caſu, quo ingrederetur Monaſterium, voluit, tantum habere omnia neceſſaria pro ipſius monachatione, & amplius, ut ſorteretur annuos duc. quinquaginta, ejus vita durante, & uſufructu ejus hæreditatis, caſu quo filius maſculus, abſque liberis decederet, & poſſe patrem plus filiæ relinquere pro maritagio, quam pro monachatu, habetur ex *Caſtrenſ.in auth. niſi rogati, C. ad Trebell. Dec. conſil.419.volum.2. Iaſ. conſil.43.lib.3. Menoch. conſil 169.numero 18. Theſaur.qu.foren.60.lib.1. Mantic.de conject.ultim. volunt.lib.11.tit.7. num.4. Gratian. diſcept.foren. cap.481. numer.28. cum ſeq.* deciſio-

nem Rot. Romanæ refert & de communi obſervantia totius Italiæ teſtatur, cum plus requiratur pro matrimonio carnali, quam ſpirituali, *Vrſil. ad Affl. deciſion. l.* 348. *num.* 2. *Franch. dec.* 44. & ſic videbatur etiam, ceſſante renunciatione, quod nihil aliud Venerabile Monaſterium ex perſona dictæ Monialis petere poterat: quia non poteſt filia conqueri, ſi Pater aſſignavit illi dotem de paragio hoc eſt, illam portionem, quam ſolent omnes Moniales illius Monaſterii habere, quod
10 eſt paragium Ingreſſatum, ut dicunt *Adden. ad Neapod. in Conſuet. Si moriatur, de ſucceſſ. ab inteſt.* & *Vrſil. ad Affl. in d. deciſion.* 348. *numer.* 2. & ita ſervari de conſuetudine, dicit *Franch. in d. deciſ.* 44. *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. p.* 3. *q.* 8. *n.* 32. & *Novar. in addit. ad d. dec. de Franch.* 44. affert pro iſta opinione aliam Rotæ Romanæ deciſionem, coram Ludoviſio, poſtea Greg. XV. quod poſſe conſuetudine introduci dicit *Molf. p.* 2. *tit. de perſon. q.* 7. *num.* 6. & 50. Ea ratione quia unuſquiſque naſcetur laicus, & proinde quando efficitur San-
11 ctimonialis & profeſſa in aliqua Religione, non poteſt conqueri de his conſuetudinibus, ſatis enim eſt, ſi dotem habeat congruam de paragio, quam habent aliæ Sanctimoniales ejuſdem monaſterii, ſequitur *Rico.* in ſua *prax. reſol.* 547. *part.* 2.

12 Verum, quia Monaſterium licet prædictis non diſcuſſis, nec audita Parte obtinuit ſententiam S. C. & tempora non largiebantur in reclamatione fuit pro parte D. Mariæ Zaratæ matris, & hæredis Laviniæ filiæ, & hæredis dicti Marci Antonii intentatum judicium nullitatis, per viam principalis petitionis: erat enim exequuta ſententia, in quo judicio compilato proceſſu fuerunt ſupradicta diſcuſſa, verum cauſa non deciſa, Partes ad concordiam devenerunt, ut eſt videre in protocollo, in Banca Cioffi.

OBSERVATIO IN DECIS. XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio facta ante Religionis ingreſſum an ſubjaceat diſpoſitioni* S.C. Trid. c.16. ſeſſ. 25. de reform. *diſtingue, ut n.* 2. & 3.

4 *Diſpoſitio* c.18. ſeſſ. 25. de reform. *quando locum habeat,* & *n.* 5.

6 *Monaſterium, ſi cum licentia Superioris promittat, Quod Puella ingreſſa cum promiſſione dotis, à patre facta renunciet ad beneficium illius omnem partem, portionem, &c. an ſequuto obitu patris, & non facta ſolutione dotis, neque renunciatione poſſit petere reſtantem quantitatem legitimæ, ad Monialem ſpectantis.*

7 *Paragium ingreſſarum tantummodo debetur Moniali, etiam quod ſit minus legitima, & ſic deciſum aſſeritur n.* 8. *intelliger ut n.* 9.

Mos & conſuetudo Regionis in conſtitutione dotis attenditur; ibid.

Dos ordinaria, quæ dicatur dari Moniali, & quæ in ſeculo nubenti, & quæ conſideretur in conſtitutione dotium prædictarum, ibid.

10 *Ætas de jure canonico, quæ requiratur in profeſſione emittenda, & quæ ex diſpoſitione S.C. Trid.*

EGit Dominus meus in *dec.* 29. de renunciatione facienda per Novitium intra duos menſes ante profeſſionem, juxta diſpoſitionem *S.C. Tridentini ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de reform.* & nos *ibi* late diximus, modo in hac *deciſione* tractat, an renunciatio facta ante Religionis ingreſſum ſubjaceat diſpoſitioni *dict. cap.* 16. ita ut illius requiſita habere debeat, pro cujus quæſtionis reſolutione, duos diſtinguit caſus *numero* 2. Primus eſt, quando renunciatio fit ante ingreſſum Religionis, nulla facta mentione de ipſo ingreſſu, quo caſu, renunciationem non ſubjacere diſpoſitioni *d. capit.* 16. & proinde validam eſſe, abſque illis requiſitis fundat, quam concluſionem ſequuta eſt *Rota Romana* apud. *D. de Marin. capit.* 196. *num.* 10. *in fine, lib.* 5. *quotid. reſol.* citans D. meum hic
3 *d. numero* 2. Secundus caſus eſt quando renunciatio eſt facta ante ingreſſum Religionis, intuitu tamen illius ingrediendæ, non adhibitis ſolemnitatibus *d. cap.* 56. & hoc caſu, quamvis opinionem affirmativam, ut nulla eſſet dicta renunciatio, ob non ſequutas ſolemnitates retulerit à *numero* 3. per *tot. numer.* 6. quam etiam adducit *Rota ibid. numero* 11. & 12. attamen contrariam negativam opinionem ſequendo, ut diſpoſitio *d. capit.* 16. nullatenus habeat locum in caſu prædicto, ſubſtinet D. meus à *numer.* 7. per totum *numero* 11. quamvis *numero* 12. referat, Monaſterium, prædictis non diſcuſſis, & inaudita parte ſententiam in ejus favorem reportaſſe, nihilominus in cauſa reclamationis, in qua pater intentavit judicium nullitatis, per viam principalis petitionis, quia ſententia erat exequuta, compilato proceſſu, diſcuſſis prædictis, cauſa tamen non deciſa, partes ad concordiam deveniſſe *ibidem* tradit, quare ſequenda eſt opinio negativa, quam tuetur D. meus, & eam comprobando *Rota* ubi ſupra *numero* 13. 14. 15. & 16. amplexa eſt, atque ſecundum illam deciſum in facti contingentia fuiſſe, teſtatur *numero* 27. & 28. & videtur hoc idem tenere D. *Conſil. Staiban. reſol.* 85. *numer.* 7. *lib.* 1. ubi D. meum hic citat.

4 Hinc in materia *d. cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de reform. S.C. Trident.* erit advertendum, quod illius diſpoſitio habet locum tantummodo in renunciationibus, ſive obligationibus, cum juramento factis in contractu inter vivos, non autem in teſtamentis, codicillis, & donationibus, cauſa mortis factis à Novitio, vel Novitia intra duos menſes proximos ante Profeſſionem, ideoque teſtamentum, codicilli, ac donationes cauſa mortis facta, abſque ſolemnitatibus requiſitis in *d. cap.* 16. valida cenſentur, ut probat, & deciſum refert per Rot. Rom. D. *de Marin. d. cap.* 196. *numero* 2. qui *num.* 3. fundat teſtamentum conditum ante Religionis
5 ingreſſum, in quo de Monachatu meminerit firmum remanere, ſequuta Profeſſione, ſecus vero, ubi de ingreſſu Monaſterii non cogitaverit, tunc enim ruptum cenſeri, ſequuta Profeſſione, ex *D. de Franchis deciſ.* 423. & aliis *ibi* adductis.

6 Non tamen deſinas videre *D. Balboam diſquiſit.* 13. ubi late de curioſa, ac practicabili quæſtione agit an ſcilicet, ſi Monaſterium per publicum inſtrumentum, prævia licentia Superioris, ſtante promiſſione ei facta per patrem puellæ, tunc ingreſſuræ Monaſterium duc. 2000. ſolvi promiſſorum ad tempus pro dotibus illius, promiſerit renunciationem ad beneficium patris, ejuſque hæredum de omni parte, & portione, quæ ad filiam ſpectare potuiſſet, ſubſequutus obitus patris ante profeſſionem filiæ; non tamen facta integrali ſolutione dotis, ſed tantum in parte, & filia ſolemnem Profeſſionem emiſerit, nulla facta renunciatione, poſſit, inquam, Monaſterium petere reliquam quantitatem legitimæ, ad d. Monialem Profeſſam ſpectantis ſuper bonis paternis, & pro hæredibus contra Monaſterium, reſpondit ex quatuor adductis rationibus *n.* 16. & *ſeq.*

7 Et propterea Moniali deberi tantummodo paragium ingreſſarum, quod eſt dos ſolita dari Monaſterio, etiam quod ſit minus legitima, tradit D. meus *numero* 10. ex *Vrſil. ad Afflict. deciſ.* 348. *numero* 2. in conſtitutione enim dotis mos, & conſuetudo Regionis attenditur, *de adulter. l. quod ſi nolit.* §. *quia aſſidua ff. de addit. edict.* & magis ſpectari debet conſuetudo, quam quantitas patrimonii, ſeu legitimæ, ut aliis relatis probat *Gratian. lib.* 5. *diſcept. forenſ. cap.* 945. *num.* 1. & 2. & dos ordinaria dicitur, quando eſt conſuetudini conformis, ut per *Gratian. ibid. numero* 6. lo-

quendo

Digitized by Google

quendo proprie de dote Monialium, ideoque dos
in minori quantitate datur Ingredienti Monaſterium,
quam nubenti in ſeculo, *Ludov. deciſion.65. numer. 3.*
ipſumque ac alios adducendo comprobat D. *Calvin.*
in tractat.de aquit.lib.1.capit.85.numer 4. cum *ſeqq.* qui
rationem aſſignat *numero* 8.9. *&* 10. ſequitur *Gratian.*
*capit.*813. *numero* 17. *& d.capit.*645.*numer.*22. qui *d.cap.*
813. *numer.*18. *& d.cap.*945.*numer.*23. dicit; in Monia-
libus non conſiderari diſtinctionem nobilitatis, nec
quantitatis patrimonii paterni, nec dotem aliis ſoro-
ribus in ſeculo nuptis conſtitutam ad quod proban-
dum infinitos DD. citat, quamvis contrarium te-
neat *Napod.* ut debeatur legitima, in *Conſuetud. Si*
moriatur, *numer.*66. ex ratione adducta *numer.*68. quia
non debet habere plus luxuria, quàm caſtitas, ejus
namque opinio non fuit recepta, cum contrarium ſit
deciſum, ut teſtatur *D. de Franch. deciſion.*44. *numero*
2. quem refert, & ſequitur *Barbat. de aſſiſt. preſt. ind.*
8 *gloſſ.*12. *numero* 65. & ita reperio etiam per S. C. de-
terminatum in cauſa ſororis Ludovicæ de Guevara
Monialis in Monaſterio S. Sebaſtiani, ut habetur ex
9 *Apoſtilla* manuſcripta D. Conſil. *Felicis de Rubeis* ad
*Aſſict. d.deciſion.*348. quæ omnia intellige, ſi filia ſit
ingreſſa Monaſterium, vivente patre, nam ſi poſt
mortem illius ingrediatur, debet habere integram
legitimam, ut diſtinguendo tradit D. *Camil. Salern.*
in d.Conſuet. Si moriatur, *lit. B. fol.* mihi 501. vide
10 etiam *Petr. de Greg.de dote,& parag.quæſt.*13.*per totam*,
& pariter videas *Narbon.de ætate anno* 16.*quæſt. unica*,
ubi à *numer.* 1. *ad* 5. plures opiniones refert circa æta-
tem ad profeſſionem emittendam, jure canonico inſ-
pecto, & *numero* 6. ex diſpoſitione *Sacr. Concil. Trid.*
ſeſſ 25. *cap.*15. *de reform.* tradit, ſequi ætatem anno-
rum 16. completorum, id tamen limitat *numero* 10. in
Ordinibus Militaribus Equitum S. Jacobi, Alcantaræ,
Calatravæ, & D. Joannis, quoad ætatem profitendi, &
annum novitiatus, cum ſoleant profiteri completo 13.
anno.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

An, & quando ceſſionarius poſſit agere virtute ceſſionis obtentæ poſt ſolutionem. Et quando poſſit agere eum, cui fuit facta ſolutio ad cedendum.

SUMMARIUM.

1 *Solutione ejus, quod debetur, tollitur omnis obligatio, ſive per debitorem, ſive per extraneum fieret ſolutio.*
2 *Correus ſolvens debitori, ad hoc ut contra alterum valeat agere, obtinere debet jurium ceſſionem à creditore.*
3 *Ceſſio, ad hoc ut ſuum operetur effectum, fieri debet, vel ante ſolutionem, vel in ipſa ſolutione; vel cum pacto de cedendo.*
4 *Correus ſimpliciter ſolvens, cenſetur in dubio pro tota obligatione ſolviſſe.*
5 *Ceſſio quando poſſit fieri uni ex correis in ſolidum obligatis, etiam poſt ſolutionem, abſque pacto de cedendo.*
6 *Fidejuſſor ſolvens, cenſetur nomen debitoris emere, & ideo ſemper fieri poteſt ceſſio, etiam poſt ſolutionem ex intervallo.*
7 *Amplia, ut creditor poterit cogi ad cedendum etiam actiones reales, & hypothecarias.*
8 Faber de conject. lib.15. c.9. *confutatur.*
9 Surd. in dec.308. *impugnatur.*
10 Theſaur. jun. in addit. ad deciſ. patris.191. *explicatur.*
11 *Opinio* Theſaur. in deciſ. 166. *in Regno non eſt uſu recepta.*
12 *Renuncians beneficio* auth. præſente, C. de fidejuſſ. *non habet beneficium diviſionis*, *ex* epiſt. D. Hadriani.
13 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO XXXII.

Ex duobus Confidejuſſoribus unus ſolverat cre-
ditori debitum, abſque pacto de cedendo, & fa-
cta ſolutione obtinuit ceſſionem jurium, vigore cujus
petiit, & obtinuit aſſiſtentiam in M. C. V. ſuper bo-
nis poſſeſſis per alium confidejuſſorem, à quo cum
fuiſſet appellatum ad S C. dicebat conventus, debe-
re abſolvi, & decretum M. C. V. revocari, quia cum
eſſet extincta obligatio per ſolutionem factam per
1 Confidejuſſorem, actio erat extincta, cum ſolutione
ejus, quod debetur, omnis obligatio tollatur, *§. 1.*
Inſt. quib. mod. toll. oblig. quod procedit, ſive ſolutio
fiat per debitorem, ſive per extraneum, *l.ſolvendo,ff.*
de neg.geſt. in l. 1. *§. cum pradium, in fi. ff. de pignor.*
etiam ſi ſolvens ſit unus ex correis debendi, *l.* 1. 2. *&*
3. *& l.fin. ff. de duob. reis*, *§. penult. Inſtitut. eod. ti-*
tul. hinc datur cautela, ut quotieſcumque unus ex cor-
reis ſolvit, & vult agere contrà correum pariter obli-
gatum, debet obtinere jurium ceſſionem, *l. ut fide-*
2 *juſſor*, *ff. de fidejuſſ. l.cum alter*, *C. eod. titul.* quæ
ceſſio, ad hoc ut ſuum ſortiatur effectum, debet fieri,
3 ut ante ſolutionem, vel in actu ſolutionis, aut de-
bet ſolvi cum pacto de cedendo, ut eſt *text. in l. Mo-*
deſtinus, *ff. de ſolutio.* ubi DD. & præcipue *Bart.* qui
Magiſtraliter dicit, quod ſi unus ex correis debendi
ſolvit, & non exprimit, ſuo tantum nomine ſolviſ-
ſe, in dubio præſumitur, pro tota obligatione ſolu-
4 tionem eſſe factam, & *Bart.* ſequitur *Bald. in l.ff. de*
act. & obligat. & alii *Doctores*, *Soc. jun. conſil.*18. *numer.*
9. *volum* 1. *Dec.conſil.*99. *Menoch. præſumpt.*45. *num.*26.
*lib.*3. *&* 143. *num.*6. *Franc. de fidejuſſ cap.*5. *n.*482. *Hering.*
*de fidejuſſ.cap.*28.*nu.*34. nam extincta obligatione, cre-
ditor non eſt amplius creditor, & ideo non poteſt ce-
dere jura, quæ non habet, ex *regula nemo plus juris*, *ff.*
de reg.jur. l.ſi ſic legatum, *§. mihi*, *ff. de legat.*2. quod
etiam firmat *Bart. in d.l. Modeſtinus*, ex mente *gloſſ in*
l. Papinianus, in verb. & ſuo nomine, *ff. mand. l. qui res*
ſuas §. aream, *ff. de ſolut.*

Et licet in duobus inſolidum obligatis aliquando
admittatur ceſſio ex intervallo, etiam non præceden-
5 te pacto de cedendo, tamen dicebatur, hoc proce-
dere, vel quando ſolutio ſpecifice fit per unum ex
correis ſuo nomine, quo caſu non extinguitur obli-
gatio reſpectu omnium, vel quando ex ipſis duobus
correis, unus eſt principalis, alius vero acceſſorie
eſt obligatus, tanquam fidejuſſor; nam ex caſu, quam-
vis per ſolutionem factam per principalem debito-
rem tollatur omnis obligatio, etiam reſpectu fidejuſ-
ſoris *l.cum quis*, *§. de peculio*, *ff.de ſolut.* tamen ſi ſol-
vit fidejuſſor, quamvis ſit inſolidum obligatus, vide-
tur voluiſſe extinguere ſuam tantùm obligationem,
non autem illam principalis, prout declarat *Bart. in*
d.l. Modeſtinus, *in* 3. *diſt.* ſub *num.*4. per *text. in l. Sti-*
chum, *§. ſi mandato*, *ff. de ſolutio. Iaſ.* late diſputato
articulo in *l. ſi res obligata. numer.*44. *ff. de leg.*1. *Bart.*
in auth. hoc ita, *C. de duob. reis*, *numero* 36. *Caſtrenſ. in*
l. ſi ex toto, *§.*1. *num.*3. *ff. de leg* 1. *Cravet. in conſil.* 458.
*num. Gabr. conſil.*63. *num.*2. *volum.*2. *Caſtr.conſil.*181. *&*
182. *volum.*1. & in terminis in uno ex duobus Confide-
juſſoribus, ut non poſſit obtinere jurium ceſſionem
poſt ſolutionem, nec agere contra ſuum Confide-
juſſorem, deciſum fuit in Senatu Mantuano, ut per
*Surd. in dec.*308. & in Senatu Pedemontano per *Theſ.*
jun. in add. ad Theſaur. patrem, *in deciſio.* 191. ubi di-
cit, hanc eſſe veriorem opinionem, *Everard. conſil.*1.
1. *Rochegal. in l. reos, in princ. ff. de duob. reis* ſub *nu.*55.
prope *fi.*

Quibus tamen non obſtantibus contrarium fuit judicatum per S. C. ea ratione, nam Confidejuſſor ſolvens, non Confidejuſſoria, ſed ſuum negotium agit, cum & ipſe inſolidum teneatur, & ideo, non animo extinguendi omnium obligationem videtur ſolviſſe,
6 ſed potius propriam: immò contra alium Confidejuſſorem videtur emiſſe actionem, & jura in ipſum tanquam emptorem transferri habetur ex *Bald in d.l. Modeſtinus num.* 1. Cum ergo, non animo extinguendi Confidejuſſoris obligationem, ſed eam acquirendi ſolverit, poteſt quandocunque ſive antea, ſive poſtea fieri ceſſio, quod probant apertè in terminis *text. in l. fidejuſſoribus.* 17. *& in d. l. cum is,* 36. *ff. de fidejuſſ.* ubi etiam *gloſſ. & Bart.* in quibus ponitur caſus, quod creditor, qui habet obligatum nedum principalem debitorem, ſed etiam fidejuſſores, & ab uno ex fidejuſſoribus totum creditum percepit: quæritur num omnes liberati ſint, & dicit, quod non (*non enim inſolutum accepit, ſed quodammodo nomen debitoris vendidit, & ideo habet actiones, quia tenetur ad id ipſum, ut præſtet actiones*) per quem *text.* Ita in propriis terminis voluerunt *Raph. Cuman. in d.l. Modeſtinus numer.* 3. *Coler. de proceſſ. exeq. c.* 20. *n.* 368. latè *Franc. de fidejuſſ. cap.* 5. *num.* 484. ubi dicit, quod ex æquitate eſt facienda interpretatio, ut non ſolum ante ſolutionem, vel in continenti in ipſo actu, ſed ex intervallo poſt, etiam pacto, vel proteſtatione non præcedente poſſe ceſſionem à fidejuſſore peti, & creditorem actione empti compelli ad ceſſionem faciendam, cum hoc caſu fidejuſſor ſit quaſi emptor nominis, cui creditor quocunque tempore jus ſuum tradere neceſſe habet & hanc opinionem veriorem eſſe, ex multis comprobat *Hering. de fidejuſſor. cap.* 28. *num.* 38. ſequitur latiſſime, & diſputato articolo concludit *Io. Koppen.* doctiſſimus Germanus in *dec.* 51. & proprie ſub *numer.* 5. ubi dicit, hanc eſſe communem opinionem, prout etiam voluit *Colerus ubi ſupra, num.* 370. & idem te-
7 net *Socin. jun. conſil* 27. *num.* 8. *lib.* 2. *Io. Baptiſta Coſta de remed ſubſid. remed.* 48 *numer.* 6. quod etiam ampliatur, ut nedum creditor fidejuſſori ſolventi teneatur cedere actiones perſonales, verum etiam reales, & hypothecarias, quas creditor contra Confidejuſſores habebat, *lib,* 2. *& l. cum alter, Cod. de fidejuſſ.* idem *Koppen. loco* citato *numero* 6. licet non poſſit fidejuſſor ſolvens virtute ceſſionis agere contra Confidejuſſores pro toto credito ſoluto, ſed deducta rata, ſive portione,
8 ad ipſum ſpectante, quod optime explicat, & fundat *Koppen ibid. num.* 8. *&* 9. Cavendum tamen puto ab *Ant. Fab. conject. jur. lib.* 11. *cap.* 9. qui ſatis miratur de opinione Authoris ab ipſo allegati, qui tenuit, quod uni ex correis inſolidum obligatis qui ſolvit, poteſt actio cedi contra alios, etiam poſt ſolutionem; quaſi quod ſit hujus opinionis author, fundans ſe ſolum in æquitate, contra eum multa jurgia invehendo, dicens, eſſe opinionem ſatis ridiculam & novam, & non advertit, quod non ab illo ortum habuit, ſed communiori *Doctorum* calculo eſt recepta, ut ex ſuperius allegatis apparet & fundatur ex juribus per ipſum adductis & præcipue ex *text. in leg. fidejuſſoribus* 17. *& l. cum is* 36. *ff. de fidejuſſ.* ubi ſolutione facta per Confidejuſſorem, potius videtur emptum nomen debitoris quam quod actio ſit per ſolutionem peremptа, & propterea creditor debet actiones cedere contra alios Confidejuſſores, & ita intelligit *text. in dict. leg. fidejuſſoribus* & *leg. cum is, gl. ibid.* in caſus figuratione, & in *verbo & ideo habet*, dicit amplius, quod poſſet forte ſolvens repetere pecuniam à creditore, cui fuit ſoluta, ſi non cedat, arg. *text. in l. fin. §. fin. D. rem. rat. hab.* quibus juribus, quamvis ſatis ingenioſe, & erudite conatur *Faber* [apud me magnæ authoritatis Doctor] totis viribus reſpondere & motiva contra ſuam opinionem enervare; attamen [ut verum fatear] mens mea ſuis reſponſionibus non quieſcit; tanto magis, quia ipſe *in fin. dict. cap.* 9. fatetur ex juribus prædictis ſubtiliſſime fuiſſe à juris Authoribus hoc idem contra ſuam opinionem obſervatum, & ſic ex ejus dictis etiam convincitur, Doctorem allegatum non fuiſſe hujus opinionis authorem & pro reſponſione ad *text.* claros & apertos in *d.l. cum is, & l. fidejuſſoribus*, qui ſatis contra urgent, conatus fuit intervertere; *dict. tex. in d.l. cum is* in final. verbis ibi: *& ideo habet actiones, quia tenetur ad id ipſum, ut præſtet actiones*, mutando illud verbum, *quia*, & ut ad ſenſum ſuum verba *text.* accommodaret, dicit, *& ideò quia habet actiones, teneatur ad hoc ipſum, ut præſtet actiones* & verè ſi hæc nova invendo, ut poſſemus verba *text.* mutare admitteretur, facile eſſet, omnibus contrariis reſpondere, nec *text. in l. quod debetur* 52. *ff. de pecul.* & alii allegati aliquid probant ad impropriandа, & mutanda verba *text. in d. l. cum is*, nec curandum de *deciſ. Surd.* 308. cum contra ipſum ſit communis opi-
9 nio, nec etiam aliquid facit deciſio, relata per *Theſaur.*
10 *junior.* quia loquitur, ſtante beneficio diviſionis ex *Epiſtola Divi Hadriani*, ex *text. in l. inter eos fidejuſſores* 52. *ff. de fidejuſſor.* & ſic in fidejuſſore qui non poterat cogi ad ſolvendum integrum debitum, ſed tantum pro ſua portione, non autem loquitur de fidejuſſore in ſolidum obligato, à quo poteſt totum debitum exigi, non admiſſa opinione *Theſauri ſenio-*
11 *ris in dec.* 106. quod fidejuſſor, quantumvis inſolidum obligatus cum juramento habeat beneficium excuſſionis cum in regno contraria opinio ſit uſu recepta, quia renunciatur beneficio *auth. præſente, C. de fidejuſſor.* & renunciatio tenet *Guid. Pap. deciſ.* 94. *Thoming. deciſ.* 1. *Rota Lipſienſis* maxime ſtante juramento, *Cappell.*
12 *Tholoſ. dec.* 199. & ideo inſolidum obligatus, poteſt inſolidum conveniri *Mohedan. dec.* 2. *de fidejuſſor.* Innumeros pro hac opinione adducit *Francus de fidejuſſor. c.* 5. *n.* 343. cum *ſeq. Fachin. controv. jur. lib.* 8. *cap.* 54. diffu-
13 sè *Herin. de fidejuſſor. capit.* 128. *par. numero.* 67. Et ideo die 14. Februarii 1633. facta relatione per Regium Conſiliarium Octavium de Piccolellis fuit confirmatum decretum M.C.V. & quia in S.C. erant etiam productæ aliæ ceſſiones, fuit præſtita aſſiſtentia pro aliis quantitatibus petitis In Senatus Conſulto penes Carbonum Actorum Magiſtrum.

OBSERVAT. IN DECIS. XXXII.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſor ſimplex, vel inſolidum obligatus conventus ad ſolvendum creditori, poteſt petere ceſſionem, nedum contra principalem, ſed etiam contra fidejuſſorem, & creditore recuſante ſolvere non cogitur.*

2 *Ceſſio omnino requiritur, ubi fidejuſſor vult recuperare à confidejuſſoribus, & fieri poteſt ante, in actu ſolutionis, & poſt, num.* 3. *& quando ex intervallo, n.* 4. 8. *&* 10. *non eſt neceſſaria, ſi fidejuſſor agit contra principalem debitorem, n.* 11.

5 *Solvens ſuo nomine, non videtur extinguere obligationem debitoris, ſic etiam, ſi non eſt obligatus principaliter, ſed tantum eſt debitor debitoris, numero* 6. *de ratione, num.* 7.

9 *Solutio in dubio præſumitur facta nomine proprio, quamvis expreſſe ſolvens non dixerit.*

10 *Ceſſio eſt facienda fidejuſſori, ſi juſſu Iudicis ſolvit, etiam ſi ſententia ſit injuſta, num.* 14.

11 *Fidejuſſor repetere poteſt à principali id, quod occaſione fidejuſſionis ſolvit, abſque ceſſione, cum omnibus damnis, expenſis, & intereſſe, numero* 17. *&* 18. *quia de jure habet mandatum à principali, de ſolvendo, eoque magis ſi habuit mandatum de fidejubendo n.* 12. *etiam ſi ſponte ſolvit, num.* 13. *& ita deciſum traditur in fidejuſſore de judicatum ſolvendo, n.* 15.

16 *Sententia lata contra principalem, ſtatim exequi poteſt*

contra

contra fidejuſſorem de judicatum ſolvendo, & è contra, ad inſtantiam fidejuſſoris contra principalem debitorem, abſque novo proceſſu, numero decimo ſeptimo.

18 *Fidejuſſor recuperatione totius ſoluti agere poteſt contra principalem debitorem, contra vero fidejuſſores pro rata tantum ſtante beneficio diviſionis, numero 19. & fallit, n. 20. & 23.*

20 *Fidejuſſor, non pro rata, ſed inſolidum convenitur, ubi inſolidum eſt obligatus, & ſemper de ſtylo obligatus, intelligitur, etiam quod non adſint in obligatione verba* ut principalis, principaliter, & inſolidum, *n. 21.*

22 *Fidejuſſor tenetur inſolidum, quando beneficio* de duobus reis, *vel* Epiſtolæ Divi Hadr. *vel, quando beneficio* diviſionis *eſt renunciatum.*

23 *Ceſſionarius non tenetur cedere Reo librum cedentis.*

25 *Ceſſio quando ex intervallo de æquitate fieri poſſit.*

Fidejuſſor ſimplex, vel inſolidum obligatus, ſi conveniatur à creditore poteſt petere ceſſionem, ne-
1 dum contra principalem debitorem; ſed etiam contra Confidejuſſores, & creditore recuſante ſolvere non cogitur, ut per plura probat *Pirrus Maurus Aretin. de fidejuſſ. tom. 6. cap. 5. numero 3. & 4.* verum, ſi
2 ſolutum recuperare intendat à Confidejuſſoribus ceſſio omnino requiritur, ſine qua haud agere poteſt, ut *juribus* adductis probant D. meus *num. 2. Fontan. deciſ. 216. num. 3. lib. 1. & Anton. de Amato var. reſolut. lib. 1. reſol. 3. num. 41.* ubi reprehendit *Maynardum* & Curiæ Tholoſanæ ſtylum, de admittendis fidejuſſoribus, ſine ceſſione agentibus, contra fidejuſſores quam tamen praxim excuſat *Fontanella* in caſu per ipſum relato *numer. 5.* quam ceſſionem poſſe fieri nedum *ante*, ſed
3 etiam in actu ſolutionis, imo & poſt ad beneficium fidejuſſoris ſolventis de ejus propria pecunia, ut agere poſſit contra confidejuſſores probat *D. Andreol. lib. 2. contr. 174. num. 23.* etiam quod non adſit pactum de cedendo, ut concludit D. meus *à numer. 6.* uſque *ad 22.* Ideoque *n. 13.* refert, ſtante ceſſione facta poſt ſolutionem, tam per Mag. Cur. quam per S.C. fuiſſe præſtitam aſſiſtentiam ſuper bonis confidejuſſoris.

4 Quæ quidem deciſio, ultra adducta per D. meum confirmat ex infra dicendis, ſiquidem *Bart. in l. Modeſtinus, ff. de ſolutio.* diſtinguit plures caſus, in quibus valide fieri poteſt ceſſio ſolventi, etiam ex intervallo & inter alios ille præcipuus ab eo adducitur, quando quis expreſsè ſolvit nomine ſuo, non autem nomine principalis debitoris, ut habetur *num. 4. verſicul. aut ſolvit nomine*, ubi *Alberic. numer. 2. verſicul. ſolvens & Imola numer. 4. verſic. ſi verò conſtat*, ratioque ad-
5 ducitur, quia quando quis ſolvit ſuo nomine, non videtur extincta, & ſublata obligatio debitoris, *leg. Papianus, ff. mandati, l. Stichum §. ſi mandato, ff. de ſolut.* refert *Menoch. præſumpt. 43. numero 2. caſu 3. lib. 3.* ſicuti dicimus de eo, qui non eſt obligatus principaliter
6 ad debitum, ſed tenetur ex aliqua cauſa, ut puta, quia eſt debitor debitoris, tunc enim ſi ſolvit nomine proprio creditoribus ſui creditoris, non liberat debi-
7 torem perpetuo, nec extinguitur obligatio magis enim ex rei ſuæ liberandæ cauſa ſolviſſe vide-
8 tur, quam cauſa debitoris, ut habetur in *l. ſi res 60. in fin. ff. de leg. 1.* ubi *gl. in ver. ſuo tempore*, & propterea *ibi* deciditur, quod poteſt perpetuo officio Iudicis agere, ut ei cedantur actiones etiam ex intervallo poſt ſolutionem factam, quod comprobat *Bar. dict. num. 4. verſ. 4. caſu*, ubi *Cuman. num. 5. & Dec. conſ. 99. n. 8.* noviſſime D. *Conſil. Arias de Meſa libro 1. var. reſol.*
9 *c. 35. n. & 22.* ubi D. meum hic *num. 6.* citat & ſolutio in dubio præſumitur facta nomine proprio, quamvis expreſſe non dixerit ſolvens, ſuo nomine ſolvere, ut
10 tradit *Menoch. ibid. num. 12. in 6. & ultimo caſu*, per *text. in l. eo magis ff. de ſolutio.* quæ tanto magis procederent ſi juſſu Judicis ſolveret creditori, tunc enim debent & poſſunt actiones & jura cedi, nullo habito diſcrimine, quo nomine ſolvat, dummodo invitus ſolvat, ut bene docet *Scaccia de camb. §. 2. gloſ. 5. numer. 89. verſ. amplia ſecundo & verſ. & inde* & apertè tradit D. *Conſil. de Georgio alleg. 39. num. 32. & ſeqq.*

Quando tamen fidejuſſor vult agere contra prin-
11 cipalem debitorem, nulla requiritur ceſſio jurium, & actionum, ſiquidem fidejuſſor repetere poteſt à principali id, quod occaſione fidejuſſionis ſolvit ut *jura* clamant in *l. indebitum, ff. de condict. indeb. in §. ſi quid autem, Inſtit. de fidejuſſ. in l. ſi pro ea, C. mandati & in cap. 2. de fidejuſſ.* & probant D. *Vivius deciſio. 210. nu. 210. numero 1. Alex Trentacinq. var. reſol. libro 3. reſol. 6. numero 1. Herme. de fidejuſſor. cap. 27. num. 14. Gozad. conſil. 35. per totum, Fontanella dec. 216. numer. 2.* ubi deciſum refert, *Amat. reſol. lib. 1. reſol. 37. num. 40. D. Conſil Staib. reſol. 46. num. 14. at. 25. & reſol. 84. num. 21 lib. 1.*
12 habet enim de jure mandatum à principali de ſolvendo, *l. ſi fidejuſſor, ff. mandati, D. Conſ. Staib. ibid. num. 29.* eoque magis, ſi habuit mandatum de fidejubendo, *Sor. ſen. conſil. 26. num. 14. libr. 2. Calcan. conſil 35.* etiam
13 ſi ſolverit ſponte, præſumitur enim ſolvere de mandato principalis, contra quem habet repetitionem quantitatis ſolutæ cum omnibus damnis, expenſis, & intereſſe, ut bene probant *Card. Pariſ. conſil. 104. per tot. vol. 3. Joan. And. in reg. damnum, quaſt. 16. Alex. conſil. 37. n. 3. 4. & 5. lib. 1. Abb. conſil. 6. n. num. 1. Her. n. ubi ſupra num. 24. 25. 45. & 51.* ac pariter procedit, quamvis ſententia fuerit injuſta: quia non obſtante inju-
14 ſtitia competit fidejuſſori repetitio, juxta tradita per D. *Vivium ubi ſupra nu. 5.* maximè ſi principalis debitor promiſiſſet indemnitatem fidejuſſori, ut bene docet *Hering. ibid. Aretin. conſil. 24. num. 10.* optimè *Gaitan. diſcept. forenſ. lib. 2. c. 227. num. 31. & 33.* ſecundum præ-
15 dicta fuit per S. C. judicatum, referente D. Conſil. *Vargas* Duce Cagnani, ſub die 20. Decembris 1632. in cauſa Jo. Ambroſii Caſellæ cum Marcello de Orlas fuit enim condemnatus dictus Marcellus ad ſolvendum dicto Jo. Ambroſio fidejuſſori de judicatum ſolvendo ducat. 6000. ſolutos Barbaræ Spinulæ uxori dicti Marcelli, vigore litterarum exequutorialium, cum omnibus damnis, & intereſſe, præcedente mandato de fidejubendo, ac indemnitate demum facta,
16 ut ex actis in Banca Solatii: Sententia enim ita contra principalem debitorem, ſtatim exequi poteſt contra fidejuſſorem de judicatum ſolvendo, per ea, quæ
27 tradit D. meus *dec. 103. numer. 53. & 55.* & è contra fidejuſſor eadem ratione ſolvendo paratam habet executionem contra principalem, abſque novo proceſſu & ordine judiciali, ut ex *Hippol. de Marſil. de fidejuſſ. numer. 361. & Francho* in ſimili *tract. cap. 5. num. 516.* & aliis probat D. meus *ibid. num. 54.* Ideoque ex abundanti cautela dictus Joan. Ambroſius, novum compilavit proceſſum contra dictum Marcellum, ipſumque condemnari ut ſupra fecit.
18 Hinc, *Fontanell. d. dec. 216. n. 6. & 7.* tenet, quod ſi fidejuſſor agat contra principalem debitorem, poſſit to-
19 tum ſolutum repetere, ex *c. 2. de fidejuſſ. D. Andreol. ubi nu. 7.* ſi verò contra confidejuſſores, & tunc niſi pro rata, ſtante beneficio diviſionis, *Fontanell. ibid.* ubi tradit, idem dixiſſe in *tract. de pact. nupt. lib. 1. clauſ. 4. gl. 18. p. 2 num. 35.* ſequitur *D. Andreol. d. n. 7. D. Conſil. Arias de Meſa d. lib. 1. var. reſol. c. 23. num. 14.* quamvis
20 alii contrarium ſentiant: attamen hæc concluſio, reſpectu confidejuſſoris non habet locum ubi eſt obligatus inſolidum, tunc enim inſolidum, non autem pro rata convenitur, ut optime reſpondit & probat D. meus *num. 12.* & de ſtylo, fidejuſſores ſemper inſolidum obligantur, ut tradit *Aretin de fidejuſſ. ſect. 6. c. 4. num. 21.* eo quod in omnibus obligationibus fidejuſſoriis de ſtylo apponuntur illa verba, ut *principalis*

princi-

principaliter, *& inſolidum*, & *num.ſeq.* dicit, quod verba prædicta etiam ſi non ſint impoſita, quia ſunt
22 de ſtylo, cenſeantur appoſita, dum Notarius cenſetur rogatus apponere omnes clauſulas ſolitas, & conſuetas, ſic etiam inſolidum tenetur, quando beneficio *de duobus reis* eſt renunciatum, ut probat *numer.34.* vel *Epiſtola Divi Hadriani num.16.* vel quando beneficio *diviſionis num.44.* ſicut pariter concluſio tradita *nu.19.*
23 procedit, ubi fidejuſſor fidejuſſit eodem tempore, ſecus ſi diverſo tempore, quo alii fidejuſſerunt, tunc enim totum debitum ſolutum, ſtante ceſſione repetare poterit, *l. ſi Titium, ff. de fidejuſſor. D. de Franch. dec.55. numer.1.* aliique apud *D. Andreol loco cit. n.8.*

24 Sic etiam notabis, quod ceſſionarius agens contra nomen ceſſum non tenetur edere Reo Librum cedentis ad fundandam exceptionem, ut bene fundat *Dev. Andreol. controverſ. 1,8. numero 5. 6. 7. & 9. libro 1.*

Quando autem de æquitate fieri poteſt ceſſio ex intervallo, vide *D. Calvin. in tractat. de æquit. lib.1. c.77. num.11. cum ſeq.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Compromiſſum an, & quando poſſit fieri in cauſis feudalibus.

Et an annullata refutatione virtute *Reg. Pragm.* de anno 1579. ſint annullata acta facta cum ipſo refutatario ante *Pragm.*

Et de inſtantia an, & quando tranſeat in ſingularem ſucceſſorem.

SUMMARIUM.

1 *Compromiſſum de re feudali, abſque aſſenſu fieri non poteſt.*
Intellige, de jure Regni, n.8.
Limita, ubi ſuper re feudali de facto ageretur, numero 9.
Item, ubi ageretur de taxatione vitæ, & militiæ nu.10.
2 *Refutatio eſt nulla, ubi non fuerit regiſtrata, ſervata forma* Reg. Pragm.
3 *Lex nova non reſpicit præterita, ſed futura.*
Limita, ubi in ſpecie ad præterita provideret, n.4.
5 *Inſtantia cæpta cum defuncto, non tranſit nec activè, nec paſſivè in ſingularem ſucceſſorem voluntarium.*
Limita in feudo n.24.
6 *Emptor, dicitur ſingularis ſucceſſor voluntarius.*
7 *Negligentia prædeceſſoris, ſucceſſori non nocet.*
Intellige, ut n.23.
11 *Poſſeſſio eſt quid facti.*
12 *Quæſtio facti poteſt compromitti.*
13 *Sacrum Conſilium non eſt Iudex competens, ubi agitur judicium, ſi res ſit feudalis, vel burgenſatica, ſed R. C. S.*
Limita, ubi ageretur de poſſeſſorio ſummariiſſimo, numer.14.
15 *Citatio ad teſtes, ab Arbitris fieri non poteſt, ſed à Iudice loci.*
16 *Aſſenſus non requiritur in refutatione facta immediato ſucceſſuro.*
17 *Alienatio rei dotalis eſt invalida reſpectu venditoris, licet ſecus reſpectu mulieris.*
18 *Annullatio actus refutationis vigore* Regiæ Pragmaticæ *eſt pœna.*
19 *Pœna ſuos authores non egreditur.*
20 *Renunciare privilegiis nemo poteſt, reſpectu juris tertio acquiſiti.*
21 *Pars partis præjudicare non poteſt.*
22 *Princeps non præſumitur tertio præjudicare.*
25 *Dominus agens, petendo feudi reſtitutionem, non dicitur agere ex propria perſona, ſed nomine ipſius feudi.*
26 *Deciſio in cauſa adducitur.*

DECISIO XXXIII.

IN cauſa Horatii Serſalis utilis Domini Civitatis Belcaſtri cum Ill. D. Duce Galleſii ſuper judicio moto in anno 1564. per Ill. Ducem Montis Alò, tunc utilem Dominum, dictæ Civitatis contra Ill. Marchionem Meſuraci, compilato jamdiu proceſſu, & inſufflato ſpiritu vitæ, fuerunt pro parte dicti Illuſtr. Ducis Galleſii ad præſens utilis Domini dictæ Terræ Meſuraci dictum de nullitate actorum, & quod ideo debet de novo proceſſus compilari, ipſo audito. Primò quia omnia acta prædicta fuerunt facta coram
1 Arbitris, tempore, quo non potuit fieri compromiſſum de re feudali abſque Regio aſſenſu, ex *Conſt. Regn.* incip. *Conſtitutionem divæ memor. verſic. arbitraria etiam*, ubi *Afflict. num. 52.* & idem *Afflict. deciſ. 138. Frec. in libro 2. de ſubfeud. in 1. author. ver. pluribus autem modis, lim. 29. verſic. ubi eſſet controverſia numer.88.* ubi teſtatur, quod ita ſæpe fuit in S. C. judicatum, *Camer. in cap. Imperialem, f. 14. lit. D. Minado. dec.3.* ubi *Flaminius Monaeus*, & ſic pluries fuiſſe deciſum dicit D. de *Pont. Conſil. 52. num.11. & 12. lib. 2. Muſcat. in praxi S. C. libro 1. p. 2. gloſ. gradum, numero 49. Borell.* latè in *pragm. odia litium. §.2. gloſ.1. num. 127.* ubi *Doctores* cumulat, & iterum in *§.3 gloſſ.4. n.94. de compromiſſis*, novissimè *Bilot. concluſ. ſeud. 67. numero 2.*

2 Secundò dicebatur, quod quamvis compromiſſum poſſet fieri abſque aſſenſu, tamen ex alio reddebatur nullum, & conſequenter, acta facta vigore dicti compromiſſi, eo quo fuit factum ab Illuſtr. Marchione Meſuraci Troiano Spinello, tempore quo dicta terra Meſuraci non erat ipſius, ſed Iſabellæ Caracciolæ ejus matris nulla habita conſideratione de refutatione eidem facta per ipſam in perſonam dicti Trojani filii ex defectu Regiſtri, vigore *Regiæ Pragmaticæ* de anno 1579. quæ eſt 20. ſub *titul. de feudis*, & quamvis refutatio fuerit facta de anno 1550. & ſic per annos viginti novem antequam promulgaretur *pragmatica*, & lex nova non reſpiciat præterita, ſed fu-
3 tura, *text.* eſt in *l. leges & Conſtitutiones, C. de legib.* ubi *Doctores*, & in *cap. fi.* ubi *Scribentes, extra de conſtit. cap. licet canon, de elect. in 6. l. cauſas, Cod. de tranſact. Gayl. libro 2. obſerv.9. Crav. conſil. 50 Honded. conſ. 16. num.14. vol.1. Decian. conſ.11. numer.191. volum.1. Vivius deciſio 120. in fin. Rovit. in pragm. 2. cenſib.* tamen hoc intelligitur, quando lex nova non providet reſpectu præteritorum, prout in d. *pragm.20. de feud.*
4 in qua ſancitum fuit, ut refutationes præteritæ regiſtrentur infra quatuor menſes, futuræ verò, intra quindecim dies à die refutationis: quando enim lex providet etiam reſpectu contractuum celebratorum ante *Pragm.* tunc non cadit diſputatio, quod comprehendantur ut advertit *Rovitus in d. pragm. 2. de cenſib.* ubi allegat *Gayl. in dict. obſerv.9. lib. 2.* qui dicit, ſic fuiſſe judicatum in Camera Imperiali, & proinde cum in *dicta pragm.* adſit etiam clauſula annullativa non poteſt dubitari, refutationem factam in anno 1550. à dicta Iſabella Caracciola in perſonam Troiani Spinelli filii, fuiſſe nullam, & per conſequens compromiſſum factum per ipſum & acta per dictos Compromiſſarios.

5 Tertiò dicebatur, quod quamvis acta non eſſent nulla, tamen Serſalis Actor erat ſingularis ſucceſſor voluntarius, ad quem inſtantia non tranſit, neque activè, neque paſſivè, *Bart. in l. ſi unum hominem, ff. de fidejuſſ. & in l. Lucius, § rogatus, ff. ad Senat. Conſ. Treb. Angel. in l. tam ex contractibus ff. de judic. Pet. deciſ. 1. lib. 2.*

lib.2.Cabed.dec.Luſit.97.num.7.p.2.& deciſ.198.nu.5.p.
1.Joſeph.Seſc.dec.Arag. 54.*& dec.89.numer.2.Ann. al-*
leg.14.Barboſ.in l.qua dotis §.fin.ff ſol.matr. qui aſſerit
nec ius ſucceſſorem ſingularem tranſire, quando defun-
cti perſonam non repræſentat, *Peregr.de fideicommiſſ.*
*art.53.num.24.*doctus, & eruditus *D.Thomas de Car-*
*leval.Reg.Conſiliar.*meus Collega,*de judic.& for.comp.*
*lib.1.tit.5.diſp 2 qu.7 ſect.3.*ſub *num.914.* Cumque tam
Illuſtr.Dua ab Altemps conventus, quam Horatius
Serſalis ſint ſucceſſores particulares, ubi emptores
6 Meſuraci, & Belcaſtri: emptores enim dicuntur ſuc-
ceſſores particulares voluntarii, *l. ſi pignori ff. famil.*
*erciſcund.*dicebant propterea, eſſe dandum de novo
terminum in cauſa, & debere audiri ea integro ipſum
Ducem Galleſii.

Addebatur prædictis, quod enim prædeceſſores ſui
7 negligenter ſe geſſerint in defenſione cauſæ, non pro-
ducendo neceſſarias probationes, illorum negligentia
ſucceſſori non nocere debet, *l. ex contractu ff. de re*
judic.l.à ſententia, & l.ſi pro luſorio, ff. de appell. l. ſi
ſervus plurium, §.1.& 3.ſi quis ante, ff. de leg. 5. ubi
etiam *Bart. Aret.* & alii, *Molin.* loquens in poſſeſſo-
re majoratus *de primog.Hiſpan.lib.7.tit.8 nu.7.* ea text.
in d.l.ex contractu ff. de re judic. Alvar. Vaſc. de jur.
emphyt.q.10.n.3.

Prædictis tamen pro parte Actoris replicabatur,
quod quamvis compromiſſum de re feodali fieri non
poſſit abſque aſſenſu in regno, ex *Conſtitutione Re-*
8 *gni, Conſtitutionem divæ memoriæ*, licet ſecus ſit de
jure communi feudorum, ut in *cap.1.§.de lege Corra-*
di,Capyc.in inveſtit.in verbo feudorum compromiſſa,ta-
9 men hoc limitatur, quando ſuper re feudali agitur de
facto, nam tunc fieri poſſe compromiſſum ſine aſſen-
ſu dixit idem *Freccia in d limit.29.num.88. Andr. in*
conſtit.Comitibus,ubi etiam *Ant.de Alex.Gulielm. de*
Perno in notab.feud.Bart.in loco infra citando, *n.140.*
Et ideo pluries fuit deciſum in Sacro Conſilio, quod
10 quando agitur de taxatione vitæ, & militiæ, tunc
compromiſſum, etiam abſque aſſenſu erit validum
Afflict.dec 136.Anna in dict.Conſtit.divæ memoriæ, nu-
mero 284.& Anna filius conſil.75.Joann.Thom.de Ma-
rinis de gener. & qualit. feud tit.2.de feud.ex pacto, &
*providentia, numero 26.f.*mihi 40.*Reg.Tapia in pragm.*
Regni odia litium, numer.18.Minad in Conſtit. In ali-
quibus,numero 15.Ricc. collect dec.26.& 79.Banbacar.
in c.omnes filii,ſi de feud.defunct.milit.n.70. licet quan-
do tractatur ſi debetur, vel non fieri non poſſit, *Aff.*
43.& 138. *Borrell.de compromiſſ.d.§.2.gl.1.n.132.*

Hoc autem judicium eſt meri facti, ex quo agitur
de turbatione poſſeſſionis & ſic eſt judicium poſſeſ-
ſorium, poſſeſſio autem eſt quid facti, *leg.1.§.1.& §. ſi*
11 *vir ff de acquirend. poſſeſſ.* Immo etiam ſi eſſet cauſa
miſta juris & facti dicitur quæſtio facti, & poteſt com-
12 promitti, *Troyſius in d.pragm.Odia litium, num.130.*
ſub *titul. de arbitris*, ex quo etiam deducitur, quod
quamvis Sacrum Conſilium non ſit Judex competens
13 quando agitur judicium, ſi res eſt feudalis, vel bur-
genſatica, quia deciſio prædicti articuli ſpectat ad
Regiam Cameram Summariæ tamen, quando agi-
tur de poſſeſſorio ſummariiſſimo, non remittitur ad
ipſum Reg. Cam. prout fuiſſe deciſum in Sacro
14 Conſilio, junctis Aulis in cauſa Caſtri Loſeti refert
Jo. Andreas de Georgio in ſuis *repetitionibus feudali-*
*bus cap.49.num.8.& 9.*Et iterum fuit deciſum in cauſa
ſucceſſionis Illuſtr.Principis Conchæ, ut diximus in
dec.93.n 19.

In hac cauſa ponderabatur etiam aliud in facto,
quia terminus datus per S. C. & poſt datum termi-
num cauſa compromiſſa commiſſio pro examinan-
dis teſtibus fuit facta ſimiliter per Sacr. Conſil. prout
15 ſemper fieri ſolet, ex quo arbitri non habent po-
teſtatem in teſtes, ſed inter illos tantum, qui com-
promiſerunt, ut poſt alios dicit *Borrell.ſuper d.pragm.*
*Odia litium, §. 3. gloſſ.2.*ex doctrina *Bar.in leg.non ex*
omnibus, D. de arbitr. & ideo facta electione exa-
minatoris per Arbitros, fit commiſſio per Sacrum
Conſilium in perſonam ejuſdem electi, & per decre-
tum S.C.etiam fuit ordinatum, ut concluſio in cauſa
facta per Arbitros firma remanere deberet, verum, ſi
ante expeditionem cauſæ veniret examen Ducis con-
venti, recipiatur, & habeatur ea ratio, quæ de ju-
re habenda erit. Et poſtea, examine prædicto præſen-
tato fuit diſputatum in eodem Sacro Conſilio, ſi erat
recipiendum vel ne, & tandem non fuit receptum;
Diſputabatur etiam, ſi erant in Sacro Conſilio reci-
piendi teſtes loco ſecundi beneficii, & fuit dictum
quod non recipiantur, & ſic videbatur pluries S. C. ju-
dicaſſe pro validitate actorum.

16 Ad ſecundum verò objectum explicabatur, quod
omnia acta, antequam ſuperveniret *Reg. Pragm.* de
anno 1579. erant legitime facta cum refutatario, cum
de jure valida ſit refutatio facta immediato ſucceſſori
in feudo, etiam abſque aſſenſu, *c.1.§.& ſi libellum de*
alien.feud.patern. c.1.§.ſed & res per quos fiat inveſti-
tura de Ponte de poteſtate Proreg.tit.8.de refutat. feud.
num.4.& conſ.12.& quamvis poſtea per *Reg Pragm.*
ſint annullatæ refutationes, ſi non regiſtrarentur infra
quatuor menſes, non per hoc annullantur actus legi-
timè geſti cum tertio tempore habili, cum illa lex nova
& juris communis correctoria, poſſit interpretari in
damnum illius, qui illam ſprevit, in non parendo re-
futationi; non autem in damnum tertii, cui erat jus
quæſitum, nec eſt novum, quod lex annullet actum,
reſpectu aliquorum, reſpectu verò aliorum, non; ſi-
cuti habemus per *Bart.* & alios in *l. cum vir, ff. de*
17 *uſur.* ubi quamvis reſpectu mulieris venditio rei dota-
lis ſit nulla; tamen tenet reſpectu vendentis, & in
eo caſu venditio à principio eſt invalida, quod tanto
18 fortius procedit in caſu noſtro, in quo refutatio erat
valida, & Troianus Spinellus fuit verus Dom. virtute
refutationis illius autem actus refutationis annullatio,
eſt pœna, *l.Senatus ff.de contr.empt.Ripa conſ.70.n.13.*
lib.1.Vant.de nullit.par.1.nu.15.Menoch.conſ.69.nu.15.
19 pœna autem non debet egredi ſuos authores.*l.ſancimus*,
cum concordantibus, *C.de pœnis*, & proinde non po-
teſt extendi, niſi ad contravenientes, & quamvis d.
Pragmatica nocere potuerit ipſi Troiano Spinello, non
tamen præjudicare poterit actori, qui judicium legi-
20 timè compilavit, & erat jam jus quæſitum circa di-
ctam compilationem proceſſus, ut dixit *Menoch.conſ.*
840.*in fin.* quia neque privilegiis poteſt renunciari reſ-
pectu juris tertio quæſiti, *Decius in cap. cum acceſ-*
ſiſſent, num 29 de Conſtit. & in cap.ſi de terra. num.18.
21 *de privil.*cum una pars alteri præjudicium inferre non
poſſit, *Menoch d conſil.840.num.46.* neque præſumi-
22 tur, Principem præjudicare voluiſſe, cui fuit jus quæ-
ſitum, *l. 2. §. meriſo, & §.ſi quis à principe, ff.ne quid*
*in loc.publ.*ubi latè *Bart. Alciat. de præſumpt. reg 3.*
23 *præſumpt.11.*Et ad id, quod dicebatur de negligenti fuit
conſideratum, quod contrarium apparebat ex actis,
& *Doctores* allegati loquuntur in majoratu, vel Fidei-
commiſſo, & ubi adeſt fraus, vel colluſio, ut habetur
ex *Molin.in d.c.8.lib.4.*

24 Nec tandem obſtabit tertium objectum, quamvis
enim regulariter inſtantia in ſingularem ſucceſſorem
non tranſeat, tamen hoc fallit in feudo, ut ex pluribus
probat *Reg. Rovit. conſ.82. 1. vol.* ea ratione, quia
cum agitur de petitione rei feudalis, ratione ipſius
feudi Dominus non dicitur agere ex propria perſona
ſed nomine feudi, ita ut feudum agere dicatur, *gloſſ.*
magna in *Conſtitut. Regn.* incip. *Conſuetudinem pra-*
vam lib. 3. quaſi homo ſurdus, & mutus, utens mi-
niſterio hominis, & ſic ipſius feudatarii, qui *in fine*
ita refert fuiſſe judicatum junctis Aulis, & confir-
matum in cauſa reclamationis, & plures alias deciſio-
nes S. C. refert *Donat. Anton. de Marinis quotid.*
reſol.

Digitized by Google

*reſol. cap.*185. *lib.*1.*Biloti.concl.feud.* 77. ubi plura ad materiam.

Quibus diſcuſſis die 15. Maii 1637. me referente fuit dictum, quòd oppoſiti, non obſtantibus procedatur ad expeditionem cauſæ penes Act. Mag. de Fœlice.

OBSERVAT. IN DECIS. XXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Compromiſſum fieri non poteſt ſuper cauſis feudalibus, abſque aſſenſu, intellige de jure Regni, ut n.* 2. *at ita deciſum traditur, num.*6. *ſecus vero de jure commune feudorum num.*3.

4 *Compromiſſum eſt nullum, licet interveniat aſſenſus ſuper laudo, non tamen ſuper compromiſſo, nec fieri poteſt ſuper emergenti, vel incidenti feudali, ſine aſſenſu, n.*5.

7 *Immiſſio in feudis eſt mixti imperii, ideoque per Arbitros & alios Officiales municipales fieri nequit.*

8 *Tutoris datio eſt mixti imperii, ideoque compromitti non poteſt.*

9 *Compromiſſum fieri poteſt; abſque aſſenſu ſuper taxatione vitæ & militiæ, ſecus ſi agatur, debeatur, vel de vita, & militia, num.*10.

*Taxatio vitæ & militiæ reſpicit fructus feudi qui ſunt allodiales, d.n.*9.

11 *Clericus actor non adſtringitur vigore* Reg.pragm.1. de arbitr. *ad compromittendum.*

12 *Compromiſſum fieri poteſt, abſque aſſenſu in perſonam Regis, & tunc tranſit ad ſucceſſorem: ſic etiam, ubi fit in Proregem, vel S.R.C.vel M.C.V.in univerſum, non autem in particulares Judices: ſed hodie non poteſt fieri in Tribunalia ſine Regis expreſſa licentia, n.*13.*nec etiam in Regios Officiales, n.*14.

15 *Compromiſſum factum in perſonam Proregis, decedente uno ex compromittentibus non expirat: ſed ad hæredes mortui tranſit, dummodo ſit factum, ut in Arbitratorem, non autem in arbitrum, intellige, volente hærede. num.*16.*&* 17.*& ita judicatum adducitur, num.*19.*amplia, ut n.*20.

18 *Alienatio facta per minorem, abſque ſolemnitatibus eſt ipſo jure nulla.*

21 *Compromiſſum fieri non poteſt ſuper ſententia tranſacta in rem judicatam, & ita deciſum habetur, num.*27. *niſi illi ſit renunciatum, num.*22.*intellige, ut num.* 25. *&* 26.

23 *Laudum latum contra ſententiam, eſt ipſo jure nullum, de ratione, n.ſeq.*

24 *Compromiſſum pertinet ad lites finiendas, non autem ad finitas.*

25 *Renunciatio ſententiæ debet eſſe expreſſa non autem tacita, ad hoc, ut ſuper ſententia fieri poſſit compromiſſum & n.*26.

28 *Compromiſſum peti debet ante terminum ſine litis conteſtatione, & ſub numer.*32.*niſi incontinenti petatur, numer.*29.*verum, ſi fuerit petitum in actu ſubſequenti poſt terminum, non concedetur, & ita determinatum affertur, n.*30.

1 IN hac cauſa D. Horatii Serſalis pro quo in jure ſcripſerat *D. Joſeph Magaldus* Advocatus celebris fundat D. meus *num.* 1. compromiſſum nullatenus fieri poſſe de re feudali abſque Regio aſſenſu, quam concluſionem comprobat *D. Conſil. Staib. reſol.*52. *nu.* 39 *lib.*1.*reſol.forenſ.*ut autem hoc intellige de jure Regni, ex *Conſt.* incip. *Conſtit. Diva memoria, & Pragm.* 1.*de Arbitr.*ut explicat *D. Jo Baptiſt. Biloti* nobilis Beneventanus, ac J. C. Clariſſimus *concl.feud.*67. *num.* 2.nam de jure communi feudorum non prohibetur, ut habetur in *cap.*1.*§.*1.*de leg.Corrad.* quod ad hoc citat *D. Biloti.ibid. numero primo*, poſt D. meum *num.*
8. & propterea, etiam ſi aſſenſus ſit præſtitus ſuper
4 laudo, non tamen ſuper compromiſſo, illud erit
nullum ut deciſum refert per Collaterale Conſilium
*D. Reg. de Ponte conſil.*52. *numero* 16. *&* 17. *volum.* 2.
ſequitur *D Conſil. Staib.* ubi ſupra, *num.*40. qui *num.*
*ſeq.*id extendit, ut nec incidens, ſeu emergens cauſæ
5 feudalis compromitti poſſit, abſque aſſenſu, ex *D. de*
Anna, & *Thom. de Marin.*
6 Hinc, cum D. Federicus Columna Princeps Buteræ inſtitiſſet in S. C. immitti in poſſeſſionem feudorum remanſorum in hæreditate q. D. Lucretiæ Thomacellæ ejus matris & fuiſſet per D. M. Comeſtabulum Dom. Philippum Columnam patrem; petitum compromiſſum; nihilominus decreto S. C. ad relationem *Dom. Conſiliar. Provenzalis die* 25. Octobris 1631. fuit proviſum, quod procedatur in dicto S.C. petito compromiſſo non obſtante, confirmato in gradu reclamationis ſub die 16. Januarii 1632. in Banca de Mar-
7 tino, patrocinante pro D. Principe *D. Lælio Grizio* meo Germano: ſiquidem immiſſionis feudorum judicium, cum ſit mixti imperii, fieri non poteſt per Arbitros ac alios Officiales municipales, qui tantummodo pronunciare poſſunt quod immittatur in poſſeſſionem, ſed effectualis illa poſſeſſio per Arbitros fieri nequaquam poteſt, ad tradita per *Bar. in l. jubere cavere ff. de juriſdict. omn. judic.* ubi *Jaſ. numer.* 18. *& Dec. numer.*8. de communi teſtatur, accuratè *Menoch. de arbit. jud. quæſtio.* 74. *numer.* 24. *&* 25. pulchre *Ludov.*
8 *dec. Peruſ.*47.*numer.*8. videndus, ſicuti eadem ratione nec datio tutoris; quæ eſt mixti imperii, compromitti poteſt, ut tradit *Troyſ. in d. prag.*1. *numero centeſimo vigeſimo octavo.*
9 Non tamen *d. pragmat.* locum ſibi vendicat in taxatione vitæ, & militiæ, ut affirmat *Afflict.* inſignis, & præclarus J. C. ac conſiliarius laudatiſſimus *dec.* 138. ubi, ſic per S.C. determinatum adducit, & poſt ipſum *D. Reg. Rovitus*, qui merito in Anagramma *OVI R-TVS.* appellatus fuit, *d. pragm.*1.*num.*37. eo quòd non tangit corpus feudi, cum taxatio prædicta reſpiciat fructus feudi, qui ſunt allodiales, ut aliis probat *D.*
10 *Biloti concl.*1.*num.*1.*& d. concl.*63. *num.*4. ſecus ſi tractatur an debeatur, vel non, ut per Dom. meum *num.* 10. ſicuti nec etiam habet locum in lite ſuper patagio, juxta adducta per *D. Conſil de Anna conſil.*75. quem re-
11 fert, & ſequitur *D. Reg. Rovit. in d. prag.* 1. *num.* 38. *in fi.* nec pariter Clericus adſtringitur vigore *d. pragmat* 1. ad compromittendum ad inſtantiam colligantis conſanguinei in quarto gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, ut per D. *de Marinis*, qui infinitos allegat *cap.*74. *num.*9.*lib.*2.*quotid. reſol.* contra *Capyc. dec.*66. affirmativam ſententiam amplectentem.
12 Nullus tamen requiritur aſſenſus, ſi compromiſſum fiat in perſonam Regis, ob cujus mortem in ſucceſſo-
13 rem tranſit; ſic etiam, ubi compromittitur in Proregem vel in S. R. C. vel M.C.V in univerſum, non autem in particulares Judices; hoc enim caſu cenſetur,
14 factum in ipſum Regem, ut ex *Afflict.* docet *D. Biloti. d. concl.*63.*num.*3. non tamen hodie compromiſſum fieri poteſt in Tribunalia, ſine expreſſa Proregis licentia, ut annuit *D. Reg. Rovit. dec.*93.*num.*19. & in Officiales Regios, ut eſt prohibitum per *pragm.* 7. §. 3. *de offic. jud.* & per *pragm.*6.*de trigeſim.* ac tradit *D. Reg. Rovit. in d prag.*1.*n.*30.
15 Quare compromiſſum factum in perſonam Proregis, ſi poſtmodum decedat unus ex compromittentibus, non expirat, dummodo ſit factum uti in Arbitratorem, non autem in Arbitrum, tunc enim ad hæredes compromittentis tranſit. ut diſerunt *Spec. & Joann. Andr. in titul. de arbitr. §. finitur, num.*3. ex doctrina *Oberti de Bobio*, aliique cumulati per *D. Camil. Borrel.* J.C. clariſſimum, & doctiſſimum qui fuit etiam Judex M.C.V. *in tract. de compromiſſ. §.* 2. *gl.* 4. *n.* 143. licet contrarium teneat *Abb. in cap. fin. num.* 8. *de arbitr.* ubi

ubi mirandum eſſe, ait, de *Speculatore* affirmativam
opinionem tenente; alias opiniones in hoc articulo
recenſet *Noalis in tract. de tranſmiſſ. caſ. 34. numer. 5.* at-
tamen opinio *Spec.* eſt magis communiter recepta ut
teſtatur *Alex. in l. ſiquis arbitrum, numer. 3.* ubi etiam
Jaſ. n. 28. & Op. Zon. n. 81. ff. de verbor. oblig. & poſt ipſos
idem *Noalis* cit. *num. 25. in fi.* & latiſſime omnibus ar-
gumentis *Abbatis* ſatisfaciendo comprobat *Ajm. de
relig. & ſumpt. funer. in pr. num. 148. cum ſeqq.* ſequitur
D. Borrel. d. r. 143. & in ſumma deciſ. tit. 63. num. 11. lit. t.
& ſic temeraria videtur opinio *Abbatis*, cum ſit con-
tra magis communem opinionem, pro qua extat etiam
gloſſ. in leg. in compromiſſis, ff. de arbitr. quam citat
Noalis ubi ſupra.

16 Imò, tunc compromiſſum dicitur expiratum ubi
hæres compromittentis reluctat, ſecus verò ſi conſen-
tit; hæc enim extinctio fuit inducta favore hæredis,
ea ratione; nam hæres non eſt ita notus, & amicus
Arbitratori ſicut erat defunctus, & hæc confidentia eſt
quid inhærens perſonæ defuncti, ita *Abb. in d. c. fi.* vi-
dendus *num. 4. Blanc. de comproміſſ. quæſt. 7.* ſub *num. 1.*
&c. ergo conſentiente hærede ceſſat ratio prædicta, ut
17 expreſſe voluit *Coſta de jur. & fact. ſcient. dict. 75. num. 3.*
verſ. 1. ubi alios adducit, quod comprobatur ex his,
quæ in ſimili diximus *dec. 19. num. 1.* & *1.* ubi aliena-
18 tio facta per minorem, abſque ſolemnitatibus, eſt
nulla ipſo volente; eóque magis ad hæredes tranſit, ſi
ſit facta pro ſe, & ſucceſſoribus, ut dicit *D. Reg. Rovit.
d. prag. 1. num. 9.*

19 Et propterea cum fuiſſet factum compromiſſum
in perſonam Excellentiſſimi Proregis per Do. Tho-
mam Philomarinum Ducem Perdifumi, & D. Iſabel-
lam Filomarinam Comitiſſam Converſani, latoque
laudò, ab hac vita diſceſſit dictus Dominus Dux,
cumque tractaretur de executione laudi ad inſtan-
tiam D. Franciſci Philomarini Principis Roccæ Aſpi-
dis, filii, & hæredis prædicti, D. Ducis, fuit per di-
ctam D. Comitiſſam oppoſitum, compromiſſum eſſe
expiratum, ob mortem dicti D. Ducis, & proinde
non eſſe procedendum ad actum aliquem. Tamen
* facta de prædictis relatione in Collaterali Conſilio
per *D. Regentem Rovitum*, de menſe Novembris 1634.
fuit determinatum, compromiſſum non eſſe expira-
tum, quia D. Prorex proceſſit uti Arbitrator, penes
Joſephum Barilem Regium à Mandatis Scribam, par-
tes dicti D. Principis tuente *D. Lelio Gizzio* meo fra-
tre, quem inſignem I. C. ac Advocatum Primarium
appellat *D. Octavius Bilotta in addit. ad conſil. 15. D.
Scipionis Bilotta*, ante *num. 1.* poſt *concl. feud. D. Ioan.*
20 *Baptiſta Bilotta*, eoque magis prædicta deciſio proceſ-
ſit, quia agebatur de laudi executione, quæ ad hæredes
tranſit, cùm nullatenus expiratum dicatur, ipſis con-
ſentientibus, ex prædictis.

21 Non tamen compromiſſum fieri poteſt ſuper ſen-
tentia in rem judicatam tranſacta, cùm prohibeatur *in
prag. 1. de arbitr.* & comprobat *D. Borrel. d. tit. 63. num.*
22 *131. & de compromiſſ. §. 2. gl. 1. n. 144. & ſeq.* ac laborio-
ſiſſimus *D. Novar. in d. prag. 1. collect. 2. nu. 18.* niſi renun-
cietur ſententiæ, ex adductis per *D. de Ann. ſing. 123.*
quem refert & ſequitur *D. Regens Rovitus* in eadem
prag. ſub *nu. 27.* quod etiam voluerunt *D. Borrell. d. tit.
63 n. 133. & D. Novar. ibid. nu. 19.* ideóque laudum con-
tra ſententiam latum eſt ipſo jure nullum, quando non
23 eſt renunciatum ſententiæ, *c. expoſita, de arbit. cap. cum
inter, & c. ſeq. de re jud. Specul. de arbitr. §. 1. col. 2.* ubi
Io. Andr. in verb. expoſita, qui allegat *l. eleganter, §. 1. ff.
de condit. indeb. l. fratris ſui, & l. cauſas C. de tranſact.* &
24 inter alias rationes, ea præcipua eſt; quia compro-
miſſum pertinet ad lites faciendas, non autem ad fini-
tas, *l. 1. & l. quamvis, ff. de arb. D. de Anna ſing. 122. D.*
25 *Reg. Rovit. d. numero 27. & Carrer. except. 82.* ubi de jure
fundat, ut ſi in compromiſſo expreſſe renunciatum ſit
ſententiæ, poſſit fieri compromiſſum; ſecus ſi tacite,

quia de ſententia tantummodo ſit in eo facta mentio,
26 ex *Surd. dec. 18. num. 5.* ſiquidem expreſſa requiritur
ſententiæ renunciatio in compromiſſo faciendo, ut
bene fundat *Sa d. ibid. numer. 2. 4. 18. & ſeq. Faber.*
27 *in C. d. tit. n. 5. deſin. 9.* & ita fuit per S. C. judicatum
in cauſa Matthæi Manſi cum Jo. Laurentio de Criſ-
* centio. fuerat enim factum compromiſſum ſuper ſen-
tentia lata per dictum S. C. à qua non erat, nec etiam
reclamatum, ut vidi ex actis in Banca Cioffi, vel de
Amico, ſi memoria non me fallit.

Obſervabis tamen, quòd compromiſſum peti de-
28 bet ante terminum, & ſic ante litis conteſtationem,
non autem poſt, ut per *Bellon. in tract. de potr. ac eorum,*
29 *qua ſunt in conti. cen. lib. 2. c. 28. num. 1.* quod limitatur,
n ſi in continenti petatur, ut deciſum refert *D. Thor. in
compe. d. dec par. 1. in verb. compromiſſum an peti poſſit;*
30 Ideóque ſi petatur in actu, qui ſubſequitur poſt termi-
num, nulla habetur ratio, ut fuit per Sacrum Conſi-
* lium determinatum, referente *D. meo*, die 3. Martii
161. in cauſa Lælii Biſulchi cum hæredibus Aureliæ de
Fuſco in Banca Jacobi Figlio, de quo articulo videa-
tur *Affl. dec. 185.* & ibi *Urſil. n. 9.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Pater an poſſit conſentire donationi cauſa mortis faciendæ
per filiam de ejus dotibus promiſſis reſtitui, cui jus, &
caſus dederit in præjudicium ejus creditorum.

SUMMARIUM.

1 *Debitor an poſſit, non acquirere in præjudicium ejus Cre-
ditorum, & in quibus caſibus, nu. 12. 13. & 14.*
2 *Verba*, cui jus, & caſus dederit, *quid importent, &
numero 1.*
3 *Dos à patre profecta, ad ipſum reverti debet.*
4 Auth. defuncto, C. ad Tert. *non habet locum in dote à
patre profecta. Et quid extantib. liberis n. 5 & 7.*
6 *Conſuetudo generalis, & notoria non eſt probanda.*
8 *Mulier filiafamilias an poſſit teſtari, & an ſit in poteſtate
patris, vel viri.*
9 *Mulier filiafamilias de jure Conſuetudinario Civitatis
Neap. an poſſit teſtari.*
10 *Mulier filiafamilias an poſſit cum patris conſenſu teſtari,
aut donare cauſa mortis.*
15 *Ius quæſitum ſpe, eſt in patrimonio, & dimitti non poteſt.*
16 *Legitima filia onere reſtitutionis gravari non poteſt. Et an
procedat in vita patris, vel poſt ejus mortem, nu. 17.*
18 *Deciſio hujus cauſæ refertur.*

DECISIO XXXIV.

CReditores Vincentii Bombini petierunt in S. C.
ſibi ipſis ſatisfieri ſuper bonis per ipſum in dotem
datis Æmiliæ Bombinæ filiæ, ex cauſa matrimonii con-
tracti cum Lelio Ferraro, pacto inito, ut in caſu reſti-
tutionis prædictarum dotium, pervenire debeant, cui
jus, & caſus dederit in ejus morte, abſque filiis.

Dicebat Claudia Bombina, ſimiliter Vincentii fi-
lia, & ſoror Æmiliæ, ipſam licito jure bona prædicta
poſſidere, ex quo de illis tempore mortis facultatem
habuit Æmilia à patre, donandi cauſa mortis dictas
dotes quoad uſumfructum in beneficium Lælii viri,
vita ejus durante, cùm onere tantum ſolvendi annuos
ducatos centum Vincentio patri, poſt cujus mortem
ſuccedere debeant dicta Claudia, & ejus filii, & pro-
pterea, quod ipſa licito jure poſſidebat uſumfructum
dictarum dotium, nec poſſe moleſtari à Creditoribus
Vincentii poſterioribus promiſſioni dotis factæ per
ipſum dictæ Æmiliæ, cujus jura repræſentabat Claudia,
& quamvis conſenſus præſtitus per Æmiliam, ſit poſt

ob repetitionem capitalis, & tamen intereſſe non poteſt producere aliud intereſſe, quod ſecus eſt, contractu non reſciſſo, tunc enim debetur intereſſe tertiarum, ex quo tertiæ debentur uti ſors principaliter de per ſe, ut utrumque probat D. *Reg. Revit. loco* cit. & in *pragm. 1. de cenſib. num. 38. & 39.*

36 Cumque ob decoctionem Cæſaris Palatucci fuerit ordinata, & facta graduatio ejus creditorum, & ſic contractus erant reſciſſi, juxta tradita per D. *Reg. Revit. in d. prag. 3. numer. 16. 17. 19. & 22. verſic. quod autem*, qui *numero* 73. teſtatur de ſtylo, & praxi S.C. ut dicantur reſciſſi contractus, ob graduationem factam creditorum; parum enim intereſt ut contractus reſcindantur per ſententiam, vel miniſterio juris, per decoctionem debitoris, ut tradit *d. numer. 17. in fin.* & poſt ipſum *Barbat. in prag. 1. gloſ. 2. numer. 24. de aſſiſt.*

37 Ideoque cum eſſet creditrix D. Diana de Mari prædicti Cæſaris, ac Fabii Palatucci inſolidum, fuit præſtita aſſiſtentia ſuper bonis prædicti Fabii correi, quæ poſſidebantur per tertios poſſeſſores, tam pro capitali, quam pro tertiis, earumque intereſſe, quamvis contractus non fuiſſet reſciſſus cum dicto Fabio, ſed tantum cum dicto Cæſare, ob ejus decoctionem, & graduationem ejus creditorum per S.C. ad relationem D. Conſiliarii *Iacobi de Franchis* Marchionis Taviani ad beneficium D. Aloyſij de Aiala, & hæredis prædictæ, D. Dianæ, de menſe Februar. 1624. in Banca de Mondeliis, patrocinante pro dicto D. A. Aloyſio *D. Lelio Gizzio* meo fratre, & licet contrarium fuerit idem S. C. determinatum in cauſa D. Annæ de Medicis, filiæ digniſſimi, ac nunquam ſatis laudandi D. Camili de 38 Medicis, Advocatorum Principis, ac uxoris D. Regentis Capycii Galeotæ Ducis Rheginæ, pro qua etiam patrocinabatur idem *D. Lelius*, cum Comite Caſalduni die 23. Decembris 1633. referente D. Conſiliario *Camillo, de Petio*, cum interventu D. Præſidis S. C. ac DD. Conſiliariorum *Varele, Theodori, Vargas*, & *Muſcettula*, Banca....

Quæ quidem D. Anna cum eſſet creditrix Fabritii, Petri, & Jo. Franciſci Sartiani inſolidum, vigore inſtrumenti habiti pro reſciſſo per Jo. Franciſcum, & literarum exequutorialium expeditarum realiter & perſonaliter pro duc. 1200. capitalis, & pro aliis duc. pro tertiis, pervento depoſito ex bonis dicti Petri, fuerunt tantum liberatæ dictæ D. Annæ tertiæ & reſtans quantitas fuit liberata dicto Comiti creditori ejuſdem Petri, & ſic S. C. habuit pro vero, quod requiratur reſciſſio reſpectu omnium, ut reperi poſſit capitale, ſicuti etiam fuit deciſum in cauſa Jo. Baptiſtæ Brancati cum Maria Irena Græca; dum enim dictus 39 Brancati egit jure aſſiſtendi ſuper bonis poſſeſſis per dictam Græcam, quæ fuerunt quond. Joſephi, & aliorum fratrum de Jordanis, ſtante, quod contractus erat reſciſſus per liquidationem factam contra Alphonſum Jordanum fratrem; inſolidum obligatum dictis aliis fratribus pro capitale, & tertiis, tamen per ſententiam S.C. ad relationem D. Conſiliarii *D. Flaminii de Conſtantio*, cum interventu D. D. Conſiliariorum *Provenzalis, de Angelis, & de Soto*, ſub die 6. Iulii 1644. fuit deciſum, præſtari aſſiſtentiam ſuper bonis, in judicio deductis pro capitale, & tertiis decurſis, & pro rata capitalis ſpectante ad dictum Alphonſum, ſalva proviſione facienda, reſpectu reſtantis capitalis, ex cauſis in S. C. diſcuſſis, in Banca Solatii. Prima tamen opinio affirmativa eſt magis vera, ſecundum quam fuit etiam deciſum, ut retulimus *nu.* 37. & proinde dicam cum Vulgi dicterio, *habent ſua ſydera cauſa.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

An, & quando renunciatio facta ante ingreſſum Religionis ſubjaceat diſpoſitioni *Sacri Conc. Tridens. in cap. 16. de Regul. ſeſſ. 25.*

SUMMARIUM.

1 *Renunciatio intuitu Religionis facta, num ad ejus validitatem ſolemnitatis* à Sacro Concil. Trid. *tradita, requirantur, varia recenſentur opiniones, & numer.* 3. & 7.

2 *Renunciatio ante ingreſſum Religionis, nulla mentione de ipſo ingreſſu facta, non ſubjacet diſpoſitioni* Conc. Trid.

4 *Diſpoſitio* Sacri Concilii Tridentini *ſub* titul. de gul. cap. 16. ſeſſ. 25. *locum habet in donatione, & renunciatione factis poſt ſuſceptum habitum.*

5 *Renunciationis ingreſſa, & ingrediendæ Monaſterium parificantur.*

6 *Lex exorbitans, & pœnalis extenditur ad alium caſum, ubi ejus diſpoſitio redderetur eluſoria.*

8 *Diſpoſitio* Sacri Conſilii Tridentini, *ſub* titul. de Regulat. capit. 16. ſeſſ. 25. *eſt juris communis correctoria.*

9 *Renunciatio, & donatio quando dicantur facta in fraudem* Sac. Conc. Trid.

10 *Portio Monialis in bonis paternis, quando eſſe debeat.*

11 *Dos congrua in Moniali, quomodo conſideretur.*

12 *Exitus cauſa adducitur.*

DECISIO XXXI.

FUit in Cauſa Donnæ Mariæ de Zarata cum Venerab. Monaſterio Monialium Divi Sebaſtiani Or-
1 dinis prædicatorum ex perſonâ Sororis Mariæ Angelæ de Palma dubitatum, utrum ſi valida erat renunciatio facta per dictam Mariam Angelam, in ſeculo nominatam Joannam, ante ingreſſum Religionis, intuitu tamen ipſius, in beneficium Marci Antonii fratris, cum ampliſſimis clauſulis, ſed cum reſervatione hæreditatis paternæ, ipſo Marco Antonio decedente ab inteſtato, & abſque filiis, ex ſuo corpore legitime deſcendentibus, ſervata forma paternæ diſpoſitionis, vel altera poſtea per eandem facta poſt ingreſſum Religionis, ſed ante profeſſionem in beneficium ... de Palma ejus neptis, & ex dicto fratre præmortuo ortæ, ea tamen abſente in qua pinguiorem ad ſui beneficium fecit reſervationem.

Dubium oriebatur, ex quo in prima renunciatione non erant adhibita requiſita à *Sacro Tridentino Concilio.* ſub *tit. de Regular. capit. 16. ſeſſ. 25.*

Pro cujus articuli deciſione conſiderabantur duo
2 caſus, primus, quando renunciatio fit ante ingreſſum, nulla facta de ipſo ingreſſu mentione, & tunc omnes concludunt, dictam renunciationem non ſubjacere dictæ diſpoſitioni, ut tradit *Quintilianus Mandoſius in conſil. 22. numero 8.* & eum ſequitur *Cavall. pract. quæſtion. comm. contra commun. quæſt. 806. num 14.* qui dicit, quod habuit in practica, & ita obtinuit, & per ipſum tanquam Arbitrum, ſic etiam dicit, fuiſſe judicatum, & hoc pro abſoluto tenuit *Sanch. in ſumma lib. 7. cap. 5. nu. 2.*

Secundus vero caſus eſt, quando renunciatio,
3 ſeu donatio facta fuit ante ingreſſum Religionis, non adhibitis ſolemnitatibus, per *Sacr. Tridens. Concil.* ordinatis intuitu tamen Religionis ingrediendæ, & hoc caſu fuit aliqua inter DD. controverſia, nam nullam, & invalidam eſſe voluerunt *Leſſius de juſt. & jur.*

jur. lib.2. capit.41. num.39. Navarr. conſ.81. & 82. in tit. de
regular. lib.1. licet *in fine Concilii* referat, contrarium
4 fuiſſe reſolutum à Sacra Congregatione, quod non ha-
beat locum diſpoſitio *Concilii*, niſi in donatione, ſeu re-
nunciatione facta poſt ſuſceptum habitum, hanc
etiam opinionem pro invaliditate dictæ refutationis
tenuit *Flam. in Pariſ. de reſign. benefic. lib.3. quæſt.13. nu-*
9. qui refert, ſecundum dictam opinionem fuiſſe per
eandem Sacram Congregationem declaratum, *Royas*
in epithom. ſucceſſ. capit.7. num.50. Spin. in ſpecul. teſtam.
gloſſ.2. princ. numero 50. Menoch. conſil.388. numero 7. Ema-
nuel Sà in ſumma, in verbo Religio §. Lelius Zecch. de
Repub. Eccleſiaſtic. titul. de Regul. c.3. numero 10. Azor.
inſtit. moral. tom.1. lib.13. cap.9. qui dicit, quod quotieſ-
cunque eſt facta renunciatio ſive donatio intuito in-
grediendi Monaſterium, eſt in fraudem, non valet,
Lopez de Contract. lib.2. cap.39. notab.5. hanc etiam opi-
nionem, diſputato articulo tenuit *Rodriquez quæſt.*
regul. tom.2. quæſt.345. art.8. licet dicat, contrarium in
Prætoriis fuiſſe judicatum *Leonard. Leſſ. lib.2. de juſt.*
& jur. c. cap.45. dub.4. numer.40. Paul. Fuſc. de viſit. Ec-
cleſ. lib.2. c.18. num.37. Mar. Anton. Macer. var. reſol. lib.
1. reſolut. ultim. conſu 42. Frater Ludovic. Maranda quæſt.
25. articul.2. & 3. Molin. de juſt. & jur. diſput.139. tract.
2. verſicul. ambiget, & diſp.149. verſicul. quod Eccleſiam,
Cancer. var. reſolut. lib.2. capit.8. numero 8. Gutier. in
cap. quamvis pactum, de pact. in 6. §. dum nuptui trade-
batur, in fine, Caval. comm. contr. comm. quæſt.122. nume-
ro quarto. Layman. tract.5. capit. 6. de ult. volunt. numero
ſeptimo quamvis fateatur, contrariam opinionem eſſe
etiam probabilem, & pro iſta refert *Marſiglia* de-
clarationem Sacræ Congregationis in *dict. cap.16. de*
Regul. ſeſſ.25. per hæc verba. *Si donatio, aut renuncia-*
tio facta fuerit, intuitu Religionis ingrediendæ, ſemper
lnnquam facta in fraudem hujus Canonis videtur ſubeſſe
ejus diſpoſitioni.

Fundatur autem præcipue hæc opinio, quia aliter
ſentiendo diſpoſitio *d. cap.* redderetur eluſoria, ſem-
per enim Pater, vel Frater Ingredientis vel alii Con-
ſanguinei procurarent, ut ante ingreſſum fieret re-
nunciatio, & ideo tam Canoniſtæ, quam Legiſtæ,
Ingreſſas Monaſterium, & volentes ingredi parifi-
cant, ut in *auth. ingreſſi. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & in *cap.*
in præſentia de prob. it. Secundò, quamvis *d. capita-*
lum loquatur de Ingreſſis in Monaſterium, attamen
6 lex etiam exorbitans, & pœnalis extenditur ad alium
caſum, ad quem, ſi non extenderetur, fruſtraretur
ejus diſpoſitio, quo argumento nititur *Navar. d. con-*
ſil. 81.

7 Contrariam verò opinionem, diſpoſitionem *Con-*
cilii non habere locum in hoc caſu, tenuit *Quaran-*
ta in ſumma Bullarii, in verb. Monaſteria, pagin. 530.
qui ita determinatum refert per Sacram Concilii Tri-
dentini Congregationem, de qua Declaratione etiam
teſtatur *Paſſarellus in privileg. Minimor. capit. 37. Gra-*
tian. deciſion.27. per tot. ubi hanc opinionem ex mul-
tis fundat, & de prædicta Declaratione meminit, de
qua etiam mentionem facit *Navar. in d. conſil. 81. &*
82. in fine, Benedict. Ægid. in repetit. leg.1. §. 4. nu-
mero 22. in fine, Codic. de ſacroſanctis Eccleſiis, ubi li-
cet pro contraria parte movet, tamen dicit, quod ſtan-
te dicta declaratione, ipſi eſt ſtandum, *Auguſt. Bar-*
boſ. in remiſſ. Doct. ad Concil. Trident. in dict. capit.16.
ſeſſ. 25. de Regular. Ricc. in deciſ. Curi. Archiep. Neap.
294. par. 2. Cavalcan. dec. 11. numero 113. part.3. Vega
tom.1. Summa c.91 caſu 4. & tom.2. capit.50. caſ.3. Confe-
ctius in privileg. Mendicant. in notabilibus poſitis poſt
Bullas Apoſtolicas numer.13. cap.12. in fine, & capit. 13.
Coſta de remed. ſubſid. remed. 85. in fine, Menoch. ſibi
contrarius *de arbitr. caſu 486. numer.4.* qui etiam po-
nit Declarationem Eminentiſſimorum Cardinalium
pro hac opinione, & miratur de *Navar. & Molin.* con-
trarium aſſerentibus, *Garz. de benefic. pagin. 11. cap.*
9. numero 15. & hanc opinionem, relatis aliis ſequi-
tur Modernus *Pater Diana reſolut. moral. tom.3. tract.*
2. de dub. regul. cap.55. ubi referendo Declarationem
prædictam, dicit, quod hæc opinio verior ſibi vide-
tur, eam etiam ſequuntur *Vgolin. de poteſt. Epiſcop.*
cap.20. §. 7. num.3. Villalobos in ſumma tom.2. tractat. 5.
differ.17. numer.4. Portell. in dubiis regul. verſ. Novitius,
numer.41. Armendariz in addit. ad recompilat. leg. Na-
varr. lib. 2. titul. 18. leg.7. de religion. numer. 20. & 23.
Galles. in Margarit. caſuum conſcientiæ, in verb. Reli-
gioſus, pagin.226. col.1. & verb. Novitius, Humada in leg.
7. titul.7. partit. gloſ.3. numero quarto Gratian. regul.456.
numero 7. Maria de ſucceſſ. legat. part.3. quæſt.13. artic.1.
ſub *numero 23.* ubi etiam Declarationem Sacri Triden-
tini Concilii refert, *Mandoſ. d. conſil. 22. numero 8. vo-*
lum.1. Zanard. in Direct. Theol. part.2. cap.17. verſic. pri-
mo, ſi facta, Theſaur. quæſt. forenſ. lib.2. quæſt.56. num. 8.
Megal. l.2. lib.2. capit. 27. numero 24. Cutell. de donat.
contempl. matrim. tractat.1. diſcurſ.2. part.3. numero 115.
Bald. in verbo Religioſus, numero 1. Frater Bartholom.
de Vecchis in praxi obſervanda in admittendis Novitiis,
diſp.8. dub.8. n.4. Franciſcus Molin. de rit. nupt. q.99. nu-
mer.3. Epiſcopus Campanilis in diverſorio juris Canonicl.
rubr.12. cap.3. num.17. D. Barthol. à Sancto Fauſto in The-
ſaur. Religionis, lib.5. qu.183. late etiam *Doctores* cumu-
lans, *Auguſtin. Barboſ. de poteſtat. Epiſcop. alleg.99. nume-*
ro 17. & pro hac opinione fuiſſe judicatum, refert *Paſ-*
ſarell. in ſuo *tractat privileg. Minorum, fol.200. numer.*
37. Sorbus in ſuis *addit. ad Compendium Mendicantium,*
verbo Novitius, verſicul. ſed hic ſunt aliqua advertien-
da, & pro eadem fuiſſe etiam judicatum, dicit *Rodriq.*
quæſt. regul. tom.2. quæſt.45. articul. 8. referens quod
ita etiam conſuluit *Doctor Moya, e Solis, e Princi-*
valdes & alii, & ſic plene diſcuſſo, & examinato arti-
culo huic opinioni adhæſit *Sanchez in ſumma lib.7.*
cap 1. 5. numer.3. & 4. ubi *in fine* refert deciſionem Se-
natus Granatenſis per ſex Judices, nemine eorum
diſcrepante, ita etiam judicatum ſub die 30. Aprilis
1630. dicit *Aldana in Compend. Canonic. reſolut. lib.2.*
titul. 8. numer.5. & aliam deciſionem affert *Auguſtinus*
Barboſa in Collectan. DD. capit.16. numer.20. & ſic vi-
debatur, quod quamvis prima opinio ſit à multis
ſequuta, attamen illa ſecunda, majori, & frequen-
tiori *Doctorum* calculo eſt approbata, Deciſionibus
ſupremorum Tribunalium roborata, & Declaratio-
ne Eminentiſſimorum Cardinal. ſic Sacrum Con-
cilium fuit interpretatum, de qua etiam Declara-
tione, referendo propria verba teſtatur *P. Diana d.*
tom.3. reſolut.55. in fine, & Menoch. in addit. ad lib.1. de
arb. judic. caſ.430. numero 3. quæ opinio fundatur præ-
8 cipuè, quia *d. Capitulum* eſt juris communis correcto-
rium, & proinde non poteſt intelligi niſi in caſu, de
quo agitur, qui eſt, quando ingreſſa monaſterium
vult renunciationem, ſive donationem facere; &
quamvis *Barboſa in tractat. de poteſt. Epiſc. d. alleg.99.*
poſt alios intelligat hanc concluſionem in eo caſu;
quando illa renunciatio, ſeu donatio non eſſet facta
9 in fraudem *Concilii*, tamen dicebatur, quod in hac
donatione nulla poterat conſiderari fraus, quia erat
facta, ſervata forma paternæ diſpoſitionis, quamvis
in caſu nuptiarum eidem Joannæ filiæ reliquiſſet du-
catos ſex mille pro ejus dotibus, tamen in caſu, quo
ingrederetur Monaſterium, voluit, tantum habere
omnia neceſſaria pro ipſius monachatione, & am-
plius, ut fieret ei annui ducati quinquaginta, ejus vi-
ta durante, & uſuſfructu ejus hæreditaria, caſu quo fi-
lius maſculus, abſque liberis decederet, & poſſe pa-
trem plus filiæ relinquere pro maritagio, quam pro
monachatu, habetur ex *Caſtrenſ. in auth. niſi rogati, C.*
ad Trebell. Dec. conſil.419. volum.1. Iaſ. conſil.43. lib. 3.
Menoch. conſil 169. numero 18. Theſaur. qu. foren.60. lib.1.
Mantic. de conject. ultim. volunt. lib.11. tit.7. num.4. Gra-
tian. diſcept. foren. cap. 481. numer.28. cum ſeq. deciſio-

nem Rot. Romanæ refert & de communi obſervantia totius Italiæ teſtatur, cum plus requiratur pro matrimonio carnali, quam ſpirituali, *Vrſil. ad Affl. deciſion.* 348. *num.* 2. *Franch. dec.* 44. & ſic videbatur etiam, ceſſante renunciatione, quod nihil aliud Venerabile Monaſterium ex perſona dictæ Monialis petere poterat: quia non poteſt filia conqueri, ſi Pater aſſignavit illi dotem de paragio hoc eſt, illam portionem, quam ſolent omnes Moniales illius Monaſterii habere, quod
10 eſt paragium Ingreſſatum, ut dicunt *Adden. ad Neapol. in Conſuet. Si moriatur, de ſucceſſ. ab inteſt.* & *Vrſil. ad Affl. in d. deciſion.* 348. *numer.* 2. & ita ſervari de conſuetudine, dicit *Franch. in d. deciſ.* 44. *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. p.* 3. *q.* 8. *n.* 32. & *Novar. in addit. ad d. dec. de Franch.* 44. affert pro iſta opinione aliam Rotæ Romanæ deciſionem, coram Ludoviſio, poſtea Greg. XV. quod poſſe conſuetudine introduci dicit *Molf. p.* 2. *tit. de perſon. q.* 7. *num.* 6. & 50. Ea ratione quia unuſquiſque naſcetur laicus, & proinde quando efficitur San-
11 ctimonialis & profeſſa in aliqua Religione, non poteſt conqueri de his conſuetudinibus, ſatis enim eſt, ſi dotem habeat congruam de paragio, quam habent aliæ Sanctimoniales ejuſdem monaſterii, ſequitur *Ricc.* in ſua *prax. reſol.* 347. *part.* 2.
12 Verum, quia Monaſterium licet prædictis non diſcuſſis, nec audita Parte obtinuit ſententiam S. C. & tempora non largiebantur in reclamatione fuit pro parte D. Mariæ Zaratæ matris, & hæredis Laviniæ filiæ, & hæredis dicti Marci Antonii intentatum judicium nullitatis, per viam principalis petitionis: erat enim exequuta ſententia, in quo judicio compilato proceſſu fuerunt ſupradicta diſcuſſa, verum cauſa non deciſa, Partes ad concordiam devenerunt, ut eſt videre in proceſſu, in Banca Cioffi.

OBSERVATIO IN DECIS. XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio facta ante Religionis ingreſſum an ſubjaceat diſpoſitioni S.C.* Trid. c. 16. ſeſſ. 25. de reform. *diſtingue, ut n.* 2. & 3.

4 *Diſpoſitio* c. 18. ſeſſ. 25. de reform. *quando locum habeat,* & *n.* 5.

6 *Monaſterium, ſi cum licentia Superioris promittat, Quod Puella ingreſſa cum promiſſione dotis, à patre facta renunciet ad beneficium illius omnem partem, portionem, &c. an ſequuto obitu patris, & non facta ſolutione dotis, neque renunciatione poſſit petere reſiduum quantitatem legitimæ, ad Monialem ſpectantis.*

7 *Paragium ingreſſarum tantummodo debetur Moniali, etiam quod ſit minus legitima, & ſic deciſum aſſeritur n.* 8. *intellige, ut n.* 9.

Mos & conſuetudo Regionis in conſtitutione dotis attenditur; ibid.

Dos ordinaria, quæ dicatur dari Moniali, & quæ in ſeculo nubenti, & qua conſiderentur in conſtitutione dotium prædictarum, ibid.

10 *Ætas de jure canonico, quæ requiratur in profeſſione emittenda, & quæ ex diſpoſitione S.C. Trid.*

EGit Dominus meus in *dec.* 29. de renunciatione facienda per Novitium intra duos menſes ante profeſſionem, juxta diſpoſitionem *S. C. Tridentini ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de reform.* & nos *ibi* late diximus, modo in hac *deciſione* tractat, an renunciatio facta ante Religionis ingreſſum ſubjaceat diſpoſitioni *dict. cap.* 16. ita ut illius requiſita habere debeat, pro cujus quæſtionis reſolutione, duos diſtinguit caſus *numero* 2. Primus eſt, quando renunciatio fit ante ingreſſum Religionis, nulla facta mentione de ipſo ingreſſu, quo caſu, renunciationem non ſubjacere diſpoſitioni *d. capit.* 16. & proinde validam eſſe, abſque illis requiſitis fundat, quam concluſionem ſequuta eſt *Rota Romana* apud. *D. de Marin. capit.* 196. *num.* 10. *in fine, lib.* 2. *quotid. reſol.* citans D. meum hic
3 *d. numero* 2. Secundus caſus eſt quando renunciatio eſt facta ante ingreſſum Religionis, intuitu tamen illius ingrediendæ, non adhibitis ſolemnitatibus *d. cap.* 16. & hoc caſu, quamvis opinionem affirmativam, ut nulla eſſet dicta renunciatio, ob non ſequutas ſolemnitates retulerit à *numero* 3. per *tot. numer.* 6. quam etiam adducit *Rota ibid. numero* 11. & 12. attamen contrariam negativam opinionem ſequendo, ut diſpoſitio *d. capit.* 16. nullatenus habeat locum in caſu prædicto, ſuſtinet D. meus à *numer.* 7. per totum *numero* 11. quamvis *numero* 12. referat, Monaſterium, prædictis non diſcuſſis, & inaudita parte ſententiam in ejus favorem reportaſſe, nihilominus in cauſa reclamationis, in qua pars intentavit judicium nullitatis, per viam principalis petitionis, quia ſententia erat exequuta, compilato proceſſu, diſcuſſis prædictis, cauſa tamen non deciſa, partes ad concordiam deveniſſe *ibidem* tradit, quare ſequenda eſt opinio negativa, quam tuetur D. meus, & eam comprobando *Rota* ubi ſupra *numero* 13. 14. 15. & 16. amplexa eſt, atque ſecundum illam deciſum in facti contingentia fuiſſe, teſtatur *numero* 27. & 28. & videtur hoc idem tenere D. *Conſil. Staiban. reſol.* 85. *numer.* 7. *lib.* 1. ubi D. meum hic citat.
4 Hinc in materia *d. cap.* 16. *ſeſſ.* 25. *de reform. S.C. Trident.* erit advertendum, quod illius diſpoſitio habet locum tantummodo in renunciationibus, ſive obligationibus, cum juramento factis in contractu inter vivos, non autem in teſtamentis, codicillis, & donationibus, cauſa mortis factis à Novitio, vel Novitia intra duos menſes proximos ante Profeſſionem, ideoque teſtamentum, codicilli, ac donationes cauſa mortis facta, abſque ſolemnitatibus requiſitis in *d. cap.* 16. valida cenſentur, ut probat, & deciſum refert per Rot. Rom. D. *de Marin. d. cap.* 196. *numero* 2. qui *num.* 3. fundat teſtamentum conditum ante Religionis
5 ingreſſum, in quo de Monachatu meminerit firmum remanere, ſequuta Profeſſione, ſecus vero, ubi de ingreſſo Monaſterii non cogitaverit, tunc enim ruptum cenſeri, ſequuta Profeſſione, ex *D. de Franchis deciſ.* 423. & aliis *ibi* adductis.
6 Non tamen deſinas videre *D. Bulbeam diſquiſit.* 13. ubi late de curioſa, ac practicabili quæſtione agit an ſcilicet, ſi Monaſterium per publicum inſtrumentum, prævia licentia Superioris, ſtante promiſſione ei facta per patrem puellæ, tunc ingreſſuræ Monaſterium duc. 2000. ſolvi promiſſorum ad tempus pro dotibus filiis, promiſerit renunciationem ad beneficium patris, ejuſque hæredum de omni parte, & portione, quæ ad filiam ſpectare potuiſſet, ſubſequutus obitus patris ante profeſſionem filiæ, non tamen facta integrali ſolutione dotis, ſed tantum in parte, & filia ſolemnem Profeſſionem emiſerit, nulla facta renunciatione, poſſit, inquam, Monaſterium petere reliquam quantitatem legitimæ, ad d. Monialem Profeſſam ſpectantis ſuper bonis paternis, & pro hæredibus contra Monaſterium, reſpondit ex quatuor adductis rationibus *n.* 16. & *ſeq.*
7 Et propterea Moniali deberi tantummodo paragium ingreſſatum, quod eſt dos ſolita dari Monaſterio, etiam quod ſit minus legitima, tradit D. meus *numero* 10. ex *Vrſil. ad Afflict. deciſ.* 348. *numero* 2. in conſtitutione enim dotis mos, & conſuetudo Regionis attenditur, *de adulter. l. quod ſi nolit.* §. *quin aſſidua ff. de addit. edict.* & magis ſpectari debet conſuetudo, quam quantitas patrimonii, ſeu legitimæ, ut aliis relatis probat *Gratian. lib.* 5. *diſcept. forenſ. cap.* 945. *num.* 1. & 2. & dos ordinaria dicitur, quando eſt conſuetudini conformis, ut per *Gratian. ibid. numero* 6. loquendo

quendo proprie de dote Monialium, ideoque dos in minori quantitate datur ingredienti Monaſterium, quam nubenti in ſeculo, *Ludov. deciſion. 65. numer. 3.* ipſumque ac alios adducendo comprobat D. *Calvin. in tractat. de aquit. lib. 1. capit. 85. numer* 4. cum *ſeqq.* qui rationem aſſignat *numero* 8. 9. *&* 10. ſequitur *Gratian. capit. 813. numero* 17. *& d. capit. 645. numer.* 22. qui *d. cap. 813. numer. 18. & d. cap. 945. numer.* 23. dicit; in Monialibus non conſiderari diſtinctionem nobilitatis, nec quantitatis patrimonii paterni, nec dotem aliis ſororibus in ſeculo nuptis conſtitutam ad quod probandum infinitos DD. citat, quamvis contrarium teneat *Napod.* ut debeatur legitima, in *Conſuetud. Si moriatur, numer. 66.* ex ratione adducta *numer. 68.* quia non debet habere plus luxuria, quàm caſtitas, ejus namque opinio non fuit recepta, cum contrarium ſit deciſum, ut teſtatur *D. de Franch. deciſion. 44. numero* 2. quem refert, & ſequitur *Barbat. de aſſiſt. preſt. ind.*
8 *gloſſ. 12. numero 65.* & ita reperio etiam per S. C. de-
* terminatum in cauſa ſororis Ludovicæ de Guevara Monialis in Monaſterio S. Sebaſtiani, ut habetur ex
9 *Apoſtilla* manuſcripta D. Conſil. *Felicis de Rubeis* ad *Aſſiſt. d. deciſion. 348.* quæ omnia intellige, ſi filia ſit ingreſſa Monaſterium, vivente patre, nam ſi poſt mortem illius ingrediatur, debet habere integram legitimam, ut diſtinguendo tradit D. *Camil. Salern. in d. Conſuet. Si moriatur, lit. B. fol.* mihi 101. vide
10 etiam *Petr. de Greg. de dote, & parag. quæſt. 13. per totam,* & pariter videas *Narbon. de ætate anno 16. quæſt. unica,* ubi à *numer. 1. ad* 5. plures opiniones refert circa ætatem ad profeſſionem emittendam, jure canonico inſpecto, & *numero* 6. ex diſpoſitione *Sacr. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de reform.* tradit, requiri ætatem annorum 16. completorum, id tamen limitat *numero* 10. in Ordinibus Militaribus Equitum S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, & D. Joannis, quoad ætatem profitendi, & annum novitiatus, cum ſoleant profiteri completo 13. anno.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

An, & quando ceſſionarius poſſit agere virtute ceſſionis obtentæ poſt ſolutionem. Et quando poſſit agere eum, cui fuit facta ſolutio ad cedendum.

SUMMARIUM.

1 *Solutione ejus, quod debetur, tollitur omnis obligatio, ſive per debitorem, ſive per extraneum fieret ſolutio.*
2 *Correus ſolvens debitori, ad hoc ut contra alterum valeat agere, obtinere debet jurium ceſſionem à creditore.*
3 *Ceſſio, ad hoc ut ſuum operetur effectum, fieri debet, vel ante ſolutionem, vel in ipſa ſolutione, vel cum pacto de cedendo.*
4 *Correus ſimpliciter ſolvens, cenſetur in dubio pro tota obligatione ſolviſſe.*
5 *Ceſſio quando poſſit fieri uni ex correis in ſolidum obligatis, etiam poſt ſolutionem, abſque pacto de cedendo.*
6 *Fidejuſſor ſolvens, cenſetur nomen debitoris emere, & ideo ſemper fieri poteſt ceſſio, etiam poſt ſolutionem ex intervallo.*
7 *Amplia, ut creditor poterit cogi ad cedendum etiam actiones reales, & hypothecarias.*
8 Faber de conject. lib. 11. c. 9. *confutatur.*
9 Surd. in dec. 308. *impugnatur.*
10 Theſaur. jun. in addit. ad deciſ. patris. 191. *explicatur.*
11 *Opinio* Theſaur. in deciſ. 166. *in Regno non eſt uſu recepta.*
12 *Renuncians beneficio* auth. præſente, C. de fidejuſſ. *non habet beneficium diviſionis, ex* epiſt. D. Hadriani.
13 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO XXXII.

Ex duobus Confidejuſſoribus unus ſolverat creditori debitum, abſque pacto de cedendo, & facta ſolutione obtinuit ceſſionem jurium, vigore cujus petiit, & obtinuit aſſiſtentiam in M. C. V. ſuper bonis poſſeſſis per alium confidejuſſorem, à quo cum fuiſſet appellatum ad S. C. dicebat conventus, debere abſolvi, & decretum M. C. V. revocari, quia cum eſſet extincta obligatio per ſolutionem factam per
1 Confidejuſſorem, actio erat extincta, cum ſolutione ejus, quod debetur, omnis obligatio tollatur, *§. 1. Inſt. quib. mod. toll. oblig.* quod procedit, ſive ſolutio fiat per debitorem, ſive per extraneum, *l. ſolvendo, ff. de neg. geſt. in l. 1. §. cum prædium, in fi. ff. de pignor.* etiam ſi ſolvens ſit unus ex correis debendi, *l. 1. 2. & 3. & l. fin. ff. de duob. reis, §. penult. Inſtitut. eod. titul.* hinc datur cautela, ut quotieſcunque unus ex correis ſolvit, & vult agere contrà correum pariter obligatum, debet obtinere jurium ceſſionem, *l. ut fide-*
2 *juſſor, ff. de fidejuſſ. l. cum alter, C. eod. titul.* quæ ceſſio, ad hoc ut ſuum ſortiatur effectum, debet fieri,
3 ut ante ſolutionem, vel in actu ſolutionis, aut debet ſolvi cum pacto de cedendo, ut eſt *text. in l. Modeſtinus, ff. de ſolutio.* ubi DD. & præcipue *Bart.* qui Magiſtraliter dicit, quod ſi unus ex correis debendi ſolvit, & non exprimit, ſuo tantum nomine ſolviſſe, in dubio præſumitur, pro tota obligatione ſolu-
4 tionem eſſe factam, & *Bart.* ſequitur *Bald. in l. ff. de act. & obligat.* & alii *Doctores, Soc. jun. conſil. 18. numer. 9. volum 1. Dec. conſil. 99. Menoch. præſumpt. 45. num. 26. lib. 3. & 143. num. 6. Franc. de fidejuſſ cap. 5. n. 482. Hering. de fidejuſſ. cap. 28. nu. 34.* nam extincta obligatione, creditor non eſt amplius creditor, & ideo non poteſt cedere jura, quæ non habet, ex *regula nemo plus juris, ff. de reg. jur. l. ſi ſic legatum, §. mihi, ff. de legat. 2.* quod etiam firmat *Bart. in d. l. Modeſtinus,* ex mente *gloſſ. in l. Papinianus, in verb. & ſuo nomine, ff. mand. l. qui res ſuas §. aream, ff. de ſolut.*

Et licet in duobus inſolidum obligatis aliquando admittatur ceſſio ex intervallo, etiam non præceden-
5 te pacto de cedendo, tamen dicebatur, hoc procedere, vel quando ſolutio ſpecifice fit per unum ex correis ſuo nomine, quo caſu non extinguitur obligatio reſpectu omnium, vel quando ex ipſis duobus correis, unus eſt principalis, alius vero acceſſorie eſt obligatus, tanquam fidejuſſor; nam ex caſu, quamvis per ſolutionem factam per principalem debitorem tollatur omnis obligatio, etiam reſpectu fidejuſſoris *l. cum quis, §. de peculio, ff. de ſolut.* tamen ſi ſolvit fidejuſſor, quamvis ſit inſolidum obligatus, videtur voluiſſe extinguere ſuam tantùm obligationem, non autem illam principalis, prout declarat *Bart. in d. l. Modeſtinus, in 3. diſt.* ſub *num. 4.* per *text. in l. Stichum, §. ſi mandato, ff. de ſolutio. Iaſ.* late diſputato articulo in *l. ſi res obligata, numer. 44. ff. de leg. 1. Bart. in auth. hoc ita, C. de duob. reis, numero 36. Caſtrenſ. in l. ſi ex toto, §. 1. num. 3 ff. de leg 1. Cravet. in conſil. 458. num. Gabr. conſil. 63. num. 2. volum. 2. Caſtr. conſil. 181. & 182. volum. 1.* & in terminis in uno ex duobus Confidejuſſoribus, ut non poſſit obtinere jurium ceſſionem poſt ſolutionem, nec agere contra ſuum Confidejuſſorem, deciſum fuit in Senatu Mantuano, ut per *Surd. in dec. 308.* & in Senatu Pedemontano per *Theſ. jun. in add. ad Theſaur. patrem, in deciſio. 191.* ubi dicit, hanc eſſe veriorem opinionem, *Everard. conſil. 1. 2. Rochegal. in l. reos, in princ. ff. de duob. reis* ſub nu. 55, prope *fi.*

Quibus tamen non obſtantibus contrarium fuit ju-
dicatum per S. C. ea ratione, nam Confidejuſſor ſol-
vens, non Confidejuſſoris, ſed ſuum negotium agit,
cum & ipſe inſolidum teneatur, & ideo, non animo
extinguendi omnium obligationem videtur ſolviſſe,
6 ſed potius propriam: immò contra alium Confidejuſ-
ſorem videtur emiſſe actionem, & jura in ipſum tan-
quam emptorem transferri habetur ex *Bald in d.l. Mo-
deſtinus num.* 1. Cum ergo, non animo extinguendi
Confidejuſſoris obligationem, ſed eam acquirendi ſol-
verit, poteſt quandocunque ſive antea, ſive poſtea
fieri ceſſio, quod probant apertè in terminis *text. in
l. fidejuſſoribus.* 17. *& in d. l. cum is,* 36. *ff. de fidejuſſ.*
ubi etiam *gloſſ. & Bart.* in quibus ponitur caſus, quod
creditor, qui habet obligatum nedum principalem
debitorem, ſed etiam fidejuſſores, & ab uno ex fide-
juſſoribus totum creditum percepit: quæritur num
omnes liberati ſint, & dicit, quod non (*non enim inſo-
lutum accepit, ſed quodammodo nomen debitoris ven-
didit, & ideo habet actiones, quia tenetur ad id ipſum,
ut praſtet actiones*) per quem *text.* ita in propriis termi-
nis voluerunt *Raph.Cuman. in d.l. Modeſtinus numer.*
*§.Coler.de proceſſ.exeq.c.*20.*n.*368.latè *Franc.de fidejuſſ.
cap.*5. *num.*484. ubi dicit, quod ex æquitate eſt fa-
cienda interpretatio, ut non ſolùm ante ſolutionem,
vel in continenti in ipſo actu, ſed ex intervallo poſt,
etiam pacto, vel proteſtatione non præcedente poſſe
ceſſionem à fidejuſſore peti, & creditorem actio-
ne empti compelli ad ceſſionem faciendam, cum hoc
caſu fidejuſſor ſit quaſi emptor nominis, cui creditor
quocunque tempore jus ſuum tradere neceſſe habet
& hanc opinionem veriorem eſſe, ex multis compro-
bat *Hering.de fidejuſſor.cap.* 28. *num.*38. ſequitur latiſ-
ſime, & diſputato articulo concludit *Io. Koppen.* do-
ctiſſimus Germanus in *dec.* 51. & proprie ſub *numer.* 5.
ubi dicit, hanc eſſe communem opinionem, prout
etiam voluit *Colerus ubi ſupra, num.*370. & idem te-
7 net *Socin.jun.conſil.* 27.*num.*8.*lib.*2.*Io.Baptiſta Coſta de
remed ſubſid.remed.*48 *numer.*6.quod etiam ampliatur,
ut nedum creditor fidejuſſori ſolventi teneatur cede-
re actiones perſonales, verum etiam reales, & hypo-
thecarias, quas creditor contra Confidejuſſores habe-
bat, *lib.* 2. *& l. cum alter, Cod.de fidejuſſ.* idem *Kop-
pen. loco* citato *numero* 6.licet non poſſit fidejuſſor ſol-
vens virtute ceſſionis agere contra Confidejuſſores pro
toto credito ſoluto, ſed deducta rata, ſive portione,
8 ad ipſum ſpectante, quod optime explicat, & fun-
dat *Koppem ibid.num.*8.*&* 9. Cavendum tamen puto
ab *Ant.Fab.conject.jur.lib.*11.*cap.*9.qui ſatis miratur de
opinione Authoris ab ipſo allegati, qui tenuit, quod
uni ex correis inſolidum obligatis qui ſolvit, poteſt
actio cedi contra alios, etiam poſt ſolutionem; quaſi
quod ſit hujus opinionis author, fundans ſe ſolum in
æquitate, contra eum multa jurgia invehendo, dicens,
eſſe opinionem ſatis ridiculam & novam, & non
advertit, quod non ab illo ortum habuit, ſed com-
muniori *Doctorum* calculo eſt recepta, ut ex ſupe-
rius allegatis apparet & fundatur ex juribus per ipſum
adductis & præcipue ex *text. in leg. fidejuſſoribus* 17. *&
l. cum is* 36. *ff. de fidejuſſ.* ubi ſolutione facta per Con-
fidejuſſorem, potius videtur emptum nomen debitoris
quam quod actio ſit per ſolutionem perempta, & pro-
pterea creditor debet actiones cedere contra alios
Confidejuſſores, & ita intelligit *text. in dict. leg. fide-
juſſoribus* & *leg. cum is*, *gl. ibid.* in caſus figuratione,
& in *verbo & ideo habet*, dicit amplius, quod poſſet
forte ſolvens repetere pecuniam à creditore, cui fuit
ſoluta, ſi non cedat, arg. *text. in l. fin. §. fin. D. rem.
rat.hab.* quibus juribus, quamvis ſatis ingenioſe, & eru-
dite conetur *Faber* [apud me magnæ authoritatis Do-
ctor] totis viribus reſpondere & motiva contra ſuam
opinionem enervare; attamen [ut verum fatear]
mens mea ſuis reſponſionibus non quieſcit; tanto
magis, quia ipſe *in fin.dict.cap.*9. fatetur ex juribus præ-
dictis ſubtiliſſime fuiſſe à juris Authoribus hoc idem
contra ſuam opinionem obſervatum, & ſic ex ejus di-
ctis etiam convincitur, Doctorem allegatum non fuiſſe
hujus opinionis authorem & pro reſponſione ad *text.*
claros & apertos in *d.l.cum is, & l. fidejuſſoribus*, qui
ſatis contra urgent, conatus fuit intervertere; *dict.tex. in
d.l.cum is* in final. verbis ibi: *& ideo habet actiones, quia
tenetur ad id ipſum, ut praſtet actiones*, mutando illud
verbum, *quia*, & ut ad ſenſum ſuum verba *text.*
accommodaret, dicit, *& ideò quia habet actiones, te-
netur ad hoc ipſum, ut praſtet actiones* & verè ſi hæc
nova inventio, ut poſſemus verba *text.* mutare ad-
mitteretur, facile eſſet, omnibus contrariis reſpon-
dere, nec *text. in l. quod debetur* 52. *ff. de pecul.* & alii
allegati aliquid probant ad impropriãda, & mutan-
da verba *text. in d.l. cum is*, nec curandum de *de-
ciſ. Surd.*308. cum contra ipſum ſit communis opi-
9 nio, nec etiam aliquid facit deciſio, relata per *Theſaur.*
10 *junior.* quia loquitur, ſtante beneficio diviſionis ex
Epiſtola Divi Hadriani, ex *text. in l. inter eos fidejuſ-
ſores* 52. *ff. de fidejuſſor.* & tùm in fidejuſſore qui non
poterat cogi ad ſolvendum integrum debitum, ſed
tantum pro ſua portione, non autem loquitur de fi-
dejuſſore in ſolidum obligato, à quo poteſt totum
debitum exigi, non admiſſa opinione *Theſauri ſenio-*
11 *ris in dec.* 166. quod fidejuſſor, quantumvis inſolidum
obligatus cum juramento habeat beneficium excuſſio-
nis cum in regno contraria opinio ſit uſu recepta, quia
renunciatur beneficio *auth.præſente, C. de fidejuſſor.* &
renunciatio tenet *Guid. Pap. deciſ.* 94. *Thoming.deciſ.*
1. *Rota Lipſienſis* maxime ſtante juramento, *Cappell.*
12 *Tholoſ.dec.*199.& ideo inſolidum obligatus, poteſt in-
ſolidum conveniri *Mohedan.dec.*2.*de fidejuſſor.* innume-
ros pro hac opinione adducit *Francus de fidejuſſor.c.*5.
*n.*343. cum *ſeq. Fachin.controv.jur.lib.*8. *cap.* 54. diffu-
13 ſè *Herin. de fidejuſſor.capit.*28.*par.numero.*67. Et ideo
die 14. Februarii 1633. facta relatione per Regium Con-
ſiliarium Octavium de Piccolellis fuit confirmatum
decretum M.C.V.& quia in S.C. erant etiam productæ
aliæ ceſſiones, fuit præſtita aſſiſtentia pro aliis quanti-
tatibus petitis in Senatus Conſulto penes Carbonum
Actorum Magiſtrum.

OBSERVAT. IN DECIS. XXXII.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſor ſimplex, vel inſolidum obligatus conventus ad
ſolvendum creditori, poteſt petere ceſſionem, nedum
contra principalem, ſed etiam contra fidejuſſorem, &
creditore recuſante ſolvere non cogitur.*

2 *Ceſſio omnino requiritur, ubi fidejuſſor vult recuperare à
confidejuſſoribus, & fieri poteſt ante, in actu ſolutio-
nis, & poſt, num.*3. *& quando ex intervallo, n.*4.8.*&*
10. *non eſt neceſſaria, ſi fidejuſſor agit contra principa-
lem debitorem, n.*11.

5 *Solvens ſuo nomine, non videtur extinguere obligatio-
nem debitoris, ſic etiam, ſi non eſt obligatus princi-
paliter, ſed tantum eſt debitor debitoris, numero* 6. *de
ratione, num.*7.

9 *Solutio in dubio præſumitur facta nomine proprio, quam-
vis expreſſe ſolvens non dixerit.*

10 *Ceſſio eſt facienda fidejuſſori, ſi juſſu Iudicis ſolvit,
etiam ſi ſententia ſit injuſta, num.*14.

11 *Fidejuſſor repetere poteſt à principali id, quod occaſio-
ne fidejuſſionis ſolvit, abſque ceſſione, cum omnibus dam-
nis, expenſis, & intereſſe, numero* 13. *&* 18. *quia de jure
habet mandatum à principali, de ſolvendo, eoque ma-
gis ſi habuit mandatum de fidejubendo. n.* 12. *etiam ſi
ſponte ſolvit, num.*13. *& ita deciſum traditur in fide-
juſſore de judicatum ſolvendo, n.*15.

16 *Sententia lata contra principalem, ſtatim exequi poteſt
contra*

Digitized by Google

contra fidejuſſorem de judicatum ſolvendo, & è contra, ad inſtantiam fidejuſſoris contra principalem debitorem, abſque novo proceſſu, numero decimo ſeptimo.

18 *Fidejuſſor recuperatione totius ſoluti agere poteſt contra principalem debitorem, contra vero fidejuſſores pro rata tantum ſtante beneficio diviſionis, numero 19. & ſalſe, n. 20. & 23.*

20 *Fidejuſſor, non pro rata, ſed inſolidum convenitur, ubi inſolidum eſt obligatus, & ſemper de ſtylo obligatus, intelligitur, etiam quod non adſint in obligatione* verba ut principalis, principaliter, & inſolidum, *n. 21.*

22 *Fidejuſſor tenetur inſolidum, quando beneficio de duobus reis, vel* Epiſtolæ Divi Hadr. *vel quando beneficio* diviſionis *eſt renunciatum.*

23 *Ceſſionarius non tenetur cedere Reo librum cedentis.*

25 *Ceſſio quando ex intervallo de æquitate fieri poſſit.*

FIdejuſſor ſimplex, vel inſolidum obligatus, ſi conveniatur à creditore poteſt petere ceſſionem, ne-
1 dum contra principalem debitorem; ſed etiam contra Confidejuſſores, & creditore recuſante ſolvere
non cogitur, ut per plura probat *Pirrus Maurus Aretin. de fidejuſſ. tom. 6. cap. 5. numero 3. & 4.* verum, ſi
2 ſolutum recuperare intendat à Confidejuſſoribus ceſſio
omnino requiritur, ſine qua haud agere poteſt, ut *iuribus* adductis probant D. meus num. 2. *Fontan. deciſ.*
216. *num. 3. lib. 1. & Anton. de Amato var. reſolut. lib. 1. reſol. 3. num.* 41. ubi reprehendit *Maynardum* & Curiæ
Tholoſanæ ſtylum, de admittendis fidejuſſoribus, ſine ceſſione agentibus, contra fidejuſſores quam tamen
praxim excuſat *Fontanella* in caſu per ipſum relato *numer. 5.* quam ceſſionem poſſe fieri nedum ante, ſed
3 etiam in actu ſolutionis, imo & poſt ad beneficium fidejuſſoris ſolventis de *ejus* propria pecunia, ut agere
poſſit contra confidejuſſores probat *D. Andreol. lib. 2. contr. 174. num. 23.* etiam quod non adſit pactum de
cedendo, ut concludit D. meus à *numer. 6.* uſque *ad* 12. Ideoque *n. 13.* refert, ſtante ceſſione facta poſt ſolutionem, tam per Mag. Cur. quàm per S.C. fuiſſe præſtitam aſſiſtentiam ſuper bonis confidejuſſoris.

4 Quæ quidem deciſio, ultra adducta per D. meum confirmat ex infra dicendis, ſiquidem *Bart. in l. Modeſtinus, ff. de ſolutio.* diſtinguit plures caſus, in quibus
valide fieri poteſt ceſſio ſolventi, etiam ex intervallo
& inter alios ille præcipuus ab eo adducitur, quando
quis expreſsè ſolvit nomine ſuo, non autem nomine
principalis debitoris, ut habetur *num. 4. verſicul. aut ſolvit nomine,* ubi *Alberic. numer. 2. verſicul. ſolvens & Imola numer. 4. verſic. ſi verò conſtat,* ratioque ad-
5 ducitur, quia quando quis ſolvit ſuo nomine, non videtur extincta, & ſublata obligatio debitoris, *leg. Papinianus, ff. mandati, l. Stichum §. ſi mandato, ff. de ſolut.* refert *Menoch. præſumpt.* 43. *numero 2. caſu 3. lib. 3.*
ſicuti dicimus de eo, qui non eſt obligatus principaliter
6 ad debitum, ſed tenetur ex aliqua cauſa, ut puta, quia
eſt debitor debitoris, tunc enim ſi ſolvit nomine proprio creditoribus ſui creditoris, non liberat debi-
7 torem perpetuo, nec extinguitur obligatio magis
enim ex rei ſuæ liberandæ cauſa ſolviſſe vide-
8 tur, quam cauſa debitoris, ut habetur in *l. ſi res 60. in fin. ff. de leg. 1.* ubi *gl. in ver. ſuo tempore,* & propterea *ibi* deciditur, quod poteſt perpetuo officio Iudicis agere, ut ei cedantur actiones etiam ex intervallo poſt ſolutionem factam, quod comprobat *Bar. dict. num. 4. verſ. 4. caſu,* ubi *Cuman. num. 5. & Dec. conſ. 99. n. 1.* noviſſime *D. Conſil. Arias de Meſa libro 1. var. reſol.*
9 *c. 35. 21. & 22.* ubi D. meum hic *num. 6.* citat & ſolutio in dubio præſumitur facta nomine proprio, quamvis
expreſse non dixerit ſolvens, ſuo nomine ſolvere, ut
10 tradit *Menoch. ibid. nu. 12. in 6. & ultimo caſu,* per *text.* *in l. eo magis ff. de ſolutio.* quæ tanto magis procederent
ſi juſſu Judicis ſolveret creditori, tunc enim debent
& poſſunt actiones & jura cedi, nullo habito diſcrimine, quo nomine ſolvat, dummodo invitus ſolvat,
ut bene docet *Scaccia de camb. §. 2. gloſ. 5. numer. 89.*] *verſ. amplia ſecundo & verſ. exinde* & apertè tradit D.
Conſil. de Georgio alleg. 39. num. 32. & ſeqq.

Quando tamen fidejuſſor vult agere contra prin-
11 cipalem debitorem, nulla requiritur ceſſio jurium, &
actionum, ſiquidem fidejuſſor repetere poteſt à principali id, quod occaſione fidejuſſionis ſolvit ut *jura* clamant in *l. indebitum, ff. de condict. indeb. in §. ſi quid autem, Inſtit. de fidejuſſ. in l. ſi pro ea, C. mandati & in cap. 2. de fidejuſſ.* & probant D. *Vivius deciſio. 210. nu. 210. numero 1. Alex Trentacinq. var. reſol. libro 3. reſol. 6. numero 1. Hering. de fidejuſſor. cap. 27. num. 14. Gozad. conſil. 35. per totam, Fontanella dec. 216. numer. 2.* ubi deciſum refert, *Amat. reſol. lib. 1. reſol. 37. num. 40. D. Conſil Staib. reſol. 46. num. 14. 21. 25. & reſol. 84. num. 21 lib. 1.*
12 habet enim de jure mandatum à principali de ſolvendo, *l. ſi fidejuſſor, ff. mandati,* D. *Conſ. Staib. ibid. num. 29.*
eoque magis, ſi habuit mandatum de fidejubendo,
Soc. ſen. conſil. 26. num. 14. libr. 2. Calcan. conſil 35. etiam
13 ſi ſolverit ſponte, præſumitur enim ſolvere de mandato
principalis, contra quem habet repetitionem quantitatis ſolutæ cum omnibus damnis, expenſis, & intereſſe, ut bene probant *Card. Pariſ. conſil. 104. per tot. vol. 3. Joan. And. in reg. damnum, quæſt. 16. Alex. conſil. 37. n. 3. 4. & 5. lib. 1. Abb. conſil. 60. num. 1. Her. n. ubi ſupra num.* 24. 25. 45. & 51. ac pariter procedit, quamvis ſententia fuerit injuſta; quia non obſtante inju-
14 ſtitia competit fidejuſſori repetitio, juxta tradita per
D. *Vivium ubi ſupra nu.* 5. maximè ſi principalis debitor promiſiſſet indemnitatem fidejuſſori, ut bene docet
Hering. ibid. Aretin. conſil. 24. num. 10. optimè *Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. c. 227. num. 31. &* 23. ſecundum præ-
15 dicta fuit per S. C. judicatum, referente D. Conſil.
Vargas Duce Cagnani, ſub die 20. Decembris 1631.
in cauſa Jo. Ambroſii Caſellæ cum Marcello de Orlas
fuit enim condemnatus dictus Marcellus ad ſolvendum dicto Jo. Ambroſio fidejuſſori de judicatum ſolvendo ducat. 6000. ſolutos Barbaræ Spinulæ uxori
dicti Marcelli, vigore litterarum exequutorialium,
cum omnibus damnis, & intereſſe, præcedente mandato de fidejubendo, ac indemnitate demum facta,
16 ut ex actis in Banca Solarii: Sententia enim lata contra principalem debitorem, ſtatim exequi poteſt contra fidejuſſorem de judicatum ſolvendo, per ea, quæ
17 tradit D. meus *dec. 103. numer. 52. &* 55. & è contra fidejuſſor eadem ratione ſolvendo paratam habet executionem contra principalem, abſque novo proceſſu
& ordine judiciali, ut ex *Hippol. de Marſil. de fidejuſſ. numer.* 362. & *Franchis* in ſimili *tract. cap. 5. num.* 516.
& aliis probat D. meus *ibid. num.* 54. Ideoque ex
abundanti cautela dictus Joan. Ambroſius, novum
compilavit proceſſum contra dictum Marcellum,
ipſumque condemnari ut ſupra fecit.

18 Hinc, *Fontanell. d. dec. 216. n. 6. & 7.* tenet, quod ſi fidejuſſor agat contra principalem debitorem, poſſit to-
19 tum ſolutum repetere, ex *c. 2. de fidejuſſ. D. Andreol. ubi nu.* 7. ſi verò contra confidejuſſores, & tunc niſi
pro rata, ſtante beneficio diviſionis, *Fontanell. ibid.*
ubi tradit, idem dixiſſe in *tract. de pact. nupt. lib. 1. clauſ. 4. gl. 18. p. 2. num. 35.* ſequitur *D. Andreol. d. n. 7. D. Conſil. Arias de Meſa d. lib. 1. var. reſol. c. 23. num.* 14. quamvis
alii contrarium ſentiant: attamen hæc concluſio, reſ-
20 pectu confidejuſſoris non habet locum ubi eſt obligatus inſolidum, tunc enim inſolidum, non autem pro
rata convenitur, ut optime reſpondit & probat D.
meus *num.* 12. & de ſtylo, fidejuſſores ſemper inſolidum obligantur, ut tradit *Aretin. de fidejuſſ. ſect. 6. c. 4. num.* 11. eo quod in omnibus obligationibus fidejuſſoriis de ſtylo apponuntur illa verba, ut *principalis,*

princi-

Digitized by Google

principaliter, *& inſolidum*, & *num.ſeq.* dicit, quod
verba prædicta etiam ſi non ſint impoſita, quia ſunt
22 de ſtylo, cenſentur appoſita, dum Notarius cenſetur
rogatus apponere omnes clauſulas ſolitas, & conſue-
tas, ſic etiam inſolidum tenetur, quando beneficio *de
duobus reis* eſt renunciatum, ut probat *numer.34.* vel
Epiſtola Divi Hadriani num.16. vel quando beneficio
diviſionis num.44. ſicut pariter concluſio tradita *nu.19.*
23 procedit, ubi fidejuſſor fidejuſſit eodem tempore, ſe-
cus ſi diverſo tempore, quo alii fidejuſſerunt, tunc
enim totum debitum ſolutum, ſtante ceſſione repete-
re poterit, *l. ſi Titium, ff. de fidejuſſor. D. de Franch.
dec.55.numer.1.* aliique apud *D. Andreol loco cit. n.8.*

24 Sic etiam notabis, quod ceſſionarius agens contra
nomen ceſſum non tenetur cedere Reo Librum ceden-
tis ad fundandam exceptionem, ut bene fundat *Dev.
Andreol. controverſ. 1,8. numero 5. 6. 7. & 9. li-
bro 1.*

Quando autem de æquitate fieri poteſt ceſſio ex in-
tervallo, vide *D. Calvum in tractat. de aquit. lib.1.c.77.
num.11.* cum *ſeq.*

M. A. Gizzias.

ARGUMENTUM.

Compromiſſum an, & quando poſſit fieri in cauſis feudalibus.

Et an annullata refutatione virtute *Reg. Pragm.* de anno 1579. ſint annullata acta facta cum ipſo refutatario ante *Pragm.*

Et de inſtantia an, & quando tranſeat in ſingularem ſucceſſorem.

SUMMARIUM.

1 *Compromiſſum de re feudali, abſque aſſenſu fieri non poteſt.*
Intelligo, de jure Regni, n.8.
Limita, ubi ſuper re feudali de facto ageretur, numero ..
Item, ubi ageretur de taxatione vita, & militia nu.10.
2 *Refutatio eſt nulla, ubi non fuerit regiſtrata, ſervata forma* Reg. Pragm.
3 *Lex nova non reſpicit præterita, ſed futura.*
Limita, ubi in ſpecie ad præterita provideret, n.4.
5 *Inſtantia cæpta cum defuncto, non tranſit nec activè, nec paſſivè in ſingularem ſucceſſorem voluntarium.*
Limita in feudo n.24.
6 *Emptor, dicitur ſingularis ſucceſſor voluntarius.*
7 *Negligentia prædeceſſoris, ſucceſſori non nocet.*
Intelligo, ut n.23.
11 *Poſſeſſio eſt quid facti.*
12 *Quæſtio facti poteſt compromitti.*
13 *Sacrum Conſilium non eſt Iudex competens, ubi agitur judicium, ſi res ſit feudalis, vel burgenſatica, ſed R. C. S.*
Limita, ubi ageretur de poſſeſſorio ſummariiſſimo, numer.14.
15 *Citatio ad teſtes, ab Arbitris fieri non poteſt, ſed à Iudice loci.*
16 *Aſſenſus non requiritur in refutatione facta immediato ſucceſſuro.*
17 *Alienatio rei dotalis eſt invalida reſpectu venditoris, licet ſecus reſpectu mulieris.*
18 *Annullatio actus refutationis vigore* Regiæ Pragmaticæ *eſt pœna.*
19 *Pœna ſuos authores non egreditur.*
20 *Renunciare privilegiis nemo poteſt, reſpectu juris tertio acquiſiti.*
21 *Pars parti præjudicare non poteſt.*
22 *Princeps non præſumitur tertio præjudicare.*
25 *Dominus agens, petendo feudi reſtitutionem, non dicitur agere ex propria perſona, ſed nomine ipſius feudi.*
26 *Deciſio in cauſa adducitur.*

DECISIO XXXIII.

IN cauſa Horatii Serſalis utilis Domini Civitatis
Belcaſtri cum Ill. D. Duce Galleſii ſuper judicio
moto in anno 1564. per Ill. Ducem Montis Alti, tunc
utilem Dominum, dictæ Civitatis contra Ill. Mar-
chionem Meſuraci, compilato jamdiu proceſſu,
& inſufflato ſpiritu vitæ, fuerunt pro parte dicti Il-
luſtr. Ducis Galleſii ad præſens utilis Domini dictæ
Terræ Meſuraci dictum de nullitate actorum, & quod
ideo debet de novo proceſſus compilari, ipſo audito.
Primò quia omnia acta prædicta fuerunt facta coram
1 Arbitris, tempore, quo non potuit fieri compromiſ-
ſum de re feudali abſque Regio aſſenſu, ex *Conſt. Regn.*
incip. *Conſtitutionem divæ memor. verſic. arbitraria
etiam*, ubi *Afflict. num. 52.* & idem *Afflict. deciſ. 138.
Frec. in libro 2. de ſubfeud. in 1. author. ver. pluribus
autem modis, lim. 29. verſic. ubi eſſet controverſia nu-
mer.88.* ubi teſtatur, quod ita ſæpe fuit in S. C. judi-
catum, *Camer. in cap. Imperialem, ſ. 13. lit. D. Mo-
nado. dec.3.* ubi *Flaminius Monacus*, & ſic pluries fuiſſe
deciſum dixit D. de *Pont. Conſil 52. num.11. & 12. lib 2.
Maſcar. in praxi S. C. libro 1. p. 2. gloſ. gradum, numero
49. Borell.* latè in *ſummam. odia iiiinum, §.2 gloſ. 1. num.
127.* ubi *Doctores cumulat*, & iterum in *§.3 gloſſ. 4. n.94.
de compromiſſis*, noviſſimè *Bilot. concluſ. ſtad. 67. nu-
mero 2.*

2 Secundò dicebatur, quod quamvis compromiſ-
ſum poſſet fieri abſque aſſenſu, tamen ex alio redde-
batur nullum, & conſequenter, acta facta vigore
dicti compromiſſi, ex quo fuit factum ab Illuſtr.
Marchione Meſuraci Troiano Spinello, tempore quo
dicta terra Meſuraci non erat ipſius, ſed Iſabellæ Ca-
racciolæ ejus matris nulla habita conſideratione de re-
futatione eidem facta per ipſam in perſonam dicti Tro-
jani filii ex defectu Regiſtri, vigore *Regia Pragma-
tica* de anno 1579. quæ eſt 20. ſub *titul. de feudis*, &
quamvis refutatio fuerit facta de anno 1550. & ſic per
annos viginti novem antequam promulgaretur *prag-
matica*, & lex nova non reſpiciat præterita, ſed fu-
3 tura, *text.* eſt in *l. leges & Conſtitutiones, C. de legib.* ubi
Doctores, & in *cap. ſi.* ubi *Scribentes*, *extra de conſtit.
cap. licet canon, de elect. in 6. l. cauſas, Cod. de tran-
ſact. Gayl. libro 2. obſerv.9. Crav. conſil. 50 Honded. conſ.
16. num.14. vol.1. Decian. conſ.11. numer.191. volum.1. Vi-
vius deciſio 220. in fin. Rovit. in pragm. 2. conſib.* ta-
men hoc intelligitur, quando lex nova non providet
reſpectu præteritorum, prout in d. *pragm. 20. de feud.*
4 in qua ſancitum fuit, ut refutationes præteritæ regi-
ſtrentur infra quatuor menſes, futuræ verò, intra
quindecim dies à die refutationis: quando enim lex
providet etiam reſpectu contractuum celebratorum
ante *Pragm.* tunc non cadit diſputatio, quod compre-
hendantur ut advertit *Rovitus in d. pragm. 2. de cenſib.*
ubi allegat *Gayl. in dict. obſerv.9. lib. 2.* qui dicit, ſic
fuiſſe judicatum in Camera Imperiali, & proinde
cum in *dicta pragm.* adſit etiam clauſula annullativa
non poteſt dubitari, refutationem factam in anno
1550. à dicta Iſabella Caracciola in perſonam Troiani
Spinelli filii, fuiſſe nullam, & per conſequens com-
promiſſum factum per ipſum & acta per dictos Com-
promiſſarios.

5 Tertio dicebatur, quod quamvis acta non eſſent
nulla, tamen Serſalis Actor erat ſingularis ſucceſſor
voluntarius, ad quem inſtantia non tranſit, neque acti-
vè, neque paſſivè, *Bart. in l. ſi eum hominem, ff. de fi-
de juſſ & in l. Lucius, § rogatus, ff. ad Senat. Conſ. Treb.
Angel. in l. iam ex contractibus ff. de judic. Put. deciſ.1.
lib.2.*

lib.2.Cabed.dec.Luſit.97.num.7.p.2.& deciſ.198.nu.5.p.
1.Joſeph.Seſc.dec.Arago 74.& dec.89.numer.2.Ann.al-
leg.14.Barboſ.in l.qua dotis §.fin.ff ſol.matr. qui aſſerit
nec in ſucceſſorem ſingularem tranſire, quando defun-
cti perſonam non repræſentat, *Peregr.de fideicommiſſ.*
art.53.num.24. doctus, & eruditus *D.Thomas de Car-*
leval.Reg.Conſiliar. meus Collega, *de judic.& for.comp.*
lib.1.tit.1.diſp 2 qu.7 ſect.3.ſub num.914. Cumque tam
Illuſtr.Dux ab Altemps conventus, quam Horatius
Serſalis ſint ſucceſſores particulares, ubi emptores
6 Meſuraci, & Belcaſtri: emptores enim dicuntur ſuc-
ceſſores particulares voluntarii, *l. ſi pignori ff. famil.*
erciſcund. dicebant propterea, eſſe dandum de novo
terminum in cauſa, & debere audiri ex integro ipſum
Ducem Galleſii.

Addebatur prædictis, quod cum prædeceſſores ſui
7 negligenter ſe geſſerint in defenſione cauſæ, non pro-
ducendo neceſſarias probationes, illorum negligentia
ſucceſſori non nocere debet, *l. ex contractu ff. de re*
judic.l.à ſententia, & l.ſi pro luſorio, ff. de appell. l. ſi
ſervus plurium, §.1.& 3.ſi quis ante, ff. de leg. 1. ubi
etiam *Bart. Aret.* & alii, *Molin.* loquens in poſſeſſo-
re majoratus *de primog.Hiſpan.lib.3.tit.8 nu.7.* ex text.
in d.l ex contractu ff. de re judic, Alvar. Vaſc. de jur.
emphyt.q.10.n.3.

Prædictis tamen pro parte Actoris replicabatur,
quod quamvis compromiſſum de re feudali fieri non
poſſit abſque aſſenſu in regno, ex *Conſtitutione Re-*
8 *gni, Conſtitutionem divæ memoriæ*, licet ſecus ſit de
jure communi feudorum, ut in *cap.1.§.de lege Corra-*
di, Capyc.in inveſtit.in verbo feudorum compromiſſa, ta-
9 men hoc limitatur, quando ſuper re feudali agitur de
facto, nam tunc fieri poſſe compromiſſum ſine aſſen-
ſu dixit idem *Freccia in d limit.29.num.38. Andr. in*
conſtit.Comitibus, ubi etiam *Ant.de Alex.Gulielm. de*
Perno in notab.feud.Bart.in loco infra citando, *n.140.*
10 Et ideo pluries fuit deciſum in Sacro Conſilio, quod
quando agitur de taxatione vitæ, & militiæ, tunc
compromiſſum, etiam abſque aſſenſu erit validum
Afflict.dec 138.Anna in dict.Conſtit diva memoriæ, nu-
mero 284.& Anna filius conſil.75.Joann.Thom de Ma-
rinis de gener. & qual. feud tit.2.de feud.ex pacto, &
providentia, numero 26.f. mihi 40. *Reg.Tapia in pragm.*
Regni odia litium, numer.18.Minad in Conſtit. In ali-
quibus, numero 12.Ricc. collect dec.26.& 79.Barbacar.
in c.omnes filii.ſi de feud.defunct milit.n.70. licet quan-
do tractatur ſi debetur, vel non fieri non poſſit, *Aff.*
43.& 138. Borrell.de compromiſſ.d.§.2.gl.1.n.132.

Hoc autem judicium eſt meri facti, ex quo agitur
de turbatione poſſeſſionis & ſic eſt judicium poſſeſ-
ſorium, poſſeſſio autem eſt quid facti, *leg.1.§.1.& §. ſi*
11 *vir ff de acquirend. poſſeſſ.* immo etiam ſi eſſet cauſa
mixta juris & facti dicitur quæſtio facti, & poteſt com-
12 promitti, *Troyſius in d.pragm.Odia litium, num.130.*
ſub *titul. de arbitris*, ex quo etiam deducitur, quod
quamvis Sacrum Conſilium non ſit Judex competens
13 quando agitur judicium, ſi res eſt feudalis, vel bur-
genſatica, quia deciſio prædicti articuli ſpectat ad
Regiam Cameram Summariæ tamen, quando agi-
tur de poſſeſſorio ſummariiſſimo, non remittitur ad
ipſum Reg. Cam. prout fuiſſe deciſum in Sacro
14 Conſilio, junctis Aulis in cauſa Caſtri Luſeti refert
Jo. Andreas de Georgio in ſuis *repetitionibus feudali-*
bus cap.49.num.8.& 9. Et iterum fuit deciſum in cauſa
ſucceſſionis Illuſtr.Principis Conchæ, ut diximus in
dec.93.n 19.

In hac cauſa ponderabatur etiam aliud in facto,
quia terminus datus per S. C, & poſt datum termi-
num cauſa compromiſſa commiſſio pro examinan-
dis teſtibus fuit facta ſimiliter per Sacr. Conſil. prout
15 ſemper fieri ſolet, ex quo arbitri non habent po-
teſtatem in teſtes, ſed inter illos tantum, qui com-
promiſerunt, ut poſt alios dicit *Borrell.ſuper d.pragm.*
Odia litium, §.3.gloſſ.2. ex doctrina *Bar.in leg.non ex*
omnibus, D. de arbitr. & ideo facta electione exa-
minatoris per Arbitros, fit commiſſio per Sacrum
Conſilium in perſonam ejuſdem electi, & per decre-
tum S.C. etiam fuit ordinatum, ut concluſio in cauſa
facta per Arbitros firma remanere deberet, verum, ſi
ante expeditionem cauſæ veneriт examen Ducis con-
venti, recipiatur, & habeatur ea ratio, quæ de ju-
re habenda erit. Et poſtea, examine prædicto præſen-
tato fuit diſputatum in eodem Sacro Conſilio, ſi erat
recipiendum vel ne, & tandem non fuit receptum;
Diſputabatur etiam, ſi erant in Sacro Conſilio reci-
piendi teſtes loco ſecundi beneficii, & fuit dictum
quod non recipiantur, & ſic videbatur pluries S. C. ju-
dicaſſe pro validitate actorum.

16 Ad ſecundum vero objectum explicabatur, quod
omnia acta, antequam ſuperveniret *Reg. Pragm.* de
anno 1579. erant legitime facta cum refutatario, cum
de jure valida ſit refutatio facta immediato ſucceſſori
in feudo, etiam abſque aſſenſu, *c.1.§.& ſi libellum de*
alien feud.patern. c.1.§.ſed & res per quos fiat inveſti-
tura de Ponte de poteſtate Proreg.tit.8.de refutat. feud.
num.4.& conſ.12. & quamvis poſtea per *Reg Pragm.*
ſint annullatæ refutationes, ſi non regiſtrarentur intra
quatuor menſes, non per hoc annullantur actus legi-
timè geſti cum tertio tempore habili, cum illa lex nova
& juris communis correctoria, poſſit interpretari in
damnum illius, qui illam ſprevit, in non parendo re-
futationi; non autem in damnum tertii, cui erat jus
quæſitum, nec eſt novum, quod lex annullet actum,
reſpectu aliquorum, reſpectu vero aliorum, non; ſi-
cuti habemus per *Bart.* & alios in *l. cum vir, ff. de*
17 *uſur.* ubi quamvis reſpectu mulieris venditio rei dota-
lis ſit nulla, tamen tenet reſpectu vendentis, & in
eo caſu venditio à principio eſt invalida, quod tanto
18 fortius procedit in caſu noſtro, in quo refutatio erat
valida, & Troianus Spinellus fuit verus Dom. virtute
refutationis illius autem actus refutationis annullatio,
eſt pœna, *l.Senatus, ff.de contr.empt.Ripa conſ.70.n.13.*
lib.1.Vant.de nullit.par.1.nu.15.Menoch.conſ.69.nu.15.
19 pœna autem non debet egredi ſuos authores, *l.ſancimus,*
cum concordantibus, *C.de pœnis,* & proinde non po-
teſt extendi, niſi ad contravenientes, & quamvis d.
Pragmatica nocere potuerit ipſi Troiano Spinello, non
tamen præjudicare poterit actori, qui judicium legi-
20 timè compilavit, & erat jam jus quæſitum circa di-
ctam compilationem proceſsus, ut dixit *Menoch.conſ.*
840.in fin. quia neque privilegiis poteſt renunciari reſ-
pectu juris tertio quæſiti, *Decius in cap. cum acceſ-*
ſiſſent, num 29 de Conſtit. & in cap.ſi de terra. num.18.
21 *de privil.* cum una pars alteri præjudicium inferre non
poſſit, *Menoch d conſil.840.num 46.* neque præſumi-
22 tur, Principem præjudicare voluiſse, cui fuit jus quæ-
ſitum, *l. 2. §. merito, & §.ſi quis à principe, ff.ne quid*
in loc.publ. ubi latè *Bart. Alciat. de præſumpt. reg 3.*
23 *præſumpt.11.* Et ad id, quod dicebatur de negligenti fuit
conſideratum, quod contrarium apparebat ex actis,
& *Doctores* allegati loquuntur in majoratu, vel Fidei-
commiſſo, & ubi adeſt fraus, vel colluſio, ut habetur
ex *Molinæo d.c.8.lib.4.*

24 Nec tandem obſtabit tertium objectum, quamvis
enim regulariter inſtantia in ſingularem ſucceſsorem
non tranſeat, tamen hoc fallit in feudo, ut ex pluribus
probat *Reg. Rovit. conſ.82. 1. vol.* ea ratione, quia
cum agitur de petitione rei feudalis, ratione ipſius
feudi Dominus non dicitur agere ex propria perſona
ſed nomine feudi, ita ut feudum agere dicatur, *gloſſ.*
magna in *Conſtitut. Regn.* incip. *Conſuetudinem pra-*
vam lib. 3. quaſi homo ſurdus, & mutus, utens mi-
niſterio hominis, & ſic ipſius feudatarii, qui *in fine*
ita refert fuiſse judicatum junctis Aulis, & confir-
matum in cauſa reclamationis, & plures alias deciſio-
nes S. C. refert *Donat. Anton. de Marinis quotid.*
reſol.

reſol. cap.185. lib.1.Bilott.concl.feud.77. ubi plura ad materiam.

Quibus diſcuſſis die 15. Maii 1637. me referente fuit dictum, quod oppoſiti, non obſtantibus procedatur ad expeditionem cauſæ penes Act. Mag. de Fœlice.

OBSERVAT. IN DECIS. XXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Compromiſſum fieri non poteſt ſuper cauſis feudalibus, abſque aſſenſu, intellige de jure Regni, ut n. 2. at ita deciſum traditur, num.6. ſecus vero de jure communi feudorum, num.3.*

4 *Compromiſſum eſt nullum, licet interveniat aſſenſus ſuper laudo, non tamen ſuper compromiſſo, nec fieri poteſt ſuper emergenti, vel incidenti feudali, ſine aſſenſu, n.5.*

7 *Immiſſio in feudis eſt mixti imperii, adeoque per Arbitros & alios Officiales municipales fieri nequit.*

8 *Tutoris datio eſt mixti imperii, adeoque compromitti non poteſt.*

9 *Compromiſſum fieri poteſt; abſque aſſenſu ſuper taxatione vitæ & militiæ, ſecus ſi agatur, debeatur, vel de vita, & militia, num.10.*

Taxatio vitæ & militiæ reſpicit fructus feudi qui ſunt allodiales, d.n.9.

11 *Clericus actor non adſtringitur vigore* Reg.pragm.1. de arbitr. *ad compromittendum.*

12 *Compromiſſum fieri poteſt, abſque aſſenſu in perſonam Regis, & tunc tranſit ad ſucceſſorem: ſic etiam, ubi fit in Proregem, vel S.R.C. vel M.C.V. in univerſum, non autem in particulares Judices: ſed hodie non poteſt fieri in Tribunalia ſine Regis expreſſa licentia, n. 13. nec etiam in Regios Officiales, n.14.*

15 *Compromiſſum factum in perſonam Proregis, decedente uno ex compromittentibus non expirat: ſed ad hæredes mortui tranſit, dummodo ſit factum, ut in Arbitratorem, non autem in arbitrum, intellige, volente hærede num.16. & 17. & ita judicatum adducitur, num. 19. amplia, ut n.20.*

18 *Alienatio facta per minorem, abſque ſolemnitatibus eſt ipſo jure nulla.*

21 *Compromiſſum fieri non poteſt ſuper ſententia tranſacta in rem judicatam. & ita deciſum habetur, num.27. niſi illi ſit renunciatum, num.22. intellige, ut num. 25. & 26.*

23 *Laudum latum contra ſententiam, eſt ipſo jure nullum, de ratione, n.ſeq.*

24 *Compromiſſum pertinet ad lites finiendas, non autem ad finitas.*

25 *Renunciatio ſententiæ debet eſſe expreſſa non autem tacita, ad hoc, ut ſuper ſententia fieri poſſit compromiſſum, & n.26.*

28 *Compromiſſum peti debet ante terminum ſine litis conteſtatione, & ſub numer.32. niſi incontinenti petatur, numer.29. verum, ſi fuerit petitum in actu ſubſequenti poſt terminum, non conceditur, & ita determinatum affertur, n.30.*

1 IN hac cauſa D. Horatii Serſalis pro quo in jure ſcripſerat *D. Joſeph Magaldus* Advocatus celebris fundat D. meus *num.* 1. compromiſſum nullatenus fieri poſſe de re feudali abſque Regio aſſenſu, quam concluſionem comprobat *D. Conſil. Staib. reſol.52. nu. 39 lib.1. reſol. forenſ.* ut autem hoc intellige de jure Regni; ex *Conſt. incip. Conſtit. Divæ memoriæ, & Pragm. 1. de Arbitr.* ut explicat *D. Jo. Baptiſt. Biloita* nobilis Beneventanus, ac J. C. Clariſſimus *concl.feud.67. num. 2.* nam de jure communi feudorum non prohibetur, ut habetur in *cap.1. §.1. de leg. Corrad.* quod ad hæc citat *D. Biloit. ibid. numero primo,* poſt D. meum *num.* 8. & propterea, etiam ſi aſſenſus ſit præſtitus ſuper

4 laudo, non tamen ſuper compromiſſo, illud erit nullum ut deciſum refert per Collaterale Conſilium *D. Reg. de Ponte conſil.52. numero 16. & 17. volum. 2.* ſequitur *D. Conſil. Staib.* ubi ſupra, *num.*40. qui *num. ſeq.* id extendit, ut nec incidens, ſeu emergens cauſæ

5 feudalis compromitti poſſit, abſque aſſenſu, ex *D. de Anna, & Thom. de Marin.*

6 Hinc, cum D. Federicus Colomna Princeps Buteræ inſtitiſſet in S. C. immitti in poſſeſſionem feudorum remanſorum in hæreditate q. D. Lucretiæ Thomacellæ ejus matris & fuiſſet per D. M. Conneſtabulum Dom. Philippum Columnam patrem; petitum compromiſſum; nihilominus decreto S. C. ad relationem *Dom. Conſiliar. Provenzalis die* 21. Octobris 1631. fuit proviſum, quod procedatur in dicto S.C. petito com-

* promiſſo non obſtante, confirmato in gradu reclamationis ſub die 16. Januarii 1632. in Banca de Mat-

7 tino, patrocinante pro D. Principe *D. Lælio Gizzio* meo Germano: ſiquidem immiſſionis feudorum judicium, cum ſit mixti imperii, fieri non poteſt per Arbitros ac alios Officiales municipales, qui tantummodo pronunciare poſſunt quòd immittatur in poſſeſſionem, ſed effectualis illa poſſeſſio per Arbitros fieri nequaquam poteſt, ad tradita per *Bar. in l. jubere cavere ff. de juriſdict. omn. judic.* ubi *Jaſ. numer. 18. & Dec. numer.8.* de communi teſtatur, accuratè *Menoch. de arbit. jud. quæſtio. 74. numer.* 14. & 25. pulchre *Ludov.*

8 *dec. Peruſ. 47. numer.*8. videndus, ſicuti eadem ratione nec datio tutoris; quæ eſt mixti imperii, compromitti poteſt, ut tradit *Troyſ. in d. prag.1. numero centeſimo vigeſimo octavo.*

9 Non tamen *d. pragmat.* locum ſibi vendicat in taxatione vitæ, & militiæ, ut affirmat *Afflict.* inſignis, & præclarus J. C. ac conſiliarius laudatiſſimus *dec.* 138. ubi, ſic per S.C. determinatum adducit, & poſt ipſum *D. Reg. Rovitus*, qui merito in Anagramma *OVI RTUS.* appellatus fuit, *d.pragm.1.num.*37. eo quòd non tangit corpus feudi, cum taxatio prædicta reſpiciat fructus feudi, qui ſunt allodiales, ut aliis probat *D.*

10 *Biloita concl.1. num.1. & d.concl.63. num* 4. ſecus ſi tractatur an debeatur, vel non, ut per Dom. meum *nu.* 10. ſicuti nec etiam habet locum in lite ſuper paragio, juxta adducta per *D. Conſil. de Anna conſil. 75.* quem re-

11 fert, & ſequitur *D. Reg. Rovit. in d.prag.1. num.*38. *in fi.* nec pariter Clericus adſtringitur vigore *d. pragmat* 1. ad compromittendum ad inſtantiam colligantis conſanguinei in quarto gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, ut per D. *de Marinis*, qui infinitos allegat *cap.74. num 9. lib.2. quotid. reſol.* contra *Capyc. dec.66.* affirmativam ſententiam amplectentem.

12 Nullus tamen requiritur aſſenſus, ſi compromiſſum fiat in perſonam Regis, ob cujus mortem in ſucceſſo-

13 rem tranſit; ſic etiam, ubi compromittitur in Proregem vel in S. R. C. vel M. C. V in univerſum, non autem in particulares Judices; hoc enim caſu cenſetur

14 factum in ipſum Regem, ut ex *Afflict.* docet *D. Biloit. d. concl 63. num.*3. non tamen hodie compromiſſum fieri poteſt in Tribunalia, ſine expreſſa Proregis licentia, ut annuit *D. Reg. Rovit. dec.93. num.*19. & in Officiales Regios, ut eſt prohibitum per *pragm.7. §.3. de offic. jud.* & per *pragm.6. de trigeſim.* ac tradit *D. Reg. Rovit. in d.prag.1.n.30.*

15 Quare compromiſſum factum in perſonam Proregis, ſi poſtmodum decedat unus ex compromittentibus, non expirat, dummodo ſit factum uti in Arbitratorem, non autem in Arbitrum, tunc enim ad hæredes compromittentis tranſit, ut dixerunt *Spec. & Joann. Andr. in titul. de arbitr. §. finitur, num.3.* ex doctrina *Oberti de Bobio*, aliique cumulati per *D. Camil. Borrel.* J.C. clariſſimum, & doctiſſimum qui fuit etiam Judex M.C.V. *in tract. de compromiſſ. §. .. gl.4. n.* 143. licet contrarium teneat *Abb. in cap. fin. num. 8. de arbitr.* ubi

obi mirandum eſſe, ait, de *Speculatore* affirmativam
opinionem ſectante; alias opiniones in hoc articulo
recenſet *Novar. in 1. coll. de compromiſſ. caſ. 34. numer.* 5. at-
tamen opinio *Spec.* eſt magis communiter recepta ut
teſtatur *Alex. in l. ſi quis arbitratu, numer. 3.* ubi etiam
Iaſ. n. 23. & Op. Zon. n 81. ff. de verbor. oblig. & poſt ipſos
idem *Novar. cit. num. 25. in fi.* & latiſſime omnibus ar-
gumentis *Abbatis* ſatisfaciendo comprobat *Aſin. de*
relig. & ſumpt. funer. in pr. num. 148. cum ſeqq. ſequitur
D. Borrel. d. n. 143. & in ſumma deciſ. tit. 63. num. 11 lit. 1.
& ſic temeraria videtur opinio *Abbatis*, cum ſit con-
tra magis communem opinionem. pro qua extat etiam
gloſſ. in leg. in compromiſſis, ff. de arbitr. quam citat
Novar. ubi ſupra.

16 Imò, tunc compromiſſum dicitur expiratum ubi
hæres compromittentis reluctat, ſecus verò ſi conſen-
tit; hæc enim extinctio fuit inducta favore hæredis,
ea ratione; nam hæres non eſt ita notus, & amicus
Arbitratori ſicut erat defunctus, & hæc confidentia eſt
quid inhærens perſonæ defuncti, ita *Abb. in d. c. fi.* vi-
dendus *num. 4. Blanc. de compromiſſ. quæſt. 7.* ſub *num. 1.*
5. ergo conſentiente hærede ceſſat ratio prædicta ut
17 expreſſe voluit *Corta de jur. & fact. ſcient. dict. 75. num. 3.*
et 4. ubi alios adducit, quod comprobatur ea his,
quæ in ſimili diximus *dec. 19. num. 1. & 2.* ubi aliena-
18 tio facta per minorem, abſque ſolemnitatibus, eſt
nulla ipſo volente; eóque magis ad hæredes tranſit, ſi
ſit facta pro ſe, & ſucceſſoribus, ut dicit *D. Reg. Rovit.*
d. prag. 1. num. 9.

19 Et propterea cum fuiſſet factum compromiſſum
in perſonam Excellentiſſimi Proregis per Do. Tho-
mam Philomarinum Ducem Perdifumi, & D. Iſabel-
lam Filomarinam Comitiſſam Converſani, latoque
laudò, ab hac vita diſceſſit dictus Dominus Dux,
cumque tractaretur de executione laudi ad inſtan-
tiam D. Franciſci Philomarini Principis Roccæ Aſpi
dis, filii, & hæredis prædicti, D. Ducis, fuit per di-
ctam D. Comitiſſam oppoſitum, compromiſſum eſſe
expiratum, ob mortem dicti D. Ducis, & proinde
non eſſe procedendum ad actum aliquem. Tamen
facta de prædictis relatione in Collaterali Conſilio
per *D. Regentem Rovitum*, de menſe Novembris 1634.
fuit determinatum, compromiſſum non eſſe expira-
tum, quia D. Prorex proceſſit uti Arbitrator, penes
Joſephum Baſilem Regium à Mandatis Scribam, par-
tes dicti D. Principis tuente *D. Lælio Gizzio* meo fra-
tre, quem inſignem I. C. ac Advocatum Primarium
appellat *D. Octavius Beltla in addit. ad conſil. 15. D.*
Scipionis Beltla, ante *num. 12.* poſt *concl. feud. D. Ioan.*
20 *Baptiſta Beltla*, eoque magis prædicta deciſio proceſ-
ſit, quia agebatur de laudi executione, quæ ad hæredes
tranſit, cùm nullatenus expiratum dicatur, ipſis con-
ſentientibus, ex prædictis.

21 Non tamen compromiſſum fieri poteſt ſuper ſen-
tentia in rem judicatam tranſacta, cùm prohibeatur *in*
prag. 1. de arbitr. & comprobat *D. Borrel. d. tit. 63. num.*
22 121. *& de compromiſſ. §. 2. gl. 1. nu. 144. & ſeq.* ac laborio-
ſiſſimus *D. Novar. in d. prag. 1. collect. 2. nu.* 18 niſi renun-
cietur ſententiæ, ex adductis per *D. de Ann. ſing.* 133.
quem refert & ſequitur *D. Regens Rovitus* in eadem
prag. ſub *nu.* 27. quod etiam voluerunt *D. Borrell. d. tit.*
63 n. 133. & D. Novar. ibid. nu. 19 ideóque laudum con-
tra ſententiam latum eſt ipſo jure nullum, quando non
23 eſt renunciatum ſententiæ *c. exposita, de arbitr. c. p. cum*
inter, & c ſeq. de re jud. Specul. de arbitr. §. 1. col. 2. ubi
Io. Andr. in verb. expoſita, qui allegat *l. eleganter, §. 1. ff.*
de condit. indeb. l. fratris ſui, & l. cauſas C. de tranſact. &
24 inter alias rationes, ea præcipua eſt; quia compro-
miſſum pertinet ad lites faciendas, non autem ad fini-
tas, *l. 1. & l. quamvis, ff. de arb. D. de Anna ſing.* 122. *D.*
25 *Reg. Rovi. d. numero 27 & Carrer. except.* 84. ubi de jure
fundat, ut ſi in compromiſſo expreſſe renunciatum ſit
ſententiæ, poſſit fieri compromiſſum; ſecus ſi tacite,

quia de ſententia tantummodo ſit in eo facta mentio,
26 ex *Surd. deciſ. 18. num.* 5. ſiquidem expreſſa requiritur
ſententiæ renunciatio in compromiſſo faciendo, ut
bene fundat *Surd. ibid. numer. 2. 4. 18 & ſeq. ubi per.*
27 *in C. Ar. 2. tit. 5. deſp. 3.* & ita fuit per S. C. judicatum
in cauſa Matthæi Manſi cum Jo Laurentio de Criſ-
ceotio, fuerat enim factum compromiſſum ſuper ſen-
tentia lata per dictum S. C. à qua non erat, nec etiam
reclamatum, ut vidi ex actis in Banca Ioſſi, vel de
Amico, ſi memoria non me fallit.

Obſervabis tamen, quòd compromiſſum peti de-
28 bet ante terminum, & ſic ante litis conteſtationem,
non autem poſt, ut per *Bellon. in tract. de potest. arbitrorum,*
29 *quæſtion. in cont. ex lib 2. c. 28. num. 1.* quod limitatur,
niſi in continenti petatur, ut deciſum refert *D. Thor. in*
compend. dec. par. 1. in verb. compromiſſum an peti poſſit;
30 Ideóque ſi petatur in actu, qui ſubſequitur poſt termi-
num, nulla habetur ratio, ut fuit per Sacrum Conſi-
lium determinatum, referente *D. mes*, die 3. Martii
163 . in cauſa Lælii Biſuleni cum hæredibus Aureliæ de
Fuſco in Banca Jacobi Figlio æ, de quo articulo videa-
tur *Affl. dec. 185.* & ibi *Urſil. n.* 9.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Pater an poſſit conſentire donationi cauſa mortis faciendæ
per filiam de ejus dotibus promiſſis reſtitui, cui jus, &
caſus dederit in præjudicium ejus creditorum.

SUMMARIUM.

1 *Debitor an poſſit, non acquirere in præjudicium ejus Cre-*
ditorum, & in quibus caſibus, nu. 12. 13. & 14.
2 *Verba*, cui jus, & caſus dederit, *quid importent, &*
numero 1.
3 *Dos à patre profecta, ad ipſum reverti debet.*
4 Auth. defuncto, C. ad Tert. *non habet locum in dote à*
patre profecta. Et quid ex ſtantib. liberis n. 5 & 7.
6 *Conſuetudo generalis, & notoria non eſt probanda.*
8 *Mulier filiafamilias an poſſit teſtari, & an ſit in poteſtate*
patris, vel viri.
9 *Mulier filiafamilias de jure Conſuetudinario Civitatis*
Neap. an poſſit teſtari
10 *Mulier filiafamilias an poſſit cum patris conſenſu teſtari,*
aut donare cauſa mortis.
15 *Ius quæſitum ſpe, eſt in patrimonio, & dimitti non poteſt.*
16 *Legitima filia onere reſtitutionis gravari non poteſt. Et an*
procedat in vita patris, vel poſt ejus mortem, nu. 17.
18 *Deciſio hujus cauſæ refertur.*

DECISIO XXXIV.

Creditores Vincentii Bombini petierunt in S. C.
ſibi ipſis ſatisfieri ſuper bonis per ipſum in dotem
datis Æmiliæ Bombinæ filiæ, ex cauſa matrimonii con-
tracti cum Lelio Ferraro, pacto inito, ut in caſu reſti-
tutionis prædictarum dotium, pervenire debeant, cui
jus, & caſus dederit in ejus morte, abſque filiis.

Dicebat Claudia Bombina, ſimiliter Vincentii fi-
lia, & ſoror Æmiliæ, ipſam licito jure bona prædicta
poſſidere, ex quo de illis tempore mortis facultatem
habuit Æmilia à patre, donandi cauſa mortis dictas
dotes quoad uſumfructum in beneficium Lælii viri,
vita ejus durante, cum onere tantum ſolvendi annuos
ducatos centum Vincentio patri, poſt cujus mortem
ſuccedere debeant dicta Claudia, & ejus filii, & pro-
pterea, quod ipſa licito jure poſſidebat uſumfructum
dictarum dotium, nec poſſe moleſtari à Creditoribus
Vincentii poſterioribus promiſſioni dotis factæ per
ipſum dictæ Æmiliæ, cujus jura repræſentabat Claudia,
& quamvis conſenſus præſtitus per Æmiliam, ſit poſt

debita prædicta contracta, attamen potuit, non acqui-
1 rere, etiam in præjudicium creditorum, ex vulgaro
textu in l.qui autem, ff.quæ in fraud.credit. ubi *Bart.* &
alii DD. plene *Franch. dec.*101. *Lanar.conſil.*42. *Anna*
*conſil.*76.*&* 123.*Gutier practi.qq.lib.*2.*qu.*127.*D.Camill.*
*de Medic.conſil.*98. qui conſulit in cauſa *d. dec.*101.
de Franchis.

In contrarium dicebatur, quòd verba illa appoſita in
ſtipulatione, *quod in caſu reſtitutionis, dotes pervenire*
2 *debeant, cui jus, & caſum dederit*, idem importans, ac ſi
dixiſſet, *ſuccedere debeant illi, cui de jure ſucceſſio com-*
petit, *Bald.in l.fi.num.*11.*C.comm.utriuſque judic.* *Bald.*
*Novell.de dote, par.*6.*privileg.*28.*nu.*2.*Salyc.in l. Avia,*
numero 17.*&* 18.*C.de jur.dot.Gabr.conſil.*53. *numer.*16.
*volum.*1.*Franc.Ant.Caſta conſil.*29.*num* 57.*&* 61. & ſic
deciſum in Senatu Pedemontano, refert *Theſaur. par.in*
addit.ad dec. Theſaur.patris 190. & iterum *in dec.*150.
& 237.*Giurba in Conſuet. Meſſan. cap.*13. *gloſ.*6. *par.*1.
3 *num.*1. Cumque de jure dos à patre profecta, ad patrem
reverti debeat, *l.dos a patre, C.ſolut.matr.* late *Theſaur.*
*filius q.forenſ.*58.*nu.*2.*par.*3.*Mantica de tacit. & ambig.*
*lib.*12.*tit.*8 *in princ.* quam poſſidere dicebatur, quam-
vis adeſſent fratres ipſius filiæ dotatæ, nam quoties-
cunque dos à patre pervenit, tunc non habet locum
4 *tex.in auth.defuncto, C.ad Senat.Conſult.Tertull.* ſed ad
ipſum ſolum patrem revertitur, *Bart.in l.poſt dotem in*
fi.ff.ſolut.matrim. plene per *Franch.dec.*619. *num.*3.*&* 7.
*Giurba in Conſuet. Meſſan. cap.*13. *gloſſ.*6.*par.*1. *num.*8.
5 *Barboſ.in d.l.poſt dotem, num.*49.*ff.ſolu.matrim.* quod,
liberis non extantibus, nullam habet difficultatem, ſe-
cundum opinionem *Martini* communiter receptam,
de qua per *Theſaur dict. deciſio.*190. *numero* 3. *Urſill.ad*
*Afflict.deciſion.*236. *numero ſeptimo, Mareſcott. variar.*
reſolution. libro primo, capite quadrageſimo ſecundo,
ubi quòd opinio *Martini* ſervatur de conſuetudine,
6 non ſolum Italiæ, ſed totius Mundi, & quòd iſta
conſuetudo non ſit probanda, quia eſt generalis, &
notoria, *Barboſ.in d.l.poſt dotem, ff.ſol.matrim. numero*
quadrageſimo ſexto, Coſta de remed. ſubſid. remed. 66.
*num.*10. quod ſecus eſſet, quando filii extarent, tunc
7 enim, quamvis *Bulgar.* tenuerint opinionem, etiam
in dicto caſu, quòd ad patrem revertatur, & dubia
fuerit viſa quæſtio Sacr. Conſil. ita ut partes fuerint
coactæ ad compromittendum, & diviſa quæſtio per
medium, ut per *Capyc deciſio.*76. tamen hodie opinio
Martini de generali conſuetudine ſervatur, ut per *Vivi.*
*com opin.*302. *numer.*16. & refert idem *Capyc. in d. dec.*
& Maxil. in Conſuet. Baron. incip. *Dos à patre*, ubi
plene de hac materia.

8 Quibus ſtantibus dicebant Hieronymus, & alii
creditores, quòd illa Æmilia Bombina, ſtante, quòd
erat filiafamilias, teſtari non poterat, cum mulier
nupta de jure civili Romanorum ſit in poteſtate patris,
non viri, *l.*1.*in fine, & leg.ſeq.ff.de lib.exhiben. leg.*1.§.
quòd ſi in patris, & l.quoties, ff. ſolut. matrim. & aliis
allegatis per *Tiraq. in l.*1.*princ. de leg. connub.* quod
tamen non procedit per *Conſuetudinem* hujus Fide-
9 liſſimæ Civitatis, incipien. *Sed & mulier*, ſub *tit. de*
filiafamil nubente, ubi eo ipſo, quòd nubit, fit ſui juris:
Cumque prædicta Æmilia eſſet de Provincia Calabriæ,
non habebat in ea locum *Conſuetudo* hujus Civitatis,
ſed jus commune, & certum eſt, quòd filiafamilias
10 de jure communi, licet non poſſit facere teſtamen-
tum; attamen cum conſenſu patris poteſt donare cau-
ſa mortis, *l.tam is, §.*1.*D.de don.cauſ.mort.* late *Covar.*
in rub.de teſtamen.in 3.*p. numer.* 6. *Clar. in* §. *donatio,*
*quæſt.*6.*& Theſ.dec.*150.*numer.*10.*&* 12. *Paſchal.de vir.*
*pat.pot.p.*1.*cap.* 6. *numero* 103. *& ſeq.* rejecta opinione
communi in *d.l.tam is, §* 1.*don. cauſ.mor. & in leg. qui*
in poteſtate, ff de teſtam. Cumque etiam dos ex ſtipu-
latione pervenire debuiſſet ad patrem, mortua Æmilia
11 abſque filiis, hoc enim important illa verba, *cui jus,*
& caſum dederit, ut revertatur cui de jure, & ſic ad do-
tantem, ut ſupra fuit fundatum, & probat *Mena lib.*
*conſ.*1132.*nu.*2 *&* 3 ubi illa verba, *cui de jure* operantur,
ut ſtipulationi cedatur.

12 Ex quibus ſequitur, quòd ex contractu fuerunt irre-
vocabiliter quæſitæ ipſi patri, §. *ex conditionali Inſti-*
tut. de verb. oblig. nam jus iſtud in dictis dotibus erat
in patrimonio ipſius patris, ex quo, irrevocabiliter
erat ei per contractum quæſitum, & propterea non
poterat in præjudicium creditorum non acquirere;
nam in caſu prædicto limitatur *text in d. l. qui autem,*
Digeſtis; quæ in fran.credi. ut notabiliter voluit *Bar.in*
*l.*1.§.*non quærimus, ff.ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam.* & tradit
*Franch.in d.deciſ.*101.*num.*21. *Peregrin.de jur.fiſc. lib.*6.
*titul.*7. ſub *num.*40. ubi licet quia poſſit, lucrum, quod
ex lege provenit, in præjudicium creditorum dimit-
13 tere, tamen fallit, quando ex pacto provenit, licet
conditionale; quia non poſſet in præjudicium credito-
rum, *Grat.diſcept.for.lib.*1.*c.*132. *nu.*17. cum *ſeqq.Ho-*
*diern.ad l.hac edictali, q.*35.*nu.*35.

14 Quod eo magis procedit, ſtante, quòd Vincentius
ſuis creditoribus obligavit omnia bona, jura & actio-
nes, *Alcharan.conſ.*101.*num* 6.*Bart.& Bald. in l.de*
quæſtione, C.de pact. quia jus quæſitum ſpe, eſt in pa-
15 trimonio, & illud dimittere, eſt perdere, & patrimo-
nium diminuere, *d.§. ex conditionali*, & ſic dum ex
ejus conſenſu habilitabatur mulier ad diſponendum de
eo, quod diſponere non poterat, ei non permittitur,
l.omnes.§ Lucius, ff quæ in fraud.cred.Gizzarel. in dec.
1.*n.*32.& ſic videbatur, ex ipſo conſenſu nullum potuiſſe
præjudicium afferri creditoribus Vincentii.

Fuit ſecundò in hac cauſa dubitatum, utrum diſ-
16 poſitio prædictæ Æmiliæ filiæ, poſſit ſalvari quoad
legitimam, quæ aliquo onere reſtitutionis gravari non
poteſt, etiam erga ſeipſum patrem, *Cyn. in l. unica,*
§. *videamus, in fin. Cod.de rei uxor.act.Bart.in leg.fin.*
§.*filia, ff. de leg.* 2. *Bart. Paul. de Caſtr. Salyc.* & alii
in *l.quoniam novella, C.de inoff. teſta. Vaſq. de ſucceſſ.*
*creat. lib.*1. §.10 *numer.*259. & in terminis *Brunus in*
*tract.quòd ſtantibus maſculis fæm.non ſucced.art.*11.*num.*
48. cum *ſeqq.*

17 Verum, fuit reſponſum, ut hoc, quod dicitur de
dote, legitima, vel paragio, ut non poſſit eis imponi
onus, ſaltem reſpectu legitimæ, procedit, poſt mor-
tem patris, nam eo vivente filiæ legitima non debetur,
l.cum quæritur, C.de inoff.teſt.l.Papinianus §.quarta, ff.
eod. & in *auth.noviſſima Cod.eod.tit.* & propterea, patre
vivente, quòd valeat pactum prædictum, ut ad ipſum
revertatur dos deciſum fuit per Rotam Romanam, ut
per *Seraph.dec.*815. & eum ſequitur *Merlin. de legitim.*
*lib.*3.*tit.*1.*q.*9. *n.*4. quod etiam voluit *Cuman conſ.*124.
quem refert, & ſequitur *Albert.Brun. in d.tract. quòd*
*ſtant.maſc.fæm.non ſucced.d.art.*11. ſub *n.*48.

18 Quibus diſcuſſis, ſub die 21. Januarii 1637. ad rela-
tionem Regii conſiliarii Provenzalis fuit deciſum,
bona dotalia Æmiliæ Bombinæ, perventa Claudiæ
Bombinæ, extare in patrimonio quondam Vincen-
tii, & proinde, affecta ejus creditoribus, oppoſitis
per dictam Claudiam non obſtantibus, penes Figliolam
Act. Mag. S. C.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXXIV.

SUMMARIUM.

1 *Debitor poteſt in præjudicium creditorum non acquirere, & quando, n.*2.3.*&* 7.

2 Text.in l.qui autem ff. quæ in fraud.credit. *quando procedat, & ſub n.*7.

3 *Pater dotando filiam poteſt apponere pactum ut illa decedente ſine filiis dos ad ipſum revertetur.*

4 *Dos ad patrem revertitur jure ſucceſſionis, etiam ſi adſint fratres filiæ dotatæ, ſi tamen ſine filiis deceſſerit, num.* 5.

6 Int

6 *Ius irrevocabiliter ex pacto acquiritur.*
Ius ſuccedendi ex pacto eſt in patrimonio dotantis, ibid.
7 *Res debitoris acquiſita poſt generalem obligationem, venit*
veluti à principio ſub dicta obligatione.
8 *Pater non poteſt in præjudicium filiorum, & agnatorum ex*
intervallo dare licentiam filia, ut dotem alienet, qui-
bus eſt acquiſitum jus, ſecundum conſuet. Neap.
9 *Pactum conventum in capitulis matrimonialibus de dote*
reſtituenda certis perſonis, non poteſt mutari.
10 *Prohibitio alienationis bonorum, uſque ad annum 25.*
comprehendit etiam legitimam, & quare, ac fieri po-
teſt, uſque ad certum tempus, nu.11.
12 *Filius alienando bona contra patris voluntatem, quando*
illis privetur, & nu.13.& 14.
13 *Prohibitio alienationis an, & quando comprehendat le-*
gitimam, & deciſio adducitur, n.14.
15 *Gravamen, ſive ſubſtitutio per patrem facta filio inſtituto,*
comprehendit etiam legitimam, ſi teſtamentum ſit ex-
preſſe approbatum quoad gravamen, ſubſtitutionem,
& ita determinatum traditur, nu.16.
16 *Creditores, qui contraxerunt cum filio poſt approbatio-*
nem teſtamenti, nullam habent actionem ſuper legi-
tima illius, ſecus ſi ante illius teſtamenti approbatio-
nem contraxiſſent, nu.17.

1 TRactavit D. meus in *deciſio*. 8. an debitor poſſit
non acquirere, etiam in præjudicium creditorum
hæreditatem, legata, & ſimilia modo hic *num.1.* affir-
mative concludit, & *nos* latiſſime comprobavimus
in *dict. deciſio*. 8. in quo articulo videndus eſt omnino
D. Io. Franch. Andreol. Comes Rivalli, ac Gratiæ Ju-
ſtitiæ Conſiliarius Sereniſſimi Placentiæ, ac Parmæ
Ducis *controv.* 508. *lib.* 3. ubi propoſita d. quæſtione,
pro affirmativa reſpondet *numer.1. & 2.* ſed negativam
ſententiam probat à *num.* 3. per totum *num.* 12. verum
tamen *num. 13.* dicit, pro affirmativa extare commu-
niorem DD. ſententiam; ſed pro negativa opinione
pugnare maximam *Rotæ Romanæ* authoritatem in *de-*
ciſio.341. apud *Rube. tom.* 2 *p.*4. ideóque nihil ſe in hoc
firmare auſum eſſe, teſtatur, ſed aliis cogitandum reli-
quit, ut eorum ingeniis acumine reſolvant; tu autem
nequaquam diſcedas à communiori affirmativa DD.
ſententia quam D. meus, & ego ſubſtinemus; miror
tamen; quare *D. Andreol.* in prædicto articulo non ad-
duxit D. meum *d. dec.* 8.34. *num.1.* & 117. *num.2.* hac de
re diſſerentem.
2 Et propterea obſervabis, quod *text. in l. qui autem,*
ff. quæ in fraud. credit. habet locum in quærendis; non
autem in quæſitis, ut habetur hic *num.* 12. & *d. dec.* 8.
*num.*8. ubi *nos nu.*35. & 36. comprobavimus, eo magis,
ſi ex pacto perveniat, tunc enim in præjudicium credi-
torum debitor dimittere nequit, ut ſubdit D. meus hic
num. ſeq. hinc cum in caſu hujus deciſionis pater dotan-
do filiam, appoſuerit pactum, ut illa decedente ſine
3 filiis, dos pervenire debeat ad dotantem, non poteſt
de validitate pacti prædicti in dubium revocari, in
bonis enim propriis poteſt pater pactum reſtituendi
apponere, *l. quoties* 40. *ff. ſol. matrim. l. fin.* §. *filiu. ff. de*
legat. 2. *l. unic.* §. *accedit, C. de rei uxor. act. Munent. deciſ.*
73. *num.*1.2. & 3. *Antonin. de Amat. reſol.*64. *à nu.*1. *ad* 7.
4 *lib.*1. *variar. reſol.* imo etiam, abſque pacto dos præ-
dicta ad patrem revertitur per viam ſucceſſionis, tam
de jure Digeſtorum, ut in *l. nam etſi parentibus, ff. de*
inoffic. teſtam. in l. jure ſuccurſum, ff. de jure dot. in l. ſcri-
pto herede, in fine, ff. unde libe. quam de jure codicis, ad
tex. in l. ſancimus, C. comm. de ſucceſſ. ac pariter de jure
Authenticorum, ut in §. *ſi igitur, ſi primo, auth. de hæ-*
red. ab inteſtat. vend. & in vulgata *authen. defuncto, C.*
5 *ad Tertull.* etiam ſi adſint fratres filiæ dotatæ, tunc
enim quia dos à patre proceſſit, non habet locum di-
ſpoſitio *d. authen. defuncto*, reſpectu fratrum, ſed ad ſo-
lum patrem ſpectabit, *D. de Franch. deciſio.*619. & alii
adducti per D. meum *nu.*4.

Ideóque ſtante pacto erat jus irrevocabiliter pat
quæſitum ſuper dote prædicta, §. *ex conditionale, In-*
6 *ſtitut. de verb. oblig.* de cujus *textus* intellectu vide om-
nino *D. Conſil. De Marin. deciſio.*20. & D. meum *dec.*2. à
*nu.*6. ubi *nos* pariter diximus *nu.*4. & ſic illud jus ſucce-
dendi in dotibus datis, erat in ejus patrimonio, *d.* §.
ex conditionali, & propterea in præjudicium credito-
rum, quibus omnia bona, jura, & actiones obligave-
7 rat, non poterat dimittere conſentiendo, ut filia do-
tata in teſtamento de dote diſponeret ut per *D. Giz-*
*zarell. deciſion.*1. *numero* 32. ubi, quòd res debitoris
acquiſita poſt generalem obligationem dicitur pro-
pria, & venit veluti à principio ſub dicta obligatio-
ne, cùm enim erat jus quæſitum, non habet locum
text. in d. l. qui autem, ſed tantum in quærendis vendi-
cat ſibi locum; ut tradit *numer.* 2. ideóque fuit per S.
C. deciſum, dotem prædictam extare in patrimonio
dotantis; & proinde obnoxiam ejus creditoribus, ut
refert D. meus *nu.*18.
8 Quæ deciſio comprobatur ex traditis per D. *Reg.*
Galeot. controv. 12. *num.* 22. *lib.* 1 *controv. Illuſtr.* ubi pro-
bat, patrem poſt dotem datam filiæ, non poſſe in præ-
judicium filiorum ex intervallo licentiam dare, ut ipſa
alienare poſſit, quoad novem patrea, vel agnatorum
quoad medietatem ſervata forma *Conſuetudinis Neapol.*
9 & magis ad caſum noſtrum confirmat *ibid. numer.* 23.
pactum conventum in capitulis matrimonialibus de
dote reſtituenda certis perſonis, non poſſe mutari, ad
quod plures DD. allegat.
10 Et dum de legitima loquutus eſt D. meus hic *nu.*17.
obiter obſervandum erit, quòd prohibitio alienationis
bonorum per patrem filio factam, uſque ad annum 25.
continet etiam legitimam; iſtud enim onus cenſetur
appoſitum in favorem filii, ejuſque commodum reſpi-
cit, & propterea non rejicitur, ex notat, per *Bar. in*
11 *l. cum ex filio, in princ. D. de vulgar. & pupill. ſubſtit.*
poteſt enim pater legitimæ alienationem, uſque ad
12 certum tempus prohibere, *Boer. deciſio.* 87. *numero* 4.
& propterea in caſu alienationis, cæteris bonis priva-
13 tur, ad tradita per *D. Ciarlin. lib.* 1. *controverſ. forenſ.*
*cap.*42. *num.*14 quod intellige, quando bona tantum
prohibita ſunt alienari, ſecus verò, ſi in caſu contra-
ventionis alienationis alii per teſtatorem ſint vocati,
tunc enim onus rejicitur, ſecundum *Alciat. in l. filius-*
14 *familias*, §. *Divi, ff. de leg.*1. & propterea talis prohi-
bitio legitimam non comprehendit, ut fuit per S. C.
* judicatum ſub die 14. Julii 1561. in cauſa Alphonſi
Coppulæ cum creditoribus, referente *D. Conſil. Felice*
de Rubeis, in Banca Mancuſii.
15 Sic pariter in eadem materia obſervabis, quòd gra-
vamen appoſitum, ſive ſubſtitutio facta per patrem
filio inſtituto, comprehendit legitimam, ſi teſtamen-
tum fuerit per filium expreſſe, quoad gravamen, vel
ſubſtitutionem approbatum, cum ſpecialis requiratur
renunciatio legitimæ, *l. ſen.* §. *& generaliter, C. de inof-*
*fic. teſtam. D. Reg. Rovit. conſil.*65. *numer.*1. *lib.*1. & alii in-
finiti congeſti per D. meum *conſul. cit. nu.*12.27. & 19.
16 *lib.*2. ut etiam fuit per S. C. determinatum in cauſa Jo.
* Antonii Cæſaris, & aliorum de Gadaleta cum Joſepho
Gadaleta, & ejus creditoribus de anno 1584. in Banca
Roppuli, nunc de Spera, ubi fuit deciſum, fideicom-
miſſum factum par Galantem Gadaletam fuiſſe vali-
dum, & in eo comprehendi etiam legitimam compe-
tentem d. Joſepho ejus filio, & proinde, non licere ejus
creditoribus, qui contraxerunt poſt approbationem d.
teſtamenti, ſatisfieri ſuper dicta legitima in bonis d.
Galantis. cujus ſententiæ copiam vidi in proceſſu Regii
Fiſci cum Cæſare Gadaleta, & aliis hæredibus Baro-
nia Binetti ſuper devolutione d. terræ ad Regiam Cu-
riam in Regia Camera in Banca Franciſci Dari, dum
partes Dom. Flaminii Carafæ Marchionis Baſanelli,
ac utilis Domini dictæ Terræ Biretti tuebat, con-
tra Univerſitatem Civitatis Biretti ſuper jure aquandi,

17 & paſcendi in Nemore Binetti; ſecus tamen eſſet, ſi creditores contraxiſſent ante approbationem teſtamenti, tunc enim non poſſet filius, onus ſuper legitima impoſitum acceptare, ut tradidi in *dict. dec. 8. num. 5. & ſeqq.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Nobiles Capuanæ, & Nidi an ſecundum morem Procerum, & Magnatum, vel ſecundum morem dictarum Platearum contraxiſſe cenſeantur Conſuetudo Capuanæ, & Nidi an ſit vera conſuetudo, vel pactum. Succeſſio an regulari debeat ſecundum morem Magnatum, an verò ſecundum Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, ubi in capitulis matrimonialibus à principio dictum, fuit, contrahentes ſecundum morem Magnatum vivere, & nihil circa ſucceſſionem.

SUMMARIUM.

1 *Proceres, & Magnates Regni, ſecundum eorum uſum contraxiſſe præſumitur.*

2 *Mos Magnatum, qui viget inter Nobiles Civitatis Neapolitan. originem habuit à jure Francorum.*

3 *Conſuetudo Capuanæ, & Nidi an ſit vera Conſuetudo, vel pactum, & n. 14. & 19. etſi in pactum deducta non ſit.*

4 *Conſuetudo viri, & non uxoris in capitulis matrimonialibus attendenda eſt, reſpectu ſucceſſionis filiorum.*

5 *Secundum morem Magnatum totus regulatur diſpoſitio ubi in initio contractus, contrahentes ſecundum eum vivere dixerunt.*

6 *Dotarium idem importat, quod Tertiaria, ubi a contrahentibus dicitur, vivere jure Francorum.*

7 *Familia des Avalos ſolet contrahere ſecundum morem Magnatum.*

8 *Qualitas in una parte contractus appoſita, in reliquis repoſita cenſetur.*

Item in contractu dotali, nu. 9.

Sed contrarium, nu. 21.

10 *Matrimonium inter Nobiles Capuanæ, & Nidi cenſetur contractum ſecundum morem, & conſuetudinem dictorum Nobilium, & nu. 12.*

11 *Mos Magnatum idem continet, quod jus commune.*

13 *In dubio videtur, actum fuiſſe geſtum, prout communiter fieri ſolet.*

15 *Scriptura ad ſubſtantiam conſuetudinis non requiritur.*

16 *Ad inducendum conſuetudinem requiritur, ut actus fuiſſe, eo animo, & intentione, ut conſuetudo inducatur.*

17 *Ex multitudine actorum præſumitur animus inducendi conſuetudinem.*

18 *Conſuetudo Capuanæ, & Nidi militat quoad excluſionem parentum, etiam in bonis per filium de novo quæſitis.*

20 *Conſuetudo per Quarterium induci poteſt; abſque ſcriptura, dummodo ſpatio centum annorum pro tali ſit approbata.*

22 *Mos Magnatum ultra capita expreſſa non extenditur.*

23 *Reſponſio ad* conſilium Scipionis Rovit. 99.

24 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO XXXV.

MOrtuo Principe Conchæ, abſque filiis, & ab inteſtato, ſuperſtite D. Principiſſa D. Sueva de Avalos, ejus matre, ac Principiſſa Caſpuli, ejus amita, fuit orta controverſia, quis debebat ſuccedere in bonis burgenſaticis, ſi ipſa mater, vel amita, cumque per M. C. V. eſſet interpoſitum ſolitum decretum præambuli ad beneficium matris, fuit per decretum S. C. in executionem ipſius ordinatum, ut debitores, & tenentes hæreditaria burgenſaticæ, ipſi Principiſſæ matri ſolverent, de quo decreto dixit de nullitate prædicta Principiſſa Caſpuli amita, & ordinatum fuit per Collater. Conſil. cautam, & articulum prædictum nullitatis eſſe decidendum, junctis Reg. conſil. duarum Aulatum, in quarum nullitatum diſcuſſione fuerunt pro utraque parte, lites articuli propoſiti.

Et primus, in dubio, quando Nobiles Capuanæ & Nidi, qui ſunt etiam Magnates, in capitulis matrimonialibus nihil exprimunt, ſi intendunt contrahere ſecundum morem Magnatum, vero ſecundum morem Capuanæ, & Nidi, quo jure contraxiſſe intelligantur ex quo etiam dependet.

Secundus articulus, an prædicta conſuetudo Capuanæ, & Nidi ſit vere conſuetudo orta inter Nobiles, an vero pactum, ita ut non paciſcendo, nihil operetur, quamvis ſint perſonæ Nobiles prædictarum Platearum.

Tertius, quando partes dixerunt à principio in capitulis matrimonialibus, vivere more Procerum, & Magnatum, verum circa ſucceſſionem nihil dixerunt, ſi ſucceſſio reguletur ſecundum morem Magnatum, an vero ſecundum conſuetudinem Capuanæ, & Nidi.

Quoad primum dicebatur pro parte Principiſſæ D.
1 Suevæ de Avalos matris, negotium eſſe abſolutum, eo enim ipſo, quòd Proceres, & Magnates contrahunt, ſecundum eorum uſum contraxiſſe præſumuntur, juxta tradita per *Minad. in Conſtit. In aliquibus, in 4. notab. num. 4. Reg. de Pont. conſil. 35. num. 1. Iacob. Gall. conſ. 122. num. 1. Fab. de Anna conſil. 103. numer. 13. volum. 2. Reg. Rovit. conſil. 98. num. 16. Mar. Giurb. in Conſuet. Meſſan. cap. 1. gloſſ. 7. nu. 24. part. 1. Marta de ſucceſſ. legal. part. 1. quæſt. 4. articul. 1. numero 25.* ubi dicit, quòd mos Ma-
2 gnatum, qui viget inter Nobiles Civitatis Neapolis, originem habuit à jure Francorum, *Franc. Ant. Coſt. Conſil. 5. numero primo, Ant. Gamm. deciſio. 370. Nepit. ad Conſuetud. Cuetnen. titul. 3. num. 80.*

Inſuper dicebatur pro parte Principiſſæ de Avalos, quòd Conſuetudo Capuanæ, & Nidi non eſt vera Con-
3 ſuetudo, ſed pactum, & ideo ſi inter partes non fuit conventum, ut ſucceſſio reguletur ſecundum dictam Conſuetudinem, mater nunquam excluditur à ſucceſſione filiorum, & propterea cum in capitulis matrimonialibus, nec verbum quidem de conſuetudine Capuanæ, & Nidi, ſequitur, quòd vel eſt attendenda conſuetudo Procerum, & Magnatum Regni, vel jus commune Romanorum, quod idem eſt, & ſic ipſa tanquam mater debebat amitæ præferri, & quòd non ſit conſuetudo, probaverunt ex multis *Conſil. de Georg. in alleg. 13. Molfeſ. in Comm. ad Conſuetud. Neap. p. 2. titul. de bonis, quæſt. 14. Reg. Rovit. in d. conſil. 98. & conſ. 97.* qui refert, pro hac opinione fuiſſe judicatum in cauſa Comitis S. Valentini.

Tertiò dicebatur, quòd in hoc caſu nulla dubitatio oriri poterat, nam Princeps Conchæ vir non erat de Sedili, ſed tantum ipſa Principiſſa de Avalos erat de Sedili Nidi, & ſic non poterat præſumi, fuiſſe con-
4 tractum ſecundum conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, cum potius ſit attendenda conſuetudo viri, non uxoris, ex doctrina *Bald. in auth. omnes Peregrini, numer. 4. C. comm. de ſucceſſ.* & cautelæ ſtipulari debent ſecundum conſuetudinem viri, *Afflict. dec. 226.* & quod ſemper attendi debet ſtatutum viri, & non uxoris, voluerunt *Bart. in l. exigere dotem, ff. de judic. Dec. conſil. 19.* & alii citati per *Reg. de Pont. d. conſil. 35.* & in ſpecie, quod quoad ſucceſſionem filiorum intelligatur fuiſſe conventum ſecundum conſuetudinem viri, *Anchar. in c. canonum ſtatuta, q. 2. num. 214. de conſtit. Tornsol. conſ. 5. n. 8. Brunus de ſtatut. articul. 6. q. 1. nu. 8.*

Et tandem quartò dicebatur pro D. Sueva matre, quòd prædicta procedunt in dubio, ſecus, quando
5 partes in principio capitulorum matrimonialium declaraverunt, vivere ſecundum morem Magnatum, nam ab illo initio regulari debet totus contractus, *l. unic. Cod. de impónen. lucrat. deſcript. lib. 10.* & fatetur

Anell.

Anell. Amat. conſil.26 in fin. idem enim eſt, vivere,
quod contrahere, nam verba illa inter contrahentes
prolata non poſſunt importare, niſi legem, cum qua
contrahentes contrahere intendunt, ut habetur ex
Iſern. in Conſtit. Regni Licentiam verſicul. ſed quid eſt
6 *hoc*, ubi dicit, quòd Dotarium eſt Tertiaria, maxime
in viventibus jure Francorum, eo enim ipſo, quòd
dicitur à contrahentibus, vivere jure Francorum. Dotarium
idem importat, quod Tertiaria, quod etiam
habetur ex *Napod.in rubr.de jure quarta, numer.* 9. &
hoc rectè probat *Fabrit. Branear. in alleg.* impreſſa per
Judicem M.C.V. *Taſſon. in pragm. de antephato, fol.*
*316.numer.*9. quod tanto magis eſt judicandum in caſu
præſenti, ex qualitate perſonarum, cum ipſa Principiſſa,
nedum eſt de familia eorum de Avalos, qui
contrahere ſolent, & debent matrimonium ſecundum
morem Magnatum, ut teſtantur *de Ponte conſ.*8.
7 *numer.* 2. ſed eſt de familia D. Ferdinandi de Avalos
primogeniti D. Caroli Principis Montis Herculis,
qui D. Carolus erat filius Marchionis Piſcariæ, &
Vaſti, & vir ejus fuit Princeps conchæ, Regni Magnus
Admiratus, quod officium eſt unum de ſeptem
Regni, & ſic tam vir, quam uxor erant de Magnatibus
Regni, & ſufficeret, ſi unus ex contrahentibus
eſſet de Magnatibus, & Proceribus, ut per *De Ponte*
d.conſ.35.num.25.verſ.ex iis, Carpan.ad ſtatut.Mediol.
tom.1.c.143.num.14.

Verum in caſu, de quo agebatur, nedum in principio
fuit dictum, quod vivebant more Magnatum, ſed etiam
in eodem contractu in tribus partibus fit mentio moris
Procerum & Magnatum, & quamvis circa ſucceſſio-
8 nem nihil ſit dictum, tamen debebat regulari ab expreſſis
eodem jure, quia qualitas in una parte contractus
appoſita, in reliquis repetita cenſetur, *Bart. in l.ſi*
ita ſtipulatus, §.Chriſogonus, ſub *nu.*4. ubi etiam *Alex.*
ſub *num.18.ff.de verb.oblig. Natt.conſil.*181. ſub *num.6.*
*lib.1.Mantic. de tacit. & ambig.lib.4.tit.*10. *num.*38. &
quod una qualitas, maxime in contractu dotali appo-
9 ſita in una parte contractus, cenſeatur repetita, habetur
in *l.cum propter dotem, ff.de pact.dotal. Mantic. de*
*tacit.& ambig.lib.3.tit.*5. non enim debet idem contractus
diverſo jure cenſeri *Menoch.conſil.*201.*numer.*58.
*lib.*3. nec erat neceſſarium iterum prædictum morem
Procerum & Magnatum repetere circa ſucceſſionem,
quia continetur ſub pacto reſtitutionis dotium ut fundat
*Reg. Rovit. in d.conſil.*93. & ſequitur *P. Molfeſ.in d.*
*quæſt.*4. ſupra allegata, & propterea concludebant Advocati
Principiſſæ D. Suevæ, matrimonium etiam
circa ſucceſſionem filiorum fuiſſe contractum more
Magnatum, ſecundum quem mater non excluditur à
ſucceſſione filiorum.

10 Ex adverſo tamen replicabatur, matrimonium inter
Nobiles Capuanæ, & Nidi potius debere intelligi eſſe
contractum ſecundum morem, & Conſuetudinem prædictorum
Nobilium, ut latè fundat *Fab. de Anna conſ.*
*2.num.4.& ſeq.& conſ.92.num.6.volum.*2. ſequitur *Præſ.*
Anell. Amat.conſil.26.num.13. Reg.Conſil. Theodor.allegat.79.num.11.& alleg.91.num.12.

11 Quod fundatur, quia cum hæc Conſuetudo ſit
mos particularis inter homines prædictarum Plateatum,
prævalere debet mori Magnatum, quod eſt jus
commune, & univerſale: idem enim continet, quod
jus commune, ut habetur ex *Capyc. deciſ.176. numero*
*17.Fab.de Anna d.conſ.*2. *Afflict. deciſ.227.num.7. De*
Ponte d.conſ.35. numer.7. nam generi per ſpeciem derogatur,
ut habetur ex *Bald. conſ.170. numer.3. volum.2.*
& per alios allegatus in propria materia per *Amat. d.*
conſ.26. num.15. & ideo intelligitur, contraxiſſe ſecun-
12 dum propriam Conſuetudinem Plateatum, *Giurb.*
deciſ.111.Laracha conſ.115. Reg.Rovit. conſ.1. num.2.volum.1.
quia in dubio videtur factum, quod communiter
13 fieri ſolet, *Fab. de Anna conſ. 46. numer. 6.* latiſſimè
Giurba in *loco* ſupra citato, *numer.7. & 8. Pellegr. ad*
Conſuet. Averſ. & propriè ad *Conſuet. Magnatum, fol.*
*142. a ter. & nu.*12.

Quod corroboratur ex eo; quia hæc Conſuetudo
Capuanæ, & Nidi eſt vera Conſuetudo, & non pa-
14 ctum, licet enim à pacto inceperit, ut notat *Minad.*
*in d.Conſtit. In aliquibus, nu.*5. tamen ex curſu temporis
vera devenit Conſuetudo, habens omnia requiſita,
ita ut, nedum hodie vigeat inter Nobiles Capuanæ,
& Nidi, ſed inter omnes Nobiles, certum eſt enim
in jure, quod ad ſubſtantiam Conſuetudinis non re-
15 quiritur ſcriptura, cum dicatur. Jus ex non ſcripto, §.
ex non ſcripto Inſtitut.de jur.nat.gen.& civil. & quamvis
aliquando in ſcriptis redigatur, id fit ad faciliorem
probationem, ut tradunt *DD. in can. eccleſiarum* 10.
diſt.& l.moribus, ubi poſt *Bartol.* notat *Zaſ.num.8. D.de*
vulgar. & pupillar. ſubſtitut. & ideo ex illo inveterato
uſu, ſic contrahendi, Conſuetudo fuit inducta, *Ioan.*
Andr in cap.final.& cap.conſuetudinis, extra de conſuetud.
*Reminald.conſil.73.numer.*114. quod in ſpecie tradit
Minad. in *loco* ſupra citato. & poſt *Napodan.* quem al-
16 legat in multis locis, habetur per *Franch.deciſ.*.9. *num.*
*2.& deciſ.546.nu.*13 & quamvis ad inducendam Conſuetudinem
requiratur, ut actus fuerit factus eo animo,
& intentione, ut Conſuetudo induceretur, *Pariſ.*
conſ.27.nu.40.lib.1.& Reminald.conſ.72. ſub *nu.*155 quos
allegat. *D. Rovit.* contrariæ opinionis acerrimus defenſor
in *d.conſ.98.nu.*19. quem ſequitur *Molfeſ.* ad li-
17 teram *p.1.c.4.nu.*15. Attamen ex ipſa multitudine actorum
præſumi animum Conſuetudinem inducendi, poſt
Anchar.& Imol in fortioribus terminis tradit *Landr.*
conſil.14.num.1. Faber in d. §. ex non ſcripto, num.8.in
fine. Confirmabatur hæc concluſio; quia ſive attendimus
capita extracta per *Camillum Salernum* à prothocollis
Notarii Joannis Baptiſtæ de Valle, ut etiam
voluit *D. Rovit. quæſt. conſ.* 98. ſive verba novi uſus
deſcripta per *Afflict. deciſio.* 257. loquuntur de altrinſeca
renunciatione parentum, reſpectu bonorum paternorum,
& dotium paternarum, nec verbum quidem
de aliis bonis, & tamen paſſim hæc Conſuetudo
Capuanæ, & Nidi fuit obſervata, ut per eam parentes
excludantur, etiam in bonis per filium de novo
18 quæſitis, ut habetur per *Franch. deciſio.* 492. fatetur
De Georgio, qui pro contraria opinione ſcripſit *alleg.*33.
Reg.de ponte, de poteſt. Proreg.titul.9. de ſucceſſ.mulier.
numer. 21. ubi in ſpecie inquit, ita fuiſſe hoc deciſum
in cauſa Marchionis Lauri, & hanc opinionem, quod
hæc ſit vera Conſuetudo, & quòd ita obſervetur in-
19 ter Nobiles hujus Civitatis, quamvis non ſit in pactum
deducta, latè fundat *Conſil. de Anna d. conſil.2.*
& 9.num.3 & conſ.118.nu.1.Præſid.R.C. Anell.Amatus,
qui ſcripſit in eadem cauſa contra *D.Rovit.in d.conſ.26.*
per tot.Reg.Conſil.Theodor.in alleg.79.numer.9.& ſeq.&
alleg.1. num.37. ubi dicit, quod non dubitatur, poſſe
20 Quarterium inducere Conſuetudinem, ad quam probandam
non eſt opus ſcriptura, ſed ſufficit, quod ultra
centum annos ſit conſuetudine approbata, & per Regem
catholicum in anno 1505. in *Capitulis fol.*14. confirmat,
idem etiam firmat idem *Amat.* in *conſil.91.num.*
11. ubi latè explicat, quid ſit uſus Procerum & Magnatum,
& de erroribus *Camilli Salerni* in ipſius uſus
reaſſumptione, *Laracha conſil.ult. & Amat.d.conſ.*26.
qui referunt, ſecundum hanc opinionem fuiſſe judicatum
in cauſa D. Mariæ de Avalos cum Illuſtr. Marchiones
S. Lucidi junctis Aulis, & ſic in ſimili etiam
fuiſſe deciſum, refert *Giurba deciſion.*111. *Muta ſuper*
Conſuet. Panorm.conſuet.4. numero vigeſimo quinto.

Et quamvis prædicti contrahentes eſſent de Proceribus,
& Magnatibus, & forſan, in dubio ſecundum
morem Procerum, & Magnatum contraxiſſe
viderentur, attamen in caſu præſenti Partes dicerunt,
in quibus contrahere intendebant ſecundum
morem Magnatum, & ſi in una parte diſpoſitionis ſit
mentio alicujus quantitatis, in alia, in qua omittitur,

cenſetur; contrahentes nolle eam empleɛti, ut probat,
21 *Preſid. Amat. d. conſil. 26. num. 3. Moliſ.* ſibi contrarius *conſil. 2. num. 39.* & communis eſt DD. concluſio, quòd quoties in aliquibus capitulis exprimitur mos Magnatum, extendi non debet ultra capita expreſſa, ut poſt *Addentes ad Conſuet. Si qum, vel ſi qua*, hoc fir-
22 mat *Reg. de Ponte conſ. 61. nu. 74 verſicul. quia mos Magnatum, Anna dict. conſil. 2. numer 3. verſic. quod autem,* cumque circa ſucceſſionem filiorum nihil ſit dictum, debet regulari ſecundum conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, & non ſecundum morem Magnatum, nam tacitum, quod ab expreſſo deducitur, pro expreſſo habetur, *Tiraquell. de leg. connubial. gloſſ. 1. numero 172. Seſſe deciſio. Aragon. 37. numero 9.* & ſic conciliat *Giurba dict. cap. 1 gloſſ. 7. numer. 38.* Ad illud autem quod dicitur per *D. Revit. in conſil 99.* quod pactum ſucceſſionis includitur ſub pacto reſtitutionis, ultro, quòd contradicit ad ea, quæ ſcripſerat in *conſil. 98.*
23 ubi ex depoſitione Notariorum dicit, quod ſolet tam pactum reſtitutionis quam ſucceſſionis fieri eodem capitulo, nec verbum *reſtituatio*, nec nomen, *dotis*. apta ſunt comprehendere ſucceſſionem filiorum; ſiquidem in hoc caſu non tractatur de dote, nec de reſtitutione, ſed de ſucceſſione filii, in qua mater, & amita concurrunt, & nihil commune habet reſtitutio dotis cum ſucceſſione matris.

Pro parte verò Principiſſæ de Avalos replicabatur cauſam D. Mariæ de Avalos non eſſe in conſideratione, tum quia rei veritate non fuerat caſus prædictus deciſus, prout fundat *Reg. Revit. in dd. conſiliis*, tum etiam, quia lis, de qua controvertitur, differt à caſu prædicto, nam in caſu noſtro partes in principio dixerunt, vivere ſecundum morem Procerum, & Magnatum, quod deficiebat in caſu dictæ D Mariæ de Avalos, ut habetur ex *Anna d. conſil. 2.* ſub *num. 3.* licet ad id, quod dicit *Reg. Revit.* quòd non fuit deciſa cauſa D. Mariæ, per ea, quæ fuerunt diſcuſſa per *Annam in dict. conſil. 2* ſed fuit deciſus articulus, ſuper quo ſcripſerunt *Medic. conſil. 99.* qui pro Marchione patrocinabatur, & per *de Ponte conſ. 19.* & per *Fab de Anna conſil.* . qui pro D. Maria ſcripſerunt, ut dicit accepiſſe à *Vincentio de Franchis*, ſed vere dictus *De Franchis* non potuit hoc ſcire, niſi ex relatione aliorum, cum ipſe in cauſa prædicta non intervenerit, uti ſuſpectus; & Ego vidi proceſſum in cauſa prædicta agitatum, & in *fol. 22.* adeſt declaratio ipſiuſmet *De Franchis*, quòd non interveniebat in dicta cauſa, uti ſuſpectus, & quamvis *Anna in conſil. 1.* & *Medic. in d. conſil. 99.* qui patrocinium dictæ cauſæ habuerunt à principio ſuper hoc articulo non ſcripſerint; tamen *De Ponte in d. conſil 19. numer. 3. & 40.* tanquam veriſſimum, & certiſſimum aſſumpſit D. Mariam uti matrem potuiſſe ſuccedere; quia matrimonium erat contractum ſecundum morem Magnatum, & non ſecundum Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, & miror, quomodo *Reg. Revit.* dicat, quòd *De Ponte* ullum verbum faciat de hoc articulo, cum ex *dict. conſilio* contrarium appareat; neque poteſt conſiderari, prædictum *Fabium de Anna* virum ſatis doctum, & eruditum, voluiſſe ſcribere ſuper dicto articulo, ſi ei non eſſet mota, vel à parte, vel à Judicibus difficultas, quod quidem ſatis apparet, cum totum *conſilium ſecundum 1. volum.* ſit compoſitum ſuper iſto articulo. & in *fine* dicit fuiſſe pro ſua opinione judicatum articulum prædictum in dicta cauſa, nec poteſt dubitari quin fuiſſent in cauſa prædicta alii juris articuli diſcuſſi; verum, non per hoc poteſt dici; quòd non fuit etiam deciſus dictus articulus, & quanquam *De Ponte* ſuper ipſo ex profeſſo non ſcripſerit, ſufficit, quæſtionem fuiſſe ortam, & excitatam, ita ut anſam præbuit *Fab. de Anna*, ut ex profeſſo articulum fundaret. Nec de cauſa Comitis S. Valentini, quam allegat *Reg. Revit.* poteſt ad hanc cauſam inferri, ibi enim Comes erat patruus, & ſic in ulteriori gradu, & propterea jure fuit excluſus, ut advertit *Conſil. de Georg. d. alleg 23. nu 26.*

24 Diſcuſſa hac cauſa, fuit junctis Regiis Conſiliis duarum Aularum deciſum ad favorem Illuſtriſſ. Principiſſæ D Suevæ de Avalos matris, confirmando decretum alias latum in una aula, & fuerunt etiam rejectæ nullitates, & fuit habitum pro vero, matrimonium fuiſſe contractum more Magnatum, tum ex qualitate perſonarum, tum etiam, quia partes à principio ſic vivere dixerunt, ex quo tota diſpoſitio regulari debebat. fuit etiam pro majori parte concluſum, Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi non eſſe Conſuetudinem, ſed in tantum obſervandam, quatenus in pactum deducatur, licet valde prædictis videantur obſtare ea, quæ ſupra fundata ſunt, ad probandum, eſſe veram Conſuetudinem, & ſic fuit dicta Illuſtriſſ. Principiſſa de Avalos immiſſa in poſſeſſionem bonorum burgenſaticorum remanſorum in hæreditate Principis Conchæ ejus filii, ad relationem Regii Conſiliarii D. Thomæ de Calleval, cauſæ prædictæ Commiſſarii, penes Actorum Magiſtr. Carolum Strinam.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Procerum mentio in jure civili tribus in locis fit.*
2 *Princeps, dum vult ſtatuta condere, convocat Proceres, & Senatores, & nu. 5. & 6.*
3 *Proceres antiquitus erant milites, qui feudatarios habebant, & à Baronibus diſtinguebantur, num. 4. ſunt nobiles non vulgares, num. 7. & uno gradu à Regibus diſtant num. 8.*
9 *Magnatum mentio in jure civili non fit, ſed tantum ſemel in jure canonico, Magnates, qui dicantur, ibid. & n. 10. 11. & 12.*
10 *Magnatis vocabulum antiquis Scriptoribus non erat cognitum.*
11 *Magnates, in Lombardia, Capitanei dicuntur, in Regno verò Neap. quinam ſint, & n. 23.*
12 *Barones, Proceres, & Magnates conjunctivè, qui ſint, & num 23. & 24. ſed Florentia nobiles appellantur, num. 13.*
14 *Magnates in Hiſpania quomodo vocentur, & num. 17.*
15 *Nomen Magnatis eſt maximi, ac ſupremi honoris apud Hiſpanos.*
16 *Ricos hombres in Hiſpania antiquitus, quid faciebant, & quid hodie agant.*
18 Grandi di Spagna, *ſive Magnates dupliciter à Rege creantur, & incedant capite cooperto, & quæ conſiderari ſoleant in illorum creatione, n. 19.*
Cooperire caput coram Rege, eſt maximi honoris, dict. num. 18.
Magnates debent ab omnibus honorari, & eis olim ſiſtebatur currus, num. 20. hodie verò ſecus, num. ſeq. in fine.
21 *Currus ſiſti debet Romæ Cardinalibus, ac in hoc Regno Proregi.*
22 *Carolus Quartus Imperator in totum aſſurgebat Cardinali Columnæ eum viſitanti.*
25 *Prorex an teneatur aſſurgere Titulato eum viſitanti, & num. 26.*
26 *Titularis, qui Titulum emit, non dicitur Titularis.*
27 *Titulus collocari debet ſuper celebri Civitate, ac in perſonis de genere, & Proſapia Magnatum, ſed hodie non ſervatur.*
28 *Mater contrahens matrimonium more Procerum, ac Magnatum, ſuccedit filio ab inteſtato decedenti in allodialibus, non obſtante* Conſuet. Capuanæ, & Nidi, *contrarium, nu 30. & 31.*
29 *Conſuetudo Capuana, & Nidi an ſit vera conſuetudo, vel pactum.*

Verba

VErba facit D. meus in hoc deciſione de Proce-
1 ribus, & Magnatibus Regni, non tamen ex pro-
feſſo explicat, quinam ſint iſti Proceres, & Magna-
tes, ideo obſervandum erit, quod in jure noſtro ſe-
cundum *Tiraquell. de nobilit. cap. 37. numero 34.* tri-
bus in locis fit mentio de Proceribus, nempe in *leg.
humanum, Cod. de legib.* ibi, *ut ab omnibus antea tam
Proceribus noſtri Palatii, quam glorioſiſſimo cœtu veſtro
tractari*, quem *text.* ita ſummat *Bald.* quando con-
tingit caſus novus, ſuper quo oportet ſtatui, re-
curritur ad Principem, qui, cum Procerum, & Se-
natorum deliberatione procedit, faciendo, ſtatutum
in ſcripturam redigi, in *c. 1. de probib. feud. alien. per
Lothar.* ibi, *dum Proceres noſtri militias ſuos omnibus
beneficiis ſuis exutos ad feliciſſimam noſtri numinis ex-
peditionem nulla modo tranſducere valeant*, & ſic ibi
intelligitur de militibus, qui habebant feudatarios,
qui feuda alienaverant, ob quod non poterant ibi Pro-
ceres tranſducere ſecum feudatarios ad Imperatori
10 ſerviendum, ut tradit *ibi Iſern. num. 2.* ubi Proceres à
Baronibus diſtinguit, dum per hæc verba ait, *quia
Proceres, & Barones, & Capitanei magni, à quibus
feuda tenebant, ideoque probibuit alienationem cum in-
terventu Prælatorum, Procerum, Baronum, Marchio-
num, nam habentur loco Senatorum*, & etiam fit men-
tio in *cap. Imperialem, de probib. feud. alien. per Feder.*
ibi, *habito ergo conſilio Epiſcoporum, Ducum, Mar-
11 chionum, & Comitum, ſimul etiam, & Palatinorum
Iudicum, ac aliarum Iudicum*, hinc *Tiraquell. dict. nu.
34.* ait, ex juribus prædictis probari Proceres dici no-
biles non vulgares, ſed inter cæteros eminentes, ac ita
tenere *Afflict. in d. c. 1. numer. 42.* ſequitur *D. Provenzal.
ad Conſuet. Si quis, vel ſi qua, de ſucceſſ. ab inteſtat.
obſerv. 26. num. 15.* ideoque uno gradu iſtos à Regibus
diſtare ſcribit *Lucan. lib. 7.* ut poſt *Tiraq. ibid.* refert *D.
Provenz. loco cit. num. 14.*

12 De Magnatibus verò idem *Tiraquell. dict. cap. 37.
num. 32.* inquit, nullibi in jure civili fieri mentionem,
ſed tantummodo in jure canonico in *cap. ex multa, in
13 ſecundo quæſiviſti, de voto*, ibi, *ut Nobiles, & Ma-
gnates qui tunc conſilio ſtrenui, & multas ſecum poſſunt
trahere bellatores*, & ſic Nobiles, & Magnates ſimul
jungit, ut conſiderat *D. Provenz. l. ubi ſupra numero
2. in fine*, ſed *Apoſtilla in text.* prædicto aliter legen-
dum eſſe putat, ſed ut Nobiles etiam Magnates *Tira-
quell. ibid. numero 43.* putat, cum hoc vocabulum mi-
14 nimè ſit cognitum antiquis Scriptoribus, non omnes
nobiles ſub illo contineri, ſed eos tantum, qui in
aliquo Potentatu, Baroniam, vel Regalia poſſident,
qui Barones vocantur, ex *Bald. in cap. innotuit, num.
38. de elect.* ubi loquens de privilegio, quo quis Poſſit
legitimare filios Magnatum, ut iſti tantummodo com-
15 prehendantur, ſequitur *D. Provenzal. d. obſervat. 26.
numero 4. Menoch. conſil. 1109. numero 9. lib. 12.* & iſti in
Lombardia Capitanei, in hoc vero Regno Titulati ſeu
Barones vocantur, ut ex *Alber. in l. qui indignus, ff.
de Senator.* tradit *Nunc. Pellic. ad Conſuet. Averſ. titul.
de conſuet. Magnat. fol. 242. numer. 8. & ſeq. D. Provenz.
ibid. numero 6.* qui contrarium tamen *numero* 2. affir-
mavit, Magnates in hoc Regno dici Nobiles Pla-
tearum, vel extra, qui majores ſunt aliis nobilitate,
16 & feudorum affluentia, ideoque ad confirmationem,
numero 8. putat non ſimplices Barones venire appel-
latione Magnatum, ſed tantum, qui ſunt Barones,
Proceres, & Magnates conjunctive, & D. *Capan. de
jure relev. p. 4. qu. 33. num. 1.* exemplificat in Principibus
Biſiniani, & Salerni, licet Florentiæ Nobiles, Ma-
gnates appellentur, ut tradunt *Pellic.* ubi ſupra *num. 1.*
& *D. Provenz. loco cit. num. 3.* ex *Bar. in l. 1. col. ult. C.
de dignit. lib. 12.*

In Hiſpania tamen *leg. 4. tit. 18. p. 2.* Magnates vocat
altos homes, & *lib. 6. tit. 9. par. 2.* eos appellat *ricos
homes*, ut refert etiam *Bovadill. lib. 2. politic. cap. 16.
numer. 18. Vargaſ. de nobil. Hiſpan. diſcurſ. 13 numero*
10. & melius *D. Thom. de regim. Princip. lib. 2. cap. 22.*
ibi, *In Hiſpania omnes ſub Rege Principes ricos homi-
nes appellantur*; eſtque nomen maximi, & ſupremi
honoris apud Hiſpanos, *Seſſe dec. Aragon. 1. num. 40.*
cum *ſeqq.* quandoquidem *ricos homines* confirmabant
Regum privilegio, & cum Regibus in actibus ſolem-
nibus interveniebant, *Bovadilla d. c. 16. num. 28.* ut in
bello, & pace Regem conſulerent, quamvis hodie
17 non habeant exercitium ut antiquitus, ut habetur in
l. 4. titul. 4. lib. 2. recopilat. & hodie in Hiſpania Ma-
gnates ſunt ii, qui vulgò *Grandes de Spagna* nuncupan-
tur, ad tradita per D. *Taſſon. de antefato, verſic. 14.
obſervat. 1. numero 14. verſ. Hiſpania autem*, exemplo
ejus, quod dicitur *lib. 2. Regum cap. 7.* ibi, *fecique tibi
nomen Grande, juxta nomen Magnorum qui in terra
18 ſunt*, & iſti à Rege creantur, vel ad vitam, vel perpe-
tuo, ita ut magnitudo primo caſu concedatur ſuis
perſonis, in ſecundo verò domibus, vel ſtatibus, &
coram Rege incedunt capite cooperto, quod eſt ma-
ximi honoris, ut per *Gam. deciſ. 1. num. 24.* & quando
19 hæ dignitates à Rege conferunt, ſolent conſiderari,
maxima nobilitas, majorum amplum patrimonium,
ingentes divitiæ quibus tantæ dignitatis, & honoris
ſplendor ſubſtineri poſſet & ſicut dignitate cæteros
20 præcellunt poſt Regem, ita debent etiam ab omnibus
honorari, ut in *l. 21. titul. 21. p. 2.* & habetur in *Eccleſ.
cap. 4.* ibi, *Magnati humilia caput tuum, & ſiſtitur
Currus donec tranſeunt Principes*, ſequitur *Grat. cap.
21 281. num. 55. lib. 2. diſcept. foranſ.* & nedum Magnati
ſiſti debet currus; ſed etiam ex conſuetudine Eminen-
tiſſimis Cardinalibus in Alma Urbe à quocunque, nul-
lo excepto, ac etiam Proregi Excellentiſſimo hujus
Regni Neap. id tamen locum ſibi non vendicat, ſi in
Vehiculo, ſive Curru ſedeant Viri cum mulieribus,
tunc enim currus ſiſtere non debet, ita ex aliorum
22 placitis tradit *Gratian. ibid.* non tamen hodie Magna-
tibus ſiſtitur currus; hinc Carolus Quintus Impera-
tor in totum aſſurgebat Cardinali Columnæ eum viſi-
tanti, ut refert *Grattan. loco cit. num. 18.* de privilegiis
autem Magnatum In Hiſpania, tractant *Ripoll. de regal.
c. 25 num. 33. Parlad. c. 1. nu. 19. lib. 2. quotid. reſol. Perez.
in Theatro vitæ humanæ c. 16. num. 16. & D. Cutall. ad ll.
Sicill. c. 11. n. 3 fol.* mihi 376.

23 Ex quibus omnibus concludendum videtur cum
D. Provenz. dict. obſervat. 26. num 2. 8. & 14 quod in
hoc Regno Neap. Proceres, ac Magnates exiſtimandi
ſint illi Nobiles de Sedili, vel extra Sedilia, qui nedum
antiquiorem aliorum nobilitatem habent, ſed etiam
plura feuda, ſive ſtatus, titulo decoratos poſſidentes
24 cæteros antecellunt, & ſic non omnis Baro, & ſi Ti-
tulatus, inter Proceres, & Magnates eſt connume-
randus, ut more Procerum, ac Magnatum contrahe-
re poterit, iſte. n. propriè dicitur Capitaneus ut ex
25 *Iſern.* tradit *D. Taſſon.* ubi ſupra *d. n. 14.* hinc dixit idem
D. Taſſon. in eod. tract. verſ. 2. obſerv. 2. nu. 31. quem refert,
& ſequitur *D. Provenz.* ubi ſupra *num. 6. in fin.* quòd
26 licet Prorex teneatur aliquantulum aſſurgere Titulato
eum viſitanti, tamen ex copia, & qualitate Titulato-
rum hodie exiſtentium aliter putat ſervandum; eo
magis, quia ut plurimum Tituli emuntur, quo caſu
Titularis non dicitur, *D. de Anna ſingul. 168.* & pro-
batur in *l. 1. C. ut perfectionatiſſ. matris dignitate, lib. 12.*
ſequitur *D. Taſſon. in eod. tract. verſ. 3. obſerv. 4. num. 9.
& ibid. verſ. Titulatorum privilegia* ſit, quod receſſit ab
Aula doctrina *Freccia lib. 3. de ſubfeud. titul. de differ.
27 feu. regal. titul. & aliorum* prope *num. 6* ut ſcilicet Titu-
los deputari, ſeu collocari non debeat, niſi ſuper celebri
Civitate, ac in perſonis de genere, & proſapia Ma-
gnatum.

28 Ad quæſtionem tamen deciſionis deveniendo ob-
ſervabis matrem, quæ contraxit matrimonium mo-
re Procerum, ac Magnatum, ſuccedere filio ab inte-

ſtato *Nidi*, ut deciſum refert D. meus hic *nu.* 24. de
qua deciſione memor fuit D. *Præſes Merlinus c.* 7. *nu.*
20. *in fine*, & *cap.* 40. *num.* 5. *in fine*, *cent.* 2. *contro. forenſ.*
qui *num* 29. ſubſtinet *d. Conſuetudinem Capuana*, &
29 *Nidi* reſpectu Nobilium hujus civitatis eſſe veram
conſuetudinem, ſed reſpectu exterorum, tanquam
pactum conſiderandum eſſe, quare *numer.* 20. refert
deciſionem per S. C. latam in cauſa D. Mariæ de Ava-
los, de qua *D. Conſiliar. de Anna conſ.* 118. *numer.* 5. obè
30 contracto matrimonio more Magnatum, ex quo de
ſucceſſione nihil erat dictum de tali more, & quia
contrahentes erant de Sedili Nidi, fuit dictum, intel-
ligi contractum ſecundum *Conſuetudinem Capuana*,
& *Nidi*, per quam mater à filiorum ſucceſſione ab
inteſtato excluditur, quam deciſionem etiam retulit
D. meus hic *num.* 23. *verſ. pro parte vero*, & ſic hæ de-
ciſiones ſunt ex diametro contrariæ, deciſionem tamen
d. D. Mariæ loro calamo impugnat D. *Provenz. obſer.*
27. à *num.* 12. cum *ſeqq.* & hanc deciſionem D. mei
amplectitur *ibid. num.* 16. quam etiam ſequutus eſt *D.*
Pratus c. 12. *num.* 67. *c.* 36. *num.* 31. & *cap.* 37. *nu.* 34. *verſic.*
nec vis, & *nu.* 35. *lib.* 1. *diſcept. forenſ.* poſt D. *Reg. Rovit.*
dec. 100. *numer.* 10. ſubſtinens *Conſuetudinem* prædictam
non eſſe veram conſuetudinem, ſed pactum, ut habe-
tur *d. cap.* 12. à *num.* 64. cum *ſeqq.* & *d. c.* 36. à *nu.* 21. cum
pluribus *ſeqq.* & *d. c.* 37. *num.* 34. & 35. & voluit etiam
Hora. Mont. controv. 1. ſub *num.* 58. allegans hanc deci-
31 ſionem D. mei, & rationem aſſignat; nam ſi eſſet atten-
dendus mos Magnatum, mater in hac cauſa ſuccede-
ret etiam in feudalibus. ut ſtatuitur in *cap.* 4. *moru Ma-*
gnatum, & tamen fuit admiſſa tantummodo ad ſucceſ-
ſionem allodialium, ſecundum jus commune, vide
etiam D. *Reg. Capyc. Galeotam controv.* 37. *lib.* 1. & *D.*
Conſi. ter. Marcell. Marcianſ. conſil. 53. *lib.* 2. qui in ſimili
caſu conſuluerunt, ille pro Principe Melficti, hic pro
Duce Terræ Novæ Siculo.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Pater conſentiens matrimonio filii, & quod ei dos ſol-
vatur, an, & quando teneatur, eo diſſoluto ad ipſius
dotis reſtitutionem. Et ſtante Conſuetudine Neapo-
litana, qua actione teneantur ejus hæredes, an in-
terpretationem *text. in l. ſi cum dotem*, §. *transfgredia-*
mur, *Digeſtis*, *ſolut. matrimon.*

SUMMARIUM.

1 *Legitima debetur tempore mortis deducto ære alieno.*
2 *Pater conſentiens matrimonio filii, tenetur ad dotis re-*
ſtitutionem, & *numero* 11. *Et de quibus bonis*, *nu-*
mero 6.
Et quod, ſi proteſtatus fuerit, ſe nolle teneri, *numero* 7.
& 8.
Et quid de jure conſuetudinis numa 12.
3 *Pater, ad hoc, ut obligetur pro reſtitutione dotis filii,*
quid requiratur.
4 *Conſenſus patris in contractu matrimonii filii habetur*
pro juſſu.
5 *Hypotheca conſtitui poteſt ſuper portione, ad filium ſpe-*
ctante poſt mortem patris.
7 *Pater cogi poteſt, ad ſe obligandum pro reſtitutione dotis*
filii.
9 *Conventio in dotis detrimentum non valet.*
10 *Per ſpecialem hypothecam expreſſam non amittitur gene-*
ralis tacita, antea contracta favore dotis.
13 *Hypothecaria non competat de jure Conſuetudinis mu-*
lieri contra bona ſoceri, pro portione ſpectante ad
filium.
14 *Nullitas non cadit in articulo dubitabili.*
15 *Deciſio cauſa adducitur.*

DECISIO XXXVII.

CUm per magnam Curiam Vicariæ fuiſſet pro re-
ſtitutione dotis præſtita aſſiſtentia ſuper bonis
ſoceri contra tertios poſſeſſores, fuit pro parte con-
tentorum dictum de nullitate & præcipue, nullita-
tes propoſitæ concernebant juſtitiam cauſæ, præten-
debant enim, quod bona per ipſos poſſeſſa, non
aliter erant obligata, quia ſocer, quamvis matrimo-
nio filii conſenſiſſet, attamen non ſe obligavit ad do-
tis reſtitutionem, niſi pro certa parte, quæ penes ip-
ſum perveneret, pro alia vero obligavit portionem
filio obventuram poſt mortem ſuam, cumque nihil
remanſerit in ſoceri hæreditate, fuerunt enim omnia
conſumpta, & in tertios alienata, hypotheca evanuit,
nam in portione bonorum, ſive in legitima ad filium
1 ſpectante inſpicitur tempus mortis *l. cum quæritur*,
C. de inoff. teſtam. l. ſi patronum ex debito, §. *ſi ex*
duobus, *ff. de bon. liber.* & debetur, deducto ære alie-
no, *l. Papin.* §. *quarta*, *ff. de inoff. teſta* & propterea
cum per decretum Magn. Cur. fuiſſet præſtita aſſiſten-
tia etiam pro reſtitutione partis dotis dicebatur nulli-
ter fuiſſe latum tanquam contra inſtrumentum publi-
cum promiſſionis ipſius dotis. & reſtitutionis, & in-
terpoſito decreto, nullitates obſtare, fuit obtenta ſolita
Regis decretatio, quod M.C.V. verbum faciat in Sacr.
Conſil. in quo relata cauſa, dicebatur pro parte uxoris,
ſive ejus hæredis, ſecundum magis veram & commu-
nem opinionem, patrem, qui filio ducenti uxorem ma-
2 trimonio conſenſit, teneri ad dotis reſtitutionem, ſe-
cundum doctrinam *Cyni*, & *Bart. in l. ſi cum dotem*, §.
transfgrediamur, *ff. ſolut. matrim. Gabriel. conſ.* 119. *nu.* 31.
lib 2. cum aliis relatis per *Barboſ. in d.* §. *transfgrediamur*,
nu. 16. *Cacher. deciſ.* 44. *Fontanell. de pact. nuptial. clauſ.*
7. *gloſſ.* 3. *par.* 12. *Surd. deciſ.* 47. & *ibi* latè *Addit. Hodier.*
Coſta. de portor. rat. q. 21. *Cucell. de donat. contemplat. ma-*
trim. tract. 1. *diſcurſ.* 3. *p.* 2. *numero* 7. *Paſchal. de virib. patr.*
poteſt. c. 7. *p.* 2. *n.* 80. quidquid voluerint *Iacob. de Area.*
& allegati à *Maſtrill. deciſ.* 40. *nu.* 6. & *Caſtill. deciſ.* 152.
num. 170. *parte ſecunda.*
3 Quibus replicabatur pro parte tertii poſſeſſoris, quòd
dicta opinione admiſſa, adhuc duo copulativè requi-
rebantur, ut pater pro reſtitutione dotis remaneat obli-
gatus, conſenſus ſcilicet in nuptiis filiifamilias, & quod
dos ipſi patri ſolvatur, vel ſaltem. quòd juſſu patris
filio dos tradatur, non enim ſolus conſenſus ſufficit ut
plenè habetur ex *Molanenſe deciſ.* 19. *numero* 22. quod
etiam probat expreſsè *text. in d.* §. *transfgrediamur*, ibi,
juſſu ſocere, & plenè per *Marcheſell. in qu.* 74. *num.* 10.
& *Manent. dec. Mantuan.* 42. *num* 12. & ſecundum hanc
opinionem fuiſſe judicatum in S. C. ad relationem Con-
ſiliarii de S. Jacobo, refert *Thoro in* 1. *par. compend. in*
verbo prælato, in cauſa Venerabilis Monaſterii Divi
Gaudioſi, cum Joanne Coſino.
Dicebatur tamen pro parte uxoris. quòd quamvis
in hoc caſu non adeſſet expreſſus juſſus patris, atta-
men intervenerat in ipſo contractu, ubi ſolutio, ſive
4 conſignatio bonorum mobilium fuit filio promiſſa,
quo caſu conſenſus habetur pro juſſu, *l.* 1. §. & *ſi ſervi*,
ff. quod juſſu, ibi, & *ſi ſervus chirographo ſubſcripſerit*,
Dominus tenetur actione, quod juſſu, & in propriis ter-
minis, quòd in caſu noſtro conſenſus habetur pro
juſſu. voluerunt *Dynus*, & ibi *Bartol. in d.* §. *transfgre-*
diamur, & hanc opinionem, aliis adductis ſequitur
Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 7. *gloſſ.* 2. *p.* 2. *numer.* 62.
Cacher. d. deciſ 44. & 167. *Borrell. in ſumma deciſion.*
tom. 3. *tit. de praevel. tot. numer.* 340. ampliſſimè *Corn.*
conſ. 256 *per totum*, & plures deciſiones, articulum di-
ſputando, & omnibus contrariis reſpondendo habetur
ex *Hieron. Leo deciſ.* 54. *p.* 1. *Theſaur. quaſt. forenſ. c.* 46.
numer. 2. *lib.* 2. *Socin.* 369. *col.* 3. *lib.* 2. *Negaſ. de pignor.* 6.
p. 4. *memb. numer.* 36. *verſ.* & *ſic.* quem refert & ſequitur
Maſtrill.

Maſtrill. deciſ. 46. num. 14. Rubin. dec. 91. Ricc. collect. deciſion. 1140.

Dicebant tamen tertii poſſeſſores, quòd hæc cauſa
nullam habere poterat dubitationem, quia expreſsè
pater noluit obligare ſeipſum, & bona ſua niſi tantum
portionem filii poſt mortem ſuam, & ſic nulla fuit con-
ſtituta hypotheca ſuper bonis patris, niſi in illis, quæ
fortè remanerent pro portione filii poſt mortem ſuam,
5 quod fieri poſſe, probatur ex *Bald. in conſil. 239. vol. 2.*
incipiente, *pater*, *& filius*, ubi referendo opiniones,
& arguendo pro, & contra, dicit, quod licet opinio,
quod non poſſit ita per partes conveniri, favore dotis
humanior, ſic tamen ipſe concludit, poſſe reſtringi
patris obligationem de partium conſenſu, & *Bald.*
refert, & ſequi videtur *Caſſan. in Conſuetud. Burgun.
rubr. 6. § 2. verſic. ſed quero*, *& Pellice. in Conſuetud.
Averſa. c. 4. num.* 130. abſque pacto tamen teneri, quod
6 pater non teneatur, niſi de bonis caſtrenſibus filii, ſin
autem illa non haberet, expectanda ſit mors patris, ut
ſuper legitima ſatisfiat, per *tex. in l. nec fratres*, *C. de
donat. cauſ. mort. & gloſſ. in l. donatio mancipiorum*, *C. de
donat. inter vir. & uxor.* niſi adeſſet expreſſa obligatio
patris circa dotis reſtitutionem.

Pro contraria verò parte dicebatur, hanc obliga-
tionem patris pro dotis reſtitutione eſſe de juris neceſ-
7 ſitate, & proinde, quamvis pater conſenſiſſet nuptiis,
cum expreſſa proteſtatione, quod ex ſuo conſenſu non
intendit bona ſua obligare, nihilominus hæc prote-
ſtatio non relevat proteſtantem, ea ratione, quia in
his, ad quæ tenemus de neceſſitate, proteſtatio nihil
relevat, niſi interveniat conſenſus illius, contra quem
fit proteſtatio, ut per *Iaſ. in §. fuerat* ante *num. 5. Inſt.
de act. & num.* 118. quod tanquam ſingulare & novum
ſequitur *Io. Lopez in rubr. §. 21. nu. 6. de donat. inter vir.
& uxor.* & fuit dictum *Cornes in conſ.* 156. licet de hoc
ultimo, quando adeſſet expreſſa proteſtatio, præſente
filio, & patre illius, valde dubitet *Theſaur. queſt. forenſ.*
46. ſub *num.* 4.

Et tandem dicebatur, hunc caſum fuiſſe deciſum in
Senatu Sebuſiano, ubi in propriis terminis fuit deter-
minatum, patrem conſentientem matrimonio filii, &
8 in caſu reſtitutionis dotis obligantem patrem bono-
rum ſuorum, quam ipſo defuncto filius eſſet habi-
turus, quod nihilominus omnia bona erunt obliga-
ta, cum fortior ſit poteſtas legis obligantis patrem
ex conſenſu præſtito, quam hominis ſolum quædam
bona obligantis, ut per *Fabr.* in ſuo *Cod lib. 4. titul. 9.
ne fil. pro patr. defin. 7.* nihil enim intereſt, an expreſ-
ſerit, ut quædam tantum bona eſſent pignorata, an
9 autem quibuſcunque verbis ſibi caviſſet, ne quicquam
de bonis ſuis pro dote à filio accepta eſſe obligaturum,
quia conventio non valeret in dotis detrimentum, ut
10 habetur ex *Boer. dec.* 332. ubi, quod per ſpecialem ex-
preſſam non amittitur tacita generalis hypotheca, fa-
vore dotis, quia ſpeciale eſt in dote, quod proviſio ho-
minis non facit ceſſare legis proviſionem, ut rectè pro-
bat *gloſſ. in leg. fi. Cod. de pact. convent.*

11 Et ex his hæc cauſa de jure communi maximam
videbatur habere difficultatem, licet ſatis æquior ſit
opinio pro dotis conſervatione, tamen dicebant ter-
tii poſſeſſores, quod caſus decidebatur per *Conſue-
tudinem* hujus Civitatis in cujus diſtrictu erant bona
per ipſos poſſeſſa, & partes ipſæ erant de Suburbiis,
ſive Caſalibus ejuſdem Civitatis, quicquid enim
ſit de jure communi habemus *tex.* expreſſum *Conſue-
tudinis in tit. de patre recipiente dotes ſimul cum uxore*,
12 ubi expreſsè deciditur, quòd quamvis dos filio ſolva-
tur de conſenſu ipſius patris, nihilominus pater in vita
non tenetur, ſed hæredes ejus uſque ad quantitatem
ſeu valorem partis bonorum ipſorum parentum, quæ
contingeret filio, ſi tempore mortis ipſorum paren-
tum viveret de qua *Conſuetudine* meminit *Vrſil. in deciſ.
Afflict.* 332 *in fin.*

13 Ex qua *Conſuetudine* alia inſurgit dubitatio, nun-
quid poſſit mulier, vel ejus hæredes agere pro dicta
portione contra hæredes ſoceri, actione hypotheca-
ria, & aſſiſtentiæ judicio ſuper bonis prædictis, vel
tantum actione perſonali. Hanc quæſtionem, tangit
Naucler. in addit. ad d. Conſu. & licet dicat, eſſe co-
gitandum, tamen ipſe concludit, quod non poſſit agi
contra hæredes, & eorum bona hypothecaria, ſed tan-
tum actione perſonali, quod fundatur ex eo, quia
Conſuetudo non dicit, quòd bona ſint hypothecata,
ſed quod ipſi hæredes teneantur, qui articulus fuit viſus
dubitabilis in S. C.

Verum, quia cauſa tractabatur per viam nullita-
14 tis, & in articulo dubitabili non cadit nullitas, etiam
ſtante *Reg. Pragm. 4. de dilation.* quæ dicitur *delli 28.
capi*, *in cap.* 20. ubi cavetur, ut non poſſit dici de nul-
litate ex capite notoriæ injuſtitiæ, niſi ſententia ſit
contra caſum legis, & per M. C. V. fuerat prolatum
decretum ad beneficium Actoris, præſtando aſſiſten-
tiam ſuper bonis patris, quæ poſſidebantur per ter-
tium poſſeſſorem, quæ prætendebatur poſſideri cum
maxima, & enormiſſima læſione, quod etiam appa-
rebat ex appretio facto de ordine Judicis, quæ læſio
neque negabatur per Reum. Sed inſtabat ſolum pro
reſtitutione pretii, quia adjudicatio erat ſibi facta
cum pacto de retrovendendo. Ideo die 7. Auguſti
15 1636. ad relationem M. C. V. fuit dictum: quòd pro-
cedatur ad venditionem territorii in actis deducti,
& in pretio audiantur omnes, & interim ſequeſtren-
tur penes tertium, ut eſt videre in Libro Secretarii
S. R. C.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Pater quando teneatur ad reſtitutionem dotis ejus nu-
rus, & numer. 2. etiam attenta* Conſuet. Neap. *&
num.* 3.

4 *Conſenſus patris in matrimonio filii an requiratur ex-
preſſus, vel ſufficiat tacitus, tam de jure communi,
quam conſuetudinario, & num.* 5.

5 Cornens conſ. 256. volum. 1. & conſ. 303. vol. 3. *confu-
tatur.*

6 *Mulier pro dotis reſtitutione, contra ſocerum non habet
hypothecam vigore* Conſuetud. Neap. *ſed tantum per-
ſonalem actionem.*

7 *Hypotheca pro dotis reſtitutione, an contracta intelliga-
tur à die capitulorum matrimonialium; an vero à die
contracti matrimonii per verba de præſenti, & nu. 8. 9.
& 10. ubi deciſiones referuntur.*

11 *Pater non poteſt in præjudicium legitimæ filiorum decla-
rare, etiam in foro conſcientiæ, quod omnia ejus bona
ad alium pertinent, niſi aliter de veritate declara-
tionis conſtet.*

12 *Tertius poteſt Iudicem recuſare, ac dicere de nullitate
ſententiæ, vel decreti, quando immediatè læditur ab
ipſo actu, ſed tenetur facere depoſitum pro pœna nulli-
tatum, & ſic deciſum traditur, nu. 13.*

14 *Nullitates licet proponi debeant intra certum tempus,
tamen ſi fuerit dictum,* ſalvo jure addendi, *poſſunt
alia proponi, abſque alio depoſito poſt dictum tempus
præfixum, & ſic judicatum adducitur.*

1 DE jure communi ſatis eſt controverſa quæſtio,
an pater conſentiens matrimonio filii, & quan-
do dos ei ſolvitur, teneatur, diſſoluto matrimonio
ad dotis reſtitutionem, prout diſcuſſa cauſa ad partes
à *numero primo ad* 10. concludit hic D. meus *num.* 11.
ubi quòd ſatis æquior opinio eſt pro dote, quam ſen-
tentiam ſequitur, & ex multis comprobat *D. Merlin.
de pignor. & hypothec. lib. 1. titul. 2. quæſt. 49. numer.* 41.
2 & ſic duo requiruntur, ut pater obligatus remaneat ad
dotis

doris reſtitutionem, conſenſus ſcilicet in nuptiis filii,
& quod dos ipſi patri, vel ejus juſſu filio perſolvatur,
ad tradita per D. meum *numer. 4. & conſult. 18. nu. 1.*
& 14. lib. 1. quod etiam admittit *D. Prat. c. 31. numer.*
30. *lib. 1. diſcept. forenſ.* allegans eoſdem DD. à D. meo
adductos, ipſo tamen tacito & probat etiam *Molfeſ.*
ad Conſuet. Neapol. p. 4. titul. de renunciat. q. 19. nu. 21.
& 22. lib. 1.

Verum de jure conſuetudinario hujus Civitatis per
3 *Conſuetud.* incip. *Filio ducente uxorem, de patre recip.*
dot. quamvis filio de patris conſenſu dos ſolvatur,
nihilominus, pater in vita non tenetur, ſed ejus hæ-
redes uſque ad concurrentem quantitatem, ſeu valo-
rem partis bonorum patris, quæ contingeret filio, ſi
tempore mortis illius viveret; de qua *Conſuet.* memi-
nit D. meus hic *num. 11. in fine, deciſ. 64 num. 1. & 7. &*
d. conſult. 168. num. 17. poſt *Molfeſ. ad d. Conſuet. par. 7.*
tit. de jure quarta, quæſt. 13. numer. 11. ubi tradit, quod
de jure conſuetudinario ſufficit ſimplex conſenſus, de
4 jure verò communi expreſſus requiritur conſenſus, ex
traditis per *ipſum d. q. 19 nu. 2.* ubi reprobat *Corn. conſ.*
156. vol. 1. & conſ. 303. vol. 3. aliter tenentem ut ſufficeret
5 etiam ſimplex conſenſus de jure communi. ipſumque
etiam confirmat D. meus *d. dec. 64. num. 6 & d. conſult.*
138. *num. 4.*

At quia in caſu præſentis deciſionis dubitabatur,
6 an mulier haberet hypothecam ſuper bonis ſoceri,
vigore *d. Conſuet. Filio ducente uxorem*, quamvis per
M. C. V. fuiſſet præſtita aſſiſtentia ſuper bonis ſoceri;
tamen facto verbo in S. C. ex doctrina *Naulerti in*
d. Conſuet. affirmantis, dari tantummodo actionem
perſonalem contra hæredes ſoceri fuit ordinatum,
quòd procederetur ad venditionem territorii, & in
pretio audiantur omnes, ut refert D. meus *num. 14.*
& ita fuit alias per S. C. determinatum, patrocinante
D. meo *d. conſult. 138. numer. 34. & 41. in fin.* ubi hæ-
redes ſoceri fuerunt condemnati in actione perſonali
pro dote. & antephato in beneficium nurus; vide in
ſimili articulo *Barbat. de aſſiſt. pract. gloſſ. 12. à numer.*
51. *per 62.*

7 Hypothecæ autem in beneficium uxoris pro reſti-
tutione dotis, & antephati, an currat à die capitulo-
rum matrimonialium etiam non ſtipulatorum, ſed
tantum ſubſcriptorum, etiam in præjudicium credito-
rum, qui contraxerunt poſt ſubſcriptionem. an autem
à die matrimonii contracti per verba de præſenti, &
DD. in duas iverunt ſententias, nam alii tenuerunt,
8 quod hypotheca intelligatur contracta à die capitulo-
rum matrimonialium, ut poſt antiquos probant *Car-*
raba ſing. 90. Treutacinq. conſ. 23. num. 11. & 18. vol. 1. D.
Viſcont. laborioſiſſimus Doctor in *concluſ. verbo hypothe-*
ca, Theſ. filius lib. 2. qq. forenſ. cap. 34. Nyger. Cyriac. lib. 1.
controv. 119. num. 8. Merſeſ. ad Conſuet. Neap. par. 6. tit.
de jur. dot. qu. 1. numer. 5. lib. 2. Fontanell. de pact. nupt.
clauſ. 7. gloſſ. 2. par. 1. num. 27. & ſeq. Maſcard. de probat.
concluſ. 62. numer. 20. Afflict. deciſ. 408. ſub *numer. 9. D.*
de Franch. deciſ. 677. Alii vero negativam ſubſtinue-
runt ſententiam, ut. ſ. currat hypotheca à die contracti
9 matrimonii, inter quos *D. Reg. de Ponte conſil. 80. nu-*
mero 5 lib. 1. D. Gaito de cred. in append. ad cap. 4. num.
813 *Gratian. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 04.* & ita deciſum
tam per M. C. V. quam per S. C. teſtatur *D. Reg. San-*
felic. dec. 120. in fin. lib. 1.

10 Prima tamen ſententia, ut hypotheca intelligatur
contracta à die capitulorum matrimonialium eſt ve-
rior tam in conſulendo, quam judicando, eaque fuit
ſæpius approbata in Tribunalibus, præcipuè in cauſa
* Sororum de Ciccoda per S. C. in anno 1603. in Banca
de Scaccisvento. aliam deciſionem R. C. S. facta
relatione in Collaterali Conſilio refert *D. Reg. Sanfel.*
d. dec. 129. numer. 15. Sic etiam per S. C. in cauſa D.
* Placidi, & D. Mariæ de Marta cum creditoribus Do-
cis eorum patris pro reſtitutione dotium maternarum,
ad relationem *Dom. Conſil. Marcell. Marciani* die 9.
Junii 1621. in Banca Romani, & cauſa Marchionis
Orioli cum D. Alexandro Pignone, junctis Aulis S. C.
ſub die 9 Martii 1621. etiam in grado reclamationis in
Collaterali Conſilio die 13. Maii 1624. in Banca de
Ferrariis, in qua cauſa pro creditoribus conſuluit D.
meus tunc Advocatus celeberrimus, ac primi ordinis
conſult. 19. lib. 1. & in ea compilavit *deciſ. 99. D. Reg.*
Sanfelic. d. lib. 1 & tandem in cauſa Iabellæ Bueca cum
11 creditoribus Caroli Guindatii ejus viri, ad relationem
D. Conſil. Alderiſii, viri doctiſſimi, in Banca de Izzo,
quæ omnia confirmat *D. Pratus* poſt hæc ſcripta à me
viſus *obſer. 22. per tot. cent. 1. pract. obſer.*

Et dum de legitima filii loquutus eſt D. meus *hic*
num. 1. erit obiter obſervandum quod non ſtatur aſſer-
tioni patris dicentis in foro conſcientiæ omnia ejus
bona ſpectare ad alium, in præjudicium legitimæ ejus
filiorum, niſi aliunde per teſtes, vel alias probatio-
nes conſtet, ut tenet *Bart. in l. qui uxori, ff. de aur.*
& argen. leg. Pancirol. conſ. 96. nu. 38 Peregr. de fideicom.
art. 4 num. 14. Petra in eod. *tract. qu. 15. numer. 87. Rot.*
Rom. dec. 563. p. 2. in recent. D. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1.
qu. 10. num. 1. & 16.

12 Hinc etiam dum D. meus *hic num. 14.* agit de illo
articulo, quando dici poſſit de nullitate ſententiæ, ad
interpretationem *Pragmat. 4. de dilat.* erit obſervan-
dum quod poteſt tertius nedum Judicem recuſare;
ſed etiam dicere de nullitate ſententiæ, vel decreti,
quando immediatè læditur ab ipſo actu, ut per *Af-*
flict. deciſ. 335. & Caſtill. deciſio. 78. num. 1. & ſequenti,
ſed tenetur facere depoſitum ducat. 180. pro pœna
nullitatum ſententiæ, duc. 24. pro pœna nullitatum
decreti S. C. & liberatur Reg. Fiſco, & pro eo Secre-
tario S. C. in caſu ſuccumbentiæ, juxta *Pragmat. 5.*
numero 1. & 3. de off. S. C. quæ loquitur generice, ut
proponens nullitates faciat depoſitum prædictum, non
autem loquitur de condemnato per ſententiam, prout
loquitur *Ruginell. de appellat. 1. cap. 3. numer. 22.* ubi
loquitur de ſtatuto Mediolani, quod requirit, ut fiat
depoſitum, vel præſtetur cautio. alias appellatio, ſit
nulla, ideoque puto, tertium non teneri facere depo-
ſitum. quia non eſt condemnatus; quare cum per S.
C. fuiſſet præſtita aſſiſtentia ad favorem Eleonoræ Bo-
nellæ & Jo. Dominici de Oria, contra Joan. Ferdi-
nandum Ricciardum, & fuiſſet capta poſſeſſio bo-
norum, fuit per conventum oppoſitum bona prædi-
cta poſſideri per D. Fabritium, & D. Joan. Fælicem
Ricciardos Sacerdotes, qui cum comparuiſſent, in-
ſtando, manuteneri in eorum poſſeſſionem non ob-
ſtante prætenſa poſſeſſione capta per dictos actores, &
fuiſſet per S. C. ordinatum, quod oppoſitis non ob-
ſtantibus ſententia S. C. debitæ executioni deman-
13 detur; à dicto decreto dixerunt de nullitate, & præ-
tendebant non teneri facere depoſitum duc. 24. pro
* pœna. ex dicta doctrina *Ruginelli*; tamen illud fa-
cere coacti fuerunt, & proinde per S. C. ſtante depo-
ſito facto, fuit proviſum, eſſe diſcutiendas nullitates
reſpicientes decretum S. C. tantum ſub die 26. Janua-
rii 1638. à quo decreto reclamaverunt, prætendendo,
eſſe diſcutiendas nullitates reſpicientes ſententiam,
quamvis non fuiſſet factum depoſitum duc. 180. pro
pœna, & tamen per S. C. ſub die 16. Martii 1638.
* junctis Aulis referente *Dom. Præſid. Thoma de Franchis*,
tunc Reg. Conſil. fuit confirmatum decretum prædi-
ctum. in Banca de Scacciavento, patrocinante pro
dictis Eleonora. & Jo. Dominico actoribus *D. Lelio*
Gizzio meo germano.

Sic pariter obſervabis, quod dum per *d. pragm. 4. cap.*
16. de dilat. ſtatuitur terminus dierum ſex ad proponen-
das nullitates adverſus decretum interlocutorium, vel
14 habentem vim diffinitivi, & annorum decem ad pro-
ponendum nullitates adverſus ſententiam per viam
actionis, ut in *d. pragmat. cap. 21.* ſi quis proponat
nullitates

nullitates infra dicta tempora, cum clauſula, *ſalvo jure addendi*, poteſt etiam termino prædicto elapſo
* proponere alias nullitates, abſque alio depoſito, ut fuit deciſum per S. C. in cauſa Franciſci Antonii Aquavivæ cum Sedili Nidi, etiam in gradu reclamationis, ſub die 28. Martii 1651. referente eximio, & integerrimo *D. Conſ. Aloyſio Gamboa*, in Banca Capilis pro Martino, patrocinante pro Aquaviva *D. Didaco Molee*, & pro Sedili *D. Ioſepho Magaldo*.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Vendito Caſtro cum omnibus bonis feudalibus, burgenſaticis, territoriis, jardenis, redditibus, aliiſque feudis, & ſubfeudis; an, & quando functiones fiſcales, particulari titolo quæſitæ comprehendantur.

SUMMARIUM.

1 *Ius primogenituræ de jure Longobardorum non ſervatur, præter quam in feudis dignitatum.*
2 *Ius Longobardorum idem eſt, ac jus commune.*
3 *Feudum poteſt conſiſtere in annuis præſtationibus, & redditibus.*
4 *Appellatione introituum Baronalium veniunt functiones fiſcales, in feudum conceſſæ.*
5 *Verba*, cum omnibus juribus, & pertinentiis, *in venditione comprehendunt omnia, ad rem venditam pertinentia.*
6 *Dictio univerſalis comprehendit omnia, quæ ſub illa generalitate comprehendi poſſunt.*
7 *Item omnia, quæ emptor venire credidit, dummodo ex verborum ſignificatione concipi poſſint.*
8 *Ex pretio judicatur, quod in venditione comprehenſum ſit, & num.10.*
9 *Res juſto pretio præſumitur vendita.*
11 *Vendito, vel legato Caſtro, etiam cum ampliſſimis clauſulis, non veniunt ea, quæ ipſi Caſtro non ſunt unita, & particulari titulo quæſita, & num.15.*
Amplia, etiam ſi non conſtat, titulo particulari fuiſſe quæſita, cum onus probandi incumbat, qui in univerſalitate ſe fundat, nu.16 & 23.
12 D.Petrus Jordanus Urſinus *S. C. Præſes laudatur.*
13 *Ex ſimultanea poſſeſſione, & exactione fructuum, tam feudalium, quam burgenſaticorum unio probatur.*
14 *Legato, vel vendito Caſtro, non veniunt, niſi ea, quæ inſeparabiliter rei venditæ accedunt.*
17 *Clauſula*, cum omnibus juribus, *in venditione, eſt referenda ad ea, quæ ſunt de natura rei.*
Amplia, etiam ſi adeſſet clauſula, & pertinentiis, *nu.22.*
Item etiam, ſtantibus clauſulis cum omnibus juribus, & actionibus ampliſſimis, & geminatis, *num.24.*
18 *Vendita domo, vel agro, non intelligitur vendita via, quamvis ſine illa res vendita eſſet inutilis.*
19 *Acceſſorium, ubi poteſt eſſe ſeparatum, non ſequitur rem venditam.*
20 *Appellatione pertinentiarum, quæ veniant, remiſſivè.*
21 Cæph. conſil.144. num.14. volum 1. *explicatur.*
25 *Functiones fiſcales, perſonæ, & non Caſtro cohærent.*
26 *Functiones fiſcales non poſſidere ſolent Barones in eorum Terris, niſi particulari titulo ſint quæſita.*
27 *Vendito Caſtro, an, & quando cenſeantur vendita functiones fiſcales comprehenduntur in venditione Caſtri, ubi alia corpora, particulari titulo quæſita comprehenderentur.*
29 *Caſus omiſſus in contractibus, debet haberi pro omiſſo.*
30 *Actum inter partes non præſumitur, quod verbis inſtrumenti non eſt expreſſum.*
31 *Extenſio non fit in contractibus, de re ad rem, nec de perſona ad perſonam.*
32 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XXXVII.

1 EXpoſitis venalibus ad inſtantiam Creditorum Cæſari Galluccio quinque partibus Terræ Tertæ, in qua vivebatur jure Longobardorum, ſecundum, quod non ſervatur jus primogenituræ, ſed omnes filiæ ſuccedunt, præter quam in feudis dignitatum, *cap. omnes filii, ſi de feud. defunct. milit. fuer. controverſ. cap. Imperialem, §. præterea Ducatus*, ubi notant *D. D. de prohib. feud. alien. per Fed.* idem eſt enim, quod jus commune feudorum, *De Georgio in*
2 *repetit. feudal. c. 30. num. 2.* factiſque nonnullis oblationibus, tandem remanſerunt Dianæ Galluccīæ ejus ſorori, pro pretio duc. vigintiſexmille, fuit dubitatum etiam in venditione ſint comprehenſi annui introitus pro capitali duc. 3500. quos ipſe Cæſar tenebat in feudum ſuper functionibus fiſcalibus ejuſdem Terræ. Prætendebat Diana, eſſe comprehenſos, ſiquidem, tam in oblatione Julii de Judice, quam in alia, nomine ipſius Dianæ facta per Joannem Angelum Lanfredum adſunt verba generalia, apta, comprehendere prædictas functiones Fiſcales, poſtquam enim fuerunt nonnulla corpora, tam burgenſatica, quam feudalia expreſſa, deinde fuit dictum, *cum*
3 *omnibus aliis corporibus, tam feudalibus, quam burgenſaticis, redditis, feudis, &c.* nec poteſt dubitari, quod feudum poteſt conſiſtere in annuis præſtationibus, & introitibus, ut voluit *Andr. de Iſern. in cap. 1. § ſciendum, num. ſecundo Prepoſ. numero quinto, Alvarot. num. quarto, Laudenſ. numer. 8. & 9. de feud. cognit. Afflict. in cap. 1. num. 7. ſi de feud. vaſa l. Roſental.* qui alios recenſet *de feud tom. 1. cap. 4. concluſ. 5.* cum
4 igitur functiones Fiſcales ſint in feudum conceſſæ, & ex ipſis præſtentur adhoa & donativa, non poteſt dubitari, quin veniant ſub nomine corporum feudalium, & ex iis per S. C. fuit judicatum functiones Fiſcales venire appellatione introituum Baronalium, refert *Ann. alleg. 29.*

Secundò dicebatur, prædictas functiones Fiſcales comprehendi ſub illis verbis, *cum omnib. jurib. & pertinentiis, &c.* in dictis oblationibus contentis, per
5 quæ omnia ad dictam Terram pertinentia comprehenſa videntur, *leg. Iulianus, Digeſtis, de legat. 3.* cum aliis traditis per *Dec. in l. omnia, in princ. Digeſtis ſi cer-*
6 *petat. Cravett. conſ 294. nu. 1. & 2. Cephal. conſ. 144. num. 19. volum. 1.* dictio enim univerſalis comprehendit omnia, quæ ſub illa generalitate comprehendi poſſunt,
7 *Ruin. conſ. 81. nu. 2. lib. 1.* per *text. in leg. ſi C. ad leg falcid.* imò omnia, quæ emptor venire credidit, dummodo ex ſignificatione verborum concipi poſſint, cum in dubio interpretatio ſit facienda contra venditorem *l. hoc autem, ff. de hered. vel act. vend* & *l. 1.* poſt *princip. eod. titul. leg. qui libertate, in princip. & §. penultim. & §. fi. ff. de evict.* per quæ jura poſt *Paul. de Caſtr. conſ. 417. circa fi. vol. 2.* & *Roman. conſ. 5. nu. 2.* ita tenet *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 4 tit. 9. n.*
8 Tertiò dicebatur, quod quando in hoc poſſet oriri difficultas, quod ex pretio poteſt definiri, ſi ſit vel ne comprehenſum hoc corpus, ut voluerunt *gloſſ. & Bar. in leg. ſemper, in princ. ff. de reg. jur. Alexan. Aretin. Corn.* & alii relati per *Gabr. conſ. 154. nu 13. lib. 1. Mantic. de tacit. & ambig. dict. titul 9. num. 8.* ubi latè de mate-
9 ria, quia res præſumitur vendita juſto pretio, *gloſſ. in leg 3. D. de ſuperfic. Bart. in leg. 2. ff. eod. tit.* & in *leg. patronus, §. Sempronio, Digeſtis de leg. 3.* ubi, quod quando verba ſont ambigua, & incertum eſt, quid ſenſerint contrahentes, quod tunc ex pretii quantitate eſt capienda conjectura, & idem dicit in *dict. leg. ſemper, numero 1.* Modo tres partes ex quinque dictæ Terræ
10 Tortæ non fuerunt appretiatæ, niſi in ducatis 5723. quibus adjunctis aliis duabus, vix pretium omnium quinque partium Terræ prædictæ aſcenderet ad ſummam

mam duc. 9000 venditio autem fuit facta pro duc.
vigintiſexmille, & ideo non eſt credendum, noluiſſe
comprehendere prædictos duc. 3000. functionum fiſca-
lium, quod tanto magis videbatur eſſe intelligendum
in hac cauſa, poſtquam nonnulla corpora, etiam ti-
tulo particulari quæſita, fuerunt expreſsè comprehen-
ſa in venditione dictarum quinque partium, & etiam
corpora ſita extra Territorium in Territorio Terræ
Præſentani.

11 Pro parte vero Cæſaris Galucci dicebatur, nullo
modo dictos annuos introitus Fiſcales eſſe compre-
henſos, cum in venditione, legato, ſeu conceſſione
Caſtri cum quibuſvis ampliſſimis clauſulis, non ve-
niunt, niſi ea quæ pertinent ipſi Caſtro, vel ſunt cum
ipſo unita, non tamen ea, quæ ſunt, titulo particu-
lari quæſita, & non unita, & annexa, ut ex pluribus
latiſſimè hoc fundant *De Ponte conſil.* 3. *Fab. de Anna.
conſil.* 100. *& de Georg. in alleg.* 50. qui omnes, in una
eademque cauſa ſcripſerunt pro Sereniſſima Regina
Poloniæ, & licet judicatum ſit contra *Conſilia* præ-
dicta, tam in prima, quam in ſeconda inſtantia, jun-
ctis Tribunalibus Sac. Reg. Conſ. & Reg. Cam. refe-
rente doctiſſimo, & acutiſſimi ingenii viro, inte-
12 gritate, morum ſuavitate, ac omni virtutum genere
conſpicuo D. Petro Jordano Urſino, tunc R. C. S.
Præſidente, poſtea Regente Regiam Cancell. deinde
ad ſupremum Italiæ Conſilium apud ſuam Cathol.
Majeſtatem promoto, nunc vero Supremi Juſtitiæ
Neapolitani Senatus, in quo ego reſideo, Præſide di-
gniſſimo: attamen deciſio proceſſit, quia multa fue-
runt in facto probata in beneficium legatarii, ut eſt
videre in *ad.* 4. *Conſiliis*, & ego vidi *Allegat.* pro Il-
luſtr. Marchione Capurſii, qui obtinuit in d. cauſa,
ubi Advocati principaliter ſe fundabant in unione
functionum fiſcalium, facta per Sereniſſimam Regi-
nam cum aliis introitibus feudalibus & ex ſimulta-
13 nea poſſeſſione, & exactione fructuum, tam feuda-
lium, quam burgenſaticorum, ex diſpoſitione text.
in l. quod in rerum, §. 1. quis poſt. ff. de leg. 1. ac ex verbis
legato adjunctis ubi ampliſſimè ſubnectit, *ac ea modo
& forma, prout dicta teſtatrix eas tenuit, & poſſe-
dit quomodocunque & qualitercunque.* Et demum ex
probatione facta per teſtes circa declarationem vo-
luntatis dictæ teſtatricis, & ſic etiam audivi ab ali-
quibus ex Dominis votantibus, cum alias concluſio
14 ſit veriſſima, quod in dubio, legato, vel vendito
feudo cum ejus pertinentiis, & integro ſtatu, non
veniat, niſi quod rei venditæ inſeparabiliter accedit,
non autem id, quod penitus eſt alterius naturæ, *In-
noc. in cap. ex litteris, de jur. patr. & in cap. cum ad ſe-
dem, de reſtit. ſpol. Gabr. in titul. de verb. ſignific. concluſ.*
15 10. *numer* 9. maximè, ubi Dominus Caſtri illa bona
particolaria non eodem jure cum Caſtro poſſidebat,
ſed diverſo, *Iacob. de S. Georg. in inveſtit. feud. in verb.
Caſtrimontis Rubei, nu.* 8. *Capyc. in inveſt. in verb. feudo-
rum clauſula, verſic. & cum juribus, Mazius in rubr. de
nat. feud. num.* 147. *Petr. de Greg. in tract. de conceſſ. feud.
par.* 7. *q.* 1. *Intrig. de feud. cent* 2. *art.* 78. *nu.* 10. Imo, quod
16 nedum ubi conſtat de diverſo titolo, ſed etiam ubi non
conſtat, quod ei incumbit probatio, non eſſe diverſo
titulo quæſita, qui ſe fundat in univerſitate, *Herman.
Vulteius de feud. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 4. *in fin.* his verbis: *Quòd
ſi controverſia eſt de pertinentiis, vel aliis juribus, an
ſint pertinentiæ rei in feudum conceſſæ, nec ne, tunc qui
petit illas, tanquam de pertinentiis probare debet, quod
in pertinentiis rei in feudum conceſſa habita fuerint.
Surd. conſ.* 135. *vol.* 1 *num.* 59. qui alios allegat, *Fab. de*
17 *Monte in tit. de empt. & vend. in* 6. *q. num.* 10. ubi inquit
*clauſula hæc cum omnib. jurib. licet ſit generalis, tamen
non eſt referenda, niſi ad ea, quæ ſunt de natura rei,
non autem, quæ alterius juris ſunt*, quod maximè pro-
cedit in contractibus, ubi non veniunt, niſi ea, quæ
in contractu expreſſa ſunt; hinc dicimus, quod vendita
18 domo, vel agro, non intelligitur vendita via, quam-
vis illa res vendita eſſet inutilis, *Bartol. in leg. Binas,
ff. de ſervit. urb. præd.* & alii per *Mantic. de tacit. &
ambig. convent. lib.* 3. *tit. n.* 9. quando acceſſorium poteſt
19 eſſe ſeparatum, non ſequitur rem venditam *Romar. in
l. poſſideri*, ſub *num.* 2. *ff. de acquir. poſſ.* & quæ veniant
20 appellatione pertinentiarum, latiſſimè etiam per *Me-
noch. de præſumpt. lib.* 2. *præſ.* 99. & ita intelligendus eſt
21 *Cephal. conſ.* 144. *volum.* 1, *nu.* 14 qui loquitur, quando
res eſt juncta & incorporata in poſſeſſione, & in æſti-
mo, & caſtro Civitatis.

Quod ampliatur, quamvis venditio ſit facta cum
22 juribus, & pertinentiis, quia non veniunt, niſi ea,
quæ ſecundum naturam ipſius rei comprehenduntur,
ſecundum *Innoc. in cap. ad ſedem, de reſtitut. ſpol. in*
23 *verb. hoſpitalis*, ubi tenuit, quod quando petitur Ec-
cleſia vel Caſtrum cum ſuis pertinentiis, non veniunt,
niſi bona deputata Caſtro, vel Eccleſiæ, & non ea,
quæ titulo particulari quæſita fuerunt, quod ex *Socin.
conſil.* 47. *num.* 4. *vol.* 1. & aliis plenè comprobat *Anna
in d.* 4. *alleg.* 36. *nu.* 8. ubi ampliat; etiam ſtantibus clau-
24 ſulis, *cum omnibus juribus, & actionibus ampliſſimis,
& geminatis*, quod tanto magis, ait, procedere *nu.* 21.
in functionibus fiſcalibus, quæ non cohærent Caſtro,
25 ſed perſonæ, nunquam enim Barones in eorum Terris,
functiones fiſcales habere ſolent, niſi eas particulari
26 titulo acquirant, ut ſupra dictum eſt, & ſequitur *Me-
noch. lib.* 3. *præſ.* 99.

Inſuper adducebatur diſtinctio *Aretini in l.* 3. *ff. de
acquir. poſſeſſ.* quem ſequuti fuerunt *Socin. jun. conſ.* 160.
n. 32. *vol.* 2. *& Gabriel. commun. concl. lib.* 6. *concluſ.* 10.
titul de verbor. ſignif. nu. 8. uſque ad *num.* 12. qui diſcuſſo
27 articulo diſtinxerunt, quod quando eodem jure domi-
nus poſſedit, cenſetur conceſſa, ſeu vendita, quando
vero diverſo, non cenſetur vendita, ex qua diſtinctio-
ne oritur ſolutio hujus quæſtionis & reſpondetur ad
deciſionem S. C. relatam per *Annam. in alleg.* 29. *in fin.
ibi* enim fuit deciſum, venire functiones fiſcales quæ
erant eodem jure conceſſæ cum dicto Caſtro, immo
liquidatæ loco introituum Baronalium, ut refert idem
Anna, quod ſecus viſum fuit in alio caſu in *d. alleg.* 36.
ubi fuit contrarium deciſum.

Nec obſtabit ponderatio pretii, quia in facto re-
ſpondebatur, quod appretium trium partium fuit
28 procuratum ab eodemmet Cæſare, ex eo, quia
prætendebat, illas ex perſona matris retinere pro ejus
dotibus, & ideo non fuerunt appretiata nonnulla
corpora, particulari titulo quæſita, ut Portulania,
Sicla, & quædam corpora extra territorium, quæ
omnia poſtea fuerunt in venditione comprehenſa, ex
quibus & alia pro utraque parte reſultabat conje-
ctura, nam Diana dicebat, quod ſi voluit compre-
hendi dicta alia corpora, particulari titulo quæſita,
& penitus diverſa in alieno territorio; tanto magis
functiones fiſcales. E contra verò dicebat Cæſar,
quod dicta corpora erant ſpecialiter in oblatione
expreſſa, & quod fuit diſputatum ſi debebant ven-
di, vel non; & fuit deciſum, quod ſic, ex quo erant
29 hypothecata creditoribus paternis, unde ſuccedit vul-
gata regula, quod caſus omiſſus in contractibus,
debet haberi pro omiſſo, *Socin. ſen. in conſil.* 47. *in
princ. lib.* 1. *conſil.* 64. *numero* 3. *lib.* 3. & eſt *text. in l. ſi
ita ſtipulatus, §. Chryſogonus, ff. de verb. obl. Mantic.
de tacit. & ambig. convent. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 5. non enim
30 inter partes actum præſumitur, quod verbis inſtru-
menti non eſt expreſſum, *Bald. in l. ad probationem,
la* 1. *in princ. C. de prob.* nam contractus non extendi-
tur de tempore ad tempus, *leg. epiſtola, §. fin. ff. de pact.*
31 *l. ſi cum Hermes, C. locat.* neque de re ad rem, neque
de perſona ad perſonam, *Bald. in cap.* 1. *numer.* 2. *in fin.
qual. Dom. propries feud. priv.* ex *text. in l. miles in verſ.
quia diximus, ff. de milit. teſtament. leg. ſi unus, §. ante
omnia, ff. de pact.*

Et

Et propterea facta relatione per Regium Conſi-
23 llarium Provenzalem, cauſæ Commiſſarium, die 29. Martii 1635. fuit dictum, quod infra quatuor dies endiantur partes, & interim Decretum Magnifici cauſæ Commiſſarii, per quod erat proviſum, quod Univerſitas Terræ Toræ Cæſari correſponderet, uti debitrix prædictarum functionum fiſcalium debitæ exequutioni demandetur penes Act. Mag. De
1 Martino.

OBSERVATIO IN DECIS. XXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Fiſcales functiones particulari titulo quæſitæ non veniunt in venditione Caſtri cum omnibus intratibus feudalibus, & allodialibus, contrarium deciſum adducitur in legato facta cum dictione univerſali, num. 2. & 3. intellige, ut num. 5.*

4 D. Carolus Antonius Moccia *laudatur, & notatur, & num. 12.*

5 *Deciſio lata in cauſa Marchionis Caporſii cum Rege Poloniæ, quomodo proceſſit, & num. 12. in fine.*

6 *Verba*, cum omnibus juribus ſpectantibus, &c. *quid importent.*

7 *Verbum*, quomodocunque *quid comprehendit.*

9 *Separata ſunt unum ſub diſpoſitione ex deſtinatione, & uſu patriſfamilias, & quando num. 10.*

Unio ex deſcriptione in libro Theſaurarii inducitur, d. num. 10.

11 *Mens teſtatoris per duos teſtes probari poteſt in actu dubio.*

13 *Legatum domus comprehendit etiam domum parvam, contignam domui magnæ, & ita deciſum adducitur ex conjecturis adductis, numer. 14. 15. 16. 17. & 18.*

1 POſt longam diſputationem, & diſcuſſionem articuli, an vendito Caſtro cum omnibus bonis feudalibus, & burgenſaticis, veniant functiones fiſcales particulari titulo quæſitæ, tandem D. meus *hic, num.* 32. refert per S.C. fuiſſe deciſum negativè contra emptorem, dum fuit datus terminus in cauſa, & ordinatum, quod interim univerſitas correſpondeat de eis creditori, non autem emptori, ſervata forma decreti domi lati per D. cauſæ Commiſſarium.

Et quamvis contrarium videatur deciſum in cauſa Seren. Regis Poloniæ, cujus partes tuebantur
2 *D. Fabius Marcheſius* Advocatorum Princeps, *D. Reg. de Ponte conſ.* 63. *D. Conſ. de Anna conſ.* 100. *& D. Conſ. Georg. alleg.* 50. qui tunc temporis advocationis munere fungebantur, cum Marchione Caporſii legatario Sereniſſ. Reginæ Bonæ Sfortiæ de Poloniæ, cujus Marchionis jura defendebat *D. Camill. de Medic.* eloquentiſſimus, ac primi nominis Advocatus *conſ.* 7. legaverat enim D. Regina Joan. Laurentio Pappacodæ Terras Noiæ, ac Trigiani, *omnibus juribus, redditibus, intratibus, ac pertinentiis, eo modo, & forma, prout hactenus ipſa Regina eas tenuit, & poſſedit, quomodocunque, & qualitercunque*, ideoque fuit deciſum in prima inſtantia de anno 1581. junctis Tribunalibus S.R.C. & R. C. S. facta relatione in Collat. Conſ. functiones fiſcales exiſtentes in Terris prædictis, titulo particulari quæſitas, ſive emptas à
3 Regia Curia cum pacto de retrovendendo, comprehendi in legato prædicto; fuitque confirmata ſententia prædicta in gradu reclamationis, cum impoſitione perpetui ſilentii, ſub die 20. Februarii 1617. junctis ſimiliter Tribunalibus in Collat. Conſ. patrocinante pro dicto Sereniſſ. Rege *D. Vincentio Corciono*, tunc primæ claſſis Advocato, poſtmodum, R. C. S. Fiſci Patrono, & tandem illius Senatus Præſidente meritiſſimo, ac pro dicto Marchione in parte nervosè ſcripſit *D. Cæſar. Caracciolus* Advocatus inſignis, qui lauream victoriæ obti-
4 nuit; & licet etiam *D. Carolus Antonius Moccia* Advocatus, quamvis juvenis, tamen doctus, vigilantiſſimus, ac maximæ expectationis, recolligendo ea, quæ allegata fuerant per dictum D. *Marcheſium*, ſubſtineat illius opinionem, *cap.* 18. 19. 20. *&* 21. *in ſylva. caſ. forenſ.* immemor de dicta deciſione lata contra dictum Sereniſſimum Regem, de qua D. meus *hic, numer.* 12. & tamen *cap.* 11. *numer.* 21. aſſirmat ſemper ſe præ manibus habere, & diem non præmittere, in qua non legat, nedum *Deciſiones*, ſed etiam *Conſultationes D. mei* & ſic poterat dictam deciſionem referre, quamvis contrarium ſubſtinere voluiſſet.

5. Non tamen quæſtio prædicta ſolum ex juris articulis determinata fuit, ita ut ad exemplum adduci poſſet; ſed etiam ex facti circumſtantiis probatis deciſum fuiſſe, teſtatur D. meus *dict. num.* 12. *verſ. attamen deciſio. & num. ſeq.* idque comprobatur, nedum ex allegatis in prima, & ſecunda inſtantia ab Advocatis, ſed melius probatur ex *voto* manuſcripto D *Conſil. de Morra*, qui votavit in cauſa reclamationis, quod habuit à D. *Franciſco Saſſone de Morra*, variarum litterarum lectione ornatiſſimo, nepote ex D. Lavinia ſorore prædicti D. Conſiliarii, tenoris ſequentis, videlicet.

Tres veniunt examinandi articuli in præſentis cauſæ deciſione. Primò ſi hi annui introitus burgenſatici ex vi verborum in legato expreſſorum, veniant in diſpoſitione. Secundo ſi veniant ex deſtinatione de eis facta annectendi aliis. Tertiò, ſi quando adhuc eſſet dubia diſpoſitio, & incerta mentis deliberatio, poſſet per teſtium numerum productorum depoſitiones, haberi pro clara, & pro aliis conjecturis.

6 *Quoad primum clarum eſt, quod verba illa*, cum omnibus juribus ſpectantibus, &c. *non ſunt apta comprehendere, niſi ea omnia, quæ de natura rei veniunt, & ſub unitate poſſidentur*, Innoc. in capit. ex literis. de jure patronat. *&* in capit. cum ad ſedem, de reſtitut. ſpoliat. *cujus opinionem communem dicit* Gabriel. de verbor. ſignificat. concluſ. 10. numer. 9 *quoad congerunt.* C. de Ponte conſil. 63. n. 22. D. Geor. alleg. 50. n. 9. D. de Anna conſil. 100. nu. 1. *& ante eum* D. Anna peter alleg. 29.

Et *licet* Innocentii *theoricam limitet* Bald. in capit. 1. de Capit. qui Cur. vend. *ut procedat, dummodo ex conjecturis mentem diſponentis aliter ſenſiſſe non perci-
7 piatur, attamen in caſu noſtro, verbum*, quomodocunque *comprehendit cogitata, & incogitata, ſeu incogitabilia.* Marſ. conſil. 80. nu. 38. *& eſt doctrina* Bart. in leg. generali, §. uxori, ff. de uſufruct. leget. *ex quibus etiam ad
8 aliud deſtinata venire firmat, ex adjectione univerſalis.* omnis, *vel* qualitercunque *& ſic verba legati ſunt apta comprehendere omnia, quia per generalitatem, & totalitatem explicant mentis intentionem, & judicio meo, habemus* text. *expreſſum in l.* Julianus. ff. de l. 3. *qui articulum iſtum decidit.*

9 *Quoad ſecundum, non poteſt de jure tergiverſari, ut deſtinatione, & uſu patriſfamilias operari, quod duo prorſus ſeparata ſint unum ſub diſpoſitione*, leg. quod in te-ſtum 24. §. penultim. ff. de leg. 1. leg. ſi cui 31. & leg. prædiis, §. Titio, ff. de leg. 3. *ubi in legato fundi Sabaſtiani, comprehenditur etiam fundus Gabianus penitus ſeparatus, quia uno nomine teſtator poſſedit, & utriuſq; fundi reditus confundit, ubi* gloſ. in verb. & rationibus *addit*, & fortè ſub ejuſdem Villici cura *allegat*. text. in l. patronus, §. Semptonio, ff. eodem *ubi licet prædia ſint ſeparata, quia ſub ejuſdem Villici cura ſunt, diſpoſitio unius continet aliud*, l. locus 60. ff. de verb. ſignif.
10 *cum ſimil. Hinc cum Regina tales introitus fiſcales emerit ad rationem duc. 5. pro centenaria, ut uniret cum introitibus exiguis dictarum Terrarum, judicanda, talem*

unionem eſſe perpetuam ; quamvis empti illi eſſent cum puncto de retrovendendo, ut deponunt teſtes, & inſimul cum introitibus Baronialibus poſſedit, non difficultatur, quod deſtinationem unionis facto explicavit, leg. Seiæ 20. §. Titannæ ff. de fund. inſtr. & inſtr. legat. *fueruntque ambo in eodem libro deſcripti, ſub nomine introituum dictarum Terrarum, ac omnes ſimul exacti ab uno Theſaurario, & ſimul in computis confuſim à Rationale diſcuſſis, quæ omnia ſunt actus facti, qui indicant deſtinationem patrisfamilias*, dict.leg. prædiis, §. Titio, *ubi* gloſ. & §. fin. in fin. *& ſic concurrunt omnia in deſtinatione requiſita ſ. animus Reginæ deſtinantis unionem in acquiſitione actus facti ab uno Theſaurario, exacti confuſim ſub eodem libro, quo introitus Terrarum deſcripti ſunt, ex qua deſcriptione inducitur vera incorporatio, & unio, ad tradita per* Bartol. in leg. ſi vacantia Cod. de bon. vacant. lib. 10. *quem ſequutus eſt* D. de Pont. lect. 6. feud. num. 45.

Quo vero ad tertium, quando prædicta in dubium re-
11 *vocari poſſent, patet de voluntate Reginæ teſtatricis, quo in actu ſtipulationis teſtamenti hoc declaravit, & Notarius latinè ambiguis verbis ſcripſit, ſupponendo, ſcriptum includere introitus burgenſaticos ſecundum mentem Reginæ, & ſic dubietas poteſt per teſtes reſolvi, non in numero in teſtamento requiſito, ſed in minori. ſ. duorum*, leg. ubi numerus, ff. de teſtib. *atque in Judicis judicio voluntatis teſtatoris quæſtio emergens*, l. voluntatis. C. de fideicom. *quod comprobatur, ex traditis per* Caſtr. conſ. 305. num. 1. vol. 2. *& per* Cravett. conſil. 73. num. 33. & conſ. 714. numer. 16. *& tamen fuit probatum per tres teſtes, Reginam dixiſſe Notario, legare Jo Laurentio Pappacoda*; le dette Terre con tutte l'intrate, che ci ho, tanto feudali, come burgenſatiche, & quelle intrate, che le dette Univerſita mi devono. *Hæc* ille.

12 Et ſic quoad iſtud tertium caput, verbum nullum dixit *D. Moccia*, in locis ſuprà citatis; ad illud enim reſpondere, meo videre, tenebatur, dum reſpondet ad dicta per *D. de Medic. d. conſ. 7.* qui *nu.* 8. de hoc facto per teſtes probato alloquitur, & ſic nedum juris ſed facti etiam quæſtio deciſionis fuit, ut etiam diximus *num.* 5.

13 Hinc, cum Hieronymus Capycius Piſcicellus legaſſet in ejus teſtamento Andreæ ejus fratri domum, obtinuit in S. C. *D. Lalius Gizzius* meus frater, partes
* dicti Andreæ ſubſtinendo, ad relationem *D. Conſil. Provenzalis*, venire etiam domum parvam contiguam, ex infraſcriptis conjecturis, ut enim inquit *Dec. conſ.* 109. conjecturalis eſt hæc dubitatio.

14 Primò, quia fuit empta utraque domus unico pretio *Alex. conſil. 204. lib. 6. & conſil. 221. lib. 2. Rubeus conſil. 95. Gabr. conſil. 94. lib. 2. Menoch. præſumpt. 129. lib. 4. num. 12. 13. 15. & 16. D. Marta de ſucceſſ. legal. par. 4. quæſt. 8. art. 1. nu. 50.*

15 Secundò, nam dixit teſtator, domum eſſe valoris duc. 1000. & niſi addatur altera domus parva, illa domus magna non eſt tanti valoris; ex pretio enim dignoſcitur, quod ſit comprehenſum in venditione, *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 9. n. 8. & ſeq.*

16 Tertiò, ex oneribus impoſitis in dicto legato, quia alioquin eſſet inutile, quod non eſt præſumendum, eo magis quia legat, cum conditione, quod nil amplius petere poſſit, alias cadat à dicto legato, præſertim, ſtante ampliſſimo patrimonio teſtatoris; utraque enim eſt maxima conjectura in beneficium legatarii contra hæredem, optimè *Menoch. præſumpt.* 106. *n.* 13. *&* 14. *lib.* 4.

17 Quartò, quia in beneficium fratris dilectiſſimi, in cujus beneficium fit interpretatio contra hæredem, *Marta ubi ſupr. numero* 63. immò generaliter fit interpretatio in beneficium legatarii contra hæredem, ut tradit *ibid. num. 55. & ſeq.* ſequitur *Menoc. ubi ſupra, num. 9. &* 10.

18 Quintò, quia fuit empta ad uſum domus magnæ, cum qua univit nonnulla membra ejuſdem domus, *l. prædiis, qui domum, ff. de legat. 3. D. Marta d. qu.* 18. *num.* 40.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

An, & quando frater promittendo dotem pro ſorore, obligetur nomine proprio, an vero uti patris hæres. Et an ex contractu mutui, quod ſolet fieri poſt capitula matrimonialia, inducitur novatio. Et an in donatione facta filiis, fœminæ debeant habere portionem, vel paragium.

SUMMARIUM.

1 *Heres obligans ſe, etiam nomine proprio, & inſolidum pro debito hæreditario, non tenetur ultra vires, & numero* 20.
Limita, ubi ſpecialiter inventarii beneficio renunciaſſet, num. 2. *&* 22.
3 *Frater tenetur dotare ſororem de bonis paternis, etiam attenta* Conſtitutione *hujus Regni, vel* Conſuetudine *hujus Civitatis.*
4 *Onus dotandi fœminas, ob ſtatutum illas excludens propter maſculos, tranſit in heredem.*
Amplia etiam in materia Regni Conſtitutionis, *numero* 5.
6 *Heres enunciando in præfatione, ſe eſſe heredem cum beneficio legis, & inventarii, & deinde ſimpliciter ſe obligando, tenetur de proprio.*
Sed contrarium, num. 19.
7 *Dos data à fratre ſorori, cenſetur de bonis paternis, & numer.* 27.
Declara, num. 8.
9 *Dos data mulieri ab extraneo, vel fratre, an cenſeatur data de bonis ſuis, & animo donandi, & numer.* 24. *&* 28.
10 *Appellatione extranei venit frater.*
11 *Novatio dicitur facta, ubi per ſecundam obligationem prima remanet extincta.*
12 *Contractus dotis, an dicatur innovatus per contractum mutui, & nu.* 41.
13 *Confeſſio dotis receptæ, facta per virum, habet vim veræ ſolutionis, licet deinde inſtrumentum mutui ſit confectum.*
14 *Debitum ex una cauſa, poteſt ex conventione partium in aliam converti.*
15 *Exceptio non numeratæ pecuniæ opponi non poteſt adverſus contractum mutui, quamvis debitum ab aliena dependeat cauſa.*
16 *Tutor, vel Curator promittendo dotem ultra vires patrimonii mulieris tenetur de proprio.*
Quod etiam procedit in matre, num. 30.
Intellige, ubi Tutor, vel Curator notitiam de patrimonio mulieris habuiſſet per inventarium, vel aliud ſimile, num. 17.
18 *Minor dotando ſororem ultra vires patrimonii, tenetur de proprio, nec ei ſuccurritur per viam reſtitutionis in integrum, ubi maritus tali dote dignus erat.*
19 *Qualitas hæreditaria, in enunciativis expreſſa, cenſetur in diſpoſitivis repetita.*
21 Regens Valenzuela *laudatur.*
23 *Pater, vel Mater dotando filiam, & an, & quando cenſeatur dotaſſe de bonis ſuis, vel filiæ, & n.* 26.
24 *Frater, vel extraneus dotando ſororem, an, & quando præſumatur donare.*
25 *In neceſſitatibus liberalis nemo exiſtit.*
29 *Animus donandi non præſumitur in Adminiſtratore dotante.*
30 Text. in l. cum poſt, §. 1. ff. de admin. tutor, *declaratur.*

31 *Pupillus,*

31 *Pupillus, etiam cum Tutoris authoritate donare non poteſt.*

32 *Tutor non poteſt contractum damnoſum pupillo facere.*

33 *In claris non cadunt conjectura.*

34 *Novatio in dubio non præſumitur.*

35 *Cautela, ut obligentur Dotantes per contractum mutui, refertur.*

36 *Maritus confitens ſe recepiſſe dotem, ex promiſſione ſibi facta ex cauſa mutui, cenſetur illam recepiſſe loco ſolutionis.*

37 *Confeſſio dotis receptæ, & contractus mutui, cenſetur unicus contractus.*

38 *Subrogatus ſapit naturam ſubrogati.*

39 *Contractus mutui factus vigore præcedentis contractus dotis, habet eadem privilegia.*

40 *Aſſenſus præſtitus capitulis matrimonialibus ſuper obligatione feudorum, habet locum etiam in contractu mutui.*

42 *Factum pro adimplemento, & obſervantia primi contractus novationem non inducit.*

43 *Promiſſio dotis facta filiæ, vel ſorori de aliquibus bonis, ultra ejus portionem moderatur.*

Sed intellige, nu. 14.

45 *Promittens dotem ultra ſummam mulieri debitam, poteſt exceſſum, uti indebitum condicere, tanquam ſine cauſa.*

46 *Promittens dotem pro muliere ultra ejus portionem, quando adverſus verum ſuccurri poſſit.*

47 *Læſio in dote quomodo conſideratur.*

48 *Paragium debetur ſorori ex donatione facta per patrem filiis.*

49 *Filiorum appellatione non veniunt fœminæ, ſtante ſtatuto, eas excludente propter maſculos.*

50 *In contractibus maſculinum non concipit fœmininum.*

51 *Excluſio fœminarum, non ſolum in exiſtentia maſculi conſiſtit, ſed in dotatione.*

52 *Deciſio cauſæ refertur, & ſupra n. 48.*

DECISIO XXXVIII.

INter prædictam Dianam Galluccio, & Cæſarem ejus fratrem, occaſione depoſiti faciendi pro pretio dictarum quinque partium Terræ Totæ, alia etiam controverſia fuit in judicium deducta, prætendebat enim Diana, retinere dotes promiſſas in capitulis matrimonialibus inhibitis cum Carolo Mormile de anno 1606. per Iſabellam Filomarinam communem matrem, etiam uti tutricem Cæſaris, tanto magis, quia tam prædicta capitula, quam inſtrumentum mutui celebratum in anno 1609. prætendebatur, fuiſſe ratificatum per Cæſarem jam majorem in anno 1612. Adverſus quod inſtrumentum dicebat Cæſar, ſe non eſſe obligatum, niſi uti hæredem Horatii communis patris pro ſumma paragii, ad ipſum ſpectante, ſtante, quod patrimonium non erat ſufficiens pro ſolvenda dote duc. 10000.

Nam, ad hoc ut hæres non teneatur ultra vires
1 hæreditatis, ſufficit ut ſe obliget uti hæres, & pro debito hæreditario, quo caſu, circumſcripta diſputatione, quæ eſt apud *Scribentes*, an quando nomine proprio ſe obliget, remaneat uti hæres obligatus, de qua per *Franch. deciſ.* 323. & 348. reprobata opinione *Ang. in conſil.* 31. *Corn.* & *Phanuc de invent. quæſt.* 243. *numer.* 113. cum aliquibus limitationibus, de quibus per *Statil. Pacif. de Salvian. interd. inſpect.* 3 *cap.* 2. *num.* 322. tamen per S.C. unitis omnibus quatuor Aulis fuit deciſum, quod etiam, quod proprio nomine, & inſoli-
2 dum, ſub quibuſvis clauſulis ſe obliget hæres pro debito hæreditario, ſemper gaudebit beneficio legis, & inventarii, niſi ſpecialiter renunciet ipſius beneficio, vel ſe obliget etiam ultra ipſius inventarii vires, de quo Decreto Generali mentionem facit *Thorus in* *c. part. compend. in verb. exceptio diſcuſſionis inventarii,* ubi in fine refert verba Decreti S.C. *Novar. lib.* 2. *q.* *for.* 41. *nu* 7. & *Monach. in add. ad dec. Minad.* 25. quamvis enim frater teneatur dotare ſororem, tam ſecun-
3 dum *Conſtit. Regni in aliquibus*, quam ſecundum *Conſuet.* hujus Civitatis, tamen tenetur de bonis paternis, ut habetur ex *Bald. in l. ſi Cod. de dot. promiſſ.* qui loquitur, ſtante ſtatuto, quod extantibus maſculis fœmi-
4 næ non ſuccedant, onus enim dotandi, quod habebat pater, tranſit in hæredem, *Bart. in l. ficus*, §. *ſi debiteri. ff quib. mod. pign. vel hypoth. ſolu.* & in *l. poſt dotem* 10. *q. ff. ſolut. matrim.* hinc dicit *Afflict. in d. Conſtit. num.* 42.
5 quod iſtud onus maritandi, & dotandi ſororem, quod habet frater, eſt onus hæreditarium, injunctum filio per *d. Conſtit.* tanquam æs alienum, *l. quoties*, *C. de hæred. inſt. l. quoties*, §. *heredes*, junctis notatis in *l.* 1. § *ſi ex fundo. ff. eod. tit.* & habetur in *Conſuet. Si moriatur*, ubi *Scribentes*.

Pro parte vero Dianæ prædicta non negabantur, ſed ex pluribus evitare intendebat deciſionem S.C. ſupra allegatam & Primò, quia Cæſar non ſe obligavit uti hæres, quamvis enim in aſſertiva dixerit, hæredem eſſe Horatii patris cum beneficio legis, &
6 inventarii, attamen in diſpoſitiva, quando dotem promiſit, nihil dixit, ſed ſimpliciter ſe ad dotem obligavit; ut in terminis tradit poſt *Crav. Corn.* & *Rim. Phanuc in tract. de invent. divers. d. qu.* 243. *num.* 113. ubi tenet, quod iſta enunciatio in principio, nominando ſe hæredem, cum beneficio legis, & inventarii, in præfatione, & poſtea ſimpliciter ſe obligando, videatur declarare, quod licet ipſe ſit hæres cum tali beneficio, nihilominus vult debitum ſolvere ad majorem expreſſionem, quod non dicatur per errorem facta, ſed quaſi ex certa ſcientia.

7 Secundò dicebatur, quod quamvis in dote data à fratre ſorori comprehendatur id, quod ad ipſum ſpectare poſſet ex paterno patrimonio, ex *gloſſ. in l. fin. in verb. paternum*, *C. de dotis promiſſ.* quia frater agit negotium ſororis, & dos debetur, habito reſpectu ad patrimonium paternum, & propterea in dubio cenſetur dotare de eiſdem bonis paternis, & non de proprio, *Menoch. de arbitr. judic. cap.* 88. *numer.* 46. *Ja-*
8 *cob Mandell. de Alb. conſil.* 2. *numer.* 9. & *conſil.* 12. *lib.* 1. tamen hoc debet intelligi quando frater dotat ſecundum patrimonii vires, in eo autem, quod excedit, cenſetur, non uti hæres, ſed animo donandi dediſſe dotem, quamvis dixerit in capitulis matrimonialibus, dotare de bonis paternis, quod eſt de mente *Ruin. in conſil.* 100. ſub *numer.* 4. *volum.* 1. ubi conſtituta regula, quod dos cenſetur data de bonis paternis, dicit, hoc præcipuè eſſe verum, quando dos conſtituta à patre, ſive ejus hærede, non excedit vires patrimonii paterni, ſed eſt congrua reſpectu illius, quod etiam voluit *Socin. in d. l.* 1. ſub *numer.* 36. *ff ſolut. matrim.* qui loquitur in dote à patre conſtituta, & probatur etiam,
9 quia extraneus, qui mulierem dotavit, cenſetur, id feciſſe de proprio animo donandi, *l. unica*, §. *acce-*
10 *dit*, *C. de rei uxor. act.* & appellatione extranei venit etiam frater, ut habetur in eodem §. *accedit*, *Menoch. de arbitr. d. caſ.* 88. *n.* 4.

Tertiò dicebatur, quod in hoc caſu non tractatur de obligatione facta in capitulis matrimonialibus, ubi Cæſar in aſſertione dixit, ſe hæredem patris cum beneficio inventarii, ſed de obligatione poſtea facta per inſtrumentum mutui, in quo ſimpliciter, & nomine proprio ſe obligavit, non aſſerendo, ſe hæredem patris, & ſic actio illa, quamvis à principio fuiſſet facta, hæreditario nomine, attamen per in-
11 ſtrumentum ſtatim fuit novata, quotieſcunque enim prima obligatio extinguitur, & remanet ſecunda, dicitur facta novatio, *Salyc. in l. ſi expreſſo nu.* 9. *C. ſi cert. pet.* & *Bart. in l. ſingularia*, *numer.* 21. *ff. eod.* Imò, quod in hoc caſu non fiet per contractum mu-

12 tui novatio, ſed quod in totum prima obligatio ſit
extincta, & remaneat iſta nova ex contractu mutui,
quia maritus confitetur, recepiſſe dotem, in termi-
13 nis tenuit *Capyc.dec.183. numer. 4. in fi.* nam illa con-
feſſio de recepto, licet deinde ſit confectum inſtru-
mentum mutui, habet vim veræ ſolutionis, *Piſanell.in
add.ad Afflict.deciſ.142.* ex doctrina *Bart.in l.penult. §.
penult. ff. ſolut. matrim.* ſequitur *Molfeſ. ad Conſuet.
Neap.part.7.tit.de jur quartæ.qu.6.num. 13. & Jo.Ber-
nardin.Pand.de dotario, p.2.q.5.in fine, in 9.vol tract.*
qui dicit, quod per inſtrumentum mutui mutatur ti-
tulus dotis, immò, quod inter unum, & aliud inſtru-
mentum adeſt repugnantia, & *Maxilla in Conſuet.
Barenſ.tit.de donat. int. vir. & uxor. verb. ſi maritus 1.
numero 17.* dicit, quod vir recipit loco ſolutionis do-
tis illam mutui promiſſionem, nec eſt mirum, quia, ut
14 dixit *Surd.conſil.162.numer.42.* debitum ex una cauſa
poteſt converti in aliam ex conventione partium, ex
l.certi conditio, § depoſiti, ubi *DD. & l.ſingularia* ubi
Bart.numero 20. & alii, *ff ſi cert. petat.* ſequitur etiam
*Franc.Milanenſ.dec.Sicil.2.libr.2.numer.37.& Gratian.
diſcept.forenſ.cap.321.numer.12.* dicit, quod licet con-
feſſio mutui ſubjaceat exceptioni non numeratæ
pecuniæ, tamen fallit, ſi debitum ex alia cauſa eſ-
15 ſet converſum in cauſam mutui, tunc enim habe-
retur pro vera numeratione, neque competeret dicta
exceptio *gloſſ. in l.adverſus, in fin. Cod. de non nu. pe-
cun. Ruin. conſ. 19. num.11.lib.4.Roland, conſ. 4. num. 15.
lib. 4.*

Quartò dicebatur, quod cauſa iſta poterat deci-
di ex *text.in l.cum poſt mortem 44. ff. de admin. tutor.*
16 ubi Tutor, Curator, vel alius, qui bona mulieris admi-
niſtrabant, promittendo dotem ultra vires patri-
monii mulieris, quando habet certitudinem de il-
lius viribus, & hoc non obſtante, dotem ultra vi-
res promiſit, tenetur de proprio, quia vel cenſetur
donaſſe, vel donaſſe in dolo, & propterea non eſſe
17 ei ſuccurrendum: cum ergo Iſabella mater, & tu-
trix jam inventarium bonorum quondam Hora-
tii ejus viri feciſſet, & promiſit, & Cæſar in majori
ætate conſtitutus ratificavit, tenetur ad dotis ſolu-
tionem, etiam de proprio, vel quia donavit, vel
fuit in dolo, ſecundum diſpoſitionem *text. in d.l.cum
poſt mortem*, quem *text.* dicit eſſe mirabilem *Bald. No-
vell.de dote part.6.privil.41.num.2.* nam inducitur ficta
donatio contra veriſimilem Curatoris intentionem,
contra *text. in l. cum de in debito, ff. de probat. & l.
non omnis, ff. ſi cert. pet.* & ſic deciſum in illo Se-
natu, refert *Fontanell. de pact.nupt.tom.2.clauſ.5.gloſ. 7.
num.21.cum ſeqq.* ubi, quod Senatus, ſcientiam collegit
ex eo, quia tutrix notitiam habebat teſtamenti patris
pupillæ cum de eo fecerat mentionem in capitulis
matrimonialibus, in quo teſtamento conſtabat de hæ-
reditate pupillæ, quantum ſcilicet pater reliquerat,
& ideo dicit *Fontanellus*, caveant Tutores, & Cura-
tores, ne pro pupillo majorem promittant dotem,
quam ſint illius bona, idem etiam habetur ex *Ant.
Gomeſ.in l.50.Tauri,num. 24. Baeza de non melior. dot.
ratio.filia.cap.11.num. 35. Lopez in rubr. de donat. inter
vir.& uxor.§.66.num.14 Petrus Barboſ.* latè in *l. 1.p.4.
num.149.ff.ſolut.matrim.* qui ad fundandam ſcientiam,
ſe remittit ad *text.in l.fin.C.arbitr. tutel.* quæ ſcientia
colligitur per inventarium, quod tanto magis proce-
dit, quia maritus remaneret deceptus, quod non eſt
permittendum, juxta *text.in l.ſi donaturus, §.1.ff. condit.
cauſ.dat.cauſ.non ſecut.* immo frater minor, qui cum au-
18 thoritate tutoris dotavit ſororem ultra vires patri-
monii, quando conditio, ſeu nobilitas viri patiatur il-
las dotes, non dicitur deceptus, & proinde non datur
ei reſtitutio in integrum, *Napod. in Conſuet. Si moria-
tur, n.57.de ſucceſſ.ab inteſt.*

19 Quibus pro parte Cæſaris replicabatur, & quo-
ad primum argumentum, quod qualitas illa hæ-
reditaria à principio contractus expreſſa cenſeatur
repetita, etiam in diſpoſitivis, ex notatis per *Vinc. de
Franch.dec.213.num.56.& 57.Fab.de Ann. conſil. 52. nu.
13.cum ſeqq.vol.1.* & per *Surd.dec.322.num.18.* Reſpon-
debatur, quod hodie in Regno dubitari non poteſt de
20 articulo, quod quando hæres, quibuſcunque verbis,
etiam nomine proprio ſe obliget, tamen non tenea-
tur ultra vires hæreditarias: quamvis enim diverſæ
fuerint in hoc articulo opiniones, cum pro affirmati-
va contra hæredem ſtent, *Ang.d.conſil.31.Corn.conſ. 31.
vol.3.Cravet.conſil.214.numer.7.Surd.deciſ.131. Dec. in
auth.præterea.C.unde vir, & uxor Grat.diſcept.for. cap.
264.& c.646.numer.26 Rimin.ſen.conſil 514.Phanuc. de
inventar.p.6.num 110.& ſeqq.* in parvis & in *tract.* cum
aliis unito *q.243.numer.114.* & in *tract.de lucr.dot.q. 8.
num.57.Urſil ad Affl.dec.399.num 6* ubi refert, ita deci-
ſum, & *Rol in Vall. de inventar.* in parvis *4.p. in cap.*
quod incip. *beneficium inventarii*, & in *d. tract.* cum
aliis unito *q. 173.* cum aliis innumeris, & ego dum
eſſem Advocatus, hanc etiam partem ſubſtinui in cau-
ſa D. Hyppolytæ Pappacodæ cum Spectabile Comite
Pacentri, qui ſe obligaverat D. Hyppolytæ pro le-
gato facto à Comite patre, licet cum aliqua dimi-
nutione ad beneficium Comitis, & cum maxima
diſcuſſione obtinui, Comitem nomine proprio eſſe
obligatum, & decretum fuit latum die 14. Decem-
bris 1617. in Banca de Feriat. nunc de Spera, ut in mea
conſ.31. lib. 1. de qua deciſione meminit *Thor. in 1. p.
compend.in ver.hæres cum beneficio inventarii, fol.* mihi
253. in qua quidem deciſione, quamvis pro parte Co-
mitis allegarentur alteræ deciſiones, & præſertim de-
ciſio Sac.Conſ. relata per *Franch.dec. 648.* caſus enim
deciſ.323. non fuit deciſus, tamen in contrarium ad-
duxi aliam deciſionem S. C. in cauſa Marchionis
Oriæ cum D. Joanne de Figheroa, in qua cauſa in-
tervenit etiam *Vinc.de Franchis*, ut apparet ex quo-
dam memoriali exiſtente in dicto proceſſu, in
Banca de Felice, propriæ manus *Reg. Roviti*, tunc
Advocati, qui etiam de dicta deciſione meminit in
prag.1.de arbitr. numer. 46. cum interventu cujus *Ro-
vit*, tunc Regii Conſiliarii, fuit etiam deciſa hæc
cauſa contra Comitem Pacentri, et cum interven-
tu Regiorum Conſiliariorum *Pomponii Salvi*, ac *Di-
daci Salinas* adjunctorum, ac nunquam ſatis lauda-
ti Viri *Joan.Baptiſta Valenzuela Velazquez*, tunc ſimi-
liter Regii Conſiliarii, poſtea vero digniſſimi Re-
21 gentis Reg. Cancell. deinde ad munus Regentis
in Supremo Italiæ Conſilio, & ad ſupremum Ca-
ſtellæ Prætorium, Regia noſtri munificentia ad-
ſciti: tandem ad regendum officium Præſidentis
Reg.Cancell. Granatæ promoti, quem Deus Opt.
Max. adjuvet, & ad majora ſublimet, prout ejus
ſumma doctrina, morum ſuavitas, vitæ bonitas,
natalium ſplendor, ac cultus juſtitiæ merentur.
Quæ quidem cauſa auſam præbuit, ut dictus *D.
Reg. Valenzuela*, quia tunc Præſidis officium noſtri
S. C. regebat, ob varias DD. opiniones, ac diverſas
ejuſdem Tribunalis deciſiones voluit, altercatio-
nes ſedare, & occaſione nonnullarum litium, tunc
pendentium mandavit, articulum eſſe deciden-
dum generaliter, & propterea ut diximus convo-
cato S. C. in anno 1623. fuit pro majori parte deci-
ſum pro hærede cum beneficio legis, & inventarii,
ut non teneatur de proprio, etiam quod nomine
proprio, ſub quibuſvis clauſulis ſe obliget, niſi in-
22 terveniat expreſſa renunciatio beneficio inventarii,
vel obligatio ſatisfaciendi, ultra vires hæreditarias,
ſequendo opinionem *Joan. Dilecti de arte teſtan. tit.
de acquir.hæred.caut. q.Sebaſt.Monticul.in tract. de in-
vent.* cum aliis unito, *q.232. Affl.dec.399 n.13. Bald.Cyn.
Caſtr.* aliique DD. *in l. fin. C. ad leg falc.* ac deciſiones
S.C. relatas à *Minad.ac Franchis*, quamvis igitur ſe
obligaſſet Cæſar pro debito hæreditario: quia non
adeſt

adeſt expreſſa renunciatio, non tenetetur ultra
vires.

Ad ſecundum dicebatur, quod *Socin. Ruin.* & alii
23 ſupra allegati non loquuntur in iſtis terminis, ſed
tractant quæſtionem, quando pater cenſeatur do-
taſſe de bonis ſuis, vel de bonis filiæ, attenta diſpo-
ſitione *text. in l. fin. Cod. dot. promiſſ.* & propterea di-
cunt, quod pro concurrenti quantitate patrimonii
patris, cenſetur dotaſſe de bonis paternis, pro re-
ſtanti verò, de bonis propriis ipſius filiæ: donatio
enim non præſumitur, *l. cum de indebito, §. fi. ff. de prob. l. Campanus, ff. de oper. liber.* late *Menoch. de arbitr. jud.*
24 *caſ. 88. n. 1. & n. 40.* qui ponit regulam in fratre dotante
ſororem, quamvis enim regulariter in extraneo, &
etiam fratre dotante præſumatur animus donan-
di, ex regula *text. in l. unic. §. accedit. C. de rei uxor. act.*
latè per *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 5. glo. 1. par. 3. nu. 5. Menoch. de arbit. d. caſu* 88 *num.* 36 & 40. tamen fallit,
quando ſumma eſt maxima, ut eſſet in caſu no-
ſtro, quod probat *Socin. jun. conſ. 79. nu 99. lib. 3. Marſ. concl. 572. n. 14. Menoc. de arbit. d. caſ.* 88. *num.* 28. Secun-
dò, neque præſumitur donatio in eo, qui habet
onus dotandi, prout habet frater qui ſtante ſtatuto
tenetur dotare de bonis patris, quo caſu dicitur
nudus miniſter, *Franch. dec. 6. 9. n* 9. nemo enim in ne-
25 ceſſitatibus liberalis exiſtit, *l. rem legatam, ff. de adi-men. legat.* & in propriis terminis *Mant. de tac. & amb. conven. d. tit. 13. num* 9. qui quamvis loquatur in patre,
tam. *n* in *fine*, idem juris eſſe dicit in matre, &
26 aliis, quibus dotandi onus incumbit. Tertiò, quia
fuit in eiſdem capitulis matrimonialibus promiſ-
ſa quietatio in beneficium fratris tanquam con-
gruè, & ſufficienter dotantis de paragio, & fuit
etiam promiſſa ampla renunciatio; nam eo caſu,
quando frater dotat, non præſumitur dos donata,
27 ſed data pro ejus portione, *Socin. conſil. 121. colum penul. verſicul. poſtremo,* poſt *num. 11. lib* 1. *Ruin.* & alii allegati
à *Maſcard. d. concluſ. 572. numer.* 12. qui amplius dicit,
quod ex quavis conjectura excluditur animus do-
nandi in fratre dotante, quod etiam ſequitur *Me-*
28 *noch. dict. caſu* 88. *nu.* 41. Inſuper, & quartò, quia para-
gium ad ſororem ſpectans quaſi adminiſtratur per
fratrem, qui tenetur de eo, uſque quo eam nuptui
tradit, alimentare, & Adminiſtrator non videtur
habuiſſe animum donandi, *Bald. in l. uttca, Cod. de*
29 *dot. promiſſ.* qui loquitur in fratre dotante, & eum
ſequuntur *Natta conſil. 166. nu. 11. lib. 2. Maſcard. de pro-bat. concluſ. 572. nu. 17. Menoch. d. caſu* 88. *n.* 46. quicquid
dixerit *Alba conſ* 11. cui reſpondet *Menoch. ibid. n.* 48.
neque prædictis obſtabit *text. in d. l. cum poſt. §* 1. *ff. de*
30 *adminiſtr. tut.* in quarto fundamento pro actrice pon-
deratus, ubi videtur, quod mater, etiam admini-
ſtratrix tenetur de ſuo in eo, quod exceſſit patri-
monium mulieris *Bald. Novell. de dote, in 6. p. privi-leg. 88. Sylvan. conſil. 70. numer. 9. vol. 2. Gomeſ. in leg. 50. Taurt, num. 24. Fontanell. dicta clauſul. 5. partit. 2. gloſſ. 3. num.* 31. quia, aut loquimur reſpectu promiſſionis factæ
ab Iſabella Filomarino communi matre, & tutrice,
& non poteſt dubitari eſſe obligatam, cum expreſsè
ſe nomine proprio, & inſolidum obligaverit, ne-
dum tutricio nomine, aut verò reſpectu Cæſaris, &
erat animadvertendum, quod *tex.* prædictus loqui-
tur in Adminiſtratore ſciente, vires patrimonii non
ſufficere, & quoad Cæſarem nulla apparebat
ſcientia, cum tempore promiſſionis erat pupillus,
nec obſtat ratificatio poſtea ſecuta, quia quamvis ma-
jor, nec eo tempore bona ſua adminiſtrabat, ſed
ejus mater, immo de facili potuit decipi, ex infor-
matione capta per M. C. V. tempore interpoſitio-
nis decreti, cum Viri ſatis fide digni depoſuerant
de ſufficientia patrimonii, ac expedire pupillo di-
ctam dotem promittere, ex quibus depoſitionibus
apparet & alia urgentiſſima conjectura, immò

evidentiſſima probatio, quod noluit pupillus obli-
gari de proprio, non poterat enim eſſe expediens
pupillo, obligare propria bona, ac perſonam prout
fuit peritum, interponi decretum, & authoritatem
31 præſtari, cum pupillus, neque cum authoritate tu-
toris donare poſſit, *Neviz. conſ. 8. numer. 40. Menoch. conſ. 22. num. 40. Menoch. conſ. 11. num. 15. volum. 1. Ale-*
31 *xand. conſ. 125. volum. 1. verſ. 4. & ultim.* nec poteſt Tu-
tor facere contractum pupillo damnoſum, prout de-
ciſum fuiſſe in Senatu Pedemontano, dicit *Theſaur. jun. qu. forenſ. lib. 3. q.* 14. ex quibus apparet, eſſe ſatiſ-
factum, nedum quarto motivo, verum etiam de-
creto M. C. V. ſuper dictis promiſſionibus, quod
etiam in facto ponderabatur. Et tandem, quia in ca-
pitulis expreſsè dicitur, promittere dotem de pro-
priis bonis ex facultate paterna, & materna, quo
caſu nulla poteſt cadere diſputatio, vel conjectura,
33 nam in claris non cadunt conjecturæ, *Mantic.* in pro-
priis terminis *de tacit. & ambig. convent. l. 12. tit. 19. nu. 21. tom. 1.*

Remanet, ut ſit ſatisfactum motivo de inſtru-
mento mutui, ex quo prætenditur, eſſe inductam
novationem, & quod in illo remaneat nomine
proprio obligatus, pro cujus reſponſione diceba-
34 tur, quod inſtrumentum mutui, quod ſolet fieri
poſt capitulis matrimonialia, non fit, ut novetur
actio, nec animo novandi, prout requiritur in nova-
tione, ut habetur ex *text. in l. ſimul. C. d. de novat.* ſed ad
finem, ut maritus habeat liquidam actionem, nam
capitula matrimonialia ſunt pactionata & ultrò,
citroque obligatoria, & ideo non poteſt vigore
ipſorum cogi via exequtiva, ut ergo poſſit maritus
liquidare inſtrumentum via ritus M. C. V. inventa
eſt cautela, ut maritus confiteatur, recepiſſe dotem,
35 & dotantes ſe conſtituant ei debitores, vigore in-
ſtrumenti mutui, ut dixit. *Anna ſing. 248. Amend. in ad-dit. ad Franch. dec. 366. Thor. vot. 4. num.* 4. & 48. inſu-
per, hæc cauſa ut obligentur dotantes per inſtrumen-
tum mutui, fuit etiam inventa, ad finem evitandā
exceptionem, ne teneatur, niſi in quantum facere
poſſunt, ut advertit *Scip. Bucin. in add. ad Conſuetud. Ubi dos,* incip. *attende diligenter, f.* 234. ſed non per hoc
inducitur aliqua novatio, ita ſi ſit frater obligatus
nomine hæreditario, voluerit ſe obligare etiam
proprio, nam illa confeſſio dotis receptæ, quæ fit à
36 marito, eſt ſub ſpe futuræ numerationis, & vir ſu-
cipit loco ſolutionis, illam ex cauſa, mutui promiſ-
ſionem, *Maxilla ad Conſuet. Barenſ. tit. de donat. inter vir. & uxor. in rubr. numer.* 17. per *text.* ſingularem, &
ibi *Bart. in leg. penult. § ſi vir, ff. ſol. matrim.* & ideo re-
37 ceptio, & inſtrumentum mutui fieri ſolent eodem
die, & coram eiſdem Notario, & teſtibus, & propte-
rea cenſetur unicus contractus, *Tiraq. in l. ſi unquam, in verb. donatione largitus, num. 104. Codic. de revoc. do-nat. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. quæſt.* 16. & inſtrumentum
mutui fit in exequutionem præcedentis contractus
capitulorum matrimonialium, in quo expreſsè dici-
tur, quod dotantes pro quantitate in dotem promiſſa
ſe obligabunt per inſtrumentum mutui, & in di-
cto inſtrumento declaratur, quod illud non eſt
verum mutuum, ſed revera dependet ex dotibus,
& in caſu reſtitutionis dotis cavetur, ut debeat re-
38 ſtitui illud mutuum, ſi nondum fuerit ipſius facta
ſolutio, & ſubrogatus ſapit naturam ejus, in cujus
locum ſubrogatur, *leg. ſi eum, §. injuriarum, §. ſi quis caut.* hinc, illud mutuum habetur pro vera dotis
39 promiſſione, cum dotis privilegio gaudeat, *Bart. in leg. aliam ff. de novat.* & ideo cum fuiſſet orta contro-
verſia in S.C. in cauſa de Villanova cum Ceraſiis,
num gratia conceſſa huic Fideliſſimæ Civitati, ut
40 intelligatur præſtitus Regius aſſenſus Capitulis
matrimonialibus inter Neapolitanos ſuper obliga-
tione feudorum, intelligeretur conceſſa in dicto

contractû mutui, quod ſit in exequutionem capitulorum matrimonialium, ut notatur in *Addit. ad Capitulum* conceſſum huic Fideliſſimæ Civitati regiſtratum in *Pragm. 3. de feudis*, dicitur enim factum in exequutionem capitulorum matrimonialium, ac cenſa neceſſaria. *Surd. c. 19. n. 18. & 27. ac Bald. Abb.* & aliis, nec
41 poteſt dici, per illud inſtrumentum mutui fuiſſe factam novationem, nam non dicitur facta, tum quia continet, illud idem cum prima, quæ erat facte in capitulis matrimonialibus, *Menoch. præſumpt. 134. lib. 3. num. 10. Surd. conſil. 385. numer. 19.* tum etiam, quia ſit in
42 exequutionem, & pro implemento, & obſervantia primi contractus, ut dictum eſt, quo caſu nulla cadit, nec cadere poteſt novatio, ut poſt *Bart. in l. ſingularia, num. 10. verſicul. quandoque* ubi etiam *Alex. Dec.* & alii, *ff. ſi cert. pet. Menoch.* ubi ſupra *numero 66. Mut. dec. Sicil. 33. num. 23. Decian. conſil. 11. num. 51. volum. 1. Barz. deciſ. 20. numero 19.* cum aliis cumulatis per *Antonin. de Amato variar. reſolut. tom. 2. reſol. 57. num. 16. 17. & 18.*

Dicebatur poſtremò, caſum fuiſſe deciſum in Senatu Perevii, de qua deciſione per *Peregr. deciſ. 93.* nam cum fuiſſet facta promiſſio per matrem, & fra-
43 trem pro dotibus cujuſdam puellæ de bonis fideicommiſſi, ad eandem ſpectantibus pro ducat. bis mille, cum compertum eſſet, non aſcendere ad dictam ſummam fuit judicatum, eſſe moderandam promiſſionem dotis, uſque ad portionem, ex eo fideicommiſſu debitam, id tamen, quod indebitum eſt, erit diſtin-
44 guendum inter maritum & uxorem: quia maritus efficaciter agit pro dotis promiſſione, ne cogatur mulierem indotatam habere, licet promiſſor agere poſſit contra uxorem, ut eum indemnem ſervet, quando matrimonium eſt jam per mortem viri diſſolutum, promiſſor poteſt ſe tueri adverſus mulierem, *text.* eſt in *leg. ſi donaturus, §. fin.* ubi *Bartol. D. D. ff. de cond. cauſ. dat. & l. ſi. ſi à ſocero, ff. quæ in fraud. cred.* nam
45 qui promittit, ultra ſummam per eum debitam, promiſſio in exceſſu eſt ſine cauſa, & ideo tanquam indebitum condicere poteſt, *leg. 3. ff. de condit. ſine cauſ.* quod procedit, quando læſio eſt intra dimidiam; quia quan-
46 do eſt ultrà, tunc etiam adverſus maritum ſuccurritur remedio *leg. 2. Codic. de reſcind. vendit.* quæ locum habet in omnibus bonæ fidei contractibus, *Phanuc. de lucr. dotis gloſſ. 10. numero 22. & Peregrin. dict. deciſ. 63.* & eum ſequitur *Fontanell. de pact. nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſſ. 8. par. 8. num. 23.* ubi *numer. 29.* exemplificat læſio-
47 nem, ſi propter ſororia dotationem remanet frater abſque ſufficienti patrimonio cum quo vivere poſſit, ſecundum ſuam conditionem & nobilitatem, quod probavit etiam *Sforz. Odd. de reſtitut. in integr. p. 2. q. 59. articul. 5.* Quibus diſcuſſis in S. C. die 9. Aprilis 1636. fuit judicatum in favorem Cæſaris fratris, fuit etiam
48 in eodem decreto deciſum, prædictæ Dianæ competere paragium in donatione facte per Horatium patrem, ex tradita per *Peregr. de fideicommiſſ. articul. 25. num. 24. Molin. de primog. lib. 3. capit. 4. num. 12. Fuſar. de fideicomm. ſubſtit. quæſt. 352. numer. 16 & q. 363. num. quarto* quamvis pro parte Cæſaris prætenderetur, non deberi, quia ſtante ſtatuto excluſivo fœminarum, appellatione filiorum non veniunt fœminæ, *Anchar. in l.*
49 *tres fratres, ff. de pact. Ant. de Alex. in Conſuet. Si aliquis moriens, in add.* incip. *circa iſtam conſuetudinem, fol. 160. Alexan. in l. heredes mei, §. cum ita, numer. 10. ff. ad Senat. Conſult. Trebell.* & in contractibus maſculinum
50 non concipit fœmininum, *Archid. in capit. ſi quis ſuadente, q. 4.* ſub *numer. 4. Imola in capit. potuit, de locat. & conduct. in fine Alex. conſil. 204. num. 9. volum. 2.* tamen
51 diximus, paragium deberi, quia excluſio fœminæ non conſiſtit ſolùm in maſculinitate, ſed in dotatione, ut dixit *Afflict. deciſ. 158.* & in ſimili *Caccher. conſ. 76. Theſaur. lib. 1. qq. for. q. 42.* & deciſum fuit, deberi paragium
52 uſque ad quantitatem legitimæ, fuerunt etiam alia capita diſcuſſa, & forſan inter nos deciſa; ſed quia erat datus terminus, ideo fuit circa illa dictum, quod procedatur ad ea, quæ incumbunt pro expeditione cauſæ, penes Plinium Juveoem pro Cinffo Acton. Magiſtr. S. R. C.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Paternum, non autem maternum eſt officium, filiam dotare, limita num. 7. & 8.*
2 *Hæredes patris tenentur filiam dotare.*
3 *Avus neptem dotare cogitur in defectum Patris, etiam ſi neptis ſit dives, numer. 4. & an procedat, ſive illa ſit in illius poteſtate ſive non numer. 5. & tenetur etiam ad alimenta nepti præſtanda, & ita deciſum adducitur, num. 6.*
7 *Mater in defectum Patris, vel Avi filiam dotare cogitur, ſic etiam ad alimenta, num. 8.*
9 *Noverca Privignam, nec alere, nec dotare compellitur.*
10 *Avus maternus in defectum matris, neptem dotare tenetur.*
11 *Frater in defectum matris, ſororem dotare cogitur, quid in ſorore uterina, num. 12. & quid ſi habet alia bona, vel legitimam, non tamen ſufficientem, nu. 13.*
14 *Frater, Pater, & omnis alius, qui dotare tenetur, ſi ſoluto matrimonio mulier dotem recuperare non potuit, iterum eam dotare cogitur. & quando numera 15. 17. & quid ſi dotantis conditio ſit facta deterior, num. 16.*
18 *Clericus frater tenetur ſororem de bonis Eccleſiæ dotare.*
19 *Frater dotando ſimpliciter ſororem, quando præſumatur, donaſſe, & quid de jure Regni, Almæ Urbis, numer. 20.*
20 *Fraternum eſt officium, attento jure Regni, & Conſuetudinis Civitatis Neap. ſororem dotare.*
21 *Debitum ex una cauſa, poteſt de conſenſu partium in aliam converti.*
22 *Agens ex una via, ſi probet de alia obtinet in hoc Regno, & ita deciſum traditur, numera 14.*
23 *Sententia quando poſſit ferri non conformis libello. Clauſula,* deducendo omne jus, *quid operetur, ibid.*

1 PAternum eſſe officium, dotare filiam, habetur in *leg. fin. §. utramque Cod. de dot. promiſſ. in leg. qui liberos. ff. de rit. nupt.* & in *authent. res, quæ, C. commun. de legat. Calvin. in tract. de æquitate lib. 1. capit. 17. num. primo* non autem maternum, *leg. neque mater. ff. de jur. dot.* idque procedit, etiam ſi filia habeat propria bona, *Caſtr. Peregrin. Deciſ. Petr. Greger. Surd. Gurb. Corn. & Sola,* adducti per *Calvin. ibid. num. 2.* qui *numero tertio*
2 ampliat ut d. onus patris hæredes etiam tranſeat, ex *Alexan. & Peregr. ibi* adductis, ac procedit etiam de jure Regni, ut per D. meum *hic. num. 24.* Patre itaque
3 exiſtente non ſolvendo, Avus neptem dotare cogitur, & ſic in ſubſidium, cum ut diximus, principaliter Patri incumbat onus dotandi, *Bald. in dict. authent. res quæ, nu. 12. Menoch. conſ. 81. num. 48.* aliiſque apud *Gratian. cap. 259. num. 2. lib. 2 diſcept. forenſ. D. Conſ. Staiban. reſol. 74. n. 9.* qui *n. 10.* ampliat, ut procedat, ſi etiam ſi
4 neptis ſit dives, quod etiam ante ipſum voluit contrariis ſatisfaciendo *Gratian. ibid nu. 4. & 6.* ubi infinitos allegat, & *numer. 7.* id intelligit, tam ſi Avus habet
5 neptem in poteſtate, ſive non, cum hac tamen diſtinctione, quod primo caſu indiſtinctè tenetur; in ſecundo verò, niſi in ſubſidium, data inopia neptis;
6 verum *numer. 17. & 20.* loquens de ſecundo caſu, ſimpliciter, & indiſtinctè admittit, Avum teneri ad dictam dotationem, & quod diximus in dote, proce-
* dit etiam in alimentis, ut priùs Avus, quam mater præſtare cogatur, *Grat. ibid. numer. 13.* ac *l. pen. ff. de lib. agnoſcend.*

agnoſcend. & ita deciſum fuit in cauſa Camillæ, Portiæ, & Aureliæ Caſacciole cum Iſabella Caracciola
Comitiſſa Converſani per S. C. referente D. Conſil.
Petro Paulo Theodoro, patrocinante pro dictis ſororibus *Jo. Vincentio Cavalerio* Advocato eximio.

1 In defectum tamen Patris, vel Avi, mater filiam
dotare cogitur, ſi eſt dives, & filia paupar, ut poſt
alios probat *Gratia. d. cap. 259. num. 16.* etiam ſi habeat
fratrem pariter locupletem, *Barz. dec. 130. num. 99. Cal-*
8 *vin. d. c. 16. nu. 12.* quæ quidem mater in defectum pa-
tris, ad alimenta quoque filiæ præſtanda tenetur,
Calvin. ubi ſupra, *num. 9.* non tamen Noverca privi-
9 gnam alere, aut dotare cogitur in defectum patris, ut
probat *nu. 10.* ex *Surd. in dec. 164. nu. 16.* in defectum ta-
men matris, vel quia non adſit, vel ſit pauper, Avus
10 maternus neptem dotare tenetur, ut comprobat *Cal-*
vin. loc. cit. nu. decimo, primo ubi *DD.* ad hoc citat.

11 Et pariter, in defectum matris frater ſororem do-
tare compellitur, *Rmn. conſil. numer. 10. libr. 5. D. de*
Franch. dec. 73. num. 5. D. Conſil. Provenz. obſerv. 12. num.
27. in Conſuetud. Si moriatur, de ſucceſſ. ab inteſt. ubi *nu.*
12 28. intelligit de ſorore utrinque conjuncta, vel con-
ſanguinea, non tamen uterina, ſed contrarium, ut fra-
tribus utrinque conjunctis non extantibus, vel inopi-
bus frater teneatur dotare ſororem uterinam, tradit
Gratian. capit. 65. num. 6. lib. 1. diſcept. forenſ. idque pro-
13 cedit, etiam ſi ſoror habeat alia bona, vel legitimam,
non tamen ſufficientem, nam frater ſupplere tenetur
ad dotem congruam juxta qualitatem perſonarum, ut
aliis relatis probat *D. Provenz. ibid. num. 26. D. Conſil.*
Staiban. d. reſol. 74. n. 15. immò *nu. ſeq.* tradit fratrem te-
14 neri iterum ſororem dotare, ſi ſoluto matrimonio, illa
dotem recuperare ab hæredibus viri nequeat, quod
taman intelligit *Gratian. d. cap. 65. nu. 15.* procedere, ne-
dum in fratre, ſed in omni alia perſona, quæ dotare
cogitur, & in patre, ac fratre loquitur *Calvin. in tractat.*
15 *de æquitate, lib. 2. c. 157.* videndus, quia prolixius agit
de hoc articulo, ac pariter iterum dotare tenetur,
quando ſine culpa filiæ, vel ſororis dos periit, vel di-
minuta ſit *Calvin. d. cap. 16. n. 4. & dec. 37. nu. 4. & ſeqq.*
16 qui *nu. 7. &* 8. probat, etiam data culpa filiæ, patrem
teneri, nedum ad alimenta, ſed ad dotem, niſi tamen
conditio dotantis eſſet facta deterior, tunc enim do-
tans iterum eam dotare non cogitur, ut aliis relatis
probat D. meus *dec. 209. nu. 20. 21. &* 22 *Calvin. ibid. n.*
17 18. & 19. ubi jura, & *DD* citat, ſive dos in totum, ſive
in partem ſit deperdita, ſive diminuta, *Gratian. cap.*
466 *num. 3. lib. 3.* diffuſius *cap. 791. per tot. lib. 4. Calvin.*
18 ubi ſupr. *nu. 16.* & Frater clericus etiam ſororem do-
tare tenetur de redditibus Eccleſiæ, ut tradit *Calvin.*
d. c. 16. n. 37. Gratian. d. c. 65. numer. 14.

19 Et licet fr. et ſimpliciter dotando ſororem, præ-
ſumatur donaſſe, ut poſt D. *Staib. ſen conſ 69. num. 12.*
tradit D. meus *num. 24* attamen inter alias limitatio-
nes adductas ad excludendam dictam donationem,
dict. num. 24. 25. 27. & 29. ſecundam in ordine *d. nu. 24.*
adducit, dum vigore ſtatuti frater teneatur ſororem
dotare de bonis Patria, ideoque ceſſit donandi ani-
mus, ut etiam voluit *D. Prnth cap. 12. num* 88. ubi jura,
& DD. citat *lib. 1. diſcept. forenſ. Gratian. cap. 564 n 9. 11.*
12 *&* 13. loquens in ſtatuto Urbis *cap. 145. lib. 1.* per
20 quod ſoror excluditur à ſucceſſione patris ſtantibus
maſculis, qui etiam dotare tenetur de bonis paternis,
ut etiam ſervatur in hoc Regno per *Conſtit. In aliqui-
bus*, & in hac Civitate per *Conſuet. Sed ſi morienti*, ut
etiam probat D. meus *d. dec. 109. num. 18.* eo enim caſu,
fraternum eſt officium, dotare ſororem, licet regula-
riter contrarium ſit de jure communi, ut diximus *nu.*
1. & probat D. meus *conſul. 89. num* 10. *lib.* 1. & hoc caſu
tenetur congruè dotare, ut bene docet idem D. meus
conſult. 93. num. 15. dict. libro 2.

Ex concluſione tamen tradita à D. meo *hic, nu. 14.*
21 quod debitum ex una cauſa, poteſt in aliam converti,
ex partium conventione, adverto, quod ſimiliter
agens ex una via, ſi probat de alia, debet obtinere in
22 hoc Regno, nam proceditur, ſola facti veritate inſ-
pecta, & attento foro conſcientiæ, *Grammat. conſ. 80.*
& 90. num. 23. & dec. 19. num. 14. ac *dec. 76. num. 33. &*
ſeq. Boer. dec. 42. num. 18. ideoque poteſt ferri ſententia
23 non conformis libello, ut poſt alios tradit *Marant.*
in ſpec. par. 4. dict. 9. numer. 33. maximè ſi adeſt clauſula,
deducens omne jus, D. de Franch. dec. 86. num. 7. Hinc,
24 cum Camillus Biancia inſtitiſſet, reintegrari in ho-
noribus Sedilis Portæ Civitatis Surrenti, & gaudere
* in eo, prout gaviſus fuit Petrus Antonius ejus Pater,
uti filius naturalis legitimatus ex dictis per *Me in*
dec. 3. num. 21. tamen quia in termino produxit fidem
matrimonii ſubſequuti inter dictum ejus Patrem, &
Virgiliam Milanam, fuit mediante ſententia S.C. rein-
tegratus ad honores dicti Sedilis, in Banca Turini.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Socius an, & quando in locatione communis domus
præferri debeat.

SUMMARIUM.

1 *Socius in locatione domus præfertur.*
Sed contrarium, num. 2.
Prima opinio verior, num. 3.
*Maxime, quando ſocius inhabitaret, vel ubi ipſe habe-
ret uxorem, & filios, num. 7.*
Limita, ubi fieret ad æmulationem, num. 5.
4 *Dominus rei indiviſæ, totam rectè locat, dummodo uti-
liter agat.*
6 *Ad hoc, ut aliquid ad æmulationem fieri dicatur, Iudi-
cis arbitrio relinquitur.*
8 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO XXXIX.

EMpta Terra Miglionici in Provincie Baſilicatæ
per Illuſtr. Ducem Salandræ, in ſolutum dedit in
partem pretii Illuſtr. Principi Hieracii, aliiſque cre-
ditoribus Januenſibus ſuper dicta Terra quandam
ejus domum, ſitam in Regione Sedilis Nidi, quæ
cum iſti creditores illam poſſiderent in communi,
fuit per plures annos locata per Bartholomæum Cæ-
vanna, uti aſſertum Procuratorem prædictorum cre-
ditorum, qui quidem Bartholomæus in menſe Fe-
bruarii 1633. illam locavit V. I. D. Carulo Brencario
Advocato primario, & patritio ornatiſſimo anno
uno, incipiendo à die 4. Maii ejuſdem anni, in quo
die ſolent in hac Civitate incipere locationes domo-
rum etiam mediante *Regia Pragmatica 3. tit. de locato,*
& conducto quibus ſtantibus de menſe Aprilis porre-
xit ſupplicationem Ill. Princeps Hieracii Spectabili
Præſidi S.C. prætendendo, in locatione præferri, &
expreſſit, id prætendere tanquam creditor ſuper dicta
1 domo, & voce etiam dicebat, velle præferri tanquam
ſocius, ex *gloſſ. in leg. Sabinus in verſ ſed quid. ff. com-
mun. divid.* ubi habetur, quod ſi ſocius vult locare,
alter verò habitare, præfertur qui vult habitare, quæ
opinio *gloſſa* eſt communiter approbata, ut per *Bald.*
Fulgoſ. & alios in *d. l. Sabinus*, *& Floriau. de S. Petro*
ibid. num. 5. Gomeſ. var. reſolut. tit. de locat. & conduct. c. 3.
poſt *numer. 14.* circa *finem, verſ. item adde Dec. in leg. 1.*
Codic. qui teſtam. fac poſt. num. 26. Paul. de Caſtrenſ. in
leg. & hæc diſtinctio 38. §. cum fundum, ff. locati, Socin.
2 *in l. ſervi electione, §. Labeo ff. de legat. 1.* licet contra-
3 rium tenuerit *Rmn. ibid.* tamen contra ipſum tenent
omnes, ut per *Franch. in deciſ. 160. Menoch.* qui omnes
caſus diſtinguit *de arbitr. judic. caſu 441. Hector. Felic.*

de ſociet.cap.28.numer.52.& 57, & eſt communis opinio, ut per *Coſtam.de portione rata,q.55.num.6.* immò poteſt unus ex ſociis uti re communi ad uſum deſtinatum, alio ſocio nullo modo utente, habetur ex *Bal. & Ang. in d. l. Sabinus*, & ex aliis allegatis per *gloſſ.* margin. in noviſſima impreſſione.

Dicebat tamen Carolus Brancatius, quod ipſe habebat pro ſe inſtrumentum locationis ab eo, qui ſemper domum prædictam locare ſolitus erat, & quamvis mandatum non habebat ab ipſo Principe, domum prædictam locandi, attamen habebat poteſta-
4 tem ab aliis participantibus, & de jure Dominus rei indiviſæ totam rectè locabit, dummodo utiliter locet, *Ronchegal. in l.eandem 9.ff.de duob.reis,nu.116. Dec. in l.ſi ſocius, in fin. ff. ſi Cert.pet.* Secundò dicebatur, quod prædicta procedere poſſent, quando ſocius id non facit ad æmulationem, ſiquidem ſatis notum erat, quod erat Advocatus Joannis Franciſci Grimaldi, filii unigeniti prædicti Principis, qui cum dicto ejus patre litigabat, immò lis inter ipſos tractabatur cum aliquo livore, & per conſequens non erat permittenda hæc prælatio ſtante æmulatione. Tantò magis, quia prædictus Princeps jam habebat domum, in qua per plures annos habitaverat, quæ jam non erat locata, & poterat illam ad libitum relocare, ut conſtabat ex fide Ill. Principis Cariati, ſeu ejus Agentis,
5 Domini domus, in qua Hieracii Princeps habitabat, & dicta prætenſa prælatio erat intentata tempore,
6 quo de proximo erat incipienda habitatio prædicti Caroli, qui cum haberet uxorem, filios, & magnam familiam, non poterat aliam domum aptam & idoneam, & in loco, & quarterio pro ejus munera Advocationis invenire, tempore, quo Princeps erat in hac Civitate, abſque uxore, & familia, & poterat in quovis loco, & quarterio habitare, prout jam per multos annos habitavit in dicta domo Ill. Principis Cariati quod prædicta prælatio non detur ſocio, quando id fit ad æmulationem, probat idem *Menoch. in d.caſu 442.num.21.& Felic.de ſociet.d.c. 28. n.57.* & quod Judicis arbitrio relinquatur, quando dicitur, quid ad æmulationem fieri, probat idem *Menoch. de arbitrar. caſu 156.* Dicebatur etiam ex eodem *Menoch.d.caſu 442.n.21.& Felicio* in *loco* ſupra citato, quod opinio *Socin.* & aliorum, qui prælationem ſocio competere dicunt, eſt intelligenda, quando
7 ſocius inhabitat, & vult partem ſocii locare maximè, quando haberet uxorem, & filios, & eſſe magna limitatio ad *d.l.Sabinus.*

8 Ex prædictis tamen cum interventu Spectabilis Præſidis per S. C. die 2. Maii 1633. fuit Ill. Princeps à prælatione excluſus pro dicto anno penes Secretarium.

OBSERVATIO IN DECISIONE XXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Socius de jure communi præfertur in venditione rei communis pro eodemmet pretio, tanto magis, ſi res non patitur diviſionem, num. 2. ac etiam ſi ſocius ſit etiam conſanguineus num. 3.*

4 *Socius in hoc Regno ratione congrui præfertur in venditione, ac etiam in locatione, nu. 5. Limita, ſi ad æmulationem peteret prælationem, nu. 6.*

7 *Socius non poteſt domum communem locare ad alium uſum non deſtinatam, & ita deciſum adducitur, numero 8.*

9 *Locator non tenetur ad damna, & intereſſe conductori, & quando ignorabat, ab alio prohiberi poſſe ſecus ſi ſciebat.*

10 *Creditor conſanguineus, nedum præfertur in emptione extraneo, ſed etiam in locatione, & ita deciſum refertur in locatione feudi.*

11 Text. in l. 1. ff. de privil. credit. *eſt in viridi obſervantia, & non fuit correctus per* l. dudum, Cod. de contrahen. empt. *& procedit etiam in feudis, num. 12.*

13 *Locator non tenetur denunciare inquilino, ſeu conductori domus, an velit continuare locationem.*

14 *Emptor domus cum pacto de retrovendendo non præfertur novo emptori ceſſionario juris luendi, etiam ſi illam melioraſſet, num. 15. & ita determinatum affertur, nu. 16.*

1 JUre communi attento, ſocius præfertur in venditione rei communis pro pretio, quod ab extraneo emptore invenitur ad tradita per *Bald. in l. 2. C. commun. rer. alienat.* argumento *leg. neceſſe. ff. de in diem adject.* & *leg 1. ff. de privil. credit. Franc. Marc. dec. 359. nu. 6. Tiraq. de retract lignag. §. 1 gloſſ. 18. nu. 7. in fine, Dec. conſ. 285. verſ. ultimò quæritur, Maſtrill. conſ. unico, nu. 14.* impreſſo poſt *dec. 100. lib. 1.* & aliis etiam relatis comprobat *Gratian. cap. 874. num. 4. diſceptat. forenſ.* & noviſſimè *D. Merlin. de pignor. & hypothec. lib. 2. q. 37. n. 7. & 18.* eo magis, ſi non patitur diviſionem, tunc enim ſi ſocius nollet partem ſuam alteri vendere,
2 procedendum eſt inter ipſos ad licitationem, juxta notata per *Capyc.* virum ſanè doctiſſimum *deciſ. 36.* & expreſsè habetur in *cap. conſtitutus, extra in integr. reſtit.* & multo fortiùs, quando ſimul cum com-
3 munione concurrit ſanguinis conjunctio, ſecundum *Roman. conſ. 22. col. 3. verſ. nos autem, Anchar. conſ. 171. col. 3. verſ. item quia*, ſiquidem conſanguineus præfertur in emptione bonorum conſanguinei, *d. l. 1. in l. ſi emptione, ff. de minor. Bar. conſ. 19. numer. 3.* & in hoc Regno indubitanter ſo-
4 cius præfertur ratione congrui per *Conſtit. Sancimus, de jure protbomiſ.* & per *Conſuet.* incip. *Si quis habet domum, verſ. & inſuper de jure congru.* quod latiſſimè probat *Amat. variar. reſol. libr. 2. reſol. 54. numero nono, & ſequentib.*

5 Idque procedit, etiam in locatione, ex traditis per D. meum hic *n. 1. 2. & 3.* & poſt ipſum hoc idem voluit *D. Merlin. ubi ſupra n. 12. ex Baratto dec. 350. n. 3.*
6 ſed D. meus *num.* 4. id limitat, ubi ſocius ad æmulationem peteret prælationem, atque ita deciſum
7 refert *nu.* 8. non tamen poteſt ſocius locare rem communem, ad alium uſum non deſtinatam, *gloſſ. in leg. Sabinus, in verbo conſtat, in fine. ff. commun. divid.* quam ſequuti ſunt *Floria. & Alber.* & habetur per *Joan. Fabr. in §. religioſum verſic. in communo verò, Inſtitut. de rer. diviſ. Bal. & Jaſ in l. 1. Cod. de his qui teſtamen. facer. poſſ.* & per *Bart. & Caſtr. & in leg. hac diſtinctie, §. cum fundus, ff. locat.* Ideoque cum Scipio Turbolus, domum locari ſolitam, quam communem habebat cum An-
8 tonio ejus fratre, locaſſet Hieronymo Ferrario pro annis quinque, cum pacto, quod in ea fieri debuiſſent nonnullæ meliorationes, & aperturæ, comparuit d. Antonius, & noluit permittere, aperturas fieri, & domum mutari, contra antiquum ſolitum,
* ſive uſum, juxta prædictas doctrinas, quare per S. C. ad relationem D. Conſil. *Morra*, fuit condemnatus d. Scipio ad reficiendum d. Hieronymo damna & intereſſe, & nihilominus fuit proviſum, quod primi
9 inquilini non moleſtentur, in Banca Figliolæ, locator enim tunc non tenetur ad damna, & intereſſe, quando ignorabat, ab alio prohiberi poſſe, ſecus quando ſciebat, ut in caſu prædicto, quia habet conſocium in domo, & locaverat, non ad uſum deſtinatum, ſed cum detrimento domus, ut in ſpecie loquitur *Salycet. in l. ſi fundus, verſicul. oppone tertio, & verſicul. oppono quarto, ff. locat.*

Et pariter creditor conſanguineus, ſicut præfer-
10 tur in emptione extraneo, *d. l. 1. ff. de privileg. credit.* ita etiam præfertur in locatione bonorum debitoris conſanguinei, ut fuit per S. C. deciſum die 13. De-

cembris

* cambris 1625. in cauſa D. Portiæ Sanſeverinæ credi-
tricis, & conſanguineæ cum D. Franciſco Exar-
ques debitore ſuper affictu Terræ Lauriæ, ad re-
lationem D. Regantis *Zuſis*, tunc Regii Conſiliarii,
* in Banca Taurini, nunc de Fuſco, pront atiam fuit
antea deciſum per d. S. C. junctis Aolis die 10. De-
cembris 1619. io caoſa affictus Terræ Orioli, nam
fuit prælatus D. Alexandar Pignonus filius, & cra-
ditor Marchionis patris, *in* Banca de Sper*o*. *text*. enim
11 *dict. l.* 1. eſt in viri obſarvantia, cum non fuerit correctus
per *leg. dudum*, *Codic. de contrah. empt.* ut poſt *Alexan.* & alios tenet *Goffred.* ſubtilis Doctor in *dict. leg.* 1. & ſic judicatum teſtatur *Faber. in Codic. tit. de jure delib. defin.* 14. *in fine*, *& lib.* 8. *titul.* 16. *defin.* 32. ac *lib.* 5. *conject. jur. civil. cap.* 15. *in fine*, & procadit atiam in feu-
12 dis, *Iſern. in §. ſed & res*, *nu.* 3. *quat. olim feud. poter. alien.* *Paris de Puteo de reintegr. feud fol.* 241. *num.* 15. ubi conjungit diſpoſitionem juris feudalis, *d. §. ſed, & res*, com *dict. leg.* 1.

Et dum da locatione varba facimus, ſcias, quod denunciatio non debet fieri inquilino domus in hac Ci-
13 vitata Neapolit. an velit contionuare locationam, ut daciſum tradit D. Reg. *Sanfelic.* ſamper laudandus *deciſ.* 500. ſub *nu.* 4. *lib.* 2.

Non tamen empror domus in pacto da ratro-
14 vandendo facta reamp ione per tartium caſſionarium juris luendi, prælatur in vanditione illi facta per Dominum domus, ut daciſum teſtatur per Rot. Roman. *Farinac. deciſ.* 502. etiam in gradu appallationis, ut refert *deciſ.* 547. *par.* 2. *tom.* 4. quam daciſionem refert, & ſequitur *Amatus reſol.* 54. *numer.* 26. *libr.* 2. *variar. reſolut.* quod procadit, atiam ſi res fuarit meliorata per dictum amptorem cum pacto de rattovandando ax traditis per *D. Conſil. de Anna*
15 *conſil.* 77. *numero* 29. *libr.* 1. qui atſi loquatur in locatione, idem tamen procadit in venditione, *leg. fin. in fine*, *Codic. de contrah. empt.* *Eſcobar. de ratiocin. cap.* 16. *numer.* 3. & ita per prædicta ago obtinui uti Ad-
16 vocatus D. mei in cauſa cum Marchione S. Juliani, filio, hæradeque doctiſſimi ac æquiſſimi viri D. Regentis, ac Locumtanantis R. C. S. *S. D. Bernardini Montalvo*, com enim D. Marchio Vaſti, & Piſcatiæ ceſſiſſet D. mao jus luandi, qood hababat domus venditæ dicto D. Bernardino, & facta dicta reemprione, domum prædictam D. meo vendidiſſet pro eodammat pratio; facto dapoſito per D. meum da capitali pretio domus, cum oppoſuiſſet dictus Marchio, præſarri, ſtantibus anim meliorationibus in dicta domo
* factis, per S. C. ſob dia 21. Aprilis 1644. ad ralationem D. Conſil. *de Soto*, viri acutiſſimi inganii, ac morom ſuavitata amabiliſſimi cum interventu Dominorum Conſil. *Provenzalus*, *&* *Arsas de Meſa*, fuit proviſum, quod facto depoſito docat. 700. pro dictis prætanſis meliorationibus, dictus Marchio S. Juliani advaniante prima die Maii exfractat à domo prædicta, in Banca Solatii.

M. A. Gizzius,

ARGUMENTUM.

Legato feudo, vel inſtituto hærade axtraneo in feudalibus, num dabeatur æſtimatio. Et quid in donationa contemplatione matrimonii rei feudalis, abſqua aſſenſu.

SUMMARIUM.

1 *Legato feudo non debetur æſtimatio, & num.* 9.
Sed contrarium, num. 2.
5 *Inſtituto extraneo hærede in feudo, non debetur æſtimatio.*
4 *Inter legatum, & hæredis inſtitutionem in materia æſtimationis feudis differentia conſtituitur, & n.* 5.
6 *Æſtimatio non debetur, ſi res feudalis, abſque aſſenſu contemplatione matrimonii fuerit donata, niſi ſpecialiter fuerit in illum caſum promiſſa evictio, nec ſufficit generalis.*
Sed contrarium, num. 7.
Maxime, ſi donatio eſſet onerosa, vel remuneratoria, & eſſet promiſſa evictio, num. 9. 10. *&* 11.
Sed contrarium, licet non ſit promiſſa evictio, nu. 13.
8 *Quarta conſtituta in feudo abſque aſſenſu, debetur æſtimatio.*
12 *Donatio contemplatione matrimonii reſpectu uxoris, filiorum, & cauſam onerosam habet.*
14 *Donatio contemplatione matrimonii dicitur remuneratoria, & ob cauſam, & num.* 15.
16 *Evictio cadit in donatione ob cauſam, licet non promiſſa.*
17 *Filii in donatis contemplatione matrimonii ſuccedunt uti patris hæredes.*
18 *Cantela pro filiis, ut in donatis contemplatione matrimonii non ſuccedant uti hæredes, refertur.*
19 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO XL.

FAmigarata fuit quæſtio, an lagato faudo, abſque aſſanſu debeatur æſtimatio, & à *Doctoribus* valde controverſa, ſiquidem, nagativam opinionem ſubſtinuerunt DD. cumulati per *Jo. Vinc. de Anna in Conſt.* incip. *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, *numero* 39. cum *ſequentib.* & in *allegat.* 125. 126. 127. *&* 140. *lib.* 2. & per *Conſil. Fab. de Anna* ejus filium *conſil.* 87. 1. *volum.* *Camill. de Curte* in ſuo *diverſ. feudal. cap. multoties*, *numer.* 83 *&* 103 *fol.* 55. *Intrigl. de feud. centur.* 1. *quæſt.* 51. *numer.* 122. *De Ponte de ſucceſſ. feud. lect.* 11. *numer.* 57. *Schrad. de feud. p.* 7. *cap.* 1. *numer.* 9. *Roſental. de feud. cap.* 7. *numer.* 10. ſub *rubr. de ſucceſſ. ex teſtam. concluſ.* 2. *Peregr. de fideicommiſ. articul.* 55. *numero* 25. *Anell. Amat. conſil.* 7. *numero* 54. partam vaiò affirmativam tenue-
a runt DD. cumulati à *Reg. Lanario conſil.* 20. in cauſa Joan. Antonii da Tuſo, par *Reg. de Pont. conſil.* 88. 1. *vol.* *Camer. in capit. Imperialem*, *fol.* 26. *litera C. & ſequent.* *Frecc. de ſubfeud. lib.* 5. *quæſt.* 35. *in fin.* idem *Reg. de Ponte in rubr. de ſucceſſ. feud. lect.* 11. *numer.* 58. & in *tract. de poteſt. Proreg. titul.* 6. *§.* 2. *per tot.* *Camill. Salern. ad Conſuetudin. Neapolit. in addit.* incip. *Si debetur*, *fol.* 506. *Molfeſ. in Conſuetud. Neapolit. par.* 2. *quæſt.* 7. pro hac opiniona plorres fuiſſe judicatum, fatetur *Joan. Vinc. de Anna in dict. alleg.* 126. *&* 127. & dicit, ſantentiam fuiſſa in reclamatione confirmatam in *repet. Conſtit. Divæ memoriæ, numer.* 159. & iterum, hoc fuiſſe deciſum in dicta cauſa Joan. Antonii de Tuſo com Marchiona Lavalli, teſtatur *De Ponte. dict. conſil.* 88. *numer.* 51. & contra ſuam opinionam judicatum, refart pluries *De Anna filius in add. ad Ann. patrem in rubr. de vaſall. decrep. ætat.* ſob *numer.* 19. *& ſeq.* *Gizzarell.* plana; ubi omnes fere *Doctores* pro hac opiniona cumulat, & contrariis raſpondet *deciſ.* 55. alias 57. & quamvis S. C. in illa cauſa cum R. C. fuerint in paritata votorum, taman allam deciſionam rafert junctis Aulis in cauſa Ludovici Capycii Galeoti cum illis da Jeſualdo, quæ deciſio aſt in *deciſ.* 5. *S. C. D. Reg. Tapia*, Marchionis Balmontis, & licet *Joan. Franc. de Ponte de poteſt. Proreg. titul.* 6. §. 2. *numer.* 9. dicat, opinionem contrariam eſſe in puncto juris veriotam, attamen fatetur, quòd iſta aſt magis communis omnium *Doctorum*, & cum aa pertranſit in *conſil.* 73. 2. *volum. numer.* 2. ubi dat rationem divarſitatis in legato, & contractu inter vivos, *Ricc. collect. deciſ.* 1515. *Borrell in ſumm. deciſ. tom.* 1. *titul.* 54. *de feud. num.* 690. *De Medic. conſil.* 131. *nu.* 12.

Alia atiam fuit quæſtio ventilata, utrum inſtitu-
3 to extraneo hæreda in feudo, debeatur æſtimatio,
&

& fuit deciſum negative , & fuerunt deciſiones in
cauſa illorum de Suriano , junctis omnibus Tribu-
nalibus , ut per *Fab.de Anna in addit.* ad ejus *Genito-
rem in alleg.* 127. *in fin.* & iterum fuit poſtea deciſum
in cauſa illorum de Venato , de qua deciſione habe-
tur per eundem *Fab.de Anna conſil.* 87. *numer.* 6. per
Octav. Banbacar. in alleg. pro Principe Aſculi , poſt
*repetit.cap.omnes filii, ſi defunct. milit. fuer. controverſ.
Camill.de Curt.* in d.ſuo *diverſ. dict. cap. multoties, nu-
mer.*103. *Amend.ad Franch.deciſ.*1. ſub *numer.*1. quam-
vis contrariam opinionem ſubſtinuerit D. *de Pont.
conſil.* 75. *numer.* 15. *lib.*2. ratio autem diverſitatis in-
4 ter legatum , & hæredis inſtitutionem poſuit idem
Reg.de Pont.in dict.rubr.de ſucceſſ.feud. lect. 11. *numero*
58. quia legatum rei alienæ bene valet , ſaltem , ut
debeatur æſtimatio , §.*non ſolum* , *Inſtitut.de legat.* ſed
in aliena hæreditate inſtitutio expreſsè eſt prohibi-
5 ta, *leg.fin.Codic.de hæred.inſtit.Præſid.R.C.Anell.Amat.
conſil.*8. ſub *numero* 26. licet poſſit teſtator feudatarium
gravare , juxta tantum diſtinctionem *D.Reg. Rovit.in
prag.*1.*numer.*122.*de titul.abuſu ſub,& conſil.*35.*lib.*1. &
*conſil.*28 & 29.*lib.*2.

Tertia fuit quæſtio , quid in donatione contem-
6 platione matrimonii rei feudalis , abſque aſſenſu,
an æſtimatio debeatur , & pro opinione negativa
ſcripſit *Lanar. conſil.* 3. qui tamen non loquitur in
donatione contemplatione matrimonii, ſed *numer.*17.
ex doctrina *Bart.& Bald.* dicit, quòd etiam ſi ſit pro-
miſſa evictio generaliter , niſi ſpecialiter fuerit pro-
miſſa in illum caſum , quod æſtimatio non debetur.
Verum contra hanc opinionem fuiſſe deciſum in
7 S. C. quando in contractu donationis eſt promiſſa
evictio, habetur ea *dict.dec.*5.*S.R.C.D. Reg. Tap.* quam
negativam opinionem ſtrenue ſubſtinet D. *Reg. Ro-
vit.in d. pragm.*1.*à numer.*128. *cum ſeqq de titul. abuſu
ſub.* ubi etiam inſeruit *Allegationes* per ipſum editas
in articulo prædicto pro D. Joanne Sanchez cum D.
Alonſo Sanchez.

Pro affirmativa verò opinione ponderatur do-
ctrina *Andr.in cap.*1.*§. è contrario , col. fi. de inveſt. de
8 re alien. fact.* ubi conſtituta quarta in feudo , abſque
aſſenſu , debetur æſtimari , per quam doctrinam
*Reg.de Pont.de poteſt.Prorog.titul.*6.§.2.*numer.* 20. tra-
ctando plene articulum, quamvis in puncto juris , ve-
riorem exiſtimet opinionem , quòd legato feudo non
9 debeatur æſtimatio , licèt pluties ſit contrarium ju-
dicatum , attamen in donatione contemplatione ma-
trimonii contrarium tenuit ea ratione , quia quo-
10 tieſcunque donatio eſt oneroſa , & remuneratoria;
tunc debetur æſtimatio , ut fuit deciſum in cauſa
Aſcanii Colomna cum illis de Rota , ubi fuit deter-
minatus articulus , in donatione remuneratoria feu-
di abſque aſſenſu , deberi æſtimatio , ut per *Frecc. de
ſubfeud.lib.*3.*in* 12.*differ.inter feud. ex pact. & feud. hæ-
red.* & in illamet cauſa D. Alonſi Sanchez contra D.
Joannem ſcripſit idem *De Ponte in dict.conſil.*98. & *d.*
§.2.*numer.*26. tenendo opinionem prædictam pro in-
dubitata, & Chriſtiana & hanc etiam in donatione,
optime confirmant *Doctor.* allegati per D.*Reg. Tap. in
d.deciſ.*5.*S.C.numer.*7. & in *deciſ.*6.*Supremi Italiæ Con-
ſil.numer.*25. latiſſime hanc eandem opinionem com-
probat *Gizzarell. deciſ.* 22. *per tot.* & licet cauſa *ibi*
non fuerit deciſa, ſed tranſactione finita , ſicut etiam
cauſa illorum de Sanchez , tamen noviſſime accidit
articulus iſte in cauſa Salvatoris Romani cum Iſa-
bella , & Cornelia Saſſone , donaverat enim Iſabella
Baſile Jo. Vincentio ejus filio contemplatione matri-
monii quoddam ſubfeudum quaternatum ſecundum
quid ſitum in Terra Argentii , & quamvis aſſenſus
fuerit reſervatus , non tamen fuit impetratus , ideo
Salvator creditor donatarii egerat contra dictos de
Saſſone hæredes donantis ad æſtimationem , & pro
parte hæredum donatarii dicebatur , quòd alias de-
ciſa, & tractata in donatione , quatenus procederent,
11 attamen debebant intelligi quando erat promiſſa
evictio, in qua ſe fundavit S. C. in *d.deciſ.*5.*Reg. Tap.*
ut habetur ea *dict.deciſio.in fin.* & ſic intelligenda eſſe
ajebant , quæ dixit *Andr. in dict. cap.* 1. §. *è contrario,
numero* 10. *in fin.de inveſt.de re alien.fact.* juxta termi-
nos *text.in leg. Ariſto*, §.*fin.ff.de donat.* & *leg.*2. *Cod. de
evict.* allegati ab eodem *Andr.* & *gloſ.in d. leg. Ariſto*
expreſsè tenet , quòd ſi fuit promiſſa evictio, debetur,
ſecus vero, ſi non fuerit promiſſa, quod plene proba-
tur in *d.leg.*2.*Cod.de evict.* ibi , *quoniam avus tuus cum
prædium ſibi donaverit, de evictione eorum cavit.* & ſic
loquuntur, ubi eſt promiſſa evictio, cumque in hoc ca-
ſu evictio non reperiebatur promiſſa : prætendebant
non teneri ad æſtimationem.

12 Secundò dicebatur quòd donatio contemplatio-
ne matrimonii principaliter reſpiciebat intereſſe
uxoris , & filiorum , ex ea procreandorum , reſpectu
quorum dicitur habere cauſam oneroſam , juxta tra-
dita per *Franch.in dec.*205. & per *Gizzar. dict. deciſio.*
22. cùmque cauſa tractetur , non ad inſtantiam uxoris
neque filiorum , ſed ad inſtantiam Salvatoris Roma-
ni creditoris, prædicta ratio retorquebatur in odium,
contra regulam, *l.quod favore, Cod. de leg.* & ſi in caſu
D. Alonſi Sanchez in quo aderat intereſſe formatum
uxoris, & filiorum , ſtante litis dubietate ut refert *De
Ponte in d. titul.* 6. §. 2. fuit cauſa tranſactione finita,
quanto magis in caſu noſtro , ubi ceſſat eorum inte-
reſſe, & tractatur ſolum de intereſſe creditorum dona-
tarii.

Pro parte vero prædicti Salvatoris Romani cre-
ditoris replicabatur, nullam eſſe habendam rationem,
quòd ſit promiſſa , vel non promiſſa evictio in con-
tractu contemplatione matrimonii, ſiquidem, ut opti-
me fundat *Gizzarell.in d.deciſ.*22.*numero* 17. tales do-
13 nationes antipherna ſunt vocatæ ab *Imperatore in l.
cùm multa, Cod.de donat. ante nupt.* quas interpretatur
Napod.in rubr.de Jur.quarta , *numero* 5. Remunerati-
vas, & ideo excedunt terminos , & naturam ſimplicis
donationis, & tranſubſtantiantur in contractum per-
14 mutationis , & dationis in ſolutum, juxta *Ulpiani*
reſponſum in *leg.ſed & ſi lege* , §. *conſuluit,in fin. ff.de
petit hæred.* & proinde tenetur de evictione ita limi-
tando *text. in dict. leg. Ariſto. numero* 22. quod etiam
15 optime fundatur , quia donatio contemplatione ma-
trimonii, ſecundum magis communem opinionem di-
citur donatio ob cauſam , ut habetur poſt alios per
*Fontanell.de pact.nupt.clauſ.*5.*gloſſ.*8.*partit.*14. *num.* 23.
*tom.*1. & melius *clauſ.*4.*gloſſ.*1.*nu* 1. *cum ſequentib.* no-
16 viſſime *Cutell.de donat.contempl.matrim.tract.*1.*diſcur.*
3.*p.*4.*nu.*6. ubi alios refert, *Menoch.conſ.*723. ſub *nu.* 24.
in qua donatione ob cauſam locus eſt evictioni, etiam
non promiſſæ, ſive à promiſſione, ſive à traditione in-
cipiamr, *Bartol.in leg Julianus* 131.§. *qui fundum* , *num.
quinto, ff.de verb.obligat.Roſental.de feud.cap.*8. *conclu.*
29.*num.quinto,Gaſpar.Caball.de evict.*§.4. *nu.* 4. *Fonta.
in d.clauſ.*5.*gloſſ.*8.*nu.*23.

Nec obſtabit , quòd hic non ſumus in filiis , vel
uxore , quia vera eſt concluſio, quòd ex donatione fa-
17 cta contemplatione matrimonii acquiritur jus filiis,
uti patris hæredibus ut docuerunt *Fab.de Anna*, alios
cumulans in *conſil.*52.*D.Reg.de Ponte conſil.*80. 1.*vol.* &
Molfeſ. in conſil. 2. poſt *comment. ad Conſuet.* & *De
Ponte* cautelam tradit in *dict.conſil.*80.*num.*16. ad hoc,
ut excludantur creditores patris, ut in ſtipulatione ap-
18 ponatur pactum, quòd filiis , uti filiis , & non uti pa-
tris hæredibus jus quæratur, late etiam *Surd. deciſion.*
322.*per totam*, & *Peregrin.art.*32.& *d.*101. & ſic hoc jus
petendi feudum donatum contemplatione matrimo-
nii alicui pro ſe, & hæredibus, venit creditoribus obli-
gatum, & quamvis filii, vel uxor non agant , poſſunt
ipſi eorum jura experiri.

19 Et propterea diſcuſſo articulo S. C. fuit 12. Junii
1634.

Digitized by Google

1634. ex prædictis deciſum, debeti æſtimationem: verum quia prætendebant conveoræ ereditum enterius, fuit dictum, quod in æſtimationa prædicta habeatur ee ratio, quæ de jure habenda arit de prætenſo eradito, penes Actot Mag. Veruſium, nunc veto Sollatium.

OBSERVATIO IN DECISIONE XL.

SUMMARIUM.

1 *Æſtimatio an debeatur, legato feudo, abſque aſſenſu, & num. 3.*
2 *Legatum rei aliena valet, ſaltem quoad æſtimationem.*
4 *Inſtitutio hæreditatis aliena non valet, & ita deciſum in feudo traditur num. 5.*
Æſtimatio debetur, donato, vel refutato feudo contemplatione matrimonii abſque aſſenſu.
7 *Filii an ſuccedant uti filii, vel uti patris hæredes in donatione contemplatione matrimonii & numer. octavo, nono, decimo, decimoprimo, & duodecimo, deciſio adducitur, num. 13.*

1 AEſtimationem, ſive pretium daberi legato
feudo abſque aſſenſu ab hærede ſanguinis legatario,
optime fundat, ac rerum judicatarum
2 euthoritate comprobet Domin. meus *hic numero*
2. eo quòd legatum rei elienæ valer, ut ſeltem debeatur
æſtimatio ed *text. in §. non ſolum, Inſt. de legat.*
ut tradit *numero quarto* ſequitur *D.Præſ. Merlin.*
Marchionis Ramontia *cap. 82. numer. 68. centur. 2. con-*
3 *trovers. forenſ.* ſed extraneo hærede inſtituto in feudo,
ſimiliter ſine eſſenſu deberi negat D.meus *numero*
3. ubi plures ed boc deeiſiones noſtrorum Tri-
4 bunalium edducit, quia alienæ hæreditatis inſtitutionem
jure ebhorrent, *leg. fin. Codic. de hæred. inſtitut.*
D.Præſ.Merlin.ibid. ubi D. meum adhoc etiem eitat,
quod etiam voluit *D.Reg.Capyt.Galeot. libr. 1. controverſ. 28. num. 40.*

Hinc cum Camillus Sambaſilius Utilis Dominus
Terræ Cancellariæ, quæ hodie poſſidetur cum ti-
5 tulo Ducatus per D. Federicum Ceraſem ex Ducibus
Nuceriæ Pagenorum, in ejus teſtamento inſtituiſſat
hæradem univerſalem in bonis allodialibus,
& feudalibus Herſiliam ejus uxorem, mortuo
dicto Camillo Juſtiniane de Afflicto neptis ex ſorore
tenquem legitima ſucceditrix cœpit poſſeſſionem
dictæ Terræ, contradicente dicta Herſilia,
donec vixit, illaque mortua inſtitit Iſabella Sambaſilis
ejus filia, & hærea, condemneri dictam Juſtinianam
ed ſibi ſolvendum pretium dictæ Terræ, ex
ille vulgata treditione, quòd legeto feudo debeatur
æſtimatio legatario, quando in illo ſuccedere non
poteſt val propter exiſtentiem proximioris, vel quia
ipſe eſt extraneus ſic incapax feudi ſucceſſionis; attamen
quia non delegato, ſed de feudi inſtitutione
* agebatur, juxta tradita ſupra *numero* 3. fuit per S.C.
junctla Aulis referente *D. Ceſare Vitellio* Reg.Conſil.
digniſſimo, ac vigilantiſſimo, ſub die 6. Julii 1576. ebſolute
prædicta Juſtiniana, in Banca Angriſani, nunc
de Montalla.
6 Debetur tamen æſtimetio, ſive pretium donato feudo
contemplatione matrimonii ebſque eſſenſu, etiam
ſi non promiſſa evictio, ex retionibus adductis per D.
meum *numer. 15. & ſeq.* Hinc, *D.Præſ.Merlin.d.cent.2.*
cap. 60. per tot. luculenter ſubſtinet, ec deciſum refert
per S.C. 4. Martii 1641. donato, vel refutato feudo contemplatione
matrimonii ebſque eſſenſu, ſemper debeti
æſtimationem, nedum filio ſed & ejus uxori, illudque
obligetum aſſe pro dotium, & jurium dotalium
tuitione, vigore Capitulorum hujus Fideliſſimæ
Civitatis Neapolitanis conceſſorum.
7 Ex donatione tamen contempletione metrimonii
facta, an ecquiratur jus filiis uti hæredibus Patris,
an uti filiis, videnda eſt *gloſſ.* famoſe in *leg. ſi tibi,*
§. ſi pactus ſim, verſicul proderit, & verſicul. ſed quid ſi
8 *dubitetur, ff. de pact.* ubi facit tramembram diſtinctionem,
quod aut Pater aſt ſtipuletus pro ſe, filiis, hæ-
9 redibus, & tunc uti hæredes ſuccedunt, aut pro filiis,
uti filiis, & tunc ſumus in claris, quòd uti filii
10 aut vero in dubio, & ceſſantibus conjecturis, uti hæredes
ſuccedunt, quem *gloſa* theoricam *DD.* communiter
ſequuntur, ut per *Surd. deciſione tricenteſimo vigeſimo ſecundo* & de ſtilo tertio caſu loquuntur, &
comprobat D. meus *numero decimoſeptimo*, ſequitur
D.Hodierna in obſervat. ad Surd. dict. deciſion. tricenteſimo vigeſimo ſecundo per tot. ubi ex D. meo *deciſion. ſeptuageſima, numero octavo,* refert, conjectures, ex qui-
11 bus filii præſumuntur vocati uti filii, & non uti hæredes,
probandas eſſe per ipſos filios, dum in eis ſe
12 fundant, & ſic daficientibus conjecturis promiſſio
facta filiis, intalligitur uti hæredibus, *Menoch. præſumpt. quadrageſimo octavo libro tertio, D. de Franch. deciſion. ducenteſimo decimo tertio, numero quinquageſimo quinto, quinquageſimo ſexto, & ſeq.* ad ſaturitatem *Surd. deciſion. tricenteſima vigeſima ſecunda à numero decimo octavo ad fin. D.Reg.Loffred.conſil. prima, numero ſexageſimo quarto, verſicul. ad quæ decedat gloſſ.* ac *numero ſexageſimo quinto, & ſequens Maſcard. de probat. concluſ. milleſimo centeſimo quinquageſimo ſecundo numero primo, ſecundo, tertio & quarto,* ubi teſtatur, dictam
opinionem aſſe veram, communiter ab omnibus *DD.*
ſequutam, & de magis communi, & veriori ſententia
teſtitur *Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 14. tit. 18. num. 9. verſic. ſed diverſa ſententia,* & voluit etiam
Alciat. conſ. 20. nu. 3. lib. 3.
13 Similiſque articulus fuit in S.C. diſputatus in cauſe
Fabii Caraccioli cum D.Troiano Caracciolo; in capitulis
enim matrimonialibus initis inter Flaminium
Caracciolum, & D.Leudoniam Ruffam fuit facte donatio
contemplatione dicti matrimonii per Paulum,
& Livium Caracciolos fratres dicti Flaminii, nedum
dictæ D.Landoniæ, ſed filiis naſcituris ex dicto metrimonio
duc. 35. mil. de quib. dictus Flaminius diſponere
potuiſſet ad ſui libitum, cumque perveniſſent duc. 7.
mil. ex bonis prædicti Pauli ad dictum D. Troianum,
vigore dictæ promiſſionis poſt mortem Fleminii Pettis,
inſtitit dictus Fabius ereditor prædicti Flaminii,
ſetisfieri ſuper dictis ducat. 7. mil. eo quòd promiſſio
intelligebatur facte filiis uti hæredibus nedum ex
juris diſpoſitione, ſed etiam vigore dictæ promiſſionis,
dum enim Fleminius poterat diſponere de quantitate
donate, certum eſt quòd filii non erant contemplati
uti filii, ſed uti hæredes Patris, ideòque per S. C.
* junctis Aulis die 30. Mali 1616. fuit deciſum ed beneficium
prædicti Fabii, votantibus DD.Conſil. *Alderiſio* cenſæ Commiſſerio, *Salvo, Valcarcel. De Morra, Freccia, De Januario, & D. Præſid. de Ponte* Marchione
S. Angeli, in Bance Carboni.

Michael Angelus Gizzius.

Matris renunciatio an, & quando noceat filiis venientibus ex proprie perſona. Et quid in linea collaterali.

SUMMARIUM.

1 *Renunciatio matris an, & quando obſtet filiis venientibus ex propria perſona, & n. 5. 12. & 17.*
2 *Nepotes de jure noviſſimo in ſucceſſione patrui ſuccedunt in ſtirpes, una cum aliis patruis, & de ratione, num. 3.*
4 *Renunciatio matris habet tacitam conditionem, ſi hæreditas ei deferatur, & nu. 13. & 16.*

6 Filii

6 *Filii mortua matre, qua dote accepta renunciavit, an*
poſſint venire ex propria perſona, & an dos debeat
conferri per filios. nu 7.
8 *Proximior ex propria perſona quomodo conſideratur in*
hac materia ſucceſſionis, & nu. ſeq.
10 *Nepos quando admittatur ad ſucceſſionem aſcenden-*
tium, & tranſverſalium, & n. 19.
11 *Jus accreſcendi eſt potentius ſucceſſorio edicto.*
14 *Filii habent repræſentationem à lege, non à ma-*
tre, & ideo renunciatio matris ipſis non
obſtat.
15 *Filius exhæredati non repellitur ſuccedere Avo ſimul*
cum patruo.
18 *Reſoluto actu, cenſentur reſoluti omnes effectus ab eo pro-*
cedentes.
20 *Nepos repræſentando gradum matris, erit in eodem*
gradu cum patruo, tam in ſucceſſione aſcendentium,
quam tranſverſalium.
21 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO XLI.

IN ſucceſſione q. Cler. Jo. Jacobi Cicala mortui ab
inteſteto, concurrebant Hieronymus, Simeon, An-
gela, & Franca Cicala fratres, & ſorores utrinque con-
junctæ, & illi de Guarino filii q. Thomaſinæ Cicalæ,
ſimiliter ſororis utrinque conjunctæ prædicti q. Joan.
Jacobi. Cumque tractaretur decretum præambuli in
Curia Bajulationis Civitatis Lycii; non fuit dubita-
tum, quod in quatuor partibus dictæ hæreditatis
ſuccedebant dicti fratres, & ſorores utrinque con-
junctæ; ſed dubium fuit de quinta parte, ſi ſpectabat
ad filios q. Thomaſinæ præmortuæ, vel in ipſa ſucce-
dere debebant etiam prædicti fratres, & ſorores vi-
ventes, & ideo fuit ſuperſeſſum in expeditione de-
creti præambuli reſpectu dictæ quintæ partis, à quo
decreto cum fuiſſet appellatum ad M. C. fuit provi-
ſum, & datus terminus in cauſa, & interim, quod di-
cti quatuor fratres, & ſorores immitterentur in poſ-
ſeſſionem etiam dictæ quintæ partis; à quo decreto
cùm fuiſſet appellatum ad S. C. & obtenta ſolita
Reg. decretatio quod M. C. V. verbum faciat in eo-
1 dem S. C. dicebant dicti de Cicala, decretum M. C.
debere confirmari, ſtante renunciatione dicti q.
Thomaſinæ matris dictorum de Guarino quæ dice-
batur, obſtare filiis, etiam ex propria perſona ve-
nientibus: & Primò, quia cum ſopita ſit hodie fami-
gerata illa quæſtio inter *Accurſ. & Bart.* ex una, &
Azon. ex alia, An nepotes ſuccedant una cum patruis
2 in ſucceſſione alterius patrui præmortui in ſtirpes,
vel in capita, cum de jure noviſſimo ſuccedant in
ſtirpes, & non in capita; de qua quæſtione late *Lu-*
dov. Morot. conſil. 1. Theſ. in deciſio. 162. Franch. deciſio.
24. & hoc ea ratione, quia repræſentando gradum, &
3 perſonam matris, concurrunt in ſucceſſione cum
aliis patruis, ut in *auth. ut fratrum filii, §. ſi igitur de-*
functus, de hered. quæ ab inteſt. defer. Purpur. conſil. 390.
numero 10. *libro.* 1. *Morot. dict. conſil.* 1. *numer.* 43. *Doctor*
Marta vot. 102. *n.* 8. & ſic cum matri, ſi viveret obſta-
ret renunciatio, ita & filiis, quamvis enim renuncia-
4 tio matris tacitam habeat conditionem, ſi hæreditas
ei deferatur, ut in *l. qui ſuperſtitis*, ubi *DD. ff. de acqui-*
ren. hæred. & in l. pactum dotali, C. de collat. & in c.
5 *quamvis pactum, extra de pact.* & proinde, ea præmor-
tua poſſent filii venire ex propria perſona, ut per
Gram. deciſion. quinquageſimo ſeptimo Molin. de primog.
Hiſpan. libro 2. capit. tertio numero quadrageſimo ſeptimo,
De Ponte conſil. 40. *num.* 6. *lib.* 1. *Marant. diſp.* 10. *D. auth.*
in d. cap. quamvis, num. 41. *Cavall. comm. opin. quæſt.* 101.
& alii per *Harthm. Piſt. quæſt. juris libr.* 4. *quæſt.* 7. *in*
princ. & fatetur *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. titul. de re-*
nun. quæſt 5. Quod etiam procederet, ſi mater accepta
6 dote renunciaverit, quicquid dixerit *Marta in voto*
250. *num.* 13. inter *deciſ. Piſan, & in tract. de ſucceſſ. legal.*
p. 1. *q.* 14. *art.* 2. *& Fontan. de pact. nupt. clauſ.* 9 *gl. unic p.* 1.
n. 51. qui anceps in quæſtione videtur perſiſtere, quia
7 in Regno approbata eſt opinio affirmativa; ut colla-
ta dote, vel id, quod acceperit, poſſint filii venire, non
obſtante renunciatione matris, quod diffuſe probat
Piſtor. d. lib. 4. *quæſt. juris q* 7. ſub *numer.* 3 *verſic. verum*
tamen, ubi DD. cumulat, & hanc ſententiam crebriori
Interpretum calculo eſſe approbatam teſtatur, &
pluries deciſum fuiſſe in S. C. refert *Piſanell. ad Con-*
ſuet. Neap. Incip. *Si moriatur*, ſub *nu.* 39. ubi etiam *Frecc.*
qui refert, ſic deciſum in anno 1528. & in anno 1567.
fol. 90. *Camill. Salern ad Conſuet. Si qua moriens, nu.* 51.
quas deciſiones refert etiam *Molfeſ. in d. q.* 5. *numer.* 5.
6. & 7. ubi nedum DD. pro hac opinione cumulat,
verum ampliat, etiam ſtante juramento, *De Ponte d.*
conſil. 40. *& Cancer. variar. reſolut. libro* 3. *quæſt.* 15. *nu-*
mero 56.
8 Verùm pro parte dictorum de Cicale dicebatur,
quòd etiam admiſſa hac opinione pro vera, tamen
hoc intelligitur quando ſunt proximiores defuncto
ex propria perſona, ut dixit *Minad. in Conſt. Regni In*
aliquibus, numero 11. *in* 3. *not.* vel ſunt in gradu cum aliis
ſuccedere volentibus *Sard. conſ.* 355. *numer.* 44. *vol.* 3. *&*
Molfeſ. in d. q. 5. *numer.* 37. & habetur in *l. Gallus, §. nunc*
de lege Velleia, ff. de liber. & poſth. ſecus tamen, quando
9 concurrunt cum patruo, nam cum in dicto caſu re-
periantur in ulteriori gradu ex propria perſona non
poſſunt cum patruo concurrere, & ſi volunt ſub-
intrare in locum matris, illa renunciatione ſe exclu-
ſit, & pro hac opinione ad excluſionem nepotum de-
ciſum fuiſſe apud Senat. Pariſienſ. penes *Robert.* refert
Theſaur. quæſt. foren. lib. 2. *q.* 90. ubi plene de materia, &
dictam opinionem ſequutum fuiſſe Senatum Pede-
montii in filio hærede matris, refert *numer.* 20. qui &
ipſe hanc opinionem amplectitur, & ſequitur *Molſ.*
d. q. 5. *num.* 37. *Crot. in repet. cap. ipſo jure, n.* 72. *de reſcript.*
in 6. *Surd. d. conſ.* 355. *num.* 11. poſt *Guid. Pap. q.* 228. *nu.* 2.
Caſſan. conſil. 47. *numer.* 28. *& Rab. conſil.* 43. *in fi. Nicol.*
Bellon. conſ. 15. *num.* 10.
Dicebatur inſuper, quòd quatenus eſſet admittèn-
da opinio ad favorem nepotum, attamen hoc erit
10 intelligendum in ſucceſſione aſcendentium, ſecus
verò in ſucceſſione tranſverſalium, nam nepotes abſ-
que gradus repræſentatione, & ſubingreſſione poſ-
ſunt venire ad ſucceſſionem avi, quia loco filiorum
habentur, ita ut debeant inſtitui, aut exhæredari, alias
poſſunt contratabulare teſtamentum, *leg. Codic. de*
poſthum. hæred. inſtitut. leg. 2. *Codic. de ſuis, & legitim.*
Antonin. de Amato variar. reſolut. 2. *numero vigeſimo*
primo & 23. quod ſecus eſt in ſucceſſione patrui *The-*
ſaur. deciſ. 162. *Morot. dict. reſponſ. numer.* 44. quia por-
tio fratris præmortui accreſcit fratri, nepos verò
11 venire non poteſt ex ſucceſſorio edicto, quia jus ac-
creſcendi potentius eſt ſucceſſorio edicto, *Rol. à Vall.*
conſil. 11. *numer.* 9. *vol.* 1. *Dec. in d. l. qui ſuperſtitis, & Mo-*
rot. reſpon. 22. *numer.* 7. & poſt dictos *Molſ. d. quæſt. nu-*
mero 36.
Contra verò dicebant ſorores de Guarino, quòd
12 illa concluſio, quòd renunciatio matris non excludat
filios venientes ex propria perſona, quando hæredi-
tas non eſt delata in vita matris, fundata ex *Bart.* &
aliis in *d. l. qui ſuperſtitis, ff. de acquir. hæredit.* fundatur
13 ratione, quia habet in ſe tacitam conditionem, ſi ei
hæreditas deferatur, *Bald. in leg. fin. Cod. de pact. Paul.*
de Caſtr. & alii in *d. l. qui ſuperſtitis*, quod etiam corro-
boratur alia ratione, quia filii ſubintrant locum ma-
14 tris, nec eis obſtat renunciatio, quia repræſentatio-
nem non habent à matre, ſed à lege, & proinde non
ex perſona matris, ſed ex perſona propria ſuccedere
intelliguntur, ut docet *Bart. in l.* 1. *§. ſi ſit nepos ff. de*
collat. dot. & in *leg.* 1. *§. ſi filius. ff. de conjungend. cum*
emancip. libro Alexan. in l. illam, num. 11. *verſicul. nec eſt*
bona

*bona diſtinctio, Cod. de collat. & conſil.*20*.col.*3*.v l.*1*.& conſ.*4*.verſic. verſus fin. vol.*4*. Cancer var. reſol parte* 3*. cap.*15*.num.*44*. Peſtor.*99*. jur. lib.*4*.q.*7*.nu.*3.optimè *Faber.* in ſuo *Cod. lib.*2*.tit.*3*. de pact. diff.* 1*. Maranta conſ.* 304*. & diſ.*10*.nu.*9*.&* 33*. Alex. Trentacing. conſil.*49. cum ſubſcriptione aliorum quindecim Advocatorum Neapol. *lib.*1 *Robles de repraeſ. lib.*1*. capite* 16*. num.* 16*. cum ſeqq.* & fuit deciſum in cauſa Comitis Muti, licet contra ſcripſerit *Minad. conſil* 12. ut ipſemet teſtatur *in Conſtit. Regni in aliquibus, in* 3*. notab. num.*11. optime etiam *Ann. Robert. rer. judic. libro ſecundo, capite* 5. qui hoc firmat alio medio nam filius exhæreditati non repellitur ſuccedere avo ſimul cum patruo, ut eſt *text. in leg. ſi quis filio, ff de injuſt. rup. & irrit. teſtament. Menoch. de præſump. libro quarto, præſumpt.*95*. numero octavo.* & ſic deciſum habetur per *Franch. deciſ.*67*. Ioan. Andr. de Georg. allegat.*23*. num.*49*. Mart. vot.*102*. num.*3*. Anell. Amatus conſ.*15 ſub *num.*12*. Intrigl. deciſ.*11*. numero ſecundo, Corn. conſil* 116*. num.*15*. lib.*1*. Molin. de rit. nupt. lib.*3 *quæſt.*8 3*. numero* 1 *Fontanell. de pact. nupt. d. clauſ.*9 *gloſſ. unic. parte* 1*. num.* 10 ubi teſtatur de communiori. & magis recepta ſententia *Surd. conſ.*133 *num.* 19. quæ opinio fundatur etiam alia ratione, tradita à
2 *Morot. d. reſp.*2. ſub *num.*5. quia cum renunciatio ma-
6 tris habeat illam tacitam conditionem, ſi hæreditas ei devolvatur, ea mortua, ſuperſtite illo de cujus ſucceſſione agitur, habetur ac ſi non eſſe facta & illo caſu,
7 filiam potius dicitur excludi morte quam renunciatione, quod ait, procedere, ſive ſimpliciter fuit facta renunciatio, ſive pro ſe, & hæredibus, & etiam ſi filii agant uti hæredes matris, aut quod evictio ab ea promiſſa, ſiquidem ſi matris renunciatio dicto caſu habetur pro infecta, ab eo aliquod fundamentum iumi non poteſt, quia non entis nullæ ſunt qualitates, *leg. ejus, qui ff ſi cert. pet.* & reſoluto actu, cenſentur reſoluti omnes effe-
8 ctus ab eo procedentes, ac ſi numquam factus fuiſſet, *l.*1*. § fine autem & l. pen. ff de condit. ſin. cauſ. leg. pen ff. de condit. ſin. cauſ. l. voluntario ff quib. mod. pign. vel hypoth. ſolvat* neque eſſe conſtituendam differentiam inter ſuc-
9 ceſſionem aſcendentium, & tranſverſalium, inquit *Faber* in ſuo *Cod. libro* 2*. tit. de pactis diffin.*1 eum rationes in utroque caſu militent, immo majorem dicit eſſe rationem in tranſverſali, qui ſororem dotare non tenetur, vel dotem conferre, & in linea tranſverſali ſunt etiam deciſiones relatæ à *Franch. dec* 67. & à *Minad. in Conſtit. In aliquibus*, ſub *nu.*1*. d. not.*3. ſic etiam in linea tranſverſali loquuntur *Theſaur. d. q.*90*. Craver conſ.* 17*. lib.*1*. nu.*10*. Moret. conſ.* 2. & ex Regnicolis *De Georg. alleg.*40*. num.*25*. Maria de ſucceſſ. legat. part.*1*. q.*14*. art.* 2*. nu* 9*. Marant. conſ.*104*. Anell. Amat.*15*. Viſcont.* in ſuis *comm. ad verb filia.*

Neque obſtabat id, quod ſupra dicebamus, quòd nepos, vel neptis habent filii, & pater tenetur eos inſtituere vel exhæredare, quia ſucceſſio non procedit ratione ſuitatis ſed ratione proximitatis, & neptis, repræ-
10 ſentando gradum matris ejus, eſt in eodem gradu cum patruo, tam in uno, quam in altero caſu, ut recte advertit *Faber in loco* ſupra allegato, & ſic in linea tranſverſali fuit deciſum in S. C. in cauſa illorum de Rendina, ut diximus in *deciſion. quarta.* Et ſic etiam, omni-
11 bus diſcuſſis fuit deciſum in præſenti cauſa die 3. Decembris 1636. ad relationem M.C.V. reformando decretum ejuſdem M C. & proinde fuit dictum, remiſſa eſt quoad terminum, verum interim illi de Guarino immittantur in poſſeſſionem quintæ partis hæreditatis quæſt. Cler. Joan. Jacobi Cicalæ verum capitalia non remaneant, nec procedatur ad alienationem corporum hæreditariorum, inconſulta M. C. ſub pœna nullitatis, & hoc quia cauſa non fuit deciſa in petitorio, ſed in poſſeſſorio & datus terminus in petitorio, quamvis examinata fuerit etiam cauſa propinquitatis, penes Magnif. Secretar. S C.

OBSERVATIO IN DECISIO. XLI.

SUMMARIUM.

1 *Nepos ex filia renunciante, recepta dote, an, & quandò poſſit ex propria perſona, mortua matre ad ſucceſſionem venire, & nu.*2*.*3*.*4*.*5*.*6*.*7*.*8*. &* 9*.*

4 *Hæres tenetur habere ratum factum defuncti, & quando non dicatur impugnare renunciationem matris, nu* 5*.* 6*.*7*. &* 8*.*

5 *Renunciatio matris habet tacitam conditionem, ſi ei hæreditas ſit delata tempore mortis patris.*

Non entis nulla ſunt qualitates, ibid.

10 *Nepos ex fratre, vel ex ſorore præmortua, concurrit una cum patruo ſuperſtite, vel illo defuncto cum ejus filiis, in ſucceſſione alterius patrui.*

*Quid ſi extet ſtatutum, vel conſuetudo, ut ſoror dotata de bonis patris, excludatur à ſucceſſione fratris ab inteſtato mortui, nu.*11*. & ſeqq.*

12 *Conſuetudo Terræ Cerreti in ſcriptis redacta excludit filiam maris tam etiam à ſucceſſione fraterna, fratribus ſuperſtitibus, non tamen ligat, ſi caret aſſenſu, nu.*14*. intellige ut num.*15*.*16*. & adducitur deciſio, numero* 17*.*

13 *Conſuetudo Civitatis ſuperioris ligat cives loci ſubjacentis, niſi habeant contraria propria ſtatuta.*

16 *Statutum eſt ſtricti juris, & exorbitans à jure communi, idèoque non extenditur, etiam ex majoritate rationis.*

1 Diximus in *dec.*4*. num* 2 ex D. meo *ibi* citato, nepotes ex filia renunciante recepta dote, matre præmortua, poſſe venire ex propria eorum perſona ad ſucceſſionem quod etiam confirmat Dom. meus *hic numer.*6*.*7*.*14*. &* 15. atque ita deciſum teſtatur *num.* 21 &
2 noviſſime *D. Andreol. controv.*212*. num.* 1*. parte* 3 *controv. forenſ.* & licet *numero* 2. adducat nonnullos DD affirmantes, id non procedere, quando mulier renunciavit pro ſe & hæredibus, tunc enim filii hæredes matris renunciantis non poſſunt ſuccedere avo ex vi maternæ
3 renunciationis; attamen *numero* 3 eam limitationem falſam eſſe oſtendit, ſuamque opinionem pluribus comprobat mediis à *numero quarto*, per tot *num.* 9. ſicuti eam etiam reprobaverat ante ipſum Dom meus *num.*17. quamvis enim uti hæredes matris non poſſint
4 impugnare illius renunciationem, ad *text. in l. cum à matre C. de rei vendic.* nihilominus non dicuntur eo caſu matris renunciationem impugnare, nedum ex ratione adducta à D. meo, tam *in d. dec.*4*. nu.*6. quam *hic, n* 15*. &* 16. quia renunciatio illa matris habet tacitam conditio-
6 nem ſi ei hæreditas delata fuerit, unde cùm illa pro infecta habeatur, ob defectum conditionis, non poteſt in ea aliquod fundamentum fieri, quia non entis nullæ ſunt qualitates, ut per D. meum *d. num.*17. quod etiam admittit *D. Andr. ibid. num.*10. ſed etiam quia filii non impugnant matris renunciationem; ſed prætendunt, illam tantommodo comprehendere jus ſucceſſionis quod matri competiiſſet, ſi ſuperſtes fuiſſet tempore mortis patris non autem comprehendere caſum, ubi ſucceſſio non fuit delata matri ſed filiis ut ex *Peregr. conſ.*83*. num.* 10*. verſ. quare vol.*5 tradit *D. Andreol. loc. cit. nu.*9. Item
7 quando filius non uti hæres matris, ſed ex propria perſona, & extra jus hæreditarium intendit, aliquid conſequi, non tenetur approbare factum matris, cujus eſt hæres ut poſt *Bardellon. conſ.*97 *num* 18*. & Garvan. conſ.*
8 1*. num.*128*. & ſeqq.* probat *D. Andreol. ibid n.*11. qui *num.* 12. probat clauſulam, *pro ſe, & hæredibus* in renunciatione appoſita, de qua dixi *num.*2. intelligi debere quando vere hæreditas matri renuncianti delata fuiſſet; tunc enim ejus filii, hæredeſque renunciationem impugnare nequirent, & plus prætendere uti hæredes matris; Cæterum, ſi mater renunciaſſet pro ſe, & filiis;

O tunc

tunc illi ex propria eorum perſona vtoite non poſſent, ut bene reſpondent *Peregrin. dict. conſ. numero octavo, & ſeqqu.* ac *Galvan. dict. conſil. 1. numero 142. & ſeqqu.* quos referens ſequitur *Dom. Andreol.* ubi ſupra *numero duodecimo* & *Nos* late comprobavimus in *dict. deciſ. 4. numero 14.* & à *numero 18.* per tot. *numero vigeſimo ſexto*, ac ita per M.C. deciſum retulimus *numero vigeſimo ſexto.*

10 Ea juxta tradita per D. meum *hic numero tertio*, nepos ex fratre, vel ſorore præmortua concurrit una cum patruo ſuperſtite, vel illo defuncto cum ejus filiis ad

11 ſucceſſionem alterius patrui, ſed quid ſi extat ſtatutum vel conſuetudo, ut ſoror dotata de bonis patris excludatur à ſucceſſione fratris ab inteſtato decedentis, an hoc caſu filius dictæ ſororis poſſit concurrere, & ſuccedere dicto patruo mortuo. Hic articulus fuit in S. C. diſputatus in cauſa Martii Piccirilli cum Joanne, & Martio de Guido Terræ Guardiæ Sanfraimondi, deceſſerat enim Fabius de Guido ab inteſtato, & ad ejus ſucceſſionem concurrebant dicti Joannes frater, & Martius de Guido nepos ex alio fratre præmortuo, ac etiam dictus Martius Piccirillus nepos ex Julia ſorore, etiam præmortua, qui quidem de Guido ad excluſionem di-

12 cti Martii Piccirilli allegabant Conſuetudinem Terræ Cerreti, in ſcriptis redactam cum Regio aſsenſu, per quam filia maritata excluditur etiam à fraterna ſucceſſione, fratribus ſuperſtitibus; cumque Terra Guardiæ ſit de Comitatu Cerreti, ligatur eadem conſuetudine, non

13 enim in controverſiam deduci poſse, aſserebant, conſuetudinem ſuperioris Civitatis, ſeu loci, ſive illius ſtatuta ligare Cives loci ſubjecentis, niſi is locus propria habeat contraria ſtatuta, vel conſuetudines, ea *gloſ.* & *Bart. in leg. ex ea cauſa, ff. de poſtul.* idem *Bart. in l. convenerit, la 2. §. ſed ſi nuda, ff. de pign. act. Roman. conſ. 118. Soc. jun. conſ. 2. num. 30. & 32. & conſil. 80. nu. 9. lib. 1. Roſen. conſ. 7. lib. 1. Cravetta de antiq. tempor. part. 4. num. 53. & ſeq.*

14 In contrarium tamen dicebat Martius Piccirillus de dicta conſuetudine nullam eſse habendam rationem, tum quia nullus aderat aſsenſus; ſed tantum enunciabatur in copia extracta à Notario, ideoque nihil operabatur conſuetudo, ad tradita per *DD. in leg. ſi quod extraordinarium, Cod. de legation. libro 10.* ubi *Bartol.*

15 *numero 4. & 5.* quatenus aſsenſus adeſset, conſuetudo loquebatur in filia volente ſuccedere fratri, at hic filius ſororis præmortuæ ſuccedere volebat, non repræſentando perſonam matris, quo caſu cadere poſset difficultas: ſed gradum tantum repræſentando, ea propria

16 perſona veniebat, ex tradita per *Dom. dict. numero tertio*, cumque ſtatutum ſit ſtricti juris, & exorbitans à jure communi, non debet extendi, etiam ex majoritate rationis; tanto magis quia dictum ſtatutum non erat in viridi obſervantia in d. Terra Guardiæ, ex quo produxe-

17 rat binas Judicaturas in propriis caſibus contra dicti

* ſtatuti diſpoſitionem. Quare ad relationem D. Conſiliarii *De Morra* ſub die 27. Februarii 1617. fuit judicatum ad favorem Martii Piccirilli, ut admittatur ad ſucceſſionem patrui una cum prædictis Joanne, & Martio de Guido, in Banca Cioffi.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Creditores non habent jus offerendi dotem in pecunia mulieri agenti pro aſsecuratione ob vergentiam viri ad inopiam. Et quid ſi bona, ſuper quibus petitur aſſiſtentia commodam non recipiant diviſionem. Et an aſſecuratio ſit facienda juxta appretium faciendum per Æſtimatores, vel per Licitatores, & Subhaſtationes, late examinatur.

SUMMARIUM.

1 *Mulier ob vergentiam viri ad inopiam poteſt, conſtante matrimonio aſſecurari ſuper bonis ipſius pro ejus dote, & antefato.*

2 *Creditor poſterior non habet jus offerendi dotem in pecunia mulieri, pro ejus aſſecuratione agenti, vel vendere bona communis debitoris.*

Limita, ubi mulier doloſe compareret ad impediendam venditionem, n. 7.

3 *Vel ubi ageretur de reſtitutione dotis, ſoluto matrimonio.*

4 *Aſſecuratio dotis in mobilibus non datur, ſed illa vendi debent, & pretium in tuto reponi.*

5 *Aſſecuratio mulieri pro ejus dote pro quo pretio fieri debeat.*

6 *Appretium juſtum dicitur illud, quod per Æſtimatores fit, non autem quod per Licitatores, & numero 12.*

8 *Vigilantibus, & non dormientibus jura ſubveniunt.*

9 *Retentio pro aſſecuratione datur mulieri, ſi tamen poſſideat.*

10 *Venditio rei ſtabilis non impeditur ob aſſecurationem petitam à muliere, ubi commodam non recipit diviſionem.*

11 *Remedium* leg. ſi conſtante, ff. ſolut. matrimon. *adverſus anteriorem creditorem mulier intentare non poteſt*

12 *Deciſio cauſa adducitur.*

DECISIO XLII.

1 Mulier ob vergentiam viri ad inopiam poteſt, conſtante matrimonio, aſſecurari ſuper bonis ipſius pro ejus dote, & antephato, reponendo eam in tuto, juxta terminos *text. in l. ubi adhuc, C. de jur. dot.* & *l. ſi conſtante, ff. ſolut. matrim.* fuit tamen dubitatum an adverſus mulierem petentem, aſſecurari poſſit poſſeſſor offerre creditum in pecunia & bona retinere, vel poſterior creditor offerre creditum, & bona communia debitoris vendere, & quamvis per DD. fuerit valde controverſum, ut per *Fab. de Anna conſ. 69. volu. 1.* qui pro utraque parte *Doctores* enumerat, attamen magis com-

2 munis eſt opinio, ſecundum quam fuit judicatum fere per omnia Tribunalia, quod hoc ſit privilegium dotis, ut non habeat locum jus offerendi, ſed mulier debet aſſecurari ſupra bonis ſtabilibus viri, alias enim, quia pecunia de facili conſumitur, poſset conditio dotis fieri deterior, contra *text. in leg. Attilicinus, ff. de jur. dot.* quod tamen debet intelligi, conſtante matrimonio, eo

3 enim diſsoluto mutatur conditio, & non tractatur de aſſecuratione, ſed de reſtitutione dotis, & propterea poteſt creditor poſterior vel poſseſsor offerre, ut fuiſse determinatum in S.C. dixit *Afflict. dec. 199.* ubi *Urſill.* & alii *Addent.* & præcipue *Thom. Gramm.* qui aliam S. C. in propoſito caſu affert deciſionem, ita etiam deciſum refert idem *Grammat. dec. 92. numero 17.* & *Franch.* qui cæteroa colligit in *deciſio. 54. De Ponte in conſ. 124. & 125. volum. 2.* & hanc opinionem tanquam veriſſimam ſequuti fuerunt *Theſaur. libro 2. qq. for. quæſt. 65. num. 6. Genuba dec. 16. Grattan. dec. Marcb. 194. Oſaſc. dec. 135. Merot. in quæſt. de poſſeſſ. offerente, num. 9.* poſt ejus *Conſilia*, qui etiam ampliationes, & limitationes notat, *Gayll. obſerv. 92. lib. 1.* ubi *Bernard. Greves*, qui concordantes citat, & etiam limitationes affert. *Carear. deciſ. 8.* latiſſime *Jo. Baptiſt. Coſta de remed. ſubſidiar. remed. 1.* & in *tractat. de juris, & fact. ignor. cent. 2. diſt. 80. Bald. Novell. de dot. 7. par. 24 privil. Neguſ. de pign 5. parte 1. memb. verſ. 9. alias effectus, Maxill. ad Conſuet. Barenſ. tit. de donat. inter vir. & uxor. §. marito, num 24. Pellic. ad Conſuetud. Averſ. c. 3. num. 610.* ubi etiam concordan-

4 tes allegat, licet hoc non procederet in bonis mobilibus.

bus, ex quibus fructus non percipi poſſunt, quiæ eſſent vendenda & pretium reponendum in tuto, juxta aliam *dec. Afflict.* 221.

5 Fuit etiam controverſum, pro quo pretio debet mulier habere aſſecurationem, pro pretio, ſcilicet faciendo per Æſtimatores, quos Tabularios, ſive Tabellarios in hac Civitate appellamus, an vero pro illo pretio, quod ab aliis invenitur, & *Capyc. in deciſ.* 41. refert deciſionem S.C. quod uxor fuit admiſſa non juxta appretium, ſed juxta pretium oblatum, contrarium tamen deciſum apparet in cauſa Victoriæ Lagoniſſæ, quæ fuit aſſecurata ſuper domo ejus viri ad inopiam vergentis pro pretio ducat. 10000. juxta appretium, ſecundum allegata per *De Ponte conſil.* 126. *volum.* 2. & non fuerunt fa-
6 ctæ ſubhaſtationes ex quibus ſperabat majus pretium Dux Turris major creditor poſterior, ut habetur ex *dict. deciſion. de Franch.* 54. ea potiſſimum ratione, quia excluderetur mulier à beneficio ſibi à jure conceſſo, & pretium juſtum dicitur quod per Æſtimatores appretiatur, non autem per licitationem, ubi calor licitantium ſolet eſſe nimis animoſus, ut plene diſcurſit *Franch. in d. dec.* 54.

Quibus ſtantibus cum poſt venditionem Terræ Lauri factam ad inſtantiam Creditorum tractaretur de venditione Terræ Palmæ ejuſdem debitoris, & eſſent pluries factæ ſubhaſtationes pro venditione, & fuiſſet facta oblatio duc. 70000. comparuit Illuſtriſſ. Marchioniſſa Lauri, & ſtante notoria vergentia viri ad inopiam, petit ſuper eadem Terra Palmæ aſſecurari, & per S. C. fuit dictum, fiant ſubbaſtationes, ad finem providendi, à quo decreto reclamavit Marchioniſſa, & prætendebat ſtantibus prædictis nullo modo poſſe Terram prædictam ſubhaſtari, eidem enim competebat aſſecuratio, mediante appretio de novo faciendo, ex quo poſt appretium factum ob incendium Montis Veſuvii Terra prædicta erat notabiliter deteriorata, Creditores è converſo dicebant, quod ex ipſis nonnulli erant anteriores Marchioniſſæ, & quòd pro illa quantitate, in qua verè eſſet creditrix anterior, poterat ſatisfieri ex reſiduo pretii Terræ Lauri, adhuc non liberato, tanto magis, quia pro ducat. 2000. jam habebat corpus dotale, juxta formam capitulorum matrimonialium ipſi reſtituendum & quod pro reſiduo non poterat in perniciem creditorum impedire venditionem Terræ prædictæ illo tempore, in quo plures concurrebant emptores, & ſperabatur eſſe vendendam etiam ultra appretium primo loco factum. Propoſita cauſa prædicta per Reg. Conſil Savium cauſæ Commiſſarium, fuit habitum pro vero, quod mulieri competit hoc privilegium aſſecurationis, nec poſſunt creditores poſteriores offerre creditum, & quòd aſſecuratio eſt facienda juxta appretium, ſecundum deciſa, *in dict. deciſ.* 54. *de Franch* Verum unus ex Dominis dubitavit, ſi hoc poterat practicari in hac cauſa, ubi concurrebant aliqua in facto quæ poſſent excludere prætentionem Marchioniſſæ. Et primo certum erat, quod quamvis per multum temporis ſpatium fuiſſet factus concurſus creditorum prædicti Illuſtriſſ. Marchionis, & proceſſum ad venditionem Terræ Lauri, & aliorum bonorum, nunquam Marchioniſſa petiit aſſecurationem, immo facta venditione dictæ Terræ Lauri, fecerat ſe graduare ejus loco pro ejus credito, & in S. C. pluries inſtitit, ſibi liberari aliquam ſummam ex depoſito facto per emptorem ipſius, hodie autem quod fuit repertus emptor Terræ Palmæ, & ſperatur, quod pretium ſit augendum, ad impediendam promptam, & paratam venditionem comparebat pro aſſecuratione, & in hoc caſu fuit deciſum in Senatu Pedemontano, ut per *Theſaur. deciſ.* 207. quod quotieſcunque mulier doloſè comparet pro aſſecuratione ad impediendam ven-
7 ditionem, quod hoc caſu ei non ſuccurritur, & propterea debebat procedi ad venditionem, & in pretio ſatisfieri, ut *num.* 4. qui ſubdit. *Ideo cauta debent eſſe mulieres, & ſuper hoc invigilare, ut ſi dubitent, ne creditores mariti bona accipiant, præveniant ipſa, præoccupando, & utendo remedio leg. ſi conſtante, cum ibi notat. per Bar-*
8 *tol. & leg. ubi adhuc, & ibi notat. per Cyn. & alios ſolution. matrimon. Vigilantibus enim, & non dormientibus jura ſubveniunt, leg. pupillus, ff. quæ in fraud. credit. leg. non enim negligentibus, ff. ex quib. cauſ. major.* & quamvis da prædicta deciſione videatur dubitare *Theſaur. jun. addit.* quia nulla eſt conſtituenda differentia an adſit ſententia adjudicationis vel ne, tamen, *in fine* concludit, quod opinio *Theſauri patris* optimè procedit in eo caſu, quando mulier non poſſidet, nec tractat de retentione, ſed de apprehenſione, quando enim poſſidet, quamvis non habeat ſententiam, poteſt retinere
9 pro aſſecuratione, ſecus verò, quando non poſſidet. Secundò dicebatur, quod quando de prædicta limitatione dubitaretur, ſatis enim generaliter loquuntur *Doctores* in hac materia, & eſſet nimis reſtringere diſpoſitionem ſupradictorum jurium & omnes ferè *Doctores* generaliter loquuntur, quod mulier poſſit impedire venditionem, attamen ex alio reddebatur in præſenti cauſa dubitabilis, certum eſt enim, quod aliud nihil ferè ſupereſt vendendum ex patrimonio prædicti Illuſtriſſim. Marchionis, niſi Terra prædicta Palmæ, quæ non commodam patitur diviſionem, ut poſſit vendi, quod ſupereſſet credito, cum eſſet majoris valoris dotis, & antephati prædicti deductis ducat. 20000. dota-
10 libus ipſius Marchioniſſæ, qui extabant & ex pretio dictæ Terræ poſſet ſatisfieri ipſi Marchioniſſæ, & aliis creditoribus, quo caſu non eſſe impediendam venditionem, deciſum refert *Faber* in ſuo *Codice libro quinto, titul. ſeptimo, de jur. dos. diffin. vigeſimo ſeptimo*, ubi dat rationem, *an non iniquum eſſet reſpectu dotis, quæ non periclitetur in damno morari creditores? atqui alio remedio creditoribus conſultum eſſe non poteſt, quam ut ad totius domus licitationem deveniatur, hactenus igitur mulieri conſulendum erit, ut redactum ex licitatione pretium, quantum ad dotis, & augmenti abſolutionem ſatis erit, penes idoneum mercatorem deponatur, per cujus manus uſuras legitimas mulier percipiat, ut ſe, ſuoſque alat*, quod equidem ſatis conſentaneum erit, tanto magis in hac Civitate, in qua de facili emuntur annui introitus ex quibus commodè fructus percipi poſſunt, vel poſſet etiam de facili fieri emptio aliorum bonorum immobilium, ex quorum fructus poſſent ſe ſuoſque juxta juris diſpoſitionem alere, pro quo erit etiam conſiderandum quod ratio vera, & fundamentalis, ut oblatio pecuniæ non admittatur ad excludendam mulierem ab aſſecuratione dotium, & antephati ſuper bonis viri & ab omnibus *Doctoribus* conſiderata eſt, quia pecunia non eſt in fructu, & de facili conſumi poteſt, & fieri conditio dotis deterior, ut etiam advertit *Franch. in dict. deciſ.* 54. quæ quidem ratio, quamvis militet in aliis Regionibus, ubi non de facili reperiuntur venditores ſtabilium, vel annuorum introituum, & ſic cum maximo dotis, periculo pecunia venit reponenda penes Campſorem, ut honeſtum lucrum mulier habere poſſit, ad ſui, & ejus viri & filiorum ſubſtentationem, tamen omnino ceſſat in hoc Regno, ut noviſſimum eſt, quia in dies venduntur ſtabilia, & etiam feudalia, & de facili pecunia converti poteſt in emptionem tot annuorum introituum, ut probat etiam *Rovit. in pragmat.* 1. *de cenſibus numero quadrageſimo octavo.* Item & tertiò conſiderabatur, quod adſint nonnulli creditores Illuſtriſſim.
11 Marchionis anteriores Marchioniſſæ, adverſus quos non poteſt ipſa uti privilegio aſſecurationis, ut optimè docet idem *Faber in dict. titul. de jure dot. diffin. vigeſima octava.* Et demum dicebatur, quod Terra prædicta eſt majoris valoris quantitatis dotium & antephati, pro qua poterat aſſecurari, & quando bona ſtabilia ſunt majoris pretii, & indiviſibilia, tunc non poteſt concedi aſſecuratio pro pretio, quo fuit appretiata

per Æſtimatores, ſed eſt licitanda, & factis ſubhaſtatio-
nibus poteſt concedi aſsecuratio pro pretio, quod ab
aliis invenitur, nec in eo caſu poteſt procedere opinio,
quod aſsecuratio fiat, mediante apprezio, ſed omnino
eſt vendenda prout fuit noviſſimè judicatum per S.C.
in cauſa Corneliæ Cataſæ Marchioniſsæ Genſani, quæ
cum petiiſſet aſſecurari pro ejus dotibus, & antephato
ſuper dicta Terra fuit ei oppoſitum, quod Terra præ-
dicta erat ſatis majoris valoris, & pro creditoribus
ſcripſit *Fab. de Ann. in conſil.* 63. Et ex his per S.C. factis
ſubhaſtationibus fuit Terra liberata eidem Corneliæ
pro pretio oblato, retentis duc. 9000. dotium, & ante-
phati, & pro reliqua quantitate fuit dictum, quod faciat
depoſitum, ut apparet ex proceſſu Corneliæ Cataſæ
Marchioniſſæ Genſani cum creditoribus ejus viri, in
Banca Carbon', & propterea fuit dubitatum, ſi in hac
cauſa poterat practicari deciſio prædicta, facta per Sac.
Concil. relata per *Franchis*.

12 Et ideo fuit determinatum bene fuiſſe proviſum per
idem Sac. Conſil. quod fiant ſubhaſtationes pro vendi-
tione Terræ prædictæ, ad finem providendi, citra tamen
præjudicium jurium Marchioniſsæ, quia ſi factis ſub-
haſtationibus non fuiſset repertus emptor in ſumma ta-
li, quod eſſet ſatis expediens pro ſatisfactione credito-
rum, potuiſset determinare, quid erit in prædicto caſu
faciendum. Et tandem facto de novo apprezio, fuit
Terra prædicta vendita Illuſtriſ. Principiſsæ Cariati, &
fuit creditum dotis, & antephatum liberatum dictæ
Marchioniſsæ, ut in proceſſu, Creditorum dicti Illuſtr.
Marchionis Lauri, penes Solatium Actor Magiſtr. Sac.
Conſil.

OBSERVAT. IN DECISIONE XLII.

SVMMARIVM.

1 *Uxor aſſecurari debet pro ejus dotibus, & antephato, viro ad inopiam vergente.*
2 *Alienatio bonorum viri impeditur per ſolam petitionem aſſecurationis ab uxore factam.*
3 *Jus offerendi an, & quando detur creditori poſteriori contra uxorem, petentem aſſecurationem in bonis viri, & n. 4. 5. & 7. ubi deciſio adducitur.*
6 *Pretium quale attendatur in jure offerendi, & in venditione pro amplianda Eccleſia, vel Monaſterio, n. 8. 9. 14. 15. & 16. ubi deciſiones referuntur.*
Licitationes ſolent eſſe animoſæ, d. n. 6. & 9.
Æſtimatores in hoc Regno Neap. appellantur Tabularii, d. n. 6.
10 *Appretium bonorum ſtabilium in Regno Neapol. per quos fiant.*
11 *Res unaquæque habet pretium infimum, mediocre, & ſupremum*
12 *Pretium ex quibus conſtituatur, & quale juſtum dicatur, num. 13.*
13 *Appretium ubi à pluribus ſeparatim fit, & unum eſt diverſum ab alio in quantitate, tunc coacervatis omnibus appretiis, tertia pars illorum accipitur pro juſto pretio.*

1 VIro ad inopiam vergente, poſſe uxorem pro ejus
dotibus, & antephato aſſecurationem petere ſu-
per ejus bonis, habetur in juribus per D. meum *hic ci-*
tatis numero primo, quod etiam voluerunt *Barboſa*, vir
ſanè doctiſſimus in *l. ſi conſtante ff. ſolut. matrim. D. de*
Marin. cap. 143. numero primo, libro ſecundo, quotid.
2 *reſolution.* immò propter ſolam petitionem aſſecura-
tionis impeditur venditio bonorum ad inſtantiam alio-
rum viri creditorum executorum, ut probat, ac deci-
3 ſum refert *D. Reg. Sanfelic. deciſio 131. libro primo*, non
tamen datur jus offerendi creditori poſteriori, ex dotis
enim privilegio mulier aſsecurari debet ſuper bonis
ſtabilibus viri, ex ratione adducta per D. meum *nume-*
ro ſecundo, & ante ipſum tradiderunt *D. Staibano ſenior*
ſuæ ætate Advocatus celebris *conſil. 73. D. Reg. Capyc.*
Galeota controv. 65. num. 14. 20. & ſeq. lib. 2. Intrigl. pag.
90. numer. 105. parte 2. D. de Marin. capite 119. numero
4 *15. libro 1. quotid. reſolut.* Contrarium tamen, quod de-
tur jus offerendi, probat *D. de Meaciis* loquens in
5 poſseſsore *conſil. 133. numero 11. & 13.* quod quidem jus
offerendi, etiam poſt ſententiam datur, limita tamen
quouſque peratur illius executio, ut ex *Capyc. dec. 41.*
num. 3. & 7. Menoch. remed. 3. adipiſc. num. 184. verſic. de-
claratur primo, & aliis probavi in *Addit.* Deo favente
de proximo imprimendis ad *Conſilia D. de Medic. d.*
conſ. 133. ad n. 12.
6 Non tamen in hoc jure offerendi attenditur pretium,
quod ab aliis invenitur, præviis ſubhaſtationibus, dum
licitationes ſolent eſſe nimis animoſæ, ſed attendi de-
bet pretium faciendum per Æſtimatores, quos in Re-
gno Tabularios vocamus: hoc enim pretium juſtum
dicitur, ut in aſsecuratione uxori facienda probat D.
7 meus *num. 5. & 6.* prout fuit per S.C. determinatum ſub
* die 31. Octob. 1622. referente *D. Reg. Rovito*, tunc Conſi-
liario, in cauſa hæredum Nicolai Aſſanto cum Joſepho
Pollice, in Banca Tuſini, ubi jus offerendi erat petitum,
etiam poſt ſententiam liquidationis, & licitationes fa-
ctas, & declaratum, eſſe admittendos ad jus offerendi
dictos hæredes poſseſsores, juxta appretium faciendum,
deductis meliorationibus.
8 Sed quando quis cogitur vendere domum, vel hor-
tum pro amplianda Eccleſia, vel Monaſterio, juxta text.
in l. ſi quis ſepulchrum ff. de rel. & ſumpt. funer. Giurb.
qui omnes citat *deciſio. 80. Cabed. deciſio. Luſit. 105. par-*
te 1. D. Conſil. Gizzarell. deciſ. 38. aliique adducti per *D.*
Reg. Rovit. in pragm. 2. nu. 6. de monial. tunc juſtum pre-
tium eſt perſolvendum, ut in *d. l. ſi quis ſepulchrum*, ibi.
9 *Præſes compellere debet juſto pretio, iter ei præſtare*, &
ſic non attenditur pretium, quod ab aliis offertur in li-
citatione, quæ, ut diximus *num. 6.* ſatis animoſa eſſe ſo-
10 let, ſed juſtum, quod ex apprezio Tabularii deſumitur,
D. Reg. Rovit. ibidem, ideoque in hoc Regno quando ju-
dicia aguntur in Tribunalibus hujus civitatis, ſecun-
dum *pragm. de Magiſtr. art.* Appretium bonorum ſtabi-
lium. Primò fit per unum ex Tabulariis Neapolitanis,
prævia Buſſula eligendum. Secundò, ejus reviſio fit à
Primario. Tertiò, & ultimò, reviſio illius fit à Judice
ordinario cauſæ, ut etiam voluit *D. Novar. collect. 3. n.*
1. in d. pragm.
11 Hinc, cum pretia rerum ſecundum *Ariſtotel. libro*
3. ethic. capite ſexto, habeant latitudinem, & unaquæque
res habeat pretium infimum, mediocre & ſupremum,
& quod conſiſtit in mediocritate dicitur juſtum ut in
leg. pretia rerum, ff. ad leg. falcid. nam non ex cujuſque
affectione, & ſumptu: ſed quantum communiter ven-
di poteſt, conſtituitur, ad quod facit text. *in capite pri-*
mo. de empt. & vendit. in l. ſervum meum, ff. ad l. Aquil.
in l. ſeptem, Cod. de erog. milit. annon. libro undecimo gloſ.
ſingul. in *leg. mortis cauſa capimus, §. fin. donat. cauſ. mort.*
12 quod quidem pretium conſtituitur, conſideratis reditu,
& qualitate rei ad text. *in l. ſi quis, Cod. de reſcind. vend.*
in leg. ſi fundus, ubi *Bald. ff. de reb. cor.* autem præſentis
temporis diſpoſitione, *lege tertia, §. Divi. ff. de jure*
Fiſci, item debent conſiderari onera, & alia, de qui-
bus, *gloſſ. Abb. Felin.* & alii in *cap. cum cauſa, el. 2. de*
teſtibus Joan. Andr. in §. nunc dicendum, verſ. fin. in tit.
de empt. & vend. ubi jura citat ad dignoſcendum juſtum
pretium.
13 Sed ſi iſti Æſtimatores, & ſic Tabularius. Prima-
rius, ac Judex ſint diſcordes in apprezio, nam unuſque
varie ab alio æſtimatur, tunc Judex coacervatis omni-
bus apprezis, tertiam partem illorum accipere debet,
illaque juſtum pretium judicatur, *Gerard. ſingul. vigeſi-*
mo quinto, Caſſan. in Conſuet. Burgund. in titul. des Ju-
ſtices, in text. ibi, en mas eſige, numero 5. & ante ipſum
Salyc. in l. hac edictali, §. his illud, colum. 2. Cod. de nupt.

Con

Cotn in memorab.in verb.aſtimatores, & poſt alios *D. Freccia de ſubfeud.lib.2.in 3.auther. Baron.n.42.*

14 Non tamen attenditur in apprezio pretium expenſum in ædificatione domus, ſed quod à Tabulario æſtimatur, attentis redditis ſupra *numero 6. & 7.* Ideoque cum Collegium JESUS PP. Jeſuitarum obtinuiſſet in S.C. quod Sorores de Ebulo cogerentur ad vendendum earum domum pro constructione Collegii, facto prius acceſſu per S.C. ac urgenti neceſſitate exiſtente, juxta *dict.leg.ſi quis ſepulchrum*, factoque apprezio per Tabularium in ducat.6044. illoque confirmato per Primarium, quamvis in reviſione per D.cauſæ Commiſſarium, viſo loco domus prædicta fuiſſet appretiata in
15 ducat. 7141. juxta expenſas erogatas in illius fabricatione: tamen facto verbo in dicto S.C. junctis Aulis, ſtante appellatione interpoſita per dictum Collegium, ac viſo loco per DD. Conſil. fuit decretum D. Cauſæ Commiſſarii reformatum, ac liquidatum pretium domus in d.duc.6044 ſervata forma apprezii Tabularii, ac Primarii, ſub die 14 Novemb. 1570 vocante D. Præſidente *de Franchis*, ac DD. conſiliariis *Pinario* cauſæ
16 Commiſſario *De Bottis, Margas, Villanova, Quadra, & Altomare*: cumque fuiſſet reclamatum per dictas Sorores de Ebulo, facta relatione in Collaterali conſilio, fuit confirmatum prædictum decretum S.C. ut habui ex *Apoſtilla* manu *D.Innocentis Paolutii*, qui fuit magnus, celebris, ac doctiſſimus Advocatus in calce *Allegationum*, quas ſcripſit pro dicto Collegio, quando autem dicatur juſtum pretium in venditione annuorum introituum cum R.Cur vide D.meum *dec.188.n.14.15. 20.55.87.88.& 108. lib.2.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Creditores abſque aſſenſu anteriores an præferantur poſterioribus cum aſſenſu in pretio pervento ex venditione feudi ad inſtantiam creditoris habentis aſſenſum. Et an revocatio tacita vigore *Conſtitut. Divæ Memoriæ* inducatur per litem motam ſuper nullitate venditionis feudi. Et an aſſenſus impetratus lite pendente ſuper nullitate venditionis ſit ſubreptitius, ſi nihil de lite fuerit expreſſum, & an in ſuſpenſo remanere debeat, donec decidatur lis.

SUMMARIUM.

1 *Pretium loco rei in particularibus non ſuccedit.*
2 *Pretium redactum ex re feudali, non dicitur feudale.*
3 *Creditores abſque aſſenſu anteriores, an in pretio pervento præferantur poſterioribus cum aſſenſu ex venditione feudi ad inſtantiam creditorum cum aſſenſu.*
4 Affl.in Conſt.Divæ Memoriæ, n.51. *declaratur.*
5 *Infecta primitiva contractus geſti cum minore, cum enormiſſima læſione inficitur etiam derivativa.*
6 *Ratificatio nihil operatur, ubi à principio contractus claudicavit.*
7 *Aſſenſus lite pendente impetratus, an ſit in ſuſpenſo, donec decidatur lis, & n.15.*
8 *Revocatio tacita vigore* Conſtit. Regn.Divæ Memor. *an ſit inducta, mote judicio ſuper nullitate contractus.*
9 *Venditio feudi abſque aſſenſu, tacitè revocatur, ubi idem feudum venderetur, vel generaliter obligaretur.*
Sed contrarium, n.17.
10 *Aſſenſus non eſt contractus, ſed confirmatio contractus rei feudalis.*
11 *Aſſenſus poteſt præcedere, & ſubſequi contractum.*
12 *Aſſenſus aſſumit naturam actus ſuper quo interponitur.*
13 *Aſſenſus Domini nihil aliud operatur, niſi tollere obſtaculum.*
14 *Aſſenſus impetratus ſuper venditione facienda tempore, quo alienans ſucceſſorem habebat, vel non erat de filiis deſperatus, nihil operatur, ſi mutatur rerum ſtatus, in quo ſucceſſoribus caret, & de filiis ſit deſperatus.*
15 *Contractus non retrotrahitur ad diem aſſenſus, in præjudicium tertii.*
16 *Aſſenſus lite mota ſuper nullitate contractus, ſubreptitius non dicitur, ſi de ea in ſupplicatione mentio facta non fuerit.*
17 *Contractus etiam lite mota ſuper nullitate ipſius, ſervari debet.*
18 *Contractum approbare dicitur, ubi quis lite mota ſuper nullitate exigere vellet virtute illius.*
19 Frecc.de ſubfeud lib.2.*confutatur.*
20 Conſt.Regn.Divæ Memor. *locum habet in venditione feudi, ita ut vendita feudo, ex jure ſpeciali poſſit, tam venditor, quam emptor alienationem revocare.*
21 *Minus eſt, habere actionem ad feudum, quam ipſum feudum.*
22 Conſtit.Regn.Divæ Memor. *non procedit, ubi non agitur de ipſo corpore feudi, & ſic, ubi feudum directo non alienatur.*
23 *Prohibitio alienationis feudi non habet locum in obligatione.*
24 *Actus agentium non poteſt ultra eorum intentionem operari.*
25 *Deciſio cauſa affertur.*

DECISIO XLIII.

IN liberatione depoſiti ducat 1000. perventorum ex pretio Terræ Caieri de Provincia Calabriæ ultra concurrebant V.I.D. Antonius Coppula, qui habebat aſſenſum anteriorem, licet contractus eſſet poſterior, & Hæredes qu. Joann. Domini Raffa, qui licet habuiſſent aſſenſum poſteriorem, habebant tamen contractum anteriorem: erat enim aſſenſus Antonii expeditus die 19. Martii 1629 & aſſenſus illorum de Raffa die 29 Martii 1630. Cumque tractaretur de pecunia perventa ex re
1 feudali, quæ quamvis non ſit feudalis cum pretium non ſuccedat loco rei in particularibus, *l.qui vas, §.ult.* ubi *gloſ.* concordantes citat *ff.de furt.* licet ſecus in univerſalibus, *leg.Imperator, ff. de leg.2. Napod.in Conſuetud. Bona ſtabilia, in 1.gloſ.* & ideo pretium redactum ex re
2 feudali, non dicitur feudale, *Iſern.in cap.1 §.& planſtrorum, quæ ſint regal.* & in *cap.ſi vera,ſi de feud.fuer. controverſ. Afflict.in Conſt. Baiuli locorum, in 3.not.Iac. de Belviſ.Bald. Martin.Laud. Alvar.& Cardin. Alexand. in capite primo, de feud. non habente propriam feudi naturam*, & alii allegati à *Surd.deciſion.306. numero tertio, & à Franch.in deciſion.64. numero tertio*, tamen quoties venditur res feudalis ad inſtantiam Creditorum habentium aſſenſum, ex antiquo ſtylo Sacr. Conſil præferuntur Creditores cum aſſenſu, juxta ta-
3 men eorum anterioritatem, de quo ſtylo S.C. teſtatur *Franch.d.deciſ.64.* quod quidem & jure fundatur, ad evitandum inutilem circuitum: hypotheca enim creditorum cum aſſenſu ſuper feudo non extinguitur, niſi facta ſolutione, & ideo poſſent agere hypothecaria contra emptorem, & poſſeſſorem feudi moleſtare, qui brevi manu ageret pro recuperatione pretii & propterea, quando creditores cum aſſenſo urgent pro venditione feudi, pretium liberatur creditorum habentibus aſſenſum, ad finem, ut emptores, abſque hoc onere hypothecæ feuda poſſideant, ut dixit *Franch.in dict. deciſio. 64.num.16.Georg.in alleg.18.in princip. ante num.1. Annæ ſing.204.& alleg.141.num.13.* ubi *Fab.de Anna in addit. Mart.cet.16.Camill.de Curt.* in ſuo diverſor. *feudal.parte 1.in cap.incip.in hoc igitur, num.9.& 10. Epiſcop Ricc.in collect.deciſion.888.* immo ex hoc inolevit practica, ut emptores in eorum oblationibus ſoleant apponere conditionem, ut pecunia deponenda pro pre-

tio ſolvatur creditoribus habentibus feudum obliga-
tum,qui etiam debeant cedere eorum jura,ad finem, ut
emptor ſubiret locum , & gradum ipſius creditoris
anterioris cum aſſenſu, & propterea dicebat Antonius
Coppula,quod cum ipſe habebat aſſenſum anteriorem,
debebat in liberatione præferri,pro qua opinione,quod
præferatur,qui prius aſſenſum impetravit,poteſt allegari
Afflict.in Conſtit.incip.*Conſtit. Diva memoria,num*.51.
qui loquitur in caſu contrario, quando quis fecit con-
tractum, ſub conditione impetrandi aſſenſum , & ante
4 expeditionem aſſenſus alter obligavit cum aſſenſu,ubi
dicit quod retrotrahitur,pro qua opinione videnda ſunt
etiam ea,quæ adducit *Anna in repetit.d.Conſtit.n*.205.
cum ſeqq.

Secundò dicebat Antonius Coppula, quod prædicti
hæredes de Raffa nedum carebant aſſenſu , ſed etiam
contractu obligationis, & proinde fruſtra de anteriori-
tate contendebant,quamvis enim Joſeph Grillus com-
munis debitor ſe obligaſſet cum conſenſu curoris in eo-
rum beneficium , tamen obligatio fuit ex falſa cauſa,
quod Mutius ejus pater erat debitor ipſorum , & quia
de debito prædicto non conſtat,ideo ſuper nullitate di-
ctæ obligationis inſtituit judicium , nulla habita conſi-
5 deratione de prætenſa ratificatione, nam infecta primi-
tiva contractus geſti cum minore cum enormiſſima læ-
ſione,inficitur etiam derivativa, *Bald.in l.fi C. de verb.
ſignif*.in contractibus enim ſemper initium eſt ſpectan-
6 dum,*l.ſi procuratorem,in princ.1.reſp.ff.mand l.1.§.non
ſolum*,prope *fin.ff depoſ*. & proinde, cum contractus à
principio claudicaverit,ratificatio nihil operabatur , ut
fundat *Reg.Rovit.in pragmat.1.n. 28.ad S. C.Maced*.

Et quamvis lis adhuc non ſit finita,tamen prætende-
debat , ex hoc duas oriri concluſiones. Primò quod
dum Joſeph in anno 1627. incepit judicium in S. C.
petendo, nullos declarari, tam prædictum contractum
quam ratificationem , & ſuper hoc fuit lis conteſta-
7 ta, aſſenſus poſtea impetratus facta litis conteſtatio-
ne,vel erit ſubreptitius, vel ſaltem erit in ſuſpenſo, uſ-
que ad litis deciſionem, ex traditis per *Lanar conſil*.17.
numer.1. poſt *Abb. Zabar*.& alios & iſta nullitatis ex-
ceptio eſt tantæ efficaciæ, ut impediat executionem rei
judicatæ *leg.4.§.condemnatus,ff.de re judic.Clem.1.de
ſequeſtr.poſſeſſ.& fruct Franch.deciſion*.86. *numero octa-
vo,Ann.de vaſſall.decrep at.te.numero* 24. *Maſtrill.
deciſ*.1.3. Vel & ſecundo dubitari non poteſt,quod ex
8 ipſo judicio moto ſuper nullitate contractus fuit indu-
cta tacita revocatio. vigore *Conſtitut.Regn.incip. Con-
ſtitut. Diva memoria*,& revocationem reſultari ex actu
tacito probat *Frecc.de ſubfeud.libro 2 quæſt*.30. *numero*
9 5.ubi tacite revocari intelligitur venditionem feudi abſ-
que aſſenſu quando idem feudum venditur, vel genera-
liter obligatur,ex argum. text. *in l. ſi maritum,C.de do-
nat.int vir.& uxor*.
10 Verum ex adverſo dicebatur per illos de Raffa,ipſos
uti anteriores eſſe præferendos,nulla habita ratione aſ-
ſenſus anterioris prædicti Coppulæ: erat enim expedi-
11 tus ſuper contractu celebrando , cum aſſenſus poſſit
præcedere,& ſubſequi, *Iſern.in cap.Imperialem,§.præ-
terea ſi quis infeudatus de prohib.feud.alien.per Feder.
numer*.14.non tamen eſt contractus, ut dixit *Anna in
repetit.d.Conſtit*.incip *Conſtitut.Diva memoria, numero*
65.nec eſt actus de per ſe ſubſiſtens , ſed eſt confirma-
tio contractus rei feudalis , & non dato confirmabili,
quod eſt contractus,non habet ubi figat pedes , ut poſt
Bald.in l.falſus,C.de furt.docuit *De Ponte conſil.5. num*.
40.*& de poteſt.Proreg.tit.de aſſenſ.Reg.§.9.numero* 7.
Et ideo aſſumit naturam actus ſuper quo interponitur,
12 ut poſt *Andr.de Iſern*.tenuit *Camer.in d.cap.Imperial.
de prohib.feud. alien per Feder.fol*.55.*litter. F.in fin*.&
nihil de per ſe operatur vaſſenſus Domini , niſi tollere
obſtaculum , cum vaſſallus transferat dominium , &
contrahat hypothecam, idem *Camer.loco citat.fol*. 45.à
13 *ter.litter. P, De Ponte de poteſt. Proreg. titul. de refut.
feud*.§.3.*numero vigeſimo quarto*,& melius in §.8 *nume-
ro octavo*,nam illud jus prohibitivum diſpoſitionis feu-
dorum per aſſenſum Regium tollitur , & relaxatur,
quod etiam probat in §.9.*numero decimo ſeptimo*, quod
ſectè quoque explicat *Montana in dict.cap.Imperial.
§.præterea Ducatus* ,ſub *numero trigeſimo ſexto, litter.
P.& numero trigeſimo octavo, litter V*. 36. ubi quod non
ſtat in forma diſpoſitiva, ſed in confirmativa, ita ut an-
tequam celebretur contractus,nihil operetur;atteditus
14 enim die a celebrati contractus,ita ut aſſenſus impetra-
tus ſuper venditione facienda tempore, quo alienans
ſucceſſorem habebat , vel non erat de filiis deſperatus,
nihil prodderit , ſi tempore contractus mutatur rerum
ſtatus , in quo ſucceſſoribus caret , & de filiis erit deſ-
peratus , ut poſt *Andr*. docet idem *De Ponte dict. ti-
15 tul.de refut feud* §.5.*numero decimo nono, & vigeſimo
quarto*,& ideo neque contractus retrotrahitur ad diem
aſſenſus, in præjudicium tertii *Frecc.de ſubfeud. libro
ſecundo,quæſtio*.30.*Afflict.deciſ*.286. & alii allegati per
Ann.in repet. d. Conſtit. Diva memoria, nu.208. *cum
ſeqq*.qui plures deciſiones refert , reſpondendo ad ea
quæ dixit,*n*. 205.ſupra pro contraria parte allegata.
16 Nec obſtat , quod ſecundo loco dicebatur de ſub-
reptione aſſenſus, ex eo, quia non fuit expoſitum de li-
te mota , nam ex hoc non redditur aſſenſus ſubrepti-
tius , ut poſt *Ioann.de Amat.conſil*. 150. *numero nono*,
fundat late *Lanar dict. conſil*.17. ubi deciſionem refert
& *Medic.in conſil* 20 quod probaverunt etiam *Anton.
de Butrio.in cap.ſignifi ante,de appellat.& ibi etiam Pa-
normit*.& ita deciſum refert *Capyc.in inveſtit.in verb.
feudorum exequuntur & deciſio quinquageſima prima*.
Nec eſt verum, quod ſit in ſuſpenſo,ita ut ſit expectan-
dus exitus litis , nam pendente lite ſuper nullitate con-
tractus, interim donec aliter judicetur , contractus ha-
bet ſuam firmitatem, & debet pro ipſius validitate præ-
17 ſumi, ut fundat, & deciſum refert *Franch.deciſion*.373.
qui dicit, quod interim contractus debet hinc inde ſer-
vari, *Maſtrill.deciſio* 160.*numero decimo quinto,Giurb.
deciſ*.100.*Intrig.ſingul*.155.*libro ſecundo*, qui loquuntur
in caſu magis arduo quando is idem, qui judicium in-
tentavit,vult exigere virtute contractus prædicti , quo
caſu videtur ipſum approbare, *Tiraquell.in tractat.de
conſtit*. 30. *limit. numero vigeſimo* , & alii allegati per
18 *Intrig.dict.ſingul*.155.*numer*. 3.quod tanto magis proce-
dit , quando non eſt actor , ſed reus , qui ad evitandam
debitam ſolutionem , nullitatis judicium inſtituit , nec
etiam obſtante dicebatur de aſſenſus revocatione taci-
ta,nam opinio *Frec*. non eſt undique tuta cum de com-
muni obſervantia , & conſuetudine Regni requiratur
ſcriptura coram Notario, teſtibus, & prout ex *Pariſ. de
Put*.dixit *Medic.dict conſil.vigeſimo,numero* 2.9.ubi te-
ſtatur ſic obſervari, ut fiat coram Notario , ſive Judice
Cartulario. Immo quamvis prius dubia erat quæſtio ſi
revocatio pervenire debeat ad notitiam adverſarii, *Af-
flict*.enim in *deciſ*.111. dicit quod *Ant. de Alexand. &
Andr. Mariconda* nullam rationem habebant de revo-
cationibus clam factis. licet contrarium teneat *Ann.in
repet.d.Conſtit*.incip.*Conſtit.Diva mem.num*.27a tamen
hodie per *Reg. Pragm*. editam de anno 1616.eſt provi-
ſum,quod iſtæ revocationes,quæ fiunt vigore *d.Conſtit*.
nullam firmitatem habeant,niſi à die,quo fuerint parti-
bus notificatæ,quæ eſt regiſtrata in *Pragm*.10.*nu*.75.*in
tit.de Offic.Iudic*.in novella compilatione, edita in an-
no 1633.
19 Secundò dicebatur. *d.Conſtit*. locum habere in ven-
ditione feudi, ita ut illo vendito. ex jure ſpeciali poſſit
alienationem revocare,quod tam venditori,quam em-
ptori eſt conceſſum,quicquid dixerit *Frecc.de ſubfeud.
libro ſecundo.quæſt.incipiente, à Regnicolis,in* 1. *autor.
Baron*.ubi late articulum examinat quia communiter
reprobatur.& contra eum fuit judicatum,ut per *Capyc.*
20 *in deciſ*.100.*Lipar.ad Iſern.in cap*. 1. *Imperator Lotha-
rius,Petr.de Gregor.de conceſſ.feud* , 98.*qu*.16. & alios
alle-

allegatos per *De Ponte de poteſtat. Proreg. titul. de aſſenſ. Reg. ſuper dot. §. 1. num. 31.* & per *Capiblanc. de Baron. Pragm. 4. num. 87.* ubi deciſionem refert *Gizzar. deciſ. 2. Reg. Rovit. pragmat. 2. numero 33. de fide memor.* & quamvis idem judicetur de feudo, quod de actione ad feudum, *Iſern. in Conſtit. Regni Honorem noſtri diademati, Franch. deciſ. 583. numer. 1. Ann. allegat. 122. num. 7.* tamen in multis differt, minus eſt enim rei veritate habere actionem ad feodum, quam ipſum feudum, *leg. Iſern. in cap. 1. in princ. de cap. Corradi*, & ideo quotieſcunque non tractatur de ipſo corpore feudi, non procedit *Conſtitutio*, ut dixit *Freer. in dict. libro ſecundo, in*
21 *1. author. in cap. incip. pluribus autem modis, numero decimo octavo*, ubi dicit quod *Conſtitutio* limitatur, quotieſcunque feudum directo non alienatur, hinc dicitur,
22 quod pœna impoſita à lege in alienante feudum, ut illud amittat, non habet locum in obligatione, ut poſt *gloſſ. in dict. Conſtitut. in verbo jure proprio* diait *Camer. in cap. Imperialem, fol. 15. titul. H.* qui tamen hoc intelligit, quando non ſequuta fuiſſet traditio, quamvis
23 enim nulla eſſet obligatio abſque aſſenſu, attamen feudum non amittitur, quod etiam probatur ex text. in *leg. ad eum. §. de donat.* cumque venditio fuerit facta annuorum introituum ſuper re burgenſatico, cum obligatione bonorum burgenſaticorum, & feudalium, nulla poterat cadere revocatio, vigore *Conſtitutionis*, & ideo nec unquam pars ſe ſomniavit revocare contractum prædictum, quia quamvis carebat tempore litis motæ aſſenſu, valida tamen erat obligatio perſonalis ad quam invalidandam inſtituit judicium nullitatis, & ideo actus
24 agentium non poterant ultra eorum intentionem operari, *cum omnes ff. ſi cert. pet.* ubi *Iaſ. Dec.* & cæteri *Doct. Menoch. conſ. 116. nu. 35.*

25 Quibus diſcuſſis die 30. Auguſti 1655. facta relatione per Reg. Conſiliar. Petrum Antonium Caravitam Aulæ Decanum fuit proviſum, quod infra quatuor dies audiantur partes, & interim depoſitum liberetur Hæredibus Joannis Domin. Raffa, præſtita cautione de ſolvendo quicquid fuerit judicatum, nam ſi per decretum S. C venirent compilato prius proceſſu, contractus prædicti annullari, tunc deberet reſtituere pecuniam acceptam creditori anteriori cum aſſenſu, interim tamen debet ſervari contractus, & pro ipſo præſumitur, per ſupradicta, in Banca Actorum Magiſtri Carboni.

OBSERVATIO IN DECISIONE XLIII.

SUMMARIUM.

1 *Creditor cum aſſenſu, quamvis poſterior, prefertur creditori anteriori ſine aſſenſu in liberatione pecuniæ perventa ex venditione feudi, & quando id procedat, num. 2.*
2 *Aſſenſus ut proſit creditori quomodo eſſe debeat.*
3 *Creditor cum aſſenſu ſi fuit præſens in venditione feudi, & neglexit creditum conſequi, non habet regreſſum ſuper d. feudo.*
4 *Ceſſionarius creditoris cum aſſenſu, ſi non habet aſſenſum ſuper ceſſione, non præfertur creditori poſteriori cum aſſenſu, contrarium, nu. 5. maxime, ſi in ceſſione ſit conſtitutus Procurator in rem propriam, n. 6. & ita deciſum adducitur, n. 9. & 10.*
7 *Juriſdictio ſequeſtrari nequit ad inſtantiam creditoris abſque aſſenſu, ſed contrarium deciſum affertur, nu. 9. & 10.*
8 D. Donatus Ant. de Marin. c. 61. nu. 9. lib. 2. quotid. reſol. *declaratur.*
10 *Aſſenſus denegari poteſt, ſi tempore alienationis feudatarius caret filiis, vel in fraudem ſucceſſoris alienet, & ita judicatum traditur, ibidem, & numer. 11. & ſeq.*
13 *Contractus pendente illius nullitate exequendus eſt, etiam ſi ſit donationis, numero 14. contrarium tamen cum cautione, numero 15. ubi ita determinatum adducitur.*

1 CReditores cum aſſenſu, quamvis poſteriores præferendos eſſe creditoribus anterioribus ſine aſſenſu in pecunia redacta ex venditione feudi ſubhaſtati ad inſtantiam creditorum cum aſſenſu, ex antiquo ſtylo S.C. in jure fundato, tradit D. meus hic *numero tertio*, idque repetit *deciſ. ſequ. numero primo & decimo ſexto*, ac *conſult. 56. numero octavo & undecimo, libro primo, & conſult. 84. numero ſecundo, & ſeq. libro ſecundo*; poſt *Muneus. deciſ. 58. numero 16. in fine, & 17. D. Reg. Rovit. deciſ. 45. numero 7. & 11.* ac *D. Conſil. de Georgio allegat. 18. & 39. numer. 30.* de cujus etiam ſtyli obſervantia teſtatur *D. de Marin. cap. 61. num. 1. lib. 2. quotidian. reſol.* & noviſſime *D. Pratus obſerv. 17. n. 3. 4. 5. 6. 7. & 10. cent. 1. prtil obſerv.* & ita deciſum refert D.
2 meus *d. conſult. 56. num. 23.* & ſufficit, quod creditor habeat aſſenſum expeditum per verbum, *fiat in forma*, dummodo non ſit elapſum biennium, intra quod aſſenſus expediri poterat in forma privilegii, ut verius, articulum ad partes diſputando exiſtimat *D. Pratus ibid. à nu. 28. per 54.* qui contrariis ſatisfacit *nu. 50.* ideoque ſatisfactis creditoribus cum aſſenſu in forma privilegii vel per verbum *fiat in forma*, intra biennium, pretium, quod remanet feudi venditi ſub haſta, remanet allodiale, & liberatur creditoribus, abſque aſſenſu juxta illorum anterioritatem hypothecæ, ut probat D. meus *d. conſult. 84. nu. 4. & D. Pratus* ubi ſupra *n. 7.* non tamen
3 poterit creditor cum aſſenſu habere regreſſum ſuper feudo ſi præſens in judicio auditus fuerit in venditione, & neglexit ejus creditum conſequi, nam eo caſu, jus, & obligationem amiſit, *leg. ſi eo tempore, verſic. cum præſenti, C. de remiſ. pign. D. Conſil. Staiban.* quos DD. cumulat *reſol. 5. n. 34. lib. 1. reſol. for.*

4 Verum ſi non comparet creditor anterior cum aſſenſu, ſed ejus ceſſionarius ſine aſſenſu ſuper dicta ceſſione, tunc creditor poſterior cum aſſenſu præfertur d. ceſſionario in liberatione pretii rei feudalis, nam actio ad feudum eſt feudalis, D. meus *d. conſult. 56. num. 18. & 12. & d. conſult. 84. num. 6. & 24.* ubi quod ideo abſque aſſenſu obligari, ſeu cedi minime poſſe defendit, ſequitur *D. Pratus cap. 26. num. 1. 2. & 3. lib. 1. diſcept. forenſ. & d.*
5 *obſerv. 17. nu. 1.* poſt *D. Conſil. de Georgio, D. de Franch. & D. Reg. de Ponte*, à qua opinione diſſentit *D. de Ma-*
6 *rin. d. c. 61. num. 5. cum ſeqq.* ubi præferri ceſſionarium ſine aſſenſu contendit, præſertim ſi in ceſſione ceſſionarius ſit conſtitutus Procurator in rem propriam, tunc enim agendo, non uti ceſſionarius, ſed nomine cedentis, & uti illius Procurator, aſſenſu ſuper ceſſione non indiget, ut probat *nu. 9.*

Hinc, cum D. Princeps S. Severini ceſſionarius D. Marchionis Cuſani inſtituiſſet pro ſequeſtro juriſdictionis Terræ Cervinariæ in S.C pro ejus credito, *Ego* par-
7 tes Dom. Franciſci Caraccioli Marchionis Cervinariæ tuendo, dicebam, non eſſe locum petito ſequeſtro juriſdictionis, cum non habeat aſſenſum ſuper dicta ceſſione, ex traditis per *D. de Anna ſingul. 180.* & per *D.*
8 *Reg. Rovit. in pragmat. 3. numero decimo ſexto, cum ſeqq. de ordin. judic.* qui quidem aſſenſus ſuper dicta ceſſione omnino requiritur, ut diximus *numero 4.* nec limitationem adductam per *D. de Marin dict. numer. 9.* quam retulimus *num. 6.* ſuffragari d. D. Principi, dicebamus, ſiquidem non uti Procurator in rem propriam, & nomine cedentis; ſed uti ceſſionarius litem conteſtatus fuit, ac compilavit proceſſum ſuper reſciſſione contractus, ob non ſolutionem tertiarum contra d. D. Marchionem debitorem, & ſic d. limitatio hoc caſu non ha-
9 bet locum, ut in *l. 3. C. de novat.* & tradit D. meus *dict. conſult. 56. numero 19.* nihilominus ſecundum d. limita-
* tionem in cauſa prædicta judicavit S.C. ſub die 19 Decembris 1650. ad relationem *Decti Conſil. Navarri &*

Hiſpani nobiliſſimi, ac morum ſuaviſſimi, cum inter-
ventu *DD. Conſil. de Aquino, Soto Pinto, & Joanne Ba-
ptiſta Muſcepsula*, quod quidem decretum fuit confir-
matum in gradu reclamationis, ſub die 14. Febr. 1651.
* *Me* tamen ea mane abſente ob infirmitatem, ut ex
actis in Banca de Scacciavento, eo, quod ita per prius
fuerat etiam deciſum per idem S. C. in cauſa Medici
Pauli Æmilii Ferrellæ cum D. Joſepho de Aquino Ba-
rone Roccæ, in Banca Figlinlæ, ad relationem *D. Conſil.
Merobalis*, feudorum interpretis acutiſſimi.

Et dum D. meus hic *nu.* 4. agit de aſſenſu impetrato
pro alienatione facienda, tempore, quo alienans ſucceſ-
ſorem habebat vel non erat de filiis deſperatus obſerva-
10 bis, quod juſta cauſa denegandi aſſenſum eſt, ſi tempore
alienationis vaſallus caret filiis, vel in fraudem ſucceſ-
ſoris alienatio fieret, de qua fraude per probationes, vel
conjecturas apparere debet, ideoque cum Aurelia de
Ebulo vendidiſſet ejus feuda Joan. Bapiſtæ de Ebulo
ejus viro, quia erat infirmus, & ſine filiis, & alienatio
* erat facta viro, facta relatione in collaterali conſilio per
D. Reg. Moles ad inſtantiam D. comitis Oppidi ſucceſ-
ſoris d. Aureliæ, qui erat nepos ex ſorore primogenita,
fuit denegatus aſſenſus, & proviſum, non eſſe impartien-
dum, in anno 1593. penes Piſcanum, ut habeo ex *Apo-
ſtilla* manuſcripta ioccti Auctoris ad *Camerar. in leg.
Imperialem, fol. 14. lit. E. verſicul porro ex his*, quam de-
ciſionem poſt hæc ſcripta vidi relatam per *D. Bamba-
car. in allegat* impreſſa pro D. Lælio Urſino, *in fine ti-
tuli, ſi de feud. defuncti. milit. fuer. contro. n.* 19. & 20. aliam
deciſionem refert *D. Reg. de Ponte de poteſtat. Proreg. tit.
de legit. nu.* 8 ſequitur *D. Taſſon. de antephato, verſ. quar-
11 to, obſerv.* 2. ſub *nu.* 10. cumque etiam Iſabella de Tocco
voluiſſet vendere feuda dotalia, ſcilicet Chianchetellæ,
Balbæ & Altavillæ in fraudem Jo. Antonii Lanati ejus
filii primogeniti, fuit, patrocinante pro d. Jo. Antonio
12 *D. Lalio Gizzio* inhibitum per S. C. ne d. Iſabella alie-
naret d. feuda, ſub pœna nullitatis contractus, nam erat
deſperata de filiis, cumque d. Iſabella inſtitiſſet pro re-
vocatione d. inhibitionis, per S. C. ſub die 23. Januarii
1635. fuit datus terminus in cauſa, vocantibus *D. Preſid.
Urſino*, ac DD. C. *Conſil. Salinus, Carleval. Conſtantio,
de Franchis, Januario, Soria* cauſæ commiſſario, &
Marchesio, in Banca Carboni.

Concluſionem tamen, quam tradit D. meus *num.* 17.
13 ut pendente nullitate contractus, ille ſit exequendus,
confirmat pro indubitato *D. Joann. Jacobus Anichinus*,
doctus, & eruditus juvenis in *tract. de pravens. inſtrum.*
quem morte præventus de menſe Februarii 1650. ſub
14 prælo reliquit *cap.* 2. *quæſt.* 1. *numer.* 20. ubi D. meum *hic*
citat, alioſque adducit; verum ſi agatur de nullitate do-
nationis, quamvis illius executio non impediatur, ut
deciſum refert *Gaſtill. deciſ.* 63. attamen contrarium de-
15 fendit *Socin. conſil.* 78. *volum.* 3. ſed exequitur cum cau-
tione, ut per *Rebuff. ad Conſtitut. Gall. tom.* 1. *tit. de ſent.
proviſ. in prefat. num.* 132. & *de ſent. execut. art.* 7. *glo.* 10.
num. 3. *dict. tom.* 1 ac *de reſciſſ. contract. art. unic. gloſſ.* 4. *nu.*
* 7. *tom.* 1. & ita deciſum fuit in cauſa D. Franciſci Pinelli
cum D. Henrico de Morra ejus donatario, ſub die 16.
Decembris 1619. ad relationem D. Conſil. *Melioris*, qui
ſuo tempore fuit etiam Advocatus inſignis, cum inter-
ventu DD. Conſiliar. *Vargas, Gelini*, ac *Sanfelicii*, in
Banca de Mondellis.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Donans filiæ contemplatione matrimonii omnia bona, tam acquiſita, quam acquirenda, reſervata certa quantitate diſponendi, ſi in vita contraxit debita, an debeant ex dicta quantitate reſervata deduci, & quid ſi poſt debita contracta diſpoſuit de integra quantitate reſervata, inſtituendo hæredem eandem donatariam an acceptando teſtamentum, remanebit hæres, facto, vel non facto inventario obligata pro tota quantitate, an vero pro ea parte, quæ non fuit in vita diſpoſita. Et an, & quando ex contractu acquiratur jus abſenti, ſtante juramento.

SUMMARIUM.

1 *Creditor cum aſſenſu, prefertur aliis abſque aſſenſu, licet anterioribus.*

2 *Legatariis datur actio adverſus alios legatarios, quibus fuit prius ſatisfactum, & non adverſus hæredem.*

3 *Hæres non conficiens inventarium, non tenetur de proprio ad legata, ubi teſtator juſſerit, illa ex bonis ſuis ſolvi.*

4 *Hæres donatoris, qui omnia bona ſua præſentia, & futura donavit, reſervato ſibi certa quantitate ad teſtandum, non tenetur inventarium conficere.*

Intellige, ubi certa eſſet hæreditas, num. 20.

Contrarium, nu. 24. *& ſeq.*

5 *Clauſula conſtituti in donatione, ex nunc pro tunc ſecuta morte transfert dominium tempore donationis, licet effectus prorogetur ad tempus mortis.*

6 *Bona donata in inventario deſcripta deleri poſſunt.*

7 Titulus de ſeparation. bonorum *non habet locum in feudis.*

8 *Actio nulla queritur tertio ex pacto inter alios acto.*

9 *Actio creditorum non mutatur ex pacto inhibito inter cohæredes.*

10 *Ementi rem cum onere ſolvendi tertio, nulla quæritur actio.*

Limita, ad evitandum circuitum, num. 11.

11 *Actio abſenti ex juramento in contractu inter alios inito non quæritur.*

Limita, in donatione, num. 13.

Sed contrarium verius num. 17.

14 *Ceſſante cauſa, ceſſat effectus.*

15 *Promiſſio quamvis jurata, intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus.*

16 *Creditor cum aſſenſu præfertur aliis in pretio rei feudalis.*

18 *In materia juramenti attenditur jus Canonicum.*

19 *Actio ad hoc, ut abſenti quæratur, ſufficit qualibet præſumpta ratificatio.*

21 *Inter donationes cum expreſſa reſervatione uſusfructus, & ex nunc, pro tunc ſecuta morte differentia refertur.*

22 *Æs alienum licet non ſit in bonis, eſt tamen in hæreditate.*

23 *Teſtator dum diſponit debitoris dotis, hæres, & donatarius acceptans illius hæreditatem, tenetur ad legata.*

24 *Debita contracta poſt donationem, ſunt deducenda ex reſervatione in ea facta.*

25 *Hæres non tenetur ſolvere legata in totum, vel in partem invalida.*

26 *Teſtator licet generaliter diſponeret, cenſetur, de bonis donatis diſpoſuiſſe, quotieſcunque ex verbis aliud colligi non poſſit, & de aliis bonis diſponere nequiret.*

27 *Donatarius in re donata, & poſtea à donatore nominatim hæres inſtitutus, & gravatus, tenetur in omnibus obſervare voluntatem defuncti, ſive inventarium confecerit, ſive non, verum cum diſtinctione.*

28 *Hæres non conficiens inventarium, tenetur in ſolidum in pœnam ſpreti beneficii ſibi conceſſi, & deciſio. n.* 29.

30 *Eccleſia Hæres non conficiens inventarium, num teneatur.*

DECISIO XLIV.

ANdreas de Ebulo carens filiis maſculis cupiendo, conſervare ejus bona in familia, in anno 1582. nuptui

tradit

tradit Aureliam ejus filiam primogenitam Josnni Baptiſtæ de Ebulo ejus conſanguineo, cujus matrimonii contemplatione eidem reſutavit omnia ejus bona feudalia, & burgenſatica, tam acquiſita, quam acquirenda, ex nunc pro tunc ſequuta ejus morte, & cum conditione, ut dicta ejus filia decedente cum liberis, poſſet idem Andreas diſponere, tam inter vivos, quam in ultima voluntate de ducat. 6. mil. & caſu, quo decederet abſque filiis, quod poſset diſponere uſque ad ſummam ducat. 20. mil. incluſis dictis ducat. 6. mil. & cum alio pacto, ut ipſa Aurelia in caſu mortis, ſuperſtitibus filiis non potuiſset diſponere, niſi de ſumma duc. 10. mil. ea vero decedente abſque liberis, de integra medietate dotium, alia vero medietas pervenire debeat ad ipſum Andream refutantem, & ſupervivencem, eo autem mortuo, ad Sorores ipſius Aureliæ; Mortuo tandem Andrea in anno 1590. in ejus ultimo Elogio inſtituit hæredem univerſalem eandem Aureliam ejus filiam, & diſpoſuit tam de ducat. 6. mil. reſervatis, in caſu, quo decederet cum liberis, quam de aliis duc. 14. mille in caſu quo decederet abſque liberis. Deceſſu tandem Aurelia in an. 1603. nullis relictis liberis, inſtituto hærede univerſali in bonis allodialibus dicto Joan. Baptiſta ejus viro, & in feudalibus eo cui de jure debeteter. Orta fuit lis inter Illuſtriſſim. Ducem Feroleti filium primogenitum Joannæ Ebulo ſororis utrinque conjunctæ dictæ Aureliæ, quæ poſt ipſam tenebat locum primogenituræ, & propterea ſuccedere debebat in bonis feodalibus, relictis per dictam Aureliam ſororem, cum dicto Joann. Baptiſta de Ebulo viro, & hærede univerſali in burgenſaticis Aureliæ, ex quo virtute ejuſdem teſtamenti ſuæ uxoris prætendebat per viam prælegati quartam partem pretii prædictorum bonorum feudalium, quibus ſic ſtantibus intervenientibus communibus Amicis, & Advocatis, fuit conventum inter dictum Jo. Baptiſtam, & Illuſtriſſim. Principiſſam Sancti Boni ſororem utrinque conjunctam, & hæredem dicti Illuſtriſ. Ducis Feroleti mortui abſque liberis, ut omnia bona perventa dictæ q. Aureliæ vigore donationis, & refutationis eidem factæ ab Andrea patre appretiarentur, quo apprerio facto deductis omnibus oneribus, & ſignanter duc. 20. mille reſervatis per ipſum in donatione, de quibus poſtea diſpoſuit in beneficium aliquorum legatariorum, & facta dicta deductione, de reſtanti valore dictorum bonorum burgenſaticorum, & feudalium medietas pervenire deberet ad beneficium dicti Jo. Baptiſtæ, cum conditionibus appoſitis in teſtamento, & codicillis Aureliæ, alia vero medietas ab beneficium dictæ Illuſtriſ. Principiſſæ, quæ in ſatisfactionem portionis ſpectantis ad dictum Jo. Baptiſtam ex nunc pro tunc eidem vendidit Oppida Caſtri Pignani, & civitæ novæ pro pretio appretiando, ita ut ſi plus valerent, vel minus portionis ad eundem ſpectantis, una pars alteri reficeret, quæ duo Oppida pervenire deberent eidem Jo. Baptiſtæ libera ab omnibus oneribus & debitis factis, uſque ad diem matrimonii contracti cum dicta Aurelia, & ſignanter à relevii debitis Reg. Cur. tam per mortem Andreæ quam Ducis Feroleti, & à ducat. 20. mille diſpoſitis à dicto q. Andrea, vigore dictæ reſervationis, promittens, eamere illum indemnem, & illæſum cum ſolutione facienda creditoribus, vel in ſolutum datione, & cum refectione damnorum, & intereſſe. Et inſuper promiſit, ſolvere omnia onera facta per Andream poſt refutationem, & donationem factam Aureliæ filiæ, quæ conventio fuit facta in anno 1605. & eodem anno fuit Regio aſſenſu roborata, & propterea fuerunt omnia bona remanſa in hæreditate Aureliæ appretiata, & deductis oneribus remanſit hæreditas ipſius in ducatis 107690. 2. 4. quorum medietas aſcendens ad duc. 53845. 1. 2. ſpectavit ad Jo. Baptiſtam, & in eorum ſatisfactionem fuerunt aſſignata dicta duo feuda, alia vero medietas remanſit in beneficium dictæ Principiſſæ, in cujus ſatisfactionem retinuit Oppidum de Capracotta appretiatum pro duc. 67395. & quia valor dicti Oppidi erat major ſua portione, ideo dicta Principiſſa ſe conſtituit debitricem dicto Jo. Baptiſtæ, mediante alio contractu de anno 1606. in ducat. 13548. 3. 18. verum in hoc ſecundo contractu fuit conventum, quod Jo. Baptiſta aſſumeret in ſe onus ſolvendi duc. 2900. creditoribus dictæ hæreditatis, inter quos in ſpecie erant incluſi dicti duc. 20. mille reſervati per Andream in refutatione, de quibus poſteà diſpoſuit, & pro illis promiſit, extrahere indemnem, & illæſam dictam Principiſſam etiam ante damnum paſſum.

Pro cujus conventionis executione ſolvit Jo. Baptiſta legatariis aſſignatis per Andream, reſpectu vero Monialium Venerabilium Monaſteriorum Reginæ Cœli, & Donnæ Reginæ ea perſona ſororum de Ebulo, quibus fuerunt relicti duc. 3400. de prædicta ſumma duc. 6. mille reſervatorum, in caſu, quo Aurelia cum filiis decederet, correſpondit de tot annuis introitibus ad rationem octo pro quolibet centenario, poſt vero eorum mortem proprietas fuit legata aliquibus locis piis.

Verum, quia defecit per multos annos à ſolutione dictorum annuorum introituum, tam ad inſtantiam dictorum Venerabilium Monaſteriorum, quam ad inſtantiam aliorum Creditorum, quibus erat Jo. Baptiſta ære alieno gravatus, fuit proceſſum ad venditionem Terræ Civitæ novæ, & fuerunt liberatæ nonnullæ quantitates Creditoribus anterioribus, in reſtanti vero quantitate concurrebant dictæ Moniales ex cauſa annuatum decurſarum, & etiam in futurum decurrendarum, & alii Creditores dictæ Aureliæ cum aſſenſu, & fuit valde diſputatum inter ipſos, quia dicti Creditores Aureliæ cum aſſenſu prætendebant præferri, ratio-
1 ne aſſenſus, juxta allegata per *Ann. alleg 30. & Georg. alleg.* 10. & ultimo loco per *Conſiliar. Theodorum allegat.* 83. E contra vero prætendebant Moniales, habere aſſenſum anteriorem, eo, quia in refutatione, ubi aderat poteſtas diſponendi de duc. 20. mil. inerat aſſenſus, quibus ſtantibus nolentes litigare, ſe concordaverunt, & inſtiterunt fieri liberationem, juxta eorum conventionem.

Prædictis tamen ſe oppoſuerunt D. Ferdinandus & Frater Jo. Baptiſta Caracciolus filii ſecundogeniti Illuſtriſ. Principiſſæ Sancti Boni, qui ura prædicta ejus matris repræſentabant prætendendo, dictam conventionem non potuiſſe fieri in eorum præjudicium, cùm & ipſi erant creditores prædicti quondam Joan. Baptiſtæ, virtute ſententiæ S. C. & quod propterea, nullo modo poterat dictis Venerabilibus Monaſteriis aliqua quantitas liberari.

Primo, quia prædictus quondam Andreas, quamvis ſibi reſervaverit poteſtatem diſponendi, tam in vita, quam in morte de dictis duc. 20. mille, attamen in vita diſpoſuit de duc. 5400. ex cauſa damni paſſi in emptione Terræ Palmutæ, quam ſummam per decretum S. C. erat determinatum, ceſſiſſe in ſatisfactionem dictorum duc. 20. mille, & ſimiliter aliæ ſummæ erant ex pretio dictæ Terræ novæ liberatæ aliis creditoribus ipſius Andreæ, quæ unitæ cum duc. 1660. ſolutis per Jo. Baptiſtam in ſatisfactionem aliorum legatariorum Andreæ, aſcendebant ad ſummam pluſquam duc. 26 mille, & propterea debitum prædictum erat extinctum, & poterant Moniales ſe dirigere contra eos, quibus fuerunt ſolutæ dictæ quantitates, ex regula *text. in l. finali, §. ſi præfatam, C. de jur. deliber.*

Quibus pro parte dictorum Monaſteriorum reſpondebatur, quod quamvis debita ſoluta in vita Andreæ debebant cedere in damnum Aureliæ, quæ ſimiliter erat obligata inſolidum cum dicto Andrea, & Jo. Baptiſta ejus viro, cujus beneficio, & damno debebant cedere, & quòd de decreto S. C. pendebat reclamatio, attamen quia videbatur, hanc reſponſionem habere maximam difficul-

difficultatem, dicebatur, non poſſe negari, Aureliam
fuiſſe hæredem univerſalem quondam Andreæ patris,
& proinde teneri ad omnia onera, ex eo quia non con-
fecit inventarium, cumque dicti Fratres de Caracciolo
repræſentarent jura d. Illuſt. Principiſſæ ejus matris, quæ
erat hæres Aureliæ, non poterant plus juris habere,
quam eadem Aurelia, & per conſequens, non poterant
aliquid opponere adverſus creditum prædictum.

Cui difficultati pluribus modis reſpondebant Fra-
tres de Caracciolo, & Primò, quòd quamvis verum ſit,
quod hæres abſque beneficio inventarii teneatur inſo-
lidum, attamen hoc intelligitur, quando teſtator voluit
hæredem gravare ad ſolutionem legati, ſed in hoc caſu
teſtator noluit gravare hæredem de bonis ſuis propriis,
ſed quòd ſolveret de duc. 20. mille reſervatis, quia te-
ſtator, mandando ſolvi legata de bonis ſuis, quamvis
hæres non fecerit inventarium, non ex hoc tenetur de
3 proprio, *Natta in conſil. 363. num. 21. Cephal. conſil. 95. num. 18. Surd. deciſ. 30. nu. 2. in fine, Cravett. conſ. 187. nu. 4.* idem *Surd. de aliment. tit. 8. privil. 13. num. 4.* quod be-
ne probat *Phanuc. de invent. parte 7. num. 49. cum ſeqq.*
ubi non feciſſe inventarium non præjudicat hæredi,
quando ex forma diſpoſitionis legata moderantur ad
vires hæreditatis, & ponit exemplum, quando teſtator
diſpoſuiſſet de pecuniis, quas habebat in tali loco, nam
ſi in loco à teſtatore deſignato non fuerint tot pecunia-
rum quantitates, quæ ſufficerent pro omnibus legatis,
non teneretur hæres ſupplere de ſuo, ſic etiam, quando
teſtator legat de bonis ſuis, quod communiter eſſe re-
ceptum teſtatur.

Secundò dicebatur, confectionem inventarii ex alio
non afficere Aureliæ, quia ipſa erat donataria omnium
bonorum prædicti Andreæ ejus patris, virtute donatio-
nis contemplatione matrimonii ſupra narratæ, in qua
ex nunc, pro tunc in anno 1582. eidem donavit, etiam
bona acquirenda, cum poteſtate diſponendi tam per
actum inter vivos, quam in ultima voluntate de dictis
ducat. 20 mille, quo caſu aperte apparet, quod præter
dicta bona reſervata nihil remanere potuit in hæredi-
tate, ideo non teneri hæredem, etiam non confecto in-
ventario, deciſum fuiſſe in Senatu Cathaloniæ refert
4 *Mieres ad Conſtitutiones Cathalonia, in rubr. de jure dotium, numero 517. collect. 6.* & eum ſequitur *Cancer.*
qui etiam dictam deciſionem refert *variar. reſolut. libro tertio, capite ſecundo, numer. 113. Fontanell. de pact. nupt. clauſul. 4. gloſ. 5.* ſub *numero quadrageſimo ſexto*, quia
in dicto caſu ceſſat juris præſumptio, quod hæres
occupaverit bona, nam nihil remanet in hæreditate,
cùm dominium bonorum donatorum, ex nunc pro tunc
5 ſecuta morte, cum clauſula conſtituti ſtatim tranſeat
in donatarium, ut ex doctrina *Bald. in authent. contra cum regatur, in princip. Cod. ad Trebell.* & aliorum hoc
firmat *Franch. in deciſ. 213. in princip. Cavalc. deciſ. 41. numero 29. parte 1. Theſaur. deciſ. 18 numero 4.* iſte *Fab. de Anna conſil. 1. Intrig. ſingul. 16. numero 2.* & propterea
inane teſtamentum Andreæ cenſeri debet, *Bald. in au-*
6 *thent. etſi teſtator, numero 1. C. ad leg. falcid.* immò præ-
dicta bona donata, quamvis in inventario poſuiſſet, ab
eo illa delere poſſet *Intrigl. dec. 14. nu. 32. Maur. ſenior alleg. 12. nu. 11.*

Tertiò dicebatur, quod quamvis eſſent d. Moniales
creditrices Aureliæ, ex eo, quod cùm fuerit hæres An-
dreæ teſtatoris, non fecerit inventarium, tamen ipſi
Fratres de Caracciolo ex perſona Illuſtr. Principiſſæ eo-
rum matris eſſent præferendi, quia creditum Monaſte-
rii eſſet in actione perſonali adverſus ipſam hæredem,
creditum verò ipſorum de Caracciolo, vigore diviſio-
nis factæ inter Joan Baptiſtam, & d. Principiſſam me-
diante perſona Principis ejus viri, ſtante contractu ce-
lebrato in anno 1605. in quo Jo. Baptiſta de Ebulo, con-
tra quem fuit vendita Terra Civitæ novæ, non ſe obli-
gavit ſolvere duc. 20. mil. in reſervatione contentos, &
deinde legatos per d. Andream, erat hypothecarium, &
ſic ut iſtæ Moniales intendunt ſe ſatisfacere ſuper pre-
tio pervento ſuper d. Terra, tanquam in bonis Jo. Bapti-
ſtæ, & non poſſunt, quia non eſt ei obligatum virtute di-
cti contractus, aut verò virtute contractus ſequuti po-
ſtea in anno ſequenti 1606. in quo aſſumpſit onus ipſe
Jo. Baptiſta ſolvendi dicta legata, & carent aſſenſu, cum
Regius aſſenſus, non fuerit impetratus in contractu ini-
to in anno 1606. ſed tantum in contractu celebrato in
anno 1605. Et ſi prætendunt agere uti hæredes Aureliæ
in Burgenſaticis, erit actio perſonalis pro hæreditariis
portionibus, ipſi autem vigore dictæ tranſactionis initæ in anno 1605. cum Regio aſſenſu, quia paſſi fuerunt
evictionem Terræ Capracottæ, erunt ex cauſa evictio-
7 nis creditores in actione hypothecaria, & creditorem
hæredis cum aſſenſu eſſe præferendum creditoribus
defuncti abſque aſſenſu, quia in feudis locum non habet
tit. de ſeparat. bonor. pluries fuit deciſum in S. C. ut in
cauſa Terræ Sexti, de qua per *Annam in alleg. 30.* & no-
viſſime in cauſa Creditorum Ill. Marchionis Caſæalbe-
ris de qua deciſione meminit *Conſil. Theod. d. allegat. 83.*
contra ea, quæ ſcripſerunt *Georg. alleg. 18. & Reg. de Ponte de poteſt. proreg. tit. de reſut. feud. §. 8. n. 1. & ſeq.*

Quartò, ex alio ſperabant ipſi obtinere, quia ex hac
promiſſione facta inter cohæredes de ſolvendis credi-
toribus, & legatariis, & in ſpecie dict. ducat. 20. mille
legatos nullum jus fuit quæſitum dictis Monialibus,
quæ in contractibus prædictis non intervenerunt, &
ſic quatenus ſe reſtringebant ad promiſſiones factas in
8 dictis contractibus non poterant ex ipſis aliquam actio-
nem acquirere ex vulgata diſpoſitione *text. in leg. cum res, Codice de donat.* ubi omnes fere *Doctores* hoc no-
tant, & in *lege ſecunda, Codice de hæredit. vel act. vend. & in leg.* ubi *Jaſ. numero 1. Codic. de pact. & in leg. pacto ſucceſſorum, Codice eodem titul.* quod etiam in terminis
9 probatur in *l. licet 23. Cod. famil. erciſc.* ubi ex pacto in-
ter cohæredes non poteſt actio creditoribus compe-
tens mutari, ubi *Bald. & Paul. de Caſtr.* notatur,
quod ex pacto inter cohæredes aliquod præjudicium
creditoribus non infertur, ſed ſuum effectum ſortitur
inter ipſos paciſcentes, & ſi eis non poteſt nocere, nec
etiam prodeſſe, *l. ſi unus, §. ante omnia,* ubi *Jaſ. ff. de pact.*
hinc dixit *Felician. de cenſibus tom. 2. libro tertio, capite*
10 *ultim. in epithom. num. 3.* quod ſi quis recipiat rem cum
onere ſolvendi tertio, quod ei ex hoc contractu nulla
actio competit, & hoc etiam firmat *Vincen. de Franch.*
validiſſime in *deciſ. 273. per totam,* licet *ibi* ad evitandum
11 circuitum inutilem ex quadam æquitate videatur aliter
deciſum, quod prætendebant, non eſſe in caſu noſtro,
quia Principiſſa non erat obligata, & pro hac opinione
videndus eſt etiam *Giurba deciſ. 62. num. 27.* quamvis in
12 dicto contractu adſit juramentum, & controverſa ſit
opinio, ſi ſtante juramento actio quæratur abſenti ta-
men opinionem, quod neque ex juramento abſenti jus
quæratur, tenet *Sanchez de matrimon. lib. 1. diſp. 7. quæſt. 3. num. 24. Giurba d. dec. 61. num. 30. Gutier.* latiſſime, qui
etiam contrariis reſpondet in *cap. quamvis, nn. 55. de pact. in 6.* Et *Doctores* tenentes contrariam, quod actio quæ-
13 ratur, loquuntur in illo caſu, quando fuit facta donatio
abſenti, ſecus quando inter partes fit conventio de ſol-
vendis debitis, ut poſt *Cynum* declarat *Bald. in d. l. cum res, & in l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod.*

Et tandem dicebatur, quòd nec ipſa quondam Prin-
cipiſſa, nec dictus quondam Jo. Baptiſta contrahentes
ad aliquid tenentur vigore dictæ promiſſionis, quate-
nus eſſet attendenda opinio, quod per juramentum actio
quæratur abſenti, quia quamvis in primo contractu de
anno 1605. ipſa Principiſſa aſſumpſerit in ſe onus ſol-
vendi dictos ducat. 20. mille & in contractu de anno
1606. hoc onus remanſit ipſi Joan. Baptiſtæ, tamen di-
cta obligatio debet intelligi conditionaliter, & correſ-
pective quatenus penes ipſos remanerent ſummæ divi-
ſæ. Cum ergo ab ipſa fuerit ablata portio, quæ ei uti
hæredi pervenit, quæ fuit Terra Capracottæ jam evicta.
& dictus

& dictus Jo. Baptiſta fuerit condemnatus ad reſarciendum dicta damna dictæ Principiſſæ pro medietate: & ſic penes ipſam remanſit ſatis minor ſumma ejus quæ in diviſione pervenire debebat, propterea ceſſante cauſa obligationis prædictæ, debet ceſſare ipſa obligatio, ex vulgata regula, ceſſante cauſa ceſſat effectus. Iste *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa, in verb. obligat. in uſa ceſſ.*
24 *Pedroc.* aliis relatis in *conſ. unico, num. 2. 9. lib. 2. de reſolut. contract.* qui loquitur in promiſſione jurata, quod intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus. &
25 probant *Jo. Campeg. de dote par. 2 q. 92.* & *Caſtel. dec. 92.* Ex quibus dicebat depoſitum, excluſis Monialibus eſſe liberandum Creditoribus Aureliæ, & ipſis, qui habebant ſententiam contra Joan. Baptiſtam de Ebulo pro dicta evictione paſſa.

Pro parte verò Monialium ad unum tantum cauſa reſtringebatur, nempe ad contractum de anno 1605. in quo Illuſtr. Principiſſa hæres in bonis feudalibus Aureliæ in contractu tranſactionis inito cum Jo. Baptiſta de Ebulo hærede in Burgenſaticis poſt aſſertionem factam de ſolvendis omnibus creditoribus Andreæ, tam ante, quam poſt renunciationem factam Aureliæ filiæ, & in ſpecie prædictorum duc. 20. mille. aſſumpſit in ſe onus ſolvendi dictos ducat. 20. mille legatariis dicti quondam Andreæ, ſuper quo contractu aderat Regius aſſenſus, cumque pro obſervantia omnium in contractu contentorum eſſet appoſita hypotheca, dicebatur, vigore ipſius habere hypothecata bona feudalia, & præcipue dictum Oppidum Civitæ novæ & propterea eſſe
26 præferendos in pretio, juxta tradita per *Vincent. de Franch. deciſion. 64.* & quamvis in contractu poſtea inito inter eaſdem partes in anno 1606. hoc onus remanſerit Jo. Baptiſtæ, cui etiam fuerunt aſſignata feuda Caſtri Pignani & Civitæ novæ tamen non per hoc fuit extincta hypotheca jam antea legitime contracta ſuper dictis feudis, ſed fuit quæſita actio perſonalis adverſus Jo. Baptiſtam virtute dictæ obligationis, & ſic hodie, quòd erat feudum prædictum Civitæ novæ venditum tanquam de bonis Jo. Baptiſtæ non poterat Principiſſa obligata ſolvere virtute dictæ obligationis de anno 1605. impugnare liberationem, jam quod alii creditores Aureliæ eam non impugnabant, ſtante concordia inter eos inita.

Nec prædictis obſtare. dicebatur, quod in contractu non intervenerunt, & per conſequens non potuit eis jus acquiri, quia magis communis opinio eſt, quod
27 per juramentum acquiratur jus abſenti, ut tradit poſt alios *Gabriel. in commun. opin. titul. de verb. oblig. concl. 3. limit. 75. Theſaur. deciſion. 70.* ſub *numer. 8. in verſ. ſed contrarium*, ubi duas Senatus deciſiones pro hac opinione refert, & aliam ejuſdem Senatus deciſionem affert *Theſaur. filius in addit. lit. 15.* & hac opinione ſtat *gloſa* communiter recepta in *cap. quamvis 1. qu. 7.* & in terminis, quòd quando inter contrahentes de ſolvendo alicui tertio abſenti, licet nec partes nec Notarius pro eo ſtipulati eſſent, ille abſens ratione juramenti cenſeatur præſens, & agere poſſit ex hac promiſſione, eo abſente, & non inſtante facta, ex *Bald. Specul. Alexand. Felin* & aliis hoc firmat *Vinc. Manc. de juram. qu. 4. effect. 59 num. 3.* & in donatione ſpeciale eſt, quod abſenti actio quæratur *leg. quoties, Cod. de donat. quæ ſub modo*, ubi *Salycet. Andr. de Iſern. in cap. 1. §. hoc quoque, in verbo hac deferuntur, de ſucceſſ. feud. Specul.* ubi *Ioan. Andreas de locat. & conduct. §. nunc videndum, in 70. quæſt.* & quòd per juramentum quæratur actio abſenti, tenet etiam *Napod. in Conſuetud. Neap. Si quis, vel ſi qua, in verb. præterquam, num. 207.* ubi ait, quòd de jure canonico eſt abſolutum, quòd per juramentum abſenti actio quæratur, ex *text. in cap. quoties 1. quæſt. 7.* ubi *gloſ.* & de jure civili ſaltem datur officium Judicis. & quod hæc opinio procedat, tam de jure civili, quam de jure canonico, late *Roland. conſil. 19. num. 29.* cum *ſeqq. lib. 1.* ubi ex *Felin. Hoſtienſ.* & aliis in *cap. quemadmo-*
18 *dum. de jure jurand.* fundat, quod in materia juramenti, cùm ſit materia peccati, & ſic ſpiritualis, debet attendi jus canonicum. *Kuen. conſil. 144. nu. 5. vol. 1.*

Dicebatur etiam hodie non poſſe ampliùs de hoc diſputari, quod ſit actio quæſita ipſis Monialibus; cùm jam contractus habuerit ſuum effectum, quia Jo. Baptiſta, ad quem vigore contractus anni 1606. ſpectabat onus ſolvendi legatum Monialibus, jam per plures annos ſolvit, & quamvis in dicto contractu non fuerit impetratus aſſenſus, tamen erit animadvertendum, quòd non fuit vere novus contractus, ſed ſequela primi de anno 1605. in quo fuit conventum inter ipſos cohæredes quod ſolutis prius omnibus oneribus, quod ſupereſſet, inter eos divideretur æqualiter & quod omnia remanſa in hæreditate Aureliæ, deberent appretiari, ad finem ſciendi valorem & pro aſſignando cuilibet portionem ſuam, cum oneribus, quibus peractis poſtea in exequutionem contractus prædicti fuit factus ſecundus de anno 1606. & quamvis in primo contractu onus ſolvendi ducat. 20. mille ſpectabat ad Principiſſam, fuit innovatum in ſecundo inſtrumento, & remanſit ad onus Joan. Baptiſtæ id evenit ex qualitate portionum, & in ſecundo contractu fuit facta mentio de primo; immo quod erat in exequutionem ipſius; cùm ergo Moniales, nedum obtinuerint annuas ſolutiones, verum egerint coram eorum Delegato pro hoc credito, & obtinuerunt, procedi ad venditionem dictæ Terræ Civitæ novæ, non poteſt dubitari, quod ſtante acceptatione, & ejus exequutione, ipſis fuit jus quæſitum; ſufficit enim quælibet præſumptio, & tacita ratifica-
19 catio, ad hoc, ut abſenti actio quæratur, ut notat *Theſ. dec. 70. num. 15. verſ. eſt, & alia acceptationis conjectura*, ex quibus concludebatur, Venerab. Monaſterio omnino debere obtinere.

Verùm unus ex Dominis dicebat, quod ex alio motivo poterat hæc cauſa terminari fundando obligationem ſolvendi in perſonam Aureliæ, qua fundata non poterat dubitari, prædictos Fratres de Caracciolo ex perſona Principiſſæ ejus matris non poſſe aliquid opponere, quia non habebant alium titulum, niſi ut hæredes Aureliæ, & controverſia inter ipſius hæredes non poterat afficere creditoribus, etiam in actione perſonali & propterea pro fundamento hujus motivi non dubitabatur, quod Andreas fecit prædicta legata ad beneficium Monialium, & quod Aurelia fuit declarata hæres dicti Andreæ, & non apparet, feciſſe inventarium, & quamvis opinio Senatus Cathaloniæ, relata à *Mieres, Cancerio, & Fontanella* eſſet vera, quod quo-
20 tieſcunque fit donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum, aliquo reſervato, quod hæres ipſius donantis, quamvis non fecerit inventarium, non tenetur ultra quantitatem reſervatam, tamen ratio hujus deciſionis traditur, quia hoc caſu ceſſat ratio fraudis, quæ præſumitur ex non confectione inventarii, ut voluit etiam *Cabedo. deciſ. 101. num. 17. Afflict. deciſ. 13. & deciſ. 44. num. 33.* ubi quod præſumitur doloſus, & bonorum occupator, & *Fontanell. de pact. nuptial. dict. clauſ. 4. gloſ. 5.* ſub *num. 46.* dat aliam rationem, quia eo caſu certa eſt hæreditas, quotieſcumque ergo hæc ratio certæ hæreditatis, & quod non poſſit fieri fraus, ceſſat, remanet juris diſpoſitio, ex *l. fin. §. & ſi præfatam, Cod. de jur. delib.* quod hæres non conficiens inventarium, tenetur etiam de proprio, at in caſu noſtro ceſſat hæc ratio, quia Andreas refutavit omnia bona, ex nunc pro tunc ſequuta ejus morte, & ſic habebat perceptionem fructuum totius hæreditatis, & ideo ultra quantitatem expreſſam in donatione, quæ fuit facta in anno 1582. potuit in anno 1590 in quo ſuum clauſit extremum diem, multa alia bona relinquere, & quamvis para ſentiens difficultatem, faciat diſtinctionem, quando fuit facta donatio cum reſervatione uſusfructus & quando fuerunt donata omnia bona præſentia, & futura, ex nunc pro tunc ſequuta morte cum aliqua reſervatione. nam

primo

primo caſu de fructibus reſervatis poterat diſponere,
ſecundo verò, non, cùm omnia fuerint donata, præter
excepta, ut diſtinguendo docuit *Reg. de Ponte* pro alio
21 D. Ferdinando Caracciolo in *conſil.* 116 *lib.* 2. & deciſum
refert *Front. dec.* 813. *num.* 2. & hanc etiam diſtinctionem
probat *Reg. Revert. in pragm.* 4 *nu.* 1. *de feud.* Quæ diſtin-
ctio non ſatisfacit, admiſſa enim eorum opinione, quòd
omnia intelligantur donata, præter excepta, & propterea
cùm etiam fuerint donata bona futura, quicquid acqui-
ſiviſſet ex fructibus, eſſet in donatione comprehenſum,
tamen certum eſt quòd de fructibus poterat diſponere
ejus vita durante ad libitum. & à bonis forſan per ip-
ſum quæſitis ex dictis fructibus erant deducenda onera
contracta, non dicitur enim acquiſitum, niſi deducto
ære alieno, nam æs alienum licet non ſit in bonis, ta-
22 men eſt in hæreditate *leg.* 1. *Cod. ſi cert. pet. leg. pro hære-
ditate Cod. de hæred. act. l. nihil ff. de verb. ſignific. Me-
noch. conſ.* 206. *numer.* 128. & proinde, neceſſe erat, ſcita
bona quæſita poſt donationem, & remanſa in hæredita-
te, ad finem deducendi æs alienum, & quod remanebat,
non dubitabatur eſſe comprehenſum in donatione, &
propterea debebat fieri inventarium per donatariam,
quod cum non fuerit factum tenebatur Aurelia ſolve-
re, nedum duc. 20. mille reſervatos, ſed etiam onera con-
tracta poſt donationem.

Dicebant etiam ſecundo, quòd quamvis prædicta
deeſſent ex alio fuiſſe obligatam Aureliam; eſt enim
animadvertendum in facto, quòd in omnibus debitis
contractis poſt donationem factam per dictum An-
dream, inſolidum ſe obligaverunt tam dictus Andreas,
quam Aurelia filia, & Jo. Baptiſta gener, & ſic neceſſa-
riò Aurelia notitiam habebat de debitis prædictis fa-
ctis per Andream, cumque poſtea non obſtantibus di-
ctis alienationibus, & diſpoſitionibus in ultimis conſti-
tutus Andreas diſpoſuit de bonis donatis eidem Au-
reliæ pro integra ſumma ducat. 20. mille, contentorum
in reſervatione, ſi admittimus opinionem, quod debita
in vita contracta per Andream extinguunt dictos duc.
20. mille, in reſervatione contentos & teſtator diſpoſuit
de illis integre ac ſi nunquam alienaſſet, & Aurelia hæ-
res ſcripta hæreditatem adivit, ſciens alia bona non re-
manſiſſe præter donata, de quibus expreſſe teſtator diſ-
poſuit, dum dixit, quod diſponebat de dictis ducat. 20.
mille, ſequitur, quod tenetur hæres ſatisfacere legata
23 etiam de dictis bonis donatis, quod probatur ex *text.
in l. ſequens quæſtio* 70. *ff. de lege ſecunda*, ubi quærit *Iu-
reconſultus* an ea, quæ maritus donavit uxori, veniant
in petitione fideicommiſſi, & dicit quod non, quia ea
habitura erat uxor, etiam, alio hærede inſtituto, quod
tamen limitat, quando nominatim de bonis donatis
diſpoſuiſſet, hic tenent *Doctores*, quod quando dona-
tarius inſtituitur hæres à donatore, & nominatim gra-
vatur de bonis donatis, iſque hæredi atem adierit, te-
netur legata adimplere, quod probat *Clar. in §. teſta-
mentum, quæſt.* 71. *numero tertio*, ubi reprobata opinio-
ne *gloſ. in l. ſi mulier, in princip. in verbo ſi mortuus ff. de
lege tertia*, tenet quod quando teſtator in ſpecie diſpo-
ſuit de bonis donatis, & hæres acceptat, quod tenetur
ſolvere, quod etiam voluit *Peregrin. de fideicommiſſ. art.*
6. *num.* 1. & 48 poſt *Bald. Paul. de Caſtr. & Florian. in
d. l. ſequens quæſtion. & Alex. in conſil* 20. *numero* 9. *libro*
3. *Pariſ. conſil.* 2. *numero* 49. & *conſil.* 33. *num.* 89. *libro* 3.
Cravett. conſ. 357. *lib.* 3. *Mantica de conject. ultim. vo-
lunt. lib.* 7. *titul.* 8. *num.* 28. *Intrigl. de ſubſtit. cent.* 1. *quæſt.*
74. *num.* 7. *Roman. conſil.* 85. *num.* 15. *Angel. conſil.* 331. *nu.*
3. *Simon de Prat. de interpret. ultim. volunt. lib.* 3. *ſolut.* 3.
ſub *num.* 3. *fol.* 304 *Curt. jun. conſil.* 54. *Ruin. conſil.* 120. *nu.*
9 *lib.* 3. *Decian. reſponſ.* 3. *dub.* 1. *lib.* 1. *Fuſar. de fideicom-
miſ. ſubſtit. quæſt.* 632. *num.* 8. & melius *quæſt.* 633. *nume-
ro* 10. ubi alios colligit *Franc. de Barry de ſucceſſ. lib.*
8. *tit.* 13. *numero* 8. late etiam *Fontanell. de pact. nupt. al.
tom.* 1. *clauſul.* 4. *num.* 3. cum *ſeqq.* & eum ſequitur *Mar.
Cutell. de donat. contempl. matrim. tract.* 1. *diſcurſ.* 2. *par-
tic.* 10. *num.* 97. Et hoc negari non poterat ab Advocatis
dictorum Fratrum de Caracciolo, cum expreſſe probet
text. in finalibus verbis in d. l. ſequens quæſtio, ſed nega-
batur, in hoc caſu fuiſſe ſpecialiter diſpoſitum de bonis
donatis; immò dicebatur, quod potius deficiebat vo-
luntas teſtatoris, qui noluit gravare hæredem in bonis
donatis, ſed tantum de duc. 20 mil. reſervatis, cumque de
illis jam diſpoſuerat in vita, erant ante omnia ex dicta
24 reſervatione deducenda onera contracta poſt donatio-
nem ut habetur ex *Salyc. in leg. fin. C. de leg. Eminentiſſ.
Card. Tuſch.* in ſuis *practicab. concl. lit. D. concl.* 651. *num.*
10. *Cancer. variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 30. & legata non
ſunt ſolvenda, niſi de quantitate remanſa, & ideo com-
putatis debitis contractis in vita ſolutis, & legatis, nil
remanebat pro Monialibus, neque hæres adeundo re-
manebat obligata ad ſolvendum omnia legata, ſed tan-
tum illam ſummam, quæ remanſit ex dictis ducat. 20.
mille; nam ultra illam ſummam diſpoſitio redditur in-
valida, & hæres non tenetur ſolvere legata in totum, vel
pro parte invalida. *Hieron. de Laurent. decif.* 95. *num.* 1.
25 *Cancer. lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 78. *var. reſol. Modern. in l. hac
adictali, q.* 18. *nu.* 12. cum *ſeqq.* & quod ſit invalida ultra
ſummam, de qua potuit diſponere, probat *text. in leg. ſi
univerſis* 15. *C. de legib.*

Et ideo difficultas cauſæ reſpectu hujus articuli re-
ſidebat, ſi per hanc diſpoſitionem, Andream nominatim
diſpoſuiſſe intelligi poſſet de bonis donatis, & diceba-
tur pro parte Monialium, de hoc non poſſe dubitari,
26 cùm enim iſti 20. mille duc. reſervati includerentur in
bonis donatis, quotieſcumque diſpoſuit de tota ſumma
prædicta, voluit ſatisfieri legatariis ſuper bonis donatis
pro integra ſumma duc. 20. mille, & ut dicatur, teſtato-
rem diſponere de bonis donatis, non requiritur indivi-
dualis expreſſio, ſed ſufficiunt alia verba univerſalia,
dummodo ex eis colligatur evidens illius voluntas, ita
Pariſ. conſ. 2. & 35. *Caval. de uſufr. mulier. relicto, nu.*
104. *Bertazz. conſ.* 5. *n.* 4. *Fuſar. d. q.* 648. *n.* 8. & *q.* 633. *nu.*
11. dicit, quod expreſſe, & nominatim dicitur diſponere,
quando de aliis bonis non poteſt intelligi, argumento
text. in l. 2. *ff. de liber. & poſthum. l. fundus, qui locatus ff.
de fund. inſtruct. Mantica de conject. ult. volunt. lib.* 7. *tit.*
8. *num.* 30.

Cùm ergo certa erat voluntas teſtatoris, ut non ob-
ſtantibus debitis contractis ſolverentur legata pro to-
ta ſumma reſervata, nec poterat Aurelia dum teſta-
mentum acceptavit, dicere quod neſciebat debita con-
27 tracta in vita, neceſſario videbatur fateri, nominatim,
& ſpecifice de bonis donatis diſpoſuiſſe, quo caſu, hæ-
redem teneri, nedum non facto inventario, ſed etiam
eo facto, cum hac tamen diſtinctione, quia primo caſu
tenebitur etiam de bonis ſuis, in ſecundo vero non po-
teſt teneri ultra ſummam ei ex donatione perventum,
quod in terminis in donatione facta cum facultate diſ-
ponendi, & poſtea hærede inſtituto donatario, qui ac-
ceptavit hæreditatem, tenent *Fontan. in d. clauſ.* 4. *gl.* 3. ſub
n. 7. his verbis. *Verum igitur erit ex ſupradictis, ut tan-
dem receptum canamus, principale noſtrum aſſumptum,
quòd donatarius ſi inſtituatur hæres à donatore & nomi-
natim gravetur in bonis donatis, iſque ejus hæreditatem
adiverit, ſive cum inventario ſive ſine eo, tenetur ſemper
voluntatem defuncti adimplere, cum diſtinctione tamen,
de qua ſupra*, quam opinionem ſequitur *Cutell.* in *loco*
allegato ſub *n.* 97. ibi, *conſentire vero dicitur, ut bene
fundat Fontanella quando hæreditatem apprehendit, ſi-
ve inventarium conficiat, ſive* non, tradens ita deciſum in
illo Senatu, cum illa intelligentia, quam ipſe fatetur, &
licet dubitet de opinione *Fontanellæ*, quando hæres fe-
ciſſet inventarium, attamen videtur tenere opinionem,
quòd non ſufficiat pro inventario illa certitudo, quòd
non adſint alia bona præter donata ſecundum opinio-
nem *Mæves Cancerii* & ejuſdem *Fontanellæ*, ex quo re-
28 pugnat *Conſtitutio Iuſtiniani*, quæ vult hæredem non
conficientem inventarium, inſolidum teneri in pœnam
ſpreti

ſpreti beneficii à ſe inſtituti, quod etiam vult *Franch. dec.* 536.

Quibus in facto adſtipulabatur, quod Aurelia, & pro ea ejus vir Ioann. Baptiſta de Ebulo, ita intellexit teſtamentum dicti Andreæ; ut teneatur ad omnia legata, & proinde omnibus ſolvit, & iſtis Monialibus licet non ſolverit capitale, quia eis non erat ſolvendum, ſed aliis locis piis poſt eorum mortem, ſolvit tamen annuos introitus, immo in computatione facta inter eundem Io. Baptiſtam & dictam Principiſſam in allegato contractu de anno 1605. fuerunt admiſſæ eidem Io. Baptiſtæ quantitates ſolutæ dictis Monialibus poſt mortem Aureliæ.

Inſuper fuit dictum; quòd ſi non obtinerent iſtæ Moniales, eſſet contra voluntatem teſtatoris, qui illas prædilexit, voluit enim, legatum ſolvi de ducat. 6. mil. reſervatis, ſi Aurelia filios procreabat, & alii ducat. 14. mil. et ut ſolvendi aliis legatariis, & Io. Baptiſta etiam ſolvit dictis aliis legatariis, & iſtæ magis dilectæ venirent excluſæ.

Quibus omnibus diſcuſſis junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, Me referente die 26. Martii 1637. fuit dictum, quòd de depoſito pervento ex pretio civitæ novæ in actis deducto liberentur Venerabilib.
29 Monaſteriis Divæ Mariæ Donnæ Reginæ & Reginæ
Cœli ex perſona Sororum de Ebulo annatæ decurſæ ex cauſa legati facti per quond. Andream de Ebulo, & reſiduum capitalis duc. 5. mil. & quatuor centum convertatur in emptionem conſulto S.C. ſive Magnifico cauſæ Commiſſario, in beneficium dictorum Venerabilium Monaſteriorum, reſpectu tertiarum durante vita Monialium, ſalva proviſione facienda reſpectu dicti capitalis, ſequuta eorum morte, in Banca de Fælice, quæ quidem reſervatio reſpectu dicti capitalis fuit facta, ex quo dicebatur pro parte dictorum Fratrum de Caracciolo, quòd cùm poſt mortem Monialium erant ſubſtitutæ cauſæ piæ, quòd illa non confectio inventarii, quæ forte ipſis nocuit reſpectu dictarum Monialium de Ebulo quibus, non ratione piæ cauſæ, ſed conſanguinitatis videbatur factum legatum, non milita-
30 bat reſpectu ſubſtitutorum, quia cùm Eccleſia non teneatur facere inventarium, ita nec ipſa poteſt actionem acquirere adverſus hæredem, ex quo non conficit inventarium, ad tradita per *Franch. deciſion.* 536. & *Ego* dixi *deciſ.* 15. verum, quia hoc non poterat diſputari, niſi ſequuta morte ipſarum, ideo fuit tunc reſervata proviſio facienda, cumque poſt dictum decretum eſſet præſentatum inventarium, & pro parte Curatoris Patrimonii qu. Jo. Baptiſtæ de Ebulo fuiſſet petita in integrum reſtitutio adverſus dictum decretum, fuit tractatum de aliis articulis & præcipue, ſi erant vel ne extincti dicti duc. mil. donati, & ideo decretum prædictum fuit pro parte exequutum, pro parte vero pendet proviſio facienda.

OBSERVAT. IN DECIS. XLIV.

SUMMARIUM.

1 *Advocati, qui in cauſa hujus deciſionis ſcripſerunt, recenſentur.*

2 *Recipiens rem cum onere ſolvendi aliquid tertio abſenti, remanet obligatus, contrarium, nu. 6. & 7. ſed limitatur, n. 8. & 9. & ita deciſum traditur, n. 10.*

3 *Alteri per alterum minime ſtipulatur, limita, n. 4. & 5.*

8 *Donatarius convenitur directo, ubi donans non habet hæredem vel hæreditas non eſt ſolvenda, ſic etiam ad evitandum circuitum, numer. 9. & tenetur creditori, nedum actione perſonali, ſed etiam de proprio, ut deciſum adducitur, n. 10.*

1 AD confirmationem hujus deciſionis videas D. *Conſil. Staiban. lib. 1. reſol. 60. 61. & 62.* ubi *n. 53. in fine* de hac deciſione memor fuit, ex quibus latiſſime in dicta cauſa pro D. Duce Limatulæ, ac aliis creditoribus in jure ſcripſit contra Monaſteria Reginæ Cœli, ac S. Mariæ Donnæ Reginæ, & pro D. Ferdinando Caracciolo Duce Caſtri ſanguinis, ac D. Priore militiæ Hieroſolymitanæ Ioanne Baptiſta Caracciolo fratribus, in jure allegavit *D. Bartholomæus Franchus* Advocatus perſpicaciſſimi ingenii, & primi ordinis. In qua cauſa prolato per S. C. decreto liberationis in beneficium dictorum Monaſteriorum, ut habetur per D. meum *numer.* 29. fuit petita in integrum reſtitutio per Curatorem Patrimonii illorum de Ebulo qua pendente, partes ad tranſactionem devenerunt, præcedente decreto ejuſdem S.C. interpoſito ad relationem D. Conſiliar. *Provenzalis*, ut teſtatur *Conſil. Staiban. d. reſol.* 61. *n. 53. in fi.*

Agit etiam D. meus *numer.* 10. cum *ſeqq.* an reci-
2 piens rem cum onere ſolvendi aliquid tertio abſenti
remaneat obligatus, & ſic actio ex dicto contractu illi
tertio competat, in qua quæſtione affirmativam ſub-
3 ſtineo ſententiam; nam licet alter per alterum inutiliter ſtipuletur, ad *text. in l. ſtipulatio* 38. *§. alteri, ff. de verb. oblig. D. Præſ. Merlin. capit.* 61. *numero* 1. *lib.* 1.
4 *controv. forenſ.* attamen regula prædicta in multis caſibus perdit ſuum officium ut per *D. Conſil. Arias de Meſa libro* 3. *variar. reſolut. cap.* 30. *numero* 2. Primo non procedit in cauſa dotis, ut ex *l. Cum* 46. *ff. ſol. matrimon.* deciſum refert, tam per M. C. V. quam per S. R. C. D. *Merlin. ibid. numero ſecundo*, ſequitur *D. Arias de Meſa* ubi ſupra *numero* 10. Secundò, fallit in
5 donatione, ut in *l. quoties* 3. *Cod. de donat. quæ ſub modo, D. Merlin. d. lib.* 1. *cap.* 60. *D. de Franch. dec.* 74. *D. Arias de Meſa*, qui cæteros colligit *loco citato numer.* 16. & 18.
6 Et licet in contrarium ponderari poſſet *text. in l. legem* 9. & in *l. cum res* 22. *Cod. de donat.* in *l. hæreditatem* 28. *Digeſtis eod.* & in *leg.* 1. *Cod. de hæredit. vel act. vend.* prout deciſum fuit in cauſa creditorum D. Principis Conchæ cum D. Duce Magdaloni, refert *D. Arias de Meſa dict. cap.* 50. *numero* 19. ſed opus eſt,
7 quòd agat creditor actione revocatoria contra donatarium, *Guid. Pap. deciſion.* 105. ſub *numer.* 1. *D. Merlin. de pignorib. lib.* 4. *titul.* 5. *quæſt.* 44. *numero* 5. *Giurba*, qui ſic judicatum refert *deciſ.* 62. *num.* 25. *D. Moderna ad Surd. dec.* 32. ſub *n.* 20. *Coſta de remed. ſubſid. remed.* 108. *num.* 6.
8 Nihilominus, concluſio prædicta plures patitur reſtrictiones; & Primò, non procedit, ubi donans non habet hæredem, & ejus hæreditas non eſt ſolvendo; tunc enim directo agi poteſt contra donatarium, etiam quod non ſit actum actione revocatoria, ut deciſum refert *Guid. Pap. d. num.* 1. *in fin.* qui *num.* 2. ponit verba ſententiæ *Amatus*, qui omnes cumulat *reſolut.* 58. *num.* 15. *lib.* 2. *variar. Hieron. Leo deciſ.* 107. *num.* 29. *lib.* 1. qui *numer.* 34. & 35. plures ita etiam judicatum tradit; ſic pariter deciſum per S. C. teſtatur *Aloyſ. de Leo* Beneventanus in *l. hæres, alieni, nu.* 1. *Cod. de donat. Coſta d. remed.* 108. *num.* 11. & *de ration. rata q.* 90. *numero* 10. & *ſeq. D. Merlin. de pignor. lib.* 4. *titul.* 1. *qu.* 10. *n.* 11. Secundò fallit, ſi viveret donator, vel adeſ-
9 ſet ejus hæres, nam ad evitandum circuitum inutilem agi poteſt contra donatarium, ut poſt *Guid. Pap. d. dec.* 195. *num.* 1. probat *D. de Franc. dec.* 773. *nu.* 4 & 5 ubi *in fin.* ſic pariter judicatum teſtatur, & comprobat D. meus *hic, num.* 11. *Giurb. d. dec.* 62. *num.* 26. *Boer. deciſio.* 204. *Amatus d. reſol.* 58. *numer.* 13. *verſicul. tamen ad evitandum, D. Merlin. d. quæſt.* 144. *num.* 6. & 7. *D. Arias de Meſa*; *d. cap.* 50. *numer.* 38. de quo articulo late ſcripſimus pro D. Magno comeſtabulo columna contra D. Marchionem Pollæ teſtatarium, ac donatarium omnium feudorum, ac bonorum allodialium D. Marchionis ejus fratris, ubi reſponſum dedimus deciſioni prolatæ in dicta cauſa creditorum Principis Con-

chæ, & jam pendet deciſio, in Banca de Scacciavento.

Et ſecondum noſtram affirmativam ſententiam,
10 de qua *numer.* 1. judicavit S. C. in cauſa Laurentii Scaglioni cum Ioſepho, & aliis de Serſale, in Banca de Vendicto, cum enim Cæſar Serſalis donaſſet Mattio & aliis ejus filiis omnia ejus bona præſentia, & futura, cum onere dotandi Clitiam ſororem de paragio, & ſolvendi totum illud plus, quod ipſe donans promiſiſſet; nam facta promiſſione per dictum Cæſarem Torquato Scagliono pro dotibus dictæ Clitiæ ejus uxori ducat. 4000. cum remanſerit debitor in duc. 1612. ad inſtantiam dicti Laurentii filii, ac hæredis prædictæ Clitiæ per S. C. ſub die 13. Aprilis 1638. fuerunt condemnati donatarii, ſive ejus hæredes ad ſolvendum dicto Laurentio d. duc. 1611. & pro dicta quantitate cum intereſſe liquidando fuit præſtita aſſiſtentia ſuper bonis, quæ fuerunt prædicti Cæſaris ad relationem D. mei tunc Reg. conſil. & poſtmodum mediante decreto d. S. C. ſub die 4. Julii 1640. fuit proviſum, quod bona, ſuper quibus fuit præſtita aſſiſtentia, & alia poſſeſſa per dictos de Serſale ſequeſtrentur, & de menſe Maii 1651. ad relationem D. *Conſil. Miroballi* fuit per S. C. ordinatum, quod fiat adjudicatio dictorum bonorum prædicto Laurentio pro ejus credito capitalis, & intereſſe, pro exequutione ſententiæ, & decreti S. C. & ſic nedum donatarii tenentur in actione perſonali, ſed etiam in bonis propriis.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Moratoria an impediat inſtrumenti liquidationem. Et an ſit procedendum coram Iudice Eccleſiaſtico, vel ſæculari contra eum, qui licet tempore obligationis eſſet Clericus, tamen tempore judicii cœpti habitum Clericalem dimiſerat.

SVMMARIVM.

1 *Liquidatio inſtrumenti non poteſt impediri ex eo, quod non poſſit perveniri ad carcerationem debitoris.*

2 *Qualiter inſtrumentum contra filiumfamilias, prodigum, & ſimiles liquidari poſſit, & numero 3. 26. & 27.*

4 *Moratoria, ſeu ſalvaguardia adverſus inſtrumentum opponi poteſt, & impedit carcerationem, & num. 12.*

Amplia, quamvis inſtrumentum eſſet juratum, numer. 5.

Sed contrarium, n. 6.

Prima opinio verior de conſuetudine, numero ſeptimo.

8 *Mora non committitur, pendente dilatione ad ſolvendum.*

9 *Intereſſe non currit, pendente dilatione à Principe conceſſa.*

Limita, in contractu annuorum introituum, n. 10.

11 *Salvus conductus, ſeu moratoria debitori conceſſa, dicitur potius beneficium, quàm privilegium.*

13 *Cautio à debitore moratoriam, vel ſalvaguardiam habente, præſtari non debet, niſi parte petente.*

Amplia, quamvis id ex ſtatuto decernatur, numero 14.

Maximè ſi debitor pauper eſſet, cum tunc ſufficiat juratoria cautio, n. 15.

Vel ubi cum maxima difficultate fidejuſſores inveniri poſſint. n. 16.

17 *Cautio in dilatione quinquennali non eſt neceſſaria.*

18 *Pœna liquidationi inſtrumenti olim erat amputationis manus ob perjurium; hodie verò eſt pecuniaria.*

19 *Procurator in cauſa criminali admitti non poteſt, & numer. 22.*

Limita, ubi debitor eſſet infirmus, ex diſpoſitione Regiæ Pragmatica, n. 20.

21 *Curia Bajuli civitatis Catanzarii, inſtrumenta liquidare non poteſt.*

23 *Pœna quotieſcunque applicatur Fiſco, dicitur cauſa criminalis.*

24 *Qualibet cauſa, etiam injuſta excuſat à pœna.*

25 *Inſtrumentum contra minorem an, & quando liquidari poſſit.*

26 *Exceptio Macedoniani impedit liquidationem inſtrumenti.*

28 *Inſtrumentum liquidari poteſt contra debitorem, quamvis poſt contractum debitum efficiatur alterius fori.*

29 *Debitor, ſi tempore contracti debiti fuerit Clericus, ad Iudicem Eccleſiaſticum remitti debet, quamvis deinde duxerit uxorem, & n. 31.*

30 *Cauſa liquidationis eſt criminalis.*

32 *Clericus effectus miles, vel ducens uxorem, perdit Clericatum.*

33 *Laicus obligans ſe penes acta M. C. ſi ante tempus ſolutionis efficiatur Clericus, an remitti debeat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

34 *Per ſolam citationem quis dicitur præventus.*

Sed contrarium, n. 45.

36 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO XLV.

IN cauſa V. I. D. Fælicis Matthæi Riccardo cum Ioann. Baptiſta, & Petro Iacobo de D[illegible] ad relationem M. C. V. fuit de duobus dubitatum. Primo, an moratoria, ſive ſalvaguardia conceſſa Civibus Turris Octavæ ex cauſa damni paſſi ob noviſſimam exhalationem, & aquarum mineralium multitudinem ex Monte Veſuvio ortam de menſe Decembr. 1631. ex qua ferè ad ultimum exitium redacta fuit, impediat contra prædictos debitores poſſe liquidari inſtrumentum, ſervata forma *Rit. M. C. V.* 166. Secundo, utrum poſſit agi coram Iudice ſæculari contra prædictum Petrum Iacobum, qui tempore contractæ obligationis erat Clericus, licet poſtea uxorem duxerit, & hodie laicus reperiebatur.

Quoad primum dicebant conventi, habere intentionem fundatam ex ipſa ſalvaguardia conceſſa Civibus dictæ Terræ per decennium; pro parte verò Creditoribus Curia pro Tribunali ſedente fuit productum decretum Spectabilis Regentis Roviti Delegati in cauſis prædictis Veſuviani incendii in contradictorio judicio cum prædictis debitoribus, quòd ſalvaguardia obſervetur reſpectu bonorum ſitorum in territorio dictæ Turris Octavæ, cumque debitores haberent alia bona alibi ſita dicebat, quod non erat impedienda liquidatio, ſed circa modum exequutionis debebat ſuperſederi quoad carcerationem debitorum, & exequutionem in bonis ſitis in dicto territorio Turris Octavæ, prout in aliis caſibus fuerat
1 obſervatum, in quibus quamvis non poſſit perveniri ad carcerationem, tamen liquidatio non impeditur, prout in minore docet *Caravita in d. Ritu* 166. *numer.* 12. & ſic etiam in filiofamilias in eodem *Ritu num.* 77.
2 & 79. ubi dat formam ſervandam à Iudice in ultimo peremptorio, quòd procedatur ad liquidationem. Verum pro debito, & pœna ſuperſedeatur in exequutione perſonali, donec aliter fuerit proviſum, in prodigo declarato poſt obligationem contractam, doctiſſimè reſolvit *Reg. Scipio Rovit. in Pragm.* 4. *de inſtrum. liquid. numer.* 17. ubi *Allegationes* inſerit, per ipſum factas in cauſa Marchionis Polleæ cum Paulo Franconio Barone Luſignani debitore & ſub *numer.* 41. deciſion. refert, quod procedatur ad liquidationem,

verum

verum ſuperſedeatur in executione perſonali, tam
pro debito, quam pro pœna, donec aliter fuerit pro-
3 viſum, ad relationem eminentiſſimi ingenii viri Io.
Baptiſtæ Melioris, tunc Iudicis M.C.V. qui fuit etiam
Advocatus facundiſſimus, & poſtea Regius Conſilia-
rius, in quo articulo adeſt etiam *deciſio de Franchis*
672. & licet *ibi* cauſa non fuerit deciſa, tamen pro hac
opinione reſidet etiam *Epiſc. Ricc.in add.in d. deciſione*
*Ioan. Maria Novar.in praxi elect.for.qu.15.ſect.1. Gal-
ter. in praxi de liquid. inſtrument. in 2.par. princip.ver-
ſicul.advertatur inſuper ad debitorem, n.20.*

Et licet pro parte Conventorum ad hæc nihil re-
plicaretur, erat enim defenſor malus nauta, attamen
fuit ponderatum, quod moratoria, ſeu ſalvaguardia
poteſt opponi adverſus inſtrumentum, & impedit car-
cerationem, ut in ſpecie tenent *Franch. Anton.de Ind.
Rober. de liquid. inſtrument. conſider.4. numero 66. &
Bernard. Pand. Gavia. in Comment.ad Rit. M.C.V.164.
in 5. p. declar.*32. & melius *declar.*36. ubi loquitur
Privilegio Brunduſino, quod eſt conceſſum ob publi-
cam utilitatem Univerſitati, quo caſu procedere,
etiam in inſtrumento jurato, fundat *Grammat. conſil.
5 civil.*16. quamvis enim de jure dilationes debitoribus
conceſſæ per Principes ſeculares non extendantur ad
debita jurata, ut poſt alios fundat *Sard. conſil.*299. *nu-
mero* 4. *lib.2.Ioan.Vinc.de Ann.in ſingul.*463 ubi etiam
6 *Ann. filius in add. Carav. in Rit. M.C.V.*287. *Tuſch.* in
ſuis *concluſ.lit. D.numer.*11. & alii allegati per *Carol.de
Graſſ. except.*32.*num.*13. & per *Maſtrill.ad indult. ge-
ner. cap.*46. ſub *numer.*3. attamen de conſuetudine to-
tius Italiæ dilatio à Principe conceſſa, comprehendit
7 etiam debita jurata, *Cucchus in l.1.C.de precib.Imper.of-
fer.numer.14.Cagnol.in l.1.C.de pact.inter empt. & vend.
Surd. d.conſ.*299.*num.*15.*lib.*2.& ita obſervari in Regno
Siciliæ ultra Farum, refert *Graſſ.dict.except.*32. *num.*17.
& in Regno Neapolis *Caravit.dict.Rit.*287. *num.*9. &
ubicunque iſtæ moratoriæ conceduntur, *Boer.dec.*296.
*numer.*5.*Dec.conſil.*353.*in fin.* ubi dicit, de hoc non eſſe
amplius diſputandum, alios *Doctores* cumulat *Graſſ.
dict. except.*32.*num.*17.*& Maſtrill.dict.cap.*46.*numer.*2.
& quamvis fuerit productum decretum, Curia pro
Tribunali ſedente in contradictorio judicio, inter eaſ-
dem partes prolatum, quod dilatio, ſeu ſalvaguardia
non intelligatur data, niſi pro perſona, & bonis ſitis in
territorio Turris Octavæ, & ſic excluſit bona alibi ſi-
ta, tamen conſiderabatur, quòd mora non commit-
titur, pendente dilatione ad ſolvendum *l. lectu* §. *ſed
8 ſi ſortis ff. ſi cert. pet. Afflict. in deciſion.*205. ubi *Urſill.
Rot. Genuenſ. deciſion.*146. in tantum, quod fuit diſpu-
tatum, ſi pendente dilatione à Principe conceſſa de-
beatur intereſſe, licet in contractu annuorum introi-
9 tuum intereſſe currere, fuerit reſolutum, ut per *Salyc.in
leg.1.C.de precib. Imperial. offer. Anton. Cacch. in tra-
10 ctat. de morat. numer.* 148. *Lancellot. Conrad.in Templo
Iudic. quæſt.23.numer.10. Maſtrill. in deciſion.16. & ad
indult.general.dict.cap.46. num.*22. Inſuper ſalvuſcon-
ductus, ſive moratoria omnino ſervanda eſt, & ne-
mo ſub ea carcerandus, aut moleſtandus, *Cyn.in l.præ-
ſenti, ff.de his, qui ad Eccleſ.confug.Nell.in tractat.de
Bannitis in 2.par.tempor. quæſt.*11. *Gregor. Magalot. in
tract.de ſalvoconducto in 1.par.*& alii per *Farin. de car-
cer.& carcer.q.*29.ubi diffusè materiam tractat.& *num.*
20. ampliat, etiam in ſalvoconducto debitori conceſ-
11 ſo, ubi, quòd eſt latè, & favorabiliter interpretandus,
dicitur enim potius beneficium, quam privilegium,
Menoch.de arbitr.lib.1.caſu 336. *num.* 24. *Farinac.* ubi
ſuprà, *num* 39.& quælibet exceptio in promptu proba-
ta impedit liquidationem. & carcerationem, ut per
Caravit.in d.Rit 166. *num.*57. & quòd moratoria im-
pediat liquidationem, habetur ex *Rit.*287. & quamvis
12 in eo requiratur, quòd præſtetur cautio, tamen hoc eſt
intelligendum, parte petente, ut *ibi* declarat *Caravit.*
13 ſub *num.*5.& probatur ex *text.in l.ſi quis filiam*, §.*ſtipu-
latio*, ibi, *cum interpellatis, ff. de collat. gloſſ. in leg.unic.
verſic.*ubi communiter *Doctores*, *Codic.de precib. Im-
perial.offer.*& præcipuè *Paul.de Caſtro n.6. Alexan. An-
gel. Cagnol. Marſil. Brun.Surd.*& alii allegati per *Carol.
de Graſſis in d. except.32. numero* 126. quod procedere
in omni ſtatuto, in quo decernitur, eſſe dandum cu-
14 ratorem, ſemper intelligi, ſi à parte petatur, fundat
numer. 141. cum *ſeqq.* Secundò limitatur in debitore
paupere, qui cautionem invenire non poteſt, quia
tunc debitori conceditur dilatio cum juratoria cautio-
15 ne, quod probatur ex *text. in l. omnes, verſicul. hac
autem inclita Urbe, in princip. C. de Epiſcop. & Cler.*&
ita obſervari in Regno Siciliæ ultra Farum, refert *Graſ-
ſis* ubi ſupra, *numer.*162. quod non ſolum procedit in
16 eo, qui non poteſt fidejuſſores dare, ſed etiam in illo,
qui cum magna difficultate poteſt, *Sard. deciſ.*141. *nu-
mer.*8. *Gratian. diſcept. forenſ.cap.*901.*nu.*1. *Fontanell.
de pact.nupt.clauſ.7.gloſſ.1. par.1. numero* 54. Conſide-
rabatur etiam, quòd iſta dilatio, ſive ſalvaguardia non
eſt ſimpliciter gratioſa, in qua cautio deſideratur, ſed
fundata in juſtitia, ob depauperationem ſequutam ex
caſu fortuito exhalationis Montis Veſuvii, quo caſu
cautio non eſt neceſſaria, ut de dilatione quinquen-
17 nali habetur per *Urſil.* ad *Afflict. deciſ.*288.*nu.*2. *Maſ-
cat. in pract. in 4. par. in gloſſ. in verb.petendo, numer.*18.
Et licet de jure debeat dari cautio, ut per *Magal de
ſalvoconducto, pa.numer.*53. tamen in hoc Regno nun-
quam vidi obſervatum, quod dentur fidejuſſores, ob
ſimiles moratorias conceſſas Civitatibus Brunduſii &
Manfredoniæ.

Neque iſtis obſtare quod ſalvaguardia prædicti de-
bitoris erat reſtricta reſpectu perſonæ, & bonorum ſi-
torum in territorio, quia cum ſimus in liquidatione
inſtrumentorum, quæ eſt cauſa criminalis, quia
pœna erat perjurii amputationis manus, ut per *Rit.*
18 170. & 171. licet hodie hæc pœna ex conſuetudine
generali omnium Curiarum hujus Regni pro perjurio
inſtrumenti liquidati non ſit in uſu, ſed ejus loco ſuc-
ceſſit pœna pecuniaria, ad rationem Caroleni unius
pro ducato debiti contenti in inſtrumento, ut dixit
19 *Caravit. in d. Rit.* 171. & in *Rit.* 133. poſt *Afflict. in
Conſt. Statuimus, numer.* 17. propterea tanquam cauſa
criminalis procurator non admittitur, ut habetur in
*Rit.*109. licet hodie per novellam Pragmaticam edi-
tam in anno 1608. ad obtruncandas partium dila-
tiones admittitur procurator cum ſpeciali mandato,
20 quando principalis eſt infirmus, & extra Civitatem
commoratur, juxta formam *ibi* traditam, ut in *Pragm.
7. de inſtrument. liquid.* quicquid dixerit *D. Reg.Rovit.
in Pragmat.1.de offic. Bajul.* ubi inſerit *Allegationes* per
ipſum factas, ut Advocatum in cauſa Bajuli Civitatis
Cantanzarii qui prætendebat, ut ejus Curia poſſet in-
ſtromentum liquidare, ſiquidem ipſe ibidem *numer.*32.
refert, contra prædictas *Allegationes* fuiſſe judica-
tum, neque obſtabunt verba illa in finalibus verbis po-
ſita ut in *Rit.* 109. *licet ſit civilis*, nam hoc declaratur
per *Caravitam ibidem in fine*, quod eſt cauſa civilis
reſpectu debiti, quod à creditore petitur, non autem
reſpectu pœnæ perjurii, quæ oritur ex ipſa liquidatio-
ne, quamvis enim pœna ut hodie pecuniaria, tamen de-
bet inſpici origo, quia pœna erat amputationis ma-
nus in cujus locum poſtea ſucceſſit pecuniaria, &
quod quando ſucceſſit pœna pecuniaria in locum pœ-
21 pœnæ corporalis, non admittatur procurator, ex mul-
tis hoc diſtinguendo comprobat *Farinac.de var. & di-
22 verſ.quæſt.*100.ſub *nu.* 82. & quod quotieſcunque pœ-
na applicatur Fiſco, cauſa dicatur criminalis, ex pluri-
bus *Doctorum* authoritatibus reſolvit idem *Farinac. d.
q.*100.*nu.*10. qui teſtatur de communi opinione, quæ
deſumitur ex *gloſſ. in l.1. in princ.in verbo aureorum.ff.
de ſepulcr.viol.*ubi *Bart.*qui etiam teſtatur de commu-
ni, & licet *gloſſ.in l.ſi quis per calumniam in verb. auri,
C. de Epiſc. & Cleric.* videatur tenere contrarium,

tamen ejus opiolo communiter reptobatur , ut per
Dec.inrubr.de judic. numer.94.in t.dict. & alios allega-
tos per eundem *Farinac.ibid.num.12.* Ex quo ſequitur
quòd cum ſit actio criminalis quælibet cauſa, nedum
24 juſta, ptout eſt iſta, de qua agebatur , ſed etiam injuſta
excuſat à pœna, & dolo, eſt *text.in l.igitur, verſ.& gene-
raliter, ff.de liberal.cauſa, l.clam poſſidere, ff.de acq. poſſ.*
quod diffusè exotnat idem *Farinac. de pæn. temper.qu.
90. inſpect.1.Surd. deciſ.216. num.40.* cum aliis per ip-
ſos cumulatis.

Nec adverſus prædicta urget, quia *Coravit. in d.rit.*
25 *166.num.12.*non dicit, quod poteſt liquidari inſtrumen-
tum contra minorem, ſed allegata minori ætate , ipſo
perſonaliter comparente , & eo reperto minore non
carceratur, & ſic potius tenet , quod contra eum non
poſſit liquidari ioſtrumentum , licet *Bernard. Pand.
Gravin.de liquid.inſtrum. par. 2. declar.16.num.16.* di-
cat, quòd poteſt contra minotem liquidari inſtrumen-
tum via Riius, quando obligatur cum Tutotis authori-
tate , vel Curatoris, ſi eſt major annis 14. de quo ta-
men articulo noviſſimè habetur per *Ther.in vot.97.*ſub
numero quinto ubi refert, in anno 1613. fuiſſe in dubium
revocatum , ſi poſſit inſtrumentum liquidari contra
minorem , ea ratione , quia juramentum ligat mino-
rem , ut in *auth. ſacramenta puberum C.ſi adverſ.vend.*
quod etiam voluit *Incertus Author de præſent. inſtru-
ment.* mihi 596. quem ſequitur *Galter. in prax.liquid.
inſtrumen. in ſecunda ſecunda part. princip. in verb.ad-
vertas inſuper ad debitorem , numero trigeſimo primo*, de
veritate tamen cum caſus occurrerit, erit cogitandum,
26 ſic etiam in filiofamilias, nam exceptio Macedoniani
impedit liquidationem inſtrumenti , ut habetur ex *Reg.
Rovit.in pragm.1. de Senat. Conſul. Maced. numero vi-
geſimo ſexto Paſchal.de vir.patr.pot.par.1.cap.6. num.7.
Molfeſ.conſil.4.numero vigeſimo tertio,& ſeq.& Thor.in
1.p.comp.in verb.inſtrumentum* , & tandem in prodigo,
27 nam à deciſione relata per *D. Rovit. in d. pragmat.4.
de inſtrument.liquid.* pendet reclamatio, & in S.C. ca-
ſus non fuit deciſus, ut per *Franch.in d.deciſion.672.* li-
cet ſit longè diverſus; nam in caſu prædicto poteſt ca-
dere liquidatio, quia prodigalitas debitoris non debet
nocere creditori, nec eſt carcerandus , qui non poteſt
adimplere promiſſis , quia non habet liberam bono-
rum ſuorum adminiſtrationem ; & hæc quoad pri-
mum articulum.

Quo verò ad ſecundum , in contrarium faciebat
doctrina *Bald. in l.affinitatis , C.commun. de ſucceſſ. in*
28 *fin.* ubi habetur, attendi debere tempus commiſſi deli-
cti, quamvis poſtea delinquens efficiatur alterius fori,
& ex his *Gramm.deciſ.*10. refert fuiſſe deciſum, inqui-
29 ſitum , qui tempore commiſſi delicti erat Clericus,
quamvis poſtea uxorem duxerit , eſſe remittendum ad
Iudicem Eccleſiaſticum , quam deciſionem ſequitur
Franch. In dec. 417. & *ibi Addens.* & licet loquantur
præcitati DD. in cauſa criminali, attamen per ea, quæ
30 ſupra fundavimus , cauſa liquidationis inſtrumenti eſt
etiam criminalis ratione perjurii , quod etiam probat
*Afflict. deciſ.64. & Franch.deciſ.*162.ex quibus, & aliis
in propriis terminis conſuluit *Paul. Staib.* in cauſa Fer-
dinandi Monſorii , qui tempore celebrati contractus
erat Clericus , licet poſtea uxorem duxerit, & eo uxo-
rato exiſtente tractabatur articulus liquidationis in-
31 ſtrumenti coram Iudice laico , ut io *conſilio vigeſimo*
inter *conſil. Molfeſ.in 2.p.* ubi etiam in ejus *addit.* plu-
ra adducuntur, & præcipue *conſil.Rom.345.num.18. &
Alex.conſ.106.n.23.vol.3.* qui alia cumulat.

32 Verum pro parte creditoris dicebatur, quod reſ-
pectu Petri Jacobi unius ex dictis *Doctor.* nit , quod
cauſa omnino erat tractanda coram Iudice laico , eo
enim ipſo quòd Clericus efficitur miles , vel uxorem
ducit, perdit Clericatus privilegium , *gloſſ. in capit.
quiſquis, in verſ. arma, in fin.17.quæſtion.4. & cap.quiſ-
quis 84.diſt. Io.Andr.* inter *conſil. Alex.*poſt *conſ.61. vo-
lum.4.* & regulariter attendi debet tempus, in quo quis
in judicio vocatur, ut tradit *gloſſ.* poſt *Alex. in l.nemo
poteſt, num.31.ff.de leg.1.* faciunt etiam notata per *Carol.
de Graſſ. de eff. cler. numer.*1249. & per *Caravit.tit.66.
numer.* 10. qui videtur ſentire, eſſe locum præven-
tioni.

Verum ex adverſo replicabatur , quod non pote-
rant in hac cauſa applicari termini , quod debet at-
tendi tempus delicti patrati , in quo ſe fundant *Gram.
d.deciſion.*10. & alii allegati , quia iſte Petrus Iacobus,
quando ſe obligavit , in nihilo deliquit , ſed delictum
perjurii prætenditur commiſſum tempore quo contra
formam juramenti , & promiſſis , quando jam erat
uxoratus, & laicus, & ſic applicando deciſionem præ-
dictam , potius facit pro creditore; ſi.n. eſt attenden-
dum tempus commiſſi delicti, non dubitabatur, quòd
erat laicus , & uxoratus. Et ad prædicta corroboran-
dum adducebantur ea , quæ diſcurrit *Vinc.de Franch.
in deciſion. 656.* ubi loquitur de caſu', in quo quis tan-
quam laicus ſe obligavit penes acta M.C.deinde ante
tempus ſolutionis erat Clericus , fuit dubitatum in M.
C. an poſſet procedi coram Iudice laico, & quam-
33 vis fuerit per illam judicatum , quoad diſtrictionem,
perſonæ eſſe remittendum ad Iudicem Eccleſiaſticum,
quò verò ad bona, quòd cauſa remaneat, ea ratione,
quia per obligationem penes acta erat præventa cau-
ſa. Denuò in S. C. fuit dubitatum de dicta deciſione
M. C. & licet caſus non fuerit deciſus, attameo ex iis,
quæ traduntur, apparet, bene fuiſſe difficultatum, quia
non ſufficit obligatio , niſi ſequatur incuſatio dictæ
obligationis, ut notat *Afflict. deciſion.3.* quæ cum non
fiat tempore habili , quia obligatus reperitur Cleri-
cus, & ſic alterius juriſdictionis , videtur , non poſſe
procedere, quod etiam ſequitur *Epiſcop. Ricc.in addit.*
ad d. *deciſion.656.* & idem *Ricc.deciſ.* 170. *numer.3.part.*
3.aſſerit, ratione perjurii eſſe procedendum coram Iu-
dice Eccleſiaſtico. Nec obſtat *Staiban.*cum *ibi* notat
34 per *Molfeſ.* quia principaliter ſe fundant in præven-
tione quæ ſecundum aliquos per ſolam citationem jus
tribuit, ad notat. in *c.propoſuiſti , in verb. præventus,
extra de for.compet.* in terminis videtur loqui *Franch.
deciſion. 417. & 656.* & ut audivi fuit deciſum in cauſa
Ferdinandi Monſorii , in quo *Staiban.* cooſuluit con-
tra ejus *conſil.* & in hoc proceſſu fuerunt producta alia
35 exempla , in quibus Sac. conſil. judicavit , in ſimili
caſu non eſſe locum remiſſioni , ut in cauſa Benedicti
Codæ cum Anello de Mari , ubi quamvis eſſet cæpta
lis in Curia Archiepiſcopali Neapol. tempore , quo
Anellus de Mari erat Clericus, matrimonio poſtmo-
dum per ipſum contracto , & ſic habitu Clericali di-
miſſo , fuit conventus in M.C.V. non obſtante , quòd
tempore obligationis eſſet Clericus , & quòd fuiſſet
judicium cæptum in Curia Eccleſiaſtica , attamen
habitu dimiſſo fuit tam per M. C. V. quam per S.C.
remiſſio ad judicem Eccleſiaſticum denegata ; ſic
etiam fuit alias deciſum cum eodem Petro Iacobo
de Donna qui cum eſſet conventus ab Octavio de
Gaeta inſimul cum fratre laico, & ſuperſeſſum Contra
Clericum , ſtante aſſerto Clericatu , cum præſentaſſet
creditor fidem matrimonii, & ſic eſſe laicum , fuit per
decretum S.C. ordinatum , eſſe procedendum in eo-
dem S. C. petita remiſſione ad Iudicem Eccleſiaſticum
non obſtante.

Et propterea die 8. Martii 1634. ad relationem
36 Mag. Cur. Vic. quod primum articulum moratoriæ
fuit communi voto deciſum , illam impedire liquida-
tionem inſtrumenti & proinde confirmatum decre-
tum Mag. Cur. Vic.contra prædictum Marcum An-
tonium, quòd agatur ordinariè. Quò verò ad ſecun-
dum articulum , in quo Mag. Cur decreverat, quòd
reſpectu Petri Iacobi, qui tempore obligationis erat
Clericus, quòd ad eum Iudicem Eccleſiaſticum fuit de-
cretum prædictæ Mag. Cur. revocatum , & proinde
fuit

fuit dictum, remiſſa eſt eidem Mag. Cur. quæ provideat, quòd agatur ordinariè, etiam reſpectu Petri Iacobi, in Banca Saleſii Actuar. ejuſdem M. C. V.

OBSERVATIO IN DECIS. XLV.

SVMMARIVM.

1 *Moratoria ſolet à Principe concedi ad tempus debitori effecto non ſolvendo. & quando locum habeat nu.3.4.5.6.7.8.9.10. & 11. & impediat inſtrumenti liquidationem, n.12.*

2 *Debitor, qui obtinuit moratoriam, an, & quando debeat præſtare cautionem de ſolvendo poſt finitam moratoriam.*

13 *Legatum factum per Prodigum, ante tamen prohibitam adminiſtrationem valet, & ita deciſum adducitur.*

1 SOlet Princeps debitori effecto non ſolvendo concedere ad tempus ſalvum conductum, ſive guidaticum, quod Nos moratoriam, ſive ſalvaguardiam vocamus, *l. quoties, & l. univerſa, C. de precib. Imperat.*
2 *offer.* ut etiam tradit D. meus *deciſion.68. numer.19.* quo caſu cautio præſtari debet, de ſolvendo debitum poſt finitam moratoriam, ad tradita per D. *Reg. Sanfelic. in praxi Iudic. ſect.27. numero 6.* & ſequitur *D. Anichinus de pravent. inſtrum. cap.2. numer. 273.* quod tamen hodie non practicatur, ut tradit D. meus *numer. 27. in fin.* ſed tantum obſervari videmus in dilationibus, ſive moratoriis conceſſis pro feriis. Quæ quidem
3 moratoria non militat in pluribus caſib. & præcipuè quòd penſiones domorum & debita contracta ob emptionem rerum comeſtibilium, ut per *Rebuff. de liter. dilat. art.1. gloſſ.1. num 37. & 45. Boer. deciſ.169.* Se-
4 cundò in decoctore, qui in decoctione fraudem commiſit, ſecus ſi adverſa fortuna decoxerit, *Boer. deciſ.*
5 *349.* Tertiò, in fidejuſſoribus, *Bald & Iaſ. in l.1. C. de diverſ. reſcript. Roman. ſing.633.* ubi limitat, ſi debitor promiſiſſet indemnitatem, tunc enim per indirectum non gauderet, quia fidejuſſor contra ipſum ageret, ideo datur cautela, ut principalis ſumat defenſionem, tam tunc uterque gaudebit, *Iaſ. in l. ſi eam procurator*
6 *colum.1. ff. de re judic.* Quartò, contra creditores, qui non ſunt ditiores debitoribus, *Affl. deciſ.377. Rebuff. d. gloſſ.1. num.27.* & rationem adducit *D. Novar. in tract.*
7 *de dat. inſolut. qu.28. num 2. & 5.* Quintò contra creditores pro labore perſonæ, *Rebuff. ibid. num.26.* Sextò,
8 in debitoribus qui renunciaverunt in contractu moratoriæ impetrandæ, ut probat idem *Rebuff.* ubi ſupra, *n.*
9 *28.* Septimò, contra debitores Eccleſiæ, & locorum piorum, & piarum cauſarum, *Rebuff. loco cit. nu.31.* qui
10 *n.33.* ampliat contra bona pupillorum. Octavò, contra dotem, *D. de Franch. deciſ.419.* Nonò contra Neapoli-
11 tanos ex *cap.37.* hujus Fideliſſimæ Civitatis, fol.36. hanc tamen moratoriam impedire inſtrumenti liquidationem, fundat hic D. meus *à num.1. ad 27.* ac ita deciſum
12 refert, dum fuit proviſum, quod agatur ordinariè; ut refert *n.36.*

13 Habetur etiam per D. meum *num.3. & 27.* an contra Prodigum liquidari poſſit inſtrumentum, ideoque obſervabis, quòd cum prodigus teſtamentum facere nequeat poſt interdictam adminiſtrationem à Iudice, fuit in S.C. dubitatum, an legatum duc. centum per V.I.D. Io. Angelum Ruffum, dum erat ſub patris poteſtate, relictum Io. Sabbato Faſano, eſſet perſolvendum à Ianvario hærede Octavii patris, dum uti prodigus dictus Ioan. Angelus pluries fuerat ad dicti Octavii patris inſtantiam carceribus mancipatus, quamvis à Iudice adminiſtratio prohibita non eſſet, & tamen per S. C. ſub die 1. Iulii 1626. ad relationem D. Regentis *Revert*, tunc Regii conſiliarii fuit dictus Ianvarius condemnatus ad ſolvendum dicto legatario legatum prædictum in Banca de Amico.

M. A. Gizzius.

ARGVMENTUM.

An, & quando licitum ſit, hodie emere, & cras donare, ad evitandum jus congrui, & an Dominus directus præferatur vicino retrahere volenti, & quid in ipſomet emphyteuta emente cenſum, & à quo tempore incipiat currere tempus petendi prælationem.

SUMMARIUM.

1 *Ius congrui non competit adverſus donatarium.*
Intellige, duobus concurrentibus, n.4. & 6.
2 *Actio juris congrui non tranſgreditur poſſeſſorem.*
3 *Emptor poteſt, hodie emere, & cras donare.*
Intellige, ut n.10.
5 *Fraus juris congrui arguitur ex donatione facta filio infanti, & n.7.*
Contrarium, n.9.
8 *Pater legitimus adminiſtrator dicitur in iis bonis, in quibus habet uſumfructum.*
11 *Fraus juris congrui arguitur ex poſſeſſione rei donata per eundem donatarium.*
12 *Poſſeſſio acquiritur per locationem, & perceptionem fructuum.*
13 *Conſtitutum, & precarium an ſufficiant pro traditione in materia* conſuet. Neap. Inſtrumenta donationum.
14 *Dominus directus præfertur vicino volenti retrahere rem venditam jure congrui.*
Contrarium, n.19.
Prima opinio verior, n.22.
Amplia, etiam concurrente Domino cenſus ad formam Bullæ, n.23.
Limita in Domino cenſus ſubalterni, n.20.
Intellige, ubi non concurreret Dominus directus n.24.
15 *Prælatio Domino directo rei emphyteuticæ competit de jure communi, & ex pactis inſtrumento conceſſionis adjectis.*
16 *Stante ſtatuto, quòd civis præferatur in venditione territorii ultis emere volentibus, concurrit cum Domino directo.*
17 *Statuta recipiunt interpretationem à jure communi.*
18 *Quodlibet ſtatutum, vel conſuetudo in materia juris congrui, intelligitur, dummodo non curratur Dominus directus.*
21 *Dominus cenſus ſubjugatorii non præfertur vicino retrahere volenti rem venditam.*
25 *Secundus conceſſionarius habetur ad inſtar Domini directi, reſpectu ſubemphyteutæ, & numero vigeſimo nono.*
26 *Aſſenſus, nedum Domini directi, verum ſubalterni in alienatione ſubfeudi quaternati ſecundum quid requiritur.*
27 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim validum eſt.*
28 *Plures directi Domini, & plures utiles conſtitui poſſunt.*
30 *Dominus ſubalternus non præfertur emphyteutæ ementi jura dominicalia.*
31 *Mulier præſumitur de pecunia viri acquirere.*
Limita, ubi mulier haberet bona extradotalia, numero 32.
33 *Dominium rei emptæ acquiritur ementi.*
34 *Ius congrui non amittit emphyteuta, emendo directum dominium adverſus vinum ementem.*
35 *Tempus prælationis non incipit currere, niſi à die requiſitionis.*
36 *Deciſio cauſæ adducitur.*

OBSERVATIO IN DECIS. XLVI.

IN cauſa appellationis interpoſitæ per Petrum de
Aliſante decreto Curiæ Artis Setici, per quod fue-
rant condemnati, tam dictus Petrus quam Livia Mor-
villo ejus uxor ad relaxandum quandam domum, ſitam
in hac Civitate jure congrui virtute conſuetudinis
Neapolitanæ. Introducta cauſa in S. C. fuit de pluri-
bus dubitatum, & primò, quia ſtatim facta emptio-
ne dictæ domus per Liviam Morvillo fuerat donata
ejus filio, in infantili ætate conſtituto, dicebat Petrus
uti pater & legitimus adminiſtrator filii, quod ceſſa-
1 bat jus congrui, cum hæc actio non detur, niſi contra
emptorem, & poſſeſſorem, prout expreſsè dicit *Conſuet.
Si quis emit* ſub *tit. de jure congruè*, ibi, *rem ipſam*
2 *emptam ſi eam poſſidet*, eſt enim actio perſonalis in rem
ſcripta, quæ non tranſgreditur poſſeſſorem, ut dicit
Napod. in d. Conſuet. num. 41. Et quamvis domus ſit poſ-
ſeſſa per ejus filium, tamen contra eum non poteſt ha-
bere locum jus congrui, quia non militat in contractu
donationis, ut poſt *Napod. in loco* ſuprà allegato, te-
nuit *Anell. Amat. conſ.* 48. *nu.* 7. *Afflict. in Conſt. Sancimus,
§. licet, Marant. diſp.* 9. *num.* 4. *Rondell. de jur. protomiſ.*
3 ubi *Ant. Caput. in gloſſ. ex donatione*, & quòd licitum
ſit emptori, hodie emere, & cras donare, diſputato ar-
ticulo tenet *Napod. in d. Conſuet. nu.* 41. qui dicit, quòd
in dicto ceſſat jus congrui, tam contra emptorem ex
eo, quod non poſſidet, quam contra donatarium, quia
non poſſidet titulo emptionis; Quod non negabatur
ab actore, qui erat Thomas de Stephano, qui habe-
bat domum collateralem, ſed dicebatur, quòd quam-
4 vis licita ſit talis donatio, tamen duo copulativè deſi-
derabantur. Primò, quòd donatio fiat abſque fraude,
& ſimulatione. Secundò, quòd ſit in poſſeſſione dona-
tarius rei donatæ, ut per eundem *Napod. in d. Conſuet.
in d. nu.* 41. *in verbo poſſidet, Afflict. deciſ.* 338. *&* 370. &
quoad primum, quòd in caſu prædicto aderat maxi-
ma fraus, quia donatio, nedum erat facta conjunctæ
perſonæ, ſed filio infanti, qui ſimul cum ejus paren-
5 tibus habitabat, & pater remanſit in gubernio domus
prædictæ, ut in puncto tenet *Marant. d. diſp.* 9. *num.* 25.
ſequitur *Scip. Bucin. in d. Conſuet. fol.* 324. *in verſ. hodiè
emo, & cras dono*, dicebatur etiam, quòd de dicto in-
6 ſtrumento donationis ex alio non aderat corporalis
poſſeſſio capta per donatarium, quæ in ſpecie requiri-
tur, alias præſumitur in fraudem juris congrui, ut diſ-
ponitur in *Conſuet. Inſtrumenta donationum*, ubi *Napo-
dan. in verb. pervenias*, ſub *tit. de Inſtrument. confect. per
Curialeſc.* & habetur in *Addit. ad Napodan. in dict.
Conſuetud. Si quis emit, in verb. nota, hic caſus pluries
fuit deciſus per S. C. quòd donatio facta à patre filio in-
fanti, de qua permanſit in poſſeſſione, præſumitur fuiſſe
factam in fraudem juris congrui*, de quibus deciſioni-
bus meminit etiam *Scipio Revit. in deciſ.* 3. & idem re-
7 fert fuiſſe per S. C. judicatum in anno 1613. ad ſui re-
laxationem, non obſtante, quòd pater nomine filii loca-
verat, & perceperat fructus penſionum ex domo do-
nata, quia aut ſpectant ad ipſum patrem jure uſusfru-
ctus debiti vigore patriæ poteſtatis, ne ſint pejoris con-
ditionis bona à patre profecta, quam adventitia, jux-
ta *text. in l. cum oportet, Codic. de bon. quæ liber. Mila-
nenſ. deciſ. Sicil.* 3. *num.* 90. *lib.* 2. qui hanc opinionem
8 latè defendit, aut verò attenta opinione *Bart. in l. fra-
ter à fratre, num.* 16. *ff. de condit. indeb.* in eis non habe-
bit uſumfructum, & non erit de dictis bonis legitimus
adminiſtrator, cùm in iis tantùm bonis dicatur legi-
timus adminiſtrator in quibus habet uſumfructum, ut
plenè fundat idem *Revit. numer.* 14. licet *Petr. de Bella-
pert. in l. ſi infanti, Cod. de jure delib.* ſequutus ab *Are-
tino, Franch.* & aliis contrarium videatur ſentire, ut
advertit idem *Revit.* tamen opinio *Bart.* eſt commu-
nis & tenenda in judicando, ut dicit idem *Aretin. in
leg. fin. §. pupillus, ff. de verbor. oblig.* & propterea ultra
deciſiones adductas per *Revit.* Sac. Conſil. pluries judi-
cavit ad favorem actoris, condemnando conventos
ad relaxandum, ut meminit *Thor. in* 2. *p. compend. in
verb. donatio* & in 3. *par. in verb. donatio domus*, & in
verb. donatio facta à patre filiis, & in *vot.* 23. *Præſ. Amat.
d. conſ.* 48.

9 Dicebatur autem in contrarium, quod iſta dona-
tio facta filio non dicitur facta in fraudem, ut tenuit
Afflict. d. deciſion. 338. ubi *in fin.* refertur deciſio quod
ſtante donatione facta à patre filio, fuerant conventi
abſoluti à judicio juris congrui, de qua deciſione
etiam meminit *Bucin. in loco* allegato, ſequitur *Viv.
deciſ.* 320. *numer.* 3. alios allegat *Viſcont.* in ſuis *concluſ. in
verb. jus congrui*, nec deciſione Sac. Conſil. de anno
1613. & de aliis relatis per *Regen. Revit. & Thor.* dice-
batur, eſſe habendam aliquam rationem, quia ex dictis
per eos fuerunt fundatæ in fraude, & dolo ementis, &
poſtea donantis, nam & ſi aliqui dicant illud vulga-
re adagium, quod licita ſit hæc fraus hodie emo, &
cras dono, tamen eſt intelligendum, quando vera eſt
10 donatio, non quando ſimulata, *Amat. conſ.* 93. *numer.*
67. *Jo. de Amic. conſ.* 1. *numer.* 69. cum *ſeqq. Afflict. in
Conſt. Sancimus*, verſus *fin.* & omnia per ipſos pondera-
ta, ceſſant in hoc caſu, quia non fuit emptor Petrus de
Aliſante, qui uti pater, & legitimus adminiſtrator fi-
11 lii donatoris poſſidebat, ſed Livia Morvillo ma-
ter, quæ domum ejus filio donaverat, nec remanſit in
poſſeſſione domus, ex qua poſſeſſione fraus colligere-
tur, *le. ſicut, §. ſupervacuum, ff. quib. mod. pign. vel hy-
poth. ſolv.* ſed Petrus pater tanquam legitimus admi-
niſtrator filii, & illud, quòd dicitur, quòd fuit facta
donatio filio infanti, potius facit ad beneficium con-
venti, quia ſpeciale eſt, ut Notario ſtipulante, ei do-
minium quæratur ut ex *text. in l.* 2. *ff. rem pupill. ſalv.*
12 *fore*, & ex aliis fundat *Revit. d. deciſ. num.* 3. & quamvis
non aderat actus poſſeſſionis, tamen poſſeſſio erat jam
dicto donatario quæſita per actus locationis & percep-
tionis fructuum, ut per *Franch. dec.* 204. *num.* 20. &
13 adeſt conſtitutum & precarium quæ ſufficere in mate-
ria *d. Conſuet. Inſtrumenta donationum* dicit *Napod. ibid.
in verbo traditionem, num.* 77. licet de hac opinione vi-
deatur dubitare *Franc. Ant. Villan. in apoſtill. ad d. Con-
ſuet. fol.* 303.

Secundò fuit dubitatum, nam dictus Petrus dice-
bat, quod ex alio erat abſolvendus, quia ipſe habebat
dominium directum dictæ domus, nam cum fuiſſet
conceſſum territorium, ubi fuit domus ædificata à
Thoma Caracciolo anno 1564. Carolo Cuomo ad
annuum canonem duc. undecim. cum pactis em-
phyteuticis, cumque ex donatione dicti Thomæ per-
veniſſet in beneficium *Divæ Mariæ* Annunciatæ hu-
jus Fideliſſimæ Civitatis Neap. per Gobernatores il-
lius fuit venditus cenſus prædictus una cum directo
dominio dicto Petro de Aliſante, & non poterat dubi-
tari de Identitate Territorii, quia fuerunt productæ
14 ſolutiones cenſus annuorum ducatorum undecim,
& venditio erat facta cum onere dicti cenſus; &
propterea dicebatur, quod concurrente Domino di-
recto cum vicino retrahere volente, præfertur Domi-
nus directus, ut deciſum tradit *Franch. deciſion.* 610.
qui alias refert deciſiones, & teſtatur, ſic in Sacro
Conſilio ſemper deciſum fuiſſe, & hoc tenet *Napod. in
d. Conſuet. Si quis emit, numer.* 34. *Capyc. deciſ.* 99. ubi
Additio Maſulli, Tiraquell. & alii allegati per *Franch.
in d. deciſ.* 610. ſequitur *Viſcont.* in ſuis *concl. in dict. verb.*
15 *jus congrui*, nam prælatio directo Domino competit
de jure communi, ex *text. in leg. fin. C. de jur. emphyt.*
& ex *Bulla Cenſuali Pii V.* ac etiam ex pactis in inſtru-
mento emphyteutico adjectis, & hoc quoque pro-
bat *Iacob. Cancer. var. reſol. lib.* 1. *capit.* 11. *num.* 58. ubi
16 format quæſtionem, an ſtante ſtatuto, quòd in ven-
ditione territorii præferantur Cives de illa Civitate,
vel

v.l Oppido, ubi eſt ſitum territorium, ſi concurrat Dominus directus cum Civibus de illo Oppido, vel Villa, quis præferatur, Dominus directus, vel Civis, & concluſit ex eo, quia ſtatuta recipiunt interpreta-
17 tionem à jure communi, *l.2.* juncta *gloſſ. C. de noval. cap cum dilectus de conſuet.* ideo dominus directus cui de jure communi prælatio competit omnibus præferri debet, ex diſpoſitione *text. in d.l.fin.C.de jure emphyt.*
18 quodlibet enim ſtatutum, vel conſuetudo eſt intelligenda, dummodo non concurrat dominus directus, qui ipſe ſemper in emptione eſt præferendus, quod probat ex *Alber. Bal. Ang.* & aliis.

19 Ex adverſo dicebatur; quod contra hanc opinionem, quòd immò conſanguinei, vel vicini præferantur Domino cenſus, tenuit *Navarr. in c.ſi fœneraverit numer* 127.*q*.44. *Molin. de contract. diſpat.*194. *numer.* 8. *Scacc. de commerc. & camb.* §.1.*q*.1. *num.*245. *Gratian. diſcept. forenſ. tom.*4.*c.*742. *num.*60. *Ludovic. de Avendan. de cenſib. Hiſpan. cap* 89. *num.*23. *Migal.* 2. 2. *inſtit. confeſſ. lib.*1.*c.*7.*qu.*2. ſub *num.*84. *P. Leonard. Duard. de cenſib.* §.4.*q*.11. *num.*4. & fuiſſe deciſum in Rota Romana, habetur ex deciſionibus collectis per eundem *Duard.* poſt *tract. de cenſib. deciſ.*306. & poſt *tract. Cencii deciſ.*308.

20 Secundo dicebatur per actores, quòd cenſus annnorum duc. undecim perventus ad dictum de Alifante, eſt cenſus ſubalternus, quod probatur, quia in conceſſione facta per Thomam Caracciolum aſſeritur Territorium prædictum eſſe obnoxium alio cenſui annuorum ducat. 10. qui dicebatur Natali Guatracino verè Domino directo, & Dominium non poteſt eſſe penes duos, & quod primus Dominus directus debeat in emptione præferri, habetur ex eodem *Ludovic. Conc. de cenſib. par.*2. *cap.*2. *qu.*1. *art.*3 *num.*4. ubi ſic refert deciſum per Rot. Rom. quæ eſt *dec.*306. per eundem *Cencium.*

21 Ad primum replicabatur per Conventum, quòd dicta per *Molin.* & alios allegatos in contrarium, non procedunt, quando dominus directus concurrit cum vicino, vel conſanguineo, ſed loquuntur in domino cenſus ſubjugatorii, qui prælationem petit, vigore *Bullæ Pii V.* in qua datur privilegium prælationis dicto domino cenſus, nam eo caſu privilegium conceſſum per dictam *Bullam*, nunquam tertio præjudicare valeret, & ideo hoc privilegium competere poſſet, alio non concurrente, qui vigore ſtatuti, vel conſuetudinis, prælationem haberet, alias enim, ut advertit *Scaccus de commerc. & cambiis paragrapho primo, quæſtion. prima* ſub *numero* 245. eſſet aperire viam fraudibus, nam qui vendere intendit, ſi vellet vicinum excludere, prius ſubmitteret ecc ui eandem rem vendendam, ad excluſionem juris congrui vicino competentis, ſed quando dominus directus concurrit cum vicino, vel conſanguineo, ſemper præfertur
22 dominus directus, ut poſt *Gugl. de Cuneo. Alber. Rayner. & Bal.* hoc fundat *Angel. in l. Imperator, la* 2. *ff. de pact.* plene per *Corbul. de jure emphyt. titul. de cauſ. privat. ob alienat. irrequiſ. dom. fact. ampl.*23. *Bald. in d. leg. Imperator, numer.*4. *Iaſ. in d.l.fin.C.de jur.emphyt.* ex *n.*12. *Alex conſ.*27. *lib.*6.*n.*6. *Tiraquell. de retract.* §.21. *gloſſ. unic. num.*3. & in §.1. *gloſ.*3. *numer.*2. *Affl. deciſ.*72. *numer.*2. ubi etiam *Urſill. Amic. de jur. emphyt. quæſtion.*
23 81. *numer.*8. ubi quòd quando concurrit Dominus directus cum Domino cenſus, præfertur Dominus directus, & pro hac opinione fuit deciſum in *Rot. Rom. in recent. in* 1. *par. deciſ.*571. *Franc. Solſen de laudem. in reſiduo Cellula* 11. *de duplicato laudemio, numero* 34. & melius in 3 *quæſt. princ. num.*51. cum *ſeqq. Petr. Iacob.* in ſua *prax. tit. de action. in rem prore, quæ incid. in comm. in vend. Cumia ſuper Ritib. Regni Siciliæ, cap.*99. *nu.*31. *Nepit. in Conſuet. Catin. tit.*40. *numer.*16. *Pancirol. conſ.*144. *numer.*7. *Riminal. Iun. conſil.*311. *nu.*26. & fuiſſe judicatum per Senatum Pedemon. anum refert *Theſaur. deciſ.*169. *num.* 2. *Maur. Burg. de laudim.*1. *part. inſpect.* 3. *numer.*25. *Inerigl. ſingul.*329. *lib.*1. *Muta in Conſuet. Panorm. cap.*28. *in nova declarat. num.*32. *Peregr. dec.*69.*n.*4. *Hieron. Firmia in cap. Regni Siciliæ, Rit.*199. *lib.*1. ubi *Petr. Rizz. lit. E. Rendell. de jure prethomiſ. verſ. per emphyteuſ. nu.*34. & quòd Dominus directus præferatur Domino cenſus ultra *Amic.* ſupra allegatum hoc etiam tenuit *Borrell. conſil.*61. *num* 18. *Franch. d. deciſ.*610. ubi ampliat, etiam quòd emphyteuta haberet poteſtatem affrancandi in pecunia,

24 Ad ſecundum vero, quod opponebatur de cenſu ſubalterno, replicabatur, quòd *DD.* ſupra allegati loquuntur, quando Dominus directus concurrit cum Domino ſubalterno, quia tunc non eſt dubium, quod directus præfertur, ſed quando Dominus directus prælationem non petit, eam poteſt petere Dominus ſubalternus, poſſunt enim diverſis reſpectibus eſſe duo Domini directi, unde primus emphyteuta cenſetur Dominus ſecundi, & ſecundus tertii, ut di-
25 xit *Io. Fab. in* §. *adeo Inſt. de locat. & conduct. n.*5 & 6. & ſub *numero* 7. dicit, quod emphyteuta, qui alii dedit in emphyteuſim, habet omnia jura, quæ quis habet in re emphyteutica, dummodo non fiat præjudicium priori domino, quod etiam tradidit *Socin. conſ.*256. ſub *num.*2. ibi; *& ſciat, qui primo condit, dicitur Dominus reſpectu primi emphyteutæ, ita primus emphyteuta dicitur dominus reſpectu ſecundi, per text. in cap. illud, de prohibit. feud. alienat. per Federic.* hoc idem, & melius probatur per *Gutierr. de Gabell. quæſt.*43. *numer.* 6. ubi ait, quòd ſecundus conceſſionarius habetur ad inſtar domini directi reſpectu ſubemphyteutæ, & hoc in terminis tenuit *Valaſc. de jur. emphyt.* 1. *par. quæſt.* 12. *num.*11. & in Regno de hoc videtur non poſſe du-
26 bitari, cùm recepta ſit opinio. Sicuti in ſimili dicimus in ſubfeudo quaternato, quod nos vocamus feudum quaternatum ſecundum quid, in alienatione cujus requiritur conſenſus, tam domini directi, quam ſubalterni, *Andr. de Iſern. in Conſt. Reg. Si aliquis Baro. in verb. licentia*, & latius in *cap. Imperialem* ſub *numero* 9. *Camer. d. cap. Imperial. fol.* 69. *lit. I. & fol.* 72. *lit. K Ann. in repetit. Conſt. Regni*, incip *Conſtit. Divæ memor. numero* 196. & 199. *Gugliel. Hannett. libro* 3. *juris feudor. cap.* 10. *fol.*175. *Iacob. de Ardizon. in uſib. feudor. in verbo nunquid ſufficiat, cap.*103. *feudal.*242. *Blanc. in Epitom. feudal. libro ſecundo numero* 74. *Iacobin. de S. Georg. de feud. verſ. & cum pacto, numero* 22. *Affl. deciſ.*282. late *Menoch. conſ.*226. *num.* 165. cum plurib. *ſeqq.* ubi alios allegat. *De Ponte de poteſtat. Proreg. titul. de aſſenſ. Reg.* §.1. *num.* . & licet contrarium ſentiat *Clar. in libro* 4. *ſentent. quæſt.*31. *in fin.* attamen hæc opinio
27 eſt magis, communis, & in Regno eſt communi et recepta, & validum eſt argumentum de feudo ad emphyteuſim, ut per *Valaſc. de jur. emphyt. quæſt.*36. *num* 19. quod quidem optime declarat *Caldas de jur. empht. lib* 1. *tit. de renovat. emphyt. quæſtion.*13. ubi plene tractat articulum & *numer.*23. reſolvit, quòd non obſtante ſubinfeudatione primus vaſallus remaneat utilis dominus, ſeu quaſi utilis, propter quod poteſt à ſecundo exigere ſervitia conventa in inveſtitura à ſe facta, quod probat ex *Affl. in proœm. Conſt. quæſtion.*23. & in *cap.* 1. *de cap. Corrad.* ante *numero* 15. ubi dicit, in ſecundum vaſallum tranſire exercitium utilis do-
28 minii, nec eſt in jure alienum, quòd plures utiles domini, aut plures directi diverſis reſpectibus conſtituantur, *leg. ex aſſ. ff. ad Sen. Conſul. Trebill.* quod probatur ex *tex. cap.*1. §. *illud de prohib. feud. alien, per Federic.* ubi qui ſecundo infeudavit, appellat dominum reſpectu ſecundi, & proinde idem *Caldas num.*21. *ibi-*
29 *dem*, concludit, quod emphyteuta alteri ſubemphyteuticana, habet ſimiliter illa jura dominicalia, quæ conceduntur directo domino, emphyteuſim concedenti, ſequendo opinionem *Valaſ. d. quæſt.*13. *num.*12 & cum eo tranſit etiam *Gamma deciſ. Luſit.*244. *nume-*

ro 1. & num,9. quod neg re non poteſt *Molin.de con-*
*tract.diſp.*471. nam diſputato articulo ſub *nu.*1 x. tenet,
quod ſubinfeudans, vel emphyteuta, qui ſubemphy-
teuticat, habebitur loco domini directi.
30 Tertio per actores dicebatur, quod dato, abſque
veri præjudicio, quod poſſet dominus ſubalternus ha-
bere prælationem, ac ſi eſſet primus concedens, atta-
men ceſſat in caſu prædicto, quia cum emphyteuta
ſecundus emerit jura dominicalia, cenſus extinguitur
cum actio, & paſſio non poſſint ſtare in eodem ſub-
jecto, *l.Uranius, ff.de fidejuſſ.Roderic.de ann. reddit.*
*libro 2. quæſt.*22.*numero* 5. tantum enim operatur in
hoc emptio, quam ſi idem emphyteuta remaneret di-
rectus dominus, *Paul. de Caſtr.in l.fin.*§.4.*in princ ip.*
ff.de leg. & quamvis emphyteuta ſit uxor, & vir eme-
rit cenſum à Sacra Domo Divæ Mariæ Annuncia-
tæ, attamen conſtante matrimonio mulier acquirit
à viro, nam de ipſius pecunia præſumitur emere, ad
31 evitandum turpem quæſtum, ex diſpoſitione *text. in*
leg Quintus Mutius, Digeſtis de donat. inter vir. &
uxor.Franc.deciſio 536.*numero quarto.* Verum prædictis
replicabatur, quod præſumptio *dict.legis Quintus Mu-*
32 *tius* ceſſat, ubicunque uxor habet bona extradotalia,
ut *ibidem Doctores* declarant, & quatenus eſſet de pe-
cunia viri, non haberet, niſi actionem ad pretium, non
autem ad rem, quia dominium acquiritur ementi
33 ex diſpoſitione *text.in lege multum intereſt, Codice ſi*
quis alteri, vel ſibi. Inſuper, licet idem emphyteu-
ta emiſſet directum dominium, & vicinus domum
34 conjunctam emeret, non per hoc perderet jus con-
grui, ad ie ſpectans, vigore *Conſuetudinis*; prout in
terminis tenuit *Napodanus in Conſuetudin. Si ex uno,*
de jure congr.& eum ſequitur *Affl.in Conſt. Regni San-*
cimus,& ſic deciſum in S.C.refert *Colut.Coppul.in ad-*
*dit.ad Conſuet.Si quis emit, id apoſtill.*quæ incip.*Quid*
autem, hoc idem pluries fuiſſe deciſum refert *Franch.*
*dict.deciſio.*155.*Maſtrill.deciſio.*102.*numero* 8.*Ricc. col-*
lect.dec.
35 Et demum dicebatur, quod nec tempus petendi
prælationem erat elapſum, quia non incipit currere, ni-
ſi à die requiſitionis, ut per *Franch.dec.* 17. *numero* 9.
36 Ex quibus die 5.Junii 1637. fuit deciſum, bene fuiſſe
appellatum pro parte Petri de Aliffante, etiam ex no-
viter deductis in S. C. & propterea ipſum Petrum eſſe
præferendum in emptione domus prædictæ, penes
Actorum Magiſtr. S.C.de Litto.

OBSERVAT. IN DECIS. XLVI.

SUMMARIUM.

1 *Ius congrui in hoc Regno competit vicino contra empto-*
rem rei ſtabilis.
2 *Emptor quando poſſit hodie emere, & cras donare, in*
fraudem juris congrui.
3 *Fraus, ſive ſimulatio ex quibus arguatur, & n.*4.
5 *Dominus cenſus ſubalterni præfertur vicino in jure con-*
grui, non tamen domino directo.
6 *Tempus petendi prælationem competens domino cenſus,*
eſt duorum menſium à die requiſitionis.
7 *Denunciatio quomodo fieri debeat domino directo in*
venditione rei cenſualis.
8 *Tempus compromiſſi quando currere incipiat, & n.* 9.10.
& 11.ubi deciſio affertur.

1 IUs congrui competere vicino contra emptorem
in venditione rei ſtabilis in hoc Regno nulli du-
bium eſſe poterit, ut in *extravag. Sancimus, de jure*
protbom.&in *Conſuet.*incip.*Si quis emit, de jure congrui,*
2 quæ loquuntur in contractu venditionis, ideoque
non habet locum in donatione, ut per D. meum *hic,*
numero 1. & 2. emptor enim non prohibetur, hodie
emere, & cras donare, duobus tamen concurrentibus,
Primò, quòd donatio ſit facta abſque fraude, & ſi-
mulatione. Secundo quod donatarius ſit in poſſeſſio-
3 ne rei donatæ, ut tradit *numer.*4.6.& 10. Quæ qui-
dem fraus, ſive ſimulatio conjecturis probatur, ut
per *D.Conſil.Staiban.reſol.*9.*num.*7.*lib.*1.*reſol. forenſ.* &
4 inter alias conjecturas arguitur ex donatione facta filio
infanti, ut inquit D. meus *numero* 5.& 7.*Dig. Staiban.*
*ibid.num.*26.poſt *D.de Marin.libro* 2.*quotid.reſol.c.*69.
*n.*5.*in fine*, & 8.ubi D. meum citat, hinc idem *D.Stai-*
*ban.*ubi ſupra,*num.*27.refert fuiſſe poſſeſſorem per M.
C. V. condemnatum ad relaxandum bona, non ob-
ſtante donatione facta filiæ abſenti filiæ abſenti, ex
conjecturis ſimulationis deductis à *n.*12. per tot.19.
5 Sed circumſcripto hoc articulo donationis factæ
in fraudem juris congrui, ex alio articulo fuit deci-
ſum in favorem poſſeſſoris in hac cauſa; nempe, quia
erat ceſſionarius domini cenſus ſubalterni, ideoque
præferendus vicino retrahere volenti, *leg. fin.C.de jure*
*emphyt.*prout fuit prælatus, ut habetur *numero* 26. ſo-
lummodo enim à directo domino poſſet excludi, ſed
illo non concurrente, præfertur vicino, ut probat *nu-*
6 *mero vigeſimo quarto & ſequentibus.* Tempus tamen
petendi prælationem eſt duorum menſium à die requi-
ſitionis, ut in *dicta lege fin.* & ſequitur D.meus *nume-*
7 *ro* 35. ac dicta denunciatio fieri debet formiter in ſcri-
ptis cum Notario, & teſtibus, ut explicat *gloſſ.in dicta*
lege fin.in verb.per atteſtationem, ac debet exhiberi in-
ſtrumentum alienationis, & cum eo requiſita, il-
ludque inſtrumentum debet eſſe integrum, cum om-
nibus pactis, ut explicat *Caldas de jure emphyt.libro*
*quarto c p.*13.*nu.*8.adeo, quod ſola monitio non ſuffi-
ciat, ut probat *n.*18.
8 Hinc etiam tempus compromiſſi currit à die ac-
ceptationis, *lege* 1.§.*tamen ſi & l.ſi cum dies* §.*recepiſſe,*
ff.de recept.arbit.Ammoni ad Stat.Civit.Parmæ, in rubr.
de arbitr.& arbitrator. verſ.à die notificationis, fol. mi-
9 hi 52. niſi in compromiſſo ſit dictum, ab hodie, tunc
enim currit à die ſtipulationis, *Dig.de Franch.dec.*354.
numero 3.& *deciſ.*626.*numero* 1. id tamen intelligitur,
10 ubi fuiſset præſens Arbiter, ex illius enim præſentia
videtur inducta acceptatio coram partibus, *D. Borrell.*
de compromiſſ.§.3.*gloſſ.*4.*numero* 3.& ita fuit ſolemniter
deciſum per S.C. in cauſa D.Ducis Nuceriæ cum D.
11 Duce Noiæ, fuerat enim inter eos factum compro-
miſsum & promulgatum laudum per *D. Camillum*
Villanum, tunc Advocatum Primarium, poſtmodum
Conſiliarium meritiſſimum, adverſus quod laudum
fuerunt propoſitæ nullitates & prima in ordine erat:
nam compromiſſum erat factum ſub die 13. Martii
1602. in præſentia Arbitri, cum facultate decidendi
infra dies 15. à dicta die in antea, & laudum erat pro-
mulgatum ſub die 18. Martii 1603. & ſic per annum
poſt terminum eſt ipſo jure nullum, *Affl.dec.*73.*num.*
8. *D.Reg.Rovit.in pragm.*1.*numer.*34. *de arbitr.* & pro-
pterea per S.C. ſub die 1. Februarii 1613. fuit judica-
tum, nullitates obſtare, referente D.Conſil. *Scipione*
de Curtis, cum interventu DD. Conſiliar. adjuncto-
rum *Salvo Pareſcia, & Morra*, ex quo primo loco
erat facta paritas vocantibus dicto *D. de Curtis*, ac
DD.conſil.*D.Conſtantio, Vargas, Valdeviſo, & Pagano*
in Banca de Fælice.

M. A. Glezius.

ARGUMENTUM.

Creditores pro expenſis funeris, & ultimæ infirmitatis an
præferri debeant creditoribus expreſſam hypothecam
habentibus.

SUMMARIUM.

1 *Creditores pro expenſis funeris, & ultimæ infirmitatis*
non.

non præferuntur hypothecariis expreſſam habentibus & num.3.

Sed contrarium, n.7.

Intellige, ut n.7.

2 Text.in l. impenſa, ff. de relig. & ſumpt. funer. *declaratur.*

4 *Specialia non ſunt multiplicanda.*

5 *Creditores reales hypothecas habentes omnibus aliis privilegiatis præferuntur.*

6 Text.in l.penult. ff. de Relig. & ſumpt. funer. *declaratur.*

8 Chriſtoph.Matt.in dec.21.*declaratur.*

9 Text.in leg.fin.§.in computatione, *cum* gloſ. C. de jur. delib.*explicatur.*

10 *Lex generaliter loquens generaliter intelligi debet.*

11 *Qui omne dicit nihil excludit.*

12 Vinc. de Franciſc. in deciſio. 51. *ad interpretationem* l. penult. ff. de relig. & ſumpt. funer. *confutatur.*

13 *Funerum impenſæ ſunt privilegiata, nedum de æquitate & juris civilis diſpoſitione, ſed etiam de jure Divino.*

14 *Sepelientes cadavera laudantur ab ipſo Deo.*

15 *Favor impenſarum ultimæ infirmitatis publicam concernunt utilitatem.*

Item funerum impenſarum, n.16.

Et dicuntur pia cauſa, n.17.

18 *Funerum, & ultimæ infirmitatis impenſa circa eorum privilegia æquiparantur.*

20 *Creditor pro expenſis ultimæ infirmitatis dicitur creditor hæreditatis.*

21 *Filius non dicitur ſe hæreditati paternæ immiſcere, quia funeralia patri facit.*

23 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XLVII.

1 VUlgata eſt quæſtio, an creditores pro expenſis funeris & ultimæ infirmitatis præferri debeant hypothecariis expreſſam habentibus, & Moderni Practici ſemper habent in ore deciſionem S.C. confirmatam in gradu reclamationis in Collaterali Conſilio, relatam per *Franch. in dec.51.* qui pro negativa opinione concludit; verum quia deciſio prædicta non fuit ab omnibus recepta ideo cum caſus accidiſſet inter Creditores Illuſt. Franciſci Loffredo Principis Amoroſii cum Artium, & Medicinæ Doctoribus Jo. Dominico Magliocca, & Mario Schipano, qui eundem Franciſcum magnis laboribus, & per longum temporis ſpatium in ultima infirmitate curaverunt, voluimus quæſtionem prædictam latius examinare.

Dicebant creditores hypothecarii, ipſos eſſe præferendos, ad quod adducebant primo *gl.tam Accurſii*, quã *Irnerii in leg.impenſa 45.ff.de relig.& ſumpt.funer.Irer.*

2 dixit quod id quod diſponitur in *d.l.* quod impenſa funeris præferatur aliis creditoribus, intelligendum eſt ut fortè *text.* loquatur de credito, quod ſine pignore debetur, & ſic inter Creditores perſonalem tantum habentes obligationem *l.eos, qui, C.qui pot.in pign habean. Accurſ.* verò ampliat dictam prælationem etiam reſpectu Creditorum, qui habent hypothecam tacitam, ſecus vero in habentibus expreſſam ſicut dicimus in dote, ex *text. in l.fin.Cod.qui potior.in pignor.haben.*&

3 hanc opinionem, quòd non præferantur habentibus expreſſam, tenent *Ripa in l.quæſitum, num. 8 ff. de privil.credit.*& latè diſputato articulo ſequitur *Neguſant. de pignor.in 2.memb.5.p.numer.28.* & huic opinioni adhæſit *Gutier. in l. nemo poteſt, numer. 95.ff. de leg. 1.* licet poſtea mutaverit ſententiam *pract. quæſtio. lib. 2. quæſtion. 72.* eam etiam tenuit *Odofred. in leg. 1. & ſi quis, §. 1. ff. de relig. & ſumpt. funer. Petr. de Bellaper. in dict.leg. eos, Cod. qui pot. in pign. habe. Angel. in leg.2. Cod.de privil. credit.* ubi etiam *Zaſius Bald.novell.de dote in 10.par.princip.in 9.limit. Franc. Carnan.in leg.4.Comment.jur.civil.tit.qui potior.in pign. hab.Joan.Bapt.Aſin.in leg.impenſa, ff.de relig.& ſumpt. funer. Vincent. de Franch.dict. dec. 51. Borgnin. Cavalc.in tract.de uſufruct. mulier. relict.num.95. Amend. ad Franch.in dict. dec.51.* qui dicit ab ea non eſſe recedendum, ex quo ſententia S.C. facit jus in Regno & hanc deciſionem ſequitur *Nunt. Pellic. in Conſuet. Averſan.cap.4.numero 510.* qui diſputato articulo dicit non eſſe recedendum ab opinione deciſa per S. C. *Chriſtoph.Marth.dec.21.in princ. Petr. Vanderan. de privil.credit.titul.de iis, qui priv.intend.cap.* inter *tract. tom.18.Fab.de Ann.in addit.ad Patrem in ſing.558. Vital. de cauſ. in verbo & ſpecialiter obligavit numero 4. Boccac. ad Conſtit. Marchia ut minorum, gloſ.9.numero 17.Viv.dec.307.in fine, Petra ad Capyc. dec.84. numero 2.*

4 Fundetur hæc opinio, primò, quia concurrerent plura ſpecialia, cum eſſet nedum actio privilegiata reſpectu Creditorum habentium tantum perſonalem actionem, ac in habentibus tacitam hypothecam, & tertio in habentibus etiam expreſſam & ſpecialia non ſunt multiplicanda, *leg. 1. Cod. de dot. promiſſ.*

5 Secundò, quia Creditores reales hypothecas habentes præferuntur omnibus aliis privilegiatis, *d. l. eos & leg. at ſi quis, §. colonus ff de religioſ. & ſumpt.funer.* Tertio, *Vinc.de Franch.in d.dec.51.* declarat *text. in d. l.penult.ff de religioſ.& ſumpt.funer.* ponderando illud

6 verbum, ſolet, quaſi quod actio funeraria conſuevit præcedere, ſed non ſemper, quod non poteſt verificari, niſi in hypothecaria expreſſa, alias enim dixiſſet *ſemper præcedit.*

7 Sed contra hanc opinionem, quòd Creditores pro expenſis funeris, & ultimæ infirmitatis præferantur, tenent *Caballin.Milleloq.677.par.1. Arnol. Ferron. in Conſuetud. Burdeg.* qui loquitur propriè in Salario Medicorum, *de teſtam. libro 2. §.5.Borgnin. Cavalc. in repert.in verb.creditor funeris*, ubi invehit contra *Vincent. de Franch.Roland.conſil.14.numer.53.lib.1.Ripa de peſt.tit.de remed.præſerv.numero 134.Fachin.controverſ. jur.* diſputato articulo hanc opinionem ſequitur *libro 12. cap. 49.Thom.Actius de infirmit. ejuſque privil.& effect.par.2.in verb.creditor, Sebaſt.Medices de fortuit.caſib.q.6. nu.29.par.5. Mar. Muta ſuper Conſuet.Panorm.38.numer.27, Carpan. ad Statut. Mediol.cap.397 numer.10.*cum *ſeqq.Berrell. conſil.8. Merl. de legit.lib.2.tit.1.q.15.Ricc.collect.dec.9.Spin. in ſpecul. teſt.in ult.gloſſ.n.45.Franc.de Petris* vir eruditus, & nobiliſſimi ingenii *Feſtivar. lection. lib.1.capit.5.num.25. Hediern.ad Surd.in dec.112.Caſtr.Corn.*& alii in *l.fin.§.in computatione*, per illum *text. C. de jur. delib. Bart. in l.1.ff.ſol.matr.in 4.oppoſ.Aret.Inſt.de leg.falcid.§.fin.in 2. notab.Socin.jun.in d.l.penult.ff. de relig. & ſumpt. funer. Franc.Porcel.de invent.*cum aliis unito, *quæſt.5. numer. 6.Jaſ.& Corn.in d.§.in computatione, Coſt. de port. ratæ q.73.numer.& remed.83.de remed. ſubſid. Polydor. Ripa obſerv.174.*latè *Gratian.diſcept.forenſ.tom.1.cap.94.Federic.Scott.reſp.12.lib.3.tom.2.Rebuff.tom.1. Conſtit. Gall. tit.de ſent.proviſ.in præf.num.61.*& eandem etiam opinionem tenuit *Anton.de Amat.variar.reſol.lib.1.reſol.3. num.7.* ubi alios allegat.

Et hanc etiam opinionem ſequuti fuerunt fere omnes Hiſpani, *Ant. Gomez in leg. 30. Tauri*, ubi etiam *Ziſnerces, & Tell. Ferandez, Gregor. Lopez*, & alii in *leg.12.tit.13.in verb.deudas, Gutier.pract.quæſt.libro 2. q. 72.* ubi mutavit opinionem ejus, quod dixerat in *dicta lege nemo poteſt.numero 95.Garz. de expenſ. & melior.cap.8.num.23.Cancer.var.reſol.libro 3.tit.de invent. numer.168.Florez Diaz de Mena var.quæſt.lib.1. quæſt. 6. num.11.Lara de anniv.& capell.lib.1. cap.25.num.23. Matienz libro quinto tit.6.leg.12.gloſ.3.del quinto, y hazienda del teſtador, Alvar.Valaſc.in prax.partit. c.19. numer.39.*cum *ſeqq.Augu'.de melior.in explic.lege 13.tit. 13.* ubi etiam *Azebed.Ant.Pichard.in §. 1. Inſtit. de leg. falcid.*

falcid.numero 4. *Amator Rodriq.de concurſ.credit.par.*
1.*artic.*3. & hanc opinionem etiam ſequitur *Bernard.*
*Bacch.ad Hieron.Trentler.vol.*2.*diſp.* 25. *in verb. ant in*
*funus faciendum,fol.*mihi 612.*de beneſ. quis cred. contr.*
debit.ſuccur.

Et ſic deciſum fuit ferè in omnibus Tribunalibus,
ut in Senatu Fivizano per *Borgn.Cavalc.deciſio.*32. *par.*
1. in Senatu Mantuano habetur per *Surd.deciſio.*112.*&*
255. in Senatu Perusino *Joſeph.Ludovic. deciſio.*78.*par.*
2. in Regno Siciliæ *Maſtrill. deciſio.*10.*& Jo. Franch.*
*dell.Caſtill.dec.*103.reprobata opinione *Vinc.de Franch.*
in Francia *Gerard.Maynard.deciſ.*50.*li.*5. in Senatu Pi-
ſano *Marta voce* 8.*numero* 65. in Senatu Ferrarienſi
*Amat. dec.*8. in Sena u Cathaloniæ *Fontanell. de pact.*
*nuptial.clauſ.*6.*gloſ.*2.*par.*5.*numero* 26. *&* 27. ubi refert
deciſionem factam in annu 1614. in cauſa propria,in
Senatu Pariſienſi *Pappon.lib.*18.*tit.*6.*arrest.* 44. in Se-
natu Pedemontano *Theſaur.qq.forenſ.libro* 4. *quæſt.*24.
8 ubi, quod in ejus patria non ſervatur deciſio *Vinc. de*
*Franch.*cùm contra illum ſit magis communis ſenten-
tia, poteſt etiam adduci pro hac opinione *dec. Chri-*
ſtoph. Martii 21. ubi quamvis fuerit deciſum pro
Creditoribus, fuit ex eo, quia non tractabatur de ex-
penſis in ultima infirmitate.

9 Fundatur hæc opinio ex *text.in l.fin.§. in computa-*
tione, C.de jure deliber. ubi datur licentia hæredi cum
beneficio legis, & inventarii, retinendi quidquid in
funus expendit, ubi *gloſ.in verb. funus* dicit, quod in
funus expenſæ, omne æs alienum excedunt, loquitur
ergo *text.*generaliter, & ſic non poteſt reſtringi in de-
bito defuncti cum hypotheca, quia lex non diſtinguit,
neque nos diſtinguere debemus, *lege de pretio, Dige-*
ſtis de publ. in rem act. & generaliter loquens, gene-
raliter debet intelligi, *l.*1.*§.generaliter, ff. de legat.*
10 *præſtan.*& dicit, *omne creditum*, & qui omne dicit
nihil excludit, *l. Julianus, ff. de leg.*3. Et ita proinde
ita *text.* prædictum intellexerunt *Paul. de Caſtr. &*
11 *Corn.in d.l.penult. Digeſtis de relig. & ſumpt. funer.* ubi
dicit *Marcianus* Jureconſultus quod impenſa funeris
ſemper ex hæreditate deducitur, quæ etiam omne cre-
ditum ſolet præcedere, cum bona ſolvendo non ſunt.
12 Neque interpretatio *Vincent. de Franch.* ad illud ver-
bum *ſolet.* quod intelligi debet, quando non adeſt hy-
potheca creditorum anteriorum, poteſt adaptari, quia
hoc in *text.*prædicto non dicitur,ſed generaliter dicitur
omne creditum præcedit & potius illud verbum, *ſolet*
adaptari poteſt, quando accidit, ut concurrant Credi-
tores cum eo, qui impenſas prædictas fecerit.

13 Tertiò, hæc opinio probatur, quia funerariæ actio-
nis prærogativa, & privilegium, tam de jure divino,
quam de æquitate, & juris civilis diſpoſitione dedu-
citur, ut poſt *Ægid. Ramirez de Arellano in rele-*
ctione lege 1. *Digeſtis de privilegiis creditis* deducit
Amator Rodriq. de concurſ. cred. part. prima articul.
14 3.ſub *numero quarto verſ. quorum opinio*, cùm à Deo
ipſo laudentur cadavera ſepelientes, ut legitur de *To-*
bia cap. 1. *&* 2. *& cap.* 14. *libro ſecundo, Regum*, &
ex aliis congeſtis per *Alboraſ. libro primo artis con-*
15 *tractus titulo* 7.*cap.*3. *Digeſtis Jo. de Vela in tractus de*
pœnis delictus cap. 11. *de ſepulchr.viol. numero quar-*
to,qui favor impenſarum in ultima infirmitate reſpi-
cit publicam utilitatem, ne homines derelinquantur
in infirmitate, & uti beſtiæ feræ moriantur deſperati,
ut per *Ioan.Franc.del.Caſtillo dict.dec.*103.*numero* 9.ſic
16 etiam impenſæ funeris, intereſt enim Reipublicæ
mortuos ſepeliri *Bald.in l.fin.numero* 7.*D.de negot.geſt.*
*Cagnol.in l.in duit.numer.*7.*D.de reg.jur.*& dicitur cau-
17 ſa pia *l.ſi quis ſepulchrum.§. prætor ait,ubi gloſ.& DD.*
Digeſtis de religioſ. & ſumpt.funer.

18 Ex quo fit, ut impenſæ funeris, & ultimæ infirmi-
tatis æquiparentur, & eadem privilegia habeant, ut
dicunt *DD.in d.l.fin.§.in computatione,Cod. de jure de-*
*libro Mant.de conject.ult.volunt.lib.*12.*tit.*10. *numero* 9.
& probat *Bald.in leg.reſtituenda, C. de petit. hared. in*
*fin.Borgn.Cavalc.in dec.*3.*de contract.*& in *tract.de uſu-*
*fruct.mul.relict.num.*96.*Alex.& Iaſ.in d.l.fin.§.in com-*
*putatione,Neguſ.de pign.*2.*membr.*5.*par.n.*28.*Ludov.Go-*
*mez.in regul.Cancel.in reg.de infirm.reſign.q.*9.*privil.*5.
Gomez,Ziſuent.Tell.& aliis in *d.leg.Tauri & Matien.*
Greg.Lop.Azeved.& alii in *dict.l.*13.*tit.*6.*Grat. diſcept.*
*for.tom.*1.*d.c.*94.& alii ſupra allegati.

19 Quod autem dicitur de expenſis in infirmitate, in-
telligendum erit, de ea infirmitate, in qua quis de-
ceſſit, *Roland.à Vall.in dict.conſil.*24.*num.*17.*lib.*1.*Surd.*
*d dec.*255.*num.*16.*Grat.diſcept for.tom.*1.*c.*94.*numer.*16.
*Franch.in d.dec.*51.*in fin.* Et eſt ratio, nam Creditor
20 pro impenſis ultimæ infirmitatis dicitur creditor hæ-
reditatis, ſecus verò is, qui eſt creditor pro expenſis
infirmitatis, ex qua convaluit, unde ſibi imputet,
cur non exegit ab ipſo vivente, *Borgn.Cavalc.d.*4.*dec.*
32.*numer.*7.*Surd.d.dec.*255.*n.*26. *Maſtrill. d. dec.*10. *in*
*fin.Chriſtoph Mart.d.dec.*21.*num.*7.& ideò filius,qui fu-
neraria fecit patri ſuo,non per hoc dicitur ſe immiſcuiſ-
ſe hæreditati paternæ,ſed pietatis cauſa, *leg. at ſi quis,§.*
plerique D.de relig.& ſumpt. fun. Mant. de conject.ult.
*vol.lib.*12.*tit.*10. *nu.*9.

22 Quod autem diximus de funeraria impenſa, & ulti-
mæ infirmitatis, intelligendum erit, de his tantum
ſumptibus, qui neceſſario impenſi ſunt, habita ratio-
ne perſonæ, & facultatis, ut advertit *Franch.in d.dec.*
51.*in fin.*& probat *text. in l.ſi quis, §. ſumptus*, & in
l.at ſi quis,§.funeris cauſam,& leg.funeris,D.de relig.&
*ſumpt.funer.Garz.de expenſ.& me lior.d.cap.*8.*numer.*1.
*Matienz.& Grego .Lopez in d.l.*13.*gloſ.*1.*per tot. Covar.*
*in cap.Raynaldus §.*1.*num.*2.*de teſtam.Gamma dec.Lu-*
*ſitan.*308.& alii per *Amator.Rodriquez de concurſu cre-*
*dit.d.art.*1.*num.*11.Ex quibus videbatur, quod quam-
vis opinio *Vinc.de Franch.*ſequuta per S.C.ſit probabi-
lis & eam ſequuti fuerint nonnulli primæ Claſſis *Do-*
23 *ctores*, ita ut deciſio prædicta poſſet ſubſtineri,attamen
opinio contraria eſt æquior,& magis communiter re-
cepta,& ſic non viſum fuit ab ea recedere. Et proinde
die 9.Martii 1637.fuit per S.C. data prælatio Medicis,
non tamen pro ſumma eiſdem legata à dicto Ill. Princi-
pe,ſed illam limitando juxta laborem dictorum Medi-
corum.Martius Simeone pro Falice eſt Act.Mag.

OBSERVAT. IN DECIS. XLVI.

SUMMARIUM.

1 *Expenſa funeris,& ultimæ infirmitatis æquiparantur,&*
*dicuntur cauſa pia, n.*7.
Creditor pro expenſis funerum, & ultimæ infirmitatis
præfertur creditoribus hypothecariis,ibid.& ita deci-
*ſum adducitur pro ſalario Medicorum,n.*1.*pro mede-*
*lis,n.*3.*& pro impenſis funerum, etiam creditori ex*
*cauſa dotis,& antephati,n.*4.
5 *Impenſa funeraria doti præfertur, ac etiam legitimæ, ſub*
*n.*6.
6 *Medicus poteſt ægrotum etiam invitum curare, & re-*
petere expenſas curationis,ac mercedem repetere.
8 *Mulier licet juvetur Velleiano, quando alienam ſuſcipit*
obligationem fallit in cauſa pia, & ſic in obligatione
*pro medelis viri & ita deciſum traditur,n.*9.
10 *Creditor pro medelis, & impenſis funerum præfertur*
etiam Fiſco creditori hypothecario.
11 *Fiſcus an præferatur creditori delinquentis pro expenſis*
erogatis in illius captura, & incorporatione bonorum
confiſcatorum.
12 *Creditor ex cauſa penſionis domus,pro primo anno præ-*
fertur creditori ex cauſa penſionis ſequentis anni, ex-
tende etiam in creditore ex cauſa tertiarum,ſive redi-
*tus.n.*13..

Expen-

1 EXpenſas funeris & ultimæ infirmitatis æquipara-
ti, eademque privilegia retinere, dixit D. meus
*hic num.*18.ideoque latiſſimè probat à *num.*27. per 22.
creditores pro dictis impenſis funerum, ac ultimæ
infirmitatis præferri creditoribus expreſſam habentibus
hypothecam ex ratione, de qua in *leg. ſi quis ſepul-
chrum, §.prætor ait, ff.de relig.& ſumpt.funer.D.Mer-
lin.de legit.lib.2.tit.1.quæſt.1.5.num.5.* quidquid in con-
trarium deciſum dixerit *D.de Franch.dec.*51.ego autem
ultra *DD.*per D.meum citatos addo *Duenn.reg.*397.*n.
7.Cavalc.de tutor.cap.9.numer.*95.*&* 218. *Metner. de
pignor.lib.2.tit.3.nu.5.cum ſeqq.D.Conſil. Carleval. de
judic.tom.2.lib.1.tit.3.diſput.29.numero* 7. Sanctiſſ. *Lu-
doviſ deciſ.*67.*D. Mart.vot.*83.*num.*5.*Rip.obſervat.*174.
*Mierez de major.q.*28.*numer.*32.*D.Merlin.d. quæſt.*15.
*num.*13.*Ripol.var reſol.cap.ult.numero* 406.*D.Gau. de
2 credit.cap.4.quæſit.*11.*numero* 1910.& propter *nu.*1931.*&
Perez Sigler.conſil* 14.ubi deciſum refert pro ſalario
Medicorum, prout in caſu hujus deciſionis, ut habe-
tur *num.*23.ſic pariter *D.Franc.de Petris conſil.*49.qui
3 *numero* 7.refert,per S.C.fuiſſe prælatum Pharmacopu-
lam etiam creditoribus hypothecariis anterioribus, &
tandem *D.Conſil.Starban.reſol.*64.*à numero* 1.per 5.lo-
quentem ſimiliter in Pharmacopola qui *num.*59.*in fin.*
4 refert fuiſſe prælatum aliis creditoribus, ſic etiam per
* S. C. ad relationem D.Conſil.*Provenzalis* fuit prælatus
D.Antonius Maſcambrunus nobilis Beneventanus Ad-
vocatus doctus eruditus ac morigeratus ejus patres
tuendo *D.Lælius Gizzius* meus frater pro impenſis fu-
neris, per ipſum erogatis in morte *D. Fabritii Maſ-
cambruni* Judicis criminum M.C.V.ejus conſanguinei,
non obſtante quòd D.Ducisſa Campiclari ejus uxor
5 eſſet creditrix ex cauſa dotium, & antephati, in Banca
Cioffi, eo quod funeraria impenſa præfertur doti,
*D.Anna ſing.*258.aliique relati per *D.de Petris ibid. nu-
mer.*3.licet contrarium teneat *Surd.dec.*112.*numer.*5.*&*
6.quod præfertur tantum creditori in actione perſona-
li, hinc dixit *Garn.à Tolet.dict.*577.quod poteſt Medi-
cus ægrotum etiam invitum, & repugnantem curare
6 & deinde curationis expenſis, & mercedem repete-
re, ad quod *DD.* citat & etiam *gloſſ. in can. provi-
dendum* 83.*diſtinct* ac pariter legitimam antecellit fune-
ris impenſa, *l.impenſa, & l.ſeq ff.de reliq.& ſumpt.fu-
ner.D.Merlin.ibid.num.*7.quando tamen eſt moderata
7 ut tradit *n.*11.

Et dum impenſa funeris, vel ultimæ infirmitatis
dicitur cauſa pia, juxta tradita per D. meum *num.* 17.
8 erit obſervandum, quòd licet mulier juvetur benefi-
cio S.C. Velleiani, quotieſcunque alienam ſuſcipit
obligationem, *l.1 ff. ad Velleian.* tamen limitatur, ſi
9 obligatio mulieris reſpiceret cauſam piam ut per *Rem.
* in auth ſimiliter, Cod.ad leg.falcid.Tiraq.de privil pia
cauſa, privil.* 103. ideoque per S. C. in cauſa Vxoris
Aſtrudilli de . . . . . quæ ſe obligaverat pro medelis
datis dicto ejus viro, fuit condemnata ad illarum ſo-
lutionem, juxta *leg.penult.ff.ad Sen.Conſul.Velleian.* ut
habeo ex *Apoſtilla* manuſcripta in *d.l.penult. D. Jacobi
Lotheri*, qui fuit Advocatus doctus, ac perſpicaciſſimi
ingenii.

10 Et pariter creditor pro medelis, ac impenſis fune-
ris præfertur etiam Fiſco creditori hypothecario, ut
deciſum refert *D.Thorus* per R.C.S.in *compend.deciſio.
tom.3.par.1.verbo Fiſcus an præferatur fol.* 466. an au-
11 tem Fiſcus ſit præferendus creditori delinquentis, pro
expenſis erogatis pro captura delinquentis, ac incor-
poratione bonorum confiſcatorum, vide *D. Conſil.
Carleval.de judic.dict.tom.2.diſp.1.num.*29.30.*&* 31.*&
diſput.*12.*n.*3.

Et demum creditor ex cauſa penſionis domus pro
primo anno præfertur creditori ſimiliter penſionis
ſequentis anni, *leg. inſulam* 14. *ff. qui pot. in pign.hab.*
quam concluſionem extendit *D.Conſil. Carleval. dict.
tit.diſput.*33.*numero* 1. ut procedat, etiam in credito-
re ex cauſa tertiarum, ſive reditus, ex ratione adducta
numero 3.

M. A. Gizzius.

ARGVMENTVM.

Stante mutatione monetæ ordine Superioris ſolutio an debeat fieri, habito reſpectu ad valorem intrinſecum tempore contractus, vel tempore ſolutionis.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitarius non tenetur de caſu fortuito.*
2 *Mutuum, vel depoſitum an ex pecuniæ numeratione præ-
ſumatur, & quando n* 113.*cum ſeqq.*
3 *Pecunia poſita penes Mercatorem præſumitur depoſita, &
an tale depoſitum dici debeat regulare, vel irregu-
lare, & numero* 8. *& an potius ſit contractus mixtus,
num.*13.
4 *Pecunia ſolvi debet ſecundum valorem tempore contra-
ctus, ubi mutatio monetæ fieret circa valorem intrin-
ſecum.*
*Amplia quamvis moneta antiqua in totum ſit repulſata
num.*6.
5 *Legatum ſolvi debet in ea moneta bonitate, quæ fuit
tempore teſtamenti, ſive melior, ſive deterior facta
fuerit.*
7 *Solutio ubi eſſet facienda de moneta antiqua, uſus cujus
eſſet reprobatus debet fieri de nova & currenti ad
æſtimationem tamen antiquæ.*
9 *In ſolutione pecuniæ quod tempus attendi debet ipſius ſo-
lutionis, vel contractus, recenſentur nonnullæ opinio-
nes, & n.*12.
Et quid in materia depoſiti, numero 10. *&* 11. *ubi deci-
ſio.*
14 *Periculum, & commodum pecuniæ mutuatæ non ſpectat
ad mutuantem.*
15 *Solutio nedum in mutuo, verum in omnibus aliis contra-
ctibus, ſententiis, & pœnis pecuniariis facienda eſt,
prout tempore contractus, vel ſententia valebat, ſive
poſtmodum pecunia habuerit augmentum ſive dimi-
nutionem.*
16 *Pactum, quod pecunia reddi debeat in eadem æſti-
matione, ineſt in contractu mutui, quamvis non expri-
matur.*
17 Molin.de contract.q.402.in fin.explicatur.

DECISIO XLVIII.

ANte mutationem monetæ, quæ evenit in hoc
Regno in annò 1622. die 2. menſis Martii, ut
habetur in *Pragm.*13. ſub *tit. de monetis*, in nova com-
pilatione, de qua mentionem fecimus in *dec.*17.*&* 24.
quidam depoſuerat penes publicum Mercatorem
quandam pecuniæ quantitatem, mutatione autem
ſequuta fuit depoſitum liberatum. Petiit creditor à
Mercatore pecuniam penes ipſum depoſitam in mo-
1 neta currenti, una cum intereſſe, pro parte tamen ipſius
replicabatur, quod depoſitarius non tenetur de caſu
fortuito, ad *text. in l.* 1. *Codic. depoſiti*, cum *ibi*
notatis, nec dicatur, quod hoc non fuit depoſitum
regulare ſeu purum quod eſt, quando pecunia depo-
ſita eſt in ſacculo ligata vel occluſa tanquam ſpecies,
quamvis enim pecunia fuerit numerata, quia potuit
numerari, ad finem ſciendi, quanta fuerit, quo ca-
ſu hæc numeratio tanquam ſpecies depoſiti puri, &
ſignati fines illius non excedit, *l. Lucius, ff. depoſit.
Rodericus de ann. reddit. libro* 3. *quæſt.* 11. *numero*
9. & quamvis ex enumeratione præſumatur potius
mutuum. quam depoſitum, illud intelligitur, quan-
do mutuatur indigenti, ſecus verò Mercatori, vel alias
divitii, vel opulento, quia præſumitur penes ipſos de-
poſita

Digitized by Google

poſita,potiùs gratia dantis, quam accipientis,*Gratian.*
*diſcept.forenſ.c.*174.*num.*8.

Secundo diecbatur quòd quamvis non ſit vere de-
3 poſitum regulare, ſed dominium ſit tranſlatum in de-
poſitarium, prout in dubio eſſe præſumendum, di-
xit idem *Gratian.in d.c.* 274. *num.* 3. cùm conſuetudo
adſit, ut iſtæ pecuniæ ad numerum dentur Mercatori,
& ad numerum reddantur, tamen, ſtante illa mala
qualitate monetæ, ipſi Mercatori conſignatæ tempore
depoſiti, non debebat reſtitui, niſi habito reſpectu
ad verum valorem ipſius tempore conſignationis,
4 quando enim mutatio monetæ ſit circa valorem intrin-
ſecum, tunc debet ſolvi ſecundum valorem tempore
contractus, ex doctrina *Iſern. in cap.*1. *in verbo*
moneta, quæ ſint regal. per *text. in cap.olim, de cenſ.*
inſpicitur e in tempus contractus *leg.ſi fundum.ff.de*
evict. & ita fuiſſe deciſum per *Doctores* Collegii Nea-
politani, habetur ex *Afflict.* qui & ipſe inſimul cum
Antonio de Alexa. *Diomede Mariconda*, & aliis
eximiis legum verticibus intervenit in *dec.*194.& hanc
opinionem ſequuti fuerunt *Corn. conſil.* 181. *lib.* 2.
Grat. conſil. 13. cum duob. *ſeqq. lib.*1. *Boer. deciſio.*
227.*Oldrad.conſil.*31.*ex text. in l ſi ita, & l.fin. ff.de*
aur.& arg.leg.& l.uxeri 33.*in princ.& §.*1.*& l.nomen*
34.*§.de conſtit.pecun.* quam *Oldradi* opinionem tan-
5 quam communem ſequitur *Faber* in ſuo *Cod. de ſo-*
*lut.tit.l.*29.*libro* 8. *diffin.*15.*& diffin.*44. ubi deciſum
refert ſolvendum eſſe legatum in ea monetæ bonitate;
quæ fuit tempore teſtamenti, ſive melior, ſive de-
terior facta fuerit, & de communi opinione teſtatur
6 *Gabriel.in comm.opin.tit.de ſolut.concluſ.*1.ubi *Doctores*
colligit, & regulam prædictam ampliat *num.*4. etiam
ſi moneta antiqua in totum ſit repulſata, qui eſt pro-
prie caſus noſter, quæ tamen ſolutio fieri debet in
moneta nova, ad rationem tamen antiquæ, *Anton.*
*Butr.in cap.quanto, col.*3.*verſ. quando moneta, de jur.*
*jurand.*ubi etiam *Abb.col.*4.*verſ.*1.*caſu*,qui de commu-
ni teſtatur, & hanc eſſe communem opinionem
tam Legiſtarum, quàm Canoniſtarum habetur ex
Summa Angelica in verbo ſolutio, in 2.*concluſ.*& com-
munem dixit *Caval.comm.contr.commun. quæſtion.*219.
& plures, tam Rotæ Romanæ quam diverſorum Tri-
bunalium deciſiones refert *Riccius collect.deciſ.*17.22.
7 *Affl decif.*90.& eſt doctrina *Bartol.in l.Paulus* 110. *nu.*
6.*ff.de ſolut.*ubi, quod ſi uſus primæ monetæ ſit repro-
batus, debet ſolvi de moneta nova ad æſtimationem
tamen antiquæ, ex *text. in l. eleganter, §. qui repro-*
bos,ff.de pignor.& eſt *text.in cap.olim cauſam, de cenſi-*
bus & notata per *Cyn.in l. minimum,C.in quib.cauſ. in*
*integr. reſtit.non ſit neceſſ.Minſing.cent.*4.*obſerv.*1.*Boer.*
deciſ. 327. *Surd. conſ.* 335.368.406.438.*&* 454. *numer.*
9.*Federic. Martin.de jur. cenſ.cap.*5.*numer.*125.*&* 126.
*& cap.*8.*ex num.*63.*Rota Roman.in d.* 122. *num.*1. *&* 6.
impreſſ. poſt *tract. Cenc. de cenſib. & dec.*759.*n.*1. ex
collect.per *Farinac.Theſaur.dec.*174.*n.*1. ubi quod ita
ſolet Senatus obſervare, & ſic vidit practicari, *Andr.*
*Kolh.*in ſua *exercitat.legal.*18. *&* 19. *Bertaz. clauſ.* 30.
*gloſ.*7. *Fab.de Anna conſ.* 54. *num.*9.*lib.*1.*Molin.de con-*
*tract.quæſt.*312.*Felician.de cenſib.lib.*4.*cap.unico,nu.*28.
*Paul.Comitol.reſponſ.moral.lib.*3.*q.*44.*numero* 12. *Six-*
*tin.de regal.lib.*2.*cap.*7.*Joan.Gall.arreſt. Pariſ. qu.*202.
*Covarr.de veter.numiſm.collat.cap.*7.*numer.*2.*in* 1.*con-*
cluſ. Pinell. in *l.*2. *C. de reſcind. vend. in* 1.*part.numer.*
*cap.*3.*numero* 23.*Cagnol.in l.*2.*C.de pact. inter empt. &*
*vend.Brun.de augm.moneta par.*18.*limit.*16.*Fachin. con-*
*trov.juris,lib.*1.*cap.*10.*Gayl.& ibi Greves lib.*2. *concluſ.*
73.poſt *conſid.*1.incip.*ampliſſimus,& Canoniſt. in dict.*
cap.cum olim,& cap cum Canonicus, de cenſib. Roder.
*de ann.reddit.lib.*1.*quæſt.*15.*numero* 92. *Cenedo ad decr.*
*collect.*80.*num.*1.*Budell.in tract de monet. & re numma-*
*ria.lib.*2.*c.*23.*Tiraq.de retr.act.lignag.§.*1.*gloſ.*18.*nu.*26.
*Put.deciſ.*149.*libro* 2.*Cavalc.dec.*16.*numero* 40.*Seraph.*
deciſ. 944. *num.* 2. & eandem opinionem ſequitur
Rota Roman. in recent. dec. 507.*p.*1. ubi aliæ ejuſdem
Rotæ recenſentur deciſiones & demum hoc idem in
Bancis publicis hujus Fideliſſimæ Civitatis fuit practi-
catum, quæ non ſolverunt, niſi duas tertias partes
debiti, & alia tertia pars remanſit in ſuſpenſo, quæ
nunquam fuit ſoluta.

8 Pro parte verò creditoris dicebatur non poſſe dubi-
tari, hoc fuiſſe depoſitum irregulare, cum non fuerit
pecunia obſignata; & proinde videtur depoſita, ut de-
poſitarius uti poſſit, & tantundem poſtea reſtitueret,
ut eſt *text.in l.de die, §.*1.*ff depoſiti*, *Roderic. d. lib.*3.
*quæſt.*11.*numero* 19.*& num.*22. dicit quod non videtur
receſſum à natura depoſiti, quod alia tamen in hoc,
quòd recipiens ex precario uti poſſit, & in ejus cre-
ditum abeat ejus periculo, non poteſt dici verè de-
poſitum; omne enim commodum, vel incommodum
eſt ejus, qui habet pecuniæ dominium, *l.ſi inter vi-*
rum,C.de jur.dot.

9 Ad ſecundum verò dicebatur, quòd ſatis contro-
verſa eſt opinio, an attendi debeat tempus ſolutionis,
an verò tempus contractus ſiquidem *Aretin.conſil.*41.
*numer.*3.*& conſil.* 84. *numero* 2. *Urſil. Afflict.in dict.*
*dec.*194.dicunt, quòd ſi moneta non mutetur in boni-
tate intrinſeca ſed ſolum variatur valor extrinſecus,
non debet attendi tempus contractus, ſed tempus ſo-
lutionis, modò non ſit in mora, ut habetur per *Docto-*
res, *in l.cum quid ff.ſi cert.pet.* & de communi te-
ſtatur *Covarr.in Comment.veterum numiſm.collat.capit.*
7.*in fin.*qui allegat etiam *Brun.in tract.de augm.moneta*
*p.*1.*concl.ult.col.*5.*Cert.ſen.in tract.de monet. quæſt.* 11.
*Socin.ſen.conſil.*298.*libro* 2. & hanc communem eſſe
opinionem, & ab ea non recedendum, dixit *Gaballin.*
*de uſur.q.*100.*n.*375.quidquid *Boer.dec.*327. contrarium
ſentiat *Menoch.conſil.*49.*n.*9.*cum ſeqq.*ubi latè & *conſ.*
138.*num.*13.late *Gabr.commun.opin. tit. de ſolut. concluſ.*
2.ubi innumeros congerit, *Roman.conſ.*123.*Capr.conſ.*
29.*numero* 9.*Guid.Pap.deciſ.*493.*Paul.de Caſtr. in leg.*
3.*in fine princ.C.comm.de leg.Jo.Faber.in auth.hoc niſi,*
*C.de ſolut.Imola in d.cap.quanto, de jur. jur. num.*19.
*Corn.conſ.*321.*col.ult.lib.*3.*Cardin.in clem* 1.*de decim q.*
13.*Berous conſ.*143.*numero* 26.*lib.*1.*Brunor.à Sole qu.*5.
numero 30. & ſecundum hanc opinionem deciſum
fuiſſe in pluribus arreſtis de anno 1594. 1560. 1568 &
1579.refert *Anneus Robert rer.judic.lib.*1.*cap.*16.ubi exa-
ctiſſimè diſputato articulo *in fine* dicit Senatum pro
creditore pronunciaſſe, & æquum eſſe judicavit, ut
ſolutio ſi fieret in moneta poſtea currenti, haberetur
ratio valoris, qui nunc eſt & non qui tempore con-
tractus fuit, & iterum in anno 1586. hoc idem fuiſſe
judicatum affirmat *lib.*4.*cap.*18.*in fin.*ea ratione, nam
in nummis, non ipſa materiæ bonitas, ſed valor, qui
publica authorit. redictus, & præpoſitus eſt, ſpectari
debet,hinc dixit *Ariſt libro* 5.*ethic.cap.*55.quod intrin-
ſeca nummorum bonitas conſiſtere intelligitur, aut in
ipſo Principis charactere, ex quo materia formam
accipit, aut in ipſo valore, qui authoritate publica
pretii loco impoſitus eſt, & ideo de currenti moneta
rationem habet *Summ. Pontif.in clem.*1.ubi *gloſ.de de-*
*cim.Gaball.de uſur.dict.q.*100.*Gall.quæſtion.*203.*&* 302.
*Boer.d.dec.*327.& quod ſolutio fieri debeat de moneta
currenti tempore ſolutionis, voluit etiam *Azor. inſt.*
moral. par. 3. *lib.*10. *cap.* 7. & proprie in materia
10 depoſiti dixit *Bart. in dict. leg. Paulus, in fin.ff. de ſo-*
*lut.*quod ſi fuit factum depoſitum centum libratum in
florenis, cum pacto, quod reddantur in florenis in
eadem æſtimatione, tunc ſub eadem æſtimatione
reddi debent, ſi autem nihil eſſet dictum, quòd de-
berent reddi in æſtimatione communi, quæ eſſet
tempore, quo debet fieri ſolutio, *leg. ſi quis ſt.pula-*
*tus fuerit decem mille, ff.eod.tit.de ſolut.*quam *Bart.*do-
ctrinam ſequitur *Cravett.conſ.*4. *nu.*1. Quibus tamen
non obſtantibus S. C. ſequutum fuit primam magis
communem opinionem in cauſa Sanctoli Rutica
cum

rum Franciſco Guaſtavigna, & propterea die 16. No-
vembris 1635. judicavimus, quod ſolvat debitor, pe-
nea quam erat depoſita pecunia in moneta currenti,
cum diminutione tamen quinti, & ſic ad rationem
viginti pro quolibet centenario, una cum intereſſe li-
quidando in Banca de Martino, quæ quidem quanti-
tas fuit regulata ea iis, quæ alias per S. C. fuerunt ju-
dicata, junctis Conſiliariis duarum Aularum in cauſa
Duraſtantis de Roſatis, ut per *D. Reg. Rovit. in deciſ.*
33. ſub *numero* 19. ubi S. C. judicavit, in contractibus
initis ante diem 2. Menſis Martii 1622. quo die Pragma-
tica mutationis monetarum fuit publicata, ut ſupra
diximus, eſſe faciendam ad eandem rationem 20. pro
centenario, prout fuit proviſum per Decretum genera-
le latum die 3. Auguſti 1623. reſpectu ſolutionum, per
quod fuit penitus ſublatus uſus pecuniæ banchariæ,
quæ non poterat expendi, niſi pro ſumma ducat. 5. pro
quolibet centenario in qualibet hebdomada, ut vul-
gò dicebatur, *in giro*, hoc eſt, eas ſolvendo in qua-
dam imaginaria pecunia, quæ non poterat à Banco
extrahi in pecunia numerata, niſi ad rationem prædi-
ctam, & alias etiam in depoſito facto per Reverend.
Capitulum Divi Nicolai Barenſis, penes Alexandrum
Ubertini reperi idem fuiſſe judicatum per Doctiſſi-
mum, & Nobiliſſimum, ac moribus ſuaviſſimum
Virum Ferdinandum Branciam, tunc Regium Con-
ſiliarium, & Conſultorem Reverend. Capellani Ma-
joris, poſt verò digniſſimum Regentem in Supremo
Italiæ, nunc autem in Collaterali Conſilio, quod de-
cretum in gradu appellationis fuit deinde confirma-
tum per Regentem Rovitum, cujus acta reperiuntur
penes Hieronymum Stincam, dicti Capellani Majoris
Actuarium.

Nec de contrariis fuit habita ratio, tum quia non-
12 nulli ex DD. in contrarium allegatis loquuntur in de-
terioratione, aut augmento in bonitate extrinſeca, non
autem intrinſeca, vel quando id, quod ſolvitur, in
ſolutione tantum eſt non in obligatione ut per *Ant.
Fab. de var. numer. deb. ſolut. capit.* 21. ſequitur *Coſt.
de jur. & fact. ignor. dict.* 63. *numero* 47. ubi declarat,
quando in ſolutione, & quando in obligatione, &
quamvis aliqui loquantur etiam in bonitate intrinſeca,
nihilominus magis communis opinio eſt in contrarium,
ex rationibus, & cauſis adductis à DD. ſupra citatis,
quibus in caſu præſenti, & aliam rationem affero, quia
veriſſimum eſt, quod depoſitum in pecunia non obſi-
gnata, quatenus Depoſitario conceditur, ut ea uti
poſſit, & tantundem reddat, quia hoc caſu non eſt me-
13 re depoſitum, ſed irregulare, & dicitur contractus
mixtus, & participat de mutuo, & depoſito, quod
non eſt inconveniens, cum qualitates prædictæ ſint
compatibiles, etiam in eodem contractu diverſis re-
ſpectibus, ut rectè declarat *Roderic. de ann. reddit. lib.*
3. *quæſt.* 11. ſub *numero* 30. *verſ. tertio verò*, & notant
Doctores in l. 2. & in *l. ſingularia, ff. ſi cert. pet.* & ſic
quatenus uti poteſt pecunia depoſita, dicitur potius
mutuum, & datur actio certi condictio ex mutuo. Im-
mo Depoſitarius per plures annos uſus fuit pecunia de-
poſita, nec tempore mutationis monetæ apparebat, pe-
nes eum remanſiſſe monetam reprobam; unuſquiſque
14 enim ex Protegis ordine revelare debebat tempore pro-
mulgationis *Pragmat.* quantitatem pecuniæ reprobæ
penes ipſum exiſtentem, ſed in contractu mutui, nec
utile, nec damnum debet eſſe mutuantis, ut probat
text. in dict. leg. Paulus, ff. de ſolut. & *ibi Doctores* &
l. cum quid. ff. ſi cert. petat. In mutuo enim id agi ta-
citè intelligitur, ut ejuſdem generis, & in eadem qua-
litate reddatur, *Inſt. quibus mod. recontrah. oblig. in
princ.* ubi *gloſſ. in verb. qualitatis, & dict. l. cum quid,
& leg. lecta*, & *ibi gloſſ. & leg. 2. ff. eod. titul.* & hanc
15 concluſionem, quod idem valor monetæ ſit reſtituen-
da, nedum in mutuo, verum etiam in omnibus aliis
contractibus, ac etiam in ſententiis, & pœnis pecu-
niariis, prout tempore contractus legis, aut latæ ſen-
tentiæ valebat ſive pecunia poſtmodum habuerit aug-
mentum, ſive detrimentum, ultra *Doctores* ſupra cita-
tos, hoc voluerunt etiam *Soto de juſtit. & jure con-
cluſ. 6. quæſt. 1. artic. 2. Medina de reſtitut. quæſt. ult.*
& alii allegati per *Molin. de contract. dict. quæſt.* 3. 2 *in
princip.* ubi latè hanc concluſionem probat in ſpecie
in mutuo. Nec de doctrina *Bart. in dict. l. Paulus, D.
16 de ſolut. in fine*, dum loquitur de depoſito eſt haben-
da ratio, quia loquitur ſub dubio, & per ſupradicta,
pactum, quod debeat pecunia reddi in eadem æſti-
matione, ineſt in contractu mutui, in quam ſpeciem
tranſiit tale depoſitum, quamvis non exprimatur, &
in contractu mutui adeſt magis communis opinio con-
17 tra *Bart.*

Et quamvis idem *Ludov. Molin. de contract. quæſt.*
402. *in fin.* videatur idem tenere, attamen, ſi bene adver-
tatur, loquitur in augmento, quod pervenit ad Depo-
ſitarium ex cambio, aliàs enim contradiceret iis, quæ
dixit in *dict. quæſt.* 328.

OBSERVATIO IN DECISIONE XLVIII.

SUMMARIUM.

1 *Princeps tenetur ſub pœna peccati tollere monetam fal-
ſam, & non poteſt cudere monetam improbam, niſi in
caſu neceſſitatis.*

2 *Moneta reproba fuit prohibita expendi ſub die 2. Mar-
tii 1633.*

3 *Depoſitarius moneta reproba an, & quando teneatur de
caſu fortuito, & ſic de mutatione moneta, & num. 5.
6. 7. & 8.*

*Periculum moneta depoſita ad quem ſpectet, d. nume-
ro 3.*

4 *Mutatio moneta connumeratur inter caſus fortui-
tos.*

9 *Reſtitutio capitalis in reemptione annuorum introituum
fit in moneta nova, ad æſtimationem antiqua, cum
deductione tamen quinta partis ob mutationem mone-
ta, ut deciſum adducitur. nu. 10.*

1 TEnetur Princeps monetam ære plenam, vel ni-
mis contaminatam tollere, alioquin peccat, ut
probat *Digeſtis Reg. Rovit. in pragm.* 1. *numero* 22. *de mo-
net.* non enim debet improbam monetam cudere, ex-
tremæ neceſſitatis caſibus exceptis, ad tradita per *Ro-
dulph. VVerner. in diſcur. de re monet. numer.* 6. & 11.
quem referens ſequitur *Ioan. Chriſtoph. Dornſperg. in
reſp. jur. de mutat. monet. occurſa in anno* 1621. & aliis
duobus *ſeqq. n.* 101.

2 Ideoque oculatiſſimus D. Prorex ſub die Martii
1633. prohibuit, expendi monetam ærosam, & ton-
ſam, & præcipuè granorum quinque, vulgò *Zannet-
te*, à Monetariis conditam, ut in *pragm.* 13. *de monet.*
de qua D. meus *hic, in princip.* & *dec.* 17. *in princip.* ubi
Nos pariter diximus *numero* 1. cujus *pragmat.* occaſio-
3 ne fuit in hac deciſione dubitatum, an Depoſitarius
monetæ reprobæ traditæ ad numerum, non tamen
in ſacculo, teneatur de caſu fortuito, & ſic dictæ
4 mutationis, dum illius caſum inter fortuitos enume-
rat *Dornſperger.* ubi ſupra, *numero* 75. ac à nemine
prævideri potuiſſe affirmat *numero* 75. In cujus arti-
culi deciſione illa eſt communis reſolutio, ac *DD.* opi-
nionum conciliatio, quòd aut depoſitum ſit gratia De-
5 poſitantis tantum, ut hic, & tunc Depoſitarius tenetur
de dolo, & lata culpa, *l. quod Nerva, ff. depoſ. Niger.
Cyriac. controv.* 442. *numer.* 21. *libro 3. controv. forenſ.*
& alia jura adducit *D. Ciarlin. cap.* 156. *num.* 6. & 17. *li-
bro 2. controv. forenſ.* non tamen tenetur de caſu for-
tuito, *l.* 1. *Cod. depoſ. leg. contractus ff. de reg. jur.* D. meus

hic, *nu.* 1. *Cyriac. ibid. nu.* 14. 15. *& ſeqq. D. Ciarlin.* ubi ſupra, *nu.* 7. aut fit in perſonam indigentis, & ſic pau-
6 peris, qui ſolet uti pecuniis, & tunc, quia videtur ei data poteſtas utendi pecunia depoſita, periculum ſpectat ad Depoſitarium; aut verò depoſitum fuit factum
7 in perſonam divitem, vel mercatorem, & hoc caſu periculum erit Deponentis, quamvis pecunia fit conſignata ad numerum, cum præſumatur factum gratia dantis, ut bene diſtinguendo probat *D. Ciarlin. loco cit. numero* 10. *&* 11. ubi alios citat, eandemque diſtinctionem adducit D. meus *numero* 2. & comprobat. ſed diverſimodè aliquantulum *Salyc. in lege incendiam*,
8 *Cod. ſi cert. petat.* quem adducit *Carroc. de depoſ. par.* 2. *tit. ſi depoſit. aliam rem, quam accept. reſtit. num.* 6. ſed S. C. in hac cauſa, & in aliis *ibi* per D. meum relatis *numer.* 11. amplexum eſt opinionem, Depoſitarium non teneri de caſu fortuito. & ſic mutationis monetæ, ideoque fuit facta deductio ad ejus beneficium quintæ partis pecuniæ, penes ipſum depoſitæ, juxta deciſa in ſimili apud *Reg. Revert. deciſ.* 33. *numero* 19. & in cauſa S. Nicolai Barenſis cum Alexandro Ubertino mercatore depoſitario, cujus partes tuebatur *D. Lelius Gizzius* meus frater, qui cauſæ victoriam pro Cliente reportavit.

9 Quæ quidem deciſio comprobatur; ſiquidem in reemptione annuorum introituum ſolvitur, & fit reſtitutio monetæ novæ, ad æſtimationem tamen antiquæ tempore contractus, nulla habita ratione, num debitor ſenſerit damnum, vel illam expenderit pro proba, ad tradita per *Gratian. cap.* 884. *numer.* 2. 4. *&* 5. *libro* 5. *diſcept. forenſ.* ubi loquitur in terminis *d. pragm.*
10 13. *de monet.* ut etiam latiſſimè probat D. meus à *nu.* 4. per 7. & proinde fuit deciſum in pluribus aliis cauſis eſſe deducendam quintam partem capitalis tempore reemptionis in moneta nova. videlicet in cauſa Iſa-
* bellæ Bonellæ cum Camillo Lamberto, & aliis, ad relationem M. C. V. in S. C. in Aula *D. Revert.* die 29. Octobris 1626. in Banca Jo. Gregorii Canalis, & ſi-
* militer in cauſa Julii Cæſaris Albertini cum Marino Caracciolo per S. C. ad relationem D. Conſil. *Petri Antonii Caravita*, & in cauſa *D. Io. Baptiſta Filingerii* Advocati doctiſſimi ac morum ſuaviſſimi, poſtea
* Regii Conſiliarii meritiſſimi cum Octavio de Marzo, ad relationem M. C. V. in S. C. in eadem Aula *D. Revert.*, in eadem Banca Canalis, quorum exempla ſunt producta in proceſſu Camilli Longi Marchionis Vinclatorii, & Lucretiæ de Morra Marchioniſſæ Montis Rochettæ, cum Petro Spinello, in Banca Solarii, hodie de Salmanca aliaque exempla ſimilia habes in proceſſu inter Notarium Jo. Dominicum Picone, & hæredes quond. Franciſci Dies in M. C. V. in Banca Franciſci Mongelli.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Antephatum, ſtante Regia Pragmatica, quòd fit pro dotibus ducatorum quatuor mille infra pro tertia parte dictæ dotis in virgine, & medietas tertiæ partis in vidua, & pro dotibus à ducatis quatuor mille uſque ad decem mille fit quarta pars in virgine, & medietatis dictæ quartæ partis in vidua, Quid quando erit ducatorum quatuor mille, nec plus, nec minus?

SUMMARIUM.

1 *Antephatum ante Regiam Pragmaticam quantum erat in virgine, vel vidua.*
2 *Verbum*, antephatum, *non reperitur in jure, ſed dicitur* antipherna.
3 *Regia Pragmat. in materia antephati edita fuit ad tollendum egeſtatem familiarum.*
4 *Antephatum, attenta Regia Pragmatica quomodo liquidari debeat in dote ducatorum quatuor mille.*
5 *Dictio*, infra, *importat excluſionem.*
6 *Dictio*, uſque, *excluſionem denotat.*
Intellige, an à lege, vel ab homine, n. 10.
Sed contrarium, n. 7. 11. *&* 13.
Idem in feudis, nu. 8.
Idem in emphyteuſi, n. 9.
12 Reg. Pragm. 3. de offic. S. C. *habet locum, tam in ſententia continente ſummam ducat. centum quinquaginta, quam infrà.*
13 *Antephatum ita debet taxari in materia Regia Pragmatica, ſi contineret ducatos quatuor mille, decem mille, & viginti mille, quàm infra ſummas prædictas, ubi deciſio cauſa traditur.*

DECISIO XLIX.

IN Generali Parlamento celebrato in anno 1617. fuit ſupplicatum Excellentiſſimo Duci Oſſuni, tunc hujus Regni Proregi pro moderatione antephati, quod conſtituitur à viro uxori tempore contracti matrimonii, cum ex quadam inveterata obſervantia vir conſtituebat pro antefato medietatem dotis in virgine,
1 & tertiam partem in vidua, lucrifaciendam ab uxore in caſu mortis viri, quoad proprietatem, & uſumfructum, viro abſque liberis decedente, & quoad uſumfructum tantum, liberis exiſtentibus, ut per *Capyc. in cap. Imperialem, verſic. tertiò antephatum, fol.* 87. *col.* 1. *de prohibit. feud. alien. per Federic. Afflict. deciſ.* 37. *verſus fin. Molfeſ. ad Conſuetud. Neap. p.* 7. *de jur. quar. q.* 2. *numero* 4. *& par.* 5. *cap.* 3. *numero* 18. *& par.* 3. *queſt.* 21. *numero* 7. quod quidem verbum, *antephatum*, licet non reperiatur in jure, tamen eſt uſuale
2 in hoc Regno, ut tradit idem *Molfeſ. dict. par. ſeptima queſt.* 2. *numer.* 11. de jure enim *antipherna* dicitur, ut in *leg. cum multa, C. de donat. ante nupt.* ex quibus quidem antefati ſolutionibus nonnullæ familiæ in egeſtatem venerunt, & ideo concluſum fuit in dicto Generali Parlamento, ut ſupplicaretur Domino Pro-
3 regi, ut dignaretur, per Reg. Sanctionem ordinare reformationem dicti antefati, ita ut non eſſet amplius in virgine medietas dotium, ſed à ducatis quatuor mille dotium infrà conſtitueretur antefatum pro tertia parte, & à ducat. quatuor mille uſque ad decem, ad rationem ducat. 25. pro quolibet centenario & ſic quarta pars, & à ducat. 10. mille uſque ad viginti mille, ad rationem viginti pro quolibet centenario, quæ eſt quinta pars, & pro dotibus ducatorum viginti mille uſque ad triginta mille, ad rationem ducatorum quindecim pro centenario, & à dicta ſumma ſupra, prout partes ſe convenire poterunt, dummodo non excedat ſummam ducatorum quindecim pro quolibet centenario, & quòd tam exiſtentibus, quam non exiſtentibus filiis non lucretur antefatum, niſi quoad uſumfructum tantum, & poſt mortem ipſarum mulierum redeat ad patrimonium, unde exivit, reſpectu verò viduarum quòd ſit medietas tantum ejus, quod ad ipſas ſpectaret, ſi eſſent virgines, fuit proviſum, prout fuerat ſupplicatum, & emanata fuit Regis Pragmatica ſub die 30. Decembris dicti anni 1617. quæ eſt *Pragmatica* 1. *de donat. propter nupt. ſive quarta, antefato*, de qua *Pragmatica* mentionem etiam facit *Theor. in* 1. *part. compendii, in verbo donativa. verſus finem.*

Accidit, quòd contracto matrimonio inter quondam Franciſcum Faraldum, & Portiam de Abbadeſſa mulierem viduam, omnes de Terra Sancti Severini, fuerunt promiſſæ dotes ducatorum quatuor mille, & antefatum, ſervata forma *dict. Regia Pragmatica*, & fuit

dubitatum,

dubitatum, mortuo viro, utrum antefatum eſſet liquidandum pro tertia, vel quarta parte dictæ dotis,
4 ea quo in d. *Regia Pragmatica* dicitur, quod à ducatis quatuor mil. infra ſit tertia pars, & à ducat. quatuor mille uſque ad decem mille quarta para, & ſic iſta ſumma ducatorum quatuor mille poteſt cadere in utraque diſpoſitione quod quidem quotidiè poteſt dubitari, nedum in d. ſumma duc. quatuor mille, ſed in ſumma duc. decem, & 20. mille, per eadem enim verba ſancitur 10 duc. ſummæ, & valdè miratus fui, quod Judex M. C. V. *Io. Dominic. Taſſon.* qui in interpretatione dictæ *Regiæ Pragmaticæ*, integrum edidit volumen, quæſtionem prædictam non tangat, & quidem pro parte Hæredum Franciſci dicebatur, articulum non eſſe dubitabilem, quia in ſpecie à ducatis quatuor mille uſque ad decem mille dicit, deberi antefatum ad rationem vigintiquinque pro centenario, & ſic hæc ſumma ducatorum quatuor mille includitur, ad quod adducebatur, *gloſſ. in Conſtit. Reg.* incip. *In cauſa depoſiti*, *in verb. ultra libram*, cum enim diſpoſitum ſit per *dict. Conſtit.* ut in depoſito, cujus quantitas infra unam libram auri ſubſiſtit, tres teſtes fide digni, & omni exceptione majores debeant intereſſe, quærit *gloſ.* quid ſi depoſitum ſit de libra, &
5 non plus, nec minus, & dicit, ſic eſſe dicendum, ac ſi eſſet infra libram, & dum *Pragmatica* dicit, à ducatis quatuor mille uſque ad decem, debet eſſe incluſa quantitas ducatorum quatuor mille. nec aliquid refert, quòd uſque ad ſummam ducatorum quatuor mille ſit ſtatutum antefatum pro tertia parte, quia
6 illa dictio, *uſque*, poteſt importare excluſionem dictæ ſummæ, ut habetur ex *Menoch. de arbitr. judicat. libr. 1. qu. 80. num. 129.* ubi in ſimili probat illam dictionem, *uſque*, poſſe ſtare excluſivè, ex *text. in l. 1. ff. an per alium cauſ. appell.* juncta *leg. abſentem*, *ff. de pœnis*, ubi per illa verba, *uſque ad relegationem*, probat, relegationem non includi, quod etiam probatur ex *text. & ibi gloſſ in c. 1. extra de ordinatis ab Epiſcopo, qui renunc. Epiſcop.* ubi *gloſ.* dicit, quod hæc dictio, *uſque*, ſtat excluſivè & pro hac opinione judicaverant Arbitri in hac cauſa.

In contrarium verò adducebatur *tex. in l. 1. §. ſi intra, ff. de ſucceſſ. edict.* ubi verba, *intra centeſimum*
7 *diem, & in centeſimo die*, parificantur, ſemper enim centeſimus dies includitur, item dicebatur, quod in hoc caſu dictio, *uſque*, eſt accipienda incluſivè, non vero excluſivè, ut habetur ex *tex. & ibi gloſ. in l. fin. §. Senatores, D. de Senat.* ſic etiam accipitur in *canon. a ſubdiacono 93. diſtinct. & 15. qu. fin. cap. cum multa*, *cap. fin. §. qua verò*, ubi *gloſ. in verb. uſque*, *extr. de presbytero non baptizato*, & in aliis juribus allegatis per *Æged. Bellem. in d. cap. 1. de ordinat. ab Epiſcop.* ſub *num. 1.* hoc etiam optimè probat *Bart.* poſt *Guglielm. de Cuneo in lib. patronus, §. Sempronio, ff. de leg. 3. Menoch. conſil. 337. ex num. 17. cum ſeq.* Sic etiam in feudis,
8 in quibus ſecundum Regni Conſtitutiones ſucceditur uſque ad tertium gradum, quod illa dictio, *uſque*, ſtet incluſivè, illud includendo, firmaverunt *Curt. in tract. feud. 3. par. num. 50.* & eum ſequitur *Io. Thomas de Marin. de gener. & qualit. feud. tit. 12. de feud. fratern. nu. 25. fol.* mihi 127. *a ter.* quicquid dixerit *Andr. de Iſern. in cap. 1. §. hoc quoque de his, qui feud. dar. poſſ.* cum contra eum ſit communis opinio Modernorum, *Iacobut. de Franch. in dict. §. quoque, numero ſecundo* ubi plenè probat, quando hæc dictio incluſivè ſit accipienda *Epiſcop. Liparit. in dict. §. hoc quoque in verb. ex-*
9 *cluſivè*, ſic etiam in emphyteuſi, quæ conceditur uſque ad tertiam generationem habetur per *Doctores in lege, Codice de jur. emphyt. Capra conſil. 87. numero quinto Crot. conſil. 75. numero ſeptimo Corbul. de jure emphyt. titulus de cauſ. privationis ob lineam finitam, numero 78. verſ. extenditur quartò*, & deciſum in Rota Romana apparet *in deciſion. 170. numero primo part. ſecunda divers. in noviſſ. Magon. deciſ. Florent. 8. numero vigeſimo ſeptimo*, & ſic etiam regulariter obſervari dixit *Octav. Vulpel. in tract. de prepoſ. & adverb. ſignif. in dictione, uſque*, *Gratia. diſcept. forenſ. capit. 161. numero 21. Gonzal. ad 8. Regul. Cancell. gloſſ. 12. paragrapho 1. Burg. conſ. 25. num. 25.* & alii latè per *Mart. de clauſul. p. 2. clauſ. 77.* & per *Ang. Barboſ. in tract. de dict. & clauſ. dict. 379. numer. 1.* diffusè *Tiraq. de retract. paragrapho 1. gl. 1. numer. 66. Rip. de noctur. temp. qu. 63. numero 5. & ſeq. Grat. de dict. 196.* ubi diſtinguit, an à lege, vel ab homine ſit poſita illa dictio *uſque*; nam in primo caſu ſemper ſtat incluſivè, quando alteri legi non adverſatur.

10 Et demum dicebatur, quod prædicta procederent quando per *Reg. Pragmat.* fuiſſe cautum, ut à dotibus uſque ad ſummam duc. 4. mil. antephatum ſit pro tertia parte quo caſu cadit diſputatio, ſi illa dictio, *uſque*, ſtet incluſive, vel excluſivè, licet ex ſupradictis appareat, quod niſi aliter conſtet de voluntate diſponentium, & niſi adverſetur jus commune, ſemper eſt accipienda illa dictio incluſivè, ut optimè diſtinguit
11 *Ægid. Bellem.* qui articulum prædictum examinat in *dict. cap. 1. de ord. ab Epiſcop.* Verum per dictam *Reg. Pragm.* cavetur, ut à ſumma ducat. 4. mil. infra antephatum ſit tertiæ partis in virgine, & medietas dictæ tertiæ partis in vidua quo caſu in terminis loquitur *text. in d. l. 1. §. et intra, ff. de ſucceſſ. edict.* per quem *tex.* ita in caſo ſimili fuit deciſum in S. C. ut ſtante alia *Regia Pragm.* quæ eſt *3. de offic.* S. C. quod ſententiæ proferendæ per M. C. à ducat. 150. infra, executioni demandentur, præſtita cautione in caſu retractationis; nam ſi ſententia continet ducat. 150. nec plus, nec minus, fuit determinatum, eſſe locum dictæ *Regiæ Pragm.*
12 & executione demandandam ſententiam cum dicta cautione, ut apparet ex *Franch. deciſ. 703.* quem ſequitur *Rovit. in d. Pragm. 3. de off. S. C. num. 11.* ubi etiam affert pro hac opinione *gloſſ. in d. Conſtit. Reg.* incip. *In cauſa depoſiti*, quæ in contrarium, & malè per Advocatum Portiæ Faraldæ fuit allegata, quia potius hanc opinionem probat, prout bene advertit *Reg. Rovit.* Et
13 propterea diſcuſſo negotio in S. C. ad mei relationem fuit die 1. April. 1636. judicatum antephatum pro medietate tertiæ partis ducat. 4. mil. deberi Lauræ dell'Abbadeſſa, ex eo, quia erat vidua, quando ſe nuptui tradidit Franciſco Faraldo: Notandum tamen erit, quod idem, quando caſus acciderit erit forſan judicandum, quando dos erit ducat. 10. mil. 20. vel 30. mil. quamvis obſtat *Reg. Pragm.* dicta dictione, *uſque* quia videtur, caſum eſſe parificandum, penes Act. Magiſt. Fabritium Sollatium.

OBSERVATIO IN DECISIONE XLIX.

SUMMARIUM.

1 *Capitula matrimonialia, quando introducta fuerunt.*
2 *Antephatum de jure communi, dicitur antipherna: quid in Valentia, in Delphinatu, Barchinona, in Sardinia, ac in Cathalonia, ibid.*
3 *Antephatum debetur filiis, si uxor fuerit occiſa per maritum, & n. 5.*
4 *Maritus occidendo uxorem reſtituit dotem, ac perdit donationem propter nuptias, etiamſi cum cauſa occiderit.*
6 *Antephatum in dote ducatorum quatuor mille eſt tertia pars.*
7 *Dictio*, infra *vel*, uſque *ſtat incluſivè ſic etiam dictio* A. Ab. *numero 8. & pariter dictio* In *nu. 9.* & Ad *numer. 10.*
10 *Venditio à quercu ad olivam non includit quercum.*
11 *Dies termini, quando non computetur in termo.*

12 *Maritus tenetur ad reſtitutionem dotis, & antepha-*
ti uxori, ſi illa diſcedat ſeparato matrimonio, quoad
Thorum culpa viri, contrarium deciſum adducitur,
num. 13. & 14.

1 MAtteriam antephati pertractat hic D. meus, ideo obſervabis, quod illud regulariter conſti-
tuitur in capitulis matrimonialibus quæ introducta
fuiſſe inter Tobiam, & Saram, refert *D. Taſſon. de*
antephat. verſicul. quarto, obſervat. 4. numero primo,
ex *Tobia capite ſeptemo fine*, & de jure communi ante-
phatum dicitur antipherna, *l. cum multa, Codice, de*
2 *donat. ante nupt.* ut tradit D. meus *numero ſecundo*, In
Valentia vero nuncupatur Creix, *Hieron. Leo deciſion.*
nonteſima octageſima quarta numero ſecundo, qui *nume-*
ro ſexto, dicit, quod apud Delphinales ſupervita vo-
catur, & Barchinonæ, in Sardinia, ac in Cathalonia
Screix, ſive Sponſalitium appellatur, ut tradit *numero*
tertio, quinto, & decimo quarto, idque confirmat et-
iam *Oliba, de action. parte prima numero tertio, &*
quarto, ut retuli in reſponſo edito pro D. Magn. Co-
meſtebulo Columna in cauſa cum D. Margharita de
Auſtria Brancifortè, & Columna Principiſſa Butere in
qua D. meus compilavit *deciſio. centeſima nonageſima*
ſeptima, lib. 2.

3 Tenetur tamen maritus ſolvere antephatum filiis;
ſi occiderit uxorem, etenim in odium ipſius occiden-
4 tis uxor fingitur ſupervivere, ut dicit *Caſtill. in leg. ſi*
ab hoſtibus §. ſi vir, numero ſecundo, Digeſtu, ſolution.
matrimon. quo caſu, nedum dotem reſtituit, ſed etiam
donationem propter nuptias perdit; *leg. conſenſu, pa-*
ragrapho, ſin autem Codice, de repud. etiam ſi cum
cauſa occiderit, ut fuiſſe per Colleg. Conſil. judicatum
refert *D. Reg. de Ponte deciſion. vigeſima quarta, nu-*
mero ſeptimo. in qua cauſa pro marito in jure ſcripſe-
5 rit *D. Joan. Vincent. Covalerius conſil. centeſimo oc-*
* *tuageſimo quinto, libro ſecundo, manuſcript.* licet con-
trarium per Sacr. Conſil. deciſum fuerit in cauſa An-
tonelli Criſconi ſub die vigeſimo ſecundo Februarii
1560. in Banca de Capua, nam prima opinio eſt ve-
rior, quam latè comprobat *D. de Ponte ibid. à numer.*
8. *ad fin.*

Circa vero principalem articulum hujus deciſio-
nis an antephatum, attenta *Reg. Pragmat. 1. de don. pro-*
6 *pter nupt. ſive antephat.* dotis ducat. 40. mil. ſit tertia
vel quarta pars dum *Pragmat.* ſtatuit, quod antepha-
tum à dotibus infra ducat. 4000. ſit tertia pars, à
ducat. 4000. uſque ad ducat. 10000. ſit quarta pars, &
D. meus à *n. 7.* per tot. *n. 12.* concludit, quod dictiones,
infra, & *uſque* ſtant incluſivè, & ſic eſſe tertiam par-
7 tem dotis ducat. 4000. & 13. ita deciſum adducit. quæ
deciſio comprobatur ex dictione *A.* in d. *Pragmat.*
appoſita, ibi *A.* ducat. 4. mil. *uſque* ad ducat. 10. mil.
8 & *A.* ducat. 10. mil. in ducat. 20. mil. & *A.* ducat.
20. mil. in ducat. 30. mil. & *A.* ducat. 30. mil. ſupra,
nam ſemper illa includit, ſicut dictio *Ab*, ut pluri-
bus relatis probat *Barboſ. dict. prima, numero primo,*
in *tract. de dictio.* idque comprobat *numero ſecundo,*
ex *Gratian. capite centeſimo ſexageſimo primo numero*
vigeſimo tertio, libro primo, diſcept. forenſ. quod ſtante
ſtatuto, ut *A.* pulſo Campanæ de ſero nullus incedat
cum armis, vel vadat per vicos, ſub certa pœna, tunc
ſtatutum illud eſt intelligendum poſt finitum pulſum
9 Campanæ, ſic etiam propter dictionem *In*, ibi appoſi-
tam, quia tunc etiam ſtat incluſivè, *Cardin. Tuſcm*
pract. concluſ. libro 2. concluſ. 138. nu. quinto, quem ſequi-
10 tur *Barboſ. dict. 131. nu. 14.* ſic etiam ſi adjungatur dictio
Ad, *Vulpell. dict. A. num. 1.* ubi, quòd quando vendi-
tio fuit facta à querco ad olivam, quercus in ea non
includitur, nam dictio *Ad*, includit, comprobat *Bar-*
11 *boſ. dict. 7. num. 4.* ſic pariter dicimus, ubi ſtatuitur ter-
minus *A* die contractus, vel appellationis, tunc dies
termini non computatur in termino, *Barboſ. d. dict. 1.*
num. 4.

Hinc etiam, quamvis maritus teneatur ad reſtitu-
tionem dotis, & antephati uxori quæ diſcedit ſeparato
12 matrimonio, quoad Thorum culpa viri, ut per *D. de*
Franch. deciſ. 244. numero 3. & *Theſ. deciſ.* 130. tamen
contrarium fuit per S. C. determinatum quoad ante-
13 phatum, ſi uxor diſcedat, ob ſævitiam, & mala tra-
ctamenta mariti, nam tantummodo dos eo caſu re-
* ſtituitur, in cauſa Lauræ de Loffredo cum Horatio Gra-
nuccio ejus viro, referente *Dig. Regente de Conſtan-*
tio, tunc Regio Conſiliario, die 17. Decembris 1591.
in Banca Civitellæ poſtea Sollerii, nunc de Salaman-
14 ca, patrocinante pro dicta Lauræ d. *D. Io. Vincent. Ca-*
valerio, ut ipſe refert *d. conſ.* 185. ubi etiam ita antea
* fuiſſe deciſum teſtatur in cauſa Marchionis Vici, cum
D. Antonia de Cardines de anno 1586. in Banca de Fæ-
lice, ac pariter in cauſa Ducis Neritonis cum ejus uxo-
* re, & in pluribus aliis cauſis.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Vicinus an, & quando poſſit impediri, ne in altum ex-
tollat ædificium in ſolo ſuo. Et quid, quando impedi-
tur aſpectus ad mare.

SUMMARIUM.

1 *Ædificium quilibet poteſt extollere uſque ad Cœlum.*
Amplia, quamvis vicini lumina afficerentur, nume-
ro 3.
Limita, ubi adeſt ſervitus, vel præſcriptio altius non tol-
lendi, n. 2.
Item, ſi fieret ad æmulationem, n. 5.
Item limita, ubi tolleretur aſpectus ad mare; nume-
ro 18.
Sed quid, ſtante conſuetudine Neap. numero 20. 21. *&*
ſeq.
4 *Dolo facere non dicitur, qui jure ſuo utitur.*
6 *Æmulatio in dubio non præſumitur.*
7 *Ædificare quilibet poteſt cum cautione de demolien-*
do.
8 *Ædificium quando dicatur fieri ad æmulationem, & nu-*
mero 16.
9 *Nemo invitus cogitur vendere, vel contrahere.*
Limita, favore Eccleſiæ, n. 10.
11 *Ædificare etiam in ſolo proprio quis non poteſt, ubi via*
deterior fieret, vel ubi aqua liberè per eam non cur-
reret, n. 13.
Limita ſi fieret minus luminoſa, n. 14.
12 *Utilitas publica privatæ eſt præferenda.*
15 L. altius, & l. ſi ædibus C. de ſeru. & aqu. *limitantur, &*
num. 28.
17 *Ædificium an cedat in utilitatem ædificantis, vel in*
damnum vicini, remitti debet per Judicem Peri-
tis.
19 L. pen. C. de ædific. priu. *num obſervetur in hac Civi-*
tate, & n. 21. 22. & ſeq.
24 *Conſuetudo Neap. reſpectu ædificii in aſpectu mari-*
timo conformatur cum diſpoſitione juris commu-
nis.
25 *Ædificium, per quod aſpectus maris, nedum directè, ſed*
per obliquum impeditur, non prohibetur, intermiſſo
ſpatio centum pedum.
Amplia idem in ædificio in proſpectu montium, nume-
ro 26.
27 Liber Novellarum *an ſit authenticus.*
28 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO

DECISIO L.

POſſidentibus Hyacinto Salla, & Auguſtino Tho-
dino quaſdam domus in hac Civitate Neapolis, in
loco, ubi dicitur, *Pizzofalcone*, & proprie in frontiſ-
pitio viæ Divæ Mariæ *della Solitaria*, prætendebant
ſupra antiquum ædificium aliud conſtruere, & in al-
tum extollere, ex quo Vicinorum domus habentes
proſpectum ſuperiorem ad mare valde damnificaban-
tur, & ideo, tam Petrus Brunus, qui habebat do-
mum in frontiſpitio quam alii Complateatii, novum
opus nunciando obtinuerant mandatum, ut nihil in-
novaretur, inconſulto S. C. ſive cauſæ Commiſſario,
factoque acceſſu ſuper loco, tam per cauſæ Commiſ-
ſarium, quam etiam per S. C. inſtabant dicti Salla, &
Thodino pro revocatione mandati, ad hoc, ut poſ-
1 ſent fabricam continuare, & in altum extollere, cui-
que enim licet fabricare, & in altum extollere, uſ-
que ad Cœlum, *leges altius*, *& leg. ſi ædibus*, *Cod. de*
2 *ſervit. & aqu.* & *ibi Doctor. lege fin. ff. de ſervitut.* niſi
adeſſet ſervitus conſtituta, vel præſcripta altius non
tollendi, *Gayll. obſervat. 69. libro 2. Menoch. conſil.*
298. numer. 24. Vin. deciſ. 406. quod procedit, etiam ſi
3 lumina vicini afficerentur, *l. Proculus, ff. de damn. in-*
fect. leg. fluminum 24. §. fin. ff. eod. titul. l. ſi in ædibus, &
l. cum eo, ff. de ſervit. urb. præd. & eſt ratio, quia non
videtur dolo facere, qui jure ſuo utitur, *leg. nullus vi-*
detur, Digeſtis de reg. jur. ubi *Dec. & Cagnol.* niſi hoc
4 faceret ad æmulationem, *lege opus novum, Digeſtis de*
oper. publ. cap. piſanis, in fin. de reſtit. ſpol. Theſaur.
5 *deciſ. 16. numero 10. Sichar. conſ. feud. 9. numero 15.*
Menoch. de arbitr. caſ. 156. numero 3. libro 2. centur. 2.
& præſumpt. 29. numero 28. lib. 6. Vin. dict. deciſ. 306.
numero 6. & 493. numer. 6. Maſcard. concluſ. 620. de
probat. numero 15. quæ tamen æmulatio in dubio non
præſumitur, *Gayll. dict. obſervat. 69. lib. 2.* ubi etiam
6 *Grevat.*, & ideo onus probandi æmulationem, incum-
bit ei, qui eam allegat, *gloſ. in dict. leg. fluminum, §.*
fin. Bar. Iaſon. & alii in *l. quominus, Digeſtis de flumin.*
Gayll. ubi ſupra, *numero 31.* ex quibus concludebatur,
quòd ex quo ipſi Salla, & Thodino prætendebant,
ipſorum domum nullam habere ſervitutem altius non
tollendi, & de jure erat ipſis licitum in altum extol-
lere in ſolo proprio, uſque ad Cœlum, non pote-
rant interim impediri, ſaltem præſtita cautione de
7 demoliendo, *lege 1. & l. de pupillo, §. ſi is, cui renun-*
tiatum, & lege etſi ſatisdationem, §. ſciendum, Dige-
ſtis de oper. nov. nunc.

Pro vicinis verò, & Complateatiis plura dicebantur,
ex quibus prætendebant, deberi dari terminum
in cauſa, firmo remanente mandato, & Primò tan-
tùm eſſe probatam æmulationem prædicti de Salla (qui
magis pro revocatione mandati urgebat) prætenden-
tis in altum extollere, ex eo, quia ipſi obtulerant
ei ſolvere pretium domus prædictæ, cum pacto, ut
nullo unquam tempore extolli poſſet, & dictæ do-
mui imponere ſervitutem altius non tollendi, & ſic
dicebatur, quòd ceſſabat ipſorum intereſſe, cumque
hoc non obſtante ipſe ædificare intendebat, hoc erat
ad æmulationem, ut damnificaret vicinis, nam di-
citur fieri ad æmulationem, quando qui vult ædifica-
re, hoc facit cum injuria & damno alterius, animo
nocendi, non utilitatis, vel neceſſitatis, & quando
8 ædificanti non prodeſt, & vicinis nocet, *Menoch. d.*
caſ. 156. Gayll. d. obſerv. 69. numero 28. Hended. con-
ſil. 80. vol. 1. Alexand. Randenſ. reſponſ. 7. Marcell.
Cala de mod. articul. §. 2. numero 145. Cui tamen ar-
9 gumento reſpondebatur, quod nemo ad vendendum,
vel aliter contrahendum compelli poteſt, ut dixerunt
Bald. & Salyc. in l. nec emere, C. de jur. delib. & pro-
bat *text. in l. invitum, C. de contrah. empt.* dixit, quòd
gravis videtur injuria, ut homines de rebus ſuis facere
aliquid cogantur inviti; maximè in privatis, quicquid
ſit favore Eccleſiæ, ut per *Covar. var. reſol. cap. 14. in*
10 *fin. lib. 3. Gomez in leg. 46. Taur. numer. 9. Muta dec.*
Sicil. 8. numero 7. tantò magis qui ex ædificio noviter
ſuper ſolo eorum conſtruendo maximam ſperabat uti-
litatem, ultra affectionem, quam habebat propriæ ejus
domui.

Secundò dicebant Complateatii, quòd ex hoc
11 ædificio non ſolum domus ipſorum obſcurabantur,
verum, quòd ipſa via deterior fieret, quo caſu non li-
cet ædificare, neque in ſolo proprio, prout ex *tex. in*
leg. 2. §. idem Labeo ff. ne quid in loco publ. hoc pro-
bat *Cravet. conſil. 94. Aloyſ. de Leo in l. 1. num. 9. C.*
de ædif. privat. quod maxime procedere debebat in
hoc caſu, in quo uſus viæ publicæ incommodior red-
12 debatur, nam utilitas publica eſt præferenda privatæ,
l. unica, §. in ubi *Bar. C. de caduc. toll. l. utilitas, Cod.*
de princip. lib. 12. ſed prædictis replicabatur, quòd de-
ficiebat factum, cum ſatis luminoſa remanebat via, nec
in aliquo deteriorabatur, & *tex. in dict. lib. 2. §. idem*
Labeo loquitur in eo caſu, quando ex novo ædificio
13 aqua in via collecta reſtagnaret, quod *gloſſ.* explicat,
quando aqua prius currebat liberè per viam, & per
novum ædificium curſus aquæ impediretur, quis eſſet
maximum damnum tranſeuntibus per viam, ſecus ta-
14 men eſt in caſu de quo agebatur, nam dato, quod via
eſſet aliquid minus luminoſa, non per hoc impedieba-
tur, tranſitus per eam, & hæc eſt utilitas publica, quæ
conſiderari poteſt, non autem, quod ſit magis, vel
minus luminoſa, nonnulla etiam conſiderabantur
in facto, & præſertim quòd aderat ſervitus cujuſ-
dam inſtrumenti, & quòd in frontiſpicio viæ, & pro-
priè in pariete domus, quæ extolli prætendebatur,
aderat arcus, quæ omnia requirebant probationem,
immo facto acceſſu ſuper loco pro videndis confini-
bus, fuit repertum, quòd ſervitus non erat impoſi-
ta prædictæ domui, & de arcu dicebatur, à principio
fuiſſe portam, quæ poſtea fuit fabricata, uſque ad
medietatem, quia aderat præcipitium, in quo de facil-
li poterant pueri vel animalia cadere, & ideo Petrus
Brunus, & alii Complateatii ad alium articulum
tranſierunt, prætendendo, quòd ex hoc novo ædifi-
cio maximum damnum inferebatur vicinis, & pau-
ciſſimum lucrum, & utilitas prædicto Hyacinto Sal-
la ædificare volenti, & quod ex hoc arguebatur, hoc
15 effici ad æmulationem, quo caſu concludunt omnes,
quòd poteſt ædificium impediri, & eſt communis li-
mitatio ad *dict. l. altius*, cum ſimilibus, ut *ibidem per*
DD. & præcipuè *Ant. de Padill. numero vigeſimo ſe-*
cundo, verſicul. quod quidem, Gayll. dict. obſerv. 69.
16 & alii ſupra allegati & æmulatio arguitur ex ipſa pau-
ca utilitate extollere volentis, cum tam maximo
detrimento vici, ut dixit *Bartholom. Veronen. in tract.*
de ſervit. capit. 39. de ſervit. ne lum. offic. ſequitur
Cephal. conſil. 130. lib. 1. Roman. conſil. 52 Gratian. diſ-
cept. forenſ. lib. 4. capit. 745. numero trigeſimo quinto,
cum *ſeqq.* & quia adhuc non erat datus terminus in cau-
ſa, dicebatur, quòd quamvis non eſſet hoc probatum,
tamen apparebat ex loci inſpectione, & quando adeſ-
17 ſet aliquod dubii, quod erat committendum Expertis,
ut relationem facerent de utilitate ædificare volentis,
habito reſpectu ad expenſas, & damnum vicinorum,
ut in terminis dixit *Alexand. in conſil. 174 volum. 2.*
quòd tunc officio Judicis recurritur ad arbitrium
boni viri, & iſte erit Arbiter vel Architector, vel
alius Peritus in arte, & ſi poſſunt haberi duo non de-
bet eligi unus & iſti Periti in arte videre habebunt,
an tale ædificium cedat in neceſſitatem, & utilitatem,
an vero principaliter ad nocendum, & offendendum
lumen, & cum ſequitur *Cephal. d. conſil. 130* qui alios
allegat latè *Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 29.*
numero 24.

Verum pro parte ædificare volentis dicebatur,
quòd nullo modo erat admittenda hæc partis con-

cluſio, eſſe hoc committendum Expertis, ſtante viſu-ta loci facta per S. C. ſed major difficultas fuit inter 18 nos, quia unus ex Dominis dixit, quòd pro deciſione hujus cauſæ aderat *tex.* punctualis in *l. penult. C. de ædific. privat.* ubi habetur, quòd quamvis regulariter ſecundum leges *Leonis Imperatoris* quilibet poterat fabricare in ſuo ſolo in altum ſe extollendo, uſque ad Cœlum, dummodo adſit intermedium ſpatium duo-19 decim pedum, tamen hoc fallit, quando tollitur aſpectus ad mare, quia tunc non poteſt in altum extollere, niſi infra ſpatium centum pedum, & quia viſum fuit valde notabile, fuit ſuperſeſſum in deciſione cauſæ, & fuerunt vocatæ partes, ut informarent ſuper dicto articulo, verum poſt aliquot dies dicebat alius ex Dominis, quòd hæc *lex* nunquam erat obſervata, maximè in hac Civitate, quæ eſt constructa juxta latus maris, & penes infinitæ domus erant ædificatæ, tollendo vicinis maris aſpectum, & nunquam de hoc conqueſti fuerunt, ſed ſemper fuit obſervata *Conſuetudo* hujus Civitatis, incip. *Si quis habet*, ſub *tit. de* 20 *ſervit.* qua cavetur, ut diſjungat ſe debeat per duodecim palmos, & ſic quotieſcunque aliquis ædificavit cum diſtantia duodecim palmorum nunquam fuit prohibitus, quamvis privaretur aſpectu maritimo. Inſuper notabatur, quòd *Sebaſtianus Napodanus* inſignis Doctor Neapolitanus, qui has *Conſuetudines* com-21 mentavit, & omnes alii, qui poſt ipſum ſcripſerunt, qui omnes fuerunt doctiſſimi, & peritiſſimi, utique ſi *Conſuetudo* limitaretur in dicto caſu aſpectus maritimi, tam elegantem limitationem in Civitate Neapolitana, ubi nonnullæ domus habent talem aſpectum, non reliquiſſent. Tertiò dicebatur, hanc *legem* fuiſſe ſcriptam ad Amantium Præfectum Urbis Conſtantinopolitanæ, Græco Idiomate, & in *Codicibus* antiquis talis *lex* non reperitur, ut etiam notat *gloſſ. in leg. fin. Codice eodem titul.* ubi dum in *text. in dict. leg. finali*, fit mentio de *dict. lege*, quæ fuit promulgata à *Zenone Imperatore*, dicit *gloſſ. Accurſii*, ſed ubi eſt & ſic certum eſt, quòd tempore *Accurſii* non aderat in Volumine *Codicis* inſerta, unde neceſſario eſt fatendum, quòd non erat uſu recepta, ad quod adducebatur ſimili id, quod dicit *Azo in ſumma, in proœmio auth.* ſub *num.* 8. ubi loquendo de *Conſtitutionibus*, quæ ſunt compilatæ in Volumine *Authenticorum*, dicit, quòd in quibuſdam *Libris* plures ſunt *tituli* in una *Collatione* quam in aliis, & ſunt etiam multæ *Conſtitutiones* locales extravagantes, quæ hodie locum non videntur habere, & nullam afferunt utilitatem, unde deſunt in multis *Authenticis*, & ſic dicebat, quòd de iis *legibus*, quæ non reperiuntur inſertæ tempore compilationis, non debet aliqua haberi ratio.

Sed prædictis replicabitur, quod non erat in con-22 ſideratione, quod nunquam hæc *lex* in hac Civitate fuit practicata, quia neque ſcimus contrarium, & quamvis in aliquibus locis forſan fuiſſet fabricatum contra formam *text.* prædicti hoc evenit, quia non fuit oppoſitum, ſicuti neque in hac cauſa opponebatur à principio, cumque nunquam appareat, fuiſſe contra *leg.* prædictam judicatum hodie ſi opponitur, non poteſt recedi à juris diſpoſitione, & quamvis fuerit dubitatum apud *Iuſtinianum Imperatorem* ſi hæc *lex* erat intelligenda localis, hoc eſt, reſpectu Urbis Conſtantinopolitanæ tantum, tamen in *d. l. fin. C. eod. tit.* 23 *de ædific. privat.* determinat, obſervari debere in omnibus Civitatibus, Romano Imperio ſubjectis, & ex hoc *Salyc. in dict. l. fin.* notat quod quamvis in aliqua *Imperatoris Conſtitutio* juris communis correctoria ſit directa ad aliquem Præfectum ſicuti erat iſta directa ad Amantium Præfectum Urbis Conſtantinopolitanæ, tamen ſemper intelligitur generalis, niſi de contrario appareat. Neque prædictis obſtare dicebatur *Conſuetudo* Neapolitana, quia in ea diſponitur, quod jus commune, quod regulariter ædificium unum ab altero, ad hoc, ne luminibus afficiatur, debeatur diſtare per duodecim palmos, ſicut lex communis loquitur de pedibus, hoc tamen limitatur, quando tollitur aſpectus ad mare, quod, ut dixit *Iuſtinianus in novella* 60. aliàs 63. regiſtrata in *auth. de nov. oper. nunc. maritim. aſpect.* eſt rerum omnium gratiſſimum, hinc eſt, quòd cum noſtræ *Conſuetudines* non loquantur de hoc caſu, ſunt interpretandæ ſecundum jus commune, à quo recipiunt interpretationem, adeo ut omnes *leges* loquentes de eadem materia, de qua *Conſuetudines* loquuntur, accom-24 modandæ ſunt *Conſuetudini*, quæ in hoc caſo omnes qualitates juris communis aſſumit, ut ex *Bartol.* communiter recepto, & aliis in *l. omnes populi, ff. de juſt. & jur.* & ex *Peſtor. lib.* 2. *quæſt. jur. q.* 20. *par.* 2. *libro* 2. & ex aliis fundat *Molfeſ. ad Conſuetudin. Neapolit. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 27. & eſt *text. in leg.* 1. *§. fin. ff. ad leg. falcid.* & in *cap. ex parte, de verb. ſignificat.* nec mirum, ſi per *Addentes* non ſit poſita hæc limitatio, quia hæc *lex* in antiquis *Codicibus* non reperiebatur, quamvis de ea mentionem fecerit *Imperator Iuſtinianus*, nedum in *d. l. fin. C. de ædific. priv.* verum in *novella* 25 165. ubi ampliat hoc dictum, ut nedum locum habeat, quando per directum tollitur aſpectus maritimus, ſed etiam quando per obliquum, ut non poſſit ædificari, niſi intermiſſo ſpatio centum pedum, ut notat etiam *gloſ. in d. leg. penult. in verbo directus*, ubi *Harmenopolus ex Papin. lib.* 5. *quæſt.* extendit hoc etiam ad proſpectum montium, ſic de eadem *lege* mentionem fecit 26 idem *Iuſtinian. in dict. novell.* 60. alias 63. *in d. tit. in authent. de nov. oper. nunc maritim. aſpect.* ubi in *gloſ.* marginali habetur, quod *Iuriſconſulto. Contius* eam invenit, & tradusit, & in *dict. tit.* collocavit, ſic etiam *lex Zenonis* collocata reperitur in novis *Codicibus* impreſſis Venetiis de anno 1591. poſt *librum feudorum* inter *Conſtitutionem Imperatorum*, & propterea dicebatur, quòd quamvis tempore *Accurſ.* & aliorum antiquorum Juriſconſultorum hæc *lex* deſiderabatur; attamen hodie non poteſt amplius de ea dubitari, & licet dicebatur, quòd hic *liber novellarum* non erat ita authenticus, ut poſſet adduci ad deciſionem cauſarum, *Roffred. de libell. par.* 6. *titul. de bon. poſſ. contra tabul. qua datur avo, ſeu proavo*, *f.* mihi 40. ſub *lit. A* ubi dicit, quòd *liber novellarum* authenticus non eſt, quem etiam refert *Alber. in rubr. de emend. Iuſtinian. Codic.* 27 *numero* 4. ubi ponit quæſtionem, utrum *liber novellorum* ſit juris civilis, & licet pro parte negativa adducat *Roffred. in loco* ſupra alleg. tamen dicit, quod contrarium tenent *Azo*, & *Accurſius*, qui multoties in *gloſſ.* ſuis ipſum *librum novellarum* allegant, & ſic etiam tenet *Odofred.* in eadem *rubric.* & paſſim omnes alii *Moderni*, licet hæc quæſtio non intrabat in hac cauſa, poſtquam de dicta *lege Zenonis*, nedum mentionem faciat *Iuſtin. in dictis novell.* verum etiam idem *Iuſtin. in dict. leg. fin. C. de ædif. priv. & novell.* 60. alias 63. eſt inſerta in *volum. authentic. in dict. tit. de nov. oper. nunc. marit. aſpect.* & hanc *legem* cum *dict. novellis* ad probandam limitationem prædictam allegat doctiſſimus *Cujac. in dict. l. penult.* & in *d. novellis*, & *ibidem* etiam *Harmenopolus*, & noviſſimè hoc idem habetur ex *Oſvaldo Salligera in addit. ad Donellum enucleatum lib.* 11. *c.* 5 ſub *lit. G.* ubi tradit unum ſingulare, quod in hoc caſu quando tollitur aſpectus maritimus poterit vicinus intra dictum ſpatium prohibere, etiam abſque ſervitute, limitando *tex. in d. l. altius*, qui quidem maritimus aſpectus fuit conſideratus etiam à *Muta dec. Sicil.* 8. *numero* 8. licet *leges* prædictas non adducat, qui dicit, ex his, & aliis oppoſitionibus prohibitum fuiſſe 28 novum ædificium. Diſcuſſo plenè hoc articulo fuit viſum aliquibus ex Dominis, quod deciſio illius poterat eſſe valde præjudicialis, ex quo nunquam fuerat in hac Civitate practicatum, & licet aliqui fuiſſent in voto, eſſe dandum terminum ſimpliciter in cauſa, firmo remanente mandato injuncto dicto Hyacinto, ut non

fabrica-

fabricaret, ſtante expreſſe deciſione prædictarum legum, attamen major pars inclinavit, eſſe dandum terminum in cauſa, verum quòd dicta Hyacintus poſſet fabricare, uſque ad primum appartamentum Petri Bruni cui ex hac deciſione remanebat aſpectus ad mare in ſuperiori appartamento; & alii Complatearii non valdè damnificabantur.

Verum, cum fuiſſet ab hoc decreto reclamatum, fuit etiam in reclamatione conſideratum, quòd prædictus de Salla emerat domum, ubi ad præſens ædificare intendebat, & ædificium in altum extollere, privando vicinum dicto proſpectu, lite inter ipſaſmet partes pendente reſpectu alterius domus collateralis, quam etiam extollere intendebat, privando dictam domum Petri Bruni, & ſic conſiderabatur, quòd emptio prædicta fuit facta potius ad emulationem pro damnificando vicino, cum quo litem habebat in eadem materia proſpectus. Ex quibus in reclamatione unus ex Dominis, qui votaverat ad beneficium ædificare volentis, concurrit cum aliis qui votaverunt pro Complateariis, & fuit facta paritas, & datis tribus Adjunctis die 1. Martii 1638. fuit confirmatum decretum S. C. quamvis non omnes Adjuncti fuerint ejuſdem voti, unus enim valde dubitavit, ſi erat dandus terminus ſimpliciter, firmo remanente mandato. Et ſic exequutum fuit, prout in Banca Plinii Juvenis pro Sacro Act. Mag.

OBSERVATIO IN DECISIONE L.

SUMMARIUM.

1 *Ædificare quilibet poteſt in ſuo ſolo, & uſque ad Cælum extollere, tam de jure communi, quam conſuetudinario Neap. etiam ſi vicino officiat luminibus, ut num. 2. contrarium deciſum n. 34.*

3 Lex quo pace, C. de ædific. privat. *localis in Urbe Conſtantinopolitana, fuit ampliata in omnibus Romani Imperii Provinciis, in leg.* fin. Codic. eod. *& quo tempore impreſſa, num. 5. & 6.*

4 Leges tituli, C. de ædific. privat. *tempore primæ impreſſionis erant duodecim, poſtea in ſecunda impreſſione, addita* leg. ex quo pace, *quæ eſt* penult. *fuerunt redactæ ad treſdecim, n. 6.*

7 *Princeps faciens mentionem de alia lege, quæ in corpore juris impreſſa non reperitur, vim legis non habet, niſi diſpoſitio relata ſit in totum certa, & ſpecifica.*

8 L. fin. C. de ædific. privat. *fuit abrogata ſaltem per viam declarationis ex* Novella 63. de nou. oper. nunc. *&* per Conſuetud. Neap. *incip.* Si quis habet, de ſervit. *numer. 10.*

Novella 63. de nou. oper. nunciat. *eſt localis in Urbe Conſtantinopolitana, ibid. & n. 12.*

9 *Lex generalis per ſpecialem abrogatur; idemque procedit in ſtatutis, in contractibus, in pactis, & ſtipulationibus prætoriis.*

10 Conſuetudo Neapol. *incip.* Si quis habet, de ſervit. *cum generaliter loquatur, etiam de proſpectu maris intelligi debet, nu. 11.*

13 L. ex quo pace, & leg. fin. C. de ædific. privat. *non ſunt uſu recepta in Civitate Neapol. ideoque non ligant ad illarum obſervantiam.*

Leges tunc inſtituuntur, cum promulgantur, & tunc confirmantur, cum moribus viventium approbantur, ib. Limita n. 15. & 16.

14 *Lex ſicut comprobatur per uſum, ita per non uſum, & non obſervantiam tollitur.*

17 *Leges quamplures ſunt in corpore juris ſcripta, ſed non uſu recepta, ideoque non ſervantur, & enumerantur, nu. 18. 19. & 20.*

21 *Non uſus quomodo probetur, & num. 22. 23. & 24.*

23 *Princeps videns, & non contradicens, leges non ſervari, videtur illas tollere, & n. 27.*

25 *Conſuetudo inducitur ex actis tantum extrajudicialibus, quamvis res judicata non intervenerit.*

26 *Leges uſu receptæ, quæ in detrimentum abierunt per decennium, non habent poſtea vires, de ratione, num. ſeq.*

28 *Alter non poteſt uti legibus non uſu receptis, vel ſi receptis, per decennium ſublatis.*

29 Doctores *de hac materia loquentes declarantur, & elucidantur, & n. 31.*

30 *Servitus non inducitur ex licentia data aperiendi feneſtram; ſed tantum actio perſonalis, quæ hæredem concedentis non obligat ad ſervitutem.*

32 Deciſio 50. D. Reg. Marchionis Tortelli *explicatur.*

35 L. altius, C. de ſervit. & aqua *limitatur, ubi adeſt æmulatio, ſic etiam* Conſuetud. Neapol. *incip.* Si quis habet, de ſervit.

1 Vnicuique licet in ſuo ſolo fabricare; ac in altum tollere, uſque ad Cælum, ut in *l. altius*, & in *leg. ædibus, C. de ſervit. & aqua*, etiam ſi lumina vicini officiat, *l. proculus ff. de damn. infect.* cum ſimul
2 ſic pariter de jure Conſuetudin. Neap. per *Conſuet.* incip. *Si quis habet, de ſervitut.* ubi *Napodan.* aliique *Addentes*, ea tamen concluſio limitatur, ubi aſpectus maris vicinæ domus tolleretur, tunc enim, relicto
3 centum pedum ſpatio, novum ædificium conſtrui non prohibetur, ex *Zenonis Conſtit. in leg. ex quo pace* 12. *Cod. de ædific. privat.* quæ etſi localis ſit reſpectu Urbis Conſtantinopolitanæ tantum, ut ex illius lectura dignoſcitur, attamen per *Juſtinian.* Imperatorem in *leg. fin. C. eod. tit.* fuit declaratum, illam ſervari in omnibus Romani Imperii Provinciis, prout etiam ſervandam eſſe in hac Civitate, deciſum teſtatur D. meus *hic num.* 28. quæ deciſio uti nova, cauſam litigandi in ſimilibus præbuit, & infraſcripta in contrarium adduci poſſent pro ædificare volentibus, ultra ea, quæ tradidit D. meus à *nu.* 8. per tot. *nu.* 17.

Primò nam *d. leg. ex quo pace*, tempore primæ impreſſionis *Codicis* non erat impreſſa, ſed erat incogni-
4 ta, ut notat D. meus ſub *num.* 21. quod etiam comprobatur, quandoquidem omnes *DD.* Claſſici antiqui, numerum legum *d. titul. Codic. de ædific. privat.* ad duodecim, & non ultra legunt, hinc *Angel. de Peruſ. in d. leg. fin.* inquit, *iſta lex non legitur in Scholis, nec in ea poſſet poni caſus per divinationem, confirmat enim Conſtitutionem Zenonis, in omnibus Urbibus Romani Imperii obtinere debere, quæ localis erat, & præcipit, obſervari, præterquam in novatis per Zenonem, quæ autem novaverit Zeno, & quæ introduxerit, non habemus; hic non ſunt alia.* Sed poſt novas impreſſiones, *Codi-*
5 *cis* Venetiis ſub anno 1583. & 1592. *Anton. Contius* Græcæ diſciplinæ curioſus, *de Zenonis Conſtitut.* antea deperditam, è Græco in Latinum tranſtulit & in dicta nova *Codicis* impreſſione, imprimi curavit, ut ipſe *Contius* adnotavit in *Novella Juſtin. 63. de nou. oper. nunciat. maris. aſpect.* & ſic nunc numerum treſ-
6 decim *legum dict. titul.* legimus, quo circa ex defectu *d. Zenonis Conſtitut.* etſi *l. fin.* illam referens, vim ſumere haud paſſe, affirmamus; licet enim relatum fiat
7 ab habente poteſtatem de novo condendi, quo caſu diſpoſitionem relatam non eſſe neceſſe. probat *Ferret. conſil. 86. numer. 6. lib. 1. Aret. conſil. 76. colu. 2.* hoc enim procederet in diſpoſitione in totum certa, & ſpecifica, ad tradita per *Gratian. lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 501. num. 16. & 17. & cap. 508. numer. 31.* ad 35. & ante ipſum tradiderunt *Surd. conſil. 419. nu. 23. in fine lib. 3.* ac *Rimin. jun. conſil. 42. nu. 5.*
8 Secundò, nam *dict. leg. fin.* fuit abrogata ſaltem per viam declarationis per eundem *Juſtin. in dict. novella* 63. mandando, *Zenonis Conſtitut.* intelligi ſolum, quòd

Digitized by Google

Urbem Conſtantinopolitanam, ut benè intuenti patebit in verſ. ſanſam, qua, & verſic. ſequitur autem, &
verſicul. ex relatione, ſicut continebatur in dict. leg. ex
quo pace,& ſic localis remanet diſpoſitio Zenonis Conſtitut. lex enim generalis per ſpecialem abrogatur, l.
9 ſed, & poſteriores ff. de legib. quod etiam in ſtatutis
procedit ita per illum text. conſuluit Alex. conſ. 58. n.
3. & conſ. 122. in princ. lib. 4. ac in contractibus. l. cum
10 plus, §. lex dicta, ff. locat. idem in pactis, leg. pacta
noviſſima, Codic. de pact. & tandem in prætoriis ſtipulationibus, leg. 1. in fin. ff. de prætor. ſtipulat. ſicut etiam
derogata videtur per d. Conſuetud. Si quis habet, ubi
tantummodo ſpatium duodecim palmorum requiritur,
11 quæ cum generaliter loquatur, debet intelligi etiam de
proſpectu maris, vulgatis juribus & quod d. novella
63. ſit localis in Urbe Conſtantinopolitana, teſtatur
12 Julianus Parisiens Conſtantinopol. in explicat. volumines trium poſteriorum librorum Codicis, & Authenticorum, ſeu Novellarum, cum Scholiis Antonii Contii
tom. 65. ſub numero 20. f. 135. ibi, hac conſtitutio localis
eſt, &c. quod etiam confirmat Gothofred. ſuper Codic.
Juſtinian. impreſſo Coloniæ in anno 1615. in notis ad
dict. leg. fin. lit. G. verſic. ubique terrarum, f. 618. columm. 1. & Io. Leuciarius in ſua ecloga, ſive ſinopſi, quæ
Baſilicon juris nuncupatur lib. 58. cap. 22. fol. 491. &
noviſſimè Renatus Choppinus Advocatus Pariſienſis de
civil. Pariſior. moribus ac inſtit. lib. 1. tit. 4. de ſervit.
urban. præd. n. 12.

Tertiò, quandoquidem, tam dict. leg. ex quo pace,
13 quam dict. leg. fin. non ſunt uſu receptæ in hac Civitate
Neapol. & propterea dicendum, illas non ligare ad illarum obſervantiam; leges enim tunc inſtituuntur, cum
promulgantur, & tunc confirmantur, cum moribus
utentium approbantur, cum privilegia 3. dict. Roman.
conſil. 512. numer. 13. & ſicuti lex comprobatur per
non uſum; ſic è contra per non uſum & non obſervan-
14 tiam deficit legis virtus gloſſ. in c. 1. ubi DD. de treuga, & pace, Alex. conſil. 132. colum. 1. lib. 1. Cephal.
conſil. 176. numero 18. & ſeq. lib. 1. Menoch. libr. 2.
præſumpt. a. Pariſ. conſil. 105. libr. 4. Rol. conſil. 99. num.
6. lib. 2. & non uſus legum operatur derogationem illarum, Iaſ. in l. de quibus, ff. de legib. qui n. 33. & 34.
de communi teſtatur, eo magis, dum in corpore ju-
15 ris in prima impreſſione Codicis dict. lib. ex quo pace
non reperiebatur, non cenſetur approbata, & conſequenter non obſervanda, cum ſi Romanorum 22. diſt. l.
matriculam, in fin. Cod. de agent. in reb. lib. 12. Roman.
ibid. numer. 12. Et quamvis poſtea in alia impreſſione
Codicis deſcripta reperiatur, tamen quia juri communi diſſona eſt, Judex ſecundum eam non judicabit, ſed
16 priùs Superiorem conſulet ſuper ea, c. paſtoralis, in
fine, de fide inſtrum. & ita in ſpecie tenuit Roman. dict.
num. 13. verſic. ſecundo, quia, ſic etiam, nam nonnullæ
17 aliæ leges in corpore juris ſcriptæ, quia tamen uſu receptæ non fuerunt, non ſervantur.

Sicuti diximus de l. de creationibus, Cod. de Epiſcop.
18 aud. & de l. fin. Cod. de curat. furioſ. quæ diſponunt, ut
in dando curatore furioſi, Iudex hoc faciat in præſentia Epiſcopi, & trium Primatum, & tamen judicatum
refert Bart. conſil. 144. libr. 1. quod illæ non fuerunt uſu
receptæ, quoad præſentiam Epiſcopi, & Primatum,
& proinde non ſervantur.

Item l. fin. Cod. de jure delib. juncta auth. ſed cum
19 teſtator. Cod ad l. falcid. requirit, quod ultra teſtes ordinarios adhibeantur loco legatariorum alii tres teſtes
probatæ opinionis locupletes, & divites, & tamen ex
quo non fuerunt uſu receptæ, dicit Bart. conſil. 154. n. 11.
quod non ſervantur.

20 Sic etiam leges, qui cum telo, ff. ad leg. Cornel. de ſicar. cum non fuerit uſu recepta, nec ſervatur, ut notant
Bartol. & alii ibi, & ſic de infinitis aliis legibus, quæ
allegari poſſent.

21 Nec tergiverſari poterit, dict. l. ex quo pace, & d. l.
fin. non fuiſſe uſu receptas; ſiquidem non uſus probatur eo ipſo, quod allegans velle obſervantiam dict. ll.
non probat illarum uſum, ita Cravetta conſ. 1. & 298.
n. 5. Caputaq. deciſ. 204. & ſeq. D. Conſil. Arias de Meſa
lib. 2. variar. reſol c. 18. n. 3. ſic etiam, quando contrarium
diſpoſitionis dict. ll. fuit obſervatum, Rom. in. jun. conſil.
22 34. n. 15. lib. 1. & conſil. 180. in fin. lib. 1. Alex. conſil. 169.
n. 14. & ſequent. lib. 1. Gabr. conſil. 84. n. 6. lib. 1. quandoquidem in hac Civitate Cives & habitantes ædificaverunt, tollendo vicino aſpectum maris, ut patet, nedum
23 ex ædificiis antiquis, ſed etiam novis, & per iſtos continuos actus, ac uſus contrarios diſpoſitioni dict. ll.
ſpatio, non decem, ſed innumerabilium annorum,
vidente Principe, & non contradicente, ſed patiente
contrarium ſervari, quarè videtur, dict. ll. tollere, & eſt
communis opinio, de qua Benintend. dec. 13. n. 9. & ſequen. Aret. conſil. 11. num. 4. & 5. ſequitur D. Arias
24 de Meſa ibid. n. 4. quem refert D. Pratus obſerv. 13.
n. 5. cent. 1. hinc ad probandam ſcientiam, & patientiam contra diſpoſitionem legum ſufficit contrarius
uſus per decennium, Folin. in cap. 1. n. 6. verſicul. ex
nova, ubi de communi teſtatur opinione, de treugua,
& pace, ſequitur Covar. var. reſol. lib. 2. cap. 19. n. 6.
verſic. 5. ubi etiam communem eſſe opinionem refert.
Alex. conſil. 6. colum. 1. verſic. & pro prædicta ac conſil.
25 19. in princ. lib. 5. Aret. dict. conſil. 11. nu. 5. verſic. ſed oſtenditur, cum abſque ſententiis, ſed cum actis extrajudicialibus tantum conſuetudo induci poſſit, Bart. & alii
relati Gregor. Lopez. in l. 5. tit. 2. par. 1. gloſſ. verb. fueron
dados. at in hac Civitate diſputare de frequentia actuum,
inutile videtur, dum ex oculari inſpectione illam habemus.

26 Immò etiam ſi dict. ll. uſu receptæ fuiſſent, & per
decennium in deſuetudinem abiiſſent, ad præſens non
habent vires, ita Socin. jun. conſil. 32. n. 15. & 16. lib.
27 3. Aret. conſil. 154. quia cenſetur Principem contraventioni acquieſcere, & abrogare, Bartol. in leg. ſi publicanus, ff. de public. ideoque actor non poteſt uti legibus
28 non uſu receptis, vel receptis & per decennium ſublatis, Cephal. conſil. 136. n. 18. & ſeq.

Ex quibus ſatis patet, fuiſſe reſponſum d. l. ex quo
pace, & d. l. fi. ac novel. 63. cum qua concordat novell.
29 65. in contrarium per D. meum adductis, & licet Harmenopol. in prompt. jur. civil. lib. 2. tit. 4. §. 59. de
proſpectu, f. 16. de d. Zenonis Conſtit. meminiſſe videatur, tamen in §. 60. de maris proſpectu quaſi in deriſum refert, maris proſpectum, inquiens quod ſi his
proſpectibus ſtemus, & acquieſcamus, nulla certa domus, pagus, aut Urbs condi excogitarive queat, ſic
etiam Curiac. in dict. lib. ex quo pace, & in dict. novell.
63. & 65. loquitur ſecundum d. leg. ex quo pace quam
abrogatam eſſe ſupra demonſtravimus ex dict. novell.
ac etiam per deſuetudinem in toto Orbe de quibus Curiac. verbum nullum, vel ſaltem eſt localis, ex traditis ſupra nu. 3. 8. & 18. Nec pariter Oſuald. Salliger.
ad Donell. enucleat. libr. 11. encit. 5. ſub liter. G. obſtat, non enim de maris proſpectu, & de centum pedum ſpatio relicto loquitur; ſed ſimpliciter in materia
ſervitutis urbanorum prædiorum, ſecundum jura de
ſervitutibus loquentia, legatur quæſo, & de dictis per
Mutam. dec. 8. num. 7. non eſt habenda ratio, quamvis enim loquatur de proſpectu maris, nihilominus ad
probandum ejus dictum allegat ſemel ipſum, in c. 116.
Sicil. num. 108. tom. 2. ubi nec de mare, nec de ejus
proſpectu, verbum ullum legimus, tractat tantummodo materiam l. altius, C. de ſervit. & aqua, citat pari-
30 ter Beroum conſil. 184. nu. 13. ubi agitur; quod ea licentia aperiendi feneſtram non dicitur inducta ſervitus,
ſed actio perſonalis, & proinde, hæredem concedentis non teneri ad ſervitutem & ſic nihil de proſpectu
31 maris adducitur, prout nec etiam Capolla de ſervit.
proſpect. capit. 34. verba facit de proſpectu maris, ſed
ibi agitur quomodo ſervitutes proſpectus, & hominum
differant.

differant, & in terminis conſtitutæ ſervitutis.

32 Et ſic obſtare minimè videtur deciſio, quam refert D. meus *dict. numer.* 28. quæ non aliter fundatur ex juribus *dict. leg. ex quo pace, & leg. fin.* ſed tantum ex æmulatione, ibi, *& ſic conſiderabatur, quod emptio prædicta fuit facta potius ad æmulationem pro damnificando vicino, cum quo litem habebat in eadem materia proſpectus*, ex qua æmulatione limitatur diſpoſitio *dict. leg. al-*
33 *tius*, ut probatur in *leg. opus novum, ff. de oper. publ. Theſaur. deciſ.* 26. *numer.* 10. cum aliis allegatis per D. meum *nu.* 5. ac etiam *d. Conſuetud. Si quis habet*, nam ceſſant, exiſtente æmulatione, ideoque ſubdit D. meus, quod unus ex Dominis, qui primo loco votaverat pro ædificare volente, in reclamatione concurrit cum aliis, qui pro Complateariis votaverant, & ſic fuiſſe in paritate votorum DD. Conſiliarios in reclamatione, ad quam paritatem dirimendam datis tribus adjunctis, duo tantum ex eis concurrerunt pro confirmatione decreti S. C. & ſic per unum votum obtinuerunt Complatearii, ut refert D. meus *d. n.* 28. *in fine* & ſic negari haud poteſt, articulum ſaltem eſſe facti dubium pro utraque parte.

34 Verumtamen, cum iterum, de illo diſputari contigiſſet in dicto S. C. 10, quod cum ædificare cœpiſſet Lælius Balduinus in ejus domo, fuit inſtatum per Monaſterium Jeſus Mariæ Ordinis Prædicatorum inhiberi, ex quo aſpectus maritimus tollebatur per aſpectum collateralem; nihilominus per S.C. facto acceſſu
* ſuper loco, ad relationem *D. Jo. Baptiſta Jovini* Reg. Conſil. ac mei Domini fuit judicatum, licere dicto Lælio fabricare de anno 1649. in Banca Cloſſi. Et iterum cum ædificaſſet D. Maria de la Cerda in ejus ſolo in Regione Echiæ ubi dicitur, *à Pizzofalcone*, fuit ei inhibitum per D. Conſilier. *De Conſtantio* ad inſtantiam D. Principiſſæ Marani ſub prætextu, quod ex dicto novo ædificio tollebatur aſpectus ad mare, quem ſemper habuit ex ejus domo, in eadem Regione exiſtente, & facto acceſſu per S. C. ſuper loco prædicto, patrocinante pro dicta D. Maria perſpicaciſſimo ac variarum literarum eruditiſſimo *D. Aloyſio Capacio*, poſtea Reg. Conſil. meritiſſimo, cauſa non fuit uſque adhuc deciſa, ſed ex prædictis veritas articuli haberi poterit.

ARGUMENTUM.

Legatum duplicatum an, & quando eidem debeatur, ad explicationem *text. in l. cum centum, ff. de adim. legat. & l. planè, §. ſed ſi non corpus. ff. de legat.* 1.

SUMMARIUM.

1 *Quantitas bis legata quando ſemel debeatur, & nu.* 7.
2 *Et quid ſi una quantitas in teſtamento eſſet legata, & altera in codicillis.*
3 *Legatum à patre filiæ factum, cum dote compenſatur, maximè, ubi in teſtamento non erat quantitas legata congruens doti reſpectu patrimonii teſtatoris.*
4 *Legatum ex quantitate patrimonii moderatur.*
5 *Teſtator, heredem duplici præſtatione legati gravare voluiſſe non præſumitur, etiam concurrente favore ſanguinis, & filiationis.*
6 Text. in l. cum centum, ff. de adim. legat. & l. planè, §. ſed ſi non corpus ff. de legat. 1. *explicantur, & numero* 7.
8 *Legatum utrumque debetur, ubi pater ducentum filiæ pro dote reliquerat, & centum in caſu, quo filius maſculus decederet, etiam ſi utraque diſpoſitio titulo inſtitutionis facta ſit.*
9 *Legatum utrumque debetur, ubi ex diverſis perſonis eſſet præſtandum.*
10 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO LI.

IN teſtato qu. Mattucci de Mattuccio de Civitate Averſæ aderat inſtitutio trium ejus filiorum maſculorum, cum ſubſtitutione inter eos ad invicem, & aderat etiam legatum ad beneficium trium fœminarum, his verbis, *Item detto Magnifico teſtatore dice haver tre figlie femine, nominate Geronima, Caſſandra, e Beatrice, vole, che ſiano date per dote à ciaſcheduna di eſſe ducati ottocento à tempo del lor marritaggio, quali laſcia eſſo teſtatore per ce ſi ſa raggione, è cauſa de loro dote*, voluit etiam, ut nuptui traderentur tempore, quo eſſent annorum 18. ſeu 20. & non majoris ætatis, & quod in caſu mortis prædictorum ejus filiorum maſculorum, abſque filiis legitimis, & naturalibus ſuccederet Venerabile Monaſterium Monialium Divi Hieronymi dictæ Civitatis, & filiis fœminis ſolverentur ducat. mille, his verbis, *Item vole, che quando tutti li figli maſcoli moriſſero ſenza figli legitimi, & naturali, et le femine campaſſero, dette figliole debbiano haver ducati mille per una, et lo reſto vole ſia del detto Monaſterio di S. Geronimo in caſo predetto, & in tal caſo detto Monaſterio lo laſcia herede*, cumque poſt multos annos eſſet nuptui tradita Beatrix ab ejus fratribus, tempore quo nedum exceſſerat vigeſimum, ſed trigeſimum ætatis annum, eique dediſſent pro dote ducatos mille, & quingentum & demum mortuis omnibus maſculis abſque filiis, & ſic facto caſu, in quo Monaſterium fuit vocatum, adepta poſſeſſione hæreditatis, egit Beatrix contra Monaſterium pro ſolutione duc. mille, replicabatur pro parte Monaſterii, non eſſe, niſi unicum legatum, & proinde ſtante ſolutione duc. mille, & quingentum, vel habuiſſe totum legatum, vel ſaltem negari non poterat, habuiſſe duc. octingentum, in ſolutione enim duc. 1500. fuit habita ratio quod non in 20. ſed in 30. ætatis anno fuit nupta, & ſic ad præſens prætendebat, non deberi dictæ Beatrici, niſi duc. ducentum ad complementum duc. mille, ex diſpoſitione *text. in l. cum centum* 9. *ff. de adim. leg.* ubi quando in eodem teſtamento bis quan-
1 titas etiam diverſa legatur, niſi conſtet de contraria teſtatoris voluntate, quando eſt pro eadem cauſa, ſemel tantum debetur, quod melius probat *ibi gloſſ. in*
2 *verbo tantum deberi*, ubi dicit, quando legata ſunt in eodem teſtamento facta, ſeu in Codicillis, ſemel tantum, & ultima quantitas debetur, quod etiam probat *Ludov. Molina de juſt. & jur. tract.* 1. *diſp.* 201. *verſicul. quando bis*, & melior eſt *text. in l. planè, la prima, §. ſed ſi non corpus*, ubi *gloſſ. & §. ſed ſi pondus, ff. de legat.* 1. ubi regulariter habetur, quod quando eadem quantitas, vel res in individuo uni, & eidem legata fuit in eodem teſtamento, ſemel tantum debetur, quod quoque probat *l.* 45. *titul.* 9. *part.* 6. ubi *Gregor. Lopez*, quæ *lex* Hiſpanorum concordat, cum *text. in leg. quingenta, ff. de probat.*

Dicebatur, inquam, pro parte Monaſterii, quod in caſu noſtro, nedum non conſtabat de voluntate teſtatoris multiplicandi legata; verum de contrario, tum quia, facta ad invicem maſculis ſubſtitutione, noluit eam facere fœminis reſpectu legati ducator. 800. tum etiam, quia legatum continet eandem cauſam dotis, quæ quamvis non ſit expreſſa in ultimo legato, tamen ſic debet de jure intelligi, dum enim pater legat filiæ,
3 intelligitur animo compenſandi cum dote, quia hoc eſt debitum neceſſarium, *leg. ſi cum dotem, §. ſi pater, ff. ſolut. matrimon. Gabr. conſil.* 59. *lib.* 2. *Mantic. de conject. ult. volunt. lib.* 10. *titul.* 2. *num.* 5. tanto magis,
4 quia tempore teſtamenti non erant nuptæ, *Bar. in lib. Titio centum, §. Titio genero, num.* 9. *ff. de condit. & demonſtr. Ruin. conſil.* 124. *num.* 10. *lib.* 1. *Mantic. dict. titul.* 2. *lib.* 10. & eadem quantitas legata congruit doti reſpectu patrimonii teſtatoris, *leg. nerum, ff. de donat.*

inter

inter vir. & uxor. l. ſi ſervus plurium, §. ult. ff. de leg.
1. Dicebatur etiam, quod ſi aliter eſſet intelligendum
teſtamentum, & legatum multiplicandum, ſubſtitutio
facta Monaſterio evaneſceret, cum caſu, quo omnes
tres filiæ viverent, ſolvere debuiſſe ducat. tres mille,
& hæreditas non eſſet capax, quæ inſpectio ſufficit ad
moderandum legatum, *leg. quædam in teſtamento* 30.
4 *ff. de legat.* 2. legatum enim moderatur ex quantitate
patrimonii *leg. quæſitum, paragrapho ſed & ipſe Papia-
nus, ff. de fund. inſtruct. Bartol. in leg.* 1. *numero* 14.
ff. de leg. 2. neque præſumendum eſt, teſtatorem vo-
5 luiſſe gravare hæredem duplici præſtatione legati, et-
iam concurrente favore ſanguinis & filiationis, *leg.
hujuſmodi, paragrapho cum pater*, ubi *Iaſ. numero* 7.
ff. de legat. 1. *leg.* 2. *§. ultim. ff. de privil. dot. leg. Titia
§. qui in vita, ff. de leg.* 2.

Pro parte tamen Beatricis Mortuclo replicabatur,
6 quod diſpoſitio *text. in dict. leg. cum centum. ff. de
adim. legat.* & in *leg. plane, la prima, §. ſed ſi non cor-
pus, ff. de leg.* 1. & alia allegata, loquuntur quando ea-
dem ſumma fuit legata, & ſic intelligunt juxta prædi-
cta *Bartol. in d. leg. cum centum*, & probatur ex *dict.
leg. plane*, ibi, *ſed quantitas eadem*, ubi *Iaſ. numero*
21. *verſicul.* 1. *limita*, & de communi ibidem teſtatur
Zaſ. Menoch. de præſumpt. lib. 4. *præſumpt.* 128. *& de
arbitr. judic. libr.* 2 *cent.* 3. *caſu* 213. *Gomez. variar. re-
ſol. cap.* 12. *numero* 38. *Mart. de ſucceſſ. legal. par.* 4.
quæſt. 18. *articul.* 1. *numero* 113. ſed in caſu noſtro pri-
mum legatum fuit duc. octingentum, ſecundum verò
duc. mille, & ſic quantitates erant diverſæ. Secundò,
& prædicta diſpoſitio locum non habet, quando lega-
7 ta relinquuntur in diverſis caſibus, ac diverſis tempo-
ribus, prout in caſu noſtro, in quo prædictum lega-
tum duc. octingentum fuit relictum ſimpliciter tem-
pore matrimonii, ſecundum verò duc. mille, in caſu,
quo omnes maſculi decederent, abſque filiis legiti-
mis, & naturalibus, ut probat *Anton. Gomez. dict. cap.*
12. *var. reſolut. Bald. conſil.* 349. *numero* 1. *lib.* 4. &
melius *conſil.* 140. per tot. *lib.* 5. ubi in terminis con-
8 ſuluit, quod in caſu, quo pater reliquerat filiæ ducat.
200. pro ejus dote, & centum in caſu, quo filius maſ-
culus decederet, quod utrumque legatum debeatur,
quamvis utraque diſpoſitio ſit facta titulo inſtitutionis,
quod etiam affirmat *Zabarell conſ.* 51. *in* 4. *dub. Vaſ-
quez. de ſucceſſ. progreſſ. lib.* 3. §. 21. *numero* 10. cum
pluribus *ſeqq. tom.* 1. Tertiò fuit conſideratum, quod
quantitates prædictæ erant ſolvendæ à diverſis perſo-
nis, nempè duc. 800. ab ejus filiis, & hæredibus inſti-
tutis, duc. mille à Monaſterio in caſu eveniente con-
ditionis, quod maſculi decederent abſque filiis legiti-
mis, & naturalibus, & ſic ſuccedit juris diſpoſitio,
9 quod quando perſonis debet ſolvi legatum, tunc
utrumque debetur, ex diſpoſitione *text. in lib. ſi pluri-
bus, §. fin ff. de legat.* 1. *lib. ſervo alieno, §. ſi quis a pri-
mo, ff. eod.* ubi etiam *Doctores, Mantic. de conject. ult.
volunt. lib.* 9. *tit.* 3. *numer.* 30. *Vaſq. in loco* ſuprà cit.
Speculat. in tit. de teſtam. §. 1. *num.* 12. ubi *Io. Andr.
Carden. Tuſch.* qui alios cumulat in *verbo legatum,
concl.* 76. *numer.* 35. *Ioſeph. Ludovic. concluſ.* 24 *com-
mun. concl. verſ. Declara nono*, ubi omnia prædicta
confirmat poſt *Gomez ibidem Michael. Craſſ. recept.
ſent. § legatum, q.* 60 *& Menoch. de arbitr. caſu* 213.
ubi *numero* 25. id Judicis arbitrio relinquit. Quamo-
brem in caſu prædicto judicavimus in S. C. utrumque
10 deberi legatum, quia habitum fuit pro vero, quod pa-
ter, qui totam hæreditatem in caſu mortis ejus filio-
rum reliquit Monaſterio, voluit, dicto caſu fœminis
ſolvi alios ducat. mille, ultra octingentum, & condem-
navimus Monaſterium ad ſolutionem duc. mille, ex
cauſis tamen diſcuſſis, abſque intereſſe, pendet recla-
matio reſpectu intereſſe, in Banca de Spero.

OBSERVATIO IN DECISIONE LI.

SUMMARIUM.

1 *Legatum diverſarum quantitatum in duabus orationibus
factum, utrumque debetur, quid ſi legata ſint facta in
diverſis ſcripturis, numero* 2. *affirmativè deciſum ad-
ducitur, num.* 3. *&* 4.
5 *Legatum quando cenſeatur factum animo compenſandi
cum alio legato, vel debito voluntario, & numer.* 6.
ac 8.
7 *Summa minor ineſt in majori.*
8 *Debitor voluntarius legans vel donans filio ſui credito-
ris, non cenſetur legaſſe, vel donaſſe animo compen-
ſandi, quamvis pater ſit uſufructuarius bonorum filio
legatorum.*

1 PRobat D. meus *hic num.* 6. cum tribus *ſeqq.* lega-
tum factum diverſarum quantitatum in duabus
orationibus, utrumque deberi, ac ita per S. C. in fa-
cti contingentia deciſum refert *num.* 10. quam conclu-
ſionem etiam probat *Purpurat. conſ.* 142. *numero* 3. *vol.*
1. & noviſſimè *Linglois dec.* 32. *q.* 2. *per tot.* idque tan-
2 to magis procedit, ſi legata ſint facta in diverſis ſcrip-
turis, & in una non ſit mentio de altera, ut in ſpecie
conſiderat *Alex. in leg. ſi pluribus, §. ſi eadem, numer.*
3. *ff. de legat.* 1. ſecus ſi de alio mentionem feciſſet, quia
videtur voluiſſe corrigere, argum. *lib.* 1. *§. in noviſſimo
C. de caduc. toll.*

3 Hinc, cum Livia de Ariano petiiſſet à Joſepho
de Ancora ducat. 500 ei legatos per Horatium de
Ancora ejus virum, ac alios ducat. 600. eidem per il-
lum donatos virtute inſtrumenti donationis, mediante
laudo prolato per doctiſſimos Advocatos *D. Carolum
Franciſcum*, & *Scipionem Garganum* de menſe Julii 1586.
fuit condemnatus dictus Joſeph. hæres prædicti Ho-
ratii ad ſolvendum utranque quantitatem, in Banca Ju-
beni, nunc de Fuſco, patrocinante pro dicta Livia D.
Ioan. Vincentio Cavalerio, ut in *conſil.* 70. *numero
quinto volum.* 1. manuſcript. ubi ſub *numero primo* in-
ter alios *DD.* adductos citat *Cravett. conſil.* 282. à *nu-
mero primo ad* 7. qui decem potiſſimum argumentis
hanc opinionem corroborat.

4 Sic pariter deciſum reperio per D. Conſiliar. *Ric-
cardum* de anno 1612. in Banca Chiaieſe, nam cum Jo.
Baptiſta Ametronus in ejus teſtamento legaſſet, dari
per Gubernatores Divæ Mariæ Annunciatæ hujus Ci-
vitatis ſingulis annis Matthæo, Petro, & Aſcanio de
Thoro ejus nepotibus, ac ipſorum primogenitis du-
catum unum cum candela mediæ libræ, & deinde in
codicillis voluiſſet, dari candelam unius libræ, fuit ju-
dicatum, utramque candelam deberi, ut habeo ex *Co-
dice* manuſcript. D. Conſ. *De Merra, in verb. legatum
duplicatum.*

5 Sed ſi quis debeat alteri ann. ducat. decem, eoſque
ei leget in teſtamento, in quo deinde eidem leget an-
nuos ducat. triginta, an utrumque legatum debeatur,
an vero primum legatum ann. ducat. 10. cenſeatur
compenſatum cum dicto legato ann. ducat. 30. & ne-
gativam ſententiam, ut compenſatum non cenſeatur,
tenet *Covar. in cap. officii, numero* 2. *verſic. eſt igitur,
extra de teſtam.* eamque ſequuti ſunt *Vrſill. ad Affl. dec.*
44. *numero* 13. *Menoch. præſumpt.* 110. *numero* 6. *lib.* 4.
quia non compenſatur cum debito voluntario, *l. cre-
ditorem ff. de leg.* 2. *D. Pra. Merlin.* qui ab hac vita
migravit de menſe Septembris 650. *cent.* 2. *controv. fo-
renſ. cap.* 44. ſub *numero* 1. ubi late per tot. agit, quan-
do legatum cenſeatur factum animo compenſandi cum
debito voluntario, vel neceſſario, de quo articulo agit
etiam *D. Caravit. cap.* 189. *lib.* 2. *controv. for. & D. An-
dreol. controv.* 247. *numero* 1. *lib.* 3. ſed pro deciſione hu-
jus articuli videas *Menoch. ibid. numero* 8. ubi per tot.
nu. 28.

num. 18. refert quatuordecim conjecturas, ex quibus
6 præſumitur animus non compenſandi & à *numero* 29. per 54. tradit decem & octo conjecturas contrarias, ex quibus dignoſcitur animus compenſandi, & inter ipſas illa eſt, quam adducit *numero* 32. ubi quantitas legata eſt majoris quantitatis debito, tunc enim in ma-
7 jori ſumma ineſt minor; *l. 1. §. ſi ſtipulanti, ff. de verb. obligat.* ſed contrariam tenet *Alciat. reſp. 498. n. 5. verſ.*
8 *maximè Ciarlin. d. c. 189. n. 48.*

Et debitor voluntarius donans, vel legans filio ſui creditoris non cenſetur donare, vel legare animo compenſandi, *D. Andreol. d. contron. 247. numer. 8.* etiam ſi pater creditor eſſet uſufructuarius bonorum filiis relictorum, ut bene comprobat *n. 9.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Alimenta uxori relicta, cum conditione habitandi cum filiis, an, & quando illis præmortuis debeantur, ad explicationem *text. in l. Seio, ff. de alim. legat. & l. 1. C. de legat.*

SUMMARIUM.

1 *Alimenta uxori relicta, ut cum filiis habitaret, non debentur, ſi conditio non adimpleatur.*

2 *Uxori tunc alimenta debentur præmortuis filiis, ubi cum eis inceperit habitare.*

3 *Alimenta uxori relicta, cum conditione cohabitandi cum filiis, an, & quando illis præmortuis debeantur, recenſentur nonnulla diſtinctiones.*

4 *Legatum alimentorum uxori relictum, cum conditione cohabitandi cum filiis, an favore filiorum, vel ipſius uxoris factum eſſe cenſeatur, recenſentur nonnullæ opiniones, & n. 6.*

5 *Teſtator, ſi legando uxori veſtes, & aurum, dixerit,* quod animus ejus eſſet relinquendi multò plus & eam plus honorandi de majori quantitate, ſi facultates eſſent magis ampliæ, *& cum aliis ſimilibus, an ex hoc argui poſſit, legatum alimentorum uxori relictum, cum conditione cohabitandi cum filiis, eſſe factum favore uxoris, & non filiorum.*

7 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO LII.

ANgelus Saccocius filiis hæredibus inſtitutis legaverat Hieronymæ Fraſconæ ejus uxori veſtes, & aurum, & omnia alia pro ejus ſervitio facta, tempore, quo eam nuptui accepit, adjectis verbis, *quod ſi habuiſſet animum plures relinquendi, ſi majores poſſediſſet facultates*, deinde ſubdit, *& volendo reſtare in mia caſa con li miei figli, ſia ſpeſata, e trattata come padrona*, decedentibus autem filiis hæredibus inſtitutis ſubſtituit Nicolaum Franciſcum Saccocium ejus fratrem, & ſucceſſivè Olimpiam ejus neptem, factus eſt caſus, quod omnes filii in vita teſtatoris prædeceſſerunt, & facto caſu ſubſtitutionis, petiit Hieronyma Fraſcona, ſibi deberi alimenta, quamvis in domo cum filiis non habitaverit, ex eo, quod ſtante eorum morte, per ipſam non ſtetit. Dicebatur pro parte
1 Olimpiæ hæredis, non eſſe locum petitis, quia alimenta non debentur, niſi conditio cum filiis habitandi adimpleatur *l. ſed ſi, ff. de verb. obligat. Surd. de aliment. tit. 5. quæſt. 1. in princ.* nec dicatur, quod ſi omnes filii moriantur, legatarius conſequatur alimenta extra domum, quia per eum non ſtat, *l. 1. C. de legat.* ubi omnes *DD. Bart. in l. illa libertis, ff. de*
2 *condit. & demonſtrat.* quia eſt intelligendum, quando mater cœpit habitare cum filiis, & ſic paruit conditioni, quibus tamen decedentibus, non per hoc adimitur legatum, quia facilius conſervatur, ſive continuatur legatum poſtquam conditio impleri cœperit, licet illa poſtmodum deficiat, ſecus verò, ubi non quam conditioni parere cœptum ſit, quæ diſtinctio probatur ex *l. Seio, & ibi gloſſ. in verbo viventis, ff. de ann. legat.* ubi habetur, quod legatum debetur pro parte hæreditaria viventis filii, dat rationem *gloſſ.* quod non debetur præmortuis filiis, quia in eorum perſona conditio caſu fortuito deficiebat, quod etiam ſequitur *Ruin. conſil. 42.* ſub *numero* 20. *volum.* 2 ubi dicit, quod legatum alimentorum inchoatum viventibus filiis, eorum favore conſervatur, ſic intelligendo text. in *dict. l. 1. C. de legat.* quam diſtinctionem approbat etiam *Surd. de alim. dict. tit. 5. quæſt. 4.* videndus eſt etiam *Fulgoſ. in lib. 1. C. de inſtit. & ſubſtit. numero 6. verſic. in ea*, ibi, *alimentorum*, ubi dicit, *poteſt plenius reſponderi, quod ibi conditio non deficit caſu, quia eſt intelligendum, ut Titius fuerit moratus cum matre, quamdiu vivebat mater, unde conditio morandi non deficiebat, ſed implebatur.*

Ex adverſo tamen dicebatur, quod prædicta proce-
3 dere poſſunt, quando legatum cohabitandi eſt factum gratia illorum cum quibus morandum eſt, & in iſtis terminis loquitur text. in *dict. l. Seio & ibi gloſſ. ff. de ann. leg.* ubi Caio ſuo amico legavit, ſi voluerit vacare negotiis hæredis, ſicut ſolo vacare ſolebat, & reliquit annuos ſenos aureos, & habitationem, qua utebatur in vita teſtatoris, & ſic legatum erat recompenſativum laboris, & ideo mortuis filiis legatum non debetur, dat *textus* rationem, quia labor, & pecunia diviſionem recipiunt, & in iſtis terminis loquuntur *Ruin.* & alii ſupra citati, ſecus autem eſt, quando legatum ſimpliciter fuit factum, donec habitaverit, vel voluerit habitare, quia tunc ſufficit, ut per legatarium non ſtet, ita probat text. in *l. Caio Seio, paragrapho Imperator ff. de alim. & cib. leg.* & eſt etiam text. in *lib. Stichus 20. paragrapho fin. ff. eod. tit.* & in *dict. l. illis libertis 83. de cond. & demonſtr.* & quamvis in illo caſu liberti cœperint habitare ante mortem, tamen ratio, quæ traditur eſt, quia per eos non ſtetit, quominus morarentur mortuo filio teſtatoris defeciſſe non videri, & optimè etiam probatur ex text. in *dict. lib. 1. C. de legat.* ubi *gloſſ.* pro concordantia jurium, quæ in contrarium allegantur diſtinguit, quando legatum eſt factum favore legatarii, an vero eorum, cum quibus habitare juſſit teſtator.

4 Et ſic punctus eſt, videre, nam favore legatarii, vel hæredum ſit factum legatum, & quod ſit factum favore legatarii, multa concurrebant in hoc caſu, Primò, quia conditio, ſive modus habitandi erat in voluntate ipſius uxoris, *e volendo reſtare in mia caſa con li miei figli ſia ſpeſata, e trattata come padrona*, quod verbum, *ſi voluerit habitare*, probat, fuiſſe factum favore legatarii, ſecus tamen, quando imponitur neceſſitas habitandi, *Socin. ſen. conſil. 70. numero 2 in fin. vol. 1. Surd. de aliment. dict. tit. 5. quæſt. 4. nu. 16. Dec. conſil. 601.* ubi plenè de materia, *Ioan. Baptiſt. à Sancto Severino* inter *conſil. Socin. conſil. 69. num. 7. Menoch. de præſumpt. lib. 4 præſumpt. 153. nu. 14. Peregrin. de fideicommiſſ. art. 16. n. 153.* & ſub *nu. 145. Ruin. d. conſil. 41. numero* 10. plenè etiam per *Menoch. conſil. 146. vol. 2. Cephal. conſil. 429. nu. 114. cum ſeqq. lib. 3.* ubi contrariis ſatisfaciunt.

Secundò conſiderabantur illa verba, ubi legando
5 ei veſtes & aurum, dicit, *quod animus eſſet relinquendi multò plus & eam honorandi de majori quantitate, ſi facultates ejus eſſent magis ampla*, & ideo rogat eam, ut patientiam habeat, ſi ei majora legata non feciſſet, ex quibus colligitur, quod maximo amore eam proſequebatur, & ſic legatum alimentorum favore legatarii, & non hæredum fuiſſe factum, probatur, ita *Menoch. dict. conſil. 146. numer. 10 & Cephal. dict. conſil. 429. nu. 106. vol. 3.* ubi hoc arguunt ex eo, quod teſta-

tor

tor vocavit uxorem ejus dilectiſſimam, & ante eos
Dec. d. conſil. 601. *nu.* 4. *verſic. unde tertius, & Socin. d.
conſil.* 70. *nu.* 7. *vol.* 1.

Et quamvis legatum non eſſet factum favore ip-
ſius legatariæ, attamen negari non poteſt, quod dicatur
6 caſus mixtus, tam favore legatarii, quam hæredis eſt
text. in *l.* *qui concubinam, §. uxori, ff. de leg.* 3. *Pe-
regrin. dict. art.* 16. *num.* 149 & hoc caſu, etiam con-
ditione deficiente legatum deberi, dixit. *Dec. dict. conſ.*
601. *num.* 4. *Surd. d. q.* 3. *tit.* 5. *num.* 16. *Menoch. d. conſil.*
146. *numer.* 41. & 30. *& de præſumpt.* 123. *lib.* 4. *in fin.*
ubi dicit, quod præpondetatur favor legatarii, ne le-
gatum extinguatur, & tandem in dubio ſemper judi-
candum eſt, fuiſſe factum favore legatarii, ut ex ſen-
tentia *Corn. Cacevalup. & Dec.* fundavit *Menoch. dict.
conſil.* 146. *numer.* 9. *& in d. præſumpt.* 123. *in princ.*
ubi etiam allegat *Imol. in d. l. illis libertis, in fin. ff. de
condit. & demonſtr. gloſſ. & Doctor. in dict. l. C. de le-
gat. Cephal. dict. conſ.* 429. *numero* 149. *volum.* 3. Qua-
7 re diſcuſſo articulo prædicto, S.C. admiſit opinionem,
legatum deberi, habuit enim pro vero, legatum fuiſſe
relictum favore ipſius uxoris legatariæ, verum quia in
domo morando cum filiis, cum minori impenſa fieri
poterat, quam extra domum, ideo fuit dictum, jux-
ta liquidationem faciendam per S.C. die 15. Maii 1635.
in Banca de Ferrariis. nec ulla fuit habita ratio, quod
non erat inceptum habitare, ſtante, quod filii præ-
mortui erant, nam *Menoch. in dict. conſil.* 46. ad-
ducit argumentum prædictum pro majori corrobora-
tione prædictorum, tota enim quæſtio dependet, fa-
vore cujus fuerat factum legatum, ſi enim favore lega-
tarii, tunc legatum ſemper debetur, per ſupradicta.

OBSERVATIO IN DECISIONE LII.

SUMMARIUM.

1 *Alimenta per virum relicta uxori habitura volenti cum
filiis, debentur, etiam ſi uxor non cohabitaverit cum
illis, quia erant præmortui eorum patri, & n.* 5. 6. *de
ratione, n.* 3.
2 *Verbum*, volendo, *denotat voluntatis arbitrium.*
5 *Legatum habitandi quando cenſeatur factum favore le-
gatarii, & importet neceſſitatem, numero* 4. *etſi
fuerit mixtum interpretatur favore legatarii, nume-
ro* 6.
6 *Favor legatarii præponderatur favori hæredis.*
7 *Pupillus regulariter educari debet apud matrem, limita,
ubi mater contraxit ſecundas nuptias, num.* 8. *intel-
lige, ut numer.* 9. *& deciſiones adducuntur, numero*
10. *&* 11.
12 *Educatio pupillorum eſt Iudici arbitraria.*
Arbitrium educationis debet eſſe regulatum, ibid.
13 *Pater per tranſitum ad ſecunda vota privatur educatio-
ne filiarum, quæ eo caſu educari debent in Conſerva-
torio, vel Monaſterio.*

1 Concludit, ac deciſum refert D. meus *numero* 7.
deberi alimenta relicta per virum uxori, habi-
tare volenti in domo ipſius teſtatoris cum omnibus
filiis, quamvis cum illis mater non cohabitaverit, eo,
quod erant patri præmortui, ad cujus deciſionis com-
probationem dicimus, quod verbum illud, *volendo*,
2 in legato appoſitum, de quo D. meus ante *numer.* 1. &
ſub *numer.* 4. voluntatis arbitrium denotat, ad text. in
l. cum quidam, ff. de legat. 2. ita in puncto tradit *D.*
3 *Præſ. Merlin.* qui alia jura, & *D. D.* citat *cont.* 40.
numero 36. *cont.* 2. *controu. forenſ.* ideoque legatum ha-
bitandi cenſetur factum favore legatarii, & magis in
ſpecie poſt D. meum *dict. numer.* 4. voluit *D. Conſil.
Arias de Meſa lib.* 2. *var. reſol. cap.* 5. *numer.* 4. *& D.
Merlin. ibid. numer.* 37. *qui numer.* 38. ſic deciſum re-
4 fert in cauſa Principiſſæ Scillæ 30. Julii 1624. licet ſe-
cus eſſet, ſi habitandi neceſſitas legatario impoſita fuiſ-
ſet, ut poſt D. meum *dict. numer.* 4. limitant etiam *D.
Merlin.* ubi ſupra *numer.* 38. *& D. Arias de Meſa loc.*
5 *citat. numer.* 6. & propterea mortuo eo, cum quo lega-
tarius habitare habebat, legatum minimè expirat, ut in
terminis terminantibus probant *gloſſ. & DD. in l.* 1. *C.
de legat. D. de Franch. deciſ.* 58. *numer.* 3. *&* 4. aliique
plures relati per *D. Arias de Meſa d. lib.* 2. *cap.* 4. *nu.*
21. *&* 25. ac *d. cap.* 5. *num.* 4. *&* 15. ad quod videndi ſunt
etiam *Bonint. dec.* 98. *numer.* 2. *& Parinac. in fragm. ad
repert. de ultim. vol. in verbo legatum uxori, num.* 5. ubi
alios citat.

6 Immò etiam ſi legatum eſſet mixtum, quia reſpi-
ceret favorem hæredis, & legatarii, ad text. in *l. qui
concubinam, §. uxori, ff. de legat.* 3. *l. Seio, ff. de ann.
legat.* adhuc favore legatarii factum præſumitur, nam
illius favor præponderatur favori hæredis, ut poſt D.
meum *num.* 8. comprobat *D. Merlin. d. cap.* 40. *nu.* 39.
& proinde legatum, mortuis liberis debetur, ut late
poſt D. meum *d. num.* 5. defendit *D. Arias de Meſa d.
cap.* 5. *num.* 5. ubi D. meum citat, & *n.* 19. qui *nu.* 2. 3. 4. 7.
9. 10. *&* 11. refert conjecturas, ex quibus elicitur, lega-
tum fuiſſe factum favore legatarii.

7 Hinc obiter ſcias, quod regulariter pupillus educa-
ri debet apud matrem, *l.* 1. *C. ubi pupill. educ. debat,
D. Reg. Revis. dec.* 8. mater enim eſt omnium fide di-
gnior quoad educationem, ut in *authen. de nupt.
Chriſt. Mart.* qui alios adducit *dec.* 61. *numero* 2. ex
ratione, de qua in *l. fin. C. de curat. furioſ.* & aliis ad-
8 ductis per *Surd. de aliment. tit.* 4. *quæſt.* 13 *numer.* 12.
verum hæc regula fallit, ubi mater ad ſecundas nup-
tias convolavit, tunc enim inſurgit præſumptio con-
tra ipſam, ut ob majorem dilectionem erga ſecundum
virum, & filios naſcituros ex illo, inſidiatur inſimul
cum Vitrico vitæ pupilli ex primo matrimonio, ut
eo defuncto ſuccedat ipſa mater, ad commodum filio-
rum ſecundi matrimonii & propterea pupilli educa-
tione privatur, ad *text. in d. l.* 1. ſequitur *D. Reg. Re-
vis.* qui *DD.* citat. *ibid. numer.* 4. poſt *D. de Franch.*
9 *dec.* 350. *numer.* 3. ideoque ubi mater eſt excluſa à filii
ſucceſſione, aut per diſpoſitionem teſtatoris, aut ex
pacto, quia contraxit matrimonium ſecundum uſum
Capuanæ, & Nidi hujus Civitatis, vel ex ſtatuto ali-
ter diſponente circa matris ſucceſſionem, & concur-
rat etiam honeſtitas vitæ & famæ matris, ac Vitrici,
ceſſat illa lævis præſumptio contra matrem captandæ
mortis, & conſequenter legis etiam diſpoſitio, ita ut
educatio pupilli apud matrem fieri poſſit, ut judica-
tum dicit *D. Franch. dict. dec.* 350. *in fine*, quem re-
fert, & ſequitur *D. Revis. ibid. numer.* 5. ac confirmat
10 *Chriſt. Mart.* ubi ſupra *numer.* 4. & ita etiam per S.
* C. judicatum fuit de anno 1572. referente D. Conſil.
De Bottis, viro doctiſſimo, ac perſpicaciſſimo, fuit
enim ordinatum, quod filiæ qu. N. de Figuerola edu-
centur penes Hieronymam de Vigliega matrem, non
* obſtante tranſitu ad ſecundas nuptias, in Banca Civi-
tellæ, nunc de Salamanca: ſic etiam fuit per S. C. data
educatio D. Principiſſæ Caſtri Franchi D. Corneliæ
Caracciolæ matri, quamvis tranſiiſſet ad ſecunda vota
11 cum D. Petro Pignatello, in Banca de Fusco, olim
de Cantone: ſic pariter noſtris temporibus determina-
tum vidimus: ſiquidem per idem S. C. fuit data edu-
catio D. Tereſiæ Petræ D. Juliæ Torrelli matri, quam-
12 vis ſecundas nuptias contraxerit cum *D. Jean. Baptiſta
Amendola*, in Banca Cioffi: arbitraria: namque eſt
Judici educatio pupillorum, ut in *dict. l.* 1. quam pro-
ſequitur *Chriſt. Mart. examin.* 38. *num.* 1. quod qui-
dem arbitrium regulatum eſſe debet, ut tradit *nu.* 2. 3. 4.
5. 6. 7. *&* 8.

13 Sic etiam patet per tranſitum ad ſecunda vota pri-
vatur filiorum primi matrimonii educatione, ut de-
ciſum teſtatur *Peguer. deciſ.* 95. alias 97. aliamque de-
ciſionem refert *Fontanella de pacto. nupt. clauſ.* 5.
gloſſ.

gloſſ. 8. *p.* 21. *num.* 31. ſed unam, eandemque deciſionem eſſe putat *R. Rovit. d. dec.* 8. *num.* 15. *ubi verſ. ex quibus*, ſtante ſuſpicione Patria, ac Aviæ, refert, fuiſſe per S.C. ordinatum, filiam eſſe educandam in Conſervatorio, ſive Monaſterio.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Pater non excluditur à ſucceſſione filii in dotibus maternis, attenta diſpoſitione *Conſuetudinis Barenſis*.

SUMMARIUM.

1 *Filie ab inteſtato decedente pater non ſuccedit, attenta* Conſuetudine Capuanæ, & Nidi, & Civitatis Barenſis.

2 Conſuetudo Civitatis Bari *dicens, muliere abſque liberis decedente, dotem ad patrem reverti, eſt ſimilis juri communi.*

3 L. dos à patre, C. de ſolut. matrim. *procedit, etiam ſi mulier cum liberis in matrimonio moriatur.*

Amplia, etiam extraneo dotante, & ſtipulante, ſibi dotem reddi, nu. 4.

5 *Argumentum à contrario ſenſu non eſt ſumendum, ubi legum correctio induceretur.*

6 *Verba* in Conſuetudine Barenſi *poſita, ſcilicet,* quod Conſuetudo prædicta concordat cum Conſuetudine Capuanæ, *ex errore Impreſſoris in ultima editione poſita ſunt.*

7 *Pater ſuccedit filio in dotibus maternis, ex diſpoſitione* Conſuet. Barenſis.

8 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO LIII.

PEr decretum M.C.V. fuerunt condemnati hæredes quondam Angelilli Moſſæ ad exfractandum à quadam domo exiſtente in Terra S. Nicandri Provinciæ Terræ Bari, & fuit abſolutus Franciſcus Antonius Riſoldus, alias Signorini à petitione reſidui dotis promiſſæ per quendam Antonium Mondellum in anno 1585. prædicto Angelillo pro Iſabella Mondella ejus filia, à quo decreto cum fuiſſet appellatum in S. C. fuit mihi commiſſa cauſa appellationis, cumque tractaretur de expeditione, dicebatur pro parte appellantis, non poſſe tractari de exfractione domus, cum fuerat conſignata quond. Angelillo in excambium alterius domus eidem in dotem promiſſæ, quod per plures teſtes erat probatum. Inſuper dicebatur, omnino condemnari debere conventum ad reſiduum dotium, ſiquidem ex actis conſtabat, hæredem Iſabellæ, cui fuerat dos promiſſa, fuiſſe Joannem ejus filiam, cui abſque liberis decedenti ſucceſſit Angelillus ejus pater, perſona cujus repræſentabatur per ipſos appellantes, qui in M.C. ſuccubuerant.

Pro parte tamen Franciſci Antonii appellati de prædictis non dubitabatur, ſed dicebat, nullo modo potuiſſe Angelillum ſuccedere Joannæ ejus filiæ, obſtante *Conſuetudine Civitatis Bari*, ſecundum quam apparebat, fuiſſe contractum matrimonium, incipien. *Dos à Patre profecta*, ſub *tit. de jur. dot.* in qua cavetur, quod mortuis filiis abſque deſcendentibus, hæreditas debet venire ad proximiores, qui iſto caſu non poteſt eſſe
1 pater cum in eadem *Conſuetudine* dicatur, *quod dict. Conſuetudo Barenſis concordat cum Conſuetudine Capuana*, ſecundum quam nulli dubium eſt, quod quandocunque filius moritur ab inteſtato, pater non poteſt ſuccedere, de qua *Conſuetudine Capuana*, *& Nidi* mentionem facit *Afflict. decif.* 237. *& Franch. decif.* 91. ita ut mortuus reputetur, ut dixit idem *Franch. decif.* 552. *nu.* 7. late *Fab. de Anna in conſ.* 2. *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. tit. de renunciat. q.* 14. *nu.* 12. *&* 21. *Ant. de Amato reſol.* 48. *num.* 10. cum concordantibus.

Ex adverſo dicebatur, nullo modo *Conſuetud. Civi-*
2 *tatis Bari* excludere patrem à ſucceſſione filiorum ab inteſtato, ſed ſolum providere, quod dos à patre profecta, muliere abſque liberis decedente, ad patrem debet reverti, quod concordat cum diſpoſitione juris communis, ut in *l. dos à patre*, *Cod. ſolut. matrim.* licet *Maxilla* commentator prædictarum *Conſuetudinum* dicat, quod dum Statuentes dicunt, *ſicut & jura præcipiunt*, erraverunt in jure, quia ſecundum opinionem *Burgari*, *Azonis*, *Accurſii*, *& Bart. in l. poſt dotem*, *ff. ſolut. matrim. dict. l. dos à patre* procedit
3 etiam ſi mulier cum liberis in matrimonio moriatur, quod etiam procedere in extraneo dotante, quando ſtipulatur, dotem ſibi reddi, notant *Doctor. in dict.*
4 *l. dos à patre*, licet ipſe ſalvando Statuentes dicat, quod loquuti fuerunt in dote profectitia, ponendo caſum magis dubitabilem, quia ſicut revertitur ad dotantem, ſtantibus liberis, tanto magis abſque liberis, neque poteſt ex hac *Conſuetudine* ſumi argumen-
5 tum à contrario ſenſu, quia quando inducitur legum correctio, tale argumentum extrahi non debet, *gloſſ. in c.* 1. *de ætat. & qual.*

Verum puto, alio modo poſſe ſalvari Statuentes, quia filiis extantibus per *Conſuetudinem* in aliquo innovatur jus commune, filiis autem non extantibus nihil innovatur, & ſic bene dixerunt in primo caſu, quando mulier abſque liberis decederet, dos ad patrem dotantem revertitur, ſicut & jura præcipiunt, quod evidenter apparet, quia ſtatim ſubnectitur, providendo ſecundum caſum, quando filii extant, & ſtatuunt, quod filiis extantibus infra ætatem dos, non ſimpliciter ad dotantem revertitur, ſed ſub fidejuſſione, & ab eo tamdiu cuſtoditur, donec filii ad ætatem perveniant legitimam, & interim fructus rerum immobilium eorum lucro cedunt, quibus dos fuerat ex pactione redhibita, nec tenentur aliquid filiis, etiam pro alimentis tribuere, niſi non habeant unde ſe alant, quia tunc ex quadam æquitate erunt ex fructibus dotis alimentandi, & nutriendi, ne cogantur fame perire, aut cum dedecore mendicare, ſed filiis poſtea ad legitimam ætatem venientibus, dos erit ipſis ſine diminutione, & fidejuſſione reſtituenda, & eo caſu libera remanet dos penes eos, ſubdit poſtea iſta *Conſuetudo, quod filiis, & filiorum filiis, & ſic de cæteris mortuis ſine judicatione*, quod idem importat, ac ſi dixiſſet, ſine diſpoſitione in morte, ut dixit *Maxilla* in eadem *Conſuetudine*, *numero* 125. & adhuc conditio redhibitionis extenditur: Anſam difficultatis præbuit nova impreſſio prædictarum *Conſuetud.* de anno 1596. ubi inveniuntur addita illa verba, *concordat cum Conſuet.*
6 *Capuana*, ſecundum quam pater remanet excluſus ab inteſtato ex quibus verbis prætendebat, omnino Angelillum patrem eſſe excluſum à ſucceſſione filii ab inteſtato mortui, & dotes pervenire debebant ad dotantes, & eorum hæredes proximiores ex latere materno. Cumque per *Conſuetudinem* vocentur proximiores, intelligi debere, dicebant, de proximioribus, dempto patre, qui erat excluſus, ad quod etiam adducebatur idem *Maxilla in dict. Conſuetud. Dos à patre*, ſub *num.* 135. ubi dicit, quod ſi poſt mortem dotantis moriantur filii filiæ dotata præmortuæ, etiam in minori ætate, dos iret ad hæredes ipſorum venientium ab inteſtato.

Verum animadverti, quod in prima impreſſione prædictarum *Conſuetudinum* Patavii de anno 1550. non adſunt illa verba, *concordat cum Conſuetudine*
7 *Capuana*, & ideo potius ex errore Impreſſoris ſunt poſita, quod ſatis apertè dignoſcitur ex ipſa textura ſermonis, quia revera talia verba non cadunt & ideo intelligenda eſt *Conſuet. Barenſis* ſecundum

impreſſionem antiquam, prout per propria verba abſque illa additione etiam refert idem *Maxill. ibi. d.* 8 *nu.124. & 125.* Ex quibus die 8. Martii 1633. fuit communi voto habitum pro vero in S. C. quod illa verba, *concordant cum Conſuetudine Capuana*, ſint in *d. Conſuet.* in impreſſione de anno 1596. ex errore Impreſſoris, & propterea judicavimus, per dictas *Conſuet.* patrem non eſſe excluſum à ſucceſſione filiorum, & proinde revocato decreto M. C. condemnavimus hæredes dotantis ad ſolutionem reſidui dotis.

OBSERVATIO IN DECISIONE LIII.

SUMMARIUM.

1 *Dos à patre profecta, ad illum revertitur, mortua filia abſque liberis, tam de jure communi, quam Conſuetudinario Barenſi.*

2 Conſuetudo Barenſis, *incip.* Dos à patre profecta de jure dot. *quæ contineat, ibid. & non habet locum, ubi quis dotat mulierem de bonis propriis illius, vel ex paterno teſtamento, vel ex forma ſtatuti, d.nu.2. & loquitur in dote profectitia, n.3.*

Pactum reſtitutionis dotis faciendæ ad dotantem eſt nullum, ubi dos ſolvitur de bonis mulieris, d.nu.2. & dos ad heredes mulieris vadit, ibid.

4 *Filii ſuccedunt uti filii, non autem uti heredes in dote, ſecundum* Conſuet. Barenſ.

Pater ſecundum Conſuet. Barenſ. *an ſuccedat in tota dote, mortuis filiis, an autem in legitima ibid.*

1 DOs à patre profecta ad illum redire debet, muliere abſque liberis decedente, ad text. in *l. dos à patre, Cod. ſolut. matrim.* ſic etiam habetur in *Conſuet. Barenſ.* incip. *Dos à patre profecta, de jur. dot.* quæ tria continet. Primò, quod dos profectitia ſoluto matrimonio ſine filiis, revertitur ad dotantem. Secundò, quod extantibus filiis, dos redit ad dotantem, non abſolutè, ſed cuſtodienda uſque ad ætatem annorum 18. & interim dotans lucratur fructus. Tertiò, quod filiis decedentibus ante annum 18. aut poſt, nulla facta diſpoſitione in vita, vel in morte, dos ſimiliter ad dotantem pleno jure revertitur. Ideoque in caſu præſentis deciſionis fuit determinatum, mortua muliere, à patre dotata cum filiis, & illis ab inteſtato, & ſine liberis decedentibus, dotem ſpectare ad patrem filiorum, ut habetur *num.8.*

2 Quæ quidem *Conſuetudo Barenſis* non habet locum, ubi quis dotat mulierem de bonis propriis illius, vel ex paterno teſtamento, vel ex forma ſtatuti, ut in hoc Regno, ex *Conſtit. In aliquibus*, per quam frater tenetur dotare ſororem de paragio de bonis paternis, & proinde pactum reſtitutionis dotium faciendæ ad dotantem, in capitulis matrimonialibus adjectum, ſecundum *Conſuetudinem* prædictam ſtipulatis, ſive interveniat, ſive non ſoror, eſt nullum, & proinde mortua ſorore cum filiis, & illis etiam mortuis ab inteſtato, & ſine filiis, pater ſuccedit in dote prædicta,

3 non autem illa revertitur ad dotantem *Conſuetudo* enim loquitur tantummodo in dote profectitia, quæ ex liberalitate dotantis pervenit, ut diſputari in S. C. evenit in cauſa V. I. D. Nicolai Minei, cum V. I. D. Ferdinando de Pace: quamvis enim dictus Ferdinandus fuiſſet condemnatus ad dotis reſtitutionem ad favorem dicti Nicolai dotantis per Curiam Civitatis Poligoani, tamen interpoſita appellatione ad S. C. in Banca Figliolæ, pro D. Ferdinando in jure ſcripſit *D. Lanus* meus germanus, cujus ſcripta ob ejus mortem pervenerunt in poſſe aliorum Advocatorum, & propterea illius dicta reaſſumendo, ac alia cumulando, reſponſa juris tradiderunt, nedum *D. Io. Thomas Tironus* meus Dominus, Advocatus doctiſſimus, religioneque ac pietate clariſſimus, ſed etiam *D. Ioan. Bapt. Hedierna*, & pariter *D. de Marin. cap.107 libro 2. quotid. reſol.* ad quem brevitatis cauſa Lectorem remitto, pendet adhuc deciſio cauſæ prædictæ.

4 Non tamen deſinas videre *D. Sempron. Aſciam deter. 6. num.2.* ubi rationes per D. meum hic adductas comprobat, & *determ.9. num.23.* ubi quod filii ſuccedunt uti filii, non autem uti hæredes in dote, ex *d. Conſuet. Barenſi*, & quod illis morientibus licet pater ſuccedat, ut probat *determ.99. nu.7.* adhuc tamen *ibid. n.16.* fundat, patri tantummodo legitimam competere ſuper bona filii, ſed cogita, dum caſus evenerit.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Curialis ex jure ceſſo an, & quando trahat, & non trahatur ad explicationem *Rit. M. C. 228.* incipien. *Item quod nullus privilegiatus.*

SUMMARIUM.

1 *Curiales trahunt, & non trahuntur tam in civilibus, quam in criminalibus.*

Amplia, etiamſi exercens ſiat, dummodo ſint matriculati, num.2.

3 *Curiales in materia fori æquiparantur pupillis, & viduis.*

4 *Mulier in capillis trahit, & non trahitur.*

Limita, patrem haberet, nu.5.

6 *Inter privilegiatos privilegia conquaſſantur.*

7 *Curialis ex jure ceſſo quando trahit, & non trahatur.*

8 Ritus M.C. 228. *incipien.* Item, quod nullus privilegiatus. *an ſit in obſervantia.*

9 Rit. M. C. 228. *num procedat in Actore agente vigore donationis.*

10 Caravit. in Rit. 228. n.9. *declaratur, & n.12.*

11 *Curialis ceſſionarius, licet lucrativo titulo, tunc trahit, & non trahitur, quando ceſſio careret fraude.*

13 *Ceſſio ex cauſa lucrativa, donatio eſt.*

14 *Deciſio cauſæ refertur.*

DECISIO LIV.

EGit in Sac. Conſ. Fabius Golinus uti donatarius, & ceſſionarius Martiæ Pingue, petendo aſſiſtentiam ſuper bonis, quæ fuerunt Eliſæi Pingue ejus patrui, debitoris ex cauſa adminiſtrationis tutelæ contra Portiam Pingue ejus filiam de Terra Guardiæ San. Framundi, cumque pro parte dictæ conventæ fuiſſet inſtatum, cauſam eſſe remittendam ad Judices competentes dictæ Terræ, dato per me uti Commiſſario cauſæ termino ſuper remiſſione, fuit probatum per dictum Fabium, ipſum eſſe Procuratorem in Regiis Tribunalibus, & Cauſidicum, & compilato proceſſu dicebat, omnino remiſſionem eſſe denegandam, ex

5 *Ritu M. C. V. 232.* incip. *Item, quod omnes Curiales*, ubi cavetur, quod omnes Curiales, uti Advocati, Procuratores, & Scriptores habent privilegium trahendi ad prædictam M. C. V. & quod ipſi ab aliis non

2 trahantur tam in civilibus cauſis, quam in criminalibus, quod procedere etiam reſpectu exterorum, qui ſunt matriculati, dixit *Muſcat. in praxi S. C. part.2. gloſſ. competentes, nu.74. Ricc. collect. deciſ.*231. & pluries fuiſſe judicatum in M. C. & ſæpius idem practicaſſe tradit *D. Reg. Carol. de Tapia* Marchio Belmontis in *Conſt. Reg. Statuimus, num.14. cum ſeqq. in 1. part. Iur. Reg. & Io. Bapt. Thor. in 1. part. compend. in verbo fori privilegio, Marcell. Cala de modo articul. gloſſ.1. num.90.*

3 *limit.17. & in Rit.233* habetur, quod æquiparantur in hac materia pupillis, & viduis.

Sed pro parte Conventæ dicebatur, quod ipſa erat

4 etiam privilegiata quia erat virgo, cui idem privilegium competit,

competit, quod viduis, & pupillis, ut plutes fuiſſe de-
ciſum in S.C. refert Franch.deciſ.100.ex deciſione Andr.
de Iſern.in d.Conſt.Reg.Statuimus. 2.col.verſ.quid ſi vi-
dua, vel virgo, qui hoc tenet pro abſoluto, ubi etiam
Afflict in 8.qu.Vin.deciſ.65.n.3.Menoch.de arbitr.judic.
c.66.in addit. noviſſimis, nu. 15. & licet contrarium te-
neat Andr.Gayl.obſerv.1.nu.41.& ſeqq. libro 1. contra-
rium tamen tenuerunt Franc. Milan. dec. Sicil.5.num.2.
lib.2. Nati, reſponſ.590. Vin.deciſ.511. Bernard. Grevas
ad Gayl.d.obſerv.1.conſid.1.nu.11. ubi pluries, ita fuiſſe
judicatum aſſerit, & communiter ita teneri per DD.
habetur ex Intrigl.ſing.101.libro 2. D. Franc.del Caſtillo
deciſ.Reg.Sicil.48.nu.12.tom.1.Reg.Tap.in d.Conſtit.Sta-
tuimus, nu.22.lib.2. Paſchal. de virib.pat.poteſt. part.2.
cap.2.nu.94. quod tamen non procedere reſpectu virgi-
5 nis, quæ habet patrem, quia fori electionem, & varia-
tionem non habere, fuit deciſum in S. C. in cauſa Ho-
ratii Curialis de Surrento, de qua deciſione meminit
Viſcont.in addit. ad d. deciſ.100. de Franch. ſub num.11.
cumque in caſu, de quo agebatur, prædicta Conventa
6 non habebat patrem dicebat, quod privilegia debebant
conquaſſari, ad text. in Auth. quas actiones, Cod. de
Sacroſanct. Eccleſ. Bartol.in l.ſed & ſimiles, ff.de excul.
tutor. Hippolyt.de Marſill.ſingul.681. Cavalcan.deciſ.1.
de contract. Menoch.de arbitr.jud. libro 2.caſ.66. nu.46.
Theſaur.dec.177.nu.9.Franch.deciſ.188.& 513.Caravit.
in Rit.228 num.1.& Rit. 231. Reg.Carol.de Tap.in d.Con-
ſtitut. Statuimus, num.16.

7 Verum pro parte Actoria replicabatur, hunc caſum
decidi per Rit. M. C. V. 128. incip. Item, quod nullus
privilegiatus, ubi expreſsè cavetur, quod nullus pri-
vilegiatus trahit alium privilegiatum, niſi ſit Curia-
lia. & ſic prædicta conquaſſatio privilegii ceſſebat in
caſu prædicto: ſed adhuc inſtabat Conventa, quod
in eodem Ritu diſponitur, quod privilegiatus, tra-
hit non privilegiatum, etiam ex jure ceſſo, ex cauſa
tamen neceſſaria, non lucrativa excepto Curiali, qui
ad Curiam ipſam pro jure ceſſo non trahit, Cum-
que prædictus Fabius Colinus actor judicium age-
bat tanquam donatarius Mariæ Pingue, & ſic ex
cauſa lucrativa, dicebat Porſia, conventa, ex eodem
Ritu apparere, & ipſum Actorem carere privilegio
prædicto.

8 Prædictis tamen replicabatur per dictum actorem,
quod Ritus non erat in obſervantia, ut teſtatur Caran.
in d. Ritu, ſub num 9. & cum ſequitur Muſcatell. d.
part.2. in gloſſ. competentes, nu.89. ex doctrina Ioan.de
Amic.in conſil.27.numer.7.verſic. non obſtat. Dicebatur
9 etiam, quod Ritus loquitur in jure ceſſo, & actor ju-
dicium movit virtute donationis, & non ceſſionis,
ad quod ponderabatur doctrina Ioan. de Amic. in d.
conſil.24. numero 21. ver. præterea, & ſic in hac cauſa
iſti duo veniebant diſcutiendi articuli, & primò,
quomodo ſit intelligenda prædicta doctrina Caravita
10 in eo, quod dicit, Rit.228. non obſervari: ſecundò,
ſi idem jus militet in donatione, quod militat in
ceſſione lucrativa. Quoad primum fuit pro abſoluto
habitum, quod illud, quod dicit Caravita, quod
Ritus non ſervatur, non eſt reſpectu, ut Curialis
etiam ex jure ceſſo trahat: ſed quod non ſervatur illa
diſtinctio, ſi ceſſio ſit ex cauſa lucrativa, vel one-
roſa, quia in utroque caſu privilegiati habent privi-
legium trahendi, excepto Curiali, qui ex jure ceſſo
non trahit, ut cavetur in d. Ritu 228. quod expreſsè
dicit Caran.in d.num.9. dum dicit, quod d. Ritus 228.
& Rit. 290. in practica non ſervantur, ſubdit poſtea,
nam agentes ex jure ceſſo ex cauſa lucrativa, admit-
tuntur, & ſi ſunt privilegiati, utuntur eorum pri-
vilegio electionis fori & eum ſimpliciter ſequitur
Muſcat. in loco allegato, & Ioan. de Amic.in d.conſil.
24. numero 7 non dicit, Ritum prædictum non ſervari
in M. C. V. ſed in Civitate Venafri, ubi erat lis, in
qua ipſe ſcripſit: nam dicit, quando eſſet in viridi
obſervantia, prout non eſt in Civitate hac, nec lis
erat circa electionem, vel variationem fori, ſed circa
11 validitatem vel invaliditatem donationis, ſive ceſſio-
nis, vel ſi erat in fraudem, vel ad æmulationem, &
quod d. diſtinctio de ceſſione ex cauſa lucrativa, vel
onerosa non ſervetur, ſed quod indiſtinctè, quando
eſt perſona privilegiata, ceſſionarius trahat, dummo-
do ceſſio ſit vera, & ſine fraude, ex mente Andr. in
d. Conſtit. Statuimus tenet Afflict. ibid.numera 27.num.
6. quæſt. & ita deciſum fuiſſe per S.C. refert Franch.
deciſio.195. Menoch.de arbitr.judic. in addit. ad caſ.66.
numer.43. Capiblanc. de Baronib. in Pragm. 8. part.1.
numer.351. Marsell. Cala de modo artic.gloſſ.1.§.1.num.
95. Rioc.collect.deciſ.1416.Paſchal. de virib.patr.poteſt.
part.2.cap.2.num 91.Novar.in prax.elect.fori, qu.4.ſect.
2.& in commen. ad Pragm.2. ubi de crim. agi oport. &
Muſcat.in pract.civil.part.2.in gloſſ. competentes nu.89.
Quæ autem dicantur perſonæ miſerabiles, habetur per
Afflict. in dict. Conſtit.Statuimus, Theſaur. deciſio. 77.
Vin. deciſ.65. Franch. deciſio. 100. 187. & 608. Covar.
pract.quæſt.cap.6.Menoch. de arbitr. d. caſu 66. Capyc.
deciſ.109. numero decimo & Reg. Tap. in allegata Conſt.
Statuimus, & ſic fuit deciſum, quod illud, quod di-
12 citur à Caravita, & aliis, quod Ritus 228. non eſt
in uſu, procedit reſpectu illius diſtinctionis, ſive ſit
ceſſio ex cauſa onerosa, ſive lucrativa, non vero
circa ſecundam partem d. Ritus, in quo indiſtinctè
dicitur, quod Curialis pro jure ceſſo nullo modo
trahat.

Quo vero ad ſecundum, quod erat donatio, & non
ceſſio, ſecundum tradita per Ioan.de Amic.in d.conſ.24.
ejus doctrina non fuit habita pro vera, quia ceſſio ex
13 cauſa lucrativa, etiam donationem importat, cum do-
natio propria, & abſoluta dicatur, cum quis ea mente
det, ut ſtatim accipientis fiat, abſque alia cauſa, niſi
ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, l.1. ubi
gloſſ.in verb.liberalitatem, ff.de donat. verum quia jura
non poſſunt donationibus tradi cum ſint incorporalia,
ideo fit per ceſſionem, & quod ceſſio poſſit fieri per
donationem, probatur in leg.per diverſa, quæ eſt pe-
nultim. C. mandati, ubi, & ipſa ceſſio gratuita idem
14 importat, quod donatio, ut ibi declarant DD. Ex qui-
bus de menſe Junii 1634. judicavimus, cauſam eſſe
remittendam ad Curiam Terræ Guardiæ San.Framundi.
Fabritio Solatio Actorum Magiſt.

OBSERVATIO IN DECISIONE LIV.

SUMMARIUM.

1 *Curialis gaudet privilegio electionis fori, non tamen ſi agat ex jure ceſſo, nu.2.*
3 *Ceſſio gratuita idem eſt, quod donatio.*
4 *Curiales, qui ſint.*
5 *Virgo patrem habens, an gaudeat privilegio electionis fori.*
6 *Virgo patre orbata, ſi facta fori electione in cauſa civili, lite non conteſtata virum duxerit, ea non gaudet, ſecus in cauſa criminali, nu.7.*
8 *Virgo habet fori electionem, ſi agat pro ſtupro, ac etiam variationem, nu.9. ubi ita deciſum adducitur.*
10 *Iudices in concedenda variatione, debent inveſtigare, ne illa fiat in fraudem Fiſci.*
11 *Neapolitanus habitans in aliqua Terra, ſi ibi deliquerit, non gaudet privilegio fori, & ita judicatum traditur, num.12.*
13 *Locatus, vel Fidatus Regia Dohana menepecudum Apuliæ habet fori electionem contra Neapolitanos & ita deciſum adducitur, nu.14.*

1 CUriales gaudere privilegio electionis fori, tradit
D.Conſil.Carleval.de Iudic diſput.2. numer.589.
ideoque agitur in hac deciſione, an Curialis ex jure
ceſſo trahat ad M.C.V. etiam alium privilegiatum,

cluſio, eſſe hoc committendum Expertis, ſtante viſu-
ra loci facta per S. C. ſed major difficultas fuit inter
18 nos, quia unus ex Dominis dixit, quòd pro deciſione
hujus cauſæ aderat *tex.* punctualis in *l. penult. C. de*
ædific. privat. ubi habetur, quòd quamvis regulariter
ſecundum leges *Leonis Imperatoris* quilibet poterat
fabricare in ſuo ſolo in altum ſe extollendo, uſque ad
Cœlum, dummodo adſit intermedium ſpatium duo-
19 decim pedum, tamen hoc fallit, quando tollitur aſ-
pectus ad mare, quia tunc non poteſt in altum extol-
lere, niſi infra ſpatium centum pedum, & quia viſum
fuit valde notabile, fuit ſuperſeſſum in deciſione cau-
ſæ, & fuerunt vocatæ partes, ut informarent ſuper di-
cto articulo, verum poſt aliquot dies dicebat alius ex
Dominis, quòd hæc *lex* nunquam erat obſervata, ma-
ximè in hac Civitate, quæ eſt conſtructa juxta latus
maris, & penes infinitæ domus erant ædificatæ, tol-
lendo vicinis maris aſpectum, & nunquam de hoc
conqueſti fuerunt, ſed ſemper fuit obſervata *Conſue-*
tudo hujus Civitatis, incip. *Si quis habet*, ſub tit. *de*
20 *ſervit.* qua cavetur, ut diſtungare ſe debeat per duode-
cim palmos, & ſic quotieſcunque aliquis ædificavit
cum diſtantia duodecim palmorum nunquam fuit pro-
hibitus, quamvis privaretur aſpectu maritimo. Inſu-
per notabatur, quòd *Sebaſtianus Napodanus* inſignis
Doctor Neapolitanus, qui has *Conſuetudines* com-
21 mentavit, & omnes alii, qui poſt ipſum ſcripſerunt,
qui omnes fuerunt doctiſſimi, & peritiſſimi, utique ſi
Conſuetudo limitaretur in dicto caſu aſpectus maritimi,
tam elegantem limitationem in Civitate Neapolitana,
ubi nonnullæ domus habent talem aſpectum, non re-
liquiſſent. Tertiò dicebatur, hanc *legem* fuiſſe ſcrip-
tam ad Amantium Præfectum Urbis Conſtantinopoli-
tanæ, Græco Idiomate, & in *Codicibus* antiquis talis
lex non reperitur, ut etiam notat *gloſſ. in leg. fin. Codice*
eodem titul. ubi dum in *text. in dict. leg. finali*, fit men-
tio de *dict. lege*, quæ fuit promulgata à *Zenone Im-*
peratore, dicit *gloſſ. Accurſii*, ſed ubi eſt & ſic certum
eſt, quòd tempore *Accurſii* non aderat in Volumine
Codicis inſerta, unde neceſſario eſt fatendum, quòd
non erat uſu recepta, ad quod adducebatur ſimili id,
quod dicit *Azo in ſumma, in proœmio auth.* ſub *num.* 8.
ubi loquendo de *Conſtitutionibus*, quæ ſunt compilatæ
in Volumine *Authenticorum*, dicit, quòd in quibuſ-
dam *Libris* plures ſunt *tituli* in una *Collatione* quam in
aliis, & ſunt etiam multæ *Conſtitutiones* locales ex-
travagantes, quæ hodie locum non videntur habere, &
nullam afferunt utilitatem, unde deſunt in multis *Au-*
thenticis, & ſic dicebat, quòd de iis *legibus*, quæ non
reperiuntur inſertæ tempore compilationis, non debet
aliqua haberi ratio.

Sed prædictis replicabitur, quod non erat in con-
22 ſideratione, quod nunquam hæc *lex* in hac Civitate
fuit practicata, quia neque ſcimus contrarium, &
quamvis in aliquibus locis forſan fuiſſet fabricatum
contra formam *text.* prædicti hoc evenit, quia non
fuit oppoſitum, ſicuti neque in hac cauſa opponeba-
tur à principio, cumque nunquam appareat, fuiſſe
contra *leg.* prædictam judicatum hodie ſi opponitur,
non poteſt recedi à juris diſpoſitione, & quamvis fue-
rit dubitatum apud *Iuſtinianum Imperatorem* ſi hęc *lex*
erat intelligenda localis, hoc eſt, reſpectu Urbis Con-
ſtantinopolitanæ tantum, tamen in *d. l. fin. C. eod. tit.*
23 *de ædific. privat.* determinat, obſervari debere in om-
nibus Civitatibus, Romano Imperio ſubjectis, & ex
hoc *Salyc. in dict. l. fin.* notat quod quamvis in aliqua
Imperatoris Conſtitutio juris communis correctoria ſit
directa ad aliquem Præfectum ſicuti erat iſta directa
ad Amantium Præfectum Urbis Conſtantinopolitanæ,
tamen ſemper intelligitur generalis, niſi de contrario
appareat. Neque prædictis obſtare dicebatur *Conſue-*
tudo Neapolitana, quia in ea diſponitur, quod jus com-
mune, quod regulariter ædificium unum ab altero, ad
hoc, ne luminibus afficiatur, debeatur diſtare per duo-
decim palmos, ſicut ius commune loquitur de pedi-
bus, hoc tamen limitatur, quando tollitur aſpectus ad
mare, quod, ut dixit *Iuſtinianus in novella* 60. aliàs 63.
regiſtrata in *auth. de nou. oper. nunc. maritim. aſpect.* eſt
rerum omnium gratiſſimum, hinc eſt quòd cum no-
ſtræ *Conſuetudines* non loquantur de hoc caſu, ſunt in-
terpretandæ ſecundum jus commune, à quo recipiunt
interpretationem, adeo ut omnes *leges* loquentes de ea-
dem materia, de qua *Conſuetudines* loquuntur, accom-
24 modandæ ſunt *Conſuetudini*, quæ in hoc caſu omnes
qualitates juris communis aſſumit, ut ex *Bartol.* com-
muniter recepto, & aliis in *l. omnes populi. ff. de juſt.*
& jur. & ex *Piſtor. lib. 2. quæſt. jur. q. 20. par. 2. libro*
2. & ex aliis fundat *Molfeſ. ad Conſuetudin. Neapolit.*
par. 1. cap. 5. num. 27. & eſt *text. in leg. 1. §. fin. ff. ad leg.*
falcid. & in *cap. ex parte, de verb. ſignificat.* nec mi-
rum, ſi per *Addentes* non ſit poſita hæc limitatio, quia
hæc *lex* in antiquis *Codicibus* non reperiebatur, quam-
vis de ea mentionem fecerit *Imperator Iuſtinianus*,
nedum in *d. l. fin. C. de ædific. priv.* verum in *novella*
25 165. ubi ampliat hoc dictum, ut nedum locum habeat,
quando per directum tollitur aſpectus maritimus, ſed
etiam quando per obliquum, ut non poſſit ædificari,
niſi intermiſſo ſpatio centum pedum, ut notat etiam
gloſ. in d. leg. penult. in verbo directus, ubi *Harmeno-*
polus ex *Papin. lib. 5 quæſt.* extendit hoc etiam ad proſ-
pectum montium, ſic de eadem *lege* mentionem fecit
26 idem *Iuſtinian. in dict. novell.* 60. alias 63. *in d. tit. in*
authent. de nou. oper. nunc maritim. aſpect. ubi in *gloſ.*
marginali habetur, quod *Iureconſult. Cuiacius* eam in-
venit, & traduxit, & in *dict. tit.* collocavit, ſic etiam
lex Zenonis collocata reperitur in novis *Codicibus* im-
preſſis Venetiis de anno 1591. poſt *librum feudorum* in-
ter *Conſtitutionem Imperatorum*, & propterea diceba-
tur, quòd quamvis tempore *Accurſ.* & aliorum anti-
quorum Juriſconſultorum hæc *lex* deſiderabatur; at-
tamen hodie non poteſt amplius de ea dubitari, & licet
dicebatur, quòd hic *liber novellarum* non erat ita au-
thenticus, ut poſſet adduci ad deciſionem cauſarum,
Roffred. de libell. par. 6. titul. de bon. poſſ. contra tabul.
quæ datur avo, ſeu proavo, f. mihi 40. ſub *lit. A* ubi
dicit, quòd *liber novellarum* authenticus non eſt, quem
etiam refert *Alber. in rubr. de emend. Iuſtinian. Codic.*
27 *numero* 4. ubi ponit quæſtionem, utrum *liber novel-*
larum ſit juris civilis, & licet pro parte negativa addu-
cat *Roffred. in loco* ſupra alleg. tamen dicit, quod con-
trarium tenent *Azo, & Accurſius*, qui multoties in
gloſſ. ſuis ipſum *librum novellarum* allegant, & ſic etiam
tenet *Odofred.* in eadem *rubric.* & paſſim omnes alii
Moderni, licet hæc quæſtio non intrabat in hac cauſa,
poſtquam de dicta *lege Zenonis*, nedum mentionem
faciat *Iuſtin. in dictis novell.* verum etiam idem *Iuſtin.*
in dict. leg. fin. C. de ædif. priv. & novell. 60. alias 63.
eſt inſerta in *volum. authentic. in dict. tit. de nou. oper.*
nunc. marit. aſpect. & hanc *legem* cum *dict. novellis* ad
probandam limitationem prædictam allegat doctiſſi-
mus *Cujac. in dict. l. penult.* & in *d. novellis*, & *ibidem*
etiam *Harmenopolus*, & noviſſimè hoc idem habetur
ex *Oſvaldo Salligero in addit. ad Donellum enucleatum*
lib. 11. *c.* 5 ſub *lit. G.* ubi tradit unum ſingulare, quod in
hoc caſu quando tollitur aſpectus maritimus poterit
vicinus intra dictum ſpatium prohibere, etiam abſque
ſervitute, limitando *tex. in d. l. altius*, qui quidem ma-
ritimus aſpectus fuit conſideratus etiam à *Muta dec.*
Sicul. 8. *numero* 8. licet *leges* prædictas non adducat, qui
dicit, ex his, & aliis oppoſitionibus prohibitum fuiſſe
28 novum ædificium. Diſcuſſo plenè hoc articulo fuit vi-
ſum aliquibus ex Dominis, quod deciſio illius poterat
eſſe valde præjudicialis, ex quo nunquam fuerat in hac
Civitate practicatum, & licet aliqui fuiſſent in voto,
eſſe dandum terminum ſimpliciter in cauſa, firmo re-
manente mandato injuncto dicto Hyacinto, ut non
fabrica-

fabricaret, ſtante expreſſa deciſione prædictarum *legum*, attamen major pars inclinavit, eſſe dandum terminum in cauſa, verum quòd dictus Hyacintus poſſet fabricare, uſque ad primum appartamentum Petri Bruni cui ex hac deciſione remanebat aſpectus ad mare in ſuperiori appartamento; & alii Complatearii non valdè damnificabantur.

Verum, cum fuiſſet ab hoc decreto reclamatum, fuit etiam in reclamatione conſideratum, quòd prædictus de Salla emerat domum, ubi ad præſens ædificare intendebat, & ædificium in altum extollere, privando vicinum dicto proſpectu, lite inter ipſaſmet partes pendente reſpectu alterius domus collateralis, quam etiam extollere intendebat, privando dictam domum Petri Bruni, & ſic conſiderabatur, quòd emptio prædicta fuit facta potius ad emulationem pro damnificando vicino, cum quo litem habebat in eadem materia proſpectus. Ex quibus in reclamatione unus ex Dominis, qui votaverat ad beneficium ædificare volentis, concurrit cum aliis qui votaverunt pro Complateariis, & fuit facta paritas, & datis tribus Adjunctis die 1. Martii 1638. fuit confirmatum decretum S. C. quamvis non omnes Adjuncti fuerint ejuſdem voti, unus enim valde dubitavit, ſi erat dandus terminus ſimpliciter, firmo remanente mandato. Et ſic executum fuit, prout in Banca Plinii Juvenis pro Sarro Act. Mag.

OBSERVATIO IN DECISIONE L.

SUMMARIUM.

1 *Ædificare quilibet poteſt in ſuo ſolo, & uſque ad Cælum extollere, tam de jure communi, quam conſuetudinario Neap. etiam ſi vicinis officiat; limita, ut num. 2. contrarium deciſum, n. 34.*

3 Lex quo pace, C. de ædific. privat. *localis in Urbe Conſtantinopolitana, fuit ampliata in omnibus Romani Imperii Provinciis, in leg.* fin. Codic. eod. *& quo tempore impreſſa, num. 5. & 6.*

4 Leges tituli, C. de ædific. privat. *tempore primæ impreſſionis erant duodecim, poſtea in ſecunda impreſſione, addita* leg. ex quo pace, *quæ eſt* penult. *fuerunt redactæ ad treſdecim, n. 6.*

7 *Princeps faciens mentionem de alia lege, quæ in corpore juris impreſſa non reperitur, vim legis non habet, niſi diſpoſitio relata ſit in totum certa, & ſpecifica.*

8 L. fin. C. de ædific. privat. *fuit abrogata ſaltem per viam declarationis ex* Novella 63. de nou. oper. nunc. *&* per Conſuetud. Neap. *incip.* Si quis habet, de ſervit. *numer.* 10.

Novella 63. de nou. oper. nunciat. *eſt localis in Urbe Conſtantinopolitana, ibid. & n. 12.*

9 *Lex generalis per ſpecialem abrogatur; idemque procedit in ſtatutis, in contractibus, in pactis, & ſtipulationibus prætoriis.*

10 Conſuetodo Neapol. *incip.* Si quis habet, de ſervit. *cum generaliter loquatur, etiam de proſpectu maris intelligi debet, nu. 11.*

13 L. ex quo pace, & leg. fin. C. de ædific. privat. *non ſunt uſu recepta in Civitate Neapol. ideoque non ligant ad illarum obſervantiam.*

Leges tunc inſtituuntur, cum promulgantur, & tunc confirmantur, cum moribus viventium approbantur, ib. Limita n. 15. & 16.

14 *Lex ſicut comprobatur per uſum, ita per non uſum, & non obſervantiam tollitur.*

17 *Leges quamplures ſunt in corpore juris ſcriptæ, ſed non uſu receptæ, ideoque non ſervantur, & enumerantur, nu. 18. 19. & 20.*

21 *Non uſus quomodo probetur, & num. 22. 23. & 24.*

23 *Princeps videns, & non contradicens, leges non ſervari, videtur illas tollere, & n. 27.*

25 *Conſuetudo inducitur ex actis tantum extra judicialibus, quamvis res judicata non intervenerit.*

26 *Leges uſu receptæ, quæ in detrimentum abierunt per decennium, non habent poſtea vires, de ratione, num. ſeq.*

28 *Actor non poteſt uti legibus non uſu receptis, vel ſi receptis, per decennium ſublatis.*

29 Doctores *de hac materia loquentes declarantur, & elucidantur, & n. 31.*

30 *Servitus non inducitur ex licentia data aperiendi feneſtram; ſed tantum actio perſonalis, quæ hæredem concedentis non obligat ad ſervitutem.*

32 Deciſio 50. D. Reg. Marchionis Tortelli *explicatur.*

35 L. altius, C. de ſervit. & aqua *limitatur, ubi adeſt æmulatio, ſic etiam* Conſuetud. Neapol. *incip.* Si quis habet, de ſervit.

1 Vnicuique licet in ſuo ſolo fabricare; ac in altum tollere, uſque ad Cælum, ut in *l. altius*, &
in *leg. ædibus, C. de ſervit. & aqua*, etiam ſi luminis
vicini officiat, *l. procetum. ff. de damn. infect.* cum ſimul
2 ſic pariter de jure Conſuetudin. Neap. per *Conſuet.* incip. *Si quis habet, de ſervitut.* ubi *Napodan.* aliique
Addentes, ea tamen concluſio limitatur, ubi aſpectus
maris vicinæ domus tolleretur, tunc enim, relicto
3 centum pedum ſpatio, novum ædificium conſtrui non
prohibetur, ex *Zenonis Conſtit. in leg. ex quo pace* 12.
Cod. de ædific. privat. quæ etſi localis ſit reſpectu Urbis Conſtantinopolitanæ tantum, ut ex illius lectura
dignoſcitur, attamen per *Juſtinian.* Imperatorem in *leg.
fin. C. eod. tit.* fuit declaratum, illam ſervari in omnibus Romani Imperii Provinciis, prout etiam ſervandam eſſe in hac Civitate, deciſum teſtatur D. meus *hic
num.* 18. quæ deciſio uti nova, cauſam litigandi in ſimilibus præbuit, & infraſcripta in contrarium adduci
poſſent pro ædificare volentibus, ultra ea, quæ tradidit D. meus à *nu.* 8. per tot. *nu.* 17.

Primò nam *d. leg. ex quo pace*, tempore primæ impreſſionis *Codicis* non erat impreſſa, ſed erat incogni-
4 ta, ut notat D. meus ſub *num.* 21. quod etiam comprobatur, quandoquidem omnes *DD.* Claſſici antiqui,
numerum legum *d. titul. Codic. de ædific. privat.* ad
duodecim, & non ultra legunt, hinc *Angel. de Peruſ.
in d. leg. fin.* inquit, *iſta lex non legitur in Scholis, nec
in ea poſſet poni caſus per divinationem, confirmat enim
Conſtitutionem Zenonis, in omnibus Urbibus Romani
Imperii obtinere debere, quæ localis erat, & præcipit
obſervari, præterquam in novatis per Zenonem, quæ autem notaverit Zeno, & quæ introduxerit, non habemus,
hic non ſunt alia.* Sed poſt novas impreſſiones, *Codi-
5 cis* Venetiis ſub anno 1583. & 1592. *Anton. Contius*
Græcæ diſciplinæ curioſus, *de Zenonis Conſtitut.* antea deperditam, è Græco in Latinum tranſtulit & in
dicta nova *Codicis* impreſſione, imprimi curavit, ut
ipſe *Contius* adnotavit in *Novella Juſtin. 63. de nov.
oper. nunciat. maris. aſpect.* & ſic nunc numerum treſ-
6 decim *legum dict. titul.* legimus, quo circa ex defectu
d. Zenonis Conſtitut. etſi *l. fin.* illam referens, vim ſumere haud poſſit, affirmamus; licet enim relatum ſiat
7 ab habente poteſtatem de novo condendi, quo caſu
diſpoſitionem relatam non eſſe neceſſe. probat *Perret.
conſil. 86. numer. 6. lib. 1. Aret. conſil. 76. colu. 3.* hoc
enim procederet in indiſpoſitione in totum certa, &
ſpecifica, ad tradita per *Gratian. lib. 3. diſcept. forenſ.
cap. 501. num. 16. & 17. & cap. 508. numer. 31.* ad 35. &
ante ipſum tradiderunt *Surd. conſil. 419. nu. 13. in fine
lib. 3* ac *Rimin. jun. conſil. 42 nu. 5.*
8 Secundò, nam *dict. leg. fin.* fuit abrogata ſaltem per
viam declarationis per eundem *Juſtin. in dict. novella
63.* mandando, *Zenonis Conſtitut.* intelligi ſolum, quòd

Urbem Conſtantinopolitanam, ut benè intuenti pate-
bit in *verſ. cauſam, quæ*, & *verſic. ſequitur autem*, &
verſicul. ex relatione, ſicut continebatur in *dict. leg. ex
quo pace*, & ſic localis remanet diſpoſitio *Zenonis Con-
ſtitut.* lex enim generalis per ſpecialem abrogatur, *l.*
9 *ſed*, *& poſteriores ff. de legib.* quod etiam in ſtatutis
procedit ita per illum *text.* conſuluit *Alex. conſ.* 58. *n.*
3. *& conſ.* 128. *in princ. lib.* 4. ac in contractibus, *l. cum*
10 *plus*, *§. lex dicta*, *ff. locat.* idem in pactis, *leg. pacta
noviſſima*, *Codic. de pact.* & tandem in prætoriis ſtipu-
lationibus, *leg.* 1. *in fin. ff. de prætor. ſtipulat.* ſicut etiam
derogata videtur per *d. Conſuetud. Si quis habet*, ubi
tantummodo ſpatium duodecim palmorum requiritur.
11 quæ cum generaliter loquatur, debet intelligi etiam de
proſpectu maris, vulgaris juribus & quod *d. novella*
63. ſit localis in Urbe Conſtantinopolitana, teſtatur
12 *Julianus Patritius* Conſtantinopol. *in explicat. volu-
minis trium poſteriorum librorum Codicis, & Authenti-
corum, ſeu Novellarum*, cum *Scholiis Antonii Contii*
tom. 65. ſub *numero* 20. *f.* 135. ibi, *hac conſtitutio localis
eſt, &c.* quod etiam confirmat *Gothofred. ſuper Codic.
Juſtinian.* impreſſo Coloniæ in anno 1615. in *notis ad
dict. leg. fin. lit. G. verſic. ubique terrarum*, *f.* 618. *co-
lum.* 1. *& Io. Leuciarius* in ſua ecloga, ſive *ſinopſi*, quæ
Baſilicon juris nuncupatur *lib.* 58. *cap.* 22. *fol.* 491. &
noviſſimè *Renatus Choppinus* Advocatus Pariſienſis *de
civil. Pariſior. moribus ac inſtit. lib.* 1. *tit.* 4. *de ſervit.
urban. præd. nu.* 12.

Tertiò, quandoquidem, tam *dict. leg. ex quo pace*,
13 quam *dict. leg. fin.* non ſunt uſu receptæ in hac Civitate
Neapol. & propterea dicendum, illas nos ligare ad il-
larum obſervantiam; leges enim tunc inſtituuntur, cum
promulgantur, & tunc confirmantur, cum moribus
utentium approbantur, *cum privilegio* 3. *dict. Roman.
conſil.* 512. *numer.* 13. & ſicuti lex comprobatur per
non uſum; ſic è contra per non uſum & non obſervan-
14 tiam deficit legis virtus *gloſſ. in c.* 1. ubi *DD. de treu-
gua, & pace*, *Alex. conſil.* 132. *volum.* 1. *lib.* 1. *Cephal.
conſil.* 176. *numero* 18. *& ſeq. lib.* 1. *Menoch. libr.* 2.
præſumpt. 2. *Pariſ. conſil.* 105. *libr.* 4. *Rol. conſil.* 99. *nu.*
6. *lib.* 1. & non uſus legum operatur derogationem il-
latum, *Jaſ. in l. de quibus*, *ff. de legib.* qui *n.* 33. *&* 34.
de communi teſtatur, eo magis, dum in corpore ju-
15 ris in prima impreſſione *Codicis dict. lib. ex quo pace*
non reperiebatur, non cenſetur approbata, & conſe-
quenter non obſervanda, *cum ſi Romanorum* 22. *diſt. l.
matriculam*, *in fin. Cod. de agent. in reb. lib.* 12. *Roman.
ibid. numer.* 12. Et quamvis poſtea in aliis impreſſione
Codicis deſcripta reperiatur, tamen quia juri commu-
ni diſſona eſt, Judex ſecundum eam non judicabit, ſed
16 priùs Superiorem conſulet ſuper ea, *c. paſtoralis*, *in
fine*, *de fide inſtrum.* & ita in ſpecie tenuit *Roman. dict.
num.* 13. *verſic. ſecundo, quia*, ſic etiam, nam nonnullæ
17 aliæ leges in corpore juris ſcriptæ, quia tamen uſu re-
ceptæ non fuerunt, non ſervantur.

Sicuti diximus de *l. de creationibus*, *Cod. de Epiſcop.*
18 *aud.* & de *l. fin Cod. de curat. furioſ.* quæ diſponunt, ut
in dando curatore furioſi, Judex hoc faciat in præſen-
tia Epiſcopi, & trium Primatuum, & tamen judicatum
refert *Bari. conſil.* 144. *libr.* 1. quod illæ non fuerunt uſu
receptæ, quoad præſentiam Epiſcopi, & Primatuum,
& proinde non ſervantur.

Item *l. fin. Cod. de jure delib.* juncta *auth. ſed cum
19 teſtator*, *Cod ad l. falcid.* requirit, quod ultra teſtes ordi-
narios adhibeantur loco legatariorum alii tres teſtes
probatæ opinionis locupletes, & divites, & tamen ex
quo non fuerunt uſu receptæ, dicit *Bart. conſil.* 154. *n.* 11.
quod non ſervantur.

20 Sic etiam *legas*, *qui cum tele. ff. ad leg. Cornel. de ſi-
car.* cum non fuerit uſu recepta, nec ſervatur, ut notant
Bartol. & alii *ibi*, & ſic de infinitis aliis *legibus*, quæ
allegari poſſent.

21 Nec tergiverſari poterit, *dict. l. ex quo pace*, *& d. l.
fin.* non fuiſſe uſu receptas; ſiquidem non uſus proba-
tur eo ipſo, quod allegans velle obſervantiam *dict. ll.*
non probat illarum uſum, ita *Cravetta conſ.* 1. *&* 298.
n. 5. *Capurnq. deciſ.* 204. *& ſeq. D. Conſil. Arias de Meſa
lib.* 2. *variar. reſol. c.* 18. *n.* 3. ſic etiam, quando contrarium
diſpoſitionis *dict. ll.* fuit obſervatum, *Romin. jun. conſil.*
22 34. *n.* 15. *lib.* 1. *& conſil.* 180. *in fin. lib.* 1. *Alex. conſil.* 169.
n. 14. *& ſequent. lib.* 1. *Gabr. conſil.* 84. *n.* 6. *lib.* 1. quando-
quidem in hac Civitate Cives & habitantes ædificave-
runt, tollendo vicino aſpectum maris, ut patet, nedum
23 ex ædificiis antiquis, ſed etiam novis, & per iſtos con-
tinuos actus, ac uſus contrarios diſpoſitioni *dict. ll.*
ſpatio, non decem, ſed innumerabilium annorum,
vidente Principe, & non contradicente, ſed patiente
contrarium ſervari, quarè videtur, *dict. ll.* tollere, & eſt
communis opinio, de qua *Benintend. dec.* 13. *n.* 9. *& ſe-
quen. Aret. conſil.* 11. *num.* 4. *&* 5. ſequitur *D. Arias*
24 *de Meſa ibid. n.* 4. quem refert *D. Pratus obſerv.* 13.
n. 5. *cent.* 1. hinc ad probandam ſcientiam, & patien-
tiam contra diſpoſitionem legum ſufficit contrarius
uſus per decennium, *Felin. in cap.* 1. *n.* 6. *verſicul. ex
nova*, ubi de communi teſtatur opinione, *de treugua,
& pace*, ſequitur *Covar. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 6.
verſic. 5. ubi etiam communem eſſe opinionem refert,
Alex. conſil. 6. *colum.* 1. *verſic. & pro prædicta ac conſil.*
25 19. *in princ. lib.* 5. *Aret. dict. conſil.* 11. *nu.* 5. *verſic. ſed exten-
ditur*, cum abſque ſententiis, ſed cum actis extrajudi-
cialibus tantum conſuetudo induci poſſit, *Bart.* & alii
relati *Gregor. Lopez. in l.* 5. *tit.* 2. *par.* 1. *gloſſ. verb. fueren
dados*, at in hac Civitate diſputare de frequentia actuum,
inutile videtur, dum ex oculari inſpectione illam habe-
mus.

26 Immò etiam ſi *dict. ll.* uſu receptæ fuiſſent, & per
decennium in deſuetudinem abiiſſent, ad præſens non
habent vires, ita *Socin. jun. conſil.* 32. *n.* 15. *&* 16. *lib.*
27 3. *Aret. conſil.* 154. quia cenſetur Principem contraven-
tioni acquieſcere, & abrogare, *Bartol. in leg. ſi publica-
nus*, *ff. de public.* ideoque actor non poteſt uti legibus
28 non uſu receptis, vel receptis & per decennium ſubla-
tis, *Cephal. conſil.* 136. *n.* 18. *& ſeq.*

Ex quibus ſatis patet, fuiſſe reſponſum *d. l. ex quo
pace*, *& d. l. fi.* ac *novel.* 63. cum qua concordat *novell.*
29 65. in contrarium per D. meum adductis, & licet *Har-
menopol. in prompt. jur. civil. lib.* 2. *tit.* 4. *§.* 59. *de
proſpectu*, *ſ.* 16. de *d. Zenonis Conſtit.* meminiſſe videa-
tur, tamen in §. 60. de maris proſpectu quaſi in deri-
ſum refert, *maris proſpectum*, inquiens *quod ſi bis
proſpectibus ſtemus, & acquieſcamus, nulla certa do-
mus, pagus, aut Urbs condi excogitarive queat*, ſic
etiam *Curiac. in dict. lib. ex quo pace*, & in *dict. novell.*
63. *&* 65. loquitur ſecundum *d. leg. ex quo pace* quam
abrogatam eſſe ſupra demonſtravimus ex *dict. novell.*
ac etiam per deſuetudinem in toto Orbe de quibus *Cu-
riac.* verbum nullum, vel ſaltem eſt localis, ex tradi-
tis ſupra *nu.* 3. 8. *&* 12. Nec pariter *Oſuald. Salliger.
ad Donell. enucleat. libr.* 11. *cap.* 5. ſub *liter. G.* ob-
ſtat, non enim de maris proſpectu, & de centum pe-
dum ſpatio relicto loquitur; ſed ſimpliciter in materia
ſervitutis urbanorum prædiorum, ſecundum jura de
ſervitutibus loquentia, legatur quæſo, & de dictis per
Mucant. dec. 8. *num.* 7. non eſt habenda ratio, quam-
vis enim loquatur de proſpectu maris, nihilominus ad
probandum ejus dictum allegat ſemel *ipſum, in c.* 116.
Sicil. num. 108. *tom.* 2. ubi nec de mare, nec de ejus
proſpectu, verbum ullum legimus, tractat tantummo-
do materiam *l. altius*, *C. de ſervit. & aqua*, citat pari-
30 ter *Beroum conſil.* 124. *nu.* 13. ubi agitur; quod ex li-
centia aperiendi feneſtram non dicitur inducta ſervitus,
ſed actio perſonalis, & proinde, hæ edem conceden-
tis non teneri ad ſervitutem & ſic nihil de proſpectu
31 maris adducitur, prout nec etiam *Capolla de ſervit.
proſpect. capit.* 34. verba facit de proſpectu maris, ſed
ibi agitur quomodo ſervitutes proſpectus, & luminum
diſſerant.

differant, & in terminis conſtituere ſervitutis.

32 Et ſic obſtare minimè videtur deciſio, quam refert D. meus *dict. numer.* 28. quæ non aliter fundatur ex juribus *dict. leg. ex quo pace, & leg. fin.* ſed tantum ex æmulatione, ibi, *& ſic conſiderabatur, quod ex poſto prædicta fuit facta potius ad æmulationem pro damnificando vicino, cum quo litem habebat in eadem materia proſpectus*, ex qua æmulatione limitatur diſpoſitio *dict. leg. al-*

33 *tius*, ut probatur in *leg. opus novum, ff. de oper. publ. Theſaur. deciſ.* 16. *numer.* 10. cum aliis allegatis per D. meum *nu.* 5. ac etiam *d. Conſuetud. Si quis habet*, nam ceſſant, exiſtente æmulatione, ideoque ſubdit D. meus, quod unus ex Dominis, qui primo loco votaverat pro ædificare volente, in reclamatione concurrit cum aliis, qui pro Complatearii votaverant, & ſic fuiſſe in paritate votorum DD. Conſiliarios in reclamatione, ad quam paritatem dirimendam datis tribus adjunctis, duo tantum ex eis concurrerunt pro confirmatione decreti S. C. & ſic per unum votum obtinuerunt Complatearii, ut refert D. meus *d. n.* 28. *in fine* & ſic negari haud poteſt, articulum ſaltem eſſe ſatis dubium pro utraque parte.

34 Verumtamen, cum iterum, de illo diſputari contigiſſet in dicto S. C. eo, quod cum ædificare cœpiſſet Lælius Balduinus in ejus domo, fuit inſtatum per Monaſterium Jeſus Mariæ Ordinis Prædicatorum inhiberi, ex quo aſpectus maritimus tollebatur per aſpectum collateralem; nihilominus per S. C. facto acceſſu ſuper loco, ad relationem *D. Jo. Baptiſta Jovini* Reg. Conſil. ac mei Domini fuit judicatum, licere dicto Lælio fabricare de anno 1649. in Banca Cloſſi. Et iterum cum ædificaſſet D. Maria de la Cerda in ejus ſolo in Regione Echiæ ubi dicitur, *à Pizzofalcone*, fuit ei inhibitum per D. Conſiliar. *De Conſtantio* ad inſtantiam D. Principiſſæ Marani ſub prætextu, quod ex dicto novo ædificio tollebatur aſpectus ad mare, quem ſemper habuit ex ejus domo, in eadem Regione exiſtente, & facto acceſſu per S. C. ſuper loco prædicto, patrocinante pro dicta D. Maria perſpicaciſſimo ac variarum literarum eruditiſſimo *D. Aloyſio Capacio*, poſtea Reg. Conſil. meritiſſimo, cauſa non fuit uſque adhuc deciſa, ſed ex prædictis veritas articuli haberi poterit.

ARGUMENTUM.

Legatum duplicatum an, & quando eidem debeatur, ad explicationem *text. in l. cum centum, ff. de adim. legat. & l. planè, §. ſed ſi non corpus. ff. de legat.* 1.

SUMMARIUM.

1 *Quantitas bis legata quando ſemel debeatur, & nu.* 7.

2 *Et quid ſi una quantitas in teſtamento eſſet legata, & altera in codicillis.*

3 *Legatum à patre filiæ factum, cum dote compenſatur, maxime, ubi in teſtamento non erat quantitas legata congruens doti reſpectu patrimonii teſtatoris.*

4 *Legatum ex quantitate patrimonii moderatur.*

5 *Teſtator, hæredem duplici præſtatione legati gravare voluiſſe non præſumitur, etiam concurrente favore ſanguinis, & filiationis.*

6 Text. in l. cum centum, ff. de adim. legat. & l. planè, §. ſed ſi non corpus ff. de legat. 1. *explicantur, & numero* 7.

8 *Legatum utrumque debetur, ubi pater ducentum filiæ pro dote reliquerat, & centum in caſu, quo filius maſculus decederet, etiam ſi utraque diſpoſitio titulo inſtitutionis facta ſit.*

9 *Legatum utrumque debetur, ubi ex diverſis perſonis eſſet præſtandum.*

10 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO LI.

IN teſtato qu. Martucci de Martuccio de Civitate Averſæ aderat Inſtitutio trium ejus filiorum maſculorum, cum ſubſtitutione inter eos ad invicem, & aderat etiam legatum ad beneficium trium fœminarum, his verbis, *Item detto Magnifico teſtatore dice haver tre figlie femine, nominate Geronima, Caſſandra, e Beatrice, vole, che ſiano date per dote à ciaſcheduna di eſſe ducati ottocento à tempo del lor matrimonio, quali laſcia eſſo teſtatore per coſi ſa raggione, è cauſa de loro date*, voluit etiam, ut nuptui traderentur tempore, quo eſſent annorum 18. ſeu 20. & non majoris ætatis, & quod in caſu mortis prædictorum ejus filiorum maſculorum, abſque filiis legitimis, & naturalibus ſuccederet Venerabile Monaſterium Monialium Divi Hieronymi dictæ Civitatis, & filiis fœminis ſolverentur ducat. mille, his verbis, *Item vole, che quando tutti li figli maſcoli moriſſero ſenza figli legitimi, & naturali, et le femine campaſſera, detto figliole debbiano haver docati mille per una, et lo reſto vole ſia del detto Monaſterio di S. Geronima in caſo predetto, & in tal caſo detto Monaſteria lo laſcia herede*, cumque poſt multos annos eſſet nuptui tradita Beatrix ab ejus fratribus, tempore quo nedum exceſſerat vigeſimum, ſed trigeſimum ætatis annum, eique dediſſent pro dote ducatos mille, & quingentum & demum mortuis omnibus maſculis abſque filiis, & ſic facto caſu, in quo Monaſterium fuit vocatum, adepta poſſeſſione hæreditatis, egit Beatrix contra Monaſterium pro ſolutione duc. mille, replicabatur pro parte Monaſterii, non eſſe, niſi unicum legatum, & proinde ſtante ſolutione duc. mille, & quingentum, vel habuiſſe totum legatum, vel ſaltem negari non poterat, habuiſſe duc. octingentum, in ſolutione enim duc. 1500. fuit habita ratio quod non in 20. ſed in 30. ætatis anno fuit nupta, & ſic ad præſens prætendebat, non deberi dictæ Beatrici, niſi duc. ducentum ad complementum duc. mille, ea diſpoſitione *text. in l. cum centum* 9. *ff. de adim. leg.* ubi quando in eodem teſtamento bis quan-

1 titas etiam diverſa legatur, niſi conſtet de contraria teſtatoris voluntate, quando eſt pro eadem cauſa, ſemel tantum debetur, quod melius probat *ibi gloſſ. in*

2 *verba tantum deberi*, ubi dicit, quando legata ſunt in eodem teſtamento facta, ſeu in Codicillis, ſemel tantum, & ultima quantitas debetur, quod etiam probat *Ludov. Molina de juſt. & jur. tract.* 1. *diſp.* 201. *verſicul. quando bis*, & melior eſt *text. in l. planè, la prima, §. ſed ſi non corpus*, ubi *gloſſ. & §. ſed ſi pondus, ff. de legat.* 1. ubi regulariter habetur, quod quando eadem quantitas, vel res in individuo uni, & eidem legata fuit in eodem teſtamento, ſemel tantum debetur, quod quoque probat *l.* 45. *titul.* 9. *part.* 6. ubi *Gregor. Lopez*, quæ lex Hiſpanorum concordat, cum *text. in leg. quingenta, ff. de probat.*

Dicebatur, inquam, pro parte Monaſterii, quod in caſu noſtro, nedum non conſtabat de voluntate teſtatoris multiplicandi legata; verum de contraria, tum quia, facta ad invicem maſculis ſubſtitutione, noluit eam facere fœminis reſpectu legati ducator. 800. tum etiam, quia legatum continet eandem cauſam dotis, quæ quamvis non ſit expreſſa in ultimo legato, tamen ſic debet de jure intelligi, dum enim pater legat filiæ,

3 intelligitur animo compenſandi cum dote, quia hoc eſt debitum neceſſarium, *leg. ſi cum dotem, §. ſi pater, ff. ſolut. matrimon. Gabr. conſil.* 59. *lib.* 2. *Mantic. de conject. ult. volunt. lib.* 10. *titul.* 2. *num.* 5. tanto magis,

4 quia tempore teſtamenti non erant nuptæ, *Bar. in lib. Titio centum, §. Titia genero, num.* 9. *ff. de condit. & demonſtr. Ruin. conſil.* 124. *num.* 10. *lib* 1. *Mantic. dict. titul.* 2. *lib.* 10. & eadem quantitas legata congruit doti reſpectu patrimonii teſtatoris, *leg. utrum, ff. de donat.*

inter

Digitized by Google

inter vir. & uxor. l. ſi ſervus plurium, §. ult. ff de leg.
1. Dicebatur etiam, quod ſi aliter eſſet intelligendum
teſtamentum, & legatum multiplicandum, ſubſtitutio
facto Monaſterio evaneſceret, cum caſu, quo omnes
tres filiæ viverent, ſolvere debuiſſe ducat. tres mille,
& hæreditas non eſſet capax, quæ inſpectio ſufficit ad
moderandum legatum, *leg. quidam in teſtamento 30.*
4 *ff. de legat.* 2. legatum enim moderatur ex quantitate
patrimonii *leg. quæſitum, paragrapho ſed & ipſe Papia-
nus, ff. de fund. inſtruct. Bartol. in leg. 1. numero* 14.
ff. de leg. 1. neque præſumendum eſt, teſtatorem vo-
5 luiſſe gravare hæredem duplici præſtatione legati, et-
iam concurrente favore ſanguinis & filiationis, *leg.
hujuſmodi, paragrapho cum pater*, ubi *Iaſ. numero* 7.
*ff. de legat. 1. leg. 2. §. ultim. ff. de probat. dot. leg. Titia
§. qui in vita, ff. de leg. 2.*
Pro parte tamen Beatricis Marucio replicabatur,
6 quod diſpoſitio *text. in dict. leg. cum centum. ff. de
eodem legat.* & in *leg. plurè, la prima, §. ſed ſi non cor-
pus, ff. de leg.* 1. & alia allegata, loquuntur quando ea-
dem ſumma fuit legata, & ſic intelligunt jura prædi-
cta *Bartol. in d. leg. cum centum*, & probatur ex *dict.
leg. planè*, ibi, *ſed quantitas eadem*, ubi *Iaſ. numero*
31. *verſicul. 1. limita*, & de communi *ibidem* teſtatur
*Zaſ. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 128. & de
arbitr. judic. libr. 2. cent. 3. caſu 213. Gomez. variar. re-
ſol. cap. 12. numero 38. Mart. de ſucceſſ. legal. par. 4.
quæſt. 18. articul. 1. numero 123.* ſed in caſu noſtro pri-
mum legatum fuit duc. octingentum, ſecundum verò
duc. mille, & ſic quantitates erant diverſæ. Secundò,
& prædicta diſpoſitio locum non habet, quando lega-
7 ta relinquuntur in diverſis caſibus, ac diverſis tempo-
ribus, prout in caſu noſtro, in quo prædictum lega-
tum duc. octingentum fuit relictum ſimpliciter tem-
pore matrimonii, ſecundum verò duc. mille, in caſu,
quo omnes maſculi decederent, abſque filiis legiti-
mis, & naturalibus, ut probat *Anton. Gomez. dict. cap.
12. var. reſolut. Bald. conſil. 349. numero 1. lib.* 4. &
melius *conſil.* 140. per tot. *lib.* 5. ubi in terminis con-
8 ſuluit, quod in caſu, quo pater reliquerat filiæ ducat.
200. pro ejus dote, & centum in caſu, quo filius maſ-
culus decederet, quod utrumque legatum deberetur,
quamvis utraque diſpoſitio ſit facta titulo inſtitutionis,
quod etiam affirmat *Zaburell. conſ. 51. in 4. dub. Vaſ-
quez. de ſucceſſ. progreſſ. lib. 3. §. 21. numero* 10. cum
pluribus *ſeqq. tom.* 1. Tertiò fuit conſideratum, quod
quantitates prædictæ erant ſolvendæ à diverſis perſo-
nis, nempè duc. 800. ab ejus filiis, & hæredibus inſti-
tutis, duc. mille à Monaſterio in caſu evenientis con-
ditionis, quod maſculi decederent abſque filiis legiti-
mis, & naturalibus, & ſic ſuccedit juris diſpoſitio,
9 quod quando perſonis debet ſolvi legatum, tunc
utrumque debetur, ex diſpoſitione *text. in lib. ſi pluri-
bus, §. fin. ff. de legat. 1. lib. ſervo alieno, §. ſi quis à pri-
mo, ff. eod.* ubi etiam *Doctores*, *Mantic. de conject. ult.
volunt. lib. 9. tit. 3. numer. 30. Vaſq. in loco* ſuprà cit.
Speculat. in tit. de teſtam. §. 1. num. 12. ubi *Io. Andr.
Cardin. Tuſch.* qui alios cumulat in *verbo legatum,
concl. 76. numer. 33. Ioſeph. Ludovic. concluſ. 24 com-
mun. concl. verſ. Declara nono*, ubi omnia prædicta
confirmat poſt *Gomez ibidem Michael. Craſſ. recept.
ſent. § legatum, q. 60 & Menoch. de arbitr. caſu* 013.
ubi *numero* 25. id Judicis arbitrio relinquit. Quamo-
brem in caſu prædicto judicavimus in S. C. utrumque
10 deberi legatum, quia habitum fuit pro vero, quod pa-
ter, qui totam hæreditatem in caſu mortis ejus filio-
rum reliquit Monaſterio, voluit, dicto caſo fœminis
ſolvi alios ducat. mille, ultra octingentum, & condem-
navimus Monaſterium ad ſolutionem duc. mille, ex
cauſis tamen diſcuſſis, abſque intereſſe, pendet recla-
matio reſpectu intereſſe, in Bancade Spera.

OBSERVATIO IN DECISIONE LI.

SUMMARIUM.

1 *Legatum diverſarum quantitatum in duabus orationibus factum, utrumque debetur, quid ſi legata ſint facta in diverſis ſcripturis, numero 2. affirmativè deciſum adducitur, num. 3. & 4.*
5 *Legatum quando cenſeatur factum animo compenſandi cum alio legato, vel debito voluntario, & numer. 6. ac 8.*
7 *Summa minor ineſt in majori.*
8 *Debitor voluntarius legans vel donans filiæ ſui creditorit, non cenſetur legaſſe, vel donaſſe animo compenſandi, quamvis pater ſit uſufructuarius bonorum filiæ legatorum.*

1 PRobat D. meus *hic num. 6.* cum tribus *ſeqq.* lega-
tum factum diverſorum quantitatum in duabus
orationibus, utrumque deberi, ac ita per S. C. in fa-
cti contingentia deciſum refert *num.* 10. quam conclu-
ſionem etiam probat *Purpurat. conſ. 142. numero 3. vol.*
2. & noviſſimè *Linglois dec. 32. q. 2. per tot*, idque tan-
2 to magis procedit, ſi legata ſint facta in diverſis ſcrip-
turis, & in una non ſit mentio de altera, ut in ſpecie
conſiderat *Alex. in leg. ſi pluribus, §. ſi eadem, numer.
3. ff. de legat.* 1. ſecus ſi de alia mentionem feciſſet, quia
videtur voluiſſe corrigere, argum. *lib. 1. §. in noviſſimo
C. de cad. toll.*
3 Hinc, cum Livia de Ariano petiiſſet à Joſepho
de Ancorat. ducat. 500 ei legatos per Horatium de
Ancora ejus virum, ac alios ducat. 600. eidem per il-
lam donatos virtute inſtrumenti donationis, mediante
laudo prolato per doctiſſimos Advocatos *D. Carolum
Fraticem, & Scipionem Gurganum* de menſe Julii 1586.
fuit condemnatus dictus Joſeph. hæres prædicti Ho-
4 ratii ad ſoluendum utranque quantitatem, in Banca Ju-
beni, nunc de Fuſco, patrocinante pro dicta Livia D.
Ioan. Vincentio Cavalerio, ut in *conſil. 70. numero
quinto volum.* 1. manuſcript. ubi ſub *numero primo* in-
ter alios *DD.* adductos citat. *Craveit. conſil.* 282. à *nu-
mero primo* ad 7. qui decem potiſſimum argumentis
hanc opinionem corroborat.
4 Sic pariter deciſum reperio per D. Conſilior. *Ric-
cardum* de anno 1614. in Banca Chiaieſe, nam cum Jo.
Baptiſta Ameranus in ejus teſtamento legaſſet, dari
per Gubernatores Divæ Mariæ Annunciatæ hujus Ci-
vitatis ſingulis annis Matthæo, Petro, & Aſcanio de
Thoro ejus nepotibus, ac ipſorum primogenitis du-
catum unum cum candela mediæ libræ, & deinde in
codicillis voluiſſet, dari candelam unius libræ, fuit ju-
dicatum, utramque candelam deberi, ut habeo ex *Co-
dice* manuſcript. D. Conſ. *De Morra, in verb. legatum
duplicatum.*
5 Sed ſi quis debeat alteri ann. ducat. decem, eoſque
ei leget in teſtamento, in quo deinde eidem leget an-
nuos ducat. triginta, an utrumque legatum debeatur,
an verò primum legatum ann. ducat. 10. cenſeatur
compenſatum cum dicto legato ann. ducat. 30. & ne-
gativam ſententiam, ut compenſatum non cenſeatur,
tenet *Covar. in cap. officii, numero 2, verſic. eſt igitur,
extra de teſtam.* eumque ſequuti ſunt *Veſill. ad Affl. dec.
44. numero 13. Menoch. præſumpt. 110. numero 6. lib.* 4.
quia non compenſatur cum debito voluntario, *l. cre-
ditorem ff. de leg. 2. D. Pra. Merlin.* qui ab hac vita
migravit de menſe Septembris 650. *cent. 2. contron. fo-
renſ. cap.* 44. ſub *numero* 1. ubi late per tot. agit, quan-
do legatum cenſeatur factum animo compenſandi cum
debito voluntario, vel neceſſario, de quo articulo agit
etiam *D. Carlev. cap. 189. lib. 2. contron. for. & D. An-
dreol. contron. 247. numero 1. lib.* 3. ſed pro deciſione hu-
jus articuli videas *Menoch. ibid. numero* 8. ubi per tot.
nu. 28.

num. 28. refert quatuordecim conjecturas, ex quibus
6 præſumitur animus non compenſandi & à *numero* 29. per 54. tradit decem & octo conjecturas contrarias, ex quibus dignoſcitur animus compenſandi, & inter ipſas illa eſt; quam adducit *numero* 32. ubi quantitas legata eſt majoris quantitatis debito, tunc enim in ma-
7 jori ſumma ineſt minor; *l.* 1. §. *ſi ſtipulanti, ff. de verb. obligat.* ſed contrariam tenet *Alciat. reſp.* 498. *n.* 5. *verſ.*
8 *maximè Ciarlin. d. c.* 189. *n.* 48.

Et debitor voluntariue donans, vel legans filio ſui creditoris non cenſetur donare, vel legare animo compenſandi, *D. Andreol. d. contro.* 247. *numer.* 8. etiam ſi pater creditor eſſet uſufructuarius bonorum filiis relictorum, ut bene comprobat *n.* 9.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Alimenta uxori relicta, cum conditione habitandi cum filiis, an, & quando illis præmortuis debeantur, ad explicationem *text. in l. Seio, ff. de alim. legat. & l.* 1. *C. de legat.*

SUMMARIUM.

1 *Alimenta uxori relicta, ut cum filiis habitaret, non debentur, ſi conditio non adimpleatur.*

2 *Uxori tunc alimenta debentur præmortuis filiis, ubi cum eis inceperit habitare.*

3 *Alimenta uxori relicta, cum conditione cohabitandi cum filiis, an, & quando illis præmortuis debeantur, recenſentur nonnullæ diſtinctiones.*

4 *Legatum alimentorum uxori relictum, cum conditione cohabitandi cum filiis, an favore filiorum, vel ipſius uxoris factum eſſe cenſeatur, recenſentur nonnullæ opiniones, & n.* 6.

5 *Teſtator, ſi legando uxori veſtes, & aurum, dixerit,* quod animus ejus eſſet relinquendi multò plus & eam plus honorandi de majori quantitate, ſi facultates eſſent magis ampliæ, *& cum aliis ſimilibus, an ex hoc argui poſſit, legatum alimentorum uxori relictum, cum conditione cohabitandi cum filiis, eſſe factum favore uxoris, & non filiorum.*

7 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO LII.

ANgelus Saccocius filiis hæredibus inſtitutis legaverat Hieronymæ Fraſconæ ejus uxori veſtes, & aurum, & omnia alia pro ejus ſervitio facta, tempore, quo eam nuptui accepit, adjectis verbis, *quod ſi habuiſſet animam plures relinquendi, ſe majores poſſediſſet facultates*, deinde ſubdit, *& volendo reſtare in mia caſa con li miei figli, ſia ſpeſata, e trattata come padrona*, decedentibus autem filiis hæredibus inſtitutis ſubſtituit Nicolaum Franciſcum Saccocium ejus fratrem, & ſucceſſivè Olimpiam ejus neptem, factus eſt caſus, quod omnes filii in vita teſtatoris prædeceſſerunt, & facto caſu ſubſtitutionis, petiit Hieronyma Fraſcona, ſibi deberi alimenta, quamvis in domo cum filiis non habitaverit, ex eo, quod ſtante eorum morte, per ipſam non ſtetit. Dicebatur pro parte
1 Olimpiæ hæredis, non eſſe locum petitis, quia alimenta non debentur, niſi conditio cum filiis habitandi adimpleatur *l. ſed ſi, ff. de verb. obligat. Sard. de aliment. tit.* 5. *quæſt.* 1. *in princ.* nec dicatur, quod ſi omnes filii moriantur, legatarius conſequatur alimenta extra domum, quia per eum non ſtat, *l.* 1. *C. de legat.* ubi omnes *DD. Bart. in l. illis libertis, ff. de*
2 *condit. & demonſtrat.* quia eſt intelligendum, quando mater cœpit habitare cum filiis, & ſic paruit conditioni, quibus tamen decedentibus, non per hoc adimitur legatum, quia facilius conſervatur, ſive continuatur legatum poſtquam conditio impleri cœperit, licet illa poſtmodum deficiat, ſecus verò, ubi nunquam conditioni parere cœptum ſit, quæ diſtinctio probatur ex *l. Seio, & ibi gloſſ. in verbo viventis, ff. de ann. legat.* ubi habetur, quod legatum debetur pro parte hæreditaria viventis filii, dat rationem *gloſſ.* quod non debetur præmortuis filiis, quia in eorum perſona conditio caſu fortuito deficiebat, quod etiam ſequitur *Ruin. conſil.* 42. ſub *numero* 20. *volum.* 2 ubi dicit, quod legatum alimentorum inchoatum viventibus filiis, eorum favore conſervatur, ſic intelligendo text. in *dict. l.* 1. *C. de legat.* quam diſtinctionem approbat etiam *Surd. de alim. dict. tit.* 5. *quæſt.* 4. videndus eſt etiam *Fulgoſ. in lib.* 1. *C. de inſtit. & ſubſtit. numero* 6. *verſic. in ea*, ibi, *alimentorum*, ubi dicit, *poteſt plenius reſpondere, quod ibi conditio non deficit caſu, quia eſt intelligendum, ſi Titius fuerit moratus cum matre, quamdiu vivebat mater, unde conditio morandi non deficiebat, ſed implebatur.*

Ex adverſo tamen dicebatur, quod prædicta proce-
3 dere poſſunt, quando legatum cohabitandi eſt factum gratia illorum, cum quibus morandum eſt, & in iſtis terminis loquitur text. in *dict. l. Seia & ibi gloſſ. ff. de ann. leg.* ubi Caio ſuo amico legavit, ſi voluerit vacare negotiis hæredis, ſicut ſuis vacare ſolebat, & reliquit annuos ſenos aureos, & habitationem, qua utebatur in vita teſtatoris, & ſic legatum erat recompenſativum laboris, & ideo mortuis filiis legatum non debetur, dat *textus* rationem, quia labor, & pecunia diviſionem recipiunt, & in iſtis terminis loquuntur *Ruin.* & alii ſupra citati, ſecus autem eſt, quando legatum ſimpliciter fuit factum, donec habitaverit, vel voluerit habitare, quia tunc ſufficit, ut per legatarium non ſtet, ita probat text. in *l. Caio Seio, paragrapho Imperator ff. de alim. & cib. leg.* & eſt etiam text. in *lib. Stichus* 20. *paragrapho fin. ff. eod. tit.* & in *dict. l. illis libertis* 83. *de cond. & demonſtr.* & quamvis in illo caſu liberti cœperint habitare ante mortem, tamen ratio, quæ traditur eſt, quia per eos non ſtetit, quominus morarentur mortuo filio teſtatoris defeciſſe non videri, & optimè etiam probatur ex text. in *dict. lib.* 1. *C. de legat.* ubi *gloſſ.* pro concordantia jurium, quæ in contrarium allegantur diſtinguit, quando legatum eſt factum favore legatarii, an vero eorum, cum quibus habitare juſſit teſtator.

4 Et ſic punctus eſt, videre, nam favore legatarii, vel hæredum ſit factum legatum, & quod ſit factum favore legatarii, multa concurrebant in hoc caſu, Primò, quia conditio, ſive modus habitandi erat in voluntate ipſius uxoris, *e volendo reſtare in mia caſa con li miei figli ſia ſpeſata, e trattata come padrona*, quod verbum, *ſi voluerit habitare*, probat, fuiſſe factum favore legatarii, ſecus tamen, quando imponitur neceſſitas habitandi, *Soccin. ſen. conſil.* 70. *numero* 2 *in fin. vol.* 1. *Surd. de aliment. dict. tit.* 5. *quæſt.* 4. *nu.* 16. *Dec. conſil.* 601. ubi plenè de materia, *Ioan. Baptiſt. à Sancto Severino inter conſil. Socin. conſil.* 69. *num.* 7. *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 123. *nu.* 14. *Peregrin. in de fideicommiſſ. art.* 16. *n.* 123. & ſub *nu.* 145. *Ruin. d. conſil.* 42. *numero* 10. plenè etiam per *Menoch. conſil.* 146. *vol.* 2. *Cephal. conſil.* 429. *nu.* 114. *cum ſeqq. lib.* 3. ubi contrariis ſatisfaciunt.

Secundò conſiderabantur illa verba, ubi legando ei veſtes & aurum, dicit, *quod animus eſſet relinquendi multò plus & eam honorandi de majori quantitate,*
5 *ſi facultates ejus eſſent magis ampla*, & ideo rogat eam, ut patientiam habeat, ſi ei majora legata non feciſſet, ex quibus colligitur, quod maximo amore eam proſequebatur, & ſic legatum alimentorum favore legatarii, & non hæredum fuiſſe factum, probatur, ita *Menoch. dict. conſil.* 146. *numer.* 10 *& Cephal. dict. conſil.* 429. *nu.* 106. *vol.* 3. ubi hoc arguunt ex eo, quod teſta-

tor

tor vocavit uxorem ejus dilectiſſimam, & ante eos
*Dec. d. conſil. 601. nu. 4. verſic. unde tertius, & Socin. d.
conſil. 70. nu. 2. vol. 1.*

Et quamvis legatum non eſſet factum favore ip-
ſius legatariæ, attamen negari non poteſt, quod dicatur
6 caſus mixtus, tam favore legatarii, quam hæredis eſt
text. in *l. qui concubinam, §. uxori, ff. de leg. 3. Pe-
regrin dict. art. 16. num.* 149 & hoc caſu, etiam con-
ditione deficiente legatum deberi, dixit. *Dec. dict. conſ.*
601. *num. 4. Surd. d. q. 4. tit. 5. num. 16. Menoch. d. conſil.*
146. *numer.* 41. & 50. & *de præſumpt.* 123. *lib. 4. in fin.*
ubi dicit, quod præponderatur favor legatarii, ne le-
gatum extinguatur, & tandem in dubio ſemper judi-
candum eſt, fuiſſe factum favore legatarii, ut ex ſen-
tentia *Corn. Caccialup. & Dec.* fundavit *Menoch. dict.
conſil.* 146. *numer.* 9. & *in d. præſumpt.* 123. *in princ.*
ubi etiam allegat *Imol. in d. l. illis libertis, in fin. ff. de
condit. & demonſtr. gloſſ. & Doctor. in dict. l. C. de le-
gat. Cephal. dict. conſ.* 429. *numero* 149. *volum.* 3. Qua-
7 re diſcuſſo articulo prædicto, S.C. admiſit opinionem,
legatum deberi, habuit enim pro vero, legatum fuiſſe
relictum favore ipſius uxoris legatariæ, verum quia in
domo morando cum filiis, cum minori impenſa fieri
poterat, quam extra domum, ideo fuit dictum, jux-
ta liquidationem faciendam per S. C. die 15. Maii 1635.
in Banca de Ferrariis, nec ulla fuit habita ratio, quod
non erat inceptum habitare, ſtante, quod filii præ-
mortui erant, nam *Menoch. in dict. conſil.* 46. ad-
ducit argumentum prædictum pro majori corrobora-
tione prædictorum, tota enim quæſtio dependet, fa-
vore cujus fuerat factum legatum, ſi enim favore lega-
tarii, tunc legatum ſemper debetur, per ſupradicta.

OBSERVATIO IN DECISIONE LII.

SUMMARIUM.

1 *Alimenta per virum relicta uxori habitare volenti cum
filiis, debentur, etiam ſi uxor non cohabitaverit cum
illis, quia erant præmortui eorum patre, & n. 5. 6. de
ratione, n. 3.*

2 *Verbum,* volendo, *denotat voluntatis arbitrium.*

5 *Legatum habitandi quando cenſeatur factum favore le-
gatarii, & importet neceſſitatem, numero 4. etſi
fuerit mixtum interpretatur favore legatarii, nume-
ro 6.*

6 *Favor legatarii præponderatur favore hæredis.*

7 *Pupillus regulariter educari debet apud matrem, limita,
ubi mater contraxit ſecundas nuptias, num. 8. intel-
lige, ut numer. 9. & deciſiones adducuntur, numero
10. & 11.*

12 *Educatio pupillorum eſt Iudici arbitraria.
Arbitrium educationis debet eſſe regulatum, ibid.*

13 *Pater per tranſitum ad ſecunda vota privatur educatio-
ne filiarum, quæ eo caſu educari debent in Conſerva-
torio, vel Monaſterio.*

1 CONcludit, ac deciſum refert D. meus *numero* 7.
deberi alimenta relicta per virum uxori, habi-
tare volenti in domo ipſius teſtatoris cum omnibus
filiis, quamvis cum illis mater non cohabitaverit, eo,
quod erant patri præmortui, ad cujus deciſionis com-
probationem dicimus, quod verbum illud, *volendo,*
2 in legato appoſitum, de quo D. meus ante *numer.* 1. &
ſub *numer.* 4. voluntatis arbitrium denotat, ad text. in
l. eum quidam, ff. de legat. 2. ita in puncto tradit *D.
3 Praſ. Merlin.* qui alia jura, & *D. D.* citat *capit.* 40.
numero 36. *cent.* 2 *controv. forenſ.* ideoque legatum ha-
bitandi cenſetur factum favore legatarii, & magis in
ſpecie poſt D. meum *dict. numer.* 4. voluit *D. Conſil.
Arias de Meſa lib. 2. var. reſol. cap.* 5. *numer.* 4. & *D.
Merlin. ibid. numer.* 37. *qui numer.* 38. ſic deciſum re-
4 fert in cauſa Principiſſæ Scillæ 30. Julii 1624. licet ſe-
cus eſſet, ſi habitandi neceſſitas legatario impoſita fuiſ-
ſet, ut poſt D. meum *dict. numer.* 4. limitant etiam *D.
Merlin.* ubi ſupra *numer.* 38. & *D. Arias de Meſa loc.
5 citat. numer.* 6. & propterea mortuo eo, cum quo lega-
tarius habitare habebat, legatum minimè expirat, ut in
terminis terminantibus probant *gloſſ. & DD. in l.* 1. *C.
de legat. D. de Franch. deciſ.* 58. *numer.* 3. & 4. aliique
plures relati per *D. Arias de Meſa d. lib.* 2. *cap.* 4. *nu.*
21. & 25. ac *d. cap.* 5. *num.* 4. & 15. ad quod videndi ſunt
etiam *Benint. dec.* 98. *numer.* 2. & *Farinac. in fragm. ad
repert. de ultim. vol. in verbo legatum uxori, num.* 5. ubi
alios citat.

6 Immò etiam ſi legatum eſſet mixtum, quia reſpi-
ceret favorem hæredis, & legatarii, ad text. in *l. qui
concubinam, §. uxori, ff. de legat. 3. l. Seia, ff. de ann.
legat.* adhuc favore legatarii factum præſumitur, nam
illius favor præponderatur favori hæredis, ut poſt D.
meum *num.* 8. comprobat *D. Merlin. d. cap.* 40. *nu.* 39.
& proinde legatum, mortuis liberis debetur, ut late
poſt D. meum *d. num.* 5. defendit *D. Arias de Meſa d.
cap.* 5. *num.* 5. ubi D. meum citat. & *n.* 19. qui *nu.* 2. 3. 4. 7.
9. 10. & 11. refert conjecturas, ex quibus elicitur, lega-
tum fuiſſe factum favore legatarii.

7 Hinc obiter ſcias, quod regulariter pupillus educa-
ri debet apud matrem, *l. 1. C. ubi pupill. educ. debet,
D. Reg. Rovit. dec.* 8. mater enim eſt omnium fide di-
gnior quoad educationem, ut in *authen. de nupt.
Chriſt. Mart.* qui alios adducit *dec.* 61. *numero* 2. ex
ratione, de qua in *l. fin. C. de curat. furioſ.* & aliis ad-
8 ductis per *Surd. de aliment. tit. 4. quæſt.* 13 *numer.* 12.
verum hæc regula fallit, ubi mater ad ſecundas nup-
tias convolavit, tunc enim inſurgit præſumptio con-
tra ipſam, ut ob majorem dilectionem erga ſecundum
virum, & filios naſcituros ex illo, inſidiatur inſimul
cum Vitrico vitæ pupilli ex primo matrimonio, ut
eo defuncto ſuccedat ipſa mater, ad commodum filio-
rum ſecundi matrimonii & propterea pupilli educa-
tione privatur, ad *text. in d. l.* 1. ſequitur *D. Reg. Ro-
vit.* qui *DD.* citat. *ibid. numer.* 4. poſt *D. de Franch.
9 dec.* 350. *numer.* 3. ideoque ubi mater eſt excluſa à filii
ſucceſſione, aut per diſpoſitionem teſtatoris, aut ex
pacto, quia contraxit matrimonium ſecundum uſum
Capuanæ, & Nidi hujus Civitatis, vel ex ſtatuto ali-
ter diſponente circa matris ſucceſſionem, & concur-
rat etiam honeſtitas vitæ & famæ matris, ac Vitrici,
ceſſat illa lævis præſumptio contra matrem captandæ
mortis, & conſequenter legis etiam diſpoſitio, ita ut
educatio pupilli apud matrem fieri poſſit, ut judica-
tum dicit *D. Franch. dict. dec.* 350. *in fine,* quem re-
fert, & ſequitur *D. Rovit. ibid. numer.* 5. ac confirmat
10 *Chriſt. Mart.* ubi ſupra *numer.* 4. & ita etiam per S.
* C. judicatum fuit de anno 1572. referente D. Conſil.
De Rosa, viro doctiſſimo, ac perſpicaciſſimo, fuit,
enim ordinatum, quod filiæ qu. N. de Figuerola edu-
centur penes Hieronymam de Vigliega matrem, non
* obſtante tranſito ad ſecundas nuptias, in Banca Civi-
tellæ, nunc de Salamanca: ſic etiam fuit per S. C. data
educatio D. Principiſſæ Caſtri Franchi D. Corneliæ
Caracciolæ matri, quamvis tranſiiſſet ad ſecunda vota
11 cum D. Petro Pignatello, in Banca de Fusco, olim
* de Cantone: ſic pariter noſtris temporibus determina-
tum vidimus: ſiquidem per idem S. C. fuit data edu-
catio D. Tereſiæ Petræ D. Juriæ Torelli matri, quam-
12 vis ſecundas nuptias contraxerit cum *D. Jean. Baptiſta
Amendola,* in Banca Cioffi: arbitraria: enimque eſt
Judici educatio pupillorum, ut in *dict. l.* 1. quam pro-
ſequitur *Chriſt. Mart. examin.* 38. *num.* 1. quod qui-
dem arbitrium regulatum eſſe debet, ut tradit *nu.* 2. 3. 4.
5. 6. 7. & 8.

13 Sic etiam pater per tranſitum ad ſecunda vota pri-
vatur filiorum primi matrimonii educatione, ut de-
ciſum teſtatur *Peguer. deciſ.* 95. alias 97. aliamque de-
ciſionem refert *Fontanella de pact. nupt. clauſ.* 5.
gloſſ.

gloſ. 8.p.21. *num.*31. ſed unam, eandemque deciſionem eſſe putat *R. Rovit.d.dec.*8. *num.*15. *ubi verſ. ex quibus*, ſtante ſuſpicione Patris, ac Aviæ, refert, fuiſſe per S.C. ordinatum, filiam eſſe educandam in Conſervatorio, ſive Monaſterio.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Pater non excluditur à ſucceſſione filii in dotibus maternis, attenta diſpoſitione *Conſuetudinis Barenſis.*

SUMMARIUM.

1 *Filio ab inteſtato decedente pater non ſuccedit, attenta* Conſuetudine Capuanæ, & Nidi, & Civitatis Barcolis.

2 Conſuetudo Civitatis Bari *dicens, muliere abſque liberis decedente, dotem ad patrem reverti, eſt ſimilis juri communi.*

3 L. dos à patre, C. de ſolut. matrim. *procedit, etiam ſi mulier cum liberis in matrimonio moriatur.*

*Amplia, etiam extraneo dotante, & ſtipulante, ſibi dotem reddi, nu.*4.

5 *Argumentum à contrario ſenſu non eſt ſumendum, ubi legum correctio induceretur.*

6 *Verba* in Conſuetudine Barenſi *poſita, ſcilicet*, quod Conſuetudo prædicta concordat cum Conſuetudine Capuanæ, *ex errore Impreſſoris in ultima editione poſita ſunt.*

7 *Pater ſuccedit filio in dotibus maternis, ex diſpoſitione* Conſuet. Barenſis.

8 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO LIII.

PEr decretum M.C.V. fuerunt condemnati hæredes quondam Angelilli Moſſæ ad exfractandum à quadam domo exiſtente in Terra S. Nicandri Provinciæ Terræ Bari, & fuit abſolutus Franciſcus Antonius Riſoidus, alias Signorini à petitione reſidui dotis promiſſæ per quendam Antonium Mondellum in anno 1585. prædicto Angelillo pro Iſabella Mondella ejus filia, à quo decreto cum fuiſſet appellatum in S.C. fuit mihi commiſſa cauſa appellationis, cumque tractaretur de expeditione, dicebatur pro parte appellantis, non poſſe tractari de exfractione domus, cum fuerat conſignata quond. Angelillo in excambium alterius domus eidem in dotem promiſſæ, quod per plures teſtes erat probatum. Inſuper dicebatur, omnino condemnari debere conventum ad reſiduum dotium, ſiquidem ex actis conſtabat, hæredem Iſabellæ, cui fuerat dos promiſſa, fuiſſe Joannem ejus filiam, cui abſque liberis decedenti ſucceſſit Angelillus ejus pater, perſona cujus repræſentabatur per ipſos appellantes, qui in M.C. ſuccubuerant.

Pro parte tamen Franciſci Antonii appellati de prædictis non dubitabatur, ſed dicebat, nullo modo potuiſſe Angelillum ſuccedere Joannæ ejus filiæ, obſtante *Conſuetudine Civitatis Bari*, ſecundum quam apparebat, fuiſſe contractum matrimonium, incipien. *Dos a Patre profecta*, ſub *tit.de jur.dot.* in qua cavetur, quod mortuis filiis abſque deſcendentibus, hæreditas debet venire ad proximiores, qui iſto caſu non poteſt eſſe
1 pater cum in eadem *Conſuetudine* dicatur, *quod dict. Conſuetudo Barenſis concordat cum Conſuetudine Capuana*, ſecundum quam nulli dubium eſt, quod quandocunque filius moritur ab inteſtato, pater non poteſt ſuccedere, de qua *Conſuetudine Capuana, & Nidi* mentionem facit *Afflict. deciſ.*287. *& Franch. deciſ.*91. ita ut mortuus reputetur, ut dixit idem *Franch. deciſ.* 552.*nu.*7. late *Fab.de Anna in conſ.*2. *Melfeſ.ad Conſuet. Neap.tit.de renunciat.q.*14.*nu.*12. *&* 21. *Ant. de Amato reſol.*48.*num.*10. cum concordantibus.

Ex adverſo dicebatur, nullo modo *Conſuetud.Civi-*
2 *tatis Bari* excludere patrem à ſucceſſione filiorum ab inteſtato, ſed ſolum providere, quod dos à patre profecta, muliere abſque liberis decedente, ad patrem debet reverti, quod concordat cum diſpoſitione juris communis, ut in *l. dos a patre, Cod. ſolut. matrim.* licet *Maxilla* commentator prædictarum *Conſuetudinum* dicat, quod dum Statuentes dicunt, *ſicut & jura præcipiunt*, erraverunt in jure, quia ſecundum opinionem *Burgar., Azonis, Accurſii, & Bart. in l. poſt dotem, ff. ſolut. matrim. dict. l. dos a patre* procedit
3 etiam ſi mulier cum liberis in matrimonio moriatur, quod etiam procedere in extraneo dotante, quando ſtipulatur, dotem ſibi reddi, notant *Doctor. in dict.*
4 *l. dos à patre*, licet ipſe ſalvando Statuentes dicat, quod loquuti fuerunt in dote profectitia, ponendo caſum magis dubitabilem, quia ſicut revertitur ad dotantem, ſtantibus liberis, tanto magis abſque liberis, neque poteſt ex hac *Conſuetudine* ſumi argumen-
5 tum à contrario ſenſu, quia quando inducitur legum correctio, tale argumentum extrahi non debet, *gloſſ.in c.*1.*de ætat.& qual.*

Verum puto, alio modo poſſe ſalvari Statuentes, quia filiis extantibus per *Conſuetudinem* in aliquo innovatur jus commune, filiis autem non extantibus nihil innovatur, & ſic bene dixerunt in primo caſu, quando mulier abſque liberis decederet, dos ad patrem dotantem revertitur, ſicut & jura præcipiunt, quod evidenter apparet, quia ſtatim ſubnectitur, providendo ſecundum caſum, quando filii extant, & ſtatuunt, quod filiis extantibus infra ætatem dos, non ſimpliciter ad dotantem revertitur, ſed ſub fidejuſſione, & ab eo tamdiu cuſtoditur, donec filii ad ætatem perveniant legitimam, & interim fructus rerum immobilium eorum lucro cedunt, quibus dos fuerat ex pactione redhibita, nec tenentur aliquid filiis, etiam pro alimentis tribuere, niſi non habeant unde ſe alant, quia tunc ex quadam æquitate erunt ex fructibus dotis alimentandi, & nutriendi, ne cogantur fame perire, aut cum dedecore mendicare, ſed filiis poſtea ad legitimam ætatem venientibus, dos erit ipſis ſine diminutione, & fidejuſſione reſtituenda, & eo caſu libera remanet dos penes eos, ſubdit poſtea iſta *Conſuetudo, quod filiis, & filiorum filius, & ſic de cæteris mortuis ſine judicatione*, quod idem importat, ac ſi dixiſſet, ſine diſpoſitione in morte, ut dixit *Maxilla* in eadem *Conſuetudine, numero* 185. & adhuc conditio redhibitionis extenditur; Anſam difficultatis præbuit nova impreſſio prædictarum *Conſuetud.* de anno 1596. ubi inveniuntur addita illa verba, *concordat cum Conſuet.*
6 *Capuana*, ſecundum quam pater remanet excluſus ab inteſtato ex quibus verbis prætendebat, omnino Angelillum patrem eſſe excluſum à ſucceſſione filii ab inteſtato mortui, & dotes pervenire debebant ad dotantes, & eorum hæredes proximiores ex latere materno. Cumque per *Conſuetudinem* vocentur proximiores, intelligi debere, dicebant, de proximioribus, dempto patre, qui erat excluſus, ad quod etiam adducebatur idem *Maxilla in dict. Conſuetud. Dos à patre*, ſub *num.* 135. ubi dicit, quod ſi poſt mortem dotantis moriantur filii filiæ dotatæ præmortuæ, etiam in minori ætate, dos licet ad hæredes ipſorum venientium ab inteſtato.

Verum animadverti, quod in prima impreſſione prædictarum *Conſuetudinum* Paravit de anno 1550. non adſunt illa verba, *concordat cum Conſuetudine*
7 *Capuana*, & ideo potius ex errore Impreſſoris ſunt poſita, quod ſatis apertè dignoſcitur ex ipſa textus ſermonis, quia revera talia verba non cadunt & ideo intelligenda eſt *Conſuet. Barenſis* ſecundum

impreſſionem antiquam, prout per propria verba abſque illa additione etiam refert idem *Maxill. ibid. d.*
8 *nu.124. & 125.* Ex quibus die 8. Martii 1633. fuit communi voto habitum pro vero in S. C. quod illa verba, *concordant cum Conſuetudine Capuana*, ſunt in *d. Conſuet.* in impreſſione de anno 1596. ex errore Impreſſoris, & propterea judicavimus, per dictas *Conſuet.* patrem non eſſe excluſum à ſucceſſione filiorum, & proinde revocato decreto M. C. condemnavimus hæredes dotantis ad ſolutionem reſidui dotis.

OBSERVATIO IN DECISIONE LIII.

S V M M A R I V M.

1 *Dos à patre profecta, ad illum revertitur, mortua filia abſque liberis, tam de jure communi, quam Conſuetudinario Barenſi.*

2 Conſuetudo Barenſis, *incip.* Dos à patre profecta de jure dot. *quæ contineat, ibid. & non habet locum, ubi quis dotat mulierem de bonis propriis illius, vel ex paterno teſtamento, vel ex forma ſtatuti, d.nu.2. & loquitur in dote profectitia, n.3.*

Pactum reſtitutionis dotis faciendæ ad dotantem eſt nullum, ubi dos ſolvitur de bonis mulieris, d.nu.2. & dos ad hæredes mulieris vadit, ibid.

4 *Filii ſuccedunt uti filii, non autem uti hæredes in dote, ſecundum* Conſuet. Barenſ.

Pater ſecundum Conſuet. Barenſ. *an ſuccedat in tota dote, mortuis filiis, an autem in legitima ibid.*

1 DOs à patre profecta ad illum redire debet, muliere abſque liberis decedente, ad text. in *l. dos à patre, Cod ſolut. matrim.* ſic etiam habetur in *Conſuet. Barenſi*, incip. *Dos à patre profecta, de jur. dot.* quæ tria continet. Primò, quod dos profectitia ſoluto matrimonio ſine filiis, revertitur ad dotantem. Secundò, quod extantibus filiis, dos redit ad dotantem, non abſolutè, ſed cuſtodienda uſque ad ætatem annorum 18. & interim dotans lucratur fructus. Tertiò, quod filiis decedentibus ante annum 18. aut poſt, nulla facta diſpoſitione in vita, vel in morte, dos ſimiliter ad dotantem pleno jure revertitur. Ideoque in caſu præſentis deciſionis fuit determinatum, mortua muliere, à patre dotata cum filiis, & illis ab inteſtato, & ſine liberis decedentibus, dotem ſpectare ad patrem filiorum, ut habetur *num.8.*

2 Quæ quidem *Conſuetudo Barenſis* non habet locum, ubi quis dotat mulierem de bonis propriis illius, vel ex paterno teſtamento, vel ex forma ſtatuti, ut in hoc Regno, ex *Conſtit. In aliquibus*, per quam frater tenetur dotare ſororem de paragio de bonis paternis, & proinde pactum reſtitutionis dotium faciendæ ad dotantem, in capitulis matrimonialibus adjectum, ſecundum *Conſuetudinem* prædictam ſtipulatis, ſive interveniat, ſive non ſoror, eſt nullum, & proinde mortua ſorore cum filiis, & illis etiam mortuis ab inteſtato, & ſine filiis, pater ſuccedit in dote prædicta,
3 non autem illa revertitur ad dotantem *Conſuetudo* enim loquitur tantummodo in dote profectitia, quæ ex liberalitate dotantis pervenit, ut diſputari in S. C. evenit in cauſa V. I. D. Nicolai Minei, cum V. I. D. Ferdinando de Pace: quamvis enim dictus Ferdinandus fuiſſet condemnatus ad dotis reſtitutionem ad favorem dicti Nicolai dotantis per Curiam Civitatis Polignani, tamen interpoſita appellatione ad S. C. in Banca Figliolæ, pro D. Ferdinando in jure ſcripſit *D. Lanus* meus germanus, cujus ſcripta ob ejus mortem pervenerunt in poſſe aliorum Advocatorum, & propterea illius dicta reaſſumendo, ac alia cumulando, reſponſa juris tradiderunt, nedum *D. Io. Thomas Tironus* meus Dominus, Advocatus doctiſſimus, religioneque ac pietate clariſſimus, ſed etiam *D. Ioan. Bapt. Hodierna*, & pariter *D. de Maron. cap.107 libro 2. quotid. reſol.* ad quem brevitatis cauſa Lectorem remitto, pendet adhuc deciſio cauſæ prædictæ.

4 Non tamen deſinas videre *D.Sempron. Aſciam deter. 6.num.1.* ubi rationes per D. meum hic adductas comprobat, & *determ.9. num. 23.* ubi quod filii ſuccedunt uti filii, non autem uti hæredes in dote, ex *d. Conſuet. Barenſi*, & quod illis morientibus licet pater ſuccedat, ut probat *determ.99. nu.7.* adhuc tamen *ibid. n.16.* fundat, patri tantummodo legitimam competere ſuper bona filii, ſed cogita, dum caſus evenerit.

Michael Angelus Gizzius.

A R G U M E N T U M.

Curialis ex jure ceſſo an, & quando trahat, & non trahatur ad explicationem *Rit. M. C. 228.* incipien. *Item quod nullus privilegiatus.*

S V M M A R I V M.

1 *Curiales trahunt, & non trahuntur tam in civilibus, quam in criminalibus.*

Amplia, etiam ſi exteri ſint, dummodo ſint matriculati, num.2.

3 *Curiales in materia fori æquiparantur pupillis, & viduis.*

4 *Mulier in capillis trahit, & non trahitur.*

Limita, patrem haberet, nu.5.

6 *Inter privilegiatos privilegia conquaſſantur.*

7 *Curialis ex jure ceſſo quando trahit, & non trahatur.*

8 Ritus M.C. 228. *incipien.* Item, quod nullus privilegiatus, *an ſit in obſervantia.*

9 Rit. M. C. 228. *num procedat in Actore agente vigore donationis.*

10 Ceravit. in Rit. 228. n.9. *declaratur, & n.12.*

11 *Curialis ceſſionarius, licet lucrativo titulo, tunc trahit, & non trahitur, quando ceſſio careret fraude.*

13 *Ceſſio ex cauſa lucrativa, donatio eſt.*

14 *Deciſa cauſa refertur.*

D E C I S I O LIV.

EGit in Sac. Conſ. Fabius Golinus uti donatarius, & ceſſionarius Martiæ Pingue, petendo aſſiſtentiam ſuper bonis, quæ fuerunt Eliſæi Pingue ejus patrui, debitoris ex cauſa adminiſtrationis tutelæ contra Portiam Pingue ejus filiam de Terra Guardiæ San. Framundi, cumque pro parte dictæ conventæ fuiſſet inſtatum, cauſam eſſe remittendam ad Judices competentes dictæ Terræ, dato per me uti Commiſſario cauſæ termino ſuper remiſſione, fuit probatum per dictum Fabium, ipſum eſſe Procuratorem in Regiis Tribunalibus, & Cauſidicum, & compilato proceſſu dicebat, omnino remiſſionem eſſe denegandam, ex
1 *Ritu M. C. V. 232. incip. Item, quod omnes Curiales*, ubi cavetur, quod omnes Curiales, uti Advocati, Procuratores, & Scriptores habent privilegium trahendi ad prædictam M. C. V. & quod ipſi ab aliis non
2 trahantur tam in civilibus cauſis, quam in criminalibus, quod procedere etiam reſpectu exterorum, qui ſunt matriculati, dixit *Muſcat. in prax. S. C. part.2. gloſſ. competentes, nu.74. Ricc. collect. deciſ.231.* & pluries fuiſſe judicatum in M. C. & ſæpius idem practicaſſe tradit *D. Reg. Carol. de Tapia* Marchio Belmontis in *Conſt. Reg. Statuimus, num.14. cum ſeqq. in 1. part. Iur. Reg. & Io. Bapt. Thor. in 1. part. compend. in verbo fori privilegio, Marcell. Cala de modo articul. gloſſ.1. num.90.*
3 *limit.17. & in Rit.233.* habetur, quod æquiparantur in hac materia pupillis, & viduis.

Sed pro parte Conventæ dicebatur, quod ipſa erat
4 etiam privilegiata quia erat virgo, cui idem privilegium competit,

competit, quod viduis, & pupillis, ut pluries fuiſſe deciſum in S.C. refert *Franch. deciſ. 100.* ex deciſione *Andr. de Iſern. in d. Conſt. Reg. Statutimus, 2. col. verſ. quod ſi vidua, vel virgo*, qui hoc tenet pro abſoluto, ubi etiam *Afflict. in 8. qu. Vin. deciſ. 65. n. 3. Menoch. de arbitr. judic. c. 66. in addit.* noviſſimis, *nu. 15.* & licet contrarium teneat *Andr. Gayl. obſerv. 1. nu. 41. & ſeqq. libro 1.* contrarium tamen tenuerunt *Franc. Milan. dec. Sicil. 5. num. 2. lib. 2. Nati, reſponſ. 590. Vin. deciſ. 511. Bernard. Grevat ad Gayl. d. obſerv. 1. conſid. 1. nu. 11.* ubi pluries, ita fuiſſe judicatum aſſerit, & communiter ita teneri per DD. habetur ex *Intrigl. ſing. 101. libro 2. D. Franc. del Caſtillo deciſ. Reg. Sicil. 48. nu. 12. tom. 1. Reg. Tap. in d. Conſtit. Statuimus, nu. 22. lib. 2. Paſchal. de virib. pat. poteſt. part. 2. cap. 2. nu. 94.* quod tamen non procedere reſpectu virgi-
5 nis, quæ habet patrem, quia fori electionem, & variationem non habere, fuit deciſum in S. C. in cauſa Horatii Curialis de Surrento, de qua deciſione meminit *Viſcont. in addit. ad d. deciſ. 100. de Franch.* ſub *num. 11.* cumque in caſu, de quo agebatur, prædicta Conventa
6 non habebat patrem dicebat, quod privilegia debebant conquaſſari, ad text. in *Auth. quas actiones, Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. Bartol. in l. ſed & ſi milet, ff. de excuſ. tutor. Hippolyt. de Marſill. ſingul. 681. Cavalcan. deciſ. 1. de contract. Menoch. de arbitr. jud. libro 2. caſ. 66. nu. 46. Theſaur. dec. 177. nu. 9. Franch. deciſ. 188. & 553. Caravit. in Rit. 228. num. 1. & Rit. 231. Reg. Carol. de Tap. in d. Conſtitut. Statuimus, num. 16.*

7 Verum pro parte Actoris replicabatur, hunc caſum decidi per *Rit. M. C. V. 128.* incip. *Item, quod nullus privilegiatus*, ubi expreſsè cavetur, quod nullus privilegiatus trahit alium privilegiatum, niſi ſit Curialis, & ſic prædicta conquaſſatio privilegii ceſſabat in caſu prædicto: ſed adhuc inſtabat Conventa, quod in eodem *Ritu* diſponitur, quod privilegiatus, trahit non privilegiatum, etiam ex jure ceſſo, ex cauſa tamen neceſſaria, non lucrativa excepto Curiali, qui ad Curiam ipſam pro jure ceſſo non trahit, Cumque prædictus Fabius Colinus actor judicium agebat tanquam donatarius Mattiæ Pingue, & ſic ex cauſa lucrativa, dicebat Portia, conventa, ex eodem *Ritu* apparere, & ipſum Actorem carere privilegio prædicto.

8 Prædictis tamen replicabatur per dictum actorem, quod *Ritus* non erat in obſervantia, ut teſtatur *Carav. in d. Ritu*, ſub *num. 9.* & eum ſequitur *Muſcatell. d. part. 2. in gloſſ. competentes, nu. 89.* ex doctrina *Ioan. de Amic. in conſil. 27. numer. 7. verſic. non obſtat.* Dicebatur
9 etiam, quod *Ritus* loquitur in jure ceſſo, & actor judicium movit virtute donationis, & non ceſſionis, ad quod ponderabatur doctrina *Ioan. de Amic. in d. conſil. 24. numero 21. ver. præterea*, & ſic in hac cauſa iſti duo veniebant diſcutiendi articuli, & primò, quomodo ſit intelligenda prædicta doctrina *Caravita*
10 in eo, quod dicit, *Rit. 228.* non obſervari: ſecundò, ſi idem jus militet in donatione, quod militat in ceſſione lucrativa. Quoad primum fuit pro abſoluto habitum, quod illud, quod dicit *Caravita*, quod *Ritus* non ſervatur, non eſt reſpectu, ut Curialis etiam ex jure ceſſo trahat ſed quod non ſervatur illa diſtinctio, ſi ceſſio ſit ex cauſa lucrativa, vel oneroſa, quia in utroque caſu privilegiati habent privilegium trahendi, excepto Curiali, qui ex jure ceſſo non trahit, ut cavetur in d. *Ritu 228.* quod expreſsè dicit *Carav. in d. num. 9.* dum dicit, quod d. *Ritus 228. & Rit. 290.* in practica non ſervantur, ſubdit poſtea, nam agentes ex jure ceſſo ex cauſa lucrativa, admittuntur, & ſi ſunt privilegiati, utuntur eorum privilegio electionis fori & eum ſimpliciter ſequitur *Muſcat. in loco allegato, & Ioan. de Amic. in d. conſil. 24. numero 7.* non dicit, *Ritum* prædictum non ſervari in M. C. V. ſed in Civitate Venafri, ubi erat lis, in qua ipſe ſcripſit: nam dicit, quando eſſet in viridi obſervantia, prout non eſt in Civitate hac, nec lis erat circa electionem, vel variationem fori, ſed circa
11 validitatem vel invaliditatem donationis, ſive ceſſionis, vel ſi erat in fraudem, vel ad æmulationem, & quod d. diſtinctio de ceſſione ex cauſa lucrativa, vel oneroſa non ſervetur, ſed quod indiſtinctè, quando eſt perſona privilegiata, ceſſionarius trahat, dummodo ceſſio ſit vera, & ſine fraude, eo mente *Andr. in d. Conſtit. Statuimus* tenet *Afflict. ibid. numero 27. num. 6. quæſt.* & ita deciſum fuiſſe per S.C. refert *Franch. deciſio. 195. Menoch. de arbitr. judic. in addit. ad caſ. 66. numer. 43. Capiblanc. de Baronib. in Pragm. 8. part. 1. numer. 351. Marcell. Cala de modo artic. gloſſ. 1. §. 1. num. 95. Ricc. collect. deciſ. 1426. Paſchal. de virib. patr. poteſt. part. 2. cap. 2. num. 91. Novar. in prax. elect. fori, qu. 4. ſect. 2. & in commem. ad Pragm. 1. ubi de crim. agi oport. & Muſcat. in pract. civil. par. 1. 2. in gloſſ. competentes nu. 89.* Quæ autem dicantur perſonæ miſerabiles, habetur per *Afflict. in dict. Conſtit. Statuimus, Theſaur. deciſio. 77. Vin. deciſ. 65. Franch. deciſio. 100. 187. & 608. Covar. pract. quæſt. cap. 6. Menoch. de arbitr. d. caſu 66. Capyc. deciſ. 109. numero decimo & Reg. Tap.* in allegata *Conſt. Statuimus*, & ſic fuit deciſum, quod illud, quod di-
12 citur à *Caravita*, & aliis, quod *Ritus 228.* non eſt in uſu, procedit reſpectu illius diſtinctionis, ſive ſit ceſſio ex cauſa oneroſa, ſive lucrativa, non vero circa ſecundam partem d. *Ritus*, in quo indiſtinctè dicitur, quod Curialis pro jure ceſſo nullo modo trahat.

Quo vero ad ſecundum, quod erat donatio, & non ceſſio, ſecundum tradita per *Ioan. de Amic. in d. conſ. 24.* ejus doctrina non fuit habita pro vera, quia ceſſio ex
13 cauſa lucrativa, etiam donationem importat, cum donatio propria, & abſoluta dicatur, cum quis ea mente det, ut ſtatim accipientis fiat, abſque alia cauſa, niſi ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, *l. 1. ubi gloſſ. in verb. liberalitatem, ff. de donat.* verum quia jura non poſſunt donationibus tradi cum ſint incorporalia, ideo ſit per ceſſionem, & quod ceſſio poſſit fieri per donationem, probatur in *leg. per diverſa*, quæ eſt *penultim. C. mandati*, ubi, & ipſa ceſſio gratuita idem
14 importat, quod donatio, ut ibi declarant DD. Ex quibus de menſe Junii 1634. judicavimus, cauſam eſſe remittendam ad Curiam Terræ Guardiæ San. Framundi. Fabritio Solatio Actorum Magiſt.

OBSERVATIO IN DECISIONE LIV.

SUMMARIUM.

1 *Curialis gaudet privilegio electionis fori, non tamen ſi agat ex jure ceſſo, nu. 2.*
3 *Ceſſio gratuita idem eſt, quod donatio.*
4 *Curiales, qui ſint.*
5 *Virgo patrem habens, an gaudeat privilegio electionis fori.*
6 *Virgo patre orbata, ſi facta fori electione in cauſa civili, lite non conteſtata virum duxerit, ea non gaudet, ſecus in cauſa criminali, nu. 7.*
8 *Virgo habet fori electionem, ſi agat pro ſtupro, ac etiam variationem, nu. 9. ubi ita deciſum adducitur.*
10 *Iudices in concedenda variatione, debent inveſtigare, ne illa fiat in fraudem Fiſci.*
11 *Neapolitanus habitans in aliqua Terra, ſi ibi deliquerit, non gaudet privilegio fori, & ita judicatum traditur, num. 12.*
13 *Locatus, vel Fidatus Regiæ Dohanæ menæ pecudum Apuleæ habet fori electionem contra Neapolitanos & ita deciſum adducitur, nu. 14.*

1 CUriales gaudere privilegio electionis fori, tradit *D. Conſil. Carleval. de Iudic. diſput. 2. numer. 589.* ideoque agitur in hac deciſione, an Curialis ex jure ceſſo trahat ad M. C. V. etiam alium privilegiatum,

vigore *Ritus d. M.C.V.* 228. & diſcoſſo ad partes articu-
lo, fuit per S.C. negativè determinatum, & ſic cauſam
remittendam eſſe ad Curiam conventi, ut habetur
numer. 14. ex duabus nempe rationibus. Primò, quia
2 *Ritus* expreſsè mandat, quod Curialis ex jure ceſſo
nullatenus trahat: ut tradit D. meus *num.* 12. & poſt
ipſum *D. Carleval. ibid. num.* 591. Secundò, ſiquidem
quamvis Curialis egerit ex donatione, non autem ex
3 ceſſione: attamen ceſſio gratuita idem eſt quod dona-
tio, ut inquit D. meus hic *nu.* 13.

4 Sed quinam ſint Curiales videndum erit, & ſecun-
dum D. meum *num.* 1. eorum appellatione continentur
Advocati, Procuratores, ac Scribæ M. C. V. ſed *D.
Præſ. Merlin. cap.* 64. *num.* 3. *&* 4. *cent.* 2. *controv. forenſ.*
ſub nomine Curialium intelligit, venire Capitaneos
Juſtitiæ, eorumque Lictores, Magiſtros actorum,
Scribas, Nuntios, Commiſſarios, Executores, alioſ-
que hujus generis, ex *Conſt. Reg.* incip. *Statuimus* & alia
incip. *Magnæ noſtra Curiæ*, & ex *Rit. d. M.C.V.* 232.

5 Non tamen virgo patrem habens potitur privilegio
fori, ut deciſum teſtatur D. meus *hic numer.* 5. quam
deciſionem acriter, ac longo calamo impugnat *D.
Pratus lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap* 12. *a numer.* 31. per 73.
auctoritate plurimorum, præſertim *D. Reg. Rovit.
deciſ.* 49. *num.* 11. *D. Carleval. d. diſp.* 2. *q.* 6. *numero vige-
ſimo tertio verſicul. nec de Viſcomco*, & licet *D. Pratus
numer.* 72. memor ſit D. mei *hic numer.* 5. attamen poſt
num. 101. refert, per S.C. ad relationem M. C. fuiſſe
deciſum, Virgini patrem habenti competere electio-
nem fori, & *Ego* cum hac deciſione affirmativa con-
curro, ex rationibus adductis per *D. Rovit. D. Carle-
val.* ac *D. Pratum*.

6 Virgo tamen patre orbata, ſi facta fori electiona in
cauſa civili, virum duxerit, non gaudet electione præ-
dicta, re tamen integra, & ſic lite non conteſtata, ut
probat *D. de Marto. cap.* 14. *a num.* 1. ad 7. quod tamen
7 ſecus eſſe in cauſa criminali, in qua Jus Fiſco acquiri-
tur per dict. electionem factum in M. C. V. quamvis
ipſa virum duxerit, ut probat *num.* 8. *&* 9.

Sic etiam Virgo habet fori electionem pro ſtupro,
in ejus perſonam commiſſo adverſus ſtupratorem, ut
8 deciſum habemus apud *D. de Franch. deciſione* 599. ubi
D. Epiſc. Ricc. in *addit.* & *collect. deciſ.* 1. *&* 137. & com-
probat *D. Conſil. Paſchal. de patr. poteſt. cap.* 2. *p.* 2. *nu.* 94.
9 quos, aliis etiam relatis ſequitur *D. Novar. elect. fori.
part.* 1. *qu.* 13. *numer.* 2. & de variatione fori facta à M.C.
V. ad Judicem loci delicti per Virginem, deciſum te-
* ſtatur *Vrſill* ad *Afflict. dec.* 257. ſub *numero* 2. Et ita pa-
riter judicatum fuit per M. C. V. ſub die 19. Decembris
1612 in Banca Cumii, in cauſa Brandæ de Sarro ſtu-
pratæ, cum abortu ſecuto, ac petentis variationem à
M. C. V. quam elegerat in ejus forum, ad Curiam
Vinclatorii, cujus eſt utilis Dominus cum titulo Mar-
chionatus *D. Federicus Longus*; In qua variatione con-
cedenda Judices debent, maxima cum diligentia inve-
10 ſtigare, cum in dubio illa ſit ſuſpecta, ut per *Maſtrill.
dec.* 187. *num.* 30. *&* *deciſio.* 168. *num.* 29. ne concordatis
partibus fiat variatio, & delicta remaneant impunita,
ut per *D. Novar. d. par.* 1. *quæſt.* 4. *num.* 13.

Et dum de electione fori verba fecimus, obſerves,
11 quod Neapolitanus, ſi transferat incolatum in aliam
patriam, ibique delinquat, non gaudet privilegio Nea-
politanis conceſſo, ad finem trahendi in M. C. V. ſed
remittendus eſt ad Curiam Terræ, ubi deliquit, ac do-
micilium habebat, ut per *Afflict. deciſ.* 384. & conferunt
12 tradita per *Boer. deciſ.* 260. ac per *Gayll. lib.* 2. *obſerv.* 36.
prout fuit per S.C. deciſum in cauſa Notarii Jo. Baptiſtæ
Florilli Neapolit. qui incolatum agebat in Terra Petræ
Molaiæ ibique deliquerat, nam quamvis per M. C. V.
fuiſſet denegata remiſſio ad Curiam de Terræ, inſtante
D. Principe Roccæ Romanæ ejus utili Domino; viro
æquiſſimo, ac de nobiliſſima familia de Capua; tamen
interpoſita appellatione ad S. C. fuit decretum M.C.V.
revocatum, & remiſſa cauſa prædicta ad dictam Cu-
riam, referente D. Conſil. *Caravita*, cum interventu
D. Proreg. Lop. Propræſid S. C. ac D. Conſ. *Angeli*,
die 14. Octobris 1615. ſub patrocinio *D. Lelii Gizzii*
mei germani penes Secretarium S. C.

13 Et pariter Locatus, vel Fidatus Regiæ Dohanæ
menepecudum Apuleæ habet electionem fori, vel in
Regia Dohana, vel *in* R. C. S. etiam contra Neapo-
litanos, ut deciſum refert *D. Reg. de Ponte de poteſt.
Proreg. tit. de regal. impoſit.* §. 8. *numero* 49. quem ſe-
quutus eſt *D. Novar. de elect. for.* in noviſs. impreſs.
14 *quæſt.* 47. *numer.* 3. & ſic ſimiliter fuit deciſum per S. C.
in cauſa Detti Recchi Neapol. cum Fabritio Brancia
notorio Fidato dictæ Regiæ Dohanæ, petente remiſ-
ſionem ad dictam Regiam Dohanam, ad quam fuit
* remiſſa, ſub die 24. Martii 1629. referente D. Conſil.
Provenzale, in Banca Cioffi, ſub tutela dicti *D. Lelii*
pro dicto Fabritio.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

An Dominus teneatur recognoſcere ſcripturam ſui Inſti-
toris, ſeu Factoris, filius ſui patris, hæres ſcripturam
defuncti, ac uxor ſui viri.

SUMMARIUM.

1 *Diverſitas ætatis inducit diſſimilitudinem manus.*
2 *Quis, alienas manus recognoſcere non tenetur.*
3 *Opera hominum tempore variantur.*
4 *Dominus tenetur recognoſcere chirographum Inſtitoris.*
5 Gloſ. in §. ſi quis autem, in verb. eos, authentic. de trient.
& ſemiſs. *explicatur.*
6 *Hæres tenetur recognoſcere ſcripturam defuncti,
Item uxor viri, filius patris, & ſimilium.*
7 *Deciſio in cauſa traditur.*
8 *Recognitio Apodixarum qualiter fieri debeat.*

DECISIO LV.

IN diſcuſſione computorum Joan Leonardi de Gau-
dio ratione adminiſtrationis factæ bonorum, in-
troituum & animalium Illuſtr. Principis Caſalis Majo-
ris inſtitit Joann. Leonardus, quòd dictus illuſtriſs.
Princeps recognoſceret apocas & ſcripturas factas, &
ſubſcriptas, nedum per ipſummet Principem, & per
qu. Principem Philippum Brancia ejus patrem; ſed
etiam per ejus Ærarios, & Miniſtros, dicebatur pro
parte dicti Principis, promptum eſſe recognoſcere
ſcripturas propriæ manus ipſius; ſed non teneri ad re-
cognitionem ſcripturarum, & apodixarum ejus pa-
tris, & Miniſtrorum, nam difficilis eſt hæc recogni-
tio, dum aliena manu ſcripta non facile decernitur,
1 nec etiam propria, non enim ita ſcribit juvenis, &
robuſtus, ſicut ſenex, & calami, & attamenti muta-
tio facit diſſimilitudinem, ut habetur ex *text. in* §. 2.
in ver. literarum, in authent. de inſtrument. caut. & fid.
& ideo *gloſſ. in* §. *ſi quis autem, in verb. eos, in authen-
tic. de trient. & ſemiſſ.* dicit, quòd alienas literas quis
non poteſt cognoſcere, ut ſuas, imo etiam quando-
2 que vix ſuas, cùm aliter ſcribat juvenis, quam ſenex,
juxta *text. in dict.* §. 2. ſupra alleg. quod etiam proce-
3 dit in aliis operibus hominum, nam non ſemper ſunt
eadem neque videntur eſſe ejuſdem hominis, plerum-
que enim robur hominis, ætas, tempus, opportuni-
tas naturalis, cauſam operarum mutant, *leg. ſi non
fortem*, 26. §. *libertus*, *ff. de cond. indeb.*

4 In contrarium vero pro parte dicti de Gaudio dice-
batur, quòd hæc quæſtio deciditur ab *Imbert. in
inſtit. forenſ. lib.* 1. *§. rurſus*, & eum refert, & ſequitur
*Rebuff. ad Conſti. Gallia, in tract. de chirograph. & cedul.
recognit.*

Digitized by Google

recognit.articul.1.numero ſexto, qui teneat, quòd Do-
minus tenetur recognoſcere chirographum ſui Inſtito-
5 ris, vel negare, & *Rebuff.* intelligit *gloſſ.in d.§.nos*, quod
loquatur, non ad finem, ut non teneatur recognoſce-
re, ſed quia negando ſcripturam ſui Inſtitoris, vel
negotium gerèntis, ut non incidat in pœnam dupli,
per *auth.contra, qui propriam Codic.de non num.pecun.*
& ideo ſi ignoretur, an ſit Inſtitutoris ſcriptura, poterit
eam negare, & liberum erit actori, eam verificare; nec
poterit dicere, ſe non teneri confiteri, vel negare, ex
quo non eſt ſcripta per ipſum, & teſtatur ita ſervari
6 in praxi, quòd teneatur recognoſcere ſcripturam de-
functi, & uxor viri ex *Ioa.Galle.* & *Aufrer.* tenet idem
*Rebuff.d.articul.1.de chirograph.& cedul.recogn.numero
quarto* ubi refert, quòd Regina Hieruſalem, & ejus filii
fuerunt condemnati ad recognoſcendum ſigillum patris,
in literis appoſitum, & hanc opinionem, tam in hæ-
rede, quam in Inſtitore, ſeu Factore, ac in Patre, te-
nuit etiam *Burſat.conſil.39. volum.1. numero vigeſimo
tertio Paul. Grammat. in threrem.15.* ſub *numero vigeſimo
ſeptimo Borgnin. Caval.de contract.p.2.deciſ.27.num.55.*
Et tandem adducebatur, quòd hoc idem fuit deciſum
per S.C. in anno 1625 in Aula Regii Conſiliarii Cara-
vitæ, ubi fuit coactus filius, recognoſcere apocam
patris in cauſa Anelli de Petruccio cum filiis q. Joan.
7 Vincentii Turboli, quod fuit productum in eodem
proceſſu fol.82. Et ideò die 27. Febr.1637. ad relatio-
nem Reg. Conſil. de Angelis, junctis Aulis fuit deci-
ſum, teneri Illuſtr. Principem ad recognitionem peti-
tam, in Banca Caroli Strinæ. In hac cauſa ultra ſupra-
dicta fuit conſideratum, quòd ſatis difficilis erat veri-
ficatio prædictarum ſcripturarum huic Adminiſtratori,
dum erat facienda in Oppidis, quæ erant ſub domi-
8 nio ejuſdem Principis; Ad materiam autem recogni-
tionis apodixarum, & aliarum privatarum ſcriptura-
rum videndi ſunt *Covarr.practic.quaſt.capit.22. Kopprn.
deciſ.* ſeu *quaſt.46.* per tot latiſſimè etiam *Sigiſmund.
Scacc.de judic.cauſ.civil.& crim.& c.lib.2.cap.11. num.*
933. cum plur. *ſeqq.* aliqua etiam per *Nicol.Genuen.in
tract.de ſcript.priv.q.1 [illegible] lib.1.*

OBSERVATIO IN DECISIONE LV.

SUMMARIUM.

1 *Scriptura privata non recognita, non probat, & an faciat
aliquod indicium, vel conjecturam ibid. & ut probet,
requiritur, quod recognoſcatur, num. 2. & quomodo
probetur, num. 4.*

2 *Scribens tenetur recognoſcere ſcripturam ab ipſo ſcri-
ptam.*

*Dominus tenetur recognoſcere ſcripturam ſui Inſtitoris,
ſic etiam hæres ſcripturam defuncti, & uxor ſcriptu-
ram mariti, ibid.*

5 *Teſtatores requiruntur in ſcriptura, ſecundum* leg. ſcri-
pturas, C.qui pot.in pign.hab. *& debent eſſe probatæ,
atque integræ opinionis, num.9.intellige, ut nu.10.*

6 *Teſtes duo requiruntur in recognitione, ſeu verificatione
ſcripturæ, juxta* l.ſcripturas *quando tertius teſtis eſt
præmortuus, contrarium, nu.7. & ita deciſum addu-
citur quoad creditores hypothecarios, ſecus quoad chi-
rographarios, nu.12.*

8 *Subſcriptio teſtis mortui eſt verificanda per comparatio-
nem.*

11 Text.in l.ſcripturas, D.qui pot. in pign. hab. *procedit
etiam quod creditores in actione perſonali; ſed con-
trarium deciſum affertur, n.12.*

13 *Teſtes in recognitione ſcripturæ privatæ, quando probent,
& num.ſeq.*

15 *Apoca Bancaria quando dicatur recognita, ad finem
habendi executionem paratam ſecundum* pragmatic.

16 *Literæ miſſivæ verificantur per teſtes deponentes, habere
notam manum, ſic etiam litteræ cambii, ubi negatur
acceptatio.*

1 SCripturam privatam non recognitam nullam fidem
facere, dixit *Decian.conſil 54. numero 2.& 3. lib.5.*
ex text. in *l.inſtrumenta*, in *leg.orationes*, & in *l.exem-
plo, Codic.de probat.* refert, & ſequitur *D.Carlev.lib.2.
controverſ.forenſ.cap.179.numero* 11. alia jura etiam citat
D. Reg. Sanfelic. in praxi judic.ſect.51. numero 10. ſed
tantum aliquod indicium, ac conjecturam favore pro-
ducentis, dixit idem *D.Carlev.d. lib.2.capit.156. num.*
44. quod tamen reprobat *D. Sanfelic. ibid. numero
decimo in fin.* etſi in pluribus caſibus probare oſtendat
2 *numero 12, 14. & 15.* ideoque ut illa probet recogno-
ſcenda eſt à ſcribente, vel ſi aliena manu ſcripta ſit, à
principale ſubſcribente, quilibet enim tenetur reco-
gnoſcere propriam manum, ſive chirographum, ut
3 optimè deducit *Rebuff. ad Conſtitu. Gall. tom.1. titul.de
chirogr. & ſchedul. art.5. num 1.* ſicut etiam Dominus
ſcripturam ſui Inſtitutoris, ut probat Dom.meus *nu.4.*
& pariter hæres ſcripturam defuncti & uxor ſcriptu-
ram viri, ut comprobat *numero 6.* quod etiam voluit
Farinac.in reperior. judic.qu.59.numero vigeſimo primo
& ita deciſum in duabus cauſis refert D. meus *numero
ſeptimo* de quibus memor fuit *D.Ther.* ſcilicet de pri-
ma, in *Comp.deciſ.p.3 ſolt t.in verb. hæres an teneatur,*
& de ſecunda in caſu hujus deciſionis, in qua pro Jo.
Leonardo Gaudio patrocinium præſtitit *D. Ioſeph.
Magaldus, d.p.3.verb.filius, patris hæres.*
4 Apoca tamen, vel alia ſcriptura privata, probatur,
vel confeſſione, vel teſtibus, ſi confeſſione, quia reco-
gnoſcendo eam fateatur, probat *leg.cum de indebito. in
pin.ff.de probant. D.Sanfelic.* qui alia adducit ubi ſupra,
*num.*18. ſi teſtibus recognoſcatur, & tunc ſimiliter pro-
bationem inducit, non tamen teſtes eſſe poſſunt minus
5 duobus, *leg.ubi numerus, Codic. de teſtib. leg. compara-
tiones, Codic. de fid. inſtrument.* licet tres requirantur
teſtes in materia *leg.ſcripturas, Codic. qui pot. in pign.
hab.* ad excluſionem creditoris poſterioris hypotheca-
rii, ut per *D.Sanfelic.loc.* citat. *num.20.*
Hinc cùm D. Franciſcus Magnatus prætendiſſet,
declarari creditorem hypothecarium, ac præferri, ne-
dum creditoribus hypothecariis poſterioribus, ſed
etiam chirographarii patrimonii Franciſci de Rinal-
do, & Fabii Spartavi, eo, quòd habebat albaranum
6 cum clauſula conſtituti, & hypothecæ, trino teſte
roboratum, licet verificatum per duos tantum, alius
tertius teſtis erat præmortuus tempore judicii moti,
quo caſu ſufficere recognitionem duorum teſtium ſu-
perviventium, prætendebat *D. Aſcanius R itanus*
meus Dominus, ac Advocatus primi ordinis, ex *Gra-
tian.capt.429 num.1.& 11.lib.3.* ac *deciſio.94.num.18.19.*
7 *&* 20. & aliis, attamen *Ego*, qui jura dicti patrimo-
nii, ac creditorum tuebar, dicebam, contrarium te-
nere *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 11. titul.
24. numero decimo primo Maſcard. de probat. concluſ.*
110. *numero vigeſimo octavo & concluſ.* 285. *numero 4.
Surd.dec.71.num.1. & 2. Menoch.conſ.199. numero 46.*
8 alioſque plurimos, quos brevitatis cauſa omitto; ac
quatenus poſſet attendi opinio *Gratian.* & Aſſeclarum,
erat verificanda ſubſcriptio teſtis mortui per compa-
rationem, quæ in caſu prædicto facta minime erat
ut de communi teſtatur opinione *Riminal. jun. conſil.
213.numero 30. lib.* 2. quod etiam negare nequivit idem
Gratian.dict.deciſ.94. numero 21. ac etiam *Gabriel* qui
omne ac citat *lib.1. commun. concluſ. titul. de probat. con-
9 cluſ.10. numero vigeſimo ſeptimo*, immò erat proban-
dum, teſtes prædictos eſſe probatæ, atque integræ
opinionis, juxta *dict.leg.ſcripturas*, ut judicatum re-
fert *D.de Franch. deciſ.644. numero 2. in fin.* aliam de-
ciſionem adducit *D. Sanfelic. dict. ſect.51. numero 11.* &
probant *Gratian. cap. 537. numer. 1. 3. 20. 21. & ſeq. &
d. deciſio. 94. numero 24. D. Conſil. Carlev.de judic.lib.
titul. 2. diſputat. 8. numero* 37. ubi per S.C. id pro
vero habitum fuiſſe teſtatur, attenta diſpoſitione *Con-
ſtit.Regni*, incip. *Inſtrumentorum robur*, eo magis. quia

10 contra teſtes fuerat in illorum receptione oppoſitum in genere, ex *Theſ. quæſt. 89. numero* 10. *&* 11. vel saltem erat articulanda, licet non probanda illorum qualitas ex eod. *Gratian. dict. capit.* 537. *numero* 31. & tandem contendebam, *text. in dict. leg. ſcripturas* procedere,
11 etiam quoad creditores chirographarios, dum eadem viget ratio antidatæ, ut per *Tiraquell. de retract. convent.* §. 1. *gloſſ.* 7. *numere* 45. *&* 48. *ac Gabriel. dict. con-*
12 *cluſ.* 10. *numero ſexto*. Quare per S. C. ſub die 12. Maii
* 1651. ad relationem D. Conſil. *Marciani* mei eximii Domini, cum interventu DD. Conſil. *Franciſci Antonii Muſcettolæ*, *Navarettæ*, *Coppulæ*, ac *De Torre*, fuit deciſum, hæredes dicti D. Franciſci eſſe creditores vigore dicti Albarani in actione hypothecaria, reſpectu creditorum in actione perſonali tantùm, in Banca Bottelli, & ſic habitum fuit pro vero per S. C. quòd tres teſtes requirantur in recognitione contra creditores hypothecarios, & duo reſpectu creditorum in actione perſonali.

13 Non tamen probant teſtes in recognitione privatæ ſcripturæ, ſi deponant, habere notam manum, nam debent deponere, vidiſſe ſcribere, *Grammat. deciſion.* 84. *Afflict. deciſio.* 181. ubi *Urſill.* aliique *Addentes*, *D. Epiſcop. Ricc. collect.* 19. *D. Sanfelic.* ubi ſupra, *num.* 28. *D. Ciarlin dict. lib.* 2. *cap.* 175. *num.* 26. verum ſi teſtes
14 deponant habere notam manum quo caſu ſemiplenè probant, *D. Sanfel. deciſio.* 155. *lib.* 2. & fiat comparatio per alios teſtes cum alia publica ſcriptura ſcribentis ex qua ſimiliter ſemiplena probatio inducitur, ut per *Afflict. d. deciſ.* 181. *numero ſeptimo in fin.* tunc prædictæ ſemiplenæ probationes conjunguntur, ad faciendam plenam probationem, *D. Sanfelic. ibidem numero ſecundo* ubi *in fine* judicatum refert, apocam
15 Bancalem fuiſſe habitam pro verificata per teſtes deponentes, habere notam manum, cum comparatione facta, & proinde, habere exequutionem paratam, ſervata forma *Reg. pragm.*

16 Litteræ autem miſſivæ verificantur per teſtes deponentes, habere notam manum, & tunc probant, *Affl. d. deciſ.* 181. *numer.* 5. ſicuti etiam litteræ cambii, quando negatur acceptatio, ut per *D. Sanfelic. d. ſect.* 52. *nu.* 28. *verſicul. quo vero.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Aſſenſus *Capituli* num extendatur ad contractum cenſualem, ex pecunia dotali factum, tempore, quo in capitulis matrimonialibus expreſsè fuerit conventum, ut pecunia prædicta converteretur in emptionem annuorum introituum pro ſecuritate dotium latè explicatur.

SUMMARIUM.

1 *In pretio rei feudalis præferuntur creditores cum aſſenſu, ad evitandum circuitum.*

2 *Aſſenſus, in exequutivis, & dependentibus ex eodem contractu, ubi fuit præſtitus extenditur.*

3 *Contractus factus in exequutionem alterius contractus, dicitur correſpectivus, & non debet diverſo jure cenſeri, & in ipſo contractu ineſſe judicatur.*

4 *Aſſenſus præſtitus in uno contractu, extenditur ad alium correſpectivum.*

5 *Aſſenſus præſtitus in promiſſione de vendendo, extenditur ad ipſam venditionem.*

6 *Aſſenſus non requiritur in ratificatione, quæ fit ratione promiſſionis.*

7 *Aſſenſus vigore* Capituli *dotibus conceſſus, extenditur ad contractum mutui, deinde celebrati.*

Sed intellige, ut num. 14.

Item ad bona feuri, num. 9.

8 Capitulum Regum *tribuens aſſenſum dotibus, reſpicit ipſas dotes, & ipſarum conſervationem, & non perſonas.*

10 *In materia aſſenſus, ubi limitat eadem ratio, eadem quoque diſpoſitio militare debet.*

11 *Aſſenſus* Capituli *intelligitur præſtitus in ipſo inſtrumento dotali, nec dicitur ſubſidiarius, & nu.* 12.

13 *Contractus correſpectivus quando dicatur.*

15 *Aſſenſus* Capituli *non extenditur ad contractum cenſualem pecuniæ dotalis.*

16 *Deciſio cauſæ affertur.*

DECISIO LVI.

IN liberatione depoſiti perventi ex pretio Caſalis Grummi in Provincia Terræ Laboris, venditi ad inſtantiam Creditorum Joan. Antonii Salinas concurrebat D. Jumata Caracciola, ad præſens Marchioniſſa S. Joannis, cum Vincentio Capycio, Secretario Joanne de Lezcano, & aliis Creditoribus, nec dubitabatur de anterioritate crediti D. Jumatæ, ſed de Regio aſſenſu, juxta enim tradita per *Praſ. de Franch. deciſ.* 64. in pretio pervento de re feudali præferuntur
1 creditores cum aſſenſu, ad evitandum circuitum, & etiam ex ſpeciali pacto, quod ſolent apponere emptores, quamvis enim D. Jumata non habebat aſſenſum hominis, prætendebat, habere aſſenſum legis, vigore *Capituli Neapolitan. & Gratiæ* conceſſæ mulieribus Neapolit. de qua in *Pragm.* 2. *de feud.*

Verùm dicebant creditores, qui habebant aſſenſum, quòd *Capitulum*, ſive *Gratia* non poterat extendi ad caſum præſentem, in quo Joan. Antonius Salinas non intervenerat in capitulis matrimonialibus, neque in inſtrumento dotali, ſed cùm q. Joan. Thomas Coſſa primus vir D. Jumatæ receperit duc. 2000. ex Monte, dicto, *delli Caraccioli*, illos convertit in emptionem tot annuorum introituum cum dicto Joan. Antonio Salinas, ſuper qua venditione omnino erat expediendus Regius aſſenſus, ad finem, ut bona feudalia remanerent obligata.

Pro parte vero D. Jumatæ dicebatur, aſſenſum *Capituli* debere intelligi, nedum in inſtrumento dotali, ſed in omnibus actibus conſequutivis ad illud, quamvis enim regulariter aſſenſus non extendatur de perſona ad perſonam, nec de contractu ad contractum, neque de re ad rem, *Andr. de Iſern. in capit. Imperial.* ubi etiam *Camer. fol.* 18. *lit. R.* de quibus per *De Ponte conſil.* 36. *volum.* 1. *& de poteſtat. Proreg. in titul. de regal. impoſit.* §. *ſeptimo numero* 26. *Anna in repetit. Conſtitut. Conſtitutionem Divæ memoriæ, numero* 28.
2 Attamen hoc limitatur in exequutivis & dependentibus ex eodem contractu, ubi fuit præſtitus aſſenſus, ut habetur ex *Gizzarell. in deciſion.* 67. *numero ſeptimo* in novis. Cùmque emptio de pecunia dotali ſit facta in exequutionem inſtrumenti dotalis, & capitulorum matrimonialium, in quibus expreſsè cavetur, eſſe de pecunia dotali faciendam emptionem pro majori ſecuritate dotis, prout communiter ſolet fieri in hac Civitate; ille ſecundus contractus dicitur correſpectivus ad inſtrumentum dotale, *Bald. in leg. petens, numero* 49. *Codic. de pact.* & proinde eodem
3 jure cenſeri debet, *Gratian. diſcept. forenſ. capit.* 632. *numero vigeſimo ſecundo* immò cenſetur ineſſe in ipſo actu, & ſic in inſtrumento dotali, *Tiraquell. de retract. convent. gloſſ.* 2. §. 5. *numero primo* cum plurib.
4 *ſequentibus*, & unicus actus eſt reputandus, idem *Gratian. diſcept. cap.* 692. *numero* 38. & in propria materia aſſenſus præſtiti in uno contractu, extendi ad alium correſpectivum, habetur ex *Iſern. in capit.* 1. *numero quinto* poſt *med. qui ſucceſſ. teneant.* & ex *Camer. in*
5 *dict. capit. Imperialem*, *f.* 52. *lit. M.* qui dixit, aſſenſum præſtitum in promiſſione de vendendo, locum habere etiam in ipſa venditione in *dict. fol.* 51. *lit. P.* & ſic etiam

6 etiam non requiri novum aſſenſum in ratificatione, quæ fit ratione promiſſionis factæ de ratificando, refert judicatum *Afflict. deciſ.* 185. *numero* 14. & in pro-
7 pria materia *Capitulis* extendi ad contractum mutui poſtea celebrati, refert *Camerar. in loco* proximè citato, ubi ita dicit judicatum in cauſa D. Mariæ de Guevara, ea ratione, quia in capitulis matrimonialibus mentio fiebat de contractu mutui, qui erat ſequela prædictorum capitulorum.

Secundò dicebatur, quòd *Capitulum, & Gratia*
8 reſpexerunt, non perſonas, ſed dotis conſervationem, ut probat *Camerar. in loc.* proximè citato, *lit. P. verſicul. & ideo dicebam*, quem ſequitur *Reg. Revit. conſil.* 17. *numero octavo libr.* 2. qui ex hoc concludit, quòd quicunque eſt obligatus pro dote, vel antephato, comprehenditur in *Capitulo*, quod probarunt *Anna allegat.* 115. *numero* 15. *De Ponte*, & alii allegati per eundem *D. Revit. in pragm.* 6. *numero quarto de feud.* quod etiam expreſsè tenet *Camer. in dict. cap. Imperial fol* 53. *lit. E. & O. & De Ponte de poteſtat. Pro-*
9 *reg. titul.* 6. *numero* 43. & ideo extendi ad bona ſoceri, fuit judicatum, ut per *Freccc. de ſubfeud. lib.* 2. *q.* 13. *Camer. ibidem f.* 52. *lit. Q.*

Et tandem, cùm ratio expreſſa in dictis capitulis ſit
10 conſervationis dotis, quotieſcunque militat ratio prædicta, debet & eorum diſpoſitio vigere, quod procedere, nedum in materia favorabili, in qua verſatur publica utilitas, prout eſt dotium conſervatio, ut per *Minad. conſil.* 3. *numero* 11. *& de Pont.* ubi ſuprà, *numero* 28. verùm etiam in materia ſtricta, ut habetur ex *gloſſ. in authent. ut it, qui oblig. ſe hab. perhib. res min. in ver. ad curationem, Abb. in cap. at ſi clerici, §. adulteriis, de jud. c.* & propriè in materia aſſenſus Pontificis fundat *Felin. in capit. ſignificaſti, numero* 11. *de reſcript. Guhel. de Bened. in capit. Raynutius, numero* 151. *de teſtament.* & in aſſenſu Regis, *Minad. dict. conſ.* 3. *nu.* 13.

Pro Creditoribus verò dicebatur, quòd prædicta nullo modo militabant; ſiquidem aſſenſus *Capituli* in-
11 telligitur præſtitus in ipſo inſtrumento dotali, ut expreſsè dicant ejus verba, ut *cap.* 20. inſerto in *pragmat.* 2. *de feud.* & meliùs in *capit.* 21. inſerto in *pragmat.* 3. ibi: *Item ſupplicano, che in tutti l'inſtromenti dotali, che da qua inanzi accaderanno farſi in queſta Città di Nap. illo tunc, ſe ſiano fatti l'inſtromenti dotali, & obligatione di beni feudali*, quod etiam firmat *De Ponte dict. titul.* 6. *de aſſenſ. Reg. ſuper dot. numero* 13. & propterea id, quod fuit deciſum in cauſa Galeatii Farneſii cum De Hadriæ, ut habeat locum in bonis etiam Soceri, ex eo, quia Socer erat obligatus in
12 inſtrumento dotali ſuper quo ſtatim, quod eſt celebratus, intelligitur præſtitus Regius aſſenſus, & ex his fuit judicatum, non eſſe ſubſidiarium, ut fuiſſe judicatum adverſus Fiſcum refert *Anna in dict. alleg.* 115. *in fin.* & ità obtentum fuiſſe in Reg. Cam. ſub ejus patrocinio, dicit *de Ponte in dict. tit.* 6. *numero* 16. in cauſa Elionoræ Caracciolæ, qui etiam *numero* 26. reprehendit *Camerar.* qui ſe fundat, ne mulier remaneat indotata, quia ratio non eſt vera, cùm in *dict. cap.* 21. nec verbum quidem de indotatione, ſed ſimpliciter eſt petitus, & conceſſus ſuper inſtrumento dotali, & ex hoc non fuit habita pro vera ejus opinio, quòd aſſenſus prædictus ſit ſubſidiarius, cum plories contrarium fuerit deciſum, ut per eundem *De Pont. loc.* cit. *num.* 17.

13 Ex quibus apparebat reſponſio ad ea, quæ in contrarium adducebantur, & id, quod dicebatur de prætenſa correſpectivitate, nullo modo poterat applicari ad caſum, ſiquidem correſpectivi dicuntur illi contractus, quorum unus reſpectu alterius confectus eſt, & uno deficiente, corruit alter, *Menoch. de præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 12. & dicuntur correſpectivi, quando unico contextu fuerunt actus celebrati, vel infra breve tempus, ut *numero vigeſimo octavo* veluti in ſequenti dic, *Cravett. conſil* 208. *num.* 13. & eo ipſo, quod contractus ſunt correſpectivi, non poteſt ſtare unus ſine alio, licèt cauſam habeat ſeparatam, modò unum contractum ſine alio partes non feciſſent, ut ex multis copiosè fundat *Giurb. deciſio.* 85. ſub *numer.* 20. quæ quidem omnino ceſſant in caſu noſtro, cùm quilibet ex prædictis contractibus poſſit ſtare de per ſe, & ſint longè poſt tempore celebrati.

14 Nec obſtat illud, quod dicitur de ſequela, & executione contractus, ſiquidem reſpectu contractus mutui neceſſaria fuit nova *Gratia*, ut in *dict. pragmat.* 3. quam is eſſet etiam comprehenſus & correſpectivus contractui inſtrumenti dotalis, & deciſio relata per *Camer. dict. fol.* 51. *lit. M.* fuit fundata, quia in capitulis matrimonialibus facta erat mentio de dicto contractu mutui, & tamen ad evitandum juris dubietatem, neceſſaria fuit nova *Gratia*.

Nec tandem aliquid faciebat, tractari de conſervatione dotis, quia per ea, quæ plenè diſcurrit *De Ponte in dict. titul.* 6. *de aſſenſ. Reg. ſuper dot. numero decimo tertio* aſſenſus *Capituli* non reſpicit niſi inſtru-
15 mentum ipſum dotale, nec poteſt trahi ad alios contractus, & ideo ſemper fuit obſervatum, ut in emptionibus factis per Virum de pecunia dotali impetretur Regius aſſenſus, tanquam neceſſarius, quia per *Gratiam* conceſſam per S. M. Civibus Neapolitan. conceditur aſſenſus tantùm in ipſo inſtrumento dotali, nec aliud fuit unquam petitum, nec conceſſum, ut ſuprà dictum eſt, eſſet enim ampliare *Gratiam* ad id, quod nunquam fuit cogitatum.

16 Et propterea de menſe Julii 1635. ad relationem Reg. Conſ. D. Thomæ de Caſteval, junctis Reg. Conſil. duarum Aularum fuit deciſum, pecuniam perventam ex dicto pretio Caſalis Grummi eſſe liberandam Creditoribus cum aſſenſu, non obſtantibus prætenſis per dictam D. Jumaram Caracciolam penes Figliolam Act. Mag.

OBSERVATIO IN DECISIONE LVI.

SUMMARIUM.

1 Capitula 20. & 21. Civit. Neap. *non extenduntur ad contractum annuorum introituum, & ex pecunia dotali factum.*

2 *Aſſenſus præſumitur præſtitus in inſtrumento dotali & numer.* 11. *& donantibus contemplatione matrimonii, num.* 12. *intellige, ut num.* 13.

3 *Aſſenſus* Capit. Neap. *quibus proſit, & ad quos extendatur, num.* 4. 5. *& an ſit ſubſidiarius, num.* 6.

7 *Aſſenſus præſtitus ſuper promiſſione de vendendo, extenditur ad ipſam venditionem, & requiritur in promiſſione de re feudali, nu.* 8.

Promittens vendere, nullo expedito aſſenſu ſuper dicta promiſſione, poteſt etiam revocare, juxtà Conſtit. *incip.* Conſtit. Divæ Memoriæ, *& non tenetur ad intereſſe, dict. num.* 8. *& ita judicatum traditur, ſub num.* 10.

9 *Promiſſio de vendendo obligat promittentem ad intereſſe, contrarium in re feudali, & ſic deciſum adducitur, ſub num.* 10.

1 FUit in cauſa hujus deciſionis fundatum aſſenſum *capit.* 20. hujus Civitatis, de quo in *pragm.* 2. *de feud. & capit.* 21. inſerti in *pragmatic.* 3. *eod. titul.* Neapolitan. mulieribus conceſſi, non extendi ad contractum annuorum introituum, ex pecunia dotali factum, quamvis in capitulis matrimonialibus eſſet dictum, quòd de pecunia prædicta fieret emptio annuorum introituum, pro dotium ſecuritate, ut
2 per D. meum *numero* 11 *&* 15. ac ita deciſum, ut refert *numero* 16. dum depoſitum perventum ex pretio rei feudalis, fuit liberatum aliis creditoribus cum aſſenſu,

 ex ratione

ea ratione adducta *d. num.* 11. nam aſſenſus præſumitur
præſtitus inſtrumento dotali, quod procedit, quando
adeſt obligatio feudalium bonorum, ut voluit *conſult.*
27. n. 6. & conſult. 29. nu. 7. 30. 33. & 40. lib. 1. ſecus ſi illa
deficiat, ut tradit *ibid. num.* 11 & ita etiam fundat, ac
deciſum refert per S C ſub die 13. Martii 1640. *D. de*
Marin. lib. 2 quotid. reſol. cap. 28. *num.* 19. *in fi.* in cauſa
D. Lutii Capycii cum eruditiſſimo, ac perſpicaciſſimo
viro D. Andrea Marcheſio Præſid. S. C.

3 Qui quidem aſſenſus *capit.* ordùm prodeſt mu-
lieribus, ſed etiam omnibus aliis, quibus reſtitutio
dotis facienda eſt, etſi extraneis, ut in *d. capit.* 12. ſive
pragmatic. 3. de qua *D. de Marin. ibid* ſub *numero* 7.
4 ac etiam in aſſecuratione, ut optimè docet D. meus
d. conſult. 29. *numer.* 14. & extenditur, nedum ad bona
ſoceri uxoris, ut deciſum refert D. meus *hic*, *num.* 9.
& d. conſult. 29. ſub *num.* 11. & comprobat *D. de Marin.*
ubi ſub *num.* 15. ſed etiam ad bona ſoceri mariti agen-
tis ad conſequutionem dotis ex contractu mutui, ut
determinatum pariter teſtatur D. meus cit. *conſult.* 29.
6 *n.* 10. *&* 20. ac etiam *D. de Marin loc.* citat. *n.* 16. neque
ſubſidiarius eſt talis aſſenſus, ut poſt D. meum *hic*, *nu.*
12. probat *D. de Marin.* contrà *Camerar. d. c.* 28. *nu.* 10.
qui *num.* 11. limitat, ubi mulier, vel ejus hæres poſſet
ſatisfieri ſuper allodialibus, tunc enim Judex non de-
bet permittere, ut agat ſuper feudalibus, ex *D. Præſ.*
Minad. deciſ. 13.

7 Et dum D meus *num.* 5 tradit, aſſenſum præſtitum
ſuper promiſſione de vendendo, locum habere etiam
in ipſa venditione; obſervabis, quòd promiſſio de
vendendo non eſt venditio, *Valoſc. dec.* 83. *num.* 1. *&* 3.
8 *Theſ. deciſ.* 23. *Gurgiar. conſil.* 35. *num.* 4. *lib.* 1. & in ea
requiritur aſſenſus, ſi promiſſio ſit de re feudali ſecun-
dum veriorem opinionem de qua poſt alios teſtatur
D. Bilotta concluſ. feud. 43. ſi autem nullus ſit impe-
tratus aſſenſus ſuper dicta promiſſione, poteſt pro-
mittens talem promiſſionem revocare, vigore *Conſtit.*
incip. *Conſtitutionem Divæ memoriæ*, ita ut non te-
neatur ad intereſſe. ſi non vendat, ut per *Afflict. in d.*
Conſt. num. 10. & per D. meum *conſul.* 31. *num.* 11. *lib.* 1.
etſi promiſſio de vendendo obliget promittentem ad
9 intereſſe, juxta tradita per D. meum *ibid. numero* 9.
ſed *Frecc. de ſubfeud. limit.* 12. *ad dict. Conſtitut. numero*
28. tenet contrarium, cujus opinionem ſequutus eſt
10 *D. de Franch. deciſio.* 48. *numero primo* ac etiam *D.*
Minad. conſil. 29 *numero decimo & ſeq.* & ſecundùm
* hanc opinionem fuit judicatum per S. C. referente
eodem *D. de Franchis* in anno 15 1. in favorem D.
Comitis Torellæ filii D. Ducis Atripaldæ contra D.
Principem Biſiniani. dum D. Comes fuit abſolutus ab
intereſſe petito per D. Principem, propter revocatio-
nem promiſſionis de retrovendendo, eo quòd carebat
aſſenſu, in Banca ....

11 Sic pariter licèt aſſenſus intelligatur præſtitus in-
ſtrumento dotali, ut retulimus *numero ſecundo* & fun-
dat D. *Præſ. Merlin. centur.* 1. *controverſ. forenſ. cap.* 58.
numero 19. & ſequitur *Dom. Conſil. Staiban. lib.* 1. *reſol.*
61. *forenſ. reſol. num.* 55. & omnibus in eo contentis, *D.*
Merlin. c. 60. *nu.* 29. *dict. cent.* 1. poſt *D. Conſil. Marcell.*
Marcian. conſil. 36. *numero* 3. *lib.* 2. ſic etiam donationi-
bus contemplatione matrimonii, in capitulis, vel in-
ſtrumento dotali factis, ut probat *D. Merlin. dict. cap.*
60. *numero* 17. id tamen intelligitur pro ſecuritate do-
tis, & antephati, non autem ad alium finem, ut deci-
12 ſum refert *D. de Marin. dict. cap.* 28. *numero* 18. *in fine*,
ex *Apoſtilla D. Minadoi*, & ſic filius non poteſt ſe
tueri tali aſſenſu capituli ſuper donatione ei à patre,
vel alio facta contemplatione matrimonii, ſed tan-
13 tummodo uxor pro conſequutione ejus dotium, &
antephati, ut conſulius ex prædictis reſpondi in con-
feſſu habito pro D. M. Comeſtabulo Columna contra
D. Marchionem Pollæ ejuſque creditores, licèt con-
trarium ſubſtinuiſſent *D. Landulphus de Aquino*, &
Dom. Hieronymus de Angelillis, Advocati docti, &
eximii ingenii, at cum mea opinione concurrerunt *D.*
Eraſmus de Ponte, & *Dom. Honuphrius de Palma*,
Advocati pariter eruditi, ac perſpicaciſſimi, & jam
dict. D. Honuphrius ob ſua merita præſidet in M.C.V.
criminum uti Advocatus Regii Fiſci, ex benignitate
Sereniſſ. Regis noſtri Philippi IV.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Jus protho miſeos an habeat locum in feudo hæreditario, & an, & quando ex receptione pretii facta per Agnatum, cenſeatur dicto juri renunciatum. Et an competat reſtitutio in integrum adverſus lapſum termini ad retrahendum. Et an competat fœminæ, & aliis in ulteriori gradu exiſtentibus, quando proximior non vult, vel renunciavit. Et quid quando veriſimiliter, non ad ſui commodum, ſed aliorum retrahere vellet. Et ex quibus præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Ius prothomiſeos ſpectans ad agnatos, habet locum in feudis hæreditariis, & num.* 3.
Limita, ubi dicto juri eſſet renunciatum, n. 8.
2 *Communis forma inveſtituræ in Regno eſt, pro ſe, & hæredibus.*
3 *Feudo nulliter alienato datur agnatis jus prælationis, etiam in vita alienantis, refuſo pretio, at eo mortuo, nullo ſoluto pretio.*
Limita in feudo hæreditario, nu. 36.
4 *Feudum conceſſum pro hæredibus ex corpore legitimè deſcendentibus, dicitur hæreditarium.*
Sed contrarium, cum dicatur ex pacto, & providentia, numero 5.
6 *Ius retractus non militat in feudo ex pacto, & providentia.*
7 *Ius prælationis competit agnatis, etiam in aſſiſtu feudi hæreditarii.*
9 *Minor dicitur læſus eo ipſo, quòd renunciat.*
10 *Decretum Iudicis in contractu minoris interpoſitum, non impedit reſtitutionem in integrum, data læſione.*
11 *Minor ſtante læſione reſtituitur adverſus contractum juratum.*
12 *Læſus quis non dicitur in prælatione, quando non probatur, habuiſſe pecuniam neceſſariam ad emendum illud, in quo præferri prætendit.*
Sed contrarium, ubi res retrahenda fuiſſet majorum, num. 13.
14 *Ratificatio ex verbis, & ex factis inducitur.*
15 *Receptio pretii inducit alienationis ratificationem, ut num.* 19.
Ampliа, etiam in minore facto majore, numero 16. 18. *&* 53.
Intellige, ubi pretium recipit tanquam creditor venditoris, num. 20.
17 *Solvens pretium promiſſum, contractum ratificat.*
21 *Præſens, & tacens, & pretium recipiens, non cenſetur venditioni conſentire, ubi ſuo nomine aliquid geſtum non fuit, ſed ad alium finem.*
22 *Conſanguineus non prohibetur retrahere rem alienatam, quamvis fidejuſſerit pro venditione rei venditæ.*
23 *Interventus alicujus ex forma ſtatuti pro Mundualdo, non præjudicat in retractu.*
24 *Præſentia juris retractus, renunciationem inducit, ubi ad illum finem in contractu intervenit.*
25 *Venditioni conſentiens, cenſetur hypothecam remittere.*
26 *Notarius ſtipulans contractum alienationis rei ſibi hypothecatæ, tanquam liberæ, & nemini obligatæ ſibi præjudicat.*

27 *Ius*

27 *Ius retractus competit fœminis, ubi maſculi nollent redimere.*
Contrarium, num.28.
30 *Prima opinio in Regno verior, num.29.*
Tex. in c.1. §. ſed & res, per quos fiat inveſt. *explicatur.*
31 *Parentis appellatione venit pater, avus, & proavus.*
Intellige, impropriè, num.32.
33 *Prima cauſa ſucceſſionis, liberorum eſt.*
34 *Remotior agnatus non prohibetur retrahere, proximiori renunciante tacitè, vel expreſſè.*
35 Horth. Piſtor. q. jur. lib.2. q.12. num.76. *&* ibi *ejus* Filius in addit. *confutantur.*
37 *Ius retractus competit ei, qui, ſi feudum alienatum non fuiſſet, ſucceſſurus eſſet.*
38 *Ius retractus competit fœminæ, ubi non eſt excluſa à ſucceſſione feudorum, &* num.55.
39 *Ius retractus ſpatio unius anni, & unius diei præſcribitur, & quid, ubi alienatio fieret in extraneum.*
40 *Tempus juris retractus non minori currat.*
41 *Adverſus temporis lapſum minori competit reſtitutio in integrum, &* num.57.
42 *Prælatio, ad hoc ut competat, quæ requirantur.*
43 *Ius retractus eſt denegandum, ubi quis, non pro ſe, ſed pro alio uti vellet.*
44 *Ius retractus non competit agnato pauperi, qui suum pecuniam eſſet recepturus, &* num.56.
45 *Agnatus retrahens, non poteſt ab emptore prohiberi, ne alteri cedat.*
Intellige, ut num.47.
46 *Vicinus poteſt retrahere, ut majori pretio deinde vendat.*
48 *Agnatus retrahens ſi dubitetur, ne alteri cedat, debet proferri ſententia ad beneficium ipſius tantum, vel ſub conditione.*
Sed contrarium, num.58.
49 Boer. quæſt. 139. *confutatur.*
50 *Ius retractus eſt denegandum agnato minori, ubi ex illo ei damnum reſultaret, &* nu.59.
51 *Prælatio in feudis hæreditariis agnato competit.*
52 *Iudicis decretum, & juramentum non tollunt reſtitutionem in integrum.*
53 *Sufficit pro læſione, rem fuiſſe ſuorum majorum, in materia retractus.*
60 *Deciſio in cauſa affertur.*

DECISIO LVII.

1 PLuries fuit in hoc Regno diſputatum, an jus retractus, ſive prothomiſæos ſpectans ad agnatos, ex diſpoſitione text. *in cap.1. §. ſed & res, per quos fiat inveſtituram, in cap. 2. §. porro, qualiter olim feudum alien. poter. & in cap.1. §. Titius, ſi de feud. defunct. milit. fuer. controverſ.* habeat locum in feudis hæreditariis, ex quo communis forma inveſtituræ in
2 Regno eſt pro ſe, & hæredibus, ut tradit *De Ponte de poteſtat. Proreg. titul. de aſſenſ. ſuper dot. §. tertio numero* 16. ubi etiam, quòd non inſtitutus in feudo ſuccedit uti hæres ex ipſo principio generationis feudi, ex doctrina *Andr. in cap. 1. de inveſt. de re alien. fact. & Guglielm. de Perno in loco* ab ipſo allegato, & ſic deciſum refert *Franch. deciſ. 2.* & copioſè *Nicol. Ant. Gizzarell. deciſio. 28. ubi numero 21.* dicit, quòd hæc forma fuit introducta in Regno per *Capit. Conſiderantes, Gurz. Maſtrill. ad Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. p.2. titul.10. lit.* M. Et quidem noſtris temporibus fuit ſemper deciſum pro opinione affirmativa, incipiendo à cauſa Juliæ Muſceptolæ cum Mutio Simonetta, de qua per *de Ponte in deciſio. 11. Collater. Conſil.* ubi inſerit *Allegationes* eruditiſſimi *Scipionis Roviti*, tunc temporis prædictæ Juliæ Advocati qui poſtea fuit Regius Conſiliarius, Præſidens Regiæ Cameræ, & Regens Regiam Cancellariam, & ideo *Reg. Tap. in annotat. ad Conſt. Sancimus, de jure prothom. num.76. in lib.4. juris Regni* dicit, dictam deciſionem eſſe novam, & ſolemnem, antea enim non reperitur deciſum, quæ quidem deciſio fuit poſtea approbata per S.C. in nonnullis aliis cauſis, ut in cauſa ill. Ducis Laurini. in anno 1614. penes Sarrum Actor. Magiſtr. & iterum in cauſa illuſtriſſ. Marchionis Aquavivæ, prætendentis prælationem in venditione Terræ Juliæ Novæ, quæ vendebatur ad inſtantiam Creditorum illuſtr. Ducis Adriæ ejus patris, de qua cauſa meminit *Conſil. Theodor. in alleg. 92. & D. Rovit. in rubr. de feud.* ſub *numero* 32. Sic etiam in venditione Terræ Durazzani, & in venditione Terræ Setiæ Capriolæ venditæ per illuſtriſſ. D. Ferdinandum Gonſagnam Principem Melficti illuſtr. Duci Biſaciatum, & fuit data prælatio D. Andreæ Gonſaghæ ejus filio in anno 1625. in Collaterali Conſilio. In cauſa illorum de Vicedominis & in alia cauſa Alexandri de Loffredo, de quibus per *Fulvium Lanarium* morigeratum, & doctum olim Patronum Regalis patrimonii, nunc vero Præſidentem Regiæ Cameræ in *addit ad Reg. Lanar.* patronum in *d. §. ſed & res, nu. 64. fol.* 335. Ita etiam fuit deciſum in venditione Terræ Montiſalti in anno 1630. junctis Aulis, & ſic paſſim in aliis cauſis, & noviſſimè in cauſa venditionis Civitatis Mottulæ ad relationem Conſiliarii Caravitæ, ſimiliter junctis Aulis, & licet in cauſa D. Annæ Mariæ Caraſæ cum D. Alonſo Sanchez fuerit, ut audivi ab aliquibus ex Dominis votantibus, dubitatum de hoc articulo, tamen cauſa fuit deciſa ex aliis articulis, qui erant in illa cauſa, & Ego dum eſſem Advocatus Creditorum illuſtr. Marchionis Orioli, eorum partes ſubſtinendo, ſcripſi pro negativa opinione, eam amplectendo, tanquam in puncto juris veriorem, & non nulla conſiderabam ad excluſionem eorum, quæ per *D. Reg. Rovit. in alleg.* inſertis in *d. deciſ.11. Reg. de*
3 *Ponte* traduntur, & inter alia quod hoc jus prælationis, quod datur in vita, refuſo pretio, poſt mortem autem nullo pretio ſoluto, ut habetur in *dict. §. Titius*, fundatur præcipuè in nullitate alienationis, & quia, ut vivo alienatore venditio haberet effectum, neceſſe eſt, ut retrahere volens, in ejus vita ſolvat pretium, ut advertit *Koppen. qu.54. num.33.* & quod hæc nullitas contractus ſit cauſa finalis, conſiderata à *Doctoribus*, non autem ea, quæ habetur *in l. lex, qua tutores, ff. de adminiſtr. tutor. & in l. ſi in emptionem, ff. de minor.* in terminis voluit *Georg. Obrect.* Germanus, qui poſt *Piſtor.* contrariæ opinionis anteſignanum ſcripſit *de jure feud. lib.4. cap.9. numero 98. & Matth. Berlich.*
4 in ſuis *practicabil. conclus. conclus.57. volum.2.* & revera *Piſtor.* videtur loqui in eo feudo, quod ipſe vocat hæreditarium, conceſſum pro hæredibus feudalibus ex corpore legitimè deſcendentibus, in quem modum plerunque feuda in Germania concedi ſolent, ut idem *Harthm. Piſtor.* teſtatur *quæſt. jur. libro 2. qu.3. num.60.* quam feudi formam hæreditariam eſſe, probat in *dict. quæſt. 3. per tot. Doctores* pro utraque parte enumerando, vel ſaltem mixtum, cui tamen aſſertioni non aſſentit *Knichen. de veſtitur. pact. c.2. numer.30.* qui dicit, quod ſolus *Piſtor.* ſequutus à *Gothmann. conſil.2. num. 62. & 299. & a Federic. Pruc. Kman. conſil.4. num.23. lib. 2.* contendit, hanc feudi formam importare feu-
5 dum hæreditarium, ſed omnes alii ſentiunt, importare feudum ex pacto, & providentia, ut habetur ex *Doctoribus* enumeratis ab eodem *Piſtorio à numero 1. & à Menoch. conſil.391. & Vulteio de feud. c.8. num.31. lib.1.* Et ſic etiam hoc feudum ex pacto vocat *Surd. conſil. 108. numero 10. & 11.* & propterea idem *Matth. Ber-*
6 *lich.* qui poſt *Piſtor.* ſcripſit, tenuit, non habere locum in dicto genere feudi jus retractus, in *d. conclus. 57. & Obrect. de jur. feud. d. lib.4. c.9. numero 28.* & pro hac opinione, quia innumeros *Doctores* cumulavi, hic non repeto, quæ cauſa non fuit aliter deciſa, ſed
7 tamen poſtea vidi, in eodem proceſſu, D. Alexandrum

Pignonum

Digitized by Google

Pignonum obtinuiſſe prælationem in afflictu, & ſic
etiam reſpectu afflictus fuit obſervatum cum Ill. Duce
Ebuli, & in aliis cauſis.

Hinc orta controverſia inter Dominum Julium Ma-
ſtrillum M.C.V. Regii Fiſci Patronum, nunc Regium
Conſiliarium cum Carolo, & Livia Zarrata, qui præ-
tendebant retrahere Terram Mariliani, venditam annis
elapſis per Cæſarem fratrem primogenitum pro pretio
duc. centum quadraginta millia, dicebant, ea tot de-
ciſionibus habere intentionem fundatam, cum dubitari
non poterat, quod ipſi erant agnati, & quod feudum
Mariliani eſſet feudum paternum emptum à Jacobo
Zarrata communi patre.

Pro parte vero dicti Regii Fiſci Patroni nonnulla
8 opponebantur ad excluſionem Actorum, & Primò
contra Carolum dicebat, ei obſtare renunciationem
per ipſum factam prælationi, mediante inſtrumento
cum juramento, & omni ſolemnitate vallato, in quo,
nedum alienationi conſenſit, ſed etiam in ſpecie juri
retractus renunciavit, quo caſu non habere locum jus
prælationis, ſive retractus, habetur in a. § porro, &
§. Titius, ubi etiam Doctores omnes, quod quidem
non negabatur per Actorem, ſed dicebat, tunc tem-
poris fuiſſe minorem, & proinde petiiſſe, admitti ad
9 dictum retractum, etiam per viam reſtitutionis in in-
tegrum, eo enim ipſo, quod ipſi renunciavit, dicitur
læſus, *cap. conſtitutus, de in integr. reſtit.* ubi *Cano-
niſta*, & habetur per *Doctores in dict. l. ſi in emptionem,
ff. de minor. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9.
numero 140. Theſaur. deciſ. 99. numer. 15.* latiſſimè *Sforz.
Odd. de reſtit. in integr. p. 1. quæſt. 4. num. 82. Hartman.
Piſtor. d. lib. 2. quæſt. jur. qu. 12. numero 49. in fin. Conſil.
Marcian. conſil. 8. numer. 4. Giurb. deciſ. 78. numero 6.
Caſtill. dec. 144.* quod procedere dicebat, non obſtan-
10 te Judicis decreto interpoſito ſuper dicto contractu,
nam Judicis decretum non impedit reſtitutionem in
integrum minori, data tamen læſione, ut probat text.
in *l. ſiquidem, C. de præd. minor. gloſſ. in l. eas, C. de his,
qui ven. ætat. impetrav. Octav. Simoncell.* poſt *Bart.
Bald.* & alios in *tract. de decret. lib. 3. tit. 7. numer. 3.
Caldas de reſtit. in integr. in verbo, læſis numero 64.* &
latiſſimè hanc opinionem comprobat *Sforz. Odd. de
reſtit. in integr. q. 11. artic. 9.* hic etiam neque ei afficere
11 poteſt juramentum, quia etiam adverſus contractum
juratum minor reſtituitur, *Afflict. deciſ. 322. numer. 9.
Simancell. de decret. lib. 3. tit. 8. numero 207. Mancin.
de juram. p. 4. effect. 3. numero 2. Franc. Marc. deciſ. 21.
lib. 1. Aym. Cravett. conſil. 192. numer. 9.* & alii relati per
Marchiſell. pract. quæſt. 1. 89. num. 17. difficultas videba-
tur conſiſtere, ſi læſio ſit probata, nam in hoc articulo
aliqua fuit inter *Doctores* controverſia, nam *Abbas in
dict. cap. conſtitutus* tenuit, quod ad probandam læſio-
12 nem, neceſſe eſt probare, quod tempore venditionis
minor habebat pecuniam promptam, & neceſſariam,
& hanc opinionem ſequutus fuit *Ann. alleg. 27. nu. 24.*
ubi *in fine* deciſionem refert, & ſic etiam *Camill. Sa-
lern. ad Conſuetud Neapolit. in proœmio Caroli, fol. 35.
lit. D.* ubi de eadem deciſione meminit, *Marcell. Cala
de modo articul. q. 260. num. 57. Maſtrill. in conſil. unica*
poſt *deciſ. num. 68.* & latiſſimè hanc opinionem com-
probat *Fachin. conſil. 64. num. 15.*

13 Verum contraria ſententia, quod ſatis probata in-
telligatur læſio, ſi probatum fuerit, rem retrahendam
fuiſſe majorum, ex diſpoſitione *text. in d. l. ſi in emptio-
nem, ff. de minor* probavit *Bald. ibid.* & eum ſequitur
*Alex. conſil. 67. nu. 7. vol. 5. Sard. conſ. 226. nu. 17. Grattian.
diſceptat. forenſ. lib. 1. cap. 26. nu. 25. Sforz. Odd. de reſtit.
in integrum q. 4. num. 83. Ludovic. deciſ. Lucenſ. 52. num.
42.* & alii allegati à *Giurb. deciſio. 70. numero 13.* ubi
miratur de opinione *Fachin.* & dicit, quod eſt contra
text. in l. illam. C. de collat. & probat hac opinione
deciſum refert, & eum ſequitur *Franc. Anton. Calia.
conſil. 94. num. 7.*

14 Major videbatur difficultas, ex quo Carolus poſt
majorem ætatem recepit pretium à dicto Julio Ma-
ſtrillo, & proinde fuit dubitatum, an ex ipſa pretii
receptione inducatur ratificatio contractus, cum rati-
ficatio, tum ex verbis tum etiam ex factis inducatur
*l. Paulus, ff. rem rat. hab. Benintend. deciſ. Bonon. 70.
nu. 18.* & pretium eſt inſeparabile a venditione, ut dixit
15 *Puteus deciſ. 397. num. 7. lib. 2.* & quod ex receptione
pretii inducatur ratificatio venditionis probat *Cravett.
conſil. 159. num. 5. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed.
15. numer. 123.* ubi latiſſimè ex *text. in l. liberis, §. 1. ff. de
liber. cauſ.* multa ſimilia congerit, *Tiraquell. de jur.
conſtit. limit. 30. num. 15.* idem *Cravett. conſil. 237. numero
2. & conſil. 276. numero 6.* & in ſpecie in minore idem
Menoch. ubi ſupra, *num. 127.* ubi, quod ſi minoris res
16 alienatur, ſi factus major pretium petat id agit, ut
magis venditionem perficiat, & idem *Menoch. conſil.*
17 *98 num. 45. lib. 1. & conſil. 203. nu. 34.* ubi ratificare etiam
dicitur contractum, qui pretium promiſſum ſolvit,
*l. Julianus, §. fin. & l. ſequent. ff. ad Maced. & l. ſi filium,
ff. de minor. 25. num. Aret. conſil. 128. nu. 6. Alex. conſil. 117.
num. 2. lib. 5. Dec. conſ. 132. nu. 5. Menoch. conſ. 384. num. 2.*
18 *Natta conſil. 341. num. 4.* quæ ratificatio validat actum
geſtum tempore minoris ætatis, nec poterit in inte-
grum reſtitui, *l. 1.* ubi *gloſſ. in verbo ratam, C. ſi major.*
19 *fact.* Tantò magis, quod pretium recepit virtute an-
tecedentis contractus venditionis, & ex receptione
eorum, quæ in contractu promittuntur reſultat ex-
preſſa ratificatio, *Bellon. conſil. 15. numero 11. Surd. conſ.
28. numero 2. Farinac. dec. 136. numero 5. tom. 2. deciſ. 131.
tom. 1. num. 2. in poſthumis, Alex. conſil. 127. num. 2. lib. 5.
Creſcent. deciſ. 1. de procur.* nec prædicta videbantur
obſtare ea, quæ tradidit *Cavaler. in deciſ. Rot. Rom. 657.
numero 3.* ubi habetur, quod non videtur induci ra-
tificationem venditionis per receptionem pretii, quan-
20 do pretium recipit tanquam creditor venditoris, &
quod per hoc non videtur renunciaſſe juri retractus,
cum eo non cenſeatur renunciatum, niſi per actum
de directo contrarium, ex *Felin. in cap. cum acceſſiſ-
ſent*, & aliis per ipſum allegatis, quod etiam videtur
probari ex traditis per *Tiraquel. de retract. lignagier,
§. 1. gloſſ. numero 160.* ubi ex diſpoſitione *text. in l.
quidam ex parte 12. ff. de evict.* probat, quod præ-
21 ſens, & tacens, & pretium recipiens, videtur vendi-
tioni conſentire, quod tamen intelligit, quando no-
mine ſuo fuit aliquid geſtum, ſecus autem, quando
ad alium finem, & propterea ſe remittit ad dicta per
eum *numero 125.* ubi fidejuſſor adhibitus in vendi-
22 tione pro evictione rei venditæ, ſi conſanguineus
erit, non prohibetur retrahere. ſic etiam in eo, qui
jure ſtatuti intervenit in contractu, veluti in Mun-
23 dualdo, quia non ſibi præjudicat in retractu, ut habe-
tur ex eodem *Tiraq. in loco citato, num. 141. Borsholt.
de feud. c. 8. numero 72.* & eum ſequitur *Keppen. in d. q.
54. numer. 71.* quia hoc intelligi poteſt de ſimplici præ-
24 ſentia, ſecus vero, quando quis in contractu interve-
nit ad illum finem, ut retractui renunciet *Wveſembec.
conſil. 35. numero 14. & Roſental. in loco* per ipſum alle-
gato, quæ omnia concurrebant in caſu, de quo age-
batur, in quo Carolus intervenit in contractu ven-
ditionis, & retractui, ſibi uti agnato competenti, re-
nunciavit, & in eodem contractu fuit ſibi pars pre-
tii aſſignata per Cæſarem fratrem venditorem, quam-
vis Carolo in minori ætate exiſtente, & ideo inter-
fuit Judicis decretum, & eo poſtea facto majore pre-
tium prædictum, quod ex eo contractu perveoit,
ubi retractui renunciavit, recepit, nec tradita per *Ca-
valer.* ſunt ſimpliciter vera, cum in contrarium ur-
geant omnia ſuperius allegata, & quod per conſen-
25 ſum venditoris tollatur etiam hypotheca, habetur ex
*text. in l. ſi probaveris, ff. de remiſſ. pignor. l. fidejuſſor,
§. pater, ff. de pign.* hinc *Ann. Robert. rer. judic. lib. 4. c.
14.* ponit quæſtionem de Notario, qui cum haberet
hypothecam

hypothecam ſuper quodam feudo pro ejus creditore,
26 ſtipulavit contractum, in quo idem ejus debitor obli-
gavit eundem fundum, aſſerendo, nullam aliam in eo
hypothecam contraxiſſe, utrum dictus Notarius, qui
ratione ejus officii contractum ſtipulatus fuit, poſſit
tanquam prior in tempore dictum ſecundum credito-
rem excludere, & diſputato articulo dicit, Senatum
judicaſſe contra Notarium, de qua deciſione etiam
meminit *Papon. arreſt. Pariſienſ.* 10. *lib.* 11. *titul.*3. late
*Renat.Coppin lib.*3.*de morib.Pariſ.tit.*2. *numero* 22.*Ret.
Genue dec* 190.*num.*11.& 18. Ex quibus videbatur, Ca-
rolum ſaltem ex dicto consenſu poſt majorem ætatem
eſſe excludendum.

Quam difficultatem præſentiens Advocatus dicto-
rum de Zarona, judicium inſtituit, nedum ad in-
ſtantiam dicti Caroli fratris, ſed etiam Liviæ ſororis,
reſpectu cujus, dicebat ceſſare omnitudines, cum
27 non renunciaverit retractui, & nedum tempore ven-
ditionis, ſed etiam quando erat minor, cui compe-
tere hoc jus dicebat, quamvis eſſet in ulteriori gra-
du, ex quo maſculi eam præcedebant, ſecundum re-
ceptiorem & communiorem ſententiam, de qua per
Fachin. controverſ.jur. lib 7 *controverſ.*17. *Koppen.in
d q.*54.*num.*58.*Roſental. de feud.c* 9. *membr.*2. *con* 1.82.
ſub *nu.*7.& *concl.*91.*num.*2. *Reg.Rovit.in rubr. de feud.
numer.* 39. in noviſſimè impreſſis, *Reg. de Ponte in d.
deciſ.*11.*Gallerat.de renunciat.cent.*1. *renunc.*42.*numero*
28 20. & quamvis contrariæ ſententiæ faveat *Cuiac. in d.
§.ſed & res titul.* 4. *lib.* 42. ſecundum intellectum
Harthm. Piſtor. qu. jur. libro 2. *num.* 66. qui dictam
opinionem fundat, eamque ſtrenuè defendit *Simon
Ulricus Piſtorius filius in addit. ad patrem*, ubi ratio-
nibus adductis per *Fachin. & Roſental.* reſpondendo
29 tenet, proximiori tantum competere. Tamen in Regno
videtur magis recepta prima opinio, & eam tenet
*Afflict.in d.§.ſed & res, num.*2.& *in d. §.porro, nu.* 81.
& hoc etiam probat *Tiraquell. de retract. lignag.* §.11.
gloſſ. 4. & pro hac opinione videtur in terminis *text.
in dict. cap* 1. §. *ſed & res, per quos fiat inveſtit.* ibi,
30 *niſi ſibi, vel alii proximiori*, quod non poteſt intel-
ligi alio modo, niſi quando proximior in gradu non
vult redimere, tunc alii proximiori competit, &
licet *Harthman. Piſtor. in loco* allegato *numero* 71.
intelligat illa verba, *& alii proximiori*, non ordine
ſucceſſivo, ſed quia incertum erat, utrum is agna-
tus, ad quem oratio dirigitur, vel alius proximior
eſſet, & ideo actio quæri, ait, illi tantum qui proxi-
mior reperiretur, quem intellectum ſequutus fuit *Piſtor.
fil. in addit. ad patrem*, quod quidem non colligitur
ex verbis in *d.* §. *ſed & res*, dum dicit, *ſi quis ex
agnatis ſuis rem, quæ à communi parente per ſucceſſio-
nem ad eum pervenerit, alienare voluerit, non permit-
titur ei, etiam ſecundum antiquam conſuetudinem, alii
eam vendere, niſi ſibi, vel alio proximiori pro æquali
pretio accipere volenti*, & ſic ſupponit caſum in feu-
do, quod à communi parente pervenit, tam alie-
nare volenti, quam ei, cui oratio dirigitur, & ſic vi-
detur potior, quod is, cui dirigitur oratio, ſi frater
31 alienantis, quamvis enim parentis appellatione de
jure intelligi poſſit, nedum de patre, ſed de avo &
proavo, & deinceps, ut habetur ex *text. in l. appella-
tione parentis* 51. *ff.de verb. ſignif. & in l. juriſconſultus,*
32 §.*parentes, ff.de gradibus* attamen hoc intelligitur im-
propriè, non autem propriè, ut notat *gloſſ. in d. l. ap-
pellatione*, ubi dicit, quod hoc intelligitur ex inter-
pretatione vocabuli, ſecus ex vocabuli ſignificatione,
hinc multoties de patre intelligitur, ut habetur ex
*text. in l.*1. *ff. de liberal. cauſ.* ubi *gloſſ. in verbo parentis*
intelligit pro patre.

33 Et ſic dum dicitur in *text.* quod à communi pa-
rente per ſucceſſionem pervenit, prima cauſa ſucceſ-
ſionis eſt liberorum, ut in *authent. de hæred.ab inteſt.
col.*9.& *in authent.in ſucceſſione, C.de ſuis, & legitim.*

non contradicit, quod poſſit loqui de fratre alienan-
tis, qui proximior eſſet omnibus aliis, & ſecundum
34 prædicta procederet doctrina magis à *Doctoribus* ap-
probata, quod proximiori agnato renunciante tacitè,
vel expreſsè retractui, non prohibetur alius proximior
retrahere.

35 Nec prædictis obſtabant rationes adductæ à *Piſtor.
d.qu.*12. *numer.*76 nam iis reſpondet *Fachin. d. lib.* 7.
*controverſ.*17.& *Roſental. de feud. d.c.*9. *membr.*2. *de
concl.*82. nec etiam urgent rationes adductæ à *Piſtor.
fil.* dum ſe fundat in diſpoſitione juris feudalis, quia ſi
in vita alienantis vult retrahere, debet ſolvere pre-
tium, ſi vero vult mortem expectare, nullo pretio
refuſo, quia ſi proximior retrahere nolit in vita, ſed
expectare mortem, ſi alius proximior admitteretur,
eſſet privare proximiorem, rem vendicare volen-
tem, ſequuta alienantis morte, quia reſpondetur,
quod non poteſt dubitari, quod illa rei vendicatio,
36 quæ competit, ſequuta morte alienantis, locum ſibi
vendicet tantummodo in feudo ex pacto, nam in
feudo hæreditario hoc jus nullo modo competere
poteſt proximiori agnato, & ideo, ut ſupra *numer.* 3.
dixi valde ſemper dubitavi de hoc articulo, ſi retractus
poteſt procedere in feudo hæreditario, tamen ad-
mittendo opinionem magis receptam, & judicatam
in hoc Regno, neceſſe eſt, fateri, quod hoc jus re-
tractus in feudo, quod nos vocamus hæreditarium,
eſt ad inſtar alienationis feudi ex pacto, durante
vita alienantis, nam ſicut valida eſt alienatio, durante
ejus vita, ſi proximior vult retrahere, debet pretium
ſolvere, ſic etiam, quia in feudo hæreditario vali-
da eſt alienatio cum aſſenſu Domini, ſemper, quod
vult proximior retrahere, debet ſolvere pretium,
nulla habita diſtinctione, in vita, vel in morte: ſic
reſpondendo etiam ad ea, quæ ſupra dixi, quod nul-
litas contractus ſit cauſa retractus, quia re vera du-
37 rante vita alienantis non poteſt conſiderari nullitas,
ſed ipſa proximitas, & propterea datur ad benefi-
cium proximioris, qui, ſi feudum non eſſet aliena-
tum, ſucceſſurus eſſet, quaſi, quòd ſi conceſſum eſt
domino feudi hæreditarii, illud alienare cum Regio
aſſenſu, æquiſſimum eſt, ut ad minus ſalva ſint jura
ſucceſſori, jure retractus, pretio reſtituto, feudum
habere, quòd ſi ſucceſſor proximior hoc jure uti
nolit, ſicut in hæreditate locum habet ſucceſſorium
edictum, ſic etiam in hoc jure retractus, quod com-
petit quaſi ſucceſſori, hoc eſt, quia in feudo, ſi non
fuiſſet alienatum, ſucceſſurus eſſet, & quod hoc jus
retractus competat ei, qui ſucceſſurus eſſet, probat
Roſental.in loco ſupra allegato, & fatetur *Piſtor.fil.in d.
addit.* verſus *fin.verſic.quod vero ſententiam ſuam*, & ita
etiam tenet *Affl.in d.* §.*ſed & res*, & alii pro hac opi-
nione ſupra allegati, *Grevel.dec.*40.

38 De ſecunda oppoſitione, quòd Livia erat fœmina,
neque aliqua fuit habita ratio, cum pro hac opinione
in Regno, ubi fœmina non eſt excluſa à ſucceſſione
feudorum, fuit judicatum in dicta cauſa Juliæ Muſ-
ceptulæ, relata per *D.de Ponte d.dec.*11.*Collater.Conſil.*
& hanc opinionem pro indubitata admittit *Fab. de
Ann.obſerv.*10. poſt *collectan.Carpan.ad Statut.Medio-
lan.cap.*417. *nu.*199. *Tiraqu.* late diſputato articulo *de
retract.lignag.*§.1 *gloſſ.*9. ex *n.*200. ad 233.

39 Fuit etiam & tertio adverſus Liviam oppoſitum
de temporis lapſu, ex quo erat jam annus elapſus,
quando præferri petiit, juxta diſpoſitionem *text. in
d.*§. *Titius*, & propterea fuit ab Advocatis diſputa-
tum, à quo tempore incipiat annus currere, & ſi
ſtante venditione facta extraneo requirebatur curſus
triginta annorum, de qua quæſtione late *gloſſ. in d.*§.
Titius, ubi *Iſern.Iacob. de Belviſ. Prepoſit. Alvarot.
Affl. Zaſius, & Io. Thomas de Marin.* latiſſimè etiam
Piſtor.queſt.juris libro 2.*qu.*8. & 13.*num.* 29. & per tot.
Fachin.controverſ.jur.libro 7.*cap.*7. *Koppen.dict.qu.*54.
numero 8.

num.8.Reg.Rovit.in pragm 63. nam.8. de offic. Procurat. Cæſar.in noviſſ.Carpan.ad Statut.Mediolan.d.cap.417. Giurb.dec.75.num.1.Gramm. dec 103.nu.106. Maſtrill. dec.8.Vulteius de feudis cap.11.libro 1.num.190.Roland. conſil. 57. num. 64. libro 3. Sed in dicta quæſtione non fuit immoratum, quia dicta Livia erat minor, & vel
40 minori non currit tempus, ut voluit *Afſl. in d.§.porro, num.73.* vel & verius, illa currit, ut voluerunt *Schrader.de feud.p.8.c.7.nu.49.Roſental. de feud.cap.9 concl. 92.num.14. & in addit.lit.Q. Piſtor.d.libro 2.quæſt. jur. qu.12. nu.*,6. Sed ei competebat reſtitutio in integrum,
41 *Sforz.Odd.d.reſtit. in integr. part.1.qu.36. artic.4. Caſtheran dec.158.verſic 9.Vin.dec.534.nu.42.*& hoc etiam voluit *Bart.in l.eam & poſtea*, *§.ſi minor*, *ff. de jur.jur.* & quod minor ſit læſa eo ipſo, quod jus prælationis non petiit, ex *Giurb.dec.78.nu.13. Coſta conſil.94.n.39.* & aliis ſupra fuit fundatum.

Verum, cardo difficultatis in hac cauſa videbatur conſiſtere in eo, quia Livia erat pauper, nec poterat habere ad ſummam duc. 12. mil. pro dote, & cum tam pauca quantitate non poterat emere feudum valoris duc. 140. mil. & reſpectu Caroli ex diviſione apportabat, ſuam portionem, tam de paterna, quam de maternis bonis, quòd non habebat duc. 15. mil. & præ-
42 latio non competit, niſi quatuor concurrant, primò, quòd retrahere volens, ſolvat integrum pretium, ſecundò ſumptus, & expenſas tempore contractus facta, tertiò, quòd infra annum, & diem prælationem petat, quartò, ut ſibi, & in uſum ſuum retrahat, ita *Gayll pract.obſerv.lib.2.obſerv.19.num.8. & ſeq.* & eum ſequitur *Coſt. de port. rata quæſt.100. numer.* 3. & ideo non competit, quando res, ſuper qua præferri petit, in ejus poſſe non eſſet permanſura, *Guid. Pap. dec.* 411.
43 *Vrſill. ad Afflict. dec.238. numero* 6. & propterea quotieſcunque appareat, quod retrahere petens, non ad ſui, ſed ad alterius beneficium hoc facere intendat, ei
44 eſt deneganda prælatio, *Iacob. Novell.de jur. prothom. §.5. numero* 49. ubi dat cautelam, quomodo poteſt fictio detegi, quod melius probat *Verall. deciſio. 143. part.1.* ſi pauper ſit retrahens, & ad ſolvendas pecunias pro retractu neceſſarias inhabilis, adeò ut mutuo illas ab aliis eſſet recepturus

In contrarium tamen allegabatur, *Boer. qu.* 139. ubi, quòd non poteſt per emptorem retrahenti obiici, quod
45 non poſſit cedi jus retractus, ſed quòd hoc competit agnato, & *Papon.lib.11. tit.7. artic.14. in appen-*
46 *dice* dicit, quòd vicino retrahenti licita fuit poſtea venditio pro majori pretio, dicebat etiam Advocatus Liviæ, quòd quamvis maxima ſit vera quòd non poſſit retrahi ad beneficium alterius, ſicuti non poteſt cedi, tamen quòd hoc pendet à futuro eventu, & illico, quòd obtenta prælatione per Liviam, Ter-
47 ram prædictam alteri ceſſerit, erunt ſalva jura Julio emptori, fraude detecta, illam recuperandi, ut advertit *Tiraquell.de retract.lignag.§.5.gloſſ.unica numero 2.& Matienz. l.5 gloſſ.12. numero 2. tit.11.* & deciſum refert *Vrſill.ad Afflict.d. deciſ.158. numero 6. Gayll. d. obſerv.19. lib.2. num.10. Coſta de port.rata, d.qu.100.*
48 *numero* 3. vel potuit proferri ſententia; condemnando Julium emptorem ad relaxandum dictam Terram ad beneficium Liviæ pro ſe ipſa tantum, ut fuit deciſum per Magnam Regiam Curiam Regni Siciliæ, de qua per *Caſtell. deciſio. 244. lib.* 3. vel ferri ſententia, ſub conditione, quod poſſe fieri, habetur ex *text. in l.4. §. illud, ff. de fideicommiſſ. libert. Cardin. Tuſch. concluſ.*585. Verum de opinione *Barii* non fuit habita
49 ratio, cum contra ipſum ſit communis opinio, prout ultra allegatos *Caſther. deciſion. 156. Tiraquell. de retract. §. 26. gloſſ.1.numero 40. Franciſc. Marc.deciſ. 2.part.2. Amod. de Ponte de laudem. quæſtio.3. Epiſcop. Riccaollect.deciſ.*1760. & alii per *Giurb. deciſio.*51. qui *numero* 10. dicit, quòd nunquam pro opinione *Barii* fuit judicatum, & *in fine* deciſum refert, fuiſſe conventum abſolutum, ex eo quòd ex conjecturis conſtabat, quòd non ad ejus beneficium fuerat petitum jus retractus. Et in caſu, de quo agebatur alia concurrebant, quia nedum Livia ad ſui commodum retrahere non poterat, ſtante ejus modica dote, & portione, ſed quatenus voluiſſet pecuniam mutuo accipere pro faciendo depoſito, non poterat eam habere, niſi facta venditione annuorum introituum ad rationem ſeptem pro centenario, prout communiter fieri ſolent ad minus in hac Civitate venditiones prædictæ, & certum eſt, quòd fructus di-
50 ctæ Terræ non poterant aſcendere ad rationem duc. trium, vel quatuor, vel ad ſummum duc. quinque pro centenario pretii exburſandi, & ſic intra paucos dies ipſa paupera Livia, quæ erat minor, & hoc judicium inſtituit ad inſtantiam eorum fratrum, amitteret pro interuſurio ſuperflue ſolvendo ultra fructus percipiendos, illam paucam dotem, quam habebat, & propterea, aut retrahere intendebat, ad beneficium aliorum, & hoc ei non erat permiſſum, aut vero ad ſui commodum, & erat cum ejus maximo, & evidenti damno. Quare in alienatione, vel obligatione rei minoris neceſſario requiritur decretum Judicis, per quod pronunciatur rem ſine damno ipſius alienari, ſive obligari poſſe, ut per *Sforz. Odd. de reſtitut.in integr. part.1. quæſt.22. art.11. num.*69. Quibus omnibus diſcuſſis in S. C. ad relationem Reg. Conſil. Petri Antonii Caravitæ die 7. Junii 1637 de primo
51 articulo generali, ſi habeat locum prælatio in feudis hæreditariis fuit ab aliquibus dubitatum in puncto juris, verum, quia videbatur, opinionem affirmativam magis receptam fuiſſe in Regno. Ideo fuit cum dicta opinione votatum, & propterea fuerunt
52 aliæ quæſtiones diſcuſſæ, & fuit concluſum, Judicis decretum, & juramentum non tollere beneficium
53 reſtitutionis in integrum, pro qua obtinenda fuit amplexa æquior opinio, quod ſufficiat læſio, rem fuiſſe ſuorum majorum, fuit etiam reſolutum, Ca-
54 rolum eſſe excludendum ex receptione pretii in majori
55 ætate conſtitutum, & quoad Liviam non fuit dubitatum, ei competere prælationem, quamvis fœmina, & alios habebat, qui eam procedebant in gradu, ſed prælationi renunciaverunt, & quamvis anni circulus
56 à die venditionis eſſet elapſus, quia tanquam minor ei competebat in integrum reſtitutio, tamen fuit val-
57 de dubitatum de ſimulatione, quia veriſimiliter ad ſui beneficium Livia retrahere non valebat, nec poterat
58 practicari, quod ſententia fieret commodum Liviæ
59 tantum, vel ſub conditione, quia ſtante ejus minori ætate S.C. judicavit, non eſſe ei expediens, pecuniam ab exteris, vel à fratribus mutuo accipere, vel
60 annuos introitus illis vendere, & propterea fuit judicatum, non eſſe locum prælationi petitæ pro parte Caroli, & Liviæ Zarrara, ex cauſis in proceſſo deductis, & in S.C. diſcuſſis, penes Actor. Magiſtr. de Scacciavento, quod fuit etiam in cauſa reclamationis, me referente confirmatum: & interpoſitum perpetuum ſilentium.

OBSERVATIO IN DECISIONE LVII.

SUMMARIUM.

1 *Prælatio competit agnato in feudo hæreditario mixto, & ita deciſum adducitur, tam Neap.num.2. quàm in toto fere Orbe Terrarum, nu.3.*

4 Text. in l. 2. C. de reſcind. vendit. *habet locum in locatione, non tamen ea finita, nu.5. contrarium nu.6. & ita deciſum adducitur, nu.7.*

1 COmmuniſſima eſt DD. opinio, jus prothomiſeos, ſive prælationem competere agnato in feudo hæreditario mixto, ex *text. in cap. 1. §. ſed &*

res pen

ret per quos ſiat inveſt. in cap.1.§. porrò, qual.olim feud.
alien. poter.& in cap.1.§. Titius, ſi de feud.defunct. mi-
lit. fuer. controverſ. ut tenuerunt Afflict. in dict.§. por-
rò, numero 18. & in tract.de jur. prothom. in princip. nu-
mero 7.verſic. item quæro, Paris de reintegrat.feud.cap:
an ſi vendatur res, per tot. & ſignanter numero 14. &
ſeq. Iaſ.conſ.56.per tot.volum.3.Schrader de feud part.8.
cap.7. numero 26. Harthm. Piſtor.d. feud.libro 2.part.12
q.11.numero 20.verſic.id quod etiam, Clar. in §.feudum,
q.42.verſic.ſed quia,Schurpff.damnat.memor.conſil.82.
numero 2. in fin.cent. 2. Cannet. in extravag.Volentes,§.
proſpexit etiam Rex, numero 17. in fin. & 18. Intrigl. de
feud.cent.2. art.32. numero 8. & ſeq. Gothofred. Auſoni
diſput. feud. 10.theſ.5. Roſental. de feud.cap.9.membr.2.
numero 7. verſic.octavo nota, tom.1. D. de Franch. deciſ.
387.D.Reg.de Curt. in diverſ.feud.fol.49.à nu.35. uſque
ad 57. D. Conſ.de Anna obſervat.2 decad.1. D.Reg.Ro-
vit. qui ipſos refert, & ſequitur in alleg. impreſſa poſt
deciſio. 11. D. Reg. de Ponte deciſio. 11. à numero 73. qui
contrariis reſpondet à num.106. & ſeq. & in rubr. de
feud. à numer.17. quos addo infraſcriptos alios, quos
huc uſque vidi, Carol. Khinchsberg. in tractat.de differ.
inter feud. ex pacto, & hæreditarium,cap.5. numero 29.
Ioan. Schover. Vvalterchif. libro 1. diſputat. 9. theſauri
103. & ſeq. Sola ad conſtitut. Sabaud. titul. de feud.
ſuper decreto Inſolant. gloſſ.3. part. 2. incip. Exiſten-
tibus filiabus, per tot. Iacob.Tæming.deciſion.43. Ma-
tienz. ad lib.5. ll. Hiſpan. titul.11. de empt. & retract. l.
7. gloſſ. 1. ex numero 27. & ſeqq. Koppen. deciſio. Ger-
man. 54. numero 5.Sebaſtian. Navium in ſiſtem.jur.part.
libro 1.feud.titul.9. numero 110. Arnold.Ferron. in Con-
ſuet.Burdegal.titul.de retractu,§.2.Fachin.libro 7.con-
trover.jur.cap 10.verſicul.notandum, & cap.18. Gaſpar.
Theſ.libro 1. qq for.cap.39. numero 1.2. & 6. Kinchen de
feud. titul. de inveſt. part. primo capit. 2. numero 186.
344. cum ſeqq.D.Reg. de Ponte dict.deciſ.11.& de poteſt.
Proreg.titul.de diverſ. proviſ. §. 1. numero 13. Matth.
Vveſemb. damnat. memor.conſil.54. num.6. Proreg.dec.
21.num.5.& dec.150.num.26. D.Præſ.Fulvium. Lanar. in
addit.ad D.Reg.Patruum.in dict.§. ſed & res, à nu.40.
fol.329. Dom. Reg.Tapiam Marchionem Belmontis
deciſ.S.C.57. num 13.Anton. Monach.de feud. interpre-
tat.cap.54.part.2. numero 15 & 31. Bald.in dict. §.Titius,
in figuratione caſus, & in §. porrò, numero 4. & de jur.
prothomiſ.num.21.in fine, D.de Marin.lib.1.quotid.reſol.
cap.14.numer.10.& cap.223.numer.1. Zaſ.de feud part.9.
fall.7.numer 30.verſic.ſi tamen, Sousbec.de feud.part.13.
num.120.Borcolten.in ſimili tract.cap.8.num.149. Tiraqu.
de retract.lignag.§.1.gloſſ.3.numero 10.& 11. Acvarott.in
dict.§ Titius, colum. verſicul. unde intellige, Vulteium
de feud. in loco relato per Roſental. ubi ſupra, concluſ.
89. lit. F. Iacob. de Belviſ. in cod.§.Titius, in princ.&
in cap.1.§.hoc quoque nu.3. de ſucceſſ. feud. Curt.de feud,
p.4.num.151.Mart.Laudenſ.in d.§. Titius,n.23.& conſil.
219. num.19.& 30.inter conſi.feudal.diverſ. D.Reg.San-
felic. qui latiſſime hanc ſententiam comprobat deci-
ſion.100.num.1.ad 36.libr.1.compilata in cauſa præla-
tionis Terræ Orioli, in qua pro prælatione ſcripſit fa-
migeratus, ac excelſi ingenii D. Carolus Brancacius,
Advocatus, nunc Regius Conſiliarius, ut teſtatur
D. Sanfelic.ibid. ſub numer.18. & contra prælationem
pro Creditoribus conſuluit D. meus conſult.17.& 18.
libro 1. de quibus D. Sanfelic.loc.citat à numero 36. ad
fin.deciſ.prout etiam contra prælationem aliàs ſcripſe-
rat D.meus conſult.96.lib.1. ſed ſuccubuit, ut ibi in fin.
teſtatur.

Quæ quidem concluſio, rerum judicatum au-
thoritate corroboratur noſtrorum Tribunalium. Pri-
mò, in cauſa Juliæ Muſcettulæ pro qua ſcripſit D.
a Reg.Rovit. cum Mutio Simonetta, pro qua allegavit
D.Conſil. Alderiſius,tunc Advocatus famigeratus. Se-
cundò,in cauſa Ducis Laurin. Tertiò,in cauſa Durraz-
zani, patrocinante doctiſſimo viro Orlando Franco,

Quartò, in cauſa Ducis Lareni. Quintò, in cauſa illo-
rum de Vicedominis. Sextò, in cauſa Alexandri de
Loffredo cum illis de Sparanó. Septimò, in cauſa
Marchioniſſæ Piſcariæ. Octavò, in cauſa Civitatis
Mottulæ, ſub patrocinio D.Ioſephi Magaldi.Nonò,in
cauſa Juliæ Novæ in qua allegavit D. Conſil.Theodo-
rus, tunc Advocatus inſignis, ut in alleg.91. & pro
emptore ſcripſit D.Orlandus Francus, Decimò,in cau-
ſa Civitæ Novæ, & Caſtri Pignani. XI. in cauſa Serræ
Capriolæ, patrocinante eximio Advocato D.Octavio
Vitaliano, qui ex lucro tot annorum Advocationis,
emit Terras Campibaſſi, Lorateni Ferrazzani, &
Sanctæ Crucis de Murcono. XII. in cauſa Ducis Mon-
tiſalti, cujus jura tuebatur D. Io. Camillus Caracius
meus Dominus, Advocatus primi nominis poſtea R.
C.S. Fiſci patronus, ac Præſidens & demum Regens
electus in Supremo Italiæ Conſilio apud Sacram Ma-
jeſtatem Regis noſtri, & in contrarium allegavit D.
meus d.conſult.96. XIII. in cauſa Terræ Lauri ſub pa-
trocinio D. Didaci Moles, licet contra prælationem
ſcripſerit in dicta cauſa Dom. de Marinus XIV. in
cauſa affictus civitatis Gravinæ. XV. in cauſa ſi-
militer affictus Terræ Orioli. XVI. in cauſa Civita-
tis Caſertæ, XVII. in cauſa Terræ Mirandæ, patroci-
nante dicto. D.Magaldo. XVIII. in cauſa hujus deci-
ſionis, ſub patrocinio D. Lelii Gizzii mei Germani,
fuit enim deciſum, de jure competere prælationem,
ut hic per D.meum num.51. licet ex variis facti circum-
ſtantiis fuerit determinatum, non eſſe locum prælatio-
ni, jura emptoris tuente D. de Marin.cap.116. lib. 2.
quotid.reſol. qui contrarium per prius ſuſtinuerat d.
cap.14.numero 10. & cap.233 numero 1.ut hæc omnia
adduxi in reſponſo edito pro D. Delitia Caraſa Princi-
piſſa Sepini, tranſcripto per D. Thor. in ſupplem.Comp.
deciſio.p.1.in verbo prælatio.XIX. in cauſa dictæ præla-
* tionis Terræ Sepini, nam licet dicta D. Principiſſa ſub
die 21. Maii 1644. ad relationem D. Conſil. Gambea
fuerat excluſa à prælatione petita, tamen in decreto
dicitur, ex cauſis in S.C. diſcuſſis, & ſic habitum fuit
pro vero, competere prælationem dictæ D. Principiſ-
ſæ, ſed ex facti circumſtantiis fuit excluſa, partes D.
Marchionis S. Juliani emptoris tuente D. Petro Ca-
ravita, ut per D. Thor. in ſuppl. deciſ.p.1. in verb. præ-
latio, à quo decreto cum reclamaſſet dicta D. Princi-
* piſſa, Me pro ea etiam patrocinante fuit revocatum
decretum prædictum, & data prælatio eidem D. Prin-
cipiſſæ ſub die 7. Junii 1649. ad relationem D. Conſil.
Iovini, in Banca Figliolæ. XX. in cauſa per Me relata
deciſ.19.nu.4.XXI. & ultimò, in cauſa affictus Terræ
Cercæ Majoris, ſub tutela D. Horatii Palumbi, in Ban-
ca Figliolæ.

3 Et nedum in his noſtris Tribunalibus hæc opinio pro
prælatione amplexa fuit, ſed etiā in toto ferè Orbe Ter-
rarum, ut teſtantur Peregr.I.C. doctiſſimus d.dec.21.n.3.
& dec.150.n.26.in fine, Pappon. tit.5 arreſt.6.& tit.7.ar-
reſt.1. cum ſeqq. & libr.13. tit.1.de feud.arreſt.2. in fin.

Et dum de læſione egit D.meus numer.10. cum ſeqq.
4 ſcias, remedium l.2. Cod.de reſcind.vendit. habere lo-
cum etiam in locatione, ex traditis per D. Conſil. de
5 Anna conſil 24. num.3. lib.1. difficultas tamen fuit, an
procedat finita locatione, & in hoc articulo Dec.con-
ſil. 583.num.8. verſicul.ultimo conſiderandum, negativè
reſpondet, quem ſequutus eſt Valaſc. de jur. emphyt.
6 qu. 28. per tot, ſed affirmativam ſententiam ſequuti
ſunt Pinell. vir ſanè eruditiſſimus, & apud Me magnæ
authoritatis in d.l.2.part.1.cap.3. nu. 18. Fachin.controv.
jur. part.2.cap.11. Menchac.controv. uſufreq. libro 3.cap.
61.num.12.Cavall.comm.contra comm.qu.136.n.28.Caroc.
per locat.titul. de vendit. Molin.de contract.diſput.487.
Gramma.deciſ.19.& Gutierr.pract qq.lib.2.q.138.num.1.
7 verſic.ſed pro contraria parte, ſed ſecundum hanc affir-
mativam opinionem fuit per S.C. junctis DD. Con-
* ſil. duarum Aularum in Collaterali Conſilio judica-

tum, referente *D. Conſil. De Curtis*, in cauſa D. Comitis Villæ Medianæ cum D. Duciſſa Soræ, de anno 1613. in Banca de Fœlice.

Michael Angelus Gizzius.

ARGVMENTVM.

Pactum exequutivum in inſtrumento guarentigiato adjectum, quanto tempore præſcribatur.

SVMMARIVM.

1 *Inſtrumentum liquidari non poteſt poſt viginti annos à die nativitatis actionis.*
2 *Actio exequutiva perſonalis præſcribitur ſpatio* 10. *annorum, realis vero* 20.
3 *Pactum exequutivum in inſtrumento guarentigiato adjectum, quanto tempore præſcribatur.*
4 A legibus Hiſpaniarum ad Rit. M. C. V. *non rectè arguitur.*
5 *Liquidatio inſtrumenti eſt judicium criminale, & non ſpectat ad Bajulum, & n.9.*
6 *Pœna liquidationis inſtrumenti olim erat obtruncationis manus hodie vero effecta eſt pecuniaria, n.8.*
7 *Accuſationes criminales ſpatio viginti annorum præſcribuntur.*
10 *Inſtrumentorum liquidationes quare tractentur per Iudices Civiles M. C. V.*
11 *Iudex Criminalis poteſt ad liquidationem inſtrumenti procedere.*
12 *Effectus guarentigiæ quid operetur.*
13 *Adverſus pactum exequutivum alia exceptio præter ſatisfactionis opponi non poteſt.*
14 *Exequutio, quæ fit per Iudicis officium nobile ſpatio* 30. *annorum præſcribitur.*
15 *Pactum exequutivum ſpatio* 20. *annorum non præſcribitur.*
16 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO LVIII.

1 PEr *Ritum M. C. V.* 167. cautum reperitur, quod non poſſit procedi ad liquidationem inſtrumenti poſt viginti annos à die nativitatis actionis, & ita in praxi ſervari, dixit *ibi Caravit.* quod de jure communi probat *Bald. in l. planè, ff. quod fal. tutel. auth.*

Fuit tamen dubitatum in S.C. an idem jus ſit ſervandum, quando agitur in vim pacti exequutivi, in inſtrumento guarentigiato adjecti, & quidam in
2 Hiſpania particulari lege ſancitum eſt, quod actio exequutiva perſonalis ſpatio 10. annorum præſcribatur, realis vero 20. annorum curriculo, ut habetur in *l.5. tit. de las preſcripiones, in nov. recopil.* & in *l. 63. Tauri*, ubi *Gomez.* & alii, quod etiam habetur apud *Gregor. Lopez in l. 22. titul. 29. part. 3.* latiſſimè per *Parlad. libro* 1. *rer. quotid. cap. 2. §. 12.* & alios, & ſic
3 videbatur eſſe obſervandum in pacto exequutivo. Tanto magis, quia particulariter ita reperitur proviſum per *d. Rit.* ad quod videndi ſunt etiam *Gravineſ. in Rit. 137. part. tertia declar. ſecundo Frecc. de liquidat. inſtrum 10. in princip. Franc. Anton. de Iudice Roberto de liquidatio. inſtrum. conſider. ſecund. numero tertio Gualter. in prax. liquid. inſtr. in ſecund. part. prima partis, num. 27.*

In contrarium vero fuit conſideratum, quod de
4 legibus Hiſpaniarum non eſt facienda illatio, cum ſint leges locales, quæ ligant in eadem Provincia, ubi ſunt promulgatæ, nec etiam de *Ritu* prædicto 167. quia non loquitur, quando proceditur vigore
5 pacti exequutivi, ſed quando criminaliter agitur ad liquidationem inſtrumenti, dicitur enim judicium criminale propter perjurium, ut dixit *Afflict. deciſ. 64.*
6 *num. 2. Franch. deciſio. 162.* Immo prius procedebatur ad manus obtruncationem, ut advertit *ibi Caravita*, & habetur ex *Ritu* 171. & 179. ut etiam diximus in *deciſ.*
7 45. *numero* 18. Accuſationes autem criminales ultra 20. annos inſtitui non poſſunt, ut habetur in *l. querela, C. de falſis*, quando vero agitur virtute dicti pacti exequutivi, tunc non agitur criminaliter, ſed civiliter, habens enim inſtrumentum cum clauſula guarentigiæ, poterit illud præſentare, & liquidare, juxta formam *Rit. M. C. V.* 166. quamvis enim hodie pœna obtrun-
8 cationis manus obſervetur, erat enim ſtatuta pro perjurio ex *Regni Conſtit.* incip. *Cum juxta providam, verſ. qui per fraudem*, & in *Conſtit.* incip. *Eos, qui ſcienter*, tamen hodie ex conſuetudine generali omnium Curiarum Regni loco hujus pœnæ obtruncationis manus ſucceſſit pœna pecuniaria unius caroleni pro quolibet ducato debiti contenti in inſtrumento, ut per *Afflict. in Conſtit. Regn. Statuimus, in 17. notab. Foller.* in ſua *praxi cenſuali, numero* 89. *Caravit. in d. Rit.* 171. *numero* 2. quæ pœna etiam criminalis dicitur, origo enim ſemper inſpici debet, argument. *text. in l. quid, quod, ff. de dorat.* quod in propriis terminis probat *Guid. de Suzaria in l. reos, Cod. de accuſat. Franch. deciſio. 162. numer. 15. Reg. Tapia in 3. lib. juris Regni, titul. de liquid. inſtrum.* ſub *numer.* 30. ubi concludit cau-
9 ſas liquidationum ut mere criminales non poſſe ſpectare ad Bajulum, & ita refert deciſum inter Civitatem Caranzarii, & ejus Bajulum in anno 1604. & licet in M. C. V. ubi ſunt diſtinctæ juriſdictiones cauſarum civilium, & criminalium, quotidie videamus, cauſas liquidationum inſtrumentorum tractari per Iu-
10 dices civiles, hoc ideo practicatur, quia civilis dicitur actio reſpectu debiti in inſtrumento contenti, ut habetur ex *Rit.* 109. Sed reſpectu pœnæ dicitur criminalis, & ideo citationes ſubſcribuntur per Actuarium cauſarum criminalium, nec prohibetur Iu-
11 dex cauſarum criminalium, quin poſſit procedere ad liquidationem inſtrumenti via *Ritus*, ut advertit *Reg. Tap. ad Rit. 168. in d. lib. 3. Iuris Regni.* Poterit ergo creditor virtute inſtrumenti guarentigiati, ut ſupra dixi, non ſolum criminaliter, verum etiam civiliter illud præſentare in judicio merè civili, & agere exe-
12 quutivè, tanquam de re liquida, & notoria. effectus enim guarentigiæ hoc operatur, quod creditum dicatur liquidum, & certum, nec poſſit à parte negari quod fieri non poteſt, ubi non adeſſet clauſula guarentigiæ, ut habetur ex *Bald. in l. etiam, de execut. rei judic. Aretin. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſeſſ. Marz. deciſio. 43. & 94. Reg. Rovit. in rubr. de liqu. id inſtrum. numero* 27. quo debito liquido exiſtente practica inolevit, ut agenti exequu-
13 tivè virtute inſtrumenti cum clauſula guarentigiæ non poſſit opponi alia exceptio, niſi ſatisfactionis, & terminus impartitur ſuper ſatisfactione tantum, non autem ordinarius, prout prætendebat debitor, debere provideri in hac cauſa, dicebat tamen creditor, quod de jure communi exequutio fit per Judicis officium nobile, quod durat per annos 30. prout quæ-
14 libet actio perſonalis, vel realis, ut habetur ex *gloſſ. in l. ſicut rem, C. de præſcript. 30. vel 40. annorum*, ubi etiam *Bald.* qui dicit *gloſſam* illam eſſe ſingularem in 2. *lectura*, eamque ſequitur in *l. 2. C. de exequut. rei judic. Gomez. in dict. 63. Tauri*, ſub *numero* 1. *Tiraquell.* latiſſimè *de utroque retract. titu. 1. §. 35. numer. 40. Afflict. deciſion. 245. Bald. & DD. in l. Iudex poſteaquam, ff. de re judic. Franciſc. Balb. de præſcript. quarta part principal. quæſt. 31. numero primo Flamin. Carthar. deciſ. 120.* Rotæ executivæ Genuæ, & in hoc puncto
15 dixit *Caravit. in d. Rit. 167. numer. 32.* ubi tenet, quod illud, quod dicitur in *d. Ritu*, quòd per lapſum 20. annorum non poſſit procedi ad liquidationem inſtrumenti, non habet locum, quando agitur via exequutiva, citando debitorem ad dicendum cauſam, quare

contra

contra ipſum non debeat exequi, vigore inſtrumenti,
tunc enim poteſt agi via exequutiva, etiam poſt lap-
ſum 20. annorum. Et propterea die 6. Martii 1636. in
16 cauſa Dominici Carola cum Raphaele Palumbo judi-
cavimus, poſſe exerceri pactum exequutivum, agendo,
ad dicendum cauſam, quare non debeat exequi,
etiam poſt 20. annos, confirmando decretum M.C. per
quod ita fuerat proviſum, denegando debitori termi-
num ordinarium in Banca Ioan. Gregorii canalis,
Actuarii ejuſdem M. C.

OBSERVAT. IN DECIS. LVIII.

SUMMARIUM.

1 *Pactum exequutivum ex quibus inducatur, & quomodo
practicatur contra debitorem, numer.2. & ejus hære-
des, n.3.*
2 *Præcepta de ſolvendo vigore pacti exequutivi, duo fiunt
regulariter debitori, antequam expediantur literæ
exequutoriales realiter contra ipſum, vel illius hære-
des etiam ad inſtantiam ceſſionarii creditoris, num.3.
contrarium, n.11. intellige, ut n.12.*
4 *Pactum exequutivum datur, quando non eſt compilatus
proceſſus ſuper invaliditate inſtrumenti, cum cautio-
ne tamen de reſtituendo, ſecus ſi proceſſus eſt compila-
tus, n.5.*
6 *Liquidatio inſtrumenti via* Ritus M.C.V. *impeditur, ſi
Curia pro Tribunali ſedente debitor præſentet copiam
proceſſus compilati ſuper nullitate illius, & ita deciſum
traditur, n.7.*
8 *Pactum exequutivum triginta annorum ſpatio præſcribi-
tur, & ita deciſum adducitur, n. 10.*
9 Ritus M. C. V. 167. *loquitur de liquidatione inſtrumen-
ti, non autem de pacto exequutivo.*
13 *Exequutio ſententiæ in rem judicatam tranſactæ, trigin-
ta annis præſcribitur, etiam quod adſit mala fides ex
parte debitoris. ubi de ratione.*
14 *Ius liquidandi via* Ritus 167. M.C.V. *præſcribitur ſpa-
tio 20. annorum à die, quo ceſſit ſolutionis dies, intel-
lige n.18.*
15 *Obligatio ſtipulata penes facta habet paratam exequu-
tionem, & an poſſit incuſari poſt lapſum decem anno-
rum, ibid. & n.16. ac 17.*

1 DE pacto exequutivo in inſtrumento adjecto
agit *hic* D. meus, ideóque obſervabilis quod il-
lud pluribus modis inducitur. Primò ex clauſula, quòd
poſſit exequi more penſionum domorum civitatis
Neap. Secundò, per licentiam ingrediendi, & ca-
piendi propria authoritate, ut per *Alex. conſil.* 85. *num.*
5. *lib.*6. & Tertiò, per licentiam datam creditori ſine
judicii ſolemnitate, ad tradita per *Coler. de proceſſ.
execut. cap.*5. *p.*3. ut refert *D. Reg. Sanfelic. deciſion.*312.
*num.*14. *lib.*2. ubi ſecundum, ac tertium modum tan-
tummodo apparebat; quare frequentiſſimè in noſtris
2 Tribunalibus, & ut plurimum in M. C. V. in praxi
ſervatur pro ſolutione tertiarum, vel ſortis principa-
lis ad certum tempus ſolvi promiſſæ, prævia tamen
præcepto, quòd in biduo ſolvat debitor, alias exequa-
tur vigore pacti, licèt frequentius duo fiant præcepta
de ſolvendo cum communione exequutionis, & de-
mum ad literas exequutoriales deveniatur, realiter tan-
tùm, juxta tradita per Domin. *Præſ. Merlin. cent.* 2
*controv. for. c.*66. *num.*5. poſt *l.*1. *Conſil. Carleval. lib.*1. *ti-
tul.*1. *diſput.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.*3. ſub *numero* 913. *de judic.*
& practicatur etiam contra hæredes debitoris, *D. Reg.*
3 *Sanfelic. ibid. num.*1. & *D. conſil. Staiban. lib.*1. *reſol. fo-
renſ. reſol.*84. *numero* 16. & 18. & nedum ad inſtantiam
creditoris exercenr, ſed etiam jus ceſſionarii ut pro-
4 bat *num.*3. ac ità deciſum refert *num.*4. qui *num* 5. fun-
dat, pactum prædictum exequendum eſſe, ubi proceſ-
ſus non eſt compilatus ſuper invaliditate inſtrumenti,

5 nam pro cautela debitoris ſufficit cautio de reſtituen-
do, à creditore præſtanda, ſed quando proceſſus eſt
compilatus, tunc *numero* 6. probat, exequutionem,
non eſſe concedendam vigore dicti pacti, immò quo-
ties debitor citatus, non vigore pacti exequutivi, ſed
via *Ritus*, *M. C. V.* ſuper tenore inſtrumenti, tunc
6 præſentando copiam proceſſus compilati, tam in S.
C. quàm in M.C.V. ſuper nullitate illius, curia pro
Tribunali ſedente impeditur liquidatio, etiam quod
non ſit præventum, ſervata forma *Reg. pragm. de præ-
vent. moder.* ut bis deciſum refert *D. Reg. Sanfelic. ibid.
numero* 7. & 8. comprobant *Cenc. de cenſib. quæſt.* 95. *nu-
mer.*31. *Maſtrill. deciſ.*157. *num.*23. *Fontanell.* qui ſic pa-
riter judicatum tradit, *de pact. nupt. tom.*2. *clauſ.*7. *gloſſ.*
*x. par.*5. *numero* 27. cum *ſeqq. Amat. reſol.*36. *nume.* 18.
*lib.*1. *variar. reſolut.* & ita *Me* patrocinante fuit deci-
7 ſum per S.C. die 30. Maij 1640. junctis Aulis, ad re-
lationem M. C. V. in cauſa D. Marchionis Piſciottæ
cum D. Hortentio de Petio Advocato famigerato in
Banca de Palma, nam fuit ordinatum, quod cauſa re-
maneat in Sacr. conſil. ubi erat compilatus proceſſus
ſuper nullitate inſtrumenti.
8 De jure tamen communi, pactum exequutivum 30.
annorum ſpatio præſcribitur, ut poſt infinitos *D D* tra-
dit *Dom. conſil. Carleval. de judic. dict. lib. primo titul.*
3. *diſput.* 4. *numero decimo quinto*, ea ratione, quia
exequutio expeditur officio Judicis, quod tanto tem-
pore præſcribitur, prout quælibet actio perſonalis, vel
realis, ut tradit Dom. meus *hic, numero decimo quarto*,
& proſequitur *Dom. Epiſcop. Barboſ. de penſion. par.* 2.
*quæſtion.*17. *numero quarto*, & poſt ipſum *Dom. Carle-
val. dict. numero decimo quinto*, ubi Dom. meum *hic*
citat, & per prius dixerat etiam *titul.*1. *diſputat.*7 *nu-
mero quinto & vigeſimo octavo*, at quia in caſu hujus
deciſionis tempus 30. annorum non erat effluxum ſed
tantummodo annorum 20. ideo deciſum fuit, poſſe
9 exerceri pactum prædictum, non obſtante *Rit. M.C
V.* 167. qui loquitur in liquidatione inſtrumenti via
Ritus d. M.C.V.
10 Et ex his cum fuiſſet conventus in M. C. V. Dom.
Franciſcus de Lagoneſſa Duc. S. Martini ad ſolven-
dum tertias pro annatis 31. vigore pacti exequutivi
ad inſtantiam hæredum Antoniæ Capaciæ ex cauſa
annuorum duc. 8. pro capitali ducat. 100. & poſt bina
præcepta interpoſita, quòd ſolvat, fuiſſet domi ordi-
natum per D. Judicem *Apicellam*, quod expediantur
literæ exequutoriales, tamen facto verbo in S. C. ad
inſtantiam D. Ducis, cujus partes *Ego* turbat, in
Aula *D. Conſil. Ducis Marchiani*, cum interventu *Dom.
Reg. Zufia* Propræſid. S. C. ac DD. Conſil. *Iovini*,
Martinez, & *Gomez*, hoc mane 20. Octobris 1650.
fuit deciſum, quod detur terminus in cauſa, cumque
ſtatim fuerit producta ſatisfactio capitalis, de anno
1623. fuit ordinatum, dictum Ducem non eſſe mole-
ſtandum pro debito prædicto, in Banca Conſtantini,
11 ſic etiam deciſum tradit *D Thorus*, intra tempus an-
norum triginta, in *Compend. deciſ. par.*3. *verb. pactum
reſciſſoriam fol.*236. licet contra hæredes debitoris judi-
catum referat, nullam prodeſſe præſcriptionem, etiam
12 centum annorum, *d. p.*3. *verb. pactum exequutivum fol.*
229. quæ tamen deciſio ſubſtineri nequit, ex traditis
ſup. *num.*3.
Pari modo exequutio ſententiæ in rem judicatam
13 tranſactæ, 30. annorum ſpatio præſcribitur, ut poſt *gl.
ult. in l. ſæpe quidem C. de præſcr.*30. *vel* 40. *ann.* & alios
DD. adductos probat D. *Carleval. d. diſp.*4. ſub *num.*1.
etiam quòd adſit mala fides ex parte debitoris, eo,
quòd ſciebat, ut tradit *n.*2. ex ratione adducta *n.*3.
Sicut, & jus liquidandi via *Ritus* 167. *M.C.V.* præſ-
14 cribitur ſpatio annorum 20. decurrendorum à die, quo
venit ſolutionis dies, quo tempore inſtrumentum li-
quidari poterit, ut *ibi* explicat *Caravit.* ubi etiam *Troyſ.*
*num.*1. & *D. Reg. Marchio Belmontis in d. ritu* 167. *nu.*3.

jur. Regn. rubr. 41. & in Conſt. Duram & diram numer. 14.
rubr. 19. lib. 4. jur. Regn. aliique relati per D. Carlev. ubi
ſup. nu. 12. Hinc etiam obligationes penes actam, para-
tam habere exequutionem probavit idem D. Carlev.
d. lib. 1. titul. 2. diſput. 8. numer. 12. ſed 30. annis præſcri-
bi docuit diſput. 4. numer. 13. ubi improbat. & male
Dom. Reg. Tap. ſententem, præſcribi decem annorum
16 curriculo in d. Conſtit. Duram, & diram, num. 14. verum
ſi exequutio dictæ obligationis non fuerit petita infra
decem annos, non amittitur actio agendi via exequu-
tiva, ſed modos faciendæ exequutionis, quia hoc ca-
ſu requiritur citatio ad dicendum cauſam, quare obli-
gatio non ſit exequenda, & debitore non op-
ponente congruam exceptionem, ordinatur, quod
incuſetur obligatio, & expediantur litteræ exe-
quutoriales realiter, & perſonaliter, Caravit. in
Ritu. 128. numero 3. verſicul. ſecundus caſus, Dom.
Carlev. ibid. num. 14. ſecus, verò, ſi non elapſi decem an-
ni, tunc enim incuſatur obligatio abſque dicta cita-
tione, Caravit. ibid. nu. 1. & in ritu 262. nu. D. de Franc.
dec. 118. n. 8. cum ſeqq. quem referens ſequitur D. Carle-
val. loco cit.

Tandem obſervabis, quòd licet jus liquidandi in-
ſtromentum via Ritus M.C.V. præſcribatur ſpatio 20.
17 annorum, ut diximus nu. 14. tamen pro tertiis decurſis
per dictum tempus, & pro aliis decorrendis, nequa-
quam præſcribitur, ut poſt Paz. Felic. Gutierr. & alios
docet D. Carleval. d. diſput. 4. n. 10. cum ſeqq.

M. A. Gizzar.

ARGVMENTUM.

Fœmina, ad hoc ut dicatur maſculiata, quæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 Major licet non poſſit reſtitutionem in integrum pete-
re, tamen poteſt reſtitutioni petita per minorem in-
hærere.
2 Æqualitas in judiciis ſervanda eſt.
3 Procurator acceptando decretum, Principali non preju-
dicat.
4 Error Procuratoris poteſt à Principali, nedum ante
ſententiam revocari, verum poſt in cauſa appella-
tionis.
5 Mulier dotis conditionem deteriorem facere non po-
teſt.
6 Soror dicitur maſculiata, quotieſcunque frater dicat, no-
lo dare paragium.
Nec admittitur purgatio moræ, n. 12.
Amplia, etiam ſi interpellatus à ſorore, nihil reſpondiſſet,
cum in ſui præjudicium habeatur, ac ſi negaſſet, & nu-
mero 9.
7 Ad hoc ut fœmina dicatur maſculiata, quæ requirantur,
& n. 9. 10. & 23.
Et quando dici poſſit maſculiata, n. 11.
8 Maſculiatio quid importet.
13 Mulier, ſi poterit paragium, poterit variare, & petere
ſucceſſionem uti maſculiata.
14 Paragium in maritata legitimam non excedit.
15 Paragium in maritanda poterit arbitrari uſque ad viri-
lem portionem, conſiderata quantitate patrimonii,
qualitate conjugum, & numero filiorum.
16 Æſtimatio paragii an ſit facienda, habito reſpectu ad
tempus mortis.
17 Legitima eſt quota bonorum, & non hereditatis.
18 Legitima poteſt in pecunia liquidari, ubi cohæredibus
aliud non expediret.
19 Paragium ſufficit in pecunia dari.
20 Vita, & militia in pecunia ſolvi poteſt.
21 Fideicommiſſum, cauſam dotis non includit, maxime in
deſcendentibus.
Intellige in ſubſidium, n. 22.
24 Mora non contrahitur, antequam creditum ſit liquida-
tum.
25 Deciſis cauſa traditur.

OBSERVATIO IN DECIS. LIX.

PEr Decretum S. C. fuit liquidatum paragium Iſa-
bellæ Capocefalo in duc. 3000. à quo decreto ob-
tinuit Anna Capocefalo unica filia, & hæres q. Jo. Do-
minici ejus fratris, fieri verbum in S.C. ad finem vi-
dendi, ſi erat deferendum reſtitutioni in integrum per
ipſam uti minorem petitæ, cui quidem reſtitutioni in-
hæruit Iſabella, prætendendo, ipſam fuiſſe gravatam,
1 & quamvis majorem, poſſe inhærere reſtitutioni peti-
tæ per minorem, ex tex. in l. quod ſi minor, §. reſtitutio,
& ibi Bald. Digeſtis, de minor. & in l. 2. & ibi gloſſ. ma-
giſtralis in verb. inſtauratione, C. ſi advers. tranſact.
Sferz. Odd. de reſtit. in integr. quæſtion. 47. artic. 10. nu-
2 mero 47. Balar. ad Iul. Clar. in §. fin. quæſtion. 44. num. 23.
Æqualitas enim in judiciis eſt ſervanda, ut habetur ex
gloſſ. in d. §. reſtitutio, in d. verb. inſtauratione, ubi etiam
Bal. & Sferz. Odd. in loco proxime citat. & ideo præten-
debat, paragium eſſe liquidandum in virilem, vel ip-
ſam declarari maſculiatam, nulla habita ratione præ-
tenſæ acceptationis decreti prædicti liquidationis in
duc. 3000. tanquam factæ per Procuratorem, qui non
3 poterat ipſi præjudicare, ad tex. in leg. 1. C. de error. Ad-
vocat. & quòd error Procuratoris poterat per ipſam
revocari, nedum uſque ad ſententiam, ſed etiam in
4 cauſa appellationis, l. fin. ubi Bal. C. eod. titul. de errore
Advocat. leg. creditor, §. juſſu, ff. de appell. Immò in hoc
caſu, quamvis eſſet ab ipſamet Iſabella decretum ap-
probatum, non poterat conditionem dotis facere de-
5 teriorem, vulgata l. Aſſiduis, cum concord. ff. de
pact. dotal. Franch. dec. 489. numer. 28. Sforz. Odd. de re-
ſtitut. in integr. quæſt. 10. articul. 6. in fin. & quatenus præ-
dicta non procederent dicebat, quòd ex hac nova con-
tumacia fratris, & poſt ejus mortem prædictæ Annæ
differentis præſtare paragium, juxta liquidationem jam
factam per dictum Decretum S. C. quod ipſi oricba-
tur nova actio variandi, & petendi maſculiationem,
ex doctrina Andr. in Conſtitut. In aliquibus, verſicul.
quod ſi dicat, nolo dare dotes, ubi etiam Afflict. verſic.
quinto quæro, & propterea ſub nu. 31. quotieſcunque enim
6 frater dicit, nolo dare paragium, tunc ſtatim ſoror
maſculiatur, nec admittitur moræ purgatio, Andr. in
deciſion. Conſtit. In aliquibus, verſic. ſi ergo mortuo pa-
tre, col. 6.

Rurſus dicebatur, Iſabellam fuiſſe maſculiatam,
7 tam ante quàm poſt decretum prædictum, quamvis
enim ad inducendam maſculiationem neceſſaria ſit
interpellatio, ſive requiſitio ſororis congruo loco, &
tempore, & quòd frater requiſitus habeat faculta-
tem, & potentiam maritandi, ita ut malitioſe differat,
ſororem maritare, & dotes dare, ut habetur per Na-
pod. in Conſuet. Si moriatur, verſ. eas autem, numero 41.
in princip. debet ergo ſoror interpellare fratrem con-
gruo loco, & tempore, & expectare ſexdecim annos,
ut illis elapſis dicatur maſculiata, & ſuccedat uti maſ-
culus, Napodan. in d. verſ. eas autem, in verb. differen-
tibus, numero 48. & ita fuiſſe deciſum per S. C. refert
Afflict. deciſ. 159 & deciſ. 370. ubi Urſill. Nihil aliud enim
importat maſculiatio, quando habilitatio fœminæ ad
ſuccedendum jus commune, ac ſi conſuetudo non
8 adeſſet in contrarium Molfeſ. part. 4. de ſucceſſ. ab inteſt.
quæſt. 9. numero 2. Tamen hæc omnia ſubjiciuntur Iu-
dicis arbitrio, qui conſiderare debet facultates, lo-
cum, & modum, & ex his cognoſcere, ſi frater mali-
tioſè diſtulit maritare, ita Piſanell. in dict. Conſuet. Si mo-
riatur in dict. verſic. eas autem, ſub numer. 50. fol. 02. in
addit. incip. Nota, quòd ſi tempore mortis, facit doctrina
Napod. in dec. Conſuet. in verb. differentibus, nu. 46. & in
verb.

*verb. facultatem, num. 67. & 71. fol. 101. Molfeſ. in comm.
ad Conſuet. par. 4. tit. de ſucceſſ. ad inteſt. q. 1.* ſub *nu. 8. 9.
& 10.* & in 5. *tom. in addit. ad quæſtion. 2. in 4. par. &
Andr. in dict. Conſtit. In aliquibus, verſ. quid ſi requiſitus,
& verſic. quod ſi vult eſſe hæres, fol. 559. nu. 70.* dicit, quòd
ſi frater a ſororibus requiſitus, non reſpondet, Iudex
debet illi aſſignare tempus congruum ad reſponden-
dum, ad finem declarandi, ſi vult eſſe hæres ſolus, &
dare dotem de paragio ſororibus vel admittere ſoro-
res ad ſucceſſionem, ſequitur *Molfeſ. dict. 4. p. quæſt. 4.
num. 43.*

In facto autem ponderabatur, quòd cum in ejus
23. anno frater eam in Monaſterio intruſerit, edu-
candi cauſa, ſtatim medietatem hæreditatis petiit
9 tanquam maſculiata, & frater nil reſpondit, quo
caſu habetur pro contumace, ſi negaſſet in ejus præ-
judicium, *Iſern. in d. Conſt. In aliquibus, col. 6. ex text. in
l. de ætate, §. qui tacuit, & §. nihil intereſt ff. de interrogat.
act.* ubi etiam *Bald.* & in *l. quidam, ff. de acquir. hæred.*
& habetur in *cap. 2. de confeſſ. in 6.* & ſic ipſo vivente
fuit à ſorore interpellatus. Item interpellatio reſultat
ex curſu termini uſque ad annum decimum ſextum,
10 quando malitioſe terminus elabitur, quod probat *Na-
podan. in dec. Conſuet. Si moriatur, verſ. hæc autem nu-
mero 46. fol. 95.* ubi dat exemplum, quando frater ſe ab-
ſentavit, ne dotes daret, neque poteſt dubitari, quòd
malitioſe diſtulerit, eam maritare, ſtante etenim qua-
litate perſonæ, congrua dote, & in hac Civitate
Neapolitana, ubi ex ejus amplitudine non poteſt du-
bitari, quòd ſi eam voluiſſet maritare, cogere poſ-
ſet, & frater, ipſa vivente, ab anno ejus 16. pluries ejus
ſororem diverſis Monaſteriis poſuit, non ad alium fi-
nem, niſi ut non cogeretur, eam maritando dotem
ſolvere.

Secundò conſiderabatur, quòd hæc contumacia
fratris in non maritando ſororem juxta 16. annum,
fuit etiam expreſſiùs confirmata per dictam Annam
ejus filiam, & hæredem, cum qua fuit proſequutum
11 judicium, & fuit condemnata per ſententiam S.C. ad
paragium liquidandum, & non obſtante ſententia,
illud non ſolvit, immo facta ipſius liquidatione in du-
cat. 3000. petiit adverſus decretum prædictum reſti-
tutionem in integrum, ad finem dilatandi ſolutio-
nem. Immo dixit, quòd nolebat ſolvere dotem, & Iſa-
bella declaravit ſe velle ſuccedere, quo caſu diceba-
tur quòd abſque dubio erat maſculiata, ex doctrina
*Andr. in decif. Conſtit. In aliquibus, verſic. ſi ergo mortuo
patre col. 2. circa fi.* ſequitur *Camil. Salern. in d. Conſue-
tud. Si moriatur, verſic. idem juris eſt,* & in *verbo quod hic
dicitur fol. 104.* ubi refert deciſionem S.C. in favorem
Viſagiæ Longæ contra Thomam Rubeum, referente
Magnifico Conſiliario Geſoaldo, ſub die 6. Octobris
1554. & hoc caſu, quando dixit, nolo dare dotem, non
12 admittitur mortε purgatio, attenta *Conſuetudine*, hujus
civitatis, licet ſecus ſit de jure *Conſtitut. Regni. In ali-
quibus Afflict. d. deciſ. 159. Molfeſ. ad Conſuet. de ſucceſſ.
ab inteſtat. par. 4. quæſt. 7. num. 9.* quod probat *Andr. de
Iſern. in d. Conſt. In aliquibus. colum. 6. verſic. ſi dicat,
nolle dare dotes,* ubi allegat *text. in leg. 1. §. item ſi ita ff.
ad l. falc.* quem ſequitur *Affl. in verſ. quinto quæritur,*
ſuo *numer. 31.* Nec prædictis obſtabit, quòd ipſa Iſabel-
la, ſeu ejus procurator acceptando decretum illud,
notificavit procuratori partis adverſæ, quia poteſt ho-
13 die variare, quod probat idem *Iſern. in cap. 1. in 1. ad-
dit.* ſub *num. 22. & 23. verſi. de æquitate durum eſt, dice-
re, & verſic. hæc videtur tolerabilior, de nat. ſucc. ff. feud.*
ubi in caſu fortiori tenet, quòd ſi frater promittat ſoro-
ri dotem infra certum tempus, & in tempore præfixo
non ſolverit, poterit variare, & ſucceſſionem petere, ut
maſculiata, quem ſequitur *Napod. d. Conſuet. Si moria-
tur, nu. 59. verſi. Item pone, quod frater,* ubi etiam *Nau-
cler. in addit.* incip. *Sed quid, ſi ipſo tempore.*

Quod quidem tanto magis dicebatur eſſe in hac
14 cauſa judicandum, quia hodie non tractabatur de ex-
cluſione maſculi, quia jam mortuus erat, relicta uni-
ca filia fœmina, quæ nuptui tradita reperiebatur extra
familiam, & hoc caſu, quatenus non eſſet maſculiata,
deberi paragium, dicebat, uſque ad virilem, & ſi enim
paragium in filia maritata non excedat legitimam, ut
dixit *Andr. in d. Conſtit. In aliquibus col. fin.* & ſequitur
Afflict. ibid. nu. 45. qui ita judicatum refert in S.C. *de-
15 ciſion. 160. Ricc. collect. deciſion. 746.* In filia autem non
maritata poteſt arbitrari uſque ad virilem portionem,
*Napod. in d. Conſuet. Si moriatur, in verb. paragium,
Andr. in d. Conſt. In aliquibus, Gramm. deciſion. 101. nu-
mer. 64.* conſiderata quantitate patrimonii, qualitate
conjugum, & numero filiorum, *Franch. deciſ. 65. nu-
mero quinto, De Ponte conſ. 35. nu. 6. & conſil. 65. num. 5.
vol. 1. Maxill. in Conſuet. Barenſ. §. dos à patre, nu. 42. &
54. Petr. de Greg. de dote de parag. qu. 32.* ſub *num. 4.* ubi
plures deciſiones refert, *Viv. deciſ. 187. num. 1. Borgnin.
Cavalc. deciſ. Fiv. 2. 59. numer. 16. Peregr. deciſ. Patav. 3.
num. 5. Cannet. in Extravag. Si aliquem Regni Siciliæ, §.
& quantum ſit, n. 9. Franch. de Amic. in cap. 1. de iis, qui
feud. dar. poſſ. §. pro cujus definitione, num. 7. fol. 1. & 3.
& veniendo. fol. 164. Piſanell. in Conſuet. Si moriatur, in
dicto paragrapho paragium,* ubi ſic deciſum refert,
& licet hoc ſit Iudici arbitrarium, tamen in hoc ca-
ſu poſt mortem maſculi Iudex debet arbitrari, ut fœ-
mina non excluditur, *Socin. ſen. conſil. 91. num. 13. vo-
lum. 1.* Tanto magis, quia Victoria altera ſoror fuit
maritata, vivente ejus fratre in anno 1617. cum dote
ducat. 6000.

Pro parte verò Annæ neptis dicebatur, quòd de-
bebat liquidatio paragii facta per S.C. diminui ad
ducat. 500. eidem Iſabellæ legatos per Scipionem pa-
trem, & ſic provideri, eſſe deferendum reſtitutioni
in integrum, per ipſam petitæ, ſtante qualitate, & tenui-
tate patrimonii, erant enim bona æſtimanda tempore
mortis patris, & non ad præſens tempus, in quo ex
induſtria Joann. Dominici, ejus patris bona erant au-
cta, nam cum adeſſet in hæreditate quoddam Rus,
fuit per ipſum diviſum, & cenſuatum diverſis perſo-
16 nis, cùm enim paragium ſit loco legitimæ, æſtimatio
ipſius debet fieri tempore mortis, *leg. Papinianus, §.
quarta, D. de inoff. teſtam. l. cum quæritur, & auth.
noviſſima, C. eod. titul. leg. etiam, §. fin. & leg. ſi pa-
tronam, §. ſi ex bonis, ff. de bon. libert. Alexand. conſilio
17 103. num. 15. volum. 2. Gramm dec. 57. Franch. deciſ. 61. nu-
mero 6. Anna conſil. 26.* latiſſimè *Maſtrill. deciſ. 252. num.
8.* Nec dicendum, quòd legitima eſt quota bonorum,
non hæreditatis, ideòque eſt ſuper ſingulis corpori-
bus præſtanda, *l. ſcimus, §. repletionem, verſ. ex ipſa ſub-
ſtantia patris, C. de inoff. teſta. & l. omnino ff. eod.* quia
18 ubi omnibus cohæredibus non expediret, poteſt Ju-
dex legitimam in pecunia liquidare, *Menoch. de arbitr.
in d. caſu 163. Ioſeph. Ludov. dec. Lucen. 28. numero 39.*
quod in paragio eſt abſolutum, quia ſufficit in pecu-
nia dari, *Napod. in Conſuet. Si qua mulier, num. 13.* qui
dicit, quòd hoc onus non eſt adeo reale, quòd neceſſa-
riò ſit ex ipſis corporibus bonorum relictorum in
hæreditate præſtandum, ſufficit enim ſolvere in pe-
19 cunia, & ita ſemper fuit interpretatum, & obſervan-
tia inde ſequuta optima eſt interpretatio, *l. ſi de inter-
pretatione, ff. de legib.* prout in ſimili de vita, & militia
dixit *Andr. de Iſern. in Conſtit. In aliquibus,* ibi, *ad pe-
tendum pecuniam pro dote col. 7. Petr. de Greg. in tract.
20 de dote, de paragio, q. 1. in pr. & q. 38. n. 7. Grat. diſcept. fo-
ren. cap. 116. n. 26.*

Inſuper dicebatur, quòd reſpectu aliorum bono-
rum non poterat haberi ratio in liquidatione para-
gii, tanquam ſubjectorum fideicommiſſo avi, &
21 quamvis fideicommiſſum non includat cauſam do-
tis, maxime in deſcendentibus. vulgata *auth. res, quæ, C.
comm. de legat. Theſaur.* qui alios congerit *deciſio. 192.
Franch. deciſion.* tamen hoc intelligitur in ſubſidium,

22 aliis bonis non extantibus, *Covarr.var.reſol.lib.3.cap.*
6.n.11.Padill.Peregr.Menoch.& alii allegati per *Franch.*
*dec.519.Ludov.decif. Lucenſ.*28.& ideo agens pro dote,
debet probare, non adeſſe alia bona, niſi fideicom-
miſſo ſubjecta, *Maſtrill. dec.56. Revis.conſil.41.n.19.* &
alii ſupra citati.

Quod vero attinet ad maſculiationem, dicebatur,
ceſſare omnia requiſita ad inducendam maſculiatio-
nem, deficit enim contumacia fratris, qui ſtatim,
23 quòd fuit judicialiter, requiſitus, deceſſit, nec con-
ſtabat, ipſum; nec ejus hæredem fuiſſe congruo loco,
& tempore requiſitos, juxta doctrinam *Napod. in de-*
ciſio. Conſuet.Si moriatur,§. eat autem, de quibus requi-
ſitis plenè per *Molſeſ. in comment. ad conſuetud. pag.4.*
quaſt.1. eſt enim maſculiatio inducta in pœnam fratris
dilatantis maritare ſororem, quo caſu non ſufficit ex-
ceſſiſſe 16. annum, nam dies non interpellat pro homi-
ne in pœnalibus, ſed requiritur interpellatio, *Bar.in l.ſi*
ita ſtipulatus, n.54.ff.de verb.obl.Affl.dec.370. n.8.Theſ.
dec.212.& Molſeſ.loco cit. *nu.11.*

Nec contumacia poteſt judicari poſt ſententiam
24 S.C. per quam fuit neptis condemnata ad paragium
liquidandum, quia quantitas paragii ſolvenda, non
erat liquidata, & antequam per Judicem ſit liquida-
tum creditum, mora non contrahitur, *Affl.deciſ.205.*
Monter.dec.Arag.6.numero 5.Bellon.dec.Genue 118.*Ma-*
*reſcott.var.reſolu.libro 1.cap.57.*quod probatur ex *tex.in*
leg.2.Codice, de uſur.& ex Bald.in leg accipiam, Codi-
ce, eod.titul.& in *l.in fideic.ff. eod. tit.* & quamvis po-
ſtea per decretum S. C. fuerat liquidatum in ducat.
3000.tamen adhuc pendebat reſtitutio in integrum
25 Diſcuſſa hac cauſa in S.C. die 11. Februarii 1635.junctis
Regiis conſiliariis duarum Aularum, fuit deciſa,& di-
ctum, viſis ſupplicationibus utriuſque patris, videli-
cet, tam ſupplicatione ad inſtantiam Annæ petentis
reſtitutionem in integrum, quam ad inſtantiam Iſa-
bellæ, quæ prætendebat, eſſe maſcoliatam, ſaltem ex
novo capite, quia poſt liquidationem ipſius paragii
diſtulit ſolvere quantitatem dotis liquidatam, fuit re-
ſolutum, non eſſe deferendum petitæ reſtitutioni in
integrum, & diſcuſſis viribus patrimonii, fuit judica-
tum, nullam adeſſe læſionem, non habita ratione de
affetto fideicommiſſo, quia ultra diſpoſitionem juris,
quòd non includit cauſam dotis, in caſu prædicto ex-
preſſe erat prohibita alienatio, præter quam in cauſam
dotis, & quia fuit habitum pro vero, non eſſe maſcu-
liatam neque ei deberi virilem, fuit etiam dictum in
decreto, non obſtantibus oppoſitis, & petitis per
Iſabellam, intervenientibus D. Præſide Petro Jordano
Vrſino, ac DD. Caravita, Piccolellis, Zufia, nunc me-
ritiſſimo Regente, D'Ocampo, Carleval, Sapio, Con-
ſtantio, cauſæ prædictæ Commiſſario, Mendiecta,
Franchis, & me Hectore, & idem in ſimili fuit judica-
tum, non deberi Juliæ Capyciæ Galeota virilem, ſed
paragium liquidandum una cum intereſſe, quamvis
per teſtes probaſſet interpellationem fratri factam, ex
eo, quia non erant omnia alia requiſita ſupra adducta,
bene verificata, per decretum ad mei relationem inter-
poſitum ſub die 23. Martii 1637. penes Jacobum Fi-
gliola S.R.C. Act. Mag.

OBSERVATIO IN DECISIONE LIX.

SUMMARIUM.

1 *Major licet non reſtituatur in integrum, tamen poteſt in-*
hærere in integrum reſtitutioni petitæ per minorem,
cum quo litem habet.
2 *Terminus conceſſus minori, eſt communis majori cum eo*
litiganti.
3 *Major non poteſt renunciare appellationem in præjudi-*
cium majoris collitigantis.
4 *Major quando in integrum reſtituatur.*
5 *Contractus nullus reſpectu minoris, an ſit nullus etiam reſ-*
pectu majoris, inſolidum cum eo obligati, & n.6.deciſio
adducitur, n.7.
8 *Procurator ſicut non poteſt acceptare decretum, ita nec*
etiam illud expreſſe renunciare, nec etiam nominatio-
nem teſtium, ac appellationem, etiam ſi habeat manda-
tum cum libera, n.9. intellige, ut nu.10.ſed dec. tradi-
tur, n.11.
12 *Soror de jure Regni debet à fratre dotari, ſed non dotata,*
non maſculiatur, ſecus de jure conſuetudinario.& ut
maſculiata dicatur, quæ requirantur, num.13.14.15. &
admittitur ad ſucceſſionem paternam, maternam, &
collateralium, num 16.ac ad medietatem bonorum an-
tiquorum, nu.17. ac etiam contra minores intellige, ut
n.18. deciſio adducitur, n.19.
20 *Paragium in filia maritata, & in nuptura quantum ſit,*
& quid, ubi nulla fuit conſtituta dos, deciſio traditur
n. 21.
22 *Filia dotata à patre de paragio, habet legitimam in bo-*
nis matris, etiam ſi ſit ingreſſa Monaſterium cum dote
Ingreſſurum, intellige, ut ibi, & n.23.
24 *Vita, & militia non debetur filio tertiogenito per ſecun-*
dogenitum, qui ſucceſſit primogenito, & ita judicatum
affertur.
25 *Filius ſecundogenitus, mortuo patre habet electionem, an*
velit vitam, ut militiam, vel partem pretii in feudo
novo.
26 *Pars pretii debetur, attento valore tempore emptionis,*
non autem mortis in feudo novo, limita, ubi in contra-
rium aſſiſtat patris voluntas, & ita deciſum traditur,
n. 27.
28 *Intereſſe partis pretii debetur filio ſecundogenito à die*
mortis patris, & ita determinatum affertur.
29 *Fideicommiſſum non includit cauſam dotis, maxime in*
deſcendentibus, aliis bonis liberis non extantibus, nec
etiam intereſſe, & ſic judicatum refertur nu.30.& ſub
nu.51. nec pariter antephatum, ejuſque intereſſe, ut de-
ciſum adducitur, d.n.31.

1 MAjor, licet non poſſit petere in integrum reſti-
tutionem, poteſt tamen inhærere in integrum
reſtitutioni petitæ per minorem, cum quo litem habet,
ut poſt D. meum *hic num.1.* tradiderunt *D. de Franch.*
deciſ.269.Afflict.dec.213. Maſtrill. dec.42. Valaſc. con-
2 *ſult.25.& Capyc. deciſ.* 170. nam dilatio, ſive terminus,
qui conceditur minoribus, eſt communis majoribus,
cum ipſis litigantibus, *l.petenda,C.de temp.in integr. re-*
ſtitut. Fontanell.dec.112.num.2.lib.1. ex ratione adducta,
3 *nu.4.& 7.*ita ut poſt conceſſam reſtitutionem, illi re-
nunciare non liceat, in præjudicium adverſarii, *D. de*
4 *Franch.dec.141. & 269.* aliique apud *Fontanell.ibid.n.6.*
ſic etiam conceditur in integrum reſtitutio majori liti-
ganti cum alio majore, ex capite minoris ætatis alte-
rius, qui non eſt in judicio, ſed habet intereſſe, conjun-
ctum, *l.ſi communem, in pr.ff. quemad.ſerv.amit. Fonta-*
nell.dec.111.n.12.& *ſeqq.d.lib.1.* & ita deciſum tradit *n.*
*23.*ſic pariter judicatum refert *Pheb.dec.61.lib.1.*
5 An autem nullitas contractus allegata per mino-
rem, proſit etiam majori cum ipſo inſolidum obligato
in contractu prædicto, & affirmativam ſententiam
tuentur *Ludov.deciſ.Peruſ.37. par.1.& Montan.de tutel.*
cap.33.nu.494.Pariſ.conſil.12.lib.2.Oddus de reſtit.in in-
tegr.p.1.quaeſt.46.art.5.numer.5. rationes aſſignant *D.de*
Franch.deciſ.247.num.4. & D.Preſ.Merlin.cent.1. con-
troverſ.forenſ.cap.55.nu.17.& faciunt tradita per *Rebuff.*
ad Conſt.Gall.tom.2.de reſtit.art.2.gloſſ.3.nu.5. & Odd.d.
p.1.q.46.art.4.
6 Sed negativa ſententia probari videtur in *l.Marcel-*
lus, ubi *gloſſ.& Bart. ff. de fide uſſ.* & in *§. ſi quis vero,*
aut Epiſcope, aut de alien. & ampliat. comprobat *Mo-*
*hed.deciſio.2.*alias 223.*de fidejuſſ.* ſed in cauſa Joannis
Antonii Citarellæ cum creditoribus, per S. C. die
7 6. Aprilis 1613. ad relationem D. *Conſil.Salvi* fuit de-
ciſum

ciſum contractus eſſe validos etiam reſpectu minorum
pro quantitatibus tamen, quæ apparent verſæ in eo-
rum utilitatem juxta liquidationem faciendam per S.
C. in Banca de Scacciavento, quam deciſionem etiam
retulimus *deciſio.19.numero quinto.*

8 Et ſicut procurator non poteſt in præjudicium Do-
mini acceptare decretum, ut tradit D. meus *num.3.* ita
etiam, non valet illud renunciare expreſsè, ſive nomi-
nationem factam in aliqua cauſa, pro examinandis te-
ſtibus ſui principalis, ita ut non obſtante dicta renun-
ciatione, poſſit principalis dicta nominatione uti,
examinari faciendo teſtes, ad intellectum *Reg. pragm.
7. de ordin. judic.* per quam permittitur fieri nominatio-
9 nem teſtium examinandorum extra locum judicii;
Procurator enim expreſsè appellationem renunciare
non poteſt, ad tradita per *Seraphin. deciſio.* 857. *num.
2. D. de Franch. deciſio.* 579. quos ſequuti ſunt *Amat.
deciſ. March.* 59. *num.* 9. *Gaurb. deciſion.*8. *num.* 45.
& Grattan. deciſion. 79. etiam ſi haberet mandatum
cum libera, *D. Golin. de procurat. p. 2. cap. 5. num. cen-
teſimo decimo ſeptimo*, ſolummodo enim Procurator
10 præjudicare poteſt Domino, omittendo, & ſic per-
mittendo, labi tempus datum ad proſequendam ap-
pellationem, *Alexand. conſil.* 115. *numero ſecundo,
libro 5.* imò hoc caſu fundat, ſubveniri Domino per
viam reſtitutionis in integrum, ex *text. in cap. 2. de
11 reſtit. in integr. in 6.* Quare in cauſa D. Principis Bu-
teræ Federici Columnæ cum D. Marchione Arnai-
num, referente D. meo tunc Reg. Conſil. delegato
* per S.M ejuſdem D. Principis, die 25. Iunii 1640. per
S.C. fuit deciſum quòd non obſtante renunciatione no-
minationis factæ per Procuratorem D. Marchionis
valeat idem D. Marchio infra dies 23. præciſe, & pe-
remptorie examinare teſtes, in Banca Iuvenis, nunc
de Vendicto.

Verum circa principalem articulum hujus deci-
tionis, ſi maſculiationis fœminæ obſervo, quod ſe-
12 cundum *Conſtit. Regni*, incip. *In aliquibus*, frater
tenetur ſororem dotare, ſed ſi eam maritare diſtule-
rit, illa non maſculiatur, ſed ſecundum *Conſuet. Neap.
Si moriatur. de ſucceſſ. ab inteſta.* maſculus ſuccedens
tenetur fœminas dotare, ex prærogativa ſecus exclu-
ſas: ſed ſi differat illas maritare, uſque ad annum 16.
completum, ſecundum paragium, & facultates, tunc
fœminæ poſſunt petere portionem virilem de bonis pa-
ternis, & maternis, & ſic uti maſculi ſuccedunt,
ideoque maſculiatæ dicuntur, ut tradit *D. Conſil. Pro-
venzal. in dict. Conſuetud. Si moriatur, obſerv.28. num.1.
13 in fine*, plura tamen requiſita, ut fœmina maſculiata
dicatur, ponit D. meus *num. 6. 7. 9. 10. & 11.* ſed *D. Pro-
venzal. obſerv. 21. numer.1.* ubi D. meum citat, ad tria
reſtringit, ſicque uſu obſervari fatetur. Primò, quòd
fœmina non reperiatur maritata in ætate annorum
ſexdecim, Secundò quòd frater, vel nepos ſucceſſor
ſit requiſitus loco, & tempore, Tertiò quòd ſucceſ-
ſores taliter interpellati, habeant potentiam, ac ma-
ritandi facultatem, ità, quòd malitioſè differant il-
las maritare, ipſiſque dotem dare, ſecundum para-
14 gium, & facultates, & de ſecundo requiſito latiſſimè
agit *obſerv. 22. per tot.* ubi etiam, quòd d. interpella-
tio ſit probanda per ſororem, & quod ſufficiat extra-
judicialis interpellatio, fundat *obſer.23.* ſed magis pro-
ficuam eſſe judicialem interpellationem, perbelle do-
cet *obſerv.24.* non tamen ſufficit, ſi interpellatio fiat
domi, vel Procuratori, cum ſit facienda perſonali-
ter maſculis, ut in mora conſtituantur, ut compro-
15 bat *obſerv.15. à num.6.* per 19. verùm in caſu abſentiæ
maſculorum admittit interpellationem factam domi,
16 vel Procuratori, habenti mandatum generale, ut ſub-
dit *numer.*20. qui etiam *obſerv.27. num.6.* tradit, quòd
maſculiatio, non ſolum operatur, quoad ſucceſſio-
nem paternam, & maternam: ſed etiam quoad ſuc-
ceſſionem collateralium, & ad contraria reſpondet
17 *numer.7. cum plurib. ſeqq.* quæ quidem fœminæ maſ-
culiatæ ſuccedunt etiam in medietate bonorum anti-
18 quorum cum maſculis, ut fundat *ibid. num.19. & ſeq.*
& tandem dicta maſculiatio procedit etiam contra
minores maritare differentes, licet illi reſtituantur, ut
deciſum refert *obſervat. vigeſimo octavo, numero octavo*
19 ubi alios citat; & proinde ſtantibus requiſitis enun-
ciatis ſupra *numer.13. & ſeq* per S.C. ſub die 6. Octo-
bris 1554. Proſapia Longa fuit maſculiata; contra
Thomam Rubeum, in Banca Bozzavoitæ.

Et dum D. meus *numer. 14. & 15.* dicit, quod para-
gium in filia maritata non excedit legitimam in ma-
20 ritata autem, uſque ad virilem portionem aſcendit, ut
etiam cenſuit *D. Reg. de Ponte de poteſtat. Proreg. titul.
de ſucceſſ. mulier. num.52.* & noviſſime *D. Pratus cap.
24. num.66. libro 1. diſcept. forenſ.* ſed *D. Reg. Capyc. Ga-
leota lib.2. controv. illuſtr. controv. 16. n.11.* fundat, quod
ſi mulier fuit dotata cum parva dote, cum ſpe tamen
conſequendi majorem dotem eo caſu paragium po-
teſt aſcendere ad virilem portionem, & ita deciſum
refert *num.15. & D. Provenzal. in d. Conſuet. Si moria-
tur, obſerv.12. num.10. &* 15. tradit, quod in nupta pa-
ragium non excedit legitimam, niſi tradidiſſet in do-
21 tem viro jus petendi virilem portionem; ideoque cum
nuptæ fuiſſent Laura, & Prudentia Amoreſano, nulla
conſtituta dote eorum viris, cum petiiſſent in S. C.
à Matthæo Amoreſano fratre paragium, uſque ad vi-
* rilem, eo, quod nulla conſtituta dote cenſentur pro-
miſiſſe omne totum, quod prætendere poſſent ſuper
bonis paternis, & maternis, per S. C. ſub die 19. No-
vembris 1646. ad relationem *D. Conſil. Brancatii* fuit
liquidatum paragium in ducat. 500. pro qualibet ipſa-
rum, incluſis etiam fructibus, nam legitima erat tan-
tummodo ducat. 350. ut ex proceſſu in Banca Figlio-
læ, ſed filia à patre dotata de paragio, poteſt petere
22 aliud paragium ſuper matris ſcilicet legitimam, jure
naturæ debitam, *Napod. in Conſuet. Si qua mulier,
num.25. D. de Anna alleg.* 81. *n.* 4. ſic pariter filia quæ
ingreſſa eſt Monaſterium, & habuit à patre paragium
ingreſſarum, ut per *Afflict. deciſio* 348. niſi filia re-
nunciaſſet, nam attenditur renunciatio, *Napod. in
Conſuet. Si moriatur, verſ. eas autem, n.96.* dummodo
filia aliquid habuerit de bonis maternis tempore re-
nunciationis *Vrſil. ad Afflict. dec.119. n.4.* nec obſtat,
quod unica ſufficit dotatio, ad hoc ut fœmina excluda-
tur à ſucceſſione bonorum paternorum, & materno-
rum, ut eſt in ore omnium, id enim locum habet, ubi
fœmina dotatur de bonis paternis, ac maternis, tunc
enim nil aliud petere poteſt, *Napod. in d. Conſuet. Si
moriatur, d. n.96.* la è *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. p. 4. qu.
29. num.55. cum ſeqq.* ſecus vero, quando nihil habet à
matre, ſed ſolum à patre dotatur.

Agitur per D. meum *num.20.* de vita & militia, ideo
obſervabis, quod illa haud debetur filio tertiogenito à
24 ſecundogenito, qui ſucceſſit primogenito, ut tenue-
runt *Capyc. dec. 21. D. de Franch. deciſio.73. numer. 18.*
fuit deciſum per S.C. referente doctiſſimo, ac æquiſſi-
mo *D. Horatio Marcheſio* Reg. Conſil. die 24. Novem-
bris 1592. in cauſa Marchionis Campaneæ cum ejus
fratre in Banca Carboni pro Baſſimo.

25 Sic pariter obſervandum erit, quòd in feudo no-
viter per patrem acquiſito, ſequuto illius obitu filius
ſecundogenitus habet electionem, an velit vitam, &
militiam, vel partem pretii, ad tradita per D. *Reg.
Rovit. in pragmat. 25. numero tertio de feud.* ideoque ſi
elegerit habere partem pretii, illa intelligitur, ſe-
26 cundum pretium, quo feudum emptum fuit, non
autem juxta valorem tempore mortis patris, ut te-
ſtatur *D. de Anna ſingul.* 200. aliique apud D. meum
conſult. 25. num.5 libro 1. ſequitur *D. Rovit. ibidem nu-
mero quinquageſimo quinto*, ut etiam judicatum fuit per
doctiſſimos Arbitros. ſ. DD. *Joannem Vincentium
Corcionem, Fulvium Lanarium, Jo. Vincentium Mace-*

donium, *& Andream Marcheſium*, in cauſa D. Annæ
Coppulæ cum D. Julia ejus ſorore, arbitraodo pari-
ter, intereſſe deberi à die mortis patris, ad rationem
ducat. ſex pro centenario, ut refert D. meus *dict. con-*
27 *ſult.25.in fine*, qui tamen conſuluit, quòd attendatur
tempus mortis, ut habetur à *num.6.* per 34. attamen ſi
in contrarium aſſiſtat patris voluntas, tunc valor tem-
* pore mortis attenditur, & ſic contraria opinio, ut fuit
per S. C. determinatum, die 13. Febtuarii 1561. referente
D. Conſil. Manſo in cauſa Joannis Jacobi Cecere
cum Mario Cecere, ſtantibus diſpoſitione, & con-
ventione inter patrem, & filios in capitulis matri-
monialibus d. Marii ſecundogeniti, in quibus Joann.
Angelus pater voluit, quòd ſua hæreditas divideretur
inter prædictos ejus filios, & quod in nihilo Joann.
Carolus primogenitus ſuperaſſet d. Marium, in qua
diſpoſitione, ſeu promiſſione feuda includi, non du-
bitatur, ex traditis in fortioribus per *Decian. conſil.*
28 389. *numer. 11. & conſil.390.* poſt nu. 3. quæ quidem
pars pretii debetur cum intereſſe à die mortis patris
ut probat *D. Reg. Rovit. ubi ſupra numero 50.* & pro-
priè *verſicul. immo in hoc caſu*, ut deciſum remlimus ex
D. meo ſupra *num.26. in fin.* & fuit judicatum pariter
in dicta cauſa de Cecere, ſub die 3. Aprilis 1563. ad
relationem *D. Conſil. de Curte*, nam fuit condemna-
29 tus d. Joan. Jacobus ad ſolvendum intereſſe d. pretii
à tempore quo fructus feudalium percepti fuerunt ab
ipſo, & in eadem ſententia fuit liquidatum, in Banca
de Capua, nunc de Amico.

Et tandem juxta ea, quæ adducit D. meus *numer.*
21. fideicommiſſum non includit cauſam dotis, maxi-
mè in deſcendentibus, aliis bonis liberis non ex-
tantibus, quod etiam voluerunt *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.*
531. *& D. conſil. Paſchal. de patr. poteſtat. p.5. cap.7. num.*
1. *& ſeqq.* idque procedit, etiam quoad intereſſe dotis
ut per *D. Franch. deciſ.* 63. ubi licet referat, dictum
articulum non fuiſſe deciſum per S. C. in hanc tamen
partem inclinare videtur, quam uti veriorem ſequi-
tur, & pluribus mediis comprobat; contrariis etiam
ſatisfaciendo D. *Paſchal. dict. cap.7. numero 23. cum
ſeqq.* & ita deciſum refert *D. de Ponte dec.34. num.38.
& 39.* & comprobant *P. Molfeſ. conſ.29. nu.13. lib.2. &
Barz. dec.108 n.15.*

Quapropter in cauſa D. mei ceſſionarii Vincentiæ
30 de Marra cum Auguſtino, & Didaco de Marra die
1. Martii 1638. ad relationem D. *Conſil. Carlevalii*
fuit præſtita aſſiſtentia ſuper bonis in judicio dedu-
ctis pro quantitate debita pro dote d. Vincentiæ, &
intereſſe liquidando, in Banca de Fælice, ſub patro-
cinio *D. Lalii Fizzii* mei germani, idemque proce-
dit pro antephato, ut magis communiter receptum
eſt apud *Peregr. de fideicommiſſ. articul.42. num.96. D.*
31 *de Franch. d. deciſ.613. numer.10. Sforz. Odd. de fidei-
commiſſ. q.43. numer.127. & ſeq D. Paſchal. d. part.3. cap.
2. num.56. Fuſar de ſubſtit. quæſtion.533. nu.1. & D. Rovit.
conſil.55. lib.1.* ubi ſic pluries judicatum adducit, & pro-
pterea in eadem cauſa D. mei ceſſionarii Virgiliæ de
Viſo cum d. de Marra, fuit præſtita ſimiliter aſſi-
ſtentia ſuper bonis, in inventario contentis pro doti-
bus, antephato, & intereſſe d. Virgiliæ uxoris q. Au-
guſtini de Marra fideicommittentis, pro quantitate li-
quidanda, ſub die 12. Februarii 1636. ad relationem
ejuſdem *D. Carlovalii*, patrocinante pro D. meo co-
dem *D. Lalio Gizzio*, in d. Banca de Fælice.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Naufragium quomodo probetur, & an, & quando in exa-
minatione teſtium requiratur partis citatio. Et an præ-
cidens funes alterius Navis; ad præcavendum Navis
ſuæ naufragium, teneatur ad emendam damni.

SUMMARIUM.

1 *Teſtes recepti parte non citata, in naufragio probant & num.3.*

Intellige, ſi pars non eſt præſens in loco, ſed in longinquis partibus, & quando naufragium evenit in itinere Navis, non autem in loco, ubi teſtes recipiuntur, ut num.4.

2 *Probationes in naufragio debent fieri in loco naufragii, quamvis ſit Judex incompetens, quæ poſtea probant coram Judice competenti.*

5 *Teſtes non idonei, ex aliis adminiculis corroborari poſſunt.*

6 *Probationes incivilibus conjunguntur.*

7 *Probationes non legitimæ in cauſis Mercatorum, an fidem faciant, ac ſi eſſent legitimæ.*

Quid ſi procedatur, ſola facti veritate inſpecta, numero 8.

9 *Probationes omnes ſunt Judici arbitrariæ.*

10 *Nauta quando teneatur ad emendam damni, & nu.19. refertur deciſio hujus cauſæ.*

11 *Actio legis Aquiliæ pro refectione damni non datur, niſi ubi adeſt damnum, & culpa damnum dantis.*

12 Text. in leg quemadmodum, §. item Labeo, ff. ad l. Aquil. *an procedat in actione civili, vel criminali.*

13 *Lex generaliter loquens, debet etiam generaliter intelligi.*

14 *Vicinus pro incendio orto in alterius vicini domo, an poſſit intermediam domum deſtruere, ſi timeat incendium perventurum ad ejus domum.*

Et an teneatur actione legis Aquiliæ, & an ad emendam damni, n.15. & 18.

16 *Ex lege Aquilia poteſt agi civiliter, & criminaliter.*

17 *Declarantur* text. in l. quemadm. verſ. Item Labeo, ff. ad l. Aquiliam, & in l.3. §. ait Prætor, ff. de incend. ruin. & nauf.

20 *Vicini debent contribuere in emendatione domus devaſtatæ.*

DECISIO LX.

Exiſtentibus in Portu Civitatis Crotonis in Provincia Calabriæ. Ultra inter alias Naves Tartana patronizata à Jo. Baptiſta Cavaſinno, quæ erat Thomæ de Stephano, & Tartana Io. Baptiſtæ de Valle, exorta magna tempeſtate, omnes Nautæ dereliquerunt Tartanam dicti de Stephano, quæ jam erat exonerata, in Tartana vero dicti de Valle, quæ erat onerata frumento remanſerunt duo tantum Nautæ. Cumq; Tartana dicti de Stephano regeretur per quatuor funes, quarum erant ligatæ à parte puppis in ſcopulis dicti Portus, aliæ verò à parte proris regebantur anchoris, vi ventorum funibus, quibus à terra regebatur jam ruptis, aliiſque duobus capitibus funium, quibus anchoris regebatur præciſis, Tartana prædicta naufragavit.

Prætendebat dictus de Stephano prædictam Tartanam jam naufragatam patronizatam per Io. Baptiſtam Cavaſinnum culpa prædictorum duorum Nautorum Tartanæ Io. Baptiſtæ de Valle fuiſſe naufragatam, quoniam per ipſos funes anchorarum fuerunt præciſæ, ad quod probandum deducebantur tres teſtes, ad ejus inſtantiam examinati in Civitate Crotonis, qui deponebant, nedum per dictos Nautas fuiſſe præciſas, verum etiam, quòd dictus de Valle illius dominus, dum erat in dicto Portu, à terra clamavit, ordinando dictis ſuis Nautis præciſionem prædictam, & quòd dictæ funes inciſæ non fuiſſent, non eſſet naufragata, ſicuti neque naufragatæ fuerunt aliæ Naves, quæ in dicto Portu exiſtebant.

D. Scuſſa

Diſcuſſa hac cauſa, de duobus fuit dubitatum, & Primò, utrum dictæ probationes eſſent ſufficientes, quia fuerunt receptæ, parte non citata. Secundò, dato, quòd bene eſſet probatum, utrum potuiſſet dictus de Valle de jure hoc facere, ad præcavendam ejus Navem.

1 Quoad primum dicebat Actor, quòd, ſpeciale eſt in naufragio, quòd teſtes recepti, parte non citata probent, ex *text. & ibi Bart. in l. 5. C. de naufrag. libro*
2 11. ex quo duo ſpecialia eliciuntur, unum, quod probationes debent fieri in loco, ubi caſus evenit, quamvis ſit incompetens, & illæ probant coram Judice
3 competenti, aliud ſingulare, ut probent, quamvis ſint recepti parte non citata, ut notat in *ſummario ibid. Bart. & num. 2. & 4. Rota Genua deciſio. 4. numer. 17. & dec. 77. num. 5.* Verùm fuit dictum, quòd prædicta practica, quam mirabilem appellat idem *Bart.* procedit
4 quando pars non adeſſet in loco; ſed in longinquis partibus, & in naufragiis ſequutis in itinere Navis, ſecus autem quando in loco, ubi caſus evenit, & ubi teſtes recipiuntur, pars fuerit præſens; quia tunc debent recipi parte citata, quod probat *Alex. in addit. ad Bart. in deciſio. leg.* a. circo *med.* ibi, *Et adverte mirabile, quòd tali examinatione non eſt neceſſe, citari partem quæ forte multum eſt à longinquo*, ſequitur *Anton. Corſetus in ſingul. in verb. teſtis, c. 18* ubi, quod ſit intelligi poteſt *text. in leg. ſcire oportet. §. ſufficit. ff. de excuſ. tut.* ubi ſufficit, probari caſum ex naturali juſtitia, id eſt ſecundum jus gentium, in quo in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, non attenta ſolemnitate civili, hoc idem habetur ex *Hippol. de Marſil. in ſingul.* 24. incip. *clarum*, ubi quod teſtes in cauſa naufragii, vel periculi in partibus longinquis, vel remotis poſſunt recipi parte non citata, & probant naufragium, *Io. de Anan. in cap. excommunicationi, in antepen. col. extr. de raptor.* ſequuntur etiam *DD. in deciſio. leg. 2. Cod. de naufrag. libro* 11. & præcipue *Rebuff. num. tertio & Stracc. in tract. de nautis, par. ſecunda numero ſeptimo & Deciſo. conſilio* 82. ſub *numero tertio verſ. non obſtat.*

Dicebat etiam Actor, quòd ex aliis adminiculis erat adhibenda fides dictis teſtibus. Et primò, quia idem Ioan. Baptiſta de Valle conventus comparuit in eadem Curia & examinavit teſtes; *ipſo* actore non citato. Inſuper dicebat, quod prædicti teſtes convalidabantur ex depoſitione aliorum teſtium examinatorum parte citata in Curia Conſulatus, duo enim ex eis deponebant de confeſſione extrajudiciali ipſius Io. Baptiſtæ, & ſe vidiſſe duo capita funis, quæ navem naufragatam regebant inciſa, & quod ſi non fuiſſent præciſæ funes, Navis, ſeu Tartana non periret, prout nulla ex aliis Navibus in eodem Portu exiſtentibus naufragium paſſa fuit, quæ probationes etiam coadjuvabantur ex aliquibus teſtibus ejuſdem partis, qui deponebant, vi ventorum duo tantum capita funium quæ erant ligata ſcopulis fuiſſe rupta, & licet nihil dicebant de præciſione aliorum duorum, tamen ne-
5 que deponebant, quæ capita funium erant rupta. Ex quibus dicebatur, quòd non poteſt dubitari, quòd quamvis teſtes examinati, parte non citata non probent; regulariter tamen de jure teſtes non idonei ex aliis adminiculis corroborari poſſunt, *Bald. in leg. admonendi, ff. de jur. juran. Alexand. in l. ſæpe num. 71.*
6 *ff. de re jud. Barbat. conſ. 27. numer. 1. Rot. Gen. deciſ. 97. numer. 6.* & ex eorum depoſitionibus, conjectura quædam Iudicii eſſe poteſt quæ ejus animum incli-
7 net, ad ita credendum eadem *Rot. Gen. deciſ. 3. numero 13. ex Alex. in leg. 1. numer. 56. ff. ſi cert. pet.* & in civilibus probationes conjunguntur, ut habetur ex *Afflict. & ibi Urſil. deciſ.* 12. quod maximè procedit inter Mercatores, inter quos probationes non legitimæ fidem faciunt, ac ſi eſſent legitimæ, *Aretin. conſ. 127. numer. 2. poſt Bald. in l ſolam, C. de teſtib. Iaſon. in ſingularia, num. 32. ff. ſi cert. pet. Dec. in c. dilecti, in 3. not. extra de jud.* & licet concluſio impugnetur à *Stracc. in tract. de mercat. in titul. quomodo in cauſis mercatorum*
8 *procedendum ſit*, ſub *rubr. de prob.* attamen, quicquid ſit de veritate, hanc concluſionem admittit, ubi proceditur, ſola facti veritate inſpecta, ut *num. 1. in fin.*
9 *& numero 2.* adnotavit, omnes probationes eſſe arbitrarias, & in manu Iudicis eſſe, quid, aut cui credat, & quanta fides teſtibus ſit adhibenda *l. 3. §. idemque D. Hadrianus ff. de teſtib.*

Secundo fuit dubitatum, habito caſu prædicto
10 pro plenè probato, an teneatur Ioan. Baptiſta ad emendam damni, dicebat enim ejus Advocatus, pro ſe habere caſum legis in *leg. quemadmodum 29. §. item Labeo, verſ. nullam actionem dandam ff. ad leg. Aquil.* ubi in proprio caſu de Nautis, qui ad evitandum naufragium; ſi nullo alio modo, niſi præciſis funibus alterius Navis explicare ſe potuiſſent, nullam contra eos eſſe actionem dandam, ubi *gloſſ. in dict. verba nullam* allegat *text. in leg. quo naufragium*, quæ eſt 3. *ff. de incend. ruin. & naufrag.* ubi quod ceſſante dolo, neque tenetur ad emendam damni, quod etiam probatur, quia actio legis Aquiliæ pro refectione damni non datur, niſi ubi adeſt culpa inferentis, & ſic duo requiruntur, primò, ut damnum ſit illatum, ſecundò, ut adſit culpa damnum dantis, *Sebaſt. Medic. de fortuit. caſib. par. 1. q. 11. numero 6. in 7. vol. tract. Ant. Fumaus in tract. de eo, quod intereſt capi. 1. num. 6. in 5. vol. tract. Alberic. de Roſat. de ſtatut. lib. 4. q. 2. numero 4. in 2. vol. tract.* nec prædictis obſtare dicebatur limitatio; quæ à parte in aula adducebatur, quod *text. in d. l. quemadmodum, in d. §. item Labeo*, procedat, ut non detur
11 actio criminalis, ſecus verò actio civilis pro damno illato, nam huic intellectui contradicunt verba *text.* ibi, *nullam actionem*. Et ſic non poteſt reſtringi ad criminalem, quia eſſet deſtruere illud verbum, *nullam actionem*, ultra quòd cum lex loquatur generaliter debet etiam generaliter intelligi, *l. generaliter, ff. de legat. præſtan. l. de pretio, Dig. de public. in rem act. Surd.*
12 *conſ. 271. numer. 28. libro* 2. Hinc etiam infertur; quod vicinus orto incendio in domo alterius vicini, poſſet domum intermediam alterius vicini deſtruere, ſi timeret, ad ejus domum incendium eſſe perventurum & de deſtructione hac facta ſine dolo, & injuria de domo vicini, ædium ſuarum defendendarum cauſa; nec de dolo, nec actione legis Aquiliæ teneri, probatur ex *text. in d. l. 3. §. ait prætor*, & ex argumento *text. in l. ſi quis fumo §. 1. ff ad l. Aquil.* tenet *Vivius*, qui ſic deciſum refert *dec.* 150. & ad prædicta faciunt etiam quæ diffusè refert *Revur. in deciſ. 59.*

Pro actore dicebatur etiam, attentis his terminis
13 vicini devaſtandi domum intermediam ad evitandum incendium domus ſuæ, quamvis contra eum non poſſet agi criminaliter, poſſet tamen civiliter ad emendationem damni, ut optimè fundat *Gayl. obſervat. 21. lib.* ubi latè *Grevai* & diffusè DD, cumulando *Farinacc. de var. & extraordinar. crimin. qu. 110. numer.* 144. & 146. ubi quòd ſi domum intermediam devaſtaverit, ad abundantem cautelam, tunc tenebitur ad damnum illatum ex devaſtatione, niſi probaverit, quod eadem domus diruta combuſta fuiſſet ex eodem incendio, quamvis ab ipſo non fuiſſet demolita, quod etiam probat *Coſta de portione rata, q. 5.* ubi dicit, quod id, quod dicitur de domo vicini combuſta intelligendum eſt etiam de naufragio, hoc quoque probat *Dec. conſ.* 651. ubi quòd ſi vicinus pro evitando periculo peſtis, domum vicini comburit tenetur ad æſtimationem domus, niſi hoc factum fuiſſet publica auctoritate, *A. ex Randenſ. deciſ. Piſana 6. nu. 58. in fin. p. 1. Sebaſt. Medic. de fortuit. caſibus p. 5. q. 7. n. 2.*

Unde dicebatur, quòd cum ex lege Aquilia poſſit agi civiliter, & criminaliter & hoc eſt primum, & tertium caput legis Aquiliæ, ut habetur in *l. 2.* & in *l. ſi ſervum, ff. ad leg. Aquil.* ex quo ſecundum in de-

ſu etudinem

ſuetudinem abiit, ut habetur in *dict. l. ſi ſervus ſervum, §. ſervi autem occidentis, verſic. hujus legis*, & ipſe non
intendebat agere criminaliter, quia non adfuit dolus,
17 ſed ad emendationem damni. Nec prædictis obſtare
dicebatur *text. in d. leg. quemadmodum verſic. item Labeo, ff. ad l. Aquil. & text. in l. 3. §. ait prætor; D. de incend. ruin. & naufrag.* loquuntur etiam in alio caſu,
hoc eſt, quando vi ventorum Navis impulſa eſſet in
funes anchorarum alterius Navis, nam ſi nullo alio
modo, niſi præciſis funibus explicare ſe potuiſſent,
nullam actionem eſſe dandam adverſus præciſores &
non fuit in hoc caſu probatum, quod nullo alio modo, niſi præciſis funibus ſe explicare potuerunt, nec
in *d. l. quemadmodum, §. item Labeo*, cum aliis concordantibus apparet, ex illa præciſione funium or-
18 tum fuiſſe naufragium navis præciſæ. Et propterea
dicebatur, habere locum *text. in leg. ſi quis ædes eodem ff. de incend. ruin. & naufrag.* ubi devaſtans domum vicini, ad hoc ut præcaveat, ne domus ſua
incendio combureretur, non tenetur de dolo, ſed ad
emendam damni, ex *l. ſi quis* 49. §. s. ibi *juſto enim metu ductus ff. ad l. Aquil.* Quibus diſcuſſis in Sacro
19 Conſilio ad relationem Regii Conſiliarii Petri Antonii
Caravitæ confirmavimus ſententiam Conſulatus, per
quam erat condemnatus conventus ad emendationem
damni, juxta liquidationem faciendam, verum quia
in emendationem Navis naufragatæ contribuere debebant omnes aliæ Naves, ſicuti in ſimili procedit in
domo combuſta, nam debent contribuere omnes
20 aliæ vicinæ, quæ ex illa devaſtatione incolumes ab
incendio evaſerunt, ut habetur ex *Gayl. d. obſervat. 22. lib. 2. num. 4. Boer. de Regal. c. 3. ſub num. 549. Raudenſ. d. dec. 6. numero 60. Damhoud. in prax. civil. cap. 14. verſic. ſi ad domum meam, Modeſt. Piſtor. conſ. 16. vol. 1.* in qua
contribuere etiam debet vicinus devaſtationem paſſus,
Joan. Baptiſta Coſta de port. rata d. qu. Bernard. Grevai ad Gayl. in d. obſervat. 22. conſil. 1. num. 5. Farinac. d. qu. 110. ſub num. 151. ubi alios DD. allegat, ideo fuit arbitratum damnum, habita conſideratione, quod Tartana naufragata non præciſa funibus erat etiam in
periculo naufragii in duc. ducentum pro omnibus, die
16. Novembris 1637. penes Vincentium Borrellum
Actorum Magiſtrum.

OBSERVATIO IN DECIS. LX.

SVMMARIVM.

1 *Navium uſque apud antiquos varius, ac maximus fuit.*
2 *Romani in fabricandis Navibus maximum ſtudium adhibebant, ubi de ratione.*
3 *Naves bellicæ ſunt tutiſſima præſidia, & Caſtra belli, præſertim Vrbis Venetiarum.*
4 *Navigatio eſt periculoſa, & quo tempore.*
Navigans præſumitur mortuus, & raro reverti ſolet, ibidem.
5 *Mors navigantis, vel militis quomodo probetur.*
6 *Judicium naufragii eſt ſummarium circa ordinem judiciarium & probationes.*
Naufragium quomodo probetur, ibid. & adducitur praxis, num. 7.
8 *Aſſecuratio, ſive Naulizatio eſt de jure permiſſa.*
Aſſecurator Navis, quando non teneatur de aſſecuratione, ibid.

1 DE Navibus, eorum naufragio, illiuſque probatione agitur in hac *deciſion.* cumque materia ſit
practicabilis, erit præſciendum, Navium uſum apud
Antiquos varium, ac maximum fuiſſe, cum enim ad
uſum belli illas conſtruebant, variis nominibus nuncupant, ut in *leg. 1. §. quadam enim Naves, & de exercit. act. in l. 1. C. de expreſſ. ex loco Daphaneſ. lib. 11. Boer. deciſ. 177. numer. 15. & 16.* refert, & ſequitur *D.*
2 *Rege Capyc. Galeot. reſp. Fiſcal. 1. numer. 99.* qui ex *Julio Ferret. de re navali, lib. 2. cap. 1. numer. 17.* refert
Romanos gloriæ, & virtuti attendentes magnum
adhibuiſſe ſtudium in fabricandis Navibus, putantes
Imperatoriam Majeſtatem, non ſolum armis in terra; ſed etiam in aqua, armis & legibus armatam, ac
decoratam eſſe oportere, & nihil intereſſe ad militarem virtutem, an aquis in terra, aut Navibus in
3 aqua pugnetur; ideoque bellicas Naves eſſe tutiſſima præſidia, & Caſtra belli, dixit *D. Capyc. Galeot. ibid. n. 106. & 109.* & præſertim Urbis Venetiarum, ut annuit *n. 114.* & tempore Alexandri Magni illas perdurtaſſe per annos ducentum & ultra, tradit *Muta dec. 3. num. 7.*
4 Periculoſa tamen eſt navigatio, præſertim à menſe
Octobris, uſque ad menſem Aprilis, ut advertit *Muta cap. 54. numero 2. & 3. lib. 1. Sicil. & cap. 91. num. 38. lib. 6.* ideoque ut inquit *Jaſon ad leg. 1. num. 3. D. ſi quis caut.* pœnitentia dignus eſt, qui per aquam trajecit, quod poterat per terram pertranſire, quod dictum ſequitur *Muta d. num. 38. in fine*, hacque etiam de
cauſa dixit *D. Ciarlin. c. 130. num. 23. & 24. lib. 2 controv. forenſ.* quod veriſimile eſt, navigantem eſſe mortuum
quia nec inter vivos, nec inter mortuos recenſetur,
Rot. Gen. deciſ. 36. num. 6. D. Viſcont. in concluſ. jur. in verb. Navigantes, raro enim illi reverti ſo-
5 lent, ſicuti qui triremibus addicuntur, *Magon. deciſ. Lucenſ. 44. numer. 6.* immo probari mortem navigantis
ex libro Navis, in quo defunctorum nomina deſcribuntur, juxta tradita per *Gratian. cap. 869. numero 23. diſcept. forenſ.* ſicuti etiam probari per litteras Ducis
Militum ſub quo ille militabat, habetur in *auth. hodie C. de re apud Peregr. de fideicomm. art. 43. num. 41. verſ. aut literas recepit.*
6 Ad *dec.* tamen propius devenendo dicemus, quod
judicium naufragii eſt ſummarium, tunc circa ordinem
judiciarium, quia ſine libello in eo proceditur, ut
tradit *Ferret. de re nava. lib. 8. numer. 39.* tum etiam
circa probationes; nam teſtes non citati, & parte abſente admittuntur; ut prob. D. meus *numero 1. & 3.*
dummodo ſit abſens à loco naufragii, ſecus ſi ibi præſens ſit, ut reſolutum per S. C. tradit *numero 4.* ac ſimiliter naufragium probatur per conjecturas & literas
teſtimoniales, alia ſimilia, ut per *Menoch. deciſ. Flor. 1. num. 96. & ſeq.* Naufragium enim ſcire præſumitur, qui prope littora fuerunt, *Muta in d. capit. 24. numero 4.* circa quas probationes erit obſervandum, quod Officialis Navis, & Vaxelli, ſequu-
7 to naufragio debet comparere coram Judice loci
naufragii, illudque patefaciendo, producat teſtes ſuper eodem, ut de cætero moleſtari non poſſit de
naufragio prædicto à Domino Navis, vel Vaxelli, *l. ne quid, §. de his ff. de incid. ruin. & naufrag.* & in *l. 1. C. de naufrag. lib. 11.* ita ex juribus prædictis probat *Muta in d. c. 91. n. 33.*
8 Sic etiam ſcias quod contractus aſſecurationis, ſive Naulizationis de jure valet, ut probat *Muta in cap. Sicil. 259. in princip. lib. 5. & deciſ. 3. n.* non tamen
tenetur Aſſecurator Navis in qua aderant merces, ſi
illæ eſſent ad aliud Vaxellum aſportatæ, abſque conſenſu Aſſecuratoris, & Vaxellum ſit naufragatum, ut
tradit poſt alios *Muta d. dec. 3. nu. 6.* adducens etiam
text. in l. fin. §. ex conditione, ff. ad l. Rhod. de jact. Circa
vero, qui contribuere teneantur in emendatione damni Navis naufragatæ, ut in caſu hujus *deciſ.* videas omnino *D. Capyc. Galeot. d. reſp. 13. n. 103.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Patre, vel matre exiſtente in medio qualiter ceſſet
diſpo-

diſpoſitio Conſuetudinis Neap. Et an portio fœminæ accreſcat ſolum maſculo, & quid quando cum matre concurreret, & quomodo procedat, quando ſunt ſolum ex uno latere conjuncti late diſcutitur.

SVMMARIVM.

1 *Conſuetudo Civitatis Neapolis, quoad parentes non tollit jus ſuccedendi de jure communi.*

Et quomodo intelligatur, n.3.

2 *Fratres ex uno latere conjuncti, excluduntur à ſucceſſione alterius fratris, de jure communi, per exiſtentiam parentis.*

Limita, attenta Conſuetudine Neap. n.4.

5 *Inconveniens non eſt, ut duo ſuccedant eidem diverſo jure.*

6 Ant. de Alex. in addit. ad Conſuetudin. Sed ſi morienti, de ſucceſſ. ab inteſt. *incip. de* jure iſtarum Conſuetudinum *impugnatur.*

7 *In materia Conſuetudinis Neap. an portio fœmina dotata & excluſa accreſcat maſculo, concurrente cum matre in ſucceſſione.*

8 *Unica dotatio de jure Conſuetudin. Neapolitan. ſufficit ad excludendam fœminam ab omnium ſucceſſione.*

Sed quando, n.10.

Limita, de jure Conſtitutionis Regni. n.9.

11 *Fœmina maſculiata an concurrat cum maſculo in ſucceſſione alterius fratris attenta Conſuetudine Neap.*

12 *Fœmina non dotata, nec maſculiata, an & quando faciat partem ad beneficium maſculorum in materia Conſuetud. Neap.*

13 *Frater conſanguineus ſubjacet oneri maritandi ſororem conſanguineam.*

14 *Mater per tranſitum ad ſecunda vota, de proprietaria uſufructuaria efficitur.*

15 *Parentes, filiis ab inteſtato decedentibus non admittuntur ad eorum ſucceſſionem, ſi matrimonium contractum ſit ſecundum uſum Capuanæ, & Nidi.*

DECISIO LXI.

MOrtuo Antonio de Jordano abſque filiis, relicta Joanna ſorore utrinque conjuncta, ac Innocentio, & Maria conſanguineis, ac etiam Catharina de Maria ejus matre, fuit mediante decreto præambuli M.C.V. prædicta Catharina ejus mater declarata hæres abinteſtato pro medietate quoad uſumfructum tantùm, ex quo convolaverat ad ſecundas nuptias, cùm onere tamen dotandi Joannam de Jordano ejus filiam, & Mariam ejus privignam, à quo decreto appellavit prædicta Catharina, prætendendo, fuiſſe gravatam, ex quo dicebat, ſe eſſe hæredem, nedum in uſufructu, ſed etiam in proprietate non obſtante tranſitu ad ſecundas nuptias, erat enim orta inter ipſam, & prædictos de Jordano quædam tranſactio, per quam prætendebat, fuiſſe remiſſam pœnam impoſitam ex *auth. ex teſtamento, C. de ſecund. nupt.* & ipſam non habere onus dotandi prædictas Joannam; & Mariam, & obtinuit ſolitam Regiam Decretationem, quod Magna Curia verbum faceret in Sacro Conſilio, in quo diſcuſſo articulo fuit decretum M.C.V. revocatum, & determinatum, non pro medietate, ſed tantum pro quarta parte debere hæredem declarari prædictam Catharinam quoad uſumfructum tantum.

A quo decreto cum fuiſſet reclamatum, de duobus dubitatum fuit, & Primò, pro qua parte erat hæres declaranda. Secundò ſi dicebat declarari hæres nedum quoad proprietatem, ſed etiam quoad uſumfructum. Et quoad primum dubium faciebat, quia quamvis eſſent bona ſubjecta Conſuetudini hujus fideliſſimæ Civitatis, tamen vulgare eſt axioma quod

1 matre, vel patre exiſtente in medio non habet locum Conſuetudo, ſed quoad ſucceſſionem ab inteſtato ſervatur jus commune, ut dixit *Napod. in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, num.* 132. & 180. ubi *addentes & in Conſuet. & ſi teſtator, in verbo proximiores, Franch. dec.91. & 92. & dec.543. num.4.* & plenius in *dec. 606. & Regens Rovit. in quæſt. Illuſtr.* poſt *Commentaria ad Pragm.* & de jure communi eſt *text. in authent. defuncto C. ad Tertull.* & clariſſimum eſt, quod conſanguinei,
2 vel uterini à ſucceſſione fratrum excluduntur, & propterea *Ant. de Alex. in conſuet. Sed ſi morienti, de ſucceſſ. ab inteſt. in addit.* incip. *de jure iſtarum Conſuet.* tenuit quòd conſanguineus tantum repellitur à ſucceſſione, & admittuntur mater, & frater utrinque conjunctus ea ratione, quia matre exiſtente in medio non habet locum Conſuetudo, ſed jus commune, & ita de facto fuiſſe conſultum, & judicatum per Sacr. Conſ. Neap. teſtatur, & *Antonium de Alexandro* ſequutus fuit *Jo. Ang. Piſanell. ibid.* qui dicit, ita fuiſſe judicatum, per egregium Doctorem D. Contetam de Peruſio.

Verum prædictis non obſtantibus contrarium fuit judicatum per S.C. vera enim eſt regula quod patre, vel matre exiſtente in medio non habet locum Conſuetudo ſed hoc eſt intelligendum, quoad ipſos parentes, non per viam ceſſationis, ſed non compreben-
3 ſionis, nam cum Conſuetudines diſponant, ut proximiores ex parte patris ſuccedant in bonis paternis, & proximiores ex parte matris, in bonis maternis, non loquuntur de patre vel matre, neque eos excludendo, neque includendo, & propterea remanet in diſpoſitione juris communis, ſed non ex hoc ſequitur, quod ceſſat, Conſuetudo quoad alios, cumque per Conſuetudines conſideretur conjunctio ex latere ubi bona pervenerunt, nulla facta diſtinctione, ſi ſint ex uno, vel
4 utroque latere conjuncti, ut habetur in *d. Conſuet. ſi quis vel ſi qua, & ibi Napod. in num.* 131. & melius *n.240.* & deciſum refert in S.C. *Franch. deciſ.* 619. *Molfeſ. par.4. q.39. n.3.* licet ſecus eſſet de jure communi, prout latè per *Menoch. præſumpt. 75. lib.4.* ex quibus ſequitur, quod fratres uno latere conjuncti, debent admitti cum patre, vel matre ad ſucceſſionem fratris, reſpectu tamen illorum bonorum, quæ dependent ab eo latere, unde ſunt conjuncti, ut ex pluribus hoc probat *Molfeſ. dict. 4. par. quæſt.4.* & hoc in terminis tenuit *Napod. in dict. Conſuet. Si quis, vel ſi qua, numer.* 216. ubi dicit, quod ambo ſuccedunt, hoc eſt pater de jure communi, &
5 uterinus ex jure municipali conſuetudinis hujus Civitatis, nec eſt inconveniens, ut duo ſuccedant eidem diverſo jure, *l. nam & ſi parentibus, in fin. ff. de inoff. teſtam. l. ſi cum patrono, ff. de bon. poſſeſſ.* & per notata in *l. s. Cod. quand. non petent. part. pet. accreſc.* & ſecundum hanc opinionem fuiſſe bis judicatum in S. C. teſtatur *Vrſil. in deciſ. Afflict.* 38. qui acerrimè hanc opinionem defendit, licet aliqui Proceres, & Sapientes Regni contrarium teneant, intelligendo de *Anton. de Alexand. & Joan. Angell. Piſanell.* & hæc opinio eſt in Regno recepta, ut per *Franch. in addit. ad d. Conſuet. Si quis, vel ſi qua, incip. ſta verba, fol.* mihi 118. *Minad. deciſio. 38. verſic. hinc dubitatur, de Ponte conſil. 61. lib.2.* eundem *Franch. deciſion.* 95. & 606. & *Vrſil.* ſequutus fuit *Vivs deciſ. 397. numero 13. in fin. & deciſ. 469. n.8. & commun. opin. 334. & 335. Monald. conſ. 13. num. 6. Molfeſ. ad Conſuetud. d. par. 4. q. 40. n. 11.* qui valde in-
6 crepat contra *Antonium de Alexandro*, & ita fuit noviſſimis temporibus deciſum in S. C. junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, in cauſa Hippolitæ Capomaſa cum illis de Burrello, ad relationem quond. Reg. Conſiliar. Fabii Riccardi in Banca de Mondellis, de qua deciſione mentionem fecit *Joan. Baptiſt. de Thoro in compend. deciſ. par. 1. in verb. frater utrinque conjunctus*, ſuper qua cauſa emanatum fuit *conſil. Reg. Roviti 9. volum. 1.* & pro alia parte ſcripſit *Reg. Conſil. Joan. Baptiſt. Molier*, cujus *conſil.* fuit incer-

tum

tum per eundem *D. Rovit. in conſil.* 28. *dict. volum.* 2.
7 Quæ opinione admiſſa adhuc remanet alia difficul-
tas an mater admitti debeat cum filio maſculo, an ve-
rò portio fœminarum accreſcere debeat ad beneficium
ipſius maſculi & quidem hæc quæſtio latè diſcutitur
per *Franc. in d. deciſ.* 91. ubi refert deciſionem S. C. in
cauſa Iacobi Caraccioli, in qua fecit *conſil. de Pont.*
61. ubi fuit determinatum, fœminas non ſuccedere, &
ſic contra fratres ſecundogenitos, qui portiones ſo-
rorum quæ renunciaverant, repræſentabant, & fuit
ſententia confirmata etiam in reclamatione, in qua
fuit Iudex, & Commiſſarius D. *Praeſ. de Franch.* ut te-
ſtatur *De Ponte d. conſil.* 61. *in fin.* & noviſſimè *Cap.
ad Conſuet. Si moriatur*, *p.* 1. §. 6. qui *numer.* 19. dicit,
ſe vidiſſe proceſſum, & prima ſententia fuit de anno
1576. ſecunda verò de anno 1584. & refert verba ſen-
tentiæ. Verum deciſio prædicta rectè procedit, quia
ibi ſorores erant dotatæ, & propterea erant omninò
excluſæ. De jure enim Conſuetudinis hujus fideliſſimæ
Civitatis unica dotatio ſufficit ad excludendam ſoro-
8 rem, ſive ſit dotata à patre, ſive à fratre ad inſtar
juris Longobardorum, *l. ſi pater*, *leg. ſi quis filiam
l. ſi ſororis*, & *l. ſi quis habuerit*, *in Longobarda de
ſucceſſ. Gl. Marini in Conſtit. Ut de ſucceſſionibus*, *verſ.
conjugata. Marad. in Conſtitut. In aliquibus in princip.*
58. & alii per *Reg. Rovit. in conſil.* 14. *nu.* 17. *lib.* 1. quid-
quid in contrarium ſcripſerit *Anſen. alleg.* 81. cum con-
9 tra ipſum ſit judicatum, ut ipſe idem refert *in fine*, li-
cet ſecus ſit de jure Conſtitutionum Regni, ut ipſe
10 idem *Rovitus* advertit propterea erat diſtinguendum,
nam aut ſoror eſt dotata, & renunciavit & tunc om-
nino a ſucceſſione excluditur, ſecundum has Conſue-
tudines, & in hoc eſt deciſio S. C. relata per *Franch.*
11 *in d. deciſ.* 92. aut verò quamvis non ſit dotata nec ma-
ritata, tamen eſt maſculiata & exceſſit 16. annum, &
tunc una cum maſculis ſuccedit in viriliem, ut habe-
12 tur in *dict. Conſuet. Si moriatur*, §. *cas autem*, ubi
Addentes, & per *Franch. deciſ.* 91. & 92. *de Ponte dict.
conſil.* 61. aut deinde non eſt maritata, nec dotata, nec
13 exceſſit 16. annum, ſed eſt minor, prout erat in caſu
de quo agebatur, & tunc facit partem ad beneficium
maſculorum, ut apertis verbis dixit *Napod. in Conſuet.
Si qua mulier habente liberos*, quod procedit etiam in
fratre conſanguineo, ad cujus onus remanet dotare
ſororem conſanguineam, ut poſt *Napod.* & alios pro-
14 bat *Franch. deciſ.* 16. *num.* 6. *Molfeſ. d. par.* 4. *queſt.* 41.
n. 5. Ex quibus fuit die 3. Novembr. 1632. decretum
S.C. confirmatum, nulla prorſus facta dubitatione
reſpectu ſecundi articuli proprietatis dictæ quartæ par-
tis ex quo cum feciſſet tranſitum ad ſecunda vota, cla-
riſſima ſunt verba *text. de auth. ex teſtamento, C. de ſe-
cund. nupt.* neque de aliquo conſenſu, vel remiſſione
fuit aliquid probatum, prout aſſerebatur, ſicut eſt
videre penes Secretarium, licet aliter eſſet dicendum
ſi matrimonium eſſet contractum ſecundum uſum
Capuanæ, & Nidi, per quem renunciatur ſucceſ-
ſioni filiorum quandocunque morientium ab inteſta-
to ſecundum quem pater, nec mater ullo modo ſuc-
cederent ab inteſtato, ut pleniſſimè diſſeritur per
Molfeſ. d. p. 1. *c.* 2.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXI.

SUMMARIUM.

1 Conſuet. Neapolit. Si quis, vel ſi qua, de ſucceſſ. ab in-
teſtat. *non habet locum*, *patre*, *vel matre in medio
exiſtente*, *ſed ſervatur jus commune*, *intellige*, *ut
n.* 6. & 7.
Conſuetud. Neap. *terminantur in diſtrictu Civitatis d.
num.* 1.
2 *Fratres*, & *ſorores ex utroque latere ſuccedunt cum
parentibus in bonis alterius fratris ab inteſtato de-
functi de jure communi*, & *ex uno tantum latere ſuc-
cedunt*, *attenta* Conſuet. Neap. *n.* 3.
4 *Frater ex utroque latere quando excludat fratrem ex
uno latere*, *attenta* Conſuetud. Neap.
5 Conſuetud. ſi quis, vel ſi qua de ſucceſſ. ab inteſtat. *ha-
bet locum*, *avo*, *vel avia in medio exiſtente*, *intellige*,
ut n. 6. & 7.
7 *Pater*, *vel mater non ſuccedit filio ab inteſtato*, *quando
matrimonium eſt contractum ſecundum uſum Capua-
na*, & *Nidi*, & *ſic* alla nova manera.
8 Conſuet. Si quis, vel ſi qua, de ſucceſſ. ab inteſtat. *quando
locum habeat.*
9 *Filius ſororis carnalis præfertur fratri uterino in feudo,
novo*, & *ita deciſum traditur.*
10 *Pars pretii feudi novi non debetur in linea collaterali*, &
ſic judicatum refertur.

1 IN ore omnium eſt regula, de qua D. meus *hic nu.*
1. quòd patre, vel matre exiſtente in medio non ha-
bet locum in hac Civitate Neap. *Conſuetud.* incip. *Si
quis*, *vel ſi qua de ſucceſſ. ab inteſtat.* Conſuetudines enim
Neap. terminantur in diſtrictu Civitatis, *Montan. con-
trov.* 8. ſub *num.* 1. ideoque regulatur ſucceſſio ſecundum
jus commune, *auth. defuncto*, *C. ad Tertulli.* quam
concluſionem ſequuti ſunt *D. Conſil. Marcell. Mar-
cian. conſil.* 1. *nu.* 20. *lib.* 2. & *D. Prat. lib.* 1. *diſcept. forenſ.
cap.* 41. *num.* 4. ac *lib.* 2. *cap. numer* 1. quem ſatis com-
2 mendat D. Meus *deciſ.* 169. ſub *numer.* 15. *lib.* 1. & copio-
sè proſequuntur *D. Conſil. Provenzal. in dict. Conſuet.
obſerv.* 21. per tot. Quare fratres, & ſorores ex utro-
que latere ſuccedunt cum parentibus in bonis alterius
fratris ab inteſtato defuncti, ex diſpoſitione *d. auth.
defuncto*, ut etiam probant *Farinac. deciſ.* 88. *numero* 1.
& *dec.* 40. *num.* 17. poſt *Repertor. de nit. volan.* 1. ac *D.*
3 *Prat d. lib.* 1. *cap.* 24. *numer.* 1. Verum ſi ſint conjuncti ex
uno tantum latere, attenta *d. Conſuet. Si quis*, *vel ſi qua*
ſuccedunt, licet ſecus ſit de jure communi, *D. Proven-
4 zal. ibid. obſerv.* 25 *n.* 19.
An autem frater ex utroque latere attenta diſpoſi-
tione *D. Conſuet. ſi quis*, *vel ſi qua* excludat æqualem
in gradu conjunctum, ex uno tamen latere, & af-
firmativam ſententiam defendit *D. de Marin. lib.* 1.
quot. reſolut. cap. 70. *n.* 12. *verſ. ſed quoad*, & *num.* 13.
ſed ipſo reliĉto, contrarium ſuſtinet *Dom. Provenzal.
in dict. Conſuetud. obſerv.* 25. *nu.* 1. 4. 5. contrariis ſatisfa-
ciendo *num.* 3. quod tamen eſt intelligendum, juxta
diſtinctionem traditam per D. meum *num.* 4. ut non
excludatur in bonis lineæ, cujus eſt conjunctus ex uno
latere, ſecus quoad bona alterius lineæ, cum qua
non eſt conjunctus, tunc enim excluditur.
Avo tamen, vel Avia in medio exiſtente non ceſ-
5 ſat *D. Conſuet. Si quis*, *vel ſi qua* ſicut è contra non
habet locum, patre, vel matre in medio exiſtente,
ut latè diſcuſſo negotio fundat *D. Provenzal. obſerv.*
24. *n.* 17. cum *ſeqq.* & ad contraria reſpondet a *n.* 27. cum
ſeqq.
6 Quæ omnia procedunt, ſi matrimonium ſit con-
tractum ſecundum *d. Conſuetud. Si quis*, *vel ſi qua*, & ſic
ut vulgo dicitur, ſecundum Conſuetudinem antiquam
& in ſcriptis redactam, ut per D. *Provenzal. ibid. ob-
ſerv.* 25 *in princ.* ubi *num.* 1. quærit, an idem dicatur, ſi
matrimonium ſit contractum ſecundum novum uſum
7 Capuanæ, & Nidi, & ſic *alla nova manera*, & de-
guſtato ad partes articulo per *tot. dict. obſervat.* contra
parentes concludit, ſed ſi matrimonium fuerit con-
tractum, juxta morem Procerum, & Magnatum,
8 ceſſat *d. Conſuetudin. Si quis*, *vel ſi qua*, patre, vel
matre in medio exiſtente, ut benè deducit *D. Provenz.
d. obſerv.* 26. *num.* 9. & *ſeq.* etiam quod nihil ſit dictum
in capitulis matrimonialibus, de filiorum ſucceſſione
dummodo contrahentes gaudeant honoribus Sedi-
lis Capuanæ, vel Nidi, ut pariter concludit D. *Pro-
venzal. obſerv.* 27. & proinde ſucceſſionem in dicto
caſu

caſu regulari ſecundum dictum morem Procerum, & & Magnatum vt fundat *ibid. nu.9.*cum *ſeqq. ibiq*, allegat D. meum *dec.* 35. vbi *Nos* aliqua diximus *nu.* 28.*& ſeqq.* Et tandem obſervabis, quod *d. Conſuet. Si quis, vel ſi qua* non habet locum in linea deſcendenti, ſi credimus *Montan. controv.* 1. *n.* 8. 10. *&* 12.

9 Et dum in hac *deciſ.* agitur de ſucceſſione fratris, obſervandum erit, quòd filius ſororis carnalis. præfertur fratri vterino in ſucceſſione feudi novi, vt per D. *Conſil. de Anna conſ.* 121. *lib.* 1. vbi in *fine* ſic deciſum per S.C. tradit, junctis DD. Conſ. duarum Au-

* larum, & ſecundum prædictam determinationem fuit per idem S C. ſimiliter junctis Aulis judicatum in cauſa Zenobiæ de Blaſio, cum Alexandro Ionara in anno 1625. in Banca Carboni, & ſic contra d. Zenobiam, pro qua ſcripſerat D. *Conſil. Theodor. alleg.* 101. In qua cauſa fuit etiam diſputatus articulus, num di-

10 ctus Alexander teneretur ſolvere partem pretii dicti feudi novi, quamvis ageretur in linea Collaterali, & fuit pariter junctis Aulis die vltima Octobris 1625.

* proviſum, non deberi, & ſic fuit abſolutus dictus Alexander, quamvis ipſe, & dicta Zenobia eſſent hæredes æqualiter in burgenſaticis, licet contrarium ſubſtineat D. *Reg. Rovit. in prag.* 25. *n.* 47. *de feud.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGVMENTVM.

An fructus bonorum antiquorum maturati & non exacti, veniant ſub diſpoſitione Conſuetudinis Neap.

SVMMARIVM.

1 *Fructus percepti ex bonis fideicommiſſo ſubjectis, an ſint hæredis, vel fideicommiſſarii.*
2 *In diſpoſitione Conſuetud. Neapol veniunt omnia, quæ obvenerunt hæredi in vim ceſſionis, ſeu lucri.*
3 *Fructus, & uſuræ veniunt ex bonis, & non propter bona.*
4 *Fructus maturati in vita ipſius hæredis, non veniunt in diſpoſitione Conſuetud. Neap.*
5 Io Franc. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 9. de ſucceſſ. mulier. n. 15. *declaratur.*
6 *Fructus maturati, & à ſolo ſeparati, an pertineant ad hæredem beneficiati, vel ad ſucceſſorem in beneficio, an ad Cameram Apoſtolicam.*
Et quid in annuis introitibus, n. 8.
7 *Beneficiatus vſufructuario æquiparatur.*

DECISIO LXII.

IN cauſa Marcelli Filomarini cum Gubernatoribus Congregationis Laicorum Domus profeſſæ Societatis Ieſu, hæredis quondam Victoriæ Gargauæ fuit dubitatum, ſi fructus bonorum antiquorum maturati vſque ad diem mortis prædictæ qu. Victoriæ eſſent ſubjecti Conſuetudini Neapolitanæ, & per conſequens, ſi erat locus ſequeſtro petito pro parte dicti

1 Marcelli proximioris vocari ex Conſuetudine, & quidem hæc quæſtio tractatur latè à DD. in materia fideicommiſſi, an ſcilicet fructus percepti ex bonis fideicommiſſo ſubjectis, ſint hæredis, vel fideicommiſſarii, & communiter diſtinguitur, quòd aut ſunt maturati poſt aditam hæreditatem, & ſunt ipſius hæredis, aut verò ante, & veniunt in reſtitutione fideicommiſſi, *Peregrin. de fideicomm. artic.* 49. *Fachin. controverſ. iur. lib.* 4. *c.* 43. quod probat *text. in l. poſtulante. §. hujuſmodi, ff. ad Trebell.* & quomodo ſint dividendi fructus naturales, vel induſtriales, & civiles, & qui ſemel in anno colliguntur, latè *Fuſar.* *de fideicomm. ſubſtit. qu.* 626. *per tot.* Verum dicebatur pro parte Marcelli, quòd hic caſus deciditur per *Napodan. in Conſuetuds. Si quis, vel ſi qua, in verbo obve-*

2 *nerunt, numer.* 227. vbi habetur, venire in diſpoſitione Conſuetudinis omnia, quæ hæredi obvenerunt in vim acceſſionis ſeu lucri, & magis punctualiter *ibid. Piſanell.* dicit, venire fructus ejuſdem rei, ex *text. in*

3 *l. qui procurator, ff. de procur.* vbi diſponitur fructus, & viuras venire ex bonis, & non propter bona, quod latius explicatur per *De Ponte de poteſt. Proreg. titul.* 9. *de ſucceſſ. mulier. numer.* 15. idem etiam videtur ſentire *Gaſpar. de Leo in ead. Conſuetud.* ibi, *tenet hoc Napodan.* allegat *Innocent. in cap cum in officiis, extra de teſtament.* & poſt *Socin. in conſil.* 93. *in* 3. *dubio, volum.* 1. *Caſſan. in Conſuetud. Burgund rubric.* 7. *§.* 4. *num.* 5. *Arnold. Ferron. ad Conſuetud. Burdeg. titul. de teſtam. §.* 8. & alios hoc validè firmat *Fab. de Anna conſil.* 119. *volum.* 2 *numer* 14. cum *ſeqq.*

4 Verum, prædictis non obſtantibus die 19 Maii 1635. contrarium judicavimus ad relationem Regii Conſiliarii Citavitæ, penes Actorum Magiſtrum Spera, quia verè fructus bonorum antiquorum maturati in vita hæredis ſunt ipſius hæredis, & poteſt de illis diſponere, ſicuti de aliis bonis liberis, *Nancler in addit. ad Conſuetud. Si qua morient, fol.* 13. ibi, *in eadem Conſuetudine quæritur*, quæ opinio in S. C. fuit ſequu-

5 ta, & ita ſemper judicatum, vt per *Franch. in deciſ.* 604. *n.* 4 & eam latè comprobat *Molfeſ. titul.* 2. *de bonis, qu.* 20. qui *Ioan Franciſci de Ponte* doctrinam intelligit, quotieſcunque fructus eſſent maturati, vivente teſtatore, vel percepti ante aditam hæreditatem, quia tunc ipſam augerent. Facit etiam ad prædicta quæſtio, an fructus maturati, & à ſolo ſeparati

6 pertineant ad hæredes beneficiati, an verò ad ſucceſſorem in beneficio, vel ad Cameram Apoſtolicam, & circumſcripta *Bulla Iulii III.* edita de anno 1550. incip. *Motu proprio*, quamvis nonnulli teneant, ſpectare ad ſucceſſorem in beneficio, de quibus per *Surd. conſil.* 333. *num.* 6. tamen communis eſt concluſio, quòd fructus maturati, & à ſolo ſeparati, ſpectant ad hæredem beneficiati, qui uſufructuario æquiparatur, *gloſ. in cap ſi propter, verbo primi anni*, vbi etiam

7 *Philipp. Franch. nu.* 5. *de reſcript. in* 6. *Hoſt. Zabarell. Imol. & Barbat. in cap. fin. de pecul. cleric. Rendina in prompt. recept ſentent. tit.* 5. *num.* 6. *Monetu de diſtribut. quotidian. par.* 3. *qu.* 4. *num.* 21. *Ioſeph. Ludovic. deciſ. Peruſ.* 3. *num.* 13. *Bonac. variar. tract. diſput.* 4. *de oblig. benef. punct.* 3. *numer.* 6. *Barboſ. ad collect. in c. tua nobis, de confirmat. vtil. vel inutil. numero* 28. quod

8 præſertim procedit in annuis introitibus, qui principaliter debentur, & non tanquam acceſſorii ad ſortem principalem, *Bald. in c. quæ in Eccleſiarum, in* 4. *col. de Conſtitut. Vinc. de Franch. deciſ.* 254. *num.* 12. & ideo in illis non cadit diſtinctio, ſi ſint pendentes, vel non, ut *numer.* 5. prout erant in caſu, de quo agebatur, & propterea, vt ſupra diximus, fuit ſequeſtrum denegatum.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXII.

SVMMARIVM.

1 *Fructus bonorum, antiquorum maturati in vita hæredis, quamvis non exacti ad illum pertinent, & nu.* 5. *ſed exiguntur à proprietario, qui pro rata dividet, num.* 6.
2 Tex. in l. deducta, §. qui poſt tempus, ff. ad Trebel. *procedit in vſuris, non autem in annuis introitibus.*
Annui introitus debentur principaliter, & de per ſe, non autem acceſſorie ibid, & dicuntur fructus civiles, numer 3.
Fructus civiles pro exactis habentur, ſtatim ac ceſſit ſolutionis dies, d. num. 3.

Tex in l. in ſingulos ff. de ann. legat. *declaratur d. num. 3. & 4.*

8 *Fructus civiles dividuntur inter emptorem & venditorem pro rata temporis, maximè in venditione facta ex cauſa retractus, vigore pacti de retrovendendo, numero 9. etiam ſi ſint anticipatè exacti à venditore, numero 10. & ita deciſum adducitur numero 7.*

1 IN hac cauſa Marcelli Filomarini, cujus partes nervosè defendebat D. *Joſeph Magaldus* fuit deciſum, fructus bonorum antiquorum maturatos in vita hæredis eſſe illius, qui diſponere de ipſis poteſt, ſicut de aliis bonis liberis, ut refert D. meus *nu* 4. ex ratione adducta *n.* 8. dum enim ceſſerat dies ſolutionis in vita hæredis, quamvis exacti non ſint, illos ad ſuos hæredes tranſmittit, *Mantica deciſ. 24. numer. 7. & ſeq.* nam ut inquit D. *de Franch. deciſ. 154. nu. 5.* fructus maturati in vita uſufructuarii, habentur pro exactis, ſequitur alios adducens D. *Hodierna lib. 1. contro forenſ c. 4. n. 33.*
2 *& 41.* ubi latiſſimè de iſto articulo pertractat, ideoque non obſtat *tex. in leg deducta, § qui poſt. tempus, ff. ad Trebell* quem adducit D. *de Franch. deciſ. 49.* quandoquidem illius diſpoſitio procedit in iis uſuris, quæ ſunt acceſſoriæ ad ſortem, & ex natura acceſſionis ſequuntur ſortem, ideoque ratione conſolidationis uſusfructus accreſcunt proprietario, cui ſors ipſa principalis debetur; quare cum exactæ non ſint, ad ipſum proprietarium pertinent, *l. ſi nomen, ff. de legat. 3. D. de Franch. de dec. 154. nu. 7. & 8.* at caſus hujus deciſionis erat in annuis introitibus, qui principaliter, & de per ſe debentur, non autem acceſſoriè, prout uſuræ, ad tradita per D. meum *nu* 8.

3 Sic etiam cum iſti annui introitus ſint fructus civiles, ut per D. *de Franch deciſ. 168. numero 13. num. 15.* qui ſtatim acceſſit dies ſolutionis, pro exactis habentur, ut ſubdit *nu* 16. non poteſt ad illos inferri, ex *l. in ſingulos, ff. de annuis leg.* ubi fructus ab uſufructuario non percepti, ſive ſint maturati tempore ejus mortis, ſive non, ad proprietarium ſpectant, ea ratione, quia uſufructuarius non eſt dominus fructuum, antequam illos percipiat; ſed illi proprietario reſervantur, *l. ſi uſufructuarius meſſem, §. ult. ff. quemadm.*
4 *uſufruct. amitt.* jura enim prædicta locum ſibi vendicant in fructibus naturalibus, & in reſponſionibus annuis, quæ ſolvuntur pro illis, ut bene dixit *Surd. conſ 84. nu. 4. lib. 1.* & ex his omnibus confirmatur deciſio iſta.

Hinc velim obſerves, quòd nedum hæres tranſmittit ad ſuos hæredes annuos introitus, integraliter maturatos; ſed etiam ratam illorum debitam, uſque ad diem mortis, quia pro rata temporis ſunt dividendi,
5 *Covarruvar. reſol. lib. 1. c. 15. nu. 10 D. de Franch. d. dec. 79. & 168. nu 17. Peregrin. de fideicomm. art. 49 n 99. & 100.* aliique apud D. *Hodiern. ubi ſup. n. 34 & ſeqq.* quorum
6 exactio ad proprietarium ſpectat, qui poſtea illos dividet pro rata cum hæredibus uſufructuarii, ut ex aliorum placitis ſubjungit *de Franch. d. dec. 168. n. 18.*

Quare cum D. Carolus Gambacurta Princeps Macchiæ ex Beato Petro Gambacurta de Piſis, uti ceſſionarius juris luendi Regiæ Curiæ, ſub die 23.
7 Martii 1647. redemiſſet à D. Thoma Fierao Principe S. Agathæ officium Montorii Majoris, ſive Præfecti Venationis ei venditum per Regiam Curiam pro duc. 20. mil. cum pacto de retrovendendo quandocunque emanatis bannis prohibitivis venationem in locis prohibitis, comparuerunt Venatores, qui dirictus licentiarum ſolverant anticipatè, ut fieri ſolet D. Principi S. Agathæ pro uno anno, ante redemptionem prædictam, & obtinuerunt à D. Prorege per Scripturium, non eſſe moleſtandos pro tempore in licentiis contento, pro cujus ordinis exequutione fuit per D. Conſil. *Brancatium* cauſæ Commiſſarium domi ordinatum, non eſſe moleſtandos, ſalva proviſione facienda, in damnum cujus cedere deberent dirictus prædicti, anticipatè exacti, ideoque facto
* verbo in S.C. per eundem *D. Brancatium* hac mane 10. Julii 1651. fuit *Me* patrocinante pro D. Petro Gambacurta hodierno Principe Macchiæ, ac Montorio Majore deciſum, dirictus prædictos cedere in dam-
8 num dicti D. Principis S. Agathæ, in Banca Clavelli pro Salmanca; ex infraſcriptis per *Me* adductis; ſiquidem dirictus prædicti ſunt fructus civiles, qui ſingulis diebus percipiuntur, ideoque dividendi ſunt pro rata temporis inter venditorem, & emptorem, ex trad. ſupr *n.* 3. & comprobat *D. Barbat. de diviſ fruct. par. 2. c. 1. nu. 9. & c. 5. num 16.* & in individuo in vendi-
9 tione facta ex cauſa retractus conventionalis, vigore pacti de retrovendendo, fundat *D. Barbat. d.*
10 *par. 1. c. 6. num. 29.* & propriè *num.* 43. & magis in terminis terminantibus, etiamſi dirictus eſſent exacti anticipatè à venditore, ut erat caſus iſte, ut teneatur ratam illorum ad emptorem ſpectantem reſtituere, tradit *Gutier. canonic. quæſtionib. cap. 33. numero vigeſimo primo & vigeſimo ſecundo* quem ſequutus eſt *D. Barbat. dict. cap. 5. nu. 14.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

An Conſuetudini Civitatis Neapolitan. quòd in antephato ſuccedant filii uti hæredes patris, poſſit per pactum inter contrahentes renunciari. Et an quæratur jus filiis abſque ſtipulatione Notarii.

SUMMARIUM.

1 *Mater pro filiis ſtipulari non poteſt,*
Limita, in patre, num. 1.
2 *Mater filios non habet in poteſtate.*
4 *Filii in antephato, attento jure communi ſuccedunt uti filii, & non uti hæredes.*
Secus de jure Conſuetudinis, num. 5.
Amplia, quamvis matrimonium eſſet contractum ſecundum morem Procerum, & Magnatum, numero 6.
7 *Antephatum ipſo jure debetur, quamvis non ſit conſtitutum.*
Limita, de jure Conſuetudinaria Civitatis Neapol. numero 8.
9 *Pater tenetur filio in recompenſationem dotis receptæ, donationem propter nuptias conſtituere.*
10 *Conſuetudo poteſt per pactum removeri.*
11 *Pacta inter contrahentes ſervanda ſunt.*
12 *Juramentum ſupplet ſtipulationem Notarii.*
13 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO LXIII.

CONtracto matrimonio inter Antonium Paſquale, & Lucretiam de S. Antonio, fuerunt per dictam Lucretiam dati in dotem ducator. 4. mille & tam prædictus Antonius, quam Not. Ferdinandus Paſquale ejus pater conſtituerunt antephatum ducat. 2. mille quod antephatum, fuit conventum, quòd poſt mortem prædictorum Conjugum pervenire debeat ad filios ex dicto matrimonio naſcituros, tanquam filios, & non tanquam hæredes. Cumque per mortem viri, relictis liberis eſſet factus caſus lucrifactionis antephati, obiit tandem prædicta Lucretia uxor, ſuperſtitibus prædictis filiis, orta fuit controverſia inter filios ex dicto matrimonio procreatos, & Creditores prædicti q. Antonii, filii enim prætendebant, in bonis Not. Ferdinandi Avi eſſe præferen-
dos

dos pro prædicto antephato, excluſis Creditoribus Antonii patris, ſtante pacto prædicto; Creditores vero Antonii prætendebant, nullam habendam eſſe rationem de prædicto pacto, quia per illud nullum jus fuit quæſitum filiis, ſiquidem mater ſolummodo pro filiis naſcituris fuit ſtipulata, & de jure veriſſima eſt concluſio, quòd mater, nec pro filiis natis, nec naſci-
1 turis ſtipulari poteſt, nec etiam ex cauſa dotis, per *text. in leg. pactum dotale*, ubi omnes *DD. C. de pact.* per quem *text.* idem concordantes allegando tenuit *Peregrin. de fideic. art 51. numer. 8.* & ante eum *Anton. Gabr. comm. concl. lib. 3. in tit. de verb. obl. concluſ. 1. num.*
2 *7. verſicul. ſicut è converſo.* Quod quidem ea ratione confirmatur, quia mater non habet filios in poteſtate *§. 1. in fi. Inſtit. de patr. pot.* & in *§ fœmina I fi. de adopt.* & proptereа non poteſt pro filiis ſtipulari, ex regul. *text. in l Caius*, ubi *Scribentes, ff. ſol. matr.* quod
3 ſecus eſt in patre, quia habet filios in poteſtate, & ideo poteſt pro illis ſtipulari, *Bart. in leg. quod dicitur, ff. de verb. oblig.* & in *d. leg. Caius*, & vera eſt in jure regula, quòd alteri ſtipulari nemo poteſt, *l. ſtipulatio iſta. § alteri, ff. de verb. oblig §. ſi quis alii, Inſt. de inutil. ſtipul.* & propterea dicebatur, quòd ſi n prædicti qu. Antonii non poſſunt ex eorum propria perſona ſuccedere, quamvis enim jure communi attento in antephato, ſeu donatione propter nuptias filii ſuccedunt tanquam filii, non tanquam patris hæredes, juxta *text. in auth. heres Cod. de ſecund. nupt.* attamen
4 quia matrimonium fuit celebratum in hac Fideliſſima Civitate & inter Cives Neapolitanos, locum habet Conſuetudo hujus Civitatis, ſecundum quam filii in antephato ſuccedunt uti hæredes patris, juxta
5 diſpoſitionem *Conſuet.* quæ incip. *Quartam autem, de jure quarta*, ubi *Napodan. in verb. fructum*, quicquid dixerit *Afflict. in dec. 314.* cum contra eum fuerit pluries deciſum ut refert *Piſanell. in add. ad d Conſuet.* incip. *Mortuo Hieronymo de Anaſio*, & habetur etiam ex *dec. de Franch. 106. & 181. Urſill. ad d. dec. Afflict. 314. num. 5.* quibus adſtipulabatur, quòd in capitulis matrimonialibus neque apparebat, Notarium pro prædictis filiis, ſtipulaſſe, juxta diſpoſitionem *text. in l. 2. ff. rem pupill ſalvam fore gloſſ. in d. §. ſi quis alii, Inſt. de inutil ſtipul. Dec. in leg. quo tutela, §. nec paciſcendo, nu. 2. ff de reg. jur. Covarr in titul. de teſtam. in 3 p. nu. 13.* circa *med. & var. reſol. lib. 1. c. 14. num. 11. & Surd dec. 322. nu. 2.* & ſic dicebat, quòd cum prædicti filii non poterant venire ex eorum propria perſona, ſed uti hæredes patris, tenebantur ſatisfacere ipſis Creditoribus, & per hoc ipſi erant præferendi. Pro parte verò filiorum non negabatur concluſio, quòd de jure Conſuetudinario filii ſuccedant in antephato, tanquam hæredes, & non tanquam filii, cum hoc procedat hodie abſque controverſia, ſtantibus tot, tantiſque deciſionibus S. C. quod procedere, quamvis matri-
6 monium ſit contractum ſecundum morem Procerum, & Magnatum, fuit deciſum in cauſa Comitis Montis Calvi cum Comite Montellæ, in anno 1570. verba cujus ſententiæ referuntur à *Molfeſ in Comment. ad Conſuet. p. 1. cap. 3. numero vigeſimo primo* ex quo tempore fuit inventa cautela, apponere pactum in capitulis matrimonialibus, ut in antephato ſuccedant filii uti filii, non uti patris hæredes, ut dicit *De Ponte de poteſt. Proreg. titul. 9. de ſucceſſ. mulier. numero 25.* & nonquam fuit dubitatum, quòd pactum prædictum ſit validum, & per conſequens, quòd filii tanquam filii in antephato ſuccedant, neque in hoc requiritur, quòd aliquis ſtipuletur pro filiis, non enim eſt donatio, quæ filiis elargitur, cum antephatum de
7 jure communi debeatur, quamvis non ſit conſtitutum, quando tamen dos fuit ſoluta *gl. in auth. dos data, in verb. meretur, C. de donat. ante nupt. Bart. in auth. de æqualit. dot. numero 9.* multa per *Urſill. ad deciſ. Afflict. 241. nu. 2 & Surd. dec. 214. numer. 8.* & licet multi contrarium teneant, ut ibi notat *Additionator Hodiern* qui multos pro contraria opinione cumulat, quicquid tamen ſit, negari tamen non poteſt, quod non ſit donatio gratuita.

De jure autem conſuetudinario quamvis neceſſa-
8 ria ſit antephati conſtitutio, ut habetur in *dict. Conſuet. Quartam autem*, ubi *Napod. numero* & in *Conſuet. Dos, & quarta. Gramm. deciſ. 97.* tamen, ut dicit *Napodan. in loc. ſup. citat.* injuſte faceret maritus, recipiens dotem, ſi donationem propter nuptias uxori non conſtituat, ex *text. in §. fin. auth. de non elig. ſecund. nub* & pater tenetur ejus nurui conſtituere antephatum, quia ſicut erat onus patris dotare filiam, ita tenetur in recompenſationem receptæ dotis conſtituere
9 filio donationem propter nuptias, *leg. fin. Cod de dot. promiſſ.* & plene probat *Molfeſ. par. 7. quæſt. 3.* per tot & ſic iſta antephati conſtitutio non dici poteſt donatio, ſeu liberalitas, ſed facere id, quod debet maritus ob dotem receptam. In hoc autem antephato dubium non eſt, quòd de jure communi ſuccedunt filii, *d auth. heres, C. de ſecund. nupt.* verum hoc fuit innovatum per *Conſuet.* ut ſuccedere debeant uti hære-
10 des, conſuetudo autem poteſt removeri per pactum; ſunt enim pacta Civium, ut dixit *Napodan. in Conſuetudin. Si quis habet Curt in numero vigeſimo primo de aper non facien. & in proœm Conſuetud. §. præfatæ autem, & Addentes in princip. proœm. fol.* mihi 4. *lit C. & Napod.* in eod. *proœm. num. 22.* Tanto magis, quia conſuetudine ſublata remanet jus commune, & res de facili revertitur ad primævam naturam, pacta autem
11 dotalia, quæ fiunt inter contrahentes ſunt ſervanda, *leg 1 & tot. tit. C. de pact. dotal.* & proinde non poſſunt applicari termini donationis, quia vere non eſt donatio, per ſupradicta, cùm tam de jure communi, quam de jure Conſuetudinario debeat poſt mortem uxoris ad filios pervenire, ſolum eſt differentia in modo ſuccedendi, nam ſecundum jus commune ſuccedunt ut filii, de jure conſuetudinario uti hæredes, & hic modus ex pacto inter omnes contrahentes, qui in contractu matrimonii interveniunt, paciſcitur, & ex his nunquam fuit dubitatum, tale pactum valere, & eſſe obſervandum, ut dixerunt omnes Moderni, qui de prædicto pacto ſcripſerunt, ut per *De Ponte in d. titul 9. de ſucceſſ mulier. Molfeſ. cap. 3. p. 1. numero 19. Rocc. coll. 777.* qui alios congerunt, faciunt etiam notata per *Toſaur. quæſt. for. lib 3. q. 9. n. 17.* multa etiam congerit modernus *Thorus in Compend. deciſ. in verb. filii mortua matre, tom. 1.* quod tanto magis procedere debebat in caſu noſtro, ubi aderat jura-
12 mentum, quo caſu idem operatur effectus, ac ſtipulatio Notarii, *gloſſ. in cum. quoties Cordis 1. q. 7. Gabr. commun. concluſ. concl. 1. num. 69 de verb. oblig. Alex. conſ. 185. vol. 6. num. 7.* Et ea his 24. Octobris 1631. fuit judicatum, non eſſe deferendum reſtitutioni in integrum
13 petitæ pro parte Venerabilis Eccleſiæ Divæ Mariæ ad Cellarium adverſus ſententiam S. C. per quam erant adjudicari filiis annui introitus pro prædicto antephato, ad relationem Regii Conſiliarii Octavii de Piccolellis Aulæ Decani, & cauſæ Commiſſarii cum interventu doctiſſimi, & oculatiſſimi Viri Spectabilis Petri Jordani Urſini, noſtri S. C. Præſidis, intervenientibus etiam Reg. Conſil. Zufia, Savio, Provenzale, Mendiecta, & me Hectore, in Banca Martii Simeonis pro Felice. Videndus etiam ad materiam *Fab. de Anna conſ. 74. volum. 1.*

OBSERVATIO IN DECIS. LXIII.

SUMMARIUM.

1 *Antephatum jure communi inſpecto, ſpectat ad filios, quamvis non hæredes patris, contrarium de jure conſuetudinario Neap. numero 2. & ita deciſum adduci-*

tur,num 4.quid ſtante pacto, quòd filii ſuccedant uti filii,num.8.

3 Affl.dec.37.oumer.6.& dec.314.num.4. *declaratur,& num.5.*

6 *Antephatum contracto matrimonio ſecundum uſum Procerum & Magnatum pertinet ad filios,uti patris hæredes,contrarium,numer.7.quid ſtante pacto appoſito, quòd filii ſuccedant uti filii,num.8.*

9 *Antephati medietas debetur uxori propter oſculum,non contracto matrimonio adhuc per verba de præſenti, etiam ſi oſculum fuerit violentum, & deciſum adducitur.*

1 ANtephatum per uxorem lucratum ob mariti mortem, ſuperſtitibus filiis, mortua matre ſpectat ad filios, tanquam filios, quamvis non ſint patris hæredes jure communi inſpecto, ad *text. in authent.heres,Cod.de ſecund. nupt.* ut tradit inſignis Religioſus *P.Molfeſ.ad Conſuet.Neap.par.1.capit.3. nu. 19.tom.*1.& poſt ipſum D.meus *hic,num.4. & 9. in fi.*ac *deciſ.98.num.19.D.de Marin.lib.2.quotid.reſol.cap.23. num.* 1.

2 De jure tamen conſuetudinario Neapolit.ex *Conſuet.Quartam autem,ſub titul. de jure quarta*, debetur filiis, uti hæredibus patris,ut etiam tradiderunt *Molfeſ.ibid.numero decimo nono* D meus *hic, numero quinto D.de Marin ibid.numero ſecundo D.Conſil.Staiban. reſolut.32.numero primo & reſolut.80.num.24.lib. 1. reſol. firenſ.ac D.Conſil.Provenzal.in Conſuet.1.de ſucceſſ. ab inteſt.obſerv.13.numer.* 7. & ita deciſum refert *D.Joan. Angel.Piſanell.*I.C.clariſſimus, ac magni ingenii, in *allegat.*inſertis per *D.de Marin.dict. libro 2.cap.22. à num.decimo cum ſeqq. D. Carol. Acton. Boctslierius de ſucceſſ.ab inteſtat.titul,de excluſ.parag.& maſcul cap.1. theor.14.nu.1.in princip.*

3 Et quamvis *Afflict.deciſ.37.numero ſexto* ſubſtineat opinionem, ut antephatum pertineat poſt matris mortem ad filios, quamvis non ſint hæredes patris, contra *Napodan*, ac ita deciſum dicat *deciſi. 314. numero quarto* quem ſequutus eſt *D.Boctslier.* ubi ſup. nihilominus contra *Afflict.* indiſtincte judicatum tradit *D. de Franch.deciſi.106. numero ſeptimo* ubi reprehendit *Addentes ad Afflict.* ſequutos fuiſſe illius opinionem, eamque deciſionem pro abſoluta confirmat *deciſ.*182.*numero decimo quarto.*Immo idem *D. Piſanell.loc.*citat *numer.decimo primo* refert, quòd *Domin. Antonius de Januario*, tunc Præſes S. C.dixerat,

4 quòd *Affl.in d dec.*314. fuerat male recordatus, dum idem D.*de Alexan.*teſtabatur,quòd contra *d.deciſi.*bis judicaverat S.C.de anno 1513. & 1535. quas deciſiones etiam refert ipſe *Dom.Piſanell.in addit.ad Afflict. dict. deciſi.*314. & in *dict. Conſuet. Quartam autem. verſicul. mortuo Hieronymo de Ariano*,& *Ego* addo aliam ſimilem deciſionem ejuſdem S. C. junctis Aulis latam, in cauſa Aloyſiæ Carracciolæ cum Hippolyta Caracciola,ad relationem D.Conſ.*Camilli de Curtis*,poſtea Re-

5 gentis digniſſimi,die 16.Februarii 1598.vel dicendum, quòd *d.dec.314.Affl.*procedere poteſt extra Civitatem Neap.& in locis,ubi jus commune ſervatur, ut filii in antephato ſuccedant, quamvis non ſint patris hæredes, ut tradit *D.Conſil.de Anna conſ.74.num.* 8.*lib.*1.*D. Taſſon de antephat.verſic.4.obſer.4.ſub numer.62.* ac D. Epiſcop.*Ricc.coll.777.p.4.*

Quare cavendum erit à deciſione lata per S.C. in cauſa Creditorum D. Comitis Montellæ. cujus partes tuebatur *Dom. Fabius Marchesius* I. C. maximus,

6 ac eximia laude cumulatiſſimus, & pro Creditoribus in jure ſcripſerunt *D.Fabritius Brancatius* Advocatus celeberrimus, ac *D. Vincentius Maſtrillus* eximiæ doctrinæ inſignis, per quam fuit deciſum, quòd contracto matrimonio ſecundum morem Procerum, & Magnatum, antephatum perveniat ad filios,uti patris hæredes,ut teſtatur *D.de Franch.d.dec.* 106.*num.*8.& 9. illamque regiſtravit *Molfeſ.d.c.3.num.* 21. quoe ſequitur, eliis etiam relatis *D. Boctslier. dict. theor.*14.ſub *numer.*1.& de ea pariter meminit D.meus *hic,num.6.& dec.98.num.20.*ex ratione adducta per *d. D.de Franch.dec.537.nu.17.D.de Anna conſ 2.nu. 2.lib. 1.D.Reg.de Pont.conſil.65.num.74.*& in *tract. de poteſt. Proreg.titul.9.de ſucceſſ. mulier. num.* 24. illaque dixe

7 viſe fuit eidem D.*de Pont.dict.titul.9.num. 25. Molfeſ. in d.cap.3.*ſub *num.21.in fine*,& lata fuit ad inſtigationem D.*Reg.Salernitani*,viri alioquin doctiſſimi, tunc Præſid.S.C.qui contrarium tuebatur, & propterea ut ejus opinio approbaretur, adjunxit Judices in cauſa prædicta ſibi viſos,ut refert *Molfeſ.par.7.q.2.numer.13. ad Conſuet.Neap.*eo magis, quia fuit facta cum maxima diſcuſſione,ut refert D.*de Franch.d.dec.* 106. *num.* 9.eamque deciſionem pariter impugnat *Montan. controv.1.num.44.*

Ideoque ad tollendam omnem dubietatem, à tem-

8 pore dictæ deciſionis latæ in cauſa Creditorum D. Comitis Montellæ,de qua ſupr.*nu.* 6. in capitulis matrimonialibus apponitur pactum,ut filii in antephato ſuccedant tanquam filii, non autem tanquam hæredes patris ut refert *Molfeſ.d.q.2.numer,14.& conſil. 2.num.36.lib.*1.ipſoque relato ſequitur D.meus *hic* ſub *num.*6.quem citat D. *Boctslier. ibid. numer.* 2. *in fin.* ac etiam D. *de Marin.d.c.22.numero 3.de Taſſon d.obſerv.* 4.ſub *num.62.*& proinde,ſtante pacto prædicto, ſic judicatum tradit D.meus *num.*13.eo magis ad evitandam diſpoſitionem *Reg. pragm. unic. de donat.propter nupt. ſive antephat.* editæ ſub die 30. Decembris 1617. per quam hæredes patris ſuccedunt in antephato, mortua uxore,extent,vel non filii,ut etiam refert D.*de Marin. lib.1.quotid.reſol.cap.15.num.*1. ut excludantur creditores paterni à dicto antephato,nam ſi filii ſuccederent uti hæredes patris,illud eſſet obnoxium creditoribus, ut per D. *Anton.de Alexand.in dict. Conſuetud. Quartam autem,verſicul.ex hac conſuetudine,fol.*mihi 251. *in fine*, & ſic bis deciſum junctis Aulis, refert D. *de Franch.d.deciſ.106.nu.6.in fine.*

Obſerves tamen in hac materia antephati, quòd

9 mulier lucratur medietatem illius, ei promiſſi in capitulis matrimonialibus, ſubſequuto tamen oſculo, & ſi non contracto matrimonio per verba de præſenti, ut per D. *de Franch.deciſ.*503.idemque procedit, ſi oſculum fuerit violentum, & deinde fuerunt confecta capitula matrimonialia, in quibus fuit promiſſum antephatum, nam viro mortuo, antequam

* matrimonium contraheretur per verba de præſenti, debetur medietas antephati, ut fuit deciſum die 15. Maii 1640. per Mag. Cur.Vic.in cauſa Mariæ Aſcione cum hæredibus Bernardini Nocerini Caſalis Reſinæ, ad relationem D. Judicis *Joan.Baptiſta Muſcepnula*, in Banco de Felco.

M. A.Gizzius.

ARGUMENTUM.

Inſpecta Conſuetudine Neapolitana, num mulier mortuo viro poſſit contra ſocerum, vel ſoceram agere, ut adveniente tempore ei fiat reſtitutio dotis ex portione quam ejus vir,ſi ſupervixiſſet, habiturus fuiſſet.

SUMMARIUM.

1 *Filio recipiente dotem ab uxore,quam duxit,conſentiente patre,vel matre, eo mortuo parentes non tenentur ad illius reſtitutionem, eorum vita durante, ſed poſt mortem,de jure Conſuetudinis.*

2 *Creditor in diem an, & quando ante diem poſſit agere, recenſentur nonnulla opiniones, & numero 3. & 8.*

4 *Maritus*

4 *Maritus pendente dilatione anni ad ſolvendam dotem, poteſt cogi ad præſtandam cautionem de ſolvendo finito anno.*
5 *Pater conſentiens, dotem filio ſolvi, obligatur.*
Fallit de jure Conſuetudinario, num. 7.
6 *Simplex patris præſentia, abſque conſenſu in ſolutione dotis filio, eum non obligat.*
9 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO LXIV.

PEr *Conſuetudinem* hujus Civitatis, incipient.
Filio ducente uxorem, ſub *titul. de patre recipiente dotes ſimul cum uxore, & filio*, cautum reperitur, quòd ſi filius recipit dotem ab uxore, quam
1 duxit, conſentiente patre, vel matre, filio præmortuo
parentes non tenentur ad reſtitutionem dotis, eorum vita durante, ſed hæredes poſt prædictorum parentum mortem tenentur ad reſtitutionem prædictarum dotium, uſque ad concurrentem quantitatem ſeu valorem partis bonorum, quæ ipſi filio præmortuo contingeret, ſi patri, vel matri ſupervixiſſet: Hinc incidit quæſtio, quia præmortuo filio, qui uxorem duxerat cum conſenſu patris, dotemque receperat, mulier petiit reſtitutionem dotium, fuit ejus ſocer pater viri præmortui liberatus, ſalvis juribus ei competentibus poſt ejus mortem, inſtitit propterea mulier, ut ex nunc per S. C. explicetur ille proviſio jurium reſervet poſt mortem patris, dicebat enim, ex nunc velle in tuto quantitatis ad ſe perve-
2 nientis, poſt mortem prædicti ejus ſoceri, nam
quemvis qui præmaturè agit, plus petere videatur, §. *plus, Inſtit. de action.* & propterea competat exceptio, quòd agere non poteſt ante tempus, §. *temporales, Inſtitut. de except. attamen Bartol. in leg. ita ſtipulatus, in 2. qu. ff. de verb. obligat.* diſtinguit, quia aut dies eſt appo-
3 ſitus in obligatione ab homine, vel à lege, quando
eſt appoſitus à lege miſerationis gratia, tunc poteſt ante diem agi, & in ſpecie in dote, juxta diſpoſitionem *text. in l. unic. §. exactio, C. de rei uxor. act.* & quod poſſit mulier ante diem agere, dixit *Affl. & 101. Urſil.*
4 *in deciſ. 279. per tot.* & quod pendente dilatione anni
ad ſolvendam dotem poſſit cogi maritus ad præſtandam cautionem de ſolvendo, finito anno, fuiſſe deciſum in S.C. teſtatur *Franch. deciſ. 218. Carav. in Ritu 167. nu. 8. Vivius dec. 413.* diffusè per *Ludovic.* in ſuit *commun. concluſion. in concluſ. 8. idem Franch. deciſ. 143. num. 5. & deciſ. 693. Peregrin. de fideicomm. artic. 41. numer. 3. Cacher. dec. 130. in fin. Surd. deciſ. 131. numero ſexto Rota Gen. deciſ. 91. numero 22. Pellic. ad Conſuetud. Adverſ. c. 9. num 51. Cagnol. in leg. omnibus, ff. de reg. jur. num. 15. Ricc. coll. dec. 1420.*
5 Ex adverſo autem fuit conſideratum, quòd quam-
vis jure communi inſpecto per conſenſum pater ad reſtitutionem dotis obligetur, juxta diſpoſitionem *text. in leg. ſi cum dotem, §. transgrediamur, ff. ſo-*
6 *lut. matrim.* licet præſentia ſimplex non ſufficeret,
ut malè ſentit *Corn. conſil. 256 vol. 1 & conſil. 303. vol. 4.* ſed requiritur conſenſus, & quòd dos ſolvatur ipſi ſocero, vel ſaltem filio de ejus conſenſu, ſecundum veriorem, & communiorem opinionem, de qua per *Milaneuſ. in deciſ. Sicil. par. 1. deciſ. 19.* & ſecundum prædictam opinionem fuiſſe judicatum in S. Conſil. in cauſa Venerabilis Monaſterii S. Gaudioſi, cum Joanna Carline, refert *Thoros* in ſuo *compend. 1. part. in verbo prælatio an ſibi locum*, & deciſionem prædictam etiam refert *Molfeſ. ad Conſuetudin. Neapolitan. particul. 4. quæſtio. 19. de renunciat. in addit. Cacher. dec. 44. numer. 20. Maſtrill. deciſ. 46. numer. 13. Barboſ. in d. §. transgrediamur, Paſchal. de viribus patr. poteſt. c. 8. numer. 82.* Attamen hoc reperitur immutatum de ju-
7 re Conſuetudinario hujus Fideliſſimæ Civitatis, ubi
expreſsè cavetur, quòd parentes non teneantur ad reſtitutionem dotis, ſed cum ipſi mortui fuerint, teneantur hæredes, pro quantitate tamen, quæ filio contingeret ex portione parentum, ſi viveret, & ſic nulla actio, aut obligatio oritur contra patrem, vel matrem, ſed tantum, ut quoad hoc habeatur, ac ſi filius eſſet vivus tempore mortis patris, & ſuccederet, & de illa portione tenentur hæredes patris ſolvere dotem mulieri, omnes autem ſupracitati DD. qui tenent, agi
8 poſſe contra debitorem in diem; antequam dies
cedat, loquuntur quando jam eſt orta actio, & obligatio, ſed tempus eſt à lege conceſſum miſerationis gratia, & ſic cum nulla contra patrem ſit orta actio perſonalis, nec bona ſint obligata, niſi quatenus in hæreditate remaneret pro portione filii, non poteſt aliqua actione mulier contra ſocerum experiri. Et
9 proinde facta relatione de prædictis in S.C. per Re-
gium Conſiliarium D. Franciſcum Sevium, de menſe Decembris 1632. fuit communi voto deciſum, non eſſe pro nunc locum petitis.

OBSERVATIO IN DECIS. LXIV.

SUMMARIUM.

1 *Mulier quando agere poſſit contra ſocerum pro reſtitutione dotis de jure communi, & quando de jure conſuetudinario Neapol. num 2.*
3 *Creditor in diem, an agere poſſit, ut adveniente die ei ſolvatur, & num. 5. 6. & 7.*
4 *Socer vigore Conſuet. Neap. num ſit obligatus pro dote filio ſoluta.*
8 *Dos quando reſtitui debeat uxori ab hæredibus viri, & num. 9.*
10 *Mulier agens pro dotibus mortuo viro, ejuſque hæreditate jacente habet alimenta & expenſas, & an habeat retentionem bonorum viri, non reddita ratione tutelæ adminiſtrata, tam pro dote, num. 11 quam pro intereſſe, & antefato, num. 12. 13. & 14. ubi deciſum adducitur, & num. 15.*

1 VEriſſime eſt concluſio de jure communi, de
qua Domin. meus *deciſ. 36. numero 3.* ubi *Nos* etiam *numero 2. & conſult. 138. numero 5. & 14. lib. 2. & hic numero 5. & 6.* quòd mulier non poteſt agere contra ſocerum, mortuo viro, pro dote, niſi duobus copulativè concurrentibus, quòd ſcilicet matrimonium ſit contractum cum illius conſenſu, & quòd dos ipſi patri, vel de ejus conſenſu, filio ſit ſoluta;
2 Jure vero conſuetudinario hujus Civitatis inſpecto,
per *Conſuetud.* incip. *filio ducente uxorem, de patre recip. dot. ſimul cum uxor. & fil.* pater ejus vita durante non tenetur ad dotis reſtitutionem, ſed hæredes poſt illius mortem cogendi ſunt, uſque ad concurrentem quantitatem, ſeu valorem partis bonorum patris, quæ filio præmortuo contingeret, ſi viveret, ut probavit D. meus *d. dec. 36. num. 11. in fine.* ubi Nos diximus *nu. 3.* & comprobat *d. conſult. 138. numer. 17.* & *hic numer. 1.*
3 *& 7.* ideoque fuit in deciſione dubitatum, an
mulier creditrix in diem agere poterat, ut adveniente die mortis ſoceri dos ſolveretur ab ejus hæredibus, pro concurrenti quantitate ad filium præmortuum, & ſic ejus virum ſpectante, ſi viveret, juxta *d. Conſuet.* & fuit deciſum, non eſſe locum petitis, excludendo viduam à petitione prædicta, ut habetur *nu. 9.* ex ratione adducta *nu. 8.* quia cum nulla ſit orta
4 actio perſonalis contra ſocerum, nec bona ſint obli-
gata, niſi quatenus in hæreditate remanerent pro portione filii, non poterat mulier aliqua actione contra ſocerum agere, & licet in contrarium facere
5 videatur alia *dec.* D. mei 151. *lib. 2.* ubi ſub *num. 12.* refert,
potuiſſe creditorem ſive donatarium in diem agere, ut adveniente die ei ſolvetur attamen termini non ſunt pares, quia quantitas debita donatario *d. deciſ.*

151.erat certa,hic verò incerta,potarat enim eſſe,quòd
nihil in hæreditate ſoceri reperiretur,& ſic nulla por-
6 tio daberetur filio præmortuo,ſuper que ſatisfieri po-
tuiſſet uxor de ejus dotibus, & licet contrarium de-
fendant D.*Thorus voto* 84.*n.*578.*& D.Ciarlin.c.* 95.*nu.*
31. *lib.* 1. *controv. forenſ.* ut mulier poſſit agere ante
diem,ut tamen adveniente die dos ei ſolvatur, atta-
men ex dictis per D.meum *hic*,& per D. *Pratum lib.*
7 2.*diſcept.forenſ.cap.*9.*num.*5.hoc intelligitur, quando
eſt nata actio, ac pariter obligatio,& faciunt tradi-
ta per D.*Novar.deciſ.*69.*nu.*4.

8 Et dum D.meus *hic num.*4.*& d.dec.*151.*num.*7.dixit,
quòd viro datur dilatio anni ad reſtitutionem dotis,
ex *tex.in leg.unic.§.exactio,Codic.de rei uxor.act.*quod
intelliga,ſi in bonis mobilibus conſiſtat,ſecus verò, ſi
in ſtabilibus, quæ ſtatim reſtituuntur, ut in *d.* §.*exa-
ctio*,D.*Novar.d.deciſ.*69.*numer.*1.*&* 2.hoc tamen anni
9 beneficio privatur maritus, ſi negligens fuit in adhi-
bendis Medicis,& medicamentis uxori infirmæ, ut
pluribus mediis probat D. *Novar.ibid.à num.*5. & per
8.allegat D.*Vivium*,hoc in ſpecie tenente in *dec.*197.
*num.*14.ubi ita deciſum per Regiam Curiam Aquila-
nam etiam refert.

10 Viro tamen mortuo, ejuſque hæreditate jacente,
uxori dotes repetenti eſt providendum de expenſis,
& alimentis ex bonis dictæ hæreditatis jacentis,ut de-
ciſum refert *Rebuff.ad Conſtit.Gall.titul. de ſenten. pro-
viſ.art.*3.*gloſſ.*1.*n.*14.ex rationibus adductis per *Garz.
à Tolet.dec.*57.

11 Nulla autem retentio compatit hæredibus mariti
adverſus uxorem agentem pro dotis reſtitutione,non
reddita ratione tutelæ adminiſtratæ, ex *text. in d. leg.
unica.§.taceat*,D.*de Franch.deciſ.*642.*nu.*1. ſecus verò,
12 ſi uxor agat pro ſolutione intereſſe dotis,ut diſputato
hinc inde articulo deciſum refert D. *de Franch. ibid.
num.*12.*in fin.* idemque procedit, etiam reſpectu ante-
13 phati,ut deciſum habemus apud eundem D.*de Franc.
loc.*cit.ſub *numer.* 3. quam ſententiam ſecutus eſt D.
*Conſil.de Georg.allegat.*36.*nu.*8.poſt D.*de Ann.ſing.*214.
14 & in utroque caſu,tam intereſſe dotis, quam antaphati
fuit pariter determinatum per S. C. competere re-
* tentionem hæredibus viri, in cauſa Lucretiæ Saidiæ,
cum hæredibus Joan.Andreæ Barrillis, referente D.
Conſ.Morra,in Banca de Mondellis, hodie de Sala-
15 manca, ſub die 21. Maii 1614. & in cauſa Joannæ
* Longhæ, cum Mario Prignano, ad relationem D.
Conſil.de Petio, in Banca de Martino, ſub die 16. Ju-
nii 1627.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Bonæ fidei poſſeſſor an,& quando per litis conteſta-
tionem conſtituatur in mala fide, ita ut teneatur ad fru-
ctuum reſtitutionem. Et an perempta inſtantia perimat
etiam mala fides,quæ ex ipſa litis conteſtatione induci-
tur.

SUMMARIUM.

1 *Mala fides reſpectu fructuum reſtitutione,per litis con-
teſtationem inducitur.*
*Amplia, etiam quoad eos,qui percipi potuerint, nume-
ro* 2.
Sed contrarium,niſi ſubſequatur ſententia,numero 3.
*Declara,ut num.*9.11. *&* 12.
4 *Litis conteſtatio fictam,& non veram inducit malam
fidem.*
*Sed contrarium,ubi inſimul cum eo producerentur inſtru-
menta,& ſcriptura,ex quibus conſtaret de bono jure
actoris,& poſſeſſor cognoſcat,rem ad ſe non pertinere,
num.*11.
5 *Emptor per ſolam litis conteſtationem non poteſt cognoſ-
cere,rem de ſe poſſeſſam,ad alium pertinere.*
*Intellige,ut num.*6 *&* 11.
7 *Condemnatio in fructibus,lite pendente perceptis à die
publicationis,an,& quando fieri debeat.*
8 *Deciſio Sacri Conſilii,*
10 *Mala fides in judicio petitionis hæreditatis,nedum per
litis conteſtationem,verum per ſimplicem denuncia-
tionem inducitur.*
13 Tex.in l.qui ſcit,§.fin.ff.de uſur.& l.in bonæ fidei. §.
In contrarium,ff.de acquiren.rer.dom.n. *conciliantur,& num.*17.
14 Text.in d.l.qui ſcit,§.fin.*plures habet intellectus.*
15 *Poſſeſſor fructus ſuos redimere non cogitur.*
16 *Fructus pendentes pars fundi ſunt.*
18 *Perempta inſtantia, perimit mala fides & poſſeſſor ad
fructuum reſtitutionem non teneatur.*
*Amplia quamvis deinde eſſet reſtaurata Principis gra-
tia,& num.*19.
*Sed contrarium num.*21.
20 *Per peremptionem inſtantiæ fingitur, nunquam fuiſſe
motam litem.*
22 *Citatio,& litis conteſtatio ſunt facti,& pro infectis ha-
beri non poſſunt.*

DECISIO LXV.

PEr mortem Andreæ Cangiani fuit mediante decreto præamboli M. C. V. declarata hæres univerſalis ab inteſtato Iſabella Liſta ejus uxor, ex *titul. unde vir,& uxor*,ex eo,quia fuit probatum,non adeſſe aſcendentes,neque deſcendentes,neque collaterales in gradu ſucceſſibili, & mortua Iſabella fuit declaratus ejus hæres Dominicus de Silveſtro ejus filius,qui vendidit quoddam Rus hæreditarium, quod fuit prædicti Andreæ,Art.& Medicinæ Doctori Marco Antonio Galterio, & Iſabellæ Porporæ conjugibus pro pretio inter eos convento,qui poſſiderunt pacifica,& quiete per aliquod temporis ſpatium. In anno deinde 1615. comparuit in M.C.V. quidam Thomas de Seio, aſſerens, ſe nepotem, & hæredem dicti Andreæ, & inſtitit,ut dicti Conjuges non accederent ad Rus prædictum,ex quo erat ſuum,& dato termino in cauſa, fuit oppoſitum per dictos Conjuges de pendentia litis in S.C.& facto per M. C. decreto,quòd doceat de litis pendentia,non fuit amplius de cauſa loquutum,uſque ad annum 1620.quo tempore fuit inchoatum novum judicium in S. C. & penes acta, ubi comparuerunt creditores ſuper eodem Rure, petiit dictus Thomas relaxationem ejuſdem Ruris, una cum fructibus, & dato novo termino in cauſa,ac facta electione Examinatoris,ſiluit judicium ab anno 1621. uſque ad annum 1626. quo tempore exhibitis teſtium depoſitionibus, ex quibus conſtabat de juribus actorum, fuit ſtatim facta publicatio;& demum in anno 1628. fuit prolata per S. C. ſententia ad ejus beneficium,condemnando dictos Conjuges conventos ad relaxationem Ruris prædicti,una cum fructibus pro quantitate & tempore liquidandis,compilatoque proceſſu ſuper liquidatione,non fuit dubitatum de quantitate fructuum reſtituendorum quolibet anno,ſed à quo die erant reſtituendi. Dicebat enim Actor,eſſe faciendam liquidationem ab anno 1615. quo tempore fuit inceptum primum judicium in M.C.V.ubi fuerat lis conteſtata,& ſic obtinuerat decretum domi Magn. cauſæ Commiſſarii, confirmatum per S. C. licet abſque matura diſcuſſione, & ideo reclamaverunt Conventi, & obtinuerunt, verbum fieri,in qua reclamatione fuerunt diſputati duo juris articuli;Primo an per litis conteſtationem conſtituatur poſſeſſor in mala fide. Secundo,an perempta inſtantia,perimat mala fides.

Et quoad primum tres fuerunt DD. opiniones
1 prima fuit, quòd per ſimplicem litis conteſtationem
conſtitua-

conſtituatur mala fides, quæ fuit *gloſſ. in leg. ſed & ſi*
lege 28. §. ſi ante. ff. de pet. hæredit. ubi *Bartol. & Paul.*
2 *de Caſtrenſ.* & alii DD. qui dicunt, nedum per litis
conteſtationem teneri poſſeſſorem ad fructus per-
ceptos, ſed qui percipi potuerunt, ex *tex. in leg. cer-*
tum, Cod. de rei vendicat. & l. 2. Codic. de fruct. & lit. ex-
penſ. leg. 1. ff. ſi certi. petat leg. & ex diverſo. ff. de rei ven-
dic. ubi etiam *gloſſ. & DD. leg. ſi fundum*, ubi etiam *Saly-*
cet. Cod. eod. tit. & leg. in bona fides, §. in contrarium, ff. de
acquir. rer. domin. Balbus in l. Celſus, num. 121. ff. de uſu.
cap. & in tract. de præſcript. 2. par. 3. partis, quæſt. 2. Rip. in
cap. cum M. Ferrarienſis, numero 259. de conſtitut. Tiraq.
de retract. conſanguin. qui DD. cumulat *in §. 15. gloſſ. 1. n.*
28. cum ſeq. Menoch. conſ. 2. num. 343. Vaſq. controv. illuſt.
lib. 2. cap. 80. in princip. Villalobos in ſuis *commun. opin.*
in littera M. Maſcard. de probat. concluſ. 1002. & in
terminis *Capyc. deciſio.* 11. ubi deciſum refert, quòd de-
bet attendi prima litis conteſtatio, quando bis fuit
conteſtata, *Hector Felic. alleg. 43. & Epiſc. Ricc. collect.*
deciſ. 2049.

Secunda fuit opinio, quòd non ſufficiat litis con-
3 teſtatio, ad hoc, ut teneatur ad fructuum reſtitutio-
nem, ſed quod requiratur ſententia, ut poſt *Cujac. in*
d. §. ſi quis à non domino tenuit *Fachin. controv. jur. libro*
1. cap. 59. late diſputato articulo, & hæc opinio funda-
tur ex *tex. in leg. qui ſcit. §. fin. ff. de uſur.* ubi apertis ver-
bis habetur, quòd non ſufficit ſcientia, ſed quod fun-
dus ſit evictus ubi *bona fides emptor quoad percipien-*
dos fructus intelligi debet, quandiu fundus evictus fuerit
qui *tex.* adverſari videtur aliis juribus, pro prima opi-
nione edductis, & præcipue *texti. in deciſ. leg. in bona*
fidei, §. in contrarium, ff. de acquir. rer. domin. ubi proba-
tur, quòd ſtatim atque poſſeſſor cognovit, rem eſſe
alienam tenetur ad fructuum reſtitutionem, quod
etiam probat *tex. in leg. qui mihi bona, ff. eod. tit.* quos
Eguinar. Baro in §. ſi quis à non domino, Inſtit. de rer. di-
viſ. dixit, non poſſe concordari, & eum refert, & ſe-
quitur *Covar. libro 1. var. reſol. c. 3. n. 7. Menoch. de recu-*
per. poſſ. remed. 15 num. 624.

Tertia fuit opinio, quòd ſola litis conteſtatio non
4 inducat malam fidem veram, ſed fictam, & ideo non
ſufficit ad fructuum reſtitutionem, quia vera, non ficta
requiritur, *Gregor. Lopez in leg. 40. tit. 28. part. 3. in verbo*
podriallevar, in fi. & hoc in terminis voluit *Garz. de ex-*
penſis, & melior, c. 2. nu. 44. ex *text. in dict. l. bona fidei, §.*
in contrarium, ubi requiritur, ad hoc ut conſtituatur in
5 mala fide, quòd emptor cognoſcat, rem à ſe poſſeſſam,
ad alium pertinere, quod non fit ex ſola litis conteſta-
tione, allagat *Pet. de Bellapert & Paul. de Caſtr. in d. l.*
fundum, Cod. de rei vendic. & num. 40. reſpondet DD.
ſentientibus, per ſolam litis conteſtationem conſtitui
poſſeſſorem in mala fide, *Lancell. Dec. in l. apud Julia-*
num, §. fructus, notab. 2. ff. de leg. 1. & hanc etiam opinio-
nem late diſputato articulo tenet *Harthman. Piſtor. qq.*
jur. tom. 4. quæſt. 27. ubi improbata prius opinione
Garziæ num. 2. illam admittit *num. 77.* quando ſit facta
eſt denunciatio, ut poſſit malam fidem inducere; non
6 enim debet poſſeſſor in mala fide conſtitui, quin ſi
talia interveniant, quæ probabilem rei alienæ ſcien-
tiam inducant, quod etiam in omni denunciatione re-
ceptum eſt à *Scribentibus in cap. nihil, de reſcript. leg.*
alienam, ff. pro empt. & d. l. ſi fundum, C. de rei vendic. &
7 ideo teneri emptionem ad fructuum reſtitutionem,
non à die litis conteſtationis ſed à die publicationis,
deciſum refert *Afflict. deciſ. 59.* quia ex tunc efficitur
malæ fidei poſſeſſor, & hanc opinionem late compro-
bat *Reg. Rovit. in pragm. de inſtant. cauſ. non reſtituen. in*
rubric. nu. 16. ex doctrina *Socin. in tract. de inſtantia, nu.*
59. Afin. in ſua prax. §. 2. capit. 15. n. 33. Rebuff in concord.
titul. de privil. appellat. §. Statuimus, verſicul. 4. Caball.
conſil. 89 nu. 8. qu. 2. vol. 1. & ex aliis ab eo congeſtis &
hanc opinionem ſecutum fuit Sacrum Conſilium
in hac cauſa, tanquam æquiorem.

Et propterea die 17. Octobris 1635. ad relationem
8 Regii Conſiliarii D. Franciſci Savii judicavimus, de-
beri fructus à die publicationis factæ, quæ fuit in anno
1626. quod etiam fuit confirmatum in reclamatione,
ad relationem Regii Conſiliarii de Franchis die 4.
Julii 1639. ex quo tunc conſtabat per probationes,
Rus fuiſſe dictis conjugibus venditum à non Domi-
no, ſtante enim exiſtentia prædicti de Seto nepotis
teſtatoris, non poterat uxor ſuccedere, revocando de-
cretum primo loco factum, abſque matura diſcuſſio-
ne, nam prima opinio fuit viſa ſatis dura Sac. Conſil.
quòd per ſimplicem litis conteſtationem teneatur ad
9 reſtitutionem fructuum, quæ tamen poſſet admitti in
judicio petitionis hæreditatis, ubi nedum per litis
10 conteſtationem, ſed per denunciationem in mala fide
conſtituitur, *leg. item veniunt §. petitam, ff. de petit. hæ-*
redit. Piſtor. dict. quæſt. 27 lib. 4. numero quinto vel quan-
do ſimul cum litis conteſtatione producerentur in-
ſtrumenta, vel aliæ ſcripturæ, ex quibus conſtaret de
bono jure actoris, ita ut poſſit poſſeſſor cognoſcere,
rem ad ſe non pertinere, quia à non Domino emit,
11 quando autem nihil oſtenditur, ex quo fundari poſ-
ſit Actoris intentio, ratio naturalis non patitur, ut
fructus reſtituere debeat conventus, ex eo, quòd Actor
ad ſe pertinere dicat, ut advertit *Garz. in dict. cap. 23.*
de expenſ. & melior. num. 44. & probat *text. in dict. l. in*
bona fides, §. in contrarium, ubi habetur, quòd ad indu-
cendam malam fidem, oportet, ut cognoſcat, fundum
ad alium pertinere, quod non fit ex ſola inſtantia acto-
ris, abſque probationibus, ſaltem per inſtrumenta, di-
12 citur enim malæ fidei poſſeſſor, qui poſſidet rem,
quam certo ſcit, ad alium pertinere, ut ex pluribus
probat *Viſcont.* in ſuis *concluſ. jur. in verbo malæ fidei*
poſſeſſor, quod etiam probaverunt *Menoch. de recuper.*
poſſeſſ. d. remed. 15. num. 613. & Covar. variar. reſolut. dict.
cap. 3. lib. 1. num. 7.

De ſecunda vero opinione fundata in *tex. in dict.*
13 *l. qui ſcit. §. final. ff. de uſur.* non fuit habita ratio, quia
adverſatur, nedum diſpoſitioni *text. in dict. leg. in bona*
fides. §. in contrarium, ſed omnibus, in contrarium ed-
ductis, ex quibus probatur, quòd ſtatim, atque ſuper-
venit ſcientia in poſſeſſore, rem poſſeſſam eſſe alie-
nam, conſtituitur in mala fide, nec facit amplius fru-
ctus ſuos, & ideo *Lorset.* regulam conſtituit in *leg. fru-*
ctus, colum. penult. de regul. jur. quòd pro illo tempore,
quo cœpit mala fides teneatur ad fructuum reſtitutio-
nem, antea verò, nequaquam, quam etiam ſequitur
Joan. Copus in tract. de fructib. lib. 2. tit. 4. capit. 5. & 6. in
17. volum. tract. Franciſ. Hothoman. in dict. §. ſi quis à non
domino, Inſtitut. de rer. diviſ.

14 Ad *text.* verò in *dict. leg. qui ſcit.* diverſimode reſ-
pondent DD. & primò ajunt, procedere, ut ante ſen-
tentiam faciat fructus ſuos, ſed quòd teneatur Ju-
dicis officio reſtituere, quæ reſponſio eſt *gloſſa in d. l.*
qui ſcit, & eam ſequitur *Bart. in dict. leg. ex diverſo,*
numero & noviſſime *Conſiliar. Merlin. controverſ.*
juris capit. 24. numero 13. ſed iſta opinio non ſatisfa-
cit, non bene enim conveniunt, facit fructus ſuos,
& illos tenetur reſtituere, ſiquidem redimere non
cogitur fructus ſuos poſſeſſor, ſed quos tanquam ex
fundo alieno ſciens percipit, ut probat optime *text.*
15 *in dict. leg. in bona fides*, & ideo alii ſenſerunt, quòd
text. in dict. leg. qui ſcit loquitur de fructibus pendan-
tibus, ut voluit *Franch. Hothoman. in dict. § ſi quis à*
non domino, & ſecundum hanc ſententiam fuiſſe ju-
dicatum in S. C. refert *Epiſcop. Ricc. in prax. var. reſol.*
cap. 322. ubi dicit, non obſtante *deciſione Capycis* 11.
ita fuiſſe judicatum. Sed neque cum hac ſolutione
mens quieſcit, quia fructus pendentes ſunt pars fun-
di, *Julianus, §. ſi fructibus ff. de action. empt. leg. fructus,*
16 *ff. de rei vendic.* & ſic cùm non ſint adhuc percepti, ſed
ſolo cohæreat, non eſſet dubitabile, venire in rela-
xatione ipſius fundi, quare puto, *leges* prædictas eſſe

T 4 con-

17 conciliandas, quòd *tex.in l.qui ſcit* procedat, quando
poſſeſſori non vere, & certe conſtat, rem poſſeſſam
eſſe alienam, nam quamvis poſt publicationem in cau-
ſa poſſit emptor ex probationibus factis per Actorem
cugnoſcere, rem poſſeſſam eſſe alienam, tamen poſſet
dari caſus, quòd adeo rationes Actoris eſſent per
reſponſiones, & probationes in contrarium adductas
dubiæ, ut non poſſet reus certam ſcientiam habere,
rem poſſeſſam eſſe alienam, antequam determinetur
per ſententiam, & hoc eſt, quod voluit *Socin.* in alleg.
tract. de inſtant. num. 54. & alii, quos refert, & ſequitur
Rovit. in dict. Pragm. in rubr. de inſtant. cauſ. non reſtitut.
ſub *num.* 16. ubi *deciſionem Capyc.* 11. intelligit, quando
probatione per Actorem forta eſſent publicatæ, & de
eis notitiam habuerat reus, vel etiam ſi ipſe reus ali-
quid prubaſſet, quod dubias redderet probationes
Actoris, quo caſu requiritur ſententia, ut certificetur
poſſeſſor de juribus Actoris, jam per ſuam probetio-
nem obtenebretis.

18 Secundus verò articulus, an pérempta inſtantia,
pereat etiem mala fides, adhuc à *DD.* controvertitur,
& quidem partem affirmativam tuetur *gloſſ. in l.* 2. *in
fine primæ gloſſ. C. de fruct. & lit. expenſ.* ubi quamvis
poſt litem conteſtatam teneatur reus ad fructus, ta-
men ſi trienuio lis fuerit interrupta, non tenebitur ad
fructus, & eam ſequitur *ibidem Joan. Faber. & Salyc.*
qui illam ſingularem appellet, *Bald. in c. gravis, verſic.
quærenti injuſtè, de reſtit. ſpoliat.* & alii longa ſerie con-
geſti per *Tiraq. de retract. lignag.* §. 15. *gloſſ.* 2. *numer.* 17.
Theſaur. deciſ. 29. *in fin. Rub. deciſ.* 2. ubi hanc opinionem
19 ſervari in eo Senatu dixit, ſic etiam *Peregr. de fidei-
comm. articul.* 49. *num.* 139. nec inſtaurata inſtantia per
Principis gratiam, tenebitur poſſeſſor, *Rovit. in d.
pragm. in rubr. de inſtitut. cauſ. non reſtitut. nu.* 18. *Bart.*
20 *in* 2. *num.* 28. *C. de edend. Nicol. Valla de rebus dub. quæ-
ſtio.* 85. cum inſtantia perempte, hoc reſpectu habea-
tur, ac ſi nunquam eſſet mota lis, *l. cum lite mortua*, ubi
etiam *Bartol.* & cæteri *ff. de judic.*

21 Contrariam verò opinionem, quòd non perimat ma-
la fides, perempta inſtantia, tenuerunt *Marant.* in ſua
prax. in 5. partic. Bartholom. Veronen. in cautel. 49. *Me-
noch. de recuper. poſſeſſor. dict. remed.* 15. *nu.* 596. *Lancellot.
de attent. in præfat.* 2. *partic. cap.* 4. *nu.* 606. & hanc opi-
nionem ſequutus fuit Senatus Sabaudiæ, ut per *An-
ton. Fabr. lib.* 3. *titul.* 8. *diffin.* 2. *C. de lit. conteſt.* ea ratione,
22 quia cum citatio, & litis conteſtatio ſint facti, non poſ-
ſunt haberi pro infectis, *l. in bello.* §. *facti ff. capt. & poſt-
lim. reverſ. l. verum* 31. *ff. de reg. jur. & l. denique ff. ex qui-
bus cauſ. maior.* & hanc opinionem ſequutum fuit C.S.
ut per *Capyc. in d. dec.* 11. ſequitur etiam *Ricc. collect. dec.*
2049. Hic articulus quamvis fuit diſcuſſus in cauſa,
non tamen oportuit decidi, quia ab anno 1626. quo die
fuit facta publicatio in cauſa, non fuit inſtantia pe-
rempta, verum durum eſſet, recedere eb opinione alias
amplexa per S.C. quæ videtur magis rationi conſona.

OBSERVATIO' IN DECISIONE LXV.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſor quando conſtituatur in mala fide, & numer.* 2.
5.6.7.8. *& an teneatur ad fructus perceptos, & futu-
ros, n.* 3.

4 *Poſſeſſor malæ fidei nunquam præſcribit, & poſt litem
motam incipit eſſe reus ſub n.* 8.

*Succumbens in lite, dicitur conſtitutus in mala fide ſub
num.* 5.

Text. in l. ſed ſi lege, §. ſi ante litem, ff. de acquir. hæred.
procedit in petitione hæreditatis ſub n. 8.

9 *Poſſeſſor bonæ fidei non tenetur ad fructuum reſtitutio-
nem, dummodo adſit mala fides, n.* 10.

11 *Mala fides quando dicatur adeſſe.*

1 Circa principalem erticulum hujus deciſionis,
an per litis conteſtationem poſſeſſor conſtitua-
tur in mala fide, D. meus tres retulit opiniones
2 *DD.* de prima agit *numero* 1. quod per ſimplicem li-
tis conteſtationem conſtituatur in mala fide, quod
etiam voluit *Amat. var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 14. *numer.* 15.
Fontanell. deciſ. 72. *numer.* 6. *lib.* 1. dummodo tamen fa-
ctum aliunde prubetur, ut tradit *D. Conſil. Dexart. de-*
3 *ciſ.* 10. *num.* 14. qua opinione attenta, poſſeſſor tenetur,
nedum ad reſtitutionem fructuum præteritorum, *In-
trigl. conſil.* 4. *num.* 215. *& conſil.* 5. *num.* 105. *Fontanell. dec.*
64. *numer.* 7. *lib.* 1. *Hier. Leo dec.* 133. *numer* 11. *lib.* 2. ſed
etiam percipiendorum, *Porr. Reyt. deciſ.* 5. *numer.* 410.
Intrigl. d. conſil. 4. *num.* 104. *Hier. Leo ibid. Ludovic. Bell.*
4 *conſil.* 223. *nu.* 8. ita ut nec triennii uſucapione ſe tueri
poſſit ut hodie *num.* 9. malæ fidei enim poſſeſſor nun-
quam præſcribit, ad tradita per *D. Ciarlin. lib.* 1. *con-
troverſ. forenſ. cap.* 196 *num.* 39. *Mella de præſcript. part.* 2.
cap. 4. *num.* 2. *D. Præſ. Merlin. centur.* 2. *controverſ. forenſ.
cap.* 63. *Fontanell. deciſ.* 75. *num.* 5. *lib.* 1. *D. Conſil. Staiban.
reſol.* 15 *num.* 12. *reſol* 36. *num.* 37. *& reſol.* 88. *num.* 62. *lib.* 1.
reſol. forenſ. ſed hæc prime opinio ſatis dura viſa fuit
S.C. ut teſtatur D. meus *numero* 8. *in fine*, qui eam con-
5 futat pariter *deciſ.* 130. *num.* 13. *lib.* 2. Secunda vero opi-
nio, de qua *hic numer.* 3. ut non ſufficiat ſola litis con-
teſtatio, ſed etiam requiratur ſententia, quia ſuccum-
bens in lite, dicitur eſſe in mala fide, ut per *Duran.
deciſ.* 426. *num.* 20. neque fuit in hac deciſione admiſ-
ſa, ex rationibus traditis per D. meum *num.* 13. Tertia
pariter opinio, quam tetulit *nu.* 4. *& ſeqq.* ea eſt, quod
6 ſola litis conteſtatio non inducat malam fidem va-
ſam, ſed fictam: ideoque ex ea quis condemnari non
poteſt ad fructuum reſtitutionem, nam vera, non ficta
mala fides requiritur, quòd etiam docet *Fontanell.*
7 *dec.* 436. *num.* 9. *lib.* 2. ideoque poſſeſſorem, non à die
litis conteſtatæ, ſed à die publicationis teneri ed fru-
ctuum reſtitutionem, tunc enim efficitur malæ fidei
poſſeſſor ut probat D. meus *num.* 7. quam ſententiam
S.C. ſequutum fuit in hac ceuſa, ut habetur *num.* 8. de
qua deciſione meminit etiam *dec.* 130. *numer.* 8. *lib.* 2.
hancque opinionem ſervavit, decidendo prætorium
Sardiniæ, ut per D. *Dexart. d. deciſ.* 10. *nu.* 1. qui *num.* 70.
circa *med.* allegat D. meum *hic, nu.* 4. licet *Montan.* ex
8 *text. in l. ſed ſi lege*, §. *ſi ante litem ff. de petit. hæred.* quar-
tam opinionem adducat, ut malæ fidei poſſeſſor inci-
piat eſſe reus poſt litem motam, *Ramon. conſil.* 50. *n* 39.
ſed *text. in d.* §. *ante litem* procedit in judicio petitionis
9 hæreditatis, ut advertit D. meus *hic numer.* 10. & pro-
pterea bonæ fidei poſſeſſor facit fructus ſuos, eoſque
non reſtituit, *l. bona fidei emptor. ff. de acquir. rer. dom.*
10 D. meus *d. deciſ.* 130. *num.* 11. & ut non reſtituantur fru-
ctus, ſufficit, quod abſit mala fides. *Farinac. deciſ.* 66.
tom. 1. & ita etiam deciſum adducit *D. Novar. deciſ.*
144. *num.* 5. alioſque bonæ fidei effectus refert *D. Jul.
Cæſar. Calvin. in tract. de æquit. cap.* 40. *numer.* 2. *lib.* 1. *&*
11 *cap.* 114. *num.* 18. *&* 19. *lib.* 2. ſicut è contra, quando con-
ſtat de titulo invalido, & injuſto ceſſat bona fides, &
apparet mala, ut ex aliis fundat D. meus *deciſ.* 161. *nu-
mero* 17. *libro* 2.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Actio ad ſervitutem redimendam an tranſeat in ſin-
gularem ſucceſſorem. Et an Clerici ligentur Conſue-
tudinibus Laicorum, quando ab Eccleſiaſticis fuerunt
approbatæ.

SUMMARIUM.

1 *Fundo vendito, & poſtea ceſſa actione perſonali pro ſer-
vitute, quando teneat ceſſio.*

2 *Conceſſio*

2 *Conceſſio num perſonalis, vel realis dicatur, ubi promiſ-
ſio fieret alicujus juris, quod debetur ab uno prædio
alteri, & non exprimitur, jure ſervitutis, & verba
ſonant in ſimplex factum.*
3 *Servitutis perſonalis, & non realis præſumitur conſtitu-
ta, quando concedens dixit,* concedo tibi facultatem
eundi.
4 *Adverſus ſervitutes ex inſtrumento conventionis con-
tentas non inducitur præſcriptio.*
5 *Patres Jeſuitæ non ligantur Conſuetudinibus Neap. nec
activè, nec paſſivè.*
6 *Clerici ligantur* Conſuetudini Neapol. *ſub* tit. de
apert. non faciend. *ex* Rit. 22. Curiæ Archiepiſc.
& num. 22.
*Amplia, etiam reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum, nu-
mero 24.*
Limita, reſpectu Patrum Jeſuitarum, n. 7.
Sed contrarium, n. 8.
Intellige, ut num 25.
9 *Emptor non ligatur promiſſioni factæ per venditionem
ejus vicino, in domo ſua feneſtram non extruere.*
10 *Servitus realis tunc dicitur, ubi conſtituitur reſpectu,
certi, & determinati prædii.*
11 *Servitus in dubio realis cenſetur.*
12 *Servitutes ſunt jura prædiorum, ſive ruſticorum, ſive ur-
banorum.*
13 *Servitus impoſita, tam activè, quam paſſivè tranſit in ſin-
gularem ſucceſſorem.*
Intellige, ut n. 14.
15 *Deſſiſia quid ſit de jure Conſuetud. Neap. & quid diffe-
rat ab apertura.*
16 *Feneſtræ claudi debent, ſi conſtat de innovatione, quam-
vis appareant cantones, & cancellata ferrea.*
17 *Concedens unam aperire feneſtram, alias prohibuiſſe
cenſetur, n. 19. & 20.*
18 *Maritus & ſi generalis ſit uxoris adminiſtrator, tamen
ſi in una cauſa expreſſè habuerit mandatum, in cæteris
cenſetur prohibitus.*
21 *Pacto circa clauſuram, vel aperturam feneſtræ ſtandum
eſt, in materia Conſuet. Neap.*
23 *Clerici in materia juris congrui Conſuet. Neap. non li-
gantur.*

DECISIO LXVI.

INter Lucretiam Ramirez, & quondam Bartholo-
mæum Lopez fuit in anno 1590. conventum, ut li-
ceret dicto Bartholomæo aperire in muro diviſorio
unam feneſtram ad lumen ingrediendum, per quam
aſpectum haberet ad viridarium domus dictæ Lucre-
tiæ, cum cancellata lignea à parte domus ipſius Bar-
tholomæi, vita tamen illius durante tantum, ut ita
ſtatim, eo mortuo clauderetur. In anno poſtea 1618.
mortuo Bartholomæo, D. Franciſcus de Mendozze
hæres Lucretiæ Ramirez, mediante alio inſtrumento
contentus fuit, ut dicta apertura ſic etiam perma-
neret, vita durante Lucretiæ Camardellæ viduæ re-
lictæ dicti quondam Bartholomei, & Caroli Lo-
pez ejus filii, ſolutis dicto de Mendozza duc. 12. pacto
adjecto, ut ſi interim domus venderetur, aut alio
modo alienaretur, vel veller in domo, & viridario
prædicto fabricare, reſtitutis dictis duc. 12. ſtatim ipſo-
rum morte non expectata claudere teneantur dictam
feneſtram. Cumque domus prædicti de Mendozza
perveniret in poſſeſſione Reverendorum Patrum Je-
ſuitarum pro ampliatione Eccleſiæ Divi Franciſci
Xaverii, per dictos Reverendos Patres fuit factum
depoſitum dictorum duc. 12. & fuit inſtatum pro
clauſura, nedum unius, ſed trium feneſtrarum, jam in
eodem loco apertarum.

Dicebat Conventus, nullum jus competere dictis
Reverendis Patribus, ex eo, quia pactum fuit perſo-
nale, quod reſtituendo duc. 12. teneretur claudere, &
ideo cum ipſe D. Franciſcus de Mendozza, qui ha-
bebat dictam facultatem, in caſu, quo domum ven-
1 deret, illam non exercuit, nec eam ceſſit dictis Patri-
bus, ipſi nequeunt hoc pactum exercere, ex doctrina,
Bartol. in l. ſi ſub una ſignificatione 136. §. *ſi quis in
viam, num. 3. ff. de verb. oblig.* ubi ſi quis vendidit fun-
dum, & poſtea cedit illam actionem perſonalem pro
ſervitute & dicit, quod ſi antea vendidit, & poſtea ce-
dit, non valet, quia jam eſt extincta actio, *Ludovic.
Rom. in l. ſtipulationes, num. 25. ff. de verbor. oblig.* quod
etiam probat *Hurtbm. cap. 6. titul. de pact. & tranſact.*
2. *lib. 2. Ariſmin. Tepat. in titul. de ſervitut. in genere*, c. 2.
ubi quando conceſſio, ſive promiſſio fit alicujus juris
de uno prædio ad aliud, & non exprimitur, jure ſervi-
tutis, & verba ſonant in ſimplex factum, tunc non eſt
conceſſio realis, vel prædialis, ſed perſonalis, &
propterea non ſequitur fundi poſſeſſorem, quod
etiam probat *Bartol. in l. pater, numero 7. & 8. ff. de ſer-
3 vitut.* loquens in facultate eundi, quia præſumitur
conſtituta, non ſervitus realis, ſed perſonalis, quan-
do dicit, *Concedo tibi facultatem eundi*, & quatenus
aliqua ratio competeret, dicebatur, quod non poterat
tractari de claudendo, niſi unam tantum feneſtram de
qua loquitur contractus: nam aliæ, præſumitur, quod
per prius aderant.

Ad id, quod dicitur, de *Conſuetud.* hujus Civitatis
quod quando adeſt inſtrumentum conventionis
quod aliquis ipſorum debeat aliquam aperturam
4 habere, tunc non obſtabit nec præſcriptio longiſſi-
mi temporis, quia dictæ conventioni eſt ſtandum,
ac ſi noviſſimè facta fuiſſet, ut in *Conſuet.* incip. *Ubi
reperitur* ſub *titul. de apert. non faciend.* quia illæ fene-
ſtræ ſunt abſque cantonibus, & ſemper Tabularii
Neapolitani faciunt claudere feneſtras abſque can-
tonibus, ut dicit *Capyc. in Conſuetud. Si quis habet de
jure congrui, lit. B. fol.* 357. Replicabatur, prædicta
5 non procedere, quia cum Actor ſit Collegium Pa-
trum Jeſuitarum Collegii Divi Franciſci Xaverii,
Conſuetudines Neapolitanæ ipſos non ligant, nec
activè, nec paſſivè, *Franch. deciſio.* 285. & 421. *Reg.
Tapia de jur. Regni in Conſtitut. Sancimus, numero* 66.
Petra ad Capyc. in deciſ. 98. Ricc. part. 3. deciſio. 180. &
6 quatenus Clerici ſubjacerent huic Conſuetudini, vi-
7 gore *Ritus Curiæ Archiepiſcop.* 22. ubi etiam *Campani-
lis* attamen Patres Jeſuitæ tanquam exempti virtu-
te eorum privilegiorum, non debent *d. Ritui* 22. ſub-
jacere.

8 Quibus tamen non obſtantibus contrarium fuit
deciſum die 27. Octobris 1636. ad relationem Reg.
Conſil. Caravitæ, dictæ Religionis delegati, nec
uſum fuit obſtare primum dubium, quia quatenus
in perſonam Lucretiæ Ramirez ſervientis eſſet con-
ſtituta ſervitus perſonalis, Collegium tanquam no-
vus Dominus non teneretur ſervitutem pati, ſicuti
9 in caſu contrario promittens vicino, in domo ſua
feneſtram non extruere, ſi deinceps domum ven-
dat, emptor ad id obligatus non eſſet, quia illa obli-
gatio perſonalis non afficit rem, ut per *Hippolyt.
10 ſingular.* 334. quem refert, & ſequitur *Tepat. de ſervit.
urban. præd. cap.* 2. ſed revera hæc ſervitus conſtitu-
ta, fuit realis, non autem perſonalis, nam quoties-
11 cunque ſervitus conſtituitur reſpectu certi & deter-
minati prædii, dicitur ſervitus realis, prout etiam in
dubio eſt cenſenda, *Gomez. Leo deciſ.* 2. *in deciſio. Di-
verſ. tom.* 1. qui etiam *in fine* dicit, quod ſervitus rea-
lis durat, ſive prædium dominans, vel ſerviens alie-
netur, quod ita voluit *Bart. in d. l. 136. §. ſi quis, ff. de
verb. obligat.* hinc in *l. quid aliud, ff. de verb. ſignific.
& in l. 1. ff. de ſervitut. ruſtic. prædior.* habetur quod
12 ſervitutes ſunt jura prædiorum, ſive de ruſticis, ſi-
ve de urbanis loquamur, *Coraſ. miſcell. juris civil. li-
bro 5. cap. 25. numero 3. & Camill. Salern. ad Conſuetud.
Neapolit. in rubr. de ſervit.* & ideo quando alienatur
fundus,

Digitized by Google

fundu',cui eſt ſervitus impoſite,vel ſundus , àd cu-
13 jus utilitatem ſervitus eſt conſtituta , jus ſervitutis,
tam activè qua n paſſivè transfir in ſingularem ſuc-
ceſſorem , *l.una.§.ſi fundus , & §. quacunque , ff. de ſer-
vitat.ruſtic.prædior.l.cum fundus,& l.ut adstor, ff. com-
mun.præd.& in l. provincialis Cod. de ſervitut. & aqua,*
14 cum aliquibus tamen declarationibus , de quibus
per *Ludovic. Romaad. in dict.l ſtipulationes numero 27.
ff. de verbor. obligat.* inter alias tamen eſt , quando
non eſt ſervitus conſtitute ad beneficium prædii,
ſed perſonæ , quia tunc eſt perſonalis , & non egre-
ditur perſonam & in hoc caſu procedunt contraria,
in caſu autem de quo agebatur , erat conceſſum , ut
poſſet fieri feneſtra , ſive apertura ſuper viridarium
domus, quæ hodie poſſidetur per Patres Jeſuitas , &
ſic abſque dubio conſtituta fuit ſervitus luminis
prædictæ domui , quod probant verba *text.* Con-
ſuetudinis in *Conſuet. Altius , de ſerv.* ubi habetur,
quod inter ſervitutes numerentur doſſitiæ , & aliæ
15 aperturæ ubi *Napodanus* declarat , quod doſſitia eſt
feneſtra ſatis arcta,ita,quod non ſit, niſi pro lumine,
non pro aſpectu,aperture vero comprehendit ſervitu-
tem aſpectus.
16 Dicebatur etiam,quod quamvis hodie in dictis
feneſtris appareant Cantones & Cancellatæ ferreæ,
nam ſecundum notate per *Capyc. in Conſuetud. Si
quis habet parietem,ad numer.18.littera B.* quia conſtat
de innovatione , claudi debent , quia idem eſt , ac
ſi eſſent , ſine Cantonibus , cum non appareat de
17 conceſſione , nec diceretur,quod inſtrumentum loqui-
tur de una tantum feneſtra , quia una conceſſa , cen-
ſentur omnes aliæ prohibitæ , argumento *text. in l.
maritum 21. C. de procur.* ubi quamvis maritus pro
uxore agere poſſit in quacunque cauſa , etiam extra
18 dotali , tamen hoc fallit , ubi habuit mandatum in
una cauſa,quia in cæteris cenſetur prohibitus , quod
etiam notat *ibi gloſſ.in verb.præſcripſerat*, quæ alia jura
allegat , & ibi etiam *Alexand. & Staiban.conſil.14.
19 num.8.* & in materia ſervitutum hoc probat *text.in l.
ſi cum mem.ff.de ſervit.vendic.& Capoll.de ſervit.urban.
præd.cap.30.num.5.* ubi in terminis loquitur in eo , qui
paſſus fuit,fieri unam feneſtram, quod tunc alias fa-
cere non poſſit , invito Domino , immo dat eandem
cautelam, quæ fuit adhibita in caſu noſtro , quod fiat
inſtrumentum , in quo permittatur , fieri unam fene-
20 ſtram , vel immitti tigna , & quod promiſſi ſervitute
pro una feneſtra,non poſſit fieri alia,probat etiam *cap.
62.de feneſtra,num.1.&* 2.quod etiam ad litteram pro-
bat *text.in l.ut modus,C.de ſervit.*
21 Et quamvis prædicta de jure communi ſint clara,
tamen hoc clariſſimum eſſe dicebatur de jure Con-
ſuetudinario , per dictam *Conſuetudinem* , incip. *Ubi
reperitur , in tit. de apert.non faciend.* Cumque habea-
mus inſtrumentum, illi eſt ſtandum , & proinde po-
22 tuit Venerabile Collegium , facto depoſito ducat.
duodecim inſtare,quod feneſtræ claudantur , ſervata
forma pacti , in dicto inſtrumento appoſiti , nec op-
23 poſitio , quod Conſuetudines Laicorum non ligent
Clericos , nec activè , nec paſſivè , eſt in conſidera-
tione , nam in materia feſinarum, ſabricarum facien-
darum , vel demoliendarum,& omnium aliorum ſi-
milium , excepto jure congrui approbatæ ſunt Con-
ſuetudines Neapolitanæ per *Ritum Curiæ Archiepiſ-
copalis* 22.ut etiam *ibi* declarat *Campanilis* , ſequitur
*Squillant.de privil.cleric.cap.7. numero 103. Caput. ad
Conſuetudin. Neapol. in proœm. Caroli , §.7. numero 6.
24 Franch. deciſ.*285. licet nonnulli teneant etiam in ma-
teria ſervitutum ſtatuta , & conſuetudines Laico-
rum eſſe ſervandas , etiam quoad bona Eccleſiaſti-
ca , de quibus per *Addentes ad Napodan.in d. Conſuet.
Si quis emit* , videndus eſt etiam ad materiam *Urſill.
ad Afflict.deciſio.310.Carol.de Graſſ.de effect. cleric. ef-
fect.2.numero 205. Molfeſ.ad conſuetud.Neap. titul. de
perſon.part.2.quæſt.7.Franch. deciſ.* 411. nec etiam op-
25 poſitionem privilegii Jeſuitarum exemptionis à ju-
riſdictione Ordinarii, dicebatur , eſſe in conſidera-
tione,quia poſſet procedere reſpectu fori , non au-
tem , ut non ſint ſubditi legibus rationalibus, ſaltem
quoad vim coactivam , ut per *Rodriquez* , qui loqui-
tur etiam in legibus laicalibus , *de regularib.tom. 1.q.
66. art. 2.*

OBSERVATIO IN DECISIONE LXVI.

SUMMARIUM.

1 *Servitus realis acquiri ſolet pacto,vel præſcriptione.*
2 *Pactum conceſſionis ſervitutis debet concludenter pro-
bari ac debet eſſe expreſſum,& clarum.*
3 *Servitus realis , quando præſcriptione acquiritur , in-
telligitur de continua , vel quaſi ſervitute , intellige
ut ibi.*
4 *Vicinus non poteſt in muro communi feneſtram aperire,
intellige,ut ibi.*
5 *Jus paſcendi conceſſum cum animalibus ſuis, non com-
prehendit animalia habita ad ſocidam & nu.ſeqq.non
tamen animalia empta,cauſa mercimonii, ſive lucri,
nu.10 11.& 12.ſed contrarium,nu. 13. & ita deciſum
traditur,nu 14.& 16.*
6 *Animalia capta ad ſocidam,non ſiunt capientis.ſed re-
maneat in dominio,& proprietate dantis intellige,ut
n 8.ac 9.& non poſſunt paſcua ſumere in alieno terri-
torio,non ſoluta mercede paſcui,nu.7.*
Dictiones,eorum,ſuorum,& meorum, *dominium , &
proprietatem important,d.n.6.& ſub n.13.*
8 *Animalia data ad ſocidam ,quomodo ſint communia cum
ſocio,& n.9.*
*Socius cum animalibus captis ad ſocidam,non poteſt paſ-
cua ſumere in territorio,in quo jus paſcendi cum ani-
malibus ſuis,d.n.8.*
10 *Uſus conceſſus,intelligitur , quoad neceſſaria , & quoti-
diana.*
*Uſum plenum Villæ vel fundi habens , non poteſt uti po-
mis, oleribus & floribus ad compendium , ideſt ad lu-
crum ibid.*
15 *Judex ſucceſſor poteſt declarare decretum ambiguum
prædeceſſoris , ex his tamen , quæ in actis continen-
tur.*

1 DE ſervitute reali agitur in hac deciſione , ut ha-
betur *nu.10.* ideoque obſerva , quod illa acquiri
ſolet facto, vel præſcriptione , *l. 1. §. penult.* ubi *gloſſ.
& DD.ff.de aqua plu. arcen.Capoll. de ſervitut urban.
prædior.cap.19. D. Andreol.* qui alios citat. *controverſ.
178.num.1.libro 1.controverſ. forenſ. D. Ciarlin. libro 1.
controverſ.forenſ.cap.30.num.* 24. *& libro 2.cap.182.num.*
2. prout pacto acquiſita fuit in caſu hujus deciſionis
2 ut in princip. illius habetur , quo caſu pactum debet
concludenter probari , *l.altius , C. de ſervitut. &
aqua.Afflict.deciſ.*400.*numero* 12. ac debet eſſe clarum
& expreſſum, *Gratian.cap* 502. *numer.*58. *&* 59. *lib.*3.
diſcept. forenſ ex ratione adducta per *Mantic.de tacit.
& ambig. lib. 23. titul. 38. numero* 30. & ſequitur *D.
3 Andreol. ibid. numero* 2. quando vero præſcriptione
acquiritur , intelligitur de ſervitute continua , vel
quaſi : non autem de diſcontinua , niſi interveniat
uſus tanti temporis , cujus memoria in contrarium
non extet,ut diſtinguendo probat *D. Andreol. loc. ci-
tat.nu.3.4.&* 5.
4 Et proptarea , etſi licitum ſit vicino in ſuo muro
feneſtram aperire,ut docet *D.Ciarlin.d.dec.*182. *num.*3.
non tamen conceditur in muro communi , ut limi-
tat *d.c.30.numero* 26. niſi pacto , vel deſcriptione ſit
inducta ſervitus realis, ut diximus *numero* 1. & pro-
bat *Giurba ad Conſuet.Meſſan.c.29.num.*26.& quemad-
modum ſervitus , ne luminibus officiatur , debet
cauſam

cauſam continuam, *Cavalc. dec 8. num. 66. & ſeqq. part. 5.* ita etiam feneſtra, & propterea inter ſervitutes continuas numeratur, *D Cʃarlin. eod. c. 30. num. 22.* & comprobat D. maus *numer. 15.* ex *Conſuetud.* incip. *Altius, de ſervit.*

Sed dum de ſervitute hic agitur, obſervandum etiam erit, an data communitata paſcandi inter duas Univerſitates cum eorum animalibus, poſſint cives paſcua ſumera cum animalibus ad focidam habitis, & negativè interrogatus reſpondi pro Univerſitate Atiſſæ, contra Univerſitatem Tornaricii. Siquidem
6 communitu, ſive conceſſio loquitur, *con li loro animali*, & tamen animalia accepta ad ſocidam, non ſiunt capientis, nec communicantur cum eo, ſed remanent in pleno dominio, & proprietate concedentis; verbum enim, *loro*, quod latinè exponitur, *eorum*, ſive *ſuorum*, importat dominium, & proprietatem animalium civium Tornaricii, ut de dictione, *eorum*, habetur in *l. Quintus, §. Mutius, ff. de auro, & argent. legat. Barboſ. dict. 87. numero 1.* & de dictione, *ſuorum* ſimiliter habetur in *d. l. Quintus, §. argento*, ubi *Bart. numer 3. Menoch conſil. 119. numer. 1. & præſumpt. 162. numer. 28 lib. 4. Barboſ. dict. 344. numero 1.* ſicuti de dictione, *meum*, dicimus ex *l. non ſolum, §. meum, ff. de rei vendit. Capell. de ſimul. contract. præſumpt. 13. numero 102. in fine, & ſeq.* ideoque probat
7 *Oter de paſc. & jur paſ. cu. cap. 26. per tot.* præcipuè *num. 10.* animalia ad ſocidam accepta, non poſſe paſcua ſumere in territorio alterius, niſi cum conſenſu illius, ac ſoluta mercede pro herbagio, per Dominos animalium, ex ratione adducta *numero 11.* & propterea exterus non poteſt frui jure paſtoragii, loaiis, ſive civibus Tornaricii competentia ſocius, nam ſocii mei, ſocius mei non eſt, *l. qui admittitur, ff. pro ſoc. Oter. ibid. nu. 13.*

8 Nec animalia data ad ſocidam, intelliguntur conceſſa, ut ſint communia ratione dominii, ſed tantum ratione fœtuum, qui communicari debent: paſtor enim, vel partiarius ponit operas, *l. cum duobus, §. in cœunda, ff. pro ſoc. Caſſan. in conſuet. Burg. ve. bo Deſdrob: z. rubr. 4. §. 23. numero 66.* & ideo remanent concedentis, & illius periculo cedunt, ceſſante culpa paſtoris, vel partiarii: neque in eis ſocius dominium habet, & ſic tanquam de alienis pecoribus, mercedem ſolvere tenetur, ut probat *Oter. ubi ſup nu. 14.* & dominium non transferri in ſocium, expreſsè voluit D. Judex *Capiblanc. in prag. 11. nu 103. de Baron. lib. 1.* ubi aliam rationem tradit, & ita conſuluiſſe fatetur.

9 Nec dicatur ex eodem *D. Capiblanc. ibid. nu. 104.* ut alias teneantur ſolummodo pro parte ſpectante ad exterum concedentem animalia ad ſocidam, pars namque ſocii eſt deducenda franca pro ſuo uſu, & quod dominium pro parte tranſlatum cenſeatur, dum ſors, finita ſocietate ſit dividenda, ex *Gabr. conſ. 62. num. 1. & 2. lib. 1.* Quandoquidem ejus opinio nequaquam ſubſtineri poteſt, cum contrarium ſit de jure verius ut probavimus, à *n. 5. per 8.*

10 Quæ omnia confirmantur ex obſervantia ſic judicandi, ſiquidem *Frecc. de ſubfeud libro 2. author. 46. numero 4. in fine*, in cauſa D. Vincentii Caſti, cum ſuis Vaſſallis Terræ Vatrani, refert per S. C. ipſo referente fuiſſe deciſum, ut Vaſſalli immittant eorum animalia in territorio Baronis, quatenus inter ſeipſos ſit uſus, nec animalia capiant ad ſocidam, vel ut extraneis vendant, & ſic in aliis etiam cauſis judicatum fuiſſe *ibid.* tradit.

11 Verumtamen dd. deciſiones per *Frecc.* relatæ bene procedunt, quoad animalia ad ſocidam habita, ex ſupra per nos traditis *à d. num. 5. per 8.* ſed quoad animalia habita cauſa mercimonii, ſive induſtriæ, videtur ſubſtineri non poſſe, ex dicta enim conventione videtur conceſſus uſus, non autem uſusfructus: minus namque eſt in uſu, quam in uſufructu. *Inſtit. de*
12 *uſu. & uſufruct. in princip.* & quæ in conceſſione uſus veniunt, ad neceſſarium, & quotidianum uſum reſtringuntur, & hac ratione, nec uſus cedi, nec donari, nec vendi poteſt *§. item is, qui ædium, Inſtit. eod. tit. l. ſed neque & l. denique, ff. eod.* Inſuper, habens plenum Villæ, & fundi uſum, non poteſt uti horto, pomis, oleribus & floribus ad compendium, *l. plenum, ff. eod. titul.* ubi *Accurſ.* verbum *compendium*, explicat, *incrum*, & confirmatur ex verbis ſubſequentibus in *text.* ibi, *ut ad uſurarii victum reſtringatur*, & ſic videtur conceſſus uſus neceſſarius, non autem, ut emolumentum, & fructus ex uſu capiat.

13 Contrarium tamen erit affirmandum pro confirmatione dd. deciſionum: quippe conceſſio loquitur de animalibus ſuis ſimpliciter, nulla facta diſtinctione, ideoque intelligitur, tam de animalibus ſuis ad proprium uſum, quam pro induſtria: nam omnia animalia ſunt ſua, & ſuum dicitur, in quo quis habet proprietatem, *§. cum in ſuo ſolo, Inſtit. de rer. diviſ.* & comprobavimus ſupra *num. 6.* & in materia favorabili Indefinito æquipollent univerſali, quando eadem eſt ratio, *l. ſi pluribus, ff de legat. 2. l. ſi plures, ff.*
14 *de legat. 3.* & ita per S. C. deciſum fuit die 27. Januarii
* 1540. in cauſa Univerſitatis Apricenæ, hodie nuncupatæ Caſalis majoris, cum Paulo Pappacoda, utili domino Caſtri Pagani, ad relationem *D. Conſil. Jo. Franc. Brancie*, fuit enim proviſum, quod Univerſitas Apricenæ valeat uti jure paſcendi, & ligna incidendi, juxta verba Privilegii conceſſi per Imperatorem Federicum, qui conceſſerat dictæ Univerſitati, ut illius cives, in tenimentis Caſtri Pagani, & S. Nicandri uti poſſint paſcuis pro animalibus ſuis, & ligna incidere, ad eorum uſum, & utilitatem: cumque d. Paulus inſtitiſſet, declarari, ut decretum
15 prædictum intelligeretur pro uſu tantum, cum poſſit Judex ſucceſſor declarare decretum ambiguum prædeceſſoris; ex his tamen, quæ in actis continentur, ut eſt communis DD. opinio in *l. inter ſtipulantem, §. 1.* ubi *Alex. num. 10 ff de verb oblig.* propterea per idem S. C. referente *D Conſil Antonio Orefice*, viro acutiſſimi ingenii, ac poſtmodum Præſidis ejuſdem S. C. die 7. Julii 1562. fuit deciſum, quod liceat Univerſitati, uti etiam cum pecoribus emptis cauſa mercimonii, ſive lucri, in Banca de Mondellis.

Michael Angelus Gizzius.

ARGVMENTVM.

Privilegium juriſdictionis ampliſſimum, etiam contra viduas, pupillos, & miſerabiles perſonas conceſſum alicui perſonæ magnæ qualitatis, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, non ejuſdem qualitatis.

SVMMARIVM.

1 *Feudum ubi non redit ad Dominum jure reverſionis, ſed titulo particulari tunc qualitas feudi non reſolvetur, ſed poſſidebit Dominus ut privatus.*
2 *Adhuc quare ex feudo reverſo ad Dominum non ſolvatur.*
3 *Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus.*
4 *Privilegium conceſſum contra viduas, pupillos, aliaſque miſerabiles perſonas, tranſit in poſſeſſorem juriſdictionis.*
Sed contrarium nu. 5.
6 *In ſingularem ſucceſſorem non tranſit id, quod conceditur, quando eſſet ſingulare, & contra jus commune.*
7 *Ad hoc, ut diſpoſitioni* l. unicæ, C. quand. Imper. intat pupill. & vid. *derogetur, ſpecialis, & non generalis*

neralis requiritur derogatio, & nu.18.

Amplia quamvis in privilegio adeſſet clauſula, per quam comprehenderentur ea, de quibus opus erit fieri expreſſa mentio, n.8.

Item amplia, ut nec ſufficeret, habere derogationem per relationem ad aliud privilegium, in quo prædicta derogatio eſſet expreſſa nu.16.

9 *Privilegium* l.unic.C.quand.Impet.*miſerationis cauſa introductum fuit.*

10 Jo.Franciſc.de Ponte in deciſ.3.*declaratur.*

11 *Ubi aliquid detrahitur vel additur privilegio, novum dicitur privilegium.*

12 *Nova dicitur inveſtitura, quando ſub novis pactis accipitur.*

13 *Rex non cenſetur conceſſiſſe, quod eſt majus, ubi non concederet quod eſt minus.*

14 *Ex clauſula,* exceptis juriſdictionalibus, nobis ratione majoris dominii competentibus, *in privilegio poſita non intelligitur reſervatum privilegium contra viduas.*

15 Deciſ.Vinc.de Franch.192. *declaratur.*

17 *Prorogatio non habet locum in his, quæ ſunt ſupremi Imperii, & Principi reſervata.*

19 *Clauſula in privilegio, poſita* prout melius, & plenius, *quid operetur.*

20 *Deciſio adducitur.*

DECISIO LXVII.

FUit dubitatum in S.C. ſi privilegium conceſſum
Sereniſſimæ D. Iſabellæ de Aragonia Duciſſæ Mediolani
juriſdictionis criminalis Terræ Grupterarum in Provincia
Hydruntina etiam contra viduas, pupillos, & miſerabiles
perſonas, cum derogatione *l. Unica, C. quando Imperator*
tranſeat in beneficium Spectabilis Gregorii Caſtelli
Januenſis Comitis Gagliani, ad præſens poſſeſſoris prædictæ
juriſdictionis: dicebatur enim per dictum Baronem, omni
dubitatione remota, ipſum habere prædictum privilegium,
ſiquidem prædictæ Duciſſæ ſucceſſit Sereniſſima Bona Sforzia
Regina Poloniæ, & Duciſſa Bari, cui titulo legati ſucceſſit
Invictiſſimus glorioſæ memoriæ Philippus II. & quando feudum non
1 redditur ad Dominum jure reverſionis, & ex lege feudi, ſed
titulo particulari, quia Vaſſallus ipſum hæredem inſtituit,
vel ei donavit, tunc qualitas feudalis non reſolvitur, ſed
poſſidebit Dominus uti privatus, ut poſt *Rayn. in cap. Imperialem, § habito, num.33. Capyc.
in inveſtit. in verbo feudorum diviſio, verſic. ſervientes, &
Curt. in 4. partic. tract. feud. q.14. verſic. prædictam tamen
concluſionem,* dixit, *De Ponte in deciſ. 3. Collat. Conſil.*
2 *numero* 25. neque mutat feudum ſuam naturam, &
adhuc non ſolvitur, non ex eo, quod feudum per reverſionem
ad dominum ſit extinctum, juxta regulam vulgatam, quod res ſua
nemini ſervit, *Andr. in cap. 1. ex quib. cauſ. feud. amitt. num.12.* ſed quia Rex ſibi
ipſi ſolvere non poteſt, ut poſt *Afflict.* tenuit idem
*De Ponte in d. dec. nu.27. Lapar. ad Iſern. in cap.1. §. quid
ergo in verbo ſervitutes, de inveſt. de re alien. fact.* Cumque
per Regiam Curiam fuiſſet poſtea vendita prædicta juriſdictio,
primo D. Antonio Aquavivæ cum pacto de retrovendendo, & deinde
liberè & abſque pacto de retrovendendo D. Antonio Carafæ,
intelligitur vendita cum eiſdem privilegiis, & prærogativis,
prout ipſe Rex virtute legati eidem facti per dictam Bonam
Reginam poſſidebat, quod in hoc caſu erat incontrovertibile:
in privilegio enim venditionis prædictæ juriſdictionis
D. Antonio Carafæ aderat clauſula, *prout melius, & plenius eam poſſidebat
ipſe Rex Philippus II. ac tenuerunt, & poſſederunt prædicta
Duciſſa Mediolani, & Regina Poloniæ,* & ſic cum
3 derogatione prædictæ *l. unica,* relatum enim eſt
in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. eſſe tota
ff. de hæred. inſtit. Tiraq. de utroque retract. gloſ. 5. verſic.
undecimum genus.*

Inſuper fuit venditum omne id, quod Rex habebat, & dubitari
non poteſt, quin virtute prædictæ diſpoſitionis penes ipſum
pervenerit omne id, quod Regina Bona poſſidebat, & qui omne
dicit, nihil
4 excludit, & tandem ſic erat obſervatum, & judicatum, ut
cum aliàs idem articulus eſſet controverſus, quamvis
remiſſio eſſet denegata Baroni per Regiam Audientiam, tamen
per M.C.V. fuit cauſa remiſſa. Pro parte tamen Regii Fiſci
dicebatur omnino eſſe confirmandum decretum M.C.V. per quod
erat denegata remiſſio Baroni ex duobus, & primò, quia
5 quamvis conceſſio eſſet facta prædictæ Duciſſæ Mediolani
cum derogatione *d. l. unica,* attamen hoc privilegium erat
conceſſum perſonæ, & proinde non poterat in alias perſonas
transferri, quæ non ſunt ejuſdem qualitatis, ut pluries
deciſum in S.C. fuiſſe refert *Ioan. Thom. Minad. in repetit. Conſtit. Regn. In
aliquibus,* ſuper *verſic. in aliquibus 13. colum. verſicul.
& per hoc,* quem refert, & ſequitur *Franch. dec. 125.
num. 1. deciſ. 275. numer. 7. & dec. 505. in fine,* ubi
teſtatur, quod pro tempore, quo ipſe fuit Regius Conſiliarius,
& Præſes Sacr. Conſil. ſemper vidit obſervari, quod quando
virtute privilegiorum, prædictas clauſulas habentium fuit
petitum per Barones, ad eorum Curias cauſas eſſe
remittendas, nunquam fuerunt remiſſæ, ſed dictum fuit, quòd
procedatur in M.C. quando enim alicui conceditur aliquid
mul-
6 tum ſingulare, & contra jus commune, non tranſit
in ſingularem ſucceſſorem, *Affl. dec. 361. Bald. in cap.
quoniam Apoſtolica, in fine, de offic. deleg.* & ita ſemper
fuiſſe obſervatum in ſimilibus cauſis in S.C. pluries vidimus,
quicquid dixerit *Reg. Rovit.* quod ſuo tempore fuit pluries
judicatum contrarium in *Pragm.
1. ubi de delict. quis conveniri debeat,* ſub *num. 43.* ex
quibus forſan dubitabilis videbatur eſſe articulus, ut
aſſerit D. *Reg. Conſil. Carleval. de indic. lib. 1. titul. 1.
diſp. 2. quæſt. 6. ſect. 7. num. 581. in fin.* nam contrarium
apparet ex ſupra allegatis, & cum opinione *Minadoi*
acquieſcit idem D. *Carleval* qui etiam alios allegat, quibus
addo doctum virum *Montàn. de regalib. in ver. bona vacantia,
n. 4.* ubi ſtrenuè hanc opinionem defendit, reſpondendo ad
Rovitum, contrarium aſſerentem.
7 Secundò propius ad materiam *d. l. unic.* deveniendo, certum
eſt, quòd ut prædictæ diſpoſitioni derogetur, requiritur
ſpecialis derogatio, & non ſufficit
8 generalis, ut per *Cyn.* & alios *Scribentes, in d. l. unic.*
nec ſufficit, quod in privilegio adſit clauſula, *ut comprehendat
etiam ea, de quibus oporteret fieri expreſſa
mentio,* ut poſt *D D. in d. leg. unic.* tenuerunt *Antibolus de muner. & honor. par. 3. princ. 1. colum. verſic. adde,
quod Princeps, Belluga in ſpecul. Princ. in rubr. 38. §.
conqueratur, verſicul. 2. Gramm. deciſ. 20. Franch. deciſ.*
9 192. Eſt enim hoc privilegium conceſſum miſerationis gratia &
proinde multa habet particularia, *d. dec. 192.
num. 4. & 5.* ubi caſus fuit deciſus in perſonam Dom.
Ferdinandi Gonſaghæ, cum enim ob rebellionem Ferdinandi
Sanſeverini Principis Salerni eſſet devoluta ad Regiam Curiam
Terra Sancti Severini, & deinde conceſſa prædicto D.
Ferdinando, abſque tamen derogatione ſpeciali dicto privilegio,
l. unica, prout erat in privilegio prædicti Principis, ſed cum
ampliſſimis verbis, & cum clauſula, *prout melius, & plenius &c.* Et tamen fuit remiſſio ad Curiam Baronalem prædictæ
Terræ petita, per S.C. denegata & li-
10 cet prædictæ deciſioni reſpondebatur pro parte Baronis, quod
in in hoc caſu erat devolutum feudum ob rebellionem, & ſic
jure feudi, & non titulo particulari, quo caſu non ut Baro,
ſed ut privatus dicitur habere, ut feudat, & deciſum refert
D. Conſil. Mareſcn. conſil. 34. numero 9. attamen dicebatur,
quod

11 quod tradits per *Doctor.* & relata per *De Ponte in dict.*
dec. ; procedunt reſpectu Creditorum defuncti, quo-
tieſcunque enim aliquid detrahitur, vel additur privi-
legio dicitur novum privilegium, *l. in jus civile, ff. de*
12 *juſt. & jur. Old. conſ.*178. *Bal. conſil* 125.*nu.*4.*vol.*2. *Affl.*
dec. 112. qui dicit, quod tunc dicitur nova inveſtitura
quando ſub novis pactis accipitur, videtur enim ta-
citè feudum in mano inveſtientis refutari, & deinde
per ipſum inveſtientem de novo inveſtiri, quod latè
fundat *Cacher. deciſion. Pedemont.* 23. *numero* 23. ubi
concordantes allegat. Verùm in inveſtitura facta D. An-
tonio Carafæ prædictæ juriſdictionis criminalis erant
multa excepta, quæ per prius erant conceſſa prædictæ
Duciſſæ Mediolani, immo nonnulla minoris ponderis
prædicti privilegii contra viduas, cum erant excepta
cognitio homicidii clandeſtini, & alia minoris conſe-
13 quentiæ, & propterea non eſt credendum quòd Rex
qui noluit concedere, quod eſt minus, voluiſſet con-
cedere, quod eſt majoris ponderis, quo argumento
14 etiam utitur *Franch. in dict. deciſ.* 192. ſub *numero* 11.
& 12. Inſuper, in dicto privilegio aderat clauſola, *ex-*
ceptis juriſdictionibus nobis ratione majoris dominii
competentibus, per quæ verba expreſsè fuiſſe reſerva-
15 tum privilegium contra viduas, fundat *Franch. in dict.*
dec. numero 14. & ſic deciſio non eſt fundata in eo, quòd
per rebellionem feudum erat Regi apertum, ſed ex
aliis, quæ omnia concurrebant in privilegio, de quo
agebatur, & deciſio prædicta eſt communiter recepta,
ut per *Theſaur. deciſ.* 177. *Jo. Franch. del Caſtil. deciſio.*
39. *numer.* 3. ubi in ſpecie tenet, quòd in tantum requi-
16 ritur vera, expreſſa, & ſpecialis derogatio *dict. l. unic.*
quod non ſufficeret, eam habere per relationem ad aliud
privilegium, in quo prædicta derogatio eſſet expreſſa
& *Bellug. in ſpecul. Princ. rubr.* 38. ſub *numero* 2. poſt
17 *Ant. de Butr. in capit. ſignificaſti, de for. compet* dicit,
quod in his, quæ ſunt ſupremi Imperii, & Principi re-
ſervata, non habet locum prorogatio, & quod ad Re-
gium Imperium, & ſui Procuratorem in Regno ſpe-
ctat, viduas, pupillos, & miſerabiles perſonas in ſua
18 protegere juriſdictione, & quod ſemper requiratur
ſpecialis derogatio videndus eſt *Giurb. deciſ.* 82.*n.*4. *&*
*dec.*42. *numero* 20. *Grat. diſcept. forenſ. capit.* 182. *nu-*
mero 10. modernus *in Marta Novar. in ſu e prax. de*
elect. & variat. fori, *deciſ.* 28. *Maſtrill. deciſ. Sicil.*
127. *numero* 14. *Peregr. deciſ. Patan.* 129. *num. Paſch.*
de vir. patr. poteſt. p. 2. *cap.* 2. *numero* 106. & quæ ſint
perſonæ miſerabiles, habetur per *Menoch. de arbitr.*
judic. caſ. 66. *Afflict. deciſ.* 257. multa in *Conſtitut. Sta-*
tuimus, de offic. magiſt. Inſtitut. & tandem hoc idem fuit
deciſum in S. C. cum Univerſitate Terræ Summæ,
quæ cum fuiſſet vendita per Ducem Summæ Comitii
19 Triventi, proclamaverunt ad domanium, & præten-
debat Univerſitas, ex quo prædictus Dux habebat à
Regia Majeſtate privilegium ampliſſimum, etiam cum
derogatione *l. unic.* cauſam viduæ non obſtante electio-
ne fori eſſe ad ſuam Curiam remittendum, & ſucca-
buit, ut per *Franch in deciſ. quingenteſima decima* 7 *n.*
20 Neque opitulatur illa clauſula *prout melius, & ple-*
nius, &c. quia optimè reſpondetur per *Franc in d. de-*
19. *n.* 9. *&* 10. neque exemplum, quòd alias fuit cauſa
remiſſa, quia reſpondet idem *Franc. in d. deciſ.* 517. ubi
plura exempla remiſſionis afferuntur.

Et ex his in prædicta cauſa Domini juriſdictionis
criminalis Terræ Griptalearum, dum eſſet inquiſitus
Paulus Cæſar, & alii de homicidio in perſonam Pau-
li Mannara, & per Viduam fuiſſet jurata perhoreſcen-
tis in prædicta Terra Griptalearum, & proinde per
Regiam Audientiam, & M. C. V. fuiſſet Baroni remiſ-
ſio denegata, Facta relatione in S. C. die 8. Novem-
bris 1632. Decretum M. C poſt longam diſcuſſionem
communi omnium voto fuit confirmatum. ut in Ban-
ca Act. Mag. Balzani in M. C. V. pendet tamen recla-
matio mihi commiſſa.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXVII.

SUMMARIUM.

1 *Privilegium juriſdictionis conceſſum magno Principi, etiam contra viduas, pupillos, ac miſerabiles, perſonas, non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem, non ejuſdem qualitatis, & quare, nu.* 2. 3 4. *&* 5.

3 L. unica, C. quando Imperat. inter pupill. & vid. *quando derogata cenſeatur, & n.* 4. 5. *&* 6.

6 *Aſſenſus an corruat reſpectu derogationis* l. unic. Cod. quando Imperat. inter pupill. & vid. *ſi in memoriali aſſenſus non fiat de ea mentio, ſed tantum in inſtrumento venditionis, ad quod ſe refert memoriale, & decretatio dicat*, fiat in forma, cujus tenor habeatur pro inſerto, & ſpecifice declarato quoad expreſſa tantum, *& n.* 7. 8. 9. *&* 10.

9 *Aſſenſus expreſſus, non autem tacitus, ſive præſumptus, in Regno requiritur.*

13 D. Thorus in Compend. dec. par. 3. ſect. 2. verb. privilegium conceſſum à Rege *declaratur*,

1 FUit in hac deciſione determinatum per S. C. ad
relationem M C V. privilegium juriſdictionis
ampliſſimum, etiam contra viduas, pupillos, & miſe-
rabiles perſonas, conceſſum alicui perſonæ magnæ
qualitatis, non tranſire ad ſingularem ſucceſſorem,
qui non eſt ejuſdem qualitatis, & proinde fuit confir-
matum decretum M. C. V. per quod erat denegata re-
miſſio Baroni, ut refert D. meus *numero* 20. ubi dicit,
pendere reclamationem à dicto decreto S. C. cumque
omnes proceſſus criminales exiſtentes in Archivio di-
ctæ M. C V. fuerint combuſti in anno 1648 ex cau-
ſa plebiculatiæ tumultuationis, ideo non potuit per-
quirere proceſſum, ad finem videndi, quomodo fue-
rat deciſus articulus in gradu reclamationis.
2 Deciſio tamen prædicta ex tribus rationibus funda-
tur. Prima eſt, quia privilegium conceſſum ſtrenuo
Viro, vel magno Principi, non tranſit in generali alie-
natione, etiam cum aſſenſu perſonis inferioribus fa-
cta, quibus Rex non fuiſſet conceſſurus, ut tradit
numero 5. quod etiam voluerunt *Paſch. conſ.* 14. *D.*
Vivius dec. 208. nec præſumitur concedere, non con-
cedenda, nec quæ cum difficultate concedi ſolent, ut
tradita per *Ripam in l. obligatione generali, ff. de pi-*
gnor. Secunda ratio, de qua *nu.* 7. *&* 18. quia eſt, ut di-
3 ſpoſitioni *l. unic. Cod. quand. Imperat. inter pupill. &*
vid. derogetur, ſpecialis requiritur derogatio, cui privi-
legio perſonæ miſerabiles renunciare non poſſunt, re-
nunciatio enim tolleret miſericordiam, quod eſſet
contra bonos mores, ut poſt *Bald. Felin. Alex. Bar-*
bat. Rebuff. & alios, etiam ſi cum juramento renuncient,
probat *Caravit. in ritu* 231. *num.* 4. ideo ſolus Princeps
4 derogare poteſt, & hoc cum expreſſa derogatione, ut
diximus, adeo, ut non ſufficiat, ſi in ſecundo privile-
gio dicatur, *ut comprehendat etiam ea, de quibus opor-*
teret fieri expreſſa mentio, ut probat D. meus *num.* 8 &
comprobat *Menoch. præſumpt.* 40. *nu.* 6. *&* 25 *lib.* 6. *Theſ.*
dec. 177. *num.* 11. *verſ. alii vero*, *Marta de clauſul. par.* 5.
clauſ. 73 *nu.* 10. *in fine*, ſicut nec etiam ſufficeret clauſu-
5 la *quorum privilegiorum tenor habeatur pro expreſſo*, ut
deciſum oſtendit *Grammat. deciſ.* 50, *nu.* 3. 4. *&* 5 *Bar-*
boſ. clauſ. 70. *nu.* 9. *Marta de clauſ. par.* 1. *clauſ.* 123. *nu.*
3. 4. *&* 6. Tertia vero ratio fuit, nam in ſecundo privi-
legio adeſſat clauſula, *exceptis juriſdictionibus, nobis ra-*
tione dominii competentibus, ut refert *num.* 13. ideoque
cenſetur reſervatum privilegium contra viduas, ut
oſtendit *n.* 14. ex *D. de Franch. deciſ.* 192. *num.* 14 immo
clauſula prædicta cenſetur inexa in quacunque con-
ceſſione, *Marta par.* 2. *clauſ.* 65. *num.* 2. *&* non compre-
hendit inſolita, ut probat *clauſ.* 237. *nu.* 2. *par* 1.
6 Verùm, ſi in memoriali aſſenſus venditionis feudi

V non

non ſit appoſita clauſula, *etiam contra miſerabiles perſonas*, vel cum derogatione *dict. l. unic.* cum alterum ipſorum requiratur, ut per Principem derogatum cenſeatur, *D. de Franch. deciſ.* 187. ſed tantum ſe refetat inſtrumento, in quo adeſt clauſula prædicta, an derogatio inducta cenſeatur *d. l. unic.* ſi in declaratione aſſenſus ſit tantummodo dictum, *ſiat in forma, cujus tenor habeatur pro inſerto, & ſpecifice declarato, quoad expreſſa tantum*, & videtur dicendum, quòd ſic, quia in Regno ſufficit aſſenſus relativus ad inſtrumentorum, ut probat *Frecc. de ſubfeud. lib.* 2. q. 15. ſed in contrarium faciunt, nam fuit adjuncta clauſula, *quoad expreſſa*
7 *tantum*, quo caſu idem *Freccia* tenet, quod non operatur virtus relationis, nam ad tollendam dubitationem dictorum verborum, *cujus tenor, &c.* cœperunt DD. Regentes apponere clauſulam, *quoad expreſſa tantum*, ut reſtringatur aſſenſus ad id tantum, quod
8 narratur, & exprimitur Regi, immo etiam, circumſcripta dicta clauſula, *quoad expreſſa tantum*, nec opinio *Frecc.* eſt undique tuta, cùm *Dec. conſ.* 373. *in fine* teneat contrarium, *ibique* de communi teſtatur opinione, ut non ſufficiat relatio, vel ſaltem eſt controverſa opinio, ut patet apud *Tiraquell. ad ll. connub. gloſ.* 7. *num.* 194. ideoque dixit *Aret. in l. pluribus, in princ. ff. de verb. oblig.* quem ſequitur *Tiraqu. ibid. nu.* 195. quod hujuſmodi expreſſio, per relationem dicitur expreſſio generaliter, impropriè verò, & ficta ſpecia-
9 liter, unde dum per *Conſtit. Regni Conſtitut. Divæ memoriæ* requiratur expreſſus aſſenſus, nec ſufficiat tacitus prout eſt fictus, ſive præſumptus ex tempore, ut per
10 *Frecc. d. lib.* 2. *qu.* 28. *D. de Anna in d. Conſtit. num.* 51. & 52. ſequitur, quod nullo modo ſufficiat expreſſio relativa. Item idem *Frecc. d. quæſt.* 15. *col.* 2 *verſ. & hoc habemus in Regno*, loquitur regulariter in clauſulis ordinariis, & conſuetis. ſed aliud expreſſe firmat in reſervatis exorbitantibus, & ſpeciali expreſſione dignis, qualis eſt derogatio *d. l. unic.* ut ſupra fundavimus, & in individuo, quod quando in aſſenſu non exprimitur aliquid conceſſum in contractu, ſpeciali expreſſione dignum, quod ſi fuiſſet expreſſum, Rex, vel non conceſſiſſet, vel difficilius, ut eo caſu vitietur aſſenſus, non obſtante dicta clauſula, *cujus tenor, &c.* latè probat *Dom. Conſil. de Anna conſ.* 112. *n.* 1. *verſ. neque obſtat*, uſque ad *n.* 17. *lib.* 2. ubi in caſu ſuo defendit aſſenſum valere, quia Rex ſcivit, & quia non erat ſpeciali expreſſione dignum, ut tradit *num.* 9. *verſ. ut ſupra*, conferunt tradita per *D. Loffred. conſ.* 18. *num.* 11. *verſ. quoniam prædicta*, & ignorantia præſumitur, niſi probetur ſcientia maximè in Principe, c. 1. *de conſtit. in* 6.

11 Et licet contra hanc deciſionem deciſum referat *D. Thor. in Compend. deciſ. p.* 3. *ſect.* 2. *in verbo privilegium conceſſum à Rege*, nihilominus illa deciſio non adverſatur, *ibi* enim privilegium non erat perſonale, ut eſt in caſu noſtræ deciſionis, ut tradit D. mena *num.* 5. ſed erat reale, & ex cauſa permutationis, ideoque fuit cauſa remiſſa ad Baronem, dummodo eligat Judicem in Civitate Neap. immo nec deciſio prædicta ſine difficultate pertranſit, quandoquidem per prius contrarium judicaverat M. C. V. ut *ibi* refert.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Inſtantia an currat in Sac. Conſilio, & an Princeps poſſit ipſam reſtaurare per inſufflationem ſpiritus vitæ, poſtquam per partem adverſam fuit oppoſitum de peremptione illius.

SUMMARIUM.

1 *Inſtantia an poſſit reſtaurari, ſi fuit oppoſitum de ipſius peremptione, & numero* 23. *& refertur deciſio, n.* 34.
2 *Tutor, ſi antequam accuſetur ſuſpectus, ob ſolemnia non confecta, illa conficiat, accuſari non poteſt.*
3 *Uſufructuarius, qui non confecit inventarium, & non ſatiſdedit, poſt accuſationem adimplere non poteſt.*
4 *Donatio non inſinuata, poſt oppoſitionem an inſinuari poſſit, & n.* 25.
5 *Sententia revideri quando poſſit, facta oppoſitione de deſertione appellationis.*
6 *Nullitas ſcripturæ non poteſt per Principem ſanari, quando eſt quæſitum jus tertio.*
Sed declaratur, n. 24. *verſ. neque obſtant.*
7 *Sententia in S. C. profertur, nomine Regis, & ſub numer.* 20.
8 *Rex tempore inſtitutionis Tribunalis S. C. in eo præſidebat.*
9 *Supplicationes, quæ porriguntur Præſidi S.C. diriguntur cum titulo*, Sacræ Regiæ Majeſtati.
10 *Inſtantia in Tribunalibus durat triennio.*
11 *Inſtantia an pereat, vel currat in S.C. & numero* 13. 17. & 20.
12 *Inſufflatio ſpiritus vitæ, quæ petitur, & conceditur à Præſide S.C. ob inſtantiam peremptam, non eſt neceſſaria, ſed fit ad majorem cautelam, cum conditione*, quatenus opus ſit.
14 *Obtenta inſufflatione ſpiritus vitæ, non poteſt procedi in cauſa, parte opponente, niſi refectis expenſis & num.* 16.
15 D. Ferdinandus Brancia *Regens Collateralis Conſilii, Dux Belvederii, & Eques de Calatrava laudatur.*
18 *Sententia lata perempta inſtantia, an ſit nulla. Et quid in S.C. n.* 19.
21 *Sententia S.C. non redditur nulla ex defectu juris poſitivi, prout eſt peremptio inſtantiæ.*
22 *Inſtantia cenſetur reſtaurata, quando ſententia profertur nomine Regis, qui poteſt illam reſtaurare.*
24 *Diſtinctio* D. Reg. Roviti *refellitur.*
26 *Princeps an poſſit tollere, quæ ſunt juris poſitivi.*
27 *Reſtauratio inſtantiæ in ſatis minimo lædit jus partis.*
28 *Perempta inſtantia, pereunt acta ordinatoria tantum, non autem acta probatoria.*
29 *Princeps an poſſit in præjudicium creditorum concedere moratorias per aliquod tempus debitoribus.*
30 *Papa poteſt in præjudicium tertii duas Eccleſias unire.*
31 *Inſufflatio ſpiritus vitæ eſt pro bono publico, ne lites fiant immortales.*
32 *Princeps ex juſta cauſa poteſt jus alteri quæſitum auferre.*
33 *Princeps poteſt reſtituere ad appellandum contra ſententiam, quæ fecit tranſitum in rem judicatam.*
35 *Inſtantia in cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, etiam ſi tractantur in foro Eccleſiaſtico, eſt perpetua, & nunquam perit.*

DECISIO LXVIII.

FUit dubitatum in cauſa Venerab. Monaſterii Divi Leonis Regionis Olivetanæ cum illis de Rogadeo, an poterat procedi ad expeditionem illius, ſtante peremptione inſtantiæ, quia per plures annos non
1 fuerat de ipſa loquutum, dicebant enim conventi de Rogadeo, per ipſos, antequam fuiſſet obtenta reſtaurario à D. Præſide, prout communiter fieri ſolet, fuiſſe oppoſitum de peremptione inſtantiæ, & proinde non potuiſſe in præjudicium tertii, cui fuit jus quæſitum, reſtaurari, ex doctrina *Reg. Scipion. Rovit. in pragm. primo numer.* 7. *de inſtaut. cauſ. non reſtit.* ſequitur *D. Mar. Cutell. de donat. contempl. matrim. tract.* 1. *diſcurſ.* 2. *partic.* 6. ſub *num.* 144. quæ opinio fundatur ex traditis per *Borgn. Cavalc. in tract. de tutor. & curat. nu.* 20. cum *ſeqq.* ubi in ſimili dicit, quod quam-
2 vis tutor poſſit uti ſuſpectus accuſari, ex eo quod

non

non confecit ſolemnia, tamen ſi ante accuſationem illa fecerit, non poterit accuſari, & admitteretur ad agendum, & adminiſtrandum, *Cappe. deciſ.* 50. ſecus tamen, quando poſt accuſationem, quia tunc erit jus
3 quæſitum pupillo, ex *Nicol. Bellon. conſil.* 54. *in fin.* qui loquitur in muliere uſufructuaria, quæ tenetur facere inventarium, & ſatisdare, quia non auditur, ſi adim-
4 plere voluerit poſt accuſationem, ſic etiam habetur aliud ſimile, quia quamvis donatio excedens quingentos aureos, debeat inſinuari, alias non valebit, quamvis antequam opponatur de inſinuatione poſſit fieri, poſt tamen oppoſitionem non admittitur, *Paul. de Caſtr. conſ.* 260. ſub *numer.* 6. cum aliis per ipſum allegatis, quod etiam probatur ex *Alex. conſ.* 257. *numer.* 13. *vol.* 6. ubi *Natta in add.* c. ſimile adducit, ſic etiam
5 facta oppoſitione de deſertione appellationis, non poteſt revideri ex eiſdem actis, ut fieri ſolet in S. C. ex traditis per *Affl. deciſ.* 173. quod tamen limitat *Pulver. in dict. deciſ.* quod non poſſit fieri poſt oppoſitionem,
6 quibus addit *Cutell. in loco* ſupra citat. quod nullitas alicujus ſcripturæ, quando ex tali nullitate eſt quæſitum jus tertio, non poteſt per Principem ſanari, ex doctrina *Azeved. lib.* 4. *tit.* 14. *l.* 1. *nu.* 19. qui allegat *Tell. Fernand. in* 2. *p. l.* 3. *Tauri n.* 9. *in fine.*
7 Ex adverſo dicebatur, quòd in S. C. proferuntur ſententiæ ſub nomine Regio, ut habetur ex *Pragm.* 6.
8 *de offic. S. C.* à principio enim inſtitutionis hujus Tribunalis Rex præſidebat in eo, ut habetur ex *Frecc. in lib.* 1. *de ſubfeud. in tit. de antiq. ſtat. Regni, num.* 38. & eum ſequitur *Reg. Tapia lib.* 1. *juris Regni, in rubr. de offic. S. C. numer.* 6. qui dicunt, quod primus fuit Rex Alphonſus, licet *Surgens de Neapol. illuſt.* aſſerat, fuiſſe Regem Ferdinandum, illius filium in *capit.* 17. *numer.*
9 45. & ideo hodie quoque ſupplicationes, quæ porriguntur Domino Præſidi, diriguntur cum titulo, *Sacra*
10 *Regie Majeſtati*, qui nomine Regio inſufflat ſpiritum vitæ, & licet in tribunalibus inſtantia duret triennio, ex diſpoſitione *text. in l. properandum, C. de judic.* tamen fallit in Conſiſtorio Principis, ut per *Rebuff. ad Conſt. Galliæ, tom.* 3. *tit. de appellat. art.* 14. *gloſ. unic. n.* 8. ubi ſic deciſum refert, *Bald. conſ.* 217. *nu.* 5. *lib.* 3. *Maranta* in ſuo *ſpecul. par.* 5. *in verb. & omnia fiant, durante inſtantia, lim.* 2. *nu.* 15. *Aſut. in prax. judic. in princ. cap.*
11 3. *num.* 28. *Minſynger. c.* 2. *obſ.* 48. ubi limitat in Camera Imperiali, *Scacc. de appellat. quæſt.* 15. *limit.* 8. *numer.* 266. in ſpecie in noſtro S. C. quòd inſtantia nunquam pereat, tradit *Maranta in loco* ſupra allegat. & multis rationibus & *DD.* authoritatibus eam comprobat *Molfeſiu. in conſ.* 47. *nu.* 3. & noviſſime *Reg. Conſil. Carleval. de judic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *q.* 7. *ſect.* 3. ſub *num.* 943. ubi,
12 quod quamvis in dies petitur Spectab. Præſidi S. C. inſufflatio ſpiritus vitæ, & reſtauratur inſtantia, refectis expenſis, tamen dicit, quod hoc hîc fit ad majorem cautelam, & cum conditione, *quatenus opus ſit*, non quod verè ſit neceſſaria, quod etiam antea dixerat *Molfeſ. dict. conſ.* 47.

Dicebatur tamen pro parte dictorum Conventorum, quod quicquid ſit de jure communi, quod hodie in Regno non poteſt amplius diſputari, ſi inſtantia currat in S. C. poſtquam ea Interpretatione ejuſdem Regni Sapientum fuit interpretata *Pragm.* 1. *de inſtant.*
13 *cauſ. non reſtit.* quod inſtantia currat in S. C. ſed quod per monitionem ad dicendum poſt compilatum proceſſum perpetuetur per triennium, & etiam per novennium, ut habetur ex *Piſanell. in addit. ad deciſ. Affl.* 283. qui *Piſanellus* fuit famigeratus, & doctiſſimus Advocatus, & magnus Practicus & teſtatur de tali obſervantia, & praxi S. C. & eum ſequuti fuerunt poſtea omnes fere Regnicolæ, ut per *Ricc. collect. deciſ.* 1242. *Franch. deciſ.* 643. *Maſtrill. ad Capyc. deciſ.* 109. *Muſcatell. in prax. S. C. lib. prima par.* 7. *gl. ſententiam in addit. lit. F. Mareſcott. variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 135.
14 *numero* 2. quod in tantum eſt verum, ut pluries fuerit

deciſum in S. C. quod etiam obtenta inſufflatione ſpiritus vitæ per ſupplicationem porrectam Domino Præſidi, non poteſt in cauſa procedi, parte opponente, etiam refectis expenſis, ſervata forma *dict. Regiæ Pragm.* prout fuit deciſum cum maxima diſcuſſione in cauſa ardua, vertente inter Comitem Villæmedianæ cum D. Eleonora Zabata uxore Ill. Ducis Suræ, patrocinante pro dicta D. Eleonora nobiliſſimo, doctiſ-
15 ſimo, & oculatiſſimo viro D. Ferdinando Brancia, tunc primario Advocato, qui poſtea ſuis propriis meritis fuit creatus Regius Conſiliarius, ac deinde Regens in ſupremo Italiæ conſilio, & hodie eſt de Collaterali Conſil. hujus Regni, Dux Belvederii, & Eques de Calatrava, quamvis pro contraria parte ſcripſiſſet *Reg. de Pont.* ut in *conſ.* 142. *vol.* 2. de qua deciſione meminit *Molfeſ. d. conſ.* 47. *numer.* 5. & 11. ubi aliam conſimilem deciſionem refert, de anno 1615. ad relationem Scipionis Roviti, ſimiliter Reg. Conſiliar. & poſtea Regentis, & de ea etiam per *Thor. in Compen. deciſ. par.* 2. *in verb. procedi an poſſit*, ubi aliam affert deciſionem in cauſa Eminentiſſimi Cardinalis Sfortiæ cum Auguſtino Impuccio, in anno 1622. ad quæ videndus eſt et-
16 iam *Maſtrill. deciſ.* 70. ubi concludit, expenſas de jure eſſe reficiendas, & ſic videtur, quòd ſtantibus tot deciſionibus, hodie non poſſit amplius de hoc diſpu-
17 tari, quod inſtantia currat in S. C. & propterea concludebatur ex doctrina *Roviti* ſupra allegata, quòd cum fuerit oppoſitum de lapſu inſtantiæ non poterat inſufflari ſpiritus vitæ.

Verum pro parte Venerab. Monaſterii replicabatur, quod contra ea, quæ fuerunt dicta per *D. Reg. Rovit.* tenet *Vinc. de Franchis in d. deciſ.* 643. *in fin.* ubi di-
18 cit, quod fuit judicatum in S. C. quòd quamvis ſententia lata perempta inſtantia, ſit nulla, ut habetur ex *Vantio in tract. de nullit. tit. de nullit. ex defect. juriſd. ordin. numero* 115. *Alex. conſil.* 136. *vol.* 2. *Affl. d. deciſio* 283. ſub n. 4. *Ludov. deciſ. Lucenſ.* 24. *nu.* 14. *Giurb. deciſ.* 83. *nu.* 1. *D. Reg. Tapia dec. S. C.* 38. quia juriſdictio Judicis expirat, ea perempta, *Merlin. deciſ. Lucenſ.* 64. *nu.* 5. *Borgn. Cavalc. dec.* 13. *num.* 36. *par.* 1. & nulliter proce-
19 ditur, *Cornazan. dec. Lucen.* 97. *nu.* 4. *Thor. var.* 41. *num.* 11. tamen in S. C. ſi fertur ſententia poſt peremptionem, non diceretur nulla, de qua deciſione loquitur
20 etiam *Reg. Tap. d. dec. S. C.* 38. ubi pro abſoluto ſupponit, in S. C. inſtantiam currere, quod fundatur, quia cum ſententiæ S. C. proferantur ſub nomine Regio, non cenſentur nullæ, ex eo quòd adſit defectus juris poſi-
21 tivi, prout eſt peremptio inſtantiæ, & Ego addo aliam rationem, quia cùm Rex poſſit inſtantiam reſtaurare,
22 eo ipſo, quòd ejus nomine profertur ſententia, cenſetur, inſtantiam fuiſſe reſtauratam, ut actus potius valeat, quam pereat, *l. quoties, ff. de rebus dub. & leg. quoties* 80. *ff. de verb. oblig.* nec requiritur clauſula derogatoria, cum ſufficiat, Principem ſcire, ſe diſponere, contra juris poſitivi diſpoſitionem. illa enim ſcientia habet vim clauſulæ derogatoriæ, late *Menoch. conſ.* 421. *numer.* 21. ſubdit poſtea idem *Vinc. de Franch. in*
23 *fin. dict. deciſ.* 643. quod quando Judex ſe advertit de peremptione inſtantiæ, vel pars opponit, tunc non proceditur, niſi obtenta prius inſufflatione ſpiritus & ſic apertè tenet, quod etiam poſt oppoſitionem conceditur inſtantiæ reſtauratio, quam difficultatem ſentiens
24 *Rovit.* diſtinguit, quando oppoſitio eſt facta voce, vel in ſcriptis, ut quando ſit facta voce, concedatur reſtauratio, quando vero in ſcriptis, non, & dicit, ſic vivæ vocis oraculo ejuſdem *Vinc. de Franch.* audiviſſe, verùm diſtinctionem prædictam, non videtur, jure poſſe fundari, quia nihil refert, quòd pars voce, vel in ſcriptis opponat de jure ſuo, & *Rovit.* nihil allegat, & *Vincent. de Franch.* indiſtincte loquitur, quando pars opponit, & proinde non puto, diſtinctionem eſſe admittendam.

Neque obſtant contraria, quæ in ſimilibus ſupra

adducta fuerunt, verum enim eſt, quod *DD.* pro contraria parte allegati, loquuntur in diſpenſatione facta per Principem juris poſitivi, nam poteſt etiam tertio præjudicare, ut eſt *text. in l. quoniam Alexandrum, C. ad leg. Iul. de adulter.* & ex pluribus hoc probat *Maſtrill. de magiſtr. lib. 2. cap. 4. numero 28. & Menoch. conſ. 157. numero 11.* ea doctrina *Bart. in l. ex hoc jure, ff. de juſt. & jur. Paul. de Caſtr. in l. cum heredes, ff. de ac-*
25 *quir. poſſeſſ.* & in *l. 3. ff. de teſtam.* idem *Meno h. d. conſil. 421. num. 20. & conſ. 842. num. 27.* & in terminis, quod Princeps poſſit confirmare donationem non inſinuatam, voluit *Panorm. conſ. 84. vol. 1.* etiam in præjudicium filiorum ejus, cui erat jus quæſitum, ſaltem ſpe probabili, *Rebuff. ad Conſtit. Gall. libro 2. in tract. de donat. inſinuat. gloſſ. 1. numero 38.* & eum ſequitur *Garz. Maſtrill. de magiſtrat. d. lib. 2. cap. 4. num. 34.* qui ea *num. 25.* cum pluribus *ſeqq.* multa exempla conſimilia affert,
26 ad probandum, quod Princeps poſſit tollere ea, quæ ſunt de jure civili quod tanto magis procedere debet
27 in reſtauratione inſtantiæ, per quam in ſatis minimo læditur jus partis quia per peremptionem pereunt acta
28 tantum judicialia, non autem reſpicientia acta probatoria, ut ſunt depoſitiones teſtium, quod probatur ex *text. in d. l. properandum, §. etſi quidem, & ibi gloſſ. & DD. Codic. de judic. Marant.* in ſuo *ſpec. p. 5. in verb. & omnia fiant durante inſtantia, num. 55.* ubi *DD.* colligit *Maſtrill. d. dec. 70.* ſed inſufflato ſpiritu vitæ reviviſcunt acta, & proceditur in cauſa, *D. Reg. Tap.*
29 *d. dec. 8. C. 38. num. 2.* & Princeps etiam in præjudicium creditorum poteſt concedere moratorias, ut debitores per aliquod temporis ſpatium non moleſtentur, idem *Azeved. in d. l. 2. lib. 4. tit. 14. num. 34.* poteſt etiam in
30 præjudicium tertii Papa duas Eccleſias unire, ut n. 24. & his ſimilia, quæ quidem Inſufflatio ſpirit. vitæ, quam
31 Princeps facit, etiam eſt pro bono publico, ut lites non fiant immortales, quia ea perempta actor non perdit jus ſuum, probationes factas, ſed cogitur, de novo judicium incoare, *d. l. properandum, §. fin.* & tradit etiam *Maſtrill. d. dec. 70. num. 1.* & ſatis legitima cauſa
32 reſtaurationis inſtantiæ eſt, ad finem, ut litibus finis imponatur, & ea juſta cauſa poteſt Princeps jus alteri quæſitum auferre, *leg. item verberatum, §. 1. ff. de rei vend. Bald. Folin. Angel.* & alii allegati à *Maſtrill. de magiſtrat. in loco* ſuprà citat. *n. 326.* ex quibus dicunt DD.
33 quod poteſt Princeps reſtituere ad appellandum contra ſententiam, quæ tranſivit in rem judicatam, *Innocent. in cap. ex literis, in fin.* ubi etiam *Abb. de reſtit. in integr.* eſt *text. in l. 2. §. quod ſi ita contigerit,* & in *auth. ei, qui, & ibi gloſ. C. de temp. appell. Maſtrill. ubi ſupra, num. 388.* Ex quibus die 3. Novembr. 1637. junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum cum D. Præſide, communi voto judicavimus, eſſe procedendum ad expeditionem cauſæ, non obſtante, quod ante inſufflationem ſpiritus vitæ erat oppoſitum de peremptione inſtantiæ, licet hæc cauſa poterat ex alio decidi ad favorem Eccleſiæ, quia inſtantia in cauſis Eccleſiaſticis,
34 & ſpiritualibus, etiam quod tractetur in foro Eccleſiaſtico, eſt perpetua, & nunquàm perit, *Abb. in cap. venerabilis, num. 12. de judic. Marant. de ord. judic. ver. & omnia fiant durante inſtantia, d. par. 5. numero 21. Affl. deciſ. 210. Conſil. Carleval. loco* ſupra cit. *Alexand. Trentacinq.* ubi plenè per plura capita de materia inſtantiæ judicialis *var. reſolut. tit. de judic. reſolut. 4. n. 29. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. effect. 2. n. 149. Carpan. ad Statut. Mediolan. c. 21. nu. 13.*

OBSERVAT. IN DECISIO. LXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Inſtantia non perimit in Conſiſtorio Principis, & in S. R. C. contrarium, n. 2. 3. & in cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus eſt perpetua, d. n. 2.*

4 *Inſtantia perpetuatur per monitionem ad dicendum, & quanto tempore.*

5 *Inſufflatio ſpiritus vitæ requiritur, perempta inſtantia per triennium in civilibus, & conceditur abſque ulla diſcuſſione.*

6 *Inſufflatio ſpiritus vitæ, quot vicibus poſſit concedi.*

7 *Inſufflatio ſpiritus vitæ non intelligitur conceſſa, ſi in ſupplicatione pro relia D. Præſidi S. C. fiat decretum,* Commiſſarius cauſæ partes audiat, & juſtitiam faciat.

1 INſtantiam non perimi in Conſiſtorio Principis, tradiderunt *Rebuff. Bald. Minſynger. & Scacc.* relati per D. meum *hic, num. 10.* aliiſque adducti *dec. 123. nu. 4. lib. 2.* & per *D. Anichin. de prax. inſtr. c. 2. q. 5. dub. unic. numero 80.* & in ſpecie in noſtro S. C. probaverunt *Marant. Molfeſ. & D. Conſ. Carlev.* quos citat, & ſequitur D. meus *hic, numero 11.* & addito *D. Conſil. Paſchal. d. deciſ. 123. n. 1.* quos etiam refert *D. Anichin. ibid.*
2 *numero 50. & 79.* ſed contrarium hodie verius eſt, ut innuit D. meus *hic, num. 13. cum ſeqq. & d. dec. 123. n. 11.* & ita deciſum tradit *hic, num. 34.* ubi ſubdit, quòd cauſa prædicta poterat determinari ex alio ad favorem Eccleſiæ, quia inſtantia in cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, etiam quòd tractetur in foro Eccleſiaſtico, eſt perpetua, & nunquam perit, ut probat *numero 35.* & eo relato ſequitur *D. Anichin. d. c. 2. dub. 5. q. 5. nu.*
3 *20.* & quòd in S. C. perimat inſtantia, fundat lato calamo idem *Dom. Anichin. d. dub. unic. numer. 64. 65. 66.* ubi citat, ac laudat D. meum *hic, numero 13.* & proſequitur *num. 67.* cum plurib. *ſeqq* & contrariis plenè ſatisfacit *num. 58. 59. 70. 71. 72. 73. 75. & ſeqq.* & in ſpecie confutat *numer. 65.* dicta per *D. Reg. Capyc. Galeot. contron. 19. & 20. lib. 1.* idemque Inſtantia perpetuatur per
4 monitionem ad dicendum de triennio in triennium, immo per novennium, ut ex aliorum dictis probat D. meus *hic. num. 13. & dict. dec. 123. nu. 6. & D. Conſil. Staiban. reſol. 15. nu. 30. lib. 1. reſol. forenſ.* dicit, Inſtantiam
5 perpetuari in ſempiternum per dictam monitionem, dummodo non labatur tempus trium annorum, perempta enim inſtantia ex lapſu triennii in civilibus, juxta, *l. properandum, C. de judic.* illa reſtauratur per inſufflationem ſpiritus vitæ, quæ ſolummodo à D. Præſide S. C. nomine *Sacræ, & Regiæ Majeſtatis Regis noſtri*, conceditur abſque ulla diſcuſſione, ut poſt *D. de Franch. deciſ. 250. in fine, & deciſ. 643* ſub *numer. 5.* tradit D. meus *hic, num. 10.* refert, & ſequitur *D. Anichin. d. dub. unic. num. 57.* & comprobat *D. Didacus de Mari* Rhegiuus, amicus, ac Dominus meus I.C. doctus, ac eruditus in *addit. ad Grammat. dec. 69. n. 2.* & licet D. Protegiſ id etiam conceſſum videatur, ut dixerunt *D. de Franch. d. dec. 250.* ſub *num. 5.* circa *finem, & D. Taſſon. de antiphat. verſ. 2. obſerv. 2. nu. 45. & verſ. 3. obſerv. 4. nu. 112.* hoc tamen hodie non ſervatur, nam ſolus D. Præſes S. C. ſuper hoc providet, ut ſervatum vidimus, & de hac obſervantia teſtatur etiam *D. Anichin. ibid. nu. 57. poſt med.*

6 Quot autem vicibus poſſit inſufflatio ſpiritus vitæ concedi, diverſimode ſervatum fuit, *Capyc.* namque *deciſ. 165.* diſputat, an ſecunda vice poſſit concedi, & tandem *num. 5.* affirmative refert per S. C. fuiſſe determinatum, prout aliàs etiam determinatum teſtatur *Grammat. dec. 69.* ſub *num. 4* ſed idem *Grammat. dict. deciſ. 69.* quærit, an tertio loco poſſet inſufflari ſpiritus vitæ, & *nu. 4.* refert ex vocis oraculo *D. Diomedis Mariconde* affirmative deciſum per S. C. in cauſa Baronis Mirabellæ cum Hieronymo Carafa, ſed quod *Dom. Reg. Cæcus de Loffredo*, qui fuerat Præſes S. C. dicebat, & pluries confirmabat, quòd per binas tantum vices fuerat conceſſa inſufflatio, & quòd ita ſemper practicari vidit, ac practicavit, tam tempore ſui Præſidatus, quam *D. Antonii de Iannario* ſui prædeceſſoris Præſidis, licet audierat, aliis temporibus pluries fuiſſe conceſſam, & tandem *d. nu. 4. in fin.* quam-

vis

vis ipſe reſideret in opinione, quod bis tantum concedi poſſit, & tertio, ſi illi, qui eam petit, competebat in integrum reſtitutio, at erat caſus illius deciſionis, refert deciſam, fuiſſe conceſſam tertia vice; nihilominus *D. de Aaaa in repert. Conſtit.* incip. *Conſtitutionem Divæ memor. num.* 271. dicit, quòd tempore ſuo in una cauſa fuit conceſſa quatuor vicibus, & in alia quinque ea ratione, quia Principis poteſtas tempore non finitur, hancque opinionem, quod ſemper concedi poſſit inſufflatio ſpiritus vitæ, tenent *Vrſill. ad Affl. deci* 0.345. *numero quinto & Muſtatell. in pract. S.C. a t 7. gloſ. ſenteutiam, numer.* 51. vide etiam in hoc articolo *Maſtrill. de magiſtr. libro tertio cap.* 4. *numero* 370. & 371. ac *D. Capiblanc. in pragm.* 8. *nu.* 139. *de Baron. lib* 1.

Non tamen inſtantia dicitur reſtaurata, & ſic conceſſa inſufflatio ſpiritus vitæ, ſi in ſupplicatione, in qua eo petitur, fiat decretatio per D. Præſidem S.C. quòd *Commiſſarius cauſæ partes audiat, & juſtitiam faciat,* ut ex *Louvrat. deciſ. Avenion.* 61. & *D. de Franch. deciſ.* 700. trodit *D. de Mari* ubi ſupr. ſub *numer.* 2. ſolita namque decretatio eſt, quod *procedatur in terminis, in quibus cauſa reperitur, lapſu temporis non obſtante, habita ratione expenſarum, qua de jure habenda erit, ſervata forma Regiæ pragmaticæ,* quam regiſtravit *D. Anthon. dict. dub. nota. n.* 71. circa med.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Agitur de materia *Capit. Regni*, & an, & quando Judex poſſit pronunciare ſuper nullitatibus, abſque partis oppoſitione. Et de nullitate ſententiæ ex defectu citationis, Judice mutato, vel circumductis citationibus.

SUMMARIUM.

1 Capitula Regni Charitatis affectus, Ad regale faſtigium, Finis præcepti charitas, & Omnis prædatio *ſunt conſervatoria, ne laici à clericis, vel è contra, ne clerici, à laicis, aut laici à laicis, vel clerici à clericis de facto turbentur, & de eorum obſervantia, & num.* 5.

Quod idem in toto ferè Orbe terrarum obſervatur, numer. 6.

2 *Remedia* Capitulorum Regni *qualiter in praxi deducantur, & ſuper eis procedatur, & n.* 10.

3 *Judex Laicus an poſſit inter Laicum, & Clericum de mero poſſeſſorio cognoſcere.*

Intellige cum diſtinctione, ut nu. 4.

7 *Remedium* Capitulorum Regni *non dicitur vere judicium.*

Item ex eo non inducitur litis pendentia, num. 8.

9 *Reconventio non datur in judicio, vigore* Capitulorum Regni.

10 *Requiſita in materia* Capitulorum Regni *quæ ſint.*

11 *Contumacia incuſata eadem die citationis, ubi veriſimiliter ſcriptura adhuc in poſſe Curiæ non erat perventa, an ſit nulla, & numer.* 28. & 30. *ubi de praxi M. C. V.*

12 *Citatio, & contumacia incuſata non ſubſiſtentur, mutato Judice, & nu.* 31.

Amplia, ſive agatur ordinarie, ſive ſummarie, ſive extrajudicialiter, n. 13.

14 *Citatio magis in extrajudicialibus, quam in judicialibus requiritur, & n.* 32.

15 *Citatio ſpatio ſex menſium circumducitur.*

Amplia, ut litis pendentiam non inducat, n. 16. & 33.

17 *Clericus citatus in judicio* Capitulorum Regni *qualiter comparere habeat, & n.* 19. & 23.

18 *Adverſus decretum S. C. in materia* Capitulorum Regni *datur reclamatio, & remedium nullitatum.*

20 *Clericus dicitur recedere à declinatoria fori, ſi poſt illam petitionem produxerit ejus jura.*

21 *Qualiter procedatur in materia* Capitulorum Regni, *ubi Clericus inſtaret pro declinatoria fori tantum.*

22 *Remedia* Capitulorum Regni *intentari non poſſunt, ceſſante violentia.*

24 *Clericus comparendo adverſus remedium* Capitulorum Regni, *non dicatur actor.*

25 *Nullitates in judicio extraordinario formiter allegari non debeat.*

26 *Judex ex officio poteſt ſuper notoriis nullitatibus pronunciare.*

27 *Sententia notorie nulla, ſeipſam nullam declarat.*

29 *Contumacia incuſari debet in ultimo die dato ad comparendum.*

34 *Procurator admittitur ad opponendum nullitatem citationis circumductæ adverſus ſententiam forjudicationis.*

35 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO LXIX.

PEr *Capitulorum Regni* editum per Regem Rober-
1 tum, incip. *Charitatis affectus* providetur, quod
quotieſcunque Eccleſiaſtica perſona de facto turbat
Laicos, concedit Rex conſervatorium, quod conſiſtit,
ut nulla fiat violentia de facto, quod etiam per alia tria
Capitula providetur per eundem Regem, cum reſpectu
repellendi turbationes, quæ fieri poſſunt à Clericis
contra Laicos quam à Laicis contra Clericos, & etiam
à Clericis contra alios Clericos, & à Laicis contra
Laicos, quæ incipiunt, *Ad regale faſtigium, Finis præcepti Charitas, & Omnis prædatio*, fuit enim intentio
Regis Roberti ut nemo de facto turbetur, ſed in ea, in
qua reperitur poſſeſſione conſervetur, donec juſta cauſa poſſeſſionis duraverit, & per Judicem competentem
fuerit aliter proviſum, & ita quotidie practicatur, nam
2 tam à Laicis, quam à Clericis, qui de facto turbantur ſupplices preces Proregi, & ejus Collaterali Conſilio pro Regali præſidio porriguntur, quæ remittuntur Sacro Regio Conſilio, ut ſervata forma *Capitulorum Regni* provideat, & juſtitiam faciat, & expedita citatione per edictum, ſi quis ſua putaverit intereſſe, incuſatiſque contumaciis, nemo comparente, conſtito de violentia, & turbatione conceditur Regale præſidium, donec tamen juſta cauſa poſſeſſionis duraverit, de qua practica teſtatur *D. Reg. Tapia de jur. Reg. lib.* 3. *in d. cap. Charitatis affectus, in verb. & Eccleſiarum perſonas, fol.* 28. *à ter.* & in hac materia adſunt nonnullæ S.C. deciſiones, ut per *Affl. deciſ.* 223. & 363 & *Franch. deciſ.* 163. 193. *n.* 11. & *deciſ.* 701. nullas etiam S.C. deciſiones refert *Reg. Tap. in d. lib.* 3. *de jur. Reg.* ſub eod. *tit. quando Rex inter Eccleſiaſticas perſonas cognoſcere poſſit*, late *Affl. in Conſtitut. Regni De Bargenſaticis*, & *Ioan. Ant. de Nigris ad dict. coſ.* & quamvis dubia ſit quæſtio, ſi Judex laicus poſſit cognoſcere de mero poſſeſſorio inter
3 Eccleſiaſticum, & Laicum, de qua quæſtione late per *Carol. de Graſſ. de effect. cler. effect.* 1. *nu.* 975. *Farin. in* 1. *par. prax. crim. q.* 8. *nu.* 23. *Covarr. pract. quaſt. c.* 35. *Niger. in cap. Reg.* 213. *num.* 21. *Affl. in d. Conſtit. De Bargenſaticis, num.* 10. *Theſaur. deciſ.* 82. *Caroc. deciſ.* 137. & nonnulli graviſſimi Authores tenuerunt affirmativam opinionem quia tractatur de mero facto, *Bald.* & alii in *leg. Titia, ff. ſolut. matrim.* & ibi etiam *Alexand. num.* 7. qui de communi teſtatur, *Vinc. de Franch. dec* 36. *num.* 3. & alii per *Barboſ. in d. l. Titia*, ſub *num.* 22 *cum ſeqq. ff. ſolut. matr.* Videndus eſt etiam *Gaid. Pap.* ubi plene per *Addentes in deciſ.* 1. & *Boer. deciſ.* 69 *Grevas ad Gayll. lib.* 1. *obſer.* 39 quicquid tamen ſit de propoſita
4 quæſtione, amplectendo pro nunc opinionem negativam, quod non poſſit Judex Laicus cognoſcere, hoc tamen intelligi debet, quando per viam ordinariæ cognitionis procedit, ſecus tamen per viam extraordinariam

ad evitandum ſcandala, turbationes, & injurias, ut bene probat *Affl.d.dec.*.4.& in *d.Conſtit.Regni de burgenſaticis*, *Covar.pract.quaeſt.dict.cap.*35.*numer.*2.*Grammat. deciſ.* 78. *Luc.de Penna in l.coloni, Codic. de agric.& cenſit.lib.*11.*Maranta* in ſuo *ſpecul.part.*4.*in* 7.*pr.in fin. numero ſexageſimo ſecundo Azeved. in lib.* 1. *recompil. tit.*6.*Staat.Pedemont.deciſ.*30.*numero*10.*Avendan.de r.exeq.mandat.cap* 1.*nu.*36.*Ignat.Lopez.in pract.crim. canon.cap.*107.*Bellag.in rubr.*11.*§.ſunt.& alii,in pecul. Princip.* quod etiam ex pluribus confirmat *Regens Tap. in dict.rubr. quando Rex inter Eccleſiaſt.perſon. Menoch.de retin.poſſeſſ.remed.*3.*num.*328.*Farinach. in dict.* 1.*par. praxis crimin.quaeſt.*8.*numero* 23.*Carol.de Graſſ. dict.effect.* 1.*num* 979. *Scacc. de judic.lib.* 1.*cap.*12. *num.*94 *Seſe de inhibit.cap.* 8. *&* 9.*& deciſ.Arag.*2.*in princip. lib.*2 & dicta *Regni Capitula* edita per Regem
5 Robertum fundantur ad tollendas violentias, & turbationes, & de earum quotidiana obſervantia teſtantur omnes ferè *DD.* Regnicolae, prout ultra allegatos de ea etiam teſtatur *Capyc. in inveſtit.feud. in verb. feuda officiorum,verſic.Reges Siciliae,& verſic.eſt tamen,fol.*271. *Anna allegat.*7.*Foller.* late in *dict. Conſtitut.de burgenſaticis*, & *Franch.in dict. deciſ.* 163. *numero* 2. dicit, quod ſecundum haec jura judicatur, *De Pont. conſil.* 96. *volum.*1.*Fab.de Anna conſil.*7.*num* 28 *lib.*1.*Joan.Petr. Mangrell in addit.ad Bart.in dict.l. Titia ff.ſol.matrim.Jacob.Ant.de Mauro alleg.*52.*Camill.Borrell.de praeſtant.Reg.Cathol.cap.*51.*numer.*214.& in *ſumma deciſ. tom.*1.*tit.* 43.*Ricc.collect.deciſ.* 1556. & de iſta obſervantia in Regno meminerunt etiam *Covarr. d.capit.* 35. *numer.* 2. *Farinac. dict. num.* 23. *Scacc. d. nu.* 94.*& Gregor. Lopez.in leg.* 13.*tit.* 13. *gl. Non fuerça, p.* 2. & quod haec conſuetudo ſit ſervanda, habetur ex *Alciat. reſponſ.* 24. *vol.*1. *Ignat. Lopez. in loc ſupr.cit.*
6 Et quidem, nedum in hoc Regno, ſed etiam in omnibus ferè Chriſtiani Orbis Tribunalibus hoc idem ſervari habemus, ut in Regno Caſtellae ex *leg.* 5. *tit.* 1. *lib.* 27. *ordin.* ubi *Didacus Perez.* & *Greg. Lopez. in d. leg.* 83.*in gloſſ. Non fuerça*, de Regno Aragoniae habetur ex *Seſe d. deciſ.* 2.*& de inhibit. dict. cap* 8. *&* 9. de Regno Luſitaniae habetur ex *Valaſc. conſul.* 93. de caetera Imperiali habetur ex *Minſyng. obſerv.* 67. *cent.* 2. & ex *Gayll. de obſerv.* 28. *numer.* 5. *lib.* 1. de Senatu Pedemontano habetur ex *Theſaur. deciſ.* 82. *&* 131. *Caeber. deciſio.*54. 116.de Sabaudia teſtatur *Anton. Faber.* in ſuo *Cod. tit. de judic. diffin.*38 de Senatu Mediolanenſi habetur ex *Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.*15.*numer.*112. & ex *Borell. d. tit.*43.*num.*26.poſt *Alciat* de Dominio Veneto *Ferrett conſil.*1.*nu.*11.*& conſil.*50.*nu* 20.*Borrell.* ubi ſupra, *num.*27.*& cap.*71.*num.*214. in Gallia habetur ex *Guid.Pap. dict. deciſ.*71. 85. *&* 207.*& Boer. d. deciſ.* 69.*Aufrer.de poteſt.Indic.Laic.reg.*2.*limit.*24.*in vol.*16. *tract.*& alii apud *Borrell.tit.*43.*nu* 27.71.*& nu* 214. qui etiam *nu.* 29. ait, hoc ipſum ubique Gentium obſervari, poſt *Rep. in rubr. de judic.nu.* 90.
7 Nec mirum videatur, quia hoc non dicitur vere judicium, ſed quaedam extraordinaria cognitio, ut via
8 fiat oppreſſo pro quiete Regni, hinc videmus, quòd ex iſto remedio non inducitur litis pendentia, nec ſententia, ut habetur ex *Afflict. in dict. Conſt. De burgen-*
9 *ſaticis, numero* 3. Nec datur reconventio, ut habetur ex *Franch. deciſ.* 153. *numer.* 11. & *Anna ſingul.* 432. *Tab.in dict. rubr. quando Rex inter Eccleſ. perſon.lib.*3. *num.*12. & incidenter Judex Laicus cognoſcit de titulo, *Menoch. de retinen.poſſ.d.remed.* 3.*numer.*328.*Farinac. dict. num.* 23. *verſic. limita iterum*, *Carol.de Graſſ. dict. effect.*1.*nu.*979.

Cumque ab anno 1604. Marchio Caſabonae praetenderet ſe turbatum ab Epiſcopo Umbriaticenſi, tam ſuper Caſale Sancti Nicolai *dell' Alto*, quam etiam ſuper Territorio *detto dell' Arango*, ſito in dicto Caſali & ſuper jure decimandi in territorio *de Buſalarizo*, & eſſent interpoſita duo decreta per S.C. ad relationem eruditiſſimi, & omnium virtutum genere ornatiſſimi Regentis Decani Caroli de Tapia Marchionis Belmontis, tunc Regii Conſiliarii, quod concederentur praeſidia Regalia praedicto Marchioni, quia proceſſus non reperiebatur, ſed tantum decreta praedicta aderant extracta ex libro Magnifici Secretarii S.C. penes quem regiſtrari ſolent, petiit idem Marchio in anno 1632. nedum renovari conſervatoria praedicta, verùm de novo concedi reſpectu juris decimandi in territoriis de Sitangolo, & Militino, in quibus de novo, dicebat, turbari à moderno Epiſcopo quae petitio fuit facta coram docto, ac morigerato viro Didaco Bernardo Zuſia, tunc Regio Conſiliario, nunc vero digniſſimo Regente in Supremo Italiae conſilio, & tandem ad mei relationem fuit interpoſitum decretum, per quod fuerunt renovatà conſervatoria conceſſa in anno 1624. & de novo conceſſa reſpectu dicti juris decimandi in territoriis de Sitangolo, & Militino.

Quibus peractis comparuit Reverendiſſimus Epiſcopus Umbriaticenſis, & praeſentavit nonnullas ſcripturas, ex quibus praetendebat fundare, ipſum neque ſuos praedeceſſores minimè turbaſſe Barones Caſabonae, ſed ſuam conſervaſſe poſſeſſionem, tam reſpectu dicti caſalis S. Nicolai *dell' Alto*, quam reſpectu Territorii *dell' Arango*, ac juris decimandi in dictis territoriis, immo dicebat, habere ſententias pro ſe, & declarationem praedeceſſoris Baronis in articulo mortis reſpectu dicti caſalis, ac declarationem Marchioniſſae reſpectu juris decimandi in dictis territoriis, verùm quia praedictis obſtare videbantur decreta S. C. dicebat, de illis nullam poſſe haberi rationem, tanquam nullis, & invalidis. Primò, quia erant proiata, non probatis extremis requiſitis in conſervatoriis vigore *Capitulorum Regni*, ad finem, ut poſſint concedi contra Clericum non ſubditum, requiritur enim citatio per edictum
10 contra intereſſe praetendentes, & quòd ſint legitimè contumaciae incuſatae, & probatum de violentia, & turbatione, ſive injuria, per ea, quae diſcurrit *Afflict. dict. deciſ. ſecunda numero* 6.*&* 8 *deciſion.* 24. *numer.* 3.*Niger. in dict. cap.*117. *numer.* 16.& oportet, ut citatio ſit debito tempore producta, *capit. quoniam contrà* ubi *gloſſ. de probat.* ubi etiam *Abb. numero* 17. *&* 19. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 66.*ex numero* 40. ad 43.&
11 propterea dicebatur, quod in hoc caſu apparebat, nulliter fuiſſe incuſatas contumacias, ſiquidem relatio Alguzerii fuit facta in Terra Caſabonae die 12. menſis Septembris 1633. & eodem die reperitur incuſata hic Neapoli prima contumacia, & tamen certum eſt, quod Terra praedicta diſtat ab hac Civitate circa per miliaria ducentum, & eſt impoſſibile, ut haec ſcriptura citationis per edictum fuiſſet eodem die in dicta Terra pro facienda dicta relatione, & hic Neapoli ad finem incuſandi contumaciam, & ſic neceſſario ſequitur, quod vel eſt falſa accuſatio, vel eſt falſa citatio, *l.* 3. *ff. qua ſent. ſine appell. reſcind. leg. ſi deceſſerit, ff. qui ſatiſd. cog.* ubi *gl. & DD.*

Secunda nullitas proponebatur, quia haec citatio per edictum erat expedita per dictum Regium Conſi-
12 liarium Zuſia, nunc digniſſimum in Supremo Italiae Conſilio Regentem, & coram ipſo fuerant contumaciae incuſatae, quo Judice mutato, ex quo ordine Suae Majeſtatis acceſſit ad Tribunal Regiae Camerae Summariae, & in ejus cauſis ſucceſſi Ego, & mutata perſona Judicis commiſſarii, denuo erat expedienda coram Me alia citatio & de novo incuſandae contumaciae, ex recepta ſententia, quam ex pluribus DD. authoritatibus fundat *Gabr. commun. concl. tit. de citat. concl.* 1. *num.* 123. & ex Regnicolis hoc probant *Minad.*
13 *deciſ.*18.*& Franch. deciſ.* 457. *numer.*3. quam concluſionem procedere, ſive agatur ordinariè, ſive ſummariè ſive extrajudicialiter, & ſola facti veritate inſpecta, habetur ex *Panor.in c.quoniam contra, nu.*2.*de prob.* ubi *nu.*14.*Pariſ.* de communi teſtatur *Gabr.loco cit.num* 40.

61 &

Digitized by Google

62 & 64. obi quod magis requiritur citatio in extraju-
14 dicialibus quam in judicialibus.

Tertiò dicebatur, quod citatio ordinata per dictum
15 tunc Regium Conſiliarium Zuſia erat expedita die 23.
Septembris 1632. quæ tamen ſpatio ſex menſium cir-
cumdicitur, ſecundum ſtylum M.C.V. & S.C. ut fuiſ-
ſe judicatum in cauſa Iacobi Barrilis, habetur ex *Ritu*
321. ubi *Caravita numer.* 1. dicit, quòd ſic hodie ſer-
vatur, quòd elapſis ſex menſibus citatio uti circum-
ducta non valeat, immo, quod non induceret litis
16 pendentiam, quia perinde habetur, ac ſi nunquam fuiſ-
ſet facta ex doctrina *Innoc. & Abb. in cap. co ſulnit. de
offic. deleg.* & alia, cumque non fuerit executa dicta
citatio, niſi in menſe Septembria anni ſequentis 1633.
tempore, quo erat circumducta, nulliter omnia fue-
runt geſta.

17 Dicebatur tamen pro parte Marchionis, Epiſcopum
non eſſe audiendum quia non comparuit formiter, al-
legando ejus jura, ſed tantùm dixit, quod comparebat
citra conſenſum in juriſdictionem, & ad inſtruendam
mentem S. C. & prætendebat, ipſum comparere de-
bere tanquam actorem voluntarium, ad hoc, ut poſ-
ſit Judex laicus providere per juris remedia, & pro-
pterea dixit *Afflict. in dict. Conſt. Regni De Burgenſa-
ticis, numero* 4. quod veniat, & ſe opponat, & dicat,
quod non ſpoliavit, ſed jure permanente ipſe poſſidet,
quia ſic comparendo eſt Actor, ſequitur *Foller. in Con-
ſtit. numero* 36. *Vivius deciſ.* 30. *numero* 5. *lib.* 1. *Regens
Tapia in dict. rubr. quando Rex inter Eccleſiaſt. perſon.
num.* 4. ubi quod hoc caſu ceſſat *Capitulum Regni* hinc
18 habemus, quod à decreto S. C. circa hoc remedium
competit reclamatio, & remedium nullitatis, ut ha-
betur ex eodem *Reg. Tap. ibidem, n.* 16. *Franch. deciſ.*
363. in qua cauſa ſcripſit *D. Pont. d. conſil.* 96. *volum.* 1.
Foller. in dict. Conſtitut. De Burgenſaticis, num. 19. cum
ſeqq. cumque Epiſcopus non comparuiſſet formiter,
ſed tantummodo præſentaverat ſcripturas, nec dixerat
de nullitate creditorum S.C. nec reclamaverat ab ipſis,
non erat audiendus.

Ex adverſo pro Eccleſia reſpondebatur, quòd Cleri-
cus uno de duobus modis poteſt comparere adverſus
19 remedium *Capitulorum Regni*, uno modo, faciendo ſe
actorem, & allegando ejus jura & hoc caſu ceſſat hoc
remedium, & fit judicium ordinarium, & procedunt
dicta per *Doctores* ſupra allegatos, alio modo poteſt
comparere producendo ſcripturas, ex quibus conſtat
non feciſſe, nec facere violentiam, nec turbare Lai-
cum, vel petendo remiſſionem, & hoc caſu non pro-
cedit Judex Laicus via ordinaria, ſed eadem via ex-
traordinaria, cognoſcendo tantum, ſi adeſſet violen-
tia, & turbatio, & quotieſcunque apparet, nullam
adfuiſſe violentiam nec turbationem, S. C. negat Re-
gale præſidium, ut habetur per *Ann. alleg.* 7. quod et-
iam probat *Afflict. in d. Conſtit. De Burgenſaticis num.*
8. ubi tangit quæſtionem, quando Clericus comparet,
20 & petit, remitti ad Judicem Eccleſiaſticum, quia ſi
poſt remiſſionem petitam producit ejus jura, dicit,
quod videtur recedere à declinatoria, per ea, quæ no-
tantur in *l. ſi quis in conſcribendo. Cod. de pact.* ſed ſi
perſiſtit in declinatoria, & non vult, neque tacitè, ne-
que expreſsè ei renunciare, non erit Judex Rex per
ſuam comparitionem, ſed procedit, ſe informando,
non per viam judicii, ſed per viam extrajudicialem,
21 & notorii ſe informabit, & hæc violentia debet eſſe
evidens & notoria, idem *Afflict. in dict. Conſtit. numer.*
7. *& dict. deciſ.* 24. *num.* 3. *&* 9. ubi *Urſill. num.* 10. quia
22 mens Regis concedentis hæc remedia extrajudicialia,
non fuit, niſi, ut juſtus poſſeſſor à violentia defendatur,
& propterea conceditur præſidium Regale, donec juſta
cauſa poſſeſſionis duraverit, *Afflict. dict. deciſ.* 363.
Franch. deciſ. 71. Nec obſtabit, quod dicit *Afflict. in
dict. Conſtit. De Burgenſaticis, numer.* 8. quod in hoc
extrajudiciali remedio non competit fori declinatoria,
quia procedit in eo caſu, quando Clericus citatus per
23 edictum, comparet, & allegat ſimpliciter fori decli-
natoriam, ſecus tamen quando comparet cum ſcrip-
turis ex quibus fundat non inferre violentiam, ſed quod
ſuam poſſeſſionem conſervat, nam tunc cognoſcendo
Judex Laicus, non adeſſe violentiam, decernit, non
eſſe locum dicto remedio, & proinde cauſam eſſe re-
mittendam. & ſic declinatoria oritur poſtquam fuit de-
ciſum, non eſſe locum conſervatorio vigore *Capitu-
lorum Regni*, & propterea Epiſcopus dicebat, quod
cum ex ſcripturis productis apparebat, non eſſe locum
dicto remedio, quia de poſſeſſione conſtabat, ipſa poſ-
ſeſſione cognita, & excluſo Marchione à dicto extra-
judiciali remedio, erat conveniendus, ſi aliquid præ-
tendebat Marchio, coram Judice competente, & hoc
caſu non venit Clericus tanquam actor voluntarius, ſed
inſtat, revocari conſervatorium nulliter expeditum, &
comparet ex neceſſitate, non ex voluntate, quo caſu,
quamvis inſtet, revocari proviſiones, non dicitur actor,
24 ut habetur ex *Bar. in dict. leg. pupillo, §. fin. numero*
2. *ff. de nov. oper. nunc. Rom. conſil.* 217. *Socin. conſil.*
109. *lib.* 4. *De Pont. deciſion.* 31. *num.* 2. & ſic deciſum
fuiſſe per S.C. refert *Amendol. de Franchis in deciſ.* 19.
num. 8.

25 Et ex hoc etiam dicebatur, quod ipſi ſufficiebat al-
legare nullitates, quamvis eas formiter non propoſuiſ-
ſet, quia cum hoc non ſit judicium ordinarium ſed ex-
traordinarium, omnia extrajudicialiter fiunt *Afflict. in*
26 *dict. deciſ.* 2. cumque nullitates eſſent notoriæ, pote-
rat S. C. abſque partis inſtantia, vel oppoſitione ſuper
ipſis pronunciare, *Rota deciſ.* 666. *numero* 4. *par.* 1. *di-
verſ.* quod optime probat *Ludov. Rom. conſil* 51. ubi *in*
27 *fine*, dicit quod quando ſententia eſt notorie nulla, Ju-
dex, non ipſe illam nullam declarat, ſed ipſa ſententia,
ex ſui facie, ſeipſam notorie nullam reddit, argumen-
to text. *in l. veteres, ff. de itin. act. priv.* qua ratione
etiam ſi para de nullitate ſententiæ non opponeret, Ju-
dex ea officio suppleret, reiiciendo calumnioſam pe-
titionem ſententiæ nullæ, quod late etiam fundat *Ho-
rat. Mandoſ. in addit. ad dict. conſil. Rom.* 51.

Cui motivo reſpondendo dicebat Marchio, quod
in tantum erat verum, quod nullitates non erant no-
28 toriæ, ſed quod neque obſtabant. Quoad primam, quia
in citatione per edictum fuerunt dati novem dies ad
comparendum, quia duraverunt per totum undecimum
menſis Septembris, & licet ea die citatio non erat
tranſmiſſa hic Neapoli in Banca, cum eodem die repe-
riatur facta relatio in partibus tamen dicebatur, quod
ex ſtylo S. C. quando præſentatur poſtea citatio, in-
cuſantur contumaciæ cum notata ejuſdem diei in quo
incuſari deberent, ſi citatio fuiſſet præſentata, hoc eſt,
ſtatim elapſo termino ad comparendum, & ideo hic
fuerat notatum, eſſe incuſatam primam contumaciam
in die 12. quia in die 11. erant elapſi novem dies appo-
ſiti in citatione, ad quod fuit producta fides obſervan-
tiæ, & ſtylus Actuariorum, tam S. C. quam M.C.V.
ad quod corroborandum adducebatur id, quod dixit
29 *Caravit. in rit. M. C. V.* 123. *numero* 4. ubi quod con-
tumacia debet accuſari ultimo die dato ad comparen-
dum, alias non comparens, non poteſt dici contumax,
quod cum fieri non poſſit in citationibus, quæ per Re-
30 gnum mittuntur, inolevit practica ut ſcribatur dies
incuſationis in illo die ultimi peremptorii, quamvis
revera eo tempore citatio non eſſet in Banca producta,
ob loci diſtantiam, quod etiam corroboratur ex *Pragm.*
6. *de citat.* ubi contumaciæ habentur pro accuſatis
tempore debito, licet citationes non ſint in Banca eo
tempore, ubi notat *Reg. Rovit.* quod licet per *dict.
pragmat.* habeantur pro accuſatis tempore debito, ta-
men actus accuſationis debet ſcribi in actis, ſub illo
tempore debito, reverſis citationibus in Banca cum
debitis relationibus.

31 Major difficultas videbatur conſiſtere in ſecunda,

& tertia nullitate, ſatis enim practicata, & judicata videtur opinio, ut per mutationem Judicis. nova ſit expedienda citatio à Judice ſucceſſore, quod etiam probat *Rovit. in pragm. 4. numero 2. in fin. de ordin. judic.* ubi, quod ſi incuſatis contumaciis compilatur proceſſus, per ſingulos actus ordinatorios in contumaciam, poteſt ferri ſententia, etiam in contumaciam, niſi accideric mors Judicis, vel alia ejus mutatio, nam tunc coram ſucceſſore, uti novo Judice, nova requiritur citatio, non obſtante illa contumacia ſemel coram primo Judice contracta, & allegat deciſiones S.C. relatas à *Minad. & Franch in loc.* ſupra cit. quibus addo *Stephan Gratian. deciſ.* 108. per tot. nec reſponſio,
32 quod hic ſumus in extrajudicialibus. quam in judicialibus requiratur citatio, *Rota conſil. 106. volum. 3. & Gabriel dict. concl. 1. de citat. numero* 65. Nec circumdictioni citationis ob lapſum temporis fuit aliter reſponſum, immo dicebatur, quod citatio circumducta
33 non eſt citatio & habetur, ac ſi nunquam fuiſſet facta, ut probat *Franch. in dict. dec.* 232. qui in propriis terminis dicti *Ritus M. C. V.* 221. dicit, quod fuit ad-
34 miſſus procurator ad opponendum hanc exceptionem adverſus ſententiam forjudicationis, & proinde Fiſcus inſtitit, de novo inquiſitos citari, ubi etiam *Addit. Amandola*. Et proinde facta per Me relatione in S. C.
35 die 29. Januarii 1637. fuit reſolutum, eſſe audiendum Epiſcopum in ejus juribus, jam quod præſentaverat ejus ſcripturas, ex quibus prætendebat fundare, non eſſe locum petito remedio, vigore *Capitulorum Regni*, licet decretum non fuerit ſcriptum, nec publicatum. Et tandem in pluribus ſeſſionibus diſcuſſo negotio die 3. Junii ejuſdem anni fuit proviſum, quod decreta S. C. lata ſub die 7. Aprilis, & 25. Octobris 1634. ac 19. Decembris 1635. exequutioni demandentur, reſpectu juriſdictionis tantum Sancti Nicolai *dell'Alto*, reſpectu vero juris decimandi in Territoriis *de Buſalarizo, Strangolo, & Militino* ſuperſedeatur in exequutione dictorum decretorum, ſalva proviſione facienda pro Territorio *dell'Arango*, partibus plenius auditis. Figliola Act. Magiſtr.

OBSERVATIO IN DECISIONE XLVIII.

SUMMARIUM.

1 Capitula Regni, *incip.* Charitatis affectus, Ad regale faſtigium, Finis præcepti charitas, Omnis prædatio *manu Regia conſervant, ne inferatur violentia Clericis, aut Laicis, & ad hunc finem ſunt inventa, num.* 10.

2 *Conſervatoria vigore* Capitulorum Regni, *ut concedi poſſint, quæ requirantur, & nn.* 4. 12. 13. & 14.

3 *Citatio ſpecialis contra Clericum fieri non poteſt in concedendis conſervatoriis.*

5 *Judex competens quisnam ſit in concedendis conſervatoriis, vigore* Capitulorum Regni.

6 *Beneficia, ac in integrum reſtitutio non conceduntur in Conſervatoriis* Capitulorum Regni, *ſed ſolum reclamatio, ac remedium nullitatis, numero 7. contrarium quoad reclamationem, n.* 8.

9 *Violentia actualis requiritur in conceſſione conſervatoriorum, vigore* Capitulorum Regni, *ideoque ceſſante violentia ceſſant* Capitula Regni, *& ita deciſum adducitur, nu.* 11. *ſed ſi timor adſit violentia futura, adhuc conſervatoria conceditur n.* 12.

IN cauſa in S. R. C. vertente inter D. Marchionem Caſabonæ, cujus jura tuebatur *D. Petrus Carnoila*,
1 & D. Epiſcopum Umbriaticenſem. de qua in hac deciſione, fuit late diſcuſſa materia *Capitulorum Regni*, incip. *Charitatis affectus, Ad regale faſtigium, Finis præcepti charitas, Omnis prædatio*, quæ manu Regia conſervant, ne laici à Clericis, vel è contra, aut laici à laicis, vel Clerici à Clericis de facto turbentur, de quibus D. meus *hic numer.* 1. illaque fuerunt edita per Regem Robertum in anno 1332. ut obſervavit *D. Pratum obſerv. 57. num. 5. cent. 1 pract. obſerv.* in qua ſatiſſimè de materia *DD. Capit.* tacito D. meo *hic*, pertractat, nec pariter citat *D. Reg. Sanfelic.* de eodem articulo ſcribentem in *prax. judic. ſect.* 30. per tot. quod ex Impreſſoris errore proceſſiſſe credendum eſt; tanto magis, quia non eſt præſumendum, alienas laudes Authoribus debitas, ſibi adſcribere, horret enim ejus animus aliorum laboribus inſidiari, ut propriis ejus utar verbis de quibus *loc. cit. n.* 78.

Praxim tamen proponendi conſervatoria vigore *dd. Capit.* refert D. meus *numer.* 2. ac poſt ipſum *D. Sanfelic. ibid num 6. & 7.* ac *D. Prat.* ubi ſupra, *num.* 22. ut-
2 que dicta conſervatoria concedi poſſint, debet expediri citatio per edictum contra omnes intereſſe prætendentes, item debent accuſari contumaciæ, & fieri probationes, per quas conſtet de violentia, & turbatione, ſive injuria, ut tradit D. meus *num.* 10. & com-
3 probat *D. Sanfelic. loc. cit. num.* 8. & 10. & ſic talis citatio non poteſt fieri expreſſe contra Clericum turbantem, ut docet *D. Prat. num.* 28. formamque citationis per edictum tranſcribit *D. Sanfelic. dict. ſect.* 30. *nu.* 9.
4 ideoque obſervatis dictis requiſitis neceſſariis, S. C. providet, *Regale præſidium eſſe concedendum, ſive præſtandum*, ut inquit *D. Prat.* ubi ſuprà, *num* 24. verum ſi non fuerint obſervata dicta requiſita, proceſſus erit nullus, ſic etiam decretum nullum declaratur; & nullitates referunt D. meus *num.* 11. 12. 15. & 31. & *D. Prat. à num.* 25. per tot. *num.* 31. & circa tertiam nullitatem, de qua D. meus *dict. numero* 15. ipſo, ac aliis relatis comprobat *D. Anechin. de pravent. inſtrum. cap. 3. quæſt. 7. num.* 9.

5 Tu autem plura obſervabis in hac materia *Capitulorum Regni*. Primò, quòd licet S. C. tantummodo ſit Judex competens, in hujuſmodi Regale præſidium concedendo, ut fundat *D. Prat.* à *num* 32. per 37. attamen, & aliis concedi ſolet facultas illud concedendi, dum per Collaterale Conſilium fuit conceſſa eidem *D. Reg. Sanfelic.* uti Delegato cauſarum Monaſterii S. Cla-
6 ræ, ut teſtatur *dict. ſect.* 30. *numero 6. & 7.* Secundò, nam in judicio prædicto, quod extraordinaria cognitio dicitur, ut poſt D. meum, *numero 7. & D. Sanfelic.* ante *num.* 13. tradit *D. Prat. num.* 30. beneficia haud conceduntur, ut probat *numer.* 42. & ante ipſum hoc idem tradidit *D. Sanfelic. dict num.* 13. ſicut nec etiam in integrum reſtitutio datur, ut per *D. Prat. num.* 47. ubi allegat *D. de Ann. patrem, & D. Reg. Tap.* ſequitur *D. Sanfelic. dict. num 13. D. de Marin. lib. 1. quotid. reſolut.*
7 *cap.* 328. *num.* 11. ſed tantummodo proponi poſſunt remedia reclamationis, ac nullitatis à decreto interpoſito ſuper conceſſione, vel denegatione remediorum, ſive conſervatoriorum *Capitulorum Regni*, ut poſt D. meum *numero* 18. proſequitur *D. Sanfelic. numero* 12.
8 licet quoad reclamationem contrarium teneat *D. de*
9 *Marin. dict. cap.* 328. per tot. Tertiò, nam requiritur violentia actualis, ut conſervatoria concedi poſſint, ſic probant D. meus *numero* 22. *D. Prat. lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 45. numero 16. & dict. obſerv. 57. numero 18. & 51. D. Conſil. Staiban. reſol. 39. numero 5. lib. 2. forenſ.*
10 *D. Sanfelic. ibidem, numero* 8. ad hunc enim finem ſunt adinventa, ut violentiæ refutentur, & tollantur, ut
11 conſiderat noviſſime *Dom. de Marin. ibidem, numer.* 2. Quare ceſſant remedia prædicta, ut fuit per S. C. determinatum de anno 1648. ad relationem Dom. mei *Reg. Conſil. Franciſci Antonii Muſcettulæ*, in cauſa Petri Antonii Ferrarii, in Banca de Spera; fuit namque denegatum dictum Regale præſidium dicto Petro Antonio, quia non conſtabat de violentia Clericorum Ec-
12 cleſiæ S. Joannis ad Pirum; Verùm, ſi actualis violentia non adſit, ſed tantum timor futuræ violentiæ, adhuc *D. Prat. ibid.* à *num.* 52. per 76. pluribus mediis probat,

eſſe

eſſe locum conceſſioni dicti Regalis præſidii. Quar-
13 tò & ultimo, nam conſervatoria non conceduntur, ubi illa petens non poſſidet, vel legitime non detinet, ut probat *D. Prat. dict. obſervat.* 57. *num.* 26. ex *D. de Franch. dec.* 163. quæ tamen concluſio fallit, ſecundum eundem *D. Pratum numero* 45. ubi hæreditas ad-
14 huc non eſt adita, nec poſſeſſio capta per hæredem, ſed bona detinentur per colonum, vel vacat poſſeſſio.

Michael Angelus Grizius.

ARGUMENTUM.

Conceſſio in emphyteoſim facta pro ſe, & liberis, & ſucceſſoribus utriuſque ſexus, ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus an ſit ex pacto, & providentia, non hæreditaria, an vero hæreditaria, & an poſſit poſterſus deſcendentibus præjudicare. Et an, & quando pretium ſuccedat loco rei, ita ut ſucceſſor nolens vendicare rem, poſſit vendicare pretium.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuſis, quid ſit.*
Et quando conceſſum in emphyteuſim dicatur, num. 2.
3 *Emphyteuſis, quando cum qualitate hæreditaria conceſſa dicatur.*
4 *Filii, quando renunciando ad paternam hæreditatem admittantur ex propria perſona in emphyteuſi.*
5 *Argumentum de feudo ad emphyteuſim valet.*
6 *Emphyteuſis, quando dicatur hæreditaria, & quando mixta.*
7 *Pater ſtipulans pro ſe, & filiis, cenſetur ſtipulari pro filiis ut hæredibus.*
Limita, in his, quæ de ſui natura ad hæredem tranſeunt, num. 8.
Item limita, ubi pater ſtipulatur ab eo, qui nullum amorem erga filios habere poſſit, numero 14.
Item limita, ubi ex conjecturis aliter apparet, & quæ ſint conjectura, n. 23.
9 *Verbum*, ſucceſſoribus, *filiis injunctum, hæreditariam qualitatem inducit.*
Amplia, etiam in feudo, nu. 10.
11 *Succeſſor in feudo tenetur ad onera, licet defuncti hæres non ſit.*
12 *Datum filiis contemplatione patris, dicitur profectitium.*
13 *Valet argumentum, eſt profectitium, ergo hæreditarium.*
14 *Conceſſio, quando dicatur facta filio contemplatione patris, vel contemplatione ipſius filii.*
15 *Clauſula in conceſſione poſita*, quod poſſit res conceſſa obligari, hypothecari, & alienari, *impropriat emphyteuſis naturam.*
Et idem in feudis, nu. 16.
Limita, ubi eſſet reſtricta inter liberos, numero 29.
17 *Verba ſequentia ampliant, limitant, & interpretantur totam diſpoſitionem.*
18 *Tenor primæ inveſtituræ eſt attendendus.*
Amplia, ut cæteræ confirmationes ab illa regulari debeant, nulla habita ratione de alteratione in ſecunda inveſtitura facta, n. 44.
19 *Dominus non poteſt mutare formam primæ inveſtituræ in præjudicium ſucceſſorum.*
20 *Prima inveſtitura poteſt per ſecundam declarari.*
21 *Pretium in particularibus non ſuccedit loco rei.*
Limita pluribus modis, ut n. 45. *& ſeq.*
22 *Pretium proventum ex re feudali, non dicitur feudale.*
23 *Pater in dubio cenſetur ſtipulari, & acquirere pro ſe, & filiis ut hæredibus.*
Fallit tamen, quando ex conjecturis aliter conſtaret, num. 24.
25 *Emphyteuſis, ſive privata, ſive Eccleſiaſtica, formam recipit ab inveſtitura.*
26 *Emphyteuſis, ex pacto, & providentia quando dici poſſit.*
27 *Pater acquirens pro ſe, & filiis, & ſucceſſoribus, ex proprio corpore legitimè deſcendentibus, cenſetur familiam contemplari.*
28 *Verbum*, hæres, *an proferatur ab homine in inveſtitura, vel ſubintelligatur à lege, multum differt.*
30 *Prohibitio alienationis inter extraneos, inducit fideicommiſſum in caſu alienationis tantum.*
Sed contrarium, nu. 31.
32 *Verbum*, in perpetuum, *inducit fideicommiſſum in caſu mortis.*
33 *Verbum*, ſucceſſor, *an, & quando hæredem univerſalem importet, & n. ſeqq.*
Et quid in feudis, vel emphyteuſi, num. 57. *& ſeq. & nu.* 40. *&* 43.
34 *Succedens in feudo ex pacto, non ex teſtamento, neque ab inteſtato, ſed jure ſucceſſorio feudorum illud capit.*
35 *Statutum vocans aliquem per verbum* ſuccedat, *an, & quando cenſeatur, illum vocaſſe ut hæredem.*
36 *Succedens in feudo ex pacto, & providentia, non tenetur ad onera defuncti, ſi inventarium confecerit.*
38 *Succeſſor Eccleſiaſticæ dignitatis, non jure hæreditario, ſed electione ſuccedit.*
39 *Succeſſor dicitur, qui in dominio rei ſuccedit.*
41 *Feudum ex pacto, & providentia quare hæreditarium non dicatur.*
42 *Acquirens feudum ex pacto, & providentia, an, & quando poſſit ſucceſſoribus præjudicare.*
45 *Confirmans privilegium, etiam ex certa ſcientia, non poteſt tertio nocere.*
46 *Pretium an, & quando ſuccedat loco rei.*
47 *Vendens, ſi ſtatim pretium convertat in emptionem aliorum prædiorum, ex temporis brevitate videtur, rem vendidiſſe, ut aliam emeret, & in locum venditæ ſubrogaret.*
48 *Emptum ex pretio bonorum antiquorum, dicitur antiquum.*
49 *Emptum ex pretio rei, in qua quis habet uſumfructum remanet ſubjectum oneri illius.*
50 *Fideicommiſſarius, quamvis rei vendicatione agere nequeat, ubi bona fide commiſſo ſubjecta cum ejus conſenſu alienata fuerint, tamen ad pretium contra venditorem agere poſſet.*
51 *Alienatio facta de re fideicommiſſi ab ignorante ignorantis, licet valeat, ad pretium tamen hæres alienantis tenebitur.*
52 *Conſenſus fideicommiſſarii alienationi rei fideicommiſſo ſubjectæ, cum reſervatione juris ſui, operatur contra hæredem, ut poſſit ad pretium tantum agere.*
Intellige, ut n. 53.
54 *Venditio rei alienæ conſentienti præjudicat, licet in ſubſidium actione negotiorum geſtorum pretium recuperet.*
55 Text. in l. mater tua, C. de rei vend. *plures habet intellectus, & n. ſeqq.*
56 *Donatio ex ratihabitione præſumitur.*
Limita, ubi quis ad pretium actionem reſervaſſet, numero 57.
58 *Reus debendi à creditore liberatus, quando poſſit contra alterum correum non liberatum agere pro tota quantitate.*
59 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO LXX.

IOannes Vincentius Carafa Marchio Montis Herculis in anno 1520. conceſſit Ferlino de Mendoza alumno, ac rei familiaris Magiſtro, vulgo *Magiordomo* Illuſtr. Iſottæ de Baucio Principiſſæ Altamuræ ejus matris in remunerationem ſervitiorum quoddam Territorium burgenſaticum & ſterile, nominatum *Lo fondo delli Cupuli* modior. 100. ſitum
in

in Territorio Civitatis Averſæ, pro ſe ipſo, ejuſque liberis, & ſucceſſoribus utriuſque ſexus, ex ſuo corpore legitimè deſcendentibus, natis jam, & in antea naſcituris in perpetuum, ita, quòd maſculi ſemper fœminis præferantur, ſub annuo canone, ſive reditu *di una laſcia, e di uno collare di cane, cum ſcapula*, ad habendum, tenendum, poſſidendum, utiliter donandum, vendendum, alienandum, permutandum, in dotem dandum, & obligandum, & quocunque modo diſponendum, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, inter ejus liberos, & ſucceſſores, ſalvo dicto reditu, ſive canone dicto conceſſionario, ac ſalvo aſſenſu in qualibet alienatione. Et ſimiliter ſub eadem forma conceſſit Catharinæ Cappellæ famulæ ejuſdem Principiſſæ matris, & ejuſdem Terlini uxori aliud territorium, ubi dicitur *à Santlo Sueſſo* modiorum 30. Quæ quidem conceſſiones in anno 1534. fuerunt confirmatæ per ſtrenuum virum Alphonſum de Avalos de Aquino Marchionem Vaſti Aymonis ac Principem Montis Herculis, hujus Regni Magnum Camerarium, ac in Italia Caroli V. Invictiſſimi Cæſaris Generalem Capitaneum, cum inſertione primi privilegii, qui quatenus opus eſſet, de novo conceſſit hæredibus Terlini, ac dictæ Catharinæ prædicta præria Terræ, & eorum hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum, modo, & forma, prout in prædictis privilegiis continetur.

Vigore quorum privilegiorum Aloyſius Antonius junior, & Paulus de Mendoza tanquam deſcendentes à dicto Terlino, petierunt relaxationem prædicti Territorii medior. 100. una cum fructibus, non obſtante alienatione facta q. V. I. D. Joann. Hieronymo Zumpolo per Marium de Mendoza, vel ſaltem reſtitui pretium converſum in emptionem 100 ann. introituum inde proveniens; una cum intereſſe, ſtante quod ex expreſſa, vel tacita voluntate fuit ſubrogatum in locum fideicommiſſi. Et probata deſcendentia, dicebant, habere intentionem fundatam ex ipſa conceſſione facta Terlino, pro ſe, ejuſque liberis, & ſucceſſoribus, quia cùm hic ſit contractus emphyteuticus, ſtante, quòd conceſſio fuit facta ſub annuo canone, ſive cenſu *di uno collare, & una laſcia di cane*; Emphyteuſis enim, ut tradit *Molin. de contract. diſput.* 445. *numero* 1. eſt contractus, quo res immobilis ad utile dominium conceditur, ſub reali penſione, ſtatutis temporibus Domino ſoli ea de cauſa ſolvenda, *Doctor. in l.* 1. *C. de Iur. emphyt.* & præcipuè *Iaſ. n.* 48. *Covarr. lib.* 3. *variar. c.* 7. *n.* 1. *Valaſc. de jur. emphyt. qu.* 1. *nu.* 3. *Amic de jur. emphyt. in præfat. n.* 19 & proinde dicta conceſſio, quamvis expreſſe non dicatur in emphyteuſim facta, tamen quod ex conjecturis colligebatur, *Clar. in §. emphyteuſis, qu.* 1. *n.* 5. *Menoch. præſumpt.* 105. *lib* 3. *n.* 3. *&* 6. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 2. *quæſt.* 22. à *nu. primo* uſque ad 6.

3 Et licet emphyteuſis concedi poſſit cum qualitate hæreditaria, & abſque dicta qualitate quando tamen eſt conceſſa, pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & liberis, abſque hæredum mentione, tunc dicitur abſque qualitate hæreditaria, & pater non poteſt filiis, alienando, vel aliter obligando præjudicare, ita *Alvar. Valaſc. de jur. emphyt. qu.* 49. *Mantic. de conject. lib.* 7. *tit.* 9. *Molin. de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 71. ubi quod nec poteſt ſuper re conceſſa majoratum inſtituere, *Addent. ad Gramm. dec.* 70. *Roderic. de ann. reddit. dict. lib.* 2. *d. quæſt.* 22. *nu.* 37. *Bar. in l. ut juriſjurandi*, *§. ſi li-*
4 *beri, ff. de oper. libert.* ubi dicit, quòd filius poteſt renunciare patris hæreditatem, quod confirmat *Specul. in* 3. *par. lib.* 4. ſub *rubr. de emphyteuſi*, *§. nunc aliqua, numer.* 184. quando verò eſt conceſſa, pro ſe, filiis, & hæredibus tunc dicitur acquiſiviſſe cum qualitate hæreditaria, ut eſt *text. in capit.* 1. *an agnat. Valaſc. dict.*
5 *tract. de jur. emphyt. quæſt.* 44. *num.* 5. licet *tex.* loquatur de feudo, tamen valet argumentum de feudo ad emphyteuſim, quando eſt par ratio neque reperitur contrarium de jure deciſum, licet in multis differant *Ovid. de Amic. de jur. emphyt. in d. præfat. numer.* 17. & 18. cumque emphyteuſis, ut ſupra conceſſa ſit pro ſe ipſo, & liberis, & ſucceſſoribus, non poteſt dici hæreditaria, & in ſpecie, quòd emphyteuſis taliter conceſſa tranſeat ad filios, vigore primæ inveſtituræ, quamvis non ſint hæredes patris, *Clar. in dict. §. emphyteuſis, quæſt.* 16. *numero* 1. *quæſt.* 37. *num.* 1. *Eminent. Card. Tuſch.* 3. *tom. lit. E concluſ.* 147. *numer.* 9. uſque ad 16. *Bald. conſil.* 431. *lib.* 1. *Amic. de jur. emphyt. quæſt.* 79. *num.* 6. *Caldas de jur. emphyt. lib.* 2. *quæſt.* 17. *num.* 16. nec pater poterit filio in aliquo præjudicare, quia filius emphyteuſim taliter conceſſam habet ex perſona propria, vigore primæ conceſſionis, idem *Cald.* qui alios refert in *dict. tract. lib.* 2. *quæſt.* 15. *numero* 3. *&* 4. *& quæſt.* 22. *numero* 19. ubi etiam plenè tractat, quando dicatur hæreditaria, & quando mixta, & propterea di-
6 cebatur, quòd alienatio facta per Marium erat invalida, & per conſequens ipſi debebant obtinere.

Pro parte verò Conventorum plura dicebantur ad excluſionem prædictæ actionis, & primò, quòd territorium conceſſum, erat allodiale, & burgenſati-
7 cum, ut aſſeritur in ipſomet contractu, quod de ſui natura tranſit ad hæredes, & propterea ſemper pater recipiens pro ſe, & filiis, cenſetur ſtipulaſſe pro filiis uti hæredibus, ut eſt *text.* vulgatus in *l. ſi tibi*, *§. ſi pactum, ff. de pact.* ubi *gloſſ.* dat rationem, quia non eſt veriſimile, quòd partes ſtipulando aliter ſentiant, ne anſa præbeatur ipſis filiis renunciandi hæreditatem, in parentum opprobrium, quod etiam aliis authoritatibus confirmat *Menoch. de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 48. *numer.* 1. quod tamen limitat *numer.* 11. in emphyteuſi
8 Eccleſiaſtica, vel aliis, quæ de ſui natura ad hæredes non tranſeunt, *Cacheran. dec.* 191. *numer.* 12. & ideo ſemper, quòd ſumus in re, quæ de ſui natura ad hæredes tranſit, ut hæredibus acquirit pater, *Anna conſil.* 62. *lib.* 1. & pleniſſimè per *Surd.* in famigerata *deciſio.* 312. *num.* 32. cum *ſeqq. & deciſion.* 324. *& conſil.* 143. *lib.* 1. ubi *Doctores* cumulavit, *Clar. in dict. §. emphiteuſis, quæſtion.* 18. *Peregrin. de fideicommiſſ. articul.* 32. *numer.* 15. *Covarr. reſolut. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 3. qui etiam de communi teſtantur, & innumeros pro hac opinione affert *Malfeſ. conſil.* 2. *num.* 22. ubi *numer.* 23. dicit, quòd niſi conſtet, quòd filiis tanquam filiis voluerit acquirere, ſemper præſumendum eſt, quòd tanquam hæredibus acquiſierit, *Camill. de Medic. conſil.* 142. ubi ſæpius pro hac opinione fuiſſe judicatum teſtatur, *Menoch. dict. lib.* 3. *dict. præſumpt.* 48. *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 14. *tit.* 18. *numer.* 9. *De Ponte conſil.* 25. *lib.* 1. *Molin. de rit. nupt. lib.* 3. *q.* 15. *nu.* 24. *&* 28. cum *ſeq. Hodiern. ad Surd. d. dec.* 322.

Secundò dicebatur, quod in hoc caſu, nedum con-
9 ceſſio fuit facta Terlino pro ſeipſo, ejuſque liberis, ſed additum fuit verbum, *ſucceſſoribus*, quod verbum adjunctum, *filiis*, ſive *liberis*, idem importat, ac ſi dixiſſet *pro filiis, & hæredibus*, *l. quadam*, *§. nihil ff. de edend.* ubi *Alexand. Cart. ſen. conſil.* 45. *Pariſ. conſil.* 2. *lib.* 1. *Petr. de Gregor.* latè *de ſucceſſ. feud. part.* 6. *quæſt.*
10 5. ubi dicit, quòd in conceſſione etiam rei feudalis, verbum, *ſucceſſor*, importat idem, quòd hæres univerſalis, *Peregr. de fideicomm. dict. articul.* 51. *numero* 84. *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 23. *titul.* 3. *numer.* 34. *com. ſecundo* quod etiam comprobat *Boer. deciſ.* 104. *num.* 41. ubi dicit, quòd pluries fuit dubitatum, an filii vocati, vel non vocati ſucceſſores, teneantur ſolvere debita prædeceſſorum ſuorum, & quod fuit deciſum, teneri, ſive ſint ſucceſſores univerſales, ſive particulares, ex natura, ſive conſuetudine feudi, quamvis primogenitus ſuccedens non ſit hæres, tamen in effectu loco hæredis, & ſucceſſoris habetur, *l. ſucceſſores, C. de ſolut.* ubi verbum, *ſucceſſor*, per *gloſſ.* accipitur pro *hærede*, ſufficit enim, quod de ſui natura res ſit tranſito-

ria

Digitized by Google

tio ad hæredes, & hæreditaria ut per *Franch. deciſ. 1. Gi-*
11 *zar. dec* 18. ubi fuit deciſum ſucceſſorem in feud. hære-
ditario teneri ad onera, quamvis non ſit hæres defuncti.
12 Tertiò ponderabatur, quod hæc donatio, ſive con-
ceſſio fuit facta Teſlino de Mendoza, & ejus filiis,
ob renunciationem ſervitiorum ab ipſo factorum quod
Principiſſæ Altamuræ, matri concedentis, & ideo per-
venerunt poſtea ad filios tanquam bona profectitia, non
tanquam adventitia, *l. profectitia, ff. de jur. dot. leg. ſed*
& ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit.
cùm datum videatur contemplatione ipſius patris, *l. 3.*
§. verbum, ff. de donat. inter vir. & uxor. & pater in
profectitiis poteſt filiis præjudicare, *l. filia cujus, Cod.*
fam. hercisc. Beroit conſil. 155. *numero* 8. *lib. tertio* ubi
13 quod valet argumentum, eſt profectitium, ergo hæ-
reditarium, & proinde filii non potuerunt habere, niſi
uti hæredes patris, *l. ſer. in cap. 1. num.* 12. *de alien.*
feud. pater. Surd. deciſ 312. *num.* 50. cum qua opinione
concordat diſtinctio tradita per *Anell. Amat. in conſ.*
66. *n.* 14. quod aut pater ſtipulatur ab extraneo, qui nul-
lam poteſt habere affectionem erga acquirentis filium,
14 ſed ſolum patris contemplatione aliquid promittit, &
tunc uti patris hæredi filio acquiritur, an vero ab eo,
qui patri, & filio conjungi utrum ab avo & tunc quæ-
ritur filio, quia ejus perſona etiam contemplata videtur.

Quartò dicebatur, ex alio ceſſare difficultatem,
15 nam in conceſſione fuit data facultas obligandi, hypo-
thecandi, & alienandi, quæ quidem clauſulæ mutant
naturam rei conceſſæ etiam in emphyteuſi Eccleſiaſti-
ca, quæ de ſui natura non tranſit ad hæredes extraneos,
nam dictæ clauſulæ faciunt eam ad quoſcunque hære-
des tranſire, *Decian. conſil.* 614. *Socin. conſil.* 206. *nu-*
mer. 38 *volum.* 2. *Craven. conſil.* 256, *num.* 4. *Cacher.*
deciſ. 154. & pluries fuiſſe deciſum in Rota Romana,
16 refert *Maria de clauſ. par.* 5. *clauſ.* 5. & in feudis im-
propriant feudi naturam, *Anar de Iſern.* & alii *Scri-*
bentes in cap. 1. de feud. non hab. propr. natur. feud. Ioann.
Franch. de Ponte de poteſt Proreg. tit. 8. *de refut. feud. §.*
11. *numero* 2. *&* 15 ubi latè, verba enim ſequentia am-
pliant, limitant, ac interpretantur totam diſpoſitio-
nem, *l. ubi ita, ff. de donat. cauſ. mort. l. Proculus, ff.*
de uſufruct. Intrigliol. de feud. centur. primo capit. 50.
num. 190.

17 Quintò accedit ſecunda conceſſio ſive confirma-
tio facta per Alphonſum de Avalos, in qua expreſsè in
18 pluribus locis fit mentio de filiis, & hæredibus, &
quamvis attendi debeat tenor primæ inveſtituræ, ut
tradit idem *De Ponte de poteſt. Proreg. titul. de reform.*
inveſt. ubi quod ſemper debeat attendi tenor primæ in-
veſtituræ & ad illam reduci omnes alias confirmatio-
nes, quæ diverſo modo eſſent factæ, ex doctrina *Bald.*
in prælud. feud. & in *capit.* 1. *de duab. fratr.* eſt enim
prima inveſtitura lapis angularis totius fundamenti,
Frec. de ſubfeud. lib. 3. *in princ.* nec Dominus poteſt
19 mutare formam primæ inveſtituræ in præjudicium
ſucceſſorum, *Tiraquell. de retract. conſang. paragrapho*
32. *gloſſ. unic. numero* 39. *Petr. de Gregor. de conceſſ. feud.*
p. 5 *q.* 10. *Theſaur. deciſ.* 127. *numero* 7. *De Ponte loc.* cit.
numer. 7. *Afflict. deciſ.* 195. ubi etiam *Urſill. Lanar. conſil.*
8. *Capiblanc. de Baron. pragmatic.* 8. *par.* 1. *numer.* 13.
20 tamen prima inveſtitura poteſt declarari per ſecundam,
Mantic. de tacit & ambig. lib. 23. *titul.* 21. *tom.* 2. & ſic
aut dicimus, in prima inveſtitura fuiſſe factam con-
ceſſionem pro ſe, & liberis intelligendo hæredibus,
prout fuit fundatum, aut ſaltem ex *Doctorum* contra-
rietate erit dubium, quæ dubietas potuit declarari per
ſecundam inveſtituram, maximè, ſtante conſenſu utri-
uſque, tam concedentis, quam etiam eorum, ad quo-
rum beneficium fuit facta conceſſio, *Rum. conſ.* 20.
numero ſeptimo volum. 1. *De Curte* in ſuo *diverſ. feud.*
fol. 37. *numero* 71. ubi dicit, quòd prima inveſtitura at-
tenditur, quando aliter non fuerit innovatum, tam de
conſenſu concedentis, quam hæredis, *Peregr. de fidei-*
commiſſ. articul. 31. *numero* 58. & propterea hæc alie-
natio facta à q. Mario Mendoza non poteſt impugnari
per deſcendentes, ut ex vulgata regula *text. in l. cum*
a matre, C. de rei vendic. concludit *Peregr. de fidei-*
com. art. 33. *num.* 2. *Affl. dec.* 112. *Gizar. d. dec.* 28. *n.* 28.

Et demum opponebatur de tranſactione inita inter
ipſas partes juramento vallata, in qua cœpta jam lite,
ei renunciaverunt, renunciando etiam omnem actio-
nem ſuper dictu territorio reſervando ſolùm jura ſuper
pretio, nam ſi ſuper re agere non poſſunt, neque ſu-
21 per pretio cùm pretium in particularibus non ſuccedat
loco rei, ut ex pluribus confirmat *Molin. de primog.*
22 *lib.* 4. *capit.* 4. *per tot.* & præcipuè *numero* 30. & ideo
pretium ex re feudali non dicitur feudale, *Franch. dec.*
64. *Andr.* & alii in *dict. capit.* 1. *de feud. non habent.*
propr. feud. nat.

23 Quibus tamen pro parte Actorum replicabatur,
quòd quamvis vera ſit regula, quod in dubio pater
cenſeatur ſtipulari, & acquirere pro ſe, & filiis uti hæ-
24 redibus, tamen hoc fallit, quando ex conjecturis aliter
apparere poteſt, ut eſt *gloſſ.* ſingularis communis, ſe-
quuta in *dict. l. ſi ubi, §. ſi pactum. ff. de pactis*, & tra-
dunt *Bart.* & alii *DD. in leg. Gallus, §. quidam recte, ff.*
de lib. & poſthum. in caſu autem prædicto multæ conſide-
rabantur conjecturæ ex quibus, patrem voluiſſe acqui-
rere pro filiis uti filiis, & non uti hæredibus oſtende-
batur. Et primò, nam ſi, ut ſupra diximus, contra-
ctus conceſſionis fuit emphyteuticus qui duplicem po-
tuit habere naturam, ex pacto, & providentia ſcilicet &
hæreditariam, & diceretur ex pacto, quotieſcunque nul-
la ſit mentio hæredis, ſequitur, quòd voluit, filiis uti
filiis acquiri, ut ultra *Doctores* ſuprà adductos firmat
Arim Fanell. de bon. matern. 3. *part. l.* 1. *nu.* 84. *Peregr.*
de fideic. art. 6. *num.* 64. pleniſſimè *Bertaz. conſil.* 114.
Menoch. conſil. 161. *n.* 15.

Nec eſt ſimpliciter verum, quod dicitur de em-
phyteuſi Eccleſiaſtica, ſiquidem tam emphyteuſis Ec-
25 cleſiaſtica, quam privata formam recipit ob inveſti-
tura, prout in feudo, *Camerar. in d. capit.* 1. *an agnat.*
numero 40. & probat *text. in leg.* 1. 2. *&* 3. *Codice de jur.*
emphyteut. Valaſc. d. q. 39. & communior eſt ſententia
Bart. in dict. l. ut juriſjurandi, §. ſi liberi, ff. de oper. libert.
nullam conſtituit differentiam inter Eccleſiaſticam &
privatam emphyteuſim, *Clar. in dict. §. emphyteuſis,*
q. 37. *Salyc. Codice jur. emphyt. leg.* 2. *numer.* 27. *Cald. de*
jur. emphyt. lib. 2. *q. ultim.* quæ eſt 24. ſub *numero* 76. ubi
etiam de multiplici formula, quæ facit conceſſionem
ex pacto & providentia, de quibus formulis moder-
nus *Ant. Monac. de vect. feud. interpret.* 33. *in fine*, ubi
omnes recenſet, *Trentacinq. var. reſol. lib.* 3. *titul. de jur.*
emphyt. reſol. 3. *num.* 7. *Molin. de juſt. & jur. tract.* 2. *q.* 473.
numero 3. *Rebellius de oblig. juſtit. p.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 15. *num.*
ſexto Cabed. deciſ. Luſit. 154. *num.* 5. *Paris de reintegr.*
26 *feud. in quæſt. an inveſtitus fol.* 71. quotieſcunque enim
conceſſio emphyteuſis fit pro ſe, & liberis, vel pro
ſe, & filiis, dicitur, ad filios pervenire, ex pacto inito
inter contrahentes, & providentia concedentis, & pro-
inde vocatur emphyteuſis ex pacto & providentia, jux-
ta interpretationem *Pilei, & Burgari* gloſſatorum, ut
refert *Iſern. in d. cap.* 1. *an agnat. & in capit.* 1. *§. præ-*
terea ducatus, de prohibit. feud. alien. per Feder. cum
hoc nomen non reperiatur in jure, & proinde dicitur,
non tam à patre, quam à concedente ad eos pervenire,
ut in *dict. cap.* 1. *an agnatus*, & habetur per *Covar. lib.* 1.
variar. reſolut. c. 18. *numer.* 2. *Molin. de juſt. & jur. q.* 478.
numero tertio Granan. deciſ. March. 65. *numer.* 11. quod
etiam declarat *De Georgio* in ejus *repetit. feud. cap.* 46.
numer. 7. *&* 8. quotieſcunque enim pater acquirit em-
phyteuſim, ſub illa forma, ſub qua ſolet concedi &
formari emphyteuſis, vel feudum ex pacto, & provi-
dentia, neceſſariò erit fatendum, quod non uti hære-
dibus, ſed uti filiis voluit acquirere.

Quod etiam à ſecundo probatur, quia pater noluit
acquirere

acquirere ſimpliciter pro ſe, & liberis; ſed pro ſe, li-
27 beris, & ſucceſſoribus, ex ſuo corpore legitime deſ-
cendentibus cum prærogativa ſeaua, quæ omnia ar-
guunt, voluiſſe, emphyteuſim in familia conſervari,
& quamvis eodem modo conſtituatur feudum hæredi-
tarium, tamen hoc intelligitur, non quando acquirit
pro ſe, & liberis, ſed quando erit adjunctum verbum,
hæredibus, ut per *Iſern. in capit.* 1. §. *hujus autem ge-
neris, numero* 11. *ex quibus cauſ. feud. amitt. & in dict.
cap.* 1. *an agnat. Camer. in d. cap. Imperialem, in §. præte-
rea ducatus fol.* 95. *Io. Thom. de Marinis de gener. & qua-
litat. feudor. in titul. de feud. hæred. numero* 12. *Intrigl. de
feudor. quæſt.* 49. *nu.* 79. *cent.* 1. *Camill. de Curt.* in ſuo *di-
verſor. feudal.* §. *multoties, fol.* 46. *Reg. Lanar.* in ſuis
repetit. feudal. in cap. 1. *de ſucceſſ. feud.* ſub *numero* 88.
in verſicul. dixi, quod Doctores, fol. mihi 222. maxima
enim conſtituitur differentia, quando verbum, *hæres*
28 ſubintelligitur à lege, & quando profertur ab homine in
inveſtitura, ut habetur ex *Camerar. in dict. cap. Impe-
rialem, & in dict. c.* 1. *an agnat. in* 5. *oppoſ. & in* 8. *quæſt.
num.* 29. *Marta de clauſ. p.* 2. *clauſ.* 40. *nu.* 7.

Inſuper erit animadvertendum, quod ex aliis con-
vincitur, voluiſſe Terlinum acquirere, & Joan. Vin-
centium Carafam concedere emphyteuſim, non titulo
hæreditario, quia quamvis adſit clauſula, *ad haben-
dum, tenendum, poſſidendum, utiliter donandum, ven-
dendum, alienandum, in dotem dandum, permutandum,
obligandum, &c. tam inter vivos, quam in ultima vo-
29 luntate cum aſſenſu directi domini*, tamen iſta poteſtas
reſtringitur inter ejus liberos, & ſucceſſores, & ſic eſt
prohibita alienatio in extraneos, & tantum ſonat pro-
hibitio alienandi extra familiam, quam, quod bona in
familia conſerventur, ut probat *Riminald. conſil.* 528.
numero 26. *vol.* 1. *Cyn. Bart. Salyc.* & alii in *leg. quo-
ties, la prima, Cod. de fideicommiſſ. Petr. Anton. Pe-
tra de fideicommiſſ. quæſt.* 1. *numero* 51. & 126. & latius
quæſt. numer. 5. *Menoch. conſil.* 533. *num.* 15. ex qua pro-
30 hibitione, omnes *Doctores* dicunt, induci fideicom-
miſſum, ſaltem in caſu alienationis, quos collegit *Vinc.
Fuſar. de fideicomm. ſubſtit. quæſt.* 688. *numero* 1. &
probatur ex *leg. pete*, §. *fratre*, *ff. de legat.* 2. *in l. pater*, §.
fundam, ff. de legat. 3. & *in leg. pater filium, ff. ad leg. fal-
cid.* licet alii teneant, etiam in caſu mortis fideicom-
31 miſſum induci, ut probant *Doctores*, quos refert idem
Fuſar. in dict. q. 688. *num.* 21. adeſt etiam in conceſſione
32 verbum, *in perpetuum*, ex quo induci fideicommiſſum,
etiam in caſu mortis, fundat *numer.* 17. & licet multi
diſſentiant, tamen ab ea non eſſe recedendum in judi-
cando & conſulendo tradit ſub *num.* 21. *verſic. non erit
igitur conſulendo, & judicando*, & de hac clauſula late
per *Martam de clauſulis pars. prima clauſul. quinta, &
p.* 2. *clauſul.* 2. ex quibus reſpondebatur, nedum primo,
ſed etiam quarto motivo.

Nec dicebatur obſtare ſecundum motivum, quod
conceſſio ſit facta pro liberis, & ſucceſſoribus, nam
33 illud verbum, *ſucceſſor*, accipitur ſecundam ſubjectam
materiam, & quamvis aliquando intelligatur pro hæ-
rede univerſali; ut probat *text. in leg. quædam*, §. *ni-
hil*, ubi *Alexan. numer.* 11. *ff. ſolut. matrimon.* tamen
multoties aliter accipitur, ut in feudis, ubi capitur in
ſua propria ſignificatione, *Iſern. in capit.* 1. *in* §. *&
quia vidimus, de his, qui feud. dar. poſſ.* quod optime
explicat *Reg. Lanar. in repetit. cap.* 1. § *hujus autem gene-
ris. numer.* 38. *ex quib. cauſ. feud. amitt.* qui ex hoc dicit,
34 quòd ſuccedens in feudo ex pacto, neque ex teſtamen-
to, neque ab inteſtato illud capit, ſed jure ſucceſſorio
feudorum *Bald. in capit.* 1. *colum.* 2. *de ſucceſſ. feud.* qui
affert doctrinam *Paul. de Caſtro* loquentis in caſu for-
tiori in *conſil.* 82. *volum.* 1. ubi, quòd ſi ſtatutum vo-
35 cet per verbum, *ſuccedat*, etiam in re de ſui natura hæ-
reditaria reſpectu eorum, qui alias erant de jure com-
muni vocati, videtur voluiſſe reſervare ſucceſſionem
legitimam, reſpectu vero eorum, qui de jure commu-
ni non ſuccedebant, quòd illi non veniunt uti hæredes
& *Intrigl. de feud. cent.* 1. *quæſt.* 51. *numer.* 127. dicit,
36 quòd in feudo ex pacto, & providentiæ indiſtincte quis
non tenetur ad debita defuncti, ſi inventarium confe-
cerit, ex receptiſſima ſententia quam refert *Arius Pi-
nell. in leg.* 1. *p.* 3. ſub *numer.* 93. *Cod. de bon. matern.* &
idem *Intrigl. quæſt.* 36. *numero* 149. dicit, quòd ſucceſ-
ſio eſt jus ſanguinis, ut habetur ex *leg. jus agnationis*,
ff. de pact. & leg. jura ſanguinis, ff. de reg. jur. & ex-
plicat *De Ponte in lectur. feud.* 14. *num.* 20. nam iſtud
37 verbum, *ſucceſſores*, in feudis, vel emphyteuſi, de ſuc-
ceſſore ſanguinis intelligi debet, *Partis de reintegr.
feud. titul. de verb. ſignific. in verbo ſucceſſor*, & jura ſan-
guinis tranſeunt ad liberos, *l.* 3. *ff. de interd. & releg. &
l.* 1. *Codic. de privileg. eor. qui in Sacr. Palat. milit. libro* 12.
& ſic illud verbum, *pro ejus liberis, & ſucceſſoribus*, eſt
accipiendum jure ſanguinis, & propterea liberos ſuc-
cedere, non jure hæreditario, non ſemper enim ſuc-
38 ceſſor venit jure hæreditario, ſicut dicimus de ſucceſ-
ſore in dignitate Eccleſiaſtica, qui tamen non hæredi-
tario jure, ſed electione ſuccedit, ut declarat *Harthm.
Piſtor. quæſt. jur. lib.* 2. *quæſt.* 27. *numer.* 3. Inſuper, ſuc-
39 ceſſores etiam dicuntur hi, qui in rei totum dominium
ſucceſſerunt, *l. flumianum*, §. *adjiciatur, ff. de damn.
infect. Tiraquell. de retract. lignag.* §. 12. *gloſſ.* 1. ſub *nu.*
3. immo in hoc caſu, quia conceſſio eſt facta dicto
Terlino, & ejus liberis, & ſucceſſoribus, hoc verbum,
ſucceſſor, debet intelligi de ſucceſſoribus ſanguinis, &
ſic de deſcendentibus ex liberis, ſicuti in ſimili voluit
40 *Soc. ſen. conſil.* 249. *numer.* 12. & 13. *verſic. veruntamen, lib.* 2. ubi etiam, quod ſucceſſores ſanguinis di-
cuntur veri ſucceſſores, & quod tantum importat, quan-
tum ſi dixiſſet, *pro ſe, & liberis, & deſcendentibus*, ſequi-
tur *Menoch. conſil.* 1177. *numer.* 2. *cum ſeqq.* quod tamen
ſecus eſt, quando conceſſio fieret pro ſe hæredibus, &
ſucceſſoribus, quia venirent uti hæredes, ex hac enim
forma conſtituitur feudum hæreditarium, quia quo-
tieſcunque reperitur nomen, *hæredis* facit, quod em-
phyteuſis, vel feudum dicatur hæreditarium, ut ſupra
diximus, & declarat *Ioan. Thom. de Marin. tit.* 5. *de
feud. num.* 22. nam ſi, ut diximus, verbum, *ſucceſſoribus*,
importat de ſucceſſore ſanguinis, conſequens eſt, ut
ſucceſſor deſcendens ex ſanguine, ſtante dicto verbo,
hæredibus, adjuncto verbo, *ſucceſſoribus*, debeat eſſe e-
tiam hæres, & proinde conſtituitur emphyteuſis hæredi-
taria, & ideo *Camer. in c. Imperialem*, §. *præterea duca-
41 tus, fol.* 95. *à verſ. ſi, V.* tradit pro regula, quod feuda ex
pacto, & providentia, non hæreditaria dicuntur omnia,
quæ conceſſa ſunt pro liberis, aut alio modo, in qui-
bus de hæredibus non fit mentio, ſequitur *Horat. Man-
tan. in eod.* §. *præterea ducatus*, ſub *n.* 67. ubi dat ratio-
nem, quia conceſſio fit ſanguini acquirentis, quod etiam
dixit *Andr. de Iſernia in d. c.* 1. *an agnat. nu.* 1. ex quibus
neceſſario eſt fatendum, quod illud verbum generale, *&
ſucceſſoribus*, ſine verbo, *hæredibus*, non poteſt impro-
priare formam conceſſionis, faciendo illam hæredita-
riam, ſed eſt accipiendum pro deſcendentibus ex ſan-
guine, vel dicamus, quia quamvis ſuccedens non te-
neatur eſſe hæres ultimi morientis, tenetur tamen eſſe
hæres primi acquirentis, ut dicit *Iſern. in loco* proxime
42 allegato, licet maxima ſit inter *Doctores* controverſia,
an primus acquirens feudum ex pactu, poſſit ſucceſſo-
ribus præjudicare, de qua quæſtione late per *Afflict. in
d.* §. *præterea ducatus, n.* per *Bannet. in c. volentes Regni
Siciliæ, verſicul. quibus explicitis fol.* 80. *Ioan. Thom. de
Marin. de feud. ex pacto, & provid. non. tit.* 3. *Harthm.
Piſtor. qu. jur. d. lib.* 2. *q.* 4. qui alios *Doctores* cumulat, ta-
men magis communis eſt opinio, ut poſſit, cum aſſenſu
tamen concedentis, ſucceſſoribus præjudicare, ut tenent
Iſern. in c. 1. §. *& ſi libellum, n.* 10. *de alien. feud. paterni.*
& eum ſequuti fuerunt *Afflict. De Marinis, & Piſtor. in
locis* ſupra allegatis, ac etiam *Clar. in libro quarto ſen-
tent.* §. *feudum, qu.* 41. *Ioan. Aloyſ. Septimius in dict. cap.*

volent &c.

volentes Regni Sicil. Frecc. de ſubfend. lib. 3. in 29. author. Baron. Io. Franciſc. de Ponte de poteſt. Proreg. titul. de diverſ. provis. §. nu. 15. & in elect. de ſucceſſ. feud. lect. 11. nu. 59. Camill. de Medic. conſ. 3. n. 30. Borchult. in tract. feud. cap. 8. num. 45. Maſtrill. deciſ. Sicil. 55. lib. 1. Peregrin. deciſ. Patav. 150. Ioan. Andr. de Georg. alleg. 8. numer. 11. Camill. Lepid. deciſ. Lucenſ. diverſ. 117. Surd. deciſ. 209. Rodulf. Schrader, in tract. feud. p. 8. c. 6. n. 15.

Nec mirum, quod hoc verbum *ſucceſſoribus*, non ſemper importet qualitatem hæreditariam, ſiquidem
43 attenditur verbum, cum quo adjungitur, ſicuti videmus in verbo, *hæredibus*, poſito in conceſſione, quia quamvis ex ſui natura, ut ſupra diximus, faciat feudum hæreditarium, tamen aliquando ratione adjuncti mutat naturam, & intelligitur pro liberis, ut tradit *Frecc. de ſubfeud. lib. 3. formul. inveſtitura, nu. 27.* qui dat exemplum, quod ſi conceſſio ſit facta Petro, & hæredibus ſuis maſculis legitime deſcendentibus, illud verbum tunc diceretur prolatum, habito reſpectu tantum ad liberos, *leg. ex facto, §. fin. ff. ad Trebell. Deciſ. conſil. 185. volum. 3. & conſil. 395. volum. 2.* ex authoritate ejuſdem *Iſern. in d. §. & ſi libellum.*

Ad tertium argumentum reſpondebatur, quod hodie non agitur de alienatione facta à primo acquirente, quo caſu, ut diximus, poſſet dubitari ſi ſucceſſor tenetur habere ratum factum defuncti, etiam, quòd conceſſio ſit ex pacto, & providentia, ſed ſumus in alienatione facta ab alio deſcendente, nec poteſt dubitari, quòd conceſſio fuit facta contemplatione Terlini primi conceſſionarii, quia ſumus in caſu, in quo ipſemet Terlinus voluit acquirere, & Jo. Vincentius Caraſa concedere pro ipſomet Terlino, & ſuis liberis, & in conceſſione expreſſe dicitur, quod fuit facta ob merita ipſius conceſſionarii, & ſic non intrat quæſtio, quòd ſit profectitium, vel adventitium, quia in claris non eſt opus conjecturis.

Nec etiam obſtabit, & quinta conſideratio, quia
44 ſemper attendi debet error primæ inveſtituræ, & propterea omnes aliæ confirmationes ab illa debent regulari, nulla habita ratione de alteratione facta in ſecunda inveſtitura, ſive conceſſione, ut habetur ex *Afflict. dec. 195.* quia præſumitur erronea, & alteratio primæ inveſtituræ nunquam intelligitur facta niſi expreſſe, ut habetur ex *Camer. in dict. c. Imperialem fol. 66. lit. C.* & eum ſequitur *de Ponte*, qui alios recenſet *de poteſt. Proreg. tit. de diverſ. proviſ. in titul. de reform. inveſt. Ioan. Campeg. conſil. 13. C acher. deciſ. 23. nu. 7. Iacob. Leonard.* inter *conſ. Bruni conſil. 114. num. 11. Camill. de Curt.* in ſuo *diverſ. §. ut igitur, num. 36.* quod tanto magis procedit, quando in poſterioribus fieret relatio ad primam inveſtituram, *Pariſ. conſil. 23. n. 64. & conſil. 106. vol. 1.* nec inveſtitura antiqua poteſt alterari in præjudicium nominatorum, & vocatorum in ea, *Goz. ad conſil. 53. n. 18. Maur. jun. alleg. 6.* quia privilegium confirmans, quam-
45 vis fiat ca certa ſcientia, non poteſt operari in præjudicium tertii, *cap. fin.* ubi *Doct. de confirm. util. vel inutili. Cancer. var. reſolut. cap. 9. titul. de privileg. n. 19. Molin. de h. p. primog. lib. 2. cap. 8. n. 23.*

Nec tandem obſtabit tranſactio ubi fuit conventum quòd non poſſit agere, & vendicare territorium conceſſum, ſed fuit tantum reſervata actio ad pre-
46 tium, ex vulgata regulata, in particularibus pretium non ſuccedit loco rei, & propterea à territorio venientur excludendi actores per tranſactionem, & à pretio, ex eo quòd nulla competat actio, quia quamvis argumentum videatur fortiter obſtare, tamen reſolvitur pluribus mediis, & primo, quia quamvis pretium non ſuccedat loco rei, niſi in univerſalibus, & tamen minus res ex pretio prædicto empta, tamen hoc multipliciter limitatur, & primò, quando quis vendens fundum ex pecunia illius alterum emens proteſtatur, vel declaret ſe eo animo emere, ut hic alterius locum ſubeat, quia tunc iſte fundus emptus ex pecunia redacta ex eo, ſubrogatur in locum illius, ita ut habeat locum illa actio, quæ adverſus fundum venditum quis habebat, ita *Tiraqu. de retract. lignag. gloſſ. unica, numer. 23.* ex *gloſſ. in leg. ſed & ſi lege 9. ff. de pet. hæred. & leg. Imperator, §. ultimo, ff. de leg. 2.* & idem eſ-
47 ſe dicendum tenet *numero 24.* quando vendens ſtatim pretium in emptionem aliorum prædiorum convertit, quia id faciens, videtur ſatis ex temporis brevitate rem vendiſſe, ut aliam emeret, ac in illius locum ſubrogaret, ſequitur *Molin. de hiſpan. primogen. lib. 4. capit. 4. numer. 27. Barboſ. in 3. par. rub. ff. ſolut. matrim. numero 74. Peregrin. deciſ. Patav. 2. num. 10. Giovag. non conſil. 13. numero 10. lib. 2. & conſil. 70.* Sic etiam di-
48 cimus, quòd cum ſervata forma Conſuetudinis Neapolitanæ teſtator non poſſit diſponere de bonis antiquis niſi de medietate, bona empta ex pretio bonorum antiquorum ſunt ſubjecta Conſuetudini, ſicut & ipſa bona antiqua, ut late fundat *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. tit. de bonis, qu. 5.* ubi in *addit. in 1. volum.* refert deciſionem, noſtris temporibus factam in S. C. junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, in cauſa D. Lauræ *della Monaca* cum Mario Beltramo, & idem refert, pluries fuiſſe deciſum, quando ex pretio bonorum antiquorum eſſent empti tot annui introitus, *De Georgio alleg. 4.* de qua etiam deciſione meminit *Thor. in Compend. dec. 1. par. in verb. pretium perventum*, ſic etiam res empta ex pretio rei, in qua quis habet uſumfru-
49 ctum, remanet ſubjecta eidem oneri, quod procedit etiam in pretio, quod converti debet in emptionem tot annuorum introituum ad finem, ut uſusfructuarius poſſit eo gaudere, *Surd.* qui alios caſus refert *conſil. 26.* & eum ſequitur *Molfeſ. in dict. addit. numer. 5.* hoc etiam de bonis antiquis late comprobat *Mar. Giurb. in dec. 21. n. 21.* qui *Doctores* cumulat.

Tertiò, ſic etiam dicimus in alienatione rei fidei-
50 commiſſo ſubjectæ, quia ſi fideicommiſſarius expreſſe, vel tacite conſenſit alienationi bonorum fideicommiſſo ſubjectorum, quamvis non poſſit reivendicare fundum venditum, datur tamen ei actio ad pretium contra venditorem; *leg. ſi fundum per fideicommiſſum ff. de leg. 1. Surd. conſil. 570. numero 8. vol. 4. Ladereh. conſil. 73. numero 5. Coſta de remed. ſubſid. remed. 62. nu. 3.* & eſt doctrina *Bart. in leg. qui Roma, §. duo fratres, ff. de verb. oblig. q. 8.* & in *dict. l. ſi fundum, num. 2. ff. de l. 1.* & licet *Ruin. conſ. 144. numer. 19. vol. 2.* dicat, *Bart.* nihil de pretio ſtatuiſſe, attamen communiter *Doctores* contrarium tenent, ut per *Corn. conſ. 329. lib. 2. Alex. conſil. 8. volum. 5. Curt. jun. conſil. 24.* late *Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtit. q. 560. num. 31. & q. 527. num. 43. Peregrin. de fideicommiſſ. art. 44. num. 30. cum ſeqq.* qui loquuntur in proprio caſu.

51 Quarto, in alienatione rei fideicommiſſo ſubjectæ, nam licet valet alienatio facta ab ignorante ignoranti, tamen tenebitur alienans ad pretii reſtitutionem, ut dixit *Bart. in l. fin. §. fin.* ubi etiam *Paul. de Caſtrenſ. Alber. Imol.* & alii *de legat. 2.* late *Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtit. quaſt. 556. numer. 22.* & idem procedere in fideicommiſſo particulari, habetur ex *Doctoribus* per eum allegatis *numero decimo* & bene hoc fundat *Peregr. articul. 40. numer. 39.* dicens, iſtud procedere in legato particulari ut in univerſalibus pretium ſuccedat loco rei, quod eo maxime procedit, quando fideicommiſſarius conſenſiſſet venditioni, ſalvo jure ſuo, ſicut in caſu noſtro, in quo expreſſe reſervavit actionem ad
52 pretium, nam eo caſu ita in terminis tenuit *Iaſ. in dict. leg. ſi fundum per fideicommiſſum*, ubi quòd conſenſus prodeſt emptori, reſervatio juvat fideicommiſſario quoad pretium, aliàs ille conſenſus redderetur negatorius, quod etiam ſequitur, & fundat *Peregr. de fideicom. dict. artic. 40. numer. 70.* quod intelligit *num. 71.* quando alienatio eſſet facta ex cauſa onerosa ſecus ve-
53 ro ex cauſa lucrativa, *Prat. de interpret. ultim. volunt. fol. 566. numer. 16. Ad mrigl. de ſubſtit. c. 11. 3. quaſt. 73. num.*

133. & qu. 74. num. 58. Faſar. d. q. 560. num. 37. Sforz. Odd. de fideicomm. q. 47. art. 2. num. 8. Rot. deciſ. 49. in 2. par. in noviſſ. diverſ.

Et demum datur actio ad pretium, quotieſcumque
54 venditionem rei meæ ab alio factam ratam habeo. actione nedi negotiorum geſtorum, ex vulg. *text. in leg. mater tua, Codic. de rei vendic. & leg. fin. ff. de negot.*
55 *geſt.* licet apud Antiquos circa illius *text.* intelligentiam maxima fuerit altercatio, nam *Bulgar.* antiquus gloſſator tenuit, hanc eſſe actionem ſubſidiariam, quando res mea eſt, peremptа, ita ut vendicari non poſſit, alia fuit opinio *Martini* in eadem *leg. mater tua* ab *Accurſio* relata. qui contrarium tenuit in omnem caſum actionem ad pretium competere, quamvis proprio nomine eſſe vendita à non Domino, & quod res extet, quæ quidem *Martini* opinio, licet antiquis temporibus latis eſſet controverſa, attamen hodie tanquam æqua eſt magis communiter recepta, & eam ſequitur *Bart. in d. l. leg. mater, n. 4. verſ. ſi vero vellet,* licet in modo agendi à *Martino*, diſcrepet *Bald. ibid. nu. 6. Fulgoſ. n. 4. column. 2. verſ. mihi ergo, Paul. de Caſtr. num. 6.* idem firmat idem *Bartol. leg. ſi cum ſervum, n. 2. ... ſicerit. per.* ubi etiam *Fulgoſ. ante num. 2.* dicit intrepide, etiam re extante poſſe Dominium conſentientium pretium petere, ex *text. in d. leg. mater*, qui hoc manifeſtiſſime videtur probare, hoc etiam tenuit *Paul. de Caſtrenſ. ibid. num. 11.* & de communi teſtatur *Purpur. ibid. nu. 16. & 17.* & communem eſſe opinionem, dixit *Alciat. in dict. l. ſi cum ſervum, n. 4. Petr. de Bellapert. in d. l. mater,* qui dicit pro *Martini* opinione eſſe omnem æquitatem, & quod ſumma iniquitas eſſet, quòd Dominus rem, & pretium amittat.

Rurſus opinio *Bulgari* fundatur in donatione, quæ
56 ex ratihabitione præſumitur, *l. cum patronus, ff. de oper. libert.* ut tradit *Imol. in leg. qua dotis. ff. ſolut. matrim. nu. 34. & ibid. Barboſ. num. 141.* quæ donationis præſump-
57 tio omnino ceſſat, quando in ratihabitione expreſſe actio ad pretium reſervatur, ut per *Imol. in dic. leg. qua dotis, col. ſin. verſic. item adde,* ibi, *niſi conſenſu ſalvo jure meo in pretio,* & poſt *Petr. & Cyn. ibid. barboſ. n. 143.* late *Coſta de remed. ſubſid. remed. 62.* per tot, hinc in ſimili dicit *Vincent. de Franch. dec. 476.* ſub *num. 11.* referendo doctrinam *Antonii de Alexandro* quòd quamvis regulariter uno ex duobus reis inſolidum obligatis liberato per creditorem, non poſſit ipſe contra correum non liberatum agere pro tota quantitate, quia eidem
58 obſtabit exceptio cedendarum & doli mali tamen hoc fallit, quando ſibi reſervavit jus agendi pro tota quantitate contra alium correum, quia faciendo pactum perſonale debitori, & reſervando, quòd poſſit agere contra fidejuſſorem, videtur, tacite, & in conſequentiam ſibi reſervaſſe, quod poſſit illi cedere actiones, ut ſic actio ſua ſit efficax contra fidejuſſorem, & in *fine* deciſionis ita deciſum refert per S.C.

Quibus omnibus mature diſcuſſis die 26. Novembris 1634. judicavimus, ducatos 4000. perventos ex pretio dicti territorii conceſſi, ſpectare, & ſpectaviſſe ad Fratres de Mendoza tanquam vocatos in conceſ-
59 ſione facta per dictum Joan. Vincentium Carafam excluſis Creditoribus qu. Mali venditionis, & Aloyſii, io Banca Satti, hudie Romani, pendet tamen reſtitutio in integrum petita per Conventos.

OBSERVAT. IN DECIS. LXX.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & liberis, ac ſucceſſoribus utriuſque ſexus, tranſit ad filios uti filios.*
2 *Fœmina in conceſſione emphyteuſis facta pro ſe, & filiis, comprehenditur. ut n. 4.*
3 *Emphyteuſis ex dubio intelligitur conceſſa pro maſculis, & quando dicatur mixta, ibid.*
5 *Fœmina, quando in conceſſione emphyteuſis continetur, non ſuccedit ea cum maſculis in Regno, ob ſtatutum, quod ſtantibus maſculis fœminæ non ſuccedunt, ſed illis mortuis admittuntur.*
6 *Repræſentatio non datur in emphyteuſi Eccleſiaſtica.*
7 *Aſſertio venditoris quòd res eſt emphyteutica, non producto inſtrumento conceſſionis, quando præjudicet confitenti, & habentibus cauſam ab eo, & deciſio traditur, n. 8. quid ſi per errorem ſit facta conceſſio, nu. 11. deciſio adducitur, n. 12.*
9 *Cenſus in dubio non præſumitur emphyteuticus.*
10 *Inſtrumentum recognitionis factæ per emphyteutam directo domino. non adducto inſtrumento emphyteuſis, plene probat contra poſſeſſorem.*

1 EMphyteuſis conceſſa pro ſe, & liberis, ac ſucceſſoribus utriuſque ſexus, nulla facta mentione de hæredum qualitate, tranſit ad filios, uti filios concurrentibus conjecturis, cum in contrarium vera ſit regula, ut in dubio pater cenſeatur ſtipulari, & acquirere pro ſe, filiis, & hæredibus, ac proinde ſtantibus conjecturis, ex quo bona in emphyteuſim conceſſa erat vendita, fuit in hac deciſione determinatum, pretium dictorum bonorum ſpectare ad vocatos in conceſſione emphyteuſis, excluſis creditoribus venditoris, ut habetur *numero 59.* dum enim non eſt expreſſum nomen, *hæredibus*, potius ex pacto, & providentia, quam hæreditaria dicitur emphyteuſis, ut comprobant *Montan.* maximus Feudiſta, ac I.C. doctiſſimus *controv. 3. ſub numero ſecundo Georg. Francizius de laudem. capit. 8. numero 11.* ac *D. Iacob. Gallus conſil. 88. numero 1.* vide tamen *Ioſeph Ludov. dec. Lucenſ. ult. p. 5.* ubi plures caſus diſtinguit, quem refert *Farinac. in fragm.* poſt *repertor. de contract. in verb. emphyteuſis, n. 3.*

2 Obſerva tamen, quòd fœmina in conceſſione emphyteuſis facta pro ſe, & filiis, comprehenditur, nam etſi in contrarium ſit communis opinio, quia in contractibus maſculinum non concipit fœmininum, ut tradiderunt *Archid. in can. ſi quis ſuadente 17. q. 4. Guido de Suzar. in leg. veteribus ff. de pact. Rom. conſ. 35. Dec. conſ. 171. numer. 4. verſicul. præterea, & conſil. 567. numer. 5.* ac *Alexandr. conſil. 61. volum. 2.* attamen negativam ſententiam ſubſtinet *Salyc. in l. 2. quæſt. 12. & 17. Caduc. de jure emphyt.* aliique relati per *D. de Franch. deciſion. 30. numero 1.* eamque ſecutus eſt conſulendo *D. Ioan. Vinc. Cavaler. conſil. 25. lib. 1.* manuſcript. & S.C. judicando contra communem opinionem in caſu prædicto modicam habuit difficultatem, eo, quod rationes ponderatur, non autem numerus *Doctorum* ut refert: *D. de Franch. ibid. numero 2.* eo magis, quia in
3 dubio emphyteuſis cenſetur conceſſa pro maſculis, *Bardell. conſil. 165. num. 6. tom. 1.* immo quando eſt facta pro ſe filiis, & hæredibus, dicitur mixta, ut conſulendo tradidit D. meus *conſult. 75. numer. 219. lib. 1.* etiam ſi verbo, *hæredibus*, addita ſint verba, & *ſucceſſoribus quibuſcumque*, ut tradit *n. 220.* & proſequitur *Ioſeph. Vela diſſert. 15. n. 12.*

Contra tamen hoc *deciſ. 30. D. de Franch.* late fun-
4 dat *Mareſcott. lib. 1. var. reſol. cap. 2.* per tot. & *numero 1.* ita deciſum per Rotam refert, juxta communem opinionem, ad quod vide etiam *Laderch. conſil. 9. num. 9.* & conciliando has deciſiones, dici poteſt, quod *deciſio 30. D. de Franch.* procedit in caſu ſuo, & ſic in emphyteuſi Eccleſiaſtica, de qua loquitur, in qua ſtricte ſit interpretatio ut deciſum refert *Mareſcott. ibid. num. 6.* ſecus autem in emphyteuſi ſeculari, de qua verba facit *Mareſcott.*

5 Quando tamen fœmina continetur ſub dicta conceſſione, vel quia maſculinum concipit fœmininum, vel quia expreſſe ſit vocata, ut hic, in hoc Regno non ſuccedit cum maſculis in dicta emphyteuſi ſtante ſtatuto, quod *extantibus maſculis fœminæ non ſuccedunt,* ſed illis mortuis admittuntur, ut probat Dom. meus

deciſ.

dec.3.à nu.10. per 15. & *deciſ.126.nu.3. lib.2.* ubi *nu.27.* refert, fuiſſe deciſum non dati repræſentationem in
6 emphyteuſi Eccleſiaſtica, in qua cauſa ſcripſit *D.Montan. d. controv.3.* ac *D.Gaitus*, ut ex ejus *alleg.* quas ad pennam habeo.

Verùm, ſi non oſtendatur inſtrumentum conceſſionis emphyteuſis, ſed tantum venditionis, in quo venditor aſſerat, rem illam venditam obnoxiam eſſe cenſui emphyteutico alteri debito, & quòd venditio illa in-
7 telligatur facta cum dicto onere, hæc ſola aſſertio præjudicat venditori, & aliis ab ipſo cauſam habentibus ut per *Cravet. conſil. 227. numer. 7. & 8. Caſſan. in Conſuet. Burg. titul. Des cenſes rubr.* 11. §.3.*num.*5.*Feller. in praxi de cenſib.verb.hujuſmodi, numer.*98. ſed contrariam negativam ſententiam ſubſtinent *Speculat. titul. de emphyt.§. nunc aliqua verſic. 74. & Guid. Pap. deciſio.24.* Hæ tamen opiniones conciliantur, ut prima affirmativa procedat, concurrentibus aliis probationibus, vel adminiculis ut puta ſi venditor conſueviſſet ſolvere cenſum vel alius diſpoſitive recognoviſſet, aut quid ſimile, ita *Guliel.de Bened.in capit. Raynutius verb.& uxorem nomine Adelaſiam, numer.*444.*Felic.* qui infinitos cumulat, *de cenſib. lib.3.c.6.n.6.in fin. Roderic.de ann.reddit. libro 1. quæſt.15.num.75. in fine, & Ferrer. in addit. ad Guid.Pap.d.deciſ.24.* dicit, ſufficere, ſi aſſertio eſſet ſpecialiter concepta, continens redditum, & emptor promitteret ſolvere, *Bart.in leg. admonendi ff.de jurejur.* ſequitur *Garz. Maſtrill. ad Petr. de Gregor. de cenſib.qu.*1. *n.*326.

8 Hinc in cauſa Monaſterii S. Martini cum Ambroſio Salſano ſuper ſolutione annuorum granorum 17. ex cauſa cenſus, quamvis non fuiſſet præſentatum inſtrumentum fundationis cenſus, ſed tantummodo duo inſtrumenta venditionis territorii bis venditi cum onere dicti cenſus, quorum vigore fuerat per Curiam Bajulationis Civitatis Averſæ condemnatus ad correſpondendum dictus Ambroſius interpoſita appellatione ad M.C.V. fuit revocata ſententia dictæ Curiæ Bajulationis, & abſolutus dictus Ambroſius, à qua ſententia cùm fuiſſet appellatum ad S. C. fuit ſub die 30. Januarii 1615. ad relationem D.Conſil. *De Morea* revocata ſententia dictæ M. C. V. & condemnatus ad ſolvendum cenſus petitos à die ſententiæ latæ per Curiam dictæ Bajulationis, ſalva declaratione facienda qualitatis cenſus partibus plenius auditis, in Ban-
9 ca de Scacciavento. In dubio enim non præſumitur cenſus emphyteuticus, ut fundat *Montan. controverſ.75. à numero 14.* cum *ſeqq.* & ita deciſum fuiſſe per S. C. dicit, audiviſſe à D.Conſil.*Provenzale*, ut habetur *num.* 20. & potius præſumitur locatio, vel conductio, quam emphyteuſis, ut diximus *dec.*18. *numero* 4. niſi ex conjecturis conſtet, ut per D. meum *hic*, *num* 2. & in quo
10 differat contractus cenſualis à contractu emphyteuſis, tradit D. meus *d.deciſ.*18.*n.*10.*&* 11.

Sic pariter, non exhibito inſtrumento conceſſionis in emphyteuſim, ſed tantum recognitionis factæ per emphyteutam directo domino, fuit condemnatus poſſeſſor ad laudemia & cenſus, ut deciſum per S. C. teſtatur *Montan.* ubi ſupr.*n.*19. *in fin.*

Non tamen res cenſetur emphyteutica, quamvis
11 ſolvens canonem dicat, pro tali re emphyteutica ſi poſtea dicat, ex errore id dixiſſe, ex *Caſtr.conſil.51.colum.2.* ubi, quod ſi rem meam allodialem recognoſco ab alio uti feudalem, non propterea efficitur feudalis, & talis recognitio, tanquam erronea non valet, qui enim errat, non videtur voluiſſe dominium transferre *leg.3. §.ſubtilius ff. de condit. ob cauſ.* & qui poteſt perpetuo errorem revocare, dummodo judicatum, vel tranſa-
12 ctum non ſit, *leg.errore facti, C. de jur. & fact. ignor.* & ita per S.C.determinatum fuit, referente D. Conſil. *De Dueñas* in anno 1574.ut habeo ex *Apoſtilla* manuſcripta D. Conſil. *De Rubeis in d.§. ſubtilius.*

M. A. Grizzius.

ARGVMENTUM.

Generalis abolitio num accuſationes nondum inſtitutas includat. Et an remiſſio partis in indultu requiſita neceſſaria ſit, quærela tempore indultus, adhuc non propoſita.

SUMMARIUM.

1 *Accuſatio ſi non ſit inſtituta ante publicationem indultus, non poteſt inſtitui, eo publicato, & numero* 3. *&* 9.

2 *Generalis abolitio non includit accuſationes nondum inſtitutas, & n.*13.

4 *Inter abſolutum per ſententiam, & per indulgentiam Principis nulla conſtituitur differentia.*

5 *Informatione formata ad inſtantiam Regii Fiſci tempore publicati indultus, an ſit neceſſaria Partis remiſſio, & n.*14.

6 *Remiſſio an debeat haberi ab inſtigatore, vel ab accuſatore ad obtinendum indultum.*

7 *Delictum non aboletur propter indultum, abſque partis remiſſione, ſive ſit propoſita, ſive non propoſita quærela, ſive ſit capta, ſive non ſit capta informatio de delicto ante indultum, contra* Maſtril.

8 *Compoſitio fieri non poteſt, abſque partis remiſſione de delicto nondum accuſato, ſeu quærelato.*

*Sed contrarium, n.*10.

11 *Stante ſtatuto, quod in nullo crimine commiſſo poſſit amplius ex officio procedi, num poſſit pars offenſa quærelam inſtituere.*

12 *Indulgentia conceſſa ex beneficio Principis, pleniſſime eſt interpretanda.*

13 *Principum beneficia licet ſint large interpretanda, litera tamen beneficiales, maxime, quæ ambitionem, ſeu iniquitatem pariunt, ſunt potius reſtringenda.*

15 Maſtrill. ad indult. capit. 7. & 24. *confutatur, & numer.* 16.

17 *Indultandus debet exprimere omnia delicta pro quibus vult indultari, nec ſufficit clauſula in precibus,* & pro omnibus delictis hucuſque patratis.

18 Giurb. in conſ. crim. 57. *confutatur.*

19 *Exitus cauſæ refertur.*

DECISIO LXXI.

CUm eſſet inquiſitus Mauritius *di Pier Matthei* de homicidio, & per M. C. V. condemnatus ad mortem, interpoſita per ipſum appellatione in S. C. cauſa mihi commiſſa, fuit prætenſum, debere gaudere Regio generali indultu, conceſſo ob nativitatem noſtri Principis primogeniti Invictiſſimi Regis Philippi IV. quo indultu gaudere intendebat, quamvis non adeſſet partis remiſſio, verum quia M.C.V. ſuper hoc articulo non judicaverat, ideo facto verbo in S. C. ſub die 17. Martii 1633. fuit proviſum, quòd M. C. V. provideat ſuper allegata exceptione indultus Fiſco, & Partibus auditis, & diſcuſſo negotio ibidem, die 26. Aprilis ejuſdem anni fuit Mauritius ab appoſita exceptione indultus excluſus, & devoluta cauſa in S. C. per remedium appellationis, fuit tractatus articulus, ſi bene, vel male fuerit per M. C. V. judicatum, prætendebat enim inquiſitus, quòd delictum quod præſumebatur, patratum erat de menſe Julii 1619 & ſic ante publicationem prædicti Regii generalis indultus, inquiſitio autem contra ipſum fuit capta de menſe Aprilis 1630. & etiam quærela, & ſic poſt indultus publicationem, & propterea dicebatur, quòd cum ante indultum non erat formata inquiſitio, nec propoſita quærela, non poterat formari poſt indultum, eo, quia delictum per indulgentiam

erat abolitum, ad quod adducebatur *Maſtrill. de magiſtr.in titul.ad indult.general.capit.7.* ubi quærit, quid
1 ſi accuſatio non fuerit inſtituta ante publicationem indultus, an poſſit de novo inſtitui poſt publicationem
ipſius, & quamvis videbatur, poſſe dubitari, ex eo,
2 quia generalis abolitio non includit accuſationes nondum inſtitutas, juxta *tex.in lege 1. & 2. Codice de general.abolit.Angel.de maleſic. in verb.querelam, numero 77.* & alii, attamen *numer.3.* concludit, quòd à die
3 datæ prædictæ gratiæ indultus extinguitur prius
delictum, & acquiritur jus parti, ita ut non ſit res integra, nam per gratiam delictum eſt abolitum, ad quod
allegabatur etiam *Covarr.var. reſol.lib.2.c.* 10. *numero*
4 2. ubi fundat, quòd ſicuti abſolutus per ſententiam,
non poteſt amplius moleſtari, ita per indulgentiam
Principis, quæ non dubitatur, quòd comprehendat inquiſitiones nondum cœptas, cum expreſſe comprehendantur proceſſus nondum incæpti. Verum, quia
cardo difficultatis videbatur reſidere, ſi ſit neceſſaria
partis remiſſio, vel ne in hoc caſu, quando ante indulgentiam non erat propoſita quærela, & formata inquiſitio, cum ex eodem Principis reſcripto appareat,
eſſe neceſſariam partis remiſſionem, in caſibus tamen,
ubi de jure requiritur, ideo inquiſitus, ad probandum,
non fuiſſe ſibi neceſſariam in hoc caſu remiſſionem,
adducebat alium locum ejuſdem *Maſtrill. in dict. titul. ad indult. general. capit. 24. numero vigeſimo tertio*
ubi in caſu, in quo reperiretur tempore indultus inquiſitio jam per informationem ad inſtantiam Fiſci, abſ-
5 que tamen partis quærela formata, tenet, quòd adhuc
gaudere debeat inquiſitus dicto generali indultu, etiam
abſque partis remiſſione, quod etiam ex pluribus
comprobat *Giurb. in conſil. crimin. 57.* ubi conſuluit
pro Hieronymo Caribdio inquiſito in Curia Straticotali civitatis Meſſanæ de proditorio homicidio, qui
obtinuerat decretum, quòd gaudeat generali indultu pro dicto delicto. Cùmque in adventu novi Proregis Ducis Maquedæ ad inſtantiam matris occiſi
fuiſſet carceratus, fuit late diſputatum, ſi erat reponendus in priſtinam libertatem, & ſi debebat cum effectu gaudere dicto generali indultu, & in *fine* refert,
de anno 1596.per Mag.Reg.Cur.fuiſſe pronunciatum,
quòd gaudeat indultu, & deciſionis rationem affert,
6 quia illud, quod dicitur, quòd requiratur remiſſio
partis offenſæ, intelligitur de accuſatore, ita ut neque
inſtigatoris remiſſio requiratur, ut plene fundat *num.*
17. licet in inſtigatore contrarium pluries fuiſſe deciſum referat idem *Maſtrill. ad indult.general. d.c.24. n.*
84. quamvis ipſe contrarium teneat, idem dicit etiam
in *c.7.numero* 14. & hoc idem ex noſtris tenuit *D.Philip. Paſchal.in fin.tract.de vir.patr.poteſt.in addit.noviſſimis numer.* 10.

In contrarium verò pro parte Regii Fiſci dicebatur, nullo modo poſſe tractari de abolitione delicti
7 ob gratiam generalis indultus, ubi non adeſt partis remiſſio, ſive ſit propoſita, ſive non quærela, & ſive ſit
capta, ſive non informatio de delicto ante indultum
partato, cum hoc reperiatur cautum per expreſſa verba d. Regii generalis Indultus, ubi nulla habita diſtinctione, dicit, quòd requiritur partis remiſſio, nec ponderatio facta à *Maſtril.* quòd hoc intelligatur, ubi partis remiſſio requiritur, ſicuti dictant verba ejuſdem indultus, ſunt in conſideratione, ſiquidem verba prædicta habent reſpectum ad nonnullos caſus, in quibus de
jure non requiritur partis remiſſio qui ſunt multi, ut
per *Clar.in quæſt.* 59. ubi etiam per *Baiard.* & in ipſamet gratia indultus ſequitur declaratio, quòd inter caſus, in quibus remiſſio Partis non requiritur, comprehenditur caſus *provocationis, ſeu diffida, ſimplicis inſultus cum evaginatione ac delationis armorum ubi tamen vulnera, aut percuſſiones ſequuta non fuerint,* & ſic dicebatur, verba in caſibus, in quibus requiritur remiſſio
Partis, non poſſe trahi ad homicidium, ſed ad illa tantum delicta, in quibus de jure partis remiſſio non requiritur.

8 Et quidem quæſtio fuit prædicta tractata à *Luc. de Penn.in leg.1. Cod.de deſertor. libro 12.in 4. quæſt.in fin. verſicul. hoc autem circa hanc materiam* [attendendum
eſt, ubi ſimpliciter tenent, nullo modo poſſe compoſitionem fieri, abſque partis offenſæ remiſſione, dat tamen cautelam, ut Iudex præfigat terminum parti offenſæ ad accuſationem proponendam, quo termino
elapſo, quærela non propoſita, quòd poſſit Iudex ad
compoſitionem procedere, neque licitum amplius erit
9 parti accuſationem proponere, & hanc ſententiam ſequutus] fuit *Paris de Put.de ſindic. in verbo compoſitio, cap.4.n.3. in fine.*

10 Contrarium tamen prædictam cautelam non valere, & etiam in hoc caſu non poſſe Judicem componere, tenuit *Carav.in ritu* 272.ubi pluribus rationibus, &
authoritatibus ſuam comprobat opinionem & in praxi
ita ſervari teſtatur, & opinio *Caravita* communiter à
DD.Regnicolis approbatur, eamque ſequitur *Luc.Foller.in pragm.5.de comp.n.102. & De Ponte de poteſt.Proreg.titul.de proviſ.fieri ſolit.* §.4.*num.*33. qui etiam teſtatur, in Regno opinionem *Caravita* ſervari, maxime
ſtante *Regia pragm.4.* ſub *titul. de compoſ.* & eam etiam
amplectitur *Farinac.de inquiſ.q.5.*ſub *nu.11. verſic. amplia primo,* ubi validiſſimis rationibus opinionem *Lucæ de Penna, & Paridis de Puteo* confutat, & ex pluribus
probat, quod non ſufficiat iſte tacitus conſenſus inductus ex termino, ad quærelandum præfixo.

11 Alia & ſecunda eſt quæſtio ab eodem *Luca de Penna* excitata in *dict. leg.1. Codic. de deſert. in 5. quæſtion.*
utrum ex generali indulgentia per Principem conceſſa, ſi ſtatutum ſit, quòd in nullo crimine commiſſo
poſſit amplius ex officio procedi, poſſit ne pars offenſa quærelam inſtituere, & arguit quòd non, quia tenemur Divinam Clementiam imitari, eo, quòd crimen
ſemel remiſſione deletum, non poteſt amplius peti, &
12 in ultione redire, *can. ſi illic.23.qu.4.* Item, quia talis
indulgentia proceſſit ex beneficio Principis, ergo pleniſſime eſt interpretanda, *l.fin.de Conſtitut.Princip.* dicitur etiam favorabilis, & ſic amplianda, accuſatio autem odioſa, & ideo reſtringenda.

Oppoſitis tamen non obſtantibus contrarium concludit, Primò, quia iſtæ indulgentiæ ſunt iniquæ, & ad
nutrienda crimina promptiores, tunc enim Principum
beneficia largam recipiunt interpretationem, quando
ex Divina indulgentia procedere dignoſcuntur, ut probatur in *d.l.fin.* ſed Divina indulgentia potius ſtatuit, de-
13 licta eſſe punienda, quam indulgentiis ſublevanda, immo quamvis Principum beneficia ſint large interpretanda, literæ tamen beneficiales, maxime quæ ambitionem, ſeu iniquitatem pariunt, ſunt potius reſtringendæ, *cap. quamvis, de præbend. in 6.* Et quidem ſatis
iniquum erit actiones ad vindictam, quæ non verborum obligationibus, ſed ſanguinum effuſionibus ortæ
ſunt, tam levi remiſſione deleri, nec generalem indulgentiam, videtur, aliqualiter poſſe comprehendere jus
inquirendi ex officio ſuper crimine, ob deſiſtentiam illicitam futuri accuſatoris, nimium enim intereſt Reipublicæ, puniri flagitia, & hoc nonnullis aliis rationibus, & authoritatibus comprobat.

Inſuper dicebatur pro Fiſco, quod hic caſus poterat extra omnem difficultatem decidi ex eiſdem verbis indultus: quamvis enim expreſſe Rex noſter Invictiſſimus voluerit, indulgentiam generalem conce-
14 dere, *Sive adhuc proceſſus capti non ſint, ſive pendeant,*
tamen de jure abolitio generalis non comprehendit
accuſationes nondum inſtitutas, *d.leg.1. & 2.C.de gener. abolit. Decian. in tit. abolitio. quando impediat accuſationem, numero* 25. *Farinac.in d.tit.de inquiſit.quæſt. 6.num.60.Catalan.de indultu cap.9. num.5.* tamen ſubdit
poſtea: *Modo in caſibus, in quibus requiritur à parte offenſa remiſſio, obtenta fuerit, vel illam in futurum in ſu-*

pra

præſtatuto termino obtineri contingat. Et ſic indulgentia tam reſpectu delictorum, pro quibus capta eſt informatio, quam reſpectu eorum, de quibus adhuc proceſſus cæpti non erant, ſemper eſt conditionata, dummodo fuerit obtenta remiſſio Partis, vel infra terminum ſtatutum obtinebitur: & ſic quando inquiſitus prætendit, ex indultu delictum fuiſſe jam abolitum, abſque Partis remiſſione, loqui videtur contra verba ejuſdem indultus pe quod in ſpecie in delictis occultis, & non delatis & pro quibus proceſſus cœpti non ſunt, cavetur ut in tantum intelligantur aboliti, quatenus remiſſio Partis offenſæ intervenerit, quod quidem in terminis tenuit *Catalan. in d. tract. de indultu cap.*50. *in fine*, ubi dicit, quod deficiente remiſſione, deficit indultus beneficium, ea defectu conditionis.

15 Ex quibus apparet, quod male ſenſu *Maſtrill. ad indult. general. cap.*7. *&* 24. *numero* 23. ubi tenet, quod ſtatim atque fit gratia indultus, delicta, pro quibus adhuc proceſſus cæpti non ſunt, abolita & cancellata ſint, abſque Partis remiſſione, quia ejus opinio jure non fundatur, quamvis enim in *d. capit.*7. alleget *Carav. in pragm.*1. *de exul. numero* 121. *& Grat. conſil.* 144. *volum.*2. ab ipſomet *Caravita* allegatum, ubi tenet, bannitum indultum de omnibus ſuis delictis, non poſſe moleſtari, ſi reperiatur commiſiſſe aliud delictum, de quo non erat formatus proceſſus, tamen etiam in caſu prædicto contrarium tenuit *Ioan. Grand. de bello exul. in* 3. *quæſt. numero* 25. ab ipſomet *Maſtrillo* pro ejus opinione allegatus, ubi probat, quod indultus concernit proceſſus pendentes, non futuros, (quod etiam de jure communi ſupra fundavimus ex *text. in d. leg.*1. *&* 2. *C. de general. abol.*) & ipſe allegat *Bald. in deciſion.* 1.1. *&* 2. *Ioan. Anton. de Nigris in cap. Regni Miſericordiam, numero* 13. *& Gramm. conſilio* 137. *volum.*1. *&* 134. *volum.*1. & teſtatur, quod hodie eſt deciſum ſecundum opinionem *Baldi contra Caravitam*, nam ſaltem eſt neceſſarium, ut indultandus in precibus exprimat omnia delicta, pro quibus vult indultari, & quod pluries Reg. Collat. Conſil.
16 ſic reſcripſit Reg. Audientiæ Aprutii, & ſic tenet, quod clauſula illa generalis, quam per abuſum ſolebat apponere in precibus, *& pro omnibus aliis delictis huc uſque patratis*, non prodeſt, niſi exprimantur delicta, & teſtatur, ita obſervari, & traditur ratio, quia preces illæ Fiſco intimatæ nocent libellanti, & aliquo modo poteſt dici, ex illa aſſertione in libello, inquiſitionem eſſe formatam ſecundum *Bald.* quod probatur ex *text. in leg. cum precum Cod. de liber. cauſa*, quod apparet etiam ex verbis indultus ubi ad removendam juris difficultatem, ſi ſunt comprehenſa delicta adhuc nondum delata, & proceſſus adhuc non cæpti, providetur, expreſſe contineri, verum conditionaliter, *dum-*
17 *modo adſit Partis remiſſio, ſive illam infra ſtatutum terminum obtineant.* Nec obſtabit deciſio relata per eundem *Maſtrill. in deciſion. capit.*24. *numero* 2?. quia revera eſt contra expreſſa verba indultus. Neque etiam
18 obſtabit alia deciſio relata per *Giurb. in deciſ. conſil. crimin* 57. ubi refert deciſionem Curiæ Straticotalis Civitatis Meſſanæ, ac etiam Mag. Reg. Cur. Regni Siciliæ, cum contrarium reperiatur deciſum in eodem caſu per eandem Mag. Reg. Cur. cauſarum criminalium, de qua meminit *Maſtrill. in deciſion. capit.*24. *nu-*
19 *mero* 34. Hæc cauſa non fuit deciſa, ex eo, quia inquiſitus renunciavit prædictæ Regii indultus exceptioni, prætendendo ex proceſſu Reg. Audientiæ noviter producto, ſententiam capitalem contra ipſum latam eſſe reformandam, & in Regia Viſitatione fuit tranſmiſſus ad Regias triremes loco depoſiti, ubi tandem ſe concordavit ſervire per aliquos annos verum ex prædictis facile apparebit, quid in ſimilibus caſibus obſervari poſſet.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXI.

SUMMARIUM.

1 *Indultu non ſuffragatur, abſque partis remiſſione, inquiſito, & accuſato, poſt illius promulgationem, de delictis tamen antea commiſſis: contrarium, quando non fuit querelatus, numero* 2. *neque pro pœnis, ubi pro eis eſt facta exequutio, n.*6.7. *&* 8.

3 *Inquiſitus de pluribus delictis, gaudet indultu pro delictis, de quibus habet Partis remiſſionem, & de reliquis condemnatur, ut juris.*

4 *Indulgentia ſive impunitas ſolet à Regio Collaterali Conſilio concedi uni vel duobus ex conſociis criminis, dummode ponant in verum delictum, non tamen concedi poteſt à Barone, n.*5.

Delictum, quando dicatur in vero poſitum, ibid.

5 *Barones non poſſunt dare impunitatem, ſive indulgentiam, ad finem, ut delicta in vero ponantur.*

6 *Fiſcus eſt cautus de pœna per exequutionem factum in bonis debitoris, & ſic judicium adducitur.*

7 *Verbum*, cautum, *quomodo intelligatur.*

1 INdultu non gaudet inquiſitus, & accuſatus poſt illius promulgationem, de delictis tamen antea commiſſis abſque partis remiſſione, ut fuit per M. C. V. determinatum, & quamvis interpoſita appellatione ad S. Conſil. cauſa non fuerit deciſa, quia inquiſitus ſe concordavit ad ſerviendum in Regiis Triremibus per aliquot annos ut refert D. meus *numer.*19. ſed ſententia M. C. confirmatur, ea traditis per eundem D. meum à *numero* 7. per tot. *numero* 18. quod etiam voluit *D. Angel. Scialoya in praxi foriudic. cap.*24. *numero* 15. *&* 72. in quo articulo videndus eſt *Anton. de Ballis tract. crim. lib.*4. *quæſt partic.*10. *titul. de indultu generali, numer.*31. quem refert *Dom. Laganar. in addit. ad Dom. Reg. Rovit. in pragm.* 2. *numer.*1. *de abolit.* ubi
2 D. meum hic adducit & laudat, verum ubi inquiſitus non eſt quærelatus à parte, ſed tantum inquiritur ex officio ad inſtantiam Fiſci, tunc abſque partis remiſſione indultu gaudet, ita deciſum refert *D. Novar.* per Regiam Audientiam Capitanatæ, & Comitatus Moliſii *dec.*63. *num.*?. ex *Maſtrill. de indultu generali, capit.* 24. ſub *numer.*23. quem tamen reprobat D. meus *num.* 15. *&* 17. ac pariter *nu.*18 deciſionem relatam per *Giurb. conſil. crim.*57.

3 Verum, ſi tempore indultus promulgati quis reperiatur inquiſitus de pluribus delictis, gaudebit illius beneficio pro delictis, de quibus habet partis remiſſionem, pro aliis verò condemnatur ut juris, ut deciſum pariter per dictam Audientiam, teſtatur *D. Novar. dec.*3. *n.*2. *verſic tamen communi voto* ex *Magal. de aſſecurat. & ſalvo conduct. part.*3. *colum.*2. *D. de Franch. dec.*330. *num.*5. *& D. de Medic.*111. eamque deciſionem tuetur à *n.*4. per *tot. n.*11.

4 Hinc, licet Regium Collaterale Conſilium ſoleat indulgentiam, ſive impunitatem promittere uni, vel duobus ex conſociis criminis, ſi tamen crimen patefaciant, ſive in vero ponant, ex regula ſumpta in *l. non omnes, §. fin. ff. de re milit.* de qua poſt *Dom. Reg. de Pont.* habetur per *D. Præſ. Merlin. cap.*36. *n.*1. *cent.*1. *controv. forenſ* ita ut ſufficiat ad præmium promiſſum conſequendum, dare indicia legitima ad torturam, ut ſer-
5 vari dixit *ibid. n.*3. *in fine* hanc tamen impunitatem, ſive indultum, Barones Regni minime concedere poſſunt, id enim ſolummodo ad Principem, & Regem ſpectat, ut deciſum refert per M. C. V. in Collat. Conſil. *D. Merlin. loc. cit. nu.*8. qui à *n.*10. cum *ſeqq.* ad contraria optime reſpondet.

6 Et dum in generali indultu fieri ſolet gratia pœnæ pecuniariæ, ſolet etiam adjici clauſula limitativa, *dummodo illa realiter exacta, incorporata, aſſignata, acceptata, vel compoſita non ſit, aut aliter Fiſco pro ea*

Digitized by Google

cautum fuerit, ut habetur in indultu, de quo in *pragm.*
2. de abolit. ideóque in Regia Juncta extractionum
die 9. Septembris 1630. coram D. Viſitatore *D. Franciſco*
Antonio de Alarcon votantibus D. Reg. *Rovito* DD.
Conſil. *Carleval.* & *Zuſia*, D. Præſid. R. C. S. *Battaglino*,
cum interventu *D. Fabij Capycii Galeotæ* Fiſci Patroni,
fuit deciſum, cenſeri cautum Regio Fiſco per exequu-
tionem factam in bonis debitoris, ad hoc, ut ille ex-
ceptione indultus non gaudeat, ut per *D. Reg. Rovit.*
7 *dec. 591. num. 38.* ratióque deciſionis fuit, nam cum no-
men, *cautum* quod derivat à cautione, ſit nomen ge-
neris, intelligitur enim quandoque in perſonis, vel re-
bus, *l. habere 188. §. cautum*, ubi *gloſſ. ff. de verb. ſignific.*
immo plus cautionis eſt in rem, quam in perſonam
leg. plus cautionis 16. ff. de reg. jur. eo, quod cavere re-
bus, dicitur cum pignoribus, & cavere perſonis, eſt cum
fidejuſſoribus. *l. reſcripta, § plane, ff. de muner. & hono.*
& *leg. 1. § Iudex ff. de collat. bonor.* & quod ubi dari ſunt
8 fidejuſſores, vel pignora, indultus locum non habeat,
optime defendit per plura media *D. Ioan. Aloyſ. Cata-*
lan. de indultu cap. 29. à numer. 80. ad 95. & *num.* 100.
105. 106. 126. & *à nnmer. 226. uſque ad finem*, tanto ma-
gis quia formula indultus conceſſi per Sereniſſimum
Regem, cum interventu DD. Regentium Supremi
Italici Conſilii, eſt ſumpta ex ſtylo Cancellariæ hujus
Regni. cui dirigitur, ut in pœnarum indulgentiis ex-
cipiantur duo caſus, *dummodo non ſint ſoluta, nec exe-*
quuta, ut teſtatur *D. Reg. Conſtant.* Marchio Corleti, vir
ſua tempeſtate nemini ſecundus, *in l. 1. n. 58. verſ. ſoent*
tamen C. pœn. fiſ al. credit. præfer. libro 10. de qua clau-
ſula agit D. meus *dec. ſeq.* ante *nu. 1.* & *nu. 19.* circa *fi. ibi-*
que etiam *Ego* alia dicam.

M. A. Glizzius.

ARGUMENTUM.

Num gratia medietatis pœnæ Fiſcalis ſolita fieri cum
clauſula, *dummodo non fuerit exequuta, nec ſoluta*, ope-
retur, debitore pro ea carcerato.

SUMMARIUM.

1 *Pignus judiciale per exequutionem fit.*
2 *Pro debito quis carcerari non poteſt.*
Amplia, ut nec etiam hoc inter partes paciſci poſſit, nu-
mer. 3.
Contrarium, n. 7. & ſeq.
4 *Iudex in condemnando, & exequendo, vices partis fun-*
gitur.
5 *Carceratio debitoris unde oriatur.*
6 *Exequutio pœnæ Fiſcalis non dicitur facta per carcera-*
tionem debitoris.
Contrarium, n. 11. & ſeq.
7 *Debitor exequi poteſt ad inſtantiam creditoris in cau-*
ſam judicati.
Intelligo facta diſcuſſione bonorum, n. 8. 10. & 13.
9 *Ordo datus in* l. à Divo Pio, §. in vendirione, ff. de re
judic. *carcerationem debitoris non impedit.*
11 *Pro pœna Fiſcali ordo* d. l. à Divo Pio §. in venditione,
& Rit. M. C. 134. *hodie non obſervatur.*
Et affertur ratio, n. 12.
Sed contrarium, n. 13.
Declara, ut n. 14.
15 *Carceratio debitoris uti ſuſpecti de fuga, exequutionem*
non continet.
16 *Carceratio dicitur perſonalis acceptio.*
17 *Exequutio certam non habet formam.*
18 *Carceratio debitoris operatur, ut poſſit procedi in cauſa*
reclamationis ſententia S. C. abſque alia illius exe-
quutione.
19 *Deciſio adducitur*

DECISIO LXXII.

QUidam debitor, contra quem erat liquidatum
inſtrumentum via *Ritus M. C. V.* & contra
eum expeditæ litteræ exequutoriales realiter, &
perſonaliter, poſt ipſius, vel fidejuſſoris carceratio-
nem obtinuit ſolitum reſcriptum S. E. in quo fit gra-
tia medietatis pœnæ dummodo non ſit exacta, nec
exequuta fuit ad relationem dictæ M. C. V. propo-
ſitus articulus in S. C. utrum ſtante carceratione jam
facta ad inſtantiam Regii Fiſci pro prædicta pœna, ſit
locus gratiæ, ita ut debeatur medietas, vel integra
pœna; & dubium faciebant illa verba, quia gratia
videtur facta, ſub conditione, *dummodo pœna non ſit*
exacta, nec exequuta, & propterea dubitabatur, ſi per
carcerationem dicatur pœna exequuta, dicebatur pro
1 parte carcerati, quod illud verbum, *dummodo non ſit*
exequuta, debeat intelligi de exequutione reali, quia
2 per exequutionem fit pignus judiciale, ex *text. in l. 1.*
C. ſi in cauſ. judic. pignor. ſed in libero homine non
poteſt practicari pignus judiciale, non poteſt enim
de jure pro debito carcerari, *ad text. in capit. 2. de*
pignor. & *in l. ob æs, Cod. de act. & obligat.* ubi habe-
tur, quod ob æs alienum ſervire liberos homines ju-
ra compelli non patiuntur; quod verbum, *ſervire*,
idem importat, quod carcerari, *l. 2. ff. de liber. hom.*
exhiben. immo dicebatur, quod nec ex pacto poteſt in-
3 ter partes paciſci, quod prius pro debito carceretur,
ut per *Freec.* qui alios cumulat, *de præſent. inſtrument.*
p. 8. quæſt. 3. numer. 104. per *text. in d. l. ob æs, Cod. de*
act. & obligat. cum concordant, nemo enim dicitur
Dominus membrorum ſuorum, *l. liber. homo, ff.*
ad leg. Aquil. non poſſunt ergo Judices in exequutio-
nem judicati, in judiciale pignus liberos homines
4 conſtituere, cum Iudices in condemnando, & exe-
quendo, vices partis fungantur, ut probat *text. in d. l. 1.*
C. ſi in cauſ. judic. & ideo *Iureconſ. in l. à Divo Pio*, §.
5 *in venditione, ff. de re judic.* enumerando ea, in qui-
bus exequutio in cauſam judicati ſit facienda, non
ponit carcerationem debitoris, & propterea diceba-
tur; quod carceratio, quæ fit, oritur ex illa contu-
macia debitoris, qui poſt judicatum, & litteras exe-
quutoriales expeditas non curavit, bona conſignare
pro exequutione, ut contrahi poſſit pignus judiciale,
& non pro exequutione, quod probatur ex *Alexan.*
in d. l. à Divo Pio, §. in venditione numero 8. *ff. de re*
judicat. qui dixit, carenus poſſe Judicem carcerare
debitorem quatenus noluerit exhibere bona factaque
diligentia, & illis non repertis, quod etiam probat
Ludovic. Roman. conſil 220. ad quod adducitur *text. in*
l. nemo carcerem, C. de exact. tribut. lib. 10. & *Alexand.*
in d. l. a Divo Pio, §. in venditione dicit, quod captura
non fit loco ſolutionis debiti, prout pignora, quæ ca-
piuntur, ſed ut facilius debitor ſolvat, quando au-
tem expediuntur litteræ exequutoriales via *Rit. M. C.*
carceratur debitor, non prius facta diſcuſſione bono-
rum, quia Curia pro Tribunali ſedente vocatur, reſ-
ponſurus ſuper tenore inſtrumenti, & condemnatur,
tam pro debito quam pro pœna, & eodem tempore
tanquam ſuſpectus de fuga, ſtatim capitur, juxta *Rit.*
6 *M. C. V.* 172. & ideo non poteſt dici, quod per carce-
rationem ſit facta exequutio, ſed carceratur, ad
hoc, ut exhibeat exequutionem, vel ſolvat, & ex his
dicebat carceratus, quod decretum M. C. V. per quod
erat dictum, quod ſolvat integram pœnam, erat refor-
mandum.

7 Ex adverſo pro parte Reg. Fiſci replicabatur, non
eſſe verum quod pro debito non poteſt exequi con-
tra debitorem de perſona, & quod carceratio debi-
toris non ſit exequutio; cum in ſpecie *DD.* in cau-
ſam judicati dicant, poſſe ad inſtantiam creditoris
exequi facere ſuum debitorem de perſona, ad quod
probandum

probandum fuit ponderatum id quod dicunt *DD.* &
præcipuè *Imol. in d. l. à Divo Pio, §. in venditione, ff. de
re judic.* qui *num. 13. verſus fin.* ponit quæſtionem: an
pro exequutione ſententiæ poſſit capi perſona, & pro
negativa parte, quod non, facta tamen prius diſcuſ-
ſione carcerati dicit, & allegat, *gloſſ.* pro ſingulari
in l. 3. §. penult. ff. de ſuſpect. tutor. quam *gloſſ.* opinionem
ſequitus *Bart. ibi*, ſed *Imola* dicit hanc opinionem non
eſſe veram, ſecundum tempora *Codicis*, quia poterat
capi, & carcerari, per not. *in l. 1. Codic. qui bon. ced.
poſſ.* & expreſſius *in §. qui autem*, juncta *gloſ. in auth.
de fidejuſſ.* ubi eſt caſus, quod ante tempus illius §.
debitor poterat capi pro exequutione ſententiæ, etiam
ſi bona habebat, niſi cederet bonis, & ordo datus
9 *in d. §. in venditione* non impedit carcerationem, imo
eam ſuadet, quia facilius fit exequutio, capta per-
ſona, ut docet experientia, nam ſi debitor citius pro-
curat pecuniam, ut ſatisfaciat creditori, ſed dicit
Imola, quod hodie poteſt procedere opinio *Bartoli*
ex quo creditor cogitur accipere bona debitoris in-
10 ſolutum, ſi ergo attendamus opinionem *gloſſ. & Bar-
tol.* Si verò opinionem *Imol.* poteſt pro exequutione
ſententiæ exequi perſona debitoris, & ſolum inter
DD. remanet controverſum, ſi ſint prius excutien-
da bona, vel non, quod quidem etiam particulariter
cavetur per *Rit. Mag. Cur. Vic.* 134. ubi datur cer-
ta forma Commiſſariis pro exactione pœnarum Fiſca-
lium, ut prius procurent venditionem mobilium,
ſi ſufficientia fuerint, ſin autem non ſufficiant, ad
venditionem ſtabilium, & ſi mobilia, & ſtabilia
non ſufficiant, procedant ad carcerationem condem-
natorum, & ſic per *Ritum* datur carceratio pro exe-
quutione pœnæ: verum, datur ordo, & modus in
exequendo, quod prius erat diſpoſitum de jure com-
muni *in d. l. à Divo Pio, §. in venditione, ff. de re
11 judic.* ut notat *Carav. in d. Rit.* 134. qui tamen *num.
1.* teſtatur, quod hoc hodie aliter ſervatur, quia ſi
perſona haberi poterit, abſque obſervatione d. ordi-
nis, capitur & carceratur, & dat rationem, quia iſtæ
pœnæ, aut debentur ex conventione fidejuſſionis, vel
12 obligationis ſtipulatæ penes acta, & tunc nulli du-
bium eſt, quod poteſt exequi realiter & perſonaliter,
ad electionem, vigore clauſularum, quæ apponun-
tur ordinariè in eis, aut ratione contumaciæ, quia
in contumaciam fuit ad pœnam condemnatus, &
tunc idem eſt, per notata per *Afflict. in Conſtitut. Re-
gni. Si quis poſt litem, in 8. notab. numer. 25.* per illum
text. qui licet loquatur in contumace qui dixit, nolle
13 venire, idem juris eſt, in liquidatione inſtrumenti,
ubi in contumaciam expediuntur litteræ exequutoria-
les realiter, & perſonaliter, licet in caſibus in quibus
quis per ſententiam eſt condemnatus, eſſet ſervandus,
ordo prædictus, prout ſemper practicatus: nam pro
exequutione ſententiæ S.C. expediuntur literæ exequu-
toriales, realiter tantum, & non devenitur ad carcera-
tionem debitoris, niſi in caſu, quo debitor non con-
ſignet explicitam exequutionem, pro obligationibus
vero inculatis, vel inſtrumentis liquidatis expediuntur
literæ exequutoriales realiter, & perſonaliter, ad ele-
ctionem creditoris, immo una via electa, altera non
tollitur, & ex hoc dicebatur, quod articulus iſte po-
14 terat decidi ex formula litterarum exequutorialium, in
quibus legitur, *exequatur debitor realiter, & perſonali-
ter, ad ipſius creditoris electionem* & ſic captura debi-
toris vocatur exequutio perſonalis, & verè negari non
poteſt, quod hæc captura ſit in exequutionem ſenten-
tiæ, & ſic eſt vera exequutio, ut probat *Paul. de Ca-
ſtrenſ. & in leg. ſi quis Curialis numer. 3. Cod. de Epiſc. &
cleric.* ubi loquendo de inſtrumento publico, & gua-
rentigiato, dicit, quod poteſt fieri in exequutionem
contra debitorem per capturam perſonæ, ſed quod
15 quando fit hæc captura, debet debitor citari, ſecus au-
tem quando carceratur tanquam ſuſpectus de fuga,
quod etiam probat *Afflict. in tract. de execut. §. 2. capit. 4.
numer. 10.* & ſic etiam exequutio perſonalis vocatur
carceratio à *Caravita in dict. ritu 134. numero 4.* ubi
16 diſputat articulum, quando poſſet fieri dic ſeriato. Et
demum fuit dictum, quod hic caſus in terminis de-
ciditur per *Bart. in l. is, qui ff. quib. ex cauſ. major.
num. 2.* ubi format quæſtionem, an ſi extet ſtatutum;
quod ſi creditor ſteterit per annos decem, creditum
non poſſit peti, niſi fuerit petitum, & exequutio fa-
cta intra decennium, & *num. 3.* reſolvendo quæſtio-
nem, dicit, quòd quædam ſunt, quæ habent certam
formam, ut domus, quæ conſiſtit ex ſolo, parietibus
& tecto & tunc domus dicitur perfecta cum habeat
certam formam, *leg. ſi is, § quadam ff. ad l. falc.* quædam
ſunt, quæ non habent certam formam limitatam, ut
muſus fovea, quæ ſive magna, ſive parva ſit, dicitur
fovea in iſtis enim, quæ non habent certam formam
dicitur factum eo ipſo, quod eſt aliquid cœptum, *leg.
rei appellatio, §. opera, §. de verb. ſignif. & l. ſtipulatio, §.
opus ff. de nov. oper. nunc.* Sic ad propoſitum exequutio
17 non habet certam formam, quandoque enim fit ca-
piendo perſonam, & detrudendo eam in carcerem
l. 1. qui bon. ced. poſſ. quandoque fit capiendo pecuniam
& ſolutionem quandoque uno modo, quandoque alio,
& ideo quotieſcunque factum eſt aliquod circa exe-
quutionem, verum eſt dicere, quod exequutio eſt
facta, & ſic concludit *Bart.* quòd etiam in illo caſu
ſtatuti dicatur exequutio facta, ſi debitor fuerit car-
ceratus, quod quidem ſatis punctuale videbatur pro
deciſione præſentis articuli, hoc idem fuit etiam in
terminis deciſum per Sacr. Conſil. à ſententiis enim,
quæ nomine Regis proferuntur non appellatur, ſed
reclamatur, juxt. *text. in authent. quæ ſupplicatio, C.
de precibus Imper. offerend.* ſicut à noſtri Sacr. Conſil.
ſententiis non appellatur; ſed ad eoſdem Judices re-
18 clamatur, non poteſt tamen in cauſa reclamationis pro-
cedi, niſi ſententia lata, ſi prius in totum exequuta
fuit dubitatum; utrum ſtante carceratione debitoris,
quamvis non ſolverit, procedi poſſit in cauſa reclama-
tionis, & fuit per Sac. Conſil. determinatum, ſtante
carceratione debitoris eſſe procedendum in cauſa re-
viſionis ſeu reclamationis, tanquam exequutione facta
19 ut per *Capyc. deciſ. 169.* Et propterea die 30. Octobris
1631. fuit per Sac. Conſil. communi voto determinatum
bene fuiſſe proviſum per Magn. Cur. Vic. quòd debi-
tor, non obſtante carceratione ſolvat integram pœ-
nam, nulla habita ratione de gratia medietatis obten-
ta poſt carcerationem, nulla facta mentione dictæ
carcerationis, ſtante clauſula, apponi ſolita etiam
de ſtylo Regiæ Cancellariæ, *ut fiat gratia medietatis
pœna dummodo non ſit exacta, nec exequuta*, quia fuit
habitum pro vero, quod per carcerationem dicitur
exequuta, & fuit in cauſa Octaviæ Spinellæ contra
Attilium, Piſanum, & Joſephum Carbonellum car-
ceratum, ad relationem Magn. Cur. Vic. ut eſt videre
penes Secretarium Sac. Reg. Conſil.

OBSERVAT. IN DECIS. LXXII.

SVMMARIVM.

1 *Gratia medietatis pœna, ſit cum clauſula, dummodo
non ſit exacta, nec exequuta, imo dummodo ali-
quam ſolvat infra menſem, n. 1. & integra debetur, ſi
debitor reperiatur carceratus, n. 3.*
4 *Gratia facta carcerato, non facta mentione de carcere,
eſt ſubreptitia ſic etiam de pœna, ubi non fuit facta
mentio, quod illa ſoluta fuit.*
5 *Septuagenarius pro debito civili non carceratur in carce-
ribus, nec eſt exemptus ab onere carcerationis, tamen
ei aſſignatur Civitas loco carceris, vel detinetur in
domo Prætoris n. 6. & 7. limita n. ſeq.*
8 *Debitor ſi tempore obligationis erat ſeptuagenarius, tunc*

 detinetur

detinetur in Camera Corda, & ita deciſum, ex ratione adducta, n.9.

10 *Reclamatio interpoſita à ſententia S.C. non determinatur cum ſupplicatione de verbo faciendo loco reclamationis ſed committitur, & compilatur novus proceſſus, & ita deciſum adducitur.*

1 LIquidato inſtrumento via *Ritus M.C.V.* vel incuſata obligatione ſtipulata penes acta M.C.V. vel aliorum Curiarum Regi ſubjectarum, debitor ad evitandum ſolutionem pœnæ Regio Fiſco debitæ ad rationem caroleni unius pro ducato totius debiti capitalis, ac tertiarum, ut per D. meum *deciſio 45. num. 18. & deciſio. 115. numero 20.* cui addo *D. Conſil. Paſchal. de patr. poteſtat. p. 2. c. 2. numero decimo nono D. Prat. cap. 15. numero 73. lib. 1. diſceptat. forenſ. D. Præſ. Merlin. cent. 2. controv. forenſ. cap. 22. nu. 2. & c. 24. n. 16.* aliosque per *me* adductos in *reſp. jur.* edito pro D. Principe Caſtri Franchi Aonibale Serſali, contra D. Corneliam Caracciolam, ſupplicat D. Proregi pro gratia d. pœnæ, per quem, ſive per Collaterale conſilium cum ſubſcriptione unius tamen ex Dominis Regentibus in calce memorialis fit gratia medietatis d. pœnæ, cum clauſula tamen, *dummodo illa non ſit exa-*
2 *cta, & exequuta*, de qua diximus in *deciſ. præced. numer. 8.* imo modernis temporibus ſolet apponi alia clauſula *dummodo reliquam medietatem ſolvat infra menſem*, verum tamen, quando pœna eſt parvæ quantitatis, fit gratia totius, ideoque fuit judicatum
3 in hac *deciſione* debitorem, qui obtinuit gratiam d. pœnæ cum d. clauſula *dummodo illa non ſit exacta, nec exequuta*, non poſſe gratia prædicta gaudere pro medietate ſi pro pœna prædicta reperiatur carceratus, tanto magis, ſi in ſupplicatione nullam fecerit mentionem de d. carceratione & proinde teneri ad ſolutionem in-
4 tegræ pœnæ, fuit enim habitum pro vero quod per carcerationem dicitur exequuta, ut habetur *numero decimo nono* gratia enim conceſſa carcerato, nulla facta mentione de carcere, eſt ſubreptitia, *Maſtrill. de indultu c. 12. numero tertio* & ſic mendax precator debet carere impetratis, *cap. ſuper literis, de reſcript. D. Prat. lib. 2. diſcept. forenſ. c. 25. num. 26.* ſicuti etiam, dum gratia facta de pœna, non expreſſo quod erat ſoluta, pariter reddebatur ſubreptitia; ut probat idem *Maſtrill. in d. tract. c. 23. num. 5.*

5 Agit pariter D. meus *numer. 2. cum ſeq.* quando pro debito quis carcerari poſſit cujus occaſione obſervabis, quod ſeptuagenarius non carceratur pro debito, civili in carceribus ut per *D. Amendol. ad D. de Franch. deciſ. 200. numero 7. Gratian. capit. 328. numer. 10. diſcep. forenſ. D. Conſil. Paſchal. de patr. poteſtat. p. 2. cap. 9. numer. 63.* nam licet nulla lege caveatur, ſeptuagenarium carcerari non debere, ut per *Cacher. dec. 123. numer. 3. verſicul. his tamen Natt. conſil. 319. numero 1. & 3. Menoch. conſ. 916. de arbitr. judic. qu. 88. numero 5.* tamen dixit *Caccialup. de debitor. ſuſpecto, & fugit. qu. 5. numero ſixto* nunciari debere Principi ætatem ſenio confecti qui in carcerem exiſtit, miſericordia enim motus, poterit mandare, illum eſſe dimittendum, ad tradita per *Roman. conſil. 120. numero 3.* prout ſic ſtatuto cavetur in Stat. Mediolani *cap. 243.* ſimileque ſtatutum extat
6 Centi ut per *Anchar. jun. qu. 8. lib. 2.* Ideoque licet non ſint exempti ab onere carcerationis, tamen mitius cum eis agitur, & propterea ei aſſignari ſolet Civitas loco carceris, ex traditis per *D. Auguſt. Caput in allegat.* inſertis per *D. Thor. in Compen. deciſio. tom. 1. verb. ſenex ſeptuagenarius*, vel detineri debet in domo Prætoris, ut deciſum refert *Cacher. ibid. numer. 4.*
7 Hinc in cauſa Elionoræ Cicinellæ cum N. N. ſeptuagenario, qui obtinuerat decretum in M.C.V. ad relationem D. Judicis *Cioffi*, quod teneret domum loco carceris, cum cautione, &c. ſecundum alia exempla per eum producta, tamen interpoſita appellatione ad S.C. per dictam Elionoram, facta relaxatione
8 per dictum M.C. in Aula *D. Roviti*, die 15. Maii 1625. fuit revocatum decretum dictæ M.C. & ordinatum quod valeat d. N.N. ſtare in Camera Cordæ, cum
9 cautione, &c. ea ratione, quia tempore obligationis erat ſeptuagenarius, ideoque tali prærogativa non gaudebit *Gratian. d. cap. 328. numer. 1. Anchar. ibid. n. 9.* quamvis contrarium judicatum referat *Stephan. Garron ad Conſtit. Mediol. lib. 4. tit. 7. art. 4.* ſub *n. 47.* & hac ratione fuiſſe motum S.C. retulit *D. Cioffus D. Lelio Gizzio* meo fratri, qui partes d. N. N. tuebatur ut habeo ex *Apoſtilla* manuſcripta ejuſdem *Lelii* ad *Cacher. d. n. 4.* Acta ſunt in Banca Iacobi Pinti.

10 Agit pariter D. meus *n. 17. & 18.* de reclamatione, ideoque ſcias, quod interpoſita reclamatione, a ſententia S.C. lata, compilato proceſſu, licet per D. Præſid. ejuſdem S.C. fuerit ordinatum, quod fiat verbum loco reclamationis, non tamen debet fieri dictum verbum ordinatum, ſed cauſa debet committi, ac compilari novum proceſſus in gradu reclamationis, ut fuit deciſum per S.C. die 24. Iulii 1627. ad relationem *D. Roviti*, in cauſa Horatii Selleroli cum Io. Iulio Lauro, in Banca de Scocciavento, ac pariter judicatum fuit in Collaterali Conſilio in cauſa *delli Cerroni* cum Galluccio, in Banca de Fælice, referente D. Regente *Urſino*, poſtea præſide S.C.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Clericus beneficiatus, habitum, & tonſuram non deferens, an privilegio fori gaudeat, ad declarationem *Bullæ* fel. mem. *Sixti Papæ V.* incip. *Cum Sacroſancta, & cap. 6. Sac. Conc. Trid. ſeſſion. 23.* Et an attento tenore *d. Bullæ* requiratur contra Clericum non incedentem in habitu, & tonſura, ſententia declaratoria & an *d. Bulla* ſit in obſervantia.

SUMMARIUM.

1 *Articulus validitatis, vel invaliditatis collationis beneficii ad Sanctiſſimum remittitur.*
2 *Clericus beneficiatus, quamvis habitum, & tonſuram non deferat ex diſpoſitione* S.C. Trid. *fori privilegio gaudere debet.*
Sed contrarium, attenta Bulla Sixti V. *incip.* Cum Sacroſancto *n. 3.*
3 Bulla Sixti V. *circa fori privilegium quoad beneficiatos habitum & tonſuram deferentes, eſt hodie in obſervantia.*
Sed contrarium, n. 4. & 5.
6 *Clericus beneficiatus, habitum, & tonſuram non deferens, non debet fori privilegio privari, donec id per ſententiam fuerit declaratum, licet per* Bullam *ſit ipſo jure privatus, & num. 19.*
Amplia, quamvis Bulla *mandaret, talem Clericum, ipſo jure, abſque alia declaratoria eſſe privatum, numer. 3.*
Quod extenditur, nedum in foro fori, ſed etiam in foro conſcientiæ, n. 8.
Sed contrarium, n. 17.
9 *Pœna licet ipſo jure imponatur, tamen intelligitur, præcedente ſententia declaratoria, & n. 10.*
11 Bulla Sixti V. *fuit moderata per aliam* Bullam *in habentibus penſiones, fructus aut prædia, vel bona Eccleſiaſtica, & n. 16.*
12 Bulla Sixti V. *comprehendit beneficia conſiſtentia in fructibus, prædiis, vel bonis Eccleſiaſticis, & hoc propter generalitatem verborum ipſius* Bullæ, *numero 29.*
13 *Clericus habens penſionem, non gaudet privilegio fori.*
Sed contrarium, n. 15.

14 Penſio

14 *Penſio non dicitur beneficium Eccleſiaſticum.*

18 *Sententia declaratoria licet in pœnis, quæ ipſo jure imponuntur, requiratur, attamen hoc non erit in requiſitis traditis per* Bullam, *ad obtinendum fori privilegium.*

Sed contrariam, n.19.

Maximè in facto non notorio, & ubi hinc inde eſſent probationes, n.27.

20 *Sententia declaratoria licet in Clerico requiratur, ad hoc, ut à fori privilegio excludatur, attamen hoc poterit à ſæculari Judice unico decreto determinari.*

22 *Intellige, in crimine aſſaſſinii tantum, n.21.*

23 *Iudex ſecularis in crimine aſſaſſinii poteſt abſque alia degradatione contra Clericum procedere.*

Sed contrarium, nam ſententia declaratoria prius requiritur, n.23.

F *Prima opinio verior, & uſu recepta. n.24.*

25 *Aſſerunt* Bullam Sixti V. *fuiſſe revocatam per* Pontific. Clement. VIII. *vel quod ipſa non ſit in uſu improbantur.*

26 *Clericus in habitu, & tonſura non incedens, privatur penſione.*

27 *Clericus, ad hoc, ut beneficio fori gaudeat, ſufficit quod de facto beneficium poſſideat abſque alia probatione.*

30 *Clericatus ex oſtenſione tituli, & fructuum perceptione probatur, adeo, ut onus contrarium probandi ad adverſarium ſpectet, n.31.*

32 D.Reg. Tapia in Comment. ad Jus Regni tit. de Epiſc. & cler. tom.1. n.4. *declaratur.*

33 *Fiſcus non habet intentionem fundatam, ſi Clericus beneficiatus, abſque habitu, & tonſura in poſſe Judicis ſecularis pervenerit, niſi oſtendat, talem Clericum beneficio eſſe privatum.*

34 *Porteriis, vel Baricellis, & Capitaneis deponentibus, Clericum tempore ejus capturæ inceſſiſſe, abſque habitu, & tonſura, non creditur.*

35 *Filius creditoris non eſt idoneus teſtis pro ejus patre.*

36 *Clericus licet abſque Vicarii licentia coram Judice ſæculari fuerit examinatus, nõ tamen ejus depoſitio corruit.*

37 *Collatio ordinum per* Bullas, *& non per teſtes probatur.*

38 *Teſtis falſus in uno, in omnibus talis reputatur.*

Intellige, ut n 39.

40 *Declarantur nonnulla deciſiones diverſorum Tribunalium in hac materia.*

41 *Clericus eo ipſo, quod conſtat, eſſe beneficiatum, vel in ordinibus ſacris conſtitutum, debet ad Iudicem Eccleſiaſticum remitti.*

42 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO LXXIII.

CUm fuiſſet de menſe Junii 1632. carceratus Andreas Baudeni ordine Regii Conſiliarii Alphonſi Vargas Ducis Cagnani, ad inſtantiam Creditorum Patrimonii Franciſci de Robetto, prætendentium, eſſe debitorem Patrimonii prædicti in maxima pecuniarum quantitate, quamvis carceratus prætendiſſet, non eſſe in aliquo debitorem, tamen quia per decretum S.C. fuit ordinatum, eſſe habitandum, ſub cautione duc. 2000. à quo decreto habilitationis ex cauſa parvæ fidejuſſionis cum fuiſſet per Creditores appellatum, quia diſcuſſio prætenſi crediti altiorem requirebat indaginem, ideo Andreas ad evitandam dictam diſcuſſionem petiit remiſſionem ad Judicem Eccleſiaſticum, tanquam Clericus beneficiatus. In quo articulo remiſſionis incidit quæſtio de validitate collationis beneficii, fuerat enim beneficium in ejus perſonam collatum, cum conditione, ut impetraret à Summo Pontifice exemptionem à recitatione Divini officii, ex cauſa tenuitatis ipſius, quod non fuerat aliter productum, quo articolo validitatis, vel invaliditatis collationis remiſſio per S.C. ad Summum Pontificem fuit determinatum, nedum collationem fuiſſe validam, ſed Judex Eccleſiaſticus ultra progreſſus eſt, decernendo, debere privilegio gaudere, quo decreto producto in S. C. & examinatis teſtibus in termino dato circa Clericatum ac productis, nedum Bullis primæ tonſuræ, ſed collationis beneficii, ac exactionis fructuum illius, & ſolutionis decimarum, fuit per S. C. in una Aula deciſum, eſſe remittendum ad Judicem Eccleſiaſticum, à quo decreto cum fuiſſet obtentum fieri verbum in S.C. ad finem videndi ſi erat defendendum reſtitutioni in integrum petitæ pro parte Patrimonii, fuit ordinatum, cauſam eſſe decidendam junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, ac fuerunt dati quatuor adjuncti, inter quos ego interveni, & fuit apud Nos latè diſputatum, ſi aderant probata requiſita *S.C. Trident. in capit. 6. ſeſſion. 23.* & quidem certum eſt, quod prædictus Andreas non habebat niſi primam tonſuram, & circa geſtationem habitus, & tonſuræ valde dubitabatur de probationibus per eum factis, ſiquidem nonnulli teſtes fuerunt producti pro Creditoribus, qui deponebant, eum vidiſſe, uſque quo fuit carceratus in habitu laicali, & ſemper exercuiſſe mercaturam, & nonnulla opponebantur adverſus teſtes productos per dictum Andream, & ideo fuit diſputatum, ſi ſtante, quod erat, nedum Clericus, ſed etiam beneficiatus, abſque alia probatione geſtationis habitus, & ſervitii, privilegio fori gaudere debebat.
2 Cumque per prædictum, *Sac. Conc. Trident.* ſit diſpoſitum, quod Clericus beneficiatus debeat fori privilegio gaudere, quamvis habitum & tonſuram non deferat dicebat Andreas ipſum omnino eſſe remittendum ad Judicem Eccleſiaſticum, quamvis enim circa habitum, & tonſuram probationes in aliquo defeciſſent, quod ex clara diſpoſitione *d. Concil. Trident.* debebat obtinere, tanquam beneficiatus, prout voluerunt *F. Emanuel Rodriq. in ſumma p.1. cap 155. concl. 2. Clar. in §. fin. q 36. num. 19. Lalius Zecch. de republ. Eccleſ. tit. de Cler. verſ. adbuc, Curia Philippic. p 3. §. 1. n. 113. Farinac q. 8. n 17. Cavall. q. 563. num. 3. Bovadill polític. lib. 2. c. 18. n. 301.*

3 Verum pro parte Creditorum reſpondebatur, quod per *Bullam Sixti V.* de anno 1589. incip. *Cum Sacroſancta*, etiam Clerici beneficiati debent habitum, & tonſuram geſtare, alias ipſo facto, abſque monitione, nec citatione aliqua, nec Judicis decreto aut miniſterio ſunt illo privati quam *Bullam* eſſe in obſervantia, dixit *D. Reg. Tapia* Marchio Belmontis *de jure Regni lib. 1 titul. de Epiſcop. & Cler.* ſuper ritu 235. qui ſic obſervatum fuiſſe, ait, in M. C. V. tempore, quo Fiſci patroni in eadem M. Cur. partes agebat, & diſpoſitionem dictæ *Bulla* ſimpliciter referunt *Epiſcop. Ricc. dec. 154. p. 4. num. 7. & in deciſ. 161. p. 2. num. 23. Epiſc. Genuenſ. in praxi Archiep Neap. capit. 38. numer. 4. Paul. Placeſ. in prax. Epiſc. tit. de viſit. Cathedr. Eccleſ. num. 13. Vivald. in candelab. aur. in explanat. Bulla Sixti V. not. 11. Barboſ. de Epiſcop. part. 3. alleg. 57. n. 57.*

4 Prædictis tamen replicabatur per Andream Baudeni, quod *Bulla* prædicta, vel fuit revocata per *Clementem VIII. Pontif. Max.* prout de dicta revocatione teſtatur *Camill. de Curt.* in ſuo *diverſ. feudal. part. 2. fol. 3. numer. 91.* quem refert & ſequitur *Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. numer. 119.* & noviſſimè *Donat. Anton. de Marin. reſol. 56. num. 8.* qui propria verba *Camill. de Curt.* refert, vel non fuit uſu recepta, ut dixit *Garz. de benef. tom. 2. cap. 1. p. 7. num. 23.* vel tandem ad finem, ut privilegio fori non gaudeat, requiritur ſententia declaratoria, ut dixit idem *Garz. de benef. tom. 1. p. 2. cap. 1.* quamvis enim ſervata forma *Bulla* prædi-
6 ctæ non incidentes in habitu, ſint ſine ulla monitione, citatione, Iudicis decreto, aut miniſterio ipſo facto privati, tamen, ad finem, ut foro non gaudeant

debet

debet ſententia declaratoria præcedere, quia etſi pœ-
na ſit in ipſo jure impoſita, attamen requiritur ſen-
tentia declaratoria, prout in propriis terminis *Bulla*
prædictæ dixit *Epiſcop. Genuenſ. in d. praxi Archiepiſc.*
Neap. capit. 7. numer. 7. & cum ſequitur *Gratian.*
diſcept. forenſ. cap. 440. in princip. hanc etiam opinio-
nem ſequuti fuerunt *Vrries* in ſuo *aſtro otio, in de-*
clarationę ſuper ritu, p. 2. numer. 393. Squillant. de privi-
leg. Cleric. cap. 7. num. 23. in fin. Ioan. Maria Novar.
pract. concluſ. jure Pontific. concluſ. 5. alias 91. ſub *num. 3.*
ubi dixit, quod ita interrogatus reſpondit cuidam
Advocato primario in anno 1621. & noviſſimè *Canon.*
Joan. Anton. Navar. in Summ. Bullaris, titul. de habitu
cleric. n. 8. qui ad prædicta refert deciſionem Sacræ
Congregationis, quod quamvis habitum non defe-
rat Clericus beneficiatus, gaudeat fori privilegio quan-
tumvis per *Bullam* ſit privatos, *Mandos. in regul. 16.*
Cancell. qu. 39 numer. 3. Molfeſ. in ſumma tom. 1. tract. 9.
cap. 9. num. 35. diffusè *Diana reſol. moral. part. 2. tract. 3.*
Miſcel. reſol. 67. fol. mihi 179. qui omnes loquuntur
in ſpecie de dicta *Bulla Sixti V.* pro qua opinione vi-
dendus eſt etiam *P. Joan. Bapt. Scott.* Jeſuita in ſuo *ope-*
re Selectarum Pontificum Conſtitut. Theorem. 382. fol.
565. ubi *Doctor.* pro utraque opinione cumulando
dicit, quod licet opinio contraria ſit magis confor-
mis verbis *legis*, tamen hæc eſt magis conformis con-
ſuetudini, & mitior, & ideo exequenda quod ampliat
7 *in fine*, quamvis adeſſent verba, *abſque alia declaratio-*
ne, cum non ſit credendum, Summ Pontific. voluiſ-
8 ſe, ut quia ex ſe tantam gratiam ſubeat & loquitur,
nedum in foro fori, ſed in foro conſcientiæ.

Quod quidem generale eſt, quia quibuſcunque ver-
bis pœna imponatur, ſemper ſecundum communio-
tem *Doctor.* opinionem requiritur ſententia declara-
9 toria pro qua opinione nonnullos affert *Molina de*
juſt. & jur. tom. 1. tract. 2. diſputat. 9. & 45. Doctor. enu-
merat *Salas de leg. diſputat. 15. ſect. 2. numer. 38. Ca-*
piblanc. de Baron. in pragm. 8. p. 3. num. 36. Quaranta
loquens in materia *Extravag. ambitioſè*, in qua ad-
ſunt ſimilia verba in *Summ. Bull in verbo alienatio fol.*
33. ubi etiam *Proſp. de Augaſt.* latiſſimè *Maſtrill. ad in-*
dult. general. quaſt. 23. n. 25. & 26. ubi in *fine* dicit, quod
de hoc nemo dubitat, *Gonzal. ſuper regul. 8. Cancell.*
gloſſ. 15. n. 155. & gloſſ 56. n. 126. Pereyra de manu Regia c.
63. n. 5. quod procedere etiam in notoriis, dixit *Clar in*
§. fin. quaſt. 9 numer. 7. ubi teſtatur de obſervantia, &
practica.

10 Pro quorum comprobatione ſatis ſunt conſideratio-
nia rationes traditæ per *Dian in dict. reſolut. 67.* nam
uſu, & conſuetudine ita receptum eſt, ut nullus ſe
privet re ſua, niſi declaratoria Judicis præcedat ſen-
tentia, & ſi talis lex obligaret ante Iudicis ſen-
tentiam, eſſet nimis dura & acerba, cogeret enim ho-
mines ad in ſe exequendum duriſſimam pœnam, à
lege impoſitam, quod quidem ſatis inhumanum eſſet
& leges debent eſſe humanæ, faciles & tolerabiles &
humanæ & imbecillitati accommodatæ, *Vaſq. in 1. 2.*
tom. 1. diſp. 168 n. 15.

Inſuper pro parte dicti Andreæ dicebatur, quod
quatenus *Bulla* eſſet in viridis obſervantia, & quod
non requireretur ſententia declaratoria, adhuc debe-
bat obtinere. Primo, quia *Bulla* per eundem *Summ.*
Pontif. Sextum V. fuit moderata per aliam *Bullam*, in-
cip *Paſtoralis*, ubi *Summus Pontifex* declaravit, non
procedere in habentibus penſionea, fructus, aut præ-
dia, vel bona Eccleſiaſtica, & licet pars adverſa hoc
11 limitare intendebat, in penſionibus tantum, & non
in aliis beneficiis Eccleſiaſticis, attamen verba *Bulla*,
nedum comprehendunt penſiones, ſed etiam fructus,
prædia, vel bona Eccleſiaſtica, & ſic comprehendunt
etiam beneficia, quæ conſiſtunt in fructibus, prædiis,
12 vel bonis Eccleſiaſticis. Immò plus eſt, habere be-
neficium; quam penſionem, quia in habente pen-
ſionem Sacra Congregatio die 19. Iunii 1586.
cenſuit non debere fori privilegio gaudere, ut habetur
13 ex *Gonzal. in Regul. 8. Cancell. §. 5. gloſſ. 5. numer. 9.* penſio
enim non dicitur beneficium Eccleſiaſticum, ut ex mul-
tis fundat *Carol. de Graſſ de effect. Cleric. effect. 1. numer.*
14 1206. latè *Flamin. Pariſ. de reſign. benef. lib. 2. quaſt. 11.*
numero ſeptuageſimo, & lib. 2. quaſt. 15. num. 15. Azo-
ved. in leg. 1. tit. 4. lib. 1 nova recopilat ſub *numer. 5. ver-*
ſicul. ſed an penſio, licet contrarium tenuerit *Gigas de*
15 *penſion. quaſtio 94.* per tot ubi deciſionem Rotæ Ro-
manæ refert, per quam deciſionem ita obtinuiſſe, di-
cit *de Ponte conſ. 24. vol. 1.* de quo *conſil.* mentionem fe-
cit *Quarant. in Summa Bullaris, titul. de habitu Clerica-*
li, fol. mihi 175. & deciſio relata per *De Ponte*, fuit
in cauſa Alphonſi Vives, in qua prodiit poſtea *Conſil.*
16 36. *in 2. vol.* & propterea *Bullam* prædictam procedere
nedum in beneficiis, ſed etiam in penſionibus, pro
abſoluto tradit *P. Joan. Baptiſt. Scott. in d. Select. Summ.*
Pontific. Conſtit. Theorem. 382. epitom. 148. & 149.

17 E quamvis pro parte Creditorum reſponderetur,
quod illa opinio, quod requiratur ſententia declara-
toria, habet ſuos contradictores, ut per *Dec. conſil.*
146 num. 7. vol. 1. Serap. in dec. Rom. 393. a 3 Capyc. deciſ.
112. Caroc. dec. 31. numer. 3. Epiſcop. Ricc. loquens pro-
prie de *Bulla Sixti V. in praxi var. reſolut. reſol. 245. in*
18 *fin.* ubi licet ex traditis per eum, contrarium fundetur,
tamen deterritum fuiſſe, ait ex verbis *Bulla*, admiſſa
tamen communioni opinione, intelligi debet in pœ-
nis illatis ipſo jure, ſecus tamen in requiſitis ad
obtinendum fori privilegium, ſicuti enim per *Conſil.*
Trid. Clerici non habentes beneficium, neceſſe habent
probare, in habitu, & tonſura inceſſiſſe, ita in ha-
bentibus beneficium non eſt neceſſaria alia probatio,
& quatenus hoc eſſet per *Bullam* poſtea ſequutam ſu-
blatum, quia eſſet neceſſaria probatio, adhuc re-
ſolvitur ea diſtinctione *Gutierr. canon. queſt. cap. 5. n. 14.*
lib 2. Sanchez de matrim. lib. 7. diſp. 46. nu. 18. cum *ſeqq.*
qui diſtinguunt, quòd quando privatio venit in pœnam
& tunc requiritur ſententia declaratoria, quando au-
tem diſponitur per modum conditionis, & tunc ipſis
deficientibus ceſſabunt privilegia, *Sot. juſt. & jur. lib.*
1. qu. 6. articul. 6. concl. 2. Navar. lib. 1. conſil. 18. tit. de
temp. ordin. in 1. edit. & *conſ. 28.* in 2. edit. qua diſtinctio-
19 ne attenta dicebatur hoc ſatis apertè fundari ex verbis
ipſiuſmet *Bulla*, ubi erant hæc propria verba *Præter*
alias pœnas contra eos inflictas, etiam quibuſcunque di-
gnitatibus, adminiſtrationibus, officiis, canonicatibus,
& prabendis, & beneficiis, etiam ſimplicibus, & praſti-
moniis per eorum quemlibet in titulum. commendam vel
alias pro tempore obtentis, nec non penſionibus, & fructi-
bus, ac prædiis, bonisque Eccleſiaſticis hujuſmodi, quo-
cunque modo reſervatis, vel reſervandis, omnique jure
ſibi in eis vel ad ea quomodolibet competenti. harum ſerie
ex certa noſtra ſententia, neque poteſtatis plenitudine pri-
vamus & ſic non poterat dubitari, quod privatio ſit in
pœnam, immò ea iſtis inferitur, quod quamvis, qui di-
cit ſe clericum debet docere, *Rot. diverſ. p. 1. dec. 122. nu.*
2. Boer. dec. 171. num. 4. Praxis Archiepiſc. Neap. capit. 7.
Bellarm in declarat. ad Conc. Trid. in d. c. nullus ſeſſ. 23.
verſ. non tamen. tamen ei, qui habet beneficium ſufficit
exhibitio, *Bulla*. cum fructuum perceptione.

20 Secundo dicebat, quod quamvis requireretur ſen-
tentia declaratoria, tamen poſſet Judex ſæcularis uni-
co decreto determinare, cauſam non eſſe remittendam,
ſicut practicatur in crimine aſſaſſinii, nulla enim expe-
ctata ſententia declaratoria criminis aſſaſſinii, attamen
cognito, & probato, decernitur, inquiſitum de tali
crimine non eſſe remittendum, ut per *Follər. in prax.*
canon. cap. 7. numer. 12. & de obſervantia teſtatur
Clar. in §. fin. quaſt 36. & ſervari in hoc Regno, habetur
ex *Capyc. deciſ. 112. & deciſ. 155. Grammat. vot. 8. &*
11. Graſſ. de effect. cleric. effect. 1. numer. 672. Giurb.
conſil. crim. 48. n. 17. & propterea dicebatur per Credi-

tores

tores, quod hoc poterat practicari in hoc caſu in eadem ſententia, decernendo non obſtante beneficio ex *Bulla Sixti V. Summ. Pontif.* incidiſſe in pœnas, in *d. Bulla* contentas, & proinde non debere ſui privilegio gaudere.

21 Quæ tamen non obſtare, dicebatur, cum hoc ſit
ſpeciale in tam deteſtabili crimine, prout eſt aſſaſſi-
22 nium, ut judex ſæcularis poſſit procedere, abſque
degradatione, ex *text. in capite primo de homicid. in 6. Caball. de omni genere, homicid. §. aſſaſſinium numero 474.* & hoc eſſe conſuetudine receptum, refert *Bovadill. in polit. tom. 1. libro ſecundo, capite decimo octavo numero quinquageſimo quarto, Decian. tract. crim. tom. 2. libro nono capite trigeſimo, numero trigeſimo ſexto Capyc. d. dec. 112. Aufrer. in tract. de poteſt. ſuper Eccl. perſon. reg. prima numero vigeſimo ſexto, Remig. de immunit. Eccleſ. fallen. 15. num. 10. Avil. in cap. Prætor. 15. gloſſ. ſiaan fin. Anaſtaſ. Germon. de ſacr. imman. cap. 26. numer. 69 lib. 3. Farinac tit. de inquiſit. quæſt. 8. num. 82. cum ſeq. Parlad. quotid. differ. different. 11. §. 4. n. 5.* licet non-
23 nulli teneant, etiam in prædicto caſu requiri ſententiam declaratoriam Judicis Eccleſiaſtici, de quib. per *Maſtr. dec. 288.* & noviſſimè *Ant. Diana tit. de imman.*
24 *Eccl. reſol. 5.* licet prima opinio ſit magis communis.

Diſcuſſa hac cauſa, fuit valde dubitatum de revocatione dictæ *Bullæ*, prout aſſerit *De Curte*, ſiquidem talis revocatio facta per *Summ. Pontific. Clement. VIII.*
25 non apparet, alii vero fuerunt decepti ex eodem *De Curte*, ſic etiam fuit dubitatum de eo, quod dixit *Garz. de benefic. p. 7. tom. 2. cap. 1. num. 20.* quod forſan *Bulla* non eſt uſu recepta. quia eam eſſe in viridi obſervantia, habetur ex *deciſ. Farinac. 15... numer. 16.* ubi
26 quidam Thomas, qui nunquam inceſſit in habitu, & tonſura clericali, ſed ſemper uſus fuit armis in itatibus, & interveniebat pro duce, & militum doctore, ſicuti etiam illo tempore exercebat, quia fuit privatus penſione, ultra duc. 60. vigore *Bullæ* prædictæ *Sixti V.* fuit tamen habita pro vera communis opinio quod requiratur ſententia declaratoria, maxime in facto non notorio, & ubi ſunt hinc inde probationes, & ideo
27 *Garz. de benefic. d. tom. 1. part. 2. capit. 2.* dicit, quod ſufficit, quod de facto poſſideat beneficium ad finem, ut gaudeat foro Eccleſiaſtico, fuit etiam habitum
28 pro vero, quod moderatio *Bullæ* facta per eundem *Summ. Pontific. Sixtum V.* locum habeat, nedum in penſionibus ducat. 60. infra, ſed in omnibus aliis beneficiis Eccleſiaſticis, ex generalitate verborum ipſius *Bullæ*, ac etiam ex ratione, & tandem fuit habitum pro vero, quod clericus habet intentionem fundatam ex beneficio, abſque alia probatione habitus, & tonſuræ, ex diſpoſitione *d. Sac. Conſil. Trid. ſeſſ. 23. c.* ex oſtenſione tituli beneficii, cum fructuum perceptione, de qua non fuit dubitatum in hac cau-
30 ſa, licet pars adverſa conata fuerit, perceptionem fructuum impugnare. & ex beneficio, & fructuum perceptione probari clericatum, habetur ex *Pacian. de prob. cap. 34. num. 66. Maſcard. concluſ. 302. num. 16. & concl. 304. num. 10. Menoch. de præſumpt. lib. 6 præſumpt. 76. numero 19. & 38. Gramm. deciſio. 81. numero 15. Graſſ. in prælud. de effect. cleric. numero 191. 196. & 126. Farinac. quæſt 8.* ubi latè de materia *num. 44.* & habetur ex *deciſ. Ludoviſ. 20. num. 3.* quod in tantum eſt verum,
31 quod clericatus probetur per beneficium, quod qui intendit probare, habitum, & tonſuram clericum beneficiatum non geſtaſſe, ad hoc, ut dicatur incidiſſe in pœnis *Bullæ Sixti V. Pontific. Max.* oportet, quod producat concludentiſſimam probationem, non enim omnis probatio ſufficit, quia eſt materia objectiva, inferens ad pœnam privationis, *Rot. deciſ. 8. & 9. de except. Caſſad. ſuper reg. num. 3.* Ex quibus apparet reſponſio ad ea quæ dixit doctiſſimus, & eruditiſſimus *Reg. Tapia* in ſuis luculentis *Commentariis*
32 *ad jus Regni tit. de Epiſcop. & cleric. tom. 1. numer. 4.* cujus dicta ſunt intelligenda cum grano ſalis, dicit enim quod tempore, quo fungebatur munus Regii Fiſci Patroni in M. C. V. ordinavit, quod de certo electus habitus, cum quo capiebantur prætenſi clerici, quia ſi ſæcularis fuerit, non admitteretur, quia vult allegare beneficium, niſi etiam fuerit probatus habitus, & ſic probationem inquiſiti de habitu tunc dicit, eſſe neceſſariam, etiam attenta *Bulla*, quando conſtat fuiſſe captum in habitu ſæculari, quo caſu Fiſcus prætendit pro ſe habere intentionem probatam, quia talis quis præſumitur, in quali habitu reperitur, niſi illud appareat per probationem inquiſiti, licet contrarium ſervatum fuiſſe in M. C. teſtati fuerint nonnulli ex Dominis votantibus, qui exercuerunt officium judicis maleficiorum in dicta M. C. quia beneficiati abſque alia probatione habitus, & tonſuræ clericatus ſtante fructuum perceptione fuerunt remiſſi, quod, credo, ea ratione, quia ut ſupra fundavimus, habet clericus intentionem fundatam ex beneficio, & fructuum perceptione. Quotieſcunque enim Fiſcus
33 non probat, beneficio fuiſſe privatum, ex eo, quod non inceſſit in habitu clericali cum tonſura, juxta formam *Bullæ* ſuccumbere debet, quod fundatur etiam communi opinione attenta, quod requiratur ſententia declaratoria, quæ quidem eſt vera ratio, non quia *Bulla* ſit revocata, ut dixit *De Curte*, vel non ſit uſu recepta, ut dixit *Garzias in locis* ſupra citatis.

Et ideo in caſu, de quo agebatur fuit conſideratum quod onus probandi non inceſſiſſe in habitu, erat creditorum, qui ſe fundabant in dicta exceptione & quamvis hoc agnoſcendo conati fuerint, hoc probare per quinque teſtes, & fuerint etiam præſentatæ aliquæ fidea Particularium, ex quibus probare intendebant; Andream ſemper exercuiſſe mercaturam, & inceſſiſſe in habitu laicali mercantili, immo unus ex prædictis teſtibus, qui erat Porterius S. C. depoſuit, quod tempore, quo ab ipſomet fuit captus, incedebat in habitu laicali, attamen ex diverſo reſpondebatur
34 prædicto Porterio non poſſe aliquam fidem adhiberi, quia fuit is qui carceravit Andream, & ideo non probat, ut ex multis hoc dicit *Farinac. de teſtib. quæſt. 56. num. 178.* & melius *num. 393.* ubi ampliat etiam in Baricellis, & Capitaneis, alius vero ex quinque teſtibus erat filius Creditoris, qui non eſt idoneus te-
35 ſtibus ad beneficium partis, *l. teſtis idoneus ff. de teſtibus, can. ſi teſtes, verſiculum teſtes idoneus 4. qu. 2. & 3. Farinac. de teſtibus, qu. 34. num. 145.* & ſic remanebant tres teſtes, qui neque inconvincibiliter concludebant; imò fuit ponderatum, quod non erat verum eorum dictum, quia ex libris Dohanæ nullo modo apparebat, poſt aſſumptum clericatum, aliqua exercuiſſe mercaturam, & etiam prædicti tres teſtes convincebantur ex majori numero teſtium examinatorum pro parte ipſius Andreæ, qui bene concludebant, nedum habitum & tonſuram, ſed ſervitium in divinis, inter quos aderant tres Sacerdotes, nec de oppoſitione contra ipſos fuit habita ratio, quia fuerunt recepti abſque licentia Vicarii, quamvis enim clericus non poſſit teſtimonium ferre coram Judice
36 ſæculari, abſque Superioris licentia; attamen ſi fuerit examinatus, non per hoc appellitur ejus depoſitio, ſed valet, & tenet, ita *Specul. in tit. de teſtib. n. 36. in fin. Abb. Fel.* & alii allegati per *Farin. de teſtib. q. 61. n. 84.* & per *Carav. in Ritu 144. n. 40.* qui ſic ſervari teſtatur, & tamen in caſu propoſito aderant etiam licentia Vicarii, & licet non firmata ab ipſo erat firmata ab ejus Actuario, prout alias fieri conſueverunt licentiæ prædictæ, nec etiam alia oppoſitio, quod aliqui ex prædictis teſtibus deponebant de quatuor ordinibus minoribus in perſonam Andreæ, cum non præſentata fuiſſet, niſi *Bulla* primæ tonſuræ, quia teſtes non depoſuerunt, vidiſſe, quando ordines prædicti fuerunt collati, nec fuerunt ſuper hoc producti, cum tum eſt. n. ex anti-

qua

37 qua obſervantia, Ordinum collationem debere pro-
bari, non per teſtium depoſitiones, ſed per *Bullas*
quod probatur ex *text. in capit. ſi Iudex laicus,*
& ibi gloſſ. in verb. fecerit, de ſententia excommu-
nicat. in 6. Maſcard. concluſ. 305. *Flamin. Parſ. de re-*
ſignat. benefic. libro decimo quæſtione tertia numero tri-
geſimo Farinac. dict. quæſtione 8. *numero quadrageſimo*
& ideo teſtes non fuerunt producti ad probandum
ordines, ſed tantum ad probandum geſtationem ha-
bitus, & tonſuræ & ſervitium in divinis, & de
facili credere poterant habuiſſe omnes quatuor or-
dines, quamvis enim regulariter teſtis falſus in uno
debeat in omnibus falſus reputari, *Bald. in leg. fin. nu-*
38 *mero* 18. *Codic. de edict. divi Hadrian. tollend.*
Maſcard. de probat. concluſion. 743. *in princip.*
Menoch. de Præſumpt. libro quinto præſumpt. 22. *Fari-*
nac. de teſtibus quæſt. 67. *paragrapho numero* 181. hoc
tamen limitatur multis modis, de quibus per eundem
39 *Farinac. dict. quæſt.* 67. *num.* 154. & præſertim, quan-
do in acceſſoriis, & appendiciis deponunt, & non in
ſubſtantialibus, ac etiam in modico, nec verè poteſt
dici, falſum depoſuiſſe, cum non depoſuerint quoad
prædictos ordines de cauſa ſcientiæ, & ejus dicta
juvantur primordio veritatis, *Grammatic. conſilio*
trigeſimo numero octavo Beroaldi. conſil. 194. *numero*
ſexto libr. prim. & in iis, in quibus dolus eſt ſub-
ſtantia, prout eſt falſitas, ea ceſſat delictum, *Fa-*
rinac. de falſitat. quæſtion. 50. *numero* 283. Ex quibus
probatio facta per creditores veniebat ſeparata ex
probationibus factis per ipſum Andream, & quam-
vis in dicta cauſa fuerit pro parte creditorum pro-
40 ductum quod alias fuit judicatum clericum non eſ-
ſe remittendum, ut fuit in cauſa Didaci Ramirez,
& pro parte ipſius Andreæ cauſa Aſcanii de Ange-
lis, qui per Reg. camer. fuit remiſſus, licet nihil
probaverit, de quibus deciſionibus mentionem facit
De Marinis in dict. reſolut. 56. attamen non fuit mul-
tum de illis habita ratio, nam in cauſa Didaci Ra-
mirez plura concurrebant, nempe ſimulata benefi-
cii reſignatio cum revera nunquam Reſignatarius
voluerit ſe fructibus beneficii privare, inſuper præ-
tendebatur adeſſe falſitatem, & vitiatam, tam in
Bullis beneficii quam poſſeſſionis cum mutatione
anni 1617. & 1618. aderat etiam renunciatio clerica-
tus coram Eminentiſſimo tunc Cardin. Carafa Ar-
chiepiſcopo Neapolitano, & tamen primo loco fue-
runt Judices in paritate votorum, licet deinde datis
adjunctis die 5. Martii 1627. fuerit deciſum, non eſſe
remittendum prædictum inquiſitum de enormiſſimis
delictis ut ex proceſſu, & Archivio Magnæ Curiæ. In
cauſa tamen Aſcanii de Angelis, in qua nec Fiſcus
nec Creditores aliquid probaverant, non inceſſiſſe
habitu clericali, quia erat Clericus in probatis, ex
Bulla beneficii, & fructuum perceptione, ideo fuit
remiſſus, ſtatim enim, quod conſtat, Clericum
eſſe beneficiatum, uel io ordinibus ſacris conſtitutum,
41 debet remitti ad Judicem Eccleſiaſticum, *Boſſ. de*
elect. tit. de for. compet. numero centeſimo quinquageſi-
mo primo, Covarr. pract. quæſt. cap. 33. *numero* 3. *verſicul.*
forteſſis in hac materia. Farinac. dict. quæſt. 8. *numer.* 38.
& alii per *Auguſt. Barboſ. in dict. cap. ſi Iudex laicus,*
de ſent. excommunic. in 6. *num.* 4. *in collectan. tom.* 3. Hæc
cauſa fuit ſolemniter diſcuſſa reclamatione, fuit enim
per Suam Excellentiam ordinatum, ut tractaretur per
binas aulas Sacr. Conſil. una cum quatuor adjunctis
inter quos ego interveni, ac etiam Collaterali Con-
ſilio cum juncta Regiæ Juriſdictionis, & die 3. Se-
ptembris 1635. fuit vocata & determinatum, non
eſſe deferendum petitæ reſtitutioni in integrum, con-
firmando ſententiam primo loco factam in una au-
la, ut eſt videre in Regia Cancellaria.

OBSERVAT. IN DECIS. LXXIII.

SUMMARIUM.

1 *Clericus beneficiatus, fori privilegio gaudet, quamvis*
habitum, & tonſuram non deferat, ſed mortaliter
peccat.
2 *Clericus carceratus à Judice ſæculari, non ſtatim remit-*
titur, ſed datur terminus ſuper remiſſione.
Bulla Clericatus debet eſſe ſubſcripta ab Epiſcopo, ibi-
dem.
3 *Clericus docere debet de Clericatu.*
4 *Clericatus non probatur per Bullas beneficii, niſi aliunde*
probetur.
5 *Laicus ſcribens apocam Banci, ſi citatus ſuper recogni-*
tione dicat, ſe Clericum, inſtando pro remiſſione ad
Judicem Eccleſiaſticum, an debeat prius recognoſce-
re ejus ſubſcriptionem, & nu. 6. *&* 11.
9 *Vaſallus Baronis citatus ſuper recognitione apocæ Banci*
in M. C. V. non poteſt remitti, niſi prius recognoſ-
cat apocam, & faciat depoſitum, vel ſe in vinculis
conſtituat.
11 *Clericus, nec etiam de conſenſu Epiſcopi poteſt proro-*
gare juriſdictionem Iudicis ſæcularis, ſecus in Regno
Franciæ.

1 CLericus Beneficiatus fori privilegio gaudet,
quamvis habitum, & tonſuram non deferat, ut
deciſum tradit D. meus *hic numero.* 30. læthaliter ta-
men peccat Clericus beneficiatus, vel in ſacris conſti-
tutus, non incedens in habitu, & tonſura, ut inſigni-
ter tradit *D. Epiſcop. Sperell. deciſio.* 66. *numero* 12.
lib. 1.
2 Ad cujus deciſionis comprobationem obſerva,
quod Clericus carceratus per Iudicem ſæcularem,
non ſtatim remittitur, niſi impartiatur terminus ſu-
per remiſſione petita, ut de jure regni tradit *D. Pra-*
tus lib. 1. *diſcept. forenſ. cap.* 35. *numero* 19. in quo termino
edocere debet de Clericatu, juxta diſpoſitionem *Sac.*
Conc. Trid. producendo literas Epiſcopi, vel alias atte-
ſtationes æquivalentes, ut probat *Ciarlin. lib.* 1. *con-*
trouerſ. forenſ. cap. 2. *num.* 47. ſequitur D. meus *dec.* 173.
num. 23. *lib.* 2. ubi etiam habetur, quod *Bulla* debet eſſe
ſubſcripta ab Epiſcopo ordinante, de Clericatu enim
ſtatur teſtimonio Epiſcopi, *D. Reg. Sa felic. deciſion.*
352. *n.* 1. *lib.* 3. ſic probare debet inceſſum in habitu, &
tonſura, *D. Epiſc. Ricc. deciſ.* 154. *numero* 8. *lib.* 1. *& col-*
lect. 2173. *D. Ciarlin.* ubi ſupr. *num.* 57. *Carol. de Graſſ.*
ibid. à num. 197. per 218. *D. Epiſcop. Sperell. dec.* 26. *num.*
3. & 4. *lib.* 1. *D. Squillant. de privil. Cleric. capit.* 4.
3 *numero ſexto & capit. ſeptimo numero quarto.* Si ta-
men produxerit *Bullas* beneficii, abſque *Bulla* Cle-
ricatus, non remittitur ad Iudicem Eccleſiaſticum,
Clericatus enim non probatur aſſertione facta per
concedentem beneficium, illum eſſe Clericum, ni-
ſi aliunde conſtet, *D. Gar. à Toletan. dict.* 36. & com-
4 probat D. meus *d. dec.* 173. à *num.* 12. cum *ſeq.* & pro-
prie *n.* 30. qui *n.* 46. *in fin.* refert, per S. C. in Collater.
Conſil. fuiſſe declaratum nullum decretum latum per
M. C. V. per quod fuerat remiſſus beneficiatus ad Iudi-
cem Eccleſiaſticum, abſque oſtenſione *Bullæ* primæ
tonſuræ.
5 An autem ſi aliquis ſcribat ut Laicus apocam Ban-
calem ad favorem alterius; & deinde citatus in M. C.
V. ſuper recognitione illius, petat remiſſionem, ex
quo dicit, ſe eſſe Clericum, teneatur prius recognoſ-
cere ſuam manum, & deinde provideri ſuper petita
remiſſione, & affirmativè videtur reſpondendum, ut
in ſimili dicimus; ſiquidem 9. præeminentia M. C.
6 V. conſiſtit, ut vaſallus Baronis citatus ad recognoſ-
cendam apocam Bancalem, non remittitur, niſi facta
reco-

recognitione, ut notat *Caravit. in Ritu* 54. *numer.* 2. &
habetur in *pragm.* 2. *de remiſſ. cauſ.* de qua *D. Reg. Ro-
vit. in pragm.* 63. ſub *num.* 51. *de offic. Procur. Cæſar.* ac ita
7 ſervari in Regno Franciæ, etiam quod ſit Clericus,
tradit *Caravit. ibid. ex Manſuer. in pract. titul. de judic.
nu.* 9. *verſic. item ſciendum eſt, & tit. de remiſſ. verſic. item
cum agitur*, & aliis quos *ibi* cogerit, quibus addo
Boer. dec. 114. *n.* 8.

Contrarium tamen verius eſſe puto, *Manſuer.*
8 namque *Boer.* aliique ſupra adducti loquuntur de ſty-
lo Regni Franciæ ubi Clerici non petunt remiſſio-
nem ad Judicem Eccleſiaſticum; ſed à Judice ſæcu-
lari judicantur, ut legentibus patebit, ideoque licet
9 *d. pragm.* 63. §. *item volemo, de Offic. Procur. Cæſar.* ſta-
tuat, debitores vigore apocarum Banci poſſe cogi ad
ſolutionem realiter, & perſonaliter, nec auditi, niſi
facto depoſito, vel intus carceres etiam fori declina-
toria appoſita, ut etiam fuit per generale decretum
S. C. ordinatum, de quo in *d. prag.* 2. attamen id pro-
10 cedit, quia M.C.V. non eſt omnino, & radicitus in-
competens contra vaſſallos Baronis, ut tradit *D. Ro-
vit. in d.* §. *item volemo, num.* 34. & 46. ſed reſpectu Cleri
eſt omnino incompetens, ita ut nec de conſenſu Epiſ-
11 copi, Clericus poſſit prorogare juriſdictionem Judicis
ſæcularis *c. ſignificaſti, de foro compet. Boer. dict. deciſ.*
114. *numero* 7. *in fin.* quæ omnia comprobantur ex tra-
ditis per *D. de Franch. deciſion.* 656. loquentem de debi-
tore obligato penès acta Curiæ; qui poſtea effectus
fuit Clericus.

Michael Angelus Gizzius.

ARGVMENTVM.

Sententia forjudicationis an, & quando dicatur nulla reſpectu formæ non ſervatæ in citationa ad informandum, & ad capitula, & in Nuncii relatione & de præſentatione Bullæ Clericatus, ad finem impediendi forjudicationem.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio Iudicis incompetentia impedit litis ingreſſum.*
2 *Exceptiones incompetentia Iudicis, & fori declinatoria non cenſentur rejecta, niſi ſuper eis ſpecialiter fuerit pronunciatum.*
3 *Inquiſitus, & citatus pratendens, eſſe Clericum, debet perſonaliter comparere, & docere de clericatu.*
4 *Citatio contra inquiſitum qualiter fieri debeat.*
5 *Bannum eſt nullum ex defectu citationis.*
6 *Contumax non dicitur, qui recte non fuit citatus.*
7 *Relatio citationis debet ſcribi per Actuarium cauſa.*
8 *Vicini, & amici debent perſonaliter citari, & non per proclama,* & n. 18.
Sed contrarium, n. 19. 20. & 23.
9 *Quid in praxi obſervetur in præſentatione Bullæ Clericatus adverſus citationem, vel ſententiam forjudicationis.*
10 *Bulla Clericatus, vel alia exceptiones quando debeant praſentari ad impediendam citationem forjudicationis.*
11 *Iudex ex evidentibus conjecturis poteſt ſententiam proferre.*
12 *Conjectura loco teſtium ſubrogantur.*
13 *Delicta per vehementia indicia probantur.*
14 *Plures præſumptiones ſimul junguntur in cauſa criminali.*
15 Prag. 1. de citationibus *qualiter procedat.*
16 *Praxis reſpectu citationum criminalium affertur.*
17 *Stylus Curia pro lege eſt ſervandus.*
19 Follerius in praxi, in verbo forjudicentur *ſub* n. 4. *declaratur, &* n. 24.
21 *Citatio ad forjudicandum qualiter fieri debeat.*
22 *Affines, & conſanguinei in citatione ad forjudicandum, ſpecialiter, & non per proclama citari debent.*
25 *Perſona citanda, quotieſcunque ſunt incerta, poſſunt citari per proclama, & idem, quando eſſet citanda multitudo.*
26 *Citari quando quis poteſt per edictum, poterit etiam per proclama.*
27 *Citatio per proclama ſufficit, quando non tractatur de particulari præjudicio alicujus.*
Item, quando fit in aliquo parvo Oppido, numero 29.
28 *Citationis forma, quando conſtitutione municipali non cavetur, recurritur ad jus commune.*
30 *Facinoroſo alias inquiſito non eſt ita de facilè indulgendum.*
31 *Deciſio cauſa.*

DECISIO LXXIV.

LAta ſententia forjudicationis per M. C. V. con-
tra Franciſcum Barbarum inquiſitum de appen-
ſato homicidio in perſonam V. I. D. Mutii Co-
ſentini, eoque poſtmodum carcerato, dixit de nulli-
tate ſantentiæ forjudicationis, & nonnolla propo-
ſuit capita nullitatum, quibus diſcuſſis, fuit per ean-
dem Mag. Cur. Vic. judicatum, non obſtare, à quo
decreto appellavit inquiſitus, & obtinuit, verbum
fieri in Sacr. Conſil. & facto varbo in una aula, fuit
per Sacr. Conſil. revocatum decretum Magnæ Cu-
riæ, & judicatum, nullitates obſtare, à quo decreto
pars quærelans reclamavit, & obtinuit, cauſam re-
clamationis debere fieri, junctis Regiis Conſiliariis
duarum Aularum, & propterea poſt plures ſeſſiones,
& partium informationes, de tribus tantum nullita-
tibus fuit dubitatum. Et primo, dicebat inquiſitus,
nulliter fuiſſe proceſſum, ex quo cum homicidium
aſſet commiſſum in Provincia Calabriæ Citra, &
per Regiam Audientiam fuiſſet capta informatio, ci-
tato inquiſito, præſupponebatur in facto, fuiſſe pro-
ductas *Bullas* prætenſi Clericatus ipſius inquiſiti, &
devoluta poſtmodum cauſa in M. C. non aliter ſuper
dicto articulo remiſſionis ad curiam Eccleſiaſticam
fuit interloquutum, ſed de novo citatus ad informan-
dum, & ad capitula per M. C. tempore, quo debe-
bat ſuperſedari, quouſque non fuiſſet ſuper d. cleri-
1 catu pronunciatum, exceptio enim Iudicis incompe-
tentiæ tanquam dilatoria impedit litis ingreſſum, *l.
penult. & fin. D. de exception.* imo exceptio Iudicis in-
competentiæ eſt declinatoria fori, & ſuper ea requi-
2 ritur expreſſa pronunciatio, & interloquutoria, alias
non cenſetur rajecta, ut habetur per *gloſſ. in cap. diſ-
pendia, de reſcript. in* 6. & communiter *Doctores* relati
*à Felin. in cap. ſuborta, extra de ſent. & re judic. Hipo-
lyt. de Marſi. in leg. ſi quis, nec quaſtio, numero* 82. *ff.
de quaſtion.* late per *Menoch. præſumpt.* 64. *lib.* 2. *numer.* 2.
& quamvis per *Rit. Magn. Curt. Vic.* 235. incip. *Item
3 ſervat ipſa Curia*, qui prætendit, eſſe Clericum debeat
perſonaliter comparere cum documentis clericatus,
alias non auditur, tamen ſi venit, excuſatur, &
præſentatæ *Bulla* ponuntur contra proceſſum, &
non Procedit ultra ad contumaciam, atque forjudica-
tionem, ut habetur ex *Foller. in pract. crimin. in* 1. *par.*
2. *part. in verb. audiantur excuſatores*, ſub. *numero* 39.
& propterea dicebatur pro parte inquiſiti, quod cum
non obſtantibus *Bullis* ſit proceſſum ad contumaciam

& ad ſententiam forjudicationis, nulliter fuit proceſ-
ſum. Secunda nullitas proponebatur ex defectu for-
mæ citationis, quia per Regiam Pragmat. Don Petri
de Toleto, tunc hujus Regni Proregis de anno 1536.
4 quæ eſt *pragm.* 2. ſub *tit. de citat.* datur forma pro cita-
tionibus faciendis in M. C. ut non poſſit in dubium
verificari, ſi reus, qui poſt citationem fuit forjudica-
tus, fuerit legitime citatus vel ne, ubi in cauſis crimi-
nalibus in quibus rei veniunt citandi in eorum domi-
bus, ultra formam traditam in *Rit. M. Cod. V.* 129. &
in *pragm. 2. de ordin. judic.* additur, quod Nuncius,
qui fecerit dictam citationem, debet eam præſentare
Magiſtro actorum cauſæ, qui tenetur in pede dictæ
citationis continuare manu ſua diem præſentationis
dictæ citationis, & illam in actis inſerere, cum cita-
tione dicti Nuncii, quæ forma cum non fuerit obſer-
vata, quia fuit tantum facta relatio à Notario, ex quo
Nuncius ſcribere neſciebat, nec fuit per eundem Nun-
cium præſentata apud Magiſtrum Actorum, nec per
ipſum facta fuit dicta annotatio, ſequitur, quod tam
5 bannum, quam ſententia forjudicationis nulla debebat
reputari, invaliditas enim citationis reddit bannum
nullum, ut habetur ex *Bald. in l. 1. in fin. ff. ſi quis jus di-*
6 *cent. non obtemper.* contumax intelligitur, quando reus
fuit rite, recteque citatus argumento *text. in leg.* 4. §.
condemnatum, ff. de re judic. Campan. ſuper Capit. Regni,
incip. *Sive quis*, ſub *tit. de forjudic.* ſub *numer.* 19. *in 2.*
nova additione, ubi pleniſſime de materia, quo loci
etiam fundat de jure communi, quod relatio debeat
7 eſſe ſcripta per Notarium actuarium cauſæ, cum ſit
de actis, allegat *Guid. Pap. conſil. 36. in fin. verſicul. ter-*
8 *tio quæro, & Abb. conſil.* 112. *colum.* 1. Tertia, & ultima
nullitas dicebatur eſſe etiam ex defectu ejuſdem for-
mæ citationis, non enim fuerunt citati vicini, &
amici, niſi per proclama, quod fieri non poterat, quia
debent citari perſonaliter, vel domi, juxta formam
Conſtit. Regni, incip. *Citationis litera*, alias citatio eſt
nulla, ut dixit *Franc. in deciſ.* 516. & ex his dicebatur pro
parte inquiſiti, decretum S. C. latum in una Aula debe-
re confirmari.

Pro parte Regii Fiſci, & partis offenſæ quoad pri-
mam nullitatem replicabatur in facto quod prætenſa
ſa *Bulla* non fuit præſentata in Regia Audientia,
nam tranſmiſſis actis ad M. C. V. non fuit cum aliis
actis tranſmiſſa, nec apparet, fuiſſe ibi præſentatam,
9 ſed poſt tranſmiſſionem actorum ab M. C. prætcn-
debatur, fuiſſe tranſmiſſam ab Actuario Regiæ Au-
dientiæ, abſque tamen ſolito decreto, quod conſer-
vetur extra proceſſum, nec apparebat, fuiſſe cum ea
præſentatam inſtantiam pro remiſſione, prout fieri
eſt conſuetum, ut etiam fuit atteſtatum per aliquos
ex DD. Conſiliariis, qui fuerunt Auditores Reg. Pro-
vinciarum.

Dicebatur ſecundò, quod nedum *Bulla* ipſa non
10 fuit præſentata, ſed neque potuit præſentari, cum
Bulla, vel aliæ exceptiones præſentari ſoleant in ſe-
cunda contumacia, quæ in Regia non fuit vocata,
neque accuſata, ut apparere dicebatur ex actis, &
ex fide Actuarii, & ſic præſumi debet, quod mediante
aliquo ejus conſanguineo procuravit cum Actuario
Reg. Audientiæ, poſt informationis copiam tranſ-
miſſam ad M. C. V. poni facere prætenſam *Bullam* in
proceſſu originali, exiſtente in ipſa Reg. Audientia,
ac in poſſe prædicti Actuarii, quod dicebatur, ex
evidentiſſimis conjecturis probari, tum quia, quan-
do fuit tranſmiſſa dicta copia ad M. C. ſi tunc tem-
poris adfuiſſet in actis *Bulla*, utique copiam ipſius
tranſmiſiſſet, una cum informatione, tum etiam, quia
cum fuiſſet carceratus dictus inquiſitus in hac Civi-
tate de 10. Martii 1632. nunquam dixit, ſe eſſe Cleri-
cum neque mentionem facit de prædictis *Bullis*, niſi
in menſe Maij, & ſic poſt 50. dies poſt carcerationem,
infra quod tempus procurare potuit cum Actuario
Regiæ Audientiæ, dictam *Bullam* poni in actis origi-
nalibus, & quod Judex etiam ex indiciis conſpicuis
11 poſſit diffinitive pronunciare, habetur ex *Mantic.*
de tacit. & ambigu. convent. lib. 8. *titul.* 19. *num.* 12. *&*
12 *numer.* 18. *& ſeq.* ubi dicit, quod conjecturæ loco te-
ſtium ſubrogantur & delicta probari etiam ex indi-
13 ciis, quando ſunt vehementia, habetur ex *text. in leg.*
fin. C. de probat. Menoch. de præſumpt. lib. 1. præſumpt. 38.
numer. 10. & etiam in cauſa criminali plures præſump-
14 tiones ſimul jungi, habetur ex *Felin. in cap. veniens, el*
primo, numero 15. *de teſtibus Menoch. præſumpt.* 40. *nu-*
mero 9. *lib.* 1. ſed in præſenti caſo dicebatur ex alio,
quod nulla erat habenda ratio de prædictis prætenſis
Bullis, ſiquidem poſt carcerationem inquiſitus allega-
vit eſſe Clericum, ad effugiendam pœnam, & per M.
C. V. fuit excluſus à remiſſione petita ad Judicem Ec-
cleſiaſticum, à quo decreto cum appellaſſet ad S. C.
fuit decretum M. C. confirmatum, cumque procuraſ-
ſet, ut Procurator Epiſcopis Cariatenſi de novo petiiſ-
ſet cauſæ remiſſionem, dato termino, fuit tam per M.
C. quam per S. C. in gradu appellationis ſimiliter ex-
cluſus, & ſic per bina decreta M. C. & alia bina S.
C. fuit cognitum de invaliditate, & falſitate præten-
ſæ *Bullæ*, immo Vicarius fidem fecit, dictum forju-
dicatum non eſſe, nec unquam fuiſſe Clericum, nec
pro tali habitum, & hoc idem teſtatus fuit Epiſcopus,
& depoſuerunt plures ejuſdem Diœceſis Clerici, etiam
cum juramento, ex quibus dicebatur, nullo mo-
do poſſe obſtare dictam primam nullitatem, tanto
magis, quia tranſmiſſo proceſſu inquiſitionis ad M.
C. V. per viam electionis fori, fuit iterum citatus
ad informandum, & ad capitula & nunquam fuit
oppoſitum de prætenſo Clericatu, niſi poſtquam erat
jam contumax reputatus, & nedum bannitus, ſed
forjudicatus, quo demum carcerato, poſt quinqua-
ginta dies de prætenſo clericato ſe recordatus eſt, ut ſu-
pra diximus.

15 Ad ſecundum vero reſpondebatur, quod *d. pragm.*
2. *de citat.* non loquitur de citationibus ad informan-
dum, & ad capitula, quæ expeditur per M. C. V. &
mittuntur per Provincias Regni, quia eſſet impracticá-
bilis, cum enim Regnum ſit valde amplum continens
ſub ſe duodecim Provincias, cum quibus, ultra Op-
pida, & Caſtra fere innumera, adſunt centum qua-
draginta octo Civitates, & habet maximam longitu-
dinem, ita ut aliquæ ipſarum diſtent à Civitate Neap.
per 300. milliaria, & plus, non poſſet pro quolibet
citando mitti Nuncius, ſeu Alguzerius, qui facta ci-
tatione redeat in M. C. ad præſentandum citationem,
& de illa relationem facere Actuario cauſæ, quia cau-
ſæ criminales dilatarentur in infinitum & eſſet maxi-
16 mum Fiſci diſpendium, nec Alguzerii M. C. V. poſſent
eſſe informati de perſonis, quæ citari debent, & ideo
inolevit practica, ut mittantur à M. C. citationes Reg.
Audientiis, ſeu Procuratoribus Fiſcalibus ipſarum,
per quos mittitur Nuncius ipſius Reg. Audientiæ
ad faciendas citationes prædictas, & ſic ſemper fuiſ-
ſe ſervatum in M. C. teſtari fuerunt omnes actorum
Magiſtri, & Scribæ Fiſcales ejuſdem M. C. & ſtylus
17 Curiæ pro lege ſervari debet, *Bar. in leg. juriſperi-*
tos, in fin. ff. de excuſat. tutor. Ioan. de Montaygne de
parlam. in addit. numer. 8. *Afflict. in prælud. Conſtit.*
not. 9. *& deciſ.* 135. *num* 3. *Carav. in rit.* 79. *num.* 12. *&* in
tit. 260. *num.* 7. *Reg. Rovit. de oeſſ. bonor. pragm* 3. *verſicul.*
inolevit frequentiſſima praxis nu. 23. *Theſaur. in proœm.*
deciſion. Pedem. num. 32. *Ferr. ad obſerv. Cathalonia p.* 1.
cap. 505.

18 Remanebat tertia, & ultima nullitas, quod non
fuerunt citati vicini, niſi per proclama, quod fieri
non

non poſſe dicebatur ex *Franch. in dict. deciſion.* 516. & ideo *Foller. in praxi crimin. in verſ. forjudicentur*, ſub *numer.* 4. dat formam, ut notificentur affinibus, agnatis, & cognatis, amicis, & vicinis, & etiam, quod præconiaet in loco viciniæ alta, & intelligibili voce, more Præconis omnia notificando, ut nemo poſſit ignorantiæ cauſam allegare. Cui tamen nullitati reſpondebatur, 19 quod hæc opinio *Follerii* non eſt ſimpliciter vera, quia potius videtur loqui conſulendo, quam diſponendo, quod probatur ex *text. in leg. hac autem, verſicul. hoc autem, ff. quib. ex cauſis in poſſeſſ. eat.* ex quo *text.* fuit ſumpta hæc practica citandi, ut dixit *gloſ. Marini de Caramanico in Conſtit. Regni* incip. *Pœnam eorum in ver. forjudicati*, in quo *textu* diſponitur, quod evocandi ſunt ad Prætorem tutores pupilli ut eum defendant, ſi autem non habet tutores, requirendi ſunt cognati, vel affines, & ſi qui forte alii ſunt, quos, veriſimile eſt, defenſionem pupilli, pupillæque non omiſſuros, & ideo citantur etiam amici, & vicini, & 20 ideo *dict. gloſ. Marini in dict. Conſt.* dicit, quod multi Iudices juſtitiarii ſervant, in forjudicatione poſt annum primo citari facere bannitum domi, & ſequi publice agnatos, affines, & amicos banniti, ſcilicet eos præcunizari faciendo in platea, & maxime in vicinia domus banniti, ſi quis ex cognatis, affinibus, vel amicis ſuis vellet ipſius abſentiam excuſare, vel pro eo fidejuſſores idoneos afferre Curiæ, de parendo juri, ſecundum formam Curiæ, & demum, bannito non comparente, nec veniente aliquo ut dictum eſt, pro eo, procedunt ad ſententiam forjudicationis contra bannitum, & ſic non dicit, quod vicini ſint perſonaliter, vel domi citandi, ſed per proclama, quod etiam clarius vo- 21 luit *Afflict. in dict. Conſt. Pœnam eorum*, ſub *numer.* 45. ubi dando formam, quomodo fieri debeat citatio ad forjudicandum, dicit, quod committitur Nunciis, quod contumacem peremptorie citent in domo, ubi habitabat, præſentibus teſtibus, & citationem ipſam notificent cognatis, affinibus & amicis dicti contumacis, & etiam præconizari faciant in platea viciniæ, 22 ubi habitabat. Nec prædictis contradicit *Franch. in dict. deciſ.* 516. dum dicit eſſe citandos agnatos, affines, & amicos ſpecialiter, non autem præconizandu, & ſic reſpectu vicinorum tenet, poſſe citari per proclama, quod clarius habetur per *Reg. Rovit. in rubr. de ſent. forjud. num.* 3. ubi dicit quod conſanguinei, & affines debent ſpecialiter, & ſinguli citari, nec ſufficeret generalis, citatio facta per edictum, vel proclama, & verbum nullum de amicis, & vicinis, qui quidem *Reg. Rovit.* fuit magnus practicus, & longo tempore Reg. Conſiliar. & fuit etiam per aliquod temporis ſpatium in M. C. V. hoc idem etiam habetur per *Gizar. in deciſion.* 17. ſub *num* 72. qui loquitur tantum de affinibus, & conjunctis, ſic quoque *Reg. Tapia* Marchio Belmontis *in dict. Conſtit. Pœnam eorum* non dicit, eſſe citan- 23 dos vicinos. Ex quibus dicebatur quod quamvis non apparebat, eſſe citatos vicinos, niſi per proclama, non propterea dici poterat ſententia nulla, & quamvis aliquando fuerint perſonaliter, vel domi citati, non per hoc ſequitur, de neceſſitate eſſe citandos, 24 & opinio *Follerii*, vel eſt intelligenda ad majorem cautelam, & de conſilio, vel neceſſario erit fatendum, eſſe contra ea, quæ omnes alii Regnicolæ ſatis majoris authoritatis tenuerunt.

25 Quod etiam de jure fundatur, quotieſcunque enim ſunt citandæ perſonæ incertæ, vel eſt citanda multitudo, poſſunt citari per proclama, *Bar. in extravagan. ad reprimendum, verſicul. per edictum, numer.* 16. & *Socin. in tract. de citat. articul.* 25. *quæſt.* 3. *verſicul. & nota, quod prædicta citatio*, ſequitur *Marant.* in ſua *prax. par.* 6. *in verb. recte concipiatur citatio, numer.* 89. & 110. *Scial. Vant. de nullit. ex defect. cit. numer.* 122. *Ang. de Vbald. in rep. l. leg. ſi vacantia, C. de bon. vac. lib.* 10. *numero ſexageſimo octavo Scacc. de judic. capit.* 35. *par.* 1. ante *numer.* 3. *Ioſeph. Ludovic. concluſ.* 5. *Menoch. de recup. poſſ. remed.* 8. *numero* 116. & 122. *Afflict. in dict.* 26 *Conſtit. numero* 6. & licet loquatur in citatione per edictum, attamen idem erit per proclama. *Marant. in loco cita. numero* 95. *Ludovic. dict. concluſ.* 5. *Scacc. dict. capit.* 35. *de judic. numer.* 1 immo *Vant.* ubi ſupra, *numer.* 142. pro regula tradit, quod quotieſcunque actus ci- 27 tationis non concernit utilitatem particularem alicujus, ſufficit citatio per proclama, *Zabar. conſil.* 74. *numero* 5. *verſicul. item hic non eſt aliquis, Ludovic. d. concluſ.* 5. *verſicul. undecimo.* Nec in *Conſtitut. Citationis litera* habemus, quomodo ſint citandæ perſonæ incertæ, ideo recurrendum erit ad jus commune, *Barthol.* 28 *de Capua in d. Conſtit. verſicul. nunc quæritur in fin. & verſic. in text. denunciatio*, ubi etiam *Afflic. numer.* 7. & *Franc. deciſ.* 516. *in fi.* argumento *text. in l. quoties dupli- ci, ff. de reg. jur.*

Quæ omnia, dicebatur, de jure eſſe veriſſima, ſed in caſu, de quo agebatur, non neceſſaria, quia ex facto conſtabat, quod conſanguinei, affines, & amici omnes erant citati perſonaliter, vel domi, & ad majoris cautelæ tumulum fuiſſe etiam per proclama citatos. Quod probari, dicebatur, quia inquiſitus fuit bis citatus. Primo, per Regiam Audientiam, in qua citatione fuerunt deſcripti omnes, tam conſanguinei & affines, quam etiam amici, & vicini, & omnes fuerunt citati. Cumque cauſa eſſet devoluta ad M. C. per viam variationis fori, fuit expedita alia citatio, &, ſigillatim fuerunt citati omnes illi, qui reperiebantur deſcripti in dicta citatione facta per Regiam Audientiam, & fuit idem Nuncius, qui de novo illos citavit, & quamvis in dicta citatione facta in M. C. non eſſent deſcripti, talis affinis, talis amicus, talis vicinus, qui omnes erant incluſi in prima citatione facta per Regiam Audientiam, tamen in ſubſtantia fuerunt omnes citati, & ad majorem cautelam fuerunt etiam citati, eos præconizando. Nec dicebatur, quod aderat aliquis citandus, qui non fuiſſet poſitus in dicta liſta, tanto 29 magis, quia patria dicti inquiſiti erat Caſale S. Ioann. de Flore in Provincia Calabriæ Vltra, focularioruum centum in circa, & fuerunt citati 18. perſonaliter, & domi, & alii per proclama, & ſic non poteſt dubitari, quod citatio fuerit ad notitiam perventa omnium civium, ibi habitantium, inter quos perſonaliter citatos, fuit Alexander Barbatus frater utrinque conjunctus banniti.

30 Dicebatur etiam, huic Inquiſito non eſſe indulgendum, erat enim facinoroſus, & alias inquiſitus de homicidio. Et propterea omnibus pluries diſcuſ- 31 ſis, & auditis partibus, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum die 20. Novembris 1636. ad relationem Iudic s D. Franciſci Merlini, fuit pro majori parte votorum deciſum, nullitates non obſtare, & propterea ſententiam forjudicationis latam per M. C. eſſe exequendam, revocando aliud decretum latum per S. C. in una Aula, prout fuit ſtatim ſequenti die ſententia forjudicationis exequuta, & inquiſitus fuit ſuſpenſus, penes Sportelium actuarium M. C. V.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Forjudicatus quando eſt carceratus, non appellat, nec ſupplicat, ſed tantum dicere poteſt de nullitate ſententia forjudicationis, ſed antequam publicetur ſententia, poteſt appellare, n.* 3.

2 *Agnatus, vel cognatus, an dicere poſſit de nullitate ſententia forjudicationis, ubi forjudicatus non eſt carceratus, poteſt tamen appellare antequam ſententia lata, ac publicata ſit, n.* 3.

4 *Forjudi-*

4 *Forjudicatus ſi comparet poſt publicationem ſententia forjudicationis, Iudice adhuc pro Tribunali ſedente, auditur, quid in caſu propoſito, numero quinto.*

5 *Agnatus, vel cognatus, ſi comparet poſt publicationem ſententiæ forjudicationis, Iudice adhuc pro Tribunali ſedente, præſentando ſupplicationem, cum decretatione,* ſi ſententia non eſt publicata, M.C.V. verbum faciat in S.C. *an, & quando impediat ſententiam prædictam, & n.6.*

7 *Agnatus, & cognatus ſunt ſpecialiter citandi, niſi ſunt abſentes à Regno, vel degant in Civitate Beneventana.*

8 *Bona forjudicati, elapſo anno applicantur Fiſco, an idem procedat, ubi fuit abbreviatus terminus forjudicationis, ita ut intra tempus abbreviatum applicentur & n.9. ubi deciſio adducitur.*

10 *Sententia forjudicationis, à quo Iudice ſit exequenda.*

1 Agit D. meus *hic* de nullitatibus à forjudicato
carcerato adverſus ſententiam forjudicationis
propoſitis: ille enim in Regno non admittitur ad ap-
pellandum, vel ſupplicandum, lata, ac publicata ſen-
tentia forjudicationis, ſed tantum dicere poteſt de nul-
litate illius, ut in *Conſtitut. Pœnam eorum, de forbannit.
& forjudic. Doctor.* cumulat D. meus *deciſion. 261. num.
2. lib. 2.* quod etiam comprobat *D. de Franch. deciſ. 673.
& 674.* ubi ſic deciſum teſtatur, & pariter *deciſion.* 688.
numer. 1. ſequitur *D. Reg. Rovit. in rubr. pragm. de ſen-
tent. forjudic. numer. 55. in fin.* illo tamen in poſſe Cu-
2 riæ non exiſtente, non poteſt agnatus, vel alius ejus
nomine dicere de nullitate dictæ ſententiæ latæ ac pu-
blicatæ, *D. de Franch d. deciſ.* 688. *numer.* 2. niſi nullitates
eſſent notoriæ, ex iiſdem actis, & proceſſu apparentes,
ut deciſum *ibid in fin.* refert, & *numer. 3. in fine*, ea tamen
deciſio uti nova non fuit admiſſa, dum ad inſtantiam
Regii Fiſci, cui in futurum præjudicare poterat, fuit
ſuperſeſſa ejus executio, ut ipſe *ibid.* in finalibus ver-
bis refert, prout in pluribus aliis cauſis, illam non
fuiſſe ſervatam, tanquam contra juris regulas teſta-
3 tur *D. Rovit. loco* cit. *numer.* 32. ſed antequam ſenten-
tia lata, ac lecta ſit, nedum inquiſitus, ſi comparet,
ſed pariter amicus, vel conſanguineus poteſt compa-
rare, & appellare à decreto, quod forjudicetur, & in
ſupplicatione à D. Præſide S. C. ſit decretatio, *ſi ſen-
tentia forjudicationis non eſt publicata. M. C. V. faciat
verbum in S.C.* ut poſt *D. de Franch d. deciſion.* 688. *nu-
mer.* 3. teſtatur *D. Novar. deciſ.* 20. *num.* 2. & clarius *D.
Rovit. ibid nu.* 34. qui *num.* 35. tradit differentiam, quando
comparet principalis, & quando amicus, vel conſan-
guineus, quem vide, brevitatis enim cauſa, ejus dicta
non repeto.

4 Immo etiam poſt latam ſententiam forjudicationis,
Judice adhuc ſedente pro Tribunali, ſi comparet in-
quiſitus auditur, ut probat magna in *dict. Conſtit. Pœ-
nam eorum, in verb. forjudicari, in fine, verſ. quinim-
mo fol.* mihi, 139. per *text. in l. Divus Antoninus. ff. de
in integr. reſtitut.* & hanc limitationem nullam habe-
5 re probabilem dubitationem, tradit *D. Rovit.* ubi ſu-
pra, *num.* 37. difficultatum tamen fuit an idem ſit, ubi
non comparet principalis inquiſitus, ſed unus ex co-
gnatis, vel agnatis, qui præſentet ſupplicationem,
cum dicta ſolita decretatione, *ſi non fuit publicata
ſententia, verbum faciat*, ita ut ſuſpendatur ſententia
forjudicationis, & *D. Rovit. in d. rub.* à *numer.* 39. per
46. refert rationes pro Fiſco, & à *numer.* 47. per 50. ra-
tiones adducit contra Fiſcum, & ſic pro agnato, vel co-
gnato, qui comparuit, & *d. num. 50. in fin.* dicit quod
articulus erit valde dubius pro utraque parte, attamen
numer. 51. ut evitetur omnis difficultas, dat optimam
cautelam, ut agnatus petat admitti per viam reſtitu-
tionis in integrum, ad appellandum à dicto decre-
to, quod forjudicetur, non obſtante ſententia forjudi-
cationis prolata, nimis feſtinanter, exprimendo
etiam in ſupplicatione, quod comparuit, Curia adhuc
pro Tribunali ſedente, licet tardiuſcule, ob inadver-
tentiam horæ, & feſtinantiam Judicum, in regendo
6 Curiam, ex doctrina *Bald. in d. l. Divus, lect. numer.* 6.
ubi quod ille, qui petit reſtitui adverſus ſententiam,
debet probare, nedum, quod fuit læſus, ſed etiam,
quod comparuit, Judice pro Tribunali ſedente, nam
ceſſante læſione, eo, quod ſi ſententia eſſet iterum
proferenda ita eſſet pronunciandum, non reſtituitur,
ſecus ſi apparebit, non eſſe locum forjudicationi, &
per conſequens ſententia prædicta eſſet injuſta, tunc
enim propter læſionem eſt deferendum ad appellan-
dum à dicto decreto, quod forjudicatur & ſic ſenten-
tia forjudicationis remanet ſuſpenſa, *Rovit. loc.* cit.
numero 51. ubi tradit modum proſequendi dictam ap-
pellationem.

7 Hinc agnati, & cognati ſunt ſpecialiter citandi, an-
tequam inquiſitus forjudicetur, *D. de Franch. deciſion.*
516. *numer.* 3. *D. Rovit.* ubi ſupra *num.* 2. niſi ſit abſens à
Regno, tunc enim citatur per edictum, ut ex *Vinſcont.*
tradit D. *Novar. deciſion.* 12. idque procedit, etſi abſens
ſit in Civitate Beneventana, ſita in hoc Regno, ſed
Apoſtolicæ Sedi ſubjecta, ut deciſum refert per Regiam
Audientiam D. *Novar. ibid. num.* 4. ex *D. de Franch. d.
dec.* 516. *n.* 14.

8 Sic etiam forjudicatus, elapſo anno forjudicatio-
nis poteſt impune occidi, & ejus bona Fiſco appli-
cantur, D. *Campan. reſol.* 19. *numer.* 1. *de forjudicat.* ex
Conſtit. Forjudicatorum bona, & *d. Conſtit. Pœnam eo-
rum*, ſed ſi Rex abbreviet tempus anni, an intelligatur
providiſſe, etiam quoad bona, ut intra tempus abbre-
viatum, Fiſco acquirantur, non expectato anno, prout
de tali abbreviatione ad quindecim dies habetur in
pragm. 2. & 3. de illis ſcopict. de quibus D. *Campana
9 reſol. 1. numero* 20. *de forjudicat.* & *Iſern. in capit. 1. §.
contrahentium, numero* 45. videtur innuere, quod ſic,
attamen cum in anno 1562. fuiſſet publicatum Regium
Bannum in Provincia Calabriæ citra, quod delin-
quentes intra decem dies comparerent, alias cenſe-
rentur forjudicati, & quidam Nobilis Civitatis Co-
ſentiæ fuiſſet citatus, & non comparuit in termino
prædicto, & infra annum ab hac vita migraſſet,
quamvis fuiſſet citatus ejus frater, ac hæres pro re-
laxatione bonorum dicti inquiſiti mortui, tanquam
forjudicati, per Regiam Cameram in anno 1568. fuit
abſolutus, & ordinatum, quod non moleſtetur ſu-
per bonis prædictis, penes Scipionem Cicalam
Actuarium R.C.S. patrocinante pro dicto hærede D.
Io. Paulo Pœno I. C. clariſſimo, ut percepi ex *Apoſtill.*
manuſcript. ejuſdem ad *Iſern. loc.* citat. ubi dicit, quod
honeſtatis cauſa non nominat, nec inquiſitum, nec
ejus hæredem, quæ deciſio comprobatur ex dictis per
Mo deciſion. 75. numero 6. ubi adduxi *tex. in l. fin. C. de
his, qui ven. ætat. impetr.* eo magis, cum delicta, morte
delinquentium, una cum pœna extinguentur, *l. 1. C. ne
ex delict. defunct.* quod procedit, nedum in pœna cor-
porali, ſed etiam in pœna pecuniaria, *l. defuncto, ff. de
public. judic. leg. ex judiciorum* 20. *ff. de accuſat. Farinac.*
qui alia jura, & DD. citat, *de inquiſit. par. 1. tom. 1. quæſt.*
10. *n.* 36. *& 53. Gomez. de delict. tom. 3. cap. 1. nu. 40. & 342.*
quando autem pro pœna agi poſſit contra hæredes,
latiſſime agit D. *Reg. Rovit. deciſ.* 64. per tot. ubi plures
caſus diſtinguit.

10 Sic pariter ſententia forjudicationis lata contra
vaſallum Baronis, qui etſi habeat juriſdictionem
abdicativam à Judice forjudicante, tamen ceſſante
remiſſione exequi debet à Judice forjudicante, ut ad
intellectum *Conſtit. Regni*, incip. *Pœnam eorum, de
capt. redim.* deciſum fuit per S. C. facta relatione in

Collat.

Collat Conſil. die 9. Septembris 1563. in cauſa inter Ducem Sueſſæ & Regium Fiſcum.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Inquiſitus condemnatus pro homicidio ad pœnam extraordinariam, an, & quando teneatur ad intereſſe partis.

SUMMARIUM.

1 *Homicida tenetur ad pœnam, & ad intereſſe partis.*
Amplia, quamvis occiſus in nullius poteſtate eſſet, numero 2.
Limita, ubi pœna extraordinaria veniret condemnatus, num. 4.
Sed contrarium, n. 6.
Intellige cum diſtinctione, n. 8.
3 *Ius petendi intereſſe occiſi tranſit in heredes.*
5 *Minor licet ratione minoris ætatis veniat pœna extraordinaria condemnandus pro homicidio, non tamen evitat pœnam intereſſe partis.*
7 Salomon *Rex ex præſumptione condemnavit mulierem ad pueri reſtitutionem.*
9 *Homicida, quamvis condemnatus, non tenetur ad intereſſe partis, ubi ex cauſa honoris patratum fuerit delictum.*
Item, ubi homicida ab occiſo fuerit provocatus, numero 10.
11 *Provocatus occidens provocantem, mitius punitur.*
Maxime, ubi adeſt diſparitas perſonarum, n. 12.
13 *Provocatus cum injuriis, de quibus ex cauſa honeſtatis Prætor adiri non ſolet, veluti,* cornuto, puttane, *& ſimilibus, impune occidi poteſt.*
14 *Defenſio permittitur de jure naturæ.*
Item, de jure Divino, n. 15.
16 *Aggreſſus non tenetur aufugere de jure civili, ſecus de jure canonico.*
17 *Defenſio probatur ex probabili, & veriſimili timore.*
Item ex ſolo armorum terrore, nu. 18.
19 *Inſultu probato, omne ſequutum dicitur ad defenſionem.*
Maxime, ubi inſultans eſſet in actu vulnerandi, numero 20.
Vel periculum eſſet in expectatione n. 21.
22 *Diſparitas armorum, defenſionem inducit.*
23 *Provocatus ad pugnam, excedens modum defenſionis, & provocantem interficiens, non tenetur ad intereſſe, ubi deciſio.*
Limita, reſpectu exceſſus, n. 25.
24 *Provocantes ad invicem, ad intereſſe non tenentur, quamvis aliquis eorum interfectus remaneat.*
26 *Moderamen inculpatæ tutelæ, quomodo dicatur.*
27 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECIS. LXXV.

IN cauſa Regii Fiſci cum Angelillo Ardizone, inquiſito de homicidio in perſonam cujuſdam Fabri, fuit dubitatum in Sac. Conſil. ſtante, quod erat per M. C. V. condemnatus, non ad pœnam ordinariam, ſed exilii per triennium, & ad intereſſe partis, & ſic ad pœnam extraordinariam, an in cauſa appella-
1 tionis, quæ tractabatur in S. C. eſſet decretum M. C. modificandum, ſaltim quoad condemnationem ad intereſſe, cum homicida teneatur, nedum ad pœnam corporalem, ſed etiam ad refectionem expenſarum, Medicorum, & etiam ad intereſſe, ratione operarum, quibus caret occiſus, ut eſt *text. in l. ex hac lege, ff. ſi quadrup. pauper feciſſ. dic. l. qui nomine, ff. ad l. Cornel. de falſ.* ubi *Bart. & Alber. gloſ. in l. deſuncto, ff. de public. iudic. Bart. in l. 2. §. hoc edicto. ff. ubi honor. raptor. Angel. de Peruſ. in l. querelam, C. de falſis, in fin. Covarr. lib. 2. var. reſol. cap. 10. nu. 7. Martin. Navarr. in 2. par. decret. in 5. precep. o Decalogi, c. 15. numero 23. Sot. de juſt. & jur. lib. 4. q. 6. a. 1. 3.* ubi etiam, quantum teneatur reficere *Leſſius de juſt. & jur. libro 2. cap 9. dub 19 in*
2 *princ. Ricc. collect.* 647. Quod ampliatur, etiam ſi occiſus non eſſet in alicujus poteſtate, ut deciſum refert *Franch.* in S. C. in *deciſ.* 460. & tranſit etiam hoc jus
3 petendi ad hæredes, *Bald. deciſ. 91.* & contra hæredes, *Achil. de Graſſ. deciſion. 1. de injur. Anton. Gomez. var. reſolution. 3. cap. 3. tit. de homicid. num. 27. Clar. in §. homicidium, verſ. tenetur, numer. 18. Hippolyt. de Marſil. ſing.*
4 575. quando autem ad pœnam ordinariam non eſt condemnatus, an debeat ad intereſſe condemnari, *Vinc. de Franch. in dict. deciſion. 460. in fin.* ponit quæſtionem, & dicit, quod alias ſcripſit ſuper hoc articulo, ſed quod ejus ſcriptum non reperit, verum *Caball. reſolut. crim. cent. 1. caſu 82. numer. 15.* mentionem fecit de dicta deciſione *Vinc. de Franch.* & dicit, quod ipſe non habet in hoc articulo deciſionem in individuo, tamen tenet, quod non poſſit condemnari ad intereſſe partis, niſi ſit legitime convictus, vel confeſſus, alias enim ſequi debeat abſolutio, ex regula *text. in l. qui accuſare, C. de edea.* quæ regula habet etiam locum in criminalibus, ut per *Clar. in pract. crimin. quæſt. 62. in princ.* & alios, & ideo tenet, quod quamvis Judex, quando delictum non eſt plene probatum, & indicia non ſufficieo et purgata ſoleat condemnare inquiſitum ad pœnam extraordinariam, ut habetur ex traditis per ipſummet *Caball. in caſ.* 93. non tamen per hoc debet condemnari ad intereſſe partis, quia tunc non condemnatur, tanquam verus reus, & delinquens, ſed tanquam de delicto ſuſpectus, quæ ſuſpitio non ſufficit ad condemnationem ad intereſſe, verum ſequuta condemnatione ad pœnam extraordinariam, non ex inſufficientia probationum, ſed ex eo, quod delinquens erat minor, qui mitius punitur ratione ætatis, quamvis convictus, & confeſſus, ut per
5 *Clar. in qu.* 60. per tot. tamen tenet, non poſſe minorem evitare pœnam condemnationis ad emendationem damni.

6 Fundatur hæc opinio *Caballi* ex traditis per *Bald. in l. qui crimen, num. 23. C. qui accuſ. non poſſ.* Verum contrariam opinionem tenuit *Sebaſt. Guazzin. in tract. de*
7 *pac. p. 1. qu. 42.* ex *text. in c. afferte, extra de præſumpt.* ubi ex ſola præſumptione *Salomon* Rex condemnavit mulierem ad reſtitutionem pueri, *Coſta remed. ſubſid. remed. 51.* ex noſtris Regnicolis *Capiblanc. de Baron. prag. 6. num. 105. Maſſall. ad Capic. deciſion. 141. in fin. & Paſchal. de vir. patr. poteſt. par. 4. cap. 3. numer. 38.* verum opinionem *Caballi*, eo non citato defendit *Sigiſmund. Scacc. de ſent. & re jud. gloſ. 14. quæſt. 19. num. 66.* & no-
8 tiſſime, quæſtionem latiſſime diſputando *Reg. Revit. deciſion. 67.* per tot. ubi ſigillatim omnibus *DD.* reſtringuendo reſpondet, quod aut agitur criminaliter, & in conſequentiam pro delicto in eadem ſententia ſequitur condemnatio ad intereſſe & tunc non poteſt inquiſitus condemnari ad intereſſe, niſi ſit convictus, vel confeſſus, ſecundum opinionem *Caballi* ſupra relatam, aut vero poſt condemnationem ad pœnam extraordinariam vult agere pars offenſa civiliter, & non prohibetur hoc facere, ut dixit *Farinac. de reo confeſſo, & convicto, quæſt. 86. numero 17. Barboſa in l. 2. in princip. verſic. non obſtat ſecundum, ff. ſolut. matrim.* & tandem concludit, quod dicta opinio ſit verior, & non eſſet ponere os in Cœlum, affirmare, quod quando pœna ordinaria fuit modificata ob torturam illatam, nullo modo poſſet deveniri ad condemnationem pro re-

ſectione intereſſe, & reſpondet ad deciſionem relatam
per *De Ponte in deciſion. Collat. Conſil.* 24. quod non
proceſſit condemnatio ad intereſſe, eadem ſenten-
tia, niſi in alio judicio, civiliter poſtea intentato, hanc
etiam opinionem *Caball.* poſt deciſam cauſam repe-
ri tenuiſſe noviſſime *Conſil. Merlin. controverſ. forenſ.
capit.*19. ex eiſdem fere fundamentis traditis per *Rovit.*
& hanc etiam opinionem ſequitur *Novar. de gravam.
vaſall. tom.*2. *gravam.* 114. Quando autem reus con-
fitetur delictum, ſed conſtat, fuiſſe factum ex cauſa
honoris, idem *Merlin. in fin.* refert deciſionem S.C.
in cauſa Antonii de Vita, inquiſiti de homicidio in
9 perſonam Victoriæ de Urſo ejus moris, ac Eraſmi
Ruſſi adulteri, ubi quamvis eſſet confeſſus, & per
M.C.V. eſſet condemnatus ad intereſſe partis, tamen
S. C. reformavit in hoc decretum M.C. abſolvendo
inquiſitum ab intereſſe; quamvis non negaret, exceſ-
ſiſſe modum, ex dictis per *Sebaſt. Guazzin. de treu-
gua, & pace, par.*2. *§.*3. *quæſt.*42. *numer.*24. Verum,
quando condemnatio extraordinaria ſequitur, quia de-
lictum, quamvis probatum, tamen fuit ad ſui defen-
ſionem, *Caball.* hoc non dicit, neque etiam *Rovit.* ali-
quid tamen tetigit *Conſil. Merlin.* verum fuit per Nos
10 conſideratum, quod in caſu, de quo agebatur, aderat
provocatio ex parte occiſi, quia nedum fuit author
rixæ, quia minis, & injuriis valde affecit inquiſitum,
& ejus uxorem, & alias conſanguineas, cum quibus
ad recreandum animum acceſſerat ad comedendum
in loco, dicto, *Nazaret*, & periculum honoris, &
famæ æquiparatur periculo vitæ, *l. juſta ff. de manu-
miſſ. vindict. Bolonco in repet. l. capitalium, §. famoſos,*
poſt *numer.*161. *ff. de pœn. Clar. in d. §. homicidium, nu-
mer.*21. *Cuyman. lib.*3. *tractat.*3. *cap.*3. ubi late, & ideo
11 excuſatur à delicto. Immo provocatus ab aliquo ver-
bis, vel facto, ſi provocantem offenderit, mitius puni-
tur, *leg. qui cum major, §. libertus, ff. de bon. libert. Ioan.
Andr. in cap. ſignificavit.* per illum *text. in verb. acce-
dentes, de pœnit. & remiſſ. Tiraq. de pœn. temper. cauſa* 1.
*num.*3. cum *ſeq. Farinac. de pœn. temper. q.* 91. *numer.* 7.
& 8. licita eſt enim defenſio pro conſervatione ſui ho-
noris, *Salamon. in repetit. l. ut vim, num.*3. *ff. de juſt. &
jur. Iacob. Novell. reg.*15. *numer.*1. *Vrv. comm. opin.*289.
*num.*4. *Farinac. de homicid. qu.*125. *nu.*41. maxime ſtan-
12 te perſonarum diſparitate, erat enim inquiſitus ſatis
melioris conditionis, quam mortuus, qui eum, &
ejus mulieres injuriavit, quo caſu poteſt injuriatus pro
ſui honoris conſervatione, injuriantem licite offende-
re, *Salamon. in loco* ſupra cit. *num.*4. *Proſp. Paſcth. conſ.*
202. *numer.*18. maxime, quando eſt injuria atrox, prout
dicebant teſtes Fiſci, quod cum injuriavit, *cornuto*, *è*
13 *puttane bagaſce* ipſius mulieres, quia, ut dixi, *Gram.
conſil. crimin.*29. ſub *numer.* 29. quod poteſt impune oc-
cidi per injuriam, quando fit injuria alicui, de qua
non ſolet adiri Prætor forte propter conſervationem
honeſtatis, ſeu aliter, tunc enim licet repulſare inju-
riam, licet multum excedat, & *vot.*13. *numer.*17. ex do-
ctrina *Angel. Ludov. Lopez capit.*62. *Nicol. Rebbe de
homicid. lib.*2. *cap.*6. & idem *Gramm.* dicit, quod ſi cum
verbis injurioſis me offendiſti, & ego gladio te offen-
di, minori pœna ſum puniendus, quod maxime pro-
cedit, quando adeſt diſparitas perſonarum, ut dixit
*Foller. in pract. crim. in verb. recipiantur defenſiones reo-
rum*, ſub *numer.*11. verum in caſu prædicto, nedum in-
terfectus atrociſſimis injuriis inquiſitum affecit, verum
armatus ſclopo cum palla plumbea invaſit inquiſitum,
qui apprehenſo enſe, eoque evaginato, eum interfe-
14 cit, & propterea dicebatur, reum non eſſe puniendum,
quia illum occidit ad ſui defenſionem, quod de jure
eſt permiſſum, vulgata *l. ut vim*, ubi *DD. D. de juſt.
& jur.* & pœnam non meretur, *leg. Gracchus. Cod.
ad l. Iuliam de adult. Capol. conſil.* 44. aggreſſor
enim à ſe ipſo dicitur hoc caſu occiſus, non ab inſul-
tato, *Hippolyt. de Marſil. in pract. crimin. in §. quo-
niam, numer* 81. *Bertaz. conſ.*3. *lib.*1. *Magon. deciſ. Lu-
cenſ.*56. *numer.*8. *Farinac. de homicid. qu.*125. *par.*1. *nume-*
15 *re* 7. nam defenſio eſt etiam de jure Divino permiſſa,
ut dixit *Alber. in d. l. ut vim, num.*3. ubi etiam *Caſtrenſ.
Fortun. Garz. Claud. Seyſſell.* & alii. & de jure Canonico,
ut per *Farinac. numer.* 10. *ibid.* licet contrarium teneat
16 *Decian. in tract. crim. lib.* 1. *cap.*19. *numer.*5. ubi, quod
quamvis de jure civili aggreſſus non teneatur aufuge-
re, & ſi interficiat aggreſſorem, non teneturs de homici-
dio, ſecus eſt de jure Canonico, & etiam in foro
conſcientiæ. *Covarr. in clem. ſi furioſus, p.*3. *§.*1. *numer.*1.
de homic. ubi teſtatur de communi Theologorum ſen-
tentia, & ſic etiam *Plaz. in epit. delict. cap.*28. *num.* 2.
*Honded. conſ.*99. *n.*10. *vol.* 1. *Clar. in d. §. homicidium, nu-*
17 19. & *Farinac. d. q.* 125. *numer.*10. & dicitur, probatum
eſſe, ad ſui defenſionem occidiſſe ex ſolo veriſimili, &
probabili timore, ac dubitatione. *Florian. in lege ſcien-
tiam. §. cum alter. D. ad l. Aquil. Salyc. in leg. ſi qui ag-
greſſorem, numer.*230. *ad leg. Cornel. de ſicar. Gramm de-*
18 *ciſ.*5. *Maſcard. de prob. concl.*1131. immo ſufficit armo-
rum terror, *Bald. in d. l. ut vim, Farin. d. q.*125. *numer.*52.
Et quod quis probabiliter offendi dubitare potuit,
*Gramm. conſ.*56. *num.*19. *Vulpel. conſ.*7. *nu.*8. *Campeg.* in-
ter *conſ. crimin. tom.*2. *conſ.*55. non enim debet expecta-
re, ut primo percutiatur, *gloſ. & Abb. in cap. olim, num.*
16. *de reſtit. ſpoliat. Gomez. var. reſol. tom.*3. *cap.*3. *numer.*
19 22. & inſultu probato, quicquid poſtmodum ſequu-
tum eſt, ad defenſam præſumitur, *Bart. in leg. etſi qua-
cunque D. ad leg. Aquil. Bald. & Salycet. in l.*1. *§. cum
Arietes, D. ſi quadrupes pauper. feciſſ. dicat. Vulpell. conſ.*
78. *num.*1. omnemque pœnam evadit ſi inſultantem, &
20 aggreſſorem occidat, *Farinac. d. q.* 125. *num.*57. maxime,
quando minans, ſeu inſultans eſt in actu vulnerandi,
21 vel occidendi, vel quando periculum eſt in expectatio-
ne, ut *numer.* 10. quibus accedit quod in hoc caſu fuit
diſparitas armorum reſpectu inquiſiti, non autem ag-
greſſoris, nam inquiſitus accipit enſem, aggreſſor ve-
22 ro tormentum igneum, ſive archibuſium, quod ma-
gnæ eſt conſiderationis, ut adnotavit idem *Farinac.
ibid. n.*93. & 355.
23 Diſcuſſo negotio in S. C. die 2. Octobris 1636. ad
relationem Regii Conſiliarii Catavitæ fuit reſolu-
tum, quod provocatus ad pugnam, etiam ſi in defen-
ſione modum exceſſerit, & provocantem interfece-
rit, non teneatur ad intereſſe, ea ratione, quia pro-
vocans videtur condonare, dum provocando poteſta-
tem aggreſſo dat, ut poſſit ad ſui defenſionem ipſum
occidere, & dicitur, hoc caſu renunciare juri ſuo
etiam in damnum ejus hæredum, & ideo homici-
dium non dicitur injuſtum reſpectu ipſius, bene tamen
poteſt puniri Judicis arbitrio, quia reſpectu Juſtitiæ,
& Dei, eſt injuſtum, prout in puncto poſt *Bannes qu.*
62. *articul.*2. *dub.*6. dixit *Leſſ. de juſt. & jur. lib.*2. *cap.*9.
dub. [illegible] & eum ſequitur *Nicol. Rebbe de homicid. lib.*
2. *capit.* 14. cujus verba tanquam punctualiſſima re-
feram, videlicet: *Dico ſecundo, probabile eſt, quod qui
provocatus alium occidit, non ſervato dicto moderamine,
ad reſtitutionem non teneatur, ex mente Angeli verb.
reſtitutio* 1. *verſ. homicida, & Sylveſtri verb. reſtitutio* 3.
Anton. etiam Gomez in tractat. de delict. cap. 3. *Ratio, quia,
ut multi cenſent, provocando, vel aggrediendo occiſus
amiſit jus ſuum, ad omnia damna ſubſequuta & moraliter
creditur, condonaſſe provocato omnem injuriam, &
damnum: Tenent quidem aliqui contrarium, ſed cum rationes
non urgent, Canoniſtæ aliqui idem exiſtimant, quan-
do non fuit quidem expreſſa provocatio, tales tamen in-
juria prolata fuerunt, quas vulgo & moraliter homines
ejuſdem ſortis, tam male ſolent accipere, ut fere infames
habeantur niſi occidant, mutilent, vel aliter armis inju-
riam ulciſcantur. Eſt enim hæc virtualis provocatio, &
24 pro tali communiter habetur. Quod ſi foret provocatio re-*

expreſſa, & mutua ſic, ut videantur, & præſumantur ſibi viciſſim damna condonaſſe, uterque liberatur à reſtitutione, nam ſecundum alios Authores præſumitur, ipſo facto facta condonatio. Ex dictis ſequitur, quod qui alium contumelia, vel injuria afficit, ſi ab illo minatus, juſta ratione ſe tueatur, & illum occidat, non tenetur ad homicidii compenſationem, ut contra *Martin. Navarr. cap.*15. tenet *Petr. Navarr. lib.*1. *cap.*3. cum *Sylveſtro, & Mercato,* & ſequitur *Leſſius loco* cit. & quidem *Martin. Navarr. in* 2. *par. decret. in* 5. *præcepto Decalogi, cap* 5. *numer.*13. loquitur in eo, qui debitum modum defenſionis excedit, & quando culpa læthalis exiſtit, juxta *text. in leg. ſi ex plagis*, §. *fin. D. ad leg. Aquil.* Verum *Rebell. de oblig. juſtit. p.*1. *lib.*2. *q.*12. *num.*7.
25 iſtam *Navarri* doctrinam non admitti ſimpliciter, ſed tenuit, quod quando occidendo, vel percutiendo excedit moderamen inculpatæ tutelæ, non teneatur ad
26 reſtitutionem niſi pro rat one exceſſus. Quomodo autem dicatur moderamen inculpatæ tutelæ, habetur ex *Sayro in Theſaur. caſuum conſcient. libro* 6. *cap.*17. *numero* 7. ubi, quod primò debet attendi tempus, ſcilicet, quod fiat incontinenti, ſecundo quod fiat cauſa defenſionis, tertio armorum æqualitas, quarto, quod id ſit, quo omiſſo, injuria repelli non poterat. Verum
27 quia omnia prædicta concurrebant in caſu prædicto, ideo reformando decretum M.C.V. condemnavimus inquiſitum ad exilium per biennium, cum abſolvendo à pœna damni, & intereſſe.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXV.

SUMMARIUM.

1 *Condemnatus pro homicidio ad pœnam extraordinariam, an, & quando poſſit condemnari ad partis intereſſe, & an condemnatus pro furto, poſſit condemnari ad reſtitutionem rei furtivæ, numero ſecundo.*

3 *Legatum factum minori, perſolvendum, quando pervenerit ad perfectam ætatem, quo tempore debeatur, tam de jure communi, quam Regni Neap. & num.*4. *ac* 6.

5 *Ætas legitima, jure communi inſpecto, poteſt per ſtatutum minui, vel augeri.*

6 *Minor, cui factum eſt legatum, conſequendum, quando pervenerit ad perfectam ætatem, ſi impetraverit veniam ætatis, an ſtatim debeatur.*

Diſpoſitio intelligi debet de perfectione naturali, non autem de fictione accidentali, ibid. & ſub numero 12.

7 *Ætas legitima, & perfecta æquiparatur, & quæ requiratur in Doctoratu, ſub n.* 12.

8 *Venia ætatis quo tempore concedi ſoleat, tam de jure communi, quam Regni Neap. n.*9. *ac* 10.

Minor, obtenta ætatis venia non poteſt alienare bona ſtabilia, abſque judicis decreto, d. n. 10.

11 *Doctor Neap. doctoratus cum Regia diſpenſatione ætatis non ingreditur locum inter Senatores Collegii Neapolitan. à die Doctoratus, ſed à prima die poſt completum annum* 21. *& num.* 14. *& non poteſt eſſe in judicio, & contrahere, abſque curatore, numero* 13.

12 *Doctor, qui gradum doctoratus fuit adeptus cum ætate completa annorum* 21. *præfertur Doctori, qui fuit doctoratus cum Regia diſpenſatione ætatis.*

1 HAbuit pro vero D. meus *hic*, à *num.* 4. per 8. quod inquiſitus & condemnatus pro homicidio ad pœnam extraordinariam, non poſſit condemnari ad intereſſe partis, niſi fuerit legitimè convictus, aut confeſſus, quam concluſionem comprobant *D. Danza de pugna Doctor lib.*3. *tit. de indic. proxim. & remot. cap.*1. *num.*8. ac *D. Reg. Sanfelic dec.*47. *num.*6. *& dec.*56. *n.*24. *l.*1. qui ita deciſum refert *dec.*226. *n.*8. *in fin. lib.*2. & quando eſt convictus, vel confeſſus de delicto patrato ad ſui defenſionem, etiam ſi modum exceſſerit adhuc condemnari non poteſt ad dictum intereſſe, ut deciſum refert D. meus *n.*9. de qua deciſione meminit pariter *D. Sanfel. d. dec.*226. *n* 9. qui *n.*27. ita alias determinatum per S.C. teſtatur, & conferunt tradita per *D. Epiſc. Marant. reſp.*83. à *n.*12. cum *ſeqq. p.*5.

2 Et ſicut Judex poteſt condemnare inquiſitum de homicidio ad intereſſe partis, ita etiam poteſt condemnare inquiſitum de furto ad reſtitutionem rei ablatæ, *Bart. in l. interdum*, §. *qui furem, ff. de furt. Iſern. in Conſtit.* incip. *Si quis in poſterum, in verb. novatas*, & hodie eſt indubitatum in hoc Regno per *Cap.* incip. *Si de furto.* immo ſi Judex per negligentiam omittat condemnationem rei furto ſubtractæ, tenetur in ſindicatu, ut ex *Parid. de Put.* tradit *D. Garzias à Tolet. dict.*48. *&* 275.

3 Hinc, dum D. meus *num.*5. agit de minore, ant obſervandum, quod legatum factum minori perſolvendum, cum pervenerit ad perfectam ætatem, debetur legatario, completo anno 25. attento jure communi, tunc enim perfecta dicitur ætas, *leg. cum filiofamilias* 48. *in fin. D. de leg.*2. *& tot. tit. D. de minor.* 25. *annor. D. Narbon in tract. de ætate, ann.*25. *q.*28. *num.*3. Iure verò
4 hujus Regni inſpecto, perfecta ætas intelligitur in 18. anno completo, tam in maſculo quam in fœmina, ut in *Conſtit.* incip. *Pœnam eorum, de reſti. minor.* voluit etiam *D. Reg. Rovit. in pragm.* 1 *num.*4. *de minor.* poteſt enim ætas legitima, de jure communi determinata
5 minui, vel augeri per ſtatutum, ut probat *D. Narbon. dict. ann.*25. *quæſt.*1 *num.*18. ubi pariter tradit, quod ex ſtatutis nonnullarum Civitatum cavetur, ut in 18. anno completo ætas legitima dicatur.

6 Verum, ſi legatarius minor 18. vel 25. annis reſpectivè, ut ſupra, veniam ætatis impetraverit, non dicitur perfectæ, vel legitimæ ætatis ad finem conſequendi legatum, ut expreſsè habetur in *leg. fin. Codic. de his, qui ven. ætat. impetr.* & in *l.*1. *C. ſi major, fact. rat. hab.* ac probant *gloſ. in d. l. cum filiofamilias, in verb. de ea ætate. Emanuel Coſta in l. Gallus* § *& quid ſi tantum p.*5. *n.*46. *D. de libro & poſth. Odd. Cald.* & alii quos recenſet *D. Narbon. d. q.*1. *n.*15. *verſ. Emanuel Coſta*, ſiquidem de perfectione naturali, non autem de accidentali fictione diſpoſitio intelligenda eſt, *d. l. fin. D. Recch. de privil. Doctor. Colleg. Neap* §.1. *num.*84. & li-
7 cet *Coſt. Odd. Cald. & D. Narbon.* aliique per ipſos adducti loquantur de ætate legitima, tamen idem dicitur de ætate perfecta, uno enim, vel altero modo, ſi fiat diſpoſitio, ſemper intelligitur de ætate annor. 25. completorum, ut ſtatuitur in *d. l. fin.*

8 Quæ quidem ætatis venia, jure communi attento non conceditur, niſi maſculus 20. annum compleverit, ac fœmina decimum, & octavum annum ingreſſa fuerit, *l.*2. *C. de his, qui ven. ætat. impetr.* In-
9 ſpecto vero jure Regni concedi ſolet per Collat. conſtituto de qualitate, & habilitate minoris, qui conſiderate, & ſapienter res ſuas agit, nedum circa adminiſtrationem bonorum allodialium, ut refert *D. Sanfelic. in prax. judic. ſect.*26. *numero* 10. ſed etiam circa
10 feudalia, & proinde feudatariis minoribus 18. annis, ſed majoribus annis 16. pluries fuit per Collat. Conſil. conceſſa adminiſtratio bonorum burgenſaticorum, & feudalium, non obſtante, quod non ſint annor. 18. dummodo non alienent, aut obligent bona ſtabilia abſque decreto, ut per *D. Sanfelic. ibid. numero* 11. quæ quidem prohibitio alienationis eſt fundata in diſpoſitione *d. l.*2.

Hinc, ex *d. l. fin. C. de his, qui ven. ætat. imper.* ni fal-
11 lor, decidi poteſt alius articulus à Me excitatus & à nemine hucuſque tractatus quod Doctor Neapolit.

doctoratus in Almo Collegio Neap. cum Regiâ diſ-
penſatione ætatis, ut fieri ſolet, ſed raro, ad tradi-
ta per *D.Recch.de privil.Doctor. Collect. Neap.* inter-
pretationem *Privil.Regina Joanne II.in præfat.* ſub *nu.*
24.& 25. eo, quod licet de jure communi quis docto-
rari poſſit, ſi 17. annum habeat ad *text.in l.1.§.pueri-
tiam, D. de poſtul. D.Rovit.* qui alios citat in *rubr.nu.*
11.de Schol. doctor. & noviſſimè *D. Philipp. Mareſca,*
qui *D.Marci* patris olim utriuſque M.C.V.Iudicis, ex
omni parte digniſſimi ſemitas ſectatur, in *Comment.ad
pragm. 9. cap.4.* ſub *numer.83.* eodem *titul.* tamen de
jure Regni ætas annorum 21. completorum requi-
ritur, ut in *pragm. 7.verſicul. 5.* eodem *titul.de Schol.
doctor.*edita in anno 1591. de qua *Rovit & D. Recch.*
ubi ſupr.non ſubingreditur locum inter Senatores di-
cti Almi Collegii Neap.à die Doctoratus, ſed a prima
12 die poſt completum annum 21. & proinde, ſi alius ſe-
periatur doctoratus, cum completa ætate annorum
21. præfertur illi, qui prius gradum Doctoratus ade-
ptus eſt, cum Regia tamen diſpenſatione, attendi
enim debet ætas, à jure communi, vel à ſtatuto re-
quiſita, licet ætatis venia ſit impetrata. diſpoſitio nam-
que intelligi debet de ætate naturali, a jure communi,
vel à ſtatuto determinata, non autem de fictione acci-
dentali, ex diſpenſatione proveniente, ut probavi ſub
num.6. ex *text. in d.l.fin.* & faciunt tradita in ſimili
per *D.Recch.in proœm.d.num.15.*ubi quod minor. cum
venia ætatis Doctoratus, non poteſt eſſe in judicio,
& abſque curatore contrahere, dignitas enim Docto-
ratus non implet annorum numerum, & diſpenſatio
tollit tantum obſtaculum ætatis, ut poſſit doctora-
ri,ſed non facit eum habilem ad contrahendum, & eſſe
in judicio ſine curatore, hoc enim expreſſè erat con-
cedendum, ex *Bald.in leg.ſed & milites, § qui autem
numero 2. D. de excuſ.tut. Bologn. in authent. habita,
C. ne filius pro patre* & diſputatio ætatis, unum tan-
tum continet, ut poſſit doctorari, non obſtante mi-
nori ætate non duo,ut poſſit etiam contrahere, & eſſe
in judicio, vel gaudere in Collegio à die doctora-
tus, & in dividuis, & ſeparabilibus duæ ſunt gratiæ,
etſi una habere non poteſt locum, habebit alia, ut
probat ex *leg. 1. §. Trebatius, D. de aqua quotid.&
4 æſtiv* & aliis juribus, & *DD. ibi* adductis, & ſic iſte
Doctor Neapolitanus debebat etiam obtinere aliam
diſpenſationem gaudendi in dicto Collegio à die do-
ctoratus, alias in eo gaudere non debet, niſi à die
completi anni 21. ut ſupr.fundavimus.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Carceratus pro debito, & aufugiens, fractis carceribus
qua pœna puniri debeat, late explicatur.

SUMMARIUM.

1 *Pœna fracti carceris habet locum etiam, ubi quis inno-
cens eſſet.*
Sed contrarium,n.2.
3 *Aufugiens à carceribus, qui ſub fidejuſſoribus erat libe-
randus,amittit beneficium.*
4 *Injuſtè carceratus, ſi aliter evadere nequeat, poteſt
Cuſtodes, ipſum illicite cuſtodientes occidere im-
punè.*
*Sed intellige, dummodo non fractis carceribus nu-
mero 5.*
6 *Injuſte captus dici non poteſt, qui Judicis ordine ca-
pitur.*
7 *Debitor carceratus pro publico, vel privato debito, ſi
fractis carceribus aufugerit, tenetur eadem pœna,
qua puniuntur carcerum effractores.*
8 *Effugientis fracto carcere, quanam pœna ſit.*
9 *Pœna capitis,pœna ultimi ſupplicii eſt.*
Sed contrarium, n.10.
11 *Verbum, ſupplicium,an, & quando naturalem impor-
tet mortem.*
12 *Pœna fracti carceris, arbitrio Judicis remittenda eſt.*
13 *Eximens carceratum à manibus Birruariorum, qua
pœna puniatur.*
14 *Et quid, ſi carceratus eſſet pro debito, numero 14.
& 15.*
16 *Pœna fracti carceris cum conſpiratione, capitalis eſt.*
17 *Deciſio cauſa adducitur.*

DECISIO LXXVI.

Cum eſſet inquiſitus Jo.Bernardinus Tomaſolus
de Foſſacca de pluribus delictis, & per di-
ctam Curiam condemnatus ad remigandum, ejus
vita durante, & per dictum inquiſitum appellatum ad
N.C.V.viſum fuit, eſſe torquendum pro furto certæ
quantitatis frumenti, eoque torto & non confeſſo,
fuit condemnatus ad remigandum triennium pro fra-
ctura carceris Civitatis Lanciani, pro quo delicto
erat jam confeſſus, pro cæteris verò delictis fuit li-
beratus in forma, & introducta cauſa appellationis
in S.C. ad inſtantiam inquiſiti, & mihi commiſſa,
dubitavimus, qua pœna erat mulctandus ſiquidem
teſtes Fiſci dicebant, quod in dictis carceribus erat
5 detentus pro debito civili, verum pro parte Regii
Fiſci conſiderabatur, quod pœna fracti carceris
incurrunt etiam hi, qui innocentes ſunt, ut habetur
ex *text. in leg. meos, Digeſtis de cuſtod. & exhibit. reo-
rum.* ubi expreſſe dicit *Calliſtratus* Iureconſultus,
quod quamvis innocentes ex eo crimine inveniantur,
propter quod miſſi ſunt in carcerem, tamen punien-
di ſunt & *ibi gloſ. in verbo puniendi*, & *Bartol. &
Ang.num.2.*& alii per *Maſcard.de prob.concl.820.num.*
2 *6.*& cavendum eſt à *Menoch. de arb. Jud. libro ſecun-
do cent. 4. caſ.301. numero 15.* ubi dicit, quod inju-
ſtè carceratus, poteſt carceris parietes infringere, &
impunè effugere, ut bene advertit *Addit. ad dec. Pe-
guer.1.* & ſic etiam *Maſcard. d. concluſ. 820. num.
16.* nam *Paris de Puteo de ſindicatu in §.carcer.* ab ipſo
Menoch. allegatus, probat totum contrarium, dum
dicit,quod reus, qui ſub fidejuſſoribus erit liberandus,
3 ſi à carcere aufugiat, perdit beneficium, & in *§. ſi Iu-
dex numero 4.in fin.*licet dicat, quod illicitè, & inju-
ſtè captus, poteſt, ſi aliter evadere non poſſet cuſto-
4 des ipſum illicitè cuſtodientes occidere impunè, ex
text.in leg. nihil ff.de captiv. tamen eſt intelligendum,
5 dummodo non fractis carceribus, & de injuſtè capto
non ordine Iudicis, quia non dicitur injuſtè captus,
qui ordine Superioris capitur, nec *text.in dict.l.nihil*
6 loquitur de Iudice ut advertit idem *Paris ibidem, in
fin.*Sic etiam *Petr.Duenna in regul.393.lim.4.*dicit, non
eſſe puniendum pœna mortis, & hoc idem voluit *D.
dec.Covarr.lib.1.var.reſol.c.2.*& alii allegati per ipſum
videndus eſt etiam *Facbin.controv. jur. lib.9. cap.71.* &
ne deficiat particularis authoritas in debitore publico
vel privato, qui fractis carceribus aufugit, quod te-
neatur eadem pœna, qua puniuntur carcerum effra-
7 ctores,tenuerunt *Cuman. conſ.105. Boſſ. in titul. de ef-
fract.carcer.num.1.verſicul procedit hac pœna,* & eos
ſequitur etiam *Farinac. de carcer,& carcerat.q.30. n.
81.* ubi pleniſſime de materia. Sed quæ ſit pœna eo-
rum, qui fracto carcere effugiunt, *text.in dict.l.in* eos
hoc non dicit, ſed habetur ex *text.in l.1. in princ. ff. de
effractor.& expil.* ubi dicitur, capite eſſe puniendos,
hoc etiam excipitur ex *l.milites agrum, §. ejus fugam,
ff.de re milit.*quia attenditur hæc violatio, & Superio-
8 rum contemptus non cauſa, dicitur autem carcer lo-
eus

cus facet, ut *ibidem Farinac.* advertit, hinc *Doctores* aliqui dixerunt, hanc pœnam capitis, eſſe pœnam
9 ultimi ſupplicii, & ita tenuerunt *Felin.in cap.nullus n. 3.in fin.de praſump.Marſil.in §.attingam, num. 36.* ubi concordantes allegat, *Boſſ.tit.de carcer.num.5.Plaza. in epithom.delict.cap.10.num.16.* & alii per *Farin. de carcer.& carcerat.d.q.30.n.3. Duarea.in tit. de effract. Fachin.controv.jur.d.lib.9.cap.64.Caball. reſol.crim. 8. num.28.Boer.* latiſſimè *dec.213.*ubi ſub *numer.22.* verſus *fin.*dicit, quod ſi quis nedum conſpiravit, ſed conſpirationem ad effectum produxerit, & affracto carcere, fugit, pœna ultimi ſupplicii eſt puniendus, per *text.*
10 *in d.l.1.de effract.*ad quod allegat *Joan.Andr.Felin.Oldrad.* & alios. Alii verò dixerunt, quod hæc capitis pœna non ſit ultimi ſupplicii, ſed alia mitior, ut voluit *Petr.Daem. in dict.regul.393.in 9.limitation & gloſ.in leg. 1. C. ne Chriſtian. mancip. in verbo capitali*, & in *leg.ne frumentum*, ubi *Bald.& Salicet. Cod. quæ res vend non poſſunt.* & in *leg. tranſigere, Codice de tranſact.*ex alia *gloſ.* in jure Canonico in *cap. quanto in verb.defraudatam*, ubi *Ioan.Andr.de jure jur.*quam opinionem ſequitur *Urſil.ad Afflict.dec.404.num.16.* ubi dicit, ſic de facto obtinuiſſe, & pro hac opinione fuiſſe judicatum, dicit *Peregr.in dict dec.1.in fi.*ubi carceratus, qui prævia conſpiratione, & fractura carceris aufugit, quia erat inquiſitus de variis delictis capitalibus, quæ ſi probata fuiſſent, reos eſſet mortis, fuit ad ſervitium Regiarum Triremium perpetuo condemnatus, quod ex eo probatur quotieſcunque dicto
11 verbo, *ſupplicium*, non reperitur additum aliquod ex adjectivis, ſcilicet *ultimum, noviſſimum, ſaviſſimum*, aut *amariſſimum*, non importare mortem naturalem, prob. *text. in leg. qui ultimo. ff. de pœn, leg.Codic.de ſumm.Trinit. & fid. Cathol. leg. præſenti Cod de his, qui ad Eccleſ.confug. Farinac. de delict.& pœn.quaſt.19.numero decimo & de carcer.& carcerat. d.q.30.numero 5.Peguer.in dict.dec.1.in add.fin. Fachin. controv jur.d lib.9.c.64.Guazz.ad deſenſ. reor. deſenſ. 6.c.1.num.80.*

Tertia eſt opinio, quòd pœna fracti carceris ſit Iu-
12 dicis arbitrio remiſſa, habita conſideratione ad qualitatem criminis pro quo erat carceratus, ad contemptum Iudicis qualitatem carcerum, ac ſecundum circumſtantias factorum, & qualitates perſonarum, *Jodoch. in practic. crimin. capit. 10. numero nono titul. de vi privat. Bart.in leg.1.§.is videtur,num. 6.*ubi etiam *Cagnol.numero 27.in fin ff.ſi quis jus dicenti non obtemperaverit Joan.Faber.in §.item adverſus num.9. Inſt.de act.Boſſ.in tract.crimin.titul.de captur.numero 16.in fin. Farin d.q.30.de carcer. & carcerat. numero 93. & 94. Caball.d.reſol.8.*ubi particicat eximentem carceratum ex carcere vel ex familia Curiæ, vel ipſum eximentem
13 *num.11.& 12.* ubi teſtatur, diverſimode vidiſſe judicari, aliquando enim fuerunt ultimo ſupplicio taliter eximentes condemnati, aliquando ad triremes ad tempus, vel in perpetuum, aliquando pœna exilii temporalis & etiam pœna pecuniaria, videndus eſt etiam *Maſcard. concl.265. & 266. Clar.practic. crimin. q. 21.n.16* ubi etiam *Baiard.*

Hinc, in hac Civitate refert *Caravita*, quod quatuor eximentes carceratum pro debito à manibus Bir-
14 ruariorum fuerunt ſtatim furca ſuſpenſi, & in fruſta ſciſſi in *Rit.160.numero ſecundo* de quo facto meminit *Clar.qu.68.numero 10.* licet *Baiard. ibidem numero 33.* advertat, quod iſta ſententia fuit injuſta, & de caſu prædicto mentionem facit etiam *Farinac.qu.3. de carcer.& carcerat.numero 7.& Caball de reſolut.crimin.8. numero ſeptimo*, licet hoc non fuerit per Iudices judicatum, ſed ex ſpeciali ordine Proregis ex cauſis particularibus exequutum, ut *ibidem* advertit *Caball.* & licet *Caravita* referat, hunc caſum contigiſſe, tempore, quo Regnum gubernabat Dux da Alcala, errat, ſiquidem hoc fuit tempore D.Petri de Toletano in anno 1546. nec fuerunt furca ſuſpenſi ut ipſe dicit, ſed quia exemptus erat pauper homo pro debito captus, & eximentes erant Nobiles de Sedili Portæ novæ, Idem Regni Prorex mandavit, tres ex illi Iuvenibus qui annum 16. ætatis non excedebant, per quoddam ejus Mancipium jugulari, & poſtmodum per pedes eorum cadavera trahi in platea Caſtrinovi in Capella intus caſtrum prædictum, in qua quidem ſententia nullus ex Iudicibus M. C. V. voluit interveniré & ſeveriſſima illa viſa fuit, & de ea quærimonias habuit idem Prorex apud ſuam Cæſaream Majeſtatem, ut notat *Alphonſ. Ulloa in Vita Caroli Quinti Cæſaris lib. 4. fol. 210.* dum tumultus Neapol.intuitu Tribunalis Inquiſitionis, oritur, & de hoc facto mentionem facit etiam *Viv. deciſion. 92.* qui tamen in caſu ſuo dicit, eximentem carceratum pro debito fuiſſe ad
15 pœnam exilii per biennium, & ad intereſſe partis condemnatum, verum in S. C. fuiſſe eximentem carceratum pro debito, ad pœnam triremium condemnatum per biennium refert *Vinc.de Franch.dec.442.* ex quibus apparet, totum eſſe Iudicis arbitrio remit-
16 tendum, & tandem fuit conſideratum, quod quamvis jure ſtricto pœna effractoris carceris cum conſpiratione, ſit pœna capitalis, ut dixerunt *Coer.Farinac.*& alii allegati, attamen dicit *Caball.d.reſolut.8.nu. 4.*nunquam vidiſſe, hoc obſervari, ſolent enim mitius puniri, & ad ſummum, ad pœnam exilii temporalis, vel
17 pecuniariam, aut ictuum funis prout Iudici convenire videtur. Et propterea die 12.Octobr. 1634. condemnavimus prædictum inquiſitum ad exulandum per quinquennium extra Provinciam, reformando decretum M.C per quod erat condemnatus ad remigandum per triennium, me exiſtente Commiſſario. Noviſſimè autem prodierunt in lucem *Vota civilia, & criminalia Joan.Baptiſta de Thore*, quæ poſt hæc ſcripta ad meas pervenerunt manus, qui in *vot.41.*multa cumulat ad materiam, & aliquas deciſiones refert.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Carceratus pro debito, qui aufugit, fractis carceribus qua pœna puniatur,*

2 *Cuſtos carceris tenetur ad ſatisfaciendum creditori, ſi debitor carceratus aufugit fractis carceribus, & an, & quando, & qua pœna, puniatur, accedente dolo, vel culpa, num.4.*

3 *Eximens carceratum pro debito à carceribus, vel à manibus Curiæ, punitur pœna exilii, etiam ſi reduxerit carceratum ad carceres, num.5.*

6 *Carceratus habilitatus in Camera, vel in Palatio, ſi aufugit, fracto muro punitur, & quid ſi teneat domum loco carceris, cum fidejuſſione, ſub certa pœna de non diſcedendo, numero 7.*

Detentus per Palatium dicitur carceratus, ſed ſi aufugit, non habetur pro confeſſo, d.n.6.

8 *Carceratus ligatus funibus, vel compedibus detentus. ſi fregit funes, vel compedes abſtulerit, & aufugit per oſtium apertum, vel per feneſtram, punitur, ac etiam ſi tranſcendat muros carceris cum funibus, n.9.*

1 DIſcuſſum in hac deciſione fuit, quænam pœna ſit imponenda carcerato pro debito, qui fractis carceribus aufugit, & tres *Doctor.* opiniones refert Domin. meus, & ſecundum tertiam opinionem, quod puniatur carceratus aufugiens, pœna Judicis arbitraria deciſum refert *nu.17.* quam deciſionem allegat, & proſequitur *D.Danza de pugn. Doct.l.3.tit.de ſentent.forjud.c.10.n.21.* qui in articulo eod.*lib.3.tit.de confeſſ. & confeſſ. c.13.à numero vigeſimo ſexto,* cum pluribus *ſeqq.* diſtin-

gue

guit plures caſus, quos recenſere laborioſum eſſet,
ideo lectorem ad ipſum remitto, rogo, videatur, nam
2 materiam bene explicat, certum tamen eſt quod cu-
ſtos carceris tenetur creditori ſatisfacere debitum, *An-
gel in leg. ſed eximens, § item ſi quis, ff. ne quid in loc.
publ.* aliique relati per *D. Novar. dec. 4. num.* 8. ſic
3 etiam tenetur eximens dictum carceratum pro debito
à carceribus, ut deciſum tradit D. meus *num.* 15. & vo-
luit pariter *Farinac. deciſ. crim. 76. num. 5. lib.* 1. ac ita
etiam judicatum refert *D. Thor. in compend. dec. par. 3.
verb. eximens*, an autem, quando, & qua pœna punia-
4 tur cuſtos carceris, ob fugam carcerati, dolo vel
culpa accedente tradit, *D. Reg. Sanfelic. deciſ. 46. num.
4. 5. lib.* 1. ſic etiam eximens carceratum pro debito à
manibus Curiæ, non evadit pœnam exilii temporalis,
quamvis illum ad carceres adduxerit, ut determinatum
dicit *D. Novar. dec. 96. num.* 2.
6 Idque procedit etiam in habilitato in Camera, vel
Palatio, ſi fracto muro aufugit eadem enim militat ra-
tio D *Danza dict. capu* 13. *numero* 29. Detentus enim
per Palatium, dicitur carceratus, *D. Novar. quæſt.* 137.
7 *numero ſeptimo lib. 1. quæſtion. forenſ.* licet ſi fugiat, qui
tenet domum loco carceris cum pœnali fidejuſſione,
non dicatur confeſſus, *D. Maſull* doctus Additionator
ad *Capyc. deciſ.* 154. Verum hoc caſu fractura carceris
probatur per teſtes deponentes, illum exiiſſe à domo
& quod facta perquiſitione, non fuit ibi repertus, ipſi
tamen teſtes debent examinari, citata parte, aliàs non
probant, ut deciſum indicat *D. Novar. deciſ. 61. nume-
ro ſecundo in fin.* ſic pariter ligatus funibus, vel com-
8 pedibus detentus, ſi funes fregerit, vel compedes
abſtulerit, & fugit per oſtium apertum, vel per fene-
ſtram, punitur tanquam effractor carceris, *Caball. re-
ſolut. crim. 8. numero* 33. *D. Danza* ubi ſupra *num.* 30. Item
9 ſi carceratus tranſcendat muros carceris cum funibus,
nam adhuc punitur, ut effractor carcerum, *D. Dan-
za ibid. numero* 36. In quibus tamen caſibus non pu-
niatur uti effractor carceris, ponit *D. Danza loc. citat.* à
numero 37. cum *ſeqq.* & ad materiam fractionis carce-
ris, vide etiam *Ciazz. ad reor. defenſ. diſcept. crim. 14. &
conſ. 11. lib. 2.* ac D. *Sanfelic. deciſio. 47. lib.* 1.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Pœna contumaciæ quæ ſit, tam de jure communi, quam de jure Regni, & quid obſervetur, tam in M. C. V. quam in aliis Regni Tribunalibus, & quæ pœna poſſit exigi per Barones.

SUMMARIUM.

1 *Pœna contumaciæ, de jure communi arbitrio Judicis remittitur.*
Contrarium de jure Regni, num. 23.
Pœna contumaciæ in Regno quanta ſit, num. 2.
Quando locum habeat, n. 9.
Et qualiter in praxi obſervetur, num. 24. 25. & 26.
3 Conſtitut. Pœnam novem unciarum *hodie non ſervatur.*
4 Conſtitut. Grandis utilitas *procedit etiam in Baronibus.*
5 Conſtitut. Reivendicatione *non militat reſpectu Baronis.*
Intellige, ut num. 6.
7 *Barones ante Reges Aragoneos non habebant merum Imperium.*
8 *Pœna contumaciæ in civilibus quanta ſit in Regno.*
10 *Contumax citationis ad informandum tenetur ad pœnam, in mandato contentam.*
Et quid in praxi obſervetur, n. 11.
12 *In materia juriſdictionis ſufficit, actum aliquem ad illam pertinentem exercere.*
13 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio probatur per bannum, etiam non probato, quod ſit ei paritum.*
14 *Vltimus actus in poſſeſſorio attenditur.*
15 *Manuteneri debet in poſſeſſione, qui in jure fundatam habet intentionem, & n.* 30.
16 *Baro in judicio ſummariſſimo eſt manutenendus lite pendente contra vaſallos.*
17 *Regula* text. c. perſonæ, de privil. in 6. *limitatur altero ex litigantibus poſſidente.*
Item limitatur in aliis caſibus, num. 18. & 19.
Item limitatur in poſſeſſorio ſummariiſſimo, numero 20.
21 *Non præſentans ſcripturam, quæ veroſimiliter eſt penes eum oritur præſumptio in contrarium.*
22 *Poſſeſſio junior habetur pro turbatione, & non eſt manutenibilis in præjudicium veri poſſeſſoris, non habentis ſe pro ſpoliato.*
32 *Ius commune reſpectu taxationis contumaciæ eſt correctum per* Regni Conſtit.
24 *Pœna contumaciæ tertiæ partis mobilium hodie non ſervatur, niſi in contumace ad capitula, numero ſeqq.*
27 *Taxatio pœnarum contumacium, quæ hodie fiunt per Regium Fiſcum procedit ex particulari cedula Domini Proregis.*
28 *Quæ in mera facultate conſiſtunt præſcriptione non tolluntur.*
29 *Præſcriptio incipit currere à die impedimenti.*
31 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO LXXVII.

1 IN cauſa Vniverſitatis, Civitatis, Vici Equenſis
cum Illuſtr. Principe Satriani, ejus utili Domino
fuit coram Me uti Commiſſario pro parte dictæ Ci-
vitatis inſtatum per viam gravaminis, debere abſtine-
re, tam dictum ejus utilem Dominum, quam ejus of-
ficiales à taxatione, pœnæ contumaciæ, quæ, nemine
audito, ſed ſolum pro arbitrio voluntatis noviſſimè
taxabantur, pro quarum pœnarum executione pro-
cedebatur de facto, etiam ad carcerationem Inquiſi-
torum, quo gravamine propoſito, viſum fuit mihi
domi providere, quod pro recognitione expoſitorum
Curia dictæ Civitatis tranſmitteret acta, & interim
per dies ſuperſederetur quibus tranſmiſſis, dicebatur
pro parte Baronis, hoc ejus Officialibus licitum
fuiſſe, ſive enim attendamus jus commune Roma-
norum, pœna contumaciæ remittitur Iudicis arbi-
trio, qui debet procedere ad illam imponendam,
conſiderata magnitudine cauſæ, & perſonarum quali-
tate, ut habetur ex *l. unic.* ubi DD. *ff. ſi quis jus di-
centi non obtemper.* & tradit *Afflict. in Conſtitut. Regn.
Pœnam novem unciarum, numero* 2. & *Vrſ. deciſio.*
252. *numero* 2. Sive attendamus jus Regni, & pœna
2 contumaciæ eſt tertiæ partis bonorum mobilium prout
ſunt duæ *Conſtitutiones*, una incipient. *Pœnam novem
unciarum*, quæ loquitur de pœna contumaciæ in ci-
vilibus, alia vero, quæ incip. *Grandis utilitas*, & lo-
quitur de pœna contumaciæ in criminalibus, licet reſ-
pectu contumaciæ in civilibus *Conſtitutio* non ſer-
3 vetur, ut teſtatur *D. Reg. Tap. in dict. Conſtitut.
Pœnam unciarum, in libr. 6. juris Regni, numero primo
Capiblan. de Baron. pragmatic.* 16. *numero* 74. *tom.* 1. &
quamvis *Conſtitutiones* prædictæ loquantur in contu-
macia contracta coram Magiſtro Iuſtitiario, qui ho-
die eſt Tribunal M. C. V. vel Iuſtitiario, cujus loco
ſunt Reg. Audientiæ; attamen idem procedere in Ba-
4 ronibus, habetur ex *Afflict. in d. Conſtitut. Pœnam no-
vem unciarum. numer.* 2. & noviſſimè ingenioſus, ac
doctus *Montanus de Regal. fol.* 105. *num.* 18. & quam-
vis

vis *gloſſ.4.in Conſtitution.Regn.* incipient. *Revendica-*
5 *tione*, expreſsè dicat, quod pœna, quæ datur contu-
maci in judicio reivendicationis habet locum in iis,qui
conveniuntur in M.C.V.vel coram Iuſtitiario, nam hi,
qui conveniontur coram Baronibus, vel Baiulis pu-
niuntur in uno auguſtali pro qualibet contumacia,
6 quod etiam habetur ex dicta *Conſtitut. Pœnam novem*
unciarum, ubi *gloſ. in verb. inducitur*, & ſequitur
Capyc. in repet. cap. Imperialem, §.calledis, numer.8.
verſicul.& licet, de prohib.feud. alien. per Federic. ta-
men loquuntur in Barone, oon habente merum Im-
perium, prout communiter Barones ante Reges Ara-
goneos non habebant, niſi tantum juriſdictionem civi-
lem, ot habetur ex *Andr.in cap.1.§. quacunque de pac.*
7 *tenend.*& idem *Capyc.in loc.* ſupra allegat. paulo ante
ponit regulam, quod Barones Regni, regulariter non
habent merom Imperium,& ſic ſe declarat etiam idem
Capyc.in inveſt.fend.in verb.prærogativæ verſicul.Baro-
nes, fol.90.& opinione diſtinguit *Moman.* ita *Capyc.*
intelligendo in *loco* ſupra alleg. & in his terminis lo-
quitur *Capiblanc.in pragmat.14. de Baron. numero 72.*
8 ubi dicit, quod in Regno ſolet exigi pro pœna contu-
maciæ citationis civilis, tantum unum, vel minus,
ſecundum loci conſuetudinem, & ſic hodie, quod
Barones habent merum Imperium, poſſont io Cri-
minalibus exigere pœnam tertiæ partis bonorum mo-
bilium, quod tamen ſervatur in M. C. V. in citato
ad capitula, ſecus tamen, quando eſſet contumax
citationis ad informandum; quia tunc noo condem-
10 natur contumax, niſi ad pœnam in mandato conten-
tam, ut teſtatur *Reg. Tap.in annotat.ad dict.Conſtitut.*
Pœnam novem unciarum, licet noviſſimis temporibus
Regius Fiſci patronus, attenta qualitate inquiſiti, &
11 gravitate ioquiſitionis, taxare ſoleat quantitatem
exigeodam à quolibet contumacè, quod practicare
intendebat dict. Ill. Princeps in dicta civitate Vici,
ex qua practica oullum gravamen inferri vaſallis,
dicebant ejus Advocati, nam ſive attendamus jus
commune, & eſt hæc pœna Iudicis arbitraria, ſive
attendamus *Regni Conſtitutiones*, & eſt pœna tertiæ
partis mobilium, quare ipſos mulctando in pecunia
eſt,ob majorem erga vaſallos charitatem,quia ſemper
minor eſt ipſa tertia partem mobilium, nam in ea im-
ponenda inſpicitur qualitas delicti,& divitiarum inqui-
ſiti;& ex hoc etiam inoleviſſe, dicebant noviſſimam
obſervantiam M. C. V. io qua Fiſci patronus eas
taxat, tanto magis, quia dicta Curia Vici pœnas con-
tumaciæ exigebat in delictis gravibus,pro quibos ve-
niret imponenda pœna mortis naturalis, vel trite-
mium, & in hac poſſeſſione prætendebat conſervari
lite pendente, cum in iis, quæ ad juriſdictionem per-
tineot, ſufficiat in poſſeſſorio exercuiſſe aliquem
12 actum, ad illam juriſdictionem pertinentem, ut poſt
Bart. & alio dixit *Gomez. in l. 45. Tauri, numer. 42.*
Parlador. quotid. diffin. 26. numer.6. in ſeſquicentaria
& quatenus Vniverſitas Vici prætenderet, non appa-
rere ſolutiooes factas pro pœna contumaciæ, juxta
taxam, nam pro fundanda poſſeſſione alicujus juriſ-
dictionis non requiritur de eſſentia probare, quod
fuerit per ſolutionem decretis Curiæ obtemperatom
quia ſecundum *Bald.* in ejos *Margarita in verb. poſ-*
ſeſſio, quem refert, & ſequitur *Capyc. decis. 27. nu-*
13 *mero 30. in fin.* per bannum, quamvis eo non ſit pari-
tum, probatur quaſi poſſeſſio, *Marcell. de Maur. al-*
leg.2.numero 11. & per plures proceſſus apparebat de
dicta taxatione pœnarum contumaciæ, & de ipſa
poſſeſſione non eſſe dubitandum, quia Vniverſitas
eſt illa, quæ comparuit, inſtando, provideri, quod
14 Baro abſtineat, & quod in poſſeſſoriis attendatur ul-
timus actus, habetur ex *Anna alleg.131. Maſtrill.decis.*
52.Franch.d. 548. maxime ad conſervandum aliquem
in poſſeſſione in corporalibus, *Covarr.pract.q.c.17.in*
fin. Menoch. conſil. 116. num. 6. & noviſſimè *Conſil.*
Marcian. omnium virtutum genere ornatiſſimus *conſ.*
*32.num.7.*Et propterea concludebatur pro parte Baro-
nis, ipſum lite pendente eſſe manutenendum, nedum
15 quia ipſi jus commune; & Conſtitutionis aſſiſtit, jux-
ta *text.* in vulgo *c. cum perſona, de privil. in 6.* & ex
tradit. per *De Ponte conſil.97.nu.26.lib.1. Rendell. de*
paſcuis, & foreſt. cap. 3. fol. 66. Navar. de gravam.
vaſall.tom.2.prælud.1.num.2.& 3. qui deciſionem refert
S.C. Verum etiam, quia eſt in poſſeſſione, ſeu quaſi
16 taliter taxandi contumaciis; & Baro debet in poſſeſ-
ſione manuteneri contra vaſallos; ut judicatum refert
in S.C. *Ann.in ſing.556.*

Pro parte verò Vniverſitatis dicebatur, quod hæc
17 regola juris aſſiſtentiæ, quæ deſumitur ax dict. *cap.*
cum perſona, non ſemper eſt vera, quamvis enim plu-
ries in Rota Romana ſit judicatum pro dicta regula,
ut habetur ex *Seraphin. in decis. 1497. & 1463. Caſſa-*
dor.decis.8.numero 2. de cauſ.poſſeſſ. & propriet. & latè
*Gratian.*qui plures alias ſimiles deciſiones affert *diſce-*
ptat.forenſ.cap.801.numer.27.& c.802.num.17.volum.5.
latiſſimè etiam *Ludov. Poſt. in tract. de manutenendo,*
18 *obſervat.45.in princip.* tamen hoc procedit, quando
noo conſtat de poſſeſſione alicujus ex litigantibus, al-
tero enim poſſidente non habet locum dicta regula,
ſed eſt in poſſeſſione conſervandus is, qoi poſſidet,
ut habetur ex eadem *Rota Romana* in recollectis per
Farinac.tom.1. in recent. in decis. 685. numero ſecundo
& habetur etiam ex *Abb. in capit. 1. ut lit. pend. Lan-*
bel. de attent.p.2.capit.4.declarat.4. numero ſexto Lu-
*dovic.decis.*312.ubi latè *Additionator.* Secundo limi-
19 tatur,ut regula non procedat, quando juris aſſiſten-
tia redditur turbida, ut fundat idem *Ludovic.Poſt.in*
dec.200.n.25.& dec.217.poſt tract.de manuten.

Et demum dicebatur; regulam prædictam practi-
20 cari in poſſeſſorio ordinario, ſecus vero in poſſeſſorio
ſummariiſſimo de quo erat agendum in præſenti cauſa,
prout in jure paſcendi, & ejus quaſi poſſeſſione in
alieno prædio judicatum fuiſſe in S.C. refert *Capyc.*
*decis.186.*obi quamvis de jure quælibet res præſumatur
libera, & ſic jus aſſiſtat pro Domino territorii, tamen
fuit judicatum pro poſſidente ſervitutem juris paſ-
cendi.

Quæ dicebatur concurrere in præſenti cauſa, quia
nunquam Baro fuit in poſſeſſione exigendi has pœnas
contumaciæ, & Vniverſitas fuit in poſſeſſione non
ſolvendi, quæ poſſeſſio negativa Vniverſitatis dice-
batur probari eo ipſo, qui Baro non produxit ſolutio-
nes factas pro iſtis pœnis, quod ſibi ſatis facile fuiſ-
ſet ex libris Ærariorum, ex qua exhibitione ſcripturæ
21 quæ veriſimiliter eſt pœnes partem, præſumptio eſt
contra eam non præſentantem, *Cravett. conſil. 112.*
numero 16. ubi quod non ſufficit dicere, non habe-
re inſtrumentum, cum probabiliter penes eum eſſe
debeat, ex *leg. fin. Cod. de fideicom. inſtrument.* nec
de illis prætenſis decreos factis in proceſſibus, ulti-
mo loco præſentatis in S. C. erat habenda ratio, quia
oon erat io forma decreti, nec manu Magiſtri acto-
rum, ſed ejuſdemmet Officialis de quibus nullam
notitiam habuerat Univerſitas, nec ejus Cives, niſi
ſi de illa noviſſima turbatione, quæ cauſam de-
dit præſenti liti, & propoſitioni gravaminis, immò
quatenus ex ipſo actu argueretur vera poſſeſſio, ta-
men non eſſet in conſideratione, quia tanquam junior
habetur pro turbatione. & non eſt manutenibilis, in
22 præjudicium veri poſſeſſoris non habentis ſe pro ſpo-
liato, *capit. licet cauſam*, obi *Doctor. de probat.* &
poſt *Bart. in leg. ſi duo numero 4. verſ. ſi verò teſtes, ff.*
uti poſſidetis,& Put.dec.419.in fin. lib.2. deciſum fuiſſe
in Rota Romana refert *Farinac. decis. 366. numero 2.*
par.1. in recollectis per ipſum.

Inſuper dicebatur, quod Baro, nedum non erat in
poſſeſ-

Digitized by Google

poſſeſſione, ſeu quaſi exigendi dictas pœnas, ſed
etiam ei jus reſiſtebat, & ſic etiam attenta regula in
23 *d. l. cap. cum perſone,* debebat ſuccumbere, cum jus
commune per quod arbitrarium eſt Iudici pœnæ con-
tumacis taxatio, ſit correctum per *Regni Conſtitut.*
ut habetur ex *Afflict. in dict. Conſtitut. Pœnam novem
unciarum*,& per *Vivium dec.* 252. quæ *Regni Conſtitu-
tiones* ſunt jus commune in Regno.

Nec etiam prætendere poteſt, quod jus ſibi aſſiſtat,
ſaltem reſpectu pœnæ tertiæ partis mobilium, quia dum
ipſe prætendit, eſſe in poſſeſſione taxandi pœnas, ejus
24 Officialis arbitrio neceſſario confitetur, non practi-
caſſe dictam exactionem tertiæ partis mobilium, quæ
neque eſt in obſervantia, prout de Regia Audientia
Principatus ultra teſtatur *Danza de pugn. Doctor. titul.
de contumac numero ſexto*, quod hæc pœna contu-
maciæ in criminalibus non excedit ſummam carole-
25 norum 32. de Provincia Capitanatæ teſtatur *Novar.
lib. . de gravam. vaſall. gravam.* 158. *numero tertio* qui
dicit, compilaſſe *deciſ.* illius Tribunalis 280. adhuc
non impreſſam, hodie vero impreſſam, & in Ma-
gna Curia nec iſta pœna hodie eſt in uſu, niſi in con-
tumace ad informandum & ad capitula; ut ſupra dixi-
mus, & in delictis capitalibus, ut advertit *gloſſ. in
verbo capitaliter in d. Conſtit. & ibid. Afflict. numero
3. & Viv. d. d. deciſio.* 252. immo quotieſcunque inqui-
26 ſitus vult purgare contumaciam, ſolutis carolenis
32. eidem pœna contumaciæ remittitur, ut per *Rit.
M.C.V.* 35. ubi latè *Carav.* & in *Ritu* 211. & quod idem
ſervetur in Regno, teſtatur *Viv. dec.* 273. & *Novar. in
d. gravam* 158. *lib.* 1. immo hoc caſu neque hodie in M.
C. V. ſolvuntur caroleni 32. ſed ſoluto uno ducato,
remittitur pœna contumaciæ, firma tamen ea rema-
nente quoad delictum, ut teſtatur *Reg. Tap. in jure Regni
lib. 3. in Conſtitut. Clementiæ Imperialis, de purgat. con-
tum. fol.* 87. & reſpectu eorum qui ſunt contumaces ad
capitula pro delictis capitalibus, & perſiſtunt per
27 annum in contumacia, juxta *Conſtit. Regni Grandis
utilitas*, quamvis hodie Regii Fiſci patronus taxet pœ-
nas contumaciæ tamen hoc fit ex particulari cedula S.
E. quæ facultas, non eſt extendenda, nec concedenda
aliis Officialibus minoribus, & præſertim Baronum.

Quibus replicabatur pro parte Baronis, quod pœna
contumaciæ ſemper fuit exacta, ſed obtenta partis
remiſſione in tranſactionibus, ad quas inquiſiti fue-
runt admiſſi, fuit habita ratio de dicta pœna, & qua-
tenus non eſſet exacta, non ex hoc eſſet acquiſita
28 vaſſallis poſſeſſio non ſolvendi, cum ea, quæ con-
ſiſtunt in mera facultate, præſcriptione non tollantur,
ad *text. in l. viam publicam ff. de damn. infect. Belluga*
in ſuo *ſpecul. Rub.* 16. *num.* 11. ubi etiam *Borrell. Gabr.
commun. concl. lib. 5. de praeſcrip. concluſ.* 10. & 12. *D. Reg.
Valenzuel.* poſtea de Supremo Italiæ Conſilio, & de-
mum in Granatenſi Cancellaria digniſſimus Præſi-
dens *co fil.* 94. *num.* 64. *vol.* 1. *Maur. alleg.* 8. *in prin.* &
29 quatenus eſſet admittenda præſcriptio, procederet,
quando Baro exigere volens, fuiſſet ab univerſitate
impeditus, & huic prohibitioni acquieviſſet, nam ab
eo tempore, quo fuiſſet impeditus, inciperet præſcri-
ptio, *Caravit. in Ritu* 182. *numero primo Petrus Caliſtus
Ramirez. de poteſt. Baron. in ſuos vaſallos, de lege Regia*
§. 36. *num.* 10. *Lanar. conſ.* 27. *num.* 31. & propterea cum
hæc exactio pœnæ contumaciæ, ſit à jure impoſita, po-
30 terat ipſe, quandocunque ſibi placuerit, eam exigere,
reſervando jura Univerſitati in petitorio, cum ille, qui
habet de jure communi intentionem fundatam, de-
beat in poſſeſſione conſervari, & manuteneri, quam-
vis nullam probet poſſeſſionem, *Rot. apud Statil. Pacif.
de Salvian. interd. dec.* 29. *nu.* 2. *Gratian. diſcept. for. cap.*
870. *n* 8. & *c.* 89 *. n.* 18 *Rec. collect. dec.* 13. 14. & 3013. latè
poſt in tract. de manuten. d. obſerv. 45. *numero* 3. *Mareſ-
31 cot. Var. reſol. lib.* 1. *c.* 11.

Quibus omnibus diſcuſſis, die 17. menſis Decem-
bris 1635. me referente, fuit dictum, quod infra qua-
tuor dies capiatur informatio, & interim circa exa-
ctionem pœnarum contumaciæ obſerventur *Regiæ
Conſtitutiones, & Ritus M. C. V.* penes Actorum Ma-
giſtr. de Scacciavento.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Contumax in criminalibus, qua pœna puniatur, tam de jure communi, quam hujus Regni, & quando, & numero 2. 3. 4. 5. 6. & 7.*

4 *Contumax in hac Civitate ſi non comparet pro contumacia punitur arbitrio Advocati Fiſcalis, ſi verò comparet, ſolvit ducatum unum, num. 5. & 6. & quid in Regno, d. n. 6.*

7 D. Carolus Rota concl. 4. nu. 28. in florilog. practic. concl. *confutatur.*

8 *Manuteneri quis debet in poſſeſſione, lite pendente.*

9 *Poſſeſſio ſola ſufficit, ad effectum manutenendi, etiam in juribus incorporalibus, & ita deciſum traditur numero 10.*

11 *Præſumptio eſt pro poſſeſſione.*

12 *Poſſeſſor conſervari debet in poſſeſſione, etiam ex titulo nullo & invalido, & ſic judicatum adducitur, num. 13.*

1 CONtumax de jure communi, Judicis arbitrio in
criminalibus punitur, ut poſt Domin. meum *hic
numero primo* comprobat D. *Scialoya in praxi forjud.
capit. 7. numero* 13. De jure verò hujus Regni juxta
conſtitut. inc p. *Pœnam novem unciarum*, ac aliam in-
cip. *Grandis utilitas*, jus commune eſt correctum, nam
ad tertiam partem bonorum mobilium condemnatur
ut tradunt D. meus *numero* 2. & *D. Scialoya num.* 14.
2 ubi intelligit, procedere, ſi quis pro eo delicto for-
judicari poteſt, quod etiam voluit D. meus *num.*
9. & 35. ſecus tamen eſt, ubi pro dicto delicto forju-
dicari nequit: tunc enim contumax ſponte compa-
rens, ſolvit pro contumacia carolenos 32. juxta *Rit. M.
C. V.* 135. *a* 31. & 214. quæ tamen diſtinctio mihi non pla-
3 cet, *Ritus* enim prædicti hoc non diſtinguunt, ideo
nec nos diſtinguere debemus, ut per plura jura pro-
bat D. meus *deciſ* 91. *numero* 15. ideoque tu obſerva-
4 bis; quod contumax ſi non comparet, punitur
tertia parte mobilium, licet hodie non ſervetur: nam
D. Advocatus Fiſcalis M.C.V. ex ſpeciali reſcripto D.
Proregis, pœnam prædictam taxat, ut refert D. meus
num. 27. ſi verò ſponte comparet, & tunc ſolvit tan-
5 tummodo carolenos 32. nec amplius moleſtatur pro
dicta contumacia, quæ remiſſa cenſetur, ut expreſsè
loquitur *Ritus* 214. & voluit etiam *Caravit. in dict. Ri-
tu* 135. *n.* 1. licet hodie nec etiam dicti caroleni 32. in to-
6 tum ſolvantur in hac civitate, ſed tantummodo ſol-
vitur ducatus unus, ut refert D. meus ſub *numero* 26.
extra tamen hanc Civitatem diverſimode practicatur
non excedendo tamen dictos carolenos 32. ut practi-
catum in Regia Audientia Capitanatæ, & comitatus
Molyſii, refert D. *Novar. deciſ.* 180.

7 Ideoque cavendum erit à D. *Carolo Rota*, curioſo
ac docto alioquin juvene, *concluſ. 4. numero 28. in flo-
rileg. practicab. concluſ.* ubi ex *Caravit. & Maran.* dicit,
Conſtitut. Regni hodie non ſervari circa exactionem
tertiæ partis mobilium, quod pariter retulit D.
meus ſub *num.* 25. ſiquidem licet *Caravit. in ritu* 206.
numero 1. dixerit, quod talis pœna in Curiis receſſit ab
Aula, tamen contrarium per prius dixerat in *Ritu* 125.
numero 1. ac poſtea in *Ritu* 211. *numer.* 1. & patet ex hac
deciſione, dum fuit ordinatum, ſervari *Conſtitut. Re-
gni.* ac *Rit. M.C.V.* ut habetur *numero* 31. bene tamen

hodie

hodie in hac Civitate non ſervantur, ex ſpeciali reſcri-
pto D. Proregis, ut diximus nu.4. ſed tempore *Cara-*
ccivla omnino ſervabantur.

Præcipuus tamen articulus hujus deciſionis fuit,
8 quiſnam lite pendente in poſſeſſione manutenerî debe-
ret, & ſic in interdicto, *Interim*, ut vocant. Hiſpani,
Covarr.capit.17.lib.1.practic. Menoch.remed. ult.retin.
an Baro, cujus partes tuebatur D. *Vincentius Sergius*,
an vero Univerſitas, pro qua patrocinium præſtabat D.
9 *Lalius Gizzius* meus frater, ad effectum enim manu-
tentionis ſola poſſeſſio ſufficit, *Rota deciſio.175.num.1.*
p.1.in recent.& deciſio.559.num.11.par.2. eo magis, ſi ſit
titulata, *capit.licet.cauſam*, ubi *Felin. nu.9. de probat.*
Poſt de manuten.obſerv.71. num.117. & deciſ.214. quod
procedit, etiam in juribus in corporalibus *Poſt. in d.*
tract.obſervat.10.num.4. & 5. in quibus datur poſſeſſo-
rium, *D.de Franch.deciſio.90.n.4.* ex quibus per Col-
10 laterale Conſilium de menſe Martii 1641. ita judica-
tum fuit, ad relationem *D. Regentes Zufia* Decani,
penes Antonium Lombardum Regium à mandatis
Scribam, fuit enim ordinatum, ſub patrocinio D.
Bernardini Saſſi Advocati docti, quod D. Dux Caſtri
Saraceni manuteneatur in poſſeſſione, tam deputandi
Exactorem dirictuum, ſive emolumentorum Regiæ
Cancellariæ quam exigendi, una cum ejus Ceſſionariis
ducatos 140.4.3. menſatim, vigore inſtrumenti initi
cum D. *Ioanne Angelo Barrilis* Duce Caivani, ac
hujus Regni Secretario, non obſtante prætenſione D.
Conſil.*Donati Coppula* Ducis Cancani, creditoris dicti
Ducis Caivani ſuper officio prædicto, partes dicti D.
Conſiliarii tuente D. *Paulo Iannettaſio*, Advocato exi-
mio, ac timoratæ conſcientiæ.

11 Ideoque pro poſſeſſione eſt præſumendum, *cap.1.*
de controv. inter domin. & vaſall. D. Conſil. de Georg.
alleg.46.nu.8. poſt *D. Reg. de Pont. conſil.31. numero 14.*
hinc *D.de Medic.conſil.53.num.6.& ſeq.* poſt *Iſern.&*
12 *D. de Anna* fundavit quod etiam ex titulo nullo, &
invalido acquiritur poſſeſſio, & in ea poſſeſſor eſt con-
ſervandus, & ita in facti contingentia fuit per Regiam
13 Cameram judicatum in cauſa Franciſci Maigioni cum
D. Joſepho Galeota Barone, poſtea Principe Monaſte-
ratii. fuit n. dubitatum de invaliditate conceſſionis ter-
ritorii, quia nullus aderat aſſenſus, ideo fuit per dictam
Regiam Cameram ordinatum, quod detur terminus in
cauſa, & interim manuteneatur in poſſeſſione territorii
dictus Franciſcus, & fuit decretum prædictum confir-
matum in gradu reclamationis, ſub die 15. Novembr.
1627. ad relationem D.Præſid. *Salinas*, cum interventu
D. *Marchionis S. Iuliani*, Locomtenentis integerrimi,
ac DD Præſid. *Caſanate*, *Comitis Mola*, *& Battaglini*,
abſentibus tamen in Aula parva Computorum DD.
Capycio Galeota, *& Pappacoda*, in Banca Conſtantini
Calamatia.

Michael Angelus Gizzius.

A R G U M E N T U M.

Vulnerans aliquem cum armis prohibitis, an committat
duo delicta, vel unum. Num ſtante appellatione inter-
poſita à parte offenſa, poſſit per Judicem appellationis
puniri, etiam pro pœna aſportationis armorum.

S U M M A R I U M.

1 *Statutum prohibens, ſub pœna, aſportationem armorum,*
non moleſtat in eo, qui licet ea aſportaſſet, tamen cum
illis non fuit apprehenſus.
Limita, ubi fuiſſet convictus de vulnere cum armis à
Statuto prohibitis, nu.2.
3 *Vulnerans aliquem cum armis prohibitis, num duplici*
pœna puniatur, delationis ſcilicet armorum, & vul-
neris & nu.11.

Diſtingue, an uno, eodemque tempore factus ſit actus
an vero, ſi primo fuit apprehenſus cum armis, &
deinde relaxatus, iterum cum eiſdem armis deliquit,
num.4.
Item diſtingue, an ad alium finem, quàm vulnerandi
arma aſportaverit, nu.5.
6 *Actio pro aſportatione armorum, offenſo non datur, ſed*
tantum de vulnere.
Limita, de jure communi, nu.7.
8 *Unicum dicitur delictum, ſcilicet aſportatio armorum,*
inſimul cum vulnere.
9 *Fiſcus licet non appellet, tamen ſi inquiſitus appellaret,*
cenſetur, ipſo facto appellationi adhaſiſſe.
Limita, ubi pars querelans eſſet in judicio, & non ap-
pellaſſet, nu.10.

D E C I S I O LXXVIII.

FUit inquiſitus in M. C. V. Thomas, alias Maſillus
Sportellus de læthali vulnere cum cultro acuto
palm. duorum in cieca, & per ipſam M. C. fuit con-
demnatus in exilium, à quo decreto cum ſe gravaſſet
pars quærelans ad S. C. fuit dubitatum, ſi bene, vel
male fuerat judicatum; dicebatur enim pro parte of-
fenſi quod quatenus pro delicto veniret in exilium
condemnatus, ex quo ex vulneribus ſanus evaſit,
quod non poterat dubitari; quod pro aſportatione
cultri aderat pœna ſtatuta per *Reg. Pragm.* de anno
1610. quæ eſt 14. *in nova compil.* ſub *titul. de armis*,
& demum confirmata in anno 1631. per Excellen. Co-
mitem de Monterey, hujus Regni Proregem; quæ
eſt *Pragmat.* 22. ſub *d. titul.* per quam ſtatuitur pœna
ignobilibus de ſerviendo in Regiis triremibus per
annos tres, vel de ſolvendo unc. 100. ad arbitrium
Proregis, & quamvis non poſſet puniri dicta pœna,
1 niſi fuerit apprehenſus cum armis, ut tenet, *Bart.*
communiter ſequutus in *leg. ſi Barſatorem, Cod. de*
fidejuſſ.Clar.recept.ſent.lib.5.§.fin. q.82.ſtatut.6.Decian.
tract.crim. lib.8. c.4. numero 5. & eſt *text. in leg.3. §.*
Neratius, ubi *Bart. Angel. & Alex.* ex argumento
illius *text* notant *ff. de aquir. poſſ.* & opinionem *Bart.*
licet ipſe contrarium ſentiat, latiſſime *Farinac.* in ſua
prax.crimin.qu.108. num.131. Amad. Inſtit. de fund. nu-
mero 90. alios refert *Menoch. de arbitr. lib.2. caſ.394.*
numero 46. ubi 10. *Doctores* enumerat, & plene mate-
riam exarat. Tamen dicebatur, quod ſufficit, fuiſſe
convictum de vulnere cum cultro acuto, ex doctrina
2 *Bald. in d. l. ſi Barſatorem, numero 7. Cod. de fidejuſſ.*
ubi habetur, quod conſuetudo interpretatur hoc ver-
bum, *inventus*, contra quem maleficium probatur,
3 difficultas tamen oritur inter *Doctor.* an ſi quis vul-
neret cum armis prohibitis, duplici pœna plectatur,
delationis armorum ſcilicet, & vulneris, & *Decian. in*
d.tract.crim.lib 8.c.4. num.19. poſt *Ioan. Andr. in add.*
Specul. Bald. & alios tenuit, quod ſi major ſit pœna
vulneris, confunditur, & puniri debet pœna vul-
neris tantum, quando uno, eodemque tempore fa-
4 ctus eſt actus, ſecus vero, ſi primo fuit apprehenſus
cum armis, & ſub fidejuſſione relaxatus, iterum cum
eiſdem armis deliquit, tunc enim utraque pœna pu-
niri debet, *Bart.in l.1.ff.ad leg.Iul. de vi publ.* & in *leg.*
illud, ff.ad l. Aquil.Bald. in l.adverſus, nu.6.C.de furt.
ſecus tamen, quando & unicum eſſet delictum, ut
ſupra, ut voluit *Andr.Barbat.de Cardinal.lege a latere*
5.qu.Baſilica, numero 26. & hoc plene probat *Farinac.*
in prax.crim. qu.108.numer.166. quod tamen declarat
5 in eo caſu, quando quis detulit arma, ad finem ali-
quem vulnerandi, verum ſi qui arma detulerit con-
tra prohibitionem, & non ad effectum vulnerandi,
ſi poſtea cum illis aliquem vulneret, quod duplici
pœna ſit puniendus, ex doctrina *Ioan. de Plat. in §.*
Item lex Iulia, ait 2. Inſtit. de publ. judic. qui hoc fun-
dat ex *Iacob.de Beluiſ.in lec.* per eum alleg. Verum in

contrarium faciunt, quæ dixit *Andr. de Iſern. in Conſtit. Regn.* incip. *Intentionis noſtræ* ſub *titul. de illicit. portat. armor.* quem allegat, & ſequitur *Afflict. in Conſt. Regn. Si quis aliquem, de perenſ. illicit. cum armis*, quod etiam pluribus mediis probat *Caball. reſolut. crim. centur. 1. caſ. 158.* & ideo dicebatur pro parte inquiſiti, quod cum per M. C. fuerit liberatus, non pote-
6 rat in S. C. tractari cauſa appellationis, quia parti appellanti non dabatur actio pro aſportatione armorum, ſed tantum pro vulnere, & ſic, quod in S. C. erat tantummodo tractandum, ſi bene, vel male erat per M. C V. judicatum circa delictum vulneris, non circa delationem armorum, nam pro dicta aſportatione non competebat ei actio, ſed Fiſco, qui non appellat, ſed tantum habet recurſum in Regno, ex *Rit. C V. 238. & 261* ubi *Caravit. Maram.* in ſuo *ſpecul. 6. par. in verb. & quandoque appellatur, limit. 12. Franch. dec. 148.*
7 *& 470. num. 1.* licet ſecus ſit de jure communi, ut per *Peregr. lib. 7. titul. 4. de jur. Fiſci*, quod probat, dicebat ex doctrina *Gulsel. de Bened. in capit. Raynuntius, in verb. & uxorem nomine Adelaſiam, num. 146. de teſtament.* quod delictum homicidii poteſt remitti, & retineri aſportatio armorum. Diſcuſſo tamen negotio in S. C. ſub die 28. Novembris 1635. contrarium fuit judicatum, quia reputatur unicum delictum, & armorum prohibitorum geſtatio inſimul cum vulnere confunditur, ut per *Bald. in d. l. adverſus, in fi. C. de furt.* quem refert, & ſequitur *Andr. Barbat. in loc.* proxime citat. actus enim præparatorius confunditur cum
8 præparato, *Angel. in lege nunquam plura, ff. de privat. delict.* & ſic armorum geſtatio confunditur cum ipſo delicto, & propterea contra opinionem *Gulselm. de Bened.* fuiſſe pluries judicatum in S. C. refert *Foller. in prax. crim. in verb. audiantur excuſatores*, ſub *num. 135.* ubi, quod tanquam unicum delictum cauſa fuit remiſſa ad Baronem, & ſic etiam refert *De Ponte de poteſtat. Prorog. titul. de proviſ. fieri ſolit. §. 3. numero 47.* Fuit etiam conſideratum, quod per *Reg. pragmatic. 7.* ſub *titul. de appellat.* Fiſcus, quamvis non appellet,
9 tamen ſi inquiſitus appellet, cenſetur, ipſo facto adhæſiſſe appellationi prædictæ, & proinde poſſet ſententia in pejus reformari contra inquiſitum, & licet hoc
10 non procedat, quando pars quærelans eſſet in judicio, & non appellaſſet, ut declarat *Franch. deciſio. 467. in fin. De Pont. de poteſtat. Prorog. titul. de elect. Official. §. 2. numero 53. & Reg. Rovit. in d. pragmat. 7. numero primo* tamen fortius debet procedere in hoc caſu, ubi pars quærelans appellavit, & propterea dictus inquiſitus fuit condemnatus ad remigandum in Regiis triremibus per triennium, penes Actuarium M. C. V. in
11 criminalibus Stephanum Pintum, & de quatuor juribus circa armorum aſportationem, *Digeſtorum* ſcilicet, *Codicis*, *Authenticorum*, & de jure noviſſimo *Feudorum*, videndus eſt idem *Andr. Barbat. de Card. dict. quaſt. Baſilica, numero 23.* & de jure Conſtitutionum Regni habetur in *d. Conſt. Intentionis noſtræ*, ubi plene per *Scribentes.*

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Aſportans arma, ſi non eſt apprehenſus, an & quomodo puniatur.*
2 *Vulnerans cum armis prohibitis, an puniatur de duobus delictis, & ſic de aſportatione armorum, & de vulnere, an vero de uno tantum delicto.*
3 *Inſultans cum armis prohibitis, non ſequuto vulnere, qua pœna puniatur.*
4 *Pragmatica, ut liget, debet publicari, & in locis, in quibus non eſt publicata, non ſervatur, & contraveniens non incidit in pœnam, in illa contentam, & ita deciſum traditur.*

1 DE jure communi aſportans arma, punitur pœna armorum, & ſi non ſit apprehenſus, quando pœna imponitur deferenti arma, ad tradita per *Menoch. & Peguer.* quos citat D. *Reg. Sanfelic. deciſio. 43. num. 1. lib. 1.* qui *numer. 2.* teſtatur de æquitate M. C. V. illum non puniri, niſi ſit apprehenſus, quod de jure communi etiam procedere, comprobat D. meus *hic, numero 1.* At quia per *Reg. Pragmat. 14. & 21. de Armis*, pro aſportatione cultri, eſt ſtatuta pœna Ignobilibus
2 ad ſerviendum in Regiis Triremibus per triennium, vel de ſolvendo uncias centum, ad arbitrium D. Proregis; ideo in hac deciſione fuit dubitatum, an vulnerans cum cultro prohibito, committat duo delicta, vel unum, & licet *D. Reg. Rovit. in prag. 4. num. 5. de Armis* referat, tam per M. C. V. quam per S. Conſil. deciſum, deberi utramque pœnam. Nihilominus D. meus ſub *nu. 7.* dicit, contrarium per S. C. judicatum fuiſſe, quia unicum reputatur delictum, idcoque ſub *nu. 10.* refert, quod quamvis inquiſitus de vulnere cum cultro prohibito, fuiſſet per M. C. V. condemnatus ad exulandum, attamen per S. C. in gradu appellationis fuit condemnatus ad remigandum per triennium, quam deciſionem refert, & ſequitur *D. Loganar. in addit. ad D. Rovit. in d. pragm. 4. num. 3.* ut etiam ſervatur in Curia Archiepiſcopali Neap. ut per *D. Epiſcop. Riccium deciſio. 57. part. 2.* ſed, ut refert *D. Rovit. ibid.* inſul-
3 tans cum armis prohibitis, nullo ſequuto vulnere, punitur pœna aſportationis armorum, cum ſit major delicto inſultus, & ratione delicti non requiritur apprehenſio, ut probat, ac deciſum teſtatur per M. C. V. *D. Sanfel. d. deciſ. 43. nu. 4. in fin.*

Pragmatica autem, ad hoc, ut liget, debet publi-
4 cari, & in locis, in quibus non publicatur, non erit obſervanda, ita ut contraveniens non incidat in pœnam, in ea contentam, *Dec. in cap. 2. num. 5. de conſtit.*
* *& in capit. 1. de poſtul. prælat. Roland. conſil. 99. lib. 2.* Ideoque in anno 1570. per S. C. in Aula *Dom. Conſil. Orſini*, ad defenſam cujuſdam Famuli illorum de Sigeriis, Civitatis Caietæ, quia per M. C. V. fuerat condemnatus ad Regias Triremes pro aſportatione armorum, contra formam *pragmat.* eo, quod non fuerat publicata in dicta Civitate, fuit revocata dicta ſententia M. C. V. & proinde deciſum, male fuiſſe condemnatum ad pœnam *d. pragm.* quare videns D. Fiſci Patronus, illum fuiſſe abſolutum, ne in exemplum induceretur, ipſum excarcerari fecit prævia gratia, ſive indulgentia D. Proregis, ut habeo ex *Apoſtill.* manuſcript. *D. Io. Vincentii Cavalerii ad Dec. in d. nu. 15.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Primum beneficium reſtitutionis in integrum competens adverſus lapſum termini, uni ex conſortibus ejuſdem litis conceſſum, an, & quando proderit aliis, & quando etiam alio conſorti ſimiliter competeret, ſi neglexerit, probationes facere in termino primi beneficii, ſibi conceſſi, & non petenti notificato, an poſſit ex propria perſona de novo illud obtinere.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutio in integrum adverſus lapſum termini, quæ in Regno vocatur primum, & ſecundum beneficium, competit, nedum pupillis, ſed etiam omnibus minoribus majoribus.*
2 *Tacens in judicialibus, habetur pro conſentiente, maxime, ubi abeſt dolus, & fraus non.*
4 *Regula illa, tacui, quia ſciebam, jus meum duraturum, quomodo procedat.*
5 *Beneficium conceſſum uni ex litigantibus, prodeſt conſortibus.*

6 Beneficium

6 *Beneficium ſi ſit conceſſum uni ex litigantibus, intimata conſorte, nihil replicante, cenſetur ipſum inhæſiſſe illius petitioni, adeo ut ad ejus inſtantiam iterum concedi non debet.*
Limita, in minore, nu.7.
Intellige, ubi dolus non adfuiſſet, nu.8.
9 *Reus non diſſentiens alieni actui in ſcriptis in judicio, dicitur conſentire, & ſibi præjudicat.*
10 *Beneficium conceſſum minori, prodeſt majori non privilegiato.*
Amplia, quamvis minor uti nollet, & illi renunciaret, num.11.
12 *Actor ad tollendum dilationes poteſt cogere adverſarium ad petendum beneficium.*
13 *Beneficiis conceſſis uni ex litigantibus, non nocet conſorti ſimiliter privilegiato, ut alia petere nequeat, & num.15.*
14 *In una cauſa poſſunt dari quatuor reſtitutiones, ſeu beneficia.*
16 *Lex concedens beneficia privilegiata, intelligitur, eo petente, non autem ubi acceſſorie ex alterius perſona uti poſſet.*
17 *Dolus non præſumitur, ubi quis jure ſuo utitur.*
18 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO LXXIX.

VEndita Terra Atellarum per qu. Illuſtr. Principem Conchæ q. m. Joan. Baptiſtæ Caracciolo. Ad Inſtantiam Monialium Diſcalceatarum Ordinis Divæ Mariæ de Carmelo, & aliorum Creditorum Illuſtr. Principis Aſculi; à quo cauſam habebat Conchanorum Princeps fuit ei evicta, ac iterum ordine S. C. vendita Carolo Filomarino, quo judicio evictionis pendente, egit in S. C. Dux Atellarum, prædicti Joan. Baptiſtæ filius, & hæres pro evictione, & obtinuit ſententiam ad reſarciendum omnia damna, expenſas & intereſſe liquidanda, datoque termino in judicio liquidationis, ob mortem prædicti q. Principis Conchæ Julii Cæſaris, ſucceſſerat ejus filius Marthæus junior, cui immature præmortuo ſucceſſerant in bonis burgenſaticis Illuſtr. D. Sueva de Avalos de Aragonia, ultimi prædefuncti filii mater, in bonis vero feudalibus illuſt. D. Dorothea de Capua Principiſſa Caſpuli ejus amita, & proinde judicium agebatur, tam cum una quam cum alia hærede, & facta concluſione in dicto judicio liquidationis, fuit per Procuratorem Illuſtr. Principiſſæ D. Suevæ de Avalos petitum primum beneficium, quod eſt reſtitutio ad-
1 verſus lapſum termini. quæ quidem reſtitutio in hoc Regno conceditur, nedum pupillis, ſed mulieribus, etiam majoribus ex *conſtit. Regni*, incip. *Obſcuratem*, ubi etiam *Afflict. numer.* 11. quæ reſtitutio poteſt etiam bis peti, *Ioan. de Amat. conſil.* 186. *num.* 12. *Sfort. Odd. de reſtit. in integr. part* 2. *quaſt.* 65. *num.* 85. compilato igitur proceſſu in hoc primo beneficio, tam cum Procuratore illuſtr. Principiſſæ de Avalos, quam cum Procuratore Illuſtr. Principiſſæ de Capua, quamvis illud minime petiiſſet dictus Procurator Principiſſæ Caſpoli, petiit de novo ſibi concedi primum beneficium, dicebatur pro parte Ducis Atellarum actoris, minime eſſe illi concedendum, quia cum dictus terminus primi beneficii ejus Procuratori fuit intimatus non curavit illo uti, tanquam à ſe non petito, quam-
2 vis cum eo fuerit proceſſus compilatus, & ſpeciale eſt in judicialibus, quod tacens, habetur pro conſentiente, prout ex doctrina *Bart. in l.* 1. *num.* 4. & 6. *C. de relat.* concludunt *Ripa in c. cum M. Ferrarienſis num.* 134. *de conſtit. Craven. conſil.* 14. *nu.* 7. *Cephal. conſ.*
3 422. *num.* 19. *lib.* 3. quod tanto magis procedere dicebatur, quando taciturnitati conjuncta eſt fraus, & dolus, quia tunc ſemper tacens, præſumitur conſentire, *Bald. in l. ſuas, C. de repud. Bart. d. Alber. in l.* 2. *C. ſi rei alien. pign. dat. ſit*, *Menoch. libro* 6 *præſumpt.* 99. qui alioscitat, & probatur ex *text. in dict. l.* 2. *C. ſi res alien. pign. dat. ſit*, ibi, *ſi non ſciens hoc agi in fraudem creditoris, diſſimulaſti*, & in *l. ſi ſine*, § *fin. C. ad Vellejan.* ibi, *quid ſi patientiam præſtitiſti, ut quaſi ſuas res mariti obligares, decipere voluiſti, pecuniam dantem, & ideo tibi non ſuccurritur*, & in his caſibus ceſſat illa
4 communia ratio, *tacui, quia ſciebam, jus meum duraturum*, ut per *Dyn. in regulas, qui tacet, de reg. jur. in* 6.
Et propterea dicebatur, quod ſicuti ſi eſſet petitum beneficium, per Procuratorem illuſtr. Principiſſæ D. Dorotheæ, eo conceſſo, & ſuper illo compilato proceſſu, non poterat iterum peti, ita etiam ex taciturnitate ipſius oritur conſenſus, quaſi inhæruiſſet petitioni fa-
5 ctæ per Procuratorem alterius conventæ, nam eo ipſo, quod unus ex colligantibus petiit beneficium, & illud obtinet, ſtatim conſortibus communicatur *Bart. in l. unica, num.* 7. *C. ſi in commun. ead. cauſ. Surd. dec.* 301 *Gutierr. pract. qq. lib.* 1. *qu.* 67. & fuiſſe deciſum in
6 S. C refert *Afflict. deciſio.* 213. alias enim eſſet in dolo, quis debebat replicare, non petiiſſe, tunc enim pote-
7 rat cogi ad petendum, ut in muliere dixit *Capyc. dec.* 110. licet aliud ſentiat in minore, favorabilior enim eſt reſtitutio minoribus competens, quam majoribus,
8 *Caball. num. millel.* 771. nec dolus ea ipſa taciturnitate debet ei patrocinari: nam etiam minor propter dolum a reſtitutione excluditur, *l. ſi ex cauſa judicati* §. *nunc videndum* §. *penult. ff. de minor.* & ex *text. in l.* 1. *C. ſi*
9 *adverſ. delict. Balgal. de dolo, lib.* 6. *reg.* 2. *num.* 13. nam reus debet reclamare, & diſſentire in ſcriptis, in judicio, alias ſi non opponit, dicitur conſentire, ut ex pluribus hoc probat *Maſtrill. dec.* 157 *nu* 24. & tacendo, ſibi præjudicat, *Clem.* 1. *de procur. Bar. in l. quo enim*, §. 1. *ff. rem rat. hab. Natt. conſ.* 131. *vol* 1.

Pro parte tamen Illuſtr. Principiſſæ Caſpuli prætendebatur, omnino eſſe concedendum primum beneficium, quia non eſt novum quod conceſſo primo
10 beneficio minori, poſſit etiam major, & non privilegiatus eo uti, ut ex *dec. Afflict.* 213. ſupra diximus, quod in tantum eſt verum, quod ſi privilegiatus poſtquam ſibi fuit beneficium conceſſum, ſe concordavit cum actore, & reſpectu ipſius lis ſit finita, vel nollet amplius eo uti, nihilominus poterit major correus prædicto beneficio, ſuo correo conceſſo, uti
11 prout fuiſſe deciſum in S. C. teſtatur *Franch. in deciſ.* 269. ubi habetur, hoc procedere, quamvis ille, ad cujus petitionem beneficium fuit conceſſum, expreſſe ei renunciaſſet, & eum refert, & ſequitur D. *Reg. Tapia in Conſtit. Regni Minorum, d. in integr. reſtit. minor Imbrian. de* 1. & 2. *benefic. conſid.* 2. ſub *num.* 80. & ſic eo ipſo, quod erat conceſſum primum beneficium illuſtr. Principiſſæ de Avalos, quæ erat correa, poterat dicto beneficio Principiſſa Caſpuli uti, non uti mulier & ſic privilegiata, ſed uti quilibet correus; hoc autem beneficium, quod nunc petierat, ſpectabat ad eam ex proprio ejus privilegio, nec dicatur,
15 quod ex hoc redderentur lites immortales, nam poterat actor ſibi præcavere, & cogere ipſam conventam ad petendum beneficium, quod fieri poſſe, diximus ex *Capyc. d. dec.* 110. & hoc idem ſequitur *D. Reg. Tap. in d. Conſt. Regn. Minorum jura*, *num.* 7. quod ſi actor neglexit, facere, debet ſibi ipſi imputari, & in terminis quod altero ex litigantibus petente primum, & ſecundum beneficium, non præcluditur via alio correo ſimiliter privilegiato, habere alias duas reſti-
13 tutiones, ſive beneficia, tenuit *Iſernia*, & eum ſequitur *Afflict. in dict. Conſt. Regni Obſcuritatem*, *numero* 85. loquens in actore, & reo privilegiato, ut quamvis actor habuerit primum, & ſecundum beneficium, & eo uſus ſit etiam Reus, tamen ſi eſt ſimiliter privilegiatus, poterit habere alia beneficia, & ſic in
14 una cauſa dantur quatuor reſtitutiones, ex *text. in l. petendo, C. de tempor. in integ. reſt.* quod etiam ſequitur

Digitized by Google

Imbrian.ind.trac.de 1. *&* 2.*benef.conſ.d.*2.*nu* 78 *&* 82.
ad quod etiam allegat *Rit.* 296. à contrario ſenſu, & *n.*80.
35 ſubdit quod non poteſt jura obiici, quod altero eorum
petente, dicatur præcluſa via quoad alia, ut finis litib.
imponatur, *ca.finem litibus, de dol.& contum.* cum hoc
jure non reperiatur cautum & propterea *num.* 83. con-
cludit, quod lex duo beneficia privilegiato deferens,
36 intelligitur, eo petente, non autem ſi acceſſorie, veluti,
quando ex perſona alterius patris eo uti poſſit, & pro-
inde cuilibet privilegiato debentur ex propria ejus per-
ſona duo beneficia, ſeu reſtitutiones, ut ſupradiximus,
quæ tamen debent peti, alia non ſunt in conſideratione,
*l.*4.*in pr.verſic, qui.ff. de fideicomm.libert. Reg.Rovit.
in pragm.*1.*de min.nu.*22.

Item dicebatur, quod neque in hoc caſu poteſt con-
ſiderari dolus, quia putabat Principiſſa D. Dorothea Prin-
cipiſſam de Avalos, quæ beneficium petierat, aliquid
eſſe probaturam, ex quib. ipſa ab onere probandi rele-
varetur, & ideo non curavit, in dicto termino primi
beneficii per ipſam Principiſſam de Avalos petiti, pro-
bationes facere, cumque nihil probaverit, coacta fuit
ipſa pro ejus perſona primam reſtitutionem petere, &
quamvis poſſet habere ſecundam, attamen non eſt pri-
37 vanda prima ſibi à lege conceſſa, & non dicitur in dolo,
qui jure ſuo utitur, & ut ſibi, & rebus ſuis conſulat
*Menoch.conſ.*107.*num.*9.*lib.*1.*§.ait Prætor. ff.de incend.
ruin.& naufr.leg.nullus videtur*, ubi *Dec. & Cagnol. ff.
de regul.iur.Celſus Bargal.de dolo,lib.*2.*cap.*3. ſub n.68.
verſi. undecimo ceſſat in eo, videndus eſt etiam *Sfort.
Odd.de reſtit.in integr.q.*46.47. *&* 48. ubi late tractat
de effectu, & utilitate reſtitutionis in integrum, quoad
conſortes litis ipſius reſtituti. Diſcuſſo articulo in S.C.
38 die 27. Januarii 1634. fuit Me referente conceſſum
primum beneficium Illuſtr. Principiſſæ Caſpuli, revo-
cando decretum alias latum, per quod, abſque matura
diſcuſſione erat ſibi denegatum, penes tunc Carolum
Sctinam Actor. Magiſtr. S. C.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Beneficia, quæ de jure communi incognita ſunt, & in integrum reſtitutiones appellantur, unde eorum nomina ſibi impoſuerunt.*

2 *Beneficium minori conceſſum, prodeſt majori non privilegiato, qui eo uti poteſt.*

3 *Conſors litis, non tamen privilegiatus, uti poteſt beneficio petito per minorem correum, quamvis ab illo renunciato, reſpectu alterius correi tantum in cauſa individua, contrarium, nu.*4.

4 *Conſors litis major, in cauſa individua. quam habet cum minore, qui beneficia petiit, ſi in illis non fuit citatus, an admittatur ad probandum, & deciſio traditur.*

5 *Beneficia an competant Tertio privilegiato, venienti in cauſa pro ſuo intereſſe, & competunt, tam Actori, quam Reo privilegiato, & ſi ambo privilegiati ſunt, duo Actori, & duo Reo conceduntur, nu.*6.

7 D. Joan. Baptiſt. Thorus in Compen. deciſ.part.3. verb. beneficium primum, *declaratur.*

1 BEneficia, quæ dantur ad pinguius probandum in
judiciis, de quibus in hac deciſione tractatur, li-
cet de jure communi incognita ſint, eo, quod in inte-
grum reſtitutiones appellantur, ut ex D. *Imbrian.* tradit
D. meus *dec.*91.*nu.*4.*in fi.* qui et *nu. ſeqq.* advertit, ex
interpretatione Regni *Prudentum*, ita appellata ſunt,
deſumendo eorum nomina ex *Conſt. Regni*, incip.
Beneficium reſtitutionis, & ex aliis *Conſtitut.* & *Pragm.*
& vocentur primum, & ſecundum beneficium, quia
bis reſtitutio peti, ac concedi poteſt, ut aliis relatis
probat D. meus *hic. nu.*1.

Dicit tamen D. meus *numer.*10. quod beneficium
2 minori conceſſum, prodeſt etiam majori non privile-
giato, litis conſorti, qui eo uti poteſt, ex *Afflict. dec.*
313 quo etiam relato voluit *Montan. controv.*79. *nu.*1.
ſequitur *D. Prat.obſerv.*52. *num.*12. *cent.*1.*pract. obſerv.*
3 ita, ut ſi fuerit petitum per privilegiatum. eoque con-
ceſſo fuiſſet renunciatum, reſpectu unius ex colli-
tigantibus majoribus tantum, poterit alius correus
major eo uti, non obſtante dicta renunciatione,
quando cauſa eſt individua, ut bene probat *D. de
Franch.* qui ita pariter determinatum refert per S.C.
4 *deciſio.* 269. quem etiam citat D. meus *num.*11. Con-
trarium tamen longo calamo defendit *Montan. d. con-
trov.* 79. per tot. ſubſtinens, terminum beneficiorum
non eſſe notificandum litis conſorti majori, cauſam
individuam habenti cum minore, qui beneficia pe-
tiit, & licet per M. C. V. fuiſſet ordinatum, eſſe pro-
cedendum ad expeditionem cauſæ, non obſtante, quod
litis conſors prætenderet, non poſſe procedi ad ex-
peditionem, quia terminus beneficiorum cum ipſo
non erat compilatus, dum non fuerat citatus, ut re-
fert ante *nu.*1. attamen facta relatione in S. R. C. DD.
Conſiliarii remanſerunt in paritate votorum, ut tradit
*num.*8. *in fi.*

5 Et pariter beneficia conceduntur Tertio privile-
giato, in cauſam ſubintranti pro ſuo intereſſe, non
obſtante, quod Principalibus etiam fuiſſent conceſ-
ſa, & fuiſſet facta publicatio in cauſa, ut judicatum
* teſtatur *Vrſil. ad Affl. deciſio.*236.*numer.*4. ſed contra-
rium de anno 1621. fuit per S. C. obſervatum, jun-
ctis DD. Conſiliar. duarum Aularum, ad relationem
D. Conſil. Vargas Ducis Cagnani, in cauſa D. Julii
Cæſaris de Rubeis cum Detio Miranda *Ottaiano*,
fuit enim ordinatum quod liceat aſſiſtere, non ob-
ſtante petitione primi beneficii, in Banca de Amarru-
* da, hodie de Amico, & ſic etiam judicatum fuit in
cauſa D. Marchionis Laureni cum D. Vincentio Bran-
cia, de anno 1625.

6 Quæ quidem beneficia competunt, tam Actori,
quam Reo privilegiato, etſi ambo privilegiati ſunt,
tunc duo competunt Actori, & duo alia Reo, quam-
via unus uſus à beneficiis alteri conceſſis; ut in ſpe-
cie probat D. meus *numer.* 13. *& ſeqq.* & proinde etſi
D. Principiſſa Caſpuli uti poterat primo beneficio
conceſſo D. Principiſſæ Conchæ & fuiſſet denegatum
primum beneficium per ipſam petitum, tamen per
S. C. revocandum dictum decretum denegationis, uti
latum abſque matura diſcuſſione, fuit conceſſum di-
ctum petitum primum beneficium, ut D. meus re-
fert *numer.*18. Ideoque cavendum erit à relatis per *D.
Thor. in Compend. dec. part.*3. *verb. beneficium primum*,
ubi de hac deciſione meminit, *ibi* enim in duobus in
facto errat, Primo, ſiquidem refert, in dicta cauſa
fuiſſe conceſſum ſecundum beneficium, & interpo-
ſita reclamatione fuit per S. C. conceſſum primum,
non autem ſecundum beneficium. Secundò, nam re-
fert, decretum prædictum S. C. per quod fuerat con-
ceſſum primum beneficium D. Principiſſæ Caſpuli,
fuiſſe revocatum, ad relationem ejuſdem D. mei per
idem S. C. ſub die 3. Februarii 1634. concedendo ſe-
cundum beneficium, ut bene veritas facti liquet ex
lectura hujus deciſionis, in qua verbum nullum de
aſſertis, & relatis per *D. Thorum*, cui dum prædicta
errata referrem retulit mihi, prædicta ſcripſiſſe ad re-
lationem alterius non quod ipſe viderat proceſſum,
ideoque excuſandus venit, quamvis in contrarium ex-
clament D. meus *d.dec.*61.*nu.*13.*& Dom.Præſ.Merlin.
centur.*2. *controverſ.forenſ. cap.*63. ſub *numer.*10. ab his
enim ſe defendit in *Epiſt. ad Lectorem, d. p.*3 *ſect.* 2. ubi
aliorum authoritates allegat.

Michael Angelus Cizzius.

ARGUMENTUM.

Nunquid Judex poſſit terminum juris deliberandi ampliare, vel arctare. Et an poſſit fieri diviſio inter hæredes, pendente termino prædicto, & ad hos dari curator.

SUMMARIUM.

1 *Ius deliberandi in deſcendentibus, & extraneis, quanto tempore præſcribatur.*

2 *Tempus juris deliberandi currit à die ſcientiæ.*

3 *Ius deliberandi quoad ignorantem præſcribitur ſpatio 30. annorum.*

4 *Filius excluſus per* titulum Unde liberi, *poteſt tamen adire per* Unde legitimi, *vel* Unde cognati.

Sed intellige, ut nu.12.

5 *Tempus juris deliberandi num poſſit Iudex ampliare, vel arctare.*

Intellige, cum diſtinctione, nu.6.

7 *Tempus juris deliberandi quomodo à Iudice arctari poſſit.*

8 *Teſtator poteſt tempus juris deliberandi præfinire.*

9 *Ius deliberandi quanto tempore in Gallia præſcribatur.*

10 *Curator poteſt dari, pendente termino juris deliberandi.*

11 *Diviſio inter hæredes, an fieri poſſit, pendente tempore juris deliberandi, ſi alter vellet eo uti, & in hoc caſu, an debeat dare curator reſpectu illius.*

12 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO LXXX.

1 HÆredi, tam ex teſtamento, quam ab inteſtato tempus à jure ſtatuitur ad deliberandum, an velit hæreditatem adire, vel illam repudiare, quod in hæredibus extraneis de jure prætorio tempus 100. dierum præfinitum eſt, in aſcendentibus vero, & deſcendentibus unius anni, *l.1. §. largius, ff. de ſucceſſ. edict. l.1. §.ait prætor. & ibi Bart. & Bald. & l.2. ff. de jur.deliber. & in l.ſi quis inſtituatur, §.1. ff. de hæred. inſtit. & in l. diu, cum l. ſeq. ff. ex quibus cauſ. in poſſ.*
2 *eat.* quod tamen tempus currit à die ſcientiæ, quod probat *text.in l.cum antiquioribus. Cod. de jur. delib.* ubi *gloſſ. in verb. qui ſciens, & in l. unica, §. in noviſſimo, Cod. de caduc. toll. Nicoll. Noal. de tranſmiſſ.*
3 *caſ.8. numero* 105. Ignoranti autem tempus anni, vel 100. dierum non currit, & ideo poteſt quandocunque adire, vel repudiare intra 30. annos, ad *text. in l.cet, Cod.de jur.delib.gloſſ. Bart. Bald. Angel. Ioan.de Imol. & Paul.de Caſtr.in l.quandiu, la grande, ff. de acquir. hæred. Franciſc. Marc. quæſt.* 16. & hanc eſſe communem opinionem, teſtatur *Coraſ. Miſcell. libro 6. cap.* 21. quicquid dixerit *Salycet.* qui tenuit, nunquam præſcribi jus adeundi, cui tamen reſpondet *Coraſ. in loco*
4 citat. elapſo vero anno ſcienti, vel 30. annis ignoranti, quamvis filius ſit excluſus per *titulum Unde liberi*, poſſet tamen adire per *Unde legitimi*, & ab inteſtato, & tempore prædicto elapſo per *Unde cognati*, quod probat *text.in l.1.Cod. de ſucceſſ. edict. Bald.in d. l. licet, C. de jur. delib. Alexand. in d. l. quandiu, ff. de acquir. hæred.* late *Duart. ad tit. ff. de acquir. hæred. cap.2. Donell. enucleat. libro 7. cap.* 3. & licet *Faber* in ſuo *Cod. de jure delib. defin.* 3. hanc ſententiam impugnet, edictum enim prætorium deſumptum ex *text. in dict. l. 1. de ſucceſſ. edict.* non recte extenditur ad ſucceſſionem de jure civili, tamen admittit, hanc opinionem eſſe communem, & à ſupremis innumeris Tribunalibus judicatam, prout judicatum etiam refert in Senatu Sabaudiæ.
5 Fuit tamen dubitatum in S. C. ſi tempus à lege præfinitum, poſſit à Judice ampliari, vel arctari, & quidem tempus 100. dierum poteſt ampliari, ad ſummum uſque ad 9. menſes, quos tamen ſoli Principi concedenti licet, uſque ad annum, & non amplius, *l.ſi. C. de jur. delib.* late *Menoch. de arbitr. jud. lib.2. caſu.* 1. An autem Judex poſſit terminum abbreviare, & quamvis aliqui teneant, terminos à lege præfinitos arctari non poſſe, quos refert, & ſequitur *Menoch. in loco* ſupra citat. Nonnulli tamen contrarium voluerunt poſſe ſcilicet Judicem omnibus hæredibus, tam ſuis, quam extraneis terminum abbreviare, etiam minus 100. dierum. *gloſſ.in d. l. quandiu, ff.de acquir. hæred. Butrig. & Bald. in rubr. Cod. de ſucceſſ. edict.* idem *Bald. in l. 1. de jur. deliber. Angel. in dict. l. ſi quis inſtituatur, & in dict. l. quandiu, Dec. conſil.* 579. *Angel. de acquir. poſſeſſ. remed.* 13. *numero* 76. & etiam illi, qui negant, terminum arctari poſſe, concludunt, ex cauſa poſſe Judicem terminum abbreviare, ut poſt *Bart. Angel.* & alios dixit *Alex. conſil. 4. num.5. volum.2.* & admittit *Menoch. de arbitr. caſ.1.*
6 *lib.* 2. Verum opiniones, quæ ad invicem adverſatæ inter ſe videntur, optime conciliantur, quis aut tractatur de excludendo hærede, & termini à lege ſtatuti abbreviari non poſſunt, aut vero, ad finem, ut per Judicem poſſit dari curator, & procedit opinio quod poſſint arctari, quod probat *Franc. Marc. d. quæſt.*26. *num.4. Butrig. Angel. & Salic. in d. rubr. de ſucceſſ. edict. Angel. in loc.* proxime cit. *numero* 78. & per *Capyc. in*
7 *dec.87. nu.3.* Quantum autem temporis ſpatium poſſit Judex hæredi ad adeundum, vel repudiandum abbreviare, ejuſdem arbitrio relinquitur, ut habetur, ex *l.ſi curatoris 9. C. de jur. delib.* ibi, *moderatum tempus ſtatuat.* quod quidem æſtimandum eſt ex amplitudine, aut tenuitate hæreditatis, & locorum, in quibus res ſitæ ſunt, diſtantia, rationibus hæreditariis, prout illæ liquidæ, vel impeditæ ſunt, ut per *Donell. enucleat. d. lib.7. cap.3.* & fuit practicatum in dicta *dec. Capyc. 87. num.3.* ubi 30. dies fuerunt ſtatuti,
8 & in caſu *Conſil. Decis* 509. quinque tantum dies, quod etiam tempus poſſe, nedum à Judice, ſed à Teſtatore præfiniri, habetur ex *text. in l. ſi quis non quaſi 72. ff. de acquir. hæred. Nicol. Valla de reb. dub. tract.*
9 *6. numero 8. Menoch. in dict. caſ. 1. libro. 2.* in Gallia autem 40. dies ſtatuuntur, & interim curator datur, quo tempore hæres, per manus curatoris ambulet, facile deliberationi ſuæ finem imponet, ut per *Papp. libro 22. titul. 9. arreſt.1.* qui dicit, quod hæc practica
10 ſumpta eſt ex *l. dum deliberant, ff. de curat. fur.* & ſic datur curator, etiam pendente tempore ad deliberandum, quod etiam videtur poſſe probari ex *Bart. in l. ſi, conſtante, §. ſi exhæredate, in fin. ff ſolut. matrim.* ubi dicit, quod ſi hæres per malitiam differt adire hæreditatem, poteſt ei ſtatui certum tempus ad adeundum, vel dari curator, non enim debent creditores, vel ſubſtituti in infinitum protrahi ob malitiam hæredum, & idem in muliere petente reſtitutionem dotis, & jurium dotalium, & in famulis fuiſſe judicatum in Parlamento, refert *Papp. libro 15. titul. 4. arreſt.* 15. ubi etiam pendente tempora ad deliberandum fuit facta proviſio ad eorum favorem, lite pendente de bonis hæreditariis, neque poteſt conqueri hæres, quia ſi hæres eſt, ſolvere oportet, & ſi hæres eſſe non vult, ſua non intereſt. Hinc cum ex duobus fratribus hæredibus inſtitutis, unus hæreditatem acceptaſſet, alter vero non, & acceptans petiiſſet, procedi ad diviſionem in Curia Terræ Blanci Calabriæ ultra, frater, qui nondum hæreditatem acceptaverat, petiit, terminum ad de-
11 liberandum per Judicem ſtatui, & per Curiam ſecundarum cauſarum fuit datus curator hæreditati jacenti, pro ea portione nondum acceptata, & introducto judicio in M. C. V. Per viam gravaminis, in qua fuit cumulatum, ob hæreditatem non aditam à cohærede infra annum, non poſſe amplius de aditione tractari,

Digitized by Google

per M. C. fuit interpoſitum decretum, quod fiat diviſio, & audiantur partes reſpectu prætenſionis ſuper altera medietate, nondum acceptata per hæredem. Facto tamen per M. C. V. verbo in S. C. fuit de pluribus dubitatum, & Primò, ſi poterat diviſio fieri, pendente termino ad deliberandum. Secundò, ſi recte erat conſtitutus curator. Tertiò, ſi tempus deliberandi à jure conceſſum erat jam elapſum, & dato, quod fuiſſet elapſum, ſi poterat ſuccedere per ſucceſſorium edictum per *Vnde cognati*, vel *Vnde legitimi*. Et quoad primum fuit habitum pro vero, quod poterat fieri diviſio, quamvis enim filius hæres habeat tempus unius anni ad deliberandum, tamen currit à die ſcientiæ, ut habetur ex *text. in dict. l. cum antiquioribus*, *Cod. de jure delib.* & propterea, eo ipſo, quod coheres, qui acceptavit, petiit, procedi ad diviſionem, & intimato fratre cohærede petiit tempus ad deliberandum, habuit notitiam, hæreditatem ſibi fuiſſe delatam, & tempus deliberandi à jure præfinitum, poſſe per Judicem arctari ſaltim ad finem dandi curatorem, ſupra fundatum fuit, & proinde potuit Judex ſecundarum cauſarum dare curatorem, & ideo diximus eſſe procedendum ad diviſionem, cum prædicto curatore dato, verum reſpectu tertii
12 capitis, quamvis verum ſit, quod excluſus per temporis lapſum à jure adeundi ex uno titulo, poſſet adire alio, juxta *text. in l. 1. ff. de ſucceſſ. edict.* Attamen hoc procedit, niſi is qui eſt in primo gradu, aut in primi locum ſuccedat, impediat, nec ſemel excluſus ex primo capite, admitti poſſit ex ſequenti, ita poſt *Bart. Alex. & Iaſ.* dixit *Anton. de Faber.* in ſuo *Cod. tit. de jur. delib. diffin. 3.* & probat *text. cum gloſſ. in verbo ſuccedat, in d. l. 1. ff. de ſucceſſ. edict.* & §. *admonendi, Inſt. de hered. quæ ab inteſt. deferuntur.* Cumque in caſu propoſito adeſſet frater, qui petiit, declarari, nullum jus competere alteri fratri excluſo ex temporis lapſu, quia hoc requirebat altiorem indaginem, fuit dubitatum, ne adeſſet minor ætas reſpectu non adeontis, fuit confirmatum decretum, per quod erat datus terminus in cauſa, licet unus ex Dominis dubitaſſet, ſi erat dandus terminus in cauſa, quia dicebat, eſſe articulum juris; & de minori ætate non reperiebatur oppoſitum, & fuit in cauſa Thomæ & Coſmæ Cevi de Terra Blanci, in Banca de Avellone in M. C. V. die 26. Januarii 1633.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Ius adeundi hæreditatem extranei, triginta annis præſcribitur.*
2 *Extraneus, data ignorantia reſtituitur ad adeundum adverſus præſcriptionem triginta annorum, non tamen majorem.*
3 *Ius immiſcendi an præſcribatur, & n. ſeq.*
4 *Filius, non obſtante præſcriptione triginta annorum, per quam excluditur à capite,* unde liberi, *poteſt agnoſcere hæreditatem paternam, vel maternam ex capite,* unde legitimi, *auditis tamen intereſſe habentibus.*
5 *Iudex ex cauſa poteſt abbreviare terminum hæredi ad adeundum, ac etiam vicino retrahere volenti jure congrui, vel agnato jure prælationis.*

1 IUs adeundi hæreditatem extranei 30. annorum ſpatio præſcribitur, ut eſt communior opinio, quam Camera Imperialis ſequitur, ut refert *Minſynger. cent. 2. obſervat. 71. numero 1.* & probat D. meus *hic, num. 3. D. Vivius opin. 325. numero 3. lib. 1.* & licet contrarium teneat *Salyc. in l. licet, C. de jure delib.* ut nunquam præſcribitur jus adeundi, ejus tamen dictis reſpondet, nedum *Coraſ. lib. 6. miſcell. cap. 21.* ut *ibid.*
teſtatur D. meus, ſed etiam *Corn. conſil. 305. colum. 3. conſil. 17. & 70. verſic. his tamen non obſtantibus, lib. 3.* ac pariter *Roman. conſil. 71. & Bald. de præſcript. in 4. p. 4. quæſt. princ. quæſt. 19.* quos ſequens adducit *Minſynger.*
2 *ubi ſupra, numero 2.* aliique per *D. Vivium d. numer. 3.* ſed data ignorantia extraneus reſtituitur adverſus dictam præſcriptionem 30. annorum, non tamen majorem, ut ex *Alexan. Fulgoſ. Dec. Delect.* probat *D. Viv. d. opin. 325. nu. 1.*
3 An tamen jus immiſcendi, quod ſuis hæredibus competit præſcribatur, & licet *gloſſ. & Doctor. in dict. l. licet* communiter teneant 30. anni præſcribi nihilominus, ut nullo tempore præſcribatur, ex *Iaſ. in d. l. licet, num. 34 & 50.* probat *Minſyng. loco cit. num. 4.* & contrariis reſpondet *num. 5.* vel dicendum, quod non obſtante præſcriptione, ſive lapſu 30. annorum, per quem excluditur à capite *Vnde liberi*, poteſt filius, & ſic hæres ſuus agnoſcere hæreditatem paternam, vel maternam, ex capite *Vnde legitimi*, ut late docet D. meus *num. 4.* & comprobat *D. Vivius* ubi ſupra, *num. 2.* auditis tamen intereſſe prætendentibus, ut poſt D. meum *hic, num. 12. in fin. & 13.* docet *Barry de ſucceſſ. tom. 2. libro 11. titul. de adit. & repud. rubr. de gener. acquir. hæred.* ſub *num. 4. verſic. cæterum ſi retineat.*
5 Poteſt tamen Judex ex cauſa hæredi temporis ſpatium ad eundem abbreviare, ut fundat D. meus *nu. 7.* & confirmat etiam *Craſſ. de ſucceſſ. lib. 2. q. 3. nu. 6. & 7.* ſic etiam coarctare terminum vicino retrahere volenti jure congrui, vigore *Conſuet. Neapol.* incip. *Si quis emit, de jure congr.* ut ex doctrina *gloſſ. & Bart.* contra communem opinionem, deciſum refert D. *de Franch. deciſio. 388.* ac jure prælationis, concurrente tamen iſta cauſa, ut ex *Aff.* deducit *D. Sanfelic. deciſ. 268. nu. 10. & 11. lib. 2.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Judex recuſatus, ubi effectus eſt conſummatus, quamvis ceſſet cauſa ſuſpicionis, tamen non poterit intervenire, & quando dicatur effectus conſummatus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, ex aliqua cauſa recuſatus, non debet amplius in dicta cauſa intervenire, quamvis ceſſet cauſa ſuſpicionis.*
Maxime, quando effectus eſſet conſummatus, & numero 5.
2 *Regula illa, ceſſante cauſa, ceſſat effectus, quomodo intelligi debeat, & nu. 6.*
3 *Socius, durante ſocietate non poteſt eſſe Iudex ſocii.*
Limita, finita ſocietate, nu. 4.
7 *Inimicus reconciliatus non poteſt eſſe Iudex.*
8 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO LXXXI.

1 PEr *Deciſionem Præſidis Vincentii de Franch. 719.* habetur, quod Judex, qui ex aliqua cauſa fuit recuſatus, non debet amplius in dicta cauſa intervenire, etiam, quod ceſſet cauſa ſuſpicionis, ea ratione, quia ceſſante cauſa, non ceſſat effectus, quod recte probat *Didac. Perez lib. 3. ordinan. Reg. Caſtell. titul. 5.* ſub *rubr. de las recuſaciones, fol. 569. in 15.*
2 *quæſtio.* qui tamen hoc intelligit, quando effectus eſt conſummatus, & hoc modo reſpondetur ad regulam illam, ceſſante cauſa ceſſare debet effectus, *cap. magna, in fin. de vot. cap. cum ceſſante, de appell.* & ad id, quod dicit *Specul. de judic. deleg. §. ſupereſt. videre,*
3 *verſic. quid ſi ſocius*, ubi tenet, quod licet ſocius, durante ſocietate non poſſit dari Judex ſocio, & ſi

& ſi detur, poteſt uti ſuſpectus recuſari, ſocietate
4 tamen finita poteſt eſſe Judex, nec poteſt uti ſuſpe-
ctus recuſari ſequitur *Alvar. in l. cui certum*, *§. aſſi-
miata*, *in fin. ff. de poſtul. & l. ſimiliter*, *Cod. commun.
de ſucceſſ.* Verum in cauſa Illuſtriſ. D. Iſabellæ Aqua-
vivæ Principiſſæ Scillæ, cum Illuſtriſ. moderna Prin-
cipiſſa Scillæ Ruffo fuit iterum in dubium revoca-
tum hoc aſſumptum, cum enim Reg. Conſiliar. D.
Flaminius de Conſtantio, & Thomas de Franchis
eſſent ſuſpecti Illuſtriſ. D. Tiberio Caraſæ Principi
Biſiniani, & Scillæ, ex capite inimicitiæ, fuerunt
remoti à cauſa prædicta quæ tunc temporis ageba-
tur cum Illuſtriſ. D. Maria Ruffo Principiſſa Scillæ,
prædicti Principis Biſiniani nuore, per mortem cujus
nunc judicium agebatur cum moderna Principiſſa
ejus filia, & univerſali hærede, quia per mortem
prædictæ Illuſtriſ. D. Mariæ Ruffo Principiſſæ Scillæ,
abſque filiis, erat diſſolutum matrimonium cum præ-
dicto Illuſtriſ. Principe D. Tiberio Caraſa, & ſic diſ-
ſoluta affinitas, & propterea ceſſabat cauſa, ex qua
fuerunt uti ſuſpecti remoti, prætendebatur, quod
cum ex juris diſpoſitione, ceſſante cauſa, ceſſet ef-
effectus, non aderat hodie obſtaculum, quin poſſint
prædicti Judices intervenire, & per ſupradicta pro-
poſito articulo prædicto, junctis DD. Conſiliar.
duarum Aularum, fuit dubitatum de veritate præ-
dictæ deciſionis. Tanto magis, quia aliqui dicebant,
5 non eſſe deciſionem S. C. ſed trium Judicum dele-
gatorum, nam fuit replicatum, quod etiam fuit alias
hoc idem deciſum in Collat. Conſil. in cauſa Credi-
torum Comitis Loreti in perſonam q. Regentis de
Caſtellet, ut refert *Reg. Rovit. in pragm. 2. de ſuſpic.
Official. numero 48.* qui affert etiam *text. in capit. Iu-
6 dex. ab Apoſtolica, de offic. deleg. in 6. Rice. collect.
deciſio. 419.* Et quod ceſſante cauſa non ceſſet diſpo-
ſitio, quando effectus eſſet jam conſummatus, &
7 perfectus, probat ex pluribus *Tiraquell. in tract. ceſ-
ſant. cauſ. limit. 12. numero 1.* adducitur etiam aliud
ſimile de inimico reconciliato, quod non poſſit eſſe
Judex, *Innoc. in cap. cum I. & A. de ſentent. & re ju-
dic.* quem refert, & ſequitur *Bald. in l. præſcriptione,
C. ſi contra jus, vel utilit. publ. & in auth. teſtis, C. de
teſtib.* & multa alia per *Rice. in dec. Curia Archiepiſ.
168. part. 1.* & iterum hoc idem fuiſſe deciſum in S.
C. in cauſa Petri de Thoro cum illis de Baſſo, in per-
ſonam Regii Conſil. Joan. Thomæ Veſpoli, non poſſe
illum intervenire, ob ſuſpicionem, ex cauſa inimici-
tiæ allegatam, non obſtante reconciliatione habita
cum dicto Petro, in Banca Cioffi, refert *Thor. in
Compend. deciſ. in verb. Officialis recuſatus*, *tom. 1.* &
quamvis in dicta cauſa Illuſtriſ. Principiſſæ Scillæ fuiſ-
ſet ab aliquibus ex Dominis Judicantibus dubita-
tum, ſi effectus erat conſummatus, ex quo poſt-
quam per decretum S. C. erat deciſum, eſſe proce-
dendum in cauſa, abſque interventu prædictorum Re-
giorum Conſiliariorum non reperiebatur in actis fuiſ-
ſe in cauſa proceſſum, abſque eorum interventu: Ali-
qui tamen dicebant, ſatis fuiſſe effectum conſumma-
tum, eo ipſo, quod per decretum S. C. fuerant re-
8 moti, etiam quia in aliis cauſis ejuſdem Principiſſæ
ex eadem cauſa non intervenerant. Et ideò fuit pro-
latum decretum, quod procederetur in dicta cauſa,
abſque eorum interventu, & decretum fuit Prolatum
die 5. menſis Novembris anni 1632. ad relationem
Reg. Conſil. Carleval. in Banca Cioffi; intervenien-
tibus Spectabili Præſide Petro Jordano Urſino ac Reg.
Conſil. Petro Antonio Caravita Octavio de Piccolel-
lis Didaco Bernardo Zufia, D. Franciſco d'Ocampo,
D. Thoma de Carleval, cauſæ Commiſſario, D. Fran-
ciſco Savio, Andrea Provenzale, D. Didaco de Men-
dicta, & me Hectore.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXXI.

SUMMARIUM.

1 *Litigare coram Iudice ſuſpecto, periculoſum, ac du-
rum eſt.*
Recuſatio Iudicis eſt janua defenſionis, ibid.
2 *Suſpecti qui allegare poſſint in Civitate Neap. & in
Regiis Audientiis Regni, nu. 4.*
3 *Suſpicio quando allegatur, debet præſentari, una cum
depoſito.*
*Depoſitum pro pœna ſuſpicionis quantum ſit, ibid. &
nu. 4. & quibus applicetur, n. 5.*
*Capita ſuſpicionum ſubſcribi debent, vel ab Advocato
cauſæ, vel à Principale, ſub nu. 5.*
6 *Affinitas eſt cauſa ſuſpicionis, & diſſolvitur per mortem
alterius conjugum, nu. 7.*
*Iudex ſuſpectus recuſatus ex cauſa affinitatis, an, &
quando, ceſſante affinitate ob matrimonium diſſo-
lutum cum filiis, vel ſine, poſſit intervenire poſt effe-
ctum conſummatum, ibidem, & numero 8. 9. 10. 11.
& 12.*
13 *Iudex recuſatus ſuſpectus, ceſſante cauſa intervenire
non poteſt, & ita deciſum traditur, etiam ſi pro-
pter inconfidentiam, non tamen formiter cum legi-
tima cauſa recuſatus fuerit, nec pariter in alia cauſa,
num. 14.*
15 *Iudex, qui ſe conſanguineum exiſtimat, etſi verè non
ſit, ſuſpectus redditur.*
16 Pragmatica de ſuſpic. Official. *habent locum in Iu-
dicibus ordinariis, non tamen in Conſultore Regiæ
Capellæ Majoris, & Fabrica Divi Petri Regni
Neap.*
17 *Iudex non poteſt ab Univerſitate ſuſpectus allegari.*
18 *Actuarii, ſive Magiſtri actorum S. C. Scribæ à man-
datis, ac Cancellarii Regiæ Cancellariæ, cum cauſa,
abſque tamen depoſito ſuſpecti recuſantur, & retinent
cauſas, ac emolumenta, licet per alium actitentur.*
*Scriba S. C. vel M. C. V. ſolo juramento recuſantur,
ibid.*
19 *Inimicus reconciliatus Iudex eſſe non poteſt, & ita de-
ciſum adducitur.*

1 PEriculoſum, ac durum eſſe, coram Judice ſuſpe-
cto litigare, dixit, ac probavit D. meus *conſult.
101. num. 1. & lib. 2. eo*, quia recuſatio Judicis eſt janua
defenſionis, ut tradit *num. 6.* ideoque per *Reg. Pragm.*
2 hujus Regni fuit data notula proponendi ſuſpicio-
nes, & in hac Civitate ſuſpecti allegari poſſunt Do-
mini Regentes Regiæ Cancellariæ, Conſiliarii Col-
lateralis, ſive Status, Præſes S. R. C. Locumtenens R.
C. S. Regens M. C. V. Conſiliarii S. R. C. Præſiden-
tes R. C. S. Judices utriuſque M. C. V. Advocati Fiſ-
cales, tam R. C. S. quam M. C. V. ut in *Pragm. 5. de
ſuſpic. Official.* ac D. Secretarius Regni & Rationales
3 R. C. S. ut in *Pragm. 5 cap. 3. eod. tit.* & quando propo-
nuntur capita ſuſpicionis contra prædictos, exceptis
Rationalibus, debet etiam ſimul fieri, ac præſentari
depoſitum duc. ſexaginta, ſi illa ſubſcribuntur ab
Advocato cauſæ, ſin autem à Principale, depoſitum
erit duplicatum duc. 120. ut in *d. pragmat. 11. cap. 2.
* & 4.* & ſic fuit obſervatum in Collat. Conſilio, dum
ego uti ſpecialis Procurator D. Magni Comeſtabuli
Columnæ, juxta tradita per *Sam. de Prat. conſil. 17.
cenſur. 3.* recuſationem propoſuiſſem in perſonam *D.
Regentis Axcon*, in cauſa, quam habebat cum D.
Principiſſa Buteræ de anno 1642. penes Anaſtaſium
Reg. à mandatis Scribam. Si tamen principalis ſit
Advocatus in dicta ſua cauſa, debet facere depoſi-
tum tantummodo duc. 60. non autem duc. 120. ut
* deciſum fuit in Collat. Conſ. in cauſa D. Petri Ca-
ravitæ Advocati, in ſuſpicione propoſita in per-

ſonam *D. Sanfelicii*, die 22. Aprilis 1641. penes Gri-
4 maldum Reg. Cancellarium, quando vero capita
proponuntur contra DD. Judices utriuſque M. C. V.
Auditores Regiarum Regni Provinciarum, ac Ra-
tionales R. C. S. depoſitum erit duc. 30. ut habetur
dict. cap. 3. prout diſponebatur in *Prag.* 1. *cap.* 4. & 5.
5 eod. *tit.* quandoquidem depoſitum, ubi decernitur,
quod Judex interveniat, non obſtante ſuſpicione alle-
gata dividitur inter Judicem ſuſpectum allegatum, &
Regium Fiſcum pro medietate, juxta *Pragm.* 5. & 15.
cap. 1. eod. *tit.* quæ quidem capita ſuſpicionis, vel ſub-
ſcribi debent ab Advocato cauſæ, vel à Principale,
ut in *d. Pragm.* 15. *cap.* 4 & refert etiam *D. Prat. obſerv.*
58. *nu.* 10. *tom.* 1. *pract obſerv.*

6 Inter cauſas autem recuſationis affinitas connume-
ratur, de qua *D. de Franch. deciſio.* 719. & D. meus
hic, amboque deciſum referunt, Judicem ex cauſa affi-
nitatis recuſatum, non poſſe intervenire in cauſa, quam-
vis cauſa ſuſpicionis, & ſic affinitatis, ceſſet per diſ-
ſolutionem matrimonii, abſque filiis, quando tamen
effectus eſt conſummatus, ſequitur *Gallup. in praxi*
S. C. par. 1. *cap.* 3. *nu.* 9. ubi D. meum citat, & comprobat
7 *Fontanell. dec.* 13. *nu.* 26. *lib.* 1. qui *D. de Franch. loc. cit.*
adducit, non enim dubitatur, affinitatem diſſolvi per
mortem alterius Conjugum, *D. Vivius dec.* 81. *Fonta-*
nell. dec. 13. *num.* 2. 3. & 4. *d. lib.* 1. *D. Epiſcop. Riv. collect.*
dec. 423. & ita eſt intelligendus *D. Reg. Rovit. in pragm.*
1. *numer.* 30. *de ſuſpic. Official.* quod procedit ubi cauſa
8 ceſſavit poſtquam Judex fuit ſuſpectus declaratus, ut
determinatum refert *D. Rovit. conſ.* 10. *num.* 7. *lib.* 1. & in
d. pragm. 1. *num.* 21. & pariter *dec.* 50. ſub *num.* 1. etiam ſi
ſuſpicio effectum habuerit, abſque decreto, ſed verbo
tantum ex Judicis, & partium conſenſu, ut judicatum
dicit *D. Rovit. d. num.* 21. *in fin.* ex verbis *Reg. Prag.* 40.
§. Carolus. de offic. S. R. C. ac *d. dec.* 50. *nu.* 5. nam ſecus
9 eſt, ubi illa ceſſavit, antequam Judex fuit ſuſpectus
declaratus, hoc enim caſu ceſſat ſuſpicio, *Ferrer. in*
obſervat. ad Conſtit. Cathal. cap. 93. per tot.

Contrarium tamen defendit, ac deciſum oſtendit
Milan. deciſ. 19. *lib.* 1. affinitate ſcilicet diſſoluta, ad-
10 ſint, vel non filii ceſſare ſuſpicionem, quæ quidem
deciſio ſatis dubia viſa fuit *D. Rovito*, licet illam plu-
ries allegaſſet tempore, quo Advocati munere funge-
batur, ad excludendas ſuſpiciones, ut teſtatur in *d.*
pragm. 1. *num.* 52. ubi illam alia ratione comprobat ac
nu. 3. ideoque diutius ſuper hoc cogitandum eſſe, dixit,
quamvis *D. de Franch. deciſ.* 719. contrarium pro ab-
ſoluto habeat.

11 Sed *Fontanel. d. deciſ.* 13. latius hunc articulum de-
gustando, rationibus hinc inde adductis, cum diſtin-
ctione tamen tradita *numero* 8 has contrarias opinio-
nes, rei judicatæ authoritate conciliat, ut prima opi-
nio, quam tuentur *D. de Franch.* D. meus eorum-
12 que *Aſſeclæ* procedat, quando non remanent reli-
quiæ, & ſic filii, vel alii deſcendentes, ſecunda vero
opinio *Milaneſ.* quam etiam ſequitur *Seſe deciſ.* 414.
num. 25. procedat, quando ſuperſunt filii, vel alii deſ-
cendentes, & hanc diſtinctionem ſequendam eſſe pu-
to, eamque amplexus fuit *D. Rovit. in d. prag* 1. ſub
numero 48. dum limitat concluſionem, ubi remanent
reliquiæ, ex eod. *Ferrer. par.* 3. *obſerv. ad Conſtit. Cathal.*
c. 119. quem etiam citat *Fontanell. dec.* 11. *num.* 35. ac *d.*
deciſ. 13. *d. n* 8. *in fin.*

13 Et nedum Judex qui formiter ſuſpectus recuſatus
fuit, ceſſante cauſa, ut ſupra, intervenire non poteſt,
ſed etiam, quando Judex ſe abſtinuit uti affinis, nulla
propoſita ſuſpicione formiter, ut fuit deciſum per
* Collat. Conſil. ad relationem D. mei, de menſe Apri-
lis 1643. in cauſa D. Principis Macchiæ, cujus jura
Ego tuebar, cum D. Marchione Fuſcaldi, fuit enim
ordinatum, quod D. Præſes S. C. *Marcheſius* non in-
terveniat, qui per prius nec interveniebat, ſtante in-
tereſſe D. Ducis Limatulæ ejus affinis, quamvis ceſ-
ſaverit intereſſe dicti D. Ducis, ut ex actis apud Gri-
maldum pro Tagliavia Regio à mandatis Scriba, ſic
etiam, ubi ſuſpicio fuiſſet propoſita per viam inconfi-
dentiæ, antequam Judex allegaretur ſuſpectus, admiſ-
ſa tamen inconfidentia, ac dato alio Judice, ut judica-
tum demonſtrat *D. Rovit. d. conſ.* 10. ac *d. dec.* 50 *num.* 2.
14 *in fin.* qui pariter Judex, licet abſque legitima cauſa,
ſed tantum per inconfidentiam recuſatus, uti ſuſpectus
in alia cauſa recuſari poteſt, ut determinatum dicit *D.*
Sanfelic. dec. 79. *num.* 1. & 6. *lib* 1. Imo etiam Judex,
15 qui ſe eximit conjunctum, quamvis non ſit, ſuſpe-
ctus redditur, *leg. nemo ff. de hered. inſtit. D. Sanfel.* qui
ita judicatum notat *dec.* 224 *libro ſecundo.*

17 *Pragmatica* tamen *de ſuſpicion. Official.* habent lo-
cum in Judicibus ordinariis, ideoque tanquam pœnales
non extenduntur de perſona ad perſonam, *D. Sanfel.*
dec. 287. *numero* 1. & 2. *libro* 2. ſic ad D. Conſiliarium
Conſultorem D. Regii Capellani Majoris, *D. Rovit.*
in prag 5. *num.* 3. *in fin. de ſuſpic. Official. D. Conſil. Grizza-*
rell. dec. 66. ubi ſic deciſum tradit, *ibique* plura ad op-
poſitum deciſionis cumulat D. *Didac. de Alaro* Addi-
tionator locupletiſſimus, nec extenditur ad D. Con-
ſiliar. Conſultorem Rever. Fabricæ Divi Petri huius
17 Regni; *D. Sanfell. ibid. nu.* 3. non tamen ab Univerſitate
Judex ſuſpectus allegari poteſt, ut determinatum addu-
cit *D. Sanfel dec.* 21. *n.* 2 *lib.* 1.

18 Quando tamen allegantur ſuſpecti Actuarii S. C.
cauſa tantum, abſque depoſito, ſufficit ad illos remo-
vendos, *D. Sanfelic. d. dec.* 287. *n.* 5. qui *num.* 6. hoc idem
procedere teſtatur in Regiis à mandatis Scribis, ac
Cancellariis Reg. Cancell. Scribæ vero S. C. & M. C. V.
ſolo juramento recuſantur, ex traditis per *Io. de Hevia*
in Curia Philippica, §. 7. *de recuſat. nu.* 3. cauſa tamen
apud eos remanet cum emolumentis, ſed datur adjun-
ctus, qui ejus loco illam actitet, ut ex eod. *Io. de Hevia*
tradit *D. Sanfel. ibid. n.* 7. & 8.

19 Et ſimiliter inimicus reconciliatus Judex eſſe nequit,
ut tradit D. meus *num.* 7. ac probat noviſſime *Vinc. Fer-*
rerot. in tract. de Inimicit. §. 59. *num.* 1. & ante ipſos vo-
luit *Lancell. Corrad. de offic. Prætor. in civil. tit. de ex-*
cept. ſub *nu.* 11. *caſu* 35. & fuit per S. C. deciſum in perſo-
* nam D. Conſil. *Amendola* recuſati ex cauſa inimicitiæ,
etſi reconciliatæ per Joſephum de Riſis.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Brachium an, & quando, & quomodo ſit conceden-
dum pro exequutione litterarum executorialium per
Judices alterius juriſdictionis, etiam vigore ſenten-
tiæ.

SUMMARIUM.

1 *Exequutio in aliena juriſdictione fieri non poteſt, &*
ideo brachium concedi petitur.
2 *Iudex ſecularis debet impartiri brachium pro exequu-*
tione ſententiæ Iudicis Eccleſiaſtici, ubi aliter illa
exequi non poſſit.
3 *Citatio in imploratione brachii non requiritur.*
Sed contrarium, nu. 4.
5 *Imploratio brachii, impartiri debet, etiam in iis, quæ*
verſantur ſub eodem Principe, non tamen ſub eodem
Præſide Provinciæ, & nu. 14.
Sed contrarium, nu. 29.
Limita in Statu Eccleſiaſtico, ex Bullæ Clementis VII.
num. 6.
7 *Imploratio brachii concedenda eſt cum cauſæ cognitione*
circa juſtitiam, vel validitatem ſententiæ.
Sed contrarium, nu. 9.
Prima opinio verior, nu. 10.
8 *Circa implorationem brachii praxis notatur.*

1 *Imploratio*

11 *Imploratio brachii concedenda eſt in crimine hæreſis, abſque cauſa cognitione.*
Sed contrarium, nu. 12.
Prima opinio verior, ſecundum Canoniſtas, *num. 13.*
15 *Iudex requiſitus, non dicitur merus exequutor, ſed mixtus.*
16 *Ubi proceditur, abſque cauſa cognitione, & in contumaciam, reus in exceptionibus adverſus exequutionem audiendus erit.*
17 *Princeps non poteſt mandare, ne procedatur, abſque partis citatione.*
18 *Praxis, quomodo quis extra Regnum citari poſſit, affertur.*
19 *Non poteſt per edictum procedi, niſi prius quis perſonaliter fuerit citatus.*
20 *Sententia ferenda eſt, ſecundum jus municipale, & ſtylum Iudicis requiſiti.*
Amplia, etiam ſi tempore contractus uterque litigator, eo loco, ubi fuit actus celebratus, domicilium traheret, & deinde reus illud mutaverit, num. 21.
22 *Citatio per proclama, nec de jure communi, nec de jure Regni valet.*
23 *Exequutio liquidationis inſtrumenti, an, & quando extra Regnum fieri poſſit.*
24 *In exequutione inſtrumenti modus procedendi, & non ſubſtantia attenditur.*
25 Ritus M. C. *circa inſtrumentorum liquidationem non militat in inſtrumentis, per Notarium Apoſtolicum celebratis, ſed per Notarium Regium.*
26 *Forum quis ſortitur, ratione contractus, vel deſtinatæ ſolutionis, quatenus ibi reperiatur.*
27 *Exceptio compenſationis, & retentionis adverſus inſtrumenti liquidationem opponi poteſt.*
Amplia, etiam adverſus obligationes in forma Cameræ, num. 28.
30 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO LXXXII.

AD inſtantiam Ill. Magni hujus Regni Comeſtabuli D. Philippi Colomnæ fuerunt per Auditorem Generalem Rever. Cameræ Apoſtolicæ de Urbe expeditæ literæ exequutoriales contra Ill D. Federicum Columnam Principem Buteræ ejus filium pro ſumma ſcutorum ſexdecim mille vigore inſtrumenti celebrati inter dictas partes, pro cujus exequutione obtinuit per Collater. Conſil. Regium exequatur, verum pro imploratione brachii fuit dictum, quod adeat M.C.V. vel alium Judicem laicum competentem, quare prædictus Ill. Princeps Buteræ inſtitit in S. C. provideri, non eſſe brachium prædictum concedendum, ex nonnullis cauſis, & propterea, inhiberi M. C. V. tranſmiſſis denique actis ad S. C. fuit per Regium Conſil. Andream Provenzalem ad inſtantiam dicti Ill. Principis per decretum domi, datus terminus in cauſa, à quo decreto ſe gravavit Ill. Magn. Comeſtabulus, & obtinuit Regiam decretationem ſolitam, quod cauſæ Commiſſarius verbum faceret in S. C. & propterea fuit diſcuſſum, ſi debebat dictum brachium concedi, vel dari terminus in cauſa, & confirmari decretum domi latum per Magnif. cauſæ Commiſſarium.

1 Dicebatur pro parte dicti Ill. Magni Comeſtabuli, quod omnino brachium erat concedendum pro exequendis in hoc Regno prædictis literis exequutorialibus, quia cum non poſſit fieri exequutio in aliena juriſdictione, quia actus eſt juriſdictionalis, ut habetur ex *gloſ. in l. 1.* ubi *Bald. Alexan. numero 16. & Iaſ. nu. 5. ff. de juriſd. omn. judic. Piſtor. quæſt. jur. lib. 1. q. 15. num. 31. Grevai ad Gayll. obſervat.* 115. *lib. 1.* & ideo, ne ſententia ob defectum juriſdictionis, in exequendo eluſoria reddatur. Judex unius territorii, debet alterius Judicis exequutioni rogatus, ſive requiſitus, brachium ſuum concedere, *Matth. Coler. de proceſſ. exequut. par. 2. cap. 3. nu. 18. Hieron. Schurph. conſ. 13.* & alii per *Grevai in loco* ſupra cit. *nu. 2. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. num. 360. Rolan. à Valle*, qui late materiam brachii tractat, in *conſ. 37. libro 1.* ubi etiam de communi teſtatur, *Rebuff. ad Conſt. Galliæ, tom. 3. tract. de contum. num. 49. Navar. in repet. cap. cum contingat, de reſcript. Menoch. de arbitr. caſ. 452. Ioa. Baptiſt. Aſin. in praxi Flor. §. 38. cap. 1. ampl. 15. Mynſynger, obſerv. 6. num. 4. cent. 1. Avil. in cap. 10. Prætor gloſ. uſurpea, numero 14.* & alii diffuſe per *Franc. Molin. de Brach. ſecul. Eccleſ. præſtan. cap. 3. Martin. de Fano de Brachio ſecul. implor. nu. 19. Cavarr. pract. cap. 10.* ſub *num. 1. Gundiſalu. de hæret. q. 11. nu. 17.* late etiam *Epiſc. Ricc. in praxi implor. brachii ſecular. reſol. 277. & ſeqq.* ubi, quod Judex ſæcularis impartiri debeat brachium pro exequutione ſententiæ Judicis
2 Eccleſiaſtici, quando aliter illa exequi non poteſt, quod procedere in quolibet Judice, habetur ex *l. à Divo Pio, § ſententiam, ff. de re jud.* in qua brachii imploratione non eſt neceſſaria partis citatio, ut in praxi obſervari, tradit idem *Ricc. in loco citat. reſol.* 279.
3 ubi juribus, & rationibus id comprobat, licet contrarium voluerit *Gayll. d. obſervat.* 115. ſub *numero 6. libro primo pract. obſerv. Boſſ. de for. compet. numero* 88. debet enim una juriſdictio, alteram adjuvare, ut ha-
4 betur. in *can. ſi Imperator 96. diſt. can. adminiſtratores 23. quæſt. 5. cap. cauſam, quæ, qui filii ſint legit. leg. tam collatores, §. eo ſcilicet, Cod. de re milit. libro 12.* ubi *Io. de Plat. leg. 2. Codice de his, qui latron. occult. Afflict. in proœm. Conſtitut. Regni, numero 31. Ioan. Anton. de Nigr. in Cap. Regni, Sub ſtitutum, numero 167. Par. de ſindic. verb. brachium, folio 134. Conrad in templ. judic. libro ſecundo cap. 5. §. tertio numero 67. Decian. in 1. tom. tract. crimin. libro quarto, cap. 11. numero*
5 *primo* & alii per *Bovad. polit. libro ſecundo cap. 17. numero 186.* quod procedit, nedum quando ſumus in diverſis Principibus, ſed etiam, quando ſumus in juriſdictionibus ſub eodem Rege, non tamen ſub eodem Præſide Provinciæ, quia quamvis ſint ſubditi ejuſdem Regis, non poteſt ſententia Judicum unius Regni exequi in alio Regno, abſque brachii imploratione, *Iul. Clar. in pract. crimin. §. fin. quæſtio 96. numero nono verſ. item quæro in fin.* quod tamen ſe-
6 cus eſt in Statu Eccleſiaſtico, ubi per *Bullam Clementis VII. in Bullario, f.* mihi 291. fuit proviſum, quod bannitus ab uno loco Status Eccleſiaſtici, intelligatur bannitus ab omnibus Terris, Romanæ Eccleſiæ juriſdictioni mediate, vel immediate ſubjectis, & quod ab illo Judice, ubi fuerit captus, puniri poſſit, vel remittere ad Judicem, qui eum condemnavit, quod etiam confirmatum fuit per duos *Pios IV. & V.* ut eſt videre in eorum *Bullis*, contra bannitos, & homicidas editis. & ideo dicebat Advocatus illuſtr. Magni Comeſtab. ſtante, quod erat traditum ſuum verum, & literæ exequutoriales recte expeditæ, debebat in hoc Regno exequutioni demandari, & brachium concedi, quia etſi per *Reg. Prag. 4. de citat.* cautum ſit, quod proviſiones in Regno expeditæ non mandentur exequutioni, abſque licentia Proregis, hoc jam fuit adimpletum; fuerunt enim projectæ preces Excellentiſſimo Proregi, & obtentum Regium exequatur, licet pro imploratione brachii fuerit remiſſum negotium ad M. C. vel alium Judicem competentem.

Pro parte vero prædicti Ill Principis Buteræ prædicta non negabatur, verum dicebatur, quod ipſa
7 brachii impartitio non erat ſic indifferenter concedenda, ſed cum cauſæ cognitione, circa juſtitiam, vel validitatem ſententiæ, *Andr. de Iſern. in Conſt. Regni Poſt mundi machinam, Io. Redin. de majeſt. Princ. in verbo non armis ſolum, par. 2. n. 141.* latiſſime *Farinac. in pract. crim. par. 2. qu. 97. num. 88. Urſill. ad Affl. in dec. 14. nu. 16. & 17 & Affl. in dec. 220. nu. 9. Gayll. d. obſerv. 115. lib. 1.* ubi etiam *Bernard. Grevai. n. 3. Innoc. in cap. 1.* ubi etiam

Digitized by Google

etiam *Abb. num. 4. & 11 de offic. Ordin. Reg. Valeaſ. conſ. 9.*
num. 8. lib. 1. late *Caacer. lib. 2. var. reſolut. cap. 15. num. 38.*
non enim tenetur Judex, brachium concedere, quan-
do literæ exequutoriales non fuerunt rite, recteque
expeditæ, *Heartc. Boich. ſingul. 10. num. 17. Angel. in lege*
ſi at proprius, C. de exequut. rei judic. Belling. in ſpecul.
Princ. rubr. 11 §. tractandam, ſub *numere* 4. ubi, quod
Judex poteſt ex officio denegare brachium, quando
ſententia videtur ſibi injuſta. Hinc orta fuit practi-
ca, ut minime brachium concedatur, niſi actorum
8 omnium copia, ſupra quibus orta fuit ſententia, pro-
ducatur coram Judice, à quo brachium eſt conceden-
dum, *Cancer. in loco* ſupra cit. *num. 13. & 14. Parlad.*
lib. 2. rer. quotid. cap. fin. §. 2. numer. 2. & 3. Farinac. quæſt.
crim. 11. ſub *num. 61. verſ. limita* *arſin* & quamvis ali-
9 qui renuerint, quod Judex requiſitus de brachio, non
poſſit cognoſcere de juſtitia ſententiæ, per *text. in l. ſi*
Prætor, in princ. ff. de judic. ut per *Gui. Pap. qu. 574. in*
Princ. qui etiam allegat *Salycet. in l. ea quidem, C. de*
accuſat. Maynard. dec. 81. lib. 3. & communiter teneri
à Deciſionariis, refert *Ricc. collect. 573. & Bart. in l. à*
Divo Pio, in princ. ff. de re judic. ibi, *veritas eſt, &c.*
dicit, quod Judex requiſitus, non debet judicare de
exceptionibus oppoſitis à Reo adverſus exequutio-
nem ſententiæ, ſed debet remittere ad Judicem re-
quirentem, qui ſententiam protulit, quod etiam fir-
mat *Pract. Papien. in forma exequutionis ſententia diffi-*
nitive gloſ. 1. verſ. quinto quæritur, niſi Judex requiſitus
eſſet ſuperior, quia poteſt de omnibus cognoſcere,
tamen communis opinio eſt in contrarium, quod
10 poterit Judex requiſitus, parte vocata judicare, an
ſententia ſit exequenda, & ita in praxi ſervari in Curia
Parlamenti, teſtatur idem *Gui. Pap. d. qu. 574. & qu.*
23. & 419. Boer. dec. 90. Anchar. conſil. 382. numero 8.
Faber in ſuo *Cod. de exequut. rei jud. diffin. 1.* licet ipſe
dicat, quod ſi altiorem cauſæ cognitionem res ipſa
deſideret, ad Judicem, qui ſententiam tulerit remit-
tenda ſit, *Garz. in recol. 2.* ubi in omnibus ſententiis,
11 præterquam in crimine hæreſis poteſt Judex laicus
dicere, velle videre proceſſum, ad finem videndi, ſi
rite, & recte fuerit judicatum, *Ricc. in d. collect. 573. Io.*
Bapt. Marcheſ. in prax. commiſſ. tom. 1. tit. de commiſſ.
appell. Rom. Cur. par. 1. cap. 3. nu. 2. & 3. Ioan. Franc. de Pont.
dec. 13. num. 2. qui loquitur in eo caſu, quando juriſdi-
ctiones ſunt diſtinctæ, nam brachium non eſt conce-
dendum ſententiæ injuſtæ, *Natt. conſ. 529. num. 11. Bor-*
rell. in Bel ug. d. rubr. 11 § tractandam, verſ. præceptum,
quod probatur ex *Innoc. in c. 1. extra de offic. ordinar.* &
in *cap. cum in jure, extra de offic. deleg. Grammat. in conſ.*
109. Marant. diſput. 1. num. 2. Affr. Lanfran. Balb. dec.
88. cent. 1. Petr. Gaz. d. dec. 2. Gayll. & ibi Grevat d. ob-
ſerv. 115. lib. 1. Rol. à Vall. d. conſ. 37. vol. 1. Foder. de Sen.
conſ. 25. Affl. in d. Conſt. Regn. poſt Mundi machinam,
in gloſ. in verb. gladii num. 58. ubi limitat in ſententia
12 ſuper crimine hæreſis, licet *Bart.* etiam in crimine
hæreſis tenuerit, non teneri Judicem laicum exe-
quutioni demandare ſententiam Judicis Eccleſiaſtici
in l. Divus, numero 3. ff. de cuſt. reor. & cum ſequuntur
Bald. Alber. Angel. & alii, qui dicunt, quod poſſit
alium formare proceſſum, & de juſtitia condemna-
tionis cognoſcere, licet in contrarium ſit opinio
13 *Canoniſtarum* fundata per *text.* clarum in *cap. ut in-*
quiſitionis, § prohibemus, de hæreſ. in 6. & propterea
opinio *Bartol.* reprehenditur à *Panormit. in cap. 1. de*
offic. Ordin. & eum ibidem ſequuntur *Dec. Anchar.*
Felin. & alii *Canoniſt.* & contra *Bart.* opinionem te-
nuerunt etiam *Angel. Alex. & Iaſ. in l. Magiſtrat. ff. de*
juriſdict. omn. judic. Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 5. tit.
de judic. ſecul. cap. 25. num. 2. Simanc. de cathol. inſtit. cap.
36. num. 3. & eſt communis opinio, & in praxi ſervata,
ut per *Seſſe de inhibit. cap. 30. nu. 84. & 85.* cum *ſeqq.*
Imbert. Locat. in ſua *prax. judiciar. in verbo Iudex,*
verſ. ſed quid ſi latam, Carrer. in tract. de hæret. §. circa
itaque tertium, nu. 4. Bran. de hæret. lib. 4. cap. 15. Clar. in
§. hæreſis, nu. 4. & magis communem appellat *Roland.*
conſ. 20. n. 10. vol. 1. Epiſcop. Ricc. in decis. prax. in ploraſt.
brach. ſecul. reſol. 287. num. 2. In aliis vero caſibus com-
munis eſt concluſio, quod poſſit Judex onius juriſdi-
ctionis cognoſcere de juſtitia ſententiæ Judicis alterius
juriſdictionis ſive Eccleſiaſtici, ſive ſæcularis, etiam,
14 quod ſint ſub eodem Principe, ſed non ſub eodem Præ-
ſide Provinciæ, ut plene poſt alios per *Farinac. d. qu.*
1. poſt num. 61. Clar. § fin. quæſt. 51. in fine, & quæſt. 96.
Flam. Cartar. dec. 58. Cabal. reſol. crim. caſ. 161.
15 Quod ea ratione probant, quia Judex requiſitus
non dicitur merus exequutor, ſed mixtus, ut per *Can-*
cer. lib. 3. var. reſol. cap. 19. nu. 1. Farinac. q. 97. n. 85. Reg.
Valenz. d. conſ. 7. num. 2. & propterea coram eo opponi
poſſunt omnes exceptiones, & poterit cognoſcere ſuper
validitate, vel invaliditate actus, maxime in illo caſu,
quando ex defectu juriſdictionis ſententia non poteſt
exequi per Judicem, qui eam protulit, *Abb. in cap.*
de cætero, de re judic. Addent. ad Capell. Tholoſ. deciſ.
34. Menoch. de arbitr. q. 38. num. 5. Gui. Pap. dec. 70.
Maceraten. libro 1. var. reſolut. reſol. 39.

Dicebatur etiam pro parte dicti Illuſtr. Principis
Butriæ, quod tanto magis erat audiendus adverſus
juſtitiam, quam allegabat prædictarum literarum exe-
quutorialium, quia erant expeditæ, abſque plenaria
cauſæ cognitione, ſed cum notorie ſuum domicilium
haberet Neapoli, fuit citatus per proclama, & in con-
tumaciam condemnatus quo caſu tanto magis erat
dandus terminus in S. C. ut ſe defendere valeret, quo-
16 tieſcunque enim proceditur, non adhibita cauſæ co-
gnitione, & in contumaciam, reus eſt audiendus in
exceptionibus adverſus executionem, *cap. ex parte, el.*
2. de offic. deleg. ubi *Abb.* & alii *Canoniſtæ*, & in *cap. fin.*
de præſcript. cum negotium commiſſum non ſit plene
diſcuſſum, *Zabar. conſ. 145. num. 4. Dec. conſ. 323. num. 2.*
Menoch. d. q. 38. n. 3.

Ex pluribus autem dicebatur literas exequutoria-
les, tanquam non rite, & recte expeditas, non poſſe
exequutioni demandari, & Primò, quia erant expe-
ditæ, abſque partis citatione, quod fieri non poteſt,
17 quia partis citatio eſt de jure naturæ juxta illud *Adam,*
ubi es? & proinde neque Princeps poteſt mandare, ut
procedatur, abſque partis citatione, *Clem. 1. Paſtoralis,*
de re jud. & poſt *Andr. de Iſern. & Affl.* habetur ex
Troyſ. in pragm. 2. num. 15. de ordin. judic. & quotidie,
cum quis commoratur in alio Regno, expediuntur
18 citationes cum literis commendatitiis Judicibus, ut
eum citari permittant, & citatur perſonaliter, ſi
commode haberi poſſit, ſin autem non citatur do-
mi, prout ſervatur in Curia Romana, habetur ex *Sebaſt.*
Vant. de nullit. ex defect. citat. numero 98. in fine, & in
eadem Romana Curia, niſi reus fuerit citatus perſo-
19 naliter, aut domi in audientia contradictarum nun-
quam citari poterit per edictum, *de* quo ſtylo teſta-
tur *Paul. de Caſtr. in l. ad peremptorium num 6. ff. de ju-*
dic. Vant. loc. cit. nu. 110. & 118. cum plurib. *ſeqq. Ve all.*
deciſ. 107. lib. 1. Seraph. dec. 1226. Beltram. ad dec. Ludo-
viſ. 430. nu. 5. & quamvis aliquæ fides eſſent productæ
circa ſtylum Romanæ Curiæ, tamen magis erat cre-
dendum dictis graviſſimis *Authoribus*, quam prætenſ-
ſis atteſtationibus, & propterea Advocatus dicti Illuſt.
Principis dicebat, quod cum in Romana Curia eſſet
proceſſum, ipſo Ill. Domino Principe non citato, ni-
ſi per proclama, nulliter erant literæ exequutoriales
expeditæ.

Secundò dicebatur, quod quamvis eſſet admitten-
dus prædictus ſtylus in Romana Curia, tamen ſen-
tentia non poteſt exequi in alia juriſdictione, niſi
ſit ſervatus ſtylus illius juriſdictionis in qua petitur
exequutio, quotieſcunque enim ſententia, quæ peti-
tur exequi, non eſt lata ſecundum jus commune, ne-
20 que ſecundum jus municipale Judicis requiſiti, non eſt
exequenda,

exequenda, eſt doctrina *Bald. in l. 1. num. 47. ff. de confeſſ.* quam ſequitur tanquam ſingularem *Alex. in d. l. à Divo Pio, §. ſententiam, verſ. ſecundò limita, de re judic.* *Murſ. ſingul. 1, 5. Gabellin. melleloq. 795. Seſſe de inhibit. cap. 4. § 5. num. 3. & 35. Reg. Rovit. in pragm. 4. num. 2. de citat. Guid. Pap. dec. 23. Aſin. de exequut. §. 1. c. 34. num. 2. Gratian. diſcept. forenſ. c. 145.* ubi pleniſſime materiam tractat, *& num. 46.* id ampliat, etiam ſi tempore contractus uterque litigator, in loco, ubi fuit actus celebratus, domicilium traheret, & deinde reus illud mu-
21 taverit, quia ſequi debet ſtylus Judicis, ubi ſententia eſt exequenda, *Coler. de proceſſ. exequut. par. 2. cap. 3. num. 285. Suarez. in l. poſt rem judicatam, §. circa Judicem, num. 14. & 22. Marilian. dec. 17. Trivſ. deciſio. 32. par. 2. Ricc. collect. dec. 13. 83. Seſſe de inhib. d. cap. 4. §. 5. num. 33.* & in terminis dixit *Roſſ. in d. tit. de for. compet. numero 84.* quod ſententia Romæ lata in contumaciam, non exequitur per Senatum Mediolanenſem,
22 certum eſt autem, quod talis citatio per proclama, nec de jure communi poteſt ſubſtineri, nec ſecundum leges, & Conſuetudines Regni, cum non ſit iſte caſus de illis congeſtis per *Marant.* in ſuo *ſpecul. par. 6. membr. 1. tit. de citat. in verb. recte concipiatur citatio, numero 81.* & propterea literæ exequutoriales ſecundum ſtylum Romæ expeditæ, non poſſunt in hoc Regno exequutioni demandari, quod etiam in terminis
23 terminantibus habetur ex *Caravit. Rit. 166. numero 64. & 65.* ubi propoſita quæſtione de liquidatione inſtrumenti, ſervata forma dicti *Ritus* hujus Regni, quæritur, an mandabitur exequutioni extra Regnum & diſtinguit, quod aut exequutio inſtrumenti fit ſervata forma juris communis & locum habebit, etiam extra Regnum, quia jus commune ubique viget, aut vero de jure ſtatutario. & attenditur ſtatutum loci ubi fit exequutio, quod etiam comprobatur ex iis, quæ tradidit *Bened. de Barz. de Paruſ. in tract. de guarantigiis, quæſtio. 8.* ubi ad partes diſputat articulum, ſi inſtrumentum guarentigiæ celebratum Bononiæ, poſſit exequutioni demandari Ferrariæ, vel pro ejus exequutione ſit dandus terminus ordinarius, & concludit, quod ordinarie ſit procedendum Ferrariæ,
24 quantumvis paratam habeat exequutionem inſtrumentum Bononiæ, quia non attenditur locus celebrati contractus, ſed ubi petitur exequutio, quia cum tractatur de exequutione inſtrumenti, non attenditur ſubſtantia negotii, ſed modus procedendi, ex *text. in l. amiſſi opinatores, C. de exact. trib. lib. 10. & l. 2. ff. quemad. teſt. aper.*

Tertiò, fuit conſideratum, quod vigore inſtrumenti Romæ celebrati non poteſt procedi in hoc Regno, via exequutiva, ſed via ordinaria, quia ad hoc, ut poſſit
25 via *Rit. M. C. V.* procedi, requiritur, ut inſtrumentum, inter perſonas laicas confectum, ſit celebratum per Notarium Regium, non autem per Notarium Apoſtolicum, ut recte probat, poſt alios, quos allegat *Reg. Rovit. in pragm. 2. num. 12. de contract.* & quando agitur, vigore inſtrumenti celebrati per Notarium Apoſtolicum, eſt dandus terminus in cauſa, & eſt procedendum ordinarie, *Anna ſing. 145. Epiſc. Ricc. dec. 125. Cur. Archiep. tom. 1.* ubi ſic deciſum refert.

Dicebatur Quartò, quod omnes lites, & differentiæ inter patrem, & filium, erant deductæ in hoc Regno, & in S. C. & quod hæc litis pendentia fuit Romæ allegata, & non admiſſa, licet ſcripturæ, ex quibus dicta exceptio litis pendentiæ fundabatur, fuiſſent præſentatæ, & ex reg. *text. in leg. nullo, C. de judic.* continentia cauſæ non erat dividenda, *Afflict. deciſ. 354.* Imo in S. C. erat præventum, qua præventione ſtante, non poterat procedi in Alma Urbe, *Bald. in auth. ſed novo jure, C. de ſerv. fugit. Gabr. comm. concluſ. titul. de judic. lib. 1. concl. 1.* Imò dicebatur, quod Judex Romanæ Curiæ erat incompetens, ſtante domicilio Ill.
26 Principis in hac Civitate, quia quis ſortitur forum, ratione contractus, vel deſtinatæ ſolutionis, quatenus ibi reperiatur, *cap. Romana, §. contrahentes, de for. compet. in 6. & cap. fin. de for. compet.* ubi *DD. Covarr. pract. 94. d. cap. 10. num. 6. Frantaring. var. reſol. lib. 3. tit. de ſolut. reſol. 26. numero 5.* lat.iſſime *Antonin. de Aman. reſol. 23. num. 8.* quo caſu non debeat brachium impartiri, dicunt omnes *Doctor.* ſupra citati, & deciſum refert *Ann. alleg. 59.* ubi per Collat. Conſil. fuit enim Regium exequatur denegatum, *Ricc. in dict. prax. implor. brach. ſecul. reſol. 185. Gryll.* ubi etiam *Grevei dict. obſerv. 115. libro 1. Valaſc. dec. 48.* licet de hac exceptione poterat dubitari, quia prædictus Ill. Princeps, etiam ratione originis forum ſortiebatur.

Et tandem fuerunt multa circa juſtitiam deducta, & præſertim exceptio compenſationis, & retentionis; cum prætendebatur, Ill. Principem filium eſſe creditorem Illuſtr. Magni Comeſt. ejus patris in maxima pecuniarum quantitate, ex cauſa donationis contemplatione matrimonii contracti per ipſum & Illuſtr. D. Margharitam de Auſtria Brancifort, Principiſſam Buteræ, & Illuſtr. D. Joannæ de Auſtria filiam, de quo
27 credito vertebatur lis in S. C. quæ exceptio compenſationis admittitur, etiam adverſus liquidum inſtrumentum, ut probat *Rovit. in pragm. 1. num. 8. de ce. ſib. Carol. de Graff. except. 16. num. 2.* ubi plene, & etiam adverſus obligationem in forma Cameræ, *Beltramin. ad dec. 342. l. Ludoviſ.*
28 Et dicebatur, quod alias in fortioribus terminis fuit judicatum, etiam in caſu, quo non aderant tot exceptiones in promptu, ſed ex ſo ſolum, quod non debe-
29 bat brachium impartiri, abſque cauſæ cognitione, etiam in eo caſu, quo literæ exequutoriales erant expeditæ in Curis ejuſdem Regis noſtri in Hiſpaniis, & ſic ſub eodem Rege, ut fuit practicatum in cauſa Hieronymi Lomellini cum Marchione Diani, ubi fuerunt literæ exequutoriales expeditæ, vigore ſententiarum primæ, & ſecundæ inſtantiæ, quas ipſi, de viſta & reviſta vocant & tamen cum tractaretur de earum exequutione in hoc Regno, fuit datus terminus in cauſa & diſputatum illud idem, quod fuit ante ſententias prædictas diſcuſſum, ſic etiam modernis temporibus in cauſa Petri Gonſalez cum *D. Antonio Suarez*, referente D. Regente Rovito, ſub die 18. Martii 1627. tunc temporis Regio Conſiliario, & cauſæ Commiſſario, fuit datus terminus in cauſa, etiam facta relatione in Collater. Conſil. ſic etiam in cauſa Damiani Pallavicini cum hæredibus Jacobi Zattaræ, & in nonnullis aliis cauſis.
30 Et propterea ſub die 25. Septembris 1631. ad relationem Reg. Conſil. Provenzalis fuit pro majori parte votatum quod infra menſem pro omni termino, & nominatione partes deducant omnia eis incumbentia penes Actor. Magiſtr. de Martino, & iterum hoc idem fuit judicatum die 23. Martii 1639. in cauſa Ambroſii Spinulæ cum Georgio de Oria cum enim Ambroſius obtinuiſſet ſententiam contra Georgium in Civitate Genuæ, & petiiſſet brachium pro illius exequutione in hoc Regno, fuit ad relationem Reg. Conſil. Caravitæ per decretum S. C. proviſum, quod ſuper imploratione brachii infra quatuor dies audiantur partes, ut eſt videre penes Secretarium S. R. C.

OBSERVATIO IN DECISIONE LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *Brachium Regium, ut impartiri poſſit, literis expeditis extra Regnum, an requiratur cauſæ cognitio, & nu. 2. & 3. ubi deciſio per viam legis traditur.*
4 *Citatio facienda feudatario abſenti à Regno, debet fieri in domo feudi.*
5 *Magiſtri actorum S. R. C. citari poſſunt in loco officii, & ſic in Banca ejuſdem S. R. C. & ita deciſum traditur, ſed intellige, ut ibi.*

In brachii

1 IN brachii conceſſione difficultatum fuit, an illud debeat impartiri, abſque cauſæ cognitione, & ſic, abſque termino ordinario, & in hoc D. meus fundat, quod nedum in puro juris articulo termino eſt concedendus, ſed tanto magis, quando plures exceptiones opponuntur circa ordinem, & circa juſtitiam, & propterea *num.30.* deciſom refert in S. C. pro majori parte, junis aliis conſimiles deciſiones adductas, quod detur terminus in cauſa, & ſic obtinuit D. Princeps Buteræ, cujus partes tuebatur *D. Lelius Gizzius* meus Germanus, quam deciſionem citat *D. Praſ. Merlin. cap.98. num.1a in fin.cent.2 controv.forenſ.*

2 Contrarium tamen ſubſtinet, ut terminus minime requiratur, ac ita intelligendum eſſe D. meum *hic*, tradit *D. Reg. Sanfel. dec.293. num.10. lib.2.* eandemque opinionem proſequitur *D. Merlin. dict. cap. 98.* per tot, amboque tradunt, ſecundum eorum opinionem fuiſſe per S. C. determinatum, concedendo brachium abſque termino, in cauſa D. Principiſſæ Hierachii cum D. Principe ejus viro, & D. Marchione Joiæ filio. & hanc ſententiam aſſequitur *D. de Marin. cap.132. lib.2. quotid. reſol.*

3 Tu autem non diſcedas ab opinione D. mei, quæ comprobatur ex *Decreto* generali, lato per viam legis condendæ per S. R. C. junctis DD. Conſiliar. quatuor Aularum, de quo nec D. meus, nec *D. Sanfelic.* qui in eo intervenit, ſicut nec *D. Merlin.* ac *D. de Marin.* memores fuere, tenoris ſequentis, videlicet.

Suborta difficultate in S. R. C. an ſint exequendæ literæ hortatoriales Tribunalium, exiſtentium extra præſens Regnum in mandatis exequutivis, abſque cauſæ cognitione, per S. R. C. occaſione implorationis brachii, & an poſſit procedi in cauſa reconventionis.

Die 21. menſis Martii 1623. Neap.

Congregato dicto S. R. C. ordine Spectabilis Joan. Baptiſtæ Valenzuelæ Velazquez Reg. Collat. Conſil. Regentis Regiam Cancellariam, & Officium Pro præſidis S. R. C. viceque Prothonotarii pro decidenda difficultate, intervenientibus præfato Spectab. Præſide, uno cum infraſcriptis Reg. Conſil.

Proviſum, & decretum eſt, non eſſe concedendum brachium prædictum imploratum, abſque cauſæ cognitione, in qua habeatur ratio, quæ de jure habenda erit de reconventione forſan facienda, hoc ſuum, &c.

Valenzuela Reg. Cancellar & Officium Præſidis S. R. C. Pyrrus Paganus, Jacobus de Franchis, Pomponius Salvus Patinno, Didacus de Salinas, Jo. Baptiſta Mellior, Scipio Rovitus, Jo. Franciſcus Sanfelicius, Ferdinandus Brancia, Camillus Perius, Octavius de Piccolellis, Jo. Franc. de Mercatis Secretar.

4 Agit etiam D. meus *num.* 18. de citatione facienda abſenti à Regno, ideoque obſervabis, quod ſi abſens eſt feudatarius, citatur in domo feudi, ut per *Iſern. in cap. 1. nu.7. de controv. inter vaſall. & alium, de benef. inveſt.* & in *cap. 1. col.2. de milite vaſall. qui contum. eſt*, ubi *Liparul. D. de Anna allegat. 83. n 6. & ſing. 153.* ibi enim reſidere debet, ſicut Prælatus in Eccleſia, *gloſ. in cap.*
* *quoniam frequenter §. ſi vero, in verb. omnibus, extra ut lit. non. conteſt.* & in dies practicatum vidi in S. C. præſertim in cauſa D. Principis Buteræ cum D. Magno
5 Conneſtabulo Columna ejus parte, in Banca de Martino. Hinc, dum in S. C. tractabatur de augmento Magiſtrorum Actorum ejuſdem S. C. olim numerum tredecim exiſtentium, dum fuerunt citati dicti Magiſtri actor. in loco officii, & ſic in dicto S. C. fuit in
* anno 1597. judicatum, ſufficere dictam citationem, patrocinant. *D. Io. Vincentio Cavalerio*, ut habeo ex ejus *Apoſtil.* manuſcript. ad *Iſern. d. num. 7.* quæ tamen deciſio non erit ſemper attendenda, ſed tantummodo, ſi citatio fiat de mane in diebus, in quibus Tribunal S. conſ. regitur, ibi enim Magiſter actorum eo tempore reſidere, & aſſiſtere, tenetur, non autem, ſi fiat poſt exitum Sac. Conſil. vel in aliis diebus feriatum, in quibus DD. Conſiliarii ad cauſas decidendas, ad dictum S. C. non accedunt, cum his temporibus ibidem aſſiſtere non teneantur, ſed tantum in ejus domo cum ejus Scribis pro exercitio eorum officii, alias de ea notitiam habere non poſſunt, niſi tamen copia citationis ibi affigatur.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Sententia lata ad favorem duorum, quorum alter erat mortuus, an, & quando dicatur nulla, etiam reſpectu vivi.

SUMMARIUM.

1 *Proteſtatis quod quis ſolvit honore literarum cambii, producit actionem negotiorum geſtorum, contra illum cujus literas ſolvit.*
2 *Sententia lata contra mortuum eſt nulla.*
Fallit favore liberantis, vel Eccleſiæ, n.3.
Amplia, quamvis eſſet, in favorem mortui, nu.4.
Item amplia, etiam data ignorantia mortis, nu.5.
6 *Praxis, ad hoc, ut ſententia ferri debeat contra mortuum, affertur, & nu.20.*
7 *Sententia in aliquo perſonam eſt dividua, nec annullatur in totum, ſi in parte ſit nulla.*
8 *Sententia lata contra plures, quorum unus eſſet mortuus, non eſt nulla.*
Intellige, ubi ſententia continerет capita ſeparata, n 9.
10 *Sententia individuabilis dicitur, ubi licet ſumma eſſet dividuabilis, tamen unica actione fuerit petita.*
11 *Sententia quando dicatur individua.*
12 Dec. Gizzarel. 12. *explicatur.*
13 *Hypotheca exerceri poteſt contra heredem poſſeſſorem fundi hypothecati.*
14 Gabriel. in conſ. 6. nu. 14. vol. 1. *confutatur, ſed declaratur, nu.15.*
16 *Sententia contra plures conventos, non erit nulla, ob mortem unius, ubi plures conventi, & condemnati eſſent in ſolidum obligati.*
17 *Nullitas, quæ ſpectat ad unum, quando poſſit per alium allegari.*
18 *Sententia continens plus debito, non poteſt pro parte ſubſtineri, ubi Iudex limitatam habet juriſdictionem.*
19 *Sententia lata ad favorem duorum, quorum unus non erat in judicio, eſt nulla.*

DECISIO LXXXIX.

SCripſerat q. Petrus Segat, & Fratr. in anno 1628. literas cambii, directas Petro & Auguſtino Durazi Mercatoribus, ut ſolverent Joan. Ambroſio de Dece ſcutos mille, & nonaginta, ſolidos undecim, & denarios ſeptem de Marca, pro totidem receptis à Jo. Benedicto Sancta Maria, quibus literis præſentatis, prædicti Petrus, & Auguſtinus Durazi noluerunt illas acceptare, & ideo per Creditorem fuerunt
1 proteſtatæ contra dictum Scribentem, verum Raphael Gruer, & Dimas Plobs eas acceptaverunt pro honore literarum, juxta ſtylum Mercatorum, de quo teſtatur *Rot. Genuenſ. dec. 6. num. 7. & dec. 32.* ex quarum ſolutione acquiritur actio ſolventi contra Scribentem utilis negotiorum geſtorum, *Menoch. conſ. 296. num. 24. Io. Bapt. Cuvutan tract. de cambiis, tit. de ſolvente in loco, ad quem, verſ. quæro, an quilibet, fol. 236. Sigiſmun. Scacc. in tract. de commerc. & camb. §. 2. gloſ. 5. q. 14. num.* 357. quod probatur ex *text. in l. ſolvendo, ff. de negot. geſt.* ideo dicti Gruer, & Pobls convenire fecerunt in S. C. hæredes prædicti Petri Segat, ad ſolutionem prædictæ quantitatis ſolutæ, una cum intereſſe, & ſic obtinuerunt ſententiam S. C. me exiſtente

Commiſ-

Commiſſario, ſed poſt aliquot menſes pervenit ad no-
2 titiam Catharinæ, Cinelæ, uxoris, & hæredis prædicti
debitoris, unum ex prædictis actoribus tempore pro-
latæ ſententiæ eſſe mortuum, & propterea oppoſuit
de nullitate ipſius, cum vera ſit concluſio, ſententiam
eſſe nullam, nedum quando fuit prolata contra mor-
tuum, ex text. in l. ſumma, §. fin. D. de re jud. & in
leg. penul. D. quæ ſent. ſine appell. reſcind. Caſſador. de-
ciſion. 2. tit. de appell. Caſtill. deciſion. Sicil. 60. Maſtrill.
deciſ. 137. lib. 2. Vant. de nullit. titul. de nullit. ex defect. ju-
riſd. num. 106. Amod. de ſindic. n. 187. Cornazan. dec. 145.
3 nu. 4. Polyd. Ripa obſerv. 23. Viv. deciſ. 52. & Rot. Rom. ex
collect. per Farinac. deciſion. 742. num. 2. par. 3. licet hoc
limitetur favore libertatis, & Eccleſiæ, Surd. conſ. 99.
numer. 13. & ex Bald. Socin. & aliis firmat Verall. deciſio.
4 140. par. 3. nu. 23. Steph. Gratian. diſcept. for. lib. 4. cap. 734.
num. 40. Verum etiam in favorem mortui, ſecundum
opinionem Bart. in Angel. in d. leg. in ſumma, Alex. &
Iaſ. in l. ſi deceſſerit, ff. qui ſatiſd. cog. & in l. qui, §. quod
ſi ſtipulatus, ubi etiam Paul. de Caſtro nſ. D. ſi cert. petat.
Put. dec. 181. lib. 2. in novis, & 186. in antiquis, ubi am-
pliatur, etiam data ignorantia mortis, communem di-
cit Minſyng. centur. 1. obſervat. 85. licet dicat, quod con-
trarium obſervetur in Camera Imperiali, data igno-
rantia, quod etiam habetur ex Guid. Pap. dec. 86. num.
2. tamen verior eſt opinio, quod neque in favorem
5 mortui valeat, Marant. in ſuo ſpecul. par. 4. diſt. 16. & 6.
p. in verb. ſententiam, num. 107. Verall. d. dec. 140. p. 3. Ric.
collect. dec. 1529. Franch. dec. 345. ubi Addent. l effrod.
Balb. deciſ. 27. centur. 1. Surd. d. conſ. 99. num. 12. Rouſnet.
dec. 12. n. 38. lib. 2. Bernard. Greveal ad Gayll. obſerv. 109.
num. 16. quod fundatur ex text. in l. de qua re, §. cum ab-
ſentem, ff. de judic. quem text. tanquam ſingularem di-
cit eſſe menti tenendum Paul. de Caſtr. in d. l. in ſumma.
Traditur ratio, quia morte rei judicium finitur, Rubin.
dec. 91. Ceſſat enim judicium, quod conſtare debet ex
tribus perſonis, Actore, Judice, & Reo, & ſic per mor-
tem actoris, vel rei deficit eſſentia judicii, Ang. conſ.
334. Albor. in l. penult. ff. quæ ſent. ſine appell. reſcind.
6 Caſtil. d. dec. 60. num. 5. & propterea ad evitandum nul-
litatem, conceptio verborum ſententiæ debet fieri, con-
demnando Procuratorem in damnum hæredum, prout
de jure, & de conſuetudine ſervari tradidit Franch. in
d. dec. 345. in prin. Surd. d. conſ. 99. n. 5.
7 Prædicta non negabantur pro parte actoris viventis,
ſed dicebatur, quod quatenus ſententia eſſet nulla reſ-
pectu mortui, attamen reſpectu viventis pro ejus por-
tione poterat exequutioni demandari, quia ſententia
erat in actione perſonali, quæ ex ſui natura eſt diviſibi-
lis, quo caſu ſententia poteſt pro parte valere, quod
probat ex iis, quæ tradit Abb. in cap. cum inter, numer.
24. verſ. ſecundus caſus, ubi etiam Felin. num. 11. verſic.
nec eſt novum, de ſent. & re judic. Ruin. conſ. 11. nu. 9. vol.
8 4. quod etiam ex pluribus fundat Gabriel. conſil. 56. nu-
mer. 14. vol. 1. ubi loquitur ſententia lata contra plures,
quorum unus erat jam mortuus, & tandem dicebatur,
punctum alias accidiſſe in S. C. ubi plures hæredes
fuerunt condemnati, & ubi quamvis reſpectu mino-
rum fuiſſet ſententia nulla declarata, attamen reſpectu
majoris fuit exequuta, ut per Gizzar. in deciſion. conſe-
ſima ſecunda.
Pro parte vero Conventæ dicebatur, quod quamvis
ſententia poſſit pro parte valere, pro parte vero non,
ut poſt alios fundat Fulv. Pacian. de probat. concluſ. 26.
num. 39. lib. 1. Gayll. obſerv. 109. lib. 1. Cornaz. deciſ. Luc. 12.
Rot. Rom. dec. 35. nu. 18. par. 2. in noviſſ. diver. coram Can-
tuccio, & in recoll. per Farinac. in poſthum. tom. 2. deciſ.
372. in fine, maxime inter diverſas perſonas idem Fari-
9 nac. d. tom. 2. deciſion. 221. num. 3. in fin. hoc intelligen-
dum erit, quando ſententia continet capita ſeparata,
juxta diſpoſitionem text. in l. Cornelia pia, ff. de jur pa-
tron. l. quadam. ff. famil. erciſc. Secus autem, quando eſt
lata ſuper eodem capitulo, vel connexo, ut voluit Bald.
in leg. in hoc judicio, ff. famil. erciſc. quem ſequitur
Ioan. Cruc. conſil. 384. num. 14. volum. 3. Flam. Cartar. Rot.
exequ. Genua deciſ. 39. numer. 10. Gratian. diſcept. forenſ.
10 lib. 1. cap. 162. num. 24. & 26. licet enim ſumma ſit divi-
ſibilis, tamen propter unicam petitionem, & unicam
ſententiam videtur, individuum ex voluntate diſpo-
nentium, Put. deciſ. 32. num 3. & 7. lib. 2. gloſſ. in leg. etiam,
§. 1. ff. de leg. 1. quod etiam procederet, quando ſunt
plures ſummæ, & ex pluribus cauſis, quia nihilominus
ſi unica actione comprehendatur, debet pro una re-
putari, ut ex doctrina Bart. in leg. ſi quis cum ita, ff. de
appellat. voluit Put. d. dec. 325. num. 5. quæ quidem de-
ciſio in nova impreſſione de anno 1612. eſt deciſion. 315.
lib. 1. Surd. conſil. 99. num. 4. cum ſeqq. Iacob. Schultes in
addit. ad Modeſt. Piſtor. quæſt. 22. numer. 12. 20 & 22. lib.
1. quod etiam notant Doct. in l. 2. Cod. de ea lud. & Bart.
Paul. de Caſtr. & Iacobin. in l. non idcirco. ff. de judic. &
idem Bart. Salicet. & aliis in l. 1. C. ſi advers. rem judic. &
leg. fin. ff. de juriſd. omn. jud. & communem dixit Ga-
briel. d. conſil. 56. volum. 1. num. 9. ubi, quod quando capi-
ta non ſunt diverſa, ſententia debet conſiderari ratione
formæ, non materiæ, & propterea eſſe individuam, di-
xit Roman. in leg. 1. §. penult. numer. 34. ff. de verb. oblig.
Rimin. jun. conſil. 71. numer. 4. lib. 1. Burſat. conſil. 219. vol.
2. nu 7. & 9. & eſt text. in leg. qui ſeparatim, §. ubi Bar.
11 Angel. & Imol. ff. de appellat. Dicitur autem unica, &
individua ſententia, quando unico verborum contex-
tu, eademque charta eſt prolata, quamvis ſuper plu-
ribus articulis, ſeu pluribus libellis, Alexand. de Ne-
vo in rubr. extra de appell. numero 36. quem ſequutus
fuit Monter. deciſion. Arag. 5. numero 67. ubi etiam plu-
ra ad materiam, Bernar. Greveal ad Gayll. obſerv. 110. ſub
numer. 4. lib. 1. & quæ dicantur capita connexa, vel ſe-
parata, late per Menoch. de arbitr. jud. lib. 2. cent. 1. caſu
93. & propterea concludendum videbatur, ſenten-
tiam non poſſe exequi ad inſtantiam unius ex credito-
ribus, qui erat vivus. Et ita fuit me referente, per S.C.
die 15. menſis Martii 1636. pronunciatum, declaran-
do ſententiam nullam, etiam reſpectu vivi, verum
quia non tractabatur de nullitate actorum, ſed ſenten-
tiæ tantum, fuit dictum, quod cauſa expediatur ex eiſ-
dem actis, penes Act. Magiſtr. S. C. Ioann. Antonium
de Litto. Nec prædictis contradicunt ea, quæ alias S.
12 C. judicavit, de quibus per Gizzar. in dict. deciſion. 12.
nam illo caſu actor egit, nedum actione perſonali
contra plures hæredes, verum etiam egit actione hy-
pothecaria contra primogenitum, qui feudum poſſi-
debat, & quamvis actio perſonalis ſit dividua, vulg.
13 leg. pro hæreditariis, C. de hæred. act. attamen actio hy-
pothecaria poteſt exerceri contra hæredem poſſeſſo-
rem fundi hypothecati, ut probatur in l. 1. & 2. C. ſi unus
ex pluribus hæredibus, & advertit idem Gizzarell. num.
5. qui dicit quod ex his S.C. quamvis haberet pro nul-
la ſententiam reſpectu aliorum, tamen ordinavit, ſen-
tentiæ exequutionem pro tota quantitate contra pri-
mogenitum poſſeſſorem feudi hæreditarii hypotheca-
14 ti. Nec etiam obſtabat conſil. Hier. Gabriel. 56. numer.
14. volum. 1. quia ejus opinio impugnatur à Laderch. in
conſil. 173. ubi dicit, quod fallitur Gabriel. & graviſſimi
Authores contra eum ſenſerunt, ſubdens, quod quam-
vis ſit Doctor acuti, & ſubtilis ingenii, & plurimæ eru-
ditionis, tamen eſt nimis audax in utero opinioni-
bus convellendis, & ſic etiam reprehenditur à Ioann.
Bapt. Coſta de port. ratn. quæſtion. 137. numer. 11. ubi, quod
in tradenda doctrina non debemus paradoxizare, &
licet opinio ipſius Gabriel. approbetur à Surz. deciſion.
Bonon. 100. num. 2. & ſeq. tamen de eo non curandum,
quia ſequutus fuit opinionem ejus avunculi, ut ipſe
idem dicit.
15 Ut tamen verum fatear, opinionem Gabriel. mihi
videtur poſſe ſubſtineri ex doctrina Paul. de Caſtr. in
l. de unoquoque ff. de re judic. qui ex illo text. notat, quod
ſi eſt actum contra plures ſimul, & lata eſt ſententia

contra omnes, poteſt valere quoad quoſdam, & quoad alios non & eum ſequuntur *Bart.* & alii per ipſum *Gabriel.* allegati, & licet nihil dicant, quando eſt unicum capitulum, tamen ejus opinioni facile adhæreo, in caſu, quod omnes Conventi eſſent inſolidum
16 obligati, tunc enim, quamvis unus ex Conventis tempore prolatæ ſententiæ eſſet mortuus, vel ex aliis cauſis contra ipſum non poſſet exequi, non per hoc non poſſet ſententia exequutioni demandari contra alios, ea ratione, quia non tractatur articulus, ſi ſententia poteſt pro parte exequi, & pro parte non, cum inſolidum pro tota quantitate exequi poſſit contra unum ex Conventis, qui fuit inſolidum condemnatus, & ſic ſententia exequitur tota & non in partem,
17 & hoc caſu nullitas, quæ ſpectat ad unum non poteſt allegari per alium, *Aret. conſil. 77. numer. 6. Caſſad. deciſion. 10. Poſt. in tract. de manutea. obſerv. 82. numer.* 96. & 104. & in his terminis eſſe intelligendam doctrinam *Hieron. Gabriel.* habetur ex *Cancer. variar. reſolut. de ſenteat. & earum exequut. lib. 3. cap. 17. num. 322.* uſque ad 331. ubi deciſionem Senatus Cathaloniæ pro hac opinione refert, per quam ſententia in totum exequuta fuit contra unum ex correis inſolidum obligatis, vel poteſt intelligi, quando judicium eſt cum unica perſona, nam in ſingulo quoque capite dicitur individua, & quamvis ſummæ, vel res ſunt diverſis capitibus petitæ, dummodo unica actio, ne omnes comprehendantur, ſententia indiviſibilis redditur, ut ex *Nicol. in concor. gloſſ. Bar. Salyc. Alex.* & aliis probat *Burſ. dict. conſil.* 219. *lib. 2. numero* 7. *Ioan. Bapt. Marcheſ. in prax. commiſſ. par. 3. §. 2. numero* 53. quia ſententia licet quoad unum ſit nulla, quoad illum ſubſtineri poteſt, *Felin. in dict. cap. cum inter, numer. 50. in 4. fall. de re jud. Caccialup. in tract. de debit. ſuſpect. quæſt.* 8. *in fin.* Et hoc eſt, quod quotidie practicamus, & in his terminis poteſt etiam intelligi *Giurar. dict. deciſion.* 82. ubi ſententia fuit execuта in ſolidum contra unum ex conventis.

In aliis vero caſibus, in quibus ſententia non poteſt in totum exequi ſemper contrarium fuit obſervatum,
18 tum, ſicut in ſimili tractavit D D. quando Index habet limitatam juriſdictionem quoad centum, ſi proferat ſententiam pro ducentum, illa non ſubſtinetur, neque quoad illa centum, in quibus habebat juriſdictionem, prout diſputato articulo deciſum fuiſſe in illo Senatu in anno 1530. tradit *Rebuff. in tract. de ſenten. proviſ. artic. 2. gloſſ.* 4. & communem dixit *Cavall. pract. qq. comm. cont. queſtion.* 90. & 382. quod etiam pluribus mediis firmat *Burſ. dict. conſil.* 219. *volum.* 1. *numer.* 8. cum *ſeqq. Cuac. variar. reſol. dict. capit.* 17. *titul. de ſent. & earum execut. numero* 333. *Put. dict. deciſion.* 323. alias in *novis* 315. idem etiam optime fundat *Gratian. diſcep. for. cap.* 162 *volum.* 1. *numero* 38. cum plur. *ſeqq.* ubi refert deciſiones Rot. Rom. pro hac opinione, & nonnulla alia corollaria affert, & quod ſententia adjudicans plus debito, remaneat nulla in totum propter ejus individuitatem, habetur ex *Bart. in leg. ſi non ſortem, §. ſi centum ff. de condi. indeb. Rom conſ.* 454. *num.* 12. *Rot. Rom in recoll.* per *Farinac. tom. 1. deciſion.*
19 654. *num.* 10. Sic etiam nullam dici ſententiam latam, ad favorem duorum, quorum unus non erat in judicio, maxime, ſtante connexitate cauſæ, habetur ex *Cæſar. de Graſſ. de ſent. & re jud. deciſ.* 98. alias 5. *nu.* 3. poſt *Afflict. deciſ. 228. num. 4. & Dec. conſil.* 403. *nu.* 20. & 21. *Rot. Rom.* ex recoll. per *Farinac. in poſthum. tom. 1. deciſ. 576. num.* 5. Diximus tamen, quod iterum procedatur ad expeditionem cauſæ ex eiſdem actis, quia, non tempore compilationis proceſſus, ſed tempore prolationis ſententiæ unus ex actoribus humanis eeſſerat, prout etiam fuiſſe obſervatum in S. C. refert *Franch. dict. deciſ.* 245. idem dicit *Peregr. de jur. Fiſc. lib. 7. titul. 4. numer.* 7. & in facti contingentia reſpondit *Hond. conſil. 9. volum.* 1. ſub *numero* 32. & eum ſequitur *Bernard. Grevai ad Gayl. dict. concluſ.* 109. *conſid. 3. numer.* 4. & *numer.* 5. ponit practicam proferendi ſententiam
20 quando poſt concluſum, principalis moritur, ſcilicet, quod poſſit ipſa proferri contra Procuratorem, jam Dominum litis effectum, in damnum hæredum, quod quotidie obſervatur; nam mortuo principali, interponi ſolet, decretum, ut procedatur cum Procuratore, cum quo fuit conteſtata lis, in damnum hæredum; & demum profertur ſententia contra Procuratorem, modo ſupradicto, ad quod etiam videndus eſt *Surd. d. conſil. 99. n. 22. vol.* 1.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata contra mortuum eſt nulla ipſo jure, ſic etiam ſi ſit lata in beneficium mortui, n. 3.*

2 *Sententia quomodo ſit preferenda, quando reus eſt mortuus.*

4 *Sententia eſt nulla reſpectu omnium, quando unus ex actoribus eſt mortuus ante prolationem ſententiæ, ſed compilato proceſſu, & ſic facta concluſione in cauſa, de ratione, numer. 5. contrarium, nu. 6. ſed prima opinio eſt verior, ut nu. 7. & 10. & ita deciſum adducitur. n. 11.*

8 D. Præſ. Merlin. c. 23. nu. 16. cent. 2. controv. forenſ. *confutatur, & n. 9.*

Sententia, & concluſio in cauſa an æquiparentur, dict. num. 8.

9 Text. in c. diſpendia, §. reus quoque de reſcript. in 6 *an ſit correctus, ſive declaratus per* text. in clem. ſæpe, de verb. ſignif.

1 VEra eſt concluſio, de qua D. meus *hic, nu. 2.* quod ſententia lata contra mortuum eſt nulla ex juribus, & *DD.* adductis, quam ſententiam confirmat *D. Andreol.* alia jura, & *DD.* adducens, *controv.* 30. ſub *nu. 4. lib. 1. controv. forenſ.* immo dicitur ipſo jure nulla, ut tradit D. meus *conſult. 113. num. 9. lib. 2.* ipſoque & aliis relatis probat *D. Pratus cap. 29. num. 1. & cap. 30. num. 25. lib. 1. diſcept. forenſ.* poſt *Maſtrill. deciſ. 137. num. 1.* late *D. Carena reſolut. 87. numer. 16. & 17. pract. reſolut.* duabus nempe rationibus adductis per D. meum *hic, n. 5.* circa *fin.* tribus autem fundat *D. Pratus dict cap. 29.*
2 *numer. 6. 7. & 8.* & propterea ad evitandum nullitatem, ſententia eſt proferenda contra Procuratorem, in damnum hæredum, juxta praxim traditam per *D. de Franchis deciſion. 245. in princip.* ſequitur D. meus *num.* 6. & noviſſime *D. Pratus dict. cap. 30. numer. 82. & 83.*
3 quæ principalis concluſio procedit, ut nec etiam in favorem mortui ſententia valeat, ut contrariis rejectis docent D. meus *num.* 4. ac *D. Pratus dict. cap. 29. numero 9. & dict. c. 30. n. 70.* ubi D. meum, & alios ad hoc citat.

Difficultas tamen in caſu hujus deciſionis fuit, an
4 eſſet valida ſententia reſpectu actoris viventis, licet eſſet nulla reſpectu alterius actoris mortui, ut colligitur ex *numero* 7. quia tamen ſententia erat unica, & individua ideo fuit deciſum, ſententiam non poſſe exequi ad inſtantiam viventis, & declaratum, ſententiam eſſe nullam, etiam reſpectu viventis, verum fuit ordi-
5 natum, quod iterum expediatur cauſa ex eiſdem actis, ut refert ſub *nu.* 11. ea ratione, quam adduxit ſub *nu.* 19. quia actor obiit poſt compilationem proceſſus, & ſic tempore prolationis ſententiæ, prout etiam alias obſervatum tradit ex *D. de Franc. d. dec.* 245.
6 Contrarium tamen, ut valida ſit ſententia contra mortuum lata poſt concluſum in cauſa, ſubſtinet D. *Præſ. Merlin. cap. 23. num. 16. cent. 2. controv. forenſ.* ad quod allegat *Maſtrill. dict. dec. 130. num. 16. verſ. Conſiſto-*
7 *rium*, aliiſque mediis comprobat. Ego autem puto, non eſſe diſcedendum ab opinione D. mei, nedum
8 *Doctorum*, ſed etiam rerum judicatarum authoritate fulcita

fulcita opinio namque *Dom. Merlin.* fundatur ex tradi-
tis per *Maſtrill.* ut ſcilicet ſententia, & concluſio in
cauſa æquiparantur, quod etiam habetur ex *D. de*
Franch. deciſion. 286. *numer.* 4. Verum hæc traditio
non eſt perpetua, non enim concluſio ex toto ſenten-
tiæ æquiparatur, ut egregiè tradit *D. Franch. ibid. nu-*
mero 8. quem ſequitur *D. Conſil. Carlev. tom. 2. lib. 1. tit.*
2. diſp. 7. ſub n. 5. ſiquidem ex *Alex.* quem allegat in *leg.*
3. §. ſi ſervus ff. de acquir. poſſeſſ. dicit, id procedere, ad
hoc, ut non poſſit cognoſci per Iudicem ſuper aliis
producendis, non autem in aliis, quod ſatis compro-
batur: nam facta concluſione in cauſa, judicium ad-
huc pendet. *Afflict. deciſion* 352. *verſic. in contrarium*, ut
enim *D. de Franch. ibid.* refert, remanet faciendum id,
quod terminat judicium, ſcilicet proferre ſententiam;
9 at quando eſt lata ſententia judicium eſt finitum, &
nil remanet agendum, niſi ſententiam exequutioni de-
mandare, neque tuta eſt traditio *D. Merlin.* quam de-
ſumit ex *cap. diſpendia, §. rem quoque de reſcript. in* 6.
ut conventio duret uſque ad ſententiam, nam, ut *D.*
Carlev. obi ſupr. obſervat, explicatio *d. §. rem quo-*
que eſt multum controverſa, refert enim ex aliorum
placitis, *text.* illum eſſe correctum, ſeu declaratum
10 per *text. in clem. ſæpe, §. verum. de verb. ſignif.* & ſic
firma remanet concluſio, ac deciſio ſupra relata;
quod ſententia lata, tam ad favorem, quam contra
11 mortuum; ſit nulla, etiam quod mors evenerit poſt
* concluſum in cauſa, & ita fuit deciſum M.C.V. ad re-
lationem D. Iudicis *Aloyſii*, *Capycis*, *Piſcicelli*; viri
ſatis benemeriti, docti, ac morum ſuaviſſimi, in cauſa
Caroli de Orlando cum Jo. Baptiſta Iannigro, ſub die
18. Ianuarii 1631. in Banca Baſilis, condemnatis nam-
que dicto Ioan. Baptiſta, ac Bernardino Iannigro ad
reddendum computa tutelæ, tranſactoque dicto de-
creto in rem judicatam, fuit per d. Joan. Baptiſtam di-
ctum de nullitate, eo, quod poſt concluſum in cau-
ſa, paucis diebus ante interpoſitionem dicti decreti,
dictus Ioann. Bernardinus erat mortuus, & propter-
ea per dictam M. C. fuit deciſum, nullitates obſtare,
4 à quo decreto cum fuiſſet appellatum per dictum Ca-
rolum, facto verbo in S. C. per dictam M.C. ſub die
18. Martii 1631. fuit confirmatum decretum prædictum
M. C. V.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Hæreditas non adita, an, & quando tranſmittatur
ad hæredes.

SUMMARIUM.

1 *Hæreditas non adita, regulariter non tranſmittitur.*
Amplia, nedum in hæreditate extranei, ſed etiam alte-
rius filii, n. 3.
Item, ſive in matre, ſive in patre illa conſideretur, nu-
mero 4.
Limita, quoad legitimam, n. 5.
2 *Hæres dicitur ſub conditione inſtitutus, ſi hæreditatem*
adierit.
6 *Filius ex potentia ſuitatis, hæreditatem, licet non adi-*
tam, tranſmittit nedum ad filios, verùm ad cæteros
deſcendentes.
Item, etiam ad extraneos, n. 7.
Amplia, ſive noverit, ſive ignoraverit, hæreditatem ſi-
bi fuiſſe delatam, n. 8.
Sed intellige, ut n. 9.
Amplia etiam ſi tempore mortis patris odio illius in po-
teſtate non eſſet, n. 10.
Item amplia, nedum in hæreditate aſcendentium, verùm
in hæreditate fraterna, ex teſtamento patris delata,
num. 13.
Item ampliùs, etiam in præjudicium aliorum filiorum
teſtatoris, n. 14.
Item, etiam cum poteſtate excludendi fœminas, vigore
ſtatuti, n. 15.
11 *Legalis emancipatio, jus patriæ poteſtatis non tollit*
quoad commodum filii.
12 *Filius, qui pro emancipato habetur, etiam ex conju-*
gio facto cum voluntate patris, hæreditatem ſibi
à patre delatam, jure ſuitatis tranſmittere non
poteſt.
16 *Filius ex potentia ſuitatis, hæreditatem ſibi delatam,*
tanquam aditam, & non adeundam tranſmittit.
17 *Filius, tranſverſalium hæreditatem aditam non tranſ-*
mittit.
18 *Diſpoſitio* Looicæ, §. in noviſſimo, C. de cadue. toll.
non procedit in extraneis.
19 *Succeſſorium edictum non habet locum in ſuitate.*
20 *Filius licèt non ſit in poteſtate, hæreditatem non aditam*
ad ſuos filios tranſmittit.
Intellige. jure ſanguinis, n 21.
Amplia, ſive noverit, ſive ignoraverit, ſibi hæreditatem
fuiſſe delatam, n. 12.
Limita, reſpectu aſcendentium, n. 25.
Deciſio in cauſa, n. 24.

DECISIO LXXXIV.

ROſa, & Mutius Mazoli tanquam filii Joannis
prætendebant hæreditatem Donati, & Santoli
Mazoli, dicti Jo. patruorum, ex quo tempore eorum
mortis Leonardus avus dictæ Roſæ, & Mutii, & ſta-
ter dictorum Donati, & Santoli, erat præmortuus, ſu-
perſtite ipſo Io. eorum patre & alio Leonardo nepote
ex fratre utrinque conjuncto.
Dicebant Conventi, quod ipſis actoribus nullum
jus competebat, ex quo Io. eorum pater nunquam
1 hæreditatem prædictam adierat, & hæreditas non adi-
ta, non potuit ad dicto ejus filios tranſmitti, vulgata
leg. unica, §. in noviſſimo, Cod. de cadue. toll. Lquoniam
ſororem, Cod. de jur. delib. leg. ventre, D. de acquir. hæ-
red. Gratian. tom. 1. diſcept. for. cap. 78. *numer.* 14. *& Fari-*
nac. dec. 655. *num.* 7. *par.* 1. cum hæres ante aditam hæ-
reditatem nullum jus habeat ea; *l. ſi ſervus hæredita-*
rius, ff. de ſtipul. ſerv. & ideò non poteſt tranſmitte-
2 re, quod non habet, *leg. nemo plus, ff. de reg. jur.* eſt
etiam alia ratio, nam cùm teſtator cenſeatur relinque-
re hæreditatem, ſub ea conditione, ſi hæredes eam in
vita adierint, argoment. *leg.* 5. *ff. lega.* illis non adeunti-
bus, deficit conditio & ſic totum jus hæreditarium re-
ſolvitur, ob quod ad hæredis hæredes non tranſmitti-
tur, ſed venientibus ab inteſtato, vel aliis cohæredibus,
jure accreſcendi, ut late per *Gutter, in leg. unic. num.* 3.
Cod. quand. non petent. par. & ſequitur *Cancer. lib.* 3. *va-*
riar. reſol. cap. 11. *numer.* 3. & non indiſtincte procedit,
3 nedum in hæreditate extranei, verum etiam, ſi agere-
tur de hæreditate alterius filii, nam ea non adita, non
tranſmittitur, ut in matre tradit *Paul. de Caſtrenſ in con-*
ſil. 304. *numer.* 5. *in fin. verſicul. ex hoc relinquitur. volum.* 1.
& ſequitur *Corn. conſil.* 1. *colum.* 2. *verſicu*. *quia non præ-*
ſupponitur. volum. 2. *Socin. in leg. qui duos §. cum in libel-*
lo. numer. 1. *ff. de reb. dub. Theb. Nap. conſil.* 42. *in fin. Fab.*
de Ann. conſil. 1. *num.* 10. cum *ſeq. Manent. conſil.* 117.
per tot. poſt ſuas deciſiones, & in patre voluit *Bart.*
4 *in leg. ſi infanti, numer.* 5. *Cod. de jur. delib.* ubi ita in fa-
cti contingentia ſe tenuiſſe, & judicaſſe, & teſtatur
5 ſequitur *Bald. ibi*, ex eo, quia in patre aditio requiri-
tur, quod pro abſoluto firmant *Cuman. conſil.* 111. *num.* 2.
Cucchus de legit. fol. 69. *numer.* 9. cum aliis per *Surd. conſ.*
341. *numer.* 16. cujus etiam ſententiæ fuerunt *Cacher. in*
conſ. 53. *numer.* 19. *& ſeq. Craveu. conſil.* 36. *num.* 4. *& Paſ-*

Digitized by Google

chal. de virib. patr. poteſt. par. 4. cap. 1. num. 42. quicquid
aliter hinc inde ſentiant reſpectu legitimæ *Merlin. de le-
git. lib. 5. tit. 3. qu. 9. n. 10. & ſeq.* ac *Manent. conſ. 117.* poſt
ſuas deciſiones.

6 Replicabatur tamen pro actoribus, quod ipſi erant
filii Joann. & ex potentia ſuitatis, hæreditas, licet non
adita, tranſmittitur, nedum ad filios, ſed etiam ad cæ-
teros deſcendentes, *l. unic. C. de his, qui ant. aper. tab.*
quam legem *Theodoſianam* vocat *Imperator in dict. l.*
7 *unic. §. in noviſſimo*, immo etiam ad quoſcunque hæ-
redes, etiam extraneos, *gloſſ. fin. in leg. apud hoſtes,
C. de ſuis, & legit. hered. Bart. in d. l. ventre, ff. de ac-
quir. hæred.* & in *l. 3. C. de jur. delib.* ubi communiter
*DD. Dec. conſ. 245. 250. & 331. num. 5. Ruin. conſ. 88. nu.
10. vol. 1. & conſ. 161. nu. 4. & 7. vol. 3. Socin. jun. conſ. 119.
num. 14. & ſeq. vol. 1. Durant. de arte teſtam. titul. 11. caut.
1. num. 3. Gomez. var. reſol. tit. de tranſmiſſ. hered. cap. 9.
num. 10.* de communi teſtatur *Vaſq. in tract. de ſucceſſ.
creat. lib. 3. §. 21. num. 266.* late *Aſcan. Clement. de patria
poteſt. effect. 13. num. 3. Menoch. conſil. 1. num. 492. Mart. de
ſucceſſ. legal. par. 1. quæſt. 14. art. 1. num. 4. & ſeq. Fab. de
Ann. conſ. 1. num. 5. & ſeq. Vinc. de Franch. deciſ. 32. n. 1. &
2. Surd. deciſ. 138. num. 9.* & ibi *Hediern. in addit. Paſchal.
de virib. patr. poteſt. dict. par. 4. cap. 1. numer. 39. Noal. de
tranſmiſſ. cap. 8. nu. 17. & Cancer. lib. 3. var. reſol. cap. 21.*
8 *num. 4.* ubi de communi, ſive noverint, ſive ignorave-
rint, hæreditatem ipſis fuiſſe delatam, *d. apud hoſtes, &
l. ex militari, §. fin.* ſecundum *Bart. ff. de milit. teſta-
men.* cum aliis per *Caſſan. in Conſuet. Burgun. rubr. 7. §.
10.* ubi ſupradictam opinionem, decem, & octo modis
ampliat.

9 Fuit tamen replicatum, concluſionem, quod hære-
ditas non adita, ad hæredes ſuos tranſmittatur, proce-
dere; quando agitur de ſucceſſione patris, vel avi,
quo caſu, ad hoc, ut ſuus dicatur, & hæreditas non
adita ad eos deferatur, duo copulative deſiderantur.
Primò, quod nemo illam præcedat in gradu, *§. fin. au-
tem, Inſt. de hered. qualit. & differ.* Secundò, quod
ſit in poteſtate illius morientis, de cujus ſucceſſione
agitur; *l. lege Cornelia, in fin. ff. de teſtament.* & habe-
tur in *d. §. ſin autem*, & in *§. emancipati, Inſt. de he-
redit. quæ ab inteſt. defer.* quicquid aliter ſentiat *Bar-
bat. in rubr. de pecul. cleric.* quem refert; & ſequitur
10 *Caſſan. in d. §. 10. in 1. ampliat.* dicens, id locum ha-
bere, licet filius tempore mortis patris non ſit in ejus
poteſtate, ſed extra, odio illius, quoque etiam antea
videtur firmaſſe *Bald. in d. l. apud hoſtes, in fin.* dum
ait, canonicam, & legalem emancipationem non
tollere jus patriæ poteſtatis, quoad commodum fi-
11 lii, ſed tantum quoad damnum, & incommodum,
cum contrarium, & indiſtincte in hac facti ſpecie
acerrime tueatur *Cancer. d. lib. 3. var. reſol. capit. 21. nu-
mero 20. & ſeq.* dicens quod filius qui habetur pro
emancipato ex conjugio facto, etiam ex voluntate
patris, non poteſt hæreditatem ſibi à patre delatam
12 jure ſuitatis tranſmittere, reſpondendo *Baldo* & aliis,
in contrarium allegatis, ut etiam reſolvit *lib. 1. capit. 1.
numer. 14.* & ex communi contra communem fundat
13 *Caval. pract. quæſt. quæſtion. 627.* Et hoc locum obtinet,
nedum in hæreditate aſcendentium, verum etiam in
hæreditate fraterna, ex teſtamento patris delata,
Ang. in dict. leg. quoniam forore, C. de jur. delib. etiam
in præjudicium, & excluſionem aliorum filiorum te-
14 ſtatoris, nam ſuus hæres, ex potentia ſuitatis hæredi-
tatem tranſmittit ad quoſcunque hæredes, etiam ex-
traneos, aliis ipſius teſtatoris filiis excluſis, ut de ma-
gis communi ſententia poſt *Bart.* & alios teſtantur
*Craſſ. in §. tranſmiſſio, quæſtion. 24. numer. 2. & Vaſq. de
ſucceſſ. creat. dict. §. 21. numero 268.* & noviſſime *Ni-
col. Noal.* qui plene materiam explicat, *de tranſmiſſ.*
15 *dict. caſu. 8. numero 30.* etiam cum poteſtate excluden-
di fœminas vigore ſtatuti, ita *Cyn. in leg. 1. Cod. de adult.*
cujus opinionem ſequutum fuit S. C. apud *Vinc. de
Franch. in deciſ. 32. num. 9. in fin.* Quod etiam admiſe-
runt *Malſeſ. ad Conſuet. Neapol. p. 4. quæſt. 32. Paſchal.
de virib. patr. poteſt. dict. par. 4. cap. 1. numer. 40. & Surd.
deciſ. 138. nu. 16. & ſeq.* ubi tanquam aditam, & non ad-
16 eundam tranſmitti voluit, quicquid nonnulli aliter
ſenſerint, & ſequitur *Mart. de ſucceſſ. legal. d. p. 1. qu.
24. art. 1. n. 8.*

17 Quod tamen locum non habet; quando agitur de
ſucceſſione tranſverſali, veluti de fratre, vel ſorore, ut
plene probat *text. in d. l. quoniam forore, C. de jur. de-*
18 *lib.* ubi *gl. in verb. ſuus*, quia favor & ratio *l. unica* non
procedit in extraneis, ut *ibi notat Salyc. numero 3. &
Imol. in d. l. ventre*, ſub *num. 19. verſic. item ſecundo ff. de
acquir. hæredit. & Bald. nu. 11. Manent. in d. conſ. 117. n. 6.*
19 poſt ſuas deciſiones licet io ſuitate non habeat locum
ſucceſſorium edictum, *Bart. in l. qui ſe patris, numer. 7.
C. unde liberi.* Quod autem diximus, quod ad hoc, ut
poſſit fieri tranſmiſſio hæreditatis, requiratur, ut ſit
in poteſtate illius, de cujus ſucceſſione agitur, intelli-
gitur, ut tranſmiſſio operetur in beneficium hæredum
extraneorum; nam reſpectu filiorum, & deſcenden-
20 tium, in eorum beneficium hæreditas parentum, vel
alterius aſcendentis tranſmittitur, quamvis non eſſent
in poteſtate, ex beneficio *d. l. unica, C. de his, qui ant.*
21 *apert. tab.* non ex potentia ſuitatis, ſed jure ſanguinis,
ut etiam firmarunt *Mart. de ſucceſſ. legal. d. artic. 1. num.
4. & ſeq. Paſchal. d. cap. 1. numer. 41.* & hoc indiſtincte,
22 ſive noverint, ſive ignoraverint, ipſis hæreditatem de-
latam fuiſſe tradit *Cancer. d. lib. 3. d. cap. 21. nu. 6.* Quod
tamen non habet locum in beneficium aſcendentium,
Bart. in d. l. unic. num. 3. late *Noal. loco citato n. 82.* Qui-
23 bus plene diſcuſſis in S. C. in articulo reſtitutionis in
integrum petitæ pro parte Roſæ, & Mutii Mazoli,
24 fuerunt à dicta reſtitutione excluſi & dictum, non eſſe
deferendum, ad relationem M. C. V. in Banca Franciſci
de Anaſtaſio.

OBSERVAT. IN DECIS. LXXXIV.

SUMMARIUM.

1 *Hereditas non adita, regulariter non tranſmittitur; intellige in ſucceſſione tranſverſalium, numer. 2. ſecus in hereditate aſcendentium, num. 3. & ex quibus cauſis, num. 4. & quando facto tertii quis fuit impeditus ſub nu. 5.*

5 *Hereditas quando tranſmittatur ex capite juris deliberandi.*

6 *Additio hereditatis ſolo animo acquiritur, & per actus poſitivos, quando agitur de heredibus extraneis, & ex quibus probetur, n. 8.*

7 *Voluntas, vel verbis, vel factis declarari poteſt.*

9 *Portio hereditatis non aditæ, an accreſcat per jus accreſcendi ad aliam portionem, vel ad perſonam.*

1 REgulariter hæreditas non adita, non tranſmitti-
tur, *l. ſi ex pluribus, in pr. ff. de ſuis, & legit. & l. unic.
§. in noviſſimo, C. de caduc. toll.* ſic etiam probat Dom.
meus, qui alia jura etiam adducit *hic num. 1.* & tradunt
D. de Franch. dec. 101. num. 24. cum ſeqq. Rot. Rom. apud
Farinac. dec. 32. n. 5. dec. 53. nu. 2. & dec. 64. nu. 39. poſt *Re-*
2 *pert. de ultim. volunt.* idque procedit in ſucceſſione
tranſverſalium, ut habetur ex D. meo *nu. 17. & Rota d.*
3 *deciſ. num. 53. num. 4.* non tamen regula prædicta locum
ſibi vendicat in hæreditate aſcendentium, ea enim
quamvis non adita, tranſmittitur, ut ex *l. unic. C. de
his, qui ante apert. tab.* tradit D. meus *n. 6.* & *conſult. 84.
n. 15. lib. 2.* poſt *Gayll. obſerv. 131. numero 5. lib. 2.* ſequitur
4 *Rota d. dec. 53. num. 3.* nedum jure ſuitatis, ut per *Giova-
gnon. conſi. 70. num. 12. lib. 1. Bellon. in tract. de jure ſuit. n.
54. D. Bolbilier.* qui alios adducit in *tract. de ſucceſſ. ab
inteſt. cap. 1. theorem. 2. num. 41.* ſed etiam jure ſanguinis,
& ex

Digitized by Google

& ex capite juris deliberandi. *Angel. conſil.81. numero 1. verſ.ſolum hoc autem, Rota dict. dec.64. num.40. D. Roveltior. dict. numero 41. & 42.* ubi D. meum *hic* inter alios citat.

5 Quando tamen tranſmittitur ex capite juris deliberandi, tria concurrere debent. Primum, quod tranſmittens ſciat ſibi dalatam hæreditatem. Secundum quod decedat intra annum. Tertium, quod prætendens tranſmiſſionem adierit intra reſiduum anni, ut probatur in *l. cum in antiquioribus*, ubi *Alex. numero 5. verſic. item nota, ff. de jur. delib. Gomez. var. reſol. lib. 1. c. 9. numer. 50. & 51. verſicul. aliquando* aliique quos ſequens adducit *Rota ibid. num. 41.* Item tranſmittitur, quando facto tertii impeditus fuit, ut per *Giovagn. d. conſ. 70. n. 7. 8. 38. 39. & 41.*

6 Additio autem hæreditatis, ſola animi deliberatione acquiritur ut probat D. meus *deciſion. 8.* de quo animo conſtare debet per actus poſitivos, quando non ſumus in ſuis, ſed in extraneis hæredibus, *Menoch. præſumpt. 99. à numer. 5. Thorns voto 70. numer. 20.* & ſic,
7 vel verbis, vel factis voluntas declarari poteſt, *leg. reprehendo*, ubi *DD C. de inſtit. & ſubſtit. leg. Paulus re-*
8 *ſpondit. ff. rem rat. hab.* ideoque aditio probatur ex verbis enunciativis, *Rota d. deciſion. 52. numer. 6. & dec. 64. numer. 43.* ex conſtitutione Procuratoris ad adeundam hæreditatem, *D. dec. Franch. dec. 60. numero 5. Rota d. dec. 52. numer. 6. dec. 53. n. 5. 8. & 15.* ex contractu inito ſuper re hæreditaria *Rota d. dec. 64. num. 44. Ludoviſ. dec. 98. nu. 3.* ex exactione nominum debitorum, *l. pro hærede, §. Papinianus, ff. de acquir. hæred. Niger Cyriac. controv. 144. num. 12. lib. 1.* ex retentione bonorum hæreditariorum, *Maranta in l. ſi poteſt, num. 57. ff. de acquir. hæred.* ex ſolutione debiti hæreditarii, *l. 2. C. de jur. delib. Ludoviſ.* ubi ſup. *num. 5.* ac per ſolutionem legatorum,
9 *Coccin. deciſ. 168. numer. 1. Maranta* ubi ſupr. *numer. 74.* Portio autem hæreditatis non aditæ an accreſcat per jus accreſcendi ad aliam portionem, an autem ad perſonam, late agit *Dom. Præſ. Merlin. c. 32. num. 13. cent. 1. controv. for.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Iudex alterius Iudicis an dicatur ſuſpectus. Et nunquid cauſa ſuſpitionis dicatur ardua. Et an literæ miſſæ infra terminum ſuſpitionis inducant conſenſum, adeo ut Iudex uti ſuſpectus removeri non poſſit.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa ſuſpitionis, ubi non poteſt abſque ſcandalo probari, poteſt Superior extrajudicialiter de capitibus ſuſpitionis ſe informare, & mandare, ut Iudex non interveniat.*
2 *Iudex alterius Iudicis ſuſpectus dicitur.*
Sed intellige, ubi cauſa eſſet ardua, n. 4. & 11.
3 *Iudex uti ſuſpectus recuſari non poteſt ſi infra terminum recuſationis quis in eum conſenſerit.*
5 *Cauſa ardua, quanam ſit, arbitrio Iudicis relinquitur, & nu. 11.*
6 Specul. in tit. de Iudic. deleg. ſupereſt, §. nu. 5. *declaratur.*
7 *Cauſa ſuſpitionis Iudicis ardua dicitur, & quando numero 15.*
8 *Iudex ex recuſatione indignatur, & injuria afficitur.*
9 *Iudex alterius Iudicis, in cauſa ſuſpicionis votare non poteſt.*
10 *Iudex recuſari poteſt, quamvis cauſa fuerit antiqua, ubi conſtaret, cauſam ſuſpitionis de novo emerſiſſe.*
12 *Cauſa ſuſpitionis non dicitur cauſa Iudicis recuſantis, ſed inter partes.*
13 *Iudex recuſatus, non poteſt à ſententia recuſationis appellare.*
14 *Limita, ubi ex recuſatione amitteret ſalarium.*
15 *Deciſio cauſæ traditur.*

DECISIO LXXXV.

PRopoſita per Ill. Principiſſam Caſpuli, & Conclitæ recuſatione in perſonam cujuſdam Reg. Conſil. Illuſtr. & Excellentiſſimo Comiti Montis Regii, & Fuentes, hujus Regni Proregi, prætendebat, eſſe removendum, ordine ejuſdem Proregis, non illam, juxta formam Regiæ Pragmaticæ formiter una cum depoſi-
1 to proponendo in S. C. quotieſcunque enim cauſæ ſuſpitionis non poſſunt probari, abſque ſcandalo poteſt Superior extrajudicialiter de capitibus ſuſpitionis ſe informare, & mandare; ut Iudex non interveniat, ſicut fundat *Giurba in deciſion. 48.* qui dixit, pluties hoc fuiſſe ſervatum in Regno Siciliæ ultra Farum, quod tamen erit a Principibus magnopere advertendum ob litigantium verſutias, qui prædictas ſuſpitiones proponere ſolent, ut Iudices doctiſſimi, & probi Viri in eorum cauſis non interveniant, ut advertit *Caſtill. deciſion. 75. in addit. tom 1.* & hoc etiam fuit pluries practicatum in hoc Regno, ubi cum conſilio, & voto Collat. Conſil. cum aliquali extrajudiciali informatione fuit in dictis caſibus per DD. Proreges ordinatum, ut non interveniant. Cumque in occurrenti caſu idem Excell. Prorex remiſiſſet hoc negotium Reg. Collat. Conſil. eadem Ill. Principiſſa Caſpuli porrexit preces eidem Proregi, prætendendo, non poſſe in conſultatione prædicta facienda per Coll. Conſ. intervenire Ill. Marchionem Campi, Regentem Enriquez, quia Ill. March. ejus uxor habebat litem in S. R. C. in qua uti unus ex Iudicibus votabat idem Reg. Conſ. quem recuſare prætendebat, ad quod allegabantur *Rebuff. in tit. de recuſ. art. 9. numer. 54. & Spec. in tit. de judic. deleg. §.*
2 *ſupereſt, num. 5.* qui inter alias cauſas ſuſpitionis enumerant, quando unus Iudex eſſet Iudex alterius, & *Hoſtienſ. in ſumm. in tit. de recuſ. Iud. deleg. numer. 3.* dicit, quod Magiſter ſuus vocabat tales Iudices, taxionarios, hoc eſt, quod inter ipſos ſit taxatum, & conventum, qualiter unus in cauſa alterius procedere debeat, quaſi dicant, *bona me laſai, & bona te lu faceio*, & ideo idem *Spec.* cauſam prædictam ſexto loco inter cauſas ſuſpitionis enumerat, & juſtiſſimam eſſe recuſationis tradit & inter cauſas ſuſpitionis, hanc etiam enumerat *Stephan. Aufrer. in tit. de recuſ. teſtamen. at.*

Ex adverſo dicebatur, Primo, Illuſtr. Principiſſam non valere amplius recuſationem proponere; quia jam in Iudicem conſenſerat, ad quod ponderabatur, dictam principiſſam ſcripſiſſe literas, ſeu chirographum, quod viglietum vocant, eidem D. Regenti circa hanc ſuſpitionis materiam, & quamvis per *Reg. Prag.* ſit terminus ſtatutus ad Iudicem recuſandum, & in facto conſtabat fuiſſe in termino propoſitum tamen hoc debet intelligi, quando pendente termino non conſenſiſſet in Iudicem, quamvis enim de jure ſit terminus præfixus ad recuſationem proponendam, attamen
3 ſi infra terminum in iudicem conſenſit, non valet amplius, illam recuſare, ita *Specul. in titul. de recuſ. §. 3. num. 3.*

Secundò dicebatur, quòd quando fuiſſet in termino propoſita, nec in iudicem conſenſiſſet, doctrina *Rebuffi*, & aliorum erat intelligenda, non in cauſis ſuſpitionum, ſed in cauſis gravibus, tanto magis,
4 quod cauſa recuſationis non eſt cauſa ipſius Miniſtri recuſati, ſed agitur inter partes litigantes, ad quod allegabant doctrinam *Ioann. Andr. in addit. ad Specul. in d. § ſupereſt, nu. 5. in tit. de Iudic. delegat.* qui refert doctrinam *Uberti de Bobio*, quod illa regula ut Iudex
5 non poſſit intervenire in cauſa, quando eſſent Iudices adinvicem, intelligitur in cauſis arduis, quæ autem ſit

cauſa ardua, habetur ex *Menoch. de arbit. jud. caſ.*205.
qui dicit, Iudicis arbitrio eſſe relinquendum.
Verum pro parte prædictæ Illuſt. recuſantis replicabatur ad prædicta. Primò, quod nullo modo poterat conſenſus allegari, cum ex actibus extrajudicialibus non poſſit conſenſus fundari, dicebatur etiam, quod ei non erat notum, prædictum Reg. Conſil. intervenire, uti unum ex Iudicibus in cauſa Ill. Marchioniſſæ Campi, tanto magis, quia non erat de Aulis, ubi cauſa tractabatur, nec ſcientia aliqua erat præſumenda de rebus ad forum verſantibus, & maxime, quia mulier, & clauſula in Monaſterio, ſeu Conſervatorio, ubi commorabatur, & quamvis per *Reg. Pragm.* elapſo termino ad proponendum cauſas ſuſpitionis, præcludatur via amplius recuſandi, etiam quod aſſeratur, de novo cauſam ad ejus notitiam perveniſſe, hoc eſt intelligendum, quando tempus à lege præfinitum, eſt jam elapſum, ſecus autem, quando infra
6 tempus, & ita eſt intelligenda doctrina *Speculat.* quo vero ad cauſam arduam dicebatur, ſatis arduam, arbitrio Iudicis eſſe arbitrandum cauſam ſuſpitionis, Iudex
7 enim ſolet ex recuſatione indignari, ad *text. ex in c. ſuſpitionis, d. offic. deleg.* & certo modo ex recuſatione affici-
8 tur injuria, *l. ſi litigatores ff. de recept. arbitr.* & *c. ſuſpitionis, extra de offic. deleg.* & quod unus etiam in cau-
9 ſa ſuſpicionis non poſſit in cauſa alterius votare, allegabatur ultimo loco deciſio in terminis Senatus Aragoniæ relata per *Seſe in deciſion.* 41. Diſcoſſa hac cauſa in Collaterali Conſil. ad relationem Illuſt. doctiſſimi, & omnium virtutum genere ornati Regentis Caroli de Tapia. Marchionis Belmontis, una cum doctiſſimis, & ornatiſſimis Regiis Conſiliariis Didaco Bernardo Zuſia, nunc in Supremo Italiæ conſilio Regente, ac D. Ferdinando Ez. guerra, nunc in Regno Siciliæ Vltra Parum Conſultore, ac etiam Me uti adjunctis, de ordine ejuſdem Proregis, quoad primum articulum fuit per omnes, abſque ullo ſcrupulo votatum, permiſſe cauſam ſuſpitionis proponi, non obſtantibus prætenſis literis, ſeu viglietto, ex quibus prætendebatur, conſenſus, fuit enim habitum pro vero, quod fuerat in tempore propoſita, & quod nullus conſenſus ex eo arguebatur, nec poterat Illoſtr. Principiſſa ſcire, quod in cauſa Illuſt. Marchioniſſæ Campi votabat dictus Reg. Conſil. cum neque nobis tribus Conſiliariis, qui unaquaque die in S. C. ſtamus, hoc erat notum, immò nec D. Ferdinandus Ezguerra, qui etiam uti unus ex votantibus in cauſa prædicta interveniebat, hoc ſciebat, Hinc dixit *Caſtill. in addit. ad*
10 *deciſ.* 6. quod in praxi vidit ſervatum, quod admittatur recuſatio, quamvis cauſa fuerit antiqua, quando conſtat Iudici, quod cauſa de novo pervenit ad notitiam recuſantis.
Quo vero ad ſecundum caput, unus ex Dominis dubitavit de doctrina *Io. And. Rebuff. Speculat.* & alio-
11 rum qui doctrinam *Vberti de Bobio* intellexerunt in cauſis arduis, & dicebat potius eſſe intelligendam in omnibus cauſis, & quatenus eſſet temperanda in cauſis arduis, hoc intelligi debere, quando cauſa Iudicia votantis, in qua recuſatus eſſet Iudex, eſſet ardua, tunc enim etiam quælibet minima cauſa reſpectu illius deberet eum removere credendum eſt enim, Iudicem velle in omnibus Iudici recuſato complacere, ut ſibi benevolum faceret, alius vero ex Dominis dixit, cauſam
12 ſuſpitionis non eſſe cauſam reſpectu Iudicis recuſati, ſed inter partes ad quod fuit allegata doctrina *Gemin. in cecum ab Apoſtolica, de offic. deleg. in* 6. *num.* 9. qui
13 diſputat articulum an Iudex recuſatus poſſit à ſententia recuſationis appellare, & tenet, quod non, ea ratione, quia nihil ejus intereſt quod interveniat, vel non, licet aliud eſſet, quando ex recuſatione amitteret ſala-
14 rium, ut tenet *Iacob. Mandell. Abbu*, ad dictam doctrinam *Gemin.* reſpondendo in *conſil.* 93. & io caſu, de quo agebamus, ſuſpitio illius Reg. Conſil. erat tractanda per Collat. Conſil. abſque depoſito, ex eo, quia extraordinarie de capitibus ſuſpitionis erat cognoſcendum & conſulendum Viceregi, quid facturus erat, Veſimpliciter tum per omnes fuit dictum, quod prædictæ non erant intelligendæ, ſed ſecundum capita recuſationis propoſitæ, aliquando enim perſona Iudicis ſigillatur aliqua infamia vel injuria & tunc negari non poteſt, quin ſit cauſa ardua, etiam reſpectu ipſius Iudicis, verum, quia cauſæ ſuſpitionis propoſitæ contra dictum Regium Conſiliar. non erant tales, quæ ipſius afficerent famam, & integritatem, & tractabatur de perſona prædicti Dom. Regentis Enriquez, qui erat omnibus numeris abſolutus neque poterat dubitari, quin conſuleret Excellent. Proregi, niſi ſecundum illius conſcientiam, & integritatem. Ideo ex om-
13 nibus cauſis, ut ſupra diſcuſſa, fuit communi voto determinatum, quod intervenire debuiſſet, de menſe Iunii 1635. penes Illuſtriſſ. Ducem Cayvani Regni Secretarium.

OBSERVAT. IN DECIS. LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, cujus cauſa eſt Iudex ille, qui fuit ſuſpectus allegatus, an, & quando poſſit intervenire in determinanda di. in ſuſpitione, & nu.* 2. *uſ.* 3.
Suſpitio levis in Viro integerrimo non admittitur, dict. num. 1.
3 *Suſpitio Iudicum, arbitrio Iudicis admittitur, vel repellitur.*
4 *Iudex poteſt prohiberi per Principem, ne interveniat in cauſa, ubi cauſa ſuſpitionis non poteſt abſque ſcandalo probari, ſecus, quando verificari poteſt, abſque ſcandalo, hoc enim caſu formiter allegari debet ſuſpectus, n.* 5.
6 *Suſpitio intra quot dies proponi debeat.*
Tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe. poteſt Iudicem recuſare, ibid. & an ſi veniat ad coadjuvandum principalem, vel ad aſſiſtendum pro ſuo intereſſe, numero 7.
8 *Beneficia, ſive in integrum reſtitutiones, an concedantur Tertio ad cauſam venienti pro ſuo intereſſe, poſt publicationem, vel conclusionem.*
Curſus cauſæ non impeditur, ſi Tertius ad cauſam veniens, poſt publicationem, vel conclusionem petat beneficia, ibid.

1 DE ſuſpitione Iudicum tractavit D. meus *deciſion.* 81. ubi *Nos* late diximus, modo in hac deciſione de eadem materia pariter agit, de diverſo tamen articulo, & ſic, an in determinanda ſuſpitione poſſit intervenire Iudex, cujus cauſæ eſt Iudex ille, qui ſuſpectus allegatur, & eo diſcuſſo *numero* 2.4.5.9.11.12. & 13. concludit *numero* 14. quod, ubi capita ſuſpitionis ſunt ardua, ſuſpectus reputatur, ſin autem levia, & Iudex, qui ſuſpitionem declarare debet, eſt omni exceptione major, tunc intervenire poteſt, ita per Reg. Collat. Conſil. cum adjunctis determinatum, refert, *numero* 15. ſuſpitiones enim leves in viris integerrimis non admittuntur, ut probat *Fontanell.*
2 *deciſio.* 51 *numero* 17. *libro* 1. hanc tamen diſtinctionem dictum Collat. Conſil. in alia cauſa non admiſit, ſed ſimpliciter judicavit, quod in determinationis ſuſpitionis propoſitæ in perſonam D. Marchionis S. Angeli Præſidis S. C. per D. Marchionem Laureni, & Principem Caſalis majoris, non interveniat *D. Reg. Petrus Iordanus Vrſinus*, utpote cognatus D. Io. Vincentii Branciæ, cum quo litem habebat dictus D. Marchio, ex doctrina *Aufrer. in tract. de recuſ. cauſ.* 31. *verſicul. ſi Iudex, eſt in manibus adverſarii, & Rebuff. in titul. de recuſ. artic.* 9 *gloſſ. unic. numero* 34. ut refert *D. Reg. Sanfelic.*
3 *deciſ.* 81. *num.* 4. *lib.* 1. niſi dicamus, quod ſuſpitiones Iudicum,

3 cum, arbitrio Iudicis admittuntur, vel repelluntur, ut inquit *Fontanell.dec.2.num.20.& d.11.n.32.d.lib.1.* de qua concluſione videas *D.Balboam diſquiſit.legal.18.n.2.3.& 4.*

4 Probat tamen D. meus *numero primo*, quod poteſt D.Prorex mandare, quod Iudex in aliqua cauſa non interveniat, ubi cauſa ſuſpicionis non poteſt abſque
* ſcandalo probari, ac ita practicatum fuiſſe teſtatur, & ita pariter obſervatum *Ego* vidi in cauſa Horatii Salerni cum Fabritio Salerno, in perſonam D. Conſiliar. *Provenzalis*, quæ quidem cauſa fuit poſtmodum commiſſa D. meo, tunc Regio Conſil. ut
5 ex actis in Banca Borrelli, & ſimiliter in cauſa D.Principis Macchiæ cum D. Marchione Fuſcaldi, qui obtinuit reſcriptum à D. Prorege, quod D.Conſil.*Merlinus* non interveniat in cauſas dicti D. Marchionis, ex cauſis mentem ipſius D. Proregis moventibus,& quia cauſæ ortenus per D. Marchionem dicto D. Proregi allegatæ non militabant, habito ad ipſum recurſo à dicto D.Principe, obtinuit aliud reſcriptum quod S. C. de juſtitia provideret, ideo facto verbo in dicto S. C. ex quo ſuſpicio non erat propoſita formiter, ſervata forma *Reg.pragm.*de qua dixi *dict.deci-*
* *ſio*81.die 9.Iunii 1643.per D. Conſil. *Arias de Meſa*, junctis DD.Conſil.duarum Aularum, fuit determinatum, *Me* pro dicto D. Principe patrocinante, quod interveniat dictus D. Conſil. *Merlinus*, penes Secretarium, & in proceſſu in Banca de Scacciavento.

6 Suſpicio autem intra dies 30. vel 40. proponi debet juxta diſtinctionem. de qua in *dict. pragm. 15. cap. 6.* illaque proponi poteſt, etiam à Tertio, qui compareret in cauſa pro ſuo intereſſe, ut dixi *dec.36. nu.12.* & probatur *in cap. ſuper*, ubi *Abb.* & alii, *de offic. deleg.*
* *D. de Anna*, qui ita deciſum aſſerit *ſingul.*500.ideoque per Collaterale Conſilium die 12.Auguſti 1651.referente D. meo, ex quo *d. Regens Caracciolus* Marchio S. Sebaſtiani, Delegatus cauſarum D. Ducis Acheruntiæ, fuerat allegatus ſuſpectus, uti conſanguineus dicti, D. Ducis per D. Marinum Caracciolum, filium D. Marchionis Cervinariæ, qui pro ſuo credito comparuit, poſtquam dictus D. Marchio proceſſerat per annum, & ultra in cauſa, ſub tutela *D. Auguſtini Ceva Grimaldi* Advocati docti, morum ſuaviſſimi, ac mei Domini, fuit deciſum, quod non interveniat, & cauſa fuit commiſſa, & delegata eidem D. meo per dictum Collater. Conſilium, ut ex actis, penes Ioſephum Barrilem Regium à mandatis Scribam & ſic ſuccubuit *D.Pratus*, qui partes dicti D. Ducis ſubſtinebat.

7 Si tamen Tertius venit in cauſa ad coadjuvandum principalem, non poteſt, Iudicem recuſare, ſi principalis non poteſt, *Bald.in leg.ſi eo tempore, in fin. ff. de remiſſ. pignor. & in l. ſi pro luſorio, ff.de appellat.* & conferunt tradita per *D. Conſil. de Anna conſil. 98. libro 2.* & per *Ludovic. deciſ. Peruſ.*26. & ſecundum
* hanc limitationem fuit judicatum per Collater. Conſilium, ſub die 18. Martii 1618. in cauſa D. Principis Sanſeveri cum Creditoribus, in ſuſpicione allegata in perſonam *D.Proregentis Lopez*, nec etiam ſi venit
* ad aſſiſtendum pro ſuo intereſſe,ut fuit deciſum per R. C.S.in anno 1613. in cauſa D.Tiberii Carafæ Principis Biſiniani cum Creditoribus quond. D.Principis Biſiniani,ad relationem *D.Præſidis Mormilis*, viri doctiſſimi, ac æquiſſimi, in Banca de Scognamiglio.

8 An autem concedantur beneficia huic Tertio venienti pro ſuo intereſſe, poſt publicationem in cauſa factam, retuli *in deciſ.79.num.5.*ſed ſi poſt concluſionem in cauſa ſuperveniat Tertius, dato, quod & beneficia competant, ex traditis per *Afflict.deciſ.*15. non
* tamen impediretur curſus cauſæ, ut fuit judicatum per Sacr. Conſil. die 12. Octobris 1543. ad relationem D. Conſiliar. *de Rubeis*, in cauſa inter D. Archiepiſcopum Capuanum, & Odoardum Maſſentium, in
* Banca Tramontani. & iterum in cauſa Monaſterii S. Mariæ de nova cum illis de Sotia,de menſe Julii 1577. referente eodem *D.de Rubeis*,in eadem Banca,ad materiam tamen vide *Giurb.dec.1.& D.Reg. Rovit. deciſ.1.* per tot.

M. A. Gizzius.

ARGVMENTVM.

Depoſitio ut principalis, an debeat fieri per Abbatiſſam, vel Prioriſſam Monaſterii, an vero per omnes, vel majorem partem Monialium in judicio moto per Monaſterium.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitio ut principalis, debet fieri per Abbatiſſam, & non per Moniales.*
2 *Prior, vel Abbas qualiter deponere debeat, tam pro ſe quam pro aliis Monachis.*
3 *Confeſſio Prælati non nocet Eccleſiæ.*
4 *Prælatus, vel Prior,bonam fidem Monachorum agnoſcere debet,ut Tutor.*
5 *Abbatiſſa poteſt pro ſuo Monaſterio agere.*
Limita, ſi eſſent negotia penitus decreta,n.6.
Intellige,cum diſtinctione,n.7.
8 *Prælatus in negotio communi, de conſenſu Capituli poteſt conſtituere Sindicum ad agendum.*
9 *In judicio poteſt alius pro alio de Collegio jurare, & de poſitionibus reſpondere.*
Limita,ubi alii de Collegio eſſent particulariter de negotio informati,quia tunc cogi poſſent,n.11.
10 *Collegium in negotio univerſali una perſona fingitur.*
12 *Monaſterium licet ex perſona alicujus Monachi agat, tamen ipſe Monachus, & non alius ſuper depoſitionibus deponere debet.*
13 *Forma depoſitionis alicujus Adminiſtratoris, Prioris, vel Prælati, tam pro ſe,quam pro aliis Monachis traditur.*
14 *Prælatus jurare debet, in animam ſuam in negotio diſcreto à Capitulo,& ad ipſum ſpectante.*
15 *Abbatis, Prioris, vel Prælati depoſitio ſufficit, ubi ipſi agere poſſunt.*
Intellige,quando ſoli agunt ſecus ſi Abbas, & Conventus, n.16.
17 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO LXXXVI.

IN cauſa Venerab. Monaſterii Monialium S. Gaudioſi cum Ill. Principe S. Severii ſuper annullatione contractus initi inter dictas Partes, cum interventu tantum Abbatiſſæ dicti Monaſterii, & duarum Monialium, abſque quod aliæ Moniales capitulariter intervenirent: fuit pro parte moderni Principis petita depoſitio, nedum Abbatiſſæ, verum etiam omnium Monialium, vel majoris, & ſanioris partis ipſarum:prætendebat enim, ex eorum depoſitionibus relevari, & cum fuiſſet per S.C. proviſum quod depo-
1 nat tantum Abbatiſſa, ab hoc decreto reclamavit Ill. Princeps, pretendendo, ſe fuiſſe gravatum, quia ſaltim major pars Monialium, una cum Abbatiſſa deponere debebat, & hoc ex diſpoſitione *text.in c.2. de teſt. in 6.* ubi ponitur forma depoſitionis faciendæ à
2 Prælato, quod prior, vel Abbas debeat deponere, mediante juramento, de veritate dicenda, nomine ſuo, & in animas Monachorum, vel majoris, & [i]...oris partis ipſorum,ubi *glo.in verb.conventuum*,dicit, quod hoc juramentum debet fieri,nomine ſuo, & Fratrum,

Digitized by Google

2 vel majoris partis, nam olim ſolus Prælatus præſtabat
juramentum. Secundo notat ex hoc *text.* quod confeſ-
3 ſio Prælati non nocet Eccleſiæ, ſicut nec confeſſio mi-
noris partis, *Jo.Monach.in d.text.numero* 6. dicit quod
Abbas, & Prior debent ſe conformare ſecundum
ſcientiam, & intelligentiam illorum in quorum ani-
mas jurant, & quando Prælatus aliter ſentiret ejus,
4 quod Conventus dicit, non debet mentiri, ſed bonam
fidem agnoſcere, ut tutor *l. quoties, §. ſicut, ff. de ad-
miniſtr. tutor.* & debet reſpondere unum ſecundum
conſcientiam Conventus, illud ſecundum conſcien-
tiam ſuam: & ideo dicebatur pro parta d. Ill. Princi-
pis, quod aut depoſitio facienda erat per Abbatiſ-
ſam, lectis prius poſitionibus, ſuper quibus depo-
nere debebat, vocatis capitulariter Monialibus, ut
dicerent, quicquid ſcirent ſuper dictis capitulis, aut
vero deponere debebat major pars dictarum Monia-
lium.
5 Verum, in contrarium fuit conſideratum, quod Ab-
batiſſa poteſt agere pro ſuo Monaſterio, ut habetur
6 *text. in cap. edoceri, extr. de reſcript.* niſi eſſent negotia
penitus diſcreta, ubi *gloſſ. magna* diſtinguit tres caſus,
quod aut negotium ſpectat principaliter ad Prælatum,
& tunc Capitulum agere non poteſt, ſine conſenſu
7 Prælati, nec Prælatus, ſine conſenſu Capituli, & in hoc
caſu procedit diſpoſitio *text. in cap.1. ext. de procur.*
ubi *gloſſ.* aut verò ſpectat principaliter ad Capitulum,
& tunc fuit manditum Procuratori per Capitulum,
cum conſenſu tamen Prælati, & procedit *text. in cap.
cauſam, quæ ext. de judic. & in l. omnes §. hoc nihilo-*
8 *minus, C. de Epiſc. & Cler. text. in can. decet, in princ.*
12. *diſt.* & dicta jura procedunt, quando negotia Præ-
lati & Capituli ſunt diſcreta, quando vero ſunt com-
munia, tunc Prælatus de Conſenſu Capituli conſti-
tuit Sindicum ad agendum, prout communiter fieri
ſolet, & hoc eſt, quod dicit *Philipp. Franch. in c. 2. de
teſt. in* 6. *n.* 2.

Quando verò eſt jurandum in judicio, & hæc quæ-
ſtio ponitur per eundem *Philipp. Franc. in dict. cap.* 2.
nnmer. 8. qui ex authoritate *Innoc. & Jo. Andr.* conclu-
9 dit, quod licitum eſt omnibus de Collegio, jurare per
alium & reſpondere poſitionibus, ea ratione, quia cum
Collegium in cauſa univerſitatis una perſona fingatur
dignum eſt, quod per unum juretur, *l. 2. §. hoc etiam*
10 *C. de jurament. calumn.* niſi ipſi jurare velint, quod ta-
11 men limitatur; quando aliqui de Collegio particula-
riter eſſent informati; quia ipſi cogi poſſunt, veluti,
quando Monaſterium agit ex perſona alicujus Monaci
12 quia dictus Monacus debet deponere ſuper poſitioni-
bus, ut ex *text. & gloſſ. in auth. cauſa, quæ in ver.
debet, in fin. Cod. de Epiſcop. & Cler.* & ex alia *gloſſ.
in auth. apud quos oper. cauſ. dicere in ver. interpellet,
verſic. ſed nunquid jurabit*, probat *Rovit. in pragm.* 8.
de ord. judic. num. 36. qui etiam *num.* 31. *ex text. in d. c.*
2. *de teſtib. in* 6. & ex authoritate *Cyn. in authen. hoc
jus porrectum, num.* 10. *q.* 8. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* fundat
quod Prælatus deponit ut principalis in cauſa ſuæ Ec-
13 cleſiæ, & ſic etiam Abbas & Prior, & Adminiſtratores
qui tenentur deponere veritatem ejus, quod ipſi ſciunt
& per eorum ſubditos audiverunt, & quando ſcientia
Adminiſtratoris eſt contraria iis, quæ à ſubditis audi-
vit, debet deponere, *ex parte mea credo ſic, & ex par-*
14 *te Eccleſiæ credo ſic, &c.* Verum, quando negotium
eſſet diſcretum à Capitulo, & ſpectaret tantum ad
Prælatum, tunc Prælatus jurare debet in animam
ſuam, & procedit *text. in cap. dudum*, quem allegat
gloſſ. in d. cap. 2. & ita explicat *Philipp. & Franch.* ſub
n. 9. ubi plene de materia, hanc etiam quæſtionem tan-
git *Gemm. in d. c.* 2. ſub *num.* 13. *verſic. oppono ſecundo,*
ubi ex *text. in dict. cap. edoceri* dicit, ſolum Abbatem,
& Priorem ſufficere deponere ſuper poſitionibus, ea
ratione, quia ipſi poſſunt agere, ergo poſſunt reſpon-
dere poſitionibus, ut in *cap. 2. de confeſſis*, & tandem
16 diſtinguit cum *Hoſt.* pro ſolutione contrariorum, quod
aut ſolus Abbas, vel Prior agit, & ipſe deponere de-
bet, aut vero Abbas, & Conventus, & interrogari
poſſunt propter cauſas vehementiores, *leg. fin. C. de
procur.* Et quia in judicio moto per Monaſterium
S. Gaudioſi, tam Abbatiſſa, quam duæ Moniales de
nobiliſſima Familia de Sangro, ſorores qu. Illuſtriſ.
17 Principis Sanſeverii depoſuerant. Ideò die 7. Febr.
1639. ad relationem Reg. Conſiliarii Caravitæ con-
firmavimus decretum, primo loco latum per C. S.
in Banca Fabritii Solarii, ejuſdem S. C. Actorum
Magiſtri.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXXVI.

SUMMARIUM.

1 *Deponere tenentur uti principalis Actor, & reus, per ver-
bum* credo *vel* non credo.
Verbum credo, *vel* non credo, *quid importet, ibi-
dem.*
2 *Depoſitio offerri debet in calce termini, ad proban-
dum impartiti, & in qua parte judicii peti debeat
num.* 3.
*Terminus in cauſa datus, non currit, niſi fuerit oblata
depoſitio in calce illius, & ſuper articulis præſentatis
fuerit facta depoſitio, nec quando diſputatur, an ad-
mitti debeant articuli ibid.*
4 *Actor, an reus, prius deponere teneatur, & quando
deponere alter ipſorum non teneatur, numero* 5. *&
quomodo cogatur ad deponendum, n.* 6. *& ſi fuerit ab-
ſens à loco judicii, quomodo deponat, numero ſeptimo
&* 8.
8 *Procurator ſpecialis ad deponendam pro principale re-
quiritur, cum facultate jurandi in animam conſtituen-
tis, & ad ſic, & ſic reſpondendum ſuper articulis.*
9 *Littera miſſiva ſufficiunt loco mandati ſpecialis ad
deponendum pro principale, contrarium nume-
ro* 13.
10 *Procurator ſpecialis in cauſa gravi, non admittitur ad
deponendum pro principale.*
14 *Depoſitio facienda per univerſitatem, à quibus fieri de-
beat.*
*Sindicus Monaſterii non poteſt deponere uti principalis
pro Monaſterio, ibid.*

CUm practicabilis ſit materia depoſitionis princi-
palis, de qua in hac *deciſione* agitur, magis
practicabilia, brevitatis cauſa referam, idcoque obſer-
1 vabis quod Actor deponere tenetur ad inſtantiam
Rei conventi, ad finem relevandi ab onere probandi, &
è contra Reus, inſtante Actore, ut de jure communi
probant *D. Gallup. in prax. S. C. p.* 2. *cap.* 19. *numero* 8.
ac doctiſſimus *I. C. D. Michaler. in tract. de poſit. cap.*
5. *num.* 2. & de jure habetur, dummodo depoſitio fiat
per verbum *credo*, vel *non credo, in Rit. M. C. V.* 93. *&
in pragm.* 8. *de ord. judic.* ubi *D. Reg. Rovit. num* 2. *&
D. Gallup. ibidem, numero* 3. poſt *Caravit. in Rit.* 70.
numero 4. illudque verbum *credo* vel *non credo*, ſimpli-
cem reſponſionem, ac veritatem importat, ut per *D.
Michaler. in d. tract. cap.* 50. *per tot.* & quid operetur
2 dixit, *D. Rovit. ibid. num.* 7. *&* 8. ea tamen depoſitio
offerri debet in calce termini, in cauſa impartiti ad
probandum, alias terminus non currit, & præſenta-
tis articulis, donec ſuper eis depoſuerit, curſus ter-
mini impeditur *gl. in clem. ſæpe in verb. per donationem
de verb. ſignif.* etiam ſi cauſa ſit ſummaria, *D. de Ann.*
qui ſic deciſum adducit *ſing.* 405. *Quaſada, quæſt.* 30. &
probatur de jure Regni in *d. pragm.* 8. ubi *Rovit. nu.* 27.
D. Gallup. ubi ſupra, *num.* 1. hinc *D. Michaler. in eod.
tract. c.* 36. *à n.* 5. per 14. probat, nec dictum terminum
currere, ſi diſputatur, an admitti debeant articuli, ſuper
quibus deponere debet.

In

In qua tamen parte Iudicii depoſitio peti debeat,
3 diſputat *D. Michaler. cap. 27.* ſed *D. de Marin. libro 2. quotid. reſol. c. 135. num. 3.* tenet, quod etiam poſt concluſum in cauſa peti, & fieri poſſit ex *Apoſtill.* manuſcripta *D. Joan. Angeli Piſanelli*, quam tranſcripſit *nu. 4. & ſeqq.* ubi *num. 7. in fin.* ita bis judicatum refert, quam etiam ante ipſum poſuit *D. Thor. in comp. dec. p. 2. ver. tenor att cogi*, de qua etiam D. meus *deciſ. 88. num. 2. in fin. & D. Rovit. ibid. n. 3. & D. Conſil. Gizzar. d. 66.* dicit, eſſe in arbitrio partis, ſi velit, illam petere in continenti, dato termino, hodie tamen in Regno uſque ad concluſionem excluſive peti debet, niſi petatur ſuper rebus occurſis poſt concluſionem, calumnia tamen ceſſante; uti in *pragm. 4. cap. 7. de dilat. D. de Marin. dict. num. 3.* licet aliter prius ſervabatur, ut in *Rit. M.C.V. 70. 79. & 93. D. de Franch. deciſione 220.*

4 Quis autem prius deponere debeat Actor, an Reus ubi viciſſim fuit ab ipſis petita depoſitio, tractat *D. Michaler. d. cap. 5. à num. 7. per 15.* & concludit, promiſcuè Iudicem illos admittere debere deponendum, cum nulla conſideretur prioritas inter ipſos, ſed *D. Gallup. d. cap. 1. num. 10.* aliud ſentit, ut prius Reus deponere teneatur, niſi tamen articuli Rei eſſent præjudiciales articulis Actoris, tunc enim prius Actor deponere tenetur, & intelligit in præjudicio naſcente ex præſumptionibus, dum in Regno articuli à parte adverſa non videntur. Tu vero in conflictu harum opinionum dicas cum *D. Rovit. in dict. pragm. 8. num. 6.* quod prius Actor indiſtinctè deponere cogitur, ut probant *gloſſ. in l. 2. in verb. & actor, c. de juram. per calumn. dand. & Benint. dec. 42.*

5 Non tamen Actor, vel Reus deponere tenetur quando is, qui depoſitionem petit, renunciavit probationibus, ut fundat *D. Michaler. cap. 29. numero*
6 *2. cum ſeqq.* verum ſi deponere Actor vel Reus noluerit, tunc præcedantibus binis præceptis, quod deponat cum comminatione, alias habeatur pro facto, vel confeſſo interponitur decretum, quod ſtante lapſu termini depoſitio habeatur pro facta, ſive Actor, vel Reus pro confeſſo, ſervata forma articulorum, ut habetur in *Ritu M.C.V. 70.* idque de jure communi probat *D. Michaler. cap. 61. num. 4. 14. 15. & 23. & cap. 46.* & ſic tria decreta interponuntur, *D. Muſcatell. in praxi, part. 5. gloſſ. legaliores, n. 16. 17. 19. & 21.* à quo decreto admitti appellationem, cum diſtinctione dixit *Michaler. cap. 48. in eod. tract.* & ſi ambo fuerint contumaces in deponendo, & ſic pro confeſſatis habentur, quis obtinere debeat in cauſa latè diſſerit *D. Michaler. cap. 63. per tot.* quem vide, nam quotidie in facto occurrere poteſt.

7 Quando tamen Actor, vel Reus eſt abſens à loco judicii, vel accedit Examinator S. C. vel committitur Officiali loci, ubi degit, vel loci convicini ad recipiendam ejus depoſitionem, ſumptibus illius, ad tradita per *Aff. deciſ. 177.* juxta tamen diſtinctionem, expenſarum de qua *D. de Franch. dec. 332. ſub num. 7. D. de Anna ſing. 405. D. Muſcatell. in praxi S.C. part. 5. gloſſ. legaliores, num. 28.* ac *D. Rovit. in d. pragm. 8. numero 24. & 25.* aut verò debet conſtituere Procurato-
8 rem ſpecialiter ad reſpondendum ſuper dictis articulis; ad *text. in l. non ſolum, ff. de teſtib.* eoque caſu mandatum procurationis continere debet facultatem jurandi in animam ipſius conſtituentis, *can. inimentes 17. quæſt. 4.* ubi *gloſſ* & clauſulam, *ad ſic, & ſic* reſpondendum D. *Michaler.* qui alios ad id citat, *cap. 65. num. 14.* & habetur in *Rit. M.C.V. 93.* de quo *D. Rovit.* ubi ſup. *numero 21.* generale enim mandatum non ſufficit, ut probat *D. Michaler. dict. cap. 65. numero 12. & 13.*

Hinc in cauſa inter D. Ducem Sueſſæ cum D. Du-
9 ce Terræ Novæ, cum fuiſſet petita depoſitio dicti D. Ducis Sueſſæ, qui degebat in Statu Mediolani, uti Gubernator illius per Collater. conſil. die 30. Junii 1566. fuit ordinatum, quod deponeret, cumque ejus Procurator præſentaſſet literas miſſivas dicti ſui Principalis, continentes negotium, ſuper quo deponere tenebatur, obtulit deponere pro dicto ejus principale, allegando inſtructionem negotii, abſentiam Principalis, & damnum, quod ex dilationibus oriebatur, dum differebatur ſolutio pretii Ducatus Terræ Novæ venditi, propterea facta relatione in S. Conſil. cui deciſio dicti articuli remiſſa erat, die 8. Julii 1566. fuit dictus Procurator admiſſus ad deponendum pro Principale, quamvis non adeſſet mandatum procurationis, cum clauſulis adductis ſupr. *numero 8.* ſed tantum literæ miſſivæ præſentatæ fuiſſent, & ordinatum, quod facta depoſitione per ipſum, procedatur ad ulteriora, referente Dom. Præſide *de Franch.* tunc Reg. Conſil. penes Villaltam.

10 Immò quandoque etſi fuiſſet præſentatum mandatum ſpeciale, cum clauſulis, ut ſupr. S.C. facto verbo in Collater. Conſil. die 28. Julii 1624. judicavit, quod deponeret principalis in cauſa D. Duciſſæ Naſceræ & Machedæ cum Cæſare Zattara, & Dominico Mazzola, de qua teſtatur *D. Rovit. in d. pragm. 8.* ſub *num. 21.* dicens, ignorare, an fuerit allegatus *dict. Ritus 93.* per quem admittitur Procurator ad deponendum, & propterea cogitandum eſſe tradit, attamen, ut habeo ex voto manuſcripto unius ex DD Conſil. qui in dicta cauſa votavit, ratio deciſionis fuit, quia agebatur de re gravi, & ex propria depoſitione principalis, Reus maximum commodum reportare ſperabat, ideo procurator tali caſu non admittitur, ut per *Caravit. in Ritu 70. num. 6.* ex *Specul. tit. de poſit. §. 6. num. 18. & numero ſeqq.* comprobat, ac ita practicari quotidie teſtatur, eo magis, quia arbitrium eſt Iudici in hac materia, ex *dict. Rit. 93.* ibi, *hoc tunc reſpondere per Procuratorem, eſt in arbitrio Curiæ*, *ibique Caravit. nu. 3.* allegans *text. in l. fin. C. de procur.* in *cap. perveniſtandus, de juram. calumn.* & in *capit. præſentium, de teſt. in 6.*
11 Idcòque in cauſa D. Comitiſſæ Caſtri Villani D. Annæ Aquavivæ cum D. Principe Caſertæ, ſuper reintegratione totius Status, Procurator dictæ D. Comitiſſæ qui ſufficiens mandatum habebat, fuit admiſſus per S.C. die 8. Martii 1629. junctis DD. Conſil. trium Aularum de qua *D. Rovit.* ſub *d. numero 21.* ſed ut habeo ex *d. voto* manuſcript. decretum prædictum proceſſit,
12 prævia maxima diſcuſſione, & votorum diſcrepantia *ibique* pariter habetur, quod quando S. C. habet pro vero Procuratorem eſſe inſtructum, illum admittit ad deponendum, & ſic fuiſſe practicatum in cauſa Sereniſſimæ Reginæ Poloniæ cum D. Marchione Capurſii, de cujus principalis cauſæ exitu, dixi *deciſ. 47. nu. 2. & 3.* nam fuit admiſſus Procurator dictæ D. Reginæ, quod erat internuncius ſpecialiter ad illud negotium miſſus, & propterea præſumebatur plenè informatus, ſed contrarium fuiſſe deciſum in cauſa D. Caroli Brancacii cum Sereniſſima Regina Sueciæ, non enim fuit admiſſus Procurator ad deponendum ex *d. voto* habetur.

14 Ad articulum tamen hujus deciſionis, de qua meminit *D. de Marin. lib. 2. quotid. reſol. dict. cap. 235. numero ſecundo* ac *D. Thor. in ſupplem deciſ. p. 1. verb. depoſitio ſola*, ubi ſimilem deciſionem adducit, ut ſufficiat depoſitio Præpoſiti D. Pauli Religionis Theatinorum dicimus, quod depoſitio facienda per univerſitatem, uti principalem, eſt facienda per Sindicum, *d. c. præſentium de teſtib. in 6. D. Michaler. de poſit. c. 68. n. 24. & 25.* qui *num. 26.* ampliat quam in Sindico, vel alio, qui Confraternitatem adminiſtrat, ſed *num. 27.* contrarium pro in Sindico Monaſterii, verùm, ut depoſitio in cauſa univerſitatis ſit facienda per tres antiquiores illius, practicatum teſtatus per S. C. *D. Reg. Lanar. in memorab.* manuſcript. *verb. Univerſitas* in cauſa D. Marcelli Caraccioli cum Univerſitate Rotelli,

Digitized by Google

telli, ſed *Rov. in d. prag. 8. n. 33.* dicit, hodie depoſitionem eſſe faciendam per decem de ſenioribus Civibus; ad electionem petentis ſicq; deciſum tradit *n. ſeq.* vbi aliam deciſionem adducit contrariam, ut ſufficiant ſex, eligendi perpetentem ex decem nominandis per deponere habentem.

M. A. Grazius.

ARGUMENTUM.

Judex ſuſpectus in judicando, num poſſit cauſam alteri delegare.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando.*
Intellige, in judice ordinario, & non in delegato, num. 5.
Limita, ubi ſuſpitio eſſet ex capite inimicitia, numero 2.
3 *Iudex ſuſpectus, in votando ut quia in cauſa intereſſe haberet delegare non poteſt.*
4 *Iudex, quando dicatur, in cauſa intereſſe habere, & qua dicatur, cauſa propria.*
6 *Preſes S.C. ſuſpectus in votando, poteſt cauſas inter Reg. Conſiliar diſtribuere, nec non ordinare, quod fiat verbum in S.C.*
7 *Regens Reg. Cancell. ſi eſt ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando.*
Amplia, quamvis in delegatione adeſſet aliqualis cognitio, n. 8. & 10. ubi deciſio.
9 *Reg. Co ſil.* Thomas de Franch. *laudatur.*
11 *Poteſtas Judicis recuſati, potius reſtringi, quam ampliari debet.*
12 *Iudice ordinario ſuſpecto datur adjunctus.*
Sed contrarium ſtatuitur per Rit. M.C. *& per* Reg. Prag. *n. 13.*
14 *Iudex ſuſpectus, nec diſpoſitioni, nec relationi cauſa praſens eſſe poteſt.*
15 *Iudex dum allegatur ſuſpectus, afficitur injuria.*
16 *Judex ex recuſatione indignatur.*
17 *Judex recuſatus, poteſt cauſam delegare, quando partes conſentiunt, alias debet remittere ad Superiores.*
18 *Delegare, eſt pars juriſdictionis.*
19 *Iudex recuſatus, multum poteſt recuſanti in delegando nocere.*
20 *Peſſimum eſt coram Judice ſuſpecto litigare.*
21 *Poteſtas de jure civili, vel canonico data Judici recuſato alteri cauſam delegare, ſublata eſt per* Rit. 265.

DECIS. LXXXVII.

VUlgaris eſt juris concluſio, quod Judex ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando, *cap. ſi quis contra Clericum*, cum ibi notatis, *de for. compet. c. ſuper eo, & c. cum ſpeciali, §. 1. de appellat.* ubi *Canoniſt. Caſtr. & Alex. in l. prator qui juriſdictioni, ff. de juriſd. omn. jud. Menoch. de arbit. caſ. 458. n. 19. & conſ. 2. n. 91. Lancell. de attent. poſt recuſat. n. 52. Maſtrill.* qui loquitur in Protege, *dec. 151. n. 3. & ſeq. Gurb. dec. 17. Cancer. var. reſol. lib. 3. capit. 13. numero 190. Marc. Ant. de Amat. deciſion. 14. numero 12. Capiblanc. de Baron. pragm. 3. num 167. Capic. dec. 137.* ſub *num. 10. D. de Reg. Tapia tit. de ſuſpit. offic. in Rit. 265.* ſub *numero 5. fol. 138.* qui teſtatur, quod hodie ſic ſervatur, *Coſta de re integr. diſt. 96. nume. 7. in fin. Muta ſuper cap. Regni Sicilia tit. 4. numero 31. & ſeq. de recuſat. Judic. Reg. Rovit.* qui refert deciſionem collat. conſil. ad relationem Regentis Salernitani, in *pragm. 15. de ſuſpit. offic. n. 1. Luc. Matth. Apicella de ſuſpit. offic. nu. 84.* ubi *Maurit. in add. nu. 707. Larat. conſ. 32. n. 12.*

Et quamvis hoc communiter limitetur, quando ſuſ-
2 pitio eſſet ex capite inimicitiæ, ut apparet ex deciſione
Collat. Conſil. relata per *Reg. Rovit. in loc.* proxime
cit. *D. Reg. Tap. lib. 3. Juris Regni tit. de ſuſpit. offic. in*
gloſſ. aliquem noſtrorum, numero quinto Muta dict. titul.
4. numero 35. Maſtrill. de magiſtr. lib. 4. capit. 17. numero
86. Maurit. Apicell. ubi ſupra, *numero 781. Frec lib. 3. de*
ſubfeud. titul. de differen. inter feud. quater. numero
3 *37.* tamen etiam in aliis caſibus ſuſpectus in votando
non poteſt delegare, veluti quando quis eſſet ſuſpectus
tanquam intereſſe habens in cauſa, *Surd. conſil.*
50. per tot. & præſertim *numero 15. & 36. Rovit. in*
dict. pragm. 15. Maurit. Apicella, qui alios congerit *dict.*
4 *n. 781.* quando autem dicatur cauſa propria, vel habere
intereſſe, videas *Graſſ. except. 14. num. 88. de except.* ubi
late de materia ſuſpitionis, videndus etiam *Gratian.*
diſcept. for. c. 100. lib. 1. Caſtill. dec. Sicil. 75. & 131.

Tertio eſt notandum, quod hoc, quod dicimus,
quod Iudex in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando,
habet locum in Judice ordinario, ſecus in
delegato, qui ſi eſt ſuſpectus in judicando, eſt etiam
ſuſpectus in delegando, *cap. Judex ab Apoſtolica, de*
5 *offic. deleg. in 6. Abb. in d. c. ſi quis contra Clericum*, ſub
n. 12. verſ. praterea, de for. comp.

Sed dubium remanet, in quibus caſibus poſſit intervenire
iſte Judex ſuſpectus in votando & ad quod
ſe extendat iſta poteſtas delegandi, & quidem hoc
non invenitur jure præfinitum, & propterea Judicis
arbitrio relinqui debet.

Verùm in aliquibus caſibus apparet, jam per decreta
Collat. Conſil. fuiſſe deciſum, poſſe talem Judicem
ſuſpectum intervenire, & Primò Præſes S. C.
6 ſuſpectus in judicando, poteſt cauſas inter Reg. Conſil.
diſtribuere, Secundò, poteſt ordinare, quod verbum
fiat in S.C. prout fuit determinatum per dictum
decretum Collat. Conſ. ad relationem Regentis Salernitani,
in anno 1581. quod decretum ad literam fuit
tranſcriptum per *Reg. Rovit. in d. prag. 15. de ſuſpit. offic.*
ſub *n. 1.*

Fuit etiam annis præteritis dubitatum, ſi id, quod
dicimus de S. R. C. Præſide, habeat locum in Regentibus
Reg. Cancell. quod accidit in perſonam Reg.
Conſil. Alderiſii, cum exerceret officium Proregentis
Reg. Cancell. is enim cum eſſet declaratus ſuſpectus
7 in cauſa Jo. Baptiſt. Catanei cum Philippo Spinula,
ex eo quia fuerat Advocatus Philippi, & ex diſpoſitione
text. in leg. ait Prator, ff. de juriſdict. omn. jud.
quamvis eſſet ſuſpectus in judicando non erat ſuſpectus
in delegando, & erat etiam compater
Joann. Baptiſt. Catanei, fuit dubitatum, ſi poterat
8 delegare, & fuit deciſum, quod ſic, in qua cauſa fuit
etiam deciſum, delegationem extendi, etiam ubi
aderat aliqualis cognitio, tractabatur enim, an q.
9 Reg conſil. Jacobus de Franchis, Conſil. Thomæ de
Franchis, omni virtutum genere ornatiſſimi frater
& inſignis viri Vincentii de Franchis filii, qui fuerat
Commiſſarius cauſæ prædictæ in articulo incapacitatis
ipſius Catanei, prætenſæ per Philippum. Cumque
eſſet determinatum per Præſidem S. C. quod
loco reclamationis idem Commiſſarius verbum faceret,
& prætenderet Philippus, reclamationem eſſe alteri
committendam, fuiſſetque per eundem Præſidem
à dicta commiſſione reclamationis excluſus, fuit reclamatum
à prædicto decreto Præſidis S. C. ad Excellentiſſ.
Proregem, & fuit dubitatum, utrum dictus
10 q. Proregens Alderiſius poterat intervenire, & de
menſe Septembris 1617. fuit determinatum, quod ſic, de
qua deciſione mentionem etiam facit *Larath. in dict.*
conſ. 32. in fin.

11 Vt autem dicam id, quod ſentio, credo, quod ſi per
novam

novam legem eſſet aliquid ſtatuendum in huc negotio,
potius eſſet reſtringenda Judicis recuſati poteſtas;
quam amplianda, ſiquidem ſicut malitia hominum
crevit, ſic etiam ad eas obviandas, ab habentibus
poteſtatem, leges ſtatuendæ ſunt, de jure enim civili,
12 Judice ordinario ſuſpecto allegato, dabatur adjun-
ctus, ut habetur in *l. apertiſſimi*, ubi *gloſſ.in verb. Ju-
dices*, & *ibi Doct. C. de judic.* quod tamen hodie repe-
13 ritur correctum per *Rit. M.C.* 265. & per *pragm. 2. de
ſuſpit. offic.* quod notat *Caravit. in d. Rit.* 265. *n.13.* &
14. Sic etiam receſſit ab aula propoſitio ſuſpitionis
coram Logotheta, ſeu ejus Locumtenente, ſed alii
Collegæ debent, recuſationem propoſitam judicare,
ut in *pragm. 1. de ſuſpit. Offic. Reg. Rovit. in d. pragmat.*
2. eod. *titul.* fuit etiam reſtricta poteſtas, ut neque Ju-
14 dices ſoſpecti poſſint diſcuſſioni, & relationi cauſæ
eſſe præſentes, ut etiam habetur per *Capyc. in deciſ.*
138. *num.5.*

Negari autem non poteſt, quin Iudex, dum alle-
15 gatur ſuſpectus, afficiatur injuria, prout ex *text. in l.
litigatores, in princ. ff. de recept. arbitr.* & ex aliis pro-
bat *D. Reg. Rovit. in d. pragm. 1. num. 18. de ſuſpit. Offic.*
& per hoc dicitur, quod Judex indignari ſolet ex re-
16 cuſatione, ad *text. in cap. ſuſpitionis, de offic. deleg.*
& quod ex hoc ſolo poſſit allegari ſuſpectus, tenuit
Ambroſin. deciſ. 50. quem allegat *Giurb. in dec.* 48.

Et quidem hæc opinio, ſi Judex recuſatus poſſit cau-
17 ſam alteri delegare, maximam habuit apud *Canoniſtas*
difficultatem, intelligendo, quod tunc poteſt dele-
gare, quando partes conſentiunt, alias debet remit-
tere ad Superiores, ut per *Abb.* & alios in *capit.*
18 *ſi quis contra, de for. compet.* & hoc cum maxima
ratione, delegare enim pars eſt juriſdictionis, *lege
tertia ff. de juriſdict. omn. judic.* & notat *gloſſ. in cap.
ſi ſub delegato, de offic. deleg. libro ſexto* ſed poſtquam
eſt pronunciatum, Judicem eſſe ſuſpectum, perdit
omne exercitium cauſæ, niſi partes conſentiant, ut per
Abb. in d. c. ſi quis contra, ſub *n.8.*

Hinc, manibus contrectamus, quod Judex recuſa-
19 tus multum poteſt recuſantem in delegando noce-
re, poterit enim ad inſtantiam alterius partis delega-
re alium Judicem magis ſuſpectum, qui tamen non
poſſet ſuſpectus probari, ut poſt alios conſiderat *Luc.
Matth. Apuella loco* citat. *numero ſeptimo* ubi etiam
Maurit. numero 708. *Laurent. de Judice ſuſpecto, ca-
pite tertio numero decimo ſecundo, & capite 5. nume-
ro vigeſimo quinto* poſſet etiam dare Iudicem nomina-
tum ab Adverſario, quod non eſt permittendum.
Immo ex hoc oritur ſuſpitio, *Anna in ſingul.* 280.
Graſſ. except. 24. num. 76. in tract. de except. Sic etiam
in concedendo decretationes, quod Commiſſarius ver-
bum faciat, quando concedi non deberent ex quo
maximum damnum infertur alteri parti ob dilationem
quæ cauſatur ex multitudine aliarum cauſarum, ob
quas poſſent Iudices interim mutari, & multoties dicti
novi Judices aliter de cauſa forſan ſentire, ſic etiam
poteſt Præſes S. C. cauſam magis, quam decet accele-
rare, vel in longum protrahere maxime in cauſis ar-
duis, in quibus eſt neceſſaria unio Aularum, vel
interveniunt adjuncti, & multa alia facere, in ma-
ximum recuſantis detrimentum, quod non eſt per-
mittendum hodie, ubi tot Judices, & Supremi
Magiſtratus pro recta adminiſtratione juſtitiæ, à no-
ſtro Invictiſſimo Rege creantur, ut ſi unus defi-
ciat remaneant alii, qui cauſas abſque ſuſpitione
20 tractare poſſint, peſſimum enim eſt, coram Judice
ſuſpecto litigare, *dict. leg. apertiſſimi, Codic. de judic.*
cum *ibi* notatis.

Et in hoc Regno tenet *Caravit. in dict. Rit.* 265. quod
per illum *Ritum* ſit ſublata poteſtas de jure Civili, vel
21 Canonico, data Judici recuſato alteri cauſam dele-
gare, & quod ita in Regno ſervatur, & ſic mea
eſt ſententia, quod ſi nova lex ſuper hoc eſſet facien-
da potius ſtatuendum ſit, ut Judex ſuſpectus recuſa-
tus nedum ex capite inimicitiæ, ſed ex qualibet cauſa
non poſſet, neque delegare, quod quidem notare
volui, quia interrogatus à quodam Supremo hujus
Regni Miniſtro, ut meam vellem proferre ſententiam
reſpondi, ut ſupra fuit notatum.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXXVII.

SUMMARIUM.

1 *Judex ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in de-
legando, limita, num. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. intellige, ut
num. 10.*
2 *Præſes S.C. ſuſpectus in judicando, poteſt cauſam commit-
tere, ac ordinare verbum faciendum.*
3 *Regens Reg. Cancell. ſuſpectus in judicando, poteſt de-
legare.*
9 *Judex delegatus ſuſpectus in judicando, eſt etiam ſuſ-
pectus in delegando.*
10 *Judex ex quavis cauſa ſuſpectus, non poteſt delegare, ſi-
ve cauſam committere, vel ordinare verbum fa-
ciendum.*
*Supplicationes leguntur in Aula Decani S.C. ubi Præſes
eſt ſuſpectus, ibid.*

1 IUdex ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in
delegando, ut per Dom. meum *hic, numero
primo*, ubi omnes adducit, ipſumque citat D. *Reg. San-
felic. in prax. judic. sect. 40. num. 15.* ſequitur *D. Taſ-
ſon. de antephat. verſicul. 3. obſervat. 3. num. 113.* Ideoque
2 D. Præſes S. C. ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpe-
ctus in delegando, & ſic in committendo cauſam ali-
cui ex DD. Conſilio, ſibi viſo, & pariter ordinare
poterit, quod fiat verbum in dicto S. C. à decreto do-
mi lato D. cauſæ Commiſſarium ut poſt D. *Reg. Rovit.*
& D. *Larath.* tradit D. meus *numero ſexto* qui id ex-
3 tendit, etiam in perſonam D. Regentis Reg. cancell.
qui quamvis ſit ſuſpectus in judicando, poſſit tamen
4 delegare, quam concluſionem limitat primo D.
meus, *numero* 2. quando eſt ſuſpectus ex cauſa ini-
micitiæ, quod etiam voluit *D. Gallup. in prax. S.C. par.
1. cap. 4. num. 41.* & fuit pariter determinatum per Col-
lat. conſil. in recuſatione propoſita per D. Lutium
Capycium creditorem ſuper Terra S. Viti in perſo-
nam D. Præſidis S. C. *Andreæ Marcheſii*, empto-
ris dictæ Terræ, ut refert *D. Sanfelic. ibid. numer. 13.*
ex lite enim oritur inimicitia, ut poſt *Fontanell. dec. 14.
numero vigeſimo quinto lib. 1.* docet *D. Sanfell. loc.* citat.
num. decimo ſecundo in fin. etiam ſi lis ſit finita, ſemper
5 enim remanent reliquiæ, ut fuit judicatum per collat.
Conſ. die 10. Octobris 1644. dum fuit ordinatum quod
D. Præſes *Marcheſius* non interveniat, nec in votan-
do, nec in delegando in cauſis D. Marchione Mon-
tis Nigri, propter litem, etſi finitam inter eos ſuper
6 emptione Civitatis Iſerniæ, de qua *D. Sanfel d. sect. 40.
numero 17. verſicul. & propterea.* Secundo limitat, ſi
ſuſpectus habet intereſſe in cauſa, ut fundat *numero
tertio* & hoc pariter fuit judicatum in dicta recuſa-
tione D. Præſidis *Marcheſii*, qui habebat etiam in-
tereſſe, ut creditor ſuper dicta Terra ideoque fuit
ſuſpectus declarants, etiam in delegando. Tertio limi-
7 tatur ſecundum *D. Sanfel. dict. sect. 40. numero 16.* ubi
in delegando, cauſæ cognitio requiritur, qui loqui-
tur in Præſide S. C. in proviſione facienda ſuper ver-
bo faciendo, eo, quod ordinaverat, *veniat Actuarius
cum proceſſu, & partibus*, & ita deciſum adducit
de anno 1645. ex doctrina D. *Reg. Rovit. in prag. 15. n. 7.
de ſuſpit. Offic. & D. Taſſon. d. obſerv. 3.* ſub *n. 115.* ubi ita
deciſum oſtendit, de anno 1614. de qua *deciſ.* meminit
*D. Thor. in comp. deciſ. p. 3. sect. 3. ver. ſuſpectus in judi-
8 cando*, licet contrarium dicat, & deciſum refert, de
anno 1617. Domin. meus *num. 8. & 10.* Quarto limita-
tur

tur quando ex iis ſuper negotio, ſuper qoo cooſuluit, Iudex, tunc enim delegare poterit, ut deciſum affert *D.Sanfel.ibid. numero decimo ſeptimo* nam fuit declaratus ſuſpectus D. Præſ. *Marchesini*, etiam delegando qui tempore, quo erat Advocatus cooſuluit cautelas pro D.Duce Archeruntiæ, de quibus pendebat lis, tempore, quo erat Præſes dicti S. C. cum D. Principe Petræ Elcinæ.

Quæ omnia intelligas, procedere etiam io Iudice
delegato, is enim, ſi eſt ſuſpectus in judicando, eſt
9 pariter ſoſpectus in delegando, ut bene probat D.
meus *num.5.* licet contrarium, & male ſubſtineat *D.*
Carena reſol.7.numero decimo & decimo primo practic.
*reſol.*loquens in Delegato Apoſtolico ſuper publicatione monitorii.

Ex quibus omnibus comprobatur opinio D.mei,
de qua *num.11.* per 21. ut Iudex ſuſpectus in judicando
10 ſit ſemper ſuſpectus in delegando, ſive ſoſpitio proveniat ex cauſa inimicitiæ, ſive ex quavis alia cauſa, qua concluſione atteota, non poterit, cauſam committere, quia delegare eſt, & qui committit, judicat nec ordinare, quod verbum fatiat, nam inter ſe non differunt, judicare, jubere, & dare Iudicem, ut aliorum auctoritate probat D. *Thaſſon.* ſub *d. numero* 113.& hoc caſu leguntur ſopplicationes in Aula D. Decani S. C. & per DD. Conſ. ejuſdem Aulæ providetur ſemper petitis, ut quotidie obſervamus, & de hoc obſervantia teſtatur D. *Taſſon.n.112.verſ.ſeptimo Præſidens S.C.*

M.A.Gizzius.

A R G V M E N T V M.

Tutor in judicio cogitur deponere ſuper articulis per altera in partem præſentatis, vel præſentandis.

S V M M A R I V M.

1 *Tutores tenentur deponere per verbum*, credo, *vel* non credo, *juxta* Pragm.8. de ord. jud. *& refertur deciſio S.C.n.3.*

2 Cabedus deciſ.Luſit.136.p.1.*reprobatur.*

4 *Prælatus Abbas, & Prior tenetur deponere uti principales in cauſis eorum Eccleſiarum.*

5 *Confeſſio Prælatus, quoniam Eccleſiæ præjudicet.*

6 *Procurator cogitur deponere, procuratorio nomine, uti principalis.*

7 *Vniverſitas an teneantur deponere uti principalis.*

D E C I S I O LXXXVIII.

1 DIE 9. Ianuarii 1638. ad mei relationem, communi voto fuit judicatum. Tutores nepotum & hæredum q.Reg.Conſ.Camilli de Petio teneri deponere, per verbum *credo*, vel *non credo*, juxta formam *Reg. Pragm.8.de ord. jud.* ſuper articulis præſentatis per Lucretiam de Petio, ex diſpoſitione *text.in l.2.* alias *in auth. principalis, §.quod obſervari, Cod.de jur.jur.propt. calumni.* quod etiam habetur *in fine authentica*, ibi *tutores, & curatores, in cauſis, quas agunt, prædictum juramentum præſtabunt*, & *Petr. de Anchar.& Paul. de Caſtr.in d.§.quod obſervari* dicunt, quod ad hoc, ut eorum reſponſiones præjudicium faciunt pupillo, debet interrogari, quod etiam notat *gloſſ. marginalis in d. §. quod obſervari*, & hanc etiam opinionem tenuit *Bar.in l.1.ff.de confeſſ.& in l.jusjurandum, §.procurator, ff. de injur.* ubi, quod tutor tenetur reſpondere per quæ jura hanc opinionem tenuit *Piſanell.*in quadam *Apoſtil.*relata à *Thoro in 2.p.comp.in verb.tutor, an cogi*, qui in terminis tenuit, tutorem cogi poſſe ad deponendum, uti principalem, & quamvis *Cabed. in dec. Luſit. 137. p.1.*
2 contrarium affirmet, tamen prima opinio eſt communiter recepta & eum reprobat *Reg.Rovit.in d.pragm.8. de ord.jud.n.32.*qui dicit, quod tutor omnioo tenetur
reſpondere, hanc etiam opinionem tenuit *Rota Gen.de-*
3 *ciſ.210.n.30.*ubi, quod tutoris confeſſio taliter in judicio
facta, nocet pupillo quod etiam procedit in confeſſione
facta in reſpooſione ad poſitiones, in contentioſa juriſdictione, quia plene probat, ut habetur ex *Rota* coram bon. mem. *Cardinal. Ludoviſio*, poſtea Summo Pontifice *Gregor. XV. deciſion.* 506. ubi *Oliver. Beltram.* affert concordantes deciſiones ejuſdem *Rot.in deciſ. 3. numero 2. Diverſ.* & plene *Statil. Pacif. de Salvia interd.dec.*38.juxta antiquam impreſſionem & etiam aliam refert *Rot. Romana deciſion.* coram *Eminen.Sacrato*, maxime, quando confeſſio eſt facta ad probationem veritatis, & quando confeſſio tutorum, & curatorum pupillo noceat tradit *Hect.Guid.in tract. de confeſſ. judic. & extrajudic.p.6.capit.2.* idem etiam procedere in Prælato, quod teneatur deponere uti principalis in cauſa ſuæ Eccleſiæ, & ſic etiam Abba-
4 tes, & Priores, habetur ex *Rovit.* ubi ſupra *numero* 31. ex *Cyno in auth. hoc jus porrectum, Cod. de Sacr. Eccleſ q.8.numero 9.*& ex *Canoniſt. in cap.2.de teſtib.& atteſt.in 6.*licet enim regulariter confeſſio, Prælati,
5 Eccleſiæ non præjudicet, *cap. Præſentium, de teſtib. in 6.* tamen hoc intelligitur, de confeſſione extrajudiciali, ſecus autem, quando per viam contentioſæ juriſdictionis, *Abb.in c. dilectus, de Capell. monac. Dec.conſil.474.numero 6.*& habetur per *Rot.Roman.*penes eundem *Pacif de Salv. interd.in deciſ.188.in novis* latè *Hect.Guid.d.p.6.cap.3.*& etiam in procuratore, ut
6 cogi poſſit, procuratorio nomine ad deponendum uti principalis habetur ex *Afflict.deciſ.92. Riec. collect.14.* aliiſque apud *Galin. in tract.de procur.p.2. c.5.* ſub *numero 177. & p.5.cap.2.numero* 10.& 11.Sed confeſſio Procuratoris depooentis uti principalis, non nocet Domino, niſi præcedat ſpeciale mandatum ad deponendum, *Vrſil.ad Afſl.dec.48.in fin.Gallup.in prax.S. C.p.2.c.19.num.27.& ſeq.* late etiam *Galin. loco* citato. *num.*177.& quando noceat diffusè tradit *Hect. Guido d.p.6.c.1.*de Vniverſitate tradit idem *Rovit. in loco cit. numero 33.& numero 34.*ponit practicam, quomodo debeat Vniverſitas deponere, & multa de depoſitionibus per verbum *credo*,& *non credo* habetur ex *Surd.d. 27.per tot.*quæ volui notare, quia quotidie poſſunt in practica accidere. Deciſio autem prædicta eſt penes Figliolam Actorum Magiſt. S. C.

OBSERVAT. IN DECIS. LXXXVIII.

S V M M A R I V M.

1 *Tutor an teneatur deponere uti principalis nomine pupilli, & n.2.3.4.*

2 *Pupillus an deponere teneatur, & n.3.4.6.*

3 *Tutor an poſſit pupillum inſtruere ad* ſic, & ſic *reſpondendum.*

6 *Curator an deponere teneatur.*
Pubes an, & quando deponere debeat, ibid.

7 *Cedens an deponere teneatur, & num.9.*

8 *Confeſſio concedentis an, & quando noceat ceſſionario.*

10 *Debitor deponere tenetur, ubi creditor ejus jura exercendo, contra debitorem dicti ſui debitoris agit, inſtante Reo convento, & ita practicatum traditur.*

1 EGit D.meus in *deciſio.* 86. de depoſitione facienda per Abbatiſſam Monaſterii; *hic* vero tractat de depoſitione Tutoris. & *n.1.*communi voto per S.C. deciſum refert, Tutorem teneri deponere per verbum *credo* vel *non credo*, ſervata forma *Reg. pragm. 8. de ord.judic.*de qua dixi *d.dec.86 num.1.*quam con ſultionem

ſionem comprobat *Apoſtill. D. Io. Angeli Piſanelli*,
quam refert D. meus *dict. num.* 1. *in fine*, poſt *D. Thor.*
in comp. decıſ. 102. *ver. tutor. an cogi poſſit*, & noviſſime
eam tranſcripſit *D. de Marin. lib* 2. *quotid. reſol. capit.*
235. *numer.* 4. cum *ſeqq.* qui propoſito articulo an tutor
litigans nomine pupilli, teneatur, uti principalia depo-
nere, adverſario inſtante, dicit D. meum *decıſ.* 86. tra-
ctare articulum in Abbatiſſa, ſed in Tutore affirmaſſe
D. *Piſanel. in dict. Apoſtil.* teſtator, & ſic de hac *decıſ.*
D. mei in proprio articulo per ipſum propoſito, noti-
tiam nequaquam habuit, nam illam procul dubio alle-
2 gaſſet, in hac tamen quæſtione *D. Michalor. in tract.*
de poſit. capit. 68. negative reſpondet, ſic diſtinguendo,
quod aut minor eſt infans, & ſic infra ſeptennium, &
tunc ſicut ille deponere non cogitur, ita nec ejus Tu-
tor, exemplo Curatoris furioſi, ex *Ludou. deciſ. Lucen.*
3 41. *numer.* 5. *& ſeq.* ut probat *numer.* 3. *&* 4. ſi vero ſit
impubes, & ſic infra 14. ann. & iſte, ſi eſt doli capax,
& ſic pubertati proximus, deponere tenetur, non au-
4 tem Tutor, ſin autem non eſt doli capax, nec puberta-
ti proximus, ſed potius infantiæ, & tunc neque depo-
nere compellitur, tam minor, quam tutor, ut refert
numer. 10. 11. *&* 26. ex *Scac. de iudic. lib.* 2. *capit.* 7.
numer. 229. ſed quando deponere impubes tenetur, in
actu depoſitionis Tutoris authoritas eſt neceſſaria, ut
probat *num.* 14. & an hoc caſu poſſit Tutor impube-
5 rem inſtruere, ad *ſit*, & *ſic* reſpondendum, diſcordant
Bart. & *Bald.* ut refert *D. Michalor.* ibid. *numer.* 15.
ille enim negat, hic autem affirmat, cum *Bart.* tamen
6 concurrit *Ludovic.* ubi ſupra *numer.* 7. *& ſeqq.* ac *Ne-*
viz. conſil. 17. *numer.* 79. quos adducit *D. Michalor.*
numer. 16. ſi vero ſit pubes, quia excedit ann. 14. &
Curatore careat, valide ipſe deponere poteſt: ſin au-
tem, Curatorem habeat, illius authoritas eſt neceſ-
ſaria in actu depoſitionis, ut fundat *numer.* 17. *&* 18.
nec hoc caſu Curator deponere tenetur, ut concludit
dicto *n.* 20.

An autem Cedens teneatur deponere ut principalia
in cauſa ejus Ceſſionarii, & *D. Rovit. in dict. pragm.*
7 8. *numer.* 30. remiſſive loquitur pro cujus tamen arti-
culi deciſione erit videndum, an confeſſio cedentis,
8 noceat ceſſionario, in qua quæſtione plures caſus facit
ad hoc *Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de ceſſ. act.*
paragrapho 1. *numer.* 4. *in ver. dolum.* ſequitur *Imola* in
l. facta, *numer.* 5. *ff. ad treb.* qui ſex opiniones refert,
quæ tamen in tres reſtringuntur: aliqui enim negarunt,
per *text.* in *l. ſi partem §. fin. ff. quemad. ſerv. amitt.* ali-
qui vero affirmaverunt, ita *Ioan. Andr.* ubi *ſupra* ſe-
cutus *Guid. de Suzar.* quem ipſe allegat: & tandem
concordando has opiniones, diſtinctionis fœdere alii
voluerunt, tunc nocere, cum ceſſionarius habet ali-
quem regreſſum contra cedentem, ſecus ſi in nihilo
poſſet dubitare cedens, lædi poſſe, ut late *Ioan. Andr.*
loc. cit. quod tamen latius aperuit *Iac. de Arena in*
dict. l. facta, *paragrapho ſi hæres*, quem *ibi* ſecutus fuit
Bart. ut ſi ceſſio ſit facta, ad periculum, & commo-
dum cedentis, tunc noceat: ſi autem, ad commodum,
& damnum ceſſionarii, ſecus ſit. data tamen in ceſſio-
nario ſcientia ceſſionis. alias noceret, ſi ante notitiam
emanata fuiſſet confeſſio, per *l. fin. C. de tranſact.* hos
& alios caſus diſcutit *Imola in dict. l. facta*, ex quibus
ſequitur, quod cedens cogi poteſt, & deponere tene-
9 tur ad inſtantiam conventi, ſecus ad inſtantiam ceſſio-
narii agentis, ita *Ioan. Andr. & Imola ubi ſupra*, ſed
Marilian. deciſ. 21. dicit quod cedens tenetur depone-
re, ſi tenetur de evictione ceſſionario, vel ceſſio ſit fa-
cta poſt litem motam, & tandem *D. Muſcatell. in*
prax. S. C. part. 5. *gloſſ. legatores*, *numer.* 21. loquens
in ſimili, dicit, quod depoſitio eſt facienda per perſo-
nas principales, vel alias, ad quas negotium in medio
migraverit ex *auth. Principales*, *Cod. de iuram. per*
calum. dan. ita ut comprehendantur etiam Authores
laudati, & nominati in judicio, ad quos ex laudatione,
in & nominatione negotium migravit, & ex manuſcri-
* ptis *D. conſ. de Morra* notatum habeo, quod S. C. in
quadam cauſa ardua, mandavit, depoſitionem fieri per
debitorem, cujus jura exercendo, agebat ejus creditor
contra debitorem dicti ſui debitoris, inſtante Reo con-
vento, cum non dubitabatur, adeſſe intereſſe illius: ſi
enim actor non obtineret contra dictum debitorem ſui
debitoris, remanent ſua jura, & obligationes contra
ſuum debitorem.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Diffamatus intentans remedium *l. diffamari*, *Cod. de in-*
gen. & manumiſſ. an, & quomodo dicatur reus ad expli-
cationem *dec. Affl.* 268.

SUMMARIUM.

1 *An adverſus intentantem remedium* l. diffamari, C. de
ingen. & manumiſſ. *poſſit declaratoria fori opponi, &*
num. 8.
2 *Diffamatus nunquid vere actor dicatur, & num.* 5.
Et an indifferenter id procedat, tam ſi ageretur in ter-
minis d. l. diffamari, *quam* l. ſi contendat, ff. de fide-
juſſ. *n.* 3.
4 *Præventus an poſſit declinatoriam fori opponere, & ibi,*
quid ſi ſit Clericus.
5 Affl. in dec. 268. *confutatur, & nu.* 6.
7 *Diffamatus in terminis* d. l. diffamari, *quomodo, & quan-*
do dicatur reus.
8 *Deciſio cauſa traditur.*

DECISIO LXXXIX.

1 EX *deciſio. Afflict.* 268. habetur, in S. C. fuiſſe deci-
ſum, quod intentans remedium *l. diffamari, C. de*
ingen. & manumiſſ. dicatur actor, & proinde, ſi petit,
conſtito de diffamatione, cogi, & compelli facere dif-
famantem ad proponendum ejus jura, quod diffamans
poteſt remiſſionem petere ad ſuum Judicem Eccleſia-
ſticum, tanquam reus, quod quidem fundatur ex vul-
gata *l. in tribus*, *ff. de iudic.* quia is prius ad judicium
provocavit, *Capycius* vero in *deciſ.* 18. contrarium
concludit, & deciſum refert in S. C. quod non ſit lo-
cus remiſſioni, quæ quidem *deciſio* fundatur in doctri-
na *Alexan. in conſil.* 103. *volum.* 5. qui poſt alios tenuit,
2 diffamatum, non eſſe vere actorem, ſed reum, ex eo,
quia attendi debet natura negotii, & quod vere ille,
qui diffamat, provocat diffamatum in judicio: Cumque
alias tractaretur de prædicto articulo in S. C. in cauſa
Julii Cæſaris de Auria cum Eminent. Card. Comenſe,
Vincent. de Franch. in *dec.* 657. late ſuper ipſo diſcurrit,
conſtituendo differentiam quando ſimpliciter fuit in-
tentatum remedium *dict. l. diffamari*, & quando ſimul
cum dicto remedio cumulatur remedium *l. ſi conten-*
3 *dat*, *ff. de fidejuſſ.* in caſu enim *d. l. ſi contendat Ant. de*
Butr. in c. ſi clericus, colum. fin. verſic. ultim. de for. comp.
ad declarationem dictorum jurium format quæſtio-
nem in propriis terminis, & tenet quod in dicto caſu
agitur coram eo Judice, coram quo, ſi convenirentur
ageretur, ex doctrina *Bart. in l. ſocietatem* §. *arbitro-*
rum, *ff. pro ſoc.* & ex aliis per ipſum adductis, quod et-
iam ſequitur *Abb. in cap. ſi quis contra clericum. ext. de*
for. comp. & ſic ſecundum eum, nulla poteſt cadere dif-
ficultas in remedio *dict. l. ſi contendat.* Sed dubium eſt
inter DD. reſpectu remedii *dict. l. diffamari*, licet enim
idem *De Franch. numer.* 4. videatur concludere, quod
in utroque caſu reſpectu Judicis eadem cadat dubi-
tatio, tamen articulus *ibi* non fuit deciſus, quia ex
parte Cardinalis fuit oppoſitum, & demonſtratum,

præveniențem fuiſſe citatum ſuper tenore inſtrumenti, & fuiſſe contumacem reputatum, verum quia affert *Rit. M. C. V.* 190. in quo loquendo de præventione,
4 dicitur, quod debet fieri in M. C. V. & ſi præventus eſſet Clericus, poſſit fieri in Curia Eccleſiaſtica, in quo *Ritu* reaſſumit *Caravit.* in hoc Regno receptam eſſe opinionem, quod qui remedium prædictum intentavit, ſit actor, & propterea debet ſequi forum Rei, & ſic cauſa remitti debet ad Judicem diffamantis ſecundum deciſionem S. C. relatum per *Afflict. in dict. deciſ.* 268. quam opinionem ſequitur etiam *Bernard. Pand. in tract. de praſent. & exequ. inſtrum. ſuper Rit.* 164. alias 166. *Gagliard. in tract. de juram.* §. 4. *nu.* 29. & ex his reddebatur articulus ſatis dubius, cum opinio *Afflict.* habeat pro ſe graviſſimos *DD.* nam ultra prædictos eam tenuerunt *Paul. de Caſtr. in l. in criminali, colum. 2. verſic. ſed quaro, extra gloſſ. C. de juriſd. omn. judic. Dec. conſil.* 686. *in fi.* & idem *Dec. in cap. cum inter, nu. 24. de except. Boer. deciſ.* 255. *Pariſ in cap. in praſentia, de probat numero* 19. *Ripa libro* 1. *reſponſ. cap.* 8. *num.* 7. *verſic. quarto negatur.*

5 Verum contrariam opinionem cum *Capyc. d. deciſio.* 18. tennerunt *Bald. & Cagnol. in d. l. diffamari, & Alexand. in dict. conſil.* 103. & opinionem contra *Affl.* eſſe communem, teſtatur *Covar. libro* 1. *var. reſol. capit.* 18. *Abb. in d. cap. ſi quis contra Clericum, numero* 2. *& Ant. de Butr. in d. cap. ſi Clericus, de for. compet. & in capit. quintavalle, colum. penult. de jur. jur.* & de communi, relatis opinionibus, teſtatur *Trentacinq. var. reſolut. libro* 1. *tit. de diffamatoribus, reſol.* 1. *nu.* 6. *Gratian. diſcept. forenſ. libro* 4. *cap.* 686. *num.* 11. qui dicit, quod intentans hoc remedium, dicitur Actor quoad probationem jactationum, ſecundum *Bald. in l. non cogendum, §. ſi procurator, nu.* 3. *ff. de procur. Contrad. in d. l. diffamari, quaſt.* 1. *num.* 2. ubi dicit, quod procedit reſpectu ordinationis judicii, non petitionis. *Iaſ. in l. de pupillo §. qui procurator, n.* 4. *ff. de oper. non. nunc. Marant. in ſpecul. part.* 4. *diſt.* 21. *num.* 19. *Bartholom. Blarer. in dict. l. diffamari, cap.* 4. *Gonſal. Suarez.* in ſua *pract. tom.* 3. *cap.* 9. §. 1. *num.* 4. *pag.* 124. *Carpan. ad ſtatut. Mediol. cap* 46. *num.* 26. *Minſyng. obſerv.* 85. *cent.* 5. diffuſe, omnibus contrariis reſpondendo *Matth. Vueſembec. conſil* 96. *Ioan. Phicar. conſil.* 147. ſub *nu.* 1. *volum.* 2. *Hieron Agnen. inter conſil. Phicar. conſil.* 60. per tot. Nec diſſentit *Bergn. Cavalc. dec.* 17. *numero* 14. *part* 1. *Bernard. Grovez ad Gayll. obſerv.* 9. *conſid.* 8. qui etiam de communi teſtatur, *Fab. de Ann. conſil.* 58. *nu.* 9. *Alexand. Randenſ. reſp.* 21. *num.* 326. *& per tot. volum.* 1. *Fulv. Pacian. de prob. cap* 56. ſub *num.* 14. *Ludolph. Schrad. de feud. par.* 2. *qu. part princ. ſect.* 13. ſub *numero* 112. *Murcell. Cald. de modo art. gloſſ.* 1. §. 1. *num.* 113.

6 Et ſic non poteſt dubitari, quod opinio contra *Afflict.* ſit magis communis, & contra ſuam opinionem pluries fuit judicatum in eodem S. C. prout refert *Vrſill. ad eundem Afflict. in dict. deciſ.* aliam refert *Piſanell. in addit. ad dict. deciſ.* & aliam *Aloyſ. de Leo in dict. l. diffamari.* Sic etiam pro prædicta opinione *Capyc.* contra *Afflict.* fuiſſe judicatum in Senatu Pedemontano refert *Cacheran. dec.* 151. & ſic ſervari in Camera Imperiali dicit *Gayll. lib.* 1. *de obſerv.* 9. & 18. & pro hac opinione fuiſſe determinatum in Senatu Piſano, teſtatur *Marc. in dec.* 95.

7 Contrariis autem facile reſpondetur, quia vere diffamatus ſecundum propriam negotii naturam dicitur reus in negotio principali, de quo agitur, actor vero non poteſt dici, niſi ut probare cogatur diffamationem, & id, quod dicitur de *Rit.* 190. procedit in præventione, quando petitur, caſſari inſtrumentum, vel non teneri ad obligationem, & ſic judicium intentatur circa principale negotium, in caſu autem *l. diffamari* agitur tantum, ut diffamans proponat ejus jura, & propterea dixit *Socin. in capit. propoſuiſti, in* 4 *membr. princip. quaſt.* 12. *de for. compet. & in conſil.* 41. *numero* 1. *lib.* 2. quod ſi diffamatus petat, declarari, ſe non teneri ad rem, vel ad factum, cujus cauſa diffamatur, & diffamanti perpetuum ſilentium imponi, quod tunc res verſatur extra terminos *dict. l. diffamari*, & eum ſequitur *Peregr. conſil.* 82. *numero* 13. *volum.* 1. quando autem ſimpliciter intentatur remedium *dict. l. diffamari*, etiam unitum cum *dict. l. ſi contendat*, libellus non concludit, niſi, ut cogatur diffamans intra aliquem terminum ad proponendum ejus jura, alias ei viam præcludi, & ſic judicium non eſt ſuper facto principali, in quo de ſui natura diffamatus eſt reus, ſed in ipſo incidenti, ut non cogatur diffamatus cum animi perturbatione vivere
8 pro lite ſibi movenda. Ex quibus in cauſa Lucæ Antonii Ferrarii cum Venerab. Monaſter. D. Mariæ de Pace Fratrum B. Ioannis de Deo, ad relationem Reg. Conſil. Andreæ Provenzalis fuit die 27. Octobris 1632. pari voto determinatum, petita remiſſione pro parte dicti Hoſpitalis S. Mariæ de Pace non obſtante, eſſe procedendum ad ea, quæ incumbunt in S. C. intervenientibus Reg. Conſil. de Piccolellis, Didaco Bernardo Zufia, D. Franciſco Savio, prædicto Andrea Provenzale, D. Didaco Mendiecta, & me Hectore, in Banca Actorum Magiſtri Ciom, ſive Ricciardelli.

OBSERVATIO IN DECIS. LXXXIX.

SUMMARIUM.

1 *Debitor, vel Poſſeſſor, dubitans de indicata futura moleſtia, quibus modis, & quomodo experiri poſſit de ejus juribus, n.* 2. *&* 15.

2 *Remedium* l. diffamari, C. de ingen. & manumiſſ. *ac remedium* l. ſi contendat, ff. de fidejuſſor. *quomodo proponantur, & an differant inter ſe, ſub numero* 11.

Iactatio eſt probanda in remedio d. l. diffamari, *dict. num.* 2.

3 *Terminum ſtatui debet diffamanti ad proponendum ejus jura per bina decreta.*

4 *Iudicium diffamationis poteſt fieri cum Procuratore.*

5 *Decretum requiritur, per quod præcludatur via diffamanti, elapſo termino dato ad proponendum jura, illiſque non propoſitis, intellige, ut num.* 9.

6 *Diffamans in judicio diffamationis moto, non poteſt petere remiſſionem ad ſuum Iudicem, quia dicitur actor, contrarium, num.* 7. *ſed primum opinio eſt verior. num.* 8. *& ſub num.* 9. *ſic etiam in judicio* d. l. ſi contendat, *n.* 12. *& ſimiliter, n.* 13.

9 *Diffamans admittitur ad proponendum ejus jura, cum brevi tamen termino, etiamſi fuerit ei præcluſa via cum decreto.*

10 *Diffamans poteſt ejus jura proponere coram alio Iudice.*

14 *Clericus poteſt declinare forum, comparens coram Iudice ſæculari, petendo, non moleſtari laicum conventum ſuper bonis, in judicio deductis, ex quo illa per ipſum poſſidentur, & ad eum ſpectat ſolutio debiti, & ſic deciſum traditur.*

1 DEbitor, vel poſſeſſor, qui perpetua exceptione tutus eſt, dubitans de indicata futura moleſtia, poteſt de ea duobus modis in judicio experiri, ut tradit *D. de Marin. capit.* 257. *libro* 1. *quotidian. reſolution. & cap.* 6. *nu.* 1. *libro* 2. qui quidem modi frequentiſſimi ſunt, ut dixit *Antonin. de Amato reſolut.* 52. *num.* 1. *lib.* 2. *var. reſol.*

4 Primò, intentando remedium *l. diffamari, C. de ingen. & manumiſſ.* ut diffamans, ſive jactans, habere jura, & actiones, illa ſi quæ habet contra ipſum proponat infra certum tempus, alias præcludatur via agendi, in quo judicio neceſſario probari debet jactantia, audito diffamante, ut poſt *Boer. dec.* 225. *n.* 6. *Gayll. obſerv.*

obſerv. 10. *libro* 2. & alios probat D. meus *conſult.* 114.
3 *numero* 26. *libro* 2. aliſque probata certum tempus per
bina decreta, ſive citationes ſtatui debet diffamanti ad
4 ejus jura proponenda, ut probat D. meus *ibid. numer.*
25. & ſufficit, quod intimentur Procuratori, cum eo
enim judicium prædictum fieri poteſt, ut per *Capyc.*
dec. 18. *numer.* 9. quem citat D. meus *numero* 35. quo
5 termino elapſo, perpetuum imponitur ſilentium, me-
diante alio decreto, ut dixit *Gall. obſerv.* 12. *libro* 1. &
poſt ipſum *D. Marta voto* 95. *numero* 8. & licet D.
meus *numer.* 89. teneat, hoc ultimum decretum non
sequiri, ſi in dictis duobus præcedentibus decretis fuit
ſtatutus terminus peremptorius, nam verius eſt, ut
ſemper requiratur, ut probant *Gayll. & D. Marta* ubi
ſupr.

6 Eoque judicio diffamationis propoſito, non po-
teſt diffamans remiſſionem ad ſuum Iudicem petere,
ex quo diffamatus dicitur Reus, ut bene fundat, & de-
ciſum refert *Capyc. dict. deciſ.* 18. ubi *D. Maſill nu.* 2. 3.
& ſeqq. quam ſententiam ſequuti ſunt DD. quos longa
ſerie refert, & ſequitur *Amat. dict. reſol.* 52. *nu.* 2. & no-
viſſime *Fontanell. dec.* 328 *n.* 12. *verſ. ſed quicunque lib.* 2.
& ex noſtratibus comprobant *Vrſill. ad Affl. dec.* 268. *nu.*
2. *verſ. contrarium, D. Amendola ad D. de Franch. dec.*
385. *n.* 1. *D. de Anna conſil.* 58. *lib.* 1. *D. Reg. de Ponte dec.*
31. *nu.* 4. *D. Trentacinqu. lib.* 1. *var. reſol. tit. de diffamat.*
reſol. 1. ſub *n.* 6. *D. Epiſcop. Rico. collect. dec.* 336. *D. Mu-*
ſcatell. in praxi part. 1. *gloſſ. Reus, nu.* 13. ubi *Additio*
ejuſdem *lit. D.* sic etiam *D. de Franch. d. dec.* 385. *& de-*
ciſ. 637. *num.* 4. *&* 5. ac *Dom. Reg. Rovit. deciſ.* 1. *num.* 14.
in fin.

7 Et licet *Afflict. dict. dec.* 268. ſubſtineat, ac deciſum
referat, diffamatum dici Actorem, & proinde poſſe
diffamantem petere remiſſionem ad ſuum Iudicem: Ta-
8 men contra *Affl.* eſt magis communis opinio, & con-
tra ipſum, nedum extra, ſed noſtra quoque Tribunalia
ſæpius judicaverunt, amplectendo opinionem *Capycii,*
ut refert D. meus *hic* ſub *numer.* 6. *&* 8. ſicque in alia
cauſa deciſum tradit *D. Reg. Sanfelic. dec.* 168. *lib.* 1. &
pariter contra *Affl.* judicatum per *Rotam* teſtatur *Gra-*
tian. capit. 85. *numer.* 9. *libro* 1. *Natta ad Alex. conſil.*
103. *verſic. debet audiri, vol.* 5. dixit, opinionem *Afflict.*
non ſervari illamque etiam rejicit *Peregrin. conſil.* 82.
numer. 8. *libr.* 1. opinionemque *Capycii* aſſequitur uti
veriorem *Maceras, libro* 1. *var. reſolut. capit.* 64. ſub
numero 4. item *D. Piſanell.* expreſſe *Afflict.* reprobat, ac
contra ipſum deciſum oſtendit in *Apoſtill.* tranſcripta
per *D. de Marin. dict. capit.* 6 *numer.* 5. *lib.* 2. *quotid.*
reſol. ubi ſimiliter inquit, quod ſtante *dict. dec.* 18. *Ca-*
pycii, non eſt amplius in Regno de huc diſceptandum,
licet *D. Prat. obſerv.* 98. *numer.* 9. *verſic. Ecce, cent.* 1.
pract. obſerv. contra *Afflict.* concurrere noluerit, dum
ipſum ſequutus ſit in *addit. ad D. Muſcatell. dict. gloſſ.*
Reus, pag. 20. *col.* 2. *verſic. ad quæſtionem vero,* at videns,
contra *Afflict.* adeſſe cumulum DD. ac infinitas deci-
ſiones, alibi ſe tractaturum ex profeſſo materiam pol-
licetur.

9 In hoc tamen obſervabis, quod quamvis ſit inter-
poſitum, decretum, imponendo perpetuum ſilentium,
vel præcludendo viam agendi diffamanti, tamen alia
conceditur dilatio, ſed brevis, ad probandum ejus ju-
ra ne indefenſus remaneat, ut deciſum fuit per Reg.
Cam. Summar. in Collater. Conſil. teſte *D. Reg. de*
Ponte dict. dec. 31. *in fine,* ubi, quod quamvis in dicta
R. C. S. fuiſſet facta paritas in votando, & ſic fuerat
excluſus diffamans, quandoquidem ibi tantummodo
ſervatur *text. in l. inter pares ff. de re judic.* ubi, ſi Ju-
dices ſunt pares in voto, ſententia Reo fertur, & facta
relatione in dicto Collat. Conſil. ſimiliter DD. Regen-
tes in paritate fuerunt, ſed poſtea, ut ipſe refert, om-
nes fuerunt concordes in concedenda brevi dilatione
ad probandum prætenſa per ipſum, & ſic etiam habi-
tum fuit pro vero, diffamatum, non diffamantem dici
Reum, dum pro diffamato, uti Reo per R. C. S. erat
latum decretum juxta *dict. l. inter partes,* & ſic opinio
10 *Capycii* ſemper ſequenda eſt, ex ſupra adductis *num.* 6.
& 8. In quo pariter judicio diffamationis, probata ja-
ctantia, diffamans poteſt ejus jura proponere coram
alio Judice, adhuc tamen competente, cum judicium
diffamationis ſit terminatum per jura propoſita per di-
ctum diffamatorem, ut deciſum tradit *D. de Franchis d.*
deciſio. 385. *nu.* 1. ſequitur *Maſtrill. deciſio* 14. *numer.* 18.
& ſeq.

11 Secundò modo agere poteſt diffamatus, proponen-
do remedium *l. ſi contendat, ff. de fideiuſſ.* inſtando de-
clarari, nullum jus competere diffamanti, vel ſe non
teneri ad factum, vel ad rem, cujus cauſa diffamator,
& diffamanti perpetuum ſilentium imponi, ut per *D.*
de Franch. dict. deciſ. 385. *numero* 1. & comprobant
Amat. dict. reſol. 52. *numer.* 1 ac *D. de Marin. dict.*
12 *cap.* 6. *numer.* 3. *in fine,* & hoc caſu agi debet ſimiliter
coram Judice diffamati, coram quo conveniendus eſ-
ſet, ſi non præveniendo provocaſſet actorem, & ſic diſ-
famantem, ut latiſſime fundat *Amat. ibid. numer.* 1. *D.*
Piſanell. ubi ſupra, *num.* 6. eo, quod remedium *dict. l.*
diffamari fraternizat cum remedio *dict. l. ſi contendat,*
licet in aliquo inter ſe differant, ut poſt *D. Franch. d.*
deciſio. 385. tradit *Amat. ibid. num.* 2. Verum diffamans
tenetur proponere jura ſimiliter coram Judice diffa-
13 mati, ut deciſum refert *D. de Marin. loc. citat. numero*
4. ſecus tamen eſt, ſi cum remedio *dict. l. diffamari* ſit
cumulatum remedium *d. l. ſi contendat,* tunc enim Iu-
dex diffamantis erit ſemper Iudex cauſæ principalis, ut
poſt *D. Franch. dict. deciſio.* 385. *num.* 2 probat D. *de*
Marin. d. n. 4.

14 Dum autem in hac deciſione agitur, an Clericus
in judicio diffamationis, fori privilegio gaudeat, ob-
ſervabis, quod ille fori declinatoris potitur, ſi com-
paret coram Iudice ſeculari petendo, non moleſtari
laicos conventos ſuper bonis in judicio deductis, &
fateatur, ac probet, illa per ipſum poſſideri, & ad ip-
ſum etiam ſpectare ſolutionem debiti dum non petiit
aliquem condemnari, nec de perſona, nec in bonis,
juxta *text. in capit. ſignificaſti, de foro competen.* ut in
* terminis ita per S C. judicatum fuit in cauſa Hæredum
D. Marchioniſſæ Apicis cum D. Anello Amettano Sa-
cerdote, de Menſe Maii 1645. in gradu reclamationis,
eo quod antea contrarium erat deciſum per idem S. C.
& propterea ſuſpenſo primo decreto S. C. fuit ordina-
tum, quod Hæredes d. D. Marchioniſſæ adeant Iudicem
Eccleſiaſticum, non obſtante, quod conveniant Na-
dum Amettanum ad ſolutionem partis Nemoris, eo
quod ipſe D. Anellus poſſidebat & debitum ſolvere te-
nebatur, interveniénntibus D. Præſide *Marcheſio,* ac
DD. Conſil. *Savio, Mendietta, & Salnuro,* in Banca de
Amico.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Barone ſuſpecto ex capite inimicitiæ, an, & quando cauſa debeat remitti ad ipſum Baronem.

SUMMARIUM.

1 *Vaſallus inquiſitus, quando Baroni eſſet odioſus, ſolet ad ejus Curiam remitti, cum conditione, ut eligat Iudicem in Civitate.*

2 *M. C. non poteſt certum Iudicem deputare in cauſa vaſalli inquiſiti, ut procedat nomine Baronis petentis cauſæ remiſſionem.*

3 *Vbi adeſt ſuſpitio Baronis in delegando, ſolet S. C. certum Iudicem deputare, ut nomine Baronis procedat.*

4 *Iudex ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando, niſi ex capite inimicitiæ.*

5 *Inimicitia oritur ex depoſitione facta per aliquem uti teſtem in cauſa criminali.*

6 *Baro ſi eſſet ex capite inimicitiæ, non poteſt Iudicem delegare.*

Sed contrarium, *nu.* 14.

Limita, *ubi inimicitia eſſet ſatis gravis*, *& urgens*, *num.* 17.

Contrarium verius, *n.* 26.

7 *Inimicitia ex pace facta, dicitur extincta.*

8 *Inimicus eſſe non deſinit Baro, ad finem ut ſuſpectus recuſari poſſit, quamvis pax cum eo facta ſit.*

Minor ſuſpitio requiritur, ad finem repellendi aliquem à judicando, quam à teſtificando.

10 *Cauſa inimicitiæ ſufficit, ad finem repellendi aliquem à judicando, quamvis abſque odio.*

11 Freccia *opinio* in libro 3. de ſubfeud. in differ. inter feud. quatern. & feud. plan. & de tab. nu. 37. *hodie non ſervatur*, *& numero* 28. *ſed explicatur*, *num.* 12. *&* 15.

13 *Suſpitio*, *perſonam ſigillat*, *verum juriſdictionem non tollit.*

16 *Baro in cauſa, ubi haberet intereſſe, eſt ſuſpectus etiam in delegando.*

Contrarium, *num.* 27.

18 *Baro ob gravem*, *& urgentem inimicitiam cum Vaſſallo, amittit quoad eum juriſdictionem,*

Sed contrarium, *n.* 22.

19 *Baroni non tollitur juriſdictio*, *ob ſalvaguardias, quæ ſolent expediri ab Officialibus majoribus Vaſſallis*, *ut non procedat ad capturam*, *vel informationem*, *inconſulto Superiore.*

20 *Salvaguardia Vaſſalli contra Baronem qualiter*, *& quando erit expedienda.*

21 *Salvaguardia vaſſalli ob gravamen*, *& urgentem inimicitiam*, *per quam tollitur Baroni juriſdictio*, *expedienda erit*, *cauſa cognita*, *& parte audita.*

23 Capiblan. de Baron. tom. 2. Pragm. 3. cap. 13. num. 11. *explicatur.*

24 *Suſpecto Capite Collegii*, *erit ſuſpectum Collegium.*

25 *Suſpecto Epiſcopo, erit ſuſpectus Vicarius.*

26 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XC.

QUando Vaſſalli, qui de aliquo crimine reperiuntur inquiſiti, ſunt Baroni, qui petit, cauſam remitti ad ejus Curiam, vigore ejus privilegiorum,
1 odioſi, ſolet tam M. C. V. quam S. R. C. providere, quod cauſa remittatur ad Baronem, qui eligat Judicem in Civitate, quod fit ea ratione, quia quando Judex electus à Barone eum gravat, de facili poteſt habere recurſum ad Judices ſuperiores. Verum in cauſa Angelilli Cardillo vaſſalli illuſtr. Marchionis Murco-
2 ni, M. C. V. decrevit, ut cauſa remitteretur ad Judicem ſecundarum recurſarum dicti Baronis, eligendum per M. C. V. qui tamen procedere debeat, nomine Baronis à quo decreto cum fuiſſet appellatum per Ill. Marchionem, cauſa commiſſa in S. C. pro ejuſdem decreti confirmatione adducebatur per inquiſitum doctrina *Frecc. in lib.* 3. *de ſubf. in differ. inter feud. quatern. & feud. plan. & de tab. numer.* 37. ubi *in fi.* dicit, quod quando in delegando quoad certam perſonam ex cauſa
3 inimicitiæ, ſuſpitio procederet, S. C. ſolet, certum Judicem deputare, qui nomine Domini procedat, & eum ſequi videtur *Caravit. in Rit. M. C. V.* 265. ſub *num.* 35. ubi dicit, quod quando nimis urgens adeſt ſuſpitio Baronis, deputatur certus Judex, qui nomine Baronis procedat, quod corroborari, dicebat inquiſitus, quia non poterat negari, quod Baro erat inimicus, & quamvis regulariter Judex ſuſpectus in judicando, non ſit ſuſpectus in delegando, niſi eſſet ſuſpectus ex capite
4 inimicitiæ, ut plene dictum fuit in *deciſ.* præced. & de inimicitiis cum Barone ſatis conſtare, dicebatur, quia vaſſallus capita porrexit S. E. ſuper quibus inſtitit,
5 capi informationem contra Baronem, ex quo dubitari non poterat, inimicitiam oriri, cum oriatur etiam ex depoſitione aliqua facta, uti teſte in cauſa criminali, ut per *Innoc.* & alios in *cap. cum P. Mancanella*, *de*
6 *accuſ.* Et ſic ipſe non poſſet, Judicem deputare, tanquam ſuſpectus, etiam in delegando ex capite inimicitiæ, *Maſtrill. de Magiſtr. lib.* 4. *c.* 17. *nu.* 86. *& Reg. Rovit.* refert deciſionem Collat. Conſil. factam in Præſide S. C. in *pragm.* 1. *de ſuſpic. offic. num.* 16.

Nec inimicitia poterat dici, quod eſſet finita ſtante remiſſione facta per vaſſallum Baroni poſt quæ talem
7 inſtitutam, quia & ſi ex pace facta Inimicitia extinguatur, *Innoc. & Ioan. And. in cap. cum oporteat. de accuſ. Caball. reſol. crim. caſ.* 272. *num.* 7. *Card. Tuſc. lit. P. concl.* 172. *num.* 8. *&* 21. *& lit. R. concl.* 54. *nu.* 9. & alii per *Mar. Giurb. conſil.* 60. *num* 17. *cum ſeqq.* tamen ad finem,
8 ut ſuſpectus recuſari poſſit, inimicus eſſe non deſinit, *gloſ. in can*, *accuſatus* 3. *q.* 5. *Morla in Empor. jur. p.* 1. *tit.* 2. *de juriſd. omn. jud num.* 200. *Giurb. d. conſil.* 60. *nu.* 8. & ut repelli poſſit à teſtificando, vel judicando, in
9 hoc enim, nedum purificantur, ſed minor ſuſpicio repellit à judicando, ut habetur in *l. aperti ſſimi*, ubi *Iaſ. numer.* 7. *C. de judic.* ſufficit enim habere cauſam ini-
10 micitiæ, quamvis ſine mentis odio, ut per *Innoc. in cap. cum* 1. *& A. n.* 5. *in fi. de ſent. & re jud. Felin. in cap. repellantur, in fin. de accuſ.*

11 In contrarium vero fuit conſideratum, quod illud, quod dicit *Marin. Frecc. in loco* ſupra alleg. quod S. C. ſolet, Barone ſuſpecto etiam in delegando deputare Iudicem, qui nomine Domini procedat, non eſt hodie in obſervantia, ut teſtatur *Reg. Tap. de jure Regni, lib.* 2. *titul. de offic. Magiſt. Iuſt. in Conſt. Statuimus*
12 *numer.* 34. Rurſus dicebatur, quod doctrina *Frecc.* in ſuo dicto potius firmat concluſionem in contrarium, dum dicit quod quando ipſe Dominus eſt ſuſpectus,
13 poterit alteri cauſam committere, nam ſuſpitio, perſonam ſigillat, ſed juriſdictionem non tollit, *l. Prætor*, ubi *Paul. de Caſt.* & alii, *ff. de juriſdict. omn. jud.* & licet hæc regula limitetur in caſu *l.* 1. ubi *Bald. Cod. ſi quacunque prædit. pot.* vel quando Dominus, ut inimicus repellitur *l. ſi pariter*, *ff. de liber. cauſ.* tamen concludit, quod hoc non admittitur in S. C. quia ubi Do-
14 minus inimicus eſſe comprobatur, non perdit ex hoc facultatem delegandi, nam Baro habet juriſdictionem in feudum, & in utile dominium, non autem in officium, & de Officiali loquuntur leges, non vero de Domino, & ſic *Frecc.* fundat, quod Baro non amittat juriſdictionem in delegando, & licet inferius dicat, quod quando quoad certam perſonam eadem ſuſpitio procederet, S. C. deputat in cauſa Iudicem, qui nomine Baronis procedat, non poteſt intelligi in caſu, quo vaſſallus eſſet Baroni odioſus in hoc ultimo dicto, quia
15 ſe contradiceret cum primo, in quo in ſpecie teſtatur
16 de ſtylo S. C. ſed loquitur, & intelligi debet in aliis caſibus, in quibus eſſet ſuſpectus, etiam in delegando, exemplum tradi poteſt, quando tractaretur de proprio ipſius intereſſe, ut per *Surd. conſil.* 50. *numer.* 15. ex doctrina *Bart. in l. qui juriſdictioni*, *ff. de juriſd. omn. jud. numer.* 2. & ſequitur *Oldr. conſil.* 7. quod tamen eſt intelligendum, ſecundum *Cancer. lib.* 3. *var. reſol. cap.* 13. ex *num.* 187. erit propterea dicendum, ad finem ut
17 non inducatur incontinenti correctio, quod loquatur in dicto caſu, vel quatenus loqueretur de inimicitia, oporteret, quod eſſet ſatis gravis, & urgens, prout et-
18 iam loquitur *Caravit. in dict. l. rit.* 265. ita ut omnino juriſdictionem ſui vaſſalli amitteret, in quibus terminis loquitur etiam *Capibl. de Baron. tom.* 2. *ſuper pragm.* 3. *de Baron. cap.* 13. ſub *num.* 12. loquendo in materia ſalvaguardiæ licet regulariter Barone inimico non expediatur ſalvaguardia ab Officialibus majoribus, ut tollatur eſt
19 juriſdictio, ſed tantum, ut non procedat ad capturam, vel informa-

informationem, inconſulto Superiore, quo caſu non
tollitur juriſdictio, ſed limitatur. Exemplum ponit
idem *Capiblanc. numer.* 8. quando Superior videt ca-
pita porrecta contra Baronem, maxime ſi eſſent cri-
minalia, vel civilia magni ponderis, qui eſt caſus no-
ſter, nam non privatur juriſdictione, ſed limitatur per
20 ſalvaguardiam prædictam, quæ forma ſalvaguardiæ
probatur etiam ex *Petro de Greger. de conceſſ. feud. part.*
8. quaſt. 16. De Ponte de pot. Proreg. tit. de diverſ. pro-
viſ. rubr. de inſign. & arm. numero 13. *Maſtrill. de*
Magiſtrat. lib. 5. cap. 6. numer. 210. ſubdit etiam in *loco*
proxime allegato *Capiblanc.* quod quando eſſet expe-
21 dienda ſalvaguardia ob gravem, & urgentem inimici-
tiam, ita ut omnino tolleretur juriſdictio: eſſet expe-
22 dienda, cauſa cognita, & parte audita, licet hæc con-
cluſio neque in caſu prædicto ſit abſque contradictio-
ne, cum contrarium tenuerint *Marc. Ant. de Amat.*
Berem, Canc. Menoc. & Faber, allegati ab eodem
Capibl. in loc. cit. num. 16. qui licet dicat, quod in Tri-
bunali nunquam vidit ſervari opinionem prædictam,
ſed limitationem à ſe poſitam, tamen non eſt ſimplici-
ter verum, ſed ejus opinio procedere poſſet, quando
23 Baro haberet intereſſe, ut ſupra diximus. ſecus autem,
quando eſſet inimicus, quia tunc nunquam vidi ſervari,
quod tollatur juriſdictio Baroni, eſſet enim aperire
viam fraudibus, & vaſſalli ad omne libitum ſe exime-
rent à juriſdictione Baronis, porrigendo contra eum
capita Judicibus Superioribus, vel inſtituendo judi-
cium contra ipſum, quod non eſt permittendum, &
ideo idem *Capibl. in tom. 1. de Baron. pragm. 3. nu.* 165.
tractando proprium articulum, quando vaſſallus eſt Ba-
roni odioſus, ſi poſſint ejus Officiales procedere, ar-
24 guendo dicit, quod ſuſpecto Capite Collegii, erit ſuſ-
25 pectum Collegium, & ſuſpecto Epiſcopo, erit & ejus
Vicarius, ſed tamen reſolvit, quod ſuſpicio perſonam
privat exercitio, ſed juriſdictionem non tollit, & pro-
inde in caſu prædicto poterit Superior mandare quod
26 eligat Judicem in Civitate, *numer.* 166. quod quan-
tumcunque ſit Baro inimicus, non privatur poteſtate
delegandi, neque Superior poteſt certum Judicem aſſi-
gnare, ut Baro ei cauſam deleget, cum id eſſet minue-
re juriſdictionem Baronis, & pro hac opinione allegat
Frec. in d. tit. de differ. inter feud. quatern. & de tab.
licet limitet hoc *num.* 167. quando inimicitia eſſet gra-
vis inter Vaſallum, & Baronem, vel quando tractare-
27 tur de cauſa pertinente ad commodum Baronis, licet
hæc limitatio non ſit undique tuta, quia reſpectu in-
tereſſe Baronis non ſemper repellitur à judicando ſeu
delegando, ut plene per *Cancer. in loco* proxime alle-
gato & per *Caball. reſol. crim.* 128. ubi alios allegant,
28 videndus eſt etiam *Avend. de exeq. mand. cap. 5. n.* 8.
& eſt vulgatum *conſil. Oldr.* 7. reſpectu vero inimicitiæ
gravis, habemus, quod doctrina *Frec.* in hoc non eſt
uſu recepta, ut ſupra diximus, & de hac in obſervan-
tia teſtatur *Reg. Sup. in d. Conſt. Regn. Statuimus, nu.* 34.
de offic. Magiſt. Juſtit. in d. lib. 2. Jur. Regn.

Quibus diſcuſſis in S. C. ad relationem Reg. Con-
29 ſil. Catavitæ, fuit revocatum decretum M. C. & di-
ctum, quod remittatur ad Baronem, qui eligat Judi-
cem in Civitate, data prius notitia S. C. ſive Magnif.
cauſæ Commiſſario.

OBSERVATIO IN DECISIONE XC.

SUMMARIUM.

1 *Baro ſuſpectus ex cauſa inimicitiæ ſuorum vaſſallorum,*
non delegat cauſas illorum, contrarium, nu. 2. intelli-
ge, ut n. 3.

M. C. vel S. R. C. deputat Officialem, quando Baro eſt
ſuſpectus, d. numer. 1. contrarium d. n. 2. intellige, ut
num. 3.

Baro, ubi eſt ſuſpectus ex cauſa inimicitiæ, eligit Ju-

dicem in Civitate Neap. dummodo non ſit excom-
municatus, d. n. 3.

4 *Vaſallus Baronis inquiſitus in R. A. vel in M. C. V.*
cum aliis non vaſallis de eodem delicto non remitti-
tur ad Baronem, n. 6. de ratione ibi nu. 5. limita in
Clerico, nu. 7.

1 LAtiſſima fuit per D. meum *hic* diſputatus articu-
lus, an Baro, qui eſt ſuſpectus ex cauſa inimici-
tiæ ſuorum vaſſallorum, poſſit cauſam illorum dele-
gare, an verò M. C. V. vel S. R. C. poſſit Judicem de-
putare, qui nomine Baronis procedat in ea, & quam-
vis per d. M. C. V. fuiſſet ordinatum, quod cauſa re-
mitteretur ad dictum Baronem, & ſic ad Judicem ſe-
cundarum cauſarum, eligendum tamen per ipſam M.
C. V. ut habetur *numer.* 2. ex traditis per *Frec. lib. 3.*
de ſubfeud. tit. de differ. inter feud. quatern. & feud. de
2 *plan. & de tab. numer.* 37. attamen, ut refert *numer.* 29.
fuit per S. C. revocatum decretum prædictum, ordi-
nando, quod cauſa remittatur ad dictum Baronem, qui
eligat Judicem ſecundarum cauſarum in hac Civitate
data prius notitia dicto S. R. C. ſive D. cauſæ Com-
miſſario, juxta adducta per D. Judicem *Capiblanc. in*
prag. 3. c. 13. num. 166. de author. Baron. & ita fuit per M.
* C. V. deciſum in cauſa Donati Campanilis, inquiſiti in
Curia Terræ S. Severini, cum D. Principe Abellinatum
utili Domino dictæ Terræ: fuit enim ordinatum de men-
ſe Septembris 1651. quod remittatur ad Judicem ſecun-
darum cauſarum ejuſdem D. Principis, eligendum per
ipſum in hac Civitate, patrocinante pro inquiſito *D.*
Nicolao Antonio Cioffo, Advocato criminum docto,
ac primi ordinis, & ſic ſuccubuit D. Princeps, cujus
jura tuebatur *D. Franciſcus Spatacenta*, Advocatus
nemini ſecundus, in Banca Saraceni, & ita quotidie
obſervari videmus in his Tribunalibus, & *Ego* pluries
fui electus Judex in hac Civitate, tam à D. M. Come-
ſtabulo Columna, & D. Duce Nuceriæ Paganorum,
quam à D. Marchione Cervinariæ, eo, quod opinio
3 *Freccia* non ſervatur, ut poſt D. meum *hic, numero* 28.
tradit *D. Reg. Sanfelic. dec. 63. numero 34. lib.* 1. qui
opinionem *Freccia* aſſequitur, in gravi tamen inju-
ria, ſive inimicitia, ac ita ſervatum adducit *num.* 33.
ut etiam loquitur *D. Capiblanc. ibid. numer. 167. verſ.*
juxta ergo facti qualitatem, tunc enim cauſa avocatur à
Barone, ut deciſum refert *D. Sanfel. dict. num. 34. in fi.*
quam limitationem non ſic abſolute admittit D. meus
numer. 27. ubi contrarium probat, verum ſi Baro fuerit
publice excommunicatus, ejus Officiales juſtitiam ad-
miniſtrare nequeunt, ſed illius juriſdictio per officiales
Regios adminiſtratur, comprobat *D. Brat. obſer.* 1. per
tot. *cons. 1. pract. obſer.*

4 Et dum de Barone hic agitur, erit obſervandum,
quod ſi ex pluribus inquiſitis, & carceratis in M. C. V.
adſit aliquis vaſallus Baronis, ille non debet remitti ad
Baronem, & ita conſultus reſpondi hodie 10. Octo-
bris 1651. D. Principi Marchiæ, & Marchioni Cilen-
tiæ, prætendenti remiſſionem ejus vaſallorum à Reg.
Audientia Capitanatæ, inquiſitorum cum aliis de ho-
5 micidio, dum Regia Audientia eſt Tribunal ſuperius,
ad *text. in l. contra pupillum, paragrapho qui ad ma-*
jus, ff. de re jud. item, ne continentia cauſæ dividatur,
ad tradita per D. meum *conſult. 55. num. 3. lib.* 1. & pariter,
ne ſequantur diverſæ ſententiæ, *Pegner. dec. 422. lib.* 2.
per *text. in l. nulli, C. de judic.* abſonum enim eſſet, quod
ſuper eodem negotio diverſæ proferantur ſententiæ, *gl.*
in l. 1. ff. de quib. reb. ad eundem Judic. eat. tantoque
magis, quia idem eſt delictum, ut probat *Marian. in*
c. propoſuiſti, col. 2. verſ. 9. quare, de foro compet. & ita ex
6 prædictis reperio deciſum per M. C. de anno 1639. ut re-
fert *D. Sanfelic. dec. 273. lib.* 2. ſecus tamen eſſet, ſi in-
7 ter inquiſitos adeſſet aliquis Clericus, illi enim non
denegatur remiſſio ad ſuum Judicem Eccleſiaſticum,
ut per *Capyc. dec.* 93.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Reg. Pragmatica de anno 1621. quæ eſt *Pragm.* 16. ſub *t.r. de ord. jud.* in qua terminatur tempus petendi reſtitutionem in integrum perſonis privilegiatis, quæ in Regno vocantur beneficia, an habeat locum, tam in Actore, quam in Reo.

SUMMARIUM.

1 *Reſtitutio in integrum, quæ minoribus, & aliis perſonis privilegiatis conceduntur adverſus probationes non factas, in Regno vocatur primum, & ſecundum beneficium, & n.4.& 5.*
2 *Primum, & ſecundum beneficium competunt etiam fœminis nuptis.*
3 *Primum, & ſecundum beneficium conceduntur perſonis privilegiatis abſque probatione aliqua læſionis, ſed ad ſimplicem ipſarum petitionem.*
4 *Reſtitutiones in integrum duæ conceduntur adverſus probationes non factas, ſcilicet primum, & ſecundum beneficium.*
5 *Primum, & ſecundum beneficium unde originem habuerint.*
6 Pragmat. 16. de ordin. judic. *fuit edita ad tollendas dilationes partium in petendis beneficiis, & numero 10.*
7 *Primum, & ſecundum beneficium de jure Regni noviſſimo, quo tempore peti debeant.*
8 *Terminus petendi beneficia an procedat, tam in actore, quam in reo, & refertur deciſio, n. 9.*
Sed contrarium deciſum in hac cauſa, nu. 11.
Et reſpondetur ad deciſionem relatam per Thorum, *num. 13.*
12 *Actor, & Reus ad imparia judicari non debent.*
13 *Deciſiones cauſarum non poſſunt allegari, niſi ab illis qui in ipſis interfuerunt.*
14 *Deciſiones tunc ſunt ſequendæ, quando ſunt rationabiles.*
15 *Lex generaliter loquens, generaliter eſt intelligenda, abſque diſtinctione.*
16 *Diſcutitur deciſio relata per* Thos. in verb. depoſitum p. 2. Comp. deciſ.

DECISIO XCI.

1 IN hoc Regno reſtitutiones in integrum quæ minoribus, & aliis privilegiatis perſonis conceduntur adverſus probationes non factas competunt, nedum
2 minoribus & aliis perſonis privilegiatis, ſed pariter fœminis, etiam nuptis, vigore *Conſtit. Reg.* incip.
3 *Obſcuritatem*, quæ quidem reſtitutiones conceduntur ad ſimplicem prædictarum perſonarum privilegiatarum petitionem, abſque aliqua probatione læſionis, ut refert *Reg. Revert. in prag. 11. de ord. jud. numer.* 25. quaſi, quo ex ipſo curſu termini ſit probata læſio, licet contrarium de jure concludat *Sforz. 2. Old. de reſt. in integr. q. 89. art. 7. num.* 58. & prædictis privilegiatis dan-
4 tur adverſus probationes non factas duæ in integrum reſtitutiones, quas primum, & ſecundum beneficium vocamus, quod quidem nomen licet jure communi inſpecto agnitum non ſit, ut advertit *Iul. Cæſar. Imbrian. de 1. & 2. benefic. conſid. 1. num.* 25. tamen ex in-
5 terpretatione Regni Prudentum ita appellatum fuit, & originem habuit, ex *Regni Conſtitutionibus*, ut apparet ex *Conſtitut.* incip. *Beneficium reſtitutionis*, & in alia *Conſtit.* incip. *Paterenorum, in fine.* & ita paſſim hæ reſtitutiones, primum, & ſecundum beneficium vocantur, etiam in *Regiis Pragmat.* ut in *Pragmat. Curſu dilationum, in fin.* quæ eſt *pragm. 12. de ord. judic.* & in *pragm. unic. de inſtant. cauſ. non reſtit.* ſic etiam in pluribus S. C. decretis per viam legis condendæ, ſimiliter regiſtratis in *libr. Pragmaticar. Regni*, ut *Pragm. 52. 56. & 62. de offic. S. C.* & habetur etiam in *Prag. 1. & 4. cap. 26. de dilat.* Cumque partes differrent in petitione prædictarum reſtitutionum, ſivè beneficiorum, uſque quo cauſa ſine debito determinari debuiſſet, & tempore, quo cauſæ diſcutiebantur in aula, ut per *Gallup. in praxi S. C. p. 2. cap. 28. in pr.* &
6 lites protelabantur in infinitum, ideò in anno 1621. fuit edita *Pragm.* ut hæ binæ reſtitutiones in integrum ad pinguius probandum, debeant peti in illis cauſis, ubi
7 ſunt productæ teſtes infrà triginta dies, numerandos à die, quo fuit notificatus parti actus publicationis, & ſecundum beneficium infrà alios 30. dies, numerandos à die lapſus dictorum 30. dierum, conceſſorum, pro primo beneficio. In cauſis verò, ubi teſtes non fuerunt producti in termino ordinario, & per conſequens non requiritur actus publicationis, currere debeant 30. dies à die intimationis concluſionis in cauſa, & ſecundum beneficium infrà alios 30. dies, ab ipſorum lapſo numerandos, ut in *Pragm. 16. ord. jud.*

Hac ſumpta occaſione, fuit dubitatum in S. C. an
8 iſti termini duorum menſium currant in damnum Actoris, ſicuti in damnum Rei & dubium faciebat deciſio S. C. relata per *Thor. in 2. lib.* ſui *Compend. in verb. beneficia*, ubi refert, fuiſſe in anno 1623. conceſſum be-
9 neficium actori, non obſtante lapſu termini præfixi in dicta *Reg. Pragm.* & fundat deciſionem, quia *Regia Pragm.* fuit edita, ad finem tollendi dilationes, quæ li-
10 tes protelabant, ut in *pr. d. Pragm.* cujus verba ſunt videlicet. *Perche una delle cauſe, per le quali tanto ſi dilatano in queſto Regno le liti, & le determinationi di eſſi, procede dal modo, che ſin'hora ſi è oſſervato, di dimandare, & concederſi termini ad probandum per via di reſtitutione che ſi dico primo & ſecondo beneficio* illæ autem dilationes ſolent à conventis dari, juxta illud, *Reorum eſt fugere 4. quæſt. 4. can. 1.* & Reus fugitivus nuncupatur, *l. properandum, §. & ſiquidem, C. de judic. Specul. in tit. de contumac. §. 1. num. 2.* & propterea ceſſante ratione legis in Actore, debet ceſſare etiam ejus diſpoſitio, *l. in omni, ff. de adopt.* cùm ratio ſit animus legis, *l. cum ratio. ff. de bon. damn.* Contrarium tamen
11 fuit deciſum in S. C. die 21. Januarii 1637. in cauſa Joſephi Palomba cum Franciſco Camera, in Banca Actorum Magiſtri de Scacciavento, ex vulgaris regulis, quòd Actor, & Reus non debent ad imparia judicari,
12 *l. fi. C. de fruct. & lit. expenſ.* & quod Reo non licet, nec licebit Actori *capit. non licet alteri, de reg. jur. in 6.* ubi *DD. Menoch. conſ. 107. numero 20. l. non debet 41. ff. de reg. jur. Scacc. de appell. quæſt. 18. limit. 7. numero 23. Card. Tuſch. pract. concl. lit. A. concl. 119. Thomas de Thomaſſet. in floribus legum, reg. 204.* & proindè debent à pari procedere, *capit. 2. de mutua petition. Gabr. comm. concl. tom. 3. tit. de clauſ. concl. 1. numer 66. Valaſc. conſult. 25* & actor, & reus dicuntur correlativi, *Mar. Ant. var. reſol. lib. 3. reſol. 9. num. 3. Auguſt. Barboſ. in collect. ad lib. 5. ſexti decretal. in dict. cap. non licet alteri, de reg. jur. in 6.* & in ſuo *tract. Axiomatum juris uſufrequent. axiom. 10. numero 7.* cum *ſeq.* refert etiam, & ſequitur *Simon Vaaz Barb. in princip. & locis commun. utriuſque juris, lit. A. num. 33.* & in correlativis, ſi quid uni eſt prohibitum, videtur & alteri prohibitum. *Menoch. conſ. 146. num. 10. & ſeq. Gonzal. ad reg. 8 Cancell. gl. 50. nu. 12.* ubi latè de materia correlativorum.

13 Nec prædictis obſtabit deciſio prædicta, relata per *Thorum*, quia deciſiones veræ non poſſunt allegari, niſi ab eis, qui in deciſione interfuerunt, qui ſcire poſſunt, ex quibus moti fuerint Judices, qui talem ſententiam, vel decretum protulerint, multoties enim Judices moventur ex variis figuris cauſarum, & ex aliis, quæ per ipſarum cauſarum Patronos proponuntur, quod etiam conſiderat *Conſ. Merlin. contr. foren. capit. 69.* ſub *nu. 10.* nec deciſionum authoritas tanta eſt, ut ſemper ſit ſequenda,

Digitized by Google

quends, ſed quatenus ſit rationabilis ut advertit *Reg.*
14 *Conſil. Carleval. de judic. diſp. 2. quæſt. 7. ſect. 3. nu-*
mer. 967. cum illa ratio conſiderata à ratione ceſſante,
non miliuet in caſu noſtro, & ſi enim, ut pluries, con-
venti ſoleant litem in longum trahere, multoties ta-
men vidimus, etiam actores cauſarum expeditionem
differre, ideòque ad removendas dilationes hodie per
Pragm. 1. de dilat. eſt ſtatuta pœna beneficia petenti-
bus, & illis non utentibus, ut refert etiam *Galupp. lo-*
co ſuprà citat *num.* 5. & ut ſuprà diximus, pares debent
eſſe Actores, & Rei in procedendo, ut advertit etiam
15 *Rovit. in pragm. 1. numer. 57. de bo. prodit.* & cùm lex
generaliter loquatur, abſque diſtinctione actoris, vel
rei generaliter eſt intelligenda, *l. 1. §. & generaliter, ff.*
de legat. præſt. Nec eſt admittenda diſtinctio, quando
lex non diſtinguit *gl. fi. in leg. 3. ff. de offic. præſid. l. 2. ff. de*
offic. aſſeſſor. l. item veniunt, §. petitam, ff. de petit. hæ-
red. & l. de pretio, & ibi gl. de publ. in rem act. cum con-
cordantibus.
16 Nec alia deciſio relata ab eodem *Thoro in loco* ſuprà
citat. & in *verbo depoſitum p. 2. fol.* 138. quòd Actor non
adſtringatur ad faciendum depoſitum pro pœna nulli-
tatum, ſicuti & Reus, eſt in conſideratione ſiquid de-
ciſio prædicta non fundatur, quia erat actor, ſed quia
ſententia erat jam exequuta, & depoſitum debet fieri,
quando proponuntur nullitates per viam exceptionis,
ad finem impediendi exequutionem ſententiæ, ſecus
autem, quando ea exequuta proponuntur nullitates per
viam actionis, quia tunc non fit aliquod depoſitum,
ut apparet ex diſcurſu ejuſdemmet *Thor. in d. verb. de-*
poſitum, & ita quotidiè obſervatur.

OBSERVATIO IN DECISIO. XCI.

SUMMARIUM.

1 *Actor, & Reus ad imparia judicari non debent, à pari procedunt & ſunt correlativi.*
2 Pragm. 16. de ord. jud. *an procedat, tam in Reo, quàm in Actore.*
3 *Sententia aſſiſtentiæ eodem privilegio, quo exequitur, eodem revocatur.*
4 *Beneficia conceduntur Clericis, quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ſunt ordinati.*
5 *Clericus gaudet fori electione pro bonis, ad quorum titulum eſt ordinatus.*

1 **A**Ctor, & Reus ad imparia judicari non debent,
l. fi. C. de fruct. & lit. expenſ. D. Prat. obſ. 59. *nu.* 3.
cent. 1. pract. obſ. ſed à pari procedunt *cap. 2. de mutat. D.*
Conſil. Carleval. de judic. tom. 2. tit. 2. diſp. 8. ſub *num.* 17.
eo, quòd correlativi ſunt, ut probat D. meus *hic, nu.*
12. ideoque orta fuit controverſia, an *Pragm. 16. de*
ord. judic. ut per D. meum *numer.* 7. per quam ſtatui-
2 tur, ut primum beneficium peti debeat in cauſis ubi
examinati ſunt teſtes, infra dies 30. à die notificationis
actus publicationis, & ſecundum beneficium infrà
alios dies 30. numerandos à die lapſus 30. dierum pri-
mi beneficii; in cauſis vero, in quibus teſtes minimè
examinati fuerunt, primum beneficium intra 30. dies
à die intimationis concluſionis petatur, & ſecundum
beneficium infra alios dies 30. à lapſu dicti termini
conceſſi ad petendum primum beneficium, procedat
tam in Actore, quam in Reo, & quamvis *D. Thor. in*
Compen. dec. lib. 2. verb. beneficia, deciſum referat,
non habere locum in actore, tamen contrarium in hac
deciſione judicatum fuit, ut habetur per D. meum *nu-*
mer. 11. qui rationi adductæ per *D. Thor.* reſpondet *nu-*
mer. 13. *& ſeqq. & Nos* plura diximus de illis beneficiis
deciſ. 79.
Hæc autem deciſio comprobatur ex traditis per *D.*
de Franch. dec. 136. ubi deciſum refert ſententiam aſ-
3 ſiſtentiæ eodem privilegio, quo exequutionem obti-
nuit, eodem pariter eſſe metiendam, quoad revocatio-
nem, eiſdemmet rationibus, ut ſuprà adductis, *nu.* 1.
ac aliis *ibi* ponderatis, de quibus *D. Prat. dict. obſer.*
59. *à d. num.* 3. per 9. ac aliis etiam penſatis per *D. Reg.*
Salernitan. dec. 25. quas etiam refert *D. Prat. ultra à*
num. 13. per 21. qui contrarium affirmantibus adductis
ibi à num. 30. per 50. optimè reſpondet à *num.* 51. per 81.
ergo relegatur nam deciſiones *D. de Franch. & D. Sa-*
lernitan. totis viribus comprobat, tu vero videas om-
nino *D. Carleval. d. diſput.* 8. à *numer.* 16. per 26. ubi
latè de iſto articulo.
4 Quæ quidem beneficia conceduntur Clericis agen-
tibus pro bonis patrimonialibus ad quorum titulum
ordinati fuerunt, nam licet negativam opinionem te-
neant *Urſill. ad Afflict. dec.* 196. *Imbrian. de 1. & 2. be-*
nefic. conſid. 5. *numero* 146. ac *D. Epiſc. Ricc. reſol.* 91.
lib. 4. prax. for. Eccleſ. contrarium tamen deciſum re-
tulit *D. Novar. dec.* 87. *numero* 5. ex doctrina quam pere-
5 grinam vocat *gloſſ. in can. ſimiliter* 16. *qu. 1. verb. Ec-*
cleſia & Navarr. conſ. 12. de ſenſib. ſicut fori electio-
ne gaudent pro dictis bonis, ut idem *D. Novar.* tue-
tur *lib. 1. quæſt. forenſ. quæſt.* 72. & comprobat *d. dec.* 87.
num. 6.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Onus ſolutionis relevii an ad feudatarium ſpectet. Et an debitum contractum pro ſolutione relevii Reg. Cur. ſpectet ad omnes hæredes, tam in burgenſaticis, quàm in feudalibus, vel ad hæredes in feudalibus tantùm.

SUMMARIUM.

1 *Solutio relevii non eſt onus feudi, ſed feudatarii.*
Et quid ſi feudatarius conſtituerat debitorem in tot annuis introitibus pro capitali, quod fuit ſolutum Reg. Cur. pro dicto relevio, num. 8. *&* 10.
2 *Hæres in feudalibus, reſpectu ſolutionis relevii non poteſt uti beneficio diſcuſſionis inventarii.*
3 *Relevium ſolvitur, ratione inveſtituræ.*
4 *Fiſcus habet hypothecam pro relevio.*
Ampliа, etiam pro duplicato relevio, n. 5.
6 *Onera, quæ proveniunt ex feudo, ſpectant ad hæredem in feudalibus.*
7 *Adhoa, quam ſolvit primogenitus pro feudo, non venit in liquidatione paragii ad damnum ſororum.*
9 *Feudum ex ſolutione relevii non acquiritur.*
11 *Deciſio cauſæ adducitur.*

DECISIO XCII.

IN cauſa Hæredum qu. Camillæ Caraſæ, & Soro-
rum cum Portia Caraſa incidit quæſtio, an onus
impoſitum per Feudatarium pro ſolutione relevii ſu-
per ejus bonis, & patrimonio ſpectet ad hæredem ip-
ſius in feudalibus tantùm, an verò ad omnes hæredes.
1 Dicebatur pro parte prædictarum Sororum ſpectare
tantùm ad hæredem in feudalibus; pluries enim fuit de-
ciſum quòd ſolutio relevii non ſit onus feudi, ſed ip-
2 ſius feudatarii, ut per *Gizzar. dec.* 8. neque poſſet in
diſcuſſione inventarii ad ejus beneficium admitti ſic e-
tiam fuit judicatum in cauſa Marchioniſſæ Cluſani cum
3 ejus Creditoribus, in anno 1645. junctis Aulis & pro-
bat etiam *Franch. dec.* 121. ubi etiam habetur, quod
hoc relevium ſolvitur, ratione inveſtituræ, ex qua
feudatarius habet confirmationem poſſeſſionis feudi,
Gizzar. dict. deciſ. 8. *Modic. conſ.* 85. *num.* 1. 4. *Geor.*
alleg. 18. *numero* 23. *Amat. conſil.* 14. *numer.* 5. *Frecc.*
de ſubfeud. 3. *author. numer.* 4. & ſic non eſt onus hæ-
4 reditatis, ſed ipſius feudatarii, qui inveſtituram petit,
nec mirum quod pro iſto relevio Fiſcus habeat hypo-

thecam, quia ei pro omni debito Fiſcali hypotheca competit, ut in *l. 1. & 2. C. ex quib. cauſ. pign. vel hypoth. tac. contrah.* & in *l. auferrur. §. Fiſcus, ff. de jure*
5 *Fiſci*, prout etiam fuiſſe deciſum in Reg. Cam. nedum pro ſimplo, verum etiam pro duplicato relevio, habetur ex *Moles in dec. 12. tit. de relevio*, manuſcripta *De Ponte de poteſtat. Prorog. tit. de regal. impoſit. num. 13. Capon. de jure relev. par. 1. q. 7.* & ex his inferebatur, quod cum quis poſſit habere duo patrimonia, burgenſaticum ſcilicet, & feudale, onus impoſitum pro patrimonio feudali debet ad hæredem in feudalibus pertinere, ex deciſione *text. in l. ſi tercarum, ff. de teſtam. milit.* & in *l. hinc quæritur, §. poteſt ff. de pecul.* & ſic etiam conſuluit *Brun. conſil.* 104. quod reſpectu one-
6 rum, quæ proceſſerunt ex feudo, teneatur ſucceſſor in eodem feudo, *Loffred. Bald. Anna ſen. Crav. & Alba* de quibus per *Annam jun. conſ. 4. numer. 9. & 16. lib. 1.* Tantò magis quia ex hac ſolutione relevii, facta per Portiam Carafam, conſervatus fuit honor tituli, & feudi ad beneficium ipſius primogenitæ Portiæ, & qui ſentit commodum, debet ſentire incommodum, per ea, quæ in ſimili diſcurrit *D. Reg. Tapia in dec. S.C.*
7 14. *numer. 15. verſic. pro hac parte, & numer. 49. verſ. hic articulus*, ubi refert deciſionem, quòd adhoc, quam ſolvit primogenitua pro feudo non venit in liquidatione paragii ad damnum Sororum, cùm ſit onus feudatarii, in qua cauſa licet Judices per priùs fuiſſent in paritate votorum, attamen datis adjunctis, ita fuit pronunciatum.

Verùm pro parte primogenitæ fuit conſideratum, quòd *DD.* & rationes ſuprà allegatæ, reſpiciunt ſolutionem relevii, quam debet facere feudatarius pro obtinenda pro ſe inveſtitura, quæ non dubitatur, quòd ſpectet ad ipſum feudatarium, tanquàm onus ipſius, nec in hoc debent contribuere alii hæredes in burgenſaticis, caſus autem, de quo agebatur, erat ſatis diverſus, quia Portia pro ſolutione relevii pro obtinenda inveſtitura Terræ S. Erami, titulo, & honore Marchionatus decoratæ, ſe conſtituit debitricem in tot annuis introitibus pro capitali, quod fuit ſolutum Reg. Cur. quod quidem debebat ſolvere de fructibus illius anni, juxta tradita per *Vinc. de Franch. in d. dec.* & alios ſuprà allegatos, feudum enim non acquiritur ex ſolutione relevii, ſed ex conceſſione quæ à principio generationis feudi fuit per Regem facta, loquendo de illa conceſſione, quæ vocatur vera inveſtitura, non autem de iſta, quæ verè confirmatio vocatur licet abuſivè etiam inveſtitura appelletur, *Reg. de Curte in ſuo diverſ. feud. 1. p. f. 30. à 1. capit. 11.* & feudi dominium abſque alia inveſtitura, & abſque relevii ſolutione tranſit in ſucceſſorem, tenetur tamen ipſe feudatarius ſolvere relevium, quod eſt medietas fructuum illius anni, & eſt onus ipſius hæredis, & per conſequens eſt debitum, prout omnia alia debita hæreditaria, & hoc cla-
10 riſſimè demonſtratur, quia ſi ſolviſſet feudatarius relevium ex medietate fructuum illius anni, prout tenebatur, onus aliquod non remanſiſſet, verùm quia in proprios uſus convertit, recipiendo pecuniam mutuo ab aliis, ſeu vendendo tot annuos introitus pro relevio Reg. Cur. ſolvendo, omnia bona ſua obligavit, hinc factum fuit, ut hæreditas remanſerit hoc onere gravata, & proindè ad omnes hæredes per contributum ſpectare debet, juxta tradita per *Baryc. in deciſ. 198. Franch. dec. 1. numer. 24. & dec. 159. in princ. Reg. Revit.* qui dixit, hanc eſſe receptiſſimam opinionem à Supremis hujus Regni Tribunalibus in *conſ. 9. numer. 8. lib. 2.* Tantò magis, quia iſta hæres in feudalibus habuit onus ſolvendi aliud relevium, prout paſſim quilibet ſucceſſor ſolvit, & proindè non debebat onere duplici
11 gravari. Quibus maturè diſcuſſis facta relatione per Reg. Conſil. Varelam in qua cauſa uti adjunctus interveni, judicavimus, onus prædictum ſpectare ad omnes hæredes per contributũ, in Banca Simeonis pro Fælice.

OBSERVATIO IN DECISIONE XCII.

SUMMARIUM.

1 *Relevium non eſt onus feudi, ſed ipſius feudatarii, ejuſque ſolutio in diſcuſſione inventarii non admittitur, eſtque nomen barbarum incognitum, & ex conſuetudine introductum, n. 3.*

4 *Relevium debetur à Primogenito, non autem ab emptore, etiam, quòd habeat eum pacto de retrovendendo, illudque exerceatur intra annum, & diem conceſſum ad denunciandum mortem feudatarii, n. 5.*

6 *Relevium non debetur, ſi feudatarius efficiatur Religioſus, vel forjudicatus.*

7 *Relevium an debeatur de fructibus illius anni, quo feudatarius moritur, vel unius anni ex tribus præcedentibus, & n. 8.*

1 RElevium non eſſe onus feudi, ſeu ipſius feudatarii, latè probat D. meus *hoc*, *à numer. 2. per 7.* præcipuè ex *D. Conſil. Gizzar. dec. 8.* quam impugnare conſulendo conatus fuit idem D. meus *conſult. 13. nu. 25. lib. 1.* allegando *D. de Medic. conſ. 18* at quia deciſio *D. Gizzarell.* erat comprobata ex alia deciſione S. C. lata in cauſa D. Marchionis Cluſani, de qua *ibi nu. 26.* ideò illam procedere in caſu ſuo, reſpectu creditoris cum aſſenſu, ſecus verò reſpectu legatarii, & creditoris in actione perſonali, *ibi, & numer. ſeq.* teſtatur *hic*, verò *num. 2.* ſimpliciter *D. Gizzar.* aſſequitur, ita ut in diſcuſſione inventarii, relevii ſolutio minimè admittatur, licet contrarium ſubſtinuiſſet *d. conſult. 13. dict. numer. 25. 26. & ſeqq.* ſequitur *D. Bolett. concluſ.*
2 *feud. 16. num. 7.* quæ concluſio comprobatur, ſiquidem hoc nomen, *Relevium*, eſt barbarum, ut tradiderunt *D. Larath. in Theatr. feudal. p. 2. dilucid. 49. nu. 1. lib. 2. D. Galupp. in method. feud. p. 3. cap. 4. num. 12.* ac *D. Ca-*
3 *pan. de jure relev. par. 1. q. 2. nu. 3.* nam de jure communi feudorum, non habetur in cognitione, *D. Bolett. concluſ. feud. 18. nu. 1.* & ex conſuetudine introductum fuiſſe, non dubitant *D. Conſil. Marcian. conſ. 34. num. 1. lib. 1. D. Prat. obſerv. 8. nu. 2. 3. & 4.* qui *num. 12.* hunc improbum morem eſſe, docet ex noſtris Regnicolis, quos *ibi* citat, eſtque onus extrinſecum, ut deducit *num. 10.* ac etiam *D. Marcian. conſ. 38. nu. 1. lib. 1. &*
4 *conſ. 8. numer. 78. lib. 2.* ubi etiam tradit, illud ſolvi tantummodo à Primogenito, non autem ab emptore, ut probat *dict. numer. 1.* poſt *D. Galupp. ib. numer. 13. 24.*
5 *& 25.* ac *D. Capan. par. 1. qu. 8. num. 1. & 2.* ſequitur *D. Prat. d. obſerv. 8. nu. 15.* ac debetur ab hærede in feudalibus, etiam, quòd illud habeat cum pacto de retrovendendo, & venditor illud exerceat infrà annum, & diem, datum ad denunciandum mortem feudatarii, ut
6 per *D. Galupp. d. par. 3. cap. 4. num. 60.* non tamen debetur, ſi Baro effectus fuerit Monacus, vel ſi propter delictum fuiſſet declaratus forjudicatus, ut probat *D. de Marin. cap. 166. nu. 8 lib. 1. quotid. reſol.*
7 Hoc tamen relevium debetur de medietate fructuum illius anni, quo feudatarius moritur, ut inquit D. meus *hic*, ſub *numere 8. & 10.* quæ concluſio fundatur ex doctrina *Iſernia in capit. 1. §. ſimiliter, de cap. Corrad.* & in *Conſt. Regni*, incip. *Poſt mortem, in fi.* quam lecturam ſequuti ſunt *Affl.* aliique relati per *D. Capan. dict. par. 1. quæſt. 18. num. 1.* & *p. 2. quæſt. 5. in princ.* & licet
8 *Loffred.* aliique adducti per *D. Capan. dict. quæſt. 18. num. 2.* teneant relevium eſſe medietatem, unius anni, non autem illius anni, quo feudatarius decedit, attamen hæ opiniones ita conciliantur, aut enim in illo anno, quo Baro decedit, nulli fructus colliguntur, & tunc D. Advocati Fiſcales Regalis Patrimonii interpretati ſunt, ut *Iſernia* legi debeat unius anni, & proindè coacervatis fructibus trium annorum præcedentium, liquidant unum annum, de cujus fructibus mandant, exequi

exequi medietatem in pecunia, aut verò in illo anno aliqui fructus recolliguntur, & tunc non diſputatur de lectura *Iſerniæ*, ſed exigitur in pecunia medietas fructuum recollectorum illius anni, ut habetur per *D. Capan. dict. quaſt. 18. numer. 7. 8. & 9. & dict. p. 2. quaſt. 5. numer.* 24. ubi allegat *D. Conſil. Theodor. allegat. num.* 18. & comprobat *dict. quaſt. 5. numer.* 29. & 30. ubi ita deciſum adducit, ac ita practicari indiſtinctè in R.C.S. refert D. *Reg. Moles*, vir doctiſſimus, ac æquiſſimus ſua tempeſtate, deciſ. manuſcript. *titul. de Iure Relevii, deciſion.* 1.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

An, & quando ſolutio relevii probet qualitatem feudalem, ſaltim in poſſeſſorio. Et quando bona exiſtentia infrà fines feudi dicantur feudalia.

Et quæ ſint animalia deſervientia pro inſtructione feudi, ad intellectum doctrinæ *Andr. de Iſern. in cap.* 1. §. *& planſtrorum, quæ ſint regal.*

SUMMARIUM.

1 *Ex ſolutione relevii oritur præſumptio, & quaſi poſſeſſio qualitatis feudalis.*

2 *Relevium non ſolvitur, niſi à poſſeſſore rei feudalis.*

3 *Per unicam ſolutionem relevii acquiritur jus Domino directo, quod non tollitur, quamvis deindè facta non fuerit.*

4 *Præſumptio, quæ oritur ex ſolutione relevii, admittit probationem in contrarium, & n. 6.*

Limita, ubi lis eſſet inter Baronem, & Fiſcum, nu. 5.

7 *Inſtrumentum acquiſitionis bonorum titulo particular. excludit præſumptionem reſultantem ex ſolutione relevii.*

8 *Nemora in dubio præſumuntur eſſe Baronum & non Univerſitatum.*

9 *Teſtes Univerſitatis non ſunt idonei in cauſa paſcui.*

10 *Animalia, quæ ſunt in feudo an, & quando dicantur feudalia, & nu. 11. 12. & 15.*

13 *Paſcua quando dicantur feudalia.*

14 *Legato feudo, quando veniant pecora, & alia animalia.*

16 *Dare animalia ad menandum quid ſit.*

17 *Cognitio qualitatis bonorum, an ſint burgenſatica, vel feudalia, ſpectat ad R. C. S.*

18 *S.C. poteſt de poſſeſſorio ſummariiſſime rei feudalis cognoſcere, quamvis non quoad qualitates feudales, & ita deciſum adducitur, n. 9.*

DECISIO XCIII.

Interpoſito decreto præambuli per M. C. V. per quod fuit Ill. D. Sueva de Avalos Principiſſa Geſſi declarata hæres univerſalis in burgenſaticis Matthæi de Capua Principis Conchæ ejus filii, eoque confirmato per decretum S. C. junctis Reg. conſil. duarum Aularum, orta fuit controverſia circa poſſeſſionem conſignandam, cumque Reg. conſil. D. Thomas de Carleval, cauſæ commiſſarius eſſet acceſſurus in partibus pro conſignanda poſſeſſione, & partes inſtarent pro declaratione eorum, quæ erant exequenda, S. C. ordinavit, ut de bonis omnibus contentis in releviis præſentandis per dictam Illuſtr. Principiſſam hæredem in feudalibus, ei conſignaretur poſſeſſio, pro illis vero quæ apparerent particulari titulo fuiſſe quæſita, conſignaretur poſſeſſio prædictæ Illuſtr. Principiſſæ de Avalos, ſi quid autem dubium fuerit, dictus Reg. Conſil. certiorem faceret S. C. in cujus decreti executione incidit dubitari de aliquibus bonis, quæ erant in relevio ultimo, non tamen in aliis antecedentibus, ſed apparebat inſtrumentum emptionis prædictorum bonorum pro pretio duc. ſeamille, ſi erant conſignando hæredi in feudalibus, vel hæredi in burgenſaticis? Secundò fuit dubitatum de aliquibus foreſtis, & nemoribus, exiſtentibus in Comitatu Montis Odoriſii, quæ erant poſita explicitè in relevio anni 1574. tempore, quo poſſidebatur per Illuſtr. Marchionem Piſcariæ, in alio verò relevio de anno 1608. erant poſita, non tamen ita explicitè, ſed ſub generalitate herbagii, ſeu ſylvarum, & in ultimo etiam declaratur, fuiſſe poſita ſub nomine herbagii, & fidæ, ſed ſub dubio, ſi aderant, vel non, & pro parte Illuſtr. Principiſſæ de Avalos fuerunt producti plures teſtes coram dicto D. cauſæ Commiſſario de locis prædictis, qui de auditu deponebant, ſylvas, & nemora prædicta fuiſſe Univerſitatis, ſed quod illa per anteceſſores Barones fuerunt occupata. Tertiò fuit dubitatum de animalibus baccinis & bovinis datis ad menandum, ac de grege equorum, & ſuum, ſivè porcorum, quæ animalia, non dubitabatur, ab annis decem, vel circa fuiſſe introducta in dicto Comitatu Montis Odoriſii à qu. Principe Conchæ ſeniore, ex eo, quia erant annexa, & adſcripta feudo, ſive quibus non perciperentur fructus, vel ſaltim non tanti

1 Per S. C. die 14. Februarii 1635. diſcuſſo negotio quoad primum caput fuit conſideratum quod ex ſolutione relevii oritur quædam præſumptio, & quaſi poſſeſſio qualitatis feudalis, ut habetur ex *Afflict. in cap. 1. num.* 297. *ex quib. cauſ. feud. amitt.* qui ſic deciſum refert in S. C. in cauſa Ioann. de Sanframundo, *Fab. de Ann. conſil.* 129. *numero* 10. *in fin. De Ponte conſ.* 72. *volum.* 2.

2 *numero* 2. ubi, quod relevium non ſolvitur, niſi à poſſeſſore rei feudalis, & eſt tantæ efficaciæ, quod etiam per unicam ſolutionem acquiritur jus Domino dire-

3 cto, quod non tollitur, etiam, quod poſtea ſolutio facta non fuerit, amplius allegat *Iſern. in capit.* 15. *ſimiliter, de capit. Corrad.* & in *cap.* 1. §. *ſed & res, per quos fiat inveſt.* hoc etiam in terminis probat *Roſental. de feud. cap.* 12. *concl.* 14. *numer.* 10. *&* 66. *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt.* 91. *numer.* 32. qui alios allegat. & idem *Menoch. in conſ.* 390. *Maſcard. de probat. concl.* 79. *numer.* 11. *Capan. de jure relevii qu.* 10. *numer.* 13. *p.* 1. quicquid dixerit *Franch. de Amat. in tit. de his, qui feud. dar. poſſ. pag.* mihi 174. quis contra ejus opinionem fuit judicatum ex inveterato ſtylo Antiquorum, qui contentatus ſola fide relevii, ut ipſe

4 idem teſtatur, verum tamen eſt, quod iſta præſumptio quamvis ſit vehemens, non tamen eſt talis, ut non ad-

5 mittat probationem in contrarium, tanto magis, quia non ſumus inter Baronem, qui fatetur, rem eſſe feudalem per ſolutionem relevii, & Fiſcum, in quibus terminis loquitur *De Ponte in d. conſ. 72. vol. 2. Maſcard. d. concl. 79. num. 1. Intrigl. de feud. cent. 1. q. 43. nu.* 39. &

6 49. qui dixerunt, quod licet quoad recognitum, & recognoſcentem præſumatur feudalis, tamen reſpectu tertii præſumitur allodialis. Cumque per inſtrumentum publicum, quod plenè probat ad *text. in l. in exercendis, C. de fid. inſtrum.* appareat, fuiſſe acquiſita, titulo particulari emptionis. hæc plena probatio excludit præſumptionem quæ oritur ex ſolutione relevii. & proinde fuit judicatum, quod reſpectu prædictorum bonorum, quæ per inſtrumentum apparebat, fuiſſe titulo parti-

7 culari acquiſita, non eſſe impediendam poſſeſſionem jam captam per ipſam Ill. Principiſſam D. Suevam de Avalos.

Quo verò ad ſecundum, quod conſtabat per relevium antiquum de anno 274. fuiſſe per anteceſſores Barones poſſeſſa tanquam feudalia, & de illa ſolviſſe relevium, fuit determinatum; eſſe conſignandam poſſeſſionem Ill. Principiſſæ D. Dotorbe de Capua, hæredi in feudalibus, nulla habita ratione teſtium examinatorum, quia ultra, quod erant recepti, parte non citata, erant cives dicti Comitatus. & deponebant in eorummet beneficium, quòd fuerant occupata à Baronibus,

bus, ex eo; quòd prius erant Univerſitatis, & ſic ex eiſdemmet teſtibus arguebatur, quòd etſi fuiſſent veræ
8 eorum depoſitiones, non poterat fieri occupatio à Barone, & ſic uti bona feudalia, nemora enim de jure, & conſuetudine antiqua in dubio præſumuntur eſſe Baronum, & non Univerſitatum, *Luc. de Penn. in l. quicumque C. de fund. limitroph. lib. 11. Capyc. in inveſt. in ver. & cum planis, Franch. decif.* 183. & ſic etiam fida, & diffida, idem *Capyc. in d. inveſt. in verb. fida, Ann. alleg.* 108. *Capiblanc. de Baron. pragm.* 11. *numer.* 13. *Reg. Lanar. in repet. capit.* 1. *de his, qui feud. dar. poſſ. numer.* 183. & ſic Baro habet in eis intentionem fundatam, niſi contrarium appareat, & fuit etiam in facto ponderatum, quòd Univerſitas porrexit preces Baroni, petendo, ſibi concedi, ut poſſent uti ſylvis, & nemoribus prædictis, & ſic apparebat ex ſcripturis enarrantium ejus, quod dicti teſtes de auditu depoſuerant de
9 eodem Comitatu, & teſtes Univerſitatis non ſunt idonei teſtes in cauſa paſcui, quia deponunt in cauſa propria, ubi habent intereſſe ſinguli, ut ſinguli, *Loffred. conſ.* 25. *numer.* 7. *Capyc. dec.* 152. *Franch. decif.* 301. *num.* 3.

Quo verò ad tertium dubium de animalibus quæ-
10 ſtio movetur per *Iſern. cap.* 1. *§. & plauſtrorum numer.* 58. *quæ ſint regal.* ubi quærit, quid de mobilibus, quæ habet feudatarius quæ ſunt in feudo, ut animalia, & pecora, & concludit, quòd ea, quæ ſunt ad inſtructionem feudi ſeu fundi feudalis, ut boves, & ſimilia ad laborandum, & impinguandum feudum; ſunt feudalia, & pro feudalibus cenſentur, pro quibus ſunt inſtructa, vel conſtituta, quem ſequitur *Capyc. in d. inveſt. feu* 1. *in verb. feudatariorum immunitas*; qui loquitur etiam de ſuibus, ſeu porcis, & cum opinione *Andr.* tranſit *Camerar. in repet. l. Imperialem, f.* 17. *col.* 4. *lit. R.* in
11 magnis verùm fuit conſideratum, quod regulariter boves, oves, & alia animalia exiſtentia in feudo, non ſunt feudalia, ut dixit *Bald. in conſ.* 221. *vol.* 3. licet *Camer.* eum alleget *conſ.* 422. *volum.* 1. eſt *text. in l. fundi nihil, ff. de act. empt. l.* 1. *&* 2. *ff. de verb. ſignif.* & ideò
12 dixit *Camer. in loco* ſupra citat. doctrinam *Andreæ* intelligi debere, quando animalia prædicta in feudo deſtinata ſunt, ut ex iis fructus feudi colligantur, & melius *Luc. de Peru. in l. agros in verbo, quid autem, de mobilibus, C. de fund. limitroph. lib.* 11. poſt quam retulit eadem verbis *And.* ; *de Iſern. in d. § & plauſtrorum*, dixit quòd animalia, quæ ſunt in feudo repoſita ad commercium, non ſunt feudalia, neque talia debent reputari, & ſubdit, quòd dicuntur ad commercium, quando Baro animalia prædicta ideò habet, ut illico diſtrahat, non ergo ſufficit, ut paſcua ſumant in feudo,
13 ut feudalia dicantur; ſed oportet, ut ſint ad culturam, & inſtructuram feudi, ita deſtinata, ut perpetuo ibi ſint permanſura, & noviſſimè hoc fundat Reg. Fiſci Patronus, nunc digniſſimus Reg. Cam. Præſidens *Fulv. Lanar. in addit. ad Reg. Patrumm in capit.* 1. *de his, qui feud. dar. poſſ. num. ſexageſimo tertio*, ex *Sebrader. de feud. par.* 9. *ſect.* 4. *numer.* 7. quod optimè probat *text. in leg. de grege, ff. de fund. inſtruct. & inſtr. legat* allegatus à *Capyc. in dict. ver. feudatariorum immunitas*,
14 ubi habetur, quod legato fundo veniunt pecora, & alia animalia tantum, quæ abſque illis fructus præcipi non poſſent, alias enim, quando abſque illius fructus percipi poterint, animalia prædicta non veniunt, & ad hoc fuit etiam ponderata *Pragm.* 6. *de trigeſ. & ſalar.* §. 4. in noviſſima compilatione, ubi declarando aliam *Reg. Pragm.* per quam prohibetur Regiis Miniſtris, mercaturas, ſeu induſtrias facere, voluit, hoc etiam intelligi reſpectu illorum, qui poſſident feuda, & habent in ſuis Terris, & Juriſdictionibus defenſas, & nemora, mandando, ut ea attendant, & in caſu, quo non invenirent Arrendatorem, poſſint cum licentia Proregis pro illo anno tantum emere animalia, quæ paſ-
15 cere valeant in dictis defenſis, & nemoribus, ut non amittant fructus, verùm cum limitatione, ut quantitas animalium non excedat uſum proprii paſcui & ſic apparet, quod animalia quæ emuntur paſcendi cauſa nemora, & defenſas Baronales, non reputantur feudalia, ſed res induſtriales, & in caſu, de quo agebatur, non aderant Boves aratorii, ſed Grex Equorum & Suorum, & Boves dati ad menandum, de quo contractu habetur in *Conſuet. Si aliquis dederit, in rubr. in quibus caſibus licet auth. propr. pignor.* ubi *Napodan.*
16 explicat, quid ſit dare animalia ad menandum. Et propterea fuit per S. C. determinatum, eſſe quoad animalia prædicta tollendum ſequeſtrum, ex quo jam reperiebantur conſignata dictæ Illuſtr. Principiſſæ de Ava-
17 los, hæredi in burgenſaticis, verùm quia cognitio qualitatis bonorum, ut ſint burgenſatica, vel feudalia, ſpectat ad Reg. Cam. Summar. ex diſpoſitione *text. in cap. per tuam, de ordin. cognit. Anna alleg.* 121. *Reg. Revit. in rubr. de offic. procur. Cæſar. Reg. Tap. in lib.* 1. *Juris Regni, in pragm.* 44. *eod. tit. Conſil. Carlev. de judic. lib.* 1. *diſput.* 2. *num.* 700. ideo articulus prædictus fuit remiſſus ad Reg. Cam. & fuit dictum, quod altrinſecus partes ipſæ præſtarent cautionem, quia S. C. non decidit qualitatem feudalem, vel burgenſaticam, ſed cui eſſet conſignanda poſſeſſio vel tenuta, pendente deciſione articuli, & proinde valuit extraordinariè cognoſ-
18 cere de bono jure ipſorum, nam S. C. poteſt cognoſcere de iſto poſſeſſorio ſummariiſſimo, ut fuiſſe judicatum in eodem S. C. in cauſa Caſtri Luſeti inter Fratres de Viſconte refert *Conſil. Ioan. Andr. de Georg.* in ſuis *repetit. feudal. cap.* 49. *numer.* 9. Ex quibus in omnibus prædictis capitibus fuit junctis Reg. conſil. dua-
19 rum Aularum cum duobus Adjunctis ita judicatum, in Banca Caroli Strinæ.

OBSERVATIO IN DECISIONE XCIIII.

SUMMARIUM.

1 *Qualitas bonorum an ſit allodialis, vel feudalis, judicatur, per R. C. S. ſed in judicio ſummariſſimo poſſeſſio cognoſcitur interim per S. R. C. nu.* 2.

3 *Res præſumitur feudalis ex ſolutione relevii, ſed admittit probationem in contrarium, cum diſtinctione numer.* 4. *contrarium, numer.* 6. *& in dubio præſumitur allodialis, ibid.*

5 *Caſtrum quando præſumatur allodiale, vel feudale.*

6 *Nemora, paſcua, & ſimilia ſpectant ad Baronem ex forma privilegiorum, ac de conſuetudine, & numer.* 7. *ac* 8.

8 *Poſſeſſor nemoris, paſcuorum, ac ſimilium, ſi non eſt Baro, cogitur, Fiſco inſtante oſtendere titulum, quo illa poſſidet.*

9 *Animalia, quando ſint burgenſatica.*

DE Relevio egit D. meus *deciſ. præced.* 93. ubi *Nos* pariter plura de eo diximus, modo eandem
1 materiam *hic* proſequitur, ideoque quia tractabatur de declaratione bonorum feudalium, quorum cognitio ad R. C. S. ſpectat, ut teſtantur *D. de Anna alleg.* 121. aliique adducti per D. meum *numer.* 17. idcirco articulus prædictus fuit ad dictam R. C. S. remiſſus, ut decideret, an bona; de quibus in hac deciſione, ſint feudalia, vel allodialia, ſivè burgenſatica, qua determinatione pendente, quia agebatur in judicio ſummariiſ-
2 ſimo poſſeſſorio, S. C. infraſcriptos tres articulos pro veris habuit, ordinando, quòd burgenſatica hæredibus in eis, & feudalia hæredibus illorum conſignarentur dummodo altrinſecus prædicti hæredes præſtent cautionem, caſu, quo aliter per dictam R. C. S judicaretur

Primò, habuit pro vero, quòd licet ex ſolutione
3 relevii oriatur præſumptio, & quaſi poſſeſſio qualitatis feudalis, ut decіſum adduxit D. meus *numer.* 1. idque com-

comprobat *conſult.* 41. *num.* 1. *lib.* 1. poſt *D. Capan. de relev. par.* 1. *qu.* 9. *numer.* 4. etiam ex unica ſolutione, ut tradit *hic, num.* 2. & *conſult.* 74. *numer.* 129. *d. lib.* 1.
4 talis tamen præſumptio admittit probationem in contrarium, reſpectu tertii *D. Capan. d. par.* 1. *q.* 10. *num.* 13.
& 16. & poſt ipſum D. meus *hic num.* 6. licet ſecus ſit quoad fundatarium denunciantem rem uti feudalem & Fiſcum acceptantem, ut docent D. meus *d. num.* 6. & *D. Capan. ibid. num.* 12. ideoque dum bona erant titulo particulari acquiſita, & ſemel tantum erant denunciata, uti feudalia, & ſemel etiam pro illis erat ſolutum relevium, allodialia per S. C. reputata fuerunt, ut habetur *numer.* 7. Res enim in dubio cenſetur allodialis, non autem feudalis, ut benè probat *Capyc. in inveſtit. in verb. feuda allodialia*, & noviſſimè *D. Capan. d. par.* 1.
5 *quæſt.* 14. *numer.* 5. quando autem Caſtrum præſumatur burgenſaticum, vel feudale, habetur per *Capyc. loc. cit. verſ. & quòd qualibet res, & verſ. in Regno valet*, & *Nos* notavimus *dec.* 23. *à nu.* 2. per 7. & res quando cenſeatur pariter feudalis, tractat *D. Conſil. Staibaa. reſol.* 6. *n.* 4. 5. & 6. *lib.* 1. *reſol. for.*

6 Secundò, bona, pro quibus antiquitus fuit ſolutum relevium, eſſe feudalia, eo magis, dum agebatur de nemoribus, quæ præſumuntur Baronia, non autem Univerſitatis, ut probat *numer.* 8. ac tradit etiam *D. Capan. d. qu.* 10 *nu.* 14. ubi ſic deciſum per R. C. S. adducit, & comprobat *numer.* 8. licet *D. Revis. loco* infra ci-
7 tand. *num.* 8. referat *DD.* pro utraque parte quod etiam procedit in paſcuis. Illa enim in Regno ex forma privilegiorum, ac de conſuetudine Barones habent, ut per *Capyc. in d. inveſt. verb. Planis, Paſcuis, Nemoribus, Herbagiis*; ſequitur *D. Reg. Rovit. in rubr. ad prag.*
8 *de paſc. foreſt. & numer. numer.* 5. quod adeo verum eſt, ut ſi aliquis, qui non ſit Baro, poſſideat paſcua, nemora, montes, aquas, & ſimilia, poteſt cogi ad inſtantiam Regii Fiſci, ad exhibendum titulum, quo illa poſſidet, ut poſt alios tradit *D. Rovit. ibid. n.* 3.

9 Tertiò, habitum fuit pro vero, quòd animalia exiſtentia in feudo cauſa mercimonii, non ſunt feudalia, ut dicitur *num.* 16. quando autem Boves exiſtentes in feudo pertineant ad uſumfructuarium, dixi *dec.* 94. *num.* 14.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Legatum factum à marito uxori, quando intelligatur factum animo compenſandi cum lecto viduali, ac veſtibus lugubribus.

SUMMARIUM.

1 *Veſtes lugubres, & lectum vidualis debentur viduæ de conſuetudine.*
2 *Compenſationi locus eſſe non poteſt, quando dans, vel relinquens non erat eo tempore debitor.*
Ampliatur, quamvis illius hæres eſſet eidem debitor neceſſarius, n. 6.
3 *Legatum factum à viro uxori, in dubio non cenſetur factum animo compenſandi.*
4 *Legatum factum uxori, quòd ſit domina, & uſufructuaria, filiis extantibus, impertat alimenta.*
5 *Relictum Eccleſiæ Parochiali non compenſatur cum quarta ei debita pro legato alteri Eccleſiæ relicto.*
7 *Legatum cenſetur dictum, animo compenſandi cum debito legali, & neceſſario.*
Ampliatur, quamvis incipiat deberi poſt mortem teſtatoris, n. 8.
Sed contrarium, n. 10.
Quid declaratur, n. 11.
9 *Hæres non debet duplici onere gravari.*
10 *Maritus legans aliquid uxori, cenſetur reliquiſſe animo compenſandi cum lecto viduali, & veſtibus lugubribus, ubi deciſio Senatus Cathaloniæ.*
13 *Deciſæ cauſa adducitur.*

DECISIO XCIV.

1 MUlieri viduæ deberi veſtes lugubres, & lectum vidualem ab hæredibus viri præmortui, & maxime in hac Civitate Neapol. deciſum, refert *Capyc. deciſ.* 26. & *Franch. deciſ.* 413. quod etiam dixit *Bald. conſ.* 478. *numer.* 3. *vol.* 5. ubi, quòd ita ſervat conſuetudo, latè *Gutierr. practi. qq. lib.* 2. *q.* 95. *numer.* 6. *Capell. Thol. dec.* 337. *Fontan. de pact. nupt. clauſ.* 7. *gl.* 3. *p.* 5. *numer.* 26. qui ſic inconcuſsè in Senatu Cathaloniæ fuiſſe ſervatum, teſtatur, & deciſionem refert *Michael Ferrer. in* 3. *p. obſerv. capit.* 44. *Simon. de Prat. de interpr. ult. vol. lib.* 3. *ſolut.* 4. *numer.* 4. *f.* 353. *à ter. Grat. diſcept. for. cap.* 386. *numer.* 17. *Reg. Rovit. conſ.* 97. *vol.* 1. *Barboſ. in lege quæ dotis, nu.* 82. ubi plenè, *ff. ſolut. matrim.*

Fuit tamen dubitatum, quid ſi vir uxori reliquerit mobilia, utrum legatum prædictum compenſetur cum dicto cubili viduali, & veſtibus lugubribus. Dicebatur pro parte uxoris, quòd in hoc caſu nulla cadebat compenſatio, quia illa non poteſt fieri cum eo, quod tempore relicti non debebatur, nam veſtes lugubres debentur uxori poſt mortem viri ab ipſius hæredibus,
2 & ideò compenſandi animus non poteſt conſiderari ex parte dantis, cùm ipſe nihil tempore relicti debebat, ut poſt *gloſ. Bart. Ang. Alex.* & alios in *l. Pater plenam ff. ad l. falcid.* hoc argumento utitur *Surd. deciſ.* 319.
3 *num.* 8. & quòd in dubio legatum non videatur factum à viro uxori animo compenſandi, poſt *Affl. deciſ.* 44. *Urſill. ibid. numer.* 19. ubi refert etiam deciſionem S. C.
4 quòd legatum factum uxori, ut ipſa ſit domina, & uſufructuaria, ſecundum opinionem *Bulgari*, communiter approbatam, filiis extantibus importat alimenta. *Mut. in Conſuet. Panorm. capit.* 47. *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. tom.* 2. *p.* 6. *quæſt.* 18. *in princ.* Hoc etiam in ſimili dixit *Covarr. in capit. offic. numer.* 6. *de teſtam.* præmiſſa deciſione *text. in capit. certificari, & cap. in noſtra, de ſepult. & Clem. dudum eod. tit.* deberi quar-
5 tam Eccleſiæ Parochiali eorum, quæ legantur Monaſterio aut Eccleſiæ non Parochiali ab eo qui eligit ſibi ſepulchrum, utrum relictum Eccleſiæ Parochiali compenſetur cum dicta quarta, quæ certum eſt, quòd debetur poſt mortem teſtatoris, & dicit, quod verior ſibi
6 videtur opinio, quod non ſit locus dictæ compenſationi, & eum ſequitur *Petr. Barb. in l. ſi cum dotem* 13. §. *ſi pater, nu.* 31. *ff. ſolut. matrim.* ubi etiam quòd ſi teſtator legat alicui cui nihil ipſe debebat, ſed tamen illius hæres erat eidem debitor neceſſarius quod non cenſetur legaſſe animo compenſandi, *Baeza de decim. tutoris, cap.* 5. *n.* 17.

7 Verùm pro hæredibus viri dicebatur, quod cum hoc debitum ſit legale, & neceſſarium, omnino debebat præſumi, legatum fuiſſe factum animo compenſandi, *auth. præterea, C. und. vir, & uxor*, ubi etiam DD. & præcipuè *Alex. Iaſ. Dec. & Curt. jun. dict. l. ſi cum dotem, l. ſi pater, ff. ſolut. matrim.* nec urgent contraria, nam utrumque debitum incipit deberi poſt mortem teſtatoris, & ideo ad invicem confunduntur, & quantitas unius extinguit quantitatem alterius, pro-
8 ut in terminis reſpondit *Molfeſ. in dict. quæſt.* 18. *numer.* 33. ad quod adducit punctualem deciſionem *Paul. de Caſtr. in conſ.* 35. *vol.* 2. ubi, quòd debitum hæredis inceptorum poſt mortem defuncti, reputatur eſſe debitum defuncti quantum ad hoc ut defunctus cenſeatur
9 reliquiſſe animo compenſandi cum illo, ad quod ipſe teneretur, ad hoc, nè hæres duplici onere gravetur, & eum ſequuntur *Ruin. conſ.* 138 *col.* 2. *libro* 4. & *G. de conſ.* 113. *numer.* 14. Et quamvis idem *Ruin. in conſ.* 74. *num.* 21. *vol.* 2. contrarium videatur tenere, & eum

ſequitur

ſequitur *Menoch. præſumpt.* 109. *numer.* 60. cum *ſeqq.*
10 *lib.* 4. qui reprobata opinione *Paul. de Caſtr.* tenuit,
veriorem eſſe *Ruin.* ſententiam, tamen erit adverten-
dum, quòd *Ruin. in dict. conſ.* 74. loquitur in eo caſu, in
quo hæres non erat obligatus ex perſona defuncti, ſed
quando obligatio cauſaretur hæredi aliundè, puta ex
11 facto alterius, vel ex legis diſpoſitione, quæ cauſam à
defuncto non haberet, prout ipſe idem declarat *nu.* 20.
& dat rationem, quia tunc hæres haberetur loco extra-
nei, quoad hanc obligationem, & ſic etiam loquitur
Menoch. ibid. num. 62. *verſ. contrariam*, quod ſecus eſt
in caſu noſtro, ubi hoc debitum hæredis, ex cauſa hæ-
reditaria debetur, ut declarat idem *Ruin. in d. conſ.* 138.
num. 2. *&* 3. *vol.* 4. & melius *Reg. Rovit. in conſ.* 25. *lib.* 1.
num. 4. qui alios etiam allegat.

12 Et tandem dicebatur, hoc in terminis fuiſſe deciſum
in Senatu Cathaloniæ, quòd ſi maritus aliquid legave-
rit uxori, cenſetur voluiſſe compenſare cum iſtis juri-
bus veſtium lugubrium, & aliis, quæ uxoribus deben-
tur, quia id, quod ex conſuetudine debetur, habetur
pro lege, §. *ex non ſcripto, Inſtit. de jur. natur. gent.
& civil.* de qua deciſione mentionem fecit *Ferrer. in* 3.
par. obſervat. cap. 157. *Cancer. var. reſol. par.* 1. *capit.*
9. *num.* 41. *& Fontan. de pact. nupt. clauſ.* 7. *gl.* 3. *par.* 7.
num. 101. quam etiam opinionem ſequutum fuit S. C.
13 in cauſa Penelopæ Caracciolæ cum Hæredibus Thomæ
Carafæ ejus viri. Et propterea die 26. Octob. 1638. fuit
deciſum quòd fiat compenſatio bonorum mobilium
legatorum cum lecto viduali, & veſtibus lugubribus
Carolo Strina Actorum Magiſtro S. C.

OBSERVATIO IN DECISIONE XCIV.

SUMMARIUM.

1 *Veſtes lugubres, ac lectus vidualis debentur viduæ de generali conſuetudine, & an ab hæredibus viri, in feudalibus, vel in allodialibus, num.* 3. *debentur, donec vidualiter vixerit, nu.* 4. *ubi ita deciſum adducitur.*

2 *Vidua debet habere veſtes lugubres, ac lectum vidualem, etiam ſi de propria pecunia illa fecerit, ac duplices veſtes, & lectum, ſcilicet æſtivas, & hyemales, n.* 5.

6 *Legatum mobilium per virum uxori factum, compenſatur cum veſtibus lugubribus, & lecto viduali, debitis ex conſuetudine, contrarium, num.* 7. *ſed prima opinio comprobatur, num.* 8. *&* 9.

7 *Compenſatio quando locum habeat, & n.*8.

9 D. Reg. D. Franch. Merlin. cent. 2. contr. forenſ. capit. 44. n. 24. cum ſeqq. *impugnatur.*

10 *Vxor relicta domina, & uſufructuaria, quando habeat alimenta & quando uſumfructum, & nu.* 11. 12. *&* 13. *ubi deciſiones adducuntur.*

14 *Boves aratorii veniunt in uſufructu fundi legato.*

1 VEſtes lugubres, ac lectus vidualis, de generali
conſuetudine ab hæredibus viri mariti viduæ
debentur, ut probat *Ludov. Bell. conſ.* 77. *num.* 37. præ-
ſertim in hac Civitate Neap. ut docuit D. meus *hic*,
num. 1. *& conſultus* 124. *nu.* 29. *lib.* 1. & comprobant *D.*
2 *Conſil. Marcian. conſ.* 35. ſub *nu* 1. *&* 2. *lib.* 1. ac *D. Reg.
Rovit. conſ.* 9. *n.* 1. *lib.* 2. & ſic ſi vidua ſe veſtiat de pro-
3 pria pecunia, repetit ab hæredibus viri, ut fundat
Dom. Marcian. dict. num. 1. Hinc, in cauſa D. Duciſſæ
Magdaloni petentis lectum vidualem, ac veſtes lugu-
bres ob mortem D. Ducis Marii ejus viri, fuit in S.
C. diſputatum, an illa eſſent perſolvenda à Sacro Hoſ-
pitale SS. Annunciatæ hærede in allodialibus, an verò
à D. Duce Magdaloni hærede ſanguinis in feudalibus,
& pro Hoſpitale ſcripſit *D. Rovit. dict. conſ.* 9. & pro
D. Duce *Marcian. dict. conſ.* 35. cauſa tamen non fuit
4 judicialiter deciſa, ſed tranſactione finita, ut refert *D.
Marcian. dict. conſ.* 35. *in fin.* illa tamen debentur vi-
duæ, donec vidualiter vixerit, ideoque ob tranſitum ad
ſecundas nuptias, reſtituuntur, ad tradita per *Vrſill. ad
Affl. dec.* 313. *numer.* 3 ſequitur *Molfeſ. ad Conſuet.
Neap. p.* 7. *quæſt.* 11. *numer.* 27. *de jure dot. lib.* 1. & ita
4 fuit per S. C. determinatum in cauſa Sylviæ de Mag-
gio cum Joann. Jacobo de Hippolyto, die 28. Maii
1616. referente *D. Duce Caguani*, cum interventu DD.
Conſil. *de Ianuario, de Morra, Salvo, & Valenzuela*,
in Banca de Mondeliis.

5 In hoc tamen articulo aliud obſervo, quòd dupli-
ces veſtes lugubres, ac lectus pariter vidualis præſtari
debent viduæ, æſtivæ nempè, & hyemales, maximè
viduis alicujus conſiderationis, ut benè docent *Mol-
feſ. ad d. Conſuet. p.* 5. *q.* 9. *nu.* 9. *Surd. de alim. tit.* 4 *q.* 17.
nu. 5. *& Fontan. de pact. nupt. clauſ.* 7. *gl.* 3. *p.* 5. *num.* 25.
& ſeqq.

6 Legatum tamen mobilium per virum uxori reli-
ctum, cenſetur factum animo compenſandi cum veſti-
bus lugubribus, & lecto viduali, ex conſuetudine de-
bitis, ut dixit D. meus à *num.* 7. per *tot.* 12. qui ita de-
ciſum teſtatur *numer.* 13. de qua deciſione meminit *D.*
7 *Hodiern. ad Surd. dec.* 119. *num.* 15. ac *D. Præſ. Merlin.
cent.* 2. *controv. for. c.* 44. *num.* 24. qui *num* 25. illam in du-
bium revocari affirmat, eo, quòd utrumque debitum
erat in ſpecie, idest in mobilibus, ideoque ceſſare com-
penſationem, quæ de ſpecie ad ſpeciem regulariter non
datur, ad quod allegat *Surd. de* . 119. *numer.* 8 ac *conſ.*
112. *numer.* 55. qui adducit *l. ſi convenerit, ſi. de p gnor.
act. l. ſi non ſortem §. ſi centum, ff. de condit. indeb. & lege
ex pecunia C. de reivend.* ſicut nec de quantitate ad
ſpeciem, vel è contra, ex traditis per *Surd. d. conſ.* 112.
num. 61. ut etiam probat *numer.* 6:, ſolum admittitur
compenſatio de quantitate ad quantitatem, hoc enim
caſu in habentibus ſymbolum, facilior eſt tranſitus.
8 *leg. in rem actio, §. item quæcumque ff. de reivendic.* ſed
ut verum fatear, hæc oppoſitio nullius eſt momenti,
& conſiderationis, nam benè intuenti clariſſime lique-
bit, jura à *Surdo* ponderata loqui in contractibus, non
autem in ultimis voluntatibus, in quibus compenſa-
tio non regulatur, ſecundum regulas compenſationis,
quæ fit in contractibus, in ultimis enim voluntatibus
fit compenſatio de quantitate ad hæreditatem, *l. ſi com-
penſandi, C. de hæred. inſt.* item de quantitate ad ſpe-
ciem, *l. qui cum militabat*, §. 1. *ff. de hæred. inſtit. leg.
cum pater*, §. *cum pater, ff. de legat.* 2 eſtque hęc com-
munis opinio Modernorum, quamvis Antiqui forſaſſe
contrarium ſenſerint, ut refert idem *Surd. dict. conſ.*
112. *num.* 39. hinc cùm agamus de debito neceſſario, ex
conſuetudine introducto, fit compenſatio legati cum
dicto debito neceſſario, etiam ſi unum in ſpecie, &
aliud in quantitate conſiſtat *Imol. in l. ſi cum dotem*, §.
ſi pater, col. fin. ff. ſol. matr. & in *l. hujuſmodi*, §. *cum
pater col. ult. ff. de leg.* 1. *Rom. in auth. præterea, col. pe-
nult. C. unde vir, & uxor. Surd.* alios citans *d. num.* 39.
9 ideoque *D.* licet contrariam ſubſtineret ſententiam, vi-
dens, non poſſe effugere veritatem, quam *Nos* tenemur,
confugit ad remedium limitationis, ideoque dupliciter
limitat, *num.* 100. *verſ. ult. non obſtat.* Primò, ut contra-
rium ſit, ubi de expreſſa teſtatoris voluntate liquet de
compenſatione inducenda. Secundò, ut procedat, quan-
do agitur de debito neceſſario, tunc enim ex juris diſ-
poſitione fit compenſatio, eumque ſic credatur teſta-
torem voluiſſe, ut juri communi ſe accommodaret,
ut dixit *n.* 101. *verſ.* 3. *reſpondeo* & ſic patet, quantum
ſit deferendum huic concluſioni, per verus juris ter-
minos deciſæ, ac de injuſta quæstela contra illam pro-
poſita per *D. Merlin.* non perlecto toto *dict. conſ.* 112.
Surdi, cùm apud omnes ſcitum ſit, non eſſe judican-
dum, niſi tota lege perſpecta, & de materia compenſa-
tionis alia dixi *dec.* 25.

10 Uxor tamen relicta à viro Domina, & uſufructua-
ria, extantibus filiis, ſecundum *Conſuetudinem Bul-
gari*, habet tantùm alimenta, ut deciſum refert *D.*
meus, *hic*, *numer.* 4. & pariter admittit *D. Merlin. cap.*
40. ſub

4 ſub n.47.& o.92.nu 1.cent.2. contr.forenſ ſed an illis
mortuis habeat integrum uſumfructum , an vero ali-
11 menta ſint extincta. & D.Reg.Sanfel.dec.201.n.4.lib.2.
diſtinguit,quod aut legatum eſt factum favore filiorum
aut matris , aut utriuſque aut dubitatur ut primo caſu
mortuis filiis extinguatur legatum ſed contrarium de-
ciſum habeo per S.C.ex Apoſtol.manuſcript. D.Conſil.
de Rovito ad Picum in l.Titia in prima §.Titia. ff.de
* leg 2.ubi quamvis in cauſa Lauræ Boſſæ cum Aurelia
Barrillo, & Bianca Mancuſii ſub die ultimo Januarii 1559.
fuiſſet deciſum,uſumfructum per mortem filiorum eſſe
12 extinctum,nec etiam alimenta deberi, attamen in gra-
du reclamationis ſub die 24 Septembris 1561.fuit judi-
catum,ſubſtineri legatum,quoad alimenta,etiam ſuper
feudo,deficientibus allodialibus,ex adductis per Picum
13 in d.l.Titia. In reliquis verò tribus caſibus mortuis fi-
liis mater reintegratur in uſufructu,ut etiam deciſum
teſtatur D.Sanf.d.ibid.n.8.

14 Et pariter,legato uſufructu fundi per maritum uxo-
ri,ſi in dicto fundo adeſſent boves aratorii, non poterit
illos hæres amovere , cùm ſint fundi inſtrumenta , &
pertineant ad commoditatem uſusfructus,Bald. in leg.
idem ſi fuit as,§.ſemtuariis.ff. de uſufruct. & quemadm.
quis uta. & ſic deciſum tradit Marc. Mantua in
apolog.498.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Gubernatores Extauritarum,ſeu Hoſpitalium,quæ reguntur per laicos coram quo Judice debeant conveniri,& an eorum bona ſubjaceant Conſuetudinibus laicorum.

SUMMARIUM.

1 *Dominus ſoli poteſt uſque ad Cœlum ædificium extollere.*

Amplius,etiam attenta Conſuet.Neap.*cum declaratione, num.2.*

3 *Statutum laicale non ligat Eccleſiam.*

Limita in ſervitutibus n.4.

Item limita in Extauritis , & Hoſpitalibus rectis per laicos ,n.5.

9 *Gubernatores Eccleſia,qua regitur per laicos, poſſunt coram Judice laico conveniri.*

7 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XCV.

GUbernatores Venerabilis Eccleſiæ D. Joann. in
Curte prætendebant altius tollere quoddam ædi-
ficium Extauritæ propè Eccleſiam prædictam.Compa-
ruit in S.C.Fabritius de Petruccio , qui poſſidebat do-
mum vicinam dicto ædificio conſtruendo , & obtinuit
ſolitum mandatum dictis Gubernatoribus, ut nihil in-
novarent , ſed ſi aliquid prætenderent,comparere debe-
rent in S.C. qui comparuerunt,& inſtiterunt manda-
1 tum tolli , & dicebant ,quod cum erant Domini ſoli,
non poterant prohiberi , extollere ædificium uſque ad
Cælum, juxta *text.in l.altius ff.de ſervit.*Pro parte ve-
rò dicti de Petruccio dicebatur , obſtare *Conſuet.* hu-
2 jus Civitatis incip. *Si quis habet*, ſub *tit.de ſervit.* ubi
vicinus. ne luminibus afficiatur domus vicini,non po-
teſt ædificium in altum extollere,niſi diſtet ab ædificio
vicini per 13. palmos , in qua cauſa fuit dubitatum de
3 pluribus & primò,utrum dicta Eccleſia ſubjaceat *Con-
ſuet.* & fuit dictum, quod quamvis regulariter ſtatuta
laicorum non ligent Eccleſias neque Eccleſiaſticas per-
ſonas.*cap.Eccleſia S.Maria de Conſtitut.* Tamen hoc
multis modis limitatur,de quibus per *Rico. collect.dec.*
4 171.quibus limitationibus addi poteſt, quod in ſervitu-
tibus locum habent ſtatuta laicorum , ut per *Franc. in
addit.ad Conſuet.Si quis emerit,de jure congr.*& in ter-
minis *Naucler.in addi .ad Conſuet.Neapol.in tit.de
ſervit.*dicit quod *Conſuet.Neapol* in materia ſaſinatum
& ſervitutum comprehendunt Eccleſias, & Eccleſiaſti-
cas perſonas , & dicit , quod de hoc eſt *Rotus in Curia
5 Archiepiſc.*ut etiam diximus in *dec.66.num.23* Secundò
fuit dictum , quod in hoc caſu non cadebat articulus,
quod hæc Eccleſia erat quædam Extaurita, quæ rege-
batur per laicos, & quod bona Hoſpitalium & Extau-
ritarum non ſint Eccleſiaſtica , ut tenet *Napodan. in
Conſuet.Si Eccleſia de jur.congr.*ante *nu.75.verſ. item,*
6 *an bona Extaurita,*& quamvis aliqui dubitabant,ſi po-
terat hoc judicium fieri coram Judice laico , attamen
fuit dictum,quod quando Eccleſia fuit erecta, & regi-
tur per laicos,poſſunt ipſi Gubernatores coram eorum
Judice laico conveniri,*Gutierr.canon.quaeſt.lib.1.quaeſt.
7 36.Marin.decis.110.De Ponte conſ 82. volum.1.* Et
propterea ad relationem Reg.Conſil Provenzalis die 4.
Aprilis 1637. fuit dictum, quod firmo remanente man-
dato audiantur partes, penes Fabritium Solarium Act.
Mag.S.C.

OBSERVATIO IN DECISIONE XCV.

SUMMARIUM.

1 *Furnus an conſtrui poſſit juxta communem parietem diverſorum , & negativè probetur , numero 2. 3. 4. 5.6.7.8. & 9. contrarium numero decimo,ſed ſecundum primam negativam opinionem deciſum adducitur, n.11.*

Palea vel ligna quando teneri poſſint in propria domo.

4 *Artifex quando impediri poſſit uti ſuo artificio à vicino.*

5 *Filatorium , quando haberi poſſit in præjudicium vicini.*

6 *Doctor,vel alius Privilegiatus, quando poſſit expelli facere Artificem, prope ejus domum exiſtentem.*

7 *Vicinus, quando prohibere poſſit furnum , vel tabernam propter fumum,& n.8.ac 9.*

10 Text.in leg fluminum §. fin. ff.de damn.infect. *quando procedat,& n.11.*

12 *Furnus venit in remiſſione Caſtri,cum pertinentiis ſuis & ex forma privilegiorum , ac de conſuetudine ſpectat ad Baronem,ac in ædificatione Civitatis , ante omnia conſtrui debet.*

13 *Extaurita quando dicatur Eccleſiaſtica, & quando ſæcularis,& n.14*

14 *Collegium, quando dicatur Eccleſiaſticum, vel ſæculare.*

15 *Reſtitutio in integrum,an competat Confraternitatibus, an Collegiis Artificum erectis cum Regio aſſenſu , & n.16.& 17.*

18 *Collegium Nobilium Neapel. an dicatur ſæculare , vel Eccleſiaſticum,& quid ſi in eo adſint Clerici,& laici, & num.21.*

19 *Cura Collegii ubi ab eligente non fuit data , ad quem ſpectet & n.20.*

22 *Statuta laicorum regulariter non ligant perſonas Eccleſiaſticas.*

23 *Baro an , & quando poſſit cogere vaſallos accedere ad ejus molendina furnos, & alia ſimilia, & num. 26. & quid in molendinis,furnis,& ſimilibus Eccleſia, num. 24. & 25.*

24 *Ius prohibendi Baronis,quando comprehendat molendina,& furnos Eccleſia, & n.25.*

DE duobus agitur in hac deciſione.Primò,an Dominus ſoli poſſit ædificium extollere uſque ad Cœlum,ut habetur *numer.1. & 2.*de quo etiam egit *deciſ.50.* ubi *Nos* etiam latè diximus. Secundo , an ſtatuta laicorum

laicorum ligent Eataurітas erectas, abſque licentia, & authoritate D.Epiſcopi, quæ per laicos reguntur, ut *n. 3. cum ſeqq.*

1 Sed circa primum quæri poterit, an quis poſſit furnum conſtruere, juxta communem parietem diviſorium, ita ut furnaria ars in domo conſtituentis, publicè valeat exerceri, contradicentibus vicinis, cum quibus paries diviſorius eſt communis, & negativè reſpondeo.

2 Primo, propter incendii periculum, quod imminet, ſtante continuo uſu ignis in maxima quantitate, ut experientia docet, quòd ſi domus contigua comburetur, neceſſario adjacentes ruent, *l. quidam haberus. ff. de ſervit. urban. præd. Capell. in tit. de furno, & fornace, n. 3. &*
3 4. idemque municipali lege ſancitum habemus in hac Civitate, ex *Conſuet.* incip. *Non licet de faciend. conum. & pal. n. tenend.* non licere in domo propria, quæ ſit conjuncta domui alterius, paleas, vel ligna tenere, & habere, niſi quatenus ſufficiant pro uſu domus ſuæ propter timorem incendii, quantitas namque lignorum extra mænia, & in loco campeſtri reponi debent, *Affl. in c. poſt Natnlo. num. 9. de pne. tenend.* & plories deciſum in M.C.V & in S R.C. refert *Apoſtilla* in margine *d. Conſuet.* prout in locis prædictis hodie ligna repoſita videmus in hac Civitate, quare ſi quantitas lignorum cujuſque generis haberi non licet in damnum vicini, tanto fortiùs non debet permitti, conſervari ligna arida, ſicca, ramulos, & lignorum virgulas, juxta ignem & tantam immenſi, & continui ignis.

Secundo, rumor, & ſtrepitus magnus, qui cauſatur ex
4 continuo uſu, diu, noctuque artificii, quo panis maſſa unitur, eſt in cauſa, ut inquilini diſcedant à domibus contiguis, vel ſatis inferiori pretio illas conducerent, eo magis, ſi fiat in loco nunquam ſolito, tunc enim non eſt permiſſum, nam quamvis vicinus non valeat impedire,
5 quin artifex ſuo utatur artificio, etſi à ſomno diſtrahatur prout in Filatorio loquitur *D. de Franch. deciſ. 625.* attamen Filatorium eo caſu eſt erectum in Platea Armeriorum, ad Artis Serici exercitium deſtinata, in qua omnes illius opificii Artifices, & de ea tractantes, antiquitus ſemper habitaverunt quod utique ſi in loco proprio facere non liceret, eſſet per indirectum prohibere, ne ars ſerica tractaretur in hac Civitate Neapol. locus namque ſolitus, eſt cauſa illius deciſionis, ideoque Filatorium confectum in Platea prædicta in qua etſi habitaret Doctor, vel alius Privilegiatus, prohiberi non
6 poteſt ut per *DD. in lege prima. ff. ſolnt. matrimon.* requiritur enim, quod Privilegiatus præveniat Fabrum ut valeat illum expellere, quia ſi Faber præceſſit privilegiatum in habitando contrarium diſponitur, *Menoch. de arbitr. iudic. libro ſecundo, cent. 3. caſu 237. numero quarto.* Unde, ſi in aliqua Civitatis regione, in qua ſimile exercitium nunquam fuit actum, aliquis vellet exigere Filatorium, certè ex veris juris principiis poſſet prohiberi, ne vicinos infeſtet, ſed in quarteriis ſolitis, & quaſi ad talem artem exercendam deſtinatis, fieri debent.

7 Tertiò, propter fumi damnum, quod ex furno prædicto ſurſum aſcendit, offenditque vicinorum domos, eorumque incolas, jure licito poteſt prohiberi, ut deſiſtat à furni exercitio, cum de jure fumus in ſuperiora ædificia ex inferioribus immitti non poſſit, *l. ſicut. §. Ariſto ff. ſi ſervit. vend.* etſi dicatur, quod ſi injuriæ faciendæ cauſa non immittatur, furnum facere licet *leg. pen. ff. de*
8 *injur.* hæc enim jura conciliantur ex diſtinctione, ſatis facto, de quo agitur, apta, ſi nempe Dominus domus inferioris faciat ignem ſolitum ad regimen familiare, tunc licite furnum facere poteſt, nec tenetur in aliquo etſi fumus aſcendat, ſed ſi Dominus domus inferioris vellet facere Hoſteriam, vel Tabernam publicam, ubi continuo fieret ignis, & fumus magnus hoc facere non licet, *Acenr. in leg. ſi ſervus, §. ſi furnum, in verb. qui focum, ff. ad l. Aquil. Bart. in d. §. Ariſto, num. 1. Ang* omnino videndus *ibid. n. 2. ibique etiam Caſtr. n. 5.* quæ quidem diſtinctio probatur, præter *DD.* authoritates, ex *text. in d. §. Ariſto,* ibi, *ex Taberna Caſearia, in qua publice in ea colerent, aſſicaroneque,* quem *text.* plenè declarat *Danren. in comment. jur. civil. lit. ff. ſi ſervit. vind. & probatur in l. fiſtulam, ff. de ſervit. urban. prædior.* ibi, *uſus tepidarii ut aſſiduum humorem habeat, & noceat vicino, poſſe prohiberi, ut,* ex quibus colligitur con-
9 ſequens clarum, quod cum fumus ſit ad continuum uſum ignis, dum furnus ad publicam, non ad privatam commoditatem ſit conſtructus, quod abſque intermiſſione exerceatur nullo jure, contradicentibus vicinis & in ſpecie Domino domus ſuperioris permitti, aut ſubſtineri poteſt, ut in ſpecie diait *Napodan. in Conſuet.* incip. *Sed ſi recumbat numero 29. verſ. ſed quid de fumo, de ſervit.* & in *Conſuetud.* incip. *Si velit, verſ. in fine,* ubi allegat *text. in d. §. Ariſto. de facien. centum. & pale. retinen.*

10 Nec obſtat *text. in l. fluminum §. fin. D. de damn. infect.* cum ſimili ubi unicuique in ſolo ſuo licitum eſt, facere quod vult, ſiquidem nocendo vicinis, cenſetur ipſo jure inducta ſervitus, & proinde fornacem con-
11 ſtructam juxta agrum vicini, deſtruendam eſſe, judicavit *Rota Florent.* apud *Bonac. dec. 41. lib. 1.* & ſecundum prædicta etiam deciſum fuit per S. C. ſub die 12. Novembris 1628 ad relationem D. Conſil. *Carlev.* in cauſa
* Mariæ de Retamal, cum Franciſco Pallavicino, fuit namque ordinatum, quod dictus Franciſcus non uteretur ædificio conſtructo, juxta parietem communem diviſorium pro furno publico, in Banca de Ferrariis, nunc de Spera, patrocinante pro dicta Maria *Dom. Clementio Sergio,* Advocato docto, intemeratæ conſcientiæ, amico,
12 & Domino meo, & dum de furno verba fecimus obſervabis, quod conceſſo Caſtro cum pertinentiis ſuis, venit furnus, ut probat *Capyc. in inveſt. feud. verb. furnus,* ex forma privilegiorum, ac conſuetudine Regni ſpectat ad Baronem, ut per *Luc. de Penna in l. quocunque C. de fund. limit. lib. 1.* & quando ædificatur Civitas, ante omnia ædificatur furnus, ſecundò, mænia, & tertio, Eccleſia, ut probat idem *Luc. de Penna in l. ſi. C. ex quib. muner. lib. 10.* quem refert *Capyc.* ubi ſupra.

13 Circa verò ſecundum articulum dicimus, quod Extaurita, quæ regitur per laicos non dicitur Eccleſiaſtica, dum non eſt fundata authoritate Epiſcopi, ſed ſub Regia protectione, ut fundat D. meus *n. 5* quod autem Extaurita ſit ſæcularis, probat *Addit. Affl. in Conſuet.* incip. *Si Eccleſia, in 1. gl.* impreſſa per *D. de Marin. lib. 2. quotid. reſolut. fol. 716.* ubi per ſeptem media id oſtendit, rogo legatur, nam apud alios non reperies, hanc tamen deciſionem non admittit *Dom. Epiſc. Riccĭul. in memor. Eccleſ. c. 12. n. 12. cum ſeqq.* ſed eam comprobat *D. Conſil Staiban. reſol. 37. n. 13. & 14. lib. 1.* quem tamen Regentem vocat *D. Altamiran. in tit. de ſil. Offic. al in l. 1. cap. 1. num. 8.* & latè agit *Anſuld. de juriſd. parte 2. cap. 14.* per
14 tot. & conferunt tradita per *D. Præſid. Merlin. cap. 65. cent. 1. contr. forenſ.* ratio namque ſatis vulgaris eſt apud omnes, ex diſtinctione ſumpta, quod ubi Collegium eſt fundatum, authoritate Epiſcopi, illud dicitur Eccleſiaſticum, & Eccleſiaſticæ juriſdictioni ſubeſt, ſi vero, abſque Epiſcopi authoritate, & tunc ſæculare appellatur, & coram Judice ſæculari conveniturr, ad tradita per *Panormit. in cap. de Xenodochiis, num. 3. de relig. domib. Bald. in auth. hoc jus porrectum, num. 11. & 12. C. de ſacroſ. Eccleſ. Card. Zabarella conſil. 121. numero 3. Pariſ. conſil. 34.* per tot ſignanter *numero 9. volum. 4. Redoan. de rebus Eccleſ. non alien. quæſt. 28. num. 1. & 17.* & probatur, in *cap. ad hoc de relig. domibus* & in *cap. inter dilectos, de donat.* In hac etiam materia vide *D. de Anna ſingul. 90. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. effect. 1. numero 613. Dom. Epiſcop. Barboſ. allegat. 78. numer. 41. P. Dian. parte 3. reſolut. moral. tractat. 1. reſolut. 70. & Dom. Abruzz. de ſervit. perſon. comment. 1. numer. 162. & 164. cum ſeqq.*

Digitized by Google

5 Sic etiam reſtitutio in integrum competit Confraternitatibus erectis authoritate Epiſcopi, ut fundat, & deciſum dicit *Maſtrill. decif.* 110. *numero* 16. ac pariter judicatum tradit *Cabed. dec.* 51 *num.* 8. *parte* 1. ſecus vero Collegiis Artificum, cum Regis beneplacito erectis; utputa Sutorum, Piſtorum, Naviculariorum, 16 Argentariorum, & ſimilium, de quibus *Fontanell. decif.* 100. *nu.* 3. *lib.* 1. eſtque magis communis opinio, ut poſt alios teſtatur *Puteus dec.* 90. *n.* 9. contra *Sforz. Odd* contrarium tenentem, non enim dicuntur loca pia, cùm ſint erecta prævìis Regiis privilegiis, & proindè Regali juriſdictioni ſubſunt & dicuntur merè laicalia, *Aviles in cap. Pretorum, c.* 2. *verb. confederatio nu.* 10. *Gutierr. lib.* 1. *canonic. qq. cap.* 35. *n.* 9. *in fin. &* 36. *Fontan. dec.* 109. *n.* 1. *&* 2 ideoque, poſsunt de eorum bonis diſponere, ſicut de ſecularibus, ut pluribus relatis fundat *Fontanel. ibid. num.* 3 etiam ſi aliqua opera pia ibi exerceantur, ut dicit *n.* 5. ex *Grato. D. de Ponte, D. Epiſcopus Genuen. & Ca-* 17 *vale. ibi* citatis. Verùm, ſi in dictis Collegiis Artificum adſint minores, tunc eis conceditur reſtitutio in integrum, ut obſervatum refertur *Fontan. d. dec.* 109. *n.* 6. *&* 14. licet ipſe in hoc non concurrat, dum putat, Collegia prædicta æquiparari Univerſitati, quæ reſtituitur adſint, vel non minores.

18 Quarè dicimus, quod Collegium Nobilium, in hac Civitate erectum per *Dom. Joan. Baptiſtam Manſum.* Marchionem Villæ, nobilitate clariſſimum, ac variarum literarum eruditiſſimum, abſque D. Archiepiſcopi authoritate, licet illius cura, vel regimen ſit ab ipſo Dom. Marchione commiſsa RR. PP. Societatis Jeſu inſtrumento fundationis; Nihilominus laicale eſſe dicitur, & conſequenter coram Judice Regio conveniri debet, voluit namque D. Marchio, ut ex bonis & redditibus, eidem Collegio aſſignatis, Nobiles pueri alerentur, qui, nedum bonos mores addiſcere, ſed etiam Grammaticam, Rethoricam, Muſicam, legalem diſciplinam, cæteraſque facultates, ad Nobilium vitam pertinentes, edoceri poſſint, & quamvis curam dictorum puerorum commiſerit dictis Patribus Societat. Jeſu, non ideò ſequitur, Collegium eſse Eccleſiaſticum, quia ſicut non repugnat, quod laici tanquam Oeconomi adminiſtrent bona cujuslibet loci Eccleſiaſtici, ut per *gl. in clem. quia contingit. §. ut autem, in verb. ſecularibus, in fi. ubi Zabarell. n.* 5. *&* 6. ac *Imola col. fi. de relig. domib. Rota Romana dec.* 725 *num.* 8. *par.* 1. *D. Marta voto* 69 *nu.* 9. Ita non eſt inconveniens, quod Religioſis Viris committatur regimen, ac gubernium Collegii ſecularis.

19 Quæ quidem cura, ac gubernium dicti Collegii, niſi fuiſset à dict. Dom. Marchione data dictis Patribus, ſpectaret ad Judicem ſecularem, Univerſitas enim pupillo æquiparatur, *leg. Rempublicam, C. de jure Reipubl. libro undecimo*, ſed ſi pupillus tutore careat, Judex ſupplebit, *l. bonorum, C. qui admitt. leg. ſi infantes, C. de jur.* 20 *delib.* ita in Collegio Judex ſupplebit defectum Adminiſtratoris, *Bart. in l. nulli, num.* 3. *ff. quod cujuſque Univerſ. nom.*, ubi etiam *gloſ. in verb. lex.* ſequitur noviſſimè *Loſaus de jur. Univer. parte* 2. *numero* 15, cum duobus *ſeqq.*

21 Sed ſi Collegium habeat Clericos, & laicos, an dicatur Eccleſiaſticum, vel ſeculare, vide *Maranta in ſpecl. aure. p.* 4. *diſt.* 11. *n.* 23 poſt *Bart. in leg. fi. nu.* 4. *ff. de Colleg. illic.*

22 Concludit etiam D. meus *numero* 3. regulariter ſtatuta laicorum non ligare Eccleſiaſticas perſonas; de quo articulo verba fecimus *decif.* 66. *num.* 13. in quo articulo erit videndus *D. Abrazz. d. comment.* 1. *num.* 427. cum *ſeqq.* hinc obſervo, quod Baro vigore *Reg. pragm.* 14 *de Baron.* non poteſt cogere vaſallos, accedere ad 23 ejus molendina, furnos, & alia ſimilia, niſi privilegio, aut legitima præſcriptione, aut conſuetudine ſcripta, hoc jus prohibendi, nè accedant ad alia habeat quod confirmant *D. De Anna ſing.* 116. *Theſ. decif.* 16. *D. Novar. de gravam vaſall lib.* 1. *grav.* 58. *n.* 1. verùm, ſi tale jus prohibendi habeat, non comprehendit molendinas 24 & ſimilia Eccleſiæ, ita, ut ad illa vaſalli accedere non prohibeantur, ut fuit at *D. Thaſſon.* in cauſa S. Laurentii de Padula cum Univerſitate Montiſſani, in *tractat. de antephat. verſicul.* 7. *allegat.* 7. *à numero* 122. per 126. 25 ac deciſum oſtendit in eadem cauſa *D. de Franch decif* 380 poſtea tamen contrarium fuit per S. C. determinatum in cauſa Monaſterii S. Mariæ de Gratia de Oli- * bano, cum Dom. Archiepiſcopo Salernitano de menſe Octobris 1575. junctis Aulis, in Banca Miluni, fuit namque declaratum, licere dicto Monaſterio habere molendina intus d. Monaſterium, in quibus poſſint moli ejus olivæ, etiam donatæ, ac legatæ, non obſtante 26 quod lite pendente fuerat ordinatum dict. D. Archiepiſcopum eſſe manutenendum in poſſeſſione juris prohibendi, & ſic vaſalli ad d. molendina Monaſterii accedere nequeunt ad molendum olivas, ſed tantùm illa habere poſse per d. Monaſterium pro ejus uſu, non obſtante jure prohibendi.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Exceptio diſcuſſionis inventarii, an ſtante *Reg. Pragmat.* 77. *de offic. S. C.* quæ eſt 4. *de dilat.* in nova recompil. opponi poſſit ad impediendum executionem decreti, quod ſolvat tertias, quod fieri ſolet, ante ſententiam reſciſſionis contractus venditionis annuorum introituum poſt 30. dies, & an ſufficiat citare creditores incertos per proclama, in ipſius Inventarii confectione.

SUMMARIUM.

1 *Exceptio diſcuſſionis inventarii opponi poteſt poſt ſententiam.*

2 *Exceptiones modificativa non admittuntur adverſus ſententiam, vel decreta diffinitiva, elapſis* 30. *diebus à die intimationis ſententiæ.*

Amplia, ut neque per viam reſtitutionis in integrum admitti poſſint, n. 9.

3 *Exceptio diſcuſſionis inventarii dicitur modificativa.*

4 *Præceptum, quòd ſolvat tertias, factum compilato proceſſu, dicitur diffinitivum.*

Sed contrarium, ubi principaliter agitur pro reſciſſione contractus, nam dicuntur præcepta comminatoria, numero 15.

5 *Præceptum Judicis factum poſt negationem à reo, & probationes factas, & cauſa cognitionem, dicitur diffinitivum, licet Judex non dicat*, Ego non condemno, *ſed* præcipio.

6 *Præceptum Judicis, quòd ſolvat, quando non dicatur habere vim diffinitiva.*

7 *Sententia ſuper exequutione inſtrumenti guarentigiati non eſt merè interloquutoria, ſed habet vim diffinitiva.*

8 *Sententia, ubi definit totum negotium, vel partem ſubſtantialem, dicitur ad inſtar diffinitiva.*

10 *Tempus dierum* 30. *circa oppoſitionem exceptionis modificativa, currit à primo, & non à ſecundo decreto.*

11 *Inventarium non dicitur ſolemne, ubi incerti creditores non ſunt citati.*

12 *Creditores incerti in confectione inventarii citari debent per edictum.*

13 *In aditione hæreditatis cum beneficio legis, & inventarii forma, traditur.*

14 *Stylus, & praxis Curiæ vim legis habent.*

17 *Præcepta, quòd ſolvat tertias antè receſſionem contractus, ſunt de æquitate S.C.*

Et dicuntur præcepta Judicis, ordinata ad ſententiam, num. 17.

Et appellantur interloquutoria, n. 20.

18 *Diffinitiva dicitur ſententia, ubi nihil remanet agendum.*

19 *Sententia diffinitiva, quæ ſit.*

21 *Appellatio non committitur à decretis, ſeu præceptis, quod ſolvat tertias.*

Limita, ubi agitur de validitate, vel invaliditate inſtrumenti, n. 22.

Et decretum non interlocutorium, nec diffinitivum, ſed tertia ſpecies dicitur, nu. 23.

24 *Præceptum Judicis, ubi inducit præjudicium negotio principali, dicitur habere vim diffinitivæ.*

Amplia, ut etiam appellatio ab eo detur, numero vigeſimo quinto.

26 *Diſpoſitio* Reg. Prag. *circa oppoſitionem exceptionis modificativæ, non militat adverſus decreta interloquutoria, vim diffinitivæ habentia.*

27 *Statutum exorbitans à jure communi non eſt extendendum ad caſum non expreſſum.*

Amplia, etiam ex identitate, ſeu majoritate rationis, numero 28.

Maximè, in pœnalibus, num. 29.

30 *Citatio reſpectu creditorum incertorum in confectione inventarii, pro ſolemnitate non eſt neceſſaria, cum poſſit fieri per edictum, vel per proclama.*

31 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XCVI.

FAbritius de Monte egit in S.C. pro reſciſſione duorum contractuum venditionis annuorum introituum, ob plures annatas non ſolutas, quibus reſciſſis, petiit etiam aſſiſtentiam ſuper nonnullis bonis ſitis in Civitate Theani adverſus Bernardinum & Franciſcum de Martino de Carles, uti hæredes qu. Sfortiæ de Martino per intermedias perſonas eorum patris, & avi; & cùm obtinuiſſet decretum S.C. quod conventi ſolvant annatas decurſas, aliàs providebitur, quod fuit etiam in reclamatione confirmatum, & denegata etiam reſtitutione in integrum, Conventi oppoſuerunt exceptionem

1 diſcuſſionis inventarii bonorum dicti Sfortiæ de Martino principalis debitoris.

Dicebat Creditor, ex duobus juris articulis non eſſe admittendam hanc exceptionem, ſed quod erant exe-

2 quenda decreta S.C. pro annatis decurſis, & primò, quia per *Reg. Pragm* 77. §. 25. *de offic. S.C.* quæ in ultima recompilatione eſt *Pragm. 4. de dilat.* exceptiones modificativæ non poſſunt admitti adverſus ſententiam, vel decreta diffinitiva, ad finem impediendi exequutionem, niſi infrà 30. dies à die intimationis ſententiæ decreti, vel mandati de patendo, inter quas exceptiones modifi-

3 cativas eſt exceptio diſcuſſionis inventarii, ut poſt *Jo. Dilect. de arte teſtan. tit. 11. caut. 9. in fin. Sard. deciſ. 33.* ubi *Hodiern. Baldax. Thomaſ. tractat. 7. titul. 20.* voluit *Scip. Rovit. in dicta pragmat. 4. numero 14. Maſtrill. dec. 21.*

Dicebatur ergò pro parte d. Creditoris, quod cùm iſtud præceptum de ſolvendo annatas decurſas, erat factum præcedente termino. & compilato proceſſu, cum

4 cauſæ cognitione, erat decretum diffinitivum cum juſſus Judicis, per quem finitur principalis controverſia dicatur ſententia diffinitiva, ut ex *gloſ. in fin. in leg. qui reſtituere 68. ff. de rei vendic.* voluit *Alex. conſ. 50. num. 11. volum. 2* ubi etiam dicit, quod quando poſt negationem factam à Reo, poſt factas probationes, & cauſæ cognitionem interponitur Judicis præceptum ſuper ne-

5 gotio principali, dicitur ſententia diffinitiva, licet Judex non dicat, *condemno*, ſed *præcipio*, ex *text.* ubi *Bald. & Salycet. in leg. 4. C. de re judic.* quod etiam ſequitur *Felin. in rub. de ſent. & re judic. numero 5. & cap. quærenti, de offic. deleg. & Marant.* in ſua *praxi, parte 6. in verb. & demum fertur ſententia, numero vigeſimo octavo,* diſputando articulum, an præceptum Judicis quod fit in confeſſum, ut ſolvat dicatur ſententia diffinitiva, aut interloquutoria, & diſtinguit, quod aut proceſſus habet aliquam formam, putà, quia eſt, datus libellus &

6 reus in litis conteſtatione confeſſus eſt, & tunc illud præceptum eſſet ad inſtar ſententiæ diffinitivæ, adeo, quod potiùs adhæreret diffinitivæ, quàm interloquutoriæ, aut non eſt datus libellus & Judex, cauſa non cognita præcipit, ut debitor ſolvat, ſe fundando in confeſſione rei, & erit decretum interloquutorium. Hoc idem latè, diſputato articulo tenet *Hippol. Rimin. conſil. 256. libro 2* & præſertim *numero vigeſimo ſecundo* cum *ſequentibus* ubi poſt *Angel. Cuman. Alexand. & Iaſ.*

7 tenet, quod ſententia ſuper exequtione inſtrumenti guarentigia non eſt merè interloquutoria, ſed habet vim diffinitivæ & *Rom. in leg. 5. ff. de verbor. oblig.* dicit, eſſe interloquutoriam, habentem vim diffinitivæ, quod ex aliis comprobat idem *Riminald. numero vigeſimo quinto*, maximè, quando præceptum Judicis fit, cauſa cognita, ut *numero* 26. & 27. quod etiam probat *Bald. in leg. 1. colum. 5. verſ. demùm quæro C. quando provoc. non*

8 *eſt neceſs.* ubi, quando ſententia eſt talis, quæ diffinit totum negotium, vel partem ſubſtantialem, dicitur ad inſtar diffinitivæ, & *Riminald.* refert, ita illo Senatu fuiſſe judicatum, ut *in fine conſ.* Et propterea, quod cùm terminus 30. dierum erat jam elapſus, attendendo tamen primum decretum, per quod fuerat dictum, quod Conventi ſolverent tertias, non poterat amplius hæc exceptio opponi, ad finem impediendi executionem,

9 cùm neque ex capite reſtitutionis in integrum poſſet admitti ad dictam exceptionem inventarii opponendam, ut apparet in 87. *cap. dict. Reg. Pragmat.* & quam-

10 vis adverſus dict. decretum Conventi obtinuerint ſupplicationem, quod iterum verbum fieret in S. C. ad finem providendi ſuper reſtitutione in integrum, per ipſos petita tamen, quia fuit etiam determinatum per aliud decretum S.C. non eſſe deferendum petitæ reſtitutioni in integrum, & Conventi ſuccubuerunt, tempus dierum 30. currit, non à die ſecundi decreti, ſed à primo decreto, ex traditis per *Bald. in l. contra majores, ff. de inoff. teſt.* & per *Rovit. dec. 8.*

Secundo opponebatur de invaliditate inventarii, non

11 enim apparebat, citatos fuiſſe incertos creditores, nam habetur ex *leg. final. §. & ſi præfatam, Cod. de jur. deliber.* creditores incertos eſſe citandos, quod fieri ſolet per

12 edictum, juxta tradita per *Gayll pract. obſerv. lib. 1. obſerv. 57. num. 7.* quo caſu neceſſariam eſſe ſcripturam, ut affigi poſſit. habetur in *§ omnium vero, in auth. de litig-*

13 *gioſ.* & ita obſervatur in M.C.V. nam quotieſcumque quis vult adire hæreditatem cum beneficio legis, & inventarii, expediuntur duæ citationes, una per edictum, quæ affigitur in valvis M.C. contra creditores incertos, altera verò contra creditores certos, qui citantur, ut compareant die deſtinato ad aſſiſtendum additioni, &

14 ſtylus, & praxis Curiæ, legis vim habent, & propterea obſervari debent *Dec. in l. edita, numero ſecundo. C. de eden. Curt. jun. conſil. 162. num. 2. Afflict. dec. 153. num. 4. Menoch. conſil. 270. num. 19. conſil. 100. num. 74. & conſil. 717.*

Quibus oppoſitionibus reſpondebant Conventi, quod iſta præcepta de ſolvendo non poſſunt dici dif-

15 finitiva, quia principaliter agitur de reſciſſione contractus, quo reſciſſo præſtatur aſſiſtentia pro quantitatibus debitis, ſed verè dicuntur præcepta, ſed decreta commi-

16 natoria, quæ fieri ſolent antequam procedatur de ſententia reſciſſionis, ex quadam æquitate S. C. ut teſtatur *Reg. Tapia in lib. 4. juris Regni, lib. de cenſibus num. 123. & Thor. in voto 84. numero 395.* & etiam evidentes

cum

Digitized by Google

convincitur ex forma dictorum decretorum. non enim
ſimpliciter præcipitur, quòd conventi ſolvant tertias,
vel annatas decurſas, ſed dicitur, quod infrà aliquem
terminum, meliùs S.C. viſum ſolvant tertias conventi,
17 aliàs providebitur ſuper petitis, & ſic ſunt præcepta
Judicis, ordinata ad ſententiam reſciſſionis, & fiunt
duo, vel tria decreta, ſub eadem forma, illud idem continentia,
& poſtmodum, quando tertiæ non ſolvuntur,
fit ſententia reſciſſionis dum ergò principaliter agitur
ad reſciſſionem contractus, & prædicta præcepta, ſive
decreta non decidunt reſciſſionem, ſed minantur ſententiam,
nullo modo poſſunt dici diffinitiva, dicitur
18 enim ſententia diffinitiva, quando nihil remanet agendum,
quod apparet ex diffinitione ſententiæ, tradita ab
Abb. in rubr. extr. de re judic. & à *Speculat. in titul. de ſententia pri.* § 1. qui dicunt, quòd ſit judicialis diffinitio
controverſiæ, finem imponens, & continens abſo-
19 lutionem, vel condemnationem; quotieſcunque ergò
aliquid remanet agendum, & ſperatur alia ſententia ab
eodem Judice, tunc non poteſt dici diffinitiva, ſed decretum
interloquutorium, DD. & præcipue *Imol. Abb. & Philipp. Franch. in cap. cùm ceſſante, de appell. Bar.* & alii Scribentes in *l. quod juſſit, ff. de re judic.* ubi
etiam *gloſ. in verb. diffinitiva, & in l. qui reſtituere, ff.*
20 *de rei vendic.* bene *gloſ. in* § *ad excludendas, in auth. de litigioſis, in verbo interloquutionibus*, & in propriis
terminis, quod hæc decreta fieri ſolita per S. C. quod
conventi ſolvant tertias, dicantur interloquutoria, &
non diffinitiva, fundat plenè *Reg. Rovit. in pragmat. 1. de aſſiſtent. bonor.* in ultima impreſſione, poſt *princip.*
qui ex hoc infert, quod de dictis decretis, tanquàm interloquutoriis,
non committitur appellatio in S. C.
quando talia decreta fiunt per M. C. prout committuntur
appellationes à ſententiis diffinitivis, ſed tantùm
21 providetur, quod M.C. verbum faciat in S.C. licet hoc
non ſimpliciter admitterem, ſed tantum in eo caſu, in
quo non dubitatur de validitate, vel invaliditate inſtru-
22 menti, vel de credito vel de aliis exceptionibus adverſus
inſtrumentum. ſed tantùm ſi debet reſcindi ob tertias,
ſeu annatas non ſolutas, quia tunc cum judicium
dirigatur ſuper reſciſſione contractus, dict. decretum,
quod ſolvat tertias, eſſet mere interloquutorium, quan-
23 do vero ex dict. decreto exceptiones ſolutionis invaliditatis,
vel ſimulationis, nullitatis, aut aliæ ſimiles rejicerentur,
tunc non mere interloquutorium diceretur,
ſed quædam tertia ſpecies, inter interloquutorium, &
diffinitivum, ut rectè diſtinguit *Guid. Pap. decision. 12.*
quod ubicumque præceptum Judicis de ſolvendo paſſat
præjudicium negotio principali, tunc interloquu-
24 torium habet vim diffinitivi, ſecundum *Bart. in leg. Titia, ff. de accuſat.* ubi quod à tali præcepto de ſolven-
25 do debeat appellari, quod etiam notat *Ranchin. in annot. ad d. deciſ. Guid. Papa.*

Ex quibus apparet reſponſio ad ea, quæ in contrarium
pro parte Conventi ponderabantur, quia aut dicimus,
prædictum præceptum fuiſſe merè interlocutorium,
quia in hoc judicio tractabatur de reſciſſione cõtractus,
ob tertias non ſolutas, aut vero, quando eſſemus
in caſibus in quibus exceptiones oppoſitę rejicerentur,
haberet vim diffinitivæ, in utroque caſu eſſet admittenda
exceptio inventarii, etiam ad impediendam decreti
exequutionem, cùm terminus 30. dierum, in *Reg.*
26 *Pragm.* diffinitos, loquatur de ſententiis, & decretis diffinitivis,
non autem de interloquutoriis, habentibus vim
diffinitivæ, & ideo tanquam exhorbitans à jure communi,
non debet extendi ad caſum non expreſſum, ut
27 habetur per *Franch. conſil. 85. numera 72. Jul. Clar. in* § *fine quæſt 89. verſic. ſed quaro, nunquid, & Afflict. deciſ. ultim.* & regula tradidit *Villagut. in tract. de extenſ.*
28 *leg. correct. & pœnal ſimul. in princip. Decian. tract. crim. lib. 9. cap. 31.* & quod neque ex identitate, ſeu majori-
29 tate rationis extendi poſſit, maximè in pœnalibus, fuiſſe
deciſum in S. C. refert *Reg. Rovit. in pragmat. 1. de aſſaſſin.* ſub *numera 49.* quod etiam nonnullis rationibus
corroborat *numero quinquageſimo, cum ſequ.* quod
quidem videtur abſolutum ex alia *pragmat. 4. cap. 18. de dilat.* ubi, quando voluit comprehendere decreta,
quæ ſunt interloquutoria, etiam, quod habeant vim
diffinitivi, hoc expreſsè dixit, immo ex dict. *Pragmat.*
apparet, quod idem diſponitur de decreto interloquutorio
quod de diffinitivo, ſtatuendo, ut non poſſit dici
de nullitate ipſorum, niſi infrà ſex dies poſt ipſorum
notificationem.

Ad ſecundum verò objectum facilis fuit reſponſio:
30 non eſt enim neceſſaria citatio pro creditoribus incertis
ad ſolemnitatem inventarii, nam poteſt fieri, vel per
edictum, vel per proclama, ut per *Gayl. pract. obſerv. 17.*
ubi etiam *Bernard. Greves num. 30. Minſing. centur. 2. obſervat. 47. & Marant.* magnus practicus, in ſuo *Spec. parte 6. in ver. rectè conſpiatur citatio, num. 98* Ex qui-
31 bus die 1 Martii 1639. ad mei relationem fuit communi
voto determinatum eſse procedendum ad diſcuſſionem
inventarii, penes Act. Magiſtr. de Avitabile, &
quamvis prædicta de jure procedant, tamen tantò magis
erat in hac cauſa determinandum, nam erat negotium
valdè antiquum.

OBSERVAT. IN DECISIONE XCVI.

SVMMARIVM.

1 *Præcepta ad minus dua fiunt debitori, quòd ſolvat tertias ante ſententiam reſciſſionis contractus.*

2 *Solutio intelligitur facta in cauſam capitalis, ubi tertia non ſunt liquidata, intellige. ut num. 3. 4. & 5.*

Deciſio Domini Regii Marchionis, Torelli at. *quando procedere poſſit, d. num. 2. 3. 4 & 5.*

6 *Exceptio diſcuſſionis inventarii, intra quod tempus opponi debeat. & eſt modificativa.*

7 *Inventarium exhibere debet hæres realiter apud acta, & non ſufficit, indicare Notarium, qui illud confecit, & ita deciſum adducitur, num 8.*

9 *Creditores & legatarii quomodò & quando citari debeant in confectione inventarii, & quid, quando ſunt abſentes, ut n. 10. 11. & 12.*

12 *Abſentes, qui dicantur.*

13 *Reſtitutio in integrum minori conceſſa, prodeſt cohæredi majori.*

14 *Hæres, pendente confectione inventarii moleſtari non poteſt à creditoribus, & legatariis, ſic etiam intrà novem dies luctus.*

Succumbens in exceptione propoſita, cenſetur etiam ſuccumbere in curſu termini, & ita judicatum traditur, ibidem.

1 QUando agitur de reſciſſione contractus ob tertias
non ſolutas, de æquitate Sact. Conſil. fiunt ad
minus duo præcepta, ſive decreta, quod debitor ſolvat
tertias infrà menſem, vel infrà minus tempus, Judicis
arbitrio, aliàs providebitur ſuper reſciſſione petita,
ut probat, & de conſuetudine teſtatur Dom. meus
hic numero decimo quinto, & decimo ſexto, ſed ſi debitor
tertias non ſolvit, Judex profert ſententiam reſciſſionis
contractus, ſecundum formam per nos traditam
deciſ. 21. numero undecimo, quæ quidem ſententia dicitur
reſciſſionis, non autem reſolutionis contractus, &
reſcindit ex nunc, non autem ex tunc, ut loquit *Dom.*
2 *Praeſ. Merlin. cent. 2. controv. forenſ. cap. 50. num. 40.* qua
reſciſſione ſequuta fuit dubitatum, an ſolutio facta creditori,
intelligatur in cauſam capitalis, vel tertiarum,
de quo articulo longo calamo ſcripſi in *dec. 21. à nu. 4.*
per 19. ubi contra *d. deciſ.* fundavi, tertiis adhuc non liquidatis
per Judicis decretum, præcedente tamen calculo,
vel ſaltim illis non calculatis, ſolutionem intelligi
factam in cauſam capitalis, quod erat liquidum, non
autem tertiarum illiquidatarum, verum *d. deciſ. 21. D.*

3 mei ſubſtineri poſset, ubi liquidatio ſopervenìat poſt ſolutionem, tunc enim retrotrahitur, & operatur, ac ſi ab initio ante petitionem facta eſset ut probat *Coſta de retrotrahi.cap.8.caſu 9.nu.10* ea ratione adducta *nu.11.* quia liquidatio eſt declaratio, quæ retrotrahitur ad principium actus ca *Fe.er.Scot.reſ.6.lib.3.nu.2.* quod tamen limitatur, ſi appellatum ſit à decreto liquidatio-
4 nis intereſſe, ſive tertiarum, eo enim caſu appellatio impedit retrotractionem, *Caeber.dec.145.in fine*, quem refert, & ſequitur *Coſta ibid.num.17.* qui *num.18.cum ſeq.*
5 declarat quomodò intelligatur *deciſ.o Rota 271.num.2. par.1 in noviſſ.* quod ſententia liquidationis non admittit appellationem, imò quando admittitur retrotractio, non procedit in præjudicium tertii, ut ex *Menoch. conſil.858.nu 1.lib.9.* tradit *Coſta, ubi ſupra nu.14.* quod pariter comprobat *n 30.* citans *Riminn conſ 8.nu.79. & ſeqq.lib.*, & ſic *deciſ 21* D.mei procedere poteſt inter debitorem, & creditorem ſecus ubi tertius, & ſic alius habet etiam intereſse, quia ſua intereſt, ſolutionem factum intelligi in cauſam capitalis ad evitandum curſum uſurarum ut ipſe tanquam poſterior ſatisfieri valeat, ſatisfactis tertiis debitis, ac non liquidatis primo creditori, cui eſt facta ſolutio; & hoc caſu procedunt dicta per me, *ibi*, & *hic* ut ſuprà.

6 Verum, ſi antè ſententiam reſciſſionis debitor adverſus primum decretum, ſive præceptum, quod ſolvat tertias opponat exceptionem diſcuſſionis inventarii, ipſa tamen triginta dies à die intimationis juxta *Reg. pragm.4.c.25.de dilat.* cum talis exceptio inter modificativas connumeretur, ut poſt D meum *nu.5.* tradit *D. Prat.c.5.n 26.lib 2.diſcept.forenſ.* impedit decreti executionem, ex traditis per D.meum à *num.1.* per 21. qui ſic deciſum refert *nu.31.*

7 Illudque inventarium hæres exhibere debet cum effectu apud acta, ita ut non ſufficiat, indicare Notarium, qui illud confecit, *c. cum dilecti, de fide inſtrum.* ſic etiam inquit *D.Thor.voto 39.n.1.lib.1.* & melius probat *Grat. lib.5.diſcept.forenſ.cap.981.num.4.* quia productio inventarii debet eſſe realis, non autem verbalis, *Caſtar. deciſ.Genua 31.n.3.verſ. contrarium tamen verum, Bald. conſil.110.lib.1.* ideoque allegatio non juvat, aliud enim eſt, inventarium producere, & aliud allegare, *l.1.§.edenda ſunt omnia, ff.de edend l.produc.ff de teſtib. & l.non ex omnibus, ff.de arbitr.* ſequitur *Gratian.ibid nu.26.* ad inſtantiam enim creditoris, hæres tenetur reddere ratio-
8 nem de bonis inventariatis, ut probat *nu.27.& ſeq.* ideoque in cauſa hæredum Franciſci Capaſſi cum hæredibus Januarii Longo quamvis per d de Longo fuiſset oppoſita exceptio diſcuſſionis inventarii & fuiſset domi proviſum per *D.Conſil Varelam* quod exhibeant d. inventarium, & fuiſse replicatum, non teneri ad d. exhibitionem, ſed ſolum indicare Notarium, prout indicaverunt. tamen fuit, oppoſitis non obſtantibus ordinatum ſimiliter domi, quod exhibeant, alias contra ipſos exequatur, à quo decreto cum fuiſset appellatum ad S. R. C. facto verbo in eo, fuit confirmatum decretum prædictum, etiam in gradu reclamationis interpoſitæ per viam reſtitutionis in integrum, in Banca Jovenis, tunc de Vendicto. Cujus autem ſumptibus hæres inventarium producere teneatur tradit *Theſ lib.1.q.forenſ. q.10.n.10.* ubi cum diſtinctione deciſum tradit.

9 Ut autem inventarium proſit hæredi, neceſse eſt, quod creditores certi & præſentes citentur perſonaliter vel domi, aut eorum legitimi Procuratores, incerti autem citantur per aliam citationem, contra incertos per edictum expeditam, ut in praxi ſervatur in M. C.V. & docet D.meus *nu.13* & comprobat *D. de Marin. cap. 111.lib. 2. quotid. reſolut.* legatarii autem citari debent
10 perſonaliter, vel domi, vel eorum Procuratores, non autem per proclama, ſive per edictum, cum ſint certi, *Valoſc.dec.50.n. 1. lib. 1.* aliique quos ſequens adducit *D. Caren.reſolut 21.num.1.pract.car.reſol.* quæ concluſio
11 fallit, ſi ſunt abſentes, *Seraph.deciſ.372.num 4.part.1.* intellige tamen, ut non dicantur abeſſe, ſi ſint ſub eadem jurisdictione, *Roland.a Valle de inventar.quæſt.95* ſe-
12 quitur *D.Carena ibid.n.3.* hinc dixit *D Novar.dec.1..n. 5.ex D.de Franch.dec.516.nu.14* quod creditor exiſtens in Civitate Beneventana, ea quo ſub alia juriſdictione reperitur, citari ſpecialiter non debet.

13 Reſtitutio autem in integrum conceſsa minori adverſus omiſſum inventarium, prodeſt etiam majori cohæredi ut fundat *Pariſ.conſ.65.num 59.volu.3.* quod tamen communiter reprobant, ut per *Phanu. de invent. par. n.31, Niger.Cyriac.controv.204 num.12.lib.2. controv.forenſ Rot Roman.* apud *Coccin.dec.219.n.7.& ſeqq.* ubi latè reprobat *Pariſ.* ut refert, & ſequitur *D. Carena reſol 30.n. 1.*

14 Et ſicut hæres cum beneficio legis, & inventarii, pendente illius confectione non debet moleſtari, ita pariter intra novem dies luctus, quamvis inventarium, adhuc non confecerit, ſic etiam frater defuncti, nec ejus affines, agnati, aut cognati, *§.funerum, auth ut nem de appell.cognoſ.Grat.c.243.n.16.lib.2.diſcept.forenſ.D.Carena reſol.80.per 101.*

15 Tradit etiam D.meus *num.10.* quod ſuccumbens in exceptione oppoſita, cenſetur ſuccubuiſse in curſu termini, ei dati, ad quod poſt *Bart.in l.contra majores, C. de inoffic.teſt.* allegat *D.Reg.Revert. deciſ.18* quod etiam cenſuit *D.de Fran dec.327.n 3.& 4.* & noviſſime *D.de Marin.c.310.n.3.lib.1.quotid.reſol.* & ita fuit Collaterale Conſilium determinatum in cauſa D.Principiſſæ Buteræ cum D.Comeſtabulo Columna cujus partes *Ego* tuebar, de anno 164. ut in proceſsu, penès Anaſtaſium Regium à mandatis Scribam.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Fructus percepti ab uxore ex bonis quond. viri præmortui, an, & quando computentur in ſortem capitalis dotis, ſibi reſtituendæ ab illius hæredibus.

SUMMARIUM.

1 *Fructus percepti ab uxore vel ejus hærede ſoluto matrimonio ex bonis viri, donec dos ſolvatur, non computantur in ſortem, niſi quatenus excederent intereſſe dotis, ubi ſi pecunia ſoluta fuiſſet, converti potuiſſet in emptionem annuorum introituum.*
Sed contrarium, n.6.
Intellige ubi mulier eſſet inops, & non haberet undè ſe aleret, n.10.
Sed contrarium, n.11.
Declara, ut n.15.& 16.
2 *Fructus percepti per virum ex pignore retento pro dote, compenſantur cum uſuris dotalibus.*
3 *Fructus percepti ex re fructifera, jure pignoris per creditorem retenta, extenuant ſortem.*
Amplia quamvis res traderetur per debitorem creditori pro executione ſententia, dummodo loco pignoris, num 4.
Item amplia, quamvis adeſſet pactum inter debitorem & creditorem, nè in ſortem imputentur, n.5.
7 *Uxor percipiens fructus ex bonis viri, donec dos ſibi reſtituatur, illos in ſortem computare tenetur, quamvis vir gravaſſet hæredem, aliud annuum ſolvi, donec fieret dotis reſtitutio, & n. 18.*
8 *Statutum permittens, ſoluto matrimonio aliquid annuum uxori ſolvi, donec dotis fieret reſtitutio non eſt ſervandum.*
Sed contrarium, n.9.
13 *Vidua licitè poteſt ex cauſa damni emergentis, & lucri ceſſantis, aliquid ex bonis viri percipere, donec fieret dotis reſtitutio.*

14 *Occaſio*

14 *Occaſio implicandi pecuniam ad lucrum, a ſit ſufficiens,*
ut vidua, pendente dotis reſtitutione al quid loco in
tereſſe ex bonis viri percipere poſſit.

17 Text. in c. ſalubriter, de uſur. *declaratur.*

18 *Privilegium, quod vir poſſit exigere uſuras ob dotes non*
ſolutas, non tranſit in hæredem.

19 *Donatio inter virum, & uxorem morte confirmatur.*

DECISIO XCVII.

IN cauſa Franciſci Antonii Albanenſis cum Jo. So-
recce, hærede quondam Angelæ Sorece, fuit dubita-
tum, utrum fructus percepti per uxorem ex bonis viri
præmortui, per eam retentis loco pignoris, & hypothe-
cæ, quoufque ſibi in pecunia conſiſtentes ab hæredi-
bus viri reſtituerentur, debeant computari in ſortem,
ita ut per perceptionem fructuum dos remaneat extin-
cta. Pro hæredibus mulieris conſiderabatur magna
æquitas, quia ſi ipſi perceperunt fructus, è contra hæ-
redes mariti non ſolverunt pecuniam, quæ utique ſi
fuiſset ſoluta, potuiſsent eam convertere in emptio-
1 nem; maximè in hac Civitate ubi paſſim reperiuntur
venditores annuorum introituum, ex quibus introiti-
bus recip. rent forſan majorem quantitatem, quam ex
fructibus rei pignoratæ, quod probat *Fachin. controv.*
jur. lib. 3. cap. 101. & deberi in ſortem imputari illud, quod
excedit intereſse dotis, habetur per *gloſs.* per illum *text.*
in l. Titia, ff. ſolut. matrim. quod ſatis apertè tenet
Bald. in auth. ex qui, Cod. de bon. author. judic. poſſid. nu-
mero 3. *verſic. quære, mulier*, ubi dicit, quod ſi mulier
fuiſset miſsa in poſſeſsionem pro quantitate dotali poſt
annum luctus, quod fructus non extenuant ſortem, niſi
quatenus excederent probabiles fructus dotis, ita intel-
2 ligendo *text. in d. l. Titia.* Secundò hoc probatur ex *tex.*
in c. ſalubriter, & ibi DD de uſur. ubi fructus percepti
per virum ex pignore retento pro dote, compenſantur
cum uſuris dotalibus; ſicuti enim viro uſuræ, ſi dos ei
non ſolvatur, ita etiam mulieri ſoluto matrimonio de-
bentur, quod argumentum eſt doctiſſimi *Navarr. in*
cap. ſi fœneraveris 14. *q.* 3. *n.* 67. quem refert *Fachin. con-*
trov. jur. d. lib. 3. *c.* 101.

3 In contrarium verò facit, quia regulariter fructus
percepti ex re fructifera, jure pignoris per creditorem
retenta ſortem extenuant, ut habetur ex *text. in l.* 1. *Co-*
dice de diſtr. pignor. leg. ſi dominium, Cod. de pignoribus
leg. ex prædiis Cod. de uſur. cap. 1. *& cap conqueſtus eod.*
tit. quod procedere, etiam ſi res tradatur à debitore cre-
ditori pro executione ſententiæ, dummodò tradatur
4 loco pignoris, habetur ex *Afflict. decis.* 373. imò, quod
non poſset paciſci, nè in ſortem computentur, quia eſ-
ſet permittere uſuras, quod à jure eſt prohibitum, *Abb.*
5 *conſil.* 39. *nu.* 6. *volum.* 2. *Rubeus conſil.* 55. *Peregrin. conſil.*
100. *nu.* 15. *vol* 1 *& conſ.* 70. *nu.* 3. *vol.* 4. *Scacc. de camb. q.*
1 ſub *n.* 315 *Alex. conſ.* 31. *n.* 5. *volu* 6. *Negruſant. de pign.* 5.
membr. 8. *par. n.* 10.

6 Et propiùs accedendo ad caſum dicebatur, quod
etiam in muliere, vel ejus hærede, quæ retinuit rem
fructiferam hæredum viri, quod extinguet dotem, in
pecunia conſiſtentem, probatur, quia de jure communi
poſt annum regulariter, nec alimenta, neque intereſſa
debentur, *Imol. in leg. divortio, in princip num.* 6. *ff. ſolut.*
matrim. Gagnel. in leg. cur ubi. num. 17. *C. de action. empt.*
Plot. in l. ſi quando, §. 1. *num.* 87. *C. undè vi, Covar. lib.* 3.
var. reſol. c. 1. *nu.* 3. *verſ.* 6. *Sanchez de matrim. lib.* 7. *diſp.*
87. *num.* 30. *verſic. quia tantùm, Cordub. in leg. ſi quis à*
liberis, num. 127. *ff. de liber. agnoſcend. Molin. lib.* 4. *de*
primog. c. 1. *num.* 5. *Michael de Palac. de contract. lib.* 4. *c.*
5. *concl.* 9. latiſſimè *Giurba in Conſuet. Meſſan. c.* 15. *gloſ.*
1. *par.* 1. *n.* 25. *verſ. niſi inops ſit, Pellic. ad Conſuet. Averſ.*
q. 9. *nu.* 193. *Rebell. de oblig. inſtit. par.* 2. *lib.* 6. *tit. de reſtit.*
dot. poſt ſol. matr ſect. 1. *q.* 11 *n* 8. *verſic. quarta concl. Mo-*
lin. de contr. diſp. 382. *nu.* 4. *verſ. interim, Hodiern. in ad-*
dit. ad Surd. in dec. 340. *Roder. de ann. redit. lib.* 3. *q* 8. ſub
nu. 20. cum *ſeqq. Leſſ. de juſt. & jur. lib.* 2. *c.* 20. *dub.* 16. *nu.*
143. ſub *tit. de mutuo, & uſuris*, & pro hac opinione ſcri-
pſerunt *Paul. de Caſtr. conſ.* 429. *nu.* 4. *vol.* 1. *Crav. conſil.*
189. *verſ. ſextus caſus, nu.* 7. *Alex. conſil.* 74. *&* 147. *vol.* 5.
Valaſc. conſult. 8. *num.* 4. *vol.* 1. videndus omnino *Lanar.*
conſ. 86 *n.* 2. *Surd. d. conſ.* 194. *n.* 16. *& conſ.* 143. *n.* 23. *Ber-*
taz. conſ. crim. 227. *num.* 1. *Menoch. conſ.* 8. *num.* 20. *ad fin.*
& conſil. 703. *num.* 16. *Bart. conſ.* 128. *Abb. conſil.* 39. *vol.* 1.
Corn. conſ. 71. *num.* 7. *vol.* 4 *Gabriel. conſil.* 151. *num.* 1. *Pe-*
rez. conſ 100. *vol.* 1. *Bero. conſ.* 57. *num.* 9. *lib.* 2. *Ruin. conſil.*
53. *num.* 13. *&* 24. *lib.* 2. *Iacob. Mandell. de Alba conſil.*
27. *num.* 1. *Remiald. conſ.* 245. *nu.* 51. quod latè compro-
bat *Barboſa in l.* 2. *par.* 1. *nu.* 40. cum *ſeq. ff. ſolut. matrim.*
ubi acerrimè hanc quæſtionem defendit, *Surd. de*
alim. qu. 45. *num.* 12. *Cavalc. de uſufruct. mul. relict. num.*
107. *Ioan. Bapt. Coſta de remed. ſubſid. remed.* 106. *num.*
10 *Cancer. var. reſol. c.* 9. *num.* 95 latè etiam *Molignat. in*
tract. de retent. cap. 28. *per tot.* & alii copioſè allegati
per *Giurb. in Conſuetud. Meſſan. d. cap.* 15. *part.* 1. *nu.* 23.
& pro hac opinione fuiſse judicatum, habetur ex *Affl.*
decis. 284. *Theſaur. decis* 42. *Rot. Bonon Diverſ. dec.* 8. *nu.*
15. *Seſſe decis. Aragon.* 63. *num.* 26. *Mantic. decis. Rot. Ro-*
man. 171. *Thorus in Compend. decis. tom* 1. *in verbo inter-*
eſſe, latiſſimè etiam *Conſtant. Roger. in tractat. de dote*
quæſt. 16. *num.* 6. ubi etiam admonet mulieres, ut non ſint
avidæ in retinendo bona viri loco pignoris, quouſque
dos ipſis reſtituatur, quia debent eſse ſollicitæ, adeundo
Judicem, & petendo adjudicationem, alias ipſis impu-
7 tandum eſt, ſi fructus dotem extinguant, quia cenſetur
cum illis voluiſse compenſare & ſe ſatisfacere, quod
procederet, quamvis teſtator hæredem gravaret, ut quid
annuum ſolvat, donec dotem reſtituat, quia eſset per-
mittere uſuram, & eſset in arbitrium mulieris, dotem
petere, & exigere, ut ex *Bart. in l.* 3. *§ fin. ff. de ann. legat.*
& aliis hoc probat *Giurba in Conſuetud. Meſſan. d.*
cap 15. *parte prima, numero decimo nono*, & ſic etiam, ſi
extaret ſtatutum, quod ex cauſa dotis non ſolutæ quid
annum ſolvatur, prout eſt Conſuetudo in hac Civitate,
8 de qua per *Franch. deciſion.* 489. *numero* 1. *&* 2. quia eſ-
ſet permittere uſuram, contra *text. in clem.* 1. *de uſur.*
ubi *Ioan. de Lignano* concludit, non valere tale ſtatu-
tum, quem ſequitur *Plot. de in lit. juran. §.* 15 *num.* 38. &
in *l. ſi quando, nu.* 470. *C. unde vi, Covarr. var. reſol lib.* 3.
cap. 1. *nu.* 2. & aliis relatis hoc benè probat *Barboſ in l.*
part. 1. *num.* 43 *ff. ſolut. matrim.* ubi in contrarium facit de
noſtra Conſuetudine, ac etiam de Conſuetudine Regni
Franciæ, relata à *Petr. Greg. in ſyntagm. jur. lib.* 9. *capite*
22. *num.* 5. *Molin. de contract. diſput.* 322. *num.* 7. uſque ad
9 *fin.* licet contrarium, quod paciſci poſſit, & quod valeat
tale ſtatutum, teneat *Navarr. tom.* 2. *decret. cap.* 17. *nu.*
213. *in fin.* & in *comm. de uſur.* 21. *notab. num.* 68. *Caetan.*
2. 2. *q.* 78. *art.* 2 *Molin. in d. diſput.* 322. *num.* 8. *Mexia*
de taxa pan. concl. 2. *num.* 82. *Petr. Gregor. in d. ſyntagm.*
jur. d. lib. 9. *cap.* 22. *nu.* 5. *Rot. Bonon. in d. dec.* 8. *num.* 96. *in*
noviſſ. divers. Maroſcot. var. reſol. lib. 2. *reſol.* 83. *nu.* 53. &
alii copioſè alleg. per *Giurba in Conſuet. Meſſan. d. cap.*
15. *p.* 1. *n.* 36.

10 Quamvis prædicta concluſio limitari ſoleat quan-
do mulier eſt inops & non habeat undè ſe alat, ut ha-
betur ex *gloſſ.* 2. *in d. l. divortio, ff ſolut. matrim.* ubi *Iaſ.*
qui ab hac opinione, dicit, non eſſe recedendum in
judicando nec in conſulendo, *Vinc. de Franch. in dicta*
decis. 489. *Grat. diſcept. forenſ. cap.* 143. *nu.* 8. *& cap.* 240.
num. 20. *Cavalc. dec.* 26. *num.* 25. *parte* 3. *Sfort. Odd. conſil.*
75. *Sot. de juſt. & jur. lib.* 6. *quæſt.* 2. *articul.* 2. *Theſaur. in*
dicta deciſ. 43. licet huic opinioni contradicat *Barboſ.*
in d. l. 2. *p.* 1. *n.* 41. ubi tenet, quod ſola paupertas non ſuf-
ficiat, ſed oporteret, quod mulier faciat totum poſse ad
11 dotem recuperandam, quod etiam confirmat *Alexand.*
Trentacinq. var. reſolut. tit. de matrim. reſolut. 6. *num.* 2.
Roderic. de ann. reddit. lib. 3. *quæſt.* 8. ſub *num.* 10. *Covar.*
var. reſol. lib. 3. *cap.* 1. *nu.* 3. *verſ.* 6. Immò quod nec poſſit
12 maritus aliquid requirere, pendente dotis reſtitutione

conſuluit *Anchar.conſ.93.* non enim permittitur uſura,
13 paupertatis ratione. *cap. ſuper eo, de uſur.* verum, quod
poſſit vidua pro intereſſe damni emergentis, aut lucri
ceſſantis non ſolutæ dotis aliquid exigere, & in pactum
deducere poſt *Neguſ.* tenet idem *Roderic. in loc. pro-*
xim è cit. verſ. non negamus.

Ex quibus quamvis dura, & intricata ſit hæc quæſtio,
& articuli reſolutio cùm ex una parte conſideretur
æquitas, pro alia vero parte juris rigor. Attamen die
11. Decembris 1634. judicavimus in hac cauſa in S.C.
ad relationem doctiſſimi viri Andreæ Provenzalis, fru-
ctua compenſari in ſortem, in Banca Cioffi, nunc Pli-
14 nii Juvenis S.C. Act. Mag. fuit enim conſideratum,
quod quamvis ob paratas emptiones annuorum introi-
tuum, frequenteſque occaſiones implicandi pecuniam
ad lucrum aliquid teneant, probari intereſſe, tamen hoc
non poteſt iſtis temporibus locum ſibi vendicare, expe-
rientia enim quotidie nos docet, non ſic de facili, repe-
riri tutas emptiones, inſuper, quamvis prædicta facilitas
implicandi hodie quoque procederet, tamen regula in
ſe non eſt vera, & mordicùs contrariam ſententiam de-
fendit *Roderic. de ann. reddit. lib. 3. qu. 8.* ſub *num.* 20.
verſ. ſed in praxi, ubi dicit, quod quamvis in praxi ſo-
leant Judices. Viduæ dotis non ſolutæ poſt moram in-
tereſſe abſque illius probatione propter redditum fre-
quentiam adjudicare: tamen hæc praxis periculoſa ei
videtur, & vix jure defendi poteſt, & iniquam ſibi
fuiſſe viſam, teſtatur *Bologn. in l. unic. C. de ſentent. quæ*
pro eo, quod intereſt numer. 127 Rurſus conſiderabatur,
quod quamvis prædicta contraria opinio procederet,
quod poſſet hoc practicari in hac civitate, ſecùs vero
15 in parvo Oppido, in quo erat facienda dotis reſtitutio,
nec eſt curandum de *Fachin. controv. jur. dict. lib. 3. cap.*
101 loquitur enim, quando adeſt mulieris interpellatio,
ut declarat verſùs *fin. in litera A* Nec obſtabit *gloſ. in*
dict. l. Tutia, & Bald. in auth. et qui, Cod. de bon. auth. ju-
dic. poſt. num. 39. quia doctrina *Bal* communiter rejici-
16 tur, & propterea eam ſalvare nititur *Bald. Novell. de*
dote parte octava, privileg 22. ut procedere poſſit, quan-
do mulier fructus conſumpſiſſet pro oneribus ſui vi-
ctua, & aliud non habebat, ex quo alimenta pro ſe, & ſua
17 familia perciperet, quod etiam advertit *Barboſ. in d. l.*
2. *in princ. part. 1. nu. 40 in fin. ff. ſolut. matrim.* Nec etiam
obſtat diſpoſitio *text. in d. cap. ſalubriter*, quia eſt caſus
ſpecialis, quando maritus, cui dos fuit promiſſa ſubſti-
net onera matrimonii, & proinde, non poteſt ad alios
caſus trahi. Et tandem fuit conſideratum in caſu, de quo
agebatur, quod non erat mulier, quæ res fructiferas lo-
co pignoris recepit, ſed hæredes mulieris, in quibus ceſ-
ſant multa conſiderata ad favorem mulierum, & in ter-
minis, quod privilegium in caſu prædicto competens
viro, non competat ejus hæredibus probat *Cacher. dec.*
18 132. *num.* 19. ubi tenet, quod licet vir non impediatur exi-
gere uſuras, ob dotis non ſolutionem, quamvis longo
tempore eas non petierit, hoc tamen non procedit in
ejus hæredibus, ſic conciliando opiniones contrarias,
& ante eum hoc tenuit *Rom. conſ.* 517. *num.* 16 & in *leg. ſi*
inſulam, §. uſuras, ff. ſolut. matr. num. 16. *Franch. Balb. de*
praeſc. in 1. parte 3 par. quaeſt. 10. num. 17. Boer. deciſ. 196.
Ioan. Lopez in cap. per veſtra. §. unum tamen, de don. in-
ter vir. & uxor. Caſſan. in Conſuetud. Burg. rubr. 4. § 23.
Gramm. deciſ. 103. *numer.* 28 *Menoch. de praeſumpt. lib.* 3.
praeſumpt. 25. *nu.* 6 & ita intelligunt *text in l. ſi vir. uxor.*
ubi *Bart. & Salyc ff. de don. inter. vir. & uxor.* quidquid
in contrarium videatur concludere *Barboſ. in l. quæ do-*
19 *tis. numero* 29. *ff. ſolution. matrimon.* dùm tenet, quod iſta
donatio, ſive remiſſio intereſſe dotis, non poſſit conſi-
ſtere inter virum, & uxorem, tanquam inter perſonas
prohibitas, quia regula eſt in jure ſatis nota quod quam-
vis valida non ſit donatio inter virum, & uxorem, atta-
men morte confirmatur, & proindè rectè deciſum re-
fert *Cacher.* in Senatu Pedemont. in *d. dec.* 132. quod du-
rante vita poteſt vir petere hoc intereſſe, quamvis longo
tempore non petiiſſet, ſecus tamen in morte ab ejus
hæredibus.

Prædicta autem non procederent in hac Civitate, ubi
adeſt *Conſuet.* incip. *Viro moriente, tit. de jur. dot.* in qua
certum intereſſe taxatur, quouſque dos reſtituatur, de
qua per *Franch. in dec.* 338. & 489. quia tunc militarent,
quæ ex *Navarr. Caietan.* & aliis ſuprà fundavimus.

OBSERVATIO IN DECISIONE XCVII.

SUMMARIUM.

1 *Fructus per viduam percepti, ex bonis viri loco pigno-*
ris repoſentis, compenſantur cum ſorte principali do-
tis.

2 *Emptiones paratæ ſemper ſunt in Civitate Neap. & n. 3.*
contrarium, n. 4. intellige, ut n. 5.

6 *Intereſſe dotis debetur viduæ, quæ recepit dotem, abſ-*
que proteſtatione intereſſe illius, & ita deciſum addu-
citur.

7 *Legatum alimentorum, per virum uxori factum, an com-*
penſetur cum intereſſe dotis, & antephati, & nu. 8. 9.
& 10. ubi deciſio traditur.

11 *Dos conſiſtens in annuis introitibus, quo tempore reſtitui*
debeat, & deciſione refertur.

12 Dom Joſeph Magaldus, *laudatur, & ejus mors enun-*
ciatur.

DIſcuſſo ad partes articulo, tam de juris rigore,
quàm de æquitate, fuit per S.R.C. determina-
1 tum, fructus perceptos per viduam ex bonis ejus viri,
loco pignoris retentis, compenſari cum ſorte princi-
pali, ſive capituli dotis ſibi reſtituendæ, ut refert D.
meus *hic num. 13. verſ. ex quibus*, quæ deciſio compro-
bat ex dictis per *D. Merlin. in tract. de pignor. & hypo-*
thec. lib. 3 tit. 1. quaeſt. 23. num. 38. ac *lib. 5. titul. 1. quaeſt.* 45.
videndus eſt etiam *D. Hodiern. lib. 1. controv. forenſ. cap.*
17. *num.* 53. ſub prælo exiſtente. Inter rationes autem ad-
ductas. & per Dom meum relatas, ea præcipua fuit, ut
2 quamvis in hac Civitate Neap. paſſim reperiantur pa-
ratæ venditiones, ſive emptiones annuorum introituum,
ad tradita per *D. Conſil. Theodor. alleg.* 45 *num.* 30. fre-
3 quenteſque occaſiones implicandi pecuniam ad lu-
crum, ita ut ex hoc ſolum probari intereſſe certum ſit,
& proindè ex dictis introitibus, & lucris vidua recipe-
ret majorem quantitatem, quam ex fructibus dictorum
bonorum viri, ut teſtatur D. meus *numer.* 14. Attamen
4 contrarium ſubſtinet *Roderic. de ann. reddit. lib. 3. qu.*
8. ſub *num. 20. verſ. ſed in praxi*, & quatenus emptio-
nes paratæ eſſent, id non procedit noſtris temporibus,
non enim de facili tutæ emptiones reperiuntur. ut de-
clarat *ibidem*, D. meus, ideoque dixit *D. Reg. Rovit. de-*
5 *ciſio. 35. num.* 16. quod etſi emptiones ſemper ſint paratæ,
omnes tamen ſunt litibus involutæ & in dies ſuccedunt
decoctiones illorum, qui communi opinione ditiores
reputantur.

6 Habetur per D. meum *nu* 19. de remiſſione intereſſe
dotis, ideoque obſervabis, quod vidua recipiens dotem
ad hæredibus viri, nulla facta proteſtatione de illius in-
tereſſe ſibi debito, uſque ad diem ſolutionis dotis, non
ſibi præjudicat, ad tradita per *Gramm. dec.* 70. & per *D.*
Garz. à Toleto d. 108. & ita fuit deciſum per R.C.S. in
cauſa Duciſſæ Ariani uxoris Ducis Ariani Rebellis,
nam quamvis pro dote, & antephato fuiſſet facta, ac
acceptata adjudicatio, abſque proteſtatione intereſſe
decurſi; fuit tamen poſteà illud petitum, ac ceſſum me-
diante decreto dictæ R.C.S. ſub die 13. Octobris 1537;
fuitque liquidatum in duc. 1500. à die Rebellionis, quæ
fuit die 13. Octobris 1528 uſque ad diem adjudicationis
duc. 13333. t. 13. pro dotibus, & antephato factæ ſub die
3. Auguſti 1530. pro quo intereſſe fuit factum ei aſſigna-
mentum.

mentum,ut ex actis per me viſis in Banca Anelli Avellini, de cujus antephati reſtitutione ob mortem dictæ Duciſsæ *Ego* latè dixi *dec.98.* à *n.4.* cum *ſeqq.*

7 Hinc,dum D.meus *in fin.* hujus deciſionis agit ſimiliter de dotis intereſse,debito pendente illius reſtitutione, obſervandum pariter erit, quod legatum alimentorum per virum uxori relictum, non compenſatur cum

8 d.intereſſe dotis,& antephati,ſed utrumque debetur:licet enim *D.Rovit.conſ.25.lib.*1.conſuluerit,legatum alimentorum cenſeri factum animo compenſandi cum d. intereſſe,nihilominus contrarium probatur in *l.unic.§. ſciendum, C.de rei uxo.actio.* ubi,ſi maritus legat uxori, niſi expreſsè dicat,legare animo compenſandi cum dote,uxor conſequitur utrumque,alias legatum eſset eluſorium,& tamen debet eſse utile legatario *leg. Mevius,ff.de leg.2.*etiam ſi hæres duplici onere gravaretur, *l.Titia,§.qui in vero,ff.eod.Surd.de alim.tit.9.q.16.* per tot.nec ratio per *D.Rovit.*adducta *num.4.* militat,nam

9 contrarium ſubſtinet *D. Maria de ſucceſſ.legal.part.4. q.18.art.1.nu.64.*cum *ſeqq.*ubi opinionem *D.Rovit.*expreſsè confutat,nec pariter alia conſideratio tradita *nu.* 5.ſubſtineri poteſt, dum contrarium eſt verius, ut poſt

10 *Arest.*tradunt *Urſill.ad Affl.dec.359.num.1. & D.Conſil.*

* *de Bott.in Conſuet.*incip.*Viro mortuo,verſic.ſi maritus legavit,de jur.dot.* ideoque ſecundum hanc opinionem *Arestum Urſill. & de Bott.* fuit per S. R. C. judicatum in cauſa Joannæ Scodes cum Hæredibus Anelli Baſſi, die 9.Januarii 1629.referente *D.Conſil.Provenzalo,* in Banca de Martino, fuit enim deciſum, deberi dictæ Joannæ intereſse dotis,ac antephati legati à die mortis teſtatoris, allegata compenſatione alimentorum non obſtante.

11 Sed dubitari etiam contingit,an ſi duos conſiſtat in annuis introitibus, reſtitutio ſtatim fieri debeat, ita ut inter immobilia connumeretur,an verò poſt annum,& ſic uti mobilia judicetur,ſed quod inter immobilia habeatur,tradit *P.Moliſeſ.ad Conſuetud.Neap part.2.tit. de bonis.q.12 nu.9.& 1..lib 1* & ita determinavit S. R.

* C die 16.Aprilis 1602.in cauſa Joan.Tagliavia cum Jo. Antonio Pecoraro,in Banca de Ferraria, nunc de Speza,per hæc verba,v 3.

Per S.R.C. declaratum eſt,annuos introitus emptos de pecunia dotali duc.1100.capitalis, ceſſiſſe ac cedere à die mortis viri in beneficium dictæ Joannæ reliquos verò duc.100.dotales,nec non duc.650.pro antephato deberi poſt annum, ſervata forma Conſuetudinis quod ha-

12 bui ex *Repertorio* manuſcript.*D.Joſephi Magaldi,* qui hodiè Sabbathi 14. Octobris 1651. vitam cum morte commutavit communi omnium dolore,cujus animam in pace requieſcere credendum eſt,benè enim vixit.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Mulier, ſtante *Conſuetudine* hujus civitatis per matrimonium efficitur ſui juris, quid ſi nupſiſset ſecundum morem Procerum, & Magnatum.& an poſſit diſponere.vel ſubſtituere,& an ſaltem ſubſtitutio ſubſtineatur in vim pacti,ſi filia in capitulis matrimonialibus diſpoſitioni matris, quæ fecit ſubſtitutionem, ſe ſubſcripſerit.

SUMMARIUM.

1 *Filiafamilias de jure* Conſuet. *nubendo efficitur ſui juris,& n.24.*

Et quando id verum ſit n.6.

2 Conſuetudo *hujus Civitatis,per quam filiafamilias nubendo efficitur ſui juris,non procedit, quando matrimonium fuit contractum more Magnatum, etiam reſpectu diſpoſitionis.*

3 *Mulier contrahendo more Magnatum, nunquid poſſit ſubſtituere.*

4 *Filia nupta,de jure communi remanet in poteſtate,patris.*

Et teſtamenti factionem non habet, num.5.

7 *In dubio credendum eſt,partes voluiſſe contrahere ſecundùm id, quod ſolitum eſt.*

8 *Eo ipſo,quòd quis eſt de uno Quarterio, contrahendo cenſetur contrahere ſecundùm conſuetudinem illius Quarterii.*

9 Conſuetud. Neapol. *quarè dicantur leges in hac Civitate.*

10 Conſuet.*in ſcriptis redacta attenditur,ubi contrarium non reperitur diſpoſitum.*

11 *Mos Procerum, & Magnatum idem eſt,quod jus commune.*

Intelligeut n.18.21.& 26.

12 *Mulier attento more Magnatum decedens cum liberis,ſubſtituere nequit.*

13 *Quod legis diſpoſitione nullum eſt,per contrahentes confirmari nequit.*

14 *Renunciatio,ac remiſſio juris proprii non præſumitur.*

15 *Renunciare,idem eſt quod donare.*

16 *Nemo quæ ſuum eſt præſumitur velle jactare.*

17 *Renunciatio juris proprii non dicitur, ubi adeſt ignorantia.*

19 *Filii in antephato de jure communi ſuccedunt uti filii, & non uti patris hæredes.*

Limita ſecundum morem Procerum, & Magnatum, num.20.

22 Deciſion.Afflict.114.*refutatur ſtante* Conſuetud.Neapol.

23 *Filiafamilias nubendo ſecundum morem Magnatum, an efficiatur ſui juris.*

25 *Filiafamilias Neapol.nupta efficitur ſui juris per* Conſuet Neapol *& poteſt de bonis extra diſtrictum ad ſui libitum teſtari.*

27 Mos Magnatum c.3.*loquendo de patre, intelligit de patre mulieris, & non filiorum.*

28 *Mos Magnatum non eſt idem,quod jus commune Romanorum ſed idem,quod jus commune Francorum, & 30. & 31.*

29 *Mos in Magnatibus, & Baronibus fuit generaliter introductus per* Capit.Conſiderantes.

32 *Filiafamilias nupta, de jure Francorum non eſt in patris poteſtate.*

33 *Mulier attenta* Conſuet.Neap.*decedens cum liberis non poteſt niſi de decima diſponere.*

34 Capite decimo, Moris Magnatum *procedit in ſubſtitutione pupillari, non autem fideicommiſſaria, & num. 37.& 38.*

35 *Mater de jure communi pupillariter filio ſubſtituere non poteſt.*

36 *Verbum* quandocunque *in ſubſtitutione appoſitum, importat compendioſam.*

37 *Disjunctiva reſolvitur in conjunctivam.*

39 *Argumentum de majori ad minus, in jure validum eſt.*

40 *De abſurdo evitando validiſſimum eſt in jure argumentum.*

41 *Diſpoſitio nulla ex defectu poteſtatis,an poſſit à partibus in vim pacti approbari.*

42 *Renunciatio abſque certioratione non valet.*

Sed contrarium,ubi agitur de beneficio juris,nu.43.

Maximè ſtante juramento,num. 46.

Limita in muliere, num.41.

Contrarium,num.47.

Prima opinio verior,num.48.

44 *Lata culpa non caret qui leges ignorat.*

49 *Pactum,ut poſt mortem ad alium dos perveniat valet ſi ceſſat ratio publicæ utilitatis.*

50 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO

DECISIO XCVIII.

INter Illuſtriſſim. Ducem Nuceriæ Paganorum cum
Illuſtriſſ. Dom. Anna Borgia Principiſſa Squillacii
orta fuit lis in S. C. ſuper dotibus q. D. Eleonoræ Caraf-
fæ filiæ q. Alphonſi Ducis Nuceriæ, cum enim in anno
1577. fuiſset à d. Duce D. Alphonſo patre d. D. Eleonora
nuptui tradita Illuſtr. q. D. Petro Borgia, Squillacii Prin-
cipe, cum dote duc. 81. mill. matrimonium tam in reſti-
tutione dotis, quam in modo diſponendi fuit contra-
ctum more Procerum, & Magnatum Regni, illaque
demùm mortua in anno 1579 relicta D. Joanna ejus fi-
lia in ſuo ultimo elogio inſtituit hæredem Ill. Ducem
D. Alphonſum ejus patrem, & Illuſt. Comitem Suriani
ejus fratrem, eos tamen gravavit, ut dict. ejus filia per ve-
niente ad annum 16. eidem totam hæreditatem, una
cum fructibus reſtituere debuiſsent, quam etiam hære-
dem in legitima inſtituit, de qua poſset ad libitum diſ-
ponere, verùm ea, poſt matrimonium decedente abſque
filiis, vel cum filiis, qui ſimiliter abſque filiis decede
rent, ſubſtituit eoſdem Ducem Nuceriæ & Comitem
Suriani, eorumque filios, & hæredes

Cumque in anno 1596 dict. D. Joanna matrimonium
contraxiſset cum Illuſt. D. Antonio Urſino Duce Gra-
vinæ, cum dote duc. 88. mil de quibus pro ſumma duc.
40. erat debitor Dux Nuceriæ uti hæres dict. Ducis D.
Alphonſi, per ipſum debitorem pro reſiduo dotium
promiſsarum d. D. Eleonoræ, & non ſolutarum, cum in-
tereſse ipſorum poſtea decurſo, alii duc. 27. mil erant de
bonis materniꝭ pervenientia in poſse Principis Squillacii,
ejus patris, hoc eſt pro capitale, & intereſse decurſo alii
duc. 15. mil de propria patris pecunia & duc. 8. mill. pro
maritagio eidem dedito à Monte, qui vocatur, *delli
Gionti*, tanquam una ea incluſis in eo, fuit etiam in ca-
pitulis matrimonialibus appoſitum pactum, & ſtipula-
tum inſtrumentum dotale quod non poſſit d. D. Joanna
de dictis dotibus diſponere niſi de duc. 45 mil. tantùm,
ſecundùm Conſuet. Procerum, & Magnatum, remanens
autem quantitas dotis remanere debeat obnoxia d. diſ-
poſitioni factæ per d. Elionoram Principiſsam Squilla
cii ejus matrem.

Mortua deindè in anno 1612. ipſa Dom. Joanna Du-
ciſsa Gravinæ abſque filiis, fuerunt inſtituta duo judi-
cia. unum ad inſtantiam d. Ill. Ducis Nuceriæ contra
Ill. Principiſſam Annam Borgiam, prædicti Illuſtriſſ. D.
Joannæ ſororem, & hæredem, petentis reſtitutionem
dictarum dotium ad ſui beneficium, uti vocati in diſ-
poſitione facta per d. Duciſſam D. Joannam. Alterum
verò judicium fuit inſtitutum per Dom. Annam contra
dict. Illuſtr. Ducem Nuceriæ petendo ſolutionem præ-
dictorum ducat. 40. mil debitorum una cum intereſſe
compilatoque in utroque judicio proceſsu, fuit de plu-
ribus dubitatum.

1 Et primò, an potuit D. Eleonora teſtari de ejus doti-
bus, ſtante, quod erat filiafamilias, & quamvis de jure
conſuetudinario hujus Civitatis filiafamilias, nubendo
efficiatur ſui juris, juxta *Conſuet.* incip. *Sed & mulier, de
filiaſam nubente*, tamen dubitabatur, utrùm *d. Conſuet.*
procederet, quando mulier contraxit matrimonium
2 more Magnatum, etiam reſpectu diſpoſitionis facien-
dæ.

Secundò fuit dubitatum, dato abſque viri præjudicio;
3 quod potuiſset teſtari, an potuit facere ſubſtitutionem
ad beneficium dictorum ejus patris, & fratris.

4 Et demùm, quatenus aliqua adeſset difficultas in diſ-
poſitione, an poſset ſubſtineri ex capitulis matrimonia-
libus initis per filiam, in quibus ſe ſubjecit fideicom-
ſo, & diſpoſitioni maternæ.

Quoad primum pro parte Ill. Principiſsæ Squillacii
dicebatur, quod de jure communi filia nupta remanet
patris poteſtate, ad *text. in l. 1. & 3. C. de bon. quæ liber*,
*& in leg. ſi uxor, C. de condit. inſert. § fin. Inſtit. de patr.
poteſt. Napod. in Conſuet. Neap. incip. Sed & mulier*, ubi
etiam alii *Addentes, Molfeſ. in commun. ad dd. Conſuet.*
5 *p. 1. c. 3. nu. 10.* Et ideò teſtamenti factionem habere non
poteſt, *l. qui in poteſtate, ff. de teſt.* & quamvis de jure
conſuetudinario per matrimonium efficiatur ſui juris,
6 attamen hoc intelligitur, quando vel contrahit ſed *Con-
ſuet.* ſubjiciendo circa diſpoſitionem prout communi-
ter fieri ſolet per Notarios Neapolitanos, qui expreſsè
dicuntur in Capitulis matrimonialibus, *& con la pote-
ſta reſervata di poter diſponere di detta dote conforme
la Conſuetudine di Napoli in ſcriptis redatta*, vel ſal-
7 tem nihil dicunt, nam tunc in dubio credendum eſt,
quod partes contrahere voluerint ſecundùm id quod
ſolitum eſt *Afflict. dec. 58. n. 7 Menoch. de præſump. lib.
6. præſum. pt. 14. n. 16.* & alii allegati per *Reg. Conſ. Theo-
dor.* meum Collegam, nunquam ſatis laudatum in *alle-
8 gat. 1. n. 44.* qui ea hoc tenet, quòd eo ipſo quòd quis eſt
de uno Quatterio, quamvis nihil dicat, cenſetur con-
traxiſse ſecundùm conſuetudinem illius Quatterii, allo-
gat *Vinad in Conſuet. l antiquitus in 4. not. nu. 5.* Qui-
9 bus accedat, quod *Conſuet. Neap.* habuerunt approba-
tionem Regis, & proinde dicuntur leges in Civitate, ut
poſt *Napod. in proœm. Conſuet. num. 21.* dixit *Franch. in
10 dec. 537 nu. 21. & Amat. conſ. 26.* & proindè quotieſcum-
que non invenitur contrarium diſpoſitum, attendi de-
bet *Conſuet.* in ſcriptis redacta, ita poſt *de Ponte conſil.
61* dixit *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. in addit. ad q. 1. & 2.
p. 5. nu 4. & 5.* Sed cùm in caſu noſtro partes aſſeruerint
in capitulis matrimonialibus, ipſas vivere more Pro-
11 cerum. & Magnatum, & ſecundùm d. uſum diſtrictim,
velle diſponere, ceſſat dubium, quia tantum eſt dicere,
ac ſi dixiſsent, velle contrahere de jure communi, non
autem ſecundùm jus conſuetudinarium, idem enim eſt
mos Procerum, & Magnatum, quod jus commune, ut
habetur per *Ann. conſ. 2. nu. lib. 1. Naucler. in addit. ad
Conſuet. fol. 9. in ver. in eadem conſuetudine, & ibi gl. reſ-
pondet, Molfeſ. ad Conſuet. Neap. p. 1 q. 3. in princ. & in
d. 2. tom. p. 5. in addit. ad qu. 1. & 2 nu. 6.* quod etiam ap-
paret ex *Capitulis* d. moris Magnatum traditis per *Ca-
mill. Salern. in comm. ad Conſuetud. fol. 131.* Et propterea
cùm prædicta Dom. Eleonora fuerat inteſtabilis de ju-
re communi, non poſſet de dotibus diſponere, ſed in
ipſis Illuſtr. Duciſſa Gravinæ filia ſucceſſerat ab inte-
ſtato.

Secundò dicebatur, quod quatenus prædicta non
procederent & potuiſset D. Eleonora diſponere, adhuc
dùm diſpoſuit in beneficium filiæ, non potuit eidem
morienti, quandocunque abſq; liberis, vel cum liberis,
qui tamen abſque liberis decederent ſubſtituere Illuſtr.
Ducem Nuceriæ & Illuſt. Comitem Suriani, ejuſque fi-
lios, cùm expreſsè contradicat *cap. 10.* prædicti *Moris
12 Magnatum*, prohibentis mulieri cùm filiis decedenti
ſubſtituere, per hæc clara verba relata à *Camill. Salern.
ad Conſuet. Neapol. folio 32.* videlicet.

*Item mulier nupta moriens, liberis ſuperſtitibus ex
eodem matrimonio, non poteſt dictis ſuis filiis in pupilla-
ri ætate vel ab inteſtato, quandocunque ſine filiis aliquem
ſubſtituere in ſucceſſione ſuarum dotium, quod ſecus eſſet
in viro.*

Tertiò, quatenus Ill. Dux Nuceriæ prætenderet, hanc
ſubſtitutionem, quamvis nullam, ſubſtineri poſſe ex pa-
cto inito in pactis dotalibus, quando D. Joanna nupſit
Ill. Duci Gravinæ, ubi in ſpecie fuit cautum, quod de di-
ctis dotibus ducatorum octuaginta, & octo mille diſ-
ponere non potuiſſet, niſi de ſumma duc. quadraginta-
quinque mille, ſecundùm tamen uſum Procerum, &
Magnatum Regni, reliqua verò quantitas dotium rema-
nere debuiſſet ſubjecta fideicommiſſo, & diſpoſitioni
factæ pro quodam Ill. Principiſſam Squillacii ejus ma-
trem, ſuppoſita enim invaliditate ſubſtitutionis factæ in
13 teſtamento ejus patris, non potuit ex pacto prædicto va-
lidari, quia quod nullum eſt, ex legis diſpoſitione con-
firmari

firmari non poteſt ab ipſis contrahentibus, *leg. quidam decedens ff. de admin. tutor.* *Menoch. conſ.* 822. *num.* 61.
Rurſus, nec ipſa D. Joanna huic nullitati ſubſtitutionis
voluit renunciare, & quod nulliter diſpoſitum fuerat
approbare, quia renunciatio vel remiſſio juris proprii
non præſumitur, niſi clarè, & manifeſtè de voluntate
14 renunciantis conſtet, *Cravett. conſ.* 29. *verſ. quarto non
præſumitur*, ubi alios allegat nihil aliud enim eſt re-
nunciare, niſi donare, *Ripa in l. ſi unquam, q.* 11. *C. de re-
15 voc. donat. Covar. lib.* 2. *var. cap.* 4. *nu.* 8. & donatio non
præſumitur, quia nemo creditur velle jactare, quod
ſuum eſt, *l. cùm de indebito ff. de probat. Menoch. lib.* 2.
16 *de arbitr. judic. caſu* 88. Item, ad hoc ut valida eſſet re-
nunciatio, neceſſe erat ut certiorata eſſet de invalidita-
te diſpoſitionis matris, aliàs enim ignoranti jus ſibi
17 competere, renunciare non dicitur, *l. ſi mater, C. de inoff.
teſtam. l. legitimam, ff. de petit. hæred. leg. in repudianda,
ff. de acqu. hæred. Alex. conſ.* 193. *n.* 1. *in fi. lib.* 1. *Menoch.
conſ.* 381. *num.* 30. & alii in *d. l. ſi mater*, quod tantò magis
procederet, quia D. Joanna erat virgo, & dos fuit ei pro-
miſſa à Principe Squillacii patre, & virgines ſolent pa-
cta contenta in capitulis matrimonialibus, & quando
firmant, ut plurimùm, neſciunt, quid faciunt, niſi quod
viſum acciplunt, ut experientia docet.
18 Pro parte verò Ill. Ducis Nuceriæ ad primum reſ-
pondebatur, quod mos Magnatum non in omnibus eſt
idem quod jus commune, ut tradit *Reg. de Ponte conſ.*
61. *n.* 64 *lib.* 1. ubi dicit, morem Magnatum non in om-
nibus conformem ſe reddere cum jure communi Ro-
manorum, ſed dumtaxat in Capitulis expreſſis, quem
ſequitur Modernus *Lanar Capacat in proœm. Conſue-
19 tud.* §. 1. *num.* 14. quod inconvincibiliter ſuadetur, cùm
de jure communi in antephato ſuccedant filii uti filii,
non autem uti patris hæredes, ut habetur ex *text. in
auth. hæres, C. de ſecund. nupt.* & tamen in matrimonio
20 contracto ſecundùm morem Procerum, & Magnatum
in antephato filii ſuccedunt uti hæredes, & non uti filii,
ut fuiſſe judicatum in cauſa Comitis Montellæ cum
Comite Montis Calvi, refert *Jacob. Aniell. de Bottis in
addit. ad Conſuetud. Neapol.* poſt dictam reaſſum-
ptionem *Capitum moris Magnatum, folio* 135. de
qua etiam deciſione meminit *Franch. in deciſion.* 06.
verba cujus ſententiæ ponit *Molfeſ. ad Conſuet. Neap.
par.* 1. *c.* 3. *n.* 21. & licet partes Comitis Montellæ ſubſti-
nuiſſet *Jo. Franch. de Ponte*, tunc famigeratus Advoca-
tus, ut apparet ex ejus *Conſiliis* 110. 11. ita 1. 3. *vol.* 1. ta-
men prævaluit opinio *Fabritii Brancacii* acutiſſimi, &
facundiſſimi tunc temporis Advocati, qui pro Comite
Montis Calvi patrocinabatur, cujus *Conſilium* inſerit
Taſſon in Pragmat. de antephato, verſ. 4. *obſerv.* 4. *folio*
314. *in*.
Ratio autem deciſionis prædictæ militat etiam in
21 præſenti caſu, quia cùm mos Magnatum ſit idem, quod
jus commune in caſibus expreſſis, in aliis remanet diſ-
poſitio juris communis, quod jus erit Conſuetudina-
rium hujus Civitatis inter cohabitantes ejuſdem Civi-
tatis, ut habetur ex *Napod. in proœm. Conſuet. n.* 21. *verſ.
ex præmiſſis*, ubi etiam *Praſ. de Franch. fol.* 4. *n.* 5. & fun-
dat *Brancac. in dict. conſil. numero* 25. & *Aniell. Amat.
d. conſil.* 26 *num.* 10. & ideò in dict. cauſa Comitis Mon-
tellæ fuit judicatum, antephatum devenire ad filios uti
hæredes patris, & proinde eſſe obligatum Creditori-
bus paternis prout deciſum refert *Franch. d. deciſ.* 106.
22 contra *deciſion. Afflict.* 314. quæ communiter refellitur,
ſtante *Conſuet. Neapol.* quod ita etiam procedit in præ-
ſenti caſu in quo quia non reperitur expreſſum in mo-
23 re Magnatum, an filiafamilias per nuptias efficiatur ſui
juris, ut etiam advertit *Reg. Rovit. conſil.* 4. *num.* 6. *lib.* 2.
remanet in diſpoſitione *Conſuet. Neap.* per quam ſui ju-
24 ris ſtatim efficitur, ut habetur ex *Conſuet. Neapol.* incip.
Filiusfamilias, & Filiafamilias, ſub *rubr. de filiisfamil.
volent. te*. *Franch. deciſ.* 546. & diſponere poteſt de do-
tibus, & aliis, ut quilibet ſui juris, *Franch. dict. dec.* 546.
25 *nu.* 11. & *ſeqq. Giurba in Conſuet. Meſſan. c.* 3. *gl.* 8. *part.* 1.
nu. 10. *Conſil. Theod. alleg.* 91. *nu.* 7. *Grat. diſcept. forenſ. c.*
382. *nu.* 11. *Reg. Rovit. d. conſ.* 4. *nu.* 1.
Secundò, hoc idem fundatur ex 3. *cap. Moris Ma-
gnatum fol.* 132. per hæc verba, *Item ſi mulier nupta, ut
ſupra, & ſecundam dictum uſum moriens filiis ſuperſti-
tibus uno, duobus, & tribus, parte ſuperſtite, poteſt de ſuis
dotibus teſtari in totum, legitima ipſarum dotium dictis
filiis derelicta, quæ in caſu præmiſſo intelligitur tertia
pars, & ſic de duabus tertiis partibus teſtari poteſt, ſi ve-
rò ſupereſſent quatuor filii, ſeu plures, mulier teſtare po-
teſt tantùm de integro medietate dotium, legitima ipſis
filiis ſuper ſalva, quæ in caſu prædicto eſt integra medie-
tas dotium.*
Ex quo *cap.* duo deducuntur, unum ſcilicet, quod
26 reſpectu, ut poſſit teſtari, legitima filiis relicta compu-
tanda eſt ſecundùm numerum liberorum, ut in *auth. de
triens. & ſemiſs.* Aliud verò ſecundùm jus conſuetudi-
narium, quia quamvis patrem habeat, teſtari poteſt, ad
27 quod erit advertendum, quia loquitur de patre mulieris,
non autem de patre filiorum quod ſatis apertè deduci-
tur ex lectura d. *cap.*
28 Tertiò, etiam conſideratur quod mos Magnatum non
eſt idem quod jus commune Romanorum, ſed idem
quod jus commune Francorum, quod jus in Magnati-
29 bus, & Baronib. Regni fuit generaliter introductum per
Capit. Conſiderantes, licet per prius erat jus ſpeciale, &
probari debebat, ut habetur ex *Iſern. in c.* 1. §. *præterea
Ducatus, nu.* 37. *de prohibit. feud. alien. per Federic.* & *in
Conſt. Ut de ſucceſſionibus, in ver. ſpeciale jure*, ubi etiam
gloſ. in verſic. ſpecialiter, ad quod dubium evitandum
ſolent Notarii apponere in contractibus dotalibus, jure
30 Francorum, & more Magnatum viventium, & ex his
hoc fundat *Fabrit. Brancac. in d. conſ.* pro Comite Mon-
tis Calvi, inſerto per *Taſſon in loco* proximè cit. quod
jus commune in caſu prædicto moris Magnatum non
ſit Romanorum, ſed Francorum, etiam probaverunt
31 *Marta de ſucceſſ. legal. par.* 1. *qu.* 4. *art.* 1. *nu.* 25. & *Muta
ad Cap. Regni Sicil. tom.* 1. *c.* 28. *nu.* 179. & de jure Fran-
corum filias nuptas non eſſe in patris poteſtate, habetur
32 ex *gloſſ. in* §. *final. Inſtit. de patr. poteſt.* & teſtatus *Boer.
deciſ.* 197. *num.* 3. ſequitur *De Bottis ad Conſuet. Neapol.*
ſub *rubr. de filiaf. nubente, in* 1. *addit.* & in puncto, quod
in viventibus jure Francorum, & more Magnatum,
quod non habeant filios in poteſtate habetur ex *Lof-
fred. in paraphr. feud. ad d.* §. *præterea Ducatus col.* 19.
*verſic. ſi igitur poteſt. de prohib. feud. alien. per Federic.
fol.* 64. Et ſic dicebatur, quod fuit effecta D. Eleonora ſui
juris per matrimonium, neque ligabatur ex *Conſuetud.
Neap* circa diſpoſitionem ſecundùm quam mulier de-
33 cedens cum liberis, non poteſt de dotibus diſponere, ni-
ſi de decima, quia cùm circa diſpoſitionem dixit, velle
diſponere ſecundùm morem Magnatum, certum eſt,
quod potuit de integris dotibus diſponere, relicta ta-
men filiæ legitima, ut habetur in *d. c.* 1. *Moris Magna-
tum* ſuprà relato, & dixit *Reg. Rovit. d. conſ.* 4. *numero* 6.
lib. 2.
34 Ad ſecundum verò objectum de *cap.* 10. *Moris Ma-
gnatum* dicebatur, quod *d. c.* procedere poſſet in ſubſti-
tutione pupillari, non autem in fideicommiſſaria, prout
ita *d. c.* intelligit *Molfeſ. in Comment. ad Conſuet. p.* 1. *c.* 3.
n. 2. qui allegat *De Ponte d. conſ.* 61. *nu.* 27 licet id in eo
non legerim, ſed fundari poteſt hoc dictum, quia in
hoc *cap.* videtur, ſicut in multis aliis, ſe conformare
cum jure communi, ſecundum quod, certum eſt, quod
35 mater non poteſt filiis pupillariter ſubſtituere, quia non
habet eos in poteſtate, *Bart.* & omnes in *l. centurio, ff.
de vulg. & pupill. Craſſ. in* §. *ſubſtitutio, q.* 13. *nu.* 2 ubi de
communi teſtatur, *Sforz. Odd. conſ.* 46. & alii per *Faſar.*
36 *de ſubſtit. cap.* 118. *nu* 27. Et quamvis in d. *cap.* non dum ſit
expreſſa pupillaris, verum etiam compendioſa, ibi *ejus
filiis in pupillari ætate, vel aliàs quandocunque*, quod
verbum importat compendioſam, ut per *Bart. in d. leg.*
centurio.

centurio, Emen. Coſta in cap. ſi pa or, num. 13. de teſtam. in
6. Menoch. lib. 4 præſum 151. *nu.* 2. *Craſſ. in d. §. ſubſtitu-*
tio, qu 60 *nu.* 6. quis hoc verbum, *quandocunque* opera-
tur, ac ſi ſinguli caſus eſsent expreſſi, *Sforz. Odd. de com-*
pend. ſubſtit. parte 4. *q.* 1. *art.* 2. *Fuſar. de ſubſtit. q.* 153. *nu.*
37 48 quia in hoc caſu illa disjunctiva, vel reſolvitur in
conjunctivam, juxta diſpoſitionem *text. in leg. generali-*
ter, C. de inſtitut. & ſubſtit. latè *Franch. dec.* 150. vel eſt
38 intelligenda, quando compendioſa non valebit, ut pupil-
laris, ſed ut fidæicommiſsaria, aliàs enim ſuperflua eſ-
ſent illa verba, *in pupillari ætate, vel aliàs quandocun-*
que, quia ſi intelligenda eſsent, ut nedum pupillaria ſub
ſtitutio eſset matri more Magnatum nubenti interdi-
cta, verùm etiam compendioſa, quæ comprehendit om-
nes alias ſubſtitutiones dixiſset ſimpliciter, ut mater ta-
liter nubens, nullo modo poſset ſubſtitutiones facere,
quod quidem ratione ſuadetur, nam ſi virtute *tertio ca-*
pit. Moris Magnatum mulier poteſt de ſuis bonis diſ-
ponere ad libitum, relicto filiis debito bonorum ſubſi-
dio, ſecundum jura communia diſponunt, ad quid pro-
hibitio omnium ſubſtitutionum? nam ſi poteſt mater
filios ab ejus ſucceſſione excludere, relicta eis tantùm
legitima, cur non poterit illis ſubſtitutionem facere?
39 validum enim eſt in jure argumentum de majori ad
minus *gloſ. in leg. tale pactum §. ult. ff. de pact. cap. ſcri-*
ptum, de elect. Gemin. conſ. 11. & habetur per *DD.* & præ-
ſertim *Alex. Jaſ. & Galiaula in leg.* 1 *§. ſi ſtipulanda, ff.*
de verb. oblig. & maximum quidem eſset abſurdum, ut
mater de eiſdem dotibus, de quibus integrè diſponere
poſset relicta legitima filiis in beneficium etiam ex-
traneorum, non poſset iliis filiis relictis ſubſtitutionem
facere, & validiſſimum eſt argumentum in jure de ab-
40 ſurdo vitando, *leg. nam & abſurdum, ff. de oper. libert.*
Menoch. conſil. 85. *numero* 23. *conſil.* 95. *numero* 76. *&*
conſil. 18. *numer.* 3. cum ſimilibus, & proindè concluden-
dum eſt, ſubſtitutiones tantùm pupillares, ſive expreſsè
in compendioſa contentas, eſse invalidas, juxta juris diſ-
poſitionem, quia non habet filios in poteſtate, ut ſuprà
diximus.

Ruſus dicebatur, quod quatenus aliquid dubii re-
maneret in d. articulo, quod nihilominus res erat abſ-
que periculo, quia in capitulis matrimonialibus initis
cum Illuſtr. Duce Gravinæ. huic diſpoſitioni matris ſe
41 ſubmiſit, & ſic valida eſset hæc diſpoſitio matris in vim
pacti, juxta *gl.* ſingularem *in l.* 2. *C. tom. utriuſque judic.*
in ver. non ſuit. & in ver. ſi ſoci. latè *Afflict. dec.* 117. ſub
nu. 1. *&* 6 ubi etiam *Urſil. Pariſ conſ.* 24. *num.* 162. *vol.* 2.
Marta voto 46. *n.* 16. *& de juriſd. par.* 4 *c.* 160. *n.* 5. *Anna*
ſing. 299. *& ibi Anna fil us, Theſſ dec.* 253. *n.* 5.

Nec prædictis obſtabit quod pars ultimo loco dice-
bat, quod hæc eſset renunciatio facta per mulierem
42 nullitatl diſpoſitionis factæ per matrem, quæ non valet
cùm non fuerit de ejus juribus certiorata, ſecundum
Azon. in ſum. tit. ad Velleian. Hoſtienſ. in rubr. de
fidejuſ. qui dicunt, renunciantem ſibi præjudicare, quan-
do fuit certiorata, ſequitur *Joan. Andr. in cap. quamvis,*
de pact in 6. *Gayl. obſerv.* 77. *lib.* 2. *num.* 7. *Capell. Tholoſ.*
q. 37. *Cavall. in ſpect. comm. opin. qu.* 115. *Theſaur. dec.* 228.
num. 11. *Surd. conſ.* 67. *num.* 12. *Grevae ad Gayl. d. lib.* 2. *d.*
obſerv. 77.

Et licèt nonnulli contrariam teneant opinionem
43 quod nulla requiratur certioratio, quando tractatur de
beneficio juris, quia omnes tenentur ſcire jura & leges,
vel ſaltim conſulere à Peritioribus, *leg. leges, C. de legib.*
& lata culpa non caret, qui leges ignorat, *l. lata culpa, ff.*
44 *de verb. ſignif.* Et propterea certiorationem non requi-
ri, tenet *gloſ. in § ſuſpectus autem, verſic. non aquè, Inſtit.*
de ſuſpect. autor. Crav. conſ. 215. *n.* 10. *Fulgoſ. in leg. ſi mu-*
lier. nu 7. *ff. ad Velleian.* qui dixit, quod durum eſset ad-
mittere, ut ſemper renuncians certiorari debeat, & hanc
veriorem eſſe opinionem affirmat *Gallerat. de renunt.*
lib. 3. *cap.* 10. tamen hoc communiter limitatur in mu-
45 liere, nam ex imbecillitate ſexus, nam certiorari debere,
ex communi omnium opinione hoc fundat *nu* 4. *&* 5.
cum aliis *ſeqq.*

Quæ concluſio limitatur, ſtante juramento, ut ha-
46 betur ex *Gayl dict. obſerv.* 77. *numero* 10. *Ant. Scappa*
de jure non ſcripto, lib 4. *cap.* 18 ubi de communi teſta-
tur *Franch. de fidejuſſ. cap.* 8 *num.* 204 *Tiraq. Ant. de*
Padilla, Goed. & alii per *Hering. de fidejuſſ. cap.* 7. *num.*
507. alios etiam colligit *Theſaur. deciſ.* 22. *num.* 11. *Surd.*
conſ. 167. *numer.* 12. *Fachin. controverſ jur. lib.* 2. *cap.* 60.
Joſeph Ludovic. commun concluſ. 34. qui pro hac opinio-
ne innumeros congerit, & alii uſque ad ſatietatem per
47 *Galler. de renunc. dict. lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 17. cum *ſeqq.*
quamvis in quolibet articulo facili ſit reperire contra-
dictores, ideo etiam in hoc nonnulli contrarium tenue-
runt, quos refert idem *Ludovic. in dict. concluſ.* 34. tamen
48 *in fine* ipſe idem fatetur, quod prima opinio magis
communis eſt, majorem habet DD. numerum, & hanc
etiam opinionem tenet *Pinell. in leg* 2. *Cod. de reſcind*
vend. 3. *part. c.* 1. *nu.* 11. *Palac. Rub in rep. per veſtr. ac.* §. 34.
n. 7. *de donat. inter vir. & uxor. Gomez. variar. reſol. tom.*
2 *c.* 13. *n.* 17. *Menchaca de ſucceſſ. creat* §. 1. *n.* 156. *&* ma-
gis communem eſſe, dixit *Gutierr. de juram. confirmat.* 1.
p. c. 19. *n.* 2 & de communi etiam teſtantur *Joſ. in auth.*
Sacramenta puberum, C. ſi advers vend. Mancin. de ju-
ram. effectu 137. *p.* 4. *n.* 9. *Seraph. de privil. jur. privil.* 63.
n. 5. *& privil* 99. *n.* 1. *Gratian. diſcept. forenſ. c.* 669. *Emi-*
nent. Card. Tuſc. litera C. concl. 197. *nu.* 2. *& lit. M. concl.*
421. *n.* 3. & alii ferè innumeri, allegati à *Graſſ. de except.*
except. 17. *n.* 38 cum *ſeqq.*

49 Ultra, quod hæc non fuit renunciatio, ſed pactum,
quod fieri poſse, ut ad alium poſt mortem dos perve-
niat, quando ceſsat ratio publicæ utilitatis, hoc eſt, ne
remaneat mulier indotata, probat *text. in l. ſi pater* 12.
ff. de pact. dotal. gl. fi. in l. 1. *C. eod tit. Barboſ. in l.* 2. *in prin.*
in 1. *p n.* 150. *ff. ſolut. matr. Fontan. de pact. nupt cl.* 4 *gl.* 9.
par. 5. *num.* 85.

50 Quibus diſcuſſis, die 16 Martii 1638. junctis Aulis ad
relationem Regii Conſiliarii D. Flaminii de Conſtan-
tio, Viri morigerati, docti, & nobiliſſimi, filii illius nun-
quàm ſatis laudati Regentis Fulvii de Conſtantio Mar-
chionis Corleri, fuit deciſum, licere Ill Duci Nuceriæ
retinere quantitatem penes ipſum exiſtentem ex doti-
bus qu D Eleonoræ Caraſæ & fuit condemnata Illuſtr.
Principiſſa Squillacii ad reſtitutionem reſtantis quanti-
tatis dotium, uſque ad ſummam ducat. 67. mil. una cum
intereſse, demptis tamen legitima, una cum fructibus, li-
quidandis omnibus tempore executionis ſententiæ, pe-
nès Actor. Magiſt Simeonem pro Fælice. Pendet tamen
reclamatio.

OBSERVATIO IN DECISIO. XCVII.

SUMMARIUM.

1 *Mulier contracto matrimonio more* Procerum, & Magnatum, *tam circa dotis reſtitutionem quàm circa modum diſponendi; poteſt ad libitum de dote diſponere, & in ea ſubſtitutionem facere, relicta tamen filiis legitima.*

2 *Subſtitutio quando ſubſtineatur in vim pacti.*

3 *Filii ſuccedunt in antephato, uti filii, non autem uti patris heredes, contracto matrimonio ſecundùm uſum* Procerum, & Magnatum *& n. ſeqq.*

Deciſio S. R. C. lata in cauſa Comitis Montella impugnatur, ibid. & n. ſeqq.

5 *Filii Rebelles an ſuccedant in antephato poſt mortem matris, an verò Regius Fiſcus, ubi matrimonium eſt contractum more* Magnatum, *& num.* 6. *&* 7. *& quid, ſi ſint nati antè rebellionem per patrem commiſſam, num.* 6.

9 Mos Magnatum, *an ſit idem, quod jus commune Romanorum, an verò idem, quod jus Francorum in*

capitibus

capitibus non expreſſis in moribus Magnatum, *& n.10. & unde originem habuit, num.11. & ſeq.*

IN cauſa hujus deciſionis pro D. Duce Nuceriæ in jure ſcripſit *D. Lelius Gizzius* meus frater, qui victoriam illius reportavit, ut habetur ea deciſione relata per D. meum *hic num.*50. Duo enim S. R. C. pro veria habuit in d. cauſa Primum. D. Principiſſam Squillacii, ſtante matrimonio contracto more Procerum, Magnatum, tàm circa dotis reſtitutionem, quàm circa modum de ea diſponendi, potuiſſe ad libitum de dote diſponere, relicta tamen legitima D. Iſabellæ ejus filiæ & proindè ſubſtitutionem per ipſam factam D. Iſabellæ reſpectu dotis ipſius D. Principiſſæ, ſubſiſtere, ex traditis per D. meum a *num.*10 per 40. Secundum,
2 quod quatenus d. primum aſſumptum, aliquam dubietatem haberet, ex adductis à *num.*1. per 17. ſubſtitutionem ſubſtineri in vim pacti, eò, quod in capitulis matrimonialibus, juris inter d D Iſabellam, & D. Ducem Gravinæ ejus virum d D. Iſabella ſubſtitutioni prædictæ ſe ſubmiſit, ità ut de dote materna diſponere non poſſet, ſed ſervari debuiſſet in ea d. ſubſtitutio materna, verùm diſponere tantùm potuiſſet de aliis dotibus, ex paterna ſubſtantia obvenuis, ut fundat *nu* 41. ſed *Ego* credo, deciſionem potiùs fuiſſe fundatam ex ſecundo, quam ex primo aſſumpto.

3 Circa verò articulum, an filii ſuccedant in antephato, uti filii, vel uti patris hæredes, ſi matrimonium ſit contractum ſecundùm morem Procerum, & Magnatum de quo D. meus *nu* 20. & *Ego* plenè dixi *dec.*63. à *nu.*1 per 8. *ibique num.*6. *& 7.* fundavi cavendum eſſe à deciſione per S. R. C. lata in cauſa D. Comitis Montellæ, cujus jura nedùm ſubſtinebat *D Fabius Marcheſius*, ut retuli *d n.6.* habeo enim ejus *Allegat.* manuſcriptas, in d. cauſa elaboratas, ſed etiam *D. Reg de Pont.* conſuluit, ut innuit D. meus *d.n.*20. dùm fuit deciſum, filios ſuccedere uti patris hæredes in d. antephato.

4 Idcóque cùm Regius Fiſcus prætenderet, antephatum lucratum per Duciſſam Atiani, ſtante illius morte, ſpectare ad ipſum, ob Rebellionem commiſſam per Ducem ejus virum, quamvis ſupereſſent filii, & proindè de eo potuiſſe ſatisfieri ſuper Civitate Vulturariæ, quæ fuit d. q. Ducis, eo, quod matrimonium erat contractum, ſecundum uſum Procerum, & Magnatum quo caſu antephatum debetur filiis, uti patris hæredibus, juxtà d. deciſ. Comitis Montelīæ, de qua D. meus mentionem fecit, nedum *dec.*63. *nu.*6. ſed
5 *h. e d. nu.*20. propterea filios non poſſe in eo ſuccedere ut enim indigni paterna ſucceſſione privantur, *l. quiſquis*, *§ filiis*, *C. ad l. Iul. Maieſt.* ideoque etiam, ex-
6 tantibus filiis in d antephato ſuccedit Fiſcus poſt mortem uxoris, ut deciſum tradit *D. de Marin. lib.*1 *quotid.*
7 *reſol. c.*15. *num.*4. *& lib.*2. *c.*22. *n.*7. Attamen contrarium ſubſtinui in d. cauſa partes D. Marchionis Cervinariæ tuendo. Primò quia in d. antephato ſuccedunt filii uti filii, non autem uti patris hæredes, ex traditis per *Me d, dec.*63. à *num.*6. cum *ſeqq.* & ſic Regius Fiſcus
8 excludebatur. Secundò, quia in caſu prædicto filii erant nati antè d rebellionem patris & propterea excluſo Regio Fiſco, illis antephatum debetur, etiam, quod uti hæredes patris ſuccederent, ut latè fundat idem *D. de Martin. d. lib.*2. *c.*95 à *nu.*2. per 7. ubi ita per R.C.S. deciſum refert, & *nu.*8. optimè reſpondit *d. §. filiis*, quod etiam noviſſimè comprobat *D. .... aquir. in truct. de aquit. lib.*1. *c.*12. per tot. & licèt hæc cauſa non fuit deciſa, attamen die 18. Septembris 1649. fuit datus terminus in cauſa, & interim fuit ſublatum ſequeſtrum factum, in Banco Anelli Avellini, de quo etiam antephato dixi *dec.*97. *n.*6.

Hinc etiam obſerva, quòd licèt D. meus *nu.* 28. &
9 31. probet, morem Magnatum non eſſe idem, quod jus commune Romanorum, ſed idem, quod jus commune Francorum, in capitibus non expreſſis in mo-
10 ribus Magnatum, tamen contrarium tenuit per prius *dec.*35. ubi *nu.*3. *&* 11. firmiter ſubſtinuit, ac probavit illum eſſe idem, quod jus commune, ex *Capyc. dec.*176. *n.*17. & aliis *ibi* adductis, quod etiam voluit *D. Conſil. Provenz. ad Conſuet. Si quis, vel Si qua, de ſucceſſ. ab inteſt. obſerv.*27. à *n.*10. per 16. *& obſerv.*28. *nu.*9. ubi ex D. meo *d. dec.*35. *nu.*3. totis viribus ſubſtinet quod mos Magnatum ſit idem, quod jus commune Romanorum, citans etiam ad hoc probandum exterum nempe *Dec. conſil.* 401. idcóque ſubdit, quod fatui nomen evadere non poteſt, qui contrarium ſubſtinere velit,
11 idque comprobat *num. ſeq.* & quamvis D. meus dicat, morem Magnatum initium habuiſſe à jure Francorum: attamen contrarium verius putat, ac probat *D. Provenz. ibid. nu.*15. imò *num.*16. tenet quod quatenus opinio D. mei *hoc d. n.*28. & 31. vera eſſet, adhuc, qui
12 vivit jure Francorum, judicatur per jura Romana, ex *Iſern. in Conſtit.* incip. *Puritatem*, *& Montan. controv.* 24. *num.* 1. *in fin.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Filia dotata à patre, an poſſit petere, eo mortuo, dotis ſupplementum, & quid in filia illegitimè nata, latè explicatur.

SUMMARIUM.

1 *Filia illegitima nupta, & dotata à patre poſt patris mortem ad dotis ſupplementum an agere poſſit.*
*Et quòd non poſſit agere, nu.*6.
Amplia etiam nulla dote data, ſivè conſtituta, numero 17.
Amplia, etiam in filia legitima, & naturali, numero 7. *&* 18.
*Contrarium, data laſione in dotatione, nu.*22.
2 *Pater tenetur filiam naturalem dotare, & numero* 12. *&* 27.
*Intellige, cum dote, cum qua vivere poſſit, n.*3.
*Sed non poteſt compelli n.*14.
4 *Dos à patre data congrua cenſetur.*
5 *Pater pro filia optimum capit conſilium.*
*Intellige, ut nu.*21.
7 *Filia illegitimè nata nec hæreditat, nec legitima debetur.*
8 *Filia naturalis nec ex teſtamento, nec ab inteſtato patri ſuccedit.*
9 *Amplia, ſivè extaret, ſivè non proles legitima.*
*Limita, quoad duas uncias, non exiſtente legitima ſobole, nu.*10.
11 *Alimenta tantùm filiæ illegitimæ debentur, exiſtente legitima ſobole, n.*10.
13 *Filia illegitima a patre præterita, contra tabulare non poteſt.*
15 *Pater poteſt filiæ naturali dotem dare, dummodò legitimum modum alimentorum non excedat.*
16 *Pater in tantum naturalem filiam alere tenetur, in quantum aliundè ſe alere non poſſet.*
18 *Filia legitima, & naturalis nupta, & à patre dotata, non poteſt poſt patris obitum ad ſupplementum dotis agere.*
19 *Spurius quis unde dicatur, & n.*20.
23 *Dos, ad hoc, ut dicatur congrua, quod tempus inſpici debeat.*
24 *Dos competens, dicitur uſque ad quantitatem legitimæ.*
25 *Filiæ ſpuriæ erit conſtituenda dos ſecundum facultates, parentum dignitatem, ac mores patriæ.*
26 *Filia illegitima dotata à patre, non excluditur à duabus unciis, ſibi à lege debitis.*
28 *Pater poteſt filiæ ſpuriæ nupturæ plus ex cauſa alimentorum in dotem dare, quam ſi nuptura non eſſet.*

29 *Filia naturalis nupta legitimo viro, efficitur legitima.*
Ex viri capacitate efficitur capax, nu.30.
Imo admittitur ad ſucceſſionem, excluſis agnatis, & conſanguineis teſtatoris, nu.31.
32 *Qualitas filiationis naturalis, arbitrio Iudicis relinquitur.*
33 *Maritus conſtante matrimonio Dominus eſt dotis.*
34 *Dos filia naturali conſtituta ſup a modum alimentorum, non poteſt conſtante matrimonio modificari, ſed poſt.*
35 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO XCIX.

1 PAter nuptui tradiderat ejus filiam illegitimam cum
dote duc. 1 o., poſt cujus mortem dicta filia egit
in S. C contra hæredes Patris, petendo dotis ſupple
2 mentum. Dicebatur pro parte hæredum, quòd hæc
filia non poterat conqueri ſtante dote recepta: pater
enim ad aliud non tenetur, niſi ad eam dotandam, *Bart.*
in auth. ex complexu, de inceſt. nupt. Lup. de intellig. &
natur comm.2. §.1.nu.5. Molin. de primog. lib.2 c p.15.
num.46 & alii per *Fontan. de pact. nupt. clauſ.5 gloſ.1.*
3 *part.1. numero 11.*. & tenetur eam dotare cum ea dote,
cum qua vivere poſſet, ut dixerunt *Bald. in l. neque mater, nu.3. C. de jur. dot. Nicol. Everard. in loco de alimentis ad dotem, col.4. verſ.4. Tiraq. de jur primog qu.62.n.*
12. verſ. quanquam, ut in hoc loco decipiaris, Bal. Novell.
de dot. par.6. privil.16 col 2. verſ. non tamen poſſet, Io.
Campeg. de dot. par.1. qu.17. verſ. & tone ut in dotem dare
tantum, quod ad alimenta ſufficiat. & alii per *Fontan. de*
pact. nupt. gloſ.8 par.1. num.73. & ita deciſum in Regno
Siciliæ ultrà Farum *Maſtrill. deciſ 144. nu.7.* Cumque
dos duc. o oo ſatis erat, ut ex ea alimenta percipere potuiſſet
ad aliud hæredes patris non teneri.
4 Secundò dicebant, quòd filia etiam legitima, & naturalis
dotata à patre, congruè dotata cenſetur; & proindè
contenta ſe manere debebat, dote accepta: nemo enim
5 melius conſilium pro filia capere poteſt quam ipſe pater,
l. nec in ea, ff. de adult. l. ſi furioſo, ff. de curat. furioſ.
Et propterea, quod non poſſit agere ad ſupplementum
6 dotis tanquàm incongruè dotata, voluerunt *Bald. in*
auth. res, quæ, nu.16. Cod. comm. de legat. Paul de Caſtr.
in d. auth. num.8. & conſil.275. & 408. nu.2 Alex. conſ 53.
num.4 lib 4. Iaſ in l. voluntatis nu 2. C. de fideicom. Dec.
conſil.26. nu.2. & conſil.35. & 89. in fin. Affl. in Conſtit. In
aliquibus, in fi. Parif. conſ.16. num.85. vol.3. Burſat. conſ.
248. cum duobus *ſeqq. vol.3. Pereg conſil.95. vol.5.* latè
Ioſeph. Ludov. deciſ. Peruſ 21. nu 4. cum *ſeqq. Ladereb.*
conſ.26. Ant. Rub. conſ.163. nu.3. Gratn dec.57. Maſcbar.
de probat. concl 621. Paſcal. de virib patr. poteſt. part.2.
cap.4. num.185. Staiban. conſ.11. n.9 ubi deciſionem S. C.
affert. *Alciat. de præſum. reg.1 præſum.2. Ruin. conſil.52.*
n.13. lib. . Honded. conſ.10. nu.32. lib.5. Molfeſ par.3. c.7.
num.3. ad Conſuet. Neap. Camill. S lorn. in addit ad d.
Conſuet. in Conſuet. Si moriatur, in §. eas autem, in addit.
quæ incip. *Paragium, fol.96. lit. F.* ubi refert deciſionem
S. C. in cauſa Antoniæ Cangianæ cum Cæſare, & Fratribus
de Cangiano, *Rot. deciſ.432. num.11. in poſthum.*
per *Farinac. tom.2. & dec.940. numer.6.* pænes *Seraph.*
Theſaur. filius q. foreuſ. lib.4. q.4. nu.12. Cæſar. Barz. deciſ.
Baron.29 nu.24.
7 Tertiò, ſi hoc procedit in filia legitima, & naturali
tanto magis procedere debet in filia illegitima, cui
nec hæreditas, nec legitima debetur. *l.1. & tot. tit. C. de*
natural. liber. l.1. in pr. ff. de honor. poſſ contra tab. Baldi.
8 *in d. auth. res, quæ, n.7.* nam non ſuccedit patri, neque
ab inteſtato, *§ penult. in auth. quib. mod. natur. effic. ſui,*
& d. auth. ex complexu, C de incep. nupt. quod procedit,
ſivè extaret ſivè non proles legitima, *Merlin. de legit.*
9 *lib.1 tit.2. quæſt.5. nu 8.* ſed tantùm eiex aſſe duæ unciæ
debentur ab inteſtato, nulla tamen legitima ſobole
10 exiſtente, ut in *auth. licet, C. de natural. liber. & in §. ſi*
verò filius, quib. mod. nat. effic. ſui, & filiis extantibus
11 tantùm alimenta debentur, *d. auth. licet, Cod. de nat. liber.*
Cyn. in d. auth. ex complexu, Cod. de inceſt. nupt. Aſcan.
Clemen. poſt *Bart.* & alios *de patr poteſt. c.5. nu.26. Surd.*
de alim. tit.1. quæſt.9. nu.1. & ſeq. Lupus de illegitim. dict.
comm.2 §.1. n.58. Paſchal. de vir. patr. poteſt. d. p.2. 4. nu.21.
imò tenetur ad eam congruè dotandam, *l. aſſiduis, Cod.*
12 *qui pot. in pign. hab. Rum. conſ.45. num 2 lib.2. Bart. in d.*
auth. ex complexu, nu.4. Bald. in d. l. neque mater, Cod.
de jur. dot. & conſil.456 num.9. lib.5. Lupus in cap. per
veſtras, in 3. notab. nu.9. Capyc. dec.164. num.2. Benintend.
*deciſ.22. num.1. Surd. de alim dict. tit.1. qu.10. nu.9. Peregrin.
de jur. fiſc. lib.3. titul.12. num.56. Anchar. quæſt. famil.*
13 *lib.1. quæſt.50. nu.1.* & iſta filia illegitima præterita non
poteſt teſtamentum patris contratabulare *l. humanitati,*
& l. fin. Cod. de natural. liber. gloſſ. in leg.1. ff. de bonor. poſſ.
contr. tab. Bart. in §. ſi quis igitur, num. 8. auth. quibus
14 *ſui, Maſtrill. de iſ.85. nu.15. Craſſ. §. legitima, q.3 nu 1.*
quem neque ad filiam naturalem dotandam compelli
poſſe tenuit *Marta de ſucceſſ legal. p.1. qu.19. art.1. num.*
7. & 8. Borrell. in ſumm. deciſ. p.3. tit. de legit nu.61. cum
ſeqq. Salernitan. dec 9 num. 4. & de magis communi
opinione id affirmat *Molin. de Hiſpan primog. lib.2. c.15.*
n.45. & alii relati per *Barboſ. in 4. p. leg.1. ff ſolut matrim.*
15 *num.65.* quæ tamen dos non debet excedere legitimum
modum alimentorum, aliàs in eo, quod excederet,
16 revocari poſſet, *Rip. in l.1. num 98. ff ſolut. matr. Surd de*
tract. de alim. q.10 n.15. Paſchal. de virib. patr. poteſt. d. p.
2. c.3. n. 8. Cutell. de donat. contempl. matrim. diſcurſu 3.
p.6. num.75. & 86.
Et tantò magis hoc procedit in filia, quæ jam fuit
nuptui tradita, & habet virum, qui eam alere poteſt,
nam & ſi filia naturalis alii debeat à patre, attamen
hoc procedit, quando non habet aliundè, undè, ſe
alere poſſet, *d. l. ſi quis à liberis, §. ſed ſi filius, ff de*
liber. agnoſc. ubi etiam *Bart.* & alii *Lup. de illegit. dict.*
commun. §.1. numero 31. Ludovic. Molin. de primogen. d.
lib.2. cap.15. num.45. Craven. conſil .0 . nu.10. in fine, &
conſil.159. in princ. Peregr. de jur. fiſc. lib.3 titul 18. nu.74.
Coſta de fact. ſcient. & ignor. cent.1. dict.22. numero 17.
Merlin. de legitim. dict. lib.1. tit. q 5. nu 13. & in terminis
17 in filia naturali, quæ jam nupta habet virum, &
dotem habuerit, quod non poſſit ſupplementum petere,
quia dicitur habere undè ſe alat, ex eo, quia maritus
tenetur uxorem alere, etiam nulla dote data ſivè
18 conſtituta, *Petr. de B mont. deciſ.12. numer.9.* cum ergò
etiam in filiabus legitimis, & naturalibus ex communiori
DD. opinione, quando ſunt à patre dotatæ,
non eſt quærendum, an congrua vel incongrua fuerit
dos quanto magis in filiabus ſpuriis, ſiva naturalibus,
quibus nulla legitima portio præter parentum
voluntatem debetur maximè, quando viros habent,
quorum onus eſt, conjuges alere. *Iacob. de Aren. &*
Bal. in l. ſi cùm dotem, §. ſin autem in ſaviſſimo. ff. ſolut.
matr. Cyn. in d. l. quod in uxorem, C. de negot. geſt. & alii,
quos refert, & ſequitur *Bonin. d. dec 22. n.11.*
Quartò dicebatur hanc vel non eſſe in probatis, eſſe
filiam vel ueſt filia, erat ſpuria, quia ſpurii dicuntur ex
19 quolibet complexu nati. præterquàm ex Concubina
domi retenta in ſchemate concubinatus, *§. ſi adverſus,*
Inſtitut. de nupt. leg. ſpur. ff. de decur. Card. Paleot. de
noth. & ſpur. cap.16. nu 4. Card. Tuſch. tom 7. concl 409.
num.7. Lup. de illegit in præfat. num.9. & ſpuria etiam
20 dicitur nata ex patre ſoluto, & muliere vidua. *Gramm.*
vot.4 num.5. Merlin. de legit. d. lib.1. tit. . qu.5. cui non
tenetur pater dotem dare, ſecundùm opinionem *Alex.*
in l. filia, in princ. ff. ad Trebell. & in leg.1 ff. ſolut. matri.
num.18. Campeg. de dote part.1. qu 17. in fine, Ludovic.
de Surd. in tract. de natur. liber. cap. de oblig. int. patr. &
fil. numero 5. Porr. deciſ.127. numer.1. ex quibus dicebatur,
conventos eſſe abſolvendos.
Pro filia verò dicebatur, quòd regula illa. nemo
21 poteſt melius conſilium capere pro filia quàm ipſe
pater,

Digitized by Google

patre, eſt intelligenda præſumptivè, ſecus verò, quando
non functus fuit officio paterno, exiguam dotem filiæ
dando, ut declarat *Paſchal. d.p.2.c 4. num.186.* & ideò,
quando filia fuit in dotatione læſa, ità ut non habeat
22 legitimam, quòd poſſit ipſius ſupplementum petere,
voluit idem *Dec.* ſibi contrarius in *conſil.226.* qui etiam
de communi teſtatur, & hujus opinionis fuit etiam
*Iſern. in Conſtitut. In aliquibus, column.14. numero duo
decimo & in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, in gloſſ. in
ver. conjugatæ, Socin. conſil.27. lib.2. Luc. de Penna in
leg. bis, in fine, Cod. de præd. navicul. lib. 10. Bald.
Novell. de dote privil.17. col.3. verſic. quod enim, num.3.
Socin. jun. conſil.30. in fin. Cerne. conſil.100. libro tertio,
Brun.* qui de communi teſtatur *de ſtatut. exclud. ac
fœm. art.9. caſu 1. numero ſecundo* & de magis commu-
ni, & magis recepta ſententia teſtatur etiam *Cannet.*
omninò videndus in *capit. ſi aliquem, Regni Siciliæ,
verſic. ſed quantum ſit iſta dos, numero ſeptimo fol.313.*
& communiorem eſſe opinionem dixit *Burſat. conſil.
132. lib.2. Villalob. commun. opin. num.158. Surd. de alim.
titul.3. quæſt.1. num.60. Gayl. pract. obſervat.147. lib.2.*
qui loquitur etiam, ſtante renunciatione, ubi etiam
*Bernard. Greven, Aſcan. Clemen. de patr. poteſt. effect.
31. numero 26. Theſaur deciſio.192. num.2. Camill. Borrell.
conſil.4 numero 2. Intrigl.* alios cumulans *lib.2. de feud.
cent.2. articul.75. n.5. Cavall. in ſpec. opin. comm. contr.
comm. quæſt. 115. Minſyng. obſervat.6. cent. Napod. in
Conſuet. Contra inſtrumentum, numero 132. verſicul.
item, quòd ſi filia, Medic.* omninò videndus in *conſ.15.*
23 qui diſtinguit, quòd aut conſideratur tempus dona-
tionis, patre vivente, aut verò poſt, quod ſi tractatur
poſt mortem patris, quo tempore in terminis *Regni
Conſtit.* à ſucceſſione pro dotatione filia excluditur,
24 & hoc caſu dos competens dicitur, uſquè ad quantita-
tem legitimæ, ità ut dos minor eſſe non poſſit, ideò
dotata à patre, hoc caſu, quia fuit in legitima læſa,
poterit petere ſupplementum, & pro hac opinione fuiſ-
ſe deciſum Bononiæ, poſt *caſ. in auth noviſſima, C. de
inoffic. teſtam. & Benedict. de Peruſ. conſil. 6.* teſtatur
idem *Medic. numero 13.* & ſecundùm iſtam opinionem
fuiſſe deciſum per S. C. habetur ex *Affl. in deciſ. 160.*
per *Grammat. in deciſ.101. & 102. in fine*, & plures de-
ciſiones, quando adeſt enormis, vel enormiſſima læſio,
tam Rotæ Romanæ, quam Galliæ, & Neapolis, refert
Menoch. conſil. 412. num.19.

Ad id verò quod tertio loco dicebatur, quòd hæc
25 erat filia illegitima, replicabatur, quod etiam filiæ
ſpuriæ dos erat conſtituenda, juxta facultates, & di-
gnitatem Parentum, & mores patriæ, ut habetur in
*leg. ſi filia 41. ff. de leg. 3. Decius conſil. 611. Card. Pa-
leott. de noth. & ſpur. quæſt. 50.* licet verum ſit, quod
minores dotes ſpuriis, quàm legitimis, & naturali-
bus conſtitui debent, *Abb. conſil. 115. lib.2. Sanctarell.
var. reſolut. quæſt 1. numero 19. Franch. deciſio.283. Pe-
regrin. de jur. fiſc. lib.2. quæſt. 18. numero 72.* Cumque
facultates patris eſſent magnæ, & eſſet perſona ultrà
nobilitatem familiæ, in dignitate conſtituta, nec un-
quàm habuiſſet uxorem, nec filios legitimos, & natu-
26 rales, ei ſupplementum debebatur, ad quod in puncto
adducebatur *deciſio.9. Reg. Salernit.* ubi *numero 3.* di-
cit, quod cùm filiæ illegitimæ duæ unciæ debeantur,
ex diſpoſitione *text. in d. auth. licèt, & in §. ſi quis
ergò, authent. quibus mod. nat. effic. ſui.* non debebat
ab illis excludi propter dotes à patre vivente habi-
tas, quia tunc eſſet excluſa, quando concurreret cum
perſona, quæ ex diſpoſitione juris, vel ſtatuti fœ-
minam dotatam excluderet, quia tunc qualitas illa
quod pater dotaverit, operabitur, quod non audia-
tur filia comparens, de injuſta dotatione ſe conque-
rens, & in hoc procedunt deciſiones S. C. ſecus verò,
quando non adſunt perſonæ, quæ ipſam excluderent,
quia tunc ceſſat dicta juris, vel ſtatuti diſpoſitio
quo caſu dotatio de per ſe non eſt cauſa excluſionis

filiæ à portione, ad quam de jure eſt vocata & ſic
in fine refert, fuiſſe deciſum in anno 1568. & hoc
etiam fuiſſe judicatum per S.C. habetur ex *Franch.
d. deciſio 283.*

Nec tandem obſtare dicebat, quartam objectio-
nem, quia de filiatione non poterat dubitari, cum
pro tali fuerit habita ab ipſomet patre & conſangui-
neis, & uti talis ab eodem patre maritata, & quam-
vis non eſſet plenè probatum, eſſe filiam naturalem,
27 ſed ſpuriam, adhuc tamen pater tenetur dotare, ne-
dum filiam naturalem, ſed etiam ſpuriam, imò etiam
nefariam, & inceſtuoſam, ut per *Menoch. conſil.
140. numer.67. vol.2. Fontanell. de pact. nupt. d. clauſ.5.
gloſ.1. p.1. numer.113. & 17. Maſtrill. d. deciſ.144.* Imò
28 pater poteſt dare filiæ ſpuriæ nupturæ plus alimento-
rum in dotem, quàm ſi nuptura non eſſet, *Franch. d.
dec 283. num.14. Paleott. de noth. & ſpur. c.47. numer.7.
Rebell. de obligat. juſtit p.2. lib.5. qu.8 ſect.2. num.6. San-
ctarell. d. qu.31. nu.20.*

Ampliùs, dicebatur, quòd quatenus prædicta non
militarent, & quod duæ unciæ deberentur filiæ na-
turali ab inteſtato, ſecùs verò ex teſtamento, atta-
29 men quia hæc filia fuit nupta Cæſari de Urſo le-
gitimo, & naturali, filia naturalis fuit effecta legiti-
ma, ut per *Ang. in §. quod verò, auth. quib. mod. na-
tur. effic. ſui, gloſ. in leg. 1. Codic. de in jus voc.* ſequitur
Tiraquell. de leg. connub. l.1. gloſ.1. num. decimo octavo
30 nàm dicto caſu, quàmvis incapax, fit capax ex viri
capacitate, *Bald. in leg. ſi quis, verſ. & ſi filiam natu-
ralem, Codic. de natur. liber. Dec. in leg. fœmina, num.9.
ff. de reg. jur.* quod eſſe miſerabile, & ſingulare, dixit
*Murfill. ſing. 101. & Caſſan. in Conſuet. Burgund. tit.
de ſucceſ. baſtard. §.11. nu.16. Gram. vol.4. nu.20.* quod
in puncto etiam tenuit *Io. de Arnono ſoliloq. 55.* qui
loquitur de eo, qui non habebat filios legitimos, &
naturales, ſed filiam naturalem, eamque nuptui tra-
31 diderat viro legitimo, & naturali, quod admittatur
ad patris hæreditatem, excluſis agnatis, & conſangui-
neis teſtatoris.

Diſcuſſa hac cauſa in S. C. non fuit dubitatum de
filiatione, & quod ei debebatur dos, juxta tamen
quantitatem alimentorum, quia verè non fuerunt
32 probata requiſita neceſſaria ad conſtituendam eam
filiam naturalem, quæ qualitas, Judicis arbitrio re-
mittitur, ut per *Peregrin. de jur. Fiſc. d. lib.3. num.72.
in fine*, quod arbitrium debet regulari, ità ut parum
diſcedat ab alimentis, eidem debendis, ut *nu.* 8. quia
ſi pater in teſtamento, vel inter vivos filiæ ſpuriæ ſu-
33 prà modum conſuluiſſet, poſſet reduci ad legitimum
modum, quod tamen procedit, ſi marito tradita dos
non fuiſſet, quia ſi fuiſſet tradita, conſtante matri-
monio, non minueretur, cùm maritus ſit Dominus
dotis, *l. dote ancillam Codic. de rei vendic.* & illam
habet titulo oneroſo, *leg. ex promiſſione, ff. de act.
34 & obligat.* dote autem per mortem mariti ad uxorem
reverſa, tunc eſſe poteſt locus modificationi, quia
35 ſpuria illam habet à patre. Et proindè in caſu prædi-
cto fuit viſum, dotem in pauco eſſe augendam, &
ſtante legato eidem ultra dotes à patre in teſtamen-
to facto aliorum duc 100. & aliorum duc. 300. ab
ejus hærede S. C. auxit incluſis omnibus, tam dote
conſignata, quàm dictis legatis in aliis duc. 400. &
ſic in totum ad duc. 1600. & fuit in cauſa Lucre-
tiæ de Pretio penes Act. Magiſtr. S. C. Jacobum
Figliola.

Et circà filiorum illegitimè natorum ſucceſſionem,
& particulariter in feudis latè ſcripſit *D. Reg. Petrus
Iordanus Vrſinus* noſtri S. R. C. Præſes, non minus
nobilitate, moribus animi candore, & in Deum pie-
tate inſigni, quàm doctrina ſingulari, in ejus copioſo
tractat. de ſucceſſ. feud. nuper. in lucem prodito *p.1. q.5.*
cum *ſequentibus*.

Digitized by Google

OBSERVATIO IN DECISIONE XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Filia naturalis, ſivè illegitima à patre dotata, an, & quando poſſit petere ſupplementum dotis illius hæredibus, & nn.3.4.*
2 D. Donatus Antonius de Marinis c.94. nu.13.in fi.lib.2. quotid. reſol. *declaratur.*
5 *Dos filiæ ſpuriæ, quæ dicatur competens.*
6 *Legatum factum per Militem S. Iacobi de Spata Concubinæ non valet, & ſub nu.8. contrarium, nn.9. intellige, ut nn.10. ac 11.*
7 *Clericus donare, aut legare Concubinæ non poteſt, etiam ſi habeat licentiam, nn 8.*
9 *Milites S. Iacobi, Calatravæ, & S.Io. Hieroſolymitani, Concubinæ donare nequeunt, d.nn.8.*
10 *Legatum factum alicui, ut Monachus fiat, non debetur, ſi matrimonium carnale contrahat.*
11 *Clauſula*, non aliter, nec alio modo, *quid in legato operetur.*

1 JUdicavit S. R. C. in hac cauſa, filiam naturalem, ſivè illegitimam à patre dotatam poſſe ſupplementum dotis petere ab illius hæredibus, & proindè illos condemnavit ad certam quantitatem pro dotis ſupplemento, ut habetur *hic, num.53.* in qua cauſa pro dictis hæredibus patrocinium præſtitit *D. de Marin. cap.94. lib.2. quotid reſol.* qui *ibid. num.* 4. contrarias deciſio-
2 nes refert, & licèt *num. 13. in fi.* dicat, deciſum fuiſſe juxtà per ipſum allegata, citans in teſtimonium hanc D. mei *deciſ.99.* in d. cauſa compilatam, id tamen ex Impreſſoris vitio proveniſſe credendum eſt, dùm contrariam ſententiam aſſequitur. Inter cauſas autem de-
3 ciſionis ea fuit, quòd quàmvis filia, legitima, & naturalis à patre de propriis ejus bonis dotata, ſecundùm morem Regionis, non habeat ſupplementum dotis, non enim attenditur, quòd dos ſit minus legitima, ut
4 poſt D. meum *hic, num.4.5.& 6.* ac *conſult.77. nn.47.* uſque ad 50. probat *D. Prat.lib.1. diſcept.forenſ.cap.14. nn 72 & lib 2.cap.31.num.23.* eam tamen concluſionem limitat D. meus *hic, num. vigeſimo decimo* & poſt ipſum *D. Prat.* niſi pater exiguam dotem dediſſet, ita ut ex ea læſa videretur, eo enim caſu ſupplementum petat, idque accidiſſe in cauſa D. Duciſſæ Nuceriæ, refert *d.cap.31.nn.24. & d.cap.14. nn.71.* & in cauſa D. Duciſſæ Andriæ, de qua *n.69.* ideóque cùm iſta Actrix eſſet filia naturalis cujuſdam nobilis, ac divitis Viri de domo de Petio, quæ non poterat alimentari cum intereſſe duc. 1000 ei in dotem à patre aſſignatorum, fuerunt auctæ dotes in duc. 200. ultrà legatum pater-
5 num, duc. 100. ac aliorum duc. 300. ab ejus hærede relictorum, dos enim æqua, & juſta filiæ ſpuriæ dicitur, quando eſt juxtà alimentorum quantitatem, ut fundat D. meus *numero 32.* ac etiam *Maſtrill. dec.144. num.14.* quo relato proſequitur *D. Thor.in add. ad D. Reg. Salernit.dec.9.nn.15.*

Et dum de filio naturali, illegitimo, ac ſpurio lo-
6 quutus eſt D. meus, *hic* erit obſervandum, quòd legatum factum per Militem S. Jacobi de Spata ſuæ Concubinæ, non valet, ut fundavi pro Sacro Monte Septem Operum Miſericordiæ, hærede q. D. Principis S. Martini contra Joannam Ricciam, petentem legatum ducator, decem menſatim ei relictum à dicto D Principe, morando tamen honoratè, & non aliter, nec alio modo in aliquo Conſervatorio, ideóque ipſa prætendebat, quod etſi virum duxerit, legatum ei deberetur, fundabam juſtitiam d. Montis, quia dict. D. Princeps erat Miles S. Jacobi de Spata, & ſic Religioſus, & uti Clericus gaudebat, & traditis per *D.Conſil.Carlev.de judic.tom.1. diſput.2. quæſt.6. ſect.3. nu.414* cum plurib. *ſeqq. D.Epiſc.Sperell.dec.2. nu.58,*
7 *84.97. & ſeq.lib.1.* & tamen Clericus nec donare, nec legare Concubinæ poteſt *Gulielm. de Benedict. in cap. Raynutius, in verb. & uxorem nomine Adelaſiam, dec.5.n.161 de teſtam.Coler.dec.German.246. nu.10 libro 2.D. Ciarlin. libro 2.contr.forenſ. cap.184. num.39.* latè alios cumulans *D. Epiſcop. Riccciull. in tract. de perſ.in ſtat.reprob. verſan.libr.2.tit. de concuben. c 20. num.28.* aliique per *Me* relati *dec.14. num.1.* ubi *num.* 17. d.
8 concluſionem extendendam eſſe dixi, ac ita deciſum adduxi, *num.19.* etiam ſi licentiam donandi, vel legandi haberet, & quod Miles S. Jacobi donare nequeat Concubinæ, habetur ex *Bulla Clement. VIII. de largit.muner.* de qua teſtatur *D.Sperell. ibid. num.56.* & in individuo, quod Milites S. Jacobi, Calatravæ, & S. Joan. Hieroſolymitani minimè donare poſſint Concubinæ, probant *Gomez. in l.51. Tauri, numer.68.* circa *med.* ac *Peguer.dec.Cathal.14.part.2.*

9 Et licet concluſio prædicta limitari poſſet, ſi legatum ſit factum, ut Monaſterium ingrediatur, vel matrimonium contrahat, juxta adducta per *D. Ricciull. in d.tract. lib.3.cap.28. num.16.* nihilominus hæc limitatio in caſu prædicto non habet locum, ſi enim loquimur, ut legatum ſit factum, ut in Conſervatorio permaneret,. & attenta hac limitatione legatum debetur tantummodo pro tempore, quo in eo morata eſt, & jam pro d. tempore fuit ſatisfacta, ſi verò pro matrimonio prætendere legatum vellet, & quia illud de matrimonio carnali minimè loquitur, ſed tantum de Conſervatorio, ideo non debetur, lega-
10 tum enim factum, ut quis Monaſterium ingrediatur, vel Monachus fiat, non debetur, ſi matrimonium carnale contrahat, obſtat enim teſtatoris voluntas, quæ requirit continentiam, ut per *Covarr. var. reſol. cap.19. num.10.* circa *med.verſic. non tamen erit, lib.2.* ſequitur *D. Ciarlin.lib.2. contr. forenſ.cap.218. num.52.* tanto magis, quia in legato, nedum erat clauſula,
11 *non aliter, nec alio modo*, ideóque dum teſtatoris voluntatem non ſervavit, legatum non aſſequitur, ex congeſtis per *D. Andreol.controv.31.num.1.& 2. lib.1. controverſ.forenſ.* ſed etiam alia clauſula, *& volendo uſcire dal detto Conſervatorio, perda detto legato di docati diece il meſe* & ſic obſtat expreſſa teſtatoris voluntas. Cauſa hæc uſque ad hodiernum diem 22. Octobris 1651. non fuit determinata, & acta ſunt in Banca de Sclavo pro Amico.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Intereſſe rei judicatæ poſt quatrimeſtre tempus an debeatur vigore ſententiæ S.R.C. pendente ipſius reclamatione.

SVMMARIVM.

1 *Uſura centeſima poſt quatuor menſes à die ſententia debentur à victo victori.*
2 *Vſura centeſima, quæ ſint, & quare ita appellentur.*
3 *Major uſura centeſima in jure non reperitur.*
4 *Vſura centeſima, nedum debetur poſt quatrimeſtre tempus rei judicatæ, ſed etiam pro nautico fænore.*
5 *Vſura centeſima licet poſt rem judicatam hodie non ſolvatur, tamen aliquod intereſſe loco illius debetur, & num.6.*
Et quid obſervetur in facti ſpecie in S.C.nn.7.
8 *Rota Romana poſt expeditum mandatum loco uſuræ centeſimæ, inſtante creditore, condemnare ſolet debitorem ad quinque, vel ſex pro centenario.*
9 *Intereſſe rei judicatæ hodie debetur, quamvis non ſit in condemnatione deductum.*
10 *Intereſſe rei judicatæ debetur, condictione ex lege.*
11 *Intereſſe rei judicatæ num pendente reclamatione debeatur.*

12 Tempus

12 *Tempus quatuor menſium pro exactione intereſſe rei judicata, currit à die confirmationis ſententia.*

Text. in l. 1. & 2. C. de uſur. rei judic. *explicatur, nu. 12. & 13.*

14 *Appellatio judicatum extinguit.*

15 *A ſententia S. C. non appellatur, neque provocatur, ſed ſupplicatur, nu. 16.*

Et non retardatur exequutio, quamvis fuerit reclamatum, nu. 17.

18 *Reclamatio, & ſupplicatio ſatis differunt ab appellatione.*

19 *Reclamatio à ſententia S. C. admittitur ex benignitate Principis.*

20 *Ex diverſis non fit illatio.*

21 *Quatrimeſtre tempus non currit in ſententiis, in quibus non datur appellatio.*

22 *Intereſſe rei judicata, debitur, non tam ratione rei judicata, quam ratione mora debitoris non ſolventis.*

Intellige, ut nu. 25.

23 *Intereſſe rei judicata, ad hoc, ut currat, non ſufficit, ut lata ſit ſententia, ſed requiritur, quod non ſit infra legitima tempora appellatum, vel quod in gradu appellationis fuerit confirmata.*

24 *Intereſſe rei judicata incipit currere à die prima ſententia, & non confirmationis.*

26 *Rubricu nigrum declarat.*

27 *Præfationes libri, & ſcriptura ſignificant, & demonſtrant animum, & mentem ſcribentis.*

28 *Doctoris dictum, debet intelligi ſecundum jura, qua allegat.*

29 *Res judicata dicitur, ubi nullius juris remedio, nec appellat, nec ſupplicationis revocari poſſet.*

30 *Verba legis, ubi non adaptantur, nec militare poteſt ejus diſpoſitio.*

31 *Sententia Præfecti Prætorio licet habeat exequutionem paratam, tamen res judicata dici non poteſt.*

32 *Exequutio, qua conceditur ſententia S. C. procedit ex præeminentia Senatus.*

33 *Intereſſe rei judicata, in cauſis alimentorum non practicatur.*

34 *Decretum M. C. V. aſſiſtentia exequutioni demandatur, non obſtante appellatione quoad caput adjudicationis.*

Limita, reſpectu intereſſe, nu. 38.

35 *Reclamatio cum appellatione, à pari procedunt.*

36 *Sententia, à qua ſupplicatur, non tranſit in rem judicatam, niſi poſt biennium.*

37 *Sententia S. C. reſpectu expenſarum ſuſpenditur per reclamationem.*

39 *Intereſſe rei judicata e quando debeatur in Sacr. Conſil.*

40 *Qua antiquam interpretationem habuerunt, minimè ſunt mutanda.*

41 *Vſura rei judicata tantummodò debentur reſpectu ſortis, non autem pro uſuris prioribus, licet in condemnationem deductis.*

42 *Intereſſe rei judicata ſubrogatur in locum illum uſura, qua prius currebat ex contractu.*

43 *Intereſſe licet in ſententia denegetur, tamen debetur poſt rem judicatam.*

44 *Appellatio temeraria inducit intereſſe.*

DECISIO C.

1 USuras centeſimas poſt quatuor menſes à die ſententiæ deberi à Victo Victori, habetur ex *text. in l. 1. 2. & fin. Cod. de uſur. rei judic.* ubi *gloſſ. & DD.*
& in *l. 1.* & in *l. in fideicommiſſ. ff. de uſur.* & in *l. in*
2 *beneficium, Cod.* eodem *titul.* dicuntur autem uſuræ
centeſimæ, non quæ quolibet anno ſortem æquabant, ut malè ſentiunt, *Accurſ. in auth. de alien. emphyt. §. licentia, in verb. centeſima,* & in *l. eos, in verb. etiam C. de uſur. & gloſſ. in can. ea 12. qu. 2.* & in
can. quoniam multi 47. diſt. ubi *Ioan. de Turrecrem. & Ade in ſumm. Cod. de naut. fœnor.* & ideò optimè
reprehenduntur à recentioribus, ut notat *Stracc. de mercat. in tract. de aſſecur. in princ. numer. 18.* ubi latè
materiam declarat, ſed dicitur centeſima, ex eo, quòd
in centeſimo menſe cum ſorte adæquatur, nam quolibet menſe ſolvebatur unum pro centenario, ideò
dicitur eſſe nummosum duodecim per annum, ut declarant *DD. in l. lecta, ff. ſi cert. petat.* & præcipuè
Groſſet. in princ. & numer. 5. cum *ſeqq.* & *ibidem Cagn. Sot. de juſt. & jur. libro 6. qu. 1. art. 1. verſic. promiſſio autem, Azor. inſtit. moral. part. 3. libro 5. tit. de uſur. cap. 2. qu. 3. Ioan. Bapt. Lapus in l. curabit, commen. 1. §. 3. num. 21. C. de act. empt. Covar. variar. reſol. libro 3. c. 9. num. 6. Fachin. controv. jur. lib. 5. c. 14.* & alii per *Scacc. de comm. & camb. §. 1. qu. 7. p. 2. ampliat. 8. num. 53. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſſ. 6. num. 28. Garz. de expenſ & melior. c. 19. numer. 15. Faſc. ſingul. 55. lit. V, Anna ſilum conſil. 48. Conſil. Theodor. in alleg. 40. numer. 6.* ubi latè
3 materiam declarat, neque major uſura in jure reperitur, quam uſura centeſima, ut in *leg. nihil intereſt. ff.*
4 *de naut. fœnor.* quæ nedum debetur poſt quatrimeſtre
tempus rei judicatæ, ſed etiam pro nautico fœnore
pecuniæ trajectitiæ, ſuo ſuſpecto periculo, quæ ſolvebatur, cùm mercator accipiebat pecuniam tranſvehendam per mare, periculo mutuantis, nam illi uſura
centeſima per ſtipulationem promittebatur, *Navarr. in can. ſi fœneraveris 14. quæſt. 3. num. 14. Covarr. varr. reſolut. d. lib. 3. cap. 2. num. 5. Molin. de juſt. tom. 2. de contract. diſput. 304. Scacc.* qui alios affert *de commerc. & camb. §. 1. qu. 1. nu. 188.*

5 Hæc autem uſura centeſima poſt rem judicatam
hodie non ſolvitur, cum uſuræ ſint omni jure prohibitæ, ut latè habetur per *Scacc. de judic. l. 2. cap. 9. num. 554. Ludovic. Molin. in d. diſput. 304. Azor. inſtit. moral. libro 5. tit. de uſur. cap. 2. quæſt. 4.* ſub *num. 404. Navarr. in d. can. ſi fœneraveris, num. 2. quæſt. 3.* quòd
6 etiam habetur ex *Scacc. de re judic. gloſ. 14. quæſt. 31.*
debetur tamen aliquod intereſſe loco illius, & ideò
7 *Franch. in deciſio. 21. num. 6.* dicit quòd in S.C. circumſcripta uſura centeſima proceditur ad liquidationem,
vel juxta damnum, quod Actoris patiuntur, vel juxta
lucrum ceſſans, quod etiam ſervatur in Alma Urbe,
nam Auditor Cameræ poſt expeditum mandatum con-
8 tra debitorem Societatis Officii, creditore inſtante
condemnat debitorem ad quinque, vel ſex pro centenario, ut per *Scacc. d. tract. de commerc. & camb. §. 1. quæſt. 7. p. 2. ampliat. 8. num. 246. & de re judic. gloſſ. 14. qu. 5. numer. 2.* quod probatur ex ſententia *D. Thom. 2. 2. qu. 62.* cujus verba inferuntur à *Farinac. in conſ. 5.* ſub *nu. 87. lib. 1.* ubi, quòd debet debitor aliquam recompenſationem facere ſecundum perſonarum, & negotiorum qualitatem, & refert deciſionem coram Accorambono Rotæ Decano.

9 Quòd quidem intereſſe rei judicatæ hodie debetur,
quamvis non ſit in condemnationem deductum, quia
ſi moroſus debitor poſt rem judicatam infra quatrimeſtre tempus, ei à lege præfinitum, non ſolverit, tenetur ad dictum intereſſe, tanquam conſequutivum ipſius
ſententiæ, juxta diſpoſitionem *text. in l. ſi longius, C.*
10 *de exeq. rei judic.* & debetur condictione ex lege, ut
declarat *Franch. in d. dec. 21.* Et ſic quamvis uſura centeſima non debeatur, tamen debetur aliquod intereſſe,
ratione damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quòd
regulariter ex diſpoſitione dictorum jurium, loquentium de uſuris rei judicatæ.

Hinc orta fuit controverſia inter Ill. Principiſſam Scillæ Aquaviva, ſecundam uxorem q. Ill. D. Fabritii Ruffo Principis Scillæ cum moderna Principiſſa Scillæ, D. Fabritii hærede, vigore annui legati vitalitii relicti per d. Illuſtr. D. Fabritium prædictæ ejus uxoris. Obtenta enim ſententia per d. Illuſt Principiſſam actricem pro dictis alimentis legatis, fuit diu legatum,

tam circa prædictorum alimentorum liquidationem,
quam circa aſſertam compenſationem per viam exce-
ptionis oppoſitam per conventam, quibus tandem
21 omnibus deciſis, fuit pro parte Illuſtr. Principiſſæ
conventæ reclamatum, & fuit dubitatum, utrum
pendente reclamatione debebatur intereſſe rei judica-
tæ, ſaltim poſt quatrimeſtre tempus, juxta diſpoſi-
tionem *text. in d. l. 1. 2. & 3. C. de uſur. rei judic.* &
dubium oriebatur ex *text. in d. l. 2.* ubi per appellatio-
nem vel provocationem ſtatuit *Imperator*, quòd non
currat tempus quatuor menſium pro exactione inter-
22 eſſe rei judicatæ, niſi à die confirmationis ſententiæ,
& proinde arguebatur, idem eſſe decidendum, pen-
dente reclamatione.
23 Dicebatur tamen pro parte Ill. Actricis, quod *ibi Imperator* loquutus fuit de provocatione, ſive ap-
pellatione, quæ judicatum, & ejus vires ſuſpendit,
etiam circa exequutionem, *c. ad ſedem, de reſtit. ſpo-
lia. c. venientes*, ibi, *ſententias appellationis ſuſpen-
ſas, de jur. jurand. c. 1. de re judic. l. 1. Cod. ſi adve ſ. cre-
dit. & l. 1. §. fin. ff. ad S.C. Turpill. Bald. in l. tale pactum, §. qui provocavit, ff. de pact. Felin.* & alii *in rubr.
extra de appellat. Affl. de ſ. 18. num. 5. & 196. in fine,
& ibidem Urſill. Capyc. deciſ. 18. in fin. & 202. Lancellot.
de attent. appell. pend. in præfat. ex num. 108.* uſque ad
214. *Gambà deciſ. 49. numer. 13. Faber* in ſuo *Codice,
titul. de fruct. & lit. expenſ. diffinit. 75. Rugnell. de ap-
14 pellat. titul. quid ſit appellatio, & quos effectus produ-
cat, numer. 6.* Imò appellatio extinguit judicatum, *l.
final. in fin. ff. ad Turpill. cap. paſtoralis, §. præterea,
de offic. deleg. c. venientes, de jur. jur. Rugnell. ubi
ſupra, num. 9.*
15 Quòd tamen ſecus eſt in ſententia S. C. à qua non
appellatur, nec provocatur, tanquam de ſententia
lata à Præfecto Prætorio, *l. unic. C. de ſent. Præfect.
Prætor* proferuntur ſententiæ nomine Regio, *prag. 6.
de offic S. C.* ſicut de Curia Parlamenti habetur ex
Guid. Pap. de appellat. numero 35. & de Pariſienſi Cu-
ria & Mechlinienſi teſtatur *Dambond. in prax. civil.
16 cap. 213. Brederod. de appell. part. 1. tit. 5.* Et ideo tan-
tum ſupplicatur, *Hippolit. de Murſil. ſingul. 647. Ro-
land. conſ. 94. num. 4. vol. 1. Dec. in l. fin. numer 50. C. de
17 edict. Divi Hadrian.* & quamvis fuerit reclamatum,
non retardatur exequutio ut habetur ex *authent. quæ
ſupplicatio, C. de precib. Imperat. offer. Marant.* in
ſuo *ſpec. part. 6. verſ. & quandoque appellatur. numer.
12. 20. & 25.* prout de ſententia noſtri S. C. Neap.
18 habetur etiam ex *Rugnell. de appel. §. 6. gloſſ. 7. c. 2.
numero 35.* qui illud appellat Magnum Conſilium, &
reclamatio, ſive ſupplicatio in hoc ſatis differunt ab
appellatione, quia ſententia à qua appellatur, ea pen-
dente non poteſt exequutioni demandari, in recla-
matione verò victus reclamans tenetur parere ſenten-
tiæ, nec reclamatio exequutionem impedit. *Afflict.
deciſ. 231. num 2. Capyc. d. deciſ. 78. Curan. in Rit. M.
19 C. V. 252. num. 3. & 4. in fine*, admittitur enim reclamatio
ex Principis benignitate, *cap. ex literis, & ibi Abb.
de reſtit. in integr. Dec. conſil. 437. Affl. dec 341. num. 3.
20 Marant. ubi ſupra, nu. 18.* & ideo diſpoſitum penden-
te appellatione, non poteſt locum ſibi vendicare in
reclamatione, quia ex diverſis non fit illatio, *l. Papi-
nianus exuli, ff. de minor. cap. 2. de tranſlat. Prælat.* &
in terminis appellationis, & reclamationis, *Afflict. d.
deciſio. 231. & 241.*
21 Immò, in ſententiis, in quibus non datur appel-
latio non habere locum quatrimeſtre tempus, quia
ſtatim victus illo non expectato debet ſolvere, habe-
tur ex *Alex. in l. debitoribus, ff. de re judic. num. 11. &
ibid. Iaſ. num. 9.* ubi non dari hoc tempus quatrimeſtre
in ſententiis Principis Senatus, vel ſimilibus affirmat
*Gabr. libr. 2. comm. concl. 1. de appell. Rugnell. ubi ſupra,
numero 41.* & ſic declaratur, intereſſe rei judicatæ de-
beri poſt ſententiam S. C. etiam quatuor menſibus
non expectatis, ſicuti nec procedere poſſet in quali-
bet cauſa inappellabili in qua non haberet locum di-
latio prædicta, ex *text.* notabili in §. *Aliud*, ubi *An-
gel. in auth. ut ſponſal. largit.* & ex aliis hoc fundat
Caroc. except. 5. numer. 10. & 11. quod etiam probat
Roderic. de ann. redit. lib. 3. qu. 4. nu. 40. qui dicit, quod
hoc quatrimeſtre tempus exolevit, quia condemnati
ſtatim judicatam facere non coguntur.
22 Rurſus pro parte Ill. Actricis ad hanc opinionem
fundandam dicebatur, quod intereſſe prædictum de-
betur, non quia res eſt judicata, ſed quia debitor fuit
moroſus, non ſolvendo id, quod virtute ſententiæ
ſolvere debebat, ponderando verba poſita in *d. l. 1.
C. de uſur. rei judic.* ubi continuando præcedentem
Rubricam de exequutione rei judicatæ, ibi, *quia ut
poſt legitimum tempus placitis non obtemperaverint,
uſuram centeſimam temporis, quod poſtea fluxerit, ſol-
vant*, & quamvis in *l. 2. eod. titul.* dicatur, quod
non debetur à ſententia, à qua fuit appellatum, niſi
poſtquam fuit illa confirmata, hoc procedit, quia
cum exequi non poſſit, ceſſat mora, & inobedientia
debitoris, quia non ſolvit.
In contrarium tamen pro parte Illuſtr. Principiſſæ
conventæ dicebatur, quod ad finem, ut incipiat cur-
23 rere intereſſe rei judicatæ, non ſufficit, quod ſit lata
ſententia, ſed requiritur, quod non ſit infra legitima
tempora appellatum, vel quod in gradu appellationis
fuerit ſententia confirmata quo caſu incipit currere,
24 non à die primæ ſententiæ, ſed à die confirmationis,
ut probatur, ex *text. in d. l. 2. C. de uſur. rei jud.* ubi
omnes DD. & præcipuè *Bald. Angel. Salyc. & Paul.
de Caſtr.* Nec eſt verum quod, hoc intereſſe debeatur
25 ex mora, & inobedientia victi, ſed utrumque deſide-
ratur, quod res ſit judicata, & quod dilationem qua-
tuor menſium non ſolverit, quod probatur aperte,
quia *Imperator* prædicta jura collocavit ſub *rubr. de
26 uſur. rei judic.* nam rubrica nigrum declarat, *Menoc.
conſ. 75. num. 89. & conſ. 76. num. 18.* qui dicit, quod ru-
27 bricæ ſunt conſcriptæ ſolum ad demonſtrandum con-
tenta in nigro, ſicuti etiam dicimus quod Præfationes
libri, & ſcripturæ, ſignificant, atque demonſtrant
animum & mentem Scribentis, *l. final. ff. de bar. anſtit.*
ubi etiam *Bart.* & cæteri *DD. Dec. conſil. 640. in fin.
Curt. jun. conſ. 185. colum. 2. Cravet. conſ. 198. num. 21.* ita
28 etiam dicimus dictum Doctoris obſcurè loquentis,
debere intelligi ſecundùm jura per ipſum allegata, *Bart.
in l. non ſolum, §. liberationes num. 10. ff. de liber. legat.
Menoch. conſ. 76. nu. 10.* Cumque *Rubrica* ſit *de uſuris
29 rei judicatæ*, neceſſe eſt fateri quod de re judicata
loquatur *Imperator*, pendente autem reclamatione
certum eſt, non poſſe dici, rem fuiſſe judicatam, quia
judicatum dicitur, quod nullius remedio juris, nec
appellationis, nec ſupplicationis revocari poſſet, ut
tradit *Hugo Piſanus*, quem refert, & ſequitur *Franc.
de Accepranibus, de ſententia diffinitiva. & interlo-
cut. num. 1. & 2. in 5. volum. tract.* ex *text. in l. elegan-
23. §. ſi poſt rem judicatam, in fin. ff. de condit. indeb.*
ubi rem judicatam appellat ſententiam indubitatam,
quæ nullo remedio attentari poteſt, hoc etiam probat
*Bart. in l. 1. ff. de re judic. & Canon. in can. in diffinitiva
30 2. qu. 6. Caſſad. deciſ. 8. de reſcript.* Et propterea dice-
batur, quod cum verba legis non adaptentur ſententiæ
de qua pendet ſupplicatio, vel reclamatio, non debet
militare in hoc caſu ejus diſpoſitio, *l. 4. §. toties, ff. de
damn. infect.*
31 Nec quia ſententia Præfecti Prætorio habet exe-
quutionem paratam, dici poteſt res judicata, quia
ſententiæ exequutio non dicitur res judicata, ſed ip-
ſius rei judicatæ ſequela, ut per *Cugnol.* poſt alios in
l. res judicata, circa *fin. verſic. ex quibus, ff. de regul.
32 jur.* & illa exequutio ſententiæ non conceditur, quia
res dici poſſit judicata, ſed ex præeminentia Senatus,
non recognoſcentis alium majorem, ſive Superiorem,
l. 1. &

Digitized by Google

l.1. & ibi Bart. ff. à quib. appell. non licet. Ioan. Monet.
in defenſ. Iudic. civil. contra appell. part. 1. folio 162. lit.
A. & B. Nutta conſ. 608. Et ſatis eſſet abſurdum di-
cere, quod ex eo ſolo, quod ſententia habet exequu-
tionem paratam, non ſolvendo reus infra quatrime-
ſtre, debeat ſolvere uſuras rei judicatæ, multi enim
ſunt caſus, in quibus ſententia exequutioni demanda-
33 tur, & tamen tale intereſſe non poteſt practicari, ſicut
in cauſis alimentorum, *Bald. in l. ſi de inſtituta, §. ſi*
de in officioſo, numer. 2. ff. de inoffic. teſtam. Angel. in l.
penult. in fin. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. jur. Affl.
deciſ. 151. Surd. de alim. tit. 8. privil. 96. Peregrin. de fidei-
commiſſ. artic. 46. num. 4. Carroc. except. 44. num. 8. ubi
etiam alios caſus enumerat, ſic etiam in Regno in ali-
34 quibus caſibus decretum M.C. exequutioni deman-
datur, non obſtante appellatione, ut in decreto aſſi-
ſtentiæ quoad caput adjudicationis, *Franch. deciſ.* 120.
& in decretis à duc. 150. infra, ut habetur ex *Reg.*
35 *Pragmat. 6. de appell.* non ergo exequutio poteſt dici
cauſa, ut intereſſe rei judicatæ currat, ſed oportet,
quod res dicatur judicata, & pendente reclamatione
non dicitur res judicata, ut ſupra dictum eſt, imo
reclamatio reducit rem in eo ſtatu, in quo erat tem-
pore litis conteſtatæ, ſicut & appellatio, *Scip. Rovit.*
in pragm. 5. de offic. S. C. num. 7. & à pari paſſu ambu-
lat cum appellatione *Iſern. in cap. præterea, ſi inter*
dues 6. colum. in princ. ibi, *ſed pone, quod poteſt de*
prohib. feud. alien. per Feder. & Affl. in prælud. Conſtit.
Regn quæſt. 10. nu. 7. quos refert & ſequitur *Reg. Lanar.*
conſ. 64. num 25. & 26. & Afflict. in loco citato nu. 9. & 10.
36 dicit, quòd ſententia, à qua ſupplicatur, non tranſit
in rem judicatam, niſi poſt biennium, quod ſecus eſt
in ſententia Judicis inferioris in qua non datur tem-
pus ad appellandum, niſi decem dierum, & ideò per
Rit. 252. incip. *Si contingat*, cavetur, quòd licet per
ſententiam S.C. ſit victus in expenſis condemnatus,
quamvis ſententia exequutioni demandetur, tamen in-
37 terpoſita reclamatione ſuſpenditur exequutio pro ex-
penſis, donec vel fuerit in reclamatione ſententia con-
firmata, vel fatalia ſint elapſa, ut etiam *ibi* declarat
Curan. & hoc eſſe de ſtylo S.C. dixit *Afflict. deciſ.* 358.
in fin. licet in Gallia aliter ſervetur, teſte *Rebuff. in tract.*
de ſupplic. in præfat. num. 40. quem refert *Curan. in d.*
38 *Rit. num.* 5. ſic etiam aſſiſtentia, quæ, ut diximus, ha-
bet exequutionem paratam, habet locum pro ſorte,
non autem pro intereſſe, *Ioan. Vinc. de Anna ſing.* 494.
in verb. ſtatutum. Dicebatur etiam, quòd hoc pro ab-
ſoluto habuit *Afflict. deciſ.* 93. licet re vera potius ea ar-
gumento elici poſſent.

39 Articulus prædictus viſus fuit novus in S.C. quamvix
enim aliquando fuerit determinatum, intereſſe rei ju-
dicatæ deberi à victo, prout habetur etiam fuiſſe deci-
ſum ex *d. dec. Franch.* 21. tamen hoc intelligendum erit,
quando ſententia fuit in reclamatione confirmata, vel
fatalia eſſent elapſa, ita ut ſententia feciſſet tranſitum in
rem judicatam, alias eſſet contra jura ſupradicta alle-
gata, nec partes produxerunt, alias per S.C. judicatum
fuiſſe, intereſſe prædictum deberi, pendente reclama-
40 tione, nec alias fuiſſe tale intereſſe ſolutum, & quæ
antiquam interpretationem habuerunt minimè ſunt mu-
tanda, *l. minimè, ff. de legib. Franch. in dec. 151. nu* 6. Et
ideo junctis Reg. Conſil. Aulatum Didaci Salinas, &
Petri Antonii Catavitæ, die 28. Maii 1619. fuit pro
majori parte votorum deciſum, non deberi intereſſe rei
judicatæ, in Banca Bortelli pro Cioffo.

Et licèt in hac cauſa alia concurrebant, quia,
quando per ſententiam S. C. fuit condemnata Illuſt.
Principiſſa convent, in ſpecie fuit dictum abſque
intereſſe, & ideò pro ea dicebatur, quòd Actria non
petiit intereſſe decurſum ante ſententiam, ſed aliud,
41 quòd poſt tempus quatuor menſium à die ſententiæ
ſibi prætendebat deberi, dicebatur tamen per Con-
ventam, catenus intereſſe rei judicatæ deberi, qua-
tenus priùs ante ſententiam debebatur, quod probatur
ex *text. in d. l. fin. C. de uſur. rei judic.* ubi ſtatuitur,
uſuras rei judicatæ tantummodò deberi reſpectu ſortis
principalis, non autem pro uſuris prioribus, licet in
condemnationem deductis, & ſic *text.* prædictum in-
telligit *ibidem Iacob. Butrig. & Fab. de Ann. in conſil.*
48. *num.* 36. dicit, quòd uſura rei judicatæ ſubrogata
42 eſt loco illius uſuræ, quæ priùs currebat ex contractu,
quæ non currebat, niſi ex ſorte, & ideò centeſima tan-
tum ex ſorte currere debet, & cum ſequitur *Epiſcop.*
Ric. in addit. ad dec. de Franch. 21. & proindè cum ex
ſorte per ſententiam intereſſe non debeatur, neque po-
teſt currere poſt ſententiam quòd probatur ex *Bald.*
in d. l. fin. verſ. 4. ratio, ante, *num.* 1. ubi arguit, quòd
illud, quod ſubrogatur loco alicujus, debet ſapere na-
turam ejus, cujus loco ſubrogatur, ſed centeſima uſu-
ra ſubrogata loco illius minoris, quæ currebat ex con-
tractu, quia non currebat, niſi ex ſorte, ergo nec cen-
teſima currit, niſi ex ſorte quod etiam probat *Paul. de*
Caſtr. in l. unic. num. 4. C. de ſent. quæ ſine cert. quant.
per text. cum ibi notatis *in l. 1. C. fiſcal. uſur. libro* 10 &
43 ex *text. in l. 1. C. comminat. epiſt. & program.* licet præ-
dictis pro parte Illuſt. Actricis replicaretur *per text.*
44 *in l. in bonæ fidei, C. de uſur.* ubi licèt in ſententia fue-
rit denegata uſura, tamen ea debetur poſt rem judi-
catam, imò appellatio temeraria inducit uſuras, *Bald.*
in d. l. unic. Cod. de ſent. quæ ſine cert. quant. & quod
doctrina *Paul. de Caſtr.* procedit in uſuris illicitis,
verùm articulus prædictus non fuit deciſus, ſed tan-
tùm, an pendente reclamatione intereſſe rei judicatæ
debeatur.

OBSERVATIO IN DECISIONE C.

SUMMARIUM.

1 *Debitor condemnatus, non ſolvens quantitatem debi-*
tam, poſt quatrimeſtre tempus, ſolvit intereſſe rei
judicatæ, ſive uſuras centeſimas, non tamen proce-
dit in ſententia S. R. C. Neap. reclamatione pen-
dente, num. 2. contrarium deciſum adducitur ad ra-
tionem quinque pro ſenionario deciſum traditur, nu.
4. 7. & 8.

Intereſſe rei judicatæ ad quam rationem liquidetur in
S. R. C. diverſimodè deciſum adducitur, d. num. 3.
4. 7. & 8.

5 *Vſura centeſima hodie non exigitur, ſed ejus loco ſol-*
vitur intereſſe, juxta damnum, vel lucrum ceſſans,
num. 6.

9 D. Eraſmus de Ponte, & *Fratres fuerunt reintegrati*
ad honores ſedilis Porta Nova.

1 CErtum eſt de jure, quòd debitor condemnatus,
ſi moroſus fuerit in ſolvendo quantitatem, in
ſententia, vel decreto contentam poſt quatrimeſtre
tempus, tenetur ad intereſſe rei judicatæ, ſive uſuras
centeſimas, juxta *l. 1. & 2. & l. ſi longius, C. de uſur.*
rei judic. & ita judicatum per S R. C. teſtatur *D. Reg.*
Sanfelic. deciſ. 164. num. 6. libro 1. & ante ipſum pariter
aliam deciſionem refert *D. de Franch. deciſio.* 21. ſequi-
tur *Menoch. de arbitr. judic. centur. 1. caſu 6. num.* 11.
2 *l.* 2. ſed ſi à ſententia S. R. C. ſit reclamatum pendente
illius reclamatione d. intereſſe non debetur, ut fuit
hìc deciſum, & habetur *numero* 40. quam deciſionem
aſſequitur *D. Prat. cap. 3. num. 6. & 7. libro 1. diſcept.*
3 *forenſ.* & licèt hic articulus fuerit viſus novus in d.
S. C. cùm partes non produxerint, alias fuiſſe judica-
tum, deberi d. intereſſe, nec ſimiliter illud fuiſſe ſo-
lutum, pendente reclamatione, ut refert D. meus
numero 39. attamen cum perconctaſſem proceſſum S.
R. C. inter D. Eleonoram Brancaciam, & DD. Clau-
dium, ac Joan. Vincentium Milanos, pro intereſſe
D. Principis Sepini, & Fratrum hæredum d. D. Joan.

Digitized by Google

Vincentii, tepeti, hunc articulum in terminis fuiſſe per D. S. R. C. deciſum, de anno 1625. condemnatis námque DD. Claudio, ac d. Jo. Vincentio Milanis per S. C. ſub die 2. Junii 1614. adſolvendum D. Eleonoræ Brancaciæ duc. 1040. 2. 10. pro capitali, ſalus meliori deliberatione quoad intereſſe, interpoſita reclamatione à d. ſententia, illaque commiſſa alter D. Conſiliario ejuſdem Aulæ, in qua cauſa fuerat proceſſum ad nonnullos actus circa compilationem proceſſus, qua compilatione pendente fuit per d. D. Eleonoram, de menſe Octobris 1623. petitum coram D. Conſil. Cauſæ Commiſſ. in prima inſtantia intereſſe rei judicatæ, & per d. S. R. C. fuit ordinatum, quod procedatur ad deciſionem d. articuli, abſque termi-
* no, ſtante, quòd erat articulus juris, adeoque per idem S. R. C. ad relationem D. cauſæ Commiſſarii primæ inſtantiæ, die 10. Junii 1621. fuit deciſum deberi d. D. Eleonoræ uſuras rei judicatæ ad rationem duc 7. pro centenario, & obtenta per dictos DD. de Milano Regia decretatione, de verbo faciendo loco reclamationis, ſub prætextu, quod d. reclamatione adhuc non deciſa, non poterat ſuper dictia uſuria rei judicatæ provideri, facto verbo in d. S. R. C. die 29. Octobris 1624. fuit confirmatum decretum prædictum, ideóque pro illorum executione, mediante alio decreto ejuſdem S. R. C. ſub die 10. Aprilis 1626. fuit d. intereſſe rei judicatæ liquidatum in duc. 650. ut in
4 proceſſu in Banca de Vendicto, quamvis S. R. C. liquidere ſoleat d. intereſſe ad rationem ducat. quinque
* pro centenerio, ut fuit deciſum in cauſa D. Marchioniſſæ Lavelli, cum D. Cornelia de Tuſo, de anno 1625.
5 ad relationem D. Conſil. *Brancia* in Banca de Ferrariis, nunc de Spera: uſura enim centeſima, de qua D.
6 meus *num. 2. & Theſaur. deciſ. 43. num. 1. in fin.* ac *num. 5. & deciſ. 57. in princ.* hodie non exigitur, ſed ejus loco debetur intereſſe, juxta damnum quod actor patitur,
7 vel juxta lucrum ceſſans, ut ea *D. de Franch.* deducit D. meus *numer. 5. 6. & 7.* ideóque variè per S. R. C. tenetum reperitur, prout ſimiliter ad rationem quinque pro centenario deberi, fuit per S. R. C. determinatum in gradu reclamationis in caſo hujus *deciſ.* dum fuit judicatum, deberi d. intereſſe, quod primo loco erat denegatum, licet fuerit datum etiam pro intereſſe legati petiti in reclamatione, mediante decreto tenoris ſequitur videlicèt.

Die 8. Octobris 1612.

Facto verbo per Reg. Conſil. D. Thomam de Carleval, juncta Aula.

Bene reclamatum, & proinde deberi intereſſe rei judicata, ac etiam pro intereſſe legati petiti in ſupplicatione porrecta per Illuſt. Principiſſam Scilla D. Iſabellam, Aquavivam ſub die 26. Ianuarii 1640. folio 462. dentur dicta, Illn. Principiſſa D. Iſabella Aquaviva duc. octo mille pro omnibus, &c.

Sic pariter in cauſa Lauræ Montaquilæ, & Joan. Franciſci de Fælice conjugum, cum Eccleſia SS. Annunciatæ de Gaeta, cum enim per ſantentiam S. R. C.
1 fuiſſet condemnata d. Eccleſia ad ſolvendum dictis Conjugibus duc. 1000. pro ſubſidio maritagii vigore legati, fuit petitum intereſſe rei judicatæ, pendente reclamatione à dicta ſententia, & fuit ad relationem
* D. Conſil. *Morgballi*, de anno 1649. deciſum, deberi d. intereſſe, ſive uſuras rei judicatæ ad rationem duc. quinque pro centenario, cum interventu DD. Conſil. *De Aquina, Soto, & Ioan. Bapt. Muſcettula,* in Banca Solatii, patrocinante pro dictis Conjugibus *D. Ioſepho Guido Manſo*, viro docto. & pro d. Eccleſia *D. Eraſmo de Ponte*, viro ex omni parte integerrimo, æquiſſimo, timoratæ conſcientiæ, ac Advocato nemini ſecundo, meóque ſingulari Domino, qui hodie 9. Octobris 1651. obtinuit, una cum ejus Fratribus ſententiam reintegrationis ad Sedile Portæ Novæ hujus Civitatis Neap. patrocinante pro d. Sedile *D. Paulo Iannettaſio*, & pro dictis DD. Fratribus De Ponte *D. Donato Antonio de Marinis*, tenor vero ſententiæ eſt, videlicet.

In Dei Nomine. Amen.

PHILIPPUS DEI GRATIA. REX, &c.

VISA ſupplicatione olim Majeſt. Noſtra, noſtroque S. C. oblata, ſub die 14. menſis Ianuarii Anno 1650. pro parte Illuſtr. Triphonis de Ponte Ducis Flumeris, ac V. I. D. Raymi, Andrea, & Claudii de Ponte fratrum, contra Illuſtr. Plateam Sedilis Porta Nova. fol. 416. cujus tenor talis eſt &c.

Viſis denique videndis, &c.

Facta relatione in Reg. Collat. Conſil. accedente etiam voto Spectabilium Reg. Cancell. Regentium, ac audito Reg. Conſil. D. Thoma Martinez Fiſci Patrono, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum.

Per hanc noſtram diffinitivam ſententiam dicimus, pronunciamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus. Illuſtr. Triphonem de Ponte Ducem Flumeris, ac V. I. D. Raymum, Andream, & Claudium de Ponte fratres Principales Actores, eorúmque deſcendentes reintegrandos, & admittendos eſſe, ac reintegrari, & admitti debere, prout hac præſenti noſtra diffinitiva ſententia ipſos reintegrari, & admitti volumus, & mandamus ad honores dicti Illuſtr. Sedilis Porta Nova, ita ut gaudere debeant, & valeant omnibus honoribus, dignitatibus, & prærogativis, quibus cæteri Nobiles de eodem Sedili gaviſi ſunt, & gaudent.

Hanc eandem, &c.

Io. Franciſcus Marcianus.

Lecta, lata, & publicata fuit præſens diffinitiva ſententia in Regio Palatio, & proprie in Reg. Collat. Conſil. ibidem aſſiſtentibus Spectab. DD. Reg. Collat. Conſil. Didaco Bernardo de Zuſia Propræſide S. R. C. Illuſtr. Antonio Caracciolo Marchione S. Sebaſtiani, Illuſtr. Hectore Capycio Latro. Marchione Torelli, & D. Hieronymo Garzia Regentibus, & Magnificis Reg. Conſil Franciſco Antonio Muſcettula, Aloyſio Gamboa, Marco Antonio Cioffi, Ioan. Baptiſta Amendola, Ioan. Franciſco Marciano cauſa Relatore, D. Andrea de las Torres, D. Stephano Carillo, Antonio Capiblanco, & D. Falice Viloa Regiis Conſiliariis, ac Reg. Conſil. D. Thoma Martinez, in præſenti cauſa Fiſci Patrono, & nonnullis aliis in numero opportuno. Neap. die 9. menſis Octobris 1651.

Ioſeph Caetanus S. R. C. Act. Mag.

Regiſtr. in Sentent. S. R. C. Anni prædicti 1651. fol. 45.

De Mercatis Secretarius.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Poſſeſſorii, & Petitorii cumulatio, quando fieri poſſit, vel non, late diſcutitur.

SUMMARIUM.

1 *Cumulatio petitorii, & poſſeſſorii non eſt admittenda; maximè, ubi actionum repugnantia reſultaret, num. 10.*
Limita, de conſenſu partium, nu. 18.
Contrarium, nn. 2. & 6.
Diverſa DD. opiniones recenſentur, nn. 3.
Limita, in incorporalibus, nn. 12.
Ampla, etiam ſi prius poſſeſſorium, & deinde petitorium actor intentaverit, nu. 13.
4 *Poſſeſſorium retinenda non poteſt cum petitorio cumulari.*

5 *Vendi-*

Digitized by Google

5 *Vendicare non poteſt quis id, quod poſſidet.*

6 *Petitorium ubi ſe compatitur cum poſſeſſorio, utrúmque cumulari poteſt.*

Maximè, ubi unico libello cumulantur, nu.7.

Amplia, etiam in judicio attentatorum, nu.8.

9 *Judicium attentatorum, & judicium nullitatis contractus poſſunt inſimul cumulari.*

11 *Agens interdicto retinendæ dicitur poſſidere, & in poſſeſſione turbari.*

14 *Petitorium, & poſſeſſorium, attento jure Canonico, ſimul, & ſemel proponi poſſunt.*

Amplia, etiam in poſſeſſorio recuperandæ nu.15.

15 *In incorporabilibus ordinis, & repugnantiæ ratio ceſſat.*

17 Bart.in l.naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſſ. *perpenditur, & nu.22.*

19 *Interdictum uti poſſideris, & rei vendicationis actio cumulari poſſunt.*

20 *Poſſidere dicitur, qui civiliter poſſidet, & ei remedium poſſeſſorium competit.*

21 *Poteſt unus civiliter, alius verò naturaliter poſſidere.*

23 *Actio confeſſoria datur pro jure ſervitutis alicui competente.*

24 *Actio rei vendicationis non datur, niſi pro dominio directo.*

25 *Utilis rei vendicatio datur emphyteutæ, vel ſuperficiario.*

26 *Poſſeſſorium habens cauſam dominii, non poteſt concurrere cum petitorio.*

27 *Sententia abſolutoria in una cauſa lata, exceptionem parit in alia.*

28 *Exceptio dominii oppoſita in poſſeſſorio, præjudicat in petitorio, & quando ſuſpendo poſſit petitorium, remiſſivè.*

29 *Petitorium intentari non poteſt cum judicio poſſeſſorio conſervativo.*

30 *De validitate, vel invaliditate donationis in judicio ſummariſſimo diſcurrendum non eſt.*

31 *Arbitrium* Rotæ *conceſſum ceſſat, ubi agitur de judicio ſummariiſſimo.*

32 *Ordo judicii perverti non debet.*

33 *Nudum factum, & ſola detentio in ſummariiſſimo judicio attenditur.*

34 *Suſpenſo termino, teſtes recipi non poſſunt.*

35 *Cumulatio petitorii in judicio poſſeſſorii ſummariiſſimi non poteſt.*

36 *Deciſio in cauſa*

DECISIO CI.

INter alia gravamina propoſita per Univerſitatem Pratulæ adverſus Venerab. Monaſter. Regiámque Capellam Abbatiæ S. Spiritus de Murrone prope Civitatem Sulmonis ejus utilem Dominum illud fuit, quia ſuccedere prætendebat vaſſallis, qui abſque filiis maſculis decedebant, quamvis fœminæ ſupereſſent, fundando ſe in quadam capitulatione, inter dictas partes inita, quam nullam, invalidam, & iniquam eſſe per Univerſitatem dicebatur, & in enormiſſimam ipſius læſionem, & abſque Regio aſſenſu, & propterea inſtabat, provideri, quod abſtinebat Baro.

Dicebat Monaſterium, quod non per viam ſucceſſionis, poſſeſſionem dictorum bonorum apprehendebat, ſed jure dominii, omnia enim ſtabilia intra fines Terræ, prætendebat eſſe propria & quod vaſſalli poſſidebant virtute conceſſionum factarum cum clauſula, pro ſe, & hæredibus maſculis quibus deficientibus devolvebantur ad ipſum Monaſterium Baronem, & quod in d. poſſeſſione exiſtebat tam ante, quam poſt tranſactionem prædictam, in qua intendebat ſe conſervare, ad quod probandum producebat nonnullas conceſſiones, modo prædicto factas diverſis Particularibus d. Terræ, & facto de prædictis verbo per Me in S. C. die 15. Aprilis 1636. fuit promiſſum, quod reſpectu territorium, in quibus non apparebat forma conceſſionis, in biduo capiatur informatio ad finem videndi, quis lite pendente ſit manutenendus in poſſeſſione, & interim, ſi caſus acciderit, providebitur.

Et facta ſuper d. judicio electione Examinatoris, pro parte Univerſitatis fuit inſtatum, debere procedi, etiam ad declarandam invalidam, & nullam tranſactionem, & proindè, quod terminus datus ſuper poſſeſſorio curſere deberet etiam in petitorio.

1 Ex adverſo contendebatur, quòd priùs judicandum erat ſuper poſſeſſorio, in quo erat datus terminus, cum non poſſint dicta judicia cumulari, ut ſimul eodem tempore agi poſſit, ex *text. in l. ſi de verſ. 17. ff. de judic. l. ordinarii C. de rei vend. l. incerta, C. de*
2 *interd. & releg.* Et quia in contrarium, quod cumulari poſſit, adducebatur *tex. in l cum fundum, ff. fin. de vi*
3 *& vi arm. c. Paſtoralis, extra de cauſ. poſſ. & propr.* Ideò *Gloſſatores, & Doctores* in diverſas ivere ſententias, de quibus per *Bart. in l. naturaliter, §. nihil commune, nu.14. in 1. combinat. ff. de acq. poſ.* ubi tres refert opiniones *Ioan.* enim, & *Azo* ſimpliciter tenuerunt, nullum poſſeſſorium concurrere poſſe cum petitorio. Secunda verò fuit opinio *Petri de Bellapertica*, qui dixit, quod nunquam potuit cadere in capite ſuo, quod petitorium cum poſſeſſorio non concurrat, quam opinionem ſequitur etiam *Cyn. in d. l. ordinarii*, qui dicit, opinionem prædictam eſſe veram, ſicuti Evangelium, *Bart.* vero in *d. §. nihil commune, num. 14. in fine* dicit, quod d. opinio *Petr. de Bellapert.* ſibi videtur falſa, ut Judas Iſchariotes, nam non ſolum ordo, ſed omnis regula impedit concurſum prædictarum actionum.
4 Tertia fuit opinio Gloſſatoris *Martini*, qui diſtinguit poſſeſſorium retinendæ ab aliis remediis poſſeſſoriis, in poſſeſſorio enim retinendæ poteſt procedere *Ioan.* opinio, quia petitorium, & poſſeſſorium non videntur inter ſe habere repugnantiam, juxta diſpoſitionem *text. in l. 1. C. de furt.* nam non poteſt quis vendicare id
5 quod poſſidet, & qui agit rei vendicatione, fatetur, adverſarium poſſidere, *§. omnium, Inſt. de action. l. unic.*
6 *C. de alien. judic. mut. cauſ. fact.* Alia vero omnia remedia poſſeſſoria, quia non habent d. repugnantiam, cumulari poſſunt, quam opinionem *Martin.* ſequitur *Accurſ.* & communiter DD. ut per *Caſtr. in d. l. ſi de vi, in 1. lect. colum. 2. & ibi* etiam *Iacobin. num. & ibi*
7 *Barboſ.* ex *num.16.* ad 24. ubi plenè de materia, & hæc opinio eſt magis communiter approbata, & concordat cum diſpoſitione *text. in d. c. paſtoralis, de cauſ. poſſ. & propriet.* quod maximè procedit, quando in eodem libello cumulantur, & inter ſe non repugnant, ut per eundem *Barboſ. in d. l. ſi de vi, num.374.* quod
8 etiam in judicio attentatorum procedere, dixit *Afflict. in deciſio.* 131. quod poſſit in eodem libello ab uno,
9 eodémque actore cumulari, etiam judicium nullitatis contractus.

Et quidem in caſu, de quo agebatur, videbatur, nullo modo poſſe cumulationem judicii procedere,
10 & in d. poſſeſſione conſervari, quo caſu ſecundum opinionem *Martini* non datur cumulatio, ex repugnantia actionum, quia qui agit petitorio, dicit, rem non poſſidere, ſed adverſarium, *d. §. omnium, Inſtit. de act. l. unic. Cod. de alien. jud. mut. cauſ. fact.*
11 agens verò interdicto retinendæ aſſerit, ſe poſſidere, & in poſſeſſione turbari, *l. 1. §. hujus, ff. uti poſſid.* & proindè debet de poſſeſſorio priùs agi, ut ſciatur, quis vices actoris, vel rei ſuſtinere debeat, *d. l. ordi-*
12 *narius, Barboſ. in d. l. ſi de vi, num.307.* Tamen dicebat Univerſitas, hoc limitari in juribus incorporalibus, in quibus datur cumulatio petitorii cum interdicto retinendæ its *Bart. in d. §. nihil commune, num. 18. per text. in l. fenis §. Ariſto ff. ſi ſervit. vendic.* & ex notatis in *l. 1.* poſt *princ. ff. uti poſſid. & Bart.* opinionem ſequuntur *Alex. in d. §. nihil commune, nu.92.*

Bald.

Bald.Paul.de Caſtr.in d.l.ordinarii, C. de rei vendit.
& idem *Bald.in conſil.161. volum.3.* & *in l.1.§.1.* verſus
finem, C.de caduc. tollen. latè *Menoch. de ret. poſſeſſ.*
rem.3. qu.60. verſic.8. eſt caſus, num. 539. qui *num.541.*
13 poſt *Bartol.* ampliat, etiam ſi actor prius poſſeſſorium,
& deindè petitorium intentaverit, eò magis, quando
tam actor, quam reus poſſeſſionem habere contendunt,
quàm opinionem ſequutum fuit S. C. *in deciſ. Afflict.*
151.num.4. Franch.deciſ.193. num.2. quòd tantò magis
dicebatur debere in hoc judicio, ne pauperrimi vaſ-
ſalli poſt cauſam poſſeſſionis diu defatigarentur in cauſa
nullitatis capitulationis, juxta *text.in d. cap. Paſtora-*
14 *lis*, ob quòd juris Canonici æquitate utrumque ſimul,
& ſemel proponi poſſe, dixi *Sum. Pontif. in cap. dile-*
ctus, extra de cauſ poſſeſſ. & propriet. & quòd eadem
15 diſpoſitio procedat etiam in poſſeſſorio recuperandæ,
licèt jus Civile contradicat, habetur ex *Gloſſ. in cap.*
2. eod. titul. ea ratione, quia actionum cumulatio ubi
æqua ſemper regulariter eſt admittenda. *l. edita, C.*
de eden. quando tamen inter ſe non repugnant, *Franc.*
16 *Marc. deciſio.80. tom.1.* & in incorporalibus ceſſat or-
dinis, & repugnantiæ ratio, nec obſtabit limitatio
Bart. in d. §. nihil commune, in 7. combinat. numer.29.
ubi quòd cumulatio non datur, niſi utrique propo-
17 nat petitorium, & poſſeſſorium, nam doctrina *Bart.*
intelligenda erit, in corporalibus, ſecus verò in incor-
poralibus, prout eum intelligit *Iaſon. in dict. §. nihil*
commune, numero 150. ſequitur *Caſtr. in dict. l. ſi de vi,*
numero 12.

Secundò dicebatur in facto, quòd antequam eſſet
datus prædictus terminus in poſſeſſorio per S. C. erat
datus per tunc cauſæ Commiſſarium, ſub die 26. Apri-
lis 1634. per quem fuerat datus terminus ſuper omni-
bus hinc indè prætenſis. Et quamvis pro parte dictæ
Univerſitatis à d. decreto fuiſſet appellatum, tamen
non fuit interpoſita d. appellatio à termino dato, ſed
ab ea parte decreti, in qua dicebatur, interim Mona-
ſterium eſſe in poſſeſſione conſervandum, & ſic reſpe-
18 ctu termini, tam in poſſeſſorio quam in petitorio utra-
que pars conſenſit, quo caſu dixit *Ripa in dict. § nihil*
commune, num.168. quod ſtante conſenſu partium ceſ-
ſat ordinis, & contrarietatis ratio, per *text. in l. qui*
ſe obtulit, ff. de rei vendic. & poſt ipſum *Menoch.loc.*
proximè cit. *num.539.*

Tertiò dicebatur, quòd imò interdictum uti poſſi-
19 detis, & actio rei vendicationis cumulari poſſunt,
quod probatur expreſsè in d. *§. nihil commune*, ubi
vendicat rem, non videtur ſuæ poſſeſſioni renunciaſſe,
ſecundum tamen intellectum *gloſſ. ibid.* quòd qui civi-
20 liter poſſidet, dicitur rem poſſidere, & proindè ei com-
petit remedium poſſeſſorium, & poteſt rem vendicare
ab eo, qui naturaliter poſſidet: nam in his terminis nul-
21 la datur repugnantia, poteſt enim unus civiliter, alter
verò naturaliter poſſidere, quod probatur ex *text. in l.*
officium, in fi. ff. de rei vendic. ut declarat *Fulgoſ.in d.*
§.nihil commune, num.2 poſt *Bart. numer.19.* ſequitur
Caſtr.in 2.lect.num.5.Alex. num.49.Iaſ.num.91. Claud.
Seyſſell.num.38.in fi.Iaſ. in §. quæ ſingnt, num.58. Inſt.
de act. idem *Caſtr.conſ.110.nu.5.volum.2.* quòd pluribus
modis declarat, varios intellectus afferens *Barboſ. in d.*
l ſi de vi, nu.377. cum ſeq.ff.de judic.

Pro parte verò Venerab. Monaſter. ad prædicta
replicabatur quòd vera eſt concluſio, quòd admit-
tatur cumulatio in incorporalibus, ſed quòd doctri-
22 na *Bart.* & aliorum erat intelligenda in juribus merè
incorporalibus, & in ſervitutibus, ſive realibus, ſive
perſonalibus, ſive mixtis, pro quibus actori aſſerenti,
ſibi ſervitutem deberi, datur actio confeſſoria, quæ
23 non competit ratione dominii, vel quaſi, ſed pro
quaſi poſſeſſione, & jure ſervitutis alicui competen-
te, *l. ſi forte, §. ſerendum, ff. ſi ſervit. vendic. l.uti frui,*
§. ſi ff. ſi uſusfruct.pet. d. §. æquè. Inſtit. de act. ubi *Io.*
24 *Fab.Iaſ.* & alii, quando verò agitur de dominio di-
recto, datur actio rei vendicationis, *d. § æquè, & l.1.C.*
de alien.judic.mut.cauſ.fact. l.in rem actio.ff.de rei vend.
25 Sicuti, quando agitur de dominio utili, quòd habet
emphyteuta, vel ſuperficiarius, competit utilis rei ven-
dicatio, *l.1.§.fin. ff ſi ager. vect. pet. l.1. in princ. & §.*
quod ait, ff.ſi de ſuperfic. & proptereà cum in hac cau-
ſa prætenderet Monaſterium dominium directum, &
proprietatem totius territorii infra fines Terræ Pra-
tulæ, & illud vendicare, ſtatim ſequuta morte poſ-
ſeſſoris, abſque deſcendentibus maſculis, non poteſt
dici, quòd tractatur de juribus incorporalibus; cum
hoc jus non ſervitutis, ſed jure dominii ad Monaſte-
rium ſpectare, prætendebat, non poteſt dari concur-
ſus petitorii cum poſſeſſorio, imò potius intrat gene-
ralis regula, tradita à *Bart. in d. §. nihil commune,*
26 *num.20.* quòd ubicúnque poſſeſſorium, quod propo-
nitur, habet cauſam dominii, tunc non poteſt concur-
27 rere cum petitorio, quia obſtat regula, quod abſolu-
toria lata in una, parit exceptionem rei judicatæ in alia,
l.2.§. quædam, ff. de interd. & releg. & eum ſequitur
Bald.in l.edita, C.eod.tit. & Abb.in d. cap. Paſtoralis,
de cujus tamen articuli veritate videndus eſt *Capyc. de-*
ciſio.28.Gabr. commun.concl.tit. de reſtitut.ſpol. concl.1.
num.61. Fachin. controv. jur. libro 8.c.8. & lib.10.cap.
86.Aviles in cap. Prætor cap.10. nu.4. Vrſill. ad Afflict.
28 *deciſ.116 Ann.ſing.491.* ubi plenè, quando exceptio do-
minii oppoſita in poſſeſſorio, præjudicet in petitorio,
& quando ſuſpendi poſſit petitorium.

Dicebatur ſecundò, quod concurſus poſſeſſorii
29 cum petitorio ex alio ceſſabat in hac cauſa, in qua
fuit datus terminus, non in poſſeſſorio ordinario,
ſed in poſſeſſorio ſummariiſſimo ad videndum, quis
lite pendente manuteneri debeat in poſſeſſione, quod
Hiſpani, *interim*, vocant, ut per *Covar. pract. quæſt.*
cap.17. Menoch. de retinend.poſſeſſ. remed. ult. &
Bologn. in dict. §. nihil commune dicit eſſe poſſeſſo-
rium conſervativum, quo judicio pendente nullo mo-
do poteſt intentari petitorium, ut eſt *text.* expreſ-
ſus in *§. retinendæ, Inſtit. de interd.* quod maximè
procedit, parte opponente, *Virgin. Bocent. in tractat.*
de interd.cap.5.num.2. & cap.9. numer.2. & 8.part.2.in
3. volum. tractat. Ioan Bologn.in d. § nihil commune, 2.
par.in fin. Menoch.de retin. poſſeſſ. d. remed.ultim.num.
30. Ricc.collect. 2903. & 2850. verſic. cum autem, part.
30 *7. Poſtius in tract. de manuten. obſervat.7.* & cum hac
opinione concurrunt plures Rotæ Romanæ deciſio-
nes, ut per *Farinac. deciſio.270. numer.4. tom.1.part.1.*
ubi, quod in ſummariiſſimo judicio manutentionis
non eſt diſcurrendum de validitate, vel invaliditate do-
nationis, neque admittuntur exceptiones requirentes
altiorem indaginem, idem habetur in alia deciſione
relata per eundem *Farinac. in deciſ.366. numer.6. eod.*
tom. & in *deciſ.583 part.2.tom.1.* aliud enim quæri non
poteſt, niſi videre, quis poſſideat, idem *Farin. deciſ.*
31 512. & in *4.tom.1.part.2.deciſ.476.* ubi, quod prius eſt
tractandum de poſſeſſorio, poſtea verò de petitorio,
quamvis Rotæ ſit datum arbitrium, quia hoc caſu
ceſſat arbitrium, *Farinac. deciſ. 127. tom. 2. in poſthum.*
32 debet enim hoc arbitrium regulari à jure, de *Graſſ.*
deciſ.7.de ſent. & re judic. nec debet ordo judicii per-
verti, quia gravaretur onere probandi, & quia priva-
retur commodo poſſeſſionis, *Rot. in deciſ. 99.* coram
Robuſterio *part.1. nu.2.* idem etiam habetur in *dec.99.*
n.2.to.2.in poſth. & in *dec.64.n.5.part.2. in noviſſ.diverſ.*
33 *Mantic.dec.228.n.4.Cavaler.dec.510.nu.5.* in hoc enim
ſummariiſſimo judicio attenditur nudum factum & ſo-
la detentio, *cap.querelam*, cum *ibi* notatis, *lect.l.Adr-*
quelini, ubi *Caſtr.num.5.ff.de donat.Caſſad.dec.14.nu.8.*
ſuper *regulis, Seraph dec.582.nu.5. Rot. diverſ. dec.50.*
nu.29.& dec.64.nu.2 part.2. & in noviſſ. ab anno 1626.
uſque ad annum 1630. *dec 97.*

Nec de primo termino dato poteſt aliquid inferri,
quia decretum fuit per Judicem tunc Commiſſarium

latum,

latum, quod tamen fuit ſuſpenſum in S. C. & fuit ſimpliciter datus terminus in poſſeſſorio ſummariiſſimo,
34 cui decreto Pars acquievit, & illud notificari fecit Procuratori Monaſterii, & ideò d. terminus remanet per ſecundum decretum ſuſpenſus, & non poſſunt recipi teſtes in petitorio, quia nulliter reciperentur, *Rot.*
35 *deciſ. fin. in fin. de teſt. in nov. & dec. 35. num. 6. part. 1 in noviſſ. diverſ.* Et propterea die 9. Decembris 1636. facta relatione per Me, junctis Aulis fuit proviſum quod procedatur ad ea, quæ incumbunt in termino dato per S. C. non obſtantibus oppoſitis pro parte Univerſitatis Pratulæ in ſupplicatione ultimo loco præſentata, per quam inſtabat, dari terminum etiam in petitorio, & quidem ferè omnes inclinabant ad beneficium Univerſitatis, quod in hoc caſu poſſet fieri cumulatio, verùm, quia terminus datus non erat ſuper poſſeſſorio ordinario, ſed ſuper ſummariiſſimo, ad finem providendi quis lite pendente erat manutenendus in poſſeſſione, de quo decreto non aderat appellatio, fuit viſum, quod in dicto poſſeſſorio ſummariiſſimo non
36 poterat admitti cumulatio ex diverſitate modi procedendi penes Act. Mag. de Mattoo.

OBSERVATIO IN DECISIONE CI.

SUMMARIUM.

1 *Poſſeſſorium cum petitorio, quando cumulari poſſit.*
2 *Petitorium quando intentatum dicatur, & nu. 3.*
3 *Poſſeſſorium, quando intentatum dicatur, d. nu. 1. & 3.*
4 *Actor an ſuccumbere debeat, ſi intentavit poſſeſſorium, & probavit petitorium, vel è contra & nu. 5.*
6 *Sequeſtratio, ac miſſio in poſſeſſionem, cumulari poſſunt.*
7 *Exceptio, quod ceſſio ſit nulla, quia aſſenſu caret, dum agitur ſuper re feudali, eſt reſervanda ad merita cauſa, & ita deciſum adducitur.*

1 CONcludit *hic* D. meus *nu. 35.* cum *ſeq.* quod cumulatio poſſeſſorii cum petitorio fieri poteſt in judicio poſſeſſorio ordinario ſecus vero in poſſeſſorio ſummariiſſimo, atque ita deciſum per S. R. C. *ibid.* teſtatur, de quo articulo videas *Giovagnon. conſil. 11. n. 30. lib. 1.* ac *Farinac.* qui omnes cumulat in *repertor. ju-*
2 *dic. quaſt. 88. nu. 6.* Petitorium autem intentatum dicitur, quoties quis petit, rem reſtitui, Poſſeſſorium vero, ſi in poſſeſſionem immitti inſtet, ad tradita per *Farinac. in fragm. in verb. formula, num. 7.* poſt *d. repert. judic.* ſic pariter, ſi concludat in libello, rem plenè reſtituendam, vel liberè relaxandam, eſſe ad petitorium ſpectat, *Menoch. de recuper. poſſ. in prælud. n. 14.*
3 *15. & ſeqq.* Verum, ſi in libello ſit dictum, *rem ſpectare, & pertinere*, tunc tam petitorium, quam poſſeſſorium petitum cenſetur, *Cacher. dec. 4. nu. 2.* ſequitur *Farinac. ibid.* ubi alios caſus ponit, quando peti-
4 torium, vel poſſeſſorium intentatum dicatur, ſin autem ſit intentatum poſſeſſorium, & ſit probatum petitorium, an actor debeat ſuccumbere, & idem *Farinac. in d. fragm. in verb. poſſeſſorium, num. 5.* ſe remittit ad ea, quæ dixit in *d. repertor, quaſt. 33. num. 6.* ubi affirmativè reſpondet, ex *Roland. conſil. 52. num. 11. & conſil. 110. num. 2. lib. 3.* ſed contrarium tenet *d. quaſt. 33. num. 9.* ex eodem *Roland. conſil. 41. num. 55. & ſeqq. d. lib. 3.* ubi, quod licet in libello intentetur petitorium, & poſtea probetur poſſeſſorium, vel è contra, ſententia poteſt ferri ſuper probatis maximè, quando ad eſt clauſula, *jus, & juſtitia, &c.* ſic etiam procedit,
5 quando cauſa cognoſci debet de æquitate, vel ſola facti veritate inſpecta, ut ex *Roland. conſil 53. num. 12. volum. 2.* & aliis DD adductis, fundat *Farinac. ibid. num. 7.* ac pariter ubi in libello adeſt clauſula, *omni*
6 *meliori modo*, ut tradit *num* 8. ſequeſtratio autem, & in poſſeſſionem miſſio, ac ſimilia remedia cumulari poſſunt, ut docet *Alcibiad. Lucer. lib. 3. obſerv. 1. num. 5. ex Cavalc.* quem *ibi* allegat.

7 Tradit D. meus *num. 30.* quod in judicio ſummariiſſimo manutentionis non diſcutitur de validitate, vel invaliditate donationis, neque admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, ideóque obſervo, quòd ſi in judicio aliquo ſit exhibita ceſſio, contra quam excipiatur, illam eſſe inutilem, quia aſſenſu caret, dum agitur ſuper feudo, an exceptio prædicta ſit ad merita cauſæ reſervanda, & per R. C.
* S. in cauſa Univerſitatis Afragolæ, cum Ludovico Bozzuto, ad relationem præſtantiſſimi viri D. Præſidentis *Scipionis Brandolini*, qui poſtea fuit Reg. in Supremo Italiæ Conſil. cujus locum hodie ibi occupat *D. Thomas* ejus filius, ſuis propriis meritis ad officium prædictum evectus. optimè enim ſe geſſit in exercitio Auditoratus Regiarum Audientiarum, Fiſci Patroni criminum, ac Regalis Patrimonii, & Præſidis ejuſdem R. C. S. ſub die 28. Januarii 619. fuit deciſum, exceptionem prædictam reſervandam eſſe ad merita cauſæ, ex dictis per *Specul. in tit. de actore, n. 71. & 72. Ioan. de Amic. conſil. 24. & Surd. conſil. 22. lib. 1.* in Banca de Scognamiglio. In hoc etiam articulo vide *Cacher. deciſ. 57. num. 3. Caravit. in Ritu 191. numero 7. & in Ritu 294. numero 8. 9. & 10. D. Muſcatell in praxi S. R. C. part. 3. gloſſ. expenſis num. 11. cum ſeqq. D. Gallupo. in praxi part. 1. cap 8 num. 4. & D Rocc. collect. 306.* ad intellectum *l. non ignorat. C. qui accuſ. non poſſ. & l. ſi quæramus, ff. de teſtam.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Milites noſtri temporis, an. & quibus gaudeant privilegiis militaribus. Obligatio, ſeu fidejuſſio præſtita penes acta, an poſſit incuſari poſt mortem obligati. Uſufructuarius univerſalis, an, & quando teneatur ad ſolutionem æris alieni, & an poſſit conveniri.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſio Militis eſt nulla.*
Contrarium, numero 4. 16. & 17.
2 *Qui merum imperium habet in jus vocari non poteſt.*
3 *Militum Magiſter merum imperium habet.*
5 Text. in l. milites, C. locat. *non procedit in Militibus noſtri temporis.*
6 *Item non procedit in Militibus, qui non ſunt in bellica expeditione contra Infideles, & nu. 18.*
Miles militaribus privilegiis gaudere non debet, niſi quamdiu eſt in Caſtris, & in expeditione rei militaris occupatus, & nu. 9.
8 *Ceſſante cauſa privilegii, ceſſat privilegium.*
10 *Miles veteranus, non omnibus militum privilegiis gaudet.*
11 *Milites, qui cum equis, & armis pro defenſione Regni vel Reipublicæ vacant, gaudent militaribus privilegiis.*
Sed qualiter hoc intelligatur, nu. 12.
13 *Milites eſſe, & gaudere militaribus privilegiis, inter ſe differunt.*
14 *Miles dicitur eo ipſo, quod ſit adſcriptus in matricula Militum.*
15 *Milites, qui actu non ſerviunt, gaudent nonnullis privilegiis, & ſignanter privilegio fori.*
17 *Miles non eſt idoneus fidejuſſor, contradicente tamen creditore.*
19 *Inſtrumentum, contra debitoris hæredes liquidari non poteſt.*
20 *Obligationes, contra debitoris hæredes incuſari poſſunt.*
Intellige, prævia citatione ad dicendum cauſam, quare non debent incuſari, nu. 21.

22 *Obligationes*

22 *Obligationes penes acta facta, calliditate judicis, promptam habent exequutionem.*

23 *Vſufructuarius omnium bonorum conventus à creditore defuncti, non nominando proprietarium, in eum transfunditur judicium, & numero 27. & ſeqq. & num. 46.*

24 *Vſufructuarius omnium bonorum, onus ſolvendi æs alienum teſtatoris non ſubſtinet, ſed proprietarius.*

Amplia, ut nec à creditoribus, nec à legatariis conveniri poſſit, n. 25.

Limita, ubi eſſet inſtitutus hæres univerſalis in uſufructu, n. 33.

Item in uſufructuario quota hæreditatis, n. 40.

26 *Sententia lata contra uſufructuarium, proprietario non præjudicat.*

27 *Poſſidens alieno nomine, poteſt in judicio Dominum nominare.*

28 *Vſufructuarius, emphyteuta, maritus, & ſuperficiarius poſſunt abſentem Dominum in judicio nominare.*

29 *Vſufructuarius omnium bonorum, dicitur procurator in rem propriam proprietarii.*

Intellige, activè, non paſſivè, n. 50.

31 *Mandatum poſt litem conteſtatam non revocatur morte mandantis.*

32 *In judicio exequutivo, & ubi non requiritur litis conteſtatio, procurator efficitur Dominus litis, eo ipſo quod cœperit de cauſa tractari.*

34 Bart. in l. fi. ff. de uſufr. *reprobatur.*

35 *Æs alienum quomodo in bonis defuncti ſit ſolvendum.*

36 *Vſufructuarius debet præſtare patientiam de vendendis bonis pro ſolvendo ære alieno hæreditatis.*

Amplia nedum ad inſtantiam hæredis, verum creditorum, n. 37.

Item amplia, etiam uſufructuario in poſſeſſione exiſtente, cùm pati debeat, ea vendari ab hærede, vel creditoribus, n. 38.

39 *Vſufructuarius certæ rei, vel quotæ bonorum non tenetur ad æs alienum.*

Limita in uſufructuario quotæ hæreditatis, nu. 40.

41 *In uſufructu quotæ hæreditatis, activè, & paſſivè tranſeunt actiones.*

42 *Inter uſufructuarium omnium bonorum, & hæreditatis differentia conſtituitur.*

43 *Vſufructuarius hæreditatis, à creditoribus, & legatariis conveniri poteſt.*

44 *Vſufructuarius, id, quod creditoribus hæreditariis pro proprietario ſolvit, poteſt finito uſufructu de proprietate retinere.*

45 *Vſufructuarius cum proprietario condemnatur ob æs alienum.*

47 *Onus ſolvendi æs alienum, licet ſit proprietarii, tamen de ſuo non tenetur, ſed tot ex bonis hæreditariis, ſalvo uſufructuario pro concurrenti quantitate debiti poteſt alienare.*

48 *Vſufructuarius, licet onus æris alieni non ſubſtineat, nec à creditoribus conveniri poſſit, tamen ad evitandum circuitum poterit converiri.*

Item, ubi hæres proprietarius de facili conveniri non poſſit, n. 49. & 51.

50 *Vſufructuarius conventus actione hypothecaria, ſi nominaverit Dominum, actor tenetur contra proprietarium de novo agere.*

Sed hoc Iudicis arbitrio relinquitur, nu. 51.

52 *Sententia lata contra Principalem, ſtatim ex eo qui poteſt contra fidejuſſorem, ubi fidejuſſio eſſet de judicatum ſolvendo, & n. 55.*

53 *Fidejuſſio de judicatum ſolvendo, morte fidejuſſoris non extinguitur, ſed ad ejus hæredes tranſit.*

54 *Fidejuſſor de judicatum ſolvendo paratam habet exequutionem contra Principalem, abſque novo proceſſu, & ordine judiciali.*

Intellige, in fidejuſſore judicii, & non contractus, nu. 55.

56 *Vſufructuarius poſt mortem cujus, alius fuit inſtitutus hæres, an dicatur hæres univerſalis, etiam in proprietate, ita ut per fideicommiſſum cenſeatur gravatus reſtituere.*

57 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CII.

Fidejuſſerat D. Petrus Sarmiento Marchio Caſalium, Magiſter militum Hiſpanorum in hoc Regno pro D. Andrea Camaccia Spinola, de judicio ſiſti, & de ſolvendo judicatum, ad beneficium Conſtantiæ Marcello, Proſequuto deindè judicio ad creditricis inſtantiam contra d. Camaccia debitorem, obtinuit ſententiam, vigore cujus fuerunt expeditæ literæ exequutoriales pro ſumma duc. 2000. contra d. debitorem.

1 Quibus ſtantibus petiit Conſtantia creditrix, incuſari fidejuſſionem contra d. D. Petrum, & quamvis oppoſuiſſet, fidejuſſionem eſſe nullam, tum quia erat Miles, & Eques Ordinis Calatravæ, ad *text. in l. de die, §. 1. ff. qui ſatiſdar. cog. l. milites 31.* ubi *gloſſ. C. locat.* nè omiſſo armorum uſu privatis ſe implicent negotiis, *l. milites, C. de re milit. l. unica, C. de negot. milit. lib. 12. l. ſcimus C. de jur. delib.* tum etiam, quia

2 nedum erat Miles, ſed militum Magiſter, in jus enim vocari non poſſunt, qui merum imperium habent, *l. 1.*

3 *& 2. ff. de in jus voc.* & quod Magiſter Militum merum habeat imperium, dixit *Capell. in tract. de Imper. à militib. elegen. in cap. ex ratione dignitatis*, quem refert, & ſequitur *Franch. deciſ. 88. num. 1.* tamen per decretum

4 S. C. fuit proviſum, quod procedatur ad incuſationem, oppoſitis per d. D. Petrum non obſtantibus, ex doctrina *Angel in d. l. milites*, qui dicit, quod diſpoſitio

5 *dict. legis* non eſt in uſu in Militibus noſtri temporis, *Theſ. dec. 11. lib nu. 5.* qui alios allegat, *Peregr. de fideic. art. 3. num. 61. Carocc. in tract. de loc. & cond. part. 1. tit. quib. non eſt permiſſ. conduc. num. 8. Hondod. conſil. 83. num. 55. vol. 1. Bovadill.* qui alios refert *Polit. lib. 4. cap. 1. num. 13. DD. in l. 1. C. de jur. & fact. ignor. & in l. Centu-*

6 *rio, ff. de vulg. & pupill.* maximè in Militibus qui non ſunt in belli expeditione contra Infideles, ut poſt *Odd. de compend. ſubſt. p. 5. qu. 5. in 3. premiſſ. Ant. Gom. dec. Luſit. 365. Herting. de fidejuſſ. cap. 7. num. 62.* voluit *Pirrus Maur. Aretin. de fidejuſſ. ſect. 8. cap. 4. numero 3. Gayl. lib. 2. obſervat. jur. obſerv. 8.* ubi etiam *Bernard. Grea. Frider. Pruckman. de regal. cap. 4. membr. 3. effect. 2. num. 12. Baltaſ. de Ayala de jur. & offic. belli, lib. 3. cap. 7. num. 72. Vinc. Manzia in tract. de tutel. in tit. quib. ex cauſ. à tutel. quis excuſ. quæſt. 7. princ. num. 26* & alii

7 per *Franch. in tract. de fidejuſſor. cap. 2. numero 216.* non debet enim Miles privilegiis militaribus gaudere, niſi quandiu eſt in Caſtris, & in expeditione rei militaris occupatus, *Paris de Put. de re milit. lib. 7. verſic. quin ſuperiori, num. 2. ex text. in l. fin. C. de reſtit. milit.* quia

8 ceſſante cauſa privilegii, ceſſat privilegium, *l. penult. ff. de milit. teſtam. l. pe. C. qui ob long. tempor. præſc.* qui

9 etiam ex hoc infert, quod Milites his temporibus, qui extra Exercitum in domibus degunt, non vendicant ſibi militaria privilegia, ex *text. in l. qui ſub prætexta, C. de ſacroſanct. Eccleſ. Franc. Zoann. de Rom.*

10 *Imp. num. 49.* qui extendit etiam in Miſſis, ſeu Militibus veteranis, qui omnibus privilegiis militaribus non gaudent, *l. idem eſt, etſi de teſtamento, verſic. ſed ſi jam veteranus*, cum *l. ſeq. in princ. ff. de milit. teſtam. & l. fin. verſic. quia militabat, Cod. de inoff. teſtamento*, quamvis & ipſi Veterani nonnulla, ſed non magna privilegia retineant, *l. 1. & l. 2. & per tot. ff. de privileg. veteran.* idem etiam ſequitur *Bonus de Curtili de nobilit. part. 3. num. 89.* Et licet contrarium ſentiat *Pet. Nunnez de Avendanno*, quem refert, & ſequitur *Conſil. Paragn. in tract. de judic. & privil. milit. num. 36.* quod opus reperitur inſertum per *Regen. Rev. in Comment. ad Reg. Pragm. in pragm. 11. de milit. fol. 487.* in

ultima

ultima impreſſione, de anno 1637. ubi ait, quod Mili-
tes, qui vacant cum equis, & armis in defenſione Re-
gni, ut ſunt illi, qui ſtant in Regnis Granatæ, Navar-
ræ, & Neapolis, quia ſunt in actu militiæ, & parati
11 ſuccumbere pro defenſione Reipublicæ, quod propte-
rea gaudere debent militaribus privilegiis, allegat *Gre-
gor. Lopez. in l. 49. tit. 5. part. 5. gl. 2. verſic. unde mili-
tantes Ant. Gomez. in l. 53. Taur. numer. 68 Gutierr.
de contract. jurat. capit. 6. numer. 10.* ad quod etiam
adducitur *Afflict. in Conſt. Regn. Intentionis, libro 1. ru-
bric. 9. de illic. portat. armor. numer.* 28. qui dicit, ſuffi-
cere, quod taliter factus Miles vacet armis & paratus
ſit pro defenſione Reipublicæ, vel Civitatis, vel Regis,
12 vel Domini ſui militarem artem exercere, quia dicitur
verè gaudere privilegio Militum, ſed *Afflict.* non vi-
detur loqui de hoc caſu: poſita enim quæſtione, quæ
ſint neceſſaria, ad hoc, ut quis dicatur Miles, enume-
rat ea requiſita, quæ hodie non ſervantur: quærit po-
ſtea *numer.* 58. quid de iſtis Militibus, quos Reges, Im-
perator, & Papa faciunt qui non obſervant prædicta,
prout eſt communis uſus, & ſolvit cum *Cyn. in l. 1.
in 6. qu. C. de jur. & fact. ignor.* quod ex quo Principes
Mundi dicta requiſita non obſervant, ſed ſolum ſer-
vant, ponere galeam in capite, cingere enſem, & po-
nere torquem in collo, ſufficit, ut taliter factus Miles,
vacet armis, & paratus ſit pro defenſione Reipublicæ,
& dat rationem, quia iſta nova inſigna ſucceſſerunt
loco veterum inſigniorum ſecundum *Bald. in l. 1. in
fin. C. qui bon. cedor. poſſ.* & ſic *Afflict.* loquitur de Mi-
litibus, quia talia inſignia, à Regibus, Imperatore, vel
Summo Pontifice habuerunt, immò *inferius* videtur
probare totum contrarium, dum dicit, quòd Milites,
qui fiunt in Italia, nulla ſolemnitate præmiſſa, non ſunt
verè Milites, & concludit ſub *numer.* 29. per hæc ver-
ba, *quod milites hodierni, qui ſic fiunt, ut ſupra dixi,
ex quo habent Superioris authoritatem, ſunt veri Mili-
tes, ſed eorum militia non eſt privilegiata, intelligo de
Militibus, qui non militant, ut ſupra dixi*, aliud eſt
enim, quem eſſe Militem, aliud verò, privilegiis mi-
litaribus gaudere, nam, ut quis dicatur Miles, ſuffi-
13 cit, quod ſit adſcriptus in matricula Militum, *l. proba-
torias, C. de diverſ. offic. lib. 12. & l. matriculam, §. fi.
14 C. de agent. in reb. lib. 10. Caſtbl. in ſing. 122. Roviſ. in
Rubr. de militib. numero 1.* aliud verò eſt, gaudere pri-
vilegiis militaribus, quia debent illis gaudere, quando
actu ſerviunt, ut ſupra diai, eſt tamen verum, quod
15 iſti Milites gaudent aliquibus privilegiis militaribus,
ut eſt privilegium fori, & alia privilegia, quæ enu-
merantur per *dict. Conſil. Parign. numero 39.* cum *ſeqq.*
inter quæ non reperitur, quod fidejuſſio per eos præ-
ſtita ſit nulla, vel, quòd non poſſint pro ea conveniri,
16 nec etiam hoc privilegium habent de jure communi,
cum *text. in dict. leg. de die, paragrapho 1. ff. qui ſa-
tiſd. cogan. & in l. milites, paragrapho primo ff. de in
jus vocan.* cum concord. non dicant, fidejuſſiones per
Milites præſtitas, eſſe nullas, ſed quod non ſunt ido-
17 nei: & ideo, creditore contradicente recipi non de-
bent, ſed fidejuſſio taliter præſtita, creditore non con-
tradicente, tenet & Miles ex d. fidejuſſione obligatur,
*Pyrr. Maur. Aretin. in dict. tract. de fidejuſ. ſect. 8.
capit.* 4. tantò magis, quia in iſtis Militibus, qui non
ſunt in Caſtris nec in expeditionibus militaribus, ceſſat
18 ratio poſita in *dict. l. milites, C. locati*, nè abſtrahan-
tur à ſervitiis militaribus, & proindè non gaudere di-
ctis privilegiis, voluit etiam *Reg. Rov. in dict. Pragm.*
21. *numer.* 34. & ex iis decretum quod procedatur ad
incuſſationem, fuit etiam in reclamatione confirma-
tum.

Verùm, quia antequàm incuſſaretur fidejuſſio, &
antè confirmationem d. decreti D. Petrus homanis
19 ceſſit, fuit dubitatum, ſi poterat prædicta fidejuſſio
incuſſari, ad quod pro creditrice ponderabatur doct.
Bernard. Pandi Gravinatis *in tract. de praſcat. & exe-
quut. Inſt. p. 2. decl. 3.* ubi loquendo de liquidatione
20 inſtrumenti, quæ fit, ſervata forma *R. M. C.* dicit,
quod non poteſt liquidari contrà hæredem, ſed *num.* 8.
limitat in obligationibus, quæ recipiuntur penès acta,
illæ enim habent exequutionem paratam, quod me-
21 liùs declarat *par. 3. decl. 14. num.* 35. ubi dat rationem,
quod obligationes prædictæ, judicii calliditate igni-
tæ, promptam habent exequutionem, *Iaſ. in l. qua de
legato, col. 3. ff. de l. primo* & cum refert, & ſequitur
22 *Io. Paul. Galter.* in ſua *pract. ex. inſtr. in 2. 2. par. pr.
num.* 32. ubi, quod poteſt exequutioni demandari con-
trà hæredes debitorum, ipſis tamen citatis. Et propte-
reà per S. C. fuit dictum, quod citentur hæredes D.
Petri debitoris ad dicendum cauſam, quarè non debe-
bat fidejuſſio incuſſari: & ſic fuit citata D. Maria Sar-
miento ejus uxor & hæres univerſalis in uſufructu, &
penes quàm, judicio teſtatoris omnia bona hæredita-
ria pervenerant, relictis hæredibus proprietariis poſt
23 mortem d. D. Mariæ quibuſdam ejus conſanguineis,
in Hiſpania commorantibus, quæ uſufructuaria citata
inſtitit ad actum aliquem non procedi, niſi, citatis hæ-
redibus proprietariis, ideo fuit diſcuſſum, ſi poterat
procedi ad ulteriora cum d. hærede univerſali in uſu-
fructu, non citatis, nec auditis hæredibus proprietariis,
ad quod fundandum pro parte D. Mariæ dicebatur,
quod onus ſolvendi debita, non ſpectabat uſufructua-
rium ſed ad proprietarium, *l. 3. ff. de uſufr. & in l. uſufr.*
24 ubi *Alex. ff. ad l. falc.* & de comm. teſtatur *Dec. conſil.
536. nu. 13. Caſtr. conſ. 294. & in l. fi. § ſin autem, C. de bon.
qua lib. Durant. de art. teſt. tit. de legat. caut. 12. Ca-
valc. de uſuf. mul. rel. nu. 95. &* 211. Et quamvis *Bar. in
l. fi. nu. 5. ff. de uſu. & uſuf. leg.* contrarium teneat, ſc. licèt,
quod uſufructuarius ſolvere teneatur debita, ſed non
legata, *ex tex. in l. uxori mea. ff. eod. tit. & in l. licèt, C.
de pact* & eum ſequitur *Guid. Pap. dec.* 541. tamen com-
munis opinio eſt contrà *Bart.* ut per *Dec. d. conſ. 536. &
conſ. 590. Goza conſ. 94. num. 22. Math ſing.* 4. ubi *Ad-
dit. Gayl. pract. obſ. l. 2. obſ.* 146. qui rejecta contraria,
firmat opinionem, quod uſufructuarius omnium bo-
norum, neque à creditoribus hæreditariis, ratione æris
25 alieni, neque à legatariis ad ſolutionem legatorum con-
veniri poſſit, ſed hæres inſtitutus in proprietate; one-
ra enim hæreditaria, & legata, ab hærede ſolvenda ſunt,
l. 1. C. ſi cert. pet. & l. 1. & 2. C. de haer. vel act. vend.
cum aliis per eum allegatis, & quòd communis opinio
ſit contra *Bar.* poſt *Ale. Barba. Dec. Cran.* & alios
dixit *Cov. var. reſ. l. l. 2. cap. 2. num. 4 verſ. 4. concl. &
Vinc. de Franc. dec. 482. nu. 1. Bertaz. conſ. crim. 455. n.
2. & intr. de cl. 15. gl. 2.* ſub *nu.* 17 *Burſ. conſ.* 348. *nu.* 18. &
communem dixit *Surd. de alim. tit. 1. q 30. n. 2. Menoch.
l. 4. praſ.* 145. ſub *nu. 9. Coſta de port. rat. qu. 15. n. 2. Ant.
Queſad qu. jur. 33. nu. 16. & ſeq. Pet. Peck. de teſt. conj. l.
5. c. 9. n. 6. Lud. dec. 5. Io Botta conſ. 6. nu. 1. Rim. jun. conſ.
172. Hie. Cavall. in ſpecul. com. opin. qu. 191. n. 5. Barboſ.
in l. maritum,* ſub *nu 21. ff. ſol matr. And. Fach. contr.
jur. l. 4. c. 19. Fab.* in ſuo *C. tit. de uſufr. diffin. 1. Steph.
Grat. dec 47. num. 2. Bern. Grevei ad Gayl. l. 2. obſ. 146.
Barth. Soc. in conſ. 131. vo. 1. Franc. Marc. quaſt. 816. Tho.
99. for. l. 2. tit. 3. n. 2. Molin. de primog. c. 27 num* 11. &
proptereà ſententia lata contra uſufructuarium, ei non
26 præjudic. *Bar. in l. ſape numer. 6. ff. de uſu. leg. Villalob.*
in ſuis *com. opinl. in verb. uſuf. num. 62. Franc. Turzan.
comm. opin. qu 10 Franc. Vivius, com. opin. in ver. uſuf.
numer. 103. Fra. Marc. dec. 480. par. 1. Ioſeph. Lud. dict.
dec. 5. Caball. millelog. 550. Koppen. quaſt. 42. M. ſt.*
qui ita deciſum refert *dec. 3. Loder. conſ. 169. Durant.
de art. teſt. dict. tit. de leg. caut.* 43. & fundatur hæc
concluſio ex *text. in l. final. ff. de uſuf legat. & in l.
uſufr. ff. ad l. falc. Caſtill. controv. jur. lib. 2. de uſufr.
c. 34 num.* 6.

Secundò dicebatur, quòd tantò magis erat fa ien-
dum judicium cum proprietariis, cùm ipſa uſufru-
ctuaria conventa, ſtatim inſtitit, ipſos intimari, &

hæc quæſtio tractatur à DD. & præcipuè à *Marian.*
Socin. in capit. quoniam frequent. numer. 103. ut lit. non
conteſt. ubi format quæſtionem quis poſſit, vel debeat
27 nominare Dominum in judicio, & dicit, quod ille, qui
poſſidet alieno nomine, per *text. in dict. capit. quo-*
niam frequenter, & in l. 2. C. ubi in rem actio, & ſub
num. 112. concludit, quod quoteſcunque agitur, etiam
de proprietate, emphyteuta, & feudatarius, ratione
utilis dominii nominabunt Dominum, & ſic etiam ma-
ritus in rebus dotalibus, & ſimiliter uſufructuarius, &
28 ſuperficiarius, nàm omnes iſti, & ſimiles, ratione juris
ad alium pertinentis pro quo fortè conventus non vult
ſubire judicium, poterint abſentem in judicio nomina-
re, ſequitur *ibi. Barbat.* quod etiam habetur ex *Min-*
29 *ſyng. cent. 1. obſ. 57.* qui & alios allegat, & quamvis uſu-
fructuarius dicatur eſſe procurator in rem propriam
proprietarii, ex *tex. & ibi gl. in l. 1. §. fi. ff. de nov. ope.*
nunc. Aretin. in §. cum fructus, n. 5. Inſt. de uſuf. Iaſ. in
l. naturaliter, §. nihil commune, n. 15. ff. de acq. poſſ. Bar.
in l. eum, ad quem, C. de uſuf & alii per *Cavalc. de uſuf.*
mul. rel. c. 2. num. 7. tamen hoc intelligitur activè, non
30 paſſivè, *Gugl. de Bened. in c. Rayn. in verb. cætera bona,*
ſub nu. 44. de teſta. Grevell. dec. Sen. Dolani 73. licèt ſe-
cus teneat reſpectu legatariorum *Math. dict. ſyng. 4.*
Grat. diſc. for. c. 6. 778. num. 10. Alex. in d. l. 1. §. uſuf.
num. 3 ff. de nov. ope. nunc. Gomez. var. reſol. tom. 2. c.
15. num. 6 & quod hoc procedat etiam in uſufructua-
rio univerſali, habetur ex *Pappon. conſ. 92. numero 3.*
Fr. in. Marc. d. dec. 80 par. 1. Corn. conſ. 195. n. 3. vol. 4.
& proindè concludebatur, omnino eſſe citandum pro-
prietarium.

Pro parte vero creditricis dicebatur, quod quate-
nus eſſet neceſſaria citatio hæredis in proprietate, quod
in hac cauſa fuerat jam per ipſum D. Petrum viven-
tem conſtitutus procurator, & proindè poterat pro-
cedi cum procuratore conſtituto in damnum hære-
31 dum, quia morte Domini non revocatur mandatum
poſt litem conteſtatam, *leg. nulla dubitatio C. de pro-*
cur. ubi *Iaſ.* dicit, quod ſententia poteſt proferri cum
procuratore Domini mortui, *Maſcar. conc. 1015. nu-*
mer. 9. & quamvis in hoc judicio non fuerit datus ter-
32 minus cum ipſo fidejuſſore, tamen quia non requiri-
tur in judicio exequutivo litis conteſtatio, procurator
intelligitur factus Dominus litis, cùm primùm cœperit
tractari de cauſa, *Bart. in leg. ab exequutore, proc. nu-*
mer. 2. ff. de appel. Card. Mant. dec. 104. num. 1. Barb.
in collect. ad cap. ad reprimendum, nu. 11. ubi dicit, quod
quando litis conteſtatio non requiritur, ut quia pro-
ceditur de plano, ſine ſtrepitu, & figura judicii, effe-
ctus litis conteſtatæ quoad hoc, ut procurator effi-
ciatur dominus litis, reſultat ex primo actu, quo de
meritis cauſæ tractari cœperit, & ideo ſufficit, ut quo-
cunque modo de cauſa incipiat agitari, *leg. nihil, C. de*
procur. Alex. in addit. ad Bart. in d. l. ab exequutore,
Roman. conſil. 77. & 210.

Secondò dicebatur, quòd quamvis onera hæredita-
tis ſolvenda ſint ab hærede proprietario, tamen hoc
33 eſt intelligendum de legato vel particularis, ſecus vero
quando inſtituitur hæres univerſalis in uſufructu, pro-
ut in caſu de quo agebatur, in quo, nedùm D. Maria
Sarmiento erat inſtituta hæres univerſalis in uſufructu,
ſed uti talis fuerat declarata, mediante decreto præam-
buli M. C. V. quo caſu antè omnia eſt deducendum æs
alienum, ex *text. in dict. l. fi. ff. de uſufr. leg. & l. ge-*
nerali, paragrapho fi. ff. eodem tit. l. uſufructu bono-
rum, ff. ad l. falcid. Mantic. de conject. ult. vol. lib. 9.
34 *titul. 6. num. 12.* Et quàmvis vera ſit opinio contrà *Bar-*
tol. quòd onus ſolvendi æs alienum ſpectet ad proprie-
tarium; ut ultra adductos probat etiam *Bald. conſ. 81.*
num. 2 lib. 5. Rol. conſ. 8. numer. 13. lib. 2. Alex. in l. filio, §.
ſi vir. num. 14. ff. ſol. matrim. tamen æs alienum debet
ſolvi primò, ex pecuniis teſtatoris, ſi adſint in hæredita-
35 te, ſecundò, ex juribus actionibus, & nominibus debi-
torum, ſi extent, tertiò ex mobilibus, & demùm, ex
immobilibus minus fructuoſis, *Bellon. conſ. 3. numer. 2.*
36 *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 29. num. 32.* qui etiam *nu.*
54. dicit, quod uſufructuaria, quæ bona poſſidet, debet
patientiam præſtare, ut juxtà præmiſſum ordinem ad
alienationem procedatur, *Mohed. deciſ. 113.* quod fieri
poſſe ad inſtantiam hæredis, tenet *Fontanel. de pact. nupt.*
37 *clauſ. 7. gloſſ. 3. part. 8. num. 16.* etiam ad inſtantiam credi-
torum, quia ipſos impedire non poteſt, quin ſuper di-
ctis bonis hæreditariis ipſis ſatisfiat, poſt *Socar. in com-*
mun. Petr. Alber. cap. ſi defuncto, in fin. pag. 243. hoc
etiam voluit *Cavalc. de uſufr. mulier. relict. n. 112.* quòd
ſi hæres non haberet bona defuncti pænes ſe, quia de-
38 diſſet poſſeſſionem dictorum bonorum uſufructuario,
vel quia, judicio teſtatoris remanſiſſet in eorum poſſeſ-
ſione, vel quia, propria authoritate talia bona ingreſ-
ſus fuiſſet, tunc pati debet venundari ab hærede, vel
creditoribus ipſa bona teſtatoris pro ſatisfaciendis cre-
39 ditis, & ſolvendis debitis, quod optimè explicat *Gur-*
zan de expenſ. & melior. cap. 1. ſub *num. 61.* ubi licèt
in uſufructuario certæ rei, vel quotæ bonorum dicat,
non teneri ad ſolutionem æris alieni, quia hoc caſu, nec
actiones activè, nec paſſivè tranſeunt in eum, & ſe-
cùm non datur actio contra uſufructuarium, verùm
nec aliqua æris alieni deductio, ſecùs verò, quando
40 eſt uſufructuarius quotæ hæreditatis, quia tunc ſolvet
æs alienum pro rata portionis, & actiones activè, &
41 paſſivè in eum tranſeunt, & antè eum hoc etiam reſol-
vit *Cov. var. reſol. lib. 2. capit. 2. numer. 1. & 4. Me-*
noch. de præſ. lib. 4. præſ. 143. Craſſ. in §. legatum, quæſt.
35. nu. 6. Tuſchan. in ſuis *comm. opin. qu. 105. Cavalc. d.*
tract. de uſuf. mulier. relict. num. 216. qui conſtituit dif-
42 ferentiam, quando quis fuit conſtitutus uſuf. omnium
bonorum, vel hæreditatis, nam in primo caſu dicit,
eſſe conveniendum hæredem, & tutius eſſet convenire
etiam uſufructuarium, verum, quando fuit inſtituta
uxor in uſufructu totius hæreditatis, vel quotæ, tunc
poterit à creditoribus conveniri, *Franc. Marc. deciſ.*
835. & clariùs hoc habetur per *Franc. de Barry*, om-
43 nino videndum *de ſucc. lib. 9. tit. 24.* qui dicit, quòd
quando inſtituitur hæres in uſufr. hæreditatis omnes
poſſunt conveniri à Creditoribus, & ſi eſt uſufructua-
rius totius hæreditatis, tenetur ſolvere omnia debita,
44 ſi verò quotæ, pro ſua portione, verum tamen eſt,
quod ſi uſufr. non ſufficiat, poterit retinere reſiduum,
uſufr. finito ex proprietate, *Menoch. dict. præſ. 143.* licet
etiam, quando uſufr. omnium bonorum fuerit relictus,
intelligi debet deducto ære alieno, & proindè teneri ad
illorum ſolutionem, & poſſe vendi bona prædicta pro
illorum ſolutione, latè habetur ex *Poſtor. q. jur. lib. 1.*
qu. 46. per tot. *Cavall. dict. qu. 191. numer. 8.* & in hoc
etiam caſu poſſe condemnari uſufructuarium inſoli-
45 dum, obſervatum vidiſſe per Senatum Pedemont. teſta-
tus *Gaſp. Ant. Theſaur. q. for. lib. 2. qu. 32.* ſub *nu. 3.*

Nec quia inſtituit D. Maria, intimari hæredem pro-
46 prietarium, impedit, quin poſſit cum ea, de hærede non
intimato, judicium proſequi, ut judicatum in caſu ſi-
mili in Camera Imperiali, dixit *Minſyng. cent. 2. obſ. 58.*
ſufficit enim, quod Conventus habeat jus in re, &
poſſit contra uſufructuarium judicium proſequi, ut de-
ciſum refert *Gamma dec. Luſit. 205.*

Rurſus conſiderabatur quod quamvis ſit vera opi-
47 nio, quod onus ſolvendi debita, & legata ſpectet ad
hæredem proprietarium, ut ſuprà diximus, tamen ipſe
hæres non debet ſolvere de ſuo, ſed poteſt tot ex bonis
hæreditariis, etiam uſufructuario invito, alienare, quot
ſufficiant pro ſolutione æris alieni, ut ſemper fuiſſe ob-
ſervatum in Senatu Dolano refert *Grevell. dec. 95.* ſub
num. 12. ex *text. in dict. l. uſufr. ff. ad legem falc. Me-*
noch. de præſu. lib. 4. qui alios citat, & ſic, tam pro-
prietarius quàm uſufructuarius concurrere in ſolutio-
ne debeant, detrahendo uſufructuario uſumfr. & pro-
prietario proprietatem, ſecundùm valorem, &

communiorem ſententiam, de qua per *Covar var. re-
ſol. d. lib. 2. c. 2. an. 7. Natt. Gell. Barboſ. Cavalc.* & alii al-
leg à *Rel. Cavagn. dec. conſal. lib. 1. deciſ. 27.* incip. *Ob
Alphonſi Primi haradis obitum n. 10.*

Quò verò attinet ad actionem, ut conveniri valeat,
ex alio fundatur, quia quamvis actio competeret con-
tra hæredem proprietarium, tamen ipſe non teneretur
de ſuo ſolvere, ſed poſſet compellere uſufructuarium,
ut permittat venditor ex bonis hæreditariis, ad hoc, ut
48 creditoribus ſatisfiat, ut ſuprà diximus, & ideò ad
evitandum circuitum inutilem, poſſet creditor, etiam
rectà via agere, ut eſt *text. & ibi gl. ff. Bart. Iaſ.* &
cæteri *DD. in l. dominus teſtamenta 55. ff. de condit. in-
deb. Dec. in leg. cum fundus, §. ſervum tuum, ff. ſi cert.
pet. Marſil. ſing. 469. Baer. qu. 183. nu. 13. Teraqu. de
retract. cont. in fi. nu. 41. Menoch. conſ. 795. num. 37.
Flam. de Rub. conſ. 15. num. 52. vol. 2.* & ſic prædicta opi-
nio maximam habet æquitatem ad evitandum circui-
49 tum inutilem, ad quem circuitum evitandum, ità deci-
ſum fuiſſe refert *Iaſ. Ant. Theſ. dict. quæſt. 32.* ſub
nu. 7. tantò magis, quando proprietarius, contra quem
daretur actio, non poſſet de facili conveniri, quod
conſiderat *Bart. in d. l. dominus teſtam. & Cavalc. de
uſufr. mulier. relict.* ſub *num. 126.* ubi ampliando regu-
50 lam, quod hæres debeat alienum æs ſolvere, & ipſe
conveniri, dicit, hoc procedere, etiam ſi ageretur con-
tra uſufructuarium, actione hypothecaria, quia poſſet
uſufructuarius, dominum, & ſic proprietarium, cujus
nomine, dicit ipſe, poſſidere, attento quod civilis
poſſeſſio remanet penes proprietarium, nominare, &
ipſe actor facta de nominatione teneretur pro recupe-
ratione bonorum de novo agere contrà proprietarium,
aliàs ei non præjudicaret ſententia, ut per *Fran. Marc.
dict. dec. 456. part. 2.* & alios per ipſum citatos, tamen
hoc limitat, quando hæc nominatio eſſet facta in frau-
51 dem actoris, & ad dilatandum judicium, quod relinqui
debet arbitrio Judicis, quia non haberet locum d. no-
minatio in fraudem facta & ideo bonus Judex conſide-
rabit, quibus in locis, & caſibus verè habere poſſit lo-
cum iſta nominatio, ut per *Affl. deciſ. 317. Menoch. de
recup. poſſ. remed. 15. qu. 28. n. 484.* & alios, quod ma-
ximè conſiderabatur in d. caſu, ubi proprietarius erat
in partibus Hiſpaniarum, nec aliquid poſſidebat de bo-
nis hæreditariis, & nominatio non erat facta, niſi ad
dilatandum judicium, in damnum actoris, tanto ma-
gis, quia creditum erat liquidum, nec ullam patieba-
52 tur difficultatem, quia D. Petrus fuit fidejuſſor judi-
cii de judicatum ſolvendo, & ideo, eo ipſo, quod lata
fuit ſententia contra Principalem, poterat exequi con-
tra Fidejuſſorem, inſolidum obligatum, *Bald. in l.
cum coram C. de ſent. & inter l. omn. jud. Bened. de Plumb.
in tract. de diſcuſ. n. 2. Beer. dec. 314. Pyrr. Maur. Aret.
de fidejuſſ. p. 1. c. 2. n. 5* & eſt *text. in l. judic. ſolvi, in 2 ff.
jud. ſolv. Caſtr. in l. 1. & l. Græcè, in §. & poſt litem, ff. eod.
53 tit.* quæ quidem fidejuſſio, morte fidejuſſoris non ex-
pirat, ſed tranſit ad ejus hæredes, *Hipp. de Marſil.
pag. 159. Affl. in Conſt. Regn. rub. 16. de fidejuſſ. dand. n.
5. lib. 3. Carp. ad ſtatut. Mediol. c. 45. num. 26. p. 1.* & poſt
ipſos idem *Aret. in loc.* ſuprà citat. *num. 27. Caler de
proceſſ. executiv. p. 2. c. 3. n. 34.* & eadem ratione talis fide-
54 juſſor, ſolvendo paratam habet executionem contra
Principalem, abſque novo proceſſu nec ordine judicia-
li, *Hipp. de Marſil. de fidejuſſ. n. 362. Franc. de fidejn. 2.
5. nu. 56* cum aliis per ipſos allegatis, & fuit originalis
doctrina *Bart. in l. ſi ſiu pr. C. de uſur. rei jud.* quod ſecus
55 eſſet in fidejuſſore contractus, *Bal.* & cæteri in *d. l. fin.*
ſeu *§. fin.*

Et tandem fuit conſideratum, quòd in hoc caſu fuit
relicta uxor hæres univerſalis in uſufructu, & poſt ejus
mortem fuerunt inſtituti conſanguinei, quo caſu uſu-
56 fructuariam eſſe hæredem univerſalem, etiam in pro-
prietate, & poſt ejus mortem videri rogatam reſtitue-
re hæreditatem, habetur ex *Bald. in l. id, quod paupe-
rib. num. 27. C. de Epiſc. & Cler.* & licèt nonnulli gra-
viſſimi Authores contrarium teneant, tamen opinio-
nem *Bald.* eſſe magis communem, dixit *Pereg.* diſpu-
tato articulo *de fideic. art. 5. n. 21.* & propriè *n. 13. in fin.*
ubi dicit, quod opinio *Bald.* receptior videtur, & pro
hac opinione innumeros ferè *DD.* enumerat, & nervo-
ſe defendit *Menoch. conſil. 173* & plenius *conſ. 1012.* per
tot. *Io. Ant. Bellon. de jur. acc. eſ. c. 7. qu. 16 num 413. &
ſeqq. Vinc. Fuſar. de fideic. ſubſt. qu. 277. nu. 41. Mantic.
de conject. ult. vol. lib. 4. tit. 5. art. 7. Marbeſ. d. tit. 4.
Peregr. conſ. 58. nu. 6. vol. 3. Capbal. conſ. 716.* & commu-
nem eſſe opinionem, dixit etiam *Bernard. Grevei ad
Gayl. lib. 2. obſ. 142. conſid. 5.* licèt ipſe ſententiam ſuam
57 non aperiat. Et proinde diſcuſſo negotio æquiorem opi-
nionem amplexum fuit S. C. & fuit proceſſum ad ulte-
riora cum d. Marchioniſſa, ad relationem Reg. Conſil.
de Piccolellis, in Banca Actor Magiſtr Carboni.

OBSERVATIO IN DECISIONE CII.

SUMMARIUM.

1 *Milites noſtri temporis Regni Neapol. an gaudeant pri-
vilegiis Militum, & quibus, & n. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8 9.
& 10.*

2 *Milites alii ſunt equeſtris, vel pedeſtris militiæ, vul-
gò,* Soldati levantati, *alii Milites gravis armatu-
ræ, nuncupati,* Huomini d'arme *alii levis armatu-
ræ, dicti,* Cavalli leggieri della Sacchetta, *numer.
3. alii pedeſtres, qui* Soldati del Battaglione, *vocan-
tur, nu. 4.*

9 *Milites noſtri temporis an gaudeant beneficio reſtitutio-
nis in integrum.*

1 AGit D. meus, *hic, à numer. 1. per 18. an,* & quibus
Milites noſtri temporis gaudeant privilegiis, in
quo articulo erit obſervandum, quòd in hoc Regno
2 diverſæ conſiderantur militiæ ſpecies, aliqui enim ſunt
ſequeſtris, vel pedeſtris militiæ, qui, *Saldati levanta-
ti,* vocantur, de quibus loquitur *D. Conſil. Martian.
conſ. 42. ſub num. 2. lib. 1.* poſt *Magon. dec. Lucenſ. 24.
numer. 28.* & iſti, ſi ſunt in expeditione, militaribus
privilegiis gaudent, *l. 1. ff. de bon. poſſ. ex teſtam. milit.
& l. fin. ff. de teſtam. milit.* aut non ſunt in hoſtili loco,
& ſic amplius non ſerviunt, ſed propriis negotiis vo-
cant, & hoc caſu ſunt excluſi à privilegio Militum, *l.
fi. C. de reſtit. milit.* aut vero, licèt non ſint in hoſtili
loco, ſerviunt, qui parati ſunt pro Rege, mortem pu-
gnando appetere, fruuntur privilegiis olim Militibus
conceſſis, ut ſic diſtinguendo benè probat *D. Trenta-
cinq. lib. 2. var. reſol. tit. de excep. reſol. 1. num. 9 verſ.
3 quartus caſus eſt.* Alii dicuntur Milites gravis armaturæ,
nuncupati, *Huomini d'arme,* alii levis armaturæ qui
vocantur, *Cavalli leggieri della Sacchetta,* qui fuerunt
creati pro cuſtodia Regni, ut in *prag. 6. de milit.* & hi
ſemper morantur in hoc Regno pro illius defenſione,
ut etiam teſtatur D. meus *conſult. 36. nu. 3. in fi. lib. 1.*
& proindè tempore æſtivo mittuntur, D. Proregis
mandato ad loca maritima ſuſpecta, ut in *prag. 8. num.
eod. tit.* alii ſunt pedeſtres, qui *Soldati de Battaglione,*
4 appellantur, qui ſimiliter fuerunt inſtituti pro cuſtodia
Regni, ut in *pragm. 1. & 12. eod. tit. de milit.* & iſti ſem-
per ſunt in Regno, immò in propriis eorum domibus,
5 & patriis, & omnes iſti Milites dictarum ſpecierum,
dùm ſunt ſtipendiati, & parati pro defenſione Regni,
militaribus gaudent privilegiis, quicquid nonnulli di-
cant, ità tenent *Bald. in l. 1. numer. 8. C. de jur. &
fact. ignor. in l. in teſtamento, la 1. nu. 17. Cod. de milit.
teſt.* & in *l. 1. in fin. nu. 11. Cod. de his, qui bon. ced. poſſ. Ro-
man. conſ. 43. num. 5. & conſ. 506. Dec. conſ. 538 num. 2.
Bertrand. conſil. 196. num. 1. in fine, lib. 3. Capell. Tholoſ.
dec. 141. num. 2.* quos, & alios relatos ſequitur *D. Tren-
tacinq.* loquens in Militibus hujus Regni, *dict. nu. 49.*

Digitized by Google

verſ. ſecundus caſus eſt, & in *tract. de ſubſtit. par. 4. cap. 8. num. 6.* quem oſſequitur *D. Prat. obſeru. 93. nu. 12. cent. 1. part. obſ.* quamvis regulariter contrarium tenuerat *ib. num. 10 & ſeqq.* ſic etiam de Militibus hujus Regni ſtipendiotis loquitur *Maſtrill. dec. 73. nu. 22.* eaque ratione
6 moventur, quia iſti Milites vacant armis, & parati ſunt ad defenſionem Regis, quemadmodum antiqui Milites, & ſic illorum privilegia habent, *D. Reg. Rovit.* qui ſatis ad hoc commendat *D. Trentacinq. in rub. de milit. num. 6. D. Conſil. Paſchal. de patr. poteſt. par. 3. cap. 3. nu. 35.* & faciunt tradita per *Odd. de in integr. reſtit. par. 1. q. 6. art. 6. nu. 18 verſ. ſed breviter* optimè *D. Conſil. Patignus in tract. de judic. & privil. milit. num. 36.* impreſſo per *D. Rovit. in pragm. 11. de milit.* ubi etiam refert *Avendan. in dictionan verb. Cavallero*, qui ſimiliter loquitur de Militibus Regni Neap. quod etiam voluit *Valaſc. conſul. 104. num. 13. lib. 1.* adducit etiam ad hoc *D. Parign.* pro teſtimonio veritatis, *Affl. in Conſtit. incip. Intentionis, de illic. portat. armor* ſub nu. 18. *lib. 1.* nulla enim conſtituitur differentia inter milites actu ſervien-
7 tes, & eos qui parati ſunt ad defenſionem Regis quoties neceſſitas poſceret, ut aliorum dictis docet *Gratian. cap. 586. nu. 18. lib. 1. diſcept. forenſ.* & quamvis D. meus *hic, num. 12.* intelligat, verba *Afflict.* non probare hanc concluſionem, & quòd loquatur in alio caſu, attamen,
8 quidquid ſit de hoc, certum eſt, quòd ultrà *Affl.* adſunt infiniti alii legum Coriphæi, ut ſuprà adducti, qui ſtrenue hanc defendunt ſententiam, ut Milites hujus Regni, omnibus fruantur privilegiis militaribus quibus addo *Caſtil. dec. 105. num. 34.* ubi, quòd Milites
9 Equites vel Pedites hujus Regni Neap ſtipendiati, ſivè in bello, ſivè in pace morentur, non deſinunt eſſe Milites & gaudent illorum privilegiis, dùm ſemper ſunt parati pro expeditione belli, ideòque *nu. 74. & 75.* dicit, eis competere in integrum reſtitutionem, prout tenuit *Oddus de in integ. reſt. d. p. 1. q. 6. art. 4. nu. 11. verſ. contrarium*, ubi juro, & DD. cit. & *d. p. 1. q. 10. art. 7. nu. 55.* prout fuit in integrum reſtitutio conceſſa Militibus Trattenitis, qui reſident circa perſonam D. Proregis, ut teſtantur *Caſtill. d. dec. 10.* ſub *num. 92. & Maſtrill. d. dec. 17. num. 17. & 53* & quòd Milites noſtri temporis
10 gaudeant omnibus privilegiis, quibus gaudebant antiqui Milites, tenent *Amat.* qui omnes cumulat *reſol. 46. nu. 4. lib. 1. var. reſol.* ac etiam *D. Altimiran. in rub. de ſil. Officiale, c. 4 nu. 40.* ubi D. meum *hic, nu. 5.* contrarium aſſerentem citat.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Fœminæ an, & quando veniant ex propria perſona ad fideicommiſſum, maſculis tamen deficientibus, ita ut non teneantur ad onera hæreditatis ultimi morientis, & quando poſſint per illius extinctionem diſponere ad libitum.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommiſſum maſculinum, favore familiæ inducitur ex prohibitione alienationis facta, ut bona conſerventur in familia.*
Item, ex pluribus gradibus ſubſtitutionum inter deſcendentes, cum vocatione maſculorum, num. 2.
3 *Agnatio per fœminas non conſervatur.*
4 *Deſcendentes ex fœminis non ſunt de familia.*
5 *Prohibitio alienationis extra familiam, inducit fideicommiſſum illius favore.*
6 *Fœmina dum vivit, dicitur de agnatione, & numero 29.*
7 *Appellatione familiæ quando veniant fœminæ.*
8 *Dictio, prædictis, eſt repetitiva præcedentium,*
9 *Fideicommiſſarius, ad obſervantiam fideicommiſſi adſtringitur.*
10 *Fœmina non admittitur ad ſucceſſionem, niſi decedentibus omnibus maſculis, ubi ſi prius admitteretur, oriretur abſurdum, quia ſequi poſſet alienatio fideicommiſſi.*
11 *Prohibitio, ex pœna alienationis in fideicommiſſis intelligitur.*
12 *Fideicommiſſo renunciatum dicitur per poteſtatem conceſſam alienandi, & diſponendi ad libitum.*
13 *Fœminæ ſunt excluſæ, quoties maſculi vocantur.*
14 *Familia per maſculos, & non per fœminas conſervatur.*
15 *Ceſſantibus maſculis laicis, per quos conſervari poſſet familia, admitti debent illi, ad quos de jure ſpectat ſucceſſio.*
16 *Excluſionis cauſa ceſſante ceſſat excluſio, tam ex diſpoſitione legis, quàm hominis.*
17 *Clerici in ſacris conſtituti, deficientibus maſculis laicis, ubi ratio agnationis conſervandæ habita fuit admitti debet.*
18 *Diſpoſitio legis & non hominis dicitur, ubi teſtator, ordinato fideicommiſſo voluit, deficientibus maſculis admitti fœminas, eo modo, & forma à jure permiſſis.*
19 *Diſpoſitio hominis venit conſequutivè ad diſpoſitionem legis.*
20 *Relatum eſt in referente.*
21 *Statutum ſecundum à primo regulari debet, & firmam recipere, ubi ad illius modum, & formam refertur.*
22 *In dubio pronunciandum eſt, fideicommiſſum non extare.*
23 *Fideicommiſſum quando dicatur extinctum in ultimo moriente.*
24 *Fideicommiſſum dicitur extinctum ubi ulla perſona ſupereſt cui applicari poſſit.*
25 *In claris, & certis non eſt locus conjecturis.*
26 *Omittere ſenſum, & quærere indicia in re manifeſta, eſt infirmitas intellectus.*
27 *Verba clara dicuntur, quando intellectus non laborat in intelligendo.*
28 *A verbis claris durum eſt recedere per conjecturas.*
30 *Succedens jure proprio, non tenetur ad debita teſtatoris ultimi gravati.*
31 *Succedens per fideicommiſſum, ſuccedit teſtatori, & non heredi.*
32 *Alienare quis non prohibetur, ubi in ejus perſonam fideicommiſſum extinguitur.*
33 *Verba illa, modo, & forma à jure permiſſis, poſita in fideicommiſſo, in quo vocantur fœminæ in defectum maſculorum, quid operentur.*
34 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CIII.

Diana, Julia, & Margharita de Gaeta q. Octavii filiæ prætendebant, domum donatam à q. Sigiſmundo de Gaeta qu. Ambroſio ejus filio primogenito, & Rusſuum extra Griptim donatum q. Pompeo, ſimiliter filio, ad ipſos jure proprio ſpectare, vigore fideicommiſſi, in dictis donationibus contenti, ſecundò prætendebant, dicta bona penes ipſos liberè remanere, ita ut poſſent de illis ad libitum diſponere. E contrà verò Creditores Octavii patris contendebant, fideicommiſſum fuiſſe extinctum in perſonam d. Octavii & proindè eſſe procedendum ad eorum venditionem.

Difficultas conſiſtebat in verbis, cum quibus erant ordinata fideicommiſſa præd. Et quidem donatio domus fuit facta in anno 1553. d. Ambroſio, & ejus filiis maſculis, in infinitum, & in eorum defectum in beneficium

neficium aliorum filiorum maſculorum procreando-
rum ab ipſo Sigiſmundo donante, & eorum filiis maſ-
culis, & deſcendentibus in infinitum gradus, & ætatis
prærogativa ſervata, ità, quod primogenitus, & ſem-
per, quòd fœminæ eſſent excluſæ, quàmvis eſſent pro-
ximiores in gradu, & addidit rationem, ad hoc, ut bo-
na conſervarentur in maſculis de d. familia, & deſ-
cendentibus ex eodem Sigiſmundo, cum infraſcripta
declaratione his verbis, videlicet.

*Et quando fortè (quod abſit) deficerent maſculi legi-
timi, & naturales deſcendentes ex d. Sigiſmundo, & præ-
dictis ejus filiis maſculis natis, & naſcituris, & ſupereſ-
ſent fœmina legitima, & naturales, deſcendentes ex ip-
ſo Sigiſmundo, vel ejus filiis, & deſcendentibus prædi-
ctis maſculis legitimis, & naturalibus, in tali caſu dictæ
fœminæ vocentur, & vocata intelligantur in ſucceſſione
dictarum domorum, modo, & forma à jure permiſſis, &
quod in dicto caſu prædicta fœmina poſſint, & valeant,
dictas domos vendere, & alienare, & de eis diſponere ad
earum libitum voluntatis, ſublatis vinculationibus præ-
dictis, me Notario pro dictis fœminis in dicto caſu reci-
piente, ſtipulante, & acceptante.*

Donatio verò Rutia extrà Griprim fuit facta in an-
no 1561. ad beneficium d. Pompei filii quatrogeniti, &
ejus filiorum, & eorum deſcendentium maſculorum,
in infinitum, & in eorum defectum, in beneficium
Franciſci ſecundogeniti, & ejus filiorum, & eorum
deſcendentium maſculorum, in infinitum, & ipſis de-
ficientibus, in beneficium d. Octavii tertiogeniti, &
ejus filiorum deſcendentium maſculorum, in infini-
tum, & in eorum defectum, in beneficium d. Ambroſii
primogeniti, & ſuorum filiorum, & deſcendentium,
maſculorum, in infinitum, excluſis fœminis etiam in
proximiori gradu, prohibendo alienationem, & cum
ſupradicta declaratione, in caſu, quo omnes maſculi de-
cederent, ſuperſtitibus fœminis; de verbo ad verbum
tranſcripta, prout in præcedenti donatione facta d. Am-
broſio.

Dicebatur pro Creditoribus, fœminas in dictis do-
nationibus non fuiſſe comprehenſas, niſi ut lege voca-
bantur, & proindè ad ſucceſſionem venire non pote-
rant, niſi ut hæredes ultimi morientis, & per conſe-
quens erant obligatæ ad ſolvendum onera illius, ad
quod probandum, dicebatur, d. Sigiſmondum do-
nantem, in utroque contractu voluiſſe inducere fidei-
1 commiſſum ad favorem maſculorum de familia, quod
ex pluribus colligitur; & Primò ex prohibitione alie-
nationis, veſtita à cauſa, ut bona conſerventur in fa-
milia, ex quibus induci fideicommiſſum maſculinum
in familia, habetur ex *text. in l. pete, §. fratres, ff. de
leg. 2. in l. filiusfamilias, §. Divi*, ubi *Bart.* & cæteri *ff. de
leg. 1. Bart. in l. qui Romæ, §. cohæredes, ff. de verb. oblig.*
ubi etiam *Alex. Aretin. Socin.* & alii cumulati per *Car-
din. Parif. conſ. 1. nu. 35. vol. 3. & conſ. 63. nu. 18. vol. 2.* latè
Fuſar. de fideic. ſubſt. qu. 688. per tot.

2 Secundò conſiderabatur, quod plures ſubſtitutio-
num gradus inter deſcendentes cum vocatione maſcu-
lorum, & conſiderando perpetuo familiam, reperiit,
ex quibus animus teſtatoris habetur, voluiſſe tantùm
inter maſculos de familia fideicommiſſum ſtatuere, fœ-
minis ſemper excluſis, *Parif. dict. conſ. 63. numer. 18.
& conſ. 1. nu. 27. Pereg. de fideic. art. 25. n. 22.* qui innu-
meros cumulat, & *n. 25. & 47.*

3 Inſuper voluit, ut dicta bona conſervarentur in fa-
milia, loquendo de donantis deſcendentibus, excluſis
fœminis, quamvis in gradu proximioribus, & quando
fideicommiſſum fuit factum favore familiæ, fœminæ
non comprehenduntur, cùm per eas agnatio non con-
ſervetur, *Cravet. conſil. 180. numero 1. & 800. numero
6. Bartbol. Socin. conſil. 62. numero 4. & 65. numero 15.
volum. 3. Goz. ad. conſil. 79. num. 7. Curt. jun. conſil. 39. nu.
9. Rvin. conſil. 205. num. 4. volum. 2. Parif. conſil. 72. nu. 95.
volum. 4. & conſil. 3. num. 25. volum. 1. Molin. de primogen.
cap. 6. num. 41. lib. 1. Peregrin. de fideicomm. d. art. 25. num.
15. & 47. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 8. tit. 12.
num. 8.* qui alios allegat, *Corn. conſil. 26. num. 4. volum. 4.
Cacher. deciſio. Pedem. 127.* qui ſic deciſum refert, *Surd.
conſil. 443. num. 21. & 43. vol. 4.* quod probatur ex *text.
4 in l. pronunciatio, §. communi jure. ff. de verb. ſignif.* ubi
probat, deſcendentes ex fœminis non eſſe de familia,
ſed tantum ex maſculis *Sfor. Odd. de fideicom. qu. 9. art.
5. num. 29. & num. 30.* dicit, non poſſe negari, teſtatorem
5 ideò prohibuiſſe alienationem extra familiam ad hoc,
ut bona in familia conſervarentur, quæ ratio non mi-
litat in fœminis, quia ipſæ transferunt bona in aliam
familiam, *Brun. in tract. de ſtatut. exclud. fœmin. art.
3. & 4. Tiraquell. de utroque retract. part. 1. §. 1. gl. 9.
num. 194. Curt. conſ. 2. . num. 15.* & alii per ipſum allega-
ti, & licèt in contrarium allegetur *text. in l. voluntas,
6 Cod. de fideicom. & dict. l. pronunciatio, §. fi.* quia fœmi-
næ quoque dùm vivunt, ſunt de agnatione, *§. cæterùm,
inſtit. de legit. agnat. ſucceſſ. Tiraquell. 1. gloſſ. 9. num. 196.
Peregr. de fideic. art. 22. num. 25* uſque ad *finem, Simon.
de Pratis de interpret. ultim. volun. fol. 312. n. 27. Farinac.
deciſ. 508. Fuſar. de fideicom. ſubſt. quæſt. 402. num. 100.*
7 tamen hoc poſſet intelligi; quando eſt vocata familia
contentivè, ſecus autem effectivè, hoc eſt, quando
ſunt vocati deſcendentes teſtatoris maſculi, quia fœ-
minæ non continentur, ità poſt *Albenſ. conſ. 483. num.
44. & 489. num. 47.* & in ſpecie *numer. 51.* voluit idem
Sfort. Odd. in d. q. 9. num. 40. vel quando maſculos ex-
preſſiſſet, nam eo caſu fœminæ non continentur, ut
diffusè probat *Pereg. de fideic. d. art. 25. nu. 11. cum ſeqq.
& Fuſar. q. 401. per tot.*

Quod ſatis evidenter probari dicebant ex lectura
earumdem donationum ubi quamvis non exiſtentibus
maſculis permiſit, fœminas poſſe ſuccedere, tamen
dixit, eas ſuccedere debere, *ſine vinculationibus præ-
8 dict.* quæſt. dictio, *prædictis*, eſt repetitiva præceden-
tium, *l. 1. §. ex hoc edicto*, ubi *Bart. & §. cum, qui, ff. de
poſtul. l. ſi cui, §. ſi à filio*, ubi *Bart. ff. de leg. 1. Surd.* qui
alios cumulat, *conſ. 417. num. 4. vol. 4.* modò non poteſt
intelligi, ut fœminæ ſuccedere debeant primo fideicom-
mittenti, quia verba repugnant, ſi enim filii Sigiſmun-
di donantis, & ſic etiam deſcendentes maſculi non po-
terant alienare, dicere, quòd iſtæ fœminæ ſuccedant,
tanquàm in fideicommiſſo vocatæ, *& ſine vinculatio-
nibus prædictis*, eſſet ſatis abſurdum, & contrà formam
9 fideicommiſſi, in quo quilibet adſtringebatur, non
alienare, quia juris vinculo fideicommiſſarius ad fidei-
commiſſi obſervantiam adſtringitur, ut habetur *Inſt.
in princ. de fideicom. hæredit.* & proindè ab abſurdo vi-
tando potius dicendum erit, fœminas fuiſſe admiſſas
ad hæreditatem ultimi maſculi decedentis, non vigore
10 fideicommiſſi, ſed prout de jure ſuccedere debebant.
Quia illa libera poteſtas alienandi, & diſponendi, eſt
contrà naturam, & ſubſtantiam fideicommiſſi, nàm ſi
ſuccedens alienare poſſet irritaretur diſpoſitio facta in
11 beneficium ulterius vocati, & ideò, etiam quòd non ſit
expreſſa prohibitio, ſubintelligitur, *Crot. in l. qui
Romæ, paragrapho duo fratres*, numer. 133. *ff. de verb.
oblig.* immò, quamvis fideicommiſſum extaret, datæ
12 tali poteſtate alienandi, & diſponendi ad libitum, ipſi
renunciatum intelligitur, ut voluerunt idem *Crot. in lo-
co* ſupra allegato, *Dec. conſ. 12. numero 7. Alex. conſ.
62. numer. 9. vol. 7. Parif. conſil. 31. numer. 7.* cum pluribus
ſeqq. vol. 3. & conſil. 49. num. 23. vol. 2.

Probatur etiam à ratione ceſſante, cùm enim do-
nator inſtituere voluerit duas primogenituras inter
ejus deſcendentes primogenitos maſculos, dedit ra-
tionem, quia voluit, bona prædicta perpetuò conſer-
vari in familia de Gaeta, excluſis omninò fœminis, et-
13 iam in gradu proximioribus, & quotieſcunque maſculi
vocentur, fœminæ ſunt excluſæ, *l. cùm prætor, ff. de ju-
dic. Menoch. conſil. 2099. nu. 20. Fuſar. de fideicom.
14 ſubſt. q. 311. n. 12.* cùmque per fœminas familia non con-

ſervetur, ſed per maſculos, ut poſt alios dixit *Præſ. Reg. Cam. Fab. Capyc. Galeota* in ſuis lucubratiſſimis *controverſiis, lib. 2. controverſ. 59. numer. 19.* qui in hoc
infert, quòd illis exiſtentibus, qui poſſent familiam
15 conſervare, admittuntur illi, ad quos de jure ſpectaret
ſucceſſio, quamvis eſſent per dictos maſculos excluſi,
& ex *Sard. conſ. 83 num. 15.* & aliis *num. 25.* concludit,
quod excluſionis cauſa ceſſante, ceſſare debet excluſio,
16 nedùm ex diſpoſitione hominis, ſed legis, quæ fortior
eſt, & hoc etiam *numer. 41.* probat ex *Bald.* & aliis per
Molin. congeſtis *lib. 1. de primogen. cap. 6. numer. 18.*
17 & proptereà concludit, Clericum in ſacris conſtitutum, qui ratione agnationis conſervandæ erat per maſculos laicus excluſus, illis deficientibus debere admitti.

Et demum dicebatur, quòd in hoc caſu non erat
opus conjecturis, cum clariſſimè voluntas donantis
alierebatur ex ipſomet contractu, in quo fuit fidei-
commiſſu ordinatum ad beneficium maſculorum,
18 quibus deficientibus, admitti, voluit fœminas, ſed
modo, & forma à jure permiſſis, & ſic ſe retulit ad legis diſpoſitionem, ut ſcilicet ſervetur id, quod in eo caſu lex ſtatuit, *l. ſi duo, ff. de acquirend. hæredit. Bald. in l. quicunque, nu. 12. Cod. de ſervi. fugit. Aret. conſil. 28.*
19 *num. 3. & 162.* quod potiùs eſt intelligendum de diſpoſitione legis, quàm hominis, quia illa diſpoſitio hominis venit conſequutivè ad diſpoſitionem legis, ut habetur ex *Barboſ. in repet. l. 1. in 6. par. numer. 36 ff. ſol. matr. verſ. & cùm hæc voluntas,* & hoc fundatur ex ratione, quia cùm dixerit, *Quod vocentur, & vocatæ intelligantur, modo, & forma à jure permiſſis,* relatum eſt
20 in referente, *l. aſſe toto, ff. de hæred. inſtit. Bart. in l. ſi ſervum, § fin. ff de leg. 1* & alii per *Pariſ. conſ. 100. num. 21. vol. 1. & conſ. 16. num. 5. vol. 2. Sur. d. conſil 369. num. 44. vol. 3. Bero. conſil. 121. n. 2. vol. 1.* & non attenditur referens, ſed relatum, idem *Pariſ. conſ. 94. nu. 11. vol. 1. & conſ. 128. num. 15. vol. 4.* & in terminis *Rimin. ſen. conſ 104. vol. 1.* ſub *num. 8.* voluit, quod ſtatutum ſecundum debet regulari à primo, & ab ipſo recipere formam, quando ad
21 illius modum, & formam refertur, quamvis juri communi contradicat, *Menoch. conſil. 348.* ſub *nu. 16. vol. 1.* & in dubio pronunciandum eſt non adeſſe fideicommiſſum, *Lucius, §. 1 eſ hæredes, in verb. ad n etiam hæ-*
22 *reditatis, ff. ad Trebell.* ubi etiam *Dec. & Alber. Alciat. reſponſ. 68. lib. 9. numer. 26 & reſponſ. 71. nu 1.* qui etiam *nu. 13.* dicit quod prudentiſſimi ſunt patresfamilias qui volunt, quod *Juſtin. l. per.* pro ipſis lege ſua ſic teſtetur, quando filios haberet.

Ex quibus concludebatur, quòd cum fœminæ veniebant, non tanquàm vocatæ ad fideicommiſſum, ſed ex legis diſpoſitione, quod fideicommiſſum fuit extinctum in ultimo moriente, qui facit Octavius de Gae-
23 ta, & is potuit ad libitum de dictis bonis diſponere, *l. 3. C. de teſta. Pariſ. conſ 74. vol. 2. & d. conſ. 1. num. 18. vol. 1. Iaſ. conſil. 164. vol. 4 nu 2* fideicommiſſum enim
24 dicitur extinctum, quando nulla ſupereſt perſona, cui applicari poſſit, ſeu vocata ſit à diſponente *l pater §. penult. & §. Julius Agrippa, ff de leg. 3. l. Mutiana, in fi. ff. de cond & demonſtr. Alciat. reſponſ. 31. numer. 13. lib. 9.*

25 Verùm pro dictis fœminis dicebatur, quod ſatis clara erant verba Sigiſmundi donantis, qui deficientibus maſculis, de linea maſculina deſcendentibus vocavit ipſas fœminas, & in claris, & certis non eſt locus conjecturis *l. continuus, § cùm ita. ff de verb. oblig.*
26 *& ibi Bald.* notat, quod omittere ſenſum, & quærere indicia in re manifeſta, eſt infirmitas intellectus, ut poſt *Nat. Soc. & Angel.* hoc tradit *Card. Mantic. de conjectur. ultim. vol. lib. 1. tit. 1. num. 1.* & ſatis clara dicebantur eſſe illa verba, *in tali caſu dictæ fœminæ vocentur, & vocatæ intelligantur ad ſucceſſionem, &c.* & cum hac reſponſione reſpondebatur ad omnia contraria, quia intelligenda ſunt quando verba teſtatoris, vel diſ-
27 ponentis eſſent dubia, ſecus verò, quando ſunt clara, & verba clara dicuntur, quando intellectus non laborat in intelligendo, *Bald. in authen. hoc inter liberos,*
28 *in princ. de teſtam. Socin. jun. conſ. 122. numer. 23. vol. 1. Mantic. de conject. ult. vol. tit. 4. lib. 3. num. 7.* à quibus claris verbis durum eſt recedere per conjecturas, *l. ſi is, qui ducenta, in princ. & ibi Bart. ff. de reb. dub.* & illa conjectura, quia fuerunt vocati maſculi primogeniti, & ex maſculis deſcendentibus, & quia fuit adjecta ratio, ut bona in familia, ſivè agnatione conſerventur, regulatur ab ipſa diſpoſitione ſcilicet maſculis extantibus, illis verò deficientibus ceſſat ratio agnationis conſervandæ, & remanet illa ſolum, quia noluit, ad extraneos, vel creditores bona pervenire, ſed ad fœminas, ab ipſo donante deſcendentes, quod etiam regulatur ex diſpoſitione juris, nam dum ipſæ vivunt, agna-
29 tionem conſervant, ut ex *Peregr. Simon. de Prat. Farinac. Fuſar.* & aliis ſuprà fuit fundatum, & ſic optima ratione voluit, in caſu deficientiæ maſculorum ipſas eſſe vocatas: Cum igitur ipſæ ſuccedant jure proprio, uti vocatæ in defectum maſculorum, & non uti Octavii hæredes, non tenentur ad onera, & debita Octavii,
30 ut ex *Tornell. in leg. hæredes mei, §. cùm ità, numer. 62 & Zacch. ibid. numer. 84. ff. ad Senat. Conſ. Treb.* & aliis fundat *Nicol. Noal. de tranſmiſſ. in prælud. nu.*
31 *5. & ſeq.* quia non ſuccedunt ultimo gravato, ſed bona habent ex providentia primi donantis, *l. cohæredi. §. cùm filia, ff. de vulg. & pupil. Menoch. conſ. 434. nu 25. Fuſar. conſil. 1. nu. 1. & conſil. 73. nu. 1. & de fideic. ſubſt. q. 484. nu. 6. Reg. Rovit. conſ. 83. nu. 20. lib. 2.* & quia in eorum
32 perſona fideicommiſſum extinguitur ideò poſſunt ipſæ alienare; *Pereg. de fideic. art. 52. nu. 2.* obſtà, quod hoc expreſsè dicitur in donationibus.

Nec illa verba poſita, *modo, & forma à jure permiſſis*
33 alterant diſpoſitionem, ita ut iſtæ fœminæ non veniant uti vocatæ, & ex propria perſona, ſed uti hæredes Octavii ultimi morientis, cum verus ſenſus dictorum verborum ſit, quòd dictæ fœminæ vocentur, & vocatæ intelligantur in hoc fideicommiſſo, non cum ætatis prærogativa, prout in maſculis fuerat ordinatum, ſed modo, & forma à jure permiſſis hoc eſt, omnes æqualiter, & ſic illa verba, *à jure permiſſis,* alterant diſpoſitionem, non quòd non ſint vocatæ, quia hoc eſſet deſtruere illa verba, *vocentur, & vocatæ intelligantur,* ſed reſpectu, ut inter eas non ſervetur ætatis prærogativa, ità in terminis *Mart. de clauſ. part. 3. clauſ. 14. Cavalc. deciſion. 18. numer. 28. part. 3.* poſt *Rimin. Ruin.* & alios per *Coſt. de clauſul. par. 2. clauſul. 24.*
34 *numer. 4. & Barboſ.* in eodem *tract. de clauſul. in clauſul. 105.* Quibus diſcuſſis, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, die 23. Novembris 1625. fuit deciſum, bona judicio deducta ſpectare, & ſpectaviſſe ad Sorores de Gaeta ex propria perſona, & proindè, non eſſe debitis paternis obnoxia, de quibus tamen dictæ ſorores valeant ad libitum diſponere, quod etiam fuit in reclamatione confirmatum, & impoſitum perpetuum ſilentium, penes Actorum Magiſtrum de Martino.

OBSERVATIO IN DECISIO. CIII.

SUMMARIUM.

1 *Fœmina, deficientibus maſculis, quando admittatur ad majoratum & nu. 3. 4. & quando excludat cognatum de aliena familia, n. 2.*

5 *Vocatio ſucceſſiva fœminarum, quando locum habeat.*

6 *Alienare rem ſuam nemo invitus cogitur, limita, favore Religionis, pro ædificanda, vel amplianda Eccleſia, vel Monaſterio, num. 7. pro juſto tamen pretio taxande, & ita deciſum adducitur, num. 8 item pro erectione Seminarii pro Arro ante ſ res Eccleſia conſtruendo, num. 9. & pro amplianda platea ante Eccleſiam, ac pro amplianda via, ex Populi recreatione, n. 10.*

Obtinuetur

Obtinuerunt in hac Deciſione DD. Sorores de
Gaeta quorum juxta tuebatur *D. Lelius Gizzius*
meus germanus dùm fuit deciſum, bona ad ipſas ex
propria perſona ſpectare, de quibus valeant ad earum
libitum diſponere, nec debitis paternis obnoxia eſſe, ut
refert D. meus *numer.* 34. quam deciſionem ponderat
1 noviſſimè *D. Capan. in tract. de fideicomm. maſcul. artic.*
3. *inſpect.* 2. *num.* 10. ubi à *num.* 21. per 24. in quo D. meum
hic citat, ac probat ejus opinionem, quòd fœmina, de-
ficientibus maſculis admittatur ad majoratum, & *art.* 1.
inſpect. 2. aſſerit, quod fœmina de eadem familia, defi-
2 cientibus maſculis de eadem familia, excludat cogna-
tum de aliena familia, etſi proximiorem ultimo dece-
denti, *Ego addo Giovagn. conſu.* 7. *num.* 37. *& ſeq. lib.* 1.
3 dicentem, fœminam ſuccedere in fideicommiſſo non
extantibus maſculis qui ex forma ſtatuti eam exclu-
dant, hinc diximus *dec.* 70. *num.* 5. quod fœmina, in em-
4 phyteuſi comprehenſa, ſtante ſtatuto hujus Regni, ex-
cludente fœminas propter exiſtentiam maſculorum,
ſuccedit, illis mortuis, videndus eſt etiam *D. Carena*
reſol. 237. *numer.* 10. *pract. reſol.* ubi, quod vocatio
5 ſucceſſiva fœminarum poſt maſculos, non habet lo-
cum, niſi à principio ſint vocatæ, ad quod citat *text.*
in l. cum ita, §. in fideicommiſſo, ff. de l. 2. & in *l. Gallus, §.*
quidam rectè ff. de liber. & poſth. Gabr. conſ. 130. *q.* 5. *n.* 54.
cum *ſeqq. lib.* 1. *Buratt. dec.* 272. *nu.* 15. *verſ. neque obſta-*
re, & dec. 654.

6 Hinc dum D. meus *nu.* 5. loquitur de alienatione rei
fideicommiſſo ſubjectæ, ſcias, quod licet nemo invi-
tus rem ſuam alienare cogatur, ad *text. in l. invitum,*
C. de contrah. empt. & in *l. nec emere, Cod. de jure delib.*
tamen regula prædicta locum ſibi non vendicat, favore
7 Religionis, pro ædificanda, vel amplianda Eccleſia, vel
Monaſterio, ut probatur in *l. ſi quis ſepulchrum, ff. de*
relig. & ſumpt. funer, & comprobat *Hier. Leo deciſ.*
8 90. qui DD. ad nauſeam citat *num.* 9. & 13. *il* 1. & ità
deciſum refert *numer.* 13. *il* 2. pro juſto tamen pretio ta-
xando, ut fundat *num.* 35. quod pretium erit convertten-
dum in aliam emptionem bonorum ſtabilium, ut de-
ciſum tradit *dict. num.* 35. & ità, *Me* patrocinante pro
Sacro Monte Septem Operum Miſericordiæ hujus Ci-
* vitatis Neap. fuit deciſum per Collat. Conſil. ad relatio-
nem D. mei, uti Delegati cauſarum d. Montis, die 1.
Septembr. 1651. fuit enim condemnatus D. Alexander
Sirola ad vendendum domum contiguam Eccleſiæ d.
Montis pro illius ampliatione pro duc. 3000. juxtà ap-
pretium, qui convertantur in emptionem, conſulto
ipſo D. Delegato, prout fuit exequutum, acta ſunt pe-
nes Joſephum Barrilem Reg. à mandatis Scribam, &
pariter *dict. l. ſi quis ſepulchrum* habet etiam locum in
9 erectione Seminarii, *D. Conſil. Gizzarell. dec.* 38. *num.*
22. *D. Novar. q.* 31. *lib.* 1. *qq. for. D. Caren. reſol.* 2. *art.* 1. *nu.*
8. *pract. reſolut*, item pro Atrio antè Eccleſiæ fores con-
ſtruendo, *D. Gizzarell. ibid. num.* 7. ubi D. *Mele in ad-*
dit. nu. 15. *D. Carena* ubi ſuprà *num.* 9. item pro am-
10 plianda platea antè Eccleſiam, etiam ſi inter domum, &
Eccleſiam adeſſet via publica, *Carena ibid. nu.* 5. ac pro
amplianda via, ex Populi recreatione, ut tradit D. *Thor.*
in addit. ad D. Reg. de Pont. de poteſt. Proreg. tit. 4. *in*
princ. num. 66.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Minor ex venditione, ſivè retrovenditione facta ab ejus Curatore, cum promiſſione generalis evictionis, an re evicta teneatur ad evictionem, vel ad pretii reſtitutionem.

SUMMARIUM.

1 *Tutor, vel Curator non poteſt, pupilli, vel minoris ſui conditionem deteriorem facere.*

2 *Pupillus ex contractu Tutoris aliquando obligatur.*
Intellige, ut nu. 3.

4 *Coactè contrahendo, non tenetur de evictione, niſi ſecundum naturam contractus, & numero* 40.

5 *Pupillus ad evictionem per tutorem promiſſam non obligatur.*

6 *Pupillus ubi ex contractu Tutoris læditur, cedendo actionem contra ipſum Tutorem, erit liberatus à Creditore.*

7 *Pupillus non obligatur de evictione, quando tutor alienat rem alienam, vel illam dividit.*

8 *Evictio generalis in beneficium emptoris, de ejus natura ineſt in contractu venditionis.*

Item in contractu retrovenditionis, pro re retrovendita, num. 9.

10 *Retrovendens tenetur rem liberam retrovendere, prout ſibi conſignata fuit tempore venditionis.*

11 *Promiſſio evictionis reſtringitur ad obligationes, habentes cauſam ab eo tantùm.*

12 *Per retrovenditionem omnes hypotheca medio tempore contracta extinguntur.*

13 *Res reempta incidit in priſtinam cauſam.*

14 *Stipulatio, quantumvis generalis, & indefinita, regulatur, & limitatur ſecundum naturam contractus, ſuper quo interponitur.*

15 *Evictionis promiſſio regulatur ſecundum naturam ipſius contractus, in quo fuit promiſſa, & numero* 4.

16 *Clauſula in exequutione principalis diſpoſitionis appoſita, eam non ampliat.*

17 *Pactum contra ſubſtantialem definitionem actus non valet.*

18 *Promiſſio evictionis contrà naturam contractus retrovenditionis, eſt erronea, & non obligat promittentem.*

19 *Hæres promittens evictionem, ad quam non tenetur non obligatur.*

Maximè, quando acceſſoriè interponitur, nu. 20.

21 *Evictionem promittens, licet generalem, ſemper intelligitur, niſi à ſe res evincatur.*

22 *Venditor de evictione non tenetur, quando res ex facto ſuo vel ſui authoris evicta fuerit.*

23 *Exceptio, quæ obſtat cedenti, obſtat etiam ceſſionario.*

25 *Super evictione poteſt paciſci, ut quis indefinitè, & generaliter teneatur.*

26 *Decretum Iudicis, contractum minoris convalidat.*

27 *Ratihabitio, ex ſolo facto, & actu tacito inducitur.*

Item, inducitur ex receptione pretii rei ſuæ, ab altero vendita, n. 28.

29 *Contractus eſt individuus, & non poteſt in partem approbari, & in partem non.*

30 *Pupillus fact. major, debet, vel in totum contractum à tutore factum approbare, vel in totum reprobare.*

31 *Eccleſia non poteſt contractum factum ab inutiſo pro parte approbare, & pro parte non.*

32 *Contractus minoris claudicare poteſt.*
Intellige, ut n. 33. *&* 34.

35 *Minor, etſi contractum à tutore factum approbare noluerit, tamen tenetur pretium reſtituere, in quo factus eſt locupletior.*

36 *Minor reſtitutus in integrum, pretium in ſuam utilitatem verſum reſtituere debet.*

37 *Eccleſia pretium perventum ex alienatione nulliter à Prælato facta, ſi in ejus utilitatem verſum ſit, tenetur reſtituere, re evicta.*

38 *Evicta re vendita per tutorem, nomine pupilli, agi poteſt contra eum, quatenus in ejus utilitatem pretium verſum fuerit, pro reſiduo contra tutorem, ſi ſit ſolvendo.*

39 *Pupillus licet de evictione non tenentur, tamen pretium debet reſtituere.*

41 *Tutor vendens rem pupilli pro ſatiſfaciendis debitis hæ-
reditariis, & promittens evictionem generalem, re
evicta pupillus etiam de proprio tenetur.*
Intellige, ut nu. 42.
Deciſio in cauſa, n. 43.

DECISIO CIV.

CUm eſſent creditores Cæſar Pinelli, & Lucretia
de Marino ejus mater Spectab. Andreæ de Sala
zar Comitis Vagli, & olim hujus Regni Secretarii in
annuis ducat. 384. 8. 10. pro capitali duc. 5220. Cura-
tor filiorum, & hæredum præd. Cæſaris procuravit d.
crediti ſatisfactionem & proindè, expeditis literis exe-
quutorialibus, fuerunt ordine M. C. V. exequuta do-
mus, & viridarium ipſius Comitis exiſtentis in Bur-
go Plagæ hujus Fideliſſimæ Civitatis. quibus tandem
venditis ſub haſta, remanſerunt d. Curatori pro
ducat. 7500. cum pacto de retrovendendo infrà quin-
quennium, ex quibus excomputaris in pretio ducat.
6600. pro præd. credito, & depoſita remanenti quan-
titate, obtinuit poſſeſſionem. Poſt aliquod temporis
ſpatium d. Comes Vagli vendidit RR. Patribus
Carmelitis Diſcalceatis illud jus luendi pro pretio du-
cat. 35. cujus vigore dd. Patres habuerunt retrovendi-
tionem dictorum bonorum à Curatore, etiam pro mi-
nori pretio, nempè pro ducat. 6400. quia illi viſum
fuit utile negotium gerere pro minoribus, quia ex d.
pretio dimiſit creditores annorum introituum, &
ideò promiſit etiam evictionem dictorum bono-
rum.

Quibus ſtantibus Creditores Comitis Vagli direxe-
runt, coram Judice competenti greſſus ſuos ſuper di-
ctis bonis actione hypothecaria, petendo, aſſiſtentiam
ipſis præſtari & obtinuerunt, & ideo Patres ad evitan-
dum venditionem, ſe concordaverunt cum illis, ſol-
vendo ducat. 7210. retinendo domum cum viridario
pro ampliatione Eccleſiæ, etiam vigore ſententiæ Rotæ
Romanæ Et verſa vice egerunt contra Illuſtr. Ducem
Tocci hæredem præd. Cæſaris, quem etiam lite pen-
dente in authorem laudaverant pro d. evictione promiſ-
ſa à Curatore.

Excipiebat Dux ipſum non teneri d. evictione,
vel ſaltim non teneri, niſi ab habentibus cauſam ab eo,
& hoc, non obſtante promiſſione facta per Curato-
1 rem, nam de jure Tutor, ſivè Curator non poteſt, pu-
pilli ſeu minoris ſui facere conditionem deteriorem, ad
*text. in l. pactum curatoris 22. Cod. de pactis, l. non ab-
ſtulit. Cod. de novat. Bart. in leg. novare ff. de novat.
Bald. conſ. 266. lib. 2. Rimin. conſ. 201. nu. 12. lib.* 2. & alii
allegati per *Mut. dec. Sicil.* 39. *numer.* 26. Et quamvis
2 pupillus ex contractu Tutoris aliquando obligetur *l.
illud, §. ſi impuberis, ff. de evict.* attamen hoc eſt in-
telligendum, quando utile negotium pro illo gerit,
ſecus autem, quando contra legis diſpoſitionem ſe obli-
gat, quia tunc non tenetur pupillus, *Salic. in l. ven-
dicantem, ff. de evict. Bald.* & alii in *capit.* 1. *de pro-
hibit. feud. alien. per Feder. Manent. deciſ.* 19. *num.*
3 41. & ideò dicebatur, non potuiſſe Curatorem in hoc
caſu evictionem promittere, nàm coactè retrovendi-
dit bona empta cum pacto de retrovendendo, & qui
4 coactè contrahit, non tenetur de evictione, niſi ſecun-
dùm naturam contractus, *l. qui heres* 50. *ff. famil. er-
ciſc. gloſſ.* 1. *in l. emptorà duplum, ff. de evict. Alphonſ.
Guzm. de evict. quæſt.* 59. *numer.* 6. non remanet pu-
5 pillus obligatus, ſed eſt; ac ſi non promiſiſſet, *Socin.
junior. in conſ.* 116. *numer.* 63. *vol.* 1. *Pereg. de fidei-
com. art.* 52. *numer.* 69. *Theſaur. jun. quæſt. forenſil.* 14.
lib. 4. & quando pupillus ex tali contractu læderetur,
6 cedendo actionem contrà ſuum Tutorem, vel Curato-
rem, erit liberatus, *l. final. ff. de admin. tutor,* ubi *Bart.*
& alii. nec quando Tutor nomine pupilli vendit rem
7 alienam, vel illam dividit, obligatur de evictione,
Manent. in d. deciſ. 13. numer. 46, Guzm. d. quæſt. numer.
8. & 9.
8 Quò verò ad ſecundum articulum, dicebatur, quòd
ſicuti ex juris diſpoſitione in contractu venditionis de
ejus natura ineſt promiſſio evictionis generalis in be-
neficium emptoris, ut probatur ex *text. in lib.* 2 ubi
DD. *ff. de evict. leg. quoi ſi nolit. §. qui aſſidua ff. de
ædil. edict. leg. ſi in venditione, ff. de evict.* cum con-
cord. ità etiam in contractu retrovenditionis ineſt pro-
9 miſſio evictionis rei retrovenditæ, quæ tamen non eſt
generalis, niſi obligationum medio tempore inter em-
ptionem, & retrovenditionem ab ipſo retrovendente,
vel ab habentibus cauſam ab ipſo contractam, re-
trovendens enim tenetur retrovendere rem liberam
10 prout ſibi conſignata fuit tempore venditionis, ad *text.
in leg. creditor, cum pignus, & in leg. petentt, in fin.
ff. de pignor. act. leg. creditor, la* 2. *Cod. eod. titul.* &
proindè evictio in contractu promiſſa, reſtringi debet
ad illas obligationes, quæ haberent cauſam ab eo tan-
11 tùm, prout punctualiter tradidit *Reg. Revit. conſil.* 47.
numer. 6. *vol.* 2. Ex quibus ſequitur, quòd ex retroven-
ditione facta, tam principali, quàm ceſſionariis juris
luendi, nullum jus illis quæritur, ſed tantùm jus em-
12 ptoris retrovendentis, & omnes hypothecæ medio
tempore contractæ per ipſum, extinguuntur, & re-
emens recuperat id, quod priùs alienaverat, & ſic et-
iam ejus ceſſionarius, *l. ex duobus, §. ſed & Marcel-
lus, ff. de in diem addict.* cum aliis adductis per *Bart. in
l. in diem. numer.* 2. *ff. de aqua plu. arc.* adeò, ut res
taliter reempta reincidat in ſuam priſtinam cauſam
Franch. dec. 39. n. 1. Revit. d. conſ. 46.
13 Sequitur ergo ex prædictis, quod quamvis Cura-
tor retrovendens, evictionem generalem promiſerit,
debet tamen reſtringi ſecundùm naturam contractus,
in quo acceſſit, & proindè, quod debebat intelligi pro-
miſſa à d. Illuſtr. Duce, cujus nomine curator re-
trovendidit, & ab habentibus cauſam ab ipſo tantum,
14 nam ſtipulatio, quantumvis generalis, & indefinita,
regulatur, & limitatur ſecundum naturam contractus,
ſuper quo interponitur, ad *text. in leg. ſi ſtipulatum, ff.
de uſur. leg.* 1. *paragrapho ſi cum conditione, ff. ut legat.
nom. cav. leg. damni infecti, §. ei, qui in princ. ff. de
damn. infect. leg. qui uno, in princ. ff. locat. Bart. in leg.
qui Roma,* ſub *num.* 11. *ff. de verb. oblig.* ubi etiam *Bald.*
& alii. *Soci. jun. conſil.* 128. *numer.* 112 *vol.* 1. qui loqui-
15 tur in propriis terminis promiſſionis evictionis, ſequi-
tur *Ruin. conſil.* 11. *nu.* 18 *lib.* 1. & *conſil.* 137. *nu.* 14. *Vol.* 2.
Cart. ſen. conſil. 48. ſub *num.* 27. *Mangil. de evict. qu.* 118.
nu. 20. *Surd. deciſ.* 243. *nu.* 3.

Quod eo magis procedere debebat, quia hæc pro-
miſſio generalis evictionis, fuit appoſita in exequu-
tionem contractus retrovenditionis. & proindè, non
debet dictam promiſſionem ampliare, quia clauſula, in
16 exequutionem principalis diſpoſitionis appoſita, eam
non ampliat, *capit.* 1. *in fin. de præben. Iaſ.* poſt *Imol.
& Alb. in dict. l. qui Roma, paragrapho duo fratres,
numer.* 29. *ff. de verb. oblig.* & pactum, juris diſpoſitio-
17 nem ampliare non poteſt, quia non valet contrà ſub-
ſtantialem diffinitionem actus, *leg. ſi peculium, ff. de
pecul. leg. l. ubi ità donatur, ff. de donat. cauſ. mort.
Bald. in titul. de his, qui feud. dar. poſſ. capit.* 1. *para-
grapho, & quia venditor, num.* 20. *in uſib. feud.* & quòd
talis promiſſio evictionis, tanquàm contra naturam
18 contractus retrovenditionis ſit erronea, & propterea
non obliget, probat *text.* & ibi *gloſſ. in l. ſi legaes ſervi*
19 59. *ff. de legat.* 1. ubi hæredem, qui promiſit evictio-
nem, ad quam non tenebatur, non obligari, dicit *Iu-
reconſultus,* ubi etiam *Bar. Iaſ.* & alii & licèt *Iaſ.* du-
20 bitet de concluſione prædicta, ad finem, ut verba ali-
quid operentur, tamen hoc indiſtinctè tenet, quando
acceſſoriè interponitur, quod etiam dicit *Caſtr. conſil.*
510. *volum.* 3. Cùmque evictio, prædicta ſequuta non
fuerit à d. Illuſtr. Duce retrovendente, neque ab
habentibus

habentibus cauſam ab eo, ſed à d. Spectab. Co-
mite Vagli, cujus erat creditor, qui egit, & obtinuit
contra RR. Patres, non poterat teneri ipſe tertio ven-
dens, quod expreſsè probare dicebatur ex *text. in l.
fundum tenem* 20. *ff. de evict.* ubi *gloſſ.* dicit quod
21 quàmvis generalis ſit promiſſio, tamen videtur excep-
tum, niſi à me rea evincatur, alias enim poſſem doli
mali exceptione repelli, ubi etiam *Bart.* & cæteri. Et
hoc probatur, quia Patres non poſſunt plus juris habe-
re, quod eorum author, qui jus luendi vendidit, à quo
& ipſi cauſam habent, Cùmque Comes Vagli non
poſſet agere contra d. Illuſtr. Ducem, ex qualibet
evictione generali promiſſa, dùm evictio fuit ſequuta
ad inſtantiam ejus creditoris, quia doli mali exceptio-
ne removeretur, ex vulgata, *lege vindicantem, ff. de
evict.* nec tenetur de evictione venditor, quando res
fuit evicta ex facto emptoris, vel ſui authoris, *dict. leg.*
22 *fundum, ff. de evict. Cern. conſil.* 42. *colum. fin. lib.* 4.
Surd. conſil. 67. *numero* 53. *& conſil.* 70. *numer.* 17. *Ma-
reſcott. var. reſol. lib.* 2. *capit.* 19. *numer.* 36. cum *ſeqq.
Mut. deciſ.* 57. *numero* 29. *Guzman. de evict. quaeſt* 51.
numero 2. *Menoch. lib.* 3. *præſumpt.* 15. *numero* 13. *&
23 conſil.* 87. *numero* 80. ità etiam nec ejus ceſſionarius:
nam quælibet exceptio, quæ obſtaret cedenti, obſtabit
& ejus ceſſionario, *leg. quod ipſis, & l. in omnibus. §. non
debeo, ff. de reg. jur. Ludovſ. deciſ. Rot. Rom.* 47. *num.
quinto, & deciſ.* 121. *numero* 3. *Farinac. deciſ.* 880. *nu-
mer.* 2. *in recollect. Surd. conſil.* 205. *numer. quarto Gra-
tian. diſcept. for. capit.* 701. *numer.* 14. *capit.* 149. *num.*
10. *cap.* 309. *nu.* 2. *& cap.* 906. *nu.* 10. & alii per *Graſſ. in
tract. de except. in prælud. nu.* 196. *cum ſeqq.* ubi latè de
materia.

In contrarium verò pro parte dd. Patrum dicebatur,
24 quòd quamvis promiſſio evictionis intelligi debeat ſe-
cundùm naturam contractus, ſuper quo interponitur,
dict. leg. ſi ſtipulatum, in princip. ff. de uſur. tamen ſu-
per evictione poteſt paciſci, ut quis indefinitè & gene-
25 raliter teneatur, ut voluerunt *Bald. Imol. & Alex. in
l. ſi domus, §. de evictione, ff. de leg.* 1. *Alex. conſ.* 4.
num. 1. *&* 2. *lib.* 3. & melius *conſ.* 102. *numer.* 5. *lib.* 6.
Cabnilin. de evict. §. 5. *numero* 19. *& §.* 3 *numero* 168.
quaeſt. 25. *Gratian. conſil.* 163. *numer.* 22. *lib.* 2. *Rimin.
conſil* 362. *numer.* 6. *lib.* 2. *Mangil. de evict. dict. quaeſt.*
118. *numero* 21. ex notatis in *leg. cùm pæna, verſicul.
nec-ne, ff. de recept. arbitr. & in leg. ſi dictum, §. ſi com-
promiſero, ff. de evict.* Nec obſtat, quòd agebatur de
contractu facto cum Curatore minoris, cùm fuerit ge-
ſtus ad ejus utilitatem, ſuper qua jam S. C. judicavit,
quia ſuper validitate contractus ſuum interpoſuit de-
cretum, pariter, & authoritatem præſtitit, quod qui-
26 dem decretum, contractum minoris convalidavit, ad
*tex. in l. lex. quæ tutores, C. de adminiſtr. tutoris l. non
ſolùm, Cod. de præd. min. leg.* 1. *& l. mag. puto, §. non paſſim.
ff. de reb. cor.*

Secundò conſiderabatur, quòd ipſe Pinellus Dux
Tocci poſt majorem ætatem, diſpunctis rationibus da-
tis per ſuum Curatorem, ubi in ſpecie dabatur ratio d.
contractus, & pretii indè perventi, ipſum quietavit,
ex quo actu dicebatur, fuiſſe inductam ratificatio-
nem, ſi non expreſſam, ſaltim tacitam omnium geſto-
rum per ipſum Curatorem, & ſignanter d. contra-
27 ctus, de quo rationem dedit, cùm ex ſolo facto, &
actu tacita ratihabitio inducatur, *leg. Paulus ff. rem
rat. haberi, Menoch. de recup. poſſ. rem.* 15. *num.* 120. *&
præſumpt.* 39. *lib.* 1. *& conſil.* 496. *num.* 102. & in ſpecie,
28 quòd inducatur ex receptione pretii rei ſuæ, ab altero
venditæ, *Cravet. conſil.* 159. *num.* 5. & poſt eum *Menoch.
dict. rem.* 15. *num.* 123. *& in conſil.* 98. *num.* 43. & pro-
batur ex *leg.* 3. *§.* 1. ubi *gloſſ. in ver. comprobaverit, ff.
de minor. & in l.* 2. *C. ſi major. fact. alien. rat. hab.* ubi
etiam *gloſſ. & in l. indebitum. C. de condit. indeb.* & is,
qui rata habuit ea, quæ in minori ætate geſta ſunt,
poſt majorem ætatem fruſtrà eorum reſciſſionem
poſtulabit, *dict. l.* 2. ubi *gloſſ. C. eod. tit.*

Nec poteſt dici, quòd contractum prædictum ap-
probavit quoad retrovenditionem, non autem quoad
promiſſionem evictionis, non poteſt enim contractus,
per minorem geſtus poſt majorem ætatem pro parte
approbari, & pro parte impugnari, cum quis debeat
29 totum agnoſcere, vel à toto recedere, cum ſit indivi-
duus, *l. ſtipulationes non dividuntur, ff. de verb. oblig.*
& velle illum in partem obſervare, & in partem reſol-
vere, eſſet incompatibile. *Aret. conſil.* 149. *in fi. verſic.
prætereà iſta duo*, per *text. in l. de rebus, ff. rer. amot.
& in leg. quod in hæredem, §. eligere, ff. de tribut. act.
Gratian. diſcept. for. c.* 301. *n.* 57. *Caldas in l. ſi curatorem
habens, Cod. de in integ. reſt. Tiraquell. de retract. con-
vent. ad finem titul. numer.* 4. & in ſpecie, quod pupil-
30 lus factus major debeat contractum per ejus tutorem
factum, totum approbare, vel totum reprobare, vo-
luit *Bald. conſ.* 10. *vol.* 2. & eſt *text. in l. Iulianus, §. ſi
procurator, & §. ſi quis colludente ff. de act. empt. & in
31 l.* 3. *§. ſiquidem, ff. judic. ſolut*, ſic etiam dicimus in Ec-
cleſia, quod ſi vult agere per contractum factum ab in-
itio, non poteſt illum pro parte approbare, & pro
parte repugnare, cum hoc ſit individuum, *Put. dec.* 362.
lib. 3. *Bald. in cap. nihil, col.* 3. *verſi. quære, utrum ex con-
tractibus, extra de elect. Seraphin. deciſ.* 540. *numero*
5. quæ eſt eadem cum alia deciſione impreſſa in *noviſſ.
diverſor. deciſ.* 187. *p.* 2. & eſt *text. in l. nominem, ff. de
leg.* 2.

32 Et licet contractus favore minoris claudicare poſ-
ſet, ut habetur in *dict. l. Iulianus, §. ſi quis à pupillo, ff.
de act. empt.* & ſic etiam judicium, *l. non eo minus, C. de
procur.* tamen hoc intelligitur, reſpectu totius contra-
33 ctus, quia valere poteſt reſpectu majoris, qui validè
ſe obligavit, reſpectu vero minoris dicitur nullus ipſo
nolente, *d. l. Iulianus* 13. *§. ſi quis à pupillo, ff. de act.
empt. §.* 1. *Inſtit. de auct. tut.* ut etiam diximus in *dec.* 19.
34 *num.* 10. tamen hoc intelligendum erit, reſpectu totius
contractus, non autem reſpectu partis ipſius, & ſic po-
terit totum contractum, vel approbare, vel impugna-
re, non vero in una parte approbare, in alia impugna-
re, ut ſuprà fuit fundatum.

Et demum dicebatur, quod quatenus circa evictio-
nem generalem aliqua poſſet eſſe difficultas, tamen ne-
gari non poterat, quod tenetur minor ad reſtituen-
35 dum pretium, quod habuit à R R. Patribus, in quo fa-
ctus fuit pupillus locupletior, quia ex illo fuerunt Cre-
ditores ipſius dimiſſi *l. pupillus, & l. ſi minori, ff. de
admin. tut. l. fin. C. pro emptore, l.* 2. *Cod. de neg. geſt.* &
proptereà minor adverſus venditionem reſtitutus in in-
36 tegrum, pretium in ſuam utilitatem verſum reſtitue-
re debet, *l. prædiorum*, juncta *l. ſi prædio, Cod. de mi-
nor.* quod etiam procedit in Prælato qui rem Eccleſia-
ſticam, abſque Superioris authoritate alienavit, quia
ſi pretium fuerit in Eccleſiæ beneficium verſum, de
37 evicta tenebitur ad illius reſtitutionem, *Bar. & Bald.
in l. jubemus, § ſane, lo.* 1. *Cod. de ſacroſ. Eccl. Felin. in
c. cum cauſam, num.* 25. *extra de re judic.* quod confir-
matur ex *tex. in d. l. illud, §. ſi impuberis, ff. de evict.* ubi
38 *DD. & ubi Salyc.* dicit, quod evicta re vendita per tu-
torem, nomine pupilli, agi poteſt contrà eum, quate-
nus in ejus utilitatem verſum fuerit pretium, pro reſi-
duo vero contra tutorem, ſi ſit ſolvendo, aliàs contra
eundem pupillum, quia quàmvis non teneatur de evi-
39 ctione, tenebitur tamen ad pretii reſtitutionem, *leg. item
ſi verberatum, §.* 1. *ff. de rei vendic. Caprareg.* 83. *numer.
vigeſimo quinto Ceſar. Manent. dict. deciſ.* 13. *num.* 33.
& per tot. qui loquitur in proprio caſu, quando minor,
qui vendidit, promiſit generalem evictionem, & poſt
ipſum in puncto hoc etiam voluit *Guzman. de evict.
40 dict. capit.* 51. *numer.* 6. ubi, quod vendens coactè, vel
aliter contrahens, ex neceſſitate officii non tenetur ſe
obligare de evictione, ſed ad pretii reſtitutionem, &
melius hoc habetur ex *Theſaur. quaeſt. forens. lib.* 3. *q.* 14.

qui reſctat quæſtionem, an tutor, qui vendidit rem pu-
41 pilli pro ſatisfaciendis debitis hæreditatis, & promiſit emptori generalem evictionem, re evicta teneatur pupillus, etiam de proprio, & quamvis arguat, quod poſſit tutor evictione generalem promittere, & bona ipſius pro obſervantià contractus hypothecare, *dict. l. illud, §. ſi impuberis, & l. 1. ff. de admin. tut.* tamen
42 poſteà declarat, quod hoc intelligi debet, quando utile negotium pro pupillo geſſit, ſecus verò, quando ex eo damnum conſequeretur, & ideo ex illa promiſſione generalis evictionis, per tutorem factâ, non obligatur pupillus, niſi hæreditario nomine, & quatenus pretium in ejus beneficium verſum fuerit, & ita deciſum refert die 26. Octobris 1594. per Senatum Pede-
43 montanum. Et proindè die 20. Junii 1637. ad relationem Reg. Conſil. Provenzalis. quia pretium erat verſum in utilitatem minoris, & ex eo dimiſſi fuerant ejus Creditores condemnavimus Ill. Ducem Locet conventum ad reſtituendum pretium per dictos Reves. Patres ſolutum, una cum intereſſe, penes Act. Mag. Jacobum Figliola.

OBSERVATIO IN DECISIONE XCIV.

SUMMARIUM.

1 *Minor an, & quando ad evictionem per ejus Curatorem promiſſam teneatur, & n. 3. 5. 6. & 7.*

2 *Contractus per minorem celebratus, ſi tendat in ejus utilitatem ſubſtinetur, quamvis deficiant ſolemnitates.*

3 *Pupillus an, & quando tenentur ad evictionem promiſſam per ejus Tutorem, & n. 5. 6. & 7.*

Tutor, vel curator quando de evictione de proprio teneatur, d. n. 3. 5. 6. & 7.

4 *Dolus, vel culpa præſumitur in Tutore, vel Curatore, ubi ſolemnitates non adhibuit.*

8 *Contractus ſuper re minoris ſubſtinetur, ſi adfuit decretum Iudicis, quod precedere, vel ſubſequi poteſt.*

9 *Solutio ſpontanea facta per eum, qui metu ſe obligavit, purgat metum, ſi debitum eſt proprium, vel paternum, & ad ſolutionem reſidui tenetur.*

10 *Vendens, licet non teneatur de evictione, tenetur tamen ad pretii reſtitutionem, etſi adſit pactum, ut non teneatur de evictione.*

11 *Author laudatus ad quid teneatur, ſequuta evictione, & n. ſeqq.*

12 *Intereſſe expenſarum litis non debetur, ſequuta evictione, & ita deciſum adducitur.*

1 DEterminatum in hac deciſione habemus, minorem ad evictionem per ejus Curatorem promiſſam teneri. quando pretium per illum receptum, eſt verſum in utilitatem ipſius minoris, eo, quod ſunt dimiſſi ejus creditores, ut habetur *numero* 43. quæ deciſio comprobari poteſt ex traditis in fortiori caſu per D. meum *deciſ.* 19. *numer.* 5. 7. & 8. ubi *Nos* pariter probavimus *numer.* 1. quod contractus per minorem
2 geſtus, ſi tendat in ejus utilitatem; ſubſtinetur, quamvis ſolemnitates deficiant, & ità deciſum *ibid.* retuli *numer.* 4. & 5. quod etiam voluit *D. Aloyſ. de Aquino* Prothon. Apoſtol. ex numero Participantium *quæſt.* 8.
3 *num.* 26. *miſcellan. qq.* Verùm, ſi ad pupilli, vel minoris utilitatem contractus non tendat, & adſit Tutoris vel Curatoris dolus, aut culpa, tunc Tutor, vel Curator de evictione tenetur, ut benè probat *D. Praeſ. Merlin. capit.* 76. *numer. quarta cent. 2. controv. forenſ.* per text. *in l. Julianus, paragrapho ſed cùm in facto ff.*
4 *de act. empt.* dolus autem vel culpa præſumitur, ſi ſolemnitates in contractu, vel in alio actu ſervatæ non ſint, ut concludit *Roman. conſ.* 54. quem, & alia etiam relatis aſſequitur *D. Merlin. ibid. numer.* 5.

5 Eatenus tamen de evictione Tutor, vel Curator eo caſo tenetur, quatenus non eſt in utilitatem pupilli, vel minoris verſum, ſi tamen ſolvendo ſit, in quantum verò pupillus, vel minor factus eſt locupletior, tenetur ipſe pupillus, vel minor, ut ex *Faren. in repertor. de contract. quæſt.* 14. *numer.* 36. & *quæſt.* 41. *numer.* 84 cum *ſeqq.* tradit *D. Merlin. a.* 6. pro reſiduo vero tenetur ipſe Tutor, vel Curator, *dict. l. Julianus, §.*
6 *ſed cum in facto*, ſin autem ſolvendo non ſit, & hoc caſu, in totum pupillus, vel minor tenebitur, ut docet *D. Merlin. dict. numer.* 6. quando tamen Tutor, vel Curator eſt ſolvendo, tenetur pupillus, vel minor em-
7 ptori cedere actiones, in id, quod ſupereſt, deducto eo, in quo factus eſt locupletior, *l. 1. §. ſi ſervus pupilli. ff. de tribut. act.* aliaque jura citat *Merlin. loc. cit. num.* 10. qui *numer.* 13. reprobat tradit per *Mangil. de evict. quæſt.* 188. *nu.* 18.

8 Hæc tamen *deciſ.* 104. tantò magis ſubſtinetur dum intervenerat decretum S. R. C. ſuper validitate contractus, per curatorem geſti nomine minoris ut refert D. meus *num.* 16. quod quidem præcedere, & ſubſequi poteſt, ut probavimus *d. dec.* 19. *n.* 17.

9 Habetur etiam per D. meum *num.* 19. hæredem, qui evictionem, ad quam non tenebatur promiſit, non obligari ideòque obſerves, quòd ſolutio ſpontanea facta per eum, qui metu ſe obligavit, metum purgat, *L. 2. C. de his quæ vi, metuſq. cauſa*, & proindè ad ſolutionem reſtantis quantitatis tenetur repulſa metus exceptione, ſi tamen debitum erat proprium, vel paternum, ut benè, & luculenter fundat *D. Calvin. in tract. de æquit. lib.* 1. *capit.* 19 *nu.* 2. 4 5 & 6. ſed *nu.* 7. contrarium ex *Rebuff* cum diſtinctione tradit

10 Circà verò, quòd vendens, quamvis non teneatur de evictione, tenetur tamen ad pretii reſtitutionem, ut per D. meum *numer.* 35. pariter obſervabis, illud procedere, etiam ſi adſit pactum, ut de evictione non teneatur, nam hoc caſu ad pretii reſtitutionem æquitate ſuadente, adſtringitur, ut colligitur ex dictis per *D. Calvin. in d. trac. lib.* 2. *c.* 162. à *nu.* 8. cum plurib. *ſeqq.* idque optime comprobat *Theſ. lib.* 1. *qq. forenſ. q.* 77. *numer.* 1. cum *ſeq.* & præcipuè, ac meliùs *n.* 7.

11 Cùmque de evictione verba fecimus, erit quoque obſervandum, quòd ſi ſequatur evictio per ſententiam exequutam, juxta *l. habere licere, ff. de evict.* tenetur author laudatus, pretium receptum reſtituere, una cum omnibus damnis, & intereſſe, juxta diſpoſitionem *l. vendit. ff. eod.* & *l. ex contrar. C. eod. tit.* ut per prædicta juxta tradit *D. Gollnpp. in praxi S. R. C. part.* 2.
12 *cap.* 15. *nu.* 1. non tamen tenetur ad intereſſe expenſarum litis, ut fuit per S. R. C. determinatum, die 6. Maii 1641. ad relationem *D. Conſil. Arias de Meſa* in cauſa Fabritii Marzatoris cum D. Portis Sanſeverina, & D. Eleonora Exarques Principiſſa Caſtri Franchi, in qua expenſæ litis erant liquidatæ in ducat. 250. ut in proceſſu Monaſterii S. Potiti, cum dicto Fabritio, in Banca de Mattino.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Agitur de nullitate guidatici, ſivè ſalviconductus, delinquentibus conceſſi, tam ex defectu poteſtatis, quàm voluntatis concedentis, & de ſubreptionibus, & obreptionibus ipſius, & an, & quando delinquentes capti ſint reponendi in priſtinam libertatem.

SUMMARIUM.

1 *Intereſt Reipublicæ delicta puniri.*

2 *Iniquum eſt, ut juſtitiæ culmen per gratiam opprimatur.*

3 *Impunitas*

Digitized by Google

3 *Impunitas delictorum eſt Inſolentiæ mater, Impudentiæ radix, ac Transgreſſionis nutrix.*

4 *Principes ſolent ob res proſperè geſtas, criminis accuſationem abolere.*

5 *Principes ob bonum publicum ſolent concedere ſecuritatem, ſalvum conductum, & indulgentiam, abſque partis remiſſione.*

6 *Principes, & non alius poſſunt condemnationes caſſare.*

Item poſſunt aliis committere ob publicam utilitatem, num. 7.

8 *Princeps eſt ſuprà jus poſitivum, ob quod poteſt contra jus reſcribere, & ſtatuere.*

Item, poteſt pœnam voluntarii homicidii remittere num. 9.

10 *Multa pro bono pacis, & ob publicam utilitatem, permittuntur, quæ aliàs non permitterentur.*

11 *Princeps, urgentibus bellis poteſt guidaticum, & ſalvum conductum concedere.*

12 *Prorex ſolet, tempore belli delinquentibus, aliquibus tamen criminibus exceptis, ſalvoſconductus concedere, cum conditione; ut per aliquot annos militiæ inſerviant.*

13 *Tribunus Militum in civitate Cajetæ, Capitaneus ad guerram vocatur.*

14 *Verba, quæ in reſcripto, ſeu viglietto S. E. continentur pro ſalvo conductu, delinquentibus concedendo, ponderantur.*

Et an dicta verba, modum, vel conditionem inducant, num. 23.

15 *Milites notari, & adſcribi ſolent in libro Regii Scribæ Rationis, ad hoc, ut gaudeant privilegiis militaribus, & nu. 18.*

16 *Miles, nedum probatur per adſcriptionem in Regia matricula Militum, ſed etiam per literas ejus, qui eum Militem fecit. & n. 45.*

17 *Literæ illius, qui militem creavit, debent eſſe, illius ſigillo, & juramento roboratæ.*

18 *Milites adſcripti in libro Tribuni Militum, ſi aufugiunt, quamvis in libro Regii Rationis Scribæ notati non ſunt, ex Regiis Bannis pœnis decem annorum ſerviendi in Regiis triremibus ſubjiciuntur.*

20 *Inquiſiti concordati ad ſerviendum militiæ; ſi poſt adſcriptionem in libro Capitanei Cohortis aufugerint, infra decem dies per Regia Banna declarantur veri Banniti.*

21 *Miles adſcriptus in libro Tribuni Militum, verè Miles dicitur. Vide tamen num. 41. & 44.*

22 *Verba in ablativo abſoluto poſita, conditionem inducunt, & nu. 47.*

23 *Qualitas orationi perfectæ poſita, modum inducit.*

24 *Qualitas adjecta alicui pro concedendo guidatico delinquentibus, eſt per ipſum, & non per alios adimplenda.*

25 *Putans ſe feciſſe, quod facere poterat, bonam fidem ſequi cenſetur.*

26 *Guidaticum in dubio validum eſſe cenſetur.*

27 *Carceratus, ſub ſecuritate, in priſtinam libertatem reduci debet, quàmvis nulliter, vel malè ſit conceſſa.*

28 *Nemo ſub fide Regia eſt decipiendus.*

29 *Guidari non poſſunt inquiſiti infrà ſex menſes à die patrati delicti.*

30 *Indultus, præterita, & non futura reſpicit delicta.*

31 *Generalitas guidandi conceſſa per Principem, derogatur per ſpecialitatem banni emanati per D. Proregem cum Collat. Conſil.*

32 *Guidaticum contra expreſſum caſum legis nullum dicitur.*

33 *Nemo poteſt facere quin leges obſerventur.*

34 *Indultus, præter indulgentis intentionem operari non debet.*

35 *Indultus, ſecundum morem concedentis interpretationem recipit.*

36 *Indultus ei juvari non poteſt, qui poſt publicationem patravit delictum.*

37 *Expreſſio eorum, quæ inſunt, eſt ſuperflua.*

38 *Via delinquendi non eſt aperienda.*

39 *Princeps, delicta futura remittere non poteſt.*

40 *Delinquens, ſub ſpe futuræ indulgentiæ, gaudere non debet indulto.*

41 *Miles non dicitur, qui in libro Regio deſcriptus non reperitur.*

42 *Miles non dicitur, quàmvis electus, niſi inter Milites relatus ſit.*

43 *Miles, ad hoc, ut dicatur, probare debet, ut in militari matricula ſit adſcriptus.*

44 *Miles non dicitur, qui Militum Magiſtro ſe obtulit, niſi probatorias Principis literas habeat.*

46 *Milites D. Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & D. Io. Hieroſolymitani armari, & creari ſoliti ſunt ab alio Milite.*

48 *Verba ablativi abſoluti, in ſalvo conductu poſita, conditionem inducunt.*

49 *Gratia conditionalis, juſtificatis conditionibus in ea expreſſis verificatur.*

50 *Guidaticum purè conceſſum, non eſt ſervandum.*

Item, ſi ſub conditione, & cum qualitate, ea non adimpleta, ibid.

51 *Aggratiatus cum conditione,* nè accedat ad patriam, *inducit conditionem, & non modum, ubi deciſio S. C.*

52 *Impetrans ſalvum conductum, tenetur benè conſiderare verba illius, & ſibi rectè conſulere.*

53 Vinc. de Franch. dec. 258. & dec. Peguet. 59. *declarantur.*

54 *Carceratus cum ſalvoconductu, nullo ex defectu poteſtatis concedentis, debet in priſtinam poni libertatem,*

Sed contrarium, n. 55.

Item, ubi ſalvuſconductus eſſet nullus, ex dolo, & culpa impetrantis, n. 56.

57 *Salvus conductus juvari non debet illi, qui non multò poſt deliquit.*

58 *Gratia vitiatur ex taciturnitate eorum, quæ Principem ad eam concedendam retardaſſent.*

59 *Non omnia tacita quorum expreſſio poterit movere Principem ad denegandum, vitiant gratiam, ſed ſolum ea, de quibus jure reperitur expreſſum.*

60 *Subreptio, gratiam nullam reddit.*

61 *Gratia erit nulla, ob taciturnitatem ejus, quod ſi fuiſſet expreſſum Princeps non conceſſiſſet, vel ſi conceſſiſſet, tamen difficilius.*

Intellige, quòd Iudicis arbitrio id remittendum eſt n. 62.

63 *Gratia vitiatur ex doloſa ſubreptione, & carceratus non erit relaxandus.*

64 *Salvoconducto non gaudet inquiſitus de delictis in eo exceptuatis.*

65 *Aſſecuratus pro uno delicto, pro alio carcerari poteſt.*

66 *Offendens ſcienter eum, qui eſt ſub ſecuritate, & ſalvoconductu Principis, incidit in crimen læſæ Majeſtatis, & nu. 69.*

Intellige, ſi offenſio ſit perſonalis, ità ut mors indè ſequatur, aliàs ſecus, n. 67.

Declara, ut n. 70. & 72.

Sed contrarium, & indiſtinctè, ubi quis in dedecus, & offenſam Principis habentem ſecuritatem offenderit, nu. 68. 71. & 73.

74 Foller. in praxi. crim. *Relatus* à Reg. Rovit. *declaratur.*

75 *Crimen læſæ Majeſtatis non committitur verbis, ſed facto.*

76 *Vibrans haſtam, vel gladium, animo percutiendi Clericum*

roeum ſi perſonam non tangat, non incidit in excommunicationem.

77 *Prohibens ſacramentalem confeſſionem, ſacrilegus, & excommunicatus dicitur.*

78 *Percutiens Sacerdotem pede ſacrilegus eſt, & excommunicatus.*

79 *Capius cum ſalvocondučto, & nihil dicens, ſibi prajudicat.*

80 *Scriptura ſalviconductus redditur ſuſpecta, ubi ex ejus lectura oritur contrarietas.*

81 *Probatio dubia, & repugnantiam habens, non prodeſt inquiſito, & n. 83.*

82 *Probatio de neceſſitate concludere debet*

84 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CV.

1 DElicta impunita non remanere, intereſt Reipu-
blicæ, habetur ex *text. in l. ſi ita vulneratus, ff. ad*
l. Aquil, ut aliquorum exemplo ab ipſis delictis metu
pœnæ cæteri abſtineant, *l. 1. C. ad l. Iul. repet. & l. omnes*
C. de defenſ. Civit. & adeſt *Novell. Iuſtin. 30. titul. 9.* circa
2 ſi *& Caſſiod. var. lib 4 epiſt. 47.* dixit, neceſſe eſt, vindictæ
ſubjaceat, qui pravis moribus obſcundat alioquin
Juſtitiæ cultorem per gratiam opprimeretur. quod ſatis
eſſet iniquum *l. addictos, C. de appell.* & impunitas delictorum
eſt inſolentiæ mater, Impudentiæ, radix &
Tranſgreſſio nutrix, ut poſt *Dives, l. Sidernm & Ber-*
3 *narunm* tradit *Maſtrill. de magiſtr. lib. 2. c. 7. nu. 13. &*
14 ubi multa alia ad propoſitum adducit.

4 Solent tamen Principes ex aliquibus cauſis veluti
ob rea proſperè geſtas, non crimen, ſed criminis accuſationem
abolere, ut per *Andr. de Iſern. in titul. qua*
ſint regal. ſub *numero 75.* & eſt *text. in leg. 2. Codic. de*
abolition. vel ex aliis cauſis ipſis Principibus benè viſis,
ut habetur ex *tex. in leg. relegati, ff. de pœn.* ubi
Bar. Reſtaur. Caſtald. de Imperator. quaeſt. 110. verſicul.
239. ſic etiam concedunt ſecuritatem, ſalvumcondu-
5 ctum, & etiam indulgentias, ob bonum publicum etiam
abſque partis remiſſione, ut per *De Ponte de poteſt. Proreg. titul. de proviſ. fieri ſolit. §. 4. numero ſexto*
& meliùs in *titul. de diverſ. proviſ* ſub *cap. de ſalvocon-*
6 *ducto fol 48;* ipſi enim ſoli, & non alius poſſunt condemnationes
caſſare, *Nicol. Moron. de ſid. treug. &*
pace, q. 106. nu. 13, Luc. de Penn. in l. 2. Cod. de deſertor.
lib. 12. Menoch. de arbitr jud. q. 90. num. 24. & q 92 n. 5.
7 quod non ſolum ipſi facere poſſunt, ſed aliis ob publicam
utilitatem committere, idem *De Ponte de poteſt Proreg. dict. titul. de proviſ. fieri ſolit §. 4 nu. 6.* Prin-
8 ceps enim eſt ſuprà jus poſitivum, & ideo poteſt contra
jus reſcribere & ſtatuere, *capit. propoſuit, extrà de*
conceſ. præbend. & habetur per *DD. in cap. quæ in Eccleſiarum,
extrà de conſtit. & in l. fi. Codic. ſi contr. jus,*
vel utilit. public. & ideo ſi vult poteſt pœnam homici-
9 dii voluntarii remittere, *Abb. in cap. ſicut dignam, & in*
cap. ad audientiam, extra de homicid. Greg. Magalot.
de ſecuritat. & ſalvocondučt. par. 1. nu. 13. & 14. Bart.
in d. l. relegati, ff. de pœn. Nell. in tract. de Bannit. q.
3. par. 2. nu. 1. multa enim pro bono pacis, & ob publi-
10 cam utilitatem permittuntur, quæ aliàs non permitterentur,
ut per *Felin. in rubr. de treug. & pace.*

Inter alias autem cauſas, ex quibus poteſt Prin-
11 ceps concedere guidaticum, & ſalvumconductum, eſt,
urgentibus bellis, ut habetur ex *Petro Bellino de re*
milit. part. 9. titul. unic. de ſalvocondučt. in princ. &
propterea cùm iſtis temporibus bella vigeant, nedùm
in Italia, ſed ferè in tota Europa & Rex noſter Invictiſſimus
cogitur pro defenſione Regnorum patrimonialium,
ac pro tuitione Chriſtianæ Religionis, nonnullos
Exercitus in diverſis partibus hoc difficillimo
tempore conſcribere. Conſueverunt noſtri Proreges
12 delinquentibus, aliquibus tamen criminibus exceptis,
ſalvoscondučtos concedere, ea conditione, ut per tot
annos militiæ inſerviant. Cùm ergo in anno 1635. inter
Eraſmum Trojanellum, & Leonardum de Fulco,
& alios de Civitate Cajetæ eſſet orta inimicitia ex quodam
inſultu, in quo vulneratus remanſit d. Leonardus;
fuit de ordine D. Comitis Montis Regii, tunc in hoc
13 Regno Proregis per Tribunum Militum, quem Capitaneum
ad guerram in dict. Civitate vocant, inter eos
pax, & concordia inita, promittentes ad invicem, ſub
verbo, & fide Regia de ſe non offendere ſub qua ſecuritate
permanens dict. Eraſmus in anno 1618. de menſe
Januarii dùm accederet inermis, viſitandi cauſa quandam
ejus ſororem conſobrinam ad plagiam d. Civitatis,
fuit proditoriè, & crudeliter cum prohibitione
etiam ſacramentalis confeſſionis à d. Leonardo, & ſociis
occiſus.

Quibus poſteà carceratis in quadam domo in hac
Civitate Neap. oppoſuerunt de quodam aſſerto guidatico,
ſivè ſalvocondučto, eiſdem conceſſo à quodam
hujus Regni Magnato, qui dùm pro ſervitio Suæ Majeſtat.
& ejus Exercitus facere intendebat quandam peditum
cohortem, obtinuit die 10. Januar. 1638. quoddam
reſcriptum ab Excellent. Duce de Medina de las
Torres, & Sablonetæ, Principe Hoſtiliani, hujus Regni
Prorege, quod viglietum vocant, in quo ei poteſtas
elargiebatur adſcribendi in dict. ejus Comitiva
omnes delinquentes, exceptis tamen inquiſitis de aliquibus
criminibus, dummodo per duos annos militiæ inſervirent,
& quòd ipſis patrata ſcelera uſque ad diem
aſcriptionis militiæ condonarentur. Vigore cujus poteſtatis
in die 26. menſis Martii ejuſdem anni, cuilibet
eorum fuit conſignatum quoddam reſcriptum, in quo
aſſerebatur, quòd ſe præſentaverant coram ipſo, dicentes,
non eſſe inquiſitos de delictis exceptuatis, ſub qua
aſſertione fuit pro delictis non exceptuatis ſalvaguardia
expedita.

Ex quibus dicebant inquiſiti, quòd ipſis erat permittenda
continuatio ſervitii, vel ſaltim erant reponendi
in priſtinam libertatem.

Reſpectu primi articuli ponderabantur infra ſcripta
14 verba poteſtatis conceſſæ per Excell. Proregem d. Magnato,
Militum Capitaneo: *Y por facilitar mas, y*
juntar todo el numero, que es meneſter, para lo que Su
Mageſtad tiene mandado, ſe admita à los aſſientos de
la plaza à qualquier inquiſido, que no ſea culpado en
crimine laſa Majeſtatis, neſando, monedario, aſſaſſino,
hurto de eſtrada publica, parrizadio, fuga de galeras
*y reſiſtenza à Miniſtros de juſtizia, de que haya reſultado
heridas conſiderables, a los quales ſe les perdonaran
los delitos, aſta el dia, que los aſſentaren, haviendome
dado cuenta de los que ſon, y con que ſirvan*
à Su Mageſtad dos annos. Et ſic dicebatur per inquiſitos,
ipſos debere ſalvocondučto gaudere, quia omnia
in d. reſcripto contenta fuerunt adimpleta, nàm quàmvis
ipſi non reperiantur notati, ſivè adſcripti in libro
15 Regii Scribæ Rationis, ubi omnes Milites notati ſolent
juxtà notata per *gloſ. in leg. in verbo, qui Cod. de*
offic. magiſt. milit. & leg. ex eo, ff. de milit. teſtam. tamen
dicebatur quem eſſe Militem, non ſolùm probari
ex eo, quod ſit adſcriptus in Regia matricula Militum,
ſed etiam per litteras ejus, qui eum Militem fecit, ut
probat *Maſcard. de probat. concluſ. 1057. num. 5.* ubi
dicit, quòd Miles probatur per literas illius, qui
16 illum creavit Militem quæ tamen, illius ſigillo, & juramento
roboratæ eſſe debent, ex argumento *tex. in*
17 *paragrapho quod autem, in authent. ut liceat matr. &*
avia, & facit doctrina *Ioann. de Plat. in leg. 1. Codic.*
de apparit. magiſtr. militum, lib. 12. ubi dat quatuor
modos probandi, quem eſſe Militem, inter alios ſecundus
eſt, per literas cum juramento ejus, qui eum Militem
creavit, quod etiam probat *Claud. Cotarem Toronenſis de jur. & privileg. milit. lib. 1. cap. 3.* qui dicit,

quod

quod ſi quis militiæ ſuum nomen date cupit, offerat
ſe iis qui probandi jus habent, probare autem pote ſt
Imperator, & nonnunquam pro tempore Magiſtri
Militum, & Spectab. Duces, & proindè dicebatur,
quod id, quòd dicitur, quod debet eſſe adſcriptus in
Reg. matricula, debet intelligi, ut gaudere poſſit pri-
18 vilegiis militaribus, ſibi à jure conceſſis, ut declarat
gloſ. in l. penult. ff. ex quibus cauſ. major. & gloſ. in §.
penult. in authent. de mandat. Princip. ubi Angel. quod
etiam probat, dicebatur ex text. in leg. 1. Cod. qui mi-
lit. poſſ. lib. xj. ibi, Si militia nomen dare vultis, offerte
vos iis, qui probandi jus habent, & gloſ. in verb. iis, dicū
id eſt, Magiſtro militum, & Ducibus, leg. neminem, Cod.
de re milit. lib. 12. Claud. Cotarens in loco ſuprà cit. cap.
7. in princ.

Secundò dicebatur, quod quamvis jure commu-
19 ni hoc haberet aliquod dubii, tamen non poterat
hæſitari in hoc Regno, cùm per banna emanata cau-
tum ſit, quòd ſtatim, quòd ſunt Milites adſcripti
in libro Tribuni Militum, ſeu Capitanei, ſi aufu-
giant, quamvis in libro Regii Rationis Scribæ non
ſint notati, ſubiiciuntur pœnis ſerviendi per ann.
10. remigando in Reg. Triremibus, & illi inquiſiti,
qui ex Regiis Bannis ſunt concordati ad ſervien-
dum militiæ, ſi poſt adſcriptionem prædictam in li-
20 bro Capitanei Cohortis aufugerint, infrà decem
dies declarabuntur uti veri banniti. Cumque ergo
dictis periculis ex ipſa adſcriptione in libro particu-
21 lari, & pœnis ſubiiciantur, debent etiam veri Milites
reputari, argumento text. in l. 1. Cod. de bonor poſſ. ex
teſtament. milit. ut qui ſentit incommodum, & pericu-
lum, ſentiat etiam commoditatem, leg. ſecundum na-
turam, ff. de reg. jur. quod etiam comprobat Tull. Cri-
ſpol. in ſuis caſibus militaribus, caſ. 52. antè numero vige-
ſimo tertio.

Nec de illis verbis in reſcripto S. E. appoſitis, v. 3.
à los quales ſe les perdonaran los delitos, aſta el
22 dia, que ſe aſſentaren, haviendome dado quenta de los
que ſon, erit habenda ratio, quaſi quòd dicta verba
tanquàm poſita in ablativo abſoluto, conditionem im-
portent, l. à teſtatore, cum ibi not. C. de condit. & de-
monſt. Bar. in leg. 1. numer. 34. & leg. quibus diebus: §.
23 Termilius, ff. eod. titul. quia hæc qualitas, tanquàm
poſita orationi perfectæ, modum inducit, quamvis
ſit concepta per verba, conditionem importantia, l.
cùm ab eo, ff. de contrahen. empt. & habetur per DD. in
leg. 1. C. de donat. quæ ſub mod. Gizar. deciſ. 11. numero 20.
quod in caſu magis arduo decaſum refert Reg. Rovit. in
deciſ. 35.

Inſuper dicebatur, quòd quatenus reſcriptum
S. E. dubium haberet, quod ſatis clara erant verba
ſalvaguardiæ conſignatæ ipſis inquiſitis, in qua atte-
tendo, poteſtatem ipſi traditam ab Excellentiſs. Pro-
rege, ſubnectuntur hæc verba: Et eſſendo ſi preſenta-
to Leonardo de Fuſco, con haver dichiarato, de non
eſſer inquiſito d'alcuno di detti delitti, s'aſſento per
uno delli ſoldati della noſtra compagnia; per tanto in-
carricamo à tutti Miniſtri di giuſtitia, che non lo deb-
biano moleſtare ſtante detto aſſiento. Et cum eiſdem
24 verbis fuit conſimilis ſalvaguardia capedita cuilibet
ſociorum, & illa verba, havendome dado cuenta
de los, que ſon, fuerunt appoſita in reſcripto Suæ
Excellentiæ, Militum Doctori directo & non in d. ſal-
vaguardia, per illum expedita in beneficium ipſorum
delinquentium, & ſic illa qualitas erat adimplenda
25 per ipſum cui verba fuerunt directa, quod ſi non fuit
adimpletum, non debet præjudicare d. Leonardo,
& ſociis, qui bonam fidem fuerunt ſequuti, putan-
tes, feciſſe, quod facere poterant, l. ſi Titius 14. ff.
de condition. & demonſtrat. Bart. in l. in teſtamento in
princip. ff. eod. titul. Foler. in pragm. 1. de exulib. qui
26 loquitur in caſu ſimili, & in dubio judicandum eſt
pro validitate Guidatici, cùm hæc materia ſit favora-

bilis, latè Menoch. de arbitr. jud. caſ. 336.

Tertiò dicebant, quòd quatenus prædicta non ſuf-
ficerent ad obtinendam impunitatem, ex continua-
tione ſervitii per duos annos, quod ſaltim reponi de-
bebant in priſtinam libertatem, quia licet ſalvaguar-
27 dia ſit nulliter, vel malè conceſſa, vel ex defectu po-
teſtatis concedentis, vel contra legem, adhuc ſervari
debet, quoad hoc, ut aſſecuratus carceratus, in priſti-
nam libertatem reducatur, ut habetur ex doctrina
Bart. in leg. ut qui reus, ſub numero 12. ff. de publ. judic.
Peguera deciſion. 39. & alii longa ſerie allegati per Fa-
rinac. quæſt. 29. numer. 45. Cabal. reſol. crimin. 178. Franch.
deciſion. 258. & 415. copioſè Giurba conſ. crimin. 80. &
noviſſimè per ingenioſum, & doctum Conſil. Merlin.
contr. for. cap. 53. num. 10. Paſch. de virib. patr. poteſt. par.
4. c. 3. n. 37. Fachin. contr. jur. lib. 9. cap. 63. Bellug. in ſpecul.
Princip. in tit. de effect. Imperii rubr. 23. in ver. ſed pone,
Ioan. Grand. de Bello exul. in 18. ſpeciali, num. 154. Vulpell.
28 conſ. 19. nu. 12. quia nemo ex fide Regia eſt decipiendus,
l. 1. de his, qui ven. ætat. impetr.

In contrarium verò pro parte Regii Fiſci, & partis
offenſæ dicebatur, prætenſum ſalvum conductum nul-
lo modo poſſe ſubſtineri. Primò, quia hic delictum
fuit patratum, nedum infra ſex menſes, poſt bannum
generale emanatum in die 2. Januarii 1638. in quo ex-
29 preſsè continetur, ut inquiſiti non poſſunt gaudere de
delictis commiſſo infrà menſea ſex à die publicati
banni, ſed indultus, quod etiam, & jure fundatur, nam
30 indulgentia non poteſt comprehendere delicta futu-
ra, niſi præterita, ut habetur ex textu in l. 2. C. de abolit.
Bald. in l. reſcripta, Cod. de precib. Imper. offer. quam-
vis generaliter loquatur, Angel. de Maleſ. in ver.
quod fama publica numer. 60. in fin. verſicul. 5. quæro,
Menoch. de arbitr. judic. lib. 2. caſ. 337. num. 13. Hercu-
lan. de caus. de non offend. cap. 37. tit. de ſalvoconduct. nu-
20. verſic. quod facit, Petr. Bellin. de re mil. tit. de ſalvo-
conduct. num. 37. & 60. Bajard. ad Iul. Clar. q. 50. nu. 94.
Maſtrill. ad Indult. general. c. 6. numer. 4. & 5. Rovit. in
rubric. de exul. n. 15.

Et quatenus diceretur, quòd in dict. reſcripto S.
E. hoc non legitur, reſpondetur, quòd reſcriptum ita
intelligi debet, quia illa generalitas guidandi con-
ceſſa per Principem, derogatur per ſpecialitatem in
31 banno firmato, etiam ab omnibus Regentibus Reg.
Cancellar. ubi excipiuntur delicta commiſſa infrà ſex
menſes. cap. general. de reg. jur. in 6. quo argumento
ſimili utitur Capiblanc. de Baron. tom. 2. Pragmat. 6. nu-
mero 14. & 55. tanto magis, quia bannum concordat
cum Reg. Pragmat. 10. de Offic. jud. numero 69. ubi ex-
preſsè cavetur, ut non fiant guidatica delictorum à ſex
32 menſibus retro, & guidaticum conceſſum contra ex-
preſſum caſum legis, nullum dicitur; §. neque autem
homicidiis, in auth. de Majeſt. Princip. Farinac. dict.
quæſtion. 29. numer. 97. Tuſch. concluſ. 336. litera S. &
concluſ. 21. Capibl. dict. tom. 2. Pragmat. §. num. 9. nemo
33 enim facere poteſt, ne leges obſerventur, leg. nemo po-
teſt 158. ff. de leg. 1. & Dominus Prorex vivæ vocis ora-
culo declaravit, nunquàm ſuæ intentionis fuiſſe, fa-
cultatem guidandi concedere, niſi ſervata forma ban-
34 ni, & indultus non debet operari præter Indulgentis
intentionem, Catalan. de indultu, annot. 3. capit. 8. nu-
35 mero 5. & recipit interpretationem ſecundum mentem
concedentis, Magalit. de ſecur. & ſalvoconduct. part. 3.
num. 17.

Secundò, nedum delictum fuit patratum infrà ſex
menſes, ſed poſt ultimum reſcriptum Domini Pro-
regis, vigore cujus fuit expeditum guidaticum, quo
caſu indificultabilis eſt articulus. cùm delictum pa-
tratum ſit poſt publicationem indultus, & ideò non
36 poteſt eo juvari, ut plenè fundat Maſtrill. ad indult.
gener. cap. 6. in terminis Niger. in cap. Regni Miſeri-
cordiam, n. 20. Menoch. de arbitr. jud. lib. 1. qu. 13. De-
cian. in tract. crim. lib. 2. tit. de condit. Princ. c. 30. num. 8.

37 Nec valet dicere quòd in dict. reſcripto hoc non
dicatur quia lex ſemper loquitur, & expreſſio eorum,
quæ inſunt, eſt ſuperflua, *Capiblan. de Baron. d. tom. 2.*
38 *capit 31. numer. 5.* & faciendi ſalviconductus poteſtas
non extenditur ad caſus exceptos, ne aperiatur via de
linquendi, *leg. conventio, ff. de pact. dotal. Bellug. in ſpe-*
cul. Princ. rubr. 47 §. ſecundum, de publ. ſin. Franch. dict.
39 *decif. 360. C. tal. de indult. quaſt.* 10. cùm Princeps re-
mittere non poſſit delicto futura, *leg. ſi unus, §. illud ff.*
de pact. Decian. in tract. crimin. tit. de abolib. nu. 48. Gre-
gor. Magalot. de ſecur. & ſalvecond. par. 3. numer. 1. & de-
lictum debet præcedere gratiam, *Bald. in cap. 2. de Ca-*
pit. qui cur. vendidit, & videtur patratum delictum
40 ſub ſpe futuræ indulgentiæ, quo caſu nullo modo
poſſe indultu gaudere, habetur ex *Franch. d. dec. 360.*
& 468. *Vrſill. ad Afflict. d. c. 194. in fin. Ann. in c. 1. n. 138.*
de vaſall. decrep. ætat. Bero. q. 61. Penell. in l. 2. p. 3. s. 2. nu.
32. *de reſcind. vend.*

Amplius dicebatur, quòd neque fuit adimpletum
iis, ad quæ ſecundum formam reſcripti tenebantur,
primò, quia quamvis ſe militiæ obtuliſſent, attamen
non fecerunt ſe adſcribere, nec ſufficit, ſi diceretur,
fuiſſe adſcriptos in libro ipſius Tribuni, ſed debent in
41 libro Regii Scribæ portionis arrolari, Miles enim non
dicitur qui in libro Regio deſcriptus non reperitur,
quod probat *text. in l. probatorias, C. de diverſ. offic.*
lib. 10. & in *l. matriculam, Cod. de agent. in reb. lib.* 10. &
hoc in terminis dixit *Capiblanc. ſing. 112. Rovit. in rubr.*
de milit. numero 1. *& Mauſon. de cauſ. exequut. limit. 8.*
numero 3. quod benè probat *text. in l. ex eo. 43. ff. de*
milit. 1581. ubi licet Miles ſit electus, non tamen dici-
42 tur Miles, niſi relatus ſit inter Milites, *Bovadill. lib. 2.*
polit. capit. 15. numero 17. *in gl. lit.* C. ubi dicit, quòd de-
43 bet probare, quòd ſi. adſcriptus in matricula milita-
ri, & plures allegat, & ita procedit *text. in l. 1. C. qui*
milit. poſſ. lib. 12. in contrarium allegatus, nam *ibid. gl.*
in verb. habeant declarat *text.* prædictum, ut non ſuf-
ficiat ſe offerre Magiſtro Militum, niſi habeat pro-
batorias literas Principis, & hoc eſt, quod probat
44 *text. in l. neminem, Cod. de re milit.* & quamvis *Ioan.*
de Platea in d. l. 5. Cod. de apparit. lib. 12. & poſt ipſum
Maſcard. d. concl. 1057. *de probat.* inter alios modos
probandi Milites, dicat poſſe probari per literas il-
45 lius, qui illum creavit; attamen dicit, quòd requiritur,
ut ſint juramento roboratæ, quod hic non legitur, &
ſunt intelligendi de illis qui priùs Milites armabantur,
46 ſicuti hodiè quoque obſervatur in Militibus Dom.
Jacobi, Calatravæ, & Alcantaræ & etiam Dom. Jo.
Hieroſolymitani, & aliis, hi enim Milites armari, &
creari ſoliti ſunt ab alio Milite, reſpectu verò eorum
cum quibus ſolemnitates prædictæ non obſervantur,
neceſſe eſt, quòd ſint deſcripti in libro Principis, ut eſt
ſuprà fundatum.

Inſuper, nec fuit data notitia delictorum Excel-
lent. Proregi prout expreſsè dicitur: *haviendome da-*
do quenta de los que ſon, quæ verba aliud non di-
ctant, niſi, quòd prius debebat dari notitia, & quod
47 prædicta verba in ablativo abſoluto important con-
ditionem, poſt alios voluit *Galganett. de cond. & de-*
monſt. part. 1. cap. 1. quaſt. 89. *numero* 21. *& quaſt. 20. par.*
48 1. ſub *numer.* 5. & in propriis terminis ſalvicoonductus
Rminald jun. conſ. 49. *numer.* 16. *lib.* 5. & gratia condi-
49 tionalis non ſuffragatur, niſi juſtificatis conditionibus,
in ea expreſſis, *Farin. deciſion.* 184. *tom. 2. in poſthum. Ro-*
50 *vit. in pragm. 5. de Guidatic.* ſub *numer.* 3. ubi, quòd ſi pu-
rè eſt conceſſum guidaticum, erit ſervandum, ſi verò
conditionaliter, & cum qualitate, & tunc nequa-
quàm conditione non adimpleta, quod fuiſſe deciſum
in S. C. ad relationem D. Ferdinandi de Quadra ocu-
latiſſimi Reg. Conſil. in anno 1614. refert idem *Rovit.*
deciſion. 4. ubi cùm fuiſſet aggratiatus Scipio Feſta-
rius de homicidio commiſſo in perſonam Pompei
Corradi, adjecta clauſula, *Conche non habbiano da*
51 *accoſtare nella Città di Napoli*, fuit latè diſcuſſum, ſi
erat modus vel conditio & *Allegationes* inſertæ fue-
runt per d. *Reg. Rovit. in pragm.* 1. *de Guidatic.* & fuit
reſolutum, non debere gaudere, quia fuit captus in hac
Civitate.

Nec valet reſponſio, quòd iſti delinquentes neſcie-
52 bant id quod reſcriptum D. Proregis continebat, quia
ſcire debebant bannum croanatum, nam tenetur im-
petrans ſalvum conductum, benè conſiderare verba, &
rectè ſibi conſulere, *Petr. Bellin. de re milit. p. 9. tit. unic.*
de ſalvitonduct. n. 8.

Conſiderabatur etiam, quòd de validitate ſalvi-
conductus multipliciter dubitari poteſt, aut enim di-
53 citur nullus ex defectu poteſtatis concedentis & in
hoc caſu procedunt dicta per *Peguer. in deciſion.* 39.
Franch. decif. 258. *Caball. reſolut. crimin. cent. 2. caſu* 118.
54 & alios ſuprà allegatos, quòd debeant ſaltim inquiſiti
in priſtinam libertatem reponi, licet etiam in prædi-
55 cto caſu contrarium ſentiant *Afflict. & Vrſill. deciſion. 4.*
Menoch. qui alios citat *de arbitr. judic. caſ.* 337. *numero*
10. *Capiblanc. dict. cap. 51. num. 8. & 28.* alios etiam ci-
56 tans. Vel dubitatur de validitate, ea quo adfuit dolus,
& culpa impetrantium, & hoc ipſis patrocinari non de-
bet ex traditis per *Blanc. in prax. crimin. in verſ. datis*
deferſ. numero 54. *Caball. reſolut. crimin. d. caſ. 118. num.*
8. *Nellus de bannit. in 2. par. 2. tempor. quaſt. 16. in fin.*
Ioſeph. Ludov. decif. 11. num. 31. Menoch. de arbitr. jud. d.
57 *caſ. 337. num. 15.* quod maximè procedit, quando non
multo poſt deliquit *Affl. in Conſtit. Regn. De Forbannit.*
lib. 1. rubr. 3. num. 32. Herculan. de caution. de non offend.
c. 37. n. 20.

Et quòd iſti delinquentes in obtinendo dictam
ſalvamguardiam doloſe ſint verſati, ſatis apparet,
quia non expreſſerunt, delictum fuiſſe patratum, ne-
dum infrà ſex menſes à die banni, ſed poſt dictum
reſcriptum S. E. nam illud fuit expeditum in die 10.
Januarii, delictum verò in fine ejuſdem menſis; præ-
tenſum verò guidaticum die 26. Martii, quis contra
58 *Reg. Pragm. & Bannum* dictus Militum Ductor non
conceſſiſſet, & vitiatur gratia ex taciturnitate eorum
quæ Principem ad eam concedendam retardaſſent,
cap. dudum de preben. in 6. De Ponte conſil. 2. nume-
ra 23. *Fab. de Anna conſ.* 114. *numer.* 4. & licet *De Ponte*
d. conſil. 2. numer. 38. dicat, quod omnia tacita, quorum
59 expreſſio potuiſſet movere Principem ad denegan-
dum, vitiant gratiam, ſed ſolum ea, de quibus repe-
ritur jure expreſſum, & eum ſequitur *Fab. de Anna d.*
conſil. 114. *numer.* 8. *Petr. Greg Tholoſ.* ſuper *decr. titul.*
de reſcr. p. 1. t. capit. 1. 49. *numer.* 4. *Caſſad deciſion. 10. de*
preben. Felin. in cap. poſtulaſti, de reſcript. Mohed. deci-
60 *ſion.* 8. *Gabr. conſil.* 191. *numer. 9. & conſil.* 200. *numer.* 14.
lib. 1. tamen etiam, hac opinione attenta ſubreptio nul-
lam gratiam reddit, quia tam per *Regiam Pragmat.*
quàm per *Bannum* ultimo loco emanatum prohibi-
tum eſt, nè gratia, vel ſalvuſconductus poſſit fieri in
delictis patratis infrà ſex menſes, & in hoc caſu loqui-
tur etiam *Giurb. dict. conſil. crimin.* 80. *numer.* 21. *&* 22.
qui alios concordantes allegat, quamvis alii ſimplici-
ter teneant regulam prædictam procedere, nedum
quando adeſt lex in contrarium, ſed etiam, quotieſcun-
61 que Princeps ſi fuiſſet expreſſum, nedum non conceſ-
ſiſſet ſed difficilius. *Put. deciſion.* 252. *in fine lib.* 3. *Fari-*
nac. deciſion. 579. *numero* 4. *in poſthum. tom.* 1. *Sanchez.*
de matrimon. qui alios congerit *diſput.* 21. *numer.* 18. *lib.*
62 8. quod Judicis arbitrio relinqui, habetur per *Rot. in*
noviſſ. dec. diverſ. ab anno 1626 uſque ad annum 1630.
decif. 24. *nu.* 4. *&* 8. Cúmque doloſa ſit ſubreptio præ-
63 dicta, proinde gratia vitiatur, *Bellom. decif.* 4. *Seraph.*
decif. 936. & in puncto, quòd per ſubreptionem vitietur
ſecuritas conceſſa, ita ut captus non veniat relaxandus,
poſt *Socin. ſen. & jun. Fel. & Crav.* ducit, & deciſum
refert *Surd. deciſion.* 307. *num.* 17. quod etiam reſolvit
Menoch. d. caſ. 337. num. 7. qui loquitur in Statuto Bri-
xiæ,

xiæ, *Reg. Valenz. conſil.* 59. *numero* 44. *Capibl. d. c.*31.
*num.*19.
Ruſus tamen in banno emanato, quàm in reſcripto
expedito dicto die 10. Januarii, & etiam in ipſamet
ſalvaguardia expreſsè excipiuntur aliqua delicta, &
præſertim crimen læſæ Majeſtatis, & dicti Leonar-
dus & ſocii declaraverunt, non eſſe inquiſitos de deli-
ctis exceptuatis, quotieſcunque ergo apparet, eſſe no-
64 tatos de aliquo ex delictis exceptuatis, non poſſunt
gaudere ſalvoconducto, præter concedentis expreſ-
ſam intentionem, *leg. non omnis*, *ff. ſi cert. pet.* & in
propriis terminis *Capiblanc. de Baronib. tom.*2. *d. ca-
pit.*31. *numero* 37. cùm ergo pro iſto delicto non fuerunt
65 aſſecurati, potuerunt capi, *Boſſ. titul. de remed. ex clem.
num.*41. *Franch. deciſ.* 330. *Caball. caſ.*56. *n.*18. *Capiblan.*
ubi ſupr. *n.*18.
Et quòd offendens ſcienter eum, qui eſt ſub ſecu-
ritate, & ſalvo conducto Principis incidat in crimen
66 læſæ Majeſtatis; voluerunt *Laudenſ. de crim. laſ. Ma-
jeſt. quaſt.*6. *Moron. de fid. treug. & pac. quaſtion.* 105. ſed
*Greg. Magalott. de ſecur. & ſalvocond. par.*4. ſub *nume-*
67 *ro* 16. diſtinguit, quòd aut offenſio fuit perſonalis, ità
ut mors inde ſequuta fuerit, & offendens punitur pœ-
na capitis, & incidit in crimen læſæ Majeſtatis, ex do-
ctrina *Bart. in leg.*1. *§. transfugas*, *ff. ad leg. Corn. de
ſicar.* alias verò ſecus, ſed in caſo prædicto in hoc
Regno adeſt pœna impoſita in *Reg. Pragm. unic.* ſub
titul. de pace ſub verbo Regio inita & rupta, & hanc
etiam diſtinctionem ſequitur *Menoch. de arbitr. jud.
dict. caſ.*336. & 338. *numero decimo tertio* idem etiam
68 ſenſit *Boſſ. de crimin. laſa Majeſt. numero* 10. qui ta-
men poſtea dicit, quòd quocunque caſu quis in dede-
cus & offenſam Principis, habentem ſecuritatem
offenderet quòd incidat in crimen læſæ Majeſtatis, &
hoc latè ſequitur *Farin. de carcer. & carcerat. quaſtion.*
69 29. *numer.*12. ubi, quòd offendens eum, qui à Principe
habet ſecuritatem, vel ſalvum conductum, hujus cri-
minis eſt reus, ex *text. in l.*1. *in princip.* ubi *gloſ. & Bart.
numer.*6. *ff. ad l. Iul. Majeſt.* & idem *Bar. in d. §. transfu-*
70 *gas*, qui tamen *numer.*14. *cum ſeqq.* diſtinguit in eo cui
aliquis privatus dedit ſecuritatem, veluti per cautio-
nem de non offendendo, nam in dicto caſu dicit, pro-
cedere poſſe diſtinctionem ſuperius traditam, ſi mors
ſit ſequuta vel non, ſecus autem in aſſecurato à Princi-
pe, tunc enim quia Principis perſona videtur offenſa,
71 ideò crimen læſæ Majeſtatis incurrit indiſtinctè, ſi-
vè ſequatur mors, ſivè non, & eſt ei imponenda pœ-
na mortis, confiſcationis bonorum, juxta *text. in d.
l.* 5. *ff. ad leg. Iul. Majeſt.* & licet *numero* 18. iterum
diſtinguit, quando delictum fuit patratum ex odio
Principis, aut in illius contemptum, quia tunc, ſivè
72 mors ſequatur, ſivè non, ſemper in illud incideret,
ſecus verò, quando ex odio & inimicitia particulari,
quod etiam ſequitur *Decian. in tract. crimin. libr.*7. *cap.*
16. *Iſern. in capit.*21. *qua ſint regal. in verſicul. & bona
committentium*, *num.*80. *Capyc. deciſ.*130. *Reg. Tap. in lib.*
5. *jur. Regni titul.*4. *numer.* 28. nihilominus, etiam d. di-
73 ſtinctione admiſſa, quamvis dici poterit, ex odio par-
ticulari d. delictum fuiſſe commiſſum, tamen quia
pro eadem cauſa, pro qua odium inter ipſos ortum
habuit, fuit authoritate Principis facta pax, & ſub
verbo, & fide Regia promiſſum, adinvicem non ſe
offendere, dubitari non poterit, quòd iſta offenſio
fuit facta in principis contemptum, alias enim
Trojanellus interfectus non fuiſſet, quia ſub d. Prin-
cipis ſecuritate permanens, abſque armis, & ſolus in-
cedebat, quod etiam voluit *Decian. tract. crimin. lib.*7.
*cap.*16. *num.*2. *Guid. Pap. deciſ.* 418. *Neviz. conſ.*83. Et li-
cet aliqui dicant, hoc procedere in violatoribus pa-
cis publicæ, veluti inter duas Civitates tamen idem
procedere in violatoribus pacis initæ inter ſingu-
lares perſonas, poſt *Bald. in capit.* 1. *de pace tenen-
da*, & alios voluit *Farinac. de var. & diverſ. cri-
min. quaſtion.* 107. *pagin.* 1. *articul.* 6. *numer.* 63.
74 Nec prædictis obſtabit id, quod dixit *Pet. Foll.* de
quo per *D. Rovit. in pragm.* 1. *de abolit. numer.* 50. quòd
iſta exceptiva, in indulto, ſeu ſalvo conducto debet
intelligi de vero, & proprio crimine læſæ Majeſta-
tis, quod eſt, quando Princeps principaliter, & de di-
recto offenſus fuit, ex *Bald. in l.* 1. *C. de priv. carcer.
Albert. Brun. conſ.*69. & aliis, loquitur enim in eo, qui,
cogitatione, vel verbis deliquit, ut declarat *numer.* 22.
& 23. quo caſu, neque dicitur, crimen læſæ Majeſta-
75 tis commiſiſſe, ut ipſe idem tradit in ſua *praxi crimi-
nali*; *in verb. item commiſit crimen laſa Majeſtatis*,
76 *num.*86. ubi dicit, quòd crimen læſæ Majeſtatis non
committitur verbis, ſed facto quod etiam probat
Bart. in extravag. qui ſint rebell. in verb. machinantes,
ſicuti in ſimili, ſi quis vibraverit haſtam, gladium, vel
baculum animo clericum percutiendi, ſi tamen non
percutiat, vel perſonam tangat, non dicitur incidiſſe
in excommunicationem, *Grattan. diſcept. forenſ. c.* 837.
*Rovit. in Pragm. c.*2 *de abolit.* ſub *numero decimo nono*
in noviſſima impreſſione.
Item, non aſſeruerunt, eſſe ſacrilegos, & excommu-
nicatos, ex quo, nedum prohibuerunt occiſo confeſ-
77 ſionem Sacramentalem, ab ipſo pluries, & pluries pe-
titam, ſed Sacerdotem accedentem pro audienda dict.
confeſſione, & flexis genibus, eos deprecantem, ut per-
78 mitterent, creaturam Dei de proximo moribundam
ſua peccata confitari poſſe, animo Diabolico inſtiga-
ti, pede percuſſerunt, & ſacrilegum, & excommunica-
tum eſſe, nedum eum, qui Sacerdotem manu percuſ-
ſerit, ſed etiam pede, habetur in *can. ſi quis ſuadente*
29. ubi *gl. in verb. manus* 17. *qu.* 4. & dicendo pluries,
laſciala morire come un cane, ac etiam occiſi conſan-
guineam vulnerando.
Iſtis autem adſtipulabantur nonnulla quæ in fa-
cto conſiſtebant, nam etiam de dict. aſſerto ſalvocon-
ducto ſatis dubitabatur, quando enim fuerunt carce-
rati in quadam domo, noctis tempore, nihil Fami-
79 liæ Curiæ dixerunt, non poſſe carcerari, ex quo ſecu-
ri erant, ſed de mane, & ſic poſt ſeptem, vel octo ho-
rarum ſpatium, quando fuerunt ducti antè præſen-
tiam Commiſſarii Generalis contra Exules, tunc præ-
ſentaverunt dicta prætenſa guidatica & de facili po-
tuerunt infrà dictum tempus, illa procurare ex quo il-
le Militum Præfectus, Neapoli, ubi capti fuerunt,
commorabatur.
80 Ponderabatur ſecundò, quia inter ipſaſmet ſcriptu-
ras præſentatas aderat maxima repugnantia, nam in d.
ſalvo conducto dicebatur, fuiſſe adſcriptos militiæ,
eodem die expeditionis illarum, & vere etiam in libro
prædicto non reperiebantur adſcripti, niſi die 6. men-
ſis Aprilis, immò neque Cancellarius, qui librum prædi-
ctum formabat, teſtificabatur, ipſos adſcripſiſſe, ſed
quòd in d. libro adſcripti reperiebantur, quæ contra-
rietas nullo modo ad concordiam reduci poteſt, quo
caſu nihil probat. *Felin. in cap. cùm tu, numer.*13. *de te-
ſtib. Dec. in cap. licet cauſam*, *num.*9. *de probat.* & alii
per *Farin. de teſt. quaſt.*65. *num.*34. *Maſcard. de prob. lib.*
3. *concl.*1361.
Dicebatur etiam, inter teſtes examinatos pro par-
te reorum, & d. prætenſum ſalvum conductum adeſ-
ſe repugnantiam, cùm teſtes examinati dicebant, gui-
datica fuiſſe miſſa in Civitate Cajetæ, & in ſalviscon-
ductibus dicebatur, inquiſitos fuiſſe coram Militum
81 Ductore præſentatos in d. die 16. Martii ex quibus pro-
batio pro inquiſitis videbatur ſatis dubia, & ſic nil
prodeſt, *leg. neque natales. C. de probat. l. cum hoc, C.
unde legit.* & dubia probatio interpretari debet con-
tra ipſum probantem *gl. in cap. in præſentia de pro-
bat. Iaſon. in leg. veteribus*, *numer.*1. *ff de pact. Bald.
in leg. quoties*, *§. ſi quis ita ff. de hered. inſtit. Me-*
82 *noch. conſ.*248. *numer.*13. nam debet neceſſitate conclu-
dere. *leg. penultim.* & ibi *gl.* 3. *Cod. unde legit. Nell. à*

S. Gemin. circa materiam teſtium, *par.2. numer.185.* &
probantem nullo modo relevat, *Paris de Put. de re
militi. verſicul. an ſi duo, num.5. Tindar. de teſtib. verſic. &*
83 *iſta, numer.6.* & præſertim quando adeſt diſcordan-
tia in loco, prout eſt in caſu noſtro, quia teſtes de-
ponunt, in Civitate Cajetæ fuiſſe ipſis guidaticum
conſignatum, in ſcriptura verò d. ſalvi conductus
exprimitur, quòd ipſi inquiſiti ſe contulerunt ad lo-
cum, ubi erat ille Ductor Militum, *Monticell. in re-
pert. de teſtib. rubr. impugnantur teſtes, quia varias*, &
poſt ipſum *Farin.* qui & alios allegat *de teſtib. quaſt.66.
num.10.*

Quibus diſenſſis coram dicto Excellent. D. Pro-
84 rege, prudentia, humanitate, ac aliis virtutibus in-
numeris abſoluto, die 9. menſis Junii 1639. Ego, &
tres alii Judices delegati, inter quos fuit eximius, &
doctiſſimus Regens Petrus Jordanus Urſinus, S. C.
Præſes, judicavimus, eſſe procedendum ad ulterio-
ra in cauſa, prætenſa exceptione guidatici non ob-
ſtante.

OBSERVAT. IN DECIS. CV.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio guidatici non obſtat, ſi illud fuit impetra-
tum poſt decretum patratum, & contra formam
banni.*
2 *Moratoria in civilibus, lite pendente impetrari non
poteſt, & tamen obtenta, non prodeſt, intellige,
ut numero 5. & non comprehendat caſus exceptos, nu-
mero 7.*
3 *Privilegium, lite pendente obtentum, non comprehendit
lites præteritas, ſed tantum futuras, maximè ſi non eſt
facta mentio de lite, n.4.*
6 *Mercator decoctus, an gaudeat moratoria, Terris depo-
pulatis conceſſa.*
7 *Moratoria non juvat, ſi fuit conceſſa poſt carceratio-
nem, & quando proſit debitor, neganti debitum,
numero 8.*
9 *Index ſecularis cognoſcit de ſubreptione abſolutionis ſi-
ve habilitationis juramenti obtentæ, ad finem agendi
in judicio, & ita deciſum adducitur, numero 10.*

1 EGi cum D. meo de indultu delictorum & pænarum
deciſ.71. & 72. modo in hac deciſione tractat D.
meus de nullitate guidatici, inquiſito conceſſi contra
formam banni, in quo articulo fuit determinatum,
exceptionem guidatici per carceratum oppoſitam non
obſtare, ut habetur *num.84.* de qua deciſione etiam te-
ſtatur D. *Thor. in ſupplem. compend. deciſ. par.1. in verb.
guidaticum.*
2 Hinc ſcias, quòd moratoria in civilibus, lite pen-
dente non poteſt impetrari, *leg. 1. C. ut lite pend.* & in
authent. in medio litis non fieri ſacr. juſſion. ideoque ei
non prodeſt, *Gram. conſ. civil. 48. num.1. & conſ.72. nu.1.*
quia impetrare, lite pendente, dicitur innovare, &
3 propterea privilegium, etſi generale impetratum, lite
pendente, non comprehendit lites præteritas, *D. Reg.
Lanar. conſ.17. num.2. & 3. Mareſcott. var. reſol. lib.2. c.
85. num.8.* ſed tantùm lites futuras, & de novo inchoan-
4 das, non quoad lites cœptas, privilegium enim ſu-
perveniens nihil prodeſt, ut optimè fundant *Dom. de
Franch. deciſion.544. Giurb. dec.23. nu.9. Cabed. deciſ. Lu-
ſit. 25. p.1.* maximè nulla facta mentione de lite *Genua
de ſcript. priv. lib.5. tit. de lit. induc. ſeu dilat. numer.40.*
tantò magis, ubi moratoria non fuit conceſſa, motu
5 proprio Principis, ſed ad inſtantiam debitoris, ut tra-
dit idem *Dom. de Franch. ibid. numer.7.* & poſt ipſum
Giurba loc. cit. num. 4. non tamen gaudere poteſt Mer-
cator decoctus, moratoria conceſſa Terris depopula-
6 tis, ut in puncto de moratoria, ſivè privilegio Brundu-
ſino loquitur *D. Maxilla in Conſuetud. Barenſ. tit. de reſ.
bonor. numer.61. in fine*, & latè etiam fundat *Fontanell.
deciſion.297. num.17. lib.1.* qui *numer.1.* transcribit ſimi-
le privilegium conceſſum Villæ de Palmos, ac *num.
6.* probat, caſus exceptos à jure communi, non com-
prehendi in ſimilibus moratoriis, ſicut moratoria ne-
7 que prodeſt, ubi fuit obtenta poſt carcerationem, ut
deciſum refert *Dom. Thor. in compend. deciſion. tom.3.
par.2. verbo privilegium.* Hinc etiam, dilatio obten-
8 ta non juvat, ſi debitor negavit debitum, ideóque
fuit adinventa cautela, ut poſt negationem debitor
appellet à decreto contra ipſum lato, pendente enim
appellatione, per quam judicatum ſuſpenditur, con-
fiteatur debitum, & poſtea dilationem petat, tunc
enim impeditur exequutio, ut deciſum teſtatur *Afflict.
deciſ.296.* & noviſſimè *D. Galupp. in praxi S.R.C. p.3.
cap.8. num.5.*

Et dum D. meus *numer.63.* de ſubreptione guidatici
loquitur, obſervabis, quòd Judex ſecularis poteſt co-
9 gnoſcere, de facto, & incidenter tantum, ſi abſolutio,
ſeu habilitatio à juramento obtenta, ad finem agen-
di, ſit ſubreptitia, parte tamen opponente de ſubrep-
tione, ut pluries judicavit S. R. C. teſtes *Aff. dec.220.*
ſub *num.9.* & ita etiam determinavit idem S. R. C. die
* 13. Julii 1555. in cauſa Camillæ Pappacodæ, in Banca
Vollari, abſoluto enim juramento, ſicut, & cætera
10 Principis privilegia ac reſcripta, ſubreptionis, &
obreptionis vitio annullantur, *l. etſi legibus, C. ſi contra
jus, vel utilit. publ. cap. ſuper literis*, ubi eſt materia
ſua *de reſcript. D. Bilott. de abſolut. jurament. lib.2. c.15.*
ſub *num.2.*

M. A. Glazius.

ARGUMENTUM.

Cambiorum intereſſe, an, & quando debeatur à debito-
re moroſo, qui pecuniam recepit, & quæ dicantur
Cambia realia, quæ verò Cambia ſicca, & quando
debeatur intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis.

SUMMARIUM.

1 *Contractus Cambii eſt juſtus, utilis, & neceſſarius.*
2 *Cambium, quod fit per literas, vocatur cambium traje-
ctitium, ſivè tran ſattium.*
3 *Cambium ſapit naturam contractus bonæ fidei, ob quod
ex cauſa non adimplementi venit intereſſe, ex natura
contractus.*
4 *Intereſſe lucri ceſſantis debetur ſolito negotiari.*
5 *Intereſſe cambiorum quomodo probetur.*
6 *Mercatores cambiorum poſſunt à principio de certo mo-
derato lucro paciſci.*
7 *Duplex mandatum inducitur, ubi fuerit conventum,
quòd ſi debitor non ſolverit in tempore, & loco ſtatuto,
quòd poſſint creditores, ad cambium, & recambium
pecuniam recipere ad damnum debitoris, & quod ſta-
ri debeat ipſius dicto.*
8 *Mandantes tenentur ad omnia damna paſſa per manda-
tarium occaſione ſuſcepti mandati.*
9 *Debitor conſtituitur in mora, eo ipſo, quod in tempore ſta-
tuto non ſolvit.*
10 *Intereſſe ex mora oritur.*
11 *Cambium verum, & reale quod dicatur.*
12 *Cambium ſiccum, & uſurarium quod ſit, & numero 41.
& 42.*
13 *Cambium dicitur licitum, cùm pro Campſore reſpondit
Procurator, ut in Cambio Beſuntino.*
14 Conſtit. Pii V. de Cambiis *intellectus.*
15 *Pactum, quòd circa intereſſe ſtari debeat dicto credito-
ris, validum eſt, & etiam, n.16.*
Declara, ut n.19.

Prima

Prima opinio verior in materia intereſſe cambiorum, numer. 17.

18 Bulla Pii V. *declaratur in materia intereſſe cambiorum.*

20 *Proteſtatio ſit ad juris proteſtantis reſervationem.*

21 *Proteſtatio ſit ad declarandum animum patientis damnum.*

22 *Praxis proteſtationis literarum cambii eſt ad cautelam, ad finem dicendi, ſe eſſe in loco paratum, recipere ſolutionem, non quòd verè ſit neceſſaria.*

23 *Litera cambii, ad hoc ut reddantur inanes, ſufficit publica atteſtatio, abſque proteſtatione.*

24 *Preces porrecta debitori, in dignitate conſtituto, ſufficiunt pro interpellatione.*

25 *Debitor, ubi interpellari non poſſet à creditore, ob metum reverentialem, conſtituitur in mora.*

26 *Metus reverentialis, juſtam prabet cauſam excuſationis.*

27 *Ex ipſo, quòd quis ſit Genuenſis, præſumitur negotiator.*

28 *Solitus negotiari, præſumitur verſatus in dando, & recipiendo ad cambium.*

29 *Intereſſe damni emergentis in ſolito negotiari poteſt etiam in pactum deduci.*

30 *Intereſſe lucri ceſſantis ut debeatur, quid requiratur.*

31 *Intereſſe in ſtipulatione deductum, debetur tanquàm ſors de per ſe.*

32 *Debitor moroſus, tam de jure Civili, quàm Canonico, & in conſcientia, tenetur ſolvere creditori intereſſe, nedum damni emergentis, ſed lucri ceſſantis, immo, nedum de primo intereſſe, ſed etiam ad intereſſe cujuslibet ſeria, etiam ad intereſſe alterius intereſſe.*

33 *Intereſſe Cambiorum concurrit cum principali, & ſit una, eademque ſors.*

34 *Solutio in dubio prius in cauſam intereſſe, & uſurarum, quàm ſortis cedit.*

Maximè, in intereſſe cambiorum, quæ certa ſunt, ſecus in aliis, n.35.

36 *Receptio ſortis non præjudicat, reſpectu intereſſe conventi.*

37 *Intereſſe cambiorum, etiam intereſſe nuncupatur.*

38 *Inter cambium verum, & cambium ſiccum conſtituitur differentia.*

39 *Cambium ſiccum fuit in Regnis Hiſpaniarum damnatum.*

40 *Cambium ſiccum judicatur etiam ex qualitate perſonæ, pecuniam ad cambium recipientis.*

43 *Cambia, & recambia, ad hoc ut debeantur, quæ requirantur.*

44 *Poteſtas accipiendi pecuniam ad cambium non requirat declarationem, quòd ob non factam ſolutionem in tempore, neceſſe ſit, pecuniam prædictam accipere.*

45 Bart.in l.fin.n.3.ff. de prætor.ſtipul. *doctrina in dubium revocatur.*

46 *Declaratio damni paſſi, vigore pacti valet, ubi cambia eſſent realia.*

47 *Cambium, reale, quando conſtare dicatur.*

48 *Liſta, & teſtium depoſitiones, juxta ſtylum Mercatorum non relevant, ubi littera cambii non exhibentur.*

49 *Probatio, quòd Mercator accepit pecuniam ad cambium pro obtinendo intereſſe, non ſufficit, niſi probetur fuiſſe receptam in illam cauſam.*

50 *Patens damnum emergens quid probare debeat.*

51 *Litera cambii ad Nundinas tranſmiſſa, exhiberi non poſſunt.*

52 *Ad hoc, ut conſtet de literis cambii, ad Nundinas tranſmiſſis, ſufficit, exhiberi earum Regeſtrum.*

Maximè, quando cum eo concurrit exhibitio literarum originalium, quas vocant, de ritorno, *numero 53.*

54 *Cambia, ad hoc ut currant, quid intervenire debeat.*

Et quid, ſtante pacto accipiendi pecunias debitas ad cambium, & recambium, uſque ad integram ſatisfactionem, n.55.

56 Deciſiones Rot.Rom. *in hac materia perpenduntur.*

57 Deciſio *relata per* Reg. Tapiam in Pragm.2.de cenſib. *& per* Reg. Rovitum in conſ.103. vol.2. *declaratur, & n.58.*

59 *Intereſſe cambii ut debeatur, quæ requirantur.*

60 *Intereſſe lucri ceſſantis, ad hoc ut Mercator conſequatur, quæ requirantur.*

61 *Iudex non poteſt judicare in alio, quàm quod petitum fuit.*

62 *Recipiens ſortem, non poteſt ad intereſſe agere.*

63 *Amplia, etiam ſi adeſſet proteſtatio.*

Declara, ubi debetur officio iudicis, & non jure actionis, num.65.

Sed contrarium, n.66.

64 *Officium Iudicis mercennarium non poteſt ſubſiſtere, principali obligatione ſublata.*

67 *Intereſſe, quamvis jure actionis ex mora debeatur, illud tamen peti non poteſt, recepta ſorte principali.*

68 *Deciſio in cauſa.*

69 *Intereſſe cambii non debetur à debitore creditori, niſi creditor probet, pecuniam ad cambium accepiſſe in eam cauſam ex motu debitoris.*

70 *Relatum eſt in referente.*

71 *Intereſſe lucri ceſſantis, ad quam rationem liquidari debeat, ubi deciſio S. C.*

DECISIO CVI.

PEtiit Antonius Spinola, condemnari Illuſtr.D.Comitiſſam de Lemos, tam nomine proprio, quam uti hæredem Illuſtriſs. Comitis ejus viri ad intereſſe cambiorum pro realibus centum, & decem mille monetæ Hiſpaniæ, ad cambium per ipſos captis in anno 1630. in Oppido Madriti à Baptiſta Serra, pro quibus confecerunt die 14. Maii literas cambii, ſolvendas per ipſoſmet Scribentes, elapſis duobus menſibus in Civitate Genuæ Horatio Groppallo, & die 17. ejuſdem menſis pro eadem quantitate partes ipſæ ſtipulaverunt inſtrumentum, ubi dictas literas inſeruerunt, & in eo inſolidum promiſerunt diſſolutionem, modo prædicto faciendam, cum poteſtate, tam d.Baptiſtæ, quam Horatio, ut in caſu, quo quantitas in tempore ſtatuto in d. Civitate Genuæ non ſolveretur, poſſent eam, nomine, & ad damnum ipſorum Illuſtriſs. Comitum accipere ad cambium pro proximis Nundinis Placentiæ, & caſu, quo ibi ſoluta non fuiſſet, trahere d. quantitatem ad Civitatem Neapolis, ubi de proximo erant perventuri, ex Invictiſſimi Philippi III. recolendæ memoriæ munificentia ad ſceptra hujus Regni moderandum & promiſerunt, nedum ſolvere ſortem, ſed intereſſe cambiorum, cum damnis, expenſis, & intereſſe de quibus promiſerunt ſtare ſimplici verbo dictorum creditorum, habendo dictas literas, ex nunc, pro tunc pro recognitis, & acceptatis.

Et compilato proceſſu, fuit per ſententiam S. C. in una aula condemnata d. Illuſtr. Conventa ad ſolvendum d. Antonio, quia jura Baptiſtæ Serra repræſentabat intereſſe, pro quantitate, & tempore liquidandum, & cum tractandum eſſet de d.liquidatione, fuit juſſum cauſam eſſe decidendam junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum.

Pro parte d. Antonii, & ejus hæredis duo Prætendebantur.

tendebantur. Primò, hoc intereſſe debere liquidari ad rationem Cambiorum. Secundo quantitates ſolutas deduci debere non ex ſorte, ſed ex lucris cambii, quæ ſimul cum ſorte confundebantur.

1 Quoad primum dicebatur quod contractus cambii, nedum eſt juſtus, ſed utilis, & neceſſarius, *Navarr.cap.17. de uſur.* circa cambia, *numer.*289. & quod ita teneant omnes, teſtatur in *cap. naviganti, num.*12.
2 *verſicul.*15. *de uſur.* & hoc cambium, quod fit per litteras, vocatur cambium trajectitium, ſive translatitium, *Azor.inſtit.moral.part.*3.*libro*10.*tit.de camb.cap.*5. *quæſtion.*3. *in fine*, & alii per *Scacc.de commerc.& camb.*
3 §.1.*quæſtion.*7.*part.*2. *ampliat.* 7. & cum ſit contractus bonæ fidei, ex non adimplemento venit intereſſe, ex natura contractus, *Rot. Genuen. in deciſion.* 1. *numero* 41. quod intereſſe debet eſſe cambiorum, quia erant publici Mercatores, qui dabant, & recipiebant pecuniam ad cambium, prout erat probatum, & intereſ-
4 ſe lucri ceſſantis debetur ſolito negotiari, quia præſumitur in eo lucrum, niſi contrarium probetur, ut habetur ex doctrina *Rot.Gen. deciſion.*1. *numero* 40. *Mut. deciſ.Sicil.*53.*numer.*17.*& deciſion.*42.*numero* 35. late *Cagnol.in Lunica, numer.*37. *C. de ſent.quæ pro eo quod intereſt*, *Cacher.deciſion.*143.*numero* 4. & tanto magis ubi probatum eſt, paſſos fuiſſe intereſſe cambiorum, produxerant enim, nedum teſtes, ſed etiam ſcripturas, ex quibus probare prætendebant, hanc pecuniæ quantitatem, ſaltim per annos tres continuatos fuiſſe ſu-
5 per cambiis, & Genuenſes probant hoc intereſſe, exhibendo liſtam cambiorum, & recambiorum de foro in forum, cum reditibus utriuſque fori, eamque liſtam faciunt oſtendere teſtibus examinandis, qui ſuper veritate dictorum cambiorum deponunt, ut per *Scacc. de comm.& camb.dict* §.1.*quæſt.*7.*part.*2. *ampliat.*8. *numero* 243. & hac eadem ratione, Mercatores, qui de
6 cambiis negotiantur, poſſe à principio de certo lucro, moderato tamen, paciſci, deciſum fuiſſe in Rota Romana, habetur ex *deciſion.* 391. *Diverſ.* quam opinionem tenuit etiam *Navarr. in loc.citat.numer.*301.*not.*4. & eum refert, & ſequitur *Salas de contract. tit. de cambiis, dub.*16.*n.*4.

Rurſus dicebatur, quod in hac cauſa nullum cadere poſſet dubium, ex quo in inſtrumento, inter partes celebrato, in ſpecie erat conventum, ut poſſent dicti Baptiſta & Horatius, quantitatem, à dictis Dominis Conjugibus promiſſam, caſu, quo non ſolverent in tempore, & loco ſtatuto etiam ad cambium, & recambium accipere, ad damnum ipſorum Conjugum, & quòd ſtari deberet dicto ipſorum
7 Creditorum, & ſic duplex fuit inductum mandatum dictis Creditoribus, ad accipiendum pecuniam cambio, & ſibi ipſis ſolvendum, *Rot. Gen.deciſion.*55.*num.*9. poſt *Caſtrenſ. in l.ſi vero procurator, in princ.ff.de ſolut.*
8 & per conſequens, negari non poterat, quin dicti mandantes actione mandati contraria ad omnia damna, per mandatarios paſſa, occaſione ſuſcepti mandati, teneantur, *l.ſi vero remunerandi*, §. *contrario judicio, ff.mand. Rot.Genuen. deciſion.*30. *numero* 1. *Reg. Rovit. conſil.*103. *volum.*1. ubi non ſolutis literis cambii in loco, & tempore deſtinato, quod licitum ſit creditori, in damnum debitoris ad cambium recipere, *Scacc. de comm.& camb. d.* § 1. *quæſtion.* 7. *part.*2. *ampliat.*8.
9 *numero* 247. ſtatim enim, quod ſecundum formam litterarum cambii in tempore ſtatuto non fuit facta
10 ſolutio, conſtituitur debitor in mora, ex qua oritur intereſſe, *l.magnam, C. de contrah.& committ.ſtipul. l. quod te ff. ſi certùm petat.Rot.Genuen. deciſion.* 139.& 140. *Mut.d.dec.*52.*num.*3. *Rom. Rol. Hond.* & alii per *Franc. Anton.Coſt.* in propria hac materia conſulentem *conſil.* 48.*num.*2. cum *ſeqq.Scacc.de commerc.& camb. d. qu.*7. *part.*2. *ampliat.*8.*n.*100.

Nec obſtare dicebatur, cambia prædicta eſſe ſicca,
11 & non realia, nam hoc cambium, quod fit per litteras, dando pecuniam in uno loco, in alio recipiendam dicitur cambium verum, licitum, & reale, *Molin. de contract. diſp.*394. *Leſſ. lib.*2. *de juſt.& jur. capit.*23. *dub.* 1. *Palat.lib.*3. *de contract. cap.*3. *Rebell.*2.*part. de oblig. juſt.libr.*11.*quæ.*5.*Scacc.de comm.& camb.d.*§.1.*q.*5. *n.*29. cum *ſeqq.Salas de contract.tit.de cambiis, dub.*2. *in fin.*

Neque poteſt ſiccum, & uſurarium judicari hoc cambium, quia ſciebat Baptiſta Serra Campſor, quod prædicti Conjuges non habebant pecuniam, & neque Correſpondentem in Civitate Genuæ, nec
12 in Feria Placentiæ, ubi pecunia erat ſolvenda, quamvis enim cambium ſiccum dicatur, quando Campſor ſcit, Cambientem non habere pecuniam in loco, ut per *Cajet. in opuſc. de cambiis, capit.* 1. *Gaſp. Roderic. de ann. redit.lib.*3.*quæſtion.*5. *num.*17. *Rebell. de obligat. juſt. part.*2. *libro* 1.*quæſtion.*6. *numer.*10. qui dicit, quod in utroque foro fœneratitium erit cenſendum, quando aliquis, ſicuti à Nobilibus fieri ſolet, pecuniam hic recipit ſolvendam, ubi, nullum ipſum Campſorium habere conſtat, & *numer.*11. quod erit obligatus Campſor ad diligentiam adhibendam, quando probabiliter dubitat de Nobili, vel quovis alio Campſorio, an habeat verè animum ibi ſolvendi, quod etiam dixit *Salas d. contract. titul.de camb.dub.*14. *numero* 1. ubi, quod hoc eſt etiam hodie definitum per *Bull. Pii V.* editam in anno 1514. & aliam in anno 1570. *Layman. lib.*3. *de juſt. tract.*4.*cap.*19.*in fine*, aliter enim committeret uſuram mentalem.

Verùm, hoc non poteſt procedere in hoc caſu, in quo fuit data poteſtas eidem Horatio Groppallo, correſpondenti dicti Baptiſtæ, ut poſſet eam, ſub nomine, & ad computum dd. Conjugum illam accipere, quo
13 caſu duas perſonas repræſentans, & diverſa officia exercens, poteſt vigore mandati ipſius Campſoris recipere pecuniam ad cambium, & ſibi ipſi ſolvere, quod cambium licitum, & juſtum eſſe, ait *Sylveſt. verb, uſura* 4. *quæſt.*9. *Navarr.lib.*5. *conſil. tit. de uſur. Thom. Boninſign.cap.*70. *de cambiis, num.*7. cum *ſeqq.* & eum vocat cambium Beſuntinum, ſive de Placentia. *Leſſius de juſtit.& jur.lib.*2. *cap.*23. *dub.*7. & licitum eſſe, dixerunt idem *Navarr. in manual. confeſſar. cap.*17. *numero* 289.*&* 301. *Vega in epitom. in verb. cambium, caſ.*14. *&* 22. *& in ſum.*1. *part. colum.* 340. 345.*&* 346. & alii per *Salas d.tract.contract.tit. de camb. dub.*17. *num.* 1. *Lap.de contract.lib.*2.*cap.*13. *verſic.præterea, Rovit.d. conſ.*103. *in princ.*

Item dicebatur, quod quatenus adhuc dubitaretur de juſtitia d. cambii, quod hoc procedere poſſet in foro Interno, ſecus vero in foro externo, quia gratis aſſumebatur, quod ſciebat, non ſfle Genuæ ſolvendam quantitatem prædictam, ſiquidem ſperare poterat, quod dd. Comites eſſent infra d. tempus perventuri ad d. Civitatem in qua de facili invenire poterant pecunias ad cambium pro Civitate Neapolis; ubi Comes erat Prorex deſtinatus, alias enim, ſi hoc
14 non ſperaſſet, non dediſſet ad cambium, prout ad intellectum d. *Bulla Pii V.* reſolvit *Scacc.d.* §.1. *q.*7. *part.* 2. *ampliat.* 17. *numero* 15. cum *ſeqq.* in foro enim externo non conſiſtit cambii juſtitia, ex mentium pravitate, niſi ex juſtitia ipſius cambii, idem *Scacc.* §.6. *gl.*1. *num.* 76.

Nec de quantitate cambiorum, dicebatur, poſſe
15 dubitari, ſtante pacto jurato, quod ſtari debeat dicto prædictorum Baptiſtæ & Horatii, quod pactum licitum, & juſtum eſſe, habetur ex *Rot.Gen. deciſion.* 78.
16 *numer.*8. & melius in *deciſ.*234. *numero* 3. & licet *Caſtill. deciſio.* 112. *numero* 16. contrarium ſentiat, ta-
17 men pro hac opinione innumeros affert *Rovit. conſil.*103. ubi in proprio caſu ſcripſit, & ſecundum conſilium ſuum in S.C. judicatum *in fine* refert, & fuit in cauſa Petri Baptiſtæ Scotto cum Ill. Marchione Campaniæ de qua deciſione etiam meminit *D Reg.* *Tapia*

Tapia Marchio Belmontis *in pragm. 2. de conſtit. nu.*
9.cum ſeqq.in lib. 4. Juris Regn. & authoritatibus cor-
roborat *Mar. Mut.dec.Sicil. 52. num. 17. Anton. de*
Amat.variar.reſolut.27.numero 26.Menoch.conſ.21.nu-
18 *mero 9.* & ita *Bullam P.V.* fuiſſe interpretatam *Gregor.*
XIII. & ſic declaratum per Interpretes S.C.T. refert
Salon.de juſtit. & jur. tom. 2. de recamb. fol. 591. ſe-
quitur *Scacc. de commerc.& camb.§.6.gloſ.1.numero*
53.& noviſſimè *Franch. Anton. Caſta dict.conſil. 48. nu-*
mero 10. Fontanell. de pact. nupt.tom.2.clauſ.5. gloſſ.9.
numero 2.Afflict.dec. 91. Doctores verò, qui tale pa-
19 ctum invalidum eſſe dixerunt, ea ratione moventur, ex
juſtitia pacti, quotieſcumque ergo apparet de ejus ju-
ſtitia, quia cambia fuerunt poſita juxta formam & ſty-
lum Platearum, ut conſtat ex relationibus Mer-
catorum, quibus fuit per Sacr. Conſil. commiſſa d.
relatio, ceſſat dubium, ut habetur ex *Afflict.dict.dec.*
91.numero 12.& ex *Fontanell.in loc.*ſupra cit. *nu.16.* cum
ſeqq.

Nec dicebatur obſtare motivum, quod litteræ
non fuerunt proteſtatæ in Civitate Genuæ, quia pro-
20 teſtatio fuit introducta ad juris proteſtantis reſerva-
tionem, *leg. fin.ff.quib mod jud.jur. vel hypoth. ſol.* &
ideo ſi fuerit prætermiſſa, non nocet, quia, quod ego
patiar, vel non patiar damnum, non procedit ex
proteſtatione, ſed ex mora mei debitoris, & damno
inde ſequuto; & hæc damni emendatio non magis
debetur, quia fuerim proteſtatus, vel non, cum illa
21 proteſtatio ſolum prodeſſe potuit ad declarandum
animum patientia damnum, ut in puncto docet *Scacc.*
de commerc. & camb. §.1. q.7.p.2.ampl.8. numero 263.
ubi etiam dicit quod illa praxis proteſtandi litteras
cambii eſt ad cautelam, ad finem dicendi, ſe eſſe in
loco paratum recipere ſolutionem, non quod vere ſit
22 neceſſaria, quod etiam clarius declarat in §.2. *gloſ. 5.*
num. 205. ubi, quod ſufficit, quod litteræ redeant ina-
nes, cum publica atteſtatione, quod non fuerunt ac-
23 ceptatæ, quamvis non ſint proteſtatæ, nec poteſt du-
bitari de mora, tum quia, adeſt dies, juxta *text. in*
d.l.magnam, tum etiam, quia dd. Comites fuerunt
Neap.requiſiti, ut ex teſtium depoſitionibus, qui
licet non probent, requiſitiones fuiſſet factas dd. Co-
24 mitibus perſonaliter, deponunt tamen, quod fuerunt
porrectæ preces pro ſolutione prædicta, quæ inficere
debebant. Erat enim Comes eo tempore Regni Pro-
rex, & non poterat aliter interpellari, ad tradita per
Molin. de contract. diſput. 315. d. 4. verb. illud eſt
obſervandum, & quando creditor non poteſt inter-
25 pellare debitorem ex metu reverentiali quod conſti-
tuatur debitor in mora, abſque interpellatione, ha-
betur ex *Scacc. d. §. 1. q.7.part.2.ampl.8.num. 130.Caſt.*
26 *d.conſil.12.& Peguer. dec.33.* Eſtque ratio, quia metus
reverentialis, juſtam præbet cauſam excuſationis, *l.*
ſcire oportet, §. ſufficit, ff. de excuſ.tutor. l.quibus die-
bus, & ibi Bart. ff.de cond.& demonſtr.Affl.deciſ.29.&
Vrſil.ad eund. Afflict.dec.289. & proinde cum requiſita
neceſſaria erant probata, non enim dubitari pote-
rat Antonium Spinolam publicè negotiari ſolitum
eſſet imo ſufficiebat, eſſe Genuenſem, ſive Nobi-
27 lem, ſive Ignobilem, quia ex ipſa Natione ſolum ne-
gotiari præſumitur, *Scacc.d.§.2.p.1.q.7.num. 65. & p.*
2.ampl.8.num.126.Rovit.D.Conſil.103. conſtabat etiam
de damno paſſo & de lucro ceſſante, quia ſemper in
28 hac negotiatione dandi, vel recipiendi pecunias cam-
bio fuit verſatua, quod etiam in ſolito negotiari præ-
ſumitur, *Rot.Gen.dec.1.n.45.Cagn.in d.l.curabil. nu.67.*
Maſcard.de prob.concl.933.n.9.& 20.*Muta d. dec. 52.*
n.42.& Rovit.d.conſil.103.n. 11.

Et tandem dicebatur, quod nedum cambium de-
29 bebatur pro tribus annis in quibus conſtare aſſereba-
tur, quod vere pecuniarum quantitas debita, fuit
continuate in cambiis, verum etiam poſt, ſtante pa-
cto prædicto, & damno emergente in ſolito negotia-
ri, prout habetur ex *Dec.conſil.561*, & aliis quos ci-
tat *Muta dec. 52.n.48.Caſta d. conſ. 48. numero 17. &*
18.& fuit practicatum in d. cauſa Petri Baptiſtæ Scot-
to cum Marchione Campaniæ, ut per *Regent. Ta-*
piam & Rovitum in locu ſupra allegatis, quia creditor
non arctatur ad probandum, ſe pecunias accepiſſe
cambio, quia illa facultas data à debitore creditori, ut
poſſit, eo non ſolvente accipere ad cambium, non re-
ſtringit obligationem debitoris ad intereſſe damni
emergentis, ita ut illo non probato per creditorem, de-
bitor ad nullum intereſſe teneatur *Scacc.in d.§.1.q.7.p.*
2.ampl.8.n.261. qui ad hoc corroborandum dat ra-
tionem, quia Mercatores accipiunt ad cambium non
ſolum, ut damno emergenti occurrant, ſed ut lucrum
faciant, ſiquidem, eandem ſummam, quam accepe-
runt, cùm lucro dans alteri, & ſic traficant pecunias, &
30 multoties à ſe ipſis, & ideo ſolito negotiari debetur in-
tereſſe abſque aliqua probatione, quia intereſſe lucri
ceſſantis debetur, non ex eo, quia accepit pecunias ſub
fœnore, ſed ex eo, quòd à lucro ceſſaverat.

Quo verò ad ſecundum articulum, quòd quanti-
tates ſolutæ cedere debuiſſent in extinctionem quanti-
tatis debitæ pro cambiis, & non ſortis principalis,
31 dicebatur, quòd hoc intereſſe cambiorum mediante
inſtrumento fuit in ſtipulationem deductum, & proin-
de intereſſe ſtat de per ſe, quaſi ſint duæ ſtipulationes,
una ſortis, alia vero intereſſe, ut declarat *gl.in l cenum*
Capua §.neque enim, ff.de eo, quod cert. loc.& *ibi* etiam
Bar.& alii.

Secundò, quia Baptiſta erat publicus negotiator
qui dare, & recipere ſolebat pecunias ad cambium,
& ſic etiam Groppallus, & ipſe Antonius Spinola, ad
quem creditum ſpectabat, quo caſu debitor moroſus
de jure civili, canonico, & in conſcientia tenetur
32 ſolvere creditori intereſſe nedum damni emergẽtis, ſed
lucri ceſſantis, & non ſolum de primo intereſſe, ſed etiam
ad intereſſe cujuslibet feriæ, & etiam ad intereſſe alte-
rius intereſſe, ut in puncto dixit *Rot. Gen. d. deciſ.134.*
numero tertio cum *ſeqq.* allegat *Cagnol. in leg.1. nu-*
mero 46. Codic. de ſent. quæ pro eo, quod inter, & in
leg.curabis.Codic.de act.empt.n 69.& hoc idem proba-
tur in *dec.78. n.14.* & de communi obſervantia *Ruin.*
conſ.103.n.4.vol.1.& Muta in allegata *dec.52. num.22.*
qui alios allegat, quod intereſſe cambiorum concur-
rit cum principali, ita ut fiat una, eademque ſors,
quod etiam probat *Scacc.d. §.7.gl.1.n.41.* & *n. 50.* ubi
33 dicit, quòd intereſſe cambiorum ſemper convertitur in
capitale, & ante eum *Menoch. de arbitr. jud. caſ. 119.*
*n.31.Borgnin.Cavalc.dec.21.*ſub *n.30.lib.1.*

Probatur etiam ex alio, quia ea juris diſpoſitione
34 ſolutiones factæ, ſemper prius in extinctionem uſura-
rum, deinde verò in cauſam capitalis cedunt, *l. in his*
§. apud Marcellum, ff. de ſolut.l.2. Codic. eodem titul.
& leg. uſuras, Codic.de uſur. & nos plene diximus in
*dec.21.*ſolùm hoc dubitari poteſt, quando intereſſe non
eſt certum, ſed intereſſe cambiorum ſemper eſt cer-
tum, ut probavit *Scacc.de commun.& camb.d.p.1.q.7.*
35 *p.2.ampl.8.n.240.& in d.§.gl.2.nu.50.* & ita judicatum
dicebatur in d.cauſa Marchionis Campaniæ.

Nec receptio ſortis, quæ in contrarium ponderaba-
36 tur, præjudicabat Actori, quia cùm hoc intereſſe debea-
tur, jure actionis, mediante ſtipulatione, & promiſ-
ſione, illi præjudicare non potuit *leg.1.C.depoſit. Me-*
noch.lib.3.præſumpt.45.n.3.Grat.diſcept.for. c.33. nu.13.
vol.1.Franch.dec.21.Mut.d.deciſ.52.

Pro parte vero d. Ill. Comitiſſæ conventæ, tam no-
mine proprio, quam etiam uti hæredis viri, quoad
primum articulum replicabatur, quod nullo modo
poterat tractari de intereſſe cambiorum, quia ab illo
37 fuit, mediante ſententia S. C. abſoluta, dum fuit con-
demnata tantùm, ad intereſſe, pro quantitate, & tem-
pore liquidando, & quamvis prædictis reſponderetur
per Actorem quòd intereſſe cambiorum, etiam

intereſſe nuncupatur *d.dec.Gen.154 numer.3.& 4.Scacc.*
d.§.gloſſ.2. numero 50. & 51. & quod ita etiam illud
vocaverant Mercatores, quibus fuerunt commiſſæ re-
lationes prædictorum cambiorum, in hac cauſa ta-
men dicebat Illuſtriſſ.Comitiſſa nullum deberi inter-
eſſe, & proindè in nihilo eſſe liquidandum, ſiquidem
non fuit cambium verum, ſed ſiccum, cùm revera
fuerit mutuum, nam in cambio vero quatuor perſo-
næ intervenire debent, duæ in loco contractus, ubi
pecunia recipitur, perſona ſcilicet dantis, & perſona
recipientis ad cambium, & duæ in loco deſtinatæ ſo-
lutionis, hoc eſt ſolvens, & illa, cui ſolutio eſt fa-
cienda, quotieſcunque ergo perſona recipientis ad
cambium non habet in loco deſtinatæ ſolutionis pe-
38 cunias dicitur cambium ſiccum, ut habetur ex *d.*
Bulla Pii V. de anno 1570. *in Conſtitut.* 52. & in ul-
tima impreſſione eſt *Bulla* 118. quæ etiam repetitur
inſerta per *Navarr. in d. cap.* 17. *n.*300. & in Regnis
39 Hiſpaniarum à *Carolo V. Cæſare* fuit tale cambium
damnatum, ut *l.8. tit.8. libro quinto nov.recompil.* la-
tè per *Morlam.* in ſuo *emptor. jur.par.1.tit.de reb.cre-*
dit.q.25.numero 11.& 42.*Peregr.conſ.85.numero* 8. *vol.*
3.*Cajetan.de camb.cap.1.n.4.Jo.Bapt. Caval. de camb.*
*cap.de cambio ſicco,Tuſc.concl.*798. *littera C.*& alii per
Nicol.Genna de ſcript.privat.cap.de lit.cambii, numero
9.& per *Salas de contr.tract. de camb dub.*24.*Roderiq.*
*de ann. redit. lib.*3. *q.*5. ſub *n.*17.*Navarr. in comment.*
de uſur.numero 14. & *in cap. naviganti de uſur. n.*25.
qui loquitur in dominis, qui dum indigent pecuniis,
accipiunt illas ad cambium ſolvendas, ubi correſ-
40 pondentes non habent, nam cambium ſiccum judi-
catur etiam ex qualitate perſonarum recipientium,
item *Navarr. de camb.§.* 15. *n.*25.*Azor.inſtitut. mor.*
*lib.*10.*cap.*11. *Scacc. de camb. in d.§.1.q.7.ampl.*27.*n.*13.
quod in hac cauſa, dicebatur, eſſe abſolutum, nul-
lam enim pecuniæ quantitatem poterat invenire Co-
mes in Civitate Genuæ, nec in feria Placentiæ, & ideo
fuit dictum, quod ultimo loco eſſet ſolvenda in Ci-
vitate Neap. ubi ſpes vere erat, quantitatem prædictam
eſſe ſolvendam, prout in effectu fuit ſoluta, & locus
41 deſtinatæ ſolutionis in dd. locis Genuæ, & Placentiæ
erat color quæſitus, ad finem lucrandi cambia, quo
caſu ſiccum, & injuſtum eſſe, habetur ex *Gaito de*
*credit.c.2.titul.7.n.*1246. quod etiam probat *Comitol.*
reſponſ.moral, libro tertio quæſt. 15. ubi quod quando
certum eſt, accipientem ad cambium non habere pe-
cuniam in loco deſtinatæ ſolutionis, dicuntur eſſe ſor-
didi fœnoris negotiatores, & quòd ita concluſum
fuit per decem & ſeptem Patres Societatis Jeſu coram
42 P. Everardo Mercurino, ejuſdem Societatis Gene-
rali Præpoſito, & hoc idem ex profeſſo probat *P.*
Bern. Juſtin. Genuenſis, ut ponderetur Genuenſis con-
tra Genuenſem, qui in ſæculo negotiabatur, prout
omnes alii Genuenſes, & deinde intravit Religionem
Clericorum Regularium, & compoſuit *tractatum*
de cambiis, vulgari ſermone *q.*2. & 3. ubi acerrimè
defendit, contractum prædictum eſſe uſurarium, &
illicitum, & hoc etiam latiſſimè demonſtratur in
Allegationibus Alexand. Palmeris, inſertis per *Thor.*
in 2.*tom.* ejus *compend. in verb.inſtrumentum fol.* 290.
à ter.& 291. quia hanc opinionem comprobat, etiam
authoritatibus rerum judicatarum in Senatu Cathalo-
niæ, de qua per *Peguer. dec.*53. & ſic etiam Mediola-
ni, Florentiæ, & Fiviſani, de qua per *Borgnin. Cavalc.*
*part.*2.*dec.*2.*n.*22.& Rotæ Romanæ de qua per *Farin.*
*p.*1.*tom.*1.*dec.*52. & S. noſtri C. in cauſa Baroniſſæ Ce-
latum cum Jacobo Fornario, & Nicolao de Franche
ſo anno 1619. die 19. Decembris, ad relationem acu-
tiſſimi ingenii viri qu. Reg. conſil. Jo.Baptiſt.Melioris
ut in Banca Scacciaventi.

Ad inſtrumentum verò, in quo datur poteſtas re-
cipiendi pecunias ad cambium, & pacti prædicti va-
liditatem, quòd ſtetur dicto creditoris dicebatur,
quòd quicquid ſit de ejus validitate, debet conſta-
43 re, fuiſſe literas tranſmiſſas ad Nundinas vel ad lo-
cum deſtinatæ ſolutionis, & quod ibi cambia, & re-
cambia ſint ſoluta, nec ſufficit, quòd in libris Cam-
pſoris ſint deſcriptæ aliquæ expenſæ factæ, & curſus
cambiorum & recambiorum, ita *Anton. Roſell.de uſur.*
*num.*75.*Navar.in dict. capit. naviganti, num.*25.*de*
*uſur. Joan. Baptiſt. Lupus comm.*3.*in §.*2.*n.*65. *de uſur.*
*Cavalc.d.dec.*2.*part.*2. *num.*22. *verſic. & circa*, cum
ſeqq. debet etiam conſtare, prædictos Mercatores
ſumpſiſſe pecunias ad cambium poſt lapſum diei,
ad ſolvendum præſtimui, nec ſufficit probare, quod
acceperunt ad cambium, ſed neceſſe eſt quod in indi-
viduo probaſſent, quod ex non facta ſolutione coa-
cti fuerint accipere ad cambium, quia poſſet eſſe,
quod ex alia cauſa, & non ex iſta acceperint, prout
habetur ex *deciſio. Mohedan.* 103. & fuit reſolutum in
Rota Rom. pecuniaria de Zambeccariis, coram Can-
tuccio 7. Aprilis 1581. ac in una Romana Vineæ de
Brunis coram Orano 2. Decembris 1592. de quibus
deciſionibus fit mentio in *dec.* 52. ex recollectis per
Farinac. tom. 1. & licet in contrarium adduci poſſet
44 alia Romana Vineæ de Brunis, coram D. Blanchino
27. Januarii, ex qua colligitur, quod ſtante tali po-
teſtate non erat neceſſaria talis declaratio tamen d.
deciſion. fuit poſtea revocata, & fuit deciſum, quod
erat neceſſariiſſima coram D. Orano die 2. Decem-
bris ejuſdem anni, quæ *deciſ.* fuit etiam confirmata
in alia Romana cambiorum de Gradis 15. Maii 1592.
coram Eminentiſſ. Mellino, quæ reperitur impreſſa
in 1. *vol. Commiſſ.de Reſcript. Joan. Baptiſt. Mar-*
45 *theſ. part.*1. §. 2. *fol.*875. quamvis enim *Bart. in leg.*
fin.numero tertio ff. de prætor.ſtipul. videatur tenuiſſe,
ſtante d. pacto ſtari poſſe declarationi poſtea ſequutæ
damnum paſſi, tamen in iſtis terminis opinio *Bart.*
eſt controverſa, ne detur materia delinquendi, *Rum.*
*conſil.*104. *numero* 8. cum aliis adductis, quæ ratio
etiam approbata fuit per Rotam Romanam, ut in una
Romana, ſeu Florentina pecuniaria 9. Junii 1614. co-
ram D.Dunozetto, ut in *dec.*559.*tom.*2.in recollect.per
46 *Farin.n.*2.ubi intelligit, d.declarationem, quæ fit vigore
pacti, tunc valere poſſe, quatenus cambia eſſent realia.

Et ad realitatem cambii debet probari, cum effe-
47 ctu fuiſſe tranſmiſſas literas ad Nundinas, & per
alias litteras, quæ nuncupantur reditus de Nundinis, ut
poſt *Navar. in manual.confeſſ.tit.de ſept. præcept. deca-*
log. non furtum facies, *numero* 289. *Laurent. de Ro-*
dulf. de uſur. part. 3. *quæſt.*1.*numero* 1. & habetur ex
noviſſimis *Deciſ. Diverſ.* ab anno 1626. uſque ad an-
num 1630. impreſſis Venetiis, in anno 1636. *dec.*274.
48 *num. quinto* alias enim non dicitur conſtare de cam-
biis veris, & probatio facta per liſtas, & teſtium de-
poſitiones, juxta articulos, de Stylo Mercatorum
deponentium, ſi non exhibentur literæ cambii, non
relevat, cùm potius ſuſpicari debeat de cambio ficto,
ut ex *Ægid.deciſ.*9.& 611.& aliis hoc firmat *Seraph.*
*deciſion.*946.ubi, quod neque ſufficit probatio, Mer-
catorem accepiſſe pecuniam ad cambium, niſi pro-
betur, fuiſſe acceptam in illam cauſam ex *deciſi. Mo-*
49 *hed.*102.quia potuerunt capi in aliam cauſam, ut ſu-
prà dictum fuit, etſi prætendatur tanquam damnum
50 emergens neceſſe eſt probare requiſita poſita per *Caſtr.*
*in l.*3.*§.fin.numero* 3.*ff. de eo, quod certo loco*, & per
*Mohed.dec.*208.& *Put.dec.*320.*lib.*1.*in nov.* quæ *deciſio*
in antiquis eſt 237. quæ hic non fuerunt probata. Et
quamvis difficile ſit, habere litteras tranſmiſſas ad
51 Nundinas, cum hujuſmodi literæ non remaneant pe-
nes Cambientem, ſed penes Correſpondentem, &
ideò exhiberi non poſſint, ut per *Molin. de juſt. &*
52 *jur. diſput.* 409. *num.*5. tamen poteſt exhiberi earum
Regeſtrum, ut deciſum fuit per Rotam Romanam
die 12. Januarii 1615. in una Romana, ſeu Flo-
rentina Cambiorum, coram D. Dunozzetto, quando
cum

Digitized by Google

cum d. Regeſtro concurrit exhibitio literarum origi-
nalium, quæ dicuntur, *de ritorno*, ut in *dec. Rotæ* 951.
lib.3.part.3. inter impreſſas Diverſ. & in alia Romana
pecuniaria coram D. Pamphilio die 13. Junii 1616. quæ
eſt *deciſ.* 304. in recollect. per *Farinac. tom.* 2. *in poſt-
hum. numero* 2. & in Romana cambiorum die 4. Maii
1629. coram D. Nocmanno, quæ eſt *dec.* 274. *in noviſſ.
diverſ.* ab anno 1626.

Inſuper requiritur, ad finem ut cambia currant, quod
Campſor proteſtetur, & notificari faciat debitorem, ad
54 effectum, ut certò ſciat debitum ſuum eſſe ſub cam-
biis, ut deciſum fuit in d. Romana pecuniaria de Zam-
beccariis 7. Aprilis 1581. coram Cantuccio, & in d.
Vineæ de Brunis 2. Decembris 1592. & in pluribus
aliis cauſis, ut habetur ex *deciſ. Rot. Rom. in noviſſ.*
775. *parte quarta* quæ eſt eadem *deciſio*, de qua per
eundem *Farinac. tomo primo deciſione* 52. & fuit Me-
diolanenſis pecuniaria, coram D. Litta, de anno
1602. die 27. Martii, ubi in terminis caſus noſtri
fuit deciſum, in facultate conceſſa ex partium conven-
tione Creditori, accipiendi pecunias debitas ad
55 cambium & recambium, uſque ad integralem ſa-
tisfactionem debiti, quia non obſtante tali pa-
cto debet conſtare de aliis requiſitis, & præſertim
quod realiter pecuniæ prædictæ fuerint ad cambium
in ipſamet cauſa expreſſim acceptatæ, & dicti debito-
res certiorati, quod probari ex litteris, ad Nundinas
tranſmiſſis, ſupra diximus, & voluit etiam *Lup. in
tract. de uſur. de comm.* 3. *§.* 2. *num.* 23. *Rota* recollectis
per Farin. dec. 16. *tom.* 2. *in poſthum.* & licet Rota
56 in d. Romana pecuniaria 13. Junii 1616. declaret, quod
deciſio ſupradicta procedat, quando creditor præten-
dit cambia ex mora, ſecus vero, quando vigore or-
dinis, ſeu mandati de accipiendis pecuniis ad cam-
bium, juxta aliam deciſionem Rotæ Romanæ in
una Bononienſi Quadernæ 22. Junii 1618. coram Emi-
nent. Lancelloto, & 23. Martii, coram D. Manza-
nedo, & in alia Romana, ſeu Florentina 19. Junii
1614. coram D. Dunozetto tamen loquuntur, quan-
do vigore d. ordinis ſeu mandati realiter fuit accep-
ta pecunia ad cambium pro d. cauſa ad computum
& damnum mandantis, ut habetur in *d. dec.* 16. *num.* 1.
ex recollectis per *Farin. d. tom.* 2. *in poſthum. Macerat.
reſol.* 27. *numero primo lib.* 2. *Malfeſ. conſil.* 9. *numero*
34. *Caſtill. deciſione* 112. *lib.* 2. Nec obſtare dicebatur
deciſionem relatam per *Regen. Tap. in pragm* 2. *de
cenſ.* & per *Reg. Rovit. d. conſ.* 103. cum *ibi* traditis per
eos in cauſa Petri Baptiſtæ Scotto cum Illuſtriſſim.
Marchione Campaniæ, de qua etiam mentionem
57 facit *Epiſcop. Campan. l. in diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *cap.*
20. ſub *n.* 27. ubi inſerit *d. conſil. Reg. Rovit.* 103. licet
falſo aſſerat, fuiſſe V. I. D. Horatii Pirroni, nam in
caſo plura concurrebant, quæ in eo deficiebant, &
Primò, quia Illuſtriſſim. Marchio computum cam-
biorum acceptavit, eoque viſo ſcripſit literas Credi-
toribus, ut acciperent pecunias eis debitas ad cam-
bium, & ſibi ipſis ſolverent, quod etiam apparebat
ex literis ejuſdem Marchionis ubi ſcribebat, feciſſe
computa videri, & quod bene ſe habebant, & ideo po-
terant in libris ſcribi, & nihilominus contra d. deci-
58 ſionem urgentiſſimis rationibus invehit d. *Epiſcop.
Campanil. in loco* citato, *num.* 42. *in fin.* & 43. cum
ſeqq. & ex *Bulla*, & aliis d. deciſionem reprobat, & con-
tra eam adſunt *deciſiones Frviſan.* 2. *part.* 2. ſub *nu.* 21.
59 *Peguer. dec.* 33. *Rot. Rom. d. dec.* 52. ſupra relata, & alia po-
ſita per *Marcheſan. in loco* ſupra allegato *Mohed. dec.*
2. *de uſur.* alias *deciſ.* 103. *Caſtill. d. dec.* 112. hoc idem
latiſſimè probatur per *Amon. de Amato ſuar. reſol.* 27.
numero 13. & *per* 10. ubi plene de omnibus requiſitis
ad cambium, & idem etiam fuiſſe per S.C. deciſum, ha-
betur per *Thor. in d.* 2. *par. compen. in verb. inſtrumentum
ſeu contractus, fol.* 290.

Dicebatur etiam, quod in caſu prædicto non ade-
rat mora, cum nunquam apparebat; fuiſſe literas
cambii præſentatas Horatio Groppallo Genuæ, ne-
que per ipſum fuiſſe tranſmiſſas literas cambii in Ci-
60 vitate Placentiæ, neque à Civitate Placentiæ ad ipſos
Illuſtr. Comites in Civitate Neapolit. & propterea
nullum deberi intereſſe, ut poſt *Bertazol.* dixit *Ca-
ſtill. dict. deciſ.* 112. *lib.* 2. *num.* 26. & quatenus præten-
deretur, illud habere locum ratione lucri ceſſantis,
vel damni emergentis quod adhuc ſuper tali intereſſe
non erat inceptum judicium, quod tantum pro in-
tereſſe Cambiorum erat inſtitutum, & propterea ſu-
61 per illo non poterat S. C. judicare, *Rot. Gen. d. dec.* 37. *n.*
11. *Caſtr. loc. cit. numero vigeſimo nono*, Amplius Ill. Con-
venta, & alia exceptione ſe tuebatur, quia Baptiſta
Serra, mediante publico documento confeſſus fuit
recepiſſe ſortem principalem, tam dd. realium cen-
tum, & decem mille, quam aliorum duc. centum, &
decem mille ſimili modo eiſdem Illuſt. Comitibus datis
ad cambium, & hoc ante declarationem, quod d. ſum-
ma pertinebat ad Antonium Spinolam & Octavium
Serra, quinimo in contractu diviſionis ſocietatis, po-
ſtea inhibitio inter dd. Octavium, & Antonium ſimiliter
aſſerebatur, partes ipſas fuiſſe de principali ſorte ſa-
tisfactas, ex quo facto duo reſultabant, & primo,
quod non erat hæſitandum in quam cauſam quantita-
tes ſolutæ cedebant, cum Creditores declaraverint, in
cauſam principalis debiti eas recepiſse, & nedum ad
computum, ſed etiam pro complemento principalis
quantitatis datæ ad cambium, & ex hac receptione
62 inferebatur ſecundo non poſse amplius peti intereſse
prædictum, quia ex ipſa receptione remiſſum prætende-
batur, *l. cenſum Capua in fi. & leg. fin.* ubi *gl. Bart. Caſtr.
& Jaſ. ff. de eo quod certo loco. Rot. Genuenſ. dec* 61.
63 *Carthar. deciſione* 38. ubi *numero duodecimo* ampliat,
etiam ſi adeſset proteſtatio, quia per illam non tolli-
64 tur legis diſpoſitio, officium enim Judicis mercenarium
non poteſt ſubſiſtere, principali obligatione ſublata
Bart. in l. fin. ſub *numero* 3. & *Paul. de Caſtr.* ſub *numer.*
6. *ff. eodem titul. de eo, quod certo loco*, nam illa prote-
ſtatio non eſt apta ad tollendam remiſſionem quæ pro-
cedit ex neceſſitate, ut declarat *Scacc. de comp. &
camb. d. §.* 1. *q.* 7. *part.* 2. *ampl.* 8. *n.* 300. *Surd. de alim. tit.* 1.
q. 43. *n.* 21. & quamvis prædictis replicaretur, quod
65 procedunt quando intereſse debetur officio Judicis,
ſecus verò quando jure actionis, prout in præſenti
caſu deberi, dicebatur ex *conſ. Rovit.* 36. *n.* 7. *lib.* 1. & aliis
ſupra fundatis ex eo, quia intereſse fuit mediante inſtru-
mento in ſtipulatione deductum tamen pro parte d. Ill.
66 Conventæ reſpondebatur, quod ſive contractus Ma-
drii ſtipulatus ſit ſtricti juris; ſive bonæ fidei, non
debitor intereſse ex mora, jure actionis, ſed officio
Judicis, non fuit enim ſtipulatum certum intereſse
& ad quam quantitatem *Bart. in leg.* 1. *in fin. Cod.
de uſur. & fruct. leg.* & probatur in *l. Lucius, ff. depoſiti*
cum aliis traditis per *Aret. in §. fueras, Inſt. de action.
numero ſexto* quod late etiam comprobatur per *Alex.
Trentacinq. conſil.* 75. *libro* 1. *Rot. Genuenſ. d. dec.* 61.
67 Immo quamvis hoc intereſse deberetur jure actio-
nis, quia dependet ex mora recipiendo, ſortem, non
poterit amplius illud peti, ut fundat *Ant. Faber* in
ſuo *Codic.* ſub *tit. de uſur. & mor. deffin.* 5. *numero* 3.
verſic. non diſtinguemus, & deciſum fuiſse in S. C. in
cauſa de Franciſci de Tuſo cum D. Livia Thomaſina
refert *Donat. Ant. de Marin. var. reſol. cap.* 198. *numer.* 7.
lib. 1.

68 Diſcuſso negotio in S. C. junctis Aulis, fuit deci-
ſum non deberi intereſse cambiorum, quia non ade-
rant requiſita ad obtinendum ſupra adducta, quamvis
69 enim fuiſset productum, d. Antonium Spinolam ac-
cepiſse pecuniam ad cambium, & ſic aliqua cambia
fuiſse tranſmiſsa à Civitate Placentiæ, non tamen
conſtabat, in iſtam cauſam, hinc dixit *Coſta dict. conſ.*
48. *numero* 7. quod quando Mercatores accipiunt ad
cambium,

cambium, ſcribunt, *& ponete à conto del tale*, vel
& ponete à conto, come ſi aviſa, quando expreſsè dici-
tur ad computum, cujus recipitur ad cambium, tunc
nulla cadit dubitatio, cum in litteris exprimatur,
quando verò non exprimitur, ſed dicit, *come s'aviſa*,
70 tunc debent exhiberi litteræ, *de aviſo*, ad finem viden-
di, ad computum cujus fuerit cambium acceptum,
ex ratione quia cum relatum ſit in referente, ſi non
exhibeatur relatum, non creditur referenti, *leg. aſſe
toto, ff. de hered. inſtituen.* ubi *Bartol.* Cùmque
in caſu noſtro non conſtet, cujus computo fuerit
pecunia ad cambium recepto, quia in litteris non ex-
primitur, Sed remittitur ad litteras, *d'aviſo*, non
adeſt probatio fuiſſe captam pecuniam ad cambium
pro computo, & ad damnum prædict. Conjugum,
& ſic deficiunt requiſita. Inſuper, non poteſt pars ſe
juvare pacto in inſtrumento adjecto, quia in uno ca-
ſu tantum fuit data poteſtas capiendi ad cambium,
quatenus literæ præſentatæ fuiſſent Horatio Groppal-
lo, & non ſolverentur, neque tunc fuerunt ſequuti dd.
Conjuges fidem Antonii Spinolæ, & Octavii Serra, ſed
mandatũ capiendi ad cambium fuit datum ipſis Grop-
pallo, & Baptiſtæ Serra limitate, à Civitate Genuæ in fe-
ria Placentiæ, & à d. loco in Civitate Neap. cum apociis
cambii, directis ipſis Ill. Comitibus, & ipſis quoque fuit
data fides declarandi cambia, cùmque fines mandati
non fuiſſent ſervati, quia neque Groppallus, neque
Baptiſta Serra acceperunt ad computum dd. Conjugum
ad cambium, neque cambia fuerunt à d. Civitate
Placentiæ tranſmiſſa ad hanc Civitatem, neque ab
ipſis fuit facta declaratio cambiorum, ſequitur, quod
mandatum non fuit adimpletum, & proinde inſtru-
mentum cum pacto in eo contento non poteſt locum
ſibi vendicare, tanto magis quia prædictos Spinola, &
Serra plura habuiſſe, præſupponebatur, lucra, tempo-
re quo d. Ill. Comes fuit Prorex in hac Civitate, &
hac forſan ratione non fuerunt proteſtati, nec ita ri-
goroſè pro receptione crediti egerunt, immò pro alia
partita aliorum realium centum, & decem mille nec
Baptiſta Serra voluit aliquod intereſſe, prout ipſe de-
claravit verùm, quia negari non poterat, quod tranſa-
cta duobus menſibus fuerunt in mora non ſolvendi
Groppallo in loco deſtinato, & tractabatur de Merca-
71 toribus negotiari ſolitis. Ideò die 18. Junii 1559. fuit liqui-
datum intereſſe ad rationem octo pro centenario à die
deſtinatæ ſolutionis in Civitate Genuæ pro concurren-
ti quantitate capitalis uſque ad integralem ſatisfactio-
nem. De ſecundo vero articulo non fuit apud nos du-
bitatum, ſtante receptione facta in cauſam ſortis, nec
unquam fuerat petitum, niſi intereſſe, & ad intereſſe
fuerant Conventi condemnati & ſic determinandum
ſolum remanebat, ſi debebatur intereſſe cambiorum
penes Avitabilem S.C. Act. Magiſtr.

OBSERVATIO IN DECIS. CVI.

SUMMARIUM.

1 *Intereſſe cambiorum, deficientibus requiſitis non debetur,
& certum, ac determinatum ab initio taxari non
poteſt, nec alias in caſu non ſolutionis capitalis, n. 2.
intellige, ut n. 3. & 4.*

*Intereſſe cambiorum, ut juſte peti poſſit, non ſufficit ſo-
la aſſertio creditoris, ſed aliunde probari debet,
d. n. 2.*

3 *Intereſſe ratione damni emergentis debetur Mercatori
ad rationem ducat. 8. pro centenario, ſed ad ra-
tionem ducat. 10. pro centenario deciſum traditur,
num. 4.*

5 *Intereſſe quantiplurimi debetur poſt lapſum primi anni
de ratione, numero 6. etiam contra heredes num. 7.
& ita judicatum, ad rationem duc. 8. pro centenario
refertur, n. 8.*

9 *Intereſſe alterius intereſſe debiti ratione damni emergen-
tis, non debetur.*

*Intereſſe alterius intereſſe regulariter non debetur, ibid.
limita, n. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.*

*Intereſſe alterius intereſſe in ſocietate debetur, ſic etiam
ubi alius ſolvit capitale, & tertias de proprio, nu. 11.
item pro tertiis annuorum introituum n. 11. & etiam in
cambiis numero 13. ad rationem decem pro centenario
n. 14.*

15 *Intereſſe interuſurii debiti pro capitale ad tempus ſolvi
promiſſo, an debeatur, & n. 16.*

1 IUdicavit, S. R. C. in caſu hujus deciſionis, non
deberi intereſſe cambiorum, eo quòd non aderant
requiſita, ad illud obtinendum, ut habetur *num.* 88.
2 Hinc, certum, & determinatum intereſſe in cambio,
ab initio paciſci non poteſt, nec alias, etiam in caſu
non ſolutionis capitalis, ut probat *D. Conſil. Staib.
reſol. 93. num. 25.* cum *ſeq. lib. 2. reſol. forenſ.* & ut cambio-
rum intereſſe juſtè petitum dicatur, non ſufficit ſola at-
teſtatio, & dictum creditoris, *Rub. deciſ. 254. numero
3. part. 1.* etiam ſi fuerit juramento roborata, ut com-
probat *numero quarto* & propterea cambiorum juſti-
tia non debet dependere à ſola confeſſione, & decla-
ratione creditoris, ad tradita per *Rub. dec. 292. num. 4.
part. 2.* ſed aliunde probari debet, ut docet idem *Rub.
dec. 287. num. 20. d. part. 1.* ideoque in caſu præſentis
3 *deciſ.* quia creditor erat Mercator, & ſic ſolitus nego-
tiari, fuit per idem S. R. C. eidem datum intereſſe, ad
rationem duc. 8. pro centenario ſortis principalis, ra-
tione damni emergentis, à die deſtinatæ ſolutionis,
uſque ad integralem ſatisfactionem, ut legitimus *nu-
4 mero 71.* ſed ad majorem rationem & ſic duc. 10.
pro centenario liquidatum fuit per idem S. R. C. in
* cauſa Michaelis & Andreæ Bettini, cum Joan. Leo-
nardo, & Fælice Mazza, ſub die 12. Maii 1586. in Ban-
ca Sarti, nunc de Vendicto.
5 Verùm, ſi agatur de intereſſe quantiplurimi, du-
bitari poteſt, an à quo tempore, & ad quam ratio-
nem debeatur, in qua quæſtione *Faber* in ejus *C. lib.
4. titul. 24. definit. 9.* refert, bis fuiſſe judicatum per il-
lum Senatum deberi, non tamen pro primo anno,
cumque unus ex DD. Senatoribus de *dict. dec.* dubitaſ-
ſet, re accuratiſſimè diſcuſſa, in eandem ſententiam in
6 alia cauſa Senatus tranſivit, illud enim debetur ex de-
bitoris mora, quæ nulla conſiderari poteſt in d. primo
anno, in quo ſcire quis non poteſt, quantiplurimi
res fuerit, ad illud enim æſtimandum habetur ratio
d. primi anni, & in terminis terminantibus, quod
mora committatur in æſtimatione quantiplurimi,
antequam à Judice taxata ſit, deciſum refert *Faber.
7 dict. titul. 24. definit. 10.* ideoque mora ſemel con-
tracta, ac dato initio curſus intereſſe, illud ſemper
currit uſque ad integralem debiti ſolutionem, etiam
contra hæredes debitoris, ad *text. in l. ſemel mora*,
ubi DD. omnes, *ff. de ſolut. & in l. cum paterfamilias,
ff. de uſur. Amat. lib. 1. reſol. 43. numer. 48.* poſt *D. de
Franch. dec. 161. n. 10.* quare de anno 1608. per S. R.
8 C. in cauſa Aſcanii de Helia cum hæredibus Jo. Camil-
* li Conte fuit, referente *D. Conſil. Jacobi de Franchis*
deciſum deberi intereſſe quantiplurimi frumenti ad
rationem duc. 8. pro centenario, in Banca Cioffi, nunc
de Monteila.
Non tamen debetur intereſſe alterius intereſſe,
9 quod ſolvitur ratione damni emergentis, nam regu-
lariter intereſſe alterius intereſſe non debetur, ut ex
copioſiſſimo DD. numero, ad nauſeam adducto pro-
bat *D. Andreol. controverſ. 110. n. 1. 2. 3. & 4. lib. 3.* quam
regulam lariſſimè expendit *D. Prat. obſerv. 12. à nu. 9.
per 28.* ac *D. Reg. Rovit. dec. 9. n. 6. D. de Marin. cap.
199. num. 1. lib. 1. quotid. reſol.* & quamvis contrarium
teneant *Caſtill. Handed. & Gratian.* per *D. Andreol.*
citati *ibidem numero 6.* eorum tamen dictum, ibi
non

non admittit, ac dubitabile ad minus eſſe contendit, rationemque adducit *num.7.* ſed *D.Reg.Rovit.dict.dec.9. numero* 11. cum *Gratiano* concurrit, *ibique* alios citat, hæc tamen concluſio in pluribus caſibus non verificatur.

Primò, ubi intereſſe efficitur ſors, ex legis diſpoſi-
10 tione, ut in lucro ſocio ex ſocietate debito, *l. ſocium qui in eo, ff pro ſoc.D.Rovit. d.dec.9.n.12.& ſeqq.D.de Anna conſ.48.n.77.D.Andreol.ubi ſup.n.8.&* 11.

Secundo, ſi eſt mutata perſona creditoris, & agitur
11 cum extraneo qui de proprio ſolvit capitale, ac intereſſe creditori, hoc enim caſu debetur intereſſe totius quantitatis ſolutæ; quoad ipſum enim utrumque capitale reputatur, *D. de Franch. deciſion.*254. *n.15.D.Rovit.ibidem numero* 19. *&* 28. aliique adducti per *Andreol.*citat. *num.*210 *num.*9. confirmat *D.Prat. d obſerv.12.num.*29.ac *D.de Marin.* qui ſic etiam judicatum refert *cap.76.num.15.lib.1. quotid. reſol. & cap.*199. *n.16.eod lib.*

Tertio in intereſſe annuorum introituum venditorum, ſervata forma *Bullæ Nicolai*, ac *Pii V.* ac *Reg. pragm.1.de cenſib.* hoc enim caſu tertiæ debentur prin-
12 cipaliter, & non acceſſoriè, ideoque pariunt aliud intereſſe, ut per D. meum *conſult.* 59. *n.19. lib.1. Andreol.* qui alios ad hoc etiam citat, *loc. cit. num.* 10. quibus addo *D.Pract.*late de hoc differentem, ubi *ſupra n.31.ad* 78. ac *D. Rovit. d.dec.9.num.*24. *D. Marin.d c.199.n.2.*

13 Quartò, in cambiis, in eis enim debetur intereſſe alterius intereſſe, ut bene probat *Rot. Genuen.dec.*134. *num.4.D.Galeot de cred.c.2.cit.7. numer.* 1502. quem ſatis laudat *D. Prat. loc.* citat. *numer.* 35. aliique relati per *D.Andreol.* in ſæpiùs cit. *controverſ.* 210. *numero* 14. ad quam tamen quantitatem debeatur hoc caſu diſcurrit *Peguera dec.* 22. ac *D. Reg. Tapia Marchio Belmontis lib.4.juris Regni, in rubr.de camb.numer.*46. *& ſeqq.* ſed in cauſa Regii Fiſci, cum Sancio de Strada
14 per R. C. S. fuit liquidatum d. intereſſe ad rationem duc. 10. pro centenario, die 20. Junii 1619. in Banca Conſtantini, aliaque exempla habes in proceſſu Juliæ Arcamone cum Jacobo Fornario, in Banca de Scacciavento, de quo articulo videndi ſunt etiam *Fariaae.dec.23.&173.lib.1.Cavalc.dec.2.part.2.Caſtil.dec.*243.*lib.3.Mata dec.*52.

Quinto, ſlimitatur in intereſſe interuſurii conventi, ac ſalvi promiſſi durante ſolutione capitalis, ad tem-
15 pus perſolvendi, juxta opinionem *D.de Marin. d. cap.199.nu.4.cum ſeqq.* Secundum quam, nedum fuit deciſum per S.R.C. in cauſa Scipionis Denſæ, cum D. Duce Ebuli, & per R. C. S. in cauſa Patrimonii Veſpaſiani Terracini, cum Monaſterio Montis Oliveti, de quibus *D.Rovit.cit.deciſ.9.num.8.verſic.3.& ultim.*ſed etiam in cauſa Joan. Antonii Torno, cum hæredibus Dominici Antonii Jubeni, referente *D. Rovito*, tunc Regio Conſiliar. die 12. Maii 1620. ubi fuerunt condemnati hæredes prædicti ad intereſſe liquidandum in Banca de Izzo ac per prius pariter in cauſa Horatii Cuccari, & Vincentii Gomez in S. R. C. referente *D.Conſil.Julio Paterno* ſub die 26. Octobris 1602. dum fuit declaratum, deberi intereſſe d. Vincentio ad rationem ducat. 5. pro centenario, penes Secretarium S.R.C.& in Banca de....

26 Contrarium tamen fortiter defendit *D. Rovit. dict. deciſ.9.per totam*, & præſertim *nu.*24. qui ita bis etiam deciſum adducit *n.15.verſ.tertio,& ult.*& bis etiam *nu.* 40. quam ſententiam aſſequitur *D.Prat. d. obſervat.* 12. *num.*56. ubi aſſumptum *D. de Marin.* in practica tutum non eſſe, demonſtrat, & articulum ad partes deguſtavit à *numero* 4. per 57. Ideoque quando caſus occurrerit, erit in prædicto articulo diutius cogitandum.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Legatum relictum in tempore incerto, an, & quando ſit purum vel conditionale, & quid in legato ſolvendo poſt mortem hæredis.

SUMMARIUM.

1 *Tempus adjectum, poſt præcedentem diſpoſitionem ſolutioni legati, non facit illud conditionale.*

2 *Dies legati cedit à morte teſtatoris, ad effectum tranſmiſſionis, etiam moriente legatario ante ſolutionem.*

3 *Dies incertus omni incertitudine, conditionale inducit legatum.*

4 *Dies mortis non eſt omnino incertus.*

5 *Dictiones*, cum *vel ſi, vel niſi, in legato appoſitæ, conditionem important, & n.8.9.& 32.*

6 *Legatum alicui factum, cum pervenerit ad ætatem 24. annorum, an dicatur conditionale, vel in diem, explicatur.*

7 *Dies incertus non facit conditionale legatum, maximè quando teſtator non vult, quod illud non faciat, num.13.*

Declaratur n.22.

Item dictio adverſativa, in futurum tempus relata, numero 10.

11 Text. in l. ex his verbis, C.quand.dies leg. ced.& l.hæres meus, ff.eod.*explicantur, & n.20.*

12 *Legatum, an hoc an ſit conditionale, teſtatoris voluntas attendi debet, & n.28.& 29.*

14 *Dies incertus tunc legatum conditionale reddit, ubi per viam conditionis apponitur.*

15 *Stipulans ſub conditione, quæ eſt omnino exitura, videtur pure ſtipulari.*

16 *Legatum in tempus mortis relictum, an dicatur conditionale, & tranſmiſſibile.*

Diſtingue, an præſtationi, & exequutioni, an verò ſubſtantiæ legati, n.17.& 21.

Intellige diſtinctionem iſtam, ut n.4.

18 Antiſtius Labeo *an dubiæ ſanitatis fuerit, & numero* 40.*&* 41.

19 *Legatum factum alicui præſtandum poſt mortem hæredis an dicatur conditionale vel purum.*

22 *Dies incertus quando faciat legatum conditionale, & n.23.*

25 *Dies incertus, ubi conditio omnino eſſet exitura, non facit legatum conditionale, ubi de morte ipſius legatarii, & non hæredis legatum loqueretur.*

Item ubi præſtationi legati tempus mortis appoſitum ſit, ſecus autem ſubſtantiæ, n.26.

27 *Dies certæ ætatis habet incertitudinem ſi legatarius ad ipſam ætatem pervenerit.*

30 *Dies incertus tunc conditionem inducit, licet præſtationi, & non ſubſtantiæ legati, ubi per verba conditionem importantia appoſitus ſit.*

31 *Tempus mortis hæredis, ſive ſubſtantiæ, ſive præſtationi legati adjectum, ſive cum verbis conditionem importantibus, ſive non conditionale reddit legatum, & n.3.*

34 Theſaur.lib.1.quæſtion.for.quæſt.18. numer. 13. *declaratur.*

35 *Conditio, ubi teſtator dicat, cùm ille nupſerit, vel cum hæres moriatur, purificantur.*

Et quid in contractibus, n.37.

36 Ruin.conſ.65.dub.2.lib.2.*comprobatur.*

38 Deciſ.Rotæ *relata per* Gratian.tom.1.diſcept.for.c.136. *declaratur.*

39 *Actio legataria, ante conditionis eventum non quæritur.*

42 *Deciſio in cauſa.*

DECI-

Digitized by Google

DECISIO CVII.

Difficilis eſt inter DD.controverſia, quando le-
gatum poſt mortem hæredis ſolvendum dicatur
purum, vel conditionale, & incidit articulus in cau-
ſa Gregorii Siciliani, cum Petronilla Coſmo, cum
enim quædam Roſa Fanuccia hæredem inſtituiſſet
Laurentium Heliam ejus virum, titulo legati reliquit
Joann. Jacobo Siciliano ejus nepoti ducat. 100. ipſi
ſolvendos poſt mortem d. Laurentii, poſtmodum an-
te hæredis mortem, præmortuo Laurentio fuit dubita-
tum, an legatum prædictum tanquàm conditionale
eſſet caducatum, an verò tanquam purum eſſet
tranſmiſſum ad Gregorium Sicilianum, legatarii hæ-
redem, & quamvis cauſa eſſet tam parvæ quantitatis,
tamen ob articuli difficultatem fuit inter nos latè exa-
minata.

Pro Hærede legatarii dicebatur, hoc decidi expreſsè
1 ex vulgato *text. in l. ex his verbis, C. quand. dies leg.
ced. & in l. Firmio Heliodoro 26. ff. eodem titul.* ubi
tempus adjectum poſt præcedentem diſpoſitionem
non facit legatum conditionale, ſed tantum mo-
dum inducit, & ideò cum legatum ſit purum, licet
ejus præſtatio differatur poſt mortem hæredis, tamen
ſtatim ſequuta morte teſtatoris, legatario acquiritur,
*l. à Titio, ff de furt. Covar. in repet. cap. Rainaldus, §.
5. num. 3. de teſtament. Crot. in l. ſi is, qui pro emptore, ff.
de uſucap.* & eſt *text. in l. ſi tibi homo, §. 1. in princip.* ubi
Bart. & Jaſon. ff. de leg. 1. maximè ad effectum tranſ-
miſſionis, etiam moriente legatario ante ſolutionem
2 idem *Bart. in leg. cùm filiusfamilias*, ubi *Jaſon n. 118. ff. de
l. 1. Dec. conſil.* 490. & alii per *Gratian. diſcept. forenſ.
c. 136. n. 7.*

Secundò, admiſſa opinione, citra tamen viri præ-
judicium, quod dies incerta faciat legatum conditio-
nale tamen hoc eſt intelligendum, quando eſt incer-
3 ta omni incertitudine, veluti, ſi Navis ex Aſia ve-
nerit, vel ſi Titius Romam acceſſerit, & his ſimilia,
o m tunc, quia nedum eſt incertum, ſi Navis eſt ven-
tura, ſed in quo die, tunc erit legatum conditionale
& procedit *text. in l. dies incertus ff. de condit. & de-
monſtr. & in l. inlu ſcriptura, ff de l. 1.* ſed ſi dies non
eſt incertus, omni incertitudine, veluti dies mortis,
4 nihil eſt enim certius, quod mors ſit ventura, ſed in-
certum eſt, quo die, ut habetur etiam ex *Cicer. in lib.
1. de ſenect.* & tunc erit diſtinguendum, quod aut con-
ditio eſt appoſita per verba, *cum*, vel *ſi*, quæ con-
ditionem important, vel, *niſi*, & alia, verba adver-
5 ſativa, & dicitur conditionale, aut verò, abſque ver-
bis prædictis & erit purum, quæ diſtinctio fuit *Bald. in
l. ambiguitatem, C. de uſufr.* quod litteris aureis, dixit
eſſe ſcribendum *Creme. ſ. in ſingul* 112. & hanc opinio-
nem ſequuntur *Ruin. in conſ. 65. n. 14. vol. 2. Bart. in l. 1.
& in l. quibus diebus, §. quidam Titio ff. de condit. & de-
monſtr. & in l. quodcunque § fin. ff. de verb. oblig.*

Ad quam diſtinctionem firmandam ponderabatur
text. in leg. ſi cui legetur 51. *§. hoc autem, ff. de leg.* 1.
6 ubi, ſi ſit factum legatum, cum fuerit annorum 14.
erit conditionale, & in diem, nam uſque quo legata-
rius pervenerit ad ann. 14. erit conditionale, poſtea
vero in diem, & propterea infra tempus prædictum
ſi deceſſerit, illud non tranſmittit, ſed ſi ſuccedit
elapſo 14. anno, dicitur in diem, & tranſmitteret, ex
quo *text.* probatur, quod non dies incertus facit con-
ditionem, ſed illa dictio, *cùm*, nam dies erat certus, ibi,
7 *cùm legatarius eſſet annorum* 14. & tamen legatum fuit
conditionale ea, ratione, quia illud verbum, *cùm*
importat conditionem, *leg. hujuſmodi, & l. quodcun-
8 que, §. fin. ff. de verb. oblig. Bart. in leg. 1. verſ. ſecundo quæ-
ro ff. de condit. & demonſt. Bald. in dict. leg. ex his verbis,
Codic. quan. dies leg. ced.* cum concor. idem quo-
que ſtatuitur, quando per dictionem, *ſi*, factum eſſet
9 legatum veluti, ſi cum ann. 14. eſſet ut probatur *in l.
Titio 21. ff. quand. dies leg. ced.* & ibi notant *Bart.* &
alii *DD. & in l. 1. ff. de verb. oblig. Gozad. conſ. 51. num. 10.
Honded. conſ. 60. num. 24. volum. 1. Nicol. Gimaa de ver-
bis enunciativis, qu. 5. num. 17. lib. 3. Farinac. deciſ. 505. n.
1. vol. 2.* & alii per *Angel. Anton. Gratian. in tract. de d.
c. 239.* ſic etiam in dictione adverſativa, maximè, quan-
10 do eſſet relata ad futurum tempus *Roland. conſ. 49. nu-
mero 14. lib. 3. Gratian. conſ. 138. num. 7. lib 1. Socin. jun.
conſ. 49. num. 18. volum. 1. & 134. num. 16. vol. 3. Gratian.
diction. 137. num. 6.* quod etiam probari dicebatur ex *d.
l. ex his verbis, Cod. quand. dies l. ced.* ubi tempus non
facit conditionem, & ideo legatum tranſmittitur, &
11 ex *l. hæres meus 78. ff. eod. tit.* ubi tempus mortis appo-
ſitum legato, non facit conditionem, ſed conditio in
eo conſiſtit, an in vita legatarii dies cedat, concor-
dat *text. in d. l. hujuſmodi, ff. eod. titul.* & hoc ea ratio-
ne, quia non tempus incertum, ſed ſi teſtator voluerit,
12 legatum conditionale eſſe, vel non, attendi debet, ut
per *gloſſ. in l. ſi Petronilla 3. in verb. pervenit in fin. Cod.
eodem titul.* plenè *Gratian. diſcept. forenſ. libr. 1. c. 136.*
ſub *numero* 28. ubi dicit, quod legatum erit conditio-
nale, quando apparet, quod teſtator noluerit, præ-
ſtari legatum prius pure factum, niſi in caſu eventus
diei aut conditionis purificatæ, & *num.* 29. dicit quod
13 dies incertus non importat conditionem, ſi teſtator
non vult, quod illam non faciat, ex *Bald. & Caſtr. in
d. l. ex his verbis*, & ſic requiritur, ut dies incerta ap-
14 ponatur per viam conditionis, ſequitur *Fontan. de pact.
nupt. clauſ. 6. gl. 3. par. 2. n. 1.*

Adducitur etiam, & alia ratio, quia quotieſcun-
que quis ſtipulatur, ſub conditione, quæ erat omni-
15 no extitura, videtur pure ſtipulari, ex *text. in l. pupillus,
§ qui ſub conditione, ff. de novat. & l. in illa ſtipulatione
§. ſi Kalendis, in fin. ff. de verb. oblig. leg. impoſſibilis, in
fin. ff. eodem titul.* per quæ jura legatum in tempus mor-
16 tis relictum, licet reſpectu temporis incertum ſit, ta-
men, quia conditio omnino extitura eſt, non dicitur
legatum conditionale, & quod ad hæredes tranſmit-
tatur, reſolvit *Caval. comm. contr. com q.* 790.

Hanc etiam opinionem, omnes caſus diſtinguendo
tenuit *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſ. 20. n. 48. & 50.*
ubi ſequitur opinionem *Cremenſ.* & dicit quod d. opi-
nio probabilior ſibi videtur.

Quibus unus ex Dominis addebat, quod articulus,
non ſolum iſtis temporibus, ſed etiam tempore *Legi-
ſlatorum* fuit viſus difficillimus, ſiquidem *Jabolenus in
17 leg. quibus diebus, §. quidam Titio, ff. de condit. &
demonſtrat.* dicit, quod in hoc caſu quando tempus
mortis adjicitur præſtationi legati, ſecundum ſenten-
tiam *Auli Offilii* antiqui Juriſconſulti, legatum non
dicitur conditionale, & tranſmittitur, qui *Offilius*
fuit vir doctiſſimus, & dixit *Pomponius in leg. 2.
ff. de orig. jur.* quod eodem tempore fuerunt tres
Juriſconſulti, ex quibus *Trebatius* fuit peritior *Caſ-
cellio, Caſcellius Trebatio* eloquentior *Offilius* vero
utroque doctior quod etiam habetur ex *Bernar-
din. Rutil. de Juriſconſult. vitis, in vita A. Offi-
lii*, & licet referat, contrariam opinionem ſe-
18 quutum fuiſſe *Antiſtium Labeonem*, tamen *Labeo-
nem* dubiæ ſanitatis fuiſſe, dicit *Plin.* & *Horatius
Poeta* cum Inſanum vocat, ut refert, *Bernardin.
Rutil. in loco ſupra citat.* Et propterea *Fontanell.
in dict. clauſul. 6. gloſſ. 2. parte ſecunda num.* 15. dicit,
quod cum legiſſet anentè omnes ferè *Doctores*, qui
de hac materia loquuntur, & tractant, ut videret,
an certa, & infallibilis reſolutio ex eis capi potuiſ-
ſet, reperit omnes fere trepidantes, & vix in una re
pedem figentes, ad quæ conferunt etiam dicta per
eundem *Fontan.* in ſuis *deciſionibus* noviſſimè impreſ-
ſis *deciſion.* 54. ex quibus concludebat Actor, quod
cum legatum de quo agebatur erat conceptum, his
verbis, *da conſegnarſeli dopo la morte di detto Lo-
renzo*

19 *renzo mio marito*, *& herede*, & ſic tempus mortis erat eppoſitum præſtationi legatl, fevore ipſius hæredis, ideò ed hæredes legatarii tranſmitti debebet, ex diſtinctione communiter recepta, quòd quando eſt eppoſitum præſtationi, non dicitur conditionale.

Pro Convente verò dicebant, quod erticulus
20 prædictus decidi poterat ee *tex. in dict. l. heres meus 78. ff. de cond. indeb.* cujus propris verba ſunt, videlicet: *Heres meus cum morietur Titius, centum ei dato. Purum legatum eſt, quia non conditione, ſed mora ſuſpenditur, non poteſt enim conditio non exiſtere. Heres meus cum ipſe morietur, centum Titio dato, legatum ſub conditione relictum eſt, quamvis enim heredem moriturum certum ſit, tamen incertum an legatario vivo dies legati non cedat*, concordat cum *text. in d. l. hujuſmodi, in fin. ff. quand. dies leg. ced.* Ee quibus juribus deducitur, quod quamvis dies non ſit omninò incertus, tamen, quia incertum eſt, an legatarius ente eventum diei decedat, ee hac incertitudine dicitur, legetum eſſe, ſub conditione relictum, prout eſt *tex. in l. unica*, *§. ſi conditione*, C. *de caduc. toll.* & declarat *Gabr. comm. opin. lib. 4. titul. hered. inſtit. concl. 2.* ubi ampliationes, & limitetiones effert, *Corn. in d. l. ex his verbis, num. 2. C. quand. dies l. ced.* latiſſimè elios cumulando *Fuſar. de fideicomm. ſubſtit. q. 490.*

Difficultes tamen in hac re conſiſtebat in diſtinctione ſuprà relata, quando dies incertus non fuit
21 adjectus ſubſtantiæ legeti, ſed ſolutioni, ſive præſtationi ipſius, quæ diſtinctio ſumitur ex *tex. in d. l. ex his verbis*, *C. quan. dies leg. ced.* ubi *Cyn. & Petr. de Bellapert.* & eſt *glo. in d. l. ſi cui legetur*, *ff. de l. 1. in addit.* & quod ſi edjicitur ſubſtautiæ, dicetur conditionale, ſi verò præſtationi, quod ſit purum, poſt alios voluit *Mantic. de conject. ult. vol. lib. 11. tit. 23. numer. 27. Cremonſ. in d. ſing. 112.* poſt *Bal. in d. l. ambiguitatem 12. Cod. de uſufruct. Menoc. de præſumpt. d. li 4. præſumpt. 201. num. 46. & 50. Cavall. comm. contr. com. d. q. 790.* & hanc magis communem aſſe opinionem, latè diſcuſſo erticulo tenet *Fontan. de pact. nupt. dict. clauſ. 6. gloſ. 3. par. 2. num. 15.* & ſecundùm iſtam opinionem fuiſſe judicatum in Provincia Metchiæ, refert *Gratian. diſcep. forenſ. lib. 1. d. cap. 136. & in dec. 153.* per *Rot. Rom.* ut hebetur ee eodem *Grat. d. c. 136. in fin. & Farinac. dec. 163. par. 2. tom. 1.* quæ tamen eſt eadem deciſio cum ille relata per *Gratian.*

Verum pro ſolutione hûjus erticuli erunt diſtinguendi plurés caſus.

Primus eſt, quendo dies eſt omninò incertus,
22 a omni certitudine, an ſcilicet, & quando conditio ventura erit, & tunc quia ipſe incertitudo conditio eſt, *leg. dies incertus*, *& leg. talis ſcriptura*, *§. ſed & ſi ſub conditione*, *ff. de leg. Joan. Petr. Ferrar. in pract. Papienſ. in forma libelli pro legato rei ſing. gloſ. 1. numer. 10. verſ. e. caſu*, *Faber*, & alii *in d. l. unic. Lud. de caduc. toll. Menoch. de præſumpt. lib. 4. d. præſumpt. 201. numer. 40. verſic. 2. eſt caſus*, *Mantic. de conject. ult. vol. lib. 11. titul. 20. numer. 3. Peregrin. de fideicomm. art. 31. num. 6. Leand. Galganett. de cond. & demonſtr. part. 2. c. 6. q. 8. num. 14. Noalis de tranſmiſſ. caſ. 3. num. 2.* & in hoc caſo, abſque ulla controverſie legatum ſemper erit conditionale, & proinde præmortuo legatario ante eventum conditionis, non tranſmittitur ad ejus hæredes.

Secundus erit caſus, quando tempus adjectum legato, eſt certum, veluti ſi teſtetor legatum reliquit,
23 præ ſtandum certo tempote, putà Kelend. Auguſti, vel in tali enno, & ſtatim acquiritur legatario, & ei actio quæritur quoad tranſmiſſionem, non tamen quoad petitionem, *l. Sempronius Attalus, ff. de uſufr. legat. leg. 5. & l. ſi dies, ff. quand. dies leg. ced. d. Pract. Papienſ. in form. libell. pro legato rei ſing. gloſ. nu. 10. verſ. aut legatum eſt in die*, *Menoc. d. præſump. 201. num. 39. Nicol. Noal. d. caſu 3. nu. 1. Peregr. de fideic. d. artic. 31. nu. 2. Galgan. d. c. 6. quæſt. 8. nu. 13.*

Tertius eſt caſus, quando certum eſt tempus legati, veluti cum legatarius ad certam ætatem pervenerit, & iſto caſu cadit diſtinctio, an præſtetioni, an vero ſubſtantiæ legati tempus ſit adjectum, nam
24 in primo caſu ſtatim quæritur actio legatario, ſed actio differtur, & hic eſt caſus *dict. leg. ex his verbis*, *ff. quand. dies l. ced.* fuerat enim factum legetum Deliæ Severinæ filiæ, cùm ad legitimum ſtatum pervenerit, & decidit *Imperator* quod etiam filie defunctà legatum tranſmittitur, quod etiam procedit, quando eſſet factum legatum duc. 100. Cajo, eidem ſolvendum, cum erit 30. ennorum, *Menoch. ubi ſupra, num. 46.* quod ſecus eſſet, quando non præſtetioni, ſed ſubſtantiæ legati adjectum, ut puta quando teſtetor reliquit centum Cajo, cùm erit perfectæ ætatis, vel cum erit 30. annorum, & procedit *tex. in dict. l. ſi cui, §. hoc autem, ff. de l. 1. l. ſi ita ſcriptum fuerit, ff. de manumiſ. teſtament. l. ſi ſervus. ff. de ſtatu lib. l. publia, §. 1. ff. de cond. & demonſtr.* nam non dicitur dies incertus, quando, ſed incertus eſt, an legatarius ad illam ætatem pervenerit ſecundo vero caſu, quando non præſtationi, ſed ſubſtantiæ legati fuit tempus appoſitum, non tranſmittitur ut voluerunt *Bart. Ang. Caſtr. Salyc.* & alii *in d. l. ex his verbis*, *& in d. l. ſi cui*, ita conciliando jura prædicta, quæ prima facie inter ſe edverſari videbantur *Galganett. ubi ſupra*, ſub *numero decimo quarto verſic. aut dies non eſt incertus*, *& numer. decimo ſexto*, ubi refert deciſiones Rotæ Romanæ, *Natt. conſ. 472. num. 8. Noal. in d. caſ. 3. nu. 8.*

Quartus eſt caſus, quando dies eſt incerte, ſed certum eſt, conditionem omninò eſſe exituram, veluti, quendo fuit factum in tempus mortis & in hoc caſu erit diſtinguendum, quod aut loquitur de mor-
25 te ipſius legatarii, & quia certum eſt, diem eſſe venturam, legatum erit purum, & ſtatim acquiritur actio, licet differatur præſtatio, & ideo tranſmittitur, aut vero de morte ipſius hæredis, & tunc quamvis certum ſit, hæredem aſſe moriturum, incertum eſt tamen, ſi in vita, vel poſt mortem legatarii, & ideo ipſo legatario præmoriente non tranſmittitur, ut eſt caſus *d. l. hæres meus, §. hoc autem* ubi *gloſſ. ff. de cond. & demonſtr. l. 4. §. ſi vero, ff. quand. dies leg. ced.* cum concordant.

Alii tamen etiam in hoc caſu diſtinguunt quod aut eſt tempus mortis appoſitum præſtationi, aut
26 ſubſtantiæ legati. Primo caſu tranſmittitur. Secundo vero non, & hanc opinionem tenuerunt *Capr. conſil. 79. numero ſecundo & conſ. 33. numer. quarto Comenſ. in dict. l. ſi cui legetur, ff. de leg. 1.* qui, ea ratione moti fuerunt, quia dies certæ ætatis, de quo loquitur *text. in d. l. ex his verbis*, etiam eandem habet incertitudinem, ſi legatarius ad d. ætatem pervenerit, quam
27 dies mortis hæredis, ſi legatarius ſupervixerit eumque ut ſupra fundatum eſt, in illo caſu diſtinctio prædicta communiter admittetur, eadem ratione debet admitti in iſto, *Alex. in l. Sejus Saturninus*, *in gl. in ver. incertum*, *ff. ad trebell. Dilect. de arte teſtan. tit. 6. caut. 54.* quam opinionem probabiliorem eſſe dicit *Menoch. d. præſ. 201.* ſub *nu. 50.* licet dicat, quod difficile eſſet in foro à prædicta opinione recedere, & hanc etiam opinionem ſequitur *Fontanell.* plenè diſcuſſo, examinatóque articulo *d. clauſ. 6. gl. 9. per. 2. nu. 15.* qui tamen *numer. 18.* dicit, quod hæc materia tota eſt conjecturalis, & ideò ea verbis teſtatoris conjectu-
28 randum eſt, an purè, vel ſub conditione relinquere velit, *Larn de univerſ. & capellan. in c. 21. numer. 22. lib. 1.* & pro hac opinione ponderantur etiam deciſiones Rotæ Marchiæ; & Rotæ Romanæ ſupra allegatæ, loquuntur enim de legato collatu in tempore

mortis,& tamen deciſum fuit,quod quia præſtationi,
29 & non ſubſtantiæ tempus mortis erat appoſitum,lega-
tum fuiſſe purum, & propterea ad hæredes fuiſſe
tranſmiſſum.

Alii verò aliter diſtinxerunt,quòd aut dies incerta
eſt appoſita præſtationi legati,per verba conditionem
importantia, & tunc legatum erit conditionale, aut
30 verò,non per viam conditionis, & erit purum, ut ex
Bald.in d l.ambiguitatem,n.4.C.de uſufruct. & alias ſu-
pra diximus, & eam approbat *Fontanell.* reprobando
Merot. contrarium tenentem in *loc.ſup.cit.n.12.*

Contrarium verò, quod ſemper tempus mortis
hæredis, ſivè ſubſtantiæ, ſivè exequutioni ſit appoſi-
31 tum, & ſivè cum verbis conditionem importanti-
bus, ſivè non,ſemper dicatur legatum conditionale,
& propterea, quòd non tranſmittatur, tenuerunt
magis communiter *DD.* ex *text.in d. l. hæres meus, §.
hoc autem*, qui indiſtinctè loquuntur, & in *l.ſi cum
hæres, & l. hujuſmodi, ff. quan. dies l.ced.* ubi etiam
DD. & etiam *d.leg.ſi cui*, & hoc in terminis tenet *gl.
in d.l.Sejus Saturninus, ff. ad S. C. Trebellian.* ex *text.
in d. l. quibus diebus 40. §. quidam Titio, ff. de cond.
& demonſtr.* ubi *Juriſconſultus Jabolenus* approban-
32 do opinionem *Labeonis*, contrà opinionem *Offilii*
dicit, quod tàm ſi dixiſſet, *quas pecunias cuique lega-
vi,ſi mater mea moritur dato*, quàm ſi dixiſſet, *cùm
mater mea moriatur, ne dato*, quod utroque caſu
conditionem importet, quam *gloſa* opinionem ſe-
quuti fuerunt *Bartol. & Bald. in d. leg.ſi cui legetur
Alex.conſ.154.num.vigeſimo ſecundo lib. 2. Rum. conſil.
85.num.4.li.1.& conſ.68.nu.7. Æmilian.conſ 145.nu.7.
Galganett. de condit. & demonſtr. d. par. 2.c.6.q. 8.*
ſub *num.*19. pleniſſimè *Merot. conſ.* 2. & 4. qui dicit,
quod illa diſtinctio, ſi per dictionem,*ſi*,vel *cùm*, &
aliis ſimilibus fuerit factum legatum, non eſt vera,
quod latè fundat *conſ.3.num.4.* & quamvis *Fontanell. in
loco* ſuprà allegato d. diſtinctionem defendere cone-
tur,tamen pro opinione *Merot.* fuiſſe deciſum, ipſe
idem refert, & hanc etiam opinionem ſequuti fue-
runt *Florian. & Jaſ. in l. quodcunque §. non ſolùm,
col.2.verſ.2. in quantam, ff. de verb. oblig.* referendo
verba *Bald. in d. l.ſi cui, Cyn. Salyc.* & alii in *d.l. ex
his verbis, Franc. de Rurry de ſucceſſ. lib. 12. tit. 3.* ſub
numer.17.in 2.caſu,quod procedere,ait,ſive poſt mor-
33 tem gravati, ſive poſt mortem tertii & ſive ſubſtan-
tiæ, ſive exequutioni legati adjiciatur tempus mor-
tis, legatum eſſe conditionale, & non tranſmiſſibile,
*Sim.de Prat.de interpret.ult.vol.lib.3.tit.1.dub 5.fol. 4.
num.47.fol.217 Gomez. variar.reſol tom.1.c.5.num.26.&
tom.2.cap.11.numer.21.Michael Craſſ.in §. fideicommiſ-
ſum,q.20.*ſub *num.4.& in verſ.legatum,q.41.nu.8.Em-
man.à Coſta libr.1.interpr.cap.18.num. 3.Vaſq. de ſuc-
ceſſ. progreſſ.§.17.lib.3.* ubi de communi teſtatur, *Ca-
valc.de uſufr.mulier.relict.num.71.*ubi dicit,hanc opi-
nionem non habere difficultatem, *Dedac. à Spino in
ſpecul. teſtament. gloſ.14. numer. 22. Nool. de tranſmiſſ.
d.caſu 3.nu.6.Gaſp.Anton.Theſaur. quæſt. forenſ. 68. lib.*
1.qui etiam contrariis reſpondet, *Marta de ſucceſſ.
legal.par.4.q.18.artic.8.num.61.Faſar. de fideic. ſubſtit.
q.488. numer. 3. Add. ad Franc. Cremenſ.* quæ contra
ipſum tenet, & verè hæc opinio, nedum eſt magis
communis,ſed pro illa pluries fuit judicatum, ut per
Rot. Rom. in Spoletana legati die 17. Maii 1580. co-
ram Platto,refert idem *Marta in loc.* proximè cita-
to,*nu.64.*hoc etiam & ſecundo loco fuit deciſum per
Senatum Pedemontanum in anno 1604. de menſe
Martii,ut refert *Theſaur.quæſt.forenſ.d.lib.1. q. 68.* ſub
numer.decimo tertio, & licèt deciſio fuerit in eo ca-
ſu,in quo fuit relictum legatum,ſed quod non poſſit
illud habere, niſi fuerit hærea ſcripta in matrimonio
34 collata: attamen movetur ex eiſdem juribus, &
præcipuè ex *gloſ.in d.l.Sejus Saturninus*,ut *numer. 6.&
numer. nono* ubi etiam dicit,quod iſta duo parificen-
35 tur, quando teſtator dixerit, ut cum ille nupſerit,vel
cùm hæres moriatur, & hoc latè fundat, alia deciſio
effertur à *Vincent. Fuſar. de fideicommiſſ. ſubſtitut.
dict. cap. 488. numer. quarto* ubi fatetur, quod obti-
36 nere non potuit cum opinione *Pain.in dict. conſil.65.
dub.a.lib.1.*& quod in una de Petris contra *conſilium*
prædictum fuit judicatum. Quartò, hoc in termi-
nis fuit deciſum in Senatu Cathaloniæ die 29.
Junii 1589. ut refert idem *Fontanell. in d. clauſ. 6.
gloſ. 3.part. 2.* ſub *numero nono* contra ſuam opinio-
nem, cujus verba, quia ſunt punctualiſſima ad ca-
ſum, volui tranſcribere, videlicet: *Fuit declara-
tum, non eſſe locum dictæ tranſmiſſioni, ex eo, quia le-
gatum fuit judicatum conditionale, attento*, inquit,
*dies mortis poſitus in quacunque diſpoſitione, quantum-
cunque nihil certius ſit morte, propter incertitudinem
de jure importat conditionem, etiamſi non ſint adjecta
relativa temporis, alias importantia conditionem,
taliter*, pergit, *quod non minus eſt conditionale lega-
tum conceptum ſub verbis expreſſis per teſtatorem,
quibus dixit, ſe legare Gaſpari Offello, quia ſolveren-
tur poſt mortem mariti ſui hæredis*, ac ſi dixiſſet,
*quod ſolverentur, ſi dictus ſuus maritus moreretur; vel
cum moreretur*, & *numer.*10. dicit, quod Senatus
ſequutus fuit opinionem *Ludov. Merot. in conſ.* 3. qui
diſtinctionem illam, ſcilicet ſi præſtationi, vel ſub-
37 ſtantiæ, reprobat; An autem hoc procedat in con-
tractibus videndus eſt *Oldrad. conſil.139.* & pleniſſimè
Laffred.conſil.9.

Nec de *deciſionibus Gratiani & Rota Romana* quæ
fuerunt in eadem met cauſa factæ, eſt curandum,
38 ſiquidem d.caſus ſatis differt à caſu præſenti, in illo
enim legatum erat purè relictum, cum conditione,
pacto,& prohibitione expreſſa, quod vivente teſtato-
ris matre,& hærede, legatarius non valeat hæredem
moleſtare in proprietate, neque in fructibus, & ſic
ſupponitur teſtatorem voluiſſe, quod ſtatim actio
quæratur legatario,alias enim verba, *ut non moleſtet,
nec moleſtari faciat*, non caderent in d.diſpoſitione;
in legatum eſſet conditionale, ante conditionis
39 eventum nulla legatario eſſet quæſita actio, *l.legata,
ff.de condit.demonſtr. l.cedere diem, ff.de verb ſignific.
l.unica,§.fin.C.de caduc.tollend.l.fin,§.fin. ff. de manum.
teſtament.* cum concord. & in hoc caſu magis vide-
40 batur, teſtatorem voluiſſe demonſtrare, quando le-
gatum deberetur, quàm conditionem legato inſerere,
l.in conditionibus,§.hæc verba,ff.de condit. & demonſtr.
& in hoc præcipuè fundatur deciſio, ut per *Gra-
tian.d.deciſ 153.numer.4.& 10.*& habetur in d, *deciſion.
Farinac.163.*

Nec obſtant DD, contrarium tenentes, nam & ipſi
fatentur, communem opinionem eſſe in contrarium,
& proinde,quod judicando non eſſet à communi re-
cedendum, ut per *Menoch.d.lib.4.præſ.201.* ſub *num.*
50. Ad illud autem, quòd unus ex Dominis dice-
bat, inter Antiquos fuiſſe etiam hanc controverſiam
inter *Offilium, & Labeonem*, & quod *Offilius* erat do-
ctiſſimus, & *Labeo* erat dubiæ ſanitatis, ſufficiat di-
cere, opinionem *Labeonis* prævaluiſſe, & illam ſe-
quutum fuiſſe *Jabolenum*, & pro lege traditam in
corpore Juris civilis, ultra,quod id,quod dicitur de
dementia *Labeonis*, non eſt verum; quadraginta enim
41 volumina ſcripta reliquit, fuit tamen tam liberi animi,
ac ſi in libera Civitate vixiſſet,& propterea Octavio
Cæſari non multum charus,& ideò *Horatius* ſatyrica
petulantia, hominem hunc inſanum vocavit in gra-
tiam ipſius Octavii, ut habetur ex eodem *Bernard.
Rutil.de Juriſc.vitis,in vita Antiſtii Labeonis, fol.153.
à ter.in 1.vol.tract.*

Quibus diſcuſſis, die 6. Maii 1619. cum interventu
42 doctiſſimi Viri Petri Jordani Urſini S. C. Præſidis,
pro majori parte deciſum, legatum eſſe conditiona-
le,& proinde non eſſe locum tranſmiſſioni, penes
Act.

Digitized by Google

Act. Magiſt. Sollarium , pendet tamen reclamatio, quæ ob articuli difficultatem , quamvis cauſa eſſet tàm parvæ quantitatis , erit decidenda junctis Aulis.

OBSERVATIO IN DECISIONE CVII.

SUMMARIUM.

1 *Legatum quando ad hæredes tranſmittatur , & ſit conditionale , vel purum , & numer. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.*

2 *Legatum quando eſt conditionale, licèt regulariter non tranſmittatur ad hæredes, tamen fallit ex conjecturata mente teſtatoris, & n. 3. ubi deciſio adducitur, ac nu. 4. per 10.*

5 *Verba,* à tempo del ſuo maritaggio, *in legato appoſita, non inducunt conditionem.*

6 *Dilatio ſolvendi legatum in teſtamento appoſita, conditionem non importat.*

7 *Legatum pro dote non eſt conditionale , & mortua legataria in nubili ætate , debetur ejus hæredibus.*

8 *Legatum ſolvendum in termino benè viſo ab hærede , non eſt conditionale , & ad hæredes tranſmittitur.*

9 *Dies incertus an conditionem inducat.*

10 *Verbum* , videtur , *& adverbium* , benè , *quid importent.*

11 *Legatum, cauſa ſtudii relictum, quando, & quibus debeatur, & num. 12.*

1 ORta controverſia inter *Officium* , & *Labeonem*, tempore *Legiſlatorum* , an legatum , poſt hæredis mortem ſolvendum, dicatur purum , ita ut præmoriente legatario tranſmittatur ad legatarii hæredes ; an verò ſit conditionale , adeò, quod minimè dd. hæredibus debeatur , tanquàm caducatum , prævaluit opinio *Labeonis* , ut legatum ſit conditionale , & proinde non ſit locus tranſmiſſioni , ut per *Jabolen in leg. quibus diebus* , §. *quidam Titio* , *ff. de condit. & demonſtrat.* & ſecundum hanc *Labeonis* ſententiam judicavit S.R.C. in hac cauſa , ut habetur *nu.* 41. & ſic regulariter, legatum conditinoale non tranſmittitur, ut etiam voluit *Cephal conſ. 37. num.* 1. 2. & 3. *vol.* 1. & *ibid. n.* 15. tradit, quòd hæc regula fallit ex conjecturata mente teſtatoris, ſequitur *Farinac. in reper-*
2 *tor. ultim. volunt. q.* 18. *n.* 20. & pariter voluit *Giovagnon. conſ.* 40. *n.* 30. *lib.* 1.

Hinc , an legatum factum pro dote ſit purum , vel conditionale , colligitur ex conjecturis , *Rota Rom. divers. deciſ. 6. num.* 68. ideóque cùm Beatrix de Mer-
3 tinu avia materna legaſſet Fulviæ Caraceiolæ ejus nepti ducatos quingentum , qui ſtatim ſequuta morte ipſius teſtatricis converti debuiſſent in emptionem , in beneficium dictæ Fulviæ , cui tempore ejus maritagii aſſignari debuiſſet in ſubſidium ejus dotium , fuit in S. R. D. dubitatum , an d. legatum cum intereſſe deberetur d. Fulviæ in nobili ætate exiſtenti, quamvis nullas contraxerit nuptias , & mediante ſententia ejuſdem S.R.C. fuit deciſum , deberi, mortuaque d. Fulvia , inſtante Julio Caracciolo donatario omnium bonorum ac jurium Ferdinandi ejus patris ceſſionarii d. Fulviæ , fuit per idem S. R. C. de
* menſe Februarii 1586. referente *D. conſ. Petro Paulo Theodoro* ordinatum , quod exequatur ſententia prædicta , ut habeo ex *Apoſtilla* manuſcripta ejuſdem D. *Theodori* in calce *allegationum* pro d. Julio edite-
4 rum, eò , quòd legatum non erat conditionale ; ſed
5 ſtatim atque fuit nubilis ætatis , potuit Fulvia legatum conſequi; verba enim illa , *à tempo del ſuo maritaggio* , nullam inducunt conditionem , dùm ex verbis præcedentibus apparet teſtatricem purè diſpo-
6 ſuiſſe ; ſolutionem tamen ad tempus matrimonii dilataſſe , & ſic dilatio conditionem haud inducit, ut eſt *text.* punctualis in *leg. ex his verbis* , *Codic. quando dies lega. de dict.* idque apparet , dum voluit,
7 fieri emptionem in beneficium dict. Fulviæ , ſtatim ſequuta morte ipſius teſtatricis , quare , legataria adhuc non adveniente die , mortua in ubi[illegible] te legatum ad ſuos hæredes tranſmittit , *leg. Sejus Saturninus* , *ff. ad Trebellian.* & concordat etiam *text. in leg. ſi cui* , §. *hoc autem legatum* , *ff. de legat.* 1. ſequitur *Decian. conſ. 5. vol.* 1. ubi, quod legatum non erat conditionale , & de eo legataria ad libitum diſponere poteret , & ea mortua , illud tranſmitti ad ipſius hæredes quod etiam tradidit *Cravett. conſ.* 101. & ante ipſum dixit *Socin. conſ. 91. col. 5. verſ. confirmatur, vol.* 1. hancque ſententiam latiſſimè defendit; contrariis ſatisfaciendo *D. Narbona in tract. de ætate, anno 12. q. 3. per tot.*

Legatum tamen ſolvendum in termino benè
8 viſo ab ejus hærede , non eſt conditionale, *Odoſfred. in leg. 1. colum. 2. verſicul. ad quos* , *ff. de legat,* 2. ideóque habet locum tranſmiſſio , ut pluribus DD. adductis probat D. *Carena reſolut.* 72. *numero ſecundo pract. reſolut.* quia licèt dies incertus legato
9 adjectus , faciat ipſum conditionale , id tamen fallit , quando aſſignatio diei fuit commiſſa hæredi per verba ſignificantia arbitrium boni viri, *leg. fideicommiſſa decimoquinto* §. *ſic fideicommiſſum* , *ff. de legat.* 3. *D. Carena ibid. numero quarto* verbum enim, *videtur* , ſignificat arbitrium boni viri , *leg. fideicom-*
10 *miſſaria 46.* §. *nam & eam* , *ff. de fideicommiſſ. libert.* tanto magis , quia eſt adjunctum adverbium , *benè*; non enim dicitur , *viſum bene* , niſi arbitrio boni viri id viſum fuerit , ut optimè probat *D. Carena ubi ſup. numero* 7. 8. & 9. contrariiſque benè reſpondet *nu.* 10. 11. ac 12.

Legatum vero relictum , ſtudii cauſa etiam ma-
11 joribus 25. annis debetur , D. *Lara in compend. vitæ homin. c.* 31. *numer. quarto* ſed contrarium tenet *Gregor. Lopez in leg. 4. titul. 7. p.* 2. *verbo comenzaſſen*; ubi etiam tradit , illud non deberi illis , qui uſque ad 25. annum abſque ulla utilitate literis operam dede-
12 runt, cùm iis tantùm impartiatur , qui communi hominum opinione poſſint dare operam ſtudiis , *l. nec ſemel 12.* §. *ſi in habitatione* , *ff. quando dies lega. cod. Gratian. c.* 254. *num.* 35. *lib.* 2. *diſceptat. forenſ.* quem & alios refert *D. Narbona in d. tractat. de ætate* , *anno* 25. *q.* 26. *num.* 5.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Fideicommiſſarius an, & quando ſit manutenendus in poſſeſſione bonorum fideicommiſſo ſubjectorum , latè diſcutitur.

SUMMARIUM.

1 *Poſſidere vero dicitur , qui Judicis authoritate poſſidet.*

2 *Fideicommiſſarius particularis ante verbalem ſaltem reſtitutionem non eſt legitimus contradictor adverſus hæredem univerſalem, petentem , immitti in poſſeſſionem bonorum , etiam fideicommiſſo ſubjectorum , & num. 8.*

Amplia, etiam ipſo fideicommiſſario poſſidente cum vitio, vel non legitimè, n. 3. & 5.

Intellige, ubi abſque vitio poſſideret, n. 6.

4 *Poſſidere fideicommiſſarius dicitur cum vitio , ubi à manu hæredis poſſeſſionem non habuit.*

7 Alciat. conſ. 350. *improbatur.*

9 *Fideicommiſſarius non eſt legitimus contradictor*

adverſus heredem, ubi detractiones facienda ſunt.

Amplia, etiam quando detractionibus locus non fuiſſet, num. 10.

11 Fideicommiſſum factum ſub conditione ſi ſine filiis extinguitur, decedente inſtituto cum filiis.

Amplia, etiamſi teſtator, agnationem, & familiam reſpexiſſet, n. 12.

Declara, ut num. 63. & 64.

13 Caducata primo gradu ſubſtitutionis, ob defectum conditionis cætera corruunt.

14 Verba, in perpetuum, vel, quòd bona in agnatione, ſeu familia conſerventur, diſpoſitionem teſtatoris non alterant.

15 Dictio, tunc & eo caſu, extenſionem de caſu ad caſum non admittit, & num. 67.

Intellige tamen, ut num. 65.

Item, ubi aliter ex teſtatoris mente apparet, numer. 66. 69. 72. & 73.

Item dictio, & in tal caſo, n. 16.

Maximè in conditione voluntaria, ſi ſine filiis, numer. 17.

Item, ubi eſſet poſita in fideicommiſſaria ſubſtitutione, num. 18.

19 Relatum eſt in referente, cum omnibus ſuis qualitatibus.

20 Fideicommiſſum extare, vel non extare, non eſt in privatorum voluntate ſive arbitrio.

21 Poſſidens juſto titulo, ſive propria, ſive Judicis authoritate poſſeſſionem adeptus fuerit manutenendus eſt.

22 Vitioſa, & non legitima dicitur fideicommiſſarii poſſeſſio, ubi non à manu heredis, ſed propria authoritate poſſeſſionem acceperit.

Limita in fideicommiſſo particulari, num. 23.

24 Legatarius, hereditate nondum adita; poteſt propria authoritate rem legatam, capere, & numer. 49.

25 Dominium rei vendita, abſque traditione non transfertur in emptorem.

26 Emptor, vacantem poſſeſſionem ex ſolo titulo apprehendere poteſt.

27 Fideicommiſſum univerſale non tranſit in fideicommiſſarium, abſque verbali, vel reali gravati reſtitutione, ſecus in fideicommiſſo particulari.

28 Fideicommiſſarius particularis, vel ſubſtitutus, poteſt adverſus poſſeſſorem directò agere judicio reivendicationis.

29 Fideicommiſſarius particularis poteſt propria authoritate poſſeſſionem rei fideicommiſſo ſuppoſita apprehendere, maximè, quando teſtator uſus fuerit verbo, ſuccedat.

Item, ubi ei à teſtatore propria authoritate ingrediendi poſſeſſionem rei relictæ facultas tributa fuerit, numer. 30.

Amplia, quamvis tacitè, num. 3. & 32.

Et arguitur ex teſtamento favore agnatorum, omnes alios excludendo, ipſo exiſtente, n. 35.

Item, ubi teſtator vellet, quemlibet poſſeſſorem eſſe tantùm uſufructuarium, n. 36.

Item, ubi in teſtamento adeſſet clauſula, omni modo meliori, n. 33.

34 Clauſula, omni meliori modo, ſupplet inſtitutionis titulum.

37 Fideicommiſſarius tunc poteſt poſſeſſionem propria authoritate capere, ubi hereditas eſſet vacans.

38 Fideicommiſſarius immitti debet in poſſeſſionem bonorum, ubi evitaretur inanis circuitus, & num. 40.

Amplia, etiam ubi eſſent facienda detractiones, deductis eamen bonis pro concurrenti quantitate legitima, ſeu Trebellianica n. 39.

Item, ubi conſtaret, in quibus bonis bonum jus foveret hæres, & in quibus non, num. 41. & 82.

42 Inſtitutionis titulum non habens, non poteſt legatarium, vel fideicommiſſarium impedire, ne propria authoritate poſſeſſionem apprehendat.

43 Hæres, immiſſionem obtinere non poteſt, abſque exhibitione teſtamenti.

44 Hæres in re certa inſtitutus, licet ei remedium leg. fin. Codic. de edict. Div. Hadrian. non competat, tamen poteſt, propria authoritate poſſeſſionem capere.

45 Fideicommiſſarius docens in promptu de jure ſuo dicitur legitimus contradictor ad impediendam heredis immiſſionem.

Item, ubi ſine vitio in poſſeſſionem reperiatur, numero 47.

46 Solemnitates juris non ſunt attendenda circa reſtitutionem faciendam ab herede fideicommiſſario, ubi de injuſtitia legati, vel fideicommiſſi conſtaret.

48 Poſſeſſio vitioſa non dicitur, quæ vacans erat.

50 Veritas tantùm in S. C. attenditur.

51 In poſſeſſorio ſemper per S. C. attenditur bonum jus petitorii.

52 Fideicommiſſum ex conjecturis reſultat.

53 Voluntas teſtatoris, etiam tacita, habetur pro legitima ad inducendum fideicommiſſum.

54 Voluntas teſtatoris ad fideicommiſſum inducendum, ex quibus verbis colligatur.

55 Nemo poteſt melius ejus mentem declarare, quàm idemmet teſtator.

56 Inſtitutio licet in Codicillis directò dari prohibeatur, tamen ipſius declaratio permittitur

57 Voluntas teſtatoris tribus modis declarari poteſt.

Item declaratur ex præcedentibus, vel ſubſequentibus, num. 58.

59 Una pars teſtamenti, aliam declarat.

60 Clauſula, eo caſu tantùm, appoſita in ſubſtitutionibus, eſt reſtrictiva, & cæteros caſus non expreſſos excludit.

61 Dictio, tantùm, eſt taxativa, & reſtrictiva, & ideò ultra id, quod eſt expreſſum legatarius, ſive fideicommiſſarius aliquid petere non poteſt.

62 Clauſula, non aliter, nec alio modo, eſt limitativa voluntatis, nec recipit alienam interpretationem, nec aliam modificationem, à verbis ſeparatam.

63 Conſil. Oldrad. 21. declaratur, & num. 75.

68 Anchar. conſil. 356. explicatur.

70 Fœminæ ob maſculos excluduntur, ubi viget eadem ratio, & veriſimilis teſtatoris voluntas, tam in uno, quàm in alio caſu.

Vel, ubi agnatio fuerit contemplata, n. 73.

71 Familia per maſculos conſervatur.

74 Quando, non per viam extenſionis, ſed comprehenſionis fideicommiſſarius includatur.

76 Fideicommiſſum perpetuum, inducitur ex vocatione primogenitorum.

77 Detractiones Trebellianica, & Falcidia prohiberi poſſunt à teſtatore.

Amplia, etiam tacitè, n. 78.

79 Fideicommiſſarius eſt legitimus contradictor, ubi non eſſent facienda detractiones, vel quia eſſent à teſtatore prohibita.

80 Fideicommiſſarius poteſt, permutationem factam per gravatum ratam habere, & rem permutatam reivendicare.

81 Deciſio in cauſa.

DECI-

DECISIO CVIII.

ORta fuit lis in S. C. inter D. Marianam Maſtrillo, ſororem utrinque conjunctam, ac hæredem univerſalem qu. Hieronymi Maſtrillo Marchionis S. Marzani & D. Carolum Maſtrillo, reſpectu bonorum ſubjectorum fideicommiſſo, relicto per qu. Petrum Antonium Maſtrillo, R. C. S. Præſidentem, qui inſtituto hærede univerſali Antonio Maſtrillo, prædicti D. Caroli patre, & d. teſtatoris ex fratre nepote, inſtituit hæredem particularem D. Vincentium Hieronymi Marchionis S. Marzani filium, adhuc pupillum, & ejuſdem teſtatoris nepotem, & voluit, quòd fructus bonorum eidem D. Vincentio relictorum, multiplicari deberent, uſque quo pervenerit ad ætatem annorum 22. de quibus unà cum d. multiplicu poſteà eſſet tantùm uſufructuarius, & poſt ejus mortem in eis ſuccederet ejus filius primogenitus, & ejus deſcendentes maſculi primogeniti, & ſic continuatè debuiſſent de primogenito in primogenitum.

Voluit etiam ut deficiente d. D. Vincentio, abſque filiis maſculis, ſuccedere debeat d. Hieronymus ejus pater, & teſtatoris nepos, & is, qui locum primogeniti d. Hieronymi obtinebit, & ejus deſcendentes maſculi legitimi, & naturales ex corpore legitimè deſcendentes, de primogenito in primogenitum, in infinitum, & caſu, quo ex Hieronymo non ſupereſſent deſcendentes maſculi, ſuccedere debeent d. Antonius, & ejus deſcendentes maſculi legitimi, & naturales ex corpore legitimè deſcendentes, ità ut ſemper inter ipſos ſervetur primogenitura in perpetuum, caſu verò, quo non ſupereſſent maſculi, tam deſcendentes ex Hieronymo, quàm ex Antonio, & ſupereſſent fœminæ deſcendentes ex Hieronymo, legitimæ tamen & naturales in eo caſu tantùm, & non aliter ſuccedere debeant ipſæ fœminæ deſcendentes Hieronymo, & quælibet earum pro æquali parte, & portione, prohibuit etiam alienationem, tàm d. D. Vincentio, quàm omnibus aliis ſucceſſoribus, in ampla forma, privando alienantem fideicommiſſo prædicto, & voluit, quòd in eo caſu ſuccedat is, qui per mortem d. alienantis ſuccedere debuiſſet.

Cùmque deceſſiſſet d. D. Vincentius in anno 1633. relicto D. Hieronymo juniore, unico maſculo, ac d. D. Mariana filiis, inſtituit hæredem univerſalem d. ejus filium maſculum, eoque decedente in pupillari ætate, vel poſteà quandocunque abſque filiis legitimis, & naturalibus, voluit quòd in bonis ſubjectis fideicommiſſo relicto per d. Petrum Antonium ſuccedere debuiſſent illi, qui in d. vinculo per d. teſtatorem erant vocati, in cæteris verò ſuccedere deberet d. D. Mariana ejus filia, deceſſit demùm d. D. Hieronymus junior in pupillari ætate, nullo alio maſculo ſuperſtite ex deſcendentibus prædicti D. Vincentii, & Hieronymi ſenioris, niſi uno, qui erat profeſſus in Religione Capuccinorum, ac illo Servo Dei P. Marcello Maſtrillo Societatis Jeſu Religioſo profeſſo, tàm exemplaris Sanctitatis vitæ, ut meruerit ſanitatem miraculosè habere ad interceſſionem D. Franciſci Xaverii, ejuſdem Societatis Indiarum Apoſtoli, cujus vita fuit continuum miraculum, qui cùm, inſpirante Deo, in partibus Indiarum pro propaganda Fide Catholica profectus eſſet, ibi, ut fertur, pro eadem fide conſervanda crudeliter trucidatus, fuit verùm antè diſceſſum, ad beneficium D. Caroli ejus jura ceſſerat.

Qui D. Carolus ſtatim ſequuta morte d. D. Hieronymi junioris Marchionis S. Marzani in pupillari ætate, apprehendit poſſeſſionem bonorum ſtabilium ſubjectorum d. fideicommiſſo, prætendens, ſe aperto jure vocatum, nec habere legitimum contradictorem.

Dicebat D. Mariana moderna Marchioniſſa, & hæres univerſalis d. D. Hieronymi junioris fratris, debere conſervari, & quatenus opus eſſet, immitti in poſſeſſionem omnium bonorum remanſorum in hæreditate dict. ejus fratris, & præcipuè prædictorum bonorum, quæ prætendebantur eſſe ſubjecta fideicommiſſo prædicti qu. Petri Antonii, non obſtante aſſerta poſſeſſione capta per D. Carolum, quia de illa non poterat aliqua ratio haberi, cùm non fuerit capta, ordine Judicis, ſed in ea de facto ſe
1 intruſit, & ille dicitur verè poſſidere, qui Judicis authoritate poſſidet, *l. juſte 6. ff. de acquirend. poſſeſſ.* ubi *gl.* dicit, illum juſtè poſſidere, qui poſſidet, mediante Judicis decreto, ritè facto, hoc eſt, ſecundùm ordinem judiciarium, quamvis non rectè quò ad jus litigatoris, ad idem eſt *tex. in l. qui authore ff. de reg. jur. in l. meminerint, C. und. vi, & in leg. fi. C. ſi per vim, vel alio mod.* & ſic nulla habita ratione de d. poſſeſſione erat conſervanda ipſa D. Mariana, quæ & ſi poſteriorem haberet poſſeſſionem, tamen eam accepit, mediante decreto Præambuli, expediti per M. C. V.

2 Dicebatur ſecundò, quòd d. D. Carolus non poterat ſe opponere ad poſſeſſionem captam, vel capiendam per d. D. Marianam, cùm alium titulum non prætendere poterat, niſi eſſe vocatum ad bona prædicta, vigore fideicommiſſi particularis, relicti per d. qu. Petrum Antonium, ſed fideicommiſſarius particularis non eſt legitimus contradictor antè reſtitutionem, ſaltem verbalem, nec poteſt impedire, nè hæres univerſalis immittatur in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum, etiam prætenſo fideicommiſſo ſubjectorum, ut habetur ex *Bartol. Angel. Imol. Caſtr.* & aliis in *l. filiam fratrib. ff. ad S. C. Trebell. Dec. conſ. 424. num. 14. Rol. conſ. 88. numer. 14. vol. 3. Joſeph. Ludov. dec. Peruſ. 47. nu. 14. Peregr. de fideic. art. 47. nu. 75.*

Quod ampliatur, procedere, etiam ipſo fideicom-
3 miſſario poſſidente, quando tamen non legitimè, ſed cum vitio poſſideret, ut habetur in *d. leg. filiam fratr.* & per *Bar. in leg. fin. Cod. de edict. Div. Hadr. numer. 22.* ubi etiam *Paul. de Caſtr. & Dec. Peregr. de fideic. art. 48. nu 33. Gabr. comm. concl. 5. numer. 2. verſic. contrarium,*
4 *de fideic. Fuſar. de fideic. ſubſt. q. 613. numer.* 10. poſſeſſio autem cum vitio dicitur, quotieſcunque eam à manu hæredis non habuit, ut habetur per *Rot.* in recollectis per *Farin. dec.* 115. *n. 2. & 3. par.* 1. ubi plures refert Rotæ Romanæ deciſiones, *Fuſar. d. q. 613. num.* 15. *Argel. de acquir. poſſ. q. 4. art. 1. num. 66.* qui etiam aliam af-
5 fert Rotæ deciſionem coram D. Pamphilio, & quamvis fideicommiſſarius poſſidens, & paratus in promptu de jure ſuo docere, poſſit eſſe legitimus contra-
6 dictor adverſus hæredem, ut habetur ex *Bart. in d. l. fi.* & aliis, tamen hoc erit intelligendum, de eo fideicommiſſario, qui abſque vitio poſſidet, ut declarat *Corn. in d. l. fin. nu. 43. Dec. nu.* 48. & alii copiosè allegati per *Fuſar. d. q. 613. num. 14. Joſeph. Ludov. d. deciſ. 47.* qui reprobato *Menochio de adip. poſſ. remed. 4. num. 635.*
7 qui motus fuit ex *conſil. Alciat.* 350. *numero* 4. ex pluribus DD. authoritatibus contrarium fundat, & hinc etiam opinionem optimè amplectitur *Reg. Rovit. conſil.* 50. ſub *numer.* 31. *vol.* 1. *Achil. Perſonal. de adipiſc. poſſ. nu.* 405. illámque veram demonſtrat *Peregr. d. art. 47. num. 76.* & pro iſta opinione judicatum fuiſſe in Senatu Pedemont. habetur ex *Cacher. dec. 33. numer.* 20. *&* 23. & per *Rot. Rom.* inter noviſſ. *diverſ. deciſ.* 565. *p.* 1. reprobando expreſsè opinionem *Alciat. d. conſil.* 350. & tandem, hoc idem fuiſſe judicatum in noſtro S. C. refert *Reg. Rovit. conſ.* 23. *lib.* 1. ubi latè hanc fundat opinionem, qui etiam ſub *num.* 4. dicit, quod hic fideicommiſſarius particularis nunquam

8 dici poteſt contradictor, niſi facte ſibi teſtitutiooe, ſaltim verbali per hæredem, ea treduiia per *Franch. dec.*204.ſub *num.*8.*&* *Clapper.in cent. Fiſc. cauſa* 34.*q. unic.n.*7.quod etiem pluribus DD. authoritatibus, & Rotæ Romanæ deciſionibus hoc probat, *Caſar Argel.de acquir.poſſ.q.*8.*art.*2.*num.*15.cum *ſeqq.&* *num.* 21. *&* 22.

9 Quibus tendem addebatur, quod quotieſcúnque hætes univerſalis habet dettact ones, tunc omue ceſſat dubium,ut per *Peregr.d.art.* 47.*num.*65.*Caſ. Argel.de legit.contrad.q.*10.*art.*9.*Revit.d. conſ.*50.*num.*32. & ex aliis copioſè traditis per *Surd.in dec.*333.*nu.*8.& per *tot.* ubi etiam *Additio Hodierna* & d. D. Mariana noonnlla prætendebat credita ſuper dictia bonis,tam ex eenſa donationis factæ contemplatione matrimonii & filiorum naſciturorum, quam ex cauſa dotium, ex quo prætendebatur, ex ipſis dotibus fuiſſe dimiſſos creditorea, qui habebant booa ſubjecta fideicommiſſo obligata, nam hæres impedire poteſt, nè fideicommiſſarius in poſſeſſionem mittatur, 10 vel illam revocare pro aliis creditis,quamvis Legitima & Trebellienica noo deberentur, *Mareſcott.* qui alios affert *var.reſol.lib.*1.*c.*1.*nu.*33.ubi copioſè de materia,& propterea ea his omnibus concludebatur, non obſtare aſſertam vitioſam poſſeſſiooem captam per D.Catolum, & ipſam D. Mar anam modernam Marchioniſſam, quamvis in poſſeſſione poſteriorem eſſe in ea conſervandam & quatenus opus eſſet, de novo immittendam,quia immiſſa tractandum erat de petitorio ad inſtentiam d.D.Caroli prætenſi vocati in d.fideicommiſſo.

Dicebat amplius,quod etſi hodie oonetet de juſtitia petitionis diſputandum: tamen ea nuue aliqua occurrebant;quæ latiùs in expeditione d. cauſæ fundare intendebat,& primò prætendebatur, hoc fideicommiſſum expitaſſe, ſubſtitutio eoim facta fuit in uno tantum caſu,qui non eveoit, videlicet, in caſu, quo idem D. Vincentius hæres inſtitutus decederet, abſque liberis,his verbis.

Item voglio,ò laſcio,che la proprietà delle dette mie entrate,e del cumulo, o multiplico, che ſi farà, modò, quo ſupra, *&* *anco la metà di dette mie caſe grandi, a piccole ſi conſervino perpetuamente nel detto D. Vincenzo,e delli ſuoi deſcendenti,&* *in defetto di quelli,delli altri,che ſaranno,*ut infrà.

E mancando forſi lo detto D. Vinc. ſenza figli maſcoli, quod abſit, *in detto caſo nelle dette annue entrate con lo patto,*de retrovendendo,*e meta di caſe grandi, e picciole, e nel detto multiplico, che ſi hà da fare*, ut ſupra, *ſoceeda, como da mò per allora ſoſtituiſce il figlio ſecondogenito del detto Geronimo, ò quello, che tenerà il luogo di primogenito, e li deſcendenti maſcoli legitimi,e naturali*, ea corpore legitimè, *deſcendenti*, de primogenito in primogenitum, io perpetuum. *Et quando del detto Geronimo non reſtaſſero figli maſcoli*, quod abſit,*in tal caſo nelle dette annue entrate con patto*,de retrovendendo, *a nella della metà di caſo grandi, e picciolo; e nel detto multiplico, che ſi hà da fare*, ut ſupra,*ſoceeda il detto Antonio Maſtrillo mio nipote, a li deſcendenti di Antonio,maſculi però legitimi, e naturali*, ex corpore legitimè, *deſcendenti, oſſervata ſempre frà eſſi la prerogativa della primogenitura*, in perpetuum.

Ex quo teſtamento duo eliciebantur, & Primò, quod non eret factus caſus, quia ſubſtitutio facta Hieronymo, & ejus filiis, erat in caſu, quo D. Vincentius decederet, abſque filiis maſculis, cúmque 11 reliquiſſet D. Hieronymum juniorem ejus filium, fideicommiſſum expitavit, quamvis poſtea idem D. Hieronymus mortuus fuerit, ex vulgato *conſil. Oldr.* 21.quod *conſilium* locum ſibi vendicare, quamvis teſtator ad agnationem, & familiam reſpexerit, ratio- 12 nibus, & plurium DD. authoritatibus firmat *Revit. conſil.*34.ſub *num.*3.qui etiam ita judicatum refert, ſic fuit pariter deciſum per Rot. Rom. ut habetur ex recollectis per *Farinac. deciſ.* 491. eóque primo gradu 13 ſubſtitutionis ob defectum conditionis caducato, omnes eliæ quæ ſequuntur ſimiliter caducatæ intelliguntur, quia ſubſtitutiones omnes ad præembulum referuntur,idem *Oldr.conſ.*141. *Pereg. de fideic. art.* 15. *num.*28. *&* *art.* 29. *num.* 29. & alii per *D. Præſid. R. C. Fab.Capyc.Galeot.contr.illuſtr.l.*2.*contr.*25.*numer.*12.latiſſimè etiam *Fuſar.de fideic.ſubſt.q.* 469. *num.* 79. ubi DD.collegit letè etiam *Alex.Trentacinq.conſil.* 53. *p.* 2. *num.*1.

Nec vim dicebatur eſſe faciendam in teſtatoris voluntate,*quod bona in agnatione, vel familia con-* 14 *ſerventur*,nec in illis verbis, *in perpetuum*, nam non alterant,nec mutant teſtatoris diſpoſitionem, ſed reſpiciunt ſolum caſum in quo loquitur teſtator, ut per eund.*Revit.*in alleg.*conſ.*34.*nu.*11.*Sim.de Prat. conſ.* 42. *nu.*28.*Pancirol.conſil.*94.*nu.*25.*Cavalc.dec.*5.*numer.* 30. *verſic.nec in aliquo,lib.* 3. maximè quandu adſunt illa 15 verba,*tunc,&* *eo caſu.Peregr.de fideic.art.* 13. ſub *num.* 65.*Petr. de Anchar. conſ.* 356. illa enim verba extenſionem de caſu ad caſum impediunt, *Decian. conſil.* 2.*num.*70.*lib.* 2. *Mantic. de conject. ultim. vol. libr.* 3. *tit.*19.*num.*11.*verſic.tertio verò,Socin.jun.conſil.* 181. *nu.* 6.*vol.*2.*Alex.Trentacinq.d.conſil.*53. *p.* 2. *num.* 11. *&* 12. *Fulv.Pacian.conſil.*73.*numer.*97. nam illa verba, *&* *in* 16 *tal caſo*, dicuntur verba reſtrictiva diſpoſitionis, & proindè non poſſunt extendi ad alium caſum, *Socin. conſil.*259.*nu.*3.*in fin.Gozad.conſ.*4.*num.*24.*&* *ſeqq. Cephal.conſ.*649.*numer.*42 *libr.*5.*Honded. conſ.* 78. *numer.* 17 *libr.*1.*Surd.conſ.*394.*numer.* 19. *lib* 3. *Gratian.diſcept. forenſ.cap.*536.*num.*51.*Decian.d.reſp.* 2. *num.* 25. *libr.* 2. 17 *Rol.à Vall. conſ.* 58. *num.* 11. *&* *ſeqq. lib.* 3. maximè in conditione voluntaria, ſi inſtitutus ſine filiis dece- 18 dat, *Socin.conſil.*76.*num.*6.*lib.*3. *Purpurat. conſil.* 199. *num.*2. quod eo magis procedit io fideicommiſſaria ſubſtitutione,ut notat *Surd.conſ.* 236. *num.* 36. *libr.* 2. *Camer.in cap.Imperialem.fol.*48.*in fine*, *Peregr. ar.* 11. *num.*47.*Eman.Coſta in cap.ſi pater* 1.*part.verb ſi abſque liberis,num.*71.*&* 2.*part.in verb Trebellianica,num.*28. *Gratian. diſcept.forenſ. cap.* 306. *lib.* 2. *numer.* 42. & alii relati per *D. Capyc. Galeot. l.* 2. *controv. contr.* 26. *numer.* 10. qui deciſionem in d. cauſa,juxta allegata refert *in fi.*

Quibus non obſtare,dicebatur, declarationem,ſeu confeſſionem factam per d.D.Vincentium in ejus ultimo teſtamento,ibi.

Voglio però, che venendo à morte d. D. Geronimo, in pupillari ætate, *ò vero*, quandocúnque *ſenza figli legitimi, &* *naturali*, ex legitimo matrimonio procreati,*ſucceda nelle robbe ſoggette al vincolo fatto dal qu. Preſidente Pietro Antonio Maſtrillo mio Zio, quella perſona, che per ordine ſara chiamata in detto vincolo, &c.*

Quia teſtator non habuit animum ex dictis verbis inducendi novum fideicommiſſum, neque antiquum prorogandi, ſed tantum ſe referre ad depoſita in d.teſtamento,& cum io eo ex adductis nullum videatur adfuiſſe vinculum, ſed illud eſſe expiratum, 19 ex d.diſpoſitione D. Vincentii non poterit elici fideicommiſſum, cum relatum ſit io referente, cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. aſſe toto*, *ff de hæred. inſt.* nec eſt io privatorum voluntate, ſive arbitrio, decla- 20 rere,extare, vel non extare fideicommiſſum, *l. voluntatis*, *C. de fideic.* ubi habetur, quod ad Judicis, non privati volnntatem defuncti quæſtio defertur. Ex quibus dicebat d. moderna Marchioniſſa pupilla, quod cum ex nunc conſtat de bono jure ipſius, debebat obtinere in petita conſervatione,ſive immiſſione, quatenus opus eſſet.

E contra verò, D. Carolus Maſtrillus prætendebat ipſum eſſe in poſſeſſione manutenendum, quia & ſi juſtè

juſtè dicatur poſſidere, qui Judicia authoritate poſ-
ſeſſionem adeptus fuit, non tamen dicitur injuſtus
21 poſſeſſor, qui titulo præcedente propria authoritate
poſſeſſionem ingreditur, quomodocunque enim capta
fuerit poſſeſſio, ſive authoritate Judicis, ſive propria,
poſſeſſor eſt manutenendus, *Achil. Perſon. de adipiſc.
poſſ. n. 8. & 10. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 542. n. 55. Tuſc.
in verb. poſſeſſio. concl.* 408. & alii per *Ludo. Poſt de ma-
nut. poſſ. obſerv.* 13. per *tot.* ubi deciſiones Rot. Rom. re-
ſert, nam qui titulum habet, poteſt poſſeſſionem pro-
pria authoritate capere. *Bart. in l. cum ſolus ff. de uſuca.
Dec. conſ.* 100. *Neviz. conſ.* 82. *n.* 29. *Surd. conſ.* 160. *num.* 4.
Argel. de acquir. poſſ. q. 8. *n.* 64. & qui poſſidet, eſt in poſ-
ſeſſione manutenendus, *Covar. pract. qq. c.* 17. *nu.* 5. latè
Poſt. de manut. obſ. 15. *& dec.* 32.

Et quamvis vera ſit regula, quod fideicommiſſa-
22 rius debeat poſſeſſionem accipere à manu hæredis,
& non authoritate propria, aliàs non dicitur legiti-
ma, ſed vitioſa, *l.* 1. *ff. quor. legat. l. reſtituta, ff. ad Tre-
bell. Bart.* & alii *in d. l. filiam fratribus, ff. ad Trebell.*
cum aliis ſupra adductis, tamen hoc limitari, præ-
tendebatur, ut procedat in fideicommiſſo univerſa-
23 li, ſecus vero in particulari, prout erat fideicommiſ-
ſum relictum per d. qu. Petrum Antonium, quæ di-
ſtinctio latè comprobatur à *M. Natta conſil.* 234.
quod eſt *primum in* 2. *volum.* ubi hoc fundat, quia
quando hæreditas nondum eſt adita ab hærede, po-
24 teſt legatarius, poſſeſſionem rerum legatarum pro-
pria authoritate capere, ex *text. in l. penult. & ibi gl.
ff. de pro legat. gl. in l.* 1. *in verb. ut perindè, & ibi
Bart. ff. quor. leg. Azo in ſum. C. eod. tit. & Cyn. &
25 Bald. ibid.* cum aliis per ipſum adductis, quod etiam
confirmat, quia licet ex contractu inter vivos non
transferatur dominium abſque traditione, *l. ſi ager,
26 ff. de rei vend.* & propterea ex ſolo titulo emptor
ante traditionem dominus non efficiatur, tamen ra-
tione ſolius tituli poteſt poſſeſſionem vacantem ap-
prehendere, *Bald. in d. l. fin. col.* 9. *C. de edict. Div. Ha-
dria.* ubi etiam *Alex.* per *text. in l. fiſtulas, §. fundum ff.
de contr. empt.* Quod etiam corroboratur, quia fi-
deicommiſſum univerſale non tranſit in fideicom-
27 miſſarium, niſi facta reſtitutione per gravatum, reali,
vel ſaltim verbali poſt aditionem, fideicommiſſum
vero particulare tranſit ipſo jure à die mortis teſta-
toris, *Pet. Greg. ſyntagm. jur. lib.* 42. *cap.* 32. *numer.* 56. &
28 poſt *Sim. de Prat. Boer. & Gomez* hoc fundat *Franc. de
Barry de fideic. ſubſtit. lib.* 8. *tit.* 10. *num.* 1. ſic etiam di-
cimus fideicommiſſarium particularem, ſive ſubſti-
tutum poſſe agere directè adverſus poſſeſſores, tam
particulares, quam univerſales, judicio reivendica-
tionis, *Bart. in l. fi. §. ſin autem, ſub conditione. in fi. C.
commun. de leg. & l. Marcellus, §. res quæ ff. ad Trebell.* &
ita judicatum fuiſſe Arreſto Gratianop. refert *Papon.
lib.* 10. *tit.* 3. *art.* 20. & *Natt.* ſequuti fuerunt *Rube. in
conſ.* 43. *num.* 5. & *Mart. de ſucceſſ. legal. part.* 4. *qu.* 19.
art. 1. ſub *num.* 5. qui loquuntur in ſubſtituto in re par-
ticulari.

29 Secundò, tanto magis hoc procedere, dicebatur,
quando teſtator uſus fuit verbis directis, veluti, *ſuc-
cedat*, prout in caſu, de quo agebatur, ibi, *& nello
dette annue entrate ſucceda il detto Antonio, e ſuoi
deſcendenti maſcoli*, *Curt. in d. l. fin. C. de edict. Div.
Hadri. Rip. Surd.* & alii copioſè allegati per *Ant. de
Amat. variar. reſol. reſ.* 39. *num.* 179. & habent per *DD.
in l. Cent. ff. de vulg. & pupill.* & præcipuè per *Rip.
num.* 52. *Jaſ. num.* 4. *Cephal. num.* 7. *Fuſar. de ſubſtitut.
quæſtio.* 15.

30 Dicebatur tertiò, quod regula prædicta limitatur,
quando à teſtatore propria authoritate ingrediendi
poſſeſſionem rei fideicommiſſo ſubjectæ ei facultas
tributa fuerit, ut per *Farinac. in d. dec.* 115. *nu.* 17. *part.* 1.
Seraph. dec. 271. *nu.* 4. & alii per *Ant. de Amat. d. reſol.*
31 39. *num.* 171. qui *n.* 174. ampliat, nedum in facultate ex-
preſsè conceſſa, ſed etiam tacita, *l. Titia, §.* 1. *ff. de leg.*
1. *Pereg. d. art.* 47. *nu.* 41. *Cr. ff. in §. fideicom. q.* 43. *nu.* 6
& 7. *Farin. in prax. crim. part.* 3. *tom.* 2. *tit. de furt. q.*
175 *part.* 9. *num.* 196. Dici ut autem data poteſt à tacitè
32 fideicommiſſario, vel legatario rei particularis in-
grediendi propria authoritate, ex pluribus de qui-
bus per *Menoch. de adipiſc. poſſ. remed.* 2. *numer.* 47. cum
ſeq. Tuſc. conc. 268. *numer.* 40. *Gratian. diſcept. for. cap.* 47.
Farin. d. q. 175. *num.* 199. cum *ſeq. Pereg. d. art.* 47. *nu.* 54.
Simon. de Prat. de interpr. ult. vol. lib. 1. *interpr.* 2. *dub.*
1. *num.* 110. *Marta de ſucceſſ. leg. d. p.* 4. *q.* 19. *art.* 1. *num.* 7.
Maſtrill. dec. 72. *num.* 4. *Argel. de legit. contr. q.* 10. *art.* 2.
33 *nu.* 27. Inter alios autem applicabiles ad caſum, quan-
do adeſt in teſtamento clauſula, *omni meliori modo*, ut
per *Bald.* & alios in *l. quoties, C. de hered. inſtit. Pe-
34 regr. d. art.* 47. *num.* 54. talis enim clauſula ſupplet titu-
lum inſtitutionis, *Farinac. d. q.* 175. *num.* 312. *Marta de
clauſul. part.* 1. *clauſ.* 88. *numer.* 5. & *part.* 3. *clauſ.* 56. & *de
ſucc. legal. d. part.* 4. *q.* 19. *art.* 1. *num.* 7. *Argel. de legit. con-
trad. d. q.* 10. *ar.* 2. *num.* 27. *Simon. de Prat. de interpr. ult.
35 vol. d. lib.* 1. *interpr.* 2. *num.* 10. arguitur etiam hæc tacita
licentia ingrediendi propria authoritate ex teſta-
mento favore agnatorum, omnes alios excludendo,
ipſis exiſtentibus, ut in terminis conſuluit, *Moret.
conſil.* 50. *n.* 10. & 11.

Quartò, hæc licentia ingrediendi propria autho-
ritate arguitur, quia voluit, quod quilibet ex poſſeſſo-
36 ribus eſſet tantum uſufructuarius, & propterea uſuſ-
fructus per mortem ultimi gravati fuit extinctus, *l.* 2. *§.
fi. ff. quib. mod. uſusfr. amitt.* nec remanſit proprietas ne-
37 que uſusfructus in ejus hæreditate, *gl. in l. non utitur,
verſic. non utatur, ff. de uſuf.* Ergo licito jure fideicom-
miſſarius ſucceſſor potuit, poſſeſſionem, non expecta-
ta hæredis reſtitutione bonorum fideicommiſſo ſub-
jectorum capere, ex vulgata regula quod nemo dat,
quod non habet.

Quintò, ceſſat in hoc caſu immiſſio in beneficium
38 hæredis, ex quo non habet detractionem Legitimæ,
neque Trebellianicæ, quo caſu, hæredem non eſſe
immittendum, ſed fideicommiſſarium, ad evitandum
inanem circuitum, poſt *Pariſ. conſil.* 53. *num.* 123. dixit
Argel. de legit. contrad. d. q. 10. *art.* 16. *numer.* 285. & ita
fuiſſe deciſum per Rot. Romanam, habetur ex *Oliv.
Beltram. in addit. ad Ludoviſ.* poſteà *Greg. XV. dec.*
206. *numer.* 12. quinimo nonnulli DD. tenent, quod
etiam, quando dictæ detractiones eſſent faciendæ,
39 tunc non in totum hæreditas erit à fideicommiſſario
hæredi ſcripto reſtituenda, ſed tantum pro concur-
renti quantitate Trebellianicæ, & Falcidiæ, prout judi-
catum refert, *Honded. conſ.* 28. *in fi. lib.* 2. & æquiorem
eſſe ſententiam, dixit *Cancer. var. reſol. lib.* 3. *cap.* 17. ſub
nu. 507. de veritate tamen d. articuli eſt videndus idem
40 *de Amat. reſol.* 39. *num.* 160. cum *ſeqq.* quam quidem ad
evitandum circuitum obſervari debere etiam de jure
civili, dixit *Rimin. jun.* poſt *Dec. Pariſ. & Rol. conſ.* 375.
n. 16. *vol.* 4. & ſic etiam, quando evidenter conſtat, in
quibus conſtat, in quibus bonis bonum jus foveat
41 hæres & in quibus non, nam ad evitandum circuitum
non eſt immittendus hæres, niſi in bonis, in quibus
bonum jus foveat, *Argel. de acquir. poſſ. quæſt.* 3. *n.* 977.
& *n.* 985. *in fi.*

Poſtremò dicebatur, quod quatenus prædicta ali-
quam haberent difficultatem, quod in hoc caſu om-
nes ceſſabant amaritudines, ex verbis teſtamenti d.
qu. D. Vincentii, in quo pupillariter ſubſtituendo d.
D. Hieronymo ejus filio ipſam modernam Marchio-
niſſam D. Marianam, noluit, eam eſſe hæredem bo-
norum, fideicommiſſo d. q. Petri Antonii ſubjecto-
rum, ſed illa reliquit ei, qui in d. fideicommiſſo voca-
batur, d. D. Marianam ejus filiam in cæteris bonis
ſubſtituendo, quæ teſtamentum prædictum accepta-
vit, & vigore illius ſe declarari fecit hæredem, dum
ergo non poterat, titulo pro hærede poſſeſſionem

prædictem bonorum adipiſci , & fideicommiſſatio
reſtituere, potuit ipſe , à primo diſponente vocatus,
42 etiem vigore teſtementi ejuſdem D. Vincentii poſ-
teſſionem capere , propria euthoritate , Peregr. d.art.
47. ſub num.55. verſic.idem teſtat. qui ſic obtinuiſſe pro
quodem ſuo Amico tredit , ite etiam intelligendo
Rot. Avenio. dec.104. quod retione probatur , ſi enim
hæres ed obtinendam immiſſionem ex beneficio d.
43 l.fin.C.de edict. Div. Hadrian. neceſſe habet , oſten-
dete teſtementum , ut hebent ex eod. text. ibi, ſi quis
ex aſſe heres inſtitutus , competendi Judici teſtamen-
tum oſtenderit , quod etiam ponderet Argel. de acq.
poſſ d.q.3.art.16.num.862. poſt Zuccard.in d.l.fin. quo-
modo poterit obtinere immiſſionem hæres in illis
bonis , in quibus non fuit hæres inſtitutus ? ſed ille,
cui bona in eodem teſtamento fuerunt relicta , po-
44 terit poſſeſſionem habere, proprie authoritate , licet
non poſſit uti beneficio d.legis, idem Argel. qu. 8. art.
2.nu.82. quod etiam in puncto tradit Camil. de Medic.
conſil.68.nu.1.

His eti.m eccedebet , quod iſte fideicommiſſarius
in promptu docebet de jure ſuo , ex lecture teſta-
45 menti , quo caſu legitimus dicitur contradictor ad
impediendam hæredis immiſſionem , ut habent ex
eod. Camil. de Medic. d.conſil.68.num.4. poſt Aug. conſ.
2. & elios Guid. Pap. dec. 362. & 483. ubi Additionat.
De Pont. conſil.21.numer 26.lib.1. D.Theodor. allegat. 18.
46 nu. 70. & 71. ubi quod quando conſtet de juſtitia le-
geterii , vel fideicommiſſarii, non ettenduntur ſolem-
nitates juris circa reſtitutionem faciendam ab hære-
de fideicommiſſario , ſed proceditur , ſola facti veri-
tete inſpecte, & poſſunt in poſſeſſionem immitti , ex
Guid. Pap. d. dec 483. & Peregr. art. 48. ſub num. 4. in fin.
Et quotieſcunque fideicommiſſarius ante captam
47 actualem poſſeſſionem per hæredem, ſine vitio in poſ-
ſeſſione reperitur, legitimus dicitur contradictor, ac
immiſſionem hæredis impedire poſſet , quouſque de
ejus juribus , quæ in promptu producerentur , plenè
cognitum & diſcuſſum fuerit, Bart. in d.l.fin.nu. 22. C.
de edict. Div. Hadrian. ubi Bald. numero 42. Zuc-
card. numero 334. & Alber. num. 15. Menoch. de adipiſc.
poſſ. reme. 4. numer. 634. Sim. de Pratis de interpr. ult.
vol. fol.504. num. 88. Gab. comm. concl. tit. de fidei. con-
cluſ.1. num 5. Surd. dec.333. numer. 1. Card. Tuſc. concl.268.
numero 1. lit. F. Peregr. d. art. 47. numero 76. Craſſ. in
d. §. fideicommiſſum , q. 43. numero 10. Achil. Perſon.
de adipiſc. poſſ. numer. 411. Farin. d. dec. 155. part.1. tom. 1.
Ludov. dec. 206. & elii per Anton. de Amat. d. reſol. 39.
num. 158.

Et quamvis prædicti loquuntur in fideicommiſſe-
rio ſine vitio, ettamen non poteſt D. Cerolus dici vi-
tioſus poſſeſſor , dum nactus fuerit poſſeſſionem va-
48 cantem , antequam D. Mariane ſe hæredem declara-
re fecifſet , ut in terminis tradidit D. Theod. d. alleg. 18.
ſub nu.66. verſic. cum itaque, & num.65. ubi, quod poſſit
etiam ſimplex legatarius, proprie authoritate poſſeſ-
49 ſionem capere, antequem hæreditas edite ſit, nec tene-
tur reſtituere, quando falcidiæ locus non eſt, ex Natt.
conſ 224. Surd. conſ.265. ſub nu. 25. vol. 2. Peregr. d. ar. 47.
ſub n.60. & aliis per ipſum ellegetis , mexime in S.C.
50 ubi tantum veritas attenditur, Franch. deciſ. 220. nu. 5. &
in poſſeſſorio ſemper inclinamus in habente bonum
51 jus in petitorio, & ideo petitorium etiem diſcutitur,
idem Franch. deciſ. 204.

Quibus ſtantibus dicebat D. Carolus , quod cir-
cumſcriptis validiſſimis conjecturis, ex illis voluntas
52 Petri Antonii diſponentis clariſſime ad ejus benefi-
cium deducebatur , fideicommiſſum enim etiem ex
conjecturis probabilibus, & neceſſariis reſultet , ut
poſt Bald. Paul. de Caſtr. Alciat. Ceraſ. Menoch. &
alios habetur ex Peregr. de fideic. d. art. 11. nu. 39. & pro-
bat text. in l.1. C. de condit. inſer. Mantic. de conject. ult.
vol. lib. 8. tit. 1. num. 18. & 20. Decian. reſponſ. 44. num. 10.
lib. 3. copioſè Caſanat. conſ.20. num. 1. & 6. De Ponte con-
ſil.477. Fab. de Anna conſ.10. num. 10. Anell. Amat. conſ.
84. Theſaur. dec. 96. in fin. Craſſ. in d. §. fideicommiſ-
ſum, q. 8. per tot. Grat. diſcept. forenſ. cap. 487. num. 10. Jo-
ſeph. de Ruſticis conſ. 1. poſt tract. de filiis in condit.
poſit. Pedroc. conſ. 22. & alii innumeri , voluntas enim
teſtatoris, licet non expreſſa , attamen in neceſſariam
53 ſeu meniſeſtem conſequentiam verborum expreſſo-
rum habetur pro legitima ed fideicommiſſum indu-
cendum, l. Titia Sejo , §. Seja libertis , ff. de leg. 2. l. fi-
deicommiſſa , §. item ſi quis, ff. de leg. 3. Pereg. d. art. 11.
num. 15.

Hanc entem voluntatem teſtatoris , dicebatur,
expreſſis verbis colligi ex lecture teſtamenti , dum
voluit conſervari bone prædicte in beneficium D.
54 Vincentii , & ejus deſcendentium, & in eorum deſe-
ctum eliorum vocandorum , ut infte, & inferiùs de-
claràvit, quod decedente D. Vincentio , abſque maſ-
culis , ſuccedere debuiſſet filius ſecundogenitus , vel
qui locum illius obtinebit Hieronymi ſenioris , qui
erat d.D. Vincentii primogeniti pater, & eorum deſ-
cendentes maſculi & deficientibus filiis , & deſcen-
dentibus meſculis d. Hieronymi vocavit Antonium,
& ejus deſcendentes maſculos cùmque per mortem d.
D. Hieronymi junioris , D. Vincentii filii omnes maſ-
culi ex Hieronymo ſeniore , & D. Vincentio defece-
rint, factus erat ceſus , in quo ipſe D. Cerolus , An-
tonii filius maſculus vocatus fuit : & quamvis Pers
dicat , quod defecit prima ſubſtitutio , quia D. Vin-
centius mortuus fuit, ſuperſtite d. D. Hieronymo filio,
& ſic ceſus non evenit , immò ſequentes ſubſtitutio-
nes evenuerunt , ut ſupre dictum fuit, tamen hæc vo-
luntas, quendo dubia eſſet quod non admittebatur ex
ſubſequentibus verbis ejuſdem teſtementi dubietas
removetur, ibi.

Ma quando , quod abſit , fuſſero mancati tutti li
figli maſcoli legitimi , & naturali , ut ſupre delli
detti Geronimo , & Antonio , & ſopra viveſſero figlie
femine deſcendenti dal detto Geronimo legitime , &
naturali , ut ſupre , in tale caſo , tantum , & non altri-
menti , nè d'altro modo eſſe figliuole femine ſuccedano,
videlicet , ogn'una di loro , pro æquali parte, & por-
tione.

55 Nemo enim melius poteſt ejus mentem declara-
re , quam idemmet teſtator , ut hebetur ex Mant. de
56 conject. lib.3. tit.1. ubi nu. 3. quod nedum in eodem te-
ſtamento , ſed etiam in codicillis poſſit ejus volun-
tatem circa inſtitutionem declarare, quemvis in illis
directo dati non poſſit , l. Scevola , ff. ad Trebell. §. pe-
nult. Inſtit. de Codicill. immò etiam ex verbis , extra
teſtementum ſimpliciter probatis , Bart. in d. l. fideic.
§. ſi rem, in fi. ff. de leg. 3. & l. 2. num. 40 ff. de vulg. & pu-
pill ſubſtit. cum aliis adductis per Caſtill. quotid. con-
trov. lib.5. cap. 107. numer. 4. & Bald. in l. penult. num. 5. in
fi. C. de impub. & aliis ſubſtit. quem ſequitur Mant.
57 d. lib. 3. tit. 2. num. 9. ubi dixit, quod tribus modis reddi-
tur certa teſtatoris voluntas, primus, & efficacior eſt,
per declarationem ipſius teſtatoris , ſecundus per le-
gis interpretationem , tertius ex urgenti diſputatio-
ne, & poteſt etiam declarari ex his , quæ in alio teſte-
mento diſpoſuit , Menoch. conſil. 434. numero 40.
Mantic. dec. conject. ult. vol. l. 12. tit. 16. num. 10. Fuſar. de
58 fideicom. ſubſt. qu. 345. numer. 21. Et voluntas dubie ex
præcedentibus , & ſubſequentibus actibus etiem de-
claratur, Maſcard. conc. 1417. num. 31. de probat. Caſtill.
poſt Alvarad. Mierez. Peralta, & elios d. cap. 107. num.
59 16. ubi plura ed meteriam , item teſtementi una pers,
aliam declarat , ut receptiſſimum eſſe , teſtatur Cla-
rius in §. teſtamentum, quæſt. 76. num. 3. Grivell. deciſ. Se-
nat. Dolan. 135. numer. 42. ex text. in l. ſi ſervus plurium,
§. fin. ff. de leg. 1. Bart. in l. Centurio , ff. de vulg. & pu-
pill.

60 Pro qua teſtatoris voluntete notanda ſunt illa
verba,

Digitized by Google

verba, *tunc, & eo caſu tantum*, quæ clauſula appoſite
io ſubſtitutionibus, eſt raſtrictiva, itaut omnes alii
caſus prorſus non expreſſi axcludantur. *Anchar.*
conſ. 536. *Bald. conſil.* 57. *vol.* 2. *Dec. Zanch. Merzar.*
Rub. Alex. Menoch. & alii allagati par *Mart. de*
clauſ. part. 3. *clauſ.* 88. nac ſolum teſtator voluit hoc
61 exprimare cum d. clauſula, *tunc, & eo caſu*, ſad addi-
dit dictionam, *tantùm*, quæ aſt taxativa, & raſtrictiva,
l. ob as alienum tantum, *C. de prad. min. Franch. deciſ.*
123. *numero* 4. quæ aſt adeo taxativa, ut is cui aliquid
relictum eſt cum d. dictione, nihil aliud patare poſ-
ſet, quam id, quod fuarit expreſſum. *Rom. in l.* 1.
C. quan. non. pet. part. pet. accreſc. Rot. apud *Farin. deciſ.*
740. *num.* 4. *vol.* 2. *Ant. Angel. Grat. in tract. de diction.*
dict. 270. & nedum dictis duabus clauſulis raſtricti-
62 vis uſus fuit taſtator, ſed ad anixam ejus voluntatem
declarandam addidit etiam clauſulam, *non aliter, nec*
alio modo, quæ eſt adeo præciſe, ut non recipiat
alienam interpretationam, nec aliam modificatio-
nem, à verbis ſeparatam, *Bald. in l. ſi quidam, numer* 3.
C. de except. & ita deciſum io Rota Romana rafart.
Mart. de clauſ. part. 1. *clauſ.* 76. ſub *numer.* 4. *verſic. hac*
clauſula, & dicitur clauſula limitativa voluntatir,
Pariſ. conſ. 10. *num.* 285. *volum.* 4. *Caputaque deciſ.* 82.
num. 3. & *dec.* 84. *num.* 10. *part.* 3. allagati à *Marta ubi*
ſupra, numer. 11. Nec patitur, diſpoſitionem recipe-
ra alium intellectum, aut modificationam ſeparatam
à verbis, *Alex. Curt. Guid. Pap. Socin. Tiraq.* & alii par
Mart. d. part. 3. *clauſ.* 51. *nu.* 2. & 3. ubi etiam, quod for-
mam inducit.

63 Ex quibus reſolvitur motivum aa *conſil. Oldrad.*
21. quod ſubſtitutio fuit caducata, ſtante morte D.
Vincentii, ſuparſtite filio maſculo, quia hoc proce-
dit, quando ex conjecturis alitar de contraria teſta-
toris voluntata non apparar, tunc enim per filiorum
exiſtantiam non axtinguitur, & caducatur fidaicom-
miſſum, ita limitando *conſ. Oldrad.* voluerunt *Grat.*
conſ. 5. *nu.* 86. *lib.* 2. *Dec. conſ.* 477. & 480. *nu.* 7. *Ruſtic.* poſt
tract. an filii in cond. poſit. in conſ. 1. & de magis com-
muni opiniona taſtatur *Achil. Perſonal. de adipiſc.*
poſſ. n. 203. *Theſaur. dec.* 96. *nu.* 34. ubi ſic deciſum refert,
& cum hac opinione tranſivit Sanatus, & iterum ſe-
cundum hanc opinionem fuiſſa judicatum in eodam
Sanatu, dicit *Theſaur. junior. in addit. ad d. dec. in fin.*
latè diſputando articulum, & DD. pro utrâque parte
affarando, *Reg. Revit. conſ.* 80. *n.* 3. *lib.* 2. qui da commu-
ni taſtatur, & quod ſecundùm prædictam opinionem
ſamper fuit judicatum, tam per aateros, ut per *Guid.*
Pap. dec. 351. *Matzar. conſ.* 7. *nu.* 10. *Alciat. conſ.* 604. *nu.* 4.
64 quam per S.C. *Capyc. dec.* 108. tunc enim axiſtentia fi-
liorum tempora mortis gravati facit daficere fidei-
commiſſum, quando ex conjecturis non conſtat ali-
ter de taſtatoris voluntate, voluiſſa fideicommiſſum
axtendi ad alios ſuccaſſores, *Rimin. ſen. conſil.* 29. *vol.* 1.
Pariſ. conſil. 85. *nu.* 32. *vol.* 2. & poſt ipſos idam *Revit. conſ.*
81. *n.* 7. *d. vol.* 2.

65 Nec obſtabunt illa varba, *& eo caſu*, quæ licet ſo-
leat extanſionem de caſu ad caſum impedira, ut ſu-
pra ea *Anchar. conſil.* 356. & ex eliis fuit fundatum,
tamen hoc cum temperamento erit intalligendum,
ut advertit *Mant. de conject. ult. vol. d. lib* 3. *tit.* 19. *num.*
21. *verſic. tertio verè*, & ſe remittit ad dicta par aum
in *d. lib.* 3. *tit.* 14. *nu.* 10. & fideicommiſſum non aſſa ca-
ducatum, etiam admittit *Decian. d. conſil.* 2. *numer.* 45.
66 quando ax conjecturata mente taſtatoris apparet,
quod noluit ad illum caſum tantum ſe reſtringare,
67 prout probant DD. à *Mant. in d. nu.* 10. allagati qui *in*
fine concludit, quod tunc axtenſio fiari non poſſet,
quando teſtator ſubſtituit, & poſt verba, *tunc, & eo*
caſu, adjungit dictionem, *tantum* & clauſulam, *non*
aliter, nec alio modo, prout fecit, quando fœminas vo-
cavit, *Cravet. conſ.* 938. *num.* 6. quam ſaquitur *Fuſar. qu.*
460. *num.* 14. *Mart. conſ.* 20. *nu.* 18. *Caball. conſ.* 194. *nu.* 5.
68 *Barz. conſil. unic.* poſt *dec. numer.* 181. & 183. *Menoch. de*
præſumpt. 69. *num.* 28. *lib.* 4. *Vivi. dec.* 513. *num.* 19. ac *An-*
char. loquitur, quando adeſt clauſula, *tunc, & eo ca-*
ſu tantum, & non aliter, *Odd. de compend. ſubſtit. in*
praln. part. 2. *q.* 3. *limit.* 3. nam ubi conſtat de t. ſtato-
ris voluntata, illa dictio, *tunc, & eo caſu*, nihil opara-
tur, *Franch. deciſ.* 299. *num.* 5. quod videbatur determi-
nare cauſam prædictam, cùm quando fecit ſubſtitu-
tiones, dixit ſimpliciter *eo caſu*, quando verò fœminas,
voluit, ut ſuccadarant, dixit, *in eo caſu tantùm, & non*
aliter, nec alio modo, quòd daficatant maſculi deſcen-
dantes, tam ex Hieronymo, quàm aa Antonio, qui
caſus adhuc non evenit, nam ſupereſt D. Carolus
daſcendans ax Antonio.

Dicabetur ergò, quòd in caſu prædicto omnia
concurrebant ad incluſionem maſculorum, & ax-
70 cluſionem fœminarum, & primò vigebat eadem ra-
tio, & præſumpta, & veriſimilis taſtatoris voluntas,
tam in uno caſu, quàm in alio, *Bart. in l. pater filium,*
§ fundum, in fine, ff. de leg. 3. *Fuſar. de fideic. ſubſt. d. qu.*
71 460. *num.* 4. Secundò apparet quòd teſtator voluit, bo-
na in familia conſarvari, quæ tantùm per maſculos
conſervatur, *Grat. conſ.* 68. *numer.* 14. *lib.* 2. *Addent. ad*
72 *Dec. conſ.* 287. *Pereg. de fideic. artic.* 25. & quod io ca-
ſu prædicto ex dicta verbia, *tunc, & eo caſu*, exten-
ſio non impeditur, *Fuſar. d. q.* 460. *num* 11. *Ruſtic. in l.*
cum Avus in proœm part. 2. *num.* 104. *ff. de cond. & de-*
monſt. Caſſad. dec. 1. *in tit. de teſt.* 1. *Magon. deciſ. Flor.*
27. *num.* 41. *Fachin. controv. juris, lib.* 4. *cap.* 46. ſic atiam
73 quando voluit, io agnatione conſarvari, *Honded. conſ.*
56. *tom.* 2.

Licat in caſu, de quo agebatur, D. Carolus ad fidei-
commiſſum arat vocatus, non par viam axtanſionis de
74 caſu ad caſum, ſed tanquam comprehenſus in diſpoſi-
tione, uti deſcendens ex Antonio, *Capr. conſ.* 44. *nu.* 10.
Pariſ. conſil. 70. *n.* 11. *lib.* 2.

75 Inſupar, *Conſil. Oldrad.* non procedera, dicabatur,
quando fuerunt vocati omnas deſcandentes maſcu-
li, quia etiam gravati cenſantur io beneficium alio-
rum vocatorum, *Fuſar. q.* 441. *per tot. Joſeph. de Ruſt.*
in allag. *conſ.* 1. *num.* 4. *De Ponte conſ.* 47. *nu.* 6. *Ann. conſ.*
10. *num.* 13. *Ludov. Caſanat. conſ.* 20. *nu.* 24. *Pereg. d. ar.* 29.
76 *num.* 41. vocavit etiam primogenitos quo caſu induci-
tur fidaicommiſſum parpetuum, *Menoch. de præſumpt.*
67. *num.* 13. & *conſ.* 117. *numer.* 14. & *ſeqq.* & *conſil.* 620.
num. 34. & 647. *num.* 7. *Intrigliol.* qui alios refert *q.* 79. *nu.*
19. *lib.* 3. *de ſubſt.*

Diſcuſſa pluries hac cauſa in S. C. junctis Aulis,
fuerunt nonnulla in facto ponderata, & præſertim,
quod nulla cadere poterat detractio trebellianicæ,
77 vel falcidiæ, quia fuit prohibita, & eam poſſa prohi-
beri, eſt communis opinio, & in practica ſarvari, di-
xit *Franch. dec.* 11. *num.* 9. *Craſſ. in* §. *Trebellian. q.* 8. ubi
78 quod poſſit tam tacitè, quam expraſsè prohiberi, &
quod inducetur tacita ax prohibitiona alianationis,
& ſic ceſſabat motivum ad beneficium hæredis ax
cauſa detractionum, immò tunc poſſa fideicommiſ-
79 ſarium immitti, habetur ex traditis per *Farinac. d. q.*
175. *part.* 9. *limit.* 10. *num.* 304. quem articulum circa tre-
bellianicæ detractionem copioſè diſtinguit *Amat.*
d. reſol. 39. *numer.* 159. cum *ſeqq.* fuit atiam in facto
ponderatum, quia maxima pars bonorum, quæ ex
multiplico pervenerunt, fuit cum decreto M. C. V.
diſtracta à gravato pro ſatiſfaciendis creditoribus
ipſius, qui in locum illorum alia bona propria ſubro-
gavit, illáque dicto multiplico, ſive fidaicommiſſo
vendidit non obſtante, quod per S. C. eſſet diſtractio
prædicta prius danegata, dicebat tamen D. Carolus,
permutationem prædictam ratam habere, quod ſibi
80 licera contendebat, ax *text. in l. Imperator*, §. *fin.* &
ibi Bart. & cætari, *ff. de leg.* 2. & nos plenè diximus *in*
dec. 70. *num.* 50. quæ taman, quia altiorem requirebant
indaginem non fuerunt dacisa, ſed ſub dia 18. Martii
1639.

1639.fuit datus terminus lucanſi in petitorio, & in-
81 terim D. Carolus Maſtrillus manuteneatur in poſ-
ſeſſione domorum, in actis deductarum, & in Civi-
tate Neap.exiſtentium,& dnmorum cum Rure dicto
de *Monte ſancto* in Civitate Nolæ, præſtita cautione
in forma, reſpectu verò aliorum bonorum ſubroga-
82 torum fiat ſequeſtrum, & ſic confirmata fuit poſſeſ-
ſio illorum bonorum, de quibus in poſſeſſorio non
poterat eſſe probabilis difficultas, in aliis verò, quæ
altiorem requirebant indaginem, fuit factum ſeque-
ſtrum, juxtà *dec. de Franch.* 204. quod fuit etiam in
reclamatione confirmatum, penès Jacob. Figliola S.
R. C. Act. Mag.

OBSERVATIO IN DECIS. CVIII.

SUMMARIUM.

1 *Fideicommiſſarius debet capere bona fideicommiſſi à manu certi, ac liquidi hæredis, limita, n. 2. 3. 4. & quæ probare debeat, n. 5.*

6 *Fideicommiſſarius poteſt petere immiſſionem, vel vigore* l. fi. C. de evicto Divi Hadr. toll. *vel* Salviani *interdicti, intellige de fideicommiſſario univerſali, non autem particulari, n. 7.*

8 *Exceptio fideicommiſſi liquidi, quando requirat altiorem indaginem.*

9 *Trebellianica, ac Falcidia prohiberi poſſunt filiis primi gradus intellige, ubi viget conſuetudo, n. 10. ſecus vero, ubi d. conſuetudo non ſervatur, n. 11.*

1 ET ſi de jure fideicommiſſarius debeat capere à
manu certi, ac liquidi hæredis, ut probat *D. meus*
conſult. 147. *num.* 2. *lib.* 2. & *hic num.* 22. ac etiam docent
Caval. dec. 100. *num.* 7. & *dec.* 516. *nu.* 4. *D. Andreol. contr.*
23. *num.* 24. *controv* 63. *nu.* 14. *controv* 69. *num.* 11. & *ſeqq.*
lib. 1. *controv. forenſ. D. Ciarlin. lib.* 2. *controv. forenſ. c.*
2 168. *num.* 2. ac *D. Marin. lib.* 2. *quotid. reſol. cap.* 88. *num.*
3. hæc tamen regula fallit in fideicommiſſario parti-
culari, ut limitat D. meus *hic, numero vigeſimo tertio,*
ac quando fideicommiſſarius antè captam actualem
poſſeſſionem per hæredem, ſine vitio, in poſſeſſione
reperitur, ut docuit, *num.* 47. quibus ſtantibus fuit per
S. R. C. plenè diſcuſſo articulo determinatum, fidei-
commiſſarium manutenendum eſſe in poſſeſſione
bonorum, cum cautione in forma, eò quòd in poſſeſ-
ſorio nulla probabilis difficultas eſſe poterat; in aliis
verò, quæ altiorem requirebant indaginem, fuit ordi-
natum ſequeſtrum, ut partes expeditioni cauſarum
vacent, juxtà relata per D. meum, *numer.* 81. & *ſeq.* de
qua *dec.* memor eſt *D. de Marin. d. c.* 88. *num.* 15. *in fi.* qui
3 *num.* 16. aliam conſimilem deciſionem Rotæ Romanæ,
in fortiori caſu adducit. Sic etiam limitatur, quando
licentiam ingrediendi expreſsè à teſtatore habuit, ut
poſt *D.* meum *hic, num.* 30. tradit *D. Andreol. contr.* 148.
4 *num.* 19. *lib.* 2. *controv. forenſ.* vel etiam tacitè, ut innuit
D. meus *num.* 31. ac pariter voluit *D. de Marin. ibid. n.* 9.
item regula procedit in primo fideicommiſſario, ſe-
cùs verò in ſecundo, ac tertio, & cæteris ſequentibus
fideicommiſſariis, ut benè fundat, *D. de Marin.* ubi *ſup.*
nu. 4. ubi ita deciſum adducit ex *Mareſcotto lib.* 1. *var.*
reſol. in part. 1. *n.* 17.

5 Fideicommiſſarius autem tenetur probare, bona
fuiſſe teſtatoris, *Pereg. de fideic. art.* 44. *numer.* 1. alii-
que quos ſequens adducit, *Cumuncula dec. Bonon.* 28. *n.*
13. qui *num. ſeq.* probat, non ſufficere probationem poſ-
ſeſſionis, ſed probandum eſſe dominium, quando
judicium non fit contra hæredes, ſed contra tertios
poſſeſſores non habentes cauſam ab hæredibus, ſal-
tim immediatè, ex *Pereg. hoc cit. num.* 6. *in fi.* & *num.* 26.
& aliis *ibi* citatis; ideòque poſtquam fideicommiſſa-
6 rius probavit, fideicommiſſi purificationem, ac bono-
rum identitatem, petere poteſt immiſſionem, vel ex *l. fi.*
C. de edicto Divi Hadr. coll. vel utili Salviano, ut pro-
bant *Rub. dec.* 298. *n.* 2. *to.* 1. & *dec.* 7. *n.* 1 *dec.* 67. *num.* 25. &
dec. 93. *n.* 3. *to.* 2. *Rot. Rom. dec.* 90. *nu.* 1. poſt *tract. de pign. &*
hypot. D. Merlin. Caval. dec. 534. *num* 1. *Duran. dec.* 458.
nu. 2. *lib.* 2. de remedio enim *d. l. fi.* non dubitatur ut poſt
D. meum probant *Rub. dec.* 85. *n.* 2. *dec.* 131. *nu.* 1. *to.* 2. *Ca-*
val. dec. 164. *n.* 4. *dec.* 204. *n.* 4. *Duran. dec.* 258. *num* 8. *dec.*
7 452. *nu.* 1. *to.* 2. *Rot. Rom. d. num.* 1. idque intellige in fidei-
commiſſo univerſali, ſecus in particulari, ut in caſu
hujus deciſionis, ut docuit D. meus *nu.* 44. ubi de hære-
de particulari loquitur.

8 Exceptio tamen fideicommiſſi, etiam liquidi, requi-
ſit altiorem indaginem, quoties veniret liquidandum,
quantum remanſerit in hæreditate, deducto ære alie-
no, *Rot. Romun. dec.* 48. *num.* 2. poſt *tract. de Salv. interd.*
Statilii Pacifici, quam refert, & ſequitur *Cumuncula*
dec. Bonon. 40. *n.* 25.

Dixit tamen D. meus *nu.* 77. quòd detractio trebel-
9 lianicæ, ac falcidiæ ceſſabat in caſu d. dec. dùm erat
prohibita, cùm dubitari non poſſit, eam prohiberi
poſſe filiis primi gradus, quod etiam *Ego* probavi
dec. 1. *num.* 12. & comprobat *Rot. Rom. dec.* 90. poſt *tract.*
10 *D. Merlin. de pign. & hypoth.* quod intellige, ut proce-
dat ubi viget conſuetudo prohibendi, ut in hac Civi-
tate Neap. non dubitatur, prout viget in Civitate Me-
diolani, ad tradita per *Alc. in l. cum proponas, verſ. por-*
tioni C. de pact. D. Calvin. in tract. de aequit. lib. 1. *c.* 28.
num. 1. & in Alma Urbe Romæ, ut ſcribit *Caſſad. dec.*
14. *tit. de teſtam. D. Calvin. ibid. num.* 2. ſed ubi talis con-
11 ſuetudo minimè ſervatur, prohiberi non poteſt filiis
primi gradus, ut de æquitate latiſſime fundat, con-
trariis ſatisfaciendo *D. Calvin. loc. cit. num.* 6, cum plu-
ribus *ſeqq.*

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Nomine debitoris in dotem dato, ſi illud poſteà exactum fuerit, & in emptionem converſum cum eodem viro, cui fuit in dotem promiſſum, non exprimendo, eſſe de pecunia dotali; viro effecto, non ſolvendo, mulier an agere poſſit contra illius hæredes, vigore contractus dotalis, an verò contra dotantes.

SUMMARIUM.

1 *Dos, à principio ejus conſtitutionis recipit naturam immutabilem.*

Nec poteſt, abſque mulieris interventu alterari, vel mutari, nu. 2.

3 *Dotis conditio deterior fieri non poteſt.*

Limita, ubi pactum fieret in dotis detrimentum, per mulierem in ea ætate ſenili conſtitutam, quod nubere non valeat, nu. 5.

4 *Pacta circa dotis reſtitutionem, abſente muliere facta, ei non præjudicant.*

6 *Maritus prædia æſtimata in dotem accipiens, paciſci non poteſt, ut inæſtimata remaneant, quando in dotis detrimentum reſultaret.*

7 *Dos non poteſt de pecunia in rem, aut ex re in pecuniam, conſtante matrimonio in ejus detrimentum permutari.*

Amplia, etiam mulieris conſenſu interveniente, numero 8.

Item etiam, ubi nedùm deterior non fieret, ſed non melioris conditionis, nu. 9.

10 *Actio non quæritur uxori ex emptione à viro facta de pecunia dotali, ſi nulla de ea mentio facta ſit & numer.* 24.

Limita, ut nu. 21.

12 *Jus publicum in dotis conſervatione conſiſtit.*

13 *Alterò*

13 *Alteri per alterum non debet iniqua conditio fieri.*
14 *Vcius factum, alteri imputari non debet.*
15 *Damni dans cauſam, tenetur ad omne intereſſe, etiam ob ceſſantes eleemoſinas, & oblationes, ſi Religioſi damnum paſſi ſint.*
Item, ad lucrum ceſſans, ubi damnum paſſus conſuevit negotiari, n. 16.
17 *Qui cauſam damni dat, damnum dediſſe videtur.*
18 *Dos loco legitimæ ſuccedit, ſtante ſtatuto fœminarum excluſivo.*
19 *Dos malè ſoluta in legitimam non imputatur.*
Amplia, ſive à patre, ſivè à fratre proceſſerit dotatio, n. 21. & 22.
20 *Pater, vel frater tenentur iterum dotare filiam, vel ſororem ſive dos ſit in totum deperdita, ſive in partem diminuta.*
Intellige, dummodo eorum conditio deterior facta non ſit, quia tunc non tenentur, niſi quantum facere poſſunt.
23 *Frater tantè non ſolveus ſorori dotem, tenetur eam iterum dotare.*
25 *Deciſio in cauſâ.*

DECISIO CIX.

CONcurrebant in liberatione depoſiti pervenit ex pretio bonorum qu. Hieronymi Capani Maria Staibana ejus uxor, pro dotibus, & Horatius Capanus creditor de anno 1618. Dicebat Maria, ipſam eſſe anteriorem de an. 1612. quo tempore fuit matrimonium contractum, & initum inſtrumentum dotale pro dotis reſtitutione, difficultas erat, quia reſpectu duc. 600. pro quibus tunc Maria obtinere ſperabat, qui non fuerunt Hieronymo in d. anno ſoluti de pecunia numerata, ſed pro d. ſumma aſſignati tot annui introitus, qui debebantur per Ferdinandum de Capua pro d. capitali ducat: 600. quod nomen debitoris erat dotantibus perventum ex hæreditate qu. Pauli Staibani ſenioris, optimi Jureconſulti, cujus *conſilia* poſt ejus mortem fuerunt, impreſſa per V. I. D. Paulum Staibanum juniorem ejus nepotem, qui à patruo non degenerat, & in teſtamento d. Pauli ſenioris adetat vinculum, ut in caſu reemptionis prædictorum ann. introituum per ipſum relictorum, fieri debeat alia emptio pro ſecuritate fideicommiſſi, per eum relicti. Cúmque in ann. 1618. poſt contractum debitum cum d. Horatio Ferdinandus deponeret capitale dd. ducat. 600. pro illis ſolvendis hæredibus d. Pauli, pro obtinenda retrovenditione, in depoſito dixit, eſſe adimplenda vincula contenta in d. teſtamentu, pro cujus executione, cum debebat fieri alia emprio, hæredes prædicti, d. pecuniç quantitatem converterunt in emptionem tot ann. introituum cum eodem Hieronymo non exprimendo, d. nomen debitoris fuiſſe dotale d. Mariæ, eidem Hieronymo in dotem datum per eoſdem hæredes infra majorem ſummam, quod reverſuctum fuit ad tollendum vinculum, ad hoc, ut ille liberè de illis diſponere poſſet, & ſuis neceſſitatibus ſuccurrere.

Dicebat Maria, ipſam debere præferri tanquam creditricem de d. anno 1612. nulla habita ratione de geſtis in anno 1618. inter hæredes Pauli, & d. Hieronymum cum debuiſſent ſervata forma capitulorum matrimonialium in caſu redemptionis converti in aliam emptionem, non cum viro, ſed cum toto tertio, exprimendo, eſſe perventos de pecunia dotali, & cum interventu, & conſenſu dotantium, prout erat eautum in capitulis matrimonialibus, cum dos à principio ejus conſtitutionis recipiat ex pactis do-
1 talibus naturam immutabilem, ut habetur ex *text. in l. non dos 7. ff. de pact. dotal. De Pont. conſ. 9. num. 33. vol.*

2 l. quæ nullo modo potuit abſque ipſius mulieris interventu, de cujus intereſſe principaliter agebatur, alterari, vel mutari, *l. ob as 23. §. ſi extraneus, in fin. ff.*
3 *eod. titul.* non enim poteſt dotis conditio deterior fieri, *l. 2. & l. Attil. cujus, ff. eod. tit.* & de materia latiſſimè *Cancer. lib. 3. var. c. 7. tit. de pact. num. 203. & de renunciat. num. 101. Petr. Barboſ. in repet. l. 2. part. numer.* 141. cum *ſeqq. ff. ſolut. matr. Theſſ. dec. 230. Affl. deciſ. 154. Fontan. de pact. nupt. clauſ. 4. gl. 9. part. 5. num.* 181. cum *ſeq. Georg. alleg. 26. Surd. conſ. 112. Ambroſin. deciſ. 6. num.* 25. & alii per *Fontanell. clauſ. 5. gl. 10. part. 1 num. 38. & 39. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 12. tit. 32. numer. 10. Theſ. deciſ. 200. Molin. de rit. nupt. lib. 3. in prælud. univerſi. tract. num. 29.*
4 *fol. 120. a terg.* quod maximè procedit in pactis, quæ fiunt circa dotis reſtitutionem, quia nunquam mulieri abſenti poteſt præjudicium inferri *l. 1. §. pacta, & ibi gl. in verbo non proſit, ff. eod. tit. de pact. dotal.* quamvis id, quod diximus, non poſſe dotis conditionem
5 fieri ex pacto deteriorem, non procedat, quando mulier non ſperaret, eam iterum nupturam, propter ejus ſenilem ætatem aut alias, quia tunc ceſſat ratio publicæ utilitatis, ut poſt *Dec. conſ. 536. nu. 3. & Urſill. ad Affl. d. dec.* 154. tradit *Fontan. d. clauſ. 4. gl. 9. part. 5. nu. 188. & clauſ. 7. gl. 2. part. 6. n. 46.*

Dicebatur etiam, quod hic caſus decidi poterat ex *text. in l. cum maritus 29. ff. eod. titul. de pact. dotal.* ubi maritus, qui prædia æſtimata in dotem acceperat, non potuit paciſci, ut inæſtimata remanerent,
6 quando in dotis detrimentum reſultaret, ſed quod ex primo contractu mulier agere poſſit, & ſic dicebat Maria, quod nulla habita ratione de geſtis per maritum in damnum ipſius, prima actione ad dotis reſtitutionem agere poterat, virtute inſtrumenti dotalis, in quo promiſit maritus, in caſu reſtitutionis dotem reſtituere, vel in eiſdem corporibus, in aliquo culpa viri non deterioratis, aut diminutis, vel in pecunia numerata, cumque culpa viri hoc corpus, vel non extabat, vel ſaltim deterius fuit effectum, ex quo vigore d. ultimi contractus de anno 1618. poſterior erat creditoribus, nec poterat ullo modo ſuper bonis viri ſe ſatisfacere, & ſic dos, nedum erat deteriorata, ſed in totum deperdita, debebat habere reſtitutionem in pecunia, nec dos pote-
7 rat de pecunia in rem, aut ex re in pecuniam, conſtante matrimonio in dotis detrimentum permuta-
8 ri, *l. ſi ita conſtante 27 ff. de jur. dot. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 435. *num.* 5. & 31. ubi hoc ampliat, etiam ſi
9 conſenſus mulieris intervenerit, ut *nu.* 40. & nedum ſi fiat deterior, ſed ſi non fiat melior, *Barboſ. in l. 1. par. 5. num. 9. ff. ſolut. matr.* Quibus addebatur, quod cum hæc emptio facta fuerat cum marito, nulla facta mentione, quod erat pecunia dotalis, non poterat actio quæri ipſi uxori, ſed tantum ei remanebat primæva actio
10 contra virum, *l. ex pecunia 12. & ibi gloſ. C. de jur. dot.* quod tantum limitat *gloſ. in verſ. non niſi quæratur*, ubi ageretur ab uxore, & viro, & utile eſſet mulieri, & quod utrumque deficiebat in d. caſu, intereſt enim
11 Reipublicæ, mulierum dotes eſſe ſalvas, *l. 1 ff. ſolut. matr. & l. 2. ff. de jur. dot.* jus enim publicum in dotis conſervationibus conſiſtit, *§. 1. Inſt quib. alien. licet*, *§. penult. Inſtit. de his, quæ ſunt ſui, vel alien jur. Molt. de rit. nupt. lib. 3 in præfat. num. 3. Surd. conſ. 112. num. 32. & deciſ. 278. num. 25.*

Pro parte Horatii Capani prædicta non impugnabantur, ſed dicebatur, quod caſus, de quo agebatur longè diſtabat à juribus prædictis, quamvis enim d. ducat. 600. tunc debiti per Ferdinandum de Capua eſſent Mariæ in dotem aſſignati, tamen non fuerunt in dotem ſoluti, quia debitor ipſos non ſolvit, nec dictæ Mariæ, nec Hieronymo viro, qui forſan ad ſui notitiam non pervenerat, fuiſſe in dotem promiſſos, ſed ſolvit hæredibus ſui creditoris, ad finem obtinendi retrovenditionem, & quietationem, quæ hære-

hæres erant etiem ipſi dotantes, & dum debebent illos ſolvere d.Hieronymo, tanquam pecuniam dotalem ipſius Mariæ, ſub vinculo, ut de eis diſponere non liberè valuiſſet, ſed convertere in emptionem annuorum introituum, vel bonorum ſtabilium, cum eorum conſenſu, & interventu, ſerveta forma pacti adjecti in capitulis matrimonialibus, dotantes hoc non fecerunt; & quamvis de illis emiſſant tot annuos introitus venditos per eundem Hieronymum, tamen hoc non fecerunt pro adimplemento conventorum in capitulis matrimonialibus, emptio enim fiari debebet pro adimplendis duobus vinculis alterum pro adimplenda Pauli ſenioris teſtatoris voluntate, alterum vero pro cautela dotium, hoc non fecerunt ſed pro complacendo d. Hieronymo illam ipſi liberè ſolverunt pro prædicta venditione annuorum introituum, quod non debabat præjudicare ipſi

12 Horatio creditori, alteri enim, per alterum non debet iniqua conditio inferri, *l. non debet, ff. de reg. jur.* ſi enim

13 dotantes ſolviſſent pecuniam, ſub vinculo faciendi aliam emptionem cum eorum conſenſu, & interventu, emptio prædicta extaret, & illa eſſet reſtituenda Mariæ, ſervate forme pacti, quod cum non fecerint non debet tertio præjudicare, qui jam hypothecam bonorum Hieronymi habebat, ſed ipſiſmet dotantibus, nam unius factum altari imputari non dabet, *gloſ. in c.1.§. in quibus, in verb. quod quiſque de conſuet.*

14 *rect. feud.* Et proinde hoc damnum quod evenit culpa dotantium, non debet in alterius tertii injuriam redundare, *c. damnum, de reg. jur. in 6. Fontan. de pact. nupt. cl. 6 gl. 2. par. 5. nu. 18.* quod etiam probat *text. in l. quod quis ex ſua culpa ff. de reg. jur.* ex qua regula plura inferuntur: & primò, quod qui cauſam dedit interdi-

15 cto Eccleſiaſtico, tenetur ad omne intereſſe, quod Religioſi paſſi fuerunt, ob ceſſantes eleamoſynas, & oblationes, *c. 2. de offic. ordin.* ubi *gloſſ.* ſic etiam captus pro repræſallis, ſi quid ſolvit, repetit ab eo, cujus cauſa repræſeliæ fuerunt conceſſæ, *Bald. in l. 2. §. item ſi in facto, in fi. ff. de verb. oblig.* ubi etiam *Rom. Soc. Jaſ. & Alex.* qui communem, dicit, eſſe opinionem, *Surd. dec. 320. num. 24.* ubi, quod etiem teneatur ad lu-

16 crum ceſſans, ſi damnum paſſus ſolitus ſit negotiari, ſicuti damnum, quod vicinus patitur ex cauſe incendii, emendari debet ab eo, qui cauſam damni dedit, *l. ſi ſervus, §. qui caſulam, & l. qui occidit, ff. ad l. Aquil. Farinac. dec. 104. num. 8. tom. 2. in poſthum.* & ſimil. Ex quib. dicebat Horatius creditor, quod ſi dotentes pro complacendo Cognato, voluerunt ſolvere, non in cauſam dotis d. Mariæ, prout tenebantur, & ſub vinculo faciendi eliam emptionem, ſed uti venditori annuorum introituum, ad hoc ut poſſet de illis ad libitum diſponere, ex hoc non debet ſequi damnum creditori, ſufficit enim, cauſam damni dari,

17 ut dicatur damnum dediſſe, *l. ait, Prætor §. fi. ff. ut bonor. rapt. l. videamus, §. fi. ff. loc. d. l. qui occidit §. 1. ff. ad l. Aquil. c. fi. de homic. in 6. DD. in l. ſi ab hoſtibus, §. ſi vir, ff. ſol. matr.*

Secundo dicebatur pro Creditore, quod iſte frater, etiam ſi ſolviſſet in cauſam dotis d. Hieronymo quia ſolvit, abſque aliqua ſecuritate, prout tenebatur, nedum de jure, ſed etiam ex forma promiſſionis factæ in capitulis matrimonialibus, & ſtante decoctione viri ſit dos deperdita, tenaretur frater iterum dotare ſororem, loquendo tamen de fratre, qui tene-

18 tur dotare ſororem, loco legitimæ, dos enim ſtante ſtatuto fœminarum excluſivo, loco legitimæ ſuccedit, ex multis cumulatis per *Hond. conſ. 63. numer. 116. vol. 1. & Decia. conſ. 71. lib. 4.* & dos malè ſoluta, in le-

19 gitimam non imputatur, ita in terminis reſolvit *Grat. diſcep. for. tom. 3. c. 466. in pr.* qui *num. 3.* hoc am-

20 pliat, ſive in totum ſit dos deperdita, ſive pro parte diminute, cùm ſemper tam pater, quàm frater illam totam pro filia conſervare debeat, niſi conditio patris fuiſſet facta deterior, & illius ſubſtantiæ diminutio contigiſſet, quia tunc, non niſi in quantum facere poſſet, teneretur, *§. quia verò, in auth. de æqual. dot. auth. ſed quamvis, C. de rei uxor. act.* ubi etiam *Cyn. Menoch. conſ. 370. num. 17. lib. 4.* qui *num. 7.* concludit quod ſi dos data filiæ, fuerit, abſque ejus culpa deperdita, putà, quia illius vir eſſet effectus inops, non tenabitur filie, talem dotam poſt mortem patris in legitimam imputare, cum iterum eſſet dotanda, ex

21 doctr. ſing. *Cugliel. de Bened. in c. Raynunt. in verb. dotem, quam ei dederat, num. 20. de teſtam.* cum ſatis ſit, quod filia, quæ dotem amiſit conſarat illam actionem, quam habet contra virum, etiam inanem eamque fratri cedat, & *num. 19.* ampliat etiam in fratre

22 dotante, prout de veriori opinione teſtatur *Alex. in l. ſi cum dotem, §. tranſgrediamur, n. 7. ff. ſolut. matr. Molin. de primog. Hiſpan. li. 2. c. 16. n. 26. verſ. ſed contrariam opinionem,* cum aliis allegatis, quod etiam corroboratur ex traditis per eund. *Grat. diſcep. foren. to. 4. c. 792.* ex *conſ. Alc. 35. n. 3. libr. 3.* & ex *Boer. dec. 137. n. 2. & c. 466. & 65. n. 19.* & cum ſequitur *Hodeeru. in l. hac edictali, q. 26. n. 32. & 41.*

23 Et propterea dicebatur, ſi ex hoc ſolo, quod cautè frater non ſolvit dotem, ea in totum, vel aliqua ejus parte abſque mulieris culpa amiſſa, iterum dotare tenetur, quantò magis, quando culpa fratris dotis pars amittitur, & maximè in hoc caſu, in quo frater dotans erat dives, neque in minimo mulier lædebetur, quia certe erat, quod poſſet quantitatem prædictam ei iterum ſolvere.

Tertio dicebatur in facto, quod omnino frater tenebatur, quia poſt dotis promiſſionem, ipſe exegit d. nomen debitoris caſſum, & emptionem fecit annuo-

24 rum introituum in ſui beneficium, & ſic actio contra Hieronymum nunquam fuit acquiſita d. Mariæ, cujus nomine non fuit facta emptio, *d. l. pecunia 12. C. de jur. dot.* ſed remanebit obligatus ipſa cedens.

Et propterea, facta per me relatione in S. C. die 7.

25 Julii 1638. fuit liberatum depoſitum Horatio Capano, ſalvis juribus Mariæ Staibanæ contra quos decet, à quo decreto cum fuiſſet petita in integrum reſtitutio ex perſone pupillorum filiorum Hieronymi, quia aliqua ponderabantur reſpectu ipſorum circa ordinem judicii, ex quo non fuerunt auditi, die 4. Februarii 1639. fuit dictum, eſſe deferendum petitæ reſtitutioni in integrum, & proinde procedatur ad ea, quæ incumbunt, in cauſa Horatii Capani cum hæreditate q. Hieronymi Capani, & nihilominus proviſum eſt, Mariam Staibanam non eſſe creditricem hæreditatis prædicti Hieronymi pro ejus dotibus pro ſumme duc. 600. debitorum per qu. Ferdinandum de Capua, & deinde converſorum in emptionem annuor. introituum cum d. q. Hieronymo Capano ejus viro ſalvis tamen juribus d. Mariæ contra Paulum Staibanum juniorem, & d. Paulo contra hæreditatem d. Hieronymi vigore contractus inniti in anno 1618. penes Actorum Magiſtr. S. C. de Licto.

OBSERVATIO IN DECISIONE CIX.

SUMMARIUM.

1 *Vidua non habet obligata bona ejus viri pro pecunia exacta per dotantem à nomine debitoris in dotem aſſignato, quamvis illa ſit converſa in emptionem annuorum introituum cum d. viro, in beneficium tamen dotantis, nulla facta mentione, quod erat pecunia dotalis.*

2 *Debitor ceſſus quando legitimè ſolvat cedenti quantitatem debitam, & n. 3. 4. 5. 6. 8.*

7 *Ceſſio quando dicatur facta ad commodum cedentis vel ceſſionarii, vel utriuſque.*

8 *Nomen debitoris in dotem aſſignatum, dicitur ceſ-*

ſum

ſum ad commodum dotantis, non viri.

9 *Emptio annuorum introituum de pecunia dotali, non facta, juxta conventionem, nullum jus tribuit uxori.*

Conditio iniqua alteri per alterum inferri non debet, ibi, intellige in acquiſitis, & quando quis in culpa non fuit, n. 10.

11 *Factum alterius, nemini nocere debet.*

12 *Dotes quando ſint conſtituendæ.*

13 *Pater, vel frater, an, & quando tenetur iterum dotare filiam, vel ſororem.*

1 DEterminatum habemus in hac *deciſion.* Viduam
non eſſe creditricem qu. ejus Viri, pro quantitate
nominis debitoris d. Viro in dotem per dotantem aſ-
ſignati, dum illa erat exacta per dotantem à debitore
ceſſo, eo), quod non erat illi notificatum d. aſſigna-
mentum, quamvis pecunia exacta, erat converſa in
emptionem annuorum introituum cum d. Viro nam
emptio erat facta in beneficium dotantis, nulla fa-
cta mentione, quod erat dotalis, ſalvis tamen juri-
bus contra hæredes dotantis, ut legitimus *num.* 25. cu-
jus deciſionis tres fuerunt rationes, &c.

2 Prima fuit incipiendo à prima decreti parte, & ſi
pro tertia in ordine eam adducat D. meus *numer.* 24.
quandoquidem ſolutio legitimè facta dicitur per de-
bitorem ceſſum cedenti, non obſtante ceſſione per
eum alteri facta, dummodo non concurrat unum ex
tribus requiſitis in *l.* 3. *C. de novat.* ſcilicet, quod ſolu-
tio ſit facta ante litem conteſtatam inter ceſſiona-
rium, & debitorem ceſſum, item, quod ceſſionarius,
debiti partem adhuc non exegerit, & tandem, quod
ſolutio ſit facta, antequam debitori ſit denunciata ceſ-
ſio, ſequitur noviſſimè *D. Salgad. in labyrint. credit.
concur. par. 1. cap.* 37. *numer.* 47. cum *duab. ſeq.* ſola ta-
men difficultas fuit circa ſcientiam, ut inquit *ibid. n.* 50.
ideóque in hoc ſequenda eſt opinio *Iacobi de Arena
in l.* 1. §. 5. *ff. ad Trebell.* quam ſolidam, ac receptam no-
tat *D. Merlin. in tract. de Pign. or. & hypothec. lib.* 2. *tit.* 1.
qu. 32. *la ſecunda, numer.* 7. diſtinguit enim *Iacob. de*
3 *Arena*, quod ſi ceſſio ſit facta ad commodum ſolius
cedentis, hoc caſu debitor rectè ſolvit ipſi cedenti, &
tunc ſcientia debet provenire ex uno de dictis tribus
requiſitis *d. leg.* 3 quod etiam voluit *D. Salgad. d. num.*
4 50. ſin autem ad commodum ceſſionarii illa facta ſit,
& tunc ſufficit quælibet ſcientia, etiam, quod non
proveniat ex uno ex tribus requiſitis *d. l.* 3. idque pari-
ter comprobat *D. Salgad. numer.* 51. quo quidem caſu,
ſcientia debet eſſe certa, cum omnibus ejus qualitati-
bus & non incerta, nec confuſa, ut deduxit idem D.
Salgad. numer. 60. & ſicut primo caſu requiritur cer-
tioratio, juxta *leg. ſi nomen* 4. *C. quæ res pign. oblig. poſſ.*
5 in ſecundo tamen caſu procedit *tex. in l. fin. ff. de tran-
ſact.* ubi ſola ſcientia debitoris ſufficit, ut optimè do-
cent *Theſ. lib.* 4. *quæſt. foren. qu.* 12. *num.* 3. *Cacher. deciſ.*
45. *num.* 56. *Burats. deciſ.* 476. *nu.* 1. aliiſque quos ſequens
probat *D. Merlin.* ubi ſupra, *d. numer.* 7. verum tamen
6 *Salic. in l.* 1. *num.* 25. *in fin. ff. de act. empt.* quam adducit
D. Merlin. ibid. num. 15. alium diſtinctionis caſum po-
nit, ut quando ceſſio ſit facta gratia utriuſque tunc
7 requiratur denunciatio, quando tamen ceſſio dicatur
facta ad commodum cedentis, vel ceſſionarii, tra-
dunt ſed diverſimodè *D. Merlin. loc.* cit. *numer.* 16. ac
D. Salgadus, ubi ſup. *numer.* 52. 53. & 54. & quando gra-
8 tia utriuſque probat *D. Merlin. nu.* 17. at quia d. nomen
debitoris in dotem aſſignatum, dicitur ceſſum ad com-
modum dotantis, & non Viri, ideo locum in hac *dec.*
diſpoſitio *d. l.* 3. & ex *Cachera deciſ.* 62. *num.* 11. & 12. ac
Bardello, conſ. 2. *num.* 10. deducit *D. Merlin. numer.* 23. &
propterea, quia deficiebat denunciatio, rectè debitor
ceſſus, quantitatem debitam cedenti ſolvit, & libera-
tionem aſſecutus fuit.

9 Secunda fuit ratio, ſecundam hujus decreti par-
tem reſpiciens, dum emptio cum Viro non fuit facta
cum vinculis, ſervata forma teſtamenti, & capitulo-
rum matrimonialium, ideoque uxori nulla fuit acqui-
ſita actio, & alio creditori dotantis non nocet, ut
docet D. meus *num.* 13. ex *l. non debet, ff. de reg. jur.* ubi,
alteri per alterum non debet iniqua inferri conditio,
idque etiam probatur in *l. debitorum paction. Cod. de
pact. in c. ſi compromiſſarius, §. porro, de elect. in* 6. in *c.
non debet, de reg. jur. in* 6. Hinc *Thomas de Thomaſe-*
10 *tis reg.* 33. tradit, id procedere in acquiſitis, non in ac-
quirendis, & *reg.* 50. intelligit procedere, quando quis
in culpa non fuit, factum enim alterius nemini nocere
11 debet, *l. ſi unus, §. ante omnia, ff. de pact.* cum ſimil. &
alieno facto nullus oneratur, *l. in cauſa, ff. de procurat.*
nec jus alterius mutatur *l. non ſolum, §. fin. ff. quemadm.
ſervit. amitt.* factum enim non egreditur perſonam
facientis, *Argel. de legit. contract. quæſt.* 7. *numer.* 85. ideo-
que alium non judicat, *l. cum probatio, ff. de probat.*
12 hinc regulariter dotes non ſunt conſtituendæ in pe-
cunia libera ſeu alia re, quæ de facili perire poteſt, ſed
conſtituendæ ſunt in redditibus bonorum, ſeu ſuper
bonis, in quibus minus deterioratio contingere poſ-
ſit, ut obſervavit *Molin. de Hiſpan. primogen. lib.* 2. *c.* 16.
num. 28. & pro cautela tradidit *Mangil. de eviction. qu.*
74. *num.* 11. & 12. ut refert *D. Prat.* in *loc.* infra citando,
num. 11.

13 Tertia autem ratio, quam adducit D. meus *nu.* 15.
cum *ſeqq.* fuit, quia pater, vel frater dotans tenetur
iterum filiam, vel ſororem dotare, ſi dotem Viro ma-
le ſolverit, ut pariter *Nos* comprobavimus *deciſ.* 38. *nu.*
14. & 15. in hoc tamen articulo *D. Prat. obſerv.* 99. *cent.*
1. *pract. obſerv.* adductis pro utraque parte DD. aucto-
ritatibus, & rationibus à *numer.* 6. per 9. opiniones ita
conciliat *numer.* 10. ut negativa procedat, ubi mulieris
culpa interceſſerit affirmativa verò, ſi nulla mulieris
culpa interceſſerit.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Ex quibus conjecturis filii in conditione poſiti cenſean-
tur vocati, & multa ad interpretationem *textum in leg.
hæredes mei, §. cum ita, D. ad Senatuſconſult. Trebell.* &
an intelligantur, nedum vocati, ſed etiam gravati.

SUMMARIUM.

1 *Filii poſiti in conditione, ad hoc ut dicantur vocati, quæ requirantur conjectura, & n.* 52.

3 *Conjecturæ, ex quibus filii poſiti in conditione dicantur vocati, debent eſſe evidentes, & claræ, concludentes, & valde probabiles, & n.* 10.

4 Tex. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebell. *pro filiis in conditione poſitis perpenditur.*

Sed contrarium, n. 24. *& ſeq. & n.* 59.

5 *Liberi poſiti in conditione, ſub qualitate legitimitatis, cum prohibitione de non alienando, cum clauſula codicillari, vel,* omni alio meliori modo, *an cenſeantur vocati.*

6 *Fideicommiſſum ex prohibitione alienationis, ut bona in familia conſerventur, inducitur.*

Limita, ubi conditio, ſi ſine liberis, eſſet purificata per exiſtentiam filiorum, n. 7.

8 *Filii poſiti in conditione, ſi ex conjecturis vocati diceretur, eſſet addere fideicommiſſum fideicommiſſo.*

9 *Fideicommiſſum, ſi ſine liberis deceſſerit, expirat, decedente gravato cum liberis.*

11 *Filii in conditione poſiti, ex reciproca inſtitutorum ſubſtitutione cenſentur vocati.*

Maxime, ubi poſt factam reciprocam ſubſtitutionem inter filios inſtitutos poſt mortem omnium ſine

liberis,

liberis, alium extraneum teſtator ſubſtituiſſet, numer. 12.

13 *Subſtitutum ſuccedere, excluſis liberis teſtatoris, eſt abſurdum.*

14 *Filii poſiti in conditione per ablativum abſolutum, cenſentur vocati.*

15 *Filii poſiti in conditione, cenſentur vocati, ubi agerentur inter deſcendentes, & cum ea alia concurrerent conjecturæ.*

16 Text. in l. Lucius Titius la ſeconda, ff. de hæred. inſtit. *ponderatur.*

17 Tex. in l. cùm avus, ff. de cond. & demonſtr. *perpenditur.*

18 *Prohibitio alienationis, abſque cauſa, num vocationem filiorum in conditione poſitorum inducat.*

Et quid exiſtentibus clauſulis, alienationem irritantibus, num. 19.

20 *Filii poſiti in conditione, cenſentur vocati ex vocatione filiorum remotiorum ſubſtitutorum.*

Sed contrarium, n. 21.

Prima opinio verior, n. 22.

23 *Filii poſiti in conditione, quando ex conjecturis cenſentur vocati, revocant per patrem alienata.*

24 Faber de error. Pragm. decad. 26. err. 6. *impugnatur & n. 28. & 29.*

25 Tex. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad S. C. treb. *explicatur, & n. 29.*

26 *Filii poſiti in conditione, ubi ſunt vocati, cenſentur vocati ſolum ad portionem patris, & non patrui.*

Amplia, etiam, quod eſſent de deſcendentibus, numero 27.

30 *Fideicommiſſum ex conjecturis inducitur.*

31 Tex. in §. nos igitur auth. de reſtit. fideic. *explicatur, & num. 34.*

32 *Deciſio in cauſa.*

33 *Super legitima onus imponi non poteſt.*

35 *Filii poſiti in conditione, ubi ex conjecturis cenſerentur vocati, non cenſentur etiam gravati.*

DECISIO CX.

IN cauſa Gratiæ Pegnæ matris, & hæredis q. Honofrii Sagri cum Marino Sagri, & Creditoribus q. Stephani Sagri iterum contigit dubitari, ex quibus conjecturis filii in conditione poſiti cenſeantur diſpoſitivè vocari; quamvis enim per d. Gratiam pon-
1 derarentur multæ conjecturæ; & Primò, quod ſubſtitutio erat facta inter deſcendentes q. Jo. Baptiſtæ Sagri teſtatoris; Secundo, quia inter inſtitutos erat facta reciproca ſubſtitutio; Tertiò, quia erant filii maſculi ipſius teſtatoris inſtituti, & filia fœmina excluſa; Quartò quia liberi inſtitutorum bis erant in conditione poſiti: Quinto, quia teſtator digreſſus fuit ad plures gradus ſubſtitutionum; Sextò, quia excluſa filia fuit vocatus ultimo loco extraneus; Septimò, quia tractabatur de compendioſa ſubſtitutione; Octavò ex qualitate legitimitatis poſita inſtitutione, & ſubſtitutione; Nonò, ex clauſula codicillari, prohibitione Trebellianicæ, & ex clauſula, *omni meliori modo.* Et demum ex prohibitione de non alienando, de quibus conjecturis plenè per *Fuſar.* poſt alios *de fideicommiſſ. ſubſt. quaſt.* 437. & nos diffusè tractavimus in *deciſ.* 1. Attamen dicebant Creditores Stephani, eas non ſufficere, ad hoc ut Honofrius ejus filius tanquam poſitus in conditione in teſtamento qu. Joan. Baptiſtæ avi dici poſſet diſpoſitivè vocatus, quia dd. conjecturæ non concludunt per neceſſe, mentem teſtatoris fuiſſe, ipſum vocare, & quamvis vera ſit com-
2 munis concluſio, ex conjecturis probari poſſe, filios in conditione poſitos cenſeri vocatos, ut in *d. deciſ.* 1. *num.* 5. fundavimus, & rectè probatur ex *tex. in lib.* 1. *Cod de cond. inſer.* & probat etiam poſt alios *Fuſar. d. qu.* 437. *num.* 6. tamen debent eſſe evidentes, & clare,
3 ut probat *tex. in d. l.* 1. ibi, *niſi alia defuncti voluntas evidenter appareat*, & quod debeant eſſe concludentes neceſſariæ, vehementes, aut ſaltem valde probabiles, dixerunt *Mant. de conject. ult. vol. lib.* 11. *titul.* 2. *in fin. Dec. reſponſ.* 16. *num.* 87. *vol.* 1. *& reſp.* 86. *nu.* 12. *vol.* 3. *Grivell. dec. Senat. Dolan.* 125. ſub *num.* 54. *Faber de errorib. Pragm. decad.* 26. *errore* 1. *in fin.* Cùmque quælibet ex dictis conjecturis ponderatis ſit ſatis à DD. controverſa, ut advertit idem *Fuſar. d. q.* 437. *nu.* 6. poſt alios, quos allegat, ſequitur, quod non poteſt ex illis judicari, fuiſſe vocatum.

Ad quam opinionem fundandam adducebatur
4 *Papiniani* reſponſum in *l. hæredes mei* 57. *§. cum ita, ff. ad Senat. Conſ. Trebell.* quem etiam expendit *Anton. Fab. conject. jur. lib.* 13. *c.* 18. *& de error. Pragm. d. decad.* 26. *err.* 6. *num.* 6. & poſt ipſum *Grivell. in d. dec.* 125. *Senat. Dolan. num.* 56. in quo *tex.* Pater duobus filiis inſtitutis ita ſcripſerat: *Fidei filiorum meorum committo, ut ſi quis eorum ſine liberis prior diem ſuum obierit, partem ſuam ſuperſtiti fratri reſtituat, quod ſi uterque ſine liberis diem ſuum obierit, omnem hæreditatem ad neptem meam Claudianam pervenire volo defuncto altero ſuperſtite filio, noviſſimo autem ſine liberis neptis prima quidem facie propter conditionis verba admitti non videbatur, ſed cum in fideicommiſſis voluntatem ſpectari conveniat, abſurdum eſſe reſpondi, ceſſante prima ſubſtitutione patris, nepti portionem denegari, quam totum habere voluit avus, ſi noviſſimus fratris quoque portionem ſuſcepiſſet.*

Ex quo *text.* probare intendunt *Faber, & Grivell.* quod in hoc caſu multæ concurrebant ex narratis conjecturæ, liberi enim bis fuerunt in conditione poſiti ſecundo fuerunt factæ inter deſcendentes teſtatoris ſubſtitutiones, tertio, teſtator digreſſus fuit ad plures ſubſtitutionum gradus, quarto, ultimo loco fuit ſubſtituta neptis, quæ aut fuit minus dilecta, aut certè non plus, quam liberi in conditione poſiti, quinto, inſtituti erant maſculi, & fuit excluſa Claudiana neptis, ſexto, erat facta inter inſtitutos reciproca ſubſtitutio, & tamen *Papinianus*, qui in eodem *text.* ſcribit, in fideicommiſſis voluntatem ſpectari oportere ſupponit, duas tantum fideicommiſſarias ſubſtitutiones contineri in d. caſu, unam in beneficium fratris ſuperſtitis, ſi prior, abſque liberis decederet, ſecundam vero, in Claudianæ neptis commodo, in eo caſu, *ſi uterque abſque filiis decederet*, quod ſi vera eſſet regula, ex dictis conjecturis probari, filios poſitos in conditione fuiſſe vocatos, in propoſito caſu quatuor deberent eſſe ſubſtitutiones, prima, in favorem nepotum ex filio, qui primo diem ſuum extremum clauderet, ſecunda, in caſu, quo abſque filiis decederet, in favorem fratris ſuperſtitis, tertia, in favorem nepotum, qui ex noviſſimo filio ſuperſtites fuiſſent; quarta, & poſtrema, in favorem Claudianæ neptis caſu quo utrique filii abſque liberis deceſſiſſent, ſic in præſenti caſu aliæ conjecturæ de compendioſa ſubſtitutione, de prohibitione Trebellianicæ, & de clauſulis codicillaribus; & *omni modo meliori*, & etiam de clauſula legitimitatis, & prohibitionis de non alienando, quæ in *d. §. cum ita* non continentur rejiciuntur, ut per *Anell. Amat. in conſil.* 91. *Menoch. lib.* 4. *præſumpt.* 76. *numer.* 80. *& ſeqq. Fuſar. d. quaſt.* 437. *numer.* 115. *& ſeq. Odd. Sfor. conſil.* 66 *numer.* 26. *Theſaur. deciſ.* 96. *Grivell. d. deciſ.* 125. *numer.* 77. *Farin. deciſ.* 486. *par.* 1. *per tot. Auſtic. in tract. an fil. in condit. poſit. lib.* 3. *capit.* 5. & quamvis prohibitio alienandi, ad hoc ut bona in familia, vel agnatione conſerventur, ſit ſufficiens ad inducendum fideicommiſſum, ut poſt *Pereg. dec.* 134. *numer.* 28. latiſſimè tradit *Fuſar. quaſt.* 480. *num.* 41. tamen contrarium habetur ex *text. in §. nos igitur, in auth. de reſtit. fideicommiſſ.* ubi per exiſtentiam filio-
7 rum, nedum vocatio non inducitur, ſed fideicommiſſum potius evaneſcere probat, nam ſi admitteremus,

mus, ex quibuſvis conjecturis filios in conditione po-
8 ſitos eſſe vocatos, eſſet addere fidcicommiſſo, ut dixit
idem *Faber* in ſuo *Cod. lib. 6. tit. 20. de fideicom. diffin. 1.*
Fontanell decif. 172. *num.* 4. & teſtaiot, qui vere voluit facere fideicommiſſum ſub ea conditione, ſi abſque filiis decederent, præter ipſius voluntatem aliud fideicommiſſum inſtitueret in caſu contrario, quando cum filiis decederet.

Et ex his dicebatur, etiam ſtantibus prædictis conjecturis non induci inter vocatos fideicommiſſum, & hanc opinionem ſecutum fuiſſe S. C. in cauſa illorum
9 de Priolis cum RR. Patribus Theatinis, habetur per
Reg. Rovit. in conſ. 34. *volum.* 1. *per tot.* & in alia cauſa illorum de Electis, ut per *Anell. Amat. d. conſil.* 91. latiſſimè etiam hanc opinionem DD. & deciſiones aliorum Tribunalium referendo fundant *Caſanat. conſil.* 4. *Hieron. de Leo deciſion.* 60. *num.* 28. *Ioſeph. Ramon. conſ.* 9.

10 Quibus tamen pro parte Gratiæ reſpondebatur,
quod vera eſt concluſio, quæ deſumitur ex *tex. in l.* 1. *C. de condit. inſert.* quod conjecturæ ad inducendum fideicommiſſum inter poſitos in conditione, debent eſſe concludentes, & valde probabiles, & quod non ſufficiat una, ſed quod requiratur concurſus plurium conjecturarum, ut latè probavimus in *d. dec.* 5. *num.* 14. Verùm, quòd in hoc caſu, nedum adſtant vehementiſſimæ conjecturæ, ſed etiam clariſſimè teſtatoris voluntas ex verbis teſtamenti colligebatur.

Et primò, ultra conjecturas ſupra enarratas, & maximè, quia tractabatur inter deſcendentes teſtatoris, de qua inferius dicam, ponderabatur etiam, quod hic teſtator duos ejus filios hæredes inſtituit Marinum ſcilicet, & Stephanum, deinde fecit inter eos reciprocam ſubſtitutionem, in caſu, quo quilibet ipſorum, abſque filiis legitimis, & naturalibus decederet, & caſu, quo omnes dd. filii hæredes inſtituti quandocunque decederent, abſque filiis legitimis, & naturalibus, voluit, quòd in hæreditate ſuccedant, & ſuccedere debeant filii maſculi qu. Vincentii de Stephano, & eorum deſcendentes maſculi, ex quo ſequitur vehemens conjectura, & ab omnibus recepta concluſio, quod quando teſtator reciprocam fecit inter inſtitutos ſub-
11 ſtitutionem, tunc filii in conditione poſiti, cenſentur
vocati ut ex *Zanc. Corn. Gozad. Rimin. Pariſ. Decian. Menoch. Honded. Ruſtic. & Intrigliol.* fundat *Fuſar.* in allegata *qu.* 437. *nu.* 78. ubi in pluribus cauſis hoc idem conſuluiſſe tradit, & licet contrariam opinionem dicat, tenuiſſe *Cephal.* attamen eam indubitanter admittit, quod poſt factam reciprocam ſubſtitutionem inter filios inſtitutus poſt mortem omnium ſine libe-
12 ris, alium extraneum ſubſtituiſſet, tunc enim poſiti in
conditione, cenſentur vocati, ne ſequatur abſurdum,
13 quod ſubſtitutus ſuccedat, excluſis liberis teſtatoris
ſic ex *Socin. ſen. Rol. à Vall. & Alex. Trentacinq.* fun-
14 dat idem *Fuſar. numer.* 89. *& conſ.* 173. *numer.* 6. *&* 103.
numer. 5. quod maxime procederet, quando filii eſſent poſiti in conditione per ablativum abſolutum, prout poſt *Riminal.* & alios tenet *numer.* 132. *& Ruſtic. in d. tract. an fil. poſit. in cond. cap.* 3. *per tot. Menoch. lib.* 4. *de præſumpt. præſ.* 76. *numer.* 40. *Intrigliol. Barz. Farinac.* & alii allegati *numer.* 33. quibus addo *Ruin. conſ.* 208. *num.* 3. *lib.* 2. *Natt. conſ.* 551. *nu.* 10. *Mantic. de conject. ult. vol. lib.* 11. *tit.* 3. *n.* 17.

15 Secundò, apud me maximæ eſt conſiderationis,
quando tractatur de deſcendentibus teſtatoris, & cum d. conjectura aliæ concurrant prout etiam dixi *in d. deciſ.* 1. *numer.* 41. tunc enim, & ſi nonnulli contrarium teneant, magis communis eſt opinio, quod ex d. conjectura cum aliis adjuncta filii poſiti in conditione, cenſentur vocati, & de communi teſtatur *Decian. conſ.* 28. *numer.* 11. *lib.* 2. *& conſ.* 9. ubi hanc æquiorem, & communiorem appellat, *Vinc. Fuſar. conſ.* 51. *numer.* 3. *Ioſeph. Seſe deciſ. Arag.* 65. *num.* 15. *Scain. dec.* 2. *num.* 12. *&* 35. qui *n.* 27. dat rationem, quia præſumendum eſt, quod tutiorem viam teſtator elegerit, eos ex teſtamento vocando, quam legitimæ ſucceſſioni reſervando, ex *Cravett. Curt. Ruin. Prat. Rip. Bero. Cephal. Ruſtic.* & aliis, & eſt tantæ efficaciæ iſta conjectura, ut etiam, quod aliæ deficiant, nonnulli ſentiant, ex ipſa ſola cenſeri vocatos, ut poſt alios ita reſolvit *Menoch. præſ.* 79. *lib.* 2. *num.* 2. *& ſeq. &* 25. *& in conſ.* 155. *& Fachin. controv. jur. lib.* 4. *c.* 8. & eos refert, & ſequitur *Vinc. Fuſar. conſ.* 79. *num.* 13. quod etiam fundatur ex *text. in d. l.*
16 *Lucius Titius, la* 2. *ff. de her. inſt.* qui loquitur in caſu
magis arduo, in quo Lucius fratrem hæredem inſtituerat, eique ſine liberis decedenti ſubſtituerat Stichum, quam ſubſtitutionem *Scævola*, non habere locum, dixit, fratre cum liberis decedente, dat *ibi in fine* rationem, *nam prudens conſilium teſtantis animadvertitur, non enim fratrem ſolum hæredem prætulit ſubſtituto, ſed & ejus liberos*, ex quo *text.* deducitur *gloſſ.* quod liberi in conditione poſiti, cenſentur vocati, & ſunt ponderanda verba, ibi, *ſed & ejus liberos*, & ſic ex d. *tent.* elicitur, quòd liberi veniunt tanquam à teſtatore vocati, non quia faciant per conditionis implementum deficere fideicommiſſum, hoc enim dictant illa verba, *quod teſtator eos prætulit ſubſtituto*, quod ſi procedit in fratre, & ſic in linea tranſverſali, tanto
17 magis in teſtamento facto ab aſcendente; ad quod
etiam probandum libet in medium afferre diſpoſitionem *tex. in l. cum avus*, 101. *ff. de cond. & demonſtr.* ubi avus filium, & nepotem hæredem inſtituerat, eiſque patruum ſubſtituerat, reſpondet *Jureconſultus Papinianus*, quod intelligi debet, ſi ſine liberis deceſſerint, quia intelligitur, teſtatorem filios inſtituiſſe, & quamvis non eſſent poſiti in conditione, eſſe nihilominus ad ſucceſſionem admittendos, potius præſupponendo, plus fuiſſe dictum, quam ſcriptum, ad hoc, ut filii non excludantur.

Quibus adſtipulabatur tam ſtricta prohibitio vendendi, pignorandi, vel obligandi, ex qualibet urgentiſſima, & privilegiata cauſa facta filiis inſtitutis, & ſignanter domus magnæ cum viridario, & cenſus, de quibus agebatur, & ultra progrediendo, quod quatenus per dictos filios procederetur ad alienationem, venditionem pignorationem, vel, obligationem, ſint ipſo jure, ipſoque facto nullæ, ac nullius roboris, ita, quod dominium, & poſſeſſio prædictorum bonorum nullo modo transferatur, & quamvis controverſum ſit inter DD. ſi ex hac prohibitione alienandi inducatur vocatio filiorum in conditione poſitorum, quando non eſt veſtita à cauſa, ut bona in familia, vel agnatio-
18 ne conſerventur, de qua per *Ruſtic. in d. tract. an, & quan. liberi in cond. poſit. cenſentur vocati, lib.* 3. *cap.* 5. tamen, quando in prohibitione adſunt clauſulæ annul-
19 lantes alienationem, tunc, hanc conjecturam eſſe ſuf-
ficientem voluit *Celſus Ugo conſil.* 20. poſt *numer. quadrageſimo primo*, & eum ſequitur idem *Ruſtic. in loc. cit. numer.* 5. *&* 6. ubi, quod pactum irritans eò magis procedit, ſi fuit in eodem teſtamento appoſitum, ex *gloſſ. Angel. Caſtr. & Fulg. in l. emptione, ff. de pact. Fuſar. d. quæſt* 437. *numer.* 134. *&* 167. *Menoch. d. præſumpt.* 76. *numer.* 42. *& conſ.* 613. *num* 2. *Intrigliol. de ſubſtit. cent.* 3. *quæſt.* 26. *n.* 98. quod tanto magis in hoc caſu ponderabatur, quia agebant creditores Stephani, cui in ſpecie erat interdicta à teſtatore alienatio, & obligatio, quæ non potuit ad alium finem fieri niſi, ut bona libera ad ſubſtitutos pervenire debuiſſent, & ſic ad filium.

Ponderabatur etiam & alia conjectura, quia iſte teſtator in caſu mortis omnium filiorum inſtitutorum, abſque filiis legitimis, & naturalibus, voluit per compendioſam ſubſtitutionem, quod ſuccedere debuiſſent filii maſculi q. Vincentii de Stephano & eorum deſcendentes maſculi tantum, his verbis.

Con tal conditione però, che morendo alcuni di detti

miei figli, & haredi quandocunque *ſenza figli legiti-
mi, o naturali, che l'uno ſucceda all' altro et morendo-
no tutti doi ſenza detti figli legitimi, & naturali* quan-
docunque ut ſupra, *che in detta mia haredità, o be-
ni ſuccedano, & debbiano ſuccedere li figli maſcoli
del qu. Vincenzo de Stephano e loro deſcendenti maſ-
coli* tantum.

20 Hæc autem conjectura, quod ſint expreſsè vocati
filii ultimi ſubſtituti urgentiſſima eſt ad beneficium fi-
liorum in conditione poſitorum ex *text. in l. publius in
fin. ff. de cond. & demonſtr.* Ea ratione, ut ultimo lo-
co vocati & ſic minus dilecti non ſint melioris condi-
tionis filiorum inſtitutorum, & hanc conjecturam ap-
probatiſſimam eſſe in Senatu Cathaloniæ, dixit *Fon-
tanell. de pact. nuptial. clauſ. 4. gloſſ. 14. numer. 7. & cl. 5.
gloſſ. 10. par. 2. in princ.* pleniſſimè *deciſ* 136. *in princ.* cum
deciſionib. ſeqq. quam conjecturam approbavit etiam.
Seſe deciſ. Aragon. 65. n. 9. & licet *nu.* 18. DD. aſſeiat, qui
de d. conjectura dubitaverunt, attamen *in fine*, dicit,
quod ab ea non eſt recedendum.

21 Et quamvis ab hac opinione videatur recedere
*Scainus in d. Bonon. dec. 2. nu. 91. & Io. Anton. Bellon. conſ.
26. num. 61.* ut etiam advertit *Fontan. in d. deciſ. 136 num.
6.* tamen *num.* 12. dicit, quod Senatus intrepidè in hac
conjectura perſiſtit, & *deciſ. 37. in fine* tradit quod per
22 duas ſententias conformes fuit in Senatu hæc opinio
canonizata, & iterum in cauſa inter Collegium Socie-
tatis Jeſu, cum Nicolao de Sancto Joanne fuit hoc
idem determinatum, ut in *deciſ.* 139 *numer.* 8. quæ qui-
dem conjecturæ, cum aliis ſupra ponderatis ad-
junctis, videbantur concludentes ad beneficium Ho-
noſtii filii in conditione poſiti, eoque magis quia tra-
ctabatur de eo caſu, quod ſucceſſio prius habuit lo-
cum in perſonam patris, qui deinde deceſſit, relicto
Honoſtio filio, quo caſu ad excluſionem ſubſtituti
23 ſemper intelligitur, ſive velit, ſive nolit pater, filium
fuiſſe vocatum, & poteſt revocare per patrem alienata,
ut ex *Gabr. Peregr. Theſaur.* & aliis hoc pro abſoluto
tradit *Fontan. de pact. nupt. d. cl. 5. gl. 10. par. 2. numer. 29.*
diſtinguendo caſum prædictum ab eo, in quo pater
prædeceſſit.

Diſcuſſa hac cauſa in una Aula, intervenientibus
ſex Iudicibus remanſerunt in paritate votorum, tres
enim fuerunt in voto per mortem Stephani, relicto
Honofrio filio fideicommiſſum defeciſſe, & propterea
obligationes per illum factas ad beneficium credito-
rum validas fuiſſe, & quod Honofrio aliud non fue-
rat reſervatum, niſi jus legitimæ ſucceſſionis, uti hæ-
redi Stephani patris, tres verò fuerunt in voto, Hono-
frium tanquam in conditione poſitum fuiſſe ex ponde-
ratis conjecturis vocatum, quare ad dirimendam di-
ctam paritatem fuerunt dati tres adjuncti, hoc eſt Reg.
Conſiliar. Andreas Marcheſius doctrina, nobilitate,
& omni virtutum genere conſpicuus, Ego ac Don
Ferdinandus Arias de Meſa doctiſſimus Luſitanus,
qui cum in famoſa Salmantina Vniverſitate jura in-
terpretaretur, fuit à Sua Majeſtate ad hoc munus Re-
gii Conſiliarii in hoc noſtro Senatu aſſumptus, & or-
dine Excellentiſſ. D. Proregis, etiam in hac noſtra
Vrbe in primaria Cathedra veſpertina cum maximo
omnium applauſu jura docet, cum quibus tribus ad-
junctis fuit paritas prædicta die 18. Maii 1639. declarata
ad beneficium prædictæ Gratiæ, decernendo, ſufficien-
tes fuiſſe conjecturas ad inducendam vocationem ad
beneficium Honofrii, ex hiſmet motivis *in deciſ.* 1. per
nos relatis.

24 Ad *text.* verò in *d. §. cum ita* pro reſponſione fuit
dictum, quod conſideratio illius acutiſſimi ingenii vi-
ri *Antonii Fabri in d. decad. 26. error. 6.* quem ſequutus
fuit *Grivell. in d. deciſ. Senat. Dolan.* 125. non redditur
undique tuta, ſiquidem non videtur, *Papinianum Iure-
conſultum* hoc in illo *text.* dicere, dubium enim fuit, ut
ibi dicitur, ſi Claudiana neptis admitti debebat ad ſuc-
ceſſionem noviſſimi, abſque filiis decedentis, & ratio
dubitandi fuerat, quia cùm ex duobus filiis inſtitutis
primus cum liberis deceſſiſſet, videbatur, conditio-
nem defeciſſe, quia Claudiana non fuerat inſtituta,
niſi in caſu, quo utrique inſtituti abſque liberis diem
ſuum clauderent extremum, & propterea dicitur in
25 *text. prima quidem facie propter conditionis verba ad-
mitti non videbatur.* Et ratio dubitandi fuit, quia ca-
ſus non evenit, non enim omnes abſque filiis deceſſe-
runt, reſpondet *Iureconſultus, ſed cum in fideicom-
miſſis voluntatem ſpectari conveniat, abſurdum eſſe reſ-
pondi, ceſſante prima ſubſtitutione patris, nepti petitio-
nem denegari, quam totum habere voluit avus, ſi no-
viſſimus fratris quoque portionem ſuſcepiſſet*, & hoc qui-
dem ratione, quia dictus filius ex altero dictis fratri-
bus inſtitutis non ſuperſtes ex illa vocatione inducta,
ex quo fuit in conditione poſitus, non poterat intelligi
eſſe vocatum, niſi ad portionem patris ſui, non autem
patrui, ſecundum communem, & receptiorem ſenten-
26 tiam, quam probant DD. longa ſerie relati per *Fuſar.
in q. 440. n. 1.* ad quam opinionem probandam addu-
citur ab omnibus d. *tex. in d. §. cum ita*, etiam, quod
27 tractetur de deſcendentibus teſtatoris ut tradunt DD.
relati *n. 7.* quod tamen aliquibus modis limitatur, ut *ibi*,
& hæc eſt vera deciſio illius *text.* immò ex eo videtur
contrarium probari, quia ille filius, quamvis non dica-
tur vocatus ad portionem patrui, tamen fuit vocatus
ad portionem patris ſui, & ſic fuit inducta vocatio, ex
eo, quod in conditione fuerat poſitus.

28 Videns autem *Faber*, quod ex *d. text.* hoc, ad quod
adducitur, non probatur, hanc propoſitionem ex ar-
gumento ex eodemmet *text.* excerpit, quia in d. *text.* de
duobus tantum agitur ſubſtitutionibus, quod arguit
ex illis verbis, *ceſſante prima ſubſtitutione patris, nepti
petitionem denegari*, quod ſi filii eſſent vocati, eſſent
quatuor, & non duo.

29 Verùm nec prædicta militare oſtenditur, quia *Iure-
conſultus* aliud *ibi* facere non intelligit, niſi aſſignare
rationem, quare debebat neptis admitti qui eam di-
cit, fuiſſe, ut ei, qui avus totam hæreditatem dare vo-
luit, caſu, quo prædictus caſus eveniret, hoc eſt, quod
alter alteri abſque filiis ſuccederet, noviſſimo poſteà
ſine liberis decedente inhumanum eſſet quod iſta
neptis, nedum privaretur ſucceſſione primi mortui
cum liberis, ſed etiam noviſſimi ultimo loco mo-
rientis abſque liberis, de aliis verò caſibus, & ſubſti-
tutionibus, ad quid verba facturus erat *Iureconſultus*?
cùm de eis non dubitabatur, non ergo valet conſe-
quentia, non loquitur de vocatione facta filiorum in
conditione poſitorum, ergò voluit, non eſſe vocatos;
non enim de illis loquutus fuit, quia de eo caſu non
dubitabatur.

Ad quod liceat ponderare, quòd quamvis anti-
quiſſima ſit hæc quæſtio de filiis in conditione poſitis,
& ab innumeris ferè DD. tam antiquis, quàm moder-
nis diſputata, nemo ex ipſis, quos viderim *text.* prædi-
ctum tam vulgatum ad hoc probandum antè *Fabrum*
adduxit, & ideò neceſſario erit fatendum, quòd aut om-
nes fuerunt allucinati, vel quod ex *d. text.* propoſitio
Fabri non probetur, nec erit de hoc mirandum,
quippe qui vir ille ſummæ eruditionis, & doctrinæ,
dùm *Pragmaticorum* errores colligere intendit, & ip-
ſe quoque aliquando nimis ſubtilizando in errorem
incidat, licet, abſit à me dicere, tam doctum virum
in errorem incidiſſe dicam ſolùm, quod ex eo *text.*
non videtur neceſſario probari id, ad quod à *Fa-
bro* inducitur, & certè neque ad hoc mirandum,
quia ipſe in ea fuit ſententia, prout innumeri DD. ſen-
tiunt, non induci vocationem filiorum poſitorum
in conditione, niſi ex evidentiſſimis conjecturis &
ſuper quibus *Imperatores*, vel legis condendæ pote-
ſtatem habentes, voluntates defunctorum ſic fuerunt
interpretati, vel in caſibus valdè ipſis ſimilibus, &
ideo

ideo dicit, *non enim omnibus leguleis, prout hodie ſit li-*
30 *cet ex conjecturis fideicomm. inducere*, ut *d. decad. 26. er-*
ror. 33. 19. cum *ſeqq.* Et quidem malè faceret, qui ex
ſuo capite & non ex *Iureconſultorum* reſponſis & *Impe-*
ratorum Placitis, & ex DD. qui dicta jura interpretati
ſunt, conjecturas eliceret.
31 Nec tandem obſtabit *tex. in d. §. nos igitur, n. au-*
thent. de reſtitut. fideicom. ibi enim aliud non ſtatuitur,
niſi quod prohibitio facta patri, non extenditur ad fi-
lios, niſi expreſsè dicatur, & ita illum *text.* intelligit *gl.*
in verbo voluiſſe, & allegat *tex. in l. filiusfamilias, §. divi,*
de leg. 1.
32 Et propterea diximus, bona relicta per Ioan. Baptiſt.
Sagri Stephano ejus filio, ſpectaviſſe ad Honofrium fi-
lium, vigore fideicommiſſi relicti per d. Ioaon. Baptiſt.
& poſt ejus mortem ad Gratiam Pegnam ejus matrem,
& hæredem, verùm creditores Stephani poſſe ſatisfieri
ſuper legitima, ad eundem Stephaoum ſpectante,
ſuper illa enim aliqood onus imponi non potuit ex
text. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. teſtament.
33 *l. hæredi, §. cum filio, ff. de vulgar. & pupillar.* cum
concordantibus, & prohibitio illa alienandi iojun-
cta Stephano, non extendebatur ad Honofrium fi-
34 lium, ut ſuprà ex d. *text. in §. nos igitur* fuit pro-
batum, nec ex eo quod ex conjecturis filii in condi-
tione poſiti intelliguntur vocati cenſeri debent etiam
gravari, ut plenè probant, *Sforz. Odd. conſil. 66.*
Rota Romana diverſ. part. 2. deciſion. 130. Fuſar. de fidei-
35 *commiſſ. ſubſtit. quæſtion. 441. Mart. conſil. 69. Mart.*
Anton. Thomat. deciſion. 23. idem *Fuſar. conſil. 2.*
& 17. Fontanell. plenè *deciſion. 161.* Et proindè po-
tuit Honofrius hæredem inſtituere Gratiam ejus ma-
trem, penes Magiſtrum Actorum Simeone pro
Fælice.

OBSERVAT. IN DECIS. CX.

SVMMARIVM.

1 *Filii in conditione poſiti in teſtamento, vocati cenſentur ex conjecturis, non tamen gravati, ſecus in contractu, abſque conjecturis, n. 2. 3.*

3 *Conjectura urgentiores requiruntur, quando non agitur de fideicommiſſo aſcendentis, ſed extranei*, D. Carena reſol. 91. à n. 1. ad 40. *reſellitur, ibidem.*

4 *Legitima nullum recipit onus, limita, ubi expreſsè filius acceptat teſtamentum, cum onere ſuper illa, numer. 5. ac quando filius fuit inſtitutus univerſalis hæres cum expreſſa conditione, quòd fideicommiſſum in teſtamento ordinatum, locum habeat in tota teſtatoris hæreditate, ibid.*

6 *Legitima matris quando ſit tertia totius, vel tertia tertiæ.*

7 *Legitima filii ob patris forjudicationem quanta ſit, & debetur cum fructibus, n. 8.*

1 IDem articulus, de quo in hac *deciſ.* tractatur, diſcuſ-
ſus ac determinatus fuit in *dec. 1.* ideóque ex eiſdem
conjecturis *ibi* enarratis fuit idem *ibi* judicatum,
quamvis per prius DD. ſex Conſiliarii vocantes fuiſ-
ſent in paritate votorum; tamen datis tribus aliis
DD. Conſiliariis pro adjunctis, fuit dempta paritas,
declarando bona per Avum fideicommiſſum relicta
ſpectare ad ejus nepotem ex filio inſtituto, &
ſtante morte d. nepotis ad ejus matrem hæredem in-
ſtitutam, verùm, quòd creditores filii inſtituti poſſint
ſatisfieri ſuper illius legitima, ut legitur *num. 23. verſ.*
diſcuſſa hac cauſa, in fin. & etiam *nu. 35.* & ſic habitum
fuit pro vero, filios in conditione poſitos cenſeri voca-
tos: ſed non gravatos, ex conjecturis ex teſtamento
apparentibus, ut latè etiam *ego* probavi d. dec. 1. à *n. 3.* ad
16. in qua cauſa pro Martio Sagri, qui ſuccubuit, pa-
trocinium præſtitit *D. Gaietni*, & pro creditoribus hæ-
redis gravati in jure ſcripſit D. *Horatius Comte*, quem
I. C. ſatis elaboratum, ac peritum vocat D. *Gattus* in
ejus *allegationibus.*
2 Verùm *D. Carena reſol. 91. à n. 10.* per *pract. reſol.* la-
tiſſime fundat, filios in conditione poſitos in contracti-
bus non cenſeri vocatos, ſed tantùm in ultimis volun-
tatibus, aſſiſtentibus tamen conjecturis, ut tradit *dict.*
nu. 21. verſ. quatamen; illis enim deficientibus voca-
tos minimè cenſeri voluit *numer. 8. ac 9.* immo,
quando agitur de fideicommiſſo, non ab aſcendente
ſed ab alio, tam in teſtamento, quàm in contractibus
3 relicto urgentiores conjecturas requiri, docet *num. 12.*
ut etiam *nos* comprobavimus *d. dec. 1. num. 16.* & licet
plures vocationis conjecturas referat *D. Carena*, illas
tamen non admittit à *numer. 13.* per 40. allegans D.
Præſid. Amat. convicem noſtrum, ac ſuo tempore
Advocatum celeberrimum *conſil. 91.* cujus veſtigia ſe-
ctati ſunt ejus Filii *D. Carolus* Iudex integerrimus M. C.
V. civilibus, & D. *Franciſcus* advocatus doctus, ac
ómoratæ conſcientiæ, quem etiam D. *Præſid. Ama-*
tum in contrarium adduxerat D. meus *numer. 9.* attamen
ejus opinio, convincitur, ex traditis per Dom. meum
à *numer. 14.* uſque ad 51. per *Camuneulam deciſ. Bonon.*
58. *numer. 16.* qui optimè conjecturas comprobat, rogo
videatur.
4 Cumque D. meus *num. 33.* tradat vulgarem regulam,
legitimam ſcilicet nullum recipere onus, de qua etiam
D. de Marin. c. 251. num. 1. lib. 1. quotid. reſ. ac *cap. 118.*
5 *num. 10. lib. 2.* obſervare debes, quod ſubſtinetur onus,
ubi expreſsè fuit acceptatum teſtamentum, cum one-
re ſuper legitima impoſito, ut nos fundavimus, ac de-
ciſum retulimus *dec. 15. & 17.* & comprobat *D. de Ma-*
rin. d. lib. 1. c. 152. num. 2. & d. lib. 2. c. 45. n. 14. vel quando
pater inſtituendo filium hæredem univerſalem, dixit
ſe hoc facere, ut fideicommiſſum per ipſum ordina-
tum, vel ordinandum in teſtamento, in integra hæredi-
tate ad d. filium pervenienda locum habent, ita ut con-
traveniens cenſeatur tantummodò in legitima inſtitu-
tus; hoc enim caſu valida reſultat prohibitio ſuper le-
gitima, aliàs hæres contraveniens reſtituere tenetur,
quidquid ultra legitimam percepit, cum fructibus, ut
in puncto tenet *Cuma. in l. cohæred. §. in filia, num. 2. ff.*
de vulg. & pupill. ſubſt. ac *conſ. 25. volum. ult. & conſ. 52.*
Curt. Iun. conſ. 120. num. 1. quos, & alios probat *Menoch.*
conſ. 1041. num. 1. & 2. lib. 15. aliamque cautelam, ut legi-
tima includatur in fideicommiſſo, tradit *D. de Marin.*
d. c. 151. num. 13. & nos alios caſus retulimus *d. deciſ. 34.*
n. 13. & 14.
6 Legitima tamen matris an ſit tertia tertiæ, vel tertia
totius hæreditatis latè agit *D. Merlin. de legit.* id noviſ-
ſima impreſſione hujus anni 1651. *lib. 1. titul. 4. quæſtion.*
7. per *tot.* ubi relatis hinc indè DD. opinionibus à *nu-*
mer. 1. per 11. tamen à *num. 12.* ad 18. pro concordia opi-
nionum *Bartoli*, & *Butrigari*, plures diſtinguit ca-
ſus, quando ſcilicet procedat opinio *Bart. in leg. pater*
filium, ff. de inoffic. teſtam. & in leg. 1. §. ſi pater, ff. de
conj. cum emancip. lib. aſſerentis, mortuo filio, ſuperſti-
tibus fratribus, ac matre cui aliquid reliquit filius, in-
ſtituta tamen perſona extranea, non tamen turpi, le-
gitimam hoc caſu non eſſe tertiam totius, ſed illius
portionis tantum, quam habitura eſſet ipſa mater
ab inteſtato, juxta *auth. defuncti. C. ad Tertull.* & quando
attendenda ſit opinio *Butrigarii* inter ſuas quæſtio-
nes defendentis, illam eſſe tertiam totius, quam *Bu-*
trig. ſententiam ſecutus eſt *D. Didacus Moles* in pro-
poſito per ipſum caſu, in *allegat.* pro hæredibus Au-
reliæ de Anſora editis, tranſcriptis per *D. Thor. in*
comp. deciſ. par. 3. ſect. 2. fol. 395. nam quamvis contra-
rium fuerat per prius per S. C. deciſum, eſſe tertiam
tertiæ, ut refert *ibi num. 1.* & habetur ex *D. Reg. Rov. dec.*
22. in dicta cauſa in prima inſtantia compilata, ta-
men in gradu reclamationis fuit per idem S. C. deter-
minatum, eſſe tertiam totius; ut habetur *n. 52. in fi.* ean-

demque *Eutrig.* ſententiam approbat, & ſequitur doctiſſimus ac inter Germanos eruditiſſimus D. *Berlic. prac. concl. jur. par. 2. concl. 12. à n. 51.* cum *ſeq.* & *Bart.* opinionem confutat à *n. 52.* cum plurib. *ſeqq.*

7 Verum tamen eſt, quòd legitima filii in bonis patris forjudicati, extrà tamen caſum criminis læſæ Majeſtatis, eſt medietas bonorum, ubi unus, vel duo adſunt filii nam altera medietas ſpectat ad Fiſcum, niſi tamen bona ſint exigua, eo enim caſu omnia ad filium, vel filios pertinent verùm ſi tres, vel plures eſſent filii, etiam ſi ageretur de amplo patrimonio forjudicati, omnia illius bona ad illos ſpectant, ut docuit *D. de Marin. d. lib. 1. c. 35. num. 5. & c. 88. numer. 8.* ſemper

8 tamen, quòd filio legitima eſt debita illa debetur una cum fructibus, ſive intereſſe à die mortis patris, quamvis nulla interceſſerit petito, ut fundat, *D. de Marin. lib. 2. cap. 166. num. 11.* qui hoc limitat *numero 12.* & 13. ubi hæreditas conſiſteret in pecunia, tunc enim à die petitionis intereſſe debetur.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Exceptio non numeratæ pecuniæ, an, & quando opponi poſſit ad impediendam exequutionem adverſus apocas, ſeu ſchedulas bancarias, vel obligationem penès acta, aut literas cambii, latè diſcutitur.

SUMMARIUM.

1 *Exceptio non numerata pecunia non opponi poſſit adverſus apocam Bancorum, abſque depoſito, & numero 17.*

2 *Exceptio non numerata pecunia opponi poteſt adverſus inſtrumentum.*

Amplia, quamvis ipſi fuiſſet renunciatum, numero 4. & 7.

Item, adverſus obligationem penès acta n. 13.

Item, adverſus quamlibet ſcripturam privatam, & publicam, n. 14.

Item, adverſus literas cambii, n. 15.

Limita, dummodò ibi non dicatur, per la valuta de contanti, *n. 35.*

3 *Exceptio non numerata pecunia non cenſetur excluſa à ſtatuto excludente omnes exceptiones.*

4 *In quibus caſibus opponi non poſſit exceptio non numerata pecunia.*

6 *Exceptioni non numerata pecunia renunciari non poteſt, & num. 8.*

Amplia, etiam ut opponi poſſit, quando eſſet renunciatum cum juramento, obtenta tamen prius abſolutione illius, n. 9.

Item, etiam de jure Canonico, n. 10.

Item, procedit de æquitate, & in foro Mercatorum, numer. 11.

12 *Creditores cautè negotiari debent; ubi mutuo pecuniam dant.*

16 *Confeſſio de recepto non arguit perneceſſè, ſequutam fuiſſe numerationem, & n. 40.*

Et quid, ſi in apoca adeſſent verba illa, per altri tanti, *num. 38.*

18 *Exceptio non numerata pecunia opponi poteſt adverſus apocam bancariam, dicentem,* per altri tanti, *& num. 20.*

19 *Creditor, & debitor circà exceptionem non numerata pecunia ad imparia judicantur circa tempus, dictam exceptionem opponendi.*

21 *Exceptio non numerata pecunia inter Mercatores opponi non poteſt.*

Sed contrarium, n. 22.

Prima opinio verior, n. 34.

23 *Statutum dicitur juſtum, quando exceptiones non excludit, ſed tantùm dat formam, & modum illas opponendi.*

24 *Exceptiones adverſus Apocas Bancarias opponi non poſſunt, niſi in vinculis debitore conſtituto, vel facto depoſito, ex diſpoſitione* Regiæ Pragmaticæ.

25 *Exceptiones, liquidationem publici, & liquidi inſtrumenti non impediunt.*

Limita, ubi exceptiones in promptu eſſent probatæ, numero 26.

27 *Statutum excludens exceptiones, non excludit defenſiones.*

28 *Inter exceptiones, & defenſiones conſtituitur differentia.*

29 *Exceptio non numerata pecunia opponi poteſt adverſus inſtrumentum, etiam ſtante ſtatuto, quod adverſus illud opponi non poſſe, niſi exceptio ſolutionis, ſivè ſimulationis.*

Quod procedit, etiam in Civitate Genua, n. 33.

30 *Exceptio non numerata pecunia antè lapſum biennii opponi debet, n. 37.*

31 *Exceptio ſimulationis eſt perpetua.*

32 *Debitor, quando poſſit carcerari, non obſtante exceptione non numerata pecunia, per ipſum oppoſita.*

36 *Exceptio non numerata pecunia adverſus apocam bancariam verificatam, vel recognitam, non impedit debitoris carcerationem, & proindè debet ſe in vinculis conſtituere, vel facere depoſitum.*

39 *Dubia probatio non relevat probantem.*

41 *Exceptio non numerata pecunia oppoſita per viam præventionis, ſervata forma* Regiæ Pragmaticæ, *an opponi poſſit adverſus apocam bancariam verificatam, vel confeſſatam.*

42 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXI.

Debitores vigore cedularum, ſive apocarum Nummulariis publicis directatum, eis recognitis, verificatis non poſſunt aliquam exceptionem proponere, nec audiri, niſi facto depoſito, vel in vinculis conſtituti, ac ſi eſſet inſtrumentum publicum liquidatum, ſecundùm formam *Ritus M. C. V.* vel obligatio penès acta incuſata, ut habetur ex *Pragmat. 63. nu. 6. de offic. Procur. Cæſar.* Cumque Jo. de Zevaglios de menſe Junii 1636. duas feciſſet apocas in beneficium Jo. Philippi Salutii, unam duc. 8000. ſolvendam in fine menſis Octobris, aliam verò ducat. 15000. ſolvendam in fine menſis Decembris ejuſdem anni, pro ſimilibus quantitatibus ab eodem Salutio receptis, ut vulgariter dicitur, *per altritanti.*

Idem Zevaglios debitor antequam dies primæ ſolutionis cederet, in die 1. Septembris inſtituit judicium in M.C.V. contrà d. Salutium, exponendo, apocas fuiſſe factas ſub ſpe futuræ numerationis, quæ cum non fuerat ſequuta inſtabat pro reſtitutione illarum, & fuerunt per Iudicem M. C. V. facta plura decreta, quòd creditor illas exhiberet penès acta, ad finem providendi, & fuit etiam ſuper d. inſtantia compilatus proceſſus, verùm quia interim ceſſerunt dies, tam primæ, quàm ſecundæ ſolutioni, Salutius creditor in die 9. Januarii citare fecit debitorem ſuper apocarum recognitione,

1 tranſmiſſis tandem omnibus actis ad S. C. fuit dubitatum, ſi ſtante diſpoſitione *d. Regn. Pragm.* poterat admitti d. exceptio non numeratæ pecuniæ, quæ oppoſita reperiebatur per d. debitorem.

2 Dicebat debitor, quòd ipſe obtinere debebat in exceptione prædicta per ipſum oppoſita, quæ ea admittitur etiam adverſus inſtrumentum publicum, & liquidum, quod paratam habet executionem, *Carav. in Rit. M. C. V. 127. numer. 6. Pand. de præſent. inſtrum. in 5. par. declarat. 15. Cavenſ. in Rit. 160. numer. 39. Franc. Ant. de jud. Rober. de liquid. inſtr. conſid. 4. num. 57. Rebuff. ad Conſtit. Gall. to. 1. in tract. de obtregr. numer. 20. Paſchal.*

chal. de vir.patr.pot.par.1.c.8.n.86.Vrſil.ad Afflict.dec.
110.*n.*5. & idem *Afflict. in Conſtitut. Regn. Cauſæ per*
3 *Magiſtros*, *num.*3. nam quamvis per ſtatutum omnes
exceptiones excludantur tamen non intelligitur de
iſta exceptione non numeratæ pecuniæ, *Cyn. in l. in*
contractibus, C. de bon.num. pec. & alii per *Graſſ.* ex-
4 *cept.*43.*in princ.* Quod ampliatur, quamvis ipſis fuiſſet
renunciatum ſecundum *Bald.in dict. l. in contractib.*
Scribentes in l.ſi ex caut.C.eodem, titul. Alex. qui de
communi teſtatur *conſ.* 35. *lib.* 1. *Cov. lib.* 2. *Variar.re-*
*ſol.cap.*4.*num.*3.& alii per *Graſſ. d. exception.*43.ſub *n.*
6.*Vaſq.de ſucceſſ. creat. lib.*1. §. 9. ubi de communi
etiam teſtatur, & DD. colligit, quod etiam probari
5 videtur per *Zanger. de except.par.*3.*cap.*14. qui *numer.*
4. tantum in quatuor caſibus, eam non opponi poſſe
tradit, primò in caſu depoſiti ſecundò in Exactoribus
triburorum, vectigalium, tertio in Principe, quartò
in Marito, qui poſt promiſſionem ipſi factam in ca-
pitulis matrimonialibus, confitetur, dotem promiſſam
6 recepiſſe, nec tali exceptioni renunciari poſſe, habe-
tur ex *Mant.de tacit. & ambig.convent.lib.*18.*titul.*13.
*tom.*1 ex doctrina *Salyc.in d.l.ſi ex cautione*, *n.*12.*C.de*
7 *non num. pec.* ne detur occaſio delinquendi *l. ſi unus,*
§.illud,ff.de pact.& dat rationem *Bald.in d.l.ſi ex caut.*
*num.*3. eadem enim facilitate, qua quis inducitur ad
recepiſſ. confitendum, ſub ſpe futuræ numerationis,
8 eadem etiam inducitur ad renunciandum, *Bertazol.*
clauſ. 32. *gloſſ.* 3. & hanc opinionem communem
dixit *Corn.conſ.*193.*n.*7.*Aretin.inſtit. de liter.oblig.in pr.*
quod etiam ampliatur, quamvis renunciaſſet cum
9 juramento; quia adhuc opponi poſſet, obtenta ta-
men priùs ipſius abſolutione, *Seraph. de privil. jur.*
*privil.*60.*num.*2.idem *Mantic.de tacit. & ambig.d. lib.*
18.*titul.*4.*Mancin in tract. de juram.p.*4.*effect.*155.*nu.*5.
Graſſ. qui alios affert *de except. d.except.*43.ſub *n.*12.
*Maſcard.de prob.concl.*695. *num.* 14. & hæc exceptio
10 procedit, nedum de jure civili, ſed etiam de jure Ca-
nonico, *Capell.Tholoſ. deciſ.*419.*Ricc.collect.*1177. &
150. latè *Gratian. deciſion.* 165. *Bertaz. in d. clauſ.* 32.
*gloſſ.*1. *num.*7.ubi, quod etiam procedit de æquitate,
11 & in foro Mercatorum, *Marſil. ſing.*277. *Stracc. de*
mercat.tit.quemad.in cauſ.mercat.proced.ſit, ſub *cap.de*
*except.n.*9.& *n.*13.idem *Bertaz.* dixit, quòd cautè agere
debent creditores, nè confidant confeſſionibus debito-
12 rum quibus mutuo dant pecunias, ſed faciant conſta-
re de actuali numeratione in contractu.

13 Ex eadem quoque ratione poteſt talis exceptio op-
poni adverſus obligationem factam penes acta calore
judicii ut habetur ex *Bernard.Band.de præſent. inſtru.*
*in dict.par.*5.*declar.*15.*Afflict.in dict. Conſtitut. Regni,*
in ipiend. *Cauſæ per Magiſtros*, *numero* 14. *Paſchal.*
*de vir.patr.pot.dict.par.*1. *capit.*8. *numero octuageſimo*
ſeptimo Viſcont. in ſuis *concluſion. in verbo exceptio*
non numerata pecunia, ubi pleniſſime de materia, &
deciſum refert *Thor.* in S. C. *in* 3. *par. Compend. in*
verb. exceptio non numerata pecunia an opponi poſſit,
14 & ſic etiam adverſus quamlibet ſcripturam privatam,
recognitam, & publicam, *Afflict. ubi ſupra, nu-*
mero decimo tertio, & adverſus, literas cambii, quæ
15 in Regno paratam habent exequutionem, ex *pragm.*
1. §.5. *de litter. camb.* ut poſt *Afflict. in loc.* ſupra ci-
tat. *numero undecimo* habetur ex eodem *Paſc. d.loc.*
ſub *numero* 76. *Scacc. de commerc. & camb.*§.2.*gl.*8.
nec confeſſio de recepto arguit perneceſsè verùm actum
16 numerationis *Amat.dec.Ferrar* 54.*numero ſeptimo.* Et
tandem quod hæc exceptio opponi poſſit adverſus
17 apocas Bancarias, habetur ex *Fabr. lib.*4.*titul.*22.in
ſuo *Codice*, *deffin.* 7.*Fontanell. de pact. nupt.clauſ.* 4.
gloſſ. 28.*part* 2.*n.*51. *Amat.dict. deciſ.*54. quos refert, &
ſequitur *Thor.* in ſuis *votis deciſivis, vot.* 2. *numer.* 59.
qui ita deciſum refert.

Hinc dicebat Jo. de Zevaglios, quod cum apocæ
18 dictabant, *per aliri tanti* confeſſio illa, erat facta ſub
ſpe futuræ numerationis ex contractu mutui, in quo
locum habet exceptio prædicta non numeratæ pecu-
niæ, *leg. publia*, §. *fin.ff.depoſit.l generaliter.Cod.de non*
*num.pecun.*ubi *gloſſ.in verbo religionem, & in d. l. ſi ex*
*caut. Maſcard.d.concl.*695 *numero* 29.*Graſſ d. except.*
43. *n.*28. & quamvis tam creditor, quàm debitor hac
exceptione juvetur, tamen longiori tempore poteſt
debitor, quam creditor illa uti, iſte enim infra tri-
19 ginta dies, ille vero infra biennium opponere poteſt,
§ fin.Inſtit.de liter.oblig.d.l.in contract. §.ſuper cæteris,
*C.de non numer.pec.*ubi *Bald.*& cæteri, *Zange.de ex-*
*cept.d.cap.*14.*par.*3.*numero* 26.ubi tradit rationem dif-
ferentiæ inter unum, & alium caſum, *Reg.Tapia dec.*
*S.C.*34. *Afflict.dec.*105.& 110. *Seraphin. de privileg.jur.*
*d.priv.*60. *Viſcont.* in ſuis *concluſionib. in d. verb. ex-*
ceptio non numerata pecuniæ Oſach. dec. 134. & ſic non
poterat dubitari, ipſum in tempore hanc exceptio-
nem oppoſuiſſe, ex ſupra traditis & in ſpecie adverſus
iſtam confeſſionem de recepto, *per aliri tanti* com-
petere exceptionem non numeratæ pecuniæ poſt
20 *Scacc.& Paſchal.*tradit *Jo.Domin.Gatto* in ſuo *tract.de*
*credit.tit.*8.*c.*2.*n.*2556.

Et quamvis concluſio prædicta communiter limi-
tetur, ut non habeat locum inter Mercatores, *Abb.*
21 *in cap.pervenit, de fid.inſtrum.Vrſil.ad Afflict. dict. de-*
*ciſ.*110.*n.*6.*Bertaz.dict.clauſul.*32.*gloſſ.*1.*numero* 7.*Tuſ-*
*chus concl.*418.*littera E.num.* 10. *Graſſ. dict. except.* 43.
numero vigeſimo ſecundo & eſt *gloſſ.* ſingularis *in novell.*
4.*cap.*3. quam refert & ſequitur *Zanger.dict.c.*14.*parte*
tertia ſub *numero* 54.poſt *Jaſon.& dec.in leg. qui pec.*
*num.*6.*ff.ſi cert.pet.& leg.ſi literas,*ubi *Salycet.& Caſtr.*
*C.mand.Ariſ.conſ.*69.*num.*1.*volum.*3.*Socin. in reg.* 27.
*limit.*5.*Vueſembecc.conſ.*31.*num.*13.*volum.*1.& alii alle-
gati à *D. Reg. Tapia in dict.dec. S.C.* 34. tamen hæc
22 opinio eſt controverſia, contrarium enim tenuit *And.*
*Fachin.in lib.*2.*contr.jur.cap.*86. poſt *Benven. Stracc.*
de mercatur.in dict.tit.quemad.in cauſ.merc.procedend.
ſit numero 9 ſub *cap.de exception.*& dat rationem, quia
hæc literarum obligatio, ex Mercatoribus originem
traxit, ut explicat *Alciat. in d.l qui pecuniam,num.*8.
D.ſi cert.petat. & ideo conſequens eſt, exceptionem ex
eodem fonte ortam cenſeri ſecundò, quia ratio, quæ
traditur, quod inter Mercatores procedatur de bono
& æquo, *Rot.Genu.deciſ* 26.*numero* 4 ab æquitatis ra-
tione non eſt à Mercatoribus aliena, cum æquitas non
poſtulet, ut qui non numeravit, exigere audeat.

Verùm pro Jo. Philippo Salutio dicebatur, ſupra-
dicta omnia ceſſare in hoc caſu, in quo diſpoſitio-
ne *Reg. Pragmat.* non excluditur debitor exceptiones
opponere, ſed admittitur ad eas opponendum, cum
qualitate tamen, ut facto priùs depoſito, vel debito-
re in vinculis conſtituto opponat, tunc enim juſtum
dicitur ſtatutum, non in ſpecie, ſed in genere remo-
ver exceptiones, & non in totum, ſed ad tempus, hoc
eſt, poſt factum depoſitum per debitorem vel eo in
vinculis conſtituto, ita in terminis poſt *Suar. in leg.*
poſt rem judicatam, *in declarat. leg. Regni Aragoniæ*
2. *part. num.*1.& 2. tradidit *Seſſ. de inhibit. cap.* 5. §. 8.
n. 40. quod melius declarat *nu.*77. nam magna eſt dif-
ferentia, quod per legem, vel ſtatutum removeantur
exceptiones, vel quod ſtatuatur terminus ad eas propo-
nendum, ſeu modus eas probandi modificetur.

24 Inſuper in d.*Reg.Pragm.*dicitur, quòd non poſſit au-
diri debitor, vigore apocæ Banci, niſi facto depoſito
in publico Banco, vel eo conſtituto in vinculis, ac
ſi eſſet publicum inſtrumentum liquidatum via *Ritus*,
qui eſt *Ritus* 166. *M. C. V.* & licet *d. Reg. Pragmat.*
loquatur ne apoca recognita in caſu, de quo ageba-
tur debitor fatebatur eſſe ſuam, ſed negabat recepiſ-
ſe pecuniam ibi confeſſatam, & procedere d.*Pragm.*
nedum in apoca recognita, verum in eo caſu, quod
per Iudicem fiunt præcepta, quod recognoſcat, & in
ejus contumaciam decernitur, quod habeatur pro fa-

ſta, prout deterius habetur ex deciſione S. C. relata per
Franch. dec. 502. quod etiam comprobatur ex *dec.* 208.
num. 1. *Rote Genua Rovit. in d. Pragm.* 63. *de offic. proc.*
Caſ. num. 31. & 33.

25 Si verò attendimus diſpoſita in d. *Ritu* circa liqui-
dationem inſtrumenti, ad quem *Reg. Pragm.* ſe refert,
quæ refert *ibi Caravita, in* 6. *quæſt. num.* 57. quæ exceptio-
nes impediant inſtrumenti liquidationem, & licet *Gra-*
vinenſ. in d. Ritu teneat, nullam exceptionem, etiam in
promptu probatam impedire poſſe debitoris carcera-
tionem, attamen ipſe contrarium tenet, ſcilicet, quòd
26 quælibet exceptio in promptu probata impediat in-
ſtrumenti liquidationem, ex quibus deducitur, quòd
ſi debitor vellet impedire liquidationem, & carcera-
tionem ex ſola oppoſitione exceptionis, pecuniam non
fuiſſe ſibi numeratam, quod non impediret liquida-
tionem, ſi verò in promptu probaret, non fuiſſe ſi-
bi pecuniam numeratam, & tunc non poſſet procedi
ad ipſius inſtrumenti liquidationem, ad quod ponde-
rantur illa verba, *in promptu probata*, non ergo po-
teſt habere locum, quando tantum fuit oppoſita, &
ratio eſt in promptu, quia ſtatutum excludens ex-
ceptiones, non videtur excludere defenſiones, ut per
27 *Felin. & Dec. in cap. ex parte, li.* 2. *numer.* 21. *de of-*
fic. & poteſt. jud. deleg. Exceptiones enim propriè, &
verè dicuntur, quæ actiones excludunt, defenſiones
28 verò, quæ ipſo jure actiones perimunt *Specul. in tit.*
de except. §. 1. *Seſe in d. cap.* 5. §. 8. *numer.* 10. & ſic erit
intelligendus *Aſin. de ordin. judic.* §. 31. *cap.* 54. & *Me-*
noch. lib. 2. *præſumpt.* 48. *numer.* 5. Hinc dixit *Bald. in l. ſi*
ſub ſpecie, C. de poſt. & eum refert, & ſequitur *Seſe in lo-*
co ſuprà citato, *num.* 23. quod ſi per ſtatutum cavetur,
29 quòd contra inſtrumentum confeſſionatum non poſſit
opponi, niſi exceptio ſolutionis, vel ſimulationis,
quod non poterit opponi exceptio non numeratæ pe-
cuniæ. Ratio eſt, quia hæc exceptio non eſt propriè ſi-
mulatio, quia eadem cauſa, quæ præparatur, expri-
mitur in inſtrumento, & ſic à principio nulla eſt ſi-
mulatio, & differt exceptio non numeratæ pecuniæ à
30 ſimulatione, quia exceptio prædicta opponi poteſt
ante lapſum biennii, ſimulationis vero eſt perpetua,
31 *Vital. de clauſ. in tit. de ſimulat. numer.* 8. *Farin. deciſ.*
373. ſub *numer.* 49. *in poſthum. lib.* 2. & dixit *Bald. in d. l.*
ſi ſub ſpecie, nu. 3. *C. de poſtulan.* ubi, quòd exceptio ſi-
mulationis, quia inter partes verè contrahitur non nu-
merata pecunia, licet efficacia non adit illi contra-
ctui, niſi poſt biennium.

Nec eſt novum, ut procedatur ad exequutionem
32 & carcerationem debitoris, non obſtante d. exceptio-
ne, nam hæc etiam practicantur in obligatione ad for-
mam Cameræ. *Galleſſ. ad form. Cam. oblig. ad quartam*
par. poſt 3. *par. n.* 2. *in tract. tom.* 6. *par.* 2. *fol.* 356. *Mabe-*
dan. deciſ. 1. aliàs 31. & clariùs *deciſ.* 3. aliàs 80. ſub *nu.* 2,
& *deciſ.* 6. aliàs 285. *Ricc. collectan.* 2251. & ſic in praxi
ſervari abſque difficultate, dixit *Scacc. de com. & camb.*
§. 2. *gl.* 8. *n* 11.

33 Sic etiam in Civitate Genuæ, quando agitur de exe-
quutione vigore inſtrumenti, ſtante ſtatuto, quòd non
poſſit opponi, niſi exceptio ſolutionis, ut in *lib.* 2. *ſtatut.*
d. Civitat c. 3. *verſ. non poſſit*, non poteſt hæc exceptio
non numeratæ pecuniæ opponi, ut per *Scac. in loc.* ſup.
cit. *num.* 9.

34 Nec etiam d. exceptio poteſt opponi inter Merca-
tores, ut ſuprà, ex magis communi opinione fuit fun-
datum, quicquid dicant *Stracc. & Fachin.* ut per *Rot.*
Genuenſ. dec. 26. ſub *num.* 4. Et quamvis hæc exceptio
poſſit opponi adverſus literas cambii, ut ſuprà dictum,
tamen ſi in literis dicatur, *per la valuta havuta de*
35 *contanti*, quod idem ſonat, ac ſi dixiſſet, *per altri*
tanti, quia per d. dictionem dicitur probata ſolutio,
hæc exceptio opponi non poteſt, *Rot. Genua dec.* 44. *in*
fin. Scacc. ubi ſuprà.

Quod tantò magis hic procedere dicebatur, quia
debitor non negabat, apocas fuiſſe ſua manu ſubſcri-
36 ptas, immò illas fatebatur, dicebat tamen, quod fue-
runt factæ ſub ſpe futuræ numerationis, quo caſu nulla
admitti poteſt exceptio, niſi priùs facto depoſito, ut
fuiſſe pluries judicatum, & modem, junctis quatuor
Aulis confirmatum refert *Rovit. in d. Pragm.* 63. ſub *nu.*
51. ubi, quod antequam ſit factum depoſitum, non ad-
mittatur, neque exceptio declinatoriæ fori.

Ulteriùs dicebatur, quod tempora non largiebantur
37 ad hanc opponendam exceptionem, cùm in contra-
ctu mutui biennium concedatur, *d. l. in contract. C. de*
non num. pecun. ſed hic de mutuo non tractabatur, il-
38 la enim verba, *per altri tanti*, non concludunt per-
neceſſè mutuum, cùm poſſint ad alios etiam contra-
ctus adaptari, prout in iſto caſu prætendebat Joan. de
Zevaglios, ipſum feciſſe apocas pro totidem recipien-
dis ab Illuſtr. Marchione de Villafranca, & ejus effe-
ctibus, & dubia probatio non relevat probantem *e. ia*
39 *præſentea, de probat. l. neque natales, C. eod. titul.* ſicuti
in ſimili dicitur, quod illa verba, *ha havuto ja Pietro*,
non concludunt perneceſſe receptionem pecuniarum,
40 ſed vel receptionem literarum, vel aliud ſimile, *Rot.*
Genua d. dec. 26. *n.* 7.

Quibus ſtantibus dicebatur, non obſtare deciſio-
nem S. C. relatam per *Thor. in* 3. *par.* ſui *compend.* in
cauſa Scipionis Palombæ, quia loquitur in eo caſu,
in quo formiter erat facta præventio, quæ dicitur for-
miter facta, præſtita cautione de ſolvendo debitum,
& pœnam juxta *Prag.* 1. *de prævent. moder.* ubi etiam
Ravit. & adeſt *Rit. M. C. V.* 189. de qua etiam loqui-
tur *Franc. in deciſ.* 670. nec d. *Thor.* potuit ſcire, ex qui-
bus in d. caſu motum fuerit Sacrum Conſilium cum,
ut alias dixi, hoc non poſſunt ſcire, niſi Judices, qui
in deciſione intervenerunt, immò ipſe idem in alia
conſimili cauſa in *eod. verb. & eod. libro* dicit, fuiſſe
per idem S. C. determinatum, eſſe faciendum depoſi-
tum, & ſic etiam ſtante præventione facta in apoca
Banci, quia erat præjudicialis deciſio, non fuit aliter
caſus deciſus, ſed datus terminus in cauſa, ſalva pro-
viſione facienda in quacunque parte judicii circa exe-
quutionem, ut per *Regent. Tap. de jur. Regn. lib.* 3. *titul.*
de apoc. numero 4. prout etiam fuit practicatum in hac
cauſa, in qua quamvis S. C. inclinaſſet in opinionem,
41 quod exceptio prædicta non erat admittenda, niſi
facto prius depoſito, ſervata forma *Reg. Pragmat.* ta-
men quia plura in facto concurrebant, & ſi enim
formiter non fuiſſet facta præventio, attamen ante-
quam ceſſerat dies ſolutionis, erat jam in M. C. V.
compilatus pro reſtitutione apocarum, & erat per plu-
ra decreta ordinatum, ut exhiberet creditor apocas
penès acta. Inſuper, dùm cauſa in S. C. tractabatur,
in Aula fuerunt præſentatæ ſcripturæ, ex quibus certo
modo apparebat, pecuniam verè non fuiſſe numera-
tam, ſed erat ad d. de Zevaglios pervenienda ex effe-
ctibus d. Ill. Marchionis de Villafranca, quæ tamen
ob aliqua impedimenta minimè pervenerat. Ideò die
4. Maii 1637. fuit dictum viſis ſcripturis de novo præ-
42 ſentatis in S. C. ex cauſis in eo diſcuſſis, infra quatuor
dies audiantur Partes, quamvis enim fuiſſet jam com-
pilatus proceſſus, nunquam apparebat creditor cita-
tus, niſi domi, & adverſus ſcripturas de novo præ-
ſentatas competebat defenſio, penès Actorum Magi-
ſtrum Iadonilium.

OBSERVAT. IN DECIS. CXI.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non admittitur ad impediendam executionem apocæ Banci, niſi facto depoſito, juxta* Reg. Pragm. 63. cap. 6. de offic. Proc. Cæſar.

Contrarium, numer. 4. *ſed attenta prima opinione limita,*
ubi

ubi conſtat aliqualiter, pecuniam non fuiſſe ſolutam num.2.

3 D.Thor. in compend.dec.par.3.ſect.3.verbo ſolutio literarum cambii,ſeu Banci *confutatur.*

5 *Exceptio non numeratæ pecuniæ in quibus caſibus admittatur, & à quibus perſonis opponi poſſit, numero 6.7.8.*

6 *Creditor poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ debitori competentem contra alios creditores, ratione ſui intereſſe, & ex perſona communis debitoris, & n.7.ac 8.ſed tenetur facere depoſitum, ubi communis debitor ad illud adſtringitur, ſecundum* pragm. 63.cap.6.de offic. procur.Cæſar.

HAbemus cum D. meo hic *n.*41. S.R.C. inclinaſſe in determinando, exceptionem non numeratæ pecuniæ non eſſe admittendam ad impediendam executionem apocarum Banci, niſi facto depoſito, ſervata forma *Reg. Pragm. 63.cap.6.de offic. Proc. Caſ.*
1 verùm, quia reperiebatur compilatus proceſſus ad inſtantiam Jo. Zevaglios Ducis Hoſtuni pro reſtitutione duarum apocarum Banci ducat. 21000. contra Joan.
2 Philippum Salutium, & in Aula S. R. C. tempore expeditionis cauſæ, erant præſentatæ nonnullæ ſcripturæ ex quibus aliqualiter apparebat, pecuniam non fuiſſe ſolutam d. Duci, ſed ad ipſum perveniendam eſſe ex effectibus D. Marchionis Villæ franchæ, quæ tamen ob aliqua impedimenta ad ipſum non pervenerat, ideoque die 4. Maii 1637. fuit per S. R. C. deciſum quod viſis ſcripturis de novo præſentatis in d.S.R.C. ex cauſis in eo diſcuſſis, infra quatuor dies audiantur partes, ut legimus *numero* 42. de qua deciſione meminit *D. Thor. in compend.dec. par. 3. ſect. 3. verbo ſolutio literarum cambii, ſeu Banci,* ſed *ibi* etiam refert in eadem cauſa per Collaterale Conſilium non fuiſſe
3 admiſſam d.exceptionem non numeratæ pecuniæ, eò quod d. Salutius petierat in d.Collat.Conſil.condemnari d.Ducem ad ſolvendum d.ducat.21000.& quamvis fuiſſet oppoſita d. exceptio non numeratæ pecuniæ per ipſum Ducem attamen fuit per Collat. Conſil. die 18. Novembris 1639. condemnatus d. Dux ad ſolvendum d. Salutio d. duc. 21000. una cum intereſſe, referente *D. Regente Caſanate*, viro ex omni parte digniſſimo, qui ſuum diem clauſit in Civitate Barenſi, hoc anno 1651.unde de duobus convincitur *D.Thorus* primò, quod cauſa prædicta nequaquam tractari poterat in d.Collat.Conſ.ſtante illius pendentia in d. S. R. C.ſecundo,quod etiamſi cauſa eſſet diverſa ab ipſa relata per D. meum *hic*,non aliter fuit denegata, ſed admiſſa exceptio non numeratæ pecuniæ; dum enim ipſe refert, fuiſſe condemnatum d. Ducem, neceſſe eſt ut invitus fateatur, fuiſſe impartitum terminum in cauſa, ac proinde, nullum fuiſſe factum depoſitum, dum ſequitur condemnatio, ſi enim depoſitum factum fuiſſet, non utique fuiſſet condemnatus d. Dux, ſed depoſitum liberandum eſſe d. Salutio, per Collater.
4 Conſil. ordinatum fuiſſet verum D. *Reg. Sanfel. deciſ.* 152.à *n.*1.per 4.*lib.*2.opinionem D.mei tuetur, ut admittatur exceptio non numeratæ pecuniæ adverſus apocam Banci recognitam, ac ita per S.R. C. ad relationem M.C.V.determinatum adducit *num.*5. ubi debitor, qui in actu recognitionis apocæ Banci oppoſuerat d. exceptionem non numeratæ pecuniæ, non fuit carceratus, ad creditorem enim ſpectat onus probandi numerationem.

Et licet D. meus *numer.* 5. ex *Zanger.* dicat, in quatuor tantum caſibus hanc exceptionem opponi
5 non poſſe, Tu adde alium, & ſic quintum caſum, ubi debitor ex intervallo confeſſus ſit debere, propter enim geminatam confeſſionem, hac exceptione non gaudet ut probat, ſac deciſum refert *D.Sanfel.ibi, n.* 6.& confirmat De *Amatis dec. Ferrar.* 45. poſt *Afflict. dec.*236.*n.*3.

Illud tamen in hoc obſervabis, quod creditor po-
6 teſt hanc exceptionem non numeratæ pecuniæ opponere adverſus d. apocam Bancalem factam ad beneficium alterius creditoris per communem debitorem, ut probatur in *l.pen.Cod. de non num. pecun.* ubi creditori mariti propter ejus proprium intereſſe permittitur opponere d.exceptionem, marito communi debitori competentem, etiam marito invito, & reluctante, ut poſt *gloſ.Bald.Caſtr.& Salyc.*notat *Barboſa in leg.*1.*par.*8.*num.*17.*ff ſolut. matrim.* latiſſime *D. Gattus de credit. cap.*4. *quæſito* 11. *numero* 1760. cum *ſeqq. Acoſta de privil.credit.ad Reg.*1.*in præfat.* ſub *nu.* 98.*verſic.idque clarius, Manente deciſ.*1.0. *num.*34. & magis in individuo, quod creditor debitoris poſſit opponere dict. exceptionem contra alios creditores,
7 ratione ſui intereſſe, & ex perſona communis debitoris, probat *text.in leg ſicuti, Codic.de non num. pec.* quem adducit *D.Gattus ibid num.*1756. refert & etiam ſequitur Doctiſſimus,ac ſemper laudandus *D.Salgadus in labyrint.credit.concurrent.part.*1.*cap.*40. *n.*11.12. & 13. qui non prius, quàm hodie 6. Novembris 1651. ad meas manus pervenit, creditor enim ratione ſui juris ac intereſſe, poteſt ſe juvare eadem exceptione, debi-
8 tori ſuo competente; ut fundat *D. Salgadus d.par.*1. *c.* 13.§.2.*n.vigeſimo quarto & dict.cap.* 40. *numero* 10. & faciunt per *nos* tradita *deciſ.*30. *numero* 17. & hoc caſu d. creditor facere tenetur depoſitum, opponendo d. exceptionem non numeratæ pecuniæ, ubi ejus debitor ſi illam opponeret, facere teneretur; *pragm.* enim 63. *pragm.* enim 63. *cap.6.de offic.Procurat. Cæſar.* licet loquatur in debitore,non autem in creditore, tamen ad ipſum extenditur, ut in ſimili deciſum retulimus *deciſ.*36.*n.*13.

M. A. Gizzius.

ARGVMENTVM.

Exceptio diviſionis, vel cedendarum actionum, an, & quando obſtet creditori, qui portionem ab uno ex correis debendi exegit, eumque quietavit.

SVMMARIVM.

1 *Creditor exigens pro virili ab uno ex correis inſolidum, obligatis, diviſionem inducit.*
*Sed contrarium, num.*10.
*Amplia nedum in ultima voluntate, ſed etiam in contractibus, num.*11.
*Item amplia, ſivè à creditore fuerit ab uno petitum, ſive ab eo ſolutum, num.*12.

2 *Creditor recipiens partem ab uno ex inſolidum obligatis, cum commemoratione partis, ad ſolventem ſpectantis, videtur actionem dividere, non ſolum quoad ſolventem, ſed etiam quoad alios, licet eſſent mille ratione taciti pacti, & num.*19.
*Sed intellige, ut n.*8.
*Contrarium, n.*20.

3 *Diviſio inducitur ex receptione partis ab uno ex debitoribus, ubi alii debitores eſſent ſolvendo.*

4 *Exceptio cedendarum ab uno ex correis, contra creditorem opponi poteſt.*
*Intellige, ut n.*27.

5 *Liberato uno ex correis debendi inſolidum, liberatur, & alter.*

6 *Solutio facta per unum ex pluribus reis debendi, cæteros liberat.*

7 *Diviſionis beneficium inter plures reos debendi, non eſt inductum jure* Digeſtorum, *ſed ex beneficio* Divi Hadriani.

8 *Exceptio taciti pacti de non petendo, locum non habet, ubi reliqui correi non ſunt ſolvendo.*

9 *Beneficio diviſionis renunciari poteſt.*

13 *Creditor*

13 *Creditor non præſumitur, obligationi inſolidum velle renunciare.*
14 *Creditor eligens unum ex correis ad ſibi ſolvendum, non cenſetur alios liberare.*
15 *Diviſio, vel electio quando inducta dicatur.*
16 *Diviſio inducitur ex receptione partis, abſque proteſtatione.*
Sed contrarium num.17.
Limita, ubi ex conjecturis aliter apparet, n.18.
Intellige, reſpectu ſolventis, & non aliorum n.21.
Limita, ubi creditor omnes correos pro portione ad unumquemque ipſorum ſpectante conveniſſet, n.22.
23 *Diviſio, ad hoc ut inducatur, plura requiruntur.*
24 *Deciſio nunquam inducitur, ubi intervenerit proteſtatio.*
25 *Creditor exigens ab uno ex pluribus correis ratam annui reditus, non cenſetur inducere diviſionem reſpectu ſortis principalis, nec reſpectu illius annui reditus pro futuro tempore, immo nec pro illo anno.*
26 *Exceptio cedendarum dicitur provenire ex natura contractus.*
28 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXII.

EMerat in anno 1581. Iſabella uxor Marcelli Poerii à Carolo Monetio, & aliis quinque particularibus annuos ducat. 98. pro capitali pretio ducat. 980. pro quorum ſolutione omnes inſolidum ſe obligaverunt, deinde Marcellus in anno 1585. confeſſus fuit, ab eodem Carolo recepiſſe ducat. 180. in computum capitalis, firmo remanente inſtrumento pro aliis duc. 800. pro quibus liberavit, & quietavit d. Carolum præſentem & alios correos abſentes, & demum in anno 1589. dicti Conjuges, mediante alio inſtrumento confeſſi fuerunt, nedum recepiſſe dictos duc. 120. ſed alios duc. 267. pro tertiis decurſis, & illum quietaverunt, & liberaverunt à remanenti quantitate, tum capitalis tum etiam tertiarum decurſarum, & decurrendarum, & amplius pro conſequutione dictorum duc. 267. ceſſerunt eorum actione contra alios inſolidum obligatos, cum reſervatione tamen recuperandi ab illis intereſſe tertiarum, ob retardatam ſolutionem, cum hac tamen proteſtatione videlicet.

Salvo tamen, & in ſuo robore, & efficacia permanente inſtrumento prædicto cum ſuis clauſulis contra alios inſolidum obligatos tum ratione ſortis principalis, cum ratione cenſuum decurſorum, tum etiam intereſſe ex cauſa earundem tertiarum debiti, & deinde ſequitur, *ita ut, quod per præſentem contractum reſpectu aliorum inſolidum obligatorum, tam pro dicta ſorte principali, quam pro cenſibus, & intereſſe dictorum cenſuum, non intelligatur facta aliqua novatio, ſed remaneat, in ejus robore, & efficacia pro aliis obligatis.*

Cumque poſtea pro tertiis poſtea maturatis eſſent per Creditores inſtituta plura judicia, tam in Civitate Tabernæ in Provincia Calabriæ ultra, quam in M. C. V. contra alios inſolidum obligatos, introducto poſtea negotio in S. C. per dictos Conventos duo opponebantur, & primò, quod ex illa exactione facta ab uno ex correis, erat inter omnes debitores inducta diviſio, ſecundo, quod cum dicti Conjuges quietaverint correum, eis obſtabat exceptio cedendarum.

Quoad primum dicebatur, quod quotieſcunque creditor plurium debitorum inſolidum obligatorum exigit pro virili, videtur dividere inter eos actionem
1 & inducitur debiti diviſio, ex *text. in leg. ſi creditores Codic. de pact.* quod procederet, etiam quando creditor egerit pro virili contra omnes debitores, quia etiam diviſio debiti induceretur, deciſum fuiſſe per S. C. habetur ex *Afflict. deciſio. 142.* quando tamen alii eſſent ſolvendo, ſequi *Anton. Faber* in ſuo *Codice libro octavo titul. 27. de fidejuſſ. deffin. 7. Thoming. dec. Lipſia quadrageſimo ſeptimo* & eſt etiam *text. in leg. fin. Cod. de fidejuſſ. Ann. alleg. 3. Rendell. de jure protbom. in verbo Emphyteuſis, numero decimo ſecundo Rt. collect. deciſ.* 1053. Ratio autem traditur à *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 15. titul. 5. numer. 3.* quia qui dividit, à forma integralis obligationis recedit, *l. cum plures §. lege dicta ff. locati liberum. C. de fidejuſſ.* quod certiſſimum eſt in eo, qui partem recipit, cum com-
2 memoratione partis quæ ad ſolventem ſpectat, quia ratione taciti pacti videtur dividere, non ſolum quoad ſolventem, ſed etiam quoad alios, etiam ſi eſſent mille debitores, & illa diviſio prodeſt & aliis debitoribus abſentibus, ut ex argumento *text. in dict. leg. ſi creditores*, & *ibi Bald. num. 2. & 3. Cod. de pactis*, & ex aliis hoc tradidit idem *Mantic. de tacit. & amb. d. lib. 15. tit. 5.* ſub *n. 5. in verſic. quartus eſt caſus*, ſic in propoſito receperunt Iſabella, & Marcellus con-
3 juges portionem ſuam à Carolo ; & alii debitores obligati erant omnes ſolvendo, merito inter eos quamvis inſolidum obligatos, fuit inducta diviſio, *Petr. Gurz. deciſ.* 100. *Cepoll. in cautel. penult.*

Secundò dicebant Conventi quod quatenus prædicta non procederent, quod dictis actoribus obſtabat exceptio cedendarum, nam quamvis plures rei debendi eſſent reſpectu cred toris inſolidum obligati ita ut à quolibet ipſorum poſſit creditor ſolidum exi-
4 gere, tamen uno ex correis liberato per creditorem, poteſt alter adverſus ipſum opponere exceptionem cedendarum, per *text. in leg. Suchum, §. penul. ff. de ſolut.* cum concordant, *Franch. deciſ. 476. in princip.* ubi traditur ratio, quia quando unus ex correis fuit liberatus, non poteſt alter reliquum ſolvens
5 adverſus alium correum, jam a creditore liberatum agere, & propterea ei d. liberatio prodeſt, *Bart. in leg. ex duobus in 6. quæſtion. verſicul. ad cujus intelligentiam, ff. de duob. reis*, ubi etiam *Angel.* & ſolutio facta per unum ex pluribus rei debendi cæteros li-
6 berat, *l. 3. fin. & in l. fin. ff. de duob. reis, §. penult. Inſtit. eod. tit. Bart. in auth. hoc ita, num. 96. Cod. de duob. reis, Roncbegall. in l. 3. verſ. utique num. 14. eod. tit. de duob. reis, Surd. dic. 229. n. 21.*

Quoad primum pro Actoribus dicebatur, quod hoc diviſionis beneficium de jure *Digeſtorum* non erat introductum, quia ſinguli inſolidum eo jure conveniri poterant, quamvis inſolidum non ſe obligaſſent, dummodo pro uno, eodemque debito eſſent obli-
7 gati, cum id naturæ obligationis inſit, *leg. non rectè 3. §. ubi duo, ff. de duob. reis, & l. reos, C. de fidejuſſ.* & ideo creditori liberum erat, quemcumque ex correis convenire, ſiquidem ſingulis inſolidum tenebantur, neque videbatur, ſuam actionem dividere, etiam ſi ipſum pro portione ſua conveniſſet, *d. l. reos, in princ. & l. inter eos, §. cum inter ff. de fidejuſſ. Imol. in leg. 2. ff de duob. reis, Mantic. de tacit. & amb. d. lib. 15. cap. 5. num. 6. Franc. de fidejuſſ. cap 5. num. 341. cum ſeqq. Divus* verò *Hadrianus* hoc beneficium diviſionis, inter correos, vel fidejuſſores introduxit, & ideò creditor à pluribus fidejuſſoribus, vel debitoribus cogitur, ſuam portionem petere, *§. 1. in Authent. de duob reis, & auth. hoc ita, C. eod. tit.* de qua *Epiſtola Divi Hadriani* latè etiam *Bertazol. clauſ. 46. gl. 2.* & habetur per *DD. in d. l. non rectè & l. fidejuſſor. C. eodem tit. l. inter fidejuſſores & l. inter plures ff. eod. tit.* cum aliis concord. *Mantic. & Franc. ubi ſupra*, & hoc caſu,
8 quamvis ab aliquibus portionem creditor exegiſſet, tamen ſi reliqui non erant ſolvendo ad illos regredi poteſt, quia exceptio taciti pacti de non petendo, locum non habet, *Bald. in d. l. ſi debitores, C. de pact. Paul. de Caſtr in d. l. 3. ff. de duob. reis*, quia diviſio non fit ex voluntate creditoris, ſed ex neceſſitate legis, & ideò diviſio actionis non inducitur, ſtante neceſſitate legis

concedenti s

concedentis pluribus debitoribus beneficium diviſionis.

Verùm, quia prædicto beneficio renunciari poteſt
9 *gloſſ. in d. auth. hoc ita, & in §. fin. Inſt. eod. tit.* immò ex conſuetudine ſervari ſolet, *Mantic. ubi ſupra numero octavo* prout fuerat in hac cauſa renunciatum, ideo diſputabilis redditur articulus, an ſtante renunciatione, exigendo ab uno diviſio inducatur, ut advertunt *Piſtor. qu. jur. lib. 1. q. 19. Koppen. quæſt. 56.* ſub *nu. 17.* ideo regulam poſt *Ronchegall. in d. l. 3. §. ubi duo, ff. de duob. reis* conſtituerunt negativam, ut non cenſeatur ex ſolutione facta per unum ex correis inducta diviſio, ex
10 *text. in leg. ſi ex toto, §. 1. ff. de leg. 1.* qui licet videatur loqui in ultima voluntate, ut habetur ex *gloſſ. & Bart.*
11 *ibid.* attamen habere locum etiam in contractibus, voluerunt *Cyn. Salyc. Caſtr. Alex. Arin. & Jaſ. in d. l. ſi creditores, in fin. C. de pact.* & alii allegati à *Piſtorio in d. q. 9. n. 2. Fab. conject. jur. lib. 12. cap. 1.* poſt *Affl. d. deciſ. 142.* quod procedere, tam ſi à debitore fuerit facta
12 ſolutio pro ſua portione, quam ſi à creditore fuerit ab uno ex correis petitum, habetur ex *gloſſ. Bart.* & aliis in *d. l. ſi ex toto*, & ex *Jaſ. in d. l. ſi creditores*, ubi etiam *Doc.* & probat *Affl. d. dec. 142.* & quamvis contradicat *Theming. d. deciſ. 47. numero decimo quinto* tamen cum opinione *Afflict.* concurrit *Koppen. d. q. 56. numero 19. & Piſtor. ubi ſupra* ſub *n. 2. Fab. d. lib. 12. conject. jur. c. 1.* non enim de facili præſumitur creditorem acquiſitæ
13 obligationi inſolidum velle renunciare, *leg. cum de indebito, ff. de probat. l. Campanus ff. de oper. libert. & l. qua dotis, ff. ſolut. matr.* quod pro abſoluto tradit *Fab. in loco* ſupra allegato, & hoc etiam fundat *Ronchegall. in d. l. 3. §. ubi duo, num. 34. ff. de duob. reis*, ex *text. in d. l. reos, Codic. de fidejuſſ.* ubi pluribus rei inſolidum obligatis pro partibus conventis, non ſatisfaciente eo, contra quem prius fuerit actum, non prohibetur creditor contra alium agere, quia nullus
14 electione liberatur, ſequitur *Koppen. d. q. 56.* ſub *n. 17. & 18.* ubi dat rationem, quia cum creditor habeat debitores inſolidum obligatos, non cenſetur, hoc jus remittere, niſi expreſsè appareat, *Ronchegall. in dict. §. ubi duo, num. 31.* ſed electione unius debitoris reſpectu aliorum ſibi non præjudicat, niſi integrè ſit ſatisfactus, *d. l. reos, & leg. fin. Cod. de fidejuſſ. Caſtr. conſil. 397. in fin. lib. 1. Ronchegall. ubi ſupra num. 33.* quod
15 quidem ſtante renunciatione pro abſoluto admittit *Koppen d. q. 56. num. 13.* ubi de communi teſtatur, tunc enim non videtur dividere, ſed eligere, *d. l. ſi ex toto § ſi ita*, & ibi *Bald. ff. de l. 1. d. l. reos, C. de fidejuſſ. Mantic. d. lib. 15. tit. 5. n. 2.*

Limitatur tamen regula prædicta à DD. pluribus modis & primò, quando ab uno tantum ex correis
16 portionem ſuam petat abſque proteſtatione, prout ex *text. in d. l. ſi creditores*, poſt *Bald. Salyc. Curt.* & alios dixit idem *Mantic. ubi ſupra, numero 4.* & *Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 5. n. 40. in fine*, licèt limitatio
17 prædicta ab omnibus non admittatur *Mantic. in d. lib. 15. titul. 5.* ſub *n. 4. verſicul. quartus eſt caſus*, & impugnatur à *Fabro in loco* ſupra citato, qui illam in uno
18 tantum caſu admittit, quando creditor voluntate ſuam, vel expreſſerit, aut non obſcuris indiciis declaraverit, quod tunc contingere poſſe, dixit, cùm ipſe partem petiit, vel accepit pro parte, & perſona conventi, vel ſolventis condebitoris, ſic intelligendo *text. in dict. leg. ſi creditores*, quod ea ratione diviſionis factæ interpretationem induci, quod ſi pro
19 reſiduo urgeretur, qui jam pro parte, & perſona ſua ſolviſſet, vel conventus eſſet, jam pro alio urgeri videretur ſequitur etiam *Piſtor. d. q. 9. num. 5.* qui aliam addidit rationem, quia ſibi debet imputa creditor, ut ſolutioni factæ per unum ex debitoribus, exprimendo ſe pro rata ſua ſolviſſe, acquievit cujus etiam opinionis fuit *Roderiq. de ann. reddit. dict. lib. 2. quæſtion. 5. numer. 40. in fin.* licet hæc opinio ſuos quoque habeat
20 contradictores, de quibus per eum *Piſtor. numero 6.* ubi quòd hæc verba in ſolutione poſita non inducat, diviſionem, niſi alia concurrant, ut per *Bellon. conſ. 44.* & hoc plenius examinat *Simon Vlricus Piſtor.*
21 *Harthmanni filius in addit. ad d. q. 9.* & unum notabile addit, quod quamvis ex receptione pro portione ſua ab uno ex correis videatur diviſio debiti inducta, tamen id reſpectu aliorum non procedere, dixit, quia non tam facilè dici poteſt, creditorem, qui ab uno ex pluribus correis partem accipit, cum cæteris in ipſorum quoque viriles pepigiſſe, videndus tamen *Joſeph. Ludov. dec. Lucenſ. 21.*

Limitatur etiam, & ſecundo, quando creditor omnes correos inſolidum obligatos, pro portione,
22 ad unumquemque ipſorum ſpectante, conveniret, & ſuper hoc judicio eſſet lis conteſtata, quia cenſetur, obligationem diviſiſſe, *Rip. in d. l. ſi ex toto, §. 1. n. 25. ff. de leg. 1. Koppen. d. q. 56.* ſub *n. 24.*

Hinc dixit *Urſil. ad d. deciſ. Afflict. 142.* quod ad
23 inducendam diviſionem plura requiruntur, & primò quòd debitor ſolvat partem ſuam tantum, & non plus, nec minus, ut poſt *Angel. in dict. l. ſi inter reos §. 1. Alex. in dict. l. ſi creditores*, voluit *Nicol. Bellon. d. conſ. 44.* & poſt ipſum *Petr. Garz. in deciſ. 76.*, ſecundo, quod ſit ſolutio facta de ſorte, non de uſoris, tertiò quod non ſit dictum, *ſalvo jure ſolidi Cotta in memor. in verbo creditor habens*, quarto quando omnes alii debitores eſſent ſolvendo, *Jaſ. in d. l. ſi ex toto, §. ſi ita*, quintò, ut non adſit in inſtrumento pactum, quod una electa, altera non tollatur, & quòd poſſit variare toties, quoties, uſque ad integralem ſatisfactionem, ad notata in *leg. ſervi electione*, & ibi *Jaſ. ff. de leg. 1.* & ita obtinuiſſe, dixit *Urſil.* in cauſa Iacobi Caraldi cum illis de Cervnne, de qua deciſione meminit etiam *Ricc. in d. coll. 1053.* ubi etiam ſe ipſum allegat in *D. Cur. Archiep. in dec. 121.*

In caſu autem de quo agebatur ceſſabat primum requiſitum, quia Carolus Monetius ſolvit plus ſua portione, erant enim ſex obligati pro ſorte principali ducat. 980. portio cujus debiti erat ducat. 163. 1. 15. per quemlibet, & tamen Carolus ſolvit ducat. 180. & ſic plus ſua portione, ſecundò dicti Conjuges receperunt tam d. capitale, quàm duc. 267. pro annatis decurſis; cum expreſſa proteſtatione, quod remanere debuiſſet inſtrumentum in ſuo robore, & efficacia, cum omnibus ſuis clauſulis contra alios inſolidum obligatos, tam pro ſorte, quam pro cenſibus decurſis, & decurrendis, cum eorum intereſſe, & iterum, quod remaneat d. inſtrumentum reſpectu aliorum obligatorum, abſque alia novatione, & ſic ſumus in caſu, in quo expreſsè apparet de voluntate non dividendi debitum, & nedum non reſultare poteſt tacitum pactum diviſionis, ſed expreſſum, quod noluerunt aliquid innovare, quando
24 enim adeſt proteſtatio, tam *Affl. in d. dec. 142.* quam *Mantica in d. lib. 15. tit. 5. Piſtor. Koppen.* & alii ſupra allegati, omnes concludunt, nullo modo diviſionem fuiſſe inductam.

Dicebatur tandem, quod hæc procedunt reſpectu ſortis, non autem reſpectu tertiarum, quia per illarum exactionem ab uno ex correis non inducitur diviſio, *l. tale pactum, §. poſt diviſionem ff. de pactis*,
25 nec etiam pro futuris annis diviſio inducitur, niſi in caſu, quo ita per plures annos fuerit exactum, ut præſcriptio inducatur, *leg. qui ſemiſſes, ff. de uſur. Alciat. in d. leg. ſi creditores, Codic. de pact.* qui *num. ſeptimo* amplius dicit, quod nec per penſiones illius anni, in quo ab uno ex correis partem tertiarum recepit, diviſio inducatur, ſequitur *Roderiq. de ann. redditib. d. lib. 2. q. 5. num. 40.*

Quo verò attinet ad exceptionem cedendarum dicebatur, quod quamvis vera ſit regula, quod uno ex correis liberato per creditorem, poterit per alium

correum

correum opponi exceptio cedendarum, ut habetur
etiam ex *Franch. deciſ.* 662. & quod prædicta excep-
tio dicatur provenire ex natura contractus, ut volue-
runt *Bald. in authent. præſentes, numer.* 4. *Codic. de fide-
juſſ. Graſſ. except.* 10. *num. decimo tertio* ubi diffusè hanc
exceptionem examinat, de qua latè etiam per
Harthm. Piſtor. d. lib. 1. quæſt. 48. *Hering. de fidejuſſ. c.*
27. *p.* 3. *Bertaz. d. clauſ.* 40. *gl.* 4. *Koppen. dec.* 51. tamen
27 reſponſio deſumebatur ex eiſdem clauſulis reſervati-
vis, quia eo ipſo, quod in actu liberationis unius ex
correis creditor ſe reſervavit actionem agendi pro re-
ſtanti quantitate contra alios correos, videtur, ſibi re-
ſervaſſe jus cedendi actiones, quia alias reſervatio ni-
hil operaretur, & ipſe privaretur jure ſuo, præter
ſuam intentionem prout ex doctrina *Antonii de Ale-
xand. in l. niſi ff. de pact.* reſolvit *Afflict. dec.* 182. *nume-
ro decimo quarto* & ſic deciſum fuiſſe in S. C. refert
Franch. dec. 476. *num. decimo ſecundo* & aliam ejuſ-
dem S. C. deciſionem affert *Rovit. deciſ.* 47. *Caval-
can. deciſ.* 28. *n.* 68. *part.* 2.

Et proinde, cum ex prædictis, & clauſulis reſerva-
tivis, & proteſtationibus videbatur reſponſum ex-
ceptionibus, tam diviſionis, quam cedendarum, op-
poſitis per Conventos Die 26. Novembr. 1638. fue-
28 runt, prædictis oppoſitionibus non obſtantibus con-
demnati ipſi Conventi ad ſolvendum alios duc. 500. pro
cenſibus decurſis, penes Actor. Magiſt. S. C. de Speta.

OBSERVAT. IN DECIS. CXII.

SVMMARIVM.

1 *Diviſio debiti inter correos inſolidum obligatos, quando
inducatur, & n.* 2. 3. 6. 7. 8. *&* 11.

4 *Præſcriptio an habeat locum in diviſione inducenda in-
ter correos inſolidum obligatos, & n.* 5. *& an ſerve-
tur in noſtris Tribunalibus, d. n.* 4.

9 *Exceptio cedendarum actionum, an, & quando ob-
ſtet creditori, & n.* 10. *ac* 11.

12 *Exceptio contributi locum habet inter creditores con-
currentes, æqualem tamen cauſam habentes, ſi op-
ponatur exceptio cedendarum, & ita deciſum addu-
citur, n.* 13.

1 PRimus juris articulus in *hac deciſ.* diſcuſſus fuit
an creditor exigens partem, ſive portionem ab
uno ex correis inſolidum obligatis, ipſumque liberan-
do inducat diviſionem debiti, & amittat obligationem
ſolidi contra alios correos, ad intell. *text. in l. ſi
creditores, Codic. de pact.* ut habetur ex *num.* 1. 2. 3. 7.
per tot. 25. & Domin. meus concludit *num.* 10. quod
regulariter non cenſetur inducta diviſio, juxta *leg. ſi
ex toto, §.* 1. *ff. de legat.* 1. & comprobat à *num.* 11.
per *d. numero vigeſimo quinto*, limitat tamen Dom. meus
num. decimo ſexto & ſequentibus ubi creditor à correo
portionem ſuam petiit; abſque proteſtatione, vel ab
eo reſolutionem, dictantem *pro ſua rata* quod pariter
voluit *Caſtrenſ.* poſt *Alber. in d. l. creditores*, per do-
4 ctrinam *Bartol. ibid. Caroll. Cotta in memoral. in verbo
creditor habens*; refert & ſequitur *D. Garz. à Toleto de-
ciſ.* 100. & aliis relatis comprobat *D. Salgad. in labyrint.
concurrent. part.* 2. *cap.* 11. *numer.* 5.

Vt enim diviſio inducatur, quinque requiruntur;
2 ut dixit Domin. meus *numero vigeſimo tertio* ut ſcilicet
debitor ſolvat partem ſuam tantum, ſecus verò, ſi plus,
3 vel minus; tunc enim diviſio non inducitur, item,
quod ſolutio ſit facta de ſorte, non de uſuris, regula
enim *dict. leg. ſi creditores* procedit pro tertiis mu-
tuatis, uſque ad diem ſolutionis; ſed ceſſat reſpectu
ſortis, ſive capitalis, & tertiarum futurarum, ut do-
cuit *dict. numero vigeſimo tertio & vigeſimo quinto* ac
comprobat *Lancell. Deciſ. in dict. leg. ſi creditores,
verſicul. ponderans hunc text.* & *ibid. Alexand.* ſequitur
Cencius de cenſib. quæſtion. 73. *numer.* 24. 25. & 26.
Amat. qui catervam DD. cumulat *reſolut.* 70. *nu-
mero vigeſimo octavo & vigeſimo nono lib.* 2. *variar.
reſolut. Gratian. capit.* 359. *numero* 13. ac 14. *Rode-
4 ric. de ann. reddit. lib.* 2. *quæſtio.* 5. *num.* 40. quo caſu
præſcriptio locum non habet, tot enim requiruntur
præſcriptiones, quot ſunt annualitates, *l. cum notiſſi-
mis, §. in his, C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor. Grat.
ibid.* tanto magis, quia regulariter noſtra Tribunalia
non admittunt præſcriptionem, ut tradit *Amat. dict.
reſol.* 70. *num.* 30. qui loquitur in propriis terminis vi-
dendus, & ita deciſum teſtantur in pluribus Europæ
Senatibus *Guido Papa dec.* 406. *Boer. deciſ.* 336. *nu.* 4.
Gayll. obſerv. 83. *Minſynger. obſerv.* 13. *cenſu* 3. *Gra-
5 tian. cap.* 48 *num.* 1. & quatenus præſcriptio locum ob-
tineret, illa prodeſt, etiam aliis correis debendi, ſi
6 credimus D. *Conſil. Arias de Meſa lib.* 2. *var. reſol. c.* 12.
7 ſub *n.* 17. item, quod non ſit dictum, ſalvo jure ſolidi;
Item, quando omnes alii debitores ſunt ſolvendo, ex
Iaſ. quem *ibi* citat, contrarium tamen ſubſtinet *D. Sal-
gald. in d. tract. par.* 1. *c.* 12. *n.* 76. per *text. in l. inter eos, §.
cum inter ff. de fidejuſſ.* & DD. *ibi* adductos, ubi, quod
8 eo caſu pro rata cæteri confidejuſſores tenentur, & tan-
dem quando in inſtrumento adeſt clauſula, *ut una
via electa, altera non tollatur*, vel *quod poſſit variare
toties, quoties, uſque ad integralem ſatisfactionem*, vel
alia clauſula, *quod electione unius ex debitoribus, ſemel,
bis, ter, &c. Gratian. dict. cap.* 359. *num.* 24.

9 Secundus articulus fuit, an exceptio cedendarum
actionum obſtet creditori qui quietaverat correum,
ex dictis per D. meum à *numer.* 4. 5. 6. tamen *numer.*
26. concludit, quod licet vera ſit regula, quod exce-
ptio prædicta poteſt per alium correum opponi, quan-
10 do alius correus fuit per creditorem liberatus, ut etiam
comprobat *Merlin. de pign. & hypoth. lib.* 4. *titul.* 2.
quæſt. 72. *numer.* 2. & 3. quam concluſionem extendit
in pluribus caſibus à *numer.* 5. uſque ad 12. tamen
fallit, quando in actu liberationis unius ex correis,
creditor reſervavit actionem agendi pro reſtanti quan-
titate contra alios correos, tunc enim videtur ſibi
reſervaſſe jus cedendi actiones, alias enim dict. re-
ſervatio nihil operaretur. ut tradit *numero* 27. alias-
11 que limitationes adducit *D. Merlin. ibid.* à *num.* 12. per
34. & proinde, ſtantibus exceptionibus, tam reſpe-
ctu diviſionis, quam cedendarum, deciſum refert *num.*
28. fuiſſe conventos condemnatos ad ſolvendum ter-
tias decurſas, oppoſitionibus prædictis nõ obſtantibus.

Et dum de exceptione cedendarum egimus, ob-
ſervabis, quod quando concurrunt plures creditores,
æqualem cauſam habentes, tunc habet locum excep-
tio contributi ſi opponatur exceptio, cedendarum
idcoque ſi agens poſſideat bona, ſuper quibus peti-
tur ceſſio, cum non valeat cedere tenetur contribue-
re, ne locupleretur cum aliena jactura, ad quod fa-
cit ratio *text. in l. cum poſſeſſor, in fine ff. de cenſib.* &
ſentit *Alex. in d. l. de die, §. fidejuſſor. ff. qui ſatiſd. co-
13 gant.* & ita fuit deciſum per S. C. die 14. Julii 1565. pe-
* nes Secretarium, referente D. *Conſil. de Curtis*, in cau-
ſa D. Marchionis Sancti Lucidi, cum Joan. Franciſco
Carafa ejus fratre.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Petens exhibitionem librorum à Tutore, vel alio Admi-
niſtratore, an teneatur ante exhibitionem declarare, ſi
vult, in totum, tam in datis, quam in acceptis, in
dictis libris contentis ſtare.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, vel alius Adminiſtrator tenetur, nedum librum
rationum*

rationum conficere, verum illum Judicis officio exhibere.

2 *Confeſſio introitus non præjudicat, ſi non acceptetur exitus, & è contra, & n. 6.*

3 *Adminiſtrator non tenetur edere libros ſuæ adminiſtrationis, niſi adverſario declarante, ſe approbare partitas, tam pro ſe, quam contra ſe notatas.*

Sed contrarium, n. 10. & 09.

4 *Minor vel alius non poteſt ea, quæ ad ejus validitatem in libro tutoris, vel curatoris, & ſimilium ſcripta ſunt acceptare, niſi etiam acceptet, quæ in ejus detrimentum ſcripta reperiantur.*

Intellige, ut n. 05. 06. & ſeq.

5 *Liber rationum recognitus, paratam habet executionem.*

7 *Connexa non poſſunt pro parte approbari, & pro parte non.*

8 *Partitæ introitus, & exitus, dicuntur connexa.*

9 *Liber ex neceſſitate officii confectus eſt individibilis.*

11 *Ad hoc, ut quis librum rationum approbare teneatur quæ concurrere debeant.*

12 *Negans, librum adminiſtrationis exhibere præſumitur, malitioſe occultaſſe, ob quod in litem adverſus eum juratur.*

13 *Adminiſtratori neganti, rationum librum non confeciſſe, non eſt credendum.*

Amplia, etiam ſi confiteatur illum feciſſe, ſe amiſiſſe, numer. 14.

Amplia, quamvis juraſſet, illum perdidiſſe, numero 15.

16 *Adminiſtratores, vel ejus hæredes, & ſucceſſores non exhibentes librum rationum, in dolo eſſe præſumuntur.*

17 *Liber à tutore, vel curatore ſcriptus, non probat ad ejus beneficium.*

Intellige, ut n. 19.

18 *Occaſio delinquendi dari non debet.*

20 *Unitas adminiſtrationis non facit, quominus ſeparata ſint capitula, & n. 22.*

Declara, ut n. 23.

21 *Reſtitutio quoad certa capitula adverſus ſententiam, non reſcindit eam in ceteris.*

24 *Adminiſtrationis libros edito, quando poſſit adverſarius pro parte acceptare, & pro parte non.*

28 Franciſc. Marcus dec. o. p. 1. impugnatur.

30 *Captioſis interrogatoriis non cogitur quis reſpondere.*

32 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXIII.

1 Tutor, vel quilibet Adminiſtrator, nedum tenetur librum rationum conficere, ſed Judicis officio ad illum exhibendum cogi poteſt, *l. 1. §. officio*, ubi *gloſ. in verbo rationes, ff. de tutor. & rat. diſtrah.* ubi *Reyn. Bart.* & cæteri *DD. Rota Genua deciſ. 27. num. 3. Vaeſembec. conſ. 47. in princ. Gutierr. de tutel. parte 2. cap. 2.* & poſt ipſos *Reg. Revert. dec. 36.* ſub *num. 5.* cumque Michael Tixenius adminiſtraſſet tutelam Raymi Belli, ac etiam ſocietatem olim initam inter dict. Michaelem cum patre dict. Raymi, cujus ipſe erat etiam hæres, inſtitit ipſe pro exhibitione libri, excipiebat tamen Horatius Tixanus, Michaelis filius, & hæres, quod ante exhibitionem debebat Raymus declarare, ſi intendebat ſtare dictis libris, tam pro partitis introitus, quam etiam pro partitis poſitis in exitu, qua declaratione non facta non poſſe ad dict. exhibitionem teneri, ad quod probandum adducebatur doctrina *Jo. de Platea in leg. 1. fin. Cod. de apoc. publ. lib. 10. num. 9.* ubi quod partitæ introitus ſunt

2 ita connexæ cum partitis expenſarum, ut non præjudicet confeſſio introitus, niſi acceptentur partitæ expenſarum, & è converſo, ex *text. in leg. cum quæritur, ff. de adminiſtr. tut.* & ex *gloſ. in leg. Thais ancilla, §. libertatem, ff. de fideicommiſſ. libert.* quem ſequutus fuit etiam *Foller. in pragmat. 5. cap. 5. num. 10. in fin. & 18. de adminiſtr. Univerſ.* ubi quærit, an confeſſio, quæ ſit introitus, noceat, ſi non acceptetur exitus, & tenet, quod non, & ſic etiam è converſo, *Reg. Revert.* in eodem *pragm. num. 7. Franc. Marc. dec. 60. Delphinal. part. 1.* qui in terminis tenuit, quod Adminiſtrator non tenetur exhibere libros ſuæ adminiſtrationis, niſi prius adverſarius declaret, ſi

3 vult ſtare tam partitis ſcriptis pro ſe, quam illis contra ſe, quod eſſe ſummè notandum, dixit *Reg. Revert. ubi ſupra*, idem probat *Bartol. in leg. quædam, § nummularios, ff. de edend.* ubi etiam *Angel.* ex *text. in leg. Publia, §. fin. ff. depoſit.* latè etiam *Socin. l. admonendi, numero 189. ff. de jur. jurand.* & alii longa ſerie adducti per *Nicol. Genuam de ſcript. privileg. libro quarto de libris rationum, capite primo, numero ſeptimo & 71. & c. ſeq. numero 4.*

Quod maximè procedit, quando agitur de libro rationum integro inter eaſdem perſonas, & pro eodem negotio, à Scribente confecto, veluti in libro ratio-

4 num Tutoris, vel Curatoris, Oeconomi, Depoſitarii & ſimilium, tunc enim, ſi Minor, vel Dominus acceptet, quæ ad ſui utilitatem ſcripta fuerunt tenetur etiam acceptare impenſas, & alia, quæ ad ſui detrimentum in eodem libro ſcripta reperiuntur, prout ex *gloſ. in d. leg. publia, §. fin. ff. depoſ.* voluit *ibi Abb. & Jo. And. ad Specul. tit. de caſt. num. edit. §. nunc dicendum, in addition. magn. Angel. in leg. ſumptus, §. de admin. tutor. Raphael. Cuman. conſ. 236. Cardin. in cap. cum olim. de cenſibus Bellen. in commun. opinion. libro decimo ſeptimo, in verb. ſcripturam nimis ſolemnem, Vivi. libro primo, commun. opinion. opin. 043. Eman. Saar. receptar. ſentent. in verbor. ſcriptura, Greg. Lopez in leg. fin. titul. 18. pag. 3. in gloſ. in verb. decimus*, & poſt ipſos *Parlad. rer. quotid. lib. 2. cap. fin. par. 1. §. 5. Chirogr. numer. 00.* ubi, quod paratam

5 debet habere executionem, *Menoch. de arbitr. lib. 2. cent. 1. caſu 93. num. 10.* qui etiam alios allegat, *Mannoz. de Eſcobar de ratiocin. adminiſtr. cap. 13. numero decimo, Nic. Genu. de ſcriptur. privat. lib. 4. d. cap. num. 23. Rota Genua deciſ. 16. numero 7. Stacc. de judic. cap. 13. numero 303. & 304.* quicquid in contrarium voluerunt *Alb. in conſil. 36. in fin. lib. 0. & Alexand. conſil. 86. numero 7. volum. 2.* nam reprobantur à *Sola in Conſtit. Sabaud. tit. de minor. & ration. diſtr. gloſ. 3. numer. 13. in fin.* & à *Menoch. Eſcob. Nicol. Genua* & aliis ſuprà allegatis.

6 Eſtque de prædictis ratio, quia cùm liber rationum data & accepta contineat, non poteſt dividi, vel ſeparari, *l. ſi quis ex argentariis, §. rationem, ff. de edend.* con-

7 nexa enim non poſſunt pro parte approbari & pro parte reprobari, *Bald. in l. 1. C. de confeſ. in 2. oppoſ. Bart. in dict. l. quædam, §. nummularios*, latè etiam *Maſc. concl. 976. num. 79. Eminentiſ. Card. Tuſch. tom. 3 in verb. editionem petens concluſ.* & quod partitæ introitus, & exi-

8 tus dicantur connexæ, idem *Tuſchus tom. 2. in verb. connexum concluſ. 625. num. 11.* maximè quando liber eſt neceſſitate officii factus, *d. l. ſi quis ex argentariis, §. ſi rationem ff. de edend. Eſcob. ubi ſupra, numero 11.* ſequitur

9 *Nicol. Genua in dict. cap. 0. lib. 4. numero 24. Pacian. de prob. lib. 1. cap. 26. numero 15. cum ſeqq.* ubi plenè de materia.

Pro parte verò Raymi Belli replicabatur quod ipſe nullo modo poterat omnia in libro contenta accepta-

10 re, niſi illo prius exhibito, & per ipſum percunctato, nonnulla enim poterant contra dict. librum occurrere, nam ut dixit *Menoch. in d. caſu 93. num. 10.* duo debent concurrere, ad hoc ut cogatur quis librum rationum

11 approbare, hoc eſt, fides Adminiſtratoris approbata, *leg. cùm quæreretur, ff. de adminiſtr. tutor.* & in Adminiſtratore Reipublicæ eſt *text. in leg. Cætas, ff. de uſur.* Alterum verò, quod contineat unitatem, ſeu connexitatem negotii, *leg. cum actum, § plane, ſi quid ff. de negot. geſt.* & eum ſequuntur *Eſcob. & Genu. in loc.*

ſuprà allegat. *Maſcard. de probat. dict. concl. 976. nu. 79.*
In caſu verò prædicto, Michael Tizanus adminiſtrator
erat mortuus, & idem Horatius ejus filius & hæres ne-
gavit, & tunc etiam negabat, librum prædictum habe-
re, ſed quod ad ejus notitiam certo modo erat perven-
tum, penès quem reperiebatur, & quòd facta priùs d.
declaratione, librum ad finem exhibendi recuperare in-
tendebat, & ſic fides illius reddebatur ſuſpecta, nam ex
12 iſta denegatione libri oritur præſumptio contra Admi-
niſtratorem, illum malitiosè occultaſſe, & ideò adver-
ſus eum juratur in litem, ut poſt *Caſtil. in leg. 7. Tauri,
verſ. ad quartum*, & alios dixit *Eſcob. de ratioc. cap. 10.
nu. 1. & 2.* qui etiam ſubdit, quòd ſi Adminiſtratores ne-
13 gant, librum non confeciſſe, illis credendum non eſt,
*Strac. de mercat. 2. par. num. 68. Ancharr. conſ. 316. & Re-
buff. in l. boves, §. intercedere, ff. de verbor. oblig.* voluit,
quòd ſi Adminiſtrator fateatur, librum rationum fe-
ciſſe, illum tamen perdidiſſe adhuc ipſi credendum non
14 eſt, niſi caſu fortuito illum amiſiſſe probet, ea ratione,
quia cùm Adminiſtratori ex officii ratione pertineat, li-
brum rationis conficere, & diligenter cuſtodire, ſem-
per præſumitur, illum malitiosè occultaſſe non verò
perdidiſſe, *Anchar. d. conſ. 316. numer. 4. Socin. conſ. 159.
15 num. 5. lib. 2.* quod quidem ampliat *ibid. Eſcob. numer. 5.*
quamvis juraſſet, illum perdidiſſe, quia quando quis rem
aliquam tenetur cuſtodire, non ſtatur ejus juramento,
illam amiſiſſe, ſed neceſſarium caſum probare debet,
*Felin. in cap. accepit de fide inſtrum. Grat. conſ. 23. nu. 10.
Socin. d. conſ. 159. Baeza de decim. tut. cap. 3. nu. 180.* ubi
ampliùs dicit, quod ubi liber rationum non exhibetur
ab adminiſtratore vel etiam ab ejus hærede, prout eſt
16 caſus noſter, non ſolum Adminiſtrator, verum & ejus
hæres, vel ſucceſſor in dolo eſſe præſumitur, *Alex.
conſ. 4 nu. . Eſcob. d. c. 10. nu. 6.* ubi plenè.
17 Secundò dicebatur, quod regulariter liber ſcriptus
à Tutore, vel Curatore non probat ad ejus benefi-
cium, ut poſt *Petr. de Bellaper. & Cyn. in l. ad, quod
pauper. ib. & in l. ſi quis pro redemptione, Cod. de don.*
voluerunt *Bartol. Alex. Caſtr. Tiraquell.* & alii allegati à
*Maſcard. d. concluſ. 976. num. 60. Nicol. Genu. de ſcript.
privil. d. lib. 4. cap. 1. num. 6.* cum *ſeqq.* & probatur ex
*text. in l. inſtrumenta, in leg. rationes, & in exemplo,
Cod. de prob. & in l. 2. & fin. Cod. de convent. Faſc. deb.
lib. 10. & in l. nuda ratio, ff. de don.* & ſic etiam in
18 *cap. 2. extr. de fid. inſtr. & in clem. unica, § 1.* ubi *gloſ. in
verbo rationem, de uſur.* nè detur ſcribentibus occaſio
delinquendi, *Turres conſ. 10. nu. 7. vol. 1. Hippol. Rimin.
conſil. 32. num. 20.*

Et quamvis ex ſuprà traditis hoc limitetur in libro,
inter eaſdem partes confecto, veluti in libro Tutoris,
19 vel Curatoris, tamen hoc eſt intelligendum in parti-
tis connexis, ſecus autem in ſeparatis, exemplum tra-
ditur ab *Eſcobar. de ratiocin. cap. 13. num. 21. & 22.* quan-
do Tutor in libro rationum ſcribit, collegiſſe centum
amphoras vini in anno 1579 & in eodem libro poſteà
ſcriberet, eodem anno in in laborando vineas & in re-
colligendo vinum ac dolia reparanda tantùm expendiſſe,
non poteſt minor acceptare, quæ pro ſe faciunt pro
introitu ex pretio vini, & negare expenſas factas pro
recollectione, quia licèt expenſæ tempore differant, ta-
men ab eadem cauſa, vel negotio ſive adminiſtratione
dependent, quod probatur in *l. tres tutores, §. inde
verbo ſeparari, ff. de admin. tut.* ubi dicit, laborem col-
ligendi ſegetes, & triturandi frumentum eſſe adeò ipſi
ſegeti injunctum, ut minimè ſeparari poſſit, *Aretin.
conſ. 26. verſ. his breviter, Cur. jun. conſ. 20. n. 23. Cavalc.
dec. 16. nu. 14. part 2.*
20 Non tamen unitas adminiſtrationis facit, quominus
ſeparata poſſint eſſe capitula, quod probatur ex *l. etiam,
§. ex cauſa ff. de min.* ubi reſtitutio impetrata quòad
certa capitula adverſus ſententiam latam in cauſa tute-
21 læ, non reſcindit eam in cæteris capitulis ſeparatis,
ad ipſam adminiſtrationem pertinentibus, dat ratio-
nem *Eſcob. in loco* ſuprà proximè allegato, nam ſicuti
in unica adminiſtratione tutelæ, vel alterius admini-
22 ſtrationis plures, & diverſi actus, ex diverſis cauſis
contingere ſolent, ut emendo, vel mutuando, & his
ſimilia, ita abſurdum eſſet dicere, quod capitula facta
de emptione fundi eſſent connexa capitulis factis de
mutuo frumenti, ſub prætextu, quòd omnia ad uni-
cam adminiſtrationem pertineant, ex quibus conclu-
dit, quod non ex eo ſolo capitula connexa dicuntur,
quod ſub uno generali jure adminiſtrationis tutelæ
comprehendantur prout probat *Accurſ. in d. §. ex cau-
ſa*, & facit, id, quod dixit *gl. in l. ſed & cum aliquis,
ff. de negt. geſt.* ubi, licet dicatur unica adminiſtratio,
tamen, quia plures ſunt actus, qui in adminiſtratione
concurrunt, non eſſet bona conſequentia, eſt unica
adminiſtratio, ergo omnia capitula talis adminiſtra-
tionis ita ſunt connexa ut inſeparabilia cenſeri debeant,
quo argumento utitur *Lud. Rom. conſ. 346.* ſub *nu. 5. &
Iaſon in d. l. admonendi, nu. 10. verſ. qualit. autem intelle-
gatur, ff. de juran.* quod ſatis perbenè explicat *Pa-
cian. de prob. d. lib. 1. cap. 28. num. 29.* ubi ponit quæſtio-
nem, an ex eo, quod ſit unica adminiſtratio, dicantur
illius unicæ adminiſtrationis capitula connexa, & re-
latis rationibus, & DD. authoritatibus, in contra-
rium facientibus *num. 3.* concludit, quod veritas eſt ut
unitas adminiſtrationis non faciat, quominus ſeparata
poſſint eſſe capitula, quod probat ex *d. l. etiam, §. ex
23 cauſa* & tandem ſub *num. 33.* concludit, quod vera hu-
jus quæſtionis ſolutio eſt, quod aut loquimur de con-
nexione in genere, & tunc omnia capitula poſſunt dici
connexa, aut in ſpecie, & tunc capitula ſeparata dicun-
tur, quamvis unica ſit adminiſtratio, quam etiam di-
ſtinctionem ſequutus fuit *Eſcob. dict. cap. 13. in fi. Nicol.
Gen. d. lib. 4. cap. 1.*
24 Rurſus dicebatur per d. Raymum quod ipſe non
tenebatur ſtare d. libro, niſi in capitulis omnino con-
nexis, & inſeparabilibus & quod ſcripta in eis pro
ipſis ſcribentibus ſint omnino veriſimilia; ut poſt
alios declarat *Tiraq. in præfat. l. ſi unquam, num. 53. de
revoc. don. Reg. Revert. in d. pragm. 5. num. 8. de adminiſtr.
univerſ. Ancharan. Rhegienſis lib. 8. qu. 55. nu. 4. & qu. 42.
lib 3. num. 51. & 52. Guid. Pap. qu. 441. Boer. dec 105. nu. 4.
Menoch. d. caſu 93. numer. 60. Maſcard. d. concluſ. 976.
num. 79.* innumeros colligit *Nicol. Genua d. cap. 1. libro
4. num. 56.*

Secundò, id, quod dicitur quod ſtetur libro Tu-
toris, vel alterius Adminiſtratoris etiam in his, quæ
25 pro ſe faciunt, intelligi debet, in ſummis parvis, non
in magnis, prout probant DD. allegati ab eodem
*Maſcard. d. num. 65. Bonint. dec. 43. num. 2. Rot. Banon.
Rip. in d. l. admonendi, nu. 126.* ubi etiam *Coraſ. nu. 94.
Paſeth. conſ. 190. num. 8. Ioan. de Vimercato in l. 1. nu. 21.
C. de edend. Borrel. conſ. 50. num. 9. Rimenald. jun. conſil.
52. num. 153. Scacc. de judic. cap. 11. nu. 176. Maſcard. dict.
concluſ. 976. numer. 69. Genua ubi ſupra, numer. 66.* qui
numer. 68. dicit, quod hæc eſt veriſſima limitatio quic-
quid ſubtiliter dixerit *Bolognet. in d. l. 1. C. de edend.*
Quæ autem dicantur ſummæ magnæ, vel parvæ, re-
mittitur Judicis arbitrio, ut habetur per *Scacc. in d.
cap. 11 d. 295. de judic.*
26 Tertiò requiritur, quod multa capitula ipſius li-
bri vera oſtendantur, vel per inſtrumenta publica,
vel aliter, & quod liber in aliquo non poſſit de men-
dacio redargui, ut poſt alios docet *Iaſ. in d. l. admo-
nendi. num. 128. Pariſ. conſ. 90. num. 3. & 47. vol. 1. Maſ-
card. d. concluſ. 976. numer. 75. Rot. Roman. in noviſſ. dec.
813. numer. 15. part. 1. Maceraten. variar. reſol. lib. 2. cap.
19.* & alii per *Genu d. lib. 4. c. 1. nu. 44.* cum plurib. *ſeqq.*
quod Judicis arbitrio etiam eſſe relinquendum poſt
Menoch. lib. 3. præſumpt. 63. numer. 10. dixit idem *Genua
num. 52.*

Quartò, debet liber continere data, & accepta,
27 lucidè & clarè, ſingulariter, & ſpecificè, *Bart. in l.
comperimus,*

Digitized by Google

comperimus, *C. de naviculariis*, *libro* 11. *Corn. conſil.* 197. *Borgnin. Cavalcan. de tutor. & curator. num* 106. *Maſcard. d. concluſ.* 1976. *num.* 63. cum *ſeqq.* item, quod contineat cauſam, idem *Maſcard. num.* 64. & appoſitionem dici, *nu.* 66. & quod perſonæ ſit fide digna, *num.* 67. *Genua ubi ſupra*, *n.* 91. & 92.

Quæ omnia non poſſunt videri, antequam liber exhibeatur, & proinde dicebatur non poſſe adſtringi ad petitam declarationem ante ipſius libri exhibitio-
28 nem, ex quibus ſatis dubia reddebatur deciſio, relata per *Franciſc. Marc. in d. dec.* 60. *part.* 1. qui videtur, non poſſe jure fundari, quamvis enim DD. ſupra *nu.* 3. citati teneant, quod ſtari debeat libro rationum, confecto per Tutorem, tam in partitis poſitis ad damnum ſcribentis quam ad ſui beneficium, tamen loquuntur in connexis, ut ſupra fuit fundatum, non tamen dicunt, quod ante exhibitionem ad interrogationem Adminiſtratoris debeat declarari, ſi intendit ſtare dicto
29 libro, & approbare eum in totum, & ideo *Anton. Sola in Conſt. Sabaud. titul.* 24. *de libr. mercat. gloſſ.* 2. *num.* 15. potuit hanc quæſtionem, licet *Franciſc. Marc.* non alleget & dicit, quod ſibi videtur, quod non cogitur reſpondere, quia cum ipſe veriſimiliter ignorare poſſit, quod in eo contineatur, *l. fin. ff. pro ſuo*, eſſet interrogatorium captiorium, ſiquidem, reſpondendo negativè privaretur commodo illius, ſi affirmativè poſſet illaqueari, cum certus eſſe non poſſit con-
30 tentorum in eo, & nemo cogitur reſpondere captioſo interrogatorio, *gloſſ. in c. ſi poſt præſtitum*, *in verb. rationantis de confeſſ. lib.* 6. *Purpurat. conſil.* 425. *num.* 51. neque reſponſio, quod vult ſtare libro, prout juris erit eſt neceſſaria, tanquam ſuperflua, & ideo *Sola* concludit, prædictam interrogationem omnino eſſe rejiciendam, & *Bovadill. politic. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 2. dicit, quod in tantum exequi poſſunt partitæ introitus, & exitus, in libro Adminiſtratoris contentæ, in quantum ſint recognitæ.

31 Et proinde, die 27. Maii 1636. fuit per S. C. ordinatum, quod Tizanus cum effectu exhibeat libros, quibus exhibitis providebitur ſuper petita declaratione, pænes Actor. Magiſtr. Simonem.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXIII.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, & omnis alius Adminiſtrator, etiam ſi fuerit Frater, librum adminiſtrationis facere tenetur, ac pariter, ſi non fuerit requiſitus, & de facto, juris ordine prætermiſſo adminiſtrationem fecerit, num.* 2.

Tutor, Curator, & alius Adminiſtrator in ratione adminiſtrationis reddenda, librum computorum, ſcripturas, & alia exhibere tenetur, uſque ad 30. *annos, d. nu.* 2. *&* 3.

3 *Rationes adminiſtrationis uſque ad* 30. *annos reddendæ ſunt, illo enim tempore elapſo non redduntur.*

4 *Rationes reddendæ ſunt in loco adminiſtrationis, etiam ſi ille, cui reddendæ ſunt ſit Civis Neapolitanus, n.* 5. *& ſic deciſum traditur, num.* 6.

5 *Neapolitanus quando trahat, & non trahatur.*

7 *Baliatus de jure* pragmat. regni *durat per totum annum* 18. *ſed jure* Conſtitut. *durabat per totum annum.* 15.

Balius licet tenetur rationes reddere, completa ætate annorum 18. *feudatarii, limita in muliere nupta ante d. tempus, nam contracto matrimonio, rationes reddere tenetur, num.* 8. *& ſic judicatum adducitur, num.* 9.

1 NEdum Tutor, ſed omnis Adminiſtrator, librum rationum conficere tenetur, ac pariter judicis officio ad illum exhibendum cogi poteſt, ut fundat D. meus *numero* 1. & probat etiam *Thomaſ. in tractat. de tutor. & curator. tit.* 13. *numer.* 88. *& ſeq.* etiam ſi fuerit Frater, ad tradita per *Menoch. dec. Bonon.* 64. uſque ad triginta annos, quamvis non fuerit requiſitus, ut ex *l. minimè ff. de admin. tutor.* docet *Perez. Sigler. conſil.* 15. *numer.* 2. ubi etiam id procedere affirmat,
2 & ſi de facto, ac prætermiſſo juris ordine, bonorum pupilli, vel alterius adminiſtrationem aſſumpſerit, citans *Socin. conſil* 2. *column.* 1. *& conſil.* 24. *column. penult.* & alios *ibi* adductos, in cujus adminiſtrationis ratione reddenda, Tutor, Curator, vel alius Adminiſtrator exhibere debere inventarium petitur, & libros rationis, & adminiſtrationis, & alia quamplurima, relata per *Rolan. conſil.* 29. à *num.* 18. uſque ad 28. *Gutierr. de jur. confirmat. cap.* 40. *numer.* 18. ipſiſque relatis proſequitur *Perez. Sigler. d. conſil* 15. *numer.* 3. idémque voluit *Thom. in d. tract. tit.* 18. *num.* 112. ubi ampliationes, & limitationes tradit, elapſo tamen dict. tem-
3 pore annorum 30. quilibet ipſorum excuſatur, & liberatus cenſetur a d. ratione reddenda, *Coſta Siculus conſil.* 30. *n.* 48. *&* 49. per tale enim tempus jus reddendi rationes adminiſtrationis præſcribitur, *Cand. Ant. Bel. conſil.* 124. *num.* 31. ad quæ autem tenentur, ſi requiſitus intra d. tempus non exhibuerit, tradit. *Eugen. conſ.* 6. à *nu* 17. per 21 *lib.* 2. ac etiam *Thomaſ. d. tit.* 13. *nu.* 115. *verſ. contra non exhibentem.*

4 Rationes autem quilibet ipſorum reddere tenetur in loco adminiſtrationis, *l.* 1. *&* 2. *C. ubi de ratioc. Eſcobar. de ratioc. cap.* 7. *nu.* 16. *Berart. in ſpecul. viſitat. cap.* 23. *num.* 190. *Grattan. dec* 80. *Conſil. Carleval. tom.* 2. *de judic. diſp.* 2. *numer.* 168. poſt *D. Novar. de gravam. vaſſall. tom.* 2. *gravam.* 26. præſertim, *num.* 2. & ita deciſum refert lo Cuſtode *Avendan. de exequend. mand. cap.* 1. *numer.* 16. & in Tortoribus *Gratian. d. deciſ.* 180. ac *D. Thor. in ſupplem. comp. dec. part.* 1. *verbo tutor.* & in Æterio, ſive Cemetario introituum Baroniæ Terræ Siciniani, deciſum tradit *Novar. d. gravam.* 26. *num.* 8. quod procedit etiam ſi ille, qui petit rationes admi-
5 niſtrationis, ſit Civis Neapolitanus, qui licet trahat, & non trahatur, ut per *Carav. in Ritu* 301. *numero* 5. hæc tamen regula fallit in d. ratione adminiſtrationis reddenda, ut poſt *Eſcobar. Grat. D. Paſchal. D. Capybl. D. Thor. D. Caput. D. Carleval.* & alios defendit *D. Novar. in praxi elect. & variar. fori, ſect.* 4. *quæſt.* 34. *num.* 1. *& per tot. & d. gravam.* 26. *num.* 3. ac 4. qui *d. quæſt.* 34. *numer* 3. ita fuiſſe practicatum in Regia Dohana Menæpecudum, & in Curia Archiepiſcopali Neapolitana teſtatur, & in propriis terminis privilegii Neapolitanis conceſſi, ut trahant, & non trahantur, illud non procedere, quando Neapolitani contrahunt, uti Barones extrà Civitatem Neapolis inſigniter probant *Capyc. deciſ.* 59. *Frecc. de ſubfeud. lib.* 1. *tit. de offic. magni Cancell. num* 33. *Carav. d. Ritu* 301. *n.* 7. *verſic. limita primò.*

6 Idcóque cum D. Hieronymus Capycius Neapolitanus inſtitiſſet in S. R. C. quod Alphonſus Policaſter & alii, qui fuerunt ejus Ærarii, ſive Camerarii, Caſtellani, & Camberlinghi, tempore, quo conduxerat Statum Siciniani, quamvis obtinuiſſet decretum domi à
* *D. Conſil. de Aquino* cauſæ Commiſſario, inſudiciis dd. conventis, per quod erat ordinatum, quod redderent computata, & præſentarent libros, & ſcripturas in d. S. R. C. obtenta tamen per dd. conventos Regia de crea-
* tione de verbo faciendo, illoque facto de menſe Septembris 1648. fuit per d. R. S. C. proviſum, quòd ſuſpenſo d. decreto domi lato, computa reddantur in loco adminiſtrationis, ſub patrocinio *D. Ioan. Iacobi Anichini*, in Banca Carboni, nunc de Petrone.

Sic etiam Balius, rationes Baliatus reddere tenetur ad
7 inſtantiam Mulieris feudatariæ nuptæ, & ſi minoris annorum 18. nam quamvis Baliatus duret per totum annum 18. ex *prag.* 1. *de minorib.* licet per priuſ ſecundum

Conſtitut. Regni, incip. *In aliquibus in fine, de ſucceſſ. ab inteſt. & Conſtit.* incip. *Minoribus de jure Balii*, durabat per totum annum 15. ita ut dict. ætate annorum 18. completa, actio administrationis Baliorus competat, attamen, quia in *Pragm.* 2. excipitur mulier, quæ nupſit ante
1 completam ætatem annorum 18. Balius cogi poteſt
ad reddendum computa, quia per matrimonium finitur
officium Balii, & adminiſtratio defertur in perſonam
viri, ut de jure *Conſtitut. Regni*, etiam locutus eſt
2 *Iſern. in d. Conſtitut. Minorum jura, in fin.* ubi tenet finiri Baliatum, ſi nubere ante annum 15. completum, quæ limitatio eſt uniformis juri communi, per quod puella etiam nupta in quacunque minori ætate, ceſsat Baliatus, ut poſt *Iſern. ubi ſupra.* probat etiam *Eſcobar. de ratioc. c. 6. num. 17.* cum *ſeq.* ſequitur *D. Reg. Rov. in d. pragm. 2. n. 2.*

3 Et hic caſus limitationis per *Iſern.* traditæ evenit diſ-
putandus in cauſa D. Juliæ Coppolæ cum D. Andrea
Macedonio ejus Balio. nupſerat enim d. D. Julia Dom.
4 Hieronymo Carafæ in ætate annorum 10. prævia Sum-
mi Pontificia diſpenſatione, reſpectu minoris ætatis. ex
* quo malitia ſupplebat ætatem, ideo cum petiiſſent præ-
5 dicti conjuges redditionem computorum à d. Andrea
S.R.C. fuit judicatum, quod redderet computa, ad relationem *D. Conſil. de Morra*, de menſe Julii 1618. in Banca Buttelli, hodie de Martino.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Moratoria conceſsa debitori, an, & quando ea pendente creditor agere poſſit contra ipſum, ut finita dilatione ſolvat.

SUMMARIUM.

1 *Moratoria, quæ à Principe concedantur, fuerunt etiam cognita de jure Civili, & n. 2.*

3 *Dilationes biennales, vel quinquennales quare conceduntur.*

4 *Dilationes, vel moratoria pendente, Officium Judicis quieſcit.*

5 *Sententia lata pendente moratoria, eſt nulla.*

6 *Creditor in diem non poteſt ante diem agere, & numero 8.*

5 *Intellige, ut n. 12.*

7 *Creditor petens ante diem plus petere dicitur.*

9 *Petente ante diem, induciæ duplicantur, & quomodo, nu. 7. & 10.*

11 *Debitor, pendente dilatione ſibi ab homine data, etiam miſerationis cauſa, non tenetur cavere.*

13 *Creditor ſi poteſt agere, ut debitor caveat adveniente die, poteſt etiam agere, ut ſolvat.*

14 *Debitor, pendente dilatione data à lege, vel à Principe, tenetur cavere.*

15 Text. in §. exceptiones, Inſtit. de except. *explicatur.*

16 *Creditor, pendente dilatione data à Parte, non poteſt ante diem agere, ſecus in data à lege.*

DECISIO CXIV.

OB Montis Veſuvii eruptionem, quæ evenit in die 16. Decembris 1631. multa damna paſſi fuerunt habitantes in radicibus ipſius, & ideo per D. Proregem, & ſuum Collater. Conſil. ad illos ſublevandos fuerunt expeditæ moratoriæ, ut per annos quinque, vel decem non poſſent de perſona, nec in bonis moleſtari ab eorum creditoribus, ſecundum qualitatem damni, quod unuſquiſque paſſus fuit, cumque jam eſſent tranſacti aliqui anni, petiit Jacob. Figliola unus ex noſtris S.R.C. actorum Magiſtris, condemnari Franciſcum Granam de Terra Summæ, cui erat data dilatio per annos decem, ut finito tempore d. moratoriæ ſibi ſolveret certam pecuniæ quantitatem eidem debitam, excepit debitor, non poſſe ad ulteriora procedi in cauſa, durante dilatione ea cauſa prædicta ſibi conceſsa.

1 Pro debitore conſiderabatur, quod iſtæ moratoriæ,
quæ à Principe conceduntur, ſunt de jure Civili cogni-
tæ, ut habetur ex *leg. 2. C. de precib. Imper. offer.* & quod
Princeps poſſit has concedere moratorias dilationes,
2 habetur per DD. & præcipuè per *Felin. & Dec. in cap.*
quæ in Eccleſiarum, de Conſtit. Cravet. de antiqu. temp.
par. 1. loré etiam de materia *Theſaur. dec. 91.* ſic vidimus
Theodoricum Gothorum Regem Sipontinis negotia-
toribus, hoſtium depopulatione vaſtatis moratoriam
conceſſiſse, ut per duos annos continuos ab eorum
creditoribus poſsent defatigari, & dat rationem ut inte-
3 rim dotem poſsent reparare pecuniam, ut habetur ex
Caſſiodoro in lib. 2. Var. Epiſt. 37. de qua etiam mentio-
nem fecit *Petr. Greg. Tholoſ. ſyntagm. jur. univerſ. lib. 22.*
4 *tit. 7. n. 7.* ubi nonnulla aliena propoſitum, dilatione ve-
rò, ſeu moratoria pendente officium Judicis conquieſ-
cit, *l. ſive pars, C. de dilat. cap. conſul. de off. deleg. Franc.*
5 *in cap. ſignificante, nu. 15. de appell.* & ideo, tam ſententia,
quam omnia inde ſequuta erunt ipſo jure nulla *Ariſ.*
conſil. 106. n. 14. lib. 4. Vant. de nullit. ex defect. juriſd. nu.
175. Rot. deciſ. 37. num. 2. de appell. in antiq. Gratian. diſ-
cept. forenſ. cap. 516. num. 13. Lancell. de attent. par. 2. cap.
7. num. 2. & eſt *gl. in l. diceram, in verbo diem, ff. de recept.*
arbitr.

6 Idem ad prædicta corroborandum dicebatur, quod
creditor in diem non poteſt ante diem agere, *Cagnol. in*
l. in omnibus, nu. 16. ff. de reg. jur. & in l. Lecta, nu. 16. ff. de
cert. petat. Cyn. in l. 1. C. ut act. ab hæred. & cont. hæred.
7 ubi late articulum diſputat, *Alex. conſil. 95. lib. 1.* & pe-
tenti ante diem induciæ duplicantur, quia videtur plus
petere *§ plus autem, Inſtit. de act. cap. 3. de plus petit.* li-
cet prius debitum amittebat, *Bald. conſ. 169. vol. 3. Hi-*
pol. de Marſil. ſingul. 355. & eſt *text. in § hodie, Inſtit. de*
except. & quando exceptio ineſt actioni poteſt opponi
etiam ad impediendum proceſsum, *Bart. in l. ſi unus, §.*
actus, ff. de pact. ſatis enim dicitur vexari debitor ante
tempus, contra ejus voluntatem, *l. fin. ff. de uſu. & habit.*
8 *Bartol. in leg. 2. num. 12. ff. ſolut. matrim.* & communis eſt
opinio, quod creditor non poſſit ante diem agere, quic-
quid dixerit *Alciat. in l. cedere diem, numero decimo, ff.*
de verb. ſignific. & Dec. in lege prima, numer. 29. ff. ſi certo.
pet. & hanc opinionem veriorem dixit *Joſeph. Ludo-*
vic. commun. concluſ. 8. & habetur per *DD. in leg. ſi pe-*
9 *cuniam, ff. ſi cert. pet.* & præcipuè per *Iaſon.* qui notabi-
liter tradit, quod id, quod dicitur, quod induciæ du-
plicantur, intelligitur de tempore, quod ſupereſt, non
autem de toto tempore, quod habuit à principio, ex
text. in leg. ante damnum, §. quiſquis, ff. de pæn. & eum
ſequitur *Piſanell. in addit. ad deciſ. Afflict. 279. in*
fin.

10 Et demum dicebatur, quod hic caſus decidebatur ex
text. in §. appellantur, juncto *d. § hodie, Inſtit. de except.*
ubi diſponitur, quod durante tempore induciarum non
poteſt creditor contra debitorem agere, & licet priùs
ampliùs debitum petere non poterat, attamen hodie in-
duciæ duplicantur, & actor tenebitur ad expenſas, an-
te quarum refectionem ſuper negotio principali ei au-
dientia denegabitur.

In contrarium verò pro creditore ponderabatur,
quod maxima conſtituitur differentia quando dilatio
ad ſolvendum fuit conceſsa ab homine, vel à lege, aut
à Principe, nam in primo caſu debitor, pendente dila-
tione, etiam inſtante parte, non cogitur cavere, in ſe-
cundo verò caſu ſic, dilatio enim legis, & à Principe
11 conceſsa parificantur, ut habetur ex *text. in l. ſi conſtan-*
te §. quoties, & ibi gl. marginalis, *ff. ſolut. matr. l. univer-*
ſa, ubi pleniſſimè *Cyn. Cod. de precibus Imper. offer. &*
ibi etiam Alber. Alex. & Caſtrenſ. l. ſi debitori, ff. de
judic.

judic.l amicu.§.cum autem,C.de rei uxor.act.Barboſ.in l.si omnibus 41.*numer.*11.*ff.de judic.* & ſecundum hanc
opinionem fuiſſe deciſum in S.C habetur ex *Afflict. d.*
*dec.*279.*Urſill*.et in eo, quod dilatio, ſit data à Principe,
vel a lege, miſerationis cauſa, *Viv.deciſion.*403.*Intrigl.*
jurg 110.*lib.*2.& ideo voluit *Bart.in l. ſeu ſtipulatus , in*
2.*quæſt.princip.& in l.eum, qui ita.§ qui ita,ff.de ver-*
11 *bor.oblig.*ut ante diem agi poſſit, quod adveniente die
ſolvat, & ſic obtinuiſſe in dilatione legali, refert *Diome-*
des Marsconda in Conſuet.Viro mortuo,de jur. dot ſub
*num.*72.*fol.*241.*à terg.*& ante eum hoc voluit *Ne-po-*
dan in 4.*Conſuet.in verbo dari & in Conſuet.Si mulier*
nupta,in verſic.ſi non extent,Peregrin.de fideicomm.ar-
*tic.*41.*num.*3.*Cacher.dec.*130.*in fin.Rot.Genua deciſ*91.
*num.*12.*Ricc.collectan.des.*1420.*Surd. deciſ.* 151. *num.*7.
Camill.de Medic.conſ 148. *Caſtill.deciſ.*17.*Carpan.ad*
*Stat.Mediol cap.*4 1.*num.*28.*Flav Tereus ad Statut.Pa-*
*pie de exeq.inſtrum.rubr.*6 *ſtatut.*6.*num* 20. *Anna con-*
*ſil.*126.*Afflict.in.de exequut.cap.*226.*Joſeph.Ludovic.dict.*
*commun.concluſ.*8.*verſic quinto limita*,& quamvis non-
13 nulli ex prædictis DD.loquantur in cautione præſtan-
da,ut adveniente tempore ſolvat,tamen ſi poteſt agere,
ut caveat adveniente die ſolvendi, ergo poteſt agere, ut
adveniente die ſolvat, prout poſt *Napod. in dict. Con-*
ſuet Viro mortuo,in verbo dari tradidit *Afflict.in d. dec.*
279 ſub *numero* 5.*&* *Camill.de Medic.d conſil.*148.*nu-*
mero 12.qui ex his ita deciſum refert & licet *Afflict.*lo-
14 quatur in dilatione conceſſa à lege, tamen idem dicen-
dum erit in dilatione conceſſa à Principe, in qua debi-
tor tenetur cavere, prout in dilatione legali ut habetur
ex *d.l univerſa*,ubi *Cyn.Bald.*& alii *C.de precibus Im-*
per.offer.
15 Ad *text.* verò in *dict.exceptiones* facilè appaset reſ-
ponſio,loquitur enim in dilatione ex pacto, inter Par-
tes inhito. Et proinde die 16.Novembris 1625.in cau-
ſa dict. Jacobi Figliola cum dict Franciſco Granata
judicavimus, quod detur terminus in cauſa, quod fuit
etiam in reclamatione confirmatum, ut in Banca Pli-
nii Juvenis: in cauſa verò Arrendatorum grani unius
pro quolibet ſextertio hujus Fideliſſimæ Civitatis cum
Deputatis Patrimonii dictæ gabellæ, quia inter Partes
erat inhitum pactum, ut non poſſent prætendere remiſ-
ſionem mercedis, niſi in duobus caſibus tantum & hoc
finito tempore affictus, & non antea, dum dicti Arren-
datores, eo pendente reſtaurum petiiſſent, inſtando inte-
rim, proceſſum compleri, & ſententiam proferri, exe-
quendam tamen poſt complementum Arrendamen-
tum, & in una Aula non bene diſcoſſo negotio fuiſſet
datus terminus in cauſa, non impedita executione ex talei,
confirmando decretum domi Iſtum per Magnif. cauſæ
Commiſſarium, cum ab hoc decreto fuiſſet per dictos
Deputatos reclamatum & obtentum, reclamationem
fieri, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, fuit
die 7. Decembris 1636. dictum decretum revocatum, &
proviſum, quod finito tempore Arradamenti providebi-
16 tur, penès Actor Magiſtr. de Licto, nam in primo caſu
tractabatur de dilatione conceſſa à Principe, in ſecundo
verò de pacto inter Partes inhibito.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXIV.

SUMMARIUM.

1 *Moratoria ſolet à Principe debitori effectu non ſol-*
*vendo concedi,ſic etiam à creditoribus, num.*4.
2 *Cautio fidejuſſoria , vel pignoratitia de ſolvendo de-*
bitum,extincto tempore moratoriæ,num & quando præ-
ſtetur.
3 *Moratoria,ut locum habeat , quæ requirantur , & quos*
caſus comprehendat.
5 *Creditores,an,& quando concurrere debent in conceden-*
*da dilatione debitori communi,& num.*6.7.*&* 8.*ubi*
deciſio adducitur.
9 *Tertia , ſive intereſſe non currant, pendente dilatione,*
*ſive moratoria conceſſa à Principe & num.*11.*& an*
*pendente dilatione conceſſa à creditoribus. num.*10.
*ne d.n.*11.
12 *Creditor in diem poteſt agere contra debitorem, ut ad-*
veniente die ſolvat.
Et fideicommiſſarius prætendens fideicommiſſum,poteſt
agere vivente poſſeſſore,ut declaretur , fideicommiſ-
ſum ad ipſum ſpectare poſt illius mortem, ibidem.

1 DIximus *dec.*45.*nu.*1.Principem ſolvere debitori
effecto non ſolvendo, concedere ad tempus mo-
ratoriam, ut intra illius metas, poſſit à creditoribus
ſuis moleſtari, nec credita exigi, ex juribus, & DD. *ibi*
citatis, quod pariter voluit D.meus *dec.*68.*nu.*29.*& hic*
*num.*2.& noviſſime comprobat *D.Salgad. in labirintu*
credit.concurrent.parte 2.*cap.*30.*nu.*1.*&* 8. ubi frequen-
tem illius uſum in Hiſpania eſſe, teſtatur, qui *num.*6.ex
l.univerſa.Cod.de precib.Imperat.offer.& can. univer-
2 *ſa* 25.*quæſt* 2.ac quamplurimis DD.adductis, tenet, mo-
ratoriam non prodeſſe debitori, niſi præſtiterit cautio-
nem fidejuſſoriam, vel pignoratitiam, de ſolvendo de-
bitum, extincto moratoriæ tempore, & *nos* pariter do-
cuimus d.*dec.*45.*num* 2.*ubique* ex Dom. meo retulimus,
illam hodie non præſtari, niſi in dilationibus conceſ-
ſis pro feriis: ideoque idem *D.Salgad ibid. numero* 9.
10 11.*&* 12.declarat illam præſtandam eſſe, ſi à credito-
ribus poſtuletur, & non aliter, per text. in *leg. ſi quis fi-*
*lium.§ ſtipul. ff. de collat.*ultra DD.nauſeam adductos.
3 Debet tamen debitor Principi exprimere omnia,
quæ ipſum retrahere poſſint ab illius conceſſione, &
omnes ferè caſus conglomerat *D Salgad. ubi ſuprà à*
*nu.*13.per 20. illos enim moratoria generalis non com-
prehendit, ut probat ex *D.Trentacinq. var. reſol. lib.*3.
*tit.de ſolut.reſol.*1.*nu.*11. cum *ſeqq.* aliosque caſus enu-
merat à *n.*21.cum *ſeqq.*& *ego* plures caſus expliſcavi *d.*
*dec.*45.à *n.*3.per 12.
4 Et pariter ſolent creditores, dilationem, ſive inducias
eorum debitori concedere, ne intra certum tempus
debitor moleſtetur, nec conveniatur ut magis commo-
dè ille poſt terminum eiſdem ſolvere poſſit, vel etiam,
quando creditores agunt de remittenda certa debiti
parte ad debitoribus, & aliam ei ſolvant. ut habetur
in *l.& ſumn here dem,§.hodie,tamen ff.de pact.D. Sal-*
*gad.d.cap.*30.*nu.*1. *&* 53. & in utroque caſu ſtatur ma-
jori parti creditorum, *l quoties,Cod.de precib.Imperat.*
offer,& l.fi.C.qui bon.poſſ.l.juris gentium §.hodie,l.ma-
*jorem,& l.reſcriptum,in princ.ff.de pact.Afflict.dec.*288.
5 *nu.*1.qui *nu.*2.refert, per S.R.C. fuiſſe concluſum ac de-
ciſum, in tribus tantum caſibus ſtandum eſſe majori
parti creditorum. Primò, quando debitor eſt defunctus,
& ejus hæres non vult adire hæreditatem, niſi pars cu-
juslibet debiti à creditoribus remittatur, ut in *d.§. ho-*
die,& dict.l.majorem, vel ſaltem dilationem concedant
6 creditores, *d.l.quoties Affl.ibid.n.*3. Secundò, quando de-
bitor fugit extra Civitatem, ita ut creditores non ha-
beant facultatem, ipſum conveniendi, nec inveniunt il-
lius bona, tunc ſi debitor vult reverti, & petit dilationem
ſolvendi, vel debiti partis remiſſionem, alias non rever-
tetur, ſtandum eſt majori parti creditorum, *d. §. hodie*,
7 aliaque jura citat *Affl.d.n.*3. Tertiò, quando debitor pro-
pter paupertatem paratus eſt bonis cedere, niſi credito-
res concedant dilationem, *d.l.fi.C.qui bon.ced.poſſ.*
8 Verum circa hunc tertium caſum obſerves, quod
quando non eſt par fortuna omnium creditorum, tam
concurrentium, quàm non concurrentium, tunc con-
currentes non poſſunt cogere creditores non concur-
rentes ad dict. dilationem, ut deciſum refert *Dom. de*
*Franch.dec.*179.*num.*9. hinc cum D. Marchio Cluſani
fuiſſet conventus in S. R. C. ad concurrendum in dila-
tione quinquinnali, concedenda ejus debitori ab alio
illius creditore, qui erat Gener dict. communis de-
bitoris, & Gener, eodum erat pauperrimus, ita ut in

21 criminale nam reſpectu ſortis applicandæ Parti dicitur
judicium civile, reſpectu vero pœnæ, quæ applicatur
Fiſco, dicitur criminale, ut habetur per *Frecc. in d. tract.*
de liq. ad inſtrum. parte 11. queſt. 5. cum *ſeqq & parte 6.*
in princ. Franch. dec. 166. nu. 17. Camill. de Medic. conſ.
39. num 6. Rovit. in Pragmat. 4. de inſtrument. liquid. ſub
num. 42. Paſchal. de vir. patr. poteſt. parte 2. cap 9 num. 4.
Cùm ergo iſte hæres promiſerit ſolvere in temporibus
ſtatutis, cum juramento, & non ſolvit, incidit in per-
jurium, & propterea liquidatio inſtrumenti contra eum
rectè procedit, adſunt enim mora, & juramentum,
ut per *Frecc. d. part. 6. Camill. de Medic. in d. conſ. 39.*
22 Nec prædictis obſtare, dicebatur dict. *Ritum* M.C.V.
178 ubi quamvis hæres poſſit contra debitorem liqui-
dare inſtrumentum, non tamen poteſt creditor contra
hæredem debitoris, quia juramentum non tranſit ad
hæredes, quod reatum perjurii, ſa *And. in novella in ca-*
pit. fin. de for. compet. in 6. Innoc. in c. veritatis extra de
jur. jur. Bart. in leg. 1 ff. de privil. credit. Afflict. decis. 181.
Franc. Aut. de jud. Robert. de liquidat. & extent. inſtru-
23 *ment. conſiderat.* ſub *nu. 2* & ideò non poteſt præſentari,
vel liquidari inſtrumentum, niſi contra eos, qui in con-
tractu interfuerunt *Afflict. in dict. Conſtit. Regni, Eos, qui*
ſcienter, nu. 14. & propterea non poteſt liquidari contra
eum, qui ſe obligavit, mediante perſona ſui procurato-
ris, *Afflict. dec. 64. Frecc. in d. tract. de liquid. inſtrum. d.*
parte 1. q 5. Marant. diſput. 6. n 5. Ferall. dec. 94 part. 2.
Rice. collect. decis. 152. ſed quia in caſu de quo agebatur
hæres ſe obligaverat cum juramento ideò ceſſabat diſ-
poſitio dicti *Ritus*.

Nec etiam dicebatur, obſtare decretum S.C. omnibus
Claſſibus quia non intendebat creditor carcerare debi-
torem, ſed tantum adverſus eum exequi facere in bo-
nis, reſciſſo contractu non per viam judicii ordinarii,
ſed illa via exequutiva liquidationis inſtrumenti, ad
hoc, ut inſtrumentum de facie ad faciem ſtipulatum
cum d. Cæſare hærede aliquid operetur, certum eſt enim
abſque illa nova obligatione creditorem habuiſse bo-
na defuncti debitoris obligata, & proindè illa exequi
24 facere poterat, *Franch. dec. 83. Gr... r. dec. 7. Conſil. Theo-*
do. alegat. 8. *n. 14.* iſta ergo nova obligatio hæredis ad
minus debet hoc operari, ut evitetur illa proceſsus com-
pilatio pro reſciſſione contractus, quæ fieri ſolet contra
hæredem cum termino, & aliis actis juridicis, de quibus
in cap. qn. inam contra deprabat & in leg. prolatam Co-
dice de ſenten. ad hoc, ut actus potius valeat, quàm
pereat.

Nec eſt novum, poſse liquidari inſtrumentum via
Ritus, non tamen carcerari debitorem, ſimile enim
practicatum fuit cum debitore declarato prodigo con-
25 tra quem fuit per M C.V. liquidatum inſtrumentum,
verum, quod ſuperſedeatur in exequutione perſonali
tam pro debito, quàm pro pœna, donec aliter fuerit
proviſum, ut per *Rovit. in d. Pragm. 4 de inſtrum. li-*
quid pro qua etiam opinione ſcripſit *Starb. conſ. 30* &
fundat *Rovit. in d. Pragm. 4 num. 28* ubi, quod quamvis
prodigus poſſit evadere pœnam, & exequutionem per-
ſonalem, non tamen realem, & eodem modo ad inſtan-
tiam prodigi poſse liquidari contra ejus debitorem,
26 cum authoritate ejus Curatoris, dixit, *De Iudic. Ro-*
bert. d. conſid. 3. n. 7. Galter. de liquid. inſtrum. 1 par. 1. par.
num. 20. ſic etiam, quando in actu liquidationis opponi-
tur exceptio Macedoniani, ſi conſtat per ſcripturas, vel
27 per teſtes, in promptu productos, debitorem eſſe fi-
liumfamilias, quia multa poſsunt occurrere credito-
ri circa validitatem contractus. Judex decernere de-
bet in ultimo peremptorio, eſse procedendum ad li-
quidationem, verùm pro debito, & pœna eſse ſuperſe-
dendum in executione perſonali, donec aliter fuerit de
juſtitia proviſum ſuper prætenſa nullitate contractus &
ſuper prædicta exceptione poſteà datur terminus, & pro-
ceditur in cauſa, ut per *Carav. in d. Rit. 166. n. 77.*

Quæ quidem quamvis colorata viderentur ad bene-
ficium creditoris attamen die 5. Martii 1637. ad rela-
tionem M.C.V. contrarium judicavimus, ſcilicet in-
28 ſtrumentum prædictum non poſse contra hæredem via
Ritus præſentari & liquidari, ſed eſse ordinariè proce-
dendum, & proinde confirmavimus decretum ejuſdem
M.C. per quod erat datus terminus in cauſa ut in pro-
ceſsu in Banca Joſaphat de Auguſtino in eodem Tri-
bunali M.C. act. Magiſtri ſatis enim clara ſunt verba
d. Ritus 178. quod non poſſit contra hæredem via *Ritus*
procedi.

Nec diſpoſitionem d. *Ritus* mutare poterat inſtru-
mentum, in quo hæres debitoris hæreditario nomine
ſe obligaverat, ratione juramenti in d. inſtrumento ap-
poſiti, nam nihil plus operari poteſt reſpectu hæredis
ejus, quod operabatur juramentum à defuncto præſti-
tum cùm perſonale ſit reſpectu jurantis, quoad reatum
29 perjurii, ut ſuprà diximus, & probatur, ex *text. in leg. ſi*
quis major. C. de tranſact. Caſſad. in deciſ. 2. de jur. jur.
licet quod robur contractus, & ejus obſervantiam liget
30 etiam hæredes, *Guid. Pap. deciſ. 224. num. 3. Cagnol. in*
d. l. ſi quis major num. 199. C. de tranſact. Caſſador dict.
dec. 2. num. 8. Bilotta de abſol. juram. privil. 67. numer. 22.
Cavalc. deciſ. 9. & alii per *Vincent. Mancin. in tractat.*
de juram. parte quarta. effect. 5. verum cum liquidatio
inſtrumenti via *Ritus* ſit judicium criminale ob pœnam
31 perjurii erit videndum, ſi practicari poteſt in hærede,
qui hæreditario nomine ſe obligavit, & certiſſimum eſt,
quod non tenetur ad ſolvendum debitum niſi quate-
nus vires hæreditariæ ſufficiant, ut etiam habetur ex
Franch. dict. deciſ. 123 & 648 qui loquitur in caſu ma-
gis arduo quando hæredes etiam proprio ac principali
32 nomine ſe obligavit, pro debito tamen defuncti, quo
caſu etiam loquitur Decretum generale S.C. de quo
ſuprà mentionem fecimus, dum ergo uti hæres ſe obli-
gavit, & non tenetur ſolvere de proprio ſequitur quod
in tantum erit perjurus in quantum bona hæreditaria
penès ipſum reperiantur, & ideò, ſi tempore deſtinatæ
ſolutionis non habeat pecuniam hæreditariam pro ſol-
vendo creditori, non incidit in perjurium, nam jura-
mentum habet tacitam conditionem, niſi juſta cauſa
33 contraventionis ſupervenerit, *Salycet. in leg. fin. Cod. de*
non num. pecun. ubi nonnullos caſus enumerat, *l. fin* ubi
gloſſ. ſuper *verba, non videtur ff. qui ſatiſd. cogant. Te-*
cius. Ram. Gozadin. Alciat. Tiraquell. Beroius, Pari-
ſius, & alii allegati à *Vincent. Marcin. de jurament. par-*
te 4. effect. 1. q. 6 nu. 2. & quælibet cauſa excuſat à mora,
34 quæ eſt delictum, *l. quod te, ff ſi cert. pet. Maſcard con-*
cluſ. 1071. quod non committitur, ſi pecuniam hæredi-
tariam non habet.

Quod autem diximus, virtute juramenti, in contra-
ctu appoſiti jus exequutivum tranſire in hæredes, non
procedit ut poſſit liquidari inſtrumentum, & condem-
nari ad pœnam perjurii, ſed ut poſſit via executiva cre-
ditor contra hæredem greſſus ſuos dirigere, ut quotidiè
practicatur, quia citamus hæredem ad dicendum cau-
35 ſam, quare non debeat contra ipſum exerceri pactum
executivum, quo caſu ſi debitor opponi de ſatiſfactione
datur terminus ſuper illa & poterit etiam opponi ab
36 hærede exceptio diſcutionis inventarii, ad quod adducit
poteſt *Alex. non Bart. in l. poſtulante 44. ff. Senat. Con-*
ſult. Trebell. ubi, ſtante ſtatuto quod debitor poſſit capi
37 pro debito, vel carcerari, idem erit de ejus hærede, quod
tamen limitat notabiliter ſub *nu. 4.* non procedere cum
hærede cum beneficio legis, & inventarii per notata in
leg. fin. §. in computatione, Codice de jur. delib. & ſub *nu-*
mer. 5. tradit practicam citationis hæredis ad dicendam
38 cauſam, quare non debet inſtrumentum exequutioni
demandari, niſi ſtatutum diceret expreſsè contrarium,
ſcilicet, quod poſſit fieri, nulla citatione præcedente &
39 ſic etiam in obligatione penes acta, nam quando præ-
tenditur incuſari contra hæredem debet citari ad dicen-

dum

Digitized by Google

dum cauſam, quare non debet incuſari, ut diximus in
dec.1.2.num.10.
40 Et tandem nihil facit argumentum de prodigo,
quia à decreto M. C. V. fuit appellatum, & appella-
tio non deciſa, imò *Franch. in deciſ.672.* quamvis *ibi*
caſus non fuerit deciſus, videtur in contrariam inclinaſ-
41 ſe ſententiam, & contra *conſil. Staiban.3.* adeſt *conſil.*
Camill. de Medic.30 qui validiſſimis rationibus, in-
ſtrumentum contra prodigum liquidari non poſse, fun-
dat, & ſic quamvis caſus prodigi ſit ſatis diverſus, ta-
men ſunt pro utraque parte opiniones. nec exemplum
Macedoniani aliquid facit, quia ibi ſuperſedetur in li-
quidatione, quando in promptu apparet obligatum eſse
filiumfamilias, & terminus datur ad beneficium credi-
toris, ut aliquid probare poſſit ad excludendum excep-
tionem Macedonianam, appoſitam per debitorem.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXV.

SUMMARIUM.

1 *Inſtrumentum non poteſt liquidari contra hæredem, qui hæreditario nomine ſe obligavit, quid ſi ſit obligatus proprio, & principali nomine, nu.2.*
3 *Hæres qui ſe obligavit proprio, & principali nomine, abſque expreſſa renunciatione beneficii inventarii, an teneatur ultra vires hæreditarias de proprio, ut quid ſi expreſsè renunciaverit beneficio inventarii, num.4.*
5 *Creditor, cui fuit adjudicatum nomen debitoris poteſt unà cum creditore ſive ejus hærede inſtrumentum liquidare via* Ritus M.C.V.
6 *Adjectus ſolutioni, vel ejus hæres poteſt inſtrumentum liquidare via* Ritus M. C. V. *ubi ſolutio fuit illi promiſſa proprio, privato principali nomine.*
7 *Inſtrumentum, in quo deficit pactum reſciſſorium, an liquidari poſſit, & n.8 per 13.*
8 *Pactum reſciſſorium non appoſitum, an pro omiſſo habeatur, & n.9. per 15.*
10 *Sors regulariter repeti non poteſt, ſed demortua eſſe debet penes venditorem annuorum introituum.*
11 *Notarius, quas clauſulas ſupplere poſſit.*
15 *Pactum reſciſſorium diverſimodè apponi ſolet, ideoque pro appoſito non cenſetur, n.13.*
16 *Debitor liquidato inſtrumento, ſi per plures annos ſolvit tertias non poſſit moleſtari pro capitali, & numero 17.*

1 FUit in hac deciſione determinatum, inſtrumentum
non poſſe liquidari via *Ritus M.C.V* contra hære-
dem, qui hæreditario nomine ſe obligaverat pro debi-
to defuncti, ſed contra ipſum agendum eſſe ordinariè,
juxta *Ritum* 178. ut refert D. meus *num.28.* de qua deci-
ſione meminit *D. Urſ.* qui pro creditore in jure ſcripſe-
rat in d. cauſa *cap 15. in fine, lib.1. diſcept. forenſ.* ſed ta-
men ſuccubuit, eamque pariter refert *D. Thor. in ſupplem.*
2 *deciſ. part.1. in verbo hæres cum beneficio*, ſi tamen hæres
ſe obligaverit proprio, & principali nomine hoc caſu
D. Conſil. Staiban. reſolut.19. lib.1. reſolut forenſ. ſuſtinet
partes creditoris, quod poſſit hoc caſu inſtrumentum
liquidari via *Ritus*, ſed cauſam tranſactione termina-
tam fuiſse, teſtatur *ibidem in fine*, & hoc caſu maxima
3 fuit inter DD. controverſia, an dict. hæres, qui ſe obli-
gavit pro debito defuncti proprio, & principali nomi-
ne, abſque tamen expreſſa renunciatione beneficii in-
ventarii, teneatur ultra vires hæreditarias ſolvere de ſua
propria pecunia, ut eſt videre apud *Dom. Reg. Sanfelic.*
deciſ. 212. libro ſecundo, ideoque S. R. C. congregatis
4 DD. Conſiliariis quatuor Aulatum pro dict. quæſtio-
ne decidenda, determinavit ſub die 16. Martii 1653. *Hæ-*
redem cum beneficio legis, & inventarii obligatum pro
debito defuncti, etiam proprio, & principali nomine, inſo-
lidum, & ſub quibuſcunque clauſulis, non teneri ultra
vires hæreditarias, niſi expreſſa, & ſpecialis renunciatio
tio beneficii inventarii prædicti interveniat, cum obliga-
tione ſatisfaciendi ultra vires hæreditarias; Verum facta
diſcuſſione inventarii, executio fiat etiam in bonis pro-
priis, & de perſona, quatenus ad eum pervenit de bonis
hæreditariis, quod decretum regiſtravit *D. Sanfelic. ibi-*
dem in fine ac *D. Thor. in d. verbo hæres cum beneficio* ac
de eo pariter meminit *D. Moccia in Sylvo caſ. forenſ. c.*
47. num.1. & citat D. meum *conſult. 31. lib. 1.*
5 Et pariter, nedum creditor, cui mediante Judicis de-
creto fuit nomen debitoris adjudicatum una cum cre-
ditore, in cujus faciem fuit ſtipulatum inſtrumentum, vel
cum ejus hærede, poteſt inſtrumentum prædictum via
Ritus M. C. V. liquidare, ut deciſum tradit *D. Sanfelic.*
6 *dec.2 3 nu.6. & 12.* ſed etiam adjectus ſolutioni, cui fuit
facta promiſſio proprio, privato, & principali nomine,
vel eo mortuo ejus hæres d. inſtrumentum, juxta dict.
Ritum præſentare poterit, ut probat, ac judicatum refert
D. Sanfelic. ibidem num.13.
7 An autem inſtrumentum, in quo deficit pactum reſ-
ciſſorium, poſſit liquidari via *Ritus M. C. V.* & videtur
negandum, quia, etſi hoc pactum, omni jure licitum ac
validum ſit, ad tradita per *Gabriel. conſil. 132. numero*
tertio, libro primo Farinac. deciſ. 670 parte 1. tom. 2, D.
Reg. Tap. deciſ. S. R. C. 25. numero trigeſimo quinto Mu-
tam dec. 98. numero quarto, Giurb. dec. 85 numero deci-
8 *mo ſexto*, aliiſque quos ſequens adducit *D. Reg. Rovit.*
in pragmat. 1 numer. 35 de cenſibus attamen, ſi pactum
reſciſſorium non apponatur, minimè appoſitum cenſe-
9 tur. ſiquidem non eſt de natura contractus, cum ſors re-
peti nequeat, illa etenim debet eſse demortua penes
venditorem annuorum introituum, quos tantùm ſolve-
re tenetur, alias diceretur contractus uſurarius, *Covarr.*
lib.3. var. reſol. c.7. Gayl pract. obſerv. lib.2. obſerv.7. nu.
17. Petr. Greg in Bulla de cenſibus qu. 3. nu.16. & q.5. nu.
33 Inerigl. ad Bull. Papæ Nicolai V. qu 43. n.1. Giurba d.
10 *dec.85. nu.15.* ideoque quamvis in pactum deduci poſſit,
ut ſors repeti poſſit in caſu non ſolutionis tertiarum, ut
ſuprà diximus, tamen cùm hoc pactum tanquam acci-
11 dentale, in ſtipulationem non ſit deductum, appoſitum
dici non poteſt, ad *text. in leg. pacta conventa, ff. de con-*
trah. empt. leg. item veniunt, §. cum prædiximus, & *ibi*
gloſſ. ff. de petit. hæred. poteſt enim eſse, & abeſse, abſque
contractus corruptione, neque illud Notarius ſupplere
poteſt, cùm tantummodò clauſulas de ſubſtantia, & na-
tura contractus ſupplere poſſit, non autem accidenta-
les, *Bart. in leg. Gallus, §. idem credendum, ff. de liber. &*
poſth. Felin. in cap. cum Tabellio, de fide inſtrument. tantò
magis, quia diverſimodè apponi ſolet, aliquando enim
12 per annum, & menſem per biennium, vel per longius
tempus, prout partes inter ſe convenire poterunt, ideo-
que ſolitum dici non poteſt. *Tiraquell. de jure conſtitut.*
limit. ult. nu.15. D. Trentacinq. lib.2 var. reſol. tit. de præ-
ſumpt. reſol.3. nu. 2. verſ. ſecundo probatur, & num.9. &
13 ratio eſt quia difformis conſuetudo, nullius eſt momen-
ti, *Menoch præſumpt. 31. num 8. l b.4.*
14 Contrarium tamen, ut d. pactum reſciſſorium appoſi-
tum cenſeatur, quando in inſtrumento deficit, & eo caſu
contractum reſcindi poſse, ceſsante ſolutione tertiarum
in terminis promiſſis probat *D. Reg. Rovit. in d. pragm.*
1. n.36. ad quod citat *Marz. Barz. Cavalc. Seraph. Ma-*
ſtrill ac *D. Thor. in locis ibi* citatis, in noviſſima impreſ-
ſione, quibus addo *D. Trentacinq. conſ.50. num. 5. libr.1.*
ubi ita pluries per S. R. C. deciſum fuiſse in facti con-
tingentia audiviſse teſtatur, ac pariter judicatum tradit
D. Thor. voto 60 num.11. idque periti *voto 84. nu.138* ſed
5 ut verum fatear, hic articulus mihi videtur valde dubi-
tabilis pro utraque parte, ideoque diutiùs cogitandum
erit pro vera illius deciſione.
Debitor autem, contra quem fuit liquidatum inſtru-
mentum via *Ritus M. C. V.* ſi poſt d. liquidationem ſol-
16 vit, nedùm tertias, pro quibus fuit d. inſtrumentum li-
quidatum, ſed etiam poſteà per aliquot annos, abſque
proteſta-

23 *Creditor non præſumitur, obligationi inſolidum velle renunciare.*
24 *Creditor exigens unum ex correis ad ſibi ſolvendum, non cenſetur alios liberare.*
15 *Diviſio, vel electio quando inducta dicatur.*
16 *Diviſio inducitur ex receptione partis, abſque proteſtatione.*
Sed contrarium num. 17.
Limita, ubi ex conjecturis aliter apparet, n. 18.
Intellige, reſpectu ſolventis, & non aliorum n. 21.
Limita, ubi creditor omnes correos pro portione ad unumquemque ipſorum ſpectante conveniaet, n 22.
23 *Diviſio, ad hoc ut inducatur, plura requiruntur.*
24 *Deciſio nunquam inducitur, ubi intervenerit proteſtatio.*
25 *Creditor exigens ab uno ex pluribus correis ratam annui reditus, non cenſetur inducere diviſionem reſpectu ſortis principalis, nec reſpectu illius annui reditus pro futuro tempore, immo nec pro illo anno.*
26 *Exceptio cedendarum dicitur provenire ex natura contractus.*
28 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXII.

EMerat in anno 1581. Iſabella uxor Marcelli Poerii à Carolo Monetio, & aliis quinque particularibus annuos ducat. 98. pro capitali pretio ducat. 980. pro quorum ſolutione omnes inſolidum ſe obligaverunt, deinde Marcellus in anno 1585. confeſſus fuit, ab eodem Carolo recepiſſe ducat. 180. in computum capitalis, firmo remanente inſtrumento pro aliis duc. 800. pro quibus liberavit, & quietavit d. Carolum præſentem & alios correos abſentes, & demum in anno 1589. dicti Conjuges, mediante alio inſtrumento confeſſi fuerunt, nedum recepiſſe dictos duc. 120. ſed alios duc. 267. pro tertiis decurſis, & illum quietaverunt, & liberaverunt à remanenti quantitate, tum capitalis tum etiam tertiarum decurſarum, & decurrendarum, & amplius pro conſequutione dictorum duc. 267. ceſſerunt eorum actione contra alios inſolidum obligatos, cum reſervatione tamen recuperandi ab illis intereſſe tertiarum, ob retardatam ſolutionem, cum hac tamen proteſtatione videlicet.

Salvo tamen, & in ſuo robore, & efficacia permanente inſtrumento prædicto cum ſuis clauſulis contra alios inſolidum obligatos tum ratione ſortis principalis, cum ratione cenſuum decurſorum, tum etiam intereſſe ex cauſa earundem tertiarum debiti, & deinde ſequitur, *ita ut, quod per præſentem contractum reſpectu aliorum inſolidum obligatorum, tam pro dicta ſorte principali, quam pro cenſibus, & intereſſe dictorum cenſuum, non intelligatur facta aliqua novatio, ſed remaneat, in ejus robore, & efficacia pro aliis obligatis.*

Cumque poſtea pro tertiis poſtea maturatis eſſent per Creditores inſtituta plura judicia, tam in Civitate Tabernæ in Provincia Calabriæ ultra, quam in M. C. V. contra alios inſolidum obligatos, introducto poſtea negotio in S. C. per dictos Conventos duo opponebantur, & primò, quod ex illa exactione facta ab uno ex correis, erat inter omnes debitores inducta diviſio, ſecundo, quod cum dicti Conjuges quietaverint correum, eis obſtabat exceptio cedendarum.

Quoad primum dicebatur, quod quotieſcunque creditor plurium debitorum inſolidum obligatorum exigit pro virili, videtur dividere inter eos actionem
1 & inducitur debiti diviſio, ex *text. in leg. ſi creditores Codic. de pact.* quod procederet, etiam quando creditor egerit pro virili contra omnes debitores, quia etiam diviſio debiti induceretur, deciſum fuiſſe per S. C. habetur ex *Afflict. deciſio.* 142. quando tamen alii eſſent ſolvendo, ſequi *Anton. Faber* in ſuo *Codice libro octavo titul. 27. de fidejuſſ. deffin. 7. Thoming. dec. Lipſia quadrageſimo ſeptimo* & eſt etiam *text. in leg. fin. Cod. de fidejuſſ. Ann. alleg. 3. Rendell. de jure protbom. in verba Emphyteuſis, numero decimo ſecundo Rot. collect. deciſ.* 1053. Ratio autem traditur à *Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 15. titul. 5. numer. 3.* quia qui dividit, à forma integralis obligationis recedit, *l. cum plures §. lege dicta ff. locati liberum, C. de fidejuſſ.* quod certiſſimum eſt in eo, qui partem recipit, cum
2 commemoratione partis quæ ad ſolventem ſpectat, quia ratione taciti pacti videtur dividere, non ſolum quoad ſolventem, ſed etiam quoad alios, etiam ſi eſſent mille debitores, & illa diviſio prodeſt & aliis debitoribus abſentibus, ut ex argumento *text. in dict. leg. ſi creditores, & ibi Bald. num. 2. & 3. Cod. de pactis,* & ex aliis hoc tradidit idem *Mantic. de tacit. & ambig. d. lib. 15. titul. 5.* ſub *n. 5. in verſic. quartus eſt caſus,* ſic in propoſito receperunt Iſabella, & Marcellus con-
3 juges portionem ſuam à Carolo, & alii debitores obligati erant omnes ſolvendo, merito inter eos quamvis inſolidum obligatos, fuit inducta diviſio, *Petr. Garz. deciſ. 100. Cepoll. in cautel. penult.*

Secundò dicebant Conventi quod quatenus prædicta non procederent, quod dictis actoribus obſtabat exceptio cedendarum, nam quamvis plures rei debendi eſſent reſpectu creditoris inſolidum obligati ita ut à quolibet ipſorum poſſit creditor ſolidum exi-
4 gere, tamen uno ex correis liberato per creditorem, poteſt alter adverſus ipſum opponere exceptionem cedendarum, per *text. in leg. Stichum, §. penul. ff. de ſolut.* cum concordant, *Franch. deciſ. 476. in princip.* ubi traditur ratio, quia quando unus ex correis fuit liberatus, non poteſt alter reliquum ſolvens
5 adverſus alium correum, jam a creditore liberatum agere, & propterea ei d. liberatio prodeſt, *Bart. in leg. ex duobus in 6. queſtion. verſicul. ad cujus intelligentiam, ff. de duob. reis,* ubi etiam *Angel.* & ſolutio facta per unum ex pluribus rei debendi cæteros li-
6 berat, *l. 3. fin. & in l. fin. ff. de duob. reis, §. penult. Inſtit. eod. tit. Bart. in auth. hoc ita, num. 96. Cod. de duob. reis, Roncbegall. in l. 3. verſ. utique num. 14. eod. tit. de duob. reis, Surd. dec. 229. n. 21.*

Quoad primum pro Actoribus dicebatur, quod hoc diviſionis beneficium de jure *Digeſtorum* non erat introductum, quia ſinguli inſolidum eo jure conveniri poterant, quamvis inſolidum non ſe obligaſſent, dummodo pro uno, eodemque debito eſſent obli-
7 gati, cum id naturæ obligationis inſit, *leg. non rectè 3. §. ubi duo, ff. de duob. reis, & l. reos, C. de fidejuſſ.* & ideo creditori liberum erat, quemcumque ex correis convenire, ſiquidem ſingulis inſolidum tenebantur, neque videbatur, ſuam actionem dividere, etiam ſi ipſum pro portione ſua conveniſſet, *d. l. reos, in princ. & l. inter eos, §. cum inter ff. de fidejuſſ. Imol. in leg. 2. ff de duob. reis. Mantic. de tacit. & amb. d. lib. 15. cap. 5. num. 6. Franc. de fidejuſſ. cap 5. num. 341. cum ſeqq. Divus* verò *Hadrianus* hoc beneficium diviſionis, inter correos, vel fidejuſſores introduxit, & ideò creditor à pluribus fidejuſſoribus, vel debitoribus cogitur, ſuam portionem petere, *§. 1. in Authent. de duob. reis, & auth. hoc ita, C. eod. tit.* de qua *Epiſtola Divi Hadriani* latè etiam *Bertazol. clauſ. 46. gl. 1.* & habetur per *DD. in d. l. non rectè & l. fidejuſſor. C. eodem tit. l. inter fidejuſſores & l. inter plures ff. eod. tit.* cum aliis concord. *Mantic. & Franc. ubi ſupra,* & hoc caſu,
8 quamvis ab aliquibus portionem creditor exegiſſet, tamen ſi reliqui non erant ſolvendo ad illos regredi poteſt, quia exceptio taciti pacti de non petendo, locum non habet, *Bald. in d. l. ſi debitores, C. de pact. Paul. de Caſtr. in d. l. 3. ff. de duob. reis.* quia diviſio non fit ex voluntate creditoris, ſed ex neceſſitate legis, & ideò diviſio actionis non inducitur, ſtante neceſſitate legis concedenti

Digitized by Google

concedentis pluribus dabüotibus beneficium divi-
ſionis.
Verùm, quia prædicto beneficio renunciari poteſt
9 *gloſſ.ia d.auth.hoc ita, & in §.fin.Inſt.cod.tit.* immò ex
conſuetudine ſervari ſolet, *Mantic.ubi ſupra numero
octavo* prout fuerat in hac cauſa renunciatum, ideo
diſputabilis redditur articulus, an ſtante renunciatio-
ne, exigendo ab uno diviſio inducatur, ut advertunt
Piſtor,qu.jur.lib.1.q.19.Koppen.quæſt.56. ſub *na.17.*ideo
regulam poſt *Roncbegall.in d.l.3.§.ubi duo, ff. de duob.
reis* coſtituerunt negativam, ut non cenſeatur ex ſo-
lutione facta per unum ex correis inducta diviſio, ex
10 *text.in leg.ſi ex toto, §.1.ff de leg. 1.* qui licet videat ir
loqui in ultima voluntate, ut habetur ex *gloſſ.& Bart.*
11 *ibid.*attamen habere locum etiam in contractibus, vo-
luerunt *Cyn.Salyc.Caſtr. Alex.Arin.& Jaſ.in d. l. ſi
creditores*, in *fin.C.de pact.*& alii allegati à *Piſtorio in
d.q.9.n.2.Fab.conject.jur.lib.12.cap.1.*poſt *Affl. d. deciſ.*
142. quod procedere, tam ſi à debitore fuerit facta
12 ſolutio pro ſus portione, quam ſi à creditore fuerit
ab uno ex correis petitum, habetur ax *gloſſ. Bart.* &
aliis in *d.l.ſi ex toto*,& ex *Jaſ.ia d.l.ſi creditores*, ubi
etiam *Dec.*& probat *Affl.d.dec.142.*& quamvis contra-
dicat *Thoming.d.deciſ.47.numero decimo quinto* tamen
cum opinione *Afflict.*concurrit *Koppen.d.q.56. numero
19.& Piſtor.ubi ſupra* ſub *n.2.Fab.d.lib.12. conject. jur.
c.1.*non enim de facili præſumitur creditorem acquiſitæ
13 obligationi inſolidum valle renunciare, *leg. cum de
indebito, ff.de probat.l.Campanus ff.de oper.libert.& l.
quæ dotis, ff.ſolut.matr.*quod pro abſoluto tradit *Fab.
in loco* ſupra allegato, & hoc etiam fundat *Roncbe-
gall. in d.l.3. §. ubi duo, num. 34. ff. de duob. reis*, ex
text.in d.l.reos, Codic.de fidejuſſ. ubi pluribus rei inſo-
lidum obligatis pro partibus conventis, non ſaoſ-
faciente eo, contra quem prius fuerit actum, noo
prohibetur craditor contra alium agere, quia nullus
14 electione liberatur,ſequitur *Koppen.d.q.56.*ſub *n.17. &
18.* ubi dat rationem, quia cum creditor habeat de-
bitores inſolidum obligatos, non cenſetur, hoc jus
remittere, niſi expreſsè appareat, *Roncbegall.in dict.
§.ubi duo, num.31.* ſed electione unius debitoris reſ-
pectu aliorum ſibi non præjudicat, niſi integrè ſit ſa-
tisfactus, *d.l.reos,& leg.fin.Cod.de fidejuſſ.Caſtr. conſil.
397.in fin. lib.1. Roncbegall. ubi ſupra num. 33.* quod
15 quidem ſtante renunciatione pro abſoluto admittit
Koppen d. q.56.num.23. ubi de communi teſtatur, tunc
enim non videtur dividere, ſed eligere, *d. l. ſi ex toto
§ ſi ita*,& ibi *Bald.ff.de l.1.d.l.reos, C. de fidejuſſ. Man-
tic.d.lib.15.tit.5.n.2.*
Limitatur tamen regula prædicta à DD. pluribus
modis & primò, quando ab uno tantum ex correis
16 portionem ſuam petat abſque proteſtatione, prout ax
text. in d.l.ſi creditores, poſt *Bald. Salyc. Curt.* &
alios dixit idem *Mantic.ubi ſupra, numero 4.* & *Ro-
17 deric.de ann.reddit.lib.2.q.5.n.40.in fine*,licèt limitatio
prædicta ab omnibus non admittatur *Mantic.in d.lib.
15.titul.5.*ſub *n.4.verſicul. quartus eſt caſus*, & impu-
18 gnatur à *Fabro in loco* ſupra citato, qui illam in uno
tantum caſu admittit, quando creditor voluntatem
ſuam, vel expreſſerit, aut non obſcuris indiciis de-
claraverit, quod tunc contingere poſſe, dixit, cùm
ipſe partem petiit, vel accepit pro parte, & perſona
conventi, vel ſolventis condebitoris, ſic intelligen-
do *text.in dict. leg. ſi creditores*, quod ea ratione di-
viſionis factæ interpretationem inducit, quod ſi pro
19 reſiduo urgeretur, qui jam pro parte,& perſona ſua
ſolviſſet, vel conventus eſſet, jam pro alio urgeri
videretur ſequitur etiam *Piſtor.d.q.9.num.5.* qui aliam
addidit rationem, quia ſibi debet imputa - creditor,
ut ſolutioni factæ per unum ex debitoribus, exprimen-
do ſe pro rata ſua ſolviſſe, acquievit cujus etiam opi-
nionis fuit *Roderiq. de ann. reddit. dict. lib.2. quæſtion.
5.numer.40.in fin.*licet hæc opinio ſuos quoque habeat
20 contradictores, de quibus per eum *Piſtor. numero
6.* ubi quòd hæc verba in ſolutione poſita non indu-
cat, diviſionem, niſi alia concurrant, ut per *Bellon.
conſ.44.*& hoc plenius examinat *Simon Ulricus Piſtor.*
21 *Harthmanni filius in addit. ad d.q.9.* & unum nota-
bile addit, quod quamvis ex receptione pro por-
tione ſua ab uno ex correis videatur diviſio debiti in-
ducta, tamen id reſpectu aliorum non procedere, di-
xit, quia non tam facilè dici poteſt, creditorem, qui
ab uno ex pluribus correis partem accipit, cum cæ-
teris in ipſorum quoque viriles pepigiſſe, videndus
tamen *Joſeph. Ludov.dec.Lucenſ.21.*
Limitatur etiam, & ſecundo, quando creditor
omnes correos inſolidum obligatos, pro portione,
22 ad unumquemque ipſorum ſpectante, conveniret,&
ſuper hoc judicio eſſet lis conteſtata, quia cenſetur,
obligationem diviſiſſe, *Rip. in d.l.ſi ex toto, §.1.n.15.ff.
de leg.1.Koppen. d.q.56.* ſub *n.24.*
Hinc dixit *Urſil.ad d. deciſ. Afflict.* 142. quod ad
23 inducendam divitionem plura requiruntur, & pri-
mò quòd debitor ſolvat partem ſuam tantum, & non
plus, nec minus, ut poſt *Angel.in dict.l.ſi inter reos
§.1. Alex. in dict.l.ſi creditores*, voluit *Nicol. Bellon.
d.conſ. 44.* & poſt ipſum *Petr. Garz. in deciſ. 76.*, ſe-
cundo, quod ſit ſolutio facta de ſorte, non de uſu-
ris, tertiò quod non ſit dictum, *ſalvo jure ſolidi Cot-
ta in memor. in verbo creditor habens*, quarto quando
omnes alii debitores eſſent ſolvendo, *Jaſ.in d.l.ſi ex
toto, §.ſi ita*, quintò, ut non adſit in inſtrumento pa-
ctum, quod una electa, altera non tollatur, & quòd
poſſit variare toties, quoties, uſque ad integralem
ſatisfactionem, ad notata in *leg. ſervi electione*, &
ibi Jaſ.ff.de leg.1.& ita obtinuiſſe, dixit *Urſil.* in cauſa
Iacobi Ca ſaldi cum illis de Cetvone,de qua deciſio-
ne meminit etiam *Ricc.in d. coll.* 1053. ubi etiam ſe
ipſum allegat in *D. Cur. Archiep.in dec.121.*
In caſu autem de quo agebatur ceſſabat primum re-
quiſitum, quia Carolus Monetius ſolvit plus ſua
portione, erant enim ſex obligati pro ſorte principali
ducat. 980. portio cujus debiti erat ducat.163.1.15.per
quemlibet, & tamen Carolus ſolvit ducat. 180. &
ſic plus ſua portione, ſecundò dicti Conjuges rece-
perunt tam d. capitale, quàm duc. 267. pro annatis
decurſis; cum expreſſa proteſtatione, quod rema-
nere debuiſſet inſtrumentum in ſuo robore, & effi-
cacia, cum omnibus ſuis clauſulis contra alios inſo-
lidum obligatos, tam pro ſorte, quam pro cenſibus
decurſis, & decurrendis, cum eorum intereſſe, &
iterum, quod remaneat d. inſtrumentum reſpectu
aliorum obligatorum, abſque alia novatione, &
ſic ſumus in caſu, in quo expreſsè apparet de vo-
luntate non dividendi debitum, & nedum non
reſultare poteſt tacitum pactum diviſionis, ſed ex-
preſſum, quod noluerunt aliquid innovare, quando
24 enim adeſt proteſtatio, tam *Affl.in d.dec.142.* quam
Mantica in d. lib.15.tit. 5. Piſtor. Koppen. & alii ſupra
allegati, omnes concludunt, nullo modo diviſionem
fuiſſe inductam.
Dicebatur tandem, quod hæc procedunt reſpectu
ſortis, non autem reſpectu tertiarum, quia per illa-
rum exactionem ab uno ax correis non inducitur
diviſio, *l.tale pactum, §.poſt diviſionem ff. de pactis*,
25 nec etiam pro futuris annis diviſio inducitur, niſi in
caſu, quo ita per plores annos fuerit exactum, ut præ-
ſcriptio inducatur, *leg. qui ſemiſſes, ff. de uſur. Al-
ciat. in d. leg. ſi creditores, Codic. de pact.* qui *num.
ſeptimo* amplius dicit, quod nec per penſiones illius
anni, in quo ab uno ex correis partem tertiarum re-
cepit, diviſio inducatur, ſequitur *Roderiq.de ann.re-
ddit.d.lib.2.q.5.num.40.*
Quo verò attinet ad exceptionem cedendarum
dicebatur, quod quamvis vera ſit regula, quod uno
ex correis liberato per creditorem, poterit per alium
correum

correum opponi exceptio cedendarum, or habetur etiam ex *Franch. deciſ.* 662. & quod prædicta exceptio dicatur provenire ex natura contractus, ut voluerunt *Bald. in authent. praſenti, numer.* 4. *Codic. de fidejuſſ Graſſ. except.* 10. *num. decimo tertio* ubi diffusè hanc exceptionem examinat, de qua latè etiam per *Harthm. Piſtor. d. lib.* 1. *quaſt.* 48. *Hering. de fidejuſſ. c.* 27. *p.* 3. *Bertaz. d. clauſ.* 40. *gl.* 4. *Koppen. dec.* 51. tamen
17 reſponſio deſumebatur ex eiſdem clauſulis reſervativis, quia eo ipſo, quod in actu liberationis unius ex correis creditor ſe reſervavit actionem agendi pro reſtanti quantitate contra alios correos, videtur, ſibi reſervaſſe jus cedendi actiones, quia alias reſervatio nihil operaretur, & ipſe privaretur jure ſuo, præter ſuam intentionem prout ex doctrina *Antonii de Alexand. in l. niſi ff. de pact.* reſolvit *Afflict. dec.* 182. *numero decimo quarto* & ſic deciſum fuiſſe in S. C. refert *Franch. dec.* 476. *num. decimo ſecundo* & aliam ejuſdem S. C. deciſionem affert *Rovit. deciſ.* 47. *Cavalcan. deciſ.* 28. *n.* 68. *part.* 2.

Et proinde, cum ex prædictis, & clauſulis reſervativis, & proteſtationibus videbatur reſponſum exceptionibus, tam diviſionis, quam cedendarum, oppoſitis per Conventos Die 26. Novembr. 1638. fue-
18 runt, prædictis oppoſitionibus non obſtantibus condemnari ipſi Conventi ad ſolvendum alios duc. 500. pro cenſibus decurſis, penes Actor. Magiſt. S. C. de Spera.

OBSERVAT. IN DECIS. CXII.

SVMMARIVM.

1 *Diviſio debiti inter correos inſolidum obligatos, quando inducatur, & n.* 2. 3. 6. 7. 8. *&* 11.

4 *Præſcriptio an habeat locum in diviſione inducenda inter correos inſolidum obligatos, & n.* 5. *& an ſervetur in noſtris Tribunalibus, d. n.* 4.

9 *Exceptio cedendarum actionum, an, & quando obſtet creditori, & n.* 10. *ac* 11.

12 *Exceptio contributi locum habet inter creditores concurrentes, æqualem tamen cauſam habentes, ſi opponatur exceptio cedendarum, & ita deciſum adducitur, n.* 13.

1 PRimus juris articulus in *hac deciſ.* diſcuſſus fuit an creditor exigens partem, ſive portionem ab uno ex correis inſolidum obligatis, ipſumque liberando inducat diviſionem debiti, & amittat obligationem ſolidi contra alios correos, ad intell. *text. in l. ſi creditores, Codic. de pact.* ut habetur ex *num.* 1. 2. 3. 7. per tot. 25. & Domin. meus concludit *num.* 10. quod regulariter non cenſetur inducta diviſio, juxta *leg. ſi ex toto, §.* 1. *ff. de legat.* 1. & comprobat à *num.* 11. per *d. numero vigeſimo quinto*, limitat tamen Dom. meus *num. decimo ſexto & ſequentibus* ubi creditor à correo portionem ſuam petiit; abſque proteſtatione, vel ab eo reſolutionem, dictantem *pro ſua rata* quod pariter voluit *Caſtrenſ.* poſt *Alber. in d. l. creditores*, per doctrinam *Bartol. ibid. Catell. Cotta in memoral. in verbo creditor habens*, refert & ſequitur *D. Garz. à Toleto deciſ.* 100. & aliis relatis comprobat *D. Salgad. in labyrint. concurrent. part.* 2. *cap.* 11. *numer.* 75.

Vt enim diviſio inducatur, quinque requiruntur;
2 ut dixit Domin. meus *numero vigeſimo tertio* ut ſcilicet debitor ſolvat partem ſuam tantum, ſecus verò, ſi plus,
3 vel minus; tunc enim diviſio non inducitur, Item, quod ſolutio ſit facta de ſorte, non de uſuris, regula enim *dict. leg. ſi creditores* procedit pro tertiis mutuatis, uſque ad diem ſolutionis; ſed ceſſat reſpectu ſortis, ſive capitalis, & tertiarum futurarum, ut docuit *dict. numero vigeſimo tertio & vigeſimo quinto* ac comprobat *Lancell. Deciſ. in dict. leg. ſi creditores, verſicul. ponderans hunc text.* & *ibid. Alexand.* ſequitur *Cencius de cenſib. quaſtion.* 73. *numer.* 24. 25. & 26. *Amat.* qui catervam DD. cumulat *reſolut.* 70. *numero vigeſimo octavo & vigeſimo nono lib.* 2. *variar.*
4 *reſolut. Gratian. capit.* 359. *numero* 13. ac 14. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 2. *quaſtio.* 5. *num.* 40. quo caſu præſcriptio locum non habet, tot enim requiruntur præſcriptiones, quot ſunt annualitates, *l. cum acutiſſimi, §. in his, C. de præſcript.* 30. *vel* 40. *annor. Grat. ibid.* tanto magis, quia regulariter noſtra Tribunalia non admittunt præſcriptionem, ut tradit *Amat. dict. reſol.* 70. *num.* 30. qui loquitur in propriis terminis videndus, & ita deciſum teſtantur in pluribus Europæ Senatibus *Guido Papa dec.* 406. *Boer. deciſ.* 336. *nu.* 4. *Gayll. obſerv.* 83. *Minſynger. obſerv.* 13. *cenſu* 3. *Gra-*
5 *tian. cap.* 48 *num.* 1. & quatenus præſcriptio locum obtineret, illa prodeſt, etiam aliis correis debendi, ſi
6 credimus *D. Conſil. Arias de Meſa lib.* 2. *var. reſol. c.* 12.
7 ſub *n.* 17. Item, quod non ſit dictum, ſalvo jure ſolidi. Item, quando omnes alii debitores ſunt ſolvendo, ex *Iaſ.* quem *ibi* citat, contrarium tamen ſubſtinet *D. Salgald. in d. tract. par.* 2. *c.* 12. *n.* 76. per *text. in l. inter eos, §. cum inter ff. de fidejuſſ.* & DD. *ibi* adductos, ubi, quod
8 eo caſu pro rata cæteri confidejuſſores tenentur, & tandem quando in inſtrumento adeſt clauſula, *ut una via electa, altera non tollatur*, vel *quod poſſit variare toties, quoties, uſque ad integralem ſatisfactionem*, vel alia clauſula, *quod electione unius ex debitoribus, ſemel, bis, ter, &c. Gratian. dict. cap.* 359. *num.* 14.

9 Secundus articulus fuit, an exceptio cedendarum actionum obſtet creditori qui quietaverat correum, ex dictis per D. meum à *numer.* 4. 5. 6. tamen *numer.* 26. concludit, quod licet vera ſit regula, quod exceptio prædicta poteſt per alium correum opponi, quan-
10 do alius correus fuit per creditorem liberatus, ut etiam comprobat *Merlin. de pign. & hypoth. lib.* 4. *titul.* 2. *quaſt.* 72. *numer.* 2. & 3. quam concluſionem extendit in pluribus caſibus à *numer.* 5. uſque ad 12. tamen fallit, quando in actu liberationis unius ex correis, creditor reſervavit actionem agendi pro reſtanti quantitate contra alios correos, tunc enim videtur ſibi reſervaſſe jus cedendi actiones, alias enim dict. reſervatio nihil operaretur. ut tradit *numero* 27. alias-
11 que limitationes adducit *D. Merlin. ibid.* à *num.* 12. per 34. & proinde, ſtantibus exceptionibus, tam reſpectu diviſionis, quam cedendarum, deciſum refert *num.* 28. fuiſſe conventos condemnatos ad ſolvendum tertias decurſas, oppoſitionibus prædictis nō obſtantibus.

Et dum de exceptione cedendarum egimus, obſervabis, quod quando concurrunt plures creditores, æqualem cauſam habentes, tunc habet locum exceptio contributi ſi opponatur exceptio, cedendarum ideoque ſi agens poſſideat bona, ſuper quibus petitur ceſſio, cum non valeat cedere tenetur contribuere, ne locupletetur cum aliena jactura, ad quod facit ratio *text. in l. cum poſſeſſor, in fine ff. de cenſib.* & ſentit *Alex. in d. l. de die, §. fidejuſſor. ff. qui ſatiſd. co-*
13 *gant.* & ita fuit deciſum per S. C. die 14. Julii 1565. pe-
4 nes Secretarium, referente D. *Conſil. de Curtis*, in cauſa D. Marchionis Sancti Lucidi, cum Joan. Franciſco Caraſa ejus fratre.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Petens exhibitionem librorum à Tutore, vel alio Adminiſtratore, an teneatur ante exhibitionem declarare, ſi vult, in totum, tam in datis, quam in acceptis, in dictis libris contentis ſtare.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, vel alius Adminiſtrator tenetur, nedum librum rationum*

rationum conficere, verum illum Judicis officio exhibere.

2 *Confeſſio introitus non præjudicat, ſi non acceptetur exitus, & è contra, & n. 6.*

3 *Adminiſtrator non tenetur edere libros ſuæ adminiſtrationis, niſi adverſario declarante, ſe approbare partitas, tam pro ſe, quam contra ſe notatas.*

Sed contrarium, n. 10. & 29.

4 *Minor vel alius non poteſt ea, quæ ad ejus utilitatem in libro tutoris, vel curatoris, & ſimilium ſcripta ſunt, acceptare, niſi etiam acceptet, quæ in ejus detrimentum ſcripta reperiuntur.*

Intellige, ut n. 25. 26. & ſeq.

5 *Liber rationum recognitus, paratam habet executionem.*

7 *Connexa non poſſunt pro parte approbari, & pro parte non.*

8 *Partita introitus, & exitus, dicuntur connexa.*

9 *Liber ex neceſſitate officii confectus eſt indiviſibilis.*

11 *Ad hoc, ut quis librum rationum approbare teneatur, quæ concurrere debeant.*

12 *Negans, librum adminiſtrationis exhibere præſumitur, malitioſè occultaſſe, ob quod in litem adverſus eum juratur.*

13 *Adminiſtratori neganti, rationum librum non confeciſſe, non eſt credendum.*

Amplia, etiam ſi confiteatur, illum feciſſe, ſe amiſiſſe, numer. 14.

Amplia, quamvis juraſſet, illum perdidiſſe, numero 15.

16 *Adminiſtratores, vel ejus heredes, & ſucceſſores non exhibentes librum rationum, in dolo eſſe præſumuntur.*

17 *Liber à tutore, vel curatore ſcriptus, non probat ad ejus beneficium.*

Intellige, ut n. 19.

18 *Occaſio delinquendi dari non debet.*

20 *Unitas adminiſtrationis non facit, quominus ſeparata ſint capitula, & n. 21.*

Declara, ut n. 23.

21 *Reſtitutio quoad certa capitula adverſus ſententiam, non reſcindit eam in cæteris.*

24 *Adminiſtrationis libros editos, quando poſſit adverſarius pro parte acceptare, & pro parte non.*

28 Franciſc. Marcus dec. o. p. 1. impugnatur.

30 *Captioſis interrogatoriis non cogitur quis reſpondere.*

32 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXIII.

1 TUtor, vel quilibet Adminiſtrator, nedum tenetur librum rationum conficere, ſed Judicis officio ad illum exhibendum cogi poteſt, *l.* 1 §. *officio*, ubi *gloſ. in verbo rationes, ff. de tutor. & rat. diſtrah.* ubi *Rayn. Bart.* & cæteri *DD. Rota Genuæ deciſ.* 27. *num.* 3. *Vueſembec. conſ.* 47. *in princ. Gutierr. de tutel. parte* 2. *cap.* 2. & poſt ipſos *Reg. Revert. dec.* 36. ſub *num* 5. cumque Michael Tizanus adminiſtraſſet tutelam Raymi Belli, ac etiam ſocietatem olim initam inter dict. Michaelem cum patre dict. Raymi, cujus ipſe erat etiam hæres, inſtitit ipſe pro exhibitione libri, excipiebat tamen Horatius Tizanus, Michaelis filius, & hæres, quod ante exhibitionem debebat Raymus declarare, ſi intendebat ſtare dictis libris, tam pro partitis introitus, quam etiam pro partitis poſitis in exitu, qua declaratione non facta non poſſe ad dict. exhibitionem teneri, ad quod probandum adducebatur doctrina *Jo. de Platea in leg.* 1. *fin. Cod. de apoc. publ. lib.* 10. *num.* 9. ubi quod partitæ introitus ſunt
2 ita connexæ cum partitis expenſarum, ut non præjudicet confeſſio introitus, niſi acceptentur partitæ expenſarum, & è converſo, ex *text. in leg. cum quæritur, ff. de adminiſtr. tut.* & ex *gloſ. in leg. Thais ancilla, §. libertatem, ff. de fideicommiſſ. libert.* quem ſequutus fuit etiam *Foller. in pragmat.* 5. *cap.* 5. *num.* 17. *in fin.* & 18. *de adminiſtr. Univerſ.* ubi quærit, an confeſſio, quæ ſit introitus, noceat, ſi non acceptetur exitus, & tenet. quod non, & ſic etiam è converſo, *Reg. Revert.* in eadem *prag. n.* 5. *nu.* 7. *Franc. Marc. dec.* 60. *Delphinat. part.* 1. qui in terminis tenuit, quod Adminiſtrator non tenetur exhibere libros ſuæ adminiſtrationis, niſi priùs adverſarius declaret, ſi
5 vult ſtare, tam partitis ſcriptis pro ſe, quam illis contra ſe, quod eſſe ſummè notandum, dixit *Reg. Revert. ubi ſupra*, idem probat *Bartol. in leg. quædam, § nummularios, ff. de edend.* ubi etiam *Angel.* ex *text. in leg. Publia, §. fin. ff. depoſit.* latè etiam *Socin. l. admonendi, numero* 119. *ff. de jur. jurand.* & alii longa ſerie adducti per *Nicol. Gennam de ſcript. privileg. libro quarto de libris rationum, capite primo, numero ſeptimo & 71. & c. ſeq. numero* 4.

Quod maximè procedit, quando agitur de libro rationum integro inter eaſdem perſonas, & pro eodem negotio, à Scribente confecto, veluti in libro ratio-
4 num Tutoris, vel Curatoris, Oeconomi, Depoſitarii & ſimilium, tunc enim, ſi Minor, vel Dominus acceptet, quæ ad ſui utilitatem ſcripta fuerunt tenetur etiam acceptare impenſas, & alia, quæ ad ſui detrimentum in eodem libro ſcripta reperiuntur, prout ex *gloſ. in d. leg. publia, §. fin. ff. depoſ.* voluit ibi *Abb. & Joan. Andr. ad Specular. titul. de inſt. um. edit. §. nunc dicendum, in addition. magn. Angel in leg. ſumptus, ff. de admin. tutor. Raphael. Cuman. conſ.* 136. *Cardin. in cap. cum olim. de cenſibus Bellon. in commun. opinion. libro decimo ſeptimo, in verb. ſcripturam nimis ſolemnem, Vivi. libro primo, commun. opinion. opin.* 249. *Eman. Suar. receptar. ſentent. in verbor. ſcriptura, Greg. Lopez in leg. fin. titul.* 18. *pag.* 3. *in gloſ. in verb. decima.*, & poſt ipſos *Parlad. rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 1. §. 5. *Chirogr. numer.* 20. ubi, quod para-
5 tam debet habere executionem, *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *cent.* 1. *caſu* 93. *num.* 10. qui etiam alios allegat, *Munnoz. de Eſcobar de ratiocin. adminiſtr. cap.* 13 *numero decimo, Nic. Genn. de ſcriptur. privat. lib.* 4. *d. cap. num* 23. *Rota Genuæ deciſ.* 16. *numero* 7. *Scacc. de judic. cap.* 13. *numero* 303. & 304. quicquid in contrarium voluerunt *Alb. in conſil.* 36. *in fin. lib.* 2 & *Alexand. conſil.* 86. *numero* 7. *volum.* 2 nam reprobantur à *Sola in Conſtit. Saba ud. tit. de minor. & ration. diſtr. gloſ.* 3. *numer.* 13. *in fin.* & à *Menoch. Eſcob. Nicol. Genna* & aliis ſuprà allegatis.

6 Eſtque de prædictis ratio, quia cùm liber rationum, data & accepta contineat, non poteſt dividi, vel ſeparari, *l. ſi quis ex argentariis, §. rationem, ff. de edend.* con-
7 nexa enim non poſſunt pro parte approbari & pro parte reprobari, *Bald. in l.* 1. *C. de conf. in* 2. *oppoſ. Bart. in dict. l. quædam, §. nummularios*, latè etiam *Maſc. concl.* 976. *num.* 79. *Eminentiſ. Card. Tuſch. tom.* 3 *in verb. editionem petens conclus.* & quod partitæ introitus, & exi-
8 tus dicantur connexæ, idem *Tuſchus tom.* 2. *in verb. connexum conclus.* 625. *num.* 11. maximè quando liber eſt neceſſitate officii factus, *d. l. ſi quis ex argentariis, §. ſi inte-
9 rim ff. de edend. Eſcob. ubi ſupra, numero* 11. ſequitur *Nicol. Genna in dict. cap.* 2. *lib.* 4. *numero* 24. *Pacian. de prob. lib.* 1. *cap.* 26. *numero* 15. *cum ſeqq.* ubi plenè de materia.

Pro parte verò Raymi Belli replicabatur quod ipſe nullo modo poterat omnia in libro contenta accepta-
10 re, niſi illo priùs exhibito, & per ipſum percunctato, nonnulla enim poterant contra dict. librum occurrere, nam ut dixit *Menoch. in d. caſu* 93. *num.* 10. duo debent concurrere, ad hoc ut cogatur quis librum rationum
11 approbare, hoc eſt, fides Adminiſtratoris approbata, *leg. cum quæreretur, ff. de adminiſtr. tutor.* & in Adminiſtratore Reipublicæ eſt *text. in leg. Cavus, ff. de uſur.* Alterum verò, quod contineat unitatem, ſeu connexitatem negotii, *leg. cum allum, § plenè, ſi quid ff. de negot. geſt.* & eum ſequuntur *Eſcob. & Genn. in loc.*

ſuprà allegat. *Maſcard. de probat. dict. concl. 976. nu. 79.*
In caſu verò prædicto, Michael Tizanus adminiſtrator
erat mortuus, & idem Horatius ejus filius, & hæres ne-
gavit, & tunc etiam negabat, librum prædictum habe-
re, ſed quod ad ejus notitiam certo modo erat perven-
tum, penès quem reperiebatur, & quòd facta priùs d.
declaratione, librum ad finem exhibendi recuperare in-
tendebat, & ſic fides illius reddebatur ſuſpecta, nam ex
12 iſta denegatione libri oritur præſumptio contra Admi-
niſtratorem, illum malitioſe occultaſſe, & ideò adver-
ſus eum juratur in litem, ut poſt *Caſtil. in leg. 7. Tauri,
verſ. ad quartum*, & alios dixit *Eſcob. de ratioc. cap. 10.
nu. 1. & 2.* qui etiam ſubdit, quòd ſi Adminiſtratores ne-
13 gant, librum non confeciſſe, illis credendum non eſt,
*Strac. de mercat. 2. par. num. 68. Anchar. conſ. 316. & Re-
buff. in l. boves, §. inter cedere, ff. de verbor. oblig.* voluit,
quòd ſi Adminiſtrator confiteatur, librum rationum fe-
ciſſe, illum tamen perdidiſſe adhuc ipſi credendum non
14 eſt, niſi caſu fortuito illum amiſiſſe probet, ea ratione,
quia cùm Adminiſtratori ex officii ratione pertineat, li-
brum rationis conficere, & diligenter cuſtodire, ſem-
per præſumitur, illum malitioſe occultaſſe non verò
perdidiſſe, *Anchar. d. conſ. 316. numer. 4. Socin. conſ. 159.
15 num. 5. lib. 1.* quod quidem ampliat *ibid. Eſcob. numer. 5.*
quamvis juraſſet, illum perdidiſſe, quia quando quis rem
aliquam tenetur cuſtodire, non ſtatur ejus juramento,
illam amiſiſſe, ſed neceſſarium caſum probare debet,
*Felin. in cap. accepti de fid. inſtrum. Grat. conſ. 23. num. 10.
Socin. d. conſ. 159. Baez. de decim. tut. cap. 2. nu. 180.* ubi
ampliùs dicit, quod ubi liber rationum non exhibetur
ab Adminiſtratore vel etiam ab ejus hærede, prout eſt
16 caſus noſter, non ſolum Adminiſtrator, verum & ejus
hæres, vel ſucceſſor in dolo eſſe præſumitur, *Alex.
conſ. 4. nu. . Eſcob. d. c. 10. nu. 6.* ubi plenè.

17 Secundò dicebatur, quod regulariter liber ſcriptus
à Tutore, vel Curatore non probat ad ejus benefi-
cium, ut poſt *Petr. de Bellaper. & Cyn. in l. id, quod
pauperib. & in l. ſi quis pro redemptione, Cod. de don.*
voluerunt *Bartol. Alex. Caſtr. Tiraquell.* & alii allegati à
*Maſcard. d. conclus. 976. num. 60. Nicol. Gen. de ſcript.
privil. d. lib. 4. cap. 1. num. 6.* cum *ſeqq.* & probatur ex
*text. in l. inſtrumenta, in leg. rationes, & in exemplo,
Cod. de prob. & in l. 2. & fin. Cod. de conven. Fiſc. deb.
lib. 10. & in l. nuda ratio, ff. de don.* & ſic etiam in
18 *cap. 2. extr. de fid. inſtr. & in clem. unica, § 1.* ubi *gloſ. in
verbo rationem, de uſur.* nè detur ſcribentibus occaſio
delinquendi, *Turret. conſ. 20. nu. 7. vol. 1. Hippol. Rimin.
conſil. 32. num. 10.*

Et quamvis ex ſuprà traditis hoc limiretur in libro,
inter eaſdem partes confecto, veluti in libro Tutoris,
19 vel Curatoris, tamen hoc eſt intelligendum in parti-
tis connexis, ſecus autem in ſeparatis, exemplum tra-
ditur ab *Eſcobar. de ratiocin. cap. 13. num. 21. & 22.* quan-
do Tutor in libro rationum ſcribit, collegiſſe centum
amphoras vini in anno 1579 & in eodem libro poſteà
ſcriberet, eodem anno in in laborando vineas & in re-
colligendo vinum ac dolia reparanda tantùm expendiſſe,
non poteſt minor acceptare, quæ pro ſe faciunt pro
introitu ex pretio vini, & negare expenſas factas pro
recollectione, quia licèt expenſæ tempore differant, ta-
men ab eadem cauſa, vel negotio ſive adminiſtratione
dependent, quod probatur in *l. tres tutores, §. indè
verbo ſeparari, ff. de adminiſ. tut.* ubi dicit, laborem col-
ligendi ſegetes, & triturandi frumentum eſſe adeò ipſi
ſegeti injunctum, ut minimè ſeparari poſſit, *Aretin.
conſ. 26. verſ. his breviter, Cur. jun. conſ. 20. n. 23. Cavalc.
dec. 16. nu. 19. part. 2.*

20 Non tamen unitas adminiſtrationis facit, quominus
ſeparata poſſint eſſe capitula, quod probatur ex *l. etiam,
§. ex cauſa ff. de min.* ubi reſtitutio impetrata quoad
certa capitula adverſus ſententiam latam in cauſa tute-
21 læ, non reſcindit eam in cæteris capitulis ſeparatis,
ad ipſam adminiſtrationem pertinentibus, dat ratio-
nem *Eſcob. in loco* ſuprà proximè allegato, nam ſicuti
in unica adminiſtratione tutelæ, vel alterius admini-
22 ſtrationis plures, & diverſi actus, ex diverſis cauſis
contingere ſolent, ut emendo, vel mutuando, & his
ſimilia, ita abſurdum eſſet dicere, quod capitula facta
de emptione fundi eſſent connexa capitulis factis de
mutuo frumenti, ſub prætextu, quòd omnia ad uni-
cam adminiſtrationem pertineant, ex quibus conclu-
dit, quod non ex eo ſolo capitula connexa dicuntur,
quod ſub uno generali jure adminiſtrationis tutelæ
comprehendantur prout probat *Accurſ. in d. §. ex cau-
ſa*, & facit, id, quod dixit, *gl. in l. ſed & cum ulsque,
ff. de negi. geſt.* ubi, licet dicatur unica adminiſtratio,
tamen, quia plures ſunt actus, qui in adminiſtratione
concurrunt, non eſſet bona conſequentia, eſt unica
adminiſtratio, ergo omnia capitula talis adminiſtra-
tionis ita ſunt connexa ut inſeparabilia cenſeri debeant,
quo argumento utitur *Lud. Rom. conſ. 346. ſub nu. 5. &
Iaſon in d. l. admonendi, nu. 6. verſ. qualit. autem intelli-
gatur, ff. de juran.* quod ſatis perbenè explicat *Pa-
cian. de prob. d. lib. 1. cap. 28. num. 29.* ubi ponit quæſtio-
nem, an ex eo, quod ſit unica adminiſtratio, dicantur
illius unicæ adminiſtrationis capitula connexa, & re-
latis rationibus, & DD. authoritatibus, in contra-
rium facientibus *num.* . concludit, quod veritas eſt ut
unitas adminiſtrationis non faciat, quominus ſeparata
poſſint eſſe capitula, quod probat ex *d. l. etiam, §. ex
23 cauſa* & tandem ſub *num. 33.* concludit, quod vera hu-
jus quæſtionis ſolutio eſt, quod aut loquimur de con-
nexione in genere, & tunc omnia capitula poſſunt dici
connexa, aut in ſpecie, & tunc capitula ſeparata dicun-
tur, quamvis unica ſit adminiſtratio, quam etiam di-
ſtinctionem ſequutus fuit *Eſcob. dict. cap. 13. in fi. Nicol.
Gen. d. lib. 4. cap. 1.*

24 Rurſus dicebatur per d. Raymum quod ipſe non
tenebatur ſtare d. libro, niſi in capitulis omnino con-
nexis, & inſeparabilibus & quod ſcripta in eis pro
ipſis ſcribentibus ſint omnino veriſimilia; ut poſt
alios declarat *Tiraq. in præfat. l. ſi unquam, num. 53. de
revoc. don. Reg. Rovit. in d. pragm. 5. num. 8. de adminiſtr.
univerſ. Ancharan. Rhegienſis lib. 8. qu. 53. nu. 4. & qu. 42.
lib. 3. num. 51. & 52. Guid. Pap. qu. 441. Boer. dec. 105. nu. 4.
Menoch. d. caſu 93. numer. 60. Maſcard. d. concluſ. 976.
num. 79.* innumeros colligit *Nicol. Genua d. cap. 1. libro
4. num. 56.*

Secundò, id, quod dicitur quod ſtetur libro Tu-
toris, vel alterius Adminiſtratoris etiam in his, quæ
25 pro ſe faciunt, intelligi debet, in ſummis parvis, non
in magnis, prout probant DD. allegati ab eodem
*Maſcard. d. num. 61. Beunt. dec. 43. num. 2. Rot. Bonon.
Rip. in d. l. admonendi, nu. 126.* ubi etiam *Coraſ. nu. 94.
Puſeth. conſ. 190. num. 8. Ioan. de Vimercate in l. 1. nu. 21.
C. de edend. Borrel. conſ. 50. num. 9. Rimminald. jun. conſil.
52. num. 153. Seacc. de judic. cap. 11. nu. 176. Maſcard. dict.
concluſ. 976. numer. 69. Genua ubi ſupra, numer. 66.* qui
numer. 68. dicit, quod hæc eſt veriſſima limitatio quic-
quid ſubtiliter dixerit *Bolognet. in d. l. 1. C. de edend.*
Quæ autem dicantur ſummæ magnæ, vel parvæ, re-
mittitur Judicis arbitrio, ut habetur per *Seacc. in d.
cap. 11 d 295. de judic.*

26 Tertiò requiritur, quod multa capitula ipſius li-
bri vera oſtendantur, vel per inſtrumenta publica,
vel aliter, & quod liber in aliquo non poſſit de men-
dacio redarguitur poſt alios docet *Iaſ. in d. l. admo-
nendi. num. 128. Pariſ. conſ. 90. num. 3. & 47. vol. 1. Maſ-
curd. d. concluſ. 976. numer. 73. Rot. Roman. in noviſſ. dec.
813. numer. 15. part. 1. Mucraten. variar. reſol. lib. 2. cap.
19.* & alii per *Genu d. lib. 4. c. 1. nu. 44.* cum plurib. *ſeqq.*
quod Judicis arbitrio etiam eſſe relinquendum poſt
Menoch. lib. 3. præſumpt. 65. numer. 10. dixit idem *Genua
num. 52.*

Quartò, debet liber continere data, & accepta,
27 lucidè & clarè, ſingulariter, & ſpecificè, *Bart. in l.*

comperimus,

comperimus, *C. de naviculariis*, *libro* 11. *Corn. conſil.* 197. *Borgnin. Cavalcan. de tutor. & curator. num.* 106. *Maſcard. d. concluſ.* 1976. *num.* 63. *cum ſeqq.* item, quod contineat cauſam, idem *Maſcara num.* 64. & appoſitionem diei, *nu.* 66. & quod perſona ſit fide digna. *num.* 67. *Genua ubi ſupra*, *n.* 91. & 92.

Quæ omnia non poſſunt videri, antequam liber exhibeatur, & proinde dicebatur non poſſe adſtringi ad petitam declarationem ante ipſius libri exhibitio-
28 nem, ex quibus ſatis dubia reddebatur deciſio, relata per *Franciſc. Marc. in d. dec.* 60. *part.* 1. quia videtur, non poſſe jure fundari, quamvis enim DD. ſupra *nu.* 3. citati teneant, quod ſtari debeat libro rationum, confecto per Tutorem, tam in partitis poſitis ad damnum ſcribentis quam ad ſui beneficium, tamen loquuntur in connexis, ut ſupra fuit fundatum, non tamen dicunt, quod ante exhibitionem ad interrogationem Adminiſtratoris debeat declarari, ſi intendit ſtare dicto
29 libro, & approbare eum in totum, & ideo *Anton. Sola in Conſt. Saband. tit.* 24. *de libr. mercat gloſſ.* 2. *num.* 15. potuit hanc quæſtionem, licet *Franciſc. Marc.* non alleget & dicit, quod ſibi videtur, quod non cogitur reſpondere, quia cum ipſe veriſimiliter ignorare poſſit, quod in eo contineatur, *l. fin. ff. pro ſuo*, eſſet interrogatorium captatorium, ſiquidem, reſpondendo negativè privaretur commodo illum, ſi affirmativè poſſet illaqueari, cum certus eſſe non poſſit con-
30 tentorum in eo, & nemo cogitur reſpondere captioſo interrogatorio, *gloſſ. in c. ſi poſt præſtitum*, *in verb. rationabili de confeſſ. lib.* 6. *Purpurat. conſil.* 455. *num.* 51. neque reſponſio, quod vult ſtare libro, prout juris erit eſt neceſſaria, tanquam ſuperflua, & ideo *Sola* concludit, prædictam interrogationem omnino eſſe rejiciendam, & *Bovadill. polit. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 2. dicit, quod in tantum exequi poſſunt partitæ introitus, & exitus, in libro Adminiſtratoris contentæ, in quantum ſint recognitæ.

31 Et proinde, die 27. Maii 1636. fuit per S. C. ordinatum, quod Tizanus cum effectu exhibeat libros, quibus exhibitis providebitur ſuper petita declaratione, penes Actor. Magiſtr. Simonem.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXIII.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, & omnis alius Adminiſtrator, etiam ſi fuerit Frater, librum adminiſtrationis facere tenetur, ac pariter, ſi non fuerit requiſitus, & de facto, juris ordine prætermiſſo adminiſtrationem fecerit, num.* 2.

Tutor, Curator, & alius Adminiſtrator in ratione adminiſtrationis reddenda, librum computorum, ſcripturas, & alia exhibere tenetur, uſque ad 30. *annos, d. nu.* 2. & 3.

3 *Rationes adminiſtrationis uſque ad* 30. *annos reddendæ ſunt, illo enim tempore elapſo non redduntur.*

4 *Rationes reddendæ ſunt in loco adminiſtrationis, etiam ſi ille, cui reddendæ ſunt ſit Civis Neapolitanus, n.* 5. *& ſic deciſum traditur, num.* 6.

5 *Neapolitanus quando trahat, & non trahatur.*

7 *Baliatus de jure pragmat. regni durat per totum annum* 18. *ſed jure Conſtitut. durabat per totum annum.* 15.

Balius licet teneatur rationes reddere, completa ætate annorum 18. *feudataris, limita in muliere nupta ante d. tempus, nam contracto matrimonio, rationes reddere tenetur, num.* 8. *& ſic judicatum adducitur, num.* 9.

1 NEdum Tutor, ſed omnis Adminiſtrator, librum rationum conficere tenetur, ac pariter judicia

officio ad illum exhibendum cogi poteſt, ut fundat D. meus *numero* .. & probat etiam *Thomaſ. in tractat. de tutor. & curator. tit.* 13. *numer.* 88. *& ſeq.* etiam ſi fuerit Frater, ad tradita per *Monach. dec. Bonon.* 64. uſque ad triginta annos, quamvis non fuerit requiſitus, ut ex *l. minime ff. de admin. tutor.* docet *Perez Si-*
2 *gler. conſil.* 15. *numer.* 2. ubi etiam id procedere affirmat, & ſi de facto, ac prætermiſſo juris ordine, bonorum pupilli, vel alterius adminiſtrationem aſſumpterit, citans *Socin. conſil.* 2. *colum.* 1. *& conſil.* 24. *colum. penult.* & alios *ibi* adductos, in cujus adminiſtrationis ratione reddenda, Tutor, Curator, vel alius adminiſtrator exhibere debere inventarium pariter, & libros rationis, & adminiſtrationis, & alia quampiurima, relata per *Rolan. conſil.* 29. à *num.* 18. uſque ad 8. *Gutierr. de juram. confirmat. cap.* 40. *numer.* 18. ipſiſque relatis proſequitur *Perez Sigler. d. conſil.* 15. *numer.* 3. idémque voluit *Thom. in d. tract. tit.* 18. *num.* 112. ubi ampliationes, & limitationes tradit, elapſo tamen dict. tem-
3 pore annorum 30. quilibet ipſorum excuſatur, & liberatus cenſetur a d. ratione reddenda, *Coſta Soculus conſil.* 30. *nu.* 48. & 49. per tale enim tempus jus reddendi rationes adminiſtrationis præſcribitur, *... Be l. conſil.* 124. *num* 32. ad quæ autem teneatur, ſi requiſitus intra d. tempus non exhibuerit, tradit. *Eugen. conſ.* .. à *nu* 17. per 21 *lib.* 2. ac etiam *Thomaſ. d. tit.* 13. *nu.* 115. *verſ. contra non exhibentem.*

4 Rationes autem quilibet ipſorum reddere tenetur in loco adminiſtrationis, *l.* 1. & 2. *C. ubi de ratioc. Eſcobar. de ratioc. cap.* 7. nu. 16. *Berart. in ſpecul. viſitat. cap.* 23. *num.* 190. *Gratian.* dec 80. *Conſil. Carleval. tom.* 2. *de judic. diſp.* 2. *numer.* 168. poſt *D. Novar. de gravam. vaſſall. tom.* 2. *gravam.* 26. præſertim, *num.* 2. & ita deciſum refert in Cuſtode *Avendan. de exequend. mand. cap.* 1. *numer.* 16. & in Tutoribus *Gratian. d. deciſ.* 180. ac *D. Thor. in ſupplem. comp. dec. part.* 1. *verbo tutor.* & in Ærario, ſive Camerario introituum Baronin Terræ Siciniani, deciſum tradit *Novar. d. gravam.* 26. *num.* 1. quod procedit etiam ſi ille, qui petit rationes admi-
5 niſtrationis, ſit Civis Neapolitanus, qui licet trahat, & non trahatur, ut per *Carav. in Ritu* 301. *numero* 5. hæc tamen regula fallit in d. ratione adminiſtrationis reddenda, ut poſt *Eſcobar. Grat. D. Paſchal. D. Capybl. D. Thor. D. Capue. D. Carleval.* & alios defendit *D. Novar. in praxi elect. & variar. fori. ſect.* 4. *quæſt.* 34. *num.* 1. *& per tot.* & *d. gravam.* 26. *num.* 3. ac 4. qui *d. quæſt.* 34. *numer* 3. ita fuiſſe practicatum in Regia Dohana Menepecudum, & in Curia Archiepiſcopali Neapolitan teſtatur, & in propria terminis privilegii Neapolitanis conceſſi, ut trahant, & non trahantur, illud non procedere, quando Neapolitani contrahunt, uti Barones extrà Civitatem Neapolit. inſigniter probant *Capyc. deciſ.* 59. *Freccia de ſubfeud. lib.* 1 *tit. de offic. magni Cancell. num* 33. *Carav d. Rit* 308. *n.* 7. *verſic. limita primò.*

6 Ideóque cum D Hieronymus Capycios Neapolitanus inſtitiſſet in S. R. C. quod Alphonſus Policaſter & alii, qui fuerunt ejus Ærarii, ſive Camerarii, Caſtellani, & Camberlinghi, tempore, quo conducebat Statutum Siciniani, quamvis obtinuiſſet decretum domi à
* *D. Conſil. de Aquino* cauſæ Commiſſario, inauditis dd. conventis, per quod erat ordinatum, quod redderent computa, & præſentarent libros, & ſcripturas in d. S.R.C. obtenta tamen per dd. conventos Regia de crea-
* tione de verbo faciendo, illoque facto de menſe Septembris 1648. fuit per d. R. S. C. proviſum, quòd ſuſpenſo d decreto domi lato, computa reddantur in loco adminiſtrationis, ſub patrocinio *D. Ioan. Iacobi Anichini*, in Banca Carboni, nunc de Petrone.

Sic etiam Balius, rationes Baliatus reddere tenetur ad
7 inſtantiam Mulieris feudatariæ nuptæ, & ſi minoris annorum 18. nam quamvis Baliatus duret per totum annum 18. ex *prag.* 1. *de minorib.* licet per priusſecundum

Conſtit. Regni, incip. *In aliquibus in fine, de ſucceſſ. ab inteſt. & Conſtit.* incip. *Minoribus de jure Balii*, durabat per totum annum 15. ita ut dict. ætate annorum 18. completa, actio adminiſtrationis Baliatus competat, attamen, quia in *Pragm.* 1. excipitur mulier, quæ nupſit ante completam ætatem annorum 18. Balius cogi poteſt ad reddendum computa, quia per matrimonium finitur officium Balii, & adminiſtratio defertur in perſonam viri, ut de jure *Conſtit. Regni*, etiam locutus eſt *Iſern. in d. Conſtit. Minorum jura, in fin.* ubi tenet finiri Baliatum, ſi nuberet ante annum 15. completum, quæ limitatio eſt uniformis juri communi, per quod puella etiam nupta in quacunque minori ætate, ceſſat Baliatus, ut poſt *Iſern. ubi ſupra*, probat etiam *Eſcobar. de ratioc. c. 6. num. 17.* cum *ſeq.* ſequitur *D. Reg. Rov. in d. pragm. 2. n. 4.*

Et hic caſus limitationis per *Iſern.* traditæ evenit diſputandus in cauſa D. Juliæ Coppulæ cum D. Andrea Macedonio ejus Balio, nupſerat enim d. D. Julia Dom. Hieronymo Carafæ in ætate annorum 10. prævia Summi Pontificis diſpenſatione, reſpectu minoris ætatis ea
* quo malitia ſupplebat ætatem, ideo cum petiiſſent prædicti conjuges redditionem computorum à d. Andrea S. R. C. fuit judicatum, quod redderet computa, ad relationem *D. Conſil. de Morra*, de menſe Julii 1618. in Banca Buttelli, hodie de Mottino.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Moratoria conceſſa debitori, an, & quando ea pendente creditor agere poſſit contra ipſum, ut finita dilatione ſolvat.

SUMMARIUM.

1 *Moratoria, quæ à Principe conceduntur, fuerunt etiam cognita de jure Civili, & n. 2.*
3 *Dilationes biennales, vel quinquennales quare conceduntur.*
4 *Dilationes, vel moratoria pendente, Officium Judicis quieſcit.*
5 *Sententia lata pendente moratoria, eſt nulla.*
6 *Creditor in diem non poteſt ante diem agere, & numero 8.*
6 *Intellige, ut n. 12.*
7 *Creditor petens ante diem plus petere dicitur.*
9 *Petenti ante diem, inducia duplicantur, & quomodo, nu. 7. & 10.*
11 *Debitor, pendente dilatione ſibi ab homine data, etiam miſerationis cauſa, non tenetur cavere.*
13 *Creditor ſi poteſt agere, ut debitor caveat adveniente die, poteſt etiam agere, ut ſolvat.*
14 *Debitor, pendente dilatione data à lege, vel à Principe, tenetur cavere.*
15 Text. in §. exceptiones, Inſtit. de except. *explicatur.*
16 *Creditor, pendente dilatione data à Parte, non poteſt ante diem agere, ſecus in data à lege.*

DECISIO CXIV.

OB Montis Veſuvii eruptionem, quæ evenit in die 16. Decembris 1631. multa damna paſſi fuerunt habitantes in radicibus ipſius, & ideo per D. Proregem, & ſuum Collater. Conſil. ad illos ſublevandos fuerunt expeditæ moratoriæ, ut per annos quinque, vel decem non poſſent de perſona, nec in bonis moleſtari ab eorum creditoribus, ſecundum qualitatem damni, quod unuſquiſque paſſus fuit, cumque jam eſſent tranſacti aliqui anni, petiit Jacob. Figliola unus ex noſtris S. R. C. actuum Magiſtris, condemnari Franciſcum Granato de Terra Summæ, cui erat data dilatio per annos decem, ut finito tempore d. moratoriæ ſibi ſolvere certam pecuniæ quantitatem eidem debitam, excepit debitor, non poſſe ad ulteriora procedi in cauſa, durante dilatione ex cauſa prædicta ſibi conceſſa.

1 Pro debitore conſiderabatur, quod iſtæ moratoriæ, quæ à Principe conceduntur, ſunt de jure Civili cognitæ, ut habetur ex *leg. 2. C. de precib. Imper. offer.* & quod Princeps poſſit has concedere moratorias dilationes,
2 habetur per DD. & præcipuè per *Felin. & Dec. in cap. quæ in Eccleſiarum, de Conſtit. Cravet. de antiqu. temp. par. 1.* latè etiam de materia *Theſaur. dec. 91.* ſic vidimus Theodoricum Gothorum Regem Sipontinis negotiatoribus, hoſtium depopulatione vaſtatis moratoriam conceſſiſſe, ne per duos annos continuos ab eorum creditoribus poſſent defatigari, & dat rationem ut inte-
3 rim datam poſſent reparare pecuniam, ut habetur ex *Caſſiodoro in lib. 2. var. Epiſt. 37.* de quo etiam mentionem fecit *Petr. Greg. Tholoſ. ſyntagm. jur. univerſ. lib. 22.*
4 *tit. 7. n. 7.* ubi nonnulla alia ad propoſitum, dilatione verò, ſeu moratoria pendente officium Judicis conquieſcit, *l. ſive pars, C. de dilat. cap. conſul. de offi. deleg. Franc.*
5 *in cap. ſignificante, nu. 25. de appell.* & ideo, tam ſententia, quam omnia inde ſequuta erunt ipſo jure nulla *Ariſ. conſil. 106. n. 14. lib. 4. Vant. de nullit. ex defect. juriſd. nu. 175. Rot. deciſ. 37. num. 2. de appell. in antiq. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 516. num. 15. Lancell. de attent. par. 2. cap. 7. num. 2.* & eſt *gl. in l. decrem, in verbo diem, ff. de recept. arbitr.*

6 Idem ad prædicta corroborandum dicebatur, quod creditor in diem non poteſt ante diem agere, *Cagnol. in l. in omnibus, nu. 16. ff. de reg. jur. & in l. ſtella, nu. 16. ff. de cert. petat. Cyn. in l. 1. C. ut act. ab hered. & cont. hered.*
7 ubi late articulum diſputat, *Alex. conſil. 95. lib. 1.* & petenti ante diem induciæ duplicantur, quia videtur plus petere *§ plus autem, Inſtit. de act. cap. 1. de plus petit.* licet prius debitum amittebat, *Bald. conſ. 169. vol. 3. Hipol. de Marſil. ſingul. 355.* & eſt *text. in § hodie, Inſtit. de except.* & quando exceptio ineſt actioni, poteſt opponi etiam ad impediendum proceſſum, *Bart. in l. ſi unus, § actus, ff. de pact.* Iſtia enim dicitur vexari debitor ante tempus, contra ejus voluntatem, *l. fin. ff. de uſu, & habit.*
8 *Bartol. in leg. 1. num. 12. ff. ſolut. matrim.* & communis eſt opinio, quod creditor non poſſit ante diem agere, quicquid dixerit *Alciat. in l. cedere diem, numero decimo, ff. de verb. ſignific. & Dec. in lege prima, numero 29. ff. ſi cert. pet.* & hanc opinionem veriorem dixit *Joſeph. Ludovic. commun. concluſ. 8.* & habetur per *DD. in leg. ſi pe-*
9 *cuniam, ff. ſi cert. pet.* & præcipuè per *Iaſon.* qui notabiliter tradit, quod id, quod dicitur, quod induciæ duplicantur, intelligitur de tempore, quod ſupereſt, non autem de toto tempore, quod habuit à principio, ex *text. in leg. ante damnum, §. quiſquis, ff. de pœn.* & eum ſequitur *Piſanell. in addit. ad deciſio. Afflict. 279. in fin.*

10 Et demum dicebatur, quod hic caſus decidebatur ex *text. in §. appellantur*, juncto *d. §. hodie, Inſtit. de except.* ubi diſponitur, quod durante tempore induciarum non poteſt creditor contra debitorem agere, & licet priùs ampliùs debitum petere non poterat, attamen hodie induciæ duplicantur, & actor tenebitur ad expenſas, ante quarum refectionem ſuper negotio principali ei audientia denegabitur.

In contrarium verò pro creditore ponderabatur, quod maxima conſtituitur differentia quando dilatio ad ſolvendum fuit conceſſa ab homine, vel à lege, aut à Principe, nam in primo caſu debitor, pendente dilatione, etiam inſtante parte, non cogitur cavere, in ſecundo vero caſu ſic, dilatio enim legis, & à Principe
11 conceſſa parificantur, ut habetur ex *text. in l. ſi conſtante §. quoties, & ibi gl. marginalis, ff. ſolut. matr. l. univerſa*, ubi pleniſſimè *Cyn. Cod. de precibus Imper. offer.* & *ibi* etiam *Alber. Alex. & Caſtrenſ. l. ſi debitori, ff. de*

judic.

judic.l.unica.§.cum autem,C.de rei uxor.act.Barboſ. in
l.ſi omnino 41.numer.11.ff.de judic. & ſecundum hanc
opinionem fuiſſe deciſum in S.C habetur ex *Afflict. d.*
dec.279. Urſillo etiam, quod dilatio, ſit data à Principe,
vel a lege, miſerationis cauſa, *Viv.deciſion.403.luirigl.*
ſing 110.lib.2.& ideo voluit *Bart.in l. ita ſtipulatus, in*
2.quaſt.princip. & in l.eum, qui ita.§ qui ita,ff.de ver-
11 *bor.oblig.*ut ante diem agi poſſit, quod adveniente die
ſolvat, & ſic obtinuiſſe in dilatione legali, refert *Diome-*
des Marcenda in Conſuet.Viro mortuo,de jur. dot ſub
num. 2.fol.241.a terg.& ante eum hoc voluit *Ne-po-*
dan in 4.Conſuet.in verbo dari & in Conſuet.Si mulier
nupta,in verſic.ſi non extent,Peregrin.de fideicomm.ar-
tic 41.num.3.Caſtr.dec.130.in fin.Rot.Genua deciſ 91.
num.12,Ricc.collectan.dec.1410.Surd. deciſ. 151. num.7.
Camill.de Medic.conſ 148. Caſtill.deciſ.17.Carpan.ad
Stat.Mediol cap.4 num.28.Flav Tortus ad Statut. Pa-
pia de exeq.inſtrum.rubr.6 ſtatut.6.num 20. Anna con-
ſil.126.Afflin.de exequut.cap.126.Joſeph.Ludovic.dict.
commun.concluſ.8.verſic.quinto limita,& quamvis non-
13 nulli ex prædictis DD.loquantur in cautione præſtan-
da,ut adveniente tempore ſolvat,tamen ſi poteſt agere,
ut caveat adveniente die ſolvendi,ergo poteſt agere,ut
adveniente die ſolvat, prout poſt *Napod. in dict. Con-*
ſuet Viro mortuo,in verbo dari tradidit *Afflict.in d. dec.*
279 ſub *numero 5.& Camill.de Medic.d conſil 148.nu-*
*mera 12.*qui ex his ita deciſum refert & licet *Afflict.*lo-
14 quatur in dilatione conceſſa à lege,tamen idem dicen-
dum erit in dilatione conceſſa à Principe,in qua debi-
tor tenetur cavere,prout in dilatione legali ut habetur
ex *d.l.univerſa,*ubi *Cyn.Bald.*& alii *C.de precibus Im-*
per.offer.

15 Ad *text.* verò in *dict.exceptiones* facilè apparet reſ-
ponſio.loquitur enim in dilatione ex pacto, inter Par-
tes inhito. Et proinde die 26.Novembris 1625.in cau-
ſa dict. Jacobi Figliula cum dict Franciſco Granata
judicavimus, quod detur terminus in cauſa, quod fuit
etiam in reclamatione confirmatum, ut in Banca Pli-
nii Juvenis: In cauſa verò Arrendatorum grani unius
pro quolibet ſcaterio hujus Fideliſſimæ Civitatis cum
Deputatis Patrimonii dictæ gabellæ,quia inter Partes
erat inhitum pactum, ut non poſſent prætendere remiſ-
ſionem mercedis. niſi in duobus caſibus tantum & hoc
finito tempore affictus, & non antea, dum dicti Arren-
datores,eo pendente reſtaurum petiiſſent,inſtando inte-
rim, proceſſum compilari. & ſententiam proferri, exe-
quendam tamen poſt complementum Arrendamen-
tum,& in una Aula non bene diſcuſſo negotio fuiſſet
datus terminus in cauſa,non impedita exactione extalei,
confirmando decretum domi latum per Magnif.cauſæ
Commiſſarium,cum ab hoc decreto fuiſſet per dictos
Deputatos reclamatum & obtentum, reclamationem
fieri, junctis Regiis Conſiliariis duarum Aularum, fuit
die 7.Decembris 1636. dictum decretum revocatum,&
proviſum,quod finito tempore Arradamenti providebi-
16 tur.penès Actor Magiſtr. de Licto, nam in primo caſu
tractabatur de dilatione conceſſa à Principe,in ſecundo
verò de pacto inter Partes inhibito.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXIV.

SUMMARIUM.

1 *Moratoria ſolet à Principe debitori effecto non ſol-*
vendo concedi,ſic etiam à creditoribus, num 4.

2 *Cautio fidejuſſoria, vel pignoratitia de ſolvendo de-*
bitum,extincto tempore moratoria,an & quando præ-
ſtetur.

3 *Moratoria,ut locum habeat, quæ requirantur, & quos*
caſus comprehendat.

5 *Creditores,an,& quando concurrere debent in conceden-*
da dilatione debitori communi,& num.6.7.& 8. ubi
deciſio adducitur.

9 *Tertia, ſive intereſſe an currant,pendente dilatione,*
ſive moratoria conceſſa à Principe & num.11.& an
pendente dilatione conceſſa à creditoribus. num.10.
ac d.n.11.

12 *Creditor in diem poteſt agere contra debitorem, ut ad-*
veniente die ſolvat.

Et fideicommiſſarius prætendens fideicommiſſum,poteſt
agere vivente poſſeſſore,ut declaretur, fideicommiſ-
ſum ad ipſum ſpectare poſt illius mortem, ibidem.

1 Diximus *dec.45.nu.1.*Principem ſolvere debitori
effecto non ſolvendo,concedere ad tempus mo-
ratoriam, ne intra illius metas, poſſit à creditoribus
ſuis moleſtari,nec credita exigi, ex juribus,& DD. *ibi*
citatis,quod pariter voluit D.meus *dec.68.nu.29.& hic*
num.1.& noviſſime comprobat *D.Salgad. in labirinto*
credit.concurrent.parte 2.cap.30.nu.1.& 2. ubi frequen-
tem illius uſum in Hiſpania eſſe,teſtatur,qui *num.6.*ex
l.univerſa,Cod.de precib.Imperat.offer.& can. univer-
2 *ſa 25.quaſt 2.*ac quamplurimis DD.adductis,tenet,mo-
ratoriam non prodeſſe debitori,niſi præſtiterit cautio-
nem fidejuſſoriam, vel pignoratitiam, de ſolvendo de-
bitum, extincto moratoriæ tempore,& *nos* pariter do-
cuimus d.*dec.45.num 2.ubique* ex Dom. meo retulimus,
illam hodie non præſtari, niſi in dilationibus conceſ-
ſis pro feriis: ideoque idem *D.Salgad ibid. numero 9.*
10 11.*& 12.*declarat illam præſtandam eſſe,ſi à credito-
ribus poſtulerit, & non aliter,per text. in *leg. ſi quis fi-*
*lium.§ ſtipul. ff. de collat.*ultra DD.nauſeam adductos.

3 Debet tamen debitor Principi exprimere omnia,
quæ ipſum retrahere poſſint ab illius conceſſione, &
omnes ferè caſus conglomerat *D.Salgad. ubi ſuprà à*
*nu.13.*per 20. illus enim moratoria generalis non com-
prehendit,ut probat ex *D.Trentacinq. var. reſol. lib.3.*
tit.de ſolut.reſol.1.nu.11. cum *ſeqq.*aliosque caſus enu-
merat à *n.21.*cum *ſeqq.*& *ego* plures caſus expliſcavi *d.*
*dec.45.à n.3.*per 12.

4 Et pariter ſolent creditores,dilationem,ſive inducias
eorum debitori concedere, ne intra certum tempus
debitor moleſtetur,nec conveniatur ut magis commo-
dè ille poſt terminum eiſdem ſolvere poſſit, vel etiam,
quando creditores agunt de remittenda certa debiti
parte ad debitoribus, & aliam eis ſolvant. ut habetur
in *l.& ſuum heredem,§.hodie,tamen ff.de pact.D. Sal-*
gad.d.cap.30.nu.1. & 53. & in utroque caſu ſtatus ma-
jori parti creditorum,*l.quoties,Cod.de precib.Imperat.*
offer,& l.ſi.C.qui bon.poſſ.l.juris gentium.§.hodie,l.ma-
jorem,& l.reſcriptum,in princ.ff.de pact.Afflict.dec.288.
5 *nu.1.*qui *nu.2.*refert,per S.R.C.fuiſſe concluſum ac de-
ciſum, in tribus tantum caſibus ſtandum eſſe majori
parti creditorum. Primò,quando debitor eſt defunctus,
& ejus hæres non vult adire hæreditatem,niſi pars cu-
juslibet debiti à creditoribus remittatur, ut in *d.§. ho-*
*die,& dict.l.majorem,*vel ſaltem dilationem concedant
6 creditores,*d.l.quoties Affl.ibid.n.3.*Secundò,quando de-
bitor fugit extra Civitatem, ita ut creditores non ha-
beant facultatem, ipſum conveniendi,nec inveniunt il-
lius bona,tunc ſi debitor vult reverti,& petit dilationem
ſolvendi,vel debiti partis remiſſionem,alias non rever-
tetur,ſtandum eſt majori parti creditorum, *d. §. hodie,*
7 aliaque jura citat *Affl.d.n.3.*Tertiò,quando debitor pro-
pter paupertatem paratus eſt, bonis cedere,niſi credito-
res concedant dilationem,*d.l.ſi.C.qui bon.ced.poſſ.*

8 Verum circa hunc tertium caſum obſerva, quod
quando non eſt par fortuna omnium creditorum, tam
concurrentium, quàm non concurrentium, tunc con-
currentes non poſſunt cogere creditores non concur-
rentes ad dict dilationem, ut deciſum refert *Dom. de*
Franch.dec.179.num.9. hinc cum D. Marchio Cluſani
fuiſſet conventus in S. R. C. ad concurrendum in dila-
tione quinquinnali, concedenda ejus debitori ab alio
illius creditore, qui erat Gener dict. communis de-
bitoris, & Gener, nedum erat pauperrimus, ita ut in

maxima ægeſtate reperiebatur, ſed etiam Socerum de-
bitorem convenire non poterat, niſi deducto, ne egeat,
ille enim potitur beneficio, ne conveniatur, niſi in
quantum facere poſſit, *leg. res iudicata §. fin. ff. ſolut. matr.*
ideoque de anno 1601. referente *D. Conſil. Riccardo*, fuit
judicatum in beneficium d. D. Marchionis, ut non te-
neatur concurrere in d. dilatione concedenda, ſub patro-
cinio *D. Io. Vincentii Cavalerii*, in Banca..... ut habeo
ex ejus manuſcriptis.

Pendente tamen d. dilatione, ſive moratoria à Princi-
9 pe conceſſa currunt tertiæ, ſive intereſſe crediti: illa
enim impedit tantum exactionem redituum, non tamen
ſuſpendit curſum redituum, nec tangit ſortem principa-
lem, ut poſt *Felicia. Avendan. D. Trentacinqu.* & alios
10 probat *D. Salgad. d. cap. 30. numero* 49. *&* 50. ſi vero di-
latio eſt conceſſa à creditoribus, tunc nequaquam cur-
runt, *Maſtrill. decıſ.* 16 per tot. aliique relati per *D. Sal-*
11 *ad. ibidem num.* 51. qui *num.* 52 hanc limitationem in-
telligit procedere de intereſſe debito, ratione lucri ceſ-
ſantis, non tamen de redditibus ſive annuis introitibus,
ex ſtipulatione promiſſis, ac debitis, nec de intereſſe
damni emergentis ex *Graff. except. fin. numero* 90. *& D.*
Trentacinq. dict. lib. 1. *tit. de ſolut. reſolut.* 1. *numero* 16 niſi
aliud inter creditores, & debitorem ſit conventum, ut
12 inquit *D. Salgad. d. n.* 52. *in fine.*

Concludit tamen Dom. meus *num.* 12. quod creditor
in diem poteſt agere contra debitorem, ut adveniente
die ſolvat: ideoque obſervabis, quod fideicommiſſarius,
prætendens, fideicommiſſum, vel majoratum ad ſe per-
tinere, poteſt, vivente illius poſſeſſore agere, ut decla-
retur, ad ſe illum ſpectare poſt poſſeſſoris mortem, nam
licet *D. Conſil. de Anna conſil.* 11. *lib.* 1. pro utraque par-
te, rationes adducat & *lib.* 2. *in nota deciſionum* referat
determinatum pro negativa, & ſic etiam *D. Reg. Rovit.*
conſ. 91. & noviſſimè *Dom. Thor. in compet. dec. parte* 3.
verbo fideicommiſſar. an poſſit: attamen in cauſa illorum
de Valignano, ad relationem *D. Conſil. Palermi*, viri do-
cti, ac æquiſſimi, per S.R.C. fuit deciſum, fideicommiſ-
ſum productum adeſſe ſuper domo in actis deducta, &
proinde declaratum fuit, eveniente caſu mortis poſſeſ-
ſoris d. domus ſine filiis maſculis, domum prædictam
ſpectaviſſe, & ſpectare ad Franciſcum Valignanum ſer-
vata forma fideicommiſſi: quam ſententiam per exten-
ſum poſuit *D. Thor. in ſupplem. dec. parte* 1. *verb. fidei-*
commiſſum, ſive majoratum, & ita in ſimili deciſum tra-
didit D. meus *dec.* 151. *lib.* 2.

M. A. Gizzius,

ARGUMENTUM.

Inſtromentum, nom poſſit liquidari via *Ritus M. C. V.* contra hæredem, qui hæreditario nomine ſe obligavit, ſaltim non ad finem eum carcerandi, ſed exequendi in bonis hæreditatis.

SUMMARIUM.

1 *Hæres cum beneficio legis, & inventari obligans ſe pro-*
prio nomine, an teneatur de proprio, hinc inde deciſio-
nes referuntur.
Sed hodie ſublata eſt hæc controverſia per decretum ge-
nerale quatuor Aularum, n. 2.
Limita, ubi expreſſa, & ſpecialis illius beneficii renun-
ciatio interveniret, n. 3.
4 *Hæres non conficiendo inventarium, vel illi renunciando,*
tenetur de proprio in ſubſidium.
5 *Pacta, quod in caſu non ſolutionis tertiarum, vel alicu-*
jus conditionis non adimpleta, aut aſſertionis, non
vera, & ſimilium, poſſit reſcindi contractus de jure
ſunt valida,
6 *Inſtrumentum liquidum in Regno habens exequutionem*
paratam via Ritus, eſt ad inſtar inſtrumenti guaren-
tigiati.
Intellige, ut nu. 10.
7 *Inſtrumenta publica via Ritus in Tuſcia guarentigiata*
appellantur, & Peruſii confeſſionata, n. 8.
9 *Inſtrumenta publica, quæ ſint.*
11 *Inſtrumentum de jure communi habens exequutionem*
paratam, exequitur, nedum contra debitorem, verum
etiam contra hæredem.
12 *Inſtrumentum juramento roboratum, habet executionem*
paratam, & n. 16. *&* 18.
13 *Hæres debitoris, & creditoris in materia liquidationis*
inſtrumenti ad imperia judicentur.
14 *Hæres debitoris, præſumitur ignorare veritatem inſtru-*
menti.
15 *Argumentum à ceſſante ratione valet.*
17 *Inſtrumentum de jure communi non habet executionem*
paratam.
Limita, interveniente juramento, n. 18.
19 *Liquidatio, & reſciſſio inſtrumenti provenit ratione*
perjurii, ob pactum non ſervatum.
20 *Pœna olim liquidationis inſtrumenti erat manus, ob*
truncatio, hodie verò effecta eſt pœnitentia.
21 *Iudicium liquidationis inſtrumenti eſt mixtum.*
22 *Inſtrumentum quoad reatum perjurii non tranſit in*
hæredes, & n. 29.
23 *Inſtrumentum liquidari non poteſt, niſi contra eos, qui in*
eo interfuerunt.
24 *Creditor bona principalis debitoris poteſt exequi ſucce-*
re.
25 *Inſtrumentum liquidari poteſt contra prodigum, in bo-*
nis tantum.
Sed de veritate vide n. 40.
29 *Prodigus poteſt cum authoritate ſui Curatoris inſtru-*
mentum liquidare.
27 *Exceptione Macedoniani oppoſita adverſus inſtrumen-*
ti liquidationem, qualiter judex decernere debeat.
28 *Inſtrumentum contra hæredem, hæreditario nomine obli-*
Inſtrumentum contra hæredem prœſentari.
gatum, non poteſt via Ritus præſentari.
Amplia, etiam ſi proprio nomine ſe obligaſſet, nume-
ro 32.
30 *Hæres ligatur obſervantia contractus.*
31 *Hæres non tenetur, niſi quatenus eſſet in hæreditate lo-*
cet ſe proprio nomine obligaverit.
33 *Iuramentum conditionem in ſe continet, niſi juſta contra-*
ventionis cauſa ſupervenerit.
34 *Mora eſt delictum.*
35 *Pactum executivum tranſit contra hæredes.*
36 *Exceptio inventarii poteſt adverſus pactum executi-*
vum ab hærede opponi.
37 *Statutum, quod debitor poſſit pro debito carcerari,*
limitatur in hærede cum beneficio legis, & inventa-
rii.
38 *Praxis citationis hæredis pro executione inſtrumenti*
affertur.
39 *Obligatio pœnæ ne la qualiter incuſetur contra hære-*
dem.
41 Conſil. Staibani 30. *impugnatur,*

DECISIO CXV.

1 Licet ſatis controverſus fuerit articulus, an hæres cum beneficio legis, & inventarii, qui ſe proprio nomine, & inſolidum obligavit, pro debito tamen hæreditario, poſſet exceptionem diſcuſſionis inventarii opponere, ita ut diverſimodè in noſtro S.C. fuerit judicatum, nam pro opinione negativa deciſionem refert *Rovit. Pragm.* 1. *de arbitr. num.* 46. in cauſa Illuſtriſſ. Marchionis Oriz, & Ego dum eſſem Advocatus, pro hac etiam opinione obtinui in cauſa Dom. Hipolytæ Pappacodæ cum ſpectab. Dom. Octavio Urſino Comite

Paccitri,

Pacentri, die 17. Decembris 1617. ut in Banca tunc de
Ferrariis, nunc verò de Spera, de qua deciſione mentio-
nem facit *Thor. in 2. par. compend. in verb. hæres cum be-
neficio legis, & inventarii*, Pro opinione verò affirmati-
va deciſum fuiſſe, dicit *Minad. deciſion. 25.* & inclinat
Franch. deciſ. 353. & pro deciſum refert *in deciſio. 648.*
Tamen hæc quæſtio hodiè eſt in hoc Regno ſopita,
quia ad evitandum contrarietatem opinionum genera-
2 liter fuit deciſa, unitis omnibus quatuor Aulis, prout
in ſimilibus caſibus fieri ſolet, & die 16. Martii 1623.
fuit proviſum, atque decretum, hæredem cum benefi-
cio legis, & inventarii obligatum pro debito defuncti,
etiam proprio principali nomine, & inſolidum, & ſub
quibuſvis aliis clauſulis non teneri ultra vires hæredi-
tarias, niſi expreſſa, & ſpecialis renunciatio beneficii
3 inventarii prædicti interveniat, & obligatio ſatisfacien-
di etiam ultra vires hæreditarias. Verùm facta diſcuſ-
4 ſione inventarii, executio fiat etiam in bonis propriis,
& de perſona, quatenus ad eum pervenit de bonis hære-
ditariis, quam deciſionem refert *Thor. in 2 par. compend.
in verb. exceptio diſcuſſionis inventarii*, ubi allegationes
pro Creditoribus inſerit.

Cumque Cæſar Zattara, tunc Baro Terræ Mariliani,
filius, & hæres Jacobi, hæreditario tantum nomine ſe
obligaſſet ſolvere ad beneficium Cæſaris Bonvicini
annuos ducat. 381. pro capitali ducat. 4300. quolibet ſe-
meſtre ratam ipſorum, & fuiſſet adjectum pactum, in
ſimilibus contractibus venditionis annuorum introi-
tuum apponi ſolitum, quod deficiente debitore à ſolu-
tione per annum unum, vel in caſu venditionis d. Ter-
ræ, quòd locus eſſet reſciſſioni d. contractus, & poſſit in-
ſtrumentum prædictum liquidari via *Ritus M.C.V.* &
eſſet factus caſus reſciſſionis prædictæ, tam ob non ſo-
lutionem dictorum annuorum introituum per annum,
& plus, quàm etiam, quia Terra Mariliani erat jam ven-
dita. Prætendebat creditor non reſcindere contractum
via ordinaria ſed liquidare inſtrumentum via *Ritus M.
C.V. 166.*

Ad quod fundandum dicebatur, quod hæc pacta in
caſu non ſolutionis tertiarum vel alicujus conditionis
5 non adimpletæ, aut aſſertionis non veræ, vel ſimilium,
quod poſſit reſcindi contractus venditionis annuorum
introituum, & cogi venditorem ad reſtituendum ſor-
tem, ſunt de jure valida, & in hoc Regno in viridi obſer-
vantia, *Paris de Put. de reintegr. feud. Cap.* incip *Sequi-
tur modo quotidiana quæſtio, n. 35. fol. 61. Revit. in Pragm.
2. de cenſib. n 35 Grat. diſcept. for. c. 258. nu. 20. & c. 301. n.
5. & 6.* ubi affert etiam deciſiones Rotæ Romanæ.
6 Secundò dicebatur, quod inſtrumentum liquidum
in Regno habens exequutionem paratam via *Ritus* eſt
ad inſtar inſtrumenti guarentigiati, ut dixit *Carav. in
d. Rit. 166.* ubi dicit, quod inſtrumenta publica, quibus
7 dat *Ritus* noſter exequutionem paratam, in Tuſcia ap-
pellantur guarentigiata, propter præceptum de ſolven-
do, quod facit in eis Notarius, authoritate ſui privile-
gii, ut dixit *Bart. in l. fin. num. 8. Cod. ubi, & apud quem*,
vel authoritate ſtatutorum, ſecundum eundem *Bart.
8 in l. à Divo Pio, §. ſententiam, in fin. ff. de re judic.* & Pe-
ruſii appellantur confeſſionata, ut per eundem *Bart. in
l. 1. in princ. C. de confeſſ. & ibid. nu. 6.* dicit *Carav.* quod
dicuntur inſtrumenta publica, ad finem, ut poſſint li-
quidari via d. *Ritus* omnia inſtrumenta, quæ ſolemni-
9 ter, & ritè ordinata ſunt publicæ perſonæ manu cauſa
memoriæ facta, ut dixit *Specul. de inſtrument. edit. in
princ. & in §. nunc dicendum, in princ.* quæ tamen debet
in publicam formam redigi, juxta tradita in *Conſtit. Re-
gni, incip. Inſtrum. robur.* quod etiam procedit per ſtatu-
ta univerſalis totius Italiæ, quando adſunt clauſulæ
guarentigiæ, ex *Joſeph. Seſſe de inhib. c 2. §. 1. n. 35. & 38.
Revit. in rubr. de liquid. inſtrument. numero 2.* ubi, quod
10 in Regno, quando inſtrumentum eſt liquidum, & non
conditionatum, aut pactionatum, tunc habet exequu-
tionem paratam, ex diſpoſitione d. *Ritus*, & dicitur hæc
11 præſentatio volgariter liquidatio inſtrumenti, quia re-
quiritur, ut inſtrumentum ſit liquidum, ſed de jure
communi inſtrumentum habens exequutionem para-
tam, exequitur, nedum contra debitorem, verùm etiam
contra ejus hæredem, ut dixerunt *Bart. Angel. & Caſtr.
in leg. poſtulante, in prin. ff. de Sen. Conſ. Treb. Bald. in
12 l. per diverſas, C. mand.* & alii allegati per *Carav. in Rit.*
M.C.V. 178. *numer. 4. & 5.* & per *Bern. Pand. Gravin. in
comm. Ritus* M.C.V. 164. *parte ſecunda declar. 3. nume-
ro quinto*, quod intelligitur, quando adeſt juramentum,
*Viv. commun. opin. in verb. juramentum judiciale, num. 5.
Gutierr. de contract. jur. cap 64.* & alii per *Amendol.
ad Franch. in deciſion. 118 numero ſecundo*, & ſic etiam
poteſt creditor via *Ritus* agere contra hæredem debi-
toris.

Ulteriùs ad hoc probandum adducebatur id, quod
dixerunt DD. in eadem materia liquidationis inſtru-
13 menti, & præcipuè *Carav. in dict. Ritu 178* ſub *nume-
ro ſecundo, verſicul. not. ibi*, ubi dicit, quod hæres debito-
ris, & hæres creditoris in hac materia non judicantur
ad paria, quia hæres creditoris poteſt liquidare inſtru-
mentum contra debitorem, ſed creditor hoc facere ne-
quit adverſus hæredem debitoris, ut determinat *Ritus*
14 prædictus 178. dat *Carav.* rationem *numero tertio*, quia
hæres debitoris habet juſtam cauſam ignorantiæ, & ideò
cogi non poteſt, quod cum pareat, reſponſurus ſuper
tenore inſtrumenti, quod præſumitur ignorare, nec
etiam interrogari poteſt, ſi illud habet pro vero juxta
formam dict. *Ritus 166.* cum ab ipſo non fuerit ſtipu-
latum, & confectum. alia & tertia affertur ratio à dict.
Berardino Pando Gravinate in dict. Rit. M.C.V 164.
parte 2. declar. 3. ſub *num. 5. in fin* quod iſte *Ritus* conſpi-
cit perſonam principalis debitoris, & non principalis
creditoris, hæres verò non poteſt dici principalis debi-
tor, quæ quidem rationes ceſſabunt, quando hæres ſe
obligavit, quia non poteſt ignorantiæ cuſam allegare,
nec veritatem inſtrumenti negare, nec etiam dicere, ſe
non eſſe debitorem, cùm hæres dicatur, perſonam de-
functi repræſentare, vulgata *leg. cùm à matre, Cod.
15 de rei vendic.* & in jure noſtro valet argumentum à
ratione ceſſante, *leg. adigere §. quamvis, ff. de jure patr.
& leg. quod dictum ff. de pact.* ubi *Bartol. & Angel. Ti-
raquell. in tractat. ceſſante cauſa, ceſſat effectus nume-
ro 130.*
16 Tertiò ponderabatur, quod in caſu prædicto aderat
juramentum, ex quo oritur illa parata exequutio, quam
habent inſtrumenta, *Bartol. in leg. 2. & leg. ſed & ſi poſte-
riore, §. 1. & in leg. nam & poſtea, §. ſi petitur, & ibi Paul.
de Caſtro, ff. de jurejur. Ant. de Canario in tract. de
exequ inſtrument. quæſt. 4. numero ſexto & ſequent*, ple-
17 nè probat *Frecc. de liquid. inſtrument. parte ſexta, nu-
mero quinto*, nam de jure communi licet inſtrumentum
non habeat exequutionem paratam, *leg. minor viginti-
18 quinque annis ff. de minor.* tamen interveniente juramen-
to, ratione illius dicitur, illam habere, ut ſuprà diximus,
& poſt *Anton. de Canario, & Frecc. in locis* ſuprà al-
legatis hoc etiam dixit *Galter. de liquidat. inſtrument.
in prima parte, numero 10.* ubi etiam multa de guaren-
tigia, ex his ergo ſequitur, quod liquidatio inſtrumen-
19 ti ortum habet ratione perjurii: in quo obligatus in-
currit ob pactum non ſervatum, & ſolutionem in tem-
pore ſtatuto non factam, ex quibus etiam provenit
reſciſſio, *Tapia in deciſ. S.C. 2. numero decimo tertio*, cui
perjurii delicto priùs impoſita erat pœna obtruncatio-
nis manus, ut in *Conſtitut. Regni eos, qui ſcienter*, ubi
20 etiam *Afflict.* & habetur ex *Rit. 171. Præſid. Galeota lib.
1. controv. cap. 54. num. 28.* licet hodie hæc pœna receſſe-
rit ab aula, & ejus loco ſucceſſerit pœna pecuniaria
caroleni unius pro quolibet ducato, *Afflict. in Conſtit.
Regni Statuimus, numero 17. Foller. in prax. cenſuali, in
verbo Nicol. numero 89. Carav. in Rit. 131. & 171. nu-
mero 2.* & ideò hoc judicium liquidationis inſtrumen-
ti, quod in Regno habemus, dicitur judicium civile, &

21 criminale nam reſpectu ſortis applicandæ Parti dicitur
judicium civile, reſpectu vero pœnæ, quæ applicatur
Fiſco, dicitur criminale, ut habetur per *Frecc. in d. tract.
de liq. id inſtrum. parte 11. quæſt. 5.* cum *ſeqq. & parte 6.
in princ. Franch. dec. 166. nu. 17. Camill. de Medic. conſ.
39. num 6. Rovit in Pragmat. 4. de inſtrument. liquid.* ſub
num. 42. Paſchal. de vir. patr. poteſt. parte 2. cap. 9 num. 4.
Cùm ergo iſte hæres promiſerit ſolvere in temporibus
ſtatutis, cum juramento, & non ſolvit, incidit in per-
jurium, & propterea liquidatio inſtrumenti contra eum
rectè procedit, adſunt enim mora, & juramentum,
ut per *Frecc. d. part. 6. Camill. de Medic. in d. conſ. 39.*
22 Nec prædictis obſtare, dicebatur dict. *Ritum* M.C.V.
178 ubi quamvis hæres poſſit contra debitorem liqui-
dare inſtrumentum, non tamen poteſt creditor contra
hæredem debitoris, quia juramentum non tranſit ad
hæredes, quod reatum perjurii, *Jo. And. in novella in ca-
pit. fin. de for. compet. in 6. Innoc. in c. veritatis extra de
jur. jur. Bart. in leg. 1. ff. de privil. credit. Affict. decis. 381.
Franc. Aut. de jud. Robert. de liquidat. & extent. inſtru-*
23 *ment. conſiderat.* ſub *nu. 2* & ideò non poteſt præſentari,
vel liquidari inſtrumentum, niſi contra eos, qui in con-
tractu interfuerunt *Affict. in dict. Conſtit. Regni, Et, qui
ſcienter, nu. 14.* & propterea non poteſt liquidari contra
eum, qui ſe obligavit, mediante perſona ſui procurato-
ris, *Affict. dec. 64. Frecc. in d. tract. de liquid. inſtrum. d.
parte 1 q. 5. Maraut. diſput. 6. n. 5. Merall. dec. 94 part. 2.
Ricc. collect. decis. 152.* ſed quia in caſu de quo agebatur
hæres ſe obligaverat cum juramento ideò ceſſabat diſ-
poſitio dicti *Ritus*.

Nec etiam dicebatur, obſtare decretum S. C. unitis
Claſſibus quia non intendebat creditor carcerare debi-
torem, ſed tantum adverſus eum exequi facere in bo-
nis, reſciſſo contractu non per viam judicii ordinarii,
ſed illa via exequutiva liquidationis inſtrumenti, ad
hoc, ut inſtrumentum de facie ad faciem ſtipulatum
cum d. Cæſare hærede aliquid operetur, certum eſt enim
abſque illa nova obligatione creditorem habuiſſe bo-
na defuncti debitoris obligata, & proindè illa exequi
24 facere poterat, *Franch. dec. 84. Grammat. dec. 7. Conſil. Theo-
dor. à legat. 78. n. 14.* iſta ergo nova obligatio hæredis ad
minus debet hoc operari, ut evitetur illa proceſſus com-
pilatio pro reſciſſione contractus, quæ fieri ſolet contra
hæredem cum termino, & aliis actis juridicis, de quibus
in *cap. quoniam contra de probat. & in lege prolatam Co-
dice de ſentent.* ad hoc, ut actus potius valeat, quàm
pereat.

Nec eſt novum, poſſe liquidari inſtrumentum via
Ritus, non tamen carcerari debitorem, ſimile enim
practicatum fuit cum debitore declarato prodigo con-
25 tra quem fuit per M C.V. liquidatum inſtrumentum,
verum, quod ſuperſedeatur in exequutione perſonali
tam pro debito, quàm pro pœna, donec aliter fuerit
proviſum, ut per *Rovit. in d. Pragm. 4 de inſtrum. li-
quid.* pro qua etiam opinione ſcripſit *Staib. conſ. 30* &
fundat *Rovit. in d. Pragm. 3 num. 28* ubi, quod quamvis
prodigus poſſit evadere pœnam, & exequutionem per-
ſonalem, non tamen realem, & eodem modo ad inſtan-
tiam prodigi poſſe liquidari contra ejus debitorem,
26 cum authoritate ejus Curatoris, dixit, *De Iudic. Ro-
bert. d. conſid. 3. n. 7. Galter. de liquid. inſtrum. 1 par. 1. par.
num. 20.* ſic etiam, quando in actu liquidationis opponi-
tur exceptio Macedoniani, ſi conſtat per ſcripturas, vel
27 per teſtes, in promptu productos, debitorem eſſe fi-
liumfamilias, quia multa poſſunt occurrere credito-
ri circa validitatem contractus Judex decernere de-
bet in ultimo peremptorio, eſſe procedendum ad li-
quidationem, verùm pro debito, & pœna eſſe ſuperſe-
dendum in executione perſonali, donec aliter fuerit de
juſtitia proviſum ſuper prætenſa nullitate contractus &
ſuper prædicta exceptione poſteà datu termino, & pro-
ceditur in cauſa, ut per *Carav. in d. Rit. 166. n. 77.*

Quæ quidem quamvis colorata viderentur ad bene-
ficium creditoris attamen die 5. Martii 163. ad rela-
tionem M.C.V. contrarium judicavimus, ſcilicet in-
28 ſtrumentum prædictum non poſſe contra hæredem via
Ritus præſentari & liquidari, ſed eſſe ordinariè proce-
dendum, & proinde confirmavimus decretum ejuſdem
M.C. per quod erat datus terminus in cauſa ut in pro-
ceſſu in Banca Joſaphat de Auguſtino in eodem Tri-
bunali M C. & Magiſtri, ſatis enim clara ſunt verba
d. Ritus 178. quod non poſſit contra hæredem via *Ritus*
procedi.

Nec diſpoſitionem d. *Ritus* mutare poterat inſtru-
mentum, in quo hæres debitoris hæreditario nomine
ſe obligaverat, ratione juramenti in d. inſtrumento ap-
poſiti, nam nihil plus operari poteſt reſpectu hæredis
ejus, quod operabatur juramentum à defuncto præſti-
tum cùm perſonale ſit reſpectu jurantis, quoad reatus
29 perjurii, ut ſuprà diximus, & probatur, ex *text. in leg. ſi
quis major. C. de tranſact. Caſſad. in decis. 2 de jur. jur.*
licet quod robur contractus, & ejus obſervantiam liget
30 etiam hæredes, *Guid. Pap. decis. 224. num. 3. Cagnol. in
d. l. ſi quis major num. 199. C. de tranſact. Caſſador dict.
dec. 2. num 8. Beletta de abſol. juram. privil. 67. numer. 22.
Cavalc. decis. 9.* & alii per *Vincent. Mancin. in tractat.
de juram. parte quarta. effect. 5.* verum cum liquidatio
inſtrumenti via *Ritus* ſit judicium criminale ob pœnam
31 perjurii erit videndum, ſi practicari poteſt in hærede,
qui hæreditario nomine ſe obligavit, & certiſſimum eſt,
quod non tenetur ad ſolvendum debitum niſi quate-
nus vires hæreditatis ſufficiunt, ut etiam habetur ex
Franch. dict. decis. 123 & 648 qui loquitur in caſu ma-
gis arduo quando hæredes etiam proprio ac principali
32 nomine ſe obligavit, pro debito tamen defuncti, quo
caſu etiam loquitur Decretum generale S. C. de quo
ſuprà mentionem fecimus, dum ergo uti hæres ſe obli-
gavit, & non tenetur ſolvere de proprio ſequitur quod
in tantum erit perjurus in quantum bona hæreditaria
penès ipſum reperiuntur, & ideò, ſi tempore deſtinatæ
ſolutionis non habeat pecuniam hæreditariam pro ſol-
vendo creditori, non incidit in perjurium, nam jura-
mentum habet tacitam conditionem, niſi juſta cauſa
33 contraventionis ſupervenias, *Salycet. in leg. fin. Cod. de
non num. pecun.* ubi nonnullos caſus enumerat, *l. fin.* ubi
gloſſ. ſuper *verbo, non videtur ff. qui ſatiſd. cogant. Te-
cius, Rom. Gozadin. Alciat. Tiraquell. Birone, Pari-
ſius,* & alii allegati à *Vincent. Martin. de jurament. par-
te 4. effect. 1. q. 6. nu. 1.* & quælibet cauſa excuſat à mora,
34 quæ eſt delictum, *l. quod te, ff. ſi cert. pet. Maſcard con-
cluſ. 1071.* quod non committitur, ſi pecuniam hæredi-
tariam non habet.

Quod autem diximus, virtute juramenti, in contra-
ctu appoſiti jus exequutivum tranſire in hæredes, non
procedit ut poſſit liquidari inſtrumentum, & condem-
nari ad pœnam perjurii, ſed ut poſſit via executiva cre-
ditor contra hæredem greſſus ſuos dirigere, ut quotidiè
practicatur, quia citamus hæredem ad dicendum cau-
35 ſam, quare non debeat contra ipſum exerceri pactum
executivum, quo caſu ſi debitor opponi de ſatisfactione
datur terminus ſuper illa & poterit etiam opponi ab
36 hærede exceptio diſcutionis inventarii, ad quod adduci
poteſt *Alex.* non *Bart. in l. poſtulante 44. ff. Senat. Con-
ſult. Trebell.* ubi, ſtante ſtatuto quod debitor poſſit capi
37 pro debito, vel carcerari, idem erit de ejus hærede, quod
tamen limitat notabiliter ſub *nu. 4* non procedere cum
hærede cum beneficio legis, & inventarii per notata in
leg. fin. §. in computatione, Codice. de jur. delib. & ſub *nu-
mer. 5.* tradit practicam citationis hæredis ad dicendum
38 cauſam, quare non debet inſtrumentum exequutioni
demandari, niſi ſtatutum diceret expreſsè contrarium,
ſcilicet, quod poſſit fieri, nulla citatione præcedente &
39 ſic etiam in obligatione penes acta, nam quando præ-
tenditur incuſari contra hæredem debet citari addicen-
dum

dum cauſam, quare non debet incuſari, ut diximus in *dec.1.2.num.10.*

40 Et tandem nihil facit argumentum de prodigo, quia à decreto M. C. V. fuit appellatum, & appellatio non deciſa, imò *Franch. in deciſ. 672.* quamvis *ibi* caſu non fuerit deciſus, videtur in contrarium inclinaſ-
41 ſe ſententiam, & contra *conſil. Staibani 3*. adeſt *conſil. Camill. de Medic. 30* qui validiſſimis rationibus, inſtrumentum contra prodigum liquidari non poſſe, fundat, & ſic quamvis caſus prodigi ſit ſatis diverſus, tamen ſunt pro utraque parte opiniones, nec exemplum Macedoniani aliquid facit, quia ibi ſuperſedetur in liquidatione, quando in promptu apparet obligatum eſſe filiumfamilias, & terminus datur ad beneficium creditoris, ut aliquid probare poſſit ad excludendum exceptionem Macedonianam, appoſitam per debitorem.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXV.

SUMMARIUM.

1 *Inſtrumentum non poteſt liquidari contra hæredem, qui hæreditario nomine ſe obligavit quid ſi ſit obligatus proprio, & principali nomine, nu.2.*

3 *Hæres qui ſe obligavit proprio, & principali nomine, abſque expreſſa renunciatione beneficii inventarii, an teneatur ultra vires hæreditarias de proprio, ut quid ſi expreſſè renunciaverit beneficio inventarii, num.4.*

5 *Creditor, cui fuit adjudicatum nomen debitoris poteſt unà cum creditore ſive ejus hærede inſtrumentum liquidare via* Ritus M.C.V.

6 *Adjectus ſolutioni, vel ejus hæres poteſt inſtrumentum liquidare via* Ritus M. C. V. *ubi ſolutio fuit illi promiſſa proprio, privato principali nomine.*

7 *Inſtrumentum, in quo deficit pactum reſciſſorium, an liquidari poſſit, & n.8 per 1,*

8 *Pactum reſciſſorium non appoſitum, an pro omiſſo habeatur, & n.9. per 15.*

10 *Sors regulariter repeti non poteſt, ſed demortua eſſe debet penes venditorem annuorum introituum.*

11 *Notarius, quas clauſulas ſupplere poſſit.*

12 *Pactum reſciſſorium diverſimodè apponi ſolet, ideoque pro appoſito non cenſetur, n.13.*

16 *Debitor liquidato inſtrumento, ſi per plures annos ſolvit tertias, an poſſit moleſtari pro capitale, & numero 17.*

1 Fuit in hac deciſione determinatum, inſtrumentum non poſſe liquidari via *Ritus M.C.V* contra hæredem, qui hæreditario nomine ſe obligaverat pro debito defuncti, ſed contra ipſum agendum eſſe ordinariè, juxta *Ritum 278.* ut refert D. meus *num.28.* de qua deciſione meminit *D. Urſ.* qui pro creditore in jure ſcripſerat in d. cauſa *cap 15. in fine, lib.1. diſcept. forenſ.* ſed tamen ſuccubuit, eamque pariter refert *D. Thor. in ſupplem.*
2 *deciſ. part.1. in verbo hæres cum beneficio,* ſi tamen hæres ſe obligaverit proprio, & principali nomine hoc caſu *D. Conſil. Staiban. reſolut. 19. lib.1. reſolut forenſ.* ſuſtinet parte creditoria, quod poſſit hoc caſu inſtrumentum liquidari via *Ritus*, ſed cauſam tranſactione terminatam fuiſſe, teſtatur *ibidem in fine*, & hoc caſu maxima
3 fuit inter DD. controverſia, an dict. hæres, qui ſe obligavit pro debito defuncti proprio, & principali nomine, abſque tamen expreſſa renunciatione beneficii inventarii, teneatur ultra vires hæreditarias ſolvere de ſua propria pecunia, ut eſt videre apud *Dom. Reg. Sanfelic. deciſ. 212. libro ſecundo*, ideoque S. R. C. congregatis
4 DD. Conſiliariis quatuor Aularum pro dict. quæſtione decidenda, determinavit ſub die 16. Martii 1623. *Hæredem cum beneficio legis, & inventarii obligatum pro debito defuncti, etiam proprio, & principali nomine, inſolidum, & ſub quibuſcunque clauſulis, non teneri ultra vires hæreditarias, niſi expreſſa, & ſpecialis renunciatio beneficii inventarii prædicti intervenerit, cum obligatione ſatisfaciendi ultra vires hæreditarias; Verum facta diſcuſſione inventarii, executio fiat tantum in bonis propriis, & de perſona, quatenus ad eum pervenit de bonis hæreditariis,* quod decretum regiſtravit *D. Sanfelic. ibidem in fine* ac *D. Thor. in d. verbo hæres cum beneficio* ac de eo pariter meminit *D. Merlin. in Sylva cauſ. forenſ. c. 47. num.1.* & citat D. meum *conſult.31.lib.1.*

5 Et pariter, nedum creditor, cui mediante Judicis decreto fuit nomen debitoris adjudicatum una cum creditore, in cujus faciem fuit juratum inſtrumentum, vel cum ejus hærede, poteſt inſtrumentum prædictum via *Ritus M. C. V.* liquidare, ut deciſum tradit *D. Sanfelic.*
6 *dec.23 nu 6. & 12.* ſed etiam adjectus ſolutioni, cui fuit facta promiſſio proprio, privato, & principali nomine, vel eo mortuo ejus hæres d. inſtrumentum, juxta dict. *Ritum* præſentare poterit, ut probat, ac judicatum refert *D. Sanfelic. ibidem num.13.*

7 An autem inſtrumentum, in quo deficit pactum reſciſſorium, poſſit liquidari via *Ritus M. C. V.* & videtur negandum, quia licèt hoc pactum, omni jure licitum ac validum ſit, ut tradita per *Gabriel. conſil. 138. numero tertio, libro primo Farinac. deciſ. 70 parte 1. tom.2. D. Reg. Tap. deciſ. S.R.C. 25. numero trigeſimo quinto Muſtum dec.98. numero quarto. Giurb. dec.85 numero deci-*
8 *moſexto,* alioſque quos ſequens adducit *D. Reg. Revert. in pragmatic. 1 numer. 35. de cenſibus* attamen, ſi pactum reſciſſorium non apponatur, minimè appoſitum cenſe-
9 tur, ſiquidem non eſt de natura contractus, cum ſors repeti nequeat, illa etenim debet eſſe demortua penes venditorem annuorum introituum, quos tantùm ſolvere tenetur, alias diceretur contractus uſurarius, *Covar. lib.3. var. reſol. c.7. Gayl pract. obſerv. lib.2. obſerv. 7. nu. 17. Petr. Greg in Bulla de cenſibus qu. 3. nu. 16. & q.5. nu. 33 Intrigl. ad Bull. Papæ Nicolai V. qu.43. n.1. Giurba d.*
10 *dec.85. nu.15.* ideoque quamvis in pactum deduci poſſit, ut ſors repeti poſſit in caſu non ſolutionis tertiarum, ut ſuprà diximus, tamen cùm hoc pactum tanquam acci-
11 dentale, in ſtipulationem non ſit deductum, appoſitum dici non poteſt, *ad text. in leg. pacta conventa, ff. de contrah. empt. leg. item veniunt, §. cum prædiximus,* & *ibi gloſſ. ff. de petit. hæred.* poteſt enim eſſe, & abeſſe, abſque contractus corruptione, neque illud Notarius ſupplere poteſt, cùm tantummodò clauſulas de ſubſtantia, & natura contractus ſupplere poſſit, non autem accidentales, *Bart. in leg. Gallus, §. idem credendum, ff. de liber. & poſth. Felin. in cap. cum Tabellio, de fide inſtrument.* tanto magis, quia diverſimodè apponi ſolet, aliquando enim
12 per annum, & menſem per biennium, vel per longius tempus, prout partes inter ſe convenire poterunt, ideoque ſolitum dici non poteſt. *Tiraquell. de jure conſtitut. limit. ult. nu 15. D. Trentacinq. lib.2 var. reſol. tit. de præſumpt. reſol.3. nu. 2. verſ ſecundo probatur, & num.9.* &
13 ratio eſt quia difformis conſuetudo, nullius eſt momenti. *Menoch. præſumpt. 31. num 8. l b.4.*

14 Contrarium tamen, ut d. pactum reſciſſorium appoſitum cenſeatur, quando in inſtrumento deficit, & eo caſu contractum reſcindi poſſe, ceſſante ſolutione tertiarum in terminis, promiſſis probat *D. Reg. Revert. in d. pragm. nu.36.* ad quod citat *Marz. Barz. Cavalc. Seraph. Maſtrill* ac *D. Thor. in locis ibi* citatis, in noviſſima impreſſione, quibus addo *D. Trentacinq. conſ. 50. num. 5. libro 1.* ubi ita pluries per S. R. C. deciſum fuiſſe in facti contingentia audiviſſe teſtatur, ac pariter judicatum tradit *D. Thor. voto 60 num. 11.* idque periti *voto 84. nu.138* ſed
15 ut verum fatear, hic articulus mihi videtur valde dubitabilis pro utraque parte, ideoque diutiùs cogitandum erit pro vera illius deciſione.

Debitor autem, contra quem fuit liquidatum inſtrumentum via *Ritus M. C. V* ſi poſt d. liquidationem ſol-
16 vit, nedùm tertias, pro quibus fuit d. inſtrumentum liquidatum, ſed etiam poſteà per aliquot annos, abſque

protesta-

proteſtatione, tunc capitale peti non poteſt, quia cenſetur renunciaſse petitioni capitalis, per receptionem tertiarum poſtea decurſarum, ad tradita per *D. Reg. Rovit. ca pragm. 1. de cenſibus nu. 42. D. Conſil. Paſchal. de patr. poteſtat. par. 4. cap. 6. num.* 9. ac *D. Præſ. Merlin. cent. 1. controv. forenſ. cap 31. à num.* 8. cum pluribus *ſeqq.* tamen
17 cùm hæredes Octavii Bavoſa liquidaſſent inſtrumentum in M.C.V. contra Franciſcum Antonium de Ponte, pro capitale ducat. 500. & pro aliis ducat. 57. tertiarum, facta dict. liquidatione, nedum dict. de Ponte ſolvit dd. tertias, ſed etiam per multos annos poſt dict. liquidationem, abſque proteſtatione dd. hæredum exigendi capitale, cumque poſt multos annos fuiſset carceratus dict. de Ponte pro dict. capitale ducat. 500. vigore literarum exequutorialium expeditarum ex cauſa dict. li-
* quidationis, fuit per Judicem M.C.V. domi ordinatum, quod excarceraretur, ſtante d. ſolutione tertiarum. illoque excarcerato, fuit à dict. decreto appellatum per dd. hæredes ad d. M.C.V. per quam fuit proviſum, quòd non audiatur d. debitor, niſi in vinculis, vel facto, depoſito juxta *Ritum* M.C.V. 166. ex quo liquidatio erat facta ante promulgationem *Reg. Pragmat. 8. cap. 7. de inſtrum. liquid.* per quam quis facta liquidatione non poteſt audiri, niſi facta integrali ſolutione debiti, pœ-
* næ, ac expenſarum, à quo decreto cum debitor appellaſſet ad S.R.C. facta de prædictis relatione per *D. Judicem Archamoanum*, ſub die 5. Junii 1641. in Aula *Dom. Conſ. Savii*, intervenientibus *D. Propræſide Marcheſio*, ac *DD. Conſil. Savio, Provenzali*, ac *de Franchis*, fuit cauſa remiſsa eidem M.C.V. confirmando illius decretum, in Banca. ... & penes Secretarium S.R.C.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Venditio annuorum introituum facta per Communitatem ad rationem decem pro centenario, cum promiſſione indemnitatis à collectis, an ſit nulla, tanquam uſuraria, ultra ſummam, a *Bulla*, & *Reg. Pragmat.* taxatam an verò ſit rejiciendos exceſsus firmo remanente contractu, & per conſequens, an ſit deducenda Bonatenentis.

SUMMARIUM.

1 *Emptiones annuorum introituum cum Regia Curia, vel cum Univerſitatibus, fuerunt modificata per* Regiam Pragmaticam, *ad rationem duc. ſeptem pro centenario, num* 49.

2 *Annui cenſus, attenta* Bulla *non poſſunt excedere ſummam duc.* 10 *pro centenario.*

3 *Collecta in Regno, quo tempore fuerint inventa.*

4 *Neapolitana Civitas olim ſolvebat collectas, loco quarum fuit data Regia Curia Gabella boni denarii.*

5 *Univerſitates Regni olim ſolvebant ducatis unum pro quolibet fumante, & pro eo Regia Curia dabat modium unum ſalis.*

Et quo tempore fuit aucta dicta collecta in aliis carolenis quinque num. 6.

Et quando præſtatio ſalis fuerit remiſsa, nu. 7.

8 *Functiones fiſcales hodie exiguntur ad rationem carolenorum quindecim, & granorum duorum pro quolibet fumante.*

9 *Univerſitates Regni ſolvunt, vel ex collectis, vel ex gabellis.*

10 *In impoſitione collectarum, ſeu apprètio, quod Cataſtum vocant, non requiritur Regius aſſenſus, ſecus ſi imponantur gabella.*

11 *Onera, quæ imponuntur perſona pro rebus, dicuntur realia, & etiam patrimonialia, n.* 13.

12 *Impoſitio granorum quadraginta octo pro quolibet fumante fuit impoſita pro ſolvendis ſtipendiis Militum.*

14 *Onus, quod imponitur perſona pro rebus, ſequitur poſſeſſorem.*

15 *Collecta naturaliter dicuntur onera rerum, formaliter perſonarum.*

16 *Exteri poſſidentes bona in aliquo loco, ſolvunt tanquam bona tenentes.*

Pro quibus contribuunt ad ſolutionem Fiſcalium, n. 17.

18 *Annui redditus reſpectu ſolutionis collectarum inter immobilia connumerantur.*

19 *Cenſus non poteſt conſtitui, niſi ſuper certo corpore.*

20 *Emptor cenſus, ſive annuorum introituum, tenetur ſolvere collectas.*

21 Surd. conſil. 162. nu. 25. *refellitur.*

22 *Emptio facta ad rationem decem pro quolibet centenario abſque onere collectarum, an ſit uſuraria.*

Vel rejecto pacto contractus firmus eſſe maneat, latè diſcutitur, & n. ſeq. & 26.

Declara, ubi cenſus eſset conſtitutus ad minus, quàm decem pro centenario, nu. 30.

23 *Pactum contra ſubſtantialia cenſus, vitiat contractum.*

24 *Subſtantialia contractus quæ dicantur.*

25 *Pacta, quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus, vitiantur, & non vitiant.*

27 *Pactum anticipata ſolutionis in contractu cenſuali annullatur.*

28 *Pacta injuſta, & contra formam* Bullæ, *vitiantur, & non vitiant.*

29 *Pactum, quod excedit legitimam metam, non vitiat totum contractum cenſualem, ſed reducitur ad legitimam ſummam.*

31 *In Regni Hiſpaniarum onus ſolvendi collectas ſpectat ad venditorem & n.* 32.

33 *Onus collectarum ſpectat ad venditorem, qui poſſeſſionem tenet, & fructus percipit.*

34 *Cenſum emens dicitur emere fructus rei.*

35 *Onus adjectum, facit rem minoris æſtimari.*

36 *Poſſidens cenſum ponitur in æſtimo pro valore cenſus.*

37 *Onus ſolvendi collectas, quod ſpectat ad emptorem cenſus, poteſt transferri in venditorem.*

38 *Laudemii ſolutio licet ſpectet ad emptorem, poteſt paciſci ut debitor illud ſolvere teneatur.*

39 *Onus Gabellæ pro venditione rerum, quamvis ex ſtatuto ad venditorem ſpectet, po eſt ex pacto in emptorem transferri.*

40 *Pactum de ſolvendo gabellam, pars pretii dicitur, & n.* 41 *&* 42.

43 *Conſtituitur differentia in cenſu vendito ab ipſamet Univerſitate, vel ab alio.*

44 *Paria ſunt quòd juris effectum, remittere, & dare.*

45 *Contractus non valet, quo quis dat pecuniam, ut non gravetur muneribus publicis.*

46 *Univerſitates, immunitatem concedere non poſſunt, etiam, quando vendunt, & num.* 48.

47 *Mutata perſona, mutatur ſtatus rei, & conſideratur qualitas novi poſſeſſoris.*

50 *Onus collectarum, vigore taxa facta per* Reg. Pragm. *non ſpectat ad ipſas Univerſitates, ſed ad Creditores ipſarum.*

Sed contra, ſi Creditores ſint Neapolitani, num. 51.

52 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXVI.

1 Univerſitates hujus Regni ante annum 1611. quo tempore fuit edita *Regia Pragmat. 5 de cenſibus*, per quam fuerunt modificatæ emptiones annuorum introituum, tàm cum Regis Curia, quàm cum Univerſitatibus Regni, ad rationem ſeptem pro quolibet centenario, quando indigebant aliqua pecuniarum quantitate, ut plurimùm ſolebant facere venditiones annuorum introituum, juxta formam *Bullarum Nicolai V. & Pii V. Summorum Pontificum*, ad rationem decem pro centenatio,

centenario, cum conditione, ut emptores ipſorum eſ-
ſent immunes ab omnibus collectis impoſitis, & im-
ponendis. Cú oque caſus accidiſſet inter Univerſitatem
Humanæ de Muro cum Illuſtr. D. Fabritio Ruffo Co-
mite Sinopolis, & Principe Scillæ. fuit dubitatum in
S. C. initium contractus prædictus eſſet validus, vel ſal-
tim eſſet deducenda à dictis annuis ducat. decem Bona-
tenentia, eidem Univerſitati debita per dict. Comitem
& per conſequens per Illuſtr. Duciſſam. Hadriæ ejus
filiam, & hæredem pro duabus partibus.
2 Dicebatur pro parte Univerſitatis, contractum fuiſſe
nullum, tanquam uſurariam, & contrà formam tam
Bullarum Summorum Pontificum, quam *Regia Prag.t. de cenſibus* in quibus juribus ſtatuitur, ut in hoc Regno
annui cenſus non poſſint excedere ſummam annorum
3 ducat. decem pro centenario, cúmque Univerſitates
Regni à tempore *Imperatoris Frederici* coactæ fuerint
ſolvere collectas, ut dixit *Andr.in cap. 1. §. extraordinaria collatio, n.62.quæ ſint Regal.* ubi etiam *Affl.n.40. & ſeq.Capyc.in inveſt.feud.in d.iis verſic.collectis*, quæ
collectæ exigebantur ſub nomine adjutoriæ, *Lu as de Penna.in l.pu.Codic.de annon.& tribut.lib* 10.& quolibet
anno exigebantur ſex collectæ, ut notavit *Regens Tapia de Conſtit.Princip.in rubric cap.4.nn.49. & Reg.Moles in tit.de Fiscal.in princip.verſic alia verò jura, n.Va*, &
contribuebat etiam Civitas Neapolitana, ut ex *Andrea*
colligit *Vinc.de Franch.deciſ* 6. *num.* 2. & ego vidi
nonnullas ſcripturas Regii Archivii quod quælibet Pla-
4 tea eligebat unum pro exigendis collectis, quem appel-
labant Collectorem; licet poſteà loco collectarum fue-
rit data Reg Curiæ Gabell. boni denarii, ut poſt *Capyc.*
tradit idem *Franch.in d. deciſ. 6. in fine*, tempore verò
Regis Alphonſi de anno 1442 fuerunt collectæ, quæ à
Rege Univerſitatibus imponebantur ſublatæ. & eorum
loco ſe obligaverunt ſolvere ducatum unum pro quoli-
bet fumante pro pretio unius modii ſalis, conſignandi
5 per Regiam Curiam, ut apparet ex Parlamento d. an-
ni in *privileg* hujus Civitatis *in princip.fol 4.terg.cap. 2.& 6.*& habetur per *Lanar. cap.31* tempore verò *Regis*
6 *Ferdinandi II* fuerunt aucti alii caroleni quinque ut
habetur in Parlamento de anno 1456.*fo 6.87.*quod etiam
fuit confirmatum in Parlamento de anno 1505 tempore
Regis Catholici, ut in *cap 45.fol.45 Affl.in tit. quæ ſint Regal.in §. & plaustrorum, Reg de* ... *in tit de Regal. impoſit.in princip.* ſub *nn.25.& §.1.nn.15.& §.2. nn.10. Fab.de Ann.conſ.60 Reg Rovit.in Pragm.1. de juribus & tract.fiscal.n.65.* quod etiam legitur in *Prag.1.de ſale vendendo*, licet poſtea in Parlamento generali de menſe
7 Aprilis de anno 1507. hæc præſtatio ſalis fuerit remiſſa
Regiæ Curiæ & ſtatutum pretium carolenorum octo
pro quolibet modio, ut habetur ex *Tapia in libro ſexto jur.Regn.tit.de ſolut.fiscal.in Comment. ad cap.2. fol.43.*
de qua remiſſione meminit *Rovit. in d. Pragm.1.de ſale venden.nn.3* Denique in anno 1575 imminentibus bellis
fuit auctum pretium ad ducatum unum pro quolibet
8 modio, & in anno 1617. ad carolenos duodecim, licèt
hodie hæ functiones fiſcales exigantur ad rationem ca-
rolenorum quindecim, & granorum duorum, quia *Rex Ferdinandus* 1. congregato Parlamento in anno 1485.
voluit, non exigi amplius dictas functiones ſed impo-
ſuit gabellas frumento, hordeo, carni, caſeo, oleo, &
aliis, quod duravit per annos tres, licèt poſteà ſublatis
dictis Gabellis iterum voluit, ut exigerentur caroleni
quindecim, & grani duo, ut habetur ex *Reg. Moles in prin.* ejus *dec.* quæ vadunt per manus ad pennam.
Verùm, quia Univerſitates non habent modum ſol-
vendi dictos carolen.15. & gran. 2. pro fumante, ideò,
vel imponunt collectas, allibrando omnia bona, in eo-
rum territorio ſita per æs & libram & unuſquiſque ſol-
vit pro rata bonorum vel imponuntur gabellæ ex qui-
bus ſolvuntur Regiæ Curiæ dicti caroleni quindecim,
& grani duo pro quolibet fumante, & hæ vocantur fun-
9 ctiones fiſcales, ut habetur ex *Reg.Moles in dict. princ.*
ejus *deciſion.& deciſ.3.*in materia functionum fiſcalium
De Ponte de poteſtat.Proreg.tit.4.de regal.impoſit.dict.§. 2.nn.& §.8.nn.42. ubi etiam, quod in impoſitione col-
10 lectarum, allibramento, ſeu apprecio, quod Catastum
vocant, non requiritur Regius aſſenſus, ſed in impoſi-
tione gabellarum ſic, & ex hoc apparet quod quamvis
Univerſitates ſolvant has functiones fiſcales, tamen, rei
veritate ſunt ipſimet Cives pro modo earum facultatum,
11 quæ quidem onera quæ imponuntur perſonæ pro rebus
dicuntur onera realia, ſolvuntur enim ſecundum patro-
cinii valorem *l.omnes, C.de oper.publ.* & ſolvuntur pro
rebus *gloſ.in Rubric.de muner.patrimon.lib.10. Bart.in leg.1. in fin.C.de mulier.& in quo loco, nn.lib.10. Affl. in dict. §.& plauſtrorum, nn 19. quæ ſint Regal.* fuerunt etiam
aliæ ſolutiones impoſitæ. quæ vocantur extraordinariæ,
12 videlicet gran.48 pro quolibet fumante in ann. 1541 per
D.Petrum de Toleto, pro ſolvendis ſtipendiis Militibus
Hiſpanis, quæ ſolutio licet fuerit tunc temporalis, atta-
men, quia poſteà fuit prorogata in perpetuum. ideò,
hodiè etiam ordinaria nuncupari poteſt *Moles in loco proximè citato. qu.*... ſic etiam pro donativo, quod etiam
hodiè ordinarium vocant pro conſtructione murorum,
cuſtodia Turrium hoſpitio armigerorum, & ſalario Bar-
ricelli Campaneæ de quibus in *Compend.Regni*, collecto
per *Henric.Bacchum*, ubi ſunt notata focularia Regni, &
impoſitiones & habetur etiam ex *Moles in loco citato*.
Quæ quidem functiones fiſcales. & alia onera quæ
13 imponuntur perſonæ pro rebus dicuntur patrimonialia,
prout declaravit Regia Camera in *quæſt.4. Reg. Moles & Reg. Tapia in dict. Rubric. de Conſtitution. Princip. cap.4.num.78.& Maſtrill.deciſ.157.nn.81.* qui loquitur
in impoſitione pro conſtructione murorum, & onus,
14 quod imponitur perſonæ pro rebus, ſequitur poſſeſſo-
rem, ad quem res tranſit, ut notatur in *d. l.1.C.de mulier, & in quo loco, libro decimo* & licet obligatio diri-
gatur ad perſonam, tamen cauſa finalis eſt ipſa res, *Federic.de Senis conſ 191. num.3. Parian.conſ.5. num.18.& Bald.in leg.propter, Cod.qui bonis cedere poſſunt*, dicit,
15 quod naturaliter collectæ ſunt onera rerum, formaliter
verò onera perſonarum *Surd.lib.deciſ.15.num.45.*
Hinc ſequitur quod exteri, qui poſſident bona in ali-
quo loco quamvis non ſolvant onera perſonalia, ſolvunt
16 tamen pro bonis per ipſos poſſeſſis, tanquam bonate-
nentes, ut habetur ex *text.in leg. per Bubulcam*, cum
gloſ.in verbo muneribus, Codic.de immun.concedend.lib. 10. ubi *Bart.& Ioann. de Plat.& Salyc. in leg.placet. Cod.de Sacroſanct. Eccleſ.Franciſc. de Clapper. in cent. cauſ.fiſcal.cauſa 27.qu unic.* ubi plenè. *Theſaur.dec.164. Benadell.lib 5.Polit.cap.5.nn 24. Cabed.deciſ.Luſitan.34. Rovit.in rubric.de appretio, ſeu bonor.æſtim.nn.2* & quod
exteri contribuant ad ſolutionem functionum fiſcalium,
17 tanquam bonatenentes, habetur ex *Andr.in tit.quæ ſint Regal.in dict §.& plauſtrorum, nn.54.verſic.inducuntur enim, Capyc. in inveſt.feud. in verbo feudorum clauſula*
dicuntur enim munera patrimonialia, *Anell. Amat. conſ.7. numero vigeſimo tertio & vigeſimo quarto*, itaque
eo ipſo. quod exterus emit annuos introitus ab Univer-
ſitate, tenetur ſolvere collectas tanquam bonatenens,
18 nam annui introitus inter immobilia connumerantur,
ſivè perpetuò, ſivè ad longum tempus conſtituti ſint,
Clem.1 §.cùmque annui reditus, verb.ſignif. innumeros
affert *Tiraquell.de retract.§.1.gloſſ.6.nn.4.* cum *ſeqq.* &
qui habet cenſum ſuper re, tenetur ad onera, ſicut is,
19 qui immobilia poſſidet, cenſus autem non poteſt con-
ſtitui, niſi ſuper certo prædio, *Molin. de iſ.2. nn.116. lib.2.Maſtrill.ad Petr.de Gregor ſuper Bulla qu 5.num. 165.Alex.Trentacinq.var.reſol.lib.3.tit.de cenſib.reſol.12* ſub *num.* 17 & proindè cùm percipiat fructus, tenetur
ad onera, *Tiraq.de retract.§.30.gloſſ 1.n.78 Mut.deciſ. 84.nu.decimo primo* & quod emptor cenſus, ſive annuo-
20 rum introituum teneatur collectas ſolvere firmat *Caph. conſ.63.n.55.* ex *text.in leg.fructus, Codic.de act.empt.l. omnes ff.de cenſibus & leg.2.Cod.de annon.& tribut.lib.10.*
quicquid

Digitized by Google

quicquid dixerit *Surd.conſil.162.numero vigeſimo quinto*
21 qui tenuit, venditorem cenſus teneri ad onera, quia in
æſtimo ſemper ponontur emptores cenſuum, qui pro
rata contribuunt in collectis, cum contrarium firmet
Gutierr.de gabell.quæſt.54.nu.28. Avenda...reſponſ.23.
num.2.Rol.a Vall.con.66.num 33.vol.1. & hoc in individuo
fatetur *Rovit.Filius in Pragm.5.de cenſibus num.25.*
qui pro Creditoribus ſcripſit, *Ceſar.Manent. de contract.livell.par.4.nu.4.* quod etiam voluit *Keppen. dec.*
50.n.15. & quod emptor annui cenſus debeat ſolvere pro
eo, quod habet ſuper fundo venditor verò pro reſiduo,
Viv.dec.369.nu.14.Lucas de Penna in l.agros,col.4.C.
de fund.limitroph. lib.11.

Quibus ſtantibus dicebatur pro parte Univerſitatis,
hoc pactum, per quod emptor reddebatur immunis à
22 ſolutione collectarum, eſſe contra formam *Bullæ*, quia
ultra ducat.decem pro quolibet centenario, habebat remiſſionem
oneris collectarum, quo caſu fuit quæſtio
inter DD. an contractus reddatur fœneratitius, & ſic
ipſo jure nullus, an verò firmus remaneat, ſublato exceſſu,
& quamvis *Salas de contract.lib.tit.de cenſ.dub.12.nu.*
7. tenuerit, quod omne pactum contra *Bullam* ſit fœneratitium,
& *Felician. de cenſib.* c. 10. *numero* 28. dicat,
quod exceſſus juſti pretii infirmet contractum,
quando tamen non eſſet in modica quantitate, ut in *cap.*
26.quæſt.11.Azor.inſtit. moral.lib.10 parte 3.c.5. Alii ta-
23 men diſtinguunt quod ſi pacta in conſtitutione cenſus
ſunt contra ſubſtantiam contractus, & tunc erit nullus,
ſecus verò quando eſt præter naturam, vel circa accidentalia,
quia tunc firmo remanente contractu, pactum
infirmatur, *Seraphin decis.869.& 1431.numer.5.* ſubſtan-
24 tialia autem contractus cenſus, itaut uſurarius non dicatur,
ſecundum *Bullam Pii V.Pontificis* ſunt, ut conſtituatur
ſuper re immobili, certis finibus deſignata, &
quod adſit pecunia numerata, quibus non obſervatis
contractus redditur nullus, ut habetur etiam ex *Gutierr.*
pract.quæſt.lib.2.quæſtio.176.numero quinto,verſ.vel ſecundo & vetitus, Rot.Rom. penes *Cencium.dec.147.* &
apud *P.Duar.dec.146.* alia verò pacta à jure improbata
25 non vitiant contractum, ſed rejiciuntur, ut habetur per
Rot. in deciſ.670.in recentioribus Salas de contract.tit.
de cenſ.dub.6.cum ſeqq.Scortia in ſelect.Summor.Pontif.
Conſtit.Theorema 104. multa per *Auguſt.Barboſ.in Extravag.Regimini Martini V.in collectan.lib.3.fol. 176.* &
per *Azor.inſtitut.moral.d.parte 3.lib 10.cap.21.Roderic.*
de ann.redit.lib.2.q.4.nu.1 & 2. qui dicit quod pactum
vitiatur, quia eſt quid ſeparabile, *leg.pecuniæ ff de uſur.*
26 *& leg.eos,ad finem,Cod.eodem*, & quod pactum ſit invalidum,
tenet etiam *Foller.de contract. cenſual. in verbo*
nihil ultrà, numero vigeſimo quarto quod *capitulum* incipit
ut vides hic,fol.156.in 6.vol.partis 2.tractat. & quod
iſtud pactum rejicitur, tanquam contra formam *Bullæ*,
ſed non ſit contra ſubſtantialia, habetur etiam ex *Garſia*
de expenſ.& melior.c.18. num. 46. & deciſum refert per
Rotam Romanam *Cenc.in d.deciſ.147.poſt tract. de*
cenſib. & P. Leonard. Duardus in deciſionibus collectis
poſt eundem *tractatum de cenſib.d.dec.146.* ſicuti etiam
27 pactum, quod ſolvi debeat abſque diminutione, ex qualibet
cauſa, & ſic pactum anticipatæ ſolutionis, ut per
eundem *Cenc.in deciſ.308.num 22.* & habetur plenè per
Reg.Revit.in dec.S.C.33. ubi, quod iſta pacta injuſta, &
28 contra formam *Bullæ* rejiciuntur, & non vitiant contractum,
quod etiam ſequitur *Conſil.Merlin. controv. 96.*
num.17.cum ſeqq. ubi quod debeant reduci ad legitimam
metam, ſublato exceſſu, ex *text.in dict.leg.eos,§.final.C.*
29 *de uſur.* diffusè etiam per *Petr.de Gregor.de cenſibus qu.*
7.& ibi Maſtril.numero 23. ubi quod pactum infirmatur
in cenſu, in quo non poteſt excedere decem pro
centenario, & quod ſtante dict.pacto augeatur pretium,
quod quidem ex *Bullis Summorum Pontificum* conceſſum
fuit, nedùm intraque Sicilia, verùm etiam in Polonia,
& Germania, ut habetur ex *Leſſio de juſt.& jure lib.*
2.c.22.dub.14.& dub.18. ubi etiam ponit conditiones in
conſtitutione cenſus ſequitur etiam *P.Duar.de cenſib.§.*
30 *2.q.21.* quod tamen limitatur, quando eſſet conſtitutus
ad minus decem pro centenario, itaut computatis oneribus,
quibus venditor cenſus tenetetur non excederet
d.ſummam duc.20.pro centenario *Ludovic.Molin.de*
contract.q.391. ſequitur *Maſtrill.ad Petrum de Greg.de*
cenſib.d.cap.7.nu.23 & Camill.de Cure.in 1.part.diverſor feudal.cap.8.num.7. dixit, quod in primis annis ſuæ
31 advocationis annullare fecit pacta prædicta in cauſa inter
quoſdam Genuenſes cum D.Alphonſo de Leyva, ex
eo, quod vendiderat ad rationem decem pro centenario.
& in contractu erat appoſitum pactum. quod onus
collectarum, & aliorum onerum ſpectaret ad venditorem,
& quod ſic poſteà fuit judicatum, referente Antonio
Cadena, de qua deciſione mentionem facit *Conſil.de*
Georgio in repetit.feudal.cap.42.nu.9 quod etiam tradidit
Viv.d.dec.369.n.14.Ceſar.Manent. de jur.contract.
livel.patt.11.num.quarto Calcan.conſ.84.nu.3.& conſ.85.
ſub n.10.*Navar.in append.lib.3.tit.de cenſib.conſ.14.n.1.*
Rodrig.eod.tract.de cenſib.q.9.n.10.Cencius p. 2. c.8.q.3.
art.6.nu.1. cùm ad emptorem ſpectet ſolutio onerum, ut
ex magis communi reaſſumit *Gutier.de gabell.q.46.nu.*
8.& Ant.Gama deciſ.Luſitan.349.num.5. quod ſecus eſt
Hiſpania, ubi onus ſpectat ad venditorem, *Rodor.de ann.*
redit.lib.2.q.4.n.8.Jacob. Gall.conſ.83.nu.6.Joſeph.Ludov.dec.Peruſ.113. n 3.

Pro parte verò Univerſitatis etiam adducebantur
omnia ea, quæ ingenioſè, & doctè ſcripſit *Ferdinandus*
32 *Rovit.* Scipionis patris digniſſimus filius *in Pragm.3.de*
cenſib. ex quibus aliqua reaſſumere viſum fuit, nè videar
aliena ſcripta tranſcribere, quæ latius tamen videri poſſunt
in *d.pragm.in comment. Scipionis patris.* Ex primo
dicit, quod onus ſpectat ad venditorem cenſus, non autem
ad emptorem, ad *text.in leg 1 §.annonas, C.de tribut.lib.10.* ubi is ſolvere debet annos, qui poſſeſſionem
tenet, & fructus percipit, & qui illos percipit, ad onera
tenetur, *leg.hactenus,ff.de uſur.leg.ſtipendia,ff.de impenſ.*
33 *in reb.dotal.fact.Garz.de expenſ.& melior.cap.11.n.46.*
Emptor verò non poſſidet rem, proindè ad onera rebus
impoſita teneri non debet, ut ex *Socin.tradit n.58. Surd.*
d.conſ.162.n.26.

Sed prædictis facilis eſt reſponſio, quia is, qui cenſum
poſſidet, dicitur eſſe in poſſeſſione rei, pro qua præſta-
34 tur cenſus, *Bart.in leg.ſolent §.non verò,ff de offic. Proconſul.Gaſp.Ant.Theſ.q.for.lib.1.q 32.nu.9 Maſtril. ad*
Petr.de Gregor. de cenſib.d.q.5.n.168.Reg.Tapia in dec.
S.C.25.nu.83. & ideo non poteſt cenſus imponi ſuper re
infructifera, *Vivius d.dec.369.num 8.& Maſtrill.ubi ſupra,num.102.Vergin.de Boccat.de cenſibus part.2.n.100.*
vel ſi non eſſet tantum reditus, quantus eſt cenſus, *Coſta*
de remed.ſubſid.remed.124.nu.16. & ſic emptor dicitur
percipere cenſum ex fructibus, & proindè ad onus te-
35 netur, ut ex *Muta,& Teraquel.* fundavimus, & ideò in
appretio fundi taxando deducitur onus cenſus, & ratione
oneris minoris pretii æſtimatos, *gloſ.in leg.in generali,§.final.ff.de uſufruct.legat.Cacheran. dec.91.n.9.Jo.*
Ant.de Negris in Capit.Regn. Porrecta,nu.16. & ex illo
ſequitur, quod poſſidens cenſum ponitur in æſtimo pro
36 valore cenſus, *Aven.d.reſponſ.23.n.2.Gutier. de gabell.*
d.q.54.n.28 & q.46.n.1.& 2.in fin.

Secundò dicebatur, quod data pro vera opinione,
37 quod ad emptorem ſpectet onus ſolvendi collectas, ut
tradit *Rovit.in d.pragm.n.80.* tamen poſſet ex pacto, rejici
in venditorem, quod probatur ex doctrina *Rebuff.in*
38 *tom.2. ad Conſt.Gall.tit.de reſciſſ.contract.art.unico,gl.*
15.ſuper verbo d'outre Moitié de juſte prix,verſ.13.n.17.
ubi habetur, quod onus laudemii licet ſpectet ad emptorem,
poteſt paciſci, ut debitor illud teneatur ſolvere,
& ſic deciſum refert in illo Supremo Senatu, ex qua deciſione
infert *Moxia in prag.taxata panis,concl.3.* quod
39 taxato pretio frumenti, vel aliarum rerum à ſtatuto,
quamvis

quamvis ſolutio gabellæ ad venditorem ſpectet d. ſtatutum, tamen poterit venditor illud onus ex pacto in emptorem transferre, dummodò recipiat pretium juxtà taxam, & eum ſequitur *Folerian. de cenſu. lib. 2. c. 1. nu. 14.* qui ex hoc infert, quod ſi onus rei non inſit, nec ex eo aliquid perveniat ad emptorem, vel venditorem non computatur in pretio.

40 Verum, prædictis reſpondebatur, doctrinam prædictam non eſſe undique tutam, cùm pactum de ſolvendo gabellam pars pretii ſit pretiumque augeat, ut ex diſpoſitione *text. in l. fundi partem, ff. de contrah.*
41 *empt.* tenet *Ioan. Bapt. Marsanen. conſ. 78. num. 2. lib.* Et quicquid ſolvit emptor, ratione emptionis pro pretio habendum eſt, ex *text. in leg. debet, ff. de adil. edict. Parlat. rer. quotid. lib. 1. capit. 3. §. 7. numer. 9.* ubi quòd ſi in venditione mercis fuerit conventum, quòd onus ſpectans ad venditorem, ſit emptoria, ut vulgò dictus *barco de acuola*, in habenda ratione vectigalis ſolvendi, totum, quòd emptor ſolvere debet, pro pretio habendum eſt & proindè falſam eſſe hanc opinionem, tàm *Rebuff.* quam *Mexia* dixit *Gutier. de gabell.* poſt *Alexand. qu. 67. numero decimo Laſſart. de decim. vend. cap. 16. n. 3.*

Et demùm dicebatur per creditorem, quod quateſius eſſet dicendum, quòd tale pactum, ut ſit immu-
43 nis emptor à Bonatenentia in contractu venditionis annuorum introituum ad rationem decem pro centenario, ſit invalidum, hoc procedere poſſet in venditione facta ab aliquo Cive loci, ubi ſolvuntur collectæ, nam eo caſu ultra decem pro centenario ſolveret illud onus, quod eſſet ultra ſummam, *in Bullis Pontificis, & in Pragm. 1. de cenſibus* contentam. ſecus autem reſpectu ejuſdemmet Univerſitatis vendentis quæ faceret immunem & exemptum emptorem ab onere. quod ipſi Univerſitati debeteretur, occaſione ejuſdem met contractus, cum eo caſu emptor non habeat, niſi illa decem pro centenario, & venditor nihil ſolvit ultra decem neque eſt in aliquo damno, nihil enim de bonis Univerſitatis Creditori tribuit, illum ab oneribus eximendo, ut voluit *Iaſ. conſil. 101. numero 5. volum. 4.* & in puncto hoc motivum amplificat *Rovit. ſilens in dict. pragm. 5. numero 121. cum ſeqq. de cenſib.* & in terminis venditionis factæ à Particulari loquuntur *deciſiones* Rotæ Romanæ poſt *tract. de cenſib. Cen. is 147. & Duard. 146.* & in his terminis etiam fuit deciſio relata per *Camill. de Curet. in dict.* ejus *1. part. diverſor. ſentent.* & loquuntur etiam omnes DD pro creditoribus ſupra all gati, & propterea non poſſe, dicebatur, illa jure applicari in caſu noſtro, in quo Univerſitas vendit & eſt in damno, quia ante contractum hoc jus exig ndi collectas, ſivè bonatenentiam, ab emptore non habebat.

Dicebatur tamen pro parte Univerſitatis, inter utrumque caſum nullam conſtitui poſſe differentiam,
44 quia paria ſunt quoad juris effectum remittere, & dare, *l. ſi mulier. ff. de cond. cauſ. dat. l. ſi fundum, paragrapho Titius, ff. de leg. 1. l. ſi quis obligatione, ff. de reg. jur.* ubi *Doc. & Cagn.* per quæ jure ito in terminis immunitatis collectarum conceſſæ ab Univerſitate reſolvit *Oſaſch. dec. 35. numer. 34. & numer. 27.* dicit, male fuiſſe *Iaſon.* loquutum in *dict. conſil. 101. numer. 4.* &
45 omnibus contrariis ſatisfacit & quod ex hac collectarum remiſſione creditores dicantur capere ultra ſummam decem pro centenario, habetur ex *Oſaſch. in d. deciſ. 95. numero 30.* & voluerunt *Mart. Anton. variar. reſolut. 56. numero 14. Zabar. in cap. conſuluit, verſic. ſi*
46 *ergo, extra de uſur.* & eſt receptiſſima concluſio quòd Univerſitates immunitatem concedere non valeant, *l. vacuatis, Cod. de decur. libro 11 l. unica, Cod. de his, qui à princip. vacant. accep. immunitates, Cod. de agricol. & cenſit. libro 12. l. 1. & 2. & Cod. de decr. decur. libro 10. Alexand. conſil. 101. volum. 1. & conſil. 54. volum. 4. Bart.* & alii in *leg. exceptos, Cod. de decur. lib. 10. Loſans de jur. Univerſitat. part. 3. cap. 10. num. 1. Natt. conſil. 304. nu. 1.* & de magis communi teſtatur *Capibl. de Baron. pragm. 8. nu. 2. verſic contraria opinio,* quod eo magis procedere in Univerſitate ſubjecta, dixit *Menoch. conſil. 887. nu. 20. Barz. deciſ. 137. num. 1. Octau. Gloriti. in 1. reſponſ. part. 2. nu 11.*

Et quidem ratio convincit, quia licet bona ſuper
47 quibus cenſus imponitur ſint libera, & exempta, dum venditur annuus cenſus creditori, mutatur rei ſtatus, & ex libera fit ſolutioni ſubjecta, quia conſideratur qualitas novi poſſeſſoris, *l. 1. C. de imponend. lucrat. deſcript. lib. 11. Rol conſil. 61. numer. 7. vol. 4. l. Paulus,* alias *procuratore ff. de acquirend. hared. Peregr. de jure Fiſc. lib. 6. titul. 4. numero 45 Octau. Gloriti. reſponſ. 5. num 36.* & hoc in puncto tradit *Clapper. cauſ. 98 quaſt. 2. numer. 3.* ubi quod quando Univerſitas vendit bona vendita debeant oneraſtari: Si ergo immunitas conceſſa ab Univerſitate, eſſet valida, creditor exigeret ultra de-
48 cem pro centenario, quia extraheretur ab illo onere, quo eidem Univerſitati ſolvere deberet, & quod hoc pactum debeat reiici, etiam, quando Univerſitas vendit, in puncto voluit *Nicol. Anton. Blaſeus in ſylva memorab. jur. cap. 5* ubi latè diſputat articulum, an Civitati dans mutuo, ad hoc, ut interius ſit immunis, & in annuum cenſum emens, ut pro eo oneribus non contribuat, quaſi ultra debitum accipiens, illud reſtituere teneatur, & tandem concludit, in utroque caſu uſuram committi, & hoc pro abſoluto admittit *Scip.*
49 *Rovit. in ead. pragm. 5. de cenſibus* ſub. *numer. 4.* ubi dicit, quod publicata prædicta *Pragm.* per quam annui cenſus venditi per Univerſitates redacti fuerunt ad rationem ſeptem pro centenario: Univerſitates Regni ſumpſerunt occaſionem prætendendi, quod quemadmodum poſſeſſores ano introituum emptorum ad rationem decem pro centenario, ſervata forma *bulla Pap. Nicolai & pragm. 1.* tenebantur deducere ad beneficium Univerſitatum jus collectarum, quod ipſi tenebantur ſolvere, & contribuere eiſdem Univerſitatibus, tanquam bonatenentia ſic eo modo tenentur deducere jus collectarum, non obſtante reductione facta ad rationem ſeptem pro centenario & ſuper hoc inſerit
50 *Allegationes Ferdinandi ſilii,* qui ſcripſit pro Creditoribus.

Quibus ſcriptis non obſtantibus, de anno 1613. fuit per Reg. Camer. proviſum, quod Univerſitates, habito reſpectu ad dictas collectas, quas deberent pænes ſe retinere, non obſtante pacto immunitatis ſolvant ad rationem quinque tantum pro centenario. licet hæc
51 proviſio ſit poſtea ſuperſeſſa reſpectu Civium Neap. ſed reſpectu venditionis ad rationem decem pro centenario videtur, quòd non poſſit fieri probabilis difficultas Et ideo die 5. Novembris 163 . referente Re-
52 gio Conſiliario Didaco Salinas, S. C. Decreto fuit deciſum, eſſe faciendam à d. contractu deductionem Bonatenentiæ, in qua cauſa Ego tanquam adjunctus interveni.

OBSERVATIO IN DECISIO. CXVI.

SUMMARIUM,

1 *Creditor, ſive emptor annuorum introituum, tenetur ad ſolutionem collectarum pro ſua rata, & venditor pro reſiduo, contrarium, num. 7. ſed intellige, ut ibi.*

Exterus emens annuos introitus, licet non teneatur ad onera perſonalia, tamen tenetur ſolvere Bonatenentiam, ibid. & ita deciſum traditur, numero 2. amplia num. 9.

3 *Contractus venditionis annuorum introituum facta per Univerſitatem ad rationem ducatorum ſeptem pro centenario,* juxta Prag. 5. de cenſib. *cum pacti immunitatis Collecta, vel Bonatenentia, eſt validus, ſed pactum vitiatur, & num. 4. 5. ubi deciſio adducitur, &*

n.20.ubi alia deciſio traditur, amplia, etiam ſi venditio eſt facta ad rationem duc. decem pro centenario, juxta 1 ragm. t. de cenſib. n. 6. amplia etiam in venditione facta à particulari perſona, n. 10.

7 D. Cæſar Carena reſol. 174. pract. reſol. *confutatur ac declaratur.*

8 *Conſuetudo in materia collectarum attenditur.*

10 *Neapolitanus non tenetur ad ſolutionem Bonatenentia pro annuis introitibus, ſecus pro bonis ſtabilibus, & ita iudicatum habetur, num. 12. & 13.*

14 *Creditor, vel emptor annuorum introituum Univerſitatis tenetur probare, pecuniam ſolutam capitalis, vel mutui fuiſſe verſam in illius utilitatem, contrarium, numer. 15. amplia, numer. 16. 17. 18. & 19. ubi deciſio traditur, ac etiam nu. 20. ubi alia deciſio adducitur, & nu. 21. & 22.*

Bonatenentia per emptorem debita, an extinguat capitale, & deciſio traditur, intellige ut ibi.

1 VEriſſima eſt illa juris concluſio, quam *D. meus* adducit *num.* 10. & comprobat *numer.* 22. creditorem, ſive emptorem annuorum introituum, teneri ad ſolutionem collectarum pro eo quod habet ſuper fundo: venditorem vero pro reſiduo, quam etiam concluſionem ad exterum emptorem extendit, ille enim quamvis onera perſonalia non ſolvat, tenetur tamen ad onera pro bonis tanquam Bonatenen s, ut inſigniter poſt
2 alios docet *D. meus* à *numer.* 16. per 19. & fuit deciſum per S. R. C. ad relationem M. C. V. de menſe Maii 1622. in Aula *D. Conſ. de Ianuario* Marchionis Sancti Maxi-
* mi, cum interventu *DD. Conſil. Zufia, Savii, Carlevalis, & Provenzalis*, in cauſa Joan. Baptiſtæ Bois, cum Gratiano Coppula, & Joſepho de Rugerio: fuit enim revocatum decretum d. M. C. V. per quod erat proviſum, onus Collectæ, ſive Bonatenentiæ ſpectare ad venditorem annuorum introituum, non autem ad emptorem. penes Secretarium S. R. C. ſub patrocinio *D. Io. Baptiſta Sabatini* Advocati docti, ac eruditi.

3 Ideoque ſi fiat per univerſitatem venditio annuorum introituum, ad rationem duci ſeptem pro centenario, cum pacto immunitatis collectarum, vel bonatenentiæ, contractus remanet validus, ſed pactum immunitatis vitiatur: nam alias eſſet ſupra ſummam duc. ſeptem, taxatam per *Reg. Prag. 5. de cenſibus*, promulgatam in anno 1611. licet per prius venditio fieri poterat, etiam ad rationem ducatorum decem pro centenario, juxta *Reg. Pragm. 1. de Cenſibus* & proindè licet *D. Ferdinandus Rovitus* Advocatus eruditus poſtea Dux Caſtri Saraceni, ac hujus Regni Secretarius in anno 1613. in jure ſcripſiſſet pro creditoribus, ut ex *Allegationibus* impreſſis per *D. Reg. Rovit.* Patrem in *dict. Pragm. 5. numero* 5. per 127. & pro Univerſitatibus Regni in Jure allegaſſet *D. Nicolaus Antonius Marotta*, advocatus pariter eruditus, ut patet ex *tract.* quem in d. cauſa edidit *de Collecta, ſive Bonatenentia*, tamen facta relatione per R. C. S. in Collat. Conſil. die 22. Martii 1633. fuit determinatum ad favorem Univerſitatum,
4 quòd, tam exteri hujus Regni, quam Univerſitatum ipſius, ſuper quibus poſſident annuos introitus, ſolvant dd. Univerſitatibus Bonatenentiam ad rationem duc. duorum pro centenario, itaut ex annuis ducatis ſeptem, quos prius ſolvebant dd. creditoribus, retineant annuos duc. duos, non obſtante d. pacto immunitatis, & ſic correſpondeant tantummodo ad rationem duc. quinque pro centenario, ut refert *D. Marotta in dict. tract. capit. 20. numer. 6.* ubi *D. meum* citat bis *numer.* 51. de d. deciſione etiam atteſtantem, & de ea pariter meminit *D. Reg. Sanfel. deciſ.* 121. *numer. 7. verſic. & ex his*, licet ex errore, illam latam fuiſſe af-
5 firmet, ſub die 23. Septembris 1613. ſic etiam judicatum fuit per Collat. Conſil. referente *D. Rovito* de menſe Martii 1634. in cauſa Univerſitatis Celenti cum hæredibus Valentis de Valente terræ Vitorini, ſub patrocinio *D. Luisi Gizzii* mei Germani, fuit namque deciſum, quod exactio fiat ad rationem ducat. quinque pro centenario, ut ex actis penes
6 Joſeph. Barilem Regium à mandatis Scribam, & pariter determinatum habemus, ubi venditio eſt facta ad rationem duc. decem pro centenario, juxta *dict. Pragm. prim. de cenſibus* cum d. pacto immunitatis, ut deciſum adducit *D. meus num.* 52 dum fuit ordinatum, eſſe deducendum Bonatenentiam à dd. annuis duc. decem.

Non tamen obſtant ea, quæ in contrarium ſcripſit
7 *D. Carena reſol.* 174. ubi *numer.* 12. deciſum refert in Senatu Cremonenſi Dominum cenſus non teneri concurrere ad onera impoſita, & quæ ſolvuntur à Domino Fundi, ſuper quo fuit impoſitus cenſus: illa enim deciſio non fundatur ex eo, quod emptor ad onera non tenetur de jure, ſed ex immemorabili conſuetudine illius Status, de qua teſtatur *Menoch. conſ.* 983 *numer.* 24. ut ipſe fatetur *numer.* 3. & proinde, non obſtare hanc *D. meo dec.* 116. afſirmat *ibid. numer. 4. verſic. tum quia*, eo quòd *D. meus* ſimiliter de contraria conſuetudine ſolvendi in hoc Regno atteſtetur *num.* 31.
8 & in materia collectarum conſuetudo locum obtinet ut ex *Henrico Botero de jure collect. cap. 11. nu. 98. & ſeqq.* tradit *D. Carena d. nu.* 3.

Verùm, ſi Univerſitas promiſiſſet ſolutionem dd. annuorum introituum venditorum in alio loco, in
9 quo non ſolvitur Collecta, vel Bonatenentia, puta in hac Civitate Neap. hoc caſu ſimiliter emptor d. collectam, ſive Bonatenentiam ſolvere cogitur, ut rejecta negativa opinione probat *D. Sanfel. ibid. num. 8. verſic. Pro affirmativa.*

10 Quæ omnia ſupra adducta, ac deciſa ad favorem Univerſitatum, procedunt etiam ad favorem alicujus venditoris particularis, qui vendidit annuos introitus cum d. pacto immunitatis, ubi incluſa Collecta, vel Bonatenentia ſolutio excederet ſummam duc. decem pro centenario, taxatam in *dict. Pragm. 1. de Cenſib.* cum eadem militet ratio, idcòque d. pactum vitiatur, & emptor ad collectam, vel bonatenentiam tenetur.

11 Obſervabis tamen, quod licet deciſio relata ſupra *numer.* 4. fuiſſet generalis, attamen illa fuit ſuperſeſſa reſpectu Civium Neap ut refert *D meus dict. numer.* 51. quandoquidem reſcriptum D. Ducis Medinæ ac Sablonetæ, Principiſque Hoſtiliani, tempore, quo hoc Regnum moderabatur ſuper qua fuit fundata d. deciſio generalis, excipiebat Cives Neap. à ſolutione Bonatenentiæ, pro annuis introitibus tantum, non tamen pro bonis ſtabilibus, ideòque quamvis per Curiam Terlitii, mediante diffinitivo decreto, ſub
12 die 28. Martii 1648. fuiſſet inſtrumentum annuorum duc. 98. pro capitale duc. 1000. venditorum D. Flaminio Caraſæ Marchioni Baranelli, cum d. pacto immunitatis Bonatenentiæ, declaratum nullum, ac uſurarium, attamen interpoſita appellatione ad M. C. V. fuit per eam, referente *D. Isaace Caravita* viro ex omni parte digniſſimo, de anno 1649. determinatum bene fuiſſe appellatum, & malè judicatum, & proindè conventi ſolvant tertias decurſas d. Marchioni in Banca Cacciottoli, patrocinante mecum pro d. D. Marchione *D. Io. Laurentino Grannalle* Advocato docto, ac erudito, ratio tamen deciſionis fuit, nam d. D. Marchio erat Civis Neap. & proinde ad d. Bonatenentiam non tenebatur, prout eademmet ratione fuit idem determinatum per S. R. C. in cauſa
13 D. Jo. Antonii Caraſæ Neap. cum Franciſco de Ajel-
* lo de Mariliano de anno 1650. in Banca Capilis pro Martino, fuit enim ordinatum, quod d. Franciſcus ſolvat tertias conventas ad rationem duc. novem pro centenario, non obſtante, quod incluſa Bonatenentia

centiſ ſolutio excedebat duc. decem pro centenario.
Dubitatum tamen ſæpiùs fuit an facta venditione
14 annuorum introituum per univerſitatem, emptor te-
neatur probare, pecuniam capitalis ſolutam fuiſſe ver-
ſam in utilitatem d. Univerſitatis, & licet aliqui teneue-
rint partem affirmativam, ex traditis tex. in l. Civitas
27. ff. ſi cert. petat. quem procedere, nedum in mutuo,
ſed in omnibus contractibus, voluerunt Koppen. &
15 Hartbm. Piſtor. in locis infra citandis. nihilominus
contrarium habent in l. 1. & ult. ff. de exercit. actio.
hæ enim d. nedum procedunt in eorum caſibus, ſed
etiam in Eccleſia, ad tradita per Surd. deciſ. 156. in ma-
joratibus, ut per Molin. de Hiſpan. Primog. lib. 4.
capit. 4. numero 10. ſed etiam in Univerſitate, ut docet
16 D. Capibl. in pragm. 1. numero 297. de Baron. eo magis,
ſi contractus eſt factus in Conſilio Generali, tunc enim
emptor non tenetur probare, pecuniam eſſe verſam in
Univerſitatis utilitatem, ex doctrina Bart. in dict. l. Ci-
vitas, & in l. ſingularia, numero 23. ff. ſi cert. petat. So-
cin. conſil. 15. numer. 24. & 25. lib. 1. Maſcard. de pro-
bat. concluſ. 582. num. 3. Fachin. libro 2. controv. capit.
277. Coſta de remed. ſubſid. remed. 85. numer. 15. Caſa-
nate conſil. 9. numero 55. Caſtr. in dict. l. Civitas num. 6.
ubi etiam Dec. numer. 4. Pinell. in l. 2. part. 2. numer.
68. & ſeq. Cod. de reſcind. vendit. Loſeus de jure Uni-
verſit. part. 3. cap. 4. Covar. lib. 2. var. reſol. capit. 17.
numero 7. circa med. Donell. in dict. l. Civitas, num. 2. &
5. ubi Gothofredus in not. lit. C. Faber in Rational. in
eod. l. Civitas in fin tom 3. fol. mihi 61. & de communi
opinione teſtatur Eminentiſſ. Mantica de tacit. & am-
17 big. lib. 8. tit. 14 numero 1. cum ſeq. Koppen. dec. 60. n.
12. qui numero 3. rationem adducit, quod quando Con-
ſilium Civitatis præſens eſt, creditor cenſetur, potiùs
pecuniam mutuo dediſſe toto Conſilio, quam Admini-
ſtratori, comprobatur Coler. de proceſſ. execut. part. 2.
capit. 3 numero 337. Minſyng. centur. 4. obſervat. 79.
Gayll. de pace publi. capit. 9. numer. 4. Caballin. Miſ-
celoq 1010 & tandem probatur per gloſſ. in l. 6. para-
grapho ſed an ex ipſa, in verbo non puto, ſufficere, ff. de
confeſſ.
18 Ex quibus prætendebat D. Joſeph de Julianis, pro
quo in jure ſcripſit D. Diomedes Petronſius doctus, ac
eruditus juvenis, quod Univerſitas Foggiæ correſpon-
dere debuiſſet in annuis ducatis 1190 pro capitale duc.
17000. eo, quod inſtrumentum erat ſtipulatum in
Conſilio Generali, & propterea ipſum non teneri ad
probandum ad duc. 17000. fuiſſe verſos in utilitatem
Univerſitatis, non obſtante diſpoſitione dict. l. Civi-
tas, allegatæ per D. Jo. Hieronymum de Philippo Ad-
vocatum Primarium, jura Univerſitatis prædictæ ſub-
ſtinentem, ſed unus ex DD. Regentibus retulit mihi
potuiſſe dubitari, ſi prædicta procederent in d. caſu,
dum contractus non erat celebratus in Conſilio Gene-
rali, ſed tantum cum 36. perſonis, per quas regitur d.
Univerſitatis Foggiæ, ideòque dixit, ſe adduxiſſe
Hartbm. Piſtor. lib. primo quæſt. 37. numer. 1. tenen-
tem, idem procedere, quando contractus fit, non ab
omnibus civibus, ſed à Conſilio, omnes cives repræ-
ſentante, ex traditis per Bart. Bald. Alex. & Iaſ. in
dict. l. Civitas, qui moventur per text. in l. metum au-
tem paſſionem 9. paragrapho animadvertendum, ff. de
* eo, quod met. cauſ. & proinde ſub die 22. Maii 1649. per
Collat. Conſil. ad relationem D. Reg. Caſanate fuit ordi-
19 natum, quod Univerſitas continuet ſolutionem, cùm-
que pro parte d. Univerſitatis fuiſſet reclamatum per
* viam in integrum reſtitutionis facta relatione per eun-
dem ſub die 24. Octobris 1650. fuit deciſum, non eſſe
deferendum in integrum reſtitutioni petitæ per d. Uni-
verſitatem, ut ex actis pœnes Januarium Anaſtaſium,
Regium à mandatis Scribam.
Sic etiam non tenetur emptor, ſive creditor id
20 probare, ubi contractus eſt celebratus cum Admini-
ſtratoribus Univerſitatis, ſpeciale mandatum haben-
tibus, ut deciſum teſtatur Bologn. in rubr. ff. ſi cert. petat.
n. 61. verſic. alia eſt etiam perſona, ex l. habebat in princ.
ff. de inſtit. actio. quem etiam ad hoc propoſitum addu-
xit Bart. in d. l. Civitas, n. 7.
Et ita fuit determinatum per S. C. in cauſa Univer-
ſitatis Strongoli cum hæredibus Æmilii de Martino,
quamvis enim per priùs fuiſſet facta paritas inter DD.
* Conſiliarios votantes, tamen datis Adjunctis pro illa
paritate dirimenda, de menſe Februar. 1654 ad relatio-
nem D. Conſil. de Conſtantio fuerunt dd. hæredes abſo-
luti à nullitate contractus petita per d. Univerſitatem,
eo, quòd venditio erat ad rationem ducat. decem pro
centenario, cùm pacto immunitatis Bonatenentiæ, tan-
to magis, dum contractus non erat celebratus, congre-
gato Conſilio. Sed per Adminiſtratores cum ſpe-
ciali mandato, & tanto magis obtinere ſperabat, dum
creditor non probaverat pecuniam verſam in Uni-
verſitatis utilitatem. idèoque fuit etiam ordinatum,
quod d. Univerſitas ſolvat tertias decurſas & decurren-
das in futurum, deducta Bonatenentia de tempore ad
tempus, pro quantitate, & tempore juxta liquida-
tionem per S. C. faciendam, in Banca Ciotti, nunc de
Monella.
Cùmque ageretur de liquidanda d. Bonatenentia,
* fuit per S. R. C. ad relationem D. Conſil. Meroballi de-
ciſum, Bonatenentiam debitam extinguere capitale
quolibet anno à die inſtrumenti, juxta calculum. &
ut audivi ab uno ex DD. votantibus, moti fuerunt ex
traditis per Larream alleg. 24. libro 1. ubi fundat, cen-
ſum conſtitutum ultra pretium taxatum à lege, vel ſta-
tuto ſi poſtea ad legitimum modum reducatur, reddi-
tus ſuperfluè perceptus compenſatur, cum ſorte prin-
cipale, ſed à d. decreto pendet reclamatio per viam in
integrum reſtitutionis petitæ per Hoſpitale Incurabi-
lium Neap. hæredem pro medietate d. Æmilii, & ut
meam in hoc articulo interponam judicium termini
adducti per Larream ibid. non ſunt applicabiles ad
iſtum caſum, quandoquidem ibi expreſsè erat facta
venditio, et ſolutio ad majorem quantitatem taxatam,
hic vero fuit facta ad rationem, in pragm. concordem,
& licet cum pacto immunitatis, collectarum ſive bo-
natenentiæ, tamen emptor ſolummodo recepit ſolu-
tionem, à pragmatica taxatam, & reſpectu bonatenen-
tiæ erat in bona fide, ſtante pacto prædicto, & Univer-
ſitas, quæ prætendebat bonatenentiam, denunciare de-
bebat emptori, ad hoc, ut in mala fide conſtitueretur,
tanto magis, quia ſatis dubitabilis eſt articulus, an ipſe
teneretur ad ſolutionem d. oneris bonatenentiæ, ex
traditis per D. meum in hac dec. ideo tenebitur tantum-
modo ad ſolutionem illius, non autem compenſare cum
capitali.
21 Item, quando Sindicus mutuam pecuniam acce-
pit, nomine Univerſitatis, abſque ſpeciali mandato,
ſed poſtea Conſilium Generale id ratum habuit, hoc
etiam caſu Univerſitas obligatur, abſque alia proba-
tione, ut in ſpecie voluit Bald. in ead. l. Civitas, col. 2.
verſi. quid autem, ſi Civitas & pariter, ſi Sindicus ha-
bens mandatum à Conſilio Univerſitatis, de accipien-
do mutuam pecuniam in certam cauſam, & ille eo
tempore, quo pecuniam accipit, aſſerat, ſe in d. cau-
ſam recepiſſe, tunc Univerſitas ſimiliter obligata re-
manet, quamvis non probetur per emptorem, pecu-
niam in eam cauſam verſam fuiſſe, d. l. 1. paragrapho
non autem, verſic. ſed ſi in pretiu, ff. de exercit. act. con-
firmant Bart. in dict. leg. Civitas, numer. 9. & in auth. hoc
jus porrectum, num. 17. C. de Sacroſanct. Eccleſ. & Salyc.
in d. l. Civitas, nu. 4 & late probant Mantica de tacit. &
ambig. lib. 1. tit. 13. ac Loſeus d. jure Univerſit. d. part.
3. cap. 8. num. 8.

Michaël Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Portio, quæ ad filios ſpectat ex dotibus maternis, vigore *Conſuetud. Neap.* an, & quando ipſis quæratur, abſque aditione, & an creditores ſuper ipſa poſſint ſatisfacere. Et aditio ex quibus inducatur.

SUMMARIUM.

1 *Aditio in animo conſiſtit.*
2 *Debitor poteſt in fraudem creditorum non acquirere, & hereditatem ſibi delatam repudiare.*
3 *Filius agens ad bona materna, debet probare, ſe eſſe matris hæredem.*
4 *Filius, ergo heres, procedit reſpectu patris, & non matris.*
Hæreditas matris non adita non tranſmittitur.
5 *Limita in deſcendentibus tantum jure ſanguinis, num. 11. & 27.*
6 *Portio à* Conſuet. Neapol. *filiis debita, num titulo hereditario, an ſingulari, & ex providentia* Conſuetud. *pervenire dicatur.*
Et an tranſmitti poſſit, ea non adita, late diſcutitur, n. 7.10.12.15.19. & 21.
8 *Per receptionem dotium maternarum factum per patrem poſt mortem uxoris, an inducatur aditio.*
9 Bart. iol. gerit, num 18. ff. de acquir. hæred. *poteſt cum diſtinctione ſalvari.*
13 *Secundum opinionem* Martini, *dotes ad filios, & non ad heredes per mortem matris ſpectant.*
14 *Filii, num jure hæreditario, vel ex ipſa* Conſuet Martini *in dote ſuccedant, remiſſivè.*
16 *Conditio ex lege datur pro portione, à ſtatuto delata.*
Sed contrarium, nu. 26.
17 *Portio d.* Conſuet. *debita, debetur abſque onere.*
18 *Mulier reſpe in novem partium ejus dotium, attenta* Conſuet. *efficitur inteſtabilis.*
20 *Quarta ex* Conſtitut. Divi Pii *filio arrogato debita, tranſmittitur ad quoſcunque, etiam ſine agnitione.*
22 *Portio à* Conſuet. *debita, in pactum deducta tranſmittitur abſque alia aditione.*
23 *Actio recuperandi dotes a patre, filio competit.*
24 *In generali obligatione veniunt actiones.*
26 *Aditio probatur per omnem actum, qui fieri non poteſt citra jus, & nomen hæredis.*
28 *Tutor ſatisdando, cenſetur adire nomine pupilli.*
29 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXVII.

DUbitatum fuit utrum creditores poſſint petere, quod ipſis ſatisfiat ſuper portione, quæ ad eorum debitorem ſpectabat ex dotibus ejus matris præmortuæ, Dicebant fratres d. debitoris quod ſive jus Commune ſive jus Conſuetudinarium hujus Fideliſſimæ Civitatis attendatur, ſunt excludendi, unica tamen ratione, quia hæreditate matris non adita, filius deceſ-
1 ſit, quæ aditio quamvis in animo conſiſtat *gloſ. in leg. is, qui putat. ff. de acquir. hæred.* tamen quia eſt quid facti, & in verbis vel opere conſiſtit, *l. cogi 26. paragrapho ſed & ſimiles ff. eod. tit. gloſ. in l. cum herede 23. ff. eod. & in paragrapho fin. Inſtit. de hæred. qual. & differ.* debet probari, hæreditate itàque matris per filium non adita, non poteſt creditoribus illius ſuper illa ſatisfieri, nec ipſi poſſunt ex non aditione conqueri, quia dicit *text. in leg. non fraudantur 177. ff. de reg. jur.* quod non fraudantur creditores, cum quid non
2 acquiratur à debitore, ſed cum quid de bonis diminuitur, & ideo, debitorem poſſe non acquirere in fraudem creditoris habetur ex vulgato *text. in l. qui autem, ff. quæ in fraud. credit. & Franch. in deciſ.* 101. & nedum poteſt hæreditatem ſibi delatam repudiare, ſed negligere eam adipiſci, *Bart.* & alii in *dict. leg. qui autem.*

3 Quod tantum eſt verum, quod filius, ad hoc ut agere poſſit ad bona materna, debet probare, eſſe matris hæredem, *Alex. conſil. 34. lib. 3. num. 5. Bald. conſil. 384. num. 2. vol. 2. Natta conſil. 488. num. 12. Mangon. dec. Luceoſ. 62. num. 12. Carthar. dec. Rota Genua*
4 54. *num.* 20. & 21. ubi etiam, quod illud, quod dicitur, filius, ergo hæres, procedit reſpectu patris, non autem
5 matris *Mangon. d. dec. 62. numer. 13.* & latius *Jo. Botta conſil. 34. num. 19.* & hæreditas matris non adita, non tranſmittitur, neque ad fratres, *l. 2. Cod. ad Conſil. Orfit. Doct. in l. unica, C. de his, qui ante apert. tabul. & in l. ventre, ff. de acquir. hæred. Reg. Tapia deciſ. S.C. 50 num* 30.

De jure vero Conſuetudinario hujus Civitatis hæc
6 quæſtio tangitur ab *Ant. de Alex. in Conſuetud. Si aliquis moriens, in t. apoſtill.* incip. *Circa iſtam Conſuetudinem. verſu a fin. fol.* 161. ubi dicit, pulchram eſſe quæſtionem, an medietas, quæ neceſſario relinquenda eſt agnatis à non habente filios de bonis antiquis, per *Conſuetudin.* incip. *Et ſi teſtator*, vel illa portio, quam de dote mulier tenetur relinquere filiis per aliam *Conſuetud.* incip. *Si qua moriens* dicatur, jure hæreditario, & titulo univerſali pervenire, an vero titulo ſingulari & extraordinario & ſic an tranſmittatur, etiam non agnita ad quoſcunque non loquendo tamen de ſuis, & dicit, quod cum hæc quæſtio ſibi occurreret de facto, invenit *gloſſ. Naped.* hoc tangentem in *Conſuet. Si quis, vel ſi qua, in verb. materna, & in verb. ſed an bona, numer. 246. & in Conſuet. Et ſi teſtator, in verb. pervenias, & in d. Conſuet. Si qua moriens, in verb. ſalvo.*

Naped. enim in *dict. Conſuet. Si quis, vel ſi qua in*
7 *verb. materna numer.* 246. ponit d. quæſtionem, & primò arguit pro parte affirmativa cum proximiores ex parte patris vocentur ex mera virtute conſuetudinis, & pactionis, & communis conſenſus, & concordia civium approbata per Principem, ſicuti dicimus in feudo, quod potius ex providentia Principis, quam ex perſona defuncti ad agnatum pervenit, ut per *Andr. in 1. tur. paragrapho hoc autem*, eo magis, ſi defunctus fuerit inſtitutus, ſed deinde contrarium videtur concludere, dum dicit, *ſed certè ſola exiſtentia ſui heredis facit tranſmittere hæreditatem non aditam, leg. apud hoſtes, Cod. de ſuis, & legit. Item, quia verbum,* obvenire, *implicat aditionem, leg. pater, in princip. ff. de privil. cred.* addit & tertiò aliam rationem, *quia proximiores vigore dict. Conſuetudinis admittuntur jure ſucceſſionis, quomodo ergo poſſunt ſuccedere, hæreditate non adita per defunctum?* In *Conſuetudine* verò. *Et ſi teſtator, in verb. pervenint, numero* 33. idem ſentit, dum quærit, an tranſmittatur illa portio, antequam apprehendatur corporaliter, & arguit, quod ſic, ea ratione quia perveniſſe dicitur, eo ipſo, quod habet actionem, *l. ſi quis libertatem, §. bona fidei. ff. de petit. hæredit.* cum aliis allegatis. Addit ſecundam rationem. quia quod eſt paratum, dicitur perveniſſe, nam lana dicitur perveniſſe ad telam, eo ipſo, quod eſt parata ad telam, & ſi nondum eſt in tela. *l. ſi cui bona, §. 1. ff. de leg. 3.* tandem concludit contra, quia certæ ſunt perſonæ quæ poſſunt tranſmittere hæreditatem non aditam, ſcilicet de parentibus ad liberos, & è contra, *l. 1. C. de his, qui ante apertas tabul.* & ſe remittit ad ea, quæ dixit in d. *Conſuet. Si quis, vel ſi qua*, hoc etiam videtur ſentire idem *Napod. in Conſuet. Si morientur*, ſub *nu. 39. verſic. ex hoc igitur quæro.* & ſic dicebatur, quod in hoc articulo habemus clariſſimè ex *Napodan.* nullum jus competere creditoribus, niſi probata prius aditione per eorum debitorem.

8 Et quatenus prætenderetur, probatam fuiſſe adi-
tionem, ex quo poſt mortem debitoris, pater, ſub
cujus poteſtate vivebat, dotes diu retinuit, nec reſti-
tuit, fructus dotium percipiendo, ex *text. in l. qui*
aliena, paragrapho ſed ſi non aderit, ff. de acquir.
hæred. & ex doctrina *Bart. in dict. l. gerit, numero* 18.
ff. eod. tit. & in *quæſt.* 10. ſeu *diſput.* incip. *Debitor in-*
ſtem, & melius in *conſ.* 207. *volum.* 1. ubi loquitur de
9 proprio caſu patris non reſtituentis dotem, & *Nos* di-
ximus in *deciſio.* 13 *numero* 3. *cum ſeqq.* tamen d. *Bor-*
toli opinio non eſt communiter recepta ſi impugnatur
à DD. adductis in eadem *dec. num.* 7 & quatenus eſſet
attendenda, debet intelligi in eo caſu, quando iſta adi-
tio eſſet interpretanda ad favorem hæredis, ſecus autem,
quando creditor agens contra debitorem vult ex ipſa
non ſolutione arguere aditionem, & debitor nega-
ret, adiiſſe, ut declarat idem *Bart. in dict. l. gerit nu-*
mer. 15.

Ad quod corroborandum adduci etiam poterat, id
10 quod dixit *Salyc. in l.* 1. *in ultim. quæſt. C. de adult.* ubi
tenet, quod portio delata filio, vigore ſtatuti, ſi non
ſit agnita in vita, non tranſmittitur ad filium, ſequitur
Rom. in dict. l. ventre, ff. de acquir. hæred. Grammat.
deciſ. 6. *numero* 9. *Bart. in leg. liberorum, num.* 13. *ff. de*
verb. ſignif. Maron. in 10. *qu. numer.* 27. *Ant. de Roſell.*
in tract. de ſucceſſ. ab inteſt. num. 125. *in fin* ſic in pro-
poſito iſta portio, quæ de dotibus maternis debetur fi-
lio, virtute *Conſuetud.* non acquiritur ipſi filio, niſi poſt
agnitionem

In contrarium vero pro creditoribus dicebatur,
quod quamvis jure communi attento, qui non ſunt in
11 poteſtate, hæreditatem quorumcunque aſcendentium,
etiam matris, & lineæ maternæ non agnitam, non
tranſmittant, niſi ad eorum deſcendentes tantum, &
hoc non ex potentia ſanguinis, ſed jure ſanguinis, ex be-
neficio *leg. unic. Cod. de his, qui ant. apert. tab.* ad alios
vero extraneos, & etiam ad aſcendentes non tranſmit-
titur, *Bar. in dict. l. unica, numero* 3. per *text. in leg.*
1. *paragrapho ſi quis a liberis, ff. ad Senat. Conſult. Ter-*
tull. & eum ſequuntur *Alexand. de Corn. & Ioſon. in l.*
ſi infantis, Cod. de jur. delib. Anton. Gomez. var. reſol. tom.
1. *ca.* 9. *num* 48. *Noal. de tranſmiſſ. cap.* 8. *num.* 82. tamen
12 de jure conſuetudinario ſatis ardua, & difficilis eſt quæ-
ſtio, an hæ portiones, quæ debentur filiis, aliiſque
proximioribus, debeantur jure hæreditario, aut verò
ex providentia *Conſuetudinis*, nam quod debeantur ju-
re ſucceſſionis, & quod propterea non agnita, non
tranſmittatur, ex doctrina *Napod.* ſupra ponderata poſt
Minado. in repet. Conſtitut. Regn. In aliquibus, vo-
luit *Vinc. de Franch. deciſ.* 89. *numer.* 2. *deciſ.* 536. *in*
princ. & dec. 525. *numero* 8. hanc etiam opinionem te-
nuerunt *Capyc. in dict. Conſuet. Si moriatur in §. eos*
autem dict. fol. 91. & *De Pont. conſil.* 52. *num.* 22. & *conſil.*
73. *num.* 29.

Poſt etiam & hoc loco pro iſta opinione adduci
quæſtio illa inter *Bulgarum, & Martinum* antiquos
13 gloſſatores. *Bulgarus* enim tenuit, dotes, non ad filios
ſed ad avum dotantem redire debere, ex *Conſuetud.*
verò *Martini* filii ſuccedere debent, quæ opinio com-
muniter eſt approbata, & ſecundum eam judicatum,
ut habetur ex *Rota Rom. deciſ.* 248. *in noviſſ. Theſaur.*
deciſ. 190. *Gratian. deciſ.* 135. *Capyc. dec.* 176. & aliis
per *Mari. in ſumm. legal. ſucceſſ. part.* 1. *quæſt.* 4. *artic.*
1. qua *Conſuetud.* attenta quæritur, an in iſtis dotibus
ſuccedant filii, uti hæres matris, vel ex ipſa *Conſuetud.*
14 & quamvis *Sard. in conſil.* 206. *numero* 11. teneat, de-
beri ex conſuetudine, tamen *Marta* poſt longam diſ-
putationem, DD. & authoritates pro utraque parte
afferens contrarium tenuit *de ſucceſſ. legal. par.* 1. *quæſt.*
21. *art.* 1. *n.* 12. & 17. quod jure ſucceſſionis, & non ex
conſuetudine dos ad filios perveniat, cum onere impu-
tandi, & conferendi.
15 Contrariam vero opinionem, quod iſta portio, non
jure hæreditario, ſed ex providentia *Conſuet.* debeatur
tenuit *Scip. Bucin. in dict. Conſuet. Et ſi teſtator, fol.* 181.
ubi quærit, an ad iſtam medietatem veniant agnati ex
teſtamento, vel ab inteſtato, & tenet, quod nec ex te-
ſtamento, nec ab inteſtato, ſed ex providentia *Conſue-*
tud. & quod acquiritur etiam ignoranti & tranſmitti-
tur ad hæredes, per ea, quæ dicit *Caſtr. in leg. ſi eum*
dotem, ff. ſolut. matr. poſt *Bald. in l.* 2. *Cod. de hæred.*
action. adducit etiam *gloſſ. Napod. in dict. Conſuet. Si*
qua, vel ſi qua, numero 210. ubi quod iſta portio, quæ
debetur ex *Conſuet.* non eſt de hæreditate, ſed extra hæ-
reditatem, & demum, quia id, quod debetur ex teſta-
mento, vel ab inteſtato debetur petitione hæreditatis,
16 *leg.* 1. 2. & 3. *ff. de petit. hæred.* ſed ad iſtam portionem
datur conditio ex lege, *leg.* 1. *ff. de cond. ex leg.* & ideò
17 fuit pluries judicatum in S. C. quod iſta portio debea-
tur, abſque onere, ut dicunt *ibidem Paſon.* & alii *Ad-*
dentes, & habetur ex *Capyc. deciſ.* 92. *in fin.* hoc idem
videtur tenuiſſe *Navoler. in addit. fol.* 10. *in princ.* ibi,
niſi dicas, quod iſti non veniunt ut hæredes, ſed vigo-
re Conſuetudinis, quæ non dat, niſi conditionem ex le-
ge, ſequitur *Camill. Saler. in addit. ad dict. Conſuet.*
Si moriatur, numero 27. ubi quod oritur conditio ex
hac lege nova, & idem dicit in *dict. Conſuet. Si quis,*
vel ſi qua numero 222. & hanc opinionem, omnibus
contrariis ſatisfaciendo, & rationibus, & authoritati-
bus fundando, tenuit *Molfeſ. Conſuet. Neapol. p.* 4. *de*
ſucceſſ. ab inteſt. quæſt. 61. Ad quod poteſt etiam addu-
ci alia *gloſſ. Napod. in Conſuet. Si qua mulier, in verbo*
ſalvo, numero 47. cum *ſeqq.* ubi mulier in novem par-
18 tibus habet os clauſum, & arbitrium refrænatum, &
limitatum, ita ut nullo modo valeat de illis diſponere;
ergo non ſucceſſione, ſed ex providentia *Conſuetud.*
ad filios defertur, nam Cives ſic arctaverunt eas, con-
ſiderantes frugalitates mulierum, ut dixit *Napod. ibi-*
dem numero 49. & pro iſta opinione videndus eſt om-
nino *Paul. de Caſtr. in conſil.* 44. *per tot. volum* 1. ubi
in ſimili, quod mulier habens filios, poſſit diſponere
tantum de quarta parte ſuorum bonorum, reliquis tri-
bus partibus reſervatis & æqualiter diſtributis inter fi-
lios, & pluribus argumentis, & DD. authoritatibus
concludit, *numer.* 5. *in fine*, quod filii habent iſtas tres
partes, non tanquam hæredes matris, ſed ex diſpoſitione
ſtatuti.
19 Quæ opinio corroboratur, quia iſta portio non
defertur, ut pars hæreditatis, ſed titulo ſingulari *Con-*
ſuetud. & ideo tranſmittitur ſine agnitione, *Bart. in leg.*
ſi arrogator, numer. 8. *in fine, ff. de adopt.* ubi etiam
Bald. & Iaſon. Alex. conſil. 50. *numer.* 7. *lib.* 2. *Caſtr. in*
20 *leg. cum antiquioribus, num.* 6. *Cod. de jur. delib.* qui lo-
quuntur de quarta, quæ ex *Conſtit. D. Pii* debetur fi-
lio arrogato, ex *text. in leg. fin. ff. ſi quid in fraud. patro.*
d. l. ſi arrogator, & l. 2. *Cod. eod. tit. de adopt.* cum con-
cordant & iſta quarta, quæ ex legis providentia debe-
tur, tranſmittitur ad quoſcunque hæredes, *Cyn. &*
Bald. in d. l. ſi arrogator, Noal. de tranſmiſſ. caſu 8. *nu.*
21 23 qui etiam *num.* 25. hoc ampliat, ut hoc idem pro-
cedat in parte obventa, vigore ſtatuti, *Alex. in l. fi-*
lium, ff. de vulg. & pupill. qui *Noalis* ad partes diſputat
articulum, & concludit, hanc eſſe veram opinionem,
& reſpondet in contrarium allegatis, diſtinguendo
cum *Gugliel. de Benedict.* & *num.* 16. dicit, quod nun-
quam à prædicta opinione recederet, & eam pluribus
DD. authoritatibus comprobat *Gabriel. de ſtatut. com-*
mun. concl. 4. *numer.* 1. faciunt etiam pro hac opinione
dicta per *Mareſcott. var. reſol. lib.* 2. *qu.* 90. *nu.* 9. *verſic.*
ſed dubitatur.

Dicebatur etiam, quòd quicquid ſit de d. contro-
verſia, data pro vera opinione, quod jure hæredita-
rio ad filios perveniat, hoc limitatur, quando ultra
22 *Conſuetud.* hoc fuit in pactum deductum, nam tunc
ex pacto, abſque alia aditione jura tranſire, probant
DD. in d. l. cum antiquioribus, C. de jur. delib. & præcipuè

Digitized by Google

Alex. & Iaſon. numero 6. & alii per nos adducti in *deciſ 8. numer. 9. & 12. in fi.* ſic in propoſito reſtitutio dotis per patrem fuit in inſtrumento dotali promiſſa, juxta Conſuetudines in ſcriptis redactas & ſic Conſuetudines Civium fuerunt in pactum inter contrahentes deductæ, meritò per mortem matris fuit ſtatim jus quæſitum ipſi filio, quam actionem obligavit creditoribus, & præſertim pro reſtitutione dotis, & conſtitutionis antephati, tempore matrimonii contracti, & uxor ſe ſatisfacere prætendebat ſuper d. portione, non enim poteſt dubitari, debitorem ex d. contractu habuiſſe actionem recuperandi dotes à patre, ex *text. in*
23 *l. 1. §. maneat,* & *ibi gloſſ. in verbo ad ſucceſſo-*
24 *res Codic. de rei uxor. action.* quæ actiones veniunt in generali obligatione facta per debitorem ejus creditoribus, *Bart. in l. Titia 29. §. argenta, ff. de aur. & arg. leg* ex *text. in l. nam quid. §. fin.* cum *l. ſequent. ff. ad Senat. Conſult. Trebell.* & in *l. ſi legatus, §. 1. eod. tit. Roman. in l. ſtipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. Bald. in l. 1. ff. de ſtat. homin.*

Dubium remanebat, ſi d. debitor actionem pro re-
25 cuperanda dote acquiſivit, cum ex ſupradictis quæſtio ſatis dubia reddebatur, ſi conditione ex lege, vel jure ſucceſſionis hæc portio ad filium ſpectabat in bonis matris, ſi enim attendimus opinionem, deberi conditione ex lege, quæ opinio etiam fundatur, quia non obvenit filiis ex diſpoſitione materna, quæ in novem partibus habet labia clauſa, & os ligatum, ut ſupra diximus & expreſsè dicit *Napod. in dict. Conſuetud. Si qua moriens de mulier. habens filios qu. l. teſt. num. 13. & 14.* ubi, nedum dicit, quod mulier in novem partibus habet labia clauſa, manus ligatas, & arbitrium teſtamentum ſed inteſtabilis reddit. Verum, quia durum eſſet recedere ab opinione *Napodan.* quam ſecutus fuit etiam *Vincent. de Franch. in locis* ſupra citatis, ideo fuit in hac cauſa amplius conſideratum, quod verè debitor agnovit matris hæreditatem, nedum quia pater uſumfructum dotium ſemper retinuit, ſed etiam quia tempore contracti matrimonii per d. debitorem, pater illi donationem fecit ducat. 4000. incluſis in eis dotibus maternis, & ipſe donationem acceptavit, ex quibus dicebatur, inductam eſſe aditionem, ſive agnitionem, quæ animo tantum inducitur,
26 *gloſſ. fin. in l. ei qui putat, & l. ſi pro hærede, ff. de acquir. hæred* & probatur ex ipſo, quod quis facit actum, qui fieri non poteſt, citra jus, & nomen hæredis, ut habetur ex *text. in dict. leg. geris*, ubi DD.

Dicebatur ſecundò quod iſte debitor deceſſit, relicto filio in infantili ætate, & ſic, quamvis hæreditatem paternam non adiiſſet, ſive portiones de jure con-
27 ſuetudinario non agnoviſſet, tamen potuit, hæreditatem maternam tranſmittere ad filium, jure ſanguinis, *l. unica, Cod. de his, qui ante apert. tab.* ubi *Bart.* & alii *DD. Guglielm. de Benedict. in repet. cap. Raynutius, in verbo mortuo itaque teſtatore, il ſecundo, num. 152. Vaſq. de ſucceſſ. creat. §. 21. numer. 267* habetur etiam ex *Napodan. in locis* ſupra allegatis, & tranſmittentis hæres debet creditoribus, & legatariis ſatisfacere *Terniell. in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Senat. Conſult. Trebell. nu. 62.* ubi etiam *Zanchus num. 204. Noal.*
28 *de tranſmiſſ. in princ. num. 6.* Et quamvis reſpectu pupilli actus, & voluntas illius eſſet neceſſaria, tamen ſi pupillus eſſet infans, ſolus Tutor poſſet adire & ſatisdando videtur adiiſſe, *gloſſ. in l. 2. in verb. abſtinuit, ff.*
29 *de [illegible] miniſtrator.* Ex quibus, die 16. Martii 1657. fuit deciſum ſuper dict. portione debitoris ex dotibus ejus matris poſſe ſatisfieri creditores ipſius, oppoſitis per ejus fratres non obſtantibus, & fuit in cauſa Creditorum q. Antonii Capycii Latro, in Banca Jadoniſii pro Amico S. R. C. Actorum Magiſtr.

OBSERVATIO IN DECISIO. CXVII.

SUMMARIUM.

1 *Hæreditas non adita ob mortem filii in infantili ætate ad quos tranſmittatur.*
2 *Pater excluditur à ſucceſſione filiorum in bonis maternis, ubi matrimonium eſt contractum, ſecundum uſum, &* Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, *cum renunciatione futura ſucceſſionis filiorum, & numer. 4.*
3 Conſuetudo Capuanæ, & Nidi, *per quam pater excluditur à ſucceſſione filiorum, nedum habet locum in dotibus maternis, ſed etiam in omni ſucceſſione filiorum.*
5 *Pater tempore* Afflicti *à dotibus tantum excludebatur per* Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, *ſed poſtea ex ampliori forma renunciationis, excluditur ab omnibus bonis, numero 5. etiam extra dotalibus, numero 6. & reputatur, ac ſi eſſet mortuus, numer. 7. nec etiam in legitima ſuccedit, nu. 8.*
9 *Debitor an poſſit in præjudicium ejus creditorum non acquirere.*

1 CONſimilis articulus hujus deciſionis habetur per *D. Prat. lib. 2. diſcep. forenſ. cap. 7.* ubi ſi mortem filii in infantili ætate, hæreditas adiri non potuit, an illa tranſmittatur ad proximiorem ex parte matris, vel ad patrem defuncti pro certa parte ſpectante ad ſororem uterinam d. defuncti fratris, & deciſum adducit per S. R. C. in beneficium fratris uterini, inſimul cum patre ad portionem hæreditatis fraternæ, vigore *Conſuetud.* ex rationibus per ipſum ibi adductis.

2 Illud tamen in hoc obſervabis, quod quando matrimonium eſt contractum, ſecundùm uſum, ac *Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi*, cum renunciatione futuræ ſucceſſioni filiorum, quandocunque decedentium ab inteſtato, & ſine filiis, pater excluditur in bonis maternis, *D. de Franch. deciſ. 5 nu. 2.* & licet *Afflict.*
3 *deciſ. 227. nu. 1.* referat, *Conſuetudinem* prædictum intelligi in dotibus tamen ſecundum verba *d. Conſuetudinis* tranſcripta per *Camill. Salern. in Conſuet.* incip. *Si quis, vel ſi qua*, poſt *numera 105. de ſucceſſ. ab inteſtat.* pater excluditur, nedùm à dotibus, ſed etiam ab omni ſucceſſione filiorum, & quamvis poſt alios *Dom. Conſiliar. Provenzal.* in eadem *Conſuetud. obſervat. 25. num. 5.* teneat, non eſſe attendenda verba dict. *Conſuetudinis*, relata per dict. *Camill. Salern.* eò quòd ſunt extracta à prothocollis Notariorum, nihilominùs quid-
4 quid ſit de hoc, negari non poteſt, quin pater excludatur à ſucceſſione filiorum, quando non dotibus, ſed filiorum ſucceſſioni eſt renunciatum, antiquitùs enim,
5 & ſic tempore *Afflict.* ſucceſſioni dotium pater renunciabat, poſtcà verò uſus inolevit, ut renunciationes hujuſmodi fierent in ampliori forma, nimirum, ut matrimonium contrahentes, renunciarent ſimpliciter ſucceſſioni filiorum in pupillari ætate, vel poſt quandocunque ab inteſtato deſcendentium, non ſe reſtringendo ad bona materna, vel paterna, ut fatetur *Ant. de Alexand. Conſuetud. Si quis, vel ſi qua, ad numerum 214. in Apoſtilla* incip. *Nota, quòd renunciatio, Piſanell. ibid. ad numerum 224. in Apoſtilla*, quæ incipit, *Tenet Napodanus, ac Capyc. deciſ. 210. in fine*, quod
6 procedit etiam in bonis extradotalibus, ab illorum namque ſucceſſione pater in caſu, etiam excluditur, dùm renunciando modo prædicto in tabulis nuptialibus pacto ſe excluſit *Napod. in d. Conſuet. numer. 287. & 194. D. Provenzal. dict. obſervat. 25. numero 8. ac 9.*
7 *Dom. de Franch. deciſ. 553. numero 7.* & reputatur, ac ſi eſſet mortuus, ut probat *num. 11. 12.* & 13. ita, ut nec etiam in legitima ſuccedat, ut dixit *num. 8.* qui quidem uſus

Digitized by Google

uſus ſivè *Conſuetudo Capuana*, & *Nidi* reſpicit favorem lineæ, undè bona pervenerunt, non autem certæ perſonæ, *D. Præſid. Amat. conſ. 26. numer. 14. D. Carſil. Theodor. alleg. 1. numero 78.* quos ſequens adducit *D. Provenzal. ibid. cap. 4.* & propterea ſola mater ſuccedit excluſo patre, ſtante illius renunciatione, ſivè pacto excluſionis per ipſum inito.

9 Circa verò illum articulum, de quo per Dom. meum *num. 2.* an debitor poſſit non acquirere, in ejus creditorum præjudicium, latiſſimè *Ego* de eo dixi *dec. 8. numero 1.* cum pluribus *ſeqq.* ac *deciſion. 34. numer. 1.* cum *ſeqq.*

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Conditio appoſita in donatione ſi donans ingrediatur Monaſterium, & in eo profeſſionem emiſerit, an dicatur purificata, ſi antè annum probationis, non facta profeſſione deceſſerit.

SUMMARIUM.

1 *Ingreſſus Religionem is dicitur, qui profeſſionem emiſit.*

2 *Novitius, durante anno probationis non dicitur verè, & propriè Religioſus.*

3 *Religioſus non dicitur, niſi qui tria vota, ſ. Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ fecit.*

4 *Novitius, ſi antè profeſſionem emiſſam deceſſerit, ei ſuccedunt venientes ab inteſtato, & non Monaſterium.*
Sed contrarium, n. 31.
Declara, ut n. 33. & 35.

5 *Votum faciens, ingredi Religionem, non ſatisfacit, niſi profeſſionem fecerit.*
Declara, ut n. 38.

6 *Conditio ingreſſu Religionis, non adimpletur, niſi tempore profeſſionis.*

7 *Donatio, vel renunciatio facta, ſub conditione, ſi Religionem ingrediatur, an ſit de jure valida, & numer. 37.*

8 *Renunciatio facta à Novitio, quamvis ſit valida, tamen morte ipſius ſequuta antè profeſſionem revocatur.*

9 *Novitius reputatur perſona Eccleſiaſtica, & n. 31.*
Sed diſtingue, ut n. 32.

10 *Novitium percutiens incidit in* Canonem.

12 *Donatione facta, ſub conditione ſi in Monaſterium fuit ingreſſus, vel ſi in eo profeſſionem, fecerit ſi intrà annum probationis novitius moriatur, an dicatur conditio adimpleta.*

13 *Conditio, quæ habet tractum ſucceſſivum, dicitur purificata, eo ipſo quod impleri cœptum eſt.*

14 *Novitii ingreſſus debet præcedere profeſſionem per annum, intrà quem eſt à Religione probatus, & ipſe quoque eam probat.*

15 *Novitio ignota prius ſolemnium erat ſtatutum, anteaquam ad profeſſionem admitti poſſet.*

16 *Animi deliberatio habetur pro opere conſummato licet ſorte, vel caſu fortuito, vel alio impedimento ad effectum non pervenerit.*

17 *Religioſi dicuntur mortui Mundo.*

18 *Mors naturalis, eundem, immo majorem operatur effectum quoad bona, & ſucceſſionem, quam mors civilis.*

19 *Conditio debet adimpleri in forma ſpecifica.*
Nec poteſt adimpleri per æquipollens, nu. 40.
Limitatur tamen, quando ex veriſimili mente teſtatoris aliter videbitur, n. 21. & 24.

21 *Verba conditionis, quandoque etiam impropriè recipiuntur.*

23 *In conditionibus, non tam verba, quàm mens inſpicitur.*

25 *Inſtitutio facta à matre in beneficium filii ſub conditione, ſi à patre fuerit emancipatus, dicitur purificata, ſi pater civiliter, ſive natu aliter moriatur.*

26 *Subſtitutio vulgaris facta, ſub conditione, ſi filius non naſcatur, comprehendit etiam caſum, ſi antè aditam hæreditatem moriatur, vel ſi illam renunciaverit.*

27 *Subſtitutio facta, ſub conditione, ſi quis effectus fuerit Presbyter locum habebit, quamvis Sacerdos factus non fuerit, quando ex conjecturis de voluntate teſtatoris apparet.*

28 *Conditio etiam voluntaria poteſt adimpleri per æquipollens, quando non modus, ſed effectus fuerit contemplatus.*

29 *In conditionibus voluntatem teſtatoris primum locum obtinere procedit, nedum in ultimis voluntatibus ſed etiam in contractibus.*

30 *Deciſio cauſa.*

34 *Novitius, qui virtute* Bullæ Pii V. Summi Pontif. *in articulo mortis poteſt profiteri, probationis anno non expectato, an locum habeat, nedum reſpectu indulgentiarum, verum etiam, reſpectu ſucceſſionis, ita ut Monaſterium ſuccedat.*

36 Concilii Trident. Decretum ſeſſ. 15. & 16. de Regular. *circa formam profeſſionis novitiorum explicatur.*

39 *Vovens, Religionem ingredi in aliquo loco, vel Religione, ſi ibi recipi non poſſet, vel nollent eum recipere non tenetur, in alio loco, vel Religione intrare.*

DECISIO CXVIII.

SCipio Lancella cùm Mundum relinquere, ſeque Divino cultui dedicare, ac in Monaſterium D. Mariæ de Monte Carmelo ingredi ſtatuiſſet, publico documento mediante donavit, donationis titulo irrevocabiliter inter vivos Jo. Simoni fratri omnia ejus bona mobilia, & ſtabilia quoad uſumfructum tantum ejus vita durante, & poſt ejus mortem quoad uſumfructum & proprietatem, cum conditione tamen, quòd eatenus d. donatio ſuum ſortiretur effectum, quatenus in d. Monaſterio, vel in alio profeſſionem emitteret, aliàs haberetur pro non facta, quamvis vitam clericalem eligeret.

Qui quidem Scipio cùm ingreſſus fuiſſet Religionem prædictam, illinc ad paucos menſes, non emiſſa profeſſione deceſſiſſet fuit dubitatum, utrùm factus eſſet caſus conditionis prædictæ, ita ut donatarius poſſet à venientibus ab inteſtato revendicare bona donata, & excludere etiam Creditores ipſorum.

Provenientibus ab inteſtato, & Creditoribus dicebatur, quòd ingreſſus Religionem is dicitur, qui pro-
1 feſſionem emiſit, ut notat *gl. c. in auth. ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ. Bar. in auth. ſi qua mulier, cod. tit. Angel. Clavaſ. in ſumma, in verbo Religioſus, Reg. Tapia in d. auth. ingreſſi, in princ.* Et propterea novitius, durante anno probationis, non dicitur verè, & propriè
2 Religioſus, *Boer. in tract. de ſtat. heremit. nu. 15. Moſcon. de Majeſt. Eccl. par. 4. cap. 2.* & poſt ipſos *Rec. deciſion. Cur. Arch. Neap. 252. numer. 6. part. 2. Rodriq.*
3 *de regul. tom. 3. qu.* Et nam Religioſus non dicitur, niſi qui tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ fecit, *Abb. in capit. dilecta, de offic. legat. Frovus de jur. Regular. qu. 6. nu. 5. Solus in tract. de benef. par. 1. q. 6. nu. 9. Navar. conſ. 81. nu. 11. lib. 3. de regul.* qui dixit quòd mulieres illæ Turrianovæ in alma Urbe, quæ dicta tria vota non emittunt, non ſunt veræ Religioſæ, ſequitur *Menoch. conſ. 948 nu. 8.*

4 Secundò hoc probatur, quia ſi antè profeſſionem emiſſam deceſſerit, tunc d. Novitio non ſuccedit Monaſterium, ſed venientes ab inteſtato, *Abb. in capit. in præſentia, de probat. Iaſon. in auth. Si qua mulier, C. de Sacroſanct. Eccl. Navarr. in Comment. 2. de reg. num. 49. Sylveſt. in ſumma, in verbo Religio, quæſt. 12. Aſtor.*

Google

inſtitut. moral. lib. 12. cap. 3. lit. D. & hanc opinionem, articulo tenuit Ricc. varior. reſol. 138. Mtuo h. conſ. 396. nu. 3. Honded. conſ. 44. vol. 1. non enim dicitur ingreſſus, niſi quando profitetur, Caſtrenſ. in conſ. 121. nu. 1. vol. 2.

5 Tertiò is, qui Religionem ingredi votum fecit, non ſatisfacit, niſi profiteatur, ſecundùm Hoſtien. Henric. Bocch. Io. Andr. Ant. de Butr. Angel. Clavaſ. & alios allegatos per Reg Tap. in d. au. h. ingreſſi, num. 14. licet referat alios, qui contrarium tenuerunt.

6 Quartò conditio ingreſſus Religionis non adimpletur, niſi tempore profeſſionis Bero. conſ. 28. num. 1. & 11. vol. 1. Craſ. in §. teſtamentum, qu. 8. nu. 6. hum. ſen. conſ. 477. nu. 9. & in terminis, quod antè profeſſionem non dicatur conditionem fuiſſe adimpletam ſi intraverit Monaſterium, dixit Imol. in l. in ſubſtitutione, ff. de vulg. & pup ll. & eum ſequitur Iaſ. nu. 12 verba enim intelligi debent cum effectu, l. 1. paragrapho hac v r. o, ff. quod qui, quo juris, & cum hac opinione tranſiiſſe Senatum Mantuanum, tradit Surd. dec. 303. numer. 2 ubi dicit, quòd Senatus tenebat non eveniſſe conditionem, ſub qua factum fuit legatum, quia durante probationis anno, non videtur puella prædicta Religionem ingreſſa, niſi quando profitetur. & ſi prædicta procedunt, quando ſimpliciter fuit facta donatio, ſub conditione, ſi ingrediatur Monaſterium quanto magis quando in ſpecie in conditione ultra progreditur & dicitur, & ibi profeſſionem emiſerit, tunc enim dicebatur, quòd caſus erat clarus, & proindè non erat diſputandus, l. continuus, paragrapho cum ita, ff. de verb. obligat.

7 Quintò dicebatur, quod renunciatio, vel donatio facta ſub conditione, ſi Religionem ingrediatur, de jure non ſubſiſtit, Barth. So.. in l. ſi. ff. de his qui an. c. aptri. tab. & conſ 183. num. 4. vol. 2. quia videtur renunciantem ab inſtituto profitendi auferre, quoniam privaretur hæreditate, G l. de renun. lib 3. c 7. ſub n 2.

8 Sextò, renunciatio facta à Novitio, quamvis valida, tamen morte ipſius ſequuta ante profeſſionem revocatur Paſſarell, in ſuo Muniorum Albeno privilegiorum, ubi refert Decretum Eminent. Card. in quo declaratur, quòd ſi novitius antè profeſſionem moriatur, donatio, non ipſi, cui facta eſt, ſed ſuccedentibus ex teſtamento, vel ab inteſtato pertineat, & eum refert, & ſequitur Rodriquez qu. reg. tom. 2. qu. 47. art. 12. qui dicit, quòd licet huic declarationi non teneamur dare firmam fidem, cùm de ea literas authenticas non habeamus, tamen declarationem prædictam nonnullis rationibus fundat, & juridicam eſſe dicit Gallerat. in d. lib. 5. de renunt. c. 7. nu. 13.

9 Pro donatario verò multa fuerunt conſiderata, & Primò, quod Novitius juxta magis communem opinionem reputatur perſona Eccleſiaſtica, capit. religioſo, §. 1. de ſent. excomm. lib. 6. Roderic. Suar. alleg 20. nu. 13. Novarr. conſil. 5. lib. 2. de for. comp volum. 1. Dec. conſil. 31. ſub numer. 2. Rot Rom. in deciſ. noviſſ. ab anno 1626. dec. 125. num. 48 & dicitur Religioſus, ut notant DD. in dict. auth. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. & in capit. quia ingredientibus de teſtamen. & habetur etiam
10 in capit. in praſentia, de teſtam. ubi Beraus dicit, venire Religioſorum nomine poſt Panorm. in rubr. de regul. & ideò novitium percutiens incidit in canonem, dict. capit religioſo, Villogut. dec. 54. Viv. deciſ 96. & gaudet fori privilegio, Navar. conſil. 3. de for. comp.

Secundò, in bonis Novitii infra annum decedentis
11 ſuccedit Monaſterium, Anthar. conſ. 69. num. 8. & in capit. 2 de teſtam. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 8. num. . & poſt Bart. Butr & Dec. hoc tanquàm magis commune tenet Surd. dict deciſ. 307. numer. 8. Lupus in rubr. de dona. int. vir & uxor. §. 18. num. 7. Gabr. comm. concl. tit. de præſumpt. concl. 2 numer. 13 Grat. dec. Rot. March. 35. numer. 13. Navar. in d. comment. 2. de regul. num. 49.

Tertiò, ad caſum accedendo, in donatione facta, ſub conditione; ſi in Monaſterium quia fuerit ingreſ-
12 ſus, vel in eo profiteatur, quòd interim ſi intra annum probationis novitius moriatur, quòd ſit adimpleta conditio, tenuit Anchor. in conſ. 69. numer. 8. & eum refert, & ſequitur Mandoſ. de privil. ad inſtar. gloſſ. 10. num. 4. Franch. in cap. nullus, in fin. & ibi etiam Anchar. in fine, de tempor. ordinat. in 6. & in propriis terminis, ita fuiſſe deciſum refert Groſſon. d. dec. 35. per tot. & eum ſequitur Viſcont. in ſuis concl. in verb. Novitius, Surd d. dec. 307. n. 7.

Fundatur etiam hæc opinio, quia conditio eo ipſo,
13 quòd habet tractum ſucceſſivum, habetur pro impleta & purificata, ſtatim, quòd impleri cœptum ſit, Io. de Anan. conſ. 75. numer. 1. verſic. præterea, ideo cum per obitum non fuerit facta profeſſio videtur adimpleviſſe tanquàm impeditus implere, l. ſi pecuniam, in princip. & § fin. ff. de condit. cauſ. dat. & alii per Gratian. d. deciſ. 15. numero quarto, quòd autem dicatur ſucceſſiva probatur, quia profeſſionem debet præcedere ingreſſus, ad minus per annum intra quem No-
14 vitius eſt probandus an ſit aptus ad Religionem Abb. in capit. Monaſterium, de ſtat. donat. & in capit. porrectum, de regul. & ipſe probat Religionem, Moſcon. de Majeſt. Eccl. par. 4. dict. capit. 2. Ricc. dict. deciſ. Cur. Archiep. 272. & eſt tex. in capit. Gonſaldus 17. qu. 2. capit. ad Apoſtolicam, de regul. capit. 2. eod. tit. lib. 6. D Thom. 2 . quæſt. 88. artic. 9. licet triennium ſtatue-
15 rit Imperator in ignoto, ut in § ſummus, & in §. Si quis autem, in auth. de ſanct. Epiſc. Reg. Tap. in d. authent. ingreſſi nam illa animi deſtinatio habetur pro opere conſummato licet forte, vel caſu fortuito, vel alio impe-
16 dimento non pervenerit ad effectum, leg. cùm quidam, & l ſi non fuerit, §. quid ergo, ff. de aur. & arg leg. & in proprio caſu Petr. de Anchor. d. conſ. 69. nu. 8. Coſt. de retrotract. caſ. 3. in 9. c. n 4.

Quod etiam alia ratione in præſenti caſu convincebatur, quia iſta conditio non erat adimplenda per donatarium, ſed per ipſummet donantem, qui in eo caſu voluit, donationem ſuum effectum ſortiri, quando in Religionem Carmelitam quam intrare intendebat, vel in alia profitetur, quod tantum eſt dicere, in caſu
17 quo Mundo moreretur, Religioſi enim mortui Mundo dicuntur, capit. volo, & can. non dicatis 12. quæſt. 1. can. placuit 16. quæſt. 1. Clem. ex jur. de paradiſo, de verb. ſign. l. Deo nobis, C. de Epiſc. & cler. modo mors na-
18 turalis, eundem, immò majorem operatur effectum, quem mors civilis quoad bona, & ſucceſſionem, quod probatur ex tex. in l. res uxoris 24. C. de don. int. vir. & uxor. ibi, tanquam ſi maritum ejus natura, non pœna ſubduxerit. & tradiderunt Cyn. Bald. Alex. Imol.
19 Felin. & alii, longa ſerie adducti à Mart. de ſucceſſ. legal. par. 1. quæſt. 8. art. 3. numer. 8. Et quamvis conditio debeat adimpleri in forma ſpecifica, l. qui here-
20 di. § fin ff de condit. & demonſtr. leg. Mævius, ff. eod. tit. DD. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum ff. de liber. & poſth. nec poteſt adimpleri per æquipollens, Alex. conſ. 5. num. 3. lib. 7 Ruin. conſ. 17. numer. 3. lib. 3. Boer. conſ. 41. num. 7. Surd. dec. 209. num. 3. & alii per Leandr. Galgan. de condit. & demonſtr. cap. 1. quæſt. 45. num. 2 tamen hoc
21 limitatur, quando ex veriſimili mente teſtatoris aliter videbitur, l. ſi mater, C. de inſtit. & ſubſtit. & ideò quan-
22 doque verba conditionis etiam impropriè accipiuntur, l. pater Severinam, in princ. & in §. conditionum verba, ff. de condit. & demonſtr. & in conditionibus non
23 tam verba, quàm mens inſpicitur, l. in conditionibus primum locum, in princ. ff. eod. tit. leg. heredes mei, §. cum ita ff. ad Treb. Mantic. de tacit. & ambig. convent. lib. 12. tit. 43. nu. 3.

Et ideo ex mente diſponentis omnem conditionem
24 poſſe adimpleri per æquipollens, tradit Dec. in rubric. extr. de probat. numer. 138. & alii per Mantic. in loc. allegato num. 4. latè Galganet. in dict. tract. de condit. & de-

Digitized by Google

& demonſtr. par. 2. cap. 1. numer. 1:3. ſic in ſimili inſti-
25 tutio facta à matre in beneficium filii ſi à patre fuerit
emancipatus, dicitur purificata, ſi pater naturaliter, ſi-
vè civiliter moriatur, quia utroque caſu juris efficitur,
ut habetur in *dict. l. ſi mater, Cod. de inſtit. & ſubſtit.*
ubi *Cyr.* & alii, ſic etiam ſubſtitutio vulgaris facta, ſi
filius non nſ[e]atur, comprehendit etiam caſum, ſi an-
26 tè aditam hæreditatem moriatur, vel illi renunciet, *l. ſi.*
Cod. de inſtit. & ſubſtit. & dixit *Alex. in conſ.* 100.
numer. 10. *lib.* 4. idem ſi ſubſtitutio fuerit facta, ſub
27 conditione, ſi effectus fuerit Presbyter, etiam ſi Sacer-
dos factus non fuerit, quandò ex conjecturis apparet,
teſtatorem. conditionem ad iſtum effectum poſuiſſe,
habebit locum ſubſtitutio, & eum ſequuntur *Dec. conſ.*
257. *numer.* 12. *Crav. conſ.* 59. *numer.* 5. *Cephal. conſ.*
66. *numer.* 49. quos refert *Mantic. dict. tit.* 47. *num.*
28 11. ea ratione, quia ſi non modus, ſed effectus fuerit
contemplatus, con illo etiam voluntaria poteſt adim-
pleri per æquipollens, *Socin. ſen. in dict. paragrapho &*
quid ſi tantum, numer. 6 *Dec. dict. conſ.* 227 *numer* 12.
Aldobrand. conſil. 81. *numer.* 54. & alii per *Mantic.*
ubi ſupra num. 10. ubi plenè de materia, & etiam ſub *nu.*
29 13. dicit. quòd id, quod de voluntate teſtatoris dicitur,
quòd in conditionibus primum locum voluntas illius
attenditur, intelligendum eſt nedum in ultimis volunta-
tibus, ſed etiam in contractibus. *leg. por. C. pro ſoc.* nam,
quòd in ultimis voluntatibus receptum eſt, etiam in
contractibus locum habet, *leg. ita ſtipulatus, §. item ſi*
quis, verſ. id me defendebat, ff. de verb. oblig. cum aliis
30 per ipſum allegatis Et ſic ex prædictis die 8. Februarii
1638. fuit condemnata conventa ad relaxandum bona
contenta in donatione facta per q. Scipionem Langella
una cum fructibus, pro quantitate, & tempore liqui-
dandis, prætenſis per Creditores qo. Jo. Andreæ Lan-
gella non obſtantibus, in Banca Caroli Sitinæ Act. Mag.
S. C.

Nec obſtant contraria; & primò, quod Novitios
31 antè profeſſionem emiſſam non dicatur verè Religio-
ſus, tamen dicitur perſona Eccleſiaſtica, ut ea com-
muni ſup. à fundavimus, licet aliqui diſtinguant, quòd
aut loquimur ad ſui beneficium, aut verò in damnum,
32 ſed primum primo caſu dicitur perſona Eccleſiaſtica, ſe-
cus verò in ſecundo, *Ricc. d. reſol.* 138. *numer.* 5. & plu-
res caſus enumerat *Coſt. de retrotract. d. caſ.* 3. *numer.* 9.
cap. num. 10. uſque ad *fin.* in quibus novitius Religioſus
non reputatur. quia eſt in ejus odium, & pœnam.

Quo verò ad ſecundum ſatis diſputabilis redditur
articulus, qui ſuccedat Novitio, ſi Religio, aut venien-
33 tes ab inteſtato: nam contra opinionem *Abbatis*, &
aliorum tenuerunt *Cyn. Anchar. Navarr.* & alii ſuprà
citati, & ideo *Menoch. conſ.* 396. ad conciliandas opi-
niones plures caſus diſtinguit, & ſic etiam *Azor. inſtit.*
moral. dict. lib. 12. *capit.* 3. immo *Dec. in cap. in præſentia,*
de probat. num. 73. *verſ.* 3. dicit, quòd communis opi-
nio eſt contra *Abbatem*, & hanc opinionem tenuerunt
Cyn. & alii *in dict. auth. ingreſſi. Bart. in dict. auth. Se*
qua mulier, Barbat. & alii allegati per *Quintil. Man-*
dol. de privil. ad inſtar. & noviſſimè hanc ſententiam
firmat *Megala part.* 2. *lib.* 2. *capit.* 27. *numer.* 50. &
eam ſequitur *P. Diana tom.* 3. *tract.* 2. *de dub. regul.*
reſol. 17. ubi etiam quærit de pulchro caſu, an *Bulla*
34 *Pii V.* concedens, ut Novitius in articulo mortis non
expectato probationis anno poſſit profiteri, an nedum
quoad ſucceſſionem Monaſterii habeat locum; & ex
pluribus DD. authoritatibus tenet quòd ſic, & licet
Sacr. Congreg. relata à *Paſſarello*, & poſt ipſum à *Ro-*
driq. in dict. quæſt. 47. *artic.* 12. *tom.* 2. videatur id con-
35 trariam fuiſſe ſententiam, tamen idem *Rodriquez* du-
bitat de fide dictæ deciſionis cùm non ſit authentica &
quatenus eſſet attendenda, & ſic etiam tradita per *Ricc.*
dict. reſol. 128. hoc non procederet de jure communi,
36 ſed ſtante forma noviter tradita à *Concil. Trident. tit.*
de Regul. ſeſſ. 25. *&* 16. ſecundùm quam formam pro-
feſſio eſt facienda in fine anni probationis, & per duos
menſes antè, & non plus, ut latè diximus in *deciſ.* 29.
de qua etiam forma renunciationis videndus eſt *Galle-*
rat. de renunc. lib. 3. *dict. capit.* 7. *numer.* 4. qui 13. in
iſtis terminis *Concilii Trident.* intelligit tradita à *Paſſa-*
rello, & Rodriquez. Nos autem ſumus in caſu quo
donatio fuit facta antè ingreſſum, & proindè non ſub-
jacet decreto d. *Concil. Tridentini*, ut diximus in *dict.*
dec. 29. & habetur ex *Rot. Rom. in dict. deciſ.* 125. *nu.* 5.
in noviſſ. ab anno 1626.

37 Nec etiam obſtat prætenſa invaliditas renunciatio-
nis cùm contraria ſit verior opinio & eam juribus &
authoritatibus corroborat idem *Gallerat. in loco cit. n.*
2. *&* 3.

Nec tandem illud quòd dicitur de voto, etiam ſi
38 morte præventus vovens Religionem non profitere-
tur, cùm contrarium tenuerint DD. allegati per eun-
dem *D. Reg. Tap. in dict. auth. ingreſſi, in pr. num.* 14.
& non per hoc poſſet dici, votum non fuiſſe adimple-
tum, quando per ſe non ſtetit *Sylveſter in verb. vo-*
39 *tum* 2. *num.* 6. & in terminis voventis intrare aliquam
Religionem in aliquo loco, quòd ſi ibi non recipiatur,
non teneatur, alium locum, vel Religionem intrare,
Sayr. in Clave Regia lib. 6. *cap.* 9. *numer.* 6. ubi plenè
de materia.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXVIII.

SUMMARIUM.

1 *Donatarius, an hæres ab inteſtato ſuccedat in bonis do-*
natis, cum conditione, ſi profeſſionem in Monaſterio
emiſerit alias habeatur pro non facta, *mortuo donan-*
te antè profeſſionem.

2 *Donatio facta* ſi profeſſionem emiſerit, *an ſit conditio-*
nalis, conditione ſuſpenſiva ſivè poteſtativa, an au-
tem pura, & non conditionalis & numer. 3. *quod ſi*
adſit clauſula, alias habeatur pro non facto, *numer.*
4. *& an poſſit revocari, numer.* 5. 6. 7. *&* 8. *& an*
exiſtente pacto, quòd non poſſit revocari, ſecuta pro-
feſſione, num. 9. *de ratione num. ſeq.*

10 *Donatio, quæ aliàs de ſui natura eſt revocabilis, per*
pactum efficitur irrevocabilis, & eſt caducam ob
mortem donatarii, antè conditionis eventum, n. 11.

12 *Hæres donatarii non conſequitur donationem factam*
donatario, & ejus hæredibus, ſi illam donatarius non
fuit conſequutus, quia præmortuus eſt.

13 *Teſtamentum à novitio factum quando ſuſtineatur, ſi*
donationem fecerit, cum clauſula, ſi profeſſionem
emiſerit.

14 *Legatum quando debeatur legatario ſi fuerit factum, ſi*
religionem ingrediatur.

1 PRopoſito articulo in S. R. C. an in bonis donatis,
cum clauſula, *ſi in Monaſterio, quod ingredi in-*
tendebat donans, profeſſionem emiſerit, aliàs donatio
pro non facta habeatur, moriente donante in d. Mona-
ſterio, antè tamen profeſſionem emiſſam, ſuccedat do-
natarius, vel hæres ab inteſtato, ipſoque ad partes diſ-
cuſſo. fuit per d. S. R. C. determinatum ad favorem
donatarii, fuit enim condemnatus poſſeſſor ad relaxan-
dum bona donata, non obſtantibus prætenſis per cre-
ditores hæredis ab inteſtato, dum intendebant ſatisfieri
ſuper d. bonis, ut refert D. meus *n.* 30.

2 Quarè obſervandum erit *Menoch. conſ.* 388. à *nu-*
mer. 15. per 33. *lib.* 4. totis viribus defatigaſſe ad pro-
bandum, donationem factam, ſi profeſſionem emiſerit
eſſe conditionalem, conditione ſuſpenſiva, ſive poteſta-
tiva prout doctè, & accuratè in caſu per ipſum pro-
3 poſito tenuerat *Hieronymus Aconius* J. C. ut refert *d.*
numer. 15. verùm contrarium in eadem cauſa conſulue-
runt *Hippolyt. Riminald. & Cæſar Angelinus ac Pandol-*
phus

Digitized by Google

phus Martus J. CC. Cæſenates, rationem prædictam
eſſe putam, non autem conditionalem ille ſ. *conſ.* 529.
ibi verò in allegationibus manuſcriptis, ut tradit idem
4 *Rimin*ald. *dict. conſ.* 529. *in præfatione, verſ. ſuper quo
puncto*, & refert *Rota Rom.* apud *D. de Marin. lib.* 2.
quotid. reſol. capit. 196. *numer.* 48. quando tamen in
donatione adjuncta ſit clauſula illa, de qua in hac *deciſ.*
1. 8. habetur, *alias donatio pro non facta habeatur*; tunc
idem *Menoch. ibid. numer.* 9. *verſ. Primò perpendo* cir-
ca *ſi*. tenet conditionem eſſe reſolutivam, non autem
ſuſpenſivam, ſivè poteſtativam.

Ideòque admiſſo per *Menoch.* in caſu ſuo, condi-
5 tionem eſſe ſuſpenſivam, ſivè poteſtativam, quæſitum
fuit, an poſſit d. donatio revocari, & affirmativam
partem tuetur à *numer.* 34. uſque ad 45. quem ſequuti
ſunt alii, relati per *D. Caren. reſol.* 166. *num.* 9. *pract.*
6 *reſ.* & per *Rot. Rom. ibid. num.* 37. Contrarium tamen,
ut donatio prædicta ſit irrevocabilis, conditione pen-
dente, contra *Menoc.* tenuerunt *Molin. de contract.
diſp.* 885. *num.* 8. *Caldas var. qq. lib.* 1. *qu.* 20. *nu.* 77. *Ri-
min. dict. conſ.* 519. imò claris verbis *Menoch.* reprobat
Sanch in*fra* *ept. decalog. lib.* 7. *cap.* 1. *nu.* 18. ac *cap.* 5. *nu.*
57 & 58. & contra *Menoch.* ſentiunt *Gratian. dec.* 42. *nu.*
9. *De Amat. deciſ.* 46. *numer.* 37. & quamvis *Menoch.*
7 opinionem approbaverit A. C. tamen cauſa in gradu
appellationis ad *Rotam* devoluta illius ſententia fuit in-
firmata ſub die 27. Decembris 1640. approbando opi-
nionem *Sanchez*, uti magis æquam, & minus à jure
communi aberrantem, ut legimus apud *D. de Marin.
dict. capit.* 196. *numer.* 17. *in fine* ac 38. *in fine*, quæ de-
ciſio fuit per eandem *Rotam Romanam* confirmata ſub
die 23. Martii 1561. ut habetur *ibid. numer.* 44. ac con-
tra *Menoch.* in caſu per ipſum relato, deciſum fuiſſe,
8 habetur per *Rot. loc. cit. numer.* 48. imò d. conditionem
eſſe poteſtativam, & proindè donationem eſſe irrevo-
cabilem, fundat *D. Carena ubi ſupra numer.* 11. & qua-
tenus ſuſpenſivam illam dicere velimus, neque revo-
cabilem eſſe fundat *numer.* 4. qui *numer.* 15. affirmat,
9 d. donationem tantò magis eſſe irrevocabilem, ſi in ea
non ſit pactum quòd illa ſit irrevocabilis ſequuta pro-
feſſione, non obſtante quacunque revocatione ipſius fa-
cta, vel facienda, donatio enim, quæ alias de ſui natu-
10 ra eſt revocabilis per pactum poteſt fieri irrevocabilis,
l. ſi alienum, §. 1. *ff. de donat. cauſ. mort.*

Et tandem *Menoch. d. conſ.* 38?. à *numer.* 46. per 56.
11 firmiter probat donationem prædictam cum d. clauſu-
la, *ſi profeſſionem emiſerit* eſſe irritam, atque caducam,
ſi antè conditionis eventum donatarius moriatur; etiam
12 ſi facta ſit, *donatario, & ejus heredibus*, quandoquidem
tunc hæredes donationem conſequi poſſent ubi illam
prius acquiſiviſſet donatarius, *leg.* 2. *C. de inoffic. do-
nat. Menoch* qui DD. etiam cumulat *ibid. numer.* 47.
ſed tu vide *D. Carol. Rotam concl.* 8. per *tot.* ſimilem
caſum enarrantem.

Sic pariter obſervabis, quòd facta donatione cum
clauſula, *ſi profeſſionem emiſerit* teſtamentum à novitio
13 donante factum, non ſubſtinetur, niſi in caſu, quo ille
antè profeſſionem moriatur, & ſic antè purificatam
conditionem poteſtativam, ut probat *Sanchez dict. c.*
5. *numer.* 50. quem refert, & ſequitur *Carena d. reſol.*
169 *nu.* 15.

Legatum tamen factum, ſi legatarius ingrediatur
14 Monaſterium, debetur dummodo conditio prædicta
impleatur intrà triennium poſt tranſactam ætatem ido-
neam ad profitendum, *Gratian. c.* 54. *n.* 11. & 13. *diſcept.
forenſ.* & an debeatur ſi matrimonium carnale contrahat,
Ego dixi dec 99. *n* 10.

Michael Angelus Gizzius.

ARGUMENTUM.

Alimenta lite pendente, an, & quando debeantur.

SUMMARIUM.

1 *Alimenta, ad hoc ut lite pendente debeantur plura re-
quirantur, & n.* 2. *&* 3.

4 *Alimenta lite pendente in judiciis particularibus non
debentur.*

*Limita, ubi ageretur de maxima parte bonorum, & ali-
qua præſumptio juſtitiæ adeſſet, & n.* 11.

5 *Præſumptio juſtitiæ ſi eſt major pro reo, quàm pro actore,
non dantur alimenta lite pendente.*

6 *Alimenta lite pendente non dantur illi, contra quem ex-
hibita eſt aliqua ſcriptura excluſiva, ſui juris, etiam
ſi impugnetur ab actore.*

7 *Alimenta, & litis expenſa præſtari non debent, lite pen-
dente quando Iudex ita providendo, cauſam princi-
palem decideret.*

8 *Proviſio alimentorum lite pendente non præjudicat in
cauſa principali.*

Intellige ut n. 9.

11 *Iudex in proviſione alimentorum non debet multum ri-
goroſè, ut per apices juris procedere.*

12 *Pendente judicio ſuper alimentis, illa debentur.*

13 Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 120. num. 14. *circa di-
ſtinctionem, an de judicio particulari, vel univerſali
agatur in materia præſtandi alimenta lite pendente,
improbatur.*

14 Gloſ. in l. imperatores. ff. de tutel. & ration. diſtrahend.
declaratur.

15 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXIX.

1 PLuribus judiciis inceptis per Dom. Pompeum
Alderiſium contra D. Joannem Alderiſium hære-
dem qu. Martii inſtitit, lite pendente ſibi provideri de
alimentis & expenſis litis replicabat Conventus, quod
ad prædicta alimenta plura requiruntur, ad hoc, ut ju-
dicio pendente poſſit actor obtinere, & primo, quod
ſit pauper prout ex *tex. in l. fin. C. de ordin. cogn.* &
in leg. ſi inſtituta, §. *de inofficioſo, ff. de inoff. teſtament.*
& *in leg. fin. ff. de carbon. edict* voluerunt *Angel. conſil.*
245. *numer.* 4. *in fin. Paris de Put. de ſindic. in verb. ex-
penſas, numer. ſecundo* 124. *Covarr. pract. quæſt. capit.*
6. *numer.* 6. *verſicul* 3. *requiritur, Molin. de Hiſpan.
primog. libro ſecundo capit* 16. *numero* 46. *Menoch. de
præſumpt. libro primo præſumpt.* 33. *numero* 3. *Valaſc.
conſult.* 1. *in fin. Alexand. Trentacinq. var. reſolut. lib.*
1. *tit. de aliment. reſolut.* 1. *numer. trigeſimo ſecundo deciſ.
Bonon.* 69. & 80 & alii allegati à *Surd. de aliment. titul.*
1. *quæſt.* 110. & 112. *numer. vigeſimo nono & quæſt.* 120,
numero primo & per *Caſtill quotid. controverſ. jur. libro*
3. *capit.* 27. *numero* 4. *Caballin. milloq.* 700. *Ludovic.
deciſ. Peruſ.* 46. *numero* 2. *Matth. Coler. de proceſſ. exeq.
p.* 1. *capit.* 2. *numer. nonageſimo ſeptimo & Martin.
Coler. de aliment. lib.* 1. *capit.* 14. *Milaneſ. deciſ. Si-
cil.* 16. *libro primo Jacob. Marchiſell. quæſt.* 25. *Simon
Ulricus Piſtor. in addit. ad Modeſt. patrem lib. primo
quæſt.* 20.

2 Quæ paupertas ſola non eſt ſufficiens cauſa, ad hoc
ut provideri poſſit de alimentis lite pendente, ut pro-
batur in *leg. Imperatores, ff de tutel. & ration. diſtrah.*
ubi etiam *Bald. Ioan. Lup. in capit. per veſtras, in primo
notab. ampliat.* 18. *paragrapho* 39. *colum.* 2. *Boſſ. in tit.
de aliment. præſtan. uxor. Boer. deciſ.* 303. *numero* 4.
Menoch. de arbitr. judic. caſu 169. *numero decimo ſe-
cundo Sard. in dict. tract. de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 120.
numero trigeſimo & alii allegati à *Piſtor. dict. quæſt.* 20.
libro 1. *numero* 2. Et ideo ſecundo requiritur, ut judi-
cium ſit univerſale, non particulare, *Lupus in dict. pa-
ragrapho* 37. *col.* 2. *in fin.* allegatur à *Surd. dict. qu.* 120.
numero decimo quarto & Caſtill. dict. cap. 27. *numer.* 14.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 55. *num.* 49. *Coſta de port.
rat. quæſt.*

rat. quaſt. 59. *numero* 6. *Grevai ad Gayl. lib.* 1. *concl.*
17. *numero* 3. *&* 143. *in fi. D. Riccinllus* digniſſimus Epiſ-
copus Caſertæ, & ſatis majora promerens *de jure per-*
3 *ſon. lib.* 2. *quaſt.* 21. *num.* 6. Tertiò requiritur, ut actor
bonum jus foveat, ut habetur in *cap. ex parte, in fin.*
de accuſat. Specul. in tit. de inquiſit. §. fin. vol. 1. *Areti.*
& Felin. in cap. ſi quis teſtium, de teſtib. Rimin. conſ.
377. *numer.* 7. *lib.* 4. *Covarr. dict. cap.* 6. *numer.* 6. *&*
Molin. dict. cap 16. *num.* 36. *Surd. de alim. tit.* 1. *qu.* 112. *nu.*
27. cum *ſeq. Caſtill. d. qu.* 27 *nu.* 13. qui alios allegat, ſic
etiam, quando obtinuiſſet ſententiam pro ſe & reus ap-
pellaſſet, *d. l. ſi inſtituta. § de inoffícioſe, Lup. in dict. §.*
39. ſub *nu.* 3. *Fachin. controv. jur. lib.* 12. *cap.* 62. *& conſ.*
42. *num.* 15. *Grat. diſcept. forenſ. d. c.* 55. *num.* 49. *& ſeq.*
Caſtill. d. c. 27. *nu.* 68. & poſt alios noviſſimè *Gumman.*
de privil. pauper. p. 1. *qu.* 39. *nu.* 24. *Piſtor. qu. jur. d. qu.*
20. *num.* 1. *Surd. d. tract. de alim. tit.* 1. *qu.* 110. *Ricc. dec.*
Cur. Archiep. 56. *p.* 1. *nu.* 4. *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.*
6. *gl.* 2. *p.* 4. *n.* 26. cum *ſeqq. Coſta de port. rat. d. qu.* 59. *nu.*
7. 10. *Bella conſ.* 64. *nu* 13. *Alex. Raud. de analog. cap.* 33.
num. 60. *Aſin. in praxi judic. §.* 32. *ampliat.* 29. *Min-*
ſynger. cent. 6. *obſerv.* 21. *Alvar. Valaſc. dict. conſult.*
3. *num.* 1.

Sic in propoſito dicebat Conventus, quòd hæc om-
nia requiſita d. actori deficiebant, non enim prætende-
4 bat, eſſe paupertem, non tractabatur de judiciis univer-
ſalibus, ſed particularibus, neque bonum jus fovebat,
quia præſumptiones de bono jure debent eſſe urgentes,
Covarr. pract. qq. cap. 6. *num. verſic. non tamen, Mo-*
len. dict. cap. 16 *num.* 37. *lib.* 2. *Menoch. dict. præſumpt.*
3. *Caſtill. dict. cap.* 27. *nn.* 13. ubi, quòd ſi urgentiores
præſumptiones ſunt pro reo, quàm pro actore, non
erit locus taxationi alimentorum. *Fontanell. dict. clauſ.*
6. *par.* 4. *gl.* 2. *numer.* 18. *&* 29. qui dicit ex *Pontan. &*
Menoch. ita obſervaſſe Rotam Romanam, & ideò ſi
per Conventum exhiberetur aliqua ſcriptura, quæ in-
tentionem actoris excluderet, quamvis illam actor im-
pugnaret, non habebit interim alimenta, prout ex *Mo-*
len. Caſtill. Surd. Grattan. & aliis dixit idem *Fontanell.*
nu 30. cum *ſeqq.*

Inſuper dicebant, quòd ex hac proviſione alimen-
7 torum ad beneficium actoris maximum inferebatur
præjudicium Convento, quia judex ex providendo,
decideret cauſam principalem, & propterea in hoc ca-
ſu Judex debet tali proviſione abſtinere, *Surd. in dict.*
tr. de alim. tit. 1. *q.* 126. *n.* 6. & eum ſequitur *Caſtill. d.*
c. 27. *n.* 28.

8 Pro parte verò D. Pompei plura dicebantur, & pri-
mò, quòd proviſio alimentorum lite pendente non præ-
judicat in cauſa principali, ait *text. in leg. penult. C. de*
his, qui ſunt ſui, vel alier. jur. quod *gl.* intelligit, quan-
9 do non plenariè fuit cognitum, *Menoch. de præſumpt.*
dict. lib. 1. *præſumpt.* 35. *numer.* 39. & hoc idem proba-
tur in *leg. ſi quis a liberis, §. ſi vel parens, ff. de liber.*
agnoſc. in verb. meminiſſe, Surd. de alim. d. tit. 1. *quæſt.*
126. *Caſtill. d. lib.* 3. *quotid. contr. cap.* 27. *num.* 27. poſt
Decian. conſ. 66. *verſ. qua aſſignata, lib.* 3. *Lora in dict.*
leg. ſi quis à liberis, §. ſi vel parens, numer. 43. nec in
10 providendis alimentis, debet Judex multum rigoroſè,
& per apices juris procedere, ut de R. Rom. obſervan-
tia teſtatur *Seraph. Olivar. deciſ.* 41. ſequitur *Fontan.*
dict. clauſ. 6. *gl.* 2. *par.* 4. *numer.* 53. & ſic dicebatur,
ſatis eſſe notoriam ejus egeſtatem, tanto magis, quia
Marius ei ſolvebat annuos duc. 400. ejus vita duran-
te ex tranſactione inter eos inita ex cauſa legati duc.
undecim milla, eidem relictorum à qu. Scipione, cu-
jus ipſe erat frater & hæres, qui duc. undecim mille
etiam ex d. tranſactione, & legato erant ſibi ſolvendi
poſt ejus mortem, & ob litas inter d. Dom. Joannem,
& Victoriam Alderiſiam hæredem declaratam in feu-
dalibus, ad quem ipſorum ſpectabat onus illos ſolven-
di, illos recuperare non valuit, & interim cum uxore,
& familia erat in maxima egeſtate poſitus, & litigabat,
nedum de dictis duc. undecim mille, ſed de maximâ
parte ejus bonorum, quo caſu deberi alimenta lite
11 pendente, quando tamen adſit aliqua præſumptio juſti-
tiæ dixit *Surd. d. tract. de aliment. dict. tit.* 1. *quæſt.* 116.
& 119. *Caſtill. ubi ſuprà num.* 63. *Covarr. pract. quæſt. d.*
cap 6. *n.* 6. *Gravett. conſ.* 164. *nu.* 3. *Luaon. dec.* 4? *nu.* 5.

Nec de bono jure, & juſtitia ipſius D. Pompei, di-
cebatur, poſſe dubitari, maximè reſpectu certæ par-
væ quantitatis, & præſertim legati duc. 1000 bono-
rum mobilium facti per d. q. Scipionem ad ejus be-
neficium, nec à d. D. Joanne negabatur, & ſic etiam
pro aliis ducat. mille exiſtentibus in emptionem an-
nuorum introituum cum Illuſtr. Marchione Gibioſæ,
ultra quod reſpectu alimentorum promiſſorum eidem
D. Pompeo per d. Scipionem contemplatione matri-
monii, & aliorum producebatur inſtrumentum, licet
multa adverſus illud apponebantur, ex quo alia juris
concluſio deſumebatur, quia pendente judicio ſuper ali-
12 mentis, illa ſunt danda, *Alexat. conſil.* 449. *Surd. de*
alimen. dict. qu. 126. *num.* 3. *Piſtor. dict. libro primo, quæ-*
ſtion. jur. quæſtion. 20. *num.* 5. *Aſin. dict. §.* 32. *ampliat.*
13. *Sylveſt. Aldobrandin. conſil* 28. *n.* 46.

Nec tandem dicebatur, obſtare quia contractabatur
de judiciis univerſalibus, quia data pro vera pauper-
13 tate, alimenta, & expenſa litis debentur, quamvis ju-
dicium non ſit univerſale, illa enim diſtinctio *Surd. d.*
quæſt. 120. *numero decimo quarto*, improbatur à *Fon-*
tanell. dict. clauſul. 6. *gl.* 2. *part.* 4. *numero ſeptuageſimo*
tertio, quia fundatur in doctrina *Ioann. Lup. in dict.*
capit. per veſtras, paragrapho 36. qui hoc non dicit, ne-
que diſtinctio jura probatur, nam cauſa, ob quam
præſtantur alimenta, & ſumptus litis, non videtur
conſiſtere in eo, quòd agatur ad unam rem vel aliam,
ſed ut is, de cujus boni juris præſumptione conſtat,
cogatur ob impotentiam litem deſerere, & ideò in *ca-*
pit. ex parte, & capit. cum olim, de accuſat. dantur
alimenta ei, qui ſine dubio non agit ad univerſitatem
bonorum & ita refert deciſum pluries in Senatu Catha-
loniæ, ſequutus opinionem Rotæ Romanæ, quæ eſt
in deciſionibus noviſſimè recollectis per *Farinac. de-*
ciſion. 749. *tom.* 2. licet pro opinione *Surd.* poſſet affer-
14 ri doctrina *gloſſ. Andr. de Piſis in dict. leg. imperatores,*
ff. de tutel. & ration. diſtrahen, ut habetur in *gloſſ. ibi-*
dem in verb. litis, in add. ubi concordando *text.* præ-
dictum cum *text. in dict. leg. ſi inſtituta, §. de inofficio-*
ſe, ff. de inoffic. teſtamen. & leg. fin. Cod. de ordin. cognit.
dicit *gloſſ. ibi*, *quod ibi erat, quaſtio de bonis, de qui-*
bus debebat vivere ille agens, & jam viceras in cauſa
principali, undè ex illis bonis debebat habere ſumptus,
& victum; hic erat quaſtio de quodam debito particula-
ri, ſecundum opinionem *Andr. de Piſis*, vel ſecundùm
opinionem *Dyni, quia ibi erat quaſtio ſtatus, & bonorum*
omnium, nec habebat, undè ſe alere poſſet aliundè, hic
verò ſic, tamen dicti DD. non videntur tantum ſe fun-
dare in eo, quòd erat judicium univerſale, quantum in
paupertate actoris, quod probant illa verba *hic verò ſic*,
& ideò *Bart. ibid.* potiùs ſe fundat in bono jure, & pau-
pertate actoris, in quibus ſe fundavit Rota Romana. Et
propterea per S. C. me referente fuit dictum, quòd D.
15 Jo. Alderiſius ſolvat D. Pompeo in cauſam declaran-
dam ducat. tercentum, ita tamen, ut non poſſet petere
ampliùs alimenta lite pendente, quia reſpectu cujuſ-
dam parvæ quantitatis maximè etiam per Partem adver-
ſam non dubitabatur, bonum jus fovere D. Pompeum,
in Banca Fabritii Solarii Act. Mag. S.R.C.

OBSERVATIO IN DECISIONE CXIX.

SUMMARIUM.

1 *Alimenta, & litis expenſa actori pauperi, & præſum-*
ptionem boni juris in lite habenti ſubminiſtrantur per
conventum,

conventum, & numer. 8. idque procedit, cum in deſcendentibus, quàm in extraneis, nu. 12. 13. 14. limita, nu. 15. 16. & 17.

2 Paupertas ſola non ſufficit ad obtinenda alimenta, & litis expenſas à convento, lite pendente, ſed illa ſubminiſtrantur hoc caſu à Publico, num. 3. & regulariter probare debet, num. 4. intellige, ut n. 5. & 6.

7 Bonum jus quomodo probetur.

8 Paupertas, & præſumptio boni juris requiruntur, ut alimenta, & litis expenſæ debeantur, illiſque deficientibus non debentur, & ita deciſum adducitur, num. 9.

12 Sententia an requiratur, ut alimenta, & litis expenſæ debeantur, & n. 11.

13 Text. in leg. inſtituta 27. §. de inofficioſo, ff. de inoffic. teſtament. quando procedat, & nu. 13. & 14.

15 Humanitas Principis quid operetur.

18 Alimenta, ac litis expenſæ ad quam quantitatem taxandæ ſunt.

19 Actor pauper in caſu victoriæ imputat alimenta, ac litis expenſas receptas cum fructibus, ſed in caſu ſuccumbentiæ illa non reſtituit nu. 20.

21 Cautio de reſtituendis alimentis, & litis expenſis non præſtatur, illaque peti debet, numero 22. & ſi fuerit præſtita, intelligitur, ſi de jure tenetur, nu. 23.

24 Appellatio, & in integrum reſtitutio non admittuntur à decreto proviſionis alimentorum, & litis expenſarum.

1 PAuperi habenti præſumptionem boni juris in lite, ſubminiſtrantur alimenta, & litium expenſæ à convento, donec cauſa terminetur, leg. ſi inſtituta 27. paragrapho de inofficioſo ff. de inoffic. teſtament. leg. fin. paragrapho quod ſi ei, C. de ord. cognit. Dom. Leoncill. in tract. de Privileg. Pauper par. 2. privil. 22. num. 1. &
2 ſola paupertas non ſufficit ad tradita per Gratian. cap. 934. num. 27. & alios adductos per D. Leoncill. ibidem num. 3. licet, hoc caſu non à convento; ſed à publico illa
3 ſubminiſtrari debeant, leg. 1. §. ait Prætor, ff. de poſtulat. & leg. magis puto 38. §. idemque ff. de reb. eorum, per quæ jura ita tradit D. Leoncill. ubi ſupra numer. 29.
4 ubi DD. etiam citat, quæ quidem paupertas licet probari debeat per Actorem ut per Menoch. præſumpt. 35. num. 34 lib. [illegible] de præſumpt. cui adhærent Fontanella de pact. nupt. clauſ. 6. gl. 2. p. 4. numer. 13. & ſeqq. tom. 2.
5 & Caſtill. lib. 3. controv. cap. 27. tamen ubi eſt notoria, minimè probanda eſt, Sur. l. conſ. 301. numer. 45. & 46. D. Caren. reſol. 21 num. 9. p. alt. reſolut. ut erat in caſu
6 hujus deciſionis, ut refert Dom. meus numer. 10. tanto magis, quia ſuper notoria paupertate poteſt Judex ſe informare extrajudicialiter, ut probat Gratian. capit. 4. [illegible] numer. 8. lib. 3. diſcept. forenſ. & ad probandum
7 de bono jure actoris ſufficit ſemiplena probatio, ad tradita per Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 12. numer. 2. & 22. ſequitur Buratt. dec. 201. numer. 9. ideoque ut diximus num. 1. ſufficit præſumptio boni juris, ut etiam voluit Dom. meus numer. 1. & comprobat D. Carena. ibid.
8 numer. 4. 5. & 13. & proinde concurrentibus paupertate, ac præſumptione boni juris fuit per S. R. C. deciſum, deberi d. alimenta, & litis expenſas Actori in caſu hujus deciſionis, ut habetur numer. 15. patrocinante pro d. Actore D. Franciſco Rocco Advocato inſigni; ac pro
9 Convento D. Lælio Gizzio Fratre meo, ſed illis ceſſantibus, illa minimè ſubminiſtrari debent, ut fuit per S. R. C. determinatum in cauſa Eminentiſſ. Dom. Hieronymi Cardinalis Columnæ, & DD. Fratrum ſecun-
* dogenitorum, petentium vitam & militiam à D. Principe Buteræ fratre primogenito in feudis maternis Domin. Lucretiæ Tomacellæ, quamvis enim jura D. Cardinalis, ac fratrum, nervosè tueretur D. Reg. Ioan. Camillus Cacacius, tunc Advocatorum Princeps, attamen die 15. Januarii 1631. ad relationem Dom. Conſil. Provenzalis, intervenientibus D. Præſid. Urſino, ac DD. Conſil. Marchione S. Maximi, Zuffia, Savio, ac Mendoza, fuit deciſum, quòd procedatur ad ea, quæ incumbunt in cauſa, non obſtante petitione facta proviſionis alimentorum, & litis expenſarum, in Banca de Martino, ſub patrocinio d. D. Lælii pro d. D. Principe.
10 Et licet de jure ad obtinenda d. alimenta, & litis expenſas, requiratur, ut Actor priùs obtinuerit ſententiam in cauſa principali, ut in dict. paragrapho de inofficioſo, D. Calvin. in tract. de æquit. lib. 1. capit. 72. nu-
11 mer. 1. attamen de æquitate, etiam in prima inſtantia, ſententia non obtenta illa ſubminiſtrantur, nè fame pereat Actor, & nè cogatur, ob defectum pecuniarum proceſſum deſerere, & liti renunciare, ut ibi deciſum refert Afflict. in. deci. 10. num. quarto, verſ. quare fuit, aſſequitur Gratian. capit. 836. numer. 4. & ipſis relatis voluit D. Calvin. ibidem, numero 7. ac 10. ſicque obſervatum videmus in hac deciſion. ac pariter judicatum per Rotam, refert Mandoſ. conſil. 12. numer. 3. & de hoc dubitandum haud eſt, cùm ita ſit communiter receptum.
12 Hinc etiam licet Valaſc. conſult. 1. numero 11. ac Merenda lib. 5. controverſ. jur. capit. 28. teneant, text. in dict. paragrapho de inofficioſo procedere tantummodo in ſolis deſcendentibus, ita ut illis tantummodo alimenta & litis expenſæ debeantur, attamen contrarium, ut procedat in omnibus extraneis, dummodo inopes ſint, & præſumptionem bonis juris habeant, ut relatis tredecim graviſſimis DD. probat D. Caren. dict. reſolut. 21. numero 3. & 4. Guid. Papa deciſ. 561. Dom. Leoncill. dict. privil. 22 numero 4. & ita fuit in hac deciſion. determinatum, dum lis erat inter fratres, de quibus ſpecialiter loquuti ſunt Gutierr. canonic. quæſtiones cap. 24. Peguerra deciſion. 2. numer. quinto, ac Barboſ. in rubr. ff. ſolut. matrim. par. 2. numer. ſecundo, quos ſequens recenſet Dom. Calvin. dict. capit. 72. numer. 15.
13 ideòque ſubminiſtrantur cuilibet Subdito habenti litem cum Superiore, ſive Domino, ut puta monacho, uxori, vaſallo, & ſimilibus, Mandoſ. dict. conſ. 12. Coſta de remed. ſubſid. remed. 100. numer. 286. & ſeq. D. Cal-
14 vin. ibidem numer. 14. D. Leoncill. loco cit. num. 8. item litiganti cum Fiſco, leg. 1. paragrapho quod Fiſcus ff. de carbon. edict. D. Leoncill. ubi ſupra, numero quinto, vel cum Principe, Bald. in leg. magis puto, paragrapho in primis, ff. de reb. eor. ubi loquitur de Rege Franciæ, qui expenſas pauperi, ſecum litiganti ſubminiſtrat, ſequitur
15 Dominus Leoncill. ibid. numer. 8. quia humanitatis Principis eſt, egenis proſpicere, & dare operam, ut pau-
16 peribus alimenta non deſint, leg. privilegia 22. C. de Sacroſanct. Eccleſ. Non tamen debentur, ſi agatur actione perſonali, ab actione reali non cauſata, vel ſi agitur de
17 re modica, D. Leoncill. dict. privil. 12. numer. 36. nec etiam ſi agatur principaliter de alimentis, Socin. jun. conſil. 8. col. 1. in princ. volum. 3. Decian. conſ. 128. nu. 3. lib. 3. D. Leoncill. ibid. numer. 37. verum contrarium firmat D. meus numer. 12. ideòque cogita, alias tamen ampliationes, & limitationes habes apud D. Leoncill. dict. privil. 22. per tot. quas brevitatis cauſa recenſere omitto.
Ad quam tamen quantitatem dicta alimenta, & litis
18 expenſæ taxari debeant, variè Doctores locuti fuerunt, Manſuer. enim in rubr. de poſſeſſ. §. item, & recredentia putat, ad quartam partem fructuum rei, quæ petitur, alii, uſque ad ſextam, ut deciſum oſtendit Franciſc. Marc. deciſio. 1[illegible]9. par. 1. alii vero, Judicis arbitrio hoc relinquendum putarunt, ut per Rebuff. tit. de ſent. proviſional. in præfat. numero trigeſimo, & ſic pro modo facultatum, ac qualitate, & conditione perſonæ, cui ſubminiſtrari debent, ut in dict. §. de inofficioſo, & probat Dom. Calvin. dict. cap. 72. nu. 20.
19 In caſu tamen victoriæ Actor d. alimenta, & litis expenſas receptas tenetur imputare cum fructibus et debitis, Fontanella de pact. nupt. clauſ. 4. gloſſ. 18. par. 4. num.

par. 4. num. 89. ubi alios adducit, nun tamen tenetur
20 illa reſtitueie in caſu ſuccumbentiæ, D. Calvin.ibid.
num. 26. quia ita deciſum tradit numere 27. & pro-
baot Dom. Carena reſol. 21. num. 25. ac Dom. Leoncill.
21 dict. privil. 22. numero 21. Cautio autem de illis reſti-
tuendis minimè præſtari debet in caſu ſuccumbeh-
tiæ, nedùm ab eſcendentibus, ſed nec etiam ab ex-
traneis. D. de Franch. deciſion. 604. & benè probat.
D. Calvin. ibid. num. 26. & 27. Fontanella loc. cit. numer.
79. & 80. ubi ita judicatum oſtendit, D. Epiſcop. Ric-
cius, qui ſimiliter determinatum dicit deciſ. 251. par.
2. ac D. Novar. de privil. miſerab. perſon. Privileg. 72.
numere 12. qui probat D. Conſil. de Anna conſil. 102.
numero 9. vol. 2. affirmantem, ut tantummodò in
deſcendentibus non requiratur cautio, ſecus in ex-
22 traneis, & illa peti debet à Convento, Maſtrill. deciſ.
126. num. 20. Sard. deciſ. 57. D. Carena, qui eoa refert,
& ſequitur loc. cit. num. 26. & quando cautio præſta-
23 tur, intelligitur, quatenus de jure teneatur, Dom. de
Franch. deciſ. 336. in fin. Gratian. c. 33. num. 32. D. Leoncill.
d. privil. 22. n. 24.

24 Ab hac tamen alimentorum, & litis expenſarum proviſione nedùm non appellatur, ſed nec etiam admittitur in integrum reſtitutio, ad retardandam executionem, ut per D. Leoncill. ubi ſuprà, num. 31. & in appellatione, etiam poſt alios loquitur D. Carena d. reſolut. 21. ac de in integrum reſtitutione probat D. Calvin. ubi ſupra num. 22. qui num. 24. ita determinatum aſſerit.

M. A. Gizzius.

ARGUMENTUM.

Emphyteuta ſi incidit in commiſſum, ob non ſolutionem canonis, vel alia ejus culpa, an poſſit magnas meliorationes retinere, ſivè earum pretium à Domino recuperare. Et quando penſio, ſivè canon eſt fructibus correſpectivus, an dicatur contractus emphyteuticus, vel locationis. Et an, & quando poſt litem conteſtatam poſſit inſtantia variari, mutari, ſeu corrigi.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuta cadens in commiſſum ex ſua culpa, omnes meliorationes in re emphyteutica factas amittit.*
Limita, ubi res ob lineam finitam ad Dominum reverteretur, nu. 3. & 8.
Sublimita, ubi adeſſet pactum in contrarium, n. 4.
Item limita, ubi meliorationes magni eſſent valoris, n. 5.
Sed contrarium, n. 9. & 10.
2 *Emphyteuta tenetur, rem ſibi conceſſam meliorare, aliàs ipſa privari poſſet.*
Intellige, ut num. 6.
7 *Contractus emphyteuticus, vel locationis dici poſſet, ubi penſio fructus correſponderet, n. 11.*
12 *Pœnitentia non datur, lite conteſtata.*
13 *Emphyteuta conſentiens caducitati intenta per Dominum directum, ob non ſolutionem canonam, ipſo jure cadit, nec requiritur ſententia.*
14 *Pœnitentia non datur, ubi caducitatis effectus eſſet conſummatus.*
15 *Confeſſio facta in judicio, & à Parte approbata, revocari non poteſt.*
16 *Inſtantia, invito reo ab actore revocari non poteſt.*
17 *In judiciis quaſi contrahitur.*
18 Tex. in l. in criminali, C. de juriſd. omn. judic. *declaratur.*
19 *Actor, lite conteſtata invito reo poteſt ab actione deſiſtere.*
20 *Actor eligens viam ordinariam, non prohibetur eligere viam exequutivam.*
21 *Judicium exequutivum non admittitur, ubi lis eſſet ſuper nullitate contractus.*
22 *Mutatio actionis, lite conteſtata admittitur.*
Maximè, ubi actor promptus eſſet, ſolvere litis expenſas, num. 28.
23 *Agens actione ex empto poteſt etiam lite conteſtata mutare, & agere ex donatione*
24 *Mutatio, vel variatio, lite conteſtata in particulari judicio non admittitur.*
Limita pluribus modis, ut n. 25.
26 *Clauſula,* omni modo meliori, *poteſt comprehendere ultra expreſſa.*
27 *Clauſula,* qua, & juſtitiam miniſtrari, *operatur, ut remedia ad invicem repugnantia intentari poſſint.*
29 *Variatio admittitur, tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia, in Curiis Supremis.*
30 *Mutatio, & variatio libelli, an fieri poſſit, arbitrio Judicis relinquitur.*
31 *Deciſio in cauſa.*

DECISIO CXX.

Conceſſerunt Joann. Vincentius, & Fabius de Falco pater, & filius in duabus vicibus qu. Clementi Vitali quoddam territorium, cum Rure, & domo parva in emphyteuſim ad annuum canonem, ſivè cenſum ducat. 115. a. 10. cum ſolitis pactis emphyteuticis, & præſertim, quòd ipſo deficiente à ſolutione cenſus per annos tres, vel in caſu alienationis, irrequiſito Domino, incideret in commiſſum unà cum meliorationibus, qui clemens poſt aliquot annos d. Rus ſecundo conceſſum ad cenſum ſubalternum, conceſſit Rodulpho Palmerio pro ann. ducat. 125.

Cumque hæredes Conceſſionerii per plures annos defeciſſent à ſolutione d. annui canonis, Proſper de Falco ceſſionarius Joannis hæredis d. Fabii inſtitit in Curia Civitatis Cavæ declarari, bona conceſſa una cum meliorationibus devoluta, & condemnari poſſeſſores ad cenſus decurſos, & ad relaxationem, una cum fructibus, compilatoque proceſſu, quamvis per d. Curiam fuiſſent bona prædicta declarata devoluta, tamen, cùm fuiſſet appellatum ad M. C. V. & dictum de nullitate, fuerunt acta declarata nulla, una cum ſententia, & dato termino de novo in eadem M. C. & compilato proceſſu, fuit interpoſitum decretum, quod conventi ſolvant cenſus decurſos infrà menſem, aliàs providebitur.

Commiſſo calculo, videntes Conventi, quod cenſus decurſi aſcendebant ad ſummam ducat. 2000. in circa, & quod forſan bona cenſuata, quamvis in illis eſſet expenſum in fabrica pluſquam ducat. 5000. tamen erant parvi, aut nullius reditus, exiſtebant enim bona prædicta in d. Civitate Cavæ, contenti remanſerunt, quod eſſent devoluta, & propterea præſentavarunt in judicio d. contentamentum, ſolùm inſtiterunt, ipſis ſolvi meliorationes.

1 Quod ex pluribus fundare intendebant. Et primò, quia quamvis regulariter, ſi emphyteuta incidit in commiſſum, ob non ſolutionem canonis, vel
ex aliis cauſis, ex culpa ſua provenientibus amittat omnia melioramenta facta in re in emphyteuſim
conceſſa, ut habetur in §. *ſcire autem in authen.
de non alienat.* ibi, *nullam metantibus melioratio-
num redditionem, & §. ſi verò quis, in authen. de
alien. emphyt. auth. qui rem, C. de ſacroſ. Eccleſ. leg. 2.
C. eod. titul. Dec. Conſil.* 518. *Clarus in §. emphyteu-
ſis, quæſt.* 45. *numer.* 1. & poſt *Bald. Alex. Lancell. Li-
par. Cumun. Gamm.* & alios per *Vinc. de Franch.
deciſ.* 291. *Mantic. de tac. & ambig. convent. lib.* 22.
titul. 29. *numere* 9. *Bald.* & alii in *l. Senatus, §. Mar-
cellus, ff. de legat.* 1. *Amic. de jur. emphyt.* qui innu-
meros affert in *quæſt.* 70. per *tot. Duen. in reg.* 237.
Viuiuleb. in ſuis *comm. opin. fol.* 127. *Amed. de Ponte
de laudem. q.* 8. *numer.* 2. *Surd. deciſ.* 78. *Jaſ. in l. fin. nume*
2 5. *Cod. de jur. emphyt.* tenetur enim emphyteuta, rem
ſibi conceſſam meliorare, aliàs poſſet ipſa privari,
Cuſtr. conſil. 142. *lib.* 2. *Ripa de remed. præſcr. num.* 261. *de*

poſte,

peſte, Caldas de jur. emphyt. lib. 2. ord. leg. 4. quæſt. 23. nu.
3 68. licet ſecus ſit, quando res emphyteutica ad Domi-
num devolvitur, ob lineam finitam, vel finito tempore
abſque culpa ipſius, quia tunc habere debet melioта-
menta, ſive pretium ipſorum, Franch. qui alios citat
d. dec. 191. Valaſc. d. jur. emphyt. quæſt. 25. Tuſch. in 3. tom.
4 lit. E. concluſ 191. nu. 54. Seraph. dec. 1496. niſi tamen ſit
pactum in contrarium.

Quando tamen in re conceſſa emphyteuta ædifi-
5 cavit domum, molendinum, vel palatium, vel quid
ſimile, & tunc indiſtinctè meliorationes recuperat,
quamvis ex ſua culpa emphyteuſim amittat, non
enim amittere debet emphyteuta impenſas magni
valoris, ſed eas, quæ ſunt de natura contractus em-
phyteutici, nam nihil aliud verbum illud, emphy-
teuſis, ſignificat, niſi rei ſterilis, & incultæ ad cul-
turam reductionem, Alciat. libro 1. parergon. cap.
6 36. & proinde impenſæ magnæ in conſtruendo pa-
latium, vel quid ſimile non eſt de natura emphyteuſis,
neque de mente juris, ut amittantur, Aires Pinell. in
l. 2. p. 1. cap. 3. num. 9. C. de reſcind. vend. Valaſc. dict. quæſt.
23. ex num. 3. Clar. in d. §. emphyteuſis, q. 45. numero 3. qui
Bald. Jaſ. & alios affert, Balduin. in §. adeò, Inſt. locat.
Garz. de expenſ. & melior. c. 6. numero 22. Guid. Pap.
& ibi Additionator deciſ. 438. & deciſ. 169. ubi ita
judicatum refert, Franch. d. deciſ. 191. numero 13. ubi
dicit, eſſe veram, & æquitati conſonam hanc opi-
nionem, Michael. Palnez de major. 1. p. quæſt. 4.
numero 11. Tiraquell. in l. ſi unquam, in verb. rever-
tatur, numero 288. Celſus Ugo in tract. de clauſul.
contract. in verb. promiſit meliorare fol. 77. à ter.
Caldas de jur. emphyt. tit. de emphyt. extinct. lib. 4.
cap. 11. numero 49. & de empt. & vend. cap. 27. num.
20. Amic. plenè de jur. emphyt. q. 71. per tot. Fachin.
controv. jur. lib. 7. cap. 90. & alii diffusè allegati per
Ant. de Amat. reſol. 14. numero 33. cum pluribus ſeqq.
qui pro hac opinione deciſum refert in Conſiſtorio
Regni Siciliæ, & aliam etiam affert deciſionem in
Senatu Luſitano Valaſc. d. c. 23. de jur. emphyt. numero
3. videndus etiam Caballin. milleloq. 176. qui validis
rationibus hanc opinionem fundat, Garz. de expenſ.
& melior. d. c. 6. num. 23. Amed. de Ponte quæſt. laude-
mial. d. q. 8. numero 4. Menoch. de recup. poſſ. remed. 15.
num. 512. & 560.

7 Secundò dicebant poſſeſſores, quod hic vere non
erat contractus emphyteuticus, quia in conceſſio-
ne fuerat conſtitutum pretium, & dictum, ut cor-
reſponderetur de annua penſione ad rationem quin-
que pro centenario, & quando penſio fructibus
correſpondet, contractus non dicitur emphyteuti-
cus, ſed potiùs locatio, ſeu venditio, ut reſolverunt
ex magis communi Scribentes, & præcipuè Jaſon.
in l. fin. numer. 35. & 36. C. de jure emphyteut. Clarus in
d. §. emphyteuſis, quæſt. 1. Rot. Rom. deciſ. 594. p. 1. in
noviſſ. & 539. numer. 7. p. 3. Roderic. de ann. redit. lib.
2. q. 22. num. 60. Joſeph. Ludov. comm. concl. 12. Cacher.
de iſ. Pedemon. 32. num. 8. Gratian. diſcept. forenſ. cap.
351. Menoch. præſumpt. 105. numer. 5. & 6. lib. 3. Vinc. de
Franch. in deciſ. 133. Maſcard. de prob. concluſ. 251.
Mantic. de tacit. & ambig. convent. dict. lib. 22. tit. 2.
numer. 9. Pica. in alleg. inſertis à Paſchal. de vir. pat.
pot. in fin p. 4. cap. 6. Barboſ. in l. divortio, in 1. p. §. fin. ff.
ſol. matrim. num. 70. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ.
18. p. 1. num. 19. & alii allegati per Ant. de Amat. d. re-
8 ſol. 14. ſub numer. 13. & propterea dicto caſu quacun-
que ex cauſa, ſivè culpa, res conceſſa ad Dominum
revertitur, melioramenta verò remanent pœnes em-
phyteutam, ita Alvar. Valaſc. dict. quæſt. 23. numer.
30. de jur. emphyt. Cotta in memor. verb. emphyteuta,
Bero. conſil. 72. in princ. Joſeph. Ludov. dict. concluſ.
22. verſ. ſi autem penſio, Ant. de Burg. in cap. cùm cau-
ſa, numer. 14. de empt. & vend. Barboſ. in dict. leg. di-
vortio, §. fin. p. 1. num. 70. ff. ſol. matr. Carpan. ad ſtat.
Mediol. c. 400. num. 84. vol. 2. & alii per eundem Ant.
de Amat. dict. reſol. 14. num. 14. & pro hac opinione de-
ciſum in S. C. refert Thorus in 2. par. compend. in verb.
melioramenta.

9 Et quamvis pro Creditore prædictis replica-
retur, quod illa diſtinctio de magnis, & parvis
melioramentis, non ab omnibus recipitur, cum
DD. generaliter loquantur, quod res emphyteuti-
ca, quando ad Dominum revertitur ex culpa em-
phyteutæ, revertitur ex culpa emphyteutæ, rever-
titur cum omnibus meliorationibus, cum ſe-
quantur fundi, & rei principalis naturam, & pro-
pterea ad Dominum rei ſpectant, cap. 1. §. è contra-
rio, de inveſt. de re alien. fact. & proindè, ceſſante
emphyteuta à canonis ſolutione, amittit rem in em-
phyteuſim conceſſam, una cum melioramentis,
Corb. de cauſ. priv. ob non ſolut. canon. ampl. 36. & 37.
Maur. Bur. de laudem. p. 1. inſpect. 6. num. 7. Intrigl. ſingul.
95. num. 37. lib. 3. Paul. Fuſc. ſingul. 20. verſicul. emphyteuta,
Tuſch. concluſ. 225. numero 27. & ſeq. lit. E. Scappus
de util. ſalv. interd. lib. 10. numero 2. Coſta de fact.
ſcient. & ignor. diſt. 34. numer. 4. cent. 1. & propte-
rea nonnulli DD. tenuerunt, quod nullo modo hæc
diſtinctio ſit admittenda, & hanc diſtinctionem de
10 augmentis parvis, vel magnis, quam tenuerunt Va-
laſc. Pinell. & alii allegati, non eſſe admittendam,
cenſuit Joann. Philipp. Teſtay alleg. 2. numero 172. &
numero 174. qui innumeros allegat, ad probandum,
omnia melioramenta ad Dominum ſpectare, quan-
do culpa emphyteutæ res incidit in commiſſum, &
hoc in puncto voluerunt Guid. Pap. deciſ. 159. & me-
lius deciſ. 438. ubi ſic ſemper fuiſſe deciſum teſtatur
tam in Curia Parlamenti Gratianopolitani, quam
in aliis Curiis, & loquitur in ſpecie de domo con-
ſtructa in re, in emphyteuſim conceſſa, hanc etiam
opinionem ſequitur Joſeph. Ludovic. deciſ. Peruſ. 117.
Faber. in ſuo Codice lib. 4. titul. 43. de jur. emphyt.
defin. 24. Ricc. collectan. deciſ 2128. Roſental. de feud. c.
10. concl. 43. n. 8.

11 Ad ſecundum verò articulum dicebant Credito-
res, quod non ex eo, quod ſolvitur magna, vel parva
penſio, debet contractus, non emphyteuticus, ſed lo-
cationis, vel venditionis judicari, niſi quando eſſemus
in dubio, quando verò expreſſe à concedente dicitur,
quod concedit in emphyteuſim cum pactis emphy-
teuticis, tunc quamvis penſio magna ſit, talis debet
judicari, ut Partes convenerunt, ut ex Theſaur. Valaſc.
Surd. Roland. Mantic. & Fontanell. diximus in deciſ. 18.
num. 12. & 13. quibus addo Mareſcott. var. reſol. lib. 1. c.
26. num. 15. Viſcont. in ſuis comm. concl. in verb. emphy-
teuticus contractus.

Videns Proſper de Falco actor difficultatem,
noluit proſequi judicium devolutionis, ſed tan-
tum petiit, condemnari Conventos ad cenſus de-
curſos, opponebant Conventi, hoc fieri non poſſe,
quia poſt litem conteſtatam non datur pœnitentia,
12 ut eſt text. in auth. qui ſemel, C. quomod. & quand. Ju-
dex, & ibi Bart. & alii & habetur in l. amplius, & ibi
ibi Dyn. Bart. & alii, ff. rem rat. hab. & eſt gl. in leg. ſi
is, qui ſe obtulit. 26. verſic. quæ ſi deceſſit, ff. de rei
vend. quod eo magis procedere debet in hoc caſu,
13 in quo cum Dominus directus caducitatem petiiſ-
ſet, Conventi declaraverunt, velle eſſe caducitati
locum, qua declaratione facta non ampliùs erit
opus ſententia ſeu Judicis decreto, Anton. de Butr.
Jaſon. Ruin. Corn. Alex. Dec. Capoll. & alii allegati
per Clarum in d. §. emphyteuſis, quæſt. 9. & cum ef-
14 fectus caducitatis ſit conſummatus, non erit locus
pœnitentiæ, nec revocationi, ut habetur ex Afflict.
in c. 1. §. 12. de vaſall. qui contra conſtit. Lothar. Luc.
de Penn. in l. nulli, C. de fund. patrim. lib. 11. Menoch.
15 conſil. 388. numero 34. & 41. eò magis, quia in judi-
cio inſtantia prædicta pro caducitate erat accepta-
ta,

ta,confeſſio enim in judicio facta,& à Parte accepta-
ta,non poteſt amplius revocari, *Bal. in leg. Gallus, §. quidam recte, ff. de lib. & poſthum. Franch. dec. 60. num.* 8. &
16 quod Inſtantiæ renunciari non poſſit per actorem, in-
vito reo, habetur ex *gloſſ. in dict. leg. ſi is, qui ſe obtulit, ff. de rei vendic. authent. qui ſemel, C. quomod. & quand.*
17 *Judex*, *Alex. conſ.* 22. *nu.* 6. *vol.* 1. in judiciis enim quaſi
contrahitur, *l.* 3. *§. idem ſcribit, ff. de pecul. Jo. Bapt. Coſta de re integra, diſt.* 80. qui hoc indiſtinctè admittit, lite
jam conteſtata, *n.* 6.

Nec prædictis, dicebatur, obſtare *text. in l. in criminali, & ibi gloſſ. C. de juriſd. omn. judic. Me-*
18 *noch. conſil.* 230. *numer.* 98. ubi, quod liceat actori,
quandocunque ante, vel poſt litis conteſtationem pœ-
nitere, dummodò id fiat ante ſententiam, quia ad id
reſponderi poteſt cum *Bartol in dict. leg. in criminali, num.* 3. quod *text.* ille loquitur in pœnis legalibus, in
quibus locum habet pœnitentia, uſque ad ſenten-
tiam, ſecus verò in aliis, *leg. qui cùm natu major, §. accuſaſſe, ff. de bonis libert. & in l. in ſervitutem, §. deſiſie, eod. tit.* & nota *Dyn. in d. leg. ampliùs ſi rem rati hab.*

19 Contrarium tamen defendit *Beroiu dict. conſil.* 38.
vol. 3. *numer.* 11. ex *Bart. & Specul.* in eo caſu, quando
actor in totum vellet deſiſtere ab actione, & remedio
priori intentato, ut quia illi renunciaret, & reus ab-
ſolutus remaneret, nam tunc actor, invito reo, ac
etiam poſt litem conteſtatam poſſet ab ea diſcedere
quod etiam probatur ex *Bartol. in l. edita Cod. de edend.*
ubi actor, invito reo poteſt à parte litis diſcedere,
quare non poteſt à tota, & probatur etiam in *l. poſtquam litis, Cod de pactis*, ſicuti per electionem remedii
20 ordinarii non prohibetur actor agere via exequutiva,
Celer. de proceſſ. exequut. p. 1. *c.* 8. *num.* 47. cum pluribus
ſeqq. & deciſum refert *Gayl. pract. obſervat. lib.* 1.
obſervat. 60. *num.* 4. in Camera Imperiali, de veritate
tamen dicti articuli videndus eſt *Felician. de cenſib. lib.* 2. *cap.* 1. ſub *numero* 34. qui refert opiniones, &
concludit cum una notabili diſtinctione, quod aut
lis eſt ſuper nullitate contractus, aut verò pro
21 reſciſſione, in primo caſu non admittitur judicium
exequutivum; in ſecundo vero ſic, videndus eſt
etiam *Cavall. comm. cont. comm. quæſt.* 815. ubi plenè
num. 22. cum *ſeqq.* qui dicit opinionem, quod poſſit
22 fieri mutatio actionis eſſe veriſſimam, & in praxi ob-
ſervatam, licet D. allegati à *Burgos de Paz. conſil.* 39.
numero 7. contrarium teneant, videndus eſt etiam,
Gutierr. pract. quæſt. lib. 3. *quæſt.* 39. *per tot. & Gonz. Suar. de Paz. in praxi* 4. *p. Item. cap.* 2. *numero* 2. hinc
dixit *Paul. de Caſtr.* in *d. l. edita, Cod. de edend.* ubi
23 etiam *Anton. de Alex.* quòd volens mutare actio-
nem, & cauſam, putà, quia egit actione ex empto, &
poſteà vult mutare, & agere ex donatione, quod hoc
poteſt facere, etiam poſt litem conteſtatam, quia reus
ex hoc nullum damnum patitur, ex quo ſi abſolve-
retur ab una, ageret ex altera, ſequitur *Borellus. in ſumm. deciſion.* 1. *titul.* 49. *de libell. & ejus oblat. numero* 99. ſic in propoſito, ſi actor in judicio devolu-
tionis vult ſuccumbere, & agere ad cenſus, debet ei
hoc licere.

24 Et quamvis communis opinio ſit, ut poſt litem
conteſtatam variatio, vel mutatio in judicio parti-
culari non admittatur, ut plenè probaverunt *Harthman, Piſtor. quæſt. jur. libr.* 4. *quæſt.* 22. *Menoch. de arbitr. jud. lib.* 2. *quæſt.* 176. *per tot.* & præcipuè *nu.* 24. ibi *Vacon. à Vacuna lib.* 6. *declar.* 89. & plenè
per *DD. in d. l. edita C. de edend. Fachin. controv. jur. lib.* 11. *cap* 93. *Donell. in dict. leg. edita*; latiſſimè etiam
Oſvald. Hilligerus in addit. ad Donell. enucleatum in libr. 23. *cap.* 5. ubi innumeros DD. colligit, *Au-*
25 *guſt. Barboſ. in collect. ad lib.* 2. *C. in d. l. edita*, tamen
hoc pluribus modis limitatur: Et primo, quando
non per viam emendationis libelli, ſed ex nova pe-

titione actor ageret, ut tenuit *Fachin. controv. jur. d. lib.* 11. *cap.* 94. *in fi.* Secundò limitatur, quando adeſt
clauſula, *omni meliori modo*, ut voluit *Cavall. comm. contr. comm. dict. quæſt.* 815. *num.* 14. maximè, quando d.
clauſula eſt adjuncta cum copula, &, vel cum alia di-
ctione copulativa, nam tunc poteſt comprehendere
26 etiam ultra expreſſa, *Verall. deciſ.* 124. *p.* 2. & *Mart. de clauſol. par.* 1. *clauſ.* 88. *nu.* 3 plures Rotæ Romanæ affert
deciſiones, quod eo magis procedere debet in hoc
caſu, quia nedum fuit petitum, declarari bona con-
ceſſa devoluta, ſed condemnari Conventos ad cenſus
27 decurſos, ſuper quibus omnibus fuit petitum, *jus, & juſtitiam miniſtrari*, cum qua clauſula poſſunt in-
tentari remedia adinvicem repugnantia, ut tenet
Socin jun. in cap 2. *num.* 40. *de libell. oblat. Grat. conſil.* 156. *volu.* 2 *Gabriel. comm. concl. lib.* 6. *tit. de clauſ. concl.* 4. *num.* 5. & 19. & quod per iſtam clauſulam dicitur in-
tentatum id quod favorabilius eſt actori, *Alexan. conſil.* 200. *volum.* 2. *Dec.* 2. *conſil.* 187. & 445. *numer.* 22.
Tertiò limitatur, quando actor promptus eſt ſolvere
28 expenſas litis, *gloſſ. in l. per hanc, Cod. de temp. appell. Cavall. d. q.* 815. *numer.* 21. qui dicit, ita eſſe intelligen-
dam *deciſ. Afflict.* 60. Quartò, hoc limitatur in Cu-
29 riis ſupremis, in quibus tam in prima, quam in ſe-
cunda inſtantia admittitur variatio, *Boer. deciſ.* 42.
lib. 1. *num.* 14. *Cavall. ubi ſupra. num.* 10. & tandem totum
30 hoc Judicis arbitrio eſſe remittendum, voluit *Bald. in d. l. edita, num.* 60. & 61. *Menoch. de arbitr. d. caſu* 176. *in pr. & num.* 30 *Cavall.* 6. *q.* 815. *num.* 2. *Donell.* in *d. l. edita. C de edend. num.* 14. ubi etiam *Giphan. numer.* 15.
Oſvaldus Hilligerus ad Donell. enucleat. dict. lib. 23.
cap. 5.

Quibus diſcuſſis, die 26. Novembris 1635. facto ver-
bo per Regium Conſiliarium Caravitam, fuit confir-
31 matum decretum per quod erat proviſum, quòd Con-
venti ſolverent cenſus, & fuit conſideratum, quod illa
oblatio facta per Conventos quod contentabantur
relaxare bona conceſſa, nullius erat momenti, quia
erat conditionalis dummodò ipſis ſolveretur pre-
tium meliorationum, & actor petierat relaxatio-
nem bonorum una cum meliorationibus, & ſic non
aderat conſenſus, in Banca Plinii Juvenis Actor, Mag.
S. C.

Ad laudem Sanctiſſimæ, & individuæ Trinitatis,
Deiparæque Virginis, & omnium Sanctorum meorum
Tutelarium.

OBSERVATIO IN DECIS. CXX.

SUMMARIUM.

1 *Emphyteuta privari ceſſans à ſolutione canonis per trienninm, cadit à jure, emphyteuta vero Eccleſiæ ſi ceſſaverit per biennium, n.* 2.

3 *Dominus directus non poteſt expellere emphyteutam, elapſo biennio, vel triennio, à quo ceſſatum fuit à ſolutione canonis, ſed tantùm præcedente Judicis ſententia in judicio ſummario, contrarium, ut judicium ordinarium requiratur, numero* 4. *& non poteſt petere devolutionem, mortuo emphyteuta contra hæredes, numero* 5.

6 *Hæredes Domini Directi non poſſunt petere devolutionem contra emphyteutam.*

7 *Devolutio rei emphyteuticæ ob defectum canonis non ſoluti, non habet locum, quando Dominus directus eſt debitor emphyteutæ.*

8 *Meliorationes amittit emphyteuta, ſi res emphyteutica fuit declarata devoluta ob defectum canonis non ſoluti, eò magis ſi adſit pactum, intellige de meliorationibus parvis, non autem magnis, n.* 9. *contrarium, nu.* 10. 15. & 16. *ſed prima opinio comprobatur, nu.* 11. *amplia, n.* 12. 13. 14. & 17.

9 *Emphyteuta quas meliorationes amittat, ubi res*

emphyteutica declaratur devoluta ad Dominum, d.n. 8. per tot. n. 17.

15 *Vaſ llus tenetur de fructibus feudi Arcem feudalem repar re, ac reſi ere, alias feudo privatur, una cum meliorationibus, tam parvis quam magnis, ſi ejus culpa periret, num. 16. fallit, ſi feudum devolvatur ob lineam finitam, tunc enim meliorationes magnas recuperat, numero 17.*

18 *Dominus directus, quando non lucratur meliorationes magnas an poſſit eligere, ſolvere pretium illarum, vel pati, illas tolli, & num. 19.*

20 *Æſtimatio melioramentorum reſtituendorum emphyteuta à Domino, eſt facienda reſpectu temporis reſtitutionis, non autem, quo facta ſunt.*

21 *Caducitas p aſcribitur ſpatio 30 annorum.*

22 *Emphyteuta an præſcribat ſolutionem cenſus remiſſivè.*

23 *Dominus d rectus petens devolutionem rei emphyteuticæ, ſi emphyteuta contentatur, & acceptat d. petitionem, non poteſt pænitere, & ita practicatum adducitur, num. 24.*

25 *Laudemium debetur Domino directo ob alienationem rei emphyteuticæ, non tamen debetur, ſi res emphyteutica ſit data in dotem, tam æſtimata, quam non æſtimata, numer. 34. & ita deciſum traditur, num. 31.*

26 *Actio hypothecaria non datur, neque pro ultimo, nequ p o aliis præcedentibus laudemiis, contra r a o, num. 17. & ita judicatum adducitur, num. 28. 29. 30. 31. 32 & 33.*

36 *Var atio actionis quando detur, & numer. 37. 38. 39. & 40.*

Creditor habens duo remed a, ordinarium, & extraordinarium quando poſſit variare, ibid. & numer. 37. 38. 39 & 40.

1 TRactavit D. meus *deciſ.* 80. ac 70. de emphyteuſi, & utrobique *Ego* plura cumulavi, nunc
in hac *deciſion.* 110. quæ eſt ultima hujus *libr.* 1. eandem materiam proſequutus eſt, idcircò dico
quod emphyteuta privari ceſſans à ſolutione canonis per triennium jus ſuum perdit, & ſic re em-
2 phyteutica privatur, *leg.* 2. *Codic. de jure emphyteut.* verùm emphyteuta Eccleſiæ, ſi per biennium tantùm ceſſaverit a dicta canonis ſolutione, emphyteuſim amittit, *cap. potuit, de locat.* ſic inter alios probant *Barchol. de feud. cent.* 3. *numer.* 18. *Donell. lib.* 9. *comm. c.* 13. *verſ ad reliqua tria Minſing. cent.* 3 *obſervat* 65. *numer.* 1. *Pruchm. conſil.* 17. *quæſt.* 3. *numero* 118. *volum.* 1. quos, & cæteros refert, ac ſequitur *Dom. Berlich. concluſ.* 46. *numero* 1. *part.* 2. *tract.*
3 *concluſ. jur.* non tamen poteſt Dominus directus, propria authoritate emphyteutam expellere, ſed Judicis requiritur ſententia, non privationis, ſed declaratoria, præcedente Domini voluntatis declaratione, in judicio tamen ſummario, abſque proceſſu ordinario, libelli oblatione, ac litis conteſtatione, ut rejecta contraria opinione, varius exiſtimet, ac probat *D. Berlich. ibid. numer.* 5. *& ſeq.* con-
4 trariiſque ſatisfacit *numer.* 7. verùm in noſtris Tribunalibus hæc ſententia declaratoria ſemper fertur in judicio ordinario, non autem ſummario, prout in Ditionibus Electoratus Saxoniæ, ex approbata *Auguſti Electoris Conſtitut.* in proceſſu ordinario talis ſententia diffinitiva ſuper dicta declaratione profertur, ut innuit *numero* 8. *verſic. hodie verò*, qui *nu-*
5 *mero* 14. aliorum authoritate probat, Dominum directum poſſe d. devolutionem petere, vivente tamen emphyteuta, illoque mortuo non poſſe contra illius hæredes hoc judicium devolutionis inſtituere, & inter cæteros citat *Menſynger. d. cent.* 3. *obſervat.* 97. *numero* 1. *D. Trentacinq. var. reſol. lib.* 3. *titul. de jure emphyt. reſol.* 4. *numero* 4. *& Caſſad.* qui
ita determinatum adducit *deciſ.* 2. & 5. *tit. de locat. &*
6 *conduc.* & è contra, mortuo dict. Domino directo, qui ejus voluntatem non declaravit de dict. caducitate, non poterunt ejus hæredes hoc judicium inſtituere contra emphyteutam, *Menſynger. dict. numero* 4. *verſ. porrò* ubi ita per Cameram Imperialem deciſum tradit, *Dom Trentacinq loc. cit. num.* 5. *verſ.* 1. *quæritur, D. Berlic.* qui nos adducit ubi ſuprà *num.* 15. quod hodiè non ſervatur.
7 Inter alios autem caſus, ex quibus emphyteuta à caducitate excuſatur, de quibus latè *D. Berlich. dict. concl.* 46. poſt *Cardin. Tuſch. lib.* 3. *pract. concluſ. lit. E, concluſ.* 192. *à numer.* 84. uſque ad 212. *& concl.* 293. *per tot. D. Trentacinq. dict. reſolut.* 4. *à num.* 11. per 31. ac *Theſ deciſion.* 179. ille obſervatione dignus eſt ſi Dominus directus ſit debitor ex alia cauſa dict. emphyteutæ, ad tradita per *Jaſ. in d. l.* 2. *num.* 59. *Harthm Piſtor. obſerv.* 70. *num.* 2. & 3. ubi ita pronunciatum teſtatur, ſequitur, ipſis relatis *D. Berlich. dict. concl.* 46. *num.* 17.
8 Quando tamen res emphyteutica declaratur devoluta ob defectum ſolutionis canonis per biennium, vel triennium, ut ſup. *numero* 1. retuli, tunc emphyteuta, quia culpa ſua ab ea cadit, non recuperat meliorationes, ſivè emponemata, in illa facta, ut expreſsè deciditur in *dict. l.* 2. & comprobat D. meus *numer.* 1. & ſic etiam *Weſembec. Gayl. Borch. Fachin. D Trentacinq.* ac alii relati per *D. Berlich. ibidem num.* 49. eo magis ſi adſit pactum *Dom. Prat.*
9 *lib.* 2. *cap.* 43. *numer* 49. & 50. *deſcept.* quæ tamen concluſio procedit, ubi meliorationes emphyteuta fecerit, ex lege, quæ ex natura contractus tenebatur, ſecus verò in illis, quæ nudam ac ſimplicem meliorationis formam excedunt, & quas em-
10 phyteuta ex natura contractus facere non obligabatur, & ſic magnas meliorationes non amittit, ut probat D. meus *numer.* 5. ac 6. qui licet hanc diſtinctionem, de meliorationibus parvis, vel magnis
11 admittere non videatur, ex traditis, *num.* 9. ac 10. eam tamen probat *Calvin. in lexic. juris, verbo emponemata*, quod eſt verbum Græcum, idemque ſignificat, quod melioratio, ut per *gloſſ. in dict. l.* 2. *verbo emponemata*, & ſatis comprobat *D. Berlich.* ubi ſub *numer.* 50. ubi alios DD. à D. meo non adductos,
12 citat, & quatenus d. diſtinctio non eſſet admittenda, ſed emphyteuta veniret privandus, etiam meliorationibus magnis, certum tamen eſt, quòd in multis caſibus emphyteuta non amittit melio-
13 rationes magnas & Primò, ſi dd. meliorationes non de propria pecunia, ſed cum alieno ære, & cum intereſſe emphyteuta fecit, nè Dominus locupletetur cum aliena jactura, illas reſtituere tenetur. *Cardin. Tuſch. d. concluſ.* 192. *num.* 97. Secundò, ubi ſolvit canonem fructibus penè correſpondentem, ut docuit *Amed. à Ponte de laudim. quæſt* 8. *numer.* 3. *verſic. rurſus limitatur, & num. ſeq.* & in utroque caſu
14 aſſequitur *D. Berlich. ibid. numero* 51. Tertiò, concluſio non procedit, quando res emphyteutica non culpam emphyteutæ, ſed per lineam finitam ad Dominum revertitur, hoc enim caſu meliorati-
15 ones magnas emphyteuta recuperat, ut probavit D. meus *numer.* 3. idque comprobatur, nam licet vaſallus teneatur ex fructibus feudi Arcem feudalem reparare, ac reficere, nè deterior fiat, aut corruat,
16 ut probavit *D. Calvin. in tract. de aquæ. cap.* 101. *num.* 184. *lib.* 2. nam ubi culpa vaſallis res periret, feudo privatur: tanquam negligens, & re feudali abutens, ut poſt *Afflict. & D Garz.* tradidit idem *Dom.*
17 *Calvin.* 116. *num.* 1. *d. lib.* 2. etiam cum meliorationibus, tam parvis quàm magnis, ut docet *ibid. num.* 4. & tamen id non procedit ſi vaſallus feudo privatur, non per illius culpam, ſed per lineam finitam, tunc enim illas vaſallus non amittit, nec ejus hære-
des

des, Clar. in §. feudum, quæſt. 88. num. 2. Cæſar. Argel. de
legit. contradict. q. 20. num. 36. ubi quòd ita major æqui-
tas expoſtulat, hoc enim pacto allicientur homines ad
res augendas & meliores reddendas, ut inquit D. Cal-
vin. loc. cit. n. 3.
18 Et licet aliqui exiſtimaverint, eſſe in electione
Domini, vel ſolvere meliorationes magnas em-
19 phyteotæ, vel pati, quòd illæ tollantur, ad tradita
per D. Calvin. ibid. numer. 5. tamen exiſtimari debet
valor dd. meliorationum, illumque ſolvi d. em-
phyteotæ, ut de æquitate ita ſentit Bald. in auth.
exc pitur, poſt num. 1. C. de bonis, quæ liber. & ſequi-
tur Clar. d. q. 88. num. 2. in fin. ubi æquitatem hanc eſſe
opinionem tradit; in qua æſtimatione facienda eſt
habenda ratio melioramentorum voluptatis, utilium
& neceſſariorum, ut dicit D. Calvin. dict. cap. 126.
num. 12. & 13. & ab ea non eſſe recedendum compro-
20 bat num. 17. qui num. 18. fundat, illarum æſtimationem
eſſe faciendam, attento tempore reſtitutionis, non au-
tem, quo factæ ſunt.
21 Præſcribitur tamen jus caducitatis ſpatio triginta
annorum, Guid. Papa deciſion. 411. num. 1. cum ſeq. Tuſ. lit.
d. concl. 92. nu. 99. D. Berlich. loc. cit. num. 52. ſed an
22 emphyteuta præſcribat ſolutionem cenſus per triginta
annos, remiſſivè loquitur, plures citans DD. Berlich.
concluſion. 46. numero 55. ſed hic articulus decidi
poterit ex traditis per Nos deciſ. 27. numero primo
per 14.
Ubi tamen Dominus petit devolutionem rei em-
23 phyteuticæ, & emphyteuta acceptat d. petitionem,
quia noluit habere amplius rem emphyteuticam, nec
canonem ſolvere, tunc non eſt locus pœnitentiæ ex
parte dict. Domini, ita ut nec ſententia eo caſu requi-
ratur, ad tradita per Domin. meum num. 13. cum ſeqq.
24 & ita fuit practicatum in cauſa Sacræ Domus S. Eli-
gii hujus Civitatis, pro qua Ego patrocinium præſta-
* bam, petentis devolutionem Tabernæ cum domibus
ſitæ extra Januam Capuanæ, contra Joſaphum Man-
ducam ob defectum ſolutionis cenſus annuorum du-
cat. triginta, per plures annos, acceptata enim d. peti-
tione per d. Manducam, ac conſenſum præſtando pro
d. devolutione, fuit, mediante decreto D. Conſil. de
Aquino Delegati ob abſentiam D. mei Delegati, ordi-
natum, quod declaretur devolum, de anno 1649. in
Banca Paulini de Fuſco.
25 Cúmque de emphyteuſis materia tractavimus
erit obſervandum, quòd ex venditione rei emphy-
teuticæ debetur Domino laudemium, ut proba-
26 tur in leg. fin. Cod. de jure emphyteut. controverſia
tamen fuit inter DD. an actio hypothecaria detur
pro d. laudemio, ita ut agi poſſit contra tertium
poſſeſſorem, nedum pro ultimo laudemio, ſed etiam
pro aliis laudemiis per alios ſuos prædeceſſores poſ-
ſeſſores rei emphyteuticæ debitos, & negativam
partem ſequutus eſt Surd. deciſio. 31. ubi ita deciſum
oſtendit, & ante ipſum hoc idem tenuit Freccia de
ſubfeud. lib. 1. tit. de author. Baron. author. 5. numer. 4. &
poſt Molfeſ. ad Conſuet. Neap. p. 2. quæſt. 8. numero
12. lib. 1. nervosè etiam defendit D. Præſ. Merlin.
27 cent. 1. controverſ. forenſ. cap. 37. ſed affirmativam ſen-
tentiam ſequuti ſunt Dom. de Franc. qui ſic determi-
natum dicit deciſion. 340. Menoch. conſil. 444. numer.
21. Faber. in ſuo Codice tit. de jure emphyt. definit.
47. & 68. Solſon. in lucernâ laudem. coll. 1. numero 9.
ac 11. Maur. Burg. de laudem. verbo poſterior. emptor.
par. 1. inſpect. 9. Gratian. cap. 84. numero quadrageſi-
mo, libro primo, & cap. 222. & 337. numero 26. libro
ſecundo, & cap. 774. numero 16. libro 4. diſcept. fo-
renſ. Gurb. deciſion. 80. numero primo eſtque magis
recepta, ac verior opinio, ut teſtatur Coſta de port.
rata quæſtion. 112. numero ſeptimo, octavo, ac 19. &
de remed. ſubſid. remed. 52. numero 11. Amed. à Ponte
de laudem. quæſtion. 45. numero ſecundo Amic. de
jure emphyt. quæſtio. 57. Theſ. lib. 4. quæſt. forenſ. qu.
52. qui contra deſcendentes ab hac opinione pleno
ore exclamat, & comprobant Tiraquell. de retract.
conſanguin. paragrapho 19. gloſſ. 2. numero octavo
verſic. quamquam, Dominus Marta voto 33. Caſſan.
ad Conſuetud. Burg. rubric. 11. titul. des cenſes para-
grapho primo, in princip. numero nonageſimo nono,
verſicul. iſtud jus, Muta ad Conſuet. Panormit. cap.
16. numero centeſimo nonageſimo tertio, verſicul. ad
ſimilitudinem, Muſtrill. qui ſic judicatum tradit
deciſion. 171. numero decimo quinto parte ſecunda,
Jaſ. in dicta lege fin. ſub numero quadrageſimo pri-
mo, verſicul. & propterea filii debent, Codice, de
jure emphyt. Oldrad. conſil. 161. numero trigeſimo quin-
to, Cancer. variarum reſolutionum libro primo, cap.
11. numero 24. & de communi etiam opinione teſta-
tur Domin. Barbat. de aſſiſten. præſtan. gloſ. 12. numero
centeſimo decimo ſeptimo, & cum hac opinione quòd
detur Domino directo pro laudemiis conſequendis
hypothecaria actio contra tertium poſſeſſorem ſem-
per pertranſivit Capell. Tholoſan. ut per Maynard. dec.
38. lib. 6.
28 Quæ quidem affirmativa ſententiæ, quam am-
plexi ſunt ſupradicti Doctores, aliique innumeri
quos brevitatis cauſa omitto, in noſtris quoque
Tribunalibus ſemper ſervata fuit in judicando, nedum
in cauſis relatis per Domin. Thor. in compend. deciſion.
* lib. 3. dict. 2. in verbo condemna plura ex pluribus, &
verbo laudemia plura debita, ſed etiam per S. R. C. in
cauſa Abbatis Ugolini Perbenedicti cum Joanne
29 Donnarumma, referente Dom. Conſil. Sanfelingo, in
* cauſa Eminentiſſimi Cardinalis Spadæ, Abbatis, ac
perpetui Commendarii Sancti Mariæ Regalis Vallis
cum Monaſterio Monialium S. Mariæ Conceptio-
nis ad relationem Dom. Conſil. Petri Antonii Ca-
30 ravita, item in cauſa ejuſdem D. Cardinalis cum
* Monaſterio Monialium Illuminatarum, ſivè S.
Mariæ Succurſus in Curia Nunciaturæ Apoſtolicæ
referente Domin. Auditore Capelletto, ſic pari-
31 ter determinatum pluries per idem S. R. C. repe-
rio, nempè in cauſa eminentiſſimi Cardinalis de
* Camerino Abbatis S. Demetrii, cum Leandro
Berti, qui ſub die 14. Novembris 1598. referente
Conſil. Domin. Joannem Sanchez de Luna, fuit
condemnatus ad laudemia liquidanda, & deindè
mediante decreto lato ſub die 11. Martii 1600. per
dict. S. R. C. fuit facta liquidatio pro tribus lau-
32 demiis, in Banca de Fælice, item in cauſa dict.
* Domini Cardinalis cum Cæſare Portio, ſub eodem
die 14. Novembris dict. anni 1598. dum fuit condem-
natus ad laudemia liquidanda, & poſtmodum fue-
runt liquidata pro duabus alienationibus, in ea-
33 dem Banca de Fælice, ſic etiam in cauſa Abbatis
Domini Petri Aloyſii Caraſæ Rectoris S. Andreæ
propè Sedile Nidi, nunc Eminentiſſimi Cardinalis,
cum Hæredibus V. I. D. Joann. Andreæ Scotti ejuſ-
que creditoribus, fuit enim ſub die 10. Novembris
* 1612. deciſum, deberi laudemia liquidanda, ad rela-
tionem dict. Conſil. Dom. Joann. Sanchez de Luna, &
facto calculo fuerunt liquidata in tribus laudemiis, in
Banca de Cantone.
Non tamen debetur laudemium, quando res
34 emphyteutica datur à patre filiæ in dotem, quam-
vis æſtimata, non tamen, ut dict. æſtimatio fa-
ciat emptionem, vel venditionem, ſed ad aliud
finem, puta pro conſtitutione antephati, ut ſecun-
dum illius valorem conſtitui poſſit; juxta Reg. Pra-
gmat. unic. de anteph. ſive donat. propr. nupt. Petr.
Rat. in Conſuet. Pic. §. 15. gl. ultim. Franch. Stephan.
dec. 20. n. 7. Molin. de contract. tom. 2. §. 16. gloſ. 1. numer.
40. imò Valaſc. conſult. 113. numer. 9. & 23. tenet, quòd
re emphyteutica in dotem data, ſivè æſtimata, ſivè
non, laudemium non debetur, rationemque addu-

35 eit *Gamma deciſ.* 127. *numer.* 2. qoia eo caſu nullus
* requiritur Domioi coolanius, & ita fuit per S.R.C.
determioatum dia 13. Julii 1646. ad relationem *D.
Conſil. Franc. Antonii Muſceptula*, io cauſa Mona-
ſterii S. Petri Martyris, cum Joſepho de Apreia, io
Banca Cioffi.

Tandem dum D. meus *numero* 18. *& ſeqq.* agit de
36 mutatione, ſive variatioue actionis, obſervabis,
quòd creditor babens doo remedia pro conſequu-
tione ejus crediti, ordinariom ſcilicet & exacu-
tivum, ſi intentavit ordinarium, oon poteſt agere via
exequotiva, *Maſtrill dec.*157.*n.*1 *p.*2 *Giurba dec.*55. *nu.*
37 18.*Conc.de ce-ſib q.*95.*nu* 28. contrarium tamen ſubſti-
nent *Bald. in l. ſi miles ff. de milit. teſtamen. Maranta
diſput.*4.*num.* 5 & alia relata comprobat *Duard.de
cenſib.*§.3.*queſt.*24.*num.*114. eoque magis, ſi reſervaverit
ſibi j s agendi v · exequur va, eo eoim caſu, relicta
via ordioaria, agi poteſt via exequtiva, *Alexand.
conſil.* r.o.*numer.*12.*lib.*4, *Decian. conſil.*146.*numer.*8. *in
fine, & ſequens Menoch. remed.*6. *adipiſc. num.* 11. *Dom.
Reg.Rovit.in pragmat.*1.*numer.*11.*in fine*, *de conſervat.*
& in terminis contractus ceoſualis tradit *Conc. dict.*
38 *queſt.*95.*num.*30. ſic etiam, ubi debitor conventus eſt
contumax in judicio ordioario, ſiqoidem licebit
creditori, agere via exequutiva, rel ꝺojndicio ordi-
39 natio, ut deciſum per *Rot.* adducit *Conc.ibid.num.* 19.
item poterit variare, ubi creditori ooo eſt plene con-
ſultum per judiciom ordinarium, qoia totum ſuum
creditum conſequi non valeat, *Giurba dict. deciſ.* 55.
40 *n.*12. *Conc. dict.n* 30 *verſic.*3. *ſublimitatur*, & tandem da-
tur variatio à judicio ordinario ad exequotivom ſi
agatur pro cenſibus decorſis poſt dict. judiciom ordi-
oariom motom, *Conc.d.q.*95.*n.* 30. *verſic. quartò ſubli-
mitatur*, ubi deciſionem *Rota* addocit. Ad laodem Dei
ejuſqoe Matris Mariæ ſemper Virginis, Sanctorum
Michaelis Archangeli Januarii, Thomæ Aquinatis,
Aotonii de Padua, Dominici de Suriano, Franciſci de
Paola, ac Philippi Nerii, & Sanctarom Luciæ, ac Pa-
tritiæ, atque Bearorum Aodreæ Avellioi, Cajetanique
Thienei meorum, mearomque Tutelarium.

Michael Angelus Gizzius.

FINIS.

ELEN-

ELENCHUS

LEGUM ET PARAGRAPHORUM EX UNIVERSO JURE, in hiſce Obſervationibus ad Deciſiones explicatorum.

Textus Juris Pontificii.
Ex Sexto Decretal.

Text. in cap.diſpendia,§.reus quoque de reſcripſ. in 6. an ſit contractus,ſive declaratus per *text.in clem. ſapè, de verb ſign.* obſerv. 83.n.9.

Textus Sacr. Concil. Trident.

*Text.S.C.Trid.*vide *ver.Concil.Trident.*in Indice materiarum.

Textus Juris Cæſarii.
Ex Digeſto Veteri.

*Text.in l.inſtituto 27.§.de inofficioſo,ff.de Inoffic. teſtam.*quando procedat,obſerv.119.n.12.13.& 14.

*Text.in leg.ſi fideicommiſſum 50.ff.de judic.*quando procedat.obſer.14.n.8.

Ex Infortiato.

Text.in l.ſed ſi lege §.ſi antè litem ff.de acq. hared. procedit in petitione hæreditaris,obſer.65.ſub n.8.

Tex.in leg.deducto §. qui poſt tempus, ff. ad Treb. procedit in uſuris,non autem in annuis introitibus, obſerv.62.n.2.

Tex.in l.in ſingulos, ff.de ann.legat. declaratur. obſer.62.n.3.& 4.

*Tex.in l.ſi mihi,& tibi,ff.de legat.*1.ſecundum diſtinctionem *Bart.* habet locum, ubi hæres nullum ſentit commodum,& alii damnum patiuntur,*text.* verò in *leg.liberta,ff.de oper.libert.*verificatur, quando hæres ſentit commodum,& alii incommodum habent.obſ.8. n. 19. 20. ſed hæc diſtinctio reprobatur,n.21.de ratione,n.22.

*Text.in l.liberta ff.de oper.libert.*declaratur,obſer. 8.n.27.& 31.eſtque ſpecialis favore patroni,n.28.& procedit in repudiatione,quæ fit in fraudem legis, non autem hominis,n.34.

Ex Digeſto novo.

Tex in l.fluminum §.fin. de damn. infect. quando procedat.obſer.95.n.10.& 11.

*Tex.l.ſi contendat.ff.de fidejuſſ.*Vide ver.

Text l diffamari,C.de ingen. & manum.

Text.in l. ff. fraudem 45.ff. de jur. Fiſc. procedit, quoad creditores ex cauſa oneroſa obſ.8.n.14.contrarium, n.15.

Text.in l. 1. ff. de privil. credit. eſt in viridi obſervantia.& non fuit correctus per *l.dudum,C. de con trah,empt.*obſer.39.n.11.& procedit etiam in feudis, nu. 12.

Text.in l.qui autem ff.qua in fraud.cred. procedit etiam in portione debita vigore *Conſuet. Neap.* obſerv.8.num.4.& ita bis deciſum adducitur in S.C. & procedit contra creditores ex cauſa lucrativa, n. 12. contrarium,num.16.

*Text.in leg.qui autem ff.qua in fraud.credit.*quando procedat obſerv.34.num.2.& ſub num. 7.

Text.in l.1.§.1.ff qua ſent.ſine appell. reſcin. declaratur, obſer. 13. n. 16.

Ex Codice.

Text.l.ex qua pace, C. de ædific. privat. localis in Urbe Conſtantinopolitana fuit ampliatus in omnibus Romani Imperii Provinciis,in *l.fi.Cod.eod.* obſ. 50.n.3.& quo tempore impreſſus,nu.5.& 6.

*Text.tit.Cod.de ædific privat.*tempore primæ impreſſionis erat 12.legum,poſtea in ſecunda impreſſione,addita *leg.ex quo pace*,quæ eſt *penult.* fuerunt redactæ ad 13.num.6.

Text.l.fi.C.de ædific.privat. fuit abrogatus ſaltem per viam declarationis ex *Novella 63.de oper.nov. nunc.* & per *Conſuet. Neap.* incip. *Si quis habet, de ſervit.*num.8.& 10.

Text.l.ex quo pace,& l.fi. C. de ædific. privat. non ſunt uſu recepti in Civit.Neap. idcóque non ligant ad illorum obſervantiam,n.13.

*Text.l.fi.Cod.de edict.Div Hadr.tollen.*remedium competit filio legitimato per reſcriptum principis, & ita ſæpius per S.C.traditur,obſer.3.n.8.& 9.

Text.l.diffamari,C.de ingen. & manum. 20. *l. ſi contendat,ff.de fidejuſſ.*remedia quomodo proponantur, obſ.89.nu.2.& an differant inter ſe ſub n.12.

Text.in l.per diverſas, & in l. ob Anaſtaſio. Cod. mandati non procedunt in ceſſione annuorum introituum obſ.16.n.3.nec contra poſſeſſores, & hæredes nu.5.& in Regno Franciæ non obſervantur, nu.6.Quid in Statu Mediolani, ibid.

Text.l.unic.Cod quando Imper.inter pupill. & vid. quando derogatur cenſeatur obſ.67.n.3.4.5.& 6.

*Text.in l.ſcripturas,C.qui pot.in pign.hab.*procedit etiam quoad creditores in actione perſonali, obſer. 55.n.11.ſed contrarium deciſum affertur.n.12.

Text.in l.2.C. de reſcind. vendit. habet locum in locatione.obſ.57.n.4.non tamen ea finita,nu.5 contrarium,n.6.& ita deciſum adducitur.nu.7.

Text.l altius,C.de ſervit. & aqua, limitatur, ubi adeſt æmulatio,ſic etiam *Conſuet.Neap.*incip.*Si quis habet,de ſervit.* obſerv.50.n. 35.

Text.in l.hac conſultiſſima,§.ex imperfecto, C. de teſtam. loquitur in inſtitutione facta in perſonam extranei,inſimul cum filiis.obſ.7.n.19.23.& corrigitur per *auth.quod ſine,C.eod tit.*ibid.

*Text.in l.quicunque,Cod.de apoc.public.lib.*10. declaratur.obſer.27.n.15.& quando procedat.n.16.17. 18. & 19.

Ex Authent.

*Text.in auth.quod ſine,C.de teſtam.*loquitur in legato. obſerv.7.n.20.

Ex Novellis

Text. Novell.63. de nov. oper. nunc. eſt localis in Urbe Conſtantinop.obſer.50.ſub n.8.& nu.12.

INDEX
RERUM, VERBORUM, AC SENTENTIARUM

Quæ in hiſce DECISIONIBUS LIBRI PRIMI continentur.

A

ABBATISSA an, & quando poſſit agere pro ſuo Monaſterio, dec. 86. à n. 5.

Abolitio generalis non includit accuſationes nondum inſtitutas, dec. 71. n. 2.

Abſenti an ex juramento quæratur actio, & quid in donatione, dec. 44. n. 12. 13. & 17. Ad hoc ut abſenti actio quæratur, quid requiratur, n. 19.

Abſolutio quid ſit per ſententiam judicis, aut per indulgentiam Principis, nihil intereſt, dec. 71. n. 4.

Acceſſorium non poteſt ſtare ſine ſubſtantia, ſed bene ſubſtantia ſine acceſſorio, dec. 21. ſub n. 5. Ubi poteſt eſſe ſeparatum, non ſequitur rem venditam, dec. 37. n. 19.

Accuſatio ſi non ſit inſtituta ante publicationem indulti, an poſſit inſtitui poſt illius publicationem, deciſ. 72. n. 1. 3. & n. 9.

Accuſationes criminales præſcribuntur ſpatio 20. annorum, dec. 58. num. 7.

Actio, & paſſio non dantur in eodem ſubjecto, dec. 16. ſub n. 16. & ſub n. 35. & dec. 46. ſub n. 30.

Actio cedi poteſt, dec. 16. ſub nu. 39. & nu. 40. Item & actio judicati, ſub nu. 42. In actionis ceſſione per verba, Ponens eum in locum ſuum, videtur mandatum exercitium, & cedens non poterit amplius agere, etiam ſi non intervenerit alterum de tribus, de quibus in l. 3. C. de novat. nu. 45. Nulla quæritur tertio ex pacto inter alios facto, dec. 44. nu. 8. An autem quæratur actio tertio cum quo contractum onere ſolvendi tertio, & qua ratione, numer. 10. 11. 12. An quæratur abſenti ex juramento in contractu appoſito, num. 12. 17. Et quid in donatione facta abſenti, nu. 13. Ad hoc ut abſenti quæratur, ſufficit quælibet præſumpta ratificatio, nu 19. Executiva perſonalis præſcribitur ſpatio decem annorum, realis viginti, deciſ. 58 nu. 2. Legis Aquiliæ pro refectione damni non datur, niſi ubi adeſt damnum, & culpa illud inferrens, dec. 60. numer. 11. Ex lege Aquilia poteſt agi civiliter, & criminaliter, nu. 16. Perſonalis eſt dividua, deciſ 83 ſub nu. 12. Rei vendicationis, & interdicti uti poſſidetis cumulari poſſunt, dec. 101. nu. 19. Non datur niſi pro dominio directo, nu. 24. Confeſſoria non competit ratione dominii, vel quaſi, ſed pro quaſi poſſeſſione, & jure ſervitutis alium competente, num. 28.

Actiones tranſeunt activè, & paſſivè in uſumfructum quota hereditatis, dec 102 num. 41.

Actio an, & quando quæratur uxori exemptione à viro facta de pecunia dotali, ſi nulla de eo mentio facta ſit, & quando tunc uxori remaneant primæva jura, dec. 109. nu. 10. 11. 24.

Actiones veniunt in obligatione generali, dec. 117. n. 24.

Actionis mutatio & variatio, an & quando, & in quo judicio admittatur, dec. 130. à n. 21.

Actione ex empto qui egit, poteſt etiam lite conteſtata mutare & agere ex donatione, n. 23.

Actor ad tollendas dilationes poteſt cogere privilegiatum ad petendum beneficia, deciſ. 79. nu. 12. Verè an dicatur, vel rem diffamatus, & quid ſi intentet certam & cumulet remedium l. ſi contendat, ff. de fidejuſſor. dec. 89. nu. 2. & 3. & vide verb. diffamatus. Et reus non debent ad impariam judicari, deciſ. 91. num. 12. An teneatur ſic facere depoſitum pro pœna nullitatum, ut reus, n. 16. Lite conteſtata an poſſit ab actione, & remedio intentato deſiſtere, dec. 120. numer. 19. Eligens viam ordinariam, non prohibetur eligere executivam, n. 20.

Actus præſumitur geſtus in executionem præcedentis tractatus, nec præſumitur receſſum à conventione præcedenti, etiam ex intervallo, aut quia adſit forma diverſa, præſertim, quando actus ſequens ſit in executionem primi, dec. 2. nu. 33. 35. Pro validitate ſemper eſt præſumendum, deciſ. 7. ſub nu. 7. Dicitur perfectus, quando conſtat de perfectione reſpectu voluntatis concluſiva, nu. 10.

Actum eſſe non dicitur, cùm aliquid ſupereſt agendum, nu. 23.

Actus non operatur ultra agentium voluntatem, dec. 17. n. 11. dec. 26. n. 9. & dec. 43. nu. 24. De ſubſtantia eſt quicquid requiritur pro forma actus, quod redditur ipſo jure nullus, forma deficiente, dec. 29. n. 3.

Actui cenſetur ineſſe, quod fit incontinenti poſt actum, nu. 4.

Actu reſoluto cenſentur reſoluti omnes effectus ab eo procedentes, ac ſi nunquam factus fuiſſet, dec. 41. n. 18.

Actus præparatorium confunditur cum præparato, deciſ. 68. ſub num. 7.

Adhoa quare non ſolvatur ex feudo reverſo ad Dominum non jure reverſionis, ſed titulo particulari, deciſ. 67. num. 2. Quam ſolvit primogenitus, non venit in liquidatione paragii ad damnum ſororum, dec. 92. n. 7.

Adjectus ſolutioni, vide verb. ſolutioni adjecto.

Aditio hæreditatis quamvis in animo conſiſtat, quia tamen eſt quid facti, & in verbis, vel opere conſiſtit debet probari, dec. 117. nu. 1. & ſub num. 15. Probatur per omnem actum qui fieri non poteſt citrà jus, & nomen hæredis, nu. 16. An inducatur per acceptationem donationis alicujus ſummæ, quæ fiat incluſis dotibus ſub nu. 25.

Aditionem ad inducendam, eundem effectum operatur oblatio, quam ſolutio, dec. 27. n. 12.

Vide verb. hæreditatis aditio, & ver. tutor.

Adminiſtrator an teneatur edere libros ſuæ adminiſtrationis, ſi adverſarius non declaret ſe approbare partitas, tam pro, quam contra ſe facientes, dec. 113 nu. 3. 10. & 29.

Adminiſtratori neganti librum rationum confeciſſe, vel illum amiſiſſe, non creditur, quamvis juret, à num. 13. ad 15. Si ipſe vel ejus hæredes, & ſucceſſores non exhibeant librum rationum, præſumuntur eſſe in dolo, nu. 16.

Adminiſtrationis unitas an, & quando faciat quominus connexa vel ſeparata ſint capitula num. 20. & 23. Libros editos quando poſſit adverſarius pro parte acceptare, & pro parte non, n. 24.

Adminiſtrator, vide verb. tutor. verb. minor, & verb. liber rationum.

Adminiſtrator dotans, vide ver. animus donandi.

Ædificium quilibet poteſt extollere uſque ad Cœlum, etiam ſi luminibus vicinis officeretur, & quare, dec. 50. n. 2. 3. & 4. Sed quod ſpatium relinqui debeat, ſub nu. 18. Niſi tamen adſit ſervitus conſtituta, vel præſcripta, altius non tollendi, vel fieret ad æmulationem, quæ tamen in dubio non præſumitur, & ejus probandi incumbit onus allegant, n. 2. 5. 6. & 15.

Ædificare nemo poteſt impediri, ſi præſtat cautionem de demoliendo, n. 7. Etiam in proprio ſolo, quis prohibetur, ubi via fieret deterior,

deterior, redderetur incommodior, vel ubi aqua ex novo ædificio reſtagnaretur, aut liberè per eam non curreret, nu.11. & 13. Quid autem, ſi fieret minùs luminoſa, n.14.

Ædificium an cadat in utilitatem ædificantis, vel in damnum vicini, remittunt Expertis, numero 17. Quid ubi tolleretur aſpectus ad mare directè, vel per obliquum, item aſpectus montium, tunc an poſſit in altum extollere, vel prohiberi, etiam non exiſtente ſervitute intra ſpatium centum pedum, numer. 19. 25. 26. 27. 28. Hoc vero an habeat locum ſtante Conſuet. Neapol. à num. 20. Quando vero ad æmulationem dicatur, num. 8. & 16. Extollere an & quando poſſit uſque ad Cœlum Dominus ſoli, etiam attenta Conſuet. Neapol. deciſ. 95. n. 1. & 2.

Æmulatio in dubio non præſumitur, quis eam probare debeat, vide ver. Ædificium.

Æqualitas in judicio ſervanda eſt, dec. 59. n. 2.

Æs alienum licet non ſit in bonis, eſt tamen in hæreditate, deciſ. 44. numero 22. Quomodo, & quo ordine ex bonis defuncti perſolvatur, & an à proprietario, vel uſufructuario, dec. 202. n. 34. & ſeq. & vide ver. uſufructuarium.

Æſtimatio an debeatur legato feudo, aut donato contemplatione matrimonii, & in eo inſtituto hærede extraneo, abſque aſſenſu, vide verb feudo legato. Debetur, ſi ſuper feudo fuerit conſtituta uxori quarta, abſque aſſenſu, dec. 42. n. 8.

Aſſi. Conſt. Divæ memoriæ, n. 51. declaratur, dec. 43. num 4. vide verb. deciſiones.

Aggreſſor ſi occidatur, à ſe occiſus dicitur, non ab inſultato, dec. 75. ſub n. 14.

Aggreſſus de jure civili non tenetur aufugere, & ſi interficiat aggreſſorem, non tenetur de homicidio ſecus tamen eſt de jure canonico, & in foro conſcientiæ, dec. 75. n. 16.

Agnatio per fœminas non conſervatur, dec. 103. n. .

Agnatum retrahens an, & quando poſſit prohiberi ab emptore, ne alteri vendat, vel cum dubitatur, nè vendat, poſſit ſententiâ ferri prelationis ad beneficium ipſius cautum, vel ſub conditione, deciſ. 57. nu. 45. 48. & 58.

Alienatione prohibita generaliter eſt obligatio, dec. 6. ſub n. 27.

Alienandi poteſtate conceſſa, cenſetur etiam conceſſa poteſtas hypothecandi, dec. 23. n. 5.

Alienatio rei dotalis quamvis ſit nulla reſpectu mulieris, tenet tamen, quoad vendentem, d. 37. n. 17.

Alienationis feudi prohibitio ſine aſſenſu an, & quando comprehendat illius obligationem, deciſ. 43. numero 22. & 23. Ratificationem, an & quando inducat exceptio pretii, etiam minore, & quid ſi poteſt pretium recipi ex debito venditoris, deciſ. 57. num. 19. 16. 19. 20. 21. & 54.

Alienatio de re fideicommiſſo ſubjecta ab ignorante ignoranti facta licet valeat, tenebitur tamen ad pretium hæres alienantis, dec. 80. n. 51.

Alienare quis non prohibetur, ubi in ejus perſona fideicommiſſum extinguitur, dec. 103. n. 32.

Alienationis prohibitio, abſque cauſa num vocationem filiorum poſitorum in conditione inducat & quid exiſtentibus clauſulis irritantibus alienationem, deciſio. 110. num 18.

Alienandi prohibitio ſi injungatur Cajo, non extenditur ad Caij filium ſub nu. 33. Vide verb. prohibitio alienationis.

Alimenta uxori ſi relinquantur, cum conditione habitandi cum filiis, an, & quando illis præmortuis debeantur, dec. 52. à nu. 1. & vide ver. legatum alimentorum. An, & quando debeantur actori lite pendente & ut debeantur, quæ requiruntur, deciſ. 119. à num. 1. Debentur etiam in judicio particulari alimenta, & expenſa litis data pro vera paupertate, num. 13. & 14. Eorum taxationi non eſt locus, ſi urgentiores præſumptiones ſint pro reo, quam pro actore, ſub num. 4. Interim non habet actor ſi conventus præſentat ſcripturam, quæ intentionem actoris excluderet, quamvis illam actor impugnaret, nu. 5. Eorum proviſio an, & quando præjudicet cauſæ principali, & tunc, an & quomodo ſint decernenda, à nu. 7. ad 10.

Alimentorum ſuper præſtatione dum pendet judicium, illa ſunt danda, n. 12.

Alimenta, & expenſa litis quam ob cauſam præſtentur, ſub num. 13.

Allodium, ſeu burgenſaticum de ſui natura ſemper tranſit ad hæredes, dec. 70. n. 7.

Andreas Marcheſios Reg. Conſiliarius laudatur deciſ. 16. ſub num. 7. Provenzalis Regius Conſiliarius laudatur, deciſ. 20. ſub n. 53. & dec. 97. ſub n. 13.

Animalia, quæ ſunt in feudo an, & quando dicantur feudalia, dec. 93. n. 10. 11. 12. & 15. Dare ad meliorandum quid ſit. nu. 16.

Animus donandi non præſumitur in Adminiſtratore dotante, dec. 38. n. 29.

Animi deſtinatio ad profeſſionem habetur pro opere, & profeſſione conſummata, licet forte, vel alio impedimento non ducatur ad effectum, dec. 118. n. 16.

Annuæ præſtationes tot ſunt, quot ſunt anni, deciſ. 27. ſub nu. 4. Et penſiones, an in totum, vel in partem præſcribantur, & quanto tempore inter privatos, & in Eccleſia, à num 4. ad 7. Quid reſpectu penſionum pro præterito exactarum pro minori quantitate, quam deberentur, numer. 6. Et an in hoc differat annua præſtatio ex contractu debita, ab illa quæ ultima voluntate relicta eſt ſub n. 7.

Annuorum introituum venditiones ad formam Bullæ fiunt cum pacto de retrovendendo quandocunque ad beneficium venditoris, deciſ. 16. ſub num. 5. Requiritur autem neceſſario perpetua redimendi hæc facultas, ad hoc, ut contractus tolerari poſſit, ibidem. Hinc ſemper redimi poſſunt annui introitus, quamvis id cautum non ſit, quia pactum hoc redimendi eſt de eſſentia contractus, & ineſt ipſi contractui, ibidem. Quid verò operetur pactum de retrovendendo, num. 9. & ſeq. Venditionis contractus non diſtat ab aliis contractibus emptionis, & venditionis, & ideò venit eorum venditio ſub generali hypotheca pro pretio, etiamſi adſit pactum de retrovendendo, deciſ. 24. num. 20. & 21.

Annui introitus, cenſus, & uſuras exigens ad minorem rationem, quam in inſtrumento continetur, an, & quando ſibi præjudicet, dec. 27. nu. 1. ad 6. & ſub n. 8. Eos jus exigendi pro majori, vel minori quantitate debita, aut viliori moneta, abſque proteſtatione, triennio præſcribitur, ibid.

Annui introitus ex bonis antiquis maturati, & non exacti an veniant ſub diſpoſitione Conſuetud. Neapol. dec. 62. n. 8. Debentur principaliter, & non tanquam acceſſorii ad ſortem, ibidem. Empti ex pretio bonorum antiquorum, vel rei, in qua quis habet uſumfructum, remanent ſubjecti oneri uſusfructus, & Conſuet. Neapolit. ſicut, & ipſa bona antiqua, ut de illis teſtator non poſſit diſponere, niſi de medietate, dec. 70. num. 48. & 49.

Annuorum introituum emptiones quomodo olim, & ad quam rationem pro centenario hodiè fiant & exigantur cum Regia Curia, vel cum univerſitatibus, dec. 116. n. 1 & 49.

Annui introitus, attenta Bulla non poſſunt excedere ſummam ducatorum decem pro centenario, nu. 2. Connumerantur inter immobilia, ſivè perpetuò ſivè ad longum tempus conſtituti ſint, n. 18. & vide verb. cenſus. Si emantur ad rationem decem pro centenario, cum remiſſione oneris collectarum in damnum venditoris, ita quod excedant ſummam decem pro centenario, computatis collectis, an, & quando emptio ſit uſuraria, & nulla vel contractus ſit firmus, ſublato exceſſu, à nu. 22. & 43. Ubi quid paciſcatur quod emptor ſit immunis à bonatenentia; & pactum non fiat ab aliquo Cive loci, ubi ſolvuntur collectæ; ſed ab Univerſitate, quæ venderet annuos introitus, & numer. ſeqq.

Antephati proprietas poſt mortem matris ſpectat ad filios, ea tamen dum vivit habet uſumfructum dec. 10. nu. 7. In eo filii an ſuccedant uti filii, & ex propria perſona an uti hæredes patris ſecundum Conſuetud. Neapol. & cum matrimonium eſt contractum ſecundum morem Magnatum, ibid.

Antephatum ante Reg. Pragmatic. quantum erat in virgine, vel vidua, & quomodo tunc lucrabantur mulieres exiſtentibus liberis, & quomodo hodie poſt d. Pragmatic. & ad quam rationem pro centenario, deciſ. 49. numero 1. & 3. In jure Antephati Verbum non reperitur, ſed dicitur Antipherna, numero 2. Eſt verbum uſuale in hoc Regno, ibidem. Debet taxari in materia Regiæ Pragmaticæ, prout eſt taxatum in ducatis quatuor, decem & viginti mille, de quibus diſponit Pragmatica, quamvis non eandem ſummam capiat dos, ſed infra illam, à numero 4. ad 13. ubi deciſio. An & quando ipſo jure debeatur de jure communi, dote ſoluta, quamvis non ſit conſtitutum deciſ. 63. num. 7. Quid de jure

Conſuetud.

Conſuetud. Neapol. nu. 8. *Non eſt donatio gratuita, ſed ejus conſtitutio eſt neceſſaria, ibidem & ſub num.* 8. & 9. *Vide verb. filii in antefato, & verb. pater tenetur.*

Antiſtius Labeo I. C. *an ſana mente, an vero dubia ſanitatis fuerit, enucleatur deciſ.* 107. *nu.* 18. & *nu.* 40. & *ſeqq. ubi quot volumina ſcripſerit, & quare Octaviano Cæſari charus non extiterit, & inde vocatus inſanus*

Antonius de Alexand. ad Conſuetud. Sed ſi moriendi, de ſucceſſ. ab inteſt. in addit. *incip.* de jure iſtarum Conſuetudinum *exploditur, dec.* 61. *nu.* 6. Caracciolus *Orator facundiſſimus. Præſes Regiæ Cameræ laudatur dec.* 10. *nu.* 16. Faber, de fin. 31 C. de ſolution. *declaratur, dec.* 21. *ſub num.* 10. & *laudatur, ſed* lib. 11. conject. cap. 6, *exploditur dec.* 32. *n* 3. Et decad. 26. de error. Prag. n. c. 6 *ſimiliter exploditur, dec.* 116. *n.* 24. 28. & *ſeq.* Ricciullus *Epiſcopus Caſertæ laudatur, & refertur dec.* 119. *ſub n.* 2.

Apertura *quid ſit de conſuetudine Civitatis Neap. & in quo differat à doſſiera dec.* 66. *n.* 15.

Apodixa *Banci recognita, vel verificata æquiparatur inſtrumentis liquidatis, & obligationi penes acta inſinuata deciſ.* 111. *ante n.* 1. *Vide verb. debitor, verb. exceptio numeratæ pecuniæ, verb. confeſſio, & verb. verba* per alter tanti.

Appellatio *an, & quando committatur in S. C. à precepto per M. C. facto debitori, quod ſolvat tertias dec.* 96. *n.* 21. & 22. *Quando detur à præcepto Judicis de ſolvendo, n.* 24. *Suſpendit judicatum & ejus vires circa executionem, immò extinguit judicatum, dec* 100. *n* 13. 14. & *ſub n.* 18. *In quo differat à reclamatione, & ſupplicatione, ibid. Temeraria inducit intereſſe, n.* 44.

Apprezzum *juſtum dicitur illud quod ſit per Æſtimatores, non autem quod per Luſtratores & quare dec.* 42. *n.* 6. & *ſub n.* 12.

Aquæ curſus ſi impediatur in via, nè liberè currat, maximum eſt damnum tranſeuntibus per eam, dec. 50. *ſub n,* 13.

Arbitri *non habent poteſtatem in teſtes, ſed tantum in eos, qui compromiſerunt, & ideo commiſſio pro examinandis teſtibus fieri ſolet per S. C. dec.* 33. *n.* 15.

Arbitrium *Judicis in conſtituenda dote filiæ naturali, ita debet regulari, ut parum excedat ab alimentis, quæ illi deberentur, dec.* 99. *ſub n.* 32. *Vide verb. Judicis arbitrio ſtandum non eſt.*

Arbitrium Rota Romana, vide verb. Rota Romana,

Argumentum *à contrario ſenſu non poteſt ſumi, quando inducetur correctio legum, dec.* 24. *ſub n.* 10. & *n.* 17. & *deciſ.* 53. *n.* 5. *Neque ubi tendit ad derogationem expreſſæ voluntatis teſtatoris, n.* 18 *De feudo ad emphyteuſim valet, dec.* 46. *n.* 27. & *dec.* 70 *n* 5. *Valet, eſt profectitium, ergo hæreditarium n.* 13. *De majori ad minus validum eſt in jure, dec.* 98. *n.* 39. *Validiſſimum eſt ab abſurdo vitando, n.* 40. *A ratione ceſſante valet in jure, dec.* 115. *n* 15.

Armorum *pro aſportatione actio non datur vulnerato, ſed tantum pro vulnere in Regno, & quid attento jure communi, dec.* 78 *n.* 6 & 7. *Aſportationis, & vulneris cum illis illati unicum dicitur delictum n.* 8. *Delationis pæna quando incurratur, vide verb. vulneratus, ver. cultri acuti pæna.*

Aſſaſſinium *eſt crimen adeo deteſtabile, ut ſpeciale ſit in eo, quod Judex ſæcularis procedit contra Clericum abſque degradatione. dec.* 73. *n.* 22.

Aſſecuratio *dotis in mobilibus, ex quibus fructus non poſſent percipi, uxori non datur, ſed illa vendi debent, & pretium in tuto reponi, deciſ.* 42. *n.* 4. *Eam debet habere pro pretio faciendo per Appretiatores, non per luſtrationem creditorum poſteriorum & quare, n.* 5. *Niſi tamen res eſſet indiviſibilis, & majoris valoris quam capiat quantitas dotium, & antephati, num.* 11.

Aſſenſus *pro uno delicto poteſt pro alio carcerari, dec.* 105. *n.* 65.

Aſſenſus *non confirmat actum nullum, regulatur à contractu, ſuper quo interponitur, non eſt actus de per ſe ſubſiſtens; ſtatim corruit, non reperto contractu confirmabili tanquam nullo dec.* 19. *n.* 2. & 3. *Cujus materia ſtricta eſt poteſt concedi, nedum per verba aperta, verum etiam per æquipollentia, deciſ.* 27. *num.* 11. *Non requiritur cum refutatio fit proximo ſucceſſuro in feudo. deciſ.* 3. *ſub num.* 16. *Capituli, & Gratiæ Civitatis Neap. conceſſa, ne intelligatur præſtitus capitulis matrimonialibus inter Neapolitanos ſuper obligatione feudorum, operatur in contractu mutui, qui fit in executionem capitulorum matrimonialium, & quare, deciſ.* 38. *nu.* 40. *An retrotrahatur, quando quis fecit contractum ſub conditione impetrandi aſſenſum, ſi ante ejus expeditionem alter contraxit cum aſſenſu, dec.* 43. *n.* 4. *Impetratus lite pendente an ſit ſubreptitius, aut debeat ſtare in ſuſpenſo, donec lis decidatur & iſta nullitas impediat executionem rei judicatæ, num.* 7. & 16. *Non eſt contractus, ſed confirmatio contractus ſuper re feudali, num.* 10. *Poteſt præcedere, & ſubſequi contractum, n.* 11. *Aſſumit naturam ejus ſuper quo interponitur, n.* 12. *De per ſe nihil operatur aſſenſus Domini, ſed tollit obſtaculum cum vaſallus contrahit hypothecam, vel transfert dominium, n.* 13. *Impetratus ſuper venditione facienda, tempore, quo alienans ſucceſſorem habebat, vel non erat deſperatus de filiis, nihil operatur, ſi mutatur rerum ſtatus in quo ſucceſſoribus careat, & de filiis ſit deſperatus, immo nec retrotrahitur ad diem contractus, in præjudicium tertii, nu.* 14. & 15.

Aſſenſus Capituli, & Gratiæ conceſſa pro dotibus Neapolit. an, & quando extendatur ad contractum cenſualem, & mutui deinde celebratum ex pecunia dotali, ex quo in capitulis matrimonialibus expreſſe fuerit conventum, ut pecunia converteretur in emptionem annuorum introituum pro ſecuritate dotium, dec. 56. *per tot.* & *numero* 7. & 15. *Extenditur ad bona ſoceri, Reſpexit non perſonas, ſed dotium conſervationem, numero* 8. & 9. *Intelligitur præſtitus in ipſo inſtrumento dotali. Non decitur ſubſidiarius, num.* 11. & 12. *Præſtitus in contractu extenditur in executivis, & dependentibus ex eodem contractu n.* 2. *Præſtitus in uno contractu ad alium correſpectivum extenditur, num.* 4. *Præſtitus in promiſſione de vendendo extenditur ad ipſam venditionem num.* 5. *Novus non requiritur in ratificatione, quæ fuit ratione promiſſionis facta de ratificando, n* 6.

Aſſenſus Regius non requiritur in impoſitione collectarum, allibramento, ſeu appretio, & cataſto, requiritur tamen in impoſitione gabellarum, dec. 116. *n.* 10. *In officiis, & ejus emolumentorum obligatione an requiratur, vide verb. officium.*

Aſſertio *conjugum & aliorum prohibitorum donare, non attenditur, nec probat, dec* 22. *n.* 18.

Aſſiſtentia, *vide verb. decretum M. C. V.*

Attentatum *vide verb. judicium.*

Atteſtatio *ſine juramento, & non citata Parte, an, & quando relevet, dec.* 12. *n.* 18. 19.

Aulus Ofilius I. C. *antiquus celebratur, deciſ.* 107. *ſub num.* 17.

Avus *maternus non habet ex filia nepotes in poteſtate, dec.* 1. *nu.* 77. *Et an, & quando poſſit pupillariter ſubſtituere ejuſque ſubſtitutio intra pubertatem ſuſtineatur, nu.* 100. *ubi ampliationes, & limitationes, remiſſive, & n.* 103.

B

Bancherius *quod ſe debitorem conſentiente creditore conſtituat abſque tamen dolo, vel quod ſolvat, paria ſunt dec.* 20. *n.* 3. *Seu Nummularius ſi apocam ei traditam in creditum ipſius, cui pecunia erat ſolvenda ſcripſerit, & pro ejus ſolutione aliam cedulam ſolvendam per Nummularium ei conſignaverit, non erit liberatus, non ſecuta ſolutione, n.* 12.

Barones *ante Reges Aragoneos non habebant merum imperium, niſi tantum juriſdictionem civilem, dec.* 77. *n.* 7.

Baro in judicio ſummariiſſimo eſt manutenendus in poſſeſſione contra vaſallos, numero 16. *Si eſſet ſuſpectus vaſallo ex capite inimicitiæ an, & quando poſſet in illius cauſa Judicem delegare, dec.* 90. *numero* 6. 14. 17. & 26. *Non definit eſſe inimicus, ad finem ut recuſari poſſit, ut ſuſpectus, quamvis cum eo pax facta eſſet, numero* 8. *An, & quando ſit ſuſpectus in delegando in cauſa, ubi habet intereſſe, n.* 16. & 27. *An amittat juriſdictionem quoad vaſallum, cum quo habeat gravem, & urgentem inimicitiam, n* 18. & 22.

Baroni non tollitur, ſed limitatur juriſdictio, ob ſalvaguardias, quæ ſolent expediri ab Officialibus majoribus vaſallis, ut non procedat ad capturam vel informationem inconſulto Superiore, & an, quomodo, & quando ſalvaguardiæ iſtæ expediri debeant, à n. 19. *ad* 21. & *vide ver. ſalvaguardia.*

Bartoli

Bartoli *ab opinione recedendum non eſt opinionum conflictu dec. 1.n.72. Ejus doctrina* in l.gerit,o.28.ff.de acqoir. hæred. *examinatur, & declaratur, dec.13.n.3.7.8.9. Quo pacto ſalvari poſſit, dec.117.n.9. In l.*naturaliter, §. nihil commune, in 7.combio.n.29.ff.de acq.poſſ. *declaratur, dec.101.n.17.& 22.in* l.fi.ff.de oſufr. *reprobatur, dec.102.nu.34. In* l.fi.n.3.ff.de præt.ſtipul. *reprobatur, dec.106.n.45.*

Beneficiatus *æquiparatur uſufructuario, dec.62.n.7.*

Beneficii *collatio valida an ſit, an invalida, remittitur ad* Sanctiſſimum, *dec.73.n.1.*

Beneficium inventarii vide ver. inventarii beneficium.

Beneficium primum conceſſum uni ex colligantibus prodeſt litis conſorti, & cum non petitur, poteſt cogi petere. dec.70.nu.5.& 6. & vide ver. actor. Si ejus conceſſio ad inſtantiam petentis intimata ſit conſorti, & hic nihil replicet, an, & quando cenſeatur inheſiſſe illius petitioni, adeo ut ad ejus inſtantiam iterum concedi non debeat, num.6.7.8. Conceſſum minori prodeſt majori non privilegiato qui illo uti poterit, etiam minore nolente uti, & litigare, & expreſſe beneficio renunciaſſet, nu.10.11. Conceſſum ſi ſit uni ex colligantibus, & eo uſus ſit alter etiam adverſarius, non prohibetur colligans petere beneficia ſibi competentia, & ſic in una cauſa poſſunt dari quatuor beneficia & reſtitutiones, n.13.& 14.& quare n.15.& 16.

Beneficium primum, & ſecundum non eſt cognitum de jure communi, & quare ſic dictum ſit, & unde originem habuit, dec. 91.n.5. Quo tempore peti debeat de jure noviſſimo in Regno, n.7. Tempus illud petendi an procedat, tam in actore, quam in reo, à n.8. Vide ver. lex concedens beneficia. ver. reſtitutio in integrum.

Bona *donata ſi deſcripta ſint in inventario, deleri poſſunt dec. 44.num.6.*

Bonæ fidei *poſſeſſor an, & quando per litis conteſtationem conſtituatur in mala fide vel publicatio requiratur, aut ſententia ad finem ut teneatur, non ſolum ad fructuum perceptorum reſtitutionem, ſed & eorum qui percipi potuerunt dec.65.n.1.2. ad 8. ubi dec. & vide n.9.& ſub n. 18.*

Bonam fidem ſequitur videtur qui facit, quod putat poſſe facere, dec.105.n. 25.

Brachium *Judicis territorii quare, & quando concedatur, & petatur pro exequutione ſententiæ lata in aliena jurisdictione, vel à Judice Eccleſiaſtico, vel ſeculari, dec.82.nu.1. & 2. In ejus imploratione an requiratur citatio Partis, n.3.& 4. vide verb. imploratio brachii.*

Bulla Pii IV. *circa revocationes legitimationum, & facultatis legitimandi per reſcriptum in præjudicium vocatorum habere debet locum in omnibus locis, etiam in Terris Imperii, & quare, dec.3.n.22.& 23.* Pii V. *circa licentiam profitendi in novitiis conſtitutis in mortis articulo, etiam non expectato anno probationis explicatur dec.118.n.34. & vide ver. novitius.* Sixti V. *circa fori privilegium quoad beneficiatos habitum & tonſuram non deferentes, declaratur, dec.73.à n.3. An ſit moderata per aliam* Bullam *in habentibus penſiones, fructus, aut prædia, vel bona Eccleſiaſtica, nu.11. & 12.& n.19. An ſit in uſu, vel ſit revocata per* Clem.VIII. *n.3.& 25.*

Bulla clericatus ſi præſententur adverſus citationem vel ad impediendam ſententiam forjudicationis, vide verb. inquiſitus ſi citatus prætendat, ſe eſſe clericum.

Bulla, vide verb. conſtitutio.

C

CAmbii *contractus eſt juſtus, utilis, & neceſſarius, dec. 106. num.1.*

Cambium, quod fit per literas, vocatur trajectitium, ſeu tranſlatitium, ſapit naturam contractus bonæ fidei, ideoque ſi ei non adimpleatur, venit intereſſe ex natura contractus, numero 2.& 3. Eorum intereſſe quomodo probetur, numero 5. An valeat pactum, quòd de eo ſtari debeat dicto creditoris, à numero 15. ad 19. Reale ut conſtare dicatur quid requiratur, numero 47. Verum, & reale quod dicatur, numero 11. Siccum quid ſit, & quid uſurarium, numero 22.& numero 41. & ſeq. Verum & ſiccum in quo differant, numero 38. Dicitur licitum cum pro Campſore reſpondet Procurator, ut in cambio Beſuntino, num.13. Siccum fuit damnatum in Regnis Hiſpaniarum, & an judicetur ex qualitate perſonæ, pecuniam recipientis, numero 39.

Cambia, & recambia ut debeantur, & currant eorum intereſſe, quid requiratur, n.43.& n.54.55.& 56.

Cambium, vide ver. conſtitutio ver. damnum ver. debitor moroſus, ver. intereſſe cambii, ver. literis cambii, ver. mercator, ver. poteſtas, & verb. ſolutio.

Campſores *an, & quando ſcribendo literas cambii, extinguant primæva jura, & probent numerationem, ita quòd non poſſint mercatores opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ, d. 20.num.11.*

Canonem *emphyteuta non ſolvit ratione fructuum, ſed directi dominii, dec.19.n.10.*

Canonis annui diminutio, vide ver. diminutio annui canonis.

Capibl. de Baron.tom.2.pragm.3.c.13.nu.11. *explicatur, dec. 90.num.23.*

Capit.Regn. Charitatis affectus. Ad regale faſtigium. Finis præcepti charitas, & Omnis deprædatio *ſunt conſervatoria, ne laici à clericis, vel è contra, ne clerici à laicis, aut laici à laicis, vel clerici à clericis de facto turbentur, dec. 69.n.1. Servatur eorum diſpoſitio nedum in Regno, ſed in toto fere Orbe terrarum, num.5.& 6. Eorum remedia qualiter in praxi deducantur, & ſuper eis quomodo procedatur, numer. 2. & 10.*

Capitulorum Regni Remedium non dicitur verè Judicium, Ex eo non inducitur litis pendentia, n.7.8. Reconventio non datur in Judicio vigore Cap Regn. *n.9. In eo Judex laicus incidenter cognoſcit de titulo, ibid. Ut habeant locum, quæ requirantur, n.10. Qualiter in iis procedatur, ubi clericus inſtaret pro declinatoria fori tantum, n.21. Remedium intentari non poteſt, ceſſante violentia.n.22. Adverſus decretum S.C. in materia Capitulorum Regni datur reclamatio & remedium nullitatum, num.18. vide ver. clericus.*

Caravita in Ritu 228.o.9. *declaratur, dec.54.nu.10.& 12.*

Carcerari *an poſſit liber homo pro debito, & an poſſit ſuper hoc paciſci inter Partes, dec.72.n.2.3.& n.7. cum ſeq.*

Carceratio debitoris unde oriatur, n.5. Dicitur executio perſonalis, & quando poſſit fieri die feriato ſub n.15.& nu. 16. Debitoris operatur, ut poſſit procedi in cauſa reclamationis à ſententia S.C. de ſolvendo, abſque alia illius executione, n.18.

Carceratus pro debito, & aufugiens, fractis carceribus, qua pœna puniri debeat, dec.76.nu.7. Quæ tamen ſit pœna eorum, qui fracto carcere effugiunt, ibid.& n.8.9.12.& 16. Injuſtè an, & quando poſſit carceris parietes infringere, & impunè aufugere, etiam occidendo carceris Cuſtodes, ſub n.2.& à nu.4. Dicitur juſte carceratus, ſi ordine Judicis capitur nu. 6. Aufugiens à carceribus privatur beneficio, ut ſub fidejuſſoribus liberetur, ſi taliter erat liberandus, num.3.

Carceratum eximens, an interſit eximat à manibus Birruariorum à carceribus, vel ſi ſe ipſum eximat, qua pœna puniatur, & quid cum carceratus erat pro debito, n.13.& 15.

Carceratus ſub ſecuritate debet reduci in priſtinam libertatem, quamvis nulliter, vel male ſit conceſſa, dec.105.n. 27. Quid ſi ſalvuſconductus ſit nullius ex defectu poteſtatis concedentis, vel dolo, & culpa impetrantis, à n.54. ad 56.& n.63.

Carolus Brancatius *Advocatus Primarius, & patritius laudatur, dec.39. ante n.1.* Tapia *laudatur & in* comment. ad jus Regni, tit.de Epiſ. & Cler.tom.1.n.4. *declaratur dec. 73.n.32. laudatur dec.69. ſub n.9.& dec.85. ſub n.9.*

Caſale *S. Arſerii eſt burgenſaticum, dec.23. ante num.1.*

Caſtro *vendito cum omnibus bonis feudalibus, & burgenſaticis, territoriis, Jardenis, redditibus, aliiſque feudis, & ſubfeudis an, & quando functiones fiſcales particulari titulo quæſitæ comprehendantur, dec.37. ſub n.2. Veniunt ea ſolum, quæ inſeparabiliter rei venditæ accedunt, nu.14. Vel legato etiam cum ampliſſimis clauſulis, non veniunt ea, quæ ipſi* Caſtro *non ſunt unita, & annexa, & particulari titulo quæſita. num. 11.& 15. Etiamſi non conſtet, fuiſſe quæſita titulo particulari, & quare n.16.& n.23.& quomodo probetur unio, nu.13.*

Caſus *omiſſus à ſtatuto remanet in diſpoſitione juris communis, deciſ.4.num.15. In contractibus debet haberi pro omiſſo, dec. 37.num.29.*

Cauſa *propria dicitur illa, in qua quis aliquod commodum habet, aut aliquo modo intereſſe, etiam quod ſit ſecundarium, & in conſequentiam, dec.12, n.9.*

Digitized by Google

Cauſa continentia dividi non debet, deciſ. 82. ſub n. 25.

Cauſa ardua quenam ſit, relinquitur arbitrio Judicis, deciſ. 85. nu. 5. & 11. Dicitur criminalis. vide ver. pœna.

Cautio facit extare pecuniam liberatam cum cautione, ac ſi illa liberata non eſſet, dec. 25. ſub n. 37. A debitore moratoriam, vel ſalvaguardiam obtinente præſtari non debet, ſi à Patro non petatur, quamvis à ſtatuto decernatur, deciſ. 45. num. 13. 14. Maximè cum debitor eſſet pauper, quo caſu ſufficit curatoria cautio, n. 15. Vel ubi cum maxima difficultate fidejuſſores inveniri oporteret, n. 16. In dilatione quinquennali an præſtari debeat, & an debeatur in dilationibus, quæ conceduntur ob depauperationem ſequutam ex caſu fortuito exhalationis montis Veſevi, Civitatibus Brunduſii, & Manfredoniæ, n. 17.

Centus in conſtitutione ſicuti requiritur ſolut o pretii, ita etiam in ejus diſſolutione, dec. 16. n. 24. Non extinguitur, ſi fiat ceſſio jurium fidejuſſori cenſus, qui ſolvit, & quare, nu. 29. Si extinguatur per debitorem, qui reemat vigore pacti de reemendo, poſſidebitur per eum qui reemit, non formaliter, ſed cauſaliter, ſub n. 36. Debitum eſt favorabile, dec. 27. n. 2.

Cenſum, qui habet ſuper re, tenetur ad onera ſicut is, qui immobilia poſſidet, quare, dec. 116. ſub n. 18. & n. 19.

Cenſus non poteſt conſtitui, niſi ſuper certo prædio, n. 29. nec ſuper re infructifera, vel quæ non ſit tanti redditus, quantus eſt cenſus, ſub num. 34. Ejus emptor, an venditor, & quomodo teneatur ſolvere collectas & onera fiſcalia, n. 20. 21. & à n. 31. 32. & 33. ubi quid in Hiſpania. Poteſt tamen onus illud ſolvendi transferri in venditorem nu. 37. Contra ſubſtantialia ſi paciſcatur pactum vitiat contractum, & quæ ſint ſubſtantialia, traditur, nu. 23. 24. Quod vero injuſtum eſt, & contra formam Bullæ, ſed non contra ſubſtantiam vitiatur, & non vitiat, nu. 25. & 58. & vide ver. pactum. Emens cenſum dicitur eſſe in poſſeſſione rei, pro qua præſtatur cenſus. & ſic dicitur percipere cenſum ex fructibus, n. 34.

Cenſum annuum emens ab Univerſitate, ut pro eo oneribus, ei non contribuat, committit uſuram, ſub nu. 48. Vide ver. annuus introitus.

Ceſſio non ſit debitori. & quare, dec. 16. n. 19. & ſub n. 35. Eſt de jure permiſſa, & poteſt cedi, nedum actio, ſed officium Judicis, & ſola naturalis obligatio n. 40. & 41. Semper fieri poteſt, & in quibus caſibus non poſſit fieri, ibid. Poteſt cedi actio judicati, remedium executivum, & jus intrandi poſſeſſionem alicujus, propria authoritate, & in continenti expellere invaſorem, ſub n. 42 & ſub n. 44. Non operatur ultra agentium voluntatem, dec. 17. n. 11. Jurium, ad hoc ut ſuum effectum ſortiatur, quando fieri debeat & an fieri poſſit etiam poſt ſolutionem, abſque pacto de cedendo correo, dec. 32. n. 3. & 5. & vide ver. correus ſolvens, & ver. fidejuſſor. Ex cauſa lucrativa eſt donatio, deciſ. 54. nu. 13. Creditoris quid operetur contra authorem authoris, vide ver. creditor.

Cedens poſt ceſſionem actionis agere non poteſt, quando in ceſſione ſunt poſita verba illa ponens eum in locum ſuum, etiam ſi non intervenerit alterum de tribus, de quibus l. 3. C. de novat. & quare, dec. 6. num. 45. Hæreditatem ſi non tenetur ex cauſa inventarii non confecti, nec tenetur ceſſionarius, vide ver. ceſſionarius hæreditatis.

Ceſſionarius hæreditatis, ejuſque donatarius, vel emptor, an poſſint conveniri à creditoribus hæreditariis in actione perſonali, vel in bonis propriis, etiam ſi ſuſcepiſſent in ſe omne judicium, & ad quid prædicti teneantur non confecto inventario, dec. 15. n. 4. 5. 6. Maximè cum cedens non tenetur ultra vires, num. 25. Quomodo ſuccedat in locum ejus, qui ceſſionem fecit cum omnibus ſuis qualitatibus n. 3. & n. 39. & dec. 17. nu. 4. Annuorum introituum 40, & quando habeat anterioritatem pro capitali pretio per eum ſoluto, & pro tertiis, quomodo autem ſit cautius qui ceſſionem procurat, & reſolvatur venditio annuorum introituum, ſub n. 5. & n. 6. Juris luendi, vide verb. jus luendi. Qua ratione excludat creditores cedentis jus luendi ſub num. 24. & n. 25. 26 & vide ver. cenſus, & ſub n. 39. An, & quando poſſit debitorem capiſacere, ſi cavetur ſtatuto, quod ad inſtantiam creditoris debitor poſſit capi, ibid. num. 42. Venit appellatione creditoris, ibidem An, & quando poſſit, agere virtute ceſſionis obtentæ poſt ſolutionem, & quando poſſit cogere eum, cui facta eſt ſolutio ad cedendum jura, dec. 32. à n. 1.

Citatio facti eſt, ſed an pereat perempta inſtantia, dec. 65. n. 22. Et contumacia incuſata non ſuſtinentur mutato Judice, ſed nova debet expediri ſive agatur ordinariè ſive ſummariè, ſive extrajudicialiter, deciſ. 60. num. 12. & 13. Magis in extrajudicialibus, quam in judicialibus requiritur, n. 14. Circumducitur ſpatio ſex menſium, & circumducta non inducit litis pendentiam, num. 15. 16. & 33. An procurator admittatur ad opponendum de nullitate citationis circumductæ adverſus ſententiam forjudicationis, vide ver. procurator. Facienda contra inquiſitum, qualiter ſit facienda, referenda per nuncios, & ſcribenda per actuarios, nec peccet in forma, deciſ. 74. num. 4. & 7. Ejus invaliditas reddit bannum nullum, & citatus non efficitur contumax, num. 5. & 6. Affinium, Conſanguineorum, amicorum, vicinorum inquiſiti an peccet in forma, ſi expedita ad forjudicandum, fiat per proclama, & non perſonaliter, & domi, quomodo fiat, num. 8. & ſub numer. 18. 19. & 20.

Citationes ad informandum, & ad capitula, quæ expediuntur in M.C.V. exequantur per nuncios Regiarum Audientiarum, valent, non obſtante pragm. 2. de citat. & quare, n. 15. & 16.

Citatio poteſt fieri per proclama, quando citandæ ſunt perſonæ incertæ, vel multitudo, n. 25.

Citari quando quis poteſt per edictum, poteſt citari per proclama, num. 26.

Citatio per proclama ſufficit, quando non tractatur de particulari præjudicio alicujus, vel quando ſit in parvo Oppido, nu. 27. & 29.

Citationis forma cum non habetur à conſtitutione municipali, eruitur à jure Regni, n. 28.

Citatio partis an requiratur in imploratione brachii dec. 82. n. 3. 4. Adeo eſt de jure naturæ, ut nec Princeps poſſit mandare, quod abſque ea procedatur, n. 17.

Citationis extra Regnum praxis affertur. n. 18.

Citatio per proclama in Curia Romana in Audientia contradictarum non admittitur, n. 19. Non valet, nec de jure communi, nec de jure Regni, n. 22.

Civis ſi ex ſtatuto præferatur, cum venditur territorium aliis emere volentibus, intelligitur, modo non concurrat Dominus directus rei quæ venditur, & quare, dec. 46. nu. 16. & 17. & 18.

Civitas Neapolitana vide ver. collecta.

Clauſula omni modo meliori quamvis non ſit appoſita in verbis fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, ſi tamen fuit appoſita in principio teſtamenti ad conſervationem totius diſpoſitionis porrigitur ad omnia contenta in teſtamento, dec. 1. n. 28. Ex nunc pro tunc appoſita in diſpoſitionibus conditionalibus an, & quando operetur in ultimis voluntatibus, vel in contractibus tranſmiſſionem ſpei ad heredes dec. 2. n. 21. 22. & 23. Non aliter eſt limitativa, & reſolutionem inducit, nu. 36.

Clauſula appoſita in donatione, quòd non poſſit revocari vitio ingratitudinis, cenſetur appoſita de ſtilo Notarii, & nihil operatur, dec. 22. n. 40. Ad habendum, &c. immutat naturam diſpoſitionis, dec. 23. n. 10. & quare, n. 11. Quando cenſeatur appoſita ex ſtylo, imperitia, & capite Notarii, n. 14. & ſub n. 15. & 16.

Clauſula quando adverſantur veriſimili menti teſtatoris, ſunt parvifacienda & ſub num. 16.

Clauſula Non aliter, nec alio modo reddit contractum individuum ex contrahentium mente, tam preciſa, ut non poſſit ſcindi, aut dividi, dec. 30. num. 9. Cum omnibus juribus, actionibus, & pertinentiis in venditione Caſtri quid contineat, operetur, dec. 37. num. 17. 22. & 24.

Clauſula conſtituti in donatione ex nunc pro tunc ſecuta morte transfert dominium tempore donationis, licet effectus prorogetur ad tempus mortis, dec. 44. n. 5. In privilegio propoſita prout melius, & plenius, quid operetur, dec. 67. nu. 19. In conceſſione feudi, vel emphyteuſis appoſita, quod poſſit res conceſſa obligari, hypothecari, & alienari improprìat emphyteuſis, & feudi naturam, niſi eſſet reſtricta inter liberos, deciſ. 70. num. 15. 16. & 29. In executione principalis diſpoſitionis appoſita, eam non ampliat, deciſ. 104. num. 16.

Clauſula Omni modo meliori appoſita in teſtamento ſupplet titulum inſtitutionis, deciſ. 108. num. 34. Eo caſu tantum appoſita in ſubſtitutionibus eſt reſtrictiva, & cæteros caſus non

expreſſos

expreſſos excludit, num. 60. Non aliter, nec alio modo *eſt præciſa, limitativa voluntatis, nec recipit extraneam interpretationem, intellectum, aut modificationem, à verbo ſeparatam, numero 62.* Omni modo meliori *quando comprehendat etiam non expreſſa, deciſ. 126. numero 26.* Jus, & juſtitiam miniſtrari *operatur, ut remedia adinvicem repugnantia peſſime intentari, numero 27. Per hanc clauſulam intelligitur intentatum quod eſt favorabilius alteri, ibid.*

Clericatus *ita probatur ex oſtenſione tituli beneficii, & fructuum perceptione, adeo ut onus probandi contrarium ſpectet ad negantem, & Fiſcum, quamvis captus repertus fuerit in habitu ſeculari, dec. 73. n. 30. 31. & 33. Et quæ probatio tunc requiratur, & quare ſub n. 31. & vide verb. Fiſcus.*

Clericus *effectus miles, vel ducens uxorem perdit privilegium clericatus, dec. 45. n. 32.*

Clerici an ligentur Conſuet. Neapol. ſub titul. de aperturis non faciendis, *præſertim reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum, deciſ. 66. numer. 6. 8. 23. 24. & 25. Non ligantur* Conſuet. Neapol. *in materia juris congrui, & quibus aliis ligantur, num. 23.*

Clericus citatus in judicio Capit. Regn. *qualiter comparere, & reſpondere debeat, deciſ. 69. num. 17. 19. 23. Dicitur recedere à declinatoria fori, ſi poſt illam petitionem produxerit ejus jura, ibidem 20. An dicatur actor ſi compareat adverſus remedium. 1.* Capit. Regn. *num. 24. Si præſentes ejus ſcripturas adverſus remedium* Capit. *audiri debet, ſub num. 35. Beneficiatus ſi non deferat habitum & tonſuram, an gaudeat privilegio fori, attenta diſpoſitione* S. C. Trident. & Bulla Sixti V. *deciſ. 73. à numero 1. ad 5. Et ad finem privandi eum privilegio fori, ex non delatione, an requiratur monitio, & ſententia, etiam attenta* Bulla Sixti V. *quæ ipſo jure non deferens privatur, abſque aliqua declaratoria, nu. 6. & 17. Et an hoc verum ſit in foro fori tantum, vel etiam in foro conſcientiæ, numero 8. Ad finem ut gaudeat foro Eccleſiaſtico, ſufficit, quod poſſideat beneficium de facto, ibidem numero 17. Et deciſiones in contrarium factæ explicantur, numero 40. Habens penſionem, ſi non deferat habitum, & tonſuram an gaudeat privilegio fori, ſicuti habens beneficium, num. 13. & 15. Non incidens in habitu, & tonſura, privatur penſione, maxime ſi utatur armis militaribus, & inſerviat pro milite, vel militum doctore, num. 26. Requiritur tamen ſententia declaratoria, n. 27.*

Clericum tempore capturæ inceſſiſſe abſque habitu, & tonſura, ſi deponant Porteriu, vel Barricelli, & Capitanei, non creditur eorum depoſitioni, n. 34.

Clericus, quamvis non poſſit ferre teſtimonium coram Judice ſeculari, abſque Superioris licentia, ſi tamen fuerit receptus, non per hoc ejus depoſitio vitiatur, aut corruit, ſed tenet, & à quibus firmetur iſta licentia, numero 36. Eo ipſo, quod conſtat, eſſe beneficiatum, vel in ordinibus ſacris conſtitutum, debet remitti ad Judicem Eccleſiaſticum. num. 41. Præventus an poſſit opponere declinatoriam fori, deciſ. 89. num. 4. & vide verb. præventus. In ſacris conſtitutus excluſus per maſculos laicos, illis deficientibus, debet admitti, ubi in fideicommiſſo ratio conſervandæ agnationis habita fuit, deciſ. 103. nu. 17.

Clericum percutiendi animo ſi quis vibret haſtam, vel gladium, & perſonam non tangat, non incidit in excommunicationem, dec. 105. n. 76.

Clericus non conficiens inventarium an teneatur ultra vires hæreditarias, vide verb. hæres non conficiens inventarium, Vide verb. Fiſcus.

Cognitio *qualitatis bonorum, an ſint burgenſatica, vel feudalia, ſpectat ad R. C. S. poteſt tamen S. C. de poſſeſſorio ſummariſſimo cognoſcere res feudales, quamvis non quoad qualitates feudales, dec. 93. n. 17. & 18. & vide verb. Sacr. Conſ.*

Coitus *damnatus puniblis, vel non punibilis, cujus ſucceſſionis reſpectu procedat, dec. 24. ſub n. 15.*

Collatio *Beneficii, vide verb. beneficii collatio. Ordinum, vide verb. ordinum collatio.*

Collectæ *in Regno quando fuerint impoſitæ, quo nomine, & quæ quolibet anno exacta, dec. 116. nu. 3. Contribuebat etiam Civitas Neapol. n. 4. ubi per quos exigebatur, & quid poſtea pro collectis dederit Reg. Curia, & vide verb. gabella bonis denarii. Naturaliter dicuntur onera rerum, formaliter onera perſonarum, n. 15. vide verb. univerſitas.*

Collegium *in negotio univerſali una perſona fingitur, deciſ. 86. num. 10. Eſt ſuſpectum, cum Caput ejus ſuſpectum eſt, dec. 90. n. 24.*

Commodum *qui ſentit, debet ſentire & incommodum, dec. 92. ſub num. 6.*

Comparatio *literarum ad juſtificandam ſchedulam, ad quam ſe remiſit teſtator, ſufficit reſpectu legatorum, dec. 5. n. 25.*

Compenſatio *non fit ipſo jure, ſed Parte opponente, & cum dicitur fieri ipſo jure, debet intelligi, ſtatim facta oppoſitione, & non antea, quia compenſatio conſiſtit in voluntate, & facultas compenſandi antequam opponatur, competit tantum in potentia, deciſio. 25. numero 1. & 2. Operatur tamen in multis caſibus, abſque oppoſitione, de quibus, à numero 20. ad 23. Ejus in oppoſitione, ut in poteſtativis non habet locum retrotractio, num. 3. Quomodo differat à ſolutione vide verbum ſolutio. Non poteſt fieri in tertii præjudicium, cum illi ſolvi debet, numero 8. Et vide verbum fructus pignoris. Idem eſt, quod ſolvere, vide verb. compenſare. Denegatur de liquido ad illiquidum, ſub numero 10. Impoſſibile eſt, quod detur ſine debito, & credito, ibidem. Non inducitur, ubi per ſententiam condemnatur poſſeſſor ad relaxandum una cum fructibus, reſtituto pretio cum intereſſe, & quomodo tunc formari ſententia debeat, ut inducatur compenſatio fructuum cum pretio, numero 13. Fructuum primo cum uſuris, deinde quod ſupereſt cum capitali à principio, abſque alia oppoſitione partis fieri debet, ad vitandum curſum uſurarum, cum venditio, & ſubhaſtatio annullentur ex cauſa exiſtente à principio, n. 16. & 17.*

Compenſatione facilius admittitur retentio, quæ locum habet, dum compenſatio locum non habet, n. 24. & ſub n. 33. Quando producat eundem effectum, atque retentio, ibid.

Compenſatio fit ipſo jure, ſtatim, quòd opponitur, & ad eam ſufficit proponere factum, ex quo reſultet, ut dicatur oppoſita, nu. 25. & 26. An, & quando admitti poſſit, ipſo jure, præſertim de fructibus cum intereſſe, & forte, in præjudicium tertii, & creditoris anterioris, nu. 27. vide verb. fructus pignoris. Si opponatur, an, quando, & à quo tempore liberatio contingat, nu. 29.

Compenſare idem eſt, quod ſolvere, ſed an ſit vera, vel ficta ſolutio, & an per eam conditio ſolvendi adimpleatur, dec. 25. nu. 30. 31. Compenſando an incidat in perjurium, vel poſſit compenſare qui juravit ſolvere n. 32.

Compenſatio non fit de ſpecie ad quantitatem, niſi tamen ſpecies non extet, quia tunc poteſt fieri compenſatio fructuum conſumptorum, cum quantitate, ibidem, num. 36. Etiam, quòd fructus non eſſent liquidi, & quare, ibidem. Quando fiat de liquido ad illiquidum, num. 37. Cum fit ſi quid ſolvitur per errorem, repetitur, conditione indebiti, num. 38. Habet vim ſolutionis factæ, non faciendæ, nu. 40. Fit quolibet menſe, & anno, quando nullus eſt contractus, etiam in contractu cenſuali. nu. 41. & 42.

Compenſationi locus eſſe non poteſt, quando dans, vel relinquens non erat eo tempore debitor, licet illius hæres eſſet ei debitor neceſſarius, dec. 94. n. 2. & 6.

Compenſationis exceptio, vide verb. exceptio compenſationis.

Compoſitio *fieri poteſt, abſque Partis remiſſione, etiam ſi de delicto non ſit accuſatum, ſeu querelatum, & qua tunc ſit cautela, ne requiratur, dec. 71. num. 8. De cautela tamen veritate, num 9. & 10.*

Compromiſſum *de re feudali fieri non poteſt, abſque aſſenſu, deciſ. 33. num. 1. De jure Regni, ſecus de jure communi num. 8. Vel quando agitur ſuper re feudali de facto nu. 9. Vel de taxatione vitæ militiæ, ſecus ſi agatur circa articulum ſi debeatur, vel non, quia tunc aſſenſus requiritur, nu. 10. Poteſt item, fieri, cum agitur de turbatione poſſeſſionis rei feudalis, quod judicium eſt poſſeſſorium & cum quæſtio, vel facti eſt, vel etiam mixta juris, & facti, nu. 11. & 12.*

Conceſſio, *an perſonalis, an vero realis & prædialis dicatur, ad finem, ut ſequatur, vel non poſſeſſorem, ubi promiſſio fieret*

alicujus juris, de uno prædio ad aliud, & non exprimitur jure ſervitutis, ſed verba ſonant ſimplex factum dec. 66. nu. 2. Vide verb. Rex non cenſetur confeſſiſſe, quod eſt majus.

Concil. Trid. cap. 16. de regul. ſeſſ. 25. *declaratur, dec. 29. nu. 2. Ejus conſtitutio circa renunciationem faciendam infra duos menſes ante profeſſionem, qua de cauſa fuerit introducta, nu. 8. & ſeq. Solum habet locum in donatione, & renunciatione factis poſt ſuſceptum habitum, dec. 31. nu. 4. Eſt juris communis correctoria, nu. 8.*

Concubinatus *quomodo contrahatur, & conſtituatur, ut & mulier concubina dicatur, & qui ex coitu naſcuntur dicantur naturales, dec. 14. num. 9. 10. Hodie non eſt amplius in uſu ſub nu. 11. Non conſiſtit cum vidua, niſi à principio intervenerit proteſtatio, nu. 24.*

Conditio *appoſita in inſtitutione, non cenſetur repetita in ſubſtitutione, dec. 1. nu. 69.*

Conditionis adimplendæ ſpes, non conſideratur in ultima voluntate, ſed bene in contractibus, & quare, deciſ. 2. ſub n. 10. 11. & 12. ſed vide contrarium, ſub n. 27. & 28.

Conditio in contractibus eſt privatio puritatis, verum eveniente conditione, privatio ita tollitur, ut obligatio remaneat pura & hæc puritas per eventum conditionis retrotrahitur ad tempus contractus obligationis, ſub num. 13. Si ſine liberis deceſſerit, *eſt caſualis, ſub nu. 18. Seu vinculum adjectum in mutuo, ſeu in contractu emptionis annuorum introituum convertendi pecuniam in ſatisfactionem creditorum anteriorum, ceſſis juribus in beneficium mutuantis, ſeu emptoris, an faciat contractum conditionalem, an vero modalem, & an operetur, ut periculum pecuniæ ſpectet ad mutuantem, vel mutuatarium, deciſ. 17. numero 2. Propriè dicitur, quæ ante perfectionem, requirit implementum. Quando conditionem importent verba, per quæ appareat, contrahentes ſenſiſſe, quod prius, quam quis capiat commodum, debeat ſequi adimplementum, numero 12. Conditio ſuſpenſiva quæ ſit. Quæ ab initio erat poſſibilis, ſi in executione fiat impoſſibilis, ſupervenientem caſum, non vitiatur contractus, ſed ipſa conditio effecta impoſſibilis, nu. 13. Caſualis in contractibus retrotrahitur etiam in ejus præjudicium, cui medio tempore fuerat jus quæſitum, deciſ. 23. numero 1. Eſt adimplenda in forma ſpecifica, deciſio. 25. ſub numero* 30. Cum ille nupſerit *importat idem, quod conditio* cum hæres moritur, *ſi profeſſatur à teſtatore, & quid ſi in contractu, deciſ. 107. num. 35. & 37. Iniqua alteri per alterum inferri non debet, deciſ. 109. num. 13. Appoſita in donatione, ſi donans ingrediatur Monaſterium, & in eo profeſſionem emiſerit, an dicatur purificata ſi ante annum probationis, non facta profeſſione deceſſerit, deciſ. 118. à numero 12. & num. 30. ubi deciſio. Ingreſſus Religionis non impletur per ingreſſum in Monaſterium, ſed per profeſſionem, numero 6. Quæ habet tractum ſucceſſivum, dicitur purificata, eo ipſo, quod illam implere eſt captum, numero 13. Debet implerè in forma ſpecifica, & quando poſſit adimpleri per æquipollens, numero 19. 20. 21. & 24. Ejus verba quandoque etiam impropriè accipiuntur, num. 22. In conditionibus, non tam verba inſpiciuntur quam mens, num. 23. In eis voluntas teſtatoris primum locum obtinet, tam in ultimis voluntatibus, quam in contractibus, num. 29. Etiam voluntaria poteſt adimpleri per æquipollens, quando non modus, ſed effectus fuit contemplatus, nu. 28.*

Conditionalis diſpoſitio an, & quando tranſmittatur ad hæredes, ex vi clauſulæ ex nunc pro tunc, *vide verb. clauſula ex nunc pro tunc.*

Confeſſoris *declarationi an, & quando ſtandum ſit, ad finem impediendi diminutionem legati, quod dicit ſibi communicatum pro exoneratione conſcientiæ, & probet, quamvis non examinetur, ſed ſolum fidem faciat, deciſ. 12. à num. 8. ad 16. & num. 18. Ejuſmodi legati Confeſſarius eſt ſimplex diſtributor; de iis curam animarum habentibus lex multum confidit, numero 10. In Confeſſario major eſt ratio confidentiæ teſtatoris, quam in Parocho, quare num. 11. A Chriſto poteſtatem habuerunt, ut veluti Judices, & Miniſtri peccata remittant, & gratiam juſtificantem, nomine, & authoritate Chriſti conferant, num. 12. Præſumitur verax, ſi ſit optima fama, & vitæ, num. 13.*

Confeſſio *patris, filium eſſe naturalem, an illum probet eſſe talem vel potius tanquam naturalem præſumitur ſpurium, maxime ſi illum inſtituerit tanquam naturalem & quare deciſ. 14. nu. 18. ad 20. Dotis recepta facta per virum, habet enim ſolutionis, licet deinde inſtrumentum mutui ſit confectum, & an tunc inducta ſit novatio contractus dotis, deciſ. 38. num. 12. 13. & num. 42. & ſub num. 34. & 35. Ubi quomodo fieri debeat inſtrumentum mutui in hoc caſu, ut maritus poſſit illud liquidare via ritus, & ad quem finem fiat. Dotis recepta ſi fiat, quia dotantes ſe obligant ex cauſa mutui, & contractus mutui, cenſetur unicus contractus, & quare, nu. 27.*

Confeſſionem ſacramentalem prohibens, dicitur ſacrilegus, & excommunicatus, dec. 105. n. 77.

Confeſſio de recepto an, & quando arguat de neceſſe numerationem ſecutam, dec. 111. n. 16. 38. 40. Facta in judicio, & à Parte approbata revocari non poteſt, dec. 120. num. 14. & quare, num. 17.

Congrui *jus, vide verb. jus congrui.*

Conjecturæ *ſi ſint plures, præponderant uni tantum, deciſ. 1. ſub num. 34. Quales eſſe debeant, ex quibus Judex arbitrium ſuum poſſit regulare ad committendam vocationem filiorum poſitorum in conditione. num. 37. & 38. Ubi recenſentur qui cenent, ſufficere tantum leves conjecturas, tam ex dictis in ipſo teſtamento, quam ante, & poſt teſtamentum, maxime ſi poſiti ſint de deſcendentibus, num. 39. & 41. ubi de aliis, qui volunt leves non ſufficere, ſed requiri urgentes, & quod debeant eſſe de expreſſis in teſtamento, præſertim cum poſiti in conditione ſint de tranſverſalibus, nu. 41.*

Conjecturalis materia Judicis eſt arbitraria, ſub n. 36.

Conjecturæ non ſufficiunt, ad effectum vocationis poſitorum in conditione aut inducendæ reciprocæ ſubſtitutionis, ſufficiunt ad effectum tranſmiſſionis fideicommiſſi conditionalis, num. 81. & 89. Non cadunt in claris, 38. n. 33. Loco teſtium ſubrogantur, deciſ. 74. n. 12.

Conjecturis non eſt locus in claris, & certis, deciſ. 102. num. 25. & vide verb. intellectus in infinitum & verb. verba clara.

Conjecturæ quæ, & quales requirantur ad interpretandam voluntatem teſtatoris, quod voluerit, filios propoſitos in conditione cenſeri diſpoſitione vocatos. vide verb. filii poſiti in conditione.

Conjecturis elicitur voluntas tacita teſtatoris, ut fideicommiſſum conditionale tranſmittatur, vide verb. fideicommiſſum conditionale.

Conreus *ſolvens creditori, ad hoc, ut contra alterum valeat agere, debet obtinere ceſſionem jurium à creditore, quæ, ad hoc, ut ſuum operetur effectum, fieri debet, vel ante ſolutionem, vel in ipſa ſolutione, vel cum pacto de cedendo, & quando poſſit fieri uni ex Conreis inſolidum obligatis, etiam poſt ſolutionem, abſque pacto de cedenda, dec. 32. num. 2. ad 5. Simpliciter ſolvens, cenſetur in dubio pro tota obligatione ſolviſſe, n. 4.*

Conreo debendi inſolidum uno liberato, liberatur & alter, & quare, dec. 112. n. 5. & 6.

Conſanguinitas *facit præſumi ſcientiam, nedum nominis proprii, ſed etiam Factorum, dec. 9. ſub n. 9.*

Conſanguineus *non prohibetur retrahere rem alienatam, quod præſens in contractu venditionis fidejuſſerit pro evictione rei venditæ, dec. 57. n. 22.*

Conſcientiæ *forum ad Confeſſarios attinet, non ad Judices ſeculares deciſ. 7. in fine.*

Conſ. Alciat. 350. *reprobatur, dec. 108. n. 7.* Ancher. 356. *explicatur dec. 108. nu. 68.* Ancill. Amat. 91. *cum dec. S. C. quam refert, declaratur, deciſ. 1. num. 22. 32. & 112.* Cæphal. 144. vol. 1. *explicatur dec. 37. nu. 21.* Gabriel. 56. num. 14. vol. 1. *confutatur, ſed declaratur, deciſ. 83. num. 14. 15.* Oldr. 21. *declaratur, deciſ. 108. numero 63. & 75. Ejuſdem* conſ. 119. *defenditur, dec. 7. n. 14.* Reg. Rovit. 99. *exploditur, dec. 35. n. 23.* Rom. 65. dubio 2. lib. 2. *exploditur, dec. 107. num. 36.* Staiboni 30. & Camilli de Medicis 39. *examinantur, dec. 115. nu. 41.*

Conſtit. Regni Conſtit. divæ memoriæ *locum habet in venditione*

venditione feudi, & quod eo vendito abſque aſſenſu, ex jure ſpeciali, tam venditor, quam emptor revocare poſſunt, deciſ. 43. num. 19. Et quando non habet locum, num. 21. 22. Pœnam novem unciarum, Grandis utilita, & Reivendicatione *an obſerventur, & habeant locum in Curia Baronum in Regno deciſ. 77. num. 3. ad 7.* Scire volumus *prohibens, hypothecari officia, non procedit in officiis pecunia emptis, deciſ. 6. num. 25. Sed vide num. 26.* Pii V. de Cambiis *declaratur, deciſ. 106. num. 14. & 18. Impetratum, quamvis ſit directa ad aliquem Praefectum, non tamen eſt localis ſed generalis, niſi de contrario appareat, deciſ. 50. numero 23.*

Conſuetudo *judicandi inducitur per binas judicaturas, eſt attendenda in Tribunali, ubi adeſt, & poteſt allegari ad deciſionem cauſarum, deciſio. 30. num. 20. & 21. Dotandi filias monachandas poteſt à laicis introduci, & Montalis de illa conqueri non poteſt, & quare, deciſ. 31. ſub num. 10. & 11. Generalis, & notoria non eſt probanda, deciſ. 34. numero 6. Capuana, & Nidi an ſit vera conſuetudo, vel pactum à quo incepit, quamvis non ſit deducta in pactum, deciſio. 35. num. 13. 14. & 15. & ſub num. 23. ubi deciſio. Quomodo fuerit introducta, ibid. ſub num. 15. Eſt mos particularis inter homines praedictarum Platearum, numero 11. Praevalet Mori Magnatum in homines declarum Platearum, & quare, ibid. Viri, & non uxoris attendenda eſt, reſpectu ſucceſſionis filiorum, & ita debent ſtipulari cautela matrimoniales, & praeſumuntur conventum, numero 4. Capuanae, & Nidi quid contineat, ejus capita unde habita ſint, & an excludat parentes à ſucceſſione filiorum, & in bonis per filium de novo quaeſitis, ſub num. 17. & 18. & vide verb. parentes. verb. pater.*

Conſuetudini quoad ſubſtantiam non requiritur ſcriptura, redigitur tamen aliquando in ſcriptis ad faciliorem probationem, quid ſit, & quomodo inducatur, num. 15. Eam ad inducendam quid requiratur, num. 16. Antiquam inducendi praeſumitur ex multitudine actorum, num. 17.

Conſuetudini accommodanda ſunt leges loquentes de eadem materia, de qua conſuetudo, quae in hoc caſu omnes qualitates juris communis aſſumit, dec. 50. ſub nu. 24.

Conſuet. Civitatis Bari, in eo, quod dicit, muliere abſque liberis decedente, dotem ad patrem reverti, eſt ſimilis juri communi, dec. 53. n. 2. Verba in illa poſita, quod concordat cum Conſuet. Capuana, ſunt poſita ex errore impreſſoris in ultima additione, nu. 6.

Conſuetudo poteſt per pactum removeri, & eſt pactum civium, deciſ. 63. num. 10. Laicorum, & eorum ſtatuta, an ligent Clericos & Eccleſiaſtica bona in materia ſervitutum, deciſ. 66. num. 24.

Conſuet. Neapol. vide verb. Clerici, verb. PP. Jeſuitae.

Conſuetudines Neapol. fuerunt approbatae per Reges, & ideo dicuntur leges Civitatis, dec. 98. nu. 9. In ſcriptis redacta attenditur, ubi contrarium non reperitur diſpoſitum, n. 10.

Conſuetudinis portio, vide verb. portio debita ex conſuetudine.

Conteſtatio *litis, vide verb. litis conteſtatio.*

Contractus *ultro citroque obligatoribus, duorum requirit conſenſum, deciſ. 2. numero 8. Ad validitatem requiritur ſtipulatio, ut videatur, contrahentes voluiſſe ſuperſedere ipſius ſubſtantiam, uſque quo fiat ſtipulatio, deciſ. 7. num. 7. Itine ante inſtrumentum erit locus poenitentiae, ſub num. 11. & vide verb. ſcriptura. An, & quando vitietur ex conditione, quae ab initio erat poſſibilis, & in executione effecta eſt impoſſibilis, deciſ. 17. numero 13. Ubi tractu temporis efficitur iniquus, Judex poteſt illum reducere ad aequalitatem, deciſ. 18. numero 5. Emphyteuticus in quo differat à cenſuali, numero 10. & 11. Cum minore, vel Eccleſia geſtus, abſque aliquibus ſolemnitatibus fit validus, quando eſt utilis Eccleſiae, vel pupillo, qui de eo non conqueratur, deciſ. 19. ſub numero 3. ad numer. 8. & 9. ubi deciſio. Et quare, numero 10. A pupillo celebratus abſque ſolemnitatibus eſt nullus, ſi ipſe velit. alias erat validus numero 10. Quamvis ſemel dixiſſet de nullitate, & obtinuiſſet ſententiam ſuper ipſius contractus annullatione, quia poterit poſtea poenitere, & dicere, quod vult ſtare contractui, nu. 12. & 13. & vide verb. Eccleſia, ver. minor.*

Contractus ubi reſolvitur virtute pacti de retrovendendo, vel adjectionis in diem, omnes hypothecae medio tempore contractae reſolvuntur, & quare, deciſ. 23. numero 17. In contractibus principium attenditur, non quod ex poſt facto accidit. ſed prima exiſtentia initium eſt conſiderandum, deciſ. 25. numero 10. Super emolumentis officii an poſſit fieri abſque Reg. aſſenſu, dec. 26. à num. 1.

Contrahentium intentio debet apparere ex verbis expreſſis, non per ſubauditum intellectum, ſub num. 9. Voluntas magis ex factis, quam ex verbis declaratur, nu. 35.

Contractus ex defectu conſenſus conſiſtere non poteſt, quoties ex mora factus eſt caſus reſolutionis contractus, deciſ. 30. numero 6. Data clauſula reſolutiva redditur nullus ex defectu voluntatis, numero 7. Qualitas in una parte contractus appoſita, an cenſeatur repetita in reliquis, deciſ. 35. numero 8. & 9. & ſub num. 20. & 21. Non extenditur de tempore ad tempus, neque de re ad rem, vel de perſona ad perſonam, deciſ. 37. numero 31. Mutui factus vigore praecedentis contractus dotis, quam maritus ſub promiſſione mutui confeſſus eſt recepiſſe, habet eadem privilegia, ac contractus dotis, deciſ. 38. numero 39. & vide verb. aſſenſus, Geſtus cum minore cum enormiſſima laeſione, infectis primitiva, inficitur, & derivativa deciſ. 43. numero 5. Cum à principio claudicavit, ratificatio nihil operatur, nu. 6. Servari debet etiam lite mota ſuper nullitate ipſius num. 17. Et pro eo praeſumitur, ſub num. 24. Factus in executionem alterius contractus, dicitur correſpectivus, & non debet diverſo jure cenſeri, ſed cenſetur ineſſe in eodem contractu, deciſ. 56. nu. 3. Item quando dicatur correſpectivus, num. 13.

Contrahere voluiſſe Partes ſecundum quod eſt ſolitum, credendum eſt in dubio, & ſecundum conſuetudinem illius quarterii de quo eſt, dec. 98. nu. 78.

Contrahens tacite non tenetur de evictione, niſi ſecundum naturam contractus. dec. 104. n. 4. & vide verb. pupillus.

Contractus eſt individuus, & non poteſt in partem approbari, & in partem reprobari, numero 29. & vide verb. pupillus factus major. Minoris, quod poſſit claudicare, quomodo intelligatur, explicatur, numero 32. 33. 34. Emphyteuticus, an dicatur, an locationis, vel venditionis, ſi in conceſſione ſit conſtitutum pretium, & dictum, ut correſponderetur de annua penſione ad rationem quinque pro centenario, deciſ. 120. n. 7. & 11. Ut poſſit reſcindi in caſu non ſolutionis tertiarum & ſimile pactum. vide verb. pacta. Ratificatio ex quibus, & quando inducatur ex receptione pretii, vide verb. alienationis ratificationem, verb. ratificatio. Cambii, vide verb. cambii contractus. Reſciſſio, vide verb. reſciſſionis contractus praxis

Contrahere an, & quando quis poſſit cogi invitus, vide verb. vendo.

Contumacia *incuſata eadem die citationis, ubi veriſimiliter ſcriptura adhuc in poſſe Curiae non erat perventa, an ſit nulla, dec. 69. n. 10. 28. & 30. ubi de praxi M. C. V.*

Contumacia incuſata non ſubſtinetur, mutato Judice, nu. 12. & n. 31. & vide verb. citatio.

Contumacia incuſari debet in ultimo die dato ad comparendum, num. 29.

Contumacia poena, vide verb. poena contumaciae.

Contumax citationis ad informandum, tenetur ad poenam in mandato contentam, & quomodo ſervetur, deciſ. 77. numer. 10. & 11.

Creditor *ſub conditione in contractibus vero, creditor eſt, pendente conditione, ad hoc ut ſpem tranſmittat, & quare, deciſ. 2. numero 12. & 13. Antiquior non ſolum praefertur poſteriori pro debito principali, ſed etiam pro omnibus acceſſionibus penſionibus, & intereſſe, deciſ. 16. numero 1. & 2. Ubi declaratur, hoc procedere, etiam in annuis introitibus ut habeant eandem anterioritatem, Etiam ad beneficium ceſſionarii in quem jura ex ceſſione fuerint translata, nu. 3. & num. 39. Declara tamen, ut à numero 4. Licet non teneatur de evictione, tamen tenetur cedere jura ſua, quae poteſt cedere etiam ex intervallo, numero 48. & 49. Ubi, quod proſit ceſſio iſta contra authorem authoris, quod alias*

non poſſet, niſi ceſſa extitiſſent, & quæ jura tunc cedantur, n.50. Qui imminente mutatione monetæ pecuniam mutuavit, ſub conditione ſatisfaciendi alteri creditori anteriori, facta ad ſui beneficium ceſſione, & per debitorem illa depoſita in Banco, ad illum effectum, depoſitum ceſſerit periculo debitoris deponentis, quamvis primus creditor ceſſionem, & quietationem feciſſet, cum proteſtatione tamen, quis præferri debeat in bonis communis debitoris, primus creditor, an vero ſecundus, ſtante dicta ceſſione, dec.17.per tot.

Creditore pro ſorte principali & intereſſe aliquid recipiente à debitore in cauſam crediti, an ſolutio intelligatur facta pro ſorte principali, an vero in cauſam intereſſe, & quod ſupereſt in cauſam ſortis principalis, dec.21. in princip.

Creditor, qui hypothecam acquiſivit ſuper re poſſeſſa per ſuum debitorem revocabiliter, conditione caſualiter pendente, an illam amittat, ſi purificata conditione res hypothecata in alium translata fuerit, dec.23.per tot. & num.17. ubi deciſio. Anterior, an, & quando poſſit avocare pecuniam ſolutam, deciſ. 42. ſub num. 24. Et dominium non quæritur, deficiente conſenſu debitoris, ibidem. Particularem ſolutionem recipere non cogitur, deciſ. 25. numero 14. Niſi compenſare illam oporteat cum debitore, & quare id in compenſatione, ſub numero 39. & 40. Sibi præjudicat, ſi acceptet cum cautione de reſtituendo depoſitum à debitore factum, ut liberetur cum cautione prædicta, quamvis cautio ab eo non debeatur, & quare, num. 34. & 35. Poſterior non habet jus offerendi dotem in pecunia mulieri pro ejus aſſecuratione agenti, & bona communis debitoris vendere, niſi mulier doloſe compareret ad impediendam venditionem, vel ubi ageretur de reſtitutione dotis ſoluto matrimonio, deciſ. 42.num.2. 3. & 7.

Creditores abſque aſſenſu anteriores an in pretio pervento ex venditione rei feudalis ad inſtantiam creditorum cum aſſenſu, præferantur creditoribus poſterioribus cum aſſenſu, dec. 43. num. 3. Et quomodo in talibus venditionibus fieri debeat oblatio, ibid. vide verb. pretium.

Creditor cum aſſenſu præfertur aliis abſque aſſenſu, licet anterioribus, dec.44.num. 1. Contra quam tam ii agant ſoluta pecunia, & an hæredem tunc urgere poſſint, num. 2. Præfertur etiam in pretio redacto ex re feudali, vide verb. pretium. Hæres cum aſſenſu præfertur creditori teſtatoris abſque aſſenſu, & quare, nu 7.

Creditorum actio non mutatur ex pacto inter cohæredes inito, & quare, nu. 9.

Creditores pro expenſis funeris an, & quando præferantur habentibus expreſſam hypothecam, deciſ.47. num.1.3.7.19. & 21. Sed pro qua ſumma, num. 23. ubi deciſio. Reales hypothecas habentes, præferuntur omnibus aliis privilegiatis, num. 5.

Creditor pro expenſis ultimæ infirmitatis dicitur creditor hæreditatis, non qui eſt creditor pro impenſis in infirmitate, ex qua quis convaluit, & quare, numero 20. Qui ante tempus agit plus petere videtur, & debitori competit exceptio, quod non poteſt agere ante tempus, deciſio. 64. numero 2. Quando tamen poſſit agere ante diem, numero 3. & 8. Liberato uno ex duobus reis debendi inſolidum obligato, quando poſſit contra correum non liberatum agere pro tota quantitate, deciſ.70 nu. 58. Si prohibeatur ex ſtatuto petere creditum, ſi ſiluerit per decem annos, & debitum non petierit, & exequutio facta non ſit infra decennium, an poſſit illud petere ſi infra decennium carcerati fecerit debitorem, dec.71.ſub n.16.& n.17.

Creditores incerti in confectione inventarii ſunt citandi per edictum, vel per proclama, deciſ.96 num.12.& 13. Caute negotiari debent, ubi mutuo dant pecuniam debitoribus, & quomodò conſulere poſſint exceptioni non numeratæ pecuniæ, dec.111.n.12.

Creditor, & debitor circa exceptionem non numeratæ pecuniæ opponendi tempus ad impares judicantur, num. 19. Exigens pro virili ab uno ex correis inſolidum obligatis, an & quando diviſionem debiti inducat, deciſio. 112. à num. 1. ad 20. & vide verb. diviſio. Quid ſi exigat ratam annui cenſus, an inducat diviſionem reſpectu ſortis, vel reditus annui quoad illum annum, vel ſequentes, num. 25. & 28. ubi deciſio. In diem non poteſt ante diem agere, deciſio. 114. num. 6. & 8. Sed an poſſit agere, ut adveniente tempore ſolvat debitor, numero 13. & 15. Petens ante diem, dicitur plus petere, & ideo judicia debitori duplicantur, & quomodo à nu.7. ad 10. Non poteſt agere pendente dilatione data à patre, ut adveniente tempore, & finita dilatione ſibi ſolvatur, ſecus ſi data ſit à Principe, nu. 16.

Crimen læſæ Majeſtatis non committitur verbis, ſed facta, dec. 105.nu.75.

Culpa lata non caret, qui leges ignorat, dec.98 num.44. Vide verb. dolus, & culpa.

Cultri acuti pœna quæ ſit in Regno, deciſ. 78. ante, num. 1. & num.11. Eam quis non incurrit, ſi non fuerit cum ille apprehenſus, nu.1.

Curator datur hæreditati, pendente tempore dato hæredi ad deliberandum, & quare, dec. 80.n 9.& 10. Et datur pro parte, ſi alter ex inſtitutis acceptet hæreditatem, alter verò differat, ex jure deliberandi, n.11. vide verb. tutor.

Curia Bajuli Catanzarii, inſtrumenta liquidare non poteſt, dec. 45.n.21.

Curiales trahunt, & non trahuntur, tam in civilibus, quàm in criminalibus, etiam ſi exteri ſint, dummodo ſint matriculati, dec.54.n.1.& 2. Quando trahant, & non trahantur ex jure ceſſo, ſub nu.7.& 10. In materia fori æquiparantur pupillis, & viduis, num.3. Quid cùm concurrunt cum privilegiata virgine, num. 4.

Curialis privilegium fori an conquaſſetur, ſi agat contra alium privilegiatum, num.6. & 7.

D

DAmni paſſi declaratio vigore pacti valet, ubi cambia ſunt realia, dec.106.n.46.

Damnum emergens qui petit, quid probare debeat, num.50. Dediſſe videtur, qui cauſam damni dat, idcoque tenetur ad omne intereſſe, etiam ob ceſſantes eleemoſynas, & oblationes, ſi Religioſi damnum paſſi ſint, tenetur item ad lucrum ceſſans, ſi damnum paſſus conſueverit negotiari, deciſio. 209. à num. 15. ad 17.

Dare, & remittere paria ſunt quoad juris effectum, deciſ.116. num. 44.

Debitor, ejuſque hæres poteſt cogi ad vendendum officium, prout feudum ut creditori poſſit ſatisfieri de pretio, quamvis careat aſſenſu, qui poteſt impetrari in venditione, deciſ.6.nu.1. & 18. Ejus hæres an, & quando poſſit repudiare hæreditatem, legitimam, uſumfructum, feudum, trebellianicam, fideicommiſſum, legatum, & aliud ſimile, in præjudicium creditorum, dec.8.nu.1.10.12.17.

Debitores hodiè rarò ſolvunt in tempore, niſi fuerint à creditoribus requiſiti, immò etiam requiſiti, ſolutionem differunt, & capti adhuc pignoribus, cum maxima difficultate, ſolutiones negant, dec.13.ſub nu. 7.

Debitori non fit ceſſio, cùm ſolvit, & quare, dec.16.n. 19.

Debitor ſi mandet Nummulario ſuo debitori, ut quod ſibi debet, Titio ſolvat, & hic in libro rationum ſuarum Titium deſcribit pro creditore ſuo, & Titius ratum habet, ſcribens cenſetur liberatus, & actio novata, maxime inter Mercatores, deciſio.20.numero 1.& 2. Ex ſtipulatu licèt ſe conſtituat debitorem, actione de conſtituta pecunia, prima obligatio ex ſtipulatu non erit extincta, niſi ſecuta integrali ſatisfactione, quamvis creditor egerit actione de conſtituta, & fuerit ex eadem actione lis conteſtata, num. 10. Primus, qui ſcripſit cedulam bancariam, eo ipſo liberatus eſt, quòd Nummularius illam acceptavit, & ſcripſit in libris ad debitum ſcribentis, & creditum illius, cui ſolutio erat facienda, ſub n.12.

Debitori utilius eſt ſi longiorem habeat dilationem dec. 21. ſub n. 5. Solvi non poteſt, facta denunciatione ſolventi, nec debitor compenſare, dec.25. ſub n. 18.

Debitor an, & quando poſſit, non acquirere in præjudicium ejus creditorum, dec.34.nu.1.12.13.& 14. & dec. 117. numero 13. & vide verb. pater. Si tempore contracti debiti

fuerit

fuerit clericus, an ad Judicem Eccleſiaſticum remitti debeat, quamvis deinde laicus effectus, uxorem duxerit, deciſio.45. numero 29.31. & vide ſub numero 32. & numero 35. An, & quando poſſit carcerari ad inſtantiam creditoris in cauſam judicati, deciſio.72. numero 6.10. & 13. Conſtituitur in mora eo ipſo, quod in tempore ſtatuto non ſolvit, deciſio.106. num.9. In dignitate conſtitutus interpellatur, ſi ei porrigantur preces per creditorem, deciſ.106. numero 24. & vide verb. preces. Quando conſtituatur in mora, abſque interpellatione, numero 25. Moroſus tam de jure Civili, quam Canonico, & in conſcientia tenetur ſolvere creditori intereſſe cambiorum nedum damni emergentis, ſed etiam lucri ceſſantis, imò nedum de primo intereſſe, ſed etiam ad intereſſe cujuslibet feria, etiam ad intereſſe alterius intereſſe, nu.32.

Debitor vigore cedularum, ſive apocarum Nummulariis directarum, illis recognitis, vel verificatis, non poteſt exceptionem aliquam proponere, nec audiri, niſi facto depoſito, vel in vinculis conſtituatur, deciſio.111. ante num.1.& num. 24. Carceratur, non obſtante exceptione non numerata pecunia adverſus apocam, & in obligatione ad formam Cameræ, num. 32. An, & quando pendente dilatione cogatur cavere, quòd adveniente tempore ſolvet creditori; & quod in hoc differat, an à lege, à Principe, vel ab homine data ſit dilatio, deciſ.114. numero 11.14.16. An poſſit in fraudem creditorum non acquirere, & hæreditatem ſibi delatam repudiare, & matris dotis, & deciſ.117. num.2.& ſub nu.25.& 29.

Debitum ex una cauſa poteſt ex conventione Partium in aliam converti, dec.38.nu.14.

Deciſiones factæ, per quem referri, & allegari debeant, dec. 91.nu.13.& dec.111.ſub num.40. Earum authoritas quanta ſit, nu.14.

Deciſio Afflicti 60. declaratur, deciſ.120. ſub num.28. Ejuſdem 114. exploditur, attenta Conſuet. Neapol. deciſ.98. num.21. Ejuſdem 174. revocatur, & quare deciſiones revocentur, deciſ. 70. ſub numero 15. Ejuſdem 268. confutatur, deciſ.89.num.5.& 6. Ejuſdem 314.exploditur, dec.63. ſub n.5. Ejuſdem 353.declaratus, deciſ.20.nu.9. S.C.relata per Avellum Amatum conſ. 91. declaratur, deciſ.1. num. 22. 23. & 112. D. Authoris 6. in cauſa Conſtantia Criſpo declaratur per eundem, deciſio. 26. in fine. Boërii 139. exploditur, deciſio.57. numero 49. Luſitan. Cabedi 137. part.1. reprobatur, deciſ 88. num.2. Chriſtoph. Martii 21. declaratur, deciſio. 47. num. 8. Franc. Marci 60. par.1. reprobatur, deciſ.113. num.28. Relata per Giurbam conſ. crim.57. reprobatur, deciſio.71. nu.18. Gizatelli 12. explicatur, deciſ.83. num.12. Reg. de Ponte 3. quando procedat, declaratur, deciſ. 67. ſub num. 10. Rotæ relata per Gratian. tom.1. diſcept.136. declaratur, deciſ. 107. num. 38. Relata per Reg. Tap. in pragmat.2. de cenſibus, & per Reg. Rovitum in conſ.103. vol.2. declaratur, deciſio. 106. numero 57.58. Seraphini 956. & 1479. declarantur, & exploduntur, deciſio. 1. num. 112. Surdi 308. impugnatur, deciſ.32. num.9. Ejuſdem deciſ. 99. declaratur, deciſio.22. numer. 48. S.C. relata per Thorum tomo 2. Compend. deciſ.verſ. Ceſſionarius juris luendi, in cauſa Sacr. Montis Pietatis cum D. Capolo Siſcar, refertur, deciſ.16. ſub num. 10. & declaratur ſub num. 29. Alia d.p. 2.d. Compend. verſ. Depoſitum diſcutitur, deciſ.91.nu.16. & vide verb. actor. Vinc.de Franc. 21. explicatur, deciſ. 100. num. 39. Ejuſdem 53. declaratur, deciſio. 25. num. 28. Ejuſdem 192. explicatur dec.67. num. 15. Ejuſdem 258. & Pegueræ 39. declarantur, dec.105.nu.53.

Declinatoria fori, vide verb. Exceptio declinatoria fori.

Decretum non nocet ei, qui in judicio non fuit auditus, deciſ. 17.n.10. Judicis in contractu minoris interpoſitum, non impedit reſtitutionem in integrum, data læſione, dec.57. numero 11. & 52. Judicis eſt neceſſarium in alienatione rei minoris, per quod pronunciatur, rem ſine damno ipſius alienari, ſive obligari poſſe ſub num.50. M.C.V. aſſiſtentiæ, & deciſ.152. infra, & ſi exequutione demandentur, non obſtante appellatione quoad caput adjudicationis, & pro ſorte, non tamen exequuntur quoad intereſſe, deciſ.100.num.34.& 38 Judicis contractum minoris conval dat, dec. 104. num. 26 S.C. Trid. ſeſſ. 15. & 16. de Regular. circa formam profeſſionis elucidatur, dec.118. nu.36.

Defenſio permittitur de jure Naturali, & Divino, deciſ.75. numero 14. & 15. Et an jure Canonico, ibidem. Probatur, & aliquem occiſum, ad occidentis defenſionem, ex probabili, & veriſimili timore, & ex ſolo armorum terrore, & diſparitate, num.17.18. & 22. Ad defenſionem omne ſequutum dicitur, inſultu probato, maximè ubi inſultans eſſet in actu vulnerandi, & occidendi, vel periculum eſſet in expectatione, à numero 19. ad 21. Ab exceptione quomodò differat, vide verb. exceptio.

Defunctorum voluntates, ut quàm primum ſuum ſortiantur effectum, publicè intereſt, dec.14. ſub n.1.

Defunctus obligat hæredem quoad robur, & obſervantiam contractus per eum geſti, dec.115. n.30. Sed ad quid tunc hæres teneatur, n.31. & verb. hæres.

Defuncti voluntatis quæſtio ad Judicem defertur, non ad privatum, dec.108. ſub n.20.

Delictum non præſumitur, ubi alia interpretatio ſumi poteſt, dec.13. n.4.

Delicti commiſſi tempus inſpicitur, ad finem videndi, coram quo Judice delinquens cognoſci debeat, quamvis poſtea efficiatur alterius fori, dec.45. n.28.

Delictum per Indultum abolctur à die gratiæ, & ex tunc quæritur jus Parti, deciſ 71. ante num. 1. & numero 3. Requiritur tamen Partis remiſſio, ſive ſit, ſive non ſit propoſita querela, ſive capta ſit, ſive non capta informatio de delicto ante indultum, numero 7.15. Quando tamen non requiratur, vide numero 8.9.10. Principis indulgentia ſemel deletum, non poteſt amplius peti, & ad ultionem redire, ſub numero 11. & vide verb. querela.

Delicta punienda potius, quam indulgentiis ſublevanda Divina clementia ſtatuit, ſub nu.12. Probantur per indicia, ſi ea vehementia ſint, deciſ 74. num. 13. Puniri, intereſt Reipublicæ, deciſ.105. n.1. Eorum impunitas quid operetur, nu.3. Debet præcedere gratiam, ſub n.39. vide verb. Princeps.

Delinquendi via non eſt aperienda, nu.38. Occaſio dari non debet, dec.113. n.18.

Depoſitio ut principalis an debeat fieri per Abbatiſſam, vel Prioriſſam Monaſterii; an verò per omnes, vel majorem partem Monialium in cauſa mota per Monaſterium, deciſ. 86. à num.1. & vide verb. Prior, vel Abbas, verb. Prælatus. Et an pro ſe tantùm jurare debeat, vel etiam in animas Monialium, ibidem, numero 2. Etiam an, & quando unus de Collegio poſſit facere pro alio, & pro eo jurare, ac reſpondere, num. 9. & 11. Forma depoſitionis Adminiſtratorum, Priorum, vel Prælati, tam pro ſe, quàm pro aliis Monachis, recenſetur, nu.13. An, & quando ſufficiat ſola depoſitio Abbatis, Prioris, vel Prælati, num.15.& 16.

Deponere debet ut principalis, non Monaſterium, cùm agit ex perſona alicujus Monaci, ſed ipſe Monachus, nu.11.

Depoſitorum validitas, & invaliditas de pecunia eroſa, vulgò dicta. Le zannette, ſeu cinque grana in anno 1622. refertur, deciſ.17.nu.& ſub nu.12.

Depoſitum quando dicatur regulare, ſeu purum, vel irregulare, deciſ.48. ſub nu.1.& nu.3. & 8. Quando non præſumatur depoſitum, ſed potiùs mutuum ex pecunia numeratione, ſed contractus mixtus, num.2. & 13. & vide verb. pecunia. Quot teſtes in eo requirantur, cujus qualitatis, ſi ſit infrà libram auri, vel ſi ſit de libra, & non plus, nec minus, deciſ.49. ſub nu.4.

Depoſitarius an, & quando teneatur de caſu fortuito, dec.48. num.1. An teneatur de augmento, quando venit ex cambio pecunia depoſita, nu.17.

Depoſitarii liber an, & quando probet, tam pro, quàm contra ſcribentem, vide verb. minor.

Deſcendentes ex fœminis non ſunt de familia, deciſio. 103. num. 4.

Dictio, quondam, olim, & ſimiles denotant, non ſolùm tempus præteritum, ſed & præſens, & futurum, deciſ 9. n.1. 5.& 8. Et probatur, quem eſſe mortuum, n.2. Error in ejus appoſitione non vitiat diſpoſitionem, ſive à teſtatore fuerit

erratum, ſive à Notario, n.3. & 4. Anzi, quæ latinè vertitur, imò eſt correctoria, & declaratoria præcedentium, & ſtat ampliativè, dec. 22. nu.27. Univerſalis comprehendit omnia, quæ ſub illa generalitate comprehendi poſſunt, 37. num.6.

Dictiones, infrà, intra, & uſque, an, & quando excluſionem denotent, vel accipiendæ ſint incluſivè, ſive à lege poſita ſint, ſive ab homine, & in feudis, & in emphyteuſi, dec.49. à nu.5.

Dictio disjunctiva quando reſolvatur in conjunctivam, dec.98. nu. 37. Prædictis eſt repetitiva præcedentium, deciſ. 103. num.4. Cùm, ſi, niſi, in legato appoſita, conditionem importat, deciſio. 107. nu.5. 8.9. & 32. Adverſativa in futurum tempus relata, non facit legatum conditionale, num.10. Tunc, & eo caſu, ſen, & in tal caſo, an, & quando admittat extenſionem de caſu ad caſum, deciſ. 108. à nu.15. ad 18. & à nu.65. ad 72. Tantùm eſt taxativa, & reſtrictiva ad id tantùm, quod eſt legatum, dec.108.nu.61.

Didacus Bernardus Zufia Regius Conſ. & Regens Reg. Cancellariam laudatur, deciſio 6 ſub num.28. deciſ.9 ſub num.11. deciſio.21. ſub n.10. dec. 14. ſub n.26. & dec.85. ſub n 9

D. Didacus Mendiecta Regius Conſ. laudatur, deciſ. 23. ſub num. 17.

Dies non interpellat pro homine in pœnalibus, ſed requiritur interpellatio, deciſ.59 ſub num.23. Incertus an, & quando reddat legatum conditionale, deciſ.107.nu.3.7.13.22. & 23. ad numero 33. Reddit legatum conditionale, cùm apponitur per viam conditionis, nu 14. Certa ætatis habet incertitudinem, ſi legatarius ad ipſam ætatem pervenerit, n.17.

Dies Mortis, vide verb mors.

Diffamatus an verè actor ſit, & quomodo, & quando dicatur reus, dec.89.nu.2. & 7.

Dilationes conceſſæ debitoribus à Principibus, an extendantur ad debita jurata, ſaltem de conſuetudine, deciſ.45. numero 6. & 7. Ea data ad ſolvendum, & pendente, non committitur mora, & an, & quando currat intereſſe, num.8. 9. 10. Biennales, vel quinquennales quare debitoribus concedantur, dec.114.nu.3. Ea pendente Judicis officium quieſcit, num.4. Ea pendente an & quando debitor teneatur cavere, num.11. & 14. Detur ab homine, à lege, vel à Principe, quid differat, num.11.

Dilatio, vide verb. debitor, verb.moratoria, verb. ſententia.

Diminutio annui canonis an, & quando, & pro qua parte fieri, & renunciari debeat, vel liceat emphyteutæ rem conceſſam dimittere, deciſio 18. à num. 2. & per tot. Ad hoc ut fiat, vel non, quale damnum requiritur, & quid conſiderari debeat, nu. 14. Non fit, quoties per plures annos Canonem conventum emphyteuta ſolviſſet, nu.25. & 16. ubi deciſio.

Diſpoſitio nulla ex defectu poteſtatis, an poſſit à Partibus in vim pacti approbari, dec.98.num.42.

Diviſio inter fratres, & alios qualiter facienda ſit plures recenſentur opiniones, deciſ.28. à numero 1. ad 17. Quæ opinio obſervari in illa debeat, nu.21. Quid ubi agitur cum Fiſco, vel Eccleſia, num.16.17. In ea major ætate intelligendus eſt, qui diutius rem communem adminiſtravit, nu.19.

Diviſioni ſtandum eſt, ſi non ſit captioſe facta, nu.20.

Diviſio publicorum terminorum ſpectat ad Principem, vel Senatum, qui loco ipſius fungitur, ſicuti ad Summum Pontificem diviſio Diœceſium, numero 18. Inter hæredes an fieri poſſit, pendente termino ad deliberandum, ſi alter vellet eo uti, alter acceptet hæreditatem, & in hoc caſu an debeat dari curator hæreditati, reſpectu deliberandi, deciſio.80. nu.11. Debiti inducitur ex exceptione partis ab uno ex debitoribus, ut alii eſſent ſolvendo, deciſio.111. numero 3. Quo jure fuerit inducta, numero 7. Ejus beneficio poteſt renunciare, numero 9. An, & quando inducta dicatur, vel potius dicatur electio, præſertim data receptione pro parte ſortis, abſque proteſtatione à n.16. ad 22. & n.24. Ad hoc ut inducatur, quæ requirantur, n.23.

Diuturnitas temporis non minuit peccatum, deciſio.14. nu.27.

Doctoris obſcurè loquentis dictum debet intelligi ſecundum jura, quæ allegat, deciſ.100. n.28.

Dolo facit, qui petit, quod ſtatim reſtituturus eſt, deciſ.13. ſub n.2.

Dolus in eo non præſumitur, qui utitur jure ſuo, ut ſibi, & rebus ſuis conſulat deciſ 79. nu.17. Et culpa nemini patrocinari debet, deciſ.105. ſub nu.56.

Dominium non poteſt eſſe penes duos inſolidum, deciſ.5. n.22.

Dominii translatio, quæ fit ex pacto de retrovendendo, in quo differat ab ea, quæ fit ex pacto legis commiſſoriæ, vel adjectionis in diem, ad finem videndi, an novum contractum inducant, vel translationem, deciſ.16.nu 12.13.31 & 32.

Dominium rei venditæ ſub pacto de retrovendendo, quamvis tranſeat penes emptorem, & poſſit emptor non hypothecare, tamen ſi contractus reſolvitur exercitio pacti, reſolvitur hypotheca medio tempore contracta, deciſio.23. numero 17. An poſſit eſſe penes duos diverſis reſpectibus, deciſio. 46. ſub numero 20. & ſub numer. 24. & 25. Rei emptæ acquiritur ementi, quamvis de pecunia aliena, num.33. & vide verb. emens. Rei vendita abſque traditione non transfertur in emptorem, deciſ 108. num.25.

Dominii exceptio, vide verb. exceptio dominii.

Dominus rei indiviſæ, totam rem rectè locabit, ſi utiliter locet, dec.39. nu.4.

Domini directi plures & plures utiles, conſtitui poſſunt diverſis reſpectibus, deciſ.46.nu.28.

Dominus directus an præferatur vicino, vel conſanguineo volenti retrahere rem venditam jure congrui, vel conſanguinitatis, & quid ſi concurrat dominus cenſus ſubalternus, vel ad formam Bullæ, à num.14. ad 24. Et vide verb. prælatio. Item & Dominus ſubalternus prælationem habet, numero 30. Directorum præfertur, qui primus Dominus eſt, poſſunt etenim eſſe duo Domini directi diverſis reſpectibus, ſub numero 20. & 24. 25. & 28. Directus præfertur Domino cenſus, numero 23. & Domino ſubalterno, numero 24. Etiam, quòd emphyteuta haberet poteſtatem affrancandi, ibidem. Si tamen petat præferri, deciſ.23. num.24. Tenetur recognoſcere chirographum ſui inſtitoris, deciſ.55.nu.4.

Domo, vel agro vendito, non intelligitur vendita via, quamvis res vendita ſine illa eſſet inutilis, deciſ.57.nu.18.

Domus quando dicatur perfecta, deciſ.72 ſub nu.16.

Donatio conditionalis tranſmittitur ad hæredes, deciſio. 2. ſub numero 12. Etiam abſenti fieri poteſt, Notario, vel extraneo pro eo ſtipulante præſertim accedente juramento, numero 24. Ex ea quæritur jus, & actio, etiam ad beneficium hæredum donatarii, quamvis ſtipulatio Notarii deficiat, & donatio facta proponatur, ſub conditione, ſi ſine liberis deceſſerit, numero 25 & 26. Conditionalis evaneſcit, deficiente conditione, & ad hæredes non tranſmittitur, numero 32. Si fiat filiis, an maſculis tantum facta intelligatur, juxta ſtatutum excludens fœminas, an verò maſculis ſimul, & fœminis juxta diſpoſitionem juris communis, variæ recenſentur opiniones, deciſio.3. numero 3. ad 9. ubi quòd filiis maſculis facta intelligatur ad mentem juris municipalis, & ſtatutarii. In teſtamento fieri poteſt, & Notario acceptante. Per ſe ita conſiſtit donatio, ut non irritetur, irrito teſtamento, quia habet vim contractus, & debetur donatum, etiam hæreditate non adita, deciſ.5.num.30.

Donatio facta à contrahente matrimonium ſeni juveni, vel ab ignobili nobili, an dicatur donatio ex cauſa oneroſa, tanquam recompenſativa ætatis, vel nobilitatis, an verò ſimplex. Non ſubjacet diſpoſitioni l. fœminæ Cod. de ſecund.nupt. deciſ 22. numero 3.26.31.32. & 33. In ea filii utriuſque matrimonii an ſuccedant æqualiter, vel ſolum filii primi matrimonii, ibidem, & numero 22.33. & 52. ubi deciſio. Quamvis vir non dicat facere, in recompenſationem juventutis, vel ætatis, quia ſi eſſet præſumendum, quando factum eſt tale, nu.4. ſed vide numero 30. Maximè ſi cum dote parva nupſerit, numero 32. Eſt valida, etiam de bonis ſubjectis, fideicommiſſo, & quare, numero 6. 7. & 35. An faciat ceſſare diſpoſitionem leg. fœminæ, ſi illam maritus promittat, non revocare ex vitio ingratitudinis, numero 16. & 38. Hæc clauſula nihil operatur, & quarè, num 40. Quid ſi ſit facta uxori, & ejus hæredibus quibuſcunque in perpetuum, numero 17. ubi an de ea poſſit diſponi in extraneos, vel ſolùm in hæredes utriuſque matrimonii. Facta à marito ſene, vel ignobili uxori nobili, juveni, vel pulchra, ſi recipiatur ab

piatur ab uxore, pro ſe, & hæredibus quibuſcunque excludit contemplationem matrimonii, ac dicitur ſimplex, & pura, num.29. Licet fiat in augmentum dotis, tamen dicitur verè donatio propter nuptias, numero 31. Facta à viro ſine uxori juvenis, in eo, quod excedit merita, reſervatur filiis primi matrimonii, quia non dicitur remuneratoria, ſed ſimplex, & gratuita, num. 33. Recompenſativa juventutis, an ſit valida, etiam quòd non ſit exceſſiva. num.34. & 35. Dicitur recompenſativa intra limites, non autem in exceſſu, nu. 36. In hac materia conſuetudo familiæ eſt attendenda, n.37.

Donatio inter vivos, cùm ſit contractus irrevocabilis, non recipit aliquam reſtrictionem, vel conditionem ex teſtamento, ſivi prius donatione, ſive poſterius ideòque tempus attendi debet, non teſtamenti, deciſ. 23. numero 3. Facta intuitu profeſſionis, vel religionis, eſt nulla, illa non ſecuta, deciſ. 29. numero 9. Facta ſervata forma diſpoſitionis paternæ non dicitur facta in fraudem, deciſ.31. ſub numero 9. Contemplatione matrimonii reſpectu uxoris, & filiorum habet cauſam onerofam, deciſ.40. num.12. Vocatur donatio antiphernalis, num.13. Dicitur remuneratoria, & ob cauſam, numer.14. & 15. Principaliter, reſpicit intereſſe uxoris & filiorum, nu.12. In ea jus quæritur filiis ut hæredibus Patris, niſi in ſtipulatione apponatur pactum, quòd ſuccedant uti filii, non hæredes, n.17. & 18.

Donatione facta abſenti an, & quando jus quæratur, dec. 43. num. 13.

Donatio omnium bonorum cum reſervatione uſusfructus, differt quoad facultatem diſponendi de fructibus à donatione omnium bonorum præſentium, & futurorum ex nunc pro tunc ſecuta morte cum aliqua reſervatione, nu.21.

Donatarius ſi inſtituatur hæres, & acceptet donatoris hæreditatem, an & quando teneatur obſervare voluntatem defuncti, & ad legata facta in teſtamento per donantem de bonis donatis, ſive fecerit, ſive non confecerit inventarium, n.23.25. & 27.

Donatio propria, & abſoluta dicitur, cum quis ea mente dat, ut ſtatim accipientis ſint, abſque alia cauſa niſi ut liberalitatem, & munificentiam exerceat, deciſio.54. ſub num.13. Et tradi non poſſunt jura incorporalia, ſed per ceſſionem, ibidem. Non inſinuata, poſt oppoſitionem inſinuari an poſſit, deciſio.68. numero 4. & 25. Pretii in conſentiente venditioni rei propria ab alio facta, præſumitur ex ratihabitione venditionis, niſi expreſſè reſervetur actio ad pretium, deciſio.70. numer. 56. Inter virum, & uxorem ſine remiſſione intereſſe dotis valet inter virum & uxorem, ſi confirmetur morte, dec.97. num.19.

Donationis de validitate, vel invaliditate non eſt diſcurrendum in judicio manutentionis, & poſſeſſorio, deciſio.101. num. 30.

Donatio, vel renunciatio facta, ſub conditione, ſi religionem ingrediatur, an ſubſiſtat de jure, deciſio. 118. numero 7. & 37. Et ſi ſit valida, an revocetur ſecuta novitii morte ante profeſſionem, numero 8. Facta ſub conditione, ſi in Monaſterium fuerit ingreſſus, vel in eo donans fecerit profeſſionem, an dicatur impleta conditio, ſi intra annum probationis novitius moriatur, nu.12. & 30. ubi deciſio.

Donativum pro conſtructione murorum, cuſtodia turrium, hoſpitio armigerorum, & ſalario Barricelli Campanoæ olim extraordinarium, nunc ordinarium vocant, deciſ. 116. ſub nu. 12. De eo ubi tractetur, memoratur, ibidem.

Dotem ſibi reſtitui ſi quis ſtipuletur, mortua in matrimonio filia, an, & quando ſuperviventia ſtipulatoris ſit neceſſaria, deciſ.2. ſub nu.15. & vide verb. mater filiam dotando.

Dos abſque matrimonio eſſe non poteſt, eſt acceſſoria ad matrimonium, deciſio. 22. ſub numero 14. Dicitur tamen dos largo ſumpto vocabulo, etiam ſoluto matrimonio, num. 42. Ducatorum 1500. non eſt proportionata magnis dominis, ſed mulieribus ignobilibus, ſub numero 32. Congrua reſpectu Monialium quomodo conſideretur, deciſio. 31. numero 11. A patre profecta, ad ipſum reverti debet, liberis non extantibus, quamvis adeſſent fratres filiæ dotatæ, & quare, deciſ. 34. num.3.4.5.7. & 11. Qua ratione valeat pactum, quod vivente patre dos ad eum revertatur, num.7.

Dotis in detrimentum pactum, & conventio non valent, deciſ. 36. num.9. Favore per ſpecialem hypothecam expreſſam non amittitur hypotheca tacita generalis antea quæſita, nu.10.

Dotandi filias onus, quod erat penes patrem, tranſit in ejus hæredem, ſi fœmina, ſtantibus maſculis ſtatuto excludatur, deciſ 38. nu.4.

Dos data à fratre ſorori, an, & quando cenſeatur de bonis fratris propriis, vel paternis, num.7.8.9. & 27. Data mulieri ab extraneo, an præſumatur data animo donandi, nu.9. & 24.

Dotis privilegia habet contractus mutui factus, ſi dotem recepiſſe maritus confiteatur ſub promiſſione mutui, num.39. & vide verb. aſſenſus.

Dos ſi alicui promittatur ex bonis fideicommiſſo ſubjectis; vel paternis, an, & quando moderetur, tam contra mulierem, quàm contra maritum, ſi ultra portionem ſororis ſit facta, à num. 43. ad 47. Præfertur Creditoribus habentibus, hypothecam tacitam, non habentibus expreſſam, deciſio. 47. ſub num.2. A patre, vel ab extraneo profecta, quòd revertatur ad patrem filia etiam cum liberis decedente, procedit etiam in extraneo dotante, deciſio.53. numero 3. & 4. Quid attenta, Conſuetud. Civitatis Bari, & an cum ex illa vocantur proximiores, pater ſuccedat, vel intelligatur de aliis proximioribus, dempto patre, & quid cùm filii decederent poſt mortem dotantis, nu.2. & 6.

Dotis conditionem mulier non poteſt facere deteriorem, deciſio. 59. numero 5. Ejus cauſam non includit fideicommiſſum, ideò de bonis fideicommiſſo ſubjectis poteſt dos conſtitui, maximè in deſcendentibus, aliis tamen bonis non extantibus, & in ſubſidium, incumbit autem onus probandi, non adeſſe alia bona agenti pro dote, nu.21. & 22.

Dotatio unica de jure conſuetudinario Neapolit. ſufficit ad excludendum fœminam ab omni ſucceſſione, & quare non ſit de jure Conſtitut. Regni, deciſio.61. nu.8.9. & 10.

Dotis etiam ex cauſa mater pro filiis ſtipulari non poteſt, & quare, deciſ. 63. num.1. & 2. Ejus pro conſecutione poteſt agi ante diem, & quare, deciſ.64. ſub numero 3. & vide verb. maritus.

Dos à patre data congrua cenſetur, deciſio.99. numero 4. Quæ dicatur dos competens, & ut dicatur congrua quod tempus inſpici debeat, numero 23. & 24. Filiæ naturali conſtituta ſupra modum alimentorum, non poteſt conſtante matrimonio modificari, ſed poſt, & quare, numero 34. A principio ejus conſtitutionis recipit à pactis nuptialibus naturam immutabilem, nec poteſt abſque mulieris interventu alterari, vel mutari, deciſ.109. num. 1. 2. Ejus conditio an, & quando fieri poſſit deterior, nu.3. & 5.

Dotis circa reſtitutionem pacta, quæ fiunt abſente muliere, ei non præjudicant, nu. 4.

Dos non poteſt de pecunia in rem, aut ex re in pecuniam, conſtante matrimonio in ejus detrimentum permutari, quamvis mulier conſentiat, vel dos deterior non efficiatur, ſed non fiat melioris conditionis, à n.7. ad 9.

Dotes mulierum eſſe ſalvas, intereſt Reipublicæ, juſque publicum conſiſtit in dotis conſervatione ſub num.11. & nu.12.

Dos loco legitimæ ſuccedit, ſtante ſtatuto excluſivo fœminarum, numero 18. Male tamen ſoluta, in legitimam non imputatur, ſive à patre, ſive à fratre data ſit, & quare, numero 19. ad 22. An ad dotantes, an ad filios, & quo titulo pertineat poſt mortem matris, deciſio.117. numero 13. & 14. Eas recuperandi à patre competit filio actio, num. 23. Vide verb. actio, verb. maritus, verb. mater, verb. pactum, verb. pater, verb. tutor.

Dotis confeſſio, vide verb. confeſſio dotis, verb novatio.

Dotis uſura, vide verb. confeſſio dotis, & verb uſura dotis.

Dotatium idem importat, quod tertiaria in viventibus jure Francorum, deciſ.35. nu.6.

Doſſitia quid ſit de jure Conſuetudinis Neapolitanæ, & in quo differat ab apertura, dec.66. nu.15.

Dubietas juris æquiparatur dubio facti, deciſ.14. nu.17.

E

Eccleſia *hæris inſtituta non conficiens inventarium an teneatur ultra vires hæreditarias creditoribus, legatariis, maximè ſi adſit aliquis, contra quam Eccleſia regreſſum habere poſſet, quod ob illorum negligentiam damnum paſſa ſit, deciſio. 15. à numero 8 ad n.20. ubi, quod non teneatur, & quòd admiſſa opinione, quod teneatur, ſi eſſet læſa, foret reſtituenda in integrum, & ſic non ſolvere ultra vires hæreditarias, & qua ratione, num.21.24. & 25. An teneatur conficere inventarium, vel ceſſionarius ab Eccleſia, ſub n.24. & nu. 25. Reſpectu reſtitutionis in integrum habet omnia privilegia, quæ competunt Minoribus, n.24.*

Eccleſia contractus geſtus abſque ſolemnitatibus, an ſit validus, ſi ipſa velit, dec.19.n.6.13. & 14. Datur tamen cautela, ne altera pars ſtet in ſuſpenſo, n.15.

Eccleſia ex quo non tenetur conficere inventarium, nec ipſa poteſt actionem acquirere inſolidum contra hæredem, quia illud non confecerit, deciſ.44.nu.30.

Eccleſiæ favore quis cogitur invitus vendere, vel contrahere, dec. 50.nu.10.

Eccleſia poteſt contractum factum ab intruſo pro parte approbare, & pro parte non, deciſ.104.nu. 31. Re evicta tenetur reſtituere pretium perventum ex alienatione nulliter à Prælato facta ſi in ejus utilitatem verſum ſit, n.37.

Effectus, *& obligatio ceſſat, ceſſante cauſa, dec.44.num.14. Seu diſpoſitio quando non ceſſet, ceſſante cauſa, deciſ.81.n. 2. & 5.*

Electio *ſemper debet eſſe debitoris, dec.11. ſub num.1. Res legata, vide verb. legatū electio Fori, vide verb. curialis, verb. virgo.*

Emancipatio *legalis & canonica jus patriæ poteſtatis non tollit quoad commodum filii, dec.84.n.11.*

Emphyteuta *tenetur ad integros canones quamvis ex re emphyteutica fructus non percipiat ſi per prius percepiſſet, vel percipere potuerit, dec.18 n.8. An teneatur non ſolum ad Canonis ſolutionem ſi caſu fortuito domus conceſſa fuerit combuſta, & remanſerit area, vel non eſt in totum deſtructa ſed ad reædificandum, n.9. & quare, nu.10. Et, non Domino directo accreſcit incrementum in re emphyteutica nu.13.*

Emphyteutica res in devolutione ob non ſolutionem canonum quomodò procedatur, & practicetur in S.R.C. Conſ. & an in ea admittatur mora purgatio, dec.30.n. 10.

Emphyteuta alteri ſubemphyteuticans, habet ſimiliter jura dominicalia, quæ conceduntur directo Domino concedenti emphyteuſim, & habetur loco directi Domini, d 146.n.29. Secundus ſi emat jura dominicalia, cenſus extinguitur, & quare, ſed non per hoc perdet jus congrui ad ſe ſpectans vigore conſuetudinis, num.10. & 34.

Emphyteuſis quid ſit, & an conjecturis probetur conceſſio in emphyteuſim, quam expreſsè non dicatur, dec.70.nu.1.2. 15. 16. 29. Poteſt concedi cum qualitate hæreditaria, & ſine ea, quando tamen eſt conceſſa pro ſe, & filiis, vel pro ſe, & liberis, abſque hæredum mentione, tunc dicitur abſque qualitate hæreditaria, & pater non poteſt filiis præjudicare, alienando, vel alias obligando, nec poteſt ſuper re conceſſa majoratum inſtituere, nu.3. Quando autem dicatur acquiſita cum qualitate hæreditaria, & quando mixta, n.6. Eccleſiaſtica à privata, an differat. Sive privata, ſive Eccleſiaſtica recipit formam ab inveſtitura, dec.70.nu.25. Ex quibus formulis fiat ex pacto, & providentia, ibid.n.26.

Emphyteuta, vel ſuperficiario habenti utile dominium datur utilis rei vendicatio, deciſ.101.n.15.

Emphyteuta ſi nolit judicium ſubire, conventus poteſt nominare dominum abſentem deciſ.102. nu. 28. Si incidat in commiſſum an, & quando amittat meliorationes factas in re emphyteutica, deciſ.120. à n.1. ad 10. Tenetur rem ſibi conceſſam meliorare, alias ipſa privari poſſet, non tamen tenetur impenſis magnis vel quid ſimile in ea facere, n.2. & 6. Conſentiens, locum eſſe caducitatis intentata per dominum directum, ob non ſolutionem canonum, an, & quando ipſo jure cadat à re, nec requiratur ſententia, n.13. & 31. ubi deciſio. Quid ſi eum poſtea pœniteat, n.14. vide verb. clauſula in conceſſione emphyteuſis, verb. contractus.

Emptor *hæreditatis non poteſt nec in bonis ſuis, & proprio nomine, nec in perſona moleſtari à creditoribus hæreditatis, vel legatariis ex inventario non confecto, niſi in caſibus, in quibus venditor teneretur, dec.25.n.7. Bona fides, an & quando lucretur fructus, vel illis compenſentur, cum uſuris, & quod ſupereſt cum ſorte, deciſ.25.n.19.*

Emens rem, aut officium cum pecunia alterius ſit dominus rei, nec ſuper illa domino pecuniæ actio quæritur, ſed tantum habet actionem perſonalem pro pecuniæ repetitione, quamvis res fuiſſet empta de pecunia particulariter mutuata ad emendum, dec.26.num.2. & 3. Rem de pecunia, cum ſocio communi, ſed nomine proprio, non poteſt cogi ad rem emptam communicandam, ſed tantummodo ad exburſandum ratam pecuniarum, ad illum ſpectantem, niſi ſit conventum inter ſocios de re emenda, dec.26.n.32.33.

Emptor dicitur ſingularis ſucceſſor voluntarius, dec.33.n. 6. Non ligatur promiſſione facta per venditorem ejus vicino, in domo ſuo feneſtram non conſtruendi, dec.66.nu.9. Vacantem poſſeſſionem ex ſolo titulo apprehendere poteſt, dec.108.num. 26. Cenſus vide verb Cenſus.

Emptiones annuorum introituum, vide verb. annui introitus.

Emptum ex pretio bonorum antiquorum dicitur antiquum, & ſubjacet Conſuetudini Neapolitanæ, *ſecundùm quam teſtator non poteſt diſponere de bonis antiquis, niſi de medietate, dec.70.nu.48. Ex pretio rei, in qua quis habet uſumfructum, remanet ſubjectum eidem oneri, n.49.*

Epiſcopo *ſuſpecto, erit ſuſpectus Vicarius ipſius, dec.90.n.25.*

Error *in nomine, ſive à Notario ſcribente, ſive à teſtatore, an, & quando vitiet teſtamentum, dec.9.n.39. & 11. vide verb. inſtrumentum. Potius, quàm dolus præſumendus eſt, n.6.*

Evictio *quem de evictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, dec.13. ſub n.1.*

Evictionis ſemper locus eſt in contractu contemplatione matrimonii ſive promiſſa ſit, ſive non, & quare, dec.40.num. 13. & ſeqq. Debetur in donatione ob cauſam, etiam non promiſſa, ſive à traditione incipiat ſive à promiſſione, nu.16.

Evictio qualis inſit in beneficium emptoris de natura contractus venditionis, vel retrovenditionis, dec.104.n.8. & 9.

Evictionis promiſſio regulatur ſecundùm naturam contractus, in quo fuit promiſſa, n.15. & 24. Et facta contra naturam contractus eſt erronea, & non obligat promittentem, n.18.

Evictionem promittens, licèt generalem, ſemper intelligitur, niſi à ſe res evincatur, nu.21. Super ea poteſt paciſci, ut quis indefinitè, & generaliter teneatur, n.25. vide contrahens coactè, verb. Eccleſia, verb. hæres, verb. pupillus, verb. tutor, verb. venditor.

Exceptio *juris dubii æquiparatur dubio facti, dec.10. ſub num. 14. Eundem agentem repellit, quem de evictione tenet actio, dec.15 ſub n.1. Non numeratæ pecuniæ opponi non poteſt, neque competit adverſus contractum mutui, ſi debitum ex alia cauſa eſſet converſum in contractum mutui, & quare, deciſ. 38.nu.15. Judicis incompetentiæ tanquam dilatoria impedit litis ingreſſum. Eſt declinatoria fori, & ſuper ea requiritur expreſſa pronunciatio, & interlocutoria, alias non habetur projecta, deciſ.74. numero primo & ſecundo. Compenſationis poteſt opponi etiam adverſus inſtrumentum liquidum, & adverſus obligationem in forma Cameræ, dec.82.num. 27. 28. Declinatoria fori, an poſſit opponi adverſus intentantem remedium* leg. diffamari, Cod. de ingen. & manum. *dec. 89.n.1. & 8. Eam an poſſit opponere præventus, maximè ſi ſit Clericus, nu.4.*

Exceptio diſcuſſionis inventarii poteſt opponi poſt ſententiam. An tamen impediat executionem ſententiæ, non oppoſita infra 30. dies à die ſcientiæ, etiam oppoſita per viam reſtitutionis in integrum, dec.96.n.1.2. & 9. A quo tamen tempore hujus exceptionis tempus currat, nu. 10. Dicitur exceptio modificativa, n.3. Dominii oppoſita in poſſeſſorio quando præjudicet in petitorio, & petitorium ſuſpendi poſſit, dec.101. n. 28.

Exceptiones requirentes altiorem indaginem non admittuntur in judicio manutentionis, & poſſeſſorio, ſed ſolum videtur, quòd poſſidet ſub n.30.

Exceptio, quæ obſtat cedenti, obſtat etiam ceſſionario, dec. 104.n. 23. Non numeratæ pecuniæ an poſſit opponi adverſus apocam Banci, dictantem per altri tanti, *dec.111.nu.1. & 17. Quod ſi*

apoca

Google

apoca dictet per oltri tanti, *n.18. Oppoſita cùm verificata, vel recognita eſt apoca, an impediat debitoris carcerationem abſque depoſito, n.30. Poteſt opponi etiam adverſus inſtrumentum publicum,& liquidum, quamvis ipſi fuiſſet renunciatum,& quare, num.2.4.& 7. Adverſus obligationem penes acta,& quamlibet ſcripturam privatam, & publicam nu.13. 14. An,& quando admittatur adverſus literas cambii, n.15. & 35. Non cenſetur excluſa à ſtatuto excludente omnes exceptiones, nu. 3. Quibus in caſibus non admittatur, nu. 5. Ei renunciari non poteſt,& ſi ſit renunciatum, quamvis jurato, opponitur obtenta relaxatione à juramento, nu.5.8 & 9. Procedit nedùm de jure Civili, ſed etiam de jure Canonico, de æquitate,& in foro Mercatorum, num.10.11. An poſſit opponi inter Mercatores, n.21.22.& 34.*

Exceptiones *an, quæ, & quomodò impediant liquidationem publicı,& liquidi inſtrumenti, num.25.26. vide verb. ſtatutum. Quomodo à defenſione differant, nu.28.*

Exceptio *non numeratæ pecuniæ non poteſt opponi adverſus inſtrumentum ſtante ſtatuto, ut eſt in Civitate Genuæ, quod adverſus illud opponi non poſſit, niſi exceptio ſolutionis, ſive ſimulationis, & quare, num.29.& 33. Non eſt propriè ſimulatio, ſed differt ab ea, nu.30.& 31. Quando opponi debeat in mutuo, nu.30.& 37. Simulationis eſt perpetua, nu.31. Non numeratæ pecuniæ oppoſita per viam præventionis, ſervata forma* Regiæ Pragmatic. *an admittatur adverſus apocam recognitam, vel verificatam, nu.41. & 42.*

Exceptio *diviſionis, vel cedendarum, vide verb. creditor exigens verb. diviſio, verb. exceptio cedendarum, verb. exceptio taciti pacti. Cedendarum ab uno ex correis debendi, an & quando contra creditorem poſſit opponi, dec.112 nu.4. & 24. Dicitur provenire ex natura contractus, num.16. Taciti pacti de non petendo, locum non habet, cum creditor ab uno ex correis inſolidum debendi, partem crediti exigat,& alii non ſint ſolvendo, & quare, n.8.*

Exceptione *Macedoniani oppoſita adverſus inſtrumenti liquidationem qualiter Judex procedere debeat contra filiumfamilias obligatum, dec.125.n.27.*

Exceptio *diſcuſſionis inventarii poteſt ab hærede opponi adverſus pactum executivum, nu.36.*

Exceptio *non numerata pecunia, vide verb. creditor, & debitor.*

Excluſio *ceſſat, tam ex diſpoſitione hominis, quàm legis, ceſſante cauſa excluſionis, dec. nu.16. Fœminarum, vide verb. fœminarum excluſio.*

Exequutio, *quæ fit per Judicis officium nobile quanto temporis ſpatio præſcribatur, dec.58.num. 14. Pœna fiſcalis an dicatur facta per carcerationem debitoris, dec.72.num.6.& 11. Vera eſt captura debitoris, quæ fit in exequutionem ſententiæ, ſub nu.14. Niſi fiat contra debitorem non ſuſpectum de fuga, nu. 15. Non habet certam formam, num. 17. Sententia in aliena juriſdictione fieri non poteſt, quia eſt actus juriſdictionis, dec. 82.num.1.*

Exequutivum *remedium cedi poteſt, dec.16.ſub n.42.*

Eximens *carceratum, vide verb. carceratum eximens.*

Expenſæ *litis, vide verb. alimenta.*

Expreſſio *eorum, quæ inſunt. eſt ſuperflua, dec.105.n.37.*

Expreſſum *ſatis dicitur, quod ſub generali verborum conceptione comprehenditur, dec 1.nu.5. Dicitur quod conſtat ex præſumptionibus,& conjecturis, nu. 6.*

Expreſſa *magis afficiunt quàm tacita, dec.22.ſub nu.45.*

Extauritæ, *& Hoſpitalia, quæ reguntur per laicos, ligantur ſtatutis laicorum,& eorum bona non ſunt Eccleſiaſtica.& quando eorum Gubernatores poſſint conveniri coram Judice laico, dec.95.n.5.6.& 7.*

Extenſio *in ſubſtitutionibus non fit de perſona in perſonam, etiam ex majoritate rationis, & ex præſumpta voluntate teſtatoris, dec.1.n.67. In contractu non fit de tempore ad tempus, nec de re ad rem, vel de perſona ad perſonam, deciſ. 37. num. 31.*

Exteri, *qui poſſident bona in aliquo loco, quamvis non ſolvant onera perſonalia, ſolvunt tamen pro bonis per ipſos poſſeſſis tanquam bona tenentes,& ut tales contribuunt in functionibus fiſcalibus,& quare, deciſio.116.num.16. & 17. An ex annuis introitibus emptis ab Univerſitate, cujus eſt alienigena, teneatur ſolvere collectas tanquam bona tenens, à num. 1. & ſub nu.17.*

Extraneus *ſi aliquam dotet, an, & quando videatur dotaſſe animo donandi, deciſ.30.n.24.*

F

FAber in §. teſtes autem, Inſtitut. de teſtament. *impugnatur, dec.10.n.11.*

Fabius de Anna *laudatur dec.35.ſub n.23.* Capycius Galeota *Regius Conſiliar.& Præſidens Regiæ Cameræ Summariæ laudatur, deciſ.5.ſub nu.3 ſtrenuus ſua tempeſtate Advocatus, dec.17.ſub n.2.*

Fabricius Brancarius *acutiſſimi ingenii vir, doctiſſimus Advocatus ſua ætate nemini ſecundus, laudatur, dec. 16. ſub nu. 28. Ejus allegationes inſeruntur, ibid.*

Facinoroſo, *& aliàs inquiſito non eſt indulgendum, deciſ. 74. num.30.*

Factum *in dubio videtur. quod communiter fieri ſolet, deciſ.60. n.13. Dicitur eo ipſo, quòd eſt aliquid cœptum in his, quæ certam formam non habent. ſecus in his, quæ habent certam formam, dec.72.ſub nu 16.& vide verb. domus. Unius, alteri imputari non debet, dec.109.n.14.*

Falcidiæ *detractio prohiberi poteſt à teſtatore tacitè.& expreſſè tacita autem inducitur ex prohibitione alienationis, deciſ. 108. nu.77.78.*

Famæ *periculum, vide verb. honoris periculum.*

Familia *de Avalos contrahere ſolet, & debet matrimonium ſecundum morem Magnatum, dec.35.n.7.*

Familiæ *appellatione quando veniant fœminæ, dec.102. numer.7. Non conſervatur per fœminas, ſed per maſculos, nu.14.& dec. 108.n. 71.*

Feneſtras *abſque cantonibus ſemper faciunt claudere Tabularii Neapolitani dec.66.ſub n.4.*

Feneſtræ *claudi debent. ſi conſtat de innovatione, quamvis in iis adſint cantonis,& cancellata ferrea. nu.16. Unam qui concedat aperiri, aliàs prohibuiſſe cenſetur, 17. 19.& 20. Illius circa clauſuram, vel aperturam ſtandum eſt inſtrumento, & pacto in materia* Conſuet. Neap. *nu.21.*

D. Ferdinandus Brancia *Reg. in Regia Cancellaria laudatur, dec.17.ante, nu.1.ſub nu.11.& dec.88.nu.15.* Ezguerra *Reg. Conſiliarius nunc in Regno Siciliæ ultra Pharum Conſultor laudatur, dec.85.ſub n.9.*

Feudi *ſucceſſio pertinet ad vocatum ex lege inveſtituræ, nihilum valente teſtamento in contrarium, dec.5.num.2. & an valeat diſpoſitio quoad fructus feudi, n. 4.*

Feudum *debitor, & ejus hæres an cogatur vendere, ut ſatisfiat creditoribus abſque aſſenſu, vide verb. debitor. Qui poſſidet poteſt illud retinere pro ſuo credito, quamvis aſſenſu careat, & præfertur cæteris non poſſidentibus, dec.6.nu.28. Debitor an renunciare poſſit in fraudem creditorum. dec.8. ſub nu.17.*

Feuda, *in Regno pertinent ad primogenitum, etiamſi teneantur in burgenſaticum, dec.23.ſub n.12.*

Feudalis *ſit res, an burgenſatica, articulus an ſpectet ad Sacrum Conſilium, vel Regiam Cameram Summariæ, & quid ubi agitur de poſſeſſorio ſummariſſimo, dec.33.n. 13. & 14.*

Feudatarius *cum agit, non dicitur agere ex propria perſona, ſed nomine feudi ita ut feudum agere dicatur, n.25.*

Feudum *poteſt conſiſtere in annuis introitibus & præſtationibus, dec.37.n.3.*

Feudo *legato, aut donato contemplatione matrimonii, vel in eo inſtituto herede extraneo, abſque aſſenſu, an, & quando debeatur æſtimatio, dec.40. à n.1.ad 13.& ſub n.18. ubi affirmativa dec. Quoad hoc an differat legatum ab inſtitutione hæredis, nu.4. Item à contractu inter vivos ſub nu.2. Debetur tamen, ſi ſuper feudo fuerit conſtituta uxori quarta abſque aſſenſu, num.8.*

Feudum *donatum contemplatione matrimonii alicui pro ſe,& hæredibus, ejus Creditoribus venit obligatum, ut quamvis uxor, vel filii non agant, poſſint ipſi eorum jura experiri ſub nu.18.*

Feudi *an idem ſit judicium, quod de actione ad feudum, dec. 43. ſub nu. 20.*

Feudum, *quod amittitur ex alienatione abſque aſſenſu, an,& quando non amittatur. ſi obligetur dec.43.n.22. Ejus obligatio* non

Digitized by Google

non valet, abſque aſſenſu, num. 23. Quaternatum ſecundum quid quale ſit, dec. 46. nu. 26. In ejus alienatione requiritur conſenſus, tam Domini directi, quam ſubalterni, ibidem. Et non obſtante ſubinfeudatione primus vaſallus remanet Dominus utilis, ſeu quaſi utilis, propter quod poteſt à ſecundo exigere ſervitia, & in ſecundum tranſit exercitium utilis dominii ſub nu. 27. & nu. 29.

Feudo ad emphyteuſim validum eſt argumentum, n. 27. Nulliter alienato an, & quando detur agnatis jus prælationis, ſoluto, vel non ſoluto pretio, dec. 57. n. 3. & 36.

Feudum conceſſum pro hæredibus ex corpore legitime deſcendentibus, an dicatur hæreditarium, vel ex pacto, nu. 4. 5. Ubi non redit ad dominum jure reverſionis, ſed titulo particulari, ut puta, quia vaſallus eum in feudo inſtituit, qualitas feudi non reſolvitur, neque feudum mutat ſuam naturam, ſed poſſidebit illud Dominus uti privatus, dec. 67. nu. 1. & vide verb. adhoa. Et cum venditur poſtea per Regem, intelligitur venditum cum eiſdem prærogativis, & privilegiis, prout ipſi Reu vivente legati eidem facti poſſidebat ſub nu. 2. & 4. Quid ſi devolvatur ob rebellionem, nu. 10.

Feuda ex pacto, & providentia, tamen non hæreditaria dicuntur omnia, quæ conceſſa ſunt pro liberis, alio modo, cum tamen de hæredibus non ſit mentio, & quare, dec. 70. num. 42.

Feudum ex pacto primus acquirens, poteſt ſucceſſoribus præjudicare cum aſſenſu concedentis, n. 42. Non acquiritur ex ſolutione relevii, & quid eo inde acquiratur, dec. 92. n. 9.

Feudi venditioni, vide verb. venditio feudi.

Fictio nunquam operatur contra tertium, & in ejus præjudicium, dec. 25. n. 9. & ſub n. 30.

Fictionum duarum, ſcilicet ficta ſolutionis, & retrotractionis concurſus non permittitur, n. 12.

Fida, & diffida in dubio ſpectant ad Baronem non ad Univerſitatem, & in iis Baro habet intentionem fundatam, & quare, dec. 93. ſub n. 8.

Fideicommiſſum allegans excluditur, niſi probet, ſe eſſe vocatum ex teſtamento, deciſ. 1. num. 1. Deſcenſivum inducitur in deſcendentes, cùm inter filios inſtitutos eſt facta reciproca ſubſtitutio, & poſt eos eſſent vocati tranſverſales, ſub num. 46. Reciprocum tacitum inducitur ex qualibet, etiam levi conjectura in deſcendentibus teſtatoris, num. 55. Non extare pronunciandum eſt in dubio, num. 65. Conditionale regulariter non tranſmittitur, num. 78. Tranſmittitur tamen ſi adſit tacita voluntas teſtatoris, ut fideicommiſſum conditionale tranſmittatur, num. 79. & 80. Ubi, quod voluntas tacita teſtatoris educitur ex conjecturis omnibus, quæ vocationem filiorum in conditione poſitorum arguunt, licèt faciliùs ex conjecturis inducatur tranſmiſſio, quam vocatio, num. 81. Conditionale an, & quando tranſmittatur, quia filii poſiti ſint in conditione, non concurrentibus aliis conjecturis, à num. 84. ad 93. Spem tranſmittit in liberos decedens quando filii ad invicem ſunt ſubſtituti ſub ea conditione, ſi deceſſerint abſque liberis, & ſi omnes deceſſerint abſque liberis, vel cum liberis, qui decederent in pupillari ætate, vel quandocunque ſuit inſtituta perſona magis conjuncta, quæ reſpectu deſcendentium diceretur extranea, num. 90. Conditionale tranſmittitur ad filios poſitos in conditione, quando teſtator digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, in ultima poſt mortem filiorum ſubſtituit extraneum, vel remotiorem in gradu, vel magis conjunctum teſtatoris, nu. 93. Maximè ſi ſubſtitutio prædicta eſſet unà cum jure accreſcendi, nu. 94. Sed contrarium deciditur, num. 109. & 110. Etiam ſi ſit facta ſubſtitutio inter deſcendentes, & quare, ibid.

Fideicommiſſum morte ſubſtituti ante eventum conditionis an, & quando tranſmittatur ad hæredes, vel evaneſcat, deciſ. 2. num. 1. & 5. ad num. 9. ubi deciſio, & ſub nu. 16. ad num. 23. Fieri poteſt in contractibus num. 2. Præſertim donationis, ibid. nu. 3. Maximè ſi fideicommiſſum ſit particulare, num. 4. Quod fiat in contractu, vel in teſtamento quid intereſt reſpectu tranſmiſſionis, nu. 10. & 13. & ſub nu. 16. Ubi, quod eſt locus tranſmiſſioni ſpei fideicommiſſi conditionalis, facti in contractibus, ſecus ſi in ultimis voluntatibus factum proponatur. Niſi conditio poteſtativa ſit, quæ ſcilicèt ex mera voluntate ſtipulatoris dependeret, quia tunc per mortem ipſius ſtipulatoris evaneſceret, nec ad hæredes tranſiret, num. 17. Tranſiret tamen ad hæredes ſpes conditionis, ſi non eſſet adimplenda ab ipſo ſtipulatore, ſed ab alio, num. 18. Fallit in his, quæ ex eorum natura non ſunt ad hæredes tranſmiſſibilia, item, ubi perſona contrahentis tantum conſiderata eſt, nam tunc eo mortuo conditio omnino deſiit, nu. 19. & 20. & vide verb. conditionalis diſpoſitio.

Fideicommiſſo conditionali non cenſetur renunciatum in renunciatione, quantumvis generali, maximè quando de dicto fideicommiſſo non præceſſit certificatio in puella renunciante, & quæ non fuit præſens tempore celebrati contractus fideicommiſſi, num. 40. Maximè ſi puella renunciet in manibus patris, & quare, num. 46. De quo quis non habuit notitiam, præſumitur velle renunciare, quamvis fideicommiſſum purificatum eſſet, iſtique facta mentio de fideicommiſſo in genere, & non in ſpecie, nu. 41. 42. & 49. Etiam ſi adeſſent in renunciatione verba importantia jura de futuro, & de novo ſupervenientia, aut adeſſet juramentum, n. 43. & 44.

Fideicommiſſum conditionale non cenſetur ademptum, in ademptione generali, nu. 53. Ad inducendum potius mens debet attendi, quam verba, dec. 6. num. 5. Univerſale an, & quando inducatur per verbum, lego, adjectum univerſalitati bonorum, ſuam vel quam habuit ab alio hæreditatem leget, & an per verbum, perveniat, habeat, pertineat, ſit, accipiat, à nu. 6. ad nu. 12.

Fideicommiſſarius, reſtituta ſibi hæreditate per hæredem, tenetur ad onera hæreditaria, In locum hæredis ſuccedit, ejuſque locum ingreditur, num. 14. & 15. & vide verb. hæres gravatus reſtituere. In reſtitutione hæreditatis poteſt retinere legitimam, dec. 10. nu. 8.

Fideicommiſſum fieri poteſt in contractu donationis, deciſio. 23. num. 7.

Fideicommiſſo gravatus libere poteſt alienare omnia bona, nihil penitus reſervato ei, cui teſtator voluit, bona reſtitui, quando teſtator expreſſam alienandi poteſtatem conceſſit gravato ſub verbis, ad habendum, alienandum, &c. & quare, num. 8. 9. 11. & 14. Sivè fideicommiſſum in teſtamento factum ſit, ſive in contractu & donatione, nu. 7. 9.

Fideicommiſſi extinctionem quando non importent, ejuſque remiſſionem verba in eo appoſita ad habendum, alienandum, &c. num. 14. In petitione an, & quando veniant ea, quæ maritus donavit uxori, ſi poſt donationem fideicommiſſum reliquit, dec. 44. ſub nu. 23.

Fideicommiſſum an inducat in caſu alienationis tantum, vel etiam mortis prohibitio alienationis inter extraneos, & quid de verbo Hæres poſito in conceſſione, deciſ. 70. num. 30. ad 32.

Fideicommiſſarius quamvis rei vendicatione agere nequeat, ubi bona fideicommiſſo ſubjecta cum ejus conſenſu alienata fuerint, tamen agere poterit ad pretium contra venditorem, & quid tunc operetur conſenſus fideicommiſſarii cum reſervatione juris ſui, nu. 50. & 51.

Fideicommiſſum maſculinum favore familiæ inducitur ex prohibitione alienationis extra familiam facta, ut bona conſerventur in familia, & ex pluribus gradibus ſubſtitutionum inter deſcendentes cum vocatione maſculorum, deciſio. 103. num. 1. 2. & 5.

Fideicommiſſarius adſtringitur ad obſervantiam fideicommiſſi, num. 9.

Fideicommiſſo dicitur renunciatum per poteſtatem conceſſam alienandi, & diſponendi ad libitum, n. 12.

Fideicommiſſum non extare in dubio pronunciandum eſt num. 22. Quando dicatur extinctum in ultimo moriente, n. 23. Dicitur extinctum, ubi non ſupereſt perſona, cui applicari poſſit, n. 24. Et vide verb. alienare.

Fideicommiſſarius particularis an, & quando ſit legitimus contradictor adverſus hæredem univerſalem petentem, immitti in poſſeſſionem bonorum, etiam fideicommiſſo ſubjectorum, etiam ſi fideicommiſſarius poſſideat, deciſ. 108. à nu. 2. ad 6. & nu. 45. & 47. Et quid, ubi detractiones hæres prætendat, & illæ non eſſent facienda, n. 9. & 10. & n. 79. Dicitur poſſidere cum vitio, ſi à manu hæredis poſſeſſionem non habuerit, nu. 4. Quid ſi fideicommiſſum ſit particulare, nu. 21. & 22.

Fideicommiſſum

Google

Fideicommiſſum factum, ſub conditione ſi inſtitutus ſine liberis decederet, an, & quando extinguatur, decedente inſtituto cum filiis, licèt teſtator agnationem, & familiam reſpexiſſet, nu. 11. 12. 63. & 64. & deciſ. 110. n. 9. Declarare ſi extet, vel ſecus, non eſt in privatorum arbitrio, & voluntate, ſed Judicis, nu. 20. num. 27. Univerſale non tranſit in fideicommiſſarium, abſque verbali, vel reali gravati reſtitutione, ſecus in fideicommiſſo particulari, num. 27.

Fideicommiſſarius particularis, vel ſubſtitutus poteſt adverſus poſſeſſorem directè agere, judicio rei vendicationis, nu. 28. Particularis poteſt propria authoritate poſſeſſionem rei fideicommiſſo ſubjectæ apprehendere, maxime ſi teſtator uſus ſit verbo ſuccedat, vel à teſtatore talis poteſtas ei data ſit, quamvis tacitè, nu. 29. ad 32. Quomodo arguatur tacita iſta poteſt à nu. 33. ad 36. Poteſt item, cum hæreditas eſſet vacans, nu. 37. Immitti debet in poſſeſſionem bonorum, ubi evitaretur inanis circuitus, etiam cum eſſent faciendæ detractiones, deductis tamen bonis pro concurrenti quantitate legitimæ, seu trebellianicæ, & bonis, in quibus conſtaret, vel non de bono jure hæredis, à num. 31. ad 41. & num. 82. Et quid agendum eſſet circa bona, in quibus adeſſet probabilis diſſimulatio, nu 82. Permutationem factam per gravatum, ratam habere an poſſit, & rem permutatam vendicare, nu. 80. Quando includatur in fideicommiſſo, non per viam extenſionis, ſed comprehenſionis, explicatur, nu. 74.

Fideicommiſſum etiam reſultat ex conjecturis probabilibus, & neceſſariis, n. 52. & dec. 110. n. 30. Perpetuum inducitur ex vocatione Primogenitorum, n. 76. An, & quando inducatur ex prohibitione alienationis, ut bona in familia conſerventur, deciſ. 110. n. 6 & 7.

Fideicommiſſa, vide verb. legata, & fideicommiſſa, & verb. tranſmiſſionis jura.

Fideicommiſſi de eo alienatio, verb. alienatio.

Fideicommiſſarius, vide ver. ſolemnitas juris.

Fidejuſſio militis an valeat, deciſ. 102. à num. 1. ad 4. Mortuo principali an, & quomodo incuſari poſſit contra hæredem, nu. 19. & ſub nu. 22. De judicatum ſolvendo morte fidejuſſoris non extinguitur, ſed ad ejus hæredes tranſit, nu. 53. De judicatum ſolvendo paratam habet executionem contra principalem, abſque novo proceſſu ordine judiciali, num. 54. Si ſit fidejuſſor judicii, non contractus, n. 55.

Fidejuſſor cenſus ſi ſolvens obtineat ceſſionem jurium, non extinguitur cenſus, & quare deciſ. 16. nu 19. Arcæ arrendamenti an ſit liberatus, ſi mercator, qui arcam exercebat acceptando literas cambii, eas ſubſcripſit ad creditum, & debitum ipſum creditorum, novaſque fecit literas pro illarum ſolutione, & an ſit inducta novatio, deciſ. 20. per tot & ſub nu. 11. Solvens, cenſetur nomen debitoris emere, & ideo ſemper fieri poteſt ceſſio, etiam poſt ſolutionem ex intervallo, deciſ. 36. nu. 6. Poteſt cogere creditorem ad cedendum etiam actiones reales & hypothecarias contra alios confidejuſſores, num. 7. An, & quando poſſit cogi ad ſolvendum totum debitum, inſolidum obligatus cum juramento an habeat, & renunciare poſſit beneficium excuſſionis, & diviſionis, ex Epiſtola D. Hadriani, num. 11. & 12.

Filia fœmina in hoc regno ſtantibus maſculis, non ſuccedit, deciſ. 3. nu. 2. Stante ſtatuto excludente fœminas, ſtantibus maſculis, non facit deficere fideicommiſſi conditionem, ſi ſine liberis deceſſerit nu. 10. & 13. Non includitur in vocatione filiorum, nec facit deficere conditionem fideicommiſſi ſi ſine liberis, &c. ſtante ſtatuto excludente fœminas, ſtantibus maſculis niſi illæ non ſint excluſæ in totum ſed tantum in maſculis præſtarentur & iſti non ſuccederent, vel cum verbo filiis ſit adjunctum verbum hæredibus, & ſucceſſoribus, num. 10. & à num. 3. ad 17.

Filia renuncians patri & ejus hæredibus & ſucceſſoribus poteſt patri ſuccedere ab inteſtato, quia cenſetur tacitè vocata, ex teſtamento autem contra patris voluntatem ſuccedere non poteſt, quoties accepta dote renunciavit, maximè quando in renunciatione adeſt juramentum, nu. 26. & 27. Quod procedit, etiam quando tempore renunciationis aderat maſculus, qui tamen præmortuus eſſet tempore mortis patris, teſtamento conditio, etiam extraneo inſtituto, ſub nu. 27. Tamen non poteſt venire contra teſtamentum patris, neque vigore Conſuetud. Neapolitanæ, ſub nu. 28. Qui tentant, etiam ab inteſtato filiam renunciantem eſſe excluſam, recenſentur, num. 30. Subintrat non ſolum in locum, ſed & in ſexum patris, etiam ad finem excludendi ſubſtitutum, deciſ. 4. num. 11. & 13. vide tamen ſub n. 14. & nu. 15. ubi, quod non detur repræſentatio niſi cum qualitate muliebri, & ad finem concurrendi cum amita, non illam excludendi, & vide ver. fœmina deſcendens ex maſculo.

Filia familias nupta de jure communi Romanorum eſt in poteſtate patris, non viri, ſecus ſi de jure conſuetudinario Neapolis, quo jure eo ipſo, quod nubit, fit ſui juris, ſed an poſſit tunc teſtari, deciſio. 34. n. 8 9. & 10. Etiam Neapolitana nubendo quando efficiatur ſui juris, deciſ. 98. à nu. 1. & à nu. 4. De jure communi remanet in poteſtate patris, & teſtamenti factionem non habet, n. 4. & 5. Quid de jure Francorum, n. 32.

Filia legitima, vel illegitima nupta, & dotata à patre, an & quando agere poſſit ad ſupplementum dotis poſt mortem patris, etiam data læſione, deciſ. 99. à nu. 1. & à num. 7. & vide ver. pater.

Filia illegitimè nata, nec hæreditas patris, nec legitima debentur, num. 7. A patre præterita, contrabulare non poteſt, num. 13. Naturalis nec ex teſtamento, nec ab inteſtato, patri ſuccedit, n. 8. Sive extet, ſivè non proles legitima, & in quo ſuccedat, & an tunc ei alimenta debeantur, num. 9. 10. & 11. Naturalis nupta viro legitimo, efficitur legitima, & ex viri capacitate efficitur capax, nu. 29. & 30. Imo admittitur ad ſucceſſionem, excluſis agnatis, & conſanguineis teſtatoris nu. 31 Spuriæ dos qualiter ſit conſtituenda, nu. 25. Si ſit nuptura ei plus pater poteſt dare in cauſam alimentorum, quam ſi non eſſet nuptura, nu. 28.

Filia illegitima dotata à patre an, & quando excludatur à duabus unciis ſibi à lege debitis, nu. 26. Naturalis vide verb. pater tractur.

Filiationis naturalis qualitas remittitur arbitrio Judicis, dec. 99. n. 32.

Filii poſiti in conditione, an cenſeantur diſpoſitivè vocati, recenſentur Doctores, & deciſiones pro utraque parte, deciſ. 1. nu. 3. & 4. & num. 91. Poſiti in conditione cenſentur vocati, cum ex conjecturis conſtaret de voluntate teſtatoris, num. 5. Quæ autem, & quales debeant eſſe conjecturæ ad interpretandum hanc teſtatoris voluntatem, recenſentur n. 7. ubi, quod non ſufficiunt conjecturæ leves, ſed fortes, & urgentes, etiam in deſcendentibus teſtatoris, & deciſ. 110 à nu. 1. ad 5. & nu. 10. Poſiti in conditione cenſentur vocati ex conjecturata mente teſtatoris, ſi teſtator reſpexit favorem agnationis, vocando maſculos, num. 8. Item, quando teſtator habuit animum conſervandi bona in familia ſive in deſcendentibus poſitis in conditione nu. 9. & dec. 110. nu. 5. Tertio ſi poſiti in conditione fuerunt gravati, maxime cum pluribus gradibus ſubſtitutionum, ibid. nu. 10. Item cum in aliqua parte teſtamenti, vel aliquo caſu poſiti in conditione ſunt diſpoſitivè vocati, nu. 11. Poſiti in conditione cenſentur vocati, ſi ſint de deſcendentibus teſtatoris, n. 12. Et quarè, n. 13. Si tamen hæc conjectura ſola non ſit, ſed coadjuvaretur ab aliis, quanquam levibus conjecturis, quia ſola non ſufficit, n. 14. & dec. 110 n. 15.

Filii poſiti in conditione cenſentur vocati, ſi non ſimpliciter, ſed ut filios legitimos & naturales poſuit teſtator, nu 15. Ubi ratio, quod an, & quando ſit verum, declaratur ibi latiſſimè n. 16. & 17. & deciſ 110. nu. 5. Item cum teſtator, qui filios poſuit in conditione digreſſus ſit ad plures gradus ſubſtitutionum, nu. 18. & nu. 49. Recenſentur tamen qui contrarium voluerunt. nu. 19. Et qui conjecturam validiſſimam probant contra extraneum ſubſtitutum, nu. 20. Vel cum concurrant aliæ conjecturæ maxime ſi vocati ſint de deſcendentibus, nu 21. & dec. 110. nu. 11. & 12. Item cum non ſimul, ſed plures filii poſiti ſint in conditione, nu. 22. Poſiti in conditione an cenſeantur vocati, quod prohibita ſit trebellianica, & falcidia à nu. 23. ad 27. Poſiti in conditione, abſque dubio ſubſtitutum excludunt, ſub nu. 25. Poſiti in conditione cenſentur vocati ex conjecturata mente teſtatoris, ſi in teſtamento appoſita ſit clauſula omni modo meliori. In quacunque parte teſtamenti appoſita ſit, ſive in principio, ſive in fine, nu. 28. & 29. & dec. 110. num. 5.

An autem ſit conjectura ſufficiens, quod inter inſtitutos ſit facta reciproca ſubſtitutio, nu. 30. & ſeq. & deciſ. 120 num. 11. Poſiti in conditione cenſentur vocati ſi ſubſtituatis ad invicem inſtitutis teſtator poſt mortem omnium filiorum abſque filiis legitimis, & naturalibus in pupillari ætate, vel quandocunque ſubſtituit magis ſibi conjunctum n. 32.

Filii poſiti in conditione ut cenſeantur vocati ex conjecturata mente teſtatoris, conjectura de per ſe invalida, & imperfecta non conjunguntur, nu. 33. An una ad hoc ſufficiat conjectura, vel plures requirantur, num. 34. Ubi, quod quando plures conjecturæ concurrunt, & una ab aliis fovetur, abſque ſcrupulo poſiti in conditione cenſentur vocati, & num. 35. Ubi quod hoc relinquatur arbitrio Judicis, niſi claras habeamus Doctorum deciſiones, & opiniones, ſub nu. 36. & vide nu. 37. Poſiti in conditione, ut cenſeantur ex una conjectura vocati, conjectura concurrens debet eſſe urgens & efficax, quod ſi plures concurrant, etiam leves ſufficiunt, nu. 42. Inſtitutorum poſiti in conditione licet virinaliter. Et interpretativè vocati cenſeantur, id tamen intelligitur quoad portionem patris inſtituti, non patrui, ſub num. 56 Poſiti in conditione an dicantur vocati ex propria perſona, vel ſubſtituti per fideicommiſſum, nu. 59. & 92 Poſiti in conditione, admiſſa opinione quod cenſeantur vocati ſaltem ex conjecturis ſunt vocati tacitè nu. 107. In conditione poſiti regulariter non cenſentur invicem ſubſtituti etiam ſi ſint deſcendentes teſtatoris, num 66. & 67. Poſiti in conditione, ſicuti cum vocantur, dicuntur vocati ad portionem patris ſui tantum, non patrui, ita quoque in portionem patris tantum ſuccedunt qui jure tranſmiſſionis admittuntur, nu. 82. Etiam ſi ſit de deſcendentibus, deciſ. 110. n. 16. & 27. Poſiti in conditione ex conjecturis cenſentur vocati non ſolum ad portionem matris, ſed etiam amita, maxime ſi tractetur de nepote teſtatoris ad excluſionem penitus extranei, nu. 121 ubi deciſio, & vide dec. 110. n. 26. & 27.

Filius poſitus in conditione, mortuo patre admittitur, caſu, quo ex ſubſtitutione reciproca admitteretur ejus pater, ſi viveret, ſub n. 111. Poſitus in conditione quando ex conjecturis cenſetur vocatus, revocat alienata per patrem. dec. 110. n. 23.

Filiorum appellatione veniunt fœmina de jure communi, quid de jure Conſtit. Regni, *deciſ 3. nu. 1. & 2. An veniant in contractibus, ſicut in ultimis voluntatibus, nu. 11. & 12.*

Filii ſi inſtituantur, ſoli maſculi inſtituti cenſentur, ſtante ſtatuto, quod ſtantibus, maſculis, fœminæ non ſuccedant, num. 3. & 9. Maſculis tamen deficientibus, fœminæ includentur. nu. 5. Licet contrarium teneant aliqui, n. 6. Appellatione non venit legitimatus per reſcriptum Principis in ſtatu Eccleſiaſtico, nec in Dominio Veneto, n. 17. De jure autem communi an, & quando faciat deficere conditionem fideicommiſſi, ſi ſine liberis deceſſerit, *à nu. 18. ad 25. Non tamen venit, aut excludit ſubſtitutum, quoties teſtator utitur illis verbis*, legitime *natis*, vel legitimo matrimonio procreatis, *num. 24. 25. Filiorum poſiti in conditione in donatione facta à patre filio contemplatione matrimonii pro ſe, & filiis, & pro hæredibus, & ſucceſſoribus, cenſentur vocati, ſed cum qualitate hæreditaria, ita ut ſint filii, & ſint etiam hæredes. nu. 32. Succedunt in portionem patris, non patrui, cum in ſubſtitutione inter filios non adeſt reciproca ſivè illa vulgaris ſit, ſivè fideicommiſſaria, n. 24. & 35. Quid ſubintrent in matris gradum, non habent à matre, ſed à lege, dec. 4. ſub nu. 6.*

Filius ſi retineat bona matris, cujus eſt creditor ex cauſa adminiſtrata tutela, non inducitur præſumptio aditionis hæreditatis, ex retentione bonorum hæreditariorum, ſed præſumitur, illa bona retinere eo titulo, quo ſibi utilior eſt, deciſio. 13. num. 20. Naturalis an poſſit hæres inſtitui, dec. 14. nu. 2. Inſtitutus an immitti debeat in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum, ſi pater illum in teſtamento inſtituat, & appellet naturalem, ibid. & nu. 14. & 20. Præſertim abſque termino, nu. 12. & 32. An tunc præſumendus ſit in dubio ſpurius, non naturalis, & quid ſi conſtet, eum ex illegitimo matrimonio natum, maximè de jure Canonico & quando poſſidet, ſub n. 2. ad 10. & num. 19. Patris confeſſio an illum probet naturalem, nu. 18. 19. Natus ex concubitu habito cum virgine, vel vidua, præſumitur ex ſtupro ortus, nu. 8. Habitus ex Concubina, quæ virum habet, adulterinus eſt, nedum ſpurius, num. 21. Dicitur ſpurius, cum probatur maritum eſſe mortuum ſub n. 23. & 25.

Filii legitimi, & naturales nati ex filio ſpurio, poſſunt inſtitui hæredes à patre ſpurii, quando caret legitimis & naturalibus, n. 28. Dummodo inſtitutio nepotum non fiat in fraudem, & contemplatione ſpurii, & per indirectum veniret incapax inſtitutus, quod præſumeretur in dubio, nu. 29. 30 & quare, nu. 31. Primi matrimonii non conquirentes de ſecundis matris nuptiis, ſed cum ea cohabitantes, & vitrico, vel eam inſtituentes, aut aliquid relinquentes, an, & quando cenſeantur remiſiſſe pœnas l. fœminæ, dec. 22. nu 18. ad 20. & num. 44. ſub nu. 45 & num 46. & ſeq. Et an tunc omnium conſenſus requiratur, an ſufficiat unius, n. 48. Ejus patientia non habetur pro conſenſu ubi tractatur de ejus præjudicio, ob metum reverentialem, vel ſ. idem; ad finem, ut ſibi inferatur præjudicium, debet de ejus juribus eſſe certificatus, nu. 47. Mortua matre, quæ dote recepta renunciavit, poſſunt ſuccedere avunculo ex propria perſona cum aliis avunculis, collata tamen dote, quamvis renunciaſſet mater cum juramento, dec. 41. n. 6. & 7. Quare iis renunciatio matris non obſtet, num. 4. 13. 24. & 16.

Filius exhæredati non repellitur à ſucceſſione exhæredantis, ſed cum patruo concurrit, An loco filiorum ſunt, & exhæredari debent, vel inſtitui, alias poſſunt contra tabulare teſtamentum, nu. 10. & 25. Sed vide nu. 20. Non dicitur ſe hæreditati patris immiſcuiſſe, quia funeralia patris fecit, deciſ. 47. num. 21. Tenetur recognoſcere patris ſui ſcripturam, & ſigillum, deciſ. 55 ſub nu 6. & 7.

Filii in antephato, attento jure communi ſuccedunt patri uti filii non uti hæredes, ſecus tamen eſt ex Conſuetudine hujus Civitatis, ſecundum quam etiam ſi matrimonium ſit contractum, juxta morem Procerum, & Magiſtratuum ſuccedunt uti hæredes, & tenentur ſatisfacere creditoribus patris, deciſ. 63. à nu. 4. ad 6. Huic Conſuetudini renunciari an poſſit, & an valeat pactum, quòd filii ſuccedant uti filii, non uti hæredes, & à quo tempore ſit inventa cautela iſta ſub nu. 6 & à n. 10.

Filiis an hoc au quæratur jus ex ſtipulatione patris, vel matris, ſi Notarius pro iis non ſtipulatur, à nu. 1. & ſub nu 5.

Filio recipiente dotem ab uxore, quam duxit, conſentiente patre, vel matre, eo mortuo parentes de jure Conſuetud. Neapolitanæ *non tenentur ad illius reſtitutionem eorum vita durante, ſed poſt mortem, deciſ. 64. nu. 1. An tamen tum vivo patre, nurus poſſit agere, ut ponatur in tuto quantitatis ſibi pervenienda poſt mortem ſoceri, n. 2 & ſub n. 8. Pro qua tamen parte pater teneatur, quid ſi pater conſentiat, dotem filio ſolvi & eum obliget ſimplex præſentia, abſque conſenſu in ſolutione dotis filio, & in quo differat circa hoc jus commune à Conſuetudine, à n. 5. & n. 6.*

Filii, quando non uti hæredes, ſed ex propria perſona admittantur ad emphyteuſim à patre quæſitum, dec. 71. n. 4.

Filius non eſt idoneus teſtis pro ejus patre. deciſ. 73. nu. 35. Si ſit excluſus petere hæreditatem paternam per titulum unde liberi, *an & quando poſſet adire per tit.* unde legitimi, *& ab inteſtato, deciſ 80. nu. 4. & 12. Ex potentia filiationis an, & quando, quomodo, & quorum hæreditatem, licet non aditam tranſmittat, non ſolùm ad filios, ſed ad alios, deciſ. 84. à nu. 6. Quid ſi talis ſit, qui habeatur pro emancipato ex conjugio cum voluntate patris, n. 12.*

Filii in antephato de jure communi ſuccedunt uti filii, & non uti patris hæredes, qui ſecundum morem Procerum, & Magnatum, deciſ. 98. nu. 19. 20. Illegitimè nati an, & qualiter ſuccedant, præſertim in feudis, dec. 99. ſub nu. 35. Poſiti in conditione per ablativum abſolutum cenſentur vocati. dec. 110. nu. 14. In conditione poſiti, an cenſeantur vocati, quia ſint expreſsè vocati filii ultimi ſubſtituti, à nu 20. ad 22. Ubi ex conjecturis cenſentur vocati, non cenſentur etiam gravati, n. 35.

Filius ut agat ad bona materna, quid probare debeat, Reſpectu hæreditatis matris non procedit quod dicitur filius, ergo hæres, *An & quando tranſmittat hæreditatem matris non aditam, deciſ. 117. à num. 1. ad 5. & num. 11. & 27. An & quando poſſit repudiare dotes maternas in fraudem creditorum, ſub num. 25. & numer. 29. Arrogatus vide verb. quatta.*

Filii

Filii poſiti in conditione, vide verb. alienationis prohibitio, verb. teſtator ponendo filios in conditione, videtur illos prædilexiſſe ſubſtitutis.

Fiſcus *ex ſpeciali privilegio poteſt rem communem ſocii alienare, eique partem pretii competentem dare, deciſ. 28. nu. 14. An habeat intentionem fundatam, ſi Clericus beneficiatum, abſque habitu, & tonſura pervenerit, in poſſe Judicis ſecularis, niſi oſtendat, talem Clericum beneficio eſſe privatum, deciſ. 73. n. 31. & 33. In Regno non appellat ſed tantum habet recurſum, deciſ. 78. ſub n. 6. Tamen ſi inquiſitum appellaret, cenſetur ipſo facto appellationi adhæſiſſe niſi tamen pars querelans eſſet in judicio, & non appellaſſet, n. 9. & 10. Habet hypothecam pro relevio, nedum ſimplo, ſed etiam duplicato, & pro omni debito fiſcali, deciſ. 91. num. 4. & 5.*

D. Flaminius Conſtantius *vir Patritius, & Regius Conſiliarius laudatur, dec. 43. ſub num 12. & dec. 98. ſub n. 49.*

Focularia *Regni ubi notentur, elucidatur, dec. 116. ſub n. 12.*

Fœmina *deſcendens ex maſculo an amita præferatur, vel cum ea concurrat, ſtante ſtatuto, quod maſculi fœminas excludant, & in terminis* Conſuetudinis Neapolitanæ, *maximè in ſucceſſione tranſverſalium, & in Regno, deciſ. 4. à num. 12. ad 16 verb. filio ſubintrat.*

Fœminarum excluſio ſtante ſtatuto eas excludente propter maſculos, non conſiſtit ſolum in maſculinitate, ſed etiam in dotatione, deciſ. 38 n. 51.

Fœmina, ad hoc ut dicatur maſculata quo requirantur, & quando dici poſſit maſculata, deciſ 59. à num. 7. & num. 11. Et vide verb. ſoror dicitur maſculata.

Fœmina dotata & excluſa, parte in materia Conſuet. Neapol. an accreſcat fratri maſculo ſuccedenti cum matre in bonis fratris, an fratri ſimul & matri, dec. 61. à num. 7. Etiam unica dotatio excludit ab omnium ſucceſſione de jure Conſuet. Neapol. *ſecus de jure* Conſtit. Reg. *& quare, n. 8. 9. & 10.*

Fœmina maſculata de jure Conſuet. Civit. Neapol. *ſuccedit fratri ſimul cum maſculis, numer. 11. Non dotata, nec maſculata an, & quando faciat partem ad beneficium maſculorum in eadem materia* Conſuetudinis, *numer. 12. Dum vivit, dicitur de agnatione, & quando veniat appellatione familiæ, dec. 103. n. 6. & 7. Cum tamen vocatur, non admittitur ad ſucceſſionem, niſi deſcendentibus omnibus maſculis, & quare nu. 10. Sunt excluſæ, quotieſcunque vocantur maſculi ſub n. 13. Si vocetur ad fideicommiſſum, deficientibus maſculis, ſed modo, & forma à jure permiſſis, an veniat ex diſpoſitione legis, vel hominis, nu. 18. & 19. & vide verb. verba illa.*

Fœminæ ob maſculos excluduntur à fideicommiſſo, ubi viget eadem ratio, & veriſimilis teſtatoris voluntas, tam in uno, quam in alio caſu, vel ubi agnatio eſt contemplata, deciſ. 101. num. 70. & 73.

Folleriis in praxi crim. ver. forjudicentur, *ſub num.* 4. *explicatur deciſ. 74. 19. & 24. Relatus à* Regente Rovito in pragmat. 1. de abolition. num. 20. *declaratur, deciſ. 105. num. 74.*

Forma *deficiente, actus redditur nullus, ipſo jure dec. 29. nu. 3.*

Forum *quis ſortitur ratione contractus, vel deſtinatæ ſolutionis ſi tamen ibi reperiatur, dec 82. n. 26.*

Forum conſcientiæ vide verb. conſcientiæ forum.

Franciſcus Antonius de Angelis *Regius Conſiliarius laudatur, dec. 15. ſub n. 25.* De Barry *explicatur* lib. 7 de ſucceſſ. *tit. 10. quid loquatur contra communem DD. ſententiam, dec. 2. n. 74. De* Petris *laudatur, dec. 47. ſub n. 7.*

Frater *dicitur quaſi, ſeu ferè alter, deciſ. 9. nu. 10. Promittendo dotem pro ſorore an, & quando obligetur nomine proprio, vel uti patris hæres, deciſ. 38. à num. 6. ſub num. 12. ſub num. 35. & num. 48. ubi deciſio. Tenetur dotare ſororem de bonis paternis, etiam attenta* Conſt. *hujus Regni, &* Conſuet. *hujus Civit. Neap. n. 3. Onus, quod habet per* Conſtitutionem & Conſuetudinem *dotandi ſororem, eſt hæreditarium, tanquam æs alienum, num. 5. Minor ſi cum authoritate tutoris dotavit ſororem ultra vires patrimonii, quando conditio, ſeu nobilitas viri illas dotes patiatur, non dicitur deceptus, nec datur ei reſtitutio in integrum, num. 18. An, & quando dotando ſororem videatur dotare animo donandi dotem, nu. 24. Promittens dotem ſorori ex bonis fideicommiſſo ſubjectis, an & contra quem poſſit, moderari promiſſionem factam, ultra ſororis portionem, à n. 43. & vide verb. dos ſi alicui promittatur. Venit appellatione extranei n. 10.*

Fratres ex uno latere conjuncti excluduntur à ſucceſſione alterius fratris per exiſtentiam patris de jure communi, non ſic de jure Conſuetudinario Neapol. dec 61. n. 2 & 4. & quare n. 5.

Frater conſanguineus tenetur dotare ſororem conſanguineam, n. 13. An iterum teneatur dotare ſororem, ſi dos in totum, vel in partem ſit deperdita. vide ver. pater, vel frater.

Fratres Capuccini, & alii Minores, vide verb. teſtes in teſtamento.

Fraus, *vide verb. donatio facta ſervata forma diſpoſitionis paternæ.*

Fructus *rei venditæ, cum pacto de retrovendendo, qui emit non tenetur reſtituere, ſi ante moram percepti ſint, deciſ. 16. nu. 33. Pignoris non compenſantur in ſortem, niſi à Parte petatur, dec. 25. n. 4. Non compenſantur cum ſorte, ſed cum intereſſe, & ſi plus eſt, cum ſorte, nu. 5. & 6. Declara, ut num. 18. Et cum ſit compenſatio cum ipſa ſorte, procedit inter debitorem, & creditorem ſecus quando adeſt tertius, & creditoris hypothecarii præjudicium, n. 7. Non compenſantur cum ſorte, cum ea liquida non eſt, & quare, nu 10. Item cum condemnatur poſſeſſor ad relaxandum territorium cum fructibus reſtituto pretio cum intereſſe, ſub n. 12. Et quomodo tunc ferri debeat ſententia, ut fiat compenſatio, n. 13. & ſub n. 38. & n. 39.*

Fructuum feudi reſpectu poteſt paciſci abſque aſſenſu Regis, dec. 26 ſub n. 8.

Fructus bonorum antiquorum maturati, & non exacti, an ſubſint diſpoſitioni Conſuetudinis Neapolitanæ *prout cætera bona, dec. 62. ante n. 1. 2. & 4. Ubi deciſio negativa, & quare. Percepti ex bonis fideicommiſſo ſubjectis an, & quando ſint hæredis, vel fideicommiſſarii, n. 1. Et quomodo inter eos ſint dividendi fructus naturales, vel induſtriales, civiles, & qui ſemel in anno colliguntur, ibidem. Et uſuræ veniunt ex bonis, & non propter bona, nu. 3. Beneficii maturati, & à ſolo ſeparati an pertineant ad hæredem beneficiati, ad ſucceſſorem in beneficio, vel ad Cameram Apoſtolicam, numer. 6. Pendentes, & nondum percepti, ſunt pars fundi, & veniunt in relaxatione ipſius fundi, deciſ. 65. numer. 16. Percepti ab uxore, vel ejus hærede, ſoluto matrimonio ex bonis viri, an, & quando computentur in ſortem dotis, deciſ. 97. à num. 1. & vide verb. uxor. percepti per virum ex pignore retenta pro dote, compenſantur cum uſuris dotalibus, numero 2. Percepti ex re fructifera loco pignoris per creditorem retenta, extenuant ſortem, quamvis tradatur loco pignoris, pro executione ſententiæ. vel adſit pactum inter debitorem, & creditorem ne in ſortem imputentur, à n. 3. ad 5.*

Fructuum reſtitutio an à die litis conteſtationis, vel à quo tempore fieri debeat à bonæ fidei poſſeſſore convento pro illius reſtitutione, vide ver. bona fidei poſſeſſor, verb. mala fides, verb. poſſeſſor.

Fulvius Conſtantius *Regens Regiam Cancellariam Marchio Corleti, laudatur, dec. 98. ſub n. 49.* Lanarius *Præſidens Reg. Cam laudatur, dec. 57. ſub n. 2.*

Functiones *Fiſcales particulari titulo quæſita per Baronem an, & quando comprehendantur, & cenſeantur vendito, venditio Caſtro* cum omnibus aliis corporibus, tam feudalibus quam burgenſaticis venditis, feudis, &c. *dec. 37. ſub nu. 2. 27. 28. & 31. ubi deciſio, vide verb. Caſtro vendito. Veniunt appellatione introituum Baronalium ſi conceſſæ ſunt in feudum, & ex ipſis præſtentur adhoa, & donativa, n. 4. Cohærent perſonæ, non Caſtro. Eas Barones nunquam in eorum Caſtris poſſidere ſolent, niſi particulari titulo quærant, num. 25. 26. Ad quam rationem hodie exigantur pro foculari, Aliquando ſublatæ fuerunt, & tunc quid Univerſitates pendebant ad beneficium Regiæ Curiæ; Quo pacto hodiè Univerſitates illas exigant à ſuis focularibus, dec. 116. n. 8. 9. & ſub nu. 10. vide ver. omnis reditus, verb. collecta, verb. exteri.*

Fundo *legato quando veniant pecora, & alia animalia, deciſ. 93. n 4.*

Funerum *impenſæ, vide verb. impenſæ funerum.*

G

Gabella boni denarii Regiæ Curiæ data fuit in locum collectarum, quas pendebat Civitas Neapolitana, deciſ. 116. ſub n.4.

Gabella onus pro venditione tritici quamvis ex ſtatuto ſpectet ad venditorem, poteſt tamen ex pacto transferri in emptorem, nu.39.

Gabellam de ſolvendo pactum dicitur pars pretii, n.40.

Generi per ſpeciem derogatur deciſ.33.ſub n.11.

Gloſſæ diſtinctio in l.Paulo Callimacho § Pompeius, ff. de legat.3. refertur, & improbatur, dec.2.num. 52. In §. ſi quis autem, in ver. cos auth. de triente, & ſemiſſe explicatur, dec.55.n.5. In l. imperatores, ff. de tut. & rat. diſtrah. declaratur, dec.119.n.14.

Gratia medietatis pœnæ fiſcalis ſolita fieri cum clauſula, dummodò non fuerit executa, neque ſoluta, an operetur, debitore pro ea carcerato, deciſ.72.antè nu.1.num.6.& 15.& ſub num.18.ubi deciſio negativa. Conditionalis, juſtificatis conditionibus in ea expreſſis, verificatur, deciſ. 105. num. 49. Facta alicui, cum quo non accedat ad patriam, dicitur conditionalis, & non modalis, nu. 51. An, & quando vitietur ex taciturnitate eorum, quæ Principem ad eam concedendam retardaſſent, à n.58.ad 63. Eam reddit nullam ſubreptio, n.60. Vitiatur ex doloſa ſubreptione, & tunc carceratus non eſſet relaxandus, n.63.

Guarentigiæ effectus, & clauſula in inſtrumento quid ſit, & quid operetur, dec.57.n.12.& 13.

Guidatici materia eſt favorabilis, ideo in dubio præſumendum eſt eſſe validum, dec.105.n.26.

Guidaticum contra expreſſum caſum legis, dicitur nullum, num.32.

Guidandi poteſtas generalis conceſſa per Principem derogatur per ſpecialitatem banni emanati per D.Proregem, cum Conſilio Collaterali, n.31.

Guidaticum purè conceſſum non eſt ſervandum, nec conceſſum ſub conditione, vel cum qualitate, ea non adimpleta, n.50.

H

Hæreditas mortuo non defertur, d.4.ſub nu.6. Hæreditatem debitor an, & quando poſſit repudiare, ut illa vadat ad filios & creditores fraudentur, dec. 8. à nu.1.num. 10.12. & 27. Peccant mortaliter, qui repudians, & Doctor, qui conſulit repudiationem in fraudem creditorum, nu. 13. & 14. An tamen poſſit debitor eam repudiare, ſi ea debeatur non ex voluntate acquirere volentis, ſed ex contractu, nu. 8. Semel adita, non poteſt poſtea repudiari, nu.1. Acquiritur ſola animi deſtinatione, n.2.

Hæreditatis aditio probatur eo ipſo, quod quis facit actum qui citra ejus, & nomen hæredis fieri non poteſt, num.3. & 7. Eſt difficilis probationis quia in nuda, & occulta veritate conſiſtit, & quot modis probetur, nu.15.& 16. Materna retentio num filia detur pro legitima, & antephato ſibi debito poſt ejus mortem, dec.10.n.6.

Hæreditas, quando non eſt ſufficiens pro omnibus legatis, fit diminutio per as, & libram etiamſi legatum ſit pium, & ſpeciei, & legatarius poteſt repetere ſolutum per hæredem aliis legatariis, dec.12. à num. 2. ad 5. Non fit legatum rei, quæ dividi non poteſt, n.20. Et legatum pro exoneratione conſcientiæ pro malè oblatis, vel pro uſuris extortis, maximè ſi debitum non conſtet per ſimplicem aſſertionem teſtatoris, probetur per teſtes, vel per ſcripturam, vel per declarationem Confeſſarii, dicentis legatum relictum pro exoneratione conſcientiæ, à nu. 6. ubi ratio ad n.21.ubi deciſio.

Hæreditatis aditio an, & quando inducatur, quia filius, vel ejus pater delata filio infanti hæreditate uxoris, penes ſe retineat bona parentis, & dotem non reſtituat, & ex non facto, dec.13.n 3.5.7.8.9.10.& ſeq.& vide verb. filius, & verb. retentio. Præſumitur aditio in eo qui bona hæreditaria retinet ad excluſionem delicti, n.4. Sed ad favorem filiorum, non creditorum, n.9. Et quantum tempus ad id requiratur, ibidem. Aditio ex retentione bonorum parentum in filio non inducitur, cum hæreditas eſt ſuſpecta, & quare, nu.8. Non præſumitur ex ſola mora in non ſolvendo, ibid. Et quando filius eſt creditor matris ex ratione tutelæ adminiſtratæ per illam, & quare, nu. 10.& vide verb. retentio. Aditio inducitur contra maritum, quando ab uxore inſtitutus hæres, dotem retineret, quæ conſiſteret in ſtabilibus, & fructus perciperet ſub n.8.

Hæreditate ceſſa tranſeunt omnia jura in ceſſionarium, quamvis expreſſè non fuerit dictum & quare, dec.15.n.1.

Hæreditas dicitur quid univerſum & de ſui natura continet omnia jura activa, & paſſiva, & emptor, ſive ceſſionarius ſicut habet omnia commoda hæreditatis, ita ſubjicitur etiam omnibus oneribus, ibidem. Non adita an, quando, per quos, & ad quos tranſmittatur, dec.84.à n.1. Et quid reſpectu legitimæ, num. 5.& vide verb. filius, Matris non adita an, & quando tranſmittatur, dec.117.n.5.11. & 27.

Hæreditatis in aditione an reſpectu pupilli requiratur ejus actus, & voluntas, & quid ſi pupillus ſit infans, an tunc ſufficiat ſolus tutor, num.28. & vide verb. tutor. Ceſſionarius emptor, vide verb. ceſſionarius hæreditatis, verb. inventarii beneficium.

Hæreditaria qualitas, vide verb. qualitas hæreditaria.

Hæres ultimi morientis cui facta eſt ſubſtitutio poſt mortem plurium abſque liberis, antequam purificetur conditio per mortem filiorum facit ſuos fructus hæreditatis, quæ remanet in ſuſpenſo penes eum, deciſ.1. num. 57. Tenetur habere ratum id, quod à ſuo defuncto diſpoſitum fuit, deciſ. 3. numer. 33. Debitoris poteſt cogi vendere officium, ut ex pretio ſatisfiat creditori, quamvis aſſenſu careret, deciſ.6. numer. 1.& 18. Gravatus reſtituere, an, & quomodò facta totali reſtitutione hæreditatis deſinat eſſe hæres, & onera hæreditaria tranſeant ad fideicommiſſarium, à num. 14. ad 16.& num. 26. Tenetur pro bonis hæreditariis, quæ penes eum remanſerunt, num. 16. & 26. Nunquam eſſe deſinit, qui ſemel eſt hæres, deciſ. 8. ſub num. 5. Repræſentat perſonam defuncti, ſub num.12. Scriptus immittitur in poſſeſſionem, ſervata forma teſtamenti, præſtita cautione reſpectu legitimæ filiæ, ubi hæres inſtitutus non fuiſſet, dec.10.n. 26. Scriptus in teſtamento habet ex eo intentionem fundatam, ad finem adipiſcendi hæreditatem defuncti, ex diſpoſitione text. in leg. final. Codic. de edict. Divi Hadrian. tollen. & ſufficit hæredis inſtitutio in teſtamento, dec.14.n.1.

Hæres non conficiens inventarium tenetur inſolidum dec.13.nu.6. Et hoc habet locum in omni perſona, ſive privata ſit, ſive Militaris, ſive Sacerdotalis ſive Imperialis, ſive cujuslibet alterius conditionis, dec.15 n.9. Quid in Clerico, & aliis Eccleſiaſticis, n.11.15.& 20.& dec.24.n.2.

Hæres non conficiens inventarium an teneatur inſolidum de jure Canonico in foro contenſio, & quid in foro interiori, dum ceſſat fraus, ac reſpectu peccati, & in foro animæ, n.14.15.16. 19.& 20. Adeundo hæreditatem contrahit tam cum creditoribus hæreditariis, quàm cum legatariis, nec tenetur, niſi in quantum defunctus tenebatur, n.18.

Hæredis, & ſucceſſionis in perpetuum cujuſcunque appellatione veniunt, nedum hæredes cujuslibet matrimonii, ſed etiam extranei, in donatione facta à marito uxori, etiam in feudis, & in emphyteuſi, dec. 22.nu.17. Bona an, & quando veniant in generali obligatione, dec.24.à nu.3.& nu.6.& 7. Adeundo tamen hæreditatem, ratificat obligationem, n. 7. Declara tamen ut n. 8.

Hæres non poteſt cogi permanere in ſocietate, quamvis pactum ſit inter ſocios defunctos, quòd ſocietas duret etiam poſt mortem ipſorum, & quare, dec.26.num.13. Univerſalis cenſetur eadem perſona cum defuncto, num.36. Obligans ſe etiam nomine proprio, & inſolidum pro debito hæreditario, non tenetur ultra vires hæreditarias, dec.38. num 1. & 20. Niſi ſpecialiter inventarii beneficio renunciaſſet, vel ſe obliget ultra inventarii vires, num. 2. & 22. Quod ſi enunciando in præfatione contractus, ſe eſſe hæredem cum beneficio legis, & inventarii, & deinde ſe ſimpliciter obliget, an teneatur de proprio, n.6.& 19.

Hæredis inſtitutio in re aliena eſt prohibita, deciſio. 40. ſub num. 4.

Heres

Hæres non conficiens inventarium, non tenetur de proprio ad legata, quæ teſtator juſſit ſolvi de ſuis bonis, deciſio. 44.num.3. Donatoris, qui omnia bona ſua præſentia & futura donavit, reſervata ſibi certa quantitate ad teſtandum, an, & quando teneatur inventarium conficere, numer. 4. 20. & 21. Si non confecerit, non tenetur ultra quantitatem reſervatam, & quare nu. 20. An ei ſufficiat pro inventario certitudo, quod non adſint bona præter donata, ſub n.27. Non tenetur ſolvere legata in totum, vel in partem, invalida, & nulla an ſint legata facta à donatore ultra ſummam reſervatam, n.25. Non conficiens inventarium præſumitur doloſus, & bonorum occupator, ibid. Tenetur inſolidum in pœnam ſpreti beneficii inventarii, n.28. Tenetur recognoſcere ſcripturam ſui defuncti, deciſ.55.n.6.

Hæres ſi per malitiam differt adire hæreditatem, & petat jus deliberandi, datur curator hæreditati, vel toti, vel pro ea parte, pro qua hæres velit ex pluribus inſtitutis deliberare, & ipſi ſtatui poteſt tempus ad adeundum, dec.80.n.10. Dicitur ſub conditione inſtitutus, ſi hæreditatem adierit, deciſ. 84. nu. 2. Promittens evictionem, ad quam non tenetur, non obligatur, maximè cum acceſſorie interponitur, deciſ.104.nu. 19.20. Immiſſionem obtinere non poteſt abſque exhibitione teſtamenti, dec.103.nu.43. Iure certo inſtitutus licet non habeat remedium l. fin. C. de edicto D. Hadr. tamen poteſt propria authoritate poſſeſſionem capere, nu.45.

Hæres cum beneficio legis, & inventarii obligans ſe proprio nomine, an poſſit opponere exceptionem diſcuſſionis inventarii, vel teneatur, & ad quid de proprio, præſertim hodie, ſtante decreto quatuor Aularum, ſi illi renunciet expreſſe, vel inventarium non conficiat, dec.115. à numer. 1. ad 4. Non tenetur, niſi quatenus eſſet in hæreditate, licet ſe proprio nomine obligaverit, nu.31. An, quando, & quomodo uti debeat, ſi contra eum exequi velit inſtrumentum, vel uti contra obligatio penes alta, num.38. & 39. Tranſmittentis hæreditatem tenetur ſatisfacere illius creditoribus, & legatariis, deciſ. 117. ſub n.27. Vide verb. defunctus, verb. inſtrumentum, verb. pactum exequutivum verb. ſtatutum, quod debitor.

Hæredis inſtitutio, vide verb. inſtitutio.

Harthman. Piſtor. libr.2. quæſtion. jur. quæſtion. 11. num.7. confutatur, deciſ.57.n.35.

Hieronymus Severinus Præſes S.C. laudatur, deciſ. 30. ſub num.15.

Homicida non ſolum tenetur ad pœnam corporalem, ſed etiam ad refectionem expenſarum, Medicorum, & etiam ad intereſſe ratione operarum, quibus vacaret occiſus, licet occiſus in alicujus poteſtate non ſit, deciſ.75. num. 1. & 2. An autem, & quando ad id teneatur, ſi condemnatus non ſit ad pœnam ordinariam, ſed extraordinariam, à num. 4. Hoc jus petendi intereſſe tranſit ad hæredes occiſi, numer. 3. Condemnatus pro homicidio ad pœnam ordinariam, non tenetur ad intereſſe patris, ubi illud patravit ex cauſa honoris, vel provocatus, n.9. 10.

Honoris, & famæ periculum æquiparantur periculo vitæ, dec. 75. ſub nu.10.

Hoſpitale hæres inſtitutum non conficiens inventarium an teneatur ultra vires hæreditarias, & an ceſſionarius, ab eo, deciſ.15. ſub n.20. & 25.

Hypotheca creditorum retrovendentis extinguitur per retrovenditionem, ſive debitor ex ſua pecunia ſolviſſet, ſive tertius ceſſionarius pacti de retrovendendo, & quare, deciſ. 86.n.26. & ſub n.39.

Hypotheca ceſſa privilegium, quod poteſt cedi, & anterioritas tranſit cum hypotheca ceſſa. n.51.

Hypothecandi poteſtas data cenſetur, data poteſtate alienandi, & ſub verbis, ad faciendum quicquid ſibi placuerit, deciſ.23. nu.5.6.

Hypotheca an, & quando detur in pecunia, dec.24. à nu.5. & 9. Non datur in pecunia commixta, vel conſumpta, ibid. nu. 23. declara, ut n.24.

Hypotheca omnes medio tempore contracte reſolvuntur, annullata venditione, & ſubhaſtatione ex cauſa exiſtente à principio, deciſ.25. ſub n.15.

Hypotheca tacita generalis antea contracta favore dotis, non amittitur per ſpecialem expreſſam, deciſ.36. n.10.

Hypotheca medio tempore contractæ omnes reſolvuntur per retrovenditionem factam per jus luendi, & quare, deciſ. 104. num.12. & 13.

Hypothecaria actio poteſt exerceri contra unum ex cohæredibus poſſeſſorem fundi hypothecati, dec.83. num.13.

I

IAnuenſis vide verb. negotiator.

I.P. Jeſuitæ non ligantur Conſtit. Neapol. nec active nec paſſive, & quare, dec. 66. numer. 5. & 7. Sunt exempti ab Ordinariis locorum reſpectu fori, non autem, ut non ſint ſubditi legibus etiam laicalibus rationalibus, ſaltem quoad vim coactivam, num.25.

Illatio ex uno tacito non debet fieri ad aliud tacitum, dec.1. ſub n.107. Non fit ex diverſis, dec.100. n.20.

Illiquidum non dicitur, quod de brevi eſt liquidandum, deciſ. 25. n.37.

Immiſſio non datur de facile Adminiſtratoribus hæreditatis, relictis in teſtamento, qui non ſint per Judicem declarati, maximè, quando dubitatur de validitate teſtamenti, & inſtitutione hæredis, deciſ.14. nu.3. & 14. Non conceditur filio ſpurio, quamvis pater eum legitimum appellaſſet, num. 15. Quid ſi in promptu conſtet de legitimatione, & ſi contra eam aliquid opponatur, num.16. An & quando hæredi ſcripto ſit concedenda, vide verb. fideicommiſſarius verb. hæres ſcriptus, verb. teſtamentum, ubi non eſt abolitum.

Impenſæ funerum ſunt privilegiatæ nedum de æquitate ſed de jure civili, & divino, dec.47. num. 13. Reſpiciunt publicam utilitatem ut & impenſæ in ultima infirmitate, & quare n.15. & 16. Funeris, & ultimæ infirmitatis æquiparantur, & habent eadem privilegia & quare, n.18. Et vide verb. creditores pro impenſis.

Imploratio brachii impartiri debet cum cauſa cognitione, nedum inter Iudices ſub diverſis Principibus, ſed etiam in juriſdictionibus ſub eodem Rege, non tamen ſub eodem Præſide Provinciæ. & quid in ſtatu Eccleſiaſtico, deciſ.82. nu. 5.6.14. & 29. An concedenda ſit cum cauſa cognitione circa juſtitiam, vel validitatem ſententiæ, à num.7. ad 10. Et quid in cauſa hæreſis, à nu.7. ad 11. ad 13. Non conceditur abſque copia actorum ſuper quibus lata fuit ſententia, num. 8. Non conceditur cum eſt proceſſum ratione contractus, vel deſtinata ſolutionis extra Regnum contra eum, qui commoretur in Regno, & quare, ibid. ſub n.26.

Impoſitiones extraordinariæ Regni recenſentur cum iſſ. vid. Granorum 48. pro quolibet fumante quare impoſita ad tempus cum aliæ factæ ſint perpetuæ, & dici poſſint ordinariæ, dec.116. nu.12. & vide verb. donativum.

Impoſſibile. Ad impoſſibile nemo tenetur, præſertim in foro conſcientiæ, deciſ 15. n.19.

Indultus præterita, & non futura reſpicit delicta, deciſ. 105. num.30. Operari non debet præter indulgentiæ intentionem, n. 34. Eo juvari non poteſt, qui patravit delictum poſt indultus publicationem, n. 36.

Indulto non debet gaudere relinquens ſub ſpe futuræ indulgentiæ, num.40.

Indultus, vide verb. abolitio, verb. delictum, verb. inquiſitio, verb. remiſſio.

Indultatus de omnibus ejus delictis an poſſit moleſtari, ſi reperiatur commiſiſſe aliud delictum, de quo non erat formatus proceſſus, dec.71. ſub n.15.

Indultandus debet exprimere omnia delicta, pro quibus vult indultari, nec ſufficit clauſula generalis in precibus, & pro omnibus delictis hocuſque patratis, n.17.

Induſtria vide verb. miniſtri Regii prohibentur.

Infantii ſpeciale eſt, ut donatio, & dominium, ex ſtipulatione Notarii quæratur, dec.46. ſub n.11.

Ingreſſus Religionem is dicitur qui in illa profeſſionem emiſit, dec.118. n.1 & ſub n.4. & vide verb. animi deſtinatio, verb. conditio ingreſſus, ver. donatio verb. vovens.

Inimicitia oritur ex porrectione capitum contra aliquem, & ſuper illis inſtantia, ac ex depoſitione facta, ut teſte in cauſa criminali

criminali deciſ.90.nu.5. Dicitur extincta ex pace facta,nu.7. Sed vide nu.8. Et an cauſa inimicitia abſque odio ſufficiat, ut repellatur quis à judicando,n.10.

Inimicus reconciliatus non poteſt eſſe Judex,dec.81.n.7.

Inquiſitio ſi non ſit formata,aut propoſita quarela ante publicationem indultus,eo publicato non poteſt inſtitui, & quare, deciſ.71.ante n.1.

Inquiſitus ſi citatus pratendat eſſe clericum,debet perſonaliter comparere,& docere de clericatu,aliàs non auditur, tamen ſi venit,excuſatur,& Bullæ præſentata ponuntur extra proceſſum, & non proceditur ultra ad contumaciam, & forjudicationem, dec.74.n.3. Quod tamen ſervetur in praxi circa bullas,& alias exceptiones, & quando præſentari conſueverint ad impediendam citationem, vel ſententiam forjudicationis, n.9.10. Quando autem de bullis non habeatur ratio, ſub n.14.

Inquiſiti reincordati ad ſerviendum militia, ſi aufugerint poſtquam adſcripti ſint in libro Capitanei cohortis infra decem dies declarantur veri banniti per Regia banna,dec.105.n.20. Guidari non debent pro delictis patratis infra ſix menſes à die publicati indultus,nu.29.& ſub nu.31.

Inſtantia cœpta cum defuncto non tranſit,nec activè,nec paſſivè in ſingularem ſucceſſorem voluntarium, niſi in feudo, & quare dec.33 nu.5.& 24. Perempta an perimat etiam mala fides,& poſſeſſor ad fructuum reſtitutionem teneatur, deciſ. 65.nu.18.& 21. Quid ſi inſtantia perempta fuerunt reſtaurata à Principe, nu.19.

Inſtantia per peremptionem fingitur nunquam fuiſſe litem motam, num. 20. An tamen pereat citatio, aut litis conteſtatio, n. 22.

Inſtantia an, & quando poſſit reſtaurari in tertii prajudicium, ſi fuit oppoſitum de ipſius peremptione,dec.68.n.1.23. 24. & 34. ubi deciſ. Quanto tempore duret in Tribunalibus, in Conſiſtorio Principis,& in Camera Imperiali, nu. 10. An pereat, vel currat in S.C. à num.11. Cenſetur reſtaurata, quando ſententia profertur nomine Regis, qui poteſt illam reſtaurare, ſive in ſcriptis, ſive voce Pars reſtaurationi oppoſuerit, nu. 22. & ſeq. Ejus reſtauratione in ſatis minimo læditur jus Partis, & quare, num. 27. Perempta pereunt acta ordinatoria tantum, non autem acta probatoria,ibidem num. 28. Nunquam perit,ſed eſt perpetua in cauſis Eccleſiaſticis,& ſpiritualibus,quamvis tractentur in foro Eccleſiaſtico,n.35.

Inſtantia judicialis materiam,qui tractent,ibid.

Inſtantia invito reo ab actore revocari non poteſt & quare, dec. 120.n.16.17.ſed vide verb.actor,& vide verb.inſufflatio ſpiritus, verb.ſententia.

Inſtitutio hæredis univerſalis etiam cum proprietate inducitur ex verbis à teſtatore prolatis,relinquente uxorem dominam, & patronam ſuper omnibus,& quibuſcunque bonis mobilibus, & ſtabilibus,præſentibus & futuris, juribus, & actionibus maximè nullo alio hærede inſtituto, deciſ.5.numer. 16. & 18. Alio vero hærede inſtituto diſpoſitio prædicta quid importet, vide num.19.& 20. In aliena hæreditatis eſt prohibita, deciſ. 40.ſub n.4.

Inſtitutionis titulum non habens non poteſt legatarium vel fideicommiſſarium impedire, quin propria authoritate poſſeſſionem apprehendat,dec.108.n.42.

Inſtitutio licet in codicillis directò dari nequeat, tamen in illis ejus declaratio permittitur, num.56. Facta matre in beneficium filii,ſub conditione ſi à patre fuerit emancipatus, dicitur purificata, ſive civiliter, ſive naturaliter pater moriatur, dec.118.n.25.

Inſtituti ſimul dicuntur conjuncti, quia per unitatem ſermonis quaſi dicuntur in unum corpus redacti, & funguntur vice unius perſonæ,deciſ.1.n.95.

Inſtrumentum non vitiatur, ſi Notarius ſcripſerit Titius olim talis cum pater ejus adhuc viveret; & quare, dec. 9.num.5.6.& 7. Subſtinetur,quotieſcunque error ſive falſitas non eſt circa ſubſtantialia, nec Notarius poteſt de falſo puniri, ſub n.6.

Inſtrumenti verbis, quod non eſt expreſſum non præſumitur actum inter Partes, dec. 37.num. 30. Liquidatio non poteſt impedire, quod non poſſit perveniri ad carcerationem debitoris minoris, & filiifam. deciſ.45.num.1. Qualiter tamen liquidari poſſit contra filiumfam. & prodigum traditur decreti forma,num.3.& deciſ.115.num.25.40. & ſeq. illud tamen poteſt liquidare prodigus cum authoritate ſui curatoris, num.26. Liquidationis pœna quæ fuerint olim,& quæ hodie, deciſ.45.num.18.& deciſ.58.nu.6.& 8. Eam impedit exceptio Macedoniani,n. 26.

Inſtrumentum liquidari non poteſt in Curia Bajuli Catanzarii, nu.21. An,& quando liquidari poſſit contra minorem, num. 25. Poteſt liquidari contra debitorem, quamvis poſt contractum debitum efficitur alterius fori,nu.28. Ejus liquidationis cauſa eſt criminalis, num. 30. Liquidari non poteſt poſt 20. annos à die nativitatis actionis,deciſ.58.n.1. Ejus liquidatio eſt judicium criminale,& quarè,non ſpectat ad Bajulum, & per quem Judicem tractetur, ubi eſt diſtincta jurisdictio, à num.5.& num.9. Quare tractetur per Judices civiles M.C. V. nu.10. Poteſt fieri per Judicem criminalem,num.11. Poteſt creditor præſentare in judicio criminali, & merè civili, & agere executivè tanquam de re liquida,& notoria, & qua ratione, ſub num.11. Quod eſt liquidatum in Regno juxta Ritum, an, & quando executioni demandari poſſit extra Regnum,dec.2.num.23. Ejus in executione non attenditur ſubſtantia negotii,ſed modus procedendi, circa quod attenditur locus,non contractus, ſed ubi petitur executio,num.24. Inter laicos ſtipulatum per Notarium Apoſtolicum, non liquidatur ſervata forma Ritus M.C. ſed ſi ejus vigore agatur, proceditur ordinariè,& datur terminus,n.25.

Inſtrumentum contra debitoris hæredem liquidari non poteſt, deciſ.102.nu.20.& quare,deciſ.115.n.14. An poſſit liquidari via Ritus contra hæredem,qui hæreditario nomine ſe obligaſſet, etiam quoad ſtium eum non carcerandi,ſed exequendi in bonis hæreditariis,deciſ.115.à nu.1.ad 28. ubi deciſ. Etiam ſi proprio nomine ſe obligaſſet, num. 32. Liquidum in Regno habens exequutionem paratam, eſt ad inſtar inſtrumenti guarentigiati,nu. 6.

Inſtrumenta publica quibus Ritus in Regno dat exequutionem paratam, in Tuſcia appellantur guarentigiata,& quarè, nu. 7. Peruſiis dicuntur confeſſionata, & qua ratione dicantur publica, num.8.& 9. Et ut poſſint liquidari quæ requirantur, ibi.& num.10. Liquidata de jure communi exequuntur, nedum contra debitorem,verum etiam contra hæredem, contra quem creditor poteſt etiam agere via Ritus,ſi tamen adſit juramentum,nu.11.& 12.

Inſtrumenti liquidationes in materia hæres debitoris, & creditoris judicantur ad imparia,in quo,& quarè n. 13.& 14. Ejus veritatem præſumitur ignorare hæres debitoris,& ideò contra eum liquidari non poteſt,n.14.& 22.

Inſtrumentum juramento roboratum habet exequutionem paratam, etiam de jure communi, num. 12. 16. 18. Non poteſt liquidari,niſi contra eos,qui in contractu intervenerunt, nu. 23. Nec contra eum, qui ſe obligavit, mediante perſona ſui Procuratoris,ibid.

Inſtrumenti liquidatio undè ortum habuerit,& quæ fuerit olim; & ſit hodiè ejus pœna, numer. 19. & 20. Ejus judicium eſt civile, & criminale ex quibus reſpectibus ? numer. 21. vide exceptio Macedoniani.

Inſufflatio ſpiritus vitæ, quæ petitur, & conceditur à Præſide Sacri Conſilii ob inſtantiam peremptam,non neceſſaria, ſed fit ad majorem cautelam, cum conditione quatenus opus ſit, deciſ. 68. num. 12. Ea obtenta non poteſt procedi in cauſa, Parte opponente, niſi refectis expenſis,num.14. & 16. Quæ ob cauſam,numer.31. ubi quod eſt ob bonum publicum, & quare.

Inſultus vide verb. defenſio.

Intellectus infirmitas eſt in re manifeſta omittere ſenſum, & certitudinem,& quærere indicia,& conjecturas,dec. 5.ſub nu. 14.& deciſ.103.n.20.

Interdicto retinendæ qui agit, dicit ſe poſſidere,& in poſſeſſione turbari,deciſ.101.n.11.

Interdictum uti poſſidetis, & rei vendicationis actio cumulari poſſunt,n.19.

Intereſſe licet non liquidatum compenſatur cum fructibus perceptis, dec.21.nu.6. Aliud eſt intereſſe eſſe certum deberi, ſed

non

non eſſe liquidatum, aliud ſi dubitetur, deberi, num. 10. Poſt reſciſſionem contractus debetur ad eandem rationem, quæ tertiæ conſtituta fuerant in contractu, numer. 12. Creditorum quando extinguatur per depoſitum, quamvis de pecunia aliena factum à debitore ad effectum illud liberandi creditoribus, deciſio. 65. nu. 34. Dotis poteſt vir uxori remittere, ſi remiſſio morte confirmetur, illudque vir durante ejus vita petere poteſt, quamvis longiſſimo tempore non petierit, poſt tamen non poteſt in morte ab ejus hærede, dec. 97. ſub nu. 19. Rei judicatæ poſt quadrimeſtre tempus hodie debetur, quamvis non ſit in condemnatione deductum, petitur conditione ex lege. ſed an debeatur vigore ſententiæ Sacr. Reg. Conſil. pendente ipſius reclamatione, dec. 100. nu. 8. & 9. & à num. 13. A quo autem tempore currat tempus quadrimeſtre, cùm à ſententia eſt appellatum, vel reclamatum à die ſententiæ, vel à die confirmationis, nu. 12. à nu. 23. & nu. 39. & ſeq. ubi deciſ. An ſit expectandum tempus quatuor menſium in ſententiis S. C. vel aliis, à quibus non appellatur, vel ex illa executio non impeditur, num. 21. Qua ratione debetur, quamvis ſententia exequatur. Non practicatur in cauſis alimentorum & quare n. 32. Subrogatur in locum illius intereſſe, qui currebat ex contractu, & ideò non debetur, niſi ex ſorte, n. 41. & vide verb. appellatio, & ver. uſura rei judicatæ.

Intereſſe lucri ceſſantis debetur ſolito negotiatori, dec. 106. nu. 4. In eo poteſt etiam in pactum deduci, nu. 29. Ut debeatur quod requiratur, num 30. & 60. Cambiorum quomodò probetur, nu. 5. Oritur ex mora, n. 10. In ſtipulatione deductum debetur tanquam ſors de per ſe, quaſi ſint duæ ſtipulationes, nu. 31. Cambiorum concurrit cum capitale, cum ſit una, eademque ſors, quæ ſemper convertetur in capitale, n. 32. ſed tamen vocatur intereſſe nu. 37. Ut debeatur, quæ requirantur, nu. 59. & num. 68. ubi deciſio. Quamvis debeatur jure actionis ex mora, illud tamen peti non poteſt, recepta ſorte principali, nu. 671. Cambii ut debeatur à debitore creditori quid requiratur, nu. 69. Lucri ceſſantis ad quam rationem liquidari debeat, n. 71.

Intereſſe, vide verb. cambium, verb. mercator, verb. ſolutio, & verb. ſors.

Intereſſe occiſi, vide verb. homicida.

Interpellatio vide verb. dies non interpellat.

Interpretatione mentis opus non eſt in claris, dec. 5. nu. 64.

Interpretatio ea capi debet, ut non inducatur correctio legum dec. 24. n. 17.

Interrogatoriis captioſis reſpondere quis non cogitur, deciſ. 113. num. 30.

Interventus alicujus ex forma ſtatuti pro Munduoldo, interveniens in venditione non præjudicat in retractu, deciſ. 57. nu. 23.

Introitus, & exitus patriæ dicuntur connexa, & quid operetur connexio, dec. 113. n. 7. & 8.

Inventarii beneficium dicitur perſonale, & an, & quando tranſeat ad emptorem, vel ceſſionarium hæreditatis, uſque poſſit conficere inventarium, & quo nomine, deciſ. 15. n. 2. & 3. Ejus beneficium à lege civili quare ſit introductum, & ad quid proſit, n. 10.

Inventarium non dicitur ſolemne, cum non ſunt citati creditores incerti, deciſ. 96. n. 11. Quomodo tamen hi ſunt citandi. n. 12. & ubi nu. 13. Et quomodo certi citentur, ibidem, & vide verb. creditores incerti, & vide verb. bona donata, verb. Eccleſia, verb. emptor, verb. hæres, & verb. hoſpitale.

Inveſtituræ in Regno communis forma eſt, pro ſe, & hæredibus, deciſ. 57. n. 1.

Inveſtitura dicitur nova, quando ſub novis pactis accipitur, deciſ. 67. n. 12.

Inveſtituræ primæ tenor eſt attendendus, etiam ut cæteræ confirmationes ab illa regulari debeant, nulla habita ratione de alteratione, in ſecunda inveſtitura facta, deciſ. 70. num. 18. & 44. Eam dominus non poteſt immutare in præjudicium ſucceſſorum, poteſt tamen prima per ſecundã declaratur, n. 19. 20.

Jo. Angel. Piſanellus in addit. ad deciſ. Affl. 200. allegatur, dec. 24. n. 4. carpitur ſub n. 8.

Jo. Baptiſta Melius Advocatus, Judex, & Regius Conſiliarius laudatur, deciſ. 45. ſub numer. 3. Valenzuela Velazquez Præſidens Regiæ Cancellariæ Granatæ laudatur, deciſ. 38. num. 21. & deciſ. 77. ſub nu. 28.

Jo. Camillus Caracciolus Fiſci patronus Regiæ Cameræ Summariæ, & ejuſdem Præſ. 1, refertur, & laudatur, deciſ. 6. ſub n. 24.

Jo. Carolus Gallus Fiſci patronus, Præſidens Regiæ Cameræ Summariæ, & deinde Regens Regiam Cancellariam memoratur, dec. 25. ſub n. 9.

Jo. Dominicus Taſſonus Judex M. C. V. laborioſus dicitur, deciſ. 11. n. 9.

Jo. Franciſcus de Ponte, de poteſt. Proreg. tit. 9. de ſucceſſ. mulier. n. 15. explicatur, dec. 62. n. 5. Ejus deciſ. 3. quomodo procedat, declaratur, deciſ. 67 ſub n. 10.

Jo. Vincent. de Anna alleg. 112. & 54. declaratur in deciſione, quam refert, deciſ. 62. n. 7.

Judicis arbitrio ſtandum non eſt, ubi habentur Doctorum deciſiones, & opiniones, deciſ. 1 ſub num. 36. Officium cedi poteſt, dec. 16. n. 40. Decretum quid importet in alienatione rei minoris deciſ. 57. ſub num. 50. Ordine quo capitur, non poteſt dici captus injuſtè, dec. 76. n. 6.

Judices in dubio, debent attendere leges Romanorum, deciſ. 5. num. 7.

Judex laicus an, & quando poſſit inter laicum, & clericum de mero poſſeſſorio cognoſcere, dec. 69. num. 3. & 4. Ex officio poteſt ſuper notoriis nullitatibus pronunciare. nu. 16. In condemnando, & exequendo vices Partis fungitur, dec. 72. nu. 4. Ex indiciis confeſſionis poteſt ſententiam diffinitivam proferre, dec. 74. n. 11. In aliqua cauſa recuſatus, ut ſuſpectus, non debet amplius in cauſa illa intervenire, etiam, quod ceſſet cauſa ſuſpitionis, ſi tamen effectus ſit conſummatus, dec. 81. nu. 1. & 5. Requiſitus pro imploratione brachii non dicitur merus, ſed mixtus exequutor, & propterea coram eo opponi poſſunt omnes exceptiones, & cognoſcere de invaliditate, & validitate ſententiæ ex defectu juriſdictionis eu proferente, deciſ. 81. nu. 15. Litigans coram Judice qui recuſatur, an, & quando poſſit eſſe Judex in cauſa recuſationis Judicis ſui, dec. 85. nu. 2. 4. & 11. Ubi ſuſpectus recuſari non poteſt, ſi infra terminum recuſationis, quis in eum conſenſerit, nu. 3. Ex recuſatione indignatur, & injuria afficitur, nu. 8. & dec. 87. nu. 15. & 16. Ubi, quod ex ſolo potentia allegari ſuſpectus. Recuſari poteſt, quamvis cauſa ſit antiqua, ubi conſtaret, cauſam ſuſpitionis de novo emerſiſſe. nu. 10. An, & quando poſſit à ſententia recuſationis appellare, nu. 13. & 14. Suſpectus in judicando, & votando, ſivè ordinarius ſit, ſive delegatus, an, & quando ſit ſuſpectus in delegando, deciſ 87. à num. 1. & dec. 90. nu. 4. & 6. vide verb. Baro, ſi fuit Advocatus alicujus ex litigantibus, vel compater, an ſit etiam ſuſpectus in delegando, ſub num. 7. Quando dicatur in cauſa propria intereſſe habere, & quæ dicatur cauſa propria, nu. 4.

Judicis recuſati poteſtas potius reſtringi debet, quam ampliari, num. 11.

Judice ordinario recuſato & ſuſpecto, an debeat dari adjunctus de jure communi, & quid de jure Regni, à n. 12.

Judex ſuſpectus, nec diſcuſſioni, nec relationi cauſa, adeſſe poteſt, nu. 14. Perdit omne exercitium cauſæ poſtquam eſt pronunciatum, eſſe ſuſpectum, niſi Partes conſentiant ſub n. 18. An & quando recuſatus poſſit cauſam alteri delegare, à n. 17. & 19. Præſertim de jure Regni, n. 21. & dec. 90. num. 4. Et vide verb. Baro.

Judice coram ſuſpecto litigare peſſimum eſt, n. 20.

Judex non poteſt judicare, quàm in eo, quod petitum eſt deciſione 116. nu. 61. Ejus officium mercenarium non poteſt ſubſiſtere, ſublata principali obligatione, nu. 64. vide verb. inimicus reconciliatus, verb. ſinus durante ſocietate.

Judicis authoritate qui poſſidet, verè dicitur poſſidere. Vide verb. exceptio Judicis incompetentiæ.

Judicati actio cedi poteſt, dec. 16. ſub n. 42.

Judicium attentatorum, & judicium nullitatis contractus poſſunt inſimul cumulari, dec. 101. n. 9.

Judicii ordo in poſſeſſorio perverti non debet, & quare, num. 32.

Judicium executivum non admittitur, ubi lis eſſet ſuper nullitate contractus, deciſ. 120. num. 21. In judiciis quaſi contrahitur, n. 17.

Juramenti *in materia attenditur jus Canonicum, deciſio. 44. num.18.*

Juramentum eundem effectum operatur, ac ſtipulatio Notarii, deciſ. 63. num. 12. Non tranſit ad hæredes quoad reatum perjurii, dec.115.n.22. Ejus vi ſi eſt appoſitum in contractu jus executivum quomodo tranſit in hæredem, ſub num.34. Sub quo quis ſolvere promiſit, conditionem in ſe continet, niſi juſta contraventionis cauſa ſupervenerit, n.33.

Juriſdictionis *prorogatio non habet locum in his quæ ſunt ſupremi Imperii, & Principi reſervata, dec. 67.nu.17. Quaſi poſſeſſio probatur per bannum, etiam non probato, quod ei ſit obtemperatum, dec.77.n.13. Pare eſt cauſam delegare, deciſ. 87.nu.18.*

Juſtitiæ *crimen opprimi per gratiam iniquum eſt, deciſ. 105. num.2.*

Juſtitiarius *in Regno quis ſit quiſque Magiſter Juſtitiarius, dec. 77.ſub n.3.*

Jus *ſi nominetur, debet intelligi de jure communi Romanorum, dec.3.n. 8.*

Juris ex diſpoſitione, quod venis poteſt quoque deduci in pactum, deciſ.8.ſub nu.9. Dubietas æquiparatur dubio facti, dec. 14.n.17.

Jurium translatio reſpectu annuorum introituum emptorum quot modis fieri poſſit, dec.16.n.4.

Jure dantis reſoluto, reſolvitur jus accepteris, ſub num.5. & ſub n.55 & dec 23 ſub n. 67.

Jus quæſitum ſpe eſt in patrimonio, & illud dimittere eſt perdere, & patrimonium diminuere, dec.34.nu.15.

Jure ſuo qui utitur non dicitur dolo facere, dec 50.n.4.

Jura incorporalia non poſſunt tradi donationibus, ſed ceſſione, dec.54.ſub n.13.

Jus accreſcendi *ad hæredes tranſmittitur, deciſ.1.ſub num.95. Accreſcendi eſt potentius ſucceſſorio edicto, deciſ 41.nu. 11. Accreſcendi vide verb portio hæreditatis, & verb. ſubſtitutio.*

Juris congrui *actio non datur, niſi contra emptorem, & poſſeſſorem. Eſt actio perſonalis, quæ non tranſgreditur poſſeſſorem. Non militat in contractu donationis, deciſ.46.num.1. & 2. Ut ceſſet, poteſt emptor hodiè emere, cras donare, ſi non citra fraudem, & ſimulationem donet, & donatarius ſit in poſſeſſione rei donatæ, nu 3 4.& num.10. An arguatur in donatione fraus ad evitandum congruum, ſi donetur filio infanti, qui ſimul cum parentibus habitet, & pater remaneat in gubernio domus emptæ, & donatæ, à num.5. & 9. Et an eum empta domus eſt à matre, & donata filio, nu. 11. An vero ſufficiat pro poſſeſſione conſtitutum, & precarium, vel poſſeſſio per actus vocationis, & perceptionis fructuum, nu.12.& 13. Vide verb. dominus directus.*

Jus Protimiſeos *ſpectans agnatis, habet locum in feudis hæreditariis, niſi ei ſit renunciatum, dec.57.nu.1.3. & 8. Competit etiam in affictu feudi hæreditarii, nu.7.*

Jus retractus *non militat in feudo ex pacto, & providentia, dec.57.n.6. An competat fœminæ, ubi maſculi nollet redimere, à nu.27. ad 29. Competit fœminæ, ubi non eſt excluſa ſucceſſione feudorum, nu 38. & 55. Competit ei, qui ſi feudum non eſſet alienatum ſucceſſurus eſſet, nu.37. Quanto tempore præſcribatur juri retractus, & à quo tempore incipiat currere annus, præſertim facta venditione extraneo, num.39. Tempus juris retractus, an currat minori, num.40. Et hic an adverſus temporis lapſum reſtituatur, num.41.& 57. Retractus eſt denegandus ei qui rem non pro ſe vellet, ſed pro alio. n.43. Non competit agnato pauperi, qui mutuo pecuniam eſſet recepturus, num 44.56. Denegatur minori ubi ex illo damnum ei reſultaret, n.50. & 59. Non poteſt cedi, n.45.& ſub n.46. Emptori quomodo conſulatur, cum ceditur, vel cedi dubitatur, vide verb. agnatus, & verb. retractus.*

Jus deliberandi *in deſcendentibus, & extraneis quando tempore præſcribatur, deciſ 60. à nu.1. Currit à die ſcientiæ, nu. 2. Tempus juris deliberandi, an, & quando poſſit à Judice ampliari, ſeu dilatari & abbreviari, & per quantum tempus, à nu. 5. Poſſet tamen Princeps uſque ad annum & non amplius dilatare, ibid. Illud poteſt teſtator præfinire, nu.8. In Gallia pro eo præſcribuntur 40. dies, & interim hæreditati datur curator, nu.9. & vide verb. hæres. Diviſio inter hæredes, an poſſit fieri pendente termino ad deliberandum dato uni ex cohæredibus, nu.11. vide verb. diviſio.*

Jus intrandi *poſſeſſionem alicujus propria authoritate cedi poteſt, deciſ.16.ſub n.42.*

Jus Longobardorum *idem eſt, quod jus commune feudorum, deciſ.37.n.2.*

Jus luendi *cedi poteſt tertio, deciſ.16.num. 8. Quid operetur in tertio ceſſionario, an ſit novus contractus, extinguat priores hypothecas contractas, reſolvatque contractum annuor in introituum, vel transferat illas in tertium ita ut acquirat anteriorem hypothecam pro ſorte, & tertius, ſeu annuatatibus poſtea decurſis ad ſui beneficium, num. 8. ubi utilitas quæſtionis, & nu.9.11.& 22.& vide nu.39 & ſub n.52. ubi deciſio. & nu. 53.& ſeq. Et in quo differat retrovenditio, quæ fit tertio ceſſionario juris luendi à retrovenditione, quæ fit ad beneficium ipſiuſmet debitoris, num.16.& nu.39. & ſub num.50.*

Juris luendi ceſſio non dicitur vera retrovenditio, ſed venditio, quæ fit tertio, cui ceditur, & qui ſolvit pecuniam, nu.28.

Jus luendi debitori qua actione competat, & ſi cedatur quid transferat cedens in ceſſionarium, ſub num.52.& vide verb. ceſſionarius juris luendi.

Jus primogenituræ *de jure Longobardorum non ſervatur, præterquam in feudis dignitatem, dec.37.n. 1.*

Jus ſuccedendi, *vide verb. ſpes ſuccedendi.*

L

LÆſus *qui non dicitur in prælatione, quando non probatur, habuiſſe pecuniam neceſſariam ad emendum illud, in quo præfertur prætendit, dec.57. nu. 12. An dicatur læſus qui in tractatu, & ſufficiat pro læſione, quod ter fuorum majorum, n.53.*

Laicus *obligans ſe penes acta M. C. V. ſi ante tempus, ſolutioni adjectum efficiatur Clericus, an remitti debeat ad Judicem Eccleſiaſticum, dec.45.n.33.& 35.*

Laudemii *ſolutio, licet ſpectet ad emptorem, poteſt tamen paciſci, ut debitor ad illum teneatur, dec. 16 n. 38.*

Legata, *& fideicommiſſa non ſolum per eum, cui ſuccedi tur jure tranſmiſſionis agnita, vel acceptata tranſmittuntur ſed etiam agnoſcenda, & acceptanda, & ſic jus illud ſeu ſpes ſuccedendi in actu non producta, tranſmittitur, dec.1. ſub n.83.*

Legatorum onus, & æris alieni, an, & quando ſpectet ad fideicommiſſarium, non ad hæredem facto legato de eo, quod ſupereſt, & ære alieno, dec.6.n.2.& 3.

Legatum non vitiatur ex errore alicujus qualitatis legatarii, ubi teſtator notas haberet perſonas, dec.9.n 9.

Legato vino ad electionem uxoris legatariæ, ſi vellet album, vel rubrum, an intelligatur de meliori, vel de mediocri, & an hæres præſtando minimum, liberetur, dec.11.n.1.

Legati electio an hæredis ſit, an legatarii, dec.12.à nu. 1. & nu.5. Cujuſcunque tamen ſit, ſemper arbitrium ſit regulatum, ut ſcilicet non poſſit hæres dare pejorem rem, n. 7. Nec legatarius accipere optimam, nu.10. Cum tamen conceditur electio, ea debet intelligi, tam circa formam, quam circa qualitatem rei relictæ n.6.& in quo differat, quod electio ſit data à lege, vel ab homine, n. 11.

Legata domo, ſi plures in hæreditate ſint domus, hæres præſtando unam ex eis liberatur, dummodo aliter non conſtet de voluntate teſtatoris, n.1.

Legatum ſi fiat de annuis quindecim ſalmis vini muſti alicui loci Religioſo, poteſt adimpleri per hæredem, aſſignando vineam, quæ ſit ſufficiens pro adimplendo dicto legato, arbitrio boni viri, n.3.& 4. Factum uxori maxime ſub conditione ſi viduitatem ſervaverit, latè interpretari debet, nu.8.

Legati pro conſecutione agi poteſt, etiam via executiva. Cujus conſecutionis judicium eſt ſummariſſimum, deciſ. 12. ſub num. 18.

Legatum rei alienæ valet, ſaltem ut debeatur æſtimatio, dec.40. num.4.

Legata facta ab eo, qui donavit omnia bona, reſervata quantitate ad diſponendum, ſunt invalida, ſi excedant ſummam reſervatam, nec illa hæres ſolvere tenetur, dec.44.n. 25.

Legatum factum Moniali conſanguineæ,non ratione piæ cauſæ,ſed conſanguinitatis factum præſumitur , ſub n.29. Eſt ſolvendum in ea moneta bonitatis,quæ fuit tempore teſtamenti , ſive melior,ſive deterior facta ſit,quamvis moneta antiqua in totum ſit repulſata,deciſ.48.nu.5.& 6. Bis factum,ſeu duplicatum, ſi relinquatur in eodem teſtamento,an,& quando debeatur, deciſ.51.num.1.5.7.8. & 9. Quod ſi una quantitas ſit relicta in teſtamento, altera in codicillis,nu.2.& vide verb. teſtator. Moderatur ex quantitate patrimonii,nu.4. Factum à patre filiæ , compenſatur cum dote , maximè ſi tempore teſtamenti non erat nuptia,& quantitas legata congruat doti , reſpectu patrimonii teſtatoris , nu. 3. Alimentum uxori factum , cum conditione cohabitandi cum filiis an favore filiorum, an ipſius uxoris factum cenſeatur,deciſ.52.num. 4. 5. & 6. Factum à viro uxori , in dubio an,& quando cenſeatur factum animo compenſandi ,maximè cum veſtibus lugubribus , & lecto viduali , deciſio.94.nu.3.7.10.11. & 12. Factum uxori ,quod ſit domina , & uſufructuaria , filiis exiſtentibus,importat alimenta , dec.94.nu.4. Factum Eccleſiæ Parochiali non compenſatur cum quarta ei debita pro legato , alteri Eccleſiæ relicto,nu.5. Relictum in tempore incerto an,& quando ſit purum,vel conditionale , & quid cum ſolvendum eſt poſt mortem hæredis , dec.107.à nu.1.& à n.20.ad nu 42.ubi deciſio. Non facit conditionale tempus adjectum ſolutioni poſt præcedentem diſpoſitionem,nu.1. Acquiritur legatario, eique cedit à die mortis teſtatoris , maximè ad effectum tranſmiſſionis, etiam moriente legatario ante ſolutionem,n.22.

Legatum inducit conditionale dies incertus omni incertitudine, veluti ſi navis ex Aſia venerit , vel ſi Titius Romam acceſſerit, & quare num. 3. vide verb. dies. Alicui factum, cum pervenerit ad ætatem 14.annorum , an dicatur conditionale , vel in diem , explicatur,num.6. & vide verb. dies certæ ætatis. Conditionale non facit tempus,ſed teſtatoris voluntas , quæ in hoc debet attendi , num. 11. 12. 28. & 29. In tempus mortis relictum an , & quando conditionale ſit , vel tranſmiſſibile , à num. 16. ad 24. Quid ſi præſtari mandetur poſt mortem hæredis, nu.19. Relictum , ut non poſſit legatarius habere,niſi fuerit hæres ſcripta collocata in matrimonio, an ſit conditionale,nu.34. Pro exoneratione conſcientiæ , vide verb. hæreditas quando non eſt ſufficiens pro omnibus legatis.

Legatarius , cui legatum eſt ſub conditione , non eſt creditor legati conditione pendente , ſed cùm conditio extiterit , deciſio. 1.ſub nu.11. In re legata dicitur magis dilectus quàm hæres, & quia eſt creditor pro ſuo legato , debet præferri hæredi in electione rei legatæ,dec.11. n.9.

Legatario datur actio adverſus alios legatarios , quibus pecunia ſoluta fuit,non contra hæredem,dec.44.n.2.

Legatario ante conditionis eventum actio ad legatum non competit,dec.107.n.19.

Legatarius hæreditate nondum adita poteſt propria authoritate rem legatam capere,dec.108.n.24.& 49.

Legitimam debitor an poſſit repudiare,& renunciare in præjudicium creditorum,dec.8.ſub n.17. Pro ea an, & quando detur filio retentio hæreditatis,ſi poſſideat etiam repudiata hæreditate,dec.10.nu.6.9.22.& 23. Non tamen poteſt intrare poſſeſſionem pro legitima nu.22. Sed ſibi cavetur ab hærede, cùm filius non eſt inſtitutus,nu.26.

Legitima reſpectu,ut onus reſtitutionis non poſſit imponi doti aut paragio filiæ , intelligitur,mortuo patre,non illo ſuperſtite,& & vivo,dec.34.n.16.& 17. Super ea onus imponi non poteſt, ibi & dec.110.n.33.

Legitima,ut filio ſpectet,inſpicitur tempus mortis , quo tempore debetur,deciſ.30.nu. 1. & ſub nu.6. Eſt quota bonorum , non hæreditatis , ideo ſuper corporibus eſt præſtanda. Poteſt in pecunia liquidari, ſi cohæredibus non expediat,illam dari in corporibus,dec.59.n.17.& 18.

Legitimatus per reſcriptum Principis an, ubi , & quando veniat appellatione filii , vide verb.filii appellatione. An autem faciat deficere conditionem fideicommiſſi,ſi ſine liberis deceſſerit , vide dec.3.à nu.18.ad n.25.

Lex quamvis dura ſit ſervanda eſt dec.21.ſub n.5.

Leges adaptantur ad ea,quæ ſæpiſſimè accidunt,dec.29. n.10.

Lex exorbitans,& pœnalis extenditur ad alium caſum quando ſi non extenditur ad illum,diſpoſitio redderetur fruſtratoria, dec.91.nu.6. Nova non reſpicit præterita,ſed futura , ſi non providet reſpectu præteritorum,deciſ.33.nu.3. & ſub num 4. Generaliter loquens , generaliter eſt intelligenda,dec.47. n. 1. & dec.60.n.13.& abſque diſtinctione,dec.91 n.15.

Leges Hiſpaniarum ſunt locales,& de illis non ſit illatio ad Rit. M.C.V.deciſ.58.n.4.

Lex concedens beneficia privilegiato,intelligitur,eo petente , non autem ſi acceſſorie , & ex perſona tertii uti poſſit , deciſ. 79. num. 6.

Leges qui ignorat , non caret læta culpa,dec.98.n.44.

Legis verba cùm non adaptantur , nec ejus diſpoſitio militat, dec.100.n.30.

Leges quin obſerventur,nemo facere poteſt,deciſ.105.n.33.

Legis unicæ , C.quan.Imper.inter pup.& vid.privilegium. vide verb.privilegio.

Lex Aquilia, vide verb. actio ex lege Aquilia.

Libelli mutatio,& variatio an fieri poſſit. Judicis arbitrio relinquitur,deciſ.120.n.30.

Liber rationum recognitum,an habeat paratam executionem,dec. 113.n.5. Partita introitus , & exitus in eo contenta,dicuntur connexæ,& quid operetur connexio,nu. 7. & 8. Confectus ex neceſſitate officii,eſt individibilis,nu.9. Eum, ut quis teneatur approbare, quæ concurrere debeant,n.11. Qui negat eum exhibere , præſumitur occultaſſe illum malitioſè ob quod adverſus eum in litem jurari poteſt,n 12. Scriptus à tutore , vel curatore,an,& quando probet ad ejus beneficium,num.17. 19. vide verb. adminiſtrator.

Licitatio In licitationibus habens majorem partem, præfertur, offerendo pretium æquale,dec.28.n.10.

Liquidatio inſtrumenti,vide verb. inſtrumenti liquidatio, Legitima vide verb.legitima.

Liquidandum quod eſt de brevi , non dicitur illiquidum , dec.25. nu.37.

Literæ cambii acceptata , an,quando , & ubi liberent primum debitorem ſcribentem,dec.10.à nu 4. & vide verb. promiſſio de ſolvendo.

Literis cambii duplex mandatum oritur , dec. 106.n.7. Sed quomodò,& ad quid teneatur mandatarius , occaſione ex eis ſuſcepti mandati,n.8.

Literarum cambii proteſtationis praxis an ſit neceſſaria , & ad quid deſerviat , nu.22.& 23. Fuiſſe tranſmiſſas ad Nundinas,ad finem probandi realitatem cambii,& non ſuſpicetur,id eſſe fictum,quomodo probetur,nu.48.& 51.ad 53.

Literarum comparatio vide ver.comparatio literarum.

Litis conteſtatio eſt facti , & an pereat,perempta inſtantia, deciſ. 65.nu.12. Non requiritur in judicio executivo & reſultat ex primo actu , quo de meritis cauſæ tractari cœperit,ubi proceditur de plano,ſine ſtrepitu,& figura judicii,dec.102. ſub nu. 32. Expenſæ,vide verb. alimenta.

Locatio quando arguatur potius,quam emphyteuſis,ubi magna ſolvitur penſio,deciſ.18.n.6.& 12.

Locationes domorum in hac Civitate Neapolis,quo tempore fiant, deciſ.39.ante n.1.

M

MAgnatum mos , vide verb. Mos magnatum , verb.proceres.

Major licet non poſſit reſtitutionem in integrum petere , tamen poteſt reſtitutioni petita per minorem rem inhærere,deciſ. 59. num.1.

Mala fides an , & quando inducatur per litis conteſtationem, vel requiratur publicatio in cauſa,aut ſententia,ad finem, ut bonæ fidei poſſeſſor teneatur ad fructus , quos ex re percepit, vel percipere potuit,deciſ.65 à num.1.ad 8. Ubi , quod reſtituuntur fructus à die publicationis , & quare, ibidem. In judicio petitionis hæreditatis inducitur,nedum per litis conteſtationem,ſed per ſimplicem denunciationem,& quare , num. 9. An pereat perempta inſtantia , à nu.18. & 21. Et vide verb. inſtantia perempta.

Mandatum cenſetur revocatum , eo ipſo , quòd quis mutat

ſtatum ex præſumpta voluntate mandantis, & quomodò ſtatu mutatio conſiderari poſſit, deciſ. 8. ſub num. 4. Quòd debitores hæreditarii ſolvant, an & quando inducat poſſeſſionem, & præjudicet hæredi, deciſ. 10. n. 19. Poſt litem conteſtatam non revocatus, morte mandantis, deciſ. 102. nu. 31.

Manus diverſitatem inducit diverſitas ætatis, calami, & atramenti, deciſ. 55. n. 1.

Manutentio poſſeſſionis datur ei, qui ex jure fundatam habet intentionem, dec. 77. n. 15. Quamvis nullam probet poſſeſſionem, nu. 30. Quando tamen dari illa non debeat, vide à num. 17.

Marcellus Marcianus Advocatus primarius, maximam negotiorum frequentiam habuit, & Regius Conſiliarius laudatur, deciſ. 10. num. 18. Refertur, & laudatur, deciſ. 77. ſub nu. 14.

P. Marcelli Maſtrilli Societatis Jeſu vita, ſanitas miraculoſa, & mors apud Indos, pro fide Catholica, celebratur, deciſ. 108. ante n. 1.

Marinus Freccia de ſubfeud. lib. 2. in quæſt. incipien. à Regnicolis, in 1. authorit. Baron. exploditur, dec. 43. nu. 20. Ejuſdem opinio in lib. 3. de ſubfeud. in differ. inter feud. quater. & feud. plan. & de tab. n. 7. Non ſervatur hodie, deciſ. 90. num. 11. & num. 28. Sed explicatur, num 12. & 15.

Maritus an, & quando poſſit remittere lucrum dotis, ſpectans ad ſe vigore ſtatuti in præjudicium ſuorum creditorum, deciſ. 8 ſub num. 12. An & quando præſumatur, adiviſſe hæreditatem uxoris, à qua ſit inſtitutus, dec. 13. ſub num 8. Præſumitur vivere, & qui dicit, maritum eſſe mortuum, probare debet, deciſ. 14 nu. 21. An poſſit remittere pœnas mulieri, ſi nubat intra annum luctus, deciſ. 22. nu. 11. 12. Si aliquid relinquat uxori, ut poſt ejus mortem majorem habeat dotem, item, ut poſſit commodè vivere, ii videatur remittere pœnas leg. fœminæ, tam reſpectu ipſius, quàm filiorum, nu. 14. 15. 41. & 43. Ejus conſenſus, aut filiorum minorum, non conſideratur reſpectu mulieris tranſeuntis ad ſecunda vota intra annum luctus, & quare, nu. 51. Minor, ut poſſit remittere, requiritur curatoris authoritas, cauſa utilis & expediens, nu. 45. Cum non poteſt renunciare, aut donare expreſſè, minùs præſumitur poſſe tacitè & quarè, ibidem. Confitens, ſe recepiſſe dotem ex promiſſione ſibi facta ex cauſa mutui, cenſetur illam recepiſſe loco ſolutionis, deciſ. 78. nu. 36. & vide verb. confeſſio. Cautela autem, ut obligentur dotantes per contractum mutui traditur, nu. 35. Pendente dilatione anni ad ſolvendum dotem poteſt cogi præſtare cautionem de ſolvendo finito anno, deciſ. 64. n. 4.

Maritus licet pro uxore agere poſſit in quacunque cauſa, etiam extradotali, tamen ſi una cauſa expreſsè habuerit mandatum, in cæteris cenſetur prohibitus, deciſ. 66. num. 16. Legans aliquid uxori, cenſetur reliquiſſe animo compenſandi cum lecto viduali, & veſtibus lugubribus, dec. 94. n. 12. & vide ver. legatum. Conſtante matrimonio eſt dominus dotis, quæ in ejus præjudicium conſtituta minui non poteſt, deciſ. 99. num. 33. Si pro uxore conveniatur, & nolit judicium ſubire, poteſt uxorem in judicio nominare, dec. 102. ſub n. 28. Prædia æſtimata ſi accipiat in dotem, paciſci non poteſt, ut ea ineſtimata remaneant, ſi reſultet in dotis detrimentum dec. 109. n. 6.

Maſculinatio quid importet, & quando fœmina dicatur maſculata, dec. 59. à nu. 6. & nu. 8. Eſt inducta in pœnam fratris differentis maritare ſororem, ſub num. 23. Pro ea an ſufficiat interpellatio extrajudicialis, ibidem. Et quid concurrere debeat ad maſculinationem inducendam, ſub nu. 23. & ſub num. 24. Non inducitur, ſi frater condemnatus ſolvere paragium diſtulerit, ſub nu. 24. vide verb. Soror.

Maſculinum an, & quando concipiat fœmininum, deciſ. 3. ſub numer. 12. Non concipit fœminam in contractibus, deciſ. 38. num. 50.

Maſculis laicis, per quos conſervari poſſet familia ceſſantibus, ad fideicommiſſum admitti debent illi, ad quos de jure ſpectat ſucceſſio, quamvis alias eſſent excluſi, dec. 102. n. 15.

Mater filiam dotando, ſi ſtipuletur ſibi dotem reſtitui, ea in matrimonio decedente, an & quando matris hæredib. competat actio ex ſtipulatu, ſi cum filia ſimul decedat, vel ei non ſupervixerit, deciſio. 2. ſub nu. 5. & ſub num. 14. & ſeq. Secundò nubens remanet uſufructuaria bonorum, ex primo marito eidem obventorum, cum proprietas ipſo jure ſit filiorum primi matrimonii, dec. 22. n. 1. & n. 19 & dec. 61. nu. 14. Tenetur alere filios primi matrimonii de bonis à primo viro ſibi obventis, nu. 49. In ſucceſſione filii præfertur amitæ. An tamen, & quando excludatur per Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, deciſ. 35. ſub n. 3. Tutrix, ſi promittat dotem filiæ ultra vires hæreditarias, an teneatur de proprio, & quando ad illam obliget pupillum, deciſ. 38. n. 30. & ſeq. Cum dotat filiam, an, & quando de bonis illius, vel propriis dotaſſe cenſeatur, nu. 23. & 26. Nec pro filiis natis, nec pro naſcituris ſtipulari poteſt, etiam ex cauſa dotis, quia illos non habet in poteſtate, dec. 63. n. 1. & 2. De jure communi non poteſt filio pupillariter ſubſtituere, dec. 98. n. 35.

Matrimonium inter Nobiles Capuanæ, & Nidi cenſetur potius contractum, ſecundum morem, & conſuetudinem dictorum Nobilium, quam ſecundùm morem Magnatum, & quare, dec. 35. n. 10. 11. & vide verb. nobiles.

Membrorum ſuorum nemo eſt dominus, deciſio. 72. ſub numero 3.

Memoria hominum labilis eſt, dec. 7. n. 17.

Mens potiùs quam verba in fideicommiſſis attendi debet, deciſ. 6. nu. 5. De ea dum conſtat, minime eſt curandum de verbis, num. 6.

Mentem cùm habemus, non eſt curandum de verbis, deciſ. 23. num. 15.

Menſis Februarii conſtat ex diebus 28. tamen accipitur pro triginta diebus, dec. 29. nu. 5. Menſes Concil. Triden. circa renunciationes faciendas infra duos menſes ante profeſſionem, intelligendi ſunt civiliter, & moraliter, non mathematicè, & phyſicè, n. 5.

Mercatura, vide verb. Miniſtri Regis prohibentur.

Mercatores cambiorum poſſunt à principe de certo moderato lucro paciſci, dec. 106. n. 6. Ut intereſſe cambiorum conſequantur, non ſufficit, ſi probent accepiſſe pecuniam ad cambium, niſi probetur, fuiſſe receptas ad illum finem, n. 49.

Mercator, vide verb. intereſſe.

Mercedis diminutio an, & quando fieri debeat emphyteuta; vide diminutio annui canonis.

Merces, quas quis habet venales, non veniunt in generali obligatione, & quare, dec. 24. n. 12.

Merum Imperium qui habet, in jus vocari non poteſt, deciſ. 102. n. 2.

Metus reverentialis juſtam præbet cauſam excuſationis, deciſ. 106. n. 26.

Miles fidejubere an poſſit, & fidejuſſor valeat, dec. 2. à n. 1. & n. 4. 16. & 17. Non eſt idoneus fidejuſſor, contradicente tamen creditore, n. 17.

Militum Magiſter, merum habet Imperium, n. 3.

Miles, vide verb. text. in leg. milites.

Miles militaribus privilegiis gaudere non debet, niſi quandiu eſt in Caſtris, & in expeditione rei militaris occupatus, nu. 7. & 9. Miſſus, & veteranus an gaudeat privilegiis militaribus, & quæ privilegia retineat, n. 10. Qui cum armis, & equis pro defenſione Regni, vel Reipublicæ vacat. gaudet privilegiis militaribus, nu. 11. Ut quis ſit, quæ requirantur, an idem ſit, eſſe militem, & gaudere privilegiis militaribus, num. 12. 13. & 14. Dicitur eo ipſo, quod ſit adſcriptus in matricula militum, num. 4.

Milites qui actu non ferviunt an, & quibus privilegiis gaudeant, præſertim fori, n. 15.

Militum Tribunus in Civitate Caietæ vocatur Capitaneus ad guerram, dec. 105. n. 13.

Milites, ad hoc ut gaudeant privilegiis militaribus ſolent, & debent notari in libro Regis Scribæ portionis, & in matricula, n. 15. & 18. Quomodo probetur, quem eſſe militem, nu. 16. Et an erit ejus, qui eum militem creavit, & quid continere debent literæ, n. 17. Adſcripti in libro Tribuni militum, quamvis notati non ſint in libro Regis Scribæ portionis, ſi aufugiant, quibus pœnis ſubiiciantur, num. 19. Adſcriptus in libro Tribuni militum, an dicatur verè miles, & quid tunc requiratur, num. 21. 41. & 44.

Miles non dicitur, qui in libro Regio non reperitur deſcriptus, quamvis electus, niſi inter milites relatus ſit, num. 41. & 42. Ut talis dicatur, probare debet, quòd in militari matriculæ ſit adſcriptus, & qui ſe obtulit Magiſtro militum, debet habere literas probatorias Principis, nu. 43. 44.

Milites Divi Jacobi, Calatravæ, Alcantara, & D. Joan. Hieroſolymitani armati, & ornati ſolùs ſunt ab alio Milite, num. 46.

Miniſtri Regii prohibentur, mercaturas ſeu induſtrias exercere, etiam ſi feuda habeant, & in ſuis terris deſenſas, & nemora, quæ jubentur arrendare & quomodo pro iis animalia emere poſſint, ac pro quanto tempore, dec. 93. ſub n. 14. & n. 15.

Minori, quamvis currat tempus confectionis inventarii, tamen ſi eſt læſus in hæreditate, ob non confectum inventarium, reſtituitur in integrum, ne teneatur ultra vires hæreditarias, dec. 15. n. 22. & 23.

Minoris contractus geſtus abſque ſolemnitatibus, an ſit validus, deciſ. 19. à nu. 4. ad 9. ubi deciſio affirmativa, poterit tamen, quamvis ſemel dixiſſet de nullitate, & obtinuiſſet ſententiam ſuper contractus annullatione, pœnitere, & dicere, quòd vult ſtare contractui, & quare, num. 10. 11. 12. & 13. Sed poteſt cogi, nè altera pars ſtet in ſuſpenſo, ut declaret, ſi vult ſtare contractui, vel ab eo recedere, n. 15.

Minor facilius reſtituitur, quando læditur à ſuis tutoribus, vel curatoribus, tunc enim qualibet modica læſio ſufficit, deciſ. 27. num. 14. Dicitur læſus eo ipſo, quòd renunciat retractui, ſtante læſione reſtituitur adverſus contractum, etiam juratum, data læſione ei non impedit reſtitutionem decretum Judicis, deciſ. 57. nu. 9. 10. & 11. Quid ſi non probetur, habuiſſe pecuniam neceſſariam ad emendum illud, ſuper quo prætendit præferri, nu. 12. & 13.

Minori an currat tempus retractus, & an adverſus temporis illius lapſum reſtituatur, deciſio. 57. nu. 40. & 41. Sufficit pro læſione in retractu; quod res fuerit majorum ſuorum, num. 53.

Minor licèt ratione minoris ætatis condemnetur pœna extraordinaria pro homicidio, non tamen evitat pœnam intereſſe partis, deciſio. 75. nu. 5. Et ſi contractum à tutore factum approbare non teneatur, tenetur tamen reſtituere pretium, in quo factus eſt locupletior, quia creditores dimiſſi ſunt, deciſ. 104. num. 35. Reſtitutus in integrum adverſus venditionem, reſtituit pretium, verſum in ſuam utilitatem, num. 36. Vel aliàs an, & quando acceptans quæ ſcripta ſunt à tutore, vel curatore, œconomo, depoſitario & ſimilibus, in libro rationum ad ſui utilitatem teneatur etiam acceptare expenſas, & alia, quæ in eodem libro ad ſui detrimentum ſcripta ſunt, deciſ. 113. num. 4. 25. & ſeq.

Minoris rerum in alienatione quid importet decretum Judicis, vide verb. decretum Judicis.

Moderamen inculpatæ tutelæ quomodo conſideratur, deciſ. 75. num. 16.

Monaſterium licèt ex perſona alicujus Monachi agat, tamen ipſe Monachus, & non alius ſuper poſitionibus deponere debet, deciſ. 86. n. 11.

Moneta, vide verb. pecunia.

Monialis non poteſt conqueri de conſuetudine introducta circa ejus donationem, & paragium, & quarè, deciſ. 31. ſub num. 10. & 11.

Mora delictum eſt, deciſ. 13. ſub n. 3.

Mora purgare admittitur de jure Canonico, quoties jus partis non eſt factum deterius, etiam ſi adeſſet juramentum, ſecus de jure civili, & maximè, quotieſcunque adeſſet pactum reſolutionis contractus, & quid tunc de æquitate Canonica, deciſ. 30. à num. 1. ad 5. & quare num. 6. Quando tamen datur purgatio moræ, non obſtante pacto reſolutivo, debet intelligi in proviſione legis, non hominis, num. 8. Purgatio admittitur de æquitate Canonica in pactis conventionalibus quando jus partis non eſt factum deterius, num. 11. Niſi adſit renunciatio purgationi moræ, num. 12. Admittitur etiam in feudis, item in fidejuſſore, qui promiſerat reum intra certum tempus præſentare, non obſtante, quod contra eum eſſet facta executio, & proceſſum ad ſubbaſtationem executionis facta, num. 12. & 13. De ſtylo S. C. ſemper admittitur ex æquitate, re integra, & quando jus partis non eſt factum deterius, n. 15. & 22. & quare, nu. 18.

Mora eſt delictum, ab ea qualibet cauſa excuſat, non tamen committitur ab hærede retardante ſolutionem, ſi pecuniam hæreditariam non habeat, deciſ. 116. n. 34.

Moratoria, ſeu ſalvaguardia, & privilegium Brundiſii debitori conceſſa, an impediat inſtrumenti liquidationem, & carcerationem deciſ. 45. à num. 4. nu. 12. & ſub nu. 35. ubi deciſ. Quid ſi inſtrumentum ſit juratum, nu. 5.

Moratoria, quæ à Principe conceduntur, fuerunt etiam cognita de jure civili, deciſ. 114. nu. 1. & 2. Vide verb. cautio, verb. creditor, verb. dilatio, verb. ſalvumconductum; verb. ſententia.

Mors non probatur per fidem Parochi non teſtantis, aliquem fuiſſe Eccleſiaſtica ſepultura traditum, vel ſi teſtator non dicat de geſtis per eum, vel ſuum prædeceſſorem, ſed per alium, & quare, deciſ. 14. num. 22. Ad hoc, ut probetur ex libris Plebanorum, ſeu Rectorum alicujus Eccleſiæ quid requiratur, nu. 23. Ea nihil eſt certius, ſed incertum eſt, quo die ſit ventura; dec. 107. nu. 4. Naturalis eundem, immo majorem operatur effectum, quàm operatur mors civilis, quoad bona, & ſucceſſionem, dec. 118. n. 18.

Mortuos ſepelire, Reipublicæ intereſt, & dicitur cauſa pia, deciſ. 47. nu. 16. & vide verb. ſepeliendo cadavera.

Mos magnatum c. 3. loquendo de patre, intelligi debet de patre mulieris, & non filiorum, deciſ. 98. num. 27. Non eſt idem quod jus commune Romanorum, ſed idem, quod eſt jus Francorum, num. 28. 30. 31. Fuit introductum in Magnatibus, & Baronibus per cap. Conſiderantes n. 29. cap. 13. Moris magnatum procedit in ſubſtitutione pupillari, non autem fideicommiſſariâ, nu. 34. 37. 38. vide verb. Proceres.

Mulier habens filios, poteſt tantùm de decima parte dotium diſponere de jure conſuetudinario Civit. Neapol. & in aliis novem partibus habet labia clauſa, & manus ligatas, deciſ. 12. num. 1. Cum qua quis habuit commercium, præſumitur virgo, & filius natus ex concubina præſumitur ex ſtupro ortus, ſicut natus ex concubitu cum vidua, deciſ. 14. num. 8. Si convolet ad ſecundas nuptias infra annum viri injuriam ſi tamen nubat de conſenſu primi viri evitat pœnas leg. fœminæ, Codic. de ſecund. nupt. deciſ. 22. num. 8, 9. 10. Et quarè, ibidem, nu. 13 Evitat pœnas leg. fœminæ, quando convolaret ad ſecundas nuptias pro majori commodo filiorum primi matrimonii, num. 20. Convolans ad ſecundas nuptias intra annum luctus, non reddita ratione tutelæ filiorum primi matrimonii, nec in petito tutore, ſubjacet pœnis ſecundò nubentium intra annum luctus, num. 50. Pro dotis conſequutione agere poteſt ante diem, deciſ. 64. ſub num. 3. Si matrimonium contraxerit more Magnatum, an poſſit ſubſtinere in dotibus deciſio. 98. à nu. 3. Non poteſt, attento more Magnatum, ſi deceſſerit cum liberis, ibidem, num. 12. Decedens cum liberis, attenta Conſuetud. Neapol. non poteſt teſtari, niſi de decima, num. 33. Quod non remaneat indotata publicè intereſt, ſub num. 49. Reſpectu novem partium ejus dotium attenta Conſuetud. Neapol. habet labia clauſa, manus ligatas, & arbitrium refrenatum; efficiturque inteſtabilis, deciſ. 117 num. 18.

Mulieres Tertii ordinis in Alma Urbe non ſunt veræ Religioſæ, & quare, dec. 118. & ſub n. 3.

Mulier ob vergentiam viri, vide verb. uxor.

Mundualdus, vide verb. interventus alicujus.

Mutandæ minime ſunt, quæ antiquam habuerunt interpretationem, dec. 100. n. 40.

Mutatio actionis, vide verb. actio.

Mutui in contractu ſpeciale eſt, quòd in rebus, quæ conſiſtunt in numero, pondere, & menſura, & functionem recipiunt in genere ſuo; ut non idem reſtituendum ſit, ſed aliud ejuſdem bonitatis, & quare; deciſio. 24. ſub num. 19. In contractu hoc utile, nec damnum debet eſſe mutuantis, in eo id tacitè intelligitur pactum, ut ejuſdem generis, & in eadem quantitate res mutata reddatur, dec. 48. nu. 14. Undè, ſi pactum exprimatur, nihil operatur, nu. 16.

Mutuo dans Civitati, ad hoc, ut interim ſit immunis à ſolutione onerum univerſalium, committit uſuram, dec. 126. ſub nu. 48.

Natus

Digitized by Google

N

Natus ex concubitu cum virgine, vel vidua, præſumitur ex ſtupro ortus, dec.14.n.8.
Naufragium quomodò probetur, & an, & quando in examinatione teſtium ad illud probandum requiratur partis citatio, dec.60.n.19. vide verb. nauta, verb probatio, verb. teſtes.
Nauta an, & quando teneatur ad emendam damni ſi ad evitandum naufragium funes alterius navis præcidat, ut ſuam explicaret, deciſ.60.nu.10.& ſeq.& 19. Ubi quomodò arbitrandum ſit damnum, & inter quos, & vide verb. actio legis Aquiliæ.
Neceſſitas. In neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit, deciſ. 38. num.25.
Negligentia prædeceſſoris in omittendo cauſa defenſionem, non nocet ſucceſſori, & poſſeſſori majoratus, vel fideicommiſſi, dec.33.n.7. Si tamen adſit fraus & colluſio, n. 23.
Negotiator præſumitur quis, eo ipſo, quod ſit Januenſis, deciſ. 106.n.27.
Negotiari ſolitus præſumitur verſatus in dando, & recipiendo ad cambium, n. 28.
Nemo præſumitur jactare, quod ſuum eſt, deciſ 98.n.16.
Nepotes, non obſtante exhæredatione patris, aut matris, ſuccedunt avo, unà cum patruo, vel avunculo, deciſ. 4. à nu. 8. De jure noviſſimo in ſucceſſione patrui ſuccedunt in ſtirpes, & concurrunt una cum aliis patruis, repræſentando gradum, & perſonam matris, deciſ.41.nu.2.& 3. Quando admittantur ad ſucceſſionem aſcendentium, vel tranſverſalium, non obſtante renunciatione matris, à num.1.& num.20. & 19. Ut an ſit conſtituenda inter hos differentia, & nu.20. Avo ſuccedunt cum patruis, quamvis pater exhæredatus ſit, Et filii loco ſunt, & debent inſtitui, vel exhæredari, alias poſſunt contratabulare teſtamentum ſub num. 10. & num.15. Matre mortua ſuccedunt cum Av[illegible], non obſtante illius renunciatione, quamvis illa ſit fa[illegible], dote recepta pro ſe, & hæredibus, ac filius agat, præſentando matris gradum, & locum, & quarè, n.1.5.12.16.17. & 20. ubi deciſio.
Nihil excludit, qui omne dicit, deciſ. 47. n. & deciſ. 67. num. 4.
Nobiles Capuanæ, & Nidi, qui ſunt etiam Magnates, an ſecundùm morem Procerum, & Magnatum, vel ſecundum morem dictarum Platearum contraxiſſe matrimonium in dubio cenſeantur, dec.35. n.10. & 12. Non præſumitur, ita contractum, quando maritus non eſt de Sedilis, & quarè, n. 4.
Nemora in dubio præſumuntur eſſe Baronis, & non Univerſitatis, deciſ.93.num.8. In iis Baro habet intentionem fundatam, ibidem.
Nomen debitoris venit in generali obligatione bonorum, deciſ. 24.nu.25.
Nominatus in officio ab habente poteſtatem nominandi, an, & quando teneatur ad onera per teſtatorem impoſita, deciſ. 6. num. 23. & deciſ. 26. num. 36. Dicitur habere officium potiùs à Rege concedente quàm à nominante, dec. 26. num. 1. Non tenetur, ſi illud habeat ex cauſa onerosa, num. 37. & vide verb. officium.
Notarii convocatio, an, & quando reddat imperfectam teſtatoris diſpoſitionem, coram teſtibus explicatam, dec.7.nu.15.
Notarius, qui non teſtatur de geſtis per eum, vel ejus prædeceſſorem in officio, nullam fidem facit, deciſ.14. ſub nu. 22. Stipulans contractum alienationis rei ſibi hypothecatæ, tanquam liberæ, & nemini obligatæ, ſibi præjudicat, dec. 57. num. 26. Pro aliis an, & quando ſtipulare poſſit, dec.63. ſub nu. 5. Ejus ſtipulationem an ſuppleat juramentum, nu.12.
Notarii verba quæ ſunt communia, & frequentiſſima, vide verb. verba in contractu adjecta.
Novatio non præſumitur ex eo, quod cambium augeatur in ſecundis literis cambii, Non præſumitur, niſi expreſſè fiat, tam per viam actionis, quam exceptionis, dec.20.num. 23. Dicitur facta, ubi per ſecundam obligationem prima remanet extincta. An cenſeatur facta in contractu dotis, cùm maritus ex contractu mutui confitetur, ſe recepiſſe dotem, deciſ. 38. n.11. 12.13. & 14. Ut inducatur, quæ requirantur, num. 34. Non inducitur ex contractu facto pro adimplemento, & obſervantia primi contractus, n.42.
Novellarum liber an poſſit adduci ad deciſionem cauſarum, & ſit authenticus, deciſ.50.n.27.
Novitius ante profeſſionem poteſt diſponere de bonis ſuis, tam inter vivos, quam in ultima voluntate, dec.29.nu. 2. Durante anno probationis dicitur verè, & propriè Religioſus, dec.128. nu. 2. Decedenti ante profeſſionem emiſſam an, & quando ſuccedant venientes ab inteſtato, vel monaſterium, nu.4. 11. 33.& 35. Ejus renunciatio an ſit valida, vel revocetur, ſi moriatur ante profeſſionem, nu.7.& 8. An, & quando reputetur perſona Eccleſiaſtica, n.9.31.& 32. Eum percutiens incidit in excommunicationem, n.10.
Novitii ingreſſus debet præcedere profeſſionem per annum, intra quem à Religione probatur, & ipſe probat Religionem, num. 14. Lege Cæſarea cum novus non erat ante triennium, ad profeſſionem admitti non poterat, n.15.
Novitius, qui virtute Bullæ Pii V. poteſt in articulo mortis profiteri, non expectato anno probationis, an locum habeat, tam reſpectu indulgentiarum, quàm ſucceſſionis, ita ut ei monaſterium ſuccedat, num.35. Eorum profeſſionis circa formam vindicatur decretum S.C.Trid.ſeſſ.15.& 16. de regular. n.36. vide verb. donatio.
Nullitas introducta favore alicujus, non habet locum, niſi ipſe velit, dec.19.nu.11. Idem operatur ac ſi non eſſet contractus, ſuper quo adeſt, dec.23 ſub nu.26. Non cadit in articulo dubitabili, Quibus ex mediis proponatur adverſus ſententias in Regno, & an ex capite notoria injuſtitiæ, dec. 36. num. 14. Scriptura an, & quo pacto poſſit per Principem ſanari, quando eſt quæſitum jus tertio, dec.68.nu.6.& ſub n. 24.
Nullitates in judicio extraordinario formiter allegari non debent, dec.69.n.25.
Nullitas, quæ ſpectat ad unum, quando poſſit allegari per alterum, dec.83.n.17.
Nullitatum remedium an detur adverſus decretum S. C. in materia Capit Regni, vide verb. Capitula Regni.
Nullitates contractus judicum, vide verb. judicium.
Nullum quod eſt legis diſpoſitione, confirmari nequit per contrahentes, dec.98.n.13.
Nummularius, vide verb. Bancherius, & verb. debitor primus.

O

Oblatio, vide verb. aditio.
Obligatio ſola naturalis cedi poteſt, dec.26.nu. 48. Omnis tollitur ſolutione ejus, quod debetur, dec. 20. ſub n.11.
Obligatione principale extincta, extinguitur fidejuſſoria, tanquam acceſſoria, nu.14.
Obligatio generalis bonorum comprehendit etiam rem ipſam venditam, ſeu locatam, dec.24.n.10.& 20. Ubi, quid in annuis introitibus. Non comprehendit merces venales, & quarè, num.12. Declara tamen, ut n. 19. & ſeq. Sub ea venit nomen debitoris, nu.25.
Obligationes penes acta incuſari poſſunt contra hæredes obligati, qui debent primò citari ad dicendum cauſam, quarè illæ incuſari non debeant, dec.102. ſub n.20.& nu.22. Promptam habent executionem, & quare, n.21.
Obligatio prohibetur, prohibita alienatione generaliter, vide verb. alienatione prohibita.
Oeconomi liber, an & quando probet, tam pro quam contra ſcribentem, vide verb. minor.
Offendens ſcienter eum, qui eſt ſub ſecuritate, & ſalvoconducto Principis, an, & quando incidat in crimen læſæ Majeſtatis, dec.105. à n. 66. ad 73.
Officium actuariatus eſt de Regalibus, non poteſt nec vendi, nec pignorari. dec.6.nu.27.& n. 27. In ejus alienatione requiritur aſſenſus. In eo tanquam in feudo poteſt cogi hæres ad illud vendendum, ut ſatisfiat creditoribus, num. 28. & vide verb. debitor, ejuſque hæres.
Officia, quæ emuntur ſunt in commercio noſtro, accedente tamen aſſenſu Regis. Venduntur ad inſtantiam creditorum, ibidem, & vide verb. teſtatoris in hæreditate. Sunt hæreditaria, & in bonis teſtatoris, quamvis à patre preciibus, vel gratis
fuerint

Digitized by Google

factrint à Principe acquiſita, ibidem, nu.19. Ampliatum, eſt idem officium, ut erat à principio acquiſitum, nu. 20. & dec. 26.n.25.& ſub n.32.

Officium, quamvis videatur habere à Rege concedendi poteſtatem nominandi, tam in ultima voluntate, quàm inter vivos, abſque nominatione hæredis, & mediante perſona nominantis, qui ex dicta poteſtate fuerit nominatus, num. 21. & dec.26. numer. 1. & 5. Tamen in ejus perſona officium eſt novum, nu.21. Et an, & quando teneatur ad onera per nominantem [illegible] impoſita, dec.6.nu. 23. & 24. & deciſ. nu.12.& 16.

Officia pecunia empta, quæ, & qualia ſubjiciantur hypothecæ creditorum, ſint in commercio noſtro, tranſeant ad hæredes, & vendi poſſint, ac pignorari, à nu.25.

Officium, qui poſſidet, poteſt illud retinere pro ſuo credito, quamvis aſſenſu careat, & præfertur aliis creditoribus non poſſidentibus, nu.28. Judæis cedi poteſt, dec. 16.n.40. Emens de pecunia alterius fit Dominus officii, nec ſuper illo jus aliquod competit pecuniæ Domino, quamvis ad officium emendum pecunia particulariter mutuata proponatur, dec.26.nu 2. & 3. Nec refert, an pecunia ſit communis, vel propria alicujus, nec ille, de cujus pecunia officium erat emptum, habere poterit ſuper eo jus, ſive hypothecam, aut dominium, abſque aſſenſu ſuæ Majeſtatis, ſub nu.5. vide tamen nu. 33. Eſt individuum, & unis tantum perſona poteſt acquiri, & in eo ſuccedit ſolus primogenitus, quando eſt conceſſum pro ſe, & hæredibus, ſub n.3.& nu.4. In hoc æquiparatur feudo, nu. 5. In officio ſtrictius proceditur, quam in feudis, n.6.

Officii, quod eſt de Regalibus, ſuper emolumentis poteſt paciſci, abſque aſſenſu idem in officiis Curiæ Romanæ, n.7.& 8.

Officia Curiæ Romanæ quamvis reſpectu tituli non ſint in commercio abſque Pontificis licentia, tamen reſpectu fructuum poteſt de ea liberè paciſci, ſub n. 8.

Officium qui habet, ut nominatus ex conceſſione pro uno hærede nominando, non poteſt illud habere niſi cum qualitate hæreditaria, ſecus ſi conceſſio dicat, non pro hærede, ſed pro perſona nominanda, num.15.37.& 36. Habens ex cauſa oneroſa, non tenetur ad onera per nominantem impoſita, n. 37.

Onera hæreditaria ſubire debet, qui ſuccedit in feudo hæreditario, dec.5.nu.3. Contracta poſt donationem omnium bonorum, aliquo reſervato, ſunt deducenda ex quantitate reſervata, dec.44.nu.14. Quæ proveniunt ex feudo, & pro patrimonio feudali ſolvi debent per hæredem in feudalibus, dec. 92.nu.6. Quæ imponuntur perſonæ pro rebus, dicuntur realia, ac patrimonialia, & quarè, dec.116.n.12. & 13. Solvuntur ſecundum patrimonii valorem, ibid.

Onus, quod imponitur perſonæ pro rebus ſequitur poſſeſſorem, ad quem res tranſit, licet obligatio dirigatur ad perſonam, & quarè, n.14.

Opera hominum tempore vetantur, & quæ de cauſa, dec. 55. num.3.

Ordo datus à l. Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judic. carcerationem debitoris, an impediat, & an obſervetur hodie in carceratione debitoris pro pœna fiſcali, maximè cum exequutio demandatur realiter & perſonaliter, dec.72. à nu.9. ad 14. Judicii, vide verb. Judicii ordo.

Ordinum collatio probatur per Bullas, non per teſtes, deciſ. 73. num. 39.

P

PActum de retrovendendo exercendi actio cedi poteſt, dec. 16.n.21.& ſub n.45. Legis commiſſoria, vel adjectionis in diem, operatur ut res ſit inempta. In quo differat à pacto de retrovendendo, ſeu reſtituendo, ſub n.31.& 32.& ſub num. 54. Reſtrictivum liberæ facultatis redimendi an reddat contractum nullum, & uſurarium, vel potius ipſum pactum vitietur, firmo manente contractu, deciſ.24.num.1. Exequutivum in inſtrumento guarentigiato adjectum quanto tempore præſcribatur, deciſ.58. à nu.3. Quomodò exerceatur poſt 20. annos, ſub n.15. Agenti vigore pacti exequtivi non poteſt opponi exceptio, niſi ſatisfactionis, & terminus impartitur ſuper ſatisfactione tantum, & quare, num. 13. Perſonale reſpectu facultatis reſervatæ, cum quis venderet, an & quando tranſeat in emptorem rei, cujus reſpectu erat factum ſi actio ceſſa non ſit, vel prius res ſit vendita, quam actio cederetur, deciſ. 66.num.1. Fieri poteſt, ut dos poſt mortem ad alium, quam mulierem perveniat, quando ceſſat ratio publicæ utilitatis, nè mulier remaneat indotata, deciſ.98.nu. 49. Contra ſubſtantialem diffinitionem actus, non valet, deciſ.104. nu. 17. Inter partes ſi ſit initum, ut non poſſit prætendi remiſſio mercedis, niſi in duobus caſibus tantum, & hoc finito tempore affictus, & non antea, an pendente affictu conductor agere poſſit, interim compilari proceſſum, & ſententiam proferri, exequendam poſt completum arrendamentum, & affictum, deciſ. 114. ſub num.16.

Pacta, quòd in caſu non ſolutionis tertiarum, vel alicujus conditionis non adimpletæ, aut aſſertionis non veræ & ſimilium, poſſit reſcindi contractus, & cogi venditor reſtituere ſortem, de jure ſunt valida, deciſ.115. num.5.

Pactum exequutivum tranſit contra hæredes, ibidem num. 35. Quomodò procedatur, cum adverſus illud debitor opponit de ſatisfactione, ibidem, vide verb. exceptio diſcuſſionis inventarii. Anticipata ſolutionis an vitiet contractum emptionis ann. introituum facta ad rationem decem, pro centenario, deciſ.116.num.27. De retrovendendo, vide verb. annui introitus, verb. dominii translatio, verb. venditio facta cum pacto de retrovendendo.

Paragium ingreſſuræ Monaſterium quale ſit, deciſ.31.num.10. & 11. An, & quando debeatur ſorori ex donatione facta per patrem filiis, obſtante ſtatuto, quo propter maſculos fœminæ excluduntur, deciſ.38.num.48.& 51. In maritata non excedit legitimam, quod in maritata, & quomodò tunc debeat arbitrari, deciſ.59.num. 14. & 15. Eſt loco legitimæ, & ideo ejus æſtimatio eſt facienda, habito reſpectu ad tempus mortis, n.16. Sufficiens illud dari in pecunia, n.19.

Parentis appellatione venit Pater, Avus, & Proavus, ſed impropriè non propriè, dec.57.n.31.& 32.

Parentes filiis ab inteſtato decedentibus non ſuccedunt, ſi matrimonium ſit contractum ſecundum uſum Capuanæ, & Nidi, deciſ.61.n.15.

Parochi fides quando probet mortem alicujus, deciſ.24.num.22 Niſi teſtetur de geſtis per eum, vel per ſuum prædeceſſorem in officio, nullam facit fidem, & quarè ibidem.

Palcon quando dicantur feudalia, dec.93.n.13.

Pater poſſidendo bona uxoris, filio infanti delata, & per retentionem dotium maternarum, an cenſeatur hæreditatem adiviſſe, deciſ.13.n.3.& deciſ.117.n.8. Ejus aſſertio, ſeu confeſſio, filium eſſe naturalem, an probet, illum eſſe naturalem, vel potius is præſumendus ſit ſpurius, maximè, ſi illum inſtituat ut naturalem, deciſ.14. à n.18. ad 20.

Pater poteſt plus relinquere filiæ pro maritagio, quàm pro monachatu, quia plus pro illo requiritur, nec poteſt filia monialis conqueri, ſi pater illi aſſignavit dotem de paragio, hoc eſt illam portionem quam ſolent omnes moniales illius Monaſterii habere, deciſ.31. ſub num.9.& 11. Non poteſt conſentire donationi cauſa mortis facienda per filiam de ejus dotibus, promiſſis reſtitui cui jus, & caſus dederit, in præjudicium ejus creditorum, deciſ.34.nu.1.15. & 18. ubi dec. Conſentiens matrimonio filii, & præſens cum recipi mobilia, & dotes, an, & quando teneatur ad integram dotis reſtitutionem, vel pro portione legitima filii, maximè cùm proteſtatus eſt, ſe nolle teneri, vel pro parte legitimæ tantùm, & in quo differat in hoc jus commune à Conſuetud. Neapol. deciſ. 56. à num. 2. Ad hoc, ut obligetur quæ requirantur, & quando conſenſus ejus habeatur pro juſſu, num.3.& 4. Cogi poteſt ad ſe obligandum pro reſtitutione dotis filii, nu. 7. An pro hujus dotis reſtitutione nurus agere poſſit contra ſoceri bona & eius hæredes, actione hypothecaria, vel tantum actione perſonali in hac Civitate, ex Conſuetudine, num. 13. vide verb. filio recipiente dotem, ubi etiam quid juris ſit reſpectu matris.

Pater, vel mater dotando filiam, an, & quando cenſeatur dotaſſe de bonis propriis, vel filiæ, deciſ.38. num. 23. & 26. Si donet filiis, an, & quando debeatur paragium fœminis, etiam ſtante ſtatuto excluſivo fœminarum, nu.48.& 51. Dicitur legitimus adminiſtrator filiis in bonis, in quibus habet uſumfructum, deciſ.

deciſ.46.numer.8. Non ſuccedit filio decedenti ab inteſtato, attenta Conſuetud. Capuanæ, & Nidi, & Conſuetudine Barenſi, deciſ.53.nu.1.& deciſ.61.nu.15. Non excluditur à ſucceſſione filii in dotibus maternis ex diſpoſitione Conſuetud. Barenſis, n.7.

Patre, vel matre exiſtente in medio non habet locum Conſuetudo, ſed quoad ſucceſſionem ſervatur jus commune, deciſ. 61. nu.1. Quomodo tamen id intelligendum ſit, & an procedat etiam reſpectu aliorum proximiorum, nu.3.& 4.

Pater tenetur filio, & nurui in recompenſationem dotis receptæ, donationem propter nuptias, & antephatum conſtituere, dec. 63.nu.9. Stipulans pro ſe, & filiis, an,& quando cenſeatur ſtipulari pro filiis uti filiis, vel uti hæredibus, deciſ. 70. à nu. 7. & num.14.& 23. Ejus contemplatione quod datur filiis, dicitur profectitium, idque eſt hæreditarium, nu.12.& 23. Quando tamen conceſſio facta filiæ, cenſeatur facta contemplatione patris, vel ipſius filii, nu. 14. In dubio cenſetur ſtipulari, & acquirere pro ſe, & filiis uti hæredibus, quando aliter ex conjecturis non conſtaret, num.23.& 24. Acquirens pro ſe,& filiis, ac ſucceſſoribus, ex proprio corpore legitimè deſcendentibus, cenſetur familiam contemplare, num. 27. Tenetur filiam naturalem dotare cum doto, cum qua vivere poſſit, ſed non poteſt compelli, deciſ.99.nu.2.3.4.12. 14. 17. Sed dos non poteſt excedere legitimum modum alimentorum, num. 15.

Patre nemo melius capit conſilium pro filia, præſumptivè tamen, & quid ſi ìm conſtat, dotem ei datam non eſſe congruam, an agere poſſit ad ſupplementum, nu.5 21 & 22.

Pater tenetur alere filiam naturalem, ſi tamen aliundè ſe alere illa non poſſit, nu.16. Si filia ſpuria ſupra modum conſtituiſſet, an & quando poſſet dos reduci ad legitimum modum, ſub num.32. Et vide verb. dos filia naturalis. Vel frater an, & quando teneatur iterum dotare filiam, vel ſororem, deciſ. 109. à num. 20. ad 24. An,& quando poſſit præjudicare filiis in emphyteuſi vide verb. emphyteuſis.

Pax. Pacis pro bono, & ob publicam utilitatem multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, deciſ. 05.n.10.

Peccatum non minuit diuturnitas temporis, vide verb. diuturnitas temporis.

Pecunia an, & quando veniat ſub generali obligatione, dec. 24. n.5.& 13. Sed an veniat eadem pecunia, quæ mutuata eſt à creditore debitori, an præferatur mutuans aliis creditoribus, à nu.9. ad nu. 26. ubi affirmativa deciditur, data decoctione debitoris, & quarè. Si mutetur ordine Superiorum, ſolutio an debeat fieri, habito reſpectu ad valorem intrinſecum tempore contractus, vel tempore ſolutionis, deciſ.48.nu.4.6.& 7. Mutata in Regno eſt die 2. menſis Martii 1622. ante num. 1. Poſita penes Mercatorem, præſumitur depoſita, & an tale depoſitum dicatur regulare, vel irregulare, vel potius contractus mixtus, nu.3.8.13. Quando ea uti poſſit, & uſus ad quid teneatur, ſub n.12.& 13. Ejus in ſolutione quod tempus attendi debeat, ſolutionis, an verò contractus, & quid in materia depoſiti, à num 9. ad 11. ubi deciſ. Facienda eſt prout valebat tempore contractus, legis, vel ſententiæ in mutuo, in omnibus aliis contractibus, ſententiis, & pœnis pecuniariis, ſivè poſtmodùm habuerit augmentum, ſive diminutionem, num. 5.

Penſio an, & quando remittatur ob fructuum ſterilitatem vel damnum in illis, deciſ.18.nu.1. Non dicitur beneficium Eccleſiaſticum, & eo minus eſt, deciſ.73. ſub num.13.& n.14.

Perſona mutata, mutatur ſtatim res, & conſideratur qualitas novi poſſeſſoris, deciſ.116.nu.47.

Pertinentiarum appellatione quæ veniant, deciſ.37.n. 20.

Petitorii, & poſſeſſorii cumulatio an, & quando ſit admittenda, deciſ.101. à num.1.& nu.26. ubi deciſio. Quando detur, ſub nu.16. Quid in juribus incorporalibus, in quibus ceſſat ratio eadem, & repugnantia num.12.16 & 18. Poteſt utrumque cumulari ubi ſe compatiantur, maxime in unico libello cumulantur, etiam in judicio attentatorum. à n.6. ad 8. Proponi ſimul poſſunt, attento jure Canonico, etiam in poſſeſſorio recuperandæ, n.14.& 15. Non poteſt intentari cum poſſeſſorio conſervativo, n.29. Maxime parte opponente, ibidem. vide verb. exceptio dominii. Jus ſemper diſcutitur, & attenditur per S.C. in poſſeſſorio, deciſ. 108. num. 51.

D. Petrus Jordanus Urſinus Præſidens R. C. S. Regens Reg. Canc. & Præſ. S. C. laudatur deciſ.27. num.12. deciſ. 63 ſub nu.12. deciſ.105. ſub nu.84. deciſ.107. ſub nu.42. Allegatur, & laudatur, deciſ.99. ſub n 35.

Pignorari ſibi non poteſt res propria, deciſ.16 ſub num.18.& ſub nu.37.

Pignus judiciale ſit per exequutionem, An tamen poſſit practicari in libero homine deciſ.72.n.1.

Pignoris fructus, vide verb. fructus pignoris.

Pœnæ ſecundò nubentium, quæ ſint, ſublatæ de jure Canonico, & an reſpectu filiorum, deciſ.22. num. 14. 25. Eas ut poſſit remittere minor, quæ requirantur, n.45.& ſub n.50.

Pœna non debet egredi ſuos authores, deciſ.33. ſub n. 18. Quotieſcunque applicatur Fiſco, cauſa dicitur criminalis, deciſ. 45. nu 23. Ab ea qualibet cauſa, etiam injuſta excuſat, num. 24. Liquidationis inſtrumenti, quæ fuerit olim, & quæ hodie vide verb. inſtrumenti liquidationis pœna. Quamvis ipſo jure ſit impoſita requiritur tamen ſententia declaratoria, dec. 73. ſub num.6.9.& 10. Quando autem, & an hoc procedat quoad requiſita tradita per Bullam circa fori privilegium, vide num. 18.19. & 27. vide verb. ſententia. Fracti carceris an habeat locum, ubi carceratus eſſet innocens deciſ.76. num. 1 & 2. Fracti carceris quæ ſit, à nu.8. Et quid ſi frangatur cum conſpiratione, nu.18. Contumacia quæ ſit, & quanta de jure communi, & Regni, in civilibus, & in criminalibus. Quando locum habeat, & quomodo practicetur, deciſ. 77. nu. 1.2.9. 24. 25. & 26. Jus commune reſpectu taxationis pœnæ contumaciæ, eſt correctum per Reg. Conſtit. nu.23. Contumaciæ circa exactionem tertiæ partis mobilium hodie non ſervatur, niſi in Contumace ad Capitula, deciſ.77. num. 24. & ſeq.

Pœnarum contumacium taxatio quæ hodie fit per Reg. Fiſcum in M. C. procedit ex particulari cedula Domini proregis, num. 17.

Pœna Fiſcalis, vide verb. exequutio pœnæ fiſcalis, verb. gratia medietatis pœnæ, verb. ordo datus à leg. à Divo Pio.

Pœna leg. fœminæ, Codic. ſecund. nupt. an, & quando mulieri remiſſa cenſeantur à marito, vel filiis primi matrimonii, vide verb. filii primi matrimonii, verb. maritus, verb. mulier.

Pœnitentiæ non eſt locus lite conteſtata, dec.119.n. 12.

Pontifex poteſt in præjudicium tertii duas Eccleſias unire, deciſ. 68. num. 10.

Portio hæreditatis ejus, qui non adit, vel repudiat, accreſcit alteri, & quarè, deciſ. 1. ſub num.95. Debita proximioribus ex Conſuetud. Neapol. an jure hæreditario deferatur, vel pacto civium, Deducta tamen in pactum, debetur ex pacto abſque aliqua aditione hæreditatis, deciſ. 8. numer.9. A Conſuetud. prædicta delata etiam reſpectu filii in dotibus paternis, non acquiritur abſque petitione, & agnitione, ſed refertur ad ſequentes proximiores, nu.11. A Conſuet. Neap. filiis debita de dote, vel aliis agnatis, aut cogitatis de bonis antiquis, an titulo hæreditario, an ſingulari, & ex providentia Conſuetud. pervenire dicatur, & an, & quando tranſmittatur ea non adita, dec.117. à nu.6. ad 7.& nu 21.& 22. Qua actione petatur, nu.16.& ſub num.17.& 25. Debetur abſque onere, n.17.

Poſſeſſio vera dicitur, quæ habetur ex clauſulis conſtituti, & reſervationis uſusfructus vita durante, dec 2 n.30.& 31. Eſt quid facti, deciſ. 33. nu.15. Res donata quæritur donatario per actus locationis, & perceptionis fructuum, dec.46.nu. 12. In juriſdictionalibus acquiritur per actum pertinentem ad illius exercitium, deciſ. 77. nu.12. In poſſeſſoriis ultimus actus attenditur, maxime ad conſervandam aliquam in poſſeſſione in incorporalibus, num.14. In ea manuteneri an, & quando debeat, qui ex jure fundatam habet intentionem, nu. 15.17. 19. 20. & 30. & vide verb. manutentio, & verb. regula tex. in cap. perſonæ. Tumor habetur pro turbatione, & non eſt manutenibilis in præjudicium veri poſſeſſoris non habentis ſe pro ſpoliato, n.22.

Poſſeſſione quandocunque capta, ſive Judicis, ſive propria authoritate, poſſeſſor eſt manutenendus, dec.118.n.21.

Poſſeſſionem

Google

Poſſeſſionem propria authoritate capere poteſt, qui titulum habet, & qui poſſidet eſt manutenendus, ibidem.

Poſſeſſio vitioſa non dicitur, qua vacans capitur, num. 48. vide verb. emptor, verb. fideicommiſſarius.

Poſſeſſor non cogitur reſtituere fructus ſuos, ſed quos nunquam ex fundo alieno ſciens percepit, dec. 65. ſub nu. 14.

Poſſidere dicitur qui civiliter poſſidet, & ei competit remedium poſſeſſorium, dec. 101. num. 20. Poteſt unus civiliter, & alius naturaliter poſſidere, n. 12.

Poſſidens alieno nomine poteſt dominum in judicio nominare, ſi judicium ſubire nolit, dec. 102. n. 27.

Poſſidere verè dicitur, qui Judicis authoritate poſſidet, quamvis decretum Judicis ſit contra jus litigatoris, dec. 108. num. 1.

Poſſeſſorium *retinendæ an, & quando poſſit cumulari cum petitorio, dec. 101. nu. 4. & 26. vide verb. petitorium, Prius debet agi, quàm petitorium, & in Rota Romana, n. 31.*

Poſſeſſori ſummariiſſimo in judicio nudum factum, & ſola detentio attenditur, & quare, n. 33.

Positi in conditione *in contractu donationis, non cenſentur vocati, quamvis iis injungatur gravamen, quia id intelligitur, quatenus ipſi ſuccederent, dec. 2. n. 29.*

Poteſtas *accipiendi pecuniam ad cambium an requirat declarationem, quòd ob non factam ſolutionem tempore, neceſſe ſit pecuniam prædictam accipere, dec. 106. n. 44.*

Præceptum, *quòd ſolvat tertias, factum compilato proceſſu an, & quando dicatur diffinitivum, & quando comminatorium, deciſ. 96. num. 4. & 15. Antè reſiſſionem contractus ſit de æquitate S. C. & dicitur ordinatum ad ſententiam. An appelletur interlocutorium num. 16. 17. 20. 23. Ab eis ſi fiant per M. C. an, & quando committatur appellatio in S. C. numer. 21. Judicis factum poſt negationem rei, & probationes factas, ac cauſa cognitionem, quòd ſolvas, quando dicatur diffinitivum, licèt Judex non dicat, ego condemno, nu. 5. & 6.*

Præfationes *libri, & ſcriptura declarant, & demonſtrant animum, & mentem ſcribentis, dec. 100. nu. 17.*

Præjudicium *una pars alteri inferre non poteſt, deciſ. 33. num. 1.*

Prælato *domino rei emphyteuticæ competit de jure communi, & ex pactis adjectis in inſtrumento conceſſionis, & exinde præfertur habentibus prælationem vigore ſtatuti, deciſio. 46. num. 15. 16. Et vide verb. civis. Ejus tempus non currit adverſus dominum directum, volentem agere pro jure congrui, ut à die requiſitionis, num. 35. In feudis hereditariis competit agnato, deciſ. 17. num. 51. Ejus vide verb. feudo nulliter alienato, verb. jus prælationis, verb. læſus, verb. minor.*

Prælati *confeſſio an noceat Eccleſiæ, deciſ. 86. nu. 3. & deciſ. 88. n. 5. Debet, ut & Prior, & Tutor non mentiri, ſed agnoſcere bonam fidem ſuorum Monachorum, & quomodò debeat reſpondere in depoſitione, ut principalis, dec. 86. n. 4.*

Prælatus in negotio communi de conſenſu Capituli poteſt conſtituere Sindicum ad agendum, n. 8.

Præſcriptio *etiam longiſſimi temporis non prodeſt adverſus ſervitutes, de quibus adſit aliquod inſtrumentum conventionis, & quare, dec. 66. num. 4. Ea non tolluntur, quæ conſiſtunt in mera facultate, dec. 77. nu. 18. Incipit currere à die impedimenti, nu. 29.*

Præſes *S. C. ſuſpectus in votando, poteſt cauſas inter Reg. Conſiliarios diſtribuere, nec non ordinare, quod verbum fiat in S. C. dec. 87. n. 6.*

Præſumptiones *plures, etiam in cauſa criminali ſimul junguntur, dec. 74. n. 14.*

Præventio *per ſolam citationem jus tribuit, dec. 45. numer. 34. Facta formiter ex quibus dicatur, deciſ. 111. ſub num. 40. Adverſus Apocam Banni verificatam, vel recognitam facta, an impediat debitoris carcerationem, vide verb. exceptio non numeratæ pecuniæ.*

Præventus an poſſit declinatoriam fori opponere, & quid ſi ſit clericus, dec. 89. n. 4.

Pragmatic. 2. ſub tit. de citat, *non procedit in citationibus ad Capitula, & informandum, & quarè, deciſ. 74. nu. 15. Sentn, §. 4. de trigeſimis,* & ſalario *explicetur, deciſ. 9. ſub num. 14 & num. 15. Quarta* de dila ion. *quæ erat 77.* §. 2 de Offic. S. R. C. *explicatur, deciſ. 96. ſub num. 2. Non militat adverſus decreta interlocutoria, vim diffinitivæ habentia, nu. 26.*

Pragmatic. 64. nu 6. de Offic. proc. Cæſ. *explicatur, dec. 111, à prim. & n. 24. & ſeq.*

Praxis Curiæ, *vide verb. ſtylus.*

Preces *porrectæ debitori, in dignitate conſtituto ſufficiunt pro interpellatione, dec. 106. n 24.*

Pretium *non ſuccedit loco rei nec è contra in particularibus, deciſ. 24. num. 26. Secus in univerſalibus, deciſ. 43. num. 1. Redactum ex re feudali, non dicitur feudale, num. 2. dec. 70. num 22. Liberatus tamen creditoribus habentibus aſſenſum, cùm redigitur ex re feudali, & quare, deciſ. 43. num. 3. & vide verb. creditores abſque aſſenſu, deciſ. 44. numer. 16. & deciſ. 56. num. 1. In particularibus an, & quando ſuccedat loco rei, deciſ. 70. num. 21. 45. & ſeq. Succedit tamen in univerſalibus, ſub nu. 48. Ejus pars habenda eſt quicquid ſolvit emptor ratione emptionis, maximè ſi onus ſpectaret ad venditorem, dec. 116 n. 41. 42.*

Primogenituræ *jus, vide verb. jus primogenituræ.*

Principum *reſcripta interpretari, & concedi debent, dummodò alteri injuriam, detrimentum, & præjudicium non afferant, dec. 3. n. 23.*

Princeps non præſumitur præjudicare voluiſſe ei, cui fuit jus quaſitum, dec. 33. n. 22. An poſſit tollere, quæ ſunt juris poſitivi, deciſ. 68. num. 6. An poſſit concedere moratorias debitoribus per aliquod tempus in præjudicium creditorum, nu. 29. Poteſt ex juſta cauſa jus alteri quæſitum auferre, num. 31. Poteſt reſtituere ad appellandum contra ſententiam, quæ ſecus tranſiiſſet in rem judicatam, n. 33. Ejus indulgentia conceſſa, pleniſſime eſt interpretanda, niſi tamen ſit iniqua, & ad nutrienda crimina promptior, dec. 71. n. 12.

Principum beneficia, licèt ſint largè interpretanda, litera tamen beneficiales, maximè quæ ambitionem, ſeu iniquitatem pariunt, ſunt potius reſtringenda, n. 13.

Principes ſolent ob res proſperè geſtas criminis accuſationem abolere, & concedere ob bonum publicum, ſecuritatem, ſalvum conductum, & indulgentiam abſque Partis remiſſione, deciſ. 105. n. 4. & 5.

Princeps, & non alius poteſt condemnationes caſſare, & id aliis committere ob publicam utilitatem, nu. 6. & 7. Eſt ſupra jus poſitivum, ob quod poteſt contra jus reſcribere, & ſtatuere, pœnam voluntarii homicidii remittere, & urgentibus bellis guidaticum, & ſalvum conductum concedere, n. 8. 9. & 11. Non poteſt remittere delicta futura, & quarè, n. 39.

Prior, *& Abbas qualiter deponere debeant, & jurare, juſſi deponere ut principales, deciſ. 86. num. 2. in cauſis earum Eccleſiarum, & dec. 88. nu. 4. & vide verb. prælatus.*

Privilegiis *renunciare nemo poteſt reſpectu juris tertio quæſiti, dec. 33. n. 27.*

Privilegia inter privilegiatos conquaſſantur, dec. 54. n. 6.

Privilegium juriſdictionis ampliſſimum etiam contra viduas, pupillos, & miſerabiles perſonas conceſſum alicui perſonæ magnæ qualitatis, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, non ejuſdem qualitatis, dec. 67. à n. 4. & quare, n. 6. & 9.

Privilegio leg. unicæ, Cod. quand. Imper. inter pup. & vid. *ad hoc, ut derogetur, ſpecialis, & expreſſa requiritur derogatio, & non ſufficit generalis. Nec ſufficit, quod in privilegio adſit clauſula, ut comprehendat etiam ea, de quibus oporteret fieri expreſſa mentio, dec. 67. n. 7. & 8. quarè, nu. 9. & 18. An ſufficiat derogatio per relationem ad aliud privilegium, in quo derogatio eſſet expreſſa. n. 16.*

Privilegium leg. ooicæ, Cod. quand. Imper, *eſt conceſſum miſerationis gratia, & proinde multa habet particularia, num 9. Dicitur novum, ubi aliquid additur, vel detrahitur privilegio veteri, deciſ. 67. num. 11. Et vide verb. inveſtitura. Contra viduas cenſetur reſervatum ex clauſula in conceſſione juriſdictionis appoſita, exceptis juriſdictionibus nobis ratione majoris dominii competentibus, deciſio. 67. num. 14. & quarè, num. 17. & vide verb. juriſdictionis prorogatio. Confirmans etiam ex certa ſcientia non poteſt*

tertio nocere, deciſio. 70. num. 45. Quòd vir poſſit exigere uſuras ob dotes non ſolutas, non tranſit in hæredem, deciſio. 97 num. 18. Ejus cauſa ceſſante, ceſſat privilegium, dec. 102. nu 8.

Probationes *ſunt Judici arbitrariæ, deciſio. 1. numero 36. Inſufficientes dicuntur ſufficientes in re parvi momenti, deciſio. 12. numero 19. In naufragio qua loco fieri debent, & facta in loco naufragii ſi Judex ſit incompetens, an poſtea probent coram Judice competenti, deciſio. 60. num. 2. In civilibus conjunguntur, num. 6. Inter mercatores, & ubi proceditur, ſola facti veritate inſpecta, probationes non legitimæ an faciant fidem, ac ſi eſſent legitimæ, num. 7. & 8. Omnes ſunt arbitrariæ, & in manu Judicis eſt, quid, & cui credat, num. 9.*

Probatio *dubia, & repugnantiam habens non prodeſt inquiſito. Debet neceſſario concludere, deciſio. 105. à numero 81. ad 83. Dubia non relevat probantem, deciſ. 111. num. 39.*

Proceres. *& Magnates Regni, ſecundum eorum uſum, in dubio contraxiſſe præſumitur, deciſio. 35. numero 1. Quid ſi in aliqua parte contractum dixerint contrarium, num. 5. & ſub nu. 20. Unde originem ſumpſerit mos eorum, qui viget in hac Civitate Neapolis, num. 2. Continet idem quod jus commune, ſub num. 3. & 11. An extendatur ad capita non expreſſa, & circa ſucceſſionem, ſub num. 7. & 12. Ut ſit in dubio præſumatur contractum matrimonium, ſufficit, quòd vir, vel uxor ſit de Magnatibus, & Proceribus, ſub nu. 7. & ſub num. 27. ubi deciſio. Hoc more & uſu mater non excluditur à ſucceſſione filiorum, ſub num 9. & ſub num. 23. Quid ſit uſus Procerum, & Magnatum ſub num. 19. Ubi de erroribus* Comil. Salce. *in ejus reaſſumptione.*

Procerum *& Magnatum mos an, & quando idem ſit, quod jus commune, de. 98. n. 11. 18. 21. & 26.*

Procurator *in cauſa criminali, & quando admitti poſſit, deciſ. 45. numer. 19. 20 & 22. Non præjudicat Principali, acceptando decretum, deciſ. 59. num. 3. Ejus error poteſt à Principali revocari, nedum ante ſententiam, ſed poſt in cauſa appellationis, num. 4. Admittitur ad opponendum nullitatem citationis circunductæ adverſus ſententiam forjudicationis, dec. 69. nu. 4. Cogitur deponere procuratorio nomine sui Principalis. An tamen, & quando noceat Domino, dec. 88. n. 6. Efficitur Dominus litis in judicio ſummario, & ubi non requiritur litis conteſtatio, eo ipſo, quòd cœperit de cauſa tractari, dec. 102. n. 32.*

Prodigus *quomodò poſſit liquidare inſtrumentum contra ſuum debitorem, vel poſſit contra eum liquidari, vide verb. inſtrumentum.*

Profectitium, *vide verb. argumentum, verb. patris contemplatione.*

Profeſſio, *vide verb. animi deſtinatio.*

Prohibitio *alienationis etiam non expreſſa, quando intelligitur in fideicommiſſis, dec. 103. n. 11. Alienationis extra familiam, vide verb. fideicommiſſum. Trebellianica, vide verb. trebellianicæ prohibitio.*

Promiſſio *de renunciando ſufficit ad excluſionem promittentis, abſque effectuali renunciatione, præſertim quando adeſt juramentum, deciſ. 3. num. 29. De ſolvendo, ſeu acceptatio literarum cambii facta ab eo, cui literæ diriguntur, an, quando, & ubi inducat liberationem debitoris ſcribentis, dec. 20. à num. 4. Et quid in Campſoribus, & literis cambii in Regno nu. 7. & 8. & vide verb. bancheriis, verb. campſores. Quamvis jurata intelligitur, rebus in eodem ſtatu permanentibus, dec. 44. n. 15.*

Prorex *ſolet tempore belli delinquentibus ſalvoconductum concedere, ut per aliquos annos militiæ inſerviant, dec 105. nu. 12. Quibus criminibus exceptis conceſſerit Excellen. Dux de Medina de las Torres, n. 14.*

Proteſtatio *ſolet jus proteſtanti reſervare, ſi tamen ſit notificata Parti, de cujus intereſſe agitur, non producit effectum in damnum abſentis, dec. num. 6. & 7. Contraria facto, nihil operatur, num. 8. Et quando operans nullitatem contractus eſſet doloſa, proteſtans tenetur ad reſtitutionem intereſſe, num. 9. Quòd quis non contentus in literis cambii ſolvit pro honore literarum cambii non acceptarum ab eo, cui directæ fuerant, producit actionem negotiorum geſtorum contra illum, qui eas ſcripſerat, dec. 83. n. 1. Quarè fiat, & quid operetur dec. 106. n. 20. 21. Per eam non tollitur legis diſpoſitio ſub nu. 63. vide verb. litera cambii.*

Provocans *eum injuriis, de quibus ex cauſa honeſtatis Prætor adiri non ſolet, impunè occidi poteſt, & exceſſus mitiori pœna punitur, dec. 75. n. 15.*

Provocantes *ſe ad invicem, non tenentur ad intereſſe, quamvis aliquis eorum remaneat in pugna interfectus, nu. 24.*

Provocatus *ſi occidat provocantem, mitius punitur, maximè data in perſonas diſparitate, n. 11 & 12. An tamen, & quando teneatur ad intereſſe Partis, maximè ſi excedat in ſe defendendo, n. 23. & 25.*

Proximior, *qui præcedit in gradu, aliis præferendus eſt in ſucceſſione, dec. 4. ſub n. 2. & ſub n. 3.*

Pupillus *etiam cum tutoris authoritate non poteſt donare dec. 38. nu 31. Ex contractu tutoris obligatur, ſi ille utile negotium geſſerit, & non ſi obligavit contra legis diſpoſitionem, dec. 104. n. 2. & 3. Non obligatur ad evictionem promiſſam per curatorem cogitè retrovendentem rem emptam, cum pacto de retrovendendo, nec cum tutor vendit nomine pupilli rem alienam, vel illam dividit, n. 5. & 7. Ad quid tamen teneatur, n. 39. Ubi ex contractu tutoribus læditur, an, & quando erit liberatus cedendo actiones contra tutorem, n. 6. & 39. Factus major debet, vel in totum contractum à tutore factum reprobare, vel in totum approbare, nu. 30. Re evicta an, & quando teneatur etiam de proprio, ſi tutor vendat rem pupilli pro ſatisfaciendis creditoribus hæreditatis, & promittat evictionem generalem, n. 41. 42. & 43.*

Q

QUalitas *hæreditaria in enunciativis expreſſa, cenſetur in diſpoſitivis repetita, dec. 38. nu. 19. Orationi perfectæ poſitus inducit modum, dec. 105. nu. 23. Adiecta alicui pro conceſſione guidatici an per ipſum ſolum debeat impleri, vel poſſit etiam per alium, nu. 24.*

Qualitates non entis, nullæ ſunt, dec. 42. ſub n. 17.

Quarta ex Conſtit. Divi Pii *filio arrogato debita tranſmittitur ad quoſcunque hæredes, etiam non agnita, deciſ. 117. numer. 20.*

Querelam *Pars offenſa an poſſit ampliùs inſtituere, ſi generali indulgentia per Principem conceſſa ſtatutum ſit quod in nullo crimine commiſſo poſſit amplius procedi, dec. 71. nu. 11.*

R

EXcell. Ramirus de Guzman. *Dux de Medina de las Torres, & Sablonetæ Prorex memoratur, dec. 105. ſub nu. 13. Laudatur, ſub nu. 84.*

Ratificatio *ſocietatis, & communionis poteſt fieri re, verbo, & conſenſu tacito, & in contractibus omnibus, qui conſenſu perficiuntur. Inducuntur ex ſola petitione fructuum, eorumque receptione, dec. 26. à num 27. ad n. 31.*

Ratificare facto plus eſt, quàm verbis, n. 28.

Ratificatio nihil operatur, cùm contractus à principio claudicavit, dec. 43. num. 6. Ex verbis, & ex factis inducitur, deciſ 57. n. 14. Eam an, & quandò inducat pretii receptio, vide verb. alienationis ratificationem.

Ratificat contractum, qui ſolvit pretium in contractu promiſſum, n. 17.

Ratihabitio *ex ſolo facto, & actu tacito inducitur. Inducitur etiam ex receptione pretii rei ſuæ ab alio venditæ, deciſ. 104. nu. 27. 28.*

Reclamatio *admittitur ad eoſdem Judices, non appellatio à ſententiis, quæ proferuntur nomine Regio, & à S. C. nec poteſt proſequi, niſi ſententia lata, ſit in totum executa. An tamen dicatur executa per carcerationem debitoris, qui ſit condemnatus ſolvere deciſio. 72. ſub num. 17. & numer. 18. Et ſupplicatio ſatis differunt ab appellatione circa ſententiæ executionem, deciſio. 100. numero 18. & 19. In quibus conveniant,*

Digitized by Google

veriant, & à pari procedant reclamatio, & appellatio, ſub num. 35. A ſententia S.C. admittitur ex benignitate Principis, num. 19. Et remedium nullitatum datur adverſus decretum Sac. Conſil. in materia Capit. Regni, vide verb. Capitula Regni.

Recognoſcere quis alienas manus non tenetur, tenetur tamen, dominus recognoſcere chirographum ſui Inſtitoris, hæres ſcripturam ſui defuncti, uxor viri, filius patris, & ſimilium, quando præſertim, deciſ. 55. n. 2. 4. 6. & 7. & vide verb. dominus, verb. filius, verb. hæres, verb. manus, verb. uxor.

Recognitionis apodixarum, & aliarum ſcripturarum privatarum materia ſedes indicatur, n. 8.

Reconventio non datur in judicio vigore Capitulorum Regni, dec. 69. n. 9.

Refutatione feudi annullata, quia non ſit regiſtrata, ſecundum formam Reg. Pragm. an ſint annullata acta facta cum ipſo refutatario ante Pragm. dec. 33. à n. 2. & n. 16. 18. 19. & 26. ubi de ipſo. Infra quot menſes regiſtrari debeat, tam facta ante Pragm. quàm facienda, n. 4. Ejus annullatio eſt pœna, nu. 18. Poteſt fieri immediato ſucceſſori in feudo, etiam abſque aſſenſu ſub n. 16.

Regens Reg. Cancell. ſi eſt ſuſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando, quamvis in delegatione adeſſet aliqualis cognitio, dec. 87. n. 7. 8. 10.

Regnum Neapolis quot habeat Provincias, & Civitates. Eſt amplum, & habet maximam longitudinem, dec. 74. ſub nu. 15.

Regula text. in cap. perſonæ, de privil. in 6. quando locum non habeat, dec. 77. à n. 17. ad 20.

Relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus, deciſ. 67. n. 3. & dec. 108. n. 19. Et in referente, & tunc non attenditur relatum, ſed referens, dec. 103. nu. 20. Si non exhibeatur, non creditur referenti, dec. 106. n. 7.

Relevii ſolutio pro obtinenda inveſtitura, ſeu confirmatione poſſeſſionis feudi, non eſt onus feudi, ſed feudatarii. & an ea an, & quando contribuant hæredes in burgenſaticis, deciſ. 92. nu. 1. 3. & ſub num. 7. & 10. Non poteſt admitti ad beneficium feudatarii in diſcuſſione inventarii, num. 2. Ex ſolutione feudum non acquiritur, num. 9. Nec dicitur propria inveſtitura feudi, ſed potius, & vere confirmatio, ibidem. Ex ſolutione oritur præſumptio, & quaſi poſſeſſio qualitatis feudalis. Ejus pro unica ſolutione quæritur jus domino directo, quod non tollitur ex eo, quod non continuetur ſolutio, deciſ. 93. num. 1. & 3. An autem, & quando contra hanc præſumptionem admittatur probatio in contrarium, eaque ceſſat, nu. 4. 5. & 7. Non ſolvitur, niſi à poſſeſſore rei feudalis, num. 2. vide verb. Fiſcus.

Religio, vide verb. conditio, verb. novitius verb. votum.

Religioſus non dicitur qui tria vota, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ non fecit, deciſio. 118. nu. 3. & vide verb. mulier.

Religioſi dicuntur mortui Mundo, n. 17.

Remedium adipiſcendæ hæreditatis ex leg. fin. Cod. de edict. D. Hadr. toll. eſt favorabile, dec. 14. ſub num. 1. Executivum cedi poteſt, deciſ. 16. ſub n. 42.

Remedio ordinario electo an poſſit agi via executiva, deciſ. 120. num. 20.

Remedium Capit. Regni, vide ver. Capitula Regni L. diffamari intentans, vide verb. actor, verb. exceptio declinatoria fori.

Remiſſio Partis an ſit neceſſaria ad finem, ut quis gaudeat indultu, ſi inſcematio capta ſit conſtantiam Reg. Fiſci, abſque querela Partis tempore publicati indulti, dec. 71. n. 5. & 14. Partis offenſa requiſita in abolitionis indulgentia, intelligitur de accuſatore, & an requiratur remiſſio inſtigatoris, ibid. num. 6. Requiſita ab indultu, ubi deſiste, beneficium indulti deficit ex defectu conditionis ſub nu. 14. vide verb. compoſitio, verb. delictum.

Remittere, & dare, paria ſunt quoad juris effectum, deciſ. 116. num. 44.

Renunciatio cùm aliter reperitur extenſa, quam fuerit conventum, & promiſſum, præſumitur ex errore Notarii, per quem cenſentur addita omnia alia, præter intentionem renunciantis, qui tantum voluit obſervare promiſſa, & non aliter, dec. 2. n. 34. & 37.

Renunciationum in contractu mulierum cum nubunt, verba quæ apponi ſunt ſolita ex communi uſu renunciandi in contractu matrimonialibus, ſi apponantur per Notarium ita, non præſumuntur appoſita ex errore, ut quæ de ſtylo apponi conſueverunt: & communiter appoſita cenſentur, & omiſſa ex errore, ſub nu. 2. juncto n. 8.

Renunciari l. 4. de hæred. & de tranſact. non poteſt etiam cum juramento, quia eſt facta ob publicam utilitatem, n. 45.

Renunciationes, quæ per filias fiunt in manibus patris, præſumuntur factæ metu reverentiali, qui ita in illis intervenire ſolet, ut abſque aliqua notitia, & certificatione jurium ſibi competentium renuncient, n. 46.

Renunciantes plerumque ignorant ultimas voluntates, ſub num. 47.

Renunciatione in generali non cenſetur, filiam renunciaſſe & retroceſſiſſe bona, quæ pater ipſi ſpecificè donaverat ſed oportet, quòd ſpecialis fiat retroceſſio, & donatio, n. 50.

Renunciatio matris an, & quando filiis, & hæredibus obſtet, eaque intelligatur facta favore maſculorum, qui aderant tempore renunciationis, & poſtea diem ſuum obierint. Ex clauſula, rebus etiam in eo ſtatu non permanentibus renunciatio judicatur realis, an vires habeat, cum quis, cui eſt renunciatum facit teſtamentum, deciſ. 3. ante num. 26. Filia tunc diſputari ſolet, an ſit perſonalis, an realis, & an ſit facta contemplatione maſculorum, quando pater, vel avus, qui recipit renunciationem, deceſſit ab inteſtato, non quando moritur ex teſtamento, quia tunc nihil refert, an ſit perſonalis, an realis, ſed ſemper filia à ſucceſſione excluditur, nec poteſt venire contra teſtamentum patris, neque vigore Conſuetud. Neapol. ſub numer. 26. & numer. 28. Promiſſio de renunciando, ad finem, ut promittens excludatur; ſufficit abſque effectuali renunciatione, præſertim quando adeſt juramentum, numero 29. Matris dote recepta an, & quando filiis obſtet, ſive veniant ex propria perſona cum exiſtentibus in pari gradu, ſive cum patruus concurrant, amitis, & avunculis, repræſentantes gradum matris, & locum. Item ſive tractetur de ſucceſſione in linea aſcendenti, ſive in collaterali, deciſ. 4. à num. 4. ad 10. ubi negativè deciditur. Filia cùm eſt facta ob dotem receptam, non operatur tacita conditio quæ ineſt renunciationibus, ſi renuncianti hæreditas deferatur, & quarè, n. 5. & 6.

Renuncianti non datur regreſſus ad jura renunciata, deciſ. 17. num. 5.

Renunciationes, quæ fieri debent à Novitiis volentibus emittere profeſſionem, debent fieri infra duos menſes ante profeſſionem emiſſam, aliàs ſunt nullæ, & invalidæ, deciſ. 29. num. 2. Si tamen fiat modico tempore ante, vel poſt duos menſes, non eſt nulla, & quarè, num. 7. & 8. & ſub num. 10. An facta in menſe Februarii, qui eſt 28. dierum, duo dies deficientes debeant ſuppleri de menſe ſequenti, ſub num. 5. Facta initium profeſſionis, & Religionis, ea non ſequuta, eſt nulla, num. 9. Quomodò tamen intelligendi ſint duo iſti menſes ſtatuti à S. Concil. Trid. vide num. 6. & 10. & vide verb. menſis.

Renunciatio facta à Novitio infra duos menſes proximos tempori, quo profeſſio legitimè potuiſſet fieri, non cenſetur invalida, ſi actualis profeſſio per aliquos menſes dilata fuerit, num. 11. Continens Religionis facta cum eſt, an requirat ſolemnitates à S. Conſil. Trid. traditas, deciſ. 31. numer. 1. & num. 3. 7. Facta ante ingreſſum Religionis, nulla facta mentione de ipſo ingreſſu non ſubjacet diſpoſitioni Concil. Triden. ſub titul. de Regular. cap. 16. ſeſſ. 25. numer. 2. Quid ſi occaſione ingreſſus, & in fraudem, ſub numer. 4. Et quando dicatur facta in fraudem, numer. 9. Pariſicatur renunciatio ingreſſu Monaſterium, & volentis ingredi, num. 5. Matris an & quando obſtet filiis venientibus ex propria perſona, & an tunc dos debeat conferri, deciſ. 41. num. 1. 5. 6. 12. & 17. Habet tacitam conditionem, ſi hæreditas ei deferatur, num. 4. 13. & 16. Quid ſi renunciatio fiat ob dotem receptam, num 6. Ac remiſſio juris proprii non præſumitur, maximè ubi adeſt ignorantia, & quarè, deciſio. 98. numero 14. 15. & 17. Abſque certioratione, præſertim in muliere, an, & quan-

do valeat etiam jurata, à numer. 42. ad 48. vide verb. donatio, vel renunciatio, verb. fideicommiſſo conditionali, verb. novitius.

Repetitio non datur, ubi non viget eadem ratio, deciſ. 1. ſub nu.108 Subſtitutionis tacita reciproca, vide verb ſubſtitutionis tacita reciproca.

Repræſentatio ex perſona matris ceſſat in filio, cujus mater, quam repræſentat, renunciatione excluſa non poſſet ſuccedere, ſi viveret, dec.3.nu.3.ubi quòd tunc filius non concurret cum patruo.

Res eadem penes duos inſolidum ſtare non poteſt, dec. 28. n.12. Sua nemini ſervit, deciſ.67.ſub nu. 2. Judicata qua dicatur, & an pendente reclamatione à ſententia, qua interim exequi debeat, dicatur res judicata, deciſ.100.numer.29.31. & 35. Recupta vigore pacti de retrovendendo, reincidit in priſtinam cauſam, dec.104.n.13.

Reſciſſionis contractus praxis S.C. traditur, dec.30.nu. 17. In ea admittitur mora purgatio, ibid.

Reſciſſio contractus unde proveniat, dec.115 ſub n.19. vide verb. contractus, verb intereſſe poſt reſciſſionem.

Reipublicæ intereſt, delicta puniri, dec.105.n.1.

Reſtitutio in integrum adverſus lapſum termini, qua in Regno vocatur primum, & ſecundum beneficium, competit, nedum pupillis, ſed etiam omnibus mulieribus majoribus, & poteſt etiam bis peti, dec.79.n.1. Poſſunt dari quatuor reſtitutiones, & beneficia in una cauſa, nu.13. ad 15. Minoribus competens favorabilior eſt quàm competens majoribus Ab ea minor propter dolum excluditur, ſub nu.7. In integrum, qua minoribus, & aliis perſonis privilegiatis his conceditur adverſus probationes non factas, datur etiam fœminis, & nuptis. Conceditur ad ſimplicem privilegiatorum petitionem, abſque aliqua probatione læſionis, & quare. Unde originem habuerit, & quare primum, & ſecundum beneficium dicta ſit, dec. 91. à n. ad 6. Quo tempore peti debeat, & infrà quantum tempus, n 7. Quoad certa capitula ſententiam non reſcindit in cæteris, dec.1.3 n 21. vide verb. major.

Reſtitutus non recuperat bona medio tempore incapacitatis, alienata penes tertium, & an ſolvat æs contractum per poſſidentem, dum ipſe erat incapax, dec.23.n.12.

Retentio hæreditatis maternæ num filia detur pro legitima, & antephato ſibi debito poſt ejus mortem dec.10.n.6. Competit fisco poſſidenti, donec ſit facta liquidatio ejus crediti deciſ. 13. num.11. Datur pro credito abſque hypotheca, nu.12. Quotieſcunque poteſt fieri extra jus, & nomen hæredis & quis poteſt habere aliam cauſam retinendi poteſt quis non ſolvere, ſub num.10. Sibi locum non vendicat abſque poſſeſſione, deciſ. 25.nu 11. Facilius admittitur quàm compenſatio, immò dum non habet locum compenſatio admittitur retentio, nu. 24. & ſub num.33. Quando producat eundem effectum, ac compenſatio, ibidem.

Retractui ſi renunciet tacitè vel expreſsè proximior agnatus, non prohibetur alius proximior retrahere, dec.57.nu. 34. Ejus renunciationem quando inducat præſentia, n.24.

Retractus, vide verb. agnatus, verb. conſanguineus, verb. jus retractus & verb. Mundualdus.

Retrotractio non habet locum in poteſtativis, dec.25.nu.3. Non admittitur in præjudicium tertii ſub n 11.

Retrovenditio nominis debitoris eſt vera venditio, ac ceſſio nominis debitoris dec.16.nu.15. & 18. Si fiat vigore pacti de retrovendendo, inducit id, quod eſt retroſimile primo contractus venditionis per viam tranſlationis, non per viam diſſolutionis illius, n.30 & ſub n.53. Per retrovenditionem quo pacto extinguatur actio perſonalis, n.37. Ejus contractus qualitas inducit tranſlationem jurium, ſub n.33. & n.55. Quid in eo importent verba ceſſit, poſuit, & tranſtulit, ibidem.

Retrovendens rem vigore pacti de retrovendendo, tenetur rem liberam retrovendere, prout ſibi conſignata fuit tempore venditionis & quomodo evictionem promittere debeat, deciſ. 104.n.10. & 11.

Revocatio tacita vigore Conſt. Regni Conſt. divæ mem. an inducatur ex judicio moto ſuper nullitate contractus, dec. 47.num.8. Reſultat ex tacito actu, ibidem. Hodiè non operatur, niſi à die, quo fuerit Partibus notificata, ſub n.18.

Reus non diſſentiens alieni actui in ſcriptis in judicio, dicitur conſentire. & ſibi præjudicat dec.79 num.9. Eſt audiendus in exceptionibus adverſus ſententia executionem, quotieſcunque eſt proceſſum, non adhibita cauſa cognitione, & in contumaciam, & quarè, dec.82.nu.16.

Rex non cenſetur conceſſiſſe quod eſt majus, ubi non concederet, quod eſt minus, deciſ.67.n.13. Ejus ad Imperium, & ejus Procuratorem in Regno ſpectat, viduas pupillos, & miſerabiles perſonas in ſua defendere juriſdictione, deciſ.67. ſub n.17. Ejus ſub fide nemo decipiendus eſt dec.107.n.28.

Ritus M.C.V. 228. an ſit in obſervantia, & num procedat in actore agente vigore donationis deciſ.54.num.8. & 9.

Rota Romana habet arbitrium circa ordinem judicii, regulari tamen debet à jure, & ceſſat judicio poſſeſſorii, quod prius eſt tractandum, quam petitorii, dec.101.num.31.

Rubrica declarat nigrum, dec.100.n.26.

S

SAcerdotem percutiens ſive manu ſive pede, ſacrilegus eſt, & excommunicatus, deciſ. 105.n.78.

Sacerdotis dictum, & teſtimonium, vide verb. confeſſarius, & verb. teſtis.

Sacrum Conſilium non eſt Judex competens, quando dubitatur, ſi res ſit feudalis, vel burgenſatica, ſed deciſio articuli ſpectat ad Regiam Cam. Sum. Articulum tamen non remittit, quando agitur de poſſeſſorio ſummariſſimo dec. 33. num. 13. & 14. & deciſ.98. num 17. & 18. Ejus Tribunal in Regno quis inſtituerit, deciſ. 68. ſub num. 8. Dicitur magnum Conſilium, deciſ.100. ſub num.17. In eo veritas tamen attenditur. In eo in poſſeſſorio ſemper attenditur bonum jus petitorii, quod tunc etiam diſcutitur, dec.108.n.50. & 51.

Salis modium olim cuilibet fumanti ſolventi collectas in Regno præſtabatur per Reg. Curiam. Quando tamen, & aucta collecta fuerit, & Salis præſtatio remiſſa, ac pretium ſalis auctum, cenſetur, dec.116 à nu.5. ad 7.

Salomon Rex ex præſumptione condemnavit mulierem ad pueri reſtitutionem, dec 75.n.7.

Salvaguardia Vaſſallo ſi ſit expedita per Judicem ſuperiorem, ei non admittit ſed limitat juriſdictionem cum datur ordo, quod non procedat ad capturam, vel informationem, inconſulto Superiore, & qualiter ea expedienda ſit, quando, & quomodò, dec.90. à nu.19. ad 21.

Salvuſconductus, ſeu moratoria debitori conceſſa, dicitur potius beneficium, quàm privilegium, deciſ. 45. num. 11. Ejus verba rectè conſiderare, & ſibi conſulere debet, qui illum impetrat, dec.105.num.52. Juvare illi non debet, qui non multò poſt deliquit, num. 57. Eo non gaudet inquiſitus de delictis in eo exceptuatis, numer. 64. Redditur ſuſpectus, ſi captus cum eo non ducat, ſe non poſſe carcerari, vel cum ejus ſcriptura contrarietatem continet, quæ ad concordiam reduci non poſſit, num. 79. & 80. Sub ſalvoconducto carceratus, vide verb. aſſecuratus, verb. carceratus, verb. offendens.

Sanguinis jura tranſeunt ad liberos, dec.70. ſub n.37.

Scipio Rovitus Regens laudatur, deciſio. 57. ſub numero 2. Theodorus Reg. Conſ. laudatur, deciſ. 8 ſub numer. 9. deciſ.23 poſt princip. Ejus alleg. 77. numer. 22. declaratur, dec.22 n.43.

Scriptura eſt de eſſentia contractus, ſi partes conveniant, ut conficiatur ſcriptura, vel quod contractus celebrandus ſit in ſcriptis, aliàs non valeat, & conventio hæc an poſſit probarò per conjecturas, deciſ.7. numer.12. & vide verb. contractus. Si veriſimile eſt, eſſe penes Baronam, vel aliquam aliam partem ex litigantibus, & non exhibeatur, facit oriri præſumptionem contra non præſentantem, dec.77.n.21.

Securitas, vide verb. gratia, verb. indultus, verb. offendens, verb ſalvuſconductus.

Senex non ita ſcribit, ſicut juvenis, & robuſtus, deciſ.55. ſub num.1.

Senior in conſiliis dandis tanquam dignior primò loqui debet dec.28.n.7.

Sententia valet lata, alique indefenſo ad ſui beneficium, deciſ.

deciſ. 19. ſub nu.7. Ejus verba ſunt referenda ad prius intellectum, deciſ.25.nu.15. Habet oculos retro, ibidem. Quomodò ſint intelligenda ejus verba, cùm quis condemnatur ad relaxandum una cum fructibus, ad finem inducenda cum illis compenſationem intereſſe, & ſortis, ſub nu. 38. Non poteſt fieri, niſi conformis libello, deciſio.27.num 16. Lata contra loci conſuetudinem gravat partes, deciſ.28. ſub num. 21. S.C. facit jus in Regno, deciſ.47 ſub num,3. M.C.V. à ducatis 150. infra præſtita cautione, executioni demandatur, non obſtante appellatione, etiam ſi contineat 150 ducatos, non plus, nec minus, deciſ. 49. num. 12. Revideri ſolet in S.C. ex iiſdem actis, deſerta appellatione, niſi tamen de deſertione oppoſitum fuiſſet, deciſ. 68. num. 5. S.C. profertur ſub nomine Regis, & quarè, num.7.& 20. Lata perempta inſtantia, an ſit nulla, & quid in S. C. num. 18. 19. & 21. Notoriè nulla, ſe ipſam nullam declarat, deciſ. 69. num. 27. Declaratoria licet in pœnis, quæ ipſo jure imponuntur, requiratur, attamen hoc an, & quando procedat in requiſitis traditis per Bullam circa foro privilegium, deciſ.73. num.18.19. & 27. An tamen, & quando id poterit à Judice laico unico decreto determinari, decernendo ſcilicet, cauſam non eſſe remittendam, numer.20. Et quid in crimine aſſaſſinii, ibid. & n.21.23.& 24.

Sententia lata, citato aliquo non perſonaliter, aut domi, ſed per edictum & proclama, non valet, deciſ. 82. num. 19. Non exequitur, ſi lata non eſt ſecundùm jus municipale, & ſtylum Judicis requiſiti pro imploratione brachii, etiam ſi tempore contractus uterque litigator domicilium haberet in loco, ubi actus fuiſſet celebratus, & deinde reus illud mutaverit, nu.20.& 21. Et vide verb. inſtrumentum. Lata contra mortuum, eſt nulla, etiamſi ſit lata in favorem mortui, vel data ignorantia mortis, deciſ. 83. à num. 2. ad 9. Non eſt nulla favore libertatis, vel Eccleſiæ, num. 3. Lata contra plures, quorum unus ſit mortuus, non eſt nulla, ſi continet plura capita ſeparata, nu. 8. & 9. Vel ſi plures condemnati eſſent obligati inſolidum, num.16. Refertur praxis ad evitandam hanc nullitatem num. 6. & 20. Dicitur individua, licèt ſumma ſit diviſibilis, ſi unica actione ſit petita & quare. num. 10. Quando tamen dicatur individua, num.11. & ſub nu. 17. Continens plus debito non poteſt pro parte ſubſiſtere, ſi Judex habet limitatam juriſdictionem, num.18. Lata ad favorem duorum, quorum alter non erat in judicio, eſt nulla. num. 19. Quando tamen debeat expediri ex eiſdem actis poſtquam judicata ſit nulla, ſub num 21.

Sententia ſuper executione inſtrumenti guarentigia non eſt merè interlocutoria, ſed habet vim diffinitivæ deciſ. 96. num. 7. Ubi deſinit totum negotium, vel partem ſubſtantialem, dicitur ad inſtar diffinitivæ, num. 8. Diffinitiva quæ ſit, & quando dicatur, num.18.19. A ſententia S. C. & aliis, quæ proferuntur nomine Regio, tanquam prolata à Præfecto Prætorio non appellatur, ſed tantum ſupplicatur & ab illa quamvis fuerit reclamatum, non retardatur executio, deciſ. 100.num. 15. 16. 17. Executio ſententiæ S.C. qua ratione conceditur, num.32. Præfecti Prætorio, an quæ habeat executionem paratam, dici poſſit res judicata, num 31. S.C. à qua ſupplicatur, non tranſit in rem judicatam, niſi poſt biennium, ſecus autem in ſententia Judicis inferioris in qua non datur tempus, niſi decem dierum ad appellandum, num. 36. Reſpectu expenſarum ſuſpenditur per reclamationem, num. 37. ubi quid in Gallia. Abſolutoria in una cauſa lata, an pariat exceptionem rei judicatæ in alia, dec.101.num.27. Lata contra uſufructuarium, proprietario non præjudicat, dec. 102. nu. 26. Lata contra principalem ſtatim exequi poteſt contra fidejuſſorem, ubi fidejuſſio ſit de judicatum ſolvendo, n.52.& 55. Lata pendente moratoria, & omnia inde ſecuta ſunt nulla, deciſ.114.num.5. vide verb. decretum S. C. vide verb. reclamatio.

Sepelientes cadavera laudantur à Deo, dec.47.n.14.

Sequentia declarant præcedentia, dec.6.n.13.

Sequeſtrum bonorum hæreditariorum refertur duobus de hæreditate contendentibus, ne Partes devenirent ad arma dec.5. num. 1.

Servitus non poteſt dari in re propria, dec.16. numer. 17. & ſub numer.36. ubi quod res ſua nemini poteſt ſervire. Non realis, ſed perſonalis inducitur ex facultate alicui conceſſa eundi, dec.66 num.3. Dicitur tamen realis, ubi conſtituitur reſp. certis, & determinatis perſonis, num.10. In dubio cenſetur realis, num. 1. Eſt jus prædiorum ſive ruſtica illa ſint, ſive urbana, num.12. Impoſita an, & quando tranſeat tam activè, quàm paſſivè in ſingularem ſucceſſorem, num.13.& 14. vide verb. conceſſio an perſonalis. verb. præſcriptio.

Singula quæ non proſunt, ſimul juncta juvant, dec. 1.nu.34.& nu.89.

Societas cùm poteſt tacitè ex factis contrahi, facta debent eſſe, quæ citra jus, & nomen ſocietatis minimè fieri valeat, veluti per contractum communi nomine geſtos, vel ex communicatione lucrorum, & ſimilibus, dec. 26. num. 10. & 11. Quod duret etiam poſt mortem ſociorum, pactum eſt de jure invalidum, neque poteſt cogi hæres ad permanendum in ſocietate, num. 13. Ita morte finitur, ut ad hæredes tranſire non poſſit, etiam ex pacto, quia ſi tranſiret ad hæredes impediretur teſtamenti factio, quamvis ſint plures ſocii, & unus moriatur, ſi tamen ſocietas ſit univerſalis, non ent. & negotii particularis, & ubi adeſt juramentum dec.26. à nu. 20. ad 24. Poteſt tamen continuari ab hæredibus. & cùm continuatur, cenſetur continuata cum iiſdem qualitatibus, ſub nu. 24. Cenſetur autem ab hæredibus renovata, & tacito conſenſu reperita, ſi ſuperſtites, hæredeſque faciant quod defunctus ſocius facere erat ſolitus, ſub num.25. Item ſi contribuant in pœnis occaſione ſocietatis, num. 34. Quomodo cenſeatur ratificata ex facto tacito, conſenſu, verbis, ſolatione petitione fructuum, vel eorum receptione à num 26. ad 31. Poteſt contrahi ſuper novo officio emendo, n.34.

Socius ſi emat rem de pecunia communi, nomine proprio, cùm eſſet conventum de illa emenda, quando communicare res debeat cum altero ſocio, vel ſocius debeatur rata pecuniatum, num.32. & 33. An, & quando in locatione communis domus præferri debeat, deciſ 39. à num.1. Non præfertur, quando ad amplationem vellet inhabitare, quod remittitur arbitrio Judicis, ſub nu.4 5.& 6. Et quomodò intelligendi ſunt, qui contrarium tenent, num.7. Ubi deciſ. Unus ex ſociis poteſt uti re communi ad uſum deſtinatum, alio ſocio nullo modo utente ſub nu. 3. Poteſt totam rem communem locare, ſi utiliter locet, num. 4. Durante ſocietatè non poteſt eſſe Judex in cauſa ſocii ſocius eo finita, quia tunc nec poteſt recuſari, deciſ. 81.n.3.& 4.

Solemnitates, quæ requiruntur in alienatione rerum minoris, præſertim feudalium, recenſetur, deciſ.19. num. 1. Juris non ſunt attendenda circa reſtitutionem faciendam ab hærede fideicommiſſario, ubi de juſtitia legati, vel fideicommiſſi conſtat dec.108.n.46.

Solutioni adjecto ſolvi rectè non poteſt ſi mutavit ſtatum, putà, quia ſit decoctus medio tempore. & quare. deciſ.8.nu. 4. Conſideretur iſta ſtatus mutatio, ſi durior; vel difficilior fiat exactio ab adjecto, ibid. vide verb mandatum.

Solutioni adjectus, pecuniam ſe recepiſſe confiteri non poteſt accipere pignora, petere, aut novare, & acceptum ferre, ſed tantum recipere ſolutionem, n.5.6.& 7.

Solvere, vel quòd Nummularius, ſive Bancherius ſe debitorem conſentiente creditore deſcribat, abſque tamen dolo, paria ſunt, deciſ. 20. n.3.

Solutione ejus, quod debetur omnis tollitur obligatio, ſub n.11.

Solutio intelligitur facta à debitore in cauſam, quam à principio expreſſit, deciſ. 21. num. 1. Quod ſi debitor non exprimat, an, quando, & quomodò creditor id declarare poſſit, cùm autem nemo exprimit, tum priùs in cauſam uſurarum facta cenſetur, ſivè intereſſe, num.2. & 3. & num. 11. & ſub nu 12. ubi deciſio. Si tamen intereſſe nunc certum debere fuerit liquidatum, nu.4. Sed vide contrarium, num.5.& quarè, ibidem. Debet cedere in cauſam duriorem & graviorem, ibidem. Et pro quo capi poteſt debitor, ſub nu. 6. Nunquam intelligitur facta in eam cauſam ubi adeſt controverſia, nu. 9. Differt à compenſatione, nam alienum debitum quis ſolvere poteſt, ſed non compenſare, nec poteſt fieri in tertii præjudicium, cùm requiratur vera, & realis numeratio, deciſ.25.n.8. Vera, an

ſicta ſit compenſatio, Qui compenſat, ſolvere an dicatur, & per compenſationem impleatur conditioni ſolvendi, numer. 30. & 31.

Solvere qui promiſit, an poſſit compenſare, & an incidat in perjurium, ſi compenſet, n. 32. & 33.

Solutum per errorem, facta compenſatione repeti poteſt conditione indebiti, n. 38. Indebite ex cauſa intereſſe, & tertiarum computatur in ſortem, dec. 26. n. 14.

Solutionis una apoca, quamvis plures annos contineat, non probat ſolutionem pro præterito, niſi pro uno anno, deciſ. 17. nu. 9. Quid ſi per æquipollens conſtaret de ſolutionibus, ibidem. Maximè cum ſolutio non eſt facta creditori, ſed alteri ejus nomine, vel procuratori, nu. 15.

Solutione ejus, quod debetur tollitur omnis obligatio, ſive ſolutio fiat per debitorem, & ſivè per extraneum, etiam ſi ſolvens ſit unus ex correis debendi, dec. 32. nu. 1.

Solutio, de qua moneta ſit facienda, ſi uſus prima moneta ſit reprobatus, & ad quam æſtimationem, dec. 48. nu. 7. In dubio, an, & quando prius in cauſam intereſſa, & uſurarum cedat, quàm ſortis maximè in intereſſo cambiorum, deciſio. 106. nu. 34. 35. Facta per unum ex pluribus reis debendi, cæteros liberat, dec. 112. nu. 6.

Soror dicitur maſculata quotieſcunque frater dicat, nolo dare paragium, vel cùm interpellatus, nihil dicat, nec admittitur mora purgatio deciſ. 59. num. 6. 9. & 12. Si petierit paragium, poterit variare, & petere ſucceſſionem uti maſculata, nu. 13. An tamen ſufficiat interpellatio extrajudicialis ad maſculationem, & quomodò interpellatio, & ubi ſit facienda, nu. 23. Quid cùm frater interpellatus deceſſerit, ibid.

Sortis receptio non præjudicat reſpectu intereſſe conventi, dec. 106. n. 36. An, & quando illud ex receptione ſortis cenſeatur remiſſum, maximè ſi adſit proteſtatio, à nu. 62. ad 66. Et vide verb. intereſſe.

Specialia non ſunt multiplicanda, deciſ. 47. n. 4.

Speculator in tit. de judic. deleg. §. ſupereſt, num. 5. declaratur, deciſ. 85. n. 6.

Spes ſuccedendi in actu non producta, quando tranſmittatur, deciſ. 1. ſub n. 83. Actionis conditionalis poteſt donari, deciſ. 2. nu. 11. Futura ſucceſſionis ex contractu debita, an veniat in obligatione in beneficium creditorum, deciſ. 8. n. 12. Conditionis adimplendæ, vide verb. conditionis adimplendæ ſpes, Fideicommiſſi conditionalis, vide verb. fideicommiſſum.

Spurius quiſnam dicatur, deciſ. 99. n. 19. & 20. vide verb. filii legitimi, & naturales ex ſpurio.

Statuta recipiunt interpretationem à jure communi, deciſ. 46. num. 17.

Statutum vocans aliquem per verbum, ſuccedat, an, & quando cenſeatur illud vocaſſe uti hæredem, dec. 70. nu. 35. Prohibens ſub pœna aſportationem armorum, non habet locum, quando cum illis quis non fuit apprehenſus, niſi fuiſſet convictus de vulnere cum armis, à ſtatuto prohibitis, dec. 78. nu. 1. & 2. Laicale an, & quando liget Eccleſia, & Eccleſiaſticas perſonas, quid in faſtiis, ſeu ſervitutibus dec. 95. n. 3. & 4. Exorbitans à jure communi, non extenditur ad caſum non expreſſum, etiam ex identitate rationis, maximè in pœnalibus, dec. 96. à num. 17. ad 29. Permittens ſoluto matrimonio, aliquid annuum uxore ſolvi, donec non reſtituatur, an ſit ſervandum, dec. 97. nu. 8. & 9. Secundum à primo regulari debet, ubi ad illius modum, & formam refertur, dec. 103. num. 21. Dicitur juſtum, quando exceptionis non excludit in totum, ſed vel differt, aut formam tradit, & tempus, vel modum opponendi modificat, dec. 111. nu. 13. Excludens exceptiones, non excludit defenſiones, nu. 27. Quòd debitor poſſit pro debito carcerari, non habet locum in hæredem cum beneficio legis, & inventarii, dec. 115. n. 37.

Stephanus Gratianus, diſcept. 124. num. 44. declaratur, dec. 21. n. 8.

Stilus Notariorum cùm ſit facti probandus eſt, nedùm de uno Notario, ſed etiam de communi aliorum, dec. 2. ſub n. 39. Curiæ pro lege ſervandus eſt, dec. 30. nu. 19. & dec. 74. numer. 17. & vide verb. conſuetudo judicandi. Et praxis Curiæ vim legis habens, dec. 96. n. 14.

Stipulatio committitur in cautione præſtita in illis caſibus in quibus præſtanda non eſſet, deciſ. 25. n. 35. Quantumvis generalis, & indefinita, regulatur, & limitatur ſecundum naturam contractus, ſuper quo interponitur, dec. 104. n. 15.

Stipulans videtur ſibi, & hæredibus ſuis velle proſpicere in contractu, non ſic in teſtamento, dec. 2. nu. 10.

Stipulari purè videtur, qui ſtipulatur ſub conditione quæ eſt omnino exitura, deciſ. 107. num. 15. Pro filiis natis, & naſcituris etiam ex cauſa dotis, mater & pater an poſſint, vide verb. mater, verb. pater.

Stuprum committitur ex coitu cum virgine, vel vidua, dec. 14. n. 8. & ſub n. 23. An purgetur ab diuturnam habitationem, n. 26. & 27. Semper committitur, niſi præcedat proteſtatio, quod ſit retenta ad liberos ſuſcipiendos, numer. 10. & ſub num. 27.

Subfeudum, vide verb. feudum quaternatum.

Subhaſtatio cùm declaratur nulla ex cauſa exiſtente à principio, habetur ac ſi à principio non eſſet facta, & omnes hypotheca medio tempore contracta reſolvuntur, deciſ. 25. ſub num. 15.

Subingreſſio in linea collaterali, ſcilicet in fratrum filiis etiam datur, eaque cùm datum, omnes in æquali gradu concurrunt ad ſucceſſionem, nulla habita ſexus diſtinctione, deciſ. 4. nu. 1. & 2.

Subreptio gratiam nullam reddit, dec. 105. n. 60. Et vide verb. gratia.

Subrogatus ſapit naturam ejus, in cujus locum eſt facta ſubrogatio, dec. 38. n. 37. & d. 100. ſub n. 40.

Subſtitutio caducatur, & non tranſmittitur, ſi ſubſtitutus decedat, pendente conditione, deciſ. 1. num. 2. Reciproca an ſit conjectura efficax ad inducendam voluntatem teſtatoris, quòd voluerit, filios in conditione poſitos cenſeri diſpoſitivè vocatos, num. 30. & ſeq. Reciproca tacita inducitur ex conjecturis, nu. 43. Si tamen conjectura neceſſario concludant, ita ut iſta quamvis multa ſint non conjungantur ad inducendam tacitam reciprocam, niſi qualibet de per ſe ſit apta ad inducendum fideicommiſſum, numer. 61. & 62. Reciproca tacita an, & quando inducatur inter nepotes ſubſtitutos, quando eſt facta expreſſa reciproca inter filios inſtitutos, maximè ubi poſt filios inſtitutos, & ad invicem ſubſtitutos eſſent vocati tranſverſales, à nu. 44. ad 47. Ubi, quod inducitur reciproca ſubſtitutio, cum filiis bis poſiti ſint in conditione. Item, ubi poſt mortem omnium inſtitutorum eſſet vocatus proximior teſtatoris, nu. 48. Reciproca tacita inducitur inter nepotes inſtitutos, ubi teſtator ad plures gradus ſubſtitutionum digreſſus fuerit, num. 49. Item ubi ſubſtitutio eſſet facta poſt mortem plurium, n. 50. Quamvis facta non ſit poſt mortem ultimi morientis, quia ſufficit, quod ſit facta poſt mortem omnium, num. 70. Et tantò magis, ubi inſtitutus eſſet magis dilectus teſtatoris, quam ſubſtitutum ſub numer. 50. Et ad excluſionem ſubſtituti extranei, & minus, aut nullo modo dilecti, num. 51. & 52.

Subſtitutio reciproca tacita inducitur inter nepotes inſtitutos in teſtamento, in quo vel prohibita eſſet trebellianica, vel adeſſet clauſula, omni alio modo meliori, num. 53. & 54. Reciproca tacita, ut inducatur inter liberos in conditione poſitos, quæ requirantur, nu. 56. Ubi quod non inducitur ex ea, quòd ſubſtitutio ſit facta ultimo decedenti, & tota hæreditate, ſed neceſſe eſt, ut hi, quibus noviſſimè facta eſt ſubſtitutio, ſint diſpoſitivè vocati. Si ſit facta poſt mortem plurium abſque liberis, evadit conditionalis, & ideò antequam purificatur conditio per mortem filiorum, hæreditas remanet in ſuſpenſo penes filium, vel ejus hæredem ab inteſtato, & hic interim facit fructus ſuos, num. 57. Reciproca non inducitur inter nepotes, quando ſubſtitutio poſt mortem plurium, ſivè omnium non eſt facta ultimo morienti, licèt ſit facta poſt mortem ultimi & in tota hæreditate, nu. 58. Et vide nu. 106. Facta poſt mortem plurium, etiam, quod ſit facta poſt mortem omnium, & ſub nomine collectivo, non cenſetur facta ultimo moriente, ſed tantum cenſetur reſervatum jus legitimæ ſucceſſionis, n. 59. 60. ſed vide n. 70. 71. 73. & 74.

Subſtitutio reciproca inter filias inſtitutas, & inter certas perſonas, non extenditur, ut inferitur ad alias, ſub num. 62. & quarè, num. 63. Reciproca debet fieri verbis expreſſis, ut operetur, vel

Digitized by Google

vel ſaltem induci debet ex illis conjecturis, quæ neceſſario concludant, num.64. Ad finem inducendi tacitam reciprocam, an aliquo modo differat, quod ſit facta poſt mortem omnium, vel ab ultimo moriente, maximè in deſcendentibus teſtatoris nu. 71.& 72.& nu. 106. Quamvis ſubſtituens ſit avus maternus, & non habeat filios in poteſtate, nu. 77. Fideicommiſſaria poſt mortem plurium poſitorum in conditione, in caſibus, in quibus poſiti cenſentur vocati, inducit ſubſtitutionem reciprocam inter poſitos in conditione, ac ſi expreſſè fuiſſet facta ſubſtitutio in tota hæreditate, & ultimo morienti, maximè, quando ex veriſimili mente teſtatoris ſupereſt perſona magis dilecta, quæ ſubſtitutum excluderet, num.73. Tacita reciproca ut inducatur, non eſt in conſideratione, quod non ſit facta de tota hæreditate per æquipollens, vel conſtet de voluntate teſtatoris, quod ſenſit de omnibus bonis, n.75.& 76. Ubi quomodo conjiciatur, teſtatorem ſenſiſſe de tota hæreditate.

Subſtitutio, ſivè pupillaris, ſive etiam fideicommiſſaria, quando eſt unita cum jure accreſcendi, quia tranſmiſſibiles, ſicut jus ipſum accreſcendi, quia aſſumit illam qualitatem tranſmiſſibilem, quamvis ex poſt facto jus accreſcendi ceſſet, ſub num. 95.96.97.& 98. ubi ratio. Maximè, ubi extraneus præferretur deſcendentibus teſtatoris, num.99. ſed contrà, num.109. Etiam ſi ſubſtitutio ſit facta inter deſcendentes, & ſit unita cum jure accreſcendi, num.110. ubi ratio. Compendioſa, quæ continet vulgarem, licet tollat jus accreſcendi, non tamen tollit ejus effectum, quoad tranſmiſſionem fideicommiſſi, vel ſubſtitutionis conditionalis, quando jus accreſcendi habuit locum, & communicavit ejus naturam ſubſtitutioni, cum qua fuit unitum ante aditam hæreditatem n.98.

Subſtitutionis pupillaris particulare requiſitum eſt, ut teſtator ſubſtituens habeat filios in poteſtate, n. 100.

Subſtitutio pupillaris, non valet jure directo, ſed ſuſtinetur in vim fideicommiſſi, cum eſt facta per verba, ſuccedit, & pervenia*t, quæ ſunt communia. num. 102. Tacita reciproca inter nepotes poſitos in conditione, non inducitur, niſi tria copulativè concurrant, de quibus dec.1.nu.56. Scilicet, quòd filii poſiti in conditione ſint vocati, quòd ſubſtitutio ſit facta ultimo ex iis morienti, & quod ſit facta ſubſtitutio de tota hæreditate, nu. 105. Ubi deciſ. Tacita reciproca inducitur inter liberos in conditione poſitos ex cauſa vocationis filiorum, quòd ſcilicet poſiti ſunt in conditione, & quarè, num 107.*

Subſtitutionis tacita reciproca repetitio non præſumitur, cum ſubſtitutio expreſſa inter inſtitutos facta, eſſet difformis, & ſi diverſis caſibus, n.168. ubi ratio.

Subſtitutio vulgaris expirat poſt mortem, adita hæreditate, deciſ. 3.n.31. Si ſiat poſt hæredes, & ſucceſſores alicujus, & in eorum defectum beneficium aliorum quorumcunque hæredum inſtitutis, aut donatarii, an ſit vulgaris, an fideicommiſſaria, ſub num.30.& 31. Qualiſcunque tamen ſit, ſi inter eos non ſit facta reciproca ſubſtitutio, prout de jure requiritur, filii filiorum ſuccedent in portionem patruorum, n.34.& 35.

Subſtitutionis primo gradu caducato ob defectum conditionis, cætera ſequentes ſubſtitutiones corruunt, deciſ.108. n.13.

Subſtitutio vulgaris facta, ſub conditione, ſi filius non naſcatur, comprehendit etiam caſum, ſi ante aditam hæreditatem moriatur, vel illi renunciaverit, deciſ 118. num. 26. Facta ſub conditione, ſi quis effectus fuerit presbyter, quando locum habeat, etiam ſi ſacerdos non officiatur, n.27. vide verb. conditio in inſtitutione, ver. extenſio in ſubſtitutionibus.

Subſtitutum ſuccedere excluſis liberis teſtatoris abſurdum eſt, deciſ.110. n.13.

Succeſſionis *prima cauſa eſt liberorum, deciſ.57. num.33.*

Succeſſor in feudo tenetur ad onera quamvis defuncti hæres non ſit, deciſ.70. n.11. Niſi tamen feudum ſit ex pacto quo caſu non tenetur ſi confecerit inventarium, & quare n.34.& 36.

Succeſſio eſt jus ſanguinis, ibid.

Succeſſores non ſemper veniunt jure ſanguinis, dicuntur etiam hi, qui in rei tantum dominio ſucceſſerunt ſub n.27.& 39.

Succeſſor Eccleſiaſtica dignitatis, ſuccedit in jure electionis, non hæreditario, n.38. vide verb. verbum ſucceſſor.

Succeſſor ſingularis, vide verb. emptor & verb. inſtantia cœpta.

Succedens jure proprio, non tenetur ad debita teſtatoris ultimi gravati, deciſ.103. nu.30. Per fideicommiſſum ſuccedit teſtatori, & non hæredi n.31.

Succedentes ab inteſtato, dicuntur habere bona ex tacita voluntate defuncti, deciſ 8. n.10.

Succeſſorium *edictum non habet locum in ſuitate, deciſ. 84. num.19.*

Superficiarius *poteſt in judicio abſentem dominum nominare, ſi judicium ſubire noluit, deciſ.102. ſub n. 18.*

Supplicationes *quæ porriguntur Præſidi S. C. diriguntur cum titulo, S. R. Majeſt. & quarè, deciſ.68. num.9. vide verb. acclamatio.*

Surdus *de* alim.tit.1.q.120.num. 14. *exploditur, deciſ. 119. num.13.*

Suſpicio *oritur ſi detur Judex nominatus à Parte, deciſ. 77. ſub nu.19.*

Suſpicionis cauſa ubi non poteſt abſque ſcandalo probari, an, & quomodo poſſit, Superior extrajudicialiter de recipiendis ſuſpicionis ſe informare, & mandare, ut Judex non interveniat, deciſ. 85. numer. 1. Judicis cauſa dicitur ardua, ſed quando, ibid. num. 7. & 15. Non dicitur Judicem recuſari, ſed inter Partes, n.12.

Suſpicio minor requiritur, ad finem repellendi aliquem à judicando, quam à teſtificando, deciſ.90. nu. 9. Perſonam ſigillat, ſed juriſdictionem Baronis non tollit, num. 13. vide verb. Baro. ver. collegium, ver. Epiſcopus, verb. inimicitia, verb. Judex.

T

TAbularii Neapolitan. vide verb. feneſtræ.

Tacens *in judicialibus habetur pro conſentiente, maximè ubi taciturnitas conjuncta eſſet ſcientia, & dolus, dec.79. n.2. & 3. In his caſibus ceſſat dicterium illud,* tacui, quia ſciebam, jus meum duraturum, *nu.4.*

Tacitum, quod ab expreſſo deducitur, habetur pro expreſſo, deciſ. 35. ſub n.22. vide verb. illatio ex uno tacito.

Tempus *ſtatutum ad aliquem actum perficiendum, eſt pars formæ actus, qua non ſervata, actus redditur nullus ipſo jure, dec. 29. n.2. Modicum tamen, ſive præcedat, ſive ſequatur, non eſt in conſideratione, ſub n.7.*

Temporis diuturnitas, vide verb. diuturnitas temporis.

Tempus juris deliberandi, an hæres adire velit, vel repudiare hæreditatem, vide verb. jus deliberandi.

Teſtamentum *ratione voluntatis dicitur imperfectum, quotieſcunque apparet, defunctum voluiſſe aliud diſponere, vel ad aliam ſcripturam conſignandam ſe remiſerit, deciſ.5. nu.8. Quando tamen valeat diſpoſitio, quæ ſe referat ad aliam ſcripturam, quam penes aliquem probum virum relinquunt, à num.10. ad 13. Factum per relationem ad aliam ſcripturam, etiam reſpectu inſtitutionis univerſalis, valet, n.31.*

Teſtamenti ſcripturæ identitas an probetur ſufficienter per teſtes deponentes, habere notam manum teſtatoris. Quid ſi non teſtes deponant fuiſſe præſentes ſubſcriptioni ſcripturæ, n. 11. 12, 13. Sed quomodò probetur, nu.18.29.& 31.

Teſtamentum an, & quando ſit, vel præparatio ad teſtandum ſcriptura à teſtatore facta, convocatis Notario, & teſtibus pro conficiendo teſtamentum, deciſ.7. num.1. 2. & 15. Nuncupativum de ſui natura ſcripturam non requirit, neque Notarium, ſed ſufficit quod teſtator coram ſeptem teſtibus nomen hæredis proprio ore nuncupet, nu.3.& num. 6. & 8. Ad quid vero deſerviat ſcriptura, ſub num.9. Quando tamen requirit ſcripturam, n.11.& 12.

Teſtamenti nuncupativi probandi praxis ponitur, ibidem. Sufficit, quod nedum à Notario, ſed manu privati ſit ſcriptum, ut probet in judicio poſſeſſorii, ſeu in petitorio, & an tunc ſit retardanda immiſſio hæredi ſcripto, nu.4. Ejus forma ſubſtantialis eſt hæredis inſtitutio, n.5.

Teſtamentum dicitur compleri, & perfici in ultimo inſtanti, & ultimis verbis, cum teſtator illud habet pro profecto, & completo. Quæ requirat ad ejus perfectionem, & an dicatur perfectum, ſi teſtator dixit, quod volebat alium conſulere, nu.18.21.& 25. Eius pro ſolemnitate publicatio, & relectio ſunt neceſſaria, nu.28. Ubi non eſt abolitum, nec cancellatum,

immiſſio concedi debet hæredi ſcripto, dec. 10. n. 1. & dec. 24. nu. 1. Niſi incontinenti probetur, teſtamentum eſſe nullum, nu. 2. Vel in eo adſit vitium viſibile, & defectus juris notorii & palpabilis, vel aliquis ſcrupulus, dec. 10. n. 14. 15. & 16. Ubi, quod alias immiſſio datur ex ſola inſpectione teſtamenti, nec impediunt ſub prætextu, quod deficiat in ſolemnitate, quia iſta exceptio reſervatur in petitorio.

Teſtamenti nullitatis exceptio ex qualitate teſtium dicitur exceptio juris, non facti, quæ exceptio juris dubia immiſſionem non impedit, ſed reſervatur in petitorio, n. 14.

Teſtamento lex magis favet, quam cauſa inteſtati, n. 21.

Teſtamentum an dicatur nullum, ex eo, quod pater inſtituit filios naſcituros ex filio, quem naturalem appellavit, deciſ. 14. per tot. capit vires à tempore mortis teſtatoris, dec. 23. n. 2. Cenſetur revocatum per ſubſequentem donationem, n. 4. Ejus, qui omnia bona ſua donavit, licet reſervata ſibi aliqua quantitate ad teſtandum, eſt inane, dec. 44. ſub nu. 5. Ejus una pars declarat aliam, dec. 108. n. 59.

Teſtatorem veriſimile eſt magis voluiſſe bona pervenire ad nepotes, quam ad alios remotiores, deciſ. 1. ſub n. 48.

Teſtatoris in voluntate interpretanda divinandum non eſt, nec ſufficit dicere, teſtator ita voluit, ſi non dixit, nec expreſſit, ſub n. 63. & vide verb. voluntas teſtatoris.

Teſtatorem ſenſiſſe de tota hæreditate ex quibus conjiciatur, nu. 76. Ubi referuntur decem conjecturæ, quarum duæ experimuntur, prima quando teſtator inſtituit hæredes in tota hæreditate, & deinde in ſubſtitutione dixiſſet, in dicta hæreditate, ſecunda, ubi eſſet prohibita detractio trebellianica.

Teſtator ponendo filios in conditione, videtur illos prædilexiſſe ſubſtitutis, num. 91. In dubio præſumitur ſe conformare voluiſſe cum diſpoſitione juris municipalis, & ſtatutaris, non juris communis, dec. 3. nu. 4. & 9. Confutatis, qui in contrarium recenſentur, nu. 6.

Teſtatoris etiam militis voluntas ultima non poteſt in alterius arbitrium, aut declarationem relinqui, quia non poteſt dependere ex alieno arbitrio, præſertim hæredis & quare, & deciſ. 5. nu. 5. & 6. Poteſt tamen in dote, & in diſpoſitione ad pias cauſas, num. 9. Et reſpectu legatorum, num. 24. Ejus verba declarata attendi debent, ſi voluit facere teſtamentum, vel codicillos, nu. 15.

Teſtator reſpectu legatorum, & libertatis poteſt ſe remittere ad ea, quæ in ſecreto dixit ejus hæredi, ſi aliquo argumento voluntas appareat per ſcripturam propria manu, vel declarationem hæredis cum juramento, num. 24. & 25. Poteſt item facere legatum per relationem ad aliam ſcripturam, n. 26. Sed an inſtituere hæredem univerſalem, n. 27.

Teſtatoris in hæreditate, & bonis ſunt omnia vendibilia, etiam ſi per patrem precibus, vel gratis fuerint à Principe quæſita, deciſ. 6. num. 19. Verba volo ſeu vellem inducunt diſpoſitionem, maximè cum à conſtituto in mortis articulo proferuntur convocatis amicis, deciſ. 7. num. 2. Ejus voluntas ad hoc, ut perfecta judicetur, quæ requirantur, num. 5. 6. & ſeqq. Voluntas an dicatur imperfecta, quia dixit quod craſtina die intendebat ſtipulari teſtamentum numer. 6. 8. 9. 24. 26. & ſequent. Vel det ordinem, ut vocentur Notarium, & teſtes, num. 13. Ubi, quid inter liberos, & ad pias cauſas, & numer. 26. Ejus de voluntate cum conſtat, ſi quis prætendat hæreditatem ab inteſtato ex defectu ſolemnitatis teſtamenti, tenetur in foro conſcientiæ hæredi ſcripto, vel nuncupato bona reſtituere num. 10. Sed vide in fine deciſionis. Dicitur, imperfectum ratione voluntatis ſi ſcripto, & publicato teſtamento dicat, quòd intendet in aliam formam redigere, & morte præventus nihil mutavit, n. 22.

Teſtatorem non habuiſſe voluntatem, & diſpoſitionem pro completa, & expleta, ex quibus colligatur, à num. 16. ad 28. Et an ex verbis dicentis, ſe nolle tunc teſtamentorum ſtipulari, che ci voglio penſare meglio queſta notte, nu. 16. & 19.

Teſtator ſi ſcripto teſtamento adhibuit Notarium, creditur voluiſſe publicari teſtamentum ex more, quod niſi publicetur, erit nullum, num. 27. Quomodo poſſit feudatarium gravare, deciſ. 40. ſub numer. 5. Licèt generaliter diſponat, an, & quando cenſeatur diſpoſuiſſe de bonis donatis, deciſ. 44. num. 26. Hæredem duplici præſtatione legati non præſumitur voluiſſe gravare, etiam concurrente favore, ſanguinis, & filiationis, deciſ. 51. num 5. Secundum Conſuet. Neapol. non poteſt diſponere de bonis antiquis, niſi de medietate, quid ſi ex bonorum antiquorum quæ vendidit, emiſſet alia bona, vel annuos introitus an, & hæc erunt ſubjecta Conſuet. deciſ. 70. n. 48.

Teſtati cauſa facit ceſſare cauſam inteſtati, dec. 10. n. 20.

Teſtes non probant identitatem ſcripturæ teſtamenti ſi dicant habere notam manum vel non citati deponant fuiſſe præſentes ſubſcriptiom, deciſ. 5. num. 11. 12. & 13. In teſtamento idonei an ſint Fratres Capucini, dum non habent velle, neque nolle, & ſunt mortui mundo. Item Fratres Minores, Monachi, & alii Religioſi Mendicantes, abſque licentia Superioris. Et qui non habent teſtamenti factionem deciſ. 10. ſub nu. 2. 4. & 5. & à nu. 10. ad 12. ſub n. 15. & 17.

Teſtis deponens in cauſa propria, non probat, & quando ei minuatur ſolum fides non repellatur, deciſ. 12. ſub num. 8 & n. 9. Quæ autem dicatur cauſa propria, nu. 9. Quando autem quis admittatur ad teſtificandum, quamvis aliqualiter ejus interſit, n. 16 & 17.

Teſtium duorum vim habet dictum Sacerdotis, & Religioſi, & tantum valet teſtimonium quatuor Clericorum quantum ſex Laicorum, num. 14. 15. An, & quando fidem faciat Sacerdos non examinatus, ſed ſolum fidem faciat abſque juramento, & non citata parte, nu. 18. & 19.

Teſtis unicus dicitur ſufficiens in re parvi momenti, ſub numero 19.

Teſtibus pro examinandis commiſſio in laudis non fit ab Arbitris, & quare, deciſ. 32. nu. 15. In eos Arbitri poteſtatem non habent, ſed inter illos tantum qui compromiſerunt, ibid.

Teſtes recepti parte non citata in naufragio, an, & quando probent, deciſ. 60. à num. 1. ad 4. Recepti parte non citata regulariter non probant, numero 5. Non idonei, ex aliis adminiculis corroborari poſſunt, & ex eorum depoſitionibus conjectura quædam Judici eſſe poteſt quæ ejus animum inclinet ad ita credendum, n. 6.

Teſtibus quanta fides ſit adhibenda, eſt arbitrarium Judici, num. 9.

Teſtis deponens falſum in uno, an, & quando in omnibus debeat cenſeri falſus, dec. 73. n. 38. & 39.

Teſtium loco ſubrogantur conjectura, dec. 74. n. 12.

Teſtes univerſitatis non ſunt idonei in cauſa paſcui. dec. 93. n. 9. In petitorio recipi non poſſunt in cauſa poſſeſſorii dato termino ſuper poſſeſſorio, & ſuſpenſo in petitorio, deciſ. 101. nu. 34.

Theſauri opinio dec. 166. non eſt recepta in Regno, deciſ. 32. nu. 10. Filii lib. 1. quæſt. Forenſ. 68. nu. 13. declaratur, dec. 107. n. 34.

Titolus de ſeparatione bonorum non habet locum in feudis, dec. 44. n. 7.

D. Thomas Carleval Regius Conſiliarius laudatur, deciſ. 10. num. 17. De Franchis Regius Conſiliarius laudatur, dec. 87. num 9.

Tranſactio ſuper alimentis ad utilitatem ejus cui relinquuntur, valet abſque decreto, dec. 19. n. 7.

Tranſmiſſionis jura, quæ tranſmittuntur ad hæredes ſuos reſpicienda ſunt in tranſmiſſione, unde jure tranſmiſſionis ſuccedit ad omnia ea, ad quæ tranſmittens eſſet ſucceſſurus, ſi viveret, & ſic ſuccedit jure tranſmiſſionis, ut ex juribus tranſmittentis, & non ex propria perſona aut nomine ejus, qui ſuccedit, dec. 2. ſub nu. 82. & n. 83. Ubi, quod non ſolum tranſmittuntur legata, & fideicommiſſa agnita, & acceptata, ſed etiam agnoſcenda & acceptanda, & ſic jus illud ſeù ſpes ſuccedendi in actu non producta.

Tranſmiſſio ad hæredes locum habet in contractibus conditionalibus, quia quamvis ſint conditionales, ſtatim quod contrahitur, oritur obligatio, & propterea tempus contractus inſpicitur, non ſic in ultimis voluntatibus, dec. 2. ſub num. 21. & num. 17. Sed vide contrarium, ſub nu. 27. Spei diſpoſitionis conditionalis ad hæredes, non ſolum habet locum in contractibus ultro citroque obligatoriis, ſed etiam in donatione, maxime quando aliqua hæredis mentio facta eſt, & in

rebus

rebus ad hæredes tranſmiſſibilibus, numer. 28 vide verb. conjectura, quæ non ſufficiunt, verb. fideicommiſſum, & verb. filii poſiti in conditione.

Trebellianicæ prohibitio, quod ſubſiſtat etiam in filiis primi gradus, eſt opinio recepta in Regno, deciſ. 1. nu. 25. Prohibitio ſi non ſit ſcripta in corpore, & parte diſpoſitiva teſtamenti, ſed in præludiis, cenſetur appoſita potius de ſtilo Notariorum, & non alterat voluntatem teſtatoris, num. 26 Prohibitio in filiis primi gradus inducit fideicommiſſum, num. 27. An debitor poſſit renunciare in præjudicium creditorum, dec. 8. ſub num. 17. Detractio à teſtatore prohiberi poteſt tacitè, & expreſsè, & tacita inducitur ex prohibitione alienationis, deciſ. 108. n. 77. & 78.

Tutor quamvis non adminiſtraverit, & obligatus pupillo in ſolidum cum iis, qui adminiſtrarunt. Aliis non exiſtentibus ſolvendo tenetur in ſubſidium, deciſ. 13. num. 1. Quo tamen ordine conveniatur, & ſibi conſulatur contra contutores, ibid. num. 2. Malè excipit contra pupillos, qui poſſideant bona matris, quæ fuit contutrix ex cauſa eorum crediti, nu. 3. & ſub nu. 12. ubi deciſio. Quamvis poſſit recipere ſolutiones, & liberare debitorem, non tamen poteſt pupillo præjudicium aliquod parare, præſertim exigendo annuos introitus ad minorem quantitatem, deciſ. 27. num. 13. Vel curator ſi promittat dotem ultra vires patrimonii, an, & quando teneatur deciſ. 38. nu. 16. & 17. Ejus cùm authoritate nec etiam pupillus donare poteſt, nu. 31. Non poteſt contractum damnoſum pupillo facere, num. 32. Qui poteſt accuſari ſuſpectus ex eo, quod non confecerit ſolemnia, ſi antequam accuſetur ſuſpectus ob ſolemnia non confecta, illa conficiat, non poterit accuſari, & admitteretur ad agendum, ſecus ſi poſt accuſationem illa conficiat, & quarè, deciſ. 68. n. 2.

Tutor non debet mentiri, ſed agnoſcere bonam fidem pupilli ſui, deciſ. 86. ſub num. 4. In judicio cogitur deponere ſuper articulis per alteram Partem præſentatis, vel præſentandis per verbum, credo vel non credo, juxta prag. 8. de ord. jud. deciſ. 88. numer. 1. & 3. Quando ejus confeſſio noceat pupillo, ſub num. 3. Vel curator non poteſt pupilli, vel minoris ſui conditionem deteriorem facere, deciſ. 104. nu 1. Si vendiderit rem nomine pupilli, eaque evincatur, poteſt contra pupillum agi, quatenus pretium in ejus utilitatem converſum ſit, & pro reſiduo contra tutorem, ſi ſit ſolvendo, nu. 38. Vel alius adminiſtrator non ſolum tenetur librum rationum conficere, ſed ad illum exhibendum cogi poteſt officio Judicis, dec. 113. numer. 1. Et non præjudicat introitus niſi acceptetur exitus, & è contra, num 2. & 6. Solus an, & quando poſſit pro ſuo pupillo adire hæreditatem abſque actu & illius voluntate deciſ. 117. nu. 28. An ſatiſdando videatur adiiſſe, ibid. vide verb. liber rationum, verb. minor.

V

Variatio ſemper admittitur, tam in prima, quam in ſecunda inſtantia in Curiis ſupremis, dec. 120. num. 29. vide verb. actio, & verb. libellus.

Vaſallos inquiſitus cum eſt Baroni odioſus ſolet ad ejus Curiam remitti, cum conditione, ut eligat Judicem in Civitate, qui procedat nomine Baronis, quod an poſſit decernere M. C. V. vel ſolum S. C. & decreti formula ſit in obſervantia, & quando, deciſio. 90. n. 1. 2. 11. & 29.

Vendicare qui non poteſt, quod poſſidet, dec. 101 n. 1.

Venditio facta cum pacto de retrovendendo, continet in ſe conditionem reſolutivam, ut reſtituto pretio emptori, diſſolvatur, & facta ſolutione pretii, contractum intelligitur reſolutum abſque alia retrovenditione, deciſ. 16. num. 9. & 10. Cum eſt perfecta, non poteſt abſque alio novo contractu fieri infecta, ſub num. 11. Rerum minoris, vel Eccleſiæ an ſit nulla, licet in utilitatem pupilli, ubi forma non fuerit ſervata, deciſ. 29 à num. 4. ad 9. & quarè, num. 10. Facta cum pacto de retrovendendo, vel adjectione in diem, ſi reſolvatur virtute pacti, reſolvuntur omnes hypothecæ medio tempore contractæ, deciſ. 23. num. 17.

Venditor in re vendita præfertur omnibus creditoribus emptoris, ſi extet, niſi habuerit fidem de pretio, & tunc ſibi non caverit de reſervatione dominii pendente ſolutione, vel ſpeciali hypotheca, deciſ. 24. num 14. ad 16. & quarè, nu. 20.

Venditio, & ſubhaſtatio eorum annullantur ex cauſa exiſtente à principio, habentur ac ſi factæ non fuiſſent à principio. & omnes hypothecæ medio tempore contractæ remanent reſolutæ, deciſ. 25. ſub n. 5.

Vendens plurium terris unico pretio cum pacto de retrovendendo, unica ſeparata reluitio non poteſt, deciſ. 30. ſub num. 22.

Venditione quid comprehenſum ſit judicatur ex pretio deciſ. 37. n. 8 & 11. Præſumitur res vendita juſto pretio. Interpretatio in dubio facienda eſt contra venditorem ſub n. 7.

Venditio rei ſtabilis non impeditur ob aſſecurationem dotium petitam à muliere ubi res commodam non recipiat diviſionem, & eſſet majoris valoris dotis, & antephati, dec. 42. numer. 10. Feudi abſque aſſenſu an tacitè revocetur cum idem feudum venditur, vel generaliter obligatur alteri, dec. 43. num. 9. & 18.

Vendere vel contrahere nemo invitus cogitur, vel de rebus ſuis facere quod voluerit, niſi favore Eccleſiæ, deciſ. 50. num. 9. & 10.

Venditioni an & quando conſentire videatur præſens & tacens, ſi pretium recipiat, dec. 57. nu. 21. Conſentiens cenſetur hypothecam remittere, n. 25.

Vendens ſi ſtatim pretium convertat in emptionem aliorum prædiorum ex temporis brevitate videtur rem vendidiſſe, ut aliam emeret, & in locum venditæ ſubrogaret, deciſ. 70. num. 47.

Venditio rei alienæ conſentienti præjudicat, licet in ſubſidium recuperaret pretium actione negotiorum geſtorum, num. 54. & ſeq.

Venditor cogitur cedere actiones, quas habet pro re vendita contra authorem ſuum, & quod mihi prodeſt, & ei non nocet, dec. 16. nu. 46. De evictione non tenetur quando res ex facto emptoris, vel ſui authoris evicta fuerit, dec. 104. nu. 22. Cenſus vide verb. cenſum.

Verbum, hæres in donatione à patre facta ejus filio pro ſe, & filiis naſcituris legitimis, & naturalibus ex matre procreandis, eorumque hæredibus, & ſucceſſoribus hæredibus ex ſanguine, intelligitur, & ſic filius, deciſ. 3. ſub nu. 31. Hæres idem importat, quod Dominus, deciſ. 5. num. 17. Dominus importat dominium ſecundum propriam verbi ſignificationem, ſub num. 19. & num. 23. Aliquando tamen quis dicitur Dominus ratione cujuſdam authoritatis, & præeminentiæ, num. 21. Hæres quotieſcunque apponitur in feudo, officio, vel emphyteuſi ſucceſſor, illa habere non poteſt, niſi cum qualitate hæreditaria, & tenetur ad onera deciſ. 26. num. 16. Solet quid oportet, deciſ. 47. num. 6. Succeſſor injunctum filiis qualitatem hæreditariam inducit, deciſ. 70. num. 9. Et an, & quando importet hæredem univerſalem in feudis, & emphyteuſi & quando ſit attendendum de ſucceſſore ſanguinis, num. 10. & nu. 33. 37. 40. 41. & 42. Hæres proferatur ab homine in inveſtitura, vel à lege, quid interſit, num. 28. In perpetuum appoſitum in conceſſione an inducat fideicommiſſum, etiam in caſu mortis, nu. 32. Supplicium an & quando importet mortem naturalem, dec. 6. num. 11. Quandocunque in ſubſtitutione appoſitum importat compendioſam, dec. 98. nu. 36. Operatur, ac ſi ſinguli caſus eſſent expreſſi, ibid. Lego, perveniat, pertineat, habeat, ſit, accipiat, an & quando inducat fideicommiſſum univerſale, vide verb. fideicommiſſum.

Verba Succedat, & perveniat, ſunt verba communia dec. 1. nu. 101. Ubi quæ ſint verba directa, quæ obliqua, & communia, remiſſivè. Communia ubi non conveniunt directa inſtitutioni, obliquantur, deciſ. 6. num. 10. Sequentia declarant præcedentia, num. 13. Illa in contractu poſita, tranſtuli, te poſuit & ceſſit, quod operentur, dec. 16. num. 14. & 34. Improprial lex, ut ſequatur intentio contrahentis, num. 35. & 38. Extinctiva reſolvuntur in tranſlativa, ut eveniat id, quod contrahentes intendebant, num. 36. In contractu adjecta, quæ tamen Notariis communia, ac frequentiſſima eſſe ſolent, & mutant actum, quod geritur, præter voluntatem contrahentium cenſentur adjecta, & quarè, deciſio. 23. nu. 13. Non mens debet attendi, num. 15. Ubi jus, & caſus deſerit

in

in reſtitutione dotis oppoſita quid importent, dec. 34. num. 2. & 21. Vivere ſecundum morem Magnatum *prolata inter contrahentes contrahere volunt dec. 35. nu. 5.* Cum omnibus juribus, & pertinentiis *in venditione, quæ comprehendant, dec. 37. num. 5. 7. 17. & 22. Quid item comprehendant verba* cum omnibus juribus, & actionibus, *num. 24. Veniunt omnia, quæ emptor venire credidit, dummodo ex ſignificatione verborum concipi poſſint, n. 7.*

Verba ſequentia ampliant, limitant, & interpretantur totam diſpoſitionem dec. 70. n. 17. Clara dicuntur, quando intellectus non laborat in intelligendo, dec. 103. num. 17. A verbis claris durum eſt recedere propter conjecturas, numer. 28. Modo, & forma à jure permiſſis, *poſita in fideicommiſſo, in quo vocantur fœmina in defectum maſculorum, quid operentur, nu. 33. Reſcripti, vel ſalviconductus per ablativum abſolutum an importent conditionem, vel modum, dec. 105. nu. 22. 23 47. & 48.* In perpetuum, vel quòd bona in agnatione, ſeu in familia conſerventur, *diſpoſitionem teſtatoris non alterant, dec. 108. nu. 24.* Per altra tanti *in apocis, vel* hò havuto io, *in literis non concludunt neceſſario mutuum, vel receptionem pecuniariam, dec. 111. ſub n. 28. & 40.*

Veſtes *lugubres, & lectus vidualis debentur viduæ ab hæredibus viri defuncti de conſuetudine, deciſ. 94. nu. 1. Et propterea cum illis compenſatur legatum mobilium uxori factum à viro, & quare, ibid. & n. 12.*

Vis *non intelligitur vendita, vendita domo, vel agro, quamvis ſine ea res vendita eſſet inutilis, dec. 37. n. 18.*

Vicarius *erit ſuſpectus, ſuſpecto Epiſcopo, dec. 90. n. 25.*

Vicinus *poteſt retrahere, ut majori pretio rem deinde vendat, dec. 57. nu. 46. Pro incendio orto in domo alterius vicini an, quando, & ad quid teneatur, ſi domum intermediam deſtruat, ut ſuas ædes ab igne defendat, dec. 60. à nu. 14. Et an tunc alii vicini teneantur contribuere in emendatione domus devaſtatæ, nu. 20.*

Vidua *an licitè poſſit ex cauſa damni emergentis, & lucri ceſſantis aliquid ex bonis viri percipere, & id in pactum deducere, donec fiat dotis reſtitutio, dec. 97. nu. 13. 14. & 15.*

Vigilantibus, *& non dormientibus jura ſubveniunt, deciſ. 48. num. 8.*

Vincentius de Franchis deciſ. 52. *in interpretatione* l. pen. ff. de relig. & ſump. fun. *confutatur, dec. 47. n. 12. Laudatur dec. 87. ſub n. 9.*

Virgo *an, & quando habeat electionem fori, & privilegium viduarum, & pupillorum præſertim ſi patrem habeat, deciſ. 54. nu. 4. & 5.*

Vitæ *periculum, vide verb. honoris periculum.*

Vita, & militia *ſolvi poteſt in pecunia, dec. 59. n. 20.*

Univerſitas, *an, & quomodò teneatur dependere nis principalis, dec. 88. n. 7.*

Univerſitatis teſtes, vide verb teſtes univerſitatis.

Univerſitates Regni olim ſolvebant ducatum unum pro quolibet fumante ſeu foculari, pro quo Reg. Cur. eiſdem dabat modium unum ſalis, dec. 116. n. 5. Quo tamen tempore, & collecta aucta fuerit, & remiſſa ſalis præſtatio, recenſetur, nu. 6. 7. & 8. & vide verb functiones fiſcales. Et maximè ſubjecta concedere non poſſunt immunitatem à collectis, etiam, quando vendunt, num. 46 & 48. Cum vendunt, bona vendita debent aliatastari, ſub nu. 47. Si vendant annuos introitus, creditores an teneantur eis ſolvere bonatenentiam, etiam poſt Pragm. *per quam redacti fuerunt ad rationem ſeptem pro centenario, & quid ſi creditores ſint Neapolitani, num. 50. 51. & 52, ubi deciſio, & vide ver. annui introitus.*

Voluntas *tacita teſtatoris, ut fideicommiſſum conditionale tranſmittatur, elicitur ex conjecturis, quæ explicantur, dec. 2. nn. 80. & 81. Teſtatoris ſemper eſt interpretanda à Judice ex poteſtate à lege ſibi conceſſa, ut potius valeat, quàm pereat, num. 104.*

Voluntatis diſputatio eſt impertinens, quando eſt expreſſa in contractu, dec. 2. n. 39.

Voluntas, quæ ex actu deducitur, non poteſt extendi ultrà id, quod de neceſſitate infertur ex actu ipſo deciſ. 3. ſub num. 14. Captatoria, quæ dicatur, deciſ. 5. num. 7. 24. & ſeq. De jure prohibetur, num. 7. Admittitur tamen in diſpoſitione ad pias cauſas, & quarè, ſub nu. 9. Item quoad legata, & libertatem, ſi voluntas ex argumentis appareat, & hæredis declaratione cum juramento n. 24. & 25.

Voluntatis defuncti declaratio probatur per confeſſionem hæredis, n. 29.

Voluntas poteſt adimpleri per æquipollens, dec. 27. n. 10. Teſtatoris etiam tacita habetur pro legitima ad inducendum fideicommiſſum, dec. 108. n. 53. Quibus ex verbis colligatur, n. 54. Nemo melius declarat, quam idemmet teſtator, nu. 55. Quot modis, & ex quibus declaretur, num 57. & ſeq. Contrahentium, vide verb. contrahentium intentio, verb. contrahentium voluntas. Teſtatoris vide verb. teſtatoris in voluntate interpretanda. Ultima, vide verb. teſtatoris voluntas.

Vovens *ingredi Religionem an, & quando ſatisfaciat, ſi profeſſionem non fecerit, dec. 118. n. 5. & 38. Quid ſi voverit ingredi Religionem in certo loco ſi ibi non recipiatur, an teneatur intrare alium locum, vel Religionem, n. 29.*

Uſuræ *debitum eſt odioſum, deciſ. 27. num. 3. Veniunt ex bonis, non propter bona, dec. 62. ſub nu. 3. Centeſima quæ ſint, & hodiè an, quando, quarè, & ob quam cauſam debeantur, & à quo tempore ſententiam & pro nautico fœnore quam ſummam capiant, quolibet anno, deciſ. 110. à nu. 2. ad 6. & ſub num. 11. Et quid pro eis ſolvatur in ſententiis S. C. & Rotæ Almæ Urbis, nu. 7. & 8. Ea nulla uſura major in jure nu. 3. Rei judicatæ & centeſimæ debentur ſolum reſpectu ſortis principalis, non pro uſuris prioribus, licet in condemnatione deductis, nu. 41. Subrogantur in locum uſuræ, quæ prius currebat ex contractu, & debentur etiam poſt rem judicatam, licet in ſententia denegetur, ſi ſint luſtæ, n. 42. 43. Dotis, vide ver. privilegium, quod vir poſſit.*

Uſus Capuanæ, *& uſus proceruum, & magnatum, vide verb. conſuetudo, verb. nobiles, verb. proceres.*

Uſusfructus *diverſus eſt in perſona filii ab eo, qui fuit in perſona patris, dec. 6 num. 22. Debitor an poſſit renunciare in præjudicium creditorum, dec. 8. ſub num. 17. Non poteſt dari iure propria, dec. 16. n. 18. & ſub n. 36. Licet in perſona filii dicatur novus, quia per mortem finitur in perſonam defuncti, tamen tranſit ad hæredes cum qualitate hæreditaria, & ideo ponendum eſt in inventario, dec. 26. ſub nu. 17. ad nu. 19. Morte uſufructuarii extinguitur, nec ejus aliquid remanet in hæreditate, dec. 118. n. 36.*

Uſufructuarius, *qui non confecit inventarium, & non adimplevit, non poteſt adimplere poſt accuſationem, dec. 68. num. 3. Omnium bonorum conventus à creditore defuncti, an nominando proprietarium, liberetur, & in illum transfundatur judicium, dec. 102 nu 23. 27. & ſeq. & nu. 46. Vel ſimul conveniantur, ubi Omnium bonorum an, & quando ſuſtineat onus ſolvendi æs alienum, vel illud ſpectet ad proprietarium, nu. 24. 25. 33. 40. 45. 47. & 48. Poteſt conveniri ad evitandum circuitum, vel cum hæres de facili conveniri non poſſet, num. 48. 49. & 51. Dicitur procurator in rem propriam proprietarii, ſi agat, non ſi conveniatur, numer. 29. 30. Poteſt abſentem dominum in judicio nominare, cum judicium ſubire non vult, nu. 28. Conventus actione hypothecaria, ſi nominaverit Dominum, an actor teneatur de novo contra proprietarium agere, vel relinquatur id arbitrio Judicis, nu. 50. 51. & 57. Etiam ſi poſſideat, debet præſtare patientiam de vendendis bonis pro ſolvendo ære alieno hæreditatis, nedum ad inſtantiam hæredis ſed, & creditorum, num. 36. 37. & 38. Certæ rei, vel quotæ bonorum non tenetur ad æs alienum, niſi ſit uſufructuarius quotæ hæreditatis, qui tenetur pro rata, nu. 39. & 40. & quarè, n. 41. & 43. & vide verb. actiones Omnium bonorum & hæreditatis quomodò differant quoad ſolutionem æris alieni, nu. 42. Poſt mortem cujus aliquis ſuit inſtitutus hæres, an dicatur hæres univerſalis, etiam in proprietate, ita ut per fideicommiſſum cenſeatur gravatus reſtituere, nu. 56.*

Uſufructuario æquiparatur beneficiatus, vide verb. beneficiatus.

Utilitas *publica eſt præferenda privatæ, dec. 50. n. 12. vide verb. pacis ob bonum.*

Vulnerans *aliquem cum armis prohibitis an, & quando puniatur duplici pœna, aſportationis armorum, & vulnerum, dec. 78. à n. 3. ad 5.*

Digitized by Google

Uxor relicta domina & patrona, alio haredi inſtituto, alimenta tantum, & ſolitam praeminentiam habebit in domo. Intelligitur tamen inſtituta hares univerſalis cum proprietate ſi nullus alius ſit inſtitutus hares, deciſio. 5. numero 16. 18. & 19. Quæ autem ſit ratio diverſitatis, vide numero 20. 21. & 23. Non habet merces, quas maritus habet venales obligatas pro ſuis dotibus, ita ut maritus illas vendere impediatur, & quare decis. 24. numer. 12. Ob vergentiam viri ad inopiam poteſt conſtante matrimonio aſſecurari ſuper bonis illius pro dote, & antephato, & an, & quando ei poſſit offerri dos in pecunia per creditores viri poſteriores, deciſ. 42. numer. 1. & 2. & vide verb. aſſecuratio, verb. creditor, verb. venditio rei ſtabilis. Et datur retentio pro aſſecuratione, ſi tamen poſſideat, numer. 9. Non poteſt intentare remedium l. ſi conſtante, ff. ſolut. matrim. adverſus creditores anteriores, numer. 11. Conſtante matrimonio acquirit viro, & de ipſius pecunia præſumitur emere ad evitandum turpem quæſtum, niſi habeat bona extradotalia, ſed an tunc habeat actionem ad pretium, vel ad rem, deciſio. 46. ſub numero 30. 31. & 32. Tenetur recognoſcere ſcripturam, & ſigillum ſui viri, deciſio. 55. numero 6. Quo titulo ſuccedat viro defuncto ab inteſtato, nullis relictis aſcendentibus, deſcendentibus aut collateralibus, deciſio. 65. ante numer. 1. & ſub numer. 8. Percipiens fructus ex bonis viri, donec dos ſibi reſtituatur, illos in ſortem excomputare tenetur, quamvis vir gravaſſet haredem aliquid annuum ſolvere, donec fieret dotis reſtitutio, deciſ. 97. num. 7. & 12. & ſub num. 13. Et vide verb. fructus, verb. ſtatutum, & verb. vidua.

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM, VERBORUM, AC SENTENTIARUM

Quæ in Obſervationibus ad Deciſiones LIBRI PRIMI continentur.

A

ABſentes, qui dicentur, obſerv.96.n.12.
Acceptatio literarum cambii non eſt novus contractus inter acceptentem, & illum, cui erat facienda ſolutio, ſed eſt pars contractus literarum cambii. obſerv. 20.nu.2.
Acceptane literas cambii non poteſt alteri, quem præſententi ſolvere, nu. 9. Literas cambii eodem die, quo ſcribens decoxit, & ipſe ignorabet, non tenetur, & ita deciſum adducitur, nu.19. contrarium, ubi ſatis poſt acceptationem decoct o ſequitur, n.21.
Acta facta cum minore, abſque tutoris authoritate, ſunt nulle, volente tamen minore, obſer.10.num.3.
Actio exequutiva datur pro conſequutione legati, & ſecundum aliquos requiritur præceptum Judicis per Interloquutoriam, obſerv.12.nu. 16. & duplici modo detur, vel per liquidationem inſtrumenti, ſecundum *Rit. M. C. V.* vel per præceptum Judicis ſummarie, num.17.
Actio realis proponi debet in loco rei ſitæ, obſerv. 14. nu. 7.
Actio conditionis ob cauſam eſt ſubſidiaria, de æquitate, obſerv.20.n.11.
Actio de in rem verſo datur directo, & obliquo, obſerv. 26.nu.18. quando detur directo, no.19. & quando obliquo, nu. 20.
Actio hypothecarie non datur, neque pro ultimo, neque pro aliis præcedentibus lendemiis, obſerv.120. nu. 26. contrarium; num.27. & ita judicatum adducitur, nu. 28.29.30.31.32.& 33.
Agens vigore immiſſionis, vel petitionis hæreditatis, quæ probare debeat, obſerv.14.n.5.
Agens ex una via, ſi probet de aliis, obtinet in hoc Regno, obſer.38.nu.22.& ita deciſum traditur, n.24.
Actor non poteſt uti legibus non uſu receptis, vel ſi receptis, per decennium ſubletis, obſerv.50.nu.28.
Actor, an Reus prius deponere teneatur, obſerv. 86.no.4. & quando deponere alter ipſorum non teneatur, n.5. & quomodo cogatur ad deponendum n.6. & ſi fuerit abſens à loco judicii, quomodo deponet num.7.& 8. Et reus ad imparia judicari non debent, à pari procedunt, & ſunt correlativi. obſerv.91.n.1.
Actor an ſuccumbere debeat, ſi intentavit poſſeſſorium, & probavit petitorium, vel è contra, obſer. 101. num. 4. & 5.
Actor pauper, in caſu victoriæ imputat alimenta, ac litis expenſas receptas cum fructibus, obſerv.119.nu.19. Sed in caſu ſuccumbentiæ, illa non reſtituit, num. 20. Vide ver. Alimenta, & ver. Paupertas.
Actus attribuitur ordinanti, non autem exequenti, obſer. 15. ſub nu.16.
Actuarii, ſive Magiſtri actorum S. R. C. Scribæ à mandatis, ac Cancellarii Reg. Cancel. cum cauſa, abſque tamen depoſito ſuſpecti recuſantur, & retinent cautas, ac emolumenta, licet per alium exercitentur, obſerv.81. nu.18.
Adhoa non eſt de ſubſtantia, ſed fidelitas, ad hoc, ut Caſtrum dicatur feudale, obſer.23.n.6.
Adjectus ſolutioni, vel ejus hæres poteſt inſtrumentum liquidare, via *Ritus M. C. V.* ubi ſolutio fuit illi promiſſa, proprio, privato, principali nomine, obſerv. 115. num.6.
Aditio hæreditatis ſolo animo fit, obſerv.12. num. 19. & ex quibus actibus inducatur, num.24.25.26.27.28.29. 30.& 31.
Aditio hæreditatis: Vide ver. Hæreditas, & ver. Portio hæreditatis.
Advocatus & Cauſidicus non debent conſulere debitoribus, ut repudient hæreditatem, ad excluſionem creditorum, obſerv.8.n.38. Proponentes exceptionem Macedoniani, ubi mutuum ſit verſum in utilitatem filiifamilias, lethaliter peccant, nu.45.
Advocatus conſulens pro muliere, quæ in nihilo fuit læſa in contractu, abſque ſolemnitatibus inito peccet. ſub n.43. Sic etiam, ſi conſuluit pro filiofamilias, ut utatur exceptione Macedoniani, quamvis mutuum ſit verſum in illius utilitatem, nu.45. & pariter, ſi conſulet ædificare volenti, ut vicino noceat, n. 47.
Ædificare quis poteſt uſque ad Cœlum, etiam in præjudicium vicini, obſervat.8. n. 46.
Ædificare quilibet poteſt in ſuo ſolo, & uſque ad Cœlum extollere, tam de jure communi, quam Conſuetudine Neapol. etiam ſi vicino officiat, obſerv.50.n.1. Limita, ut n.2. Contrarium deciſum, n.34.
Æſtimatio an debeatur, legato feudo, abſque aſſenſu, obſerv.40. num.1.& 2. Debetur, donato, vel refutato feudo, contemplatione matrimonii, abſque aſſenſu, nu.6.
Æſtimatio melioramentorum reſtituendorum emphyteutæ à Domino, eſt facienda reſpectu temporis reſtitutionis, non autem, quo factæ ſunt, obſerv.120. num.20.
Æſtimatores in hoc Regno Neap. appellantur Tabularii, obſer.42. ſub n.6.
Ætas de jure Canonico, quæ requiratur in profeſſione emittenda & quæ ex diſpoſitione *Sacri Conci'. Trident.* obſerv.31.n. 10.
Ætas legitima, jure communi inſpecto, poteſt per ſtatutum minui, vel augeri, obſerv. 75. nu. 5. Legitime, & perfecta æquiparantur, num.7. & quæ requiratur in Doctoratu, ſub nu. 10. Ejus venia quo tempore concedi ſoleat, tam de jure communi, quam Regni Neap. nu.9. & 10.
Affinitas eſt cauſa ſuſpitionis, obſerv.81.nu.6.& diſſolvitur per mortem alterius conjugum, nu.7.
Afflict. deciſ.37.num.6.& deciſ.314.nu.4. declarantur, obſerv.63.n.3.& 5.
Agnatus, vel cognatus an dicere poſſit de nullitate ſententiæ forjudicationis, ubi forjudicatus non eſt carceratus, obſerv.74.num. 2. poteſt tamen appellere,

late antequam ſententia lata, ac publicata ſit. nu.3. Si comparet poſt publicationem ſententiæ forjudicationis. Judice adhuc pro Tribunali ſedente, præſentando ſupplicationem, cum decretatione. *ſi ſententia non eſt publicata, M.C.V. verbum faciat in S.C.* an, & quando impediat ſententiam prædictam, numer. 5. & 6. Et cognati ſunt ſpecialiter citandi, niſi ſint abſentes à Regno, vel degant in Civitate Beneventana, numer.7.

Alienandi res Eccleſiæ cauſa juſta eſt utilitas evidens Eccleſiæ, obſerv. 19.n.23.

Alienare rem ſuam nemo invitus cogitur, obſerv.103.nu.6. Limita, favore Religionis, pro ædificanda, vel amplianda Eccleſia, vel Monaſterio, n.7. pro juſto tamen pretio taxando, & ita deciſum adducitur, num.8. item pro erectione Seminarii, pro Atrio, ante fores Eccleſiæ conſtruendo, nu.9. Et pro amplianda platea ante Eccleſiam, ac pro amplianda via, ex Populi recreatione, nu.10.

Alienatio à minore celebrata, ſi tendat in ejus utilitatem, quamvis ſolemnitates deficiant, eſt nulla, ipſo volente, obſerv.19.n.1.& 2. ac ita deciſum refertur, nu. 4. & 11. Sed contrarium deciſum adducitur, num.5. Bonorum pupilli ut ſubſtineatur, quatuor requirit, nu. 12. de quibus, num. 15. 16. & 18. Bonorum Eccleſiæ ut valeat, quæ requirantur, & omnis alienatio prohibetur, etiam in caſu licito, & ſervatis ſolemnitatibus, ſi deficiat aſſenſus Pontificis, num. 21. Limita, num. 29. Bonorum Eccleſiæ eſt valida, ſi ſit facta, Pontifice inconſulto, in tribus caſibus relatis, numer.29.

Alienatio cenſetur prohibita, ubi fit donatio ſecundogenito, ex quo primogenitus eſt incapax, cum conditione, quod ceſſante incapacitate donatio ſit nulla, obſer. 23.n.26.& ſi fuerit facta, eſt nulla, nu.27.

Alienatio facta per minorem, abſque ſolemnitatibus, eſt ipſo jure nulla, obſerv.33.n.18.

Alienatio bonorum viri impeditur per ſolam petitionem aſſecurationis, ab uxore factam, obſerv. 42. num. 2.

Alimenta per virum relicta uxori habitare volenti cum filiis, debentur, etiam ſi uxor non cohabitaverit cum illis, quia erant præmortui eorum patri, obſer.52. nu. 5. 6.& 7. de ratione, n.3.

Alimenta, & litis expenſæ actori pauperi, & præſumptionem boni juris in lite habenti ſubminiſtrantur per conventum, obſerv.119.num.1.& 8. ideoque procedit; tam in deſcendentibus, quàm in extraneis, nu.12. 13. & 14. limita, num.2.3.16.& 17. Ac litis expenſæ ad quam quantitatem taxandæ ſunt, n.18. vide ver. Paupertas.

Alteri per alterum minime ſtipulatur, obſerv.44.nu.3. limita, n.4.& 5.

Ampliatio non poteſt obtineri, niſi vigore inſtrumenti emptionis, obſerv. 26. num. 5. non autem locationis, nu.7.

Animalia capta ad ſocidam non fiunt capientis, ſed remanent in dominio, & proprietate domini, obſerv. 66.n.6. intellige, ut num.8.& 9. & non poſſunt paſcua ſumere in alieno territorio, non ſoluta mercede paſcui, n.7. Data ad ſocidam, quomodo ſint communia cum ſocio, n.8.& 9.

Animalia quando ſint burgenſatica, obſerv. 93. numer.9.

Animus adeundi in extraneis hæredibus conſtare debet per actus poſitivos, obſerv.13.nu.20.& eſt quid occultum, ac latens, & non poteſt percipi, niſi per extrinſeca, n.21.

Annui introitus, ratione periculi emi poſſunt minori pretio, obſerv.16. ſub n.3.& ita deciſum adducitur, n.4. De eorum retrovenditione, prævia ceſſione juris luendi, Doctores, qui ſcripſerunt, referuntur, n.1.

Annui introitus venduntur cum annuis reſponſionibus, licet ſolutio promittatur in ſemeſtria, obſerv.27. ſub nu.19.

Annui introitus debentur principaliter, & de per ſe, non autem ac ceſſorie, obſ.162. ſub n.2.& dicuntur fructus civilia, n 3.

Ante factum, & dotarium conſtituantur uxori, ob concubinatum, & adulterium per virum commiſſum, obſerv. 14.n.20.& nu.21. ubi deciſio.

Antephatum de jure communi dicitur antipherna, obſer. 49.n.2. quid in Valentia, in Delphinatu, Barchinonæ, in Sardinia, ac in Cathalonia, ibid. Debetur filiis, ſi uxor fuerit occiſa per maritum, n.3.& 5. In dote ducatorum quatuor mille eſt tertia pars, n.6.

Antephatum, jure communi inſpecto, ſpectat ad filios, quamvis non hæredes patris, obſerv.63. num. 1. contrarium de jure Conſuetudinario Neapol. nu. 2. & ita deciſum adducitur, nu.4. Quid, ſtante pacto, quod filii ſuccedant uti filii, num.8. Contracto matrimonio ſecundum uſum Procerum, & Magnatum, pertinet ad filios, uti patris hæredes, num.6. Contrarium, num.7. quid ſtante pacto appoſito, quod filii ſuccedant uti filii nu.8.

Antephati medietas debetur uxori propter oſculum, non contracto matrimonio, adhuc per verba de præſenti, etiam ſi oſculum fuerit violentum, & deciſum adducitur, n.9.

Apoca unica cum clauſula, *ad complementum omnium annatarum decurſarum*, ſufficit in caſu *l. quicunque*, *C. de apoc. publi. lib.* 10. obſerv. 27. num. 17. Secus, ſi trium annatarum præteritarum, abſque dicta clauſula, numer. 18. vel trium ſemeſtrium, num.19.

Apoca Bancaria, quando dicatur recognita, ad finem habendi exequutionem paratam, ſecundum *pragmat.* obſer.55.nu.15.

Appellatio, & in integrum reſtitutio non admittuntur à decreto proviſionis alimentorum, & litis expenſarum obſervat.119.n.24.

Appretium bonorum ſtabilium in Regno Neapol. per quos fiat, obſer.42.n.10. Ubi à pluribus ſeparatim fit, unum eſt diverſum ab alio in quantitate, tunc coacervatis omnibus appretiis, tertia pars illorum accipitur pro juſto pretio nu.13.

Approbans teſtamentum, vide verb. teſtamentum approbans.

Arbitrium Judicis altero de tribus modis regulatur obſ. 18.n.19.20.21.& 22.

Arbitrium educationis debet eſſe regulatum, obſer. 52. ſub n.12.

Artifex, quando impediri poſſit uti ſuo artificio à vicino, obſer.95.n.4.

Aſportans arma, ſi non eſt apprehenſus, an, & quomodo puniatur. obſer.78.n.1.

Aſſecuratio, ſivè Naulizatio eſt de jure permiſſa. obſer. 60.nu.8.

Aſſecurator Navis, quando non teneatur de aſſecuratione, ibid.

Aſſenſus requiritur in promiſſione de vendendo, obſerv.3.num.34. Sic etiam in ipſa venditione, & unicus non ſufficit, quia non extenditur de uno ad alium caſum, num.35.

Aſſenſus Regius omnino requiritur in locatione feudi, obſer.13.num.10. contrarium, num.11. Sed prima opinio eſt verior, & ſecundum eam judicatum fuit, nu. 12.& 14.

Aſſenſus, ut proſit creditori quomodo eſſe debeat, obſerv.43.num.2. Denegari poteſt, ſi tempore alienationis feudatarius caret filiis, vel in fraudem ſucceſſoris alienet, nu.10.& ita judicatum traditur ibidem, & num.11.& ſeq.

Aſſenſus præſumitur præſtitus in inſtrumento dotali, obſerv. 56. num. 2. & 11. & donationibus con-

templatione matrimonii, num. 12. intellige ut nu. 13. Capituli Neapol. quibus proſit, num. 13. & ad quos extendatur, nu. 4. & 5. & an ſit ſubſidiarius, num. 6. Præſtitus ſuper promiſſione de vendendo, extenditur ad ipſum venditorem, num. 7. & requiritur in promiſſione de re feudali, nu. 8.

Aſſenſus, an corroat reſpectu derogationis *l. unic. C. quand. Imper. int. pupill. & vid.* ſi in memoriali aſſenſus non fiat mentio de ea, ſed tantum in inſtrumento venditionis ad quod ſe refert memoriale, & decretatio dicat, *fiat in forma, cujus tenor habeatur, pro inſerto, & ſpecificè declarato, quoad expreſſa tantum*, obſer. 67. n. 6. 7. 8. 9. & 10. Expreſſus, non autem tacitus, ſivè præſumptus in Regno requiritur, nu. 9.

Aſſertio venditoris, quod res eſt emphyteutica, non producto inſtrumento conceſſionis, quando præjudicet confitenti, & habentibus cauſam ab eo. obſer. 70. num. 7. & deciſio traditur num. 8. Quid ſi per errorem ſit facta confeſſio, num. 11. & deciſum adducitur, nu. 12.

Author lenderis ad quid teneatur, ſequuta evictione, obſerv. 104. n. 11. & ſeq.

Avus, neptem dotare cogitur in defectum patris, etiam ſi neptis ſit dives, obſerv. 38. n. 3. & 4. & an procedat, ſive ille ſit in ejus poteſtate, ſive non, num. 5. & tenetur etiam ad alimenta nepti præſtanda, & ita deciſum adducitur, nu. 6. Maternus in defectum matris, neptem dotare tenetur, nu. 10.

B

B*Ald. in l. quicunque n. 6. C. de apoc. public. lib.* 10. declaratur, obſer. 27. n. 20.

Baiulatus de jure *Pragmat. Regni* durat per totum annu 15. obſerv. 113. n. 7.

Balius licet teneatur rationes reddere, completa ætate annorum 18. feudatarii, limita in muliere nupta ante dictum tempus, nam contracto matrimonio, rationes reddere tenetur, n. 8. & ſic judicatum adducitur, n. 9.

Baro ſuſpectus ex cauſa inimicitiæ ſuorum vaſſallorum non delegat cauſas illorum, obſer. 90. num. 1. contrarium, nu. 2. intellige, ut num. 3. Ubi eſt ſuſpectus ex cauſa inimicitiæ, eligit Judicem in Civitate Neapol. dummodo non ſit excommunicatus, dict. num. 3. vide ver. M.C.V.

Baro an, & quando poſſit cogere vaſſallos accedere ad ejus molendina, furnos, & alia ſimilia, obſer. 95. num. 23. & 26. & quid in molendinis, furnis, & ſimilibus Eccleſiæ, n. 24. & 25.

Barones, Proceres, & Magnates conjunctive, qui ſint, obſerv. 35. num. 12. 23. & 24. Sed Florentiæ nobiles appellentur, numer. 13. vide ver. Proceres, ver. Magnates.

Barones non poſſunt dare impunitatem, ſive indulgentiam, ad finem, ut delicta in vero ponantur, obſ. 71. nu. 5.

Beneficium minori conceſſum, prodeſt majori non privilegiato, qui eo uti poteſt, obſer. 79. n. e.

Beneficia, ac in integrum reſtitutio non conceditur in Conſervatoriis *Capitulorum Regni*. Sed ſolum reclamatio, ac remedium nullitatis. obſer. 59. n. 6. 7. contrarium quoad reclamationem nu. 8.

Beneficia, quæ de jure communi incognita ſunt, & in integrum reſtitutiones appellentur, unde eorum nomina deſumpſerunt, obſerv. 79. numer. 1. An competant tertio privilegiato venienti in cauſa pro ſuo intereſſe, num. 5. & competunt, tam actori, quam reo privilegiato, & ſi ambo privilegiati ſunt, duo actori, & duo reo concedendi ſunt. num. 6.

Beneficia, ſive in integrum reſtitutiones, an conceduntur tertio ad cauſam venienti pro ſuo intereſſe, poſt publicationem, vel concluſionem. obſ. 85. num. 8. vide ver. cauſæ curſus.

Beneficia conceduntur Clericis, quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum ſunt ordinati, ub. ſerv. 91. num. 4.

Bona Eccleſiæ de jure civili in totum alienari non poſſunt, ſed tantum in emphyteuſim concedi, obſerv. 18. numer. 7. Sed quid de jure canonico, num. 10. in fin.

Bona hæredis non veniunt in generali obligatione, obſervat. 24. num. 1. & 2. Hæredum non veniunt in generali obligatione, etiam ſi obligaverit hæredem, & bona, &c. nu. 2. niſi in ſpecie illa obligata ſint, ſub nu. 4. Hæredum, nec etiam favore dotis veniunt in generali obligatione, nu. 4.

Bona forjudicati, elapſo anno applicentur Fiſco, an idem procedat, ubi fuit abbreviatus terminus forjudicationis, ita ut intra tempus abbreviatum applicentur Fiſco, obſer. 74. num. 8. & 9. ubi deciſio adducitur.

Bonorum qualitas, vide ver. Qualitas bonorum.

Bonatenentia per emptorem debita, an extinguat capitale, & deciſio traditur, obſerv. 116. num. 20. intellige, ut ibi.

Bonum jus quomodo probetur, obſer. 119. n. 7.

Boves aratorii veniunt in uſufructu fundi legato, obſer. 94. nu. 14.

Brachium Regium, ut impartiri poſſit, literis expeditis extra Regnum, an requiratur cauſæ cognitio, obſer. 82. n. 1. 2. & 3. ubi deciſio per viam legis traditur.

Bulla Clericatus, Vide ver. Clericatus Bulla.

C.

C*Aducitas* præſcribitur ſpatio 30. annorum, obſerv. 120. n. 21.

Calculus nullum jus partibus tribuit, niſi per Judicem ſit approbatus, obſerv. 21. num. 8. & ita deciſum adducitur, num. 9. contrarium, num. 10. & 19. & fieri poteſt poſt ſententiam, ante tamen illius executionem, ſub d. n. 10.

Cancellarii Reg. Cancell. cum cauſa, abſque tamen depoſito ſuſpecti recuſantur, & retinent cauſas, ac emolumenta, licet per alium actitentur, obſer. 81. n. 18.

Canon non diminuitur propter ſterilitatem, obſervat. 18. num. 25. de ratione, n. 26. ubi cauſæ ſterilitatis enumerantur.

Capitula matrimonialia, quando introducta fuerunt, obſerv. 49. n. 1.

Capitula 20. *&* 21. *Civit. Neapol.* non extenduntur ad contractum annuorum introituum, ex pecunia dotali factum, obſer. 56. n. 1.

Capitula Regni, incip. *Charitas affectus*. *Ad Regale faſtigium*, *Finis præcepti charitas*, *& Omnis prædatio* manu Regia conſervant, ne inferatur violentia Clericis, aut Laicis, obſerv. 69. num. 1. & ad hunc finem ſunt inventi, nu. 10.

Captatoria diſpoſitio, favore piæ cauſæ ſuſtinetur, dummodo non ſit collata ſub certa forma, quæ ad piam cauſam adaptari nequeat, nec poteſt partium conſenſu, neque ex pacto approbari, quia publicam, non privatam diſpoſitionem continet, obſerv. 5. nu. 17. & 19. intellige ut n. 20.

Capyc. dec. 102. *in fi.* reprehenditur *Roman. conſ.* 45. obſerv. 14. num. 16.

Carceratus pro debito, qui aufugit, fractis carceribus, qua pœna puniatur, obſer. 76. num. 1. Habilitatus in Camera, vel in Palatio, ſi aufugit fracto muro, punitur. num. 6. & quid, ſi teneat domum, loco carceris, cum fidejuſſione, ſub certa pœna de non diſcedendo, num. 7. Ligatus funibus, vel compedibus detentus,

Digitized by Google

tentus ; ſi fregit funes, vel compedes abſtulerit, & aufugit per oſtium apertum, vel per feneſtram, punitur, nu. 8. ac etiam ſi tranſcendat muros carceris cum funibus, n.9.

Cardinalibus Romæ, ac in hoc Regno Proregi Curtus ſiſti debet, obſerv.35.n.21.

D. Carena reſol. 91. à nu. 23. ad 40. refellitur, obſerv.110. ſub n.3.

D. Carena reſol. 174. pract. reſol. confutatur, ac declaratur, obſerv.116.n.7.

D. Carleval. Reg. Conſ non habuit notitiam de *Cap. Regni; Emergentibus*, obſerv.8.n.17.

D. Carolus Antonius Moccia laudatur, & notatur, obſer. 37.n.4.& 12.

Carolus IV. Imperator in totum aſſurgebat Cardinali Columnæ, eum viſitanti, obſer.35.n.22.

D. Carolus Rota concl.4.nu.28. in florileg. practicab. concluſ. confutatur, obſerv.77.n. 7.

Caſale S. Arſenii fuit donatum in anno 1528. per Comitem Marſici Eccleſiæ Civitatis Cavæ, vigore privilegii confirmati per Sereniſſimos Reges, cum remiſſione adhoæ, ideoque eſt burgenſaticum, non autem feudale, obſerv.25.n.1.

Caſtrum de jure communi feudorum præſumitur allodiale, etiam ſi ſit Comitatus, vel Principatus, obſerv. 23.num.2. de jure verò Regni Caſtrum cum vaſallis præſumitur feudale, n.3. eo magis, ſi reperitur deſcriptum in Cedulario Baronum Regni, num.4. etiam, quod non ſit taxatum pro adhoa, ſub n.5. vel ſi non ſit ſubſcriptum in Cedulario, n.6. de ratione, nu.7. Si non reperitur taxatum in Cedulario pro adhoa, non tamen erit burgenſaticum, ſed feudale, exemptum tamen à præſtatione adhoæ. ſub n.5.

Caſtrum quando præſumatur allodiale, vel feudale, obſ. 93.nu.5.

Cauſa curſus non impeditur, ſi tertius ad cauſam veniens poſt publicationem, vel concluſionem petat beneficia, obſerv.83. ſub n.8.

Cauſidicus, & Advocatus proponens exceptionem Macedoniani, ubi mutuum ſit verſum in utilitatem filiifamilias, lethaliter peccat. obſerv. 88. num. 45. Non debent conſulere debitoribus, ut repudient hæreditatem ad excluſionem creditorum, num.38.

Cautio fidejuſſoria, vel pignoratitia de ſolvendo debitum, extincto tempore moratoriæ, an & quando præſtetur, obſerv.114.n.2.

Cautio de reſtituendis alimentis, & litis expenſis non præſtatur, obſer.119.nu.2. illaque peti debet, nu.22. & ſi fuerit præſtita intelligitur, ſi de jure tenetur, n.23.

Cedularium Baronum Regni fuit confectum in anno 1504. & in eo fuerunt taxati omnes feudatarii pro adhoa, & in anno 1634. fuit ordinatum, fieri novum Cedularium, obſerv.13.n.5.

Cenſus, ſeu venditio annuorum introituum, ut ſuper bonis minoris conſtitui poſſit, octo requiruntur, obſ. 19.n.19.

Cenſus in dubio non præſumitur emphyteuticus, obſer. 70.num.9.

Ceſſio gratuita idem eſt, quod donatio, obſerv. 54.num.3.

Ceſſio quando dicatur facta ad commodum cedentis, vel ceſſionarii, vel utriuſque obſerv.109.num.7.

Ceſſio omnino requiritur, ubi fidejuſſor vult recuperare à confidejuſſoribus, & fieri poteſt ante, in actu ſolutionis, & poſt, obſer.32.n.2.& 3. & quando ex intervallo, n.4.8.& 10. non eſt neceſſaria, ſi fidejuſſor agit contra principalem debitorem, nu.11. Eſt facienda fidejuſſori, ſi juſſu Judicis ſolvit, etiam ſi ſententia ſit injuſta, num.14. Quando ex intervallo de æquitate fieri poſſit, nu.25.

Ceſſionarius non tenetur edere Reo librum cedentis, obſer.32.n.23.

Ceſſionarius creditoris cum aſſenſu ſi non habet aſſenſum ſuper ceſſione, non præfertur creditori poſteriori cum aſſenſu, obſerv. 43. num. 4. contrarium, num.5. maxime, ſi in ceſſione ſit conſtitutus Procurator in rem propriam, num.6.& ita deciſum adducitur n.9 & 10.

Ceſſionarius Eccleſiæ, Vide Eccleſiæ ceſſionarius.

Cedens an deponere teneatur, obſerv. 88. num. 7. & 9. Ejus confeſſio, an, & quando noceat ceſſionario num.8.

Citatio ſpecialis contra Clericum fieri non poteſt in concedendis Conſervatoriis, obſerv.69.nu.3.

Citatio facienda feudatario abſenti à Regno, debet fieri in domo feudi, obſerv.81.nu.4.

Clauſula ad habendum, vendendum, alienandum, &c. quando propter alia verba nihil operetur, obſer.23.n.22.23. & 28. quamvis confert poteſtatem alienandi. num.24. tamen limitatur, ubi ſequitur pactum prohibitionis alienationis, nu.25.

Clauſula, *deducens omne jus*, quid operetur, obſerv. 38. ſub nu 23.

Clauſula, *ita, quod bona deviſa tranſeant in perpetuum in dominio, & poſſeſſione*, facit, ut fideicommiſſum, data illius ſcientia ſit renunciatum, obſerv.2.n.27. de ratione n.28. Item clauſula *ad habendum, tenendum, & quicquid placuerit faciendum*, n.29. Sic etiam, ubi eſt data poteſtas alienandi, nu.30. Item, quando fuit promiſſa evictio, nu.32. & quando adeſt pactum de non contraveniendo, nu.33.

Clauſula, *non aliter, non alio modo*, quid in legato operetur, obſerv.99.n.11.

Clericatus Bulla debet eſſe ſubſcripta ab Epiſcopo, obſ. 73. ſub nu. 2. Non probatur per bullas beneficii, niſi aliunde probetur, n.4.

Clericus habens licentiam à S. P. teſtandi vel donandi, non poteſt donare concubinæ, obſerv. 14. num. 14. & 19. nec in teſtamento legare poteſt, nec donare, nu. 15. & 17.

Clericus actor non conſtringitur vigore *Reg. Pragm. prima, de arbitr.* ad compromittendum, obſerv. 33. num.11.

Clericus frater tenetur ſororem dotare de bonis Eccleſiæ, obſerv.38.n.18.

Clericus beneficiatus fori privilegio gaudet, quamvis habitum, & tonſuram non deferat, ſed mortaliter peccat obſerv. 73. num. 1. Carceratus à Judice ſeculari, non ſtatim remittitur, ſed datur terminus ſuper remiſſione, num. 2. Docere debet de Clericatu, num.2. Nec etiam de conſenſu Epiſcopi poteſt prorogare juriſdictionem Judicis ſecularis, ſecus in Regno Franciæ, nu.11.

Clericus poteſt declinare forum, comparens coram Judice ſeculari, petendo, non moleſtari laicum conventum ſuper bonis, in judicio deductis, ex quo illa per ipſum poſſidentur, & ad eum ſpectat ſolutio debiti, & ſic deciſum traditur, obſerv. 89. num. 14. Gaudet fori electione pro bonis, ad quorum titulum eſt ordinatus, obſerv.91.n.5.

Clericus, donare, aut legare concubinæ non poteſt, obſ. 99.n.7. etiam ſi habeat licentiam, n.8.

Coarctatio an, & quando extendatur ad bona hæredis, vel ad bona defuncti promittentis, vel ad quantitatem bonorum, obſerv.24. ſub n.2.& 3.

Collegium Pauperum *Divi Nicolai* fuit erectum Neapoli de anno 1648. poſt ſedatas tumultuarias Plebis ſeditiones, obſerv.19.n.2.

Collegium quando dicatur Eccleſiaſticum, vel ſeculare, obſerv. 95. num. 14. Nobilium Neap. an dicatur ſeculare, vel Eccleſiaſticum, num.18. & quid ſi in eo adſint Clerici, & Laici, numer. 21. Ejus cura ubi ab Eligente non fuit data, ad quem ſpectat, num. 19. & 20.

Communio parit diſcordiam, etiam inter fratres, eſtque mater diſcordiæ, obſer.18.nu.1. Nemo in communione ſtare cogitur, ſed ad libitum poteſt, ad diviſionem provocare, nu.2. contrarium, n.6.

Compenſationis materia famigerata eſt, obſerv. 65. num.1.

Compenſatio non cadit, niſi inter creditorem, & debitorem, ib. ideoque fieri non poteſt per debitorem in præjudicium creditoris anterioris, nu.2. maxime, ſi creditor anterior petiit, ſibi ſatisfieri ſuper nomine debitoris, ſibi obligatu, antequam compenſatio ſit oppoſita, n.3. & 4. Fit ipſo jure, parte non opponente, n. 5. contrarium, n.6. quando tamen admittatur, vel non n.7.8.10.12. & 14. Habet locum, ſi opponatur per debitorem, ſecus ſi per illius hæredem, cui datur tantum retentio n.9. & fit ipſo jure, ad evitandum commiſſum emphyteuſæ, eſtque vere ſolutio, num.10. & parit effectum pecuniæ numeratæ, ibid. Non fit de ſpecie ad quantitatem, Limita, ubi ſpecies non extat, num.11. neque fit, ubi creditum non eſt liquidum, niſi in continenti liquidatio fieri poſſit, num. 12. intellige, ut num.13. Quando cum debito non liquido fiat, num.14.

Compenſatio poteſt opponi, etiam poſt ſententiam tranſectam in rem judicatam, dummodo ſententiæ ſit liquida, clara, & aperta, ita ut nullam admittat probabilem diſputationem, ne illius executio impediatur, n.15. An poſſit opponi, ubi fuit renuntiatum executioni illius, ibid.

Compenſatio, quando locum habeat, obſerv. 94. num. 7. & 8.

Compromiſſum fieri non poteſt ſuper cauſis feudalibus, abſque aſſenſu, obſer. 33. num. 1. intellige de Jure Regni, ut num.2. at ita deciſum traditur, num.6. Secus verò de jure communi feudorum, num.3. Eſt nullum, licet interveniat aſſenſus ſuper feudo, non tamen ſuper compromiſſo, num.4. nec fieri poteſt ſuper emergenti, vel incidenti feudali, ſine aſſenſu nu. 5. Fieri poteſt, abſque aſſenſu ſuper taxatione vitæ, & militiæ, n.9. Secus, ſi agatur, debeatur, vel ne vita, & militia, n.10. Fieri poteſt, abſque aſſenſu in perſonam Regis, & tunc tranſit ad ſucceſſorem, nu.11. Sic etiam, ubi fit in Proregem, vel S.R.C. vel M.C.V. in univerſum, non autem in particulares Judices; Sed hodie non poteſt fieri in Tribunalia, ſine Regia expreſſa licentia, num. 13. nec etiam in Regios Officiales, numero 14.

Compromiſſum factum in perſonam Proregis, decedente uno ex compromittentibus non expirat, ſed ad hæredes mortui tranſit, dummodo ſit factum, uti in Arbitratorem, non autem in Arbitrum, nu.15. intellige, volente hærede, num.16. & 17. & ita judicatum adducitur, num.19. amplia, ut nu.20. Fieri non poteſt ſuper ſententia tranſacta in rem judicatam, num. 21. & ita deciſum habetur, num.17. niſi illi ſit renunciatum, nu.22. intellige, ut num.25. & 26. Pertinet ad lites finiendas, non autem ad finitas, num.24. Peti debet ante terminum, ſive litis conteſtationem, num. 28. & ſub num. 30. niſi in continenti petatur, numer. 29. Verum, ſi fuerit petitum in actu ſubſequenti poſt terminum, non conceditur, & ita determinatum affertur, nu.30.

Conceſſio in emphyteuſim facta pro magno canone, eſt vera, & realis contractus emphyteuticus, obſer. 18. num.8.

Conceſſio in emphyteuſim, quamvis adeſſet aſſenſus, ſed ſubreptitius, & læſio, per S. C. non fuit reſciſſa, ſed tantum actus cenſus, habita conſideratione ad tempus conceſſionis, & valorem tempore litis motæ, ſtante antiquitate temporis, obſer.19. nu.34. de ratione, nu.35.

Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 16. de Regul. quando annullet profeſſionem, obſerv.29.nu.15. & quas perſonas comprehendat, nu.17. & 18.

Sacr. Concil. Trid. cap. 18. ſeſſ. 25. de reformat. diſpoſitio, quando locum habeat, obſer.38.n.4. & 5.

Condemnatio ad certam quantitatem fructuum, vel intereſſe, non facta liquidatione, nulla non ſit, obſer. 21.n.15.

Condemnatus pro homicidio ad pœnam extraordinariam, an, & quando poſſit condemnari ad partis intereſſe, obſer.75.n.8. & an condemnatus pro furto, poſſit condemnari ad reſtitutionem rei furtivæ, n.e.

Conditio inique alteri per alterum inferri non debet, obſ. 109. ſub n.9. intellige in acquiſitis, & quando quis in culpa non fuit, n.10.

Conditionis natura ea eſt, ut teneat actum in ſuſpenſo, obſer.23.nu.19.

Conditiones ob cauſam, ſive ſine cauſa, vel cauſa data, & non ſequuta, promiſcue his nominibus appellantur, obſer.20. ſub n.10.

Conductio, vel locatio potius præſumitur, quam emphyteuſis, ubi penſio eſt æquivalens fructibus, obſerv. 18.n.4. & 10.

Conductor temporalis differt à perpetuo, & quis dicatur temporalis, & quis perpetuus, obſer.18.n.13.

Confuſio inducitur ex variis Doctorum opinionibus, obſer.18.nu.15.

Conjectura urgentiores requiruntur, quando non agitur de fideicommiſſo aſcendentium, ſed extranei, obſer. 110. nu.3.

Conjecturæ, etiam leves ſufficiunt, ubi agitur de deſcendentibus, ſi verò de tranſverſalibus, requiruntur conjecturæ, reſultantes ex ipſo teſtamento potentes, ac efficaces, ut filii cenſeantur vocati, obſ.1.nu.16.

Conſenſus patris in matrimonio filii, vide ver. patris conſenſus.

Conſervatoria, vigore *Capitulorum Regni*, ut concedi poſſint, quæ requirantur, obſerv.69.num.2.4.12.13. & 14 vide ver. Beneficia, verb. Citatio, ver. Judex, ver. Violentia.

Conſocius in actione de in rem verſo, obliquo à mutuante, vel ejus creditoribus conveniri poteſt, obſer.26.nu. 21. Sed contrariam opinionem ſubſtinent *Alberic. Petr. de Ubald. & Cephal.* diſtingue, ut ibid. ſed ſecundum opinionem *Alberic.* & aliorum deciſum per S. C. traditur, n.21.

Conſors litis, non tamen privilegiatus, uti poteſt beneficio petito per minorem correum, quamvis ab illo renunciatu, reſpectu alterius correi tantum in cauſa individua, obſer.79.n.3. contrarium, n.4. Major, in cauſa individua, quam habet cum minore, qui beneficia petiit, ſi in illis non fuit citatus, an admittatur ad probandum, & deciſio traditur, n.4.

Conſuetudo eſt ſervanda in materia ordinandi ſequeſtrū, obſer.5.n.11 Bulgari locum habet, ubi filii inſtituuntur hæredes, non autem ſi extranei, nu. 27. & 28.

Conſuetudo in materia confectionis inventarii attenditur, obſer.15.nu.12.

Conſuetudo, & mos Regionis in conſtitutione dotis attenditur, obſer.31. ſub n.7.

Conſuetudo inducitur ex actis tantum extrajudicialibus, quamvis res judicata non intervenerit, obſer. 50.n.25.

Conſuetudo in materia collectarum attenditur, obſerv. 116.n.8.

Conſuetudo Barenſis, incip. *Dos à patre profecta de jure dot.* quæ contineat, obſer.53.nu.2. & non habet locum, ubi quis dotat mulierem de bonis propriis illius, vel ex paterno teſtamento, vel ex forma ſtatuti, ibid. & loquitur in dote profectitia, n.3.

Conſuetudo Capuanæ, & Nidi, an ſit vera Conſuetudo, vel pactum, obſer.35.n.29.

Conſuetudo Capuanæ, & Nidi, per quam pater excluditur

Digitized by Google

cluditur à ſucceſſiona filiorum nedum habet locum in dotibus maternis,ſed etiam in omni ſucceſſione filiorum,obſer.117.n.3.

Conſuetudo Terræ Cerreti in ſcripta redacta excludit filiam maritatam,etiam à ſucceſſione fraterna, fratribus ſuperſtitibus,obſer.41,nu. 12. non tamen ligat, ſi caret aſſanſu,num.14.intellige,ut num.15. & 16. & adducitur deciſio,nu.17. Civitatis Superioris ligat Cives Loci ſubjacentis, niſi habeant contraria propria ſtatuta,nu. 13.

*Conſuet.Neapol.*incip. *Si quis habet,de ſervit.*cùm generaliter loquatur,etiam de proſpectu maris intelligi debet,obſer.60.nu.10.& 11.

*Conſuet.Neapol.Si quis , vel ſi qua , de ſucceſ.ab inteſt.*non habet locum,patra,vel matre in medio exiſtente, ſed ſervatur jus commune,obſer.61.n.1.intellige, ut nu. 6. & 7. Ipſæ *Conſuetud. Neapol.* terminantur in diſtrictu Civitatis,d.nu.1. *Si quis,vel ſi qua* habet locum, avo, vel avia in medio exiſtente,nu.5.intellige,ut nu.6.& 7. *Si quis,vel ſi qua*,quando locum habert,nu.8.

Contractus à muliere geſtus, abſque ſolemnitatibus ſtatuti,eſt nullus de jure Civili,obſer.8.nu.42.

Contractus geſtus à minore inſolidum cum majore, abſque ſolemnitatibus,eſt validus, etiam minore opponente de nullitate, pro quantitate verſa in utilitatem minoris, & ita deciſum traditur, obſer.19. num. 5. Geſtus per minorem,quando illi utilis non eſt,eſt nullus,ipſo volente,nu.6.& ita judicatum per S. C. affertur,n.11.Minoris,an ſit nullus, deficientibus ſolemnitatibus.nu.7. Per Eccleſiam celebratus , quamvis in ejus utilitatem deficientibus aliquibus requiſitis non ſubſtinetur, nu.20.

Contractus reſciſſus cum uno ex inſolidum obligatis, operatur,ut contra alios inſolidum obligatos exequi poſſit, tam pro capitale , quam pro tertiis, obſer. 30. nu.24.& 25. per totum nu.36. & ita judicatum per S. C. adducitur.num.37. Sed contrarium deciſum traditur,ut tantummodo tertiæ, non autem capitale peti poſſint contra correum inſolidum obligatum , cum quo non fuit reſciſſus contractus,num. 38. & 39. Sed prima opinio approbatur , num. 40. Præſertim annuorum introituum aſt individuos,præſertim reſpectu reſciſſionis , num. 15. & eodem tempore non poteſt obſervari, & reſolvi , nec pro parte ſtare , & pro parte reſcindi, num.17.& 28. Semel extinctus , an,& quando reviviſcat , nu.29. & 30. Dicitur reſciſſus, ubi fuit facta graduatio creditorum,ob decoctionem debitoris nu. 36.

Contractus, pendente illius nullitate exequendus eſt, obſer.43.n.13. Etiam ſi ſit donationis , num.14. Contrarium tamen cum cautione n.15.ubi ita determinatum adducitur.

Contractus nullus reſpectu minoris, an ſit nullus etiam reſpectu majoris, inſolidum cum eo obligati , obſer. 59 nu.5.& 6.deciſio adducitur,n.7.

Contractus per minorem celebratus , ſi tendat in ejus utilitatem,ſubſtinetur , quamvis deficiant ſolemnitates,obſer.104.n.2.ſuper re minoris ſubſtinetur , ſi adfuit decretum Judicis,quod procedere , vel ſubſequi poteſt,n.8.

Contractus venditionis annuorum Introituum factæ per Univerſitatem ad rationem duc. ſeptem pro centenario , juxta *prag.5.de cenſib.* cum pacto immunitatis Collectæ , vel Bonatenentiæ eſt validus, ſed pactum vitiatur , obſer.116.n.3 4.& 5.ubi deciſio adducitur, & nu. 10. ubi alia deciſio traditur . amplia , etiam ſi venditio eſt facta ad rationem duc.10.pro centenario, juxta *pragm.1.de cenſib.* n.6.amplia etiam in venditione facta à particulari perſona.n.10.

Contumax in criminalibus,qua pœna puniatur , tam de jure communi , quam hujus Regni , obſer.77.num.1. & quando , num. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. In hac Civitate, ſi non comparet , pro contumacia punitur arbitrio Advocati Fiſcalis , numer. 4. Si verò comparet, ſolvit ducatum unum nu n.5. & 6. & quid in Regno, d.num. 6.

Conventus in loco domicilii non habet , nec poteſt opponere,eſſe conveniendum alibi,ubi major pars bonorum ſita eſt,obſervat.14.num.4.

Cooperire caput coram Rege eſt maximi honoris, obſer. 35.ſub n. 18.

Corneus conſ.156.vol.1.& conſ.303.vol.3.confutatur , obſer. 36.nu.5.

Creditor in actione perſonali, & ſine aſſenſu , nedum exequi poteſt ſuper fructibus feudi , ſed ſuper ipſo feudo , & immitti in poſſeſſionem , etiam ex ſecundo decreto, obſerv.6.num.5.contrarium reſpectu feudi, num. 6. & etiam reſpectu fructuum in ſubſidium , dempta portione pro feudatario , tam pro præſtatione ſervitii , quam pro alimentis, numer.7.

Creditor ſciens ſaltem veriſimiliter valorem monetæ ſibi ſolutæ , non habet remedium *l. 2. C. de reſcind. vendit.* obſerv.17. num. 8. ideoque recipiendo monetam minus probam , videtur juri ſuo renunciare,& ratio adducitur, numer. 9. Non cogitur recipere monetam deterioris notæ, fallit, ſi ſponte, ac liberè ſciens , & volens,ſolutionem illius acceptavit,nu.10.

Creditor, qui non habuit fidem de ſolutione , ex receptione literarum cambii , ab alio ſolvendarum, non liberat debitorem , & tenetur literas cambii præſentare, & exigere ab illo , cui erant directæ , obſerv. 20. numer. 3. & 6. Non poteſt recedere à tractatu , & reſtitutione literarum cambii debitori, nu. 7. Nulla alia actione experiri poterit contra ſcribentem literas cambii,ubi ab acceptante ſolutæ non fuerint, niſi conditione ob cauſam,ſive ſine cauſa , vel cauſa data, & non ſequuta,n.10. Debet adhibere diligentias, ut poſſit agere contra ſcribentem literas cambii , ad videndum,num ſolvere velit vel non,ad hoc,ut dicatur cauſa defecta , nu. 13. De jure Regni,ſi elapſo termino dierum quatuor omiſerit exactionem ab acceptante literas cambii,& non fuerit proteſtatus contra acceptantem , non habet regreſſum contra ſcribentem,n.17.Intellige,ut n. 18.

Creditor cogitur facere liberationem debitori ſolventi, & recuſans pecuniam recipere , non eſt audiendus à Judice,obſer.21.ſub nu.1.Poteſt declarare , in quam cauſam recipit,ubi debitor non exprimit, dummodo incontinenti fiat,& cum voluntate expreſſa, vel præſumpta debitoris,n.2.

Creditor in ſubſidium præfertur in pecunia data ad annuum cenſum , ſi ſtante decoctione Banci , pro ea in Banco depoſita fiat aſſignamentum,obſer.24.num. 11. Anterior non poteſt moleſtare creditorem poſteriorem , cui fuit liberata pecunia , cum cautione, ſi adſit alius creditor poſterior,n.14.& ita deciſum traditur, n.6.nec etiam , quando communis debitor eſt ſolvendo,n.17.& deciſum adducitur,n.18.

Creditor anterior non poteſt avocare pecuniam à creditore poſteriore , ei liberatam ex depoſito facto per emptorem rei communis debitoris ſub haſta, cum conditione ſolvendi dicto creditori poſteriori , obſer. 25.num.16. & ita deciſum affertur , num. 17. Sed ipſi ſunt ſalva jura ſuper re vendita , & ita judicatum traditur,n.18.

Creditor emphyteutæ poteſt purgare moram , ſolvendo cenſus , nec res declaretur devoluta in damnum ſui creditoris, obſerv. 30. numer. 17. Limita , ſi eſt executa ſententia devolutionis , num. 18. Sed per viam reſtitutionis in integrum admittitur , num. 20. Sed vide,n.21.

Creditor conſanguineus , nedum præfertur in emptione

extraneo,ſed etiam in locatione,obſer.39.nu.10. & ita deciſum refertur in locatione feudi.

Creditor cum aſſenſu,quamvis poſterior, præfertur creditori anteriori ſine aſſenſu in liberatione pecuniæ perventæ ex venditione feudi,obſer.43.n.1.& quando id procedat,n.2.Cum aſſenſu ſi fuit præſens in venditione feudi,& neglexit creditum conſequi , non habet regreſſum ſuper dicto feudo,n.3.

Creditor pro expenſis funerum , & ultimæ infirmitatis præfertur creditoribus hypothecariis , obſer. 47. ſub nu.1.& ita deciſum adducitur pro ſalario Medicorum,n.2.pro medelis.num.3.& pro impenſis funerum, etiam creditori ex cauſa dotis,& antaphati, nu. 4. Pro medelis , & impenſis funerum præfertur etiam Fiſco creditori hypothecario.nu.10.Ex cauſa penſionis domus,pro primo anno præfertur creditori ex cauſa penſionis ſequentis anni n.12. Extende etiam in creditore ex cauſa tertiarum,ſive redditus nu.13.

Creditor in diem , an agere poſſit,ut advenïente die ſolvatur obſer.64.n.3 5.6.& 7.

Creditor poteſt opponere exceptionem non numeratæ pecuniæ , communi debitori competentem contra alios creditores , ratione ſui intereſſe , & ex perſone communis debitoris,obſer.111.nu.6.7.& 8.Sed tenetur facere depoſitum ; ubi communis debitor ad illud aſtringitur , ſecundum *pragmat. 63. cap. 6. de offic. procur. Cæſar.* Vide var. exceptio non numeratæ pecuniæ.

Creditor in diem poteſt agere contra debitorem , ut adveniente die ſolvat.obſerv.114.nu.12.Cui ſunt adjudicatum nomen debitoris,poteſt unà cum creditore, ſive ejus hærede inſtrumentum liquidare , via *Ritus M.C.V.* obſer.115.n.5.

Creditor,vel emptor annuorum introituum. Vide Ver. emptor,vel creditor annuorum introituum.

Creditor habens duo remedia , ordinarium ſcilicet , & extraordinarium,quando poſſit variare.obſer.120.nu. 36.37.38.39.& 40.

Creditores , qui contraxerunt cum filio poſt approbationem teſtamenti , nullam habent actionem ſuper legitima illius.obſerv.34.nu.16.ſecus, ſi ante illius teſtamenti approbationem contraxiſſent.n.17.

Creditores , & Legatarii quomodo,& quando citari debeant in confectione inventarii.obſer.96.n.9. & quid, quando ſunt abſentes.n.10.11.& 12.

Creditores an,& quando concurrere debent in concedende dilatione debitori communi.obſer.114.n.5.6.7. & 8.ubi deciſio adducitur.

Curator,an deponere teneatur.obſer.88.n.6.

Curator,vel Tutor quando de evictione de proprio teneatur.obſer.104.n.3.5.6.& 7.

Curialis gaudet privilegio electionis fori.obſer.54. nu. 1. non tamen ſi agat ex jure ceſſo.n.2.

Curiales qui ſint.n.4.

Cuſtos Carceris tenetur ad ſatisfaciendum creditori ſi debitor carceratus aufugit , fractis carceribus. obſer. 76.n.2 & 3n,& quando,& qua pœna puniatur , accedente dolo,vel culpa.n.4.

D.

D*Amnum* non omne eſt ſufficiens ad obtinendam remiſſionem mercedis,ſed debet eſſe intolerabile, & quodnam dicatur intolerabile , novem opiniones referuntur ,obſer. 18. n. 13. & 14.& quænam opinio ſit attendenda,n.16.17.& 18.

Damnum & periculum,vide ver.periculum & damnum.

Debitor poteſt,non acquirere in præjudicium creditorum,nam ſuum patrimonium non diminuit , ſed tantum locupletari recuſat.obſer.8.num.1.idcoque poteſt repudiare hereditatem,& legitimam. ibid. & n. 23. ac legata,in præjudicium illorum,etiam contra creditores hypothecarios, n.3. contrarium circa legitimam, n.5.6.Sed prima opinio eſt approbata, num.16.17.Non poteſt in præjudicium Fiſci repudiare hæreditatem, legitimam,legata,& ſimilia,n.9.nedum ex diſpoſitione juris communis , ſed etiam Regni,nu.10 nec etiam in præjudicium dotis,nu.11,contrarium in Fiſco , & in dote,n.12. Sed prima opinio eſt amplectenda,num. 16.17. Commodum nullum ſentit in caſu *l. qui autem, ff.quæ in fraud.credit.* & ſimil.ſub nu.23. Quando non omnibus creditoribus ſatisfacere poteſt,pro remedio exquirere debet opiniones *Theologorum* , non *legiſtarum*, n.41.

Debitor extra caſum moræ offerens pecuniam uſualem, & currentem,liberatur,etiam non attenta mutatione valoris.obſ.17.ſub n.6.eò magis,ubi creditor non erat mutationis expers,& pecuniam oblatam ſponte recepit,& in rem ſuam vertit,n.7.

Debitor ſcribens literas cambii,non remanet liberatus, quamvis ſint acceptatæ , dumtamen non fuerit ſequuta ſolutio.obſ.20.nu.1.intellige, ubi creditor , cui erat facienda ſolutio,diligentias fecit contra acceptantem,nam aliàs in ſubſidium tenetur n.5.de ratione, à num.6. per tot. num.12. & ita judicatum adducitur, num.13.Item intellige,ut nu.14.15.& 16.limita,ut n.20. Sed intellige,ut nu.21. Non poteſt revocare ordinem, literis cambii acceptatis. num. 8. Literas cambii ſcribens , non remanere liberatus , quando acceptans decoxit ante ſolutionem , num. 14. Item ſi creditor diſtulit præſentare literas cambii , num. 15. intellige, ut nu.16.

Debitor ex pluribus cauſis poteſt exprimere cauſam, in quam ſolvit , tam tempore ſolutionis , quàm etiam parum ante,vel poſt in continenti,obſerv. 21. num. 1. & ex liquidatione certus ſit de quantitate debita,nu. 7. & 15.

Debitor annuorum introituum , ſive cenſuum , an poſſit præſcribere ſolutionem partis illorum obſerv.17.n.1. 2.3.4.5.6.7.& 8. Cenſus , qui ſe fundat in præſcriptione,non adſtringitur probare,ſe non ſolviſſe in præteritum,ſed ſufficit negare,ſe ſolviſſe , & adducitur ratio,nu. 11.

Debitor poteſt in præjudicium creditorum , non acquirere.obſ 34.n.1. & quando n.2.3.& 7.

Debitor,qui obtinuit moratoriam,an,& quando debeat præſtare cautionem de ſolvendo poſt finitam moratoriam obſ. 45.n.2.

Debitor voluntarius legans,vel donans filio ſui creditoris,non cenſetur,legaſſe,vel donaſſe,animo compenſandi,quamvis pater ſit uſufructuarius bonorum, filio legatorum,obſer.51.n.8.

Debitor ſi tempore obligationis erat ſeptuagenarius, tunc detinetur in camera Corda. obſ.72.n.8.& ita deciſum ex ratione adducta.n.9.

Debitor deponere tenetur, ubi creditor ejus jura exercendo,contra debitorem dicti ſui debitoris agit , inſtante reo convento,& ita practicatum traditur. obſ. 88.num.10. Vel poſſeſſor , dubitans de indicata futura moleſtia,quibus modis.& quomodo experiri poſſit de ejus juribus.obſ.89.n.1.2.& 15.

Debitor condemnatus non ſolvens quantitatem debitam poſt quadrimeſtre tempus,ſolvit intereſſe rei judicatæ,ſive uſuras centeſimas.obſerv.100.nu. 1. non tamen procedit in ſententia S.R.C. Neap.reclamatione pendente.num.2. contrarium deciſum adducitur , ad rationem ducat.ſeptem pro centenario , num.3.& ad rationem quinque pro centenario deciſum traditur.nu. 4.7.& 8.

Debitor ceſſus,quando legitimè ſolvat cedenti quantitatem debitam.obſer.109.n.2.3.4.5.6 & 8.

Debitor,liquidato inſtrumento,ſi per plures annos ſolvit tertias , an poſſit moleſtari pro capitale. obſerv. 115. num.1.16.& 17. An poſſit in præjudicium ejus creditorum

Digitized by Google

torum non acquirere. obſerv. 117. nu. 9.
Debitum, ex una cauſa poteſt de conſenſu partium in aliam converti. obſ. 38. n. 21.
Debiti diviſio, vide ver. diviſio debiti.
Deciſio lata in cauſa Marchionis Capuæ ſii cum Rege Poloniæ, quomodo proceſſit. obſ. 37. n. 5. & n. 12. in fi.
Dec. conſ. 270. declaratur. obſ. 5. n. 29.
Decretum Judicis poteſt præcedere, & ſubſequi contractum, conſultiùs tamen, eſt ſi fiat eodem contextu, limita, ſi à principio ſit actum de interpoſitione decreti, tunc enim poteſt ſubſequi. obſer. 19. nu. 17. Commiſſarii deputati per Pontificem non ſufficit, ubi non ſunt examinati teſtes de nollitate, ſub nu. 23.
Decretum requiritur, vide ver. diffamanti.
Delictum, quando dicatur in vero poſitum, obſerv. 71. ſub num. 4.
Denunciatio quomodo fieri debeat Domino directo in venditione rei cenſualis. obſer. 46. n. 7.
Deponere tenentur uti principales, Actor, & Reus, per verbum, *credo*, vel *non credo*, obſ. 86. n. 1.
Depoſitio offerri debet in calce termini, ad probandum impartiti, n. 2. & in qua parte judicii peti debeat. nu. 3. Facienda per Univerſitatem, à quibus fieri debeat. num. 14.
Depoſitum pro pœna ſoſpicionis, vide ver. ſuſpicio.
Depoſita facta de moneta reproba tunc currente, & ſic, *zannette*, ante 15. diem Febr. 1622. in Civitate Neapol. & per 30. milliaria circumcirca, & in cæteris Regni partibus ante 20. diem ejuſdem menſis, ſecundum *prag. 18. c. 1. de monet.* ſunt ritè, rectè, ac legitimè facta. obſ. 17. n. 2. Limita, ut num. 3. depoſita verò facta poſt dies prædictos, ſtant, riſico, periculo, & fortuna deponentium, uti illegitimè facta, n. 4. reſtringe, ut nu. 5. quod etiam de jure procedit, n. 6.
Depoſitarius monetæ reprobæ, an, & quando teneatur de caſu fortuito, & ſic de mutatione monetæ, obſer. 48. nu. 3.
Detentus per Palatium dicitur carceratus, ſed ſi aufugit, non habetur pro confeſſo, obſ. 76. ſub n. 6.
Devolutio rei emphyteuticæ ob defectum canonis non ſoluti, non habet locum, quando Dominus directus eſt Debitor emphyteutæ. obſ. 120. n. 7.
Dictio, infrà, vel *uſque*, ſtat incluſivè, obſerv. 49. num. 7. Sic etiam dictio, *A. Ab.* nu. 8. & pariter dictio, *In*, nu. 9. & *Ad*, n. 10.
Dictio, *quondam*, denotat tempus præſens, præteritum, & futurum. obſer. 9. n. 1. & verificatur, tam in mortuo, quàm in vivo. n. 2.
Dictiones, *eorum, ſuorum, & meorum*, dominium, & proprietatem important. obſ. 66. ſub n. 6. & ſub n. 13.
Dies termini, quando non computetur in termino, obſ. 49. n. 11.
Dies incertus, an conditionem inducat. obſ. 107. n. 9.
Diffamantis, ut precludatur via, elapſo termino dato ad proponendum jura, illiſque non propoſitis, requiritur decretum. obſ. 89. n. 5. intellige, ut n. 9.
Diffamans in judicio diffamationis moto, non poteſt petere remiſſionem ad ſuum Judicem, quia dicitur actor. n. 6. contrarium, n. 7. Sed prima opinio eſt verior. nu. 8. & ſub n. 9. Sic etiam in judicio *l. ſi contendat, ff de fidejuſ.* n. 12. limita. nu. 15. Admittitur ad proponendum ejus jura, cum brevi tamen termino, etiam ſi fuerit ei præcluſa via cum decreto. n. 9. Poteſt ejus jura proponere coram alio Judice. n. 10.
Diffamanti terminus ſtatui debet ad proponendum ejus jura per bina decreta, n. 3.
Diffamationis judicium poteſt fieri cum procuratore, num. 4.
Dilatio ſolvendi legatum, in teſtamento appoſita, conditionem non importat, obſer. 107. n. 6.
Diſpoſitio quælibet regulariter intelligitur de perſonâ viventis, non de mortuis. obſer. 9. n. 3.
Diſpoſitio intelligi debet de perfectione naturali, non autem de fictione accidentali, obſer. 75. ſub num. 6. & ſub nu. 12.
Diſpoſitio ultima, vide ver. ultima diſpoſitio.
Diviſio à parte prohiberi nequit. obſer. 28. n. 3. intellige in perpetuum, non autem ad tempus, nu. 4. neque ſpatio 30. annorum præſcribi poteſt, num. 5. & plures malos affectus producit n. 7. Sed ſi de omnium conſenſu procedit, laudabilis eſt, ibid. Inter nobiles non laudatur, inter Laborantes, eorum arbitrio remittitur, ac inter Mercatores deſideratur. n. 9. Quomodo autem facienda ſit, n. 14. 15. 16. 17. & 18. ubi deciſio adducitur in linea tranſverſali, ad ſortes fieri debet n. 17. Si una partium, ita fieri inſtitit, n. 19. Procedit etiam in indiviſibilibus, & quomodo fiat, n. 26.
Diviſio debiti inter correos inſolidum obligatos quando inducatur, obſ. 112. n. 1. 2. 3. 6. 7. 8. & 11.
Divitiæ valdè conferunt ad nobilitatem. obſerv. 28. nu. 11.
Doctor Neapol. doctoratus cum Regia diſpenſatione ætatis, non ingreditur locum inter Senatores Collegii Neapol. à die Doctoratus, ſed à prima die poſt completum annum 21. obſerv. 75. num. 11. & 14. & non poteſt eſſe in judicio, & contrahere, abſque curatore. num. 13. Qui gradum Doctoratus fuit adeptus cum ætate completa annorum 21. præfertur Doctori, qui fuit doctoratus cum Regia diſpenſatione ætatis, num. 12.
Doctor, vel alius privilegiatus quando poſſit expellere Artificem, propè ejus domum exiſtentem. obſer. 95. n. 6.
Dolus, vel culpa præſumitur in Tutore, vel Curatore, ubi ſolemnitates non adhibuit. obſer. 104. n. 4.
Domicilium tempore mortis, non autem conditi teſtamenti attenditur. obſer. 12. nu. 19. & ita deciſum traditur, n. 23. quamvis in deciſione fuiſſet facta paritas per prius. num. 21. & 22. Acquiritur etiam, quòd non effluxerit tempus decennii, quando conſtat de animo perpetuò commorandi, nu. 20.
Domicilium habitationis attenditur, ad finem ſortiendi forum, obſer. 24. n. 11.
Dominium non acquiritur per traditionem factam ſub conditione, obſerv. 25. num. 28. Suſpenſivè tranſlatum, reſoluto contractu vadit ad ſua principia attractiva, nu. 32.
Dominus directus præfertur pro cenſo ſuper fructibus, & introitibus perventis ex meliorationibus factis in re emphyteutica, de pecunia aliena data ad meliorandum, cum ſpeciali hypotheca, obſer. 30. n. 22. & ita deciſum adducitur. n. 23.
Dominus cenſus ſubalterni præfertur vicino in jure congrui, non tamen domino directo. obſ. 46. n. 5.
Dominus tenetur recognoſcere ſcripturam ſui Inſtitoris, ſic etiam hæres ſcripturam defuncti, & uxor ſcripturam mariti. obſer. 53. ſub nu. 2.
Dominus directus non poteſt expellere emphyteutam, elapſo biennio, vel triennio, à quo ceſſatum fuit à ſolutione canonis, ſed tantum, præcedente Judicis ſententia in judicio ſummario. obſer. 120. num. 3. contrarium, ut judicium ordinarium requiratur, num. 4. & non poteſt petere devolutionem, mortuo emphyteuta contra hæredes, nu. 5. Quando non lucratur meliorationes magnas, an poſſit eligere, ſolvere pretium illarum, vel pati, illas tolli, num. 18. & 19. Petens devolutionem rei emphyteuticæ, ſi emphyteuta contrariatur, & acceptat d. petitionem, non poteſt pœnitere, nu. 23. & ita practicatum adducitur, nu. 24. Vide ver. devolutio.
Donatio facta à viro ſene uxori juveni eſt valida, obſerv. 22. num. 12. & dicitur remuneratoria in præmium juventutis. n. 13.
Donatio reſolvitur ex defectu conditionis. obſer. 23. ſub num. 29.

Donatio facta, *ſi profeſſionem emiſerit*, an ſit conditionalis, conditione ſuſpenſiva, ſive poteſtativa, an autem pura, & non conditionalis. obſer. 118. nu. 2. & 3. quid ſi adſit clauſula, *aliàs habeatur pro non facta*. n. 4. & an poſſit revocari. nu. 5. 6. 7. 8. & an exiſtente pacto, quòd non poſſit revocari, ſecuta profeſſione n. 9. de ratione. num. ſeq. Quæ aliàs de ſui natura eſt revocabilis, per pactum efficitur irrevocabilis, num. 10. & eſt caducata ob mortem donatarii ante conditionis eventum. num. 11.

Donatarius, ad quem res donata revertitur, reſoluta donatione alteri facta, non tenetur ad pretii reſtitutionem, obſer. 13. n. 21. Non poteſt rem ſibi donatam ſub conditione, hypothecare, n. 30.

Donatarius convenitur directo, ubi donans non habet hæredem, vel hæreditas non eſt ſolvendo. obſer. 44. n. 8. ſic etiam ad evitandum circuitum. nu. 9. & tenetur creditori, nedum actione perſonali, ſed etiam de proprio, ut deciſum adducitur, n. 10.

Donatarius, an hæres ab inteſtato ſuccedat in bonis donatis, cum conditione *ſi profeſſionem in Monaſterio emiſerit, aliàs donatio pro non facta habeatur*, mortuo donante ante profeſſionem. obſ. 118. n. 1.

D. Donat. Anton. de Marin. cap. 61. numer. 9. lib. 2. declaratur. obſer. 43. num. 8. & *cap. 94. num. 13. in fin. lib. 2.* obſerv. 99. nu. 1.

Dos æquiparatur cauſæ piæ. obſer. 11. n. 4.

Dos, & antephatum an reſtituantur uxori ob concubinatum, & adulterium per virum commiſſum. obſer. 14. n. 20. & n. 21. ubi deciſio.

Dos ordinaria, quæ dicatur dari Moniali, & quæ in ſæculo nubenti, & quæ conſiderentur in conſtitutione dotium prædictarum. obſer. 31. ſub n. 7.

Dos ad patrem revertitur jure ſucceſſionis, etiam ſi adſint fratres filiæ, dotatæ, ſi tamen ſine filiis deceſſerit. obſer. 54. n. 4. & 5.

Dos à patre profecta, ad illum revertitur, mortua filia abſque liberis, tam de jure communi, quàm Conſuetudinatio Barenſi, obſer. 53. n. 1.

Dos quando reſtitui debeat uxori ab hæredibus viri, obſer. 64. n. 8. & 9.

Dos conſiſtens in annuis introitibus, quo tempore reſtitui debeat, & deciſio refertur. obſer. 97. n. 11.

Dos filiæ ſpuriæ, quæ dicatur competens, obſerv. 99. num. 3.

Dotis ſolutio, ſeu reſtitutio, vide ver. ſolutio, ſeu reſtitutio dotis.

Dotes quando ſint conſtituendæ, obſer. 109. n. 12.

Dotare filiam, paternum, non autem maternum eſt officium, obſer. 38. n. 1. limita, n. 7. & 8. Fraternum eſt officium, attento jure Regni, & *Conſuet*. Civitatis Neap. dotare ſororem, n. 10.

E.

E*Ccleſia* ceſſionarius inventarium conficere non tenetur, obſ. 13. n. 1. adeò, ut illo non confecto, ultrà vires hæreditarias non tenetur, & n. 4. de ratione. n. 2.

Eccleſia hæres inſtituta, inventarium conficere non tenetur, num. 2. vel quatenus contraria opinio ſuſtineri poſſet, in integrum reſtituitur, ad inventarii confeſſionem, n. 4.

Edictum Prætoris *de revocand. his, quæ in fraud. credit. facta ſunt*, non habet locum in repudiatione hæreditatis, legitimæ, & legatorum, obſ. 8. n. 2.

Educatio pupillorum eſt Judici arbitraria, obſer. 52. nu. 12. Ejus arbitrium debet eſſe regulatum, ibidem.

Electio in cauſa pia eſt facienda de meliori, obſerv. 21. num. 3. Eſt legatarii, non hæredis, ubi duo equi ſunt legati, unus uni, & alter alteri, & inter ipſos legatarios electio eſt primi nominati, nu. 7. Eſt hæredis, ubi teſtator legavit domum, & duas in hæreditate reliquit, niſi aliud de teſtatoris voluntate appareat, n. 9. limita, nu. 10. Sed quid, ubi teſtator habet duas domos, unam in loco ordinarii domicilii, aliam in alia Civitate, & affirmativè de domo, in qua obiit, reſpondetur, nu. 11. & ita deciſum, tam per M.C. quàm per S.C. adducitur, nu. 12. de rationibus vide num. 13. & 14. & quid in electione Capellæ, n. 15. 16. 17. & 18.

Emphyteuſis venit appellatione alienationis, & non ſolet reſcindi, ob ſolemnitates omiſſas, niſi tribus concurrentibus, obſer. 19. num. 30. & 31. ſecus ſi deficiat cauſa juſta, & adſit læſio magna n. 32.

Emphyteuſis conceſſa pro ſe, & liberis, ac ſucceſſoribus utriuſque ſexus, tranſit ad filios, uti filios, obſer. 70. num. 1. In dubio intelligitur conceſſa pro maſculis. n. 3. & quando dicatur mixta. ibid. Vide ver. Fæmina. Ver. Aſſertio.

Emphyteuta non liberatur à canonis ſolutione, niſi tota re perempta, obſerv. 18. n. 2. & 9. intellige, ut n. 3. 6. & 12. Tenetur canonem ſolvere, vel damnum reficere, ſi domus emphyteutica caſu fortuito comburatur, nu. 10. Tenetur ſolvere integrum cenſum, ubi fuit conceſſum in emphyteuſim ſolùm, ſuper quo eſt ædificata domus, quæ eſt perempta, n. 27. 28. 29. & 31. & deciſio adducitur, n. 32.

Emphyteuta privati ceſſans à ſolutione canonis per triennium, cadit à jure, obſer. 110. num. 1. Emphyteuta verò Eccleſiæ ſi ceſſaverit per biennium, num. 2. Quas meliorationes amittat, ubi res emphyteutica declaratur devoluta ad Dominum, n. 8. per tot. n. 17. An præſcribat ſolutionem cenſus, remiſſive, nu. 22.

Emptio ex quibus præſumatur, obſer. 26. ſub n. 4.

Emptio annuorum introituum de pecunia dotali non facta, juxta conventionem, nullum jus tribuit uxori, obſer. 109. n. 9.

Emptiones paratæ ſemper ſunt in Civitate Neapol. obſ. 97. n. 2. & 3. Contrarium, n. 4. intellige, ut n. 5.

Emptor tenetur ad ſolutionem pretii rei emptæ, obſer. 26. nu. 4.

Emptor cenſus, ſive annuorum introituum, ad obtinendam ſolutionem, debet probare de ſolutione in præteritum, obſer. 27. ſub n. 11.

Emptor domus cum pacto de retrovendendo, non præfertur novo emptori ceſſionario juris luendi, obſer. 39. n. 13. etiam ſi illam melioraſſet, nu. 15. & ita determinatum aſſertur, n. 16.

Emptor quando poſſit hodie emere, & cras donare in fraudem juris congrui, obſer. 46. n. 2.

Emptor, vel creditor annuorum introituum, tenetur ad ſolutionem collectarum pro ſua rata, & venditor pro reſiduo, obſer. 116. n. 1. Contrarium, n. 7. Sed intellige, ut ibi. Vel creditor annuorum introituum Univerſitatis tenetur probare, pecuniam ſolutam capitalis, vel mutui fuiſſe verſam in illius utilitatem, n. 14. Contrarium, n. 15. amplia, num. 16. 17. 18. & 19. ubi deciſio traditur, ac etiam n. 20. ubi alia deciſio adducitur, & n. 21. & 22.

D. Eraſmus de Ponte, & Fratres fuerunt reintegrati ad honores Sedilis Portæ novæ. obſer. 106. n. 9.

Error in nomine, vel cognomine legatarii non arguit mentis teſtatoris perturbationem. obſer. 9. n. 4. intellige, ut n. 5. & non vitiat, quando conſtat de ſubſtantia diſpoſitionis, n. 6.

Error calculi, licèt allegari poſſit poſt diſpunctas rationes, non tamen hoc habet locum, ſi ſuper dicta redditione computorum fuit judicatum. obſ. 13. nu. 13. 14. & ita deciſum adducitur, n. 18.

Exceptio diſcuſſionis inventarii, intra quod tempus opponi debeat, & eſt modificativa. obſ. 96. n. 6.

Exceptio, quod ceſſio ſit inutilis, quia aſſenſu caret, dum agitur ſuper re feudali, eſt reſervanda ad merita cauſæ, & ita deciſum adducitur. obſ. 101. nu. 7. Guidatici non obſtat, ſi illud fuit impetratum poſt delictum patratum, & contra formam banni. obſer. 105. num. 1. Fidei-

commiſſi

commiſſi liquidi, quando requirat altiorem indaginem. obſer. 108. n. 8.

Exceptio non numeratæ pecuniæ non admittitur ad impediendam executionem apocæ Banci, niſi facto depoſito, juxta *Reg. Pragmat. 63. cap. 6. de offic. procur. Cæſar.* obſer. 111. n. 1. Contrarium. n. 4. Sed attenta prima opinione, limita, ubi conſtaret aliqualiter, pecuniam non fuiſſe ſolutam. n. 2. In quibus caſibus admittatur, nu. 5. & à quibus perſonis opponi poſſit, nu. 6. 7. 8. Vide ver. Creditor.

Exceptio cedendarum actionum, an, & quando obſtet creditori. obſer. 112. num. 9. 10. & 11. Contributi locum habet inter creditores concurrentes, æqualem tamen cauſam habentes, ſi opponatur exceptio cedendarum. nu. 12. & ita deciſum adducitur. nu. 13.

Exceptiones, quæ incontinenti probari poſſunt, videntur à principio ineſſe, & eſſe probatæ. obſer. 29. n. 6.

Executio facta, non præcedente liquidatione eſt nulla obſer. 21. ſub n. 15.

Exequutio ſententiæ in rem judicatam tranſactæ 30. annis præſcribitur, etiam, quòd adſit mala fides ex parte debitoris, ubi de ratione. obſ. 58. n. 13.

Eximens carceratum pro debito à carceribus, vel à menibus Curiæ, punitur pœna exilii. obſ. 76. n. 3. Etiam ſi reduxerit carceratum ad carceres. n. 5.

Expenſa funeris, & ultimæ infirmitatis æquiparantur. obſer. 47. n. 1. & dicuntur cauſa pia. n. 7.

Expenſæ litis, vide verb. Alimenta.

Extaurita quando dicatur Eccleſiaſtica, & quando ſecularis. obſer. 95. n. 13. & 14.

Exterus emens annos introitus, licèt non teneatur ad onera perſonalia, tamen tenetur ſolvere Bonatenentiam obſer. 116. ſub nu. 1. & ita deciſum traditur. nu. 2. amplia, nu. 9.

Extraneus, data ignorantia reſtituitur ad adeundum adverſus præſcriptionem 30. annorum, non tamen majorem, obſer. 80. n. 2.

Extrinſeca, vel verbis, vel facto exprimuntur. obſerv. 13. num. 22.

F.

D. F*Abius de Anna* Reg. Conſili. in materie cambiorum ſemper eſt ſequendus. obſ. 20. n. 20.

Factum non dicitur, quod non durat factum obſerv. 29. num. 18.

Factum alterius, nemini nocere debet obſ. 109. n. 11.

Facultas, ſive licentia teſtandi alicui data, intelligitur, ſecundum ſtatuta loci, ubi fit teſtamentum. obſerv. 3. num. 5.

Falcidia, & trebellianica. vide verba Trebellianica, & falcidia.

Familia decus per primogenitum conſervatur. obſer. 28. num. 11.

Favor legatarii præponderatur favori hæredis, obſer. 52. num. 6.

Feudatarius ſi fuerit renitens, cogi poteſt per creditorem in actione perſonali, ad vendendum feudum, obſ. 6. n. 8. & ita deciſum adducitur, n. 10. quod procedit, etiam in hærede feudatarii debitoris, n. 9.

Feudatarius, ubi Caſtrum non reperitur deſcriptum in Cedulario, citatur per R. C. ad dicendum cauſam, quare non debet deſcribi in Cedulario, & ad ſolvendum adhoam pro præterito, & in futurum: obſer. 23. num. 7.

Fidatus, vel Locator. Vide ver. Locatus.

Fideicommiſſum, ſive ſubſtitutio evaneſcit, ſubſtituto decedente ante eventum conditionis, etiam ſi ſubſtitutus ſit ex deſcendentibus teſtatoris. obſer. 2. n. 1. & 2. ſi tamen ſit factum in contractu, tranſmittitur ad hæredes ante eventum conditionis, num. 3. & 4. eò, quòd in contractu fieri poteſt. d. num. 3. An cenſeatur renunciatum per diviſionem; famoſa, ac celebris eſt quæſtio, omnes tamen conveniunt, ut per ſimplicem diviſionem non cenſeatur renunciatum, niſi ex verbis diviſionis aliter conſtet. num. 25. & proinde ſunt conſideranda verba, ac clauſulæ inſtrumenti diviſionis, num. 26.

Fideicommiſſum non includit cauſam dotis, maximè in deſcendentibus, illis bonis liberis non exſtantibus, nec etiam intereſſe. obſ 59. nu. 29. & ſic judicatum refertur. nu. 30. & ſub n. 31. nec pariter antephatum, ejuſque intereſſe, ut deciſum adducitur d. n. 31.

Fideicommiſſarius univerſalis, inventarium conficere non compellitur. obſer. 15. nu. 6. & ita judicatum adducitur, num. 7. Intellige, ubi hæres illud fecit, nam illo per hæredem non confecto, tenetur intra tres menſes à die factæ reſtitutionis illud conficere, n. 8.

Fideicommiſſarius debet capere bona fideicommiſſi à manu certi, ac liquidi hæredis. obſerv. 108. num. 1. limita, num. 2. 3. & 4. & quis probare debeat, nu. 5. Poteſt petere immiſſionem, vel vigore *l. fin. C. de edicto Divi Hadr. toll.* vel Salviani interdicti. num. 6. intellige de fideicommiſſario univerſali, non autem particulari, n. 7.

Fideicommiſſarius prætendens fideicommiſſum, poteſt agere, vivente poſſeſſore, ut declaretur, fideicommiſſum ad ipſum ſpectare poſt illius mortem obſ. 114. ſub n. 12.

Fidejuſſor, qui ſimpliciter, & inſolidum promiſit ſolutionem, & exactionem annuorum introituum emptori, quando cenſeatur liberatus, facta retrovenditione in beneficium ceſſionarii juris luendi. obſer. 16. n. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14.

Fidejuſſor ſimplex, vel inſolidum obligatus conventus ad ſolvendum creditori, poteſt petere ceſſionem, nedum contra principalem, ſed etiam contra fidejuſſorem, & creditore recuſante, ſolvere non cogitur, obſer. 32. num. 1. Repetere poteſt à principali id, quod occaſione fidejuſſionis ſolvit, abſque ceſſione, cum omnibus damnis, expenſis, & intereſſe. num. 11. 13. & 18. quia de jure habet mandatum à principali, de ſolvendo, eoque magis, ſi habuit mandatum de fidejubendo. num. 12. etiam ſi ſponte ſolvit. nu. 12. & ita deciſum traditur in fidejuſſore, de judicatum ſolvendo, n. 15.

Fidejuſſor pro recuperatione totius ſoluti, agere poteſt contra principalem debitorem, contra verò confidejuſſores, pro rata tantum, ſtante beneficio diviſionis, num. 18. & 19. fallit, num. 20. & 23. Non pro rata, ſed inſolidum convenitur, ubi inſolidum eſt obligatus, & ſemper de ſtylo obligatus intelligitur etiam quod non adſint in obligatione verba, *ut principalis principaliter, & inſolidum.* num. 20. & 21. Tenetur inſolidum, quando beneficio *de duobus reis*, vel *Epiſtola D. Hadriani*, vel quando beneficio *diviſionis* eſt renunciatum. n. 22.

Filatorium quando haberi poſſit in præjudicium vicini. obſer. 95. n. 5.

Filia, quæ renunciavit hæreditatem paternam, poteſt ſuccedere in hæreditate fraterna, obſ. 2. ſub n. 19.

Filia, quæ cum juramento, dote accepta, renunciavit, poteſt contra patris voluntatem ſuccedere. obſerv. 3. num. 19.

Filiæ non poteſt ſuccedere, ubi mater renunciavit, pro ſe, & filiis, etiam quòd venirent ex propria eorum perſona, cum promiſſione de non contraveniendo, tam ab ipſa, quàm ab ejus hæredibus. obſ. 4. ſub num. 22. eò magis, ſi mater pro obſervantia renunciationis obligavit ejus dotes, ejus filios, & hæredes, & bona eorum omnia. num. 23. Et hæres matris renunciantis repellitur à ſucceſſione, ubi contravenit renunciationi maternæ, quia de evictione tenetur, uti hæres matris. n. 24.

Digitized by Google

Filia dotata à patre de paragio, habet legitimam in bonis matris, etiam ſi ſit ingreſſa Monaſterium cum dote ingreſſarum. obſerv. 59. num. 22. intellige, ut ibi, & nu.23.

Filia naturalis, ſive illegitima à patre dotata, an, & quando poſſit petere ſupplementum dotis ab illius hæredibus. obſ. 99. n. 1. 3. & 4.

Filius legitimatus per reſcriptum Principis, an faciat deficere fideicommiſſum. obſerv. 3. num. 7. legitimatus per reſcriptum Principis non excludit ſubſtitutum, ubi teſtator uſus eſt verbis *legitimè natis vel ex legitimo matrimonio procreatis*. num. 10. Æquiparatur legitimato per ſubſequens matrimonium. numer. 24. Legitimatus per reſcriptum Principis venit appellatione liberorum, in materia *Conſuet. Neap.* num. 11. contrarium cum diſtinctione, num. 12. & 13. ſed legitimatus per ſubſequens matrimonium venit, illorum appellatione num. 15. Legitimatus per reſcriptum Principis, ac reſtitutus natalibus, cum omnibus clauſulis derogatoriis, gaudet nobilitate paterna. num. 19. & ſic deciſum, quoad honores Sedilium. ibid. & num. 21. contra opinionem *Muna-dos*, qui contrarias deciſiones refert. num. 20. ideò cogitandum *Auctor* reliquit. num. 22. & an admittatur ad Collegium Doctorum Neapol. remiſſivè. num. 23. ſed prodeſt patri in immunitate duodecim liberorum, & ita deciſum traditur. ibi. Legitimatus per reſcriptum Principis, excludit fœminas, quando in precibus eſt facta mentio legitimæ prolis, & ſuccedit in allodio, & in feudo, per patrem acquiſito. numer. 25. & 26. & continetur ſub ſtatuto exclusivo fœminarum. numer. 27. excluditur tamen à bonis *Conſuetud.* ſubjectis. num. 28. ubi de ratione.

Filius non poteſt in præjudicium creditorum, tam ex cauſa lucrativa, quàm onere acceptare onus per patrem injunctum ſuper legitima. obſ. 8. num. 5. nec etiam in præjudicium matris, cui poſt filii mortem debetur legitima in bonis illius, nu. 6. & ita judicatum refertur, num. 7. limita, ubi mater eſſet excluſa à legitima, quia matrimonium eſſet contractum, ſecundum *Uſum Capuanæ, & Nidi*, & ita determinatum adducitur.

Filiusfamiliar utitur exceptione S. C. Macedoniani, à jure Civili introducta, in mutuo recepto, fallit, ubi pecunia verſa fuit in utilitatem ipſius, tunc enim peccat, ſi eam proponit. obſer. 8. n. 44.

Filius repudians hæreditatem teſtamento, vel ab inteſtato, non poteſt retinere bona pro legitima obſer. 10. nu. 5.

Filius nominatus à patre in officio, alio univerſali hærede inſtituto tenetur, dictum officium in legitimam imputare. obſ. 26. n. 11.

Filius alienando bona contra patris voluntatem, quando privetur illis, obſer. 34. n. 12. 13. 14.

Filius ſecundogenitus, mortuo patre habet electionem, an velit vitam, & militiam, vel partem pretii in feudo novo. obſ. 59. n. 25.

Filius ſororis carnalis præfertur fratri uterino in feudo novo, & ita deciſum traditur obſ. 61. n. 9.

Filius non obſtante præſcriptione 30. annorum, per quam excluditur à capite, *unde liberi*, poteſt agnoſcere hæreditatem paternam, vel maternam ex capite, *unde legitimi*, auditis tamen intereſſe habentibus. obſ. 80. nu. 4.

Filii in conditione poſiti, an cenſeantur diſpoſitivè vocati, eſt controverſa quæſtio, imò difficillima. obſer. 2. num. 3. & 4. ubi de ratione, ac ardua ab aliis nuncupatur. numer. 5. ita ut Cæſares deciſione opus eſſe, alii affirment. num. 6. negativa opinio adducitur. num. 7. niſi tamen ex conjecturis contrarium appareat. num. 8. In conditione poſiti, cenſentur vocati, ſi teſtator diſgreſſus ſit ad plures gradus ſubſtitutionis. num. 9. Item ſi pluries fuerint in conditione poſiti. num. 10. ac etiam ſi ſit prohibita falcidia, et trebellianica. n. 11.

Filii habent duplex bonorum ſubſidium, & ſic duplicem legitimam in bonis maternis, unam ſcilicet de jure communi in bonis *Conſuet.* non ſubjectis. obſerv. 12. n. 12. & ita deciſum. n. 15. alteram de jure conſuetudinario ſuper bonis *Conſuet.* ſubjectis d. n. 12. Sed contrarium, n. 13. & habent portionem dotis, de qua mulier diſponere non poteſt, vigore ſtatuti, non uti hæredes, ſed de jure ſtatuti. n. 14.

Filii, an ſuccedant uti filii, vel uti patris hæredes in donatione contemplatione matrimonii. obſ. 42. nu. 7. 8. 9 10. 11. & 12. & deciſio adducitur. n. 13.

Filii ſuccedunt uti filii, non autem uti hæredes in dote, ſecundum *Conſuet. Barenſ.* obſ. 53. n. 4.

Filii ſuccedunt in antefato uti filii, non autem uti patris hæredes, contracto matrimonio ſecundum uſum Procerum, & Magnatum obſer. 98. num. 3. & ſeq. Ubi etiam impugnatur deciſio. S. R. C. lata in cauſa Comitis Montellæ.

Filii Rebelles, an ſuccedant in antephato poſt mortem matris, an verò Regius Fiſcus, ubi matrimonium eſt contractum more Magnatum. nu. 5. 6. & 7. & quid ſi ſint nati ante rebellionem, per patrem commiſſum. num. 8.

Filii in conditione poſiti in teſtamento, vocati cenſentur ex conjecturis, non tamen gravati. obſ. 110. nu. 1. ſecus in contractu, abſque conjecturis, n. 2. & 3.

Fiſcus, inventarium facere non cogitur, quia ultrà vires non tenetur. obſer. 15. n. 3.

Fiſcus, ex ſpeciali privilegio poteſt totam rem communem alienare, & ſocio partem pretii ſolvere. obſerv. 28. num. 28. an tamen procedat in locatione, nu. 29. & 30.

Fiſcus an præferatur creditori delinquentis pro expenſis erogatis in illius captura, & incorporationa bonorum confiſcatione, obſerv. 47. num. 11.

Fiſcus eſt certus de pœna per exequutionem factam in bonis debitoris, & ſic judicatum adducitur, obſerv. 71. num. 6.

Fœmina in conceſſione emphyteuſis facta pro ſe, & filiis, comprehenditur, obſervat. 70. num. 2. intellige, ut num. 4. Quando in conceſſione emphyteuſis continetur, non ſuccedit in ea cum maſculis in Regno; ob ſtatutum, *quod ſtantibus maſculis fœmina non ſuccedant*, ſed illa mortuis admittitur, nu 5.

Fœmina, deficientibus maſculis quando admittatur ad majoratum, obſervat. 103. nu. 1. 3. & 4. & quando excludat cognatum de aliena familia, nu. 2.

Fœminæ de jure communi veniunt appellatione filiorum, obſervat. 3. num. 1. & tam in ultimis voluntatibus, quàm in contractibus, etiam lucrativis, num. 2. Contrarium de jure Regni per *Conſtit. In Aliquibus*, ubi extantibus maſculis fœminæ excluduntur, num. 3.

Forjudicatus, quando eſt carceratus, non appellat, nec ſupplicat, ſed tantum dicere poteſt de nullitate ſententiæ forjudicationis, obſervat. 74. num. 1. Sed antequam publicetur ſententia poteſt appellare, num. 3. Si comparet poſt publicationem ſententiæ forjudicationis, Judice adhuc pro Tribunali ſedente, auditur, num. 4. quid in caſu propoſito, nu. 5.

Franchis deciſ. 67. declaratur, obſerv. 4. nu. 17.

D. Franciſci Savis Reg. Conſiliar. Votum in cauſa deciſ. 26. adducitur, obſerv. 26. n. 3. per tot. n. 11.

Frater in defectum matris, ſororem dotare cogitur, obſervat. 38. num. 11. quid in ſorore uterina, num. 12. & quid, ſi habet alia bona, vel legitimam, non tamen ſufficientem, num. 13. Pater, & omnia alius, qui dotare tenetur, ſi ſoluto matrimonio mulier dotem recupera-

ra

Digitized by Google

are non potuit, iterum eam dotare coguntur, num. 14. & quando, num. 15. & 17. & quid, ſi dotantia conditio ſit facta deterior, num. 16. Dotando ſimpliciter ſororem, quando præſumatur donaſſe, num. 19. & quid de jure Regni, & Almæ Urbis, numer. 20. Clericus tenetur de bonis Eccleſiæ ſororem dotare, num. 18.

Frater ex utroque latere, quando excludat fratrem ex uno latere, attenta *Conſuet. Neap.* obſervat. 61. numero 4.

Frater, vel pater an, & quando teneatur iterum dotare ſororem vel filiam, obſ. 109. n. 13.

Fratres, & ſorores ex utroque lateré ſuccedunt cum parentibus in bonis alterius fratris ab inteſtato defuncti, de jure communi, obſervat. 61. numero 2. & ex uno tantum lateré ſuccedunt, attenta *Conſuetud. Neap.* n. 3.

Fraus in Fiſci præjudicium non committitur, ſi quis non acquirat, obſervat. 8. numero 11. Ceſſat in caſu *l. liberto ff. de bon. libert.* & adeſt in caſu *l. liberto, ff. de bon. libert.* & adeſt in caſu *l. ſi mihi, & tibi, ff. de legat.* 1. n. 23.

Fraus, ſive ſimulatio ex quibus arguatur, obſervat. 46. num. 3. & 4.

Fructus bonorum antiquorum maturati in vita hæredis, quamvis non exacti, ad illum pertinent, obſerv. 62. num. 1. & 5. Sed exiguntur à proprietario, qui pro rata dividet, num. 6. Civiles pro exactis habentur, ſtatim ac ceſſit ſolutionis dies, ſub num. 3. Civiles dividuntur inter emptorem, & venditorem pro rata temporis, num. 8. maxime in venditione facta ex cauſa retractus vigore pacti de retrovendendo, num. 9. etiam ſi ſint anticipate exacti à venditore, n. 10. & ita deciſum adducitur, num. 7.

Fructus per viduam percepti ex bonis viri, loco pignoris retentis, compenſantur cum ſorte principali dotis, obſerv. 97. n. 1.

Functiones Fiſcales particulari titulo quæſitæ non veniunt in venditione Caſtri, cum omnibus introitibus feudalibus, & allodialibus, obſerv. 37. n. 1. Contrarium deciſum adducitur in legato facto cum dictione univerſali, n. 2. & 3. intellige, ut n. 5.

Furnus, an conſtrui poſſit, juxta communem parietem diviſorium, obſerv. 95. n. 1. & negative probatur, nu. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. Contrarium, nu. 10. Sed ſecundum primam negativam opinionem deciſum adducitur, num. 11. Venit in conceſſione Caſtri, cum pertinentiis ſuis, & ex forma privilegiorum, ac de conſuetudine ſpectat ad Baronem, ac in ædificatione Civitatis, ante omnia conſtrui debet, n. 12.

G.

G*Abriel*, fugienti oculo legit. *Gozadin. conſil.* 80. obſerv. 5. nu. 24. *Commun. Concluſ. lib. 5. tit. de uſufruct. concluſ. 2. num.* 10. declaratur, n. 32.

Geſta per procuratorem cum ſpeciali mandato, habentur, ac ſi geſta ſint à Principali, obſerv. 15. nu. 16.

Grandi di Spagna, ſive Magnates dupliciter à Rege creantur, & incedunt, capite cooperto, obſerv. 35. nu. 18. & quæ conſiderari ſoleant in illorum creatione, nu. 19. vide ver. Magnates, ver. Proceres.

Gratia medietatis pœnæ fit cum clauſula, *dummodo non ſit exacta, nec executa,* imo, *dummodo reliquam ſolvat infra menſem*, obſerv. 72. n. 1. & 2. & integra debetur, ſi debitor reperiatur carceratus, nu. 3. Facta carcerato, non facta mentione de carcere, eſt ſubreptitia, ſic etiam de pœna, ubi non fuit facta mentio, quod illa ſoluta fuit, nu. 4.

Gravamen, ſive ſubſtitutio per patrem facta filio inſtituto, comprehendit etiam legitimam, ſi teſtamentum ſit expreſſe approbatum quoad gravamen, vel ſubſtitutionem, obſerv. 34. nu. 15. & ita determinatum traditur, nu. 16.

H.

H*Æreditas* paterna, vel materna differt ab hæreditate fraterna, obſerv. 2. nu. 19.

Hæreditas ſpectat ad matrem ab inteſtato, ubi teſtamentum à filio ordinatum non fuit, nec ſtipulatum, nec ſubſcriptum, morte prævento, obſerv. 7. num. 1. ſic etiam, ubi teſtamentum fuit oretenus conditum, & probatum tantummodo per teſtes ſingulares, num. 2. ſed quid in teſtamento, in ſcriptis condito, non tamen ſtipulato, & teſtator expiravit, dum Notarius incepit illud ſtipulari, num. 3. debetur tamen ex teſtamento nuncupativo ſcripto, & ſi non ſtipulato, filiæ in eo inſtitutæ, mortua matre teſtatrice repetente, tempore, quo Notarius illud ſtipulari cœpiſſet, & ita deciſum refertur, nu. 4.

Hæreditas non adita, regulariter non tranſmittitur, obſervat. 84. nu. 1. intellige in ſucceſſione tranſverſalium, num. 2. ſecus in hæreditate aſcendentium, nu. 3. & ex quibus cauſis, num. 4. & quando facto tertii quis fuit impeditus, ſub nu. 5. quando tranſmittatur ex capite juris deliberandi, num. 5. Ejus aditio ſolo animo acquiritur, & per actus poſitivos, quando agitur de hæredibus extraneis, nu. 6. & ex quibus probetur, nu. 8.

Hæreditas non adita ob mortem filii in infantili ætate, ad quos tranſmittatur obſerv. 117. nu. 1.

Hæreditatis Portio, vide Portio hæreditatis.

Hæres gravatus reſtituere quicquid ſupererit, ad quæ teneatur, obſervat. 6. num. 1. 2. Gravatus, ſi ſit creditor, tempore reſtitutionis poteſt ſuum creditum retinere, quamvis alias regulariter per aditionem hæreditatis confundantur actiones, & non tenetur reſtituere rem, quam habuit ex cauſa ſeparata à teſtamento, numero tertio & 4.

Hæres debitoris poteſt in præjudicium creditorum illius non acquirere hæreditatem, & ſimilia, obſerv. 8. nu. 18. Liberti non poteſt repudiare, quia nullum ſentit commodum, numero 24. Contrarium, num. 25. & ſeqq.

Hæres, abſque beneficio inventarii tenetur habere ratum factum defuncti, obſerv. 15. num. 11. Illius, qui bonis ceſſit, ad confectionem inventarii non compellitur, nu. 9.

Hæres univerſalis ſuccedit in officio, ſi non fuit facta nominatio, obſerv. 26. n. 8.

Hæres tenetur habere ratum factum defuncti, obſerv. 41. nu. 4. & quando non dicatur impugnare renunciationem matris, num. 5. 6. 7. & 8. Tenetur recognoſcere ſcripturam defuncti, ſic etiam dominus ſcripturam ſui inſtitoris, & uxor ſcripturam mariti, obſervat. 55. ſub n. 2.

Hæres pendente confectione inventarii moleſtari non poteſt à creditoribus, & legatariis, ſic etiam intra novem dies luctus, obſervat. 96. num. 14. Qui ſe obligavit proprio, & principali nomine, abſque expreſſa renunciatione beneficii inventarii, an teneatur ultra vires hæreditatis de proprio, obſerv. 115. num. 3. & quid ſi expreſſe renunciaverit beneficio inventarii, num. 4.

Hæres donatarii non conſequitur donationem factam donatario, & ejus hæredibus, ſi illam donatarius non fuit conſequutus, quia præmortuus eſt, obſer. 118. num. 12.

Hæredes patris tenentur filiam dotare, obſ. 38. n. 2.

Hæredes Domini directi non poſſunt petere devolutionem contra emphyteutam, obſervat. 120. n. 6.

Hæredum bona ſpecialiter obligari poſſunt, obſerv. 4. num. 23.

Hiſpani

Digitized by Google

Hiſpani, ut plurimum primogenituram conſtituunt, obſerv. 28. nu. 12. & ita omnes facere debent, nu. 13.
Humanitas Principis quid operetur, obſerv. 119. nu. 15.
Hypotheca non datur pro legitima fallit, ſi fuerit legata in quantitate, obſ. 10. nu. 4.
Hypotheca contracta per emptorem, ſuper re empta cum pacto de retrovendendo, quando extinguatur, obſervat. 16. num. 10. & 14. Contracta per donatarium ſuper re ſibi donata, reſolvitur, reſoluta donatione ex conditione ibi appoſita, obſer. 23. num. 20. 27. 30. & 31. de ratione, num. 28. Sequitur rem, ſub num. 30. & quando retrotrahatur ad tempus contractus, ſub num. 31. Conſtituta per hæredem gravatum eveniente caſu reſtitutionis, reſolvitur, & ſubſtinetur ſolummodo ſuper legitima ei debita, vel ſuper creditis, quæ habet ſuper dictis bonis, reſtitutioni ſubjectis, num. 33.
Hypotheca pro dotis reſtitutione, an contracta intelligatur à die capitulorum matrimonialium, an vero à die contracti matrimonii per verba de præſenti, obſervat. 36. n. 7. 8. 9. & 10. ubi deciſiones referuntur.
Hypothecaria actio. Vide ver. Actio hypothecaria.

I.

Jactatio eſt probanda in remedio *l. diffamari*, *C. de ingen. & manumiſſ.* obſerv. 89. ſub n. 2.
Illiquidum non dicitur, ubi de brevi eſt liquidandum, obſer. 85. nu. 13.
Immiſſio vigore *leg. fin. Codic. de edict. D. Hadr. toll.* coram quo Judice ſit petenda, obſer. 14. nu. 1. & conceditur filio legitimato, nu. 19. An concedatur Adminiſtratoribus hæreditatis, nu. 22. & 23. & an Exequutoribus teſtamenti, nu. 24.
Impenſa funeraria doti præfertur, obſerv. 47. nu. 5. etiam legitimæ, ſub n. 6.
Incontinenti quæ fiunt ineſſe cenſentur, & incontinenti, quando ficti dicatur, obſer. 29. n. 7. 8. 9. & 10.
Indulgentia, ſive impunitas, ſolet à Regio Collaterali Conſilio concedi uni, vel duobus ex conſociis criminis, dummodo ponant in verum dilectum, obſervat. 71. num. 4. non tamen concedi poteſt à Barone, num 5.
Indultus non ſuffragatur, abſque partis remiſſione, inquiſito, & accuſato, poſt illius promulgationem, de delictis tamen antea commiſſis, obſervat. 71. numero 1. Contrarium, quando non fuit quæreiatus, nu. 2. neque pro pœnis, ubi pro eis eſt facta exequutio, nu. 6. 7. & 8.
Inimicus reconciliatus Judex eſſe non poteſt, & ita deciſum adducitur, obſ. 81. n. 19.
Inquiſitus de pluribus delictis, gaudet indultu pro delictis, de quibus habet partis remiſſionem, & de reliquis condemnatur, ut juris, obſ. 71. n. 3.
Inſtantia non perimit in Conſiſtorio Principis, & in S. R. C. obſerv. 68. nu. 1. contrarium, num. 2. & 3. & in cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus eſt perpetua, dict. nu. 2. Perpetuatur per monitionem ad dicendum, & quanto tempore, nu. 4.
Inſtitutio hæredis inducitur, quando teſtator relinquit ejus uxorem dominam, & patronam ſuper omnibus ejus bonis, nullo alio inſtituto hærede, ſecus ſi alius inſtituatur hæres, tunc enim legatum prædictum reſolvitur in alimenta, cum ſolita præeminentia in domo, obſerv. 5. nu. 21.
Inſtitutio hæreditatis alienæ non valet, obſ. 40. num. 4. & ita deciſum traditur, n. 5.
Inſtrumentum recognitionis factæ per emphyteutam directo domino, non addacto inſtrumento emphyteuſis, plene probat contra poſſeſſorem, obſerv. 70. num. 10.
Inſtrumentum non poteſt liquidari contra hæredem, qui hæreditario nomine ſe obligavit, obſerv. 115. num. 1. quid ſi ſit obligatus, proprio, & principali nomine, nu. 2. In quo deficit pactum reſciſſorium, an aliquid dari poſſit, nu. 7. & nu. 8. per 15.
Inſtrumenta, libri, & ſcripturæ hæreditatis diviſæ, penes quem hæredum ſunt cuſtodienda, obſ. 28. n. 20. diſtingue, n. 21. 22. 23. 24. & 25.
Inſufflatio ſpiritus vitæ requiritur, perempta inſtantia per triennium in civilibus, & conceditur abſque ulla diſcuſſione, obſer. 68. nu. 5. Quot vicibus poſſit concedi, nu. 6. Non intelligitur conceſſa, ſi in ſupplicatione porrecta D. Præſidi S. C. fiat decretatio. *Commiſſarius cauſa audiat, & juſtitiam faciat*, n. 7.
Inſultans cum armis prohibitis, non ſequuto vulnere, qua pœna puniatur, obſer. 78. n. 3.
Intereſſe tertiarum non debetur, reſciſſo contractu, ubi de ratione, obſer. 30. n. 35.
Intereſſe partis pretii, debetur filio ſecundogenito à die mortis patris, & ita determinatum aſſertur, obſer. 59. nu. 28.
Intereſſe dotis debetur viduæ, quæ recipit dotem, abſque proteſtatione intereſſe illius, & ita deciſum adducitur, obſ. 97. n. 6.
Intereſſe rei judicatæ ad quam rationem liquidetur in S. R. C. diverſimode deciſum adducitur, obſerv. 100. numero 3. 4. 7. & 8. Expenſarum litis non debetur, ſequuta evictione, & ita deciſum adducitur, obſ. 104. num. 12.
Intereſſe cambiorum, deficientibus requiſitis non debetur, & certum, ac determinatum ab initio taxari non poteſt, obſerv. 106. nu. 1. nec alias in caſu non ſolutionis capitalis, n. 2. intellige, ut num. 3. & 4. Cambiorum, ut juſte peti poſſit, non ſufficit ſola aſſertio creditoris, ſed aliunde probari debet, d. nu. 2. Ratione damni emergentis debetur Mercatori ad rationem duc. 8. pro centenario, num. 3. Sed ad rationem duc. 10. pro centenario deciſum traditur, n. 4. Quantiplurimi debetur poſt lapſum primi anni, num. 5. de ratione, num. 6. etiam contra hæredes, nu. 7. & ita judicatum ad rationem duc. 8. pro centenario refertur, num 8. Alterius intereſſe debiti ratione damni emergentis debetur, num. 9. Alterius intereſſe, regulariter non debetur, ibid. limita, nu. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 15. Alterius intereſſe in ſocietate debetur, num. 10. Sic etiam, ubi alius ſolvit capitale, & tertias de proprio, num. 11. Item pro tertiis annuorum introituum, num. 12. & etiam in cambiis, num. 13. ad rationem decem pro centenario, num. 14. Interuſurii debiti pro capitale ad tempus ſolvi permiſſo, an debetur, num. 15. & 16. Vide ver. Tertiæ.
Inventarium factum per procuratorem, cum ſpeciali mandato, an valeat, obſer. 15. num. 10. & 13 per tot. nu. 25. & deciſum adducitur, n. 26. Non eſſe factum, vel factum, ſed nulliter, paria ſunt, illudque per hæredem, non autem per procuratorem fieri debet, num. 12. & 13. Contrarium, nu. 14. 15. 17. & 19. maxime, ſi hæres eſt abſens, num. 18. vel ubi mulier eſt Titulo decorata, nu. 20. & 21.
Inventarium exhibere debet hæres realiter apud acta, & non ſufficit indicare Notarium, qui illud confecit, obſ. 96. nu. 7. & ita deciſum adducitur, n. 8.
D. Joſeph Magaldus laudatur, & ejus mors enunciatur, obſer. 97. n. 12.
Judex competens in judicio petitionis hæreditatis eſt ſibus loci, ubi major pars bonorum adeſt. obſ. 14. ſub num. 1.
Judex ſucceſſor poteſt declarare decretum ambiguum prædeceſſoris, ex his tamen, quæ in actis continentur, obſer. 66. n. 15.
Judex competens quinam ſit in concedendis Conſervatoriis, vigore *Capitulorum Regni*. obſer. 69. nu. 5.
Judex ex cauſa poteſt abbreviare terminum hæredi ad adeundum,

adeundum, ac etiam vicino retrahere volenti, jure congrui, vel agnato, jure prælationis, obſer. 80. n. 5.

Judex ſuſpectus recuſatus ex cauſa affinitatis, an, & quando, ceſſante affinitate ob matrimonium diſſolutum cum filiis, vel ſine, poſſit intervenire poſt effectum conſummatum, obſervat. 81. ſub num. 6. & num. 8. 9. 10. 11. & 12. Recuſatus ſuſpectus, ceſſante cauſa intervenienre non poteſt, & ita deciſum traditur, nu. 13. etiam ſi propter incunfidentiam, non tamen formiter cum legitima cauſa recuſatus fuerit, nec pariter in alia cauſa nu. 14. Qui ſe conſanguineum aeſtimat, & ſi vere non ſit, ſuſpectus redditur, nu. 15. Non poteſt ab Univerſitate ſuſpectus allegari, n. 17.

Judex, cujus cauſæ eſt Judex ille, qui fuit ſuſpectus allegatus, an, & quando poſſit intervenire in determinanda dicta ſuſpitione, obſerv. 85. num. 1. 2. & 3. Poteſt prohiberi per Principem, ne interveniat in cauſa, ubi cauſa ſuſpitionis non poteſt, abſque ſcandalo probari, num. 4. hoc enim caſu formiter allegari debet ſuſpectus num. 5. Suſpectus in judicando, non eſt ſuſpectus in delegando, obſerv. 87. num. 1. limita, nu. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. intellige, ut nu. 10. Delegatus ſuſpectus in judicando, eſt etiam ſuſpectus in delegando, nu. 9. Ex quacis cauſa ſuſpectus, non poteſt delegare, ſive cauſam committere, vel ordinare verbum faciendum. num. 10.

Judex ſecularis cognoſcit de ſubreptione abſolutionis, ſiva habilitationis jur mariti, obtentæ, ad finem agendi in judicio, obſervat. 105. nu. 9. & ita deciſum adducitur, n. 10.

Judices non debent eſſe proclives ad admittendam repudiationem, in damnum creditorum, nam debitor etſi poſſit repudiare in præjudicium creditorum in foro exteriori, non tamen permittitur in foro conſcientiæ, obſerv. 8. nu. 37. Contrarium, n. 39. Sed prima opinio comprobatur. n. 40.

Judices in concedenda variatione debent inveſtigare, ne illa fiat in fraudem Fiſci, obſerv. 54. nu. 10.

Judicium petitionis hæreditatis, ubi debeat, obſervat. 14. num. 3. & num. 12. & 13. Ibi fieri debet, ubi actor, bona adeſſe proponit, n. 6.

Judicium diffamationis poteſt fieri cum procuratore, obſervat. 89. n. 4.

Juriſdictio ſequaſtrari nequit ad inſtantiam creditoris, abſque aſſenſu, obſervat. 43. n. 7. Sed contrarium deciſum aſſertur, n. 9. & 10.

Jus irrevocabiliter ex pacto acquiritur, obſerv. 34. nu. 6. Succedendi ex pacto eſt in patrimonio datantes ibid.

Jus adeundi hæreditatem extranei, triginta annis præſcribitur, obſerv. 80. n. 1.

Jus congrui in hoc Regno competit vicino contra emptorem rei ſtabilis, obſerv. 46. n. 1.

Jus immiſcendi an præſcribatur, obſerv. 80. n. 3. & ſeq.

Jus liquidandi via *Ritus* 167. *M. C. V.* præſcribitur ſpatio 20. annorum, à die, quo ceſſit ſolutionis dies, obſerv. 58. nu. 14. intellige, ut nu. 18.

Jus offerendi, an, & quando datur creditori poſteriori contra uxorem, petentem aſſecurationem in bonis viri, obſer. 42. n. 3. 4. 5. & 7. ubi deciſio adducitur.

Jus paſcendi conceſſum cum animalibus ſuis, non comprehendit animalia, habita ad ſocidam, obſar. 66. nu. 5. & ſeqq. non tamen animalia empta, cauſa mercimonii, ſive lucri, nu. 10. 11. & 12. Sed contrarium, num. 13. & ita deciſum traditur. nu. 14. & 16.

Jus prohibendi Baronis, quando comprehendat molendina, & furnos Eccleſiæ, obſer. 95. n. 24. & 25.

L.

L*Æſio* dicitur magna, ſi redditus ſit annuorum ſcutorum 150. & penſio, ſive cenſus ſit annuorum ſcutorum 36. obſer. 19. nu. 33.

Læſio qualibet ſufficit, ubi minor à tutore læditur, obſer. 87. ſub n. 22.

Laicus ſcribens apocam Banci, ſi citatus ſuper recognitione, dicat ſe clericum, inſtando pro remiſſione ad Judicem Eccleſiaſticum, an debeat priùs recognoſcere ejus ſubſcriptionem, obſer. 73. nu. 5. 6. & per 11.

Laudemium debetur domino directo ob alienationem rei emphyteuticæ, non tamen debetur, ſi res emphyteutica ſit data in dotem, tam æſtimata, quam non æſtimata, obſerv. 120. nu. 25. & 34. & ita deciſum traditur, nu. 35.

Laudum latum contra ſententiam, eſt ipſo jure nullum, obſer. 33. n. 23. de ratione, n. ſeq.

Lectus vidualis. Vide ver. veſtes lugubres, & ver. Vidua.

Legatum factum uxori in teſtamento inter liberos, debetur, obſer. 7. nu. 15. Contrarium, nu. 17. & 21. Sed prima opinio eſt verior, num. 18. & 22. Factum uxori in teſtamento imperfecto, ratione ſolemnitatis, non debetur, num. 21. Sed contrarium, num. 22. Factum perſonæ valde dilectæ, quamvis extraneæ in teſtamento imperfecto, ratione ſolemnitatis valet, nu. 24. & 26. & ita deciſum, nu. 27. & 28. & factum a teſtamento inter liberos conjunctæ perſonæ, ſuſtinetur, n. 25.

Legatum relictum per teſtatorem ignorantem mortem legatarii, pro non ſcripto habetur, obſer. 9. nu. 7. etiam, data ſcientia teſtatoris, num. 8. & ita deciſum adducitur per S. C. num. 9. Aureorum indiſtinctè factum, intelligitur de exiguis, niſi aliter ex conſuetudine, vel de mente teſtatoris conſtat, obſer. 11. nu. 1. limita in viro potente, & in uxore dotem repetente, num. 3. & in cauſa pia, num. 5. Equi morelli, ſi in hæreditate reperiatur tantum albus, valet legatum, & albus debetur, num. 6.

Legatum pium integrè ſolvitur, & aliis præfertur, ubi bona non ſufficiunt, obſ. 17. nu. 3. Sic etiam, ubi fuit factum pro obtinenda peccatorum remiſſione vel pro celebratione Miſſarum pro anima teſtatoris, nu. 4. Dicitur, pium, ſi fiat conſanguineo, vel animo pauperi pro ejus anima, ſecus ſi fiat diviti, etiam, quod ſit conſanguineus, no 5. Factum Confeſſario, nedum exiſtimatur pium, ſed etiam anteponitur aliis legatis, ac creditoribus chirographariis, num. 6. non tamen diminuitur, ubi eſt ſpeciei, nu. 7. Factum pauperibus in genere, intelligitur de illis, qui ſunt de patria teſtatoris, nu. 18. & dicitur pium, ſi ſit factum pro amore Dei, vel anima teſtatoris, nu. 19.

Legatum mulieri relictum, ſub conditione, non nubendi, non admittitur, ſi ſponſalia tantum illa contraxerit, obſer. 22. n. 6.

Legatum domus, comprehendit etiam domum parvam, contiguam domui magnæ, obſ. 37. nu. 13. & ita deciſum adducitur ex conjecturis adductis, n. 14. 15. 16. 17. & 18.

Legatum rei alienæ valet, ſaltem, quoad æſtimationem, obſer. 40. n. 2.

Legatum factum per prodigum, ante tamen prohibitam adminiſtrationem valet, & ita deciſum adducitur, obſer. 45. n. 13.

Legatum diverſarum quantitatum in duabus orationibus factum, utrumque debetur, obſer. 51. nu. 1. quid ſi legata ſint facta in diverſis ſcripturis, nu. 2. affirmative deciſum adducitur, num. 3. & 4. & quando cenſeatur factum animo compenſandi cum alio legato, vel debito voluntario, n. 5. 6. & 8.

Legatum habitandi, quando cenſeatur factum favore legatarii, & importet neceſſitatem, obſer. 52. n. 3. & 4. Et ſi fuerit relatum, interpretatur favore legatarii, nu. 6.

Legatum factum minori, perſolvendum, quando pervenerit ad perfectam ætatem, quo tempore debetur, tam de jure communi, quam Regni Neap. obſer. 75. n. 3. 4. & 6. Vide ver. Minor.

Legatum mobilium per virum uxori factum, compenſatur cum veſtibus lugubribus, & lecto viduali, debitis

ex conſuetudine, obſer. 94. n. 6. Contrarium, nu. 7. Sed prima opinio comprobatur, nu. 8. & 9. Vide ver. veſtes lugubres, Ver. Vidua.

Legatum alimentorum per virum uxori factum, an compenſetur cùm intereſſe dotis, & antephati, obſ. 97. nu. 7. 8. 9. & 10. ubi deciſio traditur. Factum per Militem S. Jacobi de Spata Concubinæ, non valet, obſer. 99. n. 6. & ſub nu. 8. Contrarium, num. 9. intellige, ut nu. 10. & 11. Factum alicui, ut Monachus fiat, non debetur, ſi matrimonium carnale contrahat, n. 10.

Legatum, quando ad hæredes tranſmittatur, & ſit conditionale, vel purum, obſerv. 107. nu. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. Quando eſt conditionale, licet regulariter non tranſmittatur ad hæredes, tamen fallit ex conjectura mente teſtatoris, num. 2. & 3. ubi deciſio adducitur, ac num 4. per 10. Pro dote non eſt conditionale & mortua legataria in nubili ætate, debetur ejus hæredibus, num. 7. Solvendum in termino bene viſo ab hærede, non eſt conditionale, & ad hæredes tranſmittitur, nu. 8. Cauſa Studii relictum, quando, & quibus debeatur, nu. 11. & 12.

Legatum quando debeatur legatario, ſi fuerit factum, ſi Religionem ingrediatur, obſer. 18. n. 14.

Legato Vino. Vide ver. vino Legato.

Legata dicuntur eſſe in bonis legatarii, à die mortis teſtatoris, obſerv. 8. num. 31. & licet per repudiationem fingatur, nunquam fuiſſe legatarii, num. 32. tamen non procedit in præjudicium tertii, & ſic patroni, cui eſt jus quæſitum, num. 33.

Legata ſunt diminuenda pro rata, quando hæreditas non eſt ſufficiens pro omnibus legatis, obſerv. 12. nu. 1. quod procedit, etiam ſi legata ſint pia, num. 2. Contrarium, nu. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.

Legatarius medietatis prædii, non poteſt cogi ad accipiendum partem prædii pro diviſo, obſervat. 28. numero 27.

Legatarii, & creditores, quomodo, & quando citari debeant in confectione inventarii, obſer. 96. n. 9. & quid, quando ſunt abſentes. n. 10. 11. & 12.

Legitima non debetur filiis in decima parte, de qua mulier diſponere poteſt. obſerv. 12. n. 11.

Legitima nullum recipit onus, obſer. 110. num. 4. limita, ubi expreſſe filius acceptat teſtamentum, cum onere ſuper illa, num. 5. ac quando filius fuit inſtitutus univerſalis hæres, cum expreſſa conditione, quod fideicommiſſum in teſtamento ordinatum locum habeat in tota teſtatoris hæreditate, ibid. Matris quando ſit tertia totius, vel tertia tertiæ, nu. 6. Filii ob partis ſciudicationem quanta ſit, nu. 7. & debetur cum fructibus, nu. 8.

Legitimatio eſt de Regalibus, & ſolet Proregi communicari, obſerv. 3. nu. 16.

Legitimationis privilegia expediuntur à Prorege, uno Regente, ac à Præſide S. C. num. 17. Præſes S. C. non poteſt interponere decretum, dare formam, vel apponere clauſulas in legitimatione, nam ſpectat ad Principem, n. 18.

Lex poſitiva non attenditur in foro conſcientiæ, obſerv. 8. ſub n. 42.

Lex nulla reperitur, quæ dicat, penſionem ſolvendam per emphyteutam debere eſſe modicam, obſerv. 18. nu. 11.

Lex generalis per ſpecialem abrogatur, idemque procedit in ſtatutis, in contractibus, in pactis, & ſtipulationibus prætoriis. obſer. 50. nu. 9. Sicut comprobatur, per uſum, ita per non uſum, & non obſervantiam tollitur, n. 14.

Leges tunc inſtituuntur, cùm promulgantur, & tunc confirmantur, cùm moribus viventium approbantur, ſub n. 13. limita, nu. 15. & 16. Quam plures ſunt in corpore juris ſcriptæ, ſed non uſu receptæ, ideoque non ſervantur, nu. 17. & enumerantur, num. 18. 19. & 20. Uſu receptæ, quæ in detrimentum abierunt per decennium, non habent poſtea vires, num. 16. de ratione, num. ſeq.

Liberatio per Judicem nunquam fit in cauſam tertiarum, non liquidatarum, obſerv. 21. n. 12.

Libri, Inſtrumenta, & Scripturæ hæreditariæ diviſæ, penes quem hæredum ſunt cuſtodienda, obſerv. 28. n. 20. diſtingue, n. 21. 22. 23. 24. & 25.

Licitationes ſolent eſſe animoſæ, obſerv. 42. nn. 6. & 9.

Ligna, vel palea quando teneri poſſunt in propria domo, obſerv. 95. n. 6.

Liquidatio ſine calculo fieri nequit, & fit, vel in quantitate in calculo contenta, vel in minori quantitate, obſer. 21. ſub n. 11. & etiam in nihilo, nu. 13.

Liquidatio dicitur fieri incontinenti, ſi inter duos menſes expediri poterit, vel ſaltim arbitrio Judicis id remittitur, obſervat. 25. ſub n. 13.

Liquidatio inſtrumenti via *Ritus M. C. V.* impeditur, ſi Curia pro Tribunali ſedente debitor præſentet copiam proceſſus compilati ſuper nullitate illius obſer. 58. n. 6. & ita deciſum traditur, nu. 7.

Liquidum quando dicatur, obſerv. 21. nn. 6. 7. 8. 10. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 19.

Literæ miſſivæ verificantur per teſtes deponentes, habere notam manum, ſic etiam literæ cambii, ubi negatur acceptatio, obſerv. 55. nu. 16.

Literæ miſſivæ ſufficiunt, loco mandati ſpecialis ad deponendum pro principale, obſerv. 86. num. 9. contrarium, n. 13.

Litigare coram Judice ſuſpecto, periculoſum, ac durum eſt, obſerv. 81. nu. 1.

Locatio differt à promiſſione locandi, obſerv. 3. n. 35.

Locatio, vel conductio potiùs præſumitur, quàm emphyteuſis, ubi penſio eſt æquivalens fructibus, obſerv. 18. n. 4.

Locatio Caſtri feudalis facta ſine Regio aſſenſu, revocari poteſt, vigore *Conſtit.* incipient. *Conſtit. Div. memor.* obſerv. 23. nu 8. & ita practicatum, ac deciſum adducitur n. 9.

Locator non poteſt refricare quæſtionem dominii, obſervat. 26. n. 6.

Locator non tenetur ad damna, & intereſſe conductori, quando ignorabat, ab alio prohiberi poſſe, ſecus ſi ſciebat, obſerv. 39. nu. 9. Non tenetur denunciare inquilino, ſeu conductori domus, an velit continuare locationem, nu. 13.

Locatus, vel Fidatus Regiæ Dohanæ menæ pecudum Apuleæ habet fori electionem contra Neapolitanos, obſer. 54. n. 13. & ita deciſum adducitur, n. 14.

M

M*Agiſtri* actorum S. C. ſive Actuarii, Scribæ à mandatis, ac Cancellarii Reg. Cancellar. cum cauſa abſque tamen depoſito ſuſpecti recuſantur, & retinent cauſas, ac emolumenta, licèt per alium actitentur, obſerv. 81. nu. 18. S. R. C. citari poſſunt in loco officii, & ſic in Banca ejuſdem S. R. C. & ita deciſum traditur, obſerv. 82. nu. 5. Sed intellige, ut ibi.

M. C. V. vel R. C. deputat Officialem, quando Baro eſt ſuſpectus, obſerv. 90. ſub n. 1. contrarium ſub nu. 2. intellige, ut nu. 3. vide ver. Baro ſuſpectus.

Magnatum mentio in jure civili non fit, ſed tantum ſemel in jure Canonico, obſerv. 35. num. 9. Magnates qui dicantur, ibid. & nn. 10. 11. & 12.

Magnatis vocabulum antiquis Scriptoribus non erat cognitum, nu. 10.

Magnates in Lombardia, Capitanei dicuntur, num. 11. in Regno vero Neapolitano quinam ſint, & nu. 23. In Hiſpania quomodo vocentur, num. 14. & 17. Eorum nomen eſt maximi, ac ſupremi honoris apud Hiſpanos, nu. 15. debent ab omnibus honorari, & eis olim

liſtebat

Digitized by Google

ſiſtebat currus, num. 20. hodie vero ſe..., num. ... in fin. vide verb. Proceres, ver. Barones, ver. *Grandi di Spagna*.

Major licèt non reſtituatur in integrum, tamen poteſt inhærere in integrum reſtitutioni petitæ per minorem, cum quo litem habet, obſ.59.n.1. Quando in integrum reſtituatur, n.4.

Mala fides quando dicatur adeſſe, obſ.65.nu.11.

Mandatum procurationis in confectione inventarii, ſufficit, ſi fiat per epiſtolam, non autem per inſtrumentum publicum, obſ.15.n.24.

Mantica fugienti oculo legit *Gozadin.conſ.*80.obſ. 5. nu. 24. reprehenditur, n.26.

Manuteneri quis debet in poſſeſſione, lite pendente, obſ. 77.n.8.

D. Marchio Torelli conſuluit pro validitate teſtamenti Antonii Bonelli, obſer.5.num.15. *Deciſ.*5. *num.* 18. *in fi.* declaratur, num.28. & ſub num.22. Ejus *deciſio 6. num.* 27. *in fi.* non adverſatur *deciſ.*26. ejuſdem, ut *ibi* ipſe advertit, *n.*37. obſervat. 6.n.11. Ejus *deciſio.* 7. procedit, quia teſtatoris voluntas erat imperfecta, dum nolebat, teſtamentum ſtipulari ea die, & ſic erat præparatio teſtandi, obſ.7.num.9. ſecus in caſu relato, ac deciſio ſupra, nu.4.

*Deciſ.*16. alia deciſione, S.C. comprobatur, obſ.16.nu. 2.

Deciſ.21.nu.10. ejuſque Aſſeclæ declarantur, obſ.21. n.16. & 17.

*Deciſ.*50. explicatur. obſer.50.n.32.

*Deciſ.*21. quando procedere poſſit. obſervat. 96.nu.2.3.4. & 5.

Maritus promittens, curare, & facere, *ita, quod ſaum poſſe non excuſetur*, quod uxor renunciet propter dotem habitam, ſi fecit diligentiis, uſque ad minas, non teneatur ad intereſſe, obſerv. 3. num. 37. ſic etiam, ſi adſint verba, realiter; & cum effectu, numero 38. ſed ſi mulier renunciet, & adverſus renunciationem reſtituitur, non tenetur maritus ad intereſſe, nu.39. & ita deciſum adducitur, num. 40. contrarium, n.41.

Maritus occidendo uxorem, reſtituit dotem, et perdit donationem propter nuptias, etiam ſi cum cauſa occiderit, obſerv. 49.num. 4. Tenetur ad reſtitutionem dotis, & antephati uxori, ſi illa diſcedat, ſeparato matrimonio quoad Thorum culpe viri, nu.12. contrarium deciſum adducitur, n.13. & 14.

Maſculinum concipit fœmininum in contractibus, obſ. 3. ſub n.2.

Mater contrahens matrimonium more Procerum; ac Magnatum, ſuccedit filio ab inteſtato, decedenti in allodialibus, non obſtante Conſuetud. Capuanæ, & Nidi, obſerv. 35. numero 28. Contrarium, numero 30. & 31.

Mater in defectum patris, vel avi. filiam dotare cogitur, obſervat.38.n.7. ſic etiam ad alimenta præſtanda, nu.8.

Medicus poteſt ægrotum etiam invitum curare, & repetere expenſas curationis, ac mercedem, obſ.47.n.6.

Meliorationes amittit emphyteuta, ſi res emphyteutica fuit declarata devoluta, ob defectum canonis non ſoluti, eo magis, ſi adſit pactum, obſerv.120.nu.8. intellige de meliorationibus parvis, non autem magnis, nu. 9. contrarium, n.10.15. & 16. ſed prima opinio comprobatur, n.11. ampliat. n.12.13.14. & 17.

Mente captus pro mortuo reputatus, obſer.23.nu.17.

Mercator decoctus, an gaudeat moratoria, Tertia depoſitatia conceſſa, obſ.105.n.6.

Meretrices uti impudicæ cogitant de quæſtu, & corpora eorum conducunt, obſ.14.n.18.

*D. Praeſ. Merlin. cap.*23. *num.*16. *cent.*2. *controverſ. forenſ.* confutatur, obſerv.83.nu.8. & 9. & d. cent.2.cap.44.n. 24. cum ſeqq. impugnatur, obſ.94.n.8.

Militis, vel Navigantis mors quomodo probetur, obſerv. 60.nu.5.

Milites S. Jacobi, Calatravæ, & S. Joannis Hieroſolymitani, Concubinæ donare nequeunt, obſerv.99. ſub n. 8. Noſtri temporis Regni Neapol. an gaudeant privilegiis Militum, & quibus obſer.102. num.1.2.3.4.5. 6.7.8.9. & 10. Alii ſunt Equeſtris, vel Pedeſtris militiæ, vulgo, *Soldati Levantati*, alii Milites gravis armaturæ nuncupari, *Huomini d'arme*, alii levis armaturæ, dicti, *Cavalli legieri della Sacchetta*, alii Pedeſtres, qui *Soldati del Battaglione*, vocantur, nu.2.3. & 4. Noſtri temporis an gaudeant beneficio reſtitutionis in integrum, n.9.

Minimum in dubio non attenditur, obſ.11.n.2.

Minor faciliùs reſtituitur in integrum, quando à tutore læditur, obſer.27.num. 22. & 23. In judiciis in integrum reſtituitur, etiam ſi litigavit, abſque curatore, ſed per procuratorem, ab eo, cum juramento conſtitutum, de non contraveniendo, ſed ratum habere, &c. nu.23. & ita deciſum traditur, n.24.

Minor non poteſt renunciare appellationem, in præjudicium majoris colligantis, obſ.59.nu.3.

Minor, cui factum eſt legatum, conſequendum, quando pervenerit ad perfectam ætatem, ſi impetraverit veniam ætatis, an ſtatim debeatur, obſervat. 75. numero 6. Obtenta ætatis venia non poteſt alienare bona ſtabilia, abſque Judicis decreto, ſub nu.10. vide verb. legatum.

Minor an, & quando ad evictionem, per ejus Curatorem promiſſam teneatur, obſ.104.n.1.3.5.6. & 7.

Monaſterium, ſi cum licentia Superioris promittat, quod puella ingreſſa cum promiſſione dotis, à patre facta, renunciet ad beneficium illius omnem partem, portionem, &c. en ſequuto obitu patris, & non facta ſolutione dotis, neque renunciatione, poſſit petere reſtantem quantitatem legitimæ, ad Monialem ſpectantis, obſ.51.n.6.

Moneta grandeum quinque, ob illius tonſionem, & falſificationem appellabatur *Zannetta*, ideoque illam expendi, fuit per *pragmaticam* prohibitum die 2. Martii 1622. obſ.17.n.1. & obſ.48.n.2.

Monetæ mutatio connumeratur inter caſus fortuitos, num.4.

Moniales præferuntur Religioſis maſculis in diſtributione eleemoſynæ legatæ per teſtatorem Religioſis pauperibus, obſ.11.n.8.

Mora non committitur, ubi quantitas debita non eſt liquidata, obſ.21.n.7. & ſub n.15.

Mora modica non nocet, obſer.29.n.13.

Moræ purgatio admittitur infra breve tempus, & ſic infra paucos dies, ibid.

Moræ purgatio conſiſtit in æquitate canonica, & admittitur, re integra, ubi jus partis non eſt factum deterius, obſervat. 30. numer. 1. & 2. etiam ſi adſit pactum reſolutionis contractus, & non ſit renunciatum purgationi moræ, num. 3. ſecus ſi purgationi moræ ſit renunciatum, num.4. vel jus partis ſit factum deterius, nu.4.

Mora, quando purgari poſſit, n.7.8.9.10.12.15. & 16.

Moratoria ſolet à Principe concedi ad tempus debitori effecto non ſolvendo, obſervat. 45. num. 1. & quando locum habeat, numero 3.4.5.6.7.8.9 10. & 11. & impedit inſtrumenti liquidationem num.12.

Moratoria in civilibus, lite pendente impetrari non poteſt. & taliter obtenta non prodeſt, obſ.105.nu.2. & intellige, ut nu.5. & non comprehendit caſus exceptus, nu.7. Non juvat, ſi fuit conceſſa poſt carcerationem, num. 7. & quando proſit debitori neganti debitum, num.8.

Moratoria ſolet à Principe debitori effecto non ſolvendo concedi, obſ.104.n.1. Sic etiam à creditoribus, n.4. Ut locum habeat, quæ requirantur & quos caſus comprehendat, n.3.

Officium à Rege ampliatum ad beneficium, unius hæredis, per ampliationem nominandi, eſt obnoxium creditoribus, & legatariis nominantis, obſer. 26. n. 2.

P

P*Actum* de conſervanda ſucceſſione, Fiſci præjudicium non admittitur de jure Regni, obſerv. 8. num. 10.

Pactum conventum in capitulis matrimonialibus de dote reſtituenda certis perſonis, non poteſt mutari, obſ. 34. nu. 9.

Pactum reſtitutionis dotis faciendæ ad dotantem eſt nullum, ubi dos ſolvitur de bonis mulieris, obſer. 53. ſub n. 2. & dos ad hæredes mulieris vadit, ibid.

Pactum exequutivum ex quibus inducatur, obſer. 58. n. 1. & quomodo practicatur contra debitorem num. 2. & ejus hæredes, num. 3. Exequutivum datur quando non eſt compilatus proceſſus ſuper invaliditate inſtrumenti, cum cautione tamen de reſtituendo n. 4. ſecus ſi proceſſus eſt compilatus, nu. 5. Exequtivum triginta annorum ſpatio præſcribitur, num. 8. & ita deciſum adducitur, n. 10.

Pactum conceſſionis ſervitutis debet concludenter probari, ac debet eſſe expreſſum, & clarum obſerv. 66. num. 2.

Pactum reſciſſorium non appoſitum, an pro omiſſo habeatur, obſerv. 115. num. 8. & num. 9. par. 15. Reſciſſorium diverſimode apponi ſolet, num. 17. ideoque pro appoſito non cenſetur, num. 15. ſed vide *D. Mocc. in ſylva caſ. forenſ. cap. 25. 26. & 27.* ac *D. de Marin. lib. 2. reſol. quotid. cap.* 163. à me viſos poſt impreſſionem d. obſer. 115.

Palea, vel ligna quando teneri poſſunt in propria domo, obſer. 95. n. 3.

Paragium ingreſſarum tantummodo debetur Moniali, etiam, quod ſit minus legitima, obſ. 31. n. 7. & ſic deciſum affertur, n. 8. intellige, ut n. 9.

Paragium in filia maritata, & in nuptura quantum ſit, & quid, ubi nulla fuit conſtituta dos, obſ. 59. nu. 20. deciſio traditur, n. 21.

Pacta ſunt, non fieri, vel invalide fieri, obſer. 19. num. 25. item, non eſſe, vel eſſe nullum, num. 26. ac etiam, non fieri, vel ita fieri, quod factum non duret, num. 27. de ratione, n. 28. Item, non facere, vel in facto non perſeverare, n. 29 & non fieri, vel non ſortiri effectum, nu. 30. & 31. vel non fieri, & inutiliter fieri, & tandem non fieri, vel minus legitime fieri, ſeu aliter fieri, quam de jure debet, n. 32.

Parium eadem eſt juris diſpoſitio, & judicium, n. 34.

Parum, & nihil æquiparantur, obſerv. 29. n. 14.

Pars pretii debetur, attento valore temporis emptionis, non autem mortis in feudo novo, obſerv. 59. num. 26. limita, ubi in contrarium aſſiſtat partis voluntas, & ita deciſum traditur, num. 27. Feudi novi non debetur in linea collaterali, & ſic judicatum refertur, obſerv. 61. n. 10.

Paſcua, Nœmora, &c. vide ver. Nœmora.

Pater dotando filiam poteſt apponere pactum, ut illa decedente ſine filiis dos ad ipſum revertatur, obſer. 34. nu. 3. Non poteſt in præjudicium filiorum, & agnatorum ex intervallo dare licentiam filiæ, ut dotem alienet, quibus eſt acquiſitum jus, ſecundum *Conſu. Neap. num.* 8. Quando teneatur ad reſtitutionem dotis ejus nurus obſer. 36. num. 1. & 2. etiam attenta *conſuet. Neap.* n. 3. Non poteſt in præjudicium legitimæ filiorum declarare, etiam in foro conſcientiæ, quod omnia ejus bona ad alium pertineant, niſi aliter de veritate declarationis conſtet, nu. 15.

Patris conſenſus in matrimonio filii, an requiratur expreſſus, vel ſufficiat tacitus, tam de jure communi, quam Conſuetudinario, n. 4. & 5.

Pater per tranſitum ad ſecunda vota privatur educatione filiarum, quæ eo caſu educari debent in Conſervatorio, vel Monaſterio, obſerv. 12. nu. 13. Secundum *Conſuetud. Barenſ.* an ſuccedat in tota dote, mortuis filiis, an autem in legitima, obſervat. 53. ſub num. 4. Et mater non ſuccedit filio ab inteſtato, quoniam matrimonium eſt contractum ſecundum uſum Capuanæ, & Nidi, & ſic *alla nova manera* obſerv. 6. nu. 7. Vel frater, an, & quando teneatur iterum dotare filiam, vel ſororem, obſerv. 109 n. 13.

Pater excluditur à ſucceſſione filiorum in bonis maternis, ubi matrimonium eſt contractum, ſecundum uſum, & Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, cum renunciatione futuræ ſucceſſionis filiorum, obſerv. 117. nu. 2. & 4. Tempore *Afflicti* à dotibus tantùm excludebatur per Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi nu. 5. Sed poſtea ex ampliori forma renunciationis excluditur ab omnib. bonis, ib. etiam extradotalibus, nu. 6. & reputatur, ac ſi eſſet mortuus, nu. 7. nec etiam in legitima ſuccedit, n. 8.

Patronus de jure Digeſtorum habebat in bonis liberti morientis, abſque filiis dimidiam bonorum, obſerv. 8. nu. 25. quod intellige, ubi habebat in bonis, ultra centum, alioquin nihil habebat, nu. 26.

Paupertas ſola non ſufficit ad obtinendum alimenta & litis expenſas à convento, lite pendente, obſerv. 119. num. 2. Sed illa ſubminiſtrantur hoc caſu à publico, nu. 3. & regulariter probari debet, num. 4. Intellige, ut nu. 5. & 6. Et præſumptio boni juris requiruntur, ut alimenta, & litis expenſæ debeantur, illiſque deficientibus non debentur, num. 8. & ita deciſum adducitur, n. 9.

Peccati in materia, via magis certa, & tutior eſt eligenda, obſ. 8. nu. 48.

Pecunia reſtitui debet debitori, ubi ipſe, & creditor diſcordant in electione cauſæ ſolutionis, obſerv. 21. ſub nu. 1.

Pecunia venit in generali obligatione, etiam ſi ſit data ad cambium, obſ. 24. n. 5. & 6. non tamèn habet locum, ſi ſit mutuata, n. 7. de ratione, n. 8.

Periculum pecuniæ à creditore acceptatæ, cèdit damno illius, non autem debitoris, obſ. 17. ſub nu. 10. Et damnum ſuperveniens ob decoctionem acceptantis literas cambii, erit ſcribentis, non autem creditoris, illas recipientis, obſer. 20. ſub nu. 14. Monetæ depoſitæ, ad quem ſpectet, obſ. 48. ſub n. 3.

Perſonæ, quæ excuſantur, ire ad conficiendum inventarium de perſona, enunciantur, obſer. 15. nu. 20.

Petitio contra unum ex correis debendi, perpetuat actionem contra alios non citatos, obſ. 30. n. 32.

Petitorium, quando intentatum dicatur, obſerv. 101. nu. 2. & 3.

Pœna impoſita, ne matrimonium contrahatur, non habet locum, ſi ſponſalia tantum ſint contracta, niſi ſequuta ſit copula carnalis, obſer. 22. n. 5. & 6.

Pœnæ ſecundò nubentium, quæ concernunt favorem filiorum, incorrectæ remanent, n. 9. & ita deciſum adducitur, num. 11. quæ vero reſpiciunt aliorum favorem, ſublatæ ſunt, n. 10.

Portio hæreditatis non editæ, an accreſcat per jus accreſcendi ad aliam portionem, vel ad perſonam, obſ. 84. n. 9.

Poſſeſſio non ſuffragatur, quando jus poſſeſſori reſiſtit, ideoque nec manutentio in eo caſu datur, obſerv. 23. num. 13. Sola ſufficit, ad effectum manutenendi, etiam in juribus incorporalibus, obſervat. 77. n. 9. & ita deciſum traditur, n. 10.

Poſſeſſor conſervari debet in poſſeſſione, etiam ex titulo nullo, & invalido, n. 12. & ſic judicatum adducitur. nu. 13. Præſumitur litigare, cauſa differendi judicium, ut interim capiat fructus, obſerv. 5. num. 4. Quando conſtituatur in mala fide, obſer. 65. num. 1. 2. 5. 6. 7. & 8. &

an teneatur ad fructus perceptos,& futuros , num. 3. Malæ fidei nunquam præſcribi, num. 4. & poſt litem motam incipit eſſe reus ſub n.8.Bonæ fidei non tenetur ad fructuum reſtitutionem,nu.9. dummodo adſit mala fides,n.10.

Poſſeſſor , vel debitor , dubitans de judicata futura moleſtia , quibus modis, & quomodo experiri poſſit de ejus juribus,obſerv.89.num.1.2.& 15.Nœmoris, Paſcuorum,& ſimilium ſi non eſt Baro,cogitur,Fiſco inſtante,oſtendere titulum,quo illa poſſidet , obſerv. 93.nu.8.

Poſſeſſorium cum petitorio quando cumulari poſſit , obſ. 101.num.1. Quando intentatum dicatur, ſub num. 2. & 3.

Præambulum poteſt interponi, ex voluntate teſtatoris, per teſtes probata,obſerv.7.nu.4.

Præcepta de ſolvendo vigore pacti executivi duo fiunt regulariter debitori , antequam expediantur literæ executoriales realiter contra ipſum , vel illius hæredes,obſer.58.n.1.etiam ad inſtantiam ceſſionarii creditoris,n.3.contrarium.nu.11.intellige,ut n.12.

Præcepta ad minus duo fiunt debitori, quod ſolvat tertias ante ſententiam reſciſſionis contractus,obſerv.96. num.1.

Prælatio conceditur filiæ in feudo hæreditario ſub haſta vendito , & ita deciſum adducitur,obſerv.15.num.25. In feudo hæreditario antiquo paterno per S. C. fuit conceſſa , obſerv. 19.num.4.Competit agnato in feudo hæreditario mixto , obſer.57.num.1. & ita deciſum adducitur,tam Neap.num. 2. quam in toto ferè Orbe Terrarum,nu.3.

Præſcribens partem cenſus,eſt tutus etiam in foro conſcientiæ,obſervat.27.n.10.

Præſcriptio in annuis introitibus, ſive cenſibus currit à die, qua fuit ceſſatum à ſolutione obſer. 27. num. 9. & quando non habeat locum,nu.12.13. & 21. & debet eſſe 30.annorum,n.14.vel cum præſcriptione *l.quicunque C.de apoc.publ.lib.*10.num.15. An habeat locum in diviſione inducenda inter correos inſolidum obligatos,obſer.112,n.4,& 5. & an ſervetur in noſtris Tribunalibus,d.n.4.

Præſes S. R. C., ſuſpectus in judicando , poteſt cauſam committere,ac ordinare verbum faciendum,obſer. 87. n.2.Ubi eſt ſuſpectus,ſupplicationes leguntur in Aula Decani S.C.ſub n.10.

Præſumptio eſt pro poſſeſſione,obſ.77.n.11.

Pragmatica,ut liget,debet publicari,& in locis , in quibus non eſt publicata,non ſervatur,& contraveniens non incidit in pœnam,in illa contentam , & ita deciſum traditur,obſer.78.n.4.

Pragmaticæ de ſuſpit. Official. habent locum in Judicibus Ordinariis,non tamen in Conſultore Regii Cappellani Majoris,& Fabricæ D.Petri Regii Neap. obſ. 81.nu.16.

Pragm.16.de ordin.judic. an procedat,tam in Reo , quam in actore,obſervat.91.n.2.

D. Pratus non habuit notitiam de *Cap.Regn. Emergentibus*,obſerv.8.n.17.

Pretium non ſuccedit loco rei,neque res pretii in particularibus , neque in actione hypothecaria , niſi in ſubſidium,obſerv.14.nu.11.& in univerſalibus ſimiliter in ſubſidium ſuccedit,num.13.Quale attendatur in jure offerendi,& in venditione pro amplianda Eccleſia,vel Monaſterio,obſerv.4 .nu.6.8.9.14.15. & 6.ubi deciſiones referuntur. Ex quib. conſtituatur, & quale juſtum dicatur.n.11.& 13.

Princeps,dum vult ſtatuta condere,convocat Proceres & Senatores, obſ.15.n.2.5.& 6.Tenetur ſub pœna peccati tollere monetam falſam , & non poteſt cudere monetam improbam,niſi in caſu neceſſitatis,obſer. 48. n. 2. Faciendo mentionem de alia lege,quæ in corpore juris impreſſa non reperitur,vim legis non habet, niſi diſpoſitio relata, ſit in totum certa , & ſpecifica, obſervat. 50. numer. 7. Videns , & non contradicens , leges non ſervari , videtur illas tollere , nu. 23. & 27.

Principis humanitas , quid operetur , obſervat. 119. num.15.

Privilegium juriſdictionis conceſſum Magno Principi , etiam contra viduas , pupillos , ac miſerabiles perſonas non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem, non ejuſdem qualitatis , obſerv. 67. num. 1. & quare, num.2.3.4.& 5. Lite pendente obtentum , non comprehendit lites præteritas , ſed tantum futuras , obſerv.305.num. 3. Maxime , ſi non eſt facta mentio de lite,nu.4.

Probationes , quæ incontinenti probari poſſunt , videntur à principio ineſſe,obſ.29.n.5.

Procerum mentio in jure civili tribus in locis fit , obſer. 35.nu.1.

Proceres antiquitus erant milites,qui feudatarios habebant,n.3.& à Baronibus diſtinguebantur,num. 4. Sunt nobiles non vulgares,num.7.& uno gradu à Regibus diſtant,n.8.vide ver.Magnates,verb.Barones.

Proceſſus novus compilatur ſuper liquidatione,obſervat. 21.ſub nu.11.

Procurator ſicut non poteſt acceptare decretum , ita nec etiam illud expreſſe renunciare, obſer. 59. num. 8. nec etiam nominationem teſtium ac appellationem, etiam ſi habeat mandatum cum libera,nu.9. intellige, ut nu.10.Sed deciſio traditur,n.11. Specialis ad deponendum pro principale requiritur,cum facultate jurandi in animam conſtituentis,& ad ſic,& ſic reſpondendum ſuper articulis,obſer.86.n.8.Specialis in cauſa gravi non admittitur ad deponendum pro principali,n.10.

Profeſſio ex cauſa poteſt differri,& valida erit , ſi emittatur poſt aliquod tempus,obſer.29.n.16.

Profeſſus in aliqua Religione,intra quinquennium tenetur proponere nullitates profeſſionis , etiam ſi fuerit Miles Hieroſolymitanus,num. 19. limita , ubi propter metum non valeret illas proponere,nu.20.& ita deciſum per Sac.Congreg.adducitur, nu. 21.

Prohibitio alienationis bonorum , uſque ad annum 25. comprehendit etiam legitimam,& quare,obſerv. 34. nu.10.ac fieri poteſt,uſque ad certum tempus,num.11. An,& quando comprehendat legitimam,nu.11. & deciſio adducitur,nu.14.

Promiſſio de renunciando cum juramento ſufficit , etiam non ſequuta renunciatione,obſer.3.nu.31.contrarium, nu. 32.De vendendo,non eſt venditio,eo magis, ſi agitur de re feudali,nu.33.Accipiendi ad cambium ,differt à cambio.n.36.

Promiſſio facta de ſolvendo , quicquid debere aliquem conſtiterit,non tenet,ſi liquidatio non ſit facta,vivente debitore,obſerv.21.nu.20.ratio adducitur,nu.21. limita,nu.22.

Promittens vendere , nullo expedito aſſenſu ſuper dicta promiſſione,poteſt etiam revocare,juxta *Conſtit.* incip. *Conſtit.Divæ memoriæ*,& non tenetur ad intereſſe,obſ. 56.ſub n.8,& ita judicatum traditur,ſub n.10.

Promiſſio de vendendo obligat promittentem ad intereſſe,nu.9.contrarium in re feudali,& ſic deciſum adducitur,ſub nu.10

Prorex an teneatur aſſurgere Titulato eum viſitanti,obſ. 35.nu.25.& 26.

Proregi in hoc Regno , & Cardinalibus Romæ Curtus ſiſti debet,nu.21.

Pubes an,& quando deponere debeat , obſervat. 88. ſub num 6.

Pupillus regulariter educari debet apud matrem , obſerv. 51.num. 7. limita , ubi mater contraxit ſecundas nuptias,n.8.intellige,ut nu.9.& deciſiones adducuntur,n.10.& 11.

Pupillus

Pupillus an deponere teneatur, obſerv.88 nu.2.3.4.5 & 6. 7 n,& quando teneatur ad evictionem promiſſam per ejus Tutorem,obſer.104.nu 3.5.6 & 7.

Q.

QUalitas bonorum an ſit allodialis,vel feudalis, judicatur per R.C.S. obſerv. 93. num.1. Sed in judicio ſummariiſſimo poſſeſſio cognoſcitur interim per R.C.S. nu. 2.

Quem de evictione tenet actio,eundem agentem repellit exceptio,obſerv.4.n.25.

R.

RAtificatio principalis requiritur, ubi inventarium fit per Procuratorem generalem, vel negotiorum geſtorem,ſecus, ubi fit per Procuratorem ſpecialiter conſtitutum,obſerv.15.n.23.

Rationes tutelæ ſemel diſpunctæ, iterum revideri non debent,obſerv.13 nu.12.

Rationes adminiſtrationis uſque ad 30.annum reddendæ ſunt,illo enim tempore elapſo non redduntur,obſerv. 113. n 3. Reddendæ ſunt in loco adminiſtrationis, nu. 4. etiam ſi ille,cui reddendæ ſunt,ſit Neapolitanus,nu. 5 & ſic deciſum traditur nu.6.

Recipiens rem cum onere ſolvendi aliquid tertio abſenti, remanet obligatus,obſer.44.nu.2.contrarium, num.6. & 7.ſed limitatur,nu. 8. & 9. & ita deciſum traditur, nu 10.

Reclamatio interpoſita à ſententia S. C. non determinatur cum ſupplicatione de verbo faciendo loco reclamationis, ſed committitur, & compilatur novus proceſſus,& ita deciſum adducitur, obſerv. 72. nu.10.

Recuſatio Judicis eſt janua defenſionis, obſerv. 81. ſub nu.1.

Regens Reg.Cancellar. ſuſpectus in judicando, poteſt delegare,obſ.87.nu.3.

Regreſſus non datur adverſus jura renunciata, obſervat. 17 nu.14.

Relevium non eſt onus feudi, ſed ipſius feudatarii, ejuſque ſolutio in diſceſſione inventarii non admittitur, obſerv.91.num.1.eſtque nomen barbarum, num.2.& de jure communi incognitum, & ex conſuetudine introductum, num.3. Debetur à primogenito, non ab emptore, etiam, quod habeat cum pacto de retrovendendo, illudque exerceatur intra annum, & diem conceſſum ad denunciandum mortem feudatarii,nu.4.& 5.Non debetur, ſi feudatarius efficiatur Religioſus,vel forjudicatus,n.6. An debeatur de fructibus illius anni,quo feudatarius moritur,vel unius anni ex tribus præcedentibus,nu.7.& 8.

Religioſi, & præſertim Capuccini poſſunt eſſe teſtes in teſtamentis, abſque licentia Superioris, obſerv. 10.num.1.

Remiſſio canonis in re emphyteutica; quando fieri debeat,obſerv.18 n.1.5.& 6.Non fit,ubi res, tempore ceſſionis erat ſterilis,n.30.

Renunciatio ubi reperitur extenſa per Notarium ultra promiſſa, & conventa, ex errore præſumitur obſervat. 2.num.5.Promiſſa per uxorem, vel virum, ejus nomine in ampla forma, & ad conſilium Sapientis in capitulis matrimonialibus, eſt extendenda quoad bona paterna, materna, fraterna, ziena, & alia, &c. num 6.rationes adducuntur, num.7.8.9. 10. & 11.& ita deciſum domi per D. Conſil. de Pucelellis, num.14. Fallit, ſi partes intellexiſſent ſolummodo de renunciatione legitimæ, ejuſque ſupplementi ex verbis promiſſionis, de renunciatione fienda,num.12.& ita deciſum per S. C. num. 15. ratio adducitur,num.16.& 21. Eſt ſtricti juris, & in ea non veniunt,niſi expreſſa, & bonorum paternorum, vel maternorum non extenditur ad bona fraterna, nu. 17. & 18.

Renunciari non poteſt l.de his ff de tranſact.num. 22. & quare,n.23.

Renunciatio ſemper intelligitur facta ab inteſtato,quamvis pactum ſimpliciter loquatur de non ſuccedendo, obſ.3.n.30.

Renunciatio differt à promiſſione de renunciando,n.32.

Renunciatio habet tacitam conditionem, ſi hæreditas renuncianti deferatur, obſerv.4.num. 3. & 15. intellige,ut procedat, quando filia renunciat ſimpliciter, pro ſe,& hæredibus, num.17. ſecus, ubi renunciat, pro ſe ipſa, & ejus filiis, qui ex propria eorum perſona venirent,quando caſus ſucceſſionis fortè ſuccederet poſt mortem renunciantis, num. 14.18. Eſt intelligenda, de hæreditatibus delatis tempore renunciationis, non autem de deferendis poſt mortem renunciantis filiis,num.15.Matris non obſtat filiis, ex propria perſona venientibus,quando non eſt, de hæreditatibus devolvendis,nu.19.& 21.Sed ſi hæreditatibus prædictis renunciavit obſtat filiis, ex propria perſona venientibus,n.20.21.& deciſum adducitur,n.26.

Renunciatio à Novitio cum licentia Ordinarii, vel ejus Vicarii, quando fieri debeat; obſerv. 29.num.1. & 2. ac deciſum refertur; num. 3. de ratione,num. 4. 11.12.13.14. & 15. Facta à Novitio eſt nulla, ſi profeſſio ſit nulla declarata, num.22.& 23. Facta, intuitu profeſſionis faciendæ,ſi illa non ſequatur,erit nulla,& revocatur,n.24.

Renunciari non poteſt beneficio purgandi moram, obſ. 30.nu.13.

Renunciatio facta ante Religionis ingreſſum, an ſubjaceat diſpoſitioni Sacr.Concil.Trid.c.16.ſeſſ.15.de reform. obſ.31.n.1.diſtingue,ut nu.2. & 3. Sententia debet eſſe expreſſa,non autem tacita,ad hoc, ut ſuper ſententia fieri poſſit compromiſſum,obſer.33.nu.25. & 26. Matris habet tacitam conditionem, ſi ei hæreditas ſit delata tempore mortis patris,obſer.41.n.5.

Repræſentatio non datur in emphyteuſi Eccleſiaſtica,obſ. 70.n.6.

Repudiatio videtur fundata in præſumpta fraude, obſerv. 8. numer. 11. Valet, ſed repudiatum imputatur, quoad computationem patrimonii, in beneficium patroni, in caſu l.liberto ff de bon.libert. num.29.& ratio adducitur, num.30.& non admittitur poſt aditam hæreditatem, vel acceptationem legati, num. 35. de ratione,num.36. Admittitur in quærendis,non in quæſitis,d.n.36.

Res empta de pecunia ſocietatis, prævia conventione, quamvis ab uno ex ſociis proprio nomine ematur, debet in ſocietate communicari,obſer.26.num.12. intellige,in allodialibus,num.13.non autem in feudalibus, nu.14.& ita deciſum adducitur,n.15.

Res debitoris acquiſita poſt generalem obligationem, venit veluti à principio ſub dicta obligatione, obſer. 34.num.7.

Res unaquæque habet pretium infimum, mediocre, & ſupremum,obſer.43.n.11.

Res præſumitur feudalis ex ſolutione relevii,ſed admittit probationem in contrarium,obſer.93. num. 3. cum diſtinctione,num.4.contrarium,n.6 & in dubio præſumitur allodialis,ibid.

Reſoluto jure vendituris,reſolvitur jus acceptoris, obſer. 23.ſub num 21.

Reſtitutio univerſalis ubi agi debeat, obſerv. 14. num. 9. & 10. Capitalis in reemptione annuorum introituum fit in moneta nova, ad æſtimationem antiquæ, cum deductione tamen quintæ partis, ob mutationem monetæ, obſerv.48.num.9.ut deciſum adducitur, num. 10. In integrum an competat Confraternitatibus, obſ. 95.nu.15. & an Collegiis Artium, erectis cum Regis aſſenſu,

aſſenſu,num.16.& 17. Mionri conceſſa,prodeſt cohæredi majori,obſer.96. num. 13. In integrum, & appellatio oon admittuntur à decreto proviſionis alimentorum,& litis expenſarum,obſer.119.n.54. Seu ſolutio dotis,vide ver.Solutio,ſeu reſtitutio dotis.

Retentio pro legitima,an,& quandu competat obſerv. 101. num.3. Non datur pro legato,ſob nu.5.Non competit hæredibus contra mulierem petentem dotem, quamvis ſit debitrix ex cauſa adminiſtrationis, no.6. & Ita deciſum adducitur,tam reſpectu antephati,quam intereſſe dotis,nu.7. Sed contrarium ſimiliter deciſum habetur,quoad antephatum,& intereſſe dotis,nu. 8.

Ricci homines in Hiſpania antiquitus,quid faciebant,& quid hodie agant,obſervat.35.n.16.

Ritus M. C. V. 163. non admittit purgationem moræ, & procedit in M. C. V. tantum, ac in cauſis criminalibus,obſer.30.num.14.*M.C.V.*167. loqnitur de liquidatione inſtrumenti, non autem de pacto exequutivo, obſer.58.n.9.

Romani in fabricandis navibus maximum ſtudium adhibebant,obſer.60.n.2.ubi de ratione.

S.

S*Acerdotibus* magis creditor, quam ſecularibus, obſ. 10.n.2.

Sapiens non additio facto,à partibus,non conventa,nec expreſſa, ſed tantum in jure, ut contractus cautior reddatur,obſer.4.n.20.

Scientia ſpecialis, ac individua contentorum in teſtamento requiritur, ut renunciari poſſit fideicommiſſum,in eo oppoſitum,obſer.2.n.24.

Scriba à mandatis, ac Cancellarii Reg. Cancell. cum cauſa,abſque tamen depoſito ſuſpecti recuſantur, & retinent cauſas,ac emolumenta,licet per alium actitentur,obſer.81.n.18.S. cri Conſil.& M.C.V. ſolo juramento recuſantur, ibid.

Scribens literas cambii,in ſubſidium tenetur,ubi ille,cui erat facienda ſolutio,non fecit diligentias contra acceptantem,obſ.20.n 5.

Scriptura in teſtamento nuncupativo, & ſi fieri ſoleat, tamen fit ad evitandam probationem per teſtes, obſ. 7.nu.7.Privata non recognita,non probat,obſ.55.nu.1. & an faciat aliquod judicium,vel conjecturam, ibid. & ut probet,requiritur,ut recognoſcatur,n.2.& quomodo probetur,n.4.

Scribens tenetur recognoſcere ſcripturam, ab ipſo ſcriptam,n.2.

Scripturæ,libri,& inſtrumenta hæreditatis diviſæ, penes quem hæredum ſunt cuſtodienda,obſ.28.n.20. diſtingue,n.21.22.23.24.& 25.

Sententia, quæ in rem judicatam tranſivit, non debet reſcindi propter calculum male ſummatum,obſer. 13. nu.15.Continens errorem calculi,abſque appellatione eſt reſcindenda,nu.16.intellige,ut n.17. In reſciſſione contractus annuorum introituum, quibus verbis, & clauſulis concipiatur,obſer. 21. num. 11. Devolutionis præjudicat etiam creditoribus hypothecariis, obſer. 30.nu.19. Lata contra principalem debitorem,quando noceat fidejuſſori, num.30. Lata contra principalem, ſtatim exequi poteſt contra fidejuſſorem de judicatum ſolvendo,obſerv.31.num.16.Et è contra ad inſtantiam fidejuſſoris contra principalem debitorem, abſque novo proceſſu,n.17.

Sententia quando poſſit fieri non conformis libello, obſer.38.num.23.Forjudicationis à quo Judice ſit exequenda,obſerv.74.num.10. Lata contra mortuum eſt nulla ipſo jure,obſerv.83.num.1. Sic etiam ſi ſit lata in beneficium mortui, num.3. Quomodo ſit proferenda, quando reus eſt mortuus,nu.4. Eſt nulla reſpectu omnium, quando unus ex actoribus eſt mortuus ante prolationem ſententiæ,ſed compilato proceſſu, & ſic facta concluſione in cauſa,num.4,de ratione, num. 5. contrarium,nu.6.Sed prima opinio eſt verior,ut nu.7. & 10.& ita deciſum adducitur, nu. 11. Et concluſio in cauſa an æquipatentur,ſub n.8.

Sententia aſſiſteotiæ,eodem privilegio, quo exequitur, eodem revocatur,obſ.91.n.3. An requiratur,ut alimenta,& litis expenſæ debeantur,obſ.119.n.10.& 11.

Separata ſunt unum ſub diſpoſitione ex deſtinatione, & uſu patrisfamilias.obſ.37.n.9.& quando n.10.

Septuagenarius pro debito civili non carceratur in carceribus,nec eſt exemptus ab onere carcerationis, obſ. 72.n.5.tamen ei aſſignatur Civitas loco carceris, vel detinetur in domo Prætoris,nu.6.& limita,n.ſeq.

Sequeſtratio, ac miſſio in poſſeſſionem cumulari poſſunt, obſervat.101.n.6.

Sequeſtrum in principio litis non fit, obſervat. 5. num.1. fallit,pendente judicio petitionis hæreditatis, num. 2. & de ratione, num. 3. ideoque ante litis conteſtationem fieri poteſt,nu.7.maxime urgente ſuſpitione conventi,concurrente una ex quatuor circumſtantiis requiſitis,num.5.& una cauſa ſufficit,num.6.vel ſi conventus ſit forenſis, num.8.& ita deciſum refertur,nu. 9.& 10.Hodie indiſtincte fit,& eſt derogatum *l. ſi fidejuſſor,§.ſi.ff.qui ſatiſd.cogant.* quamvis conventus non ſit ſuſpectus,n.10.

Sequeſtrum factum pro eodemmet credito ſuper bonis, in duobus Regnis diverſi Dominii ſitis ab unoquoque Judice illius, an tolli poſſit per Judicem unius Regni, refertur deciſio, quod conventus procuret,ut tollatur ſequeſtrum, præſtita cautione per debitorem de ſolvendo,quicquid fuerit judicatum,& tollitur per ſatiſdationem,n.12.13.fallit,ubi eſt factum ſuper re hypothecata, & pro exequutione ſententiæ, ſive rei judicatæ,n.14.

Servitus non inducitur ex licentia data aperiendi feneſtram,ſed tantum actio perſonalis,quæ hæredem concedentis non obligat ad ſervitutem,obſer.50. num. 30. Realis acquiri ſolet pacto.vel præſcriptione, obſ. 66. n.1.Realis,quando præſcriptione acquiritur,intelligitur de continua,vel quaſi ſervitute,n.3.intellige,ut ibi.

Simulatio ſive fraus ex quibus arguatur,obſ. 46.n.3.& 4.

Sindicus Monaſterii non poteſt deponere uti principalis pro Monaſterio,obſer.86.ſub n.14.

Socer,vigore *Conſuet. Neap.* num ſit obligatus pro dote filio ſoluta,obſer.64.n.4.

Socius emptor bonorum feudalium,ſuccedit in feudo, ſed tenetur, durante ſocietate communicare fructus, & illa finita exburſare pretium, ex communi pecunia ſolutum,obſer.26.nu.14.quod procedit etiam in officiis,nu.15.præfertur in venditione rei communis cum Fiſco,obſerv.18.ſub n.28.

Socius de jure communi præfertur in venditione rei communis pro eodemmet pretio,obſer.39. nu. 1.tanto magis,ſi res non patitur diviſionem,num.2. ac etiam ſi ſocius ſit etiam conſanguineus,num.3. In hoc Regno ratione congrui præfertur in venditione, num. 4. ac etiam in locatione,num.5. Limita, ad æmulationem peteret prælationem, nu.6. Non poteſt domum communem locare ad alium uſum non deſtinatum, num. 7.& ita deciſum adducitur, num. 8. Cum animalibus captis ad ſocidam, non poteſt paſcua ſumere in territorio, in quo habet jus paſcendi cum animalibus ſuis,obſer.66.ſub n.8.

Solemnitas requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ, quæ ſit,obſ.19.n.24.

Solemnitates ex curſu 30.annorum præſumuntur,n.35.

Solvens pecuniam per medium Banci vinculatam, ſi non obſtante vinculo appoſito, Bancum, ſive ejus Officiales ſolvant illam libere, non obſervato vinculo creditori,non poteſt agere contra Bancum, niſi in ſubſidium,obſerv.17.num.11.& ita bis per S. C. judicatum refertur,num.12.& 13.Suo nomine, non videtur extinguere obligationem debitoris, obſerv. 31. num.

num.3. Sic etiam,ſi non eſt obligatus principaliter,ſed tantum eſt debitor debitoris,n.6.de ratione,n.7.

Solutio vel reſtitutio dotis fieri debet ſecundem ſtatutum loci,in quo ſolutio,vel reſtitutio fieri debet, obſ. 3.num.6. Intelligitur facta à debitore prius in cauſam tertiarum, vel intereſſe,ubi nec à debitore, nec à creditore cauſa expreſſa eſt,obſer.21.num.3.amplia etiam ſi intereſſe non ſit liquidatum,ſed certum ſit, deberi, nu.4. Sed contrarium adducitur à num.5. per tot.nu. 17. vel ſi adſit tantum calculus,abſque decreto liquidationis,nu.19.Facta in cauſam crediti, intelligitur in graviorem,& ſic dotis,non antephati, & ita deciſum traditur,n.23. In dubio præſumitur facta nomine proprio,quamvis expreſſe ſolvens non dixerit obſ.32.nu. 9. Intelligitur facta in cauſam capitalis,ubi tertiæ non ſunt liquidatæ,obſ.69.n.2.intellige,ut num. 3. 4. & 5. Spontanea facta per eum,qui metu ſe obligavit, purgat metum,ſi debitum eſt proprium,vel paternum,& ad ſolutionem reſidui tenetur,obſerv.104.n.9.

Soror maritata, quæ renunciavit,mortuo fratre non ſuccedit,ſed tantum ſoror, in capillis exiſtens, verum ſi non adſit ſoror in capillis;ſed tantum alia ſoror maritata,quæ ſimiliter renunciavit, vel eſſet præmortua, tunc ſoror renuncians, admittitur ad ſucceſſionem, obſ.17.n.15.& ita deciſum adducitur per S.C.n.16. De jure Regni debet à fratre dotari,ſed non dotata, non maſculinatur, ſecus de jure Conſuetudinario, obſ. 59. n.12.& ut maſculiata dicatur quæ requiruntur,nu. 13. 14.& 15.& admittitur ad ſucceſſionem paternam, maternam,& collateralium,n.16.ac ad medietatem bonorum antiquorum, n.17.ac etiam contra minores, intellige,ut n.18.deciſio adducitur,n.19.

Sors regulariter reperi non poteſt, ſed demortua eſſe debet penes venditorem annuorum introituum,obſ. 115.n.10.

Statutum eſt ſtricti juris,& exorbitans à jure communi, ideoque non extenditur,etiam ex majoritate rationis, obſerv.41.n.16.

Statuta laicorum regulariter non ligant perſonas Eccleſiaſticas,obſerv.95.n.22.

Stylus Notarii probari debet:obſervat.8.n. 13. ſervandus eſt,obſer.30.n.6.

Subſcriptio teſtis mortui eſt verificanda per comparationem,obſ.55.n.8.

Subſtitutio efficitur caduca,ſubſtituto præmorienta ante conditionis eventum,& hæreditas non tranſmittatur ad hæredes, nec etiam ad ſuos,obſer.1.nu.1. & 2. Sive gravamen per patrem impoſitum,filio inſtituto,comprehendit etiam legitimam ſi teſtamentum ſit expreſſe approbatum,quoad gravamen, vel ſubſtitutionem,obſer.34.nu.15.& ita deciſum traditur.n.16.Quando ſubſtineatur in vim pacti,obſerv.98.nu.2.

Succumbens in lite,dicitur conſtitutus in mala fide, obſ. 65.ſub n.5. Succumbens in exceptione propoſita,cenſetur etiam ſuccumbere in curſu termini, obſerv. 96. ſub n.14.& ita judicatum traditur,ibid.

Summa minor ineſt majori,obſerv.51.n.7.

Supplicationes leguntur in Aula Decani S. C. ubi Præſes eſt ſuſpectus,obſer.87.ſub n.10.

Suſpecti,qui allegari poſſint in civitate Neapol.obſerv.81. n.2.& in Regiis Audientiis Regni,n.4.

Suſpicia quando allegatur, debet præſentari una cum depoſito,numer.3. Depoſitum pro pœna ſuſpicionis quantum ſit, ibid. & num. 4. & quibus applicetur, num. 5. Suſpicionum capita ſubſcribi debent, vel ab Advocato cauſæ, vel à Principali, ſub num. 5. Suſpicio levis in viro integerrimo non admittitur, obſerv.85.ſub num. 1. Judicum, arbitrio Judicis admittitur vel repellitur, num.3. Intra quot dies proponi debeat, n. 6.

T.

T*Axatia* vitæ,& militiæ reſpicit fructus feudi, qui ſunt allodiales,obſervat.33.ſub n.9.

Tempus modicum non habetur in conſideratione, obſer. 29.nu. 32. Intra quod eſt facta renunciatio, probari debet ab eo,qui ſe fundat in renunciatione, num. 35. Et locus ſpolii per actorem, declarari debet,quando agitur,interdicto unde vi,nu.36.& ita deciſum traditur,nu.37. Secus ſi agitur remedio *Can. redintegranda* 3. qu.1.num.39.& ita deciſum adducitur,nu.40. Modicum quale dicatur,Judicis arbitrio remittitur,obſerv. 30. num. 11. Petendi prælationem competens domino cenſus, eſt duorum menſium à die requiſitionis, obſer.46.nu.6.Compromiſſi quando currere incipiat, n.8.9.10.& 11.ubi deciſio affertur.

Terminus menſis dari ſolitus per S.C. ad ſolvendum tertias in ſententia reſciſſionis, à quo tempore currat. obſerv.21.num.8.Conceſſus minori,eſt communis majori cum eo litiganti,obſerv.59. nu. 2. In cauſa datus, non currit,niſi fuerit oblata depoſitio in calce illius, & ſuper articulis præſentatis fuerit facta depoſitio, nec quando diſputatur, an admitti debeant articuli, obſer.86.ſub nu.2.

Tertiæ habent eandem anterioritatem cum capitale,obſ. 16.ſub n.2.Sive intereſſe,an currat, pendente dilatione, ſive moratoria conceſſa à Principe,obſer.114.nu.9. & 11.& an pendente dilatione conceſſa à creditoribus, n.10.& d.n.11.

Tertius poteſt Judicem recuſare, ac dicere de nullitate ſententiæ, vel decreti,quando immediatè læditur ab ipſo actu,ſed tenetur facere depoſitum pro pœna nullitatum obſerv.56.num.12.& ſic deciſum traditur, nu. 13. Veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe, poteſt Judicem recuſare,obſerv.85.ſub num. 6. & an ſi veniat ad coadjuvandum principalem, vel ad aſſiſtendum pro ſuo intereſſe,n.7.

Teſtandi facultas,vide ver.Facultas teſtandi.

Teſtamentum approbant,poterit nihilominus improbare capitaneam diſpoſitionem, obſerv.5.num.18.Nuncupativum, ſine ſubſcriptione,ſigillo, & ſcriptura fieri poteſt,obſer.7.num.5. In ſcriptis conditum,ſed per teſtatorem per inciſionem filorum apertum, cauſa accommodandi aliquas res,illiſque accommodatis reapertum inter ejus ſcripturas magis importantes, valet;non obſtante deciſione relata per *Maſtrill.dec.132.* & per *Caſtill.dec.*59.præſertim inter liberos.n.10. & 11. Deciſio relata per *Maſtrill.dec.*132.*& Caſtill.dec.*59.non procedit in teſtamento inter liberos, ibid. & ita deciſum adducitur,n.12.& non probatur per omnes DD. per ipſos adductos,n.13.ac proceſſit ex conjecturis ibi concurrentibus,nu.14. Teſtamentum non dicitur nullum,ubi teſtator nullum inſtituit hæredem,ſed omnia ejus bona voluit, per Executores teſtamenti implicari in Collegio,per ipſum in vita erecto,obſ.14.nu.3. In vita teſtatoris nullas vires habet,ſed tantum tempore mortis,obſ.23.n.15 ideoque vivo teſtatore, ſi in ſcriptis ſit conditum,aperiri non poteſt, n.16.quod procedit,etiam ſi teſtator poſtea ſit factus mente captus,n.17. & ita deciſum adducitur,n.18. poteſt tamen aperiri ad inſtantiam teſtatoris,non autem hæredis,vel legatariorum,nu.19.Novitio factum,quando ſuſtineatur, ſi donationem fecerit,cum clauſula,*ſi profeſſionem emiſerit*, obſerv.118.n.13.

Teſtator præſumitur,ſe conformem reddere diſpoſitioni ſtatuti,obſerv.3.n.4.

Teſtatoris mens per duos teſtes probari poteſt, obſerv. 37.n.11.

Teſtimonium quatuor Clericorum,tantum valet,quantum ſex Laicorum,obſer.10.ſub n.2.

Teſtes tres requiruntur in ſcriptura, ſecundum *l. ſcripturas*,

Digitized by Google

pturas, *C. qui pot. in pig. hab.* obſerv.55.num. 5.& debent eſſe probatæ, atque integræ opinionis, num.9. intellige,ut numero. Duo requiruntur in recognitione, ſeu verificatione ſcripturæ, juxta *d.l. ſcripturas*, quando tertius teſtis eſt præmortuus, num. 6. contrarium, num. 7.& ita deciſum adducitur quoad creditores hypothecarios, ſecus quoad chirographarios, nu.12. In recognitione ſcripturæ privatæ, quando probent, n.13.& ſeq.

Theologis magis, quam *Doctoribus Juris Cæſarei*, & ſi eminentibus in materia peccati credendum eſt, obſ. 8.nu.40.

Theſaur. junior, deciſio *lib.4.quæſt.forenſ.* q: 34. num. 8. fundatur in diſpoſitione *text. in l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto, C. de teſtam.* obſer.7.nu. 22. & limitatur, num.23.

D *Thoro in compend.dec.par.3 ſect.2.ver. privilegium conceſſum à Rege* declaratur, obſer.67.num.11. In *compend. deciſ.p.3.ver.beneficium primum* declaratur, obſerv.79. nu.7. *In compend.deciſ.p.3 ſect.3. ver. ſolutio literarum cambii, ſeu Banci* conſulatur, obſer.111.nu.3.

Titularis, qui Titulum emit, non dicitur Titularis, obſer. 3.5.n.26.

Titulus collocari debet ſuper celebri Civitate, ac in perſonis de genere, & proſapia Magnatum, ſed hodie non ſervatur, n.27.

Tranſactio ad incognita non extenditur, obſerv. 2. ſub num.18.

Tranſmiſſio, etiam ſi ſit unita cum jure accreſcendi, ceſſat in deſcendentibus, obſerv.1.n.17.

Trebellianica, etiam filiis primi gradus prohiberi poteſt, obſ.1.n.11.& ad inſtar falcidiæ ex bonis alienari prohibitis non detrahitur, n.13. quia cenſentur prohibiti ex prohibitione alienandi, ibid. Fallit regula prædicta in filiis primi gradus, nu.14.& ſecundum hanc opinionem judicatum per S. C. adducitur, nu. 13. Ac falcidia prohiberi poſſunt filiis primi gradus, obſerv. 108.n.9. intellige, ubi viget conſuetudo, num. 10. ſecus vero ubi d. conſuetudo non ſervatur, n.11.

Tutor, & omnis, qui adminiſtravit bona alterius, rationem reddere tenetur, obſerv.13.n.1. etiam non requiſitus, n. 2. Quilibet inſolidum adminiſtrare poteſt, n.3. Limita, ſi ſit datus cum aliis conjunctim, non diviſim, tunc enim ſolus adminiſtrare nequit, nu.4.& hoc caſu non tenetur pro culpis, & defectibus alterius, num. 6. Qui vult ſe eximere è patre contutoris, non ſolvendo, debet probare illum fuiſſe ſolvendo tempore finitæ tutelæ, nu. 11.

Tutores dati conjunctim, ubi diſcordant, debent adire Judicem pro determinatione, nu. 3. & ubi ſimpliciter dati ſunt, cenſentur conſtituti inſolidum, & diviſim, nu.7. Qui non omnes adminiſtraverunt, tenentur inſolidum, etiam pro alio, n.9.& ſufficit, quod ſint ſolvendo tempore finitæ tutelæ, licet antequam conveniantur ad reddendum compute per adultum, efficiantur non ſolvendo.n.10.

Tutor poteſt conſtituere procuratorem ad conficiendum inventarium, obſerv.15.num.19. Antequam adminiſtret, debet inventarium conficere, & ſi fuerit legitimus, vel dativus, debet etiam cautionem præſtare, de utilibus agendis, obſerv.19.n.13.

Tutoris datio eſt mixti imperii, ideoque compromitti non poteſt, obſer.33. n. 8.

Tutor an teneatur deponere uti principalis, nomine pupilli, obſ.88 nu 1.2.3.& 4. An poſſit pupillum inſtruere ad lit.& ſic reſpondendum, n.3. Vel Curator, quando de evictione de proprio teneatur, obſ.104.n.3.5.6. & 7. Et omnis alius Adminiſtrator, etiam ſi fuerit Frater, librum adminiſtrationis facere tenetur, obſer. 113. n.1. ac pariter, ſi non fuerit requiſitus, & de facto, juris ordine prætermiſſo adminiſtrationem fecerit, n.2. Curator, & alius Adminiſtrator in ratione adminiſtrationis reddenda, librum computorum, ſcripturas, & alia exhibere tenetur, uſque ad 30. annos, d. nu.2.& 3.

V

V*Ariatio* actionis quando detur, obſer.120.nu. 36. 37. 38 39.& 40.

Vaſallus Baronis citatus ſuper recognitione apocæ Banci in M. C. V. non poteſt remitti, niſi prius recognoſcat epocam, & faciat depoſitum, vel ſe in vinculis conſtituat, obſervat.73.nu.9. Baronis inquiſitus in Reg. Aud. vel in M. C. V. cum aliis non vaſallis de eodem delicto, non remittitur ad Baronem, obſer. 90.nu.4.& 6. de rationibus, nu.5. Limita in Clerico, num. 7. Tenetur de fructibus feudi Arcem feudalem reparare, ac reficere, alias feudo privatur, una cum meliorationibus, tam parvis, quam magnis, ſi ejus culpa periret, obſ.110.nu.15.& 16. fallit, ſi feudum devolvatur ob lineam finitam, tunc enim meliorationes magnas recuperat nu.17.

Ubertas futura compenſatur cum præſenti ſterilitate, obſ. 18. num. 24. eo magis, ſi pro præterito magnas penſiones excedentes longe canonem, emphyteuta percepit, n.26.

Vendens licet non teneatur de evictione, tenetur tamen ad pretii reſtitutionem, etſi adſit pactum, ut non teneatur de evictione, obſer.104.n.10.

Venditio annuorum introituum venit appellatione alienationis, & facta pro capitale expendendo in reparationem domus Eccleſiæ, abſque ſolemnitatibus, & aſſenſu Apoſtolico, valet, obſ.19.num.25. & 26. contrarium, num.27.& 28. A quercu ad olivam non includit quercum, obſer.49.n.10.

Venditor, non habita fide de pretio, retinet dominium rei venditæ, obſer.20.n.4.

Verbum Cantum, quomodo intelligatur, obſ.71. num. 7. *Credo*, vel *non credo*, quid importet, obſer.86. ſub nu.1. Univerſale, ſcilicet, *Omnis*, vel *qualitercunque*, omnia comprehendit, obſ.37.n.8. *Quomodocunque* quid comprehendat. obſer.37.nu.7. *Videtur*, & adverbium, *bene*, quid importent, obſer.107.n.10. *Volendo*, denotat voluntatis arbitrium, obſ.52.n.2.

Verba, *À tempo del ſuo maritagio*, in legato appoſita, non inducunt conditionem, obſerv. 107. numero 5. *Cum omnibus juribus ſpectantibus, &c.* quid importent, obſ.37.n.6.

Veſtes lugubres, ac lectus vidualis debentur viduæ, de generali conſuetudine, obſer.94.n.1.& an ab hæredibus viri in feudalibus, vel in allodialibus, n.3. Debentur, donec vidualiter vixerit, nu.4. ubi ita deciſum adducitur. Vide ver. Vidua. ver. Legatum mobilium.

Via magis certa, & tutior eſt eligenda in materia peccati, obſ.8.nu.48.

Vicinus non poteſt in muro communi feneſtram aperire, obſer. 66. num. 4. intellige, ut ibi. Quando prohibere poſſit furnum, vel tabernam. Propter fumum, obſ.93.n.7.8.& 9.

Vidua debet habere veſtes lugubres, ac lectum vidualem, etiam de propria pecunia illa fecerit, obſer.94.n. 2. ac duplices veſtes, & lectum, ſcilicet æſtivas, & hyemales, num.3. Vide ver. Veſtes lugubres, ver. Legatum mobilium. Non habet obligata bona ejus viri pro pecunia exacta per dotantem à nomine debitoris in dotem aſſignato, quamvis illa ſit converſa in emptionem annorum introituum cum d. viro in beneficium tamen dotantis nulla facta mentione, quod erat pecunia dotalis, obſ.109.n.1.

Vino legato debetur etiam dolium, obſer.11.n.24. intellige, ut ibi.

Violentia actualis requiritur in conceſſione Conſervatoriorum, vigore *Capitulorum Regni*, ideoque

cessante

ceſſante violentia, ceſſant *Capitula Regni*, obſer. 6, nu.9. & ita deciſum adducitur, num. 11. Sed ſi timor adſit violentiæ futuræ, adhuc Conſervatoria concedùntur, nu.12.

Virgo patrem habens, an gaudeat privilegio electionis fori, obſ.54.nu.5. Patre orbata, ſi facta fori electione in cauſa civili, lite non conteſtata virum duxerit, ea non gaudet, nu.6. Secus in cauſa criminali, num. 7. Habet fori electionem, ſi agat pro ſtupro, no.8. ac etiam variationem, no.9. ubi ita deciſum adducitur.

Vita & militia non debetur filio tertiogenito per ſecundogenitum, qui ſucceſſit primogenito, & ita judicatum affertur, obſer.59.n.24.

Ultima diſpoſitio non poteſt dependere ab alieno arbitrio, obſer.5.nu.16.

Unio ex deſcriptione in libro Theſaurarii inducitur, obſ. 37.ſub n.10.

Vocatio ſucceſſiva fœminarum quando locum habeat, obſer.103.n.5.

Voluntas teſtatoris per teſtes probari poteſt, obſer.7.n.6. & 8. Hominis cognoſcitur, vel verbis, vel facto, obſ. 13. ſub num. 23. Vel verbis, vel factis declarari poteſt, obſer.84.no.7.

Uſura centeſima hodie non exigitur, ſed ejus loco ſolvitur intereſſe, juxta damnum, vel lucrum ceſſans, obſ. 100.n.5.& 6.

Uſus conceſſus intelligitur, quoad neceſſaria & quotidiana, obſer.66.n.12.

Uſum plenum Villæ, vel Fundi habens, non poteſt oti pomis, oleribus, & floribus ad compendium, id eſt ad lucrum, ibid.

Vulnerans cum armis prohibitis, an puniatur de duobus delictis, & ſic de aſportatione armorum, & de vulnere, an vero de uno tantum delicto, obſ.78.n.2.

Uxor hæres inſtituta à viro inſimul cum filiis pro æquali parte, & portione, non habet partem hæreditatis in proprietate, & uſufructu, ſed ſolum alimenta, ejus vita durante, juxta Conſuet. Bulgari, per totam Italiam obſervatam, obſer. 5. num. 22. Sed contrarium, quod habeat partem hæreditatis in proprietate, & uſufructo, nu. 23. & 31. & ita deciſum adducitur, no.33. Si ſit inſtituta hæres univerſalis, quouſque vixerit, & vitam vidualem ſervaverit, ſi in eodem teſtamento in fine idem teſtator nepotes generaliter, ac ſimpliciter hæres inſtituerit, tunc habebit tantùm uſumfructum, & nepotes proprietatem, ſtantibus conjecturis, ex teſtamento naſcentibus, num.25. Inſtituta hæres à marito, ſua vita durante, ac relicta domina, & uſufructuaria, durante lecto viduali, ſi poſtmodum maritus inſtituit filios hæredes, una cum dicta ejus uxore, ſua vita durante, non habebit partem in proprietate, & uſufructu hæreditatis, ſed tantum alimenta, ſtantibus filiis, nu.30.

Uxor dicitur perſona extranea, obſerv.7, num. 16. Aſſecurari debet pro ejus dotibus, & antephato, viro ad inopiam vergente, obſerv. 42. num.1. Tenetur recognoſcere ſcripturam mariti, ſic etiam dominus ſcripturam ſui Inſtitoris, & hæres ſcripturam defuncti, obſerv.55. ſub nu.2. Relicta domina, & uſufructuaria, quando habeat alimenta, & quando uſumfructum, obſerv. 94. num. 10. 11. 12. & 13. ubi deciſiones adducuntur.

F I N I S.

ANT 1319974

Digitized by Google

[illegible] Goo[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

xxi
H26